Universidad de Deusto
Biblioteca

PANORMITANI

COMMENTARIA

IN DECRETALIA

5-6

Universidad de Deusto
Biblioteca

ABBATIS
PANORMITANI
COMMENTARIA
In Tertium Decretalium Librum.

Quamplurium Iurisconsultorum, qui probè hucusque aliquid ijs addidisse apparuerunt, Adnotationibus illustrata.

Hac postrema verò editione recognita, atquè ab innumeris erroribus, quibus ob temporis vetustatem, & librariorum recentem iniuriam vbiq; deprauata, mutila passim, & plerisque in locis decurtata, vsque adeò deprehendebantur, vt nullus planè sensus esset, tam in textu, quàm in allegationibus, summo studio vindicata, & integritati suæ restituta.

Quibus præter eiusdem Panormitani QVAESTIONEM quandam in Parmensi Gymnasio disputatam, REPETITIONEM in c. Per tuas. De arbitris, In Alma Bononiensi Academia editam, Et INTERPRETATIONEM ad Clementinas epistolas, quæ tamen omnes in veteribus codicibus reperiebantur.

Profectò his nostris typis accessit Practica eiusdem Panormitani, vt Pontificij, & Cæsarei iuris studiosi Theoricam haberent coniunctam cum praxi in omnibus ferè curijs obseruari consueta.

TOMVS SEXTVS.

VENETIIS, M D XCI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

RVBRICÆ HVIVS VOLVMINIS.

§Baptismo,& eius effectu. 202
Capellis monachorum,& aliorum religiosorum. 177
Celebratione missarum,& sacramentorũ,Eucharistiæ,& diuinis offic. 198
Censibus, & exactionibus, & procurationibus. 189
Clerico ægrotante,vel debilitato. 47
Clericis non residentibus. 16
Clericis coniugatis. 12
Cohabitatione clericorum & mulie. 9
Commodato. 75
Concess.præb.& eccl.non vacantis. 52
Consecratione ecclesiæ,vel altaris. 195
Conuersione coniugatorum. 156
Conuersione infidelium. 163
Custodia Eucharistiæ, crismatis & aliorum sacramentorum. 205
Decimis primitiis,& oblationibus. 135
Deposito. 76
Donationibus. 97
Ecclesiis ædificandis, vel reparãdis. 208
Emptione & venditione. 77
Feudis. 87
Fideiussoribus. 92
His, quæ fiũt a maiori parte capituli. 67
His,quæ fiunt a prælato sine consensu capituli. 62
§Immunitate eccl.& cœmiterium. 210
§Institutionibus. 49
Iurepatronatus. 174
Locato & conduct. 223
Ne clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant. 223
Ne sede vacante aliquid innouetur. 53
Obseruatione ieiuniorum. 7
Parochiis & alienis parochianis. 133
Pignoribus & cautionibus. 88
Peculio clericorum. 102
Præbendis & dignitatibus. 22
Precariis. 74
Presbytero non baptizato. 207
Purificatione post partum. 208
Rebus ecclesiæ alienandis,vel non. 69
Regularibus & trãseuntibus ad reli. 147
Religiosis domibus. 174
Reliquiis & veneratione sanctorũ. 206
Rerum permutatione. 84
Sepulturis. 126
Solutionibus. 95
Statu monachorum, & canonicorum regularium. 159
Successionibus ab intestato. 124
Testamentis & vltimis voluntatib. 104
Vita & honestate clericorum. 2
Vt ecclesia beneficia sine diminutione conferantur. 69
§Voto,& voti redemptione. 164

De

De

ABBATIS PANORMITANI IN TERTIVM DECRET. LIBRVM COMMENTARIA PENE DIVINA QVAMPLVRIVM Iurisconsultorum adnotationibus illustrata;

Et hac omnium postrema editione ab innumeris propè mendis, quibus vndiq; scatebant, sic purgata, vt si cum alijs editionibus conferas, nostram proculdubio diligentiam probes.

SVMMARIVM.

2 *Clerici debent summopere cauere, ne interueniant in iudicijs.*
2 *Iudices, quando sunt in peccato mortali, non prohibentur iudicare ex potestate officij.*
3 *Iudex, qui est in peccato, magis peccat, alios iudicando.*
4 *Sacerdotes, qui sunt in peccato, magis peccant iniungendo alijs pœnitentiã, licet absolutio abipsis facta valeat.*
5 *Preces malorum sacerdotum, an prosint, vel noceant illis pro quibus fiunt. Et ibidem, quod malus sacerdos ita conficit, vt bonus.*
6 *Ambasiatores debent eligi beneuoli illi, cui mittuntur.*
7 *Sacerdos malus, ex officii potestate, prophetare potest. Et ibidem, an sancti & boni sacerdotes spiritum sanctum perpetuo habeant; an vero ab eis interim ad tempus secedat; & quæ differentia sit inter sanctos, & Christum re spectu spiritus sancti.*
8 *Clericorum appellatione qui veniant.*
9 *Priuilegium concessum clericis, comprehendit omnes clericos cuiusque ordinis, seu dignitatis sint.*
10 *Episcopi non veniunt appellatione clericorum in materia odiosa: sed secus in materia fauorabili.*
11 *Mixtum an veniat sub simplicibus. infra c.1.nu.6.*
12 *Ecclesiæ parochialis appel. non venit illa, quæ est parochiata, & collegiata.*

Præfatio in Tertium librum Decret.

OMnipotentis Dei postulato suffragio, vt ostendã in volumine ordinem fuisse seruatũ, continuanda est primo rubrica ad p̃cedentia. quæ per do. duobus modis p̃tinuat. & primo sic. Supra visum est de iudicijs, & de eorũ singulis partibus: sed quia clerici debẽt ab eis quãtum possunt abstinere (nã dec et seruos Dei, paruo in cõmodo, a strepitu iudiciorum esse quietos, vt in c.1.5. de sind.) † & quoniã nõ solũ a iudiciis abstinere debent, sed vita & honestate fulgere, ideo post tractatũ iudiciorũ, subijcit hæc rub. Hæc tñ p̃tinuatio non est multum connexa cũ p̃cedentib. Vnde forte poniẽ fœda. Quia supra visum est de iudicijs; & iudices maxime clerici non debent esse in peccato; maxime cũ iudicant. 3.q.7. iudicet, ideo post tractatũ iudiciorũ subijcitur, qualiter clerici debeant se habere in vita & honestate, vt sic vitẽt omnẽ maculã. Aduerte tñ q̃ in hac cõtinuatione doctores simpliciter dicunt, q̃ existentes in peccato, non possunt iudicare, quod non est simpliciter verum. Dic † ergo, q̃ de merito vitæ iudicare alios non possunt, sed ex potestate officii sic. Vide de hoc. 3.q.2.c.fi.& 3.q.7.in gl.summæ. plene p Inn.in c.fcisicitatus, sũpra. de re c.& in c.cũ venerabilis, de excep. Peccat † tñ iudex aliũ iudicando, si ipse sit peccator, vt in c.iudicet, & in c.grauibus, & in c. qui sine. 3.q.7. Et idem dic in sacerdotibus respectu fori pœnitẽtialis. † Peccant. n. si existentes in peccato, aliis pœnitentiam iniungũt; licet absolutio teneat. Debent. n. primo se corrigere, saltẽ p̃ p̃tritionẽ, & postmodum pœnitentiã aliis iniungere, & vide text. cũ gl. in ver. iudicãdus, de pœ. di. 6. c. 1. gl. in d.c. in grauib. Et † vtrũ malorũ sacerdotũ p̃ces noceãt, vel, p̃sint illis, p̃ quib. fiũt, vide tex. cũ gl. in d. c. in grauib. melius vide 49. dis. in sum. Itẽ addẽ & aliud, q̃ licet malus sacerdos ita p̃ficiat, sicut bon⁹. j.q.i. multo tñ facilius exaudiunt̃ boni sacerdotes, q̃ mali. j.q.i. in c. ipsi sacerdotes. Cũ. n. sint interces fores apud Deum, si displicẽt Deo, nedum non exaudiũtur. sed potius Deum ad irã prouocant: vnde tex. no. in d.c. in grauibus, dicit, q̃ si is qui displicet, ad intercedendum mittit̃, irati animus ad deteriora prouocat̃. † Et no. illum tex. perpetuo, p̃ ambasiatoribus[a] destinandis, vt eligãtur hi, qui sunt beneuoli, & accepti illi, ad quem mittuntur. Nam si displicent, redibunt sine effectu. malus † tñ sacerdos ex potestate officii, ẽt prophetare põt, vt prophetauit Cayphas. Nam dicitur in Euangelio, prophetauit & c. Idem fecit Saul, dum prophetauit Dauid p̃sequens. vide de prædictis bonum tex. j.q.1. c. dictum, & c. prophetauit. Et vtrum sancti, & boni sacerdotes habeant semper spiritum Sanctum; an vero recedat ad tempus, & q̃ dria fuit inter Sãctos, & Christum respectu Spiritussancti, vide tex. in c.q̃rendũ, de pœ. di. 2. Tertio põt p̃tinuari, & apertius, vt §. i. pœ. cõtinuatur. Nam in primo libro dixit de p̃sonis, & officiis eorũ, in secundo de actibus hoĩm in iudicio. restat videre de actib. hoĩm extra iudicium, tam respectu clericorũ, q̃ laicorum. Et quia clerici sunt digniores laicis, primo hic tractat̃ tertio de actib. clericorũ, in quarto vero de actib. laicorũ. Tractaturus igit̃ auctor in hoc tertio libro de actibus clericorum, voluit præmittere istam rubricam, de vita & honestate clericorum: quia præ omnibus debent clerici, vita & honestate fulgere. Et ne rub. redarguat̃ de superfluitate dic, q̃ verbum, vita, concernit necessaria ad victum clericorũ, ff. de verbo. sig. l. verbo victus. Verbum honestatis p̃cernit clericũ respectu morum. Materia huius rub. hñ. 23. dist. his igitur & c. clerici, cũ quatuor c. seq. & 40. & 41. & 44. di. per totũ. & Gul. in repet. hui⁹ ti. colligit iura, per quæ probat honestatem clerici inductam per singula membra a capite vsq; ad pedẽ, repetitur in 6. & cle. † Sed circa istã rub. quæritur de vtili q.q applone clericorũ[b] cõprehendãtur; dico. q̃ largo sumpto vocabulo, veniũt oẽs in quacũq; dignitate sint positi; ex quo sunt electi ad seruitiũ Dei: vnde oẽs. q. nõ sũt laici, dñr clerici; cũ duo sint genera Christianorũ, vnũ clericorũ, aliud laicorũ, vt dicit Hiero. 12.q.1. duo sunt gña. Hoc probat̃ primo ex Etymologia vocabuli; vt 21. di. cleros, & c. cum sm; de pb. & in d.c. duo sunt gña. Dñr. n. clerici a cleros, Grece, qd̃ est fors Latine: qa sunt electi i sortem dñi, vt innuitur in dictis iuribus. Hoc ẽt probatur hic in rubro iuncto nigro. Nã in rub. solũ dr̃ de vi. & hon. cle. & in nigro fit mentio nedum de simplicibus clericis, sed de prælatis ẽt Epis, vt in c. si clerici. j. eo. Idẽ probatur in ti. de cler. ægro. j. eo. & in 6. li. & ibi per Io. Mona. Priuilegium † ergo tributũ simpliciter clericis, cõprehẽdit oẽs clericos cuiuscũq; ordinis, seu dignitatis sint. Nã si est eps, ergo cleric⁹. [c] Sed † de stricta signãtione, seu i materia odiosa, appellatione clericorum non credo cõprehendi eps. c.q.a periculo sum, de sen. exc. li. 6. & in c. fidei fauorem, de hær. eo. li. Et idẽ puto in alijs clericis existentibus in dignitate, & in canonicis cathedraliũ ecclesiarum. Rõ, quia † in eis est qualitas supra alios, quæ non reperitur in simplicibus clericis, vide ad hoc tex. no. qui facit ad multa in c. statutũ, de elec. in 6. maxime iunctis no. ibi per Io. And. vbi dr̃, q̃ † appellatione ecclesiarum parochialiũ, nõ veniunt ecclesiæ parochiales collegiatæ in materia stricta: quia habẽt qualitatẽ collegii §. curã: [d] sed in materia nõ odiosa cõprehendũtur, & no. sem per illum tex. ad materiã extensionis. Ad idem quod no. Inn. in ca. sedes, de rescr. sensit Fede. consi. 11. & hæc quo ad rubricã sufficiãt.

1 tui iudiciorum esse quietos, vt in c.1.5. de sind.)

7 mittuntur

9 ibi per Io. Mona.

10 dr̃, q̃

11 simplicibus

12 dr̃, q̃

ADDITIONES.

2 ¶ Ambasiatoribus. Adde Alex. in c. ad apostolicæ. in prin. infra de re iud. in 6.
SEB. SAP. ¶ Ambasiatoribus. Vide Corse. i fin. suis i ver. Ambasciator. circa fi.
b SEB. SAP. ¶ Clericorum. Vide late per Abb. in c. 3. in 1 no. sup. de postu. præla. & quod no. idem Abb. in c. non dubium, de sen. excom. & in c. cum tibi. infra de ver. sign. Fel. in d.c. non dubium, in 2. no.
c ¶ Ergo clericus. Adde eundem consi. 7. & q̃ in odiosis appellatione clericorum non veniant Episcopi, facit quod consuluit Roma. consi. 259. vbi voluit, q̃ in odiosis exclusuis nec mixtis appellatione Abbatis veniant monachi. Et vide quod idem Rom. consuluit consi. 418. vbi inter alia dicit, q̃ dispositio loquẽs de simplicibus, non debet trahi ad mixta: maxime cũ una qualitas sit dignior altera. Adde q̃ opi. do. Abba. secutus est clarissimus præceptor meus d. Vincen. de Perus. vulgariter de Fregio, aduocatus consistoralis in suo trac. vlti. q. inci. in nomine Iesu Christi &c. vbi per 16. fundamenta tenet, q̃ in materia stricta & penali, appellatione clericorum non veniant Episcopi. Aen. Falc.
d SEB. SAP. ¶ Supra curam. In contrarium videtur obstare tex. in c. 2. iunct. rub. infra de cler. non resi. prout illum tex. deducit dominus And. Sicu. in tract. de præstan. Card. in 7.q. Basilica, cui postea respondet, vt ibi per eum.

De vita & honestate clericorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non veniunt appellatione populi, in materia stricta, & quid in materia priuilegiata.*
2 *Secus, dictio quid importat.*
3 *Stare, & sedere, differunt.*
4 *Laicorum appellatione, veniunt fœminæ.*
5 *Vsurarij, & inimicitias fouentes, sunt repellendi ab oblationibus, quæ fiũt altari.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 *Clerici coniugati, an gaudeant priuilegijs aliorum clericorum. & an teneantur appellatione laicorum.*
7 *Statutum loquens de honestate, regulariter non ligat contrafacientes.*
8 *Missa debet audiri diebus festiuis sub præcepto peccati mortalis.*
9 *Sacerdotes non curati, non tenentur singulis diebus audire missam.*
10 *Episcopus omni die dicere missam debet.*
11 *Excommunicati non debent intrare in ecclesiam, tempore quo celebratur; secus forte si non celebratur.*

CAP. I.

Mlaici. Laici, ꝓpe altare, vel in choro, dum officia celebrãtur, stare nõ debent, sed cã orandi re, vel accedere pũt, vel sic generalius. Cũ celebratur, diuisus dẽt esse clerus a populo. Tria sunt dicta. Scdm, ibi, [sed pars.] Tertiũ, ibi, [ad orãdũ.] Not. 1. ibi, laici, ꝙ alij sunt laici, alij clerici. Et dr̃ laici, quasi populus, vt dicit tex. in d.c. duo sunt.
1 12.q.1. Hinc est, † ꝙ appellatione populi [a] nõ veniũt clerus, nec cõ,
a vt in c.si sria, de sen. exc. li. 6. & p illũ tex. limitãdus est §. plebiscitũ, insti. de iu. natu. gen. & ciui. vbi dr̃, ꝙ appellatiõe populi, veniũt vniuersi ciues, ẽt cõputatis existẽtibus in dignitate. Procedit. n. in his, q̃ sunt eiusdẽ ꝓfessionis; secus in alijs, vt est tex. cũ gl. in d.c. si sria; & hoc clarũ in mã stricta. Quid aũt in mã priuilegiata, vt si priuilegium sit ꝓcessum Senensi populo, an comprehẽdantur clerici [b] sa
b tis dubitari posset, sed pro parte affirmatiua facit tex. in c. dilecti, cũ mã sua, de foro cõp. & qd̃ no. Bart. in c. 1. ff. ad muni. & qd̃ no. in c.
2 Rodulphus, de resc. † Scdo no. ibi, [secus.] Nã idẽ importat qd̃ circa. Et no. ꝙ dr̃ q̃s stare ꝓcus, q̃n est quasi ꝓtinuus, secus aũt, vbi aliquantulum motus, vnde stans in choro, non dicitur stare secus altare, vt hic, qd̃ facit p statutis. No. 3. ibi, qd̃ sacra mysteria, ꝙ sacrm celebratiõis missæ, dr̃ mysteriũ ex eo, qa hẽt recõdita virtutẽ, sicut dr̃ sacrm, quasi sacræ rei signũ, & vide de hoc tex. latiorẽ. 1.q.1. multi. vbi ẽt hr̃ dria inter ministeriũ, & mysteriũ. Nã mysteriũ idem est, qd̃ sacrm; ministeriũ vero est qdlibet officiũ, pro hoc c. cum in cũctis. §. inferiora. 5. de ele. No. ibi: [stare, vel sedere,] dria est inter stare, & sedere. † Quæ aũt sit dria ĩter ista, hr̃ in c. qd est hoc. 50. dist. & in c. Eps. 95. dist. Nã stare dr̃, q̃ nõ sedet, stans erectus in pedibus. Et no. ꝙ licitũ est q̃q; [c] ecclã sedere; tpe tñ oõnis, dẽt qs stare, & ñ sedere. 50. di. c. qd hoc, & facit illud Psalmi. Stãtes erat pedes nr̃i &c. Itẽ no. ex eisdẽ verbis, ꝙ itinerõ, seu accessius ad clericos, vel ad altare, tpe celebrationis, nõ est laicis, phibitus p istũ tex. qa hic tñ, phibẽtur laici stare, vel sedere, & facit ad q.q. j. subjiciã. Itẽ ꝙ eccla aliq̃n hẽt tres ptes. Prima est illa q̃ est ꝓpe altare maius, q̃ solet q̃q; cãcellis includi; & ista ps, q̃q; appellat sacrariũ: q̃n q; ꝑsbyteriũ: q̃n que sancta sanctorũ, vt in iuribus alleg. in gl. & in hac pte debẽt stare clerici celebrãtes; vt præsbyter, diaconus, & subdiaconus, & de hac pte loqtur prin. c. ibi secus altare. Scda ps est chorus, & hæc ps subdiuidit ab altari in multis locis p cãcellos, ac ẽt a toto corpore ecclie; & in hac pte debẽt stare clerici tñ psallẽtes ex duplici cã. j. subjiciẽda. & de hac scda pte loqtur tex. in ver. sed pars. Tertia pars est reliquũ corpus ecclesiæ: & vulgariter appellatur nauis ecclesiæ, & in illa parte ecclesiæ debẽt stare laici audientes diuina. Quid aũt in clericis coniugatis, vel in alijs clericis audientibus missãm, vel alia diuina, infra subjiciã; & p hoc declarat̃ iste tex. in fine sui. Not. ibi: [tñ psallẽtibus &c.] ꝙ clerici existentes in choro dẽnt psallere, & quãto exist̃tes in maiori dignitate, siue nobiliori, tãto magis de bẽt Deo psallere, cũ magis sint Deo ꝓiuncti, & Deo adstricti, vt in c. clerici, j. eo. & qd̃ ibi no. No. in ver. ad orãdum, duos casus, in q bus laici licite accedunt ad altare. 1.ca orãdi, & corpus Christi sumẽdi.
4 Idẽ dñt doc. in aliis sacris eadẽ rõne. † No. ibi, [laicis & fœminis] ar. ꝙ applone laicorũ, nõ veniũt fœminæ. Sed ꝓriũ puto verum per c. duo sunt q̃n 1. 12.q.1. sed ad maiorẽ expressionẽ fecit mentionẽ de fœminis; qa de eis posset magis dubitari, nung̃d possint accedere ad altare; maxime ꝓp quãdã ꝓsuetudinẽ quorũdã clericorũ ĩperitorum, qui indifferenter impediũt fœminas, volẽtes accedere ad altare, causa orandi. Hoc enim est eis licitũ, vt hic probatur, & idẽ respectu cõionis. No. ibi. [sicut mos est &c.] ꝙ in his multũ attendẽda est ꝓsuet. & per hoc verbũ, videntur sentire docto. vt expleto officio, liceat laicis, & fœminis accedere ad altare causa orãdi, qua si secus tpe celeb. & hic est mos in multis locis. Et hæc faciũt ad q. quotidianã, nung̃d liceat laicis causa offerendi accedere ad altare, tpe celebrationis. Io. de Li. inducit istũ tex. ad partẽ negatiuam. Ego putarẽ ꝓriũ, qa vt. S. dixi, nõ, phibẽt hæc itinerõ; & maxime cã offerẽdi ad altare; sed phibẽtur laici ibi stare, & sedere. Et cã phibitionis fuit duplex. Prima, ne impediãt clericos diuina ministrantes. Scda, vt clerici honorificenẽ; & sic eis deferatur in sedibus, vt hr̃ de ꝓse. dic. 2. in c. sicut dignũ. Sed per accessium cã offerẽdi cessant istę duæ causæ; cũ magis clerici honorificentur ex oblationibus diuinorum; nec impediãtur celebrare, nisi esset maxima multitudo offerre volentium. Item tex. hic simpliciter permittit accessum causa orandi, vel cõicandi; nec distinguit tps celebrationis, ab alio tempore; sed tm̃ dicit, sicut mos est, seruetur ergo in hoc consuetudo. Ad idem tex. in c. duo sunt genera. 12.q.1. in fi. vbi dr̃, ꝙ laici offer
c re debent [c] in altari, vt in c. oõs Christianus, de consẽ. dist. 1. Item pro bo per locum a speciali in c. oblationes. 90. dist. vbi tex. no. & menti tenendus, dicit, ꝙ oblationes dissidentium fratrum, non sunt,
5 hoc, qui prohibeãtur ab oblationibus. † Et tene menti illum tex. ꝙ istos fouẽtes inimicitias, & nolẽtes reconciliari proximis, vt non ad
d mittãtur ad offerẽdũ; sic repellitur vsurarius, [d] c. 9. 1. de vsu. † Sed hic
6 dubitat̃ quid de clericis ꝓiugatis [e] an dẽant stare iter clericos tpe celebrationis [f] Frã. & Io. And. post eũ, & cõiter doc. dñt, ꝙ inter laicos debent stare, nõ inter clericos, ar. in c. diuersis fallaciis, inf. de cle. cõiug. & in c. 1. eo. tit. lib. 6. vbi dr̃ clericos coniugatos gaudere priuile
f gio clericorũ in duob. [f] dũtaxat, dumõ deferãt habitũ, & tonsturam, ergo nõ includuntur hic appellatione clericorũ. Credo posse dici ꝓriũ, qa istud nõ est priuilegiũ clericorum; sed vt psallentes non impediantur; & vt eis deferatur, hoc emanauit, vt ꝓdixi. Cũ ergo clerici coniugati, non sint pure laici; vnde appellantur clerici, vt in rub. de cle. cõiu. hic tñ excludunt laici; ergo nõ veniũt appellatione laicorũ. Pro hoc facit vnũ no. dictum Io. And. in c. Io. de cle. cõiu. vbi dicit, ꝙ statutũ epi excõicantis certo casu laicos, nõ comprehendit clericos ꝓiugatos; cum materia sit odiota, & illi non sint pure laici, sed quoddã genus, seu q̃dã spẽs mixta; facit dictum c. statutum, de ele. lib. 6. & adde c. si q. 32. dist. vbi dr̃, ꝙ clerici ꝓiugati dẽnt vigilare in psalmis dicendis. ꝑmittitur ergo eis cantare cum clericis, ꝑ ergo stare inter psallentes, vide oĩno gl. 24.q.3. c. q̃uis, q̃ sentit, ꝙ ꝑcise inter clericos. Sed est dubium, q̃d de alijs clericis, q̃ veniũt cã audiẽdi officium, & nõ cantant; certe si impediãtur psallẽtes p eos, nõ est eis licitum. Facit pro hoc dictio tũ, hic posita. Dicit. n. text. [tm̃ psallẽtib. &c.] Sed vbi nõ impediuntur psallẽtes, satis posset ꝑmitti, vt in choro sint, qa cessant tunc rõnes statuendi; & qa iste text. excludit solum laicos; habuit ergo respectum, qa clerici cõiterum inclusi inter ecclesiã eorum. Sed q̃ro, an peccent laici nõ obtẽtando hoc statutum? Inn. dicit, ꝙ nõ. Loquitur. n. hoc c. de honestate;
7 ideo nõ ligat ꝓfacientes; maxime vbi ꝓsuetudo est in oppositũ? No. hoc dictum, ꝙ statutum loquens de honestate, non ligat ꝓfacientes ad peccatum, [g] pro hoc vide tex. 4. dist. c. deniq;. §. hæc & ibi ibi.
g Hoc dictum limito, dummodo nõ fiat ex cõtẽptu, vñ ptẽnẽs cultus tationem

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶Appellatione populi. Vide And. Sic. in cle. ne Romani. §. fine col. 12. de elec. & in c. licet causam, col. 5 supra de proba. & ibi an clerici veniant appellatione districtualium. de quo etiam per Pau. de Cast. in consi. 157. incip. ad primum quæritur. in 1. parte, secundum nouissimam impressionem, & per And. Sic. in rep. rub. C. qui admit. col. 7.

b ¶Clerici. Adde Roma. consi 180. & singu. suis fo. 12. & ibi vide, an veniant appellatione prouincialium. An autem appellatione vniuersitatis veniant studentes, vide Old. consi. 22.

ZACHAR. ¶Adde quod voluit allegare Rom. sing. suo 441. inc. habeo etiam in facto. fo. 15. cui adde Mat. Mathe. sing. 111. inci. nota vnam doctrinam insignem, & plenius Felin. in c. eccl. S. Mariæ. col. 27. ver. 7. quæro, vbi adducit sing. 99. incip. an statutum exclusiuum, & alle. seq. de quo per Gem. in c. fin. de offic. deleg. lib. 6. Pau. de Ca. consi 296. incip. ad pri. Old. consi. 30 incip. quæstio est quod iste corrupte al. pro con. 22. & Anch. consi. 150. incip. optimum.

c ¶Offerre debent. Adde an ille, qui vadit ad missam, teneatur offerre, siue adsit ad parochiam, siue alio, Lap. all. 58. Ber. Landria.

d ¶Repellitur vsurarius. Adde hoc verum, quòd tales repelluntur ab oblationibus, non ab eleemosynis, quia eccl. illas recipit, vt illis mediantib. reconcilientur Deo, ita dicit Per. de Anch. consi. 430. vbi dicit, quòd Bar. magnus legista non bene lexit hanc differentiam. Ber. Landria.

ANT. FRAN. ¶Circa hoc, quòd dicitur de oblatione, quid illarum appellatione ueniat, & an contineantur appellatione oblationum, vide Inn. in c. fin. inter, de ver. sign. Et an eleemosina possit fieri de bonis alienis; & per consequens, an possit fieri de vsuris, vide in c. ex transmissa, de deci. vbi dicitur, quòd non, & vide d. Abb. in c. olim innouamus, de censi. vbi dixit eleemosinam non posse fieri de extortis iniuste, etiam per gabellarios, ad quod vide etiam Imo. de Ca. in consi. 72. & tex. in c. non est, 1. q. 1. qui dicit, quòd non dicitur eleemosina illa, quæ fit de rapinis; & vide bonam gl. in clemen. 2 de censi. Et adde, q̃ eleemosina non debet dari de male acquisitis, vt in c. eleemosyna 4. q. 5. & vide Arch. in c. non est. 1. q. 1. vbi ponit, de quibus rebus debet fieri eleemosina. Et ad materiam eleemosinæ, vide in c. maior, & in c. medicina, & seq. de pœnit. & ibi Card. in clem 1. in §. ideo, de reli. & uene. sanctorum.

e ¶Coniugatis. Adde, an gaudeant priuilegio clericorum, Cęp. consi. 11. Alex. lata consi. 8. 1. lib. & Lap. alleg. 118.

ANT. FRAN. ¶Adde, q̃ clericus coniugatus nõ gaudet priuilegio fori, vt per Io. And. in ver. declaramus, in c. 1. hic alleg. & gl. in c. si iudex laicus. in ver. debent, de sen. exc. in 6. Quod intellige verum in ciuilibus; sed in criminalibus, & ciuiliter intentatis, bene gaudet priuilegio, si vitam, & habitum seruet, Gem. ibi. & adde, q̃ si clericus coniugatus exercet artes viles, non gaudet priuilegio clericali, vt plene per d. Card. in cle. 1. in 17. q. de vita & hon. cleri. Et adde, q̃ clericus ducens vxorẽ vel factus miles, perdit priuilegiũ ipso iure, vt plene gl. in c. quisquis. 17. q. 4. & eodẽ mõ, si incedit sine habitu, & tonsura, vt plene d. Car. in clem. 1. 1. oppo. & in 12. q. de vita & hon. cle. & materiam clericorum coniugatorum vide plene per Spec. in tit. de cler. coniug. per totum.

ZACH. ¶Adde plenius per Gem. in c. 1. §. & cum Paris. num. 5 & quod ibi no. Cel. in apostil. in ver. coram iudice laico, & ibi Philip. Fran. num. 50 & eundem Cel. sum in apost. in ver. si a iudice seculari, de cler. coniu. lib. 6.

f SEB. SAP. ¶In duobus. Adde tamen, q̃ valeat consuetudo, q̃ clerici coniugati gaudeant priuilegiis clericalibus; licet non deferant habitum, & tonsuram, vt voluit Ful. in cõs. 114. inc. præsuppositis statutis. in secundo dubio.

g SEB. SAP. ¶Ad peccatũ. Vide late p. Fel. in c. 1. colu. 8. versi. fallit tertio regula, supra de const. & ibi ponit quo ex contẽptu, quis peccat, q̃n venit contra legem consilij, & honestatis, & vide ad hoc, quod scribit eleganter Arecin. consi. 160. incip. longa est consultatio, in 8. dubio. vbi dicit, quod etiam lex præcepti non ligat, quando ratio legis sonat indecentiam, vt ibi per eum.

tionẽ superioris, peccat, vide bonam gl. cum tex. in c. qs autem. 10. dist. Idẽ intelligo in ꝓsilio pfectionis, secus in ꝓsilio reuerẽtiæ, vt no. in cle. 1. de test. Quo aũt cognoscat, vtrum ꝓstitutio sapiat ꝓsilium, vel ꝓceptum, dic, ꝙ primo recurrẽdum est ad materiã sue dictã. Nã si illa de sui natura nõ necessitat, dr̃ potius q̃dã exhortatio; licet verba aliud sapiãt. 11. q. 3. c. rogo. cum gl. in proœ. decr. ju
ãta gl. in cle. exiui de paradiso, de ver. sig. Hæc aũt materia nõ necessitat, cum in ecclesia oẽs vnum sumus; nec distinguit̃ seruus a libero, sed oẽs sunt filij Dei, hinc oẽs dñt, pr̃ noster &c. & ad hoc denotandum, cum Papa celebrat, clerici, & laici sunt mixti: & ho
3 nestum est, ꝑp rationes præmissas, vt fiat diuisio, de qua hic. † Vlt.
a hic q̃rit̃ de vtili q. vltra alios, nung̃d audire missã sit de ꝓcepto, [a] cum iste tex. faciat mẽtionẽ de clericis, & laicis; dic, ꝙ oẽs laici de bẽr audire missas cõpletas diebus dñicis, & [b] alijs ꝓcipuis diebus; & stare in missa vsq; ad bñdictionẽ sacerdotis in cluſue, alias peccãt mortaliter, iusta cã cessante, cũ eis hoc ꝓcipiat̃ ab ecclesia, vt i
c missas, cũ duob. seq. de ꝑse. di. 1. Et dicit missas in plurali, nõ, ꝙ ar
ctent audire plures numero; sed sufficiat eis vnica. Sed dr̃ in plura
9 li. ga orat̃ ꝓ viuis, & defunctis. † Idẽ dic in clericis maxime nõ curatis. Debẽt. n. ĩ his diebus maxime, quenire ad ecclesias eorum, seu cathedralẽ, & ibi missam audire, vt in c. & hoc attẽdẽdum, de ꝑsec. di. 1. Et ꝓ illum tex. dico, ꝙ nõ missa peculiaris, seu priuata est in ꝓcepto, sed missa magna, & publica, q̃ fit cũ cantu. Cõsuetudo ĩ hẽt oppositum; sed de iure primum verius est. Nã clerus orat ꝓ populo; vnde populus dẽt tunc esse ꝑsens his diebus ꝓcipue; & ideo dr̃ in d.c. & hoc, ꝙ missæ peculiares aut priuatæ debẽt ita dici illis diebus in locis secretis, vt populus nõ abstrahat̃ ab audiẽdo missam solẽnẽ. Et ꝑ illum tex. qui facit mẽtionẽ de sacerdote, infero, ꝙ sacerdotes nõ habẽtes curã, nõ tenenẽ celebrare singulis diebus dñicis, & festiuis, cum solum iniungat eis, ꝙ vadãt vna
10 cum laicis ad audiẽdum missam ex quo nõ habẽt populum, vt hr̃ in d.c. & hoc attẽdẽdum. Det̃ Epo dic, ꝙ nisi cã rõnabilis eum ex
cuset, nõ dẽt ꝓterire diẽ, quominus dicat, vel audiat missam, in c. fi. de priui. li. 6. nec dẽt saltẽ dieb[9] dominicis deesse in ecclesia sua, de ꝑsec. dist. 3. c. epũs. In gl. 2. [Vt liberius] Adde aliã rõnem, q̃ §. dixi. vt clerici honorẽtur ꝑ laicis. Sed q̃d si laici inuitent̃ a clericis, vt sẽt iter eos? dicunt Doc. ꝙ licitum est eis, ꝑ hoc tex. ibi, nõ ꝑsumãt authoritate propria; qa illud verbum sonat ĩ vitium; qa qui inuitant̃ a clericis, nõ ꝑsumunt, ꝑ hoc 63. di. c. 1. 2. & 3. vnde licite,
deficiẽtib[9], maxime clericis, inuitãtur laici ad cãrãdum cum cleris, & maxime hoc fit ĩ Frãcia, vbi sunt boni cãtatores. Similiter ĩ Alemania bassa. Nunquid autẽ possit solus clericus missam dicere cum laicis, vide 18. dist. c. sedulo. de ꝑsec. dist. 1. c. hoc quoq;. & ĩ
c. nũq̃ liceat. 92. dist. & in defectũ clericorũ hoc licebit, alias sec[9],
11 vt in c., ꝑ quã, de fil. ꝑsby. † In gl. fi. in fi. hæc expositio cõiter nõ recipitur a doc. qa esset de indubio; cũ oẽs leici possint intrare ecclesiã, nisi sint excõmunicati. 21. dist. c. cleros, de ꝑsecr. dist. 3. c. epũs. 25. dist. c. plectis, qa tales non debẽt ecclesiã intrare; & hoc, tp̃e celebrationis diuinorũ; secus vr̃, si diuina nõ celebrẽtur, vt est gl. no. 1. q. 1. c. q̃ studet, in ver. misit. Dẽt. n. intelligi ꝑ [c] m dispõnẽ glo. ꝑced. vt dicat̃ sancta sanctorũ illa pars, q̃ est, ꝑpe altare, q̃ appellat̃ sacratiũ, in quo sũt clerici ad celebrãdũ, ꝑp facra, q̃ ibi ꝓficiunt. Et qa altari maiori, cũ soleat esse sacrariũ, includunt reliquiæ, j. de ꝑsec. ec. vel alt. p tot. Alij dñt, ꝙ appellat̃ sancta sanctorũ capella Cõstãtini in Roma, vbi seruãt capita apostolorũ Petri, & Pauli; sed cõiter hoc non tenetur; quia ista constitutio, quo ad hoc, esset localis, quod non esset dicendum, & ideo tene ꝓsperiorem &c.

ADDITIO.

a ¶De præcepto. Adde Lap. alleg. 58.

SVMMARIVM.

1 *Clerici prohibentur portare arma offendibilia.*
2 *Clericus qui nõ põt aliter mortem uitare, põt aliter aggressorẽ impune occidere; & non incurrit irregularitatem; etiã si tunc esset in actu celebrandi.*
3 *Clericus pro defensione rerum suarum, vel pro defensione proximi, an, & quando possit impune aliquem offendere.*
4 *Irregularitas semp incurritur a clerico aliũ offẽdẽte, nisi i casu supã nu. 2.*
5 *Iudex, siue testis in causa, criminali, incurrunt irregularitatem.*
6 *Papa põt dare vniam clerico pugnãdi bello iusto, sine metu irregularitatis.*
7 *Monachus religiosus, põt sine licentia sui abbatis se defendere; & eleemosynã facere in casu necessitatis; & sic non põt licentiam cõmode petere.*
8 *Monachus non habetur pro mortuo circa ea, quæ sunt iuris naturalis.*
9 *Armorũ appellatione, nõ uenit cultellus paruus, aptus ad incidendũ panẽ.*
10 *Clericus secularis portans arma, non est ipso facto excommunicatus, sed religiosus sic, etiam tenens intra septa monasterii.*
11 *Clericẽ ex delatiõe armorũ, si tertio fuerit monit[9], pdit priuilegia clericorũ.*
12 *Clericus vsurarius non incontinenti deponitur; sed procedit, vt hic dicitur.*

CAP. II.

1 Clerici. †Breue est, nec põt breuius summari. Sed ꝑ sumta, in tm̃, q̃ ꝓ faciẽtes grauiter peccãt. Hoc colligit ex eo, qa tale de licto est excõicatione dignũ, vt hic; sed excõicatio nõ fert, nisi ꝑ
a graui crimine, vt in c. null[9], & in c. nemo. 11. q. 3. & q̃is hic cauca
tur solũ de clericis, idẽ dic in laicis, [a] vt patet in rubro, & nigro, C. vt ar. vsus inf. prin. interd. fit. li. xj. † Sed ꝑ hoc op. de c. dilecto, de sen.
exc. li. 6. vbi ille decanus assumpsit arma materialia, ad id ꝛc. ofi, j. de rest. spo. Sol. illa iura loquunt̃ in armis defensibilib[9], & nõ offensibilib. Pr̃. n. clerici ad eorũ defensionẽ arma assumere, vt in ꝓtis. Sed q̃ro vltra alios, nung̃d sit hoc clericis licitũ indistincte? Sol. di stingue plene. Primo, an liceat ꝑ defensione ꝑriæ ꝑsonæ. Scdo, qd̃ ꝑ defensione rerũ. Tertio, an ꝑ defensiõe, ꝑximi. Quarto, qd̃ ĩ
2 religiosis. † Ad primũ dic, ꝙ si clericus nõ põt mortẽ aliter vitare,
b pt̃ ꝑpe occidere suũ aggressorẽ; nec vlla irregularitate[b] ĩcurrit. Nã potius aggressor, vr̃ se ipsum occidere, q̃ ab aggresso occidi, vt, ꝓbat̃ in cle. si furiosus, de hom. & iõ nullum peccatum incurrit. Et dixit Io. de Lig. in tractatu de iusto bello, ꝙ si clericus celebrãs intruditur, iuste dimittit celebrationẽ; & si defendẽdo se, occidit aggressorẽ, põt in cõtinẽti redire ad altare, & officiũ ꝑficere. Si vero poterit aliter mortẽ vitare, puta fugiẽdo; tũc est dubium, nung̃d cleric[9] teneat fugere, an vero possit arma mouere. gl. in c. his clericis. 50. dist. & in c. sicut dignũ, de hom. sentiũt, ꝙ tunc nõ dẽt pcutere. Sed in ꝓrium adduco d.c. olim, vbi ꝑ defensione rerũ. licitũ est clerico mouere arma; ergo fortius, ꝑ repulsione iniuriæ personalis. Nam iniuria est fugari, & iniuria quælibet corporalis, videtur maior qualibet iactura rerum. Lin. seruorum. ff. de pœ. facit quod no. Bar. ĩ l. 1. ff. vnde vi. Puto sic in clerico distinguẽdũ, ꝙ ad læua, puta ad occisionem, non debet clericus procedere, si
c põt fugere; [c] sed aliter resistere, & verberare põt. ar. in c. olim, iun
cta, d. cle. si furiosus. Tunc. n. occidendo, euitat irregularitatẽ, qñ
3 aliter mortẽ ꝑpriã vitare nõ poterat. † Scdo casu, cum q̃rit̃, nung̃d pro defensione rerum vr̃ primo, ꝙ non sit licitum arma mouere. arg. in c. si secus pimus, j. de hom. & in c. 2. eo. ti. dum dicit, [Tetuaq; liberãdo &c.] & sic requirit illa duo copulatiue. In ꝓriũ facit d. c. olim. Concludo sic, ꝙ ad occisionẽ, seu mẽbri debilitationẽ clericus procedere nõ dẽt, ꝑ defensione rerum, vt in dictis iuribus; sed aliter verberare, seu resistere põt, vt in d. ca. olim. & hoc sentit Inno. in c. si vero. il. j. de sen. exc. In tertio membro. q̃d, ꝑ de
d fensione proximi, [d] vr̃ primo, ꝙ nõ liceat clerico, ꝑ tex. in c. ex imul
ta, inf. de voto. vbi dr̃ ꝙ clericale officium reddit clericos inhabiles ad pugnãdum, & cum Saracenis. Ad idẽ, 24. q. 8. reprehensibile, & 7. q. 1. c. scisscitatus, & qd̃ ibi no. in ꝓriũ facit d. c. dilecto, vbi dr̃, ꝙ licet vnicuiq; vicino, ppulsare iniuriã inferendam proximo; & ꝑ illud verbũ, cuiq;, dicit ibi Host. & ẽt Inn. quod laico, & clerico hoc licitum est. Puto sic concludendum, ꝙ aut clericus habet iurisdictionem in loco; & tunc pro defensione suorum licet arma mouere; & sic logt̃ d. c. dilecto. Si vero nõ hẽt iurisdictionem, aut sine ope clerici iniuriam põt, ppulsari; & non dẽt clericus pugnare, vt s. in ꝓris, aut non põt aliter, ppulsari; & tunc licet clerico ca
pere aggressorẽ proximi, & verberare, ac ẽt occidere, si aliter iniuriam, ppulsare non põt. 23. q. 3. in c. Maximianus, & ca. qui põt, & d. c. dilecto. Incurrit tñ occidendo irregularitatem, vt no. 23. q. 8. c. 1. & in summa. Nunq̃. n. euitat irregularitatem occidẽdo, vl̃ mutilando; nisi qñ aliter mortem propriã euitare non põt, vt in d. cle. si furiosus. Pro defensione ergo proximi ĩcurrit irregularitatẽ si-
4 ne peccato. † Simile in iudice, & in testib. exercentibus eorum of
5 ficium in cã criminali. 51. di. c. j. & qd̃ ibi no. † Sed circa hoc vertit pulchrum dubiũ, nung̃d Papa possit dare licẽtiã clerico pugnan
c di in bello iusto, sine metu irregularitatis? [c] & primo vr̃, ꝙ non. qa hoc vr̃ phibitum iure diuino. Nã ab ipso Christo dictum fuit Petro volẽti defendere magistrum suum ab iniuria Iudæorum, Cõuerte gladium tuum ĩ vaginã, vt hr̃ i euãgelio, & trãsumptiue 23. q. 8. c. 1. Itẽ in veteri testo dixit Deus ad Dauid, non ædificabis mihi tẽplum; qa vir sanguinis es, vt hr̃ trãsumptiue de ꝑsec. di. 1. c. 1. ꝓ rium determinat Cal. in c. petitio, inf. de hom. Mouet, qa irregularitas est de iure positiuo, alle. c. is q. de sen. exc. li. 6. Sed tu adde dictum Inn. in cad audientiam. inf. de hom. Item sola ꝓtitutio ecclesiæ, prohibet clericum pugnare in bello iusto; ergo Papa, q̃ est sup istas constitutiones humanas, vt in c., ꝓpositi, de ꝓcess. ꝑ. põt hãc prohibitionẽ relaxare; maxime cum ipse Papa possit ex iusta cã bellum ĩdicere, ꝑsertim ꝓ infideles. 23. q. 8. c. oĩ, & c. ꝑterea. ea. cã, & q. Nec ob. prima authoritas all. ĩ ꝓriũ; qa nõ solũ illa fuit dicta Petro; sed ẽt aliis laicis, vt colligit ex eo, ꝙ ĩ eadẽ authoritate subjicit, dũ dr̃; nã oĩs, q̃ gladium accipit, gladio peribit. Sic ẽt ñdet̃ ad

ADDITIONES.

a ZACHARIAS ¶Idem dic in laicis. Adde Car. in cle. 1. §. præfatæ. q̃ó. 3. de sta. mo. & in cle. 2. §. porro. de hære. & melius in cle. 2. §. 1. de excess. præl.

SEB. SAPIA. ¶Idem in laicis. vide Ro. in sing. 263. inc. prohibitum est arma portare. vbi dicit, ꝙ licet omnibus sit prohibitum portare arma: tamen si rusticus portauerit solum punitur in perditione armorum, vel in 30. libris.

b ¶Vllam irregularitatem. Adde do. Car. consi. 19. Cal. late cõsi. de tre. & pa. SEB. SAP. Irregularitatẽ. Vide Abb. in c. olim. 1. col. 7. ver. item quæritur ad declarationẽ. sup. de rest. spo. & Fel. in c. si vero. in prin. inf. de sen. excom.

c ¶Potest fugere. Adde q̃ Bal. cõsi. 211. li. 4. dicit, ꝙ cũ fuga nõ est tuta, qs fugere nõ tenet̃, qa periculũ est in dando terga, & ibi late vide, & dicit idẽ Bal. cõsi. 430. 1. li qd̃ nõ valeret statutũ, ꝙ aggressus non dẽret se defendere. Ber.

d SEB. SAP. ¶Proximi. Vide Abb. in c. 3. in fi. de cler. pcus. & d. Ias. in l. vt vi. col. 6. ver. i eadẽ gl. ibi rñdeo. ff. de iust. & iure in ver. sed pulchrũ dubiũ est.

e SEB. SAP. ¶Irregularitatis. vide Fel. in c. petitio, inf. de ho. vers. secunda cõclusio. vbi tradit, ꝙ clericus põt assistere in bello iusto, & hortari milites; sed non potest mouere arma, vt occidat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad authoritatem, & potest dici melius ad illam secundam, q̃ loqtur de effusione sanguinis iniusta. nã Dauid ꝓditorie fecerat interfici Uriã, vt committeret adulteriũ cũ Bersabe eius vxore; & adhuc nõ fuit pœnitẽs, q̃n illa verba fuerũt sibi dicta: sed nos loq̃mur q̃n bellũ ẽ iustũ, & vt dicit alibi Ang. ille dr̃ accipere gladiũ, q̃ supiore nõ iubẽte, vel cõsentiẽte, gladiũ assumit ad effundẽdũ sanguinẽ, vt est no. tex. in c. ille. 23. q. 3. Itẽ videmus, q̃ Papa dispẽsat post pñam ĩ irregularitate ex peccato ꝺ̃cta, vt no. Host. & cõiter doc. in c. sicut dignũ, de hom. & no. in d. c. 1. de consec. di. 1. &
6 hoc est valde no. Venio ad vltimũ, † qd in religioso, an possit se defendere sine supioris lnĩa? & vr̃ primo, q̃ nõ: qa ẽt actus liciti, & ĩ se laudabiles, sunt sibi, phibiti, sine sui supioris lnĩa, vt vouere, peregrinari, & sim. 20. q. 4. c. monachis. Itẽ defensio fit ex ꝓpria volũtate; sed volũtas religiosi depẽdet a volũtate abbatis, vt in c. 2. de testa. lib. 6. cũ si. Io. de Li. in d. trac. cõcludit, q̃ si pt cõmode hr̃i superioris lnĩa, postulãda est: alias aũt licitũ est se defendere, cũ hoc cõpetat de iure naturali. 1. di. c. ius naturale. Et quoad actus naturales nõ cẽsetur mortuus, a ad hoc c. 16. q. 1. c. placuit, & qd ibi no. ĩ l. Deo nobis, C. de epi. & clc. Pro hoc primo facit gl. no. 12. q. 1. c. nõ dicatis, q̃ dicit religiosũ posse eleemosinã facere de bonis monasterij morieti famẽ, si nõ pot, lnĩa supioris cõmode hr̃i. Si ergo
7 actũ alias sibi illicitũ, pot subuenire vitæ alterius; fortius p actũ licitũ pot subuenire vitæ ꝓpriæ. Imò est plus dd̃m, vt aduersus suũ superiorẽ possit se defendere, si supior eũ inuadit, ꝺ oẽm regulã.
7 ar. in c. ex parte. de acc. & hoc bñ no. † Et inquãtũ istud c. simpliciter phibet delationẽ armorum, intellige de cultello feritorio, seu
b offensorio: secus ãt in cultello paruo, b apto ad incidẽdũ panẽ, & alia necessaria; talẽ. n. clericus licite defert, vt in c. lator, j. de hom. Nã si ille clericus nõ portasset illũ cultellũ, incidisset in irregularitatẽ; qa dedisset operã rei illicitæ. secuta morte alterius, ꝓut ibi dr̃. Et idẽ dic in religioso, vt ꝓbatur in cle. ne in agro. de sta. reg. &
8 nullus. † Et aduerte, qa licet clerici seculares nõ sint excõmunicati ipso facto, ex delatione armorũ, sed excõmunicãdi, vt hic; religiosi tñ tenẽtes arma intra septa c monasterij sine licẽtia superioris, ipso facto sunt excõicati, vt d. clem. ne in agro, de sta. re. In gl. 1. ibi. [Ad terrorẽ latronũ.] Idẽ dic ex alia iusta cã, vt in d. c. dilecto: & s. plenius dixi. & ꝑnt portare ob hãc cãm: nedũ arma defensionis, sed ẽt offensionis. vt satis probatur in d. c. dilecto, & d. c. olim.
9 † in gl. pen. No. gl. bñ. Vult. n. q̃ ex sola delatione armorũ, clericus ꝑdat priuilegiũ; si tertio monitus nõ desistit, de quo plenè dic, vt dixi in c. cõmunit, & c. ad audiẽtiã, in gl. all. In gl. fi. in fi. Hic gl. vult separare caudã a capite, intelligẽdo principiũ illius c. ĩ clericis, & finẽ in laicis; sed vt dñt doc. & bñ, ẽt in clericis finis c. adaptari pt, & magis cõgruit rub. vt ꝓcedatur ꝺ̃ clericũ, ordine succẽsiuo. Nã primò suspẽdetur, secũdò excõicabitur, tertio deponetur, vt ĩ iurib. all. in glo. Nã & ꝺ laicũ nõ proceditur immediate ad excõicationẽ, sed prius incipiẽdũ a pœnis cõcilij gñalis, j. de vsu. c. qa in
10 oĩb. Et no. bñ † hoc dictũ Ber. vt clericus vsurarius nõ deponat d
d incõtinẽti; sed ꝓcedat ordine succẽsiuo ꝓdicto, & ex hoc intelle ctu gl. no. q̃ q̃n copula, &, ponit iterãque principalia, exponitur copulatiua, q̃ alternatiua, facit qd̃ no. in l. 1. ff. de his, q̃ not. infra. & ibi But. & Bar. Nã ad ferẽdã excõicationẽ nõ requntur ista duo copulatiue, s. q̃ ferat arma, & q̃ sit usurarius; sed sufficit alterũ duorum. Rõ differẽtiæ. q̃ id, q̃ dictum est in clericis, habet locum rõne continentiæ; sed vbi ꝓ ipsum crimẽ vr̃, q̃ possit peti, q̃ deponatur, per ea, quæ hñr in d. c. quia, & per id, quod dicit hic gl.

ADDITIONES.

a ¶ Mortuus. Adde q̃ voluit Anch. post Spec. eius consi. 417. q̃ per rposessionem monachi, non extinguuntur vsusfructus, quos comedit. Ber.
b ¶ Cultello paruo. Adde, quod talis cultellus, non venit appellatione armorum, Fran. Are. consi. 38. Ber. Adde, q̃ statutum puniens portantem arma, nõ punit portantem talem cultellum, gl. est reputata sing. in auth. de armis. ad fi. in antep. gl. quam sequitur, & limitat eleganter Bar. in l. 1. ff. ad leg. Iul. de vi publ. vide materiam, in §. ex maleficijs, Instit. de actio. Aen. Fal.
SEB. SAP. ¶ Cultello paruo. Qui dicit veniat appellatione armorum, tradit Felin. in rub. de oc. Grego. col. 53. ubi refert Domin. dicentem, q̃ appellatione armorum non veniunt arma, de quibus in l. armorum, ff. de verb. sig. sed illa, quæ de communi vsu arma dicuntur.
c ¶ Intra septa. Adde Fed. disp. sua 14. ubi ponit, a quo tales debeant absolui, cũ sint exempti. Ber.
d ¶ Non deponatur. Adde Alex. consi. 72. 1. lib. Ber.

SVMMARIVM.

1 *Redditus ecclesiæ presumuntur tot, quot sufficiant duobus, & dicens contrarium habebit probare.*
2 *Dos ecclesiæ, quæ dicatur sufficiens.*
3 *Epistola non debet cantari, nisi per subdiaconum: etiam in necessitate.*
4 *Ordinatus ad maiores ordines, nõ est obligatus seruire in minoribus: nisi ex necessitate.*

CAP. III.

Vt quisque Presbyter habẽs populum, dẽt habere clericum, q̃ secum cãtet, & in aliis hic expressis eum iuuet. Casus lit. Statutũ est in cõcilio Maticen. q̃ gliber re ctor ecclesiæ habeat clericum, q̃ secum cãtet, & epistolã, & lectionẽ legat, & q̃ possit docere pueros, & parochianos suos monere, vt mittãt filios suos ad addiscẽdã fidẽ, i. Credo in Deũ, quos ip
1 se doceat diligẽter. B. † No. 1. q̃ in dubio redditus ecclesiæ. p̃sumunt sufficere ꝓ duob⁹, videlicet ꝓ presbytero, & clerico. Dicẽs ergo nõ sufficere ꝓ clerico, hẽt hoc ꝓbare, & ad hoc quotidie allegat iste tex. No. 2. ibi [Secum cãtet,] & ibi [Legat,] q̃ dicta est iter cãtare, & legere; & q̃ officiũ diuinum licite cãtatur. Aduerte
a dũ a tñ, q̃ cãtãs in ecclesia diuinũ offiñ, vt placeat populo, peccat grauiter. vñ alibi dicit tex. q̃ Deũ morib. stimulat, q̃ vocib. populũ delectat. 92. dist. c. 1. & 2. Cãtãdũ est ergo principaliter ad laudem Dei, & magis corde, q̃ ore, ad hoc facit 24. q. 1. in c. odi, & proiecta, vbi gl. colligit ar. ꝺ scholares, q̃ vadũt ad ecclesiam, vt videãt dominas. Nõ. n. prodest eis auditio diuinorum; sed potius nocet, vt habẽt ibi. Itẽ no. q̃ in ecclesia parochiali, dẽt ad minus esse vnus clericus vltra sacerdotẽ, & dicit Pau. in cle. ne in agro, de sta. regu. de mẽte iurium esse, vt iste clericus sit ibi intitulatus; licet de facto ꝺrium seruet, facit ad hoc c. postulasti, de iure pa. & c. ꝓpositi, de fil. presby. & no. circa q̃ verſat officiũ huius clerici. Itẽ no. presbyterũ nõ debere dicere missam sine clerico. vide bonũ tex. in d. c. ꝓposuit. & de cõsec. di. 1. c. hoc quoq;. si tñ solus diceret, nihilominus cõficeret; licet cũ peccato, ut no. in d. c. hoc quoque, quia ad subam ꝓfectionis seu actionis, sufficiũt illa pauca verba, q̃ dicit sacerdos in secreto, vt ĩ c. paucis, de ꝓsec. di. 2. Vlt. no. q̃ licite presbyter tenet pueros ĩ ecclesia cã docẽdi eos; imò tenet hortari parochianos suos, vt suos pueros mittãt ad ecclesiã ad addiscẽdũ fidẽ, i. principia fidei, vt Pater noster, Aue Maria, & Symbolũ, & cõ
2 hic dr̃. † In gl. 2. in fi. No. g. l. iũcto tex. q̃ dicatur dos sufficiens ꝓ
d ecclesia, tã collegiata, q̃ simplici. Vide bonã gl. in c. cũ sicut, de cõsec. ecc. vel alta, & 21. q. 1. c. 1. Sed op. ꝺ tex. & gl. de c. hoc quoque, ꝑall. vbi dr̃, clericum nõ debere celebrare, nisi in ꝑsentia plurium clericorum saltem duorum, vt verificetur sua pluralis locutio, cũ dicit dñs vobiscũ. Sol. Iura in hoc varie disponunt; sed cõcludo dic, q̃ aut ecclesia sufficit ꝓ plurimis; & tũc seruabilud c. hoc quoque. Aut nõ sufficit, nisi pro duobus, & tunc, si est possibile, illæ clericum suũ ordinis. s. sacerdotẽ, vt vno deficiẽte, alius suppleat; sic intellige c. illud. 7. q. 1. Si nõ potest cõgrue habere sacerdotẽ, habeat diaconũ. 24. di. c. ꝑsbyteri. Si uero nõ potest hr̃e diaconũ, habeat clericũ in inferiori ordine, ut hic. Nã minus sufficit subtero, & seruitori, seu clerico, q̃ duob. ꝑsbyteris, uide bonã gl. in cle. ne in agro. §. ad hæc. nec peccaret clericus, si ꝓ inopia mẽsũ teneret, arg. ĩ c. de his. j. de ecc. ædi. Quo casu licite admittitur pulum ad adiuuandum eum, ar. in c. licet, iun. gl. 92. di. & sic ſtra gl. in c. sedulo, 38. di. quæ dicit non sufficere, q̃ populus rudis
3 am. † In gl. 3. ibi; [Qm̃ uidemus] Mens gl. est allegando illum tex. q̃ in pulpito, qui non est subdiaconus, epistolam legere non debet. Concludo dicta Doc. sic, q̃ non ordinatus ad subdiaconatum, nec in pulpito, nec in uestibus sacris deputatis subdiacono, epistolã legere põt. 92. di. c. non licet, alias peccaret grauiter, & punretur, ut habetur j. de cle. nõ ord. min. c. 1. & 2. qa nõ posset acueri ad subdiaconatũ, sine dispẽsatione, p ea, q̃ hñr in d. c. 1. &
c Imò vr̃ q̃ requirat dispẽsatio Papæ, c vt ibi tãgitur in gl. qd no. qa
d de facto fit ꝺrium. Sic ergo in vestib. nõ sacris, d & nõ in pulpito, laicus ẽt in necessitate, p̃t dicere epistolã; ad hoc, q̃d leg. & no. ibi
4 d. c. non licet, & uoluit Io. An. quod no. † In ea. gl. ibi, [Ab ordine suo ꝛcedere] vt dicit Io. An. & bene, hoc nõ probant iura sequtia, nec ẽt admittit consuetudo. Nam quotidie uidemus nedũm diaconum, sed ẽt sacerdotẽ dicere epistolã. Nã per promotionẽ ad maiores ordines non admittit quis minores ordines, nec eorundem

ADDITIONES.

a ¶ Aduertẽdũ. Hoc refert, & sequit d. Hiero. de Zanetinis ĩ repet. c. j. de accusationibus materia luxuriæ. ĩ ver. an tot peccata. vide Fel. ĩ c. ex par. col. fi. ĩ. de offi. delo.
b ¶ Dos sufficiens. Adde Ioan. de Ana. consi. 24. vbi ponit, an ædificãs capellã, teneatur ad dotandum; & dos debeat esse pro expensis clerici. Ber. Adde, q̃ qui fundauit ecclesiam, tenetur illam dotare, alias non debet fundari, nec consecrari. c. nemo, de consec. dist. 1. & c. sicut cum, supra de consecr. ecc. vel alt. De quo latius uide per genitorem præceptoris mei D. Bal. Nouel. in tenn. tract. de dotibus, &c. in prin. in 2. col. Aen. Fal.
c ¶ Dispensatio Papæ. Adde vt per Lap. alle. 39. Ber.
d ZACH. ¶ Vestibus non sacris. Adde an possit Papa dispensare cum sacerdote vt non indutus sacris vestibus consecret corpus Christi, per Fel. in cap. cum in ecclesiarum, col. 7. ver. & istis adde B. Tho. supra, de const.
ANT. FRAN. Circa hoc, q̃ hic dicit de vestibus sacris, primo adde, q̃ vtimenta facta, vt capsula, planeta, & similia, non sunt commodanda laicis; ẽt ad ornatũ nuptiarũ, nec illa ẽt possunt fieri de vestib. prophanis, vt dicit gl. in c. uestimẽta, de cõsec. dist. 1. & vide etiã in c. ad nuptiarũ, ea. dist. & vide d. Car. in cle. 1. de celeb. miss. ubi dicit q̃ quãuis ꝑdicta sint forsan de iure vetera, tñ in vsu nõ seruant. Et adde qd̃ vestimẽta ecclesiastica, 'debẽt benedici p epm in diœcesi sua, ut ĩ d. c. vestimẽta, de cõsec. di. 1. & ibi uide Arch. an fiat planeta fiat stola, vel dalmatica, dẽat iterũ bñdici, uide p. Arch. in dec. ad ptiatum. Et adde, q̃ uestes sacræ non possunt alienari, nisi ob redẽptionem captiuorũ, vel pro alimẽtis pauperũ, & uide Bar. in l. sancimus, in prin. & in 2. col. C. de sacrosan. eccl. utrũ aũt Papa dispẽset, ut sacerdos possit celebrare sine sacris vestibus, puto, q̃ sic, quia q̃ uestes sacerdotales benedicantur, aut cõsecrentur est de iure positiuo, quod Papa pot tollere, in c. proposuit, de concess. pra ben. quod an possit sine causa facere, relinquo cogitandum.

rundẽ executionem; & vide gl. in c. si q̃ clerici. 74. di. q̃ dicit, q̃ vr̃ recedere a minoribus ordinib. quo ad onera. & satis ꝑt dici saluã do istã gl. & illã. vt necessitate non imminẽte, nõ dẽat cõpelli ad officiũ minoris, ex quo ꝓmotus fuit ad maiores. Et referas gl. ad opi. vulgariũ, q̃ a forte putãt vulgares illũ retrocessisse; & est hoc vile in ecclesiis collegiatis, vbi sunt multi clerici in diuersis ordinibus, vt ordinatus ad maiores, licite recusẽt, necessitate nõ imminẽte, in minoribus seruire. Et tene mẽti istã gl. sic intellectã, q̃ cõiter rep bãt doc. & forte nõ bene ita simplr̃. In gl. pe. in fi. Et ꝓ hoc tollit ꝓriũ, qd̃ forte posset formari de toto tit. de magistris. vbi patet magistros ꝓstituẽdos in ecclesiis collegiatis, nõ aũt in minorib. Dic. n. q̃ iura illius tit. loquũtur in alio magistro. s. de idoneo. hic aũt de instructore puerorum, quoad prima rudimẽta litera rum, & quoad ecclesiastica, de quibus in ista glossa, & seq. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non portans clericam, peccat mortaliter; & quid importet clerica, & corona; & alia huiusmodi, uide remissiue.*
2 *Mulier, quæ sine causa incidit sibi capillos, est excommunicanda.*
3 *Moniales, & conuersi, non debent habere clericam; sed caput tonsum.*

CAP. IIII.

Si quis ex clericis, Nõ pot breuius summari. Sed deferre tonsuram capillorũ; sed dẽt habere rasuram in superiori parte, & tonsuram in inferiori. Et qd significet illa rasura, q̃ alias clerica dr̃, & q̃d capillorũ circulus, qui alias dr̃ corona; & q̃d tonsura in inferiori parte vsq; ad aures, vide gl. in cle. 2. de vita, & ho.
1 cle. q̃ satis no. est quoad hoc, & vide tex. 12. q. 1. c. duo sunt genera. † Et no. q̃ nõ deferens tonsurã, peccat mortaliter. Nã dignus est anathemate, vt hic, & c. si qs. 23. dist. Quid aũt in monialibus, vide bonã gl. q̃ tenebis mẽti, in cle. attẽdentes, de statu reg. & fuerunt
2 opi. p tex. in c. quæcunq;. 30. dist. q̃ dicit † mulierẽ esse excõicãdã, si fine cã capillos sibi ꝑcideret. a Debet. n. portare comã in signum subiectionis, sic alibi dicit tex. sed male seruat in Tuscia, & Lõbardia. mulieres postq̃ nupserunt, deberẽt velare caput suũ in signũ
3 subiectionis, de quo dic, vt hr̃ 34. q. 5. hæc imago. &c. mulier. † Gl. tñ in d. cle. attẽdentes, ꝺcludit, q̃ moniales debẽt hr̃e tonsurã in parte inferiori; & ita seruat de ꝺsuetudine. nã ꝑciduntur sibi crines, vsq; ad aures, idem dicit gl. de conuersis in d. cle. 2. vnde conuersi, & moniales non portant clericam in parte superiori, sed tantum tonsuram in inferiori. Rationem vide per glo. alle. supra.

ADDITIO. In glo. fi. in fi. No. glos. quando canon loquitur per verba præsentis temporis, non est canon latæ sententiæ, sed ferendæ, de quo in c. si diligenti. de fo. comp,

a ¶ Sibi præcideret. Adde Rom. sing. suis, vbi dicit hoc accidisse Florentiæ in mu
ZACHARIAS liere reuersa à pœnitentia, vt pp deuotionẽ sibi præcideret capillos. Ber. ¶ Adde, quòd voluit all. Rom. sing. 594. inc. est nunc Florentiæ, vbi tenet, q̃ sit talis mulier ipso iure excommunicata, & alleg. tex. in c. quæcunque, per istum alleg. pro sing. ad hoc.

CAP. V.

Clericus. Breue est, & aliter non summatur. No. clericũ etiam in his, qui sunt de ordine militantium, hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non professus, neque in sacris confitutus, potest uxorem ducere; sed iterum tondebitur, si uult gaudere priuilegio clericali. & nu. 4. 5.*
2 *Degradantur etiã clerici delinquentes, ẽt in minoribus ordinibus constituti.*
3 *Matrimonium factum per professum, vel sacerdotes, diuimitur.*

CAP. VI.

Clericus, Legitur duobus modis. Primò, q̃ principium aliũ, & ſm hunc intellectũ. h. d. Si clericus nõ in sacris ꝺhit matrimoniũ, vxorẽ nõ dimittit; & si professus ꝺhit, separabit ab vxore, & iterũ tondebit. Et legit sc̃do mõ, vt vnũ casũ ponat; & iste mo
1 dus est magis literæ ꝑsentaneus, & h. d. in summa. † Clericus non in sacris, nec professus, põt vxorẽ ducere; sed iterũ tondebitur, si vult gaudere priuilegio clericali, vel dispensatiuè tenere bñficiũ. Casus lit. Aliqs clericus, q̃ non est in sacro gradu, neq; ꝑfessus alĩ q̃ religionẽ, accepit vxorẽ, & dimisit tonsuram, q̃ iterũ est in ꝺcilio Triburicen. q̃ dat de isto clerico faciendũ statuit ꝺciliũ, q̃ vxorẽ
2 retineat, & iterũ tõdeatur, nec in vita sua eã dimittat. B. † Not. 1. ibi, [Si sit sine gradu,] iũcto prĩ. q̃ clericꝰ ĩ minoribꝰ ordinib. p̃t dici sine gradu. Ex quo d. Ant. arguit, q̃ exist ẽs in minoribus, nõ degradatur pp delictum. hoc tñ arg. est falsum, vt clarissimè hr̃ in c. si quis ẽps. 27. q. 1. vbi patet, q̃ in quocũq; ordine ꝓstitutus rõne deli cti degradãdus est, ad idem in cap. cum non ab hoĩe, de iud. Vide no. in c. 2. de cler. excom. min. & dic ad istũ tex. q̃ est sine gradu. s. sacro, vt dr̃ in gl. nec per hoc existimes, quin, ẽt ordines minores sint sacri; cũ ordo sit signaculũ sacrũ; sed maiores ordines dicun
3 tur sacri per excellentiã, de quo vide bonã gl. 32. ꝺstin. in summa.
2 † No. 2. a ꝺrio literæ, duo, quę impediunt matrimoniũ ꝺhendum, & dirimunt post contractum, vt est sacer ordo, & professio a in
4 religione apꝓbata, & vide q̃d latius legit, & no. in c. vnico, a de vo to. lib. 6. † Vltimo no. ibi [Iterum tondeatur,] q̃ clericus coniuga tus nõ perdit irrecuperabiliter priuilegiũ clericale ex dimissione tõsuræ; sed illud recuperat statim, q̃n retõdet. Nã iste clericus, de quo in litera, nõ tõdetur iterum ad aliũ finem; nisi vt gaudeat pri
b uilegio clericali. Gaudet. n. solũ in duobus, b de q̃bus in c. vnico, de cler. nõ coniug. li. 6. Et ſm istã lectu. vr̃ hic tex. pro, no. per doct. in c. vnico. Quinimo dicũt plus ibi doc. q̃ si mortua vxore clericus reassumit tõsturam. ipso facto recuperat oĩa priuilegia clerica lia, dũmodo fuerit pudica, & virgo. In gl. 2. ibi: [Ita q̃ monachus esset.] Vult dicere, q̃ sola parentũ tradõ, nõ sufficeret ad inhabilitandũ ipsum mr̃imonio ꝓhendũ, sed requiritur volũtas ꝓpria, ipsius ingressi, vt in c. cũ scimus, alleg. in glo. Et an. & q̃n pater & mater vel tutor, possint quẽ tradere religioni, dr̃ plene in ca. 1. & 2. infra de reg. In glo. fi. ibi: [Debet portare coronam.] Sed ꝺ hoc oppo. de c. Ioannes, de cler. coniug. & de c. vnico. eo. ti. li. 6. vbi patet, q̃ est in optione ipsius coniugati; ergo nõ debebat hic disponi, vt iterũ tõderetur. Sol. vt ꝑdixi, iste tex. habet duos intellectus. Primus, q̃ principium, & finis intelligãtur de clerico seculari in minoribus constituto; & iste nõ mãdat tõderi, medium verò loquitur in ꝓuerso, seu monacho; & iste debet iterũ tonderi, quia non potuit matrimonium ꝓhere, & ſm hunc intellectum cessat ꝺriũ. Secundo põt intelligi, vt tota litera ponat vnũ casum; & loquitur in eo, qui nõ est in sacris, nec professus. Et ad cõtrarium communiter rñdetur, q̃ debet tonderi catiuè. Si vult gaudere priuilegio clericali; vel si dispensatiuè vult tenere beneficiũ sine cura; & de hoc plenè dr̃ in c. Ioannes. præal. Et ſm hunc intellectum hic est
c casus rotũdus de eo, qd̃ ꝑdixi, q̃ clericus cõiugatus c ex dimissio
5 ne tõsuræ nõ ꝑdit irrecuperabiliter priuilegiũ clericale; sed incõtinẽti reassũmendo tonsurã, reassũmit priuilegiũ, & hoc no. &c.

ADDITIONES.

a ¶ Et professio. Scias, q̃ ex iusta causa monachus potest vxorem accipere, ex dispensatione tñ Papæ, ne stirps nobilis deficiat sine hærede. Ita Bal. in l. si tibi filius, ad fi. ff. de adop. alle. Io. An. in c. actus legitimi, de regu. iu. vide in materia Pet. de Anc. in consi. 333. incip. pro maiori diligentia, vtrum aũt Papa possit cum monacho dispensare, uide per mod. in l. fi. C. de transa.
ZACH. ¶ Adde quod no. in apo. ad ipsum in c. ne Dei ecclesiam, nu. 1. in apo. in ver. contra regulam. & ibi Fel. infra de simo. & eund. Fel. in c. inquisitioni, in princ. de sen. excomm.
b SEB. SAP. ¶ Solum in duobus. Vide Lap. all. 18. inc. an clericus, col. vlt. & Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 46. ver. 19. supra de const.
c ¶ Clericus coniugatus. Adde Alex. consi. 8. supra alle. in c. 1. Ber.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nutriens comam, potest a superiore innitus tonderi.*
2 *Bonum non voluntarium, non est remunerabile.*
3 *Beneficium an, & quomodo conferatur in inuitum.*

CAP. VII.

Clericis. Breue est, & põt sic summari. † Clericus debet tonsuram deferre; & si non vult, põt inuitus a suo superiore tõderi. h. d. No. 1. ex tex. arg. q̃ ar hidiaconus hẽt in risdictionẽ in istis minimis ꝺ clericos, facit c. ad hoc, de offic. archid. Sed dic, vt ibi no. in §. quadã. Not. 2. q̃ superior põt præcidere capillos clerico sibi subiecto; & reluctanti sine metu excõicationis, & potest litera intelligi dupliciter. Primo a suis archidiaconis, idest de mandato archidiaconorum. Non. n. tenet ipse facere manibus proprijs. Sc̃dò, vt arbitror. põt intelligi proprie, vt in ignominiã clerici, si superior incidat sibi crines; nõ ordinatè, sicut faceret barbitonsor; sed ita & taliter, q̃ ille nõ possit comã nutrire. Et ego intelligerẽ istũ textum, quatenus loquatur de inuitis, vt procedat in clericis ꝓstitutis in sacris, vel in minoribus volentibus gaudere priuilegio clericali. Nã forte portant tonsuram puerũ, & nutriunt comã, more mulieris, q̃d tendit in opprobriũ clericis, facit clem. 2. eod. tit. & vide etiam q̃d dr̃ in c. si. de cler. coniug.
2 † In gl. fi. [Quod iam susc̃pit.] Simile habes 24. q. 6. in summ. sed ꝺ hoc facit, q̃ a bonum nõ volũtarium, non est remunerabile, c. non satis. 86. dist. Vnde alibi dicit gl. q̃ Deus est remunerator ad uerbiorum, & nõ nominum, in c. 1. de collu. detegen. i. Deus nõ respicit, quod fit, sed quo animo fit; & an benẽ fiat; ergo q̃s nũq̃ debet cõpelli per ecclesiam ad bonũ faciendũ. Solue hoc ꝺrium, vt hr̃ 23. q. 6. in c. uides, & in c. si. ea. causã, & quæst. in fi. glos. sed ꝺ hanc conclusionẽ gl. est tex. expressus, ff. de reg. iu. l. nuito, vbi inuito = non consertur beneficium. Sol. ꝺriũ, prout no. gl. & Bart. in l. soluẽdo. ff. d. ne. gc. Sed melius põt sic dici, q̃ respectu volũtatis, seu dũ ꝺsulitur voluntati, nunq̃ beneficium potest ꝺferri, in inuitũ; qa beneficiũ generaliter sumptũ, est benevola actio, gaudium ꝺbens capienti, vt in lib. feu. in ti. quib. mod. feu. amit. c. 1. Sed respectu vtilitatis põt bñficiũ ꝺferri in inuitum, vt si te volẽtem mittere in ignẽ vi cohibeo, vt est tex. in c. & q emẽdat. 45. dist. Ad ꝓpositum ergo, hic consulit vtilitati clerici, & decori totius ordinis clericalis, nec habetur respectus ad voluntatem ipsius.

ADDITIO. Vide aũt per Bar. in l. fertus, de ver. ob. & soluit ipse, q̃ aut beneficiũ, seu cõmodatũ ũn respicit inuitum, & ꝺcentem, & procedit reg. in inuitum. Aut respicit ẽt tertiã persõnam,

DDITIO.

2 SEB. SAP. Inuito, vide quæ no. in §. item nobis, in glo. in ver. inuitis. Inst. per quas pers. no. acquir.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nã, & tunc rõne tertij, confertur ẽt in inuitũ, sicut dicimus in clerico, q̃ non põt renunciare, ne conueniatur coram ecclesiastico. Itẽ honores pp publica m vtilitatem ẽt inuitis ꝓferuntur, vt in tit. de mu. & ho. per totũ. Et vide ad materiã id quod dr̃ in l. si quis in conscribendo. C. de epis. & cleric. & in l. non tñ, de appella. Ab.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria monialium frequentans, si est clericus, suspẽditur; si est laicus, excommunicatur; nisi ex iusta causa & manifesta, & num. 2. & nume. 3.*
4 *Copulatiua posita iter duo, quorũ vnũ sequitur ad aliud, resoluit ꝛ expositiuã*
5 *Frequentatio, ex quot vicibus inducatur.*
6 *Consuetudo in malesicijs, inducitur ex duabus vicibus.*
7 *Clericus in quocunque ordine constitutus, committens sacrilegium, detur ditur ad agendum perpetuam pœnitentiam.*
8 *Laicus committens sacrilegium, decapitatur, & bona applicantur monasterio, cui intulit iniuriam.*
9 *Violans monialem incurrit plura peccata, de quibus hic.*

CAP. VIII.

1 **Monasteria.** †Frequẽtans monasteria monialium; & monitus nõ desistens; si clericus est, deponit; si laicus excõicatur. h. d. casus liter. Quia clerici monasteria monialiũ nimis frequẽtabant, statuit Lateranẽse ꝯcilium, q̃ sine manifesta & rõnabili causa, vlterius; frequẽtare nõ ꝓsumant: q̃ si fecerint, per episcopũ arceantur si nõ, desisterũt, ab officio eccle
2 siastico suspendantur: si laici fuerint excõicentur. B. †Not. 1. q̃ ex
a frequẽtatione [a] ad monasteria monialium, oritur sinistra suspitio ꝺ accedentes. Nã periculosa est sexus cõmistio, vt est tex. cum gl. in c. mulieres, de iud. li. 6. Ideo clericus prohibetur solus immi
3 sceri fabulis cũ muliere. 81. di. c. clericus, & c. clerici. † Not. 2. duo requisita, vt qs possit impune frequẽtare monasteria monialiũ. s. causa rõnabilis, & q̃ sit manifesta. Nõ. n. sufficit cãm rõnabilem allegare, nisi illa sit manifesta; nec sufficeit occasio ꝓsanguinitatis, ſm Ioã. And. nã licet raro possit visitare ꝓsanguineã; non tñ hoc ꝓtextu, dẽt fieri frequens accessus, quia ẽt in ꝓsanguineis id iccirco perpetratũ reperitur, vt in c. 1. de cohab. cler. & mulie. & ad propositũ vide text. 18. q. 1. c. diffinimus, & in c. in decima. Itẽ not. casum, in quo laicus efficitur de foro ecclesiæ, s. peccando, vel nimis ꝓfabulando cũ monialibus; nã cõmittit sacrilegium, qd̃ est de foro ecclesiastico, c. cũ sit de foro cõpe. 17. q. 3. c. si qs suadente. Sed opponi. ꝺ istud prin. c. Nam visitare monasteria, non est in se malũ. facit 40. dist. in c. parsimoniã. Sol. iste tex. dupliciter exponitur. Primò, vt ponatur ꝓtinens pro ꝓtento; & sic exponatur, monasteria sanctimonialiũ. i. monasteriorũ moniales. Scd̃o põt intelligi propric. nam licẽt quis non loquatur cum monalib, non tamen dẽt frequentare ad ipsum monasteriũ. Nã sæpe intactis ab immũda violatione corporibus, fugit castitas ipsa de moribus, vt dicit tex. Aug. i. c. nec solo. 32. q. 5. piculosum. n. est, sæpe vilitare moniales. Est. n. facies mulieris, vẽtus vrẽs, vt dicit Salo. Scd̃o oppo, ad finẽ c. cũ mandat laicos excõicari, & à cœtu fideliũ excludi. Non. n. p solã excõicationẽ excludẽdi sunt a cœtu fideliũ. 11. q. 3. cũ excõi
b cato. Sol. primo exponitur, &, pro. i. [b] Et ex hoc no. q̃ † q̃n copu
4 latiua ponitur inter duo, quorũ alterũ est sequela, seu effectus alterius; copula, &, exponitur, i. facit l. 1. ff. de pac. & qd̃ ibi no. Scd̃o soluitur, q̃ debent excludi à cœtu fideliũ, per subtractionẽ sacrorũ de facto. Vel melius log^tur de denũciatione, quæ fit per excõicationem, c. pastoralis, de ap. vt sit sensus, q̃ eps dẽt istos laicos ex cõicare; & ita eos postmodũ denũciare, vt prorsus careant cõione fideliũ. Et no. tex. hic; & ex tex. duo. primo, q̃ officiũ eporum, est intendere circa honestatẽ monialiũ, vt nimis nõ frequentent per laicos, vel clericos; vñ hodie põt eps, & dẽt, oẽs moniales visi
c tare annuatim; ẽt si sint exemptæ, [c] vt in cle. attendẽtes, de stat. re. Scd̃o, q̃ frequẽtans monasteria monialiũ, nõ est excõicatus ipso facto. eps aũt per eorũ statuta solent fulminare excõitationem.

ADDITIO. Vſq; ibi, [In gl. 2. ſi gl. 1. ibi, [Et in c. diffinimꝰ.] Ibi dr̃. q̃ qñ quis vult loq moniali, dẽt loqui in pñtia abbatissæ; & cõ ea cõpendiosa verba dicere; & dicit Host. q̃ sicut nõ licet frequẽ rare monasteria monialiũ; sic ẽt hospitia cõmatrũ, vel beguinarũ, vt in c. pernicioſum, in gl. allegata, & facit qd̃ habetur in cle. 1. de relig. do. In eadẽ gl. ibi, [Non sunt] vbi dr̃, q̃ nõ sufficit dicere, ꝓscientia mea munda est, quoad Deũ, nõ curo qd̃ alij loquantur, qñ quis frequentat monasteria; quia nõ solũ expedit quẽ hr̃e bo
d nam ꝓscientiã, quo ad Deũ; sed ẽt hr̃e bonam fãmã, [d] ne alij scãda
5 lizentur. † In gl. 2. in fi. Not. gl. ad statuta facientia mẽtionẽ de fre
e quentatione, [e] vt ex duabus vicibus inducatur frequentatio. Et
6 pro ista gl. facit dictũ Archi. in c. illud. 12. dist. vbi † dicit, q̃ ex duaf bus vicibus [f] inducitur ꝓsuetudo ad maleficiũ, facit l. 3. C. de epi. aud. Host. tñ discrepat a dicto gl. & dicit recurrendum ad cõem vsum loquendi, vt in l. 3. ff. de reb. dub. arg. in l. 1. ff. de flu. & melius in c. de causis, de offi. dele. Io. And. sentit, q̃ si post monitionem accesserit; habet locum dispositio huius tex. qd̃ satis placet, nam
7 oritur maxima suspitio ꝺ monitum iterantẽ accessum. † Et aduerte, q̃ hic non ponitur debita pœna coeuntiũ cũ monialibus, sed tñ puniũtur isti ex suspitione, pp inobedientiã ex ꝓtemptu monig tionis superioris. Nã vbi vere ꝓstaret de delicto, clericus & in quocunq; ordine dẽt deponi, & decrudi in monasteriũ ad agẽdũ per

8 petuam pœnitẽtiã. 27. q. 1. c. si qua mõ. & c. siquis eps. laicus vero ſm leges decapitatur; & oĩa bona applicãtur monasterio, cui intulit, iniuriã, vt est lex canonizata ead. ca. & q. c. si qs rapuit. ad idẽ l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cleri. & in corpore, vnde
9 sumit. Et † quot peccata cõmittat [h] talis perpetrãs hoc scelus cũ
h moniali, vide gl. q̃ sẽp tene menti, in c. virginib. ea. ca. & q. Cõmittit. n. sacrilegiũ, q̃a lædit sacrum. Itẽ incestũ, quia cum ꝓsanguinea spirituali. Itẽ adulteriũ. q̃a cum sponsa Dei. Et an possit accusari accumulatiue de quolibet istorũ delictorum; an vero debeat eligi alterum; vide ibi gl. quæ iudicio meo non vsq; equaque soluit quæstionem; sed reducas illam gl. ad no. per Bar. in l. fi. natus. ff. de accu. & per Ioan. And. in addi. Spe. tit. de homi. in princ.

ADDITIONES.

a ¶Et frequentatione. Adde, q̃ ideo dicit Rom. consi. 158. q̃ adulterandi coniectura tudo, facit præsumi adulterium voluntarium. Ber.
b ¶Et, pro idest. Adde Old. consi. 138.
c ¶Exemptæ. Adde ad materiam Fede. consi. 292. Ber.
d ¶Bonam famam. Adde, q̃ veritas bonæ famæ propter scandalum, diminenda non est, vt dicit Cald. eo. tit. con fi. 1. Ber.
e SEB. SAP. ¶De frequentatione. Vide gl. in §. fi. auth. de defen. ciui. vbi vult, q̃ dictio, frequenter, verificetur in duabus vicibus. & ad hæc vide Abba. in c. tua nobis, in glo. 1. sup. de app. vbi no. illam gl. pro statutis permittentibus aliquid iterari, vel punientibus facientẽ aliquid iterũ, vt habeat locũ tale statutum in geminante actum; & dicit ibi Bal. q̃ si arbitris datur potestas prorogandi compromissum semel, & iterum, non intelligitur posse prorogare, nisi bis.
f ¶Duabus vicibus. Adde Roma. consi. 163. vbi quot vicibus quis dicatur, sanſans, & fugitiuus.
g ¶Clericus. Adde Io. de Ana. consi. 1. & de laico, consi. 91.
h ZAC. ¶Et quot peccata committat. Adde istum in ca. cum dilectus, num. 2. & quod ibi no. in apo. ad eum in ver. tria delicta. infra. de purg. cano. vbi ablũo 3. q. præsentem, cum aliis multis eius generis.

SVMMARIVM.

1 *Clericus verberans alium clericum, potest absolui a suo episcopo, num. 2.*
2 *Episcopus cum capitulo potest constituere ecclesiam collegiatam; & quæ clerici seculares viuant in communi. 6.*
4 *Impetrans prabendam potest conuinci, quòd non sufficiunt redditus; & vnus potest hoc opponere, etiam alijs inuitis.*
5 *Eps non debet regulares absoluere; quia hoc pertinet ad eorum superiores.*
7 *Consuetudo non inducitur ex vsu non in his, quæ sunt meræ facultatis.*
8 *Molendum licet fuerit per me frequentatum per multos annos, non propter hoc prohibeor ire ad aliud, si volo.*
9 *Maior pars canonicorum, non potest facere sine episcopo, quòd bona ecclesiæ in communi ponantur, quòd dicit communiter viuant.*
10 *Canonici non possunt alterare statutum ecclesiæ sine episcopo; sed episcopus cum maiori parte capituli, potest.*
11 *Consensus si non præstatur sine rationabili causa, habetur pro præstito.*

CAP IX.

1 **Quoniam.** †Eps põt statuere in ecclesia certum numerum clericorum, secundum ipsius facultates, qui viuant in cõi, & ꝺictores ad hoc compellere; & istos in cõi viuentes põt absoluere ab excommunicatione incurrã pp iniectionem manuũ in socium. Et tria sunt dicta. ſm ibi [Si quis tertium ibi, [Indulgemus.] Casus liter. Quia tot clerici instituebantur in ecclesijs, q̃ honestè de bonis ipsarum non poterunt commodè sustentari, statuit Gre. ix. vt ſm facultates ecclesiarum consideratis expensis, certus numerus clericorum statuatur in eis, & bona clericorum veniãt in cõi, & in vna domo comedãt, & dormiant sub vno tecto; & si qui ꝺ istud statutum facere præsumpserint, per suspensionem officij, & beneficij ad hoc compellantur, & etiam si opus fuerit, grauius puniãtur, appellatione non obstante. Secundo dicit, si aliquis eorum qui simul viuunt, manus violentas in socium miserit, indulget Papa prælatis, quod potestatem absoluendi eos, & pniam imponendi; nisi forte atro
2 citas facti grauiorem pœnam exigat. B. † Not. 1. casum ſm cõem intellectum, q̃ eps cum capitulo ecclesiam parochialem, potest
a facere ecclesiam collegiatã, [a] & disponere, vt clerici, licet seculares, viuãt in cõi, & sub vno tecto dormiant. Et sic dicit Abb. fuisse deputatum, & determinatum per magistrum suũ, & seruari in diœcesi Clarem. authoritate huius c. & facit c. a nobis, de iurpat. & quod no. c. cum dilectus, de consue. Not. 2. q̃ ex eo, q̃ clerici viuunt in cõi in aliqua ecclesia, præsumitur ibi esse collegiad hoc vide no. per Inno. in c. postulasti, de iur. pa. Tertio no. ibi, [Valeatis,] q̃ eps non arctatur ad faciendũ clericos viuere in cõi, vt hic dicit, licet possit facere. Pro hoc facit tex. ibi, licitũ sit, &c. Nam subiectum voluntati, non subijcitur necessitati. 22. q. 7. c. Apostolus, & l. non quicquid, ff. de iud. Item no. in verſ. [Si quis,] casum, in quo durior vita inducit clericis secularibus. Nã cõpe
3 sunt ponere redditus in cõi, & simul cũ alijs viuere. † Not. in ver. [Indulgemus,] vnũ priuilegiũ clericorũ, ẽt seculariũ habit ãtũ in cõi. Pñt. n. absolui ab excõmunicatione inflicta pro iniectione ma
b nuũ in sociũ ab epo [b] loci, & idẽ tenet gl. in d. c. decimas. 16. q. 1. & in c.

ADDITIONES.

a ¶Collegiatam. Adde per Cal. consi. 14. de regu.
b ¶Episcopo loci. Adde, quam iurisdictionem habeat prælatus collegij, in illos de collegio d. Car. consi. 42.

in c. nullus, 17. q. 4. & Inno. Sed diceres tu, hoc vr̃ mihi esse regulare, vt in c. peruenit, de sent. excõ. Dic illud c. ꝓcedere in leui iniuria, sed inferẽs clerico iniuriã mediocrẽ, nõ põt regulariter absoluere, nisi a Papa, vt in c. si qs suadẽte. 17. q. 4. vnde priuilegium istud operatur, cũ iniuria fuerit mediocris; & idẽ est in religiosis, vt in c.
a monachi, de sen. excõ. Sed seculares ſ absoluũtur, nisi ab eꝺo, [a] vt
b hic, cũ istud priuilegiũ solũ sit indultũ epis, vt patet in antiqua ex suprascriptione. Sed monachi possunt absolui p eorũ abbatẽ, [b]
c vt in c. monachi. Vbi vero iniuria est atrox, [c] nec illi, nec isti absoluunt, nisi a solo Papa, vt hic ſ fi. & in d. c. cũ illorũ; eo. ti. In gl. 1. ibi, [Habẽda est rõ expẽdarũ] no. gl. iunc. tex. ad quã debẽt aduertere, maxime iuuenes, vt tãtũ expẽdãt, & nõ amplius, quãtũ habẽt in redditibus. Imo ꝓsiliũ est, q̃ semp aliq̃d superſit. nã siqs expẽdit tã tũ, quantũ hẽt in redditibus, ex casu aduerſo efficit pauperior; &
4 ita cõsulit tutori pupilli. l. 3. ff. vbi pupil. edu. debeat. ſ in gl. fi. nõ allege gl. tex. aliquẽ, p hoc vltimo dicto; sed vide tex. in c. fi. s. de pſum. Et instãt doc. hic, circa hoc. Sed ꝺclude sic, q̃ aut pbẽdæ nõ sunt distincte, nec est numerus in ecclesia; & tunc ꝺ impetrantẽ, licitè põt opponi defectu facultatũ; & vnus solus ẽt inuitis alijs põt opd ponere, vt sentit hic Io. And. facit c. ex parte, & qd̃ ibi no. de concei. pb. Cui aũt in cũbat onus probãdi, an excipienti, q̃ facultates
d nõ sufficiãt, an impetrãti, q̃ imò sufficiũt, dic vt ibi no. [d] in d. c. fi. Si vero pbẽdæ sunt diuersæ; tũc mihi placet opi. vt ista exceptio defectus facultatũ nõ sufficiat qñ ex quo pbẽda vacat, vel est vacatura, nõ possunt clerici prẽdere interesse, stãte integritate prabẽdarum. Quidã tñ tenẽt dictũ huius gl. sed primũ plus placet, qd̃ tenet Bonagui, in c. dilecto, de pb. in gl. 2. in fi. Iste vltimus intellectus, vt loquatur in regularibus, cõiter nõ recipitur a doc. & bene. Primo patet, quia tex. dat epis facultatẽ, & nõ necessitatẽ hoc
5 faciẽdi; sed regulares tenẽtur ad hoc de necessitate, vt in c. cũ ad monasteriũ, de sta. reg. Itẽ hic disponit, vt redditus istorũ veniant in cõi; sed regulares nõ habẽt redditus distinctos, vt in d. ca. cũ ad
6 monasteriũ. † Itẽ hic indulget epis vt istos possint absoluere, sed in regularibus hoc non est concessum epis, sed ꝑlatis ipsorum religiosorum, vt in d. c. monachi. † Cõiter ergo intelligit hoc c. vt loquatur in clericis secularibus, nõ q̃ ipsi necessitẽtur ex iure debito, ad viuendum in cõi, nec epis necessitaretur ad hoc faciẽdũ; sed datur facultas hoc faciendi, sed in his, quæ sunt meræ facultatis, ex non vsu, non introducit ꝓsuetudo. [e] nam † si ego frequenta
7 tuor. de rel. do. † Ego aũt nõ video, q̃ ꝓsuetudo possit simpliciter inducere ꝺ dispõnem huius ca. cũ hic imponatur necessitas epis; sed datur eis facultas hoc faciendi, sed in his, quæ sunt meræ facultatis, ex non vsu, non introducit ꝓsuetudo. [e] nam † si ego frequenta
8 tui molẽdinum tuũ duntaxat per 40. annos, non ex hoc est introducta consuetudo, vt nõ possim ire ad aliud molendinũ; & sic de similib, vt no. plene in c. fo. de cle. coniu. per Cyn. in l. 1. C. quæ sit long. consue. & no. in c. ex parte astensis, de concel. præben. facit l. 1. ff. de via pub. tex. opti. in l. si certis annis. C. de pact. Nisi forte
9 eꝺo volenti clerici contradixissent; & tũc forte potuisset induci ꝓsuetudo, vt no. in iurib. pæal. † Et hęc faciunt ad q. quotidianam, nicorũ possit inuita minori parte, oĩa bona ponere in cõi, & stãtuere, vt cõiter viuant in cõi ecclesia, & facit in ar. pro parte affirmatiua c. fi. ſ. de his, quę fi. a ma. par. ca. vbi maior pars disponit de redditibus præbendarũ singularium ad opus pium, inuita mino
f ri parte. Credo, q̃ soli canonici sine eꝺo hoc non possint, ẽt vno ꝺdicente, [f] arg. in reg. quod oẽs tangit, & ibi quod no. per glo. de reg. iur. lib. 6. Et quia per hoc statutum non solum disponitur de
10 redditibus; sed etiam de personis. Item ſ inscio eꝺo, non possunt
g alterare statutum ecclesiæ, § vt in c. cum consuetudinis, de cõsue. vide gl. in c. 2. de verb. sig. lib. 6. Sed eps cum maiori parte capituli poterit hoc, arg. opt. hic. Nam si põt de nouo disponere, fortius
h collegium iam inductum põt inducere, vt viuant in cõi, vt proba
11 tur in c. panis, circa med. de consue. dist. 2. Intellige tamen istum tex. cum consilio capituli, [h] seu cum consensu. sed † sine causa rationabili non vult consentire, tunc condictio habetur pro cõi sensu, vt not. Arch. in c. 1. de const. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶Ab episcopo. Adde, quod voluit do. Car. consi. 62.
b ¶Per eorum Abbatem. Adde Phil. Fran. in ca. religiosi, & ibi in apost. Celsi ad eum, in 2. ver. in casibus expressis, num. 2. de sen. excom. lib. 6. per Fe. in ca. 2. col. 2. Arrox. Adde Laud idem tenentem alle. 76.
c ¶Dic, vt ibi no. vide quæ ponũtur in d. c. fi. tamen videtur dicendũ, q̃ onus probandi incumbat impetranti. ar. not. in glo. reputara sin. in l. cum de lege, ff. de proba. per quam Bar. in l. de cætero, in prin. ff. de ver. ob. dixit, q̃ si quis dixerit, talis habet ibi bona, & alius vult dicere contrarium, ipse habebit proba re. faciunt multa alia, quæ ponit d. Iaſ. in d. § item si quis in fraudem. in 18. colum. Inſt. de actio. Aen. de Falc.
d SEB. SAP. ¶Consuetudo. Quæ dicantur meræ facultatis, declarat Bar. in l.

j. colum. 3. ver. iuxta prædicta, ff. de cond. ex leg. Ang. in cons. 54. in c. Iulianus, & Franciscus, circa med. & late d. And. Sic. in consi. 51. incip. Scripsit sapientiæ fons, q̃ dicit hic Abb. q̃ si frequentans molendinum tuum per 40. an. possum ire ad aliud. sequit. Iaſ. in repe. l. quo minus, col. 8. & ver. tertio principaliter, ff. de flumi. Iac. de S. Georgio in sua inuestitura feudali, in verſic. & cum molendinis, col. 2.
e ¶Vno contradicente. Adde Rom. sin. suis fo. 24. vbi ponit, quando maior pars non possit disponere, minore contradicente.
ZAC. ¶Adde, q̃ voluit allegare Roma. in fin. 662. inc. ad eligendum, de quo per eundem sing. 95. in c. heri fui interro. & Fel. in c. cum omnes, col. 11. verſi. quarto falleſ. s. de const. & c. significante, col. 3. post prin. de test.
f ¶Statutum ecclesiæ. Adde eundem consi. 9. d. Car. consi. 109.
g ¶Consilio capituli. Adde Cal. consi. 1. in fi. de offi. leg.
h ¶Pro consensu. Adde Rom. consi. 366. Adde, q̃ si habentes præstare consensũ, nolunt consentire, q̃ ipe ẽt ad iudicem quærete causam contradictionis, Barto. in l. cum dotem. § eo autem tempore. ff. so. ma. & consensus non præstitus ab illis, qui habebant præstare, potest si est iusta causa, peti a superiore. Ita determinat d. Ant. Cor. in addit. ad istum in c. bonæ, il j. in vlt. col. ver. j. & in c. 2. supra de post. præla. Aen. de Falc.

SVMMARIVM.

1 *Iudices delegati, & ecclesiastici, non debent exigere decimam, vel aliam partem litis, etiam si consuetudo sit in contrarium. 9.*
2 *Bonum est euitandum si ex illo potest descendere malum; non tamen ex omni potest venire malum.*
3 *Consuetudo laicorum inhonesta, non est à clericis imitanda.*
4 *Consuetudo valet in foro seculari, quòd iudex possit pro suo labore accipere certam partem litis.*
5 *Præter, ista dictio ex sui natura includit.*
6 *Bona ecclesiarum principaliter sunt destinata ad honestum vsum clericorum; & quod superest, in alios pios vsus conuerti debet.*
7 *Sententia lata, intercedente pecunia, est ipso iure nulla.*
8 *Pecunia data, vt index ferat iniquam sententiam, non potest a parte repeti, quia turpitudo est ex parte vtriusque; sed a fisco sic.*
Pecunia data iudici, vt ferat iustam sententiam, quo casu potest repeti.
9 *Sportulæ quid sint.*
Iudex ordinarius ecclesiasticus, vel etiam delegatus, non possunt accipere sportulas, sicut laici ordinarij.
10 *Consuetudo, quod sportulæ possint peti a iudice ecclesiastico ordinario, vel delegato, nõ valet de iu. can. quando bẽt vnde viuat. sed de iure ciuilisic.*
11 *Sportulæ possunt peti a iudice ecclesiastico delegato, quando nõ habet sufficiens beneficium vnde viuat.*
12 *Iudex ordinarius non potest regulariter petere expensas, cum proficiscitur extra domicilium, occasione causæ delegatæ.*
13 *Iudex delegatus, quantumcunque beneficiatus, licitè petit expensas, cum proficiscitur tam pro victualibus, quam pro victuris; non computato, quod expendisset domi, sine sit delegatus Principis, siue inferioris, secundum distinctionem hic positam.*
14 *Iudex delegatus non potest accipere sportulas; nisi fuerit assessor.*
15 *Notarius causæ delegatæ, debet habere salarium: secus si est notarius ordinarij, cui est delegata causa.*
16 *Arbiter an possit exigere sportulas.*

CAP. VIII.

1 **Cum ab omni.** † Ecclesiastici iudices delegati, gratis iudicare debent; nec exigere pũt decimã, vel aliã quotã litis; eriã si hoc habeat consuetudo. Primo reprehendit auaritiã iudicũ; secũdo ponit reprehẽsionis causam; tertio ꝺcludit iustitiam. Casus li. Quidam iudices a sede apostolica delegati, faciebãt pactũ cũ litigantibus super decima parte litis; vel ẽt alia, ſm consuetudinẽ loci, more seculariũ. recipiẽtes de hoc pignora pro salario, prẽter expensas victualiũ, nõ cõsiderantes, q̃ ecclesiastici redditus ad hoc sunt deputati, vt inde honestè viuant. Peruenit hoc ad do. Pa. vnde mandat, vt de cętero ab huiusmodi inhonestis exactionib. debeant abstinere; & gratis debeant litigantibus iudiciũ suũ impartiri; eo non obstãte, q̃ quidã dicebant, q̃ illud faciebant nomine assessorũ; cũ non liceat iusſum iudiciũ vendere; & venales sint æ legibus secularibus
2 reprobentur. B. † Not. 1. q̃ non solũ abstinendũ est a malo; sed ab omni malo, qd̃ species mali est, tex. est in cle. cupientes, de pœn. in prin. Imo a bono, si inde sequeretur malũ. per id quod hr̃, ne cle. vel mo. c. 1. Et ꝓ intellectu aduerte post abbatẽ hic. Quędã. n. sunt bona in se q̃ nulla intentione possunt fieri mala, vt laudare Deũ. quædã enim sunt in se ita mala, vt nulla intẽtione possint fieri bona, sicut blasphemare Deũ, adulterari, & similia facere. quædam sunt de genere bonorũ, vt dare eleemosynã, iciunare, & similia; & ista ex circunstantijs possunt fieri mala. Nã si darem eleemonam, vel iciunarem ad pompã, potius demereor, q̃ mereor, quia abutor bono. 12. q. 1. c. non est puranda. quædã vero sunt in dria, vt puta, quia non sunt in se bona, nec mala; nec de genere bonorum, vel malorũ; & hæc intentione pũt fieri bona vel mala, vt leuare lapidẽ de terra. Nã si cum ꝺcuo, animo, vt proximus non lædatur, efficitur bonũ: si dimitto, vt proximus lædat, efficitur malũ. Et de istis indifferentibus intellige illud verb. Quicquid agunt homines, intentio iudicat oẽs. Intentio ergo non prodeſt in his, q̃ in se sunt mala, ad hoc bo. tex. in c. nõ solum, de reg. iu. lib. 6. vbi dr̃, q̃ puritati conscientiæ nõ dẽt deesse iudiciũ rõnis. & alibi dicit Apostolus, q̃ ignorat, ignorabitur. 38. distin. c. qui ea, quæ Dei

sun

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt, &c. Sensus ergo huius literæ est, vt non solū sit abstinendū ab eo, quod in se est malū: sed ēt ab eo, qđ occasionaliter pōt esse malū. sicut recipere pecuniā pro iudicādo. Posset. n. iudex iu dicē ad iniustitiā; & ideo dr in pſal. Beatus, q excutit manus suas ab omni munere, & vide 1.q.1.c.sunt nōnulli. † Secundo no. ibi, [Seculariū more.] q̄ pſuetudo secularium honestati obuia, non est
4 a clericis imitanda. † Tertio no. ar. ex isto tex. q̄ valet pſuetudo in foro seculari. vt dēt iudici, p labore suo certā quotā litis, puta 20. vel 10. & vide Spe. qui hoc tenet in tit. de sala. §. 1. ver. si vero ordinatus. Vtrū possit hoc induci in foro ecclesiastico, ſ. dicetur, cū
5 gl. iste in tex. apertissime facit, q̄ non. † Not. ibi, [Præter expēsas,]
a q̄ dictio præter, a q̄nq; includit. Sensus. n. literæ est, q̄ nedum pe
6 te. int isti expēsas victualiū, sed ēt certā quotā litis, & vide de hac dictione, quod no. Inn. in c. dudū. 2. de elec. & ibi latius dixi. † No. ibi, [Vt ex ipsis honeste viuere,] pulchrū tex. q̄ redditus ecclesiastici assignantur clericis principaliter, vt ex ipsis honeste viuere possint. Non. n. tenentur primū subuenire pauperibus q̄ eis, nec primo reædificare ædificia ecclesię. Primo. n. debet ipse viuere, & de his, quæ supersunt, alia pia opera facere. sic intelligę tex. 15. q. 1. c. fi. vbi dicitur, q̄ quicquid hnt clerici, pauperū est. & vide bo. tex. in c. his, ſ. de eccl. ædifi. & no. illud verbū, honeste viuere, non enim debent ex redditibus viuere inhoneste. & vide dictū Hier. 44. distin. in prin. Itē no. ibi: [Gratis &c.] q̄ nullū prorsus munus
7 debet iudex ecclesiasticus exigere a partibus. † Vlti. no. ex fi. iunct.
b gl. fi. q̄ inia lata, intercedēte pecunia, est ipso iure nulla. b nunqd aūt cōmittatur simonia, vide gl. menti cōmendandā. 1.q.3.c. vendentes. quæ concludit, q̄ quod in prophanis non cōmittatur simonia; licet sit grauissimū peccatū. Ratio, quia simonia cōmittitur tñ in ſpiritualib. vel sibi annexis, 1.q.1. quasi per totū, maximè ibi in summa: sed in rebus ſpiritualib. ſatis pōt dici simoniā cōmitti, si do pecuniā. vt habeā iniam pro me: quia volo pſequi ſpirituale, vel sibi annexū. In gl. in prin. vī gl. excipiendo casum a regula, q̄ redimere vexationē iuā, sit ſpecies mali, q̄ a doc. cōmuniter reprobatur; cū hoc sit auctoritate iuris; ergo non est malū. nec ſpecies mali. 24. q. 4. qui peccat, & l. Gracchus, C. de adul. sed forte gl. habuit respectū ad actū in se, i. ad ipsam dationem pecuniæ iudici factā. Et an, & q̄n liceat dare pecuniā ad conseruationē iuris sui, plene no. in c. dilectus, de simo, & c. ad aures, eo. titu. & dic vt ibi.
8 † Sed hic cadit vna bona quæstio, & vtilis. nunquid tradens pecuniā iudici, possit illā repetere, tanq̄ indebite solutam? Et exclude vnum casum indubitabilē, q̄n dedit eo animo, vt iudicē corrumperet ad ferendā præcisē iniam pro se. Nā tūc cessat repetitio, cū turpitudo versēt ex vtraq; parte. Fiscus. n. talem pecuniā repetere pōt quia ipse accipit oīa ista illicitè acquisita, vt l. Lucius. ff. de iure fisci. Sed dubit. ibilis casus est, q̄n dedit pecuniā, vt conseruaret ius suū, & vt iniam rectè ferat, & de hoc vide gl. 15.q.5. c. nō sane. & 11.q.3. qui rectè, vbi ponuntur opiniones q̄riæ. vī tñ ibi gl. magis inclinare, vt locus sit repetitioni: quia nō turpiter dedit: sed iudex turpiter recepit. Pro hoc d. c. non sane, & l. 2. ff. de cond. ob turp. cau. Sed Bar. in auth. sed nouo iure, C. de pœ. iud. qui male iudicauit, tenet q̄ hodie p ius nouissimū non pōt repeti, cū nō sit licitū quoquo modo dare pecuniā iudici. Satis ergo putarem ex circunstātijs hanc qōnem diffiniendam, vt si verisimiliter timebat grauari habeat locū prima opinio, vt possit repetere: aliàs aūt secus: quia prima fronte est præsumptio q̄ dantem, qđ voluerit corrūpere iudicē. & in hoc not. istā glo. dum dicit, nisi manifeste probetur q̄rium. Nā licet o ēs hodie vtantur bonis verbis, nihilominus mente id agunt, vt iudex ferat, p eis siniam; & pecunia, seu munera solent puertere animū iudicis, & excecare, vt nō videat ius alterius partis. Nā afficit incōtinenti ad ius tradētis, p hoc i. q. j. sunt nōnulli. 8. q. 1. c. 1. & 2. & primū dictū gl. clare p cedit. q̄n ēt iudiciū quis dat pecuniā iudici, vt nō molestet eum; tūc. n. nō tractatur de præiudicio alterius partis. In gl. secunda, ibi, [ordinarius aūt non dēt habere nisi sportulas.] Primo p declaratione vidēdū est, quid sint istæ sportulæ. Secūdo quid possit recipere iste ordi
9 narius, vel delegatus. † Dic ad primū, q̄ sportulæ sunt quædā vasa, q̄ vulgariter vocant sportulæ; & ponit ōtinens p contento: qa in illis vasis solebant deferri munera iudicibus; & qualia esse debeāt ista munera, seu quanta, nō est lege diffinitū, vt in auth. ēaliter, all. in gl. Et aduerte, quia dubiū est, vt nunqd iudex ecclesiasticus ordinarius possit petere istas sportulas, sicut iudex secularis: & tenet Io. And. hic, & cōiter doct. qđ non; & idem no. in c. vnico, de plus peti. & ſatis iudicio meo probatur hoc in tex. Nā licet quæstio in
c prin. loquat in delegato; c rō tñ decidēdi nō minus concernit ordinarios, quā delegatos, cum, & ipsi sint beneficiati; & beneficia dantur eis, vt ius reddant, ex quo hnt iurisdictionē; ita, q̄ d fortius
10 dēt abstinere ordinarius ecclesiasticus, quā delegatus. † Itē aduerte, q̄ licet lra in prin. loquat de quota litis tñ in ver. mādamus, & in ver. attēdentes, clare innuitur, vt nihil a partibus prorsus sit exigēdū; & hodie vī declaratum in c. statutū. §. insuper, de rescr. lib. 6. vbi tñ concedūtur expensæ victualiū, cū iudex delegatus profi
d ciscitur extra domicilium. Nunquid aūt valeat consuetudo d in oppositum. Spe. in loco ſ. alle. tenet quod sic, cuius dictū reprobat gl. in clemen. statutum, de elect. per istum tex. qui bene fac it.

Num hic dīn atur consuetudo, vt patet ibi, more secularium, nisi diceres, quod non erat cōsuetudo ista in foro ecclesiastico, sed tñ in seculari. do. Car. hic dicit attentari posse, quod si consuetudo non habuit ortum ab exactione, possunt tūc partes ad obseruandum laudabilem consuetudinem cōpelli, arg. in c. apostolicæ, ſ. de simo. Sed hoc dictū mihi non placet, q̄n aut p̄cessit exactio, & tunc clarum, q̄n consuetudo non poterit induci: quia ꝺ honestatem, & ꝺ mentem huius c. facit, & 1. quæst. 3. c. ex multis. Aut non p̄cessit exactio, & tunc non inducitur cōsuetudo, ex liberalitate donantium: sed q̄libet donatio habet effectum suum, iuxta ea q̄ no. Bar. in 1. cum de in rem verso, ff. de vīur. facit. l. si certis annis, C. de pact. Nec obst. c. ad apostolicam: quia illud loquitur, quādiu aliquid fuit datum in piam cām: tunc. n. laici vīr voluisse inducere illam cōsuetudinem, vt ibi plene no. Conclude ergo, quod de iure ciuili ordinarius petit ista munera à lege nō diffinita. Delegatus aūt petit prout dr hic in gl. sed de iure canonico: nec ordinarius, nec delegatus possunt petere aliquid pro labore iudicādi, per id q̄ habetur in litera. † Sed dubium est, quid si delegatus non habens sufficiens beneficium vnde viuat, nunqd possit petere, saltem vt delegatus principis? Ista litera à ꝺrio in verbo, non obstante. facit quod sic, & licet quidam teneant oppositum per alias rationes literæ. ſ. quia iudicium debet esse gratuitum, item, quia obediendū est Principi delegāti; & sic tenuit Pet. de Anch. hic tamen, vt dixi, istam opi. nō puto veram. Nam delegatus Principis secularis, recipit pecuniā pro labore suo: non tñ est iudicium minus gratuitum, vt patet in dicta auth. iuncta d. l. fi. Cogn. prouoca. non est necesse, sic etiam tollitur alia rō, cum seculares non minus teneantur obedire Imperatori, vt in c. 2. de maiorit.
12 te, & obedientia. † In glo. super verbo [p̄ter expensas] in fine huius glo. prosequitur in effectu tres qōnes. Prima in delegato Principis. nunquid possit petere expēsas, cum proficiscitur extra domicilium suum, occasione causæ sibi delegatæ. Secundo q̄ritur de ordinario. Tertio de delegato ordinarij, & secunda pars, ibi [ordinarius.] Tertia, ibi: [item si ordinarius.] Et circa istā gl. possunt formari aliæ tres q̄stiones. Prima, nūquid delegatus Principis sufficienter beneficiatus possit petere expēsas istas, quas faciet, cū proficiscitur extra domicilium. Secundo q̄ritur, nunquid debeat computare expensas, quas ille fuisset domi facturus. Tertio, nunquid veniant expensæ victualium, & vecturarum, equorum, & fa
13 milium; & de his vide glo. in p̄allegato c. statutum, §. insuper. & reſcri. lib. 6. Et conclude totam materiam sic: aut q̄rimus de ordinario, aut de delegato. Primo casu regulariter istas expensas non
e petit. c cū ad hoc capiat reditus beneficij, vt sustineat ipsius onera, nisi in casu hic excepto in glo. † Delegatus vero, quantumcūq; sit sufficienter beneficiatus; licite petit expensas, tam pro victualibus, quam pro victualibus, & similibus, vt hic, & in d. §. insuper. Nec ista iura loquuntur indistincte, & tacite sentiūt istos delegatos esse sufficienter bñficiatos. Nā beneficia ista nō cōferuntur ad hoc onere, cū non habeāt iurisdictionē ordinariā annexam, & non cogūtur tales clerici proficisci extra domicilium, propris sumptibus; nec tenentur cōputare expēsas, quas fuissent domi facturi; f cum ista iura indistincte permittant eis expensas; nec distinguunt

ADDITIONES.

a ¶ Dictio, præter. Adde Roma. consi. 334. Old. consi. 49.
ZAC. ¶ Adde Car. in clem. 1. num. 1. & quod ibi no. Cel. in aposti. ad eum in ver. dictio, præter, de summa trin. & fi. cat. Ph. Franc. in prœ. sexti, ver. sancte, nu. 2. & ibi etiam in apo. eiusdem Cel. in versi. de dictione, præter. lib. 6. & istum in eap prouideas, & quod ibi notaui in apo. ad eum in verbo dictio, præter, supra de offi. vica.

b ¶ Ipso iure nulla. Adde Fulg. consil. 163.
SEB. SAP. ¶ Nulla, vide Gemi & alios in c. statutum. §. insuper, de reſcri. lib. 6. & Bal. & alios, in l. venales, C. quando prouo. non est necess. vbi vult hoc procedere, ēr si dans pecuniam, esset ſgenerator, aliquid per Bar. in l. lex Iulia. §. apparet, ff. ad l. Iul. repe per Car. in cle. statutū, in 1. col. de cle. vbi limitat hoc nō procedere, q̄n iudex aliquid acciperet indirecte, vt puta a figulo.

c SEB. SAP. ¶ In delegato. Vide Fel. in c. licet in corrigēdis, in prin. col. 1. fin. de offi. ord. vbi dicit, qđ sportulæ nō dātur ordinarijs; sed delegatis, etiā ecclesiasticis, dantur de cōsue. idem vult Ias. in l. ius ciuile, ff. de iust. & iu. & ibi nec quicquā. §. vbi decretū, col. 1. ff. de offi. procon. & le. aliud respon. fecit Albe. de Ros. in l. diem functo, ver. etiam quæritur. ff. de off. assessō.

d ¶ Valeat consuetudo. Adde Ancha. consi. 219.
ZACHAR. ¶ Tu adde plenius Lud. Rom. sin. 129. inc. tu scis, q̄ canonicū, & Ant. Cor. sin. suis i ver. sportulæ, inc. ius canonicū. Io. Fab. & mod. scri. i §. sed hodie, col. 8. ist. d act. imo. i l. Pōponius, alias c l. si uni, d re iu. & plene p. Gozad. Cu. i l. cū clericis. n. 6. & ibi no. i Apo. Celsi, i ver. ex pſuetudine, ff. d epis. & cle.

e ¶ Non petit. Adde quod voluit Pet. de Anch. consi 202.

f ¶ Domi faciuri. Adde pro hoc, quod dicit do. de Ro. deci. suis de do. & contu. in antiquis, quod ille, qui per se ducit causam suam, non consequitur expensas, quas fuisset facturus in aduocato, vel procuratore.
ZAC. ¶ De quo vide glo. fin. & ibi per Bar. doc. in l. fi. col. 2. ver. non fac. ad q. C. de fruct. & li. expen. quod tamen dictum limitabis, secundum Bald. ibi in vlt. q. ver. pone aliquis est aduocatus, qui victus teneretur ad expensas lis, & propter litem; quia tunc, cum non potuerit vt aduocatus interesse aliquibus litibus, illas hoc casu repeteret, de quo vide omnino Ang. Pet. de Sas. Bart. in l. si stipulatus, ff. de fid. & in l. quòd si domui, in fi. & ibi Raph. ff. loc. Din. in l. pe. §. fi. & ibi in apo. Cel. ff. de le. 3. & Lanf. in c. quoniam contra, § expensæ, nume. 15. & ibi iterum in ap. eiusd. Cel. post Bene. Vad. in versi. 3. vocatus, supra de proba.

guūt, sicut faciunt in ordinario. In delegato inferioris à Principe est magis dubiū. Nā ista gl. tenet, qđ ordinarius delegās, debeat si bi prouidere. Sed gl. in §. insuper distinguit: Aut deputatur ad vniuersitatē causarum: & tunc ipse ordinarius habet prouidere, arg. in c. inter cætera. p̄al. Aut deputatur ad vnam causam, & malitiose, & idem, sed si cessante malitia delegat, & tunc etiā ipse poterit petere expensas a partibus, arg. hic; & hoc plus placet, quā dictū gl. huius. Nā Papa est ordinarius cunctorum. 9.q.3.c. cūcta p mūdum; & tñ nō prouidet suo delegato; sed prouidetur a partibus. Itē no. Spe. in tit. de sala. §. 1. ver. porro, circa fi. Idē ergo sit in ordinario inferiori, ga eadē debet esse rō de parte, quoad partē, sicut
14 de toto quoad totum, supra, de offi. dele. c. pastoralis. in §. itē cum totum, & l. q̄ de tota. ff. de rei vend. † Nūquid aūt ordinarius possit petere salariū pro assessore, lo. de Monte Mar. vt hic refert Io. And. disputauit, & formauit qōnem in Epō cognoscente de causa matrimoniali, & concludit, quod non; & quāquā q̄stionē formauerit in causa ſpirituali: tñ rōnes suæ concludunt idem in qua libet causa. Mouetur. n. ex eo, quod ordinarius dēt scire canones, in quib. versatur. c. 1. de cōsan. & affi. Itē, quia ad hoc hēt reditus, vt habeat omnia onera: item non reperitur hoc iure statutum, vt ordinarius hoc casu possit suos subditos collectare, i. collectam, seu pecuniam exigere. 10.q.3. quia cognouimus. Et quāquā acidere possit, vt cā non sit decisibilis f̄m ius canonicū: tñ hoc raro
15 cōtingit, vt cā ecclesiastica nō possit decidi f̄m ius canonicū. vt l. c. ſup. ſpecula, de priui. Prouideat ergo de suo, q̄n hoc cōtingit, & hoc satis placet, & cōiter tenetur a doctoribus; tñ delegatus licitè petit salariū pro assessore, dūmodo fraudulēter hoc nō faciat, vt
a qa dicit se indigere assessore, vbi in veritate nō indiget, arg. hic, & hodie dr clarè i c. statutū. §. assessorem, p̄al. † An aūt pro notario a causæ possit aliq̄d peti in delegato, dic, qđ sic, arg. in d. c. statutū. §. notariū. Sed in ordinario pōt dubitari: quia ipse debet prouidere suis officialibus, & vide q̄ no. in cle. statutum, de elect. In arbitro vero, nunquid possit exigere ſportulas, vide q̄ no. in Spe. in arb. §. fi. ver. sed nunquid arbiter. In gl. pe. ibi, Iuris cōsultus, & c; Ex hoc,
b & ex iuribus all. in gl. habes, quod prosciētia iuris, licitè quis petit mercedem. b Et qualiter merces sit constituenda iurisperitis, siue sint aduocati, siue consultores; & quid si moriatur aduocatus, vel doctor salariatus antequā expleat tempus suum, seu causam, quam promouendam assumpsit, vide pulchre in l. 1. ff. de var. & extraord. cog. per glo. & Bar. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Pro notario. Adde Anch. consi. alle. 219. & ibi quid de alijs, qui causæ assistunt. Adde prędictis Phil. Franc. in c. statutum. §. notarium, de reſcr. lib. 6. & Card. in cle. statutum, de elec.
SEB. SAP. ¶ Pro notario. Vide late Deci. in c. 1. col. 27. ver. prædicta conclusio, supra de probatio.

b SEB. SAP. ¶ Petit mercedem. Vide do. Ias. in l. nec quicquam. §. ubi decretū, col. 2. ff. de offi. procon. & lega. ubi tangit q̄ aduocato, & consultori licet capere salarium, etiam sine reuolutione chartarum, a pauperibus tamen non licet ut ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 Monachus assumptus ad episcopatum, vel aliam dignitatem secularem, an & quo casu adstringatur seruare regulam, prout seruabat in monasterio.
Inuenientes & exerentes nouas regulas, peccant mortaliter, nisi confirmetur a Roma. Pontifi. & hoc, quia tanta diuersitas religionum indicit scādalum infidelibus.
Simplicitas etiam tendens ad bonum finem, non debet esse sine ratione.
2 Consensus propter necessitatem durat, quatenus necessitas postulat.
3 Monachi sub præcepto peccati mortalis, tantum obligantur ad tria. s. ad castitatem, obedientiam & paupertatem, circa quæ Papa non potest dispensare, cętera contenta in regula non obligant ad mortale; nisi transgrediantur ex contemptu, vel nisi regula præceptiue prohibeat.
Monachi possunt comedere carnes, si non est memoria in contrarium talis esus. maximè Papa sciente, & tolerante.
Monachi propter scandalum vitandum, non possunt omittere substantialia regulæ.
4 Monachus, vel alius regularis portans habitum religioni: 5 interitus vero, non incidit in pœnam.
Pœnalis cōstitutio, non extenditur ad casum nō habitē omnimodā rōnem.
Monachus potest promoueri ad ecclesiam curatam, & fieri canonicus in ecclesia seculari, ratione curæ animarum; alias secus.

CAP. XI.

Deus, qui. Ad euitandū scādalum possunt religiosi diuersi habitus, missi ad prædicandum de nouo conuersis, se in vnum superiorem habitum & propositū conformare. Primo ponit exordium: secūdo causam mandati, ibi, negitur. Tertio mādatum, ibi, [mandamus.] Casus lit. Liuonienses de nouo cōuersi erāt ad fidem, datus fuit eis Epūs, & quidam alij fratres ad prædicandum Euāgelium; quia isti prædicatores dissimilē habitū habebāt, murmurabatur, & inter Liuonienses scāda lū fuscitabatur ex tali diuersitate. Scribit Papæ Epō Liuoniēsi, & aliis fratribus, dicens, ne pp dissimilē habitū scādalū fuscitetur inter illos, quibus vnū Euangelū p̄dicatur, mādat eis, vt oēs debeant se cōformare in vnū regulare propositū, & honestū habitū, quātum spectat ad hoc officium, non obstāte eo, qđ quidā eorū sunt monachi: quidā vero regulares, vel sub alia distinctione professi. B. No. 1. tex. valde no. & sing. iudicio meo, quod vbicūq; ex honesta cā cōueniūt hoīes disparis habitus, & obseruātia; si scādalum generatur aliis ex diuersitate, pōt se cōformare in vnum honestū habitum, & propositū; & intellige propositum, quo admodum viuendi, ad hoc vide glo. no. 16.q.7. in noua, in glo. fi. quæ dicit, qđ monachus factus Episcopus, vel canonicus regularis pōt si scādalum generatur, aliis se conformare in superiori habitu moribus illorum, inter quos viuit. Et pondera quod dixit de scandalo, alias secus. Sic intelligo glo. quæ videtur illi contraria. 16.q.1. in c. 1. de monachis. Et vide etiam duas causas, no. ea. cau. & q. in c. 2. & 3. quæ dicunt, quod monachus, promotus ad officium seculare, puta ad Episcopatum, vel aliam ecclesiam curatam, * non adstringitur obseruantijs regularibus sicut primo: * sed extra substantialia regulæ, poterit se conformare moribus illorum, inter quos viuit; nec sic strictè poterit regulam seruare extra monasterium, sicut in monasterio, & dic, vt ibi. Secundo no. argum. pro vitanda nimia religionum confusione, & multiplicitate: nam diuersitas habitus, ritus, & obseruantiæ in vna eademq; fide, generat scādalum apud infideles. Hac rōne grauiter peccāt inuenictes regulā,
a de nouo, a absq; cōfirmatione Romani Pōtificis, & vide bon. tex in c. fi. de relig. do. Nec excusāntur, qđ hoc faciant ad bonum finē: nam pōt eis rīderi, prout no. dicit tex. in c. non solū, de reg. iur. lib.
2 6. quod puritati ꝺscientiæ non debet deesse iudiciū rationis. † Vltimo nota ibi, quantū ad hoc spectat officiū, quod vbi aliquid conceditur pp necessitatem, illud vī esse concessum, quatenus necessitas hoc postulat, & sic causa limitata limitatū parit effectū. In gl. ibi, [hoc verum intellige quantū ad solennitatē.] no. gl. iunct. tex. quod ꝺtenta in regula religiosorū, non obligant regulariter ex voto, præter tria substantialia regulæ. Votum. n. in professione emissum, refertur ad illa tria substantialia, vt ad continentiā, obedientiā, & paupertatē, & hoc voluit bea. Tho. vt dicā plene in c. nā concupiscentiā, de consti. Itē probo rōne; nā si votū pariter concerneret oīa contenta in regula, quare fieret ſpecialis prouisio; & magis ſpecificè notarent illa tria, vt no. in c. cū ad monasteriū, in fi. de stat. reg. Nā ibi dicitur, q̄ illa tria sunt ita annexa ordini monachali, q̄ ēt Papa dispensare non pōt; & intellige, vt ibi dicam; ergo cætera contenta in regula non sic obligant ex voto. Imo tenuit bea. Th. q̄ nisi regula prohibeat in alijs præceptiue, vel religiosus peccet ex contemptu, non obligatur ad mortale, transgressione cuiuslibet cōtenti in regula; alias, vt dicit, periculosior esset status regularium, q̄ secularium; cum ex nimia districtione, difficile sit ad vnguē obseruare semper. Et hoc sentit ēt ista gl. dum dicit, cætera etiā requiri ad solennitatē religionis; & q̄ Papa pōt in illis liberè dispensare. Itē probatur, & alia ratione notabiliori, Papa hoc non indulget, imo p̄cipit, vt ratione scandali euitandi conueniant in vnū propositū, & in vnū habitum; ergo non tenetur ad istas obseruātias ex voto, quia non debet quis votū omittere, p̄p scandalū alterius. Nā facilius scandalū nasci permittitur, q̄ veritas relinquatur, vt no. in c. 2. de nō. ope. nun. Non. n. pp scandalū proximi, posset religiosus ducere vxorē, siue dimittere habitum, vel alias obseruantias, q̄ sunt
b ad solennitatē ordinis, vt hic habetur; b & hac rōne, quia non sunt de substantia religionis. Et q̄ per Papam tolli possint, consuluit d. Car. vt ipse refert in c. cum ad monasteriū, quod si in certo monasterio non est memoria in ꝺrium, q̄ esus carniū fuerit prohibitus, q̄ de nouo assumentes ibi habitū, non peccant sequendo mores diuturnos aliorū, & maximè Papa sciente & tolerante. Nā cōsuetudo tanti tēporis, indui et præsumptionē alicuius tī. c. 1. de præscr. lib. 6. Et certū est. q̄ ex cā ista pōt tolerari, vt hic. Idē dic de alijs obseruantijs ꝺcernentib. ſolennitatē: nā idem videmus in clericis secularibus. In multis. n. eorū status relaxatus est, & non sunt sub illa districtione, quæ erat tpe apostolorū. Nā primo prohibebātur vti proprio, hodie secus, 12.q.1.c. certè, & ibi in ſum. Itē grauius puniebantur primo ex fornicatione, q̄ hodie, & dicit tex. in c. fraternitatis, 34. distin. defectus nostri tēporis, quibus non solū merita, sed ēt corpora hominū defecerunt, censurā & districtionē antiquorum canonum non patiuntur permanere, & facit q̄ dicā in c. vt clericorū. ſ. eo. & facit quod no. in c. super eo. de reg. Sed nūquid, si certa religio reducitur ad priorē obseruantiā, teneantur homines ibi professi, f̄m obseruantiā laxiorē, obseruare districtionē antiquam nouiter reformatā? & & dic vt ibi dicetur. In ea. gl. ibi, [Cōformabunt aūt isti se.] no. gl. quatenus dicit de superiori habitu; & licet iste tex. non dicat, sed loquatur indistincte, tñ dictū gl. placet, & cōmuniter approbatur, facit qđ no. glo. in simili in c. in noua, & probatur ratione sic. Conformitas ista in habitu, & obseruantia permittitur ratione scandali euitandi; debet ergo esse permissio, quatenus necessitas vrget, & quatenus scandalū imminet, q̄ vī cessare in habitu inferiori. Et per hoc dicerē limitando gl. q̄ vbi scandalū posset

ADDITIONES.

a ¶ De nouo. Adde quod consuluit do. Car. consi. 138.
b ¶ Vt hic habetur. Adde quod voluit Gozd. consi. 1 hoc eo. tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a posset oriri ex diuersitate habitus a inferioris, debet esse omnimoda conformitas regulæ; nec procederet ista gl. & credo q̃ gl. non sensisset ō rium. † Et facit ista gl. iuncta tex. de eo, qui incedit, vt laicus, vel clericus secularis, deferēdo inferius, habitum b religionis, nunquid incidat in pœnā c.2. de cle. vel mon. li. 6. & tenet Io. And. hic, q̃ sic, & idē gl. in clem. 2. eo. tit. & Io. An. in Merc. super reg. fi. de te. iu. lib. 6. & sentit dom. Ant. hic facere tex. in arg. quia conformitas hic in superiori habitu permittit, vt scādalum euitetur; ergo aliud vbi nulla cā subesse. Contrarium tenet Io. de Lig. post Zenze. in d. clem. 2. Non. n. valet hoc argumentū, non licet sine causa; ergo incidit in penā illius. c. 2. Et aduerte, quia adducerē istum tex. cū gl. de directo ō Io. And. licet ipse adducat pro se. Nam, vt hic patet iuncta gl. aliud est ex toto dimittere; aliud est superius nō portare. Nā permittitur in superiori dimissio; & tñ inferius, & subtus tenet portare, vt hic in gl. ergo pœna c. 2. non verificat in istis; quia aliud est dimittere omnino, aliud in superiorib. tñ, vt hic probatur expresse, & in d. c. noua, vbi gl. Nā pstitutio penalis nō debet extendi, saltem ad casum non habentē omnimodā rationē, vt no. Io. And. in reg. o dia, de reg. iur. lib. 6. in Merc. facit qđ ipse no. in c. 1. de tēp. ord. li. 6. in gl. sua in fi. Hoc argumentum f'm opi. Hug. cōter damnatur. Et cōis conclusio est, vt religiosus nō possit esse canonicus in ecclesia seculari, nec habere aliud beneficiū seculare simplex, vt no. in c. super eo, de regulari. preal. vbi de hoc per doc. facit c. quod Dei timore, de statu regulari. vbi pmittitur canonico regulari, & c monacho, vt possint promoueri ad ecclesiā curatā c seculare, rōne curæ animarum; vbi ergo cessat hæc rō curæ, non possunt assumi ad beneficia secularia. Nec ob. c. quorundā, alle. in glo. quia vt ibi no. debet intelligi in ecclesia cathedrali regulari. Nā illa ecclesia siracusana. fuit olim monachorū; & idē rndetur ad capitulum primū. 58. distin. Alibi. n. professus pōt assumi, vt sit monachus, seu canonicus in ecclesia cathedrali regulari eiusdē ordinis, secus, si ecclesia cathedralis esset alterius obseruantiæ, cle. 1. de elect. & vide ibi glo. no. nunquid religiosus possit promoueri in prælatū, seu rectorē ecclesiæ secularis collegiatæ, sicut promouet in eṗm, vel in rectorē ecclesiæ parochialis curatæ nō collegiatæ; & dic, vt ibi notatur, & materia plenè dicimus in d. c. q̃d Dei timore, de statu reg.

ADDITIONES.

a ¶SEB. SAP. ¶Habitu. Aduerte tamen, quod vbi sunt collegia diuisa, & separata, possunt in eadem eccle sia stare clerici diuersi habitus, & disparis professionis, vt Mediolani in ecclesia sancti Ambro. & Papiæ in ecclesia sancti Augusti. Ita declarat illustris præceptor meus, do. Rochus Curtius in repe. c. fin. col. 28 circa medium, supra de consue.

b ¶Inferius habitum. Adde an portans habitum sub mantello, incidat, in pœnam. d. Old. pro, & contra consi. 182. & 184.

c ¶Curatam. Adde Fede. consi. 136. Adde plenius Card. in clem. 1. char. 7. & quæst. 5. de regulari. & §. 1. quæst. 2. vbi dicit hoc esse verum, intercedente tamen Abbatis sui licentia, De quo per eundem in cle. fi. & ibi bonam glo. vbi qualiter dictum beneficium debeat exerceri, de cele. miss.

SVMMARIVM.

1 *Ludi inhonesti, non debent exerceri in ecclesijs, neque à clericis.*
2 *Buffones, seu histriones non possunt promoueri ad clericatum: etiam peracta pœnitentia: dummodo exercuerint eorum artem causa quæstus.*

CAP. XII.

1 **Cum decorem.** † Ludi theatrales, etiam prætextu consuetudinis in ecclesijs, vel per clericos fieri non debent. h. d. primo ponit factū reprehensibile, secundo illud præcipit emendari, ibi, [Fraternitati.] Casus lite. Quidā ludi, qui dicebant theatrales, fiebant in ecclesijs, in quib. introducebantur monstra laruarū; pp quos ludos honestas ecclesiæ deformabat; & presbyteri, & diaconi in quibusdā festiuitatibus, ſ. sancti Stephani, sancti Ioānis, & Innocentū, ludibrio se exercebāt, mādat Papa prædicta consuetudinem ludibriorū; imo potius corruptelā de p̃dictis ecclesijs penitus extirpari; ne pp huiusmodi turpitudinē, honestas ecclesiæ inquinetur. Ber. No. 1. q̃ ludi seculares nō debent fieri in ecclesijs. & dicebantur isti ludi theatrales a theatro. i. loco apto ad theorandū, i. speculandū. Vnde laruæ dñr deformitates hominum, siue per appositiones pellium, siue colorū, & in vulgari dicuntur maschare. Ludibria vero dñr narrationes rerum inhonestarum; & tales ludi non debent fieri in ecclesijs, nec ēt per a clericos a vbicunq;. Quinimo dicit canon. clericū non debere interesse istis ludis, imo si clerico existenti re in mensa, venit histrio, vel buffo, debet clericus de mensa surgere, & potius recedere, q̃ ista videre, vel audire gesta illorum, vt in c. nō oportet, de cōsec. dist. 5. nō tñ per istum tex. prohibentur præsentationes solennitatū fidei no-
2 stræ, vt hic dr in gl. quā no. p obseruantia cōi. † Sed hic quærit nūquid isti buffones, seu histriones, seu lusores, possint promoueri ad clericatum saltem post pœnitentiā? dicit hic Inn. & bene q̃ nō. Isti enim sunt infames, vt est tex. 51. dist. & c. præterea. 4. q. 1. c. 1. l. 2. §. ait prætor, ff. de his, qui no. infā. nec corpus Christi debet eis non pœnitentibus indulgeri, de consec. dist. 2. c. pe. requiritur tñ ad hoc, vt repellantur a promotione, vt dicit Inn. q̃ habeant hoc officium in curia, vel q̃ assuefecerint se in arte illa. Secus aūt f'm eum, vbi, in occulto hoc fecissent, maxime ad cōplacentiā infirmi. Nā Dauid, licet esset iustus, sæpe pulsauit cytharam, & corizauit. Itē dicit, si in publico semel, vel pluries hoc fecerit; dummodo non assuefeceret se; quia infamia est illa, q̃ prohibet eos a promotione, hoc vltimum non puto simpliciter verum. Vnde credo, q̃ si saltē bis in publico exercuerit illā artem, causa quæstus, efficitur infamis, arg. op. in op. in l. palā. ff. de ri. nup. Vbi tex. no. innuit, dici mulierem quæstū fecisse, si admisit duos causa quæstus, & no. hoc idē ergo dicēdum in histrionib. vt dicātur histriones, & buffones, si causa quæstus bis exercuerint illā artē, facit. 25. q. 2. c. ita nos, & l. 3. C. de epis. audi. & quod no. Arch. in c. illud, 12. dist. Et de istis citharistis an, & quādo sine peccato licitum sit pulsare; & an peccatum sit aliquid dare istis histrionibus, & buffonibus, vide 8. dist. in c. donare, & c. qui venationibus, & ibi vide glo. Abbas.

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶Per clericos. Quod clericis non liceat latius se regere, tenet Card. in cle. 1. in 3. q. de vita, & honestate & Firmia in tract. de epis. in 2. parte offitij partis principalis, col. 4. & ibi etiam dicit, quòd prohibentur interesse spectaculis, nisi fierent ad pias causas, vt in representatione passionis Christi, & sanctorum, & similium, prout ipse dicit.

SVMMARIVM.

1 *Clericus suspensus ob aliquod crimen si interim præsumpserit celebrare, priuatur beneficijs, & perpetuo deponitur. 9.*
Prælati sustinentes clericos suspensos celebrare, priuantur beneficijs, & deponuntur. 4.
2 *Matrimonium contractum cum constituto in sacris, est nullum; secus si constitutus in minoribus.*
3 *Coitus vxoris, & mariti an semper sit sine peccato, & sit licitus.*
4 *Concubinatus pōt tolerari ad tempus; ēt in clericis; vt euitetur maius malum.*
5 *Sacerdotes Græci possunt vti matrimonio. 6.*
Caste viuere dicitur mulier, quæ transijit ad secunda vota.
7 *Concubinæ clericorum possunt puniri per iudicem ecclesiasticum.*
8 *Clericus propter adulterium deponitur; laicus vero decapitatur; & item propter sodomiam; concubinarius vero priuatur beneficijs.*
10 *Prælatus potest imponere pœnam clericis pro delicto.*

CAP XIII.

Vt clericorum. Propter dictorum multitudinē non solet summari, sed gñaliter sic pōt dici. Clerici dēnt ptinere, & caste viuere, ꝺ facies punit, & seuerius puniē illi, q̃ legitimo matrimonio pñt vti, hoc dicit. Et quinq; sunt dicta. Primo inducit clericis honestatē, & castitatē. Scdo imponit pœnā. Tertio aggrauat. Quarto punit plātos negligētes & coniugibiles. Quinto punit Græcos incōtinētes. Secūda, ibi, [Nec vero] Tertia ibi, [Si quis igit] Quarta, ibi, [Prælati.] Quinta ibi, [Quia.] Casus lit. In prima parte huius capituli statu. t ꝺciliū, q̃ clericorum, & aliorum suos reformēt in melius; & viuāt caste, & p̃cipue in ordinib. ꝓstituti. ab oī vitio libidinis abstinent maxime ab illo peccatū ētes, pp quod ira Dei venit in filios diffidētiæ. Scdo dicit ne fiducias veniæ in cē dium tribuat delinquēdi, statuit, vt q̃ deprahēdi fuerint in incōtinētiæ vitio laborare, puniātur f'm canonicas sāctiones, put plus, vel minus peccauerint, vt quos timor diuinus, a malo non
1 reuocat, pœna tēporalis cōpescat. † Et si aliquis pp hoc suspēsus, diuina p̃sumpserit celebrare, ecclesiasticis beneficijs, nō solū ꝓstitutis, sed ēt pro duplici culpa ppetuo deponat. Prælati vero, q̃ tales sustinuerint ī suis iniquitatib. p̃cipuè obtētu pecuniæ, vel alterius cuiusmodi tēporalis, pari pœna puniātur. illi vero, q̃ matrimonio ꝓstitutos
2 f'm morē religiōis suæ, si lapsi fuerint, grauius puniātur. B. † No. hic [Præsertim in sacris ordinib.] q̃ nō solū ꝓstituti in sacris, sed ēt in minoribus ordinib. tenētur obseruare ꝓtinētiā, & castitatē, & tñ ibi dria inter ꝓstitutos in sacris, & minorib. Primo in quātitate delictā vt arbitror, lōge grauius peccat ī sacris ꝓstitutus, & maxime ꝺbiter q̃ ꝓstitutus ī minorib. Nā isti quasi ꝓxerūt matrimonio cum ecclesia, vñ vī cōmittere adulteriū spirituale. Ad hoc qđ notat Pa. in cle. 1. de offi. ord. Scda dria, ga ꝓstitutus in minoribus pōt ꝺcere matrimoniū, vñ tenet ad ꝓtinētiā, respectu fornicatiōis illicitæ, sed ꝺcere pōt, ī. de cler. ꝺiu. c. 1. & quasi per totū. Cōstitutus vero in ꝺcris oīo arctat ad ꝓtinētiā, ita vt nō valeat matrimoniū p cū ꝺcā vnico, de vo. lib. 6. De laicis vero dic, q̃ tenētur seruare ꝓtinētiā carpiēdo ꝓtinētiā, put ī. dixi in clericis ꝓstitutis in minorib. Nā peccat qualitercūque exerceāt actū libidinosum p̃ter vxoriū, vñ ēt scribas nō pñt habere, licet aliud videat ius ciuile disponere. Vide tex. no. 30. q. 4. c. nemo sibi blādiat de lege, & c. meretrices, vbi dr no. sub illo p̃cepto diuino, nō mechaberis, &c. noīe mechiæ venit omnis
3 illicitus ꝓcubitus p̃ter vxoris. † Et utrū coitus cum uxore, vel soror, per licitus, uide glo. 25. dist. c. unum oriatum. §. quæ autem, uer. & in gl. super uer. excepto, & uide quod no. Io. An. post Host. in reg. sine culpa, de reg. iur. lib. 6. in Merc. ubi dicit, q̃ hodie etiam de iure
a ciuili, uidetur prohibitus concubinatus; a ex quo ius canonicum, ubi ita aperte prohibet, quoniam lex ciuilis in istis spiritualibus, uidetur uelle subiici dispositionibus canonicis, in Auth. ut cler. apud pro. epi. & in Auth. de eccle. tit. & in cap. clericis, §. de iudi. Secundo no. uersi. [Ne uero cōtra iudices faciles in indulgentia pœnarū seu

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Concubinatus. An concubinatus hodie de iure ciuili sit reprobatus, vide Fel in c. cum sit generale, colum. 7. ver. respectu concubinatus, de præ, de foro comp. vbi tenet quòd sic.

seu culparum.] Nam videntur potius subditos lędere, q̃ eis indulgere; quia facilitas veniæ tribuit incentiuum peccandi, vel delinquendi. Non. n. valet misericordia, sine iustitia; nec iustitia sine misericordia; sed commiscenda sunt, & efficiēdum est optimum temperamentum, vide pulchrum tex. 45. dis. in cap. disciplinam. Item not. ibi, [Prout maius, vel minus, & c.] q̃ secundum qualitatem, & quātitatem fornicationis venit delinquens puniēdus. Nam multę sunt ſpecies fornicationis, vt fornicatio simplex, stuprū, adulterium, incestus, & prosequere latius, vt habes. 36. q. 1. Item no. ibi, [Quos dum tutis amore. Oderunt peccare boni vir tutis amore. Oderunt peccare mali formidine pœnæ. Not. ibi, [Si quis igitur,]ar. opt. q̃ pro omni delicto fornicationis, non est clericus deponendus; sed quandoque suspendendus, & de hoc ī. latius.
4 † No. in ver. [Prælati] q̃ prælati grauiter peccant sustinendo subditos concubinarios; maxime obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis. Et pondera illud verbum, commodi temporalis; nā per hoc verbum, arbitror, q̃ si clericus concubinarius efficeretur deterior, si p̃cisè compelleretur ad dimittendum concubinam; q̃ tunc patius tolerando ad tp̃s, peccatum non incurrit. Nam q̃nque sustinetur minus malum, vt maius euitetur. 13. dist. c. duo. 33. q. 2. si-
5 ue si constiterit. † No. ver. [Qui autem, q̃ Græci non peccant, vtendo matrimonio contracto in minorib. nam in matrimonio est castitas. 31. d. 1. c. Nicena, & c. aliter. Et hoc facit ad cōnem. Testator dixit, relinquo vxori meæ vsum fructum bonorum meorum, si cæ-
a sie vixerit, a demum uxor, mortuo testante, transit ad secunda vota, quæritur, nunquid debeat habere usum fructum? Et dicendum est, q̃ sic, quia dicitur caste uiuere. Ideo cautela est adijcere, si caste vixerit, & in viduitate permanserit. vide quod le. & no. in l. vnica. C. si secun. nup. Et ex his infertur, q̃ continentia in clericis, non est de
6 hoc dicitur plene in c. cum olim, de cle. coniu. † Vlti. no. q̃ grauius peccat clericus græcus, labendo in vim incōtinentiæ, q̃ latinus. Rō redditur i litera; quia ille potest vti legitimo matrimonio; & ex hoc arguit Abba. grauius peccare laicum coniugatum torum uxoris uiolantem, q̃ presbyterum adulterantem; & cum hoc arg. transeūt communiter doc. & d. An. t. & d. Pet. sed apud me non est sine du-
7 bitatione, quin presbyter committat adulterium spirituale, & sacrilegium, facit q̃ no. Pau. vbi ſ. in glo. in c. virginib. 27. q. 1. † Hinc
b est, q̃ concubinæ clericorum, possunt distringi, & puniri per iudicem ecclesiasticū, b quia committunt sacrilegium, eis inhærendo,
8 vide tex. cū gl. in c. eos, 32. distin. † Quæro pro declaratione literæ, qualiter sint puniendi clerici de incontinentia? Sol. dicūt hic doc. q̃ olim pro fornicatione, clericus deponebatur. 81. dist. c. presbyter. vide tex. apertum in c. a multis, de æta. & qua. hodie vero nō deponitur; sed suspenditur, vt hic, & 34. dist. in c. fraternitatis. vbi est tex. pulcherrimus ad temperādum rigorem antiquorum canonū. Hoc tñ dictum absolute non recipias, sed intellige pro simplici fornicatione. Nam propter adulterium clericus debet deponi. ca. cū ab homine, de iud. & nil mirum, cum laicus veniat decapitandus ł. quantus. C. de adu. Idem dicit de delicto contra naturam, c. clerici, de excess. prælat. In concubinario vero, text. est pulcherrimus in c. ex parte. A dæ. de test. qui innuit, q̃ potest priuari beneficio. Dicet plenius in titu. ī. de coha. cle. & mu. & idem die de incestu, stupro. & si. & plenius prosequor in cap. at si clerici. de iud. Intellige ergo primum dictum in fornicatione tñ, nō qualificata, & Pau. dubitat in presbytero, cum non videatur, q̃ possit committere simplicē fornicationem, rōne p̃dicta; sed iste tex. generaliter loquens, multum
9 facit pro prima opi. † Secundo q̃ritur, de qua suspensione loquitur ver. si quis igitur. vbi dicitur, q̃ suspensus hac de causa celebrans, venit deponendus, Ioan. And. intelligit de suspensione ab homine facta, vt quia ꝑlatus suspendit subditum, propter delictum incontinē-
tiæ. Item f'm eum in suspensione iuris: vt quia erat notorius fornicator, vt sint isti tenentes publicè cōcubinas, ī. titu. proxi. cap. vestra. Et pondera hoc dictum Ioan. And. iuncto tex. f'm hunc intellectū,
10 q̃ clericus notorie fornicarius c est ipso iure suspensus; adeo q̃ celebrando, incurrit irregularitatem, & venit deponendus, q̃ est valde periculosum; & dicam latius in d. c. vestra, vbi referam plura notanda ad istum articulum. † Vltimo inducitur iste tex. in vers. [plati, ad quæstionem, nunquid prælatus possit imponere pœnam pecuniariam d clericis pro delicto? Conclusio communis est, q̃ sic, & hoc si faciat causa correctionis, ut quia magis timetur pœna pecuniaria, quàm spiritualis; & pōt sic intelligi c. dilectus, de offic. ord. sed si faciat causa auaritiæ; tunc non licet, arg. hic, & in ca. licet, de pœn. vbi dixi plene. Ad euitandum autem hanc præsumptionem auaritiæ debet prælatus conuertere pecuniam in piam causam, & dic, vt dixi in d. c. licet.

a ¶Caste vixerit. Adde Old. consi. 161.

SEB. SAP. ¶ Caste vixerit. Vide latissime per mod. Papien. in repe. l. Titia. cū reſiamento. §. Titia. ff. de leg. 2.

ANT. FRAN. ¶An mulier secundo nubens, dicatur caste viuere, dicas quòd sic etiam si secundo nubat intra annum luctus, nisi iuraſſet amplius non nubere, quia tunc nubendo etiam secundo, non diceretur caste viuere. Ita Ang. in Auth. de reſſi. & ea, quæ pa. in §. unum, in ver. no. mulierē. Et adde, quod istud est verum, nisi verbum, caste, proferretur a marito, puta, quia legaret vxori, si caste vixerit, quia tunc verbum, caste, intelligitur, id est in viduitate. ita Bal. in l. Deo nobis. in 4. col. C. de epis. & cler. & glo. & Bal. etiam in 3. col. in auth. cui relictum. in ver. nupt is. C. de indi. vi. tol. & vide Bal. in l 2. in 2. col. eo. tit. de indi. vi. & vide Ang. in auth. de eligen, secun. nup. § cum igitur, & vide Angel. Bar. & Alex. qui multa ad hoc alleg. ih l. mulier, in §. cum proponeretur, in fi. ad Trebel.

b ¶Ecclesiasticum. Adde Pet. de Anch. consi. 159.

c ¶Fornicarius. Adde Alex. consi. 72. 1. lib.

ZACH. ¶Adde quod dicam in apost. ad istum, in c. vestra nu. 7. in vers. nunquid sit suspensus, vbi plene examinaui hunc art. infra tit. proxi.

d ¶Pœnam pecuniariam. Adde Rom. sing. suis. fol. 6. Adde quod voluit allegare Rom. sing. suis 443. inci sed posito casu. fol. 15. de quo vide istum in c. licet, nume. 9. & quod ibi notaui in apost. ad eum in ver. pœna, post alios, infra de pœ. & Guil. de Cu. in l. 2. §. item nulla. nu. 50. & ibi in apost. Cel. in ver. pœnam pecuniariam. C. de epis. & cler.

SVMMARIVM.

1 *Clericus ebriosus, monitus non desistens, suspenditur a beneficio, nisi egerit pœnitentiam. 3.*
2 *Ebrietas non est peccatum mortale, nisi quis assidue inebrietur.*
4 *Pœna quando imponitur a statuto, vel lege, alternatiue, electio est iudicis, nisi verba statuti vel legis dirigantur ad eum.*

CAP. XI.

1 **A Crapula.** † Clericus crapulosus, vel ebriosus, monitus non desistens, ab officio, vel beneficio suspenditur. Primo prohibet crapulam, & ebrietatē. Secundo abusum se obligantium ad potum. Tertio pœnam statuit, ibi [Si quis.] No. primo ō ebriosos & ebriosos, q̃ crapula dr immoderata vocacitas cibi; & dicitur crapula, quasi cruda epula; quia hoīes ita vōraciter epulantes, perfectè non digerunt; sed materiam indigestam emittunt. Ebrietas vero refertur ad superfluitatem potus. vñ ebrietas est immoderatus vsus vini. Secundo no. ibi, [Vinum sibi tempe-
2 rent,] ō bibentes vinum sine aqua. † Et adducitur hoc ad quæstionem, an talis peccet mortaliter. primo videtur, q̃ sic: nam ō prohibitionem concilij facit. Nam in calice etiam ponitur de aqua. c. cū Martinus, de celeb. missi. & hoc dictum est verū f'm doc. nisi ex casu aliud faceret. Nam reperiuntur quędam vina minus potentia. Satis est. n. q̃ se temperent vino, vt sequitur in litera, & dicitur se tē perare vino, quando habet respectum ad potentiam vini. Item respectu frequentiæ bibendi: nam debet clericus esse contentus trina uice, tex. est in c. q̃n. 44. dist. Sed intellige, q̃n appetitus naturalis vltra non exigit. voluit. n. temperare hoīes immoderatos; & credere m q̃ etiam non apponendo aquam in uino potenti, non peccet quis mortaliter; nisi assidue inebrietur, per tex. no. in c. vinū, §. alias,
a ea demum. 25. dist. vbi habes textum semper menti tenendum, q̃
a ebrietas a non est peccatum mortale, nisi sit assidua. Et ad aliū textum, & ad motiuum doc. dicas, q̃ non loquitur p̃ceptiuè, pro hoc quod dicam in c. seq. Not. duos effectus ebrietatis. Nam inducit mentis exilium; & prouocat ad libidinem, & ob hanc ultimā cām olim sancti patres abstinebant ab esu carnium & uini. 25. dist. c. ab exordio. & uide tex. 35. dist. d. c. ante omnia. vbi dr, q̃ ebrietas est fo-
3 mes omnium malorum. † Vltimo no. q̃ propter crapulā, vel ebrietatem non debet clericus priuari beneficio, nec etiam suspendi, si vult agere pœnitentiam. Miles autem secularis pp ebrietatem remouetur ab omni militia. I. omne delictum. ff. de re mil. Pœna autē antiquorum canonum pro ebrietate erat, quia clericus ebriosus triginta diebus a canone suspendebatur, aut corporali supplicio
4 na, vt hic patet. Vide quod dicam ī. tit. 1. c. 2. † In gl. fi. ibi, [Relinquitur arbitrio superioris.] Not. hanc gl. ex qua colligitur, q̃ in pœnis alternatiuis optio datur iudici, & hanc glo. videtur approbare Ioā. And. & communiter doc. nostri, & allegat do. Anto. bo. text. in c. q̃n, in fi. vt li. non conteſt. sed allego alias gl. concordantes huic, & in decretis habes 34. dist. c. fraternitatis, & ī. de Iudæ. c. sicut, & facit tex. in c. q̃renti, de verb. sig. Sed in ō rium facit tex. iuris ciuilis in l. 2. C. de seru. fugit. ubi datur optio reo, f'm communē intellectū, ibi Bart. in l. 2. ff. de effracto. dicit, q̃ aut verba diriguntur iudici, vt puta puniat tali, uel tali pœna; & tunc optio datur iudici, aut uerba diriguntur ad reum; ut puta ſoluat mille, uel exhibeat medietatem bonorum; uel per uerba similia; & tunc optio datur ipsi reo; & sic procedat d. l. 2. & similis distinctio fit in legato alternatiuo, ut no. Dy. in regu. in alternatiuis, de reg. iu. lib. 6. glo. & doct. in l. Lucio. ff. de le. 2. Sed casus dubius est, quando cōstitutio prouidet simpliciter loquendo impersonaliter, ut hic, suspendatur ab officio, uel beneficio, uel amputetur sibi manus, uel condemnetur ad mile, uel per uerba similia; & hoc casu Bart. uidetur ibi inclinare in fauorem rei, ut sibi detur optio, motus illa reg. generali, q̃ in pœnis est mitior interpretatio facienda, ut in iuribus. Hoc dictum Bart. non admitterem; & contrarium senserunt cōmuniter nostri glossatores, & doc. & etiam tex. alle. nam quando iura loquuntur impersonaliter, datur optio iudici. Item pœna imponenda est per iudicem,

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Ad cognoscendum, quando ebrietas sit peccatum mortale, vide pulchre, & eleganter per Car. Alex. in c. denique. 24. dist. vbi refert doctrinā diui Aquinatis, & vide eundem in c. venter. 35 dist.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicā, & sic quodāmō loquitur in dubio lex. Itē iudex hēt videre, q̄ pena magis expediat, vt in d.c. quoniam facit 22.q.6. prodest. & hoc no. nam do. nostri transeunt multum lente super hoc passu. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio, siue regula alicuius religionis, an & quando obliget transgredientem ad peccatum mortale.*
2 *Clerici etiam in minoribus constituti, non debent habere officia temporalia, siue secularia; an autem aliter facientes degradentur, vel deponantur, aut suspendantur, vide infra nu. 9.*
3 *Clerici indigentes possunt esse negociatores alicuius honestæ negociationis, aliàs secus.*
Clerici vtrum possint esse tutores.
4 *Clericis interdicitur omnis ludus: præter ludum scachorum. 11.*
5 *Monachus promotus in Episcopum, vel Cardinalem, non mutat habitum monachorum, neque regulam quoad illa tria substantialia, & non acquirit sibi, sed ecclesiæ, cui præest, dic plene. vt infra nu. 19.*
6 *Abbates possunt ex priuilegio portare insignia episcopalia; & ordines minores conferre, & idem est in Cardinalibus non Episcopis.*
7 *Doctoratus, est dignitas.*
Clerici, an & quo casu possint portare anulos.
8 *Prælati, qui ex priuilegio, vel consuetudine, aut præscriptione possunt portare insignia episcopalia, an possint illa portare extra locum priuilegiatum?*
10 *Religiosus, vel monachus potest de monasterio extrahi, vt efficiatur cubicularius episcopi, vel q̄ subeat onus alios docendi.*
11 *Clericus publice aleator, ipso facto priuatur a promotione, sed non a beneficio, nisi præcedat monitio.*
Nomina verbalia ex quot actibus verificentur.
12 *Ludo scachorum quod quis lucretur, vel in ludo, qui consistit, & sit gratia virtutis experiendæ non subiacet restitutioni, nisi quis principaliter ludat causa spoliandi proximum.*
13 *Illud, quod vincitur in ludo fortunæ, vel ingenij & fortunæ, a non habentib. administrationem, puta filio, & c. debet restitui patri, & simili.*
Et quod quis lucratur cum fraude in proxime dictis ludis ab habentib. administrationem subiacet restitutioni, si vero sine fraude distingue, vt hic.
14 *Consuetudo, quod illud, quod vincitur in ludo, non restituatur, non valet; licet aliqui contra.*
15 *Mutuans pecuniam ludenti, non potest repetere; secus si alteri non ludenti; licet in ludo mutuet.*
16 *Transactio facta in ludo, non valet.*
17 *Vendens rem in ludo, an teneatur de euictione?*
18 *Clericus debet ire indutus secundum consuetudinem loci; non tamen debet ire cum vestibus laceratis, propter humilitatem; quia dignitas clericalis vilesceret.*

CAP XV.

Clerici Anegocijs, personis, ludis, vestib. & ornatu minus honesto p̄cipit clericos abstinere; & habitu honesto vti, cuius vanitatē in pluribus exprimit, & testat. hoc vult in effectu vsq; ad fi. Et aduerte diligēter ad vnū verbū Innocē. dicit enim hoc c. log de honestate. Pe. vero dicebat, q̄ quædā sunt honestatis,
1 q̄dā præcepti. † No. tñ ex præmissis, q̄ non semp̄ statutio et̄ cilij generalis, ligat transgredientē ad mortale. Nam quemadmodū ttās gressio legis ciuilis, non semper inducit decapitationē corporalē; ita nec transgressio iuris canonici inducit semper mortale. Nā sequitur inde decapitatio spiritualis, & perpetualis damnatio. Cōsiderā ergo primo, vtrū statutio habeat in se mām præceptiuā
a [a] verisimiliter ponderatā multū a statuente: & hoc casu nō cures de verbis, & an loquatur p verba exhortatiua, vel p̄ceptiua; sed verba sunt accōmodāda materiæ, tex. cū gl. 11.q.3. capit. rogo vide tex. pulcherrimā ī cle. exiui de paradiso. de verbo. signi. Si vero nō stat de mā, & tunc aduerte ad verba. Nā si statutio vtitur verbis præceptiuis, vt qa dicit, præcipimus, &c. & tunc illaqueat q̄ueniētem ad mortale. 13.q.1.c.q̄d præcipitur. & in c.2. de maio. & obe. si autē verbis imperatiuis, vel similibus, & tunc attende, vtrū mā sit ponderosa, vel potius sit cuiusdā honestatis. Primo casu trāsgressio inducit mortale: secūo nō. Et eandē distinctionem facias in regulis religiosorum; quia cōiter aliqua capitula procedunt strictē præcipiendo, & nō simpliciter disponēdo; & p hoc ille tex. pulcherrimus in d. clem. exiui. quē semp̄ no. pro verbis imperatiuis; qa nō habes alibi in iure can. tex. ita bo. & per p̄dicta pōt hoc dictū Inn. reduci ad
2 p̄cordiā. † No. 1. q. clerici nō p̄nt habere officia secularia. Ex quo infert, q̄ licet clerici sint ī minoribus; nō tñ debēt in ciuitatibus hre
3 officia secularia. † No. 2. ibi, [Cōmercia] q̄ clerici nō dēnt exercere
b negociationes, maxime in honestas. [b] Et p verbū, maxime, vī q̄ et honestas negociationes nō possunt exercere. Et intellige hoc, q̄ clerici nō indigētes; vero indigēt, bene p̄nt vti honestis negotiationib. & q̄rere inde victū manib. 11. dist. c. clericus victū. & in c.1. de cele, miss. Et qs. p̄prie dicat negociator honestus, seu inhonestus, vide pulchrū tex. in c. eiiciēs, 88. di. & q̄ clericū negociatorē, vide tex. elegātē in c. negociatorē clericū. 100. dist. vbi dī, q̄ est fugiēdus tanq̄ pestis. Vide et̄ tex. pulcherrimū c. peruenit, 86. d. vbi dī, q̄ cā lucri nō debēt p̄ducere possessiones aliorū, & no. & bene illū tex. & ibi et̄ hā. nunq̄ possint esse tutores pupillorū, adde no. in c.1. ī. ne cle. vel mona. No. 3. ibi, [Histrionibus] q̄ clerici nō dēnt habere histriones in domo; imō nec eos audire, de quo in c. notet, de consē. dist.
4 5. † Itē no. ludū aleārū, & taxillorū esse clericis phibitū. & aduerte, qa ista duo ad taxillos, & aleas possunt intelligi, vt pro eodē sumatur. Et tūc dictio, &, exponit pro ideſt. Et solet iste ludus taxillorum ita nūcupari, qa ludit super alea. i. sup tabula. Sed o pōt intelligi, & melius, vt denotet duos ludos, s. ludū aleārū. i. tabularū; cū ludatur ad tabulas cū taxillis; & ludū taxillorū q̄ nominatur hazardum. Ex
c hoc intellectu no. q̄ nō solū ludus ad hazardū; sed et̄ tabularum, clericis[c] est prohibitus, &. ī. dicā rōnē, & ex his & ex tex. inferturr ludū scachorū clericis nō esse phibitū; & fortius nec laicis; q̄d tenet hic Vincen. & cōiter hoc. seq. & gl. in auth. interdicimus. C. de cpal. & cle. & Inno. in c. lator. ī. de hom. & vide Arc. in c. eps. 35. dist. in prin. & latius hāc mām attingā. ī. & pondera tex. q̄ nō solū nō debēt ipsi ludere; sed et̄ huiusmodi ludis prohibitis interesse nō debēt. No. ibi, [Coronā, & tōsurā, & c.] dr̄iam esse inter coronā, & tōsurā. Nā tōsura est rasura in superiori parte, q̄ appellatur clericalis Corona vero est circulus capillorum ad instar coronæ, vide ad hoc bo. gl. in cle. 2. eo. tit. in ver. tonsura.

ADDITIO. Vīq; ibi, [No. in ver. clausa.] Tōsura vero fit in parte inferiori ī. capillos, & sup. aures, & iō dicit Canon, q̄ clerici capite tonso incedere debēt, & patētibus auribus. 25. dist. c. nō licet. Ideo aūt radūtur ex parte superiori ad denotādū, q̄ debēt a se abscidere vitia, & alia q̄ hēnt impedire cōtēplationē diuinorum officiorū, summitas capitis signāt eminētiā mētis. s. de ia. vncti. c. 1. Iō ad de notādū, q̄ mēs dēt se et̄ a terā diuinis officijs, alijs sequestratis, fit ratio p̄dicta. In quet is aūt, q̄ nō habent deseruire in diuinis officijs, non fit ratio ex superiori; sed solū radūtur ex parte inferiori ad denotādū, q̄ debēt esse abstracti a tēporalibus; & intēti ad audiēda diuina, & de mā plene in gl. alle. No. in ver. clausa, quales debēt esse vestes clericorū, nā respectu formæ debent esse de super clausæ; & manis longitudine, vel breuitate nō notādæ. Et dic, q̄ debent esse vīq; ad taliū. 23. dist. c. nō oportet, respectu coloris debent esse honestæ in his tñ multū attendēda est p̄tūetudo loci, q̄d intelligo; dūmō non
d multū deuiet ab honestate, vt ī. dicā cū gl. vide tñ gl. in clem. 2. in fi. q̄ dicit clericos seculares nō habere certā formā [d] in vestimētis, & cet. aliq colores eis interdicūtur, sed melius pōt dici, vt sup. dictū est ut colligitur per istū tex. Nā forma pōt dici largo mō, respectu honestatis, vel lōgitudinis, vel respectu clausuræ in superiori parte. No. in ver. [Pannis rubeis, aut viridibus.] Duos colores clericis interdictos. Hodie vide tex. in c. 2. eo. tit. vbi isti duo prohibētur clericis in caligis. vñ q̄d hic fuit statutū in vestimētis, extēditur ad caligas. Ex quo arguo per ea quæ ī. dicā, q̄ hoc c. nō p̄tinet in o bus ciuitatibus, vel honestatē, sed in multis præceptū, vt patet in d. cle. 2. in fi. ibi gl. dicit trāsgredientes puniendos pœna arbitraria. Vide signū chrū dictū Ho. in c. antiqua, de priu. vbi dicit, q̄ panni rubei & renati, & calcaria deaurata, & similia ornamenta sunt insignia Papæ, & sui legati, cū proficiscūtur vltra mare. Ex quo infertur, q̄ detur
e cōi et̄ Cardinales non possunt vti [e] huiusmodi coloribus, & ornamētis, si tuto tñ habet oppositum, & forte eos excusat, & tenet Papa videt. & nō reprobat. Nā ista sunt de iure positiua: nā olim portabāt vestes partitas in figuras. Videmus et̄, q̄ in ecclesia clerici celebrātes, vtuntur his coloribus, de quo. ī. aliqtiid. No. ibi, [Sed nec anulos.] q̄ clerici nō debēt deferre anulos, nisi eis competat ex officio; vel dignitate q̄ aūt sunt isti, q̄bus licet, inf. statim dicā. Vlt. no. q̄ religiosi, et̄ cpi, nō debēt vti rocheto; sed cpi seculares debent portare in publico, & in ecclesia sup alia vestimenta. & prodera tex. ibi, [Super indumentis lineis, &c.] vī ergo, q̄ in publico nō debet rochetū esse coopertum, alias nō dixisset, sup indumentis. Item, qa tex. vult, q̄ vtat in publico. nō. n. dī vti q̄s in publico, nisi subtus portat. Et no. ex hoc, & ex tex. q̄ in domo, vel in camera, vel in alio loco priuato, nō tenetur eps portare rochetū. Nam licet in ecclesia debeat præ aliis honorari; in camera tū debet se reputare collegā sacerdotum; & sic viuere familiariter, & socialiter cū eis cum sacerdotibus, vt in c. eps in ecclesia, & c. olim. 95. dist. & c. cauendum. 10. q. 3. Prædictis posset oppo. de versi. palliis. qui immediate sequitur. vbi dī, aliis diffibulatis non vtantur. ergo vī referendo illum ver. ad episcopum, q̄ episcopi non tenentur portare rochetum

ADDITIONES.

a SEB. SRP. ¶ Præceptiuam. Vide Aret. in consi. 160. incip. longa est ista consultatio, in 8. dubio, & quæ late tradit Fel. in c. nam concupiscentiā. supra de pœn.
b ¶ Honestas. Adde eundem consi. 6. 2. lib. Alex. consi. 62. 4. lib.
c SEB. SAP. ¶ Clericis. imo non valet consuetudo, quòd clerici ludentes, non teneantur ad restitutionem, secundum Card. & Imo. hic; quos refert & sequitur Do. meus d. Roc. Cur. in rep. cap. fi. col. 12. supra, de consuetu. vbi sentit, q̄ consuetudo excuset laicos.
d ¶ Certam formam. Adde Alex. consi. 8. supra all.
e ¶ Non possunt vti. Adde, an preferibatur vsus insigniorum portandorum per habentem potestatem portandi. Rom. sin. suis. fo. 8.
ZACHAR. ¶ Adde, quòd voluit allegare Rom. sing. 289. in c. nunquid vlus in signiorum, fol. 10. de quo per eundem in l. vectigalia. C. nou. uect. Felyn. in c. nobis, in prin. de præscr. & consi. 59. col. fi. An. consi. 214. incip. in accusationibus, col. 3. Card. consi. 89. incip. capitulum ciuitatense. Oldra. consi. 173. incip. quia omnes. col. 5. versi. ad tertium. quod dicit Pa. de Cast. consi. 61. incip. in causa, quam magnificus. & consi. 205. incip. super primo dubio. ad fin. & Alexand. consi. 6. in cap. redemptoris. &c. viso themate vol. 1.

chetū in publico sup alijs vestimētis, cū nō p̄nt vt palliis diffibulatis, sed p̄nexis. Sed ille ver. intelligit de oīb. clericis: & sic vī intellexisse Ioā. in c. si qs virorū. 30. dist. vel intellige in cpis tpe necessitatis, puta algoris, vel pluuiæ.. Nā q̄n vtunt, nō dēnt vti diffibulatis, sed eo casu, quo p̄nt vti. Ad p̄dicta facit c. Deus q. &
5 q̄ ibi no. ī. vbi ponderat vestis superior, nō inferior. † Itē no. q̄ monach[a] promotus ad epatū nō mutat habitū monachalē, imo nec si, p̄moueat in cardinalē, gl. in c. monachi. 15. q. 1. Sed qa tex. dicit, q̄ clerici non dēnt deferre anulos, nisi cōpetat eis ex officio dignitatis, q̄ro q̄ sint isti[b] dicit Io. An. q̄ cessante priuilegio, soli cpi, & superiores p̄nt. Mouet, qa solus eps ꝺhit matrimoniū spūale cū ecclesia sua, & p ipsius mortē dr̄ ecclesia viduata. Nō sic dr̄ aliæ ecclesiæ viduatæ p mortē p̄latorū, cū cpi succedūt. ad hoc c. fi. de succes. ab intest. Hæc rō Io. An. p̄t cauillari p c. ne pro defectu. qđ ipsemet alle. sup. de ele. nā ibi in tex. & Doc. dīt q̄ ecclesia remanet viduata nedū p mortē cpi, sed ēt p mortem cuiuslibet p̄lati regularis ecclesiæ collegiatæ, & quīq; illorū dr̄ pastor ecclesiæ, vt ibi patet expresse. Itē aduerte, q̄ iste tex. non dicit, q̄ illi possint vti, q ꝺxerunt matrimoniū spūale, sed solū sunt dat se super offō dignitatis, & multi sunt p̄lati inferiores epo, q dīr hr̄e dignitatē. c. indēnitatib. de ele. li. 6. & c. vt apostolicæ. de priu. eo. lib. Nec memini alicuius tex. q vsum anulorū p̄cederet
6 epis dūtaxat. † Bñ posset in arg. ñ induci c. vt apostolicæ. p̄all. vbi dī, q̄ sedes apostolica p̄cedit Abbatib. & q̄busdā alijs p̄latis inferiorib. insignia epalia, & sic vī, q̄ ex ppria dignitate inferioribus ista nō competūt, & sic ferre hīt oēs Abbates ex priuilegio, vt possit portare insignia epalia, & ꝺferre minores. Et idē dicit de cardinalib. nō epis. Hīt. n. ex priuilegio, vt possint portare insignia epalia, & ꝺferre minores ordines, sicut Abbates. Nā vltra offīū sacerdotale, nihil hīt de iure. Ita dīt Host. & Io. An. in c. 1. de supp. negl. p̄la. & no. hoc. Sed posset rīderi ad ista iura, q̄ loquunt in alijs insignijs epalib. vt in mitra, baculo pastorali, & sandalijs, & ſimilib. Et pro hoc facit, q̄d hr̄ in Pōtificali, vbi hr̄, & dispōnit sup anulo p̄cedēdo Abbatib. sicut Epis. Ille aūt liber approbatus est ab ecclesia, vt in c. miramur. & q̄d ibi no. de ser. non ord. Si tñ vis tenere opi. Io. And. q̄ cōis est posses dicere, q̄ quemadmodū anulus dat sponsæ in signū matrimonij. 30. q. 5. c. fœminæ. ita & p̄sonę ecclesiasticę in signū mr̄imonij spūalis. & q̄ alij p̄lati inferiores, maxime regulares, dicant ꝺhere mr̄imoniū cū ecclesijs eorū, non tñ illud est verū matrimoniū quē admodū ꝺhit inter epm, & ecclesiā suā. Vnde videmus, q̄ epi tanq̄ matrimonialiter alligatus, non p̄t eligi ad aliā dignitatē, sed dēt postulari. c. fi. de postu. p̄la. Sed p̄lati inferiores p̄nt eligi, c. Abbatē, de ele. lib. 6. Et ad id, q̄d dixi de libro Pontificali, p̄t rīderi, q̄ habuit respectū ad id, q̄d cōiter accidit, qa ex priuilegio p̄cedunt Abbatib. insignia epalia, ideo voluit ponere for
7 mā tradendi, iure tñ non cauet, nec pro, nec ꝺ. † Puto tñ, q̄ Doc. clerici licite ferūt anulum, q̄n inter cætera insignia, q̄ licite tradunt doctorib. et̄ clericis, dat anulus ad præfigurandū matr. spi rituale esse ꝺctū inter eū, & ecclesiā. cle. 2. de mag. & q̄d ibi no. Et iste tex. solum mō fundat se super offō dignitatis. Doctorat[a]
a aūt est dignitas, cap. quanto. de mag. vbi tex. sing. fm vnum in tellectū. Senfit Bar. in l. 2. C. de nouo Cod. cōpo. & in l. fi. C. de Iudæ licet vacillauerit in l. ex eo. ff. de mil. test. in ꝺrio tñ posset ad duci ista litera, dū dicit, ex offō dignitatis. fundat. n. sup offō, & offīū ecclesiasticū est administratio rerū ecclesiasticarū, vt no. Are. in c. 1. de ꝺsue. lib. 6. dicā in c. de multa. de pb. & hāc administrationem nō hēt Doctor. Satis vī passus iste dubitabilis, maxime cum tex. ſ. prohibuerit clericis ornatū, argenti, & auri et̄
8 circa corrigiā. † An aūt, & hñs vsum anulorū, vel insigniū epalium ex priuilegio, possit vt illis extra locū b priuilegiatū? Doc.
b elegant pro, & ꝺ randē concludunt recurrendū ad formā privilegij. j. de priu. c. porro. sed q̄ p̄nt, adducit hic Io. And. d. c. vt apostolicæ. & ita et̄ adducit ibi, & optime facit ille tex. Ibi. n. dicit tex. q̄ Abbates, quib. sunt concessa insignia epalia, possunt vti in Prouincialib. concilijs, & ſynodalib. & alijs, mitris epalibus, licet non ita pretiosis, sicut epi. Et hanc partem tenerē, nisi priuilegium aliter restringeret ptātem, vel cōcessionem. ar. in
9 l. 1. ff. de off. procon. vbi proconsul vtit insignijs dignitatis extra territorium suū, q̄d intellige, vt dixi in c. 1. vt li. pen. † In gl. 1. ibi, [Ab officio degradentur.] no. ex hoc ꝺ dictum Inn. qui simpliciter dixit se credere c. loqui de honestate. Vides. n. q̄ in hoc, & & dic, ſ. dixi. Et in quantū glo. dicit, q̄ clerici exercentes officia secularia debent degradari, non intelligitur ita amare, sicut loquitur. Nā esset de directo ꝺ mentem c. seq. Sed intelligo, q̄ de
10 bent degradari. i. suspendi, vel et̄ deponi, q̄n essent incorrigibiles, sed debent primo moneri, vt dicam in c. seq. † In ea. glo. ibi, [Nunquam de manu sua exeat psalterium.] dic q̄ c. quod alleg. gl. est Hiero. & loquitur de religiosis, nec intelligas, q̄ nihil debeat facere religiosus, sed intellige horis competentib. & maxime in illis, qui non habent aliud exercitiū, qui nihil intelligūt de aliis scientijs: alias ipse Hier. esset sibi ꝺrius, dum scribens ad Rusticum monachum inquit, longo tpe disce, quæ postmodū doceas, & inter bonos mores semper sectare meliores, vt in c. bene viue, & in c. si clericatus. 16. q. 1. Ex quib. verbis clare colligitur religiosum posse assumere officium docēdi, dummodo ad aliud promoueatur legitime, & ita concludunt Doct. inf. de mag. in c. quia nonnulli. Nā quēadmodū p̄p officium curæ pōt de monasterio extrahi. c. q̄d Dei timore. de sta. reg. & vt sit cubicularius cpi. 2. q. 7. c. cum pastoralis. ita & fortius p̄p officium docendi, cū ibi longe magis, p̄ficiat, q̄ in prædictis casib. cū ad
11 prædicta multi reperiant idonei, & non ad offīū docendi. † In gl. in ver. [Ad aleas, ibi, credo in beneficio obtento.] No. gl. istā in prin. ex qua hēs, q̄ clericus publice aleator ipso facto repellitur a promotione, sed non priuat beneficio obtento, nisi p̄cedat monitio, vt in gl. An aūt dicatur publice aleator, qui semel vel bis, publice lusit? de hoc dic, vt Bar. prosequitur in proœmio forum, & ibi quærit, q̄n verificentur ista nomina verbalia, vt aleator, calumniator, mercator, & similia, & aliquid tetigi in c.
12 1. de iud. † In gl. 1. ibi, [Sed nunquid pōt repeti.] No. istam gl. vsque ad fi. quia quotidie fit remissio ad istam gl. cum quæritur,
c nunquid possit repeti in ludo illud, quod perditur. [c] vide gl. 35. dist. in ſum. & in c. 1. & per Inn. in c. quia plerique. de immu. eccl. & aliquid ponit hic Cald. post Io. And. & beatam Thomam secunda secundæ. Et vt habeas materiā, prosequere quinque mēd bra. Primo, nunquid possit repeti. d Scdo, nunquid valeat ꝺsuetudo in ꝺrium. Tertio, nunquid ex mutuo facto in ludo facto oriatur actio. Quarto, an valeat transactio ibi facta. Quinto, nūquid vendens rem in ludo, teneat de euictione. Circa primū dī stingue tres ſpecies ludi: nam quidā ludus est p̄sistens in ingenio, vt ludus scachorū, quidā p̄sistens in fortuna, vt ludus ad hazardum. Quidā mistus participans de ingenio & fortuna, vt ludus tabularū cum taxalis: nam ibi versāt fortuna respū taxillorū, & ingeniū in voluendo tabulas. Circa primum dico, q̄ cum iste ludus non sit prohibitus, vt ſ. dixi, & vide tex. in l. pe. & vlt. ff. de alea. vbi vī p̄cessus oīs ludus, qui fit gratia virtutis experiēdæ, & vide tex. in c. lator, præalle. quia q̄d ibi vincitur, non subiacet restōni, cum non subminttant se homines fortunæ: imò bonum inde prouenit, cū exerceant se ingenio, nō tamen dēt esse maxima quantitas ludi. Ad hoc facit, q̄d hr̄ in l. vnica. C. vt alea. vsus, non tamē dēt se exercere in istis ludis cā spoliandi proximum, seu lucrandi, sed principalis cā dēt esse exercitatio ingenij, alias credo id, q̄d vincitur ibi, restituendū saltē pauperib. pp intentionem damnatam spoliandi proximū: facit in arg. 13. q. 3. c. amit. & melius præceptum euangelicum. Dilige proximū tuum sicut te ipsum. 24. q. 1. c. debet. de pœnit. distin. 2. c. proximos. † De secundo & tertio dicam simul, quoniam isti duo pa
13 rificantur. Et dicerem sic, q̄ vt ille, qui perdidit, nō habebat administrationem liberam pecunię Exemplum in seruo filiosa. & monacho, & tunc in dubio repetitio datur patri, domino, & superiori, vt in l. fi. ff. de alea. cum enim isti non haberent dominium pecuniæ, non potuerunt transferre in alios, arg. in c nup. de do. post diuōr. resti. & in reg. nemo potest, de reg. iu. li. 6. Aut habebant liberam administrationem pecuniæ, & si interuenit fraus, cōpetit repetitio, quia turpitudo versatur ex parte illius tantum. ff. de cond. ob turp. causam, per totum, & in regula, in pari causa. de reg. iur. lib. 6. per glo. aut nulla fraus interuenit, & tunc aut neuter fuit attrahens, aut alter tantum. Primo casu cō muniter tene, quod de iure communi competat repetitio, vt in d. Auth. vt alcarum vsus, & argumen. in d. l. fi. & datur repetitio vsque ad quadraginta annos. Sed de iure naturali, seu con suetudinario non competit repetitio. Nam iste ludus nō principaliter est p̄hibitus propter se, sed propter multa mala, quę inde sequuntur. Nam isti communi consensu voluerunt se submittere fortunæ. Institu. de rerum diuisio. in §. per traditionem. Sed si alter habuit intentionem damnatam, puta lædendi proximum, puto pecuniam restituendam pauperibus, argum. cap. non sanc. & cap. qui habetis. 15. quæstio. 5. secus si causa solatij tantum, maxime in festiuitatibus; vide glos. in d. cap. 1. 35. distin. quæ dicit, quod si modicum luderem pro conuiuio faciendo, illud licet, etiam de iure, sed non puto illud procedere in clericis, quia non debent facere conuiuium etiam de confertis, ideſt, quod quis ponat partem, in cap. non licet. 45. distinct. Si vero fuit alter attractatus, dicit Innocen. in d. c. quia plerique, & si attrahens vincit, tenetur restituere attracto, quia ille fuit in turpitudine, secus econtra. Nam tunc non est restituenda,

ADDITIONES.

a Dignitas. Adde Alex. consi. 15. lib. 3. Ber.
ZACH. Adde istū in c. clerici. nu. 3. & q̄d ibi notaui in apost. ad ipsum uer. sic dignitas. sup. de iud. & in c. proposuisti. nu. 15. ubi et̄ no. in apost. ad ipsum i uer. dignitas est. sup. de prob. & plene per Fel. in c. quanto. in prin. de mag.
b Extra locum. Adde Lap. alleg. 19. Ber.
c Quod perditur. Adde iuidendum Are. consi. 81. ubi in facto consuluit. Ber.
d SEB. SAP. Possit repe. An victor in ludo teneatur ad restitutionem, uide copiosè per do. Ant. Sicul. in consi. 65. incip. afferam in medium. in 4. uol. & late disputatur in duobus tractatibus impressis de ludo, in quibus reassumitur tota materia ludi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuenda attrahenti, sed saltem pauperibus danda. †Quo ad se-
cundum de consuetudine dicit Ioan. Andr. hic, quibusdam vi-
deri, quòd ipse sequitur, ꝙ cum ludus alearum sit prohibitus
ex constitutione humana, quod illi derogetur per consuetudi-
nem, vt sic ratione misturæ valeat consuetudo efficere id quod
alias non posset, ar. c. sacris, de sepul. & pondera hanc rationē.
Nam videtur sentire hoc procedere in ludo misto. s. tabularū,
& dummodo cessent fraudes, blasphemia & turpia; non tene-
tur quis restituere quod vincit, nec sacerdos tenetur sibi facere
conscientiam de hoc in foro animæ, & idem Cald. hic, & vide-
tur velle idem voluisse B. The. Do. Ant. dicit tutius esse, vt fiat
restitutio saltem pauperibus propter intentionem spoliādi ꝓ-
ximum. Ego plus credo, ꝙ ēt consuetudo non valeat: qm̄ con-
suetudo inducens peccatum, seu reddēs faciliores homines ad
peccatum non valet. c. ex parte. de consue. sed certum est hoc
contingere ex isto ludo, vt experientia docet, & facit, quod ha-
25 betur in d. auth. alearum vsus. † Et ad tertium dic breuiter, ꝙ si
a mutuantur pecuniæ ludenti, non fiet repetitio: a fortiori, si alteri,
licet in ludo. ad hoc vide bonum tex. cum gl. in l. i. ff. de aleato.
26 & quod no. in l. pen. & vlt. eod. titu. † Ad quartum, nunquid va-
let transactio facta in ludo, Doct. hic cōiter tenent, ꝙ non. Ra-
tio, quia ibi non potest esse lis, imo est euidens calumnia, ergo
non valet transactio. l. in summa. ff. de condi. inde. Ad vltimū
membrum dic, vt habetur in fi. gl. & vide glo. in c. 1. 26. dist. vbi
plene de materia, & quæ mala proueniant in istis ludis, per Ho
27 stien. de excess. præla. in summa. †In gl. 2. ver. Deauratis, in fi. no.
bene istam gl. primo, ꝙ in vestib. sit multum attendenda con-
suetudo locorum, quia clericus in vestibus debet attendere, ne
vilescat dignitas clericalis, & sic non debet ire vestibus laceris
causa humilitatis, quia ex hoc vilescit dignitas, vt alibi dicit
tex. not. ornatum inducatum præter corporis diligentiam ap-
probamus, fractos vestibus in incessu non recipimus. 41. dist. c.
parsimoniam, & in c. 1. Et ideo alibi dicit text. affectatæ sordes,
nec exquisitæ deliciæ laudem pariunt, quod tam de vestibus,
ꝙ de cibis intelligendum est. 41. dist. in summa. & vide glo. no.
21. q. 4. in summa, vbi disputatur, nū quid clericus possit vti ve-
stibus fulgidis, maxime sericis, si habet hoc consuetudo loci, &
inquantum glos. hic dicit clericos conformandos in vestibus
consuetudini regionis, intellige, quando sunt tales vestes, quæ
non portantur ad pompam, sed ex consuetudine illorum ho-
minum, & alias sint honestæ, alias hoc c. de nihilo prouideret,
facit d. cle. 2. eo. titu. * Doct. formāt hic vnam q quare. s. & qua-
liter fuit adinuenta tonsura, & in hoc dicunt, ꝙ ad designādū
coronā Christi spineā. Sed tu dic, vt hī in c. duo sunt. 21. q. 1. *

ADDITIO. In glo. [Anulos, in fi. concludo, ꝙ monachus
b factus epūs non penitus absoluitur b a regula monachali, c vt di-
c cit gl. vnde non absoluitur ab habitu, d quia debet portare habi
d tum monachalem, nec a continentia, nec a voto paupertatis,
vnde nil acquirere potest sibiipsi, sicut nec poterat existens mo
nachus: absoluetur tamen a regula monachali quo ad diuina
alia, q̄ in dicta ab ecclesia, & a vigiliis, vt dicit gl. in d. c. 3. 16. q. 1.
Secundum aliquos absoluitur, vt possit comedere carnes, &
istud tenuit gl. in d. c. 3. Hugo. tenuit contrarium, de consc. di-
stin. 5. in c. carnem. Potes concordare opi. vt voluit Arch. in d.
c. 4. ꝙa vbi pōt sine scandalo abstinere se a canibus, debet se ab-
stinere, & in hoc absoluitur a regula monachali, prout tenuit
Goff. & Host. vt refert Arch in d. c. 3. secus vbi sine scandalo nō
potest abstinere, quia tunc procedit glo. in d. c. 3. Et per hoc vi-
detur etiam, ꝙ in ieiuniis, si commode, & sine scandalo posset
seruare regulam, ꝙ debet seruare, alias non tenetur per ea, quæ
dixit gl. præalle. Absoluitur etiam ab officio monachali, si sit fa
ctus Episcopus ecclesiæ secularis, ꝙa debet regere ecclesiam, ex
quo secularis est, fm officium clericorum secularium, vt not.
gl. i cle. dignū, de cele. mis. itē ēt absoluit a primo monasterio,
ꝙa prius id, quod quærebat, monasterio q̄rebat, & nūc ecclesię,
ad quam est translatus, & sic loquitur c. statutum. alleg. in gl. 1.
licet gl. hic remittat ad no. in c. inuentum. tamen ibi nihil tangi
tur de materia, sed bene tangitur in d. c. 3. 16. q. 1.

ADDITIONES.

a ZACH. Non fiet repetitio. Tu dic hoc verū in collusore, vel aleatore, vel si
is, cui mutuat, sit minor, vel sit ei bonis indotum, vt plene per Bart. in l. si is
cui bonis. de ver. ob. & in l. si quis cum sciret. ff. pro emptor. Ion. in alleg. l. si
quis. vbi tñ limitat. l. nisi posit ex interuallo mutuum recipiens promittat ei
mutuum reddituree, fed m Io. And. fing. in addi. ad Specu. titu. de ob. & Io. in
prin. Et quis ludus sit permissus, vide istum in c. lator, & ibi dicam in apost.
ad ipsum in verfi. ludus solatiosus. nu. 2. infra de ho. volun.
ANT. FRAN. An mutuans ludenti habeat actionem ad repetēdum mutuū,
vltra hic allegata, vide Bar. in l. filio. in §. 1. ff. qua. re. 2. cc. no da. & in l. fi. ff. de
aleato. & vide Ioā. de Imo. in d. l. si quis cum sciret, hic alleg. & vide d. Abb.
in c. pe. de vi. & hone. cle. vbi dicit, ꝙ tertius mutuans, qui non sit collusor,
potest repetere, de quo etiam vide Bal. & Salyc. in auth. alearum visus. & ibi
plene de materia. C. de aleat.
b Penitus absoluitur. Adde Fed consi. 5. & 19.
c SEB. SAP. A regula monachali. Propter hoc dubitat Bal. hic, an monachus
factus Episcopus possit testari de bonis postea sibi delatis. Nam secundum
hoc videtur, ꝙ bona acquirantur monasterio, quia non est absolutus a re-
gula monachali, contrarium sentit Spec. in tit. de stat. monac. ver. 24. nū de hi
te per Iafin auth. ingressi. C. de sacrof. eccl.
d Vnde non absoluitur ab habitu. Adde ꝙ ista est vera & cōis opinio quam secutus
est Car. in cle. 1. inf. de statu mo. & in cle. 2. de consib. Berth. de Firm. in suo
tractatu de Episcopo. 4. lib. par. 1. in prin. & 2. lib. 16. q. per istum tex. contra
Imo. & suos sequaces, in l. sed & si quid. §. mancipiorum. in fi. ff. de vsufruct.
Bar. in l. idem Vlpianus. § sunt & alij. ff. de excu. tut. & Ioan. And. in nouel.
in c. pen. eod. tit. de vi. & hon. cle. primam opi. secutus est Bal. in titu. de stat.
mon. & ipse etiam Spec. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Clerici negociatores, & tertio moniti non se abstinentes, non debent gaudere priuilegio clericali, adeo ꝙ fubiacent, quo ad eorum bona statutis laicorū, non autem quo ad concernentia ordinem clericalem & nu. 7. & nu. 9.*
2 *Clerici possunt ad eorum commoda uti statutis laicorum, & an, & quando inducunt pro ipsis, teneantur contra ipsos recipere. & nu. 6.*
3 *Statuta laicorum non ligant etiam clericos negociatores ante trinam monitionem eis factam, ut desistant, postea uero sic.*
4 *Clerici non debent soluere pedagia, siue gabellas de facultatibus ipsorum, & eorum patrimonio, licet statuta sint in contrarium. & nu. 4.*
5 *Citatio peremptoria unica nō sufficit, quotiescunq;, & ubicunq; agitur ad pœnā imponēdā nisi hoc fiat p statutū, nec ubi trina monitio a lege requitur.*
8 *Clerici coniugati non gaudent priuilegio clericali in facultatibus.*
10 *Clericus negociator de bonis ecclesiæ non perdit priuilegia quo ad bona eccle-
siæ, secus si negociatur de bonis propriis.*
Gabella non soluitur de bonis ecclesiæ, quæ ad alium locum portantur.
11 *Clericus non gaudet priuilegio in bonis proprij patrimonij, quo in bonis ec-
clesiasticis, nisi in casibus non a iure expressis.*
*Priuilegium non extenditur ad casus non expressos, nisi inquantum in iure
reperitur extensum.*
12 *Ecclesia an teneatur soluere collectas, seu alia onera pro possessionib. ei colla
tis pro quib. anteq̄ ad ecclesiam peruenissent, soluebantur talia onera.*
13 *Clericus habens bona communia cum laico, an teneatur ad onera.*
14 *Negociatores qui sint, & qui artifices,*

CAP. XVI.

EX literis. † Clericus, ꝙ tertio monitus a negocia-
tionib. secularib. nō abstinet, iterū pūt
quo ad bona priuilegiū clericale. Est tex. multū no. &
quotidie all. Primo ponit q̄rela. Scdo, puisio, ibi, Man
damus. Casus lit. In terra Comitis Pōtini erāt qdā clerici, q po-
ti⁹ itēdebāt negotijs secularib. q̄ diuinis officiis. Isti volēres gau
re priuilegio clericali, nolebāt subiacere statutis pīæ, sed ipsi sta
tuta illa ꝙ se faciebāt, tanq̄ laici statutis illis se volebāt defende-
re. Iste Comes Pōtinus signauit hoc D. Papę. vñ mādat Pa-
Ambianēsi, quat̄r moneat illos clericos tertio, & si se nō cōue-
xerint, & ꝑtermissis officiis diuinis, talib. negociationib. se imi-
cuerint, nō defendat eos dē, quominus de facultatib. suis subia-
ceāt statutis pīæ, dū talib. se ꝑplicāt, ꝙa ipso facto renūciāt priui-
legio clericali. B. † No. i. ar. opt. ex tex. ꝙ clerici pñt ad cor dmo
dū vti statutis, & consuetudinib. laicorū. a & ꝓ hoc tex. i cau. nō-
ni. de ꝓb. & de fo. ꝓp. c. qđ clericis. Ex quo infero ad q. quotidianā,
statuto caueē. ꝙ istm guarētigiatū dēt hre executionē parare.
b certe clericus hns certū istm ꝑ laicos pt tali istō vti ꝑ eos de
idē dic i si Scdo no. ꝙ statuta, & consuetudines pīæ, seu laicorū in
ligāt clericos i eorū priudicū, ēt si exercerēt negociationes. Nā
hi clerici gaudēt priuilegio clericali, ēt i mercimoniis, licet po
stea pdāt ꝓ trinā admonitionē. & dt d. Ant. hic ad ꝓbandū, qđ ꝑ
dixi, nō ꝑt reperiri melior tex. isto. Et ad h. d ipse hoc ꝛæpe fecit
legasse ꝑ opi. Bar. l. 1. cūctos pop. C. de sū. Tri. Sed tu ꝑsidera dilu
gēter, ꝙ hoc c. nō facit i aliquo ꝑ opi. Bar. nec simpt̄r ꝓbat, qđ ꝑ
dixi. Nā ista statuta, & consuetudines erāt ꝑ priuilegia clericalia, vt
clerici tenerent̄ soluere pedagia, seu gabellas de facultatib. suis,
quo casu nemo negat, imo Bar. expresse ibi fatet, ꝙ talia statuta, vt
consuetudines ñ nocēt clericis. Iogt. n. Bar. qñ statuta ñ tāgūt priui
legiū clericorū, & aliās sūt honesta. Sed ego ꝑ illā op. Bar. allegā
re soleo tex. iūcta gl. i. c. ex. S. Mariæ. ꝑ. de ꝓst. vbi apte, ꝓbat, & dic
2 vt ibi plenius dico. † Tertio no. ibi, [De facultatib. suis & c.] bo.
tex. & mēti tenēdū, ꝙ quēadmodū clericⁱ nō tenēt aliqd soluere
re, ꝓ facultatib. ecc. ita nec, ꝓ facultatib. ꝓpriis. Ex quo infero, qđ
de proprio patrimonio clericus nō tenet soluere aliquas gabel-
las,

ADDITIONES.

a SEB. SAP. Laicorū. Vide Gem. in c. fi. in 1. no. col. 2. inf. de of. deleg. in 6. Lap.
all. c. j. inci. in ciuita. Floren. col. 5. Alex. in consi. 212. in statutis. in 2. vol. Fed
in c. ecclesia S. Mariæ. in 8. q. prin. ver. primus casus est, supra, de const.
b Contra eo. Sentit hic d. Abb. ꝙ laicus non posset vti statuto isto contra cleri
cos, quod comprobatur per illud, quod voluit gl. no. in c. nouit. in ver. quo-
cunque. sup. de iud. quam ibi sequitur d. Abb. in 9. col. ver. vlt. ubi singulari-
ter dixit, ꝙ ecclesia potest inducere legem, cum pro ipsa facit, & eandem con-
tra se non recipere, per quod dictum ego tentabam posse limitari text. in l. si
quis tellib. C. de testā. ꝙ inquantum ibi dī, ꝙ non possum repellere testes
quos alias induxi pro me, ꝙ non habeat locum in ecclesia. Et idem in fun-
puta in instrumentis, & confessionib. quæ aliquo casu possunt pro parte re-
cipi, pro parte non. Sed contra prædicta multum facit, quod dixit ille in c.
quod clericus. nu. 37. supra de fo. comp. ubi examinans plura, quæ concer-
nunt istud primum notabile, dicit, ꝙ quando clericus aliquid recipit pro
se debet illud & contra se recipere, cogita bene, & vide infra prox. dum de-
clarat primam gl. Acn. Fran.

2 bis, a vel aliqua pedagia. ad hoc cle. p̄senti. de censi. & c. q̄q̄. eod. titu.
lib. 6. Et idem dic, si aliquid donatur, vel relinquitur eccl. nō teneāt
soluere certum quid pro libra, fm statuta quorundam locorum,
& vide tex. 24. q. 3. c. tributū. §. quis, cum duob. seq. Et idem puto,
si donatio fieret clerico, ar. bo. hic. Et ex his, & ex tex. habes casum 11
valde generalem, in quo bona clericorum gaudent eodem priuile
gio cum bonis eccle. adeo ꝙ quidam ex hoc tex. voluerunt facere
regulā gñalem, ꝙ in oībus bonis clericorum, & ecclesiarum, eodē
gaudent priuilegio, ꝙ indistincte non placet, vt j. dicam cū gl. Vlt.
no. ibi, [Tales tertio a te moniti, &c.] ꝙ ad hoc, vt clericus perdat
priuilegium; etiam in negociatione, oportet, ꝙ fuerit tertio moni
b tus, b a suo superiori. † Et ex his verbis infertur, ꝙ nō sufficit vnū p-
5 emptorium, quia vbicunque agitur ad pœnam incurrendam, &
ius exigit tertiam citationem, nunq̄ vna citatio ēt peremptoria hēt
vim trinæ citationis, quod est no. & hoc voluit gl. in cl. j. eo. ti. i ver.
3. & Io. A nd. in c tuæ, de cle. no resi. & Io. An. in addi. Spe. super ru.
de cle. non resi. Idem est, si ꝙ absentem citandū, ius requirit tertiā
citationem, vt in d. c. ex tuę. Pro hoc facit, quia in pœnalibus, verba
debēt intelligi strictē, & proprie, nō aūt large, & fictē, l. 3. §. hæc ver
ba. ff. de neg. ge. & in c. in nra, de iniu. Nec sufficit citatio gñalis, vt
oēs clerici abstineant a negotiationibus; imò dēt esse citatio speci-
ficata, ita ꝙ apprehendat istos negotiatores, pro hoc tex. ibi, [Si ta-
les &c.] Et circa hoc pōt dari hic notab. regula, ꝙ vbicunq; ad pdē
dum aliq̄d priuilegiū clericale, iura requirūt trinā monitionem, hē
dam ipsis clericis non recte viuentib. oportet, ꝙ citatio, seu moni
tio, si fieri pōt, apprehendat ipsos clericos, ꝙ est ꝑ quosdā platos, q
faciūt monitionē in gñe, vt quilibet clericus incedat in habitu, &
tōjura, alias nō gaudebit priuilegio suo clericali; Dico, ꝙ talis mo-
nitio gñalis, nō sufficit ad priuādū clericos, aliter incedētes, priuile-
gio clericali, pro hoc tex. in ver. [Si tales &c.] & in d. cle. 1. in ver. no
minatim. & q̄d legit, & no. in c. statutū, de sen. exc. li. 6. Probatur rō
ne, Citatio gñalis, nunq̄ hēt locum, qñ certū est, q̄ sint citandi, vel
monendi, vt in cle. j. de iud. & ꝓ Inn. in c. fi. q ma. acc. poss. & in c. si-
gnificauit, de testa. Sed ꝓ viam statuti forte hoc poterit fieri; ga sta
tutum hēt vim legis; & prælatus pōt statuendo augere pœnam iu
ris, & infligere pœnam sine admonitione, vbi alias requirebat mo-
nitio, vt probat in c. 2. de ꝓst. li. 6. facit quod leg. & not. in capitu. Ro
mana, de senten. excommu. lib. 6. vbi gl. ponit multas dñas inter sta-
tutum, & ius̄am. facit q̄d leg. & no. in c. nobis, de sen. excō. & vide
glo. in clem. ne Romani. de elect. & Io. An. in c. fi. de offi. Archipres
6 by. & hoc no. quia vidi multos errare. † In gl. j. in fi. Host. circa hoc
brocardum facit hanc distinctionem, ꝙ in his, q̄ tendunt ad defen
sionem fidei, pōt fouens fidem recipere pro se, quicquid infideles
scripserunt pro fide; sed ꝑ se non tenetur illa recipere, & ita loquit
c. si quis, & c. si hæreticus. alle. in gl. In priuatis vero, aut recipit qs
aliquid de facto pro se, & tenet recipere ꝑ se, vt hic. Sed nō sufficit,
qm̄ nō pdunt isti priuilegiū, nisi tertio fuerint moniti; sed hoc ope
ratur priuilegium clericale, alias aūt procederet dictum Host. pro
hoc 4. q. 3. c. si quis, de test. Aut de iure quis allegat, & non tenetur
recipere ꝑ se, vt i c. ex parte decani, de resc. Tu vide ad materiā bo.
gl. in c. 2. de mutu. pe. & in auth. quas actiones. C. de sac. eccl. & per
lo. And. in reg. qui ad agēdum, de re. iu. li. 6. in Mer. Et ex ibi no. dic,
ꝙ vbicunque mihi aliquod ꝓcedit priuilegium motu ꝓprio, illud
c nō teneor obseruare ꝑ me, & c ideo ecclesia nō tenet obseruare ꝑt
criptionem quadragenariam ꝑ se, imo ꝑscribitur ꝑ priuatum, sicut
priuatus ꝑ priuatum, ut no. in dictis iuribus. Ad propositū ergo isti
7 clerici habebant priuilegium clericale, quod nō perdūt, nisi a iure
tone delicti priuētur. † In gl. in ver. 3. i fi. pōdera bene si. gl. qa colligi
tur unus ite llectus ad istum tex. uidelicet, ꝙ clericus, tertio moni
tus, nolens desistere a negociationibus, nō perdit omne priuilegiū
clericale. Imò ut gl. intelligere, ꝙ ēt non perdat priuilegium forisga
llid est minoris ꝓiudicii, q̄ priuilegiū. c. si q̄s suadēte. Et in hac ult.
gl. tres opi. reperiunt̄, sed ucrior vt illa Io. And. q̄ tacite hic sentit gl.
ꝙ solum perdat priuilegiū, quoad negotiationes. & quoad faculta
tes suas: ex quo ꝓcedit in habitu, & tonsura; & iste intellectus satis
uſ ꝓueniens lītæ, dum dicit, [De suis facultatibus &c.] Item iste tex.
est pœnalis: ergo debet strictē intelligi. seruo ergo c. perpendimus,
& c. contingit, & c. audientia, j. de sen. excom. in casibus suis. Et si
diceres, ista est modica pœna; nam quilibet clericus non curabit
desistere a negociationibus, pp solutionem istarum gabellarum.
dic ꝙ pp hoc ipsum nō tollitur, quin superior possit procedere ad
illas pœnas iuris; sed hic solum adhibetur remedium in fauorem
8 laicorum, quibus prætudicabatur per clericos negotiatores, nolē-
tes soluere gabellas. † Quidam antiqui uolebant intelligere tex. in
d clericis coniugatis, quod non ꝓcedit p c. vnicum, de cle. coniu. 4. li.
9 6. quia nō gaudent priuilegio in facultatibus, ut ibi. † Et no. bñ text.
ꝙ nō solum pdunt priuilegium in negociationibus, sed etiam in
10 proprio matrimonio; quia ex quo mercantur ex primonio, signū
est, ꝙ nō sint priuilegiati; † In facultatibus ecclesiæ non fit prædi
cium.] No. gl. nam ex ea iuncto tex. possumus dicere, ꝙ si clericus
negociatur de bonis ecc. nō debet pdere priuilegium quoad bo-
na ecclesiastica, quia del. dum personæ &c. & vide Fed. in consil.
200. qui sentit, ꝙ si bona ecclesiarum deferantur ad certum locū,
negotiationis cā, non tenetur soluere aliquid pro gabel. ita ꝙ cap.
ggg, de censi. li. 6. & in cle. pñti. eo. ti. non habeant locum in bonis ec
cle. quod sup. no. Poterit ergo superior clericum compescere, ut
non negotietur in bonis eccl. nō tñ ex delicto clerici debet eccle-
sia pdere priuilegia in suis facultatibus, qd est bñ notandū. satisfa-
cit hæc lra in ar. † In ea. gl. bi. [Res clericorū, & ecclesiarū, gaudeāt
eodē priuilegio, &c.] no. gl. nā gñaliter vult, ut bona clericorū, & ec
c clesiarū gaudeāt eodē priuilegio. d Ad idē gl. in c. literis, de pi. & cī c.
fisi. r. 16. q. j. sed vt pluries dixi, hoc nō, pcedit gñaliter. Nā aūt pscribitur
ꝑ ecclesiā, aūt ꝑ bona pīmonialia clerici. ut no. gl. 1. 7. q. 4. c. j. & Io.
An. in d. re. qui ad agendum. Nec clericus petit restitōem in inte. i
rebus propriis, uide gl. in cle. unica, de I inte. re. Spe. de in inte. rei §.
qualiter, uer. sed nunqd. & uide gl. nō tradēdam obliuioni i c. q̄q̄.
quæ dicit nō esse uerū ut̄ter. Procedit ergo hoc dictum gl. in ca-
sibus a iure expressis. probat rōne: Nā priuilegiū uni cōcessum, nō
debet extendi, nisi quatenus a iure reperitur extensum, ut in c. sanè,
de priui. In ea. gl. ibi, [Et ita suspēditur priuilegiū.] No. ꝙ in casu hu
ius c. clericus, non pdit irrecuperabiliter priuilegiū; sed ad tps, do-
nec institerit negociationibus, uide simile in c. j. de cle. coniu. li. 6.
f Vltim. extra glos. hic quæritur de quotidiana quæstio. nunquid i
ecclesia, uel clerici teneantur soluere præstātias, seu alia onera pro
possessionibus eis collatis, ex quo pro illis possessionibus solue-
g bantur onera, antequam ad eos ꝑuenirent? In hac q. principa-
liter reperiuntur tres opin. Quidam ut Goff. distinguunt in-
ter onera prius imposita, & nō soluta, & alia de nouo imponēda,
ut ad prima, teneātur clerici, ad ſda nō. Pro hoc facit tex. in l. Im-
peratores, ff. de publ. ubi innuit, ꝙ quisq; possessor est obligatus ad
soluendum onera præteriti temporis, & anteq̄ possessio peruene
rit ad eū. uī. n. hoc onus annexū ipsi rei: ideo trāsit in quēcūq; pos-
sessorem, ar. in c. ex literis, de pig. Sed quoad alia onera pōt ecclesia
uti priuilegio suo, sicut in fi. dī in fisco, in l. fiscus, ff. de iu. fis. Alij di-
stinxerunt, utrū istæ possessiones essent prius adscriptæ pro solido,
& libra, sicut hodie cōiter fit in prouincia Tusciæ, & tūc trāseunt
ad clericos cū oneribus suis; secus aūt, vbi nulla fuisset adscriptio
facta. Tertia opi. & uerior est, ꝙ aut illa bona habebāt onus perpe
tuum, annexum, & inuariabile, & tunc transeunt ad clericos cum
oneribus suis. Facit clemen. j. de cens. & quod ibi no. Aut onus nō
erat tale, vt sunt istæ descriptiones, quæ fiūt hodie; qa æstimant bo
na cuiuscunque, vt soluāt plus, uel minus, fm impositionem colle
ctę, & ad ista onera nō tenetur ecclesia, uel clerici; quia non pōt di
ci, ꝙ hoc sit onus annexum possessionibus; cum nō sit perpetuū,
sed uariabile, & quādoque imponitur personæ pro rebus. Si ergo
pueniūt ad ecclesiam, debēt cēteri iure ecclesiastico. Pro hoc bo.
tex. in c. unico, de iur. pat. li. 6. & d. l. fiscus, & hanc opin. tenuit Io. de
Lig. in d. cle. præsenti, & Io. And. post Arch. in c. j. de im. ec. li. 6. ꝑ t
13 quid si clericus habeat bona communia cum fratre laico, nūquid
teneāt soluere, & de similibus qō. uide ꝓ Spe. in ti. de cle. coniu. uer.
huiusmodi aūt. uide per Bar. in l. rescripto. ff. de mu. & hon. ubi po-
nit aliquas practicas afficiendi bona secularia, ut sic affecta trāseāt
ad clericos, cuius dicta mihi nō placēt, maxime pp fraudē. Nam de
directo uenit ꝑ priuilegium ecclesiæ ꝓcessum per Imperatorem in
l. j. C. de sacr. eccl. quisque. n. habet liberam facultatem donādi ec-
clesiæ; & per impositionem onerum fraudulenter factam, impedi
tur illa libertas donandi.
14 ADDITIO. † Viq; ad fi. ulterius quæritur, quæ negotiatio intelli
gatur clericis esse prohibita, & q̄ nō? Remittūt Doc. ad ea, quæ no.
hīr per Spe. in ti. de cle. coniu. in uer. sed qd dices. d. Ant. h. d. quod
est differentia inter negotiationem, & artificium; dicens quod
negotiatio est clericis prohibita; sed artificium non, per ea,
quæ hīr 88. dist. per totum, & maxime in c. eiicions, q̄ est palea. & c.
qm̄ non cognoui, & 91. di. c. clericus. Ad primū aūt de negotiatio
ne etiā facit, quod habetur in c. j. & 2. j. ne cle. vel mo. Sed ad fm,
uidelicet de artificio, facit quod habetur de conse. dist. 5. incip.
nunquam in præal. cap. clericus. Quæ autem dicatur negotia-
tio;

ADDITIONES.

a ¶ Aliqua; gabellas. Adde eund. consi. 6.
b ¶ Tertio monitus. Adde Cæp. consi. 22. vbi late Fulg. consi. 52. Alex. consi. fæ-
pius all. 8. 1. lib.
c ¶ Contra me. Adde Roma. consi. 227. Bar.
d ZAC. ¶ De cle. coniu. li. 6. Adde Gem. ibi in §. & cum Parisiense, num. 5. & ibi
in apost. Cel. ad eum, in ver. coram iudice laico, & in apost. eiusdem Celsi, ibi
dem, nu. 5. in ver. a iudice seculari.
e ¶ Eodem priuilegio. Adde Rom. sing. suis, fo. 9.
ZAC. ¶ Adde, ꝙ uoluit allegare Rom. singu. suo 451. inci. tu scis generale il-
lud dictum, de quo Car. in c. 1. col. 2. versi. ex his infero, de dol. & contu. & Fel.
in c. ecc. S. Mariæ, col. 5. versi. hinc est. de const.
SEB. SAP. ¶ Eodem priuile. An bona propria clericorum, gaudeant priuile-
gio ecclesiæ. uide Ol. in consi. 82. inci. an episcopus. Fel. in c. ecclesia S. Mariæ. co
lum. 5. supra de const. & in c. 2. in fi. supra, de præsc. vbi tradit, quod non gau
dent præscriptione quadragenaria.
f SEB. SAP. ¶ Nunquid ecclesia. vide Bar. in l. 1. C. de mulier. & in quo loco, &
in l. rescripto, § fciendum, ff. de nou. & hono. vbi ponit cautelam, quod clericis
imponatur collecta, de qua late per Fel. in d. c. eccl. S. Mariæ, col. 38. nu. 2. us-
ro, supra de const.
g ¶ Antequam ad eos. Adde eundem consi. 5. & 6. secundo li.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō, & sic quid sit negotiari, dic, q̄ qñ res empta, non mutata materia alteri venditur, hæc negotiatio appellatur; & vī prohibita clericis per ea, q̄ hñr in d.c. clericus. Artificium vero est, qñ qs emit aliq̄ materiam, & per artificiū reducitur ad aliquam formā; vt si forte emat vimina, & faciat canistra, vel emat chartas, & scribat libros, vel emat aliq̄d lignū, vt faciat aliq̄ domū; vel emat filū, vt faciat retia, & idē in fi. vt hī in d.c. nūq̄. Nā ſm d. Ant. tales ſi dñr mercatores, vel negotiatores; ſed poti⁹ artifices ſtricte sūpto vocabulo, & sic negotiari ꝓprie dī cōmercijs, j. de ver. ſi. c. for⁹, §. negotiorū.

De cohabitatione clericorum, & mulierum. Rub.

Quia mulierum consortia, reddunt vitam clericorum de incō tinentia ſuſpectam; ideo poſt præcedentem rub. merito ſubijcitur hæc rub. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos non poteſt retinere ſeminam in domo; etiam matrem, & attinentes propter periculum peccati, intellige vt in nu. 3.*
2 *Epiſcopus poteſt tenere matrem, vel aliam non ſuſpectam in domo; licet honeſtius eſſet, vt non teneret.*
4 *Clericus poteſt ſubuenire de reb. eccleſiæ, ſuis cōſanguineis, ſi ſunt pauperes; aliàs ſecus. Item & in filijs ipſius clerici; etiam ex prohibito coitu na is. i. poſt ſacerdotium, & ſacros ordines.*
5 *Executor q̄ hēt diſtribuere iter pauperes, poterit eligere ſuos cōſanguineos.*

CAP. I.

1 **Ꝓhibendum.** †Sacerdos mulieres, quas ēt ancti canones permittunt, ſi ſuſpectæ ſunt, retinere non debet, vel clarius ſic: Clericus non debet retinere in domo mulierem, ſuſpectā de incōtinentia; ēt ſi ſit mater uel alia cōſanguinea, h. d. Et hēt quatuor dicta. Primo ponit, q̄ nullus clericus, dēt tenere extraneā. Secō. q̄ nec ꝓſanguineam. Tertio, q̄ cōſanguineæ indigenti extra hoſpitium ſuum pōt prouidere. Quarto, q̄ nulla fœmina tanq̄ miniſtra, in eccleſijs, clericis miſceatur. Secunda ibi, [Sed neq;]. Tertia ibi, [Sed ſi.] Quarta ibi, [Pro hibendum.] Caſus li. Clerici indifferenter retinebant ſecum mulieres, ēt ſuſpectas. ſtatuit Concilīū Maguntinū, vt clerici fœminas ſecū nō retineāt, de quibus ſuſpitio poſſit haberi; nec etiā illas, quas canones permittunt. ſ. matrem, amitam, & ſororē; quia inſtigante diabolo in illis q̄nq; ſcelus perpetratur. vel cum illis, quæ cū eis morātur. ſed ſi qua de his habet neceſſitatem, ei longe ab eccleſia neceſſaria miniſtrent. In fi. dicit, q̄ nulla fœmina ad altare accedat, vt miniſtret presbytero; nec intra cancellos ſedeat, vel ſtet. B. No. 1. ab ſtinendum ab eo, quod pōt eſſe cā mali. Itē no. q̄ clericus licite ꝓuidet ꝓſanguineis, ēt de bonis eccleſiæ, q̄d intellige, vt inf. ſubijcia cum gl. Item no. reg. gñalē, q̄ nullā fœminam pōt clericus tenere ī
2 domo ſua, ex qua poſſit oriri ſuſpitio incōtinētie. †In gl. 2. ibi, [Intel lige de ſuſpectis] & hoc cōiter placet Doc. hic. Sed tūc opponit. nā ſm hoc nō, erit dīa inter ꝓſanguineas, & extraneas. Nā ſi extraneæ nō ſunt ſuſpectæ, pñt teneri in domo, vt in c. a nobis, j. eo. Sol. dicerem ſic, q̄ ꝓſanguineas alias nō ſuſpectas, pōt clericus bonæ famæ ī domo tenere, ſed extraneas iuuenes, nullo mō pōt tenere q̄ tumcū que ſint bonæ famæ; quia talis commiſtio eſt periculoſa; nō ſic in ꝓ ſanguinea; & hoc ſentit gl. ī c. volumus. 81. diſt. & vide, q̄d leg. & no. in c. cū oībus, ea. diſt. licet d. Ant. videā reg rere inter ꝓſanguineas, vt alter ſit ſenex: ſed nō placet, q̄a tunc ceſſaret ſuſpitio incōtinentiæ, & nullibi illud probat. Itē intellige, q̄ non talis ꝓſanguinea, q̄ hēat ſecū pediſſequā; q̄a licet nō ſit ſuſpitio cū mſe, vel lorore; pōt dubitari de pediſſeq;, vt hic in tex. Itē intellige, qñ clericus habitat ſolus in domo. Si. n. viueret cum alijs clericis, non dēt tenere ēt ma trē; quia licet ipſe ſit bonæ famæ, tñ orit ſuſpitio reſpū aliorum cle
3 ricorum, vt no. in d. c. volumus. Sed ꝺubitat de eꝺo, nūq̄ poſſit ſe cū hñre matrem, ſeu aliā nō ſuſpectā; dicit d. An. hic, q̄ nō, all. gl. in c. legīt. 81. diſt. ſed illa gl. mouetur ꝓ tex. iuris ciuilis, in auth. nullā. C. de epiſ. & cle. Sed ego dico oppoſitū; & allego tex. expreſſum in c. interdixit, 32. diſt. Nā in canonibus nullibi probat ↄriū; imo vī per miſſum, vt in d. c. interdixit; nec eſt ſtādum legi ciuili, ex quo canō ſnuit oppoſitū. fateor, q̄ primū eſt honeſtius, maxime ꝓp alios clericos cum eꝺo morātes. Et in fi. gl. vide ſimilē gl. in d. c. cū oībus; & dic, q̄ intra quartū gradū inter aſcendentes, & deſcendentes, ſm ꝓ dōn ē nīi t pis, nō ꝓt eſſe incōtinētiæ ſuſpitio; q̄a aſcendēs eēt decre
4 pit⁹. †In gl. pe. ad fi. no. gl. q̄ clericꝰ poti⁹ ꝓſanguineis, q̄ alijs a dēt ſub
a uenire de reb. ec. Nā tenet qs diligere magis ꝓſanguineū, q̄ extraneū. & in ele. faciēda eſt dare gradū, vt primo ſibi, q̄ ſuis; & primo ſuis; q̄ extraneis; & primo extraneis notis, q̄ ignotis & c. vide pulchrū tex. in c. nō ſatis. 76. diſt. & tex. cū gl. in c. g. eſcam⁹. 42. diſt. Sed ↄ hanc gl. facit tex. in c. peruenit. 1. q. 3. vbi dī, q̄ grauius pc̄ūm committit prælatus, dando ꝓſanguineis, q̄ extraneis. Sed intelligo tex. il lum, q̄ grauius peccat pſumptiuē, q̄a pſūmit largius dare ꝓſanguineis, q̄ extraneis. & ſine aliqua menſura. Itē loquit, qñ vult eos ditare, & non ſubuenire tanq̄ aliis indigentib. nā amore ſanguinis car
n alis, ſpoliat eccleſiam; & vide, quod ibi no. in gl. Item vide ad præ dicta bo. tex. cum gl. in c. omnino. 31. diſt. vbi dicitur, q̄ propriam
5 xorem, & filios ſuſtinere clericus debet de bonis eccl. loquitur tū de coniuge. & filiis ante clericatum habitis. Sed ego puto idem eſſe in filijs, habitis per illicitum coitum. Nam licet clericus malefece rit; tamen ex quo ſunt geniti, non ſunt perdendi; ſed eis tanquam pauperibus ſubueniendum. Pro hoc c. cum haberet, & quod ibi
5 not. inf. de eo, qui dux. in mat. quam pol. †Et ex tribus prædictis no. bo. arg. ad q. quotidianam. nunquid deputatus executor ad diſtri
b buendum certa bona pauperibus, b poſſit diſtribuere inter ſuos q̄ ſanguineos pauperes, & videtur hic tex. cum prædictis q̄ ſic. Nam clericus eſt executor. & debet diſtribuere ſuperflua inter pauperes. 16. q. 1. c. fi. tamen poteſt diſtribuere inter conſanguineos proprios, vt patet hic, & ex p̄dictis. facit q̄d no. in l. ſi mādauero, ff. mā.

ADDITIONES.

a ¶ Quam aliis. Adde quod ideo conſuluit Pet. de Anch. conſi. 437. quod executor ad diſtribuendum, debet potius in ſuos pauperes diſtribuere, quam in extraneos. Ber.

ANT. FR. ¶ Circa hoc, q̄ hic dicitur de executoribus ad diſtribuendum, an poſſint diſtribuere inter pauperes ſibi coniunctos, an vero debeāt diſtribuere inter extraneos, dicas, quod dummodo eligant pauperes capaces, qui ſunt uere pauperes, & ſi ſint de coniunctis, valet diſtributio, quia ex quo teſtator hanc executionem ſibi commiſit, videtur de ipſis conſideraſſe, & potius debet ipſis benefacere, quam alijs, data paritate paupertatis, ſecundum Barto. in l. 2. in §. 1. ff. de ope. li. Imo. poteſt eligere pauperes filios ſuos, ſi ſunt pauperes, ceſſante omni fraude, & ipſe pater non habeat uſumfructum in illis bonis; aliàs ſecus, ut per Bal. in l. ſi tutor petitus, in §. 1. de excu. tut. & not. Flo. in l. altius. ff. ſi ſer. vend. & habetur per Bar. in l. cum quidā. l. a. 2. ff. de lega. tamen executor non poteſt ſibi imburſare bona diſtribuenda, vt per Bal. in l. ſi quis ad declinandam. §. in omnibus. C. de epiſ. & cle. & in l. id quod pauperibus. eo. titu. & habetur per Floren. in l. ſi mandauero. §. ſi tibi centum. ff. mand.

b ¶ Pauperibus. Adde quod ſi commiſſa eſt electio pauperum priori fratrum prædicatorum, poterit eligere fratrem de ordine ſuo. Bar. in l. cum quidam, ꝓ ff. de legat. 2. Item poterit ille qui habet poteſtatem eligendi, eligere filios ſuos, ita Ias. in l. ſi is qui, in 1. colum. ver. item per iſtum. ff. de uul. & pup. post Pa. de Caſt. ibi. Item ſunt uocandi illi, qui non ſunt extranei, vt per multa hoc determinat d. An. Cor. in addi. ad iſtum, in c. bonæ. il 2. in 3. no. ſup. de poſt. prælat. An autem poſſint eligi ſpurij teſtatoris, vel eius inimici, vide d. Alc. in addi. ad Bar. in l. cum quidam. A ene. Fal.

ZACH. Adde poſtremo, inquantum iſte dicit executores poſſe filijs ſuis pauperibus dare bona diſtribuenda inter pauperes, hoc eſt verum, ſi modo fraus non conſtat, & ipſe in illis bonis uſumfructum non habeat, ut no. Bar. in l. tutor petitus. §. 1. de excu tut. Bar. in l. cum quidam. la 2. ff. de lega. 2. & Flo. in l. altius ædes. ff. ſi ſer. ven. Sed inquantum dicit priorem prædicatorum, &c. Ego puto contrarium per id, quod de directo in opp. no. Odo. in l. ſi mandauero, §. ſi tibi centum. ff. man. Flo. in alleg. l. altius. Bal. in l. ei qui. C. de diſtri. & in l. id quod pauperibus, de epiſ. & cler. & omnino. Car. in clem. 1. §. 2. ver. ſta. & utrum poſſit vni pauperi diſtribuere quod eſt pauperibus relictum, vide Ale. in l. 2. §. ſed ſi vnus. ff. ut bo. ra. Bar. in l. 1. ff. de op. le. Bal. in præal. l. id quod pauperibus. in 17. & 22. q. & ibi Ang. Bar. in l. unum. §. ſi duos. de le. 2. & Pa. de Caſt. conſi. 145. ubi tenent quod non, ſed relictum pro anima poteſt vni vel plur bus dare, vt ibi per eos.

SVMMARIVM.

1 *Clericus tertio monitus, non deſiſtens cum mulieribus confabulari, excommunicatur.*
2 *Sacerdotis appellatione in materia odioſa, venit tantum presbyter; in materia vero fauorabili, veniunt omnes conſtituti in ſacris.*
3 *Delictum non probatur per ſuſpitionem præcedentem, & admonitionem ſequentem: licet per hoc inducatur magna præſumptio.*
4 *Iudex quando procedit ex præſumptionibus, debet multum temperare ſententiam ſuam, vt modice, vel raro pœnam imponat.*
5 *Concubina clerici poteſt per iudicem eccleſiaſticum puniri.*
6 *Clericorum appellatione ueniunt in quacunque dignitate conſtituti in materia fauorabili, alias ſecus.*
7 *Pœnę quando varię reperiuntur pro vno delicto, electio datur iudici.*

CAP. II.

1 **Si quiſquam.** †Excommunicatur clericus in ſacris, quia ſuſpectarum mulierum colloquio, vel earum conſortio, monitus, non deſiſtit. hoc dicit. Caſus lit. Si quis de clero ſuſpectus fuerit de aliqua fœmina de crimine fornicationis, admoneatur ter, & ſi poſt primam, ſecundam, & tertiam commonitionem, inuētus fuerit fabulari cum ea, vel querī,
2 excōicetur, fœmina vero, canonica pœna punietur. B. No. q̄ ſup
a pellatione ſacerdotis, a venit presbyter. Itē diaconus. & ſubdiaca. & intellige, largo ſumpto vocabulo. Nā omnes iſti largè, poſſunt dici ſacerdotes; quaſi Deo ſacrati, pro quo facit, quod no. 32. diſt. in ſum. & vide tex. in c. 15. q. 5. vbi diaconus appellatur ſacerdos, & re nementi in hoc iſtum tex. Nā potes ex eo facere hanc reg. quia in materia fauorabili appellatione ſacerdotis, cōprehēduntur o ēs, q̄ ſunt in ſacris ordinib. ſed quia materia erat odioſa; iō forte ꝓpter hoc uoluit exprimere, quia alias nō fuiſſent cōprehenſi. Et ſic poteſ elicere regulā in oppoſitū, q̄ in materia odioſa, vbi nihil aliud exprimitur, appellone ſacerdotis venit tm̄ ꝑsbiter. Et ethymologia ſacerdotis, & presbyteri vide 21. diſt. ca. cleros. No. 2. modum procedendi ↄ clericos fornicarios palam, non concubinarios, vt moneantur, vt hic dicitur. †Tertio no. bonū dictum ex tex. q̄ ſuſpitio
3 præcedens, admonitio ſequens, cui non paretur; licet inducant præſumptionem magnam contra inobedientes; non tamen delictum. unde debet contra talem temperari ſententia, vt non

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Sacerdotis, uide all. inf. de celeb. miſ. vbi alle. iſtum tex. ad hæc, vide etiam Abb. in c. ſi. in vlt. col. ſup. de poſtul.

vt non imponatur pena naturalis delicti. Nam ſi ex ſuſpitione p̄cedenti, & ſpreta monitione, iſti clerici haberēt pro ↄuictis, non ſolum excōicarentur; ſed grauius ↄeos procederetur, vt in c. ſicut. & c. autem. j. eo. Et ex hoc in ſero, q̄ auth. ſi quis. C. de adul. ponat caſum ſpecialem. Nam ibi dicit, q̄ ſi quis habens ſuſpitionem ↄ aliquem de adulterio cum vxore, eidem eorum teſtib. monitionem fecerit, & poſtmodum ꝓperit eum fabulari cum vxore, pōt iſtum
a impune occidere; a & ſic ſuſpitio p̄cedens cum admonitione ſpre
4 iducit probationē delicti. Sed vt dixi, nō puto caſum illius auth. extendendum. Non. n. potuit lex aliter ꝓſcere iuſtum dolorem
marititi: facit c. ſi vero, j. de ſenten. excom. Vide ad p̄dicta Inn. in c. ga
3 verisimile, §. de pſump. vbi no. dicit, q̄ vbi iudex procedit ex ↄ ſuſpitione,
b dēt multum temperare ſniam ſuam, vt modicè, vel raro pœnam inferat, ar. c. afferte, eo. ti. facit l. ſciant. C. de probation. canonizata 2. q. 8. c. ſciant, q̄ no. Nam poſſet iſte tex. adduci in ↄrium; intelligendo etiam, q̄ iſta ſit pœna delicti, arg. c. ſeq. ſed primum di
5 cū mihi placet. † Vſt. no. q̄ mulier delinquens cū clerico, ſubijcit foro eccleſiaſtico; vnde pōt per iudicem eccleſiaſticum puniri, q̄a amittit quaſi ſacrilegium. vide bonum tex. cum gl. in c. eos. 32. diſt.
6 & c. virginibus. 27. q. 2. † In gl. 1. ibi [Inferioris] hoc limita, put dixi ſ. ſuper rub. primo no. Et no. bñ fi. gl. q̄ appellatione clericorū, comphendunt ſuperiores. i. conſtituti in ſacris, & in dignitatib. Nā c. de pſona, alleg. pōt adduci mō p̄dicto; ſed vide ↄriam gl. i. c. literas, de fil. preſb. q̄ no. dicit, q̄ ſi Papa diſpenſauit cum illegitimo, vt poſſit effici clericus, debet intelligi, vt poſſit promoueri ad minores ordines; non ad maiores pp materiam odioſam. Et ideo dic, vt dixi ſ. ſuper rub. de vi. & hon. cle. q̄ in materia larga, appellatione clericorū, veniūt oēs clerici, in quacunq; dignitate, & ordine ſint conſtituti; ſecus in materia ſtricta, q̄d no. In gl. fi. ibi, [In ſeruitutem redigatur] hoc dicit, um nō procedit indiſtincte: ſed hæc pœna ſeruitutis imponitur; cū ſemina de facto ſuit ducta à clerico in vxorē. Nā q̄a fuit maior ꝑſumptio, maior imponit vindicta: vnde tam ipſa, q̄ filij ex tali ꝑſum pto matrimonio geniti, rediguntur in ſeruitutem eccleſiæ; & ſic cōiter intelligitur c. cum multæ. 15. q. fi. licet eccle. perdiderit hoc ius, q̄a non ſuit vſa, vt dicit gl. in d. c. cum multæ. Sed potes dicere, q̄ cum nō ſit memoria, falt̄ apud nos, q̄ ꝑſtitutus in ſacris duxerit vxorē, nō poſſumus dicere, q̄ illud ius ſit ſublatū, cū caſus nō accideri. Pro eo, q̄ d no. Cy. in l. 2. C. q̄ ſit lon. ꝓſu. & Io. And. in c. cū Io. j. tit. prox. ſed ſi aliquo loco accidiſſet iſte caſus; & eccleſia non cu teſſet illos in ſeruitutem redigere, poſſet procedere dictum illius gl. nec extenderet cōſuetudinē, ſeu p̄ſcriptionem de loco ad locū, pro hoc q̄d not. Inno. in c. fi. de offi. arch. Iſta ergo mulier, de qua ī
7 tex. cogetur agere pœnitentiam, ſm Innoc. † Et poteſt concludi ſm Hoſt. q̄ cum iura varie in hoc loquantur, erit in arbitrio iudicis, quam pœnam debeat imponere, & not. bene hoc dictū Hoſt. Quia q̄cunq; iura, varias pœnas imponunt, optio datur iudici. Iē no. gl. 21. q. 2. in ſum. 34. diſtin. c. fraternitatis. quas no. Impoſita tñ vna pœna, non poteſt iudex ad aliam tranſire. l. prætor edixit, & q̄d ibi no. ff. de iureiur. facit quod no. Bar. in l. 1. ff. vi bo. ra..

ADDITIONES.

a ¶ Impune occidere. Adde Rom. ſin. ſuis f. 8. B.
ZACHAR. ¶ Adde, quod uoluit alleg. Rom. fo. 16. ſin. 520. inci. dic q̄ filij ſacerdotis, & idem eſſe dico in filijs natis ex marito, & vxore, qui iurauerunt, & profeſſi ſunt religionem, per glo. ſing. in c. miniſter. 81. diſtin. quam ad hoc & fin. al. Ho. in ſum. de fil. presby. §. quis poſſit, ver. quid ſi ſacerdos, & Rom. 521. inc. maritus, & uxor. ubi tenet, quòd ſunt filij ordinis, quem pater eſt ingreſſus.
b SEB. SAP. ¶ Ex præſumptione. Quod ex præſumptionibus, quis non poſſit condemnari ad mortem, tenet Alex. in conſi. 15. incip. uiſo proceſſu. col. 1. in 1. no. quod verum eſt, quando eſt præſumptio hominis, ſecus ſi eſt præſumptio legis, per Abb. in c. accedens, infra de ac. & uide d. Ias. in l. ut uim, col 3. in fi. ff. de iuſt. & iur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non debent compelli cum iuramento ad dimittendas concubinas; ſed noluntes dimittere excommunicatur.*
2 *Iuramētū nō eſt deferendum illi, cōtra quem præſumitur de tranſgreſſione.*
3 *Prælati non debent pro delictis, ſtatim fulminare excommunicationes; ſed incipere a ſuſpenſione, & interdicto.*
4 *Iudex non debet ſeuire in omnes delinquentes ſimul; ſed incipere a principalioribus, vt alij perterriti arceantur.*
5 *Excommunicatus eſt abſoluendus, ſi illam non curando efficeretur deterior, & incorrigibilis.*

CAP III.

1 **Clericos.** †Nō dēt Prælatus clericum cogere ad ↄcubinā abiurandā; ſed eā nolentē dimittere, pōt excōi
care h. d. hēt tria dicta. Secūdum ibi. [Verū.] Tertium ibi, [Et ſi q.] Caſus literalis. Clerici publicè tenēt ↄcubinas. q̄ ſitum eſt, an debeāt appelli, abiurare illas? Rñ. Papa, q̄ nō vult illos ad eas dimittendas appelli, p iurm, ne inſtinctu diabolico, incidāt in periuriū. redeundo ad eas; ſed p ſuſpēſionis, & interdicti ſniam, dimittere ↄpellant; ita q̄ de eis nulla mala ſuſpitio poſſet haberi; & ſi ad eas redierint vel alias acceperint, excōicent; donec eas dimittāt, vt alij eorū exēplo p territi, à ſimilib. arceant. Ber. No. j. modum, & practicā procedēdi ↄ clericos publice cōcubinarios. Nō. n. debēt ↄpelli ad abiurādum ↄcubinas, hoc eſt ad renunciādum cum iurō de nō redeundo q̄a;
de facili poſſet ſeq periurium; cum durum ſit aſſueta relinquere.
2 34. diſt. quorūdā. 23. q. 6. c. fi. † Et ex hoc, & ex tex. no. iunq̄ iurm a
a deferēdum illi, ↄ quē uehemēter pſumit de tranſgreſſione; imò deſe rēs peccat; q̄a eſt cā interitus aīæ illius. Vide pulchrum tex. cum gl. 22. q. 5. c. ille, q̄d eſt ↄ eos, q̄ in iudicio dñt, iuret aduerſarius, & bibat ſibi hoc iurm, & vehementer pſumit de tranſgreſſione. Itē ex
b hoc eſſet prouidendum, vt pluries dixi, vt ſcholares b nō iurarēt obedire rectori: q̄a de facili trāſgrediunt iurm, & incurrunt periurium; & prouidēdum de pœna ↄ inobediētes, ſicut facit hic Papa.
3 Scḋo no. † iudicē dēre incipere à ſuſpēſione, & interdicto; & demum venire ad excōicationē, q̄d eſt ↄ platos nr̄i tpis, q̄ immediatè, ꝓ qualibet cā fulmināt excōicationē; & ex frequētia ducit in cōtē ptum. Nā in eccleſia nulla eſt pœna excōicatione maior. 23. q. 3. c.
4 corripient. Tertio no. ibi, [In aliquos eorum.] † q̄ vbi multi ſunt ↄcubinarij, non dēt iudex o ēs ſuſpēdere, ſeu excōicare; ſed incipere à principaliorib. vt alij eorum exēplo p territi, arceant, pro hoc j. de
5 cle. excom. mi. in c. latores, q̄d tex. vide. † Vlt. not. ibi ſniam perpetuā, &c. Quod excōicatio pōt eſſe perpetua. Ex quo infero, q̄ licet excōicatus nō corrigat ſe, non tñ tenet iudex illum abſoluere, ſed ſi efficeretur deterior, & nō poſſet aliter corrigi; tunc debet eum abſoluere, vt no. Io. An. poſt B. Tho. in c. i. de ſen. excl. i. 6. & hoc no.

ADDITIO. Et de hoc dic, vt hr̄ plene per ipſummet in c. ab excōi cato, de reſcr. in 6. & in c. veniens, il 2. de teſtu. in fi. In gl. in ver. [Perpetuam,] ibi, [Donec reſipiſcat] no. gl. & ſm eam intellige oīa iura loquentia de perpetua excōicatione. Nam excōicatio, debet eſſe medicinalis, & non dēt inferre mortem perpetuam. 2. q. i. c. multi, & c. cum medicinalis, de ſenten. excom. lib. 6. & facit c. ex literis, de conſt. & gl. in c. ad reprimenda, de offi. ord. & dr̄ hic ꝓpetua, ſm Innoc. q̄a proferī ſine pfinitione tpis; vnde dr̄ perpetua aptitudine; q̄a poterit eſſe ꝓpetua, dum vixerit. Vel pōt exponi ſm eum, q̄ dēt iſte deponi ab officio, ſeu priuari beneficio; & ſic perpetuo ponit extra cōione c. ericorum, ſeu beneficij. Nam excōicatio ſonat in ſe parationem; prima tamen expoſitio eſt magis cōſona literæ. Abb.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Iuramentum. Per hunc textū dixit Spec. in tit. de iur. cal. §. nunc dicamus, in princ. q̄ in iuſo calumniæ, debet omitti de non petendis dilationibus fruſtratorie, qñ raro eſſet, q̄ litigantes non eſſent periuri. ſequitur Abb. in c. 1. col. 4. ſup. de iuram. cal. Felyn. in c. 1. circa princ. ſupra de offic. ordin. Et quod iuramentum deferri non debeat ei, quem uerisimile eſt de iere, tradit Bald. per illum tex. in l. ambigunitates. C. de ind. uid. tol.
b ¶ Scholares. Scias vnū pulchrū dictū in hac materia, q̄d ponit Io. And. in c. relatū. ne cleri. uel mona. q̄d ſi in aliqua regula cōtinētur aliqua facieda ſub iuramēto, & pœna peccati, q̄ trāſgredies regulā nō eſt periurus, p p aliam pœnam, quam incurrat, licet iurauerit, q̄d eſt bene notandum pro ſcholaribus, maxime illis, q̄ ſunt in alma, & excellā ſapiētia noua Peruſina, cuius ſum alūnus, nā iurāt obſeruare cōſtitutiones, in quib. ineſt pœna priuationis, nā non obſeruans priuatur, licet raro, uel nunquā; & nō erit periurus. Aeneas de Fal.

SVMMARIVM.

1 *Clerici moniti, vt dimittant concubinas, & non ſe corrigentes, ſuſpenduntur, & deponuntur, & eſt in optione iudicis. 2.*
3 *Clericus notorie concubinarius, an ipſo iure ſit ſuſpenſus, nulla monitione præambula; & an celebrando efficiatur irregularis?*
4 *Suſpenſio iuris, & ſuſpenſio hominis inducunt diuerſos effectus.*

CAP. IIII.

1 **Sicut.** ad extirpanda. † Si clerici moniti concubinas non dimittunt, ſuſpenduntur à beneficijs; & deponuntur ſi ſe non corrigunt. h. d. Habet tria dicta, quæ patent in tex. ibi [Si vero.] Caſus literalis. Clerici de archiepiſcopatu Centaurien. fornicarias tenere ſolebant, quod D. Papæ notificatū eſt: quare Papa man dat Archiepiſcopo Centaurien. & eius ſuffraganeis, quatenus clericos illos moneant; vt illas concubinas abijciant a ſe; & eas vltcrius non admittant, q̄ ſi facere contemplerint, ab eccleſijs ſuis eos ſuſpendent vſq; ad debitam ſatisfactionem; & ſi eas ſu ſpēſi retinuerint, ab eiſdem eccleſijs, perpetuo remoueant. No. 1. arg. q̄ clerici in minoribus, non coguntur per eccleſiam ad concubinas dimittendas. Sed hoc ar. non procedit, & iſte tex. contra in c. ſi autem. j. eo. tit. in c. vt clericorum. §. tit. j. ſed ideo dicit hic de conſtitutis in
2 ſacris, quia alij non ita aſpere corriguntur. † Secundo no. q̄ clericus ex concubinatu, non priuatur beneficio incontinenti; ſed primum debet moneri, ſecundo ſuſpendi, tertio priuari. Sed contrarium tenuit tex. in c. ex parte Adæ, de teſt. vbi ſine aliqua monitione, clericus publicus concubinarius priuatur beneficio. ad idem c. ſi autem, j. eo. vbi non fit iſta ſuſpenſio, ſed vide ibi glo. Quare putō, quòd iſtud ſit arbitrarium, vtrum iudex velit a principio ipſum priuare beneficio, vel prius admonere, vel etiam ſuſpendere, quia cum iura in hoc varie loquātur, vt patet per hunc totum titulum, optio datur iudici, vt in ſimili dixi in c. 3. §. cod. & facit d. c. ſi autem, in ver. liceat, iuncta glo. & hoc bene not. Nam per hoc reduco tibi ad concordiam iſta iura, quæ varie loquuntur in modo procedendi contra concubinarios, licet enim olim propter ſcandalum, cum homines eſſent feruentes in fide, pro ſimplici fornicatione, clericus deponeretur, vt in c. multis, de æta. & qual. hodie tamen non ita aſpere proceditur, vt hic, & in c. fraternitatis. 34. diſtin. poterit ergo iudex ſecundum facti circumſtantias, & loco rū cōſuetudinē, incipere a pœna mitiori, vel grauiori, reliqua ſunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 clara. †In gl. super ver. [Suspendatis,] ad fi. ex hac gl. habes unam solutionem, ut concubinarius non notorius, nõ sit a iure suspensus; sed notorius sic, siue sit notorius facti euidentis, siue per sniam. Et no. gl. ĩ eo, q̃ dicit, q̃ notorius nõ dr̃ toleratus. Sed q̃ hãc sol̃one gl. facit c. 3. sup. eo. vbi loquitur de publico concubinario; & mandat illum suspendi; ergo non est ipso iure suspensus. circa hoc danť plures fol. Inn. & Host. i. posuerunt istam sol. gl. Sed o Inn. posuit istam sol. vt tex. iste procedat ẽt circa minores ordines; sed o̅ria procedũt quo ad officiũ sacerdotale. vult dicere, q̃ publicus concubinarius suspensus est a iure, respectu officij sacerdotalis tm̃. bene facit c. ue strã, ĵ. eo. ti. Sed ab homine fit suspẽsio ab aliis ordinib. Sed hæc sol. non placet Inno. quia iura vñr interdicere tali executionem cuiuslibet ordinis. 8 1. dist. c. si qui. 82. dist. c. p̃ter. Tertia sol. m eũ est, ut loquatur in suspectis. sed hæc solutio non valet per c. sup. eo. Quarta sol. m eum: q̃ a iure concubinarius nõ est directe suspensus, sed indirecte, respectu obiecti: quia p̃cipitur aliis; vt non audiant diuina a talibus: sed ab hoie dẽt suspendi directe. Vel m eũ, licet tales sint suspensi a iure, nihilominus p̃nt suspendi ab hoie, iudicario or
4 dine p̃cedẽte. †Et ponit tres no. effectus, quantum ad propositum inter illam suspensionem iuris, & hois. Nã p̃cubinarius suspensus a solo iure, se corrigendo, nõ indiget absolutione, q̃tũ ad hoc, vt alij possint licite audire diuina ab eo; licet ipse celebrare licite nõ possit sine dispensatione superioris: ex quo eius crimen non fuit notorium, & no. hoc. Nã in c. venerabili, de sen. excõ. sentit, q̃ nulla dispensatio sit necessaria; sed põt dici, vt no. in c. fi. de temp. ord. Suspẽsus vero ab hoie, non recuperat officiũ suum, q̃uis pœniteat; nisi gratiosè restituat. Ad hoc d. c. venerabili. Sec ũda dria, qa suspẽsus a canone, celebrando nõ efficitur irregularis; secus in suspensio ab
a hoie. a 11. q. 3. ca. si quis presbyter. hoc non placet Host. Dicit enim q̃ suspensus a canone celebrãdo, efficitur irregularis, q̃ũ suspensio habuit originem a canone, vt probatur in c. 1. de re. iud. li. 6. & in c. 1. de sen. excom. eo. li. & transeunt Doc. Sed tu omnino vide Inno. in c. si celebrat, de cler. excom. mini. vbi pulchre declarat seipsum. Fatetur. n. ibi, q̃ suspensus a canone efficitur irregularis celebrando, q̃ũ suspensio habuit originem a canone; secus vbi canon tm̃ approbat suspensionem a Deo factam. Nam quilibet pctor est suspensus a Deo, & a canone p approbationem; & talis non efficit irregularis; quasi sentiat ibi, q̃ notorie fornicarius nõ est suspensus a canone imponẽte pœnam, sed a Deo principaliter & canone p approbationẽ. Et est subtile dictum, & dat alium intellectum ad iura hic alle. pro, & o̅ sed ipsemet in c. 1. de sen. excom. lib. 6. apertissimè tenet o̅rium, dicens, q̃ notorie fornicator, celebrando efficitur irregularis; quia est suspensus a iure per d. c. præter. dicam de hoc latius in c. vestra, ĵ. eo. vbi explicabo totam materiam. Tertia dria, fm Inn. est, q̃ suspensus a canone, nõ pdit bñficia; nisi priuetur; secus ĩ suspenso ab hoie, quod nõ placet Host. & bñ. Nam si fuisset suspẽsus, non vacant bñficia; quia suspensio fit ad tempus. Sed Vincen. posuit alĩ sol. ad o̅ria, dicens, q̃ notorius fornicator est suspensus a iure, sed si pœna augeretur, posset suspendi ab homine, monitione p̃cedente. & ita loquitur hic. Et quid operetur ſcda suspensio, dic vt no. in c. ita quorundam, ĵ. de iude. & hæc sol. põt teneri intelligẽdo, q̃ sit suspensus ipso facto a iure. Host. dicit c. istud loqui in suspensione a bñficio, & o̅ria in suspensione. ab officio. sentit hic, q̃ suspensus a bñficio non sit suspensus ab officio, q̃ est o̅ no. in cle. cupientes, in ver. nõ nouã, de pœ. & vr̃ ẽt hanc opi. seq Hostien. D. An. hic dicit, q̃d nõ est suspensus a bñficio publicus p̃cubinarius, vt hic; sed ab officio sic; & si celebrat, efficit irregularis. Et dicit hoc quasi expressum in d. c. vt clericorum, ver. si quis, ĵ. ti. j. Sed certè primum dictũ nõ procedit per d. c. p̃ter, præalle. vbi dr̃, q̃ nullam partem recipiat ab ecclesia, vnde dicemus, q̃ aut pariter est suspensus ab officio, & bñficio; aut q̃ canon loquitur ibi approbatiue. Et ad ca. vt clericorum, dic q̃ ex toto nõ probat; nam põt intelligi de suspenso ab homine, q̃ patet, quia primo dixerat de pœna condigna imponẽda ab hoie. Ex his habes materiam declaratã ad partes. dicã conclusionem in ca. vestra. ĵ. eo. vbi melius cadit materia.

ADDITIO.

a ¶Ab homine. Adde videndum Oldr. consi. 86. vbi ponit, an notorius fornicator sit eligibilis. & ibi ponit differentiam inter suspensum ab homine, & suspensum a iure. Ber.

ZACH. ¶Adde q̃ no. in apost. ad istum in c. q̃ translationem, nu. 2. in ver. non incurrunt, de tempo. or. & Phil. Fran. in c. 1. §. Scituris, & ibi in apo. Cel. in ver. suspensus, de re iud. li. 6.

SVMMARIVM.

1 *Liter. & impetrat., tacita veritate, vel facti serie, non valent.*
2 *Absolutio obtenta per surreptionem non valet.*
3 *Surreptio literis impetratis ad literas, non operatur, quin saltem procedatur secundum iuris formam, secus in literis gratiosis.*

CAP. V.

1 a Super eo. †a Literæ a clerico concubinario suspenso, sup absolutione, tacita facti serie, obtentæ, non valent. h. d. Casus lit. Quidam sacerdos habebat publicè cõcubinam, monitus a suo Epõ, eam dimittere nolebat, pp quod Eps̃ eum ab officio suspendit, appellauit ad sedem apostolicam. Eboracen. Archieps̃ significauit hoc domino Papæ. Rñdet Papa, si dictus sacerdos literas impetrauerit, quæ facti seriẽ non continent, literæ non
2 valebũt. Ber. †No. q̃ absolutio obtẽta per surreptionem nõ valet.
b Sed oppo. o̅ tex. de c. super literis, de resc. ubi proceditur saltem fm iuris formam q̃n interuenit surreptio nõ malitiosa. Sol. dicũt Doc.
3 †illud procedere in literis impetratis ad lites; & sic super literis impetratis de iustitia. iste hic impetrauit literas gratiosas super absolutione. Item dic, q̃ hic malitiosè fecit, quia si dixisset, q̃ pp concubinatum fuerat suspensus, nunquam obtinuisset absolutionem.

ADDITIONES.

a SEB, SAP. ¶Super eo. Limitat istum tex. d. Iaf. in l. 1. circa prin. C. si contra ius, vel vlt. pub. inquantum hic colligitur, q̃ non valent literæ facti seriem nõ continentes, vt non procedat, quando est aliqd elidibile exceptione, vel repetitione, vt ibi per eum. Et vide, quod per istum tex. dixit Bal. in l. præscriptione. C. si contra ius, vel vti publ. refert Fely. in c. postulasti, supra de re iud.

b ¶Non valet. Adde Alex. in consi. 64. 2. lib.

SVMMARIVM.

1 *Clerici concubinarij moniti, non se corrigẽtes, suspenduntur, & deponuntur.*
2 *Clericus constitutus in minoribus, potest licitè matrimonium contrahere.*
3 *Licet, istud verbum, non importat præceptum.*

CAP. VI.

1 Si autem. †Si clerici moniti, non dimittãt cõcubinas, suspẽdũtur a beneficijs; & si se nõ corrigũt, deponuntur hoc dicit. Tria sunt dicta, quæ patẽt. Casus liter. Clerici Ledonien. habebant publicè cõcubinas, quæsiuit eps̃, qualiter procedere deberet o̅ illos. Rñdet Papa, dicẽs, q̃ si in q̃buscũq; ordinibus sint constituti, admoniti secũdo, & tertio, a se nõ demiserint, extunc de cætero nõ admissuri. ecclesijs, vel earum portionib. app. respõdere procuret; officio nihilominus ipsis interdicto. Ber. No. 1. ibi, [Siue inferioribus.] q̃ ẽt constituti in minoribus, coguntur ad continentiam. sed Jo. And. intelligit de beneficiatis. Nam nõ beneficiati, non coguntur cõtinere, si nolunt. Ego miror de hac additione
2 sua ad istum tex. iste nõ loquitur de cõtinentia, sed q̃ non possint habere forniciarias, a quibus abstinere debẽt, nedũ clerici in minoribus, sed etiã laici, vt 5. ti. j. c. vt clericorũ. 32. q. 4. c. nemo. †Fatemur.
3 tamen, q̃ cõstitutus in minoribus, potest o̅here matrimonium, vt de clc. coniu. per totum. Secũdo no. ibi, [Liceat] q̃ eps̃ nõ teneatur deponere clericum cõcubinarium. sed potest alijs remedijs, & mino
a ribus procedere cõtra eum. Illud. n. quod licet, nõ præcipitur. 32. q. 7. c. apostolus, & l. non quicquid, ff. de iudi. & c. cõsuluit, de dele. Et facit istud verbum ad ea, quæ dixi in c. sicut, §. eo. vt sit o̅

Universidad de Deusto
Biblioteca

nutrīūt filios, ita q̄ ipsi ēt audēt diffiteri; & tūc credo, q̄ oīno sit absti-
nēdū ab eis, sine alia monitione. Et hoc ꝑbat iste tex. ī fi. ibi,] Nec
hēt operis euidentiā,] Et mēlius in c. seq. vbi nulla fit mentio de ad-
monitione, & pro hoc gl. ibi no. in ver. ibi [Nō euidentia,] & in ver.
[Celari.] Et sunt ambæ glo. no. & vide 2. q. 1. c. de manifesta. & gl. in
c. Michael, de fil. presby. quæ ponit qualiter probetur, quem esse fi-
lium præsbyteri. Item tex. vī probare de directo in d. c. nullus, & c. p̄
ter. Requirunt. n. illa iura solam euidentiam facti; non autem, q̄ ex-
pectent monitionem a superiore. Item a contrario sensu sequeret,
q̄ nunq̄ fornicatio, vel rarò posset esse notoria. Si verò fornicatio,
nō habet illā operis euidentiam, sed pōt probabiliter tergiuersari;
puta, quia concubina habitat cum mātre clerici, dicit ipsam esse pe
disseq̄ matris, vel quid simile; & tunc ꝑcedit p̄ria opi. vt expectetur
monitio; & eius contemptus; & hanc puto esse mentem iurium.
Non ob. iura prox. alle. nam ibi exigitur monitio, ad aliū effectū, vt
7 multifarie dictum fuit in d. c. sicut. † Circa tertiam q̄ō. nunquid sit
a suspensus[b] ab officio, nec dicas hanc q. esse solutam ex præcedēti-
bus, quia vt dixi in d. c. sicut, respectu aliorum, scilicet audientium,
ista est suspensio indirecta. Nā licet p̄cipiatur vobis, vt non audiatis
Titiū legētē, nō per hoc infertur, q̄ ille sit suspensus a lectura. Et iō
quidā volunt dicere, vt no. Inn. in d. c. celebrat. q̄ fornicatius, ēt no-
torius, nō est directe suspensus a iure; & p hoc inferebant ad solu.
vlt. q. q̄ celebrādo nō efficitur irregularis: quia illam nunquam q̄s
incurrit, nisi in casibus a iure expressis, vt in c. is, qui, de sen. exc. li. 6.
Et mouētur isti, quia canon nō dirigit directe verba suspensiua ad
clericum. & hanc opi. tenuerunt multi, vt dixi in c. sicut; & specifice
Io. de Lig. & d. Card. hic. Sed ego distinguerem. prout. s. dixi in præ
cedenti q. q̄ si habet operis euidentiam indubitaram, est talis suspē
sus directe a canone, & prob. per d. c. præter, vbi dicit tex. ex authori
tate Dei, & beati Petri sibi interdicimus, vt missam nō cantet &c.
Non enim video inter hæc verba dr̄iam. Suspendo te ab officio, &
ista, Interdico tibi officiū. sed per prima verba infligitur suspensio;
adeo q̄ celebrans efficitur irregularis, vt probatur clarissimē ho-
die in c. j. de re iudi. li. 6. & in c. j. de sent. excom. eo. li. Ergo & per ista
sēda verba, quia non refert q̄d per æquipollantia fiat. c. licet ex q̄dā,
de testi. facit l. non possunt, de legi. Ad idem vide tex. 32. dist. ꝑ. verū.
vbi tales appellantur suspensi, seu præcisi ab ecclesia; sic eus autē vbi
cessat talis operis euidentia; Et per hoc soluitur fi. fan celebrando
8 incurrat irregularitatem. † Ad quartā q. nunquid sit suspensus a be
b neficio.[b] Host. & d. Aut. tenuerunt, q̄ non, supra eo. c. sicut, vt ibi
dixi. Sed ego distinguerem modo prædicto; vt vbi detur talis in du-
bitata scientia, sit inflicta suspensio a beneficio; & vī clare probari
in tex. & gl. in d. c. præter. Item facit, quia suspensus ab officio pp
graue crimen, est suspensus per consequens a beneficio, vt notant
Doc. in c. a crapula. 5. titu. 1. vide bonā gl. in clem. cupientes, de pœn
ver. no nouā. Probatur rōne: beneficium est sequela officij: vnde si
nō pōt dicere officiū ex culpa sua; nō debet percipere beneficiū. c.
fi de reser. li. 6. & c. pastoralis, in fi. 5. de appell. Nec ob. iura supra alle
gata, quia loquuntur de suspensione hoīs; & q̄n de facto male ser-
9 uatur, de suspēsione iuris, mādatur, ibi, [Sententia hoīs.] † Quoad
secundum principale, nunquid sit abstinendum a diuinis, seu sacra
mentis aliorum peccatorum, seu in crimine iacētium, & de hoc ali
quid tangunt Doct. hic, & multum confusē, & vide Inno. & Hosti.
in cap. per tuas, de fim. & omnino in c. j. de schis. & aliquid in c.
fraternitatis, de her. Sed p̄cludebreuiter, & clare p̄ rationem. Pri-
mā. n. pp crimen sunt suspensi, siue p̄cisi ab homine, vt excōicati, de-
positi, vel suspēsi ab officio. Quidā aūt sunt præcisi a canone, non a
iudice. Quidā vero iacent in peccato, sed nō reperiuntur præcisi,
nec ab homine, nec a canone. Primo casu dic, q̄ nō est licitū ab eis
recipere aliqua sacra, nec audire diuina; q̄a nō possunt dici tolera-
ti, ex quo iudex istam ꝑ specificam in eos tulit, vt hic, & c. q̄. 3. & 2.
Inn. in c. qualiter, & q̄n. 2. de accus. vbi notabiliter dicit. q̄ semel de-
10 positus a iudice, nō potest amplius dici toleratus. † Posset tn̄ dubita
ri, nunquid sacramentum baptismatis in necessitatib. possit recipi
à talibus. Potius inclinarem in istam affirmatiuā: nam & ab hære
tico licite quis recipit hoc sacrm̄ in necessitate, vide bonū tex. in rō
ne eius, 32. dist. c. præter, d. §. verum. Secundo casu ēt, vt q̄n sunt præ
cisi a canone, distingue; aut factum est occultum, aut notorium: si no
torium, nō licet a talibus percipere sacra, arg. hic, & d. §. verū. Puto, q̄
hoc fallit in sacro baptismatis, & in sacro corporis Christi, vt in ne
cessitate liceat a talibus ista recipere, sicut dr̄ de fornicariis, & si-
moniacis in ordine, vt in d. §. verum: & quare potius permittantur
ista sacra, quàm alia, vide bonam gl. in d. §. verū. Si vero factū est oc-
cultum, sentiunt Doctores hic ꝙ in sacramentis necessariis, nō sit
abstinendū ab eis, sed in voluntariis, licite possumus abstinere; dū-
modo euitetur scandalū. Quinimò debemus abstinere in istis vo-
lūtariis, arg. q. 2. cap. si tn̄ & c. placuit. & vide Inn. in d. c. i. de schism.
& ibi fuit singularis opinio, q̄ talis occultus, quāuis nō habeat exe
cutionē ordinis, nihilominus trāsfert in aliū, ꝓferendo sibi ordinē
pp cōem opinionem, & publicā vtilitatem; sicut in simili dicimus
in l. Barbarius, de offi. prætor. Multi tn̄ in hoc ꝓtra, vt no. in c. nihil,
de elec. & in c. veritatis, de dolo, & ꝓtum. & 1. q. 1. in summa. Et nun
quid excōicatū occultū, quē possem, ꝑbare excōicatū, debeā euita
re, maxime si est prælatus meus, vide no. per Innoc. in d. c. j. per eun
dem in c. cum non ab homine, de sent. excom. Vlt. casu, quando
præcisio non est facta a iudice, vel a canone, sentiunt Doc. hic, q̄
possumus sine scandalo abstinere a sacramentis voluntariis; non ta
men peccamus non abstinendo; quia non sunt suspēsi, quoad nos,
vt in c. fi. infra eo. Et quæ sint sacramēta voluntaria, & quæ neces
saria, vide bo. gl. in c. veniens, de transl. Et utrū ecclesia liget peccata
oīno occulta, seu peccatores delinquentes occulte, dic q̄ sic; vide
gl. no. in clem. 1. de hær. in uer. incurrat, quasi in fi. Sed in hoc casu
d. An. distinguit, q̄ ubi peccatum est notoriū, non est licitū ab eis
audire diuina, uel percipere sacra; quia omne peccatū notorium,
interdicit officiū sine dispensatione, ut in c. fi. de tēp. ord. Adducit
& alias rōnes nō p̄cludētes iudicio meo. unde simpliciter inhæreo
primæ p̄clusioni; & dico tex. esse in c. fi. inf. eo. nam ibi se restringit
ad peccatū fornicationis notoriū, & idē facit tex. in d. c. nullus. Nā
opi. sua esset uera, si dixisset canon: nullus audiat missam illius, quē
indubitanter scit in peccato iacere, & non posset specialiter in
fornicario, ad idē d. §. uerum. Nec ob. c. fi. de tē. ord. ga fatetur, q̄ ip-
se grauiter peccat celebrādo; sed nō alij audiendo, sicut patet in si-
mili, in c. fi. j. eo. Et per hoc habes expeditā mām intrinsecam huius
c. & ad prædicta reduco oēs gl. hic positas, quæ multū generaliter
loquntur sunt, præter gl. in uer. notorii, quæ attingit aliam materiā
extrinsecā ad c. cū qua dicemus aliquid de notorio; saltem pro in-
tellectu terminorū. In gl. in uer. notorii, in fi. de hac mā notoria, no
de satis per Spec. in tit. de noto. crim. & bo. glo. iunct. tex. 2. q. 1. c. ma
nifesta. & c. de manifesta. & per Host. in sum. eo. tit. §. fi. aliquid per
Cy. C. de accu. l. ē. quidē, & ex dictis huius gl. nōn pōt haberi certa
doctrina, nec pp prolixitatem talis materiæ potest legendo facilēr
explicari. Sed pro notitia glo. & terminorum instabimus circa ali-
qua. Primo declarando terminos. Scdo quot hominum scientia re-
quiratur ad inducendum notorium. Tertio, quomodo probetur.
Quarto, utrū exigatur probatio, & procedā plusiue. Ad primū ad-
uertendum, q̄ habemus duo extrema. f. scientiā, & nescientiā. Nō
scire, est prorsus ignorare; ita, q̄ nulla ibi cadat credulitas, ut no-
de iu. & hic. ign. super rub. per Bar. in l. admonēdi, ff. de iureiu. Scien-
c quod no. glin c. 2. de testi. lib. 6. Scientia uero [c] potest haberi duplex.
Primo in his, quæ sunt alicuius artis, seu scientiæ, & in his scire, est
rem per causam cognoscere, ut dicit Philos. & facit l. scire, ff. eo.
de legib. & c. intelligentia, infra de uerb. signific. Habet scdo in-
quæ sunt alicuius facti. Nam dicimur quid scire, oñ ad notitiam
peruenimus per aliquē sensum corporeū, ut putā, scio q̄ habeo ca-
putis in capite. hoc enim scio, q̄a deprehendo per sensum istum.
hæc scientia regulariter in teste. 4. q. 9. c. testes. & l. testiū. C. de test. Ha-
hāc scientiam iudex nō pōt adducere, nisi in actu p̄cinuo, uel q̄n rei
sta est corā eo, tanq̄ coram iudice. In actibus uero transeuntibus,
seu in momētaneis iudex non habet talem scientiā; sed ex uariis ad-
iecturis, & uarijs probationū gradibus adducitur ad credulitatē,
q̄ tenet mediū inter scientiā, & nescientiam. Et ad habendā scientiā
seu istam credulitatem, habemus (ut dixi) multos gradus proba-
nis, & diuersa uocabula. Nā q̄nque factū est occultum, q̄nque
ne occultum, q̄nque publicū, q̄nq; dr̄ manifestū, q̄nque euidēs, fa-
ma, rumor, indiciū, argumētū, suspicio, opinio, credulitas, præsum-
ptio notorium & fi. Occultum proprie dr̄, sicut est, quod probari
nō pōt unde Dei iudicio relinquitur. 32. dist. c. erubescant. idq̄ ad
11 omnia, facit l. duo sunt Titii, ff. de testi. tut. † Pene occultum dr̄ ad
d q̄d probari pōt; sed cum difficultate. unde dicio, pene, diminuit,
[d] sicut dictio, quasi, ut in c. cum dilecta, de ꝓbr. uti. Publicum uero
est nomē generale, & uerificatur in notorio, & q̄nque in fama. Ve
de notoriū potest dici publicum, sicut id, quod constat per fimā,
12 vt est tex. in c. seq. † Et idē quasi de manifesto. Nam manifestū mul-
tipliciter capit in iure. Quādoque manifestum est idē, q̄d notorio
facti permanētis, vt probat. 2. q. 1. c. manifesta, & d. c. de manifesta.
Q̄nq; sumitur pro notorio facti trāseuntis, & nō redeūtis. 3. q. 5. c.
q̄a suspecti. Q̄nq; & proprie est species de p se, differēs a notorio,
& habet se in minus, q̄ notoriū. Nā proprie manifestum est publi-
ca, seu famosa sinuatio, ex certo authore, & ex certis causis proue
niēs. Et differt manifestum a fama, quia fama q̄nque procedit ex
certo authore, q̄nque, ēt est fallax. Non sic manifestum, pōt ha-

ADDITIONES.

a ¶ Nunquid sit suspensus. Tu vide plene de hac qu. Fel. in c. at si clerici, col. pen.
uersi. simplici autem fornicatione, & col. 12. uersi. quæ autem crimina, Ange.
de iud. Et utrū sit pro fornicatione simplici deponendus, vide Ant. Cor. ibi
suis, in uersi. fornicatio, incip. an pro. qui late disputat de hoc qui concludit, q̄ no
pro quo allegat duas glos. singu. primam in c. Maximianus, 81. distin. & Inno-
ram in c. lator, 2. q. 7. quas ad hoc reputauit sing. Io. de Imo. in c. vt clerici. 34.
& honest. cle. q bus idē Ant. Cor. addit socia in c. presbyter, 83. di. & casum ibi
allega. c. presbyter, quod est contra ipsū, in c. at clericorū nu. 9. supra tit. pro-

b SEB. SAP. ¶ A beneficio. Nunquid aūt pp fornicationem clericus sit depo-
dus, vide Fel. in c. at si clerici, in prin. col. pen. ver. q̄ autē crimina, supra de iu-

c SEB. SAPIA. ¶ Scientia vero. vide Alexan. in l. 1. col. 5. ff. si cer. pet. vbi pone
q̄ quandoque ponitur scientia pro uehementi opin. & ibi quando q̄s dice-
tur proprie scire.

d ¶ Dictio. pene, diminuit, sicut dictio, quasi. Adde quod no. in apost. ad istum
dudum, nu. 9. in uersi. ista dictio, pene supra de elec.

ANT. FRAN. ¶ De hac dictione, quomodo ponatur, & an importet diminu
rionem, vide Old. in consi. suo 49. in fi.

bati, sed non ita clarè apud alios, sicut notorium. Fama vero solet
describi, put dr̄ in gl. q̄ est illæsæ dignitatis status, vita, & moribus
cōprobatus. Sed iste describit tm̄ bonam famā, non malā, q̄ tm̄ pōt
habere ad malum, sicut ad bonū. vnde appellat eos famosos la
tro. l. capitalium, §. famosos, ff. de pœ. & in c. ex parte Adæ, de test. vbi
raptores vocāt notabiles. Propterea aūt describēdo famā in gñe suo,
dic, q̄ est cōis locutio ex verisimilibus coniecturis surgens, & dixi
no verisimilibus; q̄a alias proprie non est fama, saltē quo ad iuris
effectū, sed sunt vanæ voces populi; de quo plene p Bar. in l. de mi-
nore, §. tormenta, ff. de q̄st. & glo. & Doc. in c. inquisitionis, & c. cū
oporteat, de accu. Rumor verò in minus se hēt, q̄ fama: vide bo. gl.
iunct. tex. in c. sup eo. de eo, q̄ cog. q̄ang. ux. suæ, & 35. q. 6. c. si duo.
Indicium, ꝓprie est notabile signum alicuius dicti, rei, seu facti, q̄
subijcitur necessitati probandæ; & largo mō argumentū pōt dici
13 indiciū, vt dr̄ in c. forus, de ver. sig. † Nā tot pñt esse indicia, & ita vt
gentia, q̄ inducerent iudicē ad credulitatē, & sufficerent ad ferendā
sniam, ēt in criminali b. l. indicia, C. de rei ven. l. sciant cuncti, C.
de prob. c. afferte, de præsum. & vide, quod dixi in c. tertio loco, de
14 prob. & idem dic de sim. † Sed veniamus ad notorium, qđ sm glo.
est triplex. f. iuris, facti, & præsumptionis. Notorium vero iuris, pōt
sic describi, q̄ est spontanea ꝓfessio, clara, ꝑbatio, iusta, & indubita
ta diffinitio, & irreuocabilis, & clara: dr̄. n. ꝑspontanea ꝓfessio; q̄a ex
spontanea ꝓfessione in iure facta, oriē notorium, vt in isto text. Itē
ex clara, & indubitata, ꝑbatione, ēt oriē notoriū, vt in c. cum olim,
de ver. sig. Item ex diffinitione, seu snia, q̄ non pōt amplius retracta
ri, vt hic, & c. fi. & c. cum inter. de re iud. Nā res iudicata, pro verita-
te accipiē. l. res iudicata, ff. de re iud. & l. ingenuum, de sta. ho. & d. c.
inter. Et dr̄ notorium iuris ex duplici cā, vel q̄a l. iure oritur. l. ex his,
quæ in iudicio fiunt; vel ex eo, q̄a iuris artificio inducīt. Et hoc re-
spectu diligenter aduerte, q̄a notorium q̄d glo. appellat p̄sumptio-
nis, pōt dici notorium iuris. Nam artificio iuris inducīt, & sufficē-
ret facere distinctionem bimēbrē, sicut dēt esse quælibet bona di-
stinctio. Nā quoddam est notorium iuris, quoddā facti. Notoriū
iuris pōt dici duplex. Quoddam oritur ex his quæ aguntur in iudi-
cio. Quoddā vero ex actibus extraiudicialibus, q̄ns vehementer
aliquid p̄sumit, vt in filiatione probāda. Nā ex coniecturis a iure in
ductis, filiatio dr̄ notoria. Et tunc dic, q̄ notorium iuris, seu p̄sum-
ptionis, est iuris euidētia vehemēter præsumpta. Notoriū facti, va-
rio mō diffinit, sed sufficit ponere duas diffinitiones, seu descriptio-
nes. Primo, q̄ est crimē, vel factum, cuius testis populus est, & dissi-
mulationi loc⁹ nō est, vt no. Arch. 2. q. 1. c. de manifesta. & vide bo.
tex. in c. cū dilectus, j. de purg. can. Scdo mō diffinitur, q̄ est clara,
15 & famosa locutio ex euidētia rei surgēs, q̄ terguiuersatione aliqua
celari nō pōt, ꝑbat in c. seq. & in c. euidētia, de acc. Et hoc notoriū
facti est triplex. Nā quoddā est notoriū facti permanētis, vt q̄ pala
tium dñorum sit in platea; & hoc proprie debet dici notoriū, qua-
sires nota omnibus volentibus inspicere, pro hoc auth. q. semel,
C. q̄uo, & q̄n iud. & d. c. euidētia. Vñ dicit tex. in d. auth. q̄ vox p̄co-
nis, q̄a est trāsitoria, non transit in notoriū, q̄a paucis innotescit;
sed edicta sic, q̄a habēt actū p̄manētē. Scdm est notoriū facti tran
seūtis, & nō redeūtis, vt si in ꝑspectu populi aliq̄s fuit occisus. Nam
pōt dici notoriū tūc, nō aūt q̄ si notoriū nūc, & sic intelligo, q̄d dixi
de voce p̄conis. Tertiū est notoriū facti iterpollati. Exēplū 1 eo, q̄
est paratus semp ad mutuandum sub vsūris. Nā nō semp mutuat,
sed interpollatim, licet possit dici habere actū p̄tinuū respectu apti
tudinis, sed nō actus: & hæc sufficiant quoad primū. Habes. n. ex p̄-
dictis terminos declaratos, & ex quibus iudex adducitur, q̄nq; ad
16 ¶ Venio ad 2m. f. quot hominum scientia requiritur ad inducendū
notoriū facti. & in hoc varia dūr, vide gl. no. in c. de manifesta, iūct.
tex. 2. q. 1. q̄ dicit sufficere scientiam 10. hominū; sed intelligo illam
gl. prout ibi no. Nam oporteat, q̄ detur scientia totius viciniæ, uel
maioris partis, ita q̄ nō sint min⁹ 10. vnde in loco, vbi sunt nō 10. p
sone, nō pōt oriri notorium. Et q̄ sufficiat scientia viciniæ, & q̄ nō
requiratur scientia totius populi, vide bo. tex. in d. c. cum dilectus, de
purga. cano. dicit tn̄ hic Cal. & bn̄. q̄ discretus iudex, ex varijs circū
stantijs, & qualitate actus, loci, & temporis, arbitratur factum esse
notorium, vel nō. Et cōiter dr̄, q̄ ex tribus causātur notoriū, ex ho
minum scientia; & loci, & tpis qualitate; Nā oportet, q̄ non fiat de
nocte, neq; in loco secreto, nec paucis scientibus; sed q̄ in publico,
& patenti loco. Item de die, ne homines de facili decipiantur. Item
q̄ in plēnia plurimorum, vt prædixi: sed vt dixi, discretus iudex ha-
17 bebit oīa pertscrutari diligenter. nā ēt de nocte ita possent adhiberi
lumina vt possit haberi īdubitata scientia act⁹, & idē die de si. † Ad
tertiū q̄o probe notoriū, dico, q̄ duo testes sufficiūt, sicut ad cān
dū notorium: sufficiunt tn̄ duo ad ipsum, ꝑbādū; q̄a in ore duo-
rum, vel trium, stat omne verbum, de quo uide gl. in c. Deus omni
18 potens. §. q̄n; 2. q. 1. et quod no. glos. in l. 3. ff. de testi. † Circa quartum
a videlicet nunquid in notorio requirat ordo iuris, [a] dic p̄clusiue, q̄
in notorio p̄sumpto, vt q̄a agit de ꝓsanguinitate, ꝑbanda, seruat
ordo iuris: sed ibi est spāle; quia ex probabilibus coniecturis proba
tur factum notorium. In notorio verò facti, non requiritur us-
que aque ordo iuris; sed cōmuniter dicitur, q̄ regatur citatio.
Item snia, vt in c. ad nostram, de iureiu. & in c. de manifesta, 2. q. j. Et
possit in hoc multa allegari pro, & ꝙ, sed vide, quod dixi de citatio
ne in c. cum olim, de re iu. vbi cunq;. n. factum est ita notorium, q̄
certum est absenti nullam defensionem cōpetere. tunc non est ne
cessaria citatio; quia illa fit, vt se defendat, & sic intellige tex. in d. c.
cum olim, & l. 2. ff. de admi. re. ad ciui. perti. & c. venerabilē, de elec.
Q̄nq; pōt competere aliqua defensio, q̄d est quasi regulare, & tūc
requiritur citatio; alias non valebit snia, & ita intelligo tex. in c. fin.
iuncto c. j. de offi. dele. li. 6. & in clem. pastoralis, de re iu. De snia ve-
ro dicit hic Cal. q̄ requiritur; sed nō cum solemnitate solita. & sic
intellige Inno. in c. ex parte, de uerbo. sig. Et q̄ requiratur aliqualis
b snia, [b] uī tex. in l. si confessus, ff. de cust. & exhi. re. & 2. q. j. ca. nos in
quemquam. litis vero contestatio, & alius ordo iudiciarius, solem-
nitatem respiciens, necessario nō est obseruandus, p quo uide bo.
19 tex. in cle. pastoralis, de re iu. Ad ultimum, nunquid requiratur pro-
batio, dic, q̄ in notorijs facti pmanētis, nulla ꝑbatio requrīt, ut in c.
seq. & ī c. euidētia, de acc. In notorio iuris requrīt, ꝑbatio, si negaret
vt si nego snīam latam ꝙ me, debet, ꝑbari plene, ut in c. sicut, de re
iudic. Idem dic in notorio p̄sumpto, vt in c. per tuas, de prob. ī no-
torio facti interpolati, requirīt probatio; licet non multū plenē, ut
in c. in dioecesi, de usu. in notorio facti transeuntis, requiritur pro-
batio plena. & est ualde utile, q̄ index a principio declaret factum
esse notorium. de quo uide tex. cum gl. in uer. declarato, in d. cle. pa
storalis. Et hæc sufficiant ꝙ cursō lectionis, nam plenissime potest
materia examinari, & uideri in locis s. alleg.

ADDITIONES.

a ZACH. ¶ Ordo iuris. Adde quod no. in apost. ad istum, in c. accepta. nu. 6. in
apost. in ver. defensionem non competere. infra de restit. spol.

SEB. SAP. ¶ Ordo iuris. Vide Bal. in c. ad nostram. il. 3. supra de iureiu. vbi di-
cit, q̄ in notorijs, ordo est, ordinem non seruare, & nunquid possit manda-
pœnam imponi in crimine notorio, sine condemnatione, tradit And. Sicu. in
c. euidentia, in fi. infra de accus. vbi aliquid in materia notorij.

b ZACHARIAS. ¶ Requiratur sententia. Adde quod no. in apo. ad istum in
c. quoniam. nu. 3. in ver. constat iudici, infra de fil. presb. & in c. licet Heli. nu.
18. in apost. in ver. requiritur probatio, infra de simo.

SVMMARIVM.

1 *Crimen, quod transiuit in notorium, non indiget, neque teste, neque accusato-
re.* 3.
2 *Publicum potest dici illud, quod est notorium, vel famosum.*
4 *Notorium, non redditur dubium, si negetur.*
5 *Infamati ifamia generāte scādalū, debēt purgari; alias habētur ꝓ cōuictis.* 6.
7 *Concubinatus ex quibus probetur.*

CAP. VIII.

1 **Tua nos.** †Si fornicatio clerici, est ita publica, quod tran
sit in notorium, nec accusator, nec testis necessarius est; sed si est publica per solam famam, non sufficiunt ad p̄dē
nationem, sola testimonia. i. testium dicta non iuratorum; sed si ex
hoc oriatur scandalum, inducitur purgatio, in qua deficiens, cano
nice punitur. h. d. cōis diuisio. Secunda ibi, nos. Casus literalis. Qui-
dam clerici publice habebant concubinas; q̄ns interrogabātur ab
eꝙ suo, negabant se concubinarios esse; & ꝙ eos nō apparebat ac
cusator; quærebatur, vtrum credendum sit testimonio bonorum
uirorum, inter quos huiusmodi clerici cōuersantur. Rñdet Papa,
q̄ si crimen eorum ita publicum est, ut merito dici possit noto-
rium; tunc nec testes, nec accusator necessarij sunt, cū inficiari nō
possint. Si uero publicum est, nō ex euidentia, sed fama; tunc talia
testimonia non sufficerēt ad condemnationem alicuius; quia testi
bus, nō testimonijs est iudicādū; sed si de illis talis habeat suspitio,
q̄ scādalū generēt; illis est purgatio īdicēda; q̄ si pōtare noluerint,
2 vel defecerint præstando, canonice puniantur. B. † Primo no. q̄ pu
blicum potest se habere ad notoriū, & ad famā. Nā q̄nq; dr̄ publi-
cum id, q̄d est notorium, q̄nq; id, q̄d est famosum, ut hic optime, p
batur. Et no. diligēter in hoc istum tex. pp interpretationes facien-
3 das in statutis, & in alijs dispositionibus, ut dixi s. c. prox. † No. scdo
tex. apertum, q̄ ꝙcubinatus pōt esse notorius, ex euidentia rei, sine
aliqua monitione p̄cedente; & pōt iudex p̄cedere ad pœnam impo
4 nendā, sine accusatione, & sine teste. † Tertio no. hic limitationē
a ad id, q̄d dr̄, per negationem rem effici dubia[a] 13. C. quibus ad li. p
cla. non licet. Nā non procedit illud in notorio facti permanētis,
& facit, quod no. in l. post rem iu. ff. de trans. & bon. tex. in c. sup eo.
5 de test. cog. † Quarto no. q̄ ex qualibet p̄sumptione, seu suspitione
orta ꝙ aliquem, pōt indici purgatio; sed dēt esse talis, q̄ generet scā-
dalum, & non memini alibi ita bo. tex. Nā multa iura, uidentur in-
nuere contrarium, ut in c. ex parte, de offic. or. & in c. inter, de pur.
cano. ui. bo. tex. 2. q. 5. c. oīb. Sed dic, ut plene de hoc dixi in c. quali-
6 ter, & q̄n. de accus. sed tene mēti istum tex. ad p̄dicta. † Quinto no.
istum tex. in alio ualde singulariter, q̄ quēadmodū deficiēs in pur-
gatione punitur, ut conuictus, ita ꝙtumax in purgatione assumēda,
vt patet ibi, [Noluerint, uel defecerint &c.] Nam alibi sunt opi.
ut no. in c. excōicatus, de hær. & ī c. iter dilectos, & c. pe. de pur. can.
plene tāgo, in c. ueritatis, de dolo, & ꝙt. facit q̄d le. & no. 3. q. 9. c. de
cernimus. Et pōt ēt hic sumi bona practica procedendi ꝙ clericos
suspectos

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Dubiam. Quando per negationem res efficiatur dubia vide Fel.
in c. coram, col. 3. uersi. vtrum per negationem. sup. de offic. deleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

suspectos cum crimina probari non possunt. Vlt. ex fi. no. iudicem posse punire clericum ꝯcubinariũ absq; eo, ꝙ ipsum admonuerit;
7 licet gratiose possit præmittere monitionem, & sic intelligas c. 5. prox. alle. †In gl. in ver. [Non ex euidentia] no. bene istã glo. & idem no. gl. in c. de manifesta. 2. q. 1. nõ tñ puto simpliciter istã gl. ꝓcedere, sed restringo eã ad tex. qñ tot sunt coniecturæ, ꝙ tergiuersationi locus nõ est. Nã tractat eã publicè vt ꝯcubinã; nec subest aliqua excusatio offuscans pſumptionem iuris; maxime si hẽt filios ex ea. Probant. n. notorie incontinentiã pñã. 82. dist. c. ꝓposuisti, ĩ prin. & vide aliũ bo. tex. q dicit; ꝙ filius est argũ incontinentiæ paternę ambulans sup terrã. 28. di. c. priusquam: secus aũt crederem, vbi posset subesse excusatio, vt puta, ga hẽt matrem in domo, & eã dicit pedissequã mſis. Nã tunc fornicatio nõ est notoria, sed seruabis ꝺ talẽ. c. 1. & 2. 8. eo. In gl. sup ver. [Testimonijs] in fi. Aduerte, ga testimonium põt dici duplex. Primo dictũ testiũ non iuratorum. Nã il li proprie nõ sunt testes, vt in c. tuis. de test. Sed o põt dici dictum. il lius g deponit de auditu alieno; & non de eo, quod ipse comprehẽdit proprio sensu. Iste proprie ẽt non est testis, vt dicit glo. no. in l. 2. §. idem. ff. de aqua plu. arcen. & ꝓbatur hic ſm istum intellectum. Testis. n habet deponere de eo, quod ipse ꝓcepit sensu proprio, vt hic, & in l. testium. C. de test. & 3. q. 9. c. testes & c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Inter consanguineos, non præsumitur aliqua sinistra suspicio incontinentiæ, dummodo sint bonæ famæ, & conditionis, & nu. 2.*

CAP. IX.

A nobis. Breue est, vnde non summo. Casus literalis. Eps Pistorien, requisiuit a Papa, vtrum licitum esset mulieres habitare cũ clericis, de quibus aliqua suspitio posset esse? Respondet Papa ꝓcipiendo eidem, ꝙ mulieres non ꝑmittat cũ clericis habitare; nisi forte tales sint, cũ quibus naturale fœdus nihil seui criminis suspicari permittat. B. No. ibi, [Mulierculas,] quod mulieres vilis conditionis nuncupantur diminutiuè ad denotandum, ꝙ peccatũ diminuit de anima, & corpore famam, & de alijs
1 corpori adhærentibus, fac. 24. dist. c. vidua. †Secundo nota, ꝙ inter consanguineos non est præsumenda sinistra suspitio incõtinẽtiæ, vt in c. cum in iuuentute, de præsump. Est. n. inter consanguineos
a quoddam naturale fœdus, ꝰapp proximitatem sanguinis. †Vl. nota,
2 ꝙ iura antiqua q̃ permittebant consanguineas habitare cum clericis, nõ sunt correcta p c. 15. eo. Hoc patet; ga hoc emanauit post c. 1. in quo permittitur talis cohabitatio, & intelligo hoc c. prout plene dixi in d. c. 1. Et pondera bene tex. ꝙ in consanguineis nõ requiritur senectus: vnde si alias sunt bonæ famæ, & conditionis, licita videtur cohabitatio, de quo in d. c. 2.

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶Fœdus. Istud expresse dicit tex. in l. eum, qui probabilem, C. de epis. & cler.

SVMMARIVM.

1 *Clericus concubinarius non est vitandus in officiis: nisi crimen sit notorium.*
2 *Clericus suspensus propter notoriã fornicationem, exacta panitentia, an debeat aliter cum eo dispensari, vt licite possit se immiscere circa diuina?*
3 *Clericus notorie criminosus in aliis criminibus citra fornicationem, non est suspensus quòad alios, quamdiu non fuerit ab ecclesia præcisus.*
4 *Clerici notoriè fornicarij, sunt vitandi, etiam ꝙ nulla monitio interuenerit.*
5 *Missa in loco interdicto, hodie licite celebratur, submissa tamen voce, & clausis ianuis.*

CAP. X.

1 **Quæsitum.** †Clericus concubinarius in officis vitãdus non est; nisi sit notorius. h. d. cõis diuisio. Secunda ibi, [Verum.] Casus lit. Clerici aliqui prolapsi sunt in fornicationem, quæsitum fuit a Papa vtrum officium eorum sit audiẽdum. anteq̃ pœniteant? Rñdet Papa, ꝙ licet qlibet suspensus sit, p mortali peccato, quo ad se; quantum ad alios suspensus non est, & ideo non debet in officijs euitari: nisi peccatum illud notoriũ sit, vel per sniam. vel ꝓfessionem in iure factã, vel per euidentiã facti, q̃
2 negari possit. B. † Primo no. ibi, [Priusq̃ pœnituerit.] a ꝺrio sensu, ꝙ clericus suspensus a iure pp notoriam fornicationem, incontinẽti post pœnitentiam recuperat executionẽ officij quoad alios, vt sic alij licite possint eius officium audire, & hoc idem voluit Inn. in ca. sicut, §. eo. An aũt quoad se indigeat dispensatione, ga peccatũ fuit notorium. Inn. in c. sicut. sentit, ꝙ sic, sed aliud sentit in d. c. venerabili de sen. exc. sed dic, vt legi. & no. in c. fi. de rem. ord. Secũ do no. ibi, [Officium] ꝙ non solum missam, sed officium nullum audire debemus a notorio fornicatore. 32. dist. c. præter. Tertio
a no. vnam regulã, ad q̃ semp allegat iste tex. ꝙ, ꝙ peccato mortali, q libet est suspensus, quoad se, & dr esse suspensus, ga non dẽt cum peccato exequi aliquem ordinem, & maxime attingere sacrm Eucharistiæ. Quid autẽ de existenti in peccato veniali, vide gl. & Arc. 6. di. c. sacrm. quod no. Quarto no. ꝙ notorius fornicator, est suspẽ
b sus. quoad se, & quoad alios. b & no. ꝙ tex. vtitur verbo, suspensus; nec ergo ipse licitè celebrat, nec alij cũ licite audiũt. Quinto not.
3 ibi, [Nisi peccatum huiusmodi,] † ꝙ pro alio peccato notorio, regulariter clericus nõ est suspẽsus, quoad alios. Nã cum §. dixisset respectu suspensionis, ꝓpriæ de quolibet peccato; nunc verò cum tractauit de suspẽsione, quoad alios, restrinxit se ad peccatum fornicationis, vt patet hic, ibi, [huiusmodi.] regulariter ergo a clerico notoriè criminoso non est necesse recedere, quamdiu ab ecclesia ꝑciius nõ fuerit, vide gl. 15. q. 2. c. fi. & in c. cum non liceat. de ꝑsc. & c. nõne. 8. q. 4. ꝓbatur in c. ꝑter. 22. dist. arguẽdo p locũ a speciali. † Vl-
4 timo no. tres modos, q̃bus ẽt ꝰcubinatus põt effici notorius. t. per sniam; p ꝓfessionẽ, & p euidẽtiã rei, q̃ tergiuersatione aliqua celari nõ põt; & ꝓbat ille tex. in fi. apertissime sniam, g̃ tenuit in c. uestra, §. e. Et ad cuitãdum tales cõcubinarios nõ req̃rit admonitio; dummodo res sit ita euidẽs, ꝙ nulla tergiuersatione possit celari. Nam si req̃reret admonitio, ibi interueniret actus iudicialis; & sic, ꝓprie notoriũ nõ oriret ex euidẽtia rei, sed potius ex pſumptione, quia noluit parere monitioni; & sic potius esset quoddã notorium iuris, quam facti, quia iuris artificio esset inductum. Et pondera, quia text. iste nullam facit mentionem, quoad casum nostrum de notorio, quod oriꝝ ex probatione clara, & iuridica; cũ tñ ex eadducatur, ẽt notoriũ, qñ nihil põt opponi*ꝺ* talem probationẽ, vt puta, quia conclusum est in cã, vt in c. cum olim. de ver. sig. & no. Domi. de Ro. dec. 203. & forte ideo, quia sic non oritur indubita
5 ta fornicatio, & expectanda est sententia, quæ de proximo ferenda est. †In gl. 1. ibi. in aliquo loco possunt celebrare, supple, alta, & clara voce, sed submissa voce & clausis ianuis hodie licite celebratur in loco interdicto, de quo dic, vtꝫ in c. fi. de sen. exc. li. 6. In gl. fin. ibi. [Non debet in officijs euitari.] Intellige hoc, vt plene dixi in ea. uestra, §. eod. Abb.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶Pro peccato. Vide Abb. supra co. c. uestra, col. 3. ver. ad primum, & ibi quare non debet exequi officium.
b ZACH. ¶Quoad se, & quoad alios. Tu vide de hoc dicto, s. vtrum notorie fornicarius clericus suspensus, & per consequens deponendus, vide quod dixi ad apostillam istum. in c. uestra, nu. 7. in ver. nunquid sit suspensus, sup. eo.

De clericis coniugatis. Rubrica.

Supra visum est de clericorum, & mulierum cohabitatione illicita: restat videre merito de eorũ cohabitatione licita. Vel sic, ga quandoq; clerici habitant cum mulieribus sine figura matrimonij; quandoq; vero vel ꝰcto matrimonio; ideo cum in præcedenti rubrica, fuerit visum de prima cohabitatione, & an & qñ sit licita; merito subijcitur de secunda: & maxime quia poterat dubitari, quid clerici coniugati possint tenere beneficia, & gaudere priuilegio clericali. Sed opponitur ꝺ rubricam de supersiluitate. Nam habemus hunc tractatum expeditum in quarto lib. in ti. qui cleri. vel vo. ma. ꝺ. pos. Sol. ſm Io. An. ꝙ ibi principaliter tractatur de validitate matrimonij per clericum ꝰcti; hic vero principaliter tractatur, vtrum clerici coniugati possint tenere beneficia, vel non. Item an gaudeãt priuilegio clericali; & an teneantur deferre tonsuram; & incidenter tractatur de validitate matrimonij. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum a clericis in minoribus ordinibus constitutis, nec, & ipſi dimittunt beneficia ipso iure. 4.*
Si vero fuerint in sacris, matrimonium non tenet.
2 *Ordines sacri, dicuntur à subdiaconatu supra per excellentiam, alij etiã sint sacri, sed non illo modo.*
3 *Insta, isla dictio quid importet.*
4 *Statutum puniens delictum commissum intra 10. an. an comprehendatur, qui est in 10. anno?*
5 *Vxoris appellatione continetur illa, cum qua est facta copula carnalis, & illa etiam quæ per verba de futuro est desponsata.*
Clericus, qui accepit vxorem per verba de futuro, non perdit ipso facto beneficia, si per verba de præsenti, sic.
Beneficium primum tunc vacat per adeptionem secundi, quando ad secundum beneficiatus est plene translatus.
6 *Clericus, qui accepit sponsam per verba de præsenti, si ante carnalem copulã sponsa ingrediatur monasterium, adhuc non recuperat beneficia.*
7 *Clericus cõstitutus in sacris cõrabẽs matrimonij, ipso facto, ꝑdit beneficia.*

CAP. I.

1 **Si quis clericorum.** †Matrimoniũ ꝰcto ꝑ clericum existentem in sacris, non tenet; secus in minoribus; sed tñc eo gitꝫ dimittere beneficium. h. d. duo sunt dicta. ſm ibi, [Sed si.] Casus literalis. Dr hic, ꝙ si aliquis ℣. sacros ordines, vxorẽ ceperit, ad ecclesiasticã beneficia dimittenda; & ad vxorem retinendam compellãt. Si vero in sacris ordinibus ꝰstituti acceperint vxorem, eã dimittant, & pœnitentiã agant. Quod si facere noluerint, per sententiam suspensionis, & excõicationis compellant. Primo no. ꝙ sacer ordo impedit, & dirimit matrimonium ꝰhendum. Idẽ facit professio facta tacite, vel expresse in aliqua de religionibus ap-
2 probatis; & vtrũq; ꝓbatur clare in c. 1. de voto, li. 6. † Et no. ꝙ sacri ordines dãr subdiaconatus, & superiores, olim tñ subdiaconatus in primitiua ecclesia non erat sacer ordo; sed postea per ꝰstitutionem idẽ fuit statutum in eo, qd̃ in diaconatu, vt in c. miramur, de ser. non or. & c. a multis, de æta. & qual. & dr isti sacri ordines per excellentiam. Nã o ẽs ordines sunt sacri, vt no. gl. 32. dist. in fin. sed isti dicuntur sacri; quia magis participant de sacro corporis Christi, & transferunt ordinatos in sortem dñi, vt non liceat amplius
3 retrocedere, vt in c. cum ex eo, de elec. li. 6. Secundo nota ꝙ dictio infra

a ſ. a qñque excludit. vnde dr̃ gs. ſ. subdiaconatum, qñ adhuc non est promotus ad subdiaconatum. Et ex hoc posset argui ad statuta pu nientia certa delicta cõmissa. ſ. 30. annos, vt nõ comprehẽdat eos, q̃ sunt in 30. an. cũ statutũ sit pœnale & restringendum. Putarem tamen contrarium de propria significatione vocabuli; sed largo modo, ꝓt sumi mõ ꝑdicto, vt hic; & hęc larga ĩterpretatio est faciẽda ad pœnã euitãdã, g̃a fauores debent ampliari, & odia restringi, vt in regodia. de reg. iu. lib. 6. l. cũ qdã. ff. de lib. & posth. Tertio no. quẽ compelli ad agẽdũ pœnitẽtiã. Nã quemadmodũ peccatũ est publicũ, ita & pœnitẽtia dẽt esse publica. ad hoc c. 1. de spon. & vide quod
4 no. 26. q. 6. c. fi. vbi de mã. † In gl. 1. ibi, [Vacare intelligitur ipso iure, nõ. bene gl. ꝙ per ꝰctũ matrimonij, vacãt ipso iure beneficia clerici ꝰiugati, non ergo est opus renũciatione, vel priuatione; sed de fa
5 cto spoliabũtur. † Et circa hoc aduerte: Nã tex. iste, & similes, loquũ
b tur de ducentibus vxorem: & quia appellatione vxoris, b qñque ve nit desponsata, & tradũcta in domum, cũ qua est matrimonium ꝙ summatũ. 27. q. 2. c. genuit. Probatur ex verbis euangelij: Non licet hoĩ dimittere vxorẽ suã, quacũq; ex cã, excepta cã fornicationis, & tñ licitũ est dimittere p ingressum religionis; matrimonio non ꝺsummato. c. ex publico, de quer. ꝰiug. sed vxor nũcupatur ibi illa, cũ qua matrimoniũ est ꝓsummatũ, vt dicit text. in d. c. ex publico. Qñq; appellatur vxor ea, cũ qua matrimoniũ est ꝰctũ, intercedente tñ tantum ꝓsensu de pñti, vt in c. cũ initiatur. 27. q. 2. & c. fin. de spõ. duor. qñq; spõsa de futuro, venit appellatione uxoris, vt l. non sane. C. de bo. q̃ lib. & facit, qđ no. gl. in c. & si Christus de iureiur. in ver. nõ admittar. lõ dubitatur, qualiter appelletur vxor in materia no-
c stra, vt sic vacẽt beneficia ipso facto. c Io. And. & cõiter Doct. dicũt, ꝙ per ꝰctũ sponsaliorũ de futuro nõ vacãt beneficia. ipso facto, ar. l. ea q̃. ff. ad mun. vbi dr̃, ꝙ ea, q̃ tñ ꝛxit sponsalia de futuro, nõ mutauit domiciliũ. Itẽ qui ẽadmodũ p adeptionẽ secũdi beneficij non vacat primũ; nisi sit q̃s plene translatus ad ſm, vt in c. cũ in cunctis, de elc. & in c. cõmissa, eo. tit. li. 6. ita nec p ꝰctũ ſponsaliorum; cũ ad huc nõ sit plene translatus; & idẽ tenẽt do. de Ro. dec. 211. Itẽ, ꝓprie spõsa, nõ est vxor, sed ꝓmissa, vñ dr̃ a spõdeo spõdes, vt no. sup ru. de spon. & facit 30. q. 5. c. nostrates. Per ꝰctũ vero matrimonij per verba de pñti, vacãt ipso facto, ẽt copula nõ interueniente; ga exercuit actũ omnino ꝓriũ clericatui, & illa verè vxor est; nec dẽt hr̃e vxorẽ carnalẽ, & spiritualẽ. vr. n. p actũ ꝰriũ renunciasse beneficio, & habere illud pro derelicto, ꝙ ea, c ex transmissa. de renun. & c. cũ renũ-
6 ciat. 22. q. 1. † Sed dubitatur, q̃d si sponsa de ꝑsenti intrauit monasteriũ, anteq̃ esset cognita? Tenẽt Doc. ꝙ beneficiũ nõ recuperat clericus; qa semel vacauit per ꝰctum matrimonij, & bene loquitur. opus. n. est noua collatione. Nã ius semel extinctũ, amplius nõ reuiuiscit; licet cesset causa extinguẽs. 7. q. 1. c. q̃ periculosum. de cõsec. dist. 4. c. quæris. In ea. gl. ibi, [Et hodie nõ tenet.] dic vt ibi no. gl. Nã ibi possunt illa iura intelligi, vt habeat aliq̃d ab ecclesia in stipẽdiũ, nõ in titulũ; & sic ẽt possent hodie seruari illa iura, vbi ꝰiugati essent valde pauperes, & bonę ꝺitionis. † In gl. fi. ibi, [Priuãdi sunt
7 beneficijs.] Pondera bene gl. sentit. n. ꝙ si ꝰstitutus in sacris de facto ꝰhit matrimoniũ, priuãdus est pp delictũ, beneficijs suis. Et sentit, ꝙ opus est priuatione. ſ. per sniam; & sic ꝙ nõ vacãt ipso iure, sicut ꝙ tenuit matrimoniũ. Io. And. tenet, ꝙ ipso iure vacãt. ne isti sint meliores ꝺitionis; q̃ illicite ꝰxerũt, g̃ hi, q̃ licite. c. eũ q. de præb. li. 6. & c. nuper, de biga. Sed ipsemet Io. And. aliud sentit in c. Io. ſ. cod. vbi latius attingit hunc articulũ. ibi. n. licet p multa verba cõcludit
tria. Qñq; n. matrimoniũ nõ tenet ex defectu ꝙsensus, vt qa cleri ceus erat furiosus, & beneficia non vacãt, & hoc clarissimũ, qa non peccãt. Qñq; non tenuit ex defectu ætatis spõsæ. vel spõsi; & idẽ, qa ista sunt potius spõsalia de futuro. cap. i. de spõ. li. 6. Qñq; matrimonium nõ tenuit pp ordinẽ sacrum; & hoc casu dicit, ꝙ est priuandus beneficijs suis per sniam, nisi cum eo dispẽsetur; & põt ſm eũ eps dispensare, arg. c. sanè, 2. ſ. eo. Nisi ꝛxisset de facto bigamiam, vt
in c. nuper. de big. & sic ibi tenet opi. huius glo. & adde no. per Bar. d Brix. in q. q̃ incipit, clericus q dã; vbi ꝙcluditur, ꝙ si clericus ꝛxisset cum ꝙsanguinea, perdit beneficia; d qa quãtum in eo fuit, matrimonium ꝛxit. tñdet ipsẽ, ꝙ ibi ex alio defectu non tenuit matrimonium. ſ. pp ꝙsanguinitatẽ, unde clericus in minoribus ibi uoluit oĩno mutare uitam; sed in casu nõ, clericus in sacris, non potuit velle mutare uitã. Et ex his elicitur, ꝙ si clericus in minoribus sategit ꝰhere matrimonium, sed non tenuit ex alio defectu extrinseco, perdit beneficia. Et ibi gl. tenuit do. An. hic. ſ. ꝙ ꝰstitutus in sacris non fit priuatus, sed priuãdus. Et mouetur, qa cã priuationis elicitur ex
c. ꝙ a te, & c. diuersis. ſ. eo. qa alias nõ põt deseruire uxori, & beneficios; sed in ꝰstituto in sacris cessãt hæc rõ; cum matrimonium nõ teneat & cõpellatur dimittere uxorem. Ego tenerẽ aliã opi. ꝙ sit priuatus ipso facto, sicut si teneret matrimoniũ. Primo, quia uera rõ perditionis beneficij est tacita renunciatio, seu habitus pro derelicto, ꝙ causatur ex ꝰctu matrimonij. cum elegerit actum oĩno ꝓriũ clericatui; unde quantũ in se fuit, habuit beneficium ꝑ derelicto, ad hoc tex. in d. c. ex transmissã, & qđ no. Inn. in c. 1. de apostа. & d. c.
8 cum renunciãt. Itẽ præsupposito, ꝙ cã ꝺitionis esset illa allegata p d. An. nihilominus dicerẽ adhuc uacare beneficiũ, ipso facto. † Probatur per similẽ; p adeptionẽ scdi beneficij curati, uacat primum ipso facto; qa redditur impotẽs ad seruiciũ utriq;, ut in c. cum sin.

de pb. li. 6. & c. relatum, de cler. nõ resid. cum sim. etenim si qs adipiscitur ſm de facto, uacat primum ipso facto, ut in d. c. cum q. ad idẽ c. quãto, de translat. ꝓla. ubi eps trãsferens se, ꝓprio motu ad alia cathedrã caret habita, & ambita. ita in ꝓposito in odium ipsius, cui uoluit ꝙhere matrimonium carnale, cum no possit, debeat tñ esse ctus surgere ꝙ eũ, ac si matrimoniũ tenuisset. Ex ꝺictis habes, an, & quãdo ex contractu matrimonij clericus perdat beneficia sua. An autem, & quando perdat priuilegium clericale, Io. And. tractat in d. c. Ioannes. & ibi dicitur. Abbas.

ADDITIONES.

a ZACHA. ¶Dictio, infra. Adde, quod no. in apo. ad istum in c. ex parte num. 2. in ver. dictio infra, & ibi de dictione, circa, & citra, & circiter, infra de restit. spoliat.
ANT. FRAN. ¶Quid significet dictio ſ. vide Inn in c. audita, de excep. & plene p Old. cõ. suo 49. & adde ꝙ exponitur qñq; in fra. 1. post. vel sub, vt per d. Car. in pro. cle. in §. nec sane, & per eundẽ in clem. 1. in §. ꝓfatæ, de ſta monae
b SEB. SA. ¶Vxoris. Vide late per Feli. in c. tertio loco, colum. 1. cum seq. supra de præsump. vbi tradit, an maritus lucretur partem dotis vxore mortua lucretur etiam, quando est mortua sponsa? & nunquid proprie appellatione vxoris ueniat sponsa, tradit Iaſ. in l. Gallus, §. instituens, col. 4. ff. de lib. & posthu.
c ¶Ipso facto. Adde eundem fionsil. 74. 2. lib.
ZACH. ¶Adde Phil. Fran. in c. 1. nu. 4. & ibi in apo. Cel. in verſ. sed ipse Ioan. An. eod. tit. lib. 6.
d ¶Perdit beneficia. Adde Rom. consi. 365.

SVMMARIVM.

1 *Coniugatus non promouetur ad aliquos ordines ecclesiasticos, nec ad beneficia, nec Vicarius Episcopi. 2. nisi voluerit castitatem, & vnam tantum vxorem habuerit, intellige hoc de vxore, vt nu. 3. & 4.*
2 *Bigamus, idest ille qui habuit duas vxores, & ille, qui habuit vnam non uirginem, quare non potest ad clericatum promoueri.*

CAP. II.

1 **Sane.** †Cõiugatus ad administrationẽ, & ad ordinẽ ecclesiasticum, uel bñficiũ nõ ꝓmouẽt; nisi castitatẽ ꝓmittat, & nõ sit bigamus. h. d. Primo dictũ, ſcdo exceptio, ibi, [Nisi Casus literalis. Quia ꝰiugati ad ecclesiastica bñficia, ꝓmouebantur ꝑcipit Papa, ne de cætero clericus ꝰiugatus ad bñficia ecclesiastica, vel ad sacros ordines, uel ad aliquã administrationẽ admittat; nisi forte castitatẽ uouerit ꝓpetuã, & q unã tñ, & uirginẽ habuisset in uxorẽ.
2 Ber. † No. primo, ꝙ clericus ꝰiugatus, nedũ bñficia ecclesiastica, sed ẽt administrationẽ ecclesiasticã hr̃e põt. & puto, ꝙ p hoc uerbũ, ad
a administrationẽ, sit hic casus, ut nõ possit esse Vicarius Epi, a qđ tenẽt Doct. in c. i. co. tit. lib. 6. sed per alias rõnes. Dicunt. n. ꝙ cũ clericus ꝰiugatus non gaudeat priuilegio ecclesiastico, nisi in duobus, de quibus ibi, inter q̃ non reperitur ĩstud, non poterit promoueri ad hoc officium. No. ſcdo, qđ qñ clericus uouet ꝓtinentiam expresse; sic non tenẽt solũ ad ꝓtinentiã ex ꝰstitutione ecclesiæ; sed ẽt ex uo
3 to, qđ an sit uerũ generaliter, dicã in c. cum olim. ſ. eo. † Vltimo no. ꝙ ꝰiugatus, qui ꝛxit cum unica, & uirgine, põt promoueri ad ordines; dummodo promittat ꝓtinentiã, & intelligo uxore mortua, uel ꝓsentiente, prout no. in gl. 1. Sed quæro nunq̃d possit promoueri ad ordines minores? & dic ꝙ nõ, ut in c. fi. de tẽp. ord. li. 6. Vnde uerbum, sacros ordines, capitur hic generaliter, ut cõprehendat omnes ordines. Et idem dic de bñficijs, ut indistinctè nullum bñficiũ possit hr̃e in titulum: an autem dispensatiue possit hr̃e dr̃ in c. Ioannes. ſ. eo. In gl. 2. ibi, [Sequestrato mansionis cubiculo] Nunq̃d autem sufficiat separatio quoad lectum tñ; an debeat ꝛparare sequo ad habitationem, dic ut in gl. in c. eps benedictionem. 77. dist. & c. cõio. 31. di. Et gñaliter, an & qñ liceat alteri ꝰiugũ ĩtrare religionẽ,
4 dicetur in c. ex parte, de conuer. coniug. † In glo. fi. ibi, quidam dicunt, ꝙ non potest &c. hanc opinionem tenuerunt Goffi. & Host. qui multum in hoc instant, & probant leges ciiules; dicentes coniugatum non promouendum; nisi habuerit uxorem ex uirginitate non ꝰcubinam, in Auth. quomodo oportet epi. §. i. & in hoc multum instant. Sed opi. gl. nostræ, quæ infra subijcitur, communiter tenetur. & licet Ion. And. hic trãseat recì. d. Host. tamen glo. sua posita in c. unico, eo. tit. lib. 6. tenet cum opin. huius glo. & ibi uide latius. Idem sentit glo. in c. qualiter. 33. quæstio. 5. & in c. innotuit, de elec. optime facit c. tanta, qui fil. sunt leg. Nam fauore matrimonii, fingitur matrimonium a principio fuisse contractum, & sic est conformitas, & unitas inter istos. & multum mouet me in hac
b opin. ꝙ hæc irregularitas sit de iure positiuo, b quod no. in c. 2. de big. Ideo cum sit odiosa, & contrahatur sine delicto. & ex permissione Apostoli. debet fieri stricta interpretatio, no. Innoc. in c. ad audientiam, de homi. Iura ergo, quæ requirunt uirginitatem, tempore contractus, habuerunt respectum ad effectum, ut non dicatur corrupta per alium. unde hæc opin. satis est æqua, & attendenda

ADDITIONES.

a ZACHAR. ¶Non possit esse vicarius Episcopi. Adde, ꝙ potest esse vicarius episcopi habentis iurisdictionem temporalem, vt no. ibi in c. 2. col. 3. ver. quæro. nunquid laicus, & ibi Fel. num. 6. col. 4. ver. fallit primo. supra de iudi.
b ¶De iure positiuo. Adde Pet. de Anch. consi. 133. vbi ponit, an dispensari possit cum illo, qui cognouit uxorem, postquam commisit adulterium.
SEB. SAP. ¶Positiuo. An irregularitas sit de iure diuino, vide Fel. in c. fi. col. 2, ver. extra materiam, supra de maio. & obe. & in c. quæ in eccl. col. 6. ver. 2. conclu. supra de cõstit. vbi tangit, an papa possit dispẽsare in omni irregularitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

denda est multum loci ꝓsuetudo. † Et si vis scire, quare bigamus,
a vel corruptæ maritus, nō possit promoueri ad clericatum: [a] dic ꝙ clericus dēt esse minister Christi, i. sacramenti. Ideo indecens est illum promoueri, qui patiē aliquem defectum in aliquo sacramēto, sicut patiē ille, qui duxisset carnem suam in plures, vel habuit corruptam. Nā matrimonium est maximum sacramentum in ecclesia, vt in c. vt debitū, de biga. ꝓiunctio carnalis designat conformitatē, q̄ est inter Christum, & ecclesiā militantem p assumptionē carnis humanæ. vñ sicut fuit caro vnica, & pura: ita vnicum debet esse matrimonium, & purum ad hoc, vt Ecclesia rectè illam vnitatē possit ꝓfigurare, & de hoc uide latius in d. c. vt debitum, & p. glo. in c. qua pp. 27. q. 2. Est etiam in matrimonio coniunctio animorum, p quā designatur charitas, seu coniunctio in charitate inter Deum, & fidelem animam. Est ergo matrimonium maximum sacramentum, quia designat illas duas res sacras, de quibus s. dictum est.

ADDITIO.

a ZACHARIAS. ¶ Promoueri ad clericatum. Adde quod no. in apo. ad istā in c. 3. nu. 1. in ver. ordinum executio. infra de big.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus constituti, contrahentes matrimonium, priuantur bene ficijs; & recuperant, si qua bona dederint ecclesiæ. 2.*
3 *Castè viuere dicitur mulier, quæ transit ad secunda vota; & non perdit relictum sibi factum, cum conditione, si castè vixerit; nisi aliter senserit testator, vel communis vsus loquendi.*
4 *Donans aliqua bona alicui collegio, vel monasterio; si inde postea exierit, an & quo casu recuperet bona illa donata.*
5 *Oblatus alicui monasterio, dando se & sua, in tantum efficitur seruus illius monasterij, vt non possit transire ad strictiorem religionem.*
6 *Monachus fugitiuus, quicquid acquirit, acquirit monasterio, de quo aufugit; & abbas potest ipsum vendicare cum omnibus bonis quæsitis. 7.*
8 *Monachus ingrediens religionem strictiorem, vel factus Episcopus alterius ecclesiæ, recuperat bona patrimonialia in primum monasterium translata, & alteri acquirit.*

CAP III.

1 **Quod à te,** † Si clericus in minoribus beneficiatus, matrimonium contrahit, priuatur beneficio; & quod dedit ecclesiæ, sibi restituitur. h.d. & in hoc vltimo est casus no. & multū alleg. Communis diuisio. Secunda ibi, [Id volumus] q̄ subdiuiditur in duas partes. Secūda ibi, [Sane] Casus litera. Quidā clerici in minorib. constituti, accipiebant vxores, dicentes ꝙ nō poterant continere. q̄ritur, vtrum debeant beneficia retinere? Rñdet Papa, ꝙ sunt beneficijs ecclesiasticis spoliandi; qa carnalib. desideriis, & diuinis officijs; & hæc fuit vna causa, quare clericis fuit indicta ꝓtinentia. Ad idem c. diuersis fallacijs, ī. eo. tit. Sed o no. ꝙ coniugatus dē immundus respectu diuinorum. Et facit rō tex. ꝺ clericos orientales, vt non sint ita mundi, & ita diuinis intenti, quemadmodū cleri
a ci occidentales legitime continentes. [a] † Vltimo no. ꝙ conferēs
2 tpe ingressus aliqua bona collegio, pōt inde recedēs, illa repetere, ad idem l. 1. ff. de colle. illi. & an hoc sit verum in distincte, ī. subijciā cum glo. In glo. super ver. [Valentes] in fine no. bñ gl. iuncto tex. Ex qua collige, ꝙ consuetus peccare, difficulter a peccato abstinet. vñ alibi dicit tex. pulchre: Humanæ naturæ est ꝓsueta, summa affectione diligere; & abhorrere q̄ in desuetudinem abierunt. 23. q. 6. c. fi. Et habes vnum modum, ex quo difficile seruatur continentia. f'm collige ex c. ecclesiæ princeps. 35. dist. videlicet pp delitias, & cpu-
3 las, ad idem c. a crapula, de vi. & hone. cler. † In glo. 2. ibi † Castitas est cum propria vxore.]no. bene glo. & habes tex. valde no. in c. Ni cena, hic alleg. & non est alibi ita tex. expressus, & alleg. istū tex. Bar. in l. mulier, §. cū proponebat. ff. ad Treb. ad q. vt vxor non perdat re
b licium sibi factum, si caste vixerit, transeundo ad secunda vota; [b] ni si aliud senserit testator, seu aliud habeat cōis vsus loquendi; & idē no. Bar. C. si secundo nup. l. 1. & facit ibi tex. cum authoritate sua, sed aperte probat in d. c. Nicena. Nam Græci coniugati castitatem seruant; alias non possunt fungi sacerdotio, cum comparent Diis, & Angelis, rōne officij sacerdotalis, c. cum ex iniucto, de hære. Possēt aliter rndere ad tex. ꝙ qñ frequenter etiam cum vxore pecca tur, vñr immundi ad ministranda sacramenta. Et an & qñ peccet maritus, cubādo cum vxore, vide 13. dist. c. nerui. 33. q. 4. c. vir cum propria vxore, & ibi in summa, & glo. valde not. q̄ ponit quatuor causas, ex quib. vir non commisceatur cum vxo. 32. q. 1. c. quicquid. dico plene super rub. de sponsa. Et in fi. glo. Boati. ponit hic viij. cās, quare clerici se continere debent. Prima, quia debent pacare Deū orationibus, & non possunt pacare, nisi ei placeant. 3. q. 7. c. in graubus. placere autē non possunt, si carnaliter viuunt. Secunda, quia Deus spiritus est, iō ipsi Deo dediti, spirituaIiter, non carnaliter, viuere debent. Tertia, quia sunt sōdales Angelorum: seruiunt enim Deo, cui & illi deseruiunt. Quarta, quia intendunt generationi spiritualiꝫ ideo spiritualiter viuere debent. Quinta causa, cū sancta ministrent, sancti esse debent: vñ dicit Deus, Sancti estote, qm̄ ego san
ctus sum. 82. di. c. plurimos, & c. sequ. Sexta, cum alios mundent, t
q. 1. c. ipsi sacerdotes, debent ipsi esse mundi. Septima, qa habēt ipō sam. s. lapientiā, seu Dei ecclesiam. Octaua, & ultima, vt ex toto sint ipsius Dei, & non diuisi nam coniugati sunt diuisi in duo, vt in c. di
uersis. prælle. Et istæ rationes satisfaciunt, vt & orientales clerici debeant seruare continentiam; non tñ peccant non seruādo. c. cū olim, ī. eo. Per hoc dico, ꝙ licet clerici redderent meliores, seruando contientiam; tñ si contraherent coniugia licita, non peccarent
4 per d. c. Nicena, si constitutio ecclesiæ non obuiaret. † In glo. fi. no. hanc gl. vsq; ad fi. ad quam quotidie fit remissio, & ponit quatuor
c solutiones satis subtiles. Prima sol. ꝙ si sua sponte recedit, [c] nō recuperat bona; secꝰ si cū authoritate superioris, &c. Gl. improbat hāc sol. quia iste clericus, de quo hic, sua culpa recessit ab ecclesia; & ni hilominꝰ bona sua recuperat. hæc impugnatio gl. cōiter impugnat a Doc. quia si clericus in minoribus non valet continere, licite ꝓhibet matrimonium; immo est cōsilium Apostoli, vt quisq; habeat sua, si aliter fornicationem vitare non potest. 28. dist. c. de his. Ire si ecclesia retineret istius bona, compelleretur indirecte ad desistendū a matrimonio; quod fiendum non est, cum integritas corporis debeat persuaderi, non aūt imperari. 32. q. 1. c. integritas. & ideo hæc prima solutio, satis potest saluari in casu suo, vt ī. dicam. Secūda solutio est, ꝙ aut donatio fuit facta tpe ingressus, aut sine aliquo ingressu. Primo casu, reuocatur donatio, reuocato ingressu, vt hic, & in concordan. secundo casu non. Et no. bñ hanc sol. ex qua colligę, ꝙ donans bona sua alicui collegio, & collegium intrās, vī donasse intuitu ingressus. Tertia sol. est, ꝙ de misericordia fit restitutio bonorū; secus de iure stricto. Contra hanc sol. facit iste tex. qui nō vult verbo sapiente indulgentiam, immo potius ꝓrium, dum dicit, [Recta via debent redire &c.] & maxime hoc innuit verbū, debet. q̄ ex proprio significatu importat necessitatem, vt no. gl. in cle. attendentes, de sta. reg. per Bart. in l. 3. C. de pig. Quarta & vltima sol. distinguit inter collationem bonorum expresse factam, & tacitā, vt primo casu non sit locus receptioni; secundo sic, & ita gl. videtur intelligere istum tex. Sed certe hæc lec. non congruit litteræ, q̄ loquit de expressa collatione, vt patet ibi, aliqua contulisse nosc untur; sed certo casu ista est bona consideratio, vt ī. dicām. Host. hic & Ioan. And. post eum distinguit ꝙ aut q̄ritur de ingrediente religionem, aut ecclesiam secularem. Primo casu, si non fecit professionē, cuia bona recuperat inde recedēs, ar. c. super eo, & c. statutimus, de reg. Si vero fecit professionē, tunc si recessit licite, recuperat bona, vt hic, & in c. ex transmissa, de renunc. cum si. secus si illicitè, puta fine superioris licentia, arg. c. licet. de reg. De ingrediente ecclesiā secularem dicunt, ꝙ aut tacite bona sua transiuerunt in ecclesiam, & illa recuperat, inde recedendo, ar. in d. c. ex transmissa. dicit tñ Ioan. And. & bene, ꝙ nō videt, qūo bona clerici secularis tacite trāsiūt in ecclesiam; cum in eis non habeat locum auth. ingressi. C. de sa
cros. eccl. q̄ dicit, ꝙ cum sint capaces bonorum, remanserunt eis penes eos; nisi de facto aliud fuerit obseruatum. Si vero bona contulit expresse, tunc de misericordia illa recuperat, si non haber, vt
d viuat, [d] secus aūt de iure stricto, faciunt iura & pro, & ꝺ allegg. in gl. sed certe hoc potest reprobari per istum tex. vbi expresse fuit facta donatio; & tñ reuocatur, nec apparet de aliqua misericordia; & in hoc multi multa dicūt. Sed vt clare habeas materiam, expedit pre
5 aliquos casus. † Primus qñ quis intrauit religionem, & non fecit
e professionem: & in hoc considera, quia aut non fecit professionē, quia fuit oblatus dādo se, & sua plene monasterio; & iste amplius non reuocat. est. n. quasi seruus monasterij; ideo vt dicit glo. in extr. lex continentiæ, 27. q. i. in glo. super ver. professi, ꝙ non potest inde recedere, etiā cā strictioris religionis, ꝙ est ualde sin. si est uerum. Arch. tñ ibi transit. Sed uide quod dico in c. in præsentia. de proba.
Nam posset æquiparari quoad casum nostrū alteri monacho, de
6 quo ī. dicam. † Aut non fecit professionē, quia ibi est mortuus, est no. dubium, vtrum bona debeant redire ad hæres sanguinis, aut ad monasterium, de quo in auth. ingressi, præal. & c. ī. principia. & dic, vt ibi. Aut professionem non fecit, quia inde recessit; & contdera, ꝙ aut donauit omnia bona sua expresse, & in dubio vī donatōne personæ; quia non est verisimile, ꝙ spoliasset se omnib. bonis non transeundo; ideo reuocat recedendo, facit quod in simili no. Bar. in d. auth. ingressi. Vī. n. donasse cā mortis; vñ tali mortē nō sicuta per professionem, pōt reuocare, sicut seruatur in donatione facta cā mortis vt l. nō omnis. ff. si cer. pet. Si uero donauit aliquā tunc

ADDITIONES.

a ¶ Continentes. Adde ꝙ ideo consuluit Bal. consi. 263. 3. lib. ꝙ non gaudēt oniē tales eo. priuilegio, quo ccidentales. Ber.
b ZACH. Transeundo ad secunda uota. Adde quod nota. in apo. ad istum in c. vt clericorum, num. 5. in apost. in uer. casta uixerit, ubi limito hoc dictum, supra de uita & hone. cler.
c SEB. SAP. ¶ Recedit. Quando recedens de collegio recuperet bona sua, quæ cōtulerat, tradit remissiue Fel. in c. cum dilecta, col. fi. ver. quid autem si uxor, supra de rescrip.
d SEB. SAP. ¶ Vnde uiuat. Vide quod scribit dom. Abb. in c. de hoc, paulo ante finem, infra, de simo. & Car. consi. 21. incip. quidam nomine Laurentius, & in consi. 30. incip. quidam frater.
e Non fecit. Adde Cal. in pluribus suis consilijs de regularibus.

tunc vī donasse non cā ingressus, ar. eorum, q̄ no. in c. beneficium, de reg. iur. lib. 6. & c. constitutionem, eo. tit. & lib. Tacite vero bona hmōi non transeunt in monasterium, sed manent penes eū; ex
a quo non est professus, vt d. c. bñficium. Secūdus casus a est, qñ intrauit monasterium, faciēdo professionē, quo casu ꝓsidera, ꝙ aut professio non tenuit, aut sic. Primo casu bona, q̄ tacite trāsiuerūt, redesit ad personam suam; & hoc casu serua vltimam sol. gl. qa accessorium sequitur suum principale. Aut expresse ꝓulit; & si credebat professionē tenere, reuocat illa bona; quia vī cā mortis mū danæ donasse, vt ꝺ. dixi, & bñ facit l. si pr. C. de hær. inst. vbi patet, ꝙ si instituo aliquem, credendo illum filium meum, auferunt domū illi bona, si constat eum non esse filium. Si vero sciebat professionem non tenere, non reuocat; quia vī in oēm casum donasse, arg. cuius p errorem, ff. de reg. iu. & hoc voluit Bar. in d. auth. ingressi. Et de facto accidit ista qō hoc anno in hac ciuitate. Si vero professio tenuit, aut inde egreditur pp peccatum suum, ut quia colloca tur in alio monasterio ad agēdum pœnitentiā, & dātur bona ſcdo monasterio, quoad usumfructū, uide tex. cū gl. no. ī. c. de lapsis. 16.
q. Sed post mortē naturalem ususfructus redibit ad primū monaſterium, & ꝓsolidabitur cū proprietate bonorū, ut ibi. † Aut inde
7 egredit capiendo fugā; & bona non recuperat, immo quocunq; acceſſerit, pōt abbas eū vendicare cum omnib. bonis per eū acq̄ſi
b tis. 18. q. 2. c. abbates. Ex quo no. ꝙ quicquid acq̄rit monachus, etiā
c fugitiuus, b acquirit monasterio, quātumcunq; sit in partib. remo
tis, vt in d. c. abbates. Aut ī inde egredit licite, puta transeundo ad monasterium strictius; vel promouetur in ꝓlatū alterius ecclesiæ; & tunc est pulchrum dubium, quid de bonis, q̄ transiuerant in primam monasterium. Nā aliqui moderni uolunt, ꝙ debeant remanere penes primum monasterium, seu ecclesiam, pro quo prima fronte vī tex. pulcher in c. 1. 18. q. 1. Alij dixerūt indistincte, ꝙ bona debēt cum persona trāsire & ꝙ illud c. vnicum, pro eodit in bonis acq̄ſitis industria monachi; qa illa remanent penes primum monasterium, secus in patrimonialibus; qa illa vīr semper accedere ad p
8 priam monachi; licet expresse fuerint collata, tpe ingressus, rōne ꝺdicta; & hanc fi. opi. tenuit hic consulendo d. Car. sed Pet. de Peru
c sio tenuit primam, & q. aliās fuit ardua in facto. c Mihi multum placet hec opin. secunda. f. ꝙ bona patrimonialia sequant personā, arhic, & d. c. ex transmissa, & l. i. ff. de colle. illi. Item adduco subtiliter in ar. tex. illius c. 1. vbi dī, ꝙ monachus factus Epūs, pōt adire hēditatem paternam sibi delatam, quam acq̄rit episcopatui, & nō primo monasterio. Ecce ergo, ꝙ illa spes succedendi patri, q̄ trāsiuerat in primum monasterium, iuxta no. per Innoc. in c. in præsentia. de probatione, sequitur personā monachi. Hoc aūt intellige, qñ donatio fuit facta tacite, vel expresse, ita ut ex coniecturis appareat, ꝙ rōne ingressus fuit facta; puta tpe ingressus: sed ubi non habita rōne ad ingressū, puta quia longe ante ingressum uel subsit alia coniectura, non sit reuocatio; licet trāsferatur inde persona; nisi de misericordia, & hoc casu serua tertiā sol. glo. qa non possunt dici hæc bona accedere p
9 sonæ pp diuersitatē tēporū, argu. c. dudū, de puer. ꝓuig. Tertius casus principalis est in clerico seculari, vel in laico intrāte ecclesiam secularem; Et de bonis laici oblatis tali ecclesiæ, vide glo. in d. c. ut lex. Et satis puto, ꝙ in bonis istorū posset fieri in effectu p cedēs diffinitio. Si. n. sunt accessoria ad personā tacite uel expīste, possūt reuocari, de recedēte persona, ut hic, & d. c. ex trāsmissa, & d. l. i. ꝺ colleg. illic. secus ubi nō essent accessoria ad personā; nisi de misericordia fieret restitutio. Et hæc nota, quia sæpè accidunt, &c. Abbas.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Secundus casus, vide si sit in auth. ingressi. col. pen. C. de sacrosanc. ecc.
b ¶ Fugitiuus. Adde Per. de Anch consi. 310. Ber.
c ¶ Ardua in facto. Adde, ꝙ Ant. de But. consi. 76. incip. monialis sanctissimæ uitæ, tenet bona remanere primo monasterio, dato usufructu secundo monasterio, ne illi fit onerosa; & videtur æqua opin.
ANT. FRAN. ¶ Circa hoc, si monachus, vel monialis facit transitū ad aliud monasterium strictioris regulæ, cui applicentur bona quæ forsan erant apud primum monasterium, uide ea quæ habentur in c. in præsentia, de prob. & in auth. ingressi, C. de sacrosan. eccl. uide quę plene no. in c. licet, de reg. & Bal. in Li. C. com. de ma. & eundem in l. cum adoptiuis, in 5. col. C. de adop. & satis placet ea opi. ꝙ bona tanquam accessoria ad monachum, seu monialem, debeāt ipsum sequi. Ad quod etiam uide Bar. in l. si communis. in fi. ff. de ſtip. ſer. ne ipsum monasterium ad quod facit transitum, patiatur damnum ex illius ingressu, de quo uide per Ang. Pau. de Cast. & Alex. in l. cui fundus, in §. j. in fi. ff. si cer. pet.

SVMMARIVM.

1 *Clericus constitutus in sacris, qui de facto contraxit matrimonium, peracta pœnitentia, potest ab Episcopo restitui; etiam ad beneficia; si vero occulte contrahit, non indiget indulgentia, facta pœnitentia. 2.*
3 *Clericus in sacris cōtrahens matrimoniū, ipso facto est suspensus, nō illa suspensione q̄ inducit irregularitatē celebrādo, sed tāquā notorie criminosus.*
4 *Clericus in sacris, magis peccat contrahendo matrimonium, quàm committendo adulterium.*
5 *Clericus contrahens nuptias, vel tenens concubinas, debet carere officio & beneficio.*

CAP. IIII.

1 **Sanè,** † Peracta pœnitentia dispensant Epi cum sacerdotibus, q̄ matrimoniū de facto ꝓcerunt. h. d. Casus literalis. Qui
dam sacerdotes ꝓcerunt nuptias, q̄ potius contubernia sunt dicēda; pp quod ecclesijs suis fuerunt spoliati. q̄ritur, vtrum possit Epūs cum talibus dispensare? Rndet Papa, ꝙ post longam pœnitentiā, & vitam laudabilem, continentes possunt per Epm ad officiū suū
2 dispensatiue restitui; & eius executionem habere. ß. † Primo not. argu. optimum, & quasi expressum in tex. q̄ clericus in sacris, ꝺhendo matrimonium a de facto, pdit executionem officij sui; & sic vī ipso facto suspensus; adeo ꝙ nisi ex dispēsatione, amplius officium exercere nō pōt. Et intelligo, ꝙ est suspensus non illa suspensione, q̄ inducit irregularitatem in celebrante; & qa hoc nullibi expresse cauetur, & sic stat c. is qui, de sent. ex comm. lib. 6. sed est suspēsus, sicut qui libet notorie criminosus. c. fi. s. tit. j. & de tēpo. ordin. cap. fi.
3 † Secundo no. casum, in quo epūs dispensat, & si teneas hoc peccatum esse grauius adulterio; dic ꝙ ideo Epūs dispēsat, quia reperitur in hoc expresse concessum: alias secus, vt in c. at si clerici, de iud. Et licet hic sint opiniones, an grauius peccet ꝺhendo matrimonium de facto, an committendo adulterium: ego crederem, ꝙ grauius peccet ꝺhendo matrimonium; quia vī hoc casu apostatare, & colligitur ex maioritate pœnæ. Nam & mulier, & filij inde nati efficiūt serui ecclesiæ, vt in c. cum multæ. 15. q. fi. quod non contingit in adultera, nec in filijs suscepti s de adulterio, vt ibi no. & dixi in c. 2. s. tit. j. In dubio colligimus maioritatem delicti ex acerbitate pœnæ. 24. q. i. c. non afferamus. l. respiciendum. fl. de pœnis. Qñq; in fallit hoc arg. vt l. aut facta. in fi. ff. de penu lega. & no. in c. latorem, &
4 c. admonere. 23. q. 2. † Vltimo hic opp. de c. fi. de tēp. ordin. vbi nulla requirit dispensatio. dicunt doct. ꝙ aut crimen est notorium, & habet locum quod hic dī, aut occultum, & procedit ꝺ nū. Et not. bene hanc solu. quia ille tex. expresse non loquitur in casu nostro. Et ex hac solu. habes, ꝙ si clericus occulte ꝺhit. non indiget indul-
5 gentia post pœnitentiam. † Et vide ad materiā bonū tex. in c. decernimus. 28. dist. vbi dī, ꝙ ꝺhens nuptias, vel tenens concubinam, caret officio & beneficio, quem tex. no. bene. Extendit. n. c. ex parte A dæ. de test. & dat intellectum ad istum tex. & sic intelligo. Innoc. & Hostien. & nimis generaliter loquuntur. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Contrahendo matrimonium. Adde Feli. plene in cap. ita nos, col. 3. versic. in tex. ibi, pro periurio, supra de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus, perdunt beneficia, si contrahunt matrimonium; si vero illa habuerint post matrimonium contractum, non auferuntur ab illa, qui contulit, sed a superiore.*
2 *Clerici beneficiati, qui non dixerunt officium, an teneantur ad restitutionem fructuum.*
3 *Papa promouendo, vel eligendo inhabilem, videtur cum eo dispensare; si superior uero non.*
4 *Dispensatio facta a Principe sine causæ cognitione, valet; facta ab inferiore à Principe, non.*
5 *Conferens beneficium, non potest ipsum reuocare, si collatio sit facta inhabili, sed superior reuocabit. Intellige, nisi conferens beneficium, fuerit Papa, per ea, quæ dicuntur supra nu. 2.*
6 *Contractus initus cum ecclesia non potest per partem, quæ cum ea contrauit, retractari: sed ipsa ecclesia potest approbare, vel improbare; quia de eius fauore agitur.*
7 *Contra factum proprium, an quis possit venire, vide hic remissiue.*

CAP. V.

1 **Diuersis fallacijs.** † Clericis minoribus beneficiatis, qui matrimonium ꝓcerūt, beneficijs spoliantur. h. d. Vel sic, & punctius. Auferenda sunt clerico beneficia, q̄ habebat tēpore ꝓctus matrimonij; collata vero postmodum scienter p epm, per eundem auferri non possunt, sed p superiorem h. d. Diuiditur. Nam primo narrat factum, quod secēdo improbat ibi. [Cum ergo,]dūm rōnes reddens, & illud per diœcesanum corrigi mandat, vnum casum excipiens ibi, [Nisi.] Casus literalis. Quidam clerici ꝓcerunt matrimonium; nihilominus beneficia ecclesiastica retinere contendunt. q̄ritur quid iuris sit? Dicit Papa, cum ergo vir cogiter, qūo placere possit vxori; & ideo circa ea, q̄ Dei sunt, minus valeat cogitare; quia quasi in duo diuisus, plenam sui non habeat potestatem: vt ergo ei, a quo stipendium recipit, plenius famuletur, mandat Epō Nortuicen. ꝙ hmōi clericos ec clesiasticis beneficijs debeat spoliare, appella remota; ꝑsertim cū ecclesiasticarum rerum substantia p tales soleat perire, nisi ipse illis scienter contulerit beneficia; & tunc non per ipsum, sed per suum superiorem spolient beneficijs eisdem. B. Primo no. ꝙ coniugatus non potest perfectè tendere in vitam contemplatiuam: oportet. n. eum esse actiuum circa vxorem, & rem familiarem. nā multa sunt onera matrimonii, quib. cōsideratis, inq t Apostolus, Si talis est cā viri ad vxorem, non expedit nubere. 32. q. 7. c. omnes caulationes. Et ex hoc infertur, ꝙ cum studium alicuius sciæ requirat hoīem totum, & contemplatiuum, non valet coniugatus vacare studio. Vnde, vt narrat Hiero. ꝺ Iouinia. Cicero post repudium Terentiæ rogatus ab Hircio, vt suam sororem duceret in vxorem, nequaquam annuit, dicens se non posse vxori pariter, & philosophiæ operā dare, quod not. Secundo no. duas causas, quare clericus coniugatus non potest habere beneficium ecclesiasticum. Prima, quia nō pōt

perfectè

Universidad de Deusto
Biblioteca

persecte famulari, cum non habeat ex toto sui corporis potestatē. Secunda, quia amore filiorum, & coniugis, ecclesiarum subsidia solet per tales dilapidari, vide i.q.3.c. pervenit, vbi dixit gl. q Epi efficiuntur cœci in dispando bona ecclesiæ, amore nepotū; fortius amore filiorum efficerentur oīo cœci, si essent legitimi, & naturales. Tertia cā colligitur ex c. quod a te, §. eo. Nam coniugatus reputatur immundus, respectu obsequii spiritualis, cū intendat carnalibus desiderijs. Et adde alias cās, quas dixi in d. ca. quoda te. Tertio not. ibi, [Plenam sui &c.] quod non solum vxor dr nō habere potestatem sui corporis, sed et maritus. ad hoc c. non det, de cōsang. & affin. Nō. n. iudicantur ad imparia maritus, & vxor, quoad onera matrimonij. c. quanto, & c. gaudemus, de diuor. Versatur enim in matrimonio mutua seruitus, & mutua possessio: vnde q possidet, possidet, §. de resti. spol. c. ex transmissa, & c. ex conquestione,
2 eo. ti. † Item no. ibi, [A quo stipēdiū &c.] q clerici beneficiati, dicūtur stipendiarij Dei; & datur eis stipēdiū rōne famulatus. Et ex hoc pōt adduci hæc litera multū strictē pro opi. Cal. in c. j. de celebrat. miss. vbi tenuit clericos teneri ad restitutionē fructuū beneficio-
a rum, [a] qui cessauerunt a diuino officio; licet aliqui ꝺ, vbi latius dicā. Sed hęc litera pōt adduci in arg. mō predicto. Videtur enim eis bñficia collata ob certā cām, f. vt famulent Deo; ergo cā cessante cōpetit repetitio. ff. & C. de ꝺdi. ob cau. p totum. Hāc tñ opi. non firmo, sed dicam, vbi §. remisi. † Vltimo potes notare, q Eps non pōt clericos coniugatos reddere capaces bñficiorū. Nūquid aūt possit aliquo casu dispensare, dicam in c. Io. j. eo. vbi cōiter tenetur, q
4 dispensat in minoribus bñficijs, vt ibi latius. † Et illa opi. præsuppositā, collige ex tex. vnum bonum dictum, q superior exercens actum cum subdito ꝺ legem, eo casu, quo dispensare pōt, non vī in dubio
b dispensasse, [b] Inno. tñ tenuit ꝺ, sed primum ipse tenuit in c. ueniens, de fil. presb. v. Sed ꝺ hoc pōt op. de no. in l. quidam ꝺsulebant. ff. de re iu. & l. Barbarius. ff. de offi. præsi. Sol. sentit hic Hostien. q aliud in principe, aliud in inferiore, cui ex gra permittitur dispensatio. Et placet in effectu hæc sol. & declara eam sic, In dispensatione
c principis necessario non requiritur causæ cognitio, q sed sufficit ibi sola voluntas, vt no. Inn. in c. cum ad monasterium, de sta. reg. Ideo est, qualitercunq; pateat de voluntate principis; & satis dr patere, si sciens inhabilem, eum promouit ad officium sibi legibus interdictū; sed in dispēsatione inferioris regit necessario causæ cognitio. Nā dispēsare: ē diuersa pētare, vñ ex ꝓprio significatu vocabuli, dispensatio vī ꝓcessa, cā subsistente, & cognitione p̄cedente. An aūt expediat sic dispensare, vide bo. gl. 1. q. 7. c. requisitis. §. nisi rigor. & per Inn. in d. c. cum ad monasteriū. Si ergo iste, cui ꝓcessa est dispēsatio, non adhibuit causæ cognitionē, non pōt dici dispensatio, sed dissipatio; & dēt tunc reuocari per superiorem: vt hic; & ille est puniendus, quia fecit actum contra legem in casu non permisso. De quo uide plene, quod leg. & no. in c. at si clerici. §. de adulteriis, de iud. & vide quod no. in c. 2. de schis. f. vbi plene no. an & qñ videat dispensare superior, veniendo ꝺ legem. Et sic ex his aperte aperitur intellectus huius c. Nā pīsupponēdo, q eps potuisset hic dispētare; tñ ex quo nō egit dispētare, nec adhibuit causæ cognitionē; nō ua
5 let talis collatio. † Sed tūc remanet dubium, quare ipsemet nō possit talem collationem reuocare, ex quo viribus non subsistit; hoc examinatur in gl. ma. potes tñ dicere, prout hic sentit Hostien. q ex quo potuit dispensare: licet dispensatio non teneat quoad superiorē, quia non seruauit seruanda; ipse tñ cōtrauenire non pōt; quia quantum in se est, actum approbauit; & tene mēti semper hāc sol. quia facit ad multa. Indignū enim est reprobare mores illius, quos quantum in se fuit, approbauit semel. ad hoc l. si vxor. ff. de adul. 32. q. 5. c. horrēdus. 4. q. 3. c. si quis testibus. Potes addere aliū notabilē intellectum, videlicet q hæc dispensatio nō tenuit quoad superiorem; vnde nullitas hæc insurgit fauore tertij, quo casu non pōt is, q actum explicauit, fundare se ad irritationem actus sup iure tertij, ad idem l. si creditorib. C. de ser. pig. da. ma. & optime facit tex. 12. q.
6 2. c. si qua de rebus. † & quod no. gl. in c. 1. ne se. vac. Vbi singulariter hī, q recipiens rem ecclesiasticam ex ꝺctu emptionis in fauorē ecclesiæ, nullo mō pōt allegare nullitatem ad retractationē actus; sed ipsa ecclesia, de cuius fauore agitur, pōt actū approbare. vel im probare. Ex q bus habes succinctē duos intellectus ad fi. huius text. Tertius intellectus est, vt sit ī odium. & opprobrium epi, vt factum suum emendet p superiorem, sed p̄cedentes sunt notabiliores. In glo. j. in fi. & hoc dictum gl. non est verum. Nā eps, & quilibet prælatus, habens iurisdictionem ꝓtentiosam, seu spiritualē, est simul actiuus, & contemplatiuus. Actiuus est, inquantum intendit saluti proximorum. Contēplatiuus vero inquātū ꝓtemplatur Deum, & superiora. Vnde Moises, qui fuit Deo coniunctissimus, fuit actiuus, & ꝓtēplatiuus. Nam certo tpe ascendebat in montem ad ꝓtēplandum: reliquim vero expendebat ad salutem proximorū, de quo in c. nisi cum pridem, de renun. facit, qđ no. in c. licet, de reg. Vñ Ioan. An. aliter intelligit. Dicit. n. q p cytharam designatur vita actiua, seu laicalis, vt ēt dicit glo. & hoc quia cythara dr instrm habens plures chordas, & sonum valde clamosum, ideo designat vitam laicam, multis moribus, & occupationibus deditam. Psalterij vero, qa est instrm, habens sonum tenuem, & exilem, designat vitā clericalem, seu ꝓtēplatiuam, q̄ est multum situatis, & quieta. Sēsus ergo

literæ est, q in coniugato ista non bene ꝓcordāt, qm coniugatus; pp immunditiam suā, & alias rōnes, de quibus hic, nō est aptus ad seruiendū ec clesiæ; & sic ad ducendā vitā clericalē, sed in clerico nō coniugato, ista duo bñ ꝓcordant. Nam clericus quantum in se est, dēt esse actiuus, & contemplatiuus, Nā si bñ loquit ꝓdicando, & non operatur, comparat cytharæ. si vero bñ operatur, & non loquitur, æquiparatur psalterio; & ideo alibi dicit tex. q sancta ruffinianus
7 sibi sōli: prodest. 2. q. 7. c. sancta. † In glo. super verbo, [Non per te] fi. No. gl. p intellectu istius brochardi. cū quærit, nunqd qs possit
d venire ꝺ factum proprium, [d] de quo plene per Io. Cal. in c. si qs. de re. ecc. non al. per Bar. in l. post mortē. ff. de adop. distingue plenius, vt ibi no. & quoad intellectum c. nostri. quare iste non potest venire contra factum proprium, dic vt supra dixi.

ADDITIONES.

a ¶ Ad restitutionem fructuum beneficiorum. Adde Bal. idem tenentem in l. i. de prin. C. de his quib. vt indig. l. Nesennius. ff. de excu. tut. & in l. fi. & ibi Ang. C. vbi pup. edu. deb. & ista est vera, & communis opi. secundum Fel. in c. postulasti. col. 1. o. ver. & scias, q si clericus, supra de rescrip. quod est contra illum in c. 1. de celeb. miss. & per eū alle. vbi Deo duce respōdebimus eius obiectis.
b ¶ Dispensasse. Adde Oldr. late conf. 325. vsque ad 332. Ro. cōsi. 306. & 307. dec.
c ¶ Causæ cognitio. Nota, q si Papa ex certa scientia promouet inhabiles, videt dispensare, inferiores autem hoc non faciunt, sine causæ cognitione, istam opin. tenuit Bar. in repe. l. Barbarius, in 8. col. ver. sed quid si Papa, ff. de off. pri. & Abb. in c. cum in cunctis. §. inferiora, ver. ante episcopi, & c. innotuit. in 2. col. ver. si autem. & in c. quisquis. in 2. no. supra, de elec. & in vno istorum locorum dixi conferre pulchrum dictum Inn. in c. veniens. infra, de fil. presb. vbi dicit, q non potest haberi pro legitima dispensatione temerarium factum inferiorum, quod est ualde no. vide tex. meliorem de iure. in l. idem Vlpianus. ff. de excusa. tut. & eneas de Fal.
d ¶ Factum proprium. Adde Fran. de Are. cōsi. 114. Pet. de Anc. consi. 209. Ber. SEB. SAP. ¶ Factum proprium. Vide Alex. in consi. 127. col. 3. in 1. vol. Iason. l. si donatione. col. pen. C. de colla. post Alex. ibi. col. 6. & remissiue per Fel. in c. 2. in 3. col. supra. de excep. & vide casum, in quo licet contrauenire, per Cur. in consi. 13 5. col. 3. vbi ponit de rege, qui alienauit in præiudicium regni; potest enim contrauenire, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Validitas actus pendet a loco vbi fit, non ubi habet exerceri.*
2 *Sacerdos græcus, non potest habere ecclesiam inter latinos; si vult observare mores patriæ suæ, scilicet accipere vxorem.*
3 *Sacerdotes græci quare non ligantur lege canonica in hoc, quod non possint esse coniugati.*
4 *Lex generalis potest a certo genere personarum recipi, & a certo non, & non recipientes non peccant.*
5 *Papa posset statuere, vt clerici latini possint accipere vxores, nisi alias essent obligati ex voto tacito vel expresso, quo casu Papa non dispensaret sine maxima causa.*

CAP. VI.

Cum olim. Filius sacerdotis græci ex vxore genitus, licite inter latinos promouetur, si scandalum non obsistat. hoc dicit, & est casus no. Communis diuisio. Secundib. [Nos.] Casus literalis. Vacāte Anglorieñ ecclesia, canonicedem Cantorem Ticarien. in Epm elegerunt, Archiepiscopus Acherōtinus electionem illius examinans, & personam, inuenit, q pater eius sacerdos græcus fuit, & iuxta morem græcorum in nonoribus ordinibus constitutus vxorem duxit; & ex illa in sacerdotio susceptit eundem. dubitauit Archiepūs, vtrum electionem illam deberet confirmare. Consultus Papa rndet, considerans q oriundus ordinibus ꝺhere possunt; & in superioribus vti matrimonio ꝺcto, mandat Papa, q si aliud non obstet, illum confirmet, nisi consuetudo regionis repugnet pro eo, q inter Latinos Græci hmōi
1 uersantur. B. † No. j. tex. q vbicunq; agit de habilitate personæ vel validitate alicuius actus, debemus inspicere ad ꝺsuetudinem loci, vbi aliquis oriundus fuit, vel vbi actus fuit gestus; non aūt ad consuetudinem alterius loci, vbi aliquis actus venit applicandus ad ꝺsonam. Licet. n. in ecclesia occidentiali, clerici teneantur ab hmōi re, tñ ga clerici in ecclesia orientali non tenentur, in spicimus consuetudinem ecclesiæ orientalis, unde oriundus est promouendus non ecclesiæ occidentalis, vbi exercet actus electionis, qđ facit ad multa. Ex quo pōt dici, q latinus, siue legitimus f. m consuetudine patriæ suæ, debet ubiq; reputari legitim⁹. Ad qđ facit. l. j. C. de emā. li. & no. per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iu. & l. cūctos popu los. C. de sum. tri. Et maxime ad illam q. uidelicet, nūquid testim hō-
a Senis conditum cum tribus testibus, [a] f. m consuetudinem, & statutum propriæ patriæ, habeat tres quoad bona alibi sita, & sic de si. dic, ut ibi no. Secundo no. q clericus græcus licite utitur matrimonio; ēt inter latinos, qđ ur prima fronte ꝺ multa iura, q ꝺtpe. regrinum teneri ad obseruantiam consuetudinis patriæ. §. dī. ca. q

contra.

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Tribus testibus. Vide Bal. & Pau. de Cast. in l. 2. C. quemadmo. testa. aperi ubi Bal. proponit de eo, qui testatus est cum duobus testibus in reris Soldani, de quo etiam ponit Bal. in l. ius ciuile. in fi. ff. de iust. & iu. Iaf. in cunctos populos. col. penul. C. de sum. trinit. & fide cath. & And. Sic. late in libri. de test. col. 1. ver. 18. Io. Bapt. de sancto Seue. in l. omnes populi. col. 2. ff. de iusti. & iu. Et q testamentum validum in loco vbi fit, sit validum ubiq; vide late Mod. in l. si non speciali. C. de test. vbi Alex.

ADDITIONES.

a ¶ Sicut Græci. Adde Alex. consi. 21. lib. Ber.
c ¶ Matrimonium. Dicas, quòd Papa potest dispensare, q monachus contrahat matrimonium ex causa, ne stirps nobilis deficiat sine hærede. ita Bal. in l. si tibi filius. in fi. ff. de adop. dixi latius sup. de vita, & hone. cler. in c. clericus. Aeneas de Falco.
ZACHA. ¶ Adde q no. in apost. ad istum in c. ne Dei ecclesiam. num. 1. in vers contra regulam, infra de si. nec omitto vnum fing. quod si Papa dispensauit in aliquo casu cum monacho, vel clerico, vt possit cum conuersa contrahere matrimonium, q inuitus contrahet vt no. in apo. ad istum in c. si. num. 1. versi. habet annexum. supra, de biga.
ANT FRAN. ¶ Circa hoc quod hic dicitur, an monachus possit dispensari, vt contrahat matrimonium propter nobilitatem familæ, aut alia iusta causa, dicas q Papa non facit de monacho non monachum, vt per glo. in c. cum monasterium. de sta. monac. Imo si monachus contraheret matrim. grauiter puniretur, vt in clem. eos, qui. de consang. & affin. & habetur per Ioan. de Imo. in l. si quis post habendos, in §. f. ff. de lib. & posthu. Et an possit puniri pœna corporali, vel pecuniaria, vide Bar. in l. hos accusare. in §. fi. de ac. An autem possit eum eo dispensari per Papam, vt possit contrahere ex causa de qua hic, dicas q sic, dummodo suscepta prole, redeat ad monasterium, vt per do. Ant. Imo. & d. Car. in præal. c. cū ad monasterium. de sta. mo.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coniugatus, non cogitur deferre tonsuram, nisi sit beneficiatus.*
2 *Clericus per coniugium matrimonij, non desinit esse clericus.*
Tonsura non est de substantia clericatus, sed est signum.
3 *Clericus coniugatus, si aliquo casu gaudet priuilegio clericali, non gaudet, nisi in duobus, videlicet quoad forū in criminalibus, & quoad c. si quis suadente diabolo, & tunc fert tonsuram. 6.*
4 *Clericus non incedendo in habitu, & tonsura, non perdit priuilegium clericale, nisi post trinam monitionem.*
5 *In penalibus quod est dispositum in casu vero, non extenditur ad casum fictum; etiam si ista duo aliquando reperiantur parificata.*
6 *Clericus coniugatus an possit compelli ad portandum tonsuram.*
7 *Clericus coniugatus, an possit obtinere beneficiū ecclesiasticum.*
Laicus non potest habere beneficium ecclesiasticum.
Episcopus non dispensat contra ius, nisi in casibus a iure expressis.
8 *In materia dispensationis 3 & sic in materia exorbitanti, non valet argumentum de casibus permissis ad non permissos etiam minores.*
9 *Consuetudo an introducatur per non vsum.*

CAP. VII.

1 **Ioannes.** † Clericus coniugatus, non beneficiatus, non cogitur deferre tonsuram. hoc dicit. Primo ponitur conquestio. Secundo Papæ diffinitio ibi [Quoniam igitur.] Casus literalis. Quidam nomine Io. in accolytatus ordine constitutus, contraxit matrimonium cum quadam muliere, dimissa tonsura. Episcopus loci compellebat eum portare tonsuram clericalem, propter quod vxor scandalizabatur; de consuetudine tamen loci clerici non compellebantur inuiti portare coronam. vnde iste Ioan. cōquestus est dño Papæ. super hoc rescribit Pap. Episcopo, dicens, q idem clericus, etiam tonsuratus, nō potest priuilegio clericali gaudere. Vnde mandat, quatenus dictum Ioan. super tonsuratione huiusmodi non molestet, dummodo nullum beneficium ecclesiasticum recipiat, ratione cuius debeat portare tonsuram; quia huiusmodi tonsura redunderet in opprobrium ordinis clericalis, cū ipsum oporteat negotijs secularibus immisceri. B. Primo no. q ordo acolytatus nō habet annexum votum continentiæ. est. n. de minoribus ordinibus, qui non impediunt, nec dirimunt matrimonium iam cōtractum; secus est in subdiaconatu, & superioribus, vt in c. i.
2 supra eo. † Secundo no. casum, in quo vere clericus nō cogitur deferre tonsuram. nam per contractum matrimonij, non definit quis esse clericus. Character enim semel habitus, indelebilis est, vt no. in c. degradatio, de pœ. lib. 6. & super rub. de bap. & sup. eo. super rub. Nec tonsura est de substantia clericatus: est. n. quoddam signum. 12. q. 1. duo sunt gña. Tertio no. q ex non vsu, quandoque inducitur consuetudo, sicut hic, ex non delatione tonsuræ, & de hoc infra plene. Quarto no. clericum coniugatum, posse obtinere beneficium. q videtur contra c. sane. & c. q a te. & c. diuersis falla cis §. eo. sed dic, vt inf. dicā. Vl. no. q actus inhoneste gestus ab vno ex clericis, redundat in vituperium totius ordinis clericalis. facit c. ad sup
3 plicationem, de renun. † In gl. 1. in fi. Primo pro intellectu c. & gol. est examinandum, an clericus coniugatus gaudeat aliquo priuilegio clericali. [a] & ꝺcluditur post. Ioan. An. q aut matrimonium cōtractum per clericum tenuit, aut fuit nullum, impediente sacro ordine. Primo casu, aut contraxit bigamiam; quia duxit successiuē duas vxores, vel contraxit cum corrupta; & tunc perdit omne priuilegium clericale; imò compellitur, velit nolit, dimittere tonsurā. c. 1. de biga. lib. 6. aut non contraxit bigamiam; & tunc si non incedit in habitu, & tōsura, nullo priuilegio clericali gaudet, vt in c. vni-

co

ADDITIONES.

a ¶ Priuilegio clericali. Adde I apum alle. 40.
SEB. SAP. ¶ Clericali. Vide allegat. 118. col. fi. quam alleg. Feli. in c. ecclesia S. Mariæ. in 17 q. sup. de constit.
ZACH. ¶ Adde Gem. in c. 1. §. & cum Parisien. nu 5. & ibi in apo. Cels., in ver. coram iudice laico. eod. tit. lib. 6. vbi etiam Phil. Fran. num. 1. & in apost. eius dē c. el in vera iudice seculari, & dixi aliquid in add. ad istum in c. fi. nu. 15. in ver. de clerico. sup. de vi. & hone. cler.

Universidad de Deusto Biblioteca

co.eo-ti.lib.6. Si vero incedit in habitu & tonsura, gaudet tantum duobus priuilegiis. Primum est in criminalibus, quoad forum secundum, respectu personæ, quoad can. si quis suadente. 17.q.4. Reliqua vero priuilegia ecclesiastica perdit ipso facto, vt d.c.1. & ita limita istum tex. dum dicit, quòd etiam tonsuratus gaudere priuilegio clericali non potest. debet enim intelligi de reliquis priuilegijs, præter illa duo. Et ad perdēdum hæc priuilegia nulla requiritur monitio, sed sufficit solus contractus matrimonij. Nā contrario actu
4 perduntur † hæc priui. secus est in his, qui non contraxerunt matrimonium; licet dimiserint habitum, & tonsuram: non. n. per hoc per
a dunt priuilegium clericale; nisi post trinam monitionem; a quia nō exercuerunt actum omnino cōtrarium clericatui; & sic intelligo iura allagata in prin. glo. pro contrarijs. De hoc tamen vlt mo dicēdum, ut plenissime dixi in c. perpendimus, de sen. exc. Secundo casū principali, quando matrimonium non tenuit impediente sacro ordine, dic q aut contraxit de facto bigamiam; & efficitur indispensabilis quoad executionem officij, propter intentionem suam cum opere subsecuto, cap. nuper. de bigam. Sed putat hic Ioan. Andre. q per hoc non perdit priuilegium clericale. Nam c.1. de bigam. li.6. denudās bigamos priuilegio clericali, loquitur de vera bigamia; sed iste non est verus bigamus, cum matrimonium non tenuerit. Nam videmus, q depositus verbaliter gaudet priuilegio clericali; dummodo sit corrigibilis, iuxta no. c. dictum. 31. disti. & cap. degra-
5 datio, de pe. lib.6. hoc vlt. no. Pro † hoc facit, quia in istis pœnalibus, quod est dispositum in casu vero, non verificatur in casu ficto, vt in c. in nostra, de iniu. l.3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. Et no. ex hoc d. Ioan. An. id, quod dixi, procedere, vt dispositum in casu vero, nō verificetur in ficto; etiam si alias quoad quid reperiantur ista parificata; etiam quoad certam speciem pœnæ, vt probatur in d.c. nuper. Nam constitutus in sacris, efficitur bigamus quoad quid, scilicet vt perdat executionem officij; non tñ hī pro vero bigamo quoad hoc vt pdat omnia priuilegia clericalia, sicut vere bigamus, de pœn.
6 dist.j.c. pœnæ. † Et ex his infertur ad aliam quæstio. videlicet, nunqd clericus coniugatus, possit compelli ad ferendum tonsuram? Et q clude latius, q aut incurrit bigamiam, & non potest compelli, imò peccat portando, d.c. vnico. Aut non incurrit bigamiam, & tunc aut habet beneficium ecclesiasticum ex dispensatione, & tenetur deferre, vt hic. Aut nō habet, & compellitur causatiue. f. si vult gaudere istis duobus priuilegijs, d.c.1. eo. tit. Est vnus casus dubitabilis, quid si habet consuetudo, vt coniugatus omnino compellatur deferre tonsuram. licet nullum beneficium ecclesiasticū velit? Io. An. disputat, & tandem concludit valere cōsuetudinem, alleg. tex. istū a contrario. Nam hic allegabatur consuetudo, vt coniugatus non cogeretur deferre; ergo consuetudo circa declationem attendanda est. Item probatur per locum à speciali: nam non valet consuetudo in bigamo, vt in d.c. vni: ergo valet in non bigamo. Ad idem facit q supra dixi. Nam iste vere clericus est; & cum hac sententia communiter transeunt Doctores. Sed dubito propter fin. huius text. qui multum stringit in contrarium, dum dicit, q cum oporteat tales coniugatos immisceri negotijs secularibus; delatio tonsuræ tendit ad vituperium totius ordinis clericalis; ergo nō debet valere talis consuetudo, maxime in viris coniugatis, quia tendit in dedecus ecclesiæ. Est. n. contra honestatem, contra quam non valet consuetudo. c. cum decorem, de vi. & honesta. clericorum. nec potest vxoratus prohiberi, quin immisceat se negotijs secularibus, & ad istum tex. potest responderi, q ista fuit narratio partis. Ad c.
b vnicum, dic, q specifice non dicit, vt nō valeat consuetudo b respectu tonsuræ. & præsupposito, q diceret, non per hoc infertur, q valeat consuetudo, quatenus coniugatus nolens teneatur deferre tō suram. Ibi. n. ponitur casus in volente, & nos sumus in nolente. casus tamen satis dubitabilis est. Ex prædictis habes examinatos duos
7 art. tactos in tex. † Tertius art. non est minus vtilis, nunquid clericus coniugatus, possit obtinere beneficium ecclesiasticum? hæc litera videtur innuere, q sic, in ver. dummodo, & c. In cōtrariū vero sunt multa iura, sup. lecta, & alle. ideo insurgunt opin. Abb. hic dicit, q de iure communi non potest habere; & sic loquuntur contraria, sed ex dispensatione sic; & ita procedat iste text. hanc opin. secuti sunt Goff. & Phil. j.c.j. & Spe. in tit. de leg. §. sicut, in ver. 23. Limitāt tamen, vt valeat dispensatio epi respectu simplicis beneficij. Alij vero dicunt, q tñ Papa dispensare potest. De laico verum est, q beneficium ecclesiasticum in titulum habere non potest, c. ex literis, de transac. & c.2. de inst. no. Doc. communiter hic, & in c. causam de rescrip. Doc. sequentes recitando opinionem transeunt, & expresse non eligunt. Illa tamen opinio Abbatis cum aliorum temperamento, vī esse magis cōis; sed credo de subtilitate iuris illam opinionem non procedere. Probatur apertissime, quicquid sit in criminalibus; in aliis cōiter datur regula, q ēps non dispensat contra ius, nisi in casibus a iure expressis; nō, in c. at si clerici, §. de adulteriis, de iud. probatur in c. dilectus, de tempo. ord. ad idem c. institutionis. 25. quæst. 2. Nam per dispensationem violantur iura, & inferiori non est licitum violare iura superioris, vt in clem. ne Romani, de elec. Io. & Archid. in c. licet causam, de elec. lib.6. Et hæc dispensatio nullibi est concessa episcopo; immo potius vī prohibita
f per cap. diuersis, & rationem eius, & c. fanè. & c.3. supra eo. Probatur, & fortius, q clericus coniugatus non debet administrare alteri. 27.q.2.c. multorum. ergo non potest habere beneficium ecclesiasticum, cum illud detur ratione administrationis, vel officij, ergo si sit simplex, vt in c. proposuit, de fil. presb. & c. q querēte, infra eo. 1. Item, & tertio, hoc tendit in prauum exemplum, & scandalum aliorum, vt in c. seq. Nec ob. iura, super quibus videntur sē fundare illi Doc. dum dicunt Episcopum posse dispensare circa beneficij cum homicida, & irrigulari, vt in cap. Henricus, infra de cle. pug. due. & c. ad obedientiam. de homi. & 63. dist. c. Salonitanæ, vbi dispensat cum deposito. † Ad hæc enim, & similia respōdeo, quòd in
8 c materia c dispensationis, quæ est exorbitans, non debet argui de ea
sibus permissis ad non permissos, etiam si permissi sint maiores, vt no. Io. And. in reg. q. a iure, de reg. iu. lib.6. dico plene in d. §. de alutherijs. Et pro hoc verba illius regulæ, dum dicit, quæ a iure cōi exorbitant, minime ad consequentiam sunt trahenda, vt l. quod vero p rationem. ff. de leg. Item potest dici, q non est eadem ratio in cibo gato, quæ in aliis prædictis. Nam alij prædicti non reputantur indigni. Nam elegerunt prius aliam vitam contrariam; vnde videmus, quòd retinent priuilegia clericalia, ex quo sunt corrigiles, vt supra dixi; sed secus in coniugato, itē cum illud cap. unicum velit cen coniugatum, ut laicum, præterquam illis duobus casibus, quomodo poterit Episcopus illum habilitare ad beneficia ecclesiastica. Et hanc partem de stricto iure, puto ueriorem. Ad istum tex. potest responderi tenendo aliam opi. ut loquatur de dispensatione Papæ, & sic est enim q potest verificari in aliquo casu: uel potest intelligi, p
9 ut dicit Host. in clerico cōiugato, habente stipendiū ab ecclesia, non tamen in titulum. Nam si consuetudo est, debet deferre tonsuram alias secus. † Vltimo op. contra tex. Videtur. n. q hic non poterat induci consuetudo ex non delatione tonsuræ; quia ex actu negativo, seu ex non vsu, non potest induci consuetudo; cum cōsuetudo sit communis assuefactio, seu actuum repetitio. 1. dist. c. consuetudo. 27.q.2.c. ita nos. & l.2. C. de episc. aud. facit Inst. de iu. nat. gen. & ciui. §. ex non scripto. dū dicit, diuturni mores, &c Io. And. hic infra, & in effectu videtur ponere uerba Cyn. posita in l.2. C. quæ sit long. consuet. Et dic breuius sic, q quandoque non usus, non habet in se actum tacitum contra dispositionem iuris, neque in substantia, neque in forma; & tunc ex non usu, non inducitur consuetudo, nec abrogatur lex. Ponе exemplum: lex dicit hermaphroditum iudicandum f̄m sexum prævalentem, l. quæritur. de stā. ho. 4.q.3. c. hermaphroditus, tamen si per mille annos nunquam accidit iste casus, potest dici abrogata illa lex; quia nihil est actum contra legem ponе, lex dicit, q si dedisti mihi damnum, possim agere contra te actione l. Aqui. pono, q dānum passus, nunquam uoluit agere, profecto ex hoc non est inducta consuetudo contra illam legem; quia illa lex non necessitat ad usum, sed dat facultatem agendi. Et ex
d hoc colud[m] aliā regulā, [d] q in his, quæ sunt meræ facultatis, non inducitur consuetudo. Nam in his casibus nihil agitur contra legem permittentem. Si uero non usus habet in se tacitum actum contra dispositionem iuris, inducitur consuetudo, ut hic. Nam non decernendo tonsuram vī committere contra legem, quæ inducit clericum tonsuræ. Pone aliud exemplum: Lex defert hæreditates æqualiter omnibus filijs, non distinguendo inter masculos & fœminas. l. maximum vitium. C. de li. præte. sed consuetudo tamen defert primogenito; & nunquam fœminæ. licet. n. fœmina, vel secundus genitus nunquam fuerit vsus illo iure communi; nihilominus inducitur consuetudo; quia hoc actum fuit, contra ius commune, & sic de similibus. Abbas.

ADDITIONES.

a ZACHAR. ¶ Trinam monitionem. Adde q no. in apo. ad istum post alios. c.1. num.15. in ver. ipso facto, infra de apost. Gem in c.1. nume.2. & ibi in apo. Cel. in ver. ipso iure, de ui. & hone. cle. lib.6. & ibi Phil. Franc. num.1. & in addi. eiusdem Cel. in ver. tonsuram, & vestes.

b SEB. SAP. ¶ Consuetudo. Nunquid valeat cōsuetudo, q clerici coniugati gaudeant priuilegijs clericalibus, licet non ferant habitum, nec tonsuram, vide Fulg. consi. 23. in cip. præsuppositis statu. in primo dubio.

c SEB. SAP. ¶ Quod in materia. Hanc regulam latissime explicat Felc. in c. postlasti. col.11. ver. reg. est, q in dispensationib. sup. de reser ip.

d SEB. SAP. ¶ Aliam regulam. Ad hanc regulam vide late Fel. in c. cum accessent. co.10. ver. hanc regulam limita. sup. de const. & in c.1. col.4. ver. quarta declaratio supra de treg. & pa. & in c. inter cætera, col.5. sup. de reser. Ias. in l. quib. col.8. ff. de leg. Abb. in cons. 56. incip. in q. col. pen. in 2. vol. Card. in cons. 38. in c. primo rationes. col.1. ver. 2. quia Barto. vero in trac. ser. urba. præal. & sub. de ser. a quæ duc. col.23. cum alle per Ioan. An. Franc. Balbum in trac. reser. in 4. par. 5. par. principalis. q.1.

CAP. VIII.

Cum decorem. Vxorati non admittuntur ad ecclesiasticas dignitates; & coguntur illi mittere, quas habent. Casus lit. Quidam clericus vxoratus nitebatur adipisci aliquas dignitates ecclesiasticas. super quo cōsulitus Papa respondet, q clerici publice vxorati non debent admitti ad ecclesiasticas dignitates; & quas habent, illas dimittant; quia sine scandalo, & malo exemplo eas retinere nō possunt. Ber. No. 1. ibi, dignitates, q uxoratus, licet clericus, nō pōt habere ecclesiasticā dignitatem. Idem tamen dic de alio beneficio simplici, ut in capit. 1. 2. & 3. supra eo. & no. hic glo. Secundo no. hic ex fi. tex. ibi, Sine prauo exemplo &c. q consuetudo non valet, ut coniugatus possit tenere beneficium ecclesiasticum. Non enim valet consuetudo, cum prauo exemplo, arg. in c. cum decorem. supra tit. 2. & ita communiter tenent hic Doc. quod no. Sed quæritur, quid si non publice sunt vxorati? Doct. & bene dicunt, quòd idem, dummodo hoc probari possit, & pro hoc iura superius allegata &c.

SVMMARIVM.

1 *Clerici vxorati, non gaudent priuilegio clericali in rebus suis, puta circa solutionem gabellæ, & similium; etiam quod vadant in habitu, & tonsura.*
2 *Clericus depositus verbaliter, si est corrigibilis, gaudet priuilegijs clericalibus; secus si est incorrigibilis. Depositus vero actualiter, ipso facto perdit omnia priuilegia.*

CAP. IX.

1 Ex parte. † Clerici coniugati in rebus suis a non gaudent
a priuilegio clericali. hoc dicit. secunda ibi, [Cum, igitur] Casus literalis. Quidam literati de terra Reginæ Anglorum habitu, & tonsura dimissis, ducunt vxores: tamen ad hoc, vt decliuent iurisdictionem Reginæ, & eam defraudent debitis obsequijs tonsuram reassumunt. Insuper quidam alij recepta tonsura, similiter contra contrahunt, & eam deferuut, vt excusari valeant a prædictis. significauit hoc Regina d. Papæ, & ipse respondet, Cum reddenda sint Cæsari, quæ Cæsaris sunt, & Deo, quæ sunt Dei, patienter sustinebit, si a talibus clericis iustitias suas exegerit; secus ab alijs
2 a iugatis. Ber. † No. primo, q clericus ꝯiugatus, nō gaudet in pſona, nec in rebus suis, priuilegio aliorū clericorum. Tenet ergo soluere gabellas, & alia obseqa regalia. nō obstat, q incedat in habitu & tō sura; & hodie est magis clare dicendum in c. vnico, eo. tit. li.6. & dixi in c. lo.5.e. Et ex hoc infert ad duo. Primo, q a laicis licite dñs cittita
6 tis exigit iustitias suas, & obseqa ꝑsueta. Sed o infertur, q a clericis
b nō ꝯiugatis, nō pōt dñs tpalis, exigere aliqua obseqa. Sūt. n. excepti iure diuino, & humano, vt legit, & notat in c. quāquā, de cēn. lib.6. & l.3. C. de epis. & cler. & vide gl. in c.1. Imperator. 96. dist. & Inn. in c.2. de maior. & obedie. Sed o no. ibi, [Literati] q hoīes literati non sunt exepti a debitis, & obsequiis, & iustitijs ꝑtuetis exhibendis dño tpali ad hoc l. vt gradatim. ff. de mune. & hono. docentes tñ habent multa priuilegia. l. medicos, & l. fi. C. de pfessor & me. li. 10. Quærūt nūc Doc. nunq d depositus gaudeat his priuilegijs: & dic, vt dixi in vt dixi in c. lo. Nā si sunt corrigibiles gaudent: tenent. n. viuere cleri caliter, & sunt de fo. eccle. vt in c. accedēs. 50. dist. & c. dictū. 71. dist. & hoc intelligo in verbaliter deposito. Nam actualiter depositus, exiuus est incontinenti omni priuilegio clericali. c. degradatio, de pn. li.6. Si vero depositus est incorrigibilis, pdit in cōtinēti priuile-
c gius c & pōt cōprimi p iudicē seculārē. tex. est f̄m cōem intellectū in c. cū non ab hoīe. de iu. Ex hoc no. q depositi vtūtur & gaudēt pluribus priuilegijs, q ꝯiugatus, quantūcunq; incedat in habitu & tōsura & facit ad id, quod dixi in d.c. Io. vt facilius dispenset cū clerico depōsito corrigibili, q cum coniugato circa beneficium. Abb.

ADDITIONES.

1 ZAC. ¶ In rebus suis. Adde quod no. Gem. in ca.1. in fi. & ibi glo. in ver. de cæterris. eo. tit. li.6. Bal. in sua marg. in ver. cler. ver. fi. & ibi dixi aliquid in addi. ad illum, in c. fi. nu.4. in ver. aliquas gabellas, supra de vita, & honest. cler.

2 SEB. SAP. ¶ A clericis. A quibus oneribus sint exempti clerici, tradit Bal. in l. ad instructionē. C. de sacrosan. eccl. Iaf. & Moder. repetentes in l. placet. C. eo. tit. & Bar. Vero in trac. ser. rust. in rub. de via. q.15.

3 ZAC. ¶ perdit priuilegium. Adde quod notaui in apo. ad istum in c. at si clericis in 6. in ver. retinet sup. de iudic.

SVMMARIVM.

1 *Clericus in minoribus, si efficitur miles, & exerceat militiam, ipso facto per dit omnia priuilegia clericorum; alias secus.*
2 *Clericus in minoribus, causatiue cogitur portare tonsuram, scilicet si vult gaudere priuilegio clericali, præcise vero non cogitur.*

CAP. X.

Vt consultationi. Si clericus in minoribus militat, non est cogendus deferre tonsuram, vel habitum clericalem. hoc dicit. Casus literalis. Quidam ꝑfinitus in minori ætate, tōsurā, & coronā clericalē accepit, postea factus fuit miles: q rebat, an debeat cōpelli portare habitū clericalē? & rndet q nō debet cōpelli. Ber. No. 1. q miles Dei nō est incapax militiæ secularis; nā q libet clericus in quocūq; ordine ꝑstitutus, effi-
citur miles Dei. nā Deo militat, vt in c. epūs. j. de pben. facit c. diuerfic. & nihilominus pōt effici miles seculi. sic cē, miles seculi, pōt & ēt Rex, siue Baro pōt promoueri ad clericatum. xx.q.3.c. preses.
2 sed q ritur, nunqd clericus in minoribus ꝑstitutus, assūmēdo militā secularē, gaudeat priuilegio clericali? Doc. expresse nō tāgūt, sed tacite sentiunt, q nō, dum dicūt, q si miles Dei efficitur miles secu li, deinit esse de militia clericali; sed aliter sentit Inno. in c.1. de apo stata. sed post eū dicerē sic, q aut promouetur ad militiā secularē, & facit actū oīno ꝯriū clericatui, vt qa exerceat seua, seu iuit ad bellū, & si & immediate pdit priuilegiū clericale; qa ista sunt ꝯria. Vnde ex quo eligit ꝯriam vitam, fuit a prima ipso facto exclusus. 32.q.1. cum renunciatur. Aut tñ est effectus miles; & nō exerceat fœua nec aliū actum prorsus ꝯriū clericatui, sed viuit honeste, vt clericus; & gaudet priuilegio, ita sentit ibi Inn. Sed ego dubitarē, q d in eo milite, q iurauit illa, de q bus est gl. in l. pen. ff. ex quib. cau. ma. Nā inter cetera, vere militādus, dēt iurare nō vitare mortem ꝓ republica; & iste actus prorsus est ꝯrius clericatui, cum clericatus ofticium, reddat clericum inhabilem ad pugnādum, ēt cū infidelibus, vt in c. ex mul
2 ta. j. de voto. † Vltimo hic q ritur, q d si clericus in minoribus non efficitur miles, nec ꝯiugatus; sed nō vult deferre tonsurā, nūquid possit ad delationē cogi? Abbas hic, q nō, alle. no. c.1. & c. tuę. j. de apostā. & cū hoc dicto transeunt cōiter Doc. & satis mihi placet. Nam ex quo pōt adhuc eligere vitā laicalē, ꝯhendo matrimoniū; ita pōt habendo ſpem ad matrimonium ꝯhendū. Pro hoc c. in audiētia, & in c. contingit, de senten. excom. vbi compelluntur tñ causatiue, scilicet si gaudere volunt priuilegio clericali: & hoc nota bene.

De clericis non residentibus. *Rub.*

Supra visum fuit in duobus titulis præcedentibus, qualiter clerici bñficijs priuētur p mulierū ꝓfortia; merito nūc subijcit, qualiter sint remouendi pp nō residentiā in beneficijs. Vel pōt ꝓtinuari cō
gruentius, Quia clerici nō solū inhoneste viuūt, sectādo mulierū ꝓfortia; sed ēt in beneficijs eorū nō residēdo, & fructus eorū capiēdo, merito subijcitur hæc Rubrica de cler. no. c residen. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus nō pōt suum episcopatum renuere; & alium acceptare sine licentia Papæ; alias priuabitur vtroque non ipso facto, sed per sententiam, & ēt si fuerit electus, vel postulatus ab ecclesia vacāte, & idem in aliis clericis.*
2 *Manifesta & euidēter dicitur fieri illud, qd sit ex verisimilibus coiecturis.*
3 *Argumentum a communiter accidentibus validum est.*
4 *Fraus an præsumatur ex eo, quod clericus senex permutauit suum beneficiū magnum cum vno parvo, quod habebat eius nepos.*
5 *Episcopus non potest priuari suo episcopatu, nisi a solo Papa.*
6 *Actus, qui pariter potest referri ad malum, & bonum, debet referri ad bonum; secus, si actus in se malus sit; licet aliquo respectu possit referri ad bonum.*

Citatio cōtra legem est nulla, licet aliquo casu speciali possit habere effectū. Clericus si amplectitur mulierem, an in dubio præsumatur facere causa bene dicendi.

CAP. I.

1 **Non liceat.** † Episcopo non licet sine licentia Papæ trāsire ad aliū epatū, ipsum acce
ptādo; alias priuabitur habito & ambito. h. d. cū gl. i. Primo ponitur dictū, sed o rō ibi, [Manifesta.] tertio rōnis rō ibi, [Nullus.] Casus liter. Statuit ꝓcilū Sardicenū, q nullus ēps transeat ad aliā ciuitatē de ciuitate sua. ga cā, quare fiat, vī manifesta. sambitio; ga nullus reperit, qui de maiori ciuitate transire velit
2 ad minorē. Ber † Primo no. Epūcopum nō posse ꝑpria authoritate trāsire ad aliū epatū, qd ꝑcedit ēt si esset electus, siue postulatus ab ecclesia illa vacante. Nō. n. debet quacūq; ex cā dimittere epatum suum sine licentia Papæ. est enī illi adeo matrimonialiter alligatus, vt ēt cā religionis nō possit ipsum deserere, in c. licet, de reg. & c. ve
nens, de renun. & habent locū prædicta ēt in inferioribus clericis,
3 vt in c. admonet, & c. q in dubijs, de renū. † Sed o no. literā, ibi, [Manifesta] q id, q d colligit ex pecturis, & ex verisimilibus ꝓsumptioni
a bus, dī manifestum. a Pro quo bon. tex. in l. licet. de lega. 1. vbi dī eui
4 dens voluntas testatoris, quæ ex pecturis elicitur. † Tertio no. q valet ura cōiter accidentibus, & tene menti ad hoc istū tex. Nā sic a
5 guit tex. hic, nullus est inuentus, qui hoc faceret &c. & de hoc ar. vi de gl. & Cy. in l. neque natales. C. de prob. † Vltimo no. q q̄s non pſumatur dimittere beneficiū suum pro viliori. Et hoc inducitur ad
b notabilem qōnem. Quidā clericus senex b permutauit bñficiū suū pingue, cū tenui cuiusdam nepotis sui: nunquid ex hoc debuit præsumi fraus, vt sic renunciauerit affectu carnali, vt post mortē suam beneficium pingue remaneat penes nepotem? Io. And. in c.2. de renū. li.6. sentit, q̄ sic. pro hoc mens illius c. Cōcurrūt enim in hoc casu præsumptiones. Prima cōiuctio sanguinis. arg. c. graue. j. de præbē. Sed o rō senectutis. Tertia, qa nō est verisimile, q quis velit beneficiū pingue dimittere pro tenui, argu. c. super hoc. de renū. & l. cū de indebito. ff. de prob. Io. de Lig. sentit hic oppositū, nec ob. f̄m eū d.c.2. quia ille ibi, fuit vsus iure prohibito; iste aūt vtitur iure pcesso. Nec ob stare dēt p sanguinitas; ex quo ille alias est idoneus ar. 56. di. c. nasci, & 86. di. c. nō satis. Moderniores magis vīr inclinare in opi. Io. An. Ego sic dicerē, q aut iniunt aliquæ ꝓsumptiones elidentes, seu obfuscantes prædictas; & tūc nō sufficiunt ad fraudē probandam. Pone exemplū, beneficiū pingue exigebat magnā curā, forte huic seni intolerabilē, vel locus beneficij nō erat sibi tutus, seu aer non conferebat sibi. pro hoc c. ad supplicationem, de renunc. & c.
cum

ADDITIONES.

a ¶ Manifestum. Scias tamen, q ex istis indubitatis præsumptionibus, & indicijs nō potest quis corporaliter puniri. Gandi. in trac. malefic. in rub. de præsump. in dub. in 2. col. ver. solutio. vbi format illam q. si aliquis visus est exire cum gladio sanguinolento de aliqua domo, & ibi reperiatur homo mortuus, de qua p Bal. in l. sciant cuncti, post prin. C. de prob. ponit Iaf. licet prædicta non all. in l. vt vim. ff. de iust. & iu. Æneas de Falco.

SEB. SAP. ¶ Manifestum. Vide Bar. in l. si quis ex argentarijs. §. an vero hæred. ff. de eden. in l. patronus. ff. de prob. in l. cum præponebatur. ff. de leg. 2. vbi dicit, q vsurarius dicitur manifestus, qui probatur.

b ¶ Clericus senex. Adde q voluit Old. consi. 334. Ber.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum venerabilis,de excep.facit c.ad qõnes,de re.permu. sed cessãn tibus his cõcedituris,præsumerem fraudẽ propter rõnes prædictas, & per istum text.qui iudicio meo optime facit ad decisionẽ huius
a q. Nam cõcilium hic mouetur ex eo,q cõiter Epi facere solẽt. Idẽ videmus in clericis. Nã non facile solent dimittere beneficia pinguia pro vilioribus ; immo totis conatibus solent semper crescere in beneficijs,& ex his psumptionibus satis põt inferri, sñia argu.
hic. &.s.de præsump.c.afferte. & facit l.indicia,C.de rei vend.In gl. 1.ibi,[Alias pderet habitũ &c,]Ex his verbis sentit gl.intellectũ ad tex.nostrũ,vt nõ liceat Epo trãsire ad aliã ciuitatẽ. s.cã transferendi ibi sedẽ;vt sic deinceps sit Eps sedãx sedis, vel ecclesiæ,& nõ primæ. Et iste intellectus est verus in se; & satis literæ psentan eus,[vt patet ex.n.ipsius. Alij intelligunt,qñ transit cã faciẽdi morã ibi diuturnã. iste intellectus est verus,in se,nõ tñ ꝛgruit literæ. Alij intelligunt,qñ
6 transit cã inuadẽdi terras alterius.†Sed tene primũ intellectũ, vt in telligunt Doct.& bene,quod iste Eps priuabitur per sñiam Papæ, quia nemo extra Papã põt a suo Epatu remoueri; quãuis deliquerit,vt in c.2.& quasi per totũ.de trãsl.epi & 4.q.6.accusatus, & c. quãuis.Et ex hoc nõ,q per transitũ propria authoritate ad sm epatũ non est priuatus ipso facto;sed requiritur sñia.Quid in inferiori
7 bus prælatis,& clericis?dic, vt no.in d.c.q in dubijs.† In gl.2.in fin. sol.hoc ꝛrium,vt no.in d.c.estote, & c.2.& de elec.lib.6.& 7.q.1.c. si eps.Et dñt hic Doc.q ex facto ꝛ legem non põt præsumi nisi malũ,quasi velint dicere,q vbi actus põt referri ad malũ, & ad bonũ, quia est indifferens;debet referri semp,& interpretari ad bonũ, & ita loquitur c.estote.sed vti factum in se est malũ, licet possit habe-
b re excusationẽ;nihilominus referẽdũ est ad malũ, b ar.bo.in c.1.de presump.& l.nã ludus noxius,ff.ad l.Aqu.facit quod hr in procꝰ.ffo rũ,circa fi.& vide ad idẽ notabile dictũ Inn.in c.2.de dila. vbi dicit, q si citatio in se ꝓtinet aliquid ꝛ legẽ est nulla, licet possit iustificari in aliquo casu speciali. debemus .n.rem attẽdere, sm naturam, seu essentiam;& non sm accidentalia. Exemplum, iudex citauit A. vt veniret ad respondendum Titio seruo, hæc citatio non actat citatum,qñ regulariter seruus non põt esse in iudicio,licẽt in aliquibus specialibus habeat legitimã personam standi in iudicio, vt l.vix certis,ff.de iud.& l.1.C.si per vim,vel alio modo, cum sr Ex hoc infero,q gl.in c.abiit,1 1.q.3.nõ est simpliciter vera,cum dicit,q si ecclericus amplectitur mulierem,debemus in dubio interpretari, q fa-
c ciat cã benedicendi.c Dico.n.q debemus inspicere coniecturas,ex quibus indagatur actus licitus,vel illicitus;& sic per ꝓsequẽs bonũ, vel malum,de præsump.c.ex literis,&c.tertio loco.Nam.& alibi ꝓhibetur clericus solus ꝓbabulari cum muliere.81.d.i.c.clericus, &c. ministri.facit c.2.s.de coha.cle.& mu.In.gl.fi:ibi,propter maiorem vtilitatem:intelligẽ de maiori vtilitate,respectu animarum;non respectu redditũ.nam redditus beneficij nõ debent facere eẽum excellsiorẽ,& humiliorem.Considerãda.n.est dignitas, vt dicit tex.in c.legimus,93.di.nec est ꝓferẽdus Epatus,pp reddit lucrificãdos; sed propter onus & curam,vt pluribus possit proficere;& ideo dicit Apost.Qui episcopatum desiderat, bonũ opus desiderat,& põdera verbum,opus.sonat enim in laborem,& solicitudinem, & curam,vt habetur in c.qui episcopatum,8.quæstio.1.

ADDITIONES.

a SEB. S A P.¶Huius quæstionis.De hac quæstio.uide Fel.post Abb.in c.quia uerisimile,in prin.supra,de præsump.vbi late.
b SEB.S A P. ¶Ad malum.Contrarium sentit Bar.in l.non solum.§.sed ut probari,ff.de oper.noui.nunc.Sed qualiter hoc procedat,vide late per Dec.in c.in ꝓsentia,in 1 2.no.supra,de proba.Felin.in c.auditis, col.21.versi.obstat tertio, supra,de præscrip.
c Z A C H.¶Facit causa benedicendi.Adde Bal.in l.quid ergo.§.si hæres.ff.de leg. 1.Alex in l.1.de varijs,& extraord.cri.& Are.in tract.malefic.in gl.in ver.che hai adulteratio la mia donna.

SVMMARIVM.

1 *Cardinalis deponitur,qui non residens in suo titulo,monitus,noluit redire.*
2 *Gesta in aliquo concilio,& scripta manu publica semper faciunt fidem.*
3 *Papa an possit deponere Cardinales,absque generali cõcilio,item Reges,Imperatores,& alios.*
4 *Cardinales sunt in quasi possessione vt Papa nõ explicet ardua sine eorũ cõs.*

CAP. II.

I Exgestis.†Deponitur Cardinalis, qui in suo titulo non residet.h.d.& tex.est multũ no.Primo narrat depositionẽ Cardinalis,scdo eius cãm.Scda,ib ,[Eo qd]Casus liter.Qui dã presbiter Cardinalis tituli S.Marcelli,per quinq; annos deseruit parochiã suã. ꝛ canones ; & qa admonitus redire noluit in synodo
2 priuatus fuit dignitate sua.Ber.†Primo no.ex prin.ibi, [Gestis &c.] q gesta in cilio semper faciũt fidẽ,& intelligo,qñ sunt descripta p psonam publicã ; ad hoc l.gesta, C.de re.iud.& c.fi.de proba.Scdo no.ibi,[In synodo, ꝙ concilij generale qñq; appellatur synodus. ad idem c.1.de spon.Solet tñ appellari synodus cõgregatio, q facit eps in diœcesi sua,vt in c.sicut,de accu.tñ in effectu idẽ est synodus, q cilium.Est.n.nomẽ.& idẽ q cætus;& vide de his, & si.bo.tex.in c.1.15.di.No.tertio, q ẽt Cardinalis tenetur residere in tit.suo; & aduerte,q hic appellatur parochia;& credo,q ideo,quia erat presbyter Cardinalis;& sic habebat in titulum ecclesiam parochialem. Nã quiãd sunt Cardinales Episcopi,vt Host.& Sabin. & isti habẽt Epatum in titulum,Et no.ex hoc,& ex text.q Cardinalis nuncupat per titulum,& habes ex hoc modum scribendi Cardmali,& ere-
3 do,q olim oẽs clerici beneficiati nominabantur per titulos.vnde alibi dr ,q non dẽt aliquis intitulari in duabus præbendis.72.dist. sanctorum.Et de isto titulo,& quis proprie sit titulus in istis beneficialibus,vide bo.tex.cum glo.in c.dudum,2.s.de elec.de titulis Car. vide,q no.in c.coram eod.tit.†In gl.1.ponderã bene gl.& tenebis semper mentem;nam per hãc expositionẽ,quamquam facit ad tex.ut aperte sentire,q in concilio generali solus Papa hẽt authoritatem authorizandi,deponendi,& similia faciẽdi,non autem cilium.sed cilium hẽt approbare duntaxat.hoc tñ tex.non dicit;sed potius annuit ꝛrium,dum dicit,q ab oibus fuit depositus;nec gl.aliquid allegat,p se.Inn.facit hanc expositionẽ gl.Host.dicit cum protestatione,q non intelligunt scribere ꝛ potestatem Papæ;sed non sine multorio hic fuit cõgregata synodus ad depositionem Cardinalis;vnde Pap.non ꝓsecuit,nec sm aliquos põt deponere Cardinalem sine cilio generali.sunt.n.Cardinales pars corporis Papæ, & Papa cum eis iudicat totum orbem.c.per venerabilem, qui fil.sunt legit.& ibi legat illud Reg.2.Domini enim sunt Cardines terræ, & posuit ꝛ eos orbem.vnde sicut Papa non potest ab alio iudicari.9.q.3.c.duorum,& c.nemo.Ita Card.debẽt gaudere hoc priuil.vt non deponi
4 tur de facili,sed in cil.& dicit in oleuisse de ꝓsuetudine,vt Papa non excõicet Card.sed nec aliquod præceptũ ei faciat sine cilio alioꝝ Card.& vide ad hoc,quod no.Ioan.Mo.in c.super eo.de hæret.lib.
a 6.vbi dicit,q collegium a Cardinalium ꝛ est in quasi possessione.
4 Papa ardua non explicet sine ꝓsilio Cardinalium, & aliqui exqui cõsum , & q multa ardua gesta per solũ Papam retractãtur,nihil allegãt ad hoc Doc.Sed tu vide tex.opt.in d.c.p venerabilẽ, in ver.rõnibus igitur,qui vr probare, vt de iure diuino Papa debeat habere ꝓsilium Cardinalium in istis arduis ; & credo,q ista melior tex.in iure,nec alibi ad probandum,q Cardinalatus habeat figuratiue sit de iure diuino.Nã id,qđ allegat Host.solet allegari ter,Dñi sunt Cardines terræ, nũquam mihi placuit, nec placet,nec si bene inspiciatur , vnde sumit,nõ habuit ille istã ꝓsiderationẽ, sed solũ voluit inferre,q Deus esset dominator totius orbis, & disposuit ad libitũ suũ. Nunquid aũt possit induci ꝓsuetudo,vt Papa non agat,seu faciat hæc ardua sine ꝓsensu Cardinalium,credo q nõ.q
b esset præscribere ꝛ suprematn potestatem Papæ, b ꝛ quam non vellet aliqua ꝓscriptio,vt no.Inn.in c.bonæ,sup.de postu.ꝓlat.& glo.in cle.ad nostrã,de hær.quæ dicit,q ecclesia militans , est figuratus in exemplata ab ecclesia triumphãte,& vide ibi alle.hoc probatur,vt de sicut in ecclesia triumphante est Vicarius vnus.s. Deus,cui omnia obediunt ; ita & in ecclesia nostra militanti dẽt esse vnus Vicarius Dei,qui oibus ꝓsit.& facit hæc rõ ad inferendũ, q Imperator ordinatum ab ecclesia;& sic q nõ ex se ꝓsit,sed dependẽtia habeat a Papa;q a non debent esse duo depẽdentes æqualiter;sicut regni ecclesia triũphãti ; vide Bar.in l.1.ff.de requi.re.vbi dicit, q Dñus fuit damnatus ab ecclesia;q a dicebat Imperiũ non dependere ab ecclesia.& vide,qđ dixi in c.nouit, de iud.Et ꝛ dictum Host.hic quantũ requirit ꝓcilij gñale ad depositionẽ Cardinalis,vide q non.in c.ad apostolicæ, de re iud.li.6.& gl.1.q dicit solum q
c c posse deponere Imperatorẽ,Regẽ, & quoscunque alios, licet honestate qñq; ad hoc congregret concilium. 14.q.6.ca.alias. solus Papa deposuit Regem Franciæ;& pro nunc vlterius nõ procedior.In glo.2.ibi,[Et a dignitate remotus.[Credo,q glo.ideo hanc expositionem restrictã,qa depositio capitur pro remotione & priuatione ab officio,& beneficio , & sic caret nedũ dignitate & ordinibus,vt in c.at si clerici,& c.cũ nõ ab homine.de iudi.& hic capitur depositio pro priuatione beneficij tantum.Et est ratio, quia propter residentiam non debet quis priuari ab officio,cũ istis est,q remoueatur a beneficio,vt ꝛ.eo.tit.cap.ex tuæ.

ADDITIONES.

a SEB. S A P.¶ Quod collegium. An Papa possit ardua explicare sine collegio Cardinaliũ, vide Ias.in l.placet, C.de sacro. eccl.And.Si.in consil.1.vol.& late in trac.de præst.Card.in 1.par.2.q.prin Fel.in rub.de const.
b Z A C H.¶ Contra suprematn potestatem Papæ.Adde,quod notatur in istum in c.quoniam contra.nu.1.in uer.si vbi lex est multum dubia.pone supra de const.& Io.Fab.in §.aliæ autem, in fi.& ibi in addo.Cels,in ver.contra,Initit.de iu.na.gen.& ciui.
c SEB. S A P.¶Solum Papam.Vide Abbatẽ in c.venerabilem , supra de elect. Bal.in c.cum ab ecclesiarum,supra de offic.ordi.& in l.fi.C. de legib.

SVMMARIVM.

1 *Collatio plurium beneficiorum curatorum,non debet fieri vni,qui non vult residere;si secus fiat collatio non valet, & conferens priuatur potestate non ferendi pro illa vice.8.*
2 *Beneficia plura possunt esse penes vnum clericum, si vnum beneficium non sufficeret per se,& requiritur dispensatio.*
3 *Habens beneficium curatum,debet seruire per se,& non per vicarium, nisi non est curatum.6.intellige vt infra.nu.7.*
4 *Plura beneficia curata, hodie non retinentur cum conscientia , sed quod non curatis,vide nu.5.*
7 *Consuetudo,quod quis possit per alium seruire beneficijs curatis vel non, & quo casu valeat ?*

CAP III.

1 Quia nonnulli.†Vni plures dignitates, vel eccle ferri non debent,& ecclesia est con ferenda illi,qui residere,& regere valet per se ipsum ; alias pdit ecclesiam,& donans conferẽdi ptãte priuatur.h.d.Tria facit. Primo ponit vitium.Scdo adhibet remedium ibi,[Cum ergo.]Tertio imponit pœnã ibi,[Quod si.] Casus l fralis. Quidã cupiditate ducti diuersas dignitates, & plures parochiales ecclesias ꝛ canones recipiunt,quibus deseruire nõ possunt,cum ẽt vni ecclesiæ,vix sufficere possunt.Statuit Lateranẽse ꝛcilium, q istud de cætero nõ fiat; sed cũ bñficium ecclesiasticum cõmitti debuerit, tali cõmittatur
2 personæ,qđ in loco residere possit,& officium suũ exercere, & qui hoc fecerit,qđ accepit,amittat,& ille, qui dedit,ꝓferendi ptãte ,p illa vice priuetur.Ber.†Primo no. q exquirere diuersas dignitates, & plures ecclesias parochiales,procedit ex zelo auaritiæ ; intellige qñ vna dignitas ,vel vna ecclesia parochialis sufficit per se ; alias nõ est peccatum dispensatiue tenere plures ad hoc c.de multa, in fi.de præbẽ.& sup.de ele.c.dudum,2.No.secũdo duas rones, quare vna, & eadem pson nõ potest ꝓsequi plures ecclesias. Prima , quia vix sufficit ad impẽdendum debitum famulatum vni; vñ sequit neglectus alterius. Scda,quia occupat stipẽdia aliorum. Nam alij clerici pauperes ad illas promouerentur.Et no.tex.dũ dicit,stipendia.Ex hoc ein arguit,q clericus licite viuit de fructib.ecclesiæ suę,dat,n.sibi in
3 stipendium.† Tertio no.q quis tenet per se,& nõ per vicariũ deser
4 iure ecclesiæ, seu suæ dignitati,†Vltimo not. q recipiẽs plura bñficia curata,nõ est priuatus a primo,nec scdo sm ista tpa,sed veniebat
a ci a curata,nõ est priuatus a primo,nec scdo sm ista tpa,sed veniebat priuãdus scdo.Et vt hoc clare intelligas, & multa diuersa iura, adb uertẽ ad quatuor tpa.b Primũ,n.fuit tps ante istud ꝓcilium,de quo hic, & illo tpe non priuabat scdo ; sed dabat sibi optio tenẽdi primum,vel sm,vt in c.referẽte, & c. ꝑterea, ꝛ.de pbẽ. Secũdũ fuit tps huius ꝓcilij,in quo fuit restricta facultas hæc,& statutum statut,vt priuaret scdo , nõ tñ priuatio inducebat ipso iure.Tertiũ fuit tps c. de multa ꝛ.de pb.vbi fuit inductum,vt si habẽs curatũ bñficium,vel dignitatẽ reciperet, sm,seu secũdã dignitatẽ,vacaret primũ bñficiũ, vel dignitas ipso facto,& sic tex.hic in fi.hodie non procedit, vt loquitur.Quartum fuit tps hodiernũ a tpe decretal.execrabilis Io. 22.& est extrauagãs, vbi arcti fuit prouisum,vt recipiẽs sm curatum,seu secũdã dignitatem,vel personatum;nisi de facto incõtinẽti post habitam secũdi pacificam possessionem dimittat primum in ꝑsentia
5 publicarũ psonarũ, esset priuatus ipso facto vtrog;,& sic retinẽs de facto efficeret ineligibilis.& hoc vltimum probat in d.c.dudũ. † Ex his infertur ad q.nũquid disp̃ huius tex.vendicet sibi locũ in eccle siis non curatis,& in simplicibus bñficiis, & sentit Host.q sic,dũmodo requirant residẽtiã de iure cõi, statuto, vel ꝓsuetudine. c Sed
c dic latius,q aut q rit, nunquid vacet primum ipso facto per adeptionẽ secũdi,& dic,q nõ in istis simplicibus,d.c.de multa, loquitur in pluribus curatis,& dicam aliquid in c.fi.ꝛ.eod.Aut q ritur , nũquid possit qs tenere plura talia bñficia simplicia,& dicit Host. q sic, si alterum p se nõ sufficit,alias secus,vt in c.cũ teneamur, de pb.hoc vltimum admitto,nisi statutũ, vel ꝓsuetudo requireret residẽtiã in
6 quolibet,qa tũc requirerẽt dispẽsatio,ar.d.c.de multa.†Aut q ritur nũquid teneat quis per se deseruire bñficio simplici, sicut hic dr in curato,& credo,q sic.Et probo aperte per c.ꝓuer inordinata,de p bẽ.vbi dr,q pueri non sunt idonei ad beneficia habẽda,cum illi deseruire non possint,ergo requirit beneficiũ, psonalẽ residentiam. Nã puer bene posset p alium deseruire,vt in c.eã re, de æta. & qualit.facit c.ꝙquerente,ꝛ.eod.fateor, q consuetudo habet oppositũ, & nũquid valeat , dic ut ꝛ.subijciam.In glo.1.ibi, [Personatus appellauit ergo gl.q dignitas, & personatus sint sinonima, & quod ad esse dignitatis,sufficiat qđam progatiua p alijs.Sed tu dic plene, & melius,ut in c.de multa.ꝛ.de pben.ubi dicam,quid sit proprie dignitas,quid personatus,& quid officium. Sed no.glo. & tene eam in eo,quod dicit,q aliqñ capit pro ordine.Ex hoc.n.infertur,q qui libet clericus dr habere dignitatem,& probatur in c. denique, 4.di stin.sed non capit tunc dignitas in potiori significatu ; sed pp officium,quod hẽt,& ꝓgatiuam p alijs laicis, & vide ad materiã , qđ no.Bar.in l.i.C.de dig.li.12.ubi prosequit , qui dicant proprie ignobiles,uide ad hoc bo.glo.in c.qui contra pacem,24.qõ.1. q dicit,q omnes exercentes uilẽ artem,dñr ignobiles, & tales uilem artem exercentes,non debent promoueri ad regimen Ciuitatis,uide tex.
7 no.in l.ne quis,C.de dig.lib.12.& in fi.glo.dic,ut m c. de multa,ubi tractabo qđam hic posita per Host.q melius ꝙueniunt illi c.† In gl. super uer.per se ipsam,ibi,[Vt officium in ecclesia],no.bene glo.iũcto tex.Ex ea.enim elicit regula,q quodlibet beneficium, quod datur rõne officij, requirit deseruientiam personalem,ut s.dixi, & facit c.ꝙquerẽte,ꝛ.eo.dicit tñ hic Lau.q rõne ꝓsuetudinis, posset qs
d deseruire per uicarium,d & sic extendit casum,c.extirpandæ,§.quia uero,de pb.Sed aduerte, nam in beneficijs simplicibus hoc procedit indubiẽ, ut in c.cum omnes,& quod ibi no.de const.fed in curatis Io.de Lig.sentit oppositum,in d.c.cum omnes.Sed tu no. bene dictum Lau.qui sentit hic ꝛrium ? puto tñ inspiciẽdam rationẽ ꝓsuetudinis:Nam ꝓsuetudo nõ officit legi:maxime canonicæ , nisi sit rõnabilis,de consuetu. cap. 1.ideo si consuetudo fuisset rationium,alias autem,ubi nõ subesset ratio , procederet dictum Io. de
c Lig.facilius tamen c consuetudo induceretur in non curatis. Ratio est in promptu , quia magis eligitur industria personæ in curatis,quàm in non curatis. Item dic, q vbi dispensatur cũ aliquo circa pluralitatem ecclesiarum,potest deseruire in alia earum per alterum.Vide tex.cum glo.in c.non potest,de præb.lib.6.& quod dicitur in d.c.extirpandæ.Et regulariter,vtrum quis posset per alium, q per se, vide in reg.potest quis per alium , & in reg. qui per alium facit,de reg.iur.lib.6.† In glo.super versi.[Priuetur.]in fi.no. ex gl.iuncto tex.q conferens beneficium curatum, vel dignitatem non valenti in ea residere personaliter,debet priuari ea vice potestate conferendi illam dignitatem,vel ecclesiam.Et no.q non est priuatus ipso facto,sed priuandus;& hoc d.An.valde no. Infertque ex hoc, q c.cum in cunctis, de elec.non habet locum in conferente.q.d.q ibi apponatur pœna priuationis ipso facto;& q illud c.exigat in sñam debeat intelligi illud capitulum in eligentibus, & in conferentibus ; sed iudicio meo non bene ponderauit, vel forte de præsenti non viderat illum tex.Nam ibi in versi.eps, prope fi.expresse loquitur in coll.Et ideo dic,q illud c.procedit tñ in dignitatibus ibi positis, vt qñ contulit patienti defectum in ætate,in moribus,in scientia,& in natalibus.In alijs vero non habet locum illa pœna, quæ imponitur ipso iure,& ita disputauit Ioã.Andr.in reg.odia,de reg.iur. lib.6.in Merc.Istud vero c.procedit in, conferente beneficium ei, qui non valet per se in beneficio residere;alias tamen est sufficiens persona ;&c.

ADDITIONES.

a Z A CHAR.¶Non est priuatus.Adde Arch.c.licet episcopus,de præben.lib.6 Gem.in c.eum q beneficium , nu.2.& ibi in apost.Cels,in ver.duo curata,de præb.lib.6.Bertha.de Fir.in tra.de episcopo,vol.4.Phil.Frau.in all.c. super eo. vbi etiam in apost.Cel.in ver.plura beneficia retine , nu.5.Car.in cle.gratiæ, nu.12.& in apost.eiusdem Cels,in ver.an de iu.cõi,de retcrip.& in apost. eiusdem Cels,ad hæc.Rebuff.in l.1.num.5.in ver.duo beneficia C. de an.ciuil li.11.
b SE B. S A P.¶ Quatuor tempora Hæc etiam pon.Car.Flor.in c.referente,infra de præb.& ibid.late per Imo.
c ¶Vel consue.Adde Old.consi.165.Ber.
d ¶Per Vicarii.Adde Lap.alleg.3 1.Fel .cõs.246.& uide Anchar.consi.17. Ber.
e S E B. S A P.¶Facilius tñ Vide Dec.in c.cum omnes,in 2.lect.in j.no supra, de cõstit.vbi concludit non valere consuetudinem,q in beneficijs curatis quis possit deseruire per Vicarium;& nunquid clericus teneatur restituere fructus perceptos tempore non residentiæ,tradit Abbas in c.1.col.6.infra de celeb. missSVMMARIVM.

1 *Clericus absens si vult posse licitè percipere fructus debet abesse iusta causa, & cum licentia prælati;& vnum istorum non sufficeret;nec sufficit,q licentia petatur,nisi detur.5.*
2 *Clericus absens ex causa studij,dicitur abesse ex iusta causa;debet tamẽ per alium seruire.*
3 *Appellatio,quæ est contra iuris dispositionem,non est admittenda.*
4 *Clericus potest petere licentiam se ex iusta causa absentandi , non solum ab Episcopo:sed ab omni alio Prælato.*
6 *Clericus,qui non potest habere licentiam a Prælato, se ex causa absentandi, potest adire superiorem Prælati;& si periculum esset in mora , potest sine licentia se absentare.*
7 *Clericus acceptans beneficium eo animo, vt illud teneat,donec habuerit pinguius,vel non habuerit animum ibi residendi,non est bene promotus:tamẽ dummodo agat de hoc pœnitentiam,non cogitur dimittere.*

CAP. IIII.

Relatum.Præsentatus ad Ecclesiam non firmatus,si appa ret,q nolit residere,non debet institui per superiorẽ.ꝓfirmatus aũt,& ex nõ iusta causa nõ resid ẽs , priuat,appellatione remota,h.d.Primo ponit excessus,secundo prouisto, ibi,[Cũ igitur]Casus literalis.Dictum est in præcedenti c.quòd ecclesia,vel beneficium tali personæ debet committi, quæ per se curam ipsius valeat exercere ; sed quidam affirmant se hoc facere velle ; sed illud efficere contradicunt.Peruenit hoc ad Pap:vnde mandat Papa Archiepiscopo Eboracen.quòd cum verba cum effectu sint accipiẽda,si tales præsentes fuerint,non admittantur ; & qui recepti sunt, remoueantur,nisi de licentia ꝓlatorũ suorũ fuerint absentes, puta studio literarũ,vel ꝓ aliis honestis causis; & si ꝛ hoc appellauerint, eorum appellatio non valebit.Ber.No.primo ibi,ecclesia,vel beneficiũ,q dignitas a appellari potest beneficium.Nam in c. præceden
a ti fit mẽtio duntaxat de dignitate, & ecclesia:& hoc c.referens verba illius,appellat beneficiũ, quod ibi appellatur dignitas. Et dic,q sub.ver.beneficij, potest comprehendi omnis dignitas ecclesiastica,& quodlibet beneficiũ cuiuscunque qualitatis sit, vt probatur in reg.beneficiũ , de reg.iur.lib.6. In odiosis vero appellatione beneficij non venit dignitas.Ad hoc c. statutum , & quod ibi not.de elec.li.6.& beneficium largissime capiendo,est benevola actio gaudiũ pbens capiẽti,vt in vsibus feud.c.qui.mo.feu.amit.Ex hoc,& ex tex.no.,p resumẽtib.arg.aliorũ,vt nõ sit necesse verba formalia arg. resumere,sed satis est recitare effectum . Idem not. in capitu.super spec.

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Quod dignitas . Quid veniat appella. beneficij , vide latissime per Fely.in c.postulasti. colum. 6.verfic.circa glo.2.supra de rescript. Bald.in l.Diui fratres.ff.de re.diui.& Ias.o in l.admonendi , in lectura , colum.12.ff.de iureiur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

spec. de magist. Secundo no. q vbicunque ad aliquem actum requ-
ritur potẽtia, propter ipsum exercitium potentiæ, nõ sufficit poten
tia in habitu, sed oportet, q reducatur ad actum. Nam in c. præce-
dẽti, solum requirebatur potẽtia, & iste tex. interpretatur de potẽ-
tia in habitu, & actu; & hoc est, per id quod dr hic in tex. quia verba
debent capi cum effectu, ad quod quotidie allegatur iste tex. Ter-
tio nõ. dispositionem quamlibet intelligẽdam ita, vt ex ea produca
1 tur aliquis effectus. Reiiciẽdus est ergo intellectus, q solũ seruit de
a voto & deseruit verbis, & nõ rei, vt in c. cõmissa, de elec. li. 6. † Quar
to no. q de licẽtia Prælati sui, a põt clericus beneficiatus se absentare
a beneficio ex honesta causa. Et no. q duo requirũtur, vt clericus
licite se absentet a beneficio. Primo causa honesta: scdo prælati sui
licẽtia. nõ ergo sufficit solius prælati licentia, sine honestate causæ.
Et est rõ, qa prælatus nõ potest sine causa dispẽsare cũ ius. 26. q. 2. c. in
2 stitutionis, & c. dilectus, de temp. ord. † Quinto not. q studium lite
rarũ est iusta causa præbẽbi licẽtiam clerico, vt absentet se a benefi
cio; & tũc debet deseruire per alium, vt in c. cum ex eo, de elec. lib.
6. & illud procedit indistincte, qñ vnus est in ecclesia: quid autem in
plurib. vt puta sunt x. canonici, nũquid vnus possit se absentare, nõ
cõstituẽdo ibi Vicarium, & capere fructus beneficij? aliquid tãgã
3 in c. tuæ, cũ eo. & vide bo. text. in c. super spec. cũ. de mag. † Vltimo ap-
pellatio cũ iuris dispositionem, nõ est admittẽda, cõcor. c. quia, & c.
4 ad nostram, de appel. facit l. si qua pœna. ff. de verbo. signi. † Sed hic
quæritur, vtrũ quilibet prælatus; etiam si nõ sit episcopus, possit da-
re hanc licẽtiam? Doct. communiter dicunt, quòd sic, & habes gl.
ord. in d. c. cum ex eo. Nam ista litera loquitur indistincte, tamẽ nõ
b potest quilibet prælatus apponere pœnam non residentiæ, b ideſt
procedere ad priuationem. sed oportet, q ille sit superior, in cuius
manibus potest fieri renunciatio, vel qui possit alias inuitum dest-
tuere. Et no. hoc dictum, q habens potestatem cõferendi, non ha-
bet potestatem distituendi; etiam propter delictum nõ residentia;
pro hoc. c. 1. de capel. mo. li. 6. & plene dico in repe. c. si quis contra
5 clericum, de fo. comp. † Nũquid autem sufficiat petere licẽtiam ex
honesta causa. Io. And. hic sentit q nõ; sed debet esse obtẽta. ex quo
no. bñ, q clericus ex iusta causa etiam, non potest se absentare a be-
neficio; nisi obtineat licentiam a prælato; nec sufficit eam petijsse.
5 † Sed diceres tu, ergo prælatus poterit semper impedire clericum,
vt nõ promoueat causam honestam? dico, q poterit haberi recur-
sus ad superiorem prælati sui; & exigente causa, poterit eum com-
pellere ad dãdum licentiam clerico. argum. opt. in c. nullus, de iure
pat. Item addehic vnum dictum Doct. in c. inter, cũ. eo. vbi dicunt, q
pro pter necessitatem subito occurrẽtem, potest clericus se absẽn-
tare; etiam sine licẽtia prælati sui. Nam plerũque tempus, seu locus nõ
patitur licẽtiam petere, pro quo l. 1. ff. de exerci. & l. tutor, qui reper
torium. ff. de admi. tut. & vr Io. Andr. ibi limitare, qñ in breui est re
uersurus, arg. in l. 3. de diuor. ego credo considerãdam qualitatem
causæ, & piu dicij, & facilitatem petẽdi licẽtiam. In gl. 1. ibi, [Debẽt
7 ibi perpetuo permanere.] † No. glo. & facit ad q. de eo, qui accepta
uit beneficium eo animo, vt illud teneat, donec habuerit pinguius,
vel nõ habuerit animũ ibi residẽdi, nũquid iuste ibi sit promotus?
& Docto. cõcludũt, q nõ, & bene. Nam quisquis, vt ait Apostolus,
debet esse otentus ea vocatione, qua vocatus est: vnde non debet
in animo aliud gerere, sed quemadmodum ẽhens matrimonium
carnale, debet habere animum perpetuo residẽdi cum vxore, vt in
c. fi. de cond. appos. & c. sicut. 7. q. 1. sic, & acceptans ecclesiam. Nã
quodammodo ẽhit matrimonium cum ecclesia. Dicit tamen Hos-
ti. q hoc peccatum ambitionis, tollitur per pœnitẽtiã, c. fi. de simo.
vult dicere, q nõ est necesse ad purgandum hoc peccatum dimitte
re beneficium, sicut in eo, qui promouetur per simoniam menta-
lem. Et no. hoc vltimũ dictum, quia potest præctĩcari in multis ca
sibus; maxime in iuuenibus, qui assumunt beneficia, non q ha-
beant animum clericandi, sed vt ex eis viuant in iuuentute. Nam si
pœnitẽtia ducti, volunt vere clericari, non tenentur dimittere be-
neficia; sed satis est, q satisfaciunt Deo de praua intentione, agẽdo
pœnitentiam. In glo. fi. uel secũdum Doc. ibi allegabatur iusta cau
sa, puta dispensationis, vel cõsuetudinis; hic autem allegabatur cau-
sa cauillosa, & cõtra ius cõe; & iõ appellatio nõ est hic admittenda.

ADDITIONES.

a ¶Prælati sui Adde Fel. alle. consi. 195. vbi ponit casus, in quibus beneficiatus licite in absentia percipit fructus. Ber.
b ¶Non residentiæ. Adde, vt per. Oldra. consi. 195.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, vel laicus transferens se ad alienam diœcesim, vt accipiat sacros ordines, vel vt sibi cõferatur beneficiũ, nõ est admittẽdus, sine literis sui Episcopi. 2. nisi sint verisimiliter noti, cuius mores oporteat approbari. 3.*
Præbenda, siue beneficium, an possit conferri clerico alterius diœcesis sine literis commendatitijs proprii Episcopi.
4 *Illi, quorum virtutes sunt notæ, possunt sine examinatione promoueri.*
5 *Literæ commendatitiæ dimissoriæ, possunt recipi a quolibet Prælato respectu subditi sui; etiam à capitulo sede vacante. 7.*
6 *Capitulum sede vacante non potest alienare; potest tamen facere ea, quæ sunt iurisdictionis.*
Literæ cõmendatitiæ ad ordines, idest, vt clericus possit recipere ordines ab Epõ alieno, possunt concedi a proprio episcopo, vel sede vacante a capitulo.
Literæ dimissoriæ ad tempus, puta causa studii, ab omni prælato respectu sui subditi conceduntur.
Literis credentiæ, an, & quando sit adhibenda plena fides.
Notarius non debet se rogare de aliquo, quod venit in commodum suum.
8 *Procurator ad negotia, non potest esse testis, quando ex tali testimonio resultaret aliquod suum commodum.*

CAP. V.

1 a **Fraternitati.** †Breue est, nec potest breuius summari. Primo not. q clericus vnius a diœcesis, non dẽt recipi in aliena diœcesi sine literis proprij Episcopi. & dic. q nõ debet recipi tãquam clericus, vt. ſ. promoueatur ad ordines, vel vt sibi ꝓferatur beneficium. Nã possibile est, q in partibus istis iste sit notatus infamia seruitutis, vel aliquid simile sibi accideret, & ideo cõtulerit se ad partes alienas. Optime igitur fuit prouisum, vt non recipiatur sine literis sui Epi. vide pulchrum tex. cum gl. 19. q. 2. c. due sunt. sed tanquam laicus bene potest recipi; ex quo nõ vult ibi
2 celebrare, vt clericus; nec habere beneficium: & ita intellige istum tex. pro hoc. ſ. de cleri. peregri. per totũ. † Nunquid autem possit ibi conferri præbenda sine literis commẽdatitijs? Bonagui. dicit, q sic, quia per hoc non infertur aliquod præiudicium proprio Epõ. sed hoc dictum admitterem, quando confertur sibi in stipendium, & non in titulum beneficialem. Nam de iure cõi eadem ratio est in pbendis titularibus, q in alijs beneficijs. 70. disti. c. sanctorum. & pro
3 hoc quod not. Inno. in c. fi. de cle. peregri. † Et aduerte id, quod disponitur hic in clericis, habere locum in laicis, vt dicunt Doctores, & vr tex. in c. primates. 71. di. sed intellige, q laicus non dẽt recipi in
b aliena diœcesi, b sine literis sui Epi commendatitijs. ſ. vt promoueatur ad honores; quia non debet Eps ordinare laicum aliunde oriundum, licet contrahat domicilium in diœcesi sua, propter rationem
4 pdictam, ne forte in partibus suis sit notatus aliqua macula. † Et mita hunc tex. & dicta Doct. hic secundum pulchrum dictum Ian. in c. cũ iam dudum, de preb. vbi dicit, q istæ literæ commendatitiæ requiruntur pro ignotis. hi autem, qui bene sunt noti, siue sint clerici, siue laici, possunt absque huiusmodi literis recipi, quod satis mihi placet. Pro hoc illud c. duæ, argu. a ratione cessante, & quia clericus secularis, vel laicus, non sunt ita subiecti proprio Epo, quominus possint transferre domicilium, & acceptare alibi beneficium sine licentia prælati. Item pondera, quia istæ literæ dicuntur commendatitiæ; quia commendãt mores proficiscentis, quod in nostra nõ requiritur. Nã notus põt promoueri, etiam sine examinatione.
5 23. dist. c. 1. & c. constitutus. de app. vbi dixi. † In gl. ibi, [Perhibentur simonium. & hoc respectu dicuntur commendatitiæ; & formam harum literarum vide 73. dist. quasi per totum. Et aduerte, q istæ literæ q sunt in vsu, reperiuntur in triplici specie. Qnædã. n. sunt literæ dimissoriæ cõmendatitiæ, vt sunt istæ de quibus in text., quas habuit clericus, vel laicus bonam licentiam a prælato suo, & commẽdat ab eo in literis, vt sic facilius recipiat in partib. alienis; & has literas tradit Episcopus. Idẽ dr de quolibet plato inferiori, respectu subditi sui, arg. sup. c. preceden. & facit c. innuit, sup. de elect. Nam quid autem capitulum, sede vacante, possit has literas concedere. Doct. hic sentiunt, q non, per c. fraternitatis. 71. dist. quia est quasi alienatio per sonæ; vnde sicut capitulum nõ potest alienare bona sede vacante. ſ. ne sede vacan. per totum. ita fortius nec personam. Sed hoc dictum nunquam placuit mihi. Finge enim, vacante sede, aliquem clericum electum ad dignitatem alterius diœcesis. Cessante cũ subsit causa legitima dandi licentiam, non apparet ratio, quare capitulum non possit. Est enim hoc iurisdictionis necessarię, quam capitulum exercet sede vacante; ad hoc c. 1. de insti. lib. 6. & quod no. gl. in cle. 1. de hęre. Nec est verum, q sit proprie alienatio; quia solus platus sine capitulo põt hanc licẽtiam ꝓcedere. c. si religiosus, de elec. li. 6. qui tñ solus bona ecclesiæ alienare nõ põt. 12. q. 2. c. time
exc. Ad c. fraternitatis, dic, q non apparet, q ibi fuerit capitulum, hoſtilitate loci faciẽte. Quædam sunt literæ cõmendatitiæ ad ordines, cum quis vult facere se ordinari per alienum cpum; & has ꝓdit eps, & capitulum sede vacante. c. cum nullus, de temp. ordi. lib. Quędam sunt literæ dimissoriæ ad tẽpus, ex iusta causa, vt qñ clericus vult peregrinari, & has concedit eps, de cõse. dist. 5. c. non oportet. Item & quilibet platus inferior, vt sup. c. proxi. & ibi dixi. † Vlti-
6 timo ista regula, inquantum loquitur de literis commẽdatitijs, pro-
c test adduci ad q. an, & qualiter c sit credendum istis literis de credẽtia, vt inferant præiudicium scribenti? Et circa hoc varie videntur loqui iura ciuilia, & vide Bar. in l. Lucius. ff. de fideiuſ. aliquid no. q. in l. fi. C. quod cum eo. Et vt satisfiat Canonistis, concludebreuiter, post Bar. q aut sunt literæ generales, puta, omnibus referendis, per talẽ pſentium latorem, adhibeatis plenam fidem; & hoc casu non potest

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶Quod dignitas. Quid veniat appella. beneficij, vide latissime per Fely. in c. postulasti. col. 6. versi. circa gl. 2. supra de rescript. vide Bald. in l. Duo fratres. ff. de re. diui. & laſo. in l. admonendi, in lectura, col. 12. ff. de iureiur.
b ¶Aliena diœcesi. Adde, quod ordinatus taliter, præsumitur ordinatus de licentia proprij Episcopi, vt dicit Old. consi. 115. nu. 3. col.
c ¶SEB. SAP. An & qualiter. vide Pet. de Anch. in consi. 378. incip. præmitto pro clariori. & Fely. in cap. insinuante col. 2. versi. Item no. quod literæ familiaritatis, supræ de offic. deleg.

potest iste aliquid attentare in præiudiciũ scribentis. Et ideo si iste, cui scribitur, mutuaret pecuniam nuncio, vel secum ꝺheret nomine scribentis, non sit aliquod præiudicium scribenti; & sic ꝺ eum
a non posset agi actione mandati, a vt d. l. fi. Nam sensus illarum literarum est, q ille nũcius est homo bonę ꝺditionis, & sic potius possunt appellari literæ commẽdatitiæ. hoc verum, nisi diceretur in literis, credas super periculo meo, vt d. l. fi. vel aliud præsumeretur ex qualitate deferentis literas; puta, quia est factor, siue procurator scribentis; ad hoc l. cuiquam. ff. de exerci. Item puto, quod si dolosè commendauit illum, seu dedit sibi literas, & ille passus est damnum illi credendo, q poterit agere actione de dolo contra scribẽtẽ, arg. l. quod vẽditor. ff. de dolo. vide bo. gl. in d. c. duæ sunt. Si vero literæ sunt magis speciales, vt quia dr in eis, tali de intẽtione mea plenè in formato adhibeas plenam fidem. tunc si aliquod damnum passus est iste illi credẽdo, potest agere ꝺ scribẽtem actione mandati; sed nõ dẽt secũ ꝺhere, vel sibi credere in aliquo, ex quo appropriaret sibi officiũ, vel aliquod cõmodum. Nam daretur via malignãdi; pro hoc l. si vero nõ remunerãdi. ff. mãda. & no. bñ hoc dictum. Simile no. Doct. in c. qñ, de proba, vbi dicunt, q si iudex aliquid commisit Notario curiæ, nõ dẽt ille Notarius scribere; quia non adhiberetur
b sibi fides in attribuendo sibi officium. b Ad idem, qã no. in c. in super, de rescri. per Legistas in l. deferre. ff. de iure fisci. & l. oĩbus. C. de
7 test. ibi † no. hr, quod procurator ad negocia non potest esse testis, qñ aliquod commodum esset inde ꝓsecuturus, vt si vult perhibere testimonium, q nomine domini mutuauit sibi mille. Nunquid au tem latori literarum sit credendum, sine iuramento; concludit Bar. in dicto loco, q sic; quia approbata est eius fides a scribente, quod facit ad materiam l. Theopompus. ff. de dote præ leg.

ADDITIONES.

a ZACHAR. ¶Posset agi actione mandati. vide de hoc Bar. Bal. & Rapha. Ful. in Ldomino. C. quod cum eo. Bal. in l. si literas. C. mand. glo. in cle. 1. de iure pa. & Spe. in titu. de cler. peregri.
d ¶Officium. An antem credatur Notario, qui fecit quendam procuratorem, & ipsemet scripsit instrumentum, Bar. in l 2. de stip. ser. distinguit & concludit in vno casu quod non, quando cedit in commodum ipsius scribentis, vide ibi do. Alex. in addi. Aeneas pe Falco.
ANT. FRAN. ¶Circa hoc an notarius possit esse rogatus de instrumento mandati sui, vide et Bald. in l. iudices, in fi. C. de fid. instru. vbi dicit, quod non, neq; etiam ẽm Bal. ibi potest esse rogatus, quando ipse constituit alium procuratorem in causa sua. Ad quod etiam vide Bar. in l. pupillus in §. fin. ff. de auth. tu. & vide etiam Bar. in l. seruus. ff. de testa. & an Notarius possteto ofiere instrumentum pro se & altero, vel ꝺ se & alterum, vide Bar. ni l. filius i §. sequens quæstio. ff. de fal. & vide Alexan. post Bar. in l. impuberem, in fi. ff. de fal. & in l. non putauit, in §. si quis sua ff. de contratabu.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non residens in beneficio, etiam modicæ æstimationis, debet illo priuari; nisi aliud dictet cõsuetudo. 3. & tunc debet deseruire per Vicarium.*
2 *Clericus non potest tenere plura beneficia, quando vnum de per se est sufficiens; etiam cum dispensatione quoad Deum; nisi hoc vertat in euidentem vtilitatem beneficiorum, quia clericus sit multum industriosus.*
4 *Exceptio, tu non fecisti residentiam in beneficio, non potest opponi, nisi ab illo, a quo petuntur fructus dicti beneficii.*
5 *Beneficium non potest constitui de fructibus vnius ecclesiæ, nisi hoc fiat ex authoritate superioris, & ex iusta causa; & tunc debet remanere primo re ctori tantum; ex quo possit honeste viuere; & consentus tale beneficium, nõ põt illo priuari, licet postea ex redditibus primus Rector non possit sustentaris; & remoto illo, qui cõsecutus est totum beneficium reintegratur, et nu. 6.*

CAP. VI.

1 **Conquerente.** †Qui nõ residet in beneficio; etiã mo dicæ æstimationis, illo priuatur, hoc dicit. Primo impetrantis querela, secundo commissionis forma, ibi, [Fraternitatis.] Casus literalis. Quidam presbyter R. nomine, cõ queſtus est do. Papæ, q G. clericus requirebat ab ipso 20. solidos an nuatim pro ecclesia sua; de qua idem presbyter vix necessaria perci pere poterat; dicẽs beneficium in eadẽ ecclesia sibi fuisse collatũ; cum alia beneficia sibi sufficiẽtia obtineret, nec eidẽ ecclesiæ deser uire; mãdat Papa, quatenus, si constiterit q dictus clericus habeat alia beneficia sufficientia, vel q ipsi ecclesiæ non deseruiat d. G. super bñficio ipsi silentiũ imponatur. Ber. No. 1. q super redditibus vnius ecclesiæ, põ ꝓstitui certũ bñficium, assignãdo certam pẽsionẽ ex redditibus ecclesiæ pro temporalitare bñficij nouiter creati; & tene menti ad istum tex. vt ſ. dicã latius. Scdo no. q dos alicuius beneficii, potest ꝺsistere in quantitate 20. sol. & põt intelligi de soli dis aureis, quorum 72. faciũt libram auri, vt l. quoties. C. de sũsce. & arca. lib. 10. & l. fi. ff. de in ius voc. Et ex hoc infero, q habẽs certam
2 pẽsionem ex aliquibus immobilibus, potest illam dare in dotẽ beneficii. † Tertio no. vnum valde notabile, & non tradendum obliuioni, q habens duo beneficia, quãuis simplicia; quorũ alterũ sufficit per se ad vitam beneficiati; potest legitime altero priuari. habes igitur casum solẽnem priuãdi quem beneficio suo, q̃uis velit in illo residere; & pro hoc vide gl. no. in c. dudum, el 2. in ver. intitulatã, de elec. quæ dicit, q sine peccato mortali, non potest quis tenere plura beneficia, quando altertum per se sufficit. Et limitã, vt no. per Inn. in ciã dudum. ſ. de præben. nisi fuerint sibi collata, non ratione sui, sed propter vtilitatem beneficiorum; vt quia est homo industrioſus, bonæ famæ, & conscientiæ. An autem excusetur propter dispensationem, credo q nõ, quoad Deum, si fructus beneficiorum conuertit in causam non piam, per id q dicam in c. de multa, infra
3 de præben. † Quarto not. q quantumcumque beneficium sit modici valoris, requirit deseruiẽtiam personalem; aliàs potest beneficiatus illo priuari. Excipe consuetudinem, vt in glo. † Quinto no. aliud bonum dictum, q contra clericum petentem redditus beneficij, potest excipi, q non facit in eo residentiam. Est ergo hæc legitima exceptio, & puto eam procedere, quando opponitur ab ecclesia, seu nomine ipsius. Nam tertius non poterit, vt credo, per hanc exceptionem excludere clericum a petitione sua; quia ex quo nõ est priuatus, quoad istum tertium, liberas ędes habet. l. loci corpus. §. competit. ff. si ser. uen. facit tex. cum gl. ibi tamen. ff. si ager. vect. vi-
5 de Inn. in simili in c. inter dilectos, de excess. præl. † Sed oppo. cõtra tex. de c. extirpandæ, in fi. infra titu. 1. vbi dr, q de fructibus vnius beneficij nõ debet ꝓstitui pẽsio nomine alterius beneficii. Item bñficium nõ debet diuidi, vt in c. maioribus. ſ. de præben. Solut. credo hoc dupliciter posse intelligi. Primo q cum ista ecclesia abundaret redditibus, & careret suffragio ministri; fuit statutum authoritate superioris, vt ibi esset vnum beneficium pro clerico; & assignata fuit pro redditibus pensio 20. soli. & iste intellectus videtur literæ congruere. Et ad contraria dic, q in fraudem non debet constitui talis pensio nomine beneficij; vt puta Episcopus habebat neporẽ in minori ætate, cui non poterat prouidere de ecclesia curata; ipsam contulit alteri sacerdoti, & fere omnes fructus ecclesiæ decre uit assignandos nepoti, nomine beneficij simplicis. hoc enim fieri non posset; & ita loquitur dictum c. extirpãdæ. Sed vbi ex causa licita, & honesta cõstituitur bñficium ex redditibus ecclesiæ; tunc valet talis cõstitutio, vt habes hic tex. apertum, & vide tex. cũ glo. in c. ad audientiam. 2. de rescrip. & facit c. quamuis, de præben. lib. 6. Et intelligo, q remaneat tãtum presbytero, vnde possit honeste viuere, alias secus, argum. c. vacãte, ſ. de præben. & ca. cum causam, eo. titu. Ex hoc habes vnum notabilem modum procedẽdi, vt vnusquisque curatus presbyter habeat clericum in ecclesia sua, iuxta no. in ca. vt quisque de vi. & honesta. cler. Secũdus intellectus potest esse, quod iste clericus fuit ordinatus ad titulum huius ecclesiæ, ad præsentationem rectoris; quo casu debet viuere, si non habet aliunde, ex redditibus illius ecclesiæ, vt in capitu. per tuas. 3. ſ. de simo. debet tñ iste deseruire ecclesiæ, vt hic. An aũt ꝺiudicet succesſori, Rectoris præsentatoris, dic vt not. Ioan. And. in d. ca. per tuas; & ex his ha
6 bes clare intellectum huius c. † Sed quæro, quare Papa non habuit cõsiderationem ad primam exceptionem oppositam per istum presbyterum, dum dicebat, q vix vitæ necessaria poterat percipere ab ecclesia? Sol. dicũt Doc. q hæc exceptio non erat legitima ad excludẽdum alium iure suo. Nam imputãdum est sibi, si acceptauit bñficium tenue; quærat ergo sibi victum aliqua industria. 91. disti. c. clericus victum, & no. hic ad limitatio. lect. p dictarum, vt ꝺsequutus bñficium ex redditibus vnius ecclesiæ, nõ debeat eo priuari, licet ecclesia deuenerit ad eum statum, in quo vix potest procurare proprium Rectorem. Credo tñ, q isto remoto ex aliqua causa, illud bñficium debeat extingui; & ecclesia remanere in sua pristina integritate, argum. hic, in fi. literæ, vbi illo priuato, Papa mandat illud beneficium conferri alteri; sed Rector dimittitur in suo statu priori. In glo. in versicu. [Sufficientia,] not. bñ istam glo. & vide glo.
7 20. q. 1. in c. 1. † In glo. fi. ibi, [Nisi consuetudo &c.] intelligit tamen Hoſt. & communiter Doct. hic, q tunc deseruiant per Vicarium. hoc tñ dictum iure nõ probatur; potest tamen procedere, vbi ecclesia patereturgraue dispendium ex absentia ministrorum; quia tũc succederet c. 1. de consuetu. alias autem secus; dummodo clericus honeste viuat. Nam licet non deseruiat illi ecclesiæ speciali, deseruit tamen ecclesiæ vniuersali. Pro hoc, quod not. Inno. in d. c. cum iamdudum, dico plene in d. c. cum omnes. de constitutio. & limita hanc glo. ſ. prout dixi in c. quia nonnulli, supra eo. & in c. fi. de rescriptis. li. 6. per. Doct.

SVMMARIVM.

1 *Clericus seruiens Episcopo, recipit fructus beneficij, ac si resideret: distributiones uero quotidianas, non recipit. 2. & idem est, si seruiat aliis prælatis suis. 2.*
4 *Relatiuum quis, vel qui, restringit præcedentia.*

CAP. VII.

1 **De cætero,** †Qui est in seruitio Epi. percipit fructus bñficij, tãquã residẽs, præter distributiones quotidianas. Vel sic, Qui est in seruitio plati, fingit residere, h d. Ponit dictũ, a quo excipit ibi, nisi. Casus literalis. Quidã Eps, qñ ducebat secũ aliquos de canonicis ecclesiæ suæ, alij canonici subtrahebant illis, qui cũ Epo erãt, q ꝺsueuerãt percipere de cõitate. statuit Papa, ne canonicis illis, qui in seruitio Epi fuerint, aliqd subtrahi debeat, vel auferri; nisi forte victualia, q̃ dari absentibus nõ ꝺsueuerũt. Ber.
2 † Primo no. q Eps licite vtit seruitio aliquorũ canonicorũ suorũ; et subtrahẽdo eos ab officio diuino quotidiano; & reputanr isti pẽsentes, respectu cõmoditatis pcipiẽdæ. † Sed qrit, nũqd dispositio huius c. hẽat locũ i ſferioribus platis, citra Epũ? Doc. hic cõiter tenẽt, q sic; qa ista litera loqr gñaliter; nec apparet, cui loquat, & eadẽ rõ vr in oĩbus platis, respectu subditorũ. dixit tñ Hoſt. notabile verbũ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ Eps pōt ad seruitium suum habere duos canonicos; licet non possit utilitate ecclesię, sed ultra duos habere non pōt; nisi probet uoluntas capituli, uel necessitas, uel utilitas ecclesiæ, arg. c. ad audiētiam, ℣. eo. ti. quod est no. quia aperto iure non probatur, sed optime faciunt in arg. illa litera, & ista, quid autem de alijs clericis, uide quod dicam in d. c. ad audientiam, & uide gl. in c. ga frater. 7. q. 1. & c. quid ergo. 11. q. 4. & c. uos. 16. q. 1. ubi gl. dicunt, Epum posse mittere unum clericum ad certam legationem; & idem alibi dixit gl. de monachis, ut possint mitti ad certā legationē p Epum. 16. q. 1. c. quidā monachi. Sed q̄ritur, quid intendat illa litera, ibi, [De cōitatis sibi beneficio &c.] & in fi. ipsius. Sol. q̄sidera, q̄ in aliquibus ecclesijs collegiatis, sunt prębendæ canonicorū distinctæ, & vltra præbędas fiūt q̄dam distributiones, quæ dātur quotidie intereſſentibus diuinis. q̄nq; p̄sistunt in pecunia, q̄nq; in victualibus. In aliquibus uero ecclesijs ultra alias p̄będas, & distributiones quotidianas, sunt q̄dā redditus cōes, qui in fine anni diuiduntur inter canonicos, & in quibusdā locis appellat mensa grossa. In aliq bus uero non sunt prębendæ distinctæ; sed oēs redditus capiuntur per ministrū capituli, & in fine anni dantur in portiones ſm numerum canonicorū. Fiunt ēt q̄dā distributiones quotidianæ, quæ solū dant inter essentibus diuinis. Intellige ergo istum text. q̄ præter distributiones quotidianas, alij redditus debent assignari, istis, qui sunt in seruitio Epi, ac si resideret; & ideo dicit de cōitatis beneficio, &c. Et qua tenus dixit de uictualibus, habuit respectum ad distributiones quotidianas † per hoc relatiuum, quæ, quod restringit præcedentia, [a] ut
a no. in l. cūctos populos, C. de sum. Tri. & l. omnes populi, ff. de iust. & iur. & per Cal. in c. fi. ℣. eo. & hodie hæc dicta uidentur approbari per tex. & gl. in c. unico, eo. tit. lib. 6.

ADDITIO.

a ZACHAR. ¶Restringit præcedentia. Limitabis, nisi absurditas resultaret, ita Bar. in l. Iulianus. ff. de hær. instit. & in l. hoc articulo, in pe. col. eo. ti. gl. l. 6iue, de duo. reis. Io. de Imo. plene in l. si pater filio, ff. de vulg. & pupil. & Car. in cle. 1. q. 9. de fo. compet. & omnino in cle. 2. in princ. de ſta. mona.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non residens in beneficio, & citatus non reuertens in termino, priuatur beneficio; nisi habuerit iustam causam non reuertendi; & idem est in alio prælato, vt infra c. proxi. in prin. & in cap. seq. in prin.*
2 *Beneficium non habetur pro derelicto; licet quis se absentauerit per decennium. 3. 6. 8. nisi fuerit intitulatus in alio beneficio. 9.*
4 *Clericus non residens in beneficio, si citatus, vel requisitus non reuertitur, potest de facto spoliari illo beneficio. 7.*
In notorijs non requiritur sententia, nec ordo iuris, vide infra c. prox. num. 6.
5 *Capitulum non potest citare prælatum, nec aliquem ex canonicis, sine licentia superioris.*
9 *Beneficiatus si permittat se super alio beneficio intitulari, priuatur primo beneficio; aliquando ipso iure, aliquando prr sententiam.*

CAP. VIII.

1 **Ex parte.** †Priuandus est prælatus, uel clericus nō residēs, qui citatus nō reuertitur in termino sibi præfixo
a nisi habeat iustum impedimentum. a h. d. cum duobus seq. Cōis diuisio. Secunda, ibi: [Quia igitur. [Casus lit. Decanus cuiusdam ecclesiæ, transtulit se ad partes Gallicanas; & ibi per decem annos morā fecit; ita q̄ non fuit reuersus ad ecclesiam suam. capitulum ipsius ecclesiæ, significauit hoc domino Papæ. Rndet Papa dicens, q̄ non uult, ut ipsa ecclesia, Decani officio defraudetur: mandat capitulo, ut scribāt ei, q̄ ad suam ecclesiā reuertatur, & ibi exerceat officiū Decani; q̄ si uenire noluerit ad terminum sibi datum, dat eis licen-
2 tiam, Decanum alium eligendi. B. † No. primo, q̄ absentans se a beneficio suo; etiam per decēnium, non est priuatus ipso facto, nec ui
3 detur beneficium haberi pro derelicto; quod bene no. † Secundo no. ex hoc, & ex tex. q̄ ista mora decēnalis non est sufficiēs ad priuādum quem beneficio suo: sed oportet, q̄ primo moneatur, ut redeat: potest tū aliter puniri de culpa commissa; ad hoc 7. q. 1. c. si qs
4 in clero, & c. si quis presbyter. † Tertio not. q̄ ad procedendum cō
b tra beneficiatū, [b] rōne non residētiæ, nō est necessaria solennis citatio, nec solēnis priuatio: sed sufficit requisitio, seu reuocatio, & spoliatio de facto; & in hoc est tex. optimus, & facit c. seq. & c. ex tuæ. ℣. eo. ubi mandat illos spoliari, & non priuari. Sonat enim ibi spoliatio in factum, & in quandam iuris executionem. Pro quo facit, qa cum non residentia sit notoria, non est ordo iudicarius in notorio seruandus, nec debet causa ad iudicium deduci, ut dicit tex. not. in d. ca. qñ. de fil. presb. & ita sentiunt Doct. in d. c. ex tuæ. ℣. eo. & clare tenuit Oldr. q̄si. 130. & Gas. de Cald. hic, qui dicit alias sic fuisse in curia determinatum: sed credo, q̄ loquatur de illa determinatione. Quarto not. q̄ prælatus debet ecclesiæ præesse, & prodesse. Debet enim præesse in iudicando. c. irrefragabili, de offic. ord. debet prodesse in prædicando, bñ disponēdo subditos. & bona sibi credi
5 ta. c. qualiter. 2. de accu. † Sed oppo. ℨ text. eo q̄ iste priuatur ex sola monitione capituli, nec fertur hic aliqua sñia priuationis, uel spoliationis. Sol. assumendo dicta Docto. hic, & c. seq. dic. q̄ capitulum non potest proprie citare prælatum, nec aliquem ex canonicis: qa inferior in superiorem, uel par in parem iurisdictionem non habet, ut in c. cū inferior, de maior. & obed. & in c. innotuit, de elec. & l. ille a quo. §. tempestiuum, ff. ad Treb. & uide in proprijs terminis Inno. in c. cum nobis, de elec. & c. 1. de maio. & oded. vide intelligendum, q̄ hic interceſſit authoritas Papæ; sine cuius authoritate nō potuissent isti procedere ad electionem; & sentit Host. hic
6 duos intellectus. † Primus, q̄ Papa præsumpsit ex mora tāti temporis, illū hñe suam dignitatem pro derelicto; & sic non erat necessitatis aliqua priuatio: non tñ intelligas, q̄ hoc liceret inferiori. † Sed o intellige, q̄ Papa istū prius admonuerat per literas suas sub pena priuationis. quilibet intellectus est bonus in se, sed pōt dici, vt præcedit xi, q̄ hoc casu non requiritur expressa sñia priuationis: sed sufficit sola spoliatio quæ fit ipso facto; cum procedant ad nouam electionē, & vocationē factā per capitulū & iō Papa hic approbatur: alias aūt sola vocatio capituli, non sufficeret ad spoliandū absentē per si
8 dicta, & per c. ex tuę. ℣. eo & q̄t ibi no. † In gl. 1. ibi, [quanto cunque
c tpe aliqs sit absens. ℣tene mēti gl. q̄ p absentiā, [c] quanto cumq; longā non perdit quis ipso facto beneficiū suū: vide tñ gl. de consti. 3,
d c. nō oportet, q̄ dicit q̄ si tāto [d] tpe quis fuerit absens, vt neſciatur, an sit mortuus, vel viuus, desinit hñe liberā administrationē. Sed illa gl. iure nō probatur. nec recipitur a Doc. in c. ex tuæ ℣. eo. imo vt ibi tex. in oppositū. Dēt. n. primo citari apud ecclesiā suam, si neſciatur, vbi sit; ideo tene istam gl. & eā limita, prout dixi in d. c. q̄nq̄e de do. & q̄tu. Et no. gl. in alio, in quantum dicit, q̄ si permisit se aliter
9 intitulari, vī ipso facto hñe ecclesiā primā pro derelicta. † Fr adverte, qa gl. nō loquitur de beneficijs curatis, sed indistincte. Nā in beneficijs curatis nō est dubium per c. de multa, de p̄bē. unde Inno. in c. ex tuæ, ℣. eo. dicit hoc procedere in beneficijs simplicibus. residentiā exposcentibus. Ex hoc habes casum notabilē, q̄ per acceptationē sdā simplicis, vacat primū ipso facto. Sed ego ſtelligo in dubio, qñ non p̄stat de p̄ria intentione absentis, q̄ velit vtrumq; retinere. nam tunc erit priuatus ipso facto, sed priuādus per sñiam: quia nullo iure cauetur oppositum; & vide, quod dicā in c. fi. ℣. eo. tit. Et no. eo, quod dicit gl. absentē semper citandum, dicit Goff. hoc procedere, nisi prius habuisset licentiam ad certum tps. Quod Io. Andr. mitat, dumō tunc fuisset monitus ad redeundū; vide circa hoc, q̄ dixi in c. quoniam. §. porro, & seq. vt lite non contest.

ADDITIONES.

a ¶SEB. SAP. ¶Impedimentum. Pondera istum tex. vt per Abb. in c. 1. in vlt. col. infra de celeb. miss.
b SEB. SAP. ¶Contra beneficiatum, vide ad hoc plura per Feli. in c. 2. col. 2. vers. sed pro primo argumento, supra, de referi. vbi alleg. Oldra. consi. 125. incipit. ticuli domini Arnoldi, post princ. quem volait allegare D. Abb. hic.
c SEB. SAP. ¶Per absentiam. vide d. And. Sic. in consi. 11. col. 1. in 1. not. vbi dicit, q̄ si dubitatur de vita clerici vagantis per mundum, beneficium. fimi alteri ꝺferri; & ad hoc inducit tex. in l. libera peculij administratio, ff. de pecu
d ZACHAR. ¶Tanto tpe quis fuerit absens. Adde Fely. post istum in c. porro. col. 8. ver. dum dicit Abb. ℣. vt li. non contest. & Ant. cor. fing. fuis in vagabundus, in c. fi beneficiatus, qui alle. glo. in c. non oportet, il. 2. per illum alleg. fing. ad hoc, quod hic dicitur, illius que opi. adhæreo quicquid dicat Ilde

SVMMARIVM.

1 *Capitulum licet non possit sui prælatū citare: tamen pōt ipsum reuocare, si resideat in ecclesia. vō tamen posset aliū eligere, sine consensu superioris. 2.*
3 *Clericus, vel prælatus non residens; & vocatus non rediens, potest ipso facto beneficio spoliari.*
4 *Clericus non residens, licet reuersus, potest puniri.*
5 *Beneficium, vel ecclesia, quibus modis habentur pro derelictis.*
6 *In notorijs, non requiritur ordo iuris.*

CAP. IX.

Qualiter. Summatum est in præcedenti ca. Secunda ibi, [Discretioni.] Casus lit. Archiepiscopus Ragusinus, ab ecclesia sua recessit iā per quadriennū expectatus; & reuocatus ēt per literas dñi Papæ, nec redire voluit. Mādat Papa cap. Ragusino, vt post mēsem a receptione literarū aliā personam idoneā
1 sibi eligant in pastorem. Ber. † No. primo, q̄ capitulum potest reuocare proprium prælatum absentem; quamuis eum citare, vel in eū animaduertere non possit: quia inferior in superiorem &c. tamen pro eorum interesse possunt eū requirere, vel reuocare, vt veniat ad faciendam residentiam; idem sentiunt Doct. in c. ex tuæ, infra
2 eod. † Secundo no. q̄ capitulum non potest procedere ad nouam electionem, prælato eorum absente, & per eos reuocato: sed opor tet, vt intercedat authoritas superioris, qui possit illum inuitum de
3 stituere. † Tertio no. q̄ ad spoliandum quem ratione non residentiæ; non requiritur nec solennis citatio, nec solennis sententia promonitionis: hic enim Papa sine aliqua priuatione expresse dedit licentiam istis canonicis eligendi alium. Eo enim ipso, q̄ reuocatus sine iusta causa non redit, videtur habere ecclesiam pro derelicta, vt no
4 dicit gloss. 1. huc; & intellige hoc c. de monitione, & de sententia, prout dixi in c. præced. † In glos. 1. ibi, [Imo vltra annum.] Dic, quod nec etiam annum debet abesse sine licentia prælati sui, & sine iusta causa, vt in cap. relatum, supra eod. & absens iniuste, quantumcumque reuersus, potest puniri; secundum quod culpa exposcit, habito etiam respectu ad q̄ritatem moræ; & vide quod legi. & no. quæstio. 1. si quis in clero. facit c. ex tuæ, infra eod. & quod ibi dicam. Et ad hoc c. dic, quod narratur ibi factum, non autē ponitur iuris ministerium, vt debeat expectari per quadriennium: imo ubi dicit tex. & diebus dominicis dēt expresse adhibere presentiā fieri in

1 in ecclesia, de p̄sec. dist. 3. c. epus, & no. illum tex. † Et in fi. gl. no. hāc partem gl. ex qua habes tres modos, quibus ecclesia hr̄ pro derelicta. Primus, cum beneficiatus efficitur miles seculi; & no. bene hūc casum, quia sentit gl. q̄ nulla requiritur monitio, vel priuatio. Sed ego intelligerem ℨ glo. prout dixi in c. fi. de cler. coniug. Doct. tamen in c. ex tuæ. ℣. eo. simpliciter idē sentiunt, quod gl. hic sed vide Inno. in c. 1. de aposta. Secundus modus, qñ ℨxit matrimonium: & hoc
6 plene dictum fuit in c. 1. de cler. coniug. & sic habes duas glo. q̄ per cōtractum matrimonij vacat beneficium ipso facto. † Tertius modus, qñ clericus monitus non redijt, & not. q̄ spoliatio hoc casu pōt fundari super duplici causā. Prima, qa ecclesia hr̄ pro derelicta ab ipso absente, vt dicit hic gl. fcda, rōne notorij; quia cum crimen nō residentiæ sit notorium, pōt prælatus illum spoliare, qa in notorio nō requritur solēnis sñia. Pro quo facit c. ex tuæ, ℣. eo. vbi dr̄, q̄ ab sens dēt spoliari; ergo ecclesia nō hr̄ pro derelicta: alias vacaret, nec posset nudus spo. c. frequens, de resti. spo. li. 6. Aliæ glo. sunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Clericus debet residere in beneficio, vel prębenda; nisi aliud dictet consuetudo. 4.*
2 *Clericus monitus non residens, potest vel per sententiam, vel ipso facta primari suo beneficio, ad libitum iudicis.*
3 *Impedimentum iustum proueniens post iniustam absentiam excusat.*
4 *Clericus se absentando debet requirere licentiam prælati; nisi sit aliqua necessitas, quæ subito occurreret; vel nisi aliud dictet consuetudo.*

CAP. X.

Inter quatuor. Summatur vt in ca. ex parte ℨ. eod. Primo dictum, sēdo exceptio, ibi; [Dumodo.] Casus literalis. Quidam clerici patriarchæ Constantinopolitani, sine licentia ipsius absentabāt se ab ecclesijs suis, sine iusta & necessaria causa, quæsiuit Patriarcha, qualiter cum illis esset agendum. Rndet Papa, q̄ expectet illos congruo tpe, ſm quod ei videbi
1 tur, & nisi redierint ad terminum eis præfixum, possint priuari ecclesijs suis; dummodo non sint iusto impedimento detēti. B. † No. primo, q̄ non solum ecclesia, sed ēt prębenda requirit residentiā. Nam hic ponderatur, q̄ isti deseruerunt ecclesias, vel prębendas. Item mādatur, vt redeāt, patet ibi; [nisi redierint.] Ergo tenetur canonicus residere in ciuitate, vbi est prębēda; nisi ꝺsuetudo habeat oppositum: quæ seruanda est, prout dixi in c. ꝙquerente, ℨ. eod. & c. cum oēs, de const. Secundo no. ibi: [congruo tpe &c.] q̄ vbi scitur in quo loco est absens debet citari, & ꝓgruo tpe expectari, de quo
2 plene. ℣. c. seq. † Tertio no. ibi, [iuste priuari,] q̄ absens, & monitus non rediens, potest priuari beneficio suo. Et not. quia dicit, priuari: vī ergo, q̄ sñia sit ferenda ℨ eum. Sed dic, q̄ verbum, priuari, pōt capi large, vt referatur ad factum iuxta ea, quæ dixi in c. ex parte, ℨ. eo. it. pōt intelligi stricte, & erit in optione superioris, & ꝓi. esset, vt se
3 tatur sñia ℨ absentem. † Vltimo nota ex verb. dummodo, q̄ absens si ne iusta causa, non debet priuari si postea superuenit iustum impedimentum non redeūdi; ēt si absentauerit se sine licentia Prælati, quod est bene no. vt impedimentū superueniens ei, qui dedit operam rei illicitæ, non sit ei imputandum, ℨ l. 2. si quis cau. sed pōt dici, q̄ imputabitur ibi, vt puniatur aliter: nō tñ vt priuetur ecclesia, ex quo pro eo nunc non deficit, quo minus redeat: & dicunt Doctores hoc procedere, ēt si impedimentum accidit post citationē: debet tñ iste se excusare, argum. eorum quæ no. in c. querelam, de
4 pc. † In gl. 1. ibi, [& sic nū est arg. a ℨrio.] No. gl. q̄ ℨquis subsit iustæ, & necessāria causa recedendi ad tps a loco bñficij, nihilominus debet peti licentia a prælato. Dicit tñ Host. q̄ propter necessitatem subito occurrentem, potest se absentare sine licētia prælati, quod dixi in c. relatum. Item dic, vbi hoc habet ꝺsuetudo, vt licentia non exquiratur; & hoc vltimum ponit Inn. in c. seq. quod est valde no. iure tñ aperte non probatur. sed ego argumentar sic: Valet ꝺsuetudo, vt quis non teneatur facere residentiam, iuxta no. in c. ꝙquerente, ℨ. eo: ergo fortius potest induci cōsuetudo, vt ad tempus, & ex causa possit se absentare, & signanter dixi ex causa; quoniam non valeret consuetudo, vt possit vagari, vt dicit Innocen. in c. ex tuæ.

SVMMARIVM.

1 *Clericus si ignoratur, vbi sit, est citandus in ecclesia sua tribus edictis; & si intra sex menses non redierit, priuatur ecclesia sua. 2. & 5. nec sufficeret vnum peremptorium. 4.*
3 *Clericus iniuste absens, debet personaliter citari, si potest fieri: aliàs sufficit in valuis ecclesiæ suæ.*
4 *Citatio trina quotiescunque requiritur contra absentem, vel vt aliquis incurrat pœnam; tunc non sufficit peremptoria.*
5 *Clericus nō residens pōt suspendi, excōicari, & spoliari ad libitū superioris.*
6 *Clericus nō pōt dimittere beneficium ab libitū suū; quia semel so obligauit.*
8 *Excommunicatus clericus, si pertinaciter steterit in excommunicatione, remouetur ab administratione beneficij, & in totum ab eo excluditur, & priuatur: alias suspenditur tantum ſ. ab administratione.*
9 *Archiepiscopus licet possit suos suffraganeos excōicare; tamen non potest eos deponere, nec priuare: quia nullus citra Papam potest hoc facere.*
10 *Clericus vel prælatus non residens, tunc demum citatur trina citatione, & cum ex pectatione sex mensium, quando ignoratur vbi sit, vel adeo longè di*

Ex tuæ deuotionis. †Si neſcitur, vbi sit clericꝰ, tri
1 bus publicis edictis citabitur in ecclesia sua; & si intra sex menses non reuertetur, priuabitur ecclesia sua. h. d. vsque ad ver. ℨ eos, & iste ver. non ſummatur propter varietatem lec. & quia ſm vnum intellectum non facit ad rubricā; & duo sunt dicta. ſm ibi, Casus literalis. Quidam prælati ecclesiarū ſubditi Archiepiscopi Pan. absentauerunt se ab ecclesijs suis; ita q̄ citari non poterant, quæſiuit Archiepiscopus a Papa, qualiter cum illis esset agēdum? Rndet Papa, q̄ edictum trinæ citationis faciat ꝓponi apud ecclesias ipsorum, & si non venerint, & vltra sex menses ecclesias deseruerint, debēt ecclesijs ſpoliari; sed prius procedatur ℨ eos per sententias ſuſpensionis, & excōicationis, vt ad obedientiam ipsius Archiepiscopi redeant; & si eorum malitia sic cōpesci non poterit, Car. apo. sedis legatus, remoueat eos ab administratione suarum ecclesiarum; & ecclesijs illis de personis idoneis faciat prouideri; sed eos no deponat, vt cum eis, si expedierit, misericorditer agi possit. B. † Primo no. ibi [in ecclesijs eorū,] q̄ sñ clericus absens, est citandus, debet citatio affigi valuis ecclesiæ suæ; de quo vide q̄ leg. & no. in c. cām, & c. fi. dedol. & contu. Sed o no. ibi, fraudulenter, q̄ contra absentem fraudulenter, potest procedi etiam ad ea, quæ sunt grauis præiudicij, ex sola citatione domi facta. De quo
3 per Inn. in c. fin. de eo qui mit. in pos. & in d. c. causam. † Tertio not. ibi, [nec ad ipsos valet citatio, & c.] quantumcunque clericus sit absens iniuste; si potest personaliter citari, nō debet citari per edictū.
4 † Quarto no. ibi: [Trinæ citationis,] q̄ absens si neſcitur, vbi est, dēt citari tribus edictis. Et dicit hic Io. And. q̄ non sufficeret vnum peremptorium, [a] & idem tenet in addi. Spec. eo. tit. ſuper Rub. Et item per allegatur hoc dictum, q̄ vbi ius requirit trinam citationem per edictum contra absentem, non sufficit vna peremptoria. Nam facilius potest peruenire ad notitiam absentis, quando edictum fuit triplicatum, q̄ qñ fuit vnum; licet peremptorium, quod maſe ſernatur. Et vide, gl. no. in clem. 1. de vi. & hon. cle. in verſicu. 3. quæ etiam sing. vult, q̄ vbi ad pœnam incurrendam requirit dispositio, trinā citationem; non sufficit vna peremptoria, licet personalis. Quod no. pro limitatione l. cōtumacia. ff. de re iud. & c. de illicita. 24. q. 3. Nam regulariter æquiparantur tres distinctæ citationes, & vnica peremptoria cum competentibus interuallis, vt leg. & no. in c. constitutionem, de sent. excom. lib. 6. † Quinto no. ibi, [Vltra sex menſes,]
5 tex. no. & ferè singularem in materia, q̄ vbicūq; neſcitur, vbi sit absens clericus, debet post citationem per sex menses expectari. Præſumptio enim iuris est, vt intra hoc tps, citatio ꝓducatur ad notitiam suam. Sexto no. ibi: [Spoliari,] q̄ ℨ absentē nō requiritur solēnis citatio priuatiua, dixi latius. ℨ. eo. ex parte. † Septimo not. in ver. [Contra eos] & tene menti text. q̄ absens pōt compelli ad redeundum per excōicationem, & ſuſpēſionē. Licet. n. pœna ordinaria nō residētiæ sit priuatio beneficij; vt ℨ. per totū ti. tñ prælatus nō potest priuare incontinēti, sed incipere a ſuſpēſione, vel excōicatione, & hoc probo ratione. Nā bñficiatus nō pōt ꝓ libito dimittere bñficiū suū, ex quo semel ille se obligauit, in c. nisi, de renū. & c. quod in dubijs, & c. admonet. vñ si iste nō vellet residere in bñficio, non haberet, vbi absentaret, vt sic eo priuetur. si ergo ſuperior ꝓtētatur de pſona sua, quia est vtilis ecclesiæ, nō priuabit eū, sed cōpellet eū ad re
6 sidēdū: & vide text. no. 21. q. 2. c. placuit. qui dicit, q̄ potest ſuperior istius clerici, petere restitutionē ab eo Epo, cuius dioœcesim intrauit, & eum habitum poterit punire de absentia aliter, q̄ priuare; & sic tēpera oīa iura huius tituli. † Octauo no. q̄ excommunicatus remouetur ab administratione ſpiritualiū. Ex quo infertur, q̄ excōicatus non desinit habere administrationem ecclesiæ suę. Contra qd opponit de c. veritatis, de do. & cōt. & c. pastoralis, de app. ubi dr̄, q̄ merito redditus ecclesiastici illi subtrahuntur, cui ecclesiæ cō munio denegatur. Inno. & Doct. uarie hic loquuntur; sed uera so. quam etiā ipſi sentiunt, est, q̄ per ſuſpensionē, seu excōicationē, nō

est

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶Peremptorium. De veritate, vide late per Feli. in c. consuluit, col. 3. ver. in eadem gl. ibi, item fallit, supra de offi. deleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

e st ex toto priuatus; sed potius est suspensus ad tẽpus. Sed si durat ꝑtinacia sua, debet remoueri ab administratione bñficij, & in totũ
a excludi. & priuari. a no. bñ, quia Inn. & Doct. hic sentiunt aperte, ꝙ excõicatus ipso facto, licet nihil dicatur in sñia, sit supẽsus ab administratione beneficij sui: & faciunt pro eis, q̃ late dixi in d.c. paltoralis, & dic, vt ibi. Sedo opp. ⁊ literam de ⁊rietate: nam in principio dicit, ꝙ si expectati per sex menses nolint redire, spoliãdi sunt ecclesijs
b suis; & in versi. ⁊, sentit oppositum. Sol. ille ver. contra; habet varios intellectus. Nam primo ꝓm gl. in verb. Spoliari. debet b text. intelligi, vt ponat vnum casum, & principium intelligatur, quod debet spoliari. i. suspendi ab administratione temporalium. Ver. ⁊, de eodẽ facto loquens, aggrauat pœnam, data contumacia in non redeundo, vt excõicetur, seu suspendatur, & demum priuetur; & loquitur iste tex. secundum gl. in prælato. Iste intellectus glo. cõiter non recipitur, quia impropriat literam: vnde datur secundus intellectus, secundum Inn. & alios, vt ver. ⁊, ponat casum separatum a primo, & loquatur de prælatis. f. Epis. vnde alia litera habet ⁊ alios, &c. & vbi dr̃a spiritualium administratione, &c. In registro erat ab epatus administratione, vt dicit Inn. sup. in proœ. vnde aduertendum est, ꝙ ista decretalis dirigit Archiepõ Panor. & vr̃ velle, vt ⁊ subditos i
13 feriores possit Archiepiscopus procedere, prout dr̃ in princ. vsque ad versi. contra, &c. ibi vero loquens de episcopis suffraganeis Ar-
8 chiepiscopi, dat alium modum procedendi, & marito. † Quia Archiepiscopus licet possit suspendere, & excõicare episcopos sibi suffraganeos, vt in c. sacro, de sen. excom. & no. in c. vt litigantes, de offi. ordi. libr. 6. non tamen potest eos deponere, seu episcopatibus priuare, vt in c. inter corporalia, de transla. prælato. & 3. q. 7. accusatus, & c. quamuis. Et ideo saluando hunc intellectum, aduerte, quia quatenus tex. facit mentionem de ferenda suspensionis, & ex communicationis sententia, dirigit verba sua ad archiepiscopum, sed quatenus mandat priuationem, dirigit verba sua ad legatum. Et intelligo, ꝙ legatus hoc faciet ex speciali mandato Papæ, quia nullus citra Papam potest priuare episcopum, nec ipsum transfer-
14 re, vt in d. c. quod translationem, de offi. dele. & in d. c. inter corpo-
9 ralia. † Et ex hoc intellectu habes modum coercendi Episcopos ad residentiam, vt per superiorem citra Papam, compellantur per excommunicationem, & suspensionem; & si sic non respuerint, habetur recursus ad Papam, qui solus priuare potest; & poterit ipse hoc committere legato, vel alteri, si voluerit; & iste intellectus sic declaratus est verus, & communis. Tertius intellectus est, vt ver. ⁊, intelligatur de eodẽ facto cum principio, & pro hoc facit relatiuũ, e os. & tũc dico, ꝙ tex. iste voluit dare duplicem practicã, pcedẽdi ⁊ absentes, vt possit, pcedi a primordio ad priuationẽ: vel si forte absentia est vtilis ecclesiæ, poterit, pcedi per viam excõicationis, seu suspensionis, vt compellatur redire. Sed nunc ob. litera sequẽs in eo, 15
quod dicit, ꝙ legatus poterit illos remouere ab administratione. Nam hoc posset facere Archiepiscopus. Potest dici soluendo hũc intellectum, vt litera intelligatur de oibus subditis Archiepiscopi, vnde respectu inferiorum prælatorum citra Epos, Archiepiscopus procederet ad priuationem, vt in prin. sed respectu Eporum habebitur recursus ad superiorẽ. Et pro hoc facit, quia ꝓsultatio erat generalis de oĩbus clericis cuiuscunq; ꝓditionis, & gradus, & ista litera fuit nimis decisa. Non. n. erat gnalis in registro; & hunc intellectũ multũ adiuuat ista dictio copulatiua, ẽt, ver. ⁊ eos ẽt ꝓcedatur Illa enim copulatiua, ẽt, includit præcedẽtia: quasi aperte innuat, ꝙ ⁊ prædictos non solum potest procedi, vt sup. dictum est, sed etiam, prout sequitur: & pro hac distinctione facit, quod not. ⁊. in c. r. de commod. Quartus intellectus, vt iste versi. contra, nõ loquatur de clericis non residentibus, sed de nolentibus obedire; pro hoc text. ibi: Ad ruam obedientiam venire compellas, & c.] forte. n. iste Archiepiscopus fuit ꝙsultus, ꝙ quidã clericorũ suorũ, nolebãt residere in ecclesijs suis; quidã vero Epi suffraganei sui nolebãt sibi obe
10 dire; & ad vtrumq; respondetur, vt in litera, & p hoc apparet intelle ctus huius cap. † Tertio op ⁊ ex. in eo, ꝙ requirit edictũ trinæ citationis. Nã vr̃, ꝙ vnica citatio simpliciter sufficiat. & nedum citatio, sed simplex requisitio, & reuocatio, vt in c. exparte, ⁊. eo. & ibi dixi. Itẽ cum non residẽtia, sit res notoria, vt in c. quãto, de trãsla. prælat. & in notorio nõ debent requiri solẽnitates citationum, quia ordo iuris non seruatur in eo: pro quo sæpe. de verbo. signific. & tex. expressus in c. ad nostram, de iureiu. & c. bone, de elec. Itẽ in alio istud c. dicit aliis iuribus: quia hic præcisè requiritur expectatio sex menssium, & in ꝓcedenti dr̃, ꝙ sufficit expectare congruo tpe. Sol. intellige hũc. tex. qñ absens nescitur, vbi est: seu ita longe distat, ꝙ cõmode personaliter citari nõ põt. Nam quia hoc casu recurritur ad citationẽ per edictum, inducuntur illa duo specialia, vt citatio sit trina, & absens expectetur per sex menses, vt sic suppleatur defectus personalis citationis. Et aduerte, quia opi. sunt, qñ hẽt locũ ista
11 citatio per edictũ. Nam vr̃ hic text. exigere fraudẽ absentis, vt patet ibi: [Fraudulenter absentat.] Inn. intellexit multũ late, vt procedat non solum, qñ fuit absens in vera fraude, de qua ꝙstat, sed ẽt in ficta
c iusta cã. ꝓsumitur esse in fraude. c Itẽ absentãdo se, est in magna culpa, q̃ reprarat fraudi. ⁊ l. qd Nerua, ff. depo. & ff. de ver. fi. l. magna negligẽtia. vbi dr̃, magna negligẽtia est culpa, seu dolus, & vide Inn. ⁊ c. fi. de eo qui mit. in pos. vbi dicit, ꝙ vbicũq; qs tenetur adesse in certo loco, & ibi nõ reperitur, p ⁊sumitur abesse in fraudẽ, & ponit exẽplum in clerico quoad ecclesiam suã, & in marito, quoad vxorem. Host. intellexit hic Inn. de fraude in occultãdo se, ne citetur: & hãc opi. vr̃ tenere quo ad terminos c. seq. d. Ant. hic, quia text. hic vr̃ requirere fraudem. † Sed aduerte, quia hoc dictum non procedit nisi fraudulenter occultaret se, ne citaretur, non oporteret iterum citare; maxime trinis edictis; & maxime expectando eum per sex menses, tex. est in oppositum in c. qñ. §. porro, vt lit. non ꝓtesta. vbi text. æquiparat citatum, ꝙ noluit venire, & eum qui se occultat, vel impedit. ne citatio ad eum perueniat, & iõ dicit Inn. in c. ad petitionẽ, de accu. ꝙ occultans se, vel impediens ne citetur, nõ est amplius citandus. Nam citatio fit, vt ꝓstet de sua ꝓtumacia. non oporteret ergo
d geminare citationem, vbi est certum d de contumacia sua; quia in incertis, nõ in certis opus est ꝓcẽtoris, in reg. estote, ⁊. de reg. iur. Itẽ glo. magistra est in contrarium in d. c. qñ. §. porro, in ver. ĩ vero, ⁊ omnes Docto. sequuntur, dantes regulam, ꝙ ubicunque nescitur, ubi sit absens, vel ex qua causa se absentauerit, debet procedi, ut hic dicitur, in princ. cap. & plenissime uide ea, quæ dixi in d. ver. ⁊i uero
13 † Conclude ergo breuiter, cum quæritur de modo procedendi ex tra absentem beneficiatum. Aut enim scitur, ubi est, aut ignoratur. Primo casu, aut nõ potest commode citari, & idem quod in sequenti membro, secundum Inn. hic. Si uero potest commode citari, tũc debet citari personaliter, & prælixi terminus sibi congruus ad reddeundum, determinandus per ipsum iudicem secundum uiarum distantiam, personæ, temporis, & qualitatis; & sic intellige capi. præcedens, & similia iura; & si non redierit, potest superior procedere ad priuationem, seu ad excommunicationem, seu ad petendam restitutionem ipsius clerici, ut d. capi. placuit. Si uero nescitur, ubi est, tunc serua quod habetur hic. Debet enim citari in ecclesia sua per edictum trinæ citationis, & expectari per sex menses; alias, si nõ redierit, poterit procedi ad priuationem; planius tamen dixi in ver. si uero. † Vltim. quæritur, nunquid hoc c. & similia, habeant locum in absentibus habentibus beneficia residentiam non exposcentia? & concludit hic Innocen. ꝙ non, nisi uagaretur, quod no. Ego colligo, ꝙ licet beneficiatus non teneatur ex natura beneficij ad residendum in eo; non tamen potest uagari, imo solum uagationis delictum est sufficiens ad istum priuandum secundum eum. Po-
e quo 7. quæstio. 1. c. non oportet, cum sequen. nec ualet cõsuetudo, ut possit se absentare uagando, nec ualeret licentia Prælati; quod not. contra istos simpliciter beneficiatos, qui uagantur per mundum; & quandoque efficiuntur ꝓpendiarij; c & nihilominus tenebeficia in partibus, ut quantumcunque illa beneficia sint simplicia, & non exigant residentiam, possunt priuari propter delictum uagationis; quod bene no. † In glo. fi. ibi. [Si subrogati non remanentur.] hæc glo. uerissima est. respectu dispensationis. Sed dubium fortius esset in restitutione, ut si per uerba generalia restituerentur depositus ad statum suum, nunquid recuperabit beneficium alteri collatum? Et puto dicendum, ꝙ non, per ea, quæ no. in c. quis, & resci. lib. 6. & quod no. An. in reg. sine culpa, in Mer. per legibus. l. fi. C. de bon. proscri. † Et in fi. glo. dicit, ꝙ in hac ultima q. reperiuntur tres opi. Prima, ꝙ si depositio fuit uerbalis, potest Eps restituere secus si fuit actualis degradatio. quod tenet gl. 2. q. 6. ideo. Secunda opi. ut distinguatur inter depositum propter crimen, & propter contumaciã. Primo casu Papa restituit: secõ inferior, quod tenet gl. 7. q. 1. ĩ quis presbyter, & has duas opi. referunt hic Doc. Sed ter-
f tia opi. in c. epõs. 12. q. 3. ubi dicit gl. ꝙ si degradatio fuit manifesta, puta per falsos testes; & tunc potest Eps restituere; alias secus. Concordãdo has opiniones, possumus sic dicere, ꝙ aut depositio fuit uerbalis, & potest eps dispensare; & hoc in casibus, in quibus iure sibi conceditur dispensatio, ut in adulterio, & nunquam ut in capitul. at si clerici. §. de adulteriis, de iud. Vnde intelligo istum text. ut procedat etiam. post depositionem uerbalem, & uide quod ibi latius dico. In maioribus uero non potest restituere

ADDITIONES.

a ANT. FRAN. ¶ Priuari. Adde, ꝙ excõicatus perseuerans in excõicatione & Ethnicus quasi digni sunt igne infernalis montis Aetnæ positi in Sicilia. sm Host. And. & d. Abb. in c. nouit, de iud. & dicitur gentiles, & infideles, vt in c. nouit. 5. q. 1. & adde ꝙ excõicatus cõitemnens excõicationem põt priuari feudis, vt est gl. in c. præceptum, 32. q. 5. quæ ẽt dicit, ꝙ non valent gesta ab ipso facta. Secato imo excõicatus appellatur hæreticus, perseuerans in excõicatione, vt in c. qd aũt. 4. q. 1. inde Do. Cardi. in cle. 2. in §. cæterũ, de elec. & vide Io. And. in c. non põt, de reg. iur. li. 6. in Mer. vbi dicit, ꝙ excõicatus est incapax omnis priuilegiorũ, & vide no. tex. in c. venerabilẽ, & ibi per do. Abb. de electio. ubi dr̃, quod excommunicatus est incapax, etiam ad dignitatem seculare m.

b SEB. SAP. ¶ Spoliari debet Hoc verbum ponderatur per Old. consi. 23. incip. articuli, refert Fely. in c. 2. col. supra, de rescrip. uer. sed proprio argumento.

c ¶ In fraude. Vide d. Abb. in ca. fi. supra de eo qui mit. in pos. & in c. qñ. §. porro, col. penul. supra ut lite non conte. ubi limitat hoc non procedere, quando principio ponitur causa legitima, propter quam oportuit abesse.

d ¶ Vbi est certum. Adde Alex. consi. 85. 2. lib.

fi ¶ Stipendiarij. Adde tũ ꝙ si monachus leuitatis causa, dimittat habitum, & recuertatur, absolutus potest eligi in abbatem, secundum Oldra. consi. 202. ZACHAR. Adde Fely. in c. qñ, §. porro, col. 7. uer. dũ dicit, Abbas sup. vbi te nõ cõtesta. ubi tenet, ꝙ possit priuari bñficio, ẽt si non requirat residentiam.

stituere, cum in eis dispensare non possit. Si vero depositio fuit actualis, aut allegatur causa legitima, vt puta, per falsos testes facta, & potest Episcopus restituere. Ita proprie loquitur tex. in d. cap. Eps. Aut non allegatur causa talis, vel similis; sed petitur restitutio ex sola gratia; tunc non poterit eps dispensare: quia iste degradatus actualiter, est exutus omni priuilegio clericali, & relictus iudicio iudicis secularis, vt in cap. degradatio, de pœn. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Clericus absens causa studij, tunc demum potest fructus sui beneficij recipere si est in studio bono; secus si in loco vbi est studium minus vtile. 2. 4. de cuius facultatis studio loquatur, vide nu. 5.*
3 *Licentia, vel consensus non sufficit, quod petatur, si non conceditur.*
Statutum, quod mulier non contrahat sine consensu propinquorum, si nolunt consentire, non mouet ex iusta causa, poterit iudex præstare consensum.
4 *Consuetudo, quod clericus absens causa studii, etiam non petita venia, lucretur fructus sui beneficii, valet; nisi ex hoc sequatur magnum incommodum ecclesiæ.*
Episcopus potest dispensare, quod clericus absens causa studii, lucretur fructus, etiam de beneficio curato; etiam quod non sit promotus.
6 *Obtinens beneficium curatum, tenetur facere se promoueri ad sacerdotium intra annum; nisi se absentet causa studij; & cum dispensatione Episcopi, dummodo relinquat ibi Vicarium; in simplicibus vero beneficiis nõ relinquitur*

CAP. XII.

4 **Tuæ fraternitatis.** † Priuilegiatus, vt absens in studiis existens in villa, vel castello, vbi nullum est, vel minus competẽs studium, priuilegio non vtitur. h. d. Primo quæritio, secundo rcponsio, ibi, [ad quod.] Casus literalis. Quidam clerici obtinuerunt indulgẽtiam, vt causa studij beneficia sua perciperent in absentia; qui sic accepta licentia a stio prælato, transferunt se ad villas, vel castella; in q
2 bus modicum sit studium, cum deberent venire Bononiam. Quærebatur vtrum deberent habere beneficia sua in huiusmodi studio dicit Papa, ꝙ ex præfata indulgentia fructum habere non debent; cum fraus & dolus eis patrociniũ non debeat impartiri. Ber. † Primo no. ꝙ causa studiorum, præstat legitimam causam absentiæ ad fructus beneficij in absentia percipiendos. Nunquid autem sit necessaria indulgentia hominis inflatius subijciam. Secũdo no. ꝙ diff
a ferentia est inter villam, a & castellum. nam villa proprie est pluralitas domorum sine muris; & dr̃ villa quasi vallis vallata. castellũ põt dici, qñ ibi sunt mœnia. & no. quia dicit castella, & non castra. nam castrum proprie est fortilitium; & dr̃ castra, quasi casa arcta, qa for tilitium non debet esse nimis spatiosum, vt indigeat paucis ad custodiam & de his, & si. vide Ioan. And. in c. si ciuitas, de sen. excom. le studium literarũ, & de hoc. ⁊. No. 4. ibi, exercitium studiorũ, qđ vbi non est exercitium studii, non dr̃ esse studiũ competens. Et ex illo ver. exercitium. inferunt Doc. ꝙ ibi debent esse scholares exercentes illam professionem. Ex quo no. ꝙ multum ꝓfert, ꝙ in loco studij sint multi, & valentes scholares, quia propter eorum exercitium, iuuenes recipiunt maximum incrementum. Et not. ꝙ paria sunt, nullum in loco esse studium, vel minus competens. Et no. ꝙ dixi in summario, ꝙ habens priuilegium, vel licentiam eundi ad studium, non põt se transferre ad locum, vbi studium est minus com
3 petens. † Vlt. no. ibi, [accepta licentia,]ꝙ priuilegiatus vt possit ire ad studium, debet habere licentiam a prælato ⁊uo; in hoc tamen hic attendendam esse formam priuilegij, & ex illo ver. accepta. no. Do. ꝙ non sufficit petere, si non obtineatur; si tamen superior sine causa ⁊dicit, põt haberi recursus ad superiorem, vt eũ compellat da
b re licentiam, b arg. c. nullus, de iu. pa. f m Host. & de hoc dixi in c. re-
c latum, ⁊. eo. qđ facit ad qõnem. Statuto cauetur, c vt mulier nõ possit ĩuere sine licentia duorum agnatorũ proximorum, illi requisiti nolunt dare licentiam. dic, ꝙ p prædicta põt recuri ad superiorẽ iudicem loci, vt compellat eos dare lnĩam; nisi aliàs allegent iustam causam contradictionis: pro quo facit, quod no. Bar. in l. locum nõ folum, C. de bo. quæ li. & l. si cum dotem. §. eo. aũt tpe, ff. sol. mat. In gl. 1. ibi, in ciuitatib. idẽ no. gl. in c. epi. 80. di. sed Do. Rich. Mal. vt refert Bar. in præ. fforũ. tenet, ꝙ hodie possunt legi iura vbicunq;. nõ enim est timor, vt puertantur, cum volumina sint hodie notissima & multũ commẽtata. Bar. tenuit primã opi. per illũ tex. sed audio, ꝙ alibi tenuit ⁊rium. & satis posset dici, ꝙ iura vbiq; possunt legi; pro quo optime facit iste tex. in arg. vbi solũ damnatur, ꝙ in villa, vel castello nullum erat, vel minus competens studium, vel exercitium studiorũ. sed talis locus non hẽt, nec hẽbit priuilegia studij gñalis, vt possint aliq doctorari; oportet. n. ꝙ huic loco indulgeatur a prin
d cipe, vel p ꝙsuetudinẽ tãti tpris, cuius memoria nõ est in ⁊rium, sicut dr̃ de studio Paduano. & sic intelligo in cle. dudũ, §. in studijs, de sepul. & sic põt intelligi ꝓria opi. vide tũ gl. in cle. 2. de magi. quæ tenuit, ꝙ de iuro cõi possit epus ꝓstituere doc. & fuit opi. Ho. sed cõ
4 tra tenẽt oppositũ, & ita hodie seruat̃ de ꝙsuetudine, vt habeat priuilegiũ a Papa, vel Imperatore. In † gl. 2. in fi. no. gl. & põt dubitari, nunquid teneatur iste se ꝓferre ad studium generale, & dr̃ generale modo prædicto per priuilegium, vel cõsuetudinem. aliqui tenue runt, ꝙ sic, qa appellatione studij, debemus intelligere de gñali, arg. §. quoties. Inst. de iu. na. gen. Ho. hic dicit, ꝙ si nõ in fraudẽ ꝓfert ille se ad villam vel castellũ, ut quia ibi est summus Doctor, & competens exercitium studiorũ, tunc satis gaudet priuilegio. pro hoc facit ista litera, ubi solũ ponderatur, ꝙ ibi nullum erat, vel minus competẽs exercitiũ studiorum, qđ satis mihi placet, ut ꝓsideremus potius mẽtẽ priuilegiantis, q̃ uerba. nã priuilegium est indultũ, ut possit proficere in studio, & scientia; non aũt rõne loci. nam cathedra
5 non facit magistrum, sed magister cathedrã. 12. di. c. nõ loca. † Extra gl. q̃ritur de quo indulto loquitur iste tex. Ioã. And. dicit, ꝙ põt intelligi de indulto a statuto, uel ꝙsuetudine, seu speciali priuilegio iuris uel hominis. ex quib. uerbis no. ꝙ ualet statutũ factũ in ecclesia, ut absentes causa studij ꝓcipiant fructus bñficiorũ suorum, & idẽ dicendum in ꝙsuetudine. & no. hoc ultimum; nã potes hoc ꝓiungere cum his, quæ dixi in c. ꝓcedenti, & c. qualiter. nã in multis locis
c de ꝙsuetudine c beneficiatus ꝓfert se ad studium, nõ petita lnĩa a ꝓlato, & percipit fructus in absentia: ualet. n. hæc ꝙsuetudo quoad utrũque. Intellige tñ qñ ecclesia non patitur graue detrimentum indiuino cultu; nã tunc posset reuocari absens, non obstãte statuto, uel ꝙsuetudine, uel priuilegio, ut dicetur in c. ad audiẽ. & c. seq. ⁊. c. sed quatenus dicit Io. And. de priuilegio iuris, uel hominis, est dubiũ, q̃ sunt a iure priuilegiati, seu qui oẽs possunt hoc priuilegium
f ꝓferre. Host. in sum. de mag. §. fi. dixit, ꝙ studẽtes f dũtaxat in Theologia sunt priuilegiati a iure, ut p quinquẽniũ studeãt, & fructus p cipiãt in absentia. hoc probat p. c. fi. de magi. Arc. in c. quibusdã. 37. dist. & in c. 2. de priui. lib. 6. tenuit, ꝙ eodẽ priuilegio gaudeãt ẽt studẽtes in iure, in d. c. 2. Aduerte, ꝙ a uerba iuris, ꝓprie nõ adaptantur nisi ad studẽtes in Theologia, ut d. c. fi. nec vr̃ eadem rõ in studẽtib. in aliis sciẽtijs, arg. opt. in c. ⁊up specula, de priui. vbi in fauorẽ Theologicæ facultatis prohibẽt ne Parisijs, vel in locis vicinis, legatur ius ciuile, vt magis amplietur studiũ Theologiæ, sed ꝓsiderando mentẽ aliorũ iurium, & qa ecclesia vlis nõ põt regi sine iure, pstim canonico. c. 1. de ꝓsan. & aff. vbi voluit Host. & cõiter Doc. ꝙ cæteris
g paribus canonista ꝑferat Theologo g in ꝓlatura, vbi non sunt multi hæretici põt dici maxime in fauorẽ studentiũ, ꝙ gaudent tali priuilegio, qm̃ promouent vtilitatem vlis ecclesiæ, qđ probo apertissime per c. cũ ex eo, de elec. lib. 6. & seruiens ecclesiæ vli debet repu
6 tari residens, arg. c. cũ dilectus, ⁊. eo. † Et saltem puto, ꝙ eps poterit dispensare, vt absens cã studij percipiat fructus in absentia; ẽt si sit beneficiũ curatum, per tex. no. in d. ca. cum ex eo. nã ibi eps dispensat, vt promotus ad ecclesiã parochialẽ non teneatur facere se promoueri intra annum ad sacerdotiũ; sed cã studij possit differre usq; ad septẽnium, & ponit ibi Vicarius, cui datur tñ certa portio; & reliquos fructus percipit absens cã studij. & idẽ vr̃ dicendum in doctẽtibus, vt in d. c. fi. Si ergo eps dispensat ibi in grauiori casu, & vt ita dixerum, in duobus; fortius vbi beneficium est simplex. & facit c. relatũ. ⁊. e. ubi est bo. tex. & puto, ꝙ in beneficijs simplicibus nõ tenetur qs ponere Vicarũ, qa de eo nullã faciũt iura mẽtionẽ, vt hic, & d. c. fi. secus ubi fit mentio de ecclesijs curatis, ut d. in d. c. cũ ex eo.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Inter villam. vide Fely. in c. Rodulphus, co. 13. versi. cæterum ad euitandum. sup. de rescr.

b ¶ Dare licentiam. Adde eund. consi. 82. 2. lib.

c ¶ Statuto cauetur. Adde Bald. formantem istam q. & istam concl. in l. 1. uersi. sed quid statutũ. C. qui admi. & in l. 1. & in rub. de cõtrah. emp. q. 24. Imo. in l. eo autem tempore, per istum alle. in vlti. versi. Bal. in l. coniunctione. versicu. quæro quid si isti duo. C. de nup. & Bar. in l. fi. versicu. idem exemplum est. de ap reci.

SEB. SAP. ¶ Statuto cauetur. Vide quæ posui ad Abb. in c. quod Dei. in fi. infra de sta. mona.

d ¶ Paduano. Adde Bal. consi. 246. 2. lib. vbi dicit, quod inipetrans beneficium, asserens se studere in iure, nõ surreptitie impetrat, si studet in ciuitate Mediolani, quia ibi legitur in iure ex antiqua cõsuetudine, & est ciuitas Metropolitana.

e ¶ De consuetudine. Adde tamen, ꝙ non valeret consuetudo, ꝙ quis non faceret residentiam per substitutum, vt tenet Pet. de Anch. consi. 234.

f ¶ Studentes. An studẽtes in iure canonico, possint percipere fructus prædẽdę, sicut studẽtes in Theologia, vide Card. in cle. 1. §. fine, in 6. q. de sta. mo. & Abba. in simili in consi. 89. inci. in ecclesia Catanensi. & Abb. in c. fin. in penul. no. infra ne cle. vel. mona.

g ¶ Theologo. Adde Rom. consi. 233.

SVMMARIVM.

1 *Iurans stare in aliquo loco, si pro interesse dicti loci, aliquando se absentet; nõ incurrit periurium.*
2 *Clericus non potest compelli iurare facere continuam residentiam in ecclesia; nisi sit statutum, vel consuetudo.*
Iuramentum non est præstandum, quando timetur de contrauentione.
3 *Iuramentum debet verificari in casu vero, & non ficto.*
4 *Iuramentum regulatur secundum naturam actus, ubi interponitur.*
Iuramentum extenditur ad connexa, non ad extranea.
An sens qui habetur pro præsente, an debeat gaudere omni priuilegio præsentium, vide infra prox. c. in vlt. no.

CAP XIII.

1 **Ex parte.** † Qui iurauit in ecclesia residere; pro seruitijs ecclesiæ, licite se absentat. h. d. Cõmunis diuisio. Secũda ibi,] Postulationi.] Casus lit. Quidã electus fuit in ꝓpositũ de Valerijs, ⁊ receptione ipsius ꝓposituræ pstitit iurm, ꝙ faceret residẽtiam in eodem. post modũ uero quandoque absentabat se pro iuribus, & rationibus ipsius prepositurę prosequendis, siue procurandis: dubitabat præpositus, utrum propter huiusmodi absen

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiã ꝙ iuriũ incurrisset. Cõsultus Papa rñdet eisdẽ, ꝙ si non absentet se in fraudẽ; dum ipse ꝓsequit iura ecclesiæ suæ; nõ dẽt dici absens; sed residens, & periurium non incurrit. B. †Primo no. ꝙ iurm præstandum tpe promotionis de residẽtia faciẽda nõ est a iure ꝓbatum, dicit tñ hic Doc. ꝙ forte in ista ecclesia erat statutum, vel cõsuetudo, vel erat ille suspectus de non residẽdo; quasi ex his verbis sentiant, ꝙ cessantibus p̃dictis, nõ sit exigẽdum dcm iurũ, quod satis mihi placet. sed vbi cessat suspitio, & priuilegiũ, vel statutũ, vel ꝙ suetudo, nõ debet arctari ad iurm; ex quo iura hoc nõ introducũt, arg. c. dilecti, & c. legebatur, de ma. & obe. facit c. clericos, ſ. de cohab. cle. & mu. vbi hr̃. ꝙ non est deferendum iurm suspecto de quẽ
3 tione. †Not. sed o vnum dictum mirabile ex isto text. ꝙ iurm verificãtur in casu ficto. nã iste iurauit residere. & dr̃, ꝙ nõ minus seruat iurm, se absentãdo pro negotijs ecclesię, q̃ a censeri debet residẽs. Et hoc vr̃ ꝙ text. in c. ad nostrã, il 1. de iureiu. vbi hr̃ ſm cõem lect. ꝙ
a iurm[a] debet verificari in forma specifica, & non in casu ficto. nam ibi iurauit debitor non molestare creditorem super pignore, donec soluerit sibi creditum, & ꝓcluditur nõ sufficere, ꝙ sit creditori satisfactũ ex fructib. pignoris; sed oportet, ꝙ fiat prius solutio rea lis creditori; & inde satis fidẽ soluit, ex quo ꝓcipit debitum ex fructibus pignoris. Item facit l. Lucius, ff. de cond. & dem. vbi patet, ꝙ cõdõ dẽt adimpleri in forma specifica, & l. qui hæredi. e. tit. ꝓrium vr̃ difficile. Et ꝓ nunc põt dici, ꝙ vbi obseruãtia iurí in casu ficto nõ tendit in aliq̃ lesionẽ illius, cui fuit præstitum; imo subest causa largẽ intelligendi iurm, tunc debet iurm verificari ẽt in casu ficto, vt hic; secus vbi iurí obseruantia tendit in fauorẽ alterius, nec verifica
a tur ita in casu ficto; imo potius ꝓ intentum, quo casu posset hr̃e locum ꝓrium. [b] Sed q̃ro, qualiter teneatur qs ad residẽtiam? dicunt
b hic Doc. ꝙ nõ dẽt hoc ita amare intelligi, vt nunq̃ inde discedat; satis. n. est, ꝙ tporibus debitis ibi resideat, argu. de ꝓle. di. 5. c. nunq̃. & di. de q̃bustã. & q̃ leg. & not. in c. fi. de ver. sig. li. 6. facit optime l. fi. qs ita legauerit, ff. de o. d. & dem. & l. quid sit fugitiuus, ff. de ædi. edi. In gl. 1. ibi, in eadẽ prouincia, dic, ꝙ ꝑprie dr̃ ꝑsens ille, qui intelligit ea, q̃ gerunt ibi. 11. q. 3. c. eorum. & l. diem, ꝑferre, §. corã, ff. de arbi. sed aliis respectibus impropriat istud verbum. & vario mõ sumitur
4 vt in gl. †In ãl. fi. ibi. [Ad ea, de q̃bus nõ fuit cogitatũ.] gl. ꝫ hoc opponit, & nõ soluit. Host. dicit, ꝙ ad cõnexa extendit iurm, vt hic, sed ad extranea non, vt in ꝫrio. Io. And. dicit, ꝙ silua reuerentia glo. & Host. hoc nõ colligit hic. forte vult dicere, ꝙ istud potuit cogitari;
c & dic, ꝙ cũ istud iurm sit ꝑstitum in mã iuris,[c] debet intelligi ſm mtm subiectam, ut ꝓbatur in ca. seq. & uide pulchrum dictũ Inn. in c. per tuas, de arbi. ubi singulariter dicit, ꝙ iurm simpliciter præstitum, in mã sui natura alternatiua, debet intelligi alternatiue. ita dicamus in ꝓposito, ꝙ cũ ius nõ arctet ad residendum indifferenter, imo permittit absentiã ex cã legitima, ita debet intelligi iurm. ex quo habes aliam rõnem decidendi ad literam, & coroboratur dictum sequens, ut in gl. vt ꝓprio negotio possit se absentare; quia hæc est cã legitima, petita tñ licentia, ut in c. relatum, ſ. eo. † Sed extra gl. quæritur, nũquid is, q̃ hr̃ pro præsente, debeat gaudere omni beneficio præsentium? Arch. in c. fi. de ꝓsuetu. li. 6. dicit, ꝙ gaudet sõlum his, quę cõpetunt præsentibus de iure cõi; secus in cõpetentibus de iure speciali, puta statuto vel consuetudine, quia hæc iura specialia debent stricte intelligi. Ioannes And. dicit, quod si habetur pro residente, puta qa est in seruitio Papæ, uel epi; tunc habebi tur pro p̃sente quo ad oñ; secus si esset ꝺcessum priuilegiũ, ut possit percipere fructus in absentia; tunc. n. dicendum, ꝙ non habeat pro præsente, quoad alios effectus. Et ex hoc esset inferendum, ꝙ si ex priuilegio quis debent haberi pro præsente seu pro ciue, debet gaudere omni priuilegio præsentium, uel ciuium, etiam in competentibus de iure speciali, quod satis placet.

ADDITIONES.

a SEB. ¶ AP. ¶ Iuramẽtum. Vide d. Iaſ. in l. fi pecuniam, in princ. ff. de con. ob ca. fa ciunt no. per Bal. in l. 1. §. & post operis, ff. de ope. no. nun vbi tangit, an iuramentum de soluendo in termino, duret prorogato termino, de quo per Fely. in cap. ad aures, infra de simo.

b ¶ Contrarium. Adde, ꝙ iramentum possit habere locum in casu ficto, facit qd voluit Co. consi. 262. & seq. vbi consuluit ꝙ periurus nõ dicitur, ꝙ iurat se semper stetusse in ciuitate, ſ. per 8. menses propter pestem absuerit, quia iusta causa absentiæ & animus reuertendi. ponderan sunt, ꝙ ille, qui est absens ex iusta causa, dicatur præsens, dicit probari per tex. in l. fi quis ita, ff. de condi. & démalle. etiam hanc decr. & ibi vide d. q. ſ. hr̃e ponitam.

c ¶ In materia iuris. Adde Roma. consi. 389. Ber.

SVMMARIVM.

1 *Clericus familiaris Papæ debet recipere fructus sui beneficii, licet sit constitutio in contrarium, intellige vt nu. 2. 3.*
4 *In rescriptis non est necesse facere mentionem de iure communi.*
3 *Constitutio, vel statutum continens idem, ꝙ contient ius commune, excludit illos casus, quos extendit ius commune.*
Statutum præter, vel contra ius commune, nunquam verificatur in casu fictonalis aliquando sic. vide infra prox. c. in 2. no.
6 *Clerici seruientes legato in prouincia sua, an gaudeant beneficio, vt possint: licet absentes, recipere fructus suorum beneficiorum.*
7 *Clerici non canonici stantes in seruitio episcopi, an gaudeant illo priuilegio, quod quoad perceptionem fructuum beneficiorum habeantur pro præsentibus, vide de ueritate infra c. prox.*

8 *Familiares Cardinalium habentur pro præsentibus, quoad perceptionem fructuum suorum beneficiorum.*
9 *Clerici de diœcesi suffraganei seruientes archiepiscopo, non habentur pro præsentibus, quoad perceptionem fructuum beneficiorum.*

CAP. XIII.

1 **Cum dilectus.** †Familiares Papæ, non ob stante cõstitutione ꝓria, præbẽdæ siue fructus percipiunt in absentia. h. d. Primo dictum, Secõ eius rõ. ibi, [Cum familiares.] Casus lit. Canonici Metenses talem fecerunt ꝓstitutionem in ecclesia sua, ꝙ in absentia nihil perciperent. Magister Otto eiusdem ecclesiæ canonicus existens in curia Romana in seruitio dñi Papæ, petebat ab eis beneficiũ suum; sed ipsi occasione dictæ ꝙ stitutionis, illud denegabant. Mandat Papa canonicis Meten. quatenus non obstante illa ꝙstitutione, q̃ facta est ꝙ absentes, ꝙ debeant eidem magistro assignare fructus ꝓbendæ suæ existenti in seruitio dñi Papæ, quia q̃ in seruitio dñi Papæ cõmorantur, nõ debent gaudere minori priuilegio, q̃ qui in ecclesia cõmorantur; qa per ipsorum ꝑsentiã absentium negotia sæpius ꝓmouentur. Istud intelligo de gratia, ꝙ mandat dare bñficium, nõ obstante illa ꝙstitutione. B.
2 †Not. 1. ibi [In nostro seruitio] ꝙ non oẽs residentes in curia Romana gaudent prærogatiua percipendi fructus in absentia; sed oportet, ꝙ sint in seruitio Papæ; & an oẽs in eius seruitio existentes gaudeant hoc priuilegio, dicã in ca. seq. Not. 2. ibi familiares, quod existentes in seruitio alicuius, dicuntur sui familiares;[a] est tamen verbum valde latum; nam & domestici dicunt familiares, de quo in cap. in literis, de testi. No. 3. ibi Se obsequiales &c.] ꝙ existentes in seruitio Papæ dicuntur seruire vniuersali ecclesiæ, & facit hæc litera in ar. ꝙ seruitiũ ecclesiæ vniuersalis, debeat facere quem reputari pro ꝑsente. Vlt. no. ibi [Minori nõ debeant] ꝙ isti absentes q̃ dicuntur residere, debent in oĩbus gaudere progatiua ꝑsentiũ; & fit vr̃, ꝙ in his, q̃ cõpetunt de iure speciali, debeant reputari ꝑsentes, &
3 facit pro Io. And. in eo, ꝙ dicit ꝫ Archi. in c. fi. de ꝫsu. li. 6. tenet similiter inc. p̃cedẽti. †Sed q̃ritur pro declaratione p̃dictorum, nã quid oẽs officiales curiæ gaudeant hoc priuilegio? Doc. hic tenet, ꝙ nõ, & satis ꝓbat hæc litera, dum dicit, in seruitio nostro. Sunt enim in curia qdam notarij, qui stant principaliter pp lucrum, nõ ad seruiendũ Papæ, nec vniuersali ecclesiæ; & dum negotium occurrit potius seruitur eis, q̃ eꝫ. Restringenda est ergo hæc litera ad existentes in seruitio Papæ, vt sunt capellani, vel similes; vel nisi essent officiales trahentes ibi morã ex ꝑcepto Papæ. nam satis dicuntur abesse causa reipub. vt l. sed & si ꝑtorem, in fin. & l. reip. ff. ex qui. cau-
4 ma. †In gl. 1. in fi. Idem tenet Host. sed Io. And. tenet ꝫrium, quia si hæc ꝓstitutio tñ disponat id, qd ius cõe, non est necesse in recipto de ea facere mentionem, quem admodum nec de iure cõi, ne
b menti hoc dictum,[b] & vide glo. in d. c. 1. de ꝓst. lib. 6. †Et no. ex hoc, & ex tex. ꝙ ꝓstitutio disponens in materia iuris, non includit in se casum. alias exceptum a iure cõi, seu casum fictum a iure cõi. Nam de iure cõi est, ꝙ nõ residens, fructus non percipiat; sed familiaris Papæ excipitur, seu censetur residere. vnde ꝓstitutio simpliciter dictans vt namo habeat fructus in absentia, nõ includit casum a iure exceptum, imo verificatur in casu ficto a iure, q̃ dr̃ pro vero. Et sic habes casum, in quo statutum verificatur in casu ficto ꝙ not. in l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. gest. & c. in nostra, de iniu. & hoc ideo est qa ius in hoc æquparat casũ verum, & fictum, Vnde ꝙstitutio disponens regulariter idem, quod ius, debet recipere oẽs limitan-
c nes & interpretationes iuris, q̃d perpetuo no.[c] & clarius probatur in c. seq. vbi tãgã. Secus dic, vbi statutum esset ꝑter, vel ꝙ ius, & odio ſm; tunc. n. nõ verificabitur in casu ficto; sed verba debent intelligi ꝑprie, & ſ suo ꝑprio significatu. & sic intellige illã l. 4. & c. nostra. Facit ad mãm, qd no. Bar. ſ l. oẽs pop. ff. de iuſ. & iur. vbi tradat, an statutũ recipiat interpretationẽ restrictiuã, vel extensiuam, & optime facit l. 2. C. de noxa. & in c. ex parte 3. de ver. sign. In gl. ibi, [Tã q̃ vni ex residentibus. dicit Ioan. And. & bene ꝙ hæc verba nõ sufficerent, vt isti deberent ꝓseq hæc victualia, q̃ alias appellitur quotidianæ distributiones. Rõ, qa distributiones non dantur residentibus sed interessentibus diuinis, vt leg. & no. in c. 1. co. ti. li. 6. Ex quo no. ꝙ verbum, residere, verificatur in eo, q̃ est loco beneficij, licet non semper intersit diuinis officiis. †In gl. fio. in fi. aduerte, qa gl. solum vr̃ excipere existentes in seruitio Papæ, & ꝓpterea dubitatur, qd de existẽtibus in seruitio legati. Docto. cõiter vr̃ sentire, ꝙ idem sit in legato, quod in episcopo quantum ad prouinciam suam, argumen. in c. 2. de offi. leg. lib. 6. Nec ob. c. sane, infra de priui. vbi dr̃, ꝙ priuilegium non est extendendum ex identitate rationis; quia istud non est priuilegium, sed ius; & sic transeunt, vt dixi, cõiter Doct. Sed ego dubito, utrum hoc dictum sit uerum. Primo, quia nõ est eadem rõ in legato, quæ in Papa, & maxime, qa alig pos sunt esse in seruitio Papæ, & alig in seruitio legati, & sic ecclesia posteret defectũ ministrorũ. Nec est eadem rõ, quæ in episcopo, quia episcopi

ADDITIONES.

a ¶ Familiares. Quis dicat familiaris, & qualiter differat a domestico, ponit Fely. in c. insinuante, versi. & quæ differentia sit, supra de offi. dele col. 3.
b ¶ Hoc dictum. Adde Old. consi. 269.
c ¶ Perpetuo nota. Adde Rom. consi. 105. & in terminis, Pet. de Anc. consi. 17.

ęps facit vnum corpus cum canonicis, & est maior cõio intes eos, q̃ inter legatum, & canonicos argu. c. requisisti. 2. de testi. & c. quãto, de his, quæ a præl. sine conse. c. †Et pro hoc, quod no. do. in c. 1e. vbi reuocant in dubium, nunquid clerici, non canonici, existentes in seruitio epi, gaudeant hac prærogatiua; & pro maiori parte uidentur tenere, ꝙ non; quia iure cautum est de canonicis, qui faciũt vnum corpus cũ cpo. Item potest argui in legato, sicut arguimus in clericis inferioribus ab epo, & tãto magis, quia potestas legatorum est superindicta, seu extraordinaria; ideo restringenda, vt dicit glo. no. in clem. 2. de offic. ord. Item hæc materia est damnosa ipsis ecclesijs, & diminuitur cultus diuinus; ergo potius est restringẽda,
3 q̃ relaxanda. † Et quibus infertur, quid dicendum de familiaribus Cardinalium, sunt opi. sed Ioan. And. dicit, ꝙ hodie Papa concessit omnibus Cardinalib. hanc prærogatiuam, respectu familiariũ: vn-
a de de iure posset attentari aliud ꝑdictis rõnibus. Sed ad vnum[a] dili genter aduertas in practica. Nam multi impetrant literas familiaritatis Cardinalium, qui nõ sunt veri familiares[b] Cardinaliũ, sed fãcunt, vt gaudeãt priuilegio familiarium, nam in nullo gaudere debent, pro quo tex. in c. præce. & bon. tex. in c. fi. de verb. signi. lib. 6.
9 †Dubitatur etiam in existentibus in seruitio Archiepiscopi. Doc. dicunt, ꝙ non habeat locum hoc in eis, argu. c. pastoralis, & c. duo simul, de offic. ordi. Sed intellige hoc respectu clericorum suffraga neorum suorum, quia in illis nullam habet potestatem, vltra casus in iure cõcessos, vt in dictis iuribus; sed in clericis suæ diœcesis idẽ dicẽdum, ꝙ in episcopo, cum ipse sit episcopus in sua diœcesi; nec debet gaudere minori prærogatiua; imo maiori, quam episcopus in sua, propter excellentiam suæ dignitatis. An autem omnes canonici existentes in seruitio episcopi gaudeant, hac prærogatiua, dic, ꝙ non; sed restringe, vt dicam in c. seq.

ADDITIONES.

a ¶ Ad vnũ. Vide Card. in consi. 27. incip. vacarunt, prope fin. & Fely. in c. in nostrain 2 1. corollario, sup. de rescrip. vbi meminit eorum, quæ dicit Abb. hic.
b ¶ Veri familiares. Adde, vt per Petr. de Ancha. consi. 399.

SVMMARIVM.

1 *Canonici seruientes episcopo suo, percipiunt fructus; licet absentes, non obstante constitutione in contrarium; & quid de inferioribus non canonicis, an gaudeant hoc priuilegio, si sunt in seruitio episcopi, & num. 8.*
2 *Statutum continens id, quod ius commune, excipiens plures casus; non per hoc includit alios casus a iure exceptos.*
3 *Casus exceptus a iure extenditur ad consimilem, ex identitate rationis; ita & casus exceptus a statuto, quando statutum continet materiam iuris; secus si disponeret contra, vel præter ius.*
4 *Episcopus potest aliquos ex suis canonicis compellere ad sibi deseruiendum, vel associandum, num. 7.*
5 *Episcopus cum maiori parte canonicorum, vel solus, an possit statuere, vt canonici faciant residentiam in ecclesia, tollendo consuetudinem cõtrariam.*
9 *Clericus infirmus, debet habere fructus beneficiorum, & distributiones quotidianas, si dum erat sanus solitus erat seruire, vel habere; alias secus.*
Quot dicãtur esse clerici, vel canonici, qui ex iusta causa absunt quo ad hoc, ut percipiant fructus suorum beneficiorum.
7 *Statuentes, si faciunt scienter actum contrarium statuto, videntur illud statutum reuocasse.*

CAP. XV.

2 **Ad audientiam.** †Duo canonici absentes cũ epo, seu in eius seruitio, fructus ꝑbẽdarum suarum percipiunt in absentia; cõstitutione ecclesiæ ꝓria nõ obstãte. h. d. Duæ sunt partes. Secũda ibi, [Decernimus.] Casus literalis. Canonici Melden. quandam fecerunt cõstitutionem iuramẽto interposito confirmatã, ꝙ canonici nihil perciperent, nisi cũ in ecclesia residerent, illis exceptis, qui propter infirmitatem excusãrentur, & qui essent in seruitio Apostolicæ sedis. Episcopus quandoque habet aliquos de canonicis in seruitio suo; & capitulum occasione illius constitutionis, subtrahebat illis fructus præbendarum suarum; & ita episcopus non poterat illos habere, cũ voleb at, vel sibi expediebat. Peruenit hoc ad notitiam dñi Papæ, qui sup hoc statuit vt duo de canonicis existentes in seruitio epi, integre p
2 cipiant fructus præbendarũ suarum; qa absentes dici non debent, q̃ in seruitio epi cõmorant. Ber. Primo no. † vnum dictum satis nõ tabile. ꝙ statutũ disponens in mã iuris, & excipiens duos casus, alis a iure exceptos. & hoc ideo, qa ex quo disponit in materia iuris; & nõ agit specifice derogare iuri, recipit oẽs limitationes iuris. Nam de iure non residentes priuant fructib. & excipiuntur infirmi, & existentes in seruitio papæ, vel epi. statutum vero, de quo hic, excipiebat solum duos casus; nec per hoc excludit tertium casum; imo intelligitur exceptus, sicut excipitura iure cõi. Quod vr̃ mirabile ꝫ illam regulam, ꝙ exceptio firmat regulã in casibus non exceptus. 32. q. 7. c. dns. Et facit hæc litera opt. in arg. ꝙ sicut casus exceptus a iure, extenditur ad simílem casum pp identitatem rationis, vt probat in c. cum dilecta, de cõfir. vti. no. gl. in l. i. C. de cond. ind. ita & casus exceptus a statuto, vbi disponit statutum in materia iuris, vt proba tur hic. Si aũt disponeret ꝫ ius, vel præter, forte dicerem oppositũ; quia casus expresse non prouisus in statuto, relinquitur dispositioni iuris cõis, arg. in l. commodissime. ff. de lib. & posthu. & c. susce-
pti. de reser. li. 6. & c. in nra, de iniu. Secõ no. principaliter ex prædictis, & ex tex. ibi, [Cum absentes dici nõ debeant &c.] ꝙ statutum[a] disponens in materia iuris, verificatur etiam in casu ficto, cũ casus fictus est verus, vel æquiparatur a iure. qđ est etiam bene nõ. & clarius probatur hic, q̃ in c. precedenti. Et aduerte, quia Papa hic non intendit indulgere epo, nec statutum de nouo facere, sed potius respondet de iure interpretando statutum. patet ex ver. decernimus.
3 & ex ratione quã all. †Vlt. no. ex fi. ibi, [Commorantur junc̃a gl. in ver. vt duo, ꝙ epꝰ põt hr̃e secum duos ex canonicis ecclesiæ suæ ad sibi deseruiendum, seu assõciandum. Et no. semp istã gl. q̃ vr̃ velle, ꝙ epꝰ possit ad hoc cogere canonicos, ꝙ non memini alibi ita expressum. In gl. 1. in fi. põt dici, ꝙ hoc statuerunt cum tanta solennitate, vt tollerent excusationes quorundã fundantium se forte sup cõsuetudine ecclesię, de non residendo; vel forte ſm Host. & doc. consuetudo hic erat in oppositum; vnde noluerunt statuere ꝫ cõ-
4 suetudinem. †Sed circa hoc insurgit no. dubium, nunquid epꝰ cũ maiori parte canonicorum possit statuere tollendo consuetudi-
b nem[b] in contrarium, vt canonici teneantur facere residentiam. & sentiunt doct. ꝙ sic, dummõdo hoc fiat principaliter pp vtilitatem ecclesię, vt qa patitur defectum in ministris, & ꝑsumitur hoc, si cõtuerunt fructus absentium in subrogãdis, vel aliàs in vtilitatem ecclesię; secus si vellent sibi lucrifacere fructus absentium; quia tunc viderentur hoc facere ppꝑpropria commoda; & non valeret statutum. vt in c. cum oẽs de const. Posset iudicio meo ista qõ latius tractari, & extendi. Nã dicerem, ꝙ ubi ecclesia ex tali consuetudine patitur enorme præiudicium in diuinis, ꝙ etiã tunc solus epꝰ, requisito prius consilio capituli, poterit hoc statuere, siue capitulum velit consentire, siue non. Ad hoc, qđ no. in simili, in c. 2. de consti. lib. 6. in nouel. Nam consuetudo, q̃ incipit esse multum grauosa eccle sijs, est reuocanda arg. c. 1. de his, quæ fiunt a mai. par. c. Nam & priuilegium apostolicum hoc casu reuocaret, vt videbis in c. seq. vbi non esset tñ præiudicium; quia ecclesia bene habet multos ministros; & tunc posset dubitari, nunquid ẽt cum maiori parte capituli possit epꝰ in præiudicium singulorum tollere cõsuetudinem. & crederem sufficere, qđ maior pars consentiat; ex quo volunt hoc statuere non pp commoda propria, sed ad honorem cultus diui. arg. c. fi. de his, quæ fi. a ma. par. ca. & c. cum oẽs, de const. ſm vnum intellectum. Canonicis vero non consentientibus, forte non posset solus epꝰ tollere consuetudinem ecclesię, ex quo necessitas non suggerit contrarium; quia consuetudo est seruanda, sicut ius, arg. no. in c. cum consuetudinis, de consue. & d. c. cum oẽs, & c. in
5 his. 11. dis. †In gl. 2. ibi, [§. Stichus.] & facit ille tex. ad decisionem c. ꝫnis, s. nunquid quilibet infirmus debeat hr̃e fructus prębendæ, seu distributiones quotidianas? Nam de iure cõi infirmus dẽt hr̃e ertã illas distributiones quotidianas, vt in c. 1. co. ti. li. 6. Dicunt hic doct. & bene, ꝙ non, sed si ille infirmus perciperet, qui impeditur residere, vel interesse ratione infirmitatis duntaxat. vnde si aliàs non residebat, vel non erat solitus residere, vel interesse diuinis; licet tunc infirmaretur, non habebit fructus in absentia; quia infirmitas non ꝑstitit causam, arg. in d. §. Stichus. facit l. 2. ff. si quis cau. & quod ibi no. & quod in fino. Inn. in c. ex transmissa, ſ. de ꝑscri. quod no. quia
c quotidianum est.[c] †In gl. super ver. vt duo, no. hanc gl. ad duo. Pri-
6 mo, ꝙ non omnes canonici existentes in seruitio epi. gaudent hac progatiua; sed nõ debent esse plures q̃ duo. & idem sentiunt doct. hic in his, qui sunt in seruitio Papæ, & in studentibus in theologia; & sic vr̃ hic restringere c. fi. ſ. de magi. & no. hic perpetuo, ꝙ ex eodem collegio non debent esse in studio vltra duos, si volunt gaude re priuilegio studentiũ, vt habeant fructus in absentia. Dicit tamẽ hic Host. se putare numerum hunc arbitrarium, ita vt potius vtamur arbitrio in restringendo, q̃ in relaxando, arg. c. 1. infra de deci. & c. ex parte, de censi. Ego crederem animaduertendum ex qualitatem status ecclesiæ, & loci; vnde canonici proficiscuntur. Nam si ecclesia multum abundaret ministris; & pateretur maximum defectum in viris scientificis satis puto, ꝙ iste numerus posset excedi, arg. c. fi. de magi. & c. cum ex eo. de electio. lib. 6. Nam ꝓrium iure non probatur, nec debemus restringere istud c. fi. ita indistincte propter hoc c. cum sit longe maior ratio, & fauor in studentibus in Theologia, maxime suggerente necessitate. quam existentibus
7 in seruitio Episcopi. † Secundo no. perpetuo istam gl. in fi. dum dicit, ꝙ vltra duos canonicos non potest Episcopus cogere, vt sint in seruitio suo. Et no. primo quoad sensum directum, vt sic nõ pos
sit

ADDITIONES.

a SEB. SAB. ¶ Quod statutum. Vide remissiue per Alexand. in l. Gallus. §. & quid si tantum. col. 3. ff. de lib. & posth. & in l. 1. §. lex Falci. ff. ad l. Falci. & in l. 1. §. hoc autem, & in §. sequen. ff. ad Treb. & in l. adoptium de in ius vocand. & in l. tranſigere. C. de transa. & in consi. 72. colum. 1. in 2. vol. & in consi. 40. in 3. volum.
b ¶ Tollendo consuetudinem. Adde eundem consi. 67. 1. lib.
ZAC. ¶ Adde plenissime Fel. in c. postulasti, col. 3. versi. 4. declaratio. ff. de foro compet. quod facit ad limitationem c. 2. de const. lib. 6. & operabitur tale statutum etiam in illo, qui consumabit absentiam extra diœcesim.
a ¶ Quotidianum est. Adde Cald. consi. 1. eod. tit.
ZAC. ¶ Adde Fely. remissiue in c. Apostolicæ, col. 4. ver. suspensus autem. supra de exceptio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit cogere tres, vel quatuor, vel plures, vt associent eũ. Itẽ no. quoad sensum in directum, seu ꝓrium, vt duos ex canonicis possit cogere, & non memini de aliquo tex. hoc probãte, sed facit satis in arg. iste
8 tex. & iura alleg. in c. de cætero, §. eo. tit. † Vltimo hic q̃ritur, quid in clericis inferioribus non canonicis: vtrũ gaudeant hoc priuilegio, si sint in seruitio Epi. quidam tenuerunt, q̃ sic, per identitatem rõnis, aliqui disputando tenuerunt ꝓtrarium. Quod Io. An. hic concordãdo dicit posse dici, q̃ inferioribus sit necessaria dispensatio Episcopi; in proprijs vero canonicis, sufficit dispensatio iuris communis. Dicerem, q̃ aut isti inferiores destinantur per Episcopum pro communi vtilitate, quod fieri potest, vt in multis iuribus alleg. per me, in d.c. de cætero; & hoc casu habebunt isti fructus in absentia, sine aliqua dispensatione; quia officium eorum non debet eis esse damnosum, vt in c. cum non deceat, de elect. lib. 6. Aut destinantur pro seruitio ecclesiæ cathedralis, & puto idem, vbi cã suggerit eos mittendos, vt quia reperitur vnus magis industriosus, & magis aptus, q̃ alius ex canonicis cathedralis ecclesiæ, arg. opt. in c. j. vt eccl. benefi. & faciunt no. per Io. An. in c. si propter tua debita, de reseri. lib. 6. in nouella. Aut pro seruitio solius Epi, & tunc casus est dubius, & dubitationem inducit, quia iura ista loquũtur in canonicis, cum quibus est maior communio, q̃ cum alijs inferioribus, vt in c. requisisti, de test. Satis posset dici, q̃ virgente causa gaudeant hoc priuilegio; quia videntur promouere seruitium ecclesiæ, cum Eps sit in ecclesia, & econtra. 7. quæst. 1. c. scire debes. Pro quo tex. hic in fi. ibi, [Pro tuo seruitio, & ipsius] &c. Et quia filij in necessitate, debent subuenire parentibus; sed vbi necessitas nõ vrgeret, tenerẽ aliam opinio. vt non possit Eps subtrahere debitũ seruitiũ ecclesijs inferioribus, assumẽdo ministros in familiares. Et facit illa rõ; q̃a hęc iura loquunt̃ in canonicis ecclesiæ suæ, q̃ sunt mẽbra corporis sui; ergo non debẽt extendi ad alios, cũ materia sit dãnosa ecclesijs; & non reperit̃ omnimoda eadem rõ. Quid autẽ in subditis alterius ꝑlati citra Epm? dic, vt dixi in dicto c. de cætero.
9 † Vltimo q̃ritur, quid si canonici fecerunt statutum super residentia, sed postmodum eo non vtuntur? dicit Io. And. q̃ illud tollunt per ꝯuentionem, ſ. de ꝓben. c. pro illorum, & facit c. cum accessissent, de const. No. diligenter hoc dictum, nam ex eo, & iuribus sta
2 tim alle. põt colligi, q̃ si statuentes [a] sciẽter fecerunt actum ꝓrium statuto, videtur tollere statutum, nec requiritur fluxus alicuius tẽporis. In lege vero Principum, aliud est dicendum. Non. n. tollitur, nisi consuetudo sit præscripta legitimo tempore, vt in c. fi. de consue. & facit quod no. Cy. in l. 2. C. quę sit longa consue. & quod dixi in c. Io. de cler. coniu. Et f̃m hæc limita no. in c. j. de treu. & pa. & iura dicentia, q̃ per non vsum tollitur lex, &c.

ADDITIO.

2 SEB. SAP. ¶ Quod si statuentes. Vide Abb. in c. pro illorum inf. de præb. ubi per alios.

SVMMARIVM.

1 *Clerici absentes, licet priuilegiati, possunt compelli ad redeundum, si ecclesia patitur detrimentum; & coguntur; quia interea fructus beneficiorum suorum dantur illis, qui pro eis seruiunt.*
2 *Priuilegia & consuetudines, si inducunt damnum ecclesiæ, reuocantur, sup. c. proxi. nu. 4. intellige; licet prius essent in fauorem ecclesiæ 3.*
4 *Clerici debent residere in beneficijs, nisi ex licentia Episcopi cum iusta causa: vel ex indulgentia Papæ, etiam causa non subsistente.*
Beneficia etiam simplicia de iure communi, requirunt residentiam; nec sufficit deseruire per alium. 5. intellige, vt infra c. proxi. nu. 3.
6 *Priuilegium, quod incipit esse nocium ecclesiæ, vel tertio, an possit reuocari per inferiorem ipsius, qui concessit; an vero sit ipso facto nullum.*
7 *Priuilegium Papæ non potest interpretari inferior a Papa.*
8 *Priuilegium nocium alteri, si de hoc nocumento non fiat mentio in eo, est surreptitium.*
9 *Priuilegium, indulgentia, licentia, concessum, vel concessa alicui, an expirẽt morte concedentis, vel exparato eius officio.*
Sententia lata sub conditione expirat morte illius, qui illam dedit, si in vita non venit conditio.
10 *Clerici vnius ecclesiæ, citra canonicos, non faciunt collegium, vel cap. 11.*

CAP. XVI.

3 **Cum ad hoc.** † Si ecclesia patitur ministrorum defectum, priuilegiati super absentia, p̃ subtractionem prouentuum redire cogũtur. h. d. Primo narrat factũ. Secundo prouidet, ibi, [Vnde mãdamus.] & est bon. tex. & potest multum practicari. Casus literalis. Antiochena ecclesia pp absentiam illorum, q̃ seruire debẽbãt in ecclesia, destituta erat ministris; occasione quorundã indulgentiarum, quas super hoc habere dicebant, petijt Patriarcha ecclesiæ suæ super hoc prouideri. Vñ mãdat Papa ipsi patriarchæ, quatenus non obstantibus apostolicis indulgentijs, & licentia prædecessorum ipsius Patriarchæ, reuocet canonicos absentes, & quosdã alios, qui appellantur Assisij, continue residentes, & si non venerint, de beneficijs ipsorum faciat ecclesiæ deseruire, dũ fuerint absentes; & quod super fuerit, in vtilitatẽ ecclesiæ ꝙuertat. De iure tñ poterãt priuari: sed in hoc eis noluit
2 facere gratiã. Ber. † Primo no. q̃ si per priuilegia ꝓcessa super nõ residentia, ecclesia patit̃ graue dispendiũ in cultu diuino, talia seruanda non sunt. Ex quo infert, q̃ quemadmodum tollunt̃ priuilegia superioris, ne ecclesia patiatur defectum in diuino cultu, ita & sut
3 titus tollenda est consuetudo ꝓria. † Secundo no. ex hoc, & ex eo, q̃ cum priuilegiũ principis incipit esse ex post facto valde nociuũ
a ecclesiæ, est illud sine mora reuocandum. [a] hoc nõ est de intẽtione principis, priuilegiare vnum cũ graui dispẽdio alterius; maxime ecclesiç, pro quo bo. tex. i. c. suggestum. ſ. de dec. l. 2. §. si qs a principe.
4 ff. ne qd in lo. pu. & c. sup eo. de offi. dele. † Tertio not. q̃ rescũ inferioris, citra Papam, appellatur hic facultas non residendi. Inia: sed rescũ Papæ dr indulgentia. Ex hoc. n. arguo, q̃ alius citra Papã non põt concedere indulgẽtiã sup nõ residẽtia: q̃a cũ hoc sit ꝯ ius cõe, & in ꝓiudicium ecclesiæ, non põt Eps indulgere; p quo c. dilectus, de tẽpo. or. & q̃ no. gl. de legato, in c. fi. de hære. lib. 6. Sed licẽtiam cõcedere põt, q̃a verbum, licẽtia, non importat nudam voluntatẽ, sed concessionẽ ex cã facta, vt no. Bart. in extraua. ad repri. & l. alio hrde, de ali. & ci. leg. licet Inno. aliud senserit in c. cum ad monasteriũ, in fi. de sta. reg. Nã verbum licentia, descendit a verbo licet, & verbum, licet, sonat arbitriũ boni viri, vt not. in locis ꝑal. põr ergo inferior citra Papam, dare lnĩam ex cã absentãdi a bñficio; sed non põt dare indulgentiã, cã. f. non existente, & ita intelligo istũ text. in
5 eo, q̃ vtiq; diuersis vocabulis. † Quarto no. & tene menti, q̃ bñficii
b ẽt simplicia regrunt residẽtiã [b] de iure cõi, nec sufficit deseruire q̃ alium; q̃d iudicio meo apertissime probat iste tex. nã hic nõ solum canonici, sed ẽt capellani, & alij simpliciter bñficiati reuocant ad residẽtiã in ecclesia, vbi sunt bñficiati, nec releuant ponẽdo ibi vicariũ. Qđ collige ex eo, q̃a eis nõ veniẽtib. superior facit deseruire ecclesiæ p Vicarios, & residuũ detracta portione vicariorũ querit̃ ĩ vtilitatẽ ecclesiæ, vt hic. Si. n. posset licite p alios deseruire, residui applicaret eis, ẽt si esset ecclesia curata, vt no. probat tex. in c. cũ ex
6 eo, de ele. lib. 6. † In gl. 1. ibi: [Quia in eo manere dẽt & c.] no. hãc rõnẽ gl. & fuit originaliter dictũ Apostoli, & trãsumptiue, 21. q. 1. c. 1. Et facit hęc rõ pro his, q̃ dixi ſ. in no. vt q̃q; teneat p se deseruire in bñficio, q̃uis simplici, nisi legitima cã cum excuset, vt in c. puenit, de
7 ap. † Et aduerte, q̃a gl. dicit, q̃ defectus ministrorũ fuit legitima cã reuocandi absentes: nec aperit, vtrum potuisset iste inferior priuilegium superioris reuocare absq; authoritate superioris, sed ale-
c quens sentit, q̃ non: [c] & cõiungendo istã gl. cũ illa, vr fuisse de mente gl. vt superior, q̃ priuilegium cõtulit, debeat reuocare; quia hæc est legitima cã reuocandi; & hoc tenuerunt q̃dam. Alij vero, vtin. noc. tenuerunt loquendo alternatiue, dicentes, q̃ hæc reuocatio fit de iure cõi, vel de gratia: sed hoc incidit in illam qõnem, nunq̃ priuilegium superioris, quod incipit esse valde nociuũ tertio, ipso facto annullet, an vero sit opus recurrere ad superiorẽ? & de hac qõne dicã plene in d. c. suggestũ, & vide gl. in reg. decet, de reg. iur. lib. 6. & 25. q. 2. c. rescrip. Et satis põt dici, vt honestũ, & cautũ fit recurrere ad superiorẽ, maxime ubi allegat enormis læsio. Nã cũm
d ferior nõ possit interpretari Papæ priuilegia, [d] vt c. cũ veniss. de
iud. fortius non põt illa tollere, cãm ꝓtendendo: de quo tñ plenius
8 in d. c. suggestũ: & sic intelligo glo. se. † In gl. 2. in fi. innuit gl. q̃ priuilegia non sint reuocata ipso facto; q̃a alias nõ fuisset opus facere mẽtionẽ de priuilegijs, & intellige f̃m doc. q̃s priuilegiũ remanet a princ. q̃a enormiter nõ lędebat, vel si lædebat, fuit facta mẽtio de hoc in priuilegio. Tene semp mẽti hoc dictum Doc. q̃ priuilegium valde nociuũ eccleſiæ, vel alicui, nõ valet: nisi faciat mẽtionem de hac enormi læsione. Probo rõne. Princeps in dubio nõ intelligit̃ dere priuilegiũ vni, cũ graui dispẽdio alterius. l. quoties. C. de prec. Imp. offe. & in d. §. si qs a principe. ergo taciturnitas inducit iurepotionẽ, vt in c. postulasti, s. de reseri. Et per hoc dictum poterit infringere multa priuilegia, q̃ emanant quotidie à Romana curia.
9 † In gl. in ver. prædecessorum tuorum. ibi, [Non extẽdebatur post mortẽ illorũ.] Pondera, & no. semper hanc glo. q̃ innuit in hac parte, qđ licẽtia concessa per præsidentem in aliquo officio, seu dignitate ad aliquid agẽdum, vel non agẽdum, expirat ipso facto p̃ mortem concedẽtis, vñ sentit glo. hic, q̃ licẽtia concessa super non residentia, expirat per mortem concedentis: sed ꝓrium sentit gl. hic in sequentibus, dum vr requirere læsionem ecclesiæ, & q̃ successor reuocet. Pro primo dicto, vide gl. quam etiã benc no. in c. a nobis, el j.

ADDITIONES.

a ¶ Reuocandum. Adde Cal. consi. 1. hoc eod. tit.
b ZACHAR. ¶ Residentiam. Adde qualem residentiam requirant. Card. in clemen. 1. quæst. 12. & 13. de fo. compe. & per Spec. aliquid in titu. qui fil. sint legi. in vlti. char. ver. quid si mater.
SEB. SAP. ¶ Residentiam, secundum generalem consuetudinem, non requirunt residentiam, secundum Card. & Imo. in c. fi. infra eo. refert, & sequitur Fely. in c. dilectus filius, 2. col. versi. prima conclusio. supra de reseri.
c ¶ Quod non. Adde quod uoluit Rom. consi. 116. q̃ statutum confirmatum per superiorem, non potest per inferiorem; qui fecit statutum, tolli.
An statutum confirmatum per superiorem possit tolli per ipsum inferiorem condentem statutum: adde, q̃ confirmatio superioris tria operatur. Primo, quia maiorem authoritatem tribuit. Secundo supplet, quod est inualidum, & 3. quia reuocari non potest confirmatum sine licentia confirmantis, vt est notã. glo. in c. frater. 16. q. 3. Et adde, q̃ ĩstis exceptis confirmatio nihil noui tribuit, de quo plenius uide per Paul. de Cast. in consi. 132. & per Oldr. in consi. 163. & per Car. in cle. 1. in §. 2. in 20. no. de iureiu.
d ZACHAR. ¶ Interpretari Papæ priuilegia. Adde Card. in cle. 1. §. fi. de ꝯcess. præben. Anto. Franc.

eli. de sent. excom. q̃ dicit, q̃ idem in qualibet alia data q̃naliter sub condõne, q̃ expirat p mortem proferẽtis, ex quo non habuit in vita effectũ ꝓ summatum, ad idem põt adduci tex. in l. fi. ff. de pc. Et est valde no. vbi dicit, q̃ si aliquis magistratus interdicit alicui ob suũ delictũ, ne exerceat certã artẽ, tollitur hoc interdictũ, seu prohibitio ipso facto, finito magistratu illius; sed qđ licẽtia durat, nisi ex cã reuocetur postmodum per successorẽ, vide sin. Inno. in c. q̃ trãslationem, in fi. de of. leg. vbi vult, q̃ indulgentia, vel licentia semel cõcessa, non expirat p mortem concedentis. Nec ob. l. fi. quia procedit in pœnali; nos sumus in beneficio, quod debet late interpretari, vt in c. olim. de verb. sig. & l. fi. ff. de consti. prin. Et ex hac rñsione
1 vt in c. olim. de verb. sig. & l. fi. ff. de consti. prin. Et ex hac rñsione ad l. fi. collige aliud bonum dictum; q̃ licentia, seu indulgentia durante, etiam si fuerit sine cãæ cognitione, data. nam l. fi. loquitur, q̃n si ne cãæ cognitione, & sine sententia magistratus interdicit alicui artẽ: secus aũt q̃n cum cognitione cãæ, vt l. fi. ff. de offi. proconſ. no.
2 eõiter per legistas in d. l. fi. Et pro hoc vide gl. no. in c. cum ex eo. de ele. lib. 6. in versi. 7. quæ dicit, q̃ ille, q̃ semel cõcessit licẽtiam eundi ad studium, nõ põt illam sine cã reuocare: cum ergo ipse nõ possit expresse, nec tacite post mortem; & no. tabis semp dr̃iam inter cõcessionem, indulgẽtiam, seu licẽtiã, & inter inhibitionẽ, seu interdictũ alicuius artis, vel alterius facultatis. In gl. in ver. assisios, q̃ est
2 pen. ibi: [Nec vocantur ad cões tractatus.] No. bene gl. q̃ capellani, [a] & alij beneficiati in ecclesijs collegiatis, nõ sunt de corpore collegij canonicorum; & die consequenter, q̃ de per se nõ possunt facere capitulum, seu collegium. vide bo. tex. in c. cum dilecta, de excess. la. & ibi no. facit, quod no. in c. 2. de inſtit. & dicit Io. And. hic, q̃ isti possunt vocari Assisij, qui portant onus ecclesiæ, vel etiã dr̃ quasi Assisini. Sicut. n. illi se exponunt morti dñis obediendo, ẽt in malum, de homi. c. pro humani. lib. 6. sic etiam isti dñr assisini; quia
2 tint ad terminum sibi datũ, spoliãdi sint ecclesijs illis; nisi ostendãt rõnabilẽ cãm, quare non possint redire. Ber. † Not. 1. ibi, [Absq; licentia, q̃ cum licentia ꝑlati, licite beneficiatus transfert se ad aliam diœcesim, morandi cã; licet beneficium suum exigat residentiam. Ita colligitur hic a ꝓrio. Sed hoc dictum limitarem duobus modis. Primo, vt licentia sit cõcessa ex cã. Nã hoc importat hoc verbũ, licentia nostra. Nam sine cã, hoc Eps facere non põt, vt dixi in ꝓcedenti c. Secundo, q̃ deseruiat ibi per Vicariũ, ipse absens: quod ꝓcedit, vbi beneficium haberet solum vnum rectorem. Non. n. dẽt interim carere ministri suffragio, in c. ex eo, de cle. lib. 6. In collegiatis vero deb emus animaduertere ꝓ iudiciũ eccleſiæ, nõ legitimita
b tẽ eãæ; & f̃m hoc q̃ns; se potent absentare absq; eo, q̃ dimittat ibi Vicarium, arg. ſ. in c. proxi. No. vlterius ibi. Si moniti, &c. ibi; [Spoliare,]q̃ ꝓnon residentem non requiritur ordo iudiciarius; sed sufficit monitio ꝓcedens, & facit spoliatio subsequẽs, dixi latius in c.
3 ex parte ſ. eo. † Quærit in quib. ecclesijs seu beneficijs hẽt locũ dispositio huius decre. Dicit Inno. q̃ in ecclesijs curatis. Itẽ in alijs beneficijs simplicibus, q̃ reqrunt residentiã ex priuilegio, statuto, vel ꝙsuetudine. in nõ exigẽtib. residentiã non hẽt locũ: q̃a ex quo non tenent̃ residere, possunt se absentare, & hoc bñ notabis. Sed adde dictũ Inno. in c. ex tuæ, §. ex. vt possit se absentare, nõ tñ vagãdo; q̃a ex hoc solo delicto vagationis põt priuari. 7. q. j. c. nõ oportet. cũ le. & dicit postmodũ Inn. q̃ de iure cõi omne beneficium regrit residẽtiam. Host. & Io. An. & antiquiores apertius loquuntur. Dñt. n. oña bñficia, q̃ dantur in titulum, siue sint vicariæ, siue modicæ æstimationis, vt 20. sol. reqrũt residẽtiã de iure cõi; secus si nõ darent̃ in titulũ, sed in ſtipendiũ, vt puta si alicui pauperi dat̃ possessio ecclesiæ ad vitã, vel precarium, vt 12. q. j. c. qa tua. Isti. n. nõ tenent̃ ad residentiã, & no. semp hãc regulã, & facit c. ꝓsequenter. §. eo. & §. proxi. &
4 c. ex parte, de offi. vica. & c. puenit, de ap. & c. tãctor. 70. dist. † In gl. 2. in fi. no. ex gl. quatuor modos, q̃b. beneficiũ hr̃ pro derelicto, & statim ꝓferri põt absq; alia monitione, & quatenus gl. loquaẽ de effecto milite, dic, vt dixi in c. fi. ſ. de cle. ꝓin. sed põdera hoc vltimũ dictũ. Regrit. n. vt bñficiũ sit curatum ad hoc, vt vacet primũ curatum; & sic vr velle ista gl. q̃ in beneficijs nõ curatis nõ introducit vacatio primi, p adeptionẽ secundi. Inno. hic distinguit, q̃ aut bñficia nõ exposcunt residentiã, aut sic. Primo casu nõ inducit vacatio primi. Scãdo casu, aduertẽda est triplex spẽs residẽtiæ. Quædam. n. bñficia reqrunt residentiã perpetuam, q̃dam vero ad tps, quædam regrunt residentiam non simpliciter; sed causatiuè, vt ga inducũt priuationẽ fructus; nisi resideãt. In prima qualitate, seu specie indu
a citẽ f̃m eum vacatio primi ipso facto, per adeptionẽ secundi. [a] In secunda qualitate nõ inducit vacatio, cũ possit deseruire vtrique, ex quo ad tps regrit residentiã. In tertia ẽt non vacat primũ, sed satis est, q̃ careat fructibus, prout hẽt statutũ, seu ꝙsuetudo. Et no. bene hæc verba Inno. non. n. memini alibi legisse. Sed aduerte bñ ad primũ membrum. Nam vr esse ꝯ c. de multa, ſ. tit. prox. nã speciale est ibi in curatis, dignitatibus, & ꝓsonalibus, vt per adeptionẽ secundi
5 vacet primũ ipso facto; ergo secus in simplicibus. † Io. ſi Cal. sequitur dictũ Inno. pp identitatẽ rõnis. Nam ius pœnale extendit̃ hoc casu. facit c. q̃is, in fi. de elec. lib. 6. Nam rõ incompassibilitatis inducit priuationẽ primi in curatis; q̃ rõ militat in nõ curatis, ex quo exigunt residentiã cõtinuã. hoc ẽt dictum reperio secutum fuisse Fed. de Sen. ꝙsi. 115. in fi. nihil tñ adducit; sed bñ allegat dictũ Inno. pro hoc. n. dicto vide glo. no. in c. gratiæ, de rescr. q̃ vr approbare dictum Inno. sed Io. An. in addi. Spec. eo. tit. in fi. vr reuocare illã glo. suam, & originaliter fuit dictum Old. ꝙsi. 175. vbi hoc dictũ Inno.
6 impugnat, idẽ sequitur d. Card. † Pet. de Anc. [b] ſ. tit. prox. c. de mul-
b ta, fundãs se per illud c. de multa, quod specialiter loquit̃ in curatis. Concluderem sic istum articulum, q̃ aut quis habet ius ad rẽ, aut in re. primo casu p adeptionẽ secũdi beneficij requirentis residentiam, ad quod ꝓtebat ius, est incompatibile cũ secundo de iure; & ita proprie loquit̃ tex. in d. cle. gratiæ, & hoc casu põt saluari glo. illius cle. nã facilius perditur ius ad rem, q̃ ius in re, vt c. pe. de ꝓben. lib. 6. sic ẽt loquitur c. quamuis, præal. nec ex toto illud c. continet pœnam, pro cuius intellectu vide Io. An. in reg. odia. de reg. iur. lib. 6. in fi. nec inducitur vacatio ex terminis c. de multa, sed ex tacita re nũciatione; & sic log tur tex. in d. cle. Sed casu cum q̃ritur de iure in re, aut acceptat beneficium re grens residentiã extra diœcesim, & ibi ꝯmoratur; & tunc tacite inducit primi renũciatio; nisi aliud appareat expresse de mẽte ipsius, & sic intellige gl. in c. ex parte, ſ. c. & Inno. in c. ex tuæ. eo. ti. aut acceptat beneficium in eadẽ diœcesi vbi est primũ; & tunc puto q̃ quantũcunq; vtrumq; requirat residentiam, non inducitur priuatio ipso facto; quia hoc iure non ca-
7 uetur. † & pœna non est imponenda ipso iure; nisi specifice cauta sit in iure, vt no. glo. in c. fi. de iure pat. Non obst. c. de multa, q̃a nõ est eadem rõ in simplicibus: licet residentiã exigãt, sicut in curatis, q̃n in curatis subest periculũ animarũ; quia impossibile est vt vtrique possit deseruire, & ideo vbi maius periculũ, ibi cautius, & celerius fuit prouidẽdũ, vt in c. vbi periculũ, de ele. lib. 6. sed in simplicibus nõ est hoc periculũ; merito nõ inducit pœna priuationis, ipso iure; quinimo posset attẽtari, vt p cisẽ nõ priuetur altero; sed detur sibi arbitrium retinendi, quod velit. argum. c. referente, & c. propterea, ſ. tit. proxi. & hoc no. quia quotidianum.

ADDITIO. In gl. fi. no. bene istam gl. ex qua habes, quæ sit excusatio rationabilis, ex qua possent notari multa.

ADDITIONES.

a ¶ Per adeptionem secundi. Adde quod notaui in apost. ad istum in c. quia non nullus. num. 4. in ver. non est priuatus prima, supra eo.
b ¶ Pet. de Anch. ad eundem consi. 8. Lap. alleg. 116.

De præbendis, & dignitatibus. Rub.

Continuatur, quia clerici non possunt honestẽ viuere, nisi habeant præbendas, vnde vitæ necessaria percipiant̃ merito post rubricas præcedentes, subijcitur ista. Et quid sit præbenda, dic vt not. glo. in c. cum M. de consti. & vide quod dicitur in c. dilecto, ſ. eod.
a quid autem sit dignitas, [a] dicam in c. de multa. ſ. eo.

ADDITIO.

a ¶ Sit dignitas. Adde Dom. de Ror. deci. 173. inci. de thesauraria in nouis.
ZACHAR. Adde Card. in cle. audito. num 9. & ibi in apost. Celsi, in ver. comprehendit dignitates, de reseri.

SVM-

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Dignitates ecclesiæ non vadunt per viam consanguinitatis.3.*
2 *Appellatione populi,non venit clericus.*
4 *Ius patronatus vadit per successionem sanguinis.*
5 *Filius episcopi,etiam legitimus,non potest habere etiam ab episcopo beneficium paternum.*

CAP. I.

1 **Vt nullus.** † In bonis ecclesiæ non succedit, iure sanguinitatis.h.d.† No.1.ibi,[Alimonias] qđ hoc verbum importat necessaria vitæ,vt patet in fi.literæ,& dr alimonia,quasi subsidij eleemos.† No.2.q non omnes debent admitti ad clericatum; nam non habentes vnde viuere possint,promouerinon debẽt. Et hoc fuit statutum,vt ordinati non mendicarent in opprobriũ clericatus;ga esset valde vtile seruare dispositionem huius c. & c.epos, in fi.ĩ.eo.nam turba clericorum facit eos cõtemptibiles.83. distin.
2 c.legimus.† In glo.1.ibi,omnes in minoribus &c.no.glo.q appellatione clericorum, veniũt oes ordinati,siue ad sacros ordines,siue ad minores, quod indubiẽ procedit in dispositione fauorabili,vt probatur in c.duo sunt genera.12.quæst.i. Quid in odiosis:die vt dixi supra rub.de vita & honest.cler.in fi.gl. & pro hac consuetudine facit ſm Docto.q promoti ad non sacros ordines,possint retrocedere,vt in c.cum ex eo,de electio.lib.6.ideo eccle.nõ tm eis subuenit,sicut constitutis in sacris.puto tũ q a principio,eps debet seruare quod dr hic in omnibus ordinibus, & pro glo. facit c.epos,ĩ.eo.
3 † In glo.fi.in fi.dicũt aliqui,vt do.Anto. q iura antiqua possunt remanere incorrecta, qñ solus ordinatus fuit in culpa: vt quia asserit se habere sufficiens patrimonium;cum tñ nullum haberet,vel minus sufficiens:tunc.n.ipso iure est interdicta sibi executio.sed si ordinator fuit in culpa,tũc habent locũ iura hodierna, vt habeat executionem;sed ordinator opellatur sibi prouidere de suo, vt in c.cũ ſm,ĩ.eo.Et no.hanc solu.in practica:sed non credo eam veram,ga illud c.j.70.distin.dicit,q ad odium illius,qui eum ordinauit, illud fuit statutum;ergo loquitur qñ ordinator fuit in culpa, & de hoc in d.c.cum ſm.vbi etiam hoc vr probari; posset tamen illa ratio põderari pro contraria;quia si in odium ordinantium illud fuit statutum;ergo vbi non est culpa,aliud esset dicendum:sed tunc esset in ferendum contrarium,vt remota culpa ordinatoris, non censeretur interdicta executio. Item potest dici, quòd semper ordinator videtur in culpa: quia debuit discutere & examinare, an haberet sufficiens patrimonium,argum.in cap.innotuit,supra de ele.

SVMMARIVM.

1 *Allegare rationem naturalem,absq; alia allegatione iurium, licitum est.*
2 *Quod commune est,an dicatur meum.*

CAP III.

Ratio nulla. Breue est,& potest sic summari. Bona ecclesiarum cõmunia sunt; nec dr quisquã
1 tanquam propria sibi vendicare.h.d.† Not.j.ex princ.q licitum est
a arguere per rõnem naturalem,ẽt absq; allegatione iurium,a pro hoc.c.2.requiris,in fi.de app.l.scire.§.sufficit,de exc.tuto.& vide bo.glo.in c.consuetudo.j.dist.nam lex est quicquid in rõne cõsistit, vt ibi. No.2.q bona ecclesiarũ debent esse cõia.i.omnib. indigentib.cõmunicanda.intellige tñ,vt beneficiatus prius capiat necessaria,iux. debetur.n.primo sibi victus rõne seruitij,adco vt prius sit prouidendum sibi,q̃ pro reparatione ecclesiæ,vt in c.de his.ĩ.de ecc.&li.sed de his,q̃ supersunt,debent indigentes viuere; & sic intelligere tex.
16.q.1.c.fi.vbi dr,q quicquid habent clerici, pauperũ est.Item limi
2 ta,prout habetur 12.q.2.in c.quatuor,& c.concessa.† Vlti. iste tex. adducitur ad qõnem,nunquid de rebus communibus, possit quis
b disponere tanquam de re propria b singulariter,de quo vide gl.22. q.j.in c.fi.& in c.psenti,de præben.lib.6.sed distingue post Bar.in l. serui electione.§.Labeo.ff.de leg.j.quod aut bona sunt cõia vniuersis,aut singulis.primo casu,nemo põt dicere,hoc est meum:neque disponere tanquã de re propria.22.q.2.c.qui manumittit, & in fin
c tñ.ff.de rer. diui. sed o casu qñ sunt cõia, vt singulis, c aut quæritur quoad dispositionẽ partis,& potest quis disponere,vt de propria, & põt dicere hoc est meum. C.de commu.rer.alien.l.falso,aut quæritur quoad dispositionem totius,& nõ potest. Fallit in principe, prout hr in l.2.C.eo.aut quæritur quoad dispositionẽ super toto; & tunc quoad vsum destinatum potest vti etiam inuitis socijs, vt in l.Salvius.ff.comm.diui.sed quoad vsum non destinatum, melior est conditio prohibentis,vt in reg.in re cõi.de reg.iur.lib.6.In glo.ibi dicit sionẽ pbendarum. item ſm Docto.licet bona ecclesiæ diuidant in pbendas; non tamen p hoc definit ecclesia, illa bona possidere.vt in c.relatũ,& quod ibi hr.ĩ.de test.vel dic formalius,pbenda dantur canonico,non vt illa sit sua propria, sed vt inde viuat, & quod superest conuertat in pios vsus. 12.q.1.§.fi. vbi bonus tex.& c.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Absque allegatione iurium. Facit dict. And. de Iser. in proem. ff. q rationabile dictum ita debet mouere iudicem ad iudicandum, sicut Rabb. C. de rei vend. & in l. illam. C. de col. ubi plura ad propositum.
b ¶ De re propria. Adde eundem. consi. 83. 2. lib.
c SEB. SAP. ¶ Vt singulis. Vide ad hæc Fely. in c. omnes leges, ver. illud quod est commune. 1. distin.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus ordinans aliquem sine titulo: & sic non habentem vnde viuat, debet sibi prouidere de suo; donec consequatur aliquem titulum.*
2 *Clericus, qui habet sufficiens patrimonium & beneficium, potest viuere de redditibus beneficij, & patrimonium conseruare suis hæredibus.*
3 *Clericus, gaudet in bonis patrimonialibus priuilegio clericali; licet nullum habeat ecclesiam.*
4 *Bona patrimonialia clericorum sunt obligata pro mala administratione, per bonis ecclesiæ.*

CAP. IIII.

1 **Episcopus.** † Qui ordinauit aliquem ad sacros ordines sine titulo, non habentem de suo vnde viuat, de suo prouidere tenetur, donec aliquem titulum fuerit consecutus.h.d. primo ponit dictum, secundo eius exceptionem.ibi [Nisi.] Casus litera. Statuit Lateran. Concilium, quòd episcopi nullum debent ordinare, sine certo titulo in diaconum, vel presbyterum; & idem intellige de subdiacono, quod si fecerit, tũc illi ministret sibi necessaria, donec in aliqua ecclesia sibi conueniens beneficium assignet, nisi de sua vel paterna hereditate subtidium vitæ possit habere. B. Not.1.ibi,[Stipendia militiæ clericalis.] & est primo enim colligitur, quòd beneficium datur clerico in stipendium. Secundo quòd quilibet clericus est miles Dei. vnde sicut miles Deiculi habet stipendium a domino temporali, ita & miles Dei debet habere stipendium ab ecclesia; & ex hoc etiam infertur, clericum debere gaudere priuilegio militum; & intellige de priuilegijs conuenientibus ipsis clericis, scilicet vbi est eadẽ ratio vel maior in eis, q in militibus seculi. pro hoc est bona glo. in l. miles. de re iudicata.
2 † Vlt. no. quod habens vnde viuat, non habet ius ꝑ episcopum ad
4 petendum beneficium.† Sed circa hoc vertitur quæstio notabilis, quid si gratiosè fuit sibi collatum beneficium, nunqd possit licere
a viuere de beneficio,a & conseruare redditus patrimoniales? Iono. tenet hic q sic,& quotidie allegatur hoc dictum, & tenetur communiter per omnes scribẽtes, & p Io.de Lig.in cle.gratiæ,de rescri. & p Archi.in c.statutum,de rescri.lib.6.nec ob.c.pasto.1.q.2. Iosp. & ex Archi.in c.statutum,de rescri.lib.6.nec ob.c.pasto.1.q.2. Iosp. tur.n.ſm Inno.quando clericus vellet viuere de beneficijs, & aut-

re

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ De beneficio. vide late per And. Sicul. in trac. de præstan. Cat. in 6.q.basilicæ,& vnam extensionem ad hanc materiam ponit d.Abbas ex dictis Io.And.in c.tuis,ĩ.eod.

rè thesaurizare de patrimonio; secus aũt si vult cõseruare patrimonium pro suis hæredibus. Item ſm Hostien. potest intelligi ꝺrium, quando non deseruit beneficio, & vult viuere de redditibus beneficij,augendo patrimonium proprium. Ego disputaui hũc articulum,& incipit, Titius clericus,& posui plurimas opi. quarum quatuor vide per glo.12.q.j.c.illi. Item vide gl.1.q.3.c.fi.Et aduertendũ, q iura in hoc vario modo loquuntur: quædam.n. vñr innuere, q clericus peccat,tenendo beneficium & patrimonium: quædã vera q potest tenere patrimonium,sed non debet viuere de redditibus beneficij: quædam vero iura simpliciter permittunt clerico viuere de bonis beneficij, & plene videas in dicta disputatione. Sed pro clara decisione conclusiue est aduertendum,q olim in primitiua ecclesia erat valde durum,q christiani haberẽt propriũ; vnde vnusquisq; conuersus vendebat patrimonium, & ponebat preciũ ante pedes Apostolorum:demum statutum fuit,vt bona non venderentur,sed relinquerentur ecclesijs cathedralibus, vt ex eorum redditibus subueniretur indigentibus,vt in c. videntes. 12. quæst. j. Item præmitte,q quiescente illo feruore fidei,laici Christiani incepunt possidere propria,clerici autem occulte possidebant:quapropter vt euitaretur hypocrisis,fuit statutum, vt quisq; possit possidere propria,vt in c.certe.12.q.j.vnde pro concordantia iuriũ dicendum est,q iura, quæ dicunt clericum non posse possidere propria,loquuntur ſm tps primitiuæ ecclesiæ. Item antequam clerici inherent beneficia separata,non poterant viuere de redditibus ecclesiæ,ex quo habebant sufficiens patrimoniũ;quia illa bona erant deputata solum pro indigentibus,vt in c.videntes. Et ſm hoc tempus procedunt iura, q̃ dicunt habentem patrimonium nõ debere viuere de redditibus ecclesiæ,sed cum hodie beneficia sint deputata principaliter pro clericis,de conse.dist.1.c.nouo. ne sit horridũ, q clericus possideat propria bona,emanarũt alia iura nouissima, quæ volũt, q clericus possit viuere de redditibus beneficij;ex quo seruitus beneficio. Vnde pondera c.fi.j.q.2.vbi datur clerico stipẽdium,non pp indigentiam,sed propter seruitium. Non.n.tenetur de suo patrimonio militare. Et in hoc multa possent dici,q̃ in dicta disputatione reperies. Sed simpliciter concludo, q hodie licite fe-
3 cularis viuit de fructibus beneficij,& conseruat patrimonium suis hæredibus: dummodo honeste viuat. † In gl. in fi. notabis semper hanc gl. Ex qua colligo,q licet clericus non habeat ecclesiam, nihilominus gaudet in bonis patrimonialib. priuilegio clericali, sicut in bonis ecclesiæ. Et per hoc patet,quod gl.in c.ex literis,de pig.nõ est uera,dum dicit, q ideo bona patrimonialia clericorũ sunt priuilegiata, quia sunt obligata beneficio pro mala administratione. Illa.n.ratio non procedit: quia sequeretur, q non hñs beneficium, nõ gauderet illo priuilegio. dic ergo, q priuilegium ꝺpetit alia rõne; quia bona sunt accessoria psonę. Nam pp prærogatiuam personæ sæpe priuilegiantur in bonis l. 3. C. de epis. & cle. & uide, quod dico in c.fi clericus laicum, de fo.compe. hic non sunt alia.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non debet obtinere plures ecclesias; nisi cum dispensatione, procedẽte ex legitima causa: puta propter tenuitatem beneficiorum, vel dignitatẽ personarum, alias non valeret dispensatio, nu. 2. & 3.*
Dispensatio sine iusta, & legitima causa est potius quædam dissipatio, & iurium vulneratio, & ideo non valet.
4 *Dispensatio facta super vna re, intelligitur facta super omni consecutiuo, & dependenti ex illa re.*
Dispensatio facta cum minori, vt possit habere ecclesiam curatam, videtur dispensatum, vt non teneatur se promouere ad sacerdotium intra annũ.
Dispensatus vt habeat plura beneficia curata, videtur dispensatus, vt ad libitum suum possit vni ex illis interpolatim per se, vel per alium seruire.
5 *Clericus sortitur forum ratione residentiæ, quam facit in suo beneficio.*

CAP. V.

1 **Quia In tantum.** † Non debẽt Epi permittere, quẽ plures ecclesias obtinere. Et primo ponitur excessus. Scõo prouisio ibi, [per fratres.] Casus lit. Quidã ambitione ducti, non duabus, aut tribus ecclesijs sunt contenti, li-
a cet a plures prohibeantur hre, cum duab. seruire nõ possint ideo præcipit ꝯcilium Lateran. q ambitio istorũ corrigatur p Epos, in quorum iurisdictione clerici consistunt, & de beneficijs istorũ, q̃ obtinent ꝯ canones, & periculũ animarũ inducũt, prouideãt patẽ-
2 rib. clericis, q ecclesijs ualeant deseruire. Ber.† No.j.q ꝯ obtinẽtes plures ecclesias, est psumptio ambitionis. Et ambitio ꝓprie est aspiratio ad dignitatem, procedens ad actum. hæc tñ psumptio, qñ que cessat, ſm qualitatem beneficiorum, & personarum. Nam posset ecclesiæ esse ita tenues, uel personæ ita notabiles, q licite, & sine omni ambitione possent tenere dispẽsatiue plures ecclesias, ut patur in c.de multa, in fi.ĩ.eo.q.3.in c.unico. No.2. multas cautelas, quare prohibeatur pluralitas in ecclesijs. Et prima est pp delictum ambitionis. Secunda propter impotentiam pluribus seruiẽdi: Tertia, quia inducit materiam dissolutionis, tam in uestibus, q̃ in moribus. iux. illud psal. procedit ex adipe iniquitas. Quarta, ga induit uagationem. Nam quantum homo magis exuberat; tanto facilius efficitur uagus. Quarta, quia continet periculum animarum; & ex hoc aperte colligit Host. q peccatum est tenere plures ecclesias, & intellige, qñ non subest cã licita tenendi. Et infertur ex hoc, & ex tex. q non valet consuetudo, vt quis sit pluralis in beneficijs, non subsistente cã ltĩma, quod bene no. ga cõsuetudo non valet ꝯ periculũ animarum; & qñ pbet cãm tãtorũ malorũ. in c. ex parte, & c. fi. de ꝓsue. nec valebit dispensatio: ga vt dicit B. Ber. Vbi nõ est ltĩma cã dispensandi, illa non est dispensatio, fed dissipatio; & idem Host. & cõiter Doc. hic, & vide Inno. in c. cum ad monasteriũ, de sta. reg. probat ex vocabuli. Nam dispensare est diuersa pensare, & sic perscrutari cãm tollendi iura. vñ si nulla subest cã legitima, dr dissipatio, & iurium vulneratio. Inde ẽt Inn. in c. ex tuæ. ſ. eo. tit. proxi. dicit, non posse epm dispensare, vt sine cã quis hẽat duas pbendas; ga procedit hoc exambitione, q̃ est pctũ; facit quod not.
3 gl. in c. dudum, el 2. de ele.† In glo. j. ibi, in oĩbus accessoriis, notabis bene hoc dictum gl. Nec est obliuioni tradendum, q licet dispẽsatio ꝯ ius sit stricti iuris, & stricta sit fienda interpretatio, vt in c. dilecto, de ꝓsan. & affini in c.1. & 2. de fil. presby. li. 6. nihilominus extẽditur dispensatio ad necessaria ꝓsecutiua, seu dependentia ex eo, sũ per quo est dispensatum. Hinc dicit gl. in c. si quis in clero, 5. q. i. ꝺ
a ex quo dispensatur a cum aliquo super pluralitate beneficiorũ, vr ẽt dispensatum super residentia. Et ex hoc ẽt hr q si dispensat cum minori, vt possit hẽre ecclesiam curatam, vr dispensatum, vt nõ te-
b neatur se facere promouere ad sacerdotium b intra annũ, iuxta c. licet canon, & c. ꝯmissa. de elec. li. 6. & circa hanc materiã dispensationis extẽdendæ, vide qđ not. Host. in c. cũ in cunctis, de ele. & qã-
4 no. in c. at si clerici, §. de adul. ſ. de iniu. vbi latius dico. Adde † etiã glo. no. in c. non põt, de ꝑb. li. 6. q̃ ponit qõnem notabilem, nunqd dispensatus super duab. ecclesijs, possit interpolatim vtriq; deseruire; an vero teneat vni deseruire p se, & alteri per vicarium? Et cõcludit, q est in elec. ſra. Nam ex quo dispensatum est sup principa-
5 li, vr dispensatum super accessoriis; & dic vt ibi latius dicam. † In e1 glo. ibi, [Conueniretur de illis.] Aduerte ad hanc dictionem taxati
c uam, c tñ. Nam vr ex hoc inferendũ, q̃ super alijs rebus non possit ꝙueniri coram illo epo beneficij. Sed ꝺrium sentit gl. in fi. nõ aduertendo ad pdicta, dum dicit, q in vtroq; loco ecclesiarum sortiẽdo micilium. Nam si hoc esset verũ, sequeretur, q etiam super alijs rebus posset ibi ꝙueniri; cũ in loco domicilij possit qs conueniri de ꝯctu alibi gesto, & de delicto alibi ꝑpetrato, & de alibi sito, vt probat in c. dilecti, de fo. ꝓpe. no. in l. fi. C. vbi in rẽ act. no. Bar. in l. cunctos populos, C. de sum. tri. aliàs superflueret domicilij forus, dixi late in c. fi. de fo. ꝓpe. Et iõ decisio huius qõnis dependet ex decisione illius qõnis vltimæ, quam gl. tangit in fi. Vtrũ rõne cuius libet be-
d neficij, sortiat quis ibi domiciliũ, d de qua materia vide no. in c. dilectus, de reſcr. & ibi dixi, & per Inno. in c. ex ore, de priui. Et vera cõclusio est, q si beneficium requirat residentiã, sortitur ibi domicilium; dummodo teneatur ibi residere: hoc dico, qa si est dispensatum super pluralitate beneficiorum, vr dispensatum sup residẽtia, vt dixi; & per ꝺns, si ibi non resident, nec residere tenetur; non sortitur ibi domicilium: aliàs secus. Et per hoc dic glo. procedere, qñ beneficium non requirit residentiam. Nam tunc, ex quo ibi non habet domicilium, non potest coram illo epo cõueniri; nisi super spectãtibus ad illud beneficium. Et adde ad prædicta no. dictũ Bart. in l. j. ff. ad mun. vbi dicit, q in loco, vbi quis adipiscitur dignitatem, effi-
c citur ciuis, c facit l. municipes, in §. miles. ff. eo. &c.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Dispensatur, uide Car. in cle. 1. ad fi. prin. uer. nono quæro, de præb. cum multis all. per Fel. in c. postulasti. col. 13. ver. limita. 3. sup. de reſcr. ubi accumulat infinita in materia dispensationis.
b ¶ Ad sacerdotium. Adde uidendum Pet. de Anch. consi. 205.
c ¶ Taxatiuam. dictio tãxatiua excludit, & intellige extraneas; illa vero quæ pertinent ad naturam actus, includit, tex. est in cle. exiui, de verb. sig. in §. cũ aũt natura, quẽ tex. reputauit aureũ, & peregrinum Io. de Ana. in consi. 27. incip. vtrã vide de hoc p d. Are. in l. fi mora, in 2. no. ff. fol. mat. & ibi Ias. in 4. not. & ibi mulea dicũt, an, & qñ taxatiua includat, uel excludat: & p Bar. in l. si quãte, in 9. q. j. partis, eo. tit. Et adde vnũ casũ, in quo taxatiua nõ excludit. ſ. qñ si excluderet, induceret legum correctio, uide Ias. qui ponit exemplum, in l. 1. in 12. col. ver. 2. ff. de offi. eius, & Do. Ale. in l. 1. C. de bon. poſſ. ꝺ ta. Aen. de Fal.
d ¶ Domicilium. Adde Rom. consi. 286.
e ¶ Ciuis. Adde Ange. consi. 23.

SVMMARIVM.

1 *Clericus petens sibi prouideri de beneficio vigore cuiusdam mandati Papæ, non debet obtinere si ille clericus impetrauit literas, non faciendo mentionem alterius beneficij, quod habebat; siue fuerit tenue, siue ab alio occupatum, aliàs literæ saperent surreptionem.5.*
2 *Scandalum si potest interuenire, si obeditur literis Papæ; licite quis potest non obedire, etiam si Papa rescripserit, scandalo non obstante.*
Papa si scripserit aliquid quod est euidenter iniustum, vel fieri non potest, sine peccato, non est ei obediendum.

CAP. VI.

1 **Cum teneamur.** † Ad mandatum Papæ non tenetur quis prouidere illi, qui beneficium in literis tacuit, vel cui sine scandalo prouideri non potest. Et in hoc vltimo est iste tex. semper menti tenendus. Non recipit congruam diuisionem. Casus lit. Aliquis habens sufficiens beneficium, impetrauit literas pro alio beneficio in alia ecclesia obtinen
do; nec fecit mentionem de beneficio, quod habebat: quæritur fuit a Papa, vtrum teneretur ille, cui literæ dirigũtur, prouidere illi autho-

Universidad de Deusto
Biblioteca

authoritate illarum literarum. Papa respondet, si mandatum nrm receperis super prouisione alicuius, qui habet aliud sufficiens beneficium, patienter sustinebimus, si non feceris, quod mãdamus; nisi de beneficio in literis nostris fiat mentio; vel si nõ potes ei p-
2 uidere sine scandalo. Ber. † No. j. vnam regulam generalẽ, & notabilem, q̃ in materia beneficiorum licite non obtemperatur literis Papæ, si sine scandalo pareri non potest. non ẽ. est de mente Principis, velle prouidere vni cum scandalo plurimorum. Ad hoc bon. tex. in c. nihil cum scandalo, §. de præscri. & in c. 2. de no. ope. nunc. & vide gl. in c. qui scãdalizauerit, j. de reg. iu. quã notabis. & aduerte, quia tex. iste procedit in dubio qñ. s. non appareret de expressa intentione Papæ in ꝺrium. Sed dubium esset, qd si Papa præcisè ꝺci-
a pit, scandalo non obstante, suo mandato pareri? [a] Circa hoc nihil scribitur, sed dicerem sic, q̃ aut est tale, q̃ non potest sine peccato explicari: & tunc non est parendum. vnde dicit sing. Inno. in c. inquisitionis, de senten. excom. q̃ non est parendũ mandato Papæ iniusto, ex quo multa mala, seu scandalum verisimiliter est futurũ. Ad idem vide, quod no. Io. An. in c. adeo, de resc. vbi notanter dr̃, q̃ si Papa scribit pro indigno tanta indignitate, vt salua conscientia illi prouideri non possit, q̃ non est illi parẽdum. Ad idem vide Host. in c. significauit, de offic. ordi. vbi dicit, q̃ si superior non potest dispensare super mandato iniusto, non est illi parendum. Probantur prædicta, ratione. Nam Papa non recipit a Deo potestatem peccãdi, sed iuste, & licite ligandi, & soluendi, vt dicit tex. in c. 1. 60. distin. sed Deus, qui est superior, præcepit malum vitandum; ergo potius parendum est Deo, q̃ Papæ; quia Papa non potest ↄ legem Dei; vñ dr̃ potius errare, q̃ legem facere. 25. q. j. sunt quidam, & 11. q. 3. c. q
resistit, & hæc not. quia quotidiana. In gl. j. in fin. de hoc dic, vt dixi
3 in illo c. cum ecclesiasticæ. † In glo. 2. in fi. hodie est tex. in c. si motu proprio, j. eo. tit. lib. 6. vbi habetur, quod quantumcunq; tenue sit beneficium obtentum, est semper de illo facienda mentio, alias rescriptum m̃ est surreptitium. Sed hic Doct. quærunt, nunquid de beneficio sibi subtracto, seu occupato sit fienda mentio? Et concludũt, quod sic; alias posset via aperiri fraudibus, quia faceret se quis spoliari, vt posset impetrare aliud beneficium; & demum repetere primũ. Item ex quo habet actionem ad beneficium repetendum, vr ipsum beneficium obtinere, ff. de reg. iur. l. q actionẽ hẽt, facit ad hoc c. in nostra, §. de rescri. Nam si Papa sciuisset, forte non contulisset secundum, sed dixisset, q̃ repeteret suum beneficium; & hoc videtur verissimum. Et aliæ glossellæ non habent aliquid.

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Pareri, q̃ non sit in tali casu Papæ obediendum, uide Fely. in 3ᵉ. accepimus, col. 1. supra de fi. instru. & c. si quando, col. 1. supra de rescr. ubi dicit non esse obediendum Papæ, ubi peccatum, imminet.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens duas ecclesias, debet vnam eligere, & aliam dimittere; an autem priuetur vna ipso iure, vide nu. 4.*
2 *Prælatus inferior Episcopo, habet ius instituendi, priuãdi, & excõmunicãdi.*
3 *Consuetudo, vt appelletur ad Papam, omisso medio, valet. Item valet circa ea, quæ sunt accidentalia alicuius actus; contra naturam vero & substantiam actus, non valet consuetudo.*
4 *Constitutio odiosa prouidens contra Epm, non extenditur ad alios sacerdotes.*

CAP. VII.

1 **Referente.** † Habens plures ecclesias alteram eligere, & alteram dimittere compellitur. h. d. In prima ponitur impetrantis conqõ. In secunda ipsius absolutio, & causæ cognitio, ibi: [Nos autem.] Casus literalis. Quidam presbyter in archidiaconatu cuiusdam Archidiaconi, habebat duas ecclesias. Archidiaconus spoliauit illam cuidam alij presbytero G. nomine, pp quod presbyter ille appellauit ad Metropolitanum suum. s. Rhemẽsem Archiepiscopum; & sic Archiepiscopus restituit illi ecclesiam: post hoc Archidiaconus vocauit illum presbyterum ad præsentiam suam; & quia ille non venit, Archidiaconus excommunicauit eundem. Sacerdos conquestus est domino Papæ. vnde Papa fecit illum absolui a sentẽtia, qua tenebatur. Mandat ẽt Papa Epo diœcesano, vt ille presbyter vnam de pdictis ecclesijs eligat, quã voluerit, & alteram assignet prædicto G. cui Archidi. eam cõtulerat: si non habeat aliud beneficium: alioquin concedat illam alij psonæ
2 idoneæ beneficium non habenti. Ber. † No. j. Archidiaconũ, & sic inferiorem prælatum Epo posse de iure speciali hẽre ius instituendi. Item priuandi, & excommunicandi. Potest ergo inferior Epo
a acquirere ecclesiam pleno iure, [a] de quo in c. vnico, de ca. mo. li. 6. facit c. auditis, & c. ol. m, de resc. & vide latius in c. cum satis, de off.
3 Arc. † No. 2. tex. no. q̃ habens plures ecclesias, non põt vtraq;, vel altera pcisè priuari; sed dẽt dari optio eligendi alteram, quam uelit. ↄ hoc aperte facit c. ga nonnulli. s. tit. proxi. vbi priuatur secunda; & hodie vr tex. iste correctus per c. de multa, j. eo. vbi ipso facto est priuatus prima. Doc. instant pro solutione, & maxime ad c. quia non nulli, & communiter videntur velle, q̃ istud c. præcessit c. quia nõnulli. vnde ante illud concilium, dabatur optio, tempore illius priuabatur secunda, superueniente c. de multa, priuabitur, ipso facto, primo; & sic istud c. remanet hodie correctum. Sed ↄ hunc communem intellectum facit, quod habetur in prooemio. Ad quid. n. fuit posita hoc c. cum de aliquo non seruiat? Ideo, vt alias dixi, potest iste tex. etiam hodie procedere in ecclesijs nõ curatis, vel in vno curato, & alio simplici. Ex quo. n. requirunt residentiã, & non possunt simul de iure teneri, debet dari optio, vt alterum eligat, nõ obstantibus c. superius alle. quia loquunt in dignitatibus, & ecclesijs curatis. Istud c. loquitur indistincte: ergo non debemus recedere a iure antiquo; nisi quatenus reperitur in nouo prouisum. l. principimus, in fi. C. de app. & debemus semper niti ad saluãdum iura, quatenus potest fieri congrue, vt c. cum expediat, de elec. lib. 6. & q̃ hoc vide quod no. Old. consi. 220. & hoc semper notabis, & facit
4 quod dixi in c. fi. §. tit. prox. † In glo. 2. in fi. vult glo. q̃ rõne consueb dinis [b] hic valuit appellatio, omisso medio; & sic no. q̃ cõsuetudo potest operari circa ea, q̃ sunt de circumstantijs, seu de accidentib. alicuius actus, vt est tex. cum glo. in c. 2. de consue. li. 6. & vide rex. in c. Romana, de app. eo. lib. vbi probatur dictum glo. Sed aduerte, q̃ hoc est diuinare, q̃ hic esset consuetudo; ideo hic potes dicere, q̃ hoc non fuit exceptum; & non diuinando habes hic casum, q̃ vo-
c let appellatio, omisso medio; si non excipiatur; [c] & dixi latius in c. electi, §. de appell. & ad hoc scias allegare istum tex. In gl. in verb. quia maluerit, ibi, quod non credo, nota bene hoc dictum gl. q̃ constitutio odiosa, specifice prouidens ↄ Episcopum, non debet extendi ad alios sacerdotes. Item dic econtra, arg. c. quia periculosum, de sent. excom. lib. 6. & facit quod dixi super rubr. de vita, & hon. cler. & c. statutum, de elec. lib. 6. Et in fi. glo. pondera hoc dictum glo. q̃ potest adduci ad id, quod ſ. dixi, q̃ hæc constitutio non sit mutata, nisi respectu rerum ecclesiasticarum curatarum.

ADDITIONES.

a ¶ Pleno iure. Adde Cald. consi. 2. de præscr. Ber.
b SEB. SAP. ¶ Ratione consuetudinis. Vide late per Deci. post Abb. in rub. libra, de app. col. 2.
c ZACH. ¶ Excipiatur. Adde q̃ pro hoc est glo. sing. in c. dilecti, per istum allegatur in ver. appellationem, secundum Phil. Franc. But. istum, & Docto. sup. de app. licet Arch. in c. si delegatus, de offic. deleg. lib. 6. dicat Innoc. & Hostien. tenere contrarium in isto casu all. per d. glo. cui tamen glo. opt. docet non esse credendum Io. An. in præall. c dilecti.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia, & dignitates non possunt, nec diuidi, nec permutari sine superioris authoritate. 2. 3.*
4 *Laicus potest habere præbendam, quando non est annexa canonicatui; canonicus vero non potest esse.*
Præbenda annexa canonicatui, est quid spirituale, separata vero non.
5 *Si duo recipiuntur ad vnum canonicatum, efficiuntur duo canonici; etiam si superent numerum: secus si ad vnam præbendam.*

CAP. VIII.

a 1 **Maioribus.** [a] † Prohibetur etiam diuisio præbẽdarum, & permutatio dignitatum. vel sic: Præbendæ, & dignitates non debent diuidi, nec etiam permutari. d. in prima ponitur causa prohibitionis. In secunda prohibitio ibi, [Ad circo.] Casus literalis. Quidam prælati beneficia minorum clericorum diuidebant in plura beneficia, maiorib. in sua integritate manentibus. Concilium Turonen. videns, quod erat iniquum, damnq̃ ecclesia seruet vnitatem sine aliqua sectione, in minorib. beneficijs, sicut in maioribus, vt de cætero nulla diuisio fiat præbendarũ,
2 aut etiam dignitatum. Ber. No. † primo, quod q̃dam beneficia sunt minora, & quædam maiora. Appellat quædam maiora Episcopatus: minora præbendas. Io. An. dicit posse dici, q̃ quædam sunt maiora, quædam media, & quædam minora. maiora sunt episcopatus, media Abbatiæ, & alij personatus: minora præbẽdæ. No. 2. ibi: Vel regulam negatiuam, q̃ dignitates, seu beneficia, non debent partiri; intellige, nisi ex causa, & superiorum authoritate, vt in glo. no. ꝺ
ꝺ benda, seu alia beneficia debent diuidi. † In 2. glo. in fi. Ex hac glo. colliguntur duæ solutiones; & per ↄ pns duo intellectus ad hoc cap. Primus est, vt non fiat diuisio præbendæ sine causa; vnde cã nõ cessãte, ex vna pbenda non debẽt fieri duæ, vt hic: sed ex ltĩa cãa; & sic intelligitur c. vacante, j. eo. Et f̃m hunc intellectum, intelligit iste tex. vt non fiat diuisio, scilicet, vt ex vna fiant plures. Secundus intellectus, q̃ primo prohibetur, ne duo recipiantur ad vnam præbendam; quia cum sit vnicum ius, & indiuisibile, nõ debet esse tantus duorum, in c. tuæ, j. eo. sed ex causa bene posset vna diuidi i plures, vt sic sint plures tituli. & hanc solutionem tenet Inno. qui dicit, pbendam non diuidi licet aliqua de temporalitate sibi retineat, & alteri pbendę indigenti tribuat; hoc cũ c. cum oẽs, de const. li. 6. datur, q̃ præbendæ æquiparentur. Nam f̃m Innoc. pbenda est nomen iuris: ga non solum constituit in temporalitate, sed inhæret iuri canonię; & sic remanet vnum ius, licet aliquid de temporalibus sibi detrahatur, & notabis semper hoc dictum, & vr velle, q̃ pbenda sit ius spirituale. Et pro hoc vr tex. in d. c. dilecto, j. eod. vbi appellat præben-

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Maioribus. Vide quod per istũ tex. dicit signanter Car. in clem. §. fi. in antepen. quæst. de iu. patr. & ad materiam uide dictum Io. de Ana. in c. audiuimus, in 3. col. j. de collu. deteg. quod refert Fely. in c. ad audientiam, ibi, do, in 2. col. supra de rescrip. uidelicet, q̃ Episcopus potest pro bono pacis ordinare, vt detur aliquid alteri parti; debet tamen istud ordinare per via quantitatis pecuniæ, uel bladi; non autem per modum quotæ, puta ut det sibi tertiam, vel quartam partem, quia esset scindere beneficium ↄ hanc Decr.

† præbẽdam, ius spirituale vnicum, & indiuisibile. † Sed aduerte, ga mle intelligitur hoc dictum, & vr glo. in ꝺrium in c. cum M. de cõsti. q̃ dicit, q̃ præbenda potest conferri laico, cum consistat in tẽporalitate. vnde potest laicus esse præbendatus; sed nõ canonicus; & sic transeunt ibi Doct. ergo non est ius spirituale, sicut hic dicit Inno. & vr tex. in d. c. dilect. Sed pro concordantia debes animadvertere, quod q̃nq; in ecclesia, præbẽdæ non sunt distinctæ, sed oĩa bona sunt cõmunia. Et p capitulum assignatur isti vnum pdium
4 pbenda, & alteri aliud, vel quid simile; vel etiam sunt pbendæ distinctæ, sed non sunt annexæ canonicatibus; quia nõ est ibi numerus canonicorũ; & istis casibus, & similibus, pbenda est quid mere temporale; & dr̃ a pbeo pbes; & talis pbenda potest dari ẽt laico. & sic intellige no. in d. c. cum M. Qñq; pbendæ sunt distinctę, & annexæ canonicatibus; vt quia certus est numerus canonicorum, & pbendarum; & q̃libet præbenda inhæret suo canonicatui; & hoc casu intellige d. c. dilecto, & dictum Inn. hic. Nã canonia est quoddam ius spirituale, ꝓpetens canonico ex receptione sua. Nam rõne connexitatis, præbenda dr̃ ius spirituale, quia habetur respectus nõ solum ad temporalitatem, sed ad ius canonicum cõnexum, quod est spirituale, & hæc talis pbenda non potest conferri laico, nisi se-
5 pareatur prius a iure canoniæ. Et † ex istis infertur ad decisionẽ qõnis, quam ponit hic Innoc. Quæritur. n. quid si duo recipiantur ad vnam pbendam simpliciter, seu ad vnam canoniam? & dicit, qd si duo recipiantur ad vnam canoniam, seu canonicatum, multiplicatur ipso facto ius canoniæ; ita quod sunt duo canonici; & hñt ius canoniæ distinctum; ita quod si erat ibi numerus canonicorũ, est ruptus; quia ex quo vacante numero receperunt duos, vñt creasse aliud ius de nouo, & de hoc vr tex. in d. c. dilectus, j. eo. & dic, vt ibi. Si autem duo recipiuntur ad vnam prębendã, non tenet receptio, quoad præbendam; quia cum pbenda etiam consistat in tẽporalitate, modo pdicto, non vr facta diuisio pbendarum; ga opus est facto, sicut consistit in facto. facit. l. quod in rerum. §. fi. ff. de leg. 1. In istis enim, q̃ sunt facti, nõ sufficit animi destinatio ad diuisionẽ; sed oportet, q̃ interueniat ꝺriũ factũ; ga nil tam naturale, q̃ quod vnũ quodq; vinculũ soluatur eo modo, quo ligatũ est, vt l. nihil tã naturale, ff. de reg. iu. secus est, vt dixi, in iure canonicatus, quia est incorporale. Vnde sola animi destinatione potest multiplicari.

SVMMARIVM.

1 *Receptus in canonicum, dẽt habere præbendã, ex qua possit vivere; & sic videtur, quod canonicus potest quis esse; licet non sit beneficiatus, de quo debet sibi postea prouideri. 2. & interim habet vocem in capitulo, & facit omnia, sicut alii. 3.*
4 *Cõferre beneficia, nõ est propriè donare, vide inf. eo. c. inter cætera, n. 3. & 8.*
5 *Canonicus potest esse quis in vna ecclesia sine præbenda, quando habet in alia ecclesia præbendã; immo non posset habere duas præbendas etiam ex dispensatione episcopi.*
6 *Beneficia vacatura nullo modo possunt conferri ab inferiore à Papa, propter votum captandæ mortis.*
7 *Canonicus si vnus fuit primo receptus a capitulo, alter postea a Papa, vterque sine præbẽda, primo vacatura est dãda secundo recepto; quia a Papa. Canonicus receptus authoritate capituli, non potest excipere contra receptum authoritate Papæ, quòd non fecerit mentionem de receptione sua; & sic surrepitiè impetrasse.*

CAP IX.

1 **Relatum.** † Receptus in canonicũ, ex puisione capituli, debet, qñ facultas se obtulerit, habere pbendã. Premittit, & submittit cãs mandati, ipsum mandatũ interserẽdo. Casus liter. Archiepus Cantuarien sis, instituit in ecclesia sua magistrũ Iacobũ in canonicũ, & in fratrẽ; & ꝓmisit eidẽ ꝺferre primã pbendam, q̃ in ecclesia ipsa vacaret, & assignauit eidẽ aliquã portionẽ, quousq; pbendã aliquã integrã ꝺferret eidem. sed cũ postmodũ in ecclesia ipsa pbẽdæ vacassent. Archiepus non adimpleuit suã promissionẽ vñ Iacob. accessit ad Papã, & exposuit ei, qualiter Archiepus sch̃ habuerat erga eũ. Sr̃ ribit Papa Archiepo dicẽs, qd postq̃ dictus Iaco. est in institutus canonicus in ipsa ecclesia; & promissa est ei pbenda primo vacatura; dignũ est, vt integrã habeat pbendã; vñ mandat ipsi Archiepo, quatenus si d. Iacob. est in ecclesia canonicus institutus, & in choro, capitulo, & alijs, quorum cõis est vsus, habeat sicut canonicus potestatem. et pbendã, si qua vacet, vel quã primo vacare ꝺrigerit, assignet, f̃m q̃ ipse promisit; ga inconueniens est, vr pbenda careat, q̃ in canonicũ est receptus. B. † No. primo, q̃ quis põt esse canonicus absq; eo, qd habeat pbẽdã; & maxime hoc procedit, vbi non est numerus canonicorũ; sed pbendæ sunt cerꝛæ & distinctæ. † No. 2. ibi [Capitulum &c.] q̃ ius interesse ndi in ca
3 pitulo, & dãdi ibi vocẽ, non causãt ex collatione pbendę; sed ex iure canoniæ: [a] canonicus vero sine pbenda, licite dat vocem in capitulo; & ita facit tanquam canonicus; & hoc indubie procedit, vbi non est certus numerus: nam potest qs dici supernumerarius; sed oes habẽt æquale ius. De supernumerarijs vero, vtrum habeãt
b vocem in capitulo, dic, vt no. in c. cum M. de constitutionibus, & c. dilectus, j. eo. No. 3. ibi, pbendam, si qua vacat &c. q̃ in ista ecclesia erat determinatus numerus pbendarum: alias pbenda non posset vacare, vt in d. c. dilectus, j. eo. Et ex hoc colligitur, quod possibile est numerum pbendarum, determinatum esse in ecclesia; & nõ
4 numerum canonicorum. † No. ibi [Cõcedas liberaliter] iunc. gl. fi. q̃ platus in cõferẽdo beneficium isti, vel illi, dr̃ vti liberalitate quadam. Licet teneatur ꝺferre, [c] nõ tñ isti, vel illi. vnde liberalitas est in
c alicui cõferendo. Nam proprie, vt dixi, in sẽnon est liberalitas; & vide tex. in c. fi. de offic. vic. quia appellat collationem donationem: non tñ est vera donatio simpliciter. Et ideo dicit glo. 23. q. 6. c. fi. qđ eps dr̃ dare pbendam, non autem donare. Nam proprie donatio est, quando nulla necessitas vrget donandi, sed solum liberalitas, l. j. ff. de dona. hic autem est necessitas in conferendo; licet nõ subsit
5 respectus certæ personæ. † Vltimo no. ibi, non est cõgrium &c. ↄ recipiẽtes aliquos in canonicos sine assignatione pbendarũ: vr̃. n. hoc incongruum; licet receptio teneat; sed intellige hunc tex. quãdo canonicus iste receptus nouiter, nõ haberet alibi pbendã; alias hic licite esset canonicus sine aliqua pbenda: immo esset iuri exsum, quod in diuersis ecclesijs haberet duas pbendas; & idẽ Inno. in c. fi. §. tit. prox. ubi notabiliter dixit, quod eps dispẽsare potest, qd canonicus pbendatus in vna ecclesia, sit canonicus sine pbẽda in alia ecclesia: sed nõ potest dispensare, vt sit ibi pbẽdatus, ex quo sibi prima pbenda sufficit: sed respectu canonicatus potest; quia est vti le ecclesiæ habere plures consiliarios, & sic intelligit c. sanctorum.
6 70. dist. & hoc no. semper. † In glo. 1. in fi. An autem hodie sit correctum hoc c. p c. 2. de concess. præb. li. 6. vbi dr̃, q̃ nec directe, nec in-
d directe valet prouisio d ad vacatura beneficia? dic, quod nõ, vt ibi no. in glo. quam vide. Dic ergo, quod prouisio, siue receptio in canonicum, qualitercũq; facta, nõ valet; quia præstat votum captãdę mortis; sed si recipitur in canonicum, siue sit facta prouisio pbendæ, vel non; debet semper habere præbendam; non ex vi promissionis, quia est nulla, sed rõne canoniæ, seu canonicatus: quia, ex quo est canonicus, incõgruum est, vt sit sine pbenda. An autem iste receptus authoritate Epi, seu capituli habeat ius affectiue ad pbẽdã vacaturã? dic q̃ nõ: quia, vt dixi, inferior a Papa nõ potest dare ius; maxime affectũ ad pbẽdam, seu bñficium vacaturum; & pro hoc iste tex. nã hic vacauerat pbẽda; & fuerat alijs collata; alias iste non esset ↄqueſtus Papæ, & de hoc per Inno. plenius in c. inter cętera, j.
7 eo. † Et ex hoc determinatur q̃stio: pone quod Titius fuit receptus in canonicũ ex prouisione capituli, postmodum fuit receptus Sẽpronius ex mãdato Papæ; q̃ritur, cui debeatur pbẽda primo vacatura? vr̃ quod primo recepto, arg. c. eum qui, de resc. li. 6. sed ꝺrium
c est verum, [c] quia illud. c. procedit, qñ primo, & secũdo receptus, habẽt ius pariter affectũ; sed in casu nostro receptus authoritate capituli nõ habet ius ad pbẽdam uacaturam, sed solum ad petẽdum, vt sibi prouideatur de præbẽda; vt hodie est tex. in c. hi qui, eo. tit. li. 6. Nũquid autem receptus authoritate capituli, possit excipere ↄ impetrãtem apostolicum, ne recipiatur? Inno. hic instat, & ꝛcludit, q̃ potest excipere de surreptione literarum; quia si Papa sciuisset, nõ cõtulisset; seu nõ scripsisset; nisi prius foret isti prouisum, sed post receptionem non potest excipere. Hostien. & communiter Doct. tenent opp. dicentes, non esse necesse facere mentionem in literis apostolicis de recepto, authoritate capituli; alias possent canonici facile illudere Papam & euacuare eius potestatem, & hoc cõmuniter obseruatur. Et ideo amplius non insisto; & maxime hodie, cũ inoleuerit clausula tollens ius adquisitum ad rem; sed dictum Innoc. posset forte procedere in casu huius capituli, quando Papa prius mandauit pro recepto authoritate capituli.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Canoniæ. Vide Abb. in c. dilectus, primo. infra eo. & in c. pro illorum, in 4. no. infra eo.
b ¶ Vocem in capitulo. Adde Fede. consi. 209. Ber.
ZAHAR. ¶ Adde Iaco. Rebu. in l. vnicuique, nu. 1. & quod ibi possit Cal. in apo ad ipsum, in ver. vltra numerum statutum, C. de prox. sa. scri. lib. 12. pro quo casus ad literam in l. j. §. quod autem, C. de coll. illic. lib. 11. quem ad hoc alle. Ant. Cor. sing. suis, in ver. supernumerarijs, incip. qui est supernumerarius.
c SEB. SAP. ¶ Conferre. Limita, & declara, vt colligitur ex no. per Abb. in c. suis, infra eo.
d ¶ Prouisio. Limita hoc non procedere, qñ alicui collegio prouideretur de bñficio uacaturo; quia cessat in eo uotum captandæ mortis. Ita D. Abb. in c. cum venissent, in 2. col in ver. oppo. & videtur, §. de restit. spol. Aenæas de Falc.
SEB. SAP. ¶ Prouisio. Vide Bar. & Mod. in l. fi. C. de pac. Dec. in c. ex parte. 1. in 1. no. supra de offic. deleg. & Fel. in c. nonnulli, col. 1. o. ver. fallit quarto. sup. de rescr. vbi dicit, q̃ ad hoc, vt valeat concessio præbendæ uacaturæ hominis certi, oportet, q̃ Papa vtatur clausula de plenitudine potestatis, & nota casum, in quo inferiores a Papa possunt concedere præbendam vacaturam, videlicet quando habent ius conferendi canonicatum, quia si conferant, debet ille, cui est collatus, prouideri de pbenda, proxime uacatura, ita no. Abb. in c. cum M. Ferrar. col. pen. supra de constit. aliter tamen sentit Dec.
e ¶ Contrarium est uerum. Adde, quod uoluit Cal. consi. 2. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non possunt redditus ecclesiarum suarum, debitos quibusdam rectoribus, nec diuidere, nec minuere. 2. 4.*
2 *Eleemosyna quando sit danda sub præcepto peccati.*
3 *Auaritia dicitur quędam idolatria, & mater omnium malorum.*
4 *Monachatus est antiquior; quàm institutio aliorum religiosorum.*
5 *Pensio alicuius beneficii si quæritur augmentari, & clerici nolunt, quo casu potest superior sine eis facere augmentum.*
6 *Consensus si non præstatur ab illo, qui habet præstare sine iusta causa, adit superior.*

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. X.

1 **Auarltiæ.** † Religiosi redditus ecclesiarum suarum, dimi nuere non possunt respectu portionis, q̃ debeẽ rectoribus, seu Vicarijs, nec parochias diuidere. h. d. Primo ponit excessus, secundo correctio. Secunda ibi, Ideoque. Casus literalis. Quidam monachi canonici regulares, certas pensiones de ecclesijs suis percipere annuatim consueuerũt; sed ipsi portiones, & antiquos redditus, quos clerici ipsarum ecclesiarum percipiebant, diminuebant, & parochias suas diuidebant, sine consensu Archiepiscopi sui: vnde mandat Papa p̃dictis regularibus, quatenus si quas portiones, vel antiquos redditus clericorum sine consensu Archi episcopi diminuerunt, vel parochias diuiserunt, ad integritatẽ pristinam debeant reuocare. B. † No. j. q̃ licet ecclesia sit subiecta religiosis, quoad temporalia; non tñ possunt religiosi ad libitum alterare statum antiquum ecclesiæ: sed tenentur conseruare rectores, seu vicarios illarum in antiquo statu; & sic sibi non possunt augere pensionem, vbi certam pensionem a principio erant soliti recipere, nec possunt diminuere portionem solitam dari illis rectoribus. Quãdo autem religiosi habeant ecclesias subiectas, quoad tẽporalia, dicã late in d.c. de monachis. j. eod. & intellige hoc c. put
3 ibi dr̃. † No. 2. q̃ auaritia est idolorum seruitus: auarus. n. vr̃ cõmittere idolatriam, & seruire quodammodo idolis: q̃a auarus magis diligit nummum, q̃ Deum. vnde maiorem reuerẽtiam adhibet auro, q̃ ipsi creatori. 47. dist. c. sicut. vide ibi pulcherrimum tex. an & qñ quis peccet non elargiendo eleemosinam; & vide glo. j. q. 2. c. cum omnes, & alibi dicit tex. q̃ auaritia est mater cunctorum malorum. 23. distin. c. his igitur, & alibi appellatur cęcitas, vt in c. auaritiæ cęcitas, de elec. li. 6. nam excæcat mentem hoïs, vt agenda nõ videat; & pro hoc c. quorundam, eo. tit. li. 6. & dicit Tullius, q̃ nil deterius auaritia; p̃sertim in Principibus, & rempublicam gubernantibus, & in senibus vr̃ quoddam monstrum. vnde multum notabiliter dicit Seneca, q̃ nil est turpius auaritia senili. est. n. quasi monstrum, deficiente via augere viaticum; id est deficiente vita, augere
4 patrimonium. † Not. q̃ licet ecclesia sit subiecta prælato inferiori quoad temporalia; non tamen potest inferior ipsam ecclesiã diuidere; id est eius parochiani; sed diuisio ptinet ad eṕm, in c. sicut vni
5 re, de excel. p̃la. & in clem. ne in agro. in §. ad hoc. de sta. reg. † Vlti
a mo põderãt hic Doct. in suprascriptione, q̃ canonici regulares [a] p̃ferunt monachis. Sed dicit Abb. hoc procedere, quia hic tractatur de vitio auaritiæ, quasi velit dicere, secus esse, vbi nominarentur ali qui ad aliquod laudabile exercitium. nihil allegat, sed vide bo. tex. in c. Deus qui, §. de vi. & hon. cle. vbi prius nominantur monachi, secũdo canonici regulares, tertio alij religiosi, & ex ordine illius tex. habes arguere p̃rogatiuam in alijs. pro hoc facit, q̃ monachi, seu monachorum institutio, fuit antiquior, q̃ institutio canonicorum regularium, vel aliorum religiosorum, & vide pro hac rõne, bonã gl. in c. quorundam, præalleg. tene menti ex hoc dicto Abbatis, q̃ cum aliqui notantur de aliquo vitio, debet prius nominari, non dignior, sed ille qui magis est infectus; secus in actu virtuoso; & sic li-
6 mita gl. in dicto c. quorundam. † In gl. 2. in fi. Circa hanc vltimã q̃stionem instant Doct. circa duo. Primo quid si clerici ecclesiæ p̃dicunt diuisioni, seu augmentationi pensionis. Secundo quid si Archiepiscopus talis ecclesiæ, seu eps diœcesis non vult consentire? Et dimittendo opin. veritas est hæc, si clerici p̃dicũt causã legitima non subsistente, non obstat eorum p̃dictio, vnde superior poterit hoc facere sine eis, vt in c. 3. j. de ecc. ædi. & no. in c. constitutus, de relig. do. secus vbi subesset causa legitima, ar. in c. 1. de reb. eccl. non alien. li. 6. Quo ad 1m dic, q̃ si superior non vult consentire, põt adiri eius superior, vt eum ex cã legitima ꝓpellat ad consentiendum. j. de iure patr. in c. nullus. Et no. ex hoc, q̃ Archiepus non succedit episcopo nolenti consentire, sed debet eum compellere ad consentiendum, non tamen debet aliquid acceptari in præiudicium ecclesiæ vacantis defensore legitimo sibi non dato, vt in d.c. 1. &c.

ADDITIO.

2 ¶ Canonici regulares. De hac materia copiosè tradit Feli. in rub., supra de mano. & obed. ver. monachi præcedunt. vide tamen etiam tex. præferentem canonicos regulares. in c. ut lex continentiæ. 27. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, & capitulum possunt beneficio vacanti certum onus imponere, quod habeat subire ille, cui beneficium confertur, & ista oneris impositio debet confirmari à Papa.* 2.
3 *Clericus non debet compelli ad celebrandum missam vnius sancti in toto anno, quia per hoc dimitteret missas in feriis consuetas.*
4 *Clericus non debet institui in aliquo beneficio cum hoc, quod quotidie celebret, quia non semper potest se reperire dispositum ad celebrandum: sed si fuerit aliter institutus, recipit determinationem, vt celebret quanto frequentius potest salua honestate sua.*
Sacerdos pollutus in somnio, non debet celebrare pro illa vice.
5 *Clericus institutus in beneficio, vt semper in eo faciat residentiam, potest hoc non obstante ingredi religionem, & se propter necessaria absentare.*
6 *Beneficiatus non potest resignare beneficium sine licentia episcopi, vel consensu patroni.* 7.
8 *Sacerdos recipiens pecuniam, quia celebrauit ad instantiam alicuius peccat, non tamen committit simoniam.*
Canonicus, qui vadit ad seruiendum cum hac intentione, vt recipiat portiones quotidianas committit simoniam mentaliter.
Sacerdos non potest licite a suis parochianis pecuniam accipere pro spiritualibus, etiam in casu necessitatis, in qua maneret ipse sacerdos.
Parochiani cõpelluntur subuenire presbytero, si aliter nõ habet, unde viuat.

CAP. XI.

1 **Significatum.** † Possunt prælatus, & capitulum p̃bendæ vacanti honestum onus imponere, ad quod p̃bendarius tenetur. h. d. Primo ponitur ordinatio tria continens. Secundo confirmatio, cum limitatione. ibi, [Quoniã.] Casus lit. Quædam p̃benda sacerdotalis vacauit in quadam ecclesia, præpositus, & capitulum illius ecclesiæ communi consensu, & voluntate statuerunt, vt quicunq; ad ipsam p̃bendam eligeret, missam de sancta Maria, quotidie celebraret; nisi esset corporis infirmitate grauatus; nec ecclesiam dimitteret sine consensu, p̃positi, & capituli; & q̃ iura illius p̃bendæ non alienaret; quo facto electus est quidam sacerdos ad ipsam p̃bendam: p̃positus, & capitulũ petierunt a Papa, vt institutionem ipsius deberet confirmare; & D. Papa ipsum confirmauit; ita q̃ sacerdos ille assidue debeat officium suum impendere ipsi ecclesiæ; nisi fuerit infirmitate grauatus; & quanto frequentius poterit salua honestate sua, missarum solẽnia celebrare: nec liceat illi officiũ subtrahere illi ecclesiæ, nec ad alias
2 se transferre. B. † Not. j. q̃ patronus ẽt ecclesiasticus, non potest in institutione beneficij apponere certum modum celebrandi diuina; nec restringere aliter instituendum in illo beneficio, sed hoc explicare, & instituere, pertinet ad superiorem; ideo isti petierunt confirmationem a Papa, & allego tibi tex. magis expressum in c. dilectus, de consue. & Inno. in c. 3. ne præl. vic. suas. No. 2. ar. opt. & qui
3 si expressum, q̃ sacerdos non debet arctari ad dicẽdum missam de
a vno sancto [a] per totum annum. nec vr̃, q̃ propter has missas peculiares, seu priuatas, debeat omitti missa de feria, p̃sertim per totum annum, ad hoc c. quidam, de celeb. miss. vnde Papa hic noluit constituere illam institutionem, quoad istum articulum; sed simpliciter dicit, vt teneatur celebrare missarum solẽnia; & idem dic, li. de-
4 contingeret. † No. 3. q̃ illicita est institutio beneficij, si beneficiatus arctatur ad celebrandum quotidie missam, quia sæpe daret materiam peccandi, cum facile non contingat sacerdotem quotidie deuotum existere ad celebrationem; nam satis est foelix, qui pari gne vnam missam quotidie celebrare. vnde Aug. talem celebrantem quotidie, non laudat, nec vituperat, de consecr. dist. j. in c. nimis; & ideo si contingeret hodie hoc modo beneficium institui, dicer talis institutus recipere interpretationem ab isto tex. ut celebret quantum frequentius potest, salua honestate sua, ac debita diuotione. Quid. n. si pollutus in somnio est? debet. n. abstinere, de quo dic, vt habes bo. tex. cum glo. 6. dist. c. testm̃. Item quid si non habet vestimenta, vel calicem honestum, vel quid simile? certè honestas p̃dicit; & idem dic de similibus impedimentis, q̃ possunt occurre. Et ex hoc, & ex tex. potest colligi pro & p̃, q̃ habens beneficium sacerdotale, tenetur celebrare quanto frequẽtius potest, salua honestate, &c. Vltimo no. q̃ † non valet institutio beneficij, arctando
5 beneficiatum ad non dimittendum vnquam illud beneficium, sed debet intelligi, q̃ non dimittat causa uoluntatis, vel causã transrendi se ad aliam ecclesiã; nam primo illa institutio impediret propositum religionis; nam sacerdos potest petita licentia; licet non tenta, intrare religionem, vt in c. licet, de reg. Itẽ debet posse licẽsentare propter vtilitatem, seu necessitatem ecclesiæ, ac propter vt in c. ex parte, §. de cler. non resid. Et ex p̃dictis infertur ad solutionem oppositionis, q̃ potest formari p̃ istum tex. in eo, q̃ Papa in confirmatione mutauit conuentionem partium seu institutionem factam per istos clericos: nam videtur, q̃ hoc non debuit fieri, quia p̃ vincunt legem, in reg. p̃ctus, de reg. iu. lib. 6. & in l. j. §. si conuenerit. ff. depos. Sol. dicit Inno. q̃ Papa fuit hic potius interpretatus huiusmodi constitutionem, q̃ mutauerit. vel fm alios, quos ipse refert, reprobatia religionẽ, vel celebrationẽ, & similia, põt superior in p̃firmatione mutare; ẽt si illa aliàs sint licita: vñ hic Papa mutauit tria. Credo celebrãdi missã de sancta Maria &c. Itẽ respectu celebrandi quotidie. Et respectu nõ recedẽdi de ecclesia, vt patet ex p̃dictis, hoc excit cã honestatis, ut colligit ex p̃dictis: sed vbi quẽtio p̃ceneret ex poralia: & eẽt alias licita, nõ dẽt sup̃ior eã immutare, ex quo iam facta est. Ex p̃dictis potes colligere modũ, & practicã procedẽdi in institutionib. bñficiorũ, q̃ disponunt in testam̃tis quotidie, vel in ter viuos, nã patronus põt ordinare, put sibi vr̃, & illũ ordine ponere gere postmodũ eṕo, vel Papæ, uel ẽt sup̃ior instituer bñficiũ, & ap ponet illa onera, vel modos, q̃ sibi legitime uidebunt, ut patet hic, & in

ADDITIO.

2 ¶ De vno sancto. Adde Ro. consi. 339. ubi ponit, an capellanus teneatur quotidie dicere missam specialem pro mortuo, qui fundauit capellam.
ANT. FRAN. ¶ Circa hoc, q̃ hic dicitur, an Capellanus teneatur celebrare missam pro anima constituentis capellam quotidie, dicas uidendum esse per Do. Car. in clem. 1. in §. fi. de reli. do. & in clem. 2. de re iud. ubi ponit in quo locis oratorijs, uel Capel. possint, & debeant missæ celebrari; & quæ missæ debeant celebrari, & inter reliqua dicit, q̃ missa in altari hospitalis, non potest celebrari in festiuitatibus solennibus. dicit etiam q̃ missa mortuorum, debet celebrari sine pace. ad quod etiam uide glo. in c. pacem, de consec. dist. 3.

4 & in d.c. cũ dilecti, † Et ex p̃dictis ẽt soluit alia oppositio, nã nõ vr̃, q̃ sine eṕo posset iste beneficiatus dimittere beneficiũ, vt in cadnotet, & c. quod in dubijs, de renũ. nec ẽt se absentare põt sine licentia superioris, vt in c. relatum, §. ti. proxi. sed iste p̃positus, & capitulum licet fuerint patroni, non tñ erãt superiores; ergo non sufficit eorum licentia, nec in dimittẽdo in ꝑpetuũ, nec ad tps. Sol. dicunt Doc. q̃ ideo fuit necessaria confirmatio Papæ. Et no hoc dictũ, q̃ licet canonici constituant certũ beneficium, nõ tollit in reliquis iurisdictio eṕi, & intellige hoc dictum Doc. qñ ipsi volebãt excludere eṕm, sed si ipsi intendebant, q̃ eorum licentia requireret accumulatiue cum licentia eṕ, tunc non esset ꝺ ius, quia istorũ interesset, vt beneficiati non dimittant eorũ beneficia, ita no. dicit Inn. in c. fi. de renun. & tenementi illud dictũ in resignatione beneficij, vt requirat plenis patroni, & sic limita d.c. q̃ in dubijs. † In gl. i. ibi [Quidam ẽt dicit &c.] no. primo ex principio gl. bonam cautelam ad euitãdã simoniã, vt onera diuinorũ celebrandorũ, apponãtur rei, & postmodum res tradat simpliciter, tunc enim trãsibit res cũ illis oneribus. Sed aduerte, q̃ posset hoc cauillari, non. n. vr̃, q̃ res tpalis, & inanimata sit capax horum onerũ, vt sic onera dicantur annexa rei: nã in effectu verba vñr esse prolata, cã instituẽdi: nam dẽmus inspicere ad quẽ verborum effectus, dirigit, ar. in l. eum pater, ff. de le. 1. fatendum sit hanc viam esse honestiorem, vt non videatur ꝙuentio expressa inter tradentem, & recipiẽtẽ. fateor tñ beneficium posse institui cũ illis oneribus, q̃a beneficium est satis capax, cum sit quoddam ius spirituale, & vniuersum, sicut dicimus de hæreditate. iuxta no. in c. cum ad sedem, de resti. spol. vbi bo. gl. & in c. q̃a V. de iudi. vbi dixi. sed q̃ apponatur rei prophanæ modo p̃dicto non vr̃ vsquequaq; posse sustineri, & pro hoc. q̃d j. dicẽt. Secundo no. an alio hãc gl. in isto ver. ti q̃dẽ, in quantũ dicit, q̃ opinio quorundã fuit, vt licite hæc onera possint deduci in pactum, & hanc opi. tenuit Gof. quasi esset modus spiritualis, & non tpalis. Sed tu ꝓsidera, q̃ licet iste modus ptineat in se spiritualitatẽ, tñ res q̃ tradit, est mere tpalis; ergo non vr̃ licitũ hoc pactum, vt vnus det tpale, & alius exp̃sse promittat spirituale, p̃ hoc c. j. de simo. & per totum, sed si esset b̃ficium spirituale, q̃d daret cum q̃dõne, seu modo diuinorũ dicendorũ, tunc posset sustineri opi. istorum, sic simonia non cõmittat, q̃a nõ interuenit hic aliquid tpale, sed spirituale cum spirituali, in c. ad q̃ones, de rer. pm. Sed ex alio posset ista pactio impugnari, q̃a beneficium spirituale, debet conferri pure, vide
8 tex. cum gl. bo. in c. 2. de ele. li. 6. in ea. gl. ibi (Ar q̃ sacerdos) † no. istam gl. vsque ad fi. & vide aliã bo. gl. 21. q. 2. ca. fi. & c. suam, j. de simo. & Tanc. tenuit istam gl. dicit tñ, q̃ sacerdos non dẽt celebrare hac intẽtione, vt recipiat pecuniã, q̃d si faceret, peccaret; non tñ committit simoniam, ex quo licite operas suas locat in necessitate, sed vide gl. in c. vnico, de cler. non resi. li. 6. q̃ dicit, q̃ si canonicus vadit principaliter ad officium p̃ distributiones, committit simoniã mẽtalem, & de hac mã vide latius p Inn. & Host. in c. 3. ne p̃la. vi. suas, quorum dicta transtulit Jo. And. hic, nihil tñ addendo: nam dicit ibi Inn. q̃ sacerdos non põt licite suis parochianis vendere sibi spiritualia, vt in c. non satis, de sim. ẽt si indigeret, sed in casu indigentiæ, compelli dẽnt parochiani
a ad subueniendum presbytero, seu ad offerãdum, [a] vt vnde possit viuere, iuxta no. in c. vt dominis, j. de paro. & super rub. illius ti. & vide gl. de conse. di. 1. c. oĩs Christianus, sed parochianis nõ suis licite locat operas suas corporales, ex quo indiget, sed non spirituales, sed caueat, q̃ isti ꝺctus non misceant, nec quoad intentionem, nec quoad verba, & sic sentit Inno. & Host. q̃ non sit licitum ẽt pauperi pacisci, vt aliquid tpale recipiat pro obsequio spirituali, sed mihi plus placet dictum illius gl. dummodo non intendat vendere spirituale, seu recipere pecuniã pro spiritualibus, sed potius pro seruitio, & recompẽsatione dãnorũ, q̃ sustinet trahẽdo morã ibi, nã video q̃ vicario eṕi, constituit certa portio, q̃ profecto non constituitur pro seruitijs temporalibus, vt patet in c. cum ex eo. de ele. li. 6. & in c. peruenit, de app. & c. pe. §. ti. proxi. Idem videmus in mãsionarijs, qui solum hẽnt meram temporalitatem pro seruitio spirituali dũtaxat. Itẽ vide mus. q̃ beneficia dantur pp officia, vt dicit tex. in ca. fi. de reser. li. 6. & alibi dicit, q̃ beneficium est stipendiũ clerici, vt in c. eṕs. §. eo, eodem ergo modo potest clericus nõ beneficiatus licite pacisci, vt pro obsequijs spiritualibus dẽat recipere certam mercedem, vt habeat, vnde viuat, & pro hoc 1. quæst. 2. c. fi. vbi dicitur, quòd stipendium est satis laboribus debitum, &c.

ADDITIO.

2 ¶ Ad offerendum. Adde quod pulchre voluit Rom. consi. 344.
ZACH. ¶ Adde Car. Alex. in c. flatuimus, 16. q. 1. Host. in ca. cum sicut, inf. de consc. eccl. & Car. in c. relatum, supra eo.
SEB. SAP. ¶ Ad offerendum. Vide Lap. allegatione 67. cum allegatis per Fel. post Abb. in c. veniens, j. no. 4. ibi consueuerunt, sup. de testi. vbi dicit, q̃ potest sacerdos compellere suos parochianos ad soluendum sibi omni anno aliquid, & hoc propter sustentationem sacramentorum.

SVMMARIVM.

1 *Monachi possunt licite habere ecclesias parochiales eis subiectas quoad temporalia super quibus non habent ius instituendi, sed tantum præsentandi, institutio vero pertinet ad episcopum.* num. 2. 18.
3 *Commendatarij, id est illi, qui habent in commendam aliquã ecclesiã, debent tantum lucrifacere fructus superfluos, et conseruare ecclesiam in statu suo, vt in ea seruiat numerus consuetus clericorum, & similia.* 8.
4 *Elemosina est in præcepto, etiam laicis, quando est tanta necessitas pauperis, quòd fame moreretur.*
5 *Ecclesia secularis quinque modis potest spectare ad religiosos, & quo iure possit pertinere talis ecclesia ipsis religiosis, vide infra nu.* 10.
6 *Religiosi, qui habent ius pa. in aliqua eccl. nihil aliud habent plus, quàm si forent laici, nisi q̃ habent custodiam ecclesiæ vacantis, & exigunt rationem de fructibus ecclesiæ.*
7 *Monachi, vel alij religiosi, qui habent eccl. secul ares quoad titulum collatorum, possunt in eis instituere rectores, non autem aliquid de fructibus percipere, idem si habeant quoad titulum.*
8 *Episcopus non potest recipere aliquid de ecclesijs subiectis, nisi quoad iura episcopalia.*
9 *Monachi, vel alij religiosi, qui habent ecclesias seculares quoad tẽporalia, & spiritualia, quam iurisdictionem in his habeant.* 12.
11 *Ius patronatus si fuerit donatum a patrono, siue etiam ecclesiæ cum consensu episcopi, an uideatur donatum, non solum respectu præsentandi, sed etiam temporalia percipiendi.*
13 *Ius patronatus non potest concedi laico sine consensu episcopi, si vero cõcedatur loco religioso, tunc non requiritur consensus episcopi.*
14 *Ius patronatus laicorum datum ecclesiæ, vel alicui religioso, assimilatur iuri patronatus, quod habent religiosi, de quo supra nu.* 6.
15 *Episcopus, an, quomodo, et quo iure potest concedere ecclesiam secularẽ religiosis, vel monachis.*
16 *Monachi, vel religiosi fundantes aliquam ecclesiam, quo iure habeãt illam.*

CAP. XII.

De monachis. Reputatur materia huius c. difficilis pp iura vario mõ loquentia, sed ꝺ. Deo propitio, clare explicabit. Et hoc dicit in ſum. Ad p̃sentationem religiosorum, in quorum ecclesijs nullus dẽt institui p eṕm, nisi prius ei ꝓgrua portio redituũ assignet, & hodie hoc c. extendit, ẽt ad religiosos exemptos, vt in c. j. ꝺ. e. tit. li. 6. & adde nouam prouisionẽ, q̃ circa hoc hr̃ in cle. j. de iure pa. & vide de ecclesijs istorũ regularium, tex. in cle. ga regulares, de sup. neg. p̃l. Casus lit. Quidam Monachi habent ecclesias suas, in quibus ponunt vicarios, & eos intantum grauant, q̃ hospitalitatem seruare non possunt, nec episcopalia iura persoluere, mãdat papa Vigorẽ. eṕo, in cuius iurisdictione sunt isti monachi, q̃ nullum recipiant ad p̃sentationẽ monachorũ, nisi tñ ei de prouẽtibus ecclesiæ coram ipso fuerit assignatum, vnde possit hospitalitatẽ seruare, & episcopalia iura persoluere, hanc portionẽ nõ poterunt monachi diminuere sine consensu capituli, & sic potest
1 intelligi §. c. auaritiæ, B. † No. 1. q̃ monachi possunt habere licite ecclias parochiales sibi subiectas, quoad tpalia, & quo iure istæ
2 ecclesiæ possũt eis ꝑpetere, statim dicã post gl. † No. 2. q̃ religiosi habẽtes ecclesias seculares subiectas, quoad tpalia nõ hẽnt p hoc ptãtẽ instituẽdi eos, sed solum p̃sentationẽ, institutio vero
3 ptinet ad eṕm loci. † No 3. q̃ habẽtes ecclesiã quoad tpalia, nõ possunt sibi appropriare oẽs redditus ecclesiæ, sed redditus dũtaxat superfluos, detracta prius ꝓgrua portione p vicario, seu rectore ibidẽ instituẽdo, & p iuribus epalibus p̃soluendis. ex hoc infert, q̃ habens ecclesiam commendatã, seu sibi traditã, vt pcipiat tpalia ad sustentationẽ sui, nõ põt immutare statum ecclesiæ, vnde dẽt facere deseruiri p clericos, seu numerum clericorum p̃uetum, & hospitalitatem more solito ibi tenere, & cõsimilia onera explicare, qđ clarius tenet Inn. in c. Lateran. j. e. tit. & c. pastoralis, j. de priui. & hoc multum facit ꝺ dños Cardinales, & alios habentes ecclesias cõmendatas: nam p̃suppono, q̃ eis commendatæ fuerint, vt tpalia recipiant, tenent ecclesias ꝓseruare in statu solito, & tñ pcipere, & lucrifacere redditus superfluos, & sic dẽt intelligi ꝓcessio ex facto, & hoc, pbãt apertissime p locũ a maiori: nã si isti religiosi, qbus ꝓcedunt ecclesiæ expresse, vt redditus quertant in ꝓprios vsus, nõ possunt subuertere, nec mutare statũ antiquũ ecclesiæ, multo fortius isti qbus
a ecclesiæ cõmendant, cum dubiũ sit [a] in iure vtrũ cõmendatarij ecclesiarũ faciant fructus suos, ẽt superfluos. Vltimo no. ibi cõgruã sustẽtationẽ &c. q̃ rector, seu vicarius ecclesiæ, licite capit ex facultatib. ecclesiæ ꝓgruã sustẽtationẽ, nec distinguit hic, an hẽat p̃monitũ, vel nõ: nã ex quo seruit altari, licite capit sustẽtationẽ exaltari, j. eo. ca. cũ fm Apostolũ, & facit ad id, qđ dixi in c. eṕs, §. eo. In glo. 1. in fi. no. ex gl. iunc. text. q̃ etiam clerici seculares tenent ad hospitalitatẽ, & intellige secũdum Inn. ad solitã, & iuxta

ADDITIO.

2 ¶ Dubium sit. Adde Rom. consi 350. Cal. consi. 6. eo. ti.
ZACH. ¶ Adde, q̃ potius videtur eos non facere fructus suos, hac ratione, quæ meo iudicio militare videtur, sunt enim commendatarij, nudi ministri, vel custodes secundum Alex in l. Lucius, ff. depo. & Ang. in consi. 53. incip. quidam nobilis homo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& iuxta vires facultatū, nō enim tenentē oēs recipere, & postea mendicare, sed primo subueniendū est seruitoribus, in c. de his, de eccl. æd. Itē reparanda est prius ecclesia, ut in c. pastoralis, de his, q̄ fi. a pl. vbi bo. tex. in princi. & ex aliis redditibus poterit teneri hospitalitas, † & intellige nisi tāta sit necessitas proximi, q̄ fame moreretur, tunc enim est ei subueniēdum; nam tunc ecclesia tenet ēt vēdere bona mobilia, & immobilia, & ēt vasa ecclesiæ. 12. q̄. 2. c. aurū hēt ecclesia. Et hoc casu, ēt quoad laicos eleemosina ē in p̄cepto, 86. di. c. pasce, & in c. licut, 67. di. Sed dices tu, in assignāda portione huic rectori, seu vicario, de quo in tex. q̄uo p̄sideranda est hospitalitas tenēda? dic, q̄ hēbit respect? ad situm ecclesiæ, nam magis indiget q̄ ēt extra vias cōes. Itē p̄sideranda est p̄tudo loci, & vbi religiosi oīa onera subirent, cessaret hæc, puisio ī ecclesijs inferioribus, de quo dic vt latius hīr in d. cle. 1. de iure pa. † In glo. in ver. [De prouentibus ecclesiæ] no. gl. ad q̄ quotidie fit remissio, cum q̄rit de iure competenti religiosis quoad ecclesias eis subiectas, & vide gl. quasi cōsimilem, 12. q. 2. in summa. Et vt clarius habeat hæc mā, primo est aduertendū, q̄ qnq; modis possunt ecclesiæ seculares spectare ad religiosos. Primo, quoad ius patronatus dūtaxat. Secūdo quoad collationē, seu quoad istitutionē tituli collatiuā. Tertio quoad institutionem authorizabilē, t vt possint instituere p̄byterū, & ēt quoad curam populi. Quarto quoad tpalia tm̄. Quinto quoad tpalia, & spiritualia. † Primo casu q̄n habent ius patronatus tm̄, non possunt capere aliquid de redditibus, sed tm̄ p̄sequunt id, quod consequit qlibet laicus. rōne iurispatronatus, vt in c. cum seculum, ī. de iurepatr. nā eps habens iuspatronatus in dioecesi alterius aliq̄d vltra nō p̄sequit, vt 16. q. 5. c. 1. habent tm̄ religiosi vnam p̄rogatiuam p̄ laicis, qa possunt exigere rōnem[a] de tpalibus ecclesiæ, vt in c. cum & plantare, §. in ecclesijs, ī. de priuil, & habent custodiam ecclesiæ vacantis, & in c. bona, §. de appel. & ibi plene dixi, & isto casu nō hēt locum, quod dr̄ in isto c. quia non possunt aliquid capere de redditibus ecclesiæ, ad hoc cle. quia regulares p̄al. sed habent duntaxat p̄sentare rectorem; & respectu p̄sentationis, seruabit q̄d dr̄ hic, non aūt respectu augmentationis portionis. † In secūdo casu, q̄n pertinet ecclesia ad eos quoad iustum titulum collatorum nō habet locum quod dr̄ hic; tū qa nō fit p̄sentatio eō, cum ipsi instituūt rectorem; tum quia cum sit subiecta solum quoad collationem non possunt extēdere manus ad temporalia ecclesiæ, vt in d. clem. quia regulares. Item dic tertio modo, q̄n est subiecta ad institutionē tituli collatoriam, & authorizabilem quoad curam populi; nā eps hēt ecclesias subiectas, quoad vtranq; institutionem, vt ca. cū ex iniuncto, in fi. de hær. 16. q. 7. c. omnes basilicæ. nec tm̄ pōt extēdere manus ad tpalia ecclesiæ; nisi quoad iura episcopalia, in c. p̄senti, de offi. or. li. 6. 10. q. 3. c. quia cognouim?, de offi. or. c. conquerente, multo fortius hoc non poterit facere inferior habēs hæc iura de iure speciali. † In quarto modo, scilicet cum ecclesia subest eis quoad tpalia, habet propriè locū q̄d hic dr̄, & in c. auaritiæ, §. e. nam pp religiosorum inopiam q̄nq; papa, vel eps concedit eis ecclesiam, quoad temporalia, & talis p̄cessio intelligitur vt possint percipere redditus, & conuertere in vtilitatem ppriam, intellige tm̄ conseruata ecclesia in statu suo pristino, vt §. dixi, & pro hoc vide tex. bo. in ca. pastoralis, & ibi p Inn. ī. de priui. & in c. pastoralis, ī. de dona. habebūt enim p̄sentationem rectoris ex tali concessione, vt hic dr̄. † Quinto, & vltimo q̄n ecclesia est eis subiecta quoad tpalia, & spiritualia, & tunc considera, q̄ si est subiecta pleno iure, non habet locū formalitas huius tex. qa in tali ecclesia habēt ipsi plenam institutionem; vñ non est necesse recurrere ad cp̄m pro institutione, vt in c. vnico, de capel. mona. li. 6. facit c. quoniā, de priui. ipsi enim isto casu pōnūt ibi vicariū, & de quo vide bonā gl. & not. in cle. 1. de excess. p̄l. super ver. ad mensam, q̄ multum notabiliter declarat, q̄n & quibus modis ecclesia dr̄ pertinere ad mēsam religiosorum, vel alterius. Aut est subiecta in spiritualibus, & tpalibus, ideſt q̄ religiosi habēt ibi tpalia, & ēt institutionem collatoriā tituli non authorizabilem quoad populum, & tūc hēt locum quod dr̄ hic, quia, p̄ cura populi debet recurri ab cp̄m, ex quo eis non est subiecta pleno iure, vt in d. c. vnico, de capel. mon. & ex his clare habes quibus modis ecclesia secularis p̄t pertinere ad religiosos, & in q̄bus casibus debet seruari istud c. † Sed nūc restat examinare, quo iure ecclesiæ seculares possūnt pertinere ad religiosos, modis p̄dictis, & examinabimus gl. ī singulis suis partibus. Nā ponit glo. quatuor modos q̄nq̄e pertinet ad eos, ex donatione laici, q̄nq; ex donatione episcopi, q̄nq̄e ex ppria fundatione, q̄nq̄e ex trāslatione iurispatronatus dun taxat, vt quia forte acquisiuerunt villā, vbi erat iuspatronatus, vel qa patronus laicus concessit eis solum iuspatronatus. † Ad primū dicit gl. hic, q̄ ex concessione laici, intellige patroni, & p̄sensu ep̄i, transferuntur ius in religiosos, non solum respectu p̄sentandi, sed quoad tpalia, alleg. 16. q. 1. c. vlt. & idem vī velle gl. 16. q. 2. in summa. Mihi nunq̄ placuit hoc dictū gl. nam cum laicus patronus non hēat nisi ius patronatus, nec possit disponere aliquatenus de tpalibus ecclesiæ, vt p̄bat 10. q. 1. ca. nouerint, non pōt plus iuris trāsferre in religiosos, q̄ ipse habeat, vt in reg. nemo pōt, de reg. iur. li. 6. Nec ob. confirmatio ep̄i, quia confirmans non donat aliq̄d de nouo; sed tm̄ authorizat donationem factam, inter dilectos. de fi. instr. Nec ob. c. pastoralis, de do. quia illud c. loquitur q̄n eps donauit simpliciter ecclesiam, p̄sentiente patrono, sed in casu nō non donat eps q̄ hēt ius disponendi de tpalibus, sed donat laicus, licet p̄ gl. faciat, quia laicus donādo ecclesiam, vī donasse nō solum iuspatronatus, sed ēt ecclesiā, qa verba sunt concepta in ecclesiam, non in iuspatronatus, sed p hoc non recederē a priori dicto, qa vī donare quod suum est, arg. in l. serui electione, §. Labeo, ff. de leg. 1. secus forte si patronus diuisset consentiente epo, donamus vobis talē ecclesiā, ita vt verbū dono, ēt referat ad cp̄m, quo casu loquitur in ca. pastoralis, & in hoc casu forte posset saluari hoc dictū gl. & reperij q̄ do. Ant, ēt impugnat hoc dictum gl. sed saluat in duobus casib. Primus. q̄n laicus de facto possidebat totā ecclesiā respectu redditū, & eā post ptulit religiosis de p̄sensu ep̄i, & sic dicit log. c. allegatū ī gl. & facit c. cū apostolica, de his q̄ fiūt a pla. Posset de hoc dubitari rōne p̄dicta, qa nemo plus iuris &c. Nec ob. iura alleg. p eū, qa loquunt q̄n laici habent decimas cū titulo, & nō poterat donatio verificari, nisi quoad totum ius. sed in casu nostro, non pōt verificari respectu iurispatronatus. Secūdus casus est, q̄n patronus tpe fundationis, cōtulit dotē ecclesiæ, & eam subiecit religiosis de consensu ep̄i. hūc casum nō admittere in p̄iudiciū ep̄i. & rectoris ecclesiæ, nam pōt esse subiecta religiosis, non tm̄ quoad reddutus. Cum ergo verba hoc non sonent, nō dēt plus operari ista subiectio simpliciter facta q̄ illa q̄ facit ius cōe quoad cp̄m, † & p hoc vide gl. p̄al. in d. cle. 1. de excess. p̄l. q̄ dicit, q̄ licet ecclesia sit subiecta, ēt pleno iure religiosis, non tm̄ per hoc possūnt extendere manus ad redditus, nisi sit subiecta quoad tēporalia, & facit d. cle. quia regulares. † Q̄nque fm glo. laicus donat ecclesiam sine consensu ep̄i, & non valet concessio per c. illud, de iurepa. Aduerte si concessio fieret laico, dicit q̄ non valet ēt respectu iurispatronatus sine cōsensu ep̄i, vt p̄bat in c. 1. de iu. pat. li. 6. sed vbi p̄cessio ecclesiæ fieret loco religioso, tunc necessario non requiritur p̄sensus epi quoad iuspa. vt cōmuniter no. Doc. in d. c. 1. & tenut Jo. An. 16. q. 2. in iure, & puto q̄ licet patronus dixerit, p̄cedo vobis ecclesiā hanc, q̄ valet concessio respectu iuris patronatus, quia si non valet, q̄ ago vt ago, dēt valere vt pōt, ex quo peccat in mā, & non in forma, vt probatur in c. vno, de spon. li. 6. Nec ob. iura all. in gl. ad quunturq̄n patroni cōcedunt ecclesiam clerico seculari: nam tunc nō habebūt licentiā p̄cedendi iuspa. nec pprietatē ecclesiæ, sed donare titulum in ecclesia, & hoc non potest laicus, nō ex toto concessio nō valet, sed quando donauit loco religioso, vī voluisse donare, aut ex toto, aut respectu iuris patronatus, q̄ habebat, iō oī casu dēt valere saltē respectu iurispatronatus. Et ex his hēs q̄ iusp. pōt cōpetere loco religioso ex donatione laici. † Vnū tm̄ aduerte, q̄ ex trāslatione iurispatronatus in ploratibus, licet laici nō potuissent. † Q̄nque, & secundo modo, ecclesia pertinet ad religiosos ex donatione ep̄i, & tunc aduerte ad formā p̄cessionis: si enim donauit quoad tpalia, habebit locum quod s. dixi, & intellige q̄ hæc donō fiat ex cā, & ī cle. 2. de reb. ecc. non alie. idem dic, q̄n donō talis fit p Papā quoad tporalia, vt p̄bat in d. c. pastoralis, de priuil. Aut eps donauit pleno iure vtendo hac generalitate uerborum, & glo. hic sentit, q̄ ēt operatur concessio respectu temporalium, sed gl. sentit, q̄ in d. cle. j. de excess. p̄la. nam ecclesia est subiecta epo pleno iure & tm̄ non habet temporalia ecclesiæ, sed puto q̄ habito respectu ad p̄sonas religiosorū, quia concessio eis fit, vt habeant vt de viuant, quod tunc intelligitur pleno iure, ideſt quoad temporalia, & spiritualia, & hoc casu poterit saluari dictum huius glo. secus putarem vbi concessio fieret alijs p̄sonis, & vbi papa concessisset ius non religiosis, quia tunc priuilegium deberet restringi pp præiudicium eporū. Q̄nq; fit cōcessio simpliciter per cp̄m, vt quia dicit, donamus vobis talem ecclesiam, & nunc seruat c. pastoralis, de do. & quod talia iura comperāt religiosis ex talibus concessionibus p̄latorum vltra redditus tpales, vide Inn. in c. in Lateran. ī. co. & Ioā. And. hic post eum, † Q̄dq; & tertio religiosi habent ecclesiā ex fundatione propria, & tenet hic gl. q̄ hēnt eam quoad tpalia, allegat iura q̄ hoc non probāt. nec video quo iure probetur hoc dictum glo. Nā iura dicunt, q̄ immediate dū ecclesia est p̄secrata, pertinet ad cp̄m, & succedunt iura q̄ volunt rectorem ponēdum in qualibet ecclesia, in c. cum non ignores, ī. eo. 16. q. 7. c. omnes basilicæ. Nam vt §. dixi, etiam eps ædificans ecclesiam in alieno territorio, nō habet nisi solum iuspa. ergo idem dic in religiosis, cum totum territorium sit epi de iure, concordat c. 1. de offi. ord. Inn. tm̄ in d. c. Laterān. ī. co. vī prima fronte sibi p̄riarinam primo dicit q̄ si religiosi ædificarent ecclesiam, retinerent sibi dūium tpale, & possunt ibi ponere vicarium, & deponere, & in alia gl. dicit, q̄ non possunt religiosi ædificare ecclesiam cum protestatione, vt sit eis pro grāgia, seu p̄ prioratu, seu p̄ pro proprietate quadā, qa nō possunt diminuere iura episcoporum, & ibi vide latius, sed posset gl. ista sustineri, q̄n religiosi in auxiliū ecclesiæ, ppriæ ædificāt ecclesiam in loco vicino, qa tunc vīr ambæ vna ecclesia in esse ēt, sic pōt saluari gl. in c. eā te, de ēta. & quali. & q̄d no. ibi Doc. tm̄ no. hāc gl. pp ipsius authoritatem. Vlt. mō pōt spectare ad religiosos iuspatronatus varijs modis, vt qa dotauerūt ecclesiam tanq̄ laici, vel acquisiuerunt cū vniuersitate vel patronus laicus dedit eis tm̄ iuspa. & q̄d ius hēant dictū est superius, & ista supfi cialiter sufficiant, qa multa dici possent, q̄ cā breuitatis omitto.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nō pōt hēre plures dignitates, nec in vna, nec ī diuersis ecclesijs, quia omnia iura prohibent, & consuetudo in contrarium non valeret.*
2 *Nec dispensatio papæ valet, nisi ex legitima causa, 3.*

CAP. XIII.

1 **Ad hæc.** † Plures dignitates, vel personatus, vel in diuersis ecclesijs quis habere non potest, h. d. ponit dictum, & eius rōnem subdit ibi, [Cum singula] No. ī. ibi, omni rōne, q̄ oīs rō resistit, vt quis habeat plures dignitates, vel personatus. Est enim primo p̄ nām recti sermonis. nā de eo, qui habet duos canonicatus oportet dicere, ecce P. canonici venit. Itē est p̄ius nāle, & diuinū, q̄d sicut requirit, q̄ vna sit cōiux carnalis; ita & vna dēt esse coniux spiritualis. Item & p̄ rōnem iuris canonici, quod patet per §. Quarto p̄ius ciuile, fm q̄ nemo pōt esse de duobus collegijs, l. j. ff. de colle. illi. nec hēre duas militias, l. 4. 2 C. q̄ milī. non posse. & de hoc latius in gl. c. seq. † Et ex his infero p̄ 3 & no. in c. ad nostram, de proba. † Infero ēt q̄ vbi dispēsandum esset per papā, nisi fiat ex legitima cā. non valet quoad Deū, quia non pōt dispensare seu melius dissipare vniuersum ius, non solū humanū, sed ēt diuinū, & sic tempera secūdā gl. hic, & vide bo. gl. in c. non est, de voto. Secundo no. ibi, assiduitatē, q̄ omnes dignitates seu personatus exigunt assiduitatem, ideſt p̄tinuam residentiā in ecclesijs, nec vī q̄ qs possit p̄ aliū ī eis deseruire; alias rō huī? c. nō p̄cluderet, facit §. de cle. nō resi. ī. c. ex parte, cū c. se.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens plures dignitates, cogitur vnam dimittere.*
2 *Monachus per professionem factam in uno monasterio, desinit esse monachus primi; nam nemo potest esse monachus plurium monasteriorum; etiam consentientibus prælatis, 3.*
4 *Collegiatus quis non potest esse in duobus collegijs, quando exercitium vnius impediret exercitium alterius. alias secus.*

CAP. XIIII.

1 **Præterea** † Habens plures dignitates, alterā dimittere compellitur. h. d. Primo narrat casum, quem secundo corrigi mandat, ibi, [Mādamus.] No. j. q̄ quis non pōt esse archidiaconus in diuersis eccle. Item no. ar. q̄ regularis, potest esse archidiaconus. Sed p̄ hoc opp. de ca. sup e o. ī. de regula. Sol. hæc litera potest intelligi dupliciter. Primo, q̄ istæ ecclesiæ erant seculares, & iste erat clericus secularis. Sed tunc exponeliteram ibi, [Regulariter professus,] ideſt canonice promisit obedientiā plato vtriusq; ecclesiæ, nam canon græce, idem est q̄ regula. clericus enim secularis, promittendo obedientiam plato suo, dr̄, p̄fiteri, facit c. legebat, & c. ego N. §. de iureiu. & sic non ob. 2ō, & hanc lec. sentit hic Gof. Secūdo pōt legi, vtraq; ecclesia erat regularis, & cathedralis, & hanc sentit Host. & tunc ad 2ium rīnde, q̄ talis non potest esse archidiaconus in ecclesia seculari, sed ī ecclesia regulari sic, & ita potest intelligi text. Et fm hunc intellectū no. hunc tex. q̄ in ecclesijs cathedralibus regularibus, regulares possūnt hēre dignitates inferiores, & sic vidi 2 plures obseruari. † Sed p̄ hanc lec. seu text. sic intellectū, opp. ex quo iste fuit, p̄fessus in alia ecclesia, desinit esse, p̄fessus alterius ecclesiæ, qa nō pōt esse canonicus regularis, vel monachus duarum ecclesiarū, ēt p̄sentiētibus p̄latis, vt in c. 2stitutus, de elec, er go eo ipso q̄ fuit, p̄fessus in secūda ecclesia, de, licētia p̄lati prioris ecclesiæ, desinit esse monachus, vel canonicus primæ, ar. in iu 3 ribus p̄al. & in c. si qs iā trāslatus, 21. q. 2. Sol. Inn. fatet p̄, & dicit hoc, p̄esisse ex gratia, sic ēt fm eum, p̄cessit ex gratia, vt isti da rēt optio, cum non hēat, p̄priā voluntatem, 12. q. 1. c. nō dicatis. In hoc tm̄ vltimo potest dici, q̄ ex quo habebat dignitatem, poterat explicare votum suum, in spectantibus ad illam dignitatē, qa ex quo vnum p̄cedit, oīa pertinentia concessa esse vīr, in ca. p̄terea, & in c. prudentiam, de of. dele. Iad legatum, & Iad rem 3 mobilem, ff. de proc. † Vlt. no. ex p̄dictis, & ex text. q̄ regularis, q̄ legitime transferē ad aliam ecclesiam regularem, iterum ibi, p̄fitetur, pro hoc tex. in c. Abbate, ī. de verb. sig. in uerbo professione facta. & vide quod not. Io. de Lig. in cle. ne in agro, de sta. re. 4 † In gl. fi. ibi, ff. de colle. illi. l. j. nota tu canonista gl. q̄ qs non pōt a aggregatus esse duobus collegijs, [a] & hoc intellige q̄n collegia habent talia exercitia, seu studia, q̄d exercitiū vnius p̄stat impedimentum exercitio alterius. nā posset p̄tingere, q̄ eodē tp̄e vocaret ad diuersa collegia, & nō posset vtriq; deseruire, vt not. in d. l. j. & ibi p Bar. & vide de his collegijs p Inn. in c. dilecta, de excess. p̄l. Itē intellige gl. q̄n diuersa collegia non etsent subordinata. nam q̄n duo se habent vt totum, & pars, sicut est in collegijs Doctorum, & vniuersitate scholarium: nam q̄nq; faciunt tm̄ vnum corpus, vt in rebus pertinētibus ad ipsum corpus vniuersaliter p̄sideratum, sicut etiam est in vniuersitate Bononiæ, vbi scholares vltramontani faciunt vniuersitatem de per se, & artistæ de per se, & tm̄ nihilominus in certis actibus conueniunt, & faciunt vnam vniuersitatem: nam tunc quis est de vniuersitate particulari, & vniuersali. non habetis hic alia vtilia.

ADDITIO.

a ZACH. ¶ Duobus collegijs. Adde Fel. in c. cum M. Ferrarien sis, de constit. & melius in c. cum omnes, ver. 3. fallit. supra de consti. facit quod no. Rom. sing. 72. incip. an scholaris.
SEB. SAP. ¶ Duobus collegijs. Vide Abba. in repetitio. ca. extirpandæ, §. qui vero, ver. confirmatur iure ciuili, infra hoc tit.

SVMMARIVM.

1 *Electus ad vnam dignitatem, vel ecclesiam, cogitur dimittere aliā, quam habebit, alias non recipitur, 2. 4.*
3 *Clericus non potest habere plura beneficia in duabus ecclesijs, nisi dispēsatiue, vel de consuetudine, in beneficijs non requirētibus residentiam, vel in uno curato, & alio non.*
5 *Ecclesia potest dici collegiata, etiam quod in ea non sit prælatus.*
6 *Collegium ad sui essentiam, non requirit rectorem, sed omnis potestas rectoris est penes collegium, cuius uices possunt dari uni ex collegiatis.*
7 *Vicarius episcopi, potest ad libitum remoueri.*
8 *Beneficiatus electus in canonicum a capitulo, an capitulum uideatur renunciasse iuri residentiæ, an ille electus habeat primum beneficium renunciare.*

CAP. XV.

1 **Cum non ignores** † Si electus ad secūdam ecclesiam, nolu erit dimittere primā, eligentes possunt resilire, & electum nō acceptare. Et ho die poteris seruare hoc c. in bñficijs residentiā requirētibus, & ēt in curatis, si de facto nollent dimittere primā ecclesiā. Primo ponit cā mandati. secūdo mandatum, ibi, [Cum igit.] tertio soluit obstaculum, ibi, [Quod si.] Casus lit. Archipresbyter, & clerici cuiusdā plebis elegerūt quēdā p̄sbyterū rectorem cuiusdā ecclesiæ, in suū p̄sbyterum, siue in capella sua, & ipse p̄sensit electioni, volebat tm̄ locum hēre in vtraq; eccl. Archipresbyter, & clerici ō dicebant, uolentes q̄ in sua ecclesia resideret, & sic orta fuit super hoc qō inter ipsos; vnde nūcius, presbyteri, & q̄dā clerici alterius ecclesiæ, ad sedem apostolicā accessērūt. Dñs papa auditis hinc inde ppositis, p̄sideratis q̄ est incōueniens, vt idē presbyter locū habeat in duabus ecclesijs, mādat archiepo Cātuarien si, vt dictū p̄sbyterum beneficio q̄d habet, faciat manere p̄tentū, q̄d si forte archipresbyter, & clerici alterius ecclesiæ in eū p̄senserint, & mō dissentiāt, nō dēt cum ipsorū scādalo in 2 eorum ecclesia locum hēre. B. † No. j. principium cū sua decisione, q̄ una ecc. dēt esse vnius sacerdotis, non pluriū. sic eō, sacer a dos dēt esse vnius ecclesiæ, [a] & non pluriū, & in hoc facit ad de 3 cisionē huius tex † No. 2. ibi, [In duabus ecclesijs &c.] q̄ de iure cōi non potest qs habere beneficia in duabus ecclesijs, quia habere locum in duabus ecclesijs, esset p̄ istum tex. dispensatiue tm̄ posset habere, vt in c. de multa, ī. eo. in fi. & ēt de p̄suetudine in simplicibus non requirentibus residentiam, vel in vno curato, & simplici. de quo dic, vt no. in c. gratia, de resc. li. 6. & ī cle. gratiæ, eo. ti. & in c. 1. de consue. li. 6. dicam in c. cū ianduduum, ī. eo. 4 † No. 3. q̄ si clericus, vel prouisus non vult dimittere primū bñficium, q̄d regrit residentiam, non tenent electores ipsum accep tare, q̄d bene notabis, vide tm̄ ad hoc omnino per Inn. in ca. fi. §. de cle. non resi. Sed p̄ principium oppo. nam in multis ecclesijs sunt multi clerici, vt canonici habētes diuersas dignitates, sicut archidiacon?, archipresbyter, p̄positus, & similes, & sic ecclesia nō est unius sacerdotis. Sol. dicit Inn. q̄ ibi est eps, q̄ est sponsus ecclesiæ. Nec ob. q̄ sint ibi habentes dignitates; qa habent officia discreta, & nemo potest dici sponsus ecclesiæ, nisi ecclesia sit sua, sed vt dixi, eps est spōsus, ad q̄d significādū defert annulū, ut in c. clerici, §. de vi. & ho. cler. & ī c. ne p defectu pastoris, §. de elec.

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Vnius ecclesiæ. Vide quod per istum tex. scribit Abb. in cap. a. infra de iure pat. vbi dicit, q̄ ecclesia debet esse vnius rectoris.

ADDITIONES.

a ¶ Rationem. Adde q̄ Fed. consi. 95. dicit q̄ laicus potest petere, ut amoueatur propter dilapidationem.
b ¶ Quandoque Papa. Nunquid autem religiosi translati ad ecclesias seculares, veniant appellatione religiosorum, vide Fel. in c. tua nos, col. 2. nec an autem appellatione religiosorum, supra de iureiu.
c ¶ Temporalibus ecclesiæ. Adde uidendum Rom. consi. 177.
d SEB. SAP. ¶ Cum consensu capituli. Ad hæc uide Fel. in c. in nostra, uersi. 6. no. ubi dicit, q̄ si religiosus habuit beneficium seculare ab episcopo, q̄ spolietur, licet sit inhabilis respectu tituli, tamen competit sibi possessium, & consequenter facit fructus suos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de elec. †Item præsupposito, q̃ in ecclesia sint plures clerici. & ibi nullus sit p̃latus, nõ tñ singuli sunt p̃lati, nec ecclesia dr̃ esse singulorũ, sed collegiũ, & p̃latus hẽt iurisdictionẽ in singulos, & põt cõmittere cui vult curam aãrum, vt in c. irrefragabili, in §. excessus, §. de offi. ord. & dicit Inn. singulare dictum q̃ quotidie allegatur, videlicet q̃ ad esse collegij, [a] non requirit q̃ ibi sit p̃latus, vel rector, quod sp notabis, pro hoc l. 1. ff. q̃ cuiusq; vni.

6 no. †Exquo infertur, q̃ facientes collegium non tenentur sibi eligere rectorem, sed ipsum corpus habebit o ẽm potestatem q̃ solitus est habere rector, & poterit cõmittere iurisdictionẽ q̃tẽ tiosam, vel pœnitentialem alicui de collegio ad tps, vel ad vitam, & eo casu quo committit ad libitum nõ censet cõmissarius habere curam, vt sic incidat in c. de multa, J. eod. secus autẽ vbi statuto, vel consuetudine non posset remoueri, q̃a tunc incideret in pœnam illius c. quia vacaret prima dignitas, vel primum curatum, acceptãdo hoc f̃m officium, quod notabis: nam saltem est vicaria perpetua, & de his idem est iudicium, vt in clem. 1. de offi. vic. & limita p̃dicta f̃m no. per Inn. §. de consti. in c. cum ac

7 cessissent. †Et ex his potest inferri ad solutionem q̃nis, nunq̃d Vicarius episcopi, vel alterius prælati, habentis iurisdictionem censeatur habere dignitatem, seu curam, quoad hoc, vt incidat in pœnam c. de multa, & f̃m hanc gl. Inn. videretur dicendum

b q̃ non, [b] quia vicarius potest ad libitũ remoueri, [c] vt not. in cle.

c & si principalis, de resc. & idem sentit Inn. in d.c. de multa. †In

8 gl. in ver. cõsenserint, in fi. no. hanc lec. gl. Inn. tñ in c. fi. de cle. nõ resid. dicit, q̃ si canonici eligunt scienter clericũ habentem beneficium in eorum concanonicum vñr renunciasse iuri residẽtiæ, si scienter fecerũt, sed si ignoranter, possunt recedere ab electione, prout dr̃ hic, & vr̃ restringere ad electores ignorantes. Sed rõnes gl. vrgent vtroque casu, ideo possumus dicere saluando vtrũque dictum, q̃ aut clericus habebat beneficium, quod verisimiliter non dimisisset pp f̃m, & tunc procedit dictũ Inn. in d. cap. fi. & limita prout ipse ibi no. si aũt beneficium f̃m erat melius, tunc in sciẽtibus procedere potest dispositio huius tex. poterant enim verisimiliter præsumere illum dimissurum primum, pp f̃m, sic videmus in eligẽtibus aliquem in episcopum, §. de elec. c. cum in cunctis. Ex quo ergo iste non vult facere residentiam in beneficio, prout debet, non tenentur electores ipsum admittere. Et ex his habes vnã lec. sed huic ob. text. in fi. dũ ponderat scandalum electorum: nam cessante omni scandalo, seruari debet quod dr̃ in gl. ar. in iuribus alleg. in ea. & forte metu huius ȝrii Inn. ponit secundam lec. q̃ iste electus a principio nolebat dimittere primum, nec canonici volebãt acceptare eũ ad f̃m, postmodum mutauit propositum, & volebat dimittere primũ, sed canonici indignati, nolebant eum acceptare, nec poterant illum promouere sine scandalo, ideo fuit prouisum, put hic dr̃, & hac rõne ponderatur hoc scandalum imminens: nam arbitror, q̃ re integra, locus erit pœnitentiæ, arg. c. si tibi absenti, de p̃b. li. 6. vnde cessante scãdalo, cui iste eãm dederat, debebat consequi f̃m. ex quo re integra volebat dimittere primum, & vtraque lectura est bona, sed secũda magis p̃sentanea literę. Sũt & alij intellectus huius literę, de q̃b. nõ est curãdũ, q̃a diuinant.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶Ad esse collegij. De ueritate huius dicti uide plene per Fel. in c. ex literis, de constitu.

b ¶Quod non. Adde quod uoluit Old. consi. 227.

c ZAC. ¶Ad libitum remoueri. Adde quod notaui in apost. ad istum in capen. in ver. etiam si interuenisset iuramentum, supra de offi. vic.

SVMMARIVM.

1 *Clericus si fuerit ordinatus ad sacros ordines per eṕm sine titulo alicuius beneficii, dẽt sustentari, et sibi prouideri in oĩbus necessarijs a dicto eṕo, vel eius successore, donec sibi de beneficio prouideatur. 9. nisi ad pces alterius fuerit ordinatus; tunc n. præsentator debet sibi prouidere. 6. 15.*
2 *Clericus si luxuriose, & inhoneste dissipauerit fructus beneficij sui, tenetur de suo patrimonio reficere.*
3 *Clericus pauper licite locat operas suas spirituales, nec committit simoniam, quia non principaliter vendit, sed quia vult uiuere.*
4 *Bona ecclesiastica dicuntur esse de patrimonio Dei.*
5 *Argumentum ab etymologia semper procedit negatiue; affirmatiue nõ; nisi diffinitiuni non contradicat.*
7 *Episcopus ordinado aliquẽ clericũ ad preces alterius episcopi, nõ dẽt, vel tenetur illũ examinare, quia præsumitur examinatus a præsentãte. 13.*
8 *Lis non contestatur, quando examinatur aliquis clericus.*
10 *Episcopus tenetur prouidere indigentibus, & maxime clericis.*
11 *Clericus sine titulo ordinatus debet sustentari, prius ab hæredibus ordinatis, quam eius successore.*
Hæres tenetur ex delicto defuncti de iure canonico.
Delictum prælati, an noceat ecclesiæ.
12 *Doctor si post gradum doctoratus reperitur insufficiens, potest reprobari, & gradu doctoratus priuari.*
14 *Licentiatus potest dum assumit gradum doctoratus reprobari, etiam si paruo interuallo post licentiam doctoretur, per rationes hic positas.*
Scholaris antequam doctoretur, debet ter examinari, primo a promotoribus, secundo priuate, tertio publice.

CAP. XVI.

1 **Cum secundum.** †Ordinato ad sacros p epũ copum sine titulo, nemine p̃sentante; ordinator. vel successor cõpellitur in necessarijs, prouidere, donec titulum habuerit. Primo ponitur cã cõstitutionis & correctionis iuris antiqui & noui promulgatio. Secũdo determinatio casus propositi specialiter. Secũdo ibi, [Inde est.] Casus lite. Sume casum ad medium capituli, ibi, [Inde est &c.] Eps Zamoren. ordinauit in subdiaconum quendam clericũ G. nomine, sine aliquo titulo, tãdẽ morte p̃uẽtus, eidẽ clerico debeneficio ecclesiastico, nõ p̃uidit. postmodũ successor ill[i] regis tus nõ prouidebat eidẽ, accessit ad papã exponẽs eidẽ qualiter p̃decessor illius ordinauerat ipsum in subdiaconũ nullo p̃ntante. Scripsit papa q̃busdã, vt illũ subdiaconũ examinarẽt, si dignus esset ad ecclesiasticũ bñficiũ obtinẽdũ, Zamorẽ. eṕo citato, vt examinationi interesset, vñ scribit papa eṕo Zamorẽ. q̃d cũ clericus ille a p̃decessore suo ordinat[a] fuerit, sine certo titulo, si examinatores p̃dicti, eo citato, vt examinationi interesset p se, vel per aliũ, vt liceat sibi, p̃ponere q̃cq̃d rõnabiliter duxerit p̃ponẽdũ tã sup idoneitate p̃sonæ, q̃ ẽt sup quãtitate, & qualitate bñficii, quo illũ inuenerit esse dignũ ac tãdiu necessaria vitæ sibi ministret, donec in eccl. Zamorẽ. vel alia p ipsũ, bñficiũ cõperẽs adecutus fuerit, sciturus, p certo, q̃ si dignus repertus fuerit, & ipse eṕs ei neglexerit, p̃uidere, cũ Papa sup hoc fuerit req̃sit[a], cõpelet ipsũ p districtionẽ ecclesiasticã ad p̃uisionẽ ipsius. Occasio ne huius negotij p̃mittit papa illa, q̃ p̃cedũt hoc mõ. h. d. Aptus. Qui altari seruit, viuere dẽt de altari, & q̃ ad onus assimilẽ, emolumẽtũ inde dẽt hr̃e, ergo patet, q̃ clerici, q̃ deputati sunt obsequio Iesu Christi, de ipsius p̃monio viuere dẽnt, clerici, n. a clẽros q̃ẽ est sors, vel hr̃ditas appellanẽ: Et iõ dũ ordinanẽ, vel assumũtur in hr̃d: tatẽ dñi, vel assequunt hr̃ditatẽ ipso, dignũ est, vt ecclesiasticis stipẽdijs sustẽtent, in qua, & p q̃ diuinis obligãtur bunt. Licet aũt p̃decessores Inn. ordõnes eorũ, q̃ sine titulo p̃mouenẽ, q̃tum ad executionẽ, irritas esse voluerint, & inanes in iuriã ordinãtiũ, Inn. volẽs benigni[e] agere, eũ taliter ordinatis statuit, q̃ p ipsos ordinatores, vel successores eorũ tãdiu p̃uideatur ordinatis, donec p eos bñficia ecclesiastica fuerint assecuta.

2 B. †No. 1. q̃ f̃m Aptum licitũ est clerico viuere de reb. ecclesiast. n. ipse Apostolus abstinuerit q̃rẽdo sibi victũ manib. vtpote daret falsis Apostolis mãm exercẽdi q̃stũ, nõ tñ p ipso, imposuit legẽ alijs, vt sic teneanẽ facere, imõ exp̃sse p̃mittit, vt hic patet. & Hiero. põderauit illud verbũ viuere, quasi licitum sit de bñficio p̃cipere necessaria vitę, nõ aũt luxuriari, vñ dicit ibi, q̃ faceredos de altari viuere nõ luxuriari p̃mittit, 44. di. 1 prĩ. & ponit hanc p oĩ luxuria, seu illicita p̃cupiscẽtia. Ex quo no. ȝ bñficiatos, qui

a tenerenẽ de suo [a] reddere ecclesiæ, q̃d male expẽderũt, 12. q. 1. c. 1. & 2. No. 2. ibi, [Ad on[e] eligit &c.] q̃ clericus dr̃ deputari ad onus, nõ. n. est facile digne gerere clericatũ, imõ difficillimũ p̃p onera annexa, & vide xl. di. fere p tot. & põdera, q̃ verbũ, altaris largo mõ cõprehẽdit o ẽm ecclesiam. Itẽ no. ibi, [A mercede &c.]

3 stipẽdiũ clerici, seu bñficiũ est sibi q̃dã merces rõne oneris. †Ex ex hoc infero, q̃ licite paup locat operas spirituales, nec cõmittit simoniã, ex quo nõ principaliter intẽdit vẽdere diuina, sed vt viuat, facit ad ea, q̃ dixi in c. significatũ, §. eo. Not. ibi, patet, q̃ licet q̃ princeps arguit a similitudine rõnis; ergo fortius, & subiecti possunt cãs decidere p idẽtitatẽ rõnis, pro hoc l. nõ possunt. &

4 de legi. cũ si. †No. ibi, [De p̃monio Iesu Christi] q̃ bona ecclesiarũ nõ sunt p̃latorũ sed patrimoniũ Iesu Christi suo sãguine acq̃sitũ: dñiũ ergo rerũ ecclesiarũ ptinet ad Deũ, q̃ hoc cẽ ex eo. de ele. li. 6. ibi, [De p̃monio Iesu Xp̃i ditari &c.] & vide Inn. in c. cũ sup, de cau. pos. & ppr. & gl. in c. cã Carpẽ. J. de verb. sig.

5 & est ȝ p̃latos reputãtes se dños. †Not. ibi, [Vt ipsa nois rõ &c.]

b q̃ licitũ est arguere ab allusione, seu ab etymologia vocabuli, & dic, q̃ argm̃ a vi uocabuli, sp̃ est validũ in iure, cũ negatiue timit. sed affirmatiuè valet, dũmodo nõ ȝdicat diffinitioni rei. l. 2. ff. si cer. pe. & no. in l. 1. ff. de test. Declaro: mutuũ dr̃, q̃a de meo fit tuũ, vñ vbicũq; de meo nõ fit tuũ, nõ est mutuũ, sed affirmatiuè non valet, quia nõ sp vbi de meo fit tuũ, est mutuũ: nã hoc p tingit in donõne, sic & in testõ, dr̃ testm̃ f̃m etymologiã, quasi mentis testatio, & verũ est dicere negatiuè, q̃ vbi nõ est mentis testatio, nõ est testm̃, sed affirmatiuè non sp ualet, q̃a codicillus est mentis testatio, & tñ nõ est testm̃, l. si idẽ, C. de cod. vbi vero diffinitioni nõ ȝdicit, ualet argm̃ affirmatiue sumptũ, vt hic, & in c. clericos, 21. dis. cũ multis si. No. quare ordinati dñr clerici, nã si appellanẽ pp significatũ vocabuli, q̃a sunt electi in sortem, seu par-

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶De suo. Vide Fel. in c. accepimus, ver. 3. declara. sup. de filiis. vbi dicit, q̃ prælatus cogitur soluere de suo patrimonio, omittendo ea, quę sunt utilia ecclesiæ, & q̃ teneatur ad restitutionem si conuertit redditus in usus inhonestos, tradit Fel. in c. postulasti, uer. & scias, sup. de reiudi. & in consti. 2.

b SEB. SAP. ¶Vocabuli. Vide Abb. in c. 1. in fi. supra de iud. & in consti. 2. in c. quanquam, 1. vol.
¶Vocabuli Adde Raph. Fulg. consi. 51. & 104. & Cum. consi. 57.

sęu partem Dei, & deputati ipsius obsequijs, & sic sunt p̃stipẽdia nij Dei, ideo aduertãt ne sint, p̃ditores. Item no. ex hoc & ex tex. bonum esse hẽre nomen bonum; q̃a sæpe hoĩes assumũt argm̃

a ab etymologia vocabuli, & quamquam non valeat [a] argumẽtũ ab etymologia noĩs proprij, q̃a non sequit̃, vocatur angelus, ergo est vel bonus, ergo est ex hoc, q̃a noĩa p̃pria ad placitũ sunt

b inuenta, tñ ex horrido [b] noĩe sæpe hoĩes susp̃icantur sinistrũ, putantes a prauo eũctu illud fuisse impositum, p̃ hoc vide bo. tex. cum gl. in l. facta, §. in dãda, ff. ad Treb. & ideo dicebat Io. An. q̃ si noĩa vẽderentur, dẽrẽt cum magno p̃tio bona emi, vnde detestãdi sunt q̃ hñt noĩa ad libitũ, & recipiũt noĩa horrida, & hęc est vna de causis quare ĩ coronatione papę mutat̃ nomẽ, vt no. in prog. 6. Item no. q̃ Papa solus põt mutare p̃stonẽ p̃cilijnã p̃ci lij Nicę. fecit illã ordinationẽ, vt ordinatio sine titulo esset irrita, vt patet 80. di. c. 1. vnde solus Inn. hoc mutauit, vt hic, facit c.

6 significasti, de elec. vide q̃d ibi dixi. †Item no. ibi, [Nullo p̃sentãte &c.] q̃ vbi quis fuit ordinatus sine titulo ad p̃ces alterius, nõ tenet̃ ordinator prouidere ordinato; sed p̃sentator: forte enim archiepus p̃sentans ordinandũ, dixit eṕo vtiq; illum esse idoneũ, vel vnus eṕs ordinauit clericũ alterius, ad p̃sentationem illius: distinguẽ tñ inter commissionem g̃nalem, & sp̃alem, prout ha

7 bes gl. in c. si eṕs, J. e. ti. li. 6. †Et ex hoc infert Inn. q̃ eṕs nõ tenet̃ examinare clericũ p̃ntatũ p aliũ eṕm, f̃si tñ sciat eũ indignum, peccat ordinãdo, q̃d no. q̃a nõ dẽt cõmittere rẽ illicitã ad peti-

8 tionẽ illius, q̃ disp̃sare non põt. †No. casum in quo proceditur

9 lit. non cont. vt q̃n proceditur sup examinatione cler. No. † ibi, [Vide necessaria] q̃ ordinator seu successor tenet̃, p̃uidere ordinato in oĩbus vitæ necessarijs, & sic in vestibus, cibis, & medicinis, & similibus, sicut dicimus de alimentis, l. legatis, ff. de ali. & cib. leg. Oẽs gl. sunt faciles, & expositiuæ, & satis cum declaratio

10 nes. fuerũt expeditæ, quare capio gl. in verbo successores. ibi, ne in cleri opprobrium. Inn. & Host. addunt alias rõnes, † nam eṕs tenetur ex generali officio omnibus prouidere indigentibus, maxime clericis, 16. q. 1. c. possessiones, & c. fi. & 10. q. 1. per totum, vnde fortius dẽt prouidere isti ordinato sine titulo. Itẽ opprobrium est ipsi Deo, vt assumpti in eius patrimonium mẽdicent, nec procedit dictum gl. sequentis, q̃ hic puniatur ecclesia, cum eṕs prouideat de mẽsa sua, potest enim dici, q̃ nullum sit bene peccatũ, nec rõne peccati tenetur successor, sed potius ex quadã alia obligatione tacite ȝcta per p̃decessorem noĩe ecclesiæ, ideo tenetur successor, arg. in c. dilecti, de fo. cõp. & hæc rõ magis stringit, q̃ p̃cedẽtes, fuit enim fauorabile ipsi ecclesiæ, vt augeatur numerus clericorum pp cultum diuinũ, vnde non

11 põt dici, q̃d in damnũ ecclesię ȝxerit. † Sed circa istã partem gl. põt dubitari, q̃d si iste ordinator hẽt hæredes respectu patrimonij sui, nunquid prius sint cõpellẽdi hæredes, q̃ successor in dignitatẽ? Host. & cõiter Doc. seq. dñt q̃ sic, sue dicamus ordinatorem fuisse obligatum ex quasi ȝctu, siue ex delicto. nã obligatio descendẽs ex ȝctu, transit in hæredem, l. veteris, C. de ȝh. & com. stip. & de iure can. tenetur hæres ex delicto, vt in c. fi. de spul. dicit ẽt Host. q̃ si iste ordinator viueret, & haberet patrimonium, cõpelleret ipse de suo prouidere, & tm̃ assignare ordinato pro se, vt inde viuere posset, q̃d dicit, p̃cedere ẽt si ordinator esset depositus, vel qualitercũq; amotus ab episcopatu. Ego dubito vtrum hæc dicta sint indistincte vera; nam iste tex. p̃bet ar. in ȝriũ, dũ dicit, huic ordinato, p̃uidẽdũ p ordinatores vel successores, & idistincte mãdat cõpelli successorẽ, nec p̃cipit vt diſſentiant̃ prius hr̃des ordinatoris. Et iõ pro solone vera p̃dictarũ qõnum esset p̃siderandũ, vtrum ista obligatio q̃ ȝhit ex ordinatione fine titulo, sit realis, an p̃sonalis: nã si est realis, vt q̃a obligat̃ ecclesia, dicta Host. nõ, p̃cederẽt, vt in d. c. dilecti, si esset p̃sonalis, adhuc possent impugnari dicta sua, q̃a nõ dẽt hr̃i recursus ad ecclesiã pp impotẽtiam p̃sonæ, q̃a delictũ p̃lati nõ dẽt nocere ecclesiæ: ideo dicerẽ, q̃ vbi ecclesia cathedralis est potẽs, tũc obligatio vr̃ realis; nã quemadmodũ p̃t sacerdos p̃ntare aliquẽ ad titulũ suũ, vt in c. p tuas, de sim. ita eṕs põt ordinare, vt ordinati viuãt ex redditibus ecclesiæ cathedralis, & iõ tex. fecit mentionẽ de ordinatore tũ, vel successore, sed vbi ecclesia esset impotẽs, tũc cũ eṕs deliquerit, teneat̃ ipse vel hæres suus, p reg. deli

12 cti ponę. †In gl. 1 ver. ꝓponere, ibi, [Sicut medic[e].] nã medicus ẽt̃ probatus, si postea reperit̃ nõ idoneus, põt reprobari, vt in §. c reprobari, alle. in gl. & vr̃ velle Io. An. q̃ sit ꝑale in medico fauore publicæ vtilitatis, sed tu dic idẽ esse in quolibet doctorẽ, licet enim quis fuerit in doctorem, tanq̃ sufficiens, ꝓmotus, si tñ post reperit̃ insufficiens, dẽt reprobari, [d] & instignis doctoratus priuari, pro hoc bo. tex. in l. grãmaticos, C. de profes. & medi. li. 10. & de hoc ẽt no. in d. §. reprobari. nã in eis subest̃ vtilitas publica, cũ pp p̃sumptionẽ gradus doctoratus, ad multa publica officia assumantur, & per imperitiam multos lædant. † In

13 ca. gl. ibi, totum fit de gratia, potest dici q̃ nõ vsquequaque concẽtet, licet enim quis fuerit in doctorem, debet superior cautus, vtrum sit idoneus, maxime cũ tempore ordinatio-

14 nis multa possint latere, sed sequens sol. gl. est tutior, vt fiat examinatio pp nouam causam. †Et habes ex hoc, & ex gl. q̃ exami-

c natus, [c] & approbatus in licentia, põt in examine Doc. reprobari; cum ex noua cã potuit inutilem se reddere, vt si fuit interlucentum magnum inter licentiam, & doctoratum, posset etiam dici, q̃ nõ dato interuallo, adhuc licite potest reprobari in examine publico: nã anteq̃ aliquis adipiscat gradum doctoratus, dẽt ter examinari, & trinã approbatoriã reportare, primo enim dẽt examinari a doctoribꝰ p̃ntãtibus, vt l. nemini, C. de aduo. diuer. iu. secundo debet examinari a Doct. in priuato examine, tertio in publico, ad hoc facit l. magros, C. de p̃fess. & medi. iũcta cle. 2. de magi. & ita hẽt ꝓsuetudo, & hæc ꝓsuetudo vr̃ satis ꝓbata, l. vnica, C. de athle. li. 10. vbi dr̃, q̃ dẽt approbari, seu reportare trinã victoriã in bello anteq̃ promoueatur, vt ibi dr̃, nõ enim potest in vnico examine deprehendi tota scientia vnius, forte fuit punctuatus in mã sibi familiari, & ita no. Bar. in d. l. vnica, & Archi. in c. de quibusdã, 37. dist. & hoc not. ȝ scholares qui faciunt

15 se promoueri tm̃ per vnicum examen. † In gl. fi. ibi, [Hoc ignorauit,] vr̃ gl. velle q̃ si eṕs sciebat titulum alteri debitũ, & ordinatus ignorabat; tunc tenet̃ sibi prouidere de alio, & in hoc beneloquitur ar. in c. si beneficia, eo. ti. lib. 6. Si autem vterq; sciuerit, ordinator scilicet & ordinatus, tunc sentit gl. vt episcopus non teneatur, quasi dolus cum dolo cõpensandus sit, l. cum ambo, ff. de compen. hoc dictum gl. nõ placet mihi simpliciter, sed restringerem q̃n episcopus a principio nõ tenebatur prouidere, vt in casu c. sequentis: sed in casu nostro cum episcopus teneat isti prouidere, pp rationes §. assignatas, nõ vr̃ q̃ fraus vtriusque habeat eludere prouisionem huius c. nã alias de facili circumueniretur dispositio huius c. quia episcopus ordinans aliquem sine titulo, & nolens obligare se ad necessaria vitæ, conueniret cum ordinando, vt promoueret ad titulum alteri debitum, & sic releuaret se ab hac obligatione, quod non est dicendũ, cum dispositio ca. fit fundata super publica honestate, vt patet ex rationibus prædictis, ideo nec directe nec indirecte potest ordinatus huic fauori renunciare, ar. c. si diligẽti, de foro comp. sed si eṕs ordinasset bona fide ad titulum quem non credebat alteri debitum, & tunc poterit cõueniri non ex dispositione huius c. sed ex generali obligatione, qua tenetur oĩbus indigentibus.

ADDITIONES.

a ANT. FRAN. ¶An, & quando valeat argumentum ab etymologia vocabuli, siue a ui nominis, quod idẽ est dicendum, q̃ regulariter ualet, ut in l. 1. ff. de side instrum. in l. 2. §. appellata, ff. si cer. pet. ubi per Bar. & Doct. & per Bar. & Alex. in l. 1. ff. de fur. & in l. 1. ff. de acq. pos. & in l. omnes populi, ff. de iust. & iu. & in rub. ff. fol. matr. & habetur in §. non autem. Instit. de legi. agn. suc. & in §. item veteres, Instit. de hær. quæ ab intest. quod intelligendum in nomine appellatiuo, secus autẽ est in nomine proprio, quia nõ sequitur, iste appellatur bonus, ergo est bonus, uel Paduanus, ergo est de Padua, ut plene per Bar. in rub. ff. fol. mat. col. 2. item hoc uerum, nisi re pugnaret diffinitioni, ut per Bar. ibi, & per Alex. in 1. 3. de fur. om. tud.

b SEB. SAP. ¶Ex horrido. Vide And. Sic. in c. 2. infra de po. ubi hoc notat ex illo tex. in uer. uir Belial, subdit, q̃ imputandum est illi, qui contraxit cum habente simile nomen. de quo etiam per do. Iaf. l. cũctos populos, in 2. lec. C. de sum. Trin. & fide Cath.

c ¶Reprobari. Adde quod Old. consi. 18. ideo consuluit, q̃ admissus successiuẽ ad duas ecclesias parochiales, si ad tertiam fuerit repertus insufficiẽs, quod potest reprobari, quia maior diligentia est adhibẽda in remedio animarum, quàm corporum.

d ¶Reprobari, idem tenet Bar. in d. l. grãmaticos, per illum tex. uide Bald. in l. 2. in fi. C. de lib. & eorum lib. q̃ dicit, q̃ doctor reprobatus propter delictum, non potest amplius approbari, sequitur do. Alex. in add. in d. l. grammaticos, & idem do. Alex 3. add. ad Bar. in l. 1. C. de dig. lib. 12. in add. mag. & ad prædicta uide multa similia per do. Ant. Cor. in add. ad Abb. in ca. 2. 11. no. supra de postul. præla. item dicit sing. Host. in ti. de decu. §. qui con fitendum, q̃ Cardinalis semel reprobatus, non potest amplius restitui, sequitur And. Sicu. in add. ad Bal. in d. l. 2. in fi. caueat d. Ant. de Sauona, Cardinalis sancti Vitalis, qui fuit legatus Vmbriæ totius, & postea Bononiæ, & Romandiolæ, quem nunc tenet in carceribus Iulius II. Pont. Max. de cuius depositione, & uita dubitatur. Æn. Fal.

e SEB. SAP. ¶Examinatus. Multa circa hoc cõgerit Fel. c. cum uenerabilis, col. ult. sup. de excep. & ibi etiam Dec. col. vlt.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus uel alius prælatus conferens alicui beneficium, quod conferre non poterat, illo eiecto debet sibi de alio prouideri. 3. 9.*
2 *Collatio beneficij uacatis cã ꝓmutationis, si fiat alteri q̃ permutare uolẽ*
4 *Beneficia debent pure renunciari. (ti, est ipso iure nulla.*
5 *In ſpiritualib. acquiritur ius in re ex solo titulo, citra aliquã traditionẽ.*
6 *Canonicus receptus sine p̃bẽda, nõ hẽt aliquod ius ad p̃bẽdã vacaturã, adeo q̃ poterit alteri cõferri, sed dẽt ipsi canonico a recipiẽte prouideri.*
Patronus si semel præsentauit unum, non potest postea alium præsentare ad beneficium uacans; ad uacaturum innuitur quòd sic.
Beneficia uacatura nullus citra papam potest conferre.
7 *Beneficium uacaturum alicui collatum a papa, adeo sibi debetur, vt si postea conferatur alteri, sit nulla collatio.*
8 *Donator an, & quando teneatur de euictione, uide remissiuè.*

CAP. XVII.

1 **Inter cætera.** †Qui ignoranti scienter cõtulit p̃ben dam q̃ non potuit, illa euicta; aliam, q̃ põt, ꝓferre tenet̃, & est singularis dispositio. narrat primo factũ. ſcdo mãdatũ decernit, & cãm exprimit. ibi, [Supradicto eṕo,] & nõ est alibi. Casus li. V. & Hug. permutationẽ inarũ p̃bẽdarũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

assectantes,eas in manu episcopi renunciauerunt.postmodum mãdauit papa decano Remẽsi,vt dẽ pbenda V.inuestiret Hug. Sed eps loci hoc intelligens,ptulit eam magistro P.vnde orta lite inter magistrum P.& Hug.do.Papa reuocauit pfatã renuntiationẽ,& vtriq; restituit beneficium suũ, & ne magister P.remaneret frustratus spe sua,mandat Papa episcopo,vt præbendã alicui non conferat,donec assignauerit magistro P.prebendale beneficiũ in eadẽ ecclesia,& si contra illud fecerit, illud cassat, ne fraudulenter visus sit illi ptulisse pbendã. Ber. Not.1.ibi,[Per commutationẽ,]cp in permutatione beneficiorũ,interuenit renunciatio,& p ẽps beneficiorum vacatio,de quo vide bo.gl.in
2 cle.j.de rer.permu.& in c.si pp tua debita,de rescr.li.6.†Not.2. cp præbenda vacans ex cã permutationis,non dẽt pferri alteri,q̃ permutare volenti, & hodie collatio est ipso iure nulla, vt in d. cle.vna,nec expectãs apostolicus, põt tale bñficium acceptare, vt in c.j.de rer.permu.li.6.& sic hodie dispositio huius c. in j.par
3 te,non habet dubium.† Vlt. no.& tene menti casum mirabilẽ, cp conferens sciẽter beneficiũ alteri debitum tenẽt illo euicto illi prouidere de equalenti beneficio,& sic est casus in quo donator tenẽt de euictione,sciẽter pferendo alienã rem, vel alteri
4 debitã:de hac tñ mã dic latius vt dicẽt in gl.fi.†In glo. 2.in fi.sed gl.nõ rñdet ad ẽrium supra formatum,Doct. sentiunt cp ẽrium procedit in rebus,pphanis; secus in rebus spiritualibus,vt sunt beneficia; dẽnt enim pure renunciari, & non sub cdõne,facit quod leg.& no.in c.ex parte,de of.dele. Sed op.extra gl.alio modo, ex quo enim hæc præbenda vacabat debuit valere collatio illi magistro P.facta,nec debebat retractari,arg.in c.dilectus, el 2.j.eo.Inn.vario modo soluit. Primo cp pp fraudem hic adhibi tam,saltem re ipsa Papa ex officio suo retractauit illam collationem,quæ collatio prima frõte vr improbari per d.c.dilectus,& per id quod sequitur in seq.gl.nã ibi patet,cp si ẽ mandatum papæ,ẽps pferat alicui beneficiũ, tenet collatio,nec retractat, licet ẽps aliter veniat puniẽdus. Sed potest dici saluando hãc solutionem,cp non solum hic ptinebatur prouiso Papę,sed supplantabatur is qui ex causa pmutationis pbendam resignauit;ideo voluit papa prouidere huic decepto, & intãtum æquitas hoc suadebat,vt hodie sit editum ius de nouo',annullans collationem
5 talem,ipso facto,vt in d.cle.vnica.† Secundo soluit cp in istis spiritualibus est speciale', vt interueniente authoritate superioris, absque alia traditione acquirãt ius pmutare volẽtibus in rebus permutatis,& no.bene hanc solutionem,quotidie enim allegatur,& pro ea facit c.si tibi absenti,eo.ti.lib.6.vbi patet cp ex solo titulo in istis spiritualibus absq; alia tradõne acquirit ius in re. hæc tñ solutio,licet sit vera,& no.in se, tñ non congruit huic literæ,quia papa non interposuerat authoritatem suã,sed mãdauerat tertio,vt collationẽ illam faceret. Tertia sol. cp papa accep tando renũciationem,& mandando alteri collationẽ, aduocauit ad se totum negotium, & sic eripuit potestatem ordinario, arg.c.vt nostrum,de appel.& hæc solo satis potest sustineri. Sol uit & aliter hodie,sed nõ est instãdum per dictam clem.vnicã.
6 †Sed hic q̃rit, qd si capitulũ recipit aliquẽ in canonicũ authoritate propria,demũ pbendam vacãtem ptulit alteri, nunquid teneat talis collatio? Inn.& cõiter Doc.cp sic, quia non potuerũt dare ius ad pbendã vacaturã,& sic ex illa receptione in canonicũ,nõ habuit ille ius sufficiens præbendam primo vacaturã,merito collatio illius,tãq̃ libere alteri facta tenuit. Nec ob.si dicat, cp psona ecclesiastica,nõ põt variare,vt in c.cum aũt,de iurepa. vbi dr,cp si patronus ecclesiasticus semel præsentat, non potest amplius variare,& p̃sentare alium: illud enim loquitur ſm Inn. qñ p̃sentatio fuit facta ad beneficium vacans,non autem loquimur de beneficio vacaturo. ad quod obtinendum non põt inferior citra papam dare ius. Nec ob.c.relatum,ſ.e.nam vt ibi dixi,fatendum est cp capitulum obligatur ad prouidendum illi, non tñ sequitur cp pbenda primo vacatura,sit affecta pro eo,& tene menti hoc cõe dictum Doc. Sed ego limito p vnum pregrinũ,& singulare dictũ Inn.ĩ extraneo loco,i.ſ.de ma.& obe. in c.statuimus,vbi dicit, cp capitulũ prouidẽdo alteri extraneo, vel alicui de collegio postea recepto,tenẽt puidere illi primo recepto,quẽ illusit, de redditibus cõibus, iuxta formã c. dilectus, el 2.j.eo.& opt.facit ille tex.nã capitulum illud obligãt ad illam prouisionem, pp transgressionem mandati Papæ, ita debet hic obligari,per transgressionem mandati legalis,vt in d.ca.relatũ,
7 in ſi.† Quid aũt in recepto authoritate papæ sub expectatione pbendæ prolixe tractauit hic Inn.sed hodie habes text. clarum in ca.non potest,j.e.ti.li.6.vbi patet,cp pbẽda primo vacãs,adeo est affecta pro isto recepto authoritate apostolica, vt nõ ualeat collatio alteri facta,& vide de mã quod no.in ca. ſi capitulo, & in c.ſi soli,de ẽcel.pb.lib.6.Et hẽs ex p̃dictis bonã diuersitatem, & quotidianã inter receptum authoritate papæ,& receptũ au
8 thoritate capituli.†In gl.fi.ibi,[In veritate non dr donare] no.cp collatio bñficiorum,non est ,prie donõ,& pro hoc uide gl.in c.iam vero,§.ex his,23.q.6.Sed hoc facit,ga respectu illius cui pfertur,est vera liberalitas,vt in c.relatum,ſ.e.ergo non debent isti teneri de euictione,sicut nec ali donator, credo cp hoc fuit statutum in odium collatorum, ne intra spiritualia tractẽtur ita fraudulenter,& ne inducant ad pferẽdum beneficia aliis debita,ar.in cle.vna.in prin.de ren.Et an, & qñ donator teneatur de
a euictione a in rebus prophanis,dic vt leg.& no.in l.2.C.de euic.
9 & in l.Arist.ff.de do.et no.istã gl.iũcto tex.†Et ſi gl.excl.clarius intellectum huius ca.vt colligit ex dictis Doc.& ex gl.aut.uterq; sciuit,ſ.collator, & is cui facta fuit collatio,& tunc non tenẽt prouidere sibi de æqualente beneficio, ga dolus cũ dolo compensatur, in c.intelleximus,de adul.nec fuit iste deceptus p collationẽ,sed seipsum decepit,hoc verum qñ ẽps ex mera liberalitate ptulit,secus enim si tenebatur pferre rõne ordinis collati,prout dixi ſ.in c.pcedẽti. Aut vterque ignorauit, & tũc non tenẽt isti prouidere, quia cessat fraus sup qua fundare se ũr iste tex.& intelligeut dixi in collatione facta ex mera liberalitate,secus si ex necessitate de qua in c.precedenti. Aut ẽps sciuit,& ipse ignorauit,& alter sciuit,& tunc cessat ista prouisio,ga collator non fuit in fraude,immo alius qui scienter beneficium acceptauit.

ADDITIO.

a ZACHAR.¶Quando donator teneatur de euictione, adde Bar.in Ulpianus,§.1.ff.de verb.obl.& omnino in l.ſi pro re,§.1.& ibi Alex.ff. de euict. ANT. FRAN.¶De hoc,an donator teneatur de euictione,& quando,ut de in l.Aristo.§.Labeo,ff.de dona.& in l.2.C.de euic. ubi per Bal.& adde cp donans rem alienam,& tradens,ſi cauit de euictione,liberatus est a prima actione,licet dominium non trastulerit,ut plene per Io.de Imola d. §.Labeo,& per Alex.in l.ſi in §.ſi.ff.de uer.ob.adde tamen cp donator non tenetur ultra quam facere possit,l.inter eos,in ſi.ff.de fideicom. li.& vide Ang.in l.sunt autem,ff.de re iud.& ibi plene per Alex.

SVMMARIVM.

1 *Electus cassatur, si vnum ex pluribus oppositis contra eum probatur, quod tamen sufficait ad eius cassationem'.*
2 *Electio alicuius ad dignitatem ecclesiasticã ex quot,et quibus causis possit cassari.*
3 *Beneficiũ in quo qs erat minus canonicè intrusus, si impetretur à papa, non facta mentione de tali intrusione, talis impetratio est surrepticia.*
4 *Intrusus dicitur ille qui sine legitimo titulo,licet electus administret,vel titulo legitimo fuit priuatus, & tamen minisirat.*
5 *Toleratia superioris,nõ inducit dispositionẽ in his quæ sunt cõtra ius,&c.*
6 *Clericus an possit licite sine dispẽsatione obtinere plures præbendas, vel plura beneficia simplicia, & casu quo non possit, an episcopus possit dispensare,num. 9.*
7 *Episcopus non potest recipere clericos alienos quoad ordines eis dãdos, sed quo ad beneficia sic,& postquam eis dedit beneficia,potest eos ordinare,quia quia incipiunt esse sui subditi.*
8 *Valet consuetudo quod in simplicibus beneficijs non sit opus residentia.*

CAP. XVIII.

1 **Cum iam dudum.** †Opponẽti plura ẽ electi- sufficit alterum p̃bare, qd ad cassationẽ eius sufficiat,uel specialius sic: Cassãt electio illius qui possidet plures dignitates atq; pbendas,& idem si detinere tur aliquo vitio hic scripto,h.d. Et primo ponit sex q̃ opponẽti tur ẽ electum. Secũdo diffinitionem q̃stionis ẽditionalẽ. Tertio respondet tacitè q̃stioni,uel obiectioni secunda ibi. [Mandamus.]tertia ibi, [Cum multa.] Casus litera. Vacãte præpositura Siclũ. a quibusdam canonicis ecclesiæ Siclun. electus fuit quidam nomine Ioã. de Bitunia, maiore parte capituli prius appellãte,& quibusdam canonicis absentibus,& non vocatis, ad petitionem istius Io. Cõmissa fuit cã q̃busdam iudicibus: iudices q̃ li confirmauerũt electionem ipsius Io. Tãdem commissa fuit eis iudicibus ad petitionem partis aduersæ, illi cassauerũt cfirmationem priorũ iudicũ,demũ papa cassauit processus priorũ, & recũdorũ iudicũ,reducẽs cãm ad eũ statum in quo erat ante primam cõmissionem. istis oĩbus sic peractis R. Siclũ. canonicus opposuit se isti Ioã. proponẽs multa ẽ ipsum,scilicet pluralitatem dignitatum,& beneficiorum contra cõcilium Latera. & qđ intrusionis suæ ante cõfirmationem administrare pũmpsit,& post cassationẽ cõfirmationis electionis suæ ministrauit. His & alijs auditis mãdat dñs Papa quibusdam iudicibus,cp si inuenirint pdictũ Io.habere plures dignitates,atq; pbẽdas,aut aliquod aliud de pmissis,qd sufficiat,inuenerint esse verũ, eidem Io.dep it ia ppositura silẽtium imponãt,ab impetitione ipsius Siclũc. clesiam absoluẽtes.in fi. respõdet papa quasi tacite posse q̃ sop ponere do.Papæ,quare vos istum repellitis,multi sunt, q̃ habet pluralitatem dignitatũ,& bñficiorũ. Multa p patiẽtiam tolerãtur,q̃ si in iudicium deducerẽtur, exigẽte iustitia cassarẽtur. B.
2 †No.1.sex vitia,seu defectus,q̃ opponi possunt ẽ electum ad dignitatem ecclesiasticam. Primo multitudo dignitatũ. Secũdo pluralitas pbendarum. Tertio ambitionis vitiũ. Quarto defectus auaritiæ. Quinto,cp se ingessit ad dignitatem obtinẽdã, de qua q̃rit. Sexto,ga intrusit se administrãdo ante cfirmationem obtentã,vel postea cassatã. Sed anteq̃ procedam ad vlteriora,circo nũquid qdlibet pdictorũ de p se sufficiat ad cassationẽ electionis? Cõclude,put colligit ex dictis doc.cp primum, l.multitudo dignitatũ sufficiat,probat in c.dudũ,el 2.ſ.de elec.& clarius hodie ĩ extraua.g.execrabilis,Io.xxij.vbi patet, cp tenẽs de facto plures digni-

a res dignitates,vel ecclesias curatas,sit ineligibilis.[a] Circa ſm, videlicet præbẽdarum pluralitatem,dissensio est inter Doc. nam quidam tenent hoc non sufficere,ar.illius c.dudum,vbi tex.tñ se fundat super multitudine dignitatum seu ecclesiarum curarũ,& pro hoc facit iste tex.in ver.mãdamus, vbi Papa vr multitudinem præbendarum copulare ad multitudinem dignitatũ, quasi pluralitas sola præbendarum non sufficiat. Alij tenuerũt ẽrium,exponentes dictionem atque,pro vel: nã sæpe copulatib ua resoluit in disiunctiuã,[b] vt in l.sæpe,ff de verb.sig.& not.in c. 2.de rescr.& certè hæc qõ pẽdet ab alia, nunqd sit licitum obtinere plures pbẽdas,& de hac latius j.subijciam. Tertium obiectũ,ambitionis vitium,sufficit de p se, est enim peccatũ mortale,pro hoc c.quia in tãtũ,ſ.eo.& vide bo.tex.8.qõ.i.c.in scripturis,vbi patet,cp dignitas non est pferẽda ambientibus,sed potius fugientib.Et est ambitio, qdã aspiratio ad dignitatem procedens ad actum.Quartũ,auaritiæ delictum per se sufficit,ſ. dist.ca.Florentinum,& no.hic in gl.Quintum,quia se ingessit, sufficit ad cassationem,quia nemo dẽt se ingerere,vt in c.qualic rerẽ.de elec.Sextum, ga administrauit ante confirmationem,[c] vel post cassatã qd per se sufficit,vt in c.auaritiæ,de elec.lib.6.& 3 in d.c.qualiter,& qñ.† Et ex isto sexto, & quinto collige vnum, d q̃ intrudens [d] se in beneficio forte authoritate principis sæcularis,& postea impetrans illud a papa, nõ facta mẽtione de intrusione,est repellendus,talis enim promotio fuit surreptitia,nã si Papa scisset,de facili sibi nõ prouidisset pp ambitionis vitiũ, & qa ingessit se administrationi ante omnem prouisionem:nã si repellitur ille,qui habuit electionem,& nõ expectata cfirmatione administrauit,potius est repellẽdus,qui ante oẽm electionẽ,& vacationem se intrusit in beneficiũ. & notabis hoc, quia 4 multi errant, & iniustè possidẽt beneficia,& vide qđ no. in c.si apostolicæ,de pb.li.6.in nouel.†No.cp intrusus [e] dr,qui titulo le e gitimo non pcedente ingerit se administrationi, ẽt si præcesserit electio, quod notabis. Idem est, si priuatus fuit titulo legitime 5 priushabito, vt no.Inno.in c.qualiter,& qñ.el 2. de accu.† Vltimo no.& tene menti ſi.tex.qui quotidie allegatur,cp per tolerãtã superioris non vr dispẽsatio inducta in his,quæ sunt ẽrius, & f circa hoc vide pulchram gl.3.dist.in c.ſi.In ẽrium [f] vide tex. cum 6 gl.in c.quia circa,de consan.& affi.† Vltimo quæritur, quia ſ.di xi opiniones esse,an pluralitas pbendarum repellat quem a beneficio obtinendo,nunquid de iure cõi possit quis habere plures pbẽndas,vel plura beneficia simplicia:nã de curatis dignitatibus,& psonatibus decisum est,j.eo.c.de multa,& in hoc multum instat hic Inno.sed referam principaliores opiniones, quæ g colliguntur ex gl.sua. Prima opinio, [g] quia inspectis iuribus antiquis non est licitum, nisi in vnico beneficio intitulari:nam de bet esse quisquis pterus ea vocatione,qua vocatus est,& si non sufficit sibi illud beneficiũ,grat sibi victũ industria sua, seu manibus,ad hoc 21.q.j.c.1.& facit c.clericus victũ, 91.dist.& c.cum non ignores,ſ.eo.& 89.dist.in c.singula,cum multis ſi.sed inspectis iuribus postea sequẽtibus,vr cp liceat plura obtinere,p hoc cum ecclesiasticæ,de excep.& quod lẽ.& not.in d.c.dudũ,& in c.dilectus filius,ſ.de rescrip.& in c.ex insinuatione,de procu. cum multis ſi. Secunda opinio,cp nimia multitudo reprobatur a iure,sed duo vel tria simplicia licitum est possidere,pro hoc c. quia in tñ,ſ.eo.Tertia opi. cp in titulum non pot quis hẽre plura beneficia,sed vnum cñ sic, vt cp denominẽt solum ab vno beneficio;sed alia hẽat quasi in stipendiũ; dũmodo non requirant residentiã. Quarta vr opi.Inn.in qua residet,videlicet,vt nõ solum in beneficijs, sed in titulum pot quis habere plures præbendas sine aliqua dispensatione,ẽt in diuersis episcopatibus:vr tamẽ requirere duo. primo vt tales præbendæ non requirãt residentiam:secũdo vt eas obtineat,nõ pp fructus, seu vtilitatem propriam,sed pp bonũ publicum,vt quia est persona industrio sa,& melius scit gubernare iste decem beneficia, q̃ alius vnum, & ita respondet ad c.sanctorum,70.dist.quod facit in oppositũ, dicit enim illud intelligendum,qñ pp concupiscentiã quis vult 7 obtinere plures pbendas,illud enim non licet,nec iure cõi,nec dispẽsatine.† Nec obſ.secundum eum ſi dicatur, cp alienus ẽps, non debet eũ recipere,vt in c.fraternitatis,ſ.de ele.non resi.& in c.primates,71.dist.quia illa iura loquuntur de ignotis, vel loquuntur,vt non recipiantur quoad ordines,sed quoad beneficia recipi possint, & rõne beneficiorum poterit eis cõferre ordinem,& notabis semper hoc dictum.Ex hoc enim potes sume re vnã cautelã,qñ vis recipere ordines ab episcopo nõ tuo, sine episcopi tui licẽtia;nã obtineas primo beneficium ab alio epo, & tunc cum rõne beneficij incipias esse subditus eius, poteris ab eo ordinari,& pro hoc facit c.3.de tempo.ord.li.6.Nec ob. si dicatur,cp steterit perplexus si episcopi mãdarent sibi ẽria,cũ debeant obedire priori,nisi summa necessitas vrgeat, & de hoc vide latius hic per Inno.c.Hoſatit hoc tractans in c. super inordinata,j.eo.& in c.literas,de cõcess.preb.post multa concludit, cp de iure communi qlibet præbendã, seu beneficium,requirit proprium ministrum, vnde quemadmodũ in pluribus cæteris, quorũ quodlibet requirit certos homines ad sui custodiã,non põt quis obtinere locum plurium, ita & in beneficijs ecclesia-

sticis,dicit tñ,ne multæ animæ illaqueentur, cp dispensare poterit episcopus,ẽt pp prærogatiuam personæ, vt quis habeat plures præbendas non in titulũ, sed in beneficiũ. Et vt clarẽ hẽant prædicta,faciamus duo membra. Primum,nunquid de iure possit quis obtinere plura simplicia. Secundũ in casu,in quo de iure cõi non est licita pluralitas,vtrum ẽps possit dispẽsare. Circa primum [h] cõcludo sic, cp aut beneficia requirunt residentiam, siue inspecto iure cõi,siue speciali statuto, & indubie non est licitũ de iure plura retinere: sunt enim incompatibilia pp onus residentiæ.pro hoc c.pe.ſ.de cle.non resi.& hoc est ſm mẽtem iuris:nam quodlibet beneficium creatur pp officium,vt in c.ſi. 8 de rescr.lib.6.ſi vero non requirunt residentiam, [i] pura quia consuetudo est in oppositum,quæ satis valet in simplicibus, vt in c. cum omnes,de consti.& tunc aut sufficit vnum ad cõgruæ sustentandũ clericum, & non licet tenere plura beneficia pp vtilitatem propriã,mo est peccatũ mortale, cũ sit ibi vitiũ ambitionis,& auaritiæ,& occuper stipendia aliorum pauperum, vt no.gl.in d.c.dudum.& sic erã potest intelligi d. c.sanctorũ,ubi dr,cp quis non potest esse pbendarius,& canonicus in diuersis ecclesijs. Aut vnũ per se non sufficit,& licet tenere plura vsque ad congruã sustentationem,& sic possunt intelligi cap. gratia, de rescrip.lib.6.& cle.gratiæ.eo.ti.& c.cum teneamur,a ẽrio, ſ. 9 eod.& hoc quoad primum.† Ad ſm nunquid possit ẽps dispensare in casu prohibito, assumendo dicta Io.And. quæ solẽt multum allegari in c.literas,pal.ubi dicit, cp in diuersis ecclesijs põt epis copus dispensare.In eadem uero potest circa diformia beneficia,sed non circa conformia:unde non posset dispẽsare, vt quis in eadem ecclesia habeat duos canonicatus:licet possit dispensare,vt ibi habeat dignitatem,& canonicatum cum pbẽda, iuxta no.p gl.in c.1.de consue.li.6.Et est rõ diuersitatis,nã p dispensationẽ in diuersis ecclesijs,vel in eadem circa diformia,nõ frangitur ibi numerus,nec tollitur ecclesiæ suffragium canonicorum.si enim in qualibet ecclesia est numerus duodenarius, põt iste computari,& numerũ cõplere in qualibet ecclesia, ac suffragiũ suũ in singulis actibus ecclesiarũ pstare: nam poterit vocari ad capitulũ vtriusq; ecclesiæ,& utriq; dare cõsiliũ suum. idem erit si haberet dignitatẽ,& canonicatũ in eadẽ ecclesia: nã poterit tũc preesse,vt habẽs dignitatẽ, & alias tanq̃ canonicus: sed si haberet duos canonicatus,frãgeretur numerus ecclesiæ. finge enim cp in ecclesia debent esse duodecim, & ex dispensatione sex obtinẽt dispensatiue omnes canonicatus,quia q̃libet habet duos. hic enim nunq̃ poteris numerare duodecim canonicos,nec habent consilium,nisi ut sex.vnde ecclesia multũ lædereť. Sed aduerte, quia quatenus simpliciter dicit, cp in diuersis ecclesijs potelt dispensare circa duas pbendas,non vr simpliciter procedere,immo tex.apertissime est in ẽrium,in d.ca.sanctorum, vbi dr, cp licet ex dispensatione epi, possit quis præsse duabus ecclesiis,nõ tñ põt ex eius dispẽsatione esse canonicus, & pbendarius in diuersis ecclesijs. Et vr prima fronte mirabile, vt indulgeat di pensationem episcopus in diuersis ecclesijs, & non in diuersis pbendis,sed non mireris, nã intellige illum text. cp dispẽsatio respectu ecclesiarum sit pp vtilitatem publicam, sed respectu diuersarum pbendarum, sit pp vtilitatem priuatã: nam pbenda datur canonico,vt inde viuat,non sic pcisè datur ecclesia curato,sed principaliter, vt populũ regat.ideo ex quo quis habet vnam pbendam,non est licitum,ut habeat secundã. intellige si prima sufficit, non sic est in ecclesia, quia vt dixi ibi notat vtilitas publica;ideo limitarem dictum Io. And.vt possit dispẽsare in duabus pbendis,qñ una non sufficit,alias procedat illud c.sanctorum,quod sic intellige,licet ibi gl.diuinãdo aliter dicat.Et plene circa hanc materiã vide qđ dixi in repe. §.qui vero,in c.extirpandæ,j.eo.ti.Et qđ possit ẽps in casibus pdictis dispensare,licet beneficia requirant residentiam,probatur apertissime iure canonico antiquo, & nouo, primò, in d.c.sanctorũ, secundo in d.c.de multa,j.eo.nã cum c.sanctorum, cõcederet episcopo generaliter dispẽsationem, c. de multa,solum ademit respectu ecclesiarum curatarum,& dignitatum,seu psonatuũ, & sic in aliis simplicibus remanet ius antiquum, l.pcipimus,in fi.C.de appel.& ſ.de pstim-c.nonne. Et nunquid simpliciter sit adẽpta dispẽsatio in istis,dicẽt in d.c.de multa.In gl.pe.in fi.circa hoc

ADDITIONES.

a ¶Intelligibilis.Adde do.Car.consi.3.Oldr.cons.67.
b ¶In disiunctiuam.Adde Old.cons. 161.
c ¶Ante confirmationem.Adde Old.cons.191.& 356.& Rom.cons.333.Cal. consi.9.de elec.
d SEB. SAP.¶Quod intrudens.Multa ad hoc accumulat Feli.in c.in nostra, in 2.correlario,supra de reser.& in c.postulasti,eo.ti.Adde Abb.in c.1. infra de concef.præb.
e ¶Intrusus.Adde quis dicatur intrusus,Car.consi.13.de verb. sig.Io.de Imo. consi.127.
f SEB. SAP.¶In contrarium.Pro solutione huius contrarij, vide Abb.in c. nisi cum essent,infra eo.Abb.& Feli.in c.1.supra de treug.& pace.
g ¶Prima opinio.Adde do.Car.consi.supra allegg.3.
h ¶Circa primum.Adde do.Car.consi.53.& est consi.Bal do Abb.consi.38.& 95.5.lib.Lap.alle.36.96.& 117 Cal.consi.27.de præb.

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 hoc vide quod dixi in c.cum non ignores,§.cod.†In glo.fi.in fi. Host.adducit in ℑrium illam l.1.in §.sciẽtiam,&l.2.& l.fed & si pupillus,ff.de instit.debet enim superior protestari, & ℘dicere si non vult ℘sentire.Soluit ipse,℘ respectu ℘teritorũ, & quoad tangẽtia animas (subditorum,tolerãtia Papæ operat permissionem,ne animæ illaquearentur, sed quoad illegitime promotũ nõ inducit permissionem,seu dispensationẽ: quasi velit dicere, quod ex quo Papa nõ ℘dicit,absolutæ sunt aĩæ (subditorũ istius pp fidẽ,q̃ habebat,de quo vide opi.Gul.in d.c.dudũ,sed respectu istius,q̃ indignè tenet plura beneficia,nihil operat tolerãtia Papæ pp malam fidẽ,q̃ habet. Sed aduerte, quia ſm hoc nunq̃ tollitur ius per ℑrium vsum, etiam Papa tolerante, quia vr̃ ſm hoc tolerare per patientiam; nõ aũt ℘ velit ius relaxare.ℑrium est difficile,sed potest dici,℘ vbi lex superioris habet consuetudinem in ℑrium a principio, vel ex post facto, tollit lex superioris,maxime superiore sciente,& non ℘dicente, quod intellige, si consuetudo est alias rõnabilis,vt in c. fi.de ℘sue.& vide 4. dist. c.in istis.§.lẽges,& quod ibi not. sed vbi consuetudo non esset rõnabilis,vel non est cõis,quia aliqui seruant,& aliqui non; tũc respectu non seruantium potest procedere iste text. qñ plures sunt seruantes, q̃ non seruantes,tunc enim proprie est patientia superioris,scilicet in non puniendo transgredientes, non autem causatur dispensatio,vel permissio.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus receptus sine titulo,debet sibi quamcitius fieri potest,prouideri de præbenda & interim habebit quotidianas portiones,4.5.6.7.8.*
2 *In ſpiritualibus licita est compositio, maxime superioris authoritate,vide infra in c.nisi essent,in 5. no.*
3 *Legatus de latere nõ põt dari alicui ius ad vacaturã beneficiũ; licet possit reseruare sibi collationẽ beneficij vacaturi, & respectu certæ ſsonæ.*
9 *Canonici plures an possint recipi sine præbenda in eadem ecclesia, & si non possunt recipi,an cassetur receptio omnium,an aliquorum.*
10 *Papa solus,nec alius citra eum,potest dispensare contra concilium,infra prox.c. num.4.*

CAP. XIX.

1 **Dilectus filius.** †Recepto in canonicum quàm cito facultas se obtulerit, debetur præbenda; & interim habebit quotidianas distributiones. h.d. Continet quatuor dicta. Primo mandatũ apostolicũ. Secõ ibi,[Ad instantiam,]iusſtum,& iniusſtũ ℘ceptum legati. Tertio ibi,[Cũ ergo iusſti] processus ℘firmationem,& iniusſti reprobationẽ. Quarto ibi,[Facientes papalem subiunctionẽ.] Casus lit. Eps Licoriensis de mandato Dom. Celestini Papæ cuidam clerico G.nomine,quandam pbendam in ecclesia Liconiẽsi assignauit,sed capitulum noluit ipsum recipere ad eandẽ. tandẽ ad instantiam Remensis archiepi, tũc epi Prænestini Apostolicæ sedis legati,talis cõpositio iter capt̃m,& ipsum G.interceſſit,℘ receptus fuit in canonicũ, & fratrem ꝑcesso sibi stallo in choro,& loco in capitulo,& participatione diuinorũ;ita tñ,℘ fructus prebendæ recipere non dẽret,nisi loco proximè vacaturę. Sed quia plures pbendæ postmodũ vacauerũt,nec eidẽ G. aliq̃ assignauerunt, accessit ad Papam,proponẽs eidem omnia ſ. dicta. Scribit papa iudicibus dicens, dictum G.in canonicum recipi canonicis non obuiat institutis, sed vacaturam expectare prębendam est contra Lateran.℘cilium. Vnde papa factum legati in eo. quod dictum G.recipi fecit in canonicum, & in fratrem,approbauit,sed quod nihil reciperet in simili loco proximè vacaturę reprobauit,quia verò indignum est,vt receptus in canonicum beneficio careat,mãdat iudicibus, vt epiſcopũ, & capitulum prædictos compellant,vt ei pbendam cũ se facultas obtulerit,assignẽt;& portiones quotidianas,q̃ fiũt ī eccl̃ia memorata sine diminutione faciãt assignari eidẽ. Ber.† Not.,℘ in
2 ſpiritualib. licite intercedit cõpositio-maxime authoritate supe
3 rioris,pro hoc c.statuimus,de transa.† No.3.℘ legatus ẽt de latere,prout erat iste Eps Prænestinus,q̃ erat Cardinalis,non põt
a dare ius ad vacaturũ [a] bñficiũ: licet ergo legatus de latere,possit bñficiũ reseruare vacaturũ suæ collationi; ẽt ꝑ certa ſsona, vt in c.cũ dilectus,de iure patr.in ca.pe.de offi.leg.li.6.nõ tñ põt dare ius ad beneficium vacaturum,vt hic, & potest esse diuersitatis rõ, quia per reseruationẽ nullum ius acquiritur personę. põt.n.variare legatus,& alteri conferre beneficiũ reseruatũ; & sic non datur tanta mã captandi mortem proximi;sed si posset dari ius ad beneficium vacaturum, acquireretur ius personæ, & de facili desideraret mortẽ alterius, ut eius beneficium posset obtinere. No. ulterius,℘ receptio in canonicũ ultra numerũ pbẽdarũ,nõ dissoluit illarũ numerũ, sed pbẽdæ remanẽt in pristino numero, & solũ ampliaẽ numerus canonicorũ. Itẽ no. ibi,[Nõ obtinet institutus,]℘ sine peccato recipiẽs in cano-
4 cũ ẽt sine pbẽda.† Vlt.not.℘ receptus in canonicũ sine pbẽda, dẽt accipere distributiones quotidianas,& ĩ hoc est iste bo.text. Sed Io. And.cauillãdo dicit,hoc posse procedere in receptis authoritate capituli; nõ aũt in receptis de necessitate authoritate papali uel forte hoc processit hic ſm eũ,q̃a canonici istiꝰ ꝓpleterant primũ mãdatũ apostolicũ,sed ut dixi est cauillatio,& diuinatio.nã papa mandauit istũ recipi,& licet per cõpositionẽ ipsũ te eum postea receperunt,tñ parere fuit necessarium. Item Papa non fundat se super contemptu mandati,sed tñ quia nõ est licitum,ut receptus in canonicum,careat omnino pbẽda: dẽt enim habere subuentionem,q̃ haberi põt,salua integritate pbẽdarum,& q̃ q̃ aliqui dixerint hoc cap. loqui de portionibus priuilegiatis,& nõ de quotidianis distributionibus:hoc mihi non placet, quia tex.appellat portiones quotidianas, de hoc tñ dicit plene dixi in ca.cum M.de constitu.†In gl. 1.ibi,[Hic nihil principiebat]hæc solutio gl.diuersificat casus, sed non tollitur fundamentum ℑrium.nam licet in cap.relatum,aliquid ille perciperet,attamen nihilominus habuit in promissis de conferenda sibi prima pbenda uacatura,ergo quatenus promissio continebat uacaturam pbẽdam,debuit irritari,sicut & hic. Et per hoc dico,℘ virtutem fuit hic expressum a luco: quasi dicat,in capi.relatum, non fuit expressum nisi vnum,id est, non fuit sibi facta promissio de vacaturo,quod est ℘ illum tex.ideo solue formaliter,prout ibi notatum fuit,quod non ex viribus promissionis ille fuit consecutus pbẽdam,sed rõne canoniæ:quia ex quo erat canonicus,nõ debebat carere pbenda. Et põderauit ibi papa promissionem, non ℘ promissio haberet arctare illum epiſcopũ, sed ad maiorẽ aggrauationem illius epi,qui differebat illi prouidere; & sic fecit hic Papa.nam reprobauit promissionẽ, & postea mandauit isti prouideri,tanq̃ canonico,& vide bo. gl.in c.2.de concessio.præben.lib.6.†In gl,3.ibi,(Eligimus te ad proximam vacan-
6 ram,) pondera verba gl.nã eius mens est hæc, ℘ si promissio fie respectu vacaturi canonicatus,nõ tenet:ad hoc enim vt teneat electio, oportet ℘ pure de ꝑsenti recipiatur in canonicũ, & si promittitur sibi prima vacatura prębenda,nõ tenet promissio, nec habet inficere receptionẽ in canonicũ, quia ius canoniæ, quod creat ex receptione in canonicũ, est separabile a promissione vacaturæ pbendæ; quo casu regulariter vtile non vitiatur
b per inutile,[b] vt in reg.vtile,& quod ibi no.de reg. iu.li.6. Et pro hoc dico,℘ opinio quorundam nõ procedit in eo,quod dicebant,℘ si receptio in canonicum,& promissio vacaturi beneficij expediuntur eodem actu,totum inficitur.hoc enim non est verum,quando ius receptionis,est separabile a promissione va-
7 caturæ prębendæ.†In ea.gl.ibi, ad quoddam ius de nouo creatum,& istud ius causatur ex ipsa receptione in canonicum; nã
c eo ipso,℘ eligitur in canonicum, [c] acquiritur ius vocis dandæ, & alia exercendi tanq̃ canonicus, sicut est videre clarissimum recepto ĩ ecclesiis regularibus;maxime mẽdicãtiũ:nã sine quolibet pbẽda ex sola receptione cãtur ibi quoddã ius, vt sit ibi de collegio. & inquãtũ gl.submittit,℘ istud ius nouiter creatũ expirat,qñ assignat sibi bñficiũ vacãs,intellige de beneficio pbendali,& in eadem ecclesia; ga nõ põt ibi hẽre duos canonicatus imò incõtinẽti post ꝑceptionẽ secũdi,vacat primus, vt in clem. 1. Et ſquãtũ dixi,℘ vacat primus,intellige qñ primus est denumerarijs,alias aũt nõ,ꝓprie vacat,sed desinit esse,vt in c.dilecto, ℑ.eo.ideo illud ius nõ põt ꝓferri alteri,vt q̃dã dixerũt. sed si de nouo reciperet alter,crearet ius de nouo,vt in d.c.dilecto, & pondera dictũ gl.in alio,dũ ꝑsupponit,℘ beneficiũ pbendale vacans possit ꝓferri huic recepto vltra numerũ. nã Inn. sentit hic oppositum,dicendo ℘ si non augeat numerus pbendarũ,debet conferri alteri,qui succedat in locũ mortui. Itẽ dicit,℘ receptus in canonicũ vltra numerũ nõ hẽt ius ad petendũ pbendã postea vacantẽ, licet possit petere, vt sibi prouideat desuper excrescentibus redditibus.rõ ſm eum,ga superexcrescentes redditus, fiunt numerũ prębendarũ,vt in c.cũ M.de constit. non aũt fiunt nouum numerum pbendarũ.certe hæc dicta Inn.mihi non placent: nã non video,℘ frangat numerus pbendarum,si pbenda post vacans,conferatur isti post nouiter receptoquia vt s.dixi,illud ius creatũ extinguitur, & iste succedit in locũ mortui, & sanctius est, vt hẽat iste,q̃ alter, nec stet sic diu sine pbenda, vt in c.relatum,ſ.eo. Itẽ puto,℘ receptus vltra numerum, licet non hẽat ius affectum ad prębendam primo vacaturã,vt dixi in c.inter cætera,ſ.eo.habet tñ ius canoniæ,rõne cuius poterit implorare officiũ iudicis,vt sibi ꝓuideat de illa pbẽda vacãte,arg. opt.in d.c.relatũ,nec video huic petitioni aliq̃d repugnare, imo n.dico,qh̃eat iꝰ ad illã pbẽdã,sed hẽt ius in gñe,vt puta sibi prouideri.

ADDITIONES.

a ¶Ad vacaturum. Adde Fed.consi.68.
SEB. SAP. ¶Vacaturum. Idem tenet Ias.in l.fi.in gl.in verbo, obseruari, C de pac. Dec.in d.c.ex parte,1.in primo no.ſ. de of. dele. vbi alia allegab Per inutile. Adde quando utile per inutile vitietur. Ro. consi.417.
ZACHAR. ¶Adde gl.ord.ad quam recurri solet,in l. pecuniæ fœnebris,ff. de vſu. Bar.& Alexan.in l.græce,§.illud.ff.de fideiuſ. Bal.post Cy.in l. lancmus, C.de do. Alex.& Franc.de Are.remissiue in l.1.§.fed & si mihi,ff.de uerb.obl. Ioan.Fab.in §.fideiussores. Insti.de fideiuſ. Dyn.in alleg.l.græce, & ibi remissiue in apoſt.Celsi.in uer.an utile per inutile,& in reg.utile per inutile. Ioan.Andr.in addit.ad Host.& Ant.de Butr.& Abb.& Imol. etiam in additio.do.Nic.Boerij,in uer.adde ad istam istum in ca.Mallem, poſt gl.fi.supra de elec. Car.Alex.in c.turbat,& c.si quid,37.dist. & And. Barb.in repe.c.Ray.ubi multa accumulat,infra de testa.
c ¶In canonicum Adde quod uoluit d.Car.consi.108.& consi.103.
SEB. SAP. ¶Canonicum. An ualeat statutum, uel consuetudo, quod receptus ultra num erum non habeat uocem,uide Fel.in ca. constitutus,supra de rescrip.

dentnec ẽt in alio est verum dictum Inn.dũ dicit,℘ superexcrescentes redditus frangunt numerũ;nã dant facultatem frãgendi,sed non frangũt ipso facto,vt probat clarius in d.c.fi.de verb.
8 sig.plene dixi in d.c.cũ M.de ꝑstit.†In ea.gl.ibi,(Auget numerũ canonicorũ] no.gl.iunc.rex.& idẽ vr̃,pbari in ca. ꝓillorũ.ſ.eo. vt receptio in canonicũ vltra numerũ,augeat numerũ canonicorum,sed non prębendarũ;& colligit hic arg.ſubtiliter ex tex. nã si frangeret numerũ prębendarum, an vacaret ibi amplius prębẽda;quia vacatio ℘tingit respũ numeri, vt in c. dilecti,ℑ.eo. sed hic,& in c.relatum.ſ.eo.expectat vacatura prębenda. Putarem tñ,℘ vbi receptio vltra numerũ fuerit simplex qđ immediate quoad oẽs effectus rũputur numerus canonicorũ; & ita dicendum in oĩbus aliis collegiis.& isto casu puto ꝑcedere quod dixi,℘ talis receptus hẽat oẽm cõmoditatem in collegio, quã hẽt quilibet alter,seruata tñ integritate prębendæ. & iõ vt dicit hic Inn.si in ecclesia nõ essent ꝑbendæ distinctæ,nec portiones priuilegiatæ,q̃ successerunt in locũ prębendarũ, sed sunt portiones ſm numerũ canonicorum, ita ℘ portiones sunt accessoriæ ad canonicatum; tunc talis receptus debet hẽre portionẽ illã;secus vbi portiones essent priuilegiatæ:& dñr priuilegiatæ, qñ ex priuilegio,vel statuto fuit sancitũ, vt ex oĩbus redditibus ecclesiæ fierent 12. portiones: nã istæ portiones succedũt loco ꝑbendarũ innumeratarũ. nulla.n.est dria inter portiones istas, & ꝑbendas distinctas,nisi in facto;quia ꝑbenda distincta distinguit in certis redditibus,seu possessionibus,seu iuribus;vt puta qñ tres possessiones,vel duæ deputant pro vna prębenda,& illa prębenda est proprie ſm vsum loquendi, & ſm qđ iura capiũt in hoc titulo. portio vero priuilegiata est, qñ oẽs redditus sunt
b tñ repelluntur; [b] ga sic vr̃ receptio facta,ar.in c.mandato,ℑ.eo.tit. lib.6. Sicut dicimus in simili, qñ in eodẽ volũmine reperiuntur statuta ℑria,vt no.in c.1.de cõstit.& in l. oẽs populi,ff.de iust.& iu. Si aũt non appareat de ordine,vt q̃a fuit dictum, recepimus vos oẽs in canonicos;& tũc vitiabit receptio oĩum; ga vtile nõ
10 est separabile ab inutili,ꝓ hoc c.cum sup, de off. deleg.& in l.1. in §.Trebatius;ff.de aq.quot.& æsti.& hoc no.†In gl.in ver.[Cũ de hic Papa ; cum ex facto capituli,ille erat ꝓsecuturus hũc effectum. Gl.tñdet tres effectus ponendo: nã alius citra Papam
c nõ poterat dare,seu ꝓmittere ius vacaturũ,& tene semper mẽti istam gl.℘ nullus citra Papam dispensat ℑ conciliũ. [c] & facit ca.fi.de fil.presb.& vide glo.in c.cum dilecti, de elec. plene dixi in c.at si clerici.in §.de adult.ſ. de iudi.Secũs effectus, quia ex ista prouisione, hẽbit iste portiones quotidianas. Tert ius,pinguior fuit ista prouisio Papæ,ga mandauit ꝓuideri cũ facultas se obtulerit,& non ſmpliciter cum uacauerit, & multis modis põt se offerre facultas absq; uacatione.puta ꝑ supexcrescentiã redditũ.Inn.aliter,sed dicta gl.sufficiunt, & gl. fin.ad idem tendit.

ADDITIONES.

a ¶Vocem in c.Adde Fel.latè consil.291.
b ¶Repelluntur. Adde an ordo scripturæ sit attendendus.Franc.de Are.consilio 154.

ANT. FRAN. An ordo ſcripturæ debeat attendi. Dicas regulariter ℘ sic, adeo ℘ ordo ſcripturæ,arguit ordinem intellectus,vt per glo.& doc. in l. quoties,ff.de vſufru.& per Bar.& Bal.in 1.consti.C.in §.quib.& per Bal.in l.aduersus,C.de fur.& ideo qui prior est in ordine ſcripturæ, præſumitur prior in tpe,vt per Bal.in l.1.C.de impu.& al.subit.vbi dixit, ℘ regula in dubio datur,ex ordine uerborum.& uide Angel.in Auth.de hær.& Fal.in §.etenim legata.& per Bal.in l.Gallus,in §.quidam.ff.de lib.& posthu.& in l.2.in §.prius.ff.de uul.& pup.& in l.qui duos,ff.de leg.1.ubi dicit Bar. ℘ datur electio legatario prius nominato,ut est bo.tex.in l.si quis ſeruũ, in §.certum,ff.de leg.2.& vide Bar.in l.hæredes,in §.peto, ff.ad Treb.ubi dicit,℘ ordo ſcripturæ reſpuitur inter personas,inter quas cadit affectio, de quo in l.cum pater.in §.pen.ff.de leg.2.& uide D.Car.in cle.1.in prin. in 14.q.de iurepat.& quomodo intelligatur. ℘ ordo ſcripturæ sit attendendus,uide Spec.in tit.de 1.& 2.decr.in §.5.uer.sed numquid ordo & eundem Specu.in tit.de testam.in §.3.& in §.7. Et adde quod ordo ſcripturæ non attenditur,quando constat de ordine intellectus. l. cum pater, in §.fidei.ff.de leg.2. & uide Bart.in l.ita tamen, in §. qui suspectum, & in l. Scæuola, ff.ad Treb.

SEB. SAP. ¶Contra concilium. Vide Dec.in c.ex parte.j.in 1.no.ſup.de off.deleg. Abb.in c.dilec.in 4.no.infra eod.

SVMMARIVM.

1 *Electio duorum ad vnam prębendam non valet, intellige quando prębenda est annexa canonicatui, alias secus.3.*
2 *Electio, & collatio ad beneficia, debet esse pura.*
4 *Papa potest in vno epiſcopatu constituere duos epiſcopos, alius citra Papam non posſet.*

CAP. XX.

Tuæ fraternitatis. Non tenet electio cũ ad unã prębẽdã, duo simpliciter eligũtur.h.d. Primo ponit decisa facti narratio,& ℘sultatio. Secõ rñsio ibi, [Nos.] Casus lit. Aliqñ contingit, ℘ ad vnã prębendã vacantẽ, duo eligant pp importunitatẽ petentium. Quæsitum fuit a Papa,an talis electio de iure teneat. Papa cõsiderans, ℘ si duo vnam prębendã tenerent,illud esset ℑ cõcilium Turon.q̃d pbendarũ inhibet sectionẽ; & si unus illorum pbendam hẽt; sub expectatione alius,ℑ Later.cõcilij statuta remaneret. Respõ
1 det Papa,℘ talis electio de rigore iuris ẽ penit̃ casßãda. B. † No. 1.ex tex.hic pro dictis Inno.c.in c.maioribus,ſ.eo. ubi dicit,℘ si duo eligunt simpliciter ad unam prębendã, non vñr electores diuidere prębendã in duas,ſ. ℘ vna prębenda sit cõis duobus. requiritur.n.factũ in diuisione prębendæ, ut ibi plenè dictum fuit. No.ſcõ,qđ vna ecclesia,non põt ꝓferri duobus: intellige qñ essent ibi,ut ſinguli; secus si ut collegium: quia tunc nõ cõtingeret aliqua sectio;sed ipsum corpus collegii repræſentat pso
2 nam unius,ar.in l.mortuo.ff.de fideiuſ.† Sed q̃ritur,quid si re ciperent duo ſub ꝺdition̄e,i.vnus ſub cõditione alterius, puta eligimus illum;& si noluerit acceptare,eligimus talẽ. Quidã tenuerunt receptionẽ valere, & extinguitur ius secundi, eo ipso, ℘ primus acceptat,ar.in l.post aditã. C.de impu. & aliis subsit. die hoc,ꝑcedere respectu huius cap.nã ꝑ hunc modum non fit diuisio,neque dat̃ ius ad beneficium vacaturũ.sed alio respectu nõ tenet hæc receptio;qa uota eligentiũ debent esse pura,non conditionalia;& idẽ in collatione,vt est tex.cum gl. in cap.2.de elec.lib.6.& hoc sentit hic Io.And.remittẽdo ad illud cap.2. Secundo opp.vr̃ ẽt, ℘ si duo purè recipiant̃ ad unã prębendã, nõ põt cadere ille intellectus, vt unus teneat sub expectatione alterius, q̃a cum non appareat de quo, non posſumus unũ primo eligere,arg.in l.duo sunt Titij.ff.de testa.tut.Sol.gl.fatetur ℑrium, & dicit,℘ mens lr̃æ non est, ℘ uerba possint habere illos duos intellectus,de q̃bus in lr̃a,sed tñ primum.sed uoluit arguere ℘
3 ẽt secundus intellectus nõ potuit sustineri de iure. † In gl.3.ibi, sed ꝑbenda diuidi non debet.intelligerẽ istum tex. & cõsimila iura,qñ prębenda cõsistit non solum in tpalitate, sed ẽt in iure spirituali,ut quia ꝑbendæ,& canonicatus sunt connexi; tũc.n. ꝓprie appellatur hoc ius ꝑbendale unicum,& indiuiduum; & sic intelligitur cap.dilecto,ℑ.eo.sed ubi ꝑbenda consistit in mera tpalitate, q̃a non est annexa iuri canoniæ.tunc nõ uideo repugnantiã,si ꝑbenda ꝑ se est sufficiẽs duobus;quominus possit dari duobus,ut hẽant illã cõem,quemadmodum oẽs canonici põt uiuere cõiter ex redditibus ecclesiæ simul collectis. Et qđ primum intellectum senserit hic gl. potes colligere ex illis uerbis ibi, [Quasi dimidius canonibus &c.] non.n.esset dimidius, si q̃sque hẽret ius canoniæ distinctum. fateor tñ ℘ sine maxima causa hoc fieri nõ deberet,ne sint peioris ꝺditionis,q̃ prędecessor,arg.in c.cum oẽs,de cõstit.† Et est glo.fi.in fi.sed gl. non ape
4 rit,quis possit in hoc dispensare.d. Ant.dicit.℘ solus Papa.& nõ allegat,sed ego adduco bonum tex.in ca.dilecto, prælleg. ubi expresse innuitur,℘ ẽt legatus non põt in hoc dispensare:est.n. ℑ ℘cilium Turonense,de quo in cap.maioribus.ſ.eod.sed ℑ cõcilium nullus extra Papam regulariter dispẽsat,ut no.ſ. eod.ca. prox.hoc autem Papa potest facere,quia in uno epatu põt constituere duos,ut in c.non autem.7.q.1. fortius in una prębẽda, & credo,℘ tex.dicat hoc de rigore iuris, i.ſ.dm ordinem iuris: nam quãdoque capitur rigor pro ordine,& tunc rigor est idẽ, quod uigor,& ita capitur in cap.ſuper literis, ſupra de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Si duo electi ad vnã dignitatem compromittunt, possunt arbitri vnius electionem*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionem confirmare,& alteri de prouentibus dictæ dignitatis quideres; ad quos prouentus nō tenebitur successor in dignitate.2.neque ipse confirmatus si remoueatur à dignitate, vel ex ea non percipiat fructus.10.

3 *Actus,qui potest esse iustus,& iniustus,si fuerit gestus à viris circunspectis,præsumetur iustus,idest in casu iusto gestus.*

Citatio,quæ potest esse iusta,& iniusta præsumetur iniusta: nisi sit facta, vel commissa à iudice circunspecto,& honesto.

Clericus ordinatus ad maiores ordines à viro multū prouido et honesto, præsumitur habere ordines inferiores: quia non præsumitur istum ordinasse ad maiores,nisi fuerit informatus de minoribus.

4 *Compromissum factum in iudicem tanquam in amicabilem compositorem, potest iudex in eodem facto procedere, tanquam iudex, & tanquam arbitrator.*

Actus gestus ab habente duplicem potestatem præsumitur gestus in dubio ea potestate, quæ actus sustinetur.

5 *Arbitri non possunt se extendere,seu iudicare,nisi super his,super quibus fuit compromissum.*

6 *Arbitri possunt pro bono pacis,tollere vni,& id dare alteri.7.*

8 *Sententia in spiritualibus,non transit in rem iudicatam, respectu illius, pro quo est lata, sed respectu illius,contra quem est lata, sic.*

Sententia licet iniusta,dat iustam causam detinendi illi, pro quo est lata,dummodo habeat bonam fidem.

9 *Princeps videtur dispensare vbicunque rescribit,toleramus, secus si de facto tolerat.*

11 *Mortis appellatione,an veniat ciuilis, an naturalis.*

12 *Monachi,& alij religiosi possunt habere aliquam pensionem ex permissione Abbatis quæ potest eis auferri: nisi habuerint confirmationem à Papa:non tamen debent aliquid tenere,vt proprium.*

Monachi possunt statuere,vt eis debeatur certa pensio quolibet anno.

CAP. XXI.

a **Nisi essent.** 2† Si duo electi ad aliquam dignitatem
1 compromittant in iudices,poterit iudex alterum confirmare,& alteri pro bono pacis de prouentibus quibuscunque facere.h.d. Et primo excusat suspectā ordinationē, & ipsius duo membra declarat.secdo præmissis motiuis sub certa moderatione,illā approbat.secda ibi, [Quia igitur,] Ista est pulcherrima dispō, & in toto corpore iuris non hēs consimilem. Casus lit. Vacante quodā prioratu,duo electi fuerunt ad ipsum: cuius cōmissa fuit sup his duabus electionibus; vt aūt negotiū posset facilius expediri: partes cōpromiserunt sup istis duabus electionibus in iudices delegatos:retenta sibi iurisdōne delegata.Iudices isti,siue arbitri,p bono pacis,& ꝓcordiæ, ordinauerunt,q̄ vnus electus prioratum hēret,alter uero 20. libras percipieret annuatim de redditibus capituli, & 40. libras de ꝓuentibus prioratus;& hæc ordinatio ab oībus est recepta, & approbata:tandē petiuerunt illā ordinationem p sedem Apostolicā ꝓfirmari.Sup hoc rescribit Papa dicens, q̄ illam ordinationem hēret valde suspectam pp malum exemplum, nisi tam illi qui fecerint q̄ illi circa quos facta fuit,essent uiri & ꝓuidi,& discreti. Qd.n.factum fuit p illos,vt vnus de duobus electis hēat prioratum,hoc factum fuit,s̄m iustitiā,ex delegata iurisdōne,qd deal tero factum est,vt ipse hēat 20.libras de redditibus capituli, & 40.libras de ꝓuentibus prioratus pcipiat annuatim: hoc s̄m ꝓuidentiam fuit ordinatum ex arbitraria ptāte,cum in delegatos fuerit cōpromissum,retenta iurisdōne delegata, & p bono pacis,& ꝓcordiæ,cōfessi sunt se feciss̄e, qa ordinatio ista ab oībus est recepta,& prior,& capitulum ꝓuisionē hmōi sine grauamine pnt exhibere,q̄ facta fuit non ex pactione partium,sed ex iu-
2 dicum ꝓuisione pro bono pacis. † Papa eā tolerat hoc mō, videlicet, vt dignitas prioratus non remaneat onerata, ita q̄ defuncto priore,successor ad pstationem 40.lib.nullatenus tenea-
3 tur,ne circa ꝓuentus prioratus aliqua sectio fieri videat.B.† No. ex tex.iunc.gl.1.q̄ actus,qui alias prima fronte præsumitur iniustus;ex quo certo casu iustificari pōt,si gestus extitit à prouidis; & honestis,nō ꝑsumitur iniquus;immo iustus,& in casu possibili gestus,qd est bene no. Et facit multum ad no. p Inn. in c.2. de dilat.vbi dicit,q̄ si citatio, prima fronte, hēat iustitiam in se; licet possit aliquo casu iustificari;nihilominus pp primam præsumptionem iniustitiæ nullius est momenti: nā posset illud dictum optime limitari p istū tex.ut ꝑcedat,nisi iudex sit vir valde circunspectus,& honestus;ita q̄ non fecisset illam citationē in casu à iure improbato.& p hoc vide no. dictum Inn. in ca.1. de cler.pereg.ubi dicit,q̄ si quis,pbat se fuisse ordinatū ad certum ordinē,à viro multum prouido, & honesto, ꝑsumendum est,q̄ hēat alios ordines p̄cedentes;qa non est uerisimile, q̄ vir circunspectus ordinasset eum ad maiorem ordinē; nisi fuisset informatus de minoribus. & facit hoc, ut solēnitas præcedens extrinseca, nunq̄ præsumenda sit, rōne ꝓbitatis psonæ actum
4 exercentis.† No.2.q̄ in iudicem delegatum pōt cōpromitti; b li
b cet hic tñ fuerit compromissum tanq̄ in arbitratorē; non autē tanq̄ in arbitrum.Iō ēt de iure ciuili hoc pōt tolerari. Sed unū notabis ꝑpetuo ex hac lra. q̄ si compromittit in iudicē,ēt tanq̄ in amicabilē cōpositorem, pōt iudex in eodem facto ꝓcedere tanq̄ iudex, & tanq̄ arbitrator, & sic limita qd hr̄ Auth. vt diffe.iudi.& in auth.si vero ꝓtigerit,C.de iud. Per cōpromissum.n. factum in iudicem,non recedit à ptāte iudiciaria, sed simul & semel pōt iudex,utraque ptāte ꝓcedere. Et no.aliud pulchrum dictum,q̄ si iste iudex cōpromissarius excedit simpliciter mentem iuris in ꝓnunciando,quatenus sit excessus,seu à iure recessus,debemus hoc attribuere ptāti arbitrariæ,quatenus autē iudice,ꝓceditur,attribuendum est ptāti iudiciariæ.Ex quo infer
c tur,q̄ actus gestus ab hāte duplicem ptātem, semp ꝑsumit̄ gestus in dubio ea ptāte,s̄m quam actus tolerari pōt, c facit quod
5 leg.& no.in l.3.ff.de test.mil.†Item no.ibi [De redditibus capituli &c.] tex.prima fronte mirabilem,ex quo aperte colligit,q̄ arbitrator pōt extēdere manum ad tem, sup qua expsse nō fuit cōpromissum: nā hic solū fuit cōpromissum sup dignitate Prioratus,& tñ arbitrator non solum condemnauit priorem,sed et extendit manus ad redditus capituli.q̄d vr̄ ꝺ id,q̄d leg.& no.maxime p Bar.in l.Aquiliana,ff.de trāsac.& qd ibi no.facit tex.in c. cum dilectus,§.de arb.vbi dicit,q̄ arbitri iudicare nō valent,nisi sup his,sup quibus extitit cōpromissum.Sed saluando prædicta pōt tñderi ad istum tex.qd hic valuit ista ordinatio pp consensum ꝓcur.sup uenientium, vel qd hic non extendit arbitrator manū ad extranea:nā fecit ꝓdemnationem in pecuniā, quæ est
d no pacis d ꝓdemnare alterā partem in pecunia, nec ab hoc dif-
6 sentit Bart.in d.l.Aquliana.† Item no. ibi, p bono pacis, bonum tex.q̄ arbitrator solum ,p bono pacis pōt tollere de iure unius,
c & dare alteri, licet clarissime ex ꝓnūciatione sua hoc appareat. Vñ notabis semp,qd non solum c in casu dubio pōt tollere de iure vnius,& dare alteri,sed ēt in casu certo, ex quo facit ,p bono pacis. nā clarissimum dēt esse prioratū ptinere illi, cui fuit adiudicatus,nec rōne iuris cōpetentis in eo pōt fieri ꝓdemnatio in pecunia,cū tractemus de re spuali,sed solum ex bono pacis toleratur.sic ergo limitandus est tex.in l. societatem in §.arbitrorum.ff.pro so.in l.fi de meis,in §.recepisse. ff. de arbitris;& c.is qui.in fi.s.de ma.& obe.No.ibi, [Nō qdem ex pactione partium,] q̄ in iurib.spualibus non licet partibus pacisci, ut libere recedat à lite,& ,p expensis,seu ,p bono pacis aliqd tpale det alteri parti:nā cauendum est,ne ius tpale det ,p iure spuali, q̄ for-
f te cōpetit parti à lite recedenti.No.ibi, [Nō dignitas prioratꝰ] q̄ prioratus dr̄ dignitas,& intelligit Host.de prioratu quientus li, & collegiato;aliās secus,& vide bo.tex.in clem.& si principalis,de resc.& rō huius est,qa ex quo hēt collegium, per ipsius iurisdōnem ī illos de collegio,iuxta no. in c. cum ab ecclesiarum,
7 de off.ord.& hēt administrationem rerum.† In glo. ibi, Quorū arbitrium si iniquum sit.ꝓaduerte,qa gl.nō soluit de ꝺirectō rum: immo potius multiplicat inconueniens: nā si arbitrium istud erat iniquum,ꝑt 5.est deductum, debebat retractari authoritate cuius.Arbitror tñ gl.habuisse bonum intellectum. iō clarius dic sic,q̄ licet iudex, vel arbiter non possit cum bona conscientia dare de iure unius alteri,cum debeat reddere unicuique qd suum est,in c.forus,de verb.sig.tñ isti iudices quoad istam ꝓuisionem, ꝓcesserunt,ut arbitratores,qui eligunt eos boni uiri ad cōponendum inter partes, & pro bono pacis, de iure unius dare alteri, dummō enormiter non lædant: q̄ si fecerint pōt horum arbitramentum p superiorē reduci ad æquitatem,ut in d. §.arbitrorum, & qd ibi no. plene in gl. Quintauallis.de iureiu.& uide bona glo.in c.eām, de elec.& in
8 fi.glo.†Sed quærit extra gl.q̄d si isti delegati, adiudicassent prioratum ius non hēnti? dicit Host. q̄ si pars hret bonā fidem, licet esset pp authoritatem iudicis,ar.in l.res iudicata.ff.de reg.iur.& c.cum inter.de re iud.secus si hret malā fidem, & hoc tenetis,& tutum cunq; sntia transiret in rem iudicatā: nam in istis benefi-
ciis,licet sntia transeat in rem iudicatā respectu illius,ꝺ quē tan fuit,non

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Nisi essent.Non est alibi tex. hic secundum Bal. in can.1.§. inter partes.col.vlt.de lege Conr.in vſibus feudo. & vide ad quod ipse allegat.

b ZACAR. ¶In iudicem delegatum potest compromitti.Adde Dec.in cap. cū tempore.supra de arb.& c.cum olim,eo.tit. Abb.in c.exhibita, de rescriptis.Spec.in eo.tit.de ar.§.1 ver.in iudicē. & Bart. in sua prax.in verb. compromissum, ver.fin. ad hoc quod dicit iste ver. vnum notabis, quod hunc tex.dicit ad hoc But.hic esse sing.Bal.in c.inter partes. ver.quare & partes compromiserunt,in tit.de lege Conr. in vſib. feud. & Lanfranc.de tract.de arbit.par.7.q.49.

c ¶Tolerari potest.Adde Rom.conſ.417.

SEB. SAP.¶ Tolerari.Vide Bar.in disputatione sua,incip.adunanti igitur.& Abb.& Fel.late in c.cum ex officii,supra de præsum. vbi tangunt, q̄ in dubio ordinarius videtur procedere secundum illam iurisdictionem, secundum quam actus valet.

d ¶Bono pacis.Adde Alex.conſ.133.2.lib.Rom.conſ.332.& 307.

e SEB. SAPIA.¶ Non solum.Vide Ro.in conſ.55.incip.si volumus dicere, cum allegatis per d.Iaſ. in l.si super possessione. C.de transac. ubi allegat etiam Abb.hic,uide eundem in d.l.Aquilia.ff.de transac.

f ¶ Dignitas prioratus.Adde an prioratus sit dignitas.Old.conſ.281.

ANT. FRAN.¶ An prioratus sit dignitas, dicas q̄ sic, si est ecclesia quentualis secundum ius hic, aliter non secundum Abb.anti.in c.nisi essent.de præb.& no.in c.& si periculum.de præb.& per d. Card.in clem.1. de resc.& in clem.1.in §.fi.de sup.neg.præl.ubi dicit q̄ prioratus claustralis dicitur esse potius officium quàm dignitas, ut ibi latè per eum.

fuit nō tñ respectu alterius,p quo lata fuit,ꝑ quo vide bo. gl.ſ. de conces.præb.c.1.& tex.in c.cum dilecti.de elec.& Inno.in c. ad aures,de reser.& tetigi in c.cum olim.de do.& ptu. Et est rō diuersitatis, qa quatenus est ꝺ partē, potuit pars ꝑiudicare iuri suo,& acquiescere sniæ nō appellando, vt in c. ad ꝑsultationē, de iud.facit.absolutione.C.eo.sed respectu illi? ,p quo lata est, non pōt ualere.qm̄ snia simpliciter declaratoria, non potuit alteri tribuere ius,cum non possit beneficium obtinere sine canonica institutione.In gl.in ver.[Ex iussione] ibi, [Ex pactione partium non liceret.] Sed ꝺ hoc,& ꝺ textum oppo. Aut ista fuit transactio,& nō debet ēt valere intercedente authoritate iudicis,vt in c.sup eo,de transac. Aut fuit amicabilis cōpositio, & il la pōt fieri citra authoritatē iudicis,vt est tex.in d.c.sup eo, in fi. Sol.dic,q̄ non fuit vera transactio,nec tex.appellat trāsac.immo pluries dicit eā fuisse ordinationem iudicū, sed fuit amicabilis cōpositio.Sed tu ꝓfidera,q̄ amicabilis compositio pōt interuenire sine oī datione rei t palis, & tunc ex quo gratis recedit à lite,non insurgit aliqua sniſtra suspitio,& de ista amicabili cōpositione gratis facta debet intelligi d.c.super eo, vñ pondera tex. de elec.& uide qd ibi dixi,sed ſi partes præstarent assensum suū ordinationi iudicis,procederet iste tex.eadē ratione:& iō pōde
b ratur hoc cōpromissum: quia iudices ex se facere b hoc non po
10 tuisset.†In gl.fi.quæ est super verbo,defuncto.no.gl.quā multi non hēnt,in eo q̄ extendit prouisionē suā in casu mortis natura lis ad casum mortis ciuilis,nā supplet ad tex. quemadmodū eīn non obligatur successor defuncto priore: ita nec eo aliter remoto à dignitate,& idē cōiter tenent Doc. super tex. Dīt.n.q̄ qualitercunque iste remoueat à dignitate,extinguitur hæc obligatio,dummodo in fraudē non renunciet,& faciat suum affinem vel nepotem institui.& sentiunt per hoc Doc. q̄ ista obligatio non transit in hr̄des istius prioris.Contrarium tenuit hic Pet.de Anch.motus,quia lra solum dicit,vt successor nō teneatur,& nihil dicit,& de hr̄de prioris.vñ quemadmodum obligatio ꝺta in ꝑsonam epi in casu c.cum s̄m,s.eo.transit in hr̄dē,ut ibi uoluerunt Doc.ita dicendū in hac obligatione.Sed aduerte hoc dictū esse verum,ubi simpliciter obligaret persona prioris: quia realiter oīs obligatio transit in hr̄dem,l.veteris, C. de ꝺnē. & commit.stip.sed in casu nr̄o ꝑsona prioris obligabat simpliciter,s.ad dandum pecuniā,vt ꝑ speciem quandā:nam tenebatur dare de redditib.prioratus:eo ergo ipso q̄ non pōt de illis redditibus dare,liberatur ab obligatione,ut leg & no.ī l.talis scriptura,ff.de leg.1.& in l.in ratione.§.prorsus diligenter,ff.ad l.Fal.& in l.si vsusfructus mihi,cū ibi no.ff.de usuf.le. facit tex.in l.quod tex.est eum gl.in c.quia circa,de cōsan.& affi.secus vbi Papa toleraret de facto non resistēdo,qa tunc non inducit dispēsatio. & sic intellige tex.in c.cū iāduds.§.eo.& adde hic ad ea,quæ ibi dixi,sed s̄m dictū Host.vt dixi,mihi placet: primo per principiū c.vbi Papa dicit,q̄ habuisset hanc ordinationē suspectā, nisi illi fuissent ꝓuidi,& honesti: ergo non solū ista ordinatio in se nō erat mala,quinimo carebat oī suspitione malitiæ, pp qualitatē ꝑsonarum,ad idem tex.ibi, [Pnt licite &c.]nā anteq̄ diceret toleramus,dixit ꝑ licite vigore illius ordinationis poterant hanc pecuniā soluere,quare ergo dixit toleramus? credo vt ex toto
c it̄ se tolerare: multa n. sunt toleranda,non laudanda,pp malū, quod posset subesse.Sed aduerte, quia tex.iste loquitur qñ fuit compromissum in iudicē,nūquid aūt cessante cōpromissō,po tuisset iudices hoc facere? dic q̄ non inuitis partibus: quia regulariter non pnt partes cōpelli ad compositionē. a pro hoc vide
a tex.iuncta gl.in l.1.ff.de no.op.nun.& q̄ no.in c. cū inter R. de elec.& uide qd ibi dixi,sed ſi partes præstarent assensum suū ordinationi iudicis,procederet iste tex.eadē ratione:& iō pōde ratur hoc cōpromissum: quia iudices ex se facere b hoc non po tuisset.†In gl.fi.quæ est super verbo,defuncto.no.gl.quā multi non hēnt,in eo q̄ extendit prouisionē suā in casu mortis natura lis ad casum mortis ciuilis,nā supplet ad tex. quemadmodū eīn non obligatur successor defuncto priore: ita nec eo aliter remoto à dignitate,& idē cōiter tenent Doc. super tex. Dīt.n.q̄ qualitercunque iste remoueat à dignitate,extinguitur hæc obligatio,dummodo in fraudē non renunciet,& faciat suum affinem vel nepotem institui.& sentiunt per hoc Doc. q̄ ista obligatio non transit in hr̄des istius prioris.Contrarium tenuit hic Pet.de Anch.motus,quia lra solum dicit,vt successor nō teneatur,& nihil dicit,& de hr̄de prioris.vñ quemadmodum obligatio ꝺta in ꝑsonam epi in casu c.cum s̄m,s.eo.transit in hr̄dē,ut ibi uoluerunt Doc.ita dicendū in hac obligatione.Sed aduerte hoc dictū esse verum,ubi simpliciter obligaret persona prioris: quia realiter oīs obligatio transit in hr̄dem,l.veteris, C. de ꝺnē. & commit.stip.sed in casu nr̄o ꝑsona prioris obligabat simpliciter,s.ad dandum pecuniā,vt ꝑ speciem quandā:nam tenebatur dare de redditib.prioratus:eo ergo ipso q̄ non pōt de illis redditibus dare,liberatur ab obligatione,ut leg & no.ī l.talis scriptura,ff.de leg.1.& in l.in ratione.§.prorsus diligenter,ff.ad l.Fal.& in l.si vsusfructus mihi,cū ibi no.ff.de usuf.le. facit tex.in l.quod tex.est eum gl.in c.quia circa,de cōsan.& affi.secus vbi Papa toleraret de facto non resistēdo,qa tunc non inducit dispēsatio. & sic intellige tex.in c.cū iāduds.§.eo.& adde hic ad ea,quæ ibi dixi,sed s̄m dictū Host.vt dixi,mihi placet: primo per principiū c.vbi Papa dicit,q̄ habuisset hanc ordinationē suspectā, nisi illi fuissent ꝓuidi,& honesti: ergo non solū ista ordinatio in se nō erat mala,quinimo carebat oī suspitione malitiæ, pp qualitatē ꝑsonarum,ad idem tex.ibi, [Pnt licite &c.]nā anteq̄ diceret toleramus,dixit ꝑ licite vigore illius ordinationis poterant hanc pecuniā soluere,quare ergo dixit toleramus? credo vt ex toto
c it̄ se tolerare: multa n. sunt toleranda,non laudanda,pp malū, quod posset subesse.Sed aduerte, quia tex.iste loquitur qñ fuit compromissum in iudicē,nūquid aūt cessante cōpromisso,potuisset iudices hoc facere? dic q̄ non inuitis partibus: quia regulariter non pnt partes cōpelli ad compositionē. a pro hoc vide
a tex.iuncta gl.in l.1.ff.de no.op.nun.& q̄ no.in c. cū inter R. de elec.& uide qd ibi dixi,sed ſi partes præstarent assensum suū ordinationi iudicis,procederet iste tex.eadē ratione:& iō pōde
b ratur hoc cōpromissum: quia iudices ex se facere b hoc non po
10 tuisset.†In gl.fi.quæ est super verbo,defuncto.no.gl.quā multi non hēnt,in eo q̄ extendit prouisionē suā in casu mortis natura lis ad casum mortis ciuilis,nā supplet ad tex. quemadmodū eīn non obligatur successor defuncto priore: ita nec eo aliter remoto à dignitate,& idē cōiter tenent Doc. super tex. Dīt.n.q̄ qualitercunque iste remoueat à dignitate,extinguitur hæc obligatio,dummodo in fraudē non renunciet,& faciat suum affinem vel nepotem institui.& sentiunt per hoc Doc. q̄ ista obligatio non transit in hr̄des istius prioris.Contrarium tenuit hic Pet.de Anch.motus,quia lra solum dicit,vt successor nō teneatur,& nihil dicit,& de hr̄de prioris.vñ quemadmodum obligatio ꝺta in ꝑsonam epi in casu c.cum s̄m,s.eo.transit in hr̄dē,ut ibi uoluerunt Doc.ita dicendū in hac obligatione.Sed aduerte hoc dictū esse verum,ubi simpliciter obligaret persona prioris: quia realiter oīs obligatio transit in hr̄dem,l.veteris, C. de ꝺnē. & commit.stip.sed in casu nr̄o ꝑsona prioris obligabat simpliciter,s.ad dandum pecuniā,vt ꝑ speciem quandā:nam tenebatur dare de redditib.prioratus:eo ergo ipso q̄ non pōt de illis redditibus dare,liberatur ab obligatione,ut leg & no.ī l.talis scriptura,ff.de leg.1.& in l.in ratione.§.prorsus diligenter,ff.ad l.Fal.& in l.si vsusfructus mihi,cū ibi no.ff.de usuf.le. facit tex.in l.quod tex.est eum gl.in c.quia circa,de cōsan.& affi.secus vbi Papa toleraret de facto non resistēdo,qa tunc non inducit dispēsatio. & sic intellige tex.in c.cū iāduds.§.eo.& adde hic ad ea,quæ ibi dixi,sed s̄m dictū Host.vt dixi,mihi placet: primo per principiū c.vbi Papa dicit,q̄ habuisset hanc ordinationē suspectā, nisi illi fuissent ꝓuidi,& honesti: ergo non solū ista ordinatio in se nō erat mala,quinimo carebat oī suspitione malitiæ, pp qualitatē ꝑsonarum,ad idem tex.ibi, [Pnt licite &c.]nā anteq̄ diceret toleramus,dixit ꝑ licite vigore illius ordinationis poterant hanc pecuniā soluere,quare ergo dixit toleramus? credo vt ex toto
c it̄ se tolerare: multa n. sunt toleranda,non laudanda,pp malū, quod posset subesse.Sed aduerte, quia tex.iste loquitur qñ fuit compromissum in iudicē,nūquid aūt cessante cōpromisso,potuisset iudices hoc facere? dic q̄ non inuitis partibus: quia regulariter non pnt partes cōpelli ad compositionē. a pro hoc vide
a tex.iuncta gl.in l.1.ff.de no.op.nun.& q̄ no.in c. cū inter R. de elec.& uide qd ibi dixi,sed ſi partes præstarent assensum suū ordinationi iudicis,procederet iste tex.eadē ratione:& iō pōde
b ratur hoc cōpromissum: quia iudices ex se facere b hoc non po
10 tuisset.†In gl.fi.quæ est super verbo,defuncto.no.gl.quā multi non hēnt,in eo q̄ extendit prouisionē suā in casu mortis natura lis ad casum mortis ciuilis,nā supplet ad tex. quemadmodū eīn non obligatur successor defuncto priore: ita nec eo aliter remoto à dignitate,& idē cōiter tenent Doc. super tex. Dīt.n.q̄ qualitercunque iste remoueat à dignitate,extinguitur hæc obligatio,dummodo in fraudē non renunciet,& faciat suum affinem vel nepotem institui.& sentiunt per hoc Doc. q̄ ista obligatio non transit in hr̄des istius prioris.Contrarium tenuit hic Pet.de Anch.motus,quia lra solum dicit,vt successor nō teneatur,& nihil dicit,& de hr̄de prioris.vñ quemadmodum obligatio ꝺta in ꝑsonam epi in casu c.cum s̄m,s.eo.transit in hr̄dē,ut ibi uoluerunt Doc.ita dicendū in hac obligatione.Sed aduerte hoc dictū esse verum,ubi simpliciter obligaret persona prioris: quia realiter oīs obligatio transit in hr̄dem,l.veteris, C. de ꝺnē. & commit.stip.sed in casu nr̄o ꝑsona prioris obligabat simpliciter,s.ad dandum pecuniā,vt ꝑ speciem quandā:nam tenebatur dare de redditib.prioratus:eo ergo ipso q̄ non pōt de illis redditibus dare,liberatur ab obligatione,ut leg & no.ī l.talis scriptura,ff.de leg.1.& in l.in ratione.§.prorsus diligenter,ff.ad l.Fal.& in l.si vsusfructus mihi,cū ibi no.ff.de usuf.le. facit tex.in l.quod tex.est eum gl.in c.quia circa,de cōsan.& affi.secus vbi Papa toleraret de facto non resistēdo,qa tunc non inducit dispēsatio. & sic intellige tex.in c.cū iāduds.§.eo.& adde hic ad ea,quæ ibi dixi,sed s̄m dictū Host.vt dixi,mihi placet: primo per principiū c.vbi Papa dicit,q̄ habuisset hanc ordinationē suspectā, nisi illi fuissent ꝓuidi,& honesti: ergo non solū ista ordinatio in se nō erat mala,quinimo carebat oī suspitione malitiæ, pp qualitatē ꝑsonarum,ad idem tex.ibi, [Pnt licite &c.]nā anteq̄ diceret toleramus,dixit ꝑ licite vigore illius ordinationis poterant hanc pecuniā soluere,quare ergo dixit toleramus? credo vt ex toto
c it̄ se tolerare: multa n. sunt toleranda,non laudanda,pp malū, quod posset subesse.Sed aduerte, quia tex.iste loquitur qñ fuit compromissum in iudicē,nūquid aūt cessante cōpromisso,potuisset iudices hoc facere? dic q̄ non inuitis partibus: quia regulariter non pnt partes cōpelli ad compositionē. a pro hoc vide

f expressis,f & uide de materia in l.ex ea,§.insulam, ff.de verb.obl. per Io.Mo.in c.si eps,de sup.negl.præ.li.6.p aliquos Doct.in ca. cum sis,de conuer.coniu.Opp.ꝺ tex.in eo q̄ annua pensio erat soluēda alteri ex electis:nā cum esset religiosus, qd patet ex eo, quia electus fuit ad prioratum, non poterat hanc pensionē cōsequi,cū religiosus non possit hr̄e ꝓprium.12.q.1.in c.non dicatis.So.Inn.ponit hic duos intellectus ad tex. Primus, q̄ prior a erat secularis, & sic clerici erant seculares, & hæc lec.latis pōt sustinerī:nā verbum prioratus,est gñale;& cōpetit tā religiosis, q̄ secularibus,vide tex.cum gl.in c.cum de beneficio, ꝺ eo.titu. lib.6.licet Host.instet p verbū capitulū,hic positum,quia congregatio religiosorū dr̄ quentus,clericorum vero dr̄ capitulū. sed dic q̄ s̄m ethymologiam non dr̄nt, licet hoc ꝓcedat ex cōi vsu loquendi.& qñque uerbum,capitulū, adaptatur religiosis,
12 de quo dic ut no.in c.capitulū sanctæ crucis,de resc.† Secūda sol.est ut intelligat in religiosis,& soluendo ꝓrium est dicendū, s̄m eum q̄ non dabitur hæc pensio isti religioso,ut hēat eam vt propriam,& sic possit ad libitum dare, uel in testō relinquere, sed hēbit vt dispēsator in administratione, & poterit Abbas ad libitum sibi auferre; nisi hret confirmationē Papæ,tunc enim in illa esset obediētiarius sōlius Papæ, nec per Abbatem posset illa priuari. Et hæc dicta not.singulariter: nam primo habes q̄ religioso licite constituit aliquā pensio,seu prouisio,non ut faciat eam suam,sed ut habeat dispensationem,& intelligē pmittente suo abbate, uel sciente,& non ꝺdicente: nā ut seruus habet peculium ex pmissione dñi tacita uel expressa, licèt nō possit hr̄e proprium.l.4.C.de manu.& l.quā Tuberonis. ff.de pec. & facit hoc ꝺ no.per Inno.in d.c.dilectus.§.eo.ubi dicit, q̄ portiones priuilegiatæ non pnt esse in monasterio: qa religiosi nō pnt hr̄e proprium.nam certe ex quo superior concedit eis, seu cuilibet eorum certam portionem,non pp hoc dr̄ hr̄e ꝓpriū. & ad idem vide Inn.in c.insinuante,ꝺ.ne cleri. uel mona.ubi dicit,q̄ religioso,vel monacho potest concedi, vt habeat usum-
g fructum pro necessarijs suis. g Idem aperte tenuit Bart.in auth. ingressi,C de sacrosan.eccl.& uide multum no. per Io.And.in reg.non est notariū,de re.iu.lib.6.in Merc.ubi format quæstionem,nunquid ualeat statutū editum in monasterio, ut qſque habeat decem quolibet anno pro indumentis, & tandem concludit,q̄ sic, & uide ibi rōnes efficaces. Scdo no. ex dictis Inn.q̄ habens certam pensionem ex confirmatione Papæ,non potest priuari per Abbatem suum & est notabile dictum,maxime in pensione,& uide qd plene dixi in c.porrecta, de ꝓfir.vti.

DITIONES.

a ¶Ad compositionem. Adde q̄ ubi antiqua est discordia, quod iudex potest compellere ad pacem,ut uoluit Rom.conſ.36.

ANT. FRAN. ¶ Circa hoc,q̄ de discordia, dicas,q̄ non solum quando di scordia est antiqua, sed etiam si sit noua,potest iudex compellere partes ad concordiam,quia discordijs est celeriter obuiandum, ne scādala oriantur,ut est glo.in clem.1.in §.1.de iureiur.& habetur per D. Card. in ca. suscepimus,de hom.est enim discordia periculosa, ut in clemen.dudum. & ibi per D.Card.de sep.

b SEB. SAP. ¶Ex se facere.In contrarium facit,quod no. Abb.in ca. cum pridem,in uer.& no.abesse ex hac solutione.& in c.super eo.in uer. item iudex.supra de transſ.

c ¶Non obligatur. Adde uidendum,quod uoluit Rom.conſ.478.

d SEB. SAP. ¶ Quod ubicunque. Quomodo mors ciuilis æquiparetur naturali.uide Fel.in c.licet,in uer.gl.magna,supra de off.deleg.

e ¶Mors ciuilis.Hic dicitur,q̄ rogatus restituere post mortem suam,intelligitur de naturali,& non de ciuili,tex.est no.in l.statuis,§.fi.ff de iu.fisc. uide glo.in c.placuit,el 2.16.q.1.Iaſ.l.Gallus.§.& quid si tantum, ff. de libe. & posthum.& in l.ex facto,ff.de uul.& pup.uide omnino illam gl. in cap.placuit.Et ideo si statutum dicat uxore decedente, uir lucretur certam partem dotis,non habet locum si uxor ingrediatur monasterium ita dicit se consuluisse D.Iaſ.in l.si decesserit.4.no.ff.qui satisd.cog. quod dictum no. quia communiter ignoratur.In contrarium facit glo.fing. in clem.ne Romani, uer.moriendæ,de electio.ubi tex.loquens de morte Papæ,habet locum eo depositō; sed ibi ideo, quia utrobique militat eadem ratio. Aeneas de Falco.

ZACAR. ¶Adde Alexand.in l.si quis sic,ff.sol.mat.glo.in Auth.de nup. §. sed occasionem sed aduerte,q̄ statuta loquentia de morte nō intelligun tur de ciuili:nam stante statuto,q̄ uir per mortem uxoris lucretur dotē, non uerificabitur,si ingrediatur religionem,ut consuluit Pet.de Anchar. conſ.60.inci.in Christi nomine,amen.ubi latè arguit pro,& contra. Ioā. And.in cap.fi.in prin.de donat.inter uir.& uxo.

f ¶Expressis.Adde Old.conſ.284.Anch.conſ.317.

g ¶ Necessarijs suis. Adde Cald. conſ.2.de rega.

SVMMARIVM.

1 *Canonici priuilegiati super certo numero si aliquem postea supernumerarium acceperint,non possunt vti numeri exceptione, contra Papam volentem, etiam supernumerarium ponere.*

2 *Pronomen suus,importat dominium, quando profertur in materia, vbi cadit dominium; aliàs importat iurisdictionem.7.8.*

3 *Canonicus promotus ante legitimam ætatem,habet vocem in capitulo.*

Canonicus,qui non est in sacris,repe klitur à capitulo,idest non potest esse in capitulo.:

Beneficium curatum non datur existenti in sacris, si est ante tempus promotus.

Priui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 *Priuilegium concessum personæ, collegio, vel ecclesiæ, an tollatur per vnicam contrauentionem.*
5 *Statutum, vel consuetudo an tollatur per vnicam contrauentionem.*
6 *Appellatione ecclesiarum prouinciæ, veniunt ecclesiæ exemptæ.*
8 *In beneficialibus, an fiat larga interpretatio.*
9 *Clausula, contradictores compescendo, &c. dat iurisdictionem iudici non solum inter partes, sed etiã inter extraneos contradicentes de facto, & quantotpe duret talis iurisdictio, & quid comprehendat, vide* 10.
11 *Deputans ponere aliquem in possessionem, uel conferre alicui beneficiũ, non tenetur compellere contradictores; nisi hoc fuerit sibi mandatum.*
12 *Possessio vtrum transferatur per inuestituram.*
13 *Executor datus ad faciendum prouidere, vel ad faciendum assignare, an possit per se prouidere, uel assignare.*
14 *Papa non videtur velle tollere priuilegium, si semel mandat aliquid contra illud, nec obedientes videntur illi renunciare.*
15 *Legatus de latere non potest uenire contra priuilegia concessa eccl. Delegatus est maior legato respectu causæ.*
16 *Excõicatus an possit conferre benefic. vel ordinari ad sacros ordines.*

CAP. XXII.

12 **Pro illorum.** † Canonici priuilegiati à Papa sup certo numero, si sponte receperunt aliquẽ supra numerum, ꝯ impetrantes à Papa exceptione numeri vti non pñt. h.d. In prima ponitur facti narratio. In secda causæ cõmissio, ibi, [Quia vero.] Casus lit. Dom. Pa. mandauit archiepo Burdegalensi, vt in aliqua ecclesiarum suarũ magistro P. cõpetens beneficiũ faceret assignari, ꝯdictores per censurã eccle. cõpescendo. qui recepto isto mandato, mandauit decano, & capitulo Xanto. vt d. magistrũ reciperent in canonicũ, & in fratrẽ. Canonici Xanto. & aduersarij dicebant, ꝙ hẽbant certum numerum canonicorũ; & iõ ipsum recipere nõ tenebanť. Archiepus intelligens, ꝙ ipsi abusi fuerint indulgentia de certo numero cõseruando, d. magistrũ P. de præbenda, & canonia Xanton. ecclesiæ inuestiuit, & ꝯdictores excõicauit. & quia canonici non recipiebant eundẽ, iterum accessit ad Papã petẽs sibi super hoc ꝓuideri. Scribit Pa. quibusdã dicens, qđ de prędicto magistro, per d. archiepum prouide factum fuit, authoritate sua, voluit ratum nre. Mandat ẽt quatenus, si cõstiterit prædictos canonicos indulgentiam de certo canonicorum numero nõ seruasse, & authoritate propria aliquẽ vltra constitutum numerũ in canonicum recepisse, excõicationis sñam, quã tulit d. archiepus in eosdem, tandiu faciant obseruari, donec d. magistrũ recipiãt in canonicum, & in fratrem; & ea quæ ad canonicatum ptinent, duxerint assignãda, cum legẽ dño Papæ imponere nõ
2 possint, quã ipsi negligenter obseruarunt. B. †No. 1. ꝙ hoc pro-
a nomẽ suũ, [a] verificatur ẽt in eo, qui hẽt iurisdõnem in illo loco. Nã hic fuit mãdatũ archiepo, vt in aliqua ecclesiarũ suarũ, &c. & vigore illius mandati potuit ꝓuidere in ecclesia suffraganei sui, quæ in veritate non est sua; licet in ea hẽat iurisdõnem. Nã ista ecclesia Xant. est cathedralis, vt in c. fi. ꝯ. de verbo. sign. Et ex hoc, & ex tex. no. ꝙ licet istud, ꝓnomen suum, qñ proferãt in ma
b teria, vbi põt cõpetere verũ dñium, [b] verificetur tñ in dño, seu in eo, qui est dñs, vt l. Quintus. ff. de au. & ar. le. si tñ fertur in materia, in qua nõ daret dñium; tunc late cõprehendit eum, q hẽt iurisdõnem, seu aliquod ius in illa re, de qua scriptum est; & pro hoc vide tex. in c. si tibi absenti, eo. tit. lib. 6. vbi clericus põt dicere ecclesiæ esse suam, in qua hẽt iurisdõnem. ad idẽ facit l. qui tabernas. ff. de ꝯhen. emp. & no. in c. examinata, de iud. Et ex hoc infero, ꝙ si pronus, ẽt laicus, in libello ſuper iure pat. diceret eccl. esse suam; non pp hoc vitiabitur libellus; cum largo modo põt dici sua rõne iuris prõnatus, qđ hẽt in ea. & libellus est late interptãdus in fauorẽ libellantis. ff. de iud. l. si quis intẽtione ambigua. & vide tex. cum gl. in c. constitutus, de relig. do. ita ꝙ verba imc ꝓpriantur, [c] vt libellus saluet. Et vide de istis ꝓnominibus, me⁹, tuus, suus, bo. glo. in c. 1. de postula. præl. & tex. cum gl. in c. quo
3 iure. 8. dist. † No. 2. ibi, [Ecclesiastica districtione,] ꝙ excõicatio
d venit appellatione districtionis [d] eccl esiasticæ; licet quidã dixerint alibi, ꝙ verbũ, districtio, cõprehendit alias pœnas, citra censuras ecclesiasticas; & ꝙ excõicatio, interdictũ, & suspensio, ue-
e niũt appellatione cẽsuræ ecclesiasticæ. [e] Nam hic vides, ꝙ excõmunicatio venit appellatione districtionis ecclesiasticæ. No. ꝙ ius vocis dandæ in capitulo, ptinet ad canonicatũ, & nõ ad præbendam, vt clare probat tex. iste in fi. & facit ad ea, q̃ dixi in c. dilectus, ſ. alleg. Et ex hoc infero ad notabilẽ qõnẽm, & quotidianam, nunqd canonicus, ꝓmotus ad sacros, ante ætatẽ legitimã,
f debeat hre vocẽ in capitulo? [f] tenerẽ ꝙ sic. Patet, qa principaliter ista potestas descẽdit ex canonia, vt hic, licet accidentaliter
g repellatur canonicus, si non est in sacris, [g] vt in cle. vt hi qui, de æta. & qual. & tenet Paul. in clem. gñalem, de æta. & qualit. licet gl. teneat ꝯrium; secus esset dicendum, ubi actus ꝓcederet ex ordine, quia tunc paria sunt, vt quis non sit ordinatus ad ordinem requisitum; aut ꝙ sit ꝓmotus ante tps: uide gl. no. in c. ei cui, eo. tit. lib. 6. & eodem casu intellige dictam glo. in cle. gñalẽ. Ex quo infero, ꝙ beneficiũ curatũ non põt conferri existenti in sacris, si est ante tps promotus; & multo fortius ex hoc vitiaretur impetratio. Itẽ nota, & tene menti hũc tex. ꝙ si mandatur ꝓuideri
4 alicui de competenti beneficio, põt ꝓuideri de canonicatu ecclesiæ cathedralis; ẽt si præbenda nõ vacet; & sic illud dr cõpetens beneficiũ, habito respectu ad id, qđ cõsequit de pñti, & qđ
4 consecutus est in ꝓcessu tpis, & vi de quod dr in c. fi. ꝯ. eo. † Vide no. id, ad quod quotidie allegatur ista lra, ꝙ priuilegium pcõ
h nalis, siue collegio, perditur vnica [h] ꝯuentione spontanea, ẽt si fuit concessum in rebus ecclesiæ: secus dic, vbi priuilegium esset cõcessum loco pio, seu ecclesiæ; quia tũc requireretur ꝓcium 40. ann. quemadmodũ requiritur in præscriptione cuiuscunq; rei ecclesiasticæ, vel spũalis. Ita sing. uoluit Inn. in c. accedentibus. de priuil. & vr ibi tex. ſm vnum intellectum, & de materia vide in c. cum accessissent, de pñs. Si aũt priuilegium pertineret ad pſonam, & ecclesiam; tunc ꝑ ꝯuentionem pactum priuilegium, quatenus tangit pſonam; sed non quatenus tangit ecclesiã; sed requiritur spatium 40. ann. vt dicit Inn. in d. c. accedentibus; tñ intelligit ibi istum tex. cum si. qñ priuilegium concernebat solum fauorẽ pſonarum: vñ si esset ecclesiæ vtile illud priuilegiũ, uel illam indulgentiã non uiolari; potuissent hic cãnonici allegare istud priuilegium noie ecclesiæ, licet non noĩe proprio, qđ semp notabis. Et vide in simili notabile dictũ Ioã. And. in c. ueniens, de trãs. ubi dicit, ꝙ si pſona ecclesiastica cõtraxit, & obligatio sit pſonalis; puta, ga sup fructibus, si in pñti
5 lædit ur ecclesia, poterit petere restitutionẽ in integrum; secus, ubi tñ læderetur pſona, quoad fructus quos faciebat suos, & adde gl. in cle. vna. de in int. rest. † Sed est notabile dubiũ in statuto, & in ꝙsuetudine, nunquid per unã contrauentionẽ tollatur consuetudo uel statutum? Et primo concludo unum casum, qñ statutũ seu consuetudo sunt fauorabilia ecclesijs; tunc etiã non tolluntur per ꝯuentionem; imo unus solus de ecclesia poterit resistere oĩbus, & facere actum retractari, vt no. dicit Inn. in d. c. accedentibus. Sed est dubiũ, qñ statutũ vel ꝙsuetudo sit fauorabilia pſonis; & concluse dico, ꝙ si collegialiter illi, qui fecerunt statutũ, seu rũpere pñt, ꝯueniãt directe, immediate tollitur constitutio, saltẽ vt illam allegare non possint in ꝓiudicium alterius, arg. hic, vide bo. tex. in d. c. cum accessissent, & sic intelli
ge Ioã. And. in c. ad audien. ſ. de cler. non resid. vbi hoc sentit. secus puto, ubi aliquis de vniuersitate fecisset ꝯ statutum, aliscientibus, & non ꝯdicentibus. Nam tũc non ꝓstat clare de intentione uniuersitatis; qa fortius cõprædendit eius exactũ poti
tiuo, quam ex actu neglectiuo, iuxta no. in c. cum ecclesia Suessana. de cau. pos. & ꝓpriet. In consuetudine est magis dubium, & glo. valde no. in l. nemo. in §. tpales. ff. de reg. iur. sentit ꝙ non, & illam gl. sequitur Io. And. in c. fi. de consue. Sed ego credere glo. ꝓcedere ſm distinctionẽ ꝑ dictã, qñ aliquis de populo fecit aliq̃ ꝯ consuetudinẽ, aliis scientibus, & non ꝯdicẽtibus; ut ex hoc
i non tollat consuetudo, sed requirat tñ tps, quantũ fuit requisitum ad introducendã [i] consuetudinẽ, arg. in reg. j. de reg. iur. ubi populus collegialiter de directo, & scienter fecisset actum ꝯ consuetudinem. credo idẽ dicendum in ea, qđ in constitutione; ga consuetudo non dẽt esse maioris roboris, q̃ sit constitutio, vt. l. de

ADDITIONES.

a ¶ Suum. Adde Francisc. de Are. consi. 155. & uide quod uoluit Fel. cons. 179. do. Card. cons. 30.
SEB. SAP. ¶ Pronomen suum. Vide de hoc pronomine, suum, per Abb. in cap. quia V. supra de iud. Corset. in singularibus suis, in uer. meus. Mod. in rub. ff. de no. ope. nunc.
b ZACAR. ¶ Competere verum dominium. gl. est sin. in ca. quo iure, & ibi Card. Al. & Gem. 8. distin. quæ tamen loquitur in dictione, meus. Bart. in l. ff. de ista. ho. & Ant. Cor. plene in suis sin. in uer. meus, incip. licet uerbũ meus. tetigit aliquid Guliel. de Cu. in l. omnia, nu. 1. & quod ibi posuit Cin. in apostil. ad eum in uer. quæ tunc habebat, C. de epis. & cleri.
c ¶ Impropriantur. Adde Rom. cons. 244.
d SEB. SAP. ¶ Distributione. Quid ueniat appellatione districtionis ecclesiastic æ, tradunt glo. & doc. in c. 2. in fi. supra de iureiu.
e Ecclesiasticæ. Adde Old. cons. 86.
f Vocem in capitulo. Adde quod uoluit Rom. cons. 325.
g SEB. SAP. ¶ In sacris. Licet canonicus qui non est in sacris, non habeat uocem in capitulo, tamẽ si admitteretur ad actos capitulares, uel electionem, talis actus uel electio non uitiatur, ut per Fel. in c. cum M. Ferrariensis, col. 11. uers. & tamen dicit ista glo. supra de consti.
h ¶ Contrauentione. Adde, quando contrauenies priuilegio illud amittet. Old. cons. 101. Rom. cons. 250. do. Card. cons. 130.
ANT. FRAN. Circa hoc, ꝙ dicitur de priuilegio, q̃o tollatur, uel potest datur, seu quanto tempore duret, uide per Bar. plene in l. beneficium. de consti. princ. in ult. col. & ibi plene per Alex. adde tamen, ꝙ priuilegia indulgentiarum durant etiam ecclesia diruta de facto; nisi esset diruta de re, ut per Inn. in c. cum ex iniuncto de op. no. nun. & habetur per Dyn. & do. in l. præter. in §. Tusculanus. ff. de leg. 3. & in l. seruitutem. in §. sub hac de seru. vrb. præd. & in l. cum essent. in fi. de ser. ru. præd. Et an tollatur priuilegium per non usum, & quanto tempore, uide quæ habentur per Abb. Ant. & do. Abb. & Mod. in c. cum accessissent. de consti.
i ¶ Introducendam. Adde do. Card. cons. 131. Iatius Are. cons. 122.
SEB. SAPIA. ¶ Introducendam. Idem tenet Feli. alia allegans in c. cum accessissent. col. antepe. vers. septimo limito. de consti. & do. meus do. Rochus de Cur. in repe. cap. fi. col. 63. vers. secunda fit consuetudo, extra de consuet. ubi late de hoc artic.

6 vel. de quibus. ff. de leg. & 1. distin. c. consuetudo. † In glo. 1. in fi. no. plura ex glo. Primo, ꝙ appellatione ecclesiarũ, ꝓuinciæ, ueniunt ecclesiæ ẽt quæ sunt exẽptæ, quæ sunt in prouincia; secus si diceret in aliqua ecclesiarum suarum; quia ecclesia exempta non põt dici sua, sed bene dr in prouincia, seu diœcesi esse, vide bo. glo. in cle. frequens, de excel. præl. & tex. in c. grauẽ, de offic. ord. Et facit ad qõnem, ꝙ si Papa concessit Eccl fructus primi
h anni beneficiorum uacantium in diœcesi sua, ueniunt ecclesiæ exemptæ, & vide quod no. in c. si pp tua debita, de resc. li. 6. No.
7 fedo. ꝙ † Archiepus põt largo modo dicere, quãlibet ecclesiam prouinciæ esse suam; & hoc rõne iuris, qđ hẽt in hmõi ecclesijs.
† No. vltimo mirabilẽ casum, vbi in beneficialibus fit larga in
13 terpretatio, ꝯ casum c. ꝙuis, de præben. lib. 6. & iõ Inn. multũ interpretatio, ꝯ casum c. ꝙuis, de præben. lib. 6. & iõ Inn. multũ infatur hic, vtrũ regulariter, si mandet ꝓuideri in aliqua ecclesiarũ siturũ, veniant ecclesiæ alterius diœcesis, quę tñ sunt in ꝓuincia
2 sua? [a] & licet in hoc fuerunt opi. ipse tñ finaliter ꝓcludit, ꝙ sic, maxime qñ opponit illa clausula ꝯdictores cõpescẽdo, &c. Nã non põt intelligi de ecclesijs solum ptinentibus ad eum; qa nõ põt seipsum compescere, vt in l. pen. ff. de arb. Concluderem in hac materia sic, ꝙ aut scribit ei, qui est obligatus ꝓuidere impetranti, quia eum ordinauit sine titulo; & tunc si simpliciter dr, vt prouideat in aliqua ecclesiarum suarũ, non ueniunt nisi beneficia, in q̃bus hẽt collationem, arg. in c. cum sm. s. co. Et hoc casu põt sustineri opi. quam cõiter reprobant hic doct. Aut nõ erat hic obligatus ad ꝓuidendũ illi; & tunc si apponit clausula, ꝯdictores, &c. dẽt intelligi, put hic dr, vt cõprædẽdat oes ecclesias ꝓuinciæ. hoc. n. vr importare illa clausula, rõne prædicta; & hoc respectu põt dici, ꝙ non fit larga interpretatio; ga importat hoc sensus illius clausulæ: quia in dicœcesi ꝓpria non põt sepsum cõpescere. Aut non apponit illa clausula; & forte esset di
9 cendũ ꝓrum, vt tñ in ecclesijs immediate sibi subiectis faciat illi ꝓuideri; quia lræ debent stricte intelligi, vt d. c. ꝙuis. licẽt Inn. hic sentiat oppositũ. † In gl. 2. in verbo, [Cõtradictores,] no. bñ
10 hanc glo. quam multi non hñt, & fuit addita tpe Inn. & vult in effectu, ꝙ per istam clausulam, [b] ꝯdictores cõpescendo, datur iurisdictio non solũ inter partes, sed ẽt ꝯ extraneos ꝯdicentes de facto; secus aũt si ꝯdicant de iure, [c] & hoc est magni effectus. Nã regulariter delegatus non hẽt iurisdõnem in extraneos turbantes partes; nisi qñ sua iurisdõ impeditur; & ita loquitur c. 1. de off. deleg. & ꝙ hoc vide bo. gl. in c. non solum, de appel. lib. 6. quæ ualde notãter dicit, ꝙ innouata ꝑ tertiũ, appellatione pendente, nõ reuocanť officio iudicis ad quẽ, sed dẽt ille conueniri corã iudice suo, & dic, vt ibi plene no. sed uirtute huius clausulæ, secus est dicendũ. Et aduertendũ, qa dubitari põt circa istã clausulã, de uirtute cõprædendi sua; nam cõprædendit hæc clausula ẽt extraneos, vt s. dixi. & cõiter tenent hic doc. licet Inn. mul
11 ta dixerit. Itẽ poterit ferre delegatus sic datus excõicationẽ gñalem in oẽs, qui ꝯdixerint de facto, & ita fecit iste Archiepus: intelligẽ tñ, qñ aliqua causa ꝑcesserit; nam nõ dẽt ferri excõicatio
12 pro futuris culpis, ut in c. Romana, in §. caueant, de sent. excom. lib. 6. † Dubitatur scdo, vt dixi de vi duratiua. i. quanto tpe durat ptãs data ꝓ hanc clausulam. Inno. ponit duas opin. Prima, ꝙ durat ẽt post sñam, si tale est negotium, in quo ferẽda est sña. nõ fi durat ptãs, nisi per annum post sñam latam, ut in c. quærẽti, de off. deleg. si uero non fertur sña, ut puta mandatur, ut faciat ꝓuideri; tunc durat ptãs, donec mandatum impleuerit, postea uero extinguitur ptãs post mandatum executũ. Sed mihi placet opi. quam tenet Ioã. And. in d. c. quærenti. ut annus non detur indistincte post latam sñam. Si. n. executus est sñam suam, & ali
quãdiu ille pacifice possedit, expirat prorsus citra annum ptãs
14 sinus delegatis; ga annus non datur, nisi pro executione fienda, unde cessat tps, ex quo executio est facta, argñ optimum in l. à filia. ff. ad Treb. & in c. cum cessante, de appel. Sed si incontinens missus in possessionem molestatur, tunc põt exercere officiũ suum; ga non põt dici eum fuisse executum, ex quo incõtinenter est facta turbatio, arg. d. l. diuortium. ff. de diuor. canonizata, de pce. dis. 1. & in c. nam & ego, ꝯ. de uerb. sig. ita diceremus in negotio, vbi sua nõ est ferenda, si est executũ, & aliquãdiu pacifice ille possedit, licet postea turbetur, non põt iste commissarius ulterius intromittere. Et ex hoc infertur, ꝙ quoad uim turbationem, parum, aut nihil, operat ista clausula. Sed aduerte ad aliũ notab. effectum, qđ sentit Ioã. And. in d. c. ꝙrenti. vbi cũque. n.
d deputatur quis ad nudũ ministeriũ, appposita ista clausula, [d] potest in ipsius executione exercere iurisdõnem cõpescendo ꝯdictores, sine qua nullam hñt iurisd. p tex. illius c. licet gl. ibi dubitet & Host. tenet ꝯrium in c. cum nris, de cõcess. præb. motus ꝑ ex literis, de off. deleg. sed illud c. nõ obstat: quia ibi delegatus
15 simpliciter cõmisit uices suas in executione illius actus, iõ tran fuit iurisdõ; secus ubi cõmitteretur nudum ministerium. Et ex hoc infero, ꝙ deputatus ad ponendũ aliquẽ in possessionẽ, nõ habet iurisdictionẽ in ꝯdictores, nec põt excedere. Idẽ fi deputare ꝓferendum: & ideo fuit apposita hæc clausula, [Cõtradictores, &c.] & est hoc addendũ ad primũ membrũ, in quo fuit tractatum de ui cõprædensua. & hæc no. quia sunt quotidiana. Et aduerte, qa alia clausula ẽt hodie multũ inoleuit, uidelicet, ponas in possessionẽ, defendas induct ũ, &c. Et dubitatur quando tpe durat ptãs illius clausulæ. Quidã dixerunt, ꝙ durat ad instar ptãtis cõseruatoris, de qua ptãte hr in c. fi. de offi. dele. lib. 6. & sic, ꝙ claudatur anno. Ioã. And. hic dicit, ꝙ audiuit curiã tenere, ꝙ si aliquãdiu induct us in possessionẽ pacifice possedit, expirat eius ptãs, & satis mihi hoc placet. [e] ne ꝑiudicetur ptãti
e ordinariæ, ar. in c. ad hoc. de reser. & vide Arch. in c. fcienti, ꝯ. eo.
12 tit. lib. 6. vbi vr tandem hoc tenere. Glo. 3. est facilis. † In glo. 3. in uer. inuestiuit, ibi, [Nõ adipiscitur quis possessionẽ.] de hac materia utrũ ꝑ inuestiturã, transferat possessio, dic ut no. Io. And. in c. transmissam. de ele. dixi in c. 2. de ꝓsue. & dic ut ibi. † In ead.
13 glo. ibi, [& sic ꝑ hanc decretalẽ.] hæc particula gl. usque ad fin. tractat de executore dato ad faciendũ ꝓuidere, nunqd possit ipsa ꝓuidere? & finaliter ꝓcludit ꝙ non; & rndit ad tex. ꝙ ista inuestitura nõ ualuit. Inn. uarie loquit, sed tandẽ ponit solutionẽ notabilẽ, quæ multum allegat. Dicit emi driam esse inter mãdatum factum, ut faciat prouideri, & mandatũ, ut faciat assignari. Primo casu ꝓcedit dictũ gl. scdo uero ꝓcedit iste tex. Potest. n. ipse primo ꝓuidere, & postea cõpellere ad faciendum assignari beneficium de facto, quasi uelit, ꝙ illa uerba, facias ꝓuideri, sonẽt in ius: iõ ius est cõferendo ꝑ alium. Sed illa uerba, facias assignari, sonãt in factum, vñ vr sibi data ptãs, ꝓuidendi. Nam qui uult pñs, uult añs, & ꝙ hoc vide bo. tex. in ca. ex parte, ꝯ. de spon. ubi uerba executiua ꝓsupponunt disponem. it: dicendũ ꝙ ꝓposito, & uide Ho. in c. cum nris, præl. ubi uoluit, ꝙ nõ sit dria inter ꝑdictas formas, sed utroque casu posit executor ꝓuidere, qđ nõ placet ibi Ioã. And. & bene. Nã tex. in oppositũ uidẽt in c. abbatẽ. ſ. de reser. Nam ſm illã opi. non esset dria inter executorem datũ ad prouidendũ, & ad cõpellendũ, ꝯ illud c. abbatem. & ꝯ ea, quæ hñr in c. ne captandæ. & c. fi. soli, de concess. ꝑb. lib. 6. In glo. in uer. [Authoritate ꝓpria.] ibi, [arg. ꝯ. d. priuil.] de hoc dic, ut plene no. in c. cum accessissent, de const. & in ca.
14 accedẽtibus. de priui. † In gl. ibi, [Nõ intelligerent uenisse, &c.] no. gl. ꝙ licet Papa mandet semel ꝯ priuilegium indultũ alicui ecclesiæ, non ꝑ hoc censet tollere priuilegium, nec clerici obedientes cẽsentur renũciare priuilegio, sed poterit de priuilegio opponi si alia uice mãderet ur ꝯ priuilegium, de priuilegio non
15 habita mentione. † In ea. gl. ibi, [Sed quid si uenisset.] signa gl. usque ad fi. & tenebis eam semp menti. Ex qua colligẽ gñaliter, legatũ etiã de latere, non posse uenire ꝯ priuilegia concessa alicui ecclesiæ, & ꝑ hoc facit, qa ẽt delegatus non põt prouidere in ecclesia numerata, nisi fiat mentio de numero, ut in c. ꝙstitutus. de reser. multo fortius nec legatus, cum maior sit ptãs dele
16 gati, respectu causæ sibi cõmissæ, q̃ legati, ut in c. studuisti, de officio. leg. † In glo. in uer. [Recipiant.] in fi. Pondera gl. nã sequendo lect suam, quam posui s. in glo. 4. sequitur ꝙ excõicatus posf sit conferre beneficium. [f] Nam uult hæc gl. ꝙ isti canonici non debent absolui, nisi prius recipiant illũ in canonicum, & sic nisi ꝓferatur ius canoniæ, sed Inn. Io. An. & cõiter doc. sequentes tenent oppositũ. vnde Inn. ponit unum notabile dictum, dicens, ꝙ quantũcũque qs sit excõicatus pro manifesta offensa, debet
g prius absolui, & quã satisfaciat, si fuit contumax in exercendo actum spũalem, & sic in spũalibus nõ, ꝑederet reg. in c. ex parte. ii. j. de uerb. sign. alias sequeretur absurdũ. Pone emi, ꝙ quis fuit excõicatus, quia nõ faciebat se ꝓmoueri ad ordines. Nam
h ſm opi gl. iste debet ordinari i excõicatione, [h] qđ non est dicendum per c. illorum. de sen. excom. & per c. 2. de ord. ab epis. Ad istum tex. respõde dupliciter. Primo, ꝙ inuestitura facta per archiepum tenuit, & restabat solum nuda receptio facti. Et ista bene põt fieri ꝑ excõicatum in eorũ odium, ut non transferat aliquid uris spũalis. & nota hoc bene, & idem sentit Inn. in c. eam te, de reser. & ita sol. ꝙ intelligatur tex. ꝙ mandetur receptio uris, ut fiat expositio quam facit hic gl. in fi. donec receperunt. i. in effe-

ADDITIONES.

a ¶ Prouincia sua. Adde quæ supra posui, & quod uoluit Rom. cons. 161.
b SEB. SAP. ¶ Clausula. De ista clausula uide Feli. in cap. causam, col. 23. uer. non obstante collatione, supra de rescrip. & cap. super eo, colum. 2. uer. secundo fallit, supra de offic. deleg. ubi alle. Abb. hic, an comprædendat contradicentes, de iureiu.
c ¶ De iure. Adde Rom. cons. 482. ubi de hac clausula.
d ¶ Ista clausula. Vide Fel. in d. c. de cætero, colum. 3. uer. ad illud, de clausula, amoto. ubi uult ꝙ executor datus cum clausula, amoto quolibet detento re, potest assumere partes iudicis.
e ¶ Hoc placet. Adde uidendum do. Card. cons. 10.
f ¶ Conferre beneficii. Adde ꝙ do. de Ro. dec. 128. de sen. exc. in antiq. dñt, quod executor excommunicatus, potest prouidere de beneficio; maxime si ille, cui facta est prouisio, ignorat excommunicationem.
g ¶ Prius absolui. Adde quòd uoluit Old. consil. 93. paulo ante fi.
h ¶ In excõicatione. Adde, an excommunicatus sit capax ordinis, & tituli beneficij. d. Card. cons. 111. Tu dic, ꝙ excommunicatus promotus recipit ordinem, debet tamen deponi perpetuo, ut no. Io. And. in ca 2. de cleri. excõmini. & in c. 1. & 2. de eo, qui fur. or. re. quod intellige de omni excõicatione, siue sit papalis, siue alia, de maiori tamen, ut plene per Feli. in cap. cum aliorum. uer. no. in uer. primos, colum. 1. infra de sent. excommunicat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in effectu præstando cautionem de recipiẽdo. Nã verba debẽt restringi & impropriari, vt euitẽt absurdum, in c.cũ dilectus, de ꝓsue. in gl. fin. & ex hoc inferunt do. ꝙ si aliqs de nouo impetraret in hac ecclesia, vbi fractus est numerus canonicorum per receptionem vltra numerum sponte factam, obstabit sibi exceptio respectu præbendæ non vacantis, licet respectu canonicatus excipi non possit, cum numerus sit ibi fractus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui potest viuere de patrimonio suo, potest promouerì ad sacros ordines, licet nullum habeat beneficium 2.3. potest tamen petere beneficium, & episcopus posset ei prouidere, tamen non compellitur. 4. ẽt si patrimonium dicti clerici æstimatæ petierit, & num. 5.*

6 *Clericus tenetur soluere decimas de patrimonio suo; licet in eo fuerit intitulatus, quando fuit promotus non habens aliud beneficium.*

7 *Clericus tenetur dicere officium ratione sui ordinis, licet nullum habeat beneficium.*

8 *Patrimonium clerici, in quo ipse fuit ordinatus, non habens aliud beneficium, an possit per eum alienari sine solemnitate, qua alienantur bona eccl-siastica.*

Paupertas voluntaria non reprobatur in clericis, sed necessaria sic.

CAP. XXIII.

1 **Tuls.** †Non beneficiatus, hãs sufficiens patrimoniũ ad sacros ordines, legitime ꝓmouetur. Ponit dictũ, cuius vnam determinationẽ interserit, ibi, [Dũmodo.] Casus lit. Quidam clericꝰ in minoribus ordinibus cõstituti nondum fuerãt beneficiũ ecclesiast. assecuti: hẽbant de bonis pr̃monialibus vn de cõmode poterant sustentari, volebant promoueri ad sacros ordines. Rñ. Papa cõsultus, ꝙ bene pñt ad superiores ordines ꝓmoueri; dũmodo aliud canonicum non obsistat, & intelligitur

2 ordinatus ad titulum sui pr̃monij. Ber. †No. primo clericũ secularem licite tenere bona patrimonialia, & ad sacros ordines ꝓ-

3 moueri. †Scdo collige argũm ex tex. ꝙ hãs pr̃monium sufficiẽs, põt promoueri ad sacros ordines licet expresse non assignetur sibi patrimoniũ ī titulum. Satis. n. est eum hr̃e patrimonium, ex quo congruè sustentari potest. No. tertio, ꝙ quidã dñr ordines minores, & quidam superiores, & alibi. s. appellãtur sacri, in c. 1. de cle. coniug. q̃ q̃ in veritate oẽs ordines pñt dici sacri, de quo vide bo. gl. 32. dist. in summa. In glo. 1. ibi. [Patrimonium pro ti.] Hostien. dicit hoc ꝓcedere, si hoc fuit actũ, quasi velit dicere, ꝙ si simpliciter hãs pr̃monium fuit ordinatus, nõ efficit patrimonium titulus, seu patrimoniũ nõ succedit in loco tituli, & credo, ꝙ gl. hanc intentionẽ habuit, ꝙ in effectu sit loco tituli, de

4 quo vide bo. gl. in c. si eps, ī. eo. tit. li. 6. †In ea. glo. ibi, [Iudiciũ sibi manducauit.] Io. An. dicit. ꝙ non est malum, ꝙ epꝰ talibus, puideat de beneficio ecclesiastico, nec ipꝰ si peccant petendo bñficium. Et ad iura allegata in gl. dicit rñdendum. prout dictũ fuit in epõ, in c. epꝰ, s. eo. & no. bene hoc dictũ Io. And. Nã ampliat no. p Inn. in d. c. epꝰ. sentit. n. ꝙ non solum hãs patrimoniũ, licite põt petere beneficiũ, & ex eo viuere, sed ẽt si fuit ordinatus ad titulũ patrimonij: & intellige, ꝙ põt petere, non tñ faciendo superiorẽ compelliqua ex quo hẽt patrimoniũ, cessat prouisio c. cum ꝑm. Sed poterit petere gratiosè. Nec ob. ꝙ patrimoniũ sit loco tituli: quia cũ seruiat ecclesiæ, non tenet viuere de pa-

5 trimonio p rationẽ c. cum scdm, sup. eo. †In ea. glo. ibi, [Qd epꝰ debeat eis ꝓuidere. hoc dictũ dicit Ioã. An. ꝓcedere ex obligatione gñali: qa tenetur epꝰ prouidere oĩbus clericis indigẽtibꝰ, iuxta no. in d. c. cũ ꝑm. quasi velit dicere, ꝙ ex quo fuit semel ordinatus ad titulũ pr̃monij, licet patrimoniũ perierit chasmate, non põt epꝰ compelli ad ꝓuidendum, scdm prouisionem c. cũ scdm. quia illa, puisio fuit credit, cum epꝰ fuit in culpa, ordinãdo sine aliquo titulo. Sed no. ex alio. dum dixit, ꝙ tenet ꝓuidere ex obligatione gñali, quia epꝰ peccat non ꝓuidendo clericis, nõ hñtibus vnde viuant, ex quo põt ꝛgrue de beneficiis ecclesiasticis ꝓuidere, licet à principio non fuerit in culpa in ordinando. Nã epꝰ debet esse bonus pr̃familias, & dispensare beneficia ecclesiastica cuicũque, put opus est. Et p hoc intellige bonam limitationẽ ad no. in c. relatum, s. eo. vbi no. ꝙ epꝰ habet liberam facultatẽ in electione psonarum. Nã ꝓcedit illud, data paritate psonarũ, vel quo ad hoc, vt inferiori nõ competat actio ꝓ epm, sed ipse tenet prouidere, si vult satisfacere ꝓscientiæ suæ, put qs-

6 que indigens est. †In glo. 2. ibi, [Licet fit ordinatus ad patrimonium, &c.] No. bene hanc gl. & ex ea infertur, ꝙ non solũ tenet clericus soluere decimas de pr̃monio suo, qñ simpliciter obuenit sibi, sed ẽt si fuit ordinatus ī titulũ illius pr̃monij. Et satis placet mihi hæc ꝓclusio gl. quia pr̃monium istud, nõ fuit beneficiũ spuale, vt statim dicã, nec debet iste ordinari cũ ꝓiudicio ecclesiæ parochialis, arg. in c. ecclesiæ. 16. q. 1. & gñaliter an & qñ clericus teneatur soluere decimas, dicetur in c. nouum genus, de

7 deci. †In ea. gl. ibi, [Et dicas, qd̃ non.] Vult ergo hæc gl. ꝙ ordinatus ad tit. pr̃monij nõ põt deserere diœcesim patrimonij, quasi sit illi alligatus rõne tituli patrimonialis, quãdmodũ si hr̃et verum beneficiũ, sed cõsidera, ꝙ c. primatus, alleg. in gl. non loquitur de solis clericis, sed ẽt de laicis. nec habet respũm ad beneficium ẽt spuale. Vnde credo dicendũ, put dixi in c. fraternitatis. s. de cleri. nõ resi. & in c. cum iãdudum, s. eo. vt si clericus iste sit notus, licite possit recipi in alia diœcesi. Nã patrimoniũ non ligat eum, cum respũ illius non sit obligatus officiare certã eccle-

7 siam, sed tñ tenetur dicere offiñ, nõ respectu patrimonij sed respectu sacri ordinis, quẽ recipit, vide glo. 92. dist. c. fi. & qd̃ no. in

8 c. 1. de celeb. misſ. †Et in fi. gl. no. hanc vltimam qõnem, quia satis quotidiana est, cũ hodie clerici pro maiori parte ordinẽtur ad titulum pr̃monij. Et dubitari põt, utrũ in alienatione huius patrimonij, debeat interuenire solẽnitatis, q̃ obseruãda est in alienatione rerũ ecclesiasticarum de qua 12. q. 2. c. sine excep. Iol. & Goff. tenẽt opi. Vincẽ, posità in glo. vt nõ possit alienari, sicut alia bona beneficij spualis, fatentur tñ ꝙ illi patrimonio nõ in-

a hæret ius spuale, [a] qd̃ minus ad hæredes nõ sit trãsmissibile: vnde voluit, ꝙ mortuo clerico extinguat causa priuilegij, quem admodũ dicimus in fundo dotali, ꝙ licet mr̃imonio stãte alienari nõ possit, ff. de fun. dota. p totum, tamẽ sol. matr. transit ad hr̃des. Host. distinguit, vtrũ patrimoniũ fuerit ꝓ tituio assignatũ, vel nõ, vt primo casu ꝓcedat opi. Vinc. & ꝓdictorũ. Nec obrõ Goffre. ga facilius cõsumitur pretiũ, q̃ res, & sic trãsiit doc. hic. Et no. ex hac opi. Host. ꝙ simpliciter ordinatus, põt dispone re de pr̃monio, put vult, secus si fuit expresse ordinatus ad tuitum pr̃monii. Aduerte primo excludendũ vnũ casum, ꝙ si ille ordinatus ad titulũ patrimonij ꝓsequeretur beneficiũ spuale, si cite poterit disponere de pr̃monio, prout vult, quia hoc cessat rõ præcedens, cũ possit viuere ex beneficio, sed vbi nõ habet nisi patrimoniũ assignatũ in titulum, tunc est maior dubitatio iudicio meo. Inn. in c. cum epꝰ, s. eo. sensit opi. Ostien. in nationeillius patrimonij, nõ regrat cõsensus epi. & hæc opi. vt mihi verior de rigore iuris, licet alia benignior & æquior, ne mo dicent ī opprobriũ cleri. Et si diceres, quid operabit ordinatio ad titulũ pr̃monij, si illud põt ad libitũ alienare? Respondeo ꝙ hoc satis sit iuri, vt non videat ille promotus sine aliqua sustentatione: unde satis est, ꝙ habuit, vnde viuere posset. Nã pauperꝑ tas uoluntaria non reprobat in clericis, sed necessaria sic, quẽ admodum legitur de ipsis Apostolis, Actuum. 1. & 2. c.

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶Spirituale. Vide ad hæc Fel. in c. postulasti. col. 8. ver. circa faciendam mentionem, supra de resc. ubi tangit, an de tali patrimonio fit facienda mentio in literis, & paulo inferius tangit, an clericus habens patrimonium, possit viuere de beneficio

SVMMARIVM.

1 *Beneficium potest conferri absenti; & ille absens potest per alium inuestiri. nu. 2 An autem conferentes possint retrocedere; etiam si interuenit persona media, vide num. 3.*

3 *Eligentes absentem in potestatem; uel conferentes beneficium absenti ad possunt ante eius acceptationem à tali electione retrocedere, quando habent tale officium, nomine alieno; secus, si nomine proprio.*

4 *Negotiorũ gestor non acquirit dominiũ absenti, antequam ille ratificet. Negotiorum gestor potest interuenire etiam in spiritualibus.*

5 *Mandatum speciale requiritur in beneficialibus, & aliꝭ spiritualibus, nec sufficit generale.*

Coniuncta persona, non agit pro coniuncta in causis, in quibus requiritur speciale mandatum.

5 *Alius, istud pronomen, non facit positionem præcedentis qualitatis.*

Beneficiatus an possit se inuestire de beneficio suo per laicum.

7 *Mandatum ad contrahendum matrim. quale debeat esse.*

8 *Negotiorum gestor non acquirit neque dominium, neque possessionem alicuius, cuius negotia gerit, ante eius ratihabitionem. num. 4.*

CAP. XXIIII.

1 **Accedens.** †Absens põt inuestiri de beneficio, alio mediãte. Vel sic. Potest qs inuestiri de beneficio ꝓ absente. Vel coniungendo vtrũque intellectum dicit. Absenti põt conferri beneficiũ, alio mediante: nec refert vtrũ absens inuestiatur p personam mediam, vel psona media inuestiatur ꝓ absente, & est casus no. & quotidie practicatur. Et communis diuisio. Scda ibi, [Inquisitioni.] Casus lit. Quærebat hic vtrum aliquis absens de beneficio ecclesiæ posit inuestiri. Respõdetur ꝙ aliqs nõie ac vice absentis de beneficio ecclesiæ po-

2 test inuestiri: quia ille dr̃ inuestiri, cuius nõie alius inuestitur absens. †No. ꝙ beneficium acquirit absenti, [a] siue inuestiatur absens per alium. ℓ per procur. siue inuestiatur alius. ℓ procur. iuus pro domino. Et ex hoc habes duplicem practicã conferendi beneficium absenti. Et ut clarius habeat, Prima est ista, dicat superior. [Cõferimus siue inuestimus talem absentẽ de tali beneficio p te.] Scda practica, ut inuestiatur alius pro absente, hoc modo. [Inuestimus te de tali beneficio, nõie talis absentis.] & hæc practica uidet magis placere Papæ hic, ut colligit ex illo uerbo, mandamus, ut hic, & ar. in l. 1. C. de acq. pos. & in l. 1 §. per ꝓcuratorem. ff. eo. tit. & ꝓcedit hoc, siue sit deputatus ꝓcurator ad acceptãdũ certum beneficium, siue incertũ; quia satis hoc apparet de intẽtione dñi constituentis, qd̃ sentit hic Ioan. And. & est quotidianum. Et ex his infero ad intellectũ huius ca. nã si vis intelligere, ꝙ alius inuestiatur ꝓ absente sine mandato tanq̃ negotiorum gestor, oportet dicere, ꝙ absenti non acquritur titulus, antequã hẽat ratum gestum nõie suo; sed si hẽat mandatum modo ꝓdicto, acquiritur immediate absenti, & in hoc differt iste tex. a casi. c. si tibi absenti. & hæc no. quia quotidiana, & bona in practi-

6 ca. † Sed ẽro, nunquid iste, qui recipit inuestiturã pro absente, possit esse laicus? Quidã, vt Aegi. tenuerũt ꝙ non, ga mouebat ꝓ dictionem, alius, quæ facit positionẽ eiusdẽ qualitatis ad uerbum, clericus, qd̃ præmittit. Sed in ꝛrium faciunt no. in c. sedes. de rescr. ꝙ non semp dictio, alius, facit positionẽ eiusdem qualitatis cum ꝓcedentibus, iuxta illud, Christus crucifixus est, & alij

7 duo latrones. Ioã. And. & cõiter [a] do. sequẽtes ꝓcludunt, ꝙ licèt nutus sit constituere clericum; tñ si constituitur laicus, satisfacit iuri, arg. in c. 1. de proc. lib. 6. nã laico pñti nihil acquirit; sed transit illius ius spuale in dñm, sicut aqua p canalẽ lapideũ.

8 Et idem putat Io. And. qñ quis hẽt grãm cũ beneficio acceptandi: tunc põt quis cõstituere laicum ℣. ad acceptandũ beneficium certum; de quo tñ non est dubiũ; quia non est idẽ cũ casu præsenti. Sed magis dubiũ est, qñ constituit in gñe ad acceptandum beneficiũ vacaturum, qd̃ sibi vr̃; sed idẽ putat in hoc casu, qa non authorizat in hoc casu laicus, nec sibi aliqd acquirit; & ꝛrium posset esse multum præiudiciale. Forte. n. non hẽt tenere fidelem, de quo bñ cõfidat; nisi certũ laicum, & hæc no. In gl. ibi, [Contrahitur.] hodie apertius est decisum in c. fi. de ꝓ-

9 curat. 6. † Et uide ibi gl. no. quale debeat esse mandatũ ad ꝙhendũ matrim. carnale. [b] ibi: [Scda dubitatio] hic explicatur. Notabilis hæc gl. iuncto tex. ꝙ matr. spuale, ẽt large sumptũ, põt per ꝓcur. fieri. Ex quo infero, ꝙ potest, ꝓfessio, maxime ex causa, ꝓ procur. fieri. Et not. etiã ex gl. ꝙ largo mõ potest dici matr. inter absenti, siue absens inuestiatur per ꝓcur. siue ꝓcu. nõie absentis, ut hic, & ar. in l. 1. C. de acq. pos. & in l. 1 §. per ꝓcuratorem. ff. eo. tit. & ꝓcedit hoc, siue sit deputatus ꝓcurator ad acceptãdũ certum beneficium, siue incertũ; quia satis hoc apparet de intẽtione dñi constituentis, qd̃ sentit hic Ioan. And. & est quotidianum. Et ex his infero ad intellectũ huius ca. nã si vis intelligere, ꝙ alius inuestiatur ꝓ absente sine mandato tanq̃ negotiorum gestor, oportet dicere, ꝙ absenti non acquritur titulus, antequã hẽat ratum gestum nõie suo; sed si hẽat mandatum modo ꝓdicto, acquiritur immediate absenti, & in hoc differt iste tex. a casi. c. si tibi absenti. & hæc no. quia quotidiana, & bona in practi-

6 ca. † Sed ẽro, nunquid iste, qui recipit inuestiturã pro absente, possit esse laicus? Quidã, vt Aegi. tenuerũt ꝙ non, ga mouebat ꝓ dictionem, alius, quæ facit positionẽ eiusdẽ qualitatis ad uerbum, clericus, qd̃ præmittit. Sed in ꝛrium faciunt no. in c. sedes. de rescr. ꝙ non semp dictio, alius, facit positionẽ eiusdem qualitatis cum ꝓcedentibus, iuxta illud, Christus crucifixus est, & alij

7 duo latrones. Ioã. And. & cõiter [a] do. sequẽtes ꝓcludunt, ꝙ licèt nutus sit constituere clericum; tñ si constituitur laicus, satisfacit iuri, arg. in c. 1. de proc. lib. 6. nã laico pñti nihil acquirit; sed transit illius ius spuale in dñm, sicut aqua p canalẽ lapideũ.

8 Et idem putat Io. And. qñ quis hẽt grãm cũ beneficio acceptandi: tunc põt quis cõstituere laicum ℣. ad acceptandũ beneficium certum; de quo tñ non est dubiũ; quia non est idẽ cũ casu præsenti. Sed magis dubiũ est, qñ constituit in gñe ad acceptandum beneficiũ vacaturum, qd̃ sibi vr̃; sed idẽ putat in hoc casu, qa non authorizat in hoc casu laicus, nec sibi aliqd acquirit; & ꝛrium posset esse multum præiudiciale. Forte. n. non hẽt tenere fidelem, de quo bñ cõfidat; nisi certũ laicum, & hæc no. In gl. ibi, [Contrahitur.] hodie apertius est decisum in c. fi. de ꝓ-

9 curat. 6. † Et uide ibi gl. no. quale debeat esse mandatũ ad ꝙhendũ matrim. carnale. [b] ibi: [Scda dubitatio] hic explicatur. Notabilis hæc gl. iuncto tex. ꝙ matr. spuale, ẽt large sumptũ, põt per ꝓcur. fieri. Ex quo infero, ꝙ potest, ꝓfessio, maxime ex causa, ꝓ procur. fieri. Et not. etiã ex gl. ꝙ largo mõ potest dici matr. inter

ADDITIO.

a ZACH. ¶Acquirit absenti. Adde Bal. in l. sancimus. §. sed & si quis. C. de latui. tol. cap. si tibi absenti. eo. tit. lib 6. & ibi in apo. Cel. ad Phil. Fran.

pro hoc bo. tex. in l. qui mihi donatũ. ff. de don. ad hanc materiam alle. ibi Bart. hoc c. Scdo † op. ꝺ prædicta de c. si tibi absenti. ī. eo. tit. lib. 6. vbi patet, ꝙ ibi, nulla persona media, beneficiũ põt conferri absenti. Solu. dic explicãdo late materiã huius c. & illius, ꝙ aut beneficiũ confert absenti, nulla persona media; aut mediante aliqua psona. Primo casu pillum collationẽ, nihil acquiritur absenti; vñ non põt dicere absens beneficiũ esse ium anteq̃ acceptauerit, vt d. c. si tibi absenti. & in l. absenti. ff. de do. & in l. ꝙ absenti. ff. de acq. posſ. tñ cõferens non põt re-

4 trocedere [a] à collatione illa, donec absens declarauerit aĩum suũ, vt est tex. sing. in d. c. si tibi absenti. Rõne cuius notãter potuit Bar. in d. l. absenti. Non. n. est spãle in beneficiis, sed in quibuscunq; iuribus illud ꝓcedit, qñ iura deferunt per eum, q̃ hẽt eligere, seu cõferre tanq̃ officialis. nã functus est officio suo eo ꝓcio, ꝙ elegit ipsum absentem. Et iõ, si deputatus ꝓ cõitatem ad eligendum ptãtem, elegit absentem, licet absenti nihil acqratur ante acceptationem, iste tñ, qui elegit tanq̃ functus officio, nõ põt variare, & ista est vera rõ illius c. si tibi absenti. Secus est, vbi ꝙ eligeret noĩe ꝓprio. pone exemplum in Papa, vel ẽt in cõitatibus ciuitatis: Nã si eligitur absens, põt retrocedere anteq̃ ille acceptet; qa, vt dixi, absenti nihil est acq̃situ, nec iste est functus officio, qa eligit noĩe proprio. Scdo casu principali, qñ collatio fuit facta aliqua psona mediante, aut illa psona media nõ habebat mandatũ, aut sic. Primo casu nõ acquirit absenti, quia

5 requiritur aĩus, ꝙ hoc l. si ego. & qd̃ ibi no. ff. de neg. gest. † Nam negotiorũ gestor non acquirit dñium absenti [b] nisi à tpe, quo dñs habuit ratũ, vt no. in d. c. si ego. & vide bo. gl. & no. quã tenementi in c. quam sit, de ele. li. 6. quæ vult, ꝙ si in istis spũalib⁹ põt interuenire nego. gestor, oportet ꝙ dñs hẽat ratum intra il-

6 lud tps, intra qd̃ tenebatur ipse declarare aĩum suum, all. l. penult. rem ra. ha. & pone exẽplũ, vt hr̃ in gl. ꝺdicta. † Scdo casu, qñ ꝓ-

c sona media [c] hẽbat mandatũ, aut hẽbat mandatum gñale. & nõ

d sufficit [d] in istis beneficialibus, nec in aliis spũalibus, ga in his requiritur spãle mandatũ; tum ꝓ qualitatẽ rerũ, tum ꝓ præiudicium, ut senserũt hic doc. & do. de Ro. dec. 84. & vide quod dixi in c. corã, de offi. dele. Ex quo infertur ad unũ dictũ notabile,

e ad hoc, [e] vt coniuncto statim acquiratꝰ; quia coniunctio sanguinis non supplet spãles defectus mandati, vt in l. pater. ff. de min. vbi aperte voluit Inn. hic, & do. de Ro. ubi ſ. Spe. in tit. de coniun

f cta persona. Si vero hẽbat mandatũ spãle, tunc beneficium q̃rit [f] absenti, siue absens inuestiatur per ꝓcur. siue ꝓcu. nõie absentis, ut hic, & ar. in l. 1. C. de acq. pos. & in l. 1 §. per ꝓcuratorem. ff. eo. tit. & ꝓcedit hoc, siue sit deputatus ꝓcurator ad acceptãdũ certum beneficium, siue incertũ; quia satis hoc apparet de intẽtione dñi constituentis, qd̃ sentit hic Ioan. And. & est quotidianum. Et ex his infero ad intellectũ huius ca. nã si vis intelligere, ꝙ alius inuestiatur ꝓ absente sine mandato tanq̃ negotiorum gestor, oportet dicere, ꝙ absenti non acquritur titulus, antequã hẽat ratum gestum nõie suo; sed si hẽat mandatum modo ꝓdicto, acquiritur immediate absenti, & in hoc differt iste tex. a casi. c. si tibi absenti. & hæc no. quia quotidiana, & bona in practi-

6 ca. † Sed ẽro, nunquid iste, qui recipit inuestiturã pro absente, possit esse laicus? Quidã, vt Aegi. tenuerũt ꝙ non, ga mouebat ꝓ dictionem, alius, quæ facit positionẽ eiusdẽ qualitatis ad uerbum, clericus, qd̃ præmittit. Sed in ꝛrium faciunt no. in c. sedes. de rescr. ꝙ non semp dictio, alius, facit positionẽ eiusdem qualitatis cum ꝓcedentibus, iuxta illud, Christus crucifixus est, & alij

7 duo latrones. Ioã. And. & cõiter [a] do. sequẽtes ꝓcludunt, ꝙ licèt nutus sit constituere clericum; tñ si constituitur laicus, satisfacit iuri, arg. in c. 1. de proc. lib. 6. nã laico pñti nihil acquirit; sed transit illius ius spuale in dñm, sicut aqua p canalẽ lapideũ.

8 Et idem putat Io. And. qñ quis hẽt grãm cũ beneficio acceptandi: tunc põt quis cõstituere laicum ℣. ad acceptandũ beneficium certum; de quo tñ non est dubiũ; quia non est idẽ cũ casu præsenti. Sed magis dubiũ est, qñ constituit in gñe ad acceptandum beneficiũ vacaturum, qd̃ sibi vr̃; sed idẽ putat in hoc casu, qa non authorizat in hoc casu laicus, nec sibi aliqd acquirit; & ꝛrium posset esse multum præiudiciale. Forte. n. non hẽt tenere fidelem, de quo bñ cõfidat; nisi certũ laicum, & hæc no. In gl. ibi, [Contrahitur.] hodie apertius est decisum in c. fi. de ꝓ-

9 curat. 6. † Et uide ibi gl. no. quale debeat esse mandatũ ad ꝙhendũ matrim. carnale. [b] ibi: [Scda dubitatio] hic explicatur. Notabilis hæc gl. iuncto tex. ꝙ matr. spuale, ẽt large sumptũ, põt per ꝓcur. fieri. Ex quo infero, ꝙ potest, ꝓfessio, maxime ex causa, ꝓ procur. fieri. Et not. etiã ex gl. ꝙ largo mõ potest dici matr. inter

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vnum non recipit diuisionem, adeo ꝙ si sunt duo recepti ad illud; talis receptio non valet, intellige, vt infra nu. 15.*

2 *Habens potestatem conferendi beneficium, potest licite conferre suis consanguineis.*

3 *Renunciatio beneficij cũ aliquo pacto, dicitur simoniaca; aliter est licita.*

4 *Legatus Papæ non potest conferre beneficia; nisi habeat ex indulgentia Papæ.*

5 *Legatus Papæ non potest dispensare contra concilia, nec contra constitutionem Papæ; nisi in casibus in quibus potest episcopus.*

6 *Præbenda connexa canonicæ, dicitur quid spirituale: aliàs secus; & potuerit laico conferri ad ipsius subuentionem.*

7 *Quasi possessio iuris debet articulari sup exercitio actuum, qui competũt quasi possidẽtibus illud ius, qd̃ intendit probare aliquis ad se pertinere.*

8 *Episcopus, qui tolerauit subditum in beneficio suo, non potest ipsum compellere ad ostendendum titulum beneficij sui, potest tamen episcopus assumere onus probandi contra tit. 13.*

9 *Præbenda non dicitur vacare in ecclesia, si in ea non est numerus præbendarum.*

10 *Numerus canonicorum potest in aliqua ecclesia augmentari per eos, ad quos spectat electio, nisi statutum augendi numerum sit iuratum, uel nisi Papa confirmasset numerum, adiecta clausula, decernentes irritum & inane. 14.*

Statutum iuramento firmatum, an possit per statuentes tolli. 17. & an incidant in periurium. 19.

Statuta alicuius collegij, licet sint confirmata à superiore, nihilominus possunt collegiati contrauenire.

11 *Clericus, qui compellitur restituere beneficium ratione nullitatis tituli, quem habebat, an teneatur restituere fructus, quos percepit.*

12 *Bonæ fidei possessor, cui ius resistit, non facit fructus suos, secus si ius assistit, etiam in beneficialibus.*

Taciturnitas non prodest, vbi expressus consensus nil operatur.

14 *Papa si apposuit in aliquo decreto clausulã, irritum & inane, non potest contra illud conuenire, etiam per illos in quorum fauorem fuit factum.*

16 *Sniã lata contra vnũ, an noceat alteri, vel lata pro vno an prosit alteri.*

17 *Actus factus contra iuramentum, tenet tam in tempore alibus, quam in spiritualibus, licet contrafaciens sit periurus. 19.*

18 *Canonici si recipiunt aliquẽ in canonicum vltra numerũ iuratum, receptio tenet, & ipsi sunt periuri, nisi receptus dederit materiã, vt recipientes venirent contra iuramentum, quo casu receptio est nulla. 20.*

Dans causam periurio incurrit pœnam periurij.

21 *Iuramentum, si concernit vtilitatem iurantium, non possunt illi contrauenire, quia nemo potest seipsum absoluere, sed concernens fauorem tertij poterit per ipsum remitti.*

Contra iuramentum potest veniri, subsistente causa, maxime fauorem publicum concernente.

CAP. XXV.

1 **Dilecto.** †Si ad vnum canonicatũ, & ꝑbendã, duo sunt recepti simpliciter, receptio non tenet, ẽt interueniente apostolica auth. h. d. Diuidit in quatuor partes. Primo facẽlum, & allegatio ꝓ cancellario. Scdo allegatio ꝙ eũ, ibi, [Procurator.] Tertio diffinitio, ibi, [Vnde.] Quarto ꝓtestatio, ibi, [Ita quòd] & est no. c. quare tene semp menti, & no. ipsum. Casus lit. Archiepꝰ Rhemensis, dum in Francia legationis offi-

funge-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fungeret intendebat, puidere cuidã nepoti suo G. noie in Trecensi eccle ia. Cancellarius Trecensis, vt gram legati sui acq reret, in manibus legati renũciauit præbendæ, quã in Trecensi ecclesia obtinebat, d. legatus nepoti suum, & d. cancellariũ instituit in canonicos Trecenses, & Archiepũ, & capitulum cõiter a signauer it vtriq; stallum in choro, & locũ hñe in capitulo, vt fructu. illius ȝbendæ diuiderent inter se, donec idõ G. integrũ esset beneficiũ assecutus. Et pcurator gñ illis epi tunc absentis, oĩa ista cõprobauit. & d. cancellarius lectionẽ & euangelĩu legit in septim in sua, & alia fecit quæ alij canonici facere cõsue uerunt. Defuncto epo, tpe quo hæc facta fuerunt, alter successit, & dum accederet ad ecclesiã pcessratus, d. c. cancellariũ recepit ad osculũ pacis; cum tũc nõ recipiant ad osculum, nisi canonici, & p biẽniũ sine qõne permãsit. Postremo dum epũs excitatus à somno, cepit mouere qõnem ȝ ipsum cancellariũ sup ȝbenda ꝑdicta, & sic qõ inter epm & cancellarium ad sed. apo. est delatus fuit quidã Cardinalis vtrique parti auditor, corã quo cancellarius posuit oĩa §. dicta, petens d. epm à sua mole stutione cõpelli. G. pcurator epi, ppositit ex aduerso, qđ ad vnicum bñficium q̃d vacabat in ecclesia Trecen. non licuit duos instituere, allegando ad hoc ꝯcilium Turo. q̃d præbendarũ inhibet sectionem, & ꝯcilium Later. qđ præbẽdarũ prohibet expectationẽ. Præterea, licẽt in ecclesia, ubi non est certus numerus præbendarũ, nulla ẽt præbẽda uacante, põt aliquis in canonicum assumi; quia intelligit eligi ad quoddã ius, quod de nouo electorũ assensu crearetur, & cum electo nascitur. Sed ubi est certus numerus præbendarum, duo ad vnam ȝbendã eligi non pñt, cum illud ius spũale diuidi non possit, pp qđ dictus, pcurator asserebat d. institutionem nõ valere, cum in Trecẽ. eccl. certus sit numerus ȝbendarũ, quem capitulũ, & legatus augmẽtare nõ intendebant, vel ius creare de nouo. His & aliis auditis, Papa, ꝓdemnauit d. cancellariũ ad restitutionẽ eorũ, q̃ tenebat ratione dictæ institutionis, imponendo silentiũ eidẽ sup dicta ꝑbenda, vel parte ipsius, ita tñ ꝙ per hoc prædicto G. vel nepoti legati nullum præiudiciũ gñetur; quia res inter alios acta alijs obesse non debet. Ber. † Not. ibi, [Intendẽtis prouidere G. nepoti
a suo, &c.] q̃ hñs ptãtem conferendi beneficium, [a] licitè illud ꝙfert, ẽt nepoti suo, dũmodo aliud canonicum nõ obsistat; imo
b potius tenetur ſubuenire ſuis [b] q̃ extraneis, ſuppoſita in cæteris paritate. §. 6. d. ſt. in c. non ſatis. & nemo carnem ſuam odio habuit. 13. q. 2. c. non æſtimemus. vide tñ ȝrium, qđ no. gl. 1. q. 4. c.
3 peruenit † No. 2. ex eiſdem verbis, ꝙ põt quis licitè reſignare beneficium ſuum, vt alteri, puideatur; dummodo renunciationis actũ non deducat in pactũ, ſed iſtam reſignationẽ liberaliter, & pure faciat. Gl. ad hoc no. 1. q. 1. c. ordinationes. ſi aũt hoc deduceret in pactum in actu renũciationis, renunciatio ipſa eſſet ſimoniaca, vt voluit hic gl. 1. quam no. & vide gl. in c. ex parte. il 1.
4 de off. deleg. † No. 3. ꝙ delegatus Papæ põt prouidere ẽt de canonicatibus, ẽt eccleſiæ cathedralis. Intellige, ꝙ iſte tunc erat Cardinalis, aliàs nõ poſſet legatus ȝferre beneficia; niſi haberet
5 de ſpãli indulgentia, vt in c. 1. de off. le. lib. 6. † No. 4. ꝙ legatus nõ põt diſpenſare ȝ concilium. hic emñ in ver. pcurator, allegantur duo ꝯcilia, & circa vtrunque denegantur ptãs legato ȝuenĩdi, & credo, ꝙ regulariter nõ diſpẽſãt, etiam ȝ ꝑſtõnem ſolius Papæ. niſi in caſibus, in quibus poſſit eꝑs, vide gl. not. in c. ſi. de hæ-
6 re. lib. 6. † No. 5. ꝙ præbẽda dr ius ſpirituale [c] in diuiſibile, & non memini, ꝙ alibi, ꝓbet ita clare. Nã in principio dr, ꝙ iſte cancellarius reſignauit præbendam ſuã, & poſtea ſubdit, ꝙ vacãte uno iure ſpirituali, &c. ſed intellige hoc vt dixi in ca. maioribus, §. eo. ꝓcedit. n. qñ præbenda eſt annexa cum iure canoniæ: tũc enim præbẽda partim ꝓſiſtit in tpalitate, & partim in ſpualitate reſpectu canoniæ, ſecus vbi eſſet vna ꝑbenda ſine iure canoniæ; quia tunc eſt aliquid tpale, & poſſet conferri laĩco ad ipſius ſubuentionem, & ſic intellige gl. in c. cum M. de conſt. in ver. in canonicos receperunt. † No. bonam practicam probandi quaſi poſ-
7 d ſeſſionem iuris canonicalis. [d] Deber. n. articulari ſup exercitio actuum cõpetentium canonicis duntaxat. Et aduerte bene, ꝙ ȝuis illi actus ex diſpõne cõpetant aliis q̃ canonicis; tñ ſatis eſt, ꝙ ex conſuetudine tñ cõpetant canonicis, & oportet ꝙ articuletur, ꝙ tñ competant canonicis, ſicut faciebat iſte, q̃ ſe allegabat habuiſſe domum, forte, ꝑpe eccleſiã, quæ tñ canonicis erat ſolita aſſignari. Itẽ ꝙ fuerat receptus ad oſculum pacis eo tpe, quo ſoli canonici recipiebant, &c. & no. tex. de iſto oſculo pacis. Item no. ſubditum poſſe agere ȝ prælatum, vt ceſſet à mole-
8 ſtatione ſua ſup bñficio, & pmittat eum pacifice poſſidere. † Et no. tex. in eo, ꝙ allegabatur, ꝙ eꝑs p biennium paſſus fuit illum pacifice poſſidere, tractando eũ vt canonicum: vñ facit hęc ſra
e in argum. ꝙ prælatus, qui diu tolerauit [e] ſubditum in beneficio ſuo, non poſſit eum cõpellere ad oſtendendum titulum beneficij, licet poſſet in ſe aſſumere onus, ꝑbandi tituli de facto, pro hoc vide gl. & qđ no. Ioã. And. in nouella, in reg. j. de reg. iu. in 6. & per Hoſt. in c. licet Heli. de ſimo. vide ad materiam c. ordina-
9 rij, de off. ord. lib. 6. † No. in ver. [Præterea] ꝙ in eccleſia, in qua non eſt numerus præbendarum, nõ eſt dare uacationẽ alicuius

f præbendæ nã vacatio dr reſpectu exiſtentiæ & numeri; & idẽ dic in canonicatibus. Vñ in eccleſia non hñte numerum canonicorum cum recipiãt qs in canonicum, creat quoddam ius de nouo, qđ extinguit cum ꝓma, & ad hoc allegat quotidie iſte tex. ſecus eſt in eccleſia hñte numerum. Nã tunc mortuo non
10 ex canonicis, uacat ius illius. † Et no. ꝙ in eccleſia numerata pñ hi, ad quos ſpectat electio, augmentare numerum, creando ipſo facto ex receptione quoddam ius de nouo, excipiuntur tamẽ in tex. duo caſus. Primus, qñ ſtatutum numeri eſſet ȝrium ſtatuto iuramento firmato. Et ſic vr firmare tex. ꝙ ſtatutum iuramento firmatum nõ poſſit tolli ꝑ ſtatuentes, qđ vr mirabile, de quo ȝ. latius ſubijciam. Secũs caſus, qñ Papa firmaſſet numerum, ad ecta clauſula decreti decernentis inualidum, &c. Et ea ȝrio no. bene ꝙ ſola confirmatio ſuperioris non impedit augmentationem numeri. Ex quo infero unum notabile dictum, ꝙ licẽt ſtatuta alicuius collegij ſint confirmata per ſuperiorem, nihilominus põt collegium collegialiter ꝓtrauenire, confirma
11 tione non obſtante, pro hoc facit c. cum acceſſiſſent, de conſti. in fi. Limita tñ prout ibi dixi, & uide per Bar. in l. oẽs populi, in 4. q. 3. q. princ. in ver. iuxta prædicta, ff. de iuſt. & iu. † No. in ver. [Vñ dictum] ꝙ conuictus ſuper nullitate tituli beneficialis, cõpellitur reſtituere omnia, quæ tenet occaſione illius beneficij. Sed circa unum aduerte: non. n. vr iſte tex. expreſſe condemnare ad reſtitutionem fructuum ꝑceptorum à tpe inſtitutionis, & reddit rõnẽ Aegi. dicit emñ ꝙ iſti ſunt bonæfidei poſſeſſores, q releuant à reſtõne fructuum, ut no. in c. graui, de reſti. ſpol. & in l. ex diuerſo, ff. de rei uẽ. & intelligit tex. ꝙ cõpellitur reſtituere tm poſſeſſiones ptinentes ad illã præbendã. Hoſt. uero in alia gl. ſentit ȝrium, dicens ꝙ oĩa ueniunt reſtituẽda, & ſic vr facere intelligere iſtum uer. nõ ſolum de poſſeſſ. de fructibus, & fructibus illius ꝑbendę, inſtituit diuidendos inter eos: nam ſi noluiſſet
12 ius de nouo creare, recepiſſet illum nepotẽ in canonicũ. ante reſtitutionem ꝑbendę. Et potes in hoc aduertere aliquos caſus: fidei poſſeſſor, tñ errãbat in iure. † Nunc eſt uidere, utrum bo-
g næfidei poſſeſſor errãs in iure, teneatur ad reſtõnẽ ſ fructuum. Dy. in reg. poſſeſſor. tenuit, ꝙ non. Dicit emñ ꝙ licẽt error iuris impediat uſucapi, ſeu ꝑſcribi; nõ tñ inducit fructuum reſtõne. Et ita vr ſentire Bar. in d. l. ex diuerſo. Sed dic & melius prout ipſe ſentit in l. ſed & ſi, in §. icire, ff. de per. hære. nam qñque gs poſſidet bonã fide iure ſibi aſſiſtente, qñq; poſſidet iure reſiſtente. Primo caſu ꝓcedit primum dictum. ſcdo caſu tenet ad reſtitutionem oĩum fructuum, arg. in l. quemadmodum, C. de agric. & cenſi. lib. 11. & in Inſtitutionibus, C. de ſacroſ. eccle. Pro hoc facit regula, qui ȝ iura mercatur, bonam fidẽ præſumitur non habere. d. vñ ad propoſitum, cum iſte poſſideret iure reſiſtẽte, utpote tm
13 xi in d. c. graui. & hoc no. † In glo. 2. in fi. Item adducunt doctores aliam rõnem. Nam cum eꝑs non potuiſſet expreſſe iſta inhonestum ratificare, vtpote iuri ȝriam, ita & fortius nec tacite: Nec potest hoc

ADDITIONES.

a Beneficium. Vide quæ ſcribit d. Abb. in cap. ſi in vt. no. infra de conceſſa præben. & in cap. ſi. infra de inſti. & in cap. quia clerici. ver. & ex hac ꝓ infero in fra de iu. pat. vbi tangit, an epiſcopus poſſit conferre beneficium ſuo filio legitimo.

b Subuenire ſuis. Adde, quòd ideo Anchar. conſil. 337. conſuluit, quod executor teſtamenti, debet potius in ſuos ꝰgenos diſtribuere, quam in extraneos, & uide eundem Abb. conſil. 96. ubi ponit, an patronus poſſit ꝓponere ſilium præſentare.

ANT. FRAN. ¶ Inter quas ꝑſonas poſſit executor datus ad diſtribuendum diſtribuere, vide ꝑ Ang. & doc. poſt Bar. in l. Lucius. in §. 1. ff. de leg. 1. & vide de ꝑ Bal. in l. id qd pauperibus. C. de epiſ. & cle. ubi dicũt, qđ nõ poſſit diſtribuere inter baſtardos, de quo ẽt ꝑ do. Card. in cle. 1. in fi. de teſta. & ꝑ Ioã. And. in addi. Spe. in tit. de inſtru. edi. in §. 14. in ver. ſed quid etiã. Aliud tamen, ꝙ tales executores non poſſunt diſtribuere inter ſeipſos, quia non ſunt pauperes, nec ẽt inter proprios filios, cum cenſeantur filij habere eandẽ perſonam cum patre, iuxta not. in l. in ſuis. ff. de libe. & poſth. quod uide. Odof. not. in l. ſi mandauero. in §. ſi tibi centum. ff. mand. ubi etiam ꝑ Cole & per eundem in l. ei qui. C. de diſtri. pig. & in l. id quod pauperibus. C. de epi. & cler. vide omnino per d. Card. in d. cle. 1. in 22. q. de teſta.

c ¶ Spirituale. Adde Roma. conſ. 228.

d ¶ Iuris canonicalis. Adde Rom. conſ. 382.

e ¶ Diu tolerauit. Adde ꝓ hoc, ꝙ voluit d. Card. cõſ. 40. ꝙ eꝑs tolerans illum, quem ipſe occulte excommunicauit, videtur ipſum habere pro nõ ligato. ZACHAR. ¶ Adde pro originali dicto Panor. ſcilicet, ꝙ epiſcopus, qui tolerauit ſubditum diu, &c. Fel. in c. licet. col. 6. ver. quinta concluſio, qui de ſi. & quanti tẽporis requiratur toleratio & patientia propter illud uerbum diu, & quanto tpe uerificetur vide iſtum in c. cum eccleſia num. 10. & ibi poſui in apo. in uer. ultra ſex menſes, ſup. de cau. poſ. & ꝓpri.

f SEB. SAP. ¶ Et numeri. Vide Abb. in c. conſtitutus. ſupra de reſcri. ubi dicit, ꝙ eo ipſo, ꝙ Papa mandat aliquem recipi in canonicum in eccleſia, & prouideri de præbenda, ſi qua uacat, ꝙ tacite dicitur facere mentionem de numero, quia in eccleſia non numerata non habet locum uacatio, ut hic, & idem dicit Imo. hic, & in c. dilectus. in 2. col. inf. eo.

g ¶ Ad reſtitutionem. An poſſeſſor errans in iure, acquirat ſibi fructus, uide latius per Fel. in c. de quarta. in 4. fal. ſup. de ꝑſcr. Are. conſ. 17. & late d. Franciſcum Curtium in conſ. 21. inci. princeps defunctus. col. 6. cum ſeq.

rat hoc mãdare procuratori, etiam expreſſe, ꝙ non cadebat ſub
1 pẽne ſua. Et per hanc rõnem ſoluitur ȝrium, quod formabat in gl. ſeq. in eo, ꝙ eꝑs recepit iſtũ ad oſculũ pacis, & tolerauit eũ per biennĩ: Nã taciturnitas non ꝑdeſt, [a] vbi exꝑſſus ꝑſentiũs nil operatur, & hoc regulariter. Pro hoc vide bo. gl. in l. j. C. vbi de cri. agi o-
19 por. Et no. qõnem q̃ ponit Io. And. in reg. ſciẽti, de re. iur. lib. 6. in Mer. in eo, ꝙ ꝑcludit exemptũ citatum corã eꝑo, & non excipiẽtem, ſibi non ꝑiudicaſſe; cum expreſſe non potuiſſet progare iurisdictionem epi ſine licentia Papæ, pro hoc c. cum tpe, de arb. & vide quod plene dixi in c. ſignificaſti, de ſo. comp. Puto tñ, ꝙ iſta ta
14 citurnitas præiudicet, vt non poſſit compellere illum ad oñendum titulum ſui bñficij, dixi in tex. † In gl. in ver. [Huiuſmodi clau
15 ſulis] ſibi [eum eorum fauore facta ſit.] Not. gl. iũcto tex. pro eo, ꝙ dixi in notabilibus, ꝙ cõfirmatio ſtatuti, non impedit illius retractationem, cum videatur facta fauore ſtatuentium. Sed no. bene modũ auferendi ptãtem retractandi, vt ꝑ ſuperiorem in confirmatione apponatur clauſula decreti decernẽtis irritum, &c. Sed
16 plene no. in c. ꝑe. de re. im. & in Mæpe, ff. eo. In ea. gl. ibi, [Cũ inſta ꝑ ceſſit ȝ omnes.] no. bene limitationem ad c. pen. de appel. & dic, vt latius ibi dixi. † Et in fi. gl. no. cõcluſionem gl. & idem ſequitur
17 in ti. de ſen. prola. §. nunc de effectu, ver. ſed pone. Nam poſſibile eſt, ꝙ alter habuit diſpenſationem a ſuperiore, vel ꝙ primo fuit cõdemnatus per falſas probationes, quaſi ſi iſte fuiſſet in iudicio, reprobaſſet, vel iudex condemnauit eũ ex odio, & ſecũdus potuiſſet habere iudicẽ gratioſum, q̃ iudicabat iuridice, & vide bo. ex in mã in l. denunciaſſe, ff. de adul. per quem limitatur hoc dictum gl. vt procedat gl. in condemnatione, ſecus aũt in abſolu-
18 tione: Nam illa lata pro vno prodeſt alteri, & hoc quia rei iunt ſa uorabiliores, & vide quod no. in c. ſignificaſti, de adult. † Extra gl. opp. vltra tex. in eo, ꝙ innuitur capitulum non poſſe recipere aliquẽ vltra numerum, ſi eis obuiet ſtatutũ iuratũ. Nã actus geſtus ȝ iũrm regulariter tenet, licet attentans ſit periurus, vt plene per Io. And. in reg. ꝙ ſemel, de reg. iur. in Mer. nec alicubi reperit oppoſitum: quinimo vr primum dictum probari, in ca. ſicut. de ſpõ. in hic ponit mirabilem theoricam dicẽs, ꝙ actus tpalis, ȝ iũrm tenet, licet gerens ſit periurus. Exemplum in eo, qui iurauit non vendere libru, Sed actus ſpiritualis ȝ iũrm non tenet. Hæc theori
b ca ſiue diuerſitas inter actum temporalem, & ſpiritualem nõ pla cet Io. And. nec cõmuniter Doct. [b] ſcq. & videtur reprobari per dictum c, ſicut, vbi tenet matrimonium contractum ȝ iuramentum, quare communiter concluditur, ꝙ qualiſcunq; ſit actus, nõ
19 inualidatur ratione iuramenti ꝓcedentis. † Et ideo dicit Io. And. ꝙ ſi canonici recipiunt aliquem vltra numerum iuratum, tenet receptio, licet recipientes ſint periuri. Nec obſt. ſi dicaẽ, ꝙ ex quo incidunt in periurum, efficiantur infames, & viles; qm̃ nõ incurruit infamiam ante receptionem, & maxime tenet receptio ſm eum, qñ ſuberat cã veniendi ȝ ſtatutum iuratum, vt puta, ga exceuerant facultates. Nã in ſtatuto tacite hoc ſubintelligi debet, vt in c. cum M. de conſtit. vnde nec periurium incurreret, ex quo collegialiter ȝueniunt. Dicit etiam, ꝙ receptio, certo caſu non tenet. Lq̃n non ſuberat cauſa ȝueniẽdi, & receptus dedit operam, vt recipientes venirent contra iuramentum, & idem Io. And. in addl. Spe. in ti. de lega. § nunc tractemus, verſi. ſed ſi legatus, quod eſt no. & aſſigno hanc rationem nullitatis. Nã dans cauſam periurio, debet condemnari tanquam periurus, 22. q. 5. c. i. & 2. Collatio ergo iſta talis, & taliter facta debet eſſe nulla, vel ſaltem annullanda. ȝ. de excel. ꝑla. c. inter dilectos. † Sed aduerte ad aliud di
20 ctum præcedens, ſentit ibi Io. And. ꝙ iuramentum præſtitũ a ſingularibus de collegio, ligat eos, inquantũ ȝuenire volũt collegialiter. hoc ſentit ex eo, quia requirit ad euitationem periurij, vt collegialiter contraueniant, & cauſa ſubſit contraueniendi. Cuius ȝrium ipſe ſentit in c. 1. de his q̃ fiũt a maio. par. ca. vbi no. dicit, ꝙ ſi hoc dictum eſſet verum, ferre omnes ſcholares eſſent periuri, & officiales locorũ, qui iurant ſeruare ſtatuta & poſtmodũ ꝓtractu temporis ſtatutum tollũt. Vnde ſm eum iurm vr præſtitum, vt ſingulariter non contraueniant; non autem ligat, ꝙn poſſint tollere ſtatutum, & per ꝙs tollitur iuramentũ ſtatuto acceſſoriũ; ſecus ſi iurant contenta in ſtatuto ſeruare, quia tũc inciderent in periuriũ, veniendo ȝ ſine cã rõnabili. Et intellige, ꝙ iurauerũt ſeruare contenta in ſtatuto, nulla habita mentione de ſtatuto, vt putã ſi dixerũt, Iuramus non recipere aliquem, qui non ſit graduatus. Secus ſi dixiſſent, Iuramus non recipere aliquem, qui non ſit graduatus, ſicut continetur in ſtatuto: quia in hoc caſu vñr iuraſſe ſeruare ſtatutum, vt ſentit in ſimili Inn. in c. olim, de cenſi. Sed Io. de Lig. in d. cle. j. dixit, ꝙ etiam in j. memb. contraueniendo colligialiter, incidunt in periurium; ga in ipſo actu ȝuentionis, reperiunt iuramentum in contrarium, & facit in ſimili quod no. Inn. in c. ꝓterea. de app. Hæc mã ſp mihi fuit viſa difficilis, pro concordia dicerem ſic, ꝙ aut ſingulares de collegio iurãt ſeruare ſtatu ta ſingulariter, ita ꝙ habito reſpectu ad formam, & ſubſtantiã iuramenti potius ligat eos ſingulariter, & tunc ſublato ſtatuto collegialiter; nullũ periurium iucurrũt contraueniendo, & hoc caſu intelligit dictũ Io. And. in ꝑal. c. j. Exemplũ, ſtatutũ eſt, ꝙ nullus det vocem, niſi ſit matriculatus. Iurauerũt ſinguli ſeruare ſtatutũ. hoc caſu iurm ꝺcernit obſeruãtiã ſingulorũ; ĩõ ſi collegiũ deliberat tollere ſtatutum, non peccant ſinguli poſtmodũ ꝓtraueniẽtes; ſed ſi iurm ſtringit eos ad obſeruãtiam, ẽt collegialiter, hẽt locũ alia opi. vt ſine metu periurij nõ poſſint ẽt collegialiter contrauenire, cã rationabili nõ ſubſiſtente. Pone exemplũ in caſu c. nſi: nã canonici iurando non recipere aliquem vltra numerũ. ſeu ſtatutũ iuratum, vñr habuiſſe reſpectum, vt ẽt collegialiter. non recipiant quia nullum dubiũ, ꝙ ſingulares non poſſunt eligere canonicos; vñ ex forma & mã iurĩ, poteris comprehẽdere' vtrum ſtatutũ ſtringat tm̃ ſingulos ſingulariter, an ſingulos collegialiter. † Sed contra prædicta facit iſte tex. vbi ſtatutum iuratũ, & confirmatio Papæ, adiecta clauſula decreti, æquiparãtur: vnde quemadmodũ non valet receptio in ſecundo caſu, ita nec in primo. Sol. dicunt alig, ꝙ iſta fuit allegatio partis; ideo nõ continet ius. Secundo, & melius hic non dr, ꝙ teneat receptio ȝ ſtatutum
20 iuratum, ſed ꝙ nõ poſſunt canonici aliquem recipere; quia illud dicimur poſſe, quod honeſte poſſumus. 22. q. 2. in c. faciat homo, 21 l. filius, ff. de cond. inſt. † Et aduerte ad mãm vnum notabile d. ctũ, ſi verum eſt, ꝙ ponit D. An. in c. 2. de ſponſa. & Io. de Lig. in cle. j. de
d veſtiũr. dicunt enim, ꝙ ubi iurm concernit fauorem iurãtium, [d] poſſunt illi renunciare, facit ad illud c. 2. de ſpon. Ego indiſtincte non admitterem, quia eſt quaſi ȝ ſuperius tacta, vnde concluderem ſic, ꝙ aut ſinguli de collegio iurant in fauorem collegij, & tũc collegium poteſt remittere, quia ille, ad cuius fauorem iuratur, poteſt iuramentum remittere, vt in c. j. de iureiu. & d. c. 2. Aut iurant ſinguli in fauorem eccleſiæ, vel ipſorum ſingulorũ, & tũc non poſſunt hoc iuramentum ſibi remittere, ga quis non valet ſeipſum abſoluere, ut dicit Arch. in c. non eſt, 22. q. 1. quemadmodum quis põt iurare in fauorem alterius, fortius in fauorem ꝓprium. Nam uinculat ſe Deo, ga primaria oblatio acquirit Deo, de quo tamen dicendum, vt plene, dr in d. c. 2. Et adhibeas cautelam ad perpetuationem ſtatuti, ut ſinguli iurent contenta in ſtatuto, non habita mentione de ſtatuto, & vt iurent ꝙ etiam colle gialiter non contrauenient, tubſiſtente tamẽ cauſa poſtmodum: concernente fauorem publicum, poſſunt contrauenire, vide gl no. 40 diſt. c. in his, & facit quod dixi ſupra.

ADDITIONES.

a ZACHAR. ¶ Taciturnitas non prodeſt. Bart. & Doct. in l. filius familias. §. inuitus, ff. de proc. & omnino per An. Cor. ſing. ſuis. in uer. taciturnitas, inc. in onerofis.

b Nec communiter Doc. Adde Old. quod illud ſequitur, ſcilicet Innoc. dictum in conſi. 127.

c Seb. Sap. ¶ In ſtatutis, ꝙ ſit differentia, an quis iuret ſeruare ſtatuta, an contẽta in ſtatutis, uide de remiſſione per Fel. in c. cũ uenerabilis, in 7. col. tu. de exce. & aliquid per And. Sic. in c. canonum ſtatuta. ſup. de conſtitu.

d ZACH. Fauorem iurantium. Adde iſtum in c. 1. in ult. no. & ibi Fel. in 2. no. & col. 3. uer. unum etiam relatione cignum, ſup. de iureiu. Bar. in l. Labeo, ff. de iureiu. & Spe. eo. titu. uer. & no.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

2 *Præbenda licite potest diuidi in duas, si eius facultates suppetunt; aliàs re integrabitur; & intelligit diuisionem posse fieri, si interuenient quæ habentur, nu. 2. 3. 5.*

4 *Præbendæ debiles, reintegrantur de aliqua alia pingui.*

CAP. XXVI.

1 **Vacante.** De vna præbẽda vacante possunt fieri duæ, si eius suppetant facultates; aliàs diuidens integrare tenetur. h. d. sẽda pars, ibi: [Super quo] Casus literalis. Vacãte quadã præbenda in quadam ecclesia cathedrali, epus ex illa pbenda constituit duas; & ibi instituit duos canonicos. altero illorum defuncto, quidam clericus nomine Hippolitus, præbendã illius defuncti authoritate Apostolica fuit adeptus. Iste Hippolitus impetrauit literas a do. Papa ꝺ Epm, vt integraret illi præbendam, & alius dicebat se habere idem ius contra ipsum epm, quę fuit epus quid facere deberet. Respon. Pa. ꝙ cum Turõ. concilio diuisionem prohibeat præbendarum, epit. tenetur illas præbendas reintegrare de vacaturis, nisi ex causa rationabili de prædicta præbenda constituerit duas; & tot sint prouentus vtriusque, ꝙ
2 possunt competenter vtrique sufficere. Ber. † No. 1. ꝙ ad hoc, vt
a de vna præbenda [a] constituantur plures, oportet necessario, ꝙ ꝺ currãt quatuor. Primo, qd dicẽtes, seu ꝓstituẽtes hoc intẽdãt, vt clarius colligitur in c. dilecto, ꝑc. in §. ꝑterea. Scdo, vt hoc fiat de ꝓsensu capituli. Nã cũ alteret status ecclesiæ, debet haberi consensus capituli, arg. in clem. 1. de re. ecc. non alie. & facit quod dicã in c. nouit, de his quæ fiã præl. Tertio vt subsit causa rationabilis illam diuidendi; puta defectus canonicorum, & augmentatio diuini cultus. Quarto, vt redditus cuiuscunque pbẽdæ sufficiãt cõpetẽter cuicunq; pbendato. Et no. ꝙ nõ ꝓsideratꝝ ꝙ oẽs pbendæ sint pares: dummodo ex causa sit facta diuisio, & reddi
3 tus sint cõpetentes; sic limita c. cũ oẽs, de consti. Not. 2. ex hoc, & ex fine læ, ꝙ quælibet præbenda debet esse cõpetens, vt sic cuilibet sit prouisum in cõpetenti bñficio: & vbi canonici non habeant cõpetentes pbendas, recurrẽd remediũ c. exposuisti. ꝛ. eo. No. 3. limitationẽ ad c. maioribus, ꝛ. eo. qd prohibet sectionẽ præbẽdarũ: procedit. n. nisi interueniãt quatuor, de q bus s. ꝑmissi. No. vltimo, ꝙ hãs pbendã diminutã sine causa rõnabili, seu sibi nõ sufficientẽ, põt agere ad pbendæ integrationẽ; & intellige in casu. quo fuit diuisa, prout loquitur iste tex. secus, si ex post facto fieret minus cõpetens; tunc. n. recurrendum ad d. c. ex posuisti. In gl. fi. ibi: [Vel alia rõ põt reddi.] Hæc est verior, & clare colligitur ex tex. vt patet ibi, [Ad illas &c.] fuerũt. n. assumpti isti ad duas pbendas: nõ aũt ad vnicum ius, prout fuit in c. ꝑ præ
3 ce. † Et circa mãm instat hic Host. ponẽdo distinctionẽ aut. n. in ecclesia non est certus numerus, aut sic. Primo casu in dubio tenet exceptio nouiter facta. Dic tñ, ꝙ nõ debent recipi plures, ꝙ possint sustentari ex redditibus ecclesiæ, in c. 1. de inst. & in c. 1. in fi. de sta. reg. li. 6. Scdo casu, aut numerus est iuratus, vel ꝓfirmatus per Papam adiecta clausula decreti; & dic vt in cap. præcedẽti. Aut cessant iurm, & confirmatio cum adiectione clausulæ; & tũc si nulla vacat pbẽda tenet receptio pluriũ, & ꝑ iura canoniæ creantur de nouo, vt in c. præcedẽti. Sed tu intellige, vt dixi post gl. in c. dilectus, ꝛ. eo. nam non debet recipi multitudo sine præbendis. Aut vacat præbenda, & si recipiuntur plures ad illã non tenet receptio, vt in præc. ꝛecus, si plures recipiantur simpliciter, de quo tñ dic, vt latius dixi in c. ꝓceden. In eid. gl. ibi, & sic vr, ꝙ eps possit tolerare. Hoc dictũ gl. nõ coll igitur ex tex. quia isti nõ fuerunt electi ad beneficium: & dic, vt dixi in cap. tuæ, ſupra eo. no. tñ istam gl. ꝓ authoritatem suam, quãuis non sit vera. Opp. extra gl. tex. vr. n. ꝙ eo casu, quo diuisio non fuit legitime facta teneatur diuidens de suo integrare præbendas, quemadmodũ tenetur qs, qñ ordinat aliquem sine titulo, vt in cap. eps, ꝛ. eo. Solu. Host. vr velle ꝙrium, dicit. n. ꝙ si diuidens viuit, & est soluẽdo, tenetur prouidere istis pbendatis, saltem in vita sua: qa crimina morte extinguuntur. 23. di. c. quorundam. Sed ego puto, ꝙ solũ teneatur, donec de vacaturis integrauerit pbendã, qñ cum hoc redũdaret in vtilitatem ecclesiæ, põt de redditibus ecclesiæ illã reintegrare, sicut videmus in eo, qui ordinauit sine titulo. Compellitur. n. de suo prouidere, donec de beneficio ecclesiastico ꝓuiderit ordinatis, vt in d. c. episcopus, seru. ergo dictum Hostiẽ.
4 anteq̃ præbendã de vacaturis integrauerit. † Sed quæro qualiter fieret reintegratio de vacaturis, cum vn non dẽat diuidi vt altera integretur, vt probatur in c. cum causam, ꝛ. eo. Solintelligunt Do. & bene, ꝙ fiet integratio de vacaturis multũ pingui, ex qua poterunt sine magna læsione aliqui fructus subtrahi: non tñ debent tot redditus subtrahi, ꝙ ex residuis non possit præbenda-
5 tus cõpetenter viuere: tunc. n. militaret ꝛrium. † Ex prædictis, & ex tex. no. ꝙ licet præbendę sint multũ pingues, ita, ꝙ redditus super sint necessitatibus canonicorum: nõ tñ ex hoc solum debẽt diminui, vel aliæ præbendæ creari: sed oportet, ꝙ ẽt subsit causa rõnabilis, vt in tex. put. quia, vt dixi, ecclesia patitur defectum in seruitoribus: vel volunt creare de nouo aliquod beneficiũ, iuxta c. statutum, ꝛ. eo. Secus autem, vbi redditus communes multum excrescerent. Nam tunc hic ẽst legitima causa augmentandi numerum præbendarum, vt in c. cum M. de const. & c. fi. infra de verb. sig. Nec ob. si dicatur, canonicum non debere habere vltra necessaria. Nam poterit, quod supereſt conuertere in piã causam, vt dicit tex. 12. q. 1. in c. fin. Nam in eꝓ hoc videmus, & in alio prælato, qui habent redditus vltra necessaria vitæ; sed tam quam rectores & dispensatores debent tales redditus indigentibus communicare. 12. q. 1. in c. videndum. cum sim.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Vna præbenda. An de vna pbẽda possint fieri duæ ex causa, tradunt Doc. in c. auaritiæ, ſup. eo.

SVMMARIVM.

1 *Papa si mandat, vt prouideatur alicui de beneficio, & beneficium illud post mandatum alteri conferatur, debent mandatarij illi, pro quo Papa mandauit, de ſto prouidere. nu. 4. & 5.*

2 *Literæ commendatoriæ ſiue monitoriæ, non acquirunt aliquod ius illi, pro quo fuerunt ſcriptæ; tamen ſi illis non paretur, poteſt implorari officium ſuperioris, vt mandentur executioni.*

3 *Papa mandans, vt alicui prouideatur de beneficio, non facit quin beneficia vacans possit alteri conferri. Secus si mandet, vt recipiatur in tali beneficio, quia tunc illud non poterit alteri conferri. nu. 13.*

4 *Actus gestus contra legem animatam, valet mero iure; licet contrauentes puniatur. nu. 12.*

6 *In pœnalibus aliquando fit extensio ad casum non habentem per omnimodam identitatem rationis.*

7 *In rescriptis, an inſpiciatur tempus datæ, an vero tempus præſentationis.*

8 *Rescriptum Papæ quo mandatur prouideri alicui de beneficio curato, est subreptitium, ſi ille cui mandatur prouideri, tempore datæ erat minor; licet tempore vacationis beneficij esset maior.*

9 *Motus proprius Papæ remouet omnem ſurreptionem.*

10 *Rescriptum non extenditur ad lites ortas post eius impetrationem.*

11 *Rescriptum, in quo impetratur iudex aliquis, qui tempore datæ erat notorie excommunicatus, non valet; & licet esset occulte excommunicatus; tamen impetrans sciebat cum esse excommunicatum.*

Gesta per occultè excommunicatum non valent in fauorem scienter eorum eo litigantis.

Excommunicatus occultè, si conferat beneficium scienti, non valet collatio.

12 *Alienatio facta contra præceptum Papæ, aut alterius hominis, an valeat?*

CAP. XXVII.

1 **Dilectus,** †Si Papa mãdat capitulo, vt aliquem in canonicum recipiat, & prabendam, si qua vacet, ꝓferat, si de mãdato sciẽs alii conferat, cogitur primũ recipere, & de redditibus ecclesiæ loco bñficii, ꝓuidere, donec ꝑbẽdam habeat. vel gñalius summa sic. Si Papa mandet ei, ad quẽ spectat, vt bñficium ꝓferat, collatio ꝑ eũ alteri facta tenet ipse tñ ex negligentia sione punitur, vt hic dr. Et prima pars querelam decisam attingit, sed da dat iudices, ibi: [Fraternitati.] Casus literalis. Quidam clericus, G. noĩe obtinuit literas a dño Papa ad capitulum Nouarien. p quas mãdabat eidẽ, vt dictũ G. reciperet in canonicũ, & in fratrẽ, & pbẽdã, si qua vacaret, ꝓferret eidẽ, sed capitulũ mãdatũ apostolicũ adimplere nolebat, imo pbẽdã vacãte, ꝙ D. Papa dño G. ꝓferendam mãdauit, alijs assignari. vnde idẽ G. petit a D. Papa, vt qd de ipso mãdauerat, facere et adimpleri. Ex parte capituli allegabat, ꝙ pbẽda nõ vacabat: idẽ Papa, his auditis, mandat quatenus si ꝓstiterit, ꝙ in Nouariẽsi Ecc. pbẽda vacasset eo tpe, quo Nouar. canonici lras receperũt, dictũ clericũ faciãt recipi canonicũ & ĩ fratrẽ, cũ pbẽdã illã in elusionẽ mãdati apostolici duxerint ꝓferẽdã, & de, puẽtibus illius ecclesię aliquos redditus annuati faciãt assignari eidẽ, donec pbendale officiũ fuerit alte-
2 cutus. Ber. † No. 1. ꝙ qq̃ ex literis monitorijs, seu ꝓceptorijs, non quæratur ius ei, pro quo ſcribit, iuxta no. in c. veniẽs, de renũn. si illis nõ paret, licite põt ꝛplorari officiũ superioris, vt ille mãde-
3 tur executioni. saltẽ quoad pœnã nõ paretiũ. † No. 2. ꝙ ꝑ mãdatũ Apostolicũ de ꝙuidẽdo sup canonicatu & pbẽda, nõ efficit pbẽda vacãs, vel vacatura, quominus collatio alteri facta teneat, licet secus sit in receptione in canonicũ authoritate Apostolica facta. nã ex tali receptione, afficitur pbẽda vacãs, vel vacatura, nõ vt nõ teneat collatio alteri facta, vt in c. si posti. ꝛ. eo. ti. li. 6. Et hic colligit dria maxima inter receptionẽ in canonicum, & mandatũ, vt recipiat. † No. 3. ex hoc, & ex tex. ꝙ per mandatum factum
4 collatori, vt certæ ꝑsonæ, puideat de certo bñficio nõ liẽat ma nus collatoris, quominus teneat collatio alteri facta. Et vr pri ma fronte probare iste tex. vnum notab. dictum, ꝙ actus gestus
a ꝛ mãdatũ principis, & sic ꝛ legẽ animatã, tenet mero iure; licet ꝛ ꝓcies sit puniẽdus: hoc tñ limita, vt ꝛ. dicã. [a] Vltimo no. casum sinã fi. c. circa pœnã ĩponẽdã collatori ñ parẽti mãdato Apostoli co. cogit. n. de suo, puidere, donec mãdatũ Apostolicũ adimpleuerit, & qq̃ voluerint quidam dicere, ꝙ istud c. non continet ius,

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Vltimo. Adde, ꝙ non solum puniꝝtur collator; sed etiam ille cui fuit facta collatio, secundum Host. & Ioan. And. in c. proposuit, inf. de cõcessi. præben. Et subjiciunt, quod ista pœna non solum habet locum, quando collatio fuit ipso iure ualida, sed etiam quando fuit ipso iure nulla, ut in casu d. c. proposuit.

ius, sed gratiam, & quasi velint hãc pœnã nõ trahendã in ꝓnam:
6 gl. in hic, & Doc. pro maiori parte sentiunt oppositum. † Et vide Inn. in c. statuimus, de maio. & obe. vbi non solum firmat, quod dixi sed ẽt multum singulariter extendit istã pœnam ad contemnentẽ legem mortuã. Dixit enim ꝙ licet recepti authoritate capituli, non hẽant ius affectiuum ad prębendã vacaturã; tñ si capitulũ conferat pbendã vacãtem ei, ꝙ non fuit primo receptus, vel extraneo, tenetur primo prouidere de redditib. Eccl'm qd hic dr, ꝙ contempserunt præceptũ legis, quæ vult, vt receꝓto in canonicum prouideatur de prębenda, vt in c. relatum, ꝛ. eo. Et qq̃ dr, ꝙ contemnitur ꝓuideat de prębenda, vt in c. relatum, ꝛ. eo. Et qq̃ hoc dictum prima fronte videat durum; qa fit extensio dispõnis penalis, fortè ad casum non hñtẽ ꝑ omnia identitatem rõnis; cũ grauius sit saltem quoad pœnã inferendã contemnere ꝓceptum legis viuæ, q̃ mortuæ, vt i. Celsus, ff. de arbi. no. Bart. in l. amplius, ff. rem ra. ha. tñ ꝑ authoritatem Inn. & quia dictũ est satis æquum, ne remaneant canonici sine pbendis; est dictũ illud satis recipiẽdum. In gl. oj. ibi: [Vel q̃ cito possint.] Satis placet decisio gl. Nã ex quo papa mãdat pure aliquem recipi in canonicũ, ẽt si nihil mãdaret de pbendæ recꝓtione, tñ canonicatus debẽt sibi primæ vacaturæ, vt in chi. g, & c. si postquã, & c. si clericus, ꝛ. e. ti. li. 6. vnde ꝓsupposito, ꝙ vigore huius mãdati, in quãtum mãdatur de vacãte, non deberet isti pbenda; debẽt tñ rõne canoniæ. vide de hac
7 mã per gl. in c. constitutus, de resc. q̃ est satis no. † In gl. in vers. reꝛ ceperunt, hæc gl. in effectu intrat illum articulum, nunquid in re
a ſcripto dẽat inspici tps datæ, [a] an tps ꝓsentationis, & adducit multa pro, & ꝛ, & finaliter diuersificat casus ꝛrios, nec tradit aliquã bonã doctrinã, sed adducit ad qõnẽ. Nunquid valeãt literæ impetratæ ad iudicem excõicatũ tpe datæ, si tpe receptionis est absolutus? et mã ista est bro cardica. ideo difficile potest dari certa doctrina. Nã ſm varietatem casuũ, est facienda varia decisio. Sed vt habeatur aliqua doctrina saltẽ in gñe, distrinxit Io. And. post Pet. de Anch. per alia verba, & ꝙungendo oĩa simul, ac clarius proſe quendo distingue sic. Aut q̃ritur de rescripto impetrato ad bñficia, aut ad lites. Primo casu, quoad vim comprahensiuã respectu illorum, qb. scribitur, dẽt attendi tps datæ. Idẽ respectu iuris agendi
b ꝙd oritur ex rescripto, & iste est proprius casus c. eam te, ſ. de resc. Qñq; q̃ritur de vi. comprahensiua respectu rei, pro qua ſcribitur, & attenditur tps datæ, vt est casus in cle. fi. de rescr. vbi pa-
c ret, ꝙ beneficium creatum post datã literarum nõ comꝑhendit in literis. Qñq. q̃ritur de virib. rescripti, respectu capacitatis eius, pro quo ſcribitur, & tunc si cessat surreptio attenditur tps, quo rescriptum mandat executioni. Iste tex. no. in c. ei cui, ꝛ. eo. ti. li. 6.
8 sed vbi a principio cõmittitur, cõsideratur tps datæ, & iste est casus in c. fi eo tpe, de rescr. li. 6. † Sic dẽs reducere ad concordiã illa duo c. quæ vir mulum ꝓriari. Nam in c. si eo tpe, dr ꝙ si mandat prouideri de beneficio curato vacaturo, & impetrãs nõ hẽt æta tem legitimã tpe datæ; licet eam hẽat tpe vacationis beneficij, re ſcr. est surrepitium. In c. ei cui, vr decidi oppositum, nã ibi dr, ꝙ si mandatur prouideri alicui de ꝑbenda vacatura, & in illa ecclesia fiunt variæ ꝑbendæ, q̃dã diaconales, q̃dã sacerdotales; licet tpe da tæ impetrãs non hẽat ætatem ad hñdam præbendam sacerdotalem. Item: si tñ est in ætate tpe, quo vacat debetur sibi sacerdotalis. Sed dicit, vt dixi, ꝙ in c. ei cui, non fuit commissa aliqua surreptio, quia impetrauit in gñe, non faciendo mentionem de ꝑbẽda diaconali, vel sacerdotali, & iõ satis est, ꝙ tpe vacationis rẽperitur in ætate legitima, sed in c. si eo tpe, commisit surreptionem eo ipso, ꝙ impetrauit super beneficio curato, non faciendo mẽtionem de
9 defectu ætatis. † Ex hac ꝙcordia siue theorica, clare deciditur vnũ dictum notabile, & quotidianum, quod ponit hic Io. And. Papa motu proprio mãdat ꝓuideri Titio de beneficio vacaturo, qui quidem Titius non hẽbat ætatem ltĩmam tpe datæ, sed eã habet tpe vacationis beneficij, dubitatur, nunquid sibi dẽatur illud be-
b neficium curatum? & dicẽdum est, ꝙ sic; quia motus proprius [b] excludit surreptionem, [c] in c. si motu proprio, ꝛ. e. ti. li. 6. & in cle. Romanus, eo. ti. ergo satis est, ꝙ sit in ætate tpe vacationis beneficij, vt in d. c. ei cui, & sic restringe c. si eo tpe, vt non procedat in literis cõcessis motu proprio, quod bene notabis. Qñq; q̃rit de virtibus rescripti, respectu surreptionis commissæ; & attenditur tps datæ. Nam non est imputandum impetranti, si non facit mẽtionẽ dehis, q̃ non erãt tpe datæ, & iste est ꝓprius casus c. ꝓstitutus, de resc. Qñq; ꝓsideratꝝ inobedientia, seu negligentia non parẽtis mãdato Apostolico, & tũc ꝓsideratꝝ tps receptionis literarũ seu datæ. Nam si ꝓcurator non fuit negligens, seu inobediens, si ignorat notitiæ, qa non põt qs dici negligens, seu inobediens, si ignorat mãdati superioris, & iste est casus istius c. hic. n. nõ ꝓtendit de vaꝛ lidate rescripti, neq; de vi cõprahensiua. sed solũ, vt puniantẽ isti c dent ꝓceptionis; ad idem c. i. ĩ. de cõc. ꝑb. li. 6. Qñq; ꝓsideratꝝ tps receptionis; ad idem c. i. ĩ. de cõc. ꝑb. li. 6. Qñq; ꝓsideratꝝ tps receptionis literarũ seu rescripti, respectu ꝑpetuationis tpis, & sic gña est ꝑfecta in rescripto, ita qꝝ non mãdat fieri, sed est facta, & tunc attendit tps datę. No. variatur postmodum ex morte ꝓcedentis, & iste est casus no. cũ gl. in c. si is cui, eo. ti. li. 6. Qñq; gña non est perfecta, sed mãdatur fieri, & tunc inspicit tps inchoationis mãdati. Nã si cõmissarius non inchoauit exeq̃ gram, expirat per mortẽ ꝓcedentis. de quo tñ dic, vt plene colligit ex d. c. si is cui, & c. si super gña, de offi-
10 dele. li. 6. † Venio ad fm principale. si ad rescriptum impetratũ ad lites, in quo dicẽdũ, ꝙ respectu actionis, super qua impetratur rescriptũ, inspicit tps datæ, vt in c. fi. de rescrip. vbi patet, ꝙ rescriptũ non extenditur ad lites ortas post tps datæ. Qñq; cõsideratꝝ negligẽtia iudicis non prosequentis intra tps in rescripto exꝑssum; & attendit tps receptionis ſrarum. Qd intelligo, qñ statuit sibi terminus per numerũ dierũ, seu mensium; vt puta mãdat iudici. vt litẽ decidat intra sex mẽses; dẽt. n. tunc attẽdi tps receptionis ſrarũ. c. ab eo, el 2. ſ. de appel. in fi. Secus vr, vbi apponitur certum tps, nõ per numerum dierũ, vt puta, si mandatur cã decidi, vsq; ad festũ Pẽthecostes; qa tunc tps currit immediatẽ de quo dicẽdũ, vt plene no. in d. c. super eo. Qñq; ꝓsideratꝝ negligentia partis in nõ vtendo rescripto, & dẽt attẽdi tpis possibilitas: de quo dicendum, vt in ea plerũq̃, & in c. si autem, ſ. de resc. & dixi plene in c. vt debitus, de app. Qñq; consideratur odium impetrãtis, vt in casu c. qa frustra, de vſur. & attenditur tps præsentationis, vt ibi hr. Qñq; attendit rescriptum circa ipsius perpetuationẽ, & attendit tps citationis, & melius tps inchoationis. de quo dicẽdũ est, vt in c. gratum, & c. licet, de offic. dele. Ex his apparet, ꝙ ex diuersis respectibus poteſt considerari rescriptũ; & infiniti possunt accidere casus: sed saltem sunt in gñe comprahensibiles sub casib. ꝑdictis; vide in mã beneficia. bo. gl. cum tex. in c. si soli, & c. fi. de cõcef. ꝑb.
11 li. 6. † Ex ꝑdictis põt inferri ad decisionẽ qõnis, quã formauit hæc gl. in prin. vtrum iudice impetrato existente excõicato tpe datę, valeat rescriptum, si tpe receptionis non est excõicatus? Et gloꝛ cludit ꝙ nõ valet, qa debet attẽdi tps datæ. Doc. hic aliter distinguũt: dicũt, n. ꝙ aut erat iste notorie excõicatus, & ꝓcedit dictũ gl. ar. c. ad probandũ, de re iu. qã satis mihi placet: quia a tpe datæ imprimitur iuridũ, sed rescriptum non reperit subiectum habile ad recipiendam iurisdõnem. Si aũt erat excõicatus occultè, & tunc si impetrans scienter impetrauit illud, non valet rescriptũ, & hoc aperte tenet hic Io. And. quod notabis perpetuo, nõ solũ respectu huius casus: sed põt inferri ad vnum casum valde generalem, quem posuit Io. Cald. in c. ad pbãdum, & credo, ꝙ habuit fundamentum ab isto dicto Ioã. And. dicit enim ibi, quod gesta ꝑ iudicẽ excõicatum toleratum, in fauorem partis nõ tenẽt scienter litigãtis corã occulto excõicato: vel saltẽ gesta dẽnt retractari. Ex quo infero, ꝙ si occultus excõicatus ꝓtulit tibi scienter bñfi-
d ciũ, non tenet collatio, [d] vel retractabit, qd est perpetuo. notã maxime ad limitationẽ l. Barbarius, ff. de of. ꝓto. & d. c. ad pbãdũ. Si vero impetrãs ignorabat, valet rescriptum, ex quo reperit absolutus tpe processus; cũ hic nõ agat de graui ꝓiudicio, & facit d. c. ad pbãdum. † In gl. in vers. duxerint, in fi. hæc gl. tãgit iudicio meo ꝛria satis difficilia. & minimẽ formaliter soluuntur per gl. & maxime instat illud ꝛrium, ꝙ gestum ꝛ legẽ mortuã est nullũ, vel saltẽ retractandũ; ergo fortius, si est gestum ꝛ legem animatam: nam princeps est lex animata in terris. o. q̃. 3. ciꝑsi sunt, ꝙ in Auth. de consulib. in fin. Nam quod principi placuit, legis hẽt vigorẽ, Inst. de iure natu. in §. sed quod principi. ergo ista collatio ꝛ Papæ mãdatũ facta, debuit esse nulla, vel saltem annullanda: nec Doc. nri aliter soluunt ꝛr. gl. quasi contenti ipsius sol. quæ in veritate non satisfacit contrarijs. Bar. in l. amplius, ff. rem ra. ha. dicit, ꝙ quod
e actus inualiditatem, durius agitur cum lege, * quàm cum eius ministro

ADDITIONES.

2 ¶ Tempus datæ. Adde Fed. consi. 290. vbi late examinat hanc materiam.

SEB. SAP. ¶ Tempus datæ. Vide plene per Fel. in c. eam te, col. 17. ver. tempus datæ, sup. col. 3. ver. quæro viterius, ſup. eo. ti. de resc.

b SEB. SAP. ¶ Motus proprius. Vide Fel. late in c. cum ad aures, col. 4. versic. concl. 5. ſupra de rescr.

ANT. FRAN. ¶ De clausula, motu proprio, quid operetur, vide primo gloꝛ no. in cle. si Romanus, in ver. quantumeunque, de præb. quæ dixit, ꝙ nõ tollit defectũ personæ, uide Rom. in fing. ſuis, in ver. clausula ista valet, ubi dixit ꝙ non operatur ultra mentem concedentis prius declarata, ad quod iude Io. And. & Cald. in c. cum dilectus, de in. pa. & do. Abb. in c. cum olim, in 6. col. de re iud. cum concord. ibi per eum alleg. & uide Card. in cle. 1. de præben. ubi dixit, ꝙ licet, tollat surreptionem, tñ non ampliat, & ꝙ non operat nisi in his, quæ sunt in iure expreſſa, de quo etiam per eum in cle. si Romanus, de præb. hic alleg. Et adde, ꝙ motus proprius non poteſt probari per testes, ut uoluur Do. de Ro. dec. 335, de qua etiam per Alex. de Imo. in l. 3. in prin. ff. quod quiſq; iur. Et adde, ꝙ clausula motus proprij in collatione beneficij ecclesiastici apposita a papa uel legato, facit saltem collationẽ ualere, ẽt si is, cui fit collatio, hẽt aliud beneficium, de quo non fit facta mentio, ut uoluit do. Car. in cle. 2. in 4. q. de offi. ord. Et adde ꝙ talis clausula, non tollit ius patronatus laici, ut per do. de Ro. dec. 101. inc. hæc clausula.

c ZACH. ¶ Excludit surreptionem. Adde ꝙ ille in c. causam quę, col. 2. ver. gl. secunda tacite respõdet, ſ. de testa. tenuit, ꝙ motus proprius solum surreptionem excludebat, neque aliud operabatur, vltra concedentis intentionẽ quam opi. ante eum tenuit Card. consi. 37. inc. papa viuit, cuius tamẽ oppositum tenuit Fel. in gl. pe. col. 2. per text. in cle. si Romanus, eo. titu. de præb. & tetigit idem Fel. in d. c. causam quæ, col. 4. ver. 3. aduerte.

d Non tenet collatio. Adde pro hoc Do. de Ro. dec. 128. in antiquis, de sen. exc. ubi dicunt ꝙ executor datus ad prouidendum, si est excõmunicatus, ualeat prouisio, nisi ille, cui prouidetur, sciat illum excommunicatum.

e Seb. Sap. ¶ Cum lege. Vide dom. And. Sicu. in repe. c. Raynal. in 9. char. inf. de testa. & in cons. 50. in 3. col. & seq. in 2. uol. Bar. in l. si insulam, in pe. oppoſi. primæ partis, ff. de uerb. obl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministro: sed quoad pœnã imponẽdam, durius agitur cum ministro; alleg. l. si libertus, ff. de iur. pa. vbi alienatio facta in fraudẽ legis, nõ tenet, sed hoẽs sic. Et hoc dictũ Bar. põt ꝓcedere respectu iudicis inferioris inhibẽtis alienationẽ rei, vel respectu partis paciscẽtis, iuxta no. in c. Rav. de testa. per Inn. & in l. fin. C. de re. alie. Sed respectu mãdati principis, nõ vr dictũ suũ ꝓcedere. Nam, vt not. dicit Inno. in c. fi. de accu. quemadmodũ alienatio est nulla, attẽtata ɔ legẽ mortuã, ita si est attẽtata ɔ ꝓceptũ Papæ, q est lex animata in terris. Ad idẽ, qđ ipse no. in d. c. Rav. vbi dicit, ꝙ si Papa mãdat alicui ꝑlato, vt ꝓferat aliod bñficiũ: vel vt non alienet, nõ tenet gestũ ɔ mãdatũ suũ. & vr hoc probari in c. veritatis, de do. & ꝓtu. in fi. vide ẽt Io. And. in c. ꝓstitutus, j. de ꝓcel. ꝑben. vbi vr aperte sentire, ꝙ si Papa mãdat collatori, q nõ ꝓferat, nõ valet collatio: & hoc ꝑbo p c. vt nostrũ, 5. de app. ad idẽ c. fi soli, & c. fi cap. lo. de ꝓcef. ꝑb. li. 6. Vbi collatio facta ɔ mãdatũ executoris Papæ nõ tenet. fortius ergo si est collatio facta ɔ mãdatũ Papæ. Ad
13 idẽ ob. gl. i. c. fi eo tpe, de ele. li. 6. † Vñ, p ꝯcordia dicerẽ sic, ꝙ aut Papa directe mãdat collatori, ne ꝓferat certũ bñficiũ: & non tenet collatio in ꝑiũ attẽtata, p iura & rões superius alle. Q̃nque Papa, vt ꝓferat Titio; & ille cõtulit Sempronio, & subdistingue: aut mãdatarius nõ habebat alias potestatẽ cõferendi; sed recipit potestatẽ ex isto mãdato clarificato; & tũc non tenet actus, nisi seruet formã mãdati, ad hoc c. venerabili, de of. dele. & c. cum dilec. de rescri. & ibi gẽter. ff. man. Si vero mãdatarius ius, alius habebat potestatem: & tũc tenet, quod facit ɔ mãdatũ; nõ ex potestate delegat. sed ex potestate ordinaria, quã habebat; & iste est proprius casus istius c. & vide gl. not. in clem. 1. de ꝓiu. pa. & est rõ diuersitatis: nã per mãdatũ factũ, vt Titio ꝓferat, nõ intẽdit princeps mãdatario potestatẽ auferre ꝓferẽdi, seu potestatẽ ordinandi ad exercitiũ illius actus: sed puniẽdus est, qa nõ obseruauit mãdatũ principis. Secus aũt est, si directe sibi ꝑcipit, ne certũ gd faciat: tunc. n. nõ tenet actus: qa vr tũc sibi auferre potestatẽ exercẽdi actũ. Et si diceres, nonne si mãdat vt ꝓferat isti, tacite prohibet, ne ꝓferat alteri? vt in l. cum ita, ff. de ꝓd. & dem. Dico, ꝙ istud est mãdatum indirectũ, qđ non aufert potestatem alias cõpetentem mandatario, vt probatur hic, & clarius in d. c. si soli. Et per hoc restringitur & declaratur, intellectus istius cap. & hæc nota bis, nam possunt adduci ad multa similia, quod nota bene.

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens beneficium curatum si aliud acceperit priuatur, quod debet conferri per habentem potestatem conferendi intra sex menses; alias collatio deuoluitur ad alium.*
2 *Et si vtrunque velit retinere, vtroque priuabitur, nisi fuerit aliqua sublimis persona, quæ dispensatiue potest retinere plura beneficia compatibilia.*
3 *Clericus habens beneficium non curatum, si acquirat postea curatum; non vacat primum ipso facto.* 10.
Libere qui potest facere aliquem actũ, potest illum expedire, alio non vocato, tamen non potest tradere possessionem possessore non vocato.
4 *Clericus nõ põt nec i eadẽ, nec i pluribus ecclesiis diuersa beneficia tenere.*
Clericus dispensatus habere plura beneficia, intelligitur in diuersis ecclesiis, non in vna.
In odiosis capitur intellectus minus iuri exosus, & contrarius.
5 *Nobiles, literati, & sublimes personæ, magis honorantur ab ecclesia & prælatis, quam alię, nu. 7.*
6 *Clerici seculares possunt se absentare a beneficio, etiam curato per septennium, nec tenentur interim promoueri.*
8 *Dispensatio debet fieri ob publicam causam; & non priuatam, nam tunc dicitur dissipatio.*
9 *Dispensatio quid sit.*
10 *Papa non potest dispensare quoad Deum pro libito suæ voluntatis; quoad ecclesiam militantem sic, quia nulli licet de suo iudicio iudicare.*
11 *Beneficia duo curata si simul & semel vni conferuntur, datur sibi electio, quod velit acceptare.*
12 *Episcopus promotus, non perdit ipso facto beneficia priora; sed posti consecrationem, vel post lapsum tempus prefixum ad consecrandum.*
13 *Clericus si acceperit secundum beneficium calore iracundæ, non vacat primum si incontinenti pœnituit.*
14 *Retentio beneficij non potest fieri propter expensas, quas ibi feci, vel quas feci circa clericum defunctum.*
15 *Clericus promotus ad secundum beneficium, non priuatur primo; quando collator primi beneficij non vult habere ratam collationem secundi.*
Clericus non potest nec tacite, nec expresse renunciare beneficio sine authoritate superioris.
16 *Clericus per adeptionem secundi beneficij, non priuatur primo; donec non habuerit liberam & vacuam possessionem secundi.*
17 *Clericus delinquens, vel debitor, non tenetur satisfacere de fructibus beneficij sui.*
Clericus non facit fructus beneficij suos de iure communi; adeo ꝙ non debẽt capitales fructus pro eius debito; sed an valeat consuetudo in contrarium, vide hic remissiue.
18 *Quando duo sunt à iure equiparata, quicquid poslea adũcitur in vno; etiam si esset pœna, intelligitur adiectum in alio.*
Statutum penale extenditur etiam ad additionem factam prædicto statuto.
19 *Papa solus dispensat, ꝙ vnus possit habere plura beneficia curata; episcopus vero dispensat in pluribus simplicibus, vel in vno simplici, & in vno curato; nisi propter vtilitatem, & necessitatem ecclesiæ; quo casu potest in duobus curatis dispensare; nisi sint in eadem ecclesia.*
20 *Dispensatus ad pluralitatem beneficiorum, non est tutus quoad Deum; nisi sit in euidentem vtilitatem ecclesiæ, vel propter prærogatiuam literarum, vel meritorum.*
21 *Dignitas, personatus, & officium quid sint.*
Prælatus quis dicatur.
Abbatissa habet dignitatem.
22 *Dignitates plures non possunt esse penes vnum, quando vnaquæque de per se requirit exercitium seruiendi.*
23 *Vicarius episcopi, non dicitur acquirere aliquam dignitatem; eo quia efficitur vicarius; & ideo non perdit beneficium curatum, si quod habeat, quia potest de facili remoueri.*
24 *Beneficium curatum quid est, vel ecclesia curata.*

CAP. XXVIII.

1 **De multa**, †Famosum, & vtile est, & hoc intendit Hobens personatum, vel beneficium curatum, si sẽdo tale receperit, vacat primũ ꝙ si retinere ꝓtenderet, & tũc priuabitur. hoc primo. Is ad quẽ spectat bñficii curati collatio, si cite ꝓfert, statim cũ institutus aliud recedit, & si intra sex menses nõ ꝓferat, deuoluit ad alium collatio. & aliter punit. hoc sẽdo. Cũ sublimibus, & literatis ꝑsonis circa pluralitatẽ bñficiorũ in cẽpa tibiliũ, solus Papa dispensat. hoc tertio. Et primo narrat ius antiquũ, sẽdo subiicit nouũ, ibi [Prætenti] Vt põt diuidi t tres partes, put vñr tria dicta. f. m ibi; [Is quoq; ad quem.] Tertiũ, ibi: [Circa sublimes.] Casus literalis. In Lateran. ꝯcilio statutũ fuit. ꝙ multas diuersas dignitates, & plures eccl. parochiales reciperet; aliquin recipiẽs sic, acceptũ amitteret, & ꝓterẽa, ꝓcedẽdi potestate priuaret. Sed qa istud statutũ male obseruabatur, Inn. volẽs obuiare hmõi cupiditati, statuit, vt q cũq; de cetero receperit aliquã bficiũ curã habẽs aliarũ annexã; si prius tale bñficiũ obtinebat, ipso iure sit priuatus eo; & si illud ꝓtẽderet retinere, alio ꝑsolicito, & ille ad quẽ spectat collatio prioris bñficii, illud ꝓferat, cui videret ꝓferẽdi. Et si vltra sex menses ꝓferre distulerit, ipse ius collatio ad alios deuoluat, f. m statutũ Lateran. ꝯcilii; & insuper tũ cogatur de
a sionẽ tũ nõ dẽt tradere. possessore nõ vocato, a vide in d. c. hoc. qđ tũ limita, vt no. ibi, & i. c. ordinarii, de of. or. li. 6. No. ibi, [Hoc
b idẽ in ꝑsonalibus & c.] ꝙ ꝑsonatus b & dignitates hic sumuntur, vt synonima, & idẽ importantia in substãtia. Nã supra in principio fecerat mentionem de dignitatib. in versi. hoc idem in personatibus, appellat dignitates ꝑsonatus. Et an in veritate hæc differãt inter se, & qualiter cognoscãtur dignitates & personatus,
4 dicã. ɔ. Iatius. † No. in ver. Addẽ tes. ꝙ in eadẽ ecclesia nullus pos-

habere

ADDITIONES.

a ¶ Non vocato. Adde do. Car. consi. 63. & 74. Ro. consi. 499. d. Car. consi. 132.
b Seb. Sab. ¶ Personatus. Vide Are. in consi. 124. incip. in præsenti. col. 2. & Old. consi. 156. inci. in ecclesia Valentina, col. 3. cum a leg. per Decium in c. cum accessisset. t. n. 1. no. sup. de consti.

hẽre plures dignitates seu ꝑsonatus, & dic idẽ in diuersis. vt patet ex ꝓcedẽtib. in tex. & in c. qa nõnulli, ꝑall. & in c. dudũ, il 2. de ele. & no. in c. i. de 2sue. li. 6. Sed hic dicit de eadẽ ecclesia ad maiorem exaggerationẽ, seu aggrauationẽ, quasi odiosius sit hẽre in eadẽ ecclesia, ꝙ in diuersis. Et iõ dicit Ægi. quẽsequũ hic cõiter Doc. notabile verbũ, ꝙ si dispensat cũ aliquo, vt possit ꝓcq duas dignitates, seu ꝑsonatus, intelligit, vt hẽat in diuersis ecclesiis, nõ in eadẽ, a quod satis patet: qa cum mã ista sit odiosa, dẽmus capere intellectũ minus iuri exosum, in c. j. & ij. de fi. ꝑsby. & c. ꝙ dilectio, ɔ. de 2stan. & affi. facit c. statutũ, de ele. li. 6. † No. in versi. [Circa sublimes.] ꝙ nobiles, seu sublimes ꝑsonæ, non reprobant ab ecclesia. quinimõ honorant in collationib. beneficiorũ. Et dic sublimes, i. nobiles, quasi sup alios eleuatos, sup limẽ positos. Et no. bñ, ꝙ ꝑ
b sonæ literatæ b eq parant c nobilibus; & sic dẽt ecclesia honorare
c ꝑsonas ꝛratas, non solũ verbo; sed ẽt facto, vt subueniendo eis pin
guibus de redditibus ecclesiæ ꝑ aliis minus literatis; & hoc nõ pro
uenit ex alio, nisi qa sciẽtia prodest nedũ hẽnti, sed ẽt toti vniuer
sali ecclesiæ. Nã mundus sine literatis regi non posset, vt in auth.
habita, C. ne fi. ꝑ pa. & alibi dicit tex. ꝙ ecclesia vniuersalis admodum ad suũ regimen indiget viris literatis, in c. cum ex eo, de elec.
6 li. 6. † Et pp hanc cãm ecclesia dispensat cum volentib. ire ad studium literariũ, vt possint se absentare ab ecclesijs ẽt curatis. ꝑ sep
tennium, vt non teneantur interim promoueri ad sũm cerdotiũ, vt
d in d. c. cum ex eo. Et p hanc considerõnẽ, & multas alias cõiter
Doc. cõcludunt in c. pe. de magi. ꝙ religiosus de licentia sui ꝓlati
e põt promoueri ad officiũ docendi, d nec aliq Doc. discrepãt, nisi
parum intelligentes, & idem Arch. 16. q. 1. in c. monachus, sentit
Grati. in chinc, §. superior, ea. cã & q. Nam ꝑsidens cathedræ ne
cessitas, vtilitas, & necessitas ecclesiæ, ac etiãm ꝓgratiua ꝓsonarũ:
dum est vtilis, ꝓpria nomasterio, cũ efficiatur peritior, sed ẽt toti
vnde dispẽsans hẽns ista ꝑ oculis, nõ dr facere ɔ bonum publicũ,
ecclesiæ vniuersali; & ideo dicit Hier. scribendo ad Rusticũ mo
nachum: Longo tpe disce, q̃ postmodũ doceas, & alibi: Mihi pla
nec ꝓferre bonum priuatum publico, sed relaxare statutum gña
cet, vt sanctorum habeas con tubernia, nec ipse te doceas. vide la
le pp bonum publicum cõcurrens in casu spãli. Si. n. dispensatur
tius in c. sic viue, & in c. si clericatus, 15. q. 1. & vide Gratianum in
cũ sublimib. ꝑsonis, & literatis. hr consideratio ad bonum publi
d superiori, cũ se. vbi reducit ad cõcordiam iura illius qõnis, q̃ vñr
cũ, qđ per istos prouenit vniuersis. Nã, vt dixi, ꝑsona literata pro
f pria maxime respõdendo ad d. c. monachus, vbi dr, ꝙ nõ hẽt offi
cium docentis, sed plangentis. Nam dẽt intelligi, ꝙ eo, qa religio
7 sos, nec vtiq; reperi aliquem sentientem ɔrium. † Op. in fi. c. in eo,
tius põt ꝑfici cathedræ, ex quo emanat tãtus fructus circa vniuer
sales, non hẽt legitime officium docẽtis, qa nõ hẽt ad hoc officiũ,
sed si eligit ad illud, bñ põt docere, sicut videmus, cum ꝓmouẽt
ad beneficiũ curatum; maxime ẽpatum, tunc legitime docet, &
g vide bo. tex. in c. fi. de magi. vbi vr magis cõmendare, & priuilegia
re docentes, q̃ addiscẽtes, & maiorẽ fructũ faciũt in ecclesia Dei.
Nã cũ possit religiosus esse cubicularius ẽpi, & sic hr̃e officiũ cu
biculari ꝑ tam fructuosum ecclesiæ vñ. 2. q. 7. c. cum pastoris. po
f

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt in d.c ex literis, 2.q.3.c. si quē pēnituerit. §. notandum. Nec ob.c. eum qui, et i.li.6. Loquitur. n. in eo, q; p vim occupauit bñficiū, seu intromisit se in illo; sed nos loqmur in eo q̄ introiuit p ostium; sed calore iracūdiæ fuit deductus, & statim pēnituit,
14 facit de pœn. distin. 1.c. diuortium. † Sedo fallit in eo, qui fecit expensas de patrimonio in primo bñficio: non. n. cogitur dimittere primum, nisi sibi satisfiat primo de expensis, arg. 12.q.4.c. quicunq;. & no. bñ casum, vt retentio pro expensis habeat locū
a ēt in beneficijs.[a] Et ex hoc pōt colligi vnū no. dictū, si clericus sine testō moriť, pōt hrs repetere expēsas, quas clericus fecit de patrimonio in bñficio; & fortius hoc p̄cedit, si specifice clericꝰ
15 illas repetēdas decreuerit. † Addit & alius casus, cū superior primi bñficij non vult hre ratā collationē scdi, sed repetit ipsū clericū. cū. n. nō possit clericꝰ directē & expresē renūciare suo bñficio sine licētia superioris; ita nec indirectē recipiēdo fm, de renun. c. admonet. & c. q̄d in dubijs. Et credo q̄ requirit cōsensus cuiuslibet, q necessario requirit in renūciatione expressa, vt col
16 latorū & patronorū, de quo die, vt dixi in d.c. † In ea. gl. ibi, [Sed p receptionē corporalē;] & dēt hęc receptio esse pacifica. Dicit tñ Inn. q̄ si in prīc. n ō potuit hre possessionē scdi, nō vacat primū: sed si habuit possessionē, licet postea moueat sibi qō de iure, vel de facto; ga nō dr fuisse, q nō stetit, ad hoc tex. cū gl. in c. cōmissa, de ele. lib.
b 6. & clem. grę, & ibi per Paulū, de refer. & d.c. licet eps, facit c. si quis iā translatus. 22.q.2. Nō. n. pōt dici pfectē translatus, ex quo dubitat de iure suo; & facit c. cū in cūctis, de elec. sup. eo. q̄ bñficia electi & confirmati in Epm non vacant; ga adhuc nō vr plane translatus. Ex oīb. prædictis cōclude, q̄ rlr post pacificā possessionē scdi, vacat primū. Et post hāc p̄stōnē emanauerūt multa iura. Et primū c. si tibi cōcessio, inf. eo. lib. 6. q̄ limitat istud. Si n. non pōt habere fructus scdi bñficij, quia ex priuilegio forte debētur alij ad tps, non vacat primū. Itē emanauit c. cū qui. eo. ti. lib. 6. vbi extenditur hoc ad cū, qui vi, vel scienter intrusit se in scdū bñficiū. Itē emanauit c. cum singula, eo. ti. lib. 6. quod extē dit hoc ad regulares dignitates. Demū superuenit cle. j. de sup. neg. prāl. quæ dicit hoc procedere, ēt in prioratibus manualib.
17 Item clem. vnica, de offi. vic. vbi dr hanc vacationē induci, ēt si recipiť vicaria perpetua bñficij curati. † In gl. super ver. prouentibus, ibi. i. [Proprius.] No. bene gl. istā, ex qua collige clericū nō cōpellendū ad fatisfaciendū oneri sibi incumbenti, ex delicto, vel quasi, seu ex contractu: nisi noīe p̄prio de fructib. bñficij sui: ga delictū personæ non dēt obesse eccłæ, & vide consimilē gl. in c. cū sicut, inf. de cōse. eccle. vel alta. & bene facit gl. in l. stipendia. C. de exec. rei iu. vbi dr, q̄ sicut in cā iudicati nō debent capi stipendia militū seculi, ita nec stipēdia militū eccłæ. Host. tñ hic dicit, q̄ pōt cōpelli ad satisfaciendū de his fructibus, quos fecit suos, fortē munitus opi. q̄ no. per gl. in c. pūti, de offi. ord. lib. 6. Hæc q. depēdet ab alia, nunquid clericus faciat fructus bñficij suos? de qōne vide q̄d plane dixi in rep. c. cū esset, de testa. & vide de vtraq; qōne, q̄d no. in c. peruenit, de fideiu. & per Archid. in c. statutū, de rescr. li. 6. Ego sp tenui simp̄r, q̄ nullus clericus
c faciat fructus suos c inspecto iure cōi; & p̄ consequens, q̄ non debēt capi fructus bñficij pro debito ipsius bñficiati. Sed nunqd valeat cōsuetudo in oppositū, vide no. Io. An. in reg. nemo pōt, de reg. iu. li. 6. in Mer. Et in fi. gl. not. q̄ possessor bñficij cū mala fide, cōpellit restituere oēs fructus, & vide tex. in c. cū dilectus,
d in fi. de iu. pa. a p̄rio ergo secus; si bona fide possidet, d q̄d tenēt
18 do. de Ro. dec. 24. † In gl. in ver. [In eadē ecclesia &c.] ibi, [p̄riū credo] No. gl. vſq; ad fi. Ex qua habes duo satis notāda in mā ex tēsionis. Primo, q̄ vbi duo sunt a iure æq parata, pena adiecta in
e vno, vr adiecta in alio, e pro hoc tex. cū gl. in c. si postq̄, in fin. de ele. c. li. 6. facit. l. 2. ff. ad Tert. Scdo, q̄ si in fine alicui[a] statuti pena lis fit aliqua additio, q̄ pena appolita in principio, vr repetita in illa adiectione. Ex quo. n. adijcit, vr q̄ sit pars illius statuti. Et in
f tellige, cū dr [adijciētes,] vel ēt. [Idē iudiciū esse volumus, &c.] & hāc gl. hic cōiter sequūt Doc. Sed vide gl. q̄ directe sentit oppositū in cle. q̄n, in fi. de vi. & ho. cler. in ver. sanctioni, sed hæc gl. vr verior. In gl. sup ver. [Et literatus,] ibi: [Scīa nobilitat hominē, &c.] Et p̄ hoc facit, q̄d dixi S. in vlti. no. & vide gl. 2. dist. c. lex, q̄ dicit, q̄ maiores natu possunt appellari ēt literati, cū aliis, de quibus ibi no. Et ad cap. cū oēs, quod gl. hic alleg. pro qualitate seruāda in bñficijs dic, vt ibi plene no. † In gl. super ver. [Per
19 sēdē apostolicā,] in fi. Dic q̄ tota hæc glo. pōt reduci ad vnam p̄clusionē, q̄ solus Papa dispensāt in plurib. curatis; in alijs vero pōt dispensare Eps. & hanc conclusionem firmat gl. licet refe rat opi. p̄riā q̄ in duobus curatis dispensāt solus Papa, in duobus simplicibus, vel simplici, & curato Eps; & si sunt in diuersis diœcesibus, debet vterque Eps interuenire in dispēsatione.

Et no. hoc vltimum & bene facit arg. infra de sen. excō. in c. cū illorū, in §. si vero clausſtralis, & quod no. in c. pastoralis, de priui. Pet. & Abb. dicunt, q̄ dispensatio, quæ fit p̄ necessitatem vel vtilitatem ecclesiæ, non intelligitur prohibita Epis, ēt in curatis, sed solum illa, q̄ fit p̄ prerogatiuā personæ: & vr hæc opinio placere Host. licet dicat curiā seruare indistincte primā opi. q̄ vr sequi Io. An. Dicit. n. q̄ si Eps posset dispensare, nugatorium fuisset hoc dicere hic, q̄ sedes apostolica dispensabit. D. Ant. vr tenere primam p̄clusionem: sentit tñ, q̄ in pluribus beneficijs vltra duo Eps non dispensat, alle. c. quia in tñ, supra eo. Quod iudicio meo nihil facit: nam non loquitur c. illud de dispensatione, q̄ fit ex causa; sed de his, qui p ambitionē plura bñficia recipiunt, vt patet ibi in prin. dū dicit [Quod in tñ processit quorūdā ambitio &c.] non enim potest dici, ambitio, si dispēsatio fit ex causa. Ponc. n. q̄ sublimis, vel literatus non pōt viuere ex redditibus duorum bñficiorū simplicium, dicemus ne, q̄ Eps
22 non pōt dispensare in tertio? nullibi reperitur oppositum. De hac mā dispensationis circa pluralitatem bñficiorum, vide q̄ dixi in repet. §. qui vero, in c. extirpandæ, ī. eo. tit. & circa prædas dixi in c. cū iam dudum, §. eo. & placet mihi multum circa curata limitatio Pet. & Abb. quos sequitur Host. vt p̄ necessitatem, vel vtilitatem Ecclesiæ possit Eps hodie dispensare. Nā cum olim posset, vt probatur in d.c. sanctorum. 70. dist. non vr ius illud immutatum per hanc constitutionē, quæ directe non prohibet epō dispensare, nec ēt loquitur, q̄n immineret dispensatio p̄ necessitatem, vel vtilitatē ecclesiæ. Nec ob. c. literas dr. leg. in gl. loquitur. n. in pluribus præbendis eiusdem ecclesiæ, in quibus episcopus nō dispensat, vt dixi in d.c. cum iam dudum.

ADDITIO. † Sed nunquid talis, cū quo dispensatur circa pluralitatē bñficiorū, sit tutus quoad Deum? dicas q̄ aut dispensatio fit ex causa p̄ necessitatem, vel vtilitatem ecclesiæ, vel p̄ euidentē p̄rogatiuā meritorū, & est tutus: aut sine causa, & non est tutus quoad Deū, sed bñ est tutus quoad ecclesiā
21 militantē, vide Petrū de Ancha. in c. 1. de cōst. in repet. † Extra gl. quæro de q. quotidiana, & difficili, quæ dicatur dignitas, per-
g sonatus, § vel officiū; nā hic habemus quem non posse habere duas dignitates, vel personatus, & idem dr de officijs in c. 1. de const. li. 6. Inn. & Io. And. & alij multi hic instant. Nam q̄n; ōia ista sunt synonima, vt probatur in c. cū accessissent, de p̄b. vbi idem officium appellatur dignitas, & personatus. In p̄rium fecit iste tex. vbi dicit idem in personatibus, & in hoc varie loquitur iura. Expedio gl. Inn. per conclusiones. Prima conclusio: di-
h gnitas, & p̄sonatus[b] nō differūt in substātia, sed Arch. sentit p̄riū in d.c. 1. de p̄s. vbi dicit, q̄ dignitas est administratio rerum ecclesiasticarum, cum iurisdictione. Personatus vero est quā p̄rogatiua in ecclesia sine iurisdictione, vt qa hēt stallum in choro honorificū p̄ aliis, vel qd simile. Officiū vero f m eū est administratio rerū ecclesiasticarū sine iurisdictione. Sic pōt poni exemplū in sacrista, seu thesaurario. Sed p̄ certo, iura ista nō phāt, & potiꝰ credēdū est, q̄ ex varietate locorū illa rreuerūt hæc diuersa vocabula. Nā in multis locis dignitas appellat p̄sonatus, & in aliquibus q̄dlibet bñficiū curatū, dr p̄sonatus; iō in istis dēratēdi substātia rei magis, q̄ denominatio, vt statim subijcia. Cōter tñ, vbi Doctores tāgūt hāc mām, p̄clusio cōis est, vt is dicit habere dignitatē, q hēt iurisdictionē, vnde quilibet rector, seu prior ecclesiæ collegiatæ, dr habere dignitatē, vt no. Paul. in cle. 1. de ele. & in cle. ne in agro. de statu reg. Do. de Rota. deci. 166. & talis, p̄rie, & stricte appellat plat⁹ vt ī c. cū ab ecclesiarū, vbi habes bonā gl. de of. or. vide tex. cū gl. i. c. 2. de iu. licet largo mō

Rector

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ In beneficijs. Idem firmat do. Abb. in c. fi. infra, de pec. cleri. vbi hæc limitat, quando clericus facit expensas non contemplatione filij, sed ecclesiæ, vt ibi per eum.

b ¶ Instant. Doct. Adde Calde. consi. 5. hoc ti. & vide quod voluit Rom. consilio. 356.

c Fructus suos. Adde Calde. consi. 21. hoc tit. dom. Car. consi. 110. & consuluit Bal. consi. 71. 1. li. q̄ episcopus, qui contraxit debita, ante adeptum episcopatum, & iurauit soluere, si peruenerit ad pinguiorem fortunā, q̄ non teneatur soluere de fructibus episcopatus.

d Sab. Sap. ¶ Possideat. Quod possessor bonæ fidei, & in beneficialibus non teneatur ad restitutionem fructuum, tenet Abb. in c. dilecto, sup. eo.

e In alio. Adde Roma. consi. 110. & 129. & 130. Adde Bar. in l. Marcellus. in pen. col. ver. 2. dico. ff. ad Trebel. & quod ibi dico, & fuit originaliter dēmente gl. in l. si quis seruo, in fi. C. de fur. & inducitur p̄ dom. Arc. ad pal. chram q. in rub. ff. de acqui. poss. & intellige, qñ ista sunt æquiparata per modū regulæ, nec obstat tex. in auth. quas actiones, cū l. græce. C. de ss. ecclē. fm do. meum do. Vincen. de Peruſio vulgariter dictum el Fregio in rub. ff. de acqui. poss. quasdam limitationes ad dictam gl. ponit Ias. in 6. ex maleficiis, in 11. col. Iastit. de actī. Aen. de Fal.

f Seb. Sap. ¶ Adijcientes. Quando pœna censeatur repetita, vide late per do. Ias. in l. pe. ff. de in ius vocan.

g ¶ Dignitas personatus. Adde do. de Rota decis. in nouis, hoc tit. Zachar. ¶ Adde Card. in clemen. in vlti. q. de pœ. & Lud. Rom. consi. 247. & consi. 332.

h Seb. Sap. ¶ Et personatus. Vide Are. in consi. 32. inci. in præsenti consultatione, cum his quæ posui supra in notabilibus.

Rector curatus, dicatur habere prælaturā, vt est tex. in c. tua, ī. de cler. ægrot. no. Pau. ī cle. dudū, de sepul. Pro hoc tex. in c. nisi,
a §. eo. vbi prior ecclesiæ conuentualis, e dr hēre dignitatem, &
b abbatissā hēt dignitatē, b vt est tex. in c. indēnitatib. de elec. li. 6. vide tex. in c. j. de æta. & qual. vbi multi appellātur prælati. Sed a conclusio, q̄ ad considerādum dignitatem, debemus attendere, an vocetur aliquo noīe de dignitatibus, q̄ in iure sunt expſſe, vt puta, appellatur Arch. licet nullum ministerium dignitatis exerceat, & ponit Inn. exemplū in archidiaconatu parmēsi. Nos rectius possumus exemplum ponere in archidiacono Senēsi nā Parmēsis saltē hēt stallū p̄eminētē in choro. Ex hoc vr
veille Inn. q̄ solū nomē sufficiat, vt includat in hac p̄stōne, de quo multū dubito, cū dēamus potius attēdere vim, & subſtātiā rei, q̄ vocabulū, & Arch. in d.c. j. vr regrere saltem aliquā p̄rogatiuā in loco. Sed D. de Ro. dec. vbi s. simp̄r sequunt hanc
22 opin. Inn. sed in p̄rium facit c. dudum, el 2. de elec. † Item accumulatio harum dignitatum, fuit prohibita p̄ impotentiā deferuiendi, & exercitij, sed vbi hēt solū nomen, illa cessat rō, ad hoc e. ga nonnulli s. eo. & c. quia in tñ, s. e. & cogita sup hoc. Tertia cōclusio, q̄ si in loco reputatur dignitas, seu p̄sonatus licet in iure non hēatur pro tali; tñ dēt censeri, fm reputationem loci, & hoc no. Quarta cōclusio, et inspiciat institutio: si enim fuit instituta, vt esset dignitas, hēbitur p̄ dignitate. Quinta conclusio, & notabilis, q̄ oportet q̄ dignitas sit ppetua. ad
23 hoc, vt includat sub ista p̄stōne. Pro hoc c. j. s. de cōse. li. 6. † Et p̄hoc soluit q̄ō, nunq̄d acceptās epi vicariatum, pdat dignitatē, seu beneficiū curatum? & vr sic, ga cōsequitur dignitatē p vicariū, vt no. in gl. in cle. & si principalis, de resc. Itē saris est, q̄ possit esse ppetua, ga forte eps non remouebit eum in vita: ergo dēt cēseri vt ppetua, vt ar. in Iurisperitos, ff. de excu. tu. Sed ōniū puto verū, qñ illa dignitas est epi, & de facili p̄t remouerī ad hoc c. j. de of. vic. li. 6. Sexta conclusio, q̄ licet qs exerceat ministeriū spectās ad aliā dignitatē, ex quo tñ in loco nō reputat dignitas, non hēbitur pro dignitate. Cōtrariū forte posset attēdari, vt magis attendamus subſtātiā rei, pp q̄ emanauit cō
firō, q̄ erronea loci estimationē. Septima p̄clo & vltima, q̄ habēs officiū sine iurisdōne nō comphendit in hac cōstōne. Pu-
to, q̄ si officiū, est nudū ministeriū, ita q̄ nō hēt p̄rogatiuā p̄ aliis, tunc, p̄cedit dictum suum. Puta, si est procurator ecclesiæ, seu ecclesiæ si officiū cum p̄eminentia, vt Thesaurariā, c p hoc vr
tex. in d.c. j. de p̄s. li. 6. Et quasr cognoscat minoritas dignitatis, vide per Io. An. in c. pe. de offi. dele. li. 6. hęc procedunt in dignitatib. ecclesiasticis. Quasr aūt assumatur dignitas, vel nobi-
24 litas inter seculares, & qs possit facere nobilē, aut militem, vide plene per Bar. in l. j. C. de digni. li. 12. † Vltimo q̄rit de alia qō ne, q̄ venit ad declarōnē text. quod dicatur beneficiū curatū, & quid si hēat curam in habitu, sed non actu, nunquid includatur in hac p̄stitutione? & valet hoc ad multa, vt si in aliquo statuto penali fiat mentio de collegio, nunq̄d sufficiat collegiū habitu licet non actu. Quoad primum p̄cludit, q̄ bñficiū dr curatum, cum hēat curā animarum siue in foro p̄tentioſo, siue in pœnitentiali, & vide tex. & ibi plene per Inn. in d.c. dudum, el ii s. de elec. Sed adde vnā gl. no. in cle. dudum, de sepul. q̄ vr velle, q̄ tūc proprie qs hēt curā, bñ adstringitur ad administrāda ecclesiasticā sacrā, & alij tenentur ad eum recurrere.
d Nā dr cura, qa cor vrit, d s. reddendo eum solicitum in administratione sacrorum. Et ideo cum hodie fratres mendicantes possint audire cōfessiones, & p̄dicare vnr here curam, q̄d nō est verum, cum alij non astringantur ire ad eos plus, q̄ velint, nec ipsi necessitentur audire. Et parochia dr quasi partitio cu-
ræ, qa cuiq; curato dat certa pars ciuitatis, seu pars castri p̄ cū curāda in diuinis. 13.q.1.c.1. & vide quod not. Pau. in cle. 1. de bapt. ubi tractatur, nunq̄d p collationē solius baptismatis dicat ecclesia curata, & q̄d ex p̄statione alteri⁹ facri tm. Quoad secundum uariæ sunt opi. quidā tenuerunt nō sufficere, ut ec-
clesia sit curata habitu; iō dicūt, q̄ si omnes parochiani alicuius ecclesiæ sint mortui, uel recesserunt de loco; talis ecclesia nō p̄cluditur in dispositione huius c. Hāc opi. tenuit Hoſchic, & latius, p̄sequit in d.c. nōnulli, & Fed. de Sen. cōl. 130. Pau. in
cle. 1. de of. vica. & multi alij, & p̄riā opi. tenuerunt hic Inn. & Io. Cald. & multi seq. facientes fundm, q̄ ecclesiā curatā facit ordinatio epi, non accidētia facti; & satis est, q̄ si hodie unus haberet ad habitandum in parochia, pōt sine alia licētia administrare illi sacra. Mihi plus placet j. opin. primo, qa cum simus in pœnalib. dēnt uerba capi in potiori significatu, vt euitemus pœnā. Pro hoc c. statutū, de cle. li. 6. Item principalis rō constitutionis cessat, cum non sit impotens ad seruiēdum utriq; unde sic filiet eps poterit in istis dispēsare, nec induceret uacatio ipso iure, p̄ receptionē secundi, & uide pro, & c̄, duas gl. no. in simili, unam in c. statutum, aliam in c. licet canon, eo. ti. & lib.

a ZACH. ¶ Prior ecclesiæ conuentualis. Adde istum in c. nisi esset, & quod ibi no. in apol. ad eum in ver. dignitas, nu. 6. sup. eo. ti.
b ZACH. Abbatissa habet dignitatem. Adde Phil. Fran. in c. indemnitatibus per istum alle. §. verum, nu. 2. & ibi apo. C el. in ver. dicitur habere dignitatem, & Fel. in c. memimus, col. 2. vlterius quæro, infra de accu. Legistæ habent tex. in l. generali, C. de sacrof. eccle.
c Thesauraria. Adde eundem Alex. consi. 96.
d Cor urit. Adde Old. consi. 102.

SVMMARIVM.

1 *Conferens beneficia indignis, suspenditur a collatione beneficiorum, & a Papa vel Patriarcha absolui potest.*
2 *Clerici indigni possunt promoueri, siue assumi ad beneficia, quando nō reperiuntur digni, dummodo non sit tanta indignitas, quæ inducat peccatum, quo casu si Papa rescribereret pro eis non esset ei obediendum.*
3 *Clericus inhonestus, et illiteratꝰ nō, p̄mouetur, et aliqn, p̄motus reiicitur.*
4 *Episcopus non potest deponi, nisi a solo Papa; suspendi verō potest a concilio prouinciali.*
5 *Delicta reiterata, grauius puniuntur maxime præcedente monitione.*
6 *Capitulum non succedit, quādo Prælatus est suspensus a collatione beneficiorum, vel a toto officio propter eius delictum, & nu. 10. & 12.*
7 *In penalibus, prouiso concepta in veram personam, non extenditur in re præsentatam vel fictam.*
8 *Archiepiscopus non potest puniri per concilium prouinciale, quia ipse est caput concilij, & idem in Papa per concilium generale, quia ipse est caput.*
9 *Inquisitio generalis pōt fieri aliqua fama nō p̄cedēte, si talis vero, i. quando sit contra certam personam, non potest fieri, aliqua fama, non p̄cedēte. Si in inquisitione generali nominatur certa persona, contra quam postea specialiter inquiritur, depositiones factæ in inquisitione generali, nō faciunt fidem in inquisitione speciali.*
11 *Collatio facta indigno an sit ipso iure nulla, vt conferens priuetur potestate conferendi.*
13 *Excommunicatus a concilio prouinciali potest absolui ab Episcopo suo.*
14 *Excōmunicatus ex constitutione alicuius Episcopi alieni, potest a suo Episcopo absolui, secus si esset excommunicatus ab homine, quia non posset absolui, nisi ab illo, vel superiore.*

CAP. XXIX.

1 **Graue nimis,** † Cōciliū p̄uinciale, a bñficiorū collatione suspēdit eos, q̄ post secūdā correctionē indignis bñficia p̄rerunt. Prouidet ēt, ne quis interim bñficia p̄ferat, & illam suspēsionem relaxat solus papa, vel solus Patriarcha. Primo narrat delictum. Secundo, p̄uidet ibi: [Voluntas.] Casus lit. Quidam plati ecclesiarum carnali affectione ducti, non iudicio rōnis promouēt indignos ab bñficia ecclesiastica, vñ multa pericula imminent ecclesiis. Volēs concilium huic morbo mederi, p̄cipit vt p̄ termissis indignis, p̄mouēt idoneos, q̄ Deo, & ecclesiis valeāt deseruire; & de hoc fiat diligēs inq̄sitio in p̄cilio annuatim. Et si aliqs post tri-
nā monitionem, culpabilis repertus fuerit, p̄ ipsum p̄ciliū suspendat, & in eodē p̄cilio persona idonea instituat, q̄ suppleat
2 suspēsi defectū in bñficijs p̄ferēdis. Et hoc idem circa capitula, q̄ his deliquerint, obseruet. delictū vero Metropolitani ex parte p̄cilij dño Papę nunciet, et vt istud statutū melius obseruet, snia huiusmodi suspentionis sine licentia Romani Pōtifi
cis, vel Patriarchæ non relaxetur. B. † No. j. ibi [Cum possint viros &c.] Arg. a p̄rio literæ, q̄ in defectū idoneorum, possunt indigni assumi ad beneficia. Nā fm Host. p̄stituēda est domus ex lapidibus, q̄ occurrūt, & melius est locū implere, q̄ vacuū dimittere, ar. in l. gñar, § spurius, ff. de dec. vbi in defectu legitimorum spurij assumunt in decuriones. Sed aduerte, qa idem Host. in quadā alia apostilla sentit p̄rium. Dicit enim q̄ si vnus solus reperitur idoneus, illi soli sunt potius cōferēda plura beneficia, q̄ indignis, ad hoc 21.q.j.c.j. Concordarē sic, q̄ vbi tāta est indigñitas, q̄ non pōt p̄uideri sine peccato, vel sine grauiorum scādalo, & tunc procedit fm dictum. Secus si nō est tāta indignitas, vt q̄a patit solum defectū in scientia. in alijs tñ est bonus clericus, & tūc procedit arg. a p̄rio huius literę, & vide q̄d no. Io. And. in c. cum adeo, de resc. vbi sentit, q̄ ēt
a mādato papæ non est obtemperādū, qñ est tanta indignitas,[a] ex parte promouēdi, vt sine peccato mortali promoueri nō
3 possit. † No. 2. q̄ morum inhonestas, & literarum defectus, impediunt quem promouendum, & qñq; deijciūt iam promo-
b tum,[b] vt in c. fi. de æta. & qual. † Tertio no. q̄ p̄cilium prouin-
4 ciale habet iurisdōnem super omnes de prouincia, vnde & p̄latos ex proprio delicto pōt suspēdere. Episcopum tñ deponere non potest, ibi enim requiritur authoritas papæ, 3.q.6.c.
2 accusatus, & c. quamuis. † No. 4. ibi, [Annuatim.] quod concilium prouinciale debet fieri annuatim, & idem dicendū de sinodo

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Indignitas. Adde, q̄ non valet collatio facta per papam notorie indigno, tanta indignitate, q̄ nutriretur peccatum, vt lare concludit Fel. in c. fi quando, col. 2. ver. propter illud dictum in no. 5. de rescr.
b ZACH. ¶ Iam promotum. Adde q̄ eps indoctus, si est indigne promotus, meretur decapitari, secundum gl. fi. in l. qui cū vno. in prin. ff. de re mil. Fel. in c. fi quando, col. 5. ver. considera tertio. sup. de rescr. ite qua scia requiratur in episcopo. uide gl. & Arch. 11. dist. c. statuimus. Et vtrum papa possit dispensare cum illiterato, vt sit episcopus, dixi in apost. ad istū post eum in rub. sup. de sum. Trini. nu. 6. in ver. episcopi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sinodo ep̃ali, in c. sicut olim, il 2. de acc. vbi vtrunq; dictū probatur, & est bo. tex. in mā istorū ꝓciliorum. Not. ibi [Post primā, & secundā correctionē,]ꝙ delictum iteratum, grauius punitur: maxime præcedente monitione, tū ga vī delictū cōsuetudini deputatū l. 3. C. de epis. audi. & c. monasteria, de vi. & hon. cleri. tum quia vī incorrigibilis. c. cū non ab hoīe, sup. de iud.

6 No. ꝙ prælato suspēso a collatione bñficiorū, non succedit capitulum. Pro hoc c. 1. de sup. neg. p̃l. li. 6. & c. ga diuersitatē, ℩. de ꝓcess. præbē. & generaliter posset dici, ꝙ prælato suspēso a toto officio, pp delictum proprium diu cōtinuatum, non succedit capitulum, vt vī tex no. in c. fi. de ſta. reg. f̃m intellectum, quem ibi dabo. Nam hoc clare probatur ibi in Abbate suspenso, vel

7 remoto. † No. in ver. & hoc ipsum, ꝙ licet sup. prouiderit tex. ℩ p̃latos, seu collatores bñficiorū; nihilominus in hoc prouidet ip̃aliter ℩ capitula. Ex quo potes colligere not. dictum, ꝙ in mā penali prouisio ꝓcepta in veram personā, non extenditur ad fictā, & repsentatā; & pro hoc est tex. opti. in l. 3. de neg. gest. No. vlt. casum, in quo ille, qui suspendit, nō pōt absoluere, regulariter ℩, de pe. dist. 1. verbū. Sed rō ip̃alitatis huius ponit in tex. vt

8 de facili hæc suspensio non remittatur; & quatuor Patriarchæ honorent. † Potes ēt colligere, ꝙ Metropolitanus non pōt punire per capitulū prouinciale, & hoc, ga ipse est caput concilii, & sic facit in arg ꝙ Papa nō pōt puniri per cōciliū gñale, cū

9 sit caput ip̃ius ꝓcilij, pro quo facit op. text. in c. significasti, de elec. † In gl. 1. ibi,]Imo. ex officio.]Pondera gl. nam per hanc dictionem, imo, quę venit correctiue ad p̃cedentia, vt leg. & no. 16. q. 1. p̃dicator. sentit ꝙ hāc inquisitionē facit ꝓciliū, ēt fama non p̃cedente. Sed ob. c. qualiter & qñ. il 2. de accu. vbi text. loqtur de inquisitione fienda ex mero officio; & tñ requirit infamiā p̃ambulā. Inn. primo reddit rōnē diuersitatis, dicens, ꝙ hic nō fit inquisitio, vt pena irroget alicui ip̃aliter; sed vt subditus reddat rōnem de talento sibi cōmisso. hæc rō nō placet Host. & mihi multo minus. Nā c. qualiter. loquit de rōne administrationis reddenda. Item hic venit imponenda pena suspensionis. Reddit sc̃do Inn. aliā tōnem dicēs, ꝙ ista concilia principaliter fiunt ad correctionē morum. 18. di. c. qm̃. & est tex. in d. c. sicut olim, quasi velit, ꝙ ibi non agit ad pœnam. Sed in ℩rium facit, ga pena venit imponēda, vt p̃dixi; nec p inquisitionē dēt aliqs infamari; ex quo infamia nō p̃cessit. Host. reddit duas alias rōnes, q̃ profecto nō satisfaciūt. ℩rio. Iō bī dic, ꝙ iste tex. loquitur

a de inquisitione gñali, & non ℩ certam personā: gñalis[a] aūt inquisitio pōt, & dēt fieri per superiorē; cū debeant purgare prouinciā malis hoībus. c. 1. de off. ord. l. congruit. ff. de off. p̃sid. & in hac nō requiritur, ꝙ infamia p̃cedat. Contraria loquuntur in inquisitione sp̃ali ℩ certam personam, in qua requiritur, ꝙ infamia p̃cedat; & hoc aperte sentit Inn. in c. 1. de post. prælat. & probatur dictis iuribus, & d. c. licut olim. Videmus ēt, ꝙ pp hanc inquisitionē gñalem, dēt p̃latus annuatim visitare diœcesim, c. cum venerabilis, de cēnsi. & de offic. Archid. c. mandamus. Et aduerte, ꝙ si in hac inquisitione gñali nominat aliqua persona, fit inquisitio sp̃alis ℩ illam personam nominatam; nec

b depositiones factæ ī inquisitione gñali, facient fidem in sp̃ali, b vt no. sp̃aliter Inn. in c. bonæ. de elec. & per Bar. in l. fi. ff. de qō.

10 & hæc no. † In gl. 2. in fi. Sol. clarius f̃m Doct. ꝙ ℞ria procedunt respectu illius bñficij duntaxat, quod ꝓsertur indigno. Nā non requirit aliqua monitio, sed incontinēti potestas prouidēdi illi, vice, deuoluitur ad capitulum, vel superiorē, iuxta ea, q̃ habētur in ℞ijs hic signatis. Istud c. loquitur de suspēsione gñaliter fienda a collatione omnium bñficiorum. Hæc n. pena cum sit grauis, non infligit ipso iure; sed oportet, ꝙ p̃cedat bina monitio, & post modū sequatur sñia suspensionis, & dicit Inn. vtraque pœna pōt ꝓcurrere, illa respectu illius bñficij fine admonitione ex vnico delicto tm̃, ista respectu delicti ꝓtinuati, & quo-

11 ad ola bñficia. † In gl. super verbo, suspendatur, ibi, [Essent irregulares.]Aduerte, ga gl. nō vī bene dicere; immo iudicio meo est ℩ c. cū in cūctis, de elec. Nam ibi patet, ꝙ collatio facta indigno, est ipso iure nulla; & potestas prouidendi pro illa vice, deuoluitur ad aliū. Pone. n. ꝙ collatio parochialis eccleſię fuit facta patienti defectū in ætate, vel prorsus illiterato, dicemus ne illos tolerādos ga nō sunt irregulares? certe minime, immo ēt

c eos dēt remoueri. c c. fin. de ætat. & qual. Dic ergo sic, ꝙ aut isti sunt indigni illa indignitate, q̃ impedit vires collationis ipso facto, vt in quatuor defectibus, q̃ habentur in c. cū in cunctis. supra all. & tūc in dubio sunt isti de facto remouēdi, ga nullū habent ius in beneficiis, vt ibi. Aut nō est talis indignitas, & tunc si est magna, dēt remoueri, & priuari, ex quo est inhabilis, ar. c. 1. de ætat. & qual. & 16. q. 7. c. inuētū. 18. q. 2. c. si qs Abbas. Aut nō est tāta indignitas & poterūt tolerari; & hoc casu posset ꝙ cedere gl. Nā multa impediūt, p̃ mouēdi, q̃ nō deijciūt ia, p̃mo tū. 19. di. c. Petrus. & vide ad intellectū c. cū in cūctis, quod no. Io. An. in reg. odia. de re. iu. in Mer. Nec ob. ꝙ gl. subijcit hic de monitione; ga illa nō fit, vt euitetur pena. c. cū in cunctis, vt supra dixi. sed vt euadat pœnā huius c. † In gl. super ver. persona. in fi. Non bene vīdeo iudicio meo ad c. cum in cunctis, dit, vt prę-

dixi ꝙ illud c. ꝓuidet in collatione bñficij indigno facta. Nā in tali collatione ꝓ illa vice succedit capitulū, sed hic log̃, cū ep̃s suspēdit gñaliter a collatione omniū bñficiorū, ī q̃bus nō sunt cōmissum delictū, vnde hæc potestas nō deuoluit ad capitulū, nec ad archiep̃m; sed solū ad Papā, nisi aliud fuisset hic prouisum, vt patet in c. ga diuersitatē, ℩alleg. & vide qd leg. & not. in

c. 1. de sup. neg. p̃l. li. 6. & c. q̃ q̃, de elect. eo. li. † In gl. fiū fi. Sed ad uerte ad vnū notabile dubiū, ponamus. ꝙ Papa nō reseruasset ista absolutionē sibi, vel ꝓciliū, puinciale excōicaret subditū ali cuius p̃lati, nūqd posset ille p̃latus absoluere subditū sua? Host. hic instat. Io. And. clare ꝓcludit, ꝙ excōicatus p canonē ꝓcilij ꝓ uincialis, pōt absolui ab ep̃o suo: mouet ga nō dēt esse maioris potestatis cōstitutio ꝓcilij, puincialis, q̃ gñalis, vel Papæ. Sed ab ista pōt ep̃s absoluere, si Papa nō reseruauit sibi absolutionē, ergo fortius poterit absoluere a ꝙstitutione, puinciali, & not. sp̃ go fortius poterit absoluere a ꝙstitutione, puinciali, & not. sp̃ hoc dictum d. Ant. Dicit. n. licet hoc seruetur in practica, pōt tñ dictū cauillari, ga Papa in sua constitutione, hoc sp̃aliter ꝓ uidit forte pp locorum distantiā, vt in c. nuper, de sent. excō. ergo non debet hoc extendi ad constitutiones aliorum. Sed primum dictum plus mihi placet, & vī casus in d. c. nuper. ver. quia tñ ꝓditor canonis. vbi Papa nō fecit in hoc sp̃alem prouisionem, sed processit ex coniecturata mente cōditoris canonū. Nā non reseruādo sibi absolutionem, vī aliis concessit; ita aperte dicit ibi tex. † Et ex hoc infero ad vnū quotidianū dubiū. Pone, ꝙ statutū ep̃i Senensis, fulminat excōicationē ꝓ intrātes monasterium monialium. Quidā forensis incidit in illam excōicationem, nunquid poterit absolui ab ep̃o suo? & credo ꝙ sic per ſ. dicta. Nā illa est excōicatio cōis, nec debet esse maioris potentię, q̃ excōicatio lata per constitutionē Papæ. Dico tñ, ꝙ p̃dicta non procedūt in excōicatione lata per

d viā sñię, & non statuti[d] à concilio prouinciali, vel ab alio ep̃o rōne delicti, quia a sñia lata ab hoīe, nemo præter ferentē, vel superiorē pōt absoluere. c. pastoralis. §. ꝓterea. de offi. ord. Sed pro declaratione c. quæritur, qui debeant interesse in cōcilio prouinciali, de quo hic? Solu. scire debes, ꝙ iura faciunt hic mentionem de tribus concilijs. vnum est gñale, cui præsē Papa, & dr̃ gñale, quia repræsentat totā eccleſiā vniuersalē, & in isto qui debeant interesse, non reperitur iure decisum; nec Doct. nec gl. specifice hanc mām attingunt, quod viderim, & de isto dicetur. Deo duce, in disputatione nouissime fienda. Est aliud f̃m ꝓciliū prouinciale, sic dictū, ga repræsentat eccleſiā prouinciā, & in hoc interesse debēt ep̃i prouinciæ. 18. dist. p totū. Sed multū dubitat, q. d de capitulis ecclesiarū cathedra liū? Inn. vī hic tādē tenere, ꝙ nisi sp̃aliter eorū interfit, nō sunt de necessitate vocādi, sed mihi vī tex. in ℞rium in c. fi. infra de his q̃ fi. a præla. Tertiū est cōciliū ep̃i, qā appellatur synodale, & in hoc debent conuenire omnes clerici diœcesis. 18. dist. c. decernimus. vide quod dixi in c. super his, de maio. & obed. & de his duobus conciliis quam potestatem habeant, & qui debeant interesse, ponit hic Inn. licet super generali concilio ipse, & cęteri transierunt sicut muscipula super prunas.

ADDITIONES.

a ¶ Generalis. Adde Old. consi. 278. & uide quæ late posui in apost. meis ad Ange. de Aret. in trac. mal. fic. in uer. fama publica præcedente.

b Sab. Sap. ¶ In sp̃ali. Vide Abb. & Mod. in c. ad petitionem. 1. no. 7. de acc.

c ¶ Debet remoueri. Vide gl. in l. qui, cum uno, in prin. in uersi. temporaneo. in fi. de re mili. quæ uult, ꝙ eps indigne promotus, mereatur decapitari. quam gl. dicit stupendam Fely. in c. si quando. col. 5. uer. de inferioribus, sup. de reser. & ibi col. pen. ponit quæ scientia sufficiat in Episcopo.

d ¶ Statuti. Adde Feli. consi. 16. ubi dicit, ꝙ Eps absoluit ab excōicatione excommunicationis nisi Papa sibi specialiter reseruasset; non autem a sententia homicidii, & ibi uide multas differentias inter sententiam, & statutum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus debet sustentari de fructibus beneficij; non obstante aliqua consuetudine in contrarium.*

2 *Patronus ēt eccleſiasticus, nō pōt sibi vēdicare fructus beneficij, vel eccleſiæ, reseruata exigua portione rectori, nec valet cōsuetudo ī cōtrarium.*

3 *Clerici de iure diuino debent esse literati.*

4 *Clericus debet alere se de fructibus beneficij, & etiam alere famulos, si qualitas personæ patitur ipsum habere famulos, & debet plures habere; quia forte est aliqua delicata persona.*

CAP. XXX.

1 **Extirpandæ.** † Rector eccleſiæ, non obstante cō suetudine episcopi, vel patroni, debet de redditibus eccleſiæ, sufficientem habere portionem, b d. Primo ponit excessus. Secundo prouisio, ibi, [Cū igitur.] Casus liter. Patroni eccleſiarum, & alij quidā prouētus ip̃ius ita sibi vsurpāt, ꝙ de sua portione presbyteri nequeāt sustentari, ita ꝙ presbyteri in q̃busdā locis non obtinēt, nisi quartā quartæ. i. sextādecimā decimarū; & iō ibi nullus facerdos sue

2 sonę, p̃sonis ip̃is sufficiēs portio relinquat. B. † No. primo, ꝙ non valet ꝓsuetudo, vt patroni ēt eccleſiastici, ga de his ꝑtinet ad ip̃sum c. vēdicēt sibi redditus eccleſiæ exigua portione rectori reseruata.

3 reseruata. † Scādo no. ꝙ ad tenuitatē bñficiorum sequit quasi necessaria assumptio, & promotio imperitorū; & iō esset multū cauendū, vt eccleſiæ parochiales non ædificent sine dote sufficienti, vt dēt facultas clericis vacādi studio. Nā per studiū ꝓ uidēt toti eccleſiæ vtī. & requirit hæc scientia in p̃sbyteris ēt iuo rediuino, vnde dixit Deus p Prophetam, Quia tu sciam repulisti, & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi. Oscæ 4. c. & habet transumptiue in c. nisi cū pridem, de renunc. Not. ibi, [Nullam, vel modicā peritiā.] ꝙ nulla, vel modica peritia ęqui paratur; immo modica aliqñ ducit in errorem; quia credit verū sentire, qđ tñ ignorat; sed prorsus inexpertus ꝙlibet alios. No. tex. allegabilē in ver. [Cū igit.] q probat aperte, ꝙ clericus licite

4 ꝓuidet de redditibus eccleſiæ; [a] & debet inde habere sufficientem portionē. Et declara hoc dictum f̃m plene dicta in d. c. de monachis, ℩. eo. Nam vī loqui in eccleſia, cuius proprietas pertinet ad alium ex priuilegio, vel ex ꝙsuetudine, vt in c. consulta-

5 tionibus, ℩. de donat. & c. pastoralis. de priuil. † In glo. super ver. [sufficiens.] No. gl. ꝙ redditus beneficij dñt esse sufficientes, ne dum clerico; sed ēt suis, & all. bo. tex. qui hoc probat, 50. dist. c. studeat. Et intelligo de suis, qui quasi necessario [b] trahunt mo-

6 ram cum clerico. Nam f̃m qualitatē personæ debet habere seruitores. Nō enim debet sibi coquere, & fr̃i est Doctor, vel notabilis persona, oportet ꝙ habeat famulum, vel famulos, & iō dicit hæc gl. ꝙ minus pauperi, q̃ diuiti. Nā pauper qui alias non est nobilis, vel literatus, non indiget tanto apparatu. vnde dum gl. dicit de diuite, mihi non placet illud verbum, nec c. quod allęg. hoc probat, sed loquitur de persona delicata, quæ ex defectu naturæ non potest ꝓtentari cibis grossis, & communibus, & ideo intellige gl. f̃m ea, quæ habentur, & no. in c. de multa, in fi. ℩. eo. vide quod no. 21. q. 1. in Sum. & in c. 1.

ADDITIONES.

a 2 AC. ¶ De redditibus eccleſię. Quod no. in apost. ad istum. in c. repræhensibilis. nu. 8. in apost. in ver. protestari. sup. de app.

b Sab. Sap. ¶ De redditibus eccleſiæ. Quod prælatus possit viuere de redditibus eccl'æ & in quos usus possit in illos dispensare. vide Fel. in c. cum postulasti. col. 8. uer. quomodo clericus. sup. de reser.

¶ Necessario. Adde ꝙ uoluit Old. consi. 11.

SVMMARIVM.

a *Clericus non residens in eccl. parochiali, vel non ponens vicarium, quando non est annexa prębenda, priuatur ea, vide infra in rep. in 4. col. uer. opp. & uideatur in uer. his expeditis.*

b *Clericus habens eccl. curatam debet in ea seruire per se, & non per alium; nisi ex iusta causa ad modicum tempus uelit seruire per vicarium; sed an isto casu requiratur licentia episcopi, uide remissiue.*

c *In episcopum non potest quis eligi, nisi saltem sit subdiaconus.*

d *Canonici non existentes in sacris, non habent uocem in capitulo.*

e *Episcopus potest compellere canonicos ad subdiaconatum.*

f *Eccl. parochialis unit a prębendæ, uel alteri dignitati, potest per unum terminum connexit atis.*

g *Clericus habens prębendam, & eccl. parochialem illi annexam, debet seruire in ecclesia maiori, ratione prębendæ.*

h *Clericus habens dispensatiue plura beneficia, debet seruire magis digno, & alteri per vicarium ibidem.*

i *Vicarius perpetuus in aliqua eccl. ubi seruit pro alio, non debet habere omnes fructus, sed tantum congruentem portionem.*

k *Episcopus potest ex beneficio pingui constituere duo ex causa.*

l *Qua beneficia requirunt residentiam.*

m *Clericus non deseruiens eccleſiæ per se, uel alium; an ex consuetudine possit percipere fructus. & nu. 9. & 11.*

n *Pœna quando apponitur negatiuę, non committitur, nisi præcedat monitio; secus quando apponitur affirmatiuę, & nu. 12. ubi aliter dicitur, & infra in rep. nu. 16. 19.*

o *Clausula ēt odiosa in fine posita, concernit oia præcedentia; etiam diuersa.*

§. Qui vero. † Priuatus est parochiali eccleſia rector in ea nō residens; nisi sit annexa dignitati vel p̃bendæ, quo casu dēt ibi habere ppetuum vicariū, & in fi. p̃hibet in fraudē rectoris. de ip̃sius ꝓuentibus pensionē in bñficiū dari. h. d. Vel sic. Non residens in eccleſia parochiali, autnō ponēs vicariū, qñ est annexa bñficio maiori, priuatus est ea. h. d. f̃m dictū ibi, [Illud aūt.] Casus lit. Dr̃ in § isto, ꝙ qui fuit parochialē eccleſiā, in p̃sona propria deseruiat eidē in ordine debito, & nō p vicariū, nisi forte illa parochialis eccleſia sit annexa dignitati, vel p̃bendę, in q̃bus casibus p vicariū poterit ibi seruire canonicē instituto, q̃ habeat de ꝓuentibus eccleſiæ ꝓportionē, alioquin sciat le illa priuatū, auctoritate huius decreti; & alij ꝑferatur q velit & possit, qđ dictū est adimplere. ℩. deseruire in eccleſia p̃ se ipsum. In fi. dicit, ꝙ nullus de ꝓuentibus eccleſiæ, q̃ dēt habere curā ꝓprij sacerdotis, alicui ꝓferat p bñficio pensionē. B. † Not. ℩ q̃ habens eccleſiā curatā, tenēt illi deseruire p̃sonaliter; non aūt pōt ꝓstituere vicariū, vī. n. electa industria p̃sonæ; & sic non pōt cura alteri delegari. Ad hoc c. is cui. de of. del. li. 6. & ℩. de of. del. c. fi. & facit lit. artifices, ff. de fol. Hoc intellige, nisi ex cā, & ad tps velit sibi ꝓstituere vicariū, quo casu nunqd teneat habere licentiā Epi, an solus possit ꝙ-

ADDITIONES.

a ¶ Requirit. Adde eundem consi. 25.

b ¶ Clerico. Adde ꝙ uoluit Cal. consi. 6. hoc ti

Universidad de Deusto
Biblioteca

a li,ut p alium quis possit deseruire, [a] Io.de Lig.ī d.c.cū omnes, dicit,q̄ non.Et pro eo induco bo.tex.in c.licet canon.in fi.de elec.lib.6.vbi ep̄s non potest dispensare, nisi ad t̄ps super residentia. Sed q̄rium vīr hic sentire Doct. Dicunt.n.in quodam casu excepto,q̄ ratione constitutionis, seu consuetudinis rationabilis,potest quis deseruire p alium,& q̄nq; percipere fructus,ēt per alium non deseruiendo.Et hoc vltimum est vnum sin.dictum limitans multa dicta Host. qui sp fuit in opi. vt nō valeat consuetudo, q̄ quis percipiat fructus, & nō deseruiat saltē per vicarium.Sed comprehendendo mentem Docto.distingue, q̄ aut beneficium est curatum, aut est beneficium simplex.Primo casu,si est annexum, tenetur deseruire ecclesiæ parochiali,nisi consuetudo rationabilis,vel cōstitutio habeat,vt possit deseruire per vicarium. b Secus vbi constitutio vel consuetudo non esset rationabilis &c. Exemplum,q̄si canonicus ecclesiæ cathedralis habet ecclesiam curatā in titulum; & est necessarius ecclesiæ cathedrali pro cōsiliis & aliis; nec sustentari potest ex prebenda.hæc.n.cā est satis rationabilis,vt cōcurrente cōsuetudine, vel statuto possit tenere vtrūque,& illi deseruire per vicariū; secus vbi nulla rō concurrat, ut quia solum vagandi cā, non vult deseruire ecclesiæ.Secundo casu,q̄n beneficiū est simplex,aut indiget seruitore; & tūc valet consuetudo,vt non deseruiat saltem per vicarium: quia consuetudo esset nimis onerosa ecclesiæ, & hoc casu intellige no.per Doc.in d.c. cum oēs. si vero ecclesia non patiē defectum in ministris,tunc valet consuetudo,vt possit recipere redditus in absentia, & non constituēdo sibi vicarium in loco sui; & sic distingue & itellige dicta Doc. hic,& poteris saluare cōsuetudinem hodiernam,q̄ multum inoleuit in cathedralibus ecclesiis,& facit c.cum oēs.ē.alle. vbi nihil dī de vicario.& vide hic multos casus exceptos per Doc.in quibus pōt
9 quis deseruire per vicarium. †In gl.[Suam.in ver.Priuatum.] in fi.Hæc gl.multum vacillat;quia ibi fuit visum ualde rigoro sum,q̄ ex non residentia sit priuatus quis ipso iure, sine mo-
c nitione; c sed tandem in fi.vī approbare intellectum, vt pœna ista concernat solum primum casum huius §.f. cū non deseruit per se in ecclesia curata alteri non annexa. Host. tenet hic aliam lect.vt pœna concernat solum f'm casum,q̄n est annexa; & non deseruit per vicarium perpetuum; & dicit, q̄ si intra sex menses non præsentat ep̄o vicarium,incidit in contenti in istam pœnam; & priuatur nō solum præsentatione, sed ēt fructibus beneficij in vita sua. Adducit in ar.c.2. de cons. præb. Hæc lect. Host vī placere Doc.seq. videlicet Io. And. Do.Card.& D.Ant.tum vt cuitetur iurium correctio; tū q.a vī magis exosum,si pōt deseruire per vicarium,& non deseruit; & sic iura posita de cle.non residen. remanēt incorrecta. Inn.aūt vī velle,q̄ pœna referatur ad primum casum. Sed aduerte.q̄ oēs fere Do.hic,post Inn.in hoc conueniunt.q̄ pena huius c.non habeat locum,nisi post admonitionem factam, congruenti loco.& tpe de residendo, & præfixo tpe, vt relideat; quo lapso, si nō deseruiat, priuatus est ipso facto.†Et po
10 nit hic Inn.vnam theoricam,quæ allegatur per oēs,q̄ vbi pœ
d na[d] apponitur negatiue,non committitur, nisi præcedat monitio; secus si affirmatiuè,vt in casu c.si quis suadente. 17.q.4, assignat rōnē,quia facta patent; negata latēt, & est vna theor.ca multum solennis.Sed ego hunc §.commentaui,& solēniter repetij; & interserui mām dispensationis, circa pluralitatem beneficiorum,& ibi plene videas,sed quātū ad propo-
11 sitū non fui secutus hāc theoricā Inn. † Et p intellectu c.duo sunt videnda. Primo,nunquid pœna huius §. referat ad primū, vel f'm casum. Secundo, nunquid requiratur monitio, antēq̄ committatur pœna.Quo ad primum credo,q̄ ista pœna cōcernat vtrūq; casum.Probat per c.inquisitionis, de ap.vbi patet,q̄ clausula ēt odiosa posita in fine dispositionis, cōcernit ēt oīa præcedentia,ēt si sunt diuersa.Item facit tex.hic, dū dicit,[Qui velit & possit,quod dictum est,adimplere, &c.] vnde pondera illa verba,[Quod dictū est &c.]Cū enim sint verba indefinita,concernunt oīa præcedentia. Item iste §. emanauit principaliter pp primum casum,vt patet in princ.Si ergo pœna non referretur ad primum casum, de nihilo seruiret iste tex.cum iam per priora iura latius esset prouisum, vt quis dēret deseruire per se in ecclesia collegiata, vt in c.quia nonnulli,& c.relatum,de cler.non resid.ergo cum iste §.fuerit ꝓditus in concilio generali; & principaliter emanauerit ,ppter primum casum,non debemus dicere,q̄ pœna non referatur ad primum casum.Concludo ergo, q̄ pœna huius §.cōcernit
12 vtrūq; casum, & oīa præmissa. †Ad f'm nunquid requiratur saltem monitio,vt pœna ipso iure cōmittat? Et credo,q̄ non: nam ecclesia militans potest punire, & afficere delinquentē oīno occultum, & licet pœna non habeat locū quo ad nos,
e habet tñ locum re ipsa,& quo ad Deum,ēt disputat gl.in cle. j.de hære.vnde licet factum lateat nos; tñ non latet Deum,& ꝑ theoricam Inn.adduco gl.no.in l.i.de his q̄b.vt indi. de qua facit festum Bar.in l.in cognitione.ff.ad Silla,vbi concludit,q̄ pœna apposita non vindicanti mortem defuncti; ipso facto est inflicta; ex quo habuit quis facultatem vindicandi, & nō vindicauit; & sic pœna apposita negatiuè,id est si non fecerit & c.intelligitur apposita eo ipso,q̄ quis habuit facultatem vindiciandi, & non fecit.Vnde aduertendum, q̄ q̄nq; spe premorum quis inducitur ad aliquid non faciendum; & tunc stipulantibus non debetur præmium; nisi desinant facere.l.si stipulatus.de verb.oblig. Exemplum, promitto tibi decem, si capitolium non ascenderis:non debentur tibi decem;nisi desinas primo posse ascendere; nec sufficit,q̄ habueris facultatem ascendendi,& non ascendisti.In legatis vero aliud est,ne sint inutilia ipsis legatarijs, prouidetur per cautionem de non faciendo,de qua in l.Mutianæ.ff.de condit.& demonstr. Quandoq; metu pœnæ inducitur quis a lege ad aliquid faciē
13 dum; & tunc eo ipso,q̄ habuit facultatem faciendi, & nō fecit, pœna est commissa,vt in d.l.j.& sic in casu huius ca. & pro hoc est bo.tex.in c.cupientes,post prin.de elec.lib.6. Rō.in hoc.non concludit,nisi quoad ignorātes:nam illud quod est certum nāt, est certum leg.l.si pater.ff.de sol.vnde si finē causa non resident,vel non ponit vicarium,& habuit facultatē faciendi eo ipso lex priuat,& inijcit vinculum suum,quia,vt dixi, potest efficere delictū oīno occultum; sed quia homo pōt dubitare,vtrum ex cā non facit residentiam, ideo præmittit monitio, & sic quoad certificationem ecclesiæ militantis,& ergo possit probari ex coniecturis, q̄ habuit facultatem residendi,erit priuatus sine alia monitione, nec placet, vt speciēt lapsus sex mensium,vt dicit Host.quia c.2.quod alleg. no loquit in eo,qui habet ponere vicarium perpetuū; sed in debente conferre,vt ibi dicam latius. Nunc restat rūdere ad iura,quæ requirunt residentiam,maxime ad c.ex tuæ, de cleric. resid. Ad quæ potest dari multiplex rñsio; sed hic subicio tātum vnam:possunt primo saluari in simplicibus beneficijs. Secundo,q̄n nobis est ignotum,vtrum ex cā non resideat, tunc enim pōt saluari theorica Inn.secus,vbi ex coniecturis indubi
13 tatis pōt petere. q̄ sine cā non resideat. †Vlt.scias q̄ nō ponēs vicarium in ecclesia annexa præbendæ,vel dignitati priuatur ipso facto in vita sua,non aūt priuatur dignitas, vel præbēda;
f quia delictū personæ f non debet nocere dignitati, & de hoc
14 videas latius hic per Doc.†In gl.pen.in fi.Sed primum dictum est verum,vt probatur in c.super, eo.titu.lib.6.Nec dī habere duas ecclesias curatas, cum altera est annexa præbendæ. Fit enim intitulatus in præbenda, & non in ecclesia annexa; & sic limita c.de multa supra eodem

ADDITIONES.

a SEB. S. Deseruire. Vide Abb.in cons.96.in.1.Iesus Christus. in 2.vol.vbi uult,q̄ ista consuetudo ualeat, & sic communis per totam Italiam,ante Mod.in c.cum omnes, supra de const.

b Per uicarium. Adde uidendum Lap.alleg. 36. & uide melius per Anchar. consilio 17.

c Sine monitione. Adde uidendum Fed.cons.109

d SEB. S Quòd ubi pœna. Hanc doctrinam declara & limita, ut per Host. & Io.de Ana.relatos per Fel.in c.i.col.3 uer.2.intelligunt. supra de constit.ut non procedat, quando agitur de pœna graui, ut est deposition, ad hanc doctrinam,uide plene per eundem Fel.in c.2.infra de magist.

e Quoad Deum.Idem uoluit Abb.in c.excommunicatio,j.de rap.& Fel.in ca.2.col.2.uer.3. limita, infra de magist.

f ZACH. Delictum.Adde q̄ dicit Old.cons.188.q̄ donatio non reuocatur propter ingratitudinem abbatis, & conuentus.

Solennis repetitio domini Nicolai Pan.§.qui verò.c.cōpandæ,de præben.quæ in lecturis ordinariè non habentur, & fuit per ipsum repetita anno domini, 1415.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non seruiens per se,vel per alium in eccl. parochiali annexa ecclesiæ,an priuetur etiam nulla monitione præcedente.*
2 *Ecclesia parochialis requirit residentiam,nec in ea regulariter per alium deseruitur.46.*
Papa solus potest dispensare super non residentia in perpetuum in beneficio; sed ad tempus ex causa quilibet superior potest.
3 *Doctor an possit per alium equè idoneum legere, & consequi salarium.*
4 *Quilibet sacerdos,siue bonus,siue malus conficit corpus Christi; non amen exuduntur preces mali sacerdotis, sicut boni.*
5 *Clericus habens plura beneficia dispensatiue, cogitur maiori deseruire.*
6 *Citatus a duobus iudicibus,debet maiori obedire.*
Clericus dispensatus ad duo beneficia,videtur dispensatus, quod non teneatur residere.
7 *Vniuersitas scholarium,in qua tot sunt laici, quot clerici, dicitur ecclesiastica; quia maius dignum attrahit ad se minus dignum.*
8 *Canonici debent esse ad minus subdiaconi.*
Cardinalis nullus est,qui non sit diaconus.
9 *Vicarij alij sunt perpetui,alij temporales, qui constituuntur ad seruiendum pro alio in aliqua ecclesia curata,& quare sic dicantur.*
Clerici absentes ex iusta causa participant de fructibus,aliàs fructus conuerturntur in vtilitatem ecclesiæ.31.
10 *Ecclesia parochialis quæ dicatur,& quis dicatur parochianus.11.*
12 *Presbyter parochialis potest delegare curam suorum parochianorum ad modicum*

modicum tempus sine licentia episcopi.
15 *Beneficium in quibus casibus non requirit residentiam.*
24 *Vicarius perpetuus non priuatur officio,si moriatur rector, qui ipsum posuit & alter succedat.*
25 *Vicarius ꝑpetuus,an rector dicatur habere ius curæ in ecclesia parochiali.*
17 *Clericus qui potest & debet seruire per vicarium, & non seruit,ipso facto est priuatus.*
18 *Clericus non residens per se in eccl. curata alteri non annexa,causa legitima cessante, ipso facto est ea priuatus: sed an requiratur aliqua monitio,vide num.19.*
Clausula etiam odiosa in fine posita respicit præcedentia; etiam extranea.
19 *Electus in prælatum alicuius ecclesiæ immediate subiectæ Papæ debet immediate post consensum electioni prestitum ire ad Papam ad prosequendam electionem;alias priuatur ipso facto.*
21 *Citatus non specificata die,debet comparere, quam citius poterit.*
Idem si dies fuit præfixa, & in ea non potuit comparere.
Delictum omnino occultum ligatur per constitutiones ecclesiæ militantis.
22 *Monitio non requiritur,quando certum est illum, cui debet fieri,non habere facultatem aliquid faciendi,vel in aliquo actu interuenièdi.19. & seq.*
23 *Collator beneficiorum,si non conferat beneficium vacans intra sex menses, priuatur ipso iure;secus est in illo, qui habet instituere presentatum, vel electum confirmare.*
24 *Clericus,qui ex aliquo facto suo occulto est priuatus ipso iure beneficio,non retinet illud bona conscientia;licet illud constet,nisi sibi;q̄a Deū nihil latet.*
27 *Episcopus nullam causam audire debet sine suo capitulo, vbi solemnitas in dicq̄ requiritur;alias secus.*
26 *Clericus absens à suo beneficio,præsumitur fraudulenter abesse,ideo requiritur triplex citatio:sed si constaret de fraude statim potest priuari.*
27 *Clericus an possit habere duo beneficia curata, vel duas dignitates in vna vel diuersis ecclesiis, in eadem, vel diuersis diœcesibus, siue curata, siue simplicia,siue requirant residentiam,siue non 30.& 46.*
28 *Beneficia plura, & plures dignitates quibus casibus possunt esse apud vnū.*
29 *Imperans beneficiū debet facere mentionem de primo obtento; ēt minimo.*
Papa potest dispensare generaliter, vt vnus possit habere plura beneficia curata;cum causa tamen; alias ille dispensatus non teneret cum conscientia,& Papa non diceretur dispensator sed dissipator.43.
Episcopus an possit dispensare in pluribus curatis beneficijs,propter vtilitatem ecclesiæ.38. & 40.& seq.
30 *Clericus non potest plura beneficia,etiam simplicia;requirentia tamen residentiam,de iure communi tenere.quid autem, si non requirant residentiam,vide nu.34.*
31 *Clericus beneficiatus an possit percipere fructus sui beneficij,in absentia tā de beneficijs curatis,quam simplicibus.9.*
Consuetudo, quod in beneficijs simplicibus quis non cogatur residere, quo casu valeat.
32 *Clericus vagans,potest priuari beneficio,etiam simplici.*
33 *Clericus absens causa studiorum, potest percipere fructus, etiam beneficij curati,quia dicitur saltem seruire ecclesiæ vniuersali.*
35 *Consuetudo super pluralitate beneficiorum an valeat,dato q̄ de iure communi non possint plura teneri.*
36 *Consuetudo q̄ possint teneri plures ecclesiæ parochiales, non valet.Idem,q̄ possint teneri plura beneficia simplicia;siue exigant residentiam siue non.*
37 *Præscriptio circa illa,quæ sunt ad publicam utilitatem,non valet.*
38 *Clericus vtrum possit retinere plura beneficia, & qualia cum dispensatione episcopi.*
Papa solus potest dispensare circa plures dignitates personatus, & beneficia curata, quando ista principaliter conceduntur in honorem personæ, quo casu legatus de latere non potest.39. & seq.
Episcopus potest aliquo casu dispensare circa pluralitatem beneficiorum curatorum.49.
41 *Episcopus potest dispensare super duobus simplicibus beneficijs differmibus,vel super vno curato, & alio simplici in eadem eccl.in diuersis uero distinguendum,ut hic dicitur.nu.42.*
Consuetudo, q̄ possit dispensari per episcopum super duobus beneficijs conformibus,non valet.
42 *Dispensatus a Papa super pluralitate beneficiorum causa cognita,est tutus apud Deum;alias secus.*
45 *Papa licet possit tollere ius positiuum pro libito uoluntatis, procedit quo ad eccl.militantem,sed quo ad Deum non potest, quando est fundatum super bono & æquo.*
Papa de sola hæresi potest iudicari;de alijs uero non;quia Papa iudicat omnes,& a nemine iudicatur.
45 *Acceptio personarum non debet esse penes Papam. s. quando sunt personæ æqualis conditionis.alias secus.*
46 *Clericus non potest esse pluralis in beneficijs, siue simplicibus, siue curatis iure speciali cessante.30.35.& 36.*
Beneficia etiam simplicia de iure scripto, requirunt residentiam personalem.30.
Clericus habens beneficium simplex de consuetudine, potest in absentia per vicarium percipere fructus,etiam nullo vicario,vel substituto relicto; nisi ex absentia, grauis præiudicium inferatur ecclesiæ, vel sit uagabundus. 31. uer.sed aduertendum,& seq.
Consuetudo non valet q̄ quis possit seruire beneficio curato per substitutum,nec quod possit ad longum tempus aliquem substituere. 32. uer. ex

prædictis.& nu.2.
Beneficia plura simplicia etiam residentiam iure speciali non requirentia, non possunt de iure esse penes unum. 36.uer.aut quæritur, quando unum per se esi sufficiens.34.
Beneficia duo curata non possunt esse penes vnum, etiam stante de hoc cōsuetudine;& etiam q̄ vnum per se non sit sufficiens,& nu. 36.
Episcopus potest dispensare super duobus curatis, si hoc faciat principaliter ob bonum publicum.29.39.& 40.& seq.
47 *Beneficium curatum,vel gratia de eo obtinendo, an vacet per adoptionem secundi simplicis,requirentis tamen residentiam; & si vacat;an vacet ex tacita renuntiatione,uel quomodo.49. & 51.an ipso facto. 52.*
Beneficium simplex,vacat per adoptionem alterius simplicis ipso facto.
48 *In penalibus non fit extensio,vbi non est eadem ratio.50.*
52 *Canonici scienter eligentes in canonicum aliquem habentem consimile beneficium in alia ecc.uidentur ei remittere residentiam, quoad canoniam; sed non quoad præbendam, si quam habet; secus si ignorabat ipsum fore beneficiatum.*
53 *Papa committit simoniam,accipiendo pecuniam de beneficijs,uel de titulo ipsorum. 58. quia gratis sunt conferenda, pecuniam etiam conuertendo in usus pios.54.*
Simoniaci dicuntur propriè illi,qui corrumpunt; corrupti uero uocantur Gieziatici.
Simonia est species hæresis.
54 *Papa peccat,si committit aliquid,quod sit contra Dei institutа.*
55 *Simonia non committitur, si pecunia accepta uenditur a Papa administratio temporalium alicuius loci pij; sed ille, qui emit, non est tutus quoad Deum.*
56 *Papa non potest facere ea,quibus denigratur status ecclesiæ.*
57 *Constitutio,lex,siue statutum, potest in eodem facto etiam inseparabili aliquem ligare,& aliquem non.*
58 *Crimen simoniæ oritur ex pecuniæ datione propter beneficij spiritualis institutionem; adeo, ut etiam Papa huiusmodi crimine inuoluatur, si talis beneficij administratio, & executio clausum potestatem concernat. Et alias secus,licet alio crimine inuoluatur.Et tum quia de dante.*

§. Qui vero Iste §. solet difficilis reputari, tū pp materiā hic per Inn.tactā tum pp ver. alioquin pēnā ptinens. Nā potest ad varia referri,& ad varia referendo,varios importat intellectus. Et principaliter legi tribus modis.Primo intelligendo, q̄ ver.alioquin, referat ad prin. §.& f'm
1 hunc intellectum sic summari pōt. † Priuatus est parochiali ecclesia rector in ea non residens, nisi sit annexa dignitati,vel p̄bēdę;quo casu dēt ibi ꝑpetuum habere vicariū.h.d. vsque ad ver.illud.Potest ēt secundo intelligi q̄ ver.alioquin, referat tūn ad proximā;& sic ꝑcernat casum exceptū, q̄n videlicet tenēt per vicarium deseruire. Et in hoc sensu.h.d.in summa. Habens parochialem ecclesiā dēt per seipsum in ea deseruire, nisi sit annexa præbendæ,in qua deseruire tenēt,quo casu deseruit per vicarium canonice ꝓstitutum;& si per vicariū non deseruit priuatus est ecclesia,h.d. Tertius insuper datur intellectus,q̄ ver.alioquin,vtrū que dictum ꝑcernat;& hoc intendit. Parochialem ecclesiā adeptus,& in ea personaliter non deseruiens.vel per vicariū, vbi hæc facultas à iure cōiꝑceditur,ipso facto priuatus est ēt nulla admonitione p̄cedēte.h.d.f'm lec.quā j.tenebo. Et iste §.tria facit. Primo statuit. Secundo excipit, ibi, [Nisi.] Tertio punit ibi,[Alioquin]Casum in terminis sic incipe.Congregato ꝑcilio gñali qui dā forte,illud corā Papa,& dominis de ꝑcilio duxit ꝓponendū. Pater sānte,&c.Supra satis ꝓuisum extitit sufficiēter de ꝑgrua portione, ex redditibus ecclesiarū stārū rectoribus, ꝓsuetudine quacunq; non obstāte.relinquēda,bonū igit esset prouidere,& circa cultū diuinum intendere.Nā sunt nonnulli clerici,q̄ postquā sunt adepti ecclesias curatas, ipsarum redditibus ꝓtenti nō curāt saltem psonaliter ipsis deseruire. Dñs vero Papa toto ꝑcilio approbāte,statuit,vt in litera sequit. † No. primo regulariter parochialē ecclesiā,residentiā requirere personalem; & q̄ in ea regulariter per vicarium deseruire est à iure inhibitum; adeo q̄ nullus prælatus citra Papā potest in perpetuum dispensationis gratiā super nō residentia facere, ad tps tñ potest bene quilibet superior,prout in c.licet canon,de elec.lib.6.in fi.Et quis intelligatur hoc casu superior vide ibi gl.& quod no.in c.relatum, de
3 cler.non residen.per Inn.& alios Docto. † Et faciunt hęc ad q̄stio.de Doctore, qui ꝙuenit cum certis scholaribus vno anno le
a gere ꝑ certo salario, postmodū aī finē anni vult eque idoneū, a scholaribus ꝓdicentibus,substituere. quæritur nunquid possit, maximè

ADDITIO.

a ¶ Aequè idoneum. Adde,q̄Rom i fi. .fuis,fol.21.dicit,q̄ potest filium substituere, vt faciebat Bar. & ibi vide alium casum. Adde, q̄ uoluit alle.Rom. fol 23.fin.663. uel secundum ueriorem supputationem, fin. 666.in c.ille cuius industria.de quo per Ant.Cor.sing.fuis,in uer.substituatus. incip uolens seruire per substitutum.no.Iac. Rebuff.in l.i.num.2.& in apost.Cel.in uer.per substitutum.C.de prioc.agen.in re.lib.11 & dixi aliquid in apost. ad iſum.10 cap.ſi.inter.num. 2.in ver.alium substituere, post alios. supra de ſum.trin.

SEBSAT. ¶ Aequè idoneum. Vide per Arer.& alios in l.continuus. §.ſi abeo.ff.de uer.oblig.& late per Fel.in d.c.2.§.his autem, sup.de offi.deleg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

maxime vt habeat ſalarium? De qua cõne plene per Io. And. in reg. qui per aliũ facit. de re, iu. li. 6. in Merc. & prædictorũ rõ eſt, qa in promotione ad eccleſiam curatã; vr electa induſtria perſonæ; ideo alij cõmittere curam non põt, vt in c. ſi. de of. dele. & in c. is qui, eo. ti. li. 6. Nã licet quilibet ſacerdos, ſiue bonus, ſiue malus, doctus, vel imperitus, hẽat clauſũ poteſtatẽ, cũ non ſit ipſe, q abſoluat, ſed Deus. in c. verbũ, de pœnit. diſt. 1. ſũ imperitus neſcit ſic ligare & abſoluere, ſicut doctus. vnde accedens ad imperitũ inique arbitrantem releuaꝛ illa ſola pœnitentia, de qua eſt gl. no.
4 de pœnit. diſt. j. c. menſuꝝ, facit c. quẽ pœnitet, ea. diſt. †Item licet quilibet ſacerdos, ſiue bonus, ſiue malus conficiat verũ corpus Chriſti. vt in c. dictum, & in c. non nocet. & c. fuerit. & c. multi. j. q. i. qa nõ ipſe, ſed Deus principialiter operaꝛ, vt in c. panis, de cõ ſe. di. 2. tũ facilius exaudiunt pro his, pro quibus orãt boni, q̃ mali, vt eſt tex. ne. in c. ipſi ſacerdotes. 1. q. 1. imò gl. in ca. in grauibus. 3. q. 7. colligẽt arg. ex illo tex. q̃ orationes malorũ nocent, his, p q̃ bus orãt. Sed illã gl. limitare ſoleo per gl. 49. diſt. in ſumma. videlicet qñ eligit malũ ex certa ſcientia ſuis moribus conformem; aliàs ſecus. Sed o no. vnũ caſum ab hac regula exceptũ, qñ. ſ. paro
5 chialis eccla eſt annexa pbendæ reperiunt & alij caſus, quos j. ſubijciã. †No. 3. q. vbi pluralitas bñficiorũ a iure permittitur, arctaꝛ qa ad reſidentiã maioris bñficij; nec põt, nec dẽt in minori reſidere, & ex hoc hr maxima limitatio, & reſtrictio ad gl. ſin. in c. nõ põt, j. eo. tili. 6. q̃ dicit, q̃ is, cũ quo diſpenſat ſup pluralitate bñficiorũ reſidentiã perſonalẽ requirentium, tenet reſidere in illa, in qua maluerit, vel poterit reſidere; nunc in iſta. nũc in alia; ſic vtriq; ſatisfaciet, ſm illã glo. q̃ per hũc tex. dẽt reſtringi, & intelligi, qñ bñficia ſunt æqualia, & tũc deſ ſibi optio reſidendi, ſe
6 cus aũt ſi vnũ ſit dignius altero; quia tũc dẽt deſeruire digniori, qd eſt notandũ. † Et pro hoc facit qd̃ no. Arch. in c. per hoc. de hær. li. 6. vbi dicit, q̃ citatus a duobus iudicibus, ſi non põt vtriq;
a parere dẽt maiorem eligere, [a] ad hoc c. qui reſiſtit, & c. Iulianus. 11. q. 3. & qd̃ no. in ca. puenit. 18. di. limitatur ẽt gl. in c. ſi quis cle
ro. 7. qõ. 1. q̃ dicit, q̃ ſi diſpenſatur cũ aliquo circa duas eccleas, vel prębẽdas, vr ſecum diſpẽſatum, vt nõ teneaꝛ ad reſidentiã. Item no. q̃ quantũ ad reſidentiam maius vr bñficium pbẽdatũ in eccla cahedrali, vel collegiata, q̃ parochialis eccla pbendæ annexa.
7 †Et ex hoc no. q̃ magis dignũ accedẽs minus digno, rõne acceſ
b ſionis, cẽſetur minus dignũ; [b] quia rõne acceſſionis deſinit eſſe magis dignũ. Ad hoc bonus tex. ĩ cle. per literas, de iure pa. & Inſti. de redi. §. ſi tñ alienã purpurã: vbi dixit text. q̃ ſi alienã purpurã intexuit veſtimento ſuo; licet purpura ſit preciosior veſtimẽto, ratione tñ acceſſionis cedit veſtimẽto. Illa ergo rã, p cedit, qñ magis dignũ. & minus veniũr æquè principaliter, vt ſi in vniuerſitate ſcholariũ ſint tot clerici, quot laici, vniuerſitas cẽſebit eccla ga magis dignũ, &c. vt no. ĩ c. ex literis. de pſt. Et per p̃dicta ſoluit
8 p̃riũ, qd̃ poterat fieri de iure patronatus, qd̃ cũ ſit dignius, trãſit tñ cũ vniuerſitate tẽporali. Itẽ no. q̃ nõ ſolũ paro chialis eccleſia, ſed ẽt ſimplex beneficium, vt canonicatus, expoſcit reſidentiã perſonalem. vnde nõ ſuſſicit p vicarium deſeruire, & de hoc j. No.
c q̃ rector aſſumptus ad regimẽ eccleſiæ paro chialis, dẽt deſeruire in illo ordine, quẽ ipſa eccleſia requirit; ipſius tñ carentia non vitiat eius, p motionẽ, ſi ſe faciat intra ſtatuta tempora promoueri, de elec. c. licet canon, li. 6. & c. p̃terea, de æta. & qual. & c. ſi pro clericis, eo. ti. li. 6. Et iſte ordo in eccleſia paro chiali requiſitus, eſt
8 ſacerdotalis, vt in præal. c. licet canon. Curati. n. debent eſſe ſacerdotes, ſicut abbates, decani, p̃poſiti. †Canonicus vero [c] ſm Hoſt.
c in ſub diaconali ad minus ordine dẽt eſſe conſtitutus. Sicut. n. ſubdiaconus, & nõ minor, eligiꝛ in eꝑm, vt in c. a multis, de æta. & qual. ſic nec eligaꝛ minor ſubdiacono. Dẽnt. n. electus, & eligẽtes in talibus conuenire. Vnde no. idem Hoſt. in c. 2. de offi. archi
f preſ. q̃ ſicut inter Cardinales nullus eſt quin ſit ſaltẽ diaconus, ſic inter canonicos nullus dẽt eſſe, q̃ n ſit ſubdiaconus. De hoc ho
9 die me remitto ad cle. vt hi, qui. & qd̃ ibi no. de æta. & qual. †No. q̃ in talibus eccleſijs annexis, vbi quis deſeruit p vicariũ, vicarius dẽt eſſe ꝑpetuus. Et ex hoc no. q̃ vicariorum aliqui ſunt perpetui, aliqui tẽporales. De perpetuis hr ſ. de of. vic. c. ſi. & hic, & de fi de inſtr. c. G. perpetuus. &, in cle. vna. de offi. vic. de temporalibus hr in c. cũ ex eo, de cle. li. 6. de app. c. peruenit, cũ ſim. Et dicunt p petui ideo, qa inſtituũtur a rectore eccleſiæ de aſſenſu & authoritate epi; nec ſine cã poſſunt amoueri, vt in c. ad hoc, de offi. vic. no. gl. in c. pe. eo. ti. Inn. in c. clericos, eo. ti. & Io. de Lig. in cle. vna. eo. ti. Tẽporales ſunt, q̃ ad tempus loco dñorum abſentiũ ex cã imponũtur, vt in iuribus ſuperius all. & habebũt iſti ſuſtentatio nẽ, reſiduũ fructuũ reſeruatur dominis, exiuſta cã abſentibus. Si aũt cã iniuſta vel nuda voluntate, tũc in vtilitatẽ eccleſiæ cõuertitur, ut in c. pe. de cle. non reſid. & no. Doc. in iuribus præal. Sũt & tertij uicarij, q̃ p ſedem apoſt. ad certã prouinciam regendã, vel ad ea, quę ſunt fori contẽtioſi exercẽda deputantur, de quib. ſ. de offi. vic. c. pe. 16. q. 1. c. adiicimus. de his, q̃ ſunt fori cõtentioſi, ſtandũ eſt verbis Papæ. de priui. c. porro. & c. ſi de terra. de vicario Papæ in vrbe, vide per Io. de Lig. poſt Matthęſi. in cle. vna, de offi. vic. & le. & no. in c. ſua. de of. vic. Suat & quarti vicarii, qui p eꝑos in certis diœceſibus conſtituuntur, &c. de quib. in c. licet. de offic. vic. li. 6. & de temp. ord. c. cum nullus. eo. li. & de iſtis ſpe
ne no. p Io. de Lig. poſt Doc. in præal. cle. una. & p tex. & gl. in cle. ſi pricipalis, de reſc. per gl. in cle. ſi. de proc. & in c. 1. de offi. or. li. 6.
10 vbi ẽt per Inn. & Hoſt. &c. †Venio nũc ad aliquas q̃nes pro declaratione tex. Et primo q̃ro, quæ eccleſia dicatur parochialis, & vt ſit notum, qñ habeat locũ pœna iſtius §. Sol. dico, q̃ eccleſia dr parochialis a parochia ſibi deputata, ad hoc c. eccleſias ſingulas. 13. q. 1. et parochia eſt nomẽ græcum; & latine idẽ eſt, q̃ partitio curæ; quia rector eccleſiæ curam hẽt animarũ totius popu
11 li, intra illos limites cõgregati; vnde dr regere populũ, de ea. mo. c. 1. Vnde parochia eſt locus, in quo degit populus alicui eccleſiæ deputatus; & ſic illa eccla dr parochialis, q̃ hẽt parochiam ad curã ejus deputatã. Et qũo fuerunt parochiæ limitatæ, & qd in diœceſibus, & p uincijs, vide text. & gl. in præal. c. eccleſia. 13. q. 1.
11 & 80. diſt. c. 1. 99. diſt. c. 1. †Quæro ſcdo, qs dicatur parochianus? Sol. hæc q̃ vr decidi p p̃dicta. ſed Fed. de Sen. in quodã ſuo conſi. pulchre hoc, p ſequitur; & tandem ille cõcludit, q̃ ille dr parochianus, q̃ de facto habitat in parochia, animo manẽdi, ita q̃ vere ſit ibi trãſlatus, nõ iuris fictione, ſiue p cipiat diuina, ſiue non.
18. q. 1. c. uno. 21. q. 2. ſi quis iã trãſlatus, & in c. 1. de ſepul. li. 6. ibi, [Se æqualiter collocans in vtroq; &c.] Animo manendi; ideo dixit, vt excludaꝛ ille, qui ad tempus in locũ ſe trãſtulit, vt hr j. de ſepulli. 6. c. antepe. Iuris fictione, ideo dixit, vt excludatur domicilium iuris, puta paternæ originis, uel præſumptũ. Siue audiantur diuina, ſiue non, &c. ideo dixit, qa ſi parochianus non viſitat eccłam ſuã, ſicut deberet; vel a modico tpe citra venit in illa parochiam, ita q̃ parochianus nullũ laborem ſuſtinet, dẽt tamen habere oĩa iura parochialia; quia ſufficit, q̃ per rectorem nõ ſtetit, quin miniſtrauerit eccleſiaſtica ſacra. Ad prædicta facit qd̃ not. Arch. in c. 1. de ſepul. li. 6. Cuius aũt dicaꝛ, ſcholaris, parochianus, vide gl. ſin. in cle. 1. de priuil. & qd̃ no. in ca. oĩs, de pœn. & remiſſ.
12 Tertio quæro, qa hic dr q̃ curatus dẽt per ſe deſeruire, an ex iuſta cã abſens poſſit delegare curã paro chianorum ſuorum? [a] Et
d vr q̃ non; ſed hoc ſpectabit ad eꝑm, vt in c. cum ex eo, de cle. li. 6. ad hoc 16. q. 1. c. peruenit, & §. ecce. qd̃ placere vr Ray. in Sum. de pœ. et rem. ver. itẽ poſito. ſm Arch. in præalle. c. cum ex eo, Ioan. And. refert ibi hãc q̃ſ. fuiſſe diſputatam Bononiæ, et fuiſſe determinatum, q̃ ad modicum tempus circa tres ſeptimanas, abſens ex iuſta cã poterit per c. ſi quis in clero. 13. q. 1. & vide quod no. Io. An. poſt Hoſt. de offi. arch. ſuper ver. cum omnibus. & de pœ.
13 c. omnes, ſup gl. executionẽ. Quæro †quarto, an hæc regula ſit
pta ex hoc c. qua cauetur quẽ debere per ſe deſeruire, & nõ per vicarium, fallit in aliis caſibus? Hoſt. hic, q̃ ſic, & enumerat caſus fallentiæ. Nã primo fallit rõne pluralitatis, puta hẽt duo bñficia, quorum quodlibet requirit reſidentiã. Nã cum non poſſit ſe in duos diuidere, ſeruiet alteri per vicarium, vt in hoc cap. Quod ſimita, ſm q̃ dixi in no. Sed o rõne occupationis; ideo eꝑs hẽt plures vicarios, de offi. archid. c. ad hęc, de celeb. miſſ. ca. 1. Tertio rõne conſtitutionis, vt qa pauperes ſunt canonici, nec poſſunt de
e vna pbẽda congrue ſuſtentari, et ſunt tales qui expediunt eccleſijs, et alijs neceſſitatibus. Hic n. poteſt dici, q̃ cõſuetudo, vel eõ ſtitutio põt admittere, q̃ aliquid recipiant in abſentia; et de bonis uicarij ad ſeruitium eccleſię ſurrogatis pars cõgrua miniſtretur, ar. de conſtit. c. cum oẽs, de cle. nõ reſi. c. cum dilectus. et cad audientiã. et c. pen. j. de conceſſ. præb. c. ex parte. et in c. ꝑpoſuit, et dicit Io. An. aduertẽdum, q̃ verũ erit, ſi ad hunc caſum reſtringatur dictũ Ale. et Goff. in c. qa nonnulli, de cler. non reſid. dicit
f. n. q̃ per cõſuetudinem derogatũ erat iuri p̃rio. Nã quarũdam eccleſiarũ habebat cõſuetudo bñficia percipi, ſeruiendo per vicariũ; in aliquibꝰ percipiebat ẽt ſine vicario abſens ex iuſta cã, in alijs nõ percipiebat totũ, ſed partem, in alijs nec partẽ. Et has conſuetudines dicebant ſeruandas, ſaluo, q̃ ubi eccleſia indigeret, ſaltem teneretur dare vicariũ, ad hoc de cle. non reſi. c. pen. et vide quod no. Io. de Ana. j. de cõceſ. pb. c. ex parte, in fi. & de hoc j. tãgã. Quarto rõne diſpẽſationis, de fil. presb. c. propoſuit. ſ. ea. ti. in c. pen. & ſic põt intelligi, de priui. c. cũ capella. cõceſſa tñ ex cã vtilitatis, vel neceſſitatis eccłæ, j. eo. c. expoſuiſti. Quinto rõne remotionis loci. de eccl. ædifi. c. ad audientiam. Sexto rõne religionis, j. de do. c. cõſultationib. ſ. eo. ti. c. de monachis. Septimo rõne diuerſæ nationis, de offi. or. c. qñ. Octauo rõne p̃dicationis, eo.

ADDITIONES.

a ¶ Maiorem eligere. Adde pro hoc quod conſuluit Rom. conſ. 40. q̃ confe ratus cum duobus principibus, ſi eodem tempore ab ambobus fuerit requiſitus, q̃ debet maiori obedire.

b ¶ Minus dignum. Vide Dec. in rub. de iu. in 1. lect. col. 2. vbi limitat illam reg. qd̃ digniora ſunt ꝑponẽda, ut non procedat, quãdo illa veniũr accellorie.

c Seb. Sapi. ¶ Canonicus vero. Adde, q̃ ſi quis impetrat canonicatum, etiam q̃ deferat clericam, & habitum, impetratio eſt nulla, ſi nõ haber ordines, vt no. Fel. in c. cum adeo. col. 2. ver. contrariam partem. de reſc.

d ¶ Curam parochianorum ſuorum. Adde Card. in cle. 1. q. 16. de priuil. vbi diſſuſe de hoc tractat.

e ¶ Quod cõſuetudo. Quòd valeat conſuetudo, quod beneficiatus non tenetur ad reſidentiam, tenet Abb. in conſi. 96. inci. Ieſus Chriſtus, in 2. vol. quę refert & ſequitur præceptor meus D. Roc. Curtius in rep. c. ſi. col. 92. verſ. item infertur ex limitatione præmiſſa, ſupra de conſue.

nit, eo. ti. c. inter cætera, j. de ſta. mona. c. c. quod Dei timore. Nono ratione debilitatis, vel infirmitatis; & hæc põt eſſe tpalis, vel perpetua, j. tit. prox. per totum, & c. ad audientiã. ſ. tit. r. Decimo ratione peregrinationis terręſanctę, j. de voto. c. fi. & ſic poteſt intelligi; de app. c. puenit. Vndecimo rõne abſentiæ probabilis, puta ſtudij, quod intelligitur de licentia ꝓlati. ſ. de cler. nõ
14 reſid. c. relatum, de ꝓbẽc. diſt. 5. c. non oportet. Duodecimo pp augmentationem diuini cultus. 7. q. 1. c. illud. & c. nihil. & dicit Hoſt. q̃ iſte caſus ꝓtinet regulã generalem, de quo remittit ſ. de offic. vic. c. clericos. Oppo. & vr, q̃ iſte non ſit priuatus eccleſia annexa; quia ſic eius delictum noceret eccleſię ſuæ principali; ſed delictum perſonæ non dẽt nocere eccleſiæ, vt in reg. delictum, lib. 6. & 16. q. i. ca. ſi eꝑm, de excep. c. cum venerabilis. Sol. dicit ſm Inno. q̃ prębenda non priuabitur, illa eccleſia annexa; ſed ille rector principaliter, qui eam non contulit, priuabitur
15 tempore vitæ ſuæ tantum, ſupra eod. c. niſi, in fin. Ex hoc ſequitur, q̃ ſi viuente canonico, qui ponere neglexit vicarium; & ille vicarius moriaꝛ, ponet eꝑs alium ſuo iure; nec iſte canonicus priuatus habebit q̃ uicquã de iſta ecc. annexa. Sed ꝺ illud op
ponit, & vr, q̃ non debeat ſic priuari toto tpe vitæ ſuæ, ſed in illa vacatione tñ, ſicut collator beneficij, qui ꝓferre neglexit, vel
16 ꝓſentare, priuatur in illa vacatione; ſed in ſequenti vacatione re cuperat ius ſuum, de ſupp. neglig. præla. c. ii. & de ꝓceſſ. ꝓben. c. nulla. Sol. Qñq; quis hẽt proprietatẽ beneficij & tenet ꝓſentare vicarijs; & tunc priuatus eſt ipſo iure quoad ꝓſentationẽ, & fructuum ꝓceptionem, & ad ſuperiorẽ deuoluit hæc ptãs, vt hic. Qñq; quis non hẽt ꝓprietatem bñficij, ſed tñ ꝓſentationẽ, vel collationem; & tunc aut nullo mõ fouet delictũ, & priuabit illa vice tñ pp negligentiã, & ſecunda vice ꝓſentare põt, vt d. c. j. & c. nulla. Qñq; quis eſt priuatus, & fauet ſaltẽ tacite delicto, vt in illo q̃ de facto tenet ipſum non remouendo cũ põt; & hẽt locum pœna, de qua ſ. c. de multa, ver. is quoq;. Ex p̃dictis quoq; inferꝛ, q̃ ſi rector poſitus ꝓſuperiorem in eccl. annexa morit, poſtea nouus canonicus recuperat iura eccleſiæ annexæ; & ſic
17 & non vitra, de hoc ſ. c. de multa. ver. vltra. † Eſt ẽt aduertendũ, q̃ ex eo, q̃ hic dr, q̃ vicarius dẽt eſſe perpetuus, colligiꝛ, q̃ mortuo canonico, q̃ ꝓſentauit, non expiraꝛ officium iſtius vicarij; licet regulariter poteſtas vicarij pendeaꝛ ab illo cuius vices gerit, adeo q̃ illo mortuo, vel aliter à iuriſdictione, vel officio iuſpenſo, vicarius non poterit miniſtrare, vt in c. 1. de offi. vic. lib. 6. & eſt gl. ſi. in clem. ſi. de proc. in ver. reuocari, ſed dic, vt dixi ſ. in notabilibus, q̃ hæc p̃ria procedunt in diuerſa ſpecie vicariorũ. Nã aliud in vicario neceſſario, q̃ auctoritatem recipit à ſuperiore & eſt perpetuus, vt hic; aliud in vicario voluntario, quem pp occupationem, vel alia de cã quiſq; ſibi p̃ſtituit, vt in præall. c. 1. de offi. vic. Et de his vicarijs, & poteſtate eorum pleniſſimè no. p
18 Doc. in clem. vna, de offi. vic. & 25. diſt. c. perlectus. & in c. ſuã, de offi. vic. & in c. ſi. eo. ti. lib. 6. † Quæro penes quẽ dicatur reſidere ius curæ; an penes ꝑlatum, an penes vicarium? & eſt vtile hoc ſcire ꝓ extraneis. exec. rabilis. Sol. dicunt quidã, q̃ habitu, & quoad ꝓprietatẽ, eſt penes rectorẽ principalẽ; quoad exercitiũ, & effectũ, penes vicarium. Et eſt vtilis diſcuſſio hæc, qs ipſorũ hẽt cura ſatarum, vt cadat ſub ꝓhibitione c. de multa. & extraneis. exe-
19 cribilis. Io. 22. & vr, q̃ penes vicarium ꝓpetuum, vt ꝓbatur in di cta extraua. ad fi. & in præal. clem. vna. de offi. vic. Ex quo ſequitur, q̃ rector principalis non poſſet ibi exercere curam fori pñalis. Ianſi. in ꝑall. cle. vna. dicit, q̃ aut rector hẽt ius patr. vel certã portionẽ in eccleſia, cæteris fructibus cõmittendis in vſum vicarij; & tunc cura, & rei vendicatio ſpectat ad vicariũ; & ſic dicit debere intelligi ſi. gl. in c. expoſuiſti, j. e. Si aũt ꝓceptio prouẽ
20 nium ſpectat ad rectorẽ, certa portione vicario relicta; tunc de iure cõ cura & rei vendicatio ſpectat ad rectorẽ; ſed exercitiũ curæ ad vicariũ. His expeditis, p aliquali declaratione c. aggredior nunc ipſius ſubtilitates, expediendo gl. Oppo. dr in iſto ver. alioquin, q̃ eſt priuatus ſtatim, ſi non reſidet, vñ obſtat c. ij. c. inter. & c. tuæ, & c. ſi. ſ. de cler. non reſid. q̃ exigunt monitionẽ añ priuationem. Sol. gl. q̃ eſt ſuper ver. priuatũ, ſoluit dando varios intellectus ad hunc §. q̃ iſte §. intelligiꝛ, ſm illa iur. ſ. vt p̃cedat
21 primo monitio; ſed ga hic eſt impropriatio literæ, q̃ vr aliquid inducere de nouo p illa verba, ſciat ſe auctoritate huius decreti priuatũ, &c. Item ꝓtinet diuinationem. inde gl. transit ad aliã lect. dicens, q̃ iſte ver. alioquin. non refertur ad principiũ. ſ. ad il los, qui per ſe deſeruire tenenꝰ, ſed tm̃ ad proxime dictũ. ſ. ad illa monitione & ſnia p̃cedẽtibus, ſi vicarios in eccleſijs annexis, non ꝓſtituerint; & ſic quoad principiũ iura antiqua remanent in eorum diſpoſitione incorrecta; & inducit hęc varietas quia cũ iſtis durius eſt agendũ. Poſtmodũ gl. hac lect. non ꝓtenta, per rationes forte, quas j. ſubijciã, tranſit ad aliã lect. dicens verius eſſe, q̃ iſte ver. alioquin, referaꝛ tm̃ ad princ. §. & ſic ad illos, qui hñt p ſe deſeruire, vt ſic iſti ſint priuati ipſo facto ex non reſidẽtia, nulla admonitione p̃cedente. Ad iura in ꝓrium alleg. rñdet, q̃ p̃cedunt de equitate, & hodie ſunt incorrecta p ius, qđ hic ſtatuit de rigore. Poſtremo gl. dat aliũ intellectũ, in quo non p̃ſeuerat, videlicet q̃ iſte ver. alioquin põt inſpicere vtrumq; caſũ, videlicet, qñ per ſe deſeruire dẽt, & qñ per vicariũ. Sed gl. vt dixi, in hac lect. non reſidet, ſed in illa q̃ hẽt hunc ver. ꝓcernere principium tñ. & ſic gl. reſidet in hoc, q̃ ex non reſidentia in eccleſia parochiali, in qua quis per ſe deſeruire dẽt, inducitur priuatio ipſo facto, nulla hominis monitione p̃cedente. Et q̃ iura antiqua ſint correcta, Inn. hic tenet vltimã lect. videlicet pœnã habere locum, & ipſo facto cõmitti, ſi non reſidet in eccleſia, quę alij non eſt ann xa, vel niſi perpetuum ꝓſtituat vicariũ. Hoſt. hic dicit, q̃ ſecunda lect. plus vr amicari litere quod placere vr Io. And. Et ſm eos dicimus, q̃ ſi non ponit vicarium in parochiali eccleſia annexa, priuatus eſt ipſo iure authoritate huius decreti ſine alia ſnia priuationis; & ideo ſm eos text. dicit priuatum, & non priuandum. Et dicit Hoſ. q̃ a tempore vacationis, expectabunt lex menſes, de ꝓceſ. preb. c. 2. quib. elapſis, priuatus eſt ipſo iure, non ſolum quoad ꝓſentationem; ſed quoad fructuum perceptionem; & deuoluitur poteſtas ad ſuperiorem; & eſt in hoc ſpecialis caſus ſm eum, ſcilicet cum qs hẽt proprietatem beneficij, vt ſ. dixi, & hęc lect. placet ẽt do. Ant. & probatur primo ſm eum, quia correctio iurium eſt vitanda, inquantum fieri poteſt, vt in c. cum expediat, de elec. lib. 6. ergo cã correctionis cuitandæ dici debet, q̃ referatur ad caſum proximũ; non aũt ad præcedentem. facit ſm eum, quod no. Bart. in ſprętor. §. erit. flvi. bon. raptor. & in l. talis ſcriptura. §. 2. ff. de legat. 1. Sed conſtat iura antiqua requirere ſnam priuationis; etiam poſt monitionem, vt in iuribus ſuperius allegatis, ergo & cętera. Præterea hæc pœna eſt multum rigoroſa & dura, ergo reſtringi dẽt, & fieri benigna interpretatio. In hac eadem ſnia reſidet hic Reuerendiſſimus pater, ac dñs, & præceptor meus ſingulariſſimus do. Cardinalis Florentinus, vt ſic durius agatur cũ eo, qui per vicarium hẽt deſeruire, vt dicit gl. & eſt ratio ſm eũ, quia maius odium eſt in eo, qui debet deſeruire per vicarium, ſi non deſeruit, quã in eo qui per ſeipſum deſeruit, vt ſic qui in vno releuatur, in alio grauetur, de offic. ordin. c. cum vos, in gl. 2. fac. t cap. cum R. de offic. deleg. & ibi not. Aduertendum tñ q̃ Innoc. & Hoſt. ſequendo vltimam lecturam, dicunt, q̃ iſte, qui non reſidet p ſe in eccleſia non annexa, vel non ꝓſtituens vicarium, erit priuatus ipſo iure, dũmodo interueniant, q̃ interuenire dñt ad hoc, vt vere dicaꝛ non reſidens, ſcilicet q̃ monea tur loco & tpe congruis, & quod aſſignetur ſibi tps ad veniẽdum, & per ſuum iudicem, ſ. de cle. nõ reſid. c. ex parte, & duobus capitulis ſequentibus. quo ẽt claſo, prouidentia, eſt ipſum aliquantulum expectare, ne iuſte impeditus poſtea veniens proceſſum faciat reuocari. 4. qõ. 5. c. i. de re iud. c. cum Bartholdus.
16 † Et hoc idem intelligendum eſt ſm eos, vbicunq; pœna apponitur negatiue, vel æquipollentibus verbis, vt ſi dicaꝛ, ſi non reſederis in eccleſia, vel vicarium non conſtituieris, ſcias te priuatum, & in hoc caſu obſeruantur q̃ ſ. dixi. Quæ ſi obſeruata ſunt, priuatus eſt ſine aliqua ſnia. Vbi n. pena adijcitur affirmatiue, vt in caſu c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. & ſ. eo. c. de multa, & ſi ipſo facto ſine monitione pœnam incurrit, vt ibi patet. Et quod dictum eſt de negatiua, procedit qñ tps per ꝓſtitutionem adijcit: alias ſecus, vt in c. licet canon, de elect. lib. 6 & c. q̃ ſit, eo. tit. & li. Ratio vero diuerſitatis eſt ſm eos, quia non facta latent, vt in c. cum in cunctis, de elect. facta patent, de tranſact. c. quanto. Ad hanc rationem facit quod not. 5. q. 1. c. quidam. & 54. diſtin. c. ſi ſeruus ſciente, & quod no. de rap. c. excõmunicati. Et hęc theorica Inno. an pena apponaꝛ negatiuè, vel affirmatiuè, ſolet quaſi per oẽs ſingulariter allegari, vt ẽt ponit Arch. in c. licet canõ, de elec. lib. 6. Sed d. Card. dicit, q̃ licet hęc theorica ſit notabilis, tñ quantum ad hanc literã dicit, q̃ ſi poterit oſtendi, q̃ non reſideaꝛ per vicarium, cenſetur priuatus; & ſic pronunciabitur. Nam hic ſm eum intelligitur adiectum tempus, vt ſtatim. cum eſt affectus prębendam, cui eſt annexa eccleſia parochialis, faciat in ea deſeruire per vicarium. Si ergo non docuerit ſe hoc feciſſe, vel per eum non ſteriſſe, apparet retro, q̃ fuit priuatus, cum ſtatim per eum ſtetit. Et dicit, q̃ eo ipſo die ceretur eum nõ reſidere, ſi non doceret de ꝓrio: quia ex quo ſibi incumbit hoc facere, tenet docere ſe feciſſe, & ex hoc vr deſtrui theorica Inn. Vnde dicit ipſe q̃ diſtinctio Innoc. procedit in his quibus mora non committit niſi interuenięte aliquo facto, puta interpellatione; & ſic loquitur lſi ex legati cauſa, cum l. ſeq. ff. de ver. oblig. quas alleg. Inno c. vbi ſi teneor ex ſtipulatione ad dandum ſeruum, vel ex legato, vt conſtituat in mora, requiritur, vt me interpelles, & ſic in diſpoſitionibus hominis, hæc proceddunt. Sed in diſpoſitionibus iuris communis, vel municipalis

co

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo ipso, q facta est constitutio, ligat contrauenientes sine aliqua monitione. Quod dicit intelligendum post duos menses, non aliter, vt supra de consti. c. 2. & hæc dispositio iuris, inducit priuationem non residetis per vicarium, sine alia monitione. Vnde is, ad quē spectat collatio, poterit isto non vocato, cōferre parochialem ecclesiam. §. eo. c. de multa. §. is quoq;. & c. licet eps, §. eo. li. 6. & quod dicit Inn. q negata latent, nō p̄cedit hoc s̄m eum: ga hæc est negatiua coarctata. s. si non residet p vicariū in ecclesia; immo ita patet, sicut affirmatiua, de elect. c.
17 bone, il 1. vbi de hoc. † Hęc scripta in hac varietate reperio, quę, vt lucidius veritas pateſiat, in duo mēbra redigo. Primo excludendo vnū casum tāquā indubitabilem, in quo oēs queniunt. s. qñ qs dēt p vicarium deseruire, & nō deseruit, vt talis cēseatur ipso facto priuatus. Primū membrū distinguendū, nūquid non residēs per se in ecclesia curata alij nō annexa, cā legitima cēssante, sit priuatus ipso facto. Secūdū mēbrū, an primo casu, & secundo exigatur monitio præambula tanquam necessaria ad
18 priuationem. † Quoad primum, tantorum patrum reuerentia semper salua, puto priuationē ex non residentia in ecclesia curata ipso facto a iure induci. Primo, p̄bo per hūc ver. alioquin,
a in fi. positum. Nā clausula quātūcunque odiosa[a] post multa negotia, et se minime tangentia, posita, oīa præmissa concernit, vt est casus de clausula, appellatione remota, in fi. positi in c. inquisiui, de appel. Quæ quātuncunq; sit odiosa, oīa p̄missa p̄cernit; ad hoc c. de quo requiris, & quod ibi no. de app. bñ facit c. cum dilecti, de dona. s̄m vnam lect. Nā speciale est ibi in donatione, vt clausula onerosa in fi. posita referatur tm ad proxima, & non ad oīa p̄cedentia: ergo in aliis dispositionibus secus est cēlendum. Item s̄m aliā lect. huius c. ideo illa clausula onerosa nō refertur, nisi ad proximam donationem, quia aliæ donationes p̄missæ habebant suā clausulā, & limitationē; secus ergo, si nō habuissēt, vt hic. nam iste §. qui vero, quoad sui principiū, nullā hēt clausulā, vel determinationem; ergo determinatio, & pœna in fi. posita dēt referri ad oīa. alias iste §. qui vero, quoad sui principiū, pp quod principaliter emanauit, superfluus esset, & nihil induceret, ad quod Doctores alle. & valde miror. q aduertentiā nō habuerunt. Nā si pœna in fi. posita non refertur ad principium, de
21 quo prouidet huius §. principium, cum latius esset prouisum de hoc in c. quia nonnulli, et c. relatum. supra de cle. nō resid. nec hoc est p̄sumendū, cū fuerit edita in cęllio generali, vt patet in suprascriptione; aliquid ergo noui dēt inducere quoad sui principium. Hoc ēt colligitur ex mēte literæ. Nā in prin. huius c. fuit prouisum rectoribus seruitoribus et ecclesiarum deputatis de p̄grua portione reliquēda, pluetudine nō obstāte. In §. q vero, voluit p̄sulere culti diuino, et ex quo habēt emolumētū, debēt ipsi eccle deseruire, & vt hoc melius obseruaret, duxit pœnā apponēdā. & hoc ēt vr apte p̄bari p tex. ibi: [Libere alii p̄ferenda, qui velit, & possit, quod dictū est, adimplere, &c.] Nam si pœna referreret tātū ad illū, qui dēt p̄stituere vicarium in ecclesia annexa, ista verba nō possent proprie ad instituendum in illa adaptari. Nā tex. dixit q dēt p̄ferri illi, qui velit & possit, qđ dictum est, adimplere, & in ver. nisi fortè, fuerat dictū de instituēdo vicario; sed iste instituendus in ista ecclesia annexa, nō tenēt ad p̄stitutionē vicarii, sed dēt per seipsum deseruire, ex quo non hēt p̄bendam, in qua teneatur residere, vt in §. q verò. debet ergo referri ēt ad primū casum, vt sit sensus, q ista ecclesia parochialis est conferenda illi, q velit, & possit per seipsum in ea deseruire, sicut dicit tex. in c. quia nōnulli, & c. relatum, de cler. non resid. Ad idem facit text. ibi, qđ dictū est, &c. Non. n. dicit, qđ, pxime dictum, sed indefinitē dicit, qđ dictū est, ergo refert ad omne id, qđ est in isto §. quia indefinita æquipollet vniuersali. 19. dist. ca. si Romanorū, & no. in c. vt circa, de elēc. li. 6. Et hoc ēt est cōsonū rōni, & fauorabile cultui diuino. Nā rndeo, q immunitas clericis concessa pp cultum diuinū, eo ipso desinit, q clerici cultui diuino nō intendunt, vt l. generaliter, C. de epi. & cle. canonizata, 16. q. 1. c. generaliter. Cum ergo ecclesia p̄eratur propter officiū, vt in c. fi. de resc. li. 6. & periculosum sit non deseruire in ecclesiis parochialibus pp necessitates subitaneas, rōnabile extitit puidere, & inducere priuationē ipso facto, pp nō residentiā in talibus ecclesiis. Et ad iura in p̄riū allegata patebit rnsio ex j.
dicēdis in sequēti membro, per q ēt corraborabunt hæc dicta.
19 Sed o discutiendū erat, an req rat monitio præambula ad hoc, q cōmittat pœna huius §. Et q quid hic cēseritur Doc. puto sic dicendum, q qñq; spe premiorum inducit qs ad aliq d nō faciē dū. & tūc præmiū non debetur, nisi cū definit posse illud adimplere. vt no. gl. in c. quod quidā. 1. q. 1. & ideo si quis stipulat 10. sibi dari, si capitoliū nō ascenderit, perinde est, ac si fuisset stipulatus x. sibi dari post mortē; q a tūc desinit habere facultatē ascēdendi, vt est tex. in § si quis ista stipuletur. Inst. de uerb. obl. Fallit in legatis, in q bus s̄m leges adhibēda est cautio Mutiana, ne inutilia sint legata, q cōsūlūt in nō faciendo; nec impleri possunt viuēte legatario; puta, lego Titio centū, si nō ascenderit capitolium. & de hac cautione hr. ff. de p̄di. & dem. l. Mutianæ. Qñque metu pęnę qs inducitur ad qd faciendū; & tūc aut tps, in quo fieri dēt, est determinatū, & clarum q si illo tpe actus nō geritur, pœna cōmittitur, ēt nulla monitione p̄cedente, ga dies apposita interpellat p hoīe, vt in c. licet canō, de ele. li. 6. & in c. posita interpellat p hoīe, vt in c. licet canō, de ele. li. 6. & in c. potuit, de loc. Qñque tps nō est dispositioni penali adiectū; & tūc dico, q pœna ipso facto committitur, cū affuit facultas illū actū gerendi; & minime fuit gestus ēt nulla admonitione præambula, vt voluit gl. sing. in l. 1. C. de his, qui, vt indig. Nā pœna apponitur hæredi nō vindicādi mortem defuncti: & dicit ibi glo. q eo ipso pœna cōmittitur, q hæres habuerit opportunitatē vindicandi; & non vindicauerit. Et de illa gl. facit magnū festū Bar. in Lin
cognitione, ff. ad Sylla. vbi p illā no. dicit, q pœna inflicta propter nō factum, incontinenti cōmittitur, cum affuit facultas actum faciendi, & minime fuit gestus. Nā hoc vr procedere de mente disponentis. Cōtra hoc tn vr obstare tex. in l. 2. §. magistratib. ff. de magist. conue. vbi dicit tex. q magistratui imputatur, si turorem pupillo non dederit: & tn tunc tūn possent conueniri, cum fuerint admoniti. Sed rndeo, ibi delictum nō est cōsummatū, nisi p̄cedēre admonitione, vt colligitur ex illo tex. simile est in c. 1. de sup. neg. p̄æl. cum si, secus qñ pœna apponitur per verba
20 sentis tēporis nulla facta mētione de admonitione. † Et q p̄dictis inducō tex. no. in c. cupientes, in prin. de ele. li. 6. qui vr singularis in hac mā, vbi disponit, q electi in p̄latos cathedraliū, vel regulariū ecclesiarū immediate subiectarū Papæ, debēt post p̄sum electioni p̄stitum, iter arripere veniendi ad sedem apostolicā, suas electiones p̄secuturi etc. vt ibi, q si nō fecerint, p̄uentę ipso facto omni iure, quod eis ex electione fuerit acquisitum. Et tex. ibi inter p̄tat tunc pœnā cōmitti, cum nō venerint, q̄ citò potuerint cōmodè, locorum p̄siderata distantia. Et hoc habebit arbitrari bonus iudex, vt ibi no. et post ifud tps fic a iudice moderatum, onus p̄bādi impedimentum, incumbit illud allegāti, vr hr in c. cupientes, quantumcunq; pœna imponat pg
nō factum. Quod est valde notādum ad hoc, q qñ pœna impo
nitur propter nō factū, iudex ex varijs circunstantijs arbitrabitur
an habuerit facultatem actum agendi; & sic an inciderit in pœnā, et si iudex arbitrabitur opportunitatem fuisse, allegātu impedimentum incumbit onus, p̄bādi, et multum facit ad 7. dicer-
21 da. † Ad idem ēt facit quod no. Spe. in ti. de cita. §. fegt, ver. quid si nō præfixus, vbi dicit, q citatus ad comparendum sine termi-
b no, tenetur cōparere q̄ cito commodè poterit; et si nō cōpa-
c ruerit, poterit mulctari, p̄pter cōtumaciā. hoc dictum cōiter tenent Canon. in c. cōparati, de appel. licet quidam legātur, vt ibi no. Sed, p primo dicto bū facit c. cum dilecti, de dolo, et p̄ut vbi citatus, vt cōpareat certa die, tenetur cōparere, si nō fuerit impeditus, alias cum primum pōt facit c. cuius, de offi. or. li. 6. ibi, [Quā citò cōmodè poterunt etc.] Nō obst. theorica Inn. videlicet q nō requirāt monitio, qñ pœna apponitur negatiuè; quia nō facta latent, etc. quia delictum o celatum non impedit vires p̄stitutiōis. Nā ob p̄sum ecclesiæ militātis, ligat delictū oīno occultū, vt in c. porro. et in c. cū nō ab hoīe, de sen. excō. et in cle. 1. de hęr. et ibi gl. fin. q̄ nescio alibi, q̄ ad hoc inducit multa iura. Nā quo ad Deū omnia patent, certum est. n. Deo, an affuerit facultas actum celebrādi. fateor tū, q p quia hoc est occulti quoad ecclesiam militātem, nō habebitur p ligato: quia ecclesia militans non iudicat de occultis, vt in c. rubescāt. 32. dist. 6. q. 1. c. li oīa, et no. in p̄æl. gl. cle. 1. de hær. tn in rei veritate erit ligatus, licet apud nos sit incertum. Et pro hoc bo. tex. in §. additiones. in fti. de ver. ob. vbi tex. no. dicit, q q̄ per rerum naturā certa sunt. obligationem nō morātur; licet apud nos incerta sint; et sic ex quo p̄stitutio loquitur per verba p̄sentis tpis, ligat q̄ueniens ipso facto, licet sit occultum, an contrauenerint. Et ex his dico q theorica Inn. et cōiter Doc. hic habet locū tātū quoad hoc vt iste habeatur quoad ecclesiā militantem, p ligato, seu priuato. Nā, quia occultum est, an ex iusta cā nō resideat p̄sonaliter, vel non constituat vicariū, ideo, ad hoc de tegendum fit monitio. Sed quoad veritatem, et quoad Deum nulla requiritur monitio, ex quo est canon latæ sententiæ. Et ex his etiam infero, q iudex ex uarijs circunstantijs arbitrabitur illū habuisse facultatem residendi, vel p̄stituendi vicarium, vel q pœna habebitur p commissa alio non probato, etiam nulla monitione p̄cedente, vt te, quod bene probatur in p̄ælle. c. cupientes, inducendo, vt
22 §. dixi. † Idem etiam dico, si posset probari facultatem affuisse, quia tūc nulla requireretur admonitio. Ad hoc optime facit c. cuiā prudentiam, de offi. dele. in prin. uncta gl. vbi dicitur, q si cuiā cōmittit tribus cum clausula, q si oēs interesse nequierint, duo proce-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Odiosa. Vide Ias. post alios in l. 4. C. de li. præt. in l. 6 idem cū co. §. fi. ff. de iurisd. om. iu. Pau. de Ca. & Soc. in l. penul. ff. de reb. dub.

b Zacharias. ¶ Sine termino. Adde quod no. in apoſt. ad istum post cum in c. ſuluit. num. 5. in apoſt. in ver. hora diei præfixa, ſupra de offi. dele. & no. ibi quid per Fel. in c. quod ad conſultationem. col. 2. verſ. obſtat ſecundo. pra de re iudic.

c Seb. Sap. ¶ Propter contumaciam. Vide Ang. Pau. de Caſſ. & Mode. in Libro homo. §. decem. ff. de ver. ob. Maria. Soc. in 1. tit. de dila. articu. 13. in 6. q. And. Sicu. in conſi. 8. co. 15. in 1. vol. & in conſi. 3. col. 12. in 2. vol.

procedant. & c. q si tertius ostenderit se interesse non posse, vel aliās canonice, puta per testes, vt ibi dicit gl. de hoc p̄stare potest, duo p̄cedere poterunt, licet tertius non admoneatur. Sufficit, n. q p̄stet de impedimento: & sic clare probat ibi. q si pp nō factum, vel impotentiā, resultat certus effectus, paria sunt p̄stare de non facto, vel impotentia per monitionē, & rnsionem; & p̄stare per legitimas probationes, quod est bene notandum. Et in hoc vltimo mēbro, scilicet qñ pœna imponit negatiuè, certo tpe non adiecto, intelligo proprie istum §. qui vero. quo casu; vt
23 † plene dixi, pœna cōmittitur eo ipso, q habuit facultatem actū celebrādi, & celebrare distulit. Et ideo dico, q equid sentiāt hic
15 Doc. q pœna istius §. cōmittitur eo ipso, q habuit facultatē, per se residendi in ecclesia non annexa, & residere distulit; eo ipso, q
25 habuit facultatē p̄stituendi vicarium in ecclesia annexa, & hoc non adimpleuit. † Nec placet quod dicit hic Host. vt §. dixi, q ā
24 tpe vacationis expectabunt sex menses, alle. de p̄cess. p̄ben. c. 2. q. 6. † Et ex p̄dictis ēt infert, q cum monitio non sit pars substantifica ipsius priuationis, quod si iste admonitus p se non resideat, vel p̄stituat vicarium, postquā habuit facultatē hoc faciendi: & non fiat sine iusta cā, quod tn est occultū, q non poterit sine noua collatione, salua p̄scientia, ecclesiā retinere; ex quo pp non factum, ipso facto priuatus extitit, licet hoc sit occultū: quia Deum nihil latet, vt in c. tua, de simo. Nūc restat rndere ad iura in p̄rium allegata, q pp non residentiā vident exigere monitionem ad priationē. Sī. hic dicit, q sunt correcta, vt §. dixi: sed qa hęc sol. & rn
ſo oībus est odiosa, per quā inducit iurium correctio, cū expediat iura iuribus p̄cordare, vt in c. cum expediat, de ele. lib. 6. ad hoc gl. in c. fi. 29. di. q̄ inducit illum text. p illos, qui in oībus p̄rijs ponūt tales solutiones, aliud s̄m leges, aliud s̄m canones; vel hoc quod hic §. pōt procedere, qñ quis est in loco bñficij; & tn non vult facere residentiā. Nā tunc eius delictū est notoriū; ideo non oportet, q feratur sīa priuationis, vel admoneat, sicut in aliis notoris feruat ordo iuris, ad hoc c. qñ, de fil. presby. & quod no. Inn. in c. ex parte, ī. de ver. sig. Iura vero p̄ria, p̄cedunt, qñ qs est ab
nieri, debet procedi seruato ordine iuris, s. p̄cedente monitione. &c. Sed postmodū cogitaui, q ēt si esset in loco bñficij, possēt detineri aliquo impedimento occulto. Item, ga non ipso facto post collationem sibi factam, vr arctari ad residentiam p̄sonalem per supradictā: ob hoc cogitaui aliam solutionem, dando nouum intellectum ad illa iura, videlicet q quatenus loquuntur de non residente in ecclesia parochiali, p̄cedant, qñ est occultū, q ex iusta cā non resideat. Vnde, cum non residere sit qd priuatum, & pōt oriri ex iusta cā; iō requiritur admonitio, vt hoc patefiat non tn per hoc tollit, quin quoad Deum sit priuatus; si in veritate iusta cā quiescente non residet, vt §. dixi. Et hunc intellectum reperio quoddā tacite sensisse, vt succinctè refert Inn. in c. ex tua, §. de cler. non resid. vbi refert quoddā tenere, q ēt sine monitione, & superioris authoritate, si certum est, q ab ecclesia, ab est, sine cā, pōt alij p̄ferri eadem ecclesia; allegant hoc c. in hoc §. qui vero; & sic aperte sentiunt isti monitionem necessariā, qñ dubitat, an ex iusta cā absit. Et licet hoc dictū non placeat Host. ibi, tū mihi placet, vt non violet hæc lec. & vt alia iura remaneāt incorrecta. hoc ēt vr tacitè sentire Old. in opere p̄siliorum suorū dū q̄rit vtrū Eps sol. sine capitulo possit monere clericū absētē, vt ad residētiā reuertat. & si nō reuertat, possit eū priuare solus.
† Dubium facit, quia Eps nullam cām audire dēt sine capitulo, in c. Eps nullius. 15. q. 7. & de excess. p̄l. it. c. ī. Ipse vero post multa p̄cludit p̄rium. Et ad p̄ria rndet, q hūt locū, vbi solennitas iudicij requiritur, quod hic non est s̄m eum; ga si super hoc solēnitas iudicij requireret, tunc exigeret citatio. eo ga ipsa est principiū oīs iudicii, inst. de p̄. teme. liti. §. vlt. quod hic non requirit. vñ nō propriè dūt, q absens debeat citari, sed requiri, vt in c. ex parte, & in
26 q. 1. aliter, & in c. inter quatuor, & c. pe. & vlt. de cler. non resid. Nec iura propriè dicunt, q ista p̄sentationis debeat ferri p̄ absentem, sed magis dr absens suis bñficijs spoliari; alle. c. ex parte, & c. ex tua, §. de cler. non resid. & quod ibi no. Host. Et sic s̄m eum nō est mirum, si in hoc non requirit p̄sensus capituli, vt no. Inn. in c. ad aures, de temp. ord. Non. n. pōt esse notorium Epo, & canonicis, si eorum canonicus est absens. c. quanto, de transl. p̄lat. Et ideo nō dēt super hoc iudicium fieri, nec testes recipi, nec cā in iudicium deduci, de fil. p̄sby. c. qñ, de iureiu. c. ad nostrā. & ita no. Old. vbi §. Ex quibus clare liquet, q non requirit sīa priuationis, nec citatio: sed q̄dam requisitio, seu monitio, q̄, vt §. dixi, requiritur, qñ non liquet, q sine cā absit. Nec ob. c. 2. §. de cler. nō resid. vbi pp non residentiam fuit lata sīa depositionis; q. illud non loquitur in ecclesia parochiali; & quatenus loqueret de illi, illud, p̄cedit in Cardinali, qui sub dispositione generali non cō
prehenditur, vt ibi no. per Doc. Nec ob. si dicat, q priuatio p nō residentiā inducitur tm per hunc §. vt colligit ex illis verbis, authoritate huius decreti, &c. ergo iura antiqua sunt correcta. ga hoc non procedit: quia iura antiqua tūm disponunt super monitione fienda; nec clare habebitur de priuatione inducēda pp nō residētiam, quod aperte hic disponitur; & admonitio potest hodie, p̄cedere in casibus inferius tactis. † Multum tū huic intellectui ad alia iura obstare vr palle. c. ex tuę, de cler. non resid. vbi dr, q p absentem, ēt fraudulenter dēt trinæ citationis edictum publicari, &c. & sic vr, q ēt vbi absentia cā est, requirit citatio. Sol. dico, q ibi dr fraudulenter abesse, eo quia est absens a bñficio, vbi deseruire tenēt; quo casu p̄sumitur fraus, vt ibi no. & plene p Inn. in c. fi. de eo q mit. in pol. non tn ibi p̄stabat vere de fraude. Nā si ibi vere, & aperte p̄staret de fraude; vt quia se absentauit, vt non posset citari, nulla requireretur citatio; ēt in alijs casibus, vt no. Inn. in c. ad petitionem, de accu. & probatur in c. qñ, vt lite non p̄test. Et ex p̄dictis talis potest elici p̄clusio, quod ex non residentia p̄sonali in bñficio curato per se principaliter existēte; ēt nullo hominis ministerio interueniente, legitima absentiæ cā quiescente, iuris priuatio resultat; nec pp hoc iurium antiquiorū inducitur correctio, quod est p̄ cōem sniam gl. & Doc. Et ex hoc
a pōt plura inferri, sed principaliter inferuntur duo correlaria. Primum correlarium est, q requisitio, seu admonitio a canonibus requisita, tanquam p̄ambula ad spoliationem pp non residentiā in ecclesijs curatis, non est pars substātifica ipsius priuationis; sed solum requiritur, vbi cā absentiæ nō est notoria, & est nouus intellectus ad illa iura. Secundū correlariū, q cōis Inn. cęterumq;
27 Canonistarum theorica inter pœnam negatiuè & affirmatiuè p̄ceptam distinguens, vt in primo, non in secundo casu ad pœnam committendam exigatur monitio; minimè sit veritate suffulta;
a quo minus p̄stitutio liget oē occultum; a licet quoad forum p̄tentiosum nonnunquam locum sibi vendicare queat. † Sed quę ro, quia hic innuitur in tex. quem posse habere duo bñficia ecclesiastica curata, qñ vnum est annexum alio; nunquid de iure cōi possit quis habere duo beneficia curata & dignitates? de quibus decisum vr in c. de multa, §. eod. & in extrauag. do. Ioan. 22. q̄ incipit, execrabilis. Et vt videātur motiua, & motores, fuit opin. Io. 70. dist. c. sanctorum, q. de iure cōi non potest quis habere duas ecclesias, vel præbendas in eodem episcopatu, vel in diuersis; nisi in casibus expressis a iure, qui notantur 21. q. 1. in sum. & hoc no. Io. in d. c. sanctorum. & 21. q. 1. in sum. Casus speciales enumerat in summa, vbi §. q̄ui sunt sex. Primus est, vbi ecclesiæ sunt tenues, 10. q. 3. c. vnico. Secundus si vna dependet ab altera, de æta. & qua. c. eam te. Tertius, si hēt vnam intitulatam, & aliam com-
men-

ADDITIO.

a SEB. SAP. ¶ Omne occultum. Vide Felin. commendantem hæc in c. 2. col. 2. uerſic. quarto limi. infra de magiſt. vbi limitat doctrinam Inn. c. non procedere, quando illud, quod non eſt factum, non habet in ſe aliquam veriſimilem rationem executionis; quia tunc eo ipſo, quod quis potuit facere, & non fecit, incurrit pœnam abſque monitione, & hoc colligit ex dictis per Abb. hic, & dicit eſſe inultum ſubtile.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mendatam. 21.q.1.c.qui plures, & ibi no. de cle.c. dudū. 2. & c. nemo deinceps. eo. ti. li. 6. Quartus, si eps dispensat, vt in præal. c. sanctorum. Quintus est, vbi paucitas hominum est extra ciuitatem. 21.q.1.c.1. Idem si intra. Nam ex hac cā, vni bono clerico pnt cō ferri oia beneficia ciuitatis, vt no. Host. in c. graue, ş. eo. q intelligo f'm Io. de Lig. in cle. gratiæ, de resc. nisi reperiātur extranei habiles, qui ibi intitulentur. Sextus, si una annectatur alteri, vt hic in isto §. & in c. super eo, ş. eo. ti. li. 6. Huic opi. vr assensisse Ber. ş. de cess. præb. c. literas, & ş. eo. ti. c. ga in tm. & c. cū nō ignores. & c. pterea, & intelligit Io. pluralitatē bñficiorū cū titulo: in stipendiū aūt hēre pōt. Inn. aūt in c. dudū, il 2. de cle & c. cū iā dudū. ş. eo. tenet, q citra curata & dignitates pōt qs hre plura bñficia in diuersis dioc̄esibus. & hāc opi. sequitur Io. An. in c. gratia, de resc. lib. 6. & hoc si non regrant residentiā de statuto, & ꝯsuetudine. & dicit Inn. nō esse peccatū talia plura tenere. Gosſ. in c. ş. de cle. non resi. tenet q quis pōt hre plura bñficia, qñ alterū nō sufficit; alle. c. conquerente. ş. eo. ti. Spe in ti. de leg. §. nūc restat, ver. illud, recitat opi. Inn. & Host. & stat in terminis narrationis nihil decidens. et Vinc. in ca. graue, sup. eo. & c. super inordinata, ş. eo. dixit, q de rigore iuris nō pōt quis hre duo bñficia ecclīastica; dūmodo alterū sufficiat alias pōt, de æta. & qual. c. cā te: si tñ quis sit necessarius diuersis ecclesiis, pōt f'm eū recipere, tanq̄ bñ meritum, & si bi assignare pbendam. de æta. & qual. c. q'ris. Hāc opi. recitat, & sequit Host. in Sum. de pb. §. illud, ver. hoc. Sed breuiter dico, q idē Host. in c. super inordinata, de pb. tenet, q sine dispensatione, nō pōt qs intitulari in duobus collegiis ecclesiasticis: & si de facto sit, ibi non est vtrobiq; canonicus, sed honorarius tm̄, ad instar tutoris honorarij. De quo habetur de admnist. tuto. l. si plures. Et isto modo Rex Franciæ est canonicus S. Hilarij Pictauiæ, & in pluribus aliis ecclesiis, hoc ēt recitat Guliel. de Mōte Laud. in cle. gratiæ, de resc. & recitat Inn. nihil decidens. Io. And. & Archi. in præalle. c. gratiæ, sequitur Inno. Gosſr. in libellis suis ti. de pbē. rub. qñ alicui possint plures conferri præbendæ, idem tenet vna cum prænominatis Doc. q hoc approbat consuetudo, quā Papa scit, & tolerat. Pau. de Eleaz. in cle. gratię, de reserip. idem sequitur, & Zen. qui ista recitauit, nec aliud decidunt. Videnda sūt motiua huius opi. quæ habēt, q de iure cōi possunt simul haberi plura bñficia; non dignitates, nec curata; quæ non requirunt residentiam de consuetudine. vel statuto. Primo inducunt tex. de pcu. c. ex insinuatione; de resc. c. eam te. de excep. c. cum ecclesiastīcæ, de resc. q. gratia, li. 6. in fi. & in cle. gratiæ, eod. ti. & plura alia iura, de quibus reperitur, quem in talibus habilē, & quia c. de multa. ş. eo. loquitur de curatis inhibēdo; ergo in simplicib' videtur permissio. 25. dist. c. qualis, de præsum. c. nonne, cum materia sua; & hoc vbi non habens, non inhæreat propriæ concupiscentiæ; sed solum intendat ad honorem Dei, & vtilitatem ecclesiarum, nec attēdat honorem, sed onus appetat, & laborem administrationis. talis. n. vt dicit Inno. plures habere pōt sine dispensatione, dum tamen residentiam non requirat. 7.q.1.c.in scripturis, & c. qui episcopatum; dummodo persona sit bona & industriosa, & literata, q̄ melius sciret regere decem ecclesias, q̄ alius nnā. Nā tunc magis, q̄ uideretur ecclesiæ, q̄ personę, hic. n. publica vtilitas pferēt priuatæ. 7.q.1.c.scis. de post. pl. c.3. nec pōt de eius promotiōe dubitari, cui pro laboribus multis, p morib. castis, p actib. strenuis, celsioris loci pmiū debeāt. 61. di. c. miramur. Pro ista parte facit l. quoties. ff. de act. & ob. & l. vna, ī prin. C. de rei vx. act. Item hodie spāliter inhibitum est religiosis, de reli. do. c. fi. eo. ti. cum si. li. 6. de ele. c. constitutus. ergo aliis vr permissum. Itē facit c. literas, de cō cessi. præb. vbi in vna ecclesia inhibetur, ergo in pluribus pmitti vr. Item facit c. 1. de consue. li. 6. a contrario. Item faciunt iura, q̄ dūt, in impetratione debere fieri mētionem de primo, vt in c. postulasti, & in c. cum adeo, de resc. & in c. si motu proprio, ī. eo. tit. li. 6. Nec obst. f'm istos, q obiici possit de plexitate, vt puta, quia una ecclesia mādaret vnum, alia aliud; & impossibile est, q vnus possit duobus dominis ōnijs parere. 25. dist. c. 2. Hoc. n. non obst. cū. n. sēda recipitur, tacitē intelligitur sāluum ius primę, quę pręfertur, de ꝯsir. vti. vel inuti. c. fi. de iureiu. c. tua nos. de relig. dom. c. 2. nisi sēda multū egeret, & sine incommodo personę, vel paruo incōmodo illud perficere posset, & puidere, de iure pat. cap. nullus. vel si periculū esset in mora, ipsemet authoritate iuris posset mandatum secundum explere, ff. ad Sylla. l. si quis in graui. §. si cū oēs. Non. n. est malitiis hominū indulgendū, ff. de rei ven. l. in fundo, de diuor. c. quāto. Ad c. sanctorum. 70. dist. rndetur, q̄ ip intelligit, qñ tm̄ dēt in vna ecclesia intitulari & nominari a principio: sed ex post facto, potest hēre plura; q̄ tñ nō erunt tituli: qa cū sit factus clericus vnius Epi, & intitulatus vni ecclesiæ, non poterit postea alligari alteri; & sic dēt ad priorem ecclesiæ titulū ordinari. Nec obst. quod dicitur in c. sanctorum, ubi dr, ad dispensationem epi, q̄ quis nō pōt fieri pbendarius in diuersis, quia illud p cedit in illis, q bñficia appetunt, nō pp Deum, vel vtilitatem ecclesiarum, sed pp fructus, quos cum tali intentione nec de iure cōi, nec dispensatione tenere possunt, secus, si ad bonum & vtilitatem ecclesiarū, vt ş. dictum est. Host. dicit, q istæ rōnes sunt debiles, & posset rnderi, remittens ad no. per cū in c. ş. eo. & c. literas, ī. de pcess. præb. & tenet, q dixi, q̄ in titulū non pōt quis hre plures pbendas; alle. c. acutius. 26. dist. C. de pact. l. si mulier, ff. ad mu. l. municeps. Apparet ergo hodie grandis ptentio antiquorū & modernorū; nec apparet clare a iure decisum, nisi dicat obiter quantiā scitā & tolleratā a Papa, f'm opi. Inn. quæ fuit ēt Tanc. & sequa. Io. de Lig. in cle. gratiæ, dicit in hoc dubio, nunq̄ posse capere, q unus de iure cōi extra casus a iure expressos, possit habere duos ti. bñficiales ecclesiasticos. Et primo colligit casus clare in re decisos. Nā in dignitatibus supremis, vt Epatibus, & superioribus, est clarum, nisi sit specialis licentia Papæ, de excess. præla. cū. de cut unire, de transl. præla. per totū. 7.q.1.c. mutationes. De dignitatibus inferioribus, vel pſonatibus, & curatis ecclesijs ēt clare pstat, ī. eo. c. cum singula, li. 6 & cle. vna, de sup. neg. prælat. De simplicibus si in vna ecclesia, ēt clare patet, q a non dēt quis habere duos canonicatus, & pbendas, vt in c. literas, de pcē. pb. & cle. si iusta. ī. e. ti. f'm q̄ aliqui intelligūt c. literas. In diuersis ecclesiis & titulis vniformibus, pēdet dubium, f'm eum, & in his dicit se nō posse concipere, q de stricto iuris rigore, possit qs hēre duos titulos vniformes, vel difformes. Mouetur primo, q a instītutio bñficiorum ecclesiasticorum, quę conferūtur in titulum, fundamentū suscipit finaliter pp cultū diuinū implicante diuinorum ministeriū, & deseruientiū in diuinis ibi, vbi institui tur. Licet. n. omnes ecclesiæ sint vna ecclesia generalis. 24.q.1. c. loquitur, de his q̄ fi. a præla. fine ꝯsensu cap. c. cū apostolicam. distinctæ sunt ecclesiæ singulares, & earum administrationes, & ī. distinctos limites, sit distinctus titulus administratiuus, & celebratiuus. 16.q.3.c. licet. & c. inter memoratos, de paro. c. super eo, & ibi per Inno. super rub. Ex quo insurgit, q̄ quilibet titulus requirit deseruientem vbi. n. titulus, & ibidem residentia. Probat hoc de cele. missi. c. 1. & 92. dist. quasi per totū. Sed impossibile est quę simul residere, & residentē deseruire in diuersis locis. Est. n. hoc naturale principiū, physicorum 4. et demōstrat ad sensum, et hoc aperte demonstrat tex. canonum, 70. dist. c. sanctorum. 21.q.1.c. 1. et quasi per totā illam q. pbatur ş. eo. ti. c. quia. in tm̄ vbi loquitur generaliter, et eo. ti. c. ad hoc, et c. cū non ignores, et c. præterea, quæ oēs fundantur super illo fundamento, quasi nālī. Et pro hac parte q̄ deseruiēs certo altari, viuere de illo dēt. ş. eo. ca. cū lecta. sic viuēs de altari, seruire debet altari, per locū a quo sit vocatus. Et sicut vnus deseruientię diuinorum articulatē, vt in c. quia nonnulli, de cle. nō resi. Probāt hoc ad instar carnalis matrimonij, a quo ad spirituale licet arguere, de transl. prælat. c. inter corporalia, et ibi concord. in quo vnus vnius vxoris dēt esse maritus, et nō plurium, de diuor. c. gaudemus. 26. dist. c. acutius. Ergo in spirituali vnus vnius, et multo fortius; cū astrictus uni hēt solicitudinē plurium, et principalis, vt in c. omnis, de pœnit. et rem. et de paro. p totum, de eccle. ædi. c. ad audientiā. quasi per totū, et vbi maius periculum, q̄ de animarū cura agitur, ar. de æta. et qual. c. cū sit. ergo cautius agendū. 42. dist. c. quiescamus, de ele. vbi periculū. 6. Item ꝯfirmatur, singulis titulis de iure cōi assignantur singula et dēt de iure cōi numerus esse plenus, et vbi est distinctio numeralis prebēdarum, et iurium canonicalium, dēt esse nūmerus plenus, iuxta institutionē. de pb. c. dilecto, et c. pro illorum, de constit. c. cū. M. et vbi nō est distinctio numeralis, dēt esse numerus iuxta facultates et diuinorū expeditiā, vt in d. c. cū M. de constit. et de instit. c. 1. et 2. de concess. præb. c. ex parte, et ibi no. gl. ergo impossibile est de iure circa idem ſuppositum indiuiduale, multiplicare titulos ecclesiasticos. Confirmāt iure ciuili: in titulis temporalibus, multiplicātur tituli multiplicatione ministrorū, nec cōsurrit multiplicatio circa eundē, et dēt numerus esse plenus; ideo q in defectu, admittunt spurii, vt numerus plenificetur. Probāt hoc ff. de dec. l. 1. & si hoc vendicat sibi locū in titulis tēporalibus, q̄ apparet rō. quare hoc de iure cōi non, pcedat in spiritualibus? ibi fit maius periculū. Confirmāt ex eodē a simili: nam nō dēt quis de iure cōi in duabus ciuitatibus, duobus fungi honoribus seculāribus, vbi multitudo repugnat vni, ff. ad mu. l. libertus. §. præterea. Nec appa ret rō, quare de iure possit hoc in spiritualibus? pterea dicit tex. q̄ unus titulus, vnius est. 7.q.1. c. sicut, et singulis singuli. 13.q.1.c. ecclesias, et singuli in singulis, 80. di. c. episcopi. et pbat tex. in c. cum singula, inf. eo. ti. li. 6. attento prin. cum cōcor-

a ibi no. Cōfirmatur iure ciuili: nō pōt [a] qs aggregari pluribus collegiis nō subordinatis, et mutuo se ipsa impedientibus in finibus suis, ff. de coll. illi. 1. §. non licet. Dixi non subordinatis, nam quis est de corpore clerici, dioc̄esis, & de corpore vnius ecclesiæ collegiatæ; quia hæc corporalia implicant, sicut totum implicat partem, de præs. c. cum non deceat, ff. de excep. rei iud. l. si quis cum totum, et l. quæ de tota ff. de rei ven. et regula, in toto, de regul. 6. Dixi se ipsa impedientibus in finibus suis: nam in duobus talibus collegiis se compatibilibus poterit quis collocari. Nam poterit quis esse de corpore cerdonum, et de corpore barbitonsorum, & boni publici. Item imprudens non considerans causas motiuas in bonum publicum directiuas. Ex quo sequitur, q̄ quo ad Deum nō est tutus is, cū quo sic dispensat, aliter & verius dicitur, de vo. to. c. non est, & ibi no. in 2. gl. facit 11.q.3.c. si qui pfalter, vt vnus ēt habeat plura curata, & dignitates quascunq; ꝯtemplato semper bono publico, & ipse solus pōt f'm eum, in dictis. 70. dist. In simplicibus autem loco Dioc̄esani, vt vtrobi que notatur, licet sint opiniones. Nā fuit opi. q̄ in curatis ēt dioc̄esanus posit pp vtilitatē ecclesiarum, & pp prærogatiuam peronarum, & fuit Host. & sequacium in d. c. de multa. fuit opi. Pe. & Ioan. in d. ca. sanctorum. & dicit Io. q̄ solum vaga dispensatio epi scopis prohibita, non aūt si fiat pp vtilitatem ecclesiarū, q̄ si institutio inhiberet dispēsationē Eporū pp vtilitatē ecclesiarū

A D D I T I O N E S.

a Seb. Sap. ¶ Non potest. Vide Rom. in sing. 721. incip. an scholaris priuatus, & Ii. in c. cum olim, col. 4. supra de re iud. & Abb. hoc declarantem in c. præterea, in gl. fi. supra de cler. non resi.

rum, qui se percutiunt certis festiuitatib. Fines. n. eorū se compatiuntur, q̄ quis singulis diebus operetur artem suam, & festiuitatibus se verberent; sed de corpore cerdonum, & pelliparionum, vt q̄ simul vna die operētur, vtrumq; ; hoc nō congruit, sed de iure ciuili inhibitum est, quāto plus iuri canonico repugnat quem aggregari duobus collegijs, q uorum vtrumq; ; institutum est pp seruitiū diuinorum, cū impossibile sit quē in duobus locis deseruire, residendo, qđ regrit ius cōe, de cler. non resi. c. relatū, & qua ꝯ per totū ti. Cōfirmāt. nō ꝯvalet in petratio bñficii, nisi impetrās mentionem faciat de primo obtento, quantumcunq; minimo, de resc. c. si proponente, & c. ad aures, & c. adeo, & ī. c. ti. c. si motu proprio. li. 6. Et hoc contingit, quia nō est verisimile, q̄ Papa velit beneficiare beneficiatum, vt in iuribus præall. & hęc verisimilitudo insurgit a iure communi cum multitudo, q̄ canonibus inimica vr, sit resecanda, cum dissolutionis materiam & uagatio nis inducat, ş. eo. c. quia intantū, de cler. non resi. c. quia nonnulli, 70. dist. c. sanctorum, 21.q.1.c.j. & quasi per totā illam q. Et confir mātquia tex. dicunt beneficiatum inhabilem ad beneficia, vt in c. super ordinata. ī. eo. de insti. c. 2. hęc aūt inhabilitas non surgit, nisi quia ius cō e inhabilitat, ergo impossibile est de iure cōi quē habere plura beneficia. Cōfirmatur, Clericus non dēt hre vltra vi a tum, cum vsuarius, & nō vsufructuarius sit, f'm Io. de Lig. & hoc probat per multa, quicquid senserit gl. in c. p̄ senti, de of. or. li. 6. & hunc articulum latius prosecutus fui in repe. c. cum esses, de test. iō hic nō insisto. Hoc p̄missō, q̄ clerici sint tm̄ vsuarij, sta tim insti tuitur ēcclesia cum fundāt, nō dēt de iure cōi dedicari; nisi sit sufficiens pro ministris, & in hoc variant canones. Aliqui dispōnunt, q̄ pro duo bus ad minus. j.q.2.c. placuit. de consec. di. j. c. ne ,& concordat vtrisq; c. vt quisq; ş. de vi. & hon. cler. & debet habere ꝑsbyterum, & Diaconum. 23. dist. ca. de presbyt. alibi, q̄ duos presbyteros habere dēt. 7.q.1.c illud ad minus. ergo ꝑ duo bus dēt dos sufficere. ad plus aūt ad libitum fundantium, & dioc̄esani, & f'm exigentiam populi, cui ministratur. & semper stat regule, q̄ iuxta facultates ecclesię instituunt ministri, de insti. c. 1. & 2. de ꝓstit. c. cum M. debet ergo quilibet titulus sufficere ad vi tum necessarium ministri, & illud sufficiat sibi. ne queŕat multi plicationē titulorum, quia tunc quærit victum aliorum ministratorū, & minutionem cultus diuini, quæ oīa abhorret ius cōe. Cō cludit ergo Io. de Lig. impossibile de rigore iuris cōis, quē in titulari in pluribus bñficijs ecclesiasticis. Ad iura in ōriū allegata dicit, non esse rndendum, cū nullum ius inueniat, quod dispositiue hoc dicat. bene inueniunt iura narrātia, q̄ qs hēat plura: sed hoc euenire pōt, quia tota die dispensantur, & expedit dispensare pp utilitatem, vel necessitatem ecclesiarum. Ad c. gratia, de resc. li. 6. quod aliqualiter vr facere, vbi dicit, q̄ de iure cōi teneri non possint, & c. quasi innuat aliqua de iure cōi posse teneri, respōdet, q̄ aliqua sunt beneficia, in quibus ius cōe resistit aperte priuando primo, per adeptionem secundi, ş. eo. c. de multa. Sūt & alia, in q̄bus aperte assistit, vt no. 21.q.j. in Sum. Alia sunt, in quibus in genere resistit, reprobando multitudinem; alias tenētur, donec pluralis priuāt. Ius. n. non priuat, licet illicite detineat. ergo, gratia intelligitur de illis, in quibus ius cōe expresse resistit priuando, fatetur ēt q̄ quia omnia bona temporalia annexa titulis spiritualibus sunt deputata ad ministerium diuinorum, & sic ad ius publicū, cuius est gubernator vicarius Dei per totum orbem. 9.q.3.c. cūctator & erogator omniū bonorū pōt relaxare rigorem iuris cōminus, vt vni plura committantur ꝓtemplato bono publico, & propria, ea causa, et q. et hoc ad instar patrisfa. distribuentis inter familiā, tendens ad bonum œconomicum, vel cōe. sic et Papa q nęis, debet et pōt dispensare, contemplato bono politico spirituali, et licet considerentur conditiones personarum, de preb. c. de multa, in fi. totum tñ debet referri ad cultū diuinū; alias si nuda voluntate, non habita relatione ad bonū publicū, nō foret dispēsator, sed dissipator, de fideli dispēsatore log' tex. Luc. 11. ibi Quis putas fidelis est dispēsator, quē ꝓstituit dominus sup familiam suam, &c. Infidelis aūt dispensator est, qui non hēt intuitū ōnis, & boni publici. Item imprudens non considerans causas motiuas in bonum publicum directiuas. Ex quo sequitur, q̄ quo ad Deum nō est tutus is, cū quo sic dispensat, aliter & verius dicitur, de vo. to. c. non est, & ibi no. in 2. gl. facit 11.q.3.c. si qui psalter, vt vnus ēt habeat plura curata, & dignitates quascunq; ꝯtemplato semper bono publico, & ipse solus pōt f'm eum, in dictis. 70. dist. In simplicibus autem loco Dioc̄esani, vt vtrobi que notatur, licet sint opiniones. Nā fuit opi. q̄ in curatis ēt dioc̄esanus posit pp vtilitatē ecclesiarum, & pp prærogatiuam peronarum, & fuit Host. & sequacium in d. c. de multa. fuit opi. Pe. & Ioan. in d. ca. sanctorum. & dicit Io. q̄ solum vaga dispensatio epi scopis prohibita, non aūt si fiat pp vtilitatem ecclesiarū, q̄ si ꝓstitutio inhiberet dispēsationē Eporū pp vtilitatē ecclesiarū ꝓstitutio esset onerosa, & remittenda. ş. de consue. c. 1. et sc r. ius est vinculum Dei, q̄ hominis: et tamen iuramentum, cuius Deus est author, hoc casu seruandum non est, de his q̄ fiunt a præla. c. j. multo min' humana seruāda essent, de elec. in causis, in fi. de æta. et qua. c. tuā. de cōcess. præb. c. cū nostris. Et intellige decr. de multa, vbi fit dispensatio solū pp prerogatiuam personarum. Ioan. de Lig. in præal. cle. gratię, dicit se non posse concipere hanc opi. immo credit, q̄ solus Papa in talibus dispensęt, vt tenet Ber. in c. dudum. 2. de ele. et c. de multa. vbi idem tenet Inn. et Tanc. in ca. dudum, et Bar. Brix. in c. sanctorum. 70. dist. et ponit ibi pro indubitato, q̄ nulla dispensatio fit, nisi habeat respectum ad bonum publicum, et ex causa rationabili, ut dictum est. Et dicit se hāc distinctionem non concipere, an fiat pp prerogatiuā personæ, an pp vtilitatem ecclesiæ. Nā dispensatio, quæ fit pp prærogatiuam pſonæ, fit pp bonum publicū, et hoc dicit c. de multa, in fi. ibi. [Circa literatas personas etc.] Nam plus prodest ecclesiæ bonus et literatus, q̄ decem ecclesijs decem ministri illiterati, et aliquando nobilis, et potens, vt in c. constitutus, de appel. nec credit uocari dispensationem, immo dispensationem quæ fit in talibus sola carnalitate attēta, vt in c. graue, ş. e. Præferre aūt carnalitatē iuri diui a no et publico, est præferre carnē spiritui, [a] corruptibile ppetuo priuatum publico, quod abhorrēt principia nālia, et moralia, ci cumscripta lege positiua. Et miratur de dicto Pet. Abba. et Host. videlicet, q̄ si constitutio inhibet Episcopo dispensationē, hoc casu foret constitutio onerosa et abijcienda. etc. nā ex hoc dicto istorum Doc. sequeretur, q̄ oīa, quę potest Papa, posset quilibet dioc̄esanus, vbi suaderent circumstantię dispensationis, quod absit, ar. de off. leg. q̄ trāslationem. vbi specialia Papæ notātur. Iicet. n. bonum publicum suadeat relaxare in eis rigorem, non debet inferri, ergo ex cā qulibet hoc pōt. Nā Princeps quædā sibi reseruat, et debet, pp gratiitatem et altitudinem rerum. Non. n. dispēsator domus, aliter œconomicam dispensationem cuilibet ministro committit, immo singula singulis limitatiuè, retētis sibi singularibus ad œconomicā singulariter tendentibus. Sic et creator altissimus non omnia plene transtulit f'm Io. de Lig. in palle. cle. gratiæ, cuius dicta pro maiori parte concludunt, qñ ecclesiæ seu beneficium requirit residentiā, nihil expresso, qñ de consuetudine non requirunt residentiā, nunquid in talibus quis possit esse pluralis, et nunquid ualeat talis consuetudo, seu statutum? Et ideo, vt clarius hæc liqueant articulate prosequar multa mēbra. Et primo nunquid consuetudine cessante, possit quis de iure cōi plura beneficia citra curata, et dignitates obtinere. Secundo, nunquid de consuetudine possit induci, ut beneficiatus percipiat fructus beneficij in absentia, & sic non teneatur ad residētiam. Tertio hac consuetudine præsuppositā, q̄ beneficia simplicia non exigunt residentiam, nunquid de iure cōi possit quis in eis esse pluralis. Quarto, pręsuppositō q̄ de iure cōi nō possit, an valeat consuetudo, q̄ quis possit talia plura beneficia citra di ſpensationem obtinere? Quinto, nunquid per dispensationem episcoporum, possit quis retinere plura beneficia, et qualia. Sexto nunquid sit tutus quoad Deum ille, cū quo dispensātur sup 30 pluralitate beneficiorum, vtilitate non suadente. † Quoad primum tex. in c. dudū. 2. de ele. vr velle, q̄ citra curata, et dignitates quis possit plura beneficia obtinere; et hoc a contrario sensu huius literæ, dū dicit, q̄ nullus pōt plures ecclesias parochiales obtinere. Sed Doc. cōiter tenent ōriū, videlicet q̄ si beneficia re quirūt residētiā, qđ quis in eis de iure cōi nō possit esse pluralis. hoc sentiunt in c. fi. de cler. non resi. et in c. cum iā dudum, ī. eo. ti. sentit gl. in c. gratia, de resc. li. 6. Gl. tū ibi post Gosſ. ut hoc dictū limitare, quādo quælibet ecclesia, uel beneficium per se sufficit; si uero per se non sufficeret; tunc uī de iure cōi, quod possit plura obtinere. Et pro hoc facit tex. f'm unam lecturam in p̄dicto c. gratia, facit c. cā te. de æta. et qual. uī ēt teneregl. in c. dudum, de elec. et gl. 21.q.j. in Sum. ubi excipiunt istum casum, uidelicet qñ ecclesiæ sunt tenues, a re. iu. communis, et Doct. uidentur sic cū illa limitatione hunc articulū præterire. Ego puto, q̄ indistincte quis non possit talia beneficia plura p se stantia intitulata de iure cōi retinere. Primo, pbatur in c. sanctorum. 70. dist. quod cap. loquitur indistincte. faciunt ēt rationes superius ad plenū allegatæ. Nā beneficiū, quātumcunq; minimum de iure communi requirit residentiā, vt in c. conquerente, de cler. non resi. et no. Inno. in c. fi. eo. ti. l. et debet quis per se deseruire, et non potest per alium, ut hic, et in c. quia nonnulli, et in c. relatum, ş. de cler. non resi. et optime in c. super inordinata, ī. eo. ti. ubi probatur, q̄ dēt in minoribus beneficiis etiam quis deseruire, per se, sed quis non potest in pluribus ecclesiis deseruire, nec plurium ecclesiarum curam gerere, ut in c. clericos, 21.q.j. ergo, etc. Non obst. re nuitas redditū, ga aut ex post facto ꝓtigit, et dēt alteri uniri, uel altera

A D D I T I O.

a Seb. Sap. ¶ Præferre carnem spiritui. Facit quod uere extulit Bal. in l. tutor. §. quæ tutor ib. ff. de excu. tut. quod si Papa promouet nepotem suum in Cardi. caro sibi reuelauit, & non spiritus, uide Abb. in c. cum uenissent, col. 4. supra de iudic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

altera isti, vt in c. vnico. 10. q. 3. no. gl. 91. dist. c. clericus victum. & in c. 1. 21. q. 1. Aut erat à prin. & tunc est sibi imputãdum, quare p̃misit se in tali ecclesia tenui intitulari; & tunc quærat, quod sibi deest ad victũ, honesto artificio, sicut faciebat Apostolus, & de hoc est tex. apertus iuncta gl. in ver. necessitatẽ, in c. clericus ab in ſtãti, 21. q. j. & no. gl. in p̃al. c. clericus victũ. Non obſt. si dicatur, q̃ immo p̃ pauciratem hominũ qs põt plura beneficia retinere, vt p̃all. c. clericus ab inſtãti, in fi. ga dico illud procedere ex disp̃ẽſatione, vt ſatis colligit ex litera iſtius c. in fi. Vel qñ non reperiũtur ſacerdotes talia beneficia volentes acceptare, iuxta not. in c. graue, ſ. eo. Ad c. dudũ, reſpondet, q̃ ar. illius c. à p̃rio non procedit, vt ẽt ſentit gl. ibi, quia eſt p̃ iura; & quia refultat abſonus intellectus, vt colligit ex his quæ ſuperius plenius dixi. Ad c. cã te, dic, q̃ tex. ibi non loquit diſpoſitiuè. Sed papa voluit eos clericos priuari, ſi beneficia erãt exigua, vt qa forte ꝓtingit exiguitas poſt collationẽ alterius, vnde diſpenſatiuè vr̃ p̃miſiſſe, cũ hoc reperiat expreſſe prohibitum à iure cõi, vt aperte probat in p̃all. c. clericus
31 ab inſtãti, & vrgent rõnes ſuperius allegatæ. † Quoad ſ̃m, videlicet nunquid de ꝙſuetudine poſſit induci, vt bñficiatus p̃cipiat fructus bñficij in abſentia, & ſic non teneat ad reſidentiã, tex. vr̃ cõiter innuere q̃ ſic, vt no. in c. cũ oẽs. de ꝓſt. & in c. fi. de cle. non reſid. & idẽ tenet gl. in p̃al. c. cũ oẽs, ſ. de ꝓſt. & in c. dudũ, 2. de ele. & in c. fi. de reſcr. li. 6. & cõiter Doc. in d. c. dudũ, & in p̃all. c. fi. de eler. non reſid. Hoſt. in p̃all. c. cũ oẽs, & in c. ex parte, ĵ. de ꝓcef. p̃b. intelligit hoc verũ, in parte, nõ in totũ, quominus ſcilicet portio ſufficiens pro vicario debeat relinqui: aliàs hæc ꝙſuetudo tanq̃ eccleſijs oneroſa non valeret. Arch. in c. ſacerdotibus. 31. di. indi ſtinctè tenet p̃rium dicens, q̃ ꝙſuetudo non valet, q̃ habens bñficium poſſit ſe abſentare, et p̃ aliũ facere deſeruire, cũ talis ꝙſuetudo ſit eccleſijs oneroſa. Goff. in p̃al. c. cũ oẽs, & in c. ex parte, ĵ. de ꝓcef. p̃b. intelligit hoc verũ, in parte, nõ in totũ, quominus ſcilicet portio ſufficiens pro vicario debeat relinqui: aliàs hæc ꝙſuetudo tanq̃ eccleſijs oneroſa non valeret. Arch. in c. ſacerdotibus. 31. di. indi ſtinctè tenet p̃rium dicens, q̃ ꝙſuetudo non valet, q̃ habens bñficium poſſit ſe abſentare, et p̃ aliũ facere deſeruire, cũ talis ꝙſuetudo ſit eccleſijs oneroſa. Goff. in p̃al. c. cũ oẽs, & in c. ex parte, ĵ. de ꝓcef. p̃b. intelligit hoc verũ, in parte, nõ in totũ, quominus ſcilicet portio ſufficiens pro vicario debeat relinqui: aliàs hæc ꝙſuetudo tanq̃ eccleſijs oneroſa non valeret. Arch. in c. ſacerdotibus. 31. di. indi ſtinctè tenet p̃rium dicens, q̃ ꝙſuetudo non valet, q̃ habens bñficium poſſit ſe abſentare, et p̃ aliũ facere deſeruire, cũ talis ꝙſuetudo ſit eccleſijs oneroſa non valeret. Arch. in c. ſacerdotibus. 31. di. indi ſtinctè tenet p̃rium dicens, q̃ ꝙſuetudo non valet, q̃ habens bñficium poſſit ſe abſentare, et p̃ aliũ facere deſeruire, cũ talis ꝙſuetudo ſit eccleſijs oneroſa. Goff. in p̃al. c. cũ oẽs, & in c. ex parte, ĵ. de ꝓcef. p̃b. intelligit hoc verũ, in parte, nõ in totũ, quominus ſcilicet portio ſufficiens pro vicario debeat relinqui: aliàs hæc ꝙſuetudo tanq̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

multa, ibi, [Maioribus et c.] Vel aliter, aut casus est talis in quo eps dispensare non pōt, et solus Papa dispensat, alias secus, et hoc dicit ficiēdo vim in illo verbo, cū rō postulauerit, etc. q. d. ſm illam glo. quod non semper dispensatio est fienda per sedem apostō. sed tunc solum cum ratio postulauerit. Host. Pet. et Abba. in præall. c. de multa, distinguunt, q aut dispensatio fit ad duo curata pp euidentem vtilitatē ecclesiarū, & adhuc hodie pōt epi dispensare; aut pp prærogatiuā meritorum; & tunc solus Papa, vt in d. c. de multa, in fi. fi faterur Host. q primā opi. seruat curia, & p ea faciūt c. sup eo, & c. non pōt, & c. cū singula, ſ. eo. ti. lib. 6. & c. ordinarij, de offord. eo. lib. Io. de Lig. vt s. dixi, hanc distinctionē detestat ratione supradicta. hęc sunt scripta patrū iuris canonici in hac mā. Et pro veritate huius articuli discutienda, est aduertēdum, q hęc dissensio orit principaliter de duobus canonibus: nā c. sanctorum, dicit dispensatione epi, quem posse præesse diuersis ecclesiis. c. vero, de multa, superueniens dicit circa sublimes & literatas personas, q maioribus bñficijs sunt honoranda; cū rō postulauerit, p sedē apost. poterit dispensari. hæc sunt verba formalia huius tex. Tota ergo difficultas illius articuli iacet in p̄sideranda, an c. sanctorū. sit correctū quoad hunc articulū p c. de multa & q cquid hēat obseruātia Romanę curię, & cōis opi. cre. io q c. sanctorū, non sit indistinctē correctū, put hēt opi. p̄ria Nā c. sanctorū, indistinctē pmittebat epis dispensationē, & sic semp vtilitate publica suadēte, siue principaliter tēderet dispēsatio ad vtilitatē ecclesiarū, siue secūdario, oī casu poterat eps dispēsare. cavero de multa. p̄supposito sine p̄iudicio veritatis q soli Papæ reseruet dispensationē (qđ tñ aperte nō colligit ex illo, vt patet ex su- 41
pradictis) nō tñ indistinctē reseruat Papæ soli dispēsationē, & sic sup vtilitate publica; sed qñ circa sublimes & literatas p̄sonas rō postulauerit dispēsationē fiendā. vñ cū c. sanctorū, loquat ī distinctę, & e. de multa loquat limitatiuē, p̄supposito, q veniat correctiue ad c. sanctorū. corriget tñ in casu exp̄ss. maxime cū expediat iura iuribus p̄cordare; & iurū correctio est p viribus cuitandi, vt in c. cū expediat, de ele. lib. 6. & nō est nouū, q ius antiquū p parte corrigat. & p parte viribus subsistat. vt in c. nō dēt, de p̄scri. & affi. & in c. exigit. & c. felicis, de cēsi. lib. 6. cū si. Et p tāto puto de iuris subtilitate posse dici, q aut dispēsatio iminet fidē principaſ pp prōgatiuā p̄sonārū; secū ſ. trio tñ pp bonū publicū ſpūale, videlicet ecclesiæ gñalis. vt qa clericus est p̄sona literata, vel potens; & ſm eius qualitates nō pōt cōmode viuere ex redditibus vnius ecclesię; tñ si habebit du is poterit, pdesse ecclesię particulari, & gñaliter defendēdo iura ecclesię p̄sulendo, & sic principaliter fit ob respectū p̄sonæ, vt habeat redditus pluriū ecclesiarū, & tūc dico, p cedere c. de multa, vt solus Papa dispēsēt. & iste est p̄rius casus illius c. N ī pōdero verbū ibi, [Quæ maioribus sunt bñficijs honoranda, &c.] & sic loquit p̄rie qñ dispēsatio principaſ fit ob honorē, & cōmodū p̄sonæ; intelligē. Io. ñ. q. ic dario redūdet in bonū publicū ſpūale, vt s. dixi; aliās nō esset dispensatio, sed dissipatio. sed, si tm attēderet vtilitas priuata, vt s. dixi post Io. de Lig. & dicā latius in seq. art. Et in hoc casu vī correctū pal. le. c. sanctorū. Nā si hoc casu posset ēt eps, nugatoriū fuisset dicere, q poterit p sedē apostolicā cū nullus dubitet, q Papa possit, 39
& sic dēt intelligi de solo Papa. † Ita dico ēt hoc casu legitū dela- 40
tere esse exclusū. † Aut dispēsatio [a] principaliter est fienda pp vti- a
litatē ecclesiarū nulla dria habita, an sit p̄son literata, an potēs, vel vilis, vel illiterata, sed solum pōderato, an fiat principaliter pp vtilitatē ecclesiarū; & hoc casu dicā epis dispēsandi prātem muīme esse ademptā, & sic c. sanctorū, in hoc nō esse correctum ga cum nullū ius habeat expressum ō c. sanctorū, nisi c. de multa, q ppie loquit vt s. dixi videlicet qñ dispēsatio sit principaſ ob honorē et prōgatiuā p̄sonę dicā ēt hodie illud c. ī alis casib. obtinere firmit. tē. Forte nā aliqua p̄sona multum solicita, & diuite, q melius sciret gubernare. & augumētare duas eccles is. q duo rectores, vel nō reperit aliqs acceptare volens illā ecclesiā, nisi cura tus alterius ecclesię; nā satis esset absonum dicere hoc casu epis esse adēptā prātem cum nullibi hoc caueat exp̄sse. Nō tñ dico, p ut dāt Ho. & Pe. & Abb. q. c. de multa, loquat, qñ dispensatio fiēda nō est vt s. dixi, sed qñ principaſr ob p̄rogatiuā p̄sonarū, sedario ob bonum publicū ſpūale, vt s. dictum est. Nā in fauorē p̄sonæ non dēt recedi a iure cōi, vt in c. miramur. 61. dist. sed pp vtilitatē superuenientē ex p̄sona bene recedit a iure cōi, vt dicit glo. not. in ō ill. c. miramur, & satis probat in c. de multa, ſ. eo. Fateor tñ, q ille q dispensat, non dēt hre respectum ad p̄sonam sed ad vtilitatē cōem, quæ sequit ex p̄sona; dispensatio tñ hoc casu principaliter ꝑcernit vtilitatē p̄sonæ; licet dispensans habeat, & habere debeat respectum ad bonum cōe. Et huius iuris correctionis cā potu t oriri ex indiscreta dispensatione, quā faciebant Epi, vñ Pa pa ad hoc obuiandum voluit sibi soli reseruare dispensationem, qñ venit fienda principaliter pp prōgatiuam p̄sonarum; qa ex dilatione nullum imminet periculum ecclesiis. sed qñ venit fienda principaliter pp prōgatiuam, & vtilitatē ecclesiarum voluit ius antiquū remanere in correctum, qa ex dilatione potuisset irrogari ecclesiis maximum p̄iudicium; & hæc distinctio est multū æqua, & ecclesiis fauens, & p̄uidetur per eā fraudibus adhiben dis, & ēt vtilitati ecclesiarum, & euitāē iurium correctio, inquantum fieri pōt; nec alii iura superius allegata aperte faciunt ꝓ hāc ꝓclusionē. Sed cordinarij, de offord. li. 6. facit aliquātulum ꝓ hāc ꝓclusionē in §. si vero, vbi dicit tex. q si dubitatio orit super dispē satione circa duo curata, recurrendum esse ad sedē apostolicā, cuius est æstimare, quē modum sui bñficij esse velit, & c. ergo tacitē innuit, q solus Papa dispenset, aliās dixisset recurrendum esse ad eum, q dispensauit. Sed rñdeō q Papa retulit se ad id, quod ig pius & frequentius accidit, iuxta no. in c. literas, de despon. impu. Nam raro ꝓtingit dispensationē fieri per epm. & super ea dubita ris, sed vt plurimum p̄p varia rescripta, q̄ ab apostolica sede emanant, orit hæc dubitatio. sed in alio ille tex. facit pro, q a in principit epm debere compellere quoslibet detinentes duo curata ad ostendendum dispensationes, quarum authoritate illa possidēt & sic non dicit, dispensationes sedis apostolicæ; sed in genere dicit, quarum authoritate &c. sufficit q ille tex. nō venit dispositiue ad correctionē c. sanctorū. dēt ergo intelligi, & restringi ſm alia iura. Aduertendum tñ, qa circa duas p̄sonas, vel duas dignitates, vel p̄posituras. seu administrationes, aut duo officia, vel eorum alterum cum alio obtinenda in eadē ecclesia, ēt p̄suetudine existēte, eps dispēsare nō pōt, vt c. i. de p̄su. li. 6. vbi est expressum. an autē possit dispēsare circa p̄dicta ī diuersis ecclesiis quoad officia nō curata. Io. mo. ibi dicit, q p̄stitutio nō loquit in diuersis ecclesiis, sed Arch. sub dubio forte ibi ēt de diuersis ecclesiis hoc itelligit quoad dignitates, p̄sonatus, vel officia; & dicit q in illo c. j. loquit de eadē; qa sic de facto occurrit. Io. An. ibi dicit, q illud c. nō p̄cedit in diuersis ecclesiis, quoad officia nō curata. † Sed o 42
casu principali. f. cum q̄ritur q̄d in pluribus simplicibus, gl. cōiter tenet, q epi dispensatione possit qs obtinere plura simplicia, seu curatum, seu dignitatē cum simplici, vt no. gl. in c. literas, de p̄scr. p̄b. & c. de multa, ſ. e. & c. dudum, 2. de elc. & in c. sup eo. ſ. e. tit. li. 6. & in c. i. de p̄su. eo. li. Et huius opi. fundamētum elicit ex c. sācto rum. 70. di. vbi indistincte p̄mittit epō dispēsare, ēt circa duo curata, & c. de multa, tñ loquit de curatis, & dignitatib. In simplicibus ergo, vel curato & simplici remanet antiqua dispō p̄all. c. sanctorum. Sed Io. An. in c. literas, aliter, & melius vī distinguere, & idē sentit gl. in cle. fi. ī. eo. ti. videlicet, q aut vult eps dispēsare sup pluribus bñficijs simplicibus, vel curato, vel dignitate, & simplici bñficio in eadē eccles ia, aut diuersis. Primo casu, aut bñficia sunt disformia, vt sup dignitate & p̄bēda. & pōt. ar. ex c. j. de p̄su. li. 6. q d ibi no. facit c. cum nr̄is de p̄cel. p̄b. Aut sunt vniformia, vt sup duabus p̄bēdis, vel canonicis, & nō pōt; immo p̄suetudo in 2rium nō valeret. vt p̄all. c. literas, & nō. in p̄all. cle. fi. Quę autē sit rō, quare magis in diuersis officiis c. iuldē ecclesię, q̄ canonijs possit eps dispēsare, dic ſm Io. An. & bñ, q si est canonicus plurium ecclesiarum ex dispēsatione. iemp est reperire ī qualibet ecclesia numerum cōpletum; nec frāget numerus, qa in vnaquaq; ero dicimus, vel duodecimus, vel quartusdecim. ſm ordinē receptionis meę; & idē si in ecclesia sunt bñficia de p se, & canonicatus. Nā nunc canonicatu, nunc officio potero deseruire; sed si mihi canonico det in eadē eccles ia alia canonia; tunc aut eccia nō hēt numerum aut hēt; si nō hēt, nō p̄cedit iteratio; qa fieret tūmō quoad vocē; sicut cum sedo manumittit manumissus, baptizat baptizatus, ordinatur ordinatus. 68. dist. c. qđ vero, & qđ ibi no. Sedo ea su cum hēt numerū, p dispēsationē numerus frangit. nā si essent 12. canonici, & habeo duas p̄bēdas, tñ esset 11. et sic de singulis. Nō. n. pōt eadē p̄sona bis numerari. patens est ergo rō fractionis numeri. Et subtrahit ecclesiæ alterius p̄silium, et subsidium. Nā ad hoc ex prima canonica tenebat; et sic p secundā nul. ad. ſtrictas ergo ecclesię, et officiorum p̄hiber, et diuersitas ecclesiarum, et officiorum p̄mittit. Et p hoc nō obst. q plus sit habere dignitatē, et canoniā, q̄ duas canonias; qa hoc vltimo casu militat rō p̄hibitionis ad hoc, qđ no. Io. An. in c. fi. de transla. p̄la. et gl. in p̄all. cle. fi. † Tertio casu principali, qñ talia bñficia sunt in diuersis ecclesijs; et tunc Io. An. et cōiter Doc. in p̄all. c. literas, et in c. cum illudum, ſ. eo. tenent, q eps possit dispensare. sed ꝓ hoc aperte facit c. sanctorum vbi dicit tex. licet. n. epi dispēsatione, vnius diuersis præesse possit ecclesijs; canonicus tñ p bendarius, nisi vnius ecclesiæ, in qua p̄scriptus est, esse non dēt; et sic apertissime dicit epm dispensare non posse, vt vnus habeat duas præbendas, etiam duabus ecclesijs. Et ideo videtur sic dicendum, q aut episcopus vult dispēsare super duobus beneficijs, vel duabus canonijs, et potest. Aut super duabus præbendis diuersarum ecclesiarum, quarum quælibet per se sufficit; et nō potest. Et iste est proprius casus præalle. c. sanctorum, licet ibi gl. dicat q etiam super duabus potest, quando sunt in eodem episcopatu; secus si in diuersis, &

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Dispensatio. Aduerte tamen, q dispensatio inferioris. a Papa requirit causam apparentem, ad hoc ut ualeat, unde si episcopo concessum est q̄ posset dispensare super pluralitate beneficiorum, non debet dispensare, nisi ille sit sublimis uel literatus, ut Fel. no. in c. ad audientiam. a. col. 6. uer. omnia autem iu. a, supra de rescrip.

fis, & in hoc vltimo casu uidetur intelligere illud c. quod non placet, quia est maxima limitatio ad illum text. Et primum intellectum ad illud c. vī sentire Inn. in c. fin. de cle. non resi. vbi dicit, q episcopi dispensatione non pōt quis esse canonicus p̄bendarius in diuersis ecclesijs; sed canonicus tñ sic, per p̄alle. c. sanctorū, 45
a 2rio, vbi dr. q non potest esse canonicus præbendarius in diuersis ecclesijs; ergo canonicus tantum sic. Et ratio diuersitatis est ſm eum, quia si haberetur duas præbendas, notaretur cupiditas, vt in c. cum iamdudum, ſ. eo. Item diminuerentur præbendæ aliorum; & non debet fieri dispensatio cum alterius præiudicio. hoc vltimum intellige. quādo præbendę non sunt diuisæ quo ea fi fierer aliis præiudicium, si dispēsaret cū alio. sed quod habeat canoniam in alia ecclesia, est potius oneris, q̄ commodi. Item ex pedit ecclesiæ plures habere consiliatores, quia integrūm est iu- 46
dicium &c. 64. dist. c. exempla, & c. prudentiam, de offi. dele. Sed dicetes, quare duo beneficia possunt alicui dispensatiue concedi, & non sic duæ prębēdæ? Inn. non reddit rōnem, sed pōt dici, q p̄benda principaliter cōceditur alicui, vt inde quis necessaria sibi ſficiat, vt dicit tex. 12. q. i. c. fi. vnde si quis habet p̄bendā sibi sufficientem, aliā nō; dēt consequi, sed beneficiū ꝓsequitur principaliter pp diuinum cultū, & vt gerat negotia bñficij; vnde poterit eius redditus non vertere in vtilitatem bñficij, & sic nulla hoc casu denotatur cupiditas. Et hoc puto verum, nisi dispensatio fieret principaliter pp prærogatiuam personæ, quo casu dico ēm posse dispensare, etiam super duabus præbendis diuersarū ecclesiarum, arg. in præal. c. de multa. vbi tantum prohibetur cir 47
ca curata, & dignitates, circa sublimes & literatas personas. † Sed xtum erat examinandū, an sit tutus quoad Deum ille, cū quo dispensatur per Papam circa pluralitatem bñficiorum vtilitate publica nō suadēte. Io. de Lig. vbi ſ. dicit, q non. Sed aduerte, quia tio est commensuratio communis ad singula. inde gubernator similiæ dī dispensator; quia dispensat singula singulis, & laborē & p̄miſs; & tali dispensatione indigemus, quæ legem vniuersalem ex cā interdum relaxet. Hoc aūt. ſ. cōem relaxare spectat ad il lum qui pōt legem communem edere, vt est Papa, vel Imperator, non ad inferiorem, nisi quatenus a lege sibi permittitur, vt plene legitur & no. in c. at si clerici, de iu. & c. dilectus, de tempo. ordi. & per Arc. in cl. icet canon, de cle. li. 6. Dispensans autem, debet habere intuitum rōnis & boni vniuersi, & causæ, pp quā dispensat, quæ cā in beneficijs pōt esse triplex, necessitas, vtilitas, & euidens pręrogatiua meritorum, vt in c. de multa, & c. expositi, ſ. eo. & 1. q. 7. c. dispensationis, cū duobus seq. quibus cessantibus, vt quia dispensans nuda voluntate mouetur, nō habēs intuitum ad aliquid p̄dictorum, non meretur dici dispensatio, sed dissipatio. Requiritur. n. in dispensatione fides, & prudentia, vnde Luc. 12. Quis putas, fidelis est dispensator, & prudens, quē constituit dominus super familiam suā, &c. In fidelis aūt est dispensator, qui non habet intuitum ad bonum commune. Item est imprudens in non comparando cās p̄dictas, & ideo dissipator, p̄rie dicꝰ potest. Ex his sequit solutio questionis, in qua distinguendum est in ter dispēsationem factam causa cognita, vt sit tutus etiam quoad Deum, ille, cum quo Papa super pluralitate dispensauit. Aut hoc fecit sine causæ cognitione, & non sit tutus quoad Deum, sed quoad forum ecclesiæ militātis, in quo sæpe fallit & errat. quo ca su Deus aliter iudicat de hoſe, q̄ ministri Dei iustitiæ, vt in c. cum aeterni, de re iu. & c. anobis. ſ. de sen. exc. Ad hoc facit qđ legit et 44
no. de voto. c. no est. 24. q. 4. c. si is qui, & 24. q. 1. c. manet. † Sed ꝓ pdicta facit, qa prohibitio pluralitatis descendit a lege canonica, 2
non diuina; ergo aliud est dicendū in Papa, qui pōt ſ. ius a dispen sare, & illud in totū ēt tollere, quia ipse solutus est legibus, iuxta no. per Inn. in c. cum ad monasterium, de sta. reg. vbi expresse tenet, q Papa ꝓ ius positiuum, vt contra illud, q nō liceat hēre duas curatas, pōt nuda voluntate dispensare, quia eius est tollere, cuius est condere, & de factis Papæ disputare nō licet, 17. q. 4. c. si quis suadente, §. qui aūt, & idem tenet Inn. in c. dudum. 2. de elect. Facit qđ no. in c. p̄posuit, de concess. p̄b. & in c. 1. de consti. Sol. dico præ dicta p̄cedere quoad forum militantis ecclesiæ, in quo nō licet disputare de factis suis; quia ipse de aliis iudicat, sed a nemine iudicatur, nisi in casu hæresis, vt in c. si Papa. 40. dist. 9. q. 3. c. alforum, sed quoad Deū nō, p̄cedūt. nam ius scriptum fundatū est super bono cōi. 4. dist. c. erit aūt lex. hoc aūt priuata ꝓsideratione istius, Dispensatio aūt p̄r priuatā ꝓsiderationem illud remittens, irrationabilis est, cū apud Papam non debeat esse acceptio personarum, de iu. c. nouit, cū concor. sed negari nō pōt, quin sit acceptio vnius p̄sonæ. & aliis cōiter deneget. Ităē si Papa est negligēs, vel re miſnus, & non attentus circa bonū publicū, grauius puniretur a Deo, vt in c. si Papa. p̄all. & maxime circa bona ecclesiastica, q̄ sunt Dei, vt in c. ex eo, de ele. li. 6. Inno. in c. cum sup, de cau. pos. & p̄pr. facit q̄ no. 12. q. 1. expedi. & in c. cā, ſ. de ver. sig. & 1. q. 4. c. sal uator. 23. q. 8. c. conuenior. Nam q cunq; ecclesijs offerunt, dicun tur esse oblata Deo. 12. q. 2. c. res, & c. videntes. vnde non debet attenta carnalitate, & affectione speciali de his rebus dispone re, sed attento bono publico spirituali. Debet enim esse fidelis & prouidus dispensator; et nō infidelis, et eius iudicium dēt de vultu Dei, p̄dire, vt in c. vt nostrū. vt eccl. bñfi. et c. cū æterni, de sen. et re iu. † Sed ō prædicta opp. et vī, q nullo casu licet dispēsare, quia non dēt esse acceptio personarū apud Papā, vt in c. no uit, de iud. et ita dēt iudicare magnū vti parvū, vt ibi hī. So. dic, q nō est acceptio p̄sonarū, nisi vbi circa inæqualia seruatur æqualitas. Sublimia. n. et scientia cū labore quęrūtur. Non mirū ergo, si maiori quæsitum labore, maius eōfertur præmiū, et is gradus cæteros antecellat, quē labor prolixior, et stipendia longiora fecerint anteire, vt no. in ca. d. multa, ſ. eo. vbi hæc pro maiori parte notantur. Ex omnibus prędictis elicio tales conclusiones cum correlariis. † Prima conclusio, q non solum in dignitatibus, & curatis; sed etiam in simplicibus iure speciali cessante, p̄hibetur qs esse pluralis. Alia ꝓclusio, licet de iure scripto singula beneficia residentiā exposcant personalem; iure tñ speciali permittētur fructus in absentia percipere, nullo ēt vicario ibidē substituto, minime prohibetur; dūmodo grauę p̄riudiciū ecclesiæ ex hoc nō inferatur. In curatis tamen nequeūt prædicta sibi locū vendicare. Ex quo infertur corollariū, p̄suetudinē non valere, vt per substitutū possit qs in curato bñficio deseruire. Ex quo ifert ēt aliud corollariū, curatū propria authoritate nequire in sua cura, ad longū tēpus substituere. Alia conclusio, quanquā beneficia simplicia, iure speciali inducente residentiā nō requirant personalē, nequeunt tñ de iure cōi regulariter plura in eadē accumulari p̄sonæ. si ex illo rō quoliber, clericus cōmode viuere potest; aliās secus. Ex hac infertur corollariū, solā residentiam, causam nō esse beneficiorū accumulationē, p̄hibendi. Alia ꝓclo, beneficiorū sufficientia p̄supposita, consuetudo minime valet, vt qs possit esse pluralis; nec etiā data sufficientia, si beneficia sunt curata. Alia conclusio, si dispensationem principaliter suadet bonū publicū spirituale, potest circa duo curata, etiam hodie Episcopus dispēsare; secus si principaliter suadet prærogatiua personarum. Alia ꝓclusio, licēt circa duo rum beneficiorum disformium, vel simplicis et curati cumulationem queat in diuersis Ecclesiis Episcopus dispensare; in eadem tamen circa conformia, vel etiam diuersa, circa duas p̄bendas nisi principaliter suadeat prærogatiua personarum dispensare nō pōt. Ex qua infertur corollariū, q facilius inducitur dispensatio circa beneficiorum, q̄ p̄bendarum accumulationem. Alia cōclusio, Is, cum quo super pluralitate beneficiorum, utilitate tñ priuata suadente, etiam per Papā dispensat, quo ad Deum tutus minime existit. Ex qua infert corollarium, q nec is, quoad ecclesiam triumphantem tutus existit, q de intuitu ecclesię quæsitis, ex indulgentia ex eadē cā concessa, testatur. † Quæro, certū est q per adeptionem secundi non curati vacat primum cōsimile ipso facto, vt in c. de multa, ſ. eo. An eodem modo vacet primum curatum per adēptionē secundi nō curati, exigēris tñ cōsā, re fidētiā de itu re cōi, p̄suetudine, vel statuto. Inn. in c. j. de cle. nō resi. vī sentire q sic, ēt si primum nō esset curatū ex quo vtrumq; requirit residentiam de iure speciali. Nam dicit Inn. ibi differentiam esse inter p̄suetudinem quę est, q ꝓpriā re fidentiam faciat; & eā quæ hēt, q nō percipiat bñficiū, nisi resideat; qa ſm primā consuetudinē vī ipso facto renunciare primę p̄bendę, recipiendo ſm, q ue similiter residentiā requirat ſm aliā aūt consuetudinē, nō vī renūciare; cū hoc nō habeat consuetudo. ad hoc c. de multa, supra eo. in simili. Pro quo ēt facit qđ not. gl. in cle. gratia, de resc. que dicit, q recipiendo quis ēt bñficium simplex requirens ēt residentiā, vī renunciare gratiæ super bñficio curato obtinendo, ex quo non pōt vtrunq; de iure retinere. Io. Cal. in præl. c. fi. dicit, q licet pro hoc faciat identitas rōnis. ſ. incompassibilitas, per d. cle. gratia; quidā tñ dicūt, q c. de multa, non hēt locum in huiusmodi p̄scribus. † Ipse aūt Io. Cal. tenet ꝓ 48
rium; quia per identitatem rōnis, nō extenditur ius ēt pœnale, de elect. c. si posti. §. 1. li. 6. Io. And. in addi. Spe. de cler. non resi. ad fi. dicit, q gl. dictæ cle. non est vera, & hoc fuit dictum originale Oldr. consi. 165. fm do. Card. in præal. c. fi. vbi ēt dicit hoc vltimū dictū esse verius, quia id. quod dicit d. c. de multa, q per adeptionē secundi vacet primū, est pœna, quod nō dēt extendi per identitatē rōnis, de quo remittit ad no. per se in c. cū dilectus, de consue. & in c. per inquisitionem, de ele. † Pro diuisione huius articu 49
li, duo sunt videnda. Primum, an primū beneficiū vacet adepto secundo non curato ex dispositione c. de multa. Secundo præsupposito, q nō vacet ex dispositione illius c. an vacet p tacitā renunciationē ex adeptione secūdi, de qua iudicio meo tacite icīnit Inn. in præall. c. fi. & gl. in p̄al. cle. gratię? † Circa primū est videndū, 50
nūquid p̄al. c. de multa, cū sit pœnale dēat extēdi, cū ex sui tenore

ADDITIO.

a Seb. Sap. Supra ius. Vnde dixit Bal. in c. cum super, col. 1. q. Papa est supra ius, & extra ius, & secundum Bal. in c. 1. qual. do. feu. propri. prin. Papa est omnia, & super omnia. & secundum Host. in c. cum uenissent, supra de nul. potest Papa æquare quadrata rotundis. & multa de potestate Papæ ponit Fel. in c. 1. col. 3. supra de constitu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re non possit apturi quæstioni nostræ, cũ loquatur de bñficiis curatis. Et sic est discutiendum illa subtilis, & profunda mã, nũquid ꝓstitutio pæn alis debeat extendi; quam mam hic prosequi non intendo, quia necessariam non existimo de ꝓsentianum illi vt clarissim, verissim, & indubitata sñia, quia sãtẽ vbi ratio penalis [a] 2 constitutionis expressa non est, vel non est oño eadem ratio in casu, de quo quærit, constitutio extendi non debet, & sic extenderet propriũ casum, vt in c. penæ, de pœn. dist. 1. de hoc not. plenissime per Jo. And. in reg. odia, de reg. iur. lib. 6 in Merc. vbi respondet ad c. si postq, superius allegat. gl. est no. in c. i. de temp. ord. lib. 6. & in c. fidei fuerem, de hære. lib. 6. vbi bon. gl. multum not. ad propositũ nostrum, vt insti. de act. §. item mista. vbi etiam bo. gl. & in cle. 1. de ele. & in c. constitutionem, iuncto c. non solum, de reg. iur. lib. 6. cum infinitis sm. lib. per Bal. in l. si quis seruo, C. de fur. Hic. n. non est eadẽ ratio nã negari nõ potest quin minus periculũ immineat ex retẽtione duarũ parochialiũ, q̃ duorũ simplicium, & residentiam exigentium, vel simplicis & curati per ration 3ẽ proxi dictam, merito ꝓstitutio pẽ nis disponens de curatis vt per adeptionem secundi vacet primũ, non extendit ad simplicia. Nam vbi minus periculum vertitur, ibi cautius est agendum, vt in c. vbi periculũ, de ele. lib. 6. † Circa fm, videlicet an saltem vacet primum ex tacita renuncitione, quæ inducit ex adeptione secundi, Inn. vt dixi, tenet ꝙ sic, & alleg. præalle. cle. gratiæ, quę se fundat tm̃ super tacita renunciatione. Sed aduertendum, quia Inn. in illo c. fi. vr sibi ꝑrius. Nam primo dixerat, ꝙ si clerici alicuius ecclesie exigentis residentiam ex statuto eligunt scienter aliquem clericũ habentem consimile beneficiũ, videntur renunciare statuto illi super residẽtia, & hoc quoad canoniam; & non quoad ꝓbendam; ne hoc vergat in præiudiciũ ecclesiæ. vñ ille bñficiatus erit in secunda ecclesia canonicus sine ꝓbẽda: sñ aũt elegerunt ipsum ignorantes ꝙ aliud obtineret bñficiũ, nisi ille renũciuerit primo, pũt illũ refutare, fm Inn. quod est ꝑrium eius, quod s. dixi fm eum. Nam hic sentit, ꝙ per adeptionẽ secundi residentium exigebat, sed clerici vñr renunciasse iuri suo, si scienter ipsum elegerunt. Si vero ignoranter, & ille non vult resignare primum pñt illum renuere & non acceptare in canonicũ? & in fi. sua gl. sentit, ꝙ iste institutus in secũdo vr renũciare primo pp incompassibilitatem: & ideo eius sẽtẽtia tanquam doctoris ꝑ- 52 rii sequenda non est. † Et ꝙ non inducatur tacita renunciatio, probatur per multa iura. Primo per iura antiqua fm quæ habentibus duo bñficia incompassibilia debatur optio retinendi alterum, vt in c. referente, & c. prætera. 5. eo. quod non fuisset, si pp incompassibilitatẽ, & per adeptionẽ secundi induceret tacita renunciatio primi. Probatur ẽt, quia per ius nouũ vacaret primũ, Itẽ probat per alia iura superuenientia, & primo p c. nonnulli, de cleri. non resid. vbi cauet. ꝙ recipiens bñficium incõpassibile cũ primo debeat priu ri secundo p sñam quod minime esset si per adeptionẽ secundi induceret tacita renũciatio primi. Probat ẽt & per ius nouũ inductum per c. de multa, 5. eod. & extrauag. execrabilis, Io. 22. vbi hodie disponit, ꝙ per adeptionem secundi curati, vacet primũ ipso facto. Nam si induceretur tacita renunciatio primi per adeptionẽ secundi exigentis residentiã, frustra emanssent iura pail. videlicet c. de multa, & c. execrabilis; & tñ, vt in eis patet, est iuris nouj inductio. Ad cle. gratię, iuncta glo. quæ vr obstare, duplex potest dari rñsio. Primo, ꝙ illa cle. loquitur de habente literas ad dignitates, seu beneficiũ curatũ ab ordinario. p cuius adeptionem, vr renunciare gratiæ Papali, cum non possit vtrumq; retinere, & hunc intellectum vñr ibi cõiter sentire doct. & sic non esset vera gl. in predicta cle. gratiæ, quæ intell exit text. etiam de illo qui consequitur beneficium simplex, exponẽtes residentiã. Sed quia verba illius cle. optimè adaptantur ẽt ad adipiscentes post gratiã beneficium simplex ideo dico ꝙ illa gl. potest stare, & ꝙ illa cle. intelligãt de iure ad rem, prout loquitur, quo casu per adeptionẽ secundi non curati exigentis residentiã, indu citur tacita renunciatio gratiæ super bñficio curato. Et est rõ, nã literę impetratæ ad bñficia, assumunt vigorẽ ex intentione scribentis, vt in c. cũ cã, & c. fi. s. eo. sed de intentione Papæ mandãtis alicui prouideri de bñficio curato, vel dignitate non extitit, vt ꝓuideretur illi, qui obtinet bñficium, quod requirit præcisè residẽtiam, argu. in c. ad aures, & c. postulasti. s. de reſcrip. & c. quia nõnulli, & c. relatum, s. de cler. non resid. ergo eo ipso, ꝙ impetrans consequitur tale beneficium ab ordinario, tacite videtur renunciare gratiæ, cum non possit consequi beneficium, & effectũ gratiæ contra intentionem mandantis. Ad hoc c. si pauper, 7. eo. tit. lib. 6. Et iste videtur esse proprius intellectus cle. gratię, & est multum pulcher, per quem toleratur ibi gl. & verba tex. non impropriantur, nec c. de multa, extendit. Et ex his concluditur, ꝙ per adeptionẽ secundi bñficii residentiam exigentis, non inducit ipso iure vacatio primi ꝑ similis, vel curati, cum inducat tacita renũcia- 53 tio gratiæ super tali beneficio ꝓsequendo. † Quæro, certum est, b ꝙ bñficium spirituale gratis, & libere est ꝓferendum, an Papa [b] recipiens pecuniã de titulo spiritualis bñficii, dicat cõmittere simoniã, & sic innoluat peccatũ, & cã dans possit ſdm ꝓscientiã illud bñficium retinere? Hanc quæstionẽ expresse non reperio p aliquẽ tactam; nisi multũ succincte per dñm Card. in c. i. de simo. vbi ex dictis Doct intulit, ꝙ Papa põt vendere titulũ bñficii; hoc deberet abstinere, quia est res mali exẽplo: & hoc intulit ex eo, ꝙ dñt ibi aliqui Doc. ꝙ titulus de simonia nõ hẽr locũ in Roma- c 9 curia, [c] sicut nec lex Julia de ambitu locũ habet in curia principis, ff. ad legẽ Iul. de ambitu. l. vna, pro hoc quod no. 82. dist. c. presbyter, & 1. q. 6. c. vlt. Videtur ergo Romana curia excusari a simonia scientia, & tolerantia Papæ, arg. de offi. deleg. c. ex parte, & quod ibi no. & hoc fatẽt Host. verũ in his, quæ sunt simoniaca. q. probibita; secus si prohibita, ga simoniaca, iuxta no. in præall. c. ex parte. Alij vero ibi ꝑrium dicentes, ꝙ ex quo ꝓstitutio ꝓmulgata est hoc ꝓhibens, tenet & firma est, & oẽs ligat. Dicit tm̃ ibi Jo. And. ꝙ non ligat promulgantẽ, C. de legi. l. princeps. Et ex his sentit Host. Car. ꝙ vendere titulũ bñficii, nõ est simonia ga prohibitum. Ego vero legendo illud c. tenui ꝑrium, quod corroborabã ratio nib. & tex. Et primo inducitur talis ratio per titulũ bñficii ꝓtenditur executio ordinis, & clauiũ, non tm̃ bona temporalia. Vnde sciẽdum, ꝙ in ordinatione datur potestas clauium in habitu, licet non in actu. In institutione vero, seu collatione bñficii datur executio illius potestatis, tex. est apertus in c. generaliter. §. ecce inicienter, & in c. seq. 16. q. 1. Non. n. quis potest parochianũ alterius soluere, vel ligare, vel in alterius ecclesia celebrare, sine illius licentia, vt in c. cunctis. & quod ibi no. 10. q. 1. & 9. q. 2. quasi per totũ, & 13. q. 1. c. de parochia. e. vt dominicis, & c. nullus, & de pœn. & remiss. c. omnis, cum si. quæ quidem executio est connexa ipsi ordini, seu sacramento ordinis; ergo vẽdendo executionẽ ordinis, videtur vendere ipsum ordinẽ, & donum Dei, ad hoc 1. q. 3. c. si quis abiecerit, & c. si saluator. 1. q. 3. in quibus iuribus cauetur, ꝙ qui vendit vnum, sine quo, alterum non peruenit, ne utrũ inuenditum relinquit; & sic in vendendo executionẽ potestatis quæ non prouenit sine ordine, videtur vendere ipsum ordinẽ, & hoc est gl. sing. in c. licet, de pœn. quæ est finalis in ordine, ꝙ apertissime dicit, ꝙ in recipiendo pecunias a vicariis, vt permittãt eis celebrare in vicariis suis venditur executio ordinis, & per consequens ipse ordo; & ideo hoc est simoniacũ. Itẽ vendẽdo ordinis executionẽ vr vẽdere donũ Dei: hoc n. prouenit ex dono Dei, & non Papę, ad hoc. c. verbũ, de pœn. dist. 1. vñ ordinis executio dr ordinis perfectio, vt in c. qui perfectionẽ. 1. q. 1. Hæc aũt sunt prohibita vendi, quia simoniaca: vnde vendere ordinem, & ecclesiã, seu altare, i. executionẽ altaris, æqualiter prohibent, & vtroq; tenãtur appellat simoniaca hæresis, vt in c. presbyter. 1. q. 1. & ibi, [Quia altare decimas, & spiritum sanctũ emere; vel vendere simoniaci hæresim esse, fideliũ nullus ignorat.] Idem dicit tex. in c. altare. 1. q. 3. hoc aũt vendere in vtroq; testamento prohibẽt, in c. qui studet. iq. 1. vbi habet de Giezi & Simone mago q primo fuerũt authores huius sceleris. Vñ simonia dr a Simone mago, q primo in nouo testamento author huius sceleris extitit in volẽdo emere gratiam Dei. Nã cũ Apostoli essent Hierosolymis, & per manus impositionẽ darent spiritum sanctum. Simon magus obtulit pecuniam Petro, vt daret illi prãtem illã, vt ipse suis spiritum sanctũ eodem modo conferret, & tunc recepit damnationẽ a Petro. Ad quiente; Pecunia tua tecũ sit in perditionẽ, quia donũ Dei, &c. ad hoc. 1. q. 1. c. Petrus, & c. qui studet propefi. in veteri testamento Giezi famulus Heliſei prophetę voluit vendere sanitatẽ Naaman. Nã legit in 4. Reg. ꝙ cum Naham princeps militię Syriæ infirmaretur. Heliſei septies lotus in Iordane, mundatus a lepra recederet. Giezi puer Heliſei videns, ꝙ dñs suus nihil accepisset ab eo, clam secutus est eum dicens, duos filios prophetarũ ad Heliſeũ venisse, & non habere qđ ante eos ponat; iõ rogabat ex parte Heliſei, vt aliquid sibi mitteret. Naham vero misit ei duo talenta, & vestes mutatorias, quę omnia Giezi abscondit, & postmodũ ingressus stetit coram domino suo, cui dixit Heliſeus, veni Giezi? qui rñdit, non iuit seruus tuus quoquã. Heliſeus vero dixit, nonne cor meũ erat presens, cũ accepisti argentũ, & vestes vt emas iumẽta, boues, seruos & ancillas? sed lepra Naham adhærebit tibi, & semini tuo in ceternũ, & egressus est ab eo leprosus, & Naham cãdid? Ecce est vir. Et sic Giezi fuit author huius sceleris. Vẽdẽdo: vnde, ꝙ prius ecclesiarũ ptores oẽs sunt appellãdi Simoniaci, venditores vero Gezarici, a Giezi, vt dicit gl. i. q. 1. in Sum. Et sic patet ex pdictis, ꝙ vendere, & ꝓuenitũ a Deo, est prohibitũ, ga simoniacum, & de fe est malum. Et ex his Giezi fuit author huius sceleris. Vẽdẽdo: vnde, ꝙ prius ecclesiarũ ptores oẽs sunt appellãdi Simoniaci, venditores vero Gezarici, a Giezi, vt dicit gl. i. q. 1. in Sum. Et sic patet ex pdictis, ꝙ vendere, & ꝓuenitũ a Deo, est prohibitũ, ga simoniacum, & de fe est malum. Et ex his

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Pœnalis. Vide multa per Ias. in l. penul. ff. de in ius vocan. & quæstione 3. C. de sacrosan. eccle.

b Seb. Sap. ¶ An Papa possit vide de hac quæstione per Car. S. S. xti in tractatu de prouisionibus Papæ. q. 45. & late per Fel. in c. ex parte primo. in prin. supra de rescriptis. Abb. vbi dicit hanc esse communem opinionem. & per Host. & Ioan. And. in c. i. de elega. ubi multa allegat pro & contra, & per eundem in c. 1. col. 2. vers. quantum do. Abb. infra de simo.

c Zacha. ¶ Non habet locum in curia Romana. Adde istum in c. cum nonnulli. 7. nu. 7. & ibi posui in apost. ad eum in ver. de delicto simoniæ, vbi etiam Fel. col. 1. uer. inquantum. Abb. vbi dicit hanc esse communem opinionem. & per Host. & Ioan. And. & aliquid in c. 1. nu. 5. & ibi etiam posui in addi. in veram curia Romana. in fi. de simo.

ergo ex eius venditione etiam Papa inuoluitur simonia. Item ecclesiam vendere prohibuit ipse Deus in figura; & apertissime hr in c. ex multis. 1. q. 1. vbi dicit tex. ꝙ Calcedon. concilium vnũ ex principalibus simili pœna condemnat eos, qui ecclesiæ beneficium interuentu pecuniæ acquirunt; & eos qui sacram manus impositionem, per q̃ spiritus sanctus ꝓfertur, mercari dignoscuntur, vtroque casu authoritate inexpugnabili illos a bñficio, ipsos a sacro ordine iubet expelli. Tñ humani generis redemptor, oẽs ementes, & vendentes de tẽplo eiiciens cathedras vendentiũ & columbas euertit, numulariorũ æs effudit, ex patris authoritate dicens, Nolite facere domũ patris mei, domũ negociationis, & post pusillũ subiicit tex. ꝙ sicut per columbarũ vẽditores, designãtur illi qui sacrã per manus impositionẽ vendere conantur sic per numularios ecclesiastici beneficij venditores denotãtur, qui domũ Dei (euangelio teste) spelunçam latronũ faciunt, & c. vide ẽt bonũ tex. in c. qui studet. 2. q. 1. vbi multiplicitẽr ꝓbat hoc crimen esse prohibitum vtroq; testõ, & vide in c. presbyter, ei. ẽs, & c. vbi probatur, ꝙ obtinere bñficium per simoniã, est crimen hæresis. † Ex prædictis ergo apertissime liquet hoc. 1. vẽdere titulũ bñficii, a Deo ꝓhibitũ, ergo Papa nõ excusatur 25. q. 1. ca. 3 inseparabili vnus peccat, alter nõ, vnus punitur, alter non. 34. q. 2. c. in lectum, & pone exemplũ, cum plures eligũt indignum, quorum aliqui sciunt, aliqui ignorant. de elec. c. cũ in cũctis §. clerici, &c. icriptum, ad fi. Item pone, cum plures committunt actũ, ex quo debet suspensio iuris, sed alter est ẽps. qui de iure nullam obstam authoritatem prohibet ibi. Papa ẽt, ꝙ canonicatu, seu ꝓbẽda pecuniã exigi. ẽt in vtilitatẽ fabricæ ecclesiæ, vel pauperũ ꝓ- 31 uerendã. Ad idem 1. o. tex. in c. ex diligenti, de simo. vbi dicit text. ꝙ præstare homagiũ; & sic dare aliquid temporale ꝓ spirituali bñficio ꝑrium noscitur duplnis & humanis legibus; & hoc ideo dicit ibi gl. ga est ꝑ vetus, & nouum testñ. † Et prædicta puto, ꝙ 21 cedere, cũ executio beneficij, vel officij concernit diuinã, vt puta altaris administrationem, vel clauium, executionem; secus aũt, si concerneret tm̃ administrationem temporalium, vt si videre in hospitalibus tunc non puto Papã committere simoniam, recipiẽdo quid temporale: ga hoc nõ est vendere donũ Dei: sed id dr si monia cum, quia prohibitum ab ecclesia. Et in hoc posset procedere similitudo de lege Iul. de ambitu, quæ nõ habet locũ in Romana curia, vt ꝺ, dictum est. & hoc ideo, quia ipse princeps hoc ꝓ hibuit, secus aũt, si prohibuisset Deus. dico tñ ꝙ vtroq; casu Papa 26 deberet abstinere, & male facit, si non abstinet; licet hoc vltimo casu non dicatur simoniam ꝑprie cõmittere. † Nã Papa nõ põt id fa- a cere, per quod denigratur, seu decoloratur status ecclesiæ. 1. q. 7. c. & si illa. 1. q. 1. c. non igitur, facit quod no. de iureiu. c. & si Christus, & de hoc in Spe. in tit. de le. § nunc breuiter. vbi ponit casus, 37 in quibus Papa prohibitum est dispensare, & inter cœteros prohibitos connumerat ꝑ supra dictum. † Vtroq; n. casu putat ist ũ. q. de- dit pecuniam. & Papę, non esse turum quoad Deum, & ligari cõstitutione Papæ, super hoc promulgata, licet ipse Papa sua cõstitutione non ligetur, nec mirũ ꝙ vnus ligetur. & alter non. Nam contingit ꝓ diuersas qualitates personarũ Papa. n. non ligatur, qui nemo põt seipsum ligare, quia ẽt absoluere se ipsum non põt, vt in c. finde pœnit. & remi. quia discretio ꝓsonarũ dat esse interagentis, & patientis. sunt. n. correlatiua, quę nõ possunt in eãdem personã cadere, vt in c. fi. de instit. & in c. de bigam. & in c. per vestras. de iure patro. Sed ꝙ subditus non ligetur, nihil obstat, ex quo cõstitutio rem vtiter firmans, nec fuit sublata per habente potestatem illa vice dispensandi. Videmus ẽt, ꝙ in facto inseparabili vnus peccat, alter nõ, vnus punitur, alter non. 34. q. ii. c. in lectum, & pone exemplũ, cum plures eligũt indignum, quorum aliqui sciunt, aliqui ignorant. de elec. c. cũ in cũctis §. clerici, &c. icriptum, ad fi. Item pone, cum plures committunt actũ, ex quo debet suspensio iuris, sed alter est ẽps. qui de iure nullam habet suspensionis incurrit, nisi de ipso expressa mentio habeat, de elec. c. fi cõpromissarius § huiusmodi, de sent. excom. c. quia periculosum. li. 6. Et hoc vltimũ apertissime sentit Io. And. in reg. cui licet, in mercu. li. 6. vbi format qõnem in simulibus terminis, vide licet. Bononien. eũi statutum, excõicat ludentes ad hazardum: ludit demum episcopus cum Titio, queritur, nunquid vterq; ligetur, vel neuter? & tandem post multa diffinit eũm non ligari, sed Titium sic. Ita in proposito dicam istum dantẽ pecuniam, ligari constitutione Papali, sed Papam non. Ad legem Iul. de ambitu. ff. de ambitu. i. ambitionem & cupiditatẽ quærentis administratiõnem, & pecuniã dantis populo, per quẽ eligitur exprimens, id non habere locum in vrbe, vbi princeps magistratus creat, ꝓbat ergo solum illa lex, ꝙ si statutum diceret, Qui luserit alibi, quam in palatio nostro, vel cum alio, quàm cum nobis, uel familia nostra &c. ꝙ ludens in loco exempto, vel cum persona exempta, ligatus nõ esset, & multa alia, quæ possent in ꝑrium allegari in hac 58 rõne, ꝙ iste non ligetur, si Papa non ligatur, vide ibi Ioan. And. † Ex prædictis omnibus elicitur conclusio, ꝙ ex pecuniæ datione propter beneficij spiritualis institutionem, simonia cum crimen oritur, adeo ꝙ etiam Papa tali crimine inuoluitur, si talis beneficii administratio, & executio clauiũ, potestatem cum altaris administrationem concernit; aliàs secus, licet alio crimine inuoluat; dans tamen vtroque casu quoad Deum, & etiam quoad ecclesiam militantẽ tutus minime existit, hæc est cõclusio noua. Abba.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Denigratur. Vide quæ copiose accumulat Fel. in c. si quando, col. 3. vers. propter] Iud dictum. & cons. ibi. dicta per illum tex. supra de rescriptis. ubi tang. equando Papæ obediendum, & nunquid possit disponere contra statutum ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 Consuetudo semel reprobata, an possit iterum induci, vide de remissiue.
2 Clericus non debent ad diuina admittere excommunicatos, si tamen admiserint, non efficiuntur irregulares.
3 Patronus ecclesiasticus licet pingnius ius in ecclesia, qua patronus laicus, & ideo potest exigere rationem administrationis temporalium; quod non potest laicus.
4 Ecclesia dicitur ad aliquem pertinere pleno iure, quando episcopus nullum ius episcopale ibi exercet; & ideo præsentatio, institutio, & destitutio pertinet, ad illum, qui eam habet pleno iure.
5 Literæ commendatitiæ prælatorum faciunt plenam fidem in his, quæ sunt modici præiudicij, puta quando commendant clericum eorum alteri prælato. 6.
6 Episcopus an debeat examinare clericum sibi per literas commendatitias præsentatum?
7 Nominatim expressi in præmalibus qui dicantur.
In odiosis non est recedendum a proprio significato verborum.
Excommunicatus si est aliquis cum suis fautoribus, oportet illos declarare antequam sint excommunicati.
Ciuitati si est interdictum, non erit interdictum populo illius ciuitatis, & ideo poterit alibi diuina officia audire, secus si interdicatur populo.

CAP. XXXI.

In Lateranensi. Non debent religiosi ecclesias, vel decimas a laicis sine diocesanorum consensu recipere, excõicatos, vel interdictos ad diuina admittere, in ecclesiis quoq; quæ ad eos nõ pleno iure pertinẽt, instituere & destituere, sed præsentabunt diocesani ad eas viros idoneos, hi. usq; ad fi. Primo ponit tenorem concilii Lateranẽ. Secundo approbat, & renouat, ibi, [Nos autem.] Tertio addendo declarat, ibi, [Sane.] Cautis fratis. Quod dr hic, hr 7. de priui. cũ & plantare, usq; ad §. fine. In quo prædicto Concilio dr, vt tales plentare procurent in ecclesiis, quę ad ipsos pleno iure non pertinent; quos vel querelatio illorum notos reddat, vel cõmendet testimonium prælatorum. Bern. † Not primo, ꝙ hic pro maiori parte renouatur, quod erat sancitum in Concilio Lateranen. et forte hæc rõne. Nã poterat dubitari, vtrũ pp non obseruantiam esset introducta facultas, seu priuilegium in ꝑrium, & vide quod in simili no. in cle. statutum, de elec. vbi gl. no. nunquid ꝙ luerit ido- 1 neũ reprobata possit induci, et igitur in c. 2. de proba. † Nota secundo, ꝙ religiosi nõ possunt admittere ad diuina excõicatos, vel nominatim interdictos, si tñ admittũr de facto, non ꝙ hoc efficiunt irregulares. c. 1. is q. de sent. excom. li. 6. sed incurrũt pœnam c. epi scoporũ, de priuil. eo. li. † Nota tertio, ꝙ patroni ecclesiastici habẽt pinguius ius in ecclesiis patronatus, q̃ seculares. nã possũt, exigere a rationem de rebus tẽporalibus, ꝙ laici patroni nõ possunt, & qualiter sit exigẽda hæc rõ a rectore ecclesiæ, vide per Inno. in c cũ & plãtare, 7. de priuile. Et ex hoc & illo c. cũ & plãtare, colligerectorem ecclesiæ non posse ad libitum disponere de fructibus ecclesiæ, [b] sicut de patrimonio. De his n. fructibus ecclesię, possũt cõpelli ad reddendũ rõnem: nõ tñ multum subtiliter exigẽda est rõ, vt no. in d. c. cum et plantare. Ex hoc infero, ꝙ cũ pinguius ius habeat episcopus in bñficio, q̃ patronus, et quem admodum põt patronus exigere rõnẽ, ita et fortius epus, arg. in c. dilectus, s. de offi. lega. Laicus vero patronus de his se non intromittit, vt in c. no uerunt. 10. q. 1. Not. † q̃ in ecclesiis pertinentibus ad religiosos pleno iure non fit ꝓsentatio rectoris episcopo, sed ipsi instituunt et destituũt. Intellige, q̃n populus est exemptus, aliàs rõne curæ dẽt recurri ad epm, de quo in c. unico, de capel. mona. li. 6. Et q̃n dicantur ecclesiæ subiectæ alicui pleno iure, dr vt in c. quoniã. 7 de priu. Nã pleno iure dicunt. q̃n episcopus nullũ ius episcopale ibi exercet, sed tot iurisdictio pertinet ad Abbatem, seu ad aliũ 5 prælatũ. † No. ꝙ habẽs cõtestationẽ bñficii, nõ põt in populo non c exempto, instituere clericũ ignotũ. [c] Et no. ꝙ testimoniũ prælatorũ facit plenã ꝓbationẽ, [d] sup idoneitate pſonę instituẽdę, q̃ alias in illis partibus est ignota. Nã, cũ agat de modico ꝑiudicio, literę commendatitiæ prælatorum, faciunt plenam fidem, ad hoc quod

ADDITIONES.

a ¶ Exigere rationem. Adde quod etiam non possit ipsum amouere propter dilapidationem, sed debet petere, vt amoueatur ut laicus, vt dicit Fed. cons. 95. de quo etiam per eundem cons. 140.

d ¶ De fructibus ecclesiæ. Adde videndum do. Card. cons. 95. vbi an æquiparetur tutori.
Zacha. ¶ Adde quod no. in apost. ad istum in c. reprehensibilis, nu. 18. in uers. testari, supra de app. Car. in cle. gratiæ, nu. 12. & ib. in apost. Cleri. in uer. q. clerici præcle, de resc. & Iran. in c. præsenti, nu. 10. & ibi tenet um in apo. eiusdem Cleri, de offi. ord.

c ¶ Ignotum. Adde idem esse in habentibus ius patro. ut dicit Fede. cons. supra allega. 95.

d Zachar. ¶ Facit plenam probationem. Adde nota. in apost. ad istum in capitulo præsentia. nu. 5. in apost. in uer. prælatorum, supra de renun.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod no. in c. innotuit, de ele. Vnde pondera q̄ tex. nō loquitur de dispensatione, sed testimonio prelatorum. Testimonium vero, est assertio sine iuramento, vt in c. tuam. de coha. cler. & muli. Et qualiter multis modis ecclesiæ p̄nt prinere ad religiosos, dic
6 plenè, vt dictū fuit in c. de monachis, ꝛ.eo. † Sed quæro, nunquid Epūs, dum fit sibi p̄sentatio ratione curę, possit examinare cleri cum sibi p̄sentatum per collatorem beneficij? & intellige, vt dixi de eo, qui habuit prius collationem, sed solum aditur Epūs ratione curæ populi sibi subiecti. Inn. hic expresse non tangit, sed solum dicit, q̄ si p̄sentatus est notus, dēt admitti per Epm, nisi aliquid probetur ɔ eum. Si vero est ignotus, non est admittendus, nisi probetur bono testimonio; pura per literas prelatorum, vt hic, vel per diuturnam ꝙuersationem honestā habitam in loco, & dicit Hsſt. q̄ noti dicuntur hi, qui sunt oriundi in illo loco. Ex his tñ verbis, tacite sentit Inno. quod ignotus potest examinari, sed ipse Inn. latius prosequitur hanc quæstionem in c. veniens, de verb. sign. lib. 6. in quadam additione, quam pauci habent, sed eā ponunt ad literam Arch. & Ioan. And. vbi ɔcludit, q̄ Epūs non potest examinare, quia examinatio fit per illum, qui habet imponere manum puta ɔfirmatoriam, ɔsecratoriam, vel ordinatoriam: sed in hoc casu Epūs non confirmat collationem, sed solum recognoscenda est cura animarum ab eo. Vnde cura venit accessoriè ad collationem factam per istos religiosos, seu alios. Ioan. de Lig. sentit ɔrium ꝛ.c. prox. Sed iste text. potest adduci pro opinio. Inn. dum requirit, vt non p̄sentet. Ego puto sic dicendū, quod aut quæritur de bonitate intrinseca, scilicet respectu morum, aut de extrinseca, & accidentali; vt de scientia, & similibus. Primo casu loquitur iste text. nam si alias quis est notus, debet p̄sumi idoneus, nisi probetur ɔrium, vt in c. fi. de præsump. nec oportet qd ampliùs examinetur, ex quo habuit collationem per habentem potestatem. Si autem est ignotus, potest eum examinare, cum alias non teneatur eum admittere, vt hic. Secundo casu, puto q̄ Epūs possit talem examinare, quia respectu curæ animarum non potest dici idoneus, nisi prius probet; & periculosum est com-
a mittere inexperto curam animarum, [a] vt in c. cum sit, de ætat. & qualita. Pro hoc facit, quod legitur, & no. in c. si forte, de ele. li. 6.
Item cum Epūs teneatur reddere rationem de cura, vt hic, ergo
7 Epūs potest eum examinare, & hæc pars tutior est. † Vltimo quæro, qui dicantur nominatim excommunicati, vel interdicti? & facit ista quæstio ad multa: nam sæpe in aliqua dispositione requi
b ritur, vt aliquid fiat nominatim. [b] Inn. dicit hic, q̄ si interdicitur ciuitati, vel castro, oēs de illo loco dicunt̄ nominatim excōicati vel interdicti, ar. c. cū in partib. de ver. sig. Idē si interdicunt exp̄ssis nominibus proprijs; secus si excōicatur. Petrus cum fautoribus suis. Nam fautores nō dicuntur nominatim excōicati; sed oportet, q̄ prius facta fide de fauore, denuncientur excōmunicati; nisi notorie constaret de fauore. Sed ɔ hoc dictum Inn. vide gl. no. et Pau. in cle. 1. de vita, & honesta. clc. in ver. nominatim. Pro primo dicto vide gl. in c. constitutus, de sent. excom. lib. 6. Pro concordātia dicerem, q̄ vbi agitur de incurrendo pœnam ipso iure, non dicitur quid fieri nominatim, nisi exprimantur nomina propria; quia hoc importat ethymologia huius verbi, Nominatim. Nam in istis odiosis non est recedendum a proprio significato verborum, vt in c. statutum, de ele. lib. 6. facit quod dixi in c. tuę, de cler. non resid, nisi forte circunstantiæ sint ita strictæ, q̄ teneant ex toto vicem nominis proprij, pro hoc l. 2. ff. de libe. & posthu. & Insti. de exh. re. li. §. nominatim, & l. quoties. §. si quis nomen, ff. de hære. insti. & facit l. certum, ff. si cert. peta. Si vero non agitur de incurrendo pœnam ipso facto, sufficit q̄ aliquid nominetur per circunstantias; licet non ita strictas. Sic intelligit Inn. hic, dum ponit exemplum, q̄n interdicitur ciuitati; & intelligit q̄n interdicitur populo alicuius ciuitatis: nam interdicta ciuitate, non est interdictus populus, quia populus posset alibi audire diuina, de qua in c. si sententia, de sent. excom. lib. 6.

ADDITIONES.

a Curam animarum. Adde quod voluit Old. consi. 18.
b ¶ Nominatim. Adde qualiter quid dicatur fieri nominatim, Alex. cōs. 80. lib. 3.
ANT. FRAN. ¶ Quando aliquid dicatur nominatim fieri dicas q̄ illud dr fieri nominatim, quando ita exprimitur, q̄ de eo dubitari non potest, l. 1. ff. de lib. & posth. & ibi plene per Alex. Et adde q̄ primo nominatus, præsumitur esse maior, ita Bal. in l. pen. C. de verb. sig. per l. 1. de albo scrib. & habetur in c. in Christo pater, de conse. dist. 2. & ideo prior nominatus, præsumitur magis dilectus a nominante. ut per Bal. in rub. C. si quis omis. causa testa. Et adde q̄ primo nominatus, præsumitur magis dilectus; & debet magis honorari, ut per Bal. in auth. hoc amplius, in pen. col. C. de fideicomm.
SEB. SAP. ¶ Nominatim. Quando quid dicatur fieri nominatim. vide Franc. Curtium in consi. 48. col. 13. cum seq. & in consi. 49. col. 16. Et ibi an dicatur fieri nominatim, quod exprimitur verbis generalib. & in specie de excommunicatione, quando dicatur fieri nominatim, uide in c. cum & plantare, in uers. Nominatim, inf. de priuil.

SVMMARIVM.

1 *Clericus absens qui, vel quia studet in iure, vel theologia. 5. vel ex alio privilegio, recipit fructus beneficij sui, non percipit de quotidianis distributionibus. 4. 6. 8.*
2 *Clerici, etiam habentes dignitates possunt se absentare ex causa studij.*
3 *Priuilegium partim fauorabile, & partim odiosum, restringitur, utquatum est odiosum, & alteri præiudicat.*
7 *Priuilegium concessum a Principe, non intelligitur derogare consuetudini loci, nisi in eo fiat expresse mentio de consuetudine.*
6 *Clericus absens causa studii, an teneatur relinquere vicarium loco sui.*

CAP. XXXII.

1 **Licet nobis.** † Absens in Theologiæ studio fructus beneficiorum suorū p̄cipit in absentia; sed quotidianas distributiones non h.d. Vel sic, sm alium intellectum: Dispensatus super habēdis fructibus in absentia, quotidianas distributiones non p̄cipit, h.d. Primo ponit priuilegij tenorem. Secundo eius interpretationē. Secundo, ibi. [Nolumus Casus literalis. Dñs Papa mandauit Abbati, & Priori sanctę Genuefæ, quatenus magistro R. Archidiacono Eboracen. in sacra pagina studere volenti, prouētus suos ecclesiasticos facerent integrē ministrari. Dubitabatur, vtrum deberent ei facere, dari distributiones, quæ tūn residentibus ꝙceduntur? Rndet Papa, q̄ nō vult, q̄ ei faciant dari distributiones, quæ tūn residētibus, & his q̄
2 intersunt horis canonicis, exhibent Ber. † No. 1. q̄ ēt habens dignitatem, vt Archidiaconus, potest se trāsferre ad studia literarū, & deserere propriā dignitatem; dēt tñ habere licentiā superioris, q̄ tenetur sibi impendere, vt legitur, & not. in c. relatum, ꝛ. de cle. non resi. & de abbatibus, vide per Io. And. in c. 3. ꝛ. ne cler. vel mo
3 na. vbi idē tenet. † Secundo no. q̄ priuilegiū p parte fauorabile, & pro parte odiosum, hēt restringi, quatenus ꝑiudicat alteri, vel cultui diuino. Nam priuilegiū hic ꝙcessum super fructibus integrē p̄cipiendis, non extendit ad quotidianas distributiones, cum habeant naturam separatā ab aliis fructibus ecclesiæ, & fuerint introductæ in fauorē cultus diuini, vt canonici facilius ꝙueniret ad diuina, vt in cle. si dominū, de relig. & vene. sancto. ideo isti debentur, nisi interessentibus diuinis. De quo plene dicendū, vt
4 habetur in c. vnico, de cle. non resid. lib. 6. † Oppo. ɔ tex. de c. fi. de mag. st. vbi patet q̄ de iure cōi q̄libet studens, vel docēs in Theologia, p̄cipit fructus in absentia: ergo non fuit necesse impetrare priuilegiū. Sol. pōt intelligi hoc c. dupliciter. Primo. illud mandatū ɔtinebat priuilegium: & sic ad ꝛia dic, q̄ nondū emanauerat istud c. Secūdo pōt intelligi, q̄ illud mandatū Papæ ɔtinebat iurē cōe: forte. n. canonici de facto volebant sibi rndere, vel impetrauit iste cautelam; quia solet timeri, quod ſpecialiter iniungit. ꝛ.
5 de hæret. c. aduersus. † An aūt studens [a] in iure, habeat hoc priuile-
a giū? dic, vt dixi in d. c. tuæ, ꝛ. de ele. non resid. & tex. in c. cum ex eo, de ele. lib. 6. facit q̄ sic. Nā scientia iuris est necessaria ad regimen ecclesiæ, & totius orbis, vnde assistens in iure addiscendo, vel docendo, non solū promouet vtilitatem propriā, sed ēt proficit ecclesiæ vti, & vt dicit tex. in auth. habita, C. ne filius pro patre. loquendo de scientia iuris, q̄ p scientiā iuris mundus illuminat, & ad obediendū Deo, & eius ministris vita subiectorū informatur, facit d. c. cū ex eo. & c. super spec. ꝛ. de magist. & quod notat. de ꝙsan. & affini. Vbi dr, q̄ canonista est ꝑferēdus theologo in p
latura in partib. in quib. nō vigent hæreses, in illis vero locis theo-
b logus [b] pferatur canonistę. Nā ad regimen ecclesię; scientia iu-
6 ris est magis necessaria. † In gl. ibi, [Respicit ꝙsuetudinem ecclesiæ.]hodie hæc ꝙsuetudo est redacta ad ius cōe, q̄a de iure cōi distributiones nō debent, nisi interessentibus diuinis officijs, vt in
7 d. c. vnico, de cle. nō resid. lib. 6. † Sed no. ex gl. iuncto tex. & dictis Doct. hic, q̄ priuilegiū non ꝑiudicat ꝙsuetudini loci, nisi de illa tudine in eo fiat mentio, q̄a in dubio non vr princeps velle tollere ꝙsuetudinem loci: sicut hic colligit in istis distributionibus quotidianis, q̄ olim ex ꝙsuetudine debebant solum interes-
8 sentibus diuinis, & facit l. 2. si q̄s a principe, ff. ne quid in loco publ. cō, & facit c. i. de ꝙstit. lib. 6. † In ea. gl. ibi, [Habita rōne vicius quotidiani.] Gl. obscurè loquit, sed habuit respectū ad ꝙsuetudinem quartundā ecclesiarū collegiatarum, in q̄bus bona sunt in cōi, & viuūt cōiter; ita q̄ menſæ cōi deputant certi redditus; aliqui vero diuiduntur inter canonicos. Studens ergo, detracto eo, quod debet cōi menſæ, habebit portionem suam, ac si esset ꝑsens, imo vt sentiunt ibi doctores, & ibi in d. c. tuæ, si vltra p̄bendas distinctas capitulū habet aliqua bona, quorum fructus in fine anni di-
c uiduntur [c] inter præsentes, debet studens habere partē suam; q̄a habetur pro ꝑsente in fauorē studij. Isti. n. redditus non sunt ꝓbationati, sicut distributiones quotidianæ, quia istæ distributiones
9 debent non solū ꝑsentibus, sed interessentibus diuinis. † Et patet, q̄ absens cā studij non teneat dimittere vicariū [d] loco sui, cū ille tex. & c. super ſpe. loquant indistinctè, & q̄a sæpe ꝓtingeret, q̄ detracta portione vicarij, nihil sibi remaneret: sed in bñficijs curatis

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Studens. Vide Abb. in consi. 89. incip. in ecclesia Catanen. & Card. in cle. 1. ſ. fine, in 6. q. de Batu mon.
b ¶ Theologus. Adde Rom. consi. 133.
c ¶ Diuidūtur. Adde, ut per Cald. licet non ad propositum, consi. 21. d. præb.
d ¶ Dimittere vicarium. Adde an ille qui dimittit, debeat habere distributiones quotidianas, Cal. consi. 1. de cle. non resid.
SEB. SAP. ¶ Vicarium, & ita tenet do. Abb. in c. tuæ, supra de cleri. non residend.

tis, tenetur dimittere vicarū; cū necessario sit sibi exercēda cura, vt in c. cū ex eo, præalle. sed in bñficijs simplicib. posset probabiliter dubitari, sed in collegiatis simpliciter puto primū dictū verum, quia defectus absentis potest ſupleri per alios de collegio, nec minus seruit ille ecclesiæ studēdo q̄ ille officiādo, sed in beneficiis distinctis, vt in capellis, & similibus procedit dubiū, cum ibi non sit qui ſuppleat defectum absentis; & in hoc esset cogitandum, sed pro nunc non decido istud dubium.

SVMMARIVM.

1 *Capellę possunt annecti, & vniri, præbendis ecclesiæ cathedralis; quando præbendæ sunt tenues, post rnata tamen debita portione capellanis. 4.*
2 *Sed si capella non sufficeret vtrique, talis vnio non fit. 7. 8.*
3 *Clericus, vel canonicus habens præbendam requirentem residentiam, non potest habere ecclesiam parochialem: aliàs secus.*
4 *Beneficia curata, non possunt esse penes vnum, etiam quod vnū non sit sufficiens. 9.*
5 *Clericus licet habeat euidentem prærogatiuam personæ: tamen non potest habere plura beneficia, etiam annexa nisi dispensatiue.*
6 *Capella appellatione, venit etiam ecclesia parochialis.*
7 *Vnio quando fit de vna ecclesia ad aliam, non debet status ecclesiæ vnitæ alterari, sed debet in ea officiari, prout ante vnionem.*
8 *Capitulum potest statuere, quod pensio ex redditibus vnius ecclesiæ exuberantis, soluatur alicui canonico indigenti; & Episcopus debet ad hoc consentire.*
9 *Capella si annectitur præbendæ, vel contra: quis habeat curam animarum, vel aliarum rerum, an ille qui erat rector capellæ vel canonicus, qui habet præbendam.*

CAP XXXIII.

1 **Exposuisti.** Propter paupertatem p̄bendarum ecclesiæ cathedralis, possunt eis annecti capellæ, reseruata ipsarū presbyteris ꝛgrua portione. h.d. Primo petitio. Sed o, pulsio, ibi, [Si euidēs.] Casus sic. Canonici Vesprimen. ante Cōciliū gñale, ꝛ.eo. c. extirpādæ, ꝙcueurunt habere ca
pellas ad sui sustētationē, cū de maiori eccl. nō possent cōmode sustētari; sed occasione p̄dicti Concili subtractæ fuerunt capellę canonicis illis; vnde nō poterāt de redditibus p̄bēdarū sustentari. Eps significauit hoc dño Papæ, vnde Papa mādat Epo, si euidēs necessitas, vel vtilitas exigat, bñ poterit p̄bendas ecclesiæ suæ augmentare, adiungēdo capellas in perpetuum eisdē prębendis, reseruata ꝛgrua portione capellanis. Ber. No. 1. bonū argu. ex tex. ad intellectū c. extirpādæ. §. qui vero, ꝛ.c. vt pena ibi po
2 sita refertur ad primū casum. Nā pp prouisionē illius Cōcilii nō poterunt canonici habere deinceps ecclesias parochiales. † Secundo no. arg. p̄bendæ exigūt residentiam personalem. Nam pp eius residentiā, nō pōt canonicus de iure cōi habere ecclesiā parochialē, quia nō pōt vtricq; per sē deseruire; sed cū hodie in
3 multis ecclesijs prædendæ non exigant residentiam, vr q̄ licite possit canonicus habere ecclesiā parochialem; cui tñ debet per se deseruire; ex quo nō est annexa p̄bendę, vt d. §. q. vero. † No. 3. arg. q̄ ēt pp paupertatē bñficij, nō pōt quis habere duo bñficia incompatibilia; puta residētiam exigentia. Nam licet canonici habeant p̄bendas renues; & nō possent sustētari, tñ non
4 fuit eis licitū habere ecclesias parochiales, nisi per viā annexionis, vt sequitur in litera. † No. 4. duos casus, in quibus licite ecclesia annectitur præbendæ. Primus pp euidentē necessitatē, vt puta pp prębendarum tenuitatem, non reperiuntur, qui velint acceptare canonicatus. Secundus casus pp vtilitatē; q̄a licet reperiantur, nō tñ sunt idonei, & conuenientes ecclesiæ cathedrali. Et p̄sidera, q̄a nihil hic dr de prærogatiua personarum; sed
5 tñ de necessitate, vel vtilitate ecclesiæ. † Ex quo pōt inferri, q̄ licet euidēs prærogatiua personæ suadeat dispensationem pluralitatis bñficiorum, vt in c. de multa, in fi. ꝛ.eo. non tñ dat facultatē annectendi vnum bñficium alteri; quia fieret præiudicium ipsis
6 bñficijs, cū vnum veniret accessorie ad aliud. † No. optimū modum, & prouisionē augmentandi redditus canonicorum, vt annectantur p̄bendis eorū capellæ, seu ecclesiæ parochiales. Et no. q̄ nomine capellæ venit ecclesia parochialis. Cum. n. hoc c. re-
7 erat se ad dictum c. extirpandæ, clare patet, q̄ loquit de illis ecclesiis. † No. ibi, [Reseruata ꝛgrua &c.] q̄ pp vnionē vnius ecclesiæ ad aliam, non debet alterari status ecclesiæ vnitę, sed debet in tali ecclesia more solito deseruiri. Hinc est, q̄ Docto. hic quæritur. Quid si est ecclesia, quæ non sufficit vicario, & canonico? Et ɔcludunt, q̄ talis ecclesia non est annectenda præbendæ; q̄a primo est ſubueniendum seruitio illius ecclesiæ, ſcđo indulgendum necessitati canonici; si aūt non reperiūt tales ecclesiæ sufficientes, dēt Eps ſubuenire de redditib. suis, q̄d no. pro hoc facit 12. q. 2. c. ꝙesso. & c. quatuor. Sed q̄ro de modo augmentandi p̄
8 bendas, ſm dispositionē huius c. Sol. duo intellectus hic assignāda, & iste modus est clarus, & vide bon. tex. in cle. 2. de rebus eccles. non alien. † Sed modus, vt sine vnione statuatur pensio ex redditibus ecclesiæ vel capellæ soluenda canonico. Et no. ex hoc fedo mō, q̄ licitè pōt Eps, ꝑsentiente suo capitulo, ꝓstituere pensionem ex redditibus ecclesiæ abundantis p̄soluendā singulari canonico. Pro hoc facit c. extirpādæ. §. qui vero. a ꝛrio: nā ibi solū inhibetur pensio in fraudē, secus si iusta causa subesset. Ad idē c. ad audientiā, il 2. de reseri. Et credo q̄ nō solū posset p hūc
a modū prouideri canonicis, sed ēt aliis dignitatibus, [a] seu rectoribus multū indigentibus, ad hoc c. 1. de reb. eccle. non alie. lib. 6. Vbi patet, q̄ pp paupertatem vnius ecclesiæ, licitè pōt auferri mębrum ecclesiæ exuberantis, & ꝓferri indigēti: nā vnica est ecclesia, habēs multa mębra. 24. q. 1. c. loquit. Iō debet vnū mębrū alteri ſubuenire: & hoc no. licet nunq̄ viderim in practica, sed optime pōt practicari; & pōt esse bona doctrina, & vtilis. † In gl.
9 super ver. necessitas, vel vtilitas, ibi, [Propter necessitatem licitū est, &c.] nō intelligas ruditer istā gl. quia esset ɔ tex. Nam hic nō fuit licitum propter paupertatem habere prębendam, & ecclesiam parochialem: ergo multominus licet habere duas ecclesias curatas, sed illud cap. vnicū allega. in gl. loquitur in annexione fiendā: quia pp paupertatem duarum ecclesiarum non valē tiū singulares habere presbyteros, possunt inter se vniri, & debent; & idē in prioratibus, & regularibus. Nā vbi in vno priora tu nō possunt stare saltem duo regulares, debent vniri, vt in cle. ne in agro. §. ad hoc, de statu regula. Fateor tñ, q̄ si nō fit vnio, pōt Eps dispensare, vt vnus habeat has duas ecclesias, vt in c. sanctorū, 70. dist. licet hodie sit dubiū pp c. de multa, ꝛ.eo. vbi innuitur, q̄ dispensatio in curatis, pertinet ad Papam. Sed dic, vt ibi
10 dixi. In ea. gl. ibi, [Et credo.] Not. gl. visque ad finem, q̄ eius mens vt hic, q̄ si portio, seu pensio dūtaxat statuitur canonico ex redditibus ecclesiæ, tunc presbyter instituendus in capella, est prælatus in capella, & habet curam animarum: sed si capellæ annectitur prębenda, tunc presbyter ibi statuendus, hr loco vicarij. vi de Lauren. in cle. vnica, de offi. vicarij, & Io. de Lig. post eū, vbi concludunt, q̄ si portio certa datur canonico; tunc vendicatio rerum capellæ, & cura pertinet ad presbyterū. si vero certa portio datur presbytero; tunc vendicatio rerum, & iurium capellę pertinet ad canonicum, & cura in habitu; sed in actu pertinet ad prębyterum, & loquuntur q̄n capella est annexa prębendæ. Nam vbi non fit annexio, sed solum statuitur pēsio, nihil habet agere canonicus in capella. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Aliis dignitatibus. Adde Cal. consi. 6. hoc tit.
Ant. Fran. ¶ Ad id, quod hic dicitur de distributionibus quotidianis, an illæ debeantur ei, qui dimittitur vicarius in beneficio, siue prębenda. Dicas q̄ tales distributiones dantur pro interessentia diuinorum, & ideo illæ ueniunt appellatione fructuum beneficij impetrati, vt per Old. in cōs. 118. & per D. de Rot. in dec. 1ua. 138. incip. quando impetratur, in no. tamen debetur infirmo pro tempore suæ infirmitatis; licet non seruiat Ecclesiæ, vt per Arch. in c. consuetudinem, de cler. non resid. li. 6. Et adde, q̄ tales distributiones ex consuetudine non possunt dari interessentibus diuinis officiis vna horā tantum tuel per certas horas, pro omnibus septem horis, de quo per d. Car. in cle. 2. in 9. 1. in 16. 18. & 21. q. & seq. de ęta. & qual. & dantur etiam prælato absenti ex causa ecclesię, vt per eundem ibi, in 9. q.

SVMMARIVM.

1 *Index impetratus per literas nullas, vel index alias incompetēs, potest p nunciare se non esse iudicem, et quoad istam pronunciā habet iurisdictionem ordinariam, & non delegatam; & potest condemnare partem in expensas; tamē per istam pronunciationem nō desinit esse index, adeo, q̄ causa potest sibi committi. 2.*
3 *Res laicalis data ecclesiæ, nō subiicitur amplius oneribus, quibus subijcie batur antequam esset tradita ecclesiæ.*
Exemptionis priuilegio gaudet res, quæ peruenit ad manus exempti.
4 *Feudum, quod habet ecclesia à domino sæculari, dicitur feudū sæculare, & habet naturam feudi sæcularis. 5.*
5 *Papa potest conferre beneficium iuris patronatus laicorum; dum tamē in collatione fiat mentio, q̄ erat ius patronatus laici, alias collatio esset subreptitia; legatus vero Papæ hoc non potest.*
6 *Collatio beneficiorum nō potest pertinere ad laicum ratione præscriptionis, vide rationem.*
7 *Appellans iuste, si petit se remitti ad iudicem à quo, & petit grauamen revocari, non condemnatur in expensas; secus si iniuste appellauerit, vel frivole.*

CAP XXXIIII.

Dilectus filius. Licet ecclesia ex donatione laici beneficium conferat, tenet, tenet illius beneficij impetratio, de hoc mentione non habita. In prima ponitur impetrantis querela. In secunda prouisio. ibi; [Mādamus.] Not. primo, quod coram executore ad beneficia, potest is,
a cuius interest, suas exceptiones [a] proponere, ad hoc capitu. accepimus, de æta. & qualita. plene dixi in capitu. fin. de præsum.
b Not. secundo, ibi; [Interloquendo,] quod executor [b] ad beneficia

ADDITIONES.

a ¶ Exceptiones. Adde eundem Abb. consi. 25. Fed consi. 151.
b Seb. Sap. ¶ Quod executor. Vide latè per Fel. in c. fi. col. 6. versi. 1. conclus. supra de const. post Abb. ibi, col. 4. uer. nunc uenio ad difficilem glo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficia potest, si vult, assumere partes iudicis inter partes, & interlo
1 qui in causa; & pronunciare se nō esse executorē. † Ex hoc ēt no.
q̄ iudex datus per literas nullas, pōt pronunciare se non iudicē;
a quia fallē in illo articulo est iudex, et pōt ēt condēnare[a] impetrā
tē in expensas, tex. est no. in de. 1. de rescr. & potest ille tex. in quo
libet iudice incōpetēte, vt faltem sit cōpetēs in cā dubij, cū discu
titur, an sit iudex, & est hæc iurisdō potius ordinaria, q̄ delegata,
2 vide ēt gl. in c. fi. de rescr. † No. q̄ si a iudice pronūciante se non in
cem, appellatur, non extinguit sua iurisdō: vnde pōt cā remitti ad
eundē, vt hic contigit, nā, vt patet in antiqua, ab isto pronuncian
3 te, fuit appellatū. † Vltimo no. & tene menti, q̄ si res laici p̄ferunt
b ecclesiæ, assumunt nām aliarum rerum ecclesiasticarū, [b] & gau
dere dēnt priuilegijs reb. ecclesiæ p̄cessis. Et facit hæc litera 1 arg.
q̄ res tradita per laicū eccle. non dēt amplius subijci gabellis, aut
aliis onerib. q̄ ad libitum dñi tpalis primo imponebant. Facit ēt, q̄
res peruenies ad manus exempti, dēt gaudere priuilegio exēptō
ris, vide ad hoc tex. cum gl. no. in c. vnico, de iure pa. li. 6. vbi pater,
q̄ si patronus laicus dat ius suum patronatus ecclesiæ censenda
4 est illa ecclesia, vt patronus ecclesiasticus, non vt secularis. † Sed q̄
hoc, & q̄ tex. opp. s. de fo. comp. in c. ex transmissa, & in c. verum,
vbi patet, q̄ si ecclesia hēat feudum a laico, censēt vt laicus, & nō
vt ecclesia: vnde si q̄ntigit appellari ab aliquo vasallo, dēt appella
ri ad dñm superiorem secularem, & non ad Archiep̄m, vel ad pa
pam. Ad idem tex. in c. solite, de maio. & obe. Sol. oñ; res laici ex
toto p̄fertur ecclesiæ, ita q̄ incorporatur ipsi ecclē. & tūc hēt lo
cum, quod prædixi, facit 10. q. 1. c. nouerint. Q̄nq; non incorpora
tur ex toto ecclesiæ, vt in rebus feudalib. in quib. dñum direct⁹
remanet apud laicum in feudantē, & tunc habet locū q̄ri⁹: vnde
debet rōne feudi, ille laicus recognosci in dñum, & ita dēt intel
ligi tex. in d. c. solite, & satis hāc dist. in paucis verbis sc̄ns it ibi Inn.
5 † In gl. ibi, [Non posset cōpelli per papam.] pondera gl. vult n. q̄
c papa nō possit p̄ferre beneficiū patronatus laicorum. [c] alle. c. cū
dilectus, de iure patr. Hoc dictum cōiter impugnatur a Doc. Nā
in spiritualibus, vel quasi, dēt quisq; recognoscere papam p̄supe
riorē. 23. distin. in c. 1. & 2. Et p hoc, quia laicus possidet ius patro
natus ex permissione ecclesiæ, vt in c. 3. de iure patro. & quoad il
lud subijcitur ecclesiæ, vt c. quanto, de iudi. Nec ob. c. cū dilectus.
Loquitur enim in legato, & de hoc ibi plenius dicēt, vide tū gl.
no. in cle. 2. de p̄bē. quæ dicit, q̄ licet papa possit p̄ferre ius patro
natus laici; tū si non facit mētionē, q̄ ius patronatus pertinet ad
laicū, non valet prouisio, tanq̄ surreptitia: quia in dubio papa nō
intendit velle p̄iudicare iuri patronatus laicorum, & idem tenēt
Doct. in d. c. cum dilectus, quod no. in fi. glo. Contra hāc gl. & tex.
facit d. c. cum dilectus, inducendo alio modo: Nā ibi fit dria, vtrū
ius patronatus pertineat ad clericū, vt ad clericū. ri. rōne primonij
sui. Nā q̄n pertinet ad clericū, vt ad laicū, cēsendus est laicus. Sol.
in casu nostro fuit facta Decano donatio rōne ecclesiæ, & sic p̄
tinebat ad eū vt ad clericū. Et rō diuersitatis est, q̄n pertinet ad
clericū, vel ad laicū non mutauit ex toto nām suam, eū possit ad
huc redire rōne successionis ad laicos. Sed q̄n collatio est facta
ecclesiæ, tunc ex toto mutauit nām suā, vt hic, & in d. c. vnico, de
6 iure patro. † Sed dic cres. tu quomodo potuit p̄tinere collatio
ad regem 3. ca. Massana, & c. sacrosan. de ele. nā licet præsentatio
possit pertinere ad laicum, non tñ collatio, quia per collationē
transfertur ius spirituale, & est quid mere spirituale, vt in ca. 2. &
quod ibi no. de præb. li. 6. Sol. duplex. Prima, vt intelligatur lra. p
prie capiendo collationē pro p̄sentatione, & sic vī gl. intellexisse.
Secundo potest intelligi, & proprie, & tunc stat p̄tū. Sed tu in
tellige, q̄ ex priuilegio Rex hēbat collationem, vel ex p̄scriptione
tāti tpis, de cuius initio non est memoria. Nā voluerunt quidā, q̄
Rex tali mō multas acq̄uierit collationes. Sed tu vide plene in
d. c. in nouella, per Io. And. vbi disputat an expressione tanti tpis
possit ius cōpetere laico. Sed certe de rigore dicendū est, q̄ non;
d quia sine possessione non p̄cedit p̄scriptio, & laicus est in capax[d]
possessionis iuris spiritualis, in c. cām, de præsc. & ibi vide plenius.
In gl. fi. in fi. Gof. tenet, q̄ si appellatio p̄cessit prouidendū est de
p̄bēdis prius vacantibus; secus si collatio fuit facta appellatione
non p̄cedente. Io. And. dicit recurrendum ad c. ti cap. & c. si soll,
de p̄cef. p̄b. li. 6. vbi hī, q̄ si scribitur ordinario collatori, & datur
executor ad p̄uidendū in defectū illius: tūc per solā insinuationē
executoris, affecta est p̄benda primo vacaturo. Idē si scribit execu
tori ad cōpellendū, & ille interdixit ordinario collatori, ne p̄fer
ret. Nā p hoc adeo afficitur p̄benda, vt non teneat collatio alteri
facta, vt in iurib. pal. Et in istis casibus tenēda est prima opi. glo. vt
p̄bēdis antiquis prouideat. His. n. cessantibus, puto, q̄ sola appella
tio non impedit vires collationis, ga a prin. non impedit p̄tatem
cōpetentem parti; licet suspēdat iurisdōnem iudicis. De quo per
Inn. in c. qa pp, & c. cū inter de ele. & in c. ad dissoluēdū, de despō.
impu. Vltimo op. 3 tex. vī. n. q̄ iste appellās nō debuit remitti ad
istos iudices, q̄ per prius processerunt, vt in c. accepta, de ap. Sol.
7 hoc fuit de p̄sensu ipsius appellatoris. † Sed Doc. hic reuocant in
dubiū, vtrum petens se remitti ad iudicem a quo, dēat condēna
ri in expēsas? Et vī primo, q̄ sic, per ca. interpositā, de app. Contra
rium tenent hic Doc. dātes bonā limitationem ad c. interposita.

de ap. vt nō procedat, cū iustè appellans petit reuocari grauamē
seu remitti petit ad iudicē a quo, vt hic accidit. In 3rio enim fuit
appellatum frustrole, & antequam de iuribus appellationis consti
ret, petijt se ad priorem in iudicem remitti, quod no. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Condemnare. Adde quod Fed. consi. 24. dicit, quod fatuū. est hic dubitare
b Seb. Sap. ¶ Ecclesiasticarum. Vide quæ scribit Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col.
28. ver. 5. quæro supra de constitu. tangit, an res laicorum trahant cōsuo
onere in ecclesiam.
c ¶ Laicorum. Adde videndum Lapum, alle. 84. & 96. Fed. consi. 65. do. Card. cō
si. 65. & 69.
d ¶ Et incapax. Adde, quod voluit Oldra. consi. 1. vbi an Rex possit conferre be
neficia.
Seb. Sap. ¶ Incapax. Quod laicus sit incapax iuris spiritualis, etiam concurrē
re præscriptione tanti temporis, cuius initij memoria non existat, tenet
Card. in consi. 88. inc. capitulum Ciuitatense. Raph. Cu. in consi. 64. incip.
Tit. ius, & 5 empronius, & late Fel. in d. c. causam, col. 1. sup. de præscr. &
in c. accedentes, eo. titu. And. Sicu. in consi. 35. incip. sapienter scribitur, col.
7. in 2. vol. quod tamen declara, vt per Alex. in consi. 6. in 1. volu. & in consi.
79. in 4. vol. inc. viso, & in disputatione sua, inc. Sigismundus Fel. in collectio,
in prin. supra de testi. vbi ponit, quando laicus possit habere ius conferen
di beneficia.
ANT. FRAN. ¶ An Rex possit conferre beneficia, dica[a], q̄ Rex Vngariæ,
& Rex Angliæ, conferunt præbendas, & beneficia ex priuilegio papæ, vt p
Bal. in 1. rescri. in pen. col. in ver. & ideo Rex Angl. orum, C. de præsc. imper.
offe. Et quam libertatem habeant Reges in ecclesijs, & quam illis dare pos
sint vide Inn. ad c. auditis, in prin. de in integr. resti. nec mirum cum reges om
nes subsint Papæ, vt in c. per venerabilem, qui fil. sint legi, vbi per Inn. & per
Old. in consi. 79. inc. consuevit dubitari.

SVMMARIVM.

1 *Pueri non possunt habere beneficia requirentia residentiam. 4. 6. 12.*
Beneficiati sunt inhabiles ad alia beneficia, non debita, quia non possunt vtro
biq; residere. 2. etiam si vnum per se non sit sufficiens. 3. vide infra, de cler.
ægrot. c. 2. nu. 6.
4 *Canonicus non potest quis esse in ecclesia cathedrali ante 14. an. de quo la*
te num. 6. 7. 12.
5 *Clericus debet residere per se in beneficio, etiam simplici.*
7 *Abbatissa debet esse in ætate 30. annorum. Abbas verò 25.*
Tempus 25. anno. est sufficiens ad obtinendum omnem dignitatem præter
episcopalem, 2.
8 *Quod statuitur in Abbatissa non trahitur ad Abbates.*
Masculinum concipit femininum, sed non econtra.
9 *Prior conuentualis habens collegium sub se vel habens ex consuetudine cu*
ram animarum, debet esse annorum 25. & non minus alias potest esse mi
nori ætate, vt hic dicitur.
Presbyter non potest esse minor 25. anno.
10 *Monachus non potest esse minor 30. annorum.*
Monasterium est obligatum ad sustentandum monachos.
12 *Episcopus non potest esse minor 30. annorum.*

CAP. XXXV.

1 **Super inordinata,** †Pueri, & aliàs beneficiati, q̄ sunt idonei ad beneficia col
quenda. h. d. inhærendo verbis literæ. Et in prima ponit decisia cō
sultatio. In secunda rōnis rō. In tertia rñsio. Secunda, ibi, [Cū au
tē.] Tertia, ibi, [Consultationi.] Casus lit. Quærebat, vtrum puer,
& bñficiati, dicant idonei ad aliquod bñficium obtinendum? Et
rñdet, q̄ cum pueri, & beneficiati nō possunt seruire in ecclesia
2 nō dēnt dici idonei in eadem. B. † No. 4. ex rōne rōnis vnam regu
lam gñalem, q̄: is dī idoneus ad bñficiū, qui pōt, & vult in eo de
seruire, & sic requiruntur ptās, & voluntas. Et ex hoc, & ex dec.
sis infert, q̄ præbenda de iure cōi requirit residētiam, & pro hoc
c. ex tirpandæ, §. q̄ verò, §. vbi notanter colligit, q̄ residentia debi
ta p̄bendæ, p̄iudicat residētię parochialis ecclesię, & maxime col
3 ligit hic ex ver. Oporteat, q̄d est verbū necessitatis. † No. 2. q̄ bñfi
ciatus non est idoneus ad beneficia consequenda, & cū hic text.
indistincte loquat de beneficio, intelligi dēt de quolibet benefi
cio. Et intellige q̄n tale est beneficium, ex quo pōt sustentatio ha
uiri, si beneficiū non requireret residentiam, bene puto eū idō
neū ad aliud obtinendū, pro quo vide bo. gl. in c. duduum, § de cle.
secus si requirit residentiam, ga tunc est quid sibi imputēt, quare
illud acceptauit. Dēt enim esse contētus ea vocatione, qua vocā
tus est, & q̄rere sibi victū ex industria. 21. q. 1. c. 1. & 91. dist. in ec
4 clesia victum, & ad p̄dicta vide bo. tex. in c. is cui, eo. ti. li. 6. † Ité no.
ex tex. bo. arg. & quasi expressum, q̄ ante 14. anno. non pōt q̄s in
stitui canonicus in eccl. cathe. Nam puer, p̄ter q̄s dī 7. anis vīs
ad 14. tūc incipit adolescētia, de quo vide plene p gl. in p̄c. sec.
5 vbi distinguuntur hominis ætates, & de hoc 3. plenius dicemus.
No. ibi, † Deseruirei in ea, & c. text. apertum, q̄ qs tenet deseruire
a per se ēt in beneficio simplici. Nam nullibi dubiū est, q̄ puer ha
ciatus posset deseruire beneficio per alium: sed hi dñi improbā
6 tes ad seruiendum, q̄n p̄ seseruire non possunt, vt tenent. † Ja. gl.

j. ibi.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Deseruire. In contrarium est consuetudo, secundum Card. & Ian.
c. fi. de cler. non resi. & Maria. Soc. in rep. c. tuæ, in 8. q. co. ti. de cler. non resi.
refert Fel. in c. dilectus filius, 2. ver. prima conclusio, sup. de rescr.

7 1. ibi, Sed huic stando est, tanq̄ posteriori. † Vī gl. hæc referre ad
primā opinionē, vt in homine ante 14. annū nō reputetur quis
idoneus ad bñficia, & t simplicia obtinenda; quia est impotēs ad
seruiēdū pp defectū ætatis. Sed glo. Io. And. hēt p̄rium in c. fi. eo
tpe, de rescri. li. 6. quæ reputat idoneum quēlibet puerū ad bñfi
cia simplicia obtinēdū. Et dī puer, vt dixi, 17. anno vsq; ad 14. & vī
dbar opinio sua in c. ex eo, de ele. in 6. vbi minor 14. annis, ha
buit canonicatū in ecclesia cathedrali; & dī, q̄ interim non hēt
8 vocē in capitulo. Et circa hāc mām in scribūt hic aliqua Doc. † Sed
a plenius expediēdo mām, cū q̄rit de ætate req̄sita [a] ad quemlibet
circa bñficium, distingue sic: Aut est bñficiū rlare, aut sęculare.
Primo casu si est Abbatia, tūc in Abbatissa req̄rit ætas 30. an. vt
in c. indēnitatibus, de ele. li. 6. In Abbate vero nō reperit tps ex
plicitum; sed cōiter dicim[a], q̄ req̄rit tps 25. ann. p c. cū in cūctis, in
§ inferiora, de elect. vbi ff. ad q̄libet dignitatē obtinēdā sufficit
9 illud tps. † Nec statutū in Abbatissa, dēt trahi in Abbatē. & vide
gl. q̄ hoc tenet in d. c. idēnitatib. Ex quo no. q̄ puisū Abbatis
sa, nō trahit ad Abbatē. ga licet masculinū cōphēdat femininū;
nō sic ēt de quo vide bonā gl. in cl. attēdētes, de sta. reg. Nec est
b eadē rō [b] i vtrilq; nā pp debilitatē sexus mulieris olim regrebat,
10 q̄ esset septuagenaria. † Si vero est prioratus; & tūc si est q̄uētua
lis habens collegiū sub se, requiritur tps 25. anno. ar. in cle. ne in
agro, in §. cæterū, de stat. reg. Si vero nō est q̄uentualis; & tunc
habet curam animarū, sub distingue: Aut ex q̄uetudine prior
exercet curam per se; & debet habere 25. annos. q̄q̄. n. hoc non
colligatur expresse ex illo tex. satis colligitur, ex mente, & rōne
aliorum iurū. Nam non pōt qs exercere curam, nisi sit presby
ter; & non pōt quis esse presbyter, nisi sit in 25. anno, vt in cle. ge
nerale, de æta. & qualita. pro hoc, quia in ecclesia sęculari curata
requiritur illud tps, vt d. §. inferiora. Si vero curam non exercet
per se; tūc vī sufficere tps 20. anno. vt in d. §. cæterū. Aut est prio
ratus sine collegio, & sine cura; & tunc vī velle Fed. consi. 34. vt
sufficiat tps 7. anno. Adduco no. p gl. in d. c. si eo tpe. Ité qa non
pōt dici dignitas, ex quo nō habet collegiū; ergo est simplex bñfi
cium. Sed hoc dictū nō puto verū. Aut intellexit de prioratu re
gulari; & tūc aperte dictū suū est falsum: q̄a si non est professus,
nō pōt habere prioratū, in c. nullus, de ele. li. 6. Et, p̄fessus esse nō
pōt ante 14. annū, vt in c. 1. de reg. li. 6. Aut intellexit de prioratu
sęculari; & tūc dictū suū depēdet ex alio, nunquid post 7. annum
possit qs habere ecclesiam non curatā; & credo q̄ nō, vt. j. subij
cia in sęco principali mębro. Dico ergo, q̄ si est prioratus nō ha
11 bens collegiū, nec curā, requirit ad minus tps 14. ann. arg. c. inde
corū, de ætā. & quali. & in d. §. cęterū. † Ex his ēt habes, q̄d de mo
nachatu. Nā requiritur tps 14. ann. vt p dixit: licet Host. appellet
monachatū, bñficium simplex: non tñ proprie vī bñficium, sed
potius est quoddam votū solēnizatū per p̄fessorem, vt in c. vno,
de voto, li. 6. Sed forte habuit respectū; quia per monachatū qs
12 requirit ius col legij; & habet monasteriū obligatū ad alimentā
dū cū: vnde hoc respectu pōt dici q̄ habet bñficium simplex; fi
cut is qui intrat aliquod collegiū clericorū sęcularium, vbi bo
na sunt cōia, ar. c. q̄n. §. de vita & hone. cle. & hæc p̄cedunt quo
ad primū membrū. † Venio ad fm, cū bñficiū est sęculare; quo
casu dic, aut est ępatus, & requirit, q̄d attigerit 30. ann. in c. cum
in cunctis, p̄ralle. Aut est dignitas inferior; & tunc requirit, q̄d
attingat 25. ann. vt in d. §. inferiora. Aut est bñficiū curatum; &
tunc requiritur eadē ætas, vt d. §. inferiora. Eps tñ dispensāt dun
13 taxat in personatu nō curato; & tūc sufficit ætas 20. anno. In aliis
aūt nō dispēsat. vide bo. tex. in c. 1. de æta. & quali. li. 6. Si vero est
bñficium sine cura, & sit simplex & tūc sunt opi. vt dixi. Mihi sa
tis placet opi. Caldo. qui voluit, q̄ si bñficium sonat in nomē re
doriæ, vt puta, q̄dia est ecclesia, vel capella per se stans, & habens
14 clericum ad suum regimen, & tunc ad minus requiritur tps 14.
anno, & de hoc vī casus in d. c. indecorum, non cauillādo lite
ram, licet gl. aliter ibi intelligat: nā in hoc bñficio rectoriæ, non
debet requiri tps 25. annorū; quia cum hoc caueatur specifice
in curatis, vt in d. §. inferiora, vī aliud dicēdū in non curatis, arg.
in c. nōne, de præsum. Nec vī sufficere ętas 7. an. quia cū habeat
regere ecclesiā, indocens est, vt talis dicatur idoneus, q̄ nescit gu
bernare seipsum, vt in d. c. indecorū. Et ex hoc impugnatur dictū
Fed. p̄dictū, si intellexit de prioratu singulari, & sęculari. Aut nō
sonat in vocē rectoriæ sed est bñficiū in ecclesia; & tunc si req
15 rit maturitatē p̄silij (exēplū in canonicatu ecclesiæ cathedralis)
& tunc tenet hic Host. & Arch. in d. c. si eo tpe, q̄ requirit ętas
14. ann. Nā ante illam ætatē, nō pōt sapienter iura tractare, sicut
dicimus in milite volēte testari ante illā ætatem. Licet, ff. de test.
mil. Et tñ in d. c. si eo tpe, sentit oppositū, per d. c. ex eo. Sed Ar
chi. rider, q̄ illud p̄tinet dispensationem: & qa dispensatiue ille
16 fuit promotus in casu illius ca. ante 14. ann. & vt audio, curia ser
vat hanc opi. & Archi. & Host. & iudicio meo vī text. hic non
impropriando verbum, pueri, appositum in tex. Si vero non re
quirit maturitatem consilij; & tunc sufficit ętas 7. annor. & hoc
casu seruat no. in d. c. si eo, & per glo. hic. Pone exemplum in præ
bendis clericalibus: nam in multis ecclesijs, sunt beneficia pro
clericis minoribus; qui tñ non sunt de collegio; sed tñ simplici-

ter h̄ beneficiati, & in istis bene pōt prouideri istis minoribus. Et
per hæc habes ętatē requisitā ad quodlibet bñficiū, q̄d notabis.

ADDITIONES.

a ¶ De ætate requisita. Adde videndum Lap alle. 36. Do. de Ror. dec. suis in anti
quis, de æta. & qual. Rom. consi. 325.
Zachar. ¶ Adde Gem. in c. indemnitatibus. de elec. lib. 6. & Car. in clem. 1.
de æta, & qual. & in cle. 2. §. statuimus. de statu mona.
b ¶ Nec est eadem ratio. No. bene istā verba, per quæ dicitur, q̄ quando est
eadem ratio, fœminium concipit masculinum; & est ipsa veritas. Hinc
est, q̄. si statutum disponit, q̄ quis non possit tenere capras in aliqua villa,
non potest tenere etiam hircos, vt per Albe. de Rosin. 1. parte statut. in c.
1 14. incip. sed quid si statutum est in villa. pro quo facit elegans dictum d.
Ant. de But, in repe. c. fi. in 9. charta. de consue. q̄ quando ratio est vt obiqs
indifferens, tunc etiam fœminium concipit masculinum, quod diligen
ter no. Aeneas de Fal.
Ant. Fran. ¶ An masculinum concipiatur a feminino, dicas regulariter q̄
non. l. si ita scriptum, in prin. & ibi per Bar. ff. de leg. 2. Et ideo monachi nō
uenunt appellatione monialium, de quo per Car. in cle. 1. de consan. &
affi. & per Pal. & Alex. in l. sed si hac lege, §. liberos, de in ius vocan. & in l.
iura, post Bar. ff. de leg. & per And. Bar. in consi. quod inci. specialis, quod
consi. est positum post consi. 45. Alex. in 4. par. consi. & per eundem Alex.
in consi. 56. & in l. seruus, ff. de leg. 3. de quo vide gl. in Istit. qui dari tu, pof.
in. §. fi. & per Cy. & Doc. in l. quicunque, C. de seruis fugiti. Quid autem e
contra, a masculinum concipiat femininum, vide do. Card. in cle. 1. in prin.
in 7. q. de reg. per Alex. in l. si extraneus, ff. de cond. ob. cau. & in l. quod dici
tur, ff. de verbo oblig. & per Card. in cle. 1. in 2. q. de sepul. ubi dic. t, quod
masculinum concipit femininum in legibus, in constitutionibus Papæ, &
in constitutione Episcopi, quod tamen est verum ex quadam interpretatio
ne, & non ex proprio significato, & propter identitatem rationis, ut per
Card. plene in cle. 1. in 3. q. de elect. & in cle. 1. in 5. q. de bapti, & per Bart.
in l. 1. in prin. ff. de pec. & per Ioan. de Imo. in l. si ita, de leg. 2. & per dom.
Abb. in c. significauit, de rescrip. ubi etiam ponit nunquid in rescriptis ma
sculinum concipiat femininum.
c Seb. Sap. ¶ Tempus 14. annorum. Idem tenet Io. And. & Gemi. in c. si eo tem
pore, de præben. li. 6. & Ioan. de Imo. hic.

SVMMARIVM.

1 *Præbenda non debet diuidi pro integratione alterius.*
2 *Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum.*
Faleidia tunc detrahitur de legatis ad pias causas, quando est institutę ec
clesia hæres.
3 *Præbenda iniusta, & tenuis quomodo reintegretur.*

CAP XXXVI.

1 **Cum causam** †Pro vnius p̄bendæ integratione, alia diuidi nō dēt. h. d. cōis diuisio.
Sed a ibi, [Cōsultationi.] Casus lit. Quidā canonicus S. Crucis,
Ioannes nomine nō habebat integrā p̄bēdā: vnde orta fuit qrē
tio inter ipsū, & cp̄m Aurelianēsem, sup integratione p̄bendæ.
Idē Io. ip̄etrauit cām, q̄ omitti sup hoc, vt p̄bēdā ei faceret integra
ri. Dubitauerūt iudices, vtrū alia p̄bēda deberēt scindere p inte
gratione p̄bēdæ dicti Io. Cōsultus Papa rndet, q̄ nō fuit intētio
nis dñi Papæ, q̄ aliqua p̄bēda de nouo scinderet p̄ reintegra
2 tionē p̄dictā. Ber. † No. q̄ non est fauēdū priuilegiato 3 pariter
a priuilegiatū. [a] Et facit hæc lra, q̄ priuilegiat⁹ nō vtitur priuilegio
suo 3 pariter priuilegiatū, de quo p Bar. in auth. quas actiones,
C. de ss. fan. ec. dico in c. in p̄sentia, de p̄b. & hæc lra facit optime
ad q. Nūqd ecclesia p̄stituta hæres possit detrahere falcidiā de
legatis relictis ad pias cās, seu alijs eccl. Et vī, q̄ sic, qa nō dēt ec
cl. legataria vti priuilegio sibi p̄cesso in p̄iudicium ecc. q̄ est institu
ta hæres; licet gl. videatur dubitasse, 12. q. 2. pōtifices. Sed optime
facit tex. in ar. in Auth. de sanctis. Epi. in fi. §. sed & hoc p̄senti, &
gl. in d. c. in p̄sentia, in fi. vbi dico. Ité allegat iste tex. vulgariter, q̄
nō dēt vnū altare discooperiri, vt aliud cooperiat; & facit, vt nō
3 seruiamus vni amico, in p̄iudicium alterius amici. † No. q̄ p̄benda
nō iusta diuisa, nō pōt petere partē alij assignatā; sed 3 diuidentē
agitur ad integrationē. Tenuit ergo diuisio; licet fieri nō debue
rit, vide qd dixi in capitulo, maiorib. 5. eo. Et gl. vlt. in stat hic, qua
liter fiat reintegratio, seu de quibus bonis. Doctores ēt sunt va
rij. Sed colligēdo, & veritatē annectēdo, dic, q̄ pōt integrari ex
bonis cōibus si suppsunt ar. in c. cū M. de p̄st. Ité ex redditibus sū
pexrescētibus, vt ibi. Tertio ex fructibus p̄bēdę vacātis, dūmō
sufficiat canonico postmodū ibi sistituēdo: text. est in c. vacāte,
§. eo. vñ intelligēdus est iste tex. q̄n p̄bēda non esset sufficiens ad
integrādam vnā, & prouidendū congruè canonico instituēdo,

ADDITIO.

a ¶ Pariter priuilegiatum. Adde videndum Roma. consi. 369.
Seb. Sap. ¶ Pariter priuilegiatum. Quando priuilegiatus possit uti priuile
gio contra priuilegiatum, tradit Fel. in cap. in præsentia, col. 14. uersi. ad
nerte diligenter, supra de preba. post Abb. ibi col. 10 uer. & quoniam iste
articulus.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ignobiles, vel non eminentis scientię, non repellumtur a beneficijs, li*
cet ad ea obtinenda tales admiti non fuerit consuetum.
2 *Beneficia ad sedem Apostolicam deuoluta, potest conferre Cardinalis lega*
tus in loco, vbi vacant: beneficia vero, quæ vacant in curia, solus Papa
confert.
Beneficia quando dicantur vacare in curia, vide remissiue.
3 *Scientia eminens non requiritur in beneficijs, maxime simplicibus. 5.*
Scientia quando dicatur eminens, sufficiens, vel mediocris. 8.

Consuetudo

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 *Consuetudo, q̃ ignobiles non admittantur in canonicos, nõ valet; quia apud Deum non est acceptio personarum, num. 6.*
Consuetudo rationabilis valet contra canones; statutum vero non.
Appellatione dignitatis, non venit episcopatus in odiosis.
7 *Nobilis, & plebeius, si sunt pares virtutibus, quis præferatur.*

CAP. XXXVII.

Venerabilis. †Clerici ignobiles, & nõ eminentis sciæ, pp hoc non dñt a p̃bendis repelli, ẽt in ecclesia, q̃ tales admittere nõ ꝓsueuit h.d. Vel sic, Defectus nobili tatis vel eminẽtis sciæ, nõ repellit quẽ a cõsecutione p̃bendæ. ẽt in ecclesia, q̃ nobiles duntaxat & viros eminẽtis sciæ recipere cõ sueuit. In prima ponit facti narrõ. In secda exceptionis repulsio, & cãe cõmissio, ibi, [Nos igit.] Casus lit. In ecclesia Argẽtina q̃dam præbenda vacauerat tẽpore, q̃ ipsius collatio ad sedẽ Apostolicam fuerat deuoluta. Eps Portuẽ. tunc legatus in partib. illis, ꝙtulit illam p̃bendam cuidam clerico, I. noīe, sed Capitulum illius ecclesiæ non recipiebat eundẽ. Vnde ꝑstatus eps petiit a papa, vt suã collationem faceret obseruari. Ex aduerso proposuit ꝓcurator Capituli. q̃ hoc audito, Capitulum allegauit antiquã ꝓsuetudinẽ illius ecclesiæ, q̃ nullum reciperent in suũ cõfortium, nisi nobilẽ, liberum, & ab vtroq; parente illustrem honestæ conuersationis, & eminentis sciæ, & ne ꝫ hoc fieret ad sedem Apostolicã fuit appellatũ; maxime cum illa p̃benda tunc vacaret anteq̃ monitorias literas. vel executorias recepissent. Dñs Papa cõsiderans. q̃ nobilitas gñris. non facit Deo gratum, & idoneum seruitorem, sed potius virtutum, & vitæ honestas, & dñs paucos nobiles, & potẽtes ad suum eligit seruitium; sed ignobiles & pauperes; cum non sit personarum acceptio apud Deum; & vix ad dignitates inueniat vir eminentis sciẽ, nedum ad præbendas: vnde Papa huiusmodi exceptiones non admisit; vnde mandat, q̃ si ꝓstiterit p̃dictam p̃bendam vacasse, q̃ñ legatus d. Lipsam contulit, illum faciat recipi ad eandem. B. †No. ibi,] Ad sedem Apostolicã deuoluta, &c. tex. opt. q̃ legatus Cardinalis pot cõferre beneficia ad sedẽ Apostolicam deuoluta, & hoc clare probat hæc litera, eam non cauillando, licet aliqui dixerint tenẽdo oppositũ. q̃ hic p nullitatẽ collationis Legatus hoc petijt gratiose a Papa cõfirmari, sed certe nõ petiit Legatus vt validaret collationẽ, sed vt eam executioni mãdaret; q̃a pp potẽtiã canonicorũ, nõ potuit ipse exeq̃, & de hoc vide bo. gl. q̃ hæc hoc disputat, & finaliter tenet in c. j. de offi. leg. li. 6. & in cle. si de beneficio, in eo. ti. Secus dic in beneficiis vacãtib. in curia. Illa. n. solus Papa confert, vt in c. 2. j. eo. ti. li. 6. & dñr vacare in curia, ſm ea, quæ hñr in c. ꝑsenti, e. ti. li. 6. † No. eminens sciã a nõ requiritur necessario in beneficiis, maxime simplicib. Et q̃ dicatur sciã eminens, vide pulchre p Inn. in c. cum in cunctis, de ele. vbi dixit illam dici eminentem, q̃ sine reuolutione librorũ dissoluit difficiles q̃nes: vnde hec in paucis reperitur. Et ibi vide p eũ, q̃ dicat mediocris, & quæ sufficiens. †Not. 3. q̃ non valet statutũ, qd viget in multis locis Alemanie, vt ignobiles non admittantur in canonicos ecclesiarum cathedraliũ. Nã apud Deũ non est acceptio personarum, vt hic. & in c. nouit, de iud. Nam cum ꝓsuetudo ꝙria reprobat hic, & fortius non valet statutum, cum ꝓsuetudo ꝙ canones sit maioris roboris. q̃ statutũ. Hinc est. q̃ ꝓsuetudo aliàs rõnabilis, valet ꝙ canones, vt in c. fi. de cõsue. sed statutũ non valet, vt in c. quod super his, de ma. & ob. no. Io. And. in c. fi. de of. Arch. Rõnẽ diuersitatis, dixi in d. c. fi. de ꝓsue. No. q̃ duplex est nobilitas. Quædã gñris, & in hac sunt laudãdi parentes: vnde alibi, Si nobilis es, lauda parẽtes ad hoc c. nunq̃. 56. dist. Alia est nobilitas virtutũ, & ista est nobilitas animi, & ꝓponenda nobilitati generis: vnde pulchre ingt Cice. in inuectiua ꝙ Saluſt ũ. Sãctius est me meis fulgere moribus. q̃ maiorum opinione niti, vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exẽplũ, & ꝙ eũdem dixit. Qd deficit in te, incipit in me quasi volebat inferre, q̃ Saluſtius degenerabat a gñe suo: sed ipse propriis virtutibus [b] prestabat suis initiũ nobilitatis. Sed tñ, vbi cõcurrũt duo vincula, q. a q̃ñ q. s est nobilis ex virtutibus parentum & virtutib. propriis, tunc ꝑfecto est magis honorãdus; q. a duplex decor fulget in eo, & parẽtũ, & ꝓprius: licet sit magis cõmẽdãdus is q̃ ex pauperibus parentib. ortus virtutibus se dedicauit, q̃ is, q̃ ex nobili progenie oriũdus fuit. Rõ. q. a nobilis habuit exẽplar nobile sibi ortũ. & occasionem maximã, vt esset virtuosus; sed ex pauperib. natus, est solius Dei virtute [c] mirabilis. Ita aperte vr̃ velle tex. in d. c. nunquã. c. 56. dist. No. q̃ nobiles, & potentes non, sunt reipuẽdi in ecclesia Dei, cũ ipse Christus. q̃ est caput ecclesiæ, quosdã nobiles & potentes ad ipsius regimẽ elegerit, vt Bartholomæum, & Paulũ. Potentia ergo, & nobilitas non degenerant in dignitatib. ecclesiasticis; nec ꝙrium ꝓbat hæc litera; sed solũ vult, q̃ defectus nobilitatis, vel potẽtiæ nõ [5] repellat. †No. ibi, ſ Vix ad culmina dignitatum,] reperit culmẽ dignitatis, & sic videtur q̃ appellatione dignitatis, nõ veniunt ista quæ sunt dignitatum culmina. Vnde in statuto odioso, faciente [d] mentionem de dignitate, non veniunt ẽpatus; [d] quia sunt dignitatum culmina. Ita dicit ol. sing. in c. 2. j. eo. li. Satis probat hoc, dũ non appellat dignitatem, sed dignitatum culmen. Et no. ex illa dictione, vix, q̃ reperiuntur homines eminentis sciæ, licet cum difficultate: nam licet vix fiat, tñ fit, sed cum difficultate, vt in c. ꝑ ea-

6 the chiſſimum, de co. ſpi. li. 6. † In gl. ibi, [Quantumcunq;] sit obtenta, & antiqua. no. bene gl. q̃ cõsuetudo. de qua in tex. est imꝑscriptibilis. Et in relligere respectu defectus nobilitatis & eminẽtis sciæ, & hoc iõ, quia hoc est ꝙ honestatem ecclesiæ, apud quã principaliter dẽt considerari vitæ honestas, facit c. cum decorẽ, s. de vi. & hone. cler. In gl. in ver. [Liberũ ibi, [Sed hic nõ assumit liberum.] Sed põt dic, q̃ ẽt si assumebat liberum proprie pro eo, q̃ caret libertate, nulla oritur abiurditas, quia Papa hic non repulit istam exceptionem, nec illam ex defectu honestatis: tñ in relligetus gl. est bonus; quia nõ allegasset ad hoc cõsuetudinem: quia de iure cõ non est ordinandus, vt s. de ſer. non ord. per totum. Vnde dicunt Do. q̃ loquebant isti secundum vulgare Theutonicorum, quibus dam locis appellant liberos, eos, qui non sunt alicui dño, obnoxij ad aliquod seruitium, seu debitum exhibendum, facien- 7 de ob. ad ratio cinia. c. vno. † In gl. in ve. [Non multos.] no. bñ hic gl. primo, q̃ Paulus, & Bartholſuerũt nobiles, alij vero Apostolici ignobiles, & ex hoc infertur, q̃ oẽs indifferenter sunt vocandi ad regimen ecclesiæ; dummodo alias sint sufficientis sciæ & honestæ vitæ. Quid aũt, si in nobili, & in plebeio cætera sunt paria, q̃s ꝑferendus sit, an hẽatur vel debeat haberi respectus ad nobilitatẽ? Vide q̃ dixi in c. constituris, il 2. de app. post Host. & in c. cõsuetudinem, de ele. Secundo no. ex gl. ibi, [Ad regimen ecclesiæ] q̃ non solum Petrus, sed omnes Apostoli fuerũt electi ad regimen ecclesiæ, vt est hic tex. & vide 21. dist. c. in nouo, & 19. dist. in ca. ita dñs, & in fi. gl. non resolut ꝓrium. Dic q̃ c. de multa, non dicit q̃ defectus nobilitatis debeat quem repellere a ꝓmotione, sed q̃ cũ nobilibus, & literatis, dẽt dispensari in pluralitate beneficiorum, q̃a habent subire plures sumptus: nam ecclesia debet prouidere ei cui 8 libet, ſm eius indigentiam, vt plene dixi in d. c. de multa. † In gl. in ver. [Eminentis,] in fi. pondera gl. nam ex ea potes colligere tres qualitates sciẽtiæ. Et quædam est eminens, & ista necessario nõ requiritur in aliqua persona; & raro contingit. Secunda est ſciẽtia mediocris. Tertia est sufficiens. Vnde mediocris tenet mediũ inter eminentem personæ, & ipsius officij: dẽt enim habere talem sciẽtiam, per quam sciat regere, & gubernare officium sibi commissum. & vide per Inn. vbi clarius declarat in ca. in cunctis, de elect. Et peccat clericus, qui defectũ patitur sciẽtiæ, si inopia non excludit cum a studio literarum, vide per Inn. in d. c. cum in cunctis, & in c. 1. de Sum. Tri. & facit c. niti, in fi. de renun.

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Eminens scientia. Quæ scientia requiratur in prælatis, vide pulchre per Fed. in ca. si quando, colum. pen. ver. dum glo. hic dicit, supra de rescrip.

b ¶ Virtutibus. Adde illud, virtute decet, non sanguine niti, & dicit Ro. singuis fol. 19. q̃ nobilis scientia, præferendus est in successionibus, nobili genere. Et alia ibi uide de nobilitate, & stante statuto, de quo sup. an Episcopus possit dispensare, q̃ ignobilis eligatur, vide eundem fol. 14. ANT. FRAN. ¶ Circa hoc, quod hic dicitur de nobilitate, dicas, q̃ illa non consideratur ex progenie, sed potius ex virtute, vt per Paul. de Castr. in cons. 208. & 209. vbi alle. illud dictum Iuuen. Tota licet veteres &c. & adde quod nobilitas ingenij, & scientiæ præfertur nobilitati sanguinis. De quo per Cy. in l. quisquis, C. de postu. Tamen nobilis etiam dicitur a sanguine claro, iuxta no. in cle. 1. in princ. de senten. excommu. ibi tamen dicit Card. quod nobilitas sola est, quæ animum virtutibus exornat, de quo in cap. venerabilis, de præbend. & vide etiam bonum text. in l. 2. in §. sed amplius, & ibi Bar. ff. de excusa. tuto. ubi habetur, quòd nobilitas scientia caußatur, de qua etiam no. in l. prouidendum, C. de post. & quomodo probetur nobilitas, & de Paul. de Castr. in consi. 208. & seq.

c Seb. Sap. ¶ D. ca. nunquam. Illum tex. ad hoc dicit sing. Do. Ant. Sic. in cons. 7. inc. præclare scribitur, col. 8. in 2. vol. ubi aliqua ad propositum.

d ¶ Episcopatus. Adde do. Car. consi. 5. & quid de Abbatis ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij appellatione, non venit dignitas, vel rectoria, nec beneficium curatum 3. 7. nisi reperiretur aliud beneficium, quàm curatum. 6.*
Rescriptum, quo mandatur alicui prouideri de beneficio, non includit dignitatem, vel rectoriam. 2. nisi fuerit dictum de beneficio competenti, quo casu intelligitur secundum qualitatem personæ. 6.
2 *Differentia est, an alicui prouideatur in ecclesia, vel de ecclesia.*
3 *Rescriptum Principis recipit interpretationem ab intentione sua.*
5 *Excommunicatio lata a delegato Papæ vltra contenta in delegatione, est ipso iure nulla.*
Excommunicatio lata a legato contra intentionem delegantis, an sit ipso iure nulla?
Excommunicatio lata sine causæ cognitione tenet, licet sit iniusta.
Sententia lata contra clausulam insertam in rescripto, concernentem inspectionem circa merita causæ, tenet, si ab ea non appelletur.
6 *Mandatum non debet esse frustratorium.*
8 *Appellatione ciuium, an veniant comitatiui, vel econuerso, vide remissiue.*
Ciuitatis appellatione, veniunt suburbia.
9 *Executor datus ad beneficia, potest primum vacaturum sibi reseruare, & collatori ordinario interdicere, ne conferat*

CAP. XXXVIII.

1 **Cum olim.** †Rescriptum, quo mãdatur alicui de beneficio prouideri rectoriam, vel dignitatem non includit. Vel sic: Si mandatur prouideri in ecclesia, non põt de ecclesia prouideri. Prima pars narrat executoris processũ secun-

secunda reuocari mandat, dicens quare, ibi. [Cum igitur.] Casus literalis. Dñs Papa mandauit Priori S. Mariæ, vt Guil. diacono authoritate Apostolica faceret prouideri in aliqua ecclesiæ ciuitatis, vel diocẽsis Lucanæ. dictus Prior assignauit præfato Gul. rectoratũ ecclesiæ sancti Petri de Vico, in qua p clericos ciuitat. ecclesiæ rector eligi ꝓsueuit, & clerici nõ recipiebãt eundem, quare cõsecutionis vinculo innodauit eosdem. Significatum fuit dño Papæ, qui rãdẽdo dixit, cum mandatũ Apostolicũ ad talia se non extendat, nec sit intentio dñi Papæ de ꝓferenda rectoria, vel dignitate, cũ pro, simplici bñficio scribit: mãdat, quatenus, tum institutione humõi, q̃ cõsecutionẽ, non tenere denunciet. Ber. † No 1. ibi. [In aliqua ecclesia.] q̃ si mandat prouideri in aliqua ecclesia, [a] nõ includitur rectoratus alicuius ecclesiæ; sed tñ debet prouideri de bñficio sito in ecclesia. Ex quo collige, & tene menti, q̃ aliud est prouidere in ecclesia, & aliud de ecclesia. & vide bo. gl. q̃ allegat illum tex. in cle. 1. anſ. eo. tit. † No. 2. ex prin. iuncto fi. q̃ cũ [b] mandatur prouideri de bñficio, intelligitur de simplici. Nã Papa in mandato nõ adiecit qualitatẽ simplicitatis sed interpretando mandatum suum dicit, quod iussio videtur emanasse pro simplici bñficio. Et p̃batnã in literis impetratis ad bñficia, debemus facere strictã interpretationẽ, vt in c. q̃is, de præb. li. 6. Item maior idoneitas requirit in curato, q̃ in simplici; iõ. nisi expresse fiat mẽtio de cura, tanq̃ de mandato gñali, nõ venit bñficium cum [c] tali onere, & addu co tex. in c. pro illorũ, s. eo. vbi simpliciter fuit mandatũ, vt prouideretur de bñficio; & vigore illius mãdati fuit prouisum de canonicatu, & præbẽda: sed nihilominus mihi plus placent dicta Doc. quia canonia est longè honorabilior, q̃ aliud, & alij clerici simpliciter bñficiati dicuntur sedi gradus, vt no. In no. in c. fedes, de rescrip. Iõ cũ in rescripto sit fienda stricta interpretatio, debemus in dubio ꝛtelligere de bñficio minori, arg. hic, & in c. 1. & 2. de fi. presb. li. 6. & in ca. ꝙis, de præben. li. 6. Nec ob dictã hic Doc. q̃ competens intelligitur ſm qualitatem personę: quia ſi meretur canonicatũ, poterit ꝓuideri de eo, licet in ecclesia sint alia beneficia; & licet ipsi non allegent, tex. est no. in d. c. pro illorũ. † Quid aũt, si mã datur prouideri de beneficio pbẽdali, vel alio nundũ venit beneficiũ curatũ? Quidam, cum quibus transit Ioan. And. tenent q̃ sic, per illã dictionem Vel alio, quasi voluerint cõprehendere beneficiũ curatũ. Sed moderniores tenẽt op posituꝫ, & melius, & ꝙ hanc ſniam antiquorũ vr̃ tex. rotũdus in d. c. pro illorũ. vbi dr̃, q̃ nisi fiat expresse mẽtio de cura, nõ venit bñficiũ curatũ. Nec ob. dictio, alio nam potius facit pro; quia regulariter dictio, Alius, facit positionem eiusdem qualitatis cum præcedentibus, vt no. in d. c. fedes. Debet ergo intelligi. mãdatum de beneficio præbendali, vel alio. ſ. simili, sed curatũ non est simile, vt ꝙ d. c. cũ in illis. Nam maior idoneitas, & maior ætas requiruntur in beneficio curato, q̃ in alijs simplicibus, vt dixit in capitu. super

8 inordinata, s. e. † In gl. 1. in fi. no. glo. & idem no. in c. accepimus de æta. & qual. in gl. pen. & vide quod plene dixi in c. Rodulphus, de
c rescrip. vbi tetigi, an & q̃n comitatiui [c] veniãt appellatione ciuiũ, & econuerso; & vr̃ textus de ciuitate in c. ſi ciuitas, de sen. excõ. li.
f 6. ubi ẽt hr̃, nunq̃d appellatione ciuitatis, veniant suburbia. [f] Et dr̃ q̃ sic, quia prouisio facta ciuibus mentionem de ciuitate; frustraretur effectu suo, nisi cõprehẽderet ẽt suburbia; & in hoc est singularis ille textus, in quo est mã odiosa, q̃ appellatione ciuitatis, non solum venit id, quod muris clauditur, sed ẽt suburbia. Et ex hoc crederẽ, q̃ si statutum dicta ret, q̃ in ciuitate non põt exerceri certas ars ad effectum vt ciues sint intenti aliis artibus, quod non posset exerceri in suburbijs; quia de facili ciues defraudarent dictam legem, eundo ad suburbia. & pro hoc facit cap. super speculum. j. de priuileg. vbi interdr̃, ne leges legantur Parisijs, vel in locis vicinis. In gl. ſeda, ibi, [De pceſſio. præben. quia cunctis.] Adde. li. 6. & de mã huius gl. vide text. ibi. Et an executor possit seruare sibi primam vacaturã, vel aliam, & interdicere collatori ordinario, ne cõferat. Vide hodie tex. in cap. executor, & in c. ſi capitulo, de cõcess. præb. li. 6. Et de executore dato ad compellendum. vide bonum textum in ca. ſi ſoli, co. tit li. 6. per quem textum reprehẽdi tur opinio huius gl. in fi.

De Clerico ægrotante, vel debilitato. Rubri.

Continuatur ad præcedentia, hoc ordine. Supra visum est de cleri cis non residentibus, & præbendis non conferendis eisdem; sed q̃a dubitari poterat, nũq̃d eis a grotantibus sint ꝓuentus ecclesiæ subtrahẽdi; merito post præcedentia subijcit istam rubricam.

ADDITIONES.

a ¶ Non includitur. Adde Old. consi. 306.
b Seb. Sap. ¶ Cum mandatur. Vide Fel. in c. postulasti. col. 6. ver. circa gl. 2. supra de rescr. vbi late quid veniat appellatione beneficij.
c ¶ Curatum. Adde t. al. consi. 14. hoc co. tit. vbi ponit, an habens gratiam ad præbendam, possit obtinere præbendam sacerdotalem. Aeneas de Fale. Circa hoc, quod h. c dicitur, an præbenda sacerdotalis, de beatur expectanti, vel continetur in gratia expectatiua, adde do. Card. in clem. 2. in §. 1. in 11. q. de æta. & qual. Et si fit quæstio de præb. inter plures, vbi debeat iudicium agitari, & qualiter, vide Spec. in ti. de act & peti. in §. super, in verſ. sed qualiter, & seq. & per eundem in tit. de compe. iudi. adde in prin. in ver. quabter ergo fiet. Et adde quod præbendarius agens possessorio ad præbendam, [b] õ tenetur probare feudum esse præbendæ, per quam acquisiuit possessionem præbendæ; sed solum, q̃ illius fundi possessionem apprehendit, vt per Do. de Rot. dec. 280. incip. Ied ex prædictis, in no. quod est no. pro intelligentia eorum, quæ habentur in c. consultationibus, de off. del. & in c. ex conquestione, & in c. cum ad fedem, de rest. spol.
d ¶ Ipso iure nulla. Adde Old consi. 81.
e ¶ Comitatiui. Adde quæ ibi posui.
Zachar. ¶ Adde istum in c. Rodulphus. nu. 6. & quod ibi d'xi plene in apo. ad ipsum in ver. appellatione ciuium, supra de rescrip. Bar. in laudis, col. 2. ver. sed dro, quando ciuitas, ff. de verb. sig. & ibi per Alex. Bal. in l. vel si aliquem, de offi. pro. on. & in auth. & omnia o, col. 6. ver. sed pone, dicit statutum. C, ne vxor pro mar.
Seb. Sap. ¶ Comitatiui. Vide Bar. in consi. 196. inci. ciuitati Camerini, cum multis alleg. per Feli. in d. c. Rodulphus, in 7. col. nerb. quarta conclusio, & per Lud. Bol. in commento Theodosiani priuilegij in ver. vel comitatiuos.
f Zachar. ¶ Veniant suburbia. Adde Bar. tenentem q̃ sic in Luxorem. §. legauerat, de leg. 2. & in l. 2. & ibi Bar. Cęp. de uerb. sig. Alex. omnino in alle. l. 2. ubi dicit uerum, nisi in materia odiosa, Bar. in l. 2 q. 2. C. de pen. leg. & istum c. ſi ciuitas, per eum alleg.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, licet infirmus, percipit fructus sui beneficij. 6. quod intellige, si ante infirmitatem residebat; aliàs secus. 6.*
2 *Canonici possunt statuere super qualitate, & quantitate distributionum.*
3 *Papa non potest priuare clericum suo beneficio sine causa.*
4 *Donatio facta à clerico suæ concubinæ non valet, sicut nec facta à milite seculari;*
Clericus nec miles sæculi, non tenentur se dere bonis, nec possunt conuenire vltra quàm facere possint.
5 *Priuilegia, concessa militibus sæculi, extenduntur ad clericos, vbi est eadem ratio; aliàs secus.*
6 *Casus superueniens recipit declarationem, secundum statum præcedentem.*
8 *Famulus si infirmatur, est alendus à domino; etiam in expensis magnis; si nõ ratione famulatus, saltem quia est diues, & proximus.*
Pauper potest intentare officium iudicis, contra quemcumque diuitem, vt sibi subueniat.
Episcopus tenetur subuenire pauperibus.
9 *Salarium non debetur famulo infirmo, quando illud salarium sibi debetur ratione, suæ personæ tantum; secus si datur contemplatione aliorum.*
Potest as si moritur, adhuc debetur suis hæredibus salarium.
10 *Doctor, vel aduocatus, qui moriuntur ante eorum exercitium finitum an debeant habere salarium totius temporis, vel pro rata.*

CAP. PRIMO.

1 **Vm percussio.** † Clericus infirmus intrè percipit beneficij sui fructus. n. d. Ponit dictum, cuius rationem intexerit, ibi [Quia.] Casus literalis. Quidam fecerdos, infirmitate detentus, nõ poterat ecclesiæ deseruire, pp quod Eps suus subtrahe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

trahebat ei consueta stipendia sua. Sacerdos conquestus est dño Papæ. mandat Papa illi Epi'sco. q̃ propter hæc consueta stipendia sua ei non subtrahat; sed oĩa sibi, quæ si sanus esset, percipere posset ministrare dẽat, quia si alij exemplo huiusmodi essent deterriti, inueniri forte non posset, qui vellet ecclesiæ militare. Bernar.

2 †No. ibi, [Quæ cõsueta sunt] q̃ in distributionib. faciendis attẽditur cuiusq; ecclesiæ ꝓsuetudo. Possunt etiam canonici inter se statuere, vel cõsuetudinem inducere super qualitate, & quantitate distributionum, & modo distribuendi, a iure tñ non improbato, & pro hoc bo. gl. in c. veniens, de verbo. signi. lib. 6. & per Inn.

3 in c. cum consuetudinis, ℣. de cõsue. † Not. secundo ibi, [Exemplo deterriti,] q̃ clerici non debent inhumaniter tractari, ne alij terreantur a clericatu, hoc enim vt turbare statum ecclesiarum, nedum præsentem, sed etiam futurum. Et potest adduci hæc ratio

a multum no. in arg. q̃ clericus [a] non debet priuari beneficio suo sine causa. etiam per Romanum Põtif. Nã si existenti in infirmitate, & sic in impotentia seruiendi, non debet subtrahi beneficium, ne ex hoc turbetur status ecclesiæ: ergo multo fortius, vbi nulla subest cã rõnabilis. Papa autem non est tolerandus volens turbare statum ecclesiasticum, sine cã rõnabili, vt not. dicit Inn. in c. quanto, de cõsue. sed de hoc in disputatione dicetur plenius.

4 †No. ibi, [Militaret ecclesiæ,] q̃ quilibet clericus dr̃ miles Dei; et militat in ecclesia. pro hoc tex. cum gl. 10. q. 1. c. Christianus. 22. q. 8. c. repræhensibile. Ex quo infertur q̃ quemadmodum nõ valet donõ facta cõcubinæ per militem sæculi, vt in c. 2. C. de do. int. vi. & vxo. ita nec donatio facta cõcubinæ per clericum, cum sit miles cælestis, & honorabilior. g̃ sæculares miles. 96. di. in c. duo sunt, & ita disputando tenuit Ric. Malũ. & sequit Bart. in l. affectionis, ff. de dona. & vide quod no. Io. And. in d. c. de his, ℣. de sepul. quod bene notabis. Pro hoc facit gl. no. quę cõmuniter tenetur. in l. miles, ff. de re iud. quæ vult, q̃ sicut p̃ debita, miles sæculi non tenetur cedere bonis. nec põt cõueniri vltra. g̃ facere potest, ita nec miles Dei. de hoc dicam plene in ca. Odoardus, de solu. & in c. 2. de pig. & vide aliam gl. in simili in l. stipendia, C. de excep. rei iud.

b quæ dicit, q̃ sicut stipendia militum [b] nõ sunt capienda. p̃ execu

5 tione sententiæ, sic nec stipendia clericorum. † Ex his omnib. cõclude notabilem regulam, q̃ priuilegia tributa militibus sæculi, dẽnt obseruari quo ad milites Dei, quod intelligo in casibus, in quibus subest eadem rõ. arg. ca. generaliter, 16. qũ. 1. Hoc dico, qa militi sæculari non imputatur ignorãtia iuris, cum habeat vacare armis. l. 1. & quod ibi no. C. de iur. & fac. ign. & no. 1. q. 4. §. notandum, sed militi Dei nõ ex toto parceretur, cum ipse possit intendere sciæ, & studio literarum, de quo vide quod not. in regu.

6 ignorantia. li. 6. † No. ibi, [Quæcunq; ei, si sanus esset, &c.] q̃ clerico ægrotanti nihil est subtrahendum de his, q̃ cõsueuit percipere in sanitate. Infirmitas ergo fingit eum residere, & interesse diuinis. Et intellige hoc, qñ infirmitas est causa immediata nõ deseruiendi. Nam si prius non residebat, infirmitas tñ superueniẽs non excusat eum. vt dicunt hic Doct. & bene, & latius dixi in ca. ad audientiam, de cleri. non resid. Nam casus superueniens recipit declarationem sm statum precedentem, vt in c. maiores, ℣. de

7 baptis. † No. vltimo, ibi, [Exiguitate,] q̃ de oĩ distributione prouẽ tuum ecclesiæ, seu qualitercunq; occurrenti, debet infirmus habere portionem, quam solitus erat percipere tpe sanitatis, quantumcunq; talis portio sit exigua, & modica, & hodie clarius, puisum est in distributionibus quotidianis, vt ægroto non denegentur, de cle. non resi. l. ca. vno, li. 6. Sed ꝺ hunc tex. facit principium ca. vbi narratur, q̃ iste canonicus fuit personaliter ad papã; ergo non erat morbo detentus. Sol. poterat esse talis infirmitas, q̃ impediebat deseruire ecclesiæ, non aũt ambulare, quia forte amiserat officium linguæ. † In gl. fi. ibi, [Pascendi sunt. & c.] no. bene gl.

8 q̃ dñs tenetur pascere famulos suos, tẽpore infirmitatis. Sed dubitatur, nunquid teneatur ad omnes impensas? Forte enim eget magna cura & diuturna, & medicis est expendenda magna quã tita pecunię. De hac q̃st. vide Bar. in l. si cum dotem. §. fin autem, ff. solu. matr. & in l. in rebus, ff. cõmo. Et cõcludit, qđ ad magnas expensas non tenetur, arg. illius legis, in rebus, quod intellige rõne famulatus, sed alia rõne, quia proximus, si ille nõ habeat, vnde sibi subueniat; potest implorare officium iudicis ꝺ eum, vt sibi subueniat, si est soluendo. Et idem potest facere pauper ꝺ quem-

c cunq; diuitem, [c] vide tex. cum gl. no. 47. di. in c. sicut, facit c. pasce. 86. dist. & maxime epi tenentur subuenire pauperibus, & his, qui non possunt manibus laborare. 82. dist. ca. 1. 12. qõ. 1. in c. videtes,

9 An autem famulo infirmo debeatur salarium, & cõiter tenetur,

d q̃ non, [d] quia casus contingens in persona illius, qui locabat operas suas liberat conductorem a p̃statione mercedis, l. si vno. §. idẽ cum quidam, & quod ibi no. ff. loc. & no. in d. l. in rebus. Hoc tñ limita, quando salarium debetur alicui rõne personæ suæ dunta xat, secus autem, si datur sibi etiã ex contemplatione aliorum, vt datur Prælato habet enim soluere suis iudicib⁹, & aliis famulis suis, de quorum obligatione nõ liberatur per mortẽ. Vnde, cum hæredes defuncti teneantur illis soluere, ex quo cõducti sunt; ita & Prãs potest petere salarium ab eo, qui eum cõduxit, de quo dicẽ-

10 dum, vt plene no. in l. diem functo, ff. de o. & asses. † Quid autem in doctore, & aduocato, qui decesserunt non finita cõducta, seu cã

e aduocationis, nunqd eorũ hæres, dẽat habere salarium totius tpis? an vero pro rata seruitii, seu tpis? Dic vt no. per gl. & Bar. in l. fi. de var. & extraor. cog. & vide aliquas rõnes Bar. in d. l. diẽ functo, & ad mãm vide Innoc. in ca. propter sterilitatem, ℣. de loc. Abbas.

ADDITIONES.

a Quod clericus. Contrariam opinio. latè firmat Fel. in ca. quæ in ecclesiarum, col. 25. ver. recipit modo hoc secundum membrum, supra de consti. quando autem Papa non est tolerandus, faciens contra statum Ecclesiæ, tangit idem Fel. in c. ii. quando, col. 5. supra de reser.

b ¶ Stipendia militum Adde, vt per Anch. consi. 379.

c ¶ Diuitem. Adde Rom. sing. 585 fo 13.

d ZACH. ¶ Tenetur, q̃ non. Limitabis, vt per Flor. in l. arboribus. §. de illo. ff. de vsufr. nisi factus sanus seruiat, quantũ seruiuisset infirmus, ita not. Bar. in l. fi. ad fi. C. de condition. fi. Ista tamen limitatio non recipitur indubie, vt per Bar. in l. operæ, ff. de vsufr. leg. & in l. si cum dotem. §. fin autem in fi. ff. solu. matr. & Spe. in tit. de loca. §. fi. ver. quod si mercenarius.

ANT. FRAN. ¶ An famulus infirmus debeat habere salarium pro tempore infirmitatis, habetur per Bar. & Do. in l. diem functo. ff. de offi. assess. in cõsil. quod in c. quidam Ser. Gilius, & ca. consuetudinem, in §. qui vero, de cle. non resid. & vide gl. Doct. & Flo. in l. arboribus, §. de illo. hic allegato. Et adde, q̃ si factus sanus seruiat domino, quatenus non seruiuisset infirmus, ille habere salarium, ad quod vide Bal. in l. fi. ad fi. de cond. insert. & ibi idem dicit in stipendiario, cuius tamen contrarium simpliciter tenet Barto. in l. operæ, ff. de vsufru. leg. & idem Bar. per illum tex. in l. si vno, in §. item quidam, ff. loc. vbi etiam per Alex. & vide etiam Alexand. in §. fin autem in fauissimo, hic alleg. & ad materiam vide Specu. in titu. de loca. in §. 5. ver. hic etiam allega.

e ZACHAR. ¶ Salarium totius temporis. Adde Barr. in l. diem functo, colum. 2. ver. ego reuoco in dubium, & in ult. col. uer. allegatur hæc lex in arg. & ibi gl. & Alex. ff. de asses. eundem Bar. in l. si quis, C. de proxi. scri. & hæc Bubus in l. nu. 1. & ibi in apo. Cel. in uer. alijs autem officialibus, C. de dom. & protect. lib. 10.

SVMMARIVM.

1 *Presbyter, qui caret medietate manus cum duobus digitis, Missam non potest celebrare, alios vero sacerdotales actus potest exercere.*
2 *Presbyter infirmus, vel debilitatus, qui non posset, nisi cum scãdalo celebrare, est inhabilis ad celebrandum.*
3 *Presbyter, qui non potest ascendere ad altare sine baculo, non est permittendus celebrare; alias secus.*
4 *Presbyter deformis, vel debilitatus non est irregularis, sed inhabilis ad celebrandum.*

CAP. II.

1 **Presbyterum.** † Presbyter, cui medietas palmę cũ duob. digitis, est absciss. Missam nõ celebrat, sed cæteris sacerdotalib. officijs fungi põt. h. d. Primo p̃hibet, et causam reddit. Secundo permittit, ibi, [Ipsum] Casus lit. Quidã sacerdos amiserat duos digitos cum medietate palmę, quendam p̃donem absciss⁹. Epi'. illius q̃siuit, vtrum deber primi celebrare Missam? dicit Papa, q̃ nõ permittat eũ celebrare; qa nec pp debilitatem securè, nec sine scandalo, pp deformitatem dẽt celebrare. in aliis autem sacerdotalibus officijs p̃mittat eum

2 celebrare. B. † No. i. bonam regulam ad cognoscendum, an, & qn clerico infirmo seu debilitato sit interdicẽdum officio sacerdotali, vel ipsius parte. Sufficit. n. oĩs cã, quæ reddit ipsum debilem ad exercendũ illud officium, vel deformẽ. Nam tunc pp scandalum, & primo casu pp debilitatem est sibi interdicẽdũ illud offi-

3 cium in loco, quo dictæ cãæ, seu ãltera earum concurrit. † Not. ibi, [Qđ sola deformitas sufficit,] & licit pro dicto notabilis glo. in c. si qs, 50. di. quę dicit, q̃ si clericus est adeo claud⁹. q̃ nequeat ascendere ad altare sine baculo, non est permittendus celebrare; secus qñ aliter esse claudus, & vide ad mãm quod le. & no. in

4 c. 2. ℣. de corp. vitia. † Vltimo no. q̃ deformitas, vel debilitas nõ reddit clericum irregularem; sed tñ reddit impotentem, & inhabilem respectu illius officij, in quo p̃dicta concurrunt. In gl. in fin. de quo regula, factũ legitime, de reg. iur. lib. 6. Et dic, q̃ casus superueniens non facit, ac si ab initio actus non valuerit, sed fo-

lum impedit exercitium, quatenus viget impedimentum &c.

SVMMARIVM.

1 *Rector ecclesiæ si est leprosus, datur ei coadiutor, qui debet habere portionem de facultatibus ecclesiæ, & datur per inferiorem a Papa, nisi sit Episcopus: nam tunc solus Papa dat, nu. 2.*
3 *Leproso potest interdici ingressus ecclesiæ, si non potest ingredi sine scandalo aliorum, etiam si clericus leprosus. 4.*
Scandalum quo casu est sufficiens, quod quis priuetur iure suo. vide infra proxi. num. 2.
4 *Marito leproso non est subtrahenda vxor, nec econtra, sine eorum consensu.*
5 *Coadiutor debet viuere de facultatibus ecclesiæ. Sed quid si facultates non sufficiunt, & ipsi, & rectori, vide infra, nu. 6.*
6 *Parochiani compelluntur prouidere necessaria eorum sacerdoti non habenti, vnde viuat.*
Prælatus potest pignorare bona ecclesiæ pro eius sustentatione, si non habet vnde viuat.
Coadiutor non dicitur propriè Prælatus.

CAP. III.

1 **De rectoribus.** † Si rector ecclesiæ sit leprosus, datur ei coadiutor. h. d. Secũda, ibi [Hoc]

[Hoc.] Casus lit. Dicitur in hac decret. q̃ leprosi nõ dẽnt, nec possunt ministrare altari pp scãdalum aliorum, qui sani sunt; sed dan eius est illis coaditor, qui habeat curam animarum, & de facultati

2 bus ecclesiæ habeat portionẽ, vnde possit sustentari. Ber. † No. primo, q̃ morbus leprę est impedimentum sufficiens, vt rectori seu prælato detur coadiutor; qui habeat curã animarũ. Et no. q̃ iste coadiutor põt dari per inferiorem Papæ. Nam spãle est in ipsis, & prælatis superioribus, vt eis inuitis nõ detur coadiutor, nisi per Romanũ pontificem, vt in c. vno, c. tit. lib. 6. Alijs põt ergo superior proprius coadiutorẽ deputare, arguendo, ibi per locum à

3 spãli, & pro hoc tex. in c. seq. & c. fi. No. ibi, [Ecclesias ingredi,] ar. gonũ q̃ leproso põt interdici ingressus ecclesiæ, cũ nõ põt ingi-

4 di sine scandalo aliorũ; & sic nota, q̃ scãdalũ [a] est sufficiẽs causa, q̃ quis priuetur iure suo, qđ procedit, vbi illud sine peccato fiet, vel fieri omitti posset, vt no. in c. 2. de nouis oper. nun. † Not. q̃ clerico prohibẽ accessus ad ecclesiã suã p̃ lepram. Non ita ꝓtingit in ꝓiungio carnalinã sibi non est subtrahenda vxor, nec eõ, mari tus vxori, ℣. de ꝓiu. lepro. per totũ. Ex quo potes colligere argu. q̃ fortior est obligatio inter maritũ & vxorẽ, ẽ inter prælatũ & ec-

5 clesiã. Ex quo vr̃, q̃ vinculũ ꝓiugij carnalis sit fortius, q̃ ꝓiugij spiri tualis. † Vit. no. q̃ coadiutor [b] debet viuere de facultatib. ecclesiæ; & inde recipere ꝺ gruã portionẽ. Sed hic insurgit qõ notabilis, & quotidiana, q̃ si redditus ecclesiæ nõ sufficiant coadiutori & ꝓlato egrotãti? Gl. fi. tenet; q̃ est, quidẽdũ primo coadiutori; & ꝓlato infirmo, quidebit Epõs. alleg. 82. dist. in c. 1. & in c. 2. Illa tñ iura hoc nõ, ꝑbant, sed tñ faciunt in arg. In eis. n. dr̃, q̃ Epõs debet quidere pauperibus, & his q̃ manibus laborare non pñt, & forte ob hoc V in. tenuit hic ꝺrium, dicens, q̃ infirmo subueniendũ est in loco. 18. q. 2. c. in nullo, sed illud cnõ logt in hoc casu. Do. Car.

6 refert se ꝓiuisse ꝺ hanc gl. Et ꝺcludit, q̃ primo subueniendũ est ꝓlato infirmo; & coadiutori subueniat ꝑ Epm, vel parochianos, qa ꝓlatus infirmus censet deseruire, vt in c. 1. §. eo. ergo ei tanq̃ digniori subueniẽdũ. Itẽ facit tex. in fi. dũ ꝺgruã portionẽ mãdat da ri coadiutori: ergo ꝓlato infirmo relinquunt cæteri prouẽtus, & sic ꝓlatus infirmus vr̃ hic potior. Sed ꝺ hanc ꝺdam ꝺsiderationẽ

7 fus, & ꝺ hunc tex. adduco tex. in c. seq. vbi mandatur, vt necessaria ditaxat dent infirmo; ergo reliqua sunt in dispositione coadiutoris. Et ex hoc insurgit aliud dubium non tactũ hic ꝑ Doct. videli cet, quis habere debeat dispositionẽ redditũ ecclesiæ: nam iste tex. facit q̃ ꝓlatus infirmus. In ꝺrium facit c. seq. Ego distinguerẽ, q̃ aut infirmitas impedit administrationem in tpalibus, & in spiritualibus: & tunc coadiutor habet administrationem in vtrisq; & debet dare ꝺgruam portionẽ infirmo, & ꝺgruã retinere pro se, & reliquos fructus ꝓuertere in vtilitatem ecclesiæ, seu dispensare, sicut tenetur bonus rector. Et sic põt intelligi tex. seq. & facit c. 1. de cleri. nõ resi. & c. puenit, de appel. & quid in mã coadutoris, dicã in c. fi. Aut infirmitas solũ reddit impotentẽ in spiritualibus: & tunc cũ officiũ coadiutoris se nõ extendat ad tpalia, Prælatus percipit oẽs redditus, & dabit ꝺgruam portionem coadiutori. Et hoc casu procedit iste tex. nã ponderat q̃ solũ datur hic coadiutor curæ animarũ. † Quid aũt, si redditus vtrique non

8 sufficiant. Attingendo principalẽ qõnem, satis põt teneri ex quadam bona æquitate, vt ꝓlatus infirmus præferatur: & ad prouidẽdam coadiutori cõpellant parochiani. Pro hoc vide bonam gl. in si mili, de ꝺsecra. dist. 1. in c. ois Christianus. & quod no. in c. de his. ℣. de eccles. ædifican. In qbus iuribus no. q̃ si presbyter non põt ꝺ gruę viuere ex redditibus ecclesiæ, possunt parochiani compelli ad subueniendũ sibi; qđ intelligo, qñ sacerdos aliter viuere non põt alias aũt tenetur propria industria victũ q̃rere; & imputandũ est sibi, q̃ beneficium exiguum acceptauit. 91. dist. ca. clericus victũ, & c. 1. de celebra. mis. Pro hoc facit quod no. Doct. in c. ex ꝑsentium, ℣. de pig. vbi notabiliter sentiunt Doct. & principaliter Ioã. And. q̃ et res ecclesiæ põt Prælatus pignorare pro sua sustentatione, si aliter viuere non põt, facit c. aurũ. 12. q. 2. Et ad decisionẽ principalem bñ facit rõ c. 1. §. eo. ne alij terreantur à clericatu, ꝓvi-

9 dentes clericos deseri tpe infirmitatis. In gl. in ver. [Curã.] hæc gl. colligit arg. q̃ coadiutor sit ꝓlatus. Et põt elici arg. q̃ prælatus dr̃ quasi ante latus, idest alijs præsupp⁹itus, sed iste coadiutor deputatur ad curam animarum exercẽdam, ergo est prælatus. Sed glo. fin. fi. colligit arg. in ꝺrium, & põt argumentari hoc modo; Coadiutor habet hic solũ vnam portionem ex redditibus ecclesiæ; ergo non est prælatus: qa prælatus habet liberam administrationem omnium reddituum, vt in ca. cum nobis, in fi. §. de elect. Veritas est, qđ coadiutor non est prælatus, sed solum habet exercitiũ curæ, vnde ius satis probatur in c. vno. §. fi. e. tit. li. 6. Item ꝑbat diuersitas vocabulorũ: nam si esset prælatus, non diceretur coadiutor, in l. si idem, C. de codic. vbi dicit, q̃ testamentum, & codicilli non sunt idẽ, alias quare esset diuersa vocabula? hic nõ sunt alia.

a Seb. Sap. ¶ Quod scandalum. Multos effectus, quos operatur causa euitandi scandali, ponit Fel. in c. nihil cum scandalo, colum. 1. cum duabus sequenti bus supra de præscrip.

¶ Coadiutor. Adde videndum de materia coadiutoris per Old. consi. 44. & vide dom. Card. in consi. 70.

Art. Fran. ¶ Cui debeat dari coadiutor, & quod sit eius officium, vide quæ habentur in c. 1. de cleri. ægrot. li. 6. & per Old. in consi. 44. in princ. Et adde, quòd coadiutor debet dari iniquo administratori, vt in c. generali, de sup. e g. præla. & habetur per gl. in c. ad Apostolicæ, de reg. iur. li. 6. & vide Spec. in tit. de inquisit. in §. nunc videndum, in ver. vel de tertio. & habetur per d. Abb. in c. uenerabili, de offi. deleg. Et per quem detur coadiutor, ad quorũ instantiam detur; & ex quibus causis, & quid facere possit, & ad quid tenea tur, vide plene per Spec. in tit. de sen. in §. quoniam, ad fi. & vide Old. consi. 44. vbi etiam ponit, an coadiutor datus Episcopo, vel alteri, habebit ius cõferendi; & possit conferre beneficia. Et an religiosus possit dari coadiutor, uide do. Car. in clemen. 1. in 11. q. de reg iu. & uide gl. Summæ, 7. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Rector ecclesiæ leprosus removetur ab officio administrationis, quoad exercitium tantum. 4. debet tamen ex redditibus ecclesiæ sustentari.*
2 *Prælatus potest dici largo modo rector ecclesiæ.*
3 *Prælatus, vel quilibet sacerdos potest remoueri ab ecclesia sua ob bonum publicum, & ob scandalum vitandum, quo casu debet sibi prouideri de bono cambio.*

CAP. IIII.

1 **Tua nos.** † Si rector ecclesiæ sit leprosus, ab administrationis officio remouetur, sed de bonis ecclesię sustentatur. Sed a, ibi, [Dicimus.] Casus literalis. Quidam sacerdos diuino iudicio fuit lepra percussus, quærebatur, an propter hoc deberet remoueri ab officio prælationis. Rñdet Papa, q̃ remoueri debet ab administratione, propter scandalum & abominationem populi; ita tamen, q̃ necessaria fm facultates ecclesię, sibi, dum vixerit, ministrentur. Ber. No. primo ibi, [Diuino iudicio,] q̃ qñque corporis infirmitas, seu morbus prouenit diuino iudicio pp peccata hominum: ad hoc vide quod no. in c. cum infirmitas,

2 ℣. de pœni. & remis. & ibi dixi; & in c. cum percussio. 7. q. 1. † No.

a secundo, ibi, [Prælationis officio,] q̃ rector ecclesiæ [a] parochialis, potest dici prælatus, & in hoc tene mẽti istum tex. Sæpe. n. hũc ad hoc soleo alleg. est. n. prælatus in foro pœnitentiali, & intelligę, quod est prælatus largo sumpto vocabulo, stricto aũt non dr̃ prælatus, vt no. Pau. in cle. dudum de sepul. & facit quod no. in c. 2. de iud. & ibi dixi. Nam habens iurisdictionem, propriè potest

3 dici prælatus, & facit quod habetur in c. 1. ℣. de cta. & qual. † Not. ibi, [Quod pro scandalo, & abominatione, &c.] quod propter bonum publicum põt quis remoueri ab eccle. sua; licet nulla cau

b sa ex culpa sua [b] prouenerit. pro hoc qđ no. Inn. in c. nisi cum pridem. de renuncia. & Ioan. And. in regu. quod ob gratiam, de regu. iur. li. 6. in Mercu. Et hoc notab. est verũ, ex se, vt ex toto possit remoueri ob hanc causam: sed ratione infirmitatis non videtur hoc procedere, vt ex toto remoueatur, arg. hic in fi. & in c. præcedenti. & de hoc. ℣. cum gl. Vltim. no. quod incidens in infirmitatem perpetuam, sustentandus est de redditibus ecclesiæ suæ: vnde non debet deseri tpe infirmitatis. Et no. quod alimenta sunt si bi exhibenda iuxta facultates ecclesiæ, facit l. cum alimenta. ff. de

4 alimen. & cib. le. † In gl. in ver. Administrationis. ibi, [& dãdus est huic coadiutor.] & prima opinio vr̃ verior, & cõior per capit. supra proxi. quod loquitur de morbo leprę; & tñ solũ prouidet de coadiutore. Nec ob. iste tex. dum dicit eum remouendum ab administrationis officio; quia debet remoueri quoad exercitium, sed ius prælaturæ remanebit penes eum. Nã per hanc prouisionẽ prouidetur infirmo & populo, vt in ca. sequen. in fin. Hostien. tñ distinguebat inter epm, & inferiorem prælatum, vt epo detur eo adiutor, vt in capitu. sequẽ. alter vero remoueatur. Sed Ioã. And. & cõiter alij sequentes, tenent primum dictum indistincte. Nam videmus, quod propter morbum lepræ, non dissoluitur matrimonium carnale; licet non possit ibi prouideri de coadiutore: multo fortius non debet dissolui spirituale, in quo põt prouideri per coadiutorem. Item posset contingere, quod saltem diuino miraculo iste liberaretur ab infirmitate, & si substitutus nõ posset re-

5 moueri inde remaneret iste priuatus sine culpa sua. † Cõclude ergo, qđ aut nõ põt qs administrare sine scãdalo populi, põt tñ retinere ius ꝓlaturæ; & tũc, quidebit per dictionẽ coadiutoris. Qñque nõ põt retinere ẽt ius ꝓlaturę sine scandalo, vt q̃ est exosus popu

c lo, pp delictum forte sibi imputatum, & poterit tũc remoueri; [c] sed debet superior sibi prouidere de bono cambio, vt no. dicit In no. in c. nisi cũ pridẽ. de renũcia. & §. tetigi. Et vide ad intellectũ huius c. qđ dixi in præceden. Põt tñ fm aliã lectu. gl. colligi ex tex. alia practica, vt infirmo ꝓsentiente, alius substituatur in totũ, sed superior decernat ęgrotanti alimẽta, quamdiu vixerit; & poterit hoc fieri sine peccato, cũ hoc nõ ꝓcedat ex pactione inter substitutũ, & ęgrotantẽ; sed ex dispositione iuris superioris. Et intellige, quando infirmitas est perpetua, de quo dicetur infra c. fi.

ADDITIONES.

a Seb. Sa. ¶ Quod rector ecclesiæ. Qui dicantur proprie prælati, tradit Fel. in c. 2. co. fi. in gl. fi. supra de iud.

b ¶ Ex culpa sua. Faciunt no. in c. ex literis, in gl. 2. in f. de homi. vbi solum scandalum sine culpa facit haberi aliquem pro irregulari. Et dicit Bal. in l. 1. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisd. quod propter eu. tandum populi scandalum, punitur non puniendus.

c ¶ Poterit tunc remoueri. Adde Card. in c. nisi cum' pridem, supra de renuncia Fel. in ca. super eo. Mod. in c. ex literis. il. 1. infra de hom. & Lud. Rom. sing. 694. incip. M. episcopus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 *Episcopus si non potest exercere episcopale officium propter morbum incurabilem, datur sibi coadiutor. 2.*
Coadiutor non potest dari suffraganeo per Metropolitanum, sed solum per Papam.
Episcopus electus & confirmatus, nondum tamē consecratus, an possit exto ot remoueri propter morbum superuenientem.

CAP. V.

1 **Ex parte.** †Ēpo, qui pp morbum incurabilem pastorale officiū exercere non pōt, dandus est coadiutor. Sunt duæ partes. Secunda ibi, [Verum.] Casus lite. Epūs Aurasiensis graui morbo incurabili ferē per quadriennium laborauit, ita ꝙ officium epalē exercere nō poterat, pp ciues illius terræ petebāt ab Archiepiscopo Arelaten. Metropolitano suo instanter, vt eis super hoc prouideret. Archiepiscopus significauit hoc do. Papę; qui rndet, ꝙ non potest illum ad renunciandum compellere; nec addēda est afflicto afflictio; sed cius potius miserandū, cū ille in offi. suo laudabiliter se habuerit. Vnde Papa volens tā epo, q̄ ecclesiæ prouidere, mandat archiepiscopo, vt det illi coadiutorem virum prouidum, & honestum, per quem tam episcopo, q̄
2 populo vtiliter consulatur: B. † No. 1. ibi, [Incurabili morbo.] arg. quod non pp quemlibet morbum, dādus est coadiutor; sed dēt esse incurabilis, & ad hoc c. vnicum eo. ti. li. 6. & no. in c. seq. No. 2. ibi, [Principes, &c.] quod principes terræ, & ciues ciuitatis non possunt prouidere de coadiutore, sed possunt supplicare superiori, vt superior eis prouideat de prælato. Item no. [Nec possit, nec dēat] quod q̄dā possumus, quæ non debemus: quædam vero non possumus, nec debemus: quædam possumus, & debemus. Nam multa potest Papa, quæ facere nō debet, cum iudicari ab alio regulariter non possit, ad hoc 9. q. 3. c. aliorum, & c. nemo. † No. qđ
3 Metropolitanus non potest prouidere suffraganeo de coadiutore; spectat enim hoc ad solum Papam, in epīs, & superioribus, de quo die, vt hr in c. vno, eo. ti. li. 6. Vltimo no. qđ p dationē coadiutoris, prouidebitur populo & ægrotanti: nam prouidet populo; ga hēt exercere officium ægrotantis; puidetur infirmo; tum ga coadiuuat eum in officio suo; tum quia non remouetur a prelatura. † Sed hic dubitatur per Doct. nunquid electus & confirmatus, nondū tn consecratus, sit remouendus ex toto pp morbū incurabilem superuenientem? Vincēt. tenuit hic, quod sic, cum iste adhuc non habeat plenum ius, cum restet cōsecrationis munus, a quo remoueri potest per exceptionem, vt in c. super his, j. de accusatio. Sed ↄrium ipse sentit in c. fi. de corp. vitia. motus per cap. cum in cunctis, §. de elect. in §. inferiora. versi. hoc sane. Vbi patet, quod si pp infirmitatē nō pōt quis promoueri ad ordinem req si tum, non dēt a beneficio remoueri. Dicit hic Ioā. And. ꝙ forte il lud dictum intellexit non in epīs; istud in episcopo, & videtur placere do. Anto. vt iste remouetur. Ego dubito per c. 2. de transla. prælato. vbi dr, ꝙ consecratio non addit ad vinculum coniugale, vn ex quo sine culpa sua promoueri nō potest, indignum est vt remoueat, vt in d. ver. hoc sane. Secus si culpa sua incidisset in infirmitatem, arg. in cap. j. de æta. & quali. In glo. ibi, [Pastoralis.] Et de hoc vide, quod ibi no. glo. & vide gl. in ver. noluerunt, in d. ca. vno, li. 6. vbi plene habetur de coadiutore episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor quis sit, & qualis esse debeat, & vnde dicatur, & cuius ætatis esse debeat. 3.*
2 *Coadiutor non potest esse laicus in spiritualibus, nisi ex permissione papæ. Laicus potest excommunicare, & esse cōmissarius in causa speciali ex permissu Papæ.*
3 *Papa an teneatur confiteri peccata sua proprio sacerdoti, vide remissiue.*
4 *Religiosus potest esse coadiutor illi officio, cui potest principaliter præsse. Religiosus potest promoueri ad vicariatum alicuius episcopi. Coadiutoris officium expirat, mortuo naturaliter, vel ciuiliter illo quē in officio adiuuabat.*
5 *Coadiutor datur episcopis & superioribus a solo Papa, alijs verò ab alijs superioribus.*

CAP. VI.

Consultationibus. Breue est, & nō summatur. No. ꝙ in dignitatibus inferioribus prouidendum est per dationem coadiutorum, & intelige vbi Arch. haberet multa explicare. Nam in quibusdam locis multum adiuuat officium episcopi; ideo appellatur oculus epi, in c. 1. de of. arch. Et vt habeatur mā coadiutoris, q̄rā post Doct.
1 †Et primo, quid sit coadiutor? Dic, ꝙ is qui datur ex cā iuris; vel iudicis authoritate ad coadiuuandum officium præsidentis. Et dr coadiutor a coadiuuādo, sicut tutor a tuendo, & procurator a procurando. Secundo quæritur, qualis debeat esse coadiutor? Dic, ꝙ debet considerari officium, ad quod deputatur. Si enim deputatur in tpalibus tantum; tūc debet esse prouidus & discretus, ita, vt temporalia bene sciat regere, & gubernare. Si vero dat in spiritualibus, puta ad curam animarum; tūc debet hēre sciam, per quam sciat populum regere, & alias sit discret & honestus. Et in sūma potest dici, ꝙ habere debet requisita ad illud officiū, ad qđ deputatur coadiutor. Ideo si datur regi, debet esse magna nimus, & potens, prout hr in c. grandi, de sup. neg. præla. li. 6. Tertio quæritur cuius ætatis esse debeat. Communiter concluditur, ꝙ debet esse illius ætatis, q̄ requiritur in administratione illius officij. Vnde, si datur curator, debet habere 25. annos. & vr expressum in c. nemo deinceps, de elect. lib. 6. Si datur epo, debet compleuisse 30. annum, quia hanc ætatem debet habere epūs, vt in cap. cum in cunctis. de elect. Dicit tn Io. And. de hoc vltimo se dubitare, & ita transit. Ego dicerem, quod aut deputatur epo in temporalibus duntaxat, & vr sufficere, ꝙ habeat 25. annos, quia illa ætas est perfecta quoad administrationē temporalem. Nā in illa ætate potest esse tutor & curator, & procurator, l. fi. ff. de leg. tut. in c. qui generaliter. de procu. lib. 6. Sed si dubitatur in spiritualib. tunc posset procedere primum dictum, vt requirantur 30. anni, quia illas ætas est multum matura, quæ requiri debet in administratione officij epālis, cum multa ardua acturus sit. Et aduerte, quia si non est episcopus, non potest exercere pontificalia; licet
2 iurisdictionem episcopalem tantum. Si vero aliās est epūs, potest hæc exercere, arg. c. aquam, de consecra. eccle. vel altar. † Quarto dubitatur, nunquid laicus possit deputari coadiutor? & cōmuniter tenetur ꝙ deputari non potest illi officio, cui præesse nomine
a proprio non potest; [a] sed officio, cuius est capax, poterit coadiutor deputari. Vnde potest esse coadiutor Regis, vel Principis, vt in d. c. grandi. sed non potest esse coadiutor clerici in spiritualib. quia laicus spiritualia administrare non potest, vt in c. 2. de iudi. nec in tpalibus, quia non debet esse laicus generalis administrator ecclesiæ, 89. di. c. iudicatum, dixi in d. c. 2. Puto tn, ꝙ papa posset eum deputare coadiutorem; etiam in spiritualibus. Nam pōt dare laico potestatem excōicandi, vt no. gl. 32. q. 1. c. verum, in ca. bene quidem. 96. dist. & committere causam spiritualē, vt nor. in d. c. 2. Sed ea, quæ competunt soli sacerdoti, vt est confectio Eucharistię, non potest papa cōmittere laico, vt no. dicit gl. in c. peruenit. 95. dist. quia Deus hoc cōmisit solis sacerdotibus, vt in c. v. in §. vna, §. de sacra vnc. vnde licet papa sit solutus legibus suis; nō tamen est solutus lege diuina. xx. q. 1. in c. sunt quidā, & vide quod dixi in c. significasti, de foro cōp. Vbi tetigi, nunquid papa teneat confiteri peccata sua ita, vt constitutio c. omnis, de pœn. & rem.
3 eū liget. † Quinto queritur, nunqd fœmina possit deputari masculo, vel eō, aut fœmina fœminæ. Ad primum communiter tenetur, ꝙ non; tū quia fœmina non debet se immiscere cœtibus virorū, vt in c. mulieres, de iudic. lib. 6. tum quia istud officium est virile, quod non cadit in fœminam. c. dilectus, de arb. Masculus autem non videtur posse deputari in officio, propter primam rationē, sed fœmina fœminæ potest deputari in officio, in quo potest esse ipsa principalis. Vnde monialis potest deputari in coadiutricem Abbatissæ, seu priorissæ, cum possit esse Abbatissa seu priorissa. Nam hoc casu istud officium non est virile, cū cadat in mulierē.
4 † Dubitatur et sexto de religioso, nunquid possit deputari coadiutor. Et cōiter videtur, ꝙ potest deputari illi officio, cui præesse potest principaliter; et sic potest esse coadiutor episcopi, abbatis, & rectoris curati. Nec obstat, si dicatur, ꝙ hoc officium non est perpetuum; quia mortuo prælato ciuiliter, vel naturaliter, est extinctum officium suū; & sic cum non desinat esse claustralis, & sub obedientia sui abbatis, non videtur, ꝙ possit promoueri, cū non habeat velle, sed dependeat a voluntate abbatis, xv. q. 1. c. nolo. Ioann. And. hoc non obstante, tenet primū, & cōiter omnes Doc. dant simile. Nā videmus qđ promouentur ad vicariū alicuius episcopi: quod quidem officium est temporale, iuxta notata cle. & si principalis, de rescr. Est enim hoc officium curatum & ordinarium, ad hoc c. ex frequentibus. j. ti. j. Nec obstat secundum, obiectum contemplationis. Nam tolerantur propter bonum publicum, seu maius bonum. Nam officiū monachale, non est præferendū necessitati ecclesiæ, vt dicit tex. xv. q. 1. c. vos, &c. qui vere. Nec obstat defectus propriæ voluntatis, quia supplentur per licentiam sui superioris, & ad hoc optime facit tex. in ca. 2. de testibus. lib. 6. vbi deputatur executor testamenti cum licētia sui superioris. Illi autem officio, cui præesse non pōt, vt principalis,
5 non potest coadiutor deputari. † Vltimo quæro, per quē debet deputari coadiutor; communiter tenetur, ꝙ in episcopis & superioribus deputatio spectat solum ad papam; & hoc est clarum, vt patet in c. vno. præalleg. In alijs citra episcopū, spectat ad eum, qui potest prælatum inuitum destituere, seu ipsius cessionem admittere. Nam quemadmodum solus papa deponit episcopos & superiores; ita & ipse solus coadiutorem dare potest; secus in alijs, cū possint destitui per alios citra papā. Sed no. quia Doct. tenuit ex his verbis, ꝙ si collatio beneficij spectet ad prælatum inferiorem ꝙ, & dato coadiutoris pertinebit ad epm; quia habēs cōmissionem tantum non potest inuitum destituere, nec admittere renunciationem, iuxta no. in cle. vnica. de renun. & intellige, nisi beneficium illud pleno iure esset subiectum illi prælato inferiori. Nam tunc ille est quasi episcopus respectu illius beneficij, vt in cap. vnico, de capel. monacho. lib. 6.

ADDITIO.

a Nōn potest. Adde quod voluit Rom. consi. 307.

De Institutionibus. Rubrica.

Continuatur ad p̄cedentia. Supra visum est de collatione prębendarum; sed quia parum est conferre, nisi sequatur institutio, ideo subiicitur hæc rub. de institutionib. Vel aliter, et sic: Quia dubitari posset, ad quem pertinet collatio, seu institutio prębēdarū, & bñficiorū, ideo post rubricam de præbēdis, subijcit hanc rub.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, quorum numerus nō est determinatus in ecclesia, debent tot instituī, quot possunt de redditibus eccl. sustentari. 2.*
3 *Clericorum & ecclesiarum appellatione, non veniunt monachi, nec monasteria.*
4 *Commode viuere & sine penuria viuere, differunt inter se.*
5 *Redditus ecclesiæ vel præbendarum si augmentantur, an augmentētur præbendæ, vel numerus earum.*

CAP. PRIMVM.

1 **Non amplius.** †Numerus clericorum, dēt
2 instituī in ecclesijs collegiatis, secundum facultatem ipsarum. h. d. † No. ꝙ in ecclesijs vbi numerus non est determinatus, succedit q̄dā iuris determinatio. vt tot rēcipiantur, quot possunt sine penuria ex redditibus ecclesiæ sustentari. & tene menti
a clericos in ecclesia. Nā possunt compelli per superiores [a] eorū, vt tot ponāt, quot possunt de redditib. ecclesię sustētari: & nō tradas obliuioni hoc. Et intellige ēt, ꝙ habeatur respectus ad alia
b onera ecclesiæ. Nam ex redditibus ecclesię non solū clerici sunt pascendi; sed ēt ipsa ecclesia est reparanda, & hospitalitas solita tenenda est, in c. pastoralis, de his quæ fi. a pl. & in ca. monachis, §. de
c pō. cum si. † No. 2. arg. ꝙ appellatione clericorum, [b] seu ecclesiarū nō veniūt monachi, seu ipsorū monasteria, quod verū est in stri-
4 cta significatione; aliās secus, vide gl. in c. 3. de sup. neg. præl. † No. ibi, [Absq; penuria.] Satis enim est, ꝙ sine penuria ibi possint, licet non commode. Nam sępe pōt quis sine penuria viuere cum 40. florenis, sed non commode. Vide ad hoc bon. gl. in c. 1. de sta. reg. li. 6. in fi. & hodie ibi determinatur in monasterijs monialiū, vt non teneat receptio facta vltra, q̄ suppetant facultates monasterij. Vlti. potes colligere exceptionē proponendam ↄ impetran-
5 tem in ecclesijs non numeratis; vt ga redditus ecclesiæ non sufficiunt ad tn numerum sup portandum, & facit c. fi. de p̄sump. † In gli. ibi, [A numero consueto.] Aduerte, nam hæc gl. procedit in ecclesia, in qua est certus numerus canonicorū, quo casu pp mo dicum augmentum, non debet alterari numerus. Et dicit Vincē. ꝙ augmentum, tenet diuidere in alias p̄bēdas. D. Ant. dicit, ꝙ edit cōi mensæ. Sed tu p̄sidera, ꝙ qñq; augmentatur redditus p̄bēdarum distinctarū, & tunc augmentum cedit p̄bendæ, q̄ augmētat, iuxta no. in c. cum M. de const. Qñq; p̄bendæ non sunt distinctæ, sed omnia bona sunt cōia; & in fine anni redditus diuiduntur inter canonicos, & tunc procedit dictum Vinc. Qñq; vltra p̄ben
c das distinctas, augmentātur cōia bona capituli; & procedit dictū D. Ant. Sed in casu c. nostri tot sunt ponendi, quot congrue possunt sustentari. Nam iste tex. loquitur in ecclesia non numerata, [c] vnde tunc aduertēdum, ꝙ vbi redditus multum excrescunt, pōt numerus consuetus augmentari, vt in glo. non tamen est fructus ipso iure, vt in c. fi. de verbo. sign. & dic vt plene no. in d. c. cum M.

ADDITIONES.

a ¶ Non potest. Vide quod no. Bal. in l. parabolani, C. de epis. & cler. ubi dicit, ꝙ si ciuis prohibetur esse officialis non poterit esse locumtenens, quia non est capax illius officij, uide quæ no Ias. in § fuerat, col. 2. Inst. de act. ubi examinat, quando furrogatum dēat sapere naturam eius, in quius locum surrogat
b ¶ per superiores. Adde Old. consi. 117.
c ¶ Appellatione clericorum. Vide Abb. in c. 1. col. 3. supra de iur. cal. Fel. in c. nō dubium. inf. de sen. excom.
c ¶ Non numeratæ. Adde ꝙ ecclesia dicitur numerata, ex quo portiones certæ sunt assignatæ, ut dicit Lap. alle. 14.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non possunt in canonicos iustitui, quia ins spirituale non cadit in laicos; possunt tamen habere præbendas simplices, quia consistunt in temporalitate.*
2 *Numerus canonicorum a quo debet statui tam in ecclesia curata, quam nō.*
3 *Clerici non possunt facere statuta super arduis sine consensu episcopi, in negotijs uero tangentibus ipsos clericos, possunt.*
4 *Episcopus non potest explicare ardua sine consensu capituli, in alijs uero sufficit consilium.*
5 *Canonicus debet esse subdiaconus, alias non habet uocem in cap.*
6 *Monachus potest esse laicus, & interesse singulis tractatibus monasterij vna cum alijs, qui sunt clerici.*
7 *Laici non possunt esse, vel interuenire in electione alicuius prælati, etiam de consuetudine, nisi essent laici habitu & professione, prout sunt monachi laici, vel conuersi; alias secus.*
8 *Laici non possunt præscribere iura spiritualia, nisi sint laici conuersi, quia isti non sunt simpliciter laici.*
Conuersi non intruenunt in actibus spiritualibus, ubi sunt clerici; in alijs uero sic.

CAP. II.

1 **In ecclesia.** † Laici in canonicos non possunt instituī. Primo decisę narrat factū. Sc̄do prohibet ibi, [Cū laici.] Casus lit. In quadā ecclesia erat cōiter certus numerus canonicorum. tādē vacauerūt intitulati: q̄re baī, vtrum tales laici dērent computari in numero clericorū, vt numerus reputa rēt plenus? Rn. Papa ꝙ laici non debent in clericorum numero computari, ne differant numerum canonicorum adimplere de personis idoneis, & tales assūmēdi sunt, per quos in diuinis Deo
2 congrue valeat deseruiri. B. † No. j. ibi, [Instituere curatis.] ꝙ alius citra papam potest statuere numerū canonicorum in ecclesia'. Qui aūt hoc facere possit, Inn. hic dicit, ꝙ in ecclesijs cathedralibus hoc pertinet principaliter ad epm; sed in alijs collegiatis inferioribus pertinet ad clericos illius ecclesiæ. Fatetur tn, ꝙ si male instituerunt, epūs poterit corrigere, & ita transeunt cōiter Doct. Sed mihi hæc dicta non placent indistinctē nā cū statuere numerum in ecclesia, sit dare nouum statutū ipsi ecclesiædicerē ꝙ ecclesia inferior non pōt facere tale statutum sine cōsensu sui epi. Nam, & ipse met Inn. alibi voluit, ꝙ clerici inferiores nō possunt facere statuta sine consensu epi pp. cōionem, quæ est inter eum, & ipsas ecclesias. Nam epūs est prælatus, saltē mediatus cuiusłibet ecclesiæ inferioris suæ dioœcesis, & per eum gubernandæ sunt ecclesiæ. 10. q. 1. in c. regenda, & c. nouerint, & hoc voluit no. Inn. in c. requisisti, j. de test. & sup. de consti. & c. cum accessissent. & notabis hoc dictum bene. Crederem tn hoc dictum restringēdum
a ad statuta sui p arduis [a] negotiis. Nā super tangentib. ipsos clericos duntaxat, & non statū ecclesiæ, soli clerici ēt ecclesiæ cathedralis statuere portuerunt sine licētia epi. Ad hoc bona gl. in c. p̄stitutionem, in ver. statutum, de verb. sig. li. 6. & per Inn. in c. cum ꝓtuetu
3 dinis, de ꝓsue. † Item in alio nō placet dictum Inn. hic, vt solus epūs possit statuere numerum canonicorū in ecclesia. Nam puto requirendū ꝓsensum, seu saltem ꝓsilium canonicorum. Nam regulariter epūs non statuit sine consilio canonicorum, vt no. Io. And. in c. i. de p̄sti. li. 6. facit 15. q. 7. c. epūs nullus, & vide Inn. in ca. nouit,
4 de his q̄ fi. a pla. vbi tradidit regulam mēti commendandam, † ꝙ
b ardua [b] non explicat Epūs sine cōtensū canonicorum, sed in alijs non arduis sufficit consilium. Ad prædicta facit in arg. illud c. prouit, cum c. quanto. eo. ti. & c. pastoralis, de do. & de fi vna. de reb. eccle. non alie. Quinimò certo casu, qñ vult statuere super iurib. pertinentib. ad clericos inferiores, dēt ipsos clericos saltē vocare, vt no. ipsemet Inn. in c. vestra, de loc. † No. 2. ex tex. ꝙ ius canoniæ non cadit in laicum. Licet ergo possit laicus p̄bendari, nō tn pōt canonicari; ga p̄bēda p̄sistit in temporalitate, vt no. in c. cū M. de consti. dixi in c. maioribus, §. de p̄bē. Ius vero canoniæ consistit in spiritualitate, quæ non cadit in laicum, vt in c. cām, de p̄scr. & in
5 c. Massana. de elec. cum sim. † No. ibi, [Per ecclesiasticos ordines.] in promouendo ad canonicatū nō est a iure requisitus certus ordo. Satis. n. est, ꝙ sit clericus. Solum enim in iure hēmus expressū,
c ꝙ si non est subdiaconus, non pōt interesse capitulo, vt in cle. vt hi, qui. de æta. & qual. Credo tn, ꝙ f m indigētia ecclesiæ, & dispositionē superioris, dēt postea promoueri ad ordines maiores. Nā ecc. collegiata indiget ad sui regimen p̄sbyteris, diaconis, subdiaconis, & inferioribus. ordinibus; & ad hos ordines fiet, p motio mō prędicto. Et p pea credo, ꝙ in iure non p̄figatur certus ordo ipsis canonicis, & pp hoc forte hæc litera loquitur generaliter, dū dicit: Per ecclesiasticos ordines congrue deseruiatur, ad hoc quod le. & no. in c. q̄ris, de æta. & qual. & ob hanc eām forte in q̄busdā ecclesiis sunt p̄bendæ p̄sbyterales, diaconales, & subdiaconales, ad hoc c. is cui, de p̄b. lib. 6. & hæc notabis. Sed quia 8. vi fum est, ꝙ ius canoniæ non cadit in laicū, q̄d dicendū de iure monachatus? Inn. dicit, ꝙ tale ius cadit in laicum: quod no. Potest ergo qs esse
d verus monachus, [d] & laicus, & sic non solū laici nō possunt esse conuersi, sed etiam monachi. Nam antiquitus non erant clerici, & nihilominus erant monachi, vt in l. gnaliter, C. de epis. & cler. 16. q. i. c. generaliter, & f m illū statum intelligitur c. subdiacono. 93. dist. Et ex hoc infertur f m Inno. ꝙ laici monachi possunt inte
e resse singulis tractatibus [e] monasterij vnà cum alijs, qui sunt cleri

ADDITIONES.

a ¶ Arduis. Adde, an clerici possint statuere siue consensu episcopi, Abb. cōs. 7. Cal. consi. 2. de consti tutio. & ibi an possint creare officium in ecclesia, & per eundem consi. 14. de præb. Vide quæ latē habentur per scribentes, maxime per An. Sic. in c. cum omnes, de consti.
b ¶ Quod ardua. Idem tenet Bal. in l. iudices, C. de iud. cum alle per Fel. in ca fi. §. is autem, col. 4. ver. utrum autem so'a, §. de offi. deleg. Et in quibus debeat requirere consensum canonicorum, tradit Fel. in c. irrefragabili, in princ. supra de of. ord.
c ¶ Interesse capitulo. Adde ꝙ Cal. consi. 14. de const. dicit, ꝙ non valet statutū episcopi, ꝙ non existens in ordine diaconali, non possit dare uocem.
d ¶ Monachus. Numquid autem appellatione monachorum ueniant conuersi, uide Fel. in c. non dubium, col. 2. uer. 2. no. infra de sent. excom.
e ¶ Singulis tractatibus. Adde Fed. consi. 213.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ci, in electionibus ñ possunt interesse, si est consuetudo. Nec ob. c. Massana. & c. sacrosan. de elec. vbi dr, q laici non possunt interesse electioni. Idem ēt de consuetudine, quia illud procedit in laicis, habitu, & professione. Sed isti quersi non pñt dici oīo laici: sunt. n. religiosæ psonæ. ar. in c. non dubiū. de senten. excom. & 12. 7 q. 2. c. duo sunt genera. & no. hic gl. † Et nota bñ hanc limitationē ad iura, q̄ dicūt q̄ laici nō præscribūt iura spiritualia. Deber. n. in telligi in laicis habitu & professione, non in quersis. & hodie vide pro prædictis tex. cum gl. in c. ex eo, in fi. de elec. li. 6. Et puto, vbi esset collegiū dunt̄axat laicorum conuersorum, q̄ tunc ēt citra psuetudinem, habent ius eligendi prælatos eorum, vt faciunt isti hospitalarij. & pro hoc ca. cum olim, §. de arbit. vbi vī expressum; sed in loco, vbi sunt quersi & clerici, tunc conuersi nō intererūt
a actibus spiritualibus,[a] per d. c. ex eo. sed in aliis debent interesse vna cum clericis per supradicta. Nec ob. cle. vt hi qui. quia procedit in his qui sunt mācipati diuinis officijs. s. vt ga deseruīūt per ordines ecclesiasticos. Illi. n. non habent vocē, nisi sint subdiaconi. Secus in his qui intrant, vt sunt quersi, vt not. sentit glo. q̄uam no. pro istis monasteriis, in quibus aliqui sunt clerici, & aliqui laici. In glo. fina. ibi, [De laici professione & habitu.] no. glo. vsque ad fin. & vult hæc gl. q̄ laicus quersus ecclesiæ, possit esse canonicus anteq̄ recipiat ordinē. Cōtrarij sentit hic Inn. & videntur hic sequi Doc. Et certe pro hac opin. ꝺria vī illa litera, vbi dr, q̄ debet esse talis, q̄ deseruiat per ecclesiasticos ordines, &c. ergo oportet q̄ sit ordinatus anteq̄ fiat canonicus. & facit litera, q̄ quersi nō ordinati non censentur idonei ad seruiendum in ecclesiis in diuinis. Item collige ex hoc, & ex litera, q̄ canonici tenentur residere, & seruire ecclesiæ per ordines ecclesiasticos.

ADDITIO.

a ¶ Actibus spiritualibus Adde Gem. in c. mulier. 23. dist. Imo. in c. cum M. Fer. & ibi Fel. col. 9. supra de constit. per eundem Fel. in c. non dubium, col. 2. in fi. infra de senten. excom. Fed. de Sen. consi. 47. & Lud. Rom. sing. 653. incip. fuit a me quæsitum.

SVMMARIVM.

1 *Institutio beneficiorum spectat ad episcopos, vel eorum officiales; adeo quòd clerici propria authoritate, vel sine ipsorum licentia instituti non possint; ad alios autem non spectat, nisi de iure speciali. 2. 9. nec valeret consuetudo in contrarium 3.*
Ius conferendi beneficia, est præscriptibile; ius vero instituendi, an præscribatur, vide remissiue.
4 *Archiepiscopus potest aliquo casu exercere iurisdictionem in diœcesi sui suffraganei, quando ipse est negligens. 10.*
5 *Clerici tenentes beneficia sine legitimo titulo, possunt ipso facto excommunicari.*
6 *Excommunicatus à statuto Papæ, vel inferioris a Papa, potest absolui a proprio episcopo, si statuens non reseruauit sibi absolutionem. Excommunicatus vero ab homine, non potest absolui, nisi ab excommunicante, vel eius superiore. 2.*
7 *Vicarius episcopi ex officio suo potest instituere illum, qui fuit præsentatus; sed conferre beneficia non potest.*
Præsentatus, si est idoneus, debet institui per superiorem.
8 *Ius instituendi transit in capitulum sede vacante, sed non ius conferendi.*
10 *Archiepiscopus an & quando habeat iurisdictionem in subditos suffraganeorum suorum.*
11 *Clericus habens beneficium sine legitimo titulo, iusto errore ductus, non tenetur ad restitutionem fructuum; secus vbi ignorantia fuit crassa.*

CAP. III.

1 **Ex frequentibus.** †Instō bñficiorum spectat ad epos. vel eorū officiales. Hoc dicit. Primo abusio, scdo refrenatio, ibi, [Vñ.] Tertio Papæ confirmatio, ibi, [Nos.] Casus lit. In Archiepatu Cāturarien si q̄dā prauatudo inoleuit, q̄ clerici bñficia ecclesiastica recipiebant sine licentia eorū, vel officialiū suorū, nō cōsiderantes, q̄ illud erat cōstituta sanctorū patrū, & ecclesiasticā honestatē; ppq̄d Archiepus volēs illā cōsuetudinē penitus extirpare, oēs illos, q̄ sciēter bñficia taliter detinebāt occupata, vel q̄ de cætero præsumpserint occupare, excōicauit; & dñs Papa confirmauit eādē, mādās quatenus p̄dicti clerici, q̄ sniam ipsam incurrerūt, nullaten[a] absoluant, nisi prius satisfecerint. Ber. No. 1. q̄ institutio in bñficiis ecclesiasticis ptinet de iure cōi ad epm, vt hic, & in c. cū ex iniūcto. ī. de her. & facit ꝺ opi. Io. An. in c. q̄q̄. de ele. li. 6. & in c. cū in cūctis, eo. tit. vbi dicit, q̄ collatio, seu instō nō est, pprie iuris epalis. cū multi habeāt collationē, seu institutionem epi. Nā certe hic video oppositū; & q̄ infe
a riores q̄nq; habeāt,[a] pcedit de iure spāli. Ad hoc 16. q. 7. c. oēs basilicæ. † Itē no. q̄ nō valet psuetudo, vt bñficia ecclesiastica recipiant̄ a nō epis; sed intelligo istū tex. q̄n superiores legitime nō p̄scripserunt. Nā ius ꝺferendi pscribitur p inferiorē. ad hoc c. audi tis, & c. cū olim, de pscrip. licet dubitetur de institutione quoad
b curā populi,[b] nunqd illa possit pscribi, de quo no. in c. cū satis, de of. Archid. Nec obstat. si dicatur, q̄ iste tex. loquit de psuetudine. debet. n. intelligi de pscripta, iuxta no. in c. Cumana, de elect. Dico. n. q̄ iste tex. solum reprobat consuetudinem, vt beneficia recipiā
4 tur a non habentibus potestatem. † No. vlterius, q̄ Archiepus potest in tota sua prouincia exercere iurisdictionem tollendo pessimam consuetudinem, & fulminare excōicationem in eam seruientes: quod ēt sentit hic Inno. & nō tradas obliuioni hoc dictum, quod limitat no. in c. pastoralis, de offi. ord. Est enim iste casus in quo Archiepus exercet iurisdictionē in diœcesi suffraganeorum suorum; & vide gl. quæ hoc sentit, 9. q. 2. in fum. Si ergo Episcopus est negligens in tollendo prauam consuetudinē, potest Archiepus suā iurisdictionē exercere. † Item no. superiorē posse per
5 statutū suum fulminare excōicationem ipso facto ꝺ tenentes bñficia sine legitimo titulo: & sic pōt inferior augere pœnam iuris in statuto suo. Et pro hoc tex. in c. vt animarum, de constit. li. 6. vel
6 de gl. in clem. ne Romani, de elect. & plene per Io. An. in c. fi. de off. Archipres. † Vltimo no. & tenebis semper mēti, q̄a nullibi cre do ita fore expressum; q̄ a sniā excōicationis lata per statutū Archiepi, seu Epi potest proprius eps excōicatum absoluere, prius satisfactione præmissa. Vnde non est necesse pro absolutione ire ad illum, qui statutum edidit. Hoc probat hæc litera sic inducenda: Nam solus archieps hic excōicationem protulit; & tñ Papa mandat omnibus suffraganeis, vt illam non relaxent; nisi satisfactione præmissa, ergo possunt absoluere, licet ipsi non excōicauerint, sed eorum superior. & hoc tenet Io. An. hic, & in c. graue. de præb. Arch. 17. dist. super summa. Nam non debet esse maioris potentiæ canon inferioris, q̄ Papæ; sed a sniā canonis Papæ pōt quilibet eps proprium subditum absoluere, si Papa sibi non reseruauit absolutionem. vt in c. nuper. de ſen. excom. ergo fortius idē dicen
dū in sniā canonis inferioris. Secus dic in sniā lata ab homine. non per viā statuti; quia ab illa non absoluit, nisi qui eam tulit, vel superior, ad hoc facit c. pastoralis. 2. respon. de offi. ord. & c. cū ab
c ecclesiarum. co. ti. tenui in d. c. graue. c Et sic rep. cio Io. An. hic te
7 nere, & ex his notabis duas bonas reg. in mā excōicationis. † In gl. in ver. [Officialium.] no. glo. iuncto tex. q̄ vicarius epi potest ex officio suo instituere. & alibi non ita bene probatur. Contra hoc facit c. fi. de offi. vic. lib. 6. vbi dr, q̄ nisi sibi expresse committatur, non potest beneficia conferre. Sol. illud c. loquit in collatione, istud in institutione. Nam licet collatio, & institutio sæpe sumantur pro eodem; tñ in veritate inter se differunt, vt dicā latius in c. seq. Nā proprie institutio fit de psentato per patronū, & sic est q̄dam collatio nō libera; quia ex quo psentatus est idoneus, debet institui per superiorem, 17. q. 7. c. decernimus. ī. de iu. pat. c. nobis. Sed collatio est libera, q̄n. s. sine præsentatione alicuius, superior prouidet alicui de beneficio. Ista enim cum sit quædā donatio, non transit in vicarium; quia nō est verisimile, q̄ in g̃ali cessione transeant ea, quæ in specie non esset quis concessurus, vt in d.
d c. fi. Sed instituere est necessitatis,[d] nec exercetur aliqua liberali
8 tas; merito ista in g̃ali concessione transit in capitulū, sede vacante. c. cū olim, de maio. & obe. sed nō sic ius ꝺferēdi, in c. vnico, ne se. vac. li. 6. Et hoc cōiter tenetur, ideo nō insisto: posset tñ cautillari litera; vt intelligatur de illis officialibus, q̄bus hoc fuit specifice cōmissum p hoc relatiuū. Qui, quod habet restringere ad p̄cedentia, iuxta no. per Bar. in l. oēs populi, ff. de iust. & iu. & per Cal. in c. fi. de cle. nō resid. In gl. in ver. [Recipiunt,] ibi, de iure pa. cura. Dic latius, vt ibi dicetur. Ibi, [De ꝺsensu capituli] melius dicerer de cō
9 silio: quia sic dicit tex. quē gl. alleg. in c. nouit. † In ea. gl. in fi. dic, vt dixi. s. q̄ regulariter institutio pertinet ad epm, sed de iure speciali in certis beneficiis q̄nque pertinet institutio ad inferiorē. vide
10 bo. gl. in c. q̄q̄. de elect. lib. 6. † In glo. in ver. [Officio] ibi, [Legationis.] glo. hoc adiecit metu ꝺrij, si opponeretur de c. pastoralis. de off. ord. vbi dr, q̄ Archieps, nisi in casibus a iure expressis nō habet iurisdictionem in subditos suffraganeorū suorum; tñ hic excōicat uit, seu excōicationē protulit in oēs de prouincia sua. Gl. soluit, q̄ fecit tanquam legatus. Nam Archiepiscopus Cantuar. est legatus in prouincia sua ex antiquo priuilegio. Sed contra hoc facit, quia tex. solum se refert ad dignitatem Archiepiscopalē. Imo & alij

ADDITIONES.

a ¶ Quandoque habeant. Adde quod voluit Lapus all. 95.
b ¶ Curam populi. Quod ius instituendi possit præscribi etiam quoad curata beneficia, firmat d. Abb. in d. c. cum olim, in 8. no. supra de præscrip. sequitur simpliciter d. Io. An. Fran. Balb. in tract. præscrip. in 1. par. quintæ part. princ. q. 11. colum. 2. in fi.
c ¶ In cap. graue. Adde quod ibi all. Fed. consi. 16 & adde Cald. consi. 16. de constitut.
d ¶ Necessitatis. Adde q̄ voluerunt do. de Ro. decis. 297. in nouis, de offic. & in quibus succedat capitulum sede vac. per d. Car. consi. 205. Adde, q̄ capitulum sede vac confirmat electum subditum episcopo, vt in c. cū olim. & ibi per d. Ant. & Abb. de ma. & obed. Et adde q̄ licet capitulum sede vac. solum habeat iurisdictionem; tamen statuta condita tunc per ip um cap tulum dirant perpetuo, vt per Pet. de Ancha. in c. 1. ne sede vac. lib. 6 & habetur per Alex. in l. fi. ff. de pen. Et adde, q̄ potest dare literas dimissorias clerico recepturo, vt in c. nullus. de temp. ord. & pōt instituere præsentatum in beneficio patronato. c. 1. de cler. ægro. lib. 6. non tamen potest præsentare, vacante sede, clericum ad beneficiū patronatū, cuius præsentatio pertinet ad epm, vt per Spec. in tit. ne sede vac. in 1. col. & in ver. 79. Et de multis, quæ potest facere capitulū sede vacante, & quæ ēpiam non potest, vide per Ioan. Bert. de Fur. in suo reper. in l. tera c. an versi. capitulum, & episcopus potest &c.

& alij Doc. ponunt alias solutiones. Et primo q̄ hoc potuit facere tanq̄ Metropolitanus, rōne notorietatis. Nā notoria crimina subditorum sui suffraganei, potest archieps punire, vt in c. Roma na. §. notoria, de censi. li. 6. Et no. bene hunc casum, quia extendit ibi tex. nam ibi loquitur, q̄n archieps visitat; tñ Doct. cōiter sentiūt, q̄ rōne notorietatis delicti, potest in sua diœcesi existēs delin
quentes sua sniā afficere. Secunda sol. q̄ pp negligētiam suffraga
neorum in extirpando prauam consuetudinē, archieps succe
a dit in iurisdōne. Et no. hunc casum generalē, vt sola negligentia [a] eps deferat iurisdōnem in archiepm, et hoc tenuit gl. in d. c. pasto ralis, aliter tñ ibi tenui. Tertia solutio, & notabilior est, q̄ in con
cernentibus totam prouinciam potest archieps iurisdictionem exercere, etiam in subditos suffraganeorum. Nam hic inoleuerat
a consuetudo in tota prouincia, vt clerici reciperent beneficia ab [a] aliis q̄ ab episcopis, & hoc dictum no. & vide quod s. dixi. † In gl. ibi, [Tales excusat.] Ex hoc dicto gl. iunctis dictis Doc. potes col ligere, q̄ habēs beneficium sine titulo legitimo, iusto errore ductus, non tenetur ad restitutionem fructuum; secus vbi ignorantia fuit crassa, & vide quod dixi in c. dilecto, de præben. & in c. gra
a tuis, de rest. spol. † In gl. fi. in fi. vult ergo gl. q̄ regulariter nō potest [a] inferior absoluere a sniā excōicationis, quam Papa cōfirmauit, quasi ab absolutio sibi reseruetur per confirmationem. Sed dic rationabiliter. arg. clem. ne Romani, de elect. facit quod no. glo. in c.
3 dilecto. s. de præb. & per gl. in c. fi. de hære. li. 6. † No. sēcundo, q̄ cle rici licite viuunt ex redditibus eccleſię; quia non coguntur esse in ecclesijs sine stipendijs. Vltimo no. ibi, [Vel inuitis.] argu. opt.
4 ex tex. pro istis, qui recipiuntur sine præbendis, de quibus dixi in
a c. dilecti, s. eo. † In gl. fi. no. ex gl. q̄ per inuestituram proprie sum
a ptam, transfertur possessio rei,[a] de qua fit inuestitura. Nec gl. sēn tit ꝺrium in fi. Sed illa pars vltima procedit, q̄n inuestitura sumitur pro collatione, & sic pro iuris trāslatione, & de hac mā vide ꝺ Dy. in reg. j. de reg. iu. li. 6. Jo. An. post Dy. hic dicit, q̄ institutio est iuris alicuius bñficij translatio. Inuestitura est quasi cōfirma
tio ipsius iuris. Inductio autem in possessionem est executio. Sed secundum hæc dicta, non esset differentia inter institutionem, &
5 collationem; cum tamen ista differant inter se, vt patet in ca. cum in illis, de præb. lib. 6. † Ideo expediendo hanc materiam latius, & clarius, ꝺ prosequantur Doct. audertendum, q̄ in iure habemus multa vocabula. Nam primo reperitur electio, præsentatio, con firmatio, institutio, collatio, & inuestitura. Electio propriè est, quando canonici alicuius ecclesiæ eligunt prælatū, & de hac ele
6 ctione habetur s. de ele. in c. j. per totum. Et q̄ ius transferatur ex electione, vide gl. no. in c. quanto. 63. dist. & plene tetigi in c. trās
b missam, de elec. † Præsentatio vero [b] proprie ad patronum pertinet, vt ī. de iure pa. per totum. Nec transfertur aliquod ius spirituale ex psentatione, sed presentatus, si est idoneus, debet institui per superiorem. 16. q̄. 7. c. decernimus. Confirmatio vero, pprie fit de electione: nam quia ius est translatum per electionem, non est necesse, q̄ superior conferat, vel instituat; sed q̄ tantum con
7 firmet electionem iam factam, vt in c. nihil. s. de ele. † Institutio vero est triplex: proprie autem sumitur in iure pro translatione iuris non libera a superiore facta. quando. i. præsentatus per patronum instituitur. Nam ibi transfertur in plenum, cum patronus nullum ius spirituale transtulerit: sed est illa translatio nō libera, quia superior velit, nolit, tenetur illud ius conferre in presentatū, ex quo est idoneus. & in hoc institutio differt a collatione, quia collatio proprie est iuris translatio libera; quia habens collationem beneficij, non tenetur cōferre isti, vel illi; sed libere cui vult,
8 dummodo sit idoneus, vt in c. relatum. s. de præb. † Iō ius instituē di, & confirmandi transit in capitulum sede vacante, vt in c. j. de inst. lib. 6. & in c. cum olim, de ma. & obe. Sed ius libere conferē di non transit in capitulum, si collatio spectabat ad solum episcopum, vt in c. vno. ne sede vac. lib. 6. Q̄nque institutio capitur p collatione libera, ad hoc c. s. prox. Quandoque vero capitur pro institutione authorizabili, q̄næ fit quoad curam populi tantum, vt si collatio beneficij spectat ad inferiorem pro cura populi non exempti, recurritur ad episcopum, vt in c. vno, de cap. mon. lib. 6. Quandoque institutio capitur pro inductione in possessionem, & ista pertinet ad archidiaconum de iure communi. Nam post trāslatum ius in beneficio, archidiaconus habet inducere illum in possessionem corporalem, vt in c. ad hæc, & c. ad nostrum, de of. arch. Quid autem sit collatio, patet ex prædictis, & idem patet,
9 in quo differt ab institutione. † Inuestitura autem quādoq̄, vt dicit gl. sumitur pro institutione corporali, quandoq; pro collatione. Sed aduerte latius, quandoque prius nulla præcedente collatione fit inuestitura; quia dicit superior capiendo forte anulum,
c vel biretum,[c] Inuestio te de tali beneficio, & tunc talis inuestitura idem est proprie, quod collatio; quia satis operat, ex quo transfert ius in inuestitum, vt no. Io. An. in c. ex transmissa. de elec. Q̄nque prius præceſſit collatio, vel institutio, seu cōfirmatio, & subd sequitur inuestitura, puta per anulum, biretum,[d] vel quid simile; & tunc, si fit in absentia rei, de qua inuestitura est; tunc illa inuestitura est quasi cōfirmatio iuris præcedētis, & relinquere quasi bñficium in suis manib. Nam vī superior, quātum in eo est, illud beneficium inuestitum transferre: vnde poterit apphendere possessionē, propria authoritate: sed per hoc nō trāsfertur possessio corporalis, q̄a requirit in apprehensione ipsum corpus nisi aliud hēat ꝺsuetudo, iuxta ea, quæ hñt in c. 2. de ꝺsue. & per Inn. in ea. in literis, de rest. spo. Sed si fit in pñtia beneficij, & nullus alius est in possessione illius; tunc per inuestituram trāsfertur possessio corporalis, arg. in l. quod meo. ff. de acq. pos. & no. in d. c. ex transmissa, & in d. c. 2. Et per hoc reducas gl. quæ vñr ꝺriæ, ad cōcordiam. Nam quidam dicunt, q̄ per inuestituram transfertur possessio, quidā q̄ non, & habes proprium significatum horum verborū. In gl. fi. in fi. sed ꝺ hanc gl. facit tex. in c. j. s. eo. vbi fuit prohibitum in concilio generali, ne plures suscipiant, g̃ sustentari possint ex redditibus ecclesiæ. Et ideo dicit hic Gof. q̄ potuerunt isti recipere vltra facultatem, quando potuerunt sustentari saltē parcius viuēdo, secus si cogerētur mēdicare, quod satis placet. Et vide q̄d dixi in c. dilectus, il. s. de pb. vbi tetigi: Nunquid capitulum possit recipere multitudinem vltra numerum præbendarum, & in mo
8 nialibus, vide quod hodie est decretum in c. vnico, de sta. reg. lib. 6. & intellige istam gl. & tex. in c. ecclesia, vbi nō est numerus determinatus canonicorum, sed fiunt possessiones de redditib. f̄m numerum canonicorum; alias, vbi esset numerus, non habet locum receptio defectu facultatum; quia antequam numerus restringatur, debet numerus adimpleri, vt in ca. 2. s. eodem.

ADDITIONES.

a ¶ Possessio rei. Adde quando per inuestituram transferatur possessio, Fran. de Aret. consi. 17. Rom. consi. 167. Old. consi. 452.
b SEB. SAP. ¶ Præsentatio uero. Aduerte tamen, q̄ licet præsentatio, & electio differant, vt hic per Abb. tamen præsentatio habet vim electionis, quādo fit a clerico ratione ecclesiæ, secundum Inno. in c. cum autem, infra de iure pat. cum multis allg. per Fel. in ca. cum Bertholdus, in 2. col. in fi. sup. de re iud.
c ¶ Capiendo forte anulum, vel biretum. Adde istum in c. inter, num. 5. & quod ibi notaui in apost. ad cum in uer. qui fuerit inuestitus, sup. de re iud.
d ¶ Biretum. Idem dicit do. Ant. de But. & Imo. per illum tex. in c. literi, inf. de concess. præb.

SVMMARIVM.

1 *Clerici vnius nationis tantum non debent instituī in vna ecc. sed vndecunque sint, dum tamen sint aliàs idonei.*
2 *Collatio beneficiorum facta præter ius, tenet, licet conferens peccet.*
3 *Collatio alicuius certi beneficij non debet semper fieri hominibus certæ cognationis, ne illud beneficium videatur eisdem debitum.*
4 *Beneficium potius est conferendum clericis loci, vbi est, quam extraneis, data inter eos pari idoneitate.*

CAP. V.

1 **Ad decorē.** †Cū in ecclesijs oporteat extraneos insti tui, nō dēnt institui clerici certę originis tñ; sed vndecunq; sint; dum tñ sint idonei. Primo ponit excessum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Patriarche. Secundo illum corrigi mandat, & non parenti comminatur. Secunda ibi, [Quo circa.] Casus lit. Patriarcha Constãtinopolitanus in ecclesia Constanti. instituebat Venetos tantum, non considerãs, q̃ qui iustitiam facit, acceptus est Deo, & bñficia ecclesiastica per successionẽ possideri nõ possint. vnde mãdat Papa cuidam legato existenti in partibus illis, quatenus moneat eũ dem Patriarcham, vt clericos literatos, & idoneos, vndecunque fuerint, instituat in ecclesiis p̃dictis, & p̃cipue in maiori ecclesia: qđ si nõ fecerit, indignũ se reddet, & iste legatus cõpellat aliarum nationũ clericos ad suã obedientiã venire, nec dissimulet quin significet hoc do. Papæ, vt ipse hoc intelligat, vtrum sit verũ, q̃ ipse
2 Patriarcha, vt dr̃, hoc promiserit. Ber. † No. q̃ collatio bñficiorũ nõ est omnino in mera potestate superioris: nã de ea distribuere dẽt, sicut bon' paterfamilias, nõ habẽdo apud se acceptionẽ p̃sonarũ. licet ergo valeat collatio aliter facta, superior tñ peccat, qui nõ habet apud se iudiciũ rõnis. facit c. graue. §. de preb. & sic limi-
3 ta ea, q̃ habent in c. relatũ, §. de preb. † No. 2. ibi, [Maxime in maiori,] q̃ in ecclesia cathedrali debẽt institui idoneiores clerici, quã in aliis, qñ habent multa ardua explicare cum epis, & faciũt vnũ corpus cum eis, vt in c. nouit. & in c. quanto, §. de his quæ fi. a præ la. Et no. q̃ põt appellari ecclesia cathedralis, ecclesia maior: vnde licet inter ecclesias nõ possit dici maioritas, cum vnica sit ecclesia, habens diuersa membra. 24. q. 1. c. loquitur. tamen respectu maioris præeminentiæ potest vna dici maior. No. 3. q̃ clerici forenses residentes in certa ecclesia, vel diœcesi, tenentur obedire diœcesano: nam rõne domicilii fortiuntur forum eius, ad hoc c. fi. §. de foro compe. Vlti. no. q̃ Deus non habet homines alicuius nationis chariores, sed in oĩ natione, qui facit institiã, est ei acceptus. Alia vtilia non possunt colligi ex tex. quia satis est clarus. In gl. super ver. [Hæreditario] ibi, [nõ facit iure successionis.] lẽd p̃ hoc facit iste text. nã hic Veneti habebant collationem a Patriarcha; & sic non iure successionis; & nihilominus hoc reprobatur hic. Solu. instituendo semper homines certæ nationis, vr̃, q̃ illa beneficia sunt quodãmodo debita illi nationi. vnde vr̃ collatio nõ libe-
4 ra. † Ex quo infero, q̃ certũ bñficiũ nõ dẽt sp̃ conferri hoĩbus alicuius cognationis. ne tale bñficiũ videt debitum illi cognationi; vñ vr̃ collatio nõ libera. Et pro hoc bñ facit tex. in c. venerabilẽ, de electio. li. 6. In gl. in ver. [Vndecũq;] ibi, [oẽs erãt extranei.] & hoc iõ. q̃ a ecclesia Constantinopolitana, tũc de nouo fuit cõuersa ad fidem, vnde non erant ibi clerici inde geniti; sed oportebat assumere extraneos. In ea. gl. ibi, [Locus, nõ ob. p̃no. bene glo. quia extraneus licite p̃t institui in beneficio, dummodo alias constet de sua idoneitate, credo tñ, vbi inde geniti essent idonei, q̃ nõ debent postponi, p̃p extraneos Pro quo vide tex. no. in c. nullus in-uitus. 61. dist. & o q̃ loquatur in epis; rõ tñ tex. est cõis ad alia bñficia: & esset valde honestum, & fructuosum, vt quisq; in patria sua bñficiaret; & sic vnus nõ occuparet bñficia, vel stipẽdia alterius, ne daretur mã depauperandi beneficia; & inducitur facilius ad residentiam tales indigenæ, quam extranei. Aliæ glo. sunt faciles.

SUMMARIUM.

1 *Ius instituendi, potest pertinere ad non episcopum de iure speciali nume. 10.*
Possidens pendente iudicio proprietatis, est tuendus in possessione sua.
2 *Institutio in beneficijs, & custodia beneficiorum vacantium, pertinet ad episcopum loci de iure communi. nu. 10.*
3 *Consuetudo disponens illud, quod ius commune, videtur ei aliquid addere.*
4 *Episcopus potest cum consensu capituli sui concedere iura pertinentia ad dignitatem suam, & ista concessio non potest per successorem retractari.*
5 *Verba generalia prolata ad complacentiam alicuius, non inducunt obligationem, seu dispositionem.*
Placet, illud verbum importat arbitrium boni viri.
6 *Sententia per quam adiudicatur possessio alicui, an sit diffinitiua, vel interlocutoria. nu. 22.*
7 *Confessio emanata cum certa qualitate potest per aduersarium acceptari, reiecta dicta qualitate. nu. 12.*
8 *Possessio alicuius rei iuuata vera præsumptione, sufficit ad repellendum proprietarium illius rei, nisi declaret defectum tituli præsumpti; licet regulariter sola possessio non prosit contra proprietarium.*
9 *Iudex potest ex officio suo concedere restitutionem ecclesiæ, vel minoribus etiam non petentibus.*
11 *Custodia beneficij vacantis pertinet ad illum, qui habet ius illud conferendi, vel instituendi.*
Præscribens principale, videtur præscripsisse suum accessorium.
13 *Concessio an in dubio præsumatur realis, vel personalis.*
14 *Iuramentum præstitum per prælatum in alienatione iurium ecclesiæ, præiudicat sibi, sed non ecclesiæ.*
15 *Prælatus indebite alienando bona ecclesiæ sine iuramento, potest ipsemet venire contra dictam alienationem.*
16 *Prælatus, qui dum alienauit in contractu iurauit non contrauenire, nec petere restitui in integ. pro ecclesia; nihilominus ecclesia est læsa, potest iuramento non obstante, petere rest. in integ. nu. 18.*
Prælatus non potest sponte a se abdicare titulum prælaturæ, nec per iuramẽtum se obligare ad non eam instrandum.
17 *Prælatus si committit delictum aduersus dominum, priuatur feudo in uita sua. post vero reuertitur ad ecclesiam, quando scilicet feudum pertinebat ad mensam prælati.*
19 *Exceptio abiurationis antequam probetur, non obstat agenti interdicto, vti possidetis.*
20 *Petitorium si est intentatum, potest index tueri reum in possessione, si in processu negotij constat sibi reum possidere.*
21 *Petitorium & possessorium si simul intententur, vna sententia debent terminari, nisi prius constet iudici de possessione, quo casu primo pronunciabitur super possessorio.*
23 *Solennitates iudiciariæ de necessitate non obseruantur, quando litigatur coram Papa.*
24 *Iuramentum litis decisorium, quod præstatur in supplementum probationis, parit actionem secundum vtrunque ius.*
25 *Iuramentum confirmatorium contractus, aliàs prohibiti vel permissi, nullam producit actionem, sed agitur vigore contractus, & actione deducenda ex eo.*
Iuramentum appositum super aliquo contractu, non facit mutare forum, sed accumulare forum foro; & est in optione actoris, coram quo iudice velit agere.
26 *Iuramentum obligationis inductorium, positum super obligatione naturali præcedente, producit actionem secundum vtrunque ius.*
Iuramentum extraiudiciale, quod fit inter partes, nulla inter eas intercedente obligatione, saltem nuda, est sufficiens secundum vtrunque ius, vt eo agatur ad eius observantiam.
Vsuræ, & concubinatus sunt prohibitæ, vel prohibiti, hodie de iure ciuili.
27 *Iuramentum potest remitti a parte parti.*

CAP. VI.

1 **Cum venissent.** a † Institutiones, & custodiæ pos-
1 sunt de iure speciali ad non eum pertinere; & pendente lite cum diœcesano, defenditur in possessione hoc dicit. Vel sic: Si possidet ius instituendi is, ad quem de iure cõi non spectat, pendente iudicio proprietatis, in possessione defenditur. Diuidit i tres partes. In prima ponitur allegatio p Archiepõ. In secũda allegatio p Archidiacono, ibi, [Inter alia.] In tertia interlocutio, & sub certa forma diffinitiue commissio, ibi, [Nos igitur.] Casus lit. Inter Archiepm Eboracen. ex vna parte, & Archid. Richimundiæ qõ vertebatur super institutionibus personarũ, & custodia ecclesiarũ vacãtium. Quæ qõ dum deuoluta esset ad sedem Aposto. ex parte Archiepi fuit propositum, q̃ institutio personarũ, & custodia ecclesiarum vacantium spectabãt ad ipsum in diœcesi sua, tam de iure cõi quam de consuetudine gñali. Verum quidam antecessores ipsius commiserunt quibusdam Archid. Richimũdiæ personaliter, tã institutionem q̃ custodiã. Vnde petebat procurator Archiepi, vt Archid. illas dimitteret liberas, & quietas. Ex aduerso rñdebatur, q̃ Archiepus non personaliter, sed realiter perpetuo concessit tam institutionem, q̃ custodiam Archidiac. qui tunc erat de consensu capituli sui, & Archidiaconus ipse fuerat in ptinua possessione istarũ dignitatum, & aliarum libertatũ, tẽporibus multorũ Archiepõrum, & Archid. & ipse Archiepus sine qualibet ꝺditione Archidiaconatũ ipsum ꝺcessit eidem, sed post cõcessionem dicebat Archiepus, q̃ concesserat eidem Archidiaconatum, exceptis institutione, & custodia ecclesiarum. Præterea dicebat archiepus, q̃ Archidiaconatus illas dignitates. Do. Papa his, & aliis auditis, interlocutus fuit, q̃ Archid. defendendus esset in possessione ipsarum libertatum, donec ex parte archiepi probaretur, q̃ libertates prædictæ ꝺcessæ fuissent Archidiacono personaliter, cum in hoc casu, ante concessionem archidiaconatus, quàm post, & in ipsa concessione archiepiscopus dictas dignitates potuit licite retinere, vel donec probatum fuit archidiaconum illas abiurasse. Sed in isto casu si concessio fuit realis, nihil vtilitatis accrescit archiepiscopo; quia Papa ad petitionem Eboracen. ecclesiæ, vel etiam per seipsum archiaconatui prouidebit. Si ergo alterutrum istorum fuerit legitime probatum, silentium imponatur Archidiacono. B. † No. 1. ar. optimum ex tex. & quasi expressum, q̃ institutio personarum instituendarum in beneficiis, & custodia beneficiorum vacant. um de iure cõi pertinet ad epm loci. Pro hoc 16. q. 7. c. oẽs basilicæ, & vide gl. in c. q̃ q̃, de elec. lib. 6. & c.
3 cum ex iniuncto, in fi. §. de hære. † No. 2. ibi, [De consuetudine, & c.] p̃ consuetudo põt concurrere cum iure cõi, & illud reddere fortius, & sic consuetudo disponens id, quod ius cõe, vr̃ aliquid addere, cõ-
4 cor. c. sopitæ, infra de censi. & facit ad materiam. c. 1. de consuetu. 6. † No. 3. Episcopum cum consensu sui Capituli, posse concedere inferiori dignitati iura pertinentia ad dignitatem suam. Et no. quòd concessio semel facta per vnum Episcopum cum consensu capituli, non potest reuocari per successorem. † Not. argu. optimum ex tex. quod Archid. de iure cõi non habet cultodiam ecclesiarum vacantium. Item no. q̃ verba gñalia prolata ad complacentiam alicuius, non inducunt obligationem, seu dispositionem.

ADDITIO.

a Cum venissent. Istum tex. in ver. ipse vero, inducit Fel. in c. 1. supra de præscripto dicto quodam Holl. vt ibi per eum.

1 tionem. a Ad hoc quotidie allegatur iste tex. licet enim generaliter iste Archidiaconus dixerit, q̃ de oĩb. redditibus faceret ad placitum suum; nõ tñ per hoc fuit obligatus, vt illas libertates dimit
b teret ad votum Epi. & facit quia verbum, placet, b importat arbi-
6 trium boni viri. l. Thais. §. fororem, ff. de fideicom. libert. † No. ibi, [Nos igitur interlocuti fuimus.] q̃ ista possessionis dr̃ interlocutoria. Gl. in c. fi. de iud. & in c. cum ad sedem, de restit. spol. dicit, q̃ est diffinitiua. Gl. in c. consultationibus, §. de offi. deleg. dicit, q̃ est quasi diffinitiua. Item no. ibi. [Vel impediretur.] q̃ licitum est ad redimendũ vexationem suã, vti verbis generalib. ad complacen-
7 tiam illius, de cuius vexatione timetur. † Item no. q̃ licet ꝺfessio emanat cũ certa qualitate, nihilominus põt aduersarius recipere cõfessionem, quatenus facit pro se, & reijcere qualitatem quatenus facit contra se; dummodo contra illam qualitatem sit aliqua stricta præsumptio. Ita notabiliter colligit hic iũc. gl. Nã Archiepus hic fatebat ꝺfessionem fuisse factã per ꝑdecessorem; sed dicebat eã fuisse personalem: & statur ꝺfelsioni Archiepi respectu concessionis; sed quatenus dicit, q̃ fuit psonalis, incũbit sibi onus pbãdi, qa ex longæua & continuata possessione Archidiaconorum, erat p̃sumptio, q̃ esset realis; et sic p̃sumebatur ꝺ qualitatem adictã cõfessioni Archiepi. Et optime facit iste tex. ad no. per Bar. in l. Aurelius, in §. item q̃ suit, ff. de liber. lega. vbi dicit, q̃
8 si cõfiteor me occidisse Sẽproniũ ad defensionem meã, põt aduersarius capere confessionem ꝺ me respectu occisionis, & repellere quatenus est p se respectu defensionis; qa p̃sumptio est ꝺ occidentem prima fronte, cum sit actus a iure damnatus. Et ideo incumbit mihi onus pbãdi, q̃ ad defensionem feci. Et hoc bene
c no. c nam regulariter non potest quis recipere partem ꝺfessionis pro se, & partem reijcere; ex quo ꝺfessio emanat sub certa qualitate, & ꝺtinet vnum factum, vt no. in c. j. de confes. li. 6. & in d. §. inẽ q̃sit, & in l. si quidem, de excep. dixi in c. bonæ. 2. de postu. plat.
2 † Viterius no. q̃ possessio ꝺ ius iuuata vera p̃sumptione alicuius tituli, licet clare non constet de qualitate tituli, sufficit ad repellẽ dũ proprietarium illius iuris, nisi clare probet defectum tituli p̃sumpti, & est in hoc iste tex. no. limitãs multum c. cum psone, de
9 restit. li. 6. Quod sic declaro: Nam ius cõe hic faciebat ꝺ Archidiac. & pro archiepo erat possessio, & eius titulus p̃sumptus, qa clare non cõstabat, q̃ cõcessio fuisset facta archidiaconatui realiter, sed p̃p præsumptionem, quæ erat pro eo; qa cõstabat de cõ
11 cessione per confessionem Archiepiscopi præsumebatur, q̃ esset concessio rõnabilis ex longæua & ꝑtinuata possessione, iuuata hac p̃sumptione, quæ sufficit ad repellendũ archiepm, nisi archiepiscopus probauerit defectum tituli; alias autem regulariter possessio sola non prodest ꝺ proprietarium in iudicio proprietatis, vt probatur in c. cum ecclesia Sutrina, de cã pos. & propr. No.
12 ibi, [Abiurasse.] iũcto fi. vbi per iurm, vel rõne iurĩ imponitur silentium archidiacono; argumẽtum optimum, q̃ ex iurõ potest
13 agi, & excipi ꝺ iurantem, vt compellatur ad ipsius obseruantiam. Et inducitur hæc litera ad qõnem, nunquid ex iurõ extraiudiciali detur actio, vel officij imploratio. de quo j. latius dicã. No. ibi, [Vel ad petitionẽ &c.] q̃ ecclesia potest petere. vt vnicuiq; dignitati inferiori in ea existenti, seruetur ius suum integrum; et si existens in illa dignitate aliquo impedimento agere non possit, & est in hoc bonus tex. vt non solum Eps agere possit pro ecclesiis sibi subiectis, vt in c. fi. de succes. ab intest. sed q̃libet ecclesia possit agere pro iurib. dignitatum, & beneficiorum suorũ in ipsa ec-
9 clesia, qa interest ecclesiæ, vt membra ipsius in sua integritate cõ seruetur. † Item no. ibi, [Vel per nosmetipsos.] & tene menti hũc tex. q̃ superior ex officio suo; etiam non implorato, potest consulere ecclesiis; maxime qñ rectores earum ex aliquo impedimẽto non possunt agere, & notabiliter facit iste tex. q̃ superior põt indulgere restitutionem in integrum ecclesiæ non petenti; sic ẽt in minori, in l. 3. §. hoc autem iudicium, ff. de dam. infe. Vbi not. per
10 alios, q̃ iudex potest ex officio concedere restitutionẽ in integrũ minori, & alteri ex officio suo sibi consulere, & hoc rõne publicæ vtilitatis. Sic limita no. per Inn. in c. ad nostram. de iureiu. & c. qñ.
11 vt lire non ꝺte. In gl. ibi, [Si in plebibus.] Illud c. facit, q̃ custodia ecclesiarum vacantium pertinet ad arch diaconum. Et ad hoc c.
12 gl. nihil j. rñdet, sed duntaxat. examinat articulum institutionis; in quo vr̃ habere bonum intellectum, sed non explicat. † Sed cõcludeveritatem sic, q̃ collatoria institutio tituli, pertinet de iure cõi ad archiepm; vnde in tota sua diœcesi hẽt intẽtionem de iure cõi fundatam, & vltra iura alleg. in gl. vide tex. in c. cum ex iniũcto, in fide hæret. vbi dicit tex. q̃ tam institutio, q̃ destitutio de iure cõi pertinet ad episcopũ. vnde si in aliqua iuris parte reperitur institutionem seu collationem pertinere ad inferiorem, intellige de iure speciali, puta ex priuilegio, vel præscriptione, & sic intellige. c.
13 seq. & vide bonam gl. in c. quamquam, de elec. lib. 6. & quod not. Io. And. in reg. quod ob gratiam, de reg. iur. in Mercu. & idem di
14 cit in confirmatione electionis factæ ad dignitatem inferiorem. Habet enim episcopus de iure communi ius confirmãdi; ẽt si electionibus Episcoporum respectu Archiepiscopi, q̃. de elect. in ca.
15 nihil, & vide quod legi. & not. in c. cupientes, eod. titu. li. 6. † Et cu-

stodiam ecclesiarum vacantium sequitur ius conferendi. vt de
d teue hanc regulam, q̃ qui habet ius instituendi, seu conferendi, habet custodiã illius vacantis, d vt est gl. no. communiter approbata in c. cum vos, de offi. ord. quam sp notabis. Vnde cum de iure communi institutio pertineat ad Archiepiscopum, idem potest dici de custodia. Notabis tamen, q̃ præscriptio institutionis extendit se ad custodiam, qa accessorium sequitur principale, vt in reg. accessl. lib. 6. & de hac custodia vide quod plene dixi in c. bonæ, de appel. Sed institutio corporalis, quatenus est executio institutionis factæ de iure cõi, pertinet ad Archidiaconũ. Et ita loquuntur iura alleg. in glo. † In gl. in verbo, [Donec probatum, archiepiscopus confessus fuit.] no. gl. pro his q̃ dixi super tex. q̃ confessio cum certa qualitate facta, præiudicat ꝺfitenti respectu substantiæ cõfessionis. Nec põt se fundare sup qualitate, q̃ ꝺ illam in-
13 stat p̃sumptio, quod declara, vt §. dixi, in notabilibus. † In ea. gl. ibi, [Sed transactio.] Hæc dria inter pactum, & transactionẽ iure nõ probatur. Sed no. theoricam gl. q̃ sequitur in vers. hoc tñ. víq; ad fi. ad coniecturandum, vtrum concessio fuerit realis, an personalis, & vide plene p Bart. in l. pater filiæ, ff. ser. leg. Raro tñ oritur de hoc dubitatio, cum in concessione soleat hoc exprimi. Habes tñ ex gl. & ex tex. q̃ in dubio recurrendum est ad varias cõiecturas, & secundum quod vrgent, dicemus eam fuisse realem, aut perso-
14 nalem. † In gl. in ver. [Abiurasse.] ibi, [tangit rem familiarem.] no. bene hanc solutionem, & sequentem, & non tradas vnquã obliuioni. Nam satis hoc probatur hic iunc. tex. q̃ iurm præstitum p prælatũ super iuribus ecclesiæ, valet, & tenet; quatenus p̃iudicat
e ipsi prælato: sed non quatenus e præiudicat ecclesiæ. Nam abiuratio istorum iurium facta per Archidiaconum præiudicat personæ abiurantis, quia imponitur sibi silentium, ita q̃ nõ potuit am plius vti in his iuribus; sed non præiudicat dignitati Archidiaconatus, qa vt dicit tex. ad petitionem ecclesiæ, vel ex iudicis officio mero consuletur dignitati Archidiaconatus. Et dic q̃ consuleẽ deputando aliquem, qui nomine dignitatis exerceat hæc iura, il-
15 lo Archidiacono abiurante excluso. † Hos. tñ & Abbas aliter hic sentiunt. vñr. n. in effectu hanc dist. facere, q̃ aut prælatus indebitè alienauit iura ecclesiæ, sine iurõ, & tunc potest ipsemet venire ꝺ, & illa iura nomine ecclesiæ repetere, vt in c. si quis presbytero rum, de rebus eccle. non alienã. Aut alienauit cum iurõ, & tunc si in institutione sua iurauit non alienare, primum iurm præiudicat secundo: vnde potest contrauenire, non obst. secundo iurõ, vt in c. dilecto, de iureiur. Aut non iurauit prius non alienare, & tunc iurm stringit eum ad non ꝺueniendum, dummodo possit per alium ecclesiæ consuli, & hoc casu intelligunt istum tex. Sed si non potest per alium consuli, tunc poterit ꝺuenire, ne iuramẽ
16 tum suum p̃iudicet ecclesiæ. † Sed certè hæc dicta, nõ sunt vsquequaque vera. Et primo vide gl. no. in ꝺrium in c. j. de in integ. restit. quæ dicit, q̃ si prælatus in ꝺctu iurauit nõ ꝺuenire, nec petere restitutionem in inte. q̃ nihilominus, si est ecclesia læsa, potest iuramento non obstante, petere restitutionem in integ. Et no. sem-
f per illam gl. Probatur rõne: Nam antequam prælatus sit administrator ecclesiæ non potest per suum iuramẽtum vinculare se, f & obligare ad non administrandam. Nam quemadmodum non potest sponte a se abdicare titulum p̃laturę, vt in c. qđ in dubijs, et c. vt veniens, de renun. l. legatus, ff. de of. præsi. ita non potest titulo remanente obligare, se ad fide liter non administrandũ iura ec clesiæ, & p hoc vr̃ tex. in c. puenit, de iureiu. vbi f m vnã lect. ꝑbatur,

ADDITIONES.

a ¶ Dispositionem. Adde tamen, quod Angel. consi. 159. dicit, quod ex uerbis nugatorijs, & modici effectus, colligitur mens & uoluntas disponentis. Ber.
Ant. Fran. ¶ Circa hoc, quod dicitur de uerbis nugatorijs, an̄ disponant, dicas qđ ex uerbis declaratur mens, ut in l. Labeo, & ibi per Bal. ff. de sup. leg. Tamen uerba nugatoria reprobantur, neque sunt attendenda, ut in cle. exiui. §. nos igitur, & ibi per do. Card. de verb. sig. hĩ in §. sane, ubi etiam per Car. in proœ. Grego. Immo uerba prolata, quæ non credantur debere acceptari, non inducunt promissionem & obliga. quia multoties homines promittunt, quæ si crederent debere acceptari, non promitterent, ut est gl. quam communiter sequuntur Doc. in l. 1. C. de pact.
Seb. Sap. ¶ Seu dispositio. Et ad hoc reputatur iste text. fiag. secundum Tas. in Lita stipulatus, la grande, col. 3. uer. 3. principaliter aduerte, ff. de uerb. obl. & ibi ad propositum plura per eum, & per Alex.
b Z A C H. ¶ Verbum, Placet. Bar. in l. Thais, §. fororem, ff. de fideicom. li. & in l. si fic, in prin. uer. quid de uerbo. ff. de lega. a. & in l. item si unus, §. idem Pōponius, uer. breuiter prædicta, ff. de arb. &, Bal. in c. 1. in fi. per illum tex. in ti. de pa. iur. fir. in usi. feud.
c ¶ Bene no. Adde Alex. consi. 87. Card. consi. 38. & 92.
d ¶ Vacantis. Adde Lap. alle. 80. circa med.
e ¶ Sed non quatenus. Adde uidendum do. Franc. de Are. eius consi. 114. ubi in facto consuluit.
Seb. Sap. ¶ Quatenus. Quomodo hoc procedat, declarat Fel. in c. 2. col. 2. uer. ad secundum de iuramento, supra de iureiu. post Abb. ibi, col. 2. uers. uenio ad secundum.
f Seb. Sap. ¶ Vinculare se. Vide quod in simili no. Fel. in c. si uero, col. 3. Itẽ dic de iuramento, ubi post Abb tangit an ualeat iuramentum, quod non erit Episcopus, uel monachus, nel non acceptabit promotionem, uide Are. reprobãtem in consi. 114. in 2. & 4. col.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, q̄ iurm non stringit prælatū, quo minus possit repetere bona ecclesiæ. Vnde D. Ant. hic sequēdo mentē gl. facit hanc distinctionē, q̄ aut præiudiciū prælati est separabile a præiudicio ecclesiæ, & tunc valet iurm, quatenus præiudicat prelato. Sed si præiudiciū est inseparabile, quia non pōt præiudicare prelato, quin ēt præiudicet ecclesiæ: tunc iurm non est obligatoriū. Vnde ad propositū, cum iura, de quibus hic in tex. concernant quandā honorificentiā ipsius prælati, iurm præiudicat prælato, sed non dignitati, vt dixi. Sed si tunc esset prestitū super re ecclesiæ corporali, tūc non valeret iurm, quia non pōt priuari tali re, quin damnum
17 ēt inferatur ecclesiæ. † Aduerte nam hoc exemplum ita gñale nō placet, q̄n super re corporali pōt inferri preiudiciū duntaxat prælato, vt puta si res pertinebant ad mensam suam tm̄: nam valebit abiurō sua in vita sua, sed non fiet præiudiciū dignitati post eius mortem. Vide tex. o. p. in vii. feu. col. 10. de ea. Contra. c. 1. vbi dr̄, q̄ si prælatus habebat feudum pertinens ad mensam suā, & commisit feloniam, idest delictum ꝺ dñm; tunc auferetur fibi feudum in
a vita sua; [a] sed præiudicium non fit dignitati; quia post mortem suam redibit ad ecclesiam. Idem no. in c. venies, de transac. nam si Prælatus transigit, & læditur in bonis pertinentibus ad mensam suam, præiudicat sibi transactio in vita; sed si non posset onera ecclesiæ sustinere pp̄ diminutionē reddituum; tunc poterit ꝺ
24 uenire nomine ecclesiæ. Ita notabiliter dicit Host. in d. c. veniens.
18 † Ad propositū ergo conclude, q̄ vbicunque præiudiciū prælati est separabile a præiudicio ecclesiæ, iurm per eum præstitum sibi nocebit, sed non ecclesiæ; secus vbi præiudicium non est separabile, puta quia oīa bona sunt cōia; & ipse contrahendo in illis iurauit in damnum ecclesiæ, tale iurm non valet, vt in d. c. peruenit, cū simi. Et ad prędicta vide bo. gl. in cle. vnica. de in integ. rest. q̄ dicit, nunq̄d capitulum debeat restitui, si lædit ur? & quid in personis illius capituli? In ea. glo. ibi: [Et no. tria &c.] glo. hic colligit tria no. in prin. & quartum in fine gl. Primum est, q̄ factum prælati non prēiudicat ecclesiæ. Sed hoc non est notabile, imo iura in hoc sunt clara, vt 12. q. 2. c. sine exceptione. & in d. c. peruenit, cum multis sim. Secundū not bile, q̄ iurm prælati valet in damnū ecclesiæ: sed hoc notabile nō colligitur hic, sed potius ꝺrium; iō declara, vt ꝺ. dixi. Tertio no. q̄ ecclesia pōt agere sine ꝓlato. Et hoc not bile pōt colligi ex tex. dupliciter. Primo, q̄ ecclesia Eboracē. egit super his iuribus excluso Archidiacono. Sed o pōt intelligi, q̄ egit ꝺ Archiepm; & sic sine ipso Archiepiscopo, qui est ꝓlatus ecclesiæ. Sed quatenus intelligitur primo mō, dixit iō, q̄ hic agit sine Archidiacono, qa reddidit se indignū per iurm; Quatenus intelligitur secundo modo, dicendū est, q̄ ex quo lis est inter Capitulum, & prælatum, non pōt intercedere consensus prælati; qa nunq̄ consensisset ꝺ se. Et de mā dic, vt no. in c. edoceri. de resc.
19 & in c. significauit, de appell. † Vltimo gl. colligit, q̄ agenti interdicto, vti possidetis, non obstat exceptio abiurationis; & pro hoc facit quod interdictū, vti possidetis, est possessoriū, vt in c. licet, de probatio. vnde is obtinet, qui probat se possedisse tempore litis contest. vt instit. de interdi. in §. hodie. ideo exceptio abiurationis, cū concernat ius proprietatis, nō obstat interdicto possessorio; quia nihil cōe habet, ꝓprietas cū possessione. l. nāliter, §. nihil cōe, ff. de acq. poss. Et si diceremus ꝺrium, sequeretur, q̄ dns rei possessæ, propria authoritate posset turbare, quod est ꝺ legem, si quis. C. vnde vi. & 16. q. 6. c. placuit. nam hoc notabile non est verum in se. Sed aduerte, quia ex litera posset colligi eōtrarium. Nā hic Papa pronunciauit Archidiaconū tuendū in possessione, donec fuerit probatum ipsum abiurasse &c. ergo exceptio abiurationis obstitit Archid. & vr̄ sēntire glo. q̄ fuit actū interdicto, vti possid. Sed contra hoc facit, quod prædixi: qa non debet admitti exceptio abiurationis. Itē quia debuisset Papa ferre diffinitiuā super possessorio nā vbi agitur nudo possessorio, ferēda est diffiniti ua, vt in c. fi. de iud. & ibi plene dixi, & in c. licet, ꝑallegato. Metu huius ꝺrij, & aliorū, quæ possent formari, Inno. hic & multi alij Doc. multū insistunt, ponendo varias lectu. ad tex. Sed breuissime collige quatuor lectu. Prima, q̄ hic fuit actum interdicto, vti possidetis ex parte Archidiaconi. Et ad tex. dū dicit: [Donec probatū fuit, &c.] rñdent quidā, vt refert Inn. q̄ dēt intelligi de probatione fiendā in iudicio proprietatis postmodū inchoādo, & sic nō fuit admissa in hoc iudicio possessorio exceptio abiurationis; sed reseruatur in iudicio proprietatis. Iste intellectus, licet sit verus in se, tū non consonat literæ, quia dictio, Donec, est ꝓtinuatiua. Itē clarius probatur p verbū, [Interlocuti fuerimus,] quia si fuisset lata diffinitiua, fuisset actū tm̄ possessorio. Item Archiep̄s in prin. primo proposuit, & dixit, q̄ de iure cōi ex gñali cōsuetudine illa iura pertinebant ad eū; ideo nō fuit actū hic in possessorio tm̄, qua pp hæc lect. nō placet. Scda lect. est, q̄ Archiep̄s hic fuit actor, agēdo confessoria, vel negatoria super istis iuribus, proponēdo. Et q̄n hæc iura pertinebāt ad eū, & sic petebat pronunciari. Archid. se defendebat: & q̄n iudici ꝓstitit de possess. Archid. pronunciauit interloquendo eū tuendū in possessione, donec, &c. Nā oīa, quæ accidūt post litē const. maxime, pertinent ad officiū iudicis. l. ædiles. §. itē sciēdū, ff. de ædi. edi. & in c. significante, de appel. Et hæc lect. est satis bona, & pro ea facit, q̄ procuratores Archiep̄i primo ꝓposuerunt. & f̄m hanc lect. nō colligitur illud vltimū notabile gl. † Sed no. ex hac lect. q̄ licet sit actum tm̄ petitorio, nihilominus si in processu negotij cōstat iudici reum esse in
20 possessione, pōt ex officio suo ꝓnūciare illū in ea tuendū, vtq; ad
21 exitū dictæ causæ. Tertia lect. ꝓ hic fuit actū petitorio, & possessorio, vñ obstitit exceptio abiurōnis, respectu ꝓprietatis. Et fm hūc intellectū no. ꝑ ex isto tex. q̄ vbi agit simul petitorio, & pos-
b sessorio; [b] & primo ꝓstat de possessione; pōt iudex ꝓnūciare sup possessorio, dilato iudicio sup. ꝓprietate, arg. in c. cū dilectus, de ꝓ fue. Et hoc singulariter limitat c. cū dilectus, de cā poss. & ꝓprie. vbi dr̄, q̄ vna sñia dēt determinari: nā illud, ꝓcedit: nisi prius ꝓfter de possessorio. Aliud ēt notabis, † q̄ vbi prius ꝓnūciat sup possessorio. sñia dr̄ interlocutoria; & sic nō est necesse seruare solēnita tes diffinitiuæ. Nā cū sñia ferenda sup petitorio, absorbeat sñiam sup possessorio, vt in d. c. cū dilectus, nō pōt dici sñia illa diffinitiua. cū nō diffiniat totā cām, ad hoc gl. no. in clem. 1. de secq. poss. &
23 fruct. † Vltima lect. q̄ hic partes simpliciter iurēūt ad Papā, & nul la actione ꝓposita, simpliciter, ꝓposuerūt Papę; & qa Papæ prius constitit de possessore ea pronunciauit. Nam coram Papa non est necesse seruare oīa solennia iudicij, vt no. in c. vnico, de his contest. & per hoc habetur clarissime intellectus huius c. qui so-
24 let difficilis reputari. † Vltimo ꝺ prædicta, & ꝓtra text. oppono. Vt enim, q̄ ex alio non debuit admitti Archiep̄s adducendo iurm Archidiaconi; quia hoc iurm fuit extraiudiciale; ergo ex eo non potuit cōpetere actio, vt in l. si quis pro eo, ff. de fideiussor. vbi vr colligi, quod ēt nālis obligatio non oritur ex tali iurō. Nam fideiussor non potuit ei accedere; ergo naturalis non fuit orta, cum fideiussor possit accedere naturali obligationi. l. 1. ff. de fideiuss. Sol. vt clare intelligas hanc materiam, maxime tu Canonista; scien dum est, quod quoddam est iurm litis decisorium, quod scilicet præstatur in lite in supplementū probationis & ex tali iurō, fm vtrunque ius datur actio, Iactori, C. de iureiur. & l. si duo. ff. eo.
25 titu. † Quoddam est iurm confirmatorium, quod confirmat cō tractum alias inhibitum, vt in casu c. 2. de pact. lib. 6. vel q̄n ēt præstatur super contractu, aliàs a iure permisso, & tunc non agitur proprie ex iurō, sed actione ex contractu, sed iurm operatur non a bilem effectum; quia inter cætera accumulat forū foro. Nam si præstatur inter laicos, potest laicus super illo contractu nedum
c in foro sęculari, [c] sed etiam in ecclesiastico ratione iuri conueniri: tex. est no. in c. cum laicus, de fo. competen. lib. 6. vnde iurm hoc casu non mutat forum, sed accumulat forum ecclesiasticū foro seculari. ita quod est in optione actoris, corā quo velit age-
26 re. Et ex hoc sumas bonam cautelam, q̄ in quolibet contractu ficias præstari iurm. † Quoddam est iurm obligationis inductorium; & de isto dubitatur, vtrū ex eo competat actio. Nam cōsis opinio leęistarum est, q̄ non competat actio, per d. l. si quis pro eo. Ibi tū Bar. dicit secus de iure canonico; & voluit, quod si pa-
d ctum [d] non pręcesit iurm, quod ex tali iurō extraiudiciali, nulla oriatur obligatio ēt naturalis. Exemplum, Iuro, q̄ pro te faciam certum quid, nullo pacto prius præcedente inter nos. Et sic intel lexit illam l. si quis pro eo, secus si præcesit pactum nudum. Nam si p̄cesit pactum, oritur obligatio naturalis, ex qua tū de iure ci uili non agitur, l. iurisgentiū. ff. de pact. Sed d. Ant. in c. cū ꝺtingat, de iureiu. ponit notabile dictū qđ satis mihi placet, quod vbi præ cesit obligatio nālis, tunc ex iurō subsequenti datur actio ēt de iure ciui. adducit l. vt iurisiurandi, in prin. ff. de ope. lib. Nam ibi, li bertus iurauit se prestare operas dño manumissori, & ex tali iurō extraiudiciali efficaciter fuit obligatus, quod nō ꝺtingit ex alio nisi qa ibi p̄cesserat obligatio nālis. Nam libertus pp bñficium l. bertatis receptū obligat dño nāliter, vt in c. cū in officiis, de test. & in l. sed & si. §. scire, de pet. her. Ergo idem dm̄ est, vbicunq; p̄cedit obligatio nālis, puta nudum pactum. ad idē facit l. ff. de eō stit. pec. vbi agitur ex ꝓstituto cōiuncta obligatione naturali pre dente; ergo fortius debet actio cōpetere ex iurō subsequenti. Ad idē adduco c. per tuas, & quod ibi no. de arbit. vbi agitur ex compromisso iuratorio. facit l. pen. C. eo. Si aūt præcesit obligatio naturalis, tūc tenet ibi, quod datur actio de iure canonico: secus de iure ciuili. Aduerte tñ quod Inn. dicit hic, & in c. nouit, de iudi. quod ex iurō extraiudiciali nō cōpetit actio ciuilis, sed tm̄ agitur officio iudicis rōne pacti; & sic ꝺtellexit istū tex. & c. nouit. Referunt alios tenere cōtrarium, quos sequitur hic Host. Nam cum de re

ADDITIONES.

a Zachar. ¶ In vita sua. Adde Ancha. in c. verum, de foro compe. lib 6. Car. in cle. 1. in 6. opp. de pœn. & in cle. 2. §. 1. de hær. Bal. in c. 1. §. item si clericus, de cap. Conra. in vii. feud. & Alex. consi. 23. vol. 1.

b Zachar. ¶ Petitorio, & possessorio. Adde Alex. in l. incerti. C. de inter. & Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune, ff. de acq. pos. gl. in l. cum fundum. in verſi. interdicto, & ibi no. in apost. in versi. iure canonum, ff. de vi & vi arma. Pa. de Cast. consi. 257. inci. in causa quæ vertitur.

c Seb. Sap. ¶ In foro seculari. vide multa congesta per Fel. in c. cum sit generale, col. 5. uersi. in materia iuramenti, supra de foro comp. vbi tradit, quando iuramentum sit fori ecclesiastici tantum, & quando mixti fori.

d Seb. Sap. ¶ Quod si pactum. Vide Iaso. in auth. sacramenta puberum, col. 3. C. si aduer. venditio.

recān. detur actio ex nudo pacto, vt in c. 1. & 2. de pact. fortius ex iurō, & videtur sentire Io. And. hic, & in d. c. 1. & facit 12. q. 2. ca. quinque. Puto br̄, q̄d ex tali iurō possit agi multis modis de iure cano. Primo ꝓ via denūciationis; qa peccat non seruando iurm: & iste casus est clarus, & ꝓbat in d. c. nouit. Secdo, vt manu regia petatur obseruatio iurī; nā ante actiones essent ꝓditæ a iure ci-
b uili, Deus mādauit iurā seruari, vt in c. & si Christ⁹. de iureiu. quo ꝑsupposito, quod specifica actio ciuilis nō cōpetat, nihilominus a ministro Dei pōt peti, vt faciat iurm seruari, ar. eorū, q̄ not. Inn. in c. quæ in ecclesiarū, de ꝓst. Tertio poterit agi p via cuiusdā intimationis, vt intimet iudici ecclesiastico illū stare in pacto, et hac intimatione non est necessaria denūciatio, iuxta ea, q̄ dixi in ca. ſ. de iureiu. Quartò puto, quod possit agi actione ciuili. i. ꝺnōne ex lege. Probo p. l. legitima quentio, ff. de pac. vbi dicit text. q̄ ex oīp uentione a lege approbata pōt agi; sed iurm licitum est approba tum, nedū canonica lege, sed ēt diuina: ergo ex illa pōt agi, facit l. ad statuas, ff. de acq. re. do. & quod no. gl. in c. si canonici, de offi. ord. li. 6. Et est text. vbi agebat f̄m vnū intellectū ex iurō extraiudiciali: & credo q̄ in foro ciuili posset hoc acceptari, vt agatur ex tali iu ramento q̄n Imperator submittit se canonibus in concernētib. ām, vt in Auth. de ecc. ti. & in Auth. vt determi. sit nume. clerotū. sed de iure canonico per rōnes p̄dictas pōt agi; ergo & de
27 iure ciuili. Et per hanc rōnem dicimus, q̄ cōcubinatus sit hodie reprobat⁹ de iure ciuili, & q̄ vsuræ sint prohibitę: qa Imperator in talibus vult sequi canones. † Et aduerte, quia licet primaria obło ex iurō acquiratur Deo: tū vbi iuramentū non est turpe, secūda ria obligatio acquiritur parti. Probatur, quia pars potest remitte
2 re tale iuramentū, [a] vt in c. 2. de ꝺsponſ. & in c. j. de iureiu. ergo obligatio erat sibi quæsita: quia nemo remittit quod non habet. 12. q. 7. in c. Daibertum, & l. decem, ff. de verbo. obliga. & hoc notabis.

ADDITIO.

a ¶ Pars potest remittere tale iuramentum. Tu dic de hoc, ut no. in apo. ad istū post eum in ca. dilecto, num. 21. in apost. uer sic. fauorem iurantium, supra de pręben.

SVMMARIVM.

1 *Instituere nemo potest seipsum.*
2 *Prælatus inferior Episcopo, potest de iure speciali habere institutionem, vel collationem prębendarum, & dignitatem ecclesię cathedralis, sed de iure communi non habet.*
3 *Abbas potest præscribere iura episcopalia.*
4 *Habens authoritatem conferendi, præsłandi, uel distribuendi, non potest sibi ipsi conferre, uel seipsum præsentare, uel sibi distribuere: sed bene potest inter filios suos.* 5.
5 *Authoritatem interponere nemo potest in facto proprio.*
6 *Collator beneficiorum an & quando possit sibiipsi conferre.*
Habens ius conferendi, potest beneficium recipere a Papa.

CAP. VII.

Cum ad nostram. †Is, ad quem spectat collatio dignitatū, se ipsum instituere non pōt. h. d. Primo ponit dictū. Secūdo ipsius rōnē, ibi, [Quia cū rōne.] Casus lit. Vacante quadā Abbatia, custos ipsius eccle-
1 siæ fuit electus in Abbatē; sed nihilominus retinebat custodiam. Quereb̄ar, vtrū de iure illā possit retinere, cum collatio ipsius ad Abbatem pertineat? Rñdet, q̄ postquam fuit Abbas electus, cu stodiā de iure non potuit obtinere, quia donō ipsius custodiæ, & aliarū dignitatū illius ecclesiæ pertinet ad Abbatem ipsum, a se-
2 ipso eam non potuit recipere, cum inter dantē & recipientē de beat esse distinctio personarū. Ab alio eā non potuit habere, cū alius non hēat ius cōferendi. B. † No. 1. & tene mēti, q̄ ꝓlatus infe rior Epo, pōt hēre institutionē, seu collationē oīum dignitatū, & ꝓbēdarū ecclesiæ cathedralis, & intellige de iure ſpāli, puta ex priuilegio, vel cōsuetudine. Nam de iure cōi hoc ꝓtinet ad Epm, & f̄m aliquos cū consensu Capituli, de quo in c. præcedēti, & in
3 c. cum ecclesia Vulterana, ꝺ. de elec. † Et no. ex hoc, & ex tex. q̄ ꝓlatus ēt regularis, vt erat hic Abbas, potest habere ius conferendi, quod procedit hic, si intelligat litera, q̄ iste esset Abbas regula ris. Nā quidā intelligūt, q̄ est sęcularis. Nā in quibusdā locis sunt quędā dignitates collegiatę, quæ vocant Abbatiæ. Sed in hoc nō refert, quia est ita capax iuris conferēdi ꝓlaturas regulariū, sicut sęcularū; & quisq; eorū pōt præscribere iura ep̄alia, vt in ca. cum olim, & cauditis, de ꝑscrip. & in c. vnico, de capel. mona. lib. 6. cū
4 fim. † No. ꝑ habens ius conferendi, [a] non pōt sibiipsi beneficia ꝓ
a ferre. Dēt enim esse distinctio inter agētē, et patientiē. Et facit hic ira, dū dicit, q̄ habēs facultatē distribuēdi certā quantitatē pecu niæ, nō potest sibiipsi distribuere. Ex hoc ēt dicimus, q̄ patronus nō pōt præsentare seipsum, in c. peruenit, de iure patr. potest tm̄
b præsentare filium, [b] vt no. gl. in c. quia. eo. ti. Et ex illa glo. infertur, q̄ habens ius cōferendi, licet non possit sibiipsi cōferre, potest tm̄ huic alias idoneo, & alijs suis consanguineis conferre beneficia: non tm̄ ipse debet moueri affectu carnalitatis, vt in c. graue, 5. de
5 preb. Non possunt alia vtilia colligi; sed tene menti ista, quia sunt bona. † In gl. 2. ibi, [Cū inter canonicos.] hoc c. & præcedens fa ciunt in oppositum, quia in eis q̄s sustinet vicem duarū personarum, ergo idem vr̄ in casu c. nostri. Sed de hoc dic, vt plene dixi in c. ex literis, de prob. Non enim pōt quis in facto proprio dispone re authorizando, in cle. 2. de reb. eccl. nō alie. & esset pniciosum exemplum, vt quis posset sibi prouidere, de quib. tenetur aliis dispensare. † Et in fi. gl. Doct. cōiter distinguunt, q̄ aut collator trās fert omnimodā ptātē in alium: & tunc pōt ab illo recipere bñficium; quia tūc illi confert iure proprio. Aut transtulit tanquā in commissarij sui; & tunc non valet ab eo beneficiū recipere: qa
6 ille repræsentat personam istius collatoris; & qui per alium facit, per se facere videtur, vt in regu. qui per alium, in texto. Sed ꝺ hoc facit, videmus enim, q̄ Papa dat potestatem suo confessori, & ni
c hilominus potest ab illo absolui, [c] & ligari i foro animæ, vt no. gl. in c. ex parte, il. aliàs in c. sanè, il. ij. de offi. deleg. & c. nemo. 9. q. 2. Sol. puto dicendum, q̄ ibi non est ꝑcisè confessor cōmissarius papæ, sed est legatus & vicarius Dei. Nam quilibet sacerdos potest dici in ptāte sibi commissa vicarius Dei: quia Deus dedit ptātem Apostolis, & per ꝰns omnib. sacerdotibus successoribus, vt in c. firmiter. §. vna, de Sum. Trin. & 2. q. 7. c. accusatio, in fi. per text. & glo. 33. q. 5. in ca. mulier. vnde Papa solum subijcit se iurisdictioni illius sacerdotis, inquātum homo; & inquantū homo peccator, est minor illo: vnde sacerdos iudicat eum iure proprio, quemadmodum quando maior magistratus subijcit se iudicio minorū, vt in l. receptum. ff. de iur. omn. iud. & 2. q. 7. c. nos si incompetenter. Sed in casu q̄nis nostræ, cōmissarius in conferendo non cō fert iure proprio, sed iure delegantis; cum non habeat aliquid iu re proprio, vt in c. sanè, de of. eius cui man. est iurisd. Ex hoc infertur, q̄ habens ius ꝑferēdi, potest beneficium recipere a Papa. Itē a legato in partib. qa illi ꝑferunt iure ꝓprio. ad hoc c. si a sede, de ꝓb. li. 6. & sic intellige tex. hic in fi. dum dicit; [Sed ab alio, &c.]

ADDITIONES.

a SEB. SAP. ¶ Ius conferendi. Videtur tamen obstare tex. prout ibi Ab. bpon derat, secundum vnum intellectum, in cap. 2. infra de pœn. & vide no. in l. si consul, ff. de adopt.

b ¶ Præsentare filium. Adde, quod idem in facto consului, consi. 97.

c A illo absolui. Adde quod voluit do. Card. consi. 131. in 2. col.
ZACH. Adde Ant. de But. in c. omnis, col. 3. inf. de pœn. & rem. Host. in summa. eo. ti. §. cui conferendum, ver. cui papa, gl. in c. sanè, & ibi not. iste in 2. no. sup. de offi. dele. Io. And. in c. significauit, sup. de foro comp. Fel. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, col. 3. uer. an autem & qualiter, supra de consti.

De conces. præben. & eccle. non vacan. *Rub.*

Continuatur ad p̄cedentia hoc ordine. Supra visum est de ꝑbendis, & dignitatibus, ac earū institutionibus; sed qa sæpe ꝑben dę. & dignitates ꝓferuntur, seu promittunt anteq̄ vacent, & q̄nq; ipsæ vacātes non ꝓferuntur, sed remanent diu vacātes, merito restabat videre, & prouidere tam circa promissiones non vacantium, quam circa negligentiam in conferendo vacantia, &c.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, qui scienter facit se institui in beneficium viuentis, est deponendus, & patitur alias pœnas, de quibus in nume.* 3. *super quibus solus Papa dispensat.*
2 *Beneficium viuentis non potest conferri alteri per inferiorem a Papa, & Papa ipse non consueuit facere.*
Beneficium non est auferendum alicui, sine magna & manifesta causa.
Inferior non potest tollere legem superioris, maxime in præiudicium tertij.
3 *Vxor, quę viuente marito alteri nupsit, non potest eo mortuo illi, cui nupserat copulari.*
Impetratio facta de beneficio, in quo ipse impetrans fuit institutus viuente primo rectore eiusdem, vel quod violenter occupauerat, est surreptitia, si de prædictis in ea non fiat mentio.
4 *Sententia lata in causa matrimoniali, nunquam transit in rem iudicatam. Et quid de lata in causa beneficiali.*
Sententia non dat iustam causam retinendi illi, pro quo fuit lata, si scit sententiam esse iustam.
Sententia dans beneficium alicui sine titulo, potest officio iudicis retractari; & beneficium poterit primo restitui.
5 *Sententia licet iniusta, transit in rem iud. sed potest retractari, si pars pro qua est lata, fatetur eam iniustam.*
Præsumptio iuris & de iure, non admittit probationem in contrarium, nisi per confessionem partis, de cuius commodo agitur.

CAP. PRIMVM.

Qui in viuorum. †Faciens se poni in beneficiū viuētis, ab ecclesiastica cōione repellit. Vel clarius sic: Institutus scienter in bñficiū viuentis, deponendus est. Et non diuiditur pp breuitatem. † No. j. q̄ bñficiū viuentis non potest conferri alteri, & hoc in dubitatum est, si fiat collatio ab inferiore a Papa, quia beneficia ecclesiastica, secundum antiquam ordinationem sunt perpetua. 56. dist. c. satis peruersum, & 8. de cler. ægro. per totum. vnde nō potest inferior disponere ꝺ le gē superioris, maxime in p̄iudiciū tertij, vt in cle. ne Romani, de elec. & in c. ꝙquerente, de resti. ſpo. imo sine magna, & manifesta cā non pōt quis priuari suo beneficio, est tex. no. in c. inuestit. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæst. 6. Sed de Papa põt dubitari, non tñ reperitur, quod vnquã fecerit sine causa; imo ꝓrium suadet in legibus suis. Vide tñ, quod leg. & no. i c. si gratiose, de rescri. li. 6. & dicet plene in disputatione. † No. pœnam facientis se substitui in beneficium viuentis. [a]

3 a Debet enim repelli à cõione ecclesiastica. Et dic quòd debet deponi, vt in cap. in primis. 2. quæst. 1. Item efficitur infamis 3. q. 2. c. audiuimus. & non põt amplius illud beneficium obtinere. Vnde credo, q̃ solus Papa potest cum eo dispensare. Nã, vt dicunt hic Doct. & bene, quemadmodum non potest eam ducere in vxorem, [b] cum qua cõtraxit, viuente marito, vt in c. fi. de eo, qui dux. in matr. ita nec consequi vxorem spiritualem, cum qua voluit cõtrahere, viuente sponso suo, quodammodo illam adulterando. 2. q. 1. in c. sicut, not. etiam Inno. in c. post elec. 3. c. Et ex hoc credo, q̃ si is, qui occupauit beneficiũ viuentis, maxime scienter faciendo se institui ac illud demum impetrauit à Papa, cum vacaret, nõ habita mẽtione de occupatione p̃terita, non valet collatio tanq̃ surrepticia; q. a si Papa sciuisset, sibi nõ ꝓtuliset, vel ſaltẽ nõ ita de facili, p supradicta, & facit c. postulasti, de rescrip. Et p hãc rõnem puto idem dicendum in his, qui de facto occupant, seu potentia secularium se intrudunt, & postmodũ impetrant à Papa non facta mentione de intrusione præterita. Nam profecto talis collatio, seu prouisio surrepticia est, per supradicta. † In gl. in ver. [Appellandi.] ibi, [Sed pone] no. bene hanc particulam gl. vsque ad fi. Ex qua collige, q̃ ſnia lata in cã matrimonij spiritualis, transit in rem iudicatam. Vnde non potest retractari post lapsum decennij. secus in matrimonio carnali, vt in c. lator, & in c. consanguinei, de iud. Inno cen. tamen in cap. cum olim. de do. & contuma. & in capitu. cum Bertoldus, de re iudi. sentit idem esse in matrimonio carnali, quod est in spirituali, sed in capitu. ad aures, supra de resc rip. tenſit contrarium. Sed conclusio gl. & dicta Doct. plenius explicando, & aduerte, quia quãdoque in istis beneficiis, sententia est priuatiua, q̃ nque est declaratoria. Primo casu, si is cui facta est collatio, posita fuit conscius fraudis, non potest ſaltem in foro animæ cum bona conscientia illud beneficium retinere. argu. in c. fi. de iniur. Si aũt non fuit ꝓcius iniustitiæ, & fraudis, & 5 ſnia transit mere in rẽ iudicatã, [c] iuste potuit isti ꝓferri bñficium adiudicatum per ſnam. Nã sententia lata in matrimonio spirituali transit in rem iudicatam, quatenus tangit præiudicium priuatum. Ad hoc bonus textus in c. dilectus, de elect. Nã cũ posiit qs bñficio suo renunciare, vt. s. de renun, per totum. ita acquiescendo ſnæ priuatiuæ, poterit iuri suo præiudicare. Et in hoc casu intellige hanc gl. nec est opus spectare possessionem continuã per 40. ann. prout disputat hic glo. quia non est opus hic præscriptione, quia ſnia priuatiua, a qua non fuit appellatum, fecit beneficiũ vacare, & per consequens tanquam vacans potuit alteri conferri. Sed secus in matrimonio carnali, quia non põt quis directe renũciare matrimonio, cum illud sit indissolubile, et cum consensu partium, cum nõ depõdeat a facultate eorũ, vt in c. super eo. ꝯ. de eo qui cog. conſ. vxo. ſuæ, in c. debitum, de biga. Secundo casu, cum ſnia fuit declaratoria. Exemplum duobus litigantibus super bñficio, iudex pronunciauit bñficium pertinere ad aliũ; iniuste tñ; hoc casu, si is, pro quo lata est ſnia, habet notitiam iniustitiæ, nunquam beneficium potest ſalua conſcientia illud beneficium retinere, quia retineri debet ex institutione canonica, vt in reg. 1. de reg. iur. li. 6. Sententia vero nõ abstulit sibi ius; sed tñ declaravit ius ad eũ pertinere. l. sicuti, ff. si aduer. vend. & in ca. forus, de verb. ſig. sed respectu illius, ꝯ quem fuit lata, bñ transit in rẽ iudicatam, vt amplius non audiatur; ex q̃uo nõ appellauit, ad hoc d. c. cũ dilectus. põt tñ agere ꝯ obtinentem per viam denunciationis Euangelicæ dicendo, quod peccat retinendo bñficium sine titu, vt no. Inno. in d. c. ad aures, & forte retractata hac via ſnia, vel per iudicis officium, qui põt inquirere de titulo, vt in c. ordinarij, de offic. ordin. li. 6. poterit primo beneficium restitui. Et idem puto dicendum in rebus profanis: nam per ſniam declaratoriam non aufertur dñiũ directum, vt no. in l. Iulianus, ff. de condi. inde 5 bi. nec alteri accrescit ius. † Vnde singulariter dicit Inn. in c. quia plerique, de immu. ccc. q̃ si is, pro quo lata est ſnia iniusta, si post transitum in rem iudicatam, fatetur eam iniustam; debet talis d ſnia retractari [d] per superiorem, quia posset procedi per viam denunciationis Euangelicę, vt §. dixi: nam ꝯ præsumptionem iuris & de iure, admittitur probatio per confessionem illius, de cuius cõmodo agitur, vt in auth. sed iam necesse, C. de don. ante nup. & no. in c. is qui. de spon. Quæ aũt sit diuersitas inter primũ casum, & secundum, dic q̃ in primo casu ius non causatur immediate ex sententia; sed ex collatione facta post sententiam priuatiuam; sed in secundo casu ſnia fuit causa immediata huius iuris.

ADDITIONES.

a ¶ Viuentis. Adde quod voluit Anch. consi. 398. Old. consi. 304.
b Seb. Sap. ¶ In vxorem. Facit ad hæc tex. in c. 2. inf. de simo. vbi dicitur, q̃ omni modo deponatur, quod uerbum, omnimode, excludit dispensationẽ, vt no. Abb. Io. de Ana. & Aret. in c. qualiter & quando. 2. inf. de accusat.
c ¶ In rem iudicatam. Adde eundem consi 69.
d ¶ Retractari. Adde eundem consi. sup. alle. 69. ubi idem dicit.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia non vacantia, non debent concedi, vel conferri, num. 3. intellige, vt infra num. 8.*
Beneficia vacantia debent conferri intra sex menses; quibus elapsis deuoluitur de Episcopo ad capitulum; & demum ad proximum superiorem, nu. 7. Episcopatus vero vacantes debent conferri intra minus tempus, nume. 4. vide infra eo. c. cum nostris, nu. 3. & in c. dilectus, nu. 1.
2 *Beneficium vacans licet alicui promittatur, poterit alteri conferri.*
Sponsalia cum vno contracta tolluntur per matrimonium carnaliter cum alio consummatum.
5 *Capitulum potest conferre beneficia, excluso Episcopo, qui per negligentiam intra tempus statutum noluit conferre; intellige, vt infra, num. 8. in fi. quod tempus, an sit vtile, vel continuum, vide nu. 11.*
6 *Negligentia superioris potest aliquo casu per inferiorem suppleri.*
10 *Pactum de futura successione, an & quando valeat, & an firmetur iuramento.*
11 *Donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum non valet, etiam firmata iuramento: bonorum autem præsentium valet.*
Tempus vtile, vel continuum, quod est, vide remissiue.
12 *Ius instituendi præsentatum vel confirmandi electum, an transeat in alium, si Episcopus est negligens in instituendo, vel confirmando.*
13 *Patronus habet ius præsentandi intra sex menses, intra quos, si nõ præsentauerit, Prælatus habens ius instituendi, vel de iure communi, vel speciali, poterit conferre, nume. 14. & habebit sex menses ad conferendum, infra, c. quia. nu. 8.*

CAP. II.

a **Nulla ecclesiastica.** Beneficia nõ vacantia prædi, [a] vel ꝓmitti non debẽt; & cum vacauerint, concedi debent intra sex menses; quibus elapsis, de Epõ ad Capitulum, & eõ, demum ad proximum superiorem, deuoluitur collatio. h. d. Et diæ sunt partes. Secunda, ibi, [Ci vero.] Prima prouidet circa beneficia nõ vacãtia; & diuiditur in tres. Nam primo ponit prohibitionẽ. Secdo eius causam, ibi, [Ne desiderare.] Tertio fortificat, ibi, [Cum. n.] Secda pars principalis prouidet circa beneficia vacantia, & primo statuit tps ad conferendũ, secdo ponit negligentiam conferentium, ibi. [Siautem.] & quotidie allegatur in practica, maxime in 2. par. & ideo no. ipsum bene. Casus literalis. Quidam prælati ante Concilium Later. conferebant ecclesias, seu beneficia, & ẽt dignitates, anteq̃ vacarent; & sic desiderabant mortem proximi sui, cuius locum credebant se succedere. & iõ statuit Concilij Later. q̃ de cætero nulla ecclesiastica beneficia, ministeria, vel ecclesiæ concedantur alicui, seu promittantur anteq̃ vacent, ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locũ se credit successurũ, cũ in legibus gentilium ẽt hoc sit inhibitum. Turpe. n. est, q̃ expectatio futuræ successionis in ecclesia Dei habeat locũ. Cũ. n. p̃dicta officia, ministeria, vel ecclesiæ vacare ꝓtigerint, nõ diu maneant in suspẽso, sed intra sex menses personis idoneis ꝓferantur; si hoc Epus diligerit, per capitulũ postea ordinẽtur; & si ad capitulũ pertinuerit, & intra dictum tps hoc non fecerit, Epus hoc fm Deum cũ consilio religiosorum exequatur. & si oẽs fuerint negligentes, Metropolitanus absque alicuius ꝓdictione de illis fm Deum disponat. Bar.

1 † No. primo q̃ ministeria, bñficia, & ecclesiæ ponuntur hic, vt diuersa. Et põt dici. q̃ ministeriũ idẽ est, qđ officiũ, seu dignitas. 2. q. 1. c. multi. Beneficiũ vero sumitur hic stricte, vt differat ab ecclesijs. Ecclesiæ vero tenẽtur hic proprie; beneficium tñ largo sumpto vocabulo, cõprehendit in se oĩa ista, vt in regula, beneficium, de reg. iu. li. 6. Nam beneficiũ sic large sumptũ, est beneuola actio gaudiũ tribuens capienti, vt in l. feu. in c. 1. quibus mod. feu. amit. No. 2. q̃ quilibet clericus põt dici proximus noster; & dic, q̃ largo modo quilibet nostræ naturæ particeps põt dici proximus, & sic ẽt infidelis rõne humanitatis, põt dici proximus, de pœn. dist.

2 2. c. proximos. † No. ibi, [Anteq̃ vacent] à ꝓrio sensu. q̃ beneficia vacans potest promitti. Sed dicunt Doct. & bene, q̃ per hãc prohibitionem non afficiuntur manus ordinarij, quo minus teneat collatio alteri facta; sicut videmus in matrimonio carnali, quod tenet, non ob. sponsalibus prius ꝯctis cũ alijs, vt in c. sicut. de spõs.

3 † No. q̃ ex promissione bñficij vacaturi, de facili causatur votum captandi mortẽ proximi, & iõ quanto superior est sanctior, tãto facilius debet abstinere a promissionibus vacaturorũ beneficiorũ. † No. in ver. ibi, [Cũ vero.] regulã, q̃ dignitates, & alia bñficia minora debẽt ꝓferri intra sex mẽses, nunq̃ d hoc hẽat locũ in exe- b cutore Papę. [b] Vide bo. gl. in cle. si de bñficio, de p̃b. hoc tñ non procedit in dignitate epali, & in ecclesia collegiata regulari. Dat. n. in istis minus tps ad eligẽdũ, vt in c. ne ꝓ defectu, §. de ele. & di- 5 cetur. ꝯ. cũ gl. † No. q̃ capitulũ põt hñe ptãtem ꝓferẽdi beneficiati, Epo excluso. Et hoc de iure spãli, vt patet in c. cũ ex iniuncto, in fi. de

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Concedi. Extende etiam in executore Papæ dato ad prouidendũ, vt notant omnes in c. proposuit, infra eo. Quid autem si fit facta commenda ad tempus, vtrum tempus illud Later. Concilij interim currat, Vide glo. in c. nemo deinceps, in gl. fi. de elec. in 6. Nunquid autẽ tempus, de quo hic, habeat locum in eo, qui habet cõstituere vicarium in ecclesia annexa. Vide Abb. in c. ex tirpandæ, in §. qui vero, in repe. col. 9. sup. de p. æb.
b Executore Papæ. Adde Cal. consi. 33. de præben.

6 fi. de hær. & 16. q. 7. c. oẽs basilicæ. † Itẽ no. casũ in quo inferior supplet negligentiã superioris. Nã capitulũ supplet negligentiã Epi 7 in colla. bñficij; & vide aliũ casum. 9. q. 3. c. cum simus. † Vltimo no. q̃ ptãs ꝓferendi beneficia, deuoluit ad superiorem gradatim. Potest. n. bñficium vacare multo tpe. Nam capitulum hẽt sex mẽses si non ꝓsert, deuoluit ptãs ad Epm, qui ẽt hẽt alios sex menses, vt in c. licet, de sup. neg. præl. eo negligente deuoluit ad Metropolitanũ, qui hẽt alios sex menses, vt hic; & eo non ꝓferente, deuolui- 8 nit ptãs ad Patriarchã, cui subest Archiepiscopus. si aũt non hẽt superiorem, tunc deuoluẽt ad Papã, vt in c. licet, præall. Concludo ergo, q̃ gradatim fit hæc deuolutio: vnde si ꝓtingeret aliquẽ ifrorum esse exemptũ, ptãs ab eo deuoluẽt ad Papã, quia non superior, non põt supplere negligentiã alterius, vt in d. c. licet. † Et ex his infert, q̃ Metropolitanus hic supplet negligẽtiã Epi, si Epus non est exemptus; aliãs ptãs deuoluẽt ad Papã; & sic intellige istũ rec. Nec ob. si opponaũ de cap. q̃ supplet negligentiã Epi, tñ non est s. Epm. Dico. n. q̃ Capitulum supplet nõ rõne superioritatis; sed pp cõionem, q̃ est inter Epm & Capitulum, vt in c. requisisti, sup. de resta. Et per hoc iste tex. restringi dẽt in hac deuolutione de Epo ad Capitulũ ad beneficia, q̃ pertinent ad Epm proprio iure. In beneficijs aũt deuolutis ad Epm pp negligentiã, vel delictũ inferioris ꝓlati, non fit deuolutio ad Capitulum; sed ad proximũ superiorem; quia in istis deuolutis non est tanta cõio inter Capitulum, & Epm, sicut in spectantibus iure proprio. Ita notanter dñt Doc. in c. vnico, ne sede vacl. li. 6. & in c. quamquã, de ele. eo. li. & 9 vide per Inn. in c. cum in cunctis, eo. ti. & hoc notabis. † In gl. 2. in fi. die clarius, q̃ receptio in canonicum fuit facta de præsenti; sed promissio præbendę vacaturæ ibi approbatur respectu canonicę. nec ꝓsequitur ibi præbenda principaliter respectu promissionis; sed ex quo erat iam canonicus, non debebat esse sine præbenda. Si autem simpliciter promitteret canonicatus vacaturus, tunc non valeret promissio, vt hic, & in c. detestanda, eo. titu. lib. 6. In glan. ver. [Condemnare,] ibi. [Li. 6.] Hoſt. dicit, q̃ hæc litera, dum allegat leges Gentilium, loquitur de legibus fiorum, de acq. poſ. l. hæreditatem, & de don. l. quidam, de ver. oblig. l. ſtipulatio hoc modo ꝓcepta. Nam iura, quę gl. allegat, sunt Imperatorum, q̃ nõ fuerunt Gentiles, sed Christiani, & in hoc est vis. Ipsi ẽt Imperatores hoc probiberunt postmodum, vt in iuribus allegatis. Et de hoc, an & qñ valeat pactum de futura successione, plene no- 10 tat Bar. & alij in d. l. ſtipulatio; & in l. fi. C. de pac. † Et breuiter dic, q̃ aut fit pactum de successione legitima ꝓseruanda, & valet, vt Instit. de leg. agnat. succeſſ. in fine, & hic; quia hoc pactum est le a diminuendã; [a] & tunc sine iuro non valet, vt in l. pactum, C. de collat. sed iuro firmatur, vt in c. 2. de pact. lib. 6. Qñq; fit pactum b ad successionem futuram perdendam, [b] seu ad tollendum arbitrium vltimæ dispositionis, & non valet: quia ꝯ bonos mores, vt in d. l. ſtipulatio hoc modo; adeo q̃ fm Bar. non firmatur iuro; ar. reg. non est obligatorium. in 6. Aut fit pactum de certo modo di c uidendo, vel [c] acquirendo per successionem futuram, & tunc si fit in genere valet, ar. in l. 3. ff. pro ſo. Si vero fit respectu certæ per sone, vt puta super hereditate Titii. & non valet, nisi ꝓsentiat is, de cuius hereditate agitur, vt in d. l. fi. C. de pac. & hæc procedunt 11 regulariter. † Et inducitur ad quæstionem, Nunquid possit quis pacisci in vita, vt bona alicuius ad eum pertineant irreuocabiliter post mortem? & Dy. tenuit, q̃ sic, donãdo oĩa bona sua, & in- d terponendo iurm. Hoc tñ cõiter non tenetur. Aut. n. quis donat alicui præsenti hereditatẽ suã; & non valet, vt d. l. ſtipulatio. e Aute oĩa bona sua ꝑsentia & futura, [d] & ẽt non valet, fm Bar. q̃ a tollit libertatẽ faciendi testm, Ecclesiæ tñ [e] pot fieri hæc donatio fm eum, vt ipse no. in l. fi. pal. Posset tñ dici, q̃ ẽt cuicunq; facta va leat, quia potest esse hæreditas sine rebus corporalibus, vt in l. hæreditatis, ff. de ver. sig. & ita tenuerunt multi Legistæ modernio- res. Et aperte pro hac opin. facit rõ Bar. in auth. ingressi, de sacroſ. eccl. Aut donãtur bona ꝑsentia; & valet donatio, fm omnes, l. fi. C. de pact. In gl. in verſi. [Intra sex menses,] ibi, [De ele. c. vlt.] dic, q̃ ibi non erãt canonici impediti eligere, qa poterant petere licentiã à superiore. Non. n. fuit eis interdictum, vt non eligerent, sed vt non eligerent sine licẽtia superiorum. Vnde poterat sibi prouidere petendo licentiã. Et dic, q̃ tempus illud semestre est vtile certo respectu; quia non currit tempore impedimenti; alio respectu est ꝓtinuum, quia currit in diebus feriatis. Et qđ tps dicat ꝓtinuum, & quod vtile, dic, vt no. in cle. vnica, de in int. ris, Celsius.] dic, q̃ in casu nostro non potest mora purgari; quia per laptum huius tpis in continenti duoluit ptãs ad superiorem, f vt in iuribus allegatis. Et dic, q̃ tempus illud semestre est vtile, vt no. in reg. mora, de reg. iur. in 6. & c. potuit, ꝯ. de lo. In ea. gl. dicit, vt no. in reg. mora, de reg. iur. in 6. & c. potuit, ꝯ. de lo. In ea. gl. ibi, [Nulla licentia à superiore petita] & hoc dictum gl. no. & pro hoc facit tex. in c. post ele. ꝯ. e. Nã ibi tenuisset collatio, si deuoluto realiter fuisset facta, ad idem c. bone, il. de ele. sentit Inn. in c. g ꝑstitus. ꝯ. eod. † Extra gl. q̃ro de quotidiana qõne, & Nunquid ille. q̃ tps semestre habeat locum in habente instituere presentatum per patronum? Do. de Ro. dec. 250. tenent q̃ non. Loquitur enim iste tex. in eo, qui hẽt ꝓferre; & ideo non extendit ad habentem instituere. Respectu. n. institutionis fiendę non reperitur tps à iure limitatum. Remedium est ergo, vt recurratur ad superiorem, q̃ prefiget terminum debenti instituere; & si non instituit intra terminum, ipse supplebit. ad hoc quod no. in cap. ex parte, ꝯ. eo. tit. Et potest esse rõ huius dicti: Nã debens instituere, non dẽt hñe tps ita prolixum, sicut is, qui hẽt ꝓferre, cum instõ fiat de persona pñtata: vnde non hẽt superior nisi illũ examinare; aliàs 13 sequeretur, q̃ bñficium posset vacare longo tpe. † Nã patronus hẽt sex menses ad pñtandum, vt in c. vnico, de iu. pat. lib. 6. si superior haberet alios sex menses ad institutionem, vacaret sic bñficium per annum ante, q̃ deuoluereꝫ ptãs ad alium superiorem. h Et idem puto dicendum in eo, qui hẽt ꝓfirmare electionem, [h] vt tps sibi ꝑfigatur p superiorem, si electum differt intra tps de- 14 bitum ꝓfirmare. † Vltimo hic q̃ro, si patronus differt ꝑsentare intra tps sibi statutum, ad quem deuoluitur ptãs, præsuppositò q̃ ius instituẽdi ptineret ad ꝓlatum inferiorem Epo? Nã primo vr, q̃ ad Epm fiat deuolutio; qa iste prælatus inferior hẽt institutionem de iure spãli; quod quidem ius dẽt restringi, & non extendi ad collationem liberã, q̃ nunc est fienda pp negligentiã patroni. Dẽt. n. fieri deuolutio ad Epm tanq̃ ad ordinarium. Nã res de facili reuertit ad naturã suã. 3 5. dist. c. ab exordio, & l. si vnus, §. pactus ne peteret, in fi. ff. de pac. Sed in ꝓrium est q̃ o. sing. in cle. vnica, de sup. negl. ꝓlat. quæ vult, q̃ habens instituere, hẽat tunc col- i lationem liberã; quod satis placet. [i] Nã ꝑsentatio patroni non trãsfert aliquod ius spũale, sed est quoddã initium, seu quædã seruitus, vt in c. quod aũt, de iure pa. Ius. n. spũale trãsfert ex sola institutione, vnde priuato patrono per negligentiã, solum tollitur seruitus illa, & pura dispõ remanet penes debentẽ instituere, qd no. semper, qa subtilis est ista quæstio, & posset de facto venire.

ADDITIONES.

a ¶ Diminuendam. Adde videnda, quæ posui in l. fi. C. de pact. in apoſt. in impressione de Tortis.
b. ¶ Perdendam. Adde videndum Old. consi. 132. d. Car. consi. 64. Franc. de Are. consi. 17.
c ¶ Diuidendo. Adde Anch. consi. 404.
d Ant. Fran. ¶ Et iura. De donatione omnium bonorum præsentium, & futurorum, an valeat. vide quæ plene habentur per Ang. Imo. Ale. & alios in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb obl. & traditur per Bal. & alios scri. in l. fi. C. de pac. Imo, qui donat omnia bona præsenti. & futura põt testari, nisi possessionem tradiderit ipsorum bonorum, ut not. Bal. in auth. sed cum testator. C. ad l. Fal. & vide Bar. in l. cum duobus. in §. idem. ff. pro soc. Et adde, q̃ donans omnia bona, potest retinere de bonis donatis tantum, q̃ viuat, ut est gl. in l. in condemnatione, de re iud. & in l. fi quis argẽtum, in §. fed in his omnibus, & in §. fi quis vniuersitatem, C. de donat. quod est intelligendum verum, nisi donans sit artifex talis, qui possit alimenta lucrari. De quo uide per Bal. in c. 1. in usibus feud. ubi et iam dicit, q̃ illa gl. in d. l. in condemnatione. est sin.
e ¶ Ecclesiæ tamen. Adde eundem consi. 60. & 102.
f ¶ Possit purgari. Adde d. Car. consi. 241 Io. de Imo. consi. 36. Franc de Aret. consi. 95. Rom. consi. 427.
g Seb. Sap. ¶ Quæstione. De hac quæstione uide late per Gem. post Ioan. And. in c. P. & G. §. uerum. de im. e par. lib. 6. & Abb. in c. pastoralis, in princ. in 1. col. ꝯ. de iure pat.
h Seb Sapia. ¶ Confirmare electionem. Idem dicit Abb. in c. 2. supra de elect.
i ¶ Satis placet. dde Lap. alle. 67.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia vacantia non possunt conferri, licet ille, cui erant promissa antequam vacarent, appellauerit.*
2 *Promissio beneficij vacaturi, nõ conualidatur data eius vacatione, quia promissio ab initio fuit nulla.*
3 *Appellatio minus legitima, non impedit libertatem conferendi beneficia.*

CAP. III.

1 **Relatum.** † Beneficia vacãtia ꝓferuntur, nõ obstãte appellatione illorũ, quib., [pmissa fuerunt anteq̃ vacarẽt. h. d. Secda ibi, [Consultationi.] Casus lit. Aliq recipiebãt pmissiones de ecclesijs non vacãtibus, postmodũ vacabãt. Illi ap pellabãt, ne alijs ꝓferri deberent. q̃ritur, an tali appellationi sit de ferendum? Rñ. Papa, q̃ cũ tales, pmissiones in scilio later. p̃dicto sint cassatæ, nunq̃ ptextu talis appellationis dẽt omitti, quin or- 2 dinent in eis pſonæ idoneę, cum vacauerint. Ber. † No. 1. q̃ promissio vacaturi beneficij non conualidatur, ẽt data vacatione illius beneficij. Nã cum ꝑmissio à principio fuerit nulla ex sola vacatione subsequenti non conualidaẽt, arg. in c. auditis, de cle. † Not. 3 2. q̃ appellatio minus legitima non impedit libertatẽ conferendi. Et no. q̃ promittẽs beneficium vacaturum, nullo modo obligatur ad obseruandum obligationem; quia damnata est à iure.

SVMMARIVM

1 *Collatio beneficij facta per collatorem non valet, si Papa ante sibi reserꝫ sit vt alteri conferret; & ad hoc misit executorem. 2. 7.*
3 *Executor datus ad dandum alicui canonicatum, non potest ei conferre, vel prouidere de prębenda vacatura. 8.*
4 *Inuestitura non transfert in inuestitum possessionem corporalem; intelligę quando inuestitura fit in absentia rei inuestitæ. 22.*
5 *Beneficia vacatura solus Papa potest conferre; licet de honestate non debeat facere.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 *Papa potest dispensare contra statuta Concilij generalis.*
9 *Papa in quibus casibus non dispensat.*
Bigamus ex dispensatione Papæ ex causa facta potest promoueri ad sacros ordines.
10 *Papa non dispensat in concernentibus fidem.20.*
11 *Decimæ ex dispensatione Papæ an non soluantur?*
12 *Papa in totum potest tollere votum ex causa, alias non.*
Episcopus vero non potest tollere in totum, sed potest ipsum commutare.
Papa potest facere omnia, quæ potest ipse Deus; clause tamen non errãte.
13 *Papa sine causa non potest dispensare a iuramento, neque seipsum.*
14 *Papa non potest dispensare circa vniuersum statum ecclesiæ, nisi ex aliqua iusta causa.*
Papa non potest concedere Principi seculari, vt possit iudicare inter clericos, nisi ex magna causa.
15 *Monachus ex dispensatione Papæ an possit habere proprium?*
16 *Papa non dispensat in secundo gradu in linea inæquali, sed in linea æquali sic.*
17 *Papa non potest iudicari nec ab Imperatore, nec a toto clero, nec a populo, nisi de sola hæresi; quo casu est deponendus non a semetipso, sed ab alio.*
18 *Papa existens in peccato mortali, debet moneri secundum denunciationẽ Euangelicam, & si erit peccatum notorium, per quod ecclesia scandalizabitur, & monitus non desiterit, poterit priuari, quia sapit hæresim.*
19 *Papæ est obediendum circa omnia illa, quę præcipit, nisi contineant peccatum mortale.*
20 *Papa in omnibus potest dispensare, præterquam in articulis fidei, vel præter ea, quæ sui natura sunt mala.*
21 *Sua an tollat, vel tradat dominium illi, contra quem, vel pro quo datur?*

CAP. IIII.

1 **Proposuit-** †Si scribitur ei, ad quem spectat collatio, dato executore ad prouidendum. per præsentationem literarum collatori factam, afficitur prebenda; ita, ꝙ collatio alteri facta non tenet. h. d. s̃m verum intellectum. Et duæ sunt partes principales. Primo narrat factum continens gratiam, & executoris processum, capituli contemptum, & duplex factum Celestini. Secundo ponit mandatum Inn. præmittens protestationem, & motiuum, ibi. [Licet autẽ.] Casus lit. Celestinus Papa mandauit præposito & capitulo Cameracensi, vt T. presbyterũ reciperent in fratrem; & assignarent ei prębendam proximo vacaturam, quæ ad donationem suã spectaret in eccle. sua, Decano Rhemensi super hoc executore concesso. Sed cũ Decanus inuenisset eos contumaces, dictum presbyterũ inuestiuit de prębenda primo vacatura in ecclesia Cameracensi, pertinente ad donationẽ ipsorum. tandem vacauit vna prębenda, & ipsi eã alij assignauerunt. Celestinus hoc intelligens, et volens ratũ habere, quod ab eodẽ Decano factum fuit, cassauit collationẽ factã a cap. & dictum presbyterũ de ipsã per annũ inuestiuit. Sed ẽt dictus presbyter prębendã illã adhuc quiere hȩre non potuit, cum alius eã possideret: ac cessit ad dominũ Inn. & exposuit ei omnia prędicta. dixit ergo Inn. ꝙ licet non sit intentionis suæ, inuestituras de vacaturis factas ɔ canonicũ institutum ratas hȩre, qui põt ɔius dispensare; tñ considerans, quod dictus presbyter non fuit inuestitus de vacatura, sed vacante per Celestinum, quę post cassationẽ cõcessionis, quã fecit capitulũ, intelligebatur vacare, mãdat Papæ præposito & cap. Cameracen. qualiter amoto ab eo quolibet detentore, dictam prębendã præfato presbytero assignare procurent. B. †No. 1. ꝙ per mandatũ factũ ordinario dato executore ad prouidendum, ex sola presentatione afficitur ptãs

a ordinarij, [a] vt collatio alteri facta non valeat. Et ita est verus intellectus istius c. hodie magis ꝓbatur in c. si cap. eo. ti. in 6. Hic. n. scriptũ fuit capitulo, & fuit datus executor ad prouidendũ de pbenda in defectũ capituli: vnde ex sola pntatione facta capitulo affecta fuit ptãs capituli; ita, ꝙ collatio prębendæ postmodũ vacantis alteri facta non tenuit. †No. 2. ꝙ executor non põt prouidere, seu inuestire de vacaturo bñficio. licet ergo posset conferre canonicarum de pñsenti, si hoc mandat: nõ tñ debet conferre prębendam; nisi prius vacet prębenda. ad idem c. si cap. & c. exe-

4 cutor, eod. tit. †No. ꝙ p inuestiturã nõ transfertur possessio corporalis. Nã Celestinus hic inuestiuit clericũ per anulũ, nec p hoc fuit translata possessio corporalis; immo in fi. mandat cap. vt prębendam alsignet sibi dando possessionem; & de hoc vide, qđ la-

5 tius dixi in c. authoritate, s. ti. prox. †No. in ver. [Licet.] ꝙ licet Papa possit dare ius ad beneficia vacatura, non tñ dẽt de honestate. vnde Inn. hic fatetur se non velle hȩre ratã inuestiturã de vacaturis beneficiis. †Sed no. ex isto ver. iuncto c. 2. s. e. ꝙ Papa põt di-

6 b spensare [b] contra Concilium. Nã c. 2. alleg. fuit editũ in concilio generali; & nihilominus Papa hic dicit, quod s. illud ius possit dispensare. Pro hoc c. significasti, s. de elec. ubi dr, ꝙ in cõstõnibus concilij intelligitur excepta authoritas Papæ, sed dic, vt ibi plene dixi. Opp. contra tex. vf. n. ɔrius sibi in multis locis. Nam primo dicit, ꝙ executor reperit canonicos contumaces; & ideo inuestiuit de prębenda vacatura. Nã cum non potuerit inuestire de vacatura, vt in ver. licet, non põt dici, ꝙ canonici fuerint contumaces, quia non potuerunt dare prębendã vacaturã. Item Celestinus dicit, ꝙ valebat factum Decani; & tñ Inn. dicit, ꝙ nõ erat sua intentionis, hȩc ratã inuestituram de vacaturis factã; & nihilominus mandat illi, pro quo fuerat scriptũ, prębendam assignari. Itẽ vr iste tex. ɔ c. dilectus, il 2. s. de præb. vbi collatio alteri facta ɔ mandatum Papæ tenet, nec reuocatur; & tñ Celestinus hic re-

7 uocauit collationem factam per Capitulum. † Sol. ex gl. colligum tur plures lec. sed vera, & cõis lec. est, ꝙ hic fuit scriptum, non solum ordinario, sed etiam executori: quo casu per solam præsentationem literarum ordinario factã, afficitur ptãs ordinaria, vt collatio alteri postea facta non teneat, vt probatur hodie clarissime in d. c. si cap. merito collatio facta postea per capitulũ nõ tenuit; & sic non ob. d. c. dilectus, ꝙ ibi fuerat scriptũ soli ordinario. quo casu non abdicatur ptãs ab ordinario; ideo collatio alteri facta tenet. Sed qñ semel datur executor ad prouidendũ in defectum ordinarij. incontinenti, cum ordinarius non vult parere, ptãs trasfertur ad executorẽ; ió collatio alteri facta per ordina-

c rium non tenet; [c] merito Celestinus cassauit illã collationẽ alteri factã. Vnde illa cassatio refertur potius ad factũ, q̃ ad ius; quia, vt prędixi, erat nulla ipso iure. vnde licet decanus malè fecerit inuestiendo de vacatura prębenda, tñ præsentatio literarum iã affecerat manus ordinarij. Et in eo, quod tex. dicit, ꝙ reperit canonicos contumaces; dic, ꝙ fuerunt ɔtumaces in recipiendo illum in canonicum: quamquam. n. prębenda non possit conferri, tñ receptio in canonicum debebat fieri de prędicti s̃m mandati Papæ. Nec Celestinus ɔriatur Inno. vel eɔ. nã Celestinus vult hȩc factũ decani ratum in effectu. Inn. vero reprobauit formam, qua tenus Papa inuestiuit de vacatura; sed in effectu approbauit, dũ exequitur collationem factam per capitulum. Et s̃m prędicta

8 debẽt intelligi varietates positæ in gl. †In gl. ibi. [Et male. j no. gl. iunc. tex. ꝙ executor datus per Papam ad prouidendum de vacante beneficio, vel cum vacabit, non põt conferre beneficia non vacans; sed dẽt prius expectare vacationẽ. Et no. ꝙ gl. in fi. dicit, quod Celestinus fuit motus de facto, & non de iure. Dic melius, vt prædixi, quod immo de iure, quia collatio alteri facta non tenebat, nec habuit tantum factum decani in forma; quod patet ex eo, ꝙ ipse inuestiuit de vacante. nã si voluisset hȩc ratũ ha ctum in forma, fuisset contentus illa inuestitura decani. In gl. in ver. [Assignatis.] in fi. dic, ꝙ collatio ipso iure nulla fuit facta per capitulum; vnde cassatio Celestini refertur hic ad factum. Et ad

9 c. dilectus, respon. vt s. dixi. †In gl. in ver. [Dispensatio.] no. bene hanc gl. ga notabilis est; & multum allegabilis in materia sua. attingens multos casus dubios, in quib. Papa non dispensat, & vide quasi eosdem in Spec. in ti. de leg. super rub. de dispen. in §. nunc br, in vlt. col. Et inquantum gl. in prin. dicit, ꝙ dispensat ɔ apposito

d lũ, [d] allegando c. lector. 34. di. vr gl. velle, ꝙ cum bigamo [e] põt

e Papa dispensare, vt promoueatur ad ordines, licet Apostolus aliud dixerit. Spec. tñ in loco prælleg. to, vr sentire ɔrium. Sed ni plene vide per Doc. in c. 2. de big. vbi cõiter tenent primũ. Et intelligo, ꝙ dispensat ex eã. Nam cum Apostolus fuerit motus instinctu Spũs sancti; non dẽt sine eã eius præceptũ relaxari, arg. op ti. in c. ɔ, & c. sunt q dam. 25. q. 1. & ita dicerem in casu sequenti in

10 gl. †Et in hoc põt dici capiendo aliũ casum excepta gl. ꝙ aut Apostolus aliquid dixit circa fidem; & tunc Papa non dispensat in illo; ad hoc vide tex. 10. q. 3. in c. si is, qui præsent. vbi referuntur verba Apostoli dicentis, ꝙ si ẽt Angelus de eɔlo diceret ɔrium, anathema sit; vnde fortius Papæ non est credendum; & hoc noluit hic gl. & 15. di. in c. licut. In aliis vero non concernentibus fidem, põt Papa dispensare ex eã, quia ille, qui dispensat, non tenelegẽ; sed ex eã in certa pśona, vel ad tps remittit, & dispẽsatio quę necessaria est. 50. di. in c. dño sancto. & c. cum institueretur. Nam qñque & ipse Deus dispensauit cũ Patriarchis, qui habuerunt simul plures vxores, de quo dr̃m vt leg. & no. in cap. gaudemus, de diuor. Sed sine eã non puto, ꝙ dispensare possit; quia nõ est dispensatio, sed dissipatio, vt dixit post Beatum Tho. Io. And. in c. de multa. s. de præb. Nec esset bona præsumptio in Papa, si vellet dispensare ɔ dicta Sanctorum, & maxime Apostoli, vt in

11 d. c. ɔ, & c. sunt q dam. †Excipit deinde gl. casum notabilem in decimis solutione decimarum. De hoc qualiter Papa dispenset in non

ADDITIONES.

a ¶Ordinarij. Adde videndum Fed. consi. 219. vbi late.
b Seb. Sa. ¶Dispensare. An Papa possit dispensare contra ius commune sine ca. tradit Fel. in cap. postulasti. col. 15. ver. 4. casus, sup. de rese. Et numquid Papa non verus, sed qui Papa reputatur, hoc possit facere, vide eundem Fel. in c. capitulum, col. vlt. supra eo. ti. de rescr.
c Seb. Sap. ¶Non tenet. Adde quod voluit Old. in consi. 319.
d Seb. Sap. ¶Cõtra Apostolum. Vide Ang. in l. bene a Zenone, C. de quadr. prescrip. vbi dicit, ꝙ Papa non dispensat in his, quæ sunt contra articulos fidei, sed bene in his, quæ pertinent ad vniuersalem statum Ecclesiæ, quia in his est maior Apostolo. refert Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 8. ver. & per hæc limitationem, supra de const. ubi plura de potestate Papæ.
e Bigamo. Adde Anch. consi. 124. & de potestate Papæ in dispensationibus, vide per eundem consi. 240. & 374.
Zachar. ¶Adde, quod notaui in apo. ad ifsum in lec. Ant. de But. in c. 2. num. 1. in uer. ordinum executionem. sup. de biga. Fel. in c. cum in ecclesiarum, col. 6. ver. 2. conc. ibi, & istis adde, sup. de const.

non dandis, dic, vt plene no. Host. in c. à nobis. ɔ. de deci. vbi dicẽs.

12 † Itẽ inquantũ dicit gl. ꝙ in voto dispẽsat; intellige, qñ hoc facit ex eã. Nã sine eã non põt tollere obligationẽ Deo p votũ acqui-

a sitã; vide gl. no. in c. non est, ɔ. de voto. Eps autẽ dispensat [a] circa vo tũ, vt in c. i. & ꝙ ibi no. de voto. Sed credo quod hic sit dr̃a inter papã. & Epm, ga Eps non liberat ex toto à voto, sed cõmutat in cam Deo magis acceptã, vt in d. c. i. sed papa põt ex eã ex toto li-

13 berare, quẽadmodũ posset ipse Deus, ga verisimile est ꝙ Deus ex eã dederit ptãtẽ suã inter hoĩes vicario suo; aliàs non fuisset bonus pr̃familias, si dimisisset gregẽ suũ sine pastore, q ex eã possent oĩbus ꝓsulere, vt in simili dicit Inno. in c. ꝙ super his, de voto. vnde, vt dicit no. Host. in c. quanto, de transl. ꝓl. cũ idẽ sit Dei & vicarij sui ꝓsistorium, pr̃ papa fere oĩa facere, q̃ Deus põt, claue non errãte. Et idẽ dicit Inn. de iureiu. in c. quãto. Nã Christus generaliter dixi Petro, Quodcunq; ligaueris &c. & ga dixit, Quodcunq; nil excepit, in c. tolute, de maio. & obe. 3 i. q. i. c. quod si dormierit. † Et idẽ dic circa iurm. Nã sine eã papa illud non relaxat,

14 vt no. dixit Inn. in c. cũ inter, de renun. & gl. in c. quãto, de iureiu. & sic limita dictũ huius gl. Ex quo infert, ꝙ cũ papa sine eã non b possit alium absoluere à iuro; fortius nec seipsum; [b] ar. op. in c. fi. 14. s. sit. prox. † Demũ gl. excipit, vt non possit papa dispensare ɔ vni-

15 uersale statũ Ecclesiç. [c] & notabis bene hunc casum, ga cõprædicit in se multos casus. & idẽ tenet gl. in c. literas, de rest. spol. in ver. dispẽsare. Sed ɔ hoc facit c. nõ dẽt, de płan. & affi. vbi papa ex toto imutauit vniuersalẽ statũ ecclesiæ, relaxãdo ꝓhibitionẽ cõ-

16 tra iudicem in c. 5. & 6. & 7. gradib. ɔsanguinitatis, & affinitatis. vnde gl. vr dutasse in c. q̃ ad ppetuã. 25. q. 1. Sed, p nũc põt solui, ꝙ aut deco rat status ecclesiæ ex tali dispẽsatione, seu immutatione; & tũc Papa non põt; & sic intellige hanc gl. & ɔsim. & vide bo. tex. in c. & si illa. 1. q. 7. quod tenuit Spe. in loco ꝑall. & Arch. 25. q. i. c. sunt quidã. Ex quo infertur, Papã non posse sine eã dare ptãtem alicui Principi seculari, vt possit iudicare inter clericos; maxime cũ priuilegia clericorũ sint de iure diuino, vt no. 96. dist. c. si Imperator. & per Inn. in c. 2. de maio. & obe. Aut non decolorat status ecclesiæ, vt puta, ga subest eã mutãdi, vel dispensandi; & tunc ere do, ꝙ possit; maxime circa vnũ casum, vel duos; sic intelligo d. c. non dẽt, & concor. gl. in d. c. q̃ ad perpetuã, & c. sunt quidã. Sed quidã sunt q̃ de hoc dubitauerunt. † Dicit in sũp hic gl. ꝙ non dispensat, vt monachus hẽat proprium. De hoc plenius, & meliius, vt dicetur in c. cũ ad monasteriũ, de sta. reg. vbi p Doc. & p Io. An. in reg. semel Deo dedicatũ, de reg. iu. lib. 6. in Mercu. † Et in fi. gl. intellige, ꝙ Papa non dispensat in sẽdo gradu inter ascendentes, & descendentes, sed in collateralibus dispensat in linea æquali, non aũt in linea nõ æquali; vt puta, vr patruus possit ducere nep-

17 tem [d] in vxorẽ. Sunt. n. in sẽdo gradu in linea inæquali. Sed cũ filiis duorũ fratrũ poterit dispẽsare: qa sunt in sẽdo gradu in linea æquali, ita no. in d. c. literas, vbi vide rõnem, & in c. gaudemus, ꝑal. & sic declara fi. gl. † Extra gl. dicit hic Host. ꝙ Papa intr̃n hẽt suã

18 ipsius ptãtem, vt ꝙ facto vel dicto nõ possit ab alio accusari, [e] vel admoneri, nisi de hęresi. 40. di. c. si Papa. Põt tñ, si iacet in peccato, ɔdemnari iuxta r̃m Euangelicã, Si peccauerit &c. tã publicè, q̃ admoneri iuxta qualitatẽ peccati: qa non est exẽptus à r̃a Euãgeca. Dicit tñ, ꝙ alteri parti illius r̃æ non ſubijcit, dũ dicit, ꝙ si non audierit, dic ecclesiæ; ga excepta cã hæresis, non põt iudicari, ẽt

19 si imperator, & totus clerus, & populus simul ɔueniãt. 9. q. 3. nemo, & c. aliorũ. Vnde quoad Papã, exponit ipse illa verba, Dic ecclesiæ. Deo, vt ipsum ɔuertat. vel, Dic ecclesiæ triumphãti. i. cęlestiv oret ꝓ eo. Ex his dictis Host. no. pulchra dicta. Primo dũ sen-

20 tit ꝙ in facto hæresis põt accusari, f & ab alio ɔdemnari. Nã alibi fit delinquens, vtrũ Papa ab alio in cã hæresis possit condẽnari: ga quida voluerũt, qđ dẽat seipsum deponere, g sicut fecit in c. nunc. 21. dist. Sed plus placet hęc opi. vt possit ab alio condẽnari, & deponi in facto fidei; & hãc opi. expresse tenuit Archid. in c. in fidei fauorẽ, de hære. lib. 6. & facit 2. q. 7. c. nos si incõpetenter, in

21 §. item cũ Balaã, versi. item Symmachus, & dicit Arch. in d. c. fidei. quod Concilium erit iudex. Pro quo vide glo. in capitu. Anadubiũ, apud quẽ sit papatus duobus vel pluribus contẽdentibus

22 h ſuper eo, Conciliũ erit iudex. † Sed no. ex dic. Host. ꝙ papa existens in peccato, põt admoneri, f m regulã Euãgelicã, de qua in c. nouit, de iud. licet gl. dubitauerit. 2. q. 1. c. si peccauerit, q̃ dicit, ꝙ eo non põt ab alio iudicari, fruſtratoria est illa denunciatio. Sed tu dic melius, q̃ dicat hic Host. ꝙ si peccatũ papę est publicũ, & inde scãdalizat Ecclesia tota, regula Euãgelica hẽt in eo locũ, vt si admonitus non vult desistere, dicat toti Ecclesiæ. i. Concilio; & ab eo poterit puniri; qa est ſuspicio hæresis ɔ eum, q stat in peccato publico, scãdalizãs Ecclesiã, & monitus non se vult corrige re. Ita dicit gl. fin. quã alle. totus mundus in c. si papa. 40. di. Sertua ergo dictũ Host. cũ peccatũ est occultũ, seu cũ Ecclesia non scã dalizet. sed vix põt accidere, ꝙ ex peccato publico papæ ecclesia non scãdalizet, iuxtà illud propheticũ: Si is, q est vnctus, peccaue rit. faciet populũ delinquere. f. per malũ exemplũ, vt in c. magnæ, de voto. † Dicit ẽt Host. circa ſubditos papæ, ꝙ oẽs tenentur sibi obedire, q̃cquid ꝑcipiat, dũmodo certũ sit, ꝙ ꝑceptum non con

trineat peccatũ mortale. Nã in peccato mortali, non tenentẽ sibi obedire; sed potius Deo, q est verus pontifex. 11. q. 3. c. Iulianus, & c. si dñs, & c. requisisti. † In potestate vero dispensandi dicit hic Vinc. ꝙ in oĩbus põt dispensare ꝑterquã in articulis fidei; h quod satis mihi placet, & est dictũ valde notabile, & intellige de dispensatione proprie sumpta, scilicet quã facit ex cã rõnabili. Et vide Inn. in c. cũ ad monasteriũ, de statu reg. vbi dicit, ꝙ sine cã nõ dispensat in his, q̃ non sunt iuris positiui puri, & vide quod dixi in c. de multa, §. de ꝓb. Dicit tũ Host. dictũ Vinc. verũ, nisi interueniat peccatũ mortale, ga in illo non dispensat; intelligendo, ꝙ sit peccatũ mortale ex lege diuina, et non ex lege positiua; ga illi nõ subijcit; & credo ꝙ idẽ sentit Vinc. & vide gl. in d. c. literas, q̃ idẽ voluit, vbi dicit latius, ꝙ in his, q̃ sui natura sunt mala, papa dispẽsare non põt, de iureiu. & c. si Christus. tu vide bo. tex. 40. dist. c. 1.

21 & ista sufficiãt pro nunc. † In ver. [Vacare.] no. gl. ga solet multũ allegari, ꝙ p sniam pdatur dñium; & colligit ex tex. in eo, quod dicit, ꝙ p cessationẽ collationis, vacauit ꝓbenda; & sic ꝑuisus pdit omne ius; quod habebat in ꝓbenda; aliàs non dicęret vacare. Sed gl. est verissima, qñ snia est iuris priuatiua, sicut fuit ista. Quid aũt si esset iuris declaratoria, & an acquiratr dñium illi pro quo fuit lata snia? dic de hac qõne, & præcedenti, vt est bo. gl. Inst. de off. iud. in fi. ꝓ Cy. in l. j. C. com. vtriusꝯ iud. p Bar. in l. Pomponius. ff. de acquir. possaliquid per Inn. in c. cũ nostris, ɔ. eo. & p Ioã. Cal.

22 hic. † In gl. fi. ibi. i. [Collatam.] h. d. gl. vt euitaret ɔrium. Nã ex quo iste fuerat inuestitus p Celestinũ de ꝓbenda vacãte, acquisiuerat omne ius, vñ fruſtra mãdat papa in fi. illi prębendã assignari. Sed dic, ꝙ referr ad corporalẽ possessionẽ, s̃m aliũ intellectũ quẽ gl. subijcit, & ille plus placet; ga per inuestiturã in absentia factã, nõ trãsfert possessio, vt dixi in c. authoritate, s. ti. prox. Inn. ponit hic, vtrũ executor possit prouidere de beneficio vacanti de iure, & non de facto, quod vide, quia de facto potest, non de iure.

ADDITIONES.

2 ¶Episcopus autem dispensat. Adde in quibus dispensęt Episcopus, dom. Card. consi. 35.
Ant. Frao. ¶ In quibus casibus valeat dispensatio Episcopi, uide Spe. in tit. de dispen. in § nunc de Episcoporum. ubi plene ponit & vide gl. in c. minuc. 50. dist. & d. Car. in cle. 1. in §. 1. de religio. do. & adde ꝙ dispensatio permissa Episcopo potest ab eo solo fieri sine Cap. vt est gl. in c. cum ex eo, de elec. lib. 6. neq; potest Episcopus dispensare cum corrupta, vt sit abbatissa, sed solus Papa, vt per d. Car. in cle. 2. §. statuimus, de sta. mo. Et tene menti, ꝙ dispensatio facta per Episcopum, vel alium inferiorem a papa, non ualeret, nisi in casibus permissis, & causa cognita, ut per d. Ant. post Inn. in c. at si clerici, de iud. & per eundẽ Inn. in c. ueniens, de fil. presl. nec potest Episcopus dispensare cum illegitimo, & facere eum habilem ad prębendam ecclesiæ cathedralis. & notant do. de Rot. in dec. 139. incip. uoluerunt domini, in nouis. Et adde etiam, ꝙ potest as dispensandi competens Episcopo, nõ competit eius uicario: ad quod uide Paul. de Ca. in consi. suo. 117.
b Zach. ¶ Nec se ipsum. Adde quod notaui in apo. ad ifsum in c. cum inter, nu. 9. in apo. in uer. dispensare, post alios. supra, de renun.
c ¶ Statum ecclesiæ. Adde Rom. consi. 355. Old. in consi. 325.
Seb. Sap. ¶ Statum e ecclesiæ. Vide Abb. in dispura. sua. incip. Episcopus & quidam rector. col. 21. uer. uenio ad tertium membrum ubi dicit, ꝙ in constitutione Papæ, per quam alter atur status ecclesiæ uniuersalis, requiritur cuidens causa, quæ non præsumitur in tali casu; de quo etiam per Fel. in c. si quando. col. 6. supra, de testib.
d ¶ Neptem. Adde Anch. consi. 374. ubi in facto consuluit.
e Seb. Sap. ¶ Ab alio accusari. Vide Car. Alex. in c. synodũ. in 1. col. 17. dist. Fel. in c. nonnulli, in prin. col. 4. supra de rescr. & in c. 2. uer. 23. si papa, col. 2. supra de præscrip. Rom. in consi. 423. incip. quomodo discutienda.
f Zach. ¶ Potest accusari. Adde ifsum in c. quanto, nu. 10. & quod ibi posui in apo. ad ipsum post alios in uer. nisi incideret in hæresim, supra de transl. epi. & in c. fraternitatis, nu. 1. ubi etiam no. in apo. ad eum, in uer. de hæresi, infra de hæret.
g ¶ Deponere. Adde videndum do. Car. consi. 147. & 150. & ibi quando sit obediendum eius præcepto, & late per Ro. eius consi. pen. ubi an Papa possit accusari, & de quibus se corrigit, eius sing. fol. 14.
Ant. Frã. Circa hoc quod hic dicitur de Papa, an possit accusari, & de quibus: dicas, ꝙ papa neminẽ habet supra se, nisi concilium generale legitime congregatum per seipsum, eoram quo potest solum accusari de his, quæ diffe orant statum Ecclesiæ, vel de hæresi, ut per gl. in c. si Papa. 40. dist. & ideo non potest ẽt ab Imperatore iudicari, vt in c. in scripturis. 96. dist. nec ab ullo alio, cum non habeat superiorem, ut in c. cuncta per mundum, & in c. aliorum. 9. q. 3. Et ꝙ de hæresi possit accusari coram concilio, habetur in §. hæres etiam. 17. dist. & in c. nos si incompetenter, §. item cum Balaam. 2 q. 6. & per Arch. in c. in fidei fauorem, de hære. lib. 6. & per do. Car. in c. licet, de ele. in clem. 2. in §. nuncij. ad fi. de hære. ubi dicit, quod cum concilium non possit facile congregari, posset damnari de hæresi per fu. cessorem, quod etiam uoluit d. Car. d. c. licet, in fi. de ele.
h ¶ Præterquam in articulis fidei. Adde, an possit dispensare, ꝙ quis possit saluari sine baptismo, aut confessione, Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 6. secunda conclusio. ibi, Idem in irregularitate, supra de const.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij vacantis. si non sit facta infra sex menses, non transit in superiorem, si collator fuit legitime impeditus, quod tempus currit a die notitiæ vacationis. 7. 8. vide infra. eo. c. ex parte, nu. 13.*
2 *Intrusus in beneficio dicitur ille qui sine authoritate illius, ad quem spectat collatio, illud tenet.*
3 *Tempus præfixum propter negligentiam alterius, non currit impedito quocunque impedimento iuris, vel facti; secus si tempus est præfixum in fauorem alterius: quo casu currit ignoranti, vel impedito.*

Executor

Universidad de Deusto
Biblioteca

Executor testamenti, si non potuit exequi testamentum intra annum, nihilo minus deuoluitur potestas ad Episcopum.

[4] *Collatio beneficiorum deuoluitur ad solum Papam, quando episcopus non potuit conferre, quia est suspensus, nisi talis collatio esset communis episcopo & capitulo, quo casu capitulum conferret.*

5 *Papa si vult, potest conferre omnia beneficia de mundo; & in collatione beneficiorum concurrere cum quolibet ordinario 3 licet non sit honestum, q auferat alij potestatem.*

Papa est ordinarius totius orbis.

6 *Saluus conductus datus alicui ad ueniendum ad aliquem locum, intelligitur q possit ibi secure morari, & secure redire.*

7 *Ignorantia probatur per iuramentum illius qui illam allegat; vide j. cap. ex parte, nu. 13.*

9 *Confirmatio in forma communi, vel certa scientia quando dicatur.*

10 *Capitulum quando habet conferre beneficia ex negligentia episcopi, an conferat, quando episcopus incipit esse in mora, an post lapsum sex mensium?*

11 *Restitutio in integrum ex illa clausula generali, si qua mihi & c. an detur impedito ob suum delictum.*

12 *Suspensus ab officio tantum, non potest conferre beneficia.*

13 *Damnum quod quis habet culpa sua, quo casu sibi imputetur.*

Casus fortuitus imputatur illi qui dedit operam rei illicitæ, per quam ille casus venit.

14 *Per delictum clerici confiscantur bona suæ, patrimonialia, non autem bona suæ ecclesiæ.*

Fiscus reperitur etiam penes ecclesiam.

Bona clerici delinquentis an applicentur fisco Ecclesiæ Romanæ, an fisco prælati sui.

Bona clericorum decedentium ab intestato sine ecclesia, vel consanguineis, veniunt ad prælatum eorum.

Mulctæ, quæ imponitur clericis pro delicto, an applicetur mulctanti, vide remissiue.

CAP. V.

1 **Quia diuersitatem.** †Semestre ad eligendum, seu conferendū a iure præfixū, non currit legitime impedito, nec incipit currere, nisi a die notitiæ vacationis. & est text. multū allega. & quotidianus. Duæ sunt partes principales. In prima Archid. querela. In secūda causæ commissio, ibi, [Mandamus.] Secūda subdiuiditur. Nam primo ponit mandatum, & soluit obstaculum. Secundo duos casus excipit, ibi, [nisi.] Et ſm casum tripliciter exponit, ibi, [Sic tamen.] No. omnes diuisiones capituli, qñ non intelligis text. ga multum declarant tex. & non in vanum sunt inuentę diuisiones; quod bene no. Casus literalis. Archiepiscopus Eboracen. fuit suspensus a Papa, tpe suspensionis suę, & ēt postea q dam, præter authoritatē ipsius, intruserat se in ecclesiā Eboracen. & alias ecclesias, in quibus collatio beneficiorū pertinet ad ipsum. Sup his oquestus est Archiepiscopus dño Papæ. mādat Papa legato Apost. se. qui erat in partibus illis, quatenus compellat omnes illos, qui acceperant prębendas, vel ecclesias, & dignitates pertinentes ad collationē Archiepiscopi pter authoritatem ipsius, ad eas resignandas per snīam excōicationis; & subttactionem aliorū beneficiorū suorū; non obstante ꝓformatione aliqua a se. Apost. in forma cōi obtenta; nisi forte aliqui alias habuissent de speciali mādato Apost. se. vel authoritate Later. Concil. ita tñ q tempus suspensionis intra sex menses nullatenus computetur; quia Concilium Lateranense ꝺ negligētes tm̄ fuit promulgatum. Item Archiepiscopus non potuit vti, ꝓpria potestate in conferendis beneficijs, & si, ꝓpria culpa suspēsus fuisset a potestate conferendi, non tñ ad capitulū pp culpā illam collatio beneficiorū erat deoluta; sed ad ipsum Papam donatio ptinebat, qui præter culpā aliq̄ pōt conferre prębendas. Tēpus ēt, quo accesit ad Papā, & permāsit ibidē, & recesit intra sex menses, nullatenus cōputetur; & tempus sex mensiū computetur non a tempore vacationis prębendarum; sed a tempore notitiæ ipsius Archid. Ber. No. j. ex principio, & tene illud menti, q quemadmodū homines sunt differentes in coroporibus, ita sunt differentes in animis. & hoc vult istud principiū, q ex diuersitate corporū, sæpe sequit diuersitas animorum. Ideo amicitia multū extollit; quia quasi miraculose vnus est animus amicorū in diuersis corporib. Ideo Papa assumpsit hic hoc exordium; qa erāt opi. in casu huius c. vtrum Epo suspēso, ptās (deuolueretur ad capitulū; & vtrum tps suspensionis deberet computari in semestri præfixo ad conferendum. †No. 2. ibi, [Se intruse-
a runt,] q intrusus [a] in beneficio dr̄ ille, qui obtinet beneficium sine authoritate illius, ad quem de iure spectat collatio; ad idē c. ex frequentibus, de insti. & dr̄ intrusus, quia non intrauit per portā,
3 sed quasi violenter ibi est iniectus. † No. 3. q tps præfixū in odiū negligentium, non currit impedito impedimento iuris, vel facti.
b Et de impedimēto iuris exemplificat ibi, [Suspensione.] [b] De impedimento facti, exemplificat ibi, tpe, quo stetit in curia post absolutionē, & tpe reuersionis. & hoc bene notabis. Secus dic, qñ tps esset præfixum non in odium negligentis: sed in fauorem alterius. Istud. n. tempus currit etiā ignoranti. Pro hoc bo. text. in l. genero, ff. de his qui no. infa. vbi tps anni currit ēt mulieri ignorāti mortē mariti: & vide gl. no. in c. statutum, de ꝓb. lib. 6. & no. di-
ctū Spe. in ti. de inst. edi. in §. nunc verò aliqua, ver. itē, q si executor. vbi ponit vnū dictū singulare, & quotidianum. Dicit. n. q si
c executor, testm̄ non potuit exequi intra annum, nihilominus de uoluitur potestas ad Episcopum, ar. in l. nulli, C. de epi. & cler. & in c. nos, j. de test. Non reddit tōnem; sed tu redde per prædicta. Nam illud tempus anni non fuit præfixum in odium executoris, sed potius in fauorem defuncti, ne diu differatur ipsius uoluntas,
c de quo tamen vide, quod dixi in repe. capitu. cum esses, [c] de test.
4 † No. q prælato suspenso potestas conferendi beneficium, non deuoluitur ad capitulum, nec ad Archiepiscopum, sed ad Papam, pro hoc c. 1. & quod ibi no. de sup. neg. præla. li. 6. Sed tu limita hoc dictum, & istum tex. prout habes tex. in c. vnico, ne se. vac. li. 6. & ibi ēt per gl. Nam si collatio spectaret simul ad Epm, & ad capitulum, suspenso vel excōicato epo, posset capitulum confer
5 re, & dic latius vt ibi. †No. ibi, [Pręter eius desidiam.] q Papa etiā cessante negligentia prælatorum, pōt conferre beneficia totius orbis. Ad idem c. 2. de præb. li. 6. Pōt ergo Papa cōcurrere in collatione bñficiorū cum quolibet ordinario, quia ipse est ordinarius totius orbis. 9. q. 3. c. cuncta per mundum. sed non est honestum, ut auferat aliis ptātem contra rōnem. Gre. in c. ecce. 96. di.
6 & j. c. peruenit. 11. q. 1. in fi. †No. q tempus accessūs, residentiæ, & reuersionis, pro aliquo negotio, est pariter priuilegiatum. Ex
d quo infertur, q si datur alicui saluus conductus [d] ueniendi ad aliquem locum, intelligitur, q turè possit ibi morari, & inde redire; quia frustra esset primum sine reliquis, nam qui vult conse-
7 quens, vult antecedēs, & vide Bar. in l. si cui, ff. ex qui. cau. ma. † Vltimo no. quod tps semestre præfixum ad conferendum, non currit a tempore vacationis beneficii, sed a tpe notitiæ vacationis. Dic tñ, q prima fronte præsumitur scientia vacationis. Est. n. præsumptio ꝺ debentem ꝺferre, si distulit vltra sex menses a tpe vacationis, vt est tex. pulcher in c. vt nostrum, in §. porro, j. vt eccl. benefi. Hoc tñ limita, qñ beneficium uacauit de iure & de facto, re quia nemo erat in possessione illius, saltem colorate. tūc. n. in dubio ꝑsumitur notitia vacationis. Ita dñt Do. de Ros. dec. 255. Dicunt tñ, q si habens ius conferendi, allegaret probabilem ignorantiā, staretur iurō suo, arg. eorum, quę leg. & no. in cpastoralis
e de excep. quod bene notabis. [e] Vide ēt Io. An. in c. ex parte. A ſten. j. eod. ubi dicit, q in præsumenda scīa, vel ignorantia vacationis, debemus considerare qualitatem beneficij. Nam citius præsumitur scīa in magno, q̄ in paruo; & in curato, q̄ in simplici. Item distantiā locorum. nā facilius præsumitur scīa in loco vicino, q̄ remoto, arg. c. quāto, de præsum. Item modum vacādi, & formam loci; & vide tex. cum glo. in cle. unica, in fi. de concel. præb. & qd no. Do. in clequia regulares, de sup. neg. prælat. Et ex his pōt superior informare motum animi sui, utrum præsumatur notitia a tpe uacationis, uel statum post; non. n. in hoc pōt dari certa do-
8 ctrina. † Sed quærīt, quid si patronus negligit ꝓsentare intra tps in bi præfixum; & sic potestas libere conferendi deuoluitur ad eū, qui habet ius instituendi, iuxta ea, quæ dixi in ca. 2. s. eo. nunquid istis, qui habent libere conferre, dabitur integrū semestre? Et qñ incipiat currere tale tempus? Vide per dños de Rota loco prænal. vbi ꝺcludunt, q habebunt semestre. Et pro hoc facit c. licet, de sup. neg. fil, & c. 2. s. eo. & c. si elec. de elec. lib. 6. Tps autem istud curret ēt a die notitiæ, ar. hic, & sentit aperte Inn. in d. c. licet. ubi dicit, q ei, ad quem spectat primo, & ei, ad quem spectat secundo loco collatio, tps non currit, nisi a die notitiæ, & bene notabis. Et idem in quolibet superiore, ad quem gradatim deuoluitur ptās conferendi. Nam cum hic tps sit fixum in odium negli-
9 gentiæ, non debet currere probabiliter ignoranti. † In gl. in ver. [Sub forma cōi.] no. Bene hanc gl. iuncto tex. & intelligo primā partem gl. de confirmatione facta in forma cōi, de qua loquitur iste tex. illa. n. parum, aut nihil operatur, ut hic habes bonum tex. & de hoc uide p Bar. in l. &, quia, ff. de iurisd. om. iu. Qñq; fit cōfirmatio

ADDITIONES.

a Intrusus. Adde quis dicatur intrusus, Cal. consi. 7. de ver. sig.

Ant. Fran. Adde q intrusus dicitur, qui iniuste detinet beneficium, & tenetur ad restitutionem fructuum, vt in c. cum dilectus, de pur. ca. Nam bona ecclesiastica non possunt possideri sine legitima institutione, vt in reg. 1. de reg. iu. li. 6. & si quid facit intrusus non valet, vt in c. omne, quod, 25. q. 1. & habetur per Inn. in c. nihil, de ele. Et ideo dicebat Bal. in l. pe. de pig. act. q intrusus nunquam dicitur tolerari in beneficio. Et quomodo contra intrusum formetur libellus, quando conuenitur, vide per Spec. in ti. de electi. §. 1. in uer. contra intrusum.

Seb. Sap. ¶ Intrusus. Quot modis quis dicatur intrusus, declarat Fel. in c. i. nostra. col. 7. ver. quot modis, supra de refer. & in c. veniens, in ver. no. q in trusus, infra de accu.

b ¶ Suspensione. Adde tamen quod Ro. consi. 8. consuluit, quod ei, qui incaute non appellare, currat decennium, si non appellauit ratione periurij.

c ¶ Cap. cum esses. Adde quæ ibi ponam Deo duce.

d Seb. Sap. ¶ Saluus conductus. Vide Bal. in l. 1. ff. ad l. Iul. ma. & in l. utimur. ff. de sep. vio. cum alleg. per Fel. in c. 2. col. 1. sup. de treu. & pa.

e Bene notabis. Adde q Lap. all. 52. dicit, q non creditur Episcopo dicenti ante cationem ignorasse, quia tenetur visitare ecclesias. & dicit d. Car. consil. 90. q tempus conferendi beneficia, computatur a die scientiæ, & qualiter probetur ignorantia, vide Rom. consi. 33. 2.

mario ex certa scīa, & illa hēt tres notabiles effectus, et in ea intelligę secundam partē gl. in ver. [Veruntamen,] vsq; ad fi. Et q̄ñ dicitur in forma cōi, vel ex certa scīa; vide quod dixi in c. i. & 2. de ꝓbatis. vel inu. s. qñ narrat totū factum superiori, est ꝓformatio ex
2 certa scīa, si vero narrat in gñali, est ꝓformatio in forma cōi. † In gl. in ver. [Tempus,] ibi, [Et hoc quod tps] no. hanc particulā glo. vsq; ad fi. & facit. p ea c. fi. de ele. vbi currit tps non valenti eligere sine ꝺlatione superioris; quia dēt petere licentiā, alias est in mora. Et
3 aduerte in hoc ad tria mēbra. Nā qñq; beneficia spectāt simul ad collationē Epi, & capituli: & tunc nulla mora expectata potest capitulū, Epo suspenso, vel excōicato, ꝓferre. Sed m membrū, qñ ptās pertinet ad Epm, sed cum ꝓsilio, vel ꝓsensu capituli; & tunc
4 ipso q Epus est in mora petendi absolutionē, Capitulū potest ꝓferre. Hæc duo mēbra ꝓbant in c. vnico, ne se. vacan. lib. 6. Tertium membrū, qñ ptās solū spectat ad Epm; & tunc licet Epus sit in mora, non tñ Capitulū pōt ꝓferre, sed dēt expectare lapsum sex
11 mensū a tpe more; & in hoc casu intellige hūc tex. † In gl. in ver. [Non tñ valuit.] ibi, [Item ei, vbi transfugę,] ideſt ei, qui fugit ad hostes, nō datur beneficiū restitutionis in integrū, licet interim non potuerit agere. gl. non soluit; sed pōt dupliciter solui. Primo q culpa illius fuit cā immediata huius impedimenti; merito sibi
12 non [c] culpa; sed pœna culpæ fuit cā immediata huius impedimenti. Nam inita suspensionis fuit pœna culpę; vnde non deb ent imputari ea, q sequunt ex pena. & in hoc est iste tex. no. sic intellectꝰ; & vide gl. q̄ hunc intellectū approbat. q̄ originaliter fuit Comp. in reg. imputari, de reg. iur. lib. 6. Secunda sol. q̄ lo quit de beneficio restitutionis, quod est extraordinariū; iō non est ita fauorabi
13 le sed tex. iste loquit de tpe ordinario & ꝑsixo in merū odiū negligentiæ. Et in fi. gl. dic ad illud c. si celebrat, q ibi loquit de suspensione minori, q̄ ꝺhitur per participationem cū excōicato; sic vero loquitur in suspensione maiori lata à iure, vel ab homine, † In gl. in versi. à qua. in fi. dic, q non est verum, q hoc colligatur ex tex. sed gl. dicit hoc pp opi. Io. And. & Lau. q dixerunt, q suspensus ab officio tm̄, potest conferre beneficia, quia ſm eos potest is ꝑferendi pēdet a iurisdictione. & nō ab officio ordinū. Sed tu de hoc dic, vt plene no. p gl. & D. ibi, in c. cū dilectus, de ꝑ
14 fidē. ubi cōis opin. est in oppositū. Sufficit. n. suspensio ab officio, qua ea, q̄ sunt iurisdictionis, sunt annexa officio. de quo dic. vt plē
15 nius no. in loco ꝑall. † In gl. in ver. fuerit, in fi. In his ꝺbus hr̄, q oīa q procedunt ex culpa alicuius, sunt sibi imputād i. Nā q dat operā rei illicitæ, tenet ēt de casu fortuito, in c. tua, & quod ibi no. j. de hom. Pro ꝺbium vario mō hic soluit. Sed vera sol. est illa, quā dixi s. in illa gl. q ea, q̄ prouenium immediatè ex culpa, imputāt. cuipoſo, & ita loquunt ꝺbia. vide bo. tex. cū gl. in c. vnico, de custo. Ecclī. & in c. sicut, de test. Ea vero, q̄ proueniunt non immediatè ex culpa, sed ex snīa, seu pœna culpæ, non imputātur, vt hic, a qñ non dēt quis dupliei pēn a ꝑeri, vt in c. at si clerici, de in di. & in hoc notabis istū tex. nā snīa suspēsionis fuit hic cā immediata huius impedimēti, non aūt culpa p̄cedens. & regulariter in ſpicib. dē cā immediata, & non mediata. 23. q. 5. c. de occidendis, vi-
16 de tex. cū gl. bo. in c. de cætero, j. de ho. † In gl. in ver. præter, ibi, [Item argu.] No. semper hāc gl. intellige de bonis patrimonialibus. Nā bona ecclesiæ, non debent ꝓfiscari pp delictū suū, in c. ex
17 excōicamus, j. de hære. in §. i. & facit reg. delictū personę, de reg. iu. lib. 6. Et no. q ecclesia dr̄ habere fiscum, [b] & no. tex. qui vtr hoc verbo, in cle. 2. de hære. Sed hæc gl. non aperit, vtrū fisco Ecclesię Romanæ, an fisco ꝑlati, ista bona clerici dānati applicent. Sed tex.
18 in d. c. excōicatus, notabiliter pōt adduci, q vbi ipso iure ꝓfiscā-tur bona clerici, debent applicari ecclesiæ, [c] in qua fuit intitulatus, ex quo aliud non exprimit in snīa. vnde quemadmodū ſm ea nones antiquos bona clerici decedentis sine ꝓlanguineis ab inteſtato, deuoluunt in ecclesiā, vbi fuit intitulatus, vt no. in c. i, de successo ab inteſt. & expresse 12. q. vlt. c. fi. ita in casu nostro. Si aūt nom hēt ecclesiā, seu beneficiū; tunc puto, q Epus occupabit pro camera sua. ad hoc quod no. Inn. in c. insinuāte, j. qui cle. vel vo,
19 & per Fed. ꝓ. 20. & facit qđ no. Io. And. in c. cū olim, il 2. de priui, ubi dicas, qñ clericus morīt ab inteſtato [d] sine ecclesia & sine consanguineis. An aūt mulcta, q̄ imponit pro delicto ipsi clerico applicet superiori mulctāti, die plene vt le. & no. in c. dilectus, regulariter bona dānatorum non ꝓfiscantur, nisi in quibusdā casibus; sed veniūt ad succedentes ab inteſtato, vt auth. bona damnatorum, C. de bonis proscr. & ista no. bene.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Vt hic. Vide quod per istum tex. cum gl. dixit Abb. in c. j. col. 3. supra de præscrip. & quæ ibi tradit Fel. & quod etiam per istum tex. dicit d. Ant. Abbas ibi refert, & latius Fel. in c. cum inter, supra de exceptio.

Ant. Fran. ¶ An ecclesia habeat fiscum; dicas, q fiscus dr̄ ipsum commune, non recognoscens superiorem. & in terris Ecclesiæ fiscus dicitur Ecclesiæ Romanæ, vt per Bar. in l. ita veniunt. §. ait senatus, hic alleg. Et de fisco Ecclesiæ no. d. C. ar. in cle. 2. in §. j. de hær & vide Bal. in l. eam, quam, in 11. col. C. de fideicom. vbi dicit, q fiscus Ecclesiæ Romanæ est major Imperatore, & quæ priuilegia habeat fiscus, vide Bal. in l. 1. C. de hær. vel actio. uend. hic alleg. & in l. 1. C. de priuil. fis. & per Spe. in ti. de reo. §. item si fiscus, & cun-
dem in ti. de disp. & alle. in §. 4. in uer. vel illud speciale. Et adde q inter a fisci posita in ti. de iu. fi. no habet locum in ciuitatibus recognoscentibus superiorem, ut per Bal. in l. aduersus, de fur. & per Alex. in l. 2. ff. de iu. fis. & in l. non tantum, ff. de pe. hær. ubi dixit, q fiscus est solius urbis Romæ non aliarum ciuitatum. & uide etiam Bal. in l. 1. in ult. col. C. de hær. inst. ubi dixit, q nullus populus habet fiscum; nisi qui non recognoscit superiorem.

e ¶ Applicari ecclesię. Adde Old. consi. 27.

d Seb. Sap. ¶ Ab intestato. Vide Fel. in c. irrefragabili. §. 1. uersi. 4. conclusio, supra de offic. ordina.

SVMMARIVM.

1 *Rescriptum impetratum ad beneficia, dicitur surreptitium, si non facit mentionem, q illud beneficium, saltem de facto ab alio tenebatur. 7. 13. & intellige, vt infra, nu. 16. vide 20.*

2 *Collatio beneficiorum ex negligentia illorum, qui habent conferre, deuoluitur ad Papam.*

Collatio beneficiorum deuoluitur de superiore in superiorem, ex eorum negligentia: & vnusquisque habet sex menses, vide s. eod. c. 2. nu. 7. & 5. c. prox. nu. 8. & j. eo. ex parte, nu. 13.

3 *Electio si non fit facta ab habentibus potestatem eligendi intra sex menses, transit potestas eligendi ad proximum superiorem.*

4 *Episcopus acceptans aliam dignitatem non priuatur episcopatu ipso facto; & collatio secundę dignitatis tenet. 7.*

Episcopatus non potest deseri, nec renuntiari sine expressa licentia Papæ.

Episcopatus non venit appellatione dignitatis in materia odiosa.

5 *Rescriptum surreptitium ad beneficia, est adeo nullum, vt processus inde secutus sit nullus. 11.*

6 *In beneficialibus potest haberi vera possessio sine iusto titulo; licet talis possessio non erit insta.*

7 *Episcopus quo casu potest habere aliam dignitatem vna cum episcopatu ex dispensatione Papæ, vel alterius.*

8 *Beneficium licet vacans tātum de facto, puta, quia alius de facto possidet, nō potest conferri antequam removeatur talis possessor à possessione. 19.*

9 *Executor datus ad beneficia, vt compellat ordinarium, vt conferat, non potest ipse prouidere ordinario nolente conferre.*

10 *Executor, vt immittat aliquem in possessionem, non poterit excommunicare contradictores.*

Commissarius alicuius ministerij, an possit in eius executione exercere censuram?

11 *Rescriptum surreptitium ad beneficia est ipso iure nullum, ad lites vero est annullandum ope exceptionis.*

Sententia lata ex falsis probationibus, an valeat, vide remissiue.

12 *Rescriptum ad beneficia, non faciens mentionem de primo; licet inualido ope exceptionis, ipso iure non inualidatur.*

14 *Possessio quando dicatur habere plurimum iuris, vel plurimum facti.*

15 *Propter paupertatem vnius dignitatis, potest fieri vnio alterius dignitatis, vel beneficij.*

17 *Intrusus in aliquod beneficium, non habet potestatem absoluendi.*

18 *Beneficium vacans sine de iure, sine de facto, an & quo casu possit conferri, & a quo.*

Beneficium collatum alteri antequam ille acceptet, nō potest alteri conferri.

19 *Beneficium vacans de iure, si de facto retinetur, an possit alteri conferri, non vocato possessore; vel quomodo, & nō facta mētione de tali retētione facta?*

Possessor non debet alteri conferri, non vocato possessore etiam iniusto.

Motus proprius Principis tollit omnem surreptionem.

20 *Beneficium vni debitum, licet alteri sit collatum, poterit primo conferri, nō facta mentione de secunda collatione; quia videtur facta in fraudem.*

21 *Clausula, Amoto quolibet illegitimo detentore, quid importet.*

22 *Collatione beneficij facta personæ quocunque respectu inhabili, an deuoluatur talis collatio in superiorem.*

Homicida potest retinere beneficia, si non priuatur; nam ipse non priuatur ipso iure.

Collatio beneficij facta homicidæ, non valet.

23 *Impetrans rescriptum ad beneficia, non tenetur facere mentionem de euidēti iniusta possessione alterius in licito beneficio. 6.*

Possessio colorata, vel non colorata, quomodo, & quando dicatur, vide infra c. literas, nu. 5.

24 *Possessionis titulum nemo cogitur alteri dicere, nisi iudici; & hoc intelligo in beneficialibus in quibus exuberat suum officium.*

Episcopus potest ex officio suo exigere, quo iure quis teneat duo beneficia incompatibilia; & habeat in aliquo beneficio titulum.

CAP. VI.

1 **Cum nostris.** †Est tex. multū allegabilis, & hēt mām quotidianā, & h. d. in summa. Non valent literæ ad beneficiū impetratę, quę de alterius colorata facti possessione non faciunt mentionē. h. d. ſm verū, & cōem intellectū. Diuiditur. Nā primo ponit gratiā, & executionē Thesaurio ꝓcessām. Secdo exceptionē, ꝺillam. Tertio processum executoriū. Quarto pronunciationē Auditoris. Quinto ꝓnunciationis ꝑformationē. Secūda ibi, [Verū.] Tertia ibi, [Quod.] Quarta ibi, [Auditor.] Quinta ibi, [Nos vero.] Casus literalis.] Significatum fuit Papę, q donatio ipsius ad se. Apo. fuerat deoluta. vñ mādat Papa Epo, & capitulo Lausan. quatenus ꝓpositurā ipsam ꝑcat Thesaurario Lausan. quibusdā sup hoc executoribus sibi datis. Verū ꝑfati epi & canonici literis receptis, corā executoribus ꝓpositurā prę-

dictam

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictam non vacare dix erũt, quia licet ille, qui prepositus fuerat, in Epis. fuit assumptus, ad ipsam tamen ꝓpositurã post cõsecratiõnẽ suã denuo fuerat ab ipsis canonicis electus; & eã, sicut antea, possidebat. qđ dicti executores dicẽtes ꝓriũ esse iuri cõi, ipsã ꝓpositurã de iure vacãtẽ ꝑfato Thesaurario assignauerũt. Hæc oĩa ꝑ posita & allegata fuerũt coram auditore dato a Papa, & alia plura. Auditor de mãdato Papæ decreuit, vt quicquid factum fuerat a prædictis executoribus, haberetur irritum, & inane, obtentu ꝑdictarum literarũ; eo q ꝑ falsi, suggestionem fuerant impetratæ, & veri suppressionem; cũ illa præpositura non vacaret de facto, quamuis de iure vacaret; quia talis possessio, plus habet facti, quam iuris. & d. Pa. sententiam illam habet ratam & firmam, & mandat quibusdam, vt nisi præfatus Epis. sufficienter ostenderit, quòd vel ex indulgentia sedis Apost. speciali, vel ex alia iusta cã, & necessaria, post consecrationem suam præpositura concessa fuisset eidem, compellat ipsum ad resignationem ipsius. deinde moneant. & inducant capitulum Lausan. vt Thesaurario ꝓ
2 ferri procuret. Ber. †Et fuit decisio multum subtilis. Ideo no. 1. q beneficium potest tanto tpe vacare, vt collatio deuoluatur ad Papam, ſm constitutionem Latera. concilij, & loquitur de c. 2. §. eo. In illo tñ nulla fit mentio de Papa. Ex quo no. q ꝓ illud c. 2. prouidendo de 1. 2. & 3. gradu deuolutionis, tacitè vĩ prouidisse de omnibus gradibus, vique ad Papam. vnde quilibet superior graditim hẽt sex menses, donec veniat ad Papam, vt clare colligitur hic, & in c. licet, de sup. neg. præla. iuncto c. 2. §. eo. & hoc bene no.
3 †No. 1. q c. 2. §. eo. habet locum nedum in conferẽte, sed in habentibus eligere, & sic electoribus datur semestre tps ad eligendum: post cuius lapsum deuoluit potestas ad pximum superiorem. Nam in illo c. nõ fuit mentio facta de electoribus; & tamen hic Papa in deuolutione potestatis fundat se ſuper illo Concilio Lateran. Hoc intellige exceptis Episcopatibus, & ecclesijs regularibus collegiatis, quia in illis datur minus tps, vt in c. ne ꝓ de
4 fectu, de elect. †No. 3. q c. de multa, & eius pœna, §. de pb. nõ habet locũ in epis. vnde si Epis. acceptat dignitatẽ, non vacat episcopatus ipso facto; & collatio secundæ dignitatis non tenet; & hoc ideo, quia episcopatus non põt deseri sine speciali licentia Papę, in c. 2. de trãsla. præl. Itẽ cũ ista ꝓuisio sit odiosa & pœnalis, nõ faciens mentionem de ꝑatibus, sed de dignitatibus in gñe, nõ extenditur ad ep̃atus; quia ep̃atus in mã odiosa, appellatione dignitatum non venit, vt est gl. fi. in fi. c. 2. de pb. lib. 6. facit c. quia periculosum, de sen. excõ. li. 6. & c. dilectus. ĩ. eo. †No. vlterius, & tene
5 bis semper menti ad hoc istum tex. q ĩræ surreptitiæ, impetratæ ad bñficium, sunt adeo ipso iure nullæ, vt ẽt processus executoris sit nullus. Nec distinguitur hic, utrum executores, ꝓcesserint in figura iudicij, vel non, sed simpliciter fuit processus iudicatus irritus; licet alig aliter senserint in c. ad audiẽtiã, §. de rese. vbi de hoc.
6 †No. q beneficium potest vacare dupliciter, videlicet de iure, er de facto. Item de iure tantum. sed non de facto tantum, vt qa alius est in possessione colorata illius beneficij. Et ex hoc colligo vnum, quod facit ad multa, q in bñficialibus põt haberi vera possessio sine iusto ti. vt hic probatur expresse, sed talis possessio non est iusta; & sic intellige reg. primam, de re. iu. lib. 6. Et hoc notabiliter facit ad materiã in c. in literis, de rel. ſpo. vt ſufficiat ꝑ
7 bare solam possessionem ad restitutionem obtinendam. †No.
a q in impetratione certi beneficii vacantis, [a] non sufficit facere mentionẽ simpliciter, q vacat, si alius est in colorata possessione facti, quia illud verbum, Vacare, põt verificari tam in iure, q̃ in facto. Ideo in literis bñficialibus, q̃ sunt ambitiosæ, oportet q verba narratiua verificentur omni modo, quo verificari possunt, tã in iure, q̃ in facto, quod semper no. Item collige, q ſolus Papa dispensat, vt Eps hẽat aliã dignitatẽ cũ Epatu. ad hoc c. de multa, præal. Sed ex cã iusta & necessaria põt ſuperior dispensare, quod
8 tñ intellige, vt ĩ. dicam in glo. vlt. †Vltimo no. ibi, [Resignationẽ &c.] q̃ antequam conferatur bñficium vt vacans, debet remoueri possessor a colorata possessione, ne videatur facta collatio
9 de bñficio non vacãte. Hoc tñ limita, ut ĩ. ſubiiciam. †In gl. 2. in fi. hanc gl. diuide in duas partes. In prima prosequitur, nunquid executor deputatus ad compellendum ordinariũ, vt prouideat, possit prouidere, ordinario nolente cõferre. In hac q. gl. cõcludit, q non; sed simpliciter põt compellere: secus si est deputatus executor ad prouidendum in defectum ordinarii, & hanc opi. gl. tene, licet Host. aliter sentiat. Sed Io. And. & cõiter Doc. sequuntur dictum gl. & vide quod dixi in c. pro illorum, ſup. de pbẽ. vbi ponit Inn. distinctionẽ inter mãdatum, ut faciat a signari, & mãdatum,
10 vt compellat. †In secunda parte, quę incipit in ver. [Sed si.] Gl. hic quærit de quęstione quotidiana, Nunquid deputatus, vt mittat aliquem in possessionem, possit excõicare ꝺictos? Et loã.
b antiquus glosator tenuit, [b] q non; sed Ber. glosator noster tenuit contrariã opi. Ber. sequitur Host. per illud c. ex literis, alle. in gl. Sed Ioan. And. remittit se ad no. in c. fi. de offi. deleg. & ibi tenet primam opi. ſi. lo. nisi apponatur clausula, Cõtradictores, &c. & hæc opi. plus mihi placet. & vide circa hoc quod dixi in c. pro illorum, præall. vbi hanc q̃stionem latius tetigi. Et ad c. ex literis, dic, quod ibi fuit mandata executio simpliciter, ita quod delegatus transtulit in executorem p testatem suã; sed qõ nostra procedit qñ simpliciter fuit cõmissum nudũ ministeriũ. Tenẽtes hẽ
11 ti gl. nã generaliter põt adduci ad qõnem, Nunquid is, cui cõmittitur nudum ministerium, possit pro illius executione exercere
c censurã. †In gl. in ver. [Falsi suggestionem.] in fine glo. inculcat, quod iura in q. quã formant. Nã quædã loquuntur, qñ rescripti fuit surreptitium, seu falsum; quædam qñ probationes produces in iudicio fuerunt falsæ. Et quærere, nunquid ualeat ista, est implicare duas qõnes satis diuersas. Vnde dic, q si rescriptũ est surreptitium, & est impetratũ ad bñficium; est ipso iure nullum, nec pro cessus inde secutus valet, vt hic, & no. in c. ad audientiã, il. 2. de rescr. Si vero rescriptum dat ad lites; & tunc non est nullũ, sed an nullãdũ ope exceptionis, de quo dic, ut plene no. in c. cum dilecta, & in c. cęterum, de rescr. & c. super literis, eod. tit. De alia qõne, qñ probationes fuerunt falsæ, nunquid teneat ista, dic, ut plene dictum fuit in c. licet de prob. †In gl. in ver. [Nõ uacaret, ibi,
12 [Sed non est ita] No. bene hãc gl. q secundæ literæ impetratæ, d ẽt ad bñficium, non inualidãt ex eo q nõ faciunt mentionẽ de prioribus inualidis, ẽt si priores non sint nullæ ipso iure, sed annullandę per exceptionẽ. Et idẽ tenet gl. in c. ex tenore, de rescr. e in c. ſuggestum, de iure pat. & bene facit tex. in c. oblatę, de app. Vide tñ ad limitationem harum glo. quod no. Cal. in c. in nostra, de rescr. & ibi tetigi, Et ad istum tex. dic, quod iste impetrans expresit falsum, quia dixit simpliciter beneficium vacare; q̃d tñ nõ vacabat. saltẽ de facto, cũ Eps illud possideret, pr̃ẽsõ titulo legitimo. Sed litere sedæ nõ exprimũt falsũ. licet taceãt de prioris. & gl. ista esset clarior, si ubi dicit sic, possessio. &c. diceret, Hæc pos-
13 sessio, &c. †In gl. in ver. [Talis possessio.] in fi. gl. hic loquitur remissiue generaliter, & melius loquitur ĩ in gl. pẽ. Inn. dicit hic, quod illa possessio hẽt plus facti, quę possidetur ex tali cã, quæ pot esse legitima, sicut in casu nostro. Nã poterit eps obtinere ex speciali gratia Apostolice sedis, vel potuit promoueri ex cã legitima, vel necessaria. Et dic clarius, quod possessor dr habere plus facti, generaliter, prout dr in gl. sequenti. Sed quoad propositũ nostrum quoad inualidandum literas non faciendo mentionem de possessione alterius, illa possessio dr habere plus facti, cui ius non resistit in tantum, quin possit esse legitima. Vnde cõsistebat hic in facto, quia probabiliter dubitabatur, utrum concesso esset legitima; & ideo de illa erit fienda mentio; quia Papa de facili nõ de
14 literas contra possessorem beneficij, prætenso legitimo titulo, quin de tali possessione faciat mentionem. †In gl. in ver. [Plus habes.] In fi. multa dicenda foret ad explicationem materię huius glo. sed quia non multum facit ad materiam tituli, nec ad intellectum c. alle. me non extendo, sed vide gl. quasi consimilem in lib. C. de acqui. pos. Et dic, quod possessio dicitur habere plurimum iuris, quãdo iuris dispositio magis, quam factum uertatur in ea. Et dic, quod in possessione, quæ acquiritur nobis per seruum, prius facti uertatur, cũ acquiratur nobis ignoratibus, & ubi ratio-
di cõditio, sed iuris artificio totum procedit. Ideo dr habere plurimum iuris, sicut in simili dicimus illum esse fructum naturalis, in quo plurimum uertatur natura, licet ibi sit aliqua hominis industria, ut dixi in c. grauis, de rest. ſpo. Illa possessio dr habere plu-
f rimum facti, f in qua magis uertatur factum. q̃ ius; ut est illa, qua acquirimus corpore, & animo nostro. Nam possessionem acquirebamus, antequam emanaret iuris dispositio, ut xta illud, Quodcunque calcauerit pes tuus, tuum erit. Et uide 1. dist. c. ius gentium, & Inst. de re. diui. §. qđ uero. Illa vero possessio hẽt multũ iuris, & multũ facti, ubi multũ operat ius, & multũ operatur factũ, ut in possessione quæ nobis queritur per procuratorem: nam ibi uertatur multũ iuris: quia sine facto nostro acquiritur nobis possessio, uersatur etiam factum; quia ex tali possessione non ultra pimus, nisi a tempore scientię, ut in iuribus alle. in gl. Et inquantum dicit, q hęc habebat plurimum facti, & quasi nihil de iure, non bene dicit, iudicio meo, quia Papa mandat hic inquiri, utrũ iste Eps legitime possideret. Vnde arbitror, q tex. noster est alicuius a materia huius gl. Et q dr hẽre hic plus possessio facti, facilius in facto, q̃ in iure: qa ius non inducebat hic nullitatem quoad factum, nec priuationem, ex quo de nouo fuit assumptus ad istum
15 pręposituram, aliàs gl. sequens diceret falsum; quę tamen cõcessa approbatur, ut in ea dicam. †In gl. in uer. [Iusta cã, jibi, [Pauperta-
tis epiſcopa-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Beneficij uacantis. Vide latissime per Felin. in c. in nostra. in 36. corollario, supra de rescr. ubi multa accumulat circa istam materiam. & multa etiam scribit d. And. Sic. in c. cum accessisset, post Bal. in 3. sup. de const.
b ¶ Tenuit. Adde uidendum Old. consi. 81.
c ¶ Censuram. Adde quod uoluit Rom. consi. 59. & 242. Cald. consi. de rescr.
d Seb. Sap. ¶ Impetrat q. Vide Ias. in l. 1. C. si contra ius, uel uti pub. cum multis accumulatis per Felin in c. ex tenore, colum. 2. uersicu. de rescripto, sup. de rescript.
e ¶ Annullandæ. Adde d. Cardin. consi. 30. & 40. & 101. Calde. consi. 14. de
f ¶ Plurimum facti. Adde Old. consi. 126. circa fi.

episcopatus.] Aduerte, qa iura, q̃ glo. allegat, loquuntur in vnione. Nã ꝓp paupertatẽ vnius dignitatis põt fieri vnio alterius bñficij, vel dignitatis, vt in iuribus alle. in gl. & in c. ĩ ne se. vãcã. & c. sicut unire, de excess. ꝓla. Sed nos hic loquimur cessante vnione: vnde poterat esse legitima cã, quia forte eps non erat in possessione episcopatus, sed exulabat, ad hoc. c. ad supplicationẽ, de renun. & q. ĩc. past. Vel forte fructus huius ꝓpositurę fuerãt ep̃o collati
20 pro exoneratione debitorum episcopatus, quod fieri potest, vt nota. in c. vnico. ĩ. vt eccle. benefi. & capi. si propter tua debita. de rescr. lib. 6. † In ea. gl. ibi, [Sed pone q aliquis.] No. hãc particulã gl. q̃; ad fi. Ex qua habes, q nõ omnis possessio facti inualidat literas, de ea mentionẽ non facientes. Vnde, si clarè ꝓstat beneficium vacare, non est necesse, q de tali possessione facti fiat mẽtio; & sic, vt dixi in predicta gl. tex. hic non loquit de ea possessione, q̃ habet plurimũ facti, & minimũ iuris; sed de ea, quæ ꝓtenditur ex legitima cã, & potius ꝓsistit in facto, vtrũ sit legitima, ga ius ſuper
21 ea aperte non disponit. Et q hoc casu, qñ possessio est euidẽter d iniusta, ualeãt literæ, probo rõne naturali. Illud tacitũ hẽt inualidare literas, quo expresso Papa non dedisset literas, vel nõ ita de facili, vt in c. ſuper literis, & in c. postulasti, de rescr. sed expresso, q possessio est euidenter iniusta, Papa non solũ donasset, imò faciliter inquiriret, & beneficiũ sic vacãs alteri ꝓferri, prout mãdat hic in c. & in c. qa diuersitatẽ. ſ. eo. † Et generaliter, cũ quæriť, & an qñ beneficiũ pacifi possessum possit alteri ꝓferri [a] per ordinariũ, vel per delegatũ Papæ, seu legati, distinguit hic Cal. & post eũ d. Ant. Et dic adhuc latius, & clarius, q qñq; beneficiũ vacat de iure, & de facto; ga nullus est in possessione: & tunc non est dubium, q ab ordinario, q̃ ab executore papæ potest ꝓferri, vt hic à ꝓrio, vbi c. 2. §. eo. Qñq; beneficiũ vacat de facto, sed nõ de iure, vel saltẽ beneficiũ non est liberũ, vt puta qa est collatũ absenti; & nõdum acceptauit, & tale beneficiũ non põt alteri conferri per c. ſi. & 2. §. eo. & c. ſi tibi absenti, de pb. lib. 6. † Qñq; vacat de iure, sed non de facto, & iste est proprius casus nostęr, in quo distingue, ga aut loquimur in delegato, aut in ordinario. In ordinario, aut possessio non est colorata aliquo titulo, sed euidenter iniusta, & poterit alteri conferri, ẽt non vocato possessore; licet possessio non deberat auferri nõ vocato, de hoc est casus no. in c. licet eps, de pb. lib. 6. facit c. de multa, pal. Aut possessio est colorata, & aut loquimur in papa, q est ordinarius omniũ, aut in inferiori. Primo casu, si ꝓferãt proprio motu, tenet collatio, f m Cald. qa motus proprius excludit surreptionẽ, vt in c. motu [b] proprio, de pb. lib. 6. Aut ꝓfert ad instãtiã, & non tenet impetratio, seu collatio, arg. hic. Nã sicut non valent literæ papę, ita nec collatio facta per eas. ar. in c. cũ olim, de re. iu. vbi probat, q collatio papæ facta surreptitiè, non valet. Secũdo casu in ordinario inferiori distinguit Cald. ut ſupra, qñ ordinarius tẽporalis, aut legatus perpetuus, aut plenus inferior. Primo casu non tenet collatio, f m cũ, ar. c. fi. de offi. legib. 6. & cle. 2. de offi. ord. Nã surreptitio cadit in legato, sicut in papa, vt ibi. Sed collatio facta ab ordinario, perpetuo tenet, f m
e licet possessio sit colorata: & vĩ hoc sentire Io. And. & Host. Motiuẽ, quia apud ordinariũ non cadit surreptio; cũ ipse pũmatur scire possessionẽ facti alterius; & sic non põt dici, q per veri taciturnitatẽ, fuerit habita collatio. & pro hac opi. fac. gl. no. in c. licet eps, quæ dicit, q possessio beneficij apud aliũ existens non impedit collationẽ ipsius, si in veritate vacat. Sed d. Ant. sen hic oppo. tã in primo membro, qñ papa contulit motu proprio, q̃ in hoc vltimo mẽbro, qñ collatio talis beneficij non solũ annullabatur ex surreptione, sed ẽt ex defectu potestatis. Sicut. n. non valet secunda electio prima colorata nõ cessãta, vt le. & no. in canonicis, & c. consideramus, de ele. ita & fortius nec collatio valere dẽt. Ad hoc c. inter dilectos, ĩ. de excel. præla. vbi bo. tex. in glo. ſatisfaciente, facit c. quia diu ersitatẽ. ſ. eo. & istud c. fi. vbi papa mãdat prius cassari colorẽ possidendi, seu beneficiũ resignari, & postea conferri. Et hãc opi. ẽt antequã viderẽ opi. d. An. ſemper eam tenui. Et in papa dic, q non procedit ex defectu nullitatis, generaliter loquendo; sed ex defectu præsumptæ voluntatis. Nã motus proprius ſolũ excludit surreptionẽ, nõ aũt firmat gratiã, q̃ voluntatẽ præsumptã cõcedentis, vt no. dicit Io. An. in d. c. ſi motu proprio, facit quod no. gl. in ele. ſi Romanus, de præb. In proposito ergo, papa in dubio non præsumitur velle concedere beneficium colorate possessum, arg. in iuri. palle. vnde licet nulla culpa reperiat ex parte prouisi motu proprio, adest tñ ꝛria volũtas ꝓsumpta Papę. In ordinario vero inferiori nullitas cãtur ex defectu potestatis, qa nõ vult, vt beneficiũ alteri ꝓferat; vel ad illud alius eligat, nisi ꝓfter de voluntate iuris possidentis, ne videat beneficiũ viuentis alteri collatum, vt hic, & in d. c. inter dilectos, & d. c. auditis, & c. ꝓsideramus. Secundo mẽbro principali, ſ. in de legato Papę. aduerte, qñq; literæ sunt valide; & dubitat, nunquid extendat ad beneficiũ per aliũ possessum. Qñq; literę sunt nullę: sunt. n. validæ, qñ in genere sunt ꝓcessæ, nõ ad certũ beneficium: & tunc tales literæ possunt mãdari executioni in beneficio per alium possef. Sed debemus distinguere, q aut possessio nõ est colorata. sed euidenter iniusta, & tunc põt ꝓferri per executionem;
22 quia nihil obstat, vt voluit Cal. hic, & Inn. ĩ c. ꝓposuit, §. e. † Et Cõpo. in c. capitulum, de rescr. vbi plus dicit, q si secũdus executor ꝓtulit tibi beneficiũ, mihi primo impetranti debitum, põt executor meus illud beneficiũ mihi ꝓferre, ẽt non cassata prius collatione tua; quia tua collatio recẽs, vĩ facta in fraudẽ mei iuris. Sed si possessio esset colorata, puta antiquata, & ante impetrationẽ mearum literarũ generalium, & tunc executor meus dẽt primo cassare tuum colorẽ possidendi; puta vocãdo te, & admittendo ꝓbationes super defectu tui iuris, & postquã ꝓstiterit de iniustitia euidenti tui iuris, poterit mihi illud ꝓferre: qđ bene notabis. Nã facit pro istis expectãtibus, ga poterunt petere gratias suas mandari executioni in beneficium ſuũ per alium possessum, si in
c veritate in eo ius nõ habet. Si aũt literæ sunt ſpeciales, [c] puta ad certum beneficium, sicut hic erat; & tunc si dicunt beneficium vacare de iure, valent, non ob. possessione facti alterius, vt hic volũt Doc. cõiter, & bene; quia expressit verum. Nõ. n. dixit, q ſimpliciter vacabat, sed de iure, & io sis cautus in impetratione beneficij per alium possessi, vt nõ dicas illud ſimpliciter vacare, sed de
21 iure. † Aut ſimpliciter literæ dicunt beneficiũ vacare; & tunc si d est appolita clauſula, Amoto quolibet illicito detentore, [d] quæ habetur in c. ꝓposuit, §. eo. & tunc dicit Io. de Deo in ſuis qõnibus, & ſequit Io. And. hic, q possessio facti nõ inualidat literas; ga ſatis faciunt mentionẽ de possessione facti per illã clauſulam. Sed Lap. de Cast. (& fertur Io. Cal. idẽ dixisse) dicit q hoc ꝓcedit, qñ clauſula ponit in literis gratioſis, ſecus in executorialibus, vel in executione gratiæ; ga ea quæ apponunt in executione gratiæ nõ firmãt gratiã aduersus vitium surreptionis: qđ est notabile verbum, & ego pro illo dicto allego tex. in cle. ĩ. ĩ. de pb. Et no, ſemper hoc dictum; ga hodie hæc clauſula cõiter ſolet apponi in fi. rescripti, in executione ipsius gratiæ. Si vero nõ est appolita talis clauſula; tũc literæ sunt surreptitię, vt hic, & iste est casus huius c. & eius rõnem ſ. dixi. Et ex dictis potes colligere duos intellectus ad istũ tex. Primo, q factũ executoriũ, fuit hic reprobatum ꝓp surreptionẽ cõmissam in impetratione literarum; quia ſimpliciter fuit dictũ beneficiũ vacare, & alter erat in colorata possessione. Secundus intellectus, q̃ non valuit collatio; qa non fuit cassatus primus color possidendi, seu nõ fuit pronunciatũ beneficium de iure vacare. Et vterq; intellectus est verus in ſe; primus tñ magis ꝓuenit literæ, ꝓp verba, eo q ꝓ p falsi ſuggestionẽ, & c. q̃ sunt cã decidendi inductiua. Inn. instat, & ex dictis ſuis varij intellectus pñt colligi; sed quia non videntur veri, nec vtiles, non inſisto. Sed inter cętera ponit vnum, q̃ ideo non valuerũt literę, qñ iste narrauit beneficiũ deuolutum ad Papã. ꝓp negligentiã collatoris authoritate Latera. Concilij, quod tũ erat fallum, qñ capitulum non fuerat hic negligẽs in ꝓferendo, cũ assumpserit de nouo istum episcopũ ad ꝓpositurã: vnde quamq̃ iste episcopus
e non esset habilis ad ꝓpositurã consequendã; [e] non tñ vacabat p
22 negligentiã. † Et circa hoc ponit Inn. notabilẽ regulã, q̃ vbicunque ius bñficij cadit in pſona prouisi; licet extrinsecus persona sit inhabilis, impedit effectus ipsius Laterã. Cõcilij: qa non fit deuolutio ad ſuperiorẽ, ꝑtextu negligentiæ; sed potius ꝑtextu delicti; qia cõtulit nõ idonco. Secus vbi persona, puisi esset incapax beneficij, puta infans, laicus, vel penitus illiteratus. Tunc. n. perit de est, ac si collatio non esset facta. secus in primo casu qñ persõ
f na est capax. Ponit exẽplũ, puta si est homicida, [f] illegitimus, vel irregularis. Et no. hæc verba perpetuo, q istæ persõnæ sunt capaces iuris beneficij, licet collatio facta eis non teneat. Nã f m eum homicida iuste tenet beneficium, donec priuetur tñ potest iterum secũ dispensari per ſuperiorẽ. Ex quib. verbis ẽt no. q̃ homicida non est priuatus ipso facto, titulo beneficij. Et quia Inno. c. prima
fronte

ADDITIONES.

a ¶ Conferri. Adde d. Car. consi. 74. & 33. Rom. consi. 148. & 499.
b ¶ Motu proprio. Adde q d. Car. consi. 142. in fi. dicit, q licet dicatur motu propr. quod tamen ſæpe fit ad instantiam partis petentis.
Zach. ¶ Adde, quod no. in apo. ad istum in c. dilectus, nu. 9. in ver. excludit surreptionem, & ibi diffuse tetigi de hac clauſula, ſupra de proba.
c Seb. Sap. ¶ Sunt ſpeciales. De horum veritate, late disputat Fel. in c. in nostra in 36. corollario, ſupra de rescr. & ibi etiam declarat, quando est appolita clauſula, Amoto quolibet detentore, & pulchre quid ſit colorata possessio, & plura ad hanc materiam.
d Zachar. ¶ Amoto quolibet illicito detentore. Adde quod notaui in apost. ad istum post eum in c. de cætero, nu. 8. ver. quæro circa, in ap. in ver. vt dare possessionem, & ibi tetigi, an possit delegatus cum clauſula, a liam substituere, & qualiter procedit. vbi etiam Fel. col. 1. versi. ad illud de clauſula, amoto, &c. ſupra de re iud.
e Seb. Sap. ¶ Præposituram conſequendam. Ad horum declarationem vide pulchre per Imo. infra in c. ſe. vbi d. Ant. ponderat illum tex. contra præcedentem intellectum.
f ¶ Illegitimus. Adde quod voluit Per. de Anch. consi. 16.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fronte vr̃ sibi ꝑrius, intellige eum, ꝙ homicidiũ su ꝓueniens, seu
irregularitas, nõ priuat quẽ ipso facto bñficio suo; sed opus est
2 sñia,[a] & pro hoc bñ facit c. clericis, inf. ne cle. vel mon. & c. ex lite-
ris. de excess. prael. & notabis illa duo iura. Sed si homicidium, seu
irregularitas præcessit collationem, tunc non tenet collatio, ga
facta indigno, & inhabili ad executionem officii, vt in c. fi. de tẽp.
ord. & hoc voluit Inno. in c. constitutionem, il 2. sup. de appell.
Et iste intellectus est satis verus in se, sed non cõgruit literę, quæ
fundat se super suggestione &c. & qđ possessio non vacabat de
23 facto. † Sed nunc quæro, quia s. dixi, ꝙ beneficium coloratẽ pos-
sessum, non debeat alteri cõferri; nisi prius cassetur, ille color pos
sidendi; secus vbi possessio non est colorata, sed euidẽter iniusta.
b Quæro ergo qñ dr colorata, [b] & qñ incolorata? Cal. hic instat, sed
in effectu cape duas regulas. Prima, ꝙ vbicunq; defectus est in ꝓ-
ferente, nec inducitur priuatio ipso iure per sñam iuris, vel homi
nis, talis possessio est colorata. Pro hoc iste tex. Idẽ est, vbi iste de-
fectus fuit in conferente, qui non habebat potestatem, sed super
uenit confirmatio superioris, vt in d. c. quia diuersitatem. Secun
da regula, ꝙ vbicunq; conferens nõ habebat potestatẽ ꝓferen-
di: vel si habebat, priuatio est inducta ab ipso homine, vel a iure,
talis possessio dr incolorata, hoc probatur in c. licet ẽps. j. de præ
24 ben. li. 6. & in c. de multa, s. co. ti. † Cui aũt incumbat onus probã
di, dic ꝙ ad petitionem partis, non tenetur possessor, ꝓbare colo
rem possessionis; quia nemo tenetur ostẽdere titulũ suæ possessio-
nis ad petitionem partis. 2. q. 5. in prin. & l. cogi. C. de peti. hær. sed
ad iudicis instãtiã, tenetur possessor hoc, ꝓbare: ga in his exuberat
officiũ iudicis, ar. 2. q. 1. c. legum, & c. cum dilecti. s. de ele. dũmo-
c do superior nõ sit vltius consensisse [c] in illũ, iuxta no. per gl. & Io.
And. in reg. i. de re. iu. li. 6. & plene hic ꝑ Host. in c. licet Heli. de si-
mo. posset tñ superior hoc casu assumere onus probandi in se de
fectus tituli ne ille teneat cum peccato, vt no. in iuribus præalle.
& facit quod no. gl. in c. j. s. eo. Et vt bi bñficia essent incompatsibilia, posset superior semper ex officio exigere probationem, vt
in c. ordinarij, de offi. or. li. 6. & ista sufficiant.

ADDITIONES.

a ¶Opus est sententia. Adde quod voluit Anc. consi. 274.
Zachar. ¶ Adde quod no. in c. nisi, in ver. ipso iure, num. 4. supra de renun. & in c. fi. num. 2. & ibi iterum no. in a post. ad eum in ver. non est ipso facto, inf. de excess. præla.
b ¶Colorata. Adde videndum Lapum alle. 102.
c ¶Visus consensisse. Adde quod voluit Old. consi. 8.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium si est collatum alicui, potest eius possessio peti, non obstante eius abiuratione, vel renunciatione.*
Agenti possessorio adipiscendę, non obstat exceptio abiurationis, vel renunciationis. 6. 12.
Beneficium vel dignitas non vacans, non poterit alteri conferri.
2 *Conferens beneficia, videtur donare, & habet illum, qui contulit, naturaliter obligatum.*
3 *Collatio inualida propter formam non seruatam, facit transire ius conferendi in proximum superiorem, quia videtur collator esse in negligentia.*
4 *Beneficium potest retineri ex diuersis titulis, & unum titulum acceptando alteri non renunciat, confirmatio vero ex pluribus titulis non potest fieri.*
5 *Clericus intrudens se in beneficium viuentis, vel faciens se in illo institui aliquo titulo, in perpetuum est inhabilis ad illud habendum, si fuerat sciens, uel in supina ignorantia. 11.*
7 *Collatio facta alteri de vno beneficio, presente & non contradicente vero domino, an sibi præiudicet, maxime si ipse aliud acceptet?*
Si clerico habenti vnum beneficium fuit alterum consimile collatum, & fecit signum crucis collationi de primo suo beneficio, alteri per superiorem facte, sibi non præiudicabit antequam habeat possessionem secundi.
8 *Capituli appellatione, an & quando ueniat prælatus. 9.*
10 *Institutio, & collatio confunduntur, adeo quod non vitiatur libellus, vel rescriptum.*
13 *Iudex potest repellere exceptiones partis aduersę, quando calumniose proponit.*
Exceptio calumniosa, quando præsumatur.
14 *Possessio non datur illi, qui nunquam habuit eam, nisi prius ostendat de suo titulo.*

CAP. VII.

1 **Post electionem.** †Vbi ꝓstat bñficium collatũ per habentẽ potestatẽ, per ex-
ceptionẽ abiurationis & renunciationis non debet possessio re
tardari. h. d. f̃m verum & no. intellectum, sed clarius posset sic sũ
mari. Contra agentem possessorio adipiscendæ non obstat exce
ptio resignationis, & abiurationis. Sed iste intellectus non facit
ad titulũ, & ideo sũmatur sc̃do, ꝙ dignitas non vacans, alteri con
ferri nõ pot. Et iunt duæ partes. In prima facti narratio, in sc̃da ip
sius diffinitio, ibi, [quoniã.] Et quelibet pars subdiuiditur, vt de se
patet. Casus litera. Magister H. & R. de S. Cadmundo contende-
bant adinuicem de archidiaconatu Richimundiæ: pp hoc acces-
serunt ad dominum Papam in præsentia eius, ex parte R. de san-
cto Cadmundo in hũc modum fuit ꝓpositum: Vacãte archidia
conatu Richimundiæ, Archiepiscopus Eboracen. in remotis a-
gens, hoc audito, archidiaconatum ipsum ꝙtulit magistro H. ma-
dans capitulo Eboracen. vt eum in archidiaconũ reciperent. Sed
ipsi, mãdato ipsius acquiescere nolucrunt: quia prædecessor no-
ster Inn. inter cætera; quę decano & capitulo Eboracen. suo pri-
uilegio ꝓcessit, decernit ordinationẽ canonicorum, seu perso-
rũ liberã esse, vt videlicet idonea, & honesta ꝑsona, cui Archiepi-
scopus vacãtẽ præbendam, vel dignitatẽ in ecclesia Eboracẽ, de-
ceret ꝓferendã, f̃m antiquã ꝓsuetudinẽ ecclesię, præsentaret decа-
no & capitulo Eborac. Et si quis ꝑ hmõi ꝓsuetudinẽ in ecclesia
ipsa esset introductus, nec ꝑ ꝑsona, nec ꝑ canonico haberẽt. Et
si Archiepus intra tps Latera. Cõcilj f̃m formã priuilegij hoc nõ
faceret, tunc liceret decano & capitulo authoritate apostolica
iuxta eius Concilij statuta p̃dicta ꝓferre. Cũ igitur de ipso decano
in literis Archiepi mentio nõ fieret, ꝑ quẽ deberet in capitulo in
uestiri, ipsius mandato fuit p̃dictum, & sic collatione Archiepi
probata, credẽtes authoritatem ꝓferendi ad capitulũ deuolui
R. de S. Cadmundo archidiaconatũ ꝙtulerũt, installãtes eũdem.
Proponebat insuper dictus R. ꝙ magister H. denunciauerat, &
abiurauerat collationi archidiaconatus, quã sibi fecerat Archie-
piscopus, & post illam renunciationem cidẽ Archiepus ꝙtular-
chidiaconatũñ dictus R. tã rõne primæ ꝓcessionis, q̃ sc̃æ pere-
bat sibi assignatum archidiaconatũ ꝓfirmari. His auditis; ga con
stitit domino Papæ archidiaconatũ p̃dictum magistro H. per Ar
chiepiscopũ primo fuisse concessum; & ꝙ institutio facta de ip-
so H. non fuisset f̃m iuris ordinem reprobata, archidiaconatus
non vacãs alteri ꝓferri nõ potuit, p̃dicto R. ga ꝑ iustitiæ regulam
in locum alterius se prouehi ꝓsensit, ꝙper ipso archidiaconatu in
lentium impositum; decernẽs, vt institutio facta per Archiepum de
magistro H. sortiatur effectũ, & si postmodũ aliquis apparuerit,
qui eꝫ aliquid velit ꝓponere sup renũciatione, vel abiuratione,
uel aliquo premissorum, ordine poterit iudicario experiri. Bern.
2 † No. 2. ibi, Propria liberalitate. & ibi, [Donationem,] ꝙ collatio
dignitatis, seu beneficii põt dici donatio, & q̃dã liberalitas, ita vt
si coferens, motu ꝓprio fuit inductus, dr̃ vsus ꝓpria liberalitate.
Et dic, ꝙ est liberalitas in præeligendo ꝑsonã: ga nõ tenetur illi,
illi ꝓferre. De quo dic, vt plene dixi in c. relatũ, s. de ꝑb. Et ex hoc
põt inferri, ꝙ recipiẽs collationẽ beneficii, est naturaliter obligа-
tus ei qui ꝓtulit, cũ ille exercuerit liberalitatẽ in eũ, ut in c. cũ in
3 officiis, de test. † No. 2. ꝙ collatio facta, nõ seruata forma ꝑcedã-
a a iure inducta, est ipso iure nulla, [a] & deuoluitur potestas ad supe
riorem ex negligentia, ac si nũquã fuisset facta: facit ff. de carb. in
4 quid tamen. † No. 3. ꝙ potest quis consequi varios titulos super
codẽ bñficio, & rõne illorum se defendere; & est iste text. in hoc
b multũ notabilis, & nescio alibi. [b] Et ita consuluit per istum text.
c Pau. de Leaza. cui vr̃ obstare c. vt quis duas, de elect. li. 6. vbi dr̃, ꝙ
electus nõ põt petere cõfirmationẽ ex duabus electionibus, sed
oportet, ꝙ eligat alterã: quia impossibile est, ꝙ utraq; valeat, facit
l. quod in hæredẽ. §. eligere. ff. de tribu. Solu. agẽdo, & petendo ꝙ
d firmationẽ, non põt quis se fundare super duobus titulis, dr̃ui
ꝓtrario; sed se defendẽdo põt, & ita intellige istum text. Facit reg.
nullus pluribus, & quod ibi no. de reg. iur. li. 6. Vrex hoc fis cau-
tus, ut si dubitas de collatione tua, impetres secundã; quia pro-
nõ inducitur renũciatio primæ, imo poteris vti utraq; ad defen-
sionẽ tuã. & vide quod no. Io. And. in c. cum persõnę, de pri. li. 6.
5 sup gl. & sic ponit ibi q̃dã bona uerba ad mãm. † No. 4. ꝙ nõ ob-
lũ is, ꝙ ꝓpria authoritate intrusit se in beneficium viuentis, est in
habilis ad illud beneficium, sed ẽt ille, qui aliquo quæsito titulo
fecit se institui. Nã, vt patet hic, iste Rogerius habuit collationẽ a
capitulo, credens capitulum habere potestatẽ iure deuoluto, &
nihilominus Papa imposuit sibi silentium in perpetuum, quia
institiæ regulam in archidiaconatum alterius promoueri se con-
sensit. Et ex hoc capite dicit Inn. ꝙ collatio sc̃do loco facta ꝑ Ar
chiepm nõ valuit, p̃tuppositio ꝙ alter vellet renunciasse, ga inha-
bilis efficitur in ꝓpetuũ ad illud bñficium, qđ diligẽter no. & re-
tigi in c. j. s. eo. Sed intellige qñ iste fuit sciẽs, vel in supina ignoran-
6 tia, secus si probabiliter hoc ignorabat, iuxta gl. in c. 1. præsul. † Vi-
timo no. f̃m verũ intellectum, ꝙ exceptio resignationis, vel abiu-
rationis nõ hẽt impedire, quo minus prouisus ante ofa cõsequa-
tur effectũ collationis suæ, f̃nanciscendo possessionem corpore-
lẽ, & hoc intellige qñ prouisus nõ agit petitorio, sed possessorio
7 adipiscẽdæ, ꝑ hoc c. accedẽs, il j. de accusa. & j. latius dica. † In gl.
j. ibi,

ADDITIONES.

a ¶Nulla. Adde Rom. consi. 206.
Seb. Sap. ¶ Ipso iure nulla. Contrarium uidetur probare de directo tenore c. consideraũimus, supra de elect. ubi electio facta non seruata forma primæ
b ¶Nescio alibi. Vide c. constitutus, il 1. de test. ib, ubi idem probatur. Vide quod no. in c. cum olim, de re iu. Vide simile in c. ex literis, de in int. resti. in uerbo, ꝙ appellauit, & supplicauit. And. Bar.
c ¶Ita consuluit. Adde Rom. consi. 233.
d Seb. Sap. ¶ Super duobus titulis. An quis possit habere uarios titulos, late tra dit Fel. in c. in nostra, col. 2. uer. titulus multiplicatur, supra de rescriptis. ra ad hanc materiam.

ibi, [electus ꝓsensit.] Quid aũt si expresse nõ ꝓsensisset, seu fuit ꝑ
sens, qñ collatio fuit facta alteri: nũquid sibi ꝓiudicet, ut nõ expe-
ctato tpe legitimo, possit ꝙ uilus ꝓsequi prouisionem: videlo.
And. in reg. q. tacet, de reg. iur. li. 6. in Merc. vbi disputat qõnẽ de
eo, cui habẽti bñficiũ curatũ, fuit alterũ ꝓsimile collatũ, & fecit
signũ crucis in collatione sui primi bñficii alteri incõtinẽti facta
ꝙ superiorem, nũquid sibi ꝓiudicabit, ut possit alter ꝓseq possessi-
onẽ primi beneficii, nõ expectato ꝙ ipse prius habeat possessio
1 nẽ sc̃di? Et credo, ꝙ nõ ꝓiudicet sibi, uide tu. † In gl. in ver. [Men
tio, sibi, in fi. aduerte, ga gl. tãgit vnũ ꝑriũ, qđ fortiter obstat lite-
ræ, & clare non soluit. Nã si ꝑsentatio f̃m formã priuilegij debe-
at ieri decano & capitulo, & literæ directę capitulo. non facie
bãt mẽtionẽ de decano; ergo ꝓmissa erat pœna posita in priuile-
gio, vt deuolueret tractu tẽporis potestas ad capitulũ: Gl. hic pri-
mo innuit, ꝙ appellatione capituli, uenit decanus, & sic ꝑlatus
a ecclesię, [a] & solet allegari iste tex. ad hoc in fi. Sed glo. allegat q̃dã
ꝓria, & non soluit. Io. And. & Host. uidentẽ uelle, ꝙ in rescriptis o-
diosis habeat locum vltima iura, vt appellatione capituli nõ ve-
b niat ꝑlatus. [b] arg. in c. nõnulli, & c. fedes, de rescrip. † Sed ego forti
9 ter opponã. Literę impetratę ad bñficia iunt restringẽdę, ut in c.
quãuis, de ꝑb. li. 6. ergo hic erat fiẽda illa stricta interꝓretatio. Por
tius ẽt oppo. de no. per gl. no. in cle. ut hi, qui, de æta. & qua. q̃ di-
sputando ꝓcludit, ꝙ large & improprie, appellatione capituli, ue
niat ꝑlatus, ꝓprie aũt nunq̃ uenit, qđ patet ex diuersitate nomi-
nũ, & titulorum, nã p̃se habetur titulus de his q̃ fiũt a ꝑia. & per
fehr titulus de his q̃ fiunt a maio. par. ca. ergo non debebat hic
fieri sic tem impropria interpretatio. Solu. Primo põt dici, ꝙ ista
fuit allegatio partis, nõ rñ fuit, ꝓbata hic; sed forte fuit relctuata
Jan uer. exunde. Vel melius, & subtilius dicas, ꝙ istæ literæ nõ sũt
impetratæ ad bñficium cõsequẽdũ, ga bñficiũ iã prius erat colla
tũ. Ad hab ẽdũ possessionem bñficij; & hoc nõ est odiosum, nec
restringẽdũ; imõ fauorabile, vt bñficiũ nõ ſtet sine suo rectore.
Ergo nõ debebat fieri stricta interpretatio. itẽ puto aliud dicen
dũ in prælato, q hẽt iurisdictionẽ in coliegio, vt est Epus, uel Ab-
bas, & aliud in istis ſteriоribus q nõ hẽnt iurisdictionẽ in illos de
collegio, ut decanus: nã decanus est, ꝑprie pars capituli, non sic
eps, cũ ius ꝑlaturæ sit distinctũ a iure capituli. Ideo cũ hic nõ age
repellere odiosa, imõ fauorabili, scribẽdo capit. satis uidebat iscri-
ptum decano, q est pars capituli. & per hãc solutionẽ patet nunc
c rium ad ꝑriũ, & habes an & qñ appellatione capituli, [c] venit ꝑla
10 tus maior, vel minor, & tenebis mẽti illã gl. i dicta cle. vt hi, q. ga
valde notabilis est, eã aliàs laudaui. † In gl. in uer. [Institutione.]
no. gl. ũcto tex. & gl. ideo exponit. i. collatione, ga institutio facta
ꝑ Archiepm, fuit, ꝑprie collatio. Nã institutio, ꝑprie sumpta fit
ad ꝓsentationẽ patroni, collatio vero fit sine ꝓsentatione alicu-
ius, ut dixi in c. authoritate, s. de institutio. Et no. tex. quod colla-
tio põt appellari institutio, & nõ uitiabit libellus vel rescriptũ ex
11 hoc, † in gl. in uer. [Post resignationẽ,] in fi. no. bñ hãc gl. nã ibi ntit
qđ s. dixi post Inn. qđ semel occupãs bñficiũ uiuẽtis, non põt de
d cẽ. 4. s. eo. † In gl. fi. ꝑ intellectu huius gl. oppo. ꝑ tex. Vr̃, ꝙ renũcia-
tionis, vel abiurationis exceptio, dẽt admitti ꝑ istum Honoriũ
actorẽ, nã per renũciationẽ ꝑdit qs ius potiidẽdi, & ẽt ꝓprieta-
tis, iuxta nota. in c. accepta, de rest. ispo. & in c. audita, & per Inn.
in c. super hoc, de renun. facit l. si quis vi. §. differẽtia, ff. de acqui.
poss. ergo hęc exceptio elidebat ius actoris; & ꝓsequẽs debuit
admitti, vt in iuribus præallegatis. Solu. metu huius ꝑrii hæc glo. ponit
quatuor intellectus. Primus, ꝙ hęc exceptio fuit ꝓposita corã Pa
pa licet nõ ꝓbata. Iste intellectus nõ est bonus, ga litera inuit, ꝙ
nõ fuit datus isti terminus ad ꝓbãdũ. Nã si fuisset datus nõ admit
12 teret alius ad agendũ. iuxta no. in c. cũ dilecti, de elec. & tñ Papa
hic in fi. reseruat ius agẽdi sup renũciatione, vel abiuratione. † Se
cundus intellectus est, ꝙ erat hic ꝓsumptio calũniæ ꝑ illũ excipien
tẽ, ad est ꝙ cã subterfugii excuperet, nõ ꝙ in veritate ille renũciaſ
set, vel abiurasset. & hãc lect. ponit hic ẽt̃ Inn. & dicit ex hoc ual-
de notabiliter, ꝙ iudex põt repellere exceptionẽ aduersę partis,
e si ꝓsumit calũniose excipi, [e] & ponit in hoc tria notãda. Aut. n. iu
dex, præedit nõ seruato iuris ordine: & tũc de facili ꝓ ꝓsumptio
nis põt exceptionẽ repellere, facit cle. sępe, de uer. sig. Si uero ser-
uatus ordo; & tũc exceptionẽ ꝑemptoriã nõ dẽt nisi ex ꝓsum
ptione multum uehementi, repellere. Dilatoriam uero facilius
repellere põt: qa nõ est tãti ꝓiudicij, & repellendo nõ dẽt cura-
re de appellatione, ga appellatio nõ releuat, nisi cã appellãdi, ꝓbe
tur uera, ut in c. interposita, de appel. & hæc lect. satis põt ꝓuenire
huic literæ, & est notanda maxime iũcto dicto Inn. Et ex ea ha-
beo quod si ꝓsumptio est malitiæ ꝑ excipiẽtẽ, ꝙ facit animo dif-
ferendi possessionem aduersarii, qđ iudex, nũciet, ut prius hẽat
actor possessionẽ, & demũ agat sup iure excipiẽtis, vl ꝑ viã actio-
nis. Tertius ſtellectus, quẽ gl. ponit quarto loco, est, vt iste Roge-
rius fuerit repulsus ab hac exceptione, ga sua nõ ſtererat; cũ nul
lus ius posset sibi competere, nõ rõne institutionis factæ a capitu
lo, qa tuit facta de nõ vacãti, nec rõne sc̃æ institutionis factæ ab
Archiepo, qa ex quo acceptauit bñficiũ viuẽtis, non potuit am
plius ad illud assumi; merito sibi ꝓponit simpliciter silẽtiũ; & alijs
reseruat i. agẽdi sup renũciatione, ne alter sine titulo possideret
bñficiũ. Et sic intellige fi. gl. & iste ſtellect. ẽt satis ꝓuenit huic lite
ræ. Quartus ſtellect. ꝙ hic agebat possessorio; & ideo nõ obstat
talis exceptio, ut in c. sc̃do. de rest. ispo. Sed aduerte, qa ꝓlled. vr̃
gl. intelligere, ꝙ hic ageret possessorio recuperãdæ, qđ nõ placet
Inn. qa nõ legit, ꝙ iste Honorius habuerit vnquã possessionẽ. Itẽ
dic, ꝙ ex alio nõ cõpetit literæ, quasi fuisset actũ recuperãdæ, Pa
pa, ꝓnunciasset, istũ restituẽdũ; & hic solũ ꝓnũciauit, vt istitutio
de eo f. acta fortiret effectũ. Et iõ dat alius ſtellect. ꝙ hic agebat
possessorio adipiscẽdæ, qđ dat ei, q habuit titulũ; & solũ agit, ut
adipiscat possessionẽ, & hoc possessoriũ est priuilegiatũ, vt nõ ad
mittatur exceptio defectus ꝓprietatis ante q̃ fiat possessionis tra
ditio. Quod intellige, nisi incõtinẽti offerretur ꝓbatio, vt in l. §.
ibidẽ, fi. ad exhi. & uide gl. no. in c. j. & c. literas, de resti. ispo. Et iste
intellectus satis cõuenit sñæ Papæ in eo, ꝙ reseruauit ius agẽdi
super renunciatione. Et de hoc possessorio adipiscendę, vide c. ẽ
plene dixi ĩ c. accedẽs, j. de accusatio. Sed ꝫ hoc obstat c. cũ olim,
de cã pos. Sol. dicit Inn. & bñ, ꝙ q̃q; ꝫ agẽtẽ hoc possessorio, ex
cipit de defectu ꝓtãtis in ꝓferẽte, vel in eligẽte; & talis exceptio
4 admittit, & sic loqtur ille tex. † nõ. n. dẽt alicui possessio dari, q̃ nũ
quã habuit, nisi prius ꝓstet de suo titulo legitimo. l. fi. C. de edic.
diui Adr. tol. vbi aũt ꝓtur de titulo legitimo, nõ dẽt admitti exce
ptio extrũseca priꝰ nõ habita possessiõe, ut hic, & ĩ d. l. fi. & ĩ d. c. ac
cedẽs. Et ex his apparet clare multiplex ſtellect. huiꝰ c. et iste ulti-
mus vr̃ magis ꝓuenire lr̃æ, & ad ꝑdicta debes reducere gl. q̃ ẽ hic
ĩ ver. ꝓfirmari, q̃ narrauit ſtellectũ huiꝰ capituli, & ꝓcludit, ꝙ age
ret petitorio hic, qđ mihi non placet, quia nõ cõgruit sñæ Papę.

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Venit decanus, & sic prælatus ecclesiæ. Adde istũ in c. cap. sanctę crucis. nu. 3. & quod ibi notaui in apost. ad eum in uer. capitulum, sup. de resc.
b ¶Prælatus. Adde Fel. consi. 299.
Seb. Sap. ¶ Prælatus. Vide Imo. tenentem contrarium in c. ex ore, in 2. col. infra de his quæ fiunt a maio. parte cap.
c Seb. Sap. ¶ Appellatione capituli. Vide Fel. in proœ. Grego. col. 4. uers. nec ob stat, ꝙ appellatione.
d ¶In ca. primo. Adde quæ ibi posui.
e ¶ Calumnioſe excipi. Adde Alex. in consi. 65. primo li. & 41. 2. li.
Zac. ¶ Adde plene Lanfran. de Oriano in c. quoniam contra fallam. §. exceptiones, nu. 8. uer. item sciat, supra de proba.
Seb. Sap. ¶ Excipi. Vide de hoc late per Fely. in c. de clero, col. 4. supra de re iu di. & in c. exceptionem, col. 5. supra de excep. Mod. post Alexand. & Pau. de Cast. in lubi pactum, C. de tranſa.

SVMMARIVM.

1 *Canonico recepto a capitulo, debet per ipsum sibi prouideri, quam cito facultas se obtulerit. 4. 6. 7.*
2 *Canonicus potest aliquis constitui sine præbenda ad tẽpus si non est in alia ecclesia canonicus, in perpetuum quando alibi est canonicus.*
3 *Excipere & non probare, & non excipere paria sunt.*
5 *Beneficium non habere vel habere & minus sufficiens, paria sunt.*
6 *Obligatio conditionalis vel in diem, non est sufficiens ad agendum ante diem vel conditionem, nisi talis obligatio a principio esset pura, sed in ea subintelligeretur tacite dies vel conditio.*
Spes ad aliquam rem non est sufficiens ad agendum ad ipsam.
7 *Canonicus receptus authoritate Capituli, non habet ius afficiens præbendã vacaturam.*
8 *Crimen confessatum per viam exceptionis, an possit aliquo modo puniri.*
Excipiens non videtur fateri.
9 *Vtrum quis possit uenire contra factum suum proprium*
Allegans tu. pitudinem suam, an & quo casu audiatur.
10 *Confessio in iure reprobata, vel non admissa, pot p cõfessum cõtra eũ ueniri.*

CAP. VIII.

1 **Cum super quæstione.** †Recepto in cano nicum, tenetur ca-
pitulum prouidere, q̃ cito facultas se obtulerit. h. d. Et primo po
nit rõnem diffinitionis, & allegationẽ ꝫ illam, & duas responsio
nes ad eam. Sc̃do diffinit ex rõne concludens, ibi, [Sententian-
do.] Casus literalis. Quidam clericus C. nomine, qõnem habebat
cum canonicis Trident. super præbenda ecclesiæ Trident. pp
quod partes accesserunt ad Papã. Proponebat dictus C. q̃ cano
nici Trident. eum receperant in canonicũ, & in fratrem; nulla p̃
benda sibi assignata, nec mentione facta primæ, uel secundæ p-
bendæ: unde petebat a domino Papa canonicos p̃dictos cõpel-
li, quatenus p̃bendam eidẽ assignarent in ecclesia Tridenti. Ex
aduerso respondebatur, ꝙ non tenebantur ei beneficiũ assigna
re, cum receptus fuisset ꝫ Cõcilium Latera. vnde nõ debebat ad
hoc cõpelli. Dom. Papa his auditis, quia cũ nõ extiterit, ꝓbatũ, ꝙ
receptus fuisset ꝫ Late. Cõciliũ, licet obiectũ; nec ipsi canonici
videbantur posse hoc opponere ꝫ illũ C. qui ꝓtentur se illum
ꝫ Lateran. Concil. recepisse sñando decernit, vt q̃ cito facultas
se obtulerit, p̃dicto C. p̃bẽdale beneficiũ in Trident. ecclesia ꝓ-
ferat; quia, ex quo receptus est in canonicũ, non dẽt carere p̃bẽ-
3 da. Ber. † No. 2. quẽ posse recipi in canonicũ absq; eo, ꝙ ꝓferatur
p̃benda de p̃senti: non ergo p̃benda, quem facit canonicũ; sed in
ris collatio facta ab eo, qui hẽt ꝓtãtem ꝓferendi, quinimo posset
esse canonicus, & nunq̃ haberet p̃bendã, si alibi est canonicus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& sufficiēter p̄bendatus, vt dixi post Inn. in c. cū iā dudū, §. de p̄b.
3 ¶ No. ij. q. paria sunt nō excipere, vel excipere, & nō p̄bare, ad hoc
a solet allegari iste tex. Nā paria sunt nō apparere, vel nō esse, quo-
ad iuris effectū, l. duo sunt Titii. ff. de testa. tut. No. 3. ibi, [Qui se
fatent, &c.] q. allegās turpitudinē suā, non est de iure audiēdus:
4 quod limit. vt latius dicā ℣. † No. q. capitulū recipiendo quē in
canonicū sine p̄benda, tacite se obligat ad prouidendū recepto
5 de p̄benda, cū facultas se obtulerit. † Vltimo no. q. canonicus nō
dēt carere p̄benda. & facit, q. p̄bendæ debent esse sufficiētes. Nā
paria sunt p̄bendā nō habere, vel minus sufficientē, vt in c. 2. de
trās. l. pluto. Iō data tenuitate p̄bendarū, esset prouidendū, vt ha-
beatur in c. exposuisti, §. de p̄b. Opp. p̄ tex. vī. n. q. iste receptus non
potuerit agere p̄ Capitulū ante q. facultas, p. videndi se offerret. &
quia vbi obligatio est in diē, vel sub p̄ditione, nō p̄t agi ante euē
tum diei, vel p̄ditionis extātis, Insti. de verb. obli. in §. ex p̄ditiona-
li, & in c. Romana, in §. caueāt, de sen. exc. lib. 6. Sed Capitulū non
obligatur, nisi post q. facultas se obtulerit; & sic ad certū diē, vel
sub p̄ditione, ergo ante, q. extaret p̄ditio, vel dies, nō poterat agi.
Sol. metu huī⁹ p̄rij dant tres intellectus ad istū tex. Primus, q. iste
canonicus egit p̄ capitulū. l. diffamari. C. de inge. manu. qa. diffa-
mabat eū, dicendo, q. erat receptus p̄ statuta p̄cilij. Iste intelle-
ctus est verus in se, sed non multū p̄gruit literæ: qa. P. pa nō impo
nit silētiū capitulo, sed tm̄ mādat, vt illi puideat, cū facultas se ob
tulerit. Secundus intellectus, q. capitulū hic egit p̄ istū canonicū,
dicendo q. fuerat p̄ concilū Lateranense receptus, i. q. fuerat si-
bi, p. missus cum canonicatus ante q. vacaret, sed non p̄b. unt. Iste intel
lectus ē. non multū p̄gruit literæ, q. innuit, q. capitulū tenebat lo
6 cū rei. † Tertius intellectus, q. canonicus egit p̄ capitulū, vt prou
deret sibi, cū facultas se obtulerit, & capitulū excepit, vt patet in
litera; & iste intellect⁹ placet Host. & satis vī. p̄uenire lr̄æ ex verbis
sn̄ie, vnde tenet Host. & satis mihi placet, q. receptus in canonicū
possit agere p̄ capit. n. vt puideat sibi, cū facultas se obtulerit. Nec
obstat ōria. & maxime lex. ff. de viūr. q. dicit, q. tract⁹ futuri tpis,
non spectat ad iudicē: quia illa iura loquunt̄ qñ obligatio nō est
pura de p̄senti: iō tunc non p̄t agi ante tp̄s; quia sola spes est in
obligatione; & ex sola spe agi nō p̄t. Sed vbi obligatio est pura,
& orta de p̄senti, licet exactio seu solutio, vel implementū sit de
b futuro, ᵇ nihilominus p̄t agi de præsenti. vt fiat p̄demnatio, &
exactio differrī ad tp̄s debitū. Et de hoc est casus hic. nā eo ipso,
q. quis recipitur in canonicū, est orta obligatio p̄ Capitulū, vt te
neatur sibi prouidere, vt in c. cū M. de p̄st. e. relatū, §. de præb. &
iō poterat agere iste canonicus de p̄senti; & it. a in simili voluit
Inn. rūdē d. ad illā l. i. c. in nostra, de sepul. vide bonā gl. in d. §. ea
ueant. Et maxime hoc, p̄cedit cū aliqua cā agendi sunt orta de p̄
senti, vt puta, quia plures p̄bendæ vacarunt, & capitulū nunq. cu
7 rauit isti, puidere. Et ex his habes declaratū hunc intellectū, quē
Host. posuit, sed non declarauit. † Et vide quod dixi in c. inter cæ
tera, de præb. vbi p̄cluſi, q. receptus authoritate capituli non hāt
ius sufficiens præbendā vacaturā; & dic vt plene ibi dixi, maxime
8 allegādo singulare dictū Inn. in c. fratruimus, de maio. & obe. † In
gl. in ver. [Nō extitit,] in fi. no. bene gl. no. Nā ex ea potes colligere
mirabile dictū, q. crimen p̄scriptū per viā exceptionis, ēt in iu-
c dicio ciuili, est puniendū. Sed Io. An. vī. dicere ē duab. rōnibus.
Prima, q. exceptionē obijciēs, nō fatet, vt. l. Nō fatet, ff. de excep. &
l. c. cū venerabilis. e. ti. Secda, quia crimen exceptū, nō dēt puniri
pena ordinaria; cū ad hoc nō agit; & mod⁹ iste agēdi inspiciēdus
est, vt in c. 2. de or. cog. & optime facit c. sup his. de accu. D. Ant.
dicit gl. saltē ri posse, iñ crimen exceptionis est p̄nexū ei, de quo
agit, iuxta no. in c. j. de excep. & in c. j. de consess. Nec ob. primū
motiū, quia id. quod est in ipsa exceptione, excipiēs bene fatet:
licet non fateat tacite intercluſum iuxta eā, q. plene dixi in d. c. cū
venerabilis. Hoc dictū Domi. Antonii satis mihi placet, si hic
principaliter fuisset crimin aliter actū; sed cū hic ageretur ciuili-
ter nec aliquod crimen fuit deductū in iudicio principaliter, du
rū est q. excipiēs puniri debeat, p. id, qđ habet in d. c. sup his, vide
tm̄ qđ dixi in c. 2. de p̄sc. & die, vt ibi dixi. Notabis tm̄ sp. gl. iuncto
dicto d. Ant. & facit q. no. Bar. in l. 2. de adulte. tā tenue mēti hoc.
9 † In gl. in ver. [Posse, ibi, Penitens.] vide quod ibi no. & in c. nosti,
d de ele. & die, q. non q̄ritur principaliter, vtrū quis possit venire
p̄ factum suū proprium. ᵈ Nā de hoc dixi in d. c. nosti, & no. in c.
si quis presbyterorū, de tebus eccle. non alie. sed hic solū dī, q. al-
legās turpitudinē suā, non est audiēdus. Tex. tm̄ iste facit in p̄ncipio;
quia isti canonici fuerunt auditi, & defecerunt in probando,
& videtur litera sibi contraria. Dicit Aegidius, q. officio iudi-
cis fuerunt auditi, & non proprio iure, quod no. Sed gene-
raliter, cum queritur, vtrum allegās turpitudinē suam agendo,
e vel excipiendo, sit audiendus: distīguse sic post Bar. ᵉ in Liu. surā
dum quod ex quentione, in §. pro curator, ff. de iureiur. & aliqd
per Doc. hic, q. aut vertitur periculū animę, si turpitudo illa nō
allegatur; & tunc in fauorē animæ quis est audiendus. Ideo si q̄-
xit quis matrimoniū cum p̄sanguinea sua p̄ falsas p̄bationes, dēt
postea audiri, si allegat hanc turpitudinem, & vult probare q̄riū,
ad hoc c. 3. loco, de p̄sump. & c. lator, & c. p̄sanguinei, de reiudi.
no. gl. c. inter dilectos, de don. Et p̄t dici, p. ut dicit Aegidius, q.
audiatur potius officio iudicis, q. p̄prio iure. Si vero simus in alia
mā. q. peccati, & tunc si allegat quis turpitudinē, ad cōmodum,
f & nomine ecclesiæ, dēt audiri, f vt in d. c. si qs presbyter orū. tū in
veritate non p̄t dici, q. quis alleget turpitudinē propriā; sed po-
tius nomine ecclesię agitur de turpitudine prælatorū, vel singu-
lorū. Aut agit qs proprio nomine; & tunc ad sui incōmodum,
& dānum p̄t turpitudinē propriā allegare, vt in c. 1. & 2. de con-
fess. Aut allegat in dānum alterius; & tunc aut p. viā agendi, fun-
dindo ius agendi super turpitudine, p. pria, & non dēt audiri, qa
ex improbitate sua nemo dēt actionem p. sequi. l. itaq; fullo, ff. de
furt. & d. c. inter dilectos, & est expressum in d. c. ex tenore, eo. n.
Aut excipiendo, seu replicando, vel intentio nē suā aliter inuen-
do; & dic, q. p̄ participem turpitudinis auditur; si ipse certat de
dāno vitando, & aduersārius de lucro captādo, vel saltē intendit
euitare solū dānum p̄ participem, & dēt audiri. l. de tutela. C. de
in integ. restit. min. & q. ibi no. Vnde, si p. collusionē probaui me
maiorē ad instātiā tutoris, vt ipsum abliuerē à cautela, possum
postea allegare hāc turpitudinē p̄ tutorē, qui fuit particeps; quia
ego certo de dāno vitādo, cum iniuste eum absoluerim; & ipse
fuit particeps huius turpitudinis. Si vero allegās non certat de
dāno vitādo; imò potius vult inferre dānum alteri; & tunc regu-
lariter nō audiē, ē p̄ participē. Fallit in casu l. q. uisquis, C. ad l. Iul.
maiest. vbi auditur qs allegādo, q. cōiuratuerit p̄ principē, ad effec-
tum, vt alii puniātur. Item fallit in casu auth. sed nouo iure, C. de
pēnād. q. m. dē iudi. & forte p̄t reperiri p̄similes casus exceptī,
sed regula est, vt nō audiat. Ad hoc c. j. ℣. d. ep̄scopus. 15. q. 3. c. nemi
ni. Aut allegat turpitudinem p̄ non participem, & si turpitudo
sua est prius detecta ab alio, potest eam allegare, vt l. decreto,
ff. de susp̄ect. tuto. vbi patet, q. si tutor fuerit pronunciatus susp̄e-
ctus per iudicē, p̄t allegare ipse istā susp̄icionem ad effectum, vt
10 non teneat in futurū, † & facit c. mulieri, de iureiu. vbi mulier ad
mittitur p̄ ep̄scopum sua; ex quo illa p̄scriptio fuit reprobata à iu-
dice. Si vero turpitudo non fuit ab alio detecta, non auditur ēt
allegando, v. in l. trās actione finita, & quod ibi not. C. de trās act.
& in casu capituli nostri. Nec obstat, si dicat, q. canonici voluēt
hoc dānum vitare; iō debebāt admitti; qñ, ex quo ille erat recep
tus in canonicum, nō erat ecclesiæ dānosum, vt haberet plures
p̄bendarios. Item canonicus certabat hic de dāno vitando, ne esset
canonia sine p̄benda. & vide quod dicet in c. inter dilectos, præ-
alleg. in gl. fi. in fi. vel dic f. m Doc. q. forte in ista ecclesia non erat
distributiones quotidianæ. Et dic, q. hoc c. nō facit in p̄rium; qa
nō agebatur hic de distributionibus. Ideo dicendum de hac mā,
vt no. in c. cum M. de cōstitutionibus, vbi plene dixi, & in c. dile-
ctus, el. 1. §. de præbendis, vbi etiam tetigi.

ADDITIONES.

a S. b. Sap. ¶ Iuris est certum. Idem not. Bart. & alij in l. fundi, ff. de contrahen. emp. & laf. poli alio in l. cum res, in prin. in 14. no. ff. de lega. 1.
b Zach. ¶ S t de futuro. Adde Lud. Rom. cons. 136.
c ¶ Contradicere. Adde or ginaliter videndum Old. cons. 68. Adde quod dixi sē no. Dy. in l. j. & ibi in apo t. Cel. in ver. sine aliqua exce ptio. & no. in ape. ad istum in c. cum dilectus, nu. 28 in ver. non puniendum, infra de ord. cog.
d ¶ Suum proprium. Adde Fran. de Are. cons. 113. Anch. cons. 78.
c Zach. ¶ Distīnguse sic post Bar. Adde eund. in l. j. col. 2. ver. quæro hic utrum. C. de cond. ob tur. cau. & in l. cum profiteatur, de reuocan. dona. Et ad hoc quod dicit ite, quando uertitur periculum animæ, adde Inno. in c. 3. loco, in sua glo. in uer proponebat, il 2. de præsump. Io. And. in c. consanguinei, sup. de iudi. omnino per Arc. in Inst in rubrum, §. procurator, col. 5. uer. & pro hu us declaratione, ubi ponit magistralem dist. ff. de iureiur.
Seb. Sap. ¶ Distin. Vide late per Fel. in c. 3 loco. col. 4. versicu. 3. principaliter, per istum tex. sup. de præsumub. formar regulā, & limitat pluribus modis.
f Sc b. Sap. ¶ Debeat audiri. Vide Abb. in c. inter dilectos, infra de donatio. ubi contra hoc format oppositionem, & solut. ut ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus præbendatus si in eadem, vel alia ecclesia præbendam alteram reperit, vacat prima.* 4.
Beneficium vacans per receptionē secundi, potest impetrari; etiam tacito q. alius de facto possidet ipsum, quia talis possessio est euidenter iniusta. 5.
2 *Clericus potest habere duas præbendas in diuersis ecclesiis ex generali consuetudine, in vna ecclesia vero non potest.*
Clericus potest habere aliquo casu duo beneficia curata, puta quando vna est connexum dignitati; sed non sic potest habere duas præbendas, intelligē in eadem ecclesia.
3 *Episcopus an possit dispensare, q. quis habeat duas præbendas vel duos canonicatus in eadem ecclesia.*
Episcopus an possit dispensare super pluribus curatis, vel pluribus simplicibus, vel vno simplici, & alio curato, siue in vna, siue in diuersis.

CAP. IX.

1 **Literas.** † Si habens præbendā in eadem ecclesia, recipit dignitatē cum præbenda. vel aliam præbendam, uncat prima; & quamuis a superiore sibi cōfirmetur; tamen valet impetratio per alium facta de ipsa. ēt tacito de possessione alterius, quæ colorata non est. Hoc dicit, f. m verum intellectū. Primo ponitur consultatio. Secō responsio, ibi, [Cum igitur.] Prima sub diuiditur. Nā primo ponit formam mandati pro actore directi. Secūdo allegationem actoris. ibi, [De facto.] Tertio defensionem re, ibi, [Sed præpositus.] Quarto elicit dubia ex præ-

De concess. præb. c. Exparte Astensis. 58

dictis, ibi, [Vnde.] Casus litera. Significatum fuit domino Papæ, q. in ecclesia S. Viscardi Bremensis, quædam præbenda vacauerat tanto tpe, q. ipsius donatio f. m Lateranen. Concil. ad ipsum fuerat deuoluta; unde Papa mandauit quibusdām, quatenus D. clericum inuestirent de ipsa. Corā istis executoribus ex parte illius D. fuit propositum, q. H. præpositus quondam simplex cano
3 nicus ipsius ecclesię, electus est in canonicum maioris ecclesiæ, postmodum anno elapso electus fuit in præpositum S. Viscardi, nihilominus retinens priorem præbendam, q. in ipsa ecclesia tūc habebat, unde petebat illam præbendam sibi conferri, q. de iure
4 uacabat. Sed præpositus allegauit econtra q. esset de p̄iudicio gnali, ut unus in eadem ecclesia plures prębendas haberet, & cū Archiep̄s Bremen. Præpositum ipsius de præpositura in plena ī modo inuestiuerit. tā præposituram, q. p̄bendā ei de canonicorū
5 firmauit ad sensu. Iudices delegati super hoc p̄siluerunt Papā, q. respondet, q. cum dubiū uobis videat, vtrum cū aliquis de una p̄bēda eligitur ad aliam, statim prior uacare incipiat. an p. sniam debeat abdicare eidē, an pp confirmationem hmōi, q. superius est expressa, p̄benda illa dici debeat nō vacare. Cum igitur. si ista p̄benda illa, & si non de facto, de iure tū vacare nosc atur, mādat Papa dictum præpositum, ut illā sine difficultate resignet,
2 appel. remo. cogi debere, q. cū de facto uacauerit, clerico memo rato cōferre p. curent. Ber. † No. j. ex tex. q. in diuersis ecclesiis pōt quis habere plures prębendas, saltem ex consuetudine gnali; sed in eadem ecclesia, non prodest generalis consuetudo. & in hoc tenebis menti istū text. Nā ista prępositus erat primo canonicus ecclesiæ S. Viscardi; & de ea fuit assumptus in canonicū ecclesię maioris, & sic retinuit vtrang; p̄bēdā in diuersis ecclesiis; nec ua cauit prima per secundā. demum assumptus in præpositū princi palioris ecclesiæ, cui p̄positurę erat annexa alia p̄benda; ut colligitur in uer. sed prępositus; licet non dicatur in litera; & ex hoc uacauit prima prębenda ipso facto, non obst. p. suetudine genera
6 liter iſtam gl. Io. And. fatetur dictum gl. dummodo illa benefi cia sint difformia: nā poterit dispensare, vt quis habeat dignitatē & canonicatum in eadem ecclesia, c & pro hoc uide bo. text. cū gl. in c. ide consue. li. 6. & vide Fed. cons. 115. vbi tenet, q. p dispē sationem epi potest in eadem ecclesia qs habere canonicatum, & altare seu beneficium alicuius capellę in eadē ecclesia, qđ no. Nā quēadmodum potest in diuersis ecclesiis, ita in eadē, ex quo distincta sunt diuersa, arg. 70. dist. c. sanctorum. Idē dicit Io. And. in duobus canonicatibus obtinendis, ut eps non possit dispēsare, & hanc notabis, quia communiter hoc sequunt Doc. & bñ facit litera in arg. & d. cle. fi. de præb. Rationē uideas ex his, q. plenius dixi in c. cū iandudum, præalle. ubi latius tetigi hanc materiam, q. Doct. hic, & plene uideas in repe. §. qui uero, c. extirpandæ, §. de præb. vbi tango, an & quando ualeat consuetudo super obtinen
7 da pluralitate beneficiorum, & an, & quando episcopus potest super ea dispensare. Et per hoc est expeditus iste text.

a Zac. ¶ Curatis. Adde ibi um plene in c. clericus, nu. 4. & quod ibi posui in apos. ad eum in uer. per adeptionem secundi, supra de cler. non resi.
b Seb. Sap. ¶ Coloratam. Vide Rom. in consi. 455. nunc. præsenti, & Maria. Soc. in rep. rubr. de causa pos. & proprie. in 6. trac. arti. 9. & Card. in cōs. 34. ad fi.
c ¶ Eadem ecclesia. Adde undeundum Lap. allega. 30. & 116. & per eum Abba. cons. 96. & 71.

SVMMARIVM.

1 *Vacatio prębendarum, vel canonicatuum, non datur in ecclesiis non numeratis, vbi non est certus numerus canonicorum, vel prębendarum, & sic eorum collatio non transit de uno in alium superiorem.*
2 *Habens ius conferendi, vel instituendi, potest etiam mittere in corporalem possessionem.*
3 *Capitulum dicitur, vbi est maior pars canonicorum, licet aliqui contradicant. Idem die de collegio.*
4 *Ecclesia si non habet tot facultates, q. canonici possint commode uiuere, nō tenentur ipsi canonici, etiam ad preces Papæ alium recipere, posito, q. tantum vnus nollet, secus si facultates suppetunt.*
5 *Canonici non tenentur recipere alium in canonicum supernumerarium, etiā q. facultates suppetant, nisi tantum excreuerint, quod commode possint omnes uiuere.*
6 *Statutum an plus operetur aliquando quam consuetudo?*
7 *Consuetus uenire ad molendinum ad molendum, uel ad furnum ad coquendum panem per 40. annos, non per hoc astringitur in futurum cōtinuare. Consuetudo non inducitur ex actibus, qui sunt meræ facultatis.*
8 *Canonicus an possit agere pro iuribus ecclesiæ suæ sine mandato, vel eam defendere.*
9 *Vnus de uniuersitate potest opponere, ut is, qui non est de uniuersitate, non immisceat se in actibus uniuersitatis.*
10 *Consensus præsumitur alicui ab illo, qui non credebat potestatem ad se pertinere, non facit actum inde secutum conualidare, nec respectu consentientis, quia ignorabat potestatem ad se pertinere, nec respectu illius, cui fuit præsumptus, quia non habebat potestatem; sed forte potest ratificari ab ille, qui habet potestatem, arg. ℣. ne sede uacan. c. 1. in fi. per Abba.*
11 *Iudex potest supplere defectum allegationum partis; ideo potest allegare illud, quod non allegatur per partem, & ex ipso causam decidere.*
12 *Abbas, & monachi an possint statuere, q. ex redditibus ecclesiæ quilibet habeat certam portionem pro vestimentis, & aliis necessariis.*
13 *Archiepiscopus an præsumatur scire uacationem beneficii existentis in diœcesi sui suffraganei.*
Collatio beneficiorum non deuoluitur ad superiorem etiam ad Papam si nā fuit facta per alium quia ignorauit.
Clausula posita in rescripto ad beneficia, videlicet, seu quocūq; mō uacet, uel per alterius cuiuscūq; personæ, operatur multū in materia beneficiali.
14 *Impetrans a Papa beneficium, tenetur obseruare statuta, & consuetudines ecclesiæ, uel loci, ubi impetrauit.*
15 *Canonici si negligunt eligere alios canonicos, quia suppetunt facultates ecclesiæ, episcopus eorum statuet eis terminum ad eligendum.*
16 *Archiepiscopus non habet iurisdictionem in diœcesi sui suffraganei, nisi in casibus expressis, & ideo eius negligentiam non supplet.*
17 *Archiepiscopus consert, quando suus suffraganeus non uult conferre. Terminus hominis succedit loco termini iuris. 5. in fi.*
18 *Clericus si est prouisus in ecclesia non numerata, debet sibi prouideri de uacanti beneficio, uel prębenda, uel proxime uacaturo.*
19 *Actus, qui debebat explicari sub una forma si explicatur sub alia corruit.*
Sententia continens in se causam non concludentem, est nulla, licet ex causa non expressa posset iustificari.
Sententia potest ferri absque quod in ea exprimatur causa.
Sententia lata ex pluribus causis, quarum una est iusta, alia iniusta, est nulla propter illam iustam causam.

CAP. X.

1 **Exparte Astensis,** † Cōciliū Later. locū nō hēt, nec certus, canonicorū numerus. Vel clarius sic: In ecclesiis nō numeratis uacatio p̄bēdarū, seu canonicatuū possibilis non est, nec sit ibi deuolutio ad superiorē ex negligētia semestri in nō. p. uidēdo eccl̄æ de ministris, & est casus notab. Prima pars ponit facti narrationē. Sc̄da partiū p̄fessionē, ibi, [Tādē.] Tertia īsnam, ibi, [Nos.] Quarta gratiā, ibi, [Qui uero.] † No. i. ibi, [In corporalē possessio.] bo. arg. q. superior, ad quem, sit deuolutio collationis, pōt non solū p̄ferre, sed ēt in possess. corporalē inducere. Et pos set argui gñaliter, q. ad quē spectat institutio seu collatio, potnet facultas dādi possess. corporalē, facit c. de multa, §. de p̄b. er qđ no.
3 Inn. in c. 2. de rest. spo. † No. 2. ibi, [Capitulo,] q. ibi dr capitulū, vbi
a est canonicorū. a maior pars, licet aliq. ℣dicāt, unde syndicus agit noīe capituli, & ibi pōt dici, q. sit ecclesia, ut in prin. huius. c. uide bon. tex. cum gl. in c. cum inter canonicos, de elec. No. 3. q. in ecclesia collegiata quandoque non est certus numerus, nec canonicorum, nec præbendarum, & quod receptio in canonicos po test pertinere ad solum capitulum. Item no. quod vbi nō est certus numerus in ecclesia, non est p̄fixum à iure certum tp̄s ad instituendum ibi canonicos. Qualiter aūt ecclesiæ sit tunc prouidendum, ℣. dicā. † No. ibi, [Suppetunt facultates,] q. vbi non est dare numerū in ecclesia, non tenentur canonici recipere, ēt ad li teras Papæ, vltra q. facultates ecclesię suppetant. Vnum tm̄ dicūr hic

ADDITIO.

a Zac. ¶ Canonicorum. Adde Car. in cle. 1. q. 10. de reg. & tran. de religio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hic Doc. & bene, quod vnus solus ex eis pōt se hoc casu opponere, & impedire receptionē fiendā, qñ talis ꝺdictio hēt iuris formē tum, vt in c.j. §. de inst. & tendit in vtilitatem, seu honorē ecclesiæ; quia dedecus est ecclesiæ, quod canonicus mendicet; 93. dist. c. diaconi. vnus ergo solus præualet omnibus, ſ. de his, quæ fi. à pre. c.j. Sed vbi facultates suppetūt, pōt maior pars institutionē facere, ēt inuita minori parte; ga hoc est ecclesiæ vtile, & honorabile: ad hoc c. qñ, §. de vita, & hone. cleri. † Sed no. ex hoc, & ex fi. c. ibi, [Secundum ꝓsuetudinē,] ꝙ non solum in receptione pluriū debent attendi facultates ecclesiæ, sed ēt ꝓsuetudo, & in hoc tenebis menti istū tex. Si. n. ꝓsueuerant esse 20. in ecclesia, & facultates sufficiunt pro 22. non adstringuntur canonici ad recipiendū aliquem vltra ꝓsuetudinem: quia diminuerent eorum redditus soliti & antiqui: & ita intelligūt Doc. fi. c. Sed ego credo hoc ꝓcederenisi cā rōnabilis essēt in ꝺrium, puta quia excreuerunt multū facultates ecclesiæ, & ecclesia patitur defectum in ministris. Nā ꝓp excrescentiā facultatū, ēt numerus statutus ampliatur, iuxta ea, quæ habentur, & no. in c. fi. de verb. sign. & in c. cum M. de ꝓstit. † Vltimo pōt notari ex eodē verbo vnū mirabile dictū, ꝙ statutum plus operatur, q̄ ꝓsuetudo: nā statutū numerū facit canonicatu ū ibi vacare, vt in c. dilecto, §. de preb. sed sec⁹ est in ꝓsuetudine, vt hic. Nā hic erat ꝓsuetudo, vt certus numerus reciperet, vt hic colligitur ex fi. & in prin. dum dicitur, ꝙ quatuor ꝑbendę vacabāt. Nam putabat illas præbendas vacauisse ꝓp anti q̄ consuetudinem; quia forte in ecclesia consueuerūt esse ab antiquo 20. canonici; & tunc non erāt nisi 16. Sed ꝺ hoc opp. de c. fi. de ꝓsuetu. iuncto c. quod super his, de maior. & obed. vbi patet, ꝙ ꝓsuetudo est maioris vis, q̄ statutū; & maxime de iure canonico, vt ibi no. Item ꝓsuetudo ecclesiæ est attendenda, vt in c. cum omnes, de ꝓstitu. Sol. Doc. aperte non ſoluunt, sed solum dicunt, ꝙ ꝓsuetudo non tm̄ operatur, sicut statutum. Sed hoc non est tollere ꝺrium, quia possumus soluere dupliciter. Primo ꝙ tex. in fi. dum facit mentionem de ꝓsuetudine, non loquitur de ꝓsuetudine, respectu numeri, sed de cōsuetudine certæ portionis percipiendæ. Secundo potest solui, quia licet in ecclesia soliti sunt 20. institui, non tamen ex hoc inducitur ꝓsuetudo restringens libertatem habentis instituere. † Quia actus meræ facultatis, non inducit cōsuetudinem potestatis liberæ restrictiuam. Nam si per 40. annos consueui venire ad molendinum tuū ad molendum, vel
a ēt ad furnum [a] ad coquendum, non inducitur ex hoc consuetudo, vt tenear in futurum cōtinuare, iuxta no. in l. 2. C. quæ sit lon. cōsuetu. & in c. Ioannes, de cler. coniug. Sic ad propositum, vbi non est numerus in ecclesia, relinquitur arbitrio illius, ad quem ſpectat electio; nec videtur suum arbitrium coarctare, si solitus ibi sit instituere 20. quia fuit iste actus meræ facultatis: & in hoc no. istum textum sic intellectum pro eccle sijs, maxime regularibus, vbi monachi cōiter institu untur ad arbitrium abbatis: vt si consueuit instituere certum numerum, non dicemus pro hoc
8 numerum esse in ecclesia statutum. † In gl. 1. in fi. hic multum vacillat, & dic, ꝙ in effectu duę sunt quæstiones ſeparatę, quę pōt à gl. elici. Prima, nunquid canonicus ecclesiæ potest agere pro ipsis iuribus sine mandato ecclesiæ? & de hoc dic, vt no. in c. cum olim, de test. per Inn. & ibi plene dixi; & regulariter non agit sine mandato, vt in c. j. de procur. & aliis iuribus alleg. in gl. Secunda quæstio, nunquid saltem possit ecclesiam defendere sine mandato. & dic etiam, vt no. in d. c. cum olim; hic autem non colligitur dictum gl. nam, vt dicunt Io. And. & Phil. isti tres canonici non tantum defendebant ius ecclesiæ, quantum ius proprium: quia nolebant illos habere pro canonicis; ex quo non erant legitime
9 instituti, & sic agebant nomine proprio. † Ex quo no. ꝙ vnus solus de vniuersitate potest se opponere, vt is qui non est de vniuersitate, non immisceat se tractatibus vniuersitatis, seu, vt non habeatur tanq̄ vnus de corpore vniuersitatis. Et in eo quod gl. dicit, ꝙ isti tres succubuerunt, non bene dicit, ꝙ imò obtinuērūt. Nā Papa pronunciauit illā institutionem irritā; sed postmodum fecit illis gratiam habito respectu, ꝙ capitulum affectauerat re-
10 ceptionem illorum. † Et no. ex hoc, & ex tex. quia si potestas de aliquo disponendi pertinet ad me, & ego credens ad te pertinere, consensi, vt tu potestatem explicares; actus sic explicatus non tenet: nō rōne tui, nō habeas ptātē; nec rōne mei, ga non intēde bā. Nā Capitulū nō erat hic priuatū pāte institutēdi canonicos, sed affectauit seu ꝓsensit institutioni factæ per Archiepm; nec tamen ex hoc fuit acquisitū ius il is institutis, sed oportuit, ꝙ Papa faceret eis gratiā. & bene facit in arg. lis ad quem. ff. de acqui.
11 hære. † In gl. 2. ibi, [Supplet hoc de facto.] dic, ꝙ imò de iure. Nam si iudex perpendit, ꝙ cā est decidibilis certo iure: licet illud non allegetur per partem; nihilominus pōt iudex illud allegare, & sententiā ferre; quia boni iudicis est diminuere litē, & cām facere breuiorem, quantū potest, vt in c. fi. de dolo & ꝓtu. & in c. cū dilectus, de ꝓstit. & in c. cum inter vos, eo. tit. Et in hoc no. istū tex. Nā ambæ partes credebant præbendā hic vacare; sed quia Papæ ꝓstitit, ꝙ numerus non erat ibi determinatus, pronunciauit vacationi locū nō esse, & facit l. i. & quod ibi no. C. vt q̄ desunt aduo
12 par. iud. sup. † In gl. 3. ibi, [Non debent facere portiones.] No. bñ.

gl. pro opi. Inn. in c. dilectus, il j. §. de ꝓb. vbi dicit, ꝙ in ecclesijs regulatiū, non debent ex redditibus fieri certę portiones. Sed ꝓtū determinat Io. An. in reg. non est obligatorius, de reg. iu. lib. 6. in Mercu. vbi format qōnem notabilē. Nunquid valeat statutum abbatis, vel Capituli, vt quilibet monachorū habeat 10. pro vestimentis, & alijs sibi necessarijs: vide ēt Inn. in c. insinuāte, ſ. qui clericus vel vo. Et no. ex rōne huius gl. ꝙ in ecclesijs regulariū non est dare vacationē, quod est verissimum, vbi numerus nō est statutus aliàs secus. In gl. in ver. [Totū capitulū.] in fi. Dicit Host. ꝙ gl. ita non ꝓcedit quoad istū tex. ga quoad partes Papa primo determinauit negociū, sed ex officio suo postmodū fecit gratiam illis institutis; motus maxime, ga Capitulū affectauerat prius illorum receptionē. dic tñ, ꝙ dictū gl. est verū, & probat ex superiori parte c. in ver. tandē, vt dixi §. in gl. 2. in ver. † [Suppetunt.] in fi. vī hęc
13 gl. velle in fi. sui, ꝙ Archiepiscopo, seu epo, ad quem devoluitur potestas ex negligentia, currat tēpus immediatē à tpe devolutionis, quod tñ nō est verū, quia quēadmodum primo collatori nō currit semestre, nisi à tpe notitiæ vacationis, in c. quia diuersitatem, §. eo. in fi. ita nec secundo, vel vlteriori collatori, ad quē est devoluta potestas, vt dixi in c. ga diuersitatē. Sed forte gl. hic sensit, ꝙ dēt præsumi notitia vacationis. Sed Doc. hic instant disputando, vtrū Archiepus præsumat scire vacationē beneficii in diœcesi sui suffraganei; & tandem ꝑcludunt attendendā esse locorū distātiā, famā loci, qualitatem beneficiorū, & modū vacationis, quod no. & hoc declara, vt dixi in d. c. quia diuersitatē. Et ex hoc inferunt Doc. ꝙ ꝺ impetrantē à papa pp devolutionē authoritate Concilij Lateran. pōt Archiepiscopus se opponere, & allegare ignorantiā, quo casu potestas non est devoluta ad papā. Et ō
b sume bonā cautelā, vt adijciat in gratia papæ illa clausula ꝓsueta, & est vtile semper hanc clausulā apponere, vt euitet dispositio
14 c. susceptū, de rescri. lib. 6. † In gl. fi. ibi, [Secundū ꝓsuetudinē ecclesiæ.] no. gl. ꝙ impetrans gratiā à papa, nihilominus tenetur seruare ꝓsuetudinem ecclesię. Ex quo inferunt Doc. ꝙ si ꝓsuetudo est ecclesię, vt quilibet canonicus iuret seruare statuta ecclesię, tenetur talis impetrans sic iurare, & pro hoc vide bonū tex. in c. fi. de ꝓsue. li. 6. vbi papa vult seruari ꝓsuetudinem ecclesię, ꝺ impetrantes à papa. Ad idem c. j. de ꝓstitu. eod. lib. † In ea. gl. ibi, [Et ita licet.] no. hāc particulā vsq; ad fi. Sed quæro pro declaratione gl. & tex. si certus numerus non est in ecclesia, & canonici sunt negligentes in statuendo canonicos ſm facultates & ꝓsuetudines ecclesiæ, qualiter prouidebit ecclesiæ, ex quo ibi non fit devolutio potestatis ad superiorē? Solu. dīt hic cōiter Doc. ꝙ superior immediatus statuet terminū ei, ad quē ſpectat institutio, vt intra illū prouideat ecclesiæ, ſm ꝓsuetudinem, quod si non fecerit, ipse superior ex officio ꝓuidebit. Pro hoc c. irrefragabili. §. oēs de offi. ord. & c. cęterū, de iudi. quod semper no. Nā per hunc modum posset epūs supplere negligentiā abbatis si non instituit monachos in monasterio, ſm facultates & antiquā ꝓsuetudinē. Ille
n. terminus hominis succedet loco termini iuris, iuxta no. ꝙ Inn. in c. ex rōne de appel. Sed aduerte, ꝙ istud dictū Doc. verū est vbi
16 receptio, seu institutio pertinet ad inferiorē epo. † Sed dubium est, quid si institutio pertinet ad epm, nunquid Archiepus possit eodē modo supplere negligentiā epi? Hæc q̄stio est magis difficilis, q̄ q̄stio Doc. ideo, quia Archieps regulariter non hēt institutionē in dioecesi sui suffraganei, nisi in casib. à iure expressis, vt
c ꝓstoralis, de offi. or. sed iste casus non est expressus in iure. Vt fatendū esset, ꝙ Archieps non posset cōpellere epm negligentem,
17 vt instituat, ar. c. nullus, de iure patronatus. † Sed dubiū est, nunquid illo nolēte ipse succedat: Et si tenemus opinio. ꝙ Archieps supplear negligentiā epi, iste casus est clarus; sed tenendo ꝺ ꝓrium opinio. q̄ plene examinaui in d. c. pastoralis. & in repetit. c. si quis ꝺ clericū, de foro cōpe. est magna dubitatio. Sed nihilominus teneo, ꝙ Archieps pōt, ga terminus hominis, succedit loco termini iuris, vt ꝑdixi; sed si esset termin⁹ iuris, hęc deuolutio fieret ad
18 Archiepm, c. 2. §. eo. ergo & in casu isto, cum terminus fuerit ꝑtransactus ep̄o ab Archiepo; & hęc no. † Sed est q̄stio no. vtrū in illa ecclesia non numerata possit prouideri impetranti, vt ꝓuideatur sibi de vacāte, vel primo vacaturo; maxime si adijciatur clausula, non obstāte numero⁹ de hac q̄stione vide plene per gl. no. in c. fi. j. eo. tit. li. 6. quæ ꝓcludit, ꝙ sic; quia illa verba, de vacante & exte-
19 ra, fuerunt appposita fauore impetrantis. † Sed ꝺ hoc, & contra. text. oppo. Nam, ex quo episcopus poterat prouidere modo prędicto, debuit tenere institutio tua; quia si nō valet quod ago & ꝺc. vt in clem. 1. de desponsa. impub. lib. 6. Solutio, Host. & cōmuniter Doct.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Ad furnum. Vide de hoc artic. late per ta. sin rep. l. quominus, col. 8. uer. 3. principaliter, ff. de flumi. & Iac. de S. Geor. in sua inuestitura feudali, in uerbo, & cum molendinis, col. 2. post medium. Moder. in c. significauerę, supra, de appella.

b ¶ Modo uacer. Adde, ꝙ quamuis ista sit vtilis cautela, nihilominus habet locum in casibus, in quibus a iure mentio specialis desideratur, ut no. Per. de Anch. & Philip. Fran. in c. 2. post Gem. de preben. li. 6. & idem Phil. Fran. in c. ad hoc, supra de appel.

ter Doct. videntur uelle, ꝙ vbi quis certo iure pōt actum explicare, si moneatur alio iure, quo non pōt, actus corruit. Ex hoc colligunt hic Doct. cōiter arg. ꝙ iudex fert sniam, exprimendo cām
b non concludentem, [a] illa snia est nulla; licet ex cā non expressa possit iustificari, pro hoc vide Bar. in l. si is ad quem, ff. de acq. hę. & bene facit ibi tex. in ar. & per eundē in simili, in l. 2. ff. de iud. & ideo cautum est non exprimere cām in snia. Et si uis exprimere ad decorem tuum ꝓseruandum, saltem adijcias dictionem, ma-
b xime, Svt ex pluribus causis, & maxime &c. Nā tunc videris motus non solum ex causis expressis, sed ex aliis tacitis. Nam cū qs exprimit plures cās in snia, quarum vna facit, alia nō, snia sustinetur, pp cām urgentem expressam, vt est text. no. in c. per tuas, j. q. fi. sint legit. & vide sin. dictum Inn. in c. in præsentia, de renunc. vbi dicit, ꝙ si iudex expressit duas cās, vnam ꝺ ius cōe, alii imꝺ ius litigatoris, tenet snia rōne istius ultimę causæ, quod semp nota-
bis. Fortius ergo sustinenda est snia, si alia cā est iusta. Et licet dicit Host. & Doc. sit verum in se, tñ non probatur per istum text. ex per viā arg. iudicio meo: quia epūs nō habebat hic tpe istitutionis aliq̄ cām legitimam instituendi de præsenti; quia debuisset eius prefigere terminum capitulo ad institutionem faciendā, sm consuetudinem, ante cuius præfixionem potestas non erat ad eum devoluta, & hoc no. perpetuo, & tene semper menti.

ADDITIONES.

1 Zac. ¶ Non concludētem. Adde istum in c. inter cæteras, nu. 9. & quod ibi dixi plene in apost. post alios in uer. fallam cām, de præscrip. & in 6. per tuas, nu. 5. ubi ēt posui in apost. ad eū in uer. exprimit fallam. inf. qui fil. sint legi.
2 Seb. Sap. ¶ Maxime. De ueritate huius dicti, uide Fel. in c. sicut, supra de re iud. uide pulchre per Fel. in c. 1. in 2. fallen. sup. de re iud.

SVMMARIVM.

1 Habens potestatem conferendi, non potest alteri concedere potestatem conferendi primum beneficium, quod vacabit, secus si beneficium vacet. 5. vbi plene.
2 Tenebenda non habet in se onus sacerdotii annexum de iure communi.
3 Legatus non habet potestatem confirmandi collationem factam de prælibata vacatura.
4 Legatus non potest contra concilium disponere.
5 Collatio beneficij facta contra inhibitionem Papæ, an, & quo casu ualeat.
6 Episcopus non potest delegare uicario suo resignationem, nec collationem certi beneficii uacaturi.

CAP. XI.

1 Constitutus †Habens potestatem conferendi, non potest de iure alteri tradere potestatē conferendi primum bñficium, quod vacabit, hoc dicit. Primo ponitur gratiæ petitio. In secunda exauditio ipsius, ibi, [Quo circa.] In tertia fit uræ fraudis, puisio, ibi, [Quia uero.] Nota primo, ibi, [Sacerdotalem,] ꝙ quædā pbenda nō habet onus sacerdotii annexū; sunt dici sacerdotales; quia forte ſm statutum loci sacerdotes
2 vt assumpti ad illas, tenentur promoueri ad sacerdotiū. † Ex quo infero, ꝙ de iure cōi pbenda nō habet onus sacerdotii annexū; alias non dicerentur quædam sacerdotales, sed oēs, & vide qd di
3 in c. 2. §. de insti. & quod legi. & no. in cle. vt hi, qui. de ætate & qual. & in c. cui de non sacerdotali, de preb. li. 6 † Nota. sed o arg.
4 ꝙ legatus non pōt confirmare donationē factam de prima vacatura conferenda. Nā Papa hic in fine generaliter prohibet. Item
a quemadmodum legatus [a] directe non pōt ꝺ ꝓcilio disponere, vt
5 quem, & no. in c. dilectus, el 1. de præb. ita nec indirecte ꝺceden
do, vel ꝺ firmando hmōi gratiā. No. vltimo, ibi, [Fraudem adhibere.] ꝙ uno prohibito, intelligitur prohibitum omne id, per qđ
6 indirecte peruenitur ad illud. Ad hoc reg. cū quid vna via, de reg. iu. li. 6. & c. tuę. de proc. Sed quęro, qualiter hæc ꝓmissio, seu donatio ueniat in fraudē Lateranen. Cōcilij? Sol. nā volens uni ꝓ mittere bñficium uacaturū, donaret amico suo potestatē ꝺferē di primū bñficium; & ille esset quodāmodo tutus indirecte ex
7 cessione in pſonā amici sui; & sic desideraret mortē proximi sui, vt posset habere effectū promissio sibi facta. In gl. 1. ibi, [De electione cū in cūctis.] hæc q̄stio & duæ immediate sequentes, hodie decidūtur in c. si cōpromissarius, de electio. li. 6. & approbat ibi
8 decisio huius gl. † In ea. gl. ibi, [Sed pone.] gl. hic format qōnē pp approbationem, & inhibitionē Papę, nūquid valeat collatio epi alteri facta ꝺ hanc inhibitionem Papæ. Et tenet ꝙ sic per ca. dilecti, nisi esset apposita clausula decreti. & idem tenet Host. Ioan. And. tenet ꝺ rium; nā videmus, ꝙ sola inhibitio executoris dati ad cōpellendum, impedit collationē ordinarii, ut in c. si soli, eod. tit. li. 6. ergo fortius hoc operabitur inhibitio Papæ. Præterea, ex quo Papa cōfirmauit illā donationē isti factam, potestas ꝺferendi primū uacaturū, non spectat ad epm, sed ad ordinarium. Nec obst. c. dilectus, ꝓ quod mouetur gl. qa aliud est mādare ordinario, ne alteri ꝺferat: quo casu teneret collatio alteri facta, vt ibi, aliud est inhibere simpliciter, ne ꝺferat, quo casu non valet collatio ꝺ inhibitionē factā, vt in iuribus præall. Et rō diuersitatis est, ga hoc vltimo casu per inhibitionē auffertur potestas ꝺferendi, sed in primo casu solum intendit obligare ordinarium personaliter ad ꝺferendū. Et no. bene hoc dictū, ex quo potes colligere unā doctrinā, ꝙ factū ab ordinario ꝺ inhibitionem Papę, est ipso iure nullū. Pro quo facit dictum Inn. in c. fi. de acc. & in c. Raynal
5 dus, de te. & uide quod plene dixi in d. c. dilectus. † In gl. 2. ibi, [In genere pōt.] no. gl. ꝙ epūs non pōt in ſpecie ēt delegare potestā
b tē ꝺferendi; sed in genere⁵ sic. Sed tu dic latius, ꝙ aut vult delegare, seu donare potestatē ꝺferendi certum beneficium vacans: & pōt, quia tunc cessat fraus Lateranē. Cōcilij, & vī approbari hic, in isto tex. vbi solum ꝓhibetur collatio donationis primi bñficii vacaturi, ne fiat in fraudē Concilij. Donatio ergo collationis bñficii uacantis valet, quod sentit hic Io. And. super textu, & in gl. in c. deliberationē, in §. inhibemus, de offi. leg. lib. 6. Aut uult delegare potestatem ꝺferendi bñficium vacaturum in specie, puta, ut ꝺ ferat vnū; & nō pōt rōne prædicta, vt hic. In genere vero delegādo potestatem suā omnimodā pōt, dummodo hoc deleget suo vicario generali duntaxat: nā alteri nō pōt cōferri; arg. opti. in d. §. inhibemus. vbi patet, ꝙ ēt legatus non pōt, nec in genere, nec in ſpecie dare potestatē recipiendi resignationem beneficiorū, & illa sic vacantia conferendi, sed uicario suo potest, arg. in c. fin. de offi. uic. li. 6. & c. ex frequentibus, §. de insti. ita no. in d. §. inhibemus, & c. statutum, de præb. li. 6. Et uide quæstionem, quam ponunt Domini de Rota decis. 384. vbi quærunt, nunquid episcopus possit dare uicario suo potestatem recipiendi resignationem certi beneficii, & illud conferendi. & concludunt, ꝙ non, hic, & in d. §. inhibemus. & sic nota restrictionem ad d. c. fi. de offi. ui. & extensionem ad d. §. inhibemus. Io. And. hic recitat, ꝙ cuidam scholari suo affectanti concedere suo vicario potestatem ꝺferendi primum beneficium uacaturum, consuluit, ut per literas suas daret uicario suo potestatem generalem conferendi bñficium; sed per secundas literas inhiberet ne procederet ad secūdam collationem antēq̄ insinuaret sibi primam collationem, & expectaret ſm responsum, an vellet habere ratū. quod cōsilium non est ſm animam, vt dicit do. Ant. & bene, quia est in fraudē huius constitutionis. Et credo, ꝙ posset attentari, quia non uaderet illa translatio potestatis, cum habito respectu ad secundas literas inhibitorias, non vī delegata potestas gñalis; & quia uno ꝓ hibito censentur omnia prohibita, per quę peruenitur ad illud, ut hic, & in l. oratio. ff. de ꝺpon. Non obst. ꝺdictis c. cum dilectus, de iure pat. quod gl. ille. hic in contrarium, nā loquitur hic in legato, & in facultate reseruādi beneficium collationi suę, & licet illud concedatur legato, non tñ episcopo, quia legatus habet maiorem potestatem, de quo dicendum, ut in d. c. no.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Legatus. Vide ad hęc Fel. in c. 1. col. 1. uer. legatus non committit, ſ. de rescr. & in c. at si clerici §. de adulteriis, in uer. 5. limita, col 3 sup de iud. & in c. nonnulli, in prin. col. 4. ver. ratio huius dicti, sup. de resc. ubi idē firmat, quod legatus Papæ non dispensat contra Concilium.
b ¶ In genere sic. Adde Old. consi. 77.

SVMMARIVM.

1 Episcopatus non uenit appellatione dignitatis in odiosis, secus in fauorabilib. Dispensatus, ut possit promoueri ad dignitates, non poterit promoueri ad episcopatum, quia
Dispensatio est quid odiosum. Item
Dispensatus ut possit esse episcopus, non poterit promoueri ad archiepiscopatum, & sic de maioribus.
Papa autem dispensat communiter, quod inhabilis possit esse Cardinalis, sed potest, si uult.
2 Habentes ius eligendi, si non eligunt intra sex menses, uel tres, hodie transfertur ius eligendi in proximum superiorem.
3 Electio, & confirmatio potest fieri aliquo casu unico actu.
4 Constitutio dudum certo modo intellecta, non debet de nouo aliter intelligi.

CAP XII.

Dilectus filius, Lateranen. Concilium de bñficiis, ciis ultra sex menses uacantibus, ad epatus non extendit. Primo petitio. Sedo responsio, ibi, [Nos.] Casus li. Magi. V. canonicus cuiusdā ecclesię cathedralis accesit ad Papam referendo sibi, ꝙ epo suo viam vniuersæ carnis ingressus, Archieps sanctæ Seuerinæ credens, ꝙ per negligentiam canonicorū, qui non elegerant intra sex mēses, ad ipsum esset eligēdi authoritas devoluta, dictum V. elegit in epm, & ipsius electionē instanter petiit confirmari. Papa uidens, ꝙ canon Latera. Cōcil. ꝺ negligentes editus ad epatus, & Archiepatus, nō soleat extendi, sed ad personatus alios, & minora beneficia, electionem hu-
1 ius, exigente iustitia, cassauit. Ber. † No. 1. ex isto tex. iuncto ca. 2. §. eod. unum dictum no. & semper menti tenendum, quod constitutio disponens de dignitatibus, ministris & ecclesiasticis
a beneficiis, non extenditur ad episcopatus, [a] & superiores dignita-

ADDITIO.

a Ad episcopat. Adde Rom. consi. 338. Seb. Sap. ¶ Ad episcopat. Vide Gem. declarantem in c. auaritiæ, col. 2. uer. quæro, an iste tex. de ele. in 6. cum alleg. p Fed. in rub. supra de maio. & obed. col. 4. uer. sequeretur etiam, & ibi quæ maior sit dignitas, an Episcopi, an Cardinalis, & nunquid etiam in materia restringibili, appellatione dignitatis ueniat Cardinalatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dignitates. Nam c.2. preallegat. dispondebat generaliter de omnibus prædictis, & tamen non comprehendit episcopatus, vt hic. Et ratio decidendi potest esse, quia episcopatus non est simplex dignitas, sed culmen dignitatum, vt in c.pen.de præb. & vide gl. no.in c.2.eod. titu.lib. 6 Et puto hoc procedere in odiosis duntaxat: secus in fauorabilibus, quia in eis appellatione dignitatis venit omnis dignitas ecclesiastica, ad hoc c.2. de iudi. & reg.i. & quod ibi no. de reg.iu.lib. 6. Et per hoc dicunt Doct. q si dispensatur cum inhabili, vt possit promoueri ad dignitatem, non intelligitur, vt possit promoueri ad episcopatum; quia dispensationes sunt odiosæ, ideo restringendæ, vt in c. quod dilectio, de cõsang. & affi. & in c.j. & 2. de fil. presby. lib. 6. Idem secundum eos, si dispensatur, vt possit promoueri ad episcopatum, vt fiat restrictio, ita vt non extendatur ad archiepiscopatum: ad hoc c. nos consuetudinem. 12. dist. Et idē dicerem, si fuit dispensatū respectu archiepiscopatus, vt non intelligatur dispensatū in patriarchatu, & sic deinceps: vnde Papa volēs facere gratiam vberiorē, dispensat, vt possit promoueri vsq; ad cardinalatū exclusiue: ad cardinalatum autē cõiter non dispensat; potest tñ,
2 si vult, vt in c. proposuit, ş. eo. † No. etiam q c. 2. ş. cod. in §. 1. habet locum nedum in collatione; sed etiam in electione, vt si canonici, vel habentes ius eligendi, nõ eligunt intra sex menses, potest is deuoluitur ad superiorem. Et sic no. duo. Primo, q ad eligendum dan ur sex menses, sicut ad ꝓferendum, & fit deuolu-
a tio ad superiorem [a] per negligentiā in iure eligendi, sicut conferendi. Nam in isto tex. prouidebatur per viā electionis, & papa re probat respectu episcopatus tm̃, & declarat q illud c. habet locum in dignitatibus inferioribus. hodie vero habemus casum in c. ne pro defectu, de ele. lib. 6. vbi statuitur, q in ecclesijs cathedralibus, & regularibus collegiatis, fiat electio intra tres mẽses; aliàs deuoluitur potestas ad proximum superiorem; & sic hodie Archiepiscopus succedit propter negligentiā canonicorū in iure eligendi; secus in cā delicti, de quo dic, vt habetur in c. quā
3 quam, de ele. lib. 6. No. ibi, [Elegit,] † q superior, ad quē deuoluitur potestas per negligentiā canonicorum, pōt procedere per viā electionis: vnde iure deuoluto pōt eligere, & iure ꝓprio metropolitico ꝓfirmare. Posset etiam se expedire per vnicum actū prouidendo de episcopatu; & talis prouisio haberet vim electionis, & confirmationis, de quo tñ dic, vt plene no. in d. c. ne pro de
4 fectu, & in c. vt circa, de ele. lib. 6. Vltimo † no. ibi, non solet extendi, in eo. q Papa fundat se in intellectu illius c. super consuetudine, q vbi ꝓstitutio est dudum certo modo intellecta, non dēt de nouo aliter intelligi; quia minime sunt mutāda. l. minime, ff. de legib. nā ꝓsuetudo est optima legū interpres, in c. cum dilecti, de ꝓbē. In gl. fi. in fi. Idem in omnib. regularibus ecclesijs, si sunt collegiatæ: nā c. ne pro defectu, nõ restringit se ad abbatissas, sed generaliter loquitur de regularib. omnib. collegiatis, cum per mortem prelatorū ecclesiæ remanent viduatæ. Et facit ille text. cum vtitur illo verbo, viduatæ, q alij prælati inferiores epis., dicuntur ꝓsponsi ecclesiarum suarum, sed restringe ad dignitates, de quib. loquitur ille tex. dum vtitur illo verbo, viduatæ, &c.

ADDITIO.

a Zach. ¶ Fit deuolutio ad superiorem. Adde quod no. in apost. ad istum in c. cum in cunctis §. clerici, in uer. electione fienda. nu. 1. & 3. fi. in apost. in uer. ad metropolitanum, supra de ele.

SVMMARIVM

1 *Promissio beneficij vacaturi non valet, etiam si est interposita scriptura. 2. vel sit interpositum iuramentum.*
2 *Scriptura regulariter non validat actum nullum.*
3 *Iuramentum præstitum contra legem emanantem principaliter in fauorē publicum, non tenet.*

CAP. XIII.

1 **Ex tenore.** † Non valet promissio beneficij vacaturi.
2 h.d. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Nos.] † No. 1. q promissio beneficij vacaturi, non ꝓfirmatur ēt per interpositionē scripturæ. Et hoc vltimum potuit esse cā dubitandi hic. Nā per alia iura satis erat prouisum super nullitate huius promissionis; sed rō decidendi fuit, quia scriptura regulariter non validat actū nullū. Dixi regulariter, q a in quibusdā casibus secus cõtingit, & vide gl. singularē in c. 1. de censi. lib. 6. quæ colligit multos casus, in quibus de substātia actus requiritur scriptura. † Sed quæritur, nunquid talis promissio validetur iurꝰ? Io. An. q non, quia est ꝺ bonos mores: vnde sicut non valet promissio de futura successione, nec ꝓfirmatur iuramento, vt legit & no. in l. stipulatio hoc modo ꝺcepta, de verb. o. obli. ita nec talis promissio. Itē dic, q iuramentū præstitum ꝺ legem emanantē principaliter in fauorem publicū, non tenet, vt in c. si diligenti, de foro compe-

---

tenti. Et ratio huius est, quia ꝓmissio facta de prouidendo, dū facultas se obtulerit. & dicit Host. q hic specificè fuit ꝓmissum primū beneficium vacaturū, sed in hoc non oportet hodie instare per c. 2. eo. ti. lib. 6. vbi prohibet omnis promissio, per q̃ directe, vel indirecte posset dari via adquisitura bñficia. In gl. 2. ibi, [Periculū animę.] no. gl. & de hoc articulo dic, vt latius dixi ī c. cū super, ş. c. vbi plene & bñ de hoc &c.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium vacaturum, nullo modo potest hodie conferri, saltem de iure canonico. 3.*
2 *Non obseruans promissionem nullam, est obligatus ad interesse.*
4 *Interesse cadit etiam super ſpiritualibus.*
In obligationibus factī succedit obligatio ad interesse; etiā de iure canonico.

CAP. XIIII.

1 **Accedens.** † Obligat prælatus, qui promittit prouidere, cū poterit. h. d. Prima pars factū narrat. Secunda approbat ibi, [Nos.] Et hodie ꝓp abusiones prelatorū, qui in fraudē Concilij Later. promittebāt beneficia, cū facultas se obtulerit, est correctū hoc c. ꝓp c. 2. eo. tit. lib. 6. nā nullo modo hodie valet promissio, siue fiat de vacatura, siue in genere, cū ꝑ-
2 cultas se obtulerit. † Sed quæro, q d si isti qui ꝓmiserunt, non fecerunt promissionē? dicit Host. q potuisset agi ad interesse, Inst. de verb. obli. in fi. nam ſm canones ex nudo pacto dat actio.
3 in c. 1. de pact. † No. vltimo q ex nuda promissione, q̃ facit ēt prælatus subdito suo inducit obligatio de iure canonico, & sic posset agi ad interesse ex non implemento, de quo tñ dic, vt plene di-
4 xi in c. ide pac. † Et no. q in bñficijs pōt pretendi interesse æstimabile. Quod intellige, prout no. gl. in c. corā, de off. dele. Nā beneficiū æstimari non pōt tanq̃ ſpirituale, sed æstimabit q quantū sua interest, q illa promissio nō habuerit effectum. Et no. ex hoc dicto Host. bon. arg. q ēt de iure canonico q̃s non cogitur præcisè ad factū promissum; sed succedit obligatio ad interesse, de quo in c. 1. Sed hic posset dici, q hic non erat obligatio facti, sed dandi, q a promiserunt prouidere de beneficio: vnde gl. in c. ex his 23. q. 6. dicit, q eps dicitur dare præbendam: nam dare est accipientis facere, Inst. de act. §. sic itaq;. & sic videtur, q non solum ad interesse, sed etiam ad prouidendum potuissent isti compelli. de materia in l. vbi, & in l. stipulationes non diuiduntur, ff. de verb. obli. & in l. si quis ab alio, ff. de re iudi.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij vacantis, si non fiat intra tempus statutum, transit de capitulo ad eius prælatum, nisi talis collatio pertineret ad capitulum, & prælatum simul, vt prælatum, non vt canonicum. 4. Vide num. 10. vbi ponitur ratio diuersitatis.*
2 *Collatio beneficiorum potest cõpetere soli capitulo, vel soli prælato, vel vtrique simul, vel inferiori prælato.*
3 *Collatio beneficiorum potest dici donatio aliquo respectu.*
4 *Unus potest gerere vices plurium personarum, & alio iure tractatur, quãdo repræsentat vnam, & alio, quando repræsentat aliam.*
Donatio facta ambasciatoribus, an cedat lucro ipsorum, vel illorum, qui eos miserunt.
5 *Donatio facta vni ex socijs occasione societatis, cedit ipsi soli, & non communiter.*
Damnum, quod patitur vnus ex socijs occasione societatis, imputatur sibi.
6 *Collatio beneficiorum propter negligentiam non conferentis, non deuoluitur ad superiorem, quando superior procurauit ipsam negligentiam. 15.*
7 *Procurans, vel affectans aliquod delictum; ex quo ipse potest consequi aliquod lucrum, priuatur omni eius commodo.*
Occidens bannitum, non gaudet priuilegio statuti, quando ipse dolosè procurauit bannum.
8 *Prælatus vbicunque stat in aliquo collegio, non vt prælatus; sed tanquam vnus de collegio, non debet tenere caput ipsius collegij, licet dignitas sua sit excellentior; & vox sua non præualet alij, licet sit potentior. 4.*
Rector studij præcedit episcopos scholares; licet sint digniores, quia nõ sunt ibi tanquam episcopi, sed tanquam scholares.
9 *Doctoratus à Papa præcedit alios, licet ante doctoratos.*
11 *Appellatur de capitulo ad Episcopum, licet episcopus interuenerit in Capitulo tãquam canonicus; sed si interuenisset tanquam prælatus, non appellatur ad eum.*
Episcopus an possit esse canonicus in illa ecclesia, in qua ipse est episcopus?
Duo correlatiua non possunt esse in eadem persona.
13 *Præsumptio fortior, & maior tollit aliam.*
14 *Episcopus, quando debet aliquid expedire cum consensu, uel consilio Capituli, debet habere maiorem partem Capituli; alias nil agit.*
Capitulum vel collegium consistit in maiori parte ipsorum.

CAP. XV.

1 **Postulastis.** † Si ad capitulum, & prælatum vt prælatum, potestas conferendi pertinet, de vno ad alterum lapsu tꝑis non transit, secus si prælatus interfit vt canonicus; quia tunc de capitulo trãsit ad prælatum; nisi dolū cõmittat, & est tex. multū alleg. Et in prima ponit ꝓsultatio. In secunda re-

da responsio, ibi, [Ad quod.] a quo vnū casum excipit, ibi Nisi.] quē determinat, ibi [Et in hoc.] Casus literalis. In quadam archiepiscopali ecclesia collatio præbendarum, siue beneficiorū pertinet cõiter ad Archiepiscopum & capitulum. quærebatur, si intra tex menses ꝑbendam vacātem neglexerint ordinare, vtrum collatio ipsius præbendæ, penes Archiepiscopum remaneat? Rñdet Papa, q si capitulū & Archiepꝰ intra ꝑdictum tꝑs circa hoc fuerint negligētes, nec ab archiepiscopo ad capitulū, nec a capitulo ad Archiepm deuoluitur potestas ꝓferendi, sed ad superiorē, ſm Lateranen. Concilium transit collatio, nisi forte Archiepiscopus, non tanq̃ prælatus, sed tanquā canonicus cum capitulo
1 us habeat, & in eo casu, si Archiepꝰ doloſe impedierit collatio-
a nē, dolus ei prodesse non debet. Ber. † No. j. q q̃q; ꝑbendarum collatio ſpectat ad cpm, & Capitulum simul; q̃q; ad solum Capitulum, vt in c. ex parte, ş. eo. q̃q; ad solum epm, vt in c. ex frequentibus, de institu. q̃q; ad inferiorem ꝓlatum, vt in c. fi. eo. tit. & in hoc ſpectanda est consuetudo cuiusq; ecclesiæ, quid autē de iure cõi, dic, vt plene dixi in c. cum ecclesia Vulterana, de ele.
b † No ibi [Donatio ꝓbenda.] q ꝓbendarum collatio, potest dici donatio, & pluries repetitur hic hoc verbum, & hoc contingit ꝓp libertatem quā dā, qua vtitur ꝓlatus in ꝓligendo personam, vt dixi in c. relatum, ş. de præb. & in c. post electionem, ş. eo. Not. q etiam in eligendis canonicis, seu ꝑbendis conferendis dat tꝑs remissionē, & sic Concilij Lateranen. vendicat sibi locū, & in electionibus canonicorum, quod no. † Not. hic & tene mẽti, q vbi
2 actus explicandus est per ꝓlatum & capitulum vnus non supplet negligentiā alterius, si tꝑs vtriq; ad actum explicandū est lapsum, & hoc q̃n ꝓlatus debebat interesse Capitulo vt ꝓlatus, secus si vt canonicus. Ex quo no. q quis potest gerere vices plurium personarum, & q̃q; repꝛsentare in collegio certā personam, puta canonicum, q̃q; repꝛsentare aliam personā. l. episcopum, q alio iure tractatur cum repꝛsentat vnam personam, alio, cum repꝛsentat aliā. Et facit hoc q̃nem quotidianam. Nunquid id, quod donatum est ambasciatoribus, cedat eorum lucro, [a] an vero mittentium? Nam vī, q mittentium, quia ambasciatores non repꝛsentat in actu ambasciatæ personas priuatas, sed ipsum dominū mittẽtem. Vnde honorantur tãquā dominus mittens, arg. 93. distin. in
3 ci, & argumen. hic. Nam, si episcopus interest Capitulo vt canonicus, fit postmodum deuolutio ad eum, vt ad prælatum, in casu
4 negligentiæ. † Alij vero tenuerunt ꝓrium, l. q donationes cedūt ambasciatoribus; licet occasione ambasciatæ, illa fuerint eis ꝓsentata, ar. op. in l. locium, qui. in § j. ff. pro soc. vbi tex. valde not. & m cõem lec. dicit, q si donatur socio occasione societatis; ex quo tñ donatur personæ, & non societati, cedit ipsi soli donatario, & nõ societati; & nil mirū, q a idē est in dãno. Nā si socius, ex societate occasione societatis dānū passus est, sibi imputat, & nõ socie-
5 tati, vt est tex. no. in ea l. in prin. In hac q fuerunt opi. variæ, vt not. in l. si vero. in §. item quicquid, ff. fol. mat. & in l. qui proprio, in §. procurator, ff. de procu. & ibi ponuntur duæ opiniones. Cal. dicit conuingendas, vt primo consideremus, an ambasciatores essent priùs noti, & familiares ei, ad quē missi sunt; & tunc cedunt eis. Aut erāt ignoti, & tunc inspicienda est qualitas donorum. Nam ꝙdam ꝓsumptiue magis queniunt mittenti, q̃ ipsis, vt puta si dare tur rnus leo: ꝙdam conueniunt potius ipsis ambasciatoribus, puta si darentur eis ꝓgruentes vestes, & ſm hanc qualitatem fienda est interpretatio. Bar. tamen in d. §. item quicquid, simpliciter tenet, q cedunt ambasciatoribus, per d. l. locium, qui. Sed aduerten dum, q illa lex ꝓsupponit, q donatio facta est ipsi socio; vnde satis
6 mihi placet, q in casu dubij sit aduertenda qualitas donorum. Et ad ultimum tex. potest rñderi, q episcopus intererat hic vt canonicus, sed ambasciator licet repꝛsentet personam domini mittentis, nihilominus cõsiderari pōt vt ꝑsona priuata in donis sibi cõ-
7 ferendis, & hæc no. † Vltimo no. ex isto tex. ibi, [Cum doloſe, &c.] q ex negligentia inferiorum non devoluitur ad superiorem potestas, q̃n superior doloſe procurauit illam negligẽtiam, quia nõ debet dolus tibi prodesse, nec reportare cõmodum ex dolo suo,
8 vt in c. fedes. de restrip. † Et facit no. iste tex. ad quæstionem, q ſi in certo delicto per aliquem commisso, bona debent ad certam ꝑsonam peruenire, q ꝓ ea illa persona doloſe procurauit illius de
9 cessum, non debet in casu delicti consequi bona. [b] Sed ēt videret deendi in simili qõne, q ꝓ ex statuto [c] liceat occidere impune
10 bannitum, q doloſe procurās bānum alterius, vt ipsum possit occidere, non gaudeat priuilegio impunitatis. Et idem vī dicēdū in similibus qõnibus. † Sed quęro pro declaratione literæ, qualiter cognoscetur vtrum ꝓlatus interſit capitulo tanq̃ canonicus, an tanquam ꝓlatus: Dic primo recurrendum ad statutum ecclesiæ, si quod est. Sedo ad cõem ꝓsuetudinem, & repꝛsentationem loci. Ll. abeo, ff. ad supellect. lega. & in c. ex literis, j. de spon. In dubio recurrendum est ad alias coniecturas inferiores. Nā si epꝰ in capitulo tenet primum locum, vī q interſit vt ꝓlatus, quia ipse est caput, & canonici membra; vt in c. nouit, & in c. quanto, de his, q̃ fiā præl. Si vero sedet in sedo loco post eum, qui solet præesse in capitulo, puta post Arch. Præpositum, vel canonicum antiquio-
11 rem, ſm varias consuetudines locorum, tunc vī interesse vt cano-

nicus, ita dicit gl. no. in c. a collatione, de appel. li. 6. quam gl. semper tenebis menti. Ex qua infero, q vbicunque ꝓlatus interest in aliquo collegio, non vt ꝓlatus illius collegij, sed vt singularis de collegio, non debet tenere caput illius collegij, licet persona sua, seu dignitas sit in se honorabilior, q̃ dignitas ꝑsidentis in illo collegio, quia non stat ibi tanquam constitutus in sua dignitate, sed tanquam singularis de collegio. Debet tñ honorari rõne suæ dignitatis ꝓcellentis, vt saltem habeat ibi ſm locum post ꝑsidentē, sicut dicimus in epo, q̃n est in capitulo, vt canonicus. Et ideo videmus in practica, q si episcopi sunt in studio, vt scholares, stant in vniuersitate post rectorē, licet ipsi in se sint honorabiliores, q̃ rector; sed tūc non stant vt epi, sed vt scholares, sed inter scholares post rectorem debent ꝓhonorari. † Arg. in c. per tuas, de ma. & obe. & quod ibi no. vbi tex. bonus vult, q inter homines eiusdē ordinis, ꝓferatur ille, q fuit ordinatus a Papa, [d] licet fuerit postea ordinatus; sic pōt dici in militib. seculi, & hmōi. † Sed do hic q̃ro de rōne diuersitatis, quare hic epꝰ supplet negligētiam capituli; q̃n debebat interesse vt canonicus; & non sic q̃n debuit interesse vt prælatus? Solu. in primo casu epꝰ non supplet negligentiā propriam, sed capituli, & supplet tanq̃ ꝓlatus, & non tanquam canonicus. Nam tanquam ꝓlatus non fuit negligens; quia non poterat ipse solus vt ꝓlatus actum expedire, cum vt canonicus habebat interesse: sed vbi debuit interesse vt ꝓlatus; tunc fuit negligens tãquam ꝓlatus; ideo supplet negligentiam propriam; & oportet, vt
12 puniatur de negligentia sua. † Et ex his infertur, q ꝓ si epꝰ eligit aliquē in canonicū, pōt ipse tanq̃ ꝓlatus illū examinare, & ꝓfirmare, nisi confirmatio pertineat ad superiorem. Et ex hac ratione emanauit hodie tex. no. & sing. in d. c. ad collationē, vbi dicit, q si
e ꝓtingit appellari a prouisione quibusdam, pōt appellari ad epm; licet episcopus interfuerit capitulo vt canonicus. tecus, si interfuerit, vt ꝓlatus. Ad in idem in simili vide bonum tex. in l. j. in §. solent, ff. q̃n appellan. fit, vbi ab ordine decurionum appellatur ad ꝑsidem, licet ꝑs interfuerit in consilio tanquam vnus de decurionibus:
13 & hæc no. quia seruiunt ad multas qõnes. † In gl 2. in fi. tene fi. gl.
e quia ꝑcedentia inuoluunt intellectum. Dic ergo, q de iure cõi [e] epꝰ non pōt esse canonicus, nec interesse capitulo vt canonicus, quia iura ꝓlati & capituli sunt distincta, vt patet j. ex diuersitate titulorum. Vnde gl. no. in cle. vt hi, qui, de æta. & qua. dicit, q improprie appellatione capituli venit ꝓlatus; sed iste tex. loquitur de cõsuetudine quorūdam locorum, ſm q̃ quicunq; est. pōt interesse in capitulo, vt canonicus. Et forte fuit inducta cõsuetudo, vt negotia capitularia honestius & vtilius procederent pp sapiẽtiam, & prudentiam ꝓlati: ergo hoc ius est annexum episcopatui ex consuetudine loci. Et per hoc tolluntur omnia ꝓria ş. formata in gl. Sed multi Doctores, & maxime Moderni disputāt, vtrū hoc casu ꝓlatus sit vere canonicus, an vero interſit tanq̃ canonicus. Host. ꝙ. Io. Cal. late disputat hanc opi. Host. sequendo, & dicit esse impoſe, vt q̃s sit canonicus, & eps, quia duo correlatiua non ꝓnt cadere in eodē subiecto. Nā subiectio, & prælatura sunt correlatiua, quæ vt dixi non cadunt in eadem persona, vt in c. fi. de insti. alias sequeretur absurdū, q eps posset excõicare seipsum tanquam capitulum. Item excõicatis canonicis esset excommunicatus episcopus, ꝙ. c. quia periculosum, de sen. excomm. li. 6. Io. Andr. non curauit de hac differentia, vtrum interſit vt canonicus, vel vt episcopus. De quo vide per eum in c. pe. de app. lib. 6. & in c. vnico, ne sede vacante, eo li. Sed Io de Lig. dicit hoc possibile, vt q̃s sit canonicus, & episcopus, quia non sunt correlatiua, cū multi sint canonici sine episcopo. Et non multum curo in hoc instare, quia hoc indagare, est potius subtilitatis, quam utilitatis. Congruentius est dicendum, quod sit vt canonicus, & etiam tenendo aliam opinio. dico, q illæ absurditates non sequuntur: qa causa

---

ADDITIONES.

a Lucro eorum. Adde videndum Bald. consi. 58.
Seb. Sap. Lucro eorum. Vide Old. consi. 129. & consi. 68. in fi.
b Consequi bona. Adde Rom. consi. 263. And. Sicu. consi. 28.
Zachar. Adde, quòd etiam affectans dignitatem, vel officium ex quo consequitur priuilegium, non gaudet illo priuilegio, ut no. Rom. consi. suo. 591. inc. tu habes, quòd quamuis absentes, & Iac. Reb. in l. procuratores, nu. 1. & ibi plenè in apost. Celsi. in ver. ipsi autem absentes. C. de excu. mu. lib. 10.
Ant. Franc. Tu adde, quòd ambitio est causa omnium delictorum & euitanda vt peccatum mortale, ut per dom. Card. in cle. 1., in 3. & 4. not. de re, & ideo dicitur quòd est reprobanda, vt per eundem Card. in clem. 2. de elec. vbi dicit hoc maxime uerum esse in assequendis beneficijs ecclesiasticis, ut 8. q. 2. c. in scripturis, & etiam in alijs officijs reprobatur, adeo, quod si quis per ambitionem officium consequeretur, vt priuilegium, quod ratione officij uel beneficij deberet habere, debeat illo carere, ut per Bald. in l. si quocunque, C. de epis. & cler. & habetur in c. nullus. 1. q. 1.
c Seb. Sap. Ex statuto. Casus in quibus non habet locum statutum quòd bannitus impunè possit occidi, ponit Felin. & Dec. in c. quæ in ecclesiarum, supra de consti. ubi tamen ponunt hunc casum,
d Zachar. A Papa. Adde de utroque, Fel. in rub. de maio. & ob. col. 2. num. 5. uer. miles imperialis, & quod ibi no in apost. ad eum,
e Seb. Sap. De iure communi. Vide Fel. in c. 3. in princ. sup. de pro. ubi nult. quòd episcopus possit esse canonicus in eadem ecclesia, quando ex statuto uel consuetudine canonicatus annectitur dignitati episcopali, & ibi an & quando episcopatus est inter canonicos receptus, debeat sedere ut canonicus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

causa impediens, vt prælatura, est potior, quã causa permittẽs, vt
13 canonicatus. † Et vbi concurrunt duo contraria, fortius præualet
sicut dicimus in duabus præsumptionibus ferè contrarijs, quia
14 fortior elidit aliã, in c. literas, de præsum. † Quæritur hic etiã de q.
a no, qualẽ vocẽ habeat eps̃ cum interest? [a] Et dicit Host. q̃ si interest vt canonicus, hẽt vocẽ sicut quilibet canonicus; nec vox sua præualet, licet sit ponderosior rõne dignitatis suæ. ad hoc c. dudum, il j. de ele. Et no. bene hoc, qa licet in j. collatione sit aliquis prælatus (puta eps̃ tangẽ vnus de collegio, exemplũ in vniuersitate scholariũ) nihilominus vox sua est ponderosior rõne dignitatis, in d. c. dudũ. Ex quo no. q̃ nõ oĩno est ibi vt singularis de collegio. Si verò interest vt eps̃, tunc Host. fuit in mirabili opinione, qđ tam vocem haberet ipse solus, quantam totum capitulum, ita q̃ si eps̃ habet secum saltem vnum canonicum, præualet quicquid ipse fecit: restringit tũ hoc ad ea quæ pertinent ad eps̃m cum consilio capituli, seu cõsensu; secus si̇m cum in his, quæ pertinent ad eps̃m, & capitulum simul. & quicquid ipse dicat, cõiter tenet̃ oppositum. Et dic, q̃ vbi episcopus debet habere cõsensum, vel consilium capituli, oportet ad hoc, vt actus teneat, q̃ habuerit saltẽ maiorem partem capituli, & fortius habet locum, vbi actus pertinet simul ad episcopum, & capitulũ, & hoc probatur in c. tua, & c. ea noscitur, j. de his, quæ fiunt a præla. facit c. j. ne sede vacan. lib. 6. Probatur ratione: Non est capitulũ, vbi est minor pars, vt in tex. & gl. in c. cum inter canones, de elec. & c. cum in ecclesia, il j. eo. tit. ii ergo eps̃ debet habere cõsensum, vel cõsilium capituli, vel actus pertinet simul ad eps̃m, & capitulum, non potest dici, q̃ episcopus habuerit capitulum, nisi saltem habuerit secum maiorem partem, hoc tenet Io. And. in c. pen. de appell. lib. 6. & Fed. de Senis in suis cõsilijs, & sequuntur Mod. cõiter hic, & hęc est ipsa veritas. Ex quo infertur, q̃ si episcopus interest capitulo vt prælatus, & canonici sunt 20. non sufficit, q̃ habeat secum 10. quia nõ haberet maiorem partem capituli, secus si ipse interesset vt canonicus, quia tunc ipse computatur in numero vt canonicus, & sic esset 11. & hoc no. Et illud, quod dixi in episcopo, intellige de
15 quolibet collegio. † In gl. fin. in fi. Io. And concordando opi. dicit, q̃ aut probat dolum episcopi, q̃ canonici non elegeruntˌnec eligere potuerunt, eo q̃ eos malitiosè excõicauit, vel procurauit eorũ absentiam; & tũc procedat prima opi. vt ius remaneat penes capitulum; & iste intellectus est clarus, quia impedito nõ currit istud tempus, ſ. eo. c. quia diuersitatem. Si verò canonici potuerũt eligere, sed nõ elegerunt pp dolum epi̇; tũc procedat opinio gl. vt potestas non deuoluatur ad episcopũ, nec remanet penes capitulum, licet deuoluatur ad superiorem. Quod puto verum, nisi capitulum probabiliter excuset dolum episcopi; nam
b tunc saltem hoc tempus sibi restitueretur, b arg. in c. ex literis, de in integ. rest. & ff. ex quibus cau. maio. per totum, cum hoc casu dolosus non sit soluendo, & sic non potest̃ haberi regressus ꝺ̃ dolosum ad interesse, vt in iuribus alleg. in glos. Hic non sunt alia.

ADDITIONES.

a Cum interest. Adde, quod voluit Rom. consi. 99. & idem Abb. consi. 57. quia eodem facto consuluerunt.
b Restitueretur. Adde, quod voluit Rom. consi. 174.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non potest̃ promittere se præsentaturum aliquem ad beneficium vacaturum; nec potest dare alij potestatem præsentandi antequã vacet.* 6.
2 *Iuspatronatus, & ius præsentandi potest̃ esse penes fœminam constitutam in dignitate, vel non constitutam.* 7. 9. *in fi.*
3 *Patronus non habet ius præsentandi prælatum in ecclesia collegiata; sed habet ius præsentandi ad præbendas, quæ sunt in ipsa ecclesia collegiata.*
4 *Appellatione beneficiorum in materia stricta, comprehenduntur tantum beneficia simplicia, & non curata, vel dignitates.*
5 *Patronus præsentando, dicitur donare.*
6 *Patronus potest̃ dare generalem potestatem præsentandi, cui vult.*
8 *Ius patronatus an transeat in maritum, quando mulier dedit in dotem rem, vbi est̃ ius patronatus.*
Quis præferatur, an præsentatus à marito, an ab vxore circa ius patronatus, quod est̃ in dote?
9 *Præsentatus à pupillo præfertur præsentato à tutore.*

CAP. XVI.

1 **Cum dilecta.** † Directa, vel indirecta, ꝑmissio facta à prono de bñficio vacaturo, nõ tener.

Vel clarius sic: Sicut non põt patronus ꝑmittere, se pñtaturũ aliquem ad beneficiũ vacaturũ, ita nec dare pñtem pñtandi antequã beneficiũ vaceat. Primo narrat dictũ, quod scdo irritat, & fieri ꝓhibet, ibi, [Mádamus.] Casus talis. Comitissa Flandren. habet ius patr. in qtibusdã ecclesijs, in quibus habet pñtationẽ; quasdã promissiones fecit de nõ vacantib. beneficijs, & donationes illorum beneficiorũ posuit in manibus quorundã, vt ꝓferrent illa, cũ vacauerint. Peruenit hoc ad notitiã dñi Papæ, vñ mandat quibusdã, quatenus hmõi donationes denunciẽt irritas & inanes; ꝑcipien-
2 do illi Comitissę, ne de cętero similia attẽtare ꝑsumat. Ber. † No. j.
a q̃ mulier in dignitate ꝓstituta, põt habere ius patronatus, [a] & per
3 ꝑns ius pñtandi, quod bene no. Quid autẽ in priuata persona, j.
tubijciã. † No. 2, q̃ licet in ecclesia collegiata patronus nõ habeat
b ius pñtandi ꝑlatum; [b] quia electio dẽt ptinere ad collegiũ, vt in c. nobis, de iu. patr. hẽt tñ pñtem pñtandi ad prebendas, q̃ sunt in eadẽ ecclesia, ex quo est patronus et ꝓbendarũ, qđ bene not. Et
4 cõiter per istũ tex. tenent Doc. hic. † Nã hic erãt bñficia in ecclesia collegiata, vt patet ibi, in beneficijs ecclesiarũ. Ex quo ẽt no. q̃ propriè aliud est beneficiũ, aliud est ecclesia; licet largo sumpto
c vocabulo, beneficium comprehendat ẽt omnem dignitatem, q
d vt in reg. beneficium, de reg. iur. lib. 6. Tũ propriè, & in stricta ma appellatione beneficij, intellr de beneficio simplici, qđ est in eccle sia; nõ de rectoria, quæ est in ipsa ecclesia, vt in c. fi. de præb. vbi, si mãdatur prouideri de beneficio, non comprehenditur ecclesia;
5 vide bonum tex. in d. reg. beneficium. † No. 3. ibi, [Donationes.] q̃ pñtatio patroni, potest dici donatio. Nam hic non loquitur de collatione; quia illa non cadit in patronum, maximè laicũ, vt in c. fi. de iu. pat. ideo debet intelligi de pñtatione, licet dicatur donatio, quia pñtatus, si est idoneus, debet consequi oĩno beneficium,
6 17. q. 6. decernimus. Vltimo no. † q̃ sicut collator non potest̃ promittere beneficiũ vacaturũ ita nec dare in specie alicui potestatẽ cõferendi, anteq̃ vacet, vt in c. ꝓstitutus, & c. 2. ſ. eo. Sic & ꝓnus non põt promittere pñtationẽ alicui, nec dare in specie alicui potestatẽ pñtandi; cum vacabit; quia ea rõ, quę est in collatione militat in pñtatione. nã sperans se pñtandum desideraret mortem proximi, vt si posset dari ptãs pñtandi procuraretur fraus, quia da ret̃ amico hæc ptãs pñtandi; & sic indirectè fieret ꝑmissio vacaturi, & hæc fuit rõ decidendi hic. Dicunt tñ Doct. & bene, q̃ in genere potest̃ dari hæc ptãs pñtandi, maximè fm Io. And. qñ subest causa; vt quia patronus vult se abſentare in longam peregrinationẽ; & maximè vitat suspicio, vbi ꝓstituit illũ generalẽ procuratorẽ omnium bonorũ. Et ꝓdera bene, quia Doc. per illã dictionem, Maxime, q̃ abundat, sentiunt, q̃ patronus põt vni dare ptãtem pñtandi in gñe; licet in Epo dicamus, vt soli vicario generali hoc possit cõmittere, vt dixi in c. ꝓstitutus, ſ. eo. Sed rõ diuersitatis põt esse hæc, quia patronus, maximè laicus, non habet vicariũ, ideo oportet q̃ possit sibi cõsulere per ꝓstitutionẽ sui procura
7 toris, cũ illud officiũ sit valde necessariũ humano vitæ, vt in l. j. ff. de procu. † Sed q̃ro, quia tex. hic solũ probat de muliere cõstituta in dignitate, vt possit hr̃e ius pñtandi, quid dic ẽdum in priuata mu liere? Non recolo me legisse hoc in alio tex. sed Dñi de Rota in
c quadã eorum dec. sentiunt, q̃ idẽ & satis mihi placet; [c] quia iura non distinguũt, sed ædificatori dant ius patr. 16. q. 7. c. filijs, & in seculinũ comprehendit in se fœmininũ, vt in l. si ita, ff. de leg. 2. & in
8 c. si quis suadente, 17. q. 4. iuncto c. mulieres, de sent. exc. † Et formauit ibi cõnem: Nunquid si mulier dedit in dotẽ villam, in qua
f erat ius patronatus, vtrũ maritus possit pñtare? † Et præsupposito, q̃ possit, si uxor pñtat alium, quis sit præferendus? Et vi mo, q̃ debet præferri pñtatus per maritũ; quia fructus rei dotalis cedit marito ꝓ ꝓ onera matrimonialia, ut in c. per uestras, de do post diuor. rest. & in c. salubriter, de usu. sed pñtatio est quasi quã fructus iuris pñtandi, ut not. Inn. in c. ꝓstitutionibus, de iu. pat. & in c. cũ in ecclesia, de cau. poss. ergo &c. Ius autem patronatus transit cum uniuersitate, ut in c. ex literis, de iu. pat. unde sicut ma ritus efficitur dñs rei dotalis, constante matrimonio, ut in l. de ancillã, C. de rei vẽd. ita & huius iuris, quod transit cũ villa. Sed
9 q̃stium facit, qa vxor [a] est dña huius iuris, & quemadmodũ ius pat. seu pñtandi nõ transit cũ vniuersitate in creditorẽ, vt est tex. in c. cũ Bertoldus, de re iud. ita nec trãsire dẽt in maritũ. Et forte hæc opi. verior, & subtilior; nã si diligẽter velimus ꝑsiderare fructus rei dotalis, cedit marito ꝓ ꝓ cõmoditatẽ; qa hẽt supportare onera matrimonij; sed ex pñtatione nullũ fructũ re ipsa æstimabilẽ ꝓsequitur maritus, sed est quidam honor: ergo dẽt remanere penes vxorem; Et hanc opinionẽ secutus est collector decisionũ D. Ant. hic somniauit, sed hæc opi. vr̃ mihi elegãtior. † Et facit di
10 ctus Io. And. in d. c. ex eo, de elec. lib. 6. vbi tractauit illã pulchrã q. Quid si pupillus habet ius pñtandi, & tutor pñtat vnum, & ipse
11 pñtat alium forte idoneiorem, quis sit præferendus? [b] Et vr̃ concludere, q̃ præsentatus a pupillo, si est maior septẽ annis, est idoneior præsentato a tutore, quia pupillus est dñs huius iuris. Et quemadmodum potest̃ ꝓhere sponsalia, ita & præsentationẽ hanc, aliud tñ in hoc vltimo vr̃ sentire Fed. cons. 43. Et ex hac decisione infero ad primum quæsitum, q̃ si pupillus maior septennio potest̃ præsentare; ergo fortius mulier, cum non possit dici
12 actus virilis, facit c. dilecta, de excessi. præla. & hoc nota bene &c.

ADDITIONES.

a Zach. Potest̃ habere ius patro. Adde Cald. in cle. 2. de iur. patr. Iac. Rebuf. in rub. C. de iu. fis. num. 4. & ibi in apo. Celsi ad eum in ver. concessa. ubi alle. ad hoc istum, lib. x.
b Zach. Præsentandi prælatum. Adde doc. in c. Mussana, & ibi doc. supra de ele. & Alex. cons. 58. incip. viso puncto, vol. 4.
c Seb. Sap. Beneficium. Vide latissime per Fel. in c. postulasti, col. 6. ver. circa 9. & secundum, supra de rescrip.
d Omnem dignitatem. Adde quid appellatione beneficij comprehendatur Lapallega. 83.
Ant. Fran. Vtrum appellatione beneficij, comprehendatur præbenda, dicas q̃ sic largo modo, secundum Roma. in cons. 447. & do. Car. in cle. 1. in princ. in pen. quæst. de pœn. & per eundem in cle. 1. de caus. pos. & propr. & in clem. j. de seq. pos. & fruc. in 7. no. Item comprehenditur dignitas, & maiora beneficia, vt in c. 1. de renun. in 6. & vide Car. in cle. fi. de procur. & in cle. 1. in fine concess. præb. & vide Rom. in cons. 462. comprehenditur etiam vicaria perpetua in ecclesia parochiali, vt per Lap. in trac. de permu. bene. q. 14. Non enim comprehenduntur hospitalia in literis gratiosis, nisi illud expressè dicatur, de quo vide Rom. in cons. 322. & vide Car. in cle. fi. in 13. q. de procur. & eundem in cle. 2. de præb. vbi ponit an appellatione beneficij comprehendatur fabrica, & eius redditus.
e Mihi placet. Adde, quòd Cald. cons. 1. de iure patr. ita consuluit, de quo etiam per eum cons. 5. sensit Fede. cons. 95.
f Præsentare. Adde Bal. cons. 1. 5. lib. & ibi vide, an ius patron. transeat in maritum cum vniuersitate.
Ant. Fran. An ius patronatus transeat in maritum, vide Car. in cle. 2. in 6. de iu. patr. ubi dicit quòd tale ius patronatus transit cum dote sibi data vniuersalis hæreditatis, & de materia quomodo & qualiter transeat cum vniuersitate bonorum, habetur late in c. ex literis, de iure pat. & vide de do. de Rocha. 580. incip. fuit dubitatum, in nouis, vbi dicunt, q̃ potest̃ transire ad locum religiosum, & in ipsum alienari sine uniuersitate bonorum de licentia Episcopi. gl. tamen tenuit contrarium in c. consulationibus, de don. sed videtur ex c. 1. in prin. de iure patr. in 6. ubi per Gem. qui dicit, q̃ valet donatio iuris patronatus facta loco ecclesiastico, etiam sine consensu Episcopi; sed non præsumitur talis donatio iuri Episcopali.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. Quia uxor. Quod mulier sit capax iuris pat. not. Abb. in cap. ex literis, per illum tex. infrà de iure pat. Fed. de Sen. in cons. 106. refert D. Abb. in c. cum ꝑdilum, infrà de iure patr.
b Præferendus. Adde Pet. de Anch. cons. 356.

Ne sede vacante aliquid innouetur. *Rubr.*

ADDITIO.

a Seb. Sap. Sede uacante. Quibus modis dicitur sedes uacare, not. Felin. remissiuè in cap. 1. in prima col. suprà de præscrip.

Continuatur hæc Rubr. ad p̃cedentia hoc ordine. Supra visum est de institutionibus, & collationib. beneficiorũ; sed qa posset dubitari, nunquid sede vacante capitulũ succedat in ipsorum collatione, meritò hinc sumpta occasione cõpilator posuit hic rubricam ġalem, Ne sede vacante. Et pondera, q̃ rubr. loquitur negatiuè & ponit oĩonem perfectam, vt ex ea possit argui, q̃ nihil posit innouari sede vacante, in præiudiciũ ipsius sedis; nisi iure expresse caueatur. Valet n. argm a rubro, iuxta ea, quæ not. supra in proœ. & C. etiam ob chirogra. pce. super rubrica, & in l. 1. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest̃ esse quis duarum ecclesiarum cathedralium, ex permissu Papæ, cæt. vniendo, vel non.*
2 *Monasteriorum potest̃ erigi in ecclesia cathedrali, si Papa mandat.*
3 *Monasteria tenentur ad eleemosynas faciendas, & ad hospitalitatem tenendam, & ad religionem seruandam.*
4 *Vnio ecclesiarum, potest̃ dissolui, si procedente tempore appareat damnosa.*
5 *Capitulum succedit sede vacante in iurisdictionalibus, infra c. proxi. nu. 3. 4. sed non in iuribus Episcopalibus, etiam ea defendendo.*
6 *Vicarius perdit officium suum, mortuo Episcopo.*
7 *Officium, dignitas, sine iurisdictione, an exurẽt mortuo illo, à quo ista habẽtur.*
8 *Abbas, si est̃ suspensus, deuoluitur eius potestas ad capitulum.*
9 *Vnio quibus modis fiat de vna ecclesia ad aliam; & quid resultet, & quomodo faciant in electione prælati.*
10 *Electio prælati non potest̃ fieri per sortem.*
11 *Ecclesia vacante, an & quæ bona possint alienari, sine vacet episcopatus, sine alias inferior ecclesia.*
12 *Archiepiscopus non dat visitatorem ecclesiæ episcopali vacanti, nisi propter negligentiam capituli.*
13 *Contractus initus per capitulum de rebus ecclesiæ, vel episcopatus sede vacante, an valeat.*
Actus gestus à non habente potestatem, est ipso facto nullus, potest̃ tamen ratificari postea.

CAP. I.

1 **Nouit,** Vacante sede, status eius mutari nõ debet. h. d. In prima ponit petitio cũ facti narratione. In scda petitionis repulsio, cum quadã protestatione. Scda ibi, [Attendentes.] † No. j. Papã posse erigere monasteria in ecclesiã cathedralem, ac vnire duas cathedrales eps̃ales, vt idẽ sit Eps vtriusq; ; facit c. sicut, de excess. præla. & 16. q. 1. c. & tpis qualitas. Itẽ cessante
2 vnione, põt ex causa quẽ facere Eps̃m duarũ ecclesiarũ, vt est tex. in c. relatio, 21. q. 1. † No. j. q̃ q̃ monasteriũ erigatur in ecclesiam cathedralem; nihilominus seruãda est ibi religio; ex quo re-
3 manent ibi religiosi, & tenent̃ ad eleemosynas, & hospitalitatem tenendam. Ex quo no. q̃ monasteria ordinant̃ ad hæc tria. † No.
4 q̃ vnio ex causa facta põt dissolui, si procedente tpe est ecclesiæ multũ damnosa. No. ibi, [Batonien. ecclesiæ.] q̃ noĩe ecclesiæ, q̃nque comprehenditur solũ capitulũ sine Epo. Nã hic decessit Eps, & nihilominus fiebat petitio noĩe ecclesiæ; facit c. relatum 2. de testi. & c. cũ in partibus, de verb. sign. q̃ petitioni principi, & prælatorũ non est annuendũ, cum æquitatẽ nõ foueant.
5 † No. q̃ Rex nominatur hic ante Eps̃os. Facit ad mãm c. solitæ, de maio. & obe. † No. in ver. [Attendentes.] q̃ vacante sede nõ est, qui tueatur ius eps̃ale. Licet ergo capitulũ succederet in iurisdictionalibus, vt in c. cum olim, & c. is, qui. de maio. & obed. non tñ succedit in ptẽ deducendi iura eps̃i in iudicium, ẽt defendẽdo.
6 † Vltimo no. in fi. q̃ vacante monasterio prior claustralis gerit vices abbatis; & dicit Host. q̃ in hoc fuit indulgẽtia; quia ex ꝓiotatus officio nõ habet tantã potestatẽ; & sic transeunt cõiter Doc. Sed vide Laur. in cle. 1. de rescr. & in cle. quia rãres, de supp. negl.
a præla. vbi dicit, q̃ per mortem Abbatis [a] nõ expirat officiũ Prioris claustralis, & facit iste tex. in arg. Sed ego dubito, vtrũ hoc dictũ sit verum. Nam quemadmodũ per mortẽ eps̃i expirat officiũ vicarij, vt no. gl. in cle. fi. de proc. ita vr̃, q̃ mortuo Abbate expirat officiũ prioris claustralis. Distinguerem tñ, q̃ aut prior fuit electus à toto cõuentu; & tunc non expirat, arg. c. 2. de reg. & in hoc casu posset intelligi iste tex. & tunc forte nulla esset indulgentia. Aut prior fuit positus per superiorem tñ; & tunc per mortem constituentis posset dici officiũ expirare, arg. ex no. in d. cle. fi. & facit cle. ne in agro, in §. Abbate, de sta. reg. & quod ibi no. Pau. vbi patet, q̃ Abbate suspenso deuoluitur potestas ad Capitulũ, & vide Inno. in c. cũ dilectus, de consti. princ. vbi vr̃ idem sentire, dicam
6 latius in c. fi. j. de statu reg. † In gl. 2. in fi. no. hãc gl. & similẽ gl. habes in decretis. 16. q. 1. c. & tpis qualitas. Hostien. dicit, q̃ quinque
b modis põt fieri vnio. [b] Primo cũ ecclesiæ vniunt̃ quoad ꝑsitualia tñ, sicut ꝑsuenit fieri in aliquibus monasterijs, in quibus celebrant exequiæ * monachorũ * mortuorum vtriusq; . Scdo fit vnio per viã subiectionis, cũ vna ecclesia subijcitur alteri; & hoc casu ecclesia subiecta remanet̃ sub iurisdictione illius, sub quo primo erat cõstituta, nisi aliud fuerit expressum in ipsa vnione, vt est tex. in c. ġa monasteriũ, de relig. do. Tertio fit vnio quoad ꝑlatum duntaxat, vt idẽ sit ꝑlatus vtriusq; ecclesiæ; & hoc casu dicit, q̃ in electione faciẽda debent hæc duo collegia adinuicẽ deferre, arg. in c. pastoralis, de rescrip. & si nõ ꝙueniunt, alternis vicibus eligẽt sibi Prælatum, arg. in cle. 2. de iure pat. & si nõ ꝙcordant in prima electione faciẽda, ſabitur verbis vnionis, vt primo nominata habeant primã electionẽ, vel ponant sortẽ. Nec ob. c. fi. de sortileg. quia loquit de elec. faciẽda, q̃ non debet fieri per sortẽ, sed hic loquitur de loco tñ, vbi debet fieri electio. Ego puto, q̃ licet hæc possint seruari; non tñ sunt de necessitate, sed de mero iure debent cõuenire hæc duo corpora ad electionem cõis prælati; quia
c quod oẽs tangit, ab oĩbus debet approbari, [c] vt in c. ad hæc, de off. Arch. & bene facit illa cle. 2. Nec ob. c. pastoralis, quia ibi erat impossibile, vt impetrari pe vtrãq; ; partẽ essent iudices, sed hic vtrũque collegiũ de iure habet electionẽ, vt in c. 1. de elec. Fateor tñ, q̃ si de facili nõ possunt conuenire, poterunt alternis vicibus eligere. Vide similẽ in hac uniuersitate scholariũ; nã collegiũ Iurista rum, & collegiũ Artistarũ sunt unita respectu rectoris, ġa unũ & eundẽ rectorem obtinent; & in electione rectoris oẽs ꝙueniunt simul: & ita est dicendum, q̃si duo collegia uniunt̃ quoad identitatẽ prælati duntaxat, sed si disceptaret de loco, posset seruari qđ dicit Host. q̃ per sortem, uel alternis uicibus, uel per delationem ꝙueniãt. Fit deniq; & quarto unio, cũ duæ ecclesiæ uniunt̃ simul; & tunc seruã qđ dr̃ in gl. Et aduertas vtrũ vna vni, altera alteri, an ambæ simul. Nam primo casu nihil accedit ecclesiæ vnitę, sed ista ecclesia, quæ vnitur, assumit priuilegiũ ecclesiæ, cui vnit; sed qñ simul vniunt, tunc cõicant sibi potiora priuilegia; ita in ſñ voluit Bar. in l. j. ff. de leg. j. Vlti. eccle. vnitur alteri cũ eligitur in cathedralem, qđ solus Papa facere põt, vt in c. qđ translationẽ, de off. leg. & in c. sicut vnire; & tunc erit idem tps vtriusq; ue, si vnit ecclesię cathedrali. Si aũt vnitur eccl. inferior, ecclesiæ cathedrali, nec expresse eligitur in cathedralẽ, tunc ista inferior remanet in suo statu; & tedes est apud primam dũtaxat, ad hoc d. c. quia. In gl. in ver. [Sede uacante.] no. bene hanc gl. & ut clarè intelligas mãm, elicio tres qõnes. Prima, nunquid bona ecclesiæ uacantis cathedralis, vel inferioris, possint alienari. Secũda, nunquid ualeat ꝙctus initus per capitulum de rebus ecclesiæ vel epatus, sede uacãte. Tertia qõ, nunquid ualeat iudiciũ agitatum ꝙ ecclesiam uacantem.
7 † Circa primum Hugutio, & Ber. glo. fuerunt in ꝓria opi. ut indes in gl. Inno. hic instat, & intricatè in diuersis glosſuis; sed in esse ctu vr̃ uelle, q̃ rr̃ non potest̃ fieri alienatio. Fallit in duobus casibus.
d Primo, si magna urget necessitas. [d] Scdo, si eccl. diu est uacatura, & non

ADDITIONES.

a Seb. Sap. Abbatis. Limita hæc, & declara, vt per Abb. in c. 3. in 3. not. infra de precar. vbi dicit non procedere, quando quis concessisset prioratum ad beneplacitum, vt ibi per eum.
b Vnio. Adde de causis requisitis in vnione videndum per Old. cons. 261.
Seb. Sap. Vnio. Vide Old. in cons. 223. incip. factum tale est, P. Clemens, cum allegatis per Fel. in c. translato, col. 3. versi. limita ista, supra de const. & ibi ponit remissiue quomodo cognoscatur principale beneficium ex duobus unitis.
c Approbari. Adde Fed. cons. 29.
Ant. Fran. Dicas, quod illud consilium est 261. & incipit, in unione requiritur. ubi dicit, quod unio ecclesiarum, debet fieri ex euidenti causa utilitatis, uel necessitatis. Et adde, q̃ unio ecclesiarum pertinet ad diœcesanum, ut in c. sicut unire, de excess. præla. Sed unio Episcopatus pertinet ad Papam, ut ibi, & habetur in cle. fi. & ibi per Card. in prin. de re. ecc. nõ alie. Et quot modis fiat unio, uide per Inn. in c. 1. in princ. ne sede uac.
d Vrget necessitas. Adde quod uoluit Ro. cons. 36.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& non posset commodè expectari creatio prælati. In quibus casibus dicit Inn. ꝙ dabitur curator bonis, & per illum fiet alienatio: ad hoc l.1. & 2. ff. de cura. bo. dan. Itē poterit dari visitator ecclesiæ vacanti. Et dicit, ꝙ Archiepꝰ est visitator ecclesię Epālis sustraganei, & Epꝰ est visitator quoad ecclesias subiectas, & cum hac opi. vī hic sentire D. Ant. Ego aūt hæc dicta non admitterē indistinctè, & vī tex. in ℣rium in c. fi. de sup. neg. præla. li. 6. vbi patet, ꝙ Archiepꝰ non dat visitatorem ecclesiæ epāli vacanti, nisi qñ Capitulum est negligens in administratione; vnde non reperitur iure cautum, ꝙ Archiepꝰ possit interponere authoritatem in alienatione rei Epātus vacantis, & vide bonam gl. in ℣rium in cle. 2. de reb. eccl. non alie. Vnde dicerem, ꝙ aut agitur in alienatione rei Epātus, aut rei ecclesiæ inferioris. Primo casu, si sunt bona, q̄ seruando seruari non pūt, tunc is, qui habet onus seruandi, sicut œconomus, vel capitulum, potest alienare ēt sine alterius authoritate, sicut dicimus in tutore, vt in l. lex quæ tutores, C. de admin. tut. & in l. tutor, qui repertorium, ff. eo. Ea verò, q̄ seruari possūt, alienari non debent, neq; possūt sine licētia Papæ duntaxat, arg. opt. hic. Nam si iudicium, cuius exitus est dubius, non potest agitari ℣ ecclesiam vacantem, fortius non potest fieri alienatio, quæ re ipsa vī damnosa ipsi ecclesiæ. Non. n. habet ecclesia tūc defensorem, vt hic patet. Pro hoc facit c. j. de rebus eccl. non alie. lib. 6. Nam si bona ecclesiæ inferioris non alienantur, etiam per eꝑm; nisi prius detur curator, seu administrator ecclesiæ vacanti; nec bona epātus; nisi prius detur sibi visitator, seu administrator, sed talem administratorem dare soli Papæ conuenit, vt in d. c. fin. de sup. negl. præla. facit c. is, qui. de elec. lib. 6. Quinimo vult ibi tex. ꝙ si administrator, seu visitator deputatus generaliter per Papam non potest alienare bona immobilia, fortius non potuit hoc capitulum, etiam data authoritate Archiepiscopi. vnde crederem, vt dixi, recurrendum ad Papam, vt ipse interponat authoritatem per se, vel per alium. Si agitur de alienatione rei ecclesiæ inferioris, tunc serua quod dixi. Nam casus est expressus in d. c. 1. vt non possit fieri per Eꝑm, nisi prius deputetur administrator per ecclesiam inferiorem. Quod limita fm id quod leg. & no. in clem. j. de
8 reb. eccl. non alien. & per hoc sit prima quæstio expedita. † In se-
a cunda q. nunquid valet ℣ctus: a concludebī, ꝙ aut ℣ctus est initus cum damno ecclesiæ, & non valet, nec de præsenti, nec in futurum. Aut cōcernit vtilitatem ecclesiæ, vel est dubium, & tunc est in optione Episc. vtrū velit illum ℣ctum habere ratum; nec est in pendenti, vt dicit hic Host. per c. fi qua de rebus, 12. q. 1. vbi bo. tex. & vide circa hoc quod not. Cald. in c. fi quis presbyterorum, de reb. eccl. non alie. Et intellige de ℣ctu non permisso Capitulo. Nam tunc cum deficiat potestas in cap. debemus dicere, ꝙ ex defectu potestatis corruit ℣ctus ipso facto, sed in fauorem ecclesiæ est indultum, vt Episcopus nouiter creatus possit illū contractum habere ratum, etiam si sit alienationis, vt est tex. menti tenendus in d. c. fi qua de rebus, & in hoc no. istam gl. In tertia quæst. nunquid valeat iudicium agitatum super rebus ecclesię vacantis. Gl. hic dicit, ꝙ non, sed dic latius, vt dicetur in c. fin. j. eo. vbi ponitur materia. Et vide quod dicit ipsemet in cap. edoceri, ś. de rescrip.

ADDITIO.

8 Contractus. Adde videndum Feder. consi 30. ubi ponit, quæ potest Capitulum sede vacante, de quo etiam per D. Card. cons. 65.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum non confert beneficia spectātia ad collationem solius prælati, sede vacante, etiam magno tempore; nisi beneficia sint deuoluta ad Episcopum per negligentiam, vel delictum inferioris, quo casu confert Capitulum. 3.*
2 *Collatio beneficij facta per non habentē potest ut̄ conferendi, nō præbet iustā causam possidēdi, et sic nō est opus, vt de ea fiat mētio in literis ad beneficia.*
4 *Capitulum, beneficia, quæ non potest conferre, sede vacante, potest illa commendare, donec alteri fuerit prouisum.*
5 *Sede vacante, an possit Capitulum recipere resignationem beneficiorum spectantium tantum ad collationem episcopi?*
6 *Capitulum sede vacante non potest præsentatum instituere, & electum confirmare.*
Capitulū succedit sede vacāte in illis, quæ sunt iurisdictionis necessariæ. 3. 4.
7 *Capitulum potest absoluere excommunicatum ab episcopo mortuo.*

CAP. II.

1 Illa deuotionis. † Capitulū sede vacante, non confert præbendas spectantes ad collationem prælati. Vel latius, & clarius sic: Beneficia spectantia ad collationem prælati duntaxat, non possunt conferri per Capitulum sede vacante. Primo decisè narrat factum. Secundo diffinit. Tertio soluēs obstaculum probat, deuolutioni locum fuisse. Secunda ibi, [Ecclesiam.] Tertia ibi, [Non obstante.] Casus lit. Collatio præbendarum in ecclesia S. Leucini pertinet ad eꝑm loci. Vacante sede epāli, vacauit quædam præbenda in dicta ecclesia S. Leucini: Capitulū illius ecclesiæ credens collationem præbendarum vacante sede deuolutam ad ipsum, præbendam illam vacantem contulit cuidam clerico. Postmodum Archiepiscopus Capuanus de mādato domini Papæ inuestiuit Magistrum R. de illa præbenda, cui Papa illam præbendam contulerat, & ita orta fuit discordia inter Magistrum R. & illum, cui Capitulum præbendam illā contulerat; vnde qō super hoc delata fuit ad Sedem Apostolicam. Papa auditis rationibus vtriusq; partis, confirmauit prębendam illam dicto Magistro R. nō obstante concessione per Capitulum alij facta, vel confirmatione in forma cōobtenta, quoniam nullo iure cauetur, ꝙ vacante sede, Capitulum fungatur vice eꝑi in beneficijs conferendis. Nec in eo casu potest dici, ꝙ potestas conferendi beneficia, vel præbendas per superiorem negligentiam ad Capitulum sit deuoluta, cum nullus sit superior, qui de iure, vel de facto possit præbendas conferre. B. † No.
2 a primo, ꝙ collatio facta per non habentem potestatē a conferendi, non imprimit iustum colorē possidendi, etiam si fuisset secuta confirmatio Papæ in forma. Nam hic fuit facta collatio, seu prouisio per Papam, non habita mentione de possessione alterius, tū in ℣rium posset allegari c. quia diuersitatem, ś. tit. proxi. Et ad istum tex. potest rīderi, ꝙ prouisus per Capitulū non possidebat. Et de mā dic, vt plenè dixi in c. cum nostris, & c. literas, ś. tit. prox. Primum dictum multum mihi placet. No. 2. ibi, [Cum nullusquam inueniatur.] ꝙ Capitulum non succedit in iure eꝑi, nisi in casibus in iure expressis, & facit, ꝙ in casib. dubijs potius iudicemus
3 ℣ Capitulum. † Vlt. no. ꝙ vacante sede, b etiam magno tpe, non
b potest Capitulum conferre beneficia spectantia ad collationem eꝑi. Est ergo recurrendum tunc ad Papam, fm Host. quod satis placet. Nam capitulum, vel Archiepꝰ non succedit, nisi in casu negligentię, vel qñ eꝑs delinquit in conferendo indigno, iuxta ea quæ hīr in c. 2. ś. tit. proxi. & in c. cum in cunctis, de elec. ergo recurrendū ad Papā qui generalis est ordinarius totius orbis. 9. q. 4. c. cuncta per mundum, & in c. 2. de prēb. lib. 6. Sed limita hūc tex. fm no. opin. quę not. per Io. And. in c. q̄q̄, de elec. lib. 6. vbi dicit hoc procedere in beneficijs ad Eꝑm spectantibus proprio iure. Secus in beneficijs deuolutis ad eꝑm pp negligentiam, vel delictum inferioris, quia illa possunt conferri per capitulum sede vacante, quod semper no. Et redditur ibi ratio: Nam ista deuolutio pertinet ad iurisdictionem episcopalem; vnde ratione iurisdictionis epālis deferuntur; sed in iurisdictione epāli non succedit capitulum. Item posset allegari alia ratio. Nam capitulum non succedit in collatione beneficiorum; quia collatio computatur inter fructus ecclesiæ. vī etiam quidam fructus ratione honorificētię, & quia ibi gratia exercetur, vt dicit gl. not. in c. cum olim, de maior. & obe. Sed hoc non potest dici in beneficijs deuolutis: Nam deuolutio non fit ad Episcopum fauore sui, sed fauore beneficii, ergo non debet spectari nouus successor: Et hęc ratio multum
4 mihi vī stringere, & magis, q̄ prima alleg. per Io. And. & facit bo. tex. cum gl. in c. statutum, de prēb. lib. 6. † Item adde aliam bonam limitationem, vbicunque. n. Capitulum non potest conferre, po-
c test tamen illa beneficia c commendare, donec aliter fuerit prouisum per superiorem, vt tenet Ioan. And. in c. vnico, ne sede vacan lib. 6. & Vinc. hic, qui tñ vī hoc limitare, cum beneficium habet onus annexum, alle. d. c. significatum, de prēb. Ego dicerem, d
d quòd is qui habet custodiam ecclesię vacantis, potest ponere administrationem non solum respectu onerum, sed etiam respectu rerum gubernandarum, facit c. bonæ, de appel. & c. fin. de latu reg. ubi episcopus dat œconomum monasterio vacanti, cui tñ de prælato prouidere non potest. Ita dico in proposito in casibus, in quibus custodia spectat ad episcopum, puta, quia ad eum spectat collatio, poterit Capitulum œconomum, seu ecclesiam commendare alicui gubernandam, donec fuerit prouisum de pastore, hoc no. Nam capitulum regulariter succedit in omnibus, quę sunt iurisdictionis necessarię, iuxta no. per gl. in clem. j. de hęre. & in c. unico, de maior. & obed. lib. 6. Tertio limita hunc tex. per d. c. unicum, eo. tit. lib. 6. Nam ubi collatio pertinet ad epi
e scopum, & ad capitulum simul, e capitulum sede vacante potest
5 conferre, & dic, vt latius ibi habetur. † Nunquid au tem capitulum potest recipere resignationem beneficiorum spectantiū ad collationem episcopi, sede uacante, uide plenè Dom. de Rot. de
6 cis. 301. † Sed opp. ℣ prędicta, & contra tex. de c. cum olim, supra alleg. & c. 1. de inst. lib. 6. ubi capitulum confirmat electiones, & instituit prę sentatos sede uacāte. Gl. hic instat. Vera fol. est, ꝙ iura uoluerunt dare capitulo sede uacāte potestatem confirmandi, & insti-

ADDITIONES.

a Zach. Potestatem. Limitabis forte, vt non procedat si fit facta per excommunicatum clam toleratum, vt per Inno. in c. vere, in gl. suam. ver. circa tempora, infra de sent. excom. & in cap. 1. in glos. sua mag. & in ver. veritas, infra de schism. Quod est uerum, etiam si fit facta scienti excommunicationem, quia valet, sed debet priuari tunc is, cui facta est, secundùm Ioan. Cald. in tract. loo quæst. dominicalium, q. 1. ver. excommunicatus, incip. communis opin.
b Seb. Sap. Vacante sede. Vide Gemi. in c. presbyteri, col. 2. 22. dist. cum alle. per Fel. in c. cum olim, col. 2. ver. inquantum. Abb. de maior. & obed. & ibi D. Abbas contrarium dicit eius, quod paulo infra dicit.
c Seb. Sap. Illa beneficia. Vide Feder. in trac. de rer. permut. q. 36. cum alleg. per Fel. in d. c. cum olim, col. pen. ver. ad undecimam q.
d Zach. Ego dicerem. Adde uidendum Rom. cons. 505.
e Cap. simul. Adde istum in c. cum vos, num. 2. & ibi dixi in apost. ad eum in ver. conferendi, supra de offic. ord. & in c. verum, num. 11. ubi etiam dixi in apostil. in ver. pertinentia ad episcopum, supra de foro compet.

instituendi; sed nō ꝓferendi. Rō diuersitatis, quia collatio est quędam donatio; vnde collator vtitur gratia, vt hic; & sic est quidam fructus rōne honorificentiæ, q̄ exercet prælatus in ꝓferendo; sed confirmatio, vel institutio nō est donatio; imo necessaria & debita, si electus & præsentatus est idoneus, vt in c. post q̄, de elec. & 16. q. 7. decernimus. vñ confirmatio & institutio sunt iurisdictionis necessariæ. Et ideo capitulum succedit in istis sed non in ꝓferendo, quia magis præiudicium fieret eꝑo futuro. Nam sicut non succedit in fructibus eꝑatus, ita nec in ista honorificentia, quæ est quidam fructus iuris cōferendi. An aūt succedat capitulū in potestate absoluendi excōicatum ab eꝑo mortuo. gl. disputat, sed hodie est decisum in d. c. vnico, de maio. & ob. lib. 6. & dī, ꝙ sic. Et vide plene de mā, quod dixi in d. c. cum olim, de ma. & ob. vbi dedi multas remissiones, in quibus succedit capitulum loco eꝑi mortui.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium agitatum super rebus ecclesiæ vacantis, non tenet, supra c. 1. in fi. & infra per totum, maxime nu. 5.*
2 *Possessorium intentatur non solum si desinit quis possidere; sed etiam si possedet, sed non libere.*
Possessorium datur pro iuribus incorporalibus.
3 *Iudicium non solum potest intentari sede vacante contra eccles.am, sed etiam intentatum non potest continuari sine ecclesia sit actrix, siue rea; nisi periculum sit in testibus habendis per mortem, uel alio modo. 4.*
4 *Capitulum potest agere sede vacante, in bonis pertinentibus ad ipsum capitulum duntaxat.*
5 *Capitulum non potest agere in bonis disiunctis, sine consensu episcopi, si causa sit grauis.*

CAP III.

Constitutis. † Sede vacante iudicium habitū ℣ ecclesiā non tenet. Primo narrat factum, super quo attestationes fuerunt receptæ. Secundo illas reprobat dicens quare, ibi, [Nos.] Casus literalis. Inter eꝑm Burg. & ecclesiā S. Mariæ de castro Sorit. quædam qō vertebatur. Procurator ecclesiæ S. Mariæ petebat ab eꝑo Burgē. restitutionem super libertatibere sibi eligendi p̄latū in dicta ecclesia, & super terris ipsius ecclesiæ, & rebus alijs, quibus ecclesia fuerat spoliata. Lite ergo pendente coram Inn. & postmodum factis positionibus, & rñsionibus, & recessionibus coram delegatis iudicibus, & receptis quibusdā testibus, cā iterum delata est ad sedem apostolicā. Papa examinato processu, depositiones testiū, vacante Burgē. ecclesia, & carēte legitimo defensore, q̄ recepte fuerāt, re; bauit. B. † No. ex tex. ibi, super libertate, ꝙ pōt agi possessorio, nedū super quasi possessione eligēdi, vt in c. cū ecclesia, de cau. pos. & proprie. sed ēt super libertate eligēdi. Vnde si ecclesia est in possessione, sed non libere possidet, vt qa alius molestat, pōt agi sup hac libertate. vide textū in c. Pisanis, de rest. spol. Ex hoc, & ex tex. no. ꝙ super iuribus incorporalibus pōt agi possessorio. † No. ꝙ sede vacante nedū iudiciū non potest de nouo institui, a sed ēt institutum ꝓtinuari non pōt. Det ergo supersederi, & expectari substo Pontificis; & hoc pro-
1 cedit non solum, cū ecclesia est actrix, sed ēt si est rea. † Sed quæro, nunquid hoc sit verum indistincte. Inn. hic excipit casum, cū testes sint senes, & valetudinarij, seu cū timetur de eorū absentia diuturna. Tūc. n. pōt recipi sede vacāte, iuxta ea, q̄ hīr in c. qm̄, in fin. ś. vt. li. non ꝓtest. Host. ēt excipit alium casum. ś. cum litigatur super bonis capituli duntaxat. Nā ī illis pōt capitulū agere, & que
2 ri. nō obstante vacatione sedis. Ad hoc q̄d no. in c. edoceri, de re. Et no. bene hoc dictum: nā licet aliās in bonis distinctis non possit agere capitulum sine ꝓsensu Epi, si causa est grauis, b iuxta
3 a in c. edoceri, & in c. cām, de iud. tñ si sedes vacat, puto ꝙ causa poterit agitari, ex quo pertinet ad capitulum duntaxat, nec pōt haberi epi ꝓsilium, vel consensus. Pro hoc c. vnicum, eo. tit. li. 6. & hoc puto valde limitare no. in iuribus præall. Vide ēt de hac materia Inno. in c. 1. ś. eo. vbi firmat reg. huius c. procedere in bonis
4 b agnatis, & eius iuribus: sed in bonis, seu in iurib. inferioris ecclesię variat. Nā primo vī velle, ꝙ Capitulū possit ꝓstituere actorē, vel iudicum ad agendū, arg. in l. 1. ś. 2. & in l. sicuti, ff. quod cuiusque uniuersitatis nomi. & sic non caret ecclesia legitimo defensore. Et ita vī firmare in c. cum dilecti, de cons. in princ. Sed postmodum vī frontē ℣rium in d. c. 1. dicens, ꝙ vbi bona pertinent ad prælatū vel ad prælatum & capitulum, non pōt capitulū ea bona in iudicium deducere: quia administratio pertinet ad p̄latum, vt in d. c. edoceri. Dicit tñ, ꝙ si vacatio ēt diuturna posset prouideri per
5 a diffinitionem curatoris, vt in l. 1. & 2. ff. de cura. bo. dan. Et dabitur vicarator ecclesiæ vacanti. 61. dist. c. obitum, & cessante alio visitatore dicit, ꝙ eps est a iure visitator in oībus ecclesijs inferioribus suę dioc̄esis, & per hoc facit text. in c. fi. de suc. ab intest. ubi eps agit pro ecclesia vicina. Fallit hoc, fm eum, in quibusdā iuribus, q̄ nullus tractantur sede uacante, ut cum agitur de iure eligendi, vel in c. cum dilectus, de consu. vel de retentione fructuum ecclesiæ vacantis, vt in c. vnico, vt eccl. benefi. vel de diuisione prębendarum, vt c. vacāte, de præb. & sic de simi. † Et ex his pōt sic distingui, 2 de, vt c. vacāte, de præb. & sic de simi. † Et ex his pōt sic distinguiri, de, vt c. vacāte, de præb. & sic de simi. † Et ex his pōt sic distinguiri, nunquid possit iudiciū agitari sede vacante, q̄d cum quæritur, nunquid possit iudiciū agitari sede vacante, q̄d aut agitur de bonis ecclesiæ cathedralis, aut de bonis ecclesiæ inferioris. Primo casu, aut de bonis ecclesiæ, & pōt agi: aut de bonis prælati, aut cōibus, & agi nō pōt, & vide circa hoc quod legitur, & no. in de. fi. de procura. Et puto, ꝙ solus Papa possit dare curatorem huiusmodi bonis ecclesiæ cathedralis, quoad effectū agendi, arg. in c. is cui, de elec. lib. 6. in c. pastoralis, de offi. ord. Secundo casu, aut ecclesia nō est collegiata; aut sic. Primo casu poterit eꝑs agere, & defendere; maxime cum vacatio est diuturna, vt in d. c. fi. Si vero ecclesia est collegiata, tunc puto ꝙ gruentius agi per capitulum authoritate eꝑi; & hoc cum necessitas, vel cum vacatio est diuturna; aliàs deberet expectari prælatus, vt in c. ne pro defectu, de electio. & quia defensio iurium primo loco spectat ad prælatum collegij, vt in d. c. edoceri. Fallit in casibus specialibus, de quibus supra dixi.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ De nouo institui. Vide Fel. formantem reg. ꝙ vacante sede non agitatur causa ecclesiæ cathedralis, cum pluribus amplationibus, in c. edoceri colum. quarta. uer. vacante sede, supra de rescr. vbi plene examinatur hæc materia.
b ¶ Grauis. Adde Lap. alle. 49. & ibi vide, quæ causæ dicantur arduæ. Adde istum in c. cautam quę, & ibi Fel. plene colu. 4. sup. de elec. & in c. cum omnes, supra, de const.
Ant. Fran. ¶ Dicas, ꝙ gravitas causæ consideratur ex qualitate personarum, quia in persona vili & rustica, ac paupere causa dicitur grauis, etiam si sit minima, vt vnius porcelli, vt dixit gl. in l. illicitas, in §. veritas, ff. de off. præsid. & vide quæ habentur in auth. nisi breuiores, C. de sen. ex peri. reci. & quę plene no. Do. in al. admonendi. ff de iureiu. & c. fi. eo. tit. ubi ponunt, an & quando ratione grauitatis causæ possit deferri iuramentum in supplementum probationis, & vide Rom. in l. constante, in princ. ff. fol. ma. ubi ponit, an & quando grauitas causæ repellat testem a testimonio, aut saltem reddat eius dictum suspectum, & quando ratione grauitatis causæ minuatur fides ipsius.

*De his, quæ fiunt a Præl. sine consen. capituli. Rub.

Continuatur ad præcedentia hoc modo. Supra visum est de institutionibus, ac collationibus beneficiorum; verum quia dubitari posset, vtrum eꝑs possit instituere, vel conferre, consensu capituli: Ideo sumpta occasione posuit compilator rubricam generalem, de his, quæ fiunt a prælato sine consensu Capituli. Vel possumus continuare secundo modo ad Rubricam præcedentem. Supra visum est, ꝙ sede vacante nihil debeat attentari per capitulum: sed quia poterat dubitari, nunquid sede repleta possit prælatus disponere de rebus ecclesiæ sine capitulo, ideo subijcitur hæc rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei ecclesiastice non valet sine approbatione capituli.*
2 *Venditio, an contineat sub se alios contractus, per quos transfertur dominiū.*
3 *Consensus expressus capituli, & eius subscriptio requiritur in alienatione rerum ecclesiasticarum, & no. 4. 5.*
4 *Consensus capituli, vel consilium, in quibus casibus requiratur, siue tacite, siue expresse.*
Scriptura regulariter non requiritur in aliquo casu, nisi in iure expresse caueatur.
Solemnitas requisita in alienatione rei ecclesiasticæ, an possit tolli per consuetudinem.
5 *In alienatione rerum ecclesiasticarum, qui canonici, vel clerici debent consentire; absentes vero non vocantur.*
Consensus differt a consilio.
6 *Alienatio rei ecclesiasticæ facta a solo Episcopo potest postea per capitulum ratificari. benefacit, quod dicitur infra prox. e. nu. 8.*
7 *Capitulum alicuius ecclesiæ cathedralis si non reperiatur: tunc eius loco succedunt alij honesti clerici, qui habent interuenire in alienationibus rerum dictæ ecclesiæ.*
8 *Alienatio rei paruæ, alicuius ecclesiæ, potest fieri absque expresso consensu capituli, vide infra prox. nu. 3. & 6.*

CAP. PRIMVM.

1 Irrita erit. † Non tenet alienatio rei ecclesiastica, absque approbatione capi-
2 tuli. hoc dicit. Non diuiditur. † No. 1. tres ℣ctus inhibitos prælato, absque ꝓsensu & subscriptione canonicorum, vt donatio, venditio, & permutatio. Et no. ex hoc & ex tex. ꝙ verbum, Venditio, non cōprehendit in se
a donationem neque permutationē. a In ℣rium est tex. in l. statuli-
b beri, ff. de statulib. vbi, dī, ꝙ verbum Emptio, seu venditio, b comprehendit in se omnem ℣ctum, per quem transfertur dominiū, ad idem tex. in l. voluntas, C. de fideicom. In ℣rium, & pro primo dicto facit l. 1. de pd. decur. sine decr. nō alie. li. 10. Et dic, ꝙ vbicun
que

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Neque permutationem. Vide do. Ias. in l. fin. in 3. nota. ff. de condi. eb cau. vbi tangit, quando sub verbo, venditio, comprehenditur permutatio, & quando sit mentio precij censetur venditio, tenet Bal. per glo. ibi, vbi inducit ad statutum, in l. cum dotem, C. de iure dot. & Iason in l. 2. in fine prin. ff. si cer. pet.
b Zacharias. ¶ Venditio. Adde plenè, per Gul. de Cun. in l. inter diuinum, num. 5. & ibi in apost. Cel. in verb. nomen venditionis, C. de episc. & cler. & Pau. de Cast. cons. 16. incip. dubitatur, nunquid hospitale, & cons. 176. incip. super 1. videtur. & Alex. cons. 1. vol. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

que fit commemoratio precij, verbum, venditio, uerificatur tñ in venditione vulgari sumpta, qñ. ℭ interuenit precium, vt est tex. in d.l.j. vnde prohibitus vendere sine certa solennitate, ne decipiatur in ꝓcio, potest donare sine aliqua solēnitate, vt est tex. in d.lj. Sed vbi non fit commemoratio ꝓcij, tunc verbum venditio, capitur largo mō; nisi forte essemus in mā odiosa: sed ꝓp cōem vsum loquendi, qui regulariter dēt attēdi, etiam ℑ proprium significatum vocabuli, vt in l. librorum, in §. quod tñ Cassius, de le. 3. & in l. Labeo, ff. de sup. leg. & in c. ex literis, de sponsa. capietur verbum,
3 vēditio, pro specie diffincta ab aliis ℑctibus, & ita capit hic. † No. secundo ibi, [Absq; collaudatione,] vnum casum, in quo requiritur consensus Capituli; nec sufficit cōsilium, ℭ cum agitur de alienatione rei ecclesiasticæ, ad idem, 12. q. 2. in c. fine excep. Et regulariter in quibus casibus requiritur consensus Capituli, & in qb. sufficit consilium, dicam in c. nouit, ℑ. eo. Et per hoc verbum, Collaudatione, dicit Ægidius, ꝙ requiritur cōsensus expressus, & verum dicit; quia vbi agitur de alienatione perpetua, requiritur cōsensus expressus Capituli, non autē tacitus, vt est tex. iunc. gl. in c. j. de reb. eccl. non alien. li. 6. An autem, & qñ sufficit tacitus, dicā latius in c. seq. † No. ibi, [Subscriptione.] ꝙ in alienatione rei ecclesiasticæ, requiritur nedum consensus canonicorum, sed ēt ipsorum subscriptio, & facit hic Inn. vnam regulam ꝙ nunquam requritur subscriptio, nisi in casibus in iure expressis, quod no. Et pro
4 hoc dicto adduco rōnem: Nam regulariter in qualibet dispositione sufficit consensus, nec requiritur scriptura l. pactum, C. de pac. vide gl. in c. ide cens. li. 6. ergo nisi specificè iure caueatur, vt fiat subscriptio, non est illa necessaria; & hodie in pluribus locis non seruatur, quod hic dī de subscriptione, & satis posset dubitari, nū quid consuetudine possit tolli. Nam esset intrare illam qōnem, nunquid solennitas requisita in alienatione rei eccle. possit tolli
a consuetudine. [a] Nam plerique tenuerunt, ꝙ non: de hoc dicetur
5 in c. nulli, de rebus eccl. non alie. † No. ibi, [Clericorum.] ꝙ in alienatione debent clerici consentire, & se subscribere. Sed quæritur de quibus clericis loquitur iste tex. Dic colligendo dicta Doctorum, ꝙ aut agitur de alien. rei eccl. cathedralis, aut inferioris. Primo casu intelligitur de canonicis cathedralis ecclesiæ; nō autem intelligas de aliis clericis ecclesiæ, qui nō sunt de capitulo, ad hoc c. j. de reb. eccl. non alien. lib. 6. Et sufficit ſm Doct. consensus epi, & clericorum absque cōsensu Papæ, vel Archiepi; hoc intellige, nisi prælatus iurauerit non alienare, Romano Pontifice incōsulto, secus si iurauerit non alienare sine licētia papæ. Et pro hoc dicto vide quod dicam in c. fi. de eccl. ædifi. Nec requiritur consensus canonicorum absentium: solum enim vocantur præsentes. 10. q. 2. c. hoc ius. Et sic no. istum casum, in quo absentes non vocantur, licet agatur de alienatione rei, & vide glo. in c. 2. de test. li. 6. quæ ponit solum tres casus, in quibus absentes sunt vocādi; sed vide ꝙ dixi in c. j. de his, quę fi. a maio. par. cap. vbi latius hoc attingam. Cōclusio ergo est in hoc primo membro, ꝙ in alienatione rei cathedralis, sufficit cōsensus epi, & Capituli, cum subscriptione tñ ipsorum canonicorum, & tractatu præcedente, & de hoc tractatu dicetur in c. tua, de reb. eccle. non alien. Secundo membro. ſ. in bonis ecclesiæ inferioris, dicit hic Inn. ꝙ non requiritur subscriptio canonicorum ecclesiæ cathedralis, sed sufficit cōsensus clericorum ecclesiæ inferioris, cuius res alienatur, & requirit consensus, & subscriptio, ad hoc 12. q. 2. c. placuit D. Ant. dicit alios tenere, sufficere hoc casu consilium canonicorum ecclesiæ cathedralis; & sic simpliciter transit. Et dicit, ꝙ Inn. hanc opinionem tenuit in c. nouit, ℑ. eo. & sic fuit sibi ℑrius, quia hic requirit consensum, & ibi consilium, & longa est dīa inter consilium, & consensum, vt in c. cum in veteri, de elec. & in c. cum olim, de arbit. Sed aduerte vltra Doct. nam reperio Fed. consi. 137. tenere, ꝙ non requiritur hoc casu consensus, vel consilium ecclesiæ cathedralis; sed sufficit consensus, seu authoritas epi; sed ℑ eum vī tex. in d. c. i. de reb. eccl. non alieli. 6. ad quod ipse specifice non rīdet, & multum facit c. cum apostolica, ℑ. eod. vbi uī probari, ꝙ etiam si ecclesia inferior sit collegiata, requiritur consensus ecclesiæ cathedralis, extra casum specialem ibi positum. Vnde dicerem sic, ꝙ aut ēps est author in alienatione rei ecclesiæ inferioris, & tunc requiritur consensus Capituli sui; & sic potest generaliter intelligi iste tex. & ita loquitur tex. in d. ca. j. & vide ibi gl. in uer. tenues. Sed qñ ēps non est author, sed rector ecclesiæ inferioris, & tūc si non hēt collegium, sufficit, ꝙ rector alienet cum authoritate epi
b scopi; [b] nec etiam exigitur decretum. Si autem habet collegium, requiritur consensus collegij, & subscriptio cum authoritate solius epi. Hoc uī probari 12. q. 2. c. Abbatibus, & c. placuit, & 17. q. 3. c. in venditionibus, & vide tex. iunc. gl. in clem. 1. de rebus eccl. non alien. Et rō diuersitatis potest esse, quia vbi episcopus est au-
c thor, vī solus, & singularis [c] in alienatione rerum; merito debet habere consensum Capituli sui, ne per eum dissipentur bona ecclesiæ inferioris. Sed in alio casu alienatio nō procedit ab eo, sed ab ecclesia inferiori, quare sufficit authoritas sua simpliciter, vtile tñ esset requirere consilium Capituli sui, vt in cap. nouit, ℑ. eo.
6 Sed quæro, † nūquid alienatio facta per solum Epm sit omnino irrita, ita ut non possit ratificari per ecclesiam? Host. & cōmuniter Doct. dicunt, ꝙ Capitulum poterit approbare; & hoc procedit fauore ecclesiæ: vnde ℑctus claudicat. Simile in eo, qui emit a pupillo sine authoritate tutoris. Nam ipse obligatur pupillo, sed pupillus sibi nō obligatur, ut in l. Iulianus, §. fi quis a pupillo, ff. de actio. emp. Et nota hec dicta, & iunge cum no. in c. 15. ne sede vacan. Sicut enim potest prælatus habere ratam alienationem factam a Capitulo sede uacante. 12. q. 2. c. si qua de rebus, ita & Capitulum potest habere ratam alienationem factam a solo prælato, & hoc procedit in dubio in alienatione temporali: sed in ꝓpetua est maius dubium, cum ibi debeat præcedere tractatus, ut in causa, ℑ. eo. & sensit Host. in c. 3. ℑ. eo. ut possit haberi rata per Capitulum, & hic sentit ℑrium. Sed tene primum dictum. Nam in ratificatione potest haberi tractatus, & hoc ut dixi. procedit fauo-
7 re ecclesiæ. arg. in d. §. si quis, & in d. ca. si qua. † Vltimo quæritur, quid si Eps non habet Capitulum, quia ꝓp guerras ecclesia est destructa. Dicunt Doct. ꝙ loco canonicorum habebit alios clericos honestos, ar. 65. dist. ca. si forte, & in l. ubi absunt, ff. de tuto. & cura. datis ab his, uide bon. tex. 17. q. 4. in c. nullus res, & no. hoc dictum, & est utile istud seruare in alienatione fienda, etiam ꝓ-
8 latum ecclesiæ inferioris. † In gl. 2. in fi. no. gl. ꝙ in alienatione rei paruæ, non requiritur consensus Capituli sed uide Doc. in c. seq.
d ubi sentiunt, ꝙ non requiritur expressus consensus, sed tacitus [d] bñ requirit, arg. in c. seq. & est bona limitatio & facit tex. in c. seq. ſm unū ītellm. Et uide p alios cas' leues hic exceptos ꝑ Doc. &c.

ADDITIONES.

a ¶Tolli consuetudine. Adde uidendum Cald. consi. 1. uol. 4.
b ¶Episcopi Adde Rom. consi. 39. supra alleg.
Seb. Sap. ¶ Authoritate episcopi. An exigatur decretum Episcopi in alienatione rei ecclesiæ inferioris, tangit Abb. in c. nulli, infra, de rebus eccl. non alienan.
c Solus & singularis. Adde quod Old. consi. 262. dicit, si fit unio per Episcopum capitulo, quod capituli consensus non sufficit, nec metropolitani, quia non est de casibus reseruatis metropolitano, quoad subditos suffraganei, sed requiritur consensus Papæ.
d Sed tacitus. Adde uidendum Cald. consi. 3. hoc ti. supra etiam alleg.
ZACH. Adde Alex. omnino consi. 80. col. 5. uol. 4.

SVMMARIVM.

1 *Taciturnitas Capituli habetur pro consensu in alienatione ad tempus, quæ fit de re ecclesiastica. 3. 6.*
2 *Decimæ possunt remitti.*
3 *Alienatio in perpetuum dicitur illa etiā, quæ durat donec ille, in quem facta, viuit. 6.*
4 *Abbatissa habet liberam administrationem sui monasterij, non obstante statu femineo.*
5 *Venditio secunda facta de eadem re, an præiudicet priori, quando persona ecclesiastica vendit.*
7 *Alienatio rei ecclesiasticæ, potest fieri a solo prælato, durante eius vita tantum, quando illa res erat distincta a bonis Capituli, vel quando alienat ex causa pietatis alicui indigenti.*
8 *Alienatio rei ecclesiasticæ facta inconsulto Capitulo, censetur ab ipsa ratificata, nisi contradixerit intra certum tempus a die scientiæ.*
Electio facta de aliquo, contemptis aliquibus, confirmatur, si intra certum tempus contempti non contradicunt.
9 *Collationi beneficij videtur Capitulum consentire, si fuit facta eo præsente, & non contradicente, & sic tacens videtur consentire.*
Donatio rei communis valet facta præsente, & non contradicente illo, qui habet in illa partem.
Collegiatus existens in collegio, vel concilio, tenetur contradicere his, quæ geruntur ibi, si nolit consentire; alias habebitur pro consentiente, & quoad peccatum, & quoad pœnam, si aliqua ibi male agerentur.
Tacens habetur pro consentiente, vel contradicente, quatenus tenetur in eius præiudicium, si tacuit in his in quibus de necessitate officij tenebatur loqui.
Collatio beneficij facta, absente capitulo, an censeatur confirmata ab eo, si contrauenerit intra certum tempus.
10 *Præscribi non potest res empta a solo prælato, si creditur ipsum solum posse vendere; secus, si credatur, quòd alię solennitates interuenerint.*
Errans in iure præscribit.

CAP. II.

1 **Continebatur.** †In temporali alienatione, ℑ. cit prælatus, tacitu nitas Capituli hī pro consensu. In prima ponitur decisa consultatio. In secunda
2 distinguens tñsio, ibi, [Consultationi.] Casus lit † Quædam Abbatissa fecit quandam donationem cuiusdam decimæ cuidam nomine H. Postea verò aliquātō tpe elapso eandem decimam concessit eidem, quærebatur q̄ cōcessio prævaleret? R ndet Papa, ꝙ concessio decimæ prius facta, si conuentu scientes, & non contradicentes facta est, tenet & valet; sed si ignorante conuentu decimam pte facta est, tenet & valet; sed si ignorante conuentu decimam pte dicto H. prius concessit, & postea de consensu Capituli eandem decimam dedit ei, secunda donatio dēt prævalere, & præiudicare
3 priori. B. † No. i. ſm communem intellectum Capituli, ꝙ consensio rei ecclesiasticæ facta per prælatum ad vitam recipientes, vt hic patet, non fuit hic requisitus tractatus, nec habitus cōsensus expressus, nec interuenit authoritas superioris, & sic vī liter

tex. mirabilis ℑ 19. q. 2. c. ea. n. §. perpetua, &c. nulli de reb. eccle. nō alien. Nā id quod datur ad uitam alicuius, pōt dici perpetuū quo ad hoc, ut seruetur solennitas requisita in alienatione perpetua. Sed uide Fede. consi. 51. ubi uī intelligere istum text. in ꝓcisione sed modice; secus dicendum, si res est magna. Tunc. n. interuenire debent solēnitates requisitæ in alienatione perpetua, ut in d. §. perpetua, iuncta gl. & uide Io. Andr. in additio. Spec. in tit. de reb. ec-
4 cle. non alien. iuncta rub. in fi. ubi idē uī sentire, & hoc no. † Secundo colligo, ꝙ abbatissa habet liberā administrationem sui monasterii, sicut Abbas: & ꝙ ad validitatem ꝓcisionis fiēdæ per eā, dēt interuenire ꝓsensus capituli sui. Ex quo colligo, ꝙ per Abbatissam fœmoniales, non obstante sexu fœmineo, disponitur res mona-
5 sterii. † Oppo. ℑ tex. vī, ꝙ concessio secunda semper debet præiudicare priori, si fuit deuentum ad traditionē rei, vt in l. quoties, C. de rei ven. vbi dicit tex. ꝙ si primo vēdidi rem vni, & non tradidi: secundo vendidi alteri, & tradidi, ꝙ secundus est potior. Sol. hic dicit Host. post Inn. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
6 cisquia non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
7 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
8 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
9 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
10 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intelligi tex. qū fit ꝓcisio ad tpus non modicum, puta ad vitam alicuius: nam tunc æquiparatur perpetuæ alienationi, quod solēnitatem seruandā, vt ℑ. dixi. Item no. ex hoc intellectu, ꝙ ꝓcisione rei modicæ ad vitam alicuius, non est necessarius consensus Epi, sed sufficit voluntas prælati & Capituli; secus in ꝓcisione rei non modicæ. & facit c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oīa præ-
11 dicta primo, ꝙ vbicunque bona ꝑlati sunt distincta a bonis capituli, tūc sufficit sola ꝓcisio prælati vsque ad vitam ipsius prælati; q̄ ꝙ ita agitur de prejudicio suo, vt tenet Fed. ꝑli. 4. vbi latius vide, & Host. in fi. in §. fin. per Docto. in c. veniens, de tranſact. & q̄ dicit Host. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
12 qui non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
13 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
14 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
15 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
16 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intelligi tex. qū fit ꝓcisio ad tpus non modicum, puta ad vitam alicuius: nam tunc æquiparatur perpetuæ alienationi, quod solēnitatem seruandā, vt ℑ. dixi. Item no. ex hoc intellectu, ꝙ ꝓcisione rei modicæ ad vitam alicuius, non est necessarius consensus Epi, sed sufficit voluntas prælati & Capituli; secus in ꝓcisione rei non modicæ. & facit c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oīa præ-
17 dicta primo, ꝙ vbicunque bona ꝑlati sunt distincta a bonis capituli, tūc sufficit sola ꝓcisio prælati vsque ad vitam ipsius prælati; q̄ ꝙ ita agitur de prejudicio suo, vt tenet Fed. ꝑli. 4. vbi latius vide, & Host. in fi. in §. fin. per Docto. in c. veniens, de tranſact. & q̄ dicit Host. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
18 qui non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
19 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
20 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
21 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
22 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intelligi tex. qū fit ꝓcisio ad tpus non modicum, puta ad vitam alicuius: nam tunc æquiparatur perpetuæ alienationi, quod solēnitatem seruandā, vt ℑ. dixi. Item no. ex hoc intellectu, ꝙ ꝓcisione rei modicæ ad vitam alicuius, non est necessarius consensus Epi, sed sufficit voluntas prælati & Capituli; secus in ꝓcisione rei non modicæ. & facit c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oīa præ-
23 dicta primo, ꝙ vbicunque bona ꝑlati sunt distincta a bonis capituli, tūc sufficit sola ꝓcisio prælati vsque ad vitam ipsius prælati; q̄ ꝙ ita agitur de prejudicio suo, vt tenet Fed. ꝑli. 4. vbi latius vide, & Host. in fi. in §. fin. per Docto. in c. veniens, de tranſact. & q̄ dicit Host. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
24 qui non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
25 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
26 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
27 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
28 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intelligi tex. qū fit ꝓcisio ad tpus non modicum, puta ad vitam alicuius: nam tunc æquiparatur perpetuæ alienationi, quod solēnitatem seruandā, vt ℑ. dixi. Item no. ex hoc intellectu, ꝙ ꝓcisione rei modicæ ad vitam alicuius, non est necessarius consensus Epi, sed sufficit voluntas prælati & Capituli; secus in ꝓcisione rei non modicæ. & facit c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oīa præ-
29 dicta primo, ꝙ vbicunque bona ꝑlati sunt distincta a bonis capituli, tūc sufficit sola ꝓcisio prælati vsque ad vitam ipsius prælati; q̄ ꝙ ita agitur de prejudicio suo, vt tenet Fed. ꝑli. 4. vbi latius vide, & Host. in fi. in §. fin. per Docto. in c. veniens, de tranſact. & q̄ dicit Host. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
30 qui non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
31 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
32 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
33 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
34 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intelligi tex. qū fit ꝓcisio ad tpus non modicum, puta ad vitam alicuius: nam tunc æquiparatur perpetuæ alienationi, quod solēnitatem seruandā, vt ℑ. dixi. Item no. ex hoc intellectu, ꝙ ꝓcisione rei modicæ ad vitam alicuius, non est necessarius consensus Epi, sed sufficit voluntas prælati & Capituli; secus in ꝓcisione rei non modicæ. & facit c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oīa præ-
35 dicta primo, ꝙ vbicunque bona ꝑlati sunt distincta a bonis capituli, tūc sufficit sola ꝓcisio prælati vsque ad vitam ipsius prælati; q̄ ꝙ ita agitur de prejudicio suo, vt tenet Fed. ꝑli. 4. vbi latius vide, & Host. in fi. in §. fin. per Docto. in c. veniens, de tranſact. & q̄ dicit Host. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
36 qui non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
37 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
38 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
39 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
40 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intelligi tex. qū fit ꝓcisio ad tpus non modicum, puta ad vitam alicuius: nam tunc æquiparatur perpetuæ alienationi, quod solēnitatem seruandā, vt ℑ. dixi. Item no. ex hoc intellectu, ꝙ ꝓcisione rei modicæ ad vitam alicuius, non est necessarius consensus Epi, sed sufficit voluntas prælati & Capituli; secus in ꝓcisione rei non modicæ. & facit c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oīa præ-
41 dicta primo, ꝙ vbicunque bona ꝑlati sunt distincta a bonis capituli, tūc sufficit sola ꝓcisio prælati vsque ad vitam ipsius prælati; q̄ ꝙ ita agitur de prejudicio suo, vt tenet Fed. ꝑli. 4. vbi latius vide, & Host. in fi. in §. fin. per Docto. in c. veniens, de tranſact. & q̄ dicit Host. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
42 qui non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
43 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
44 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
45 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
46 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intelligi tex. qū fit ꝓcisio ad tpus non modicum, puta ad vitam alicuius: nam tunc æquiparatur perpetuæ alienationi, quod solēnitatem seruandā, vt ℑ. dixi. Item no. ex hoc intellectu, ꝙ ꝓcisione rei modicæ ad vitam alicuius, non est necessarius consensus Epi, sed sufficit voluntas prælati & Capituli; secus in ꝓcisione rei non modicæ. & facit c. terrulas. 12. q. 2. † Limita oīa præ-
47 dicta primo, ꝙ vbicunque bona ꝑlati sunt distincta a bonis capituli, tūc sufficit sola ꝓcisio prælati vsque ad vitam ipsius prælati; q̄ ꝙ ita agitur de prejudicio suo, vt tenet Fed. ꝑli. 4. vbi latius vide, & Host. in fi. in §. fin. per Docto. in c. veniens, de tranſact. & q̄ dicit Host. ꝙ illa lex non habet locū in personis ecclesiastis
48 qui non debent adhibere fraudem in suis ℑctibus, [a] vt in c. p causa, la 2. ff. de mino. Item consensus spiritualis fortior est, q̄ cor poralis; ō difficilius rumpitur, vt in c. 2. de translat. præl. Sed hoc
49 dictū vī multū singulare, si esset verum. Sed nō placet [b] cōiter mo dernioribus: quia dispositio illius legis non reperitur correcta p aliquem canonē, iō nō debet corrigi per gl. magi. Sed posset saltā
50 dici, ꝙ ista fuit facta post magnū iteruallū, nō tñ habet robur. Et sic vult, ꝙ in litera sup pleat maxime, dum ponderat, ꝙ nō post multum tporis, &c. & idē Inn. hic, qui ad literā supplet, maxime, quasi vel-
51 let, ꝙ ex quo prima ꝓcisio fuit facta ignorante, vel ℑdicente cap. tulegiatus vtatur priuilegio ℑ pariter priuilegiatum. † In gl. 1. ibi, ar
52 gumēℑ. c. prox. & facit ille tex. in ℑrium; quia ibi ad validitatem ꝓcessionis requiritur collaudatio capituli, & sic consensus expressus, vt ibi dixi. Itē subscriptio. Cuius ℑrium innuitur hic: Nam hic sufficit scientia capituli sine ℑdictione. Et gl. optime soluit, & solu tionem eius ſp nota, vt in ꝓcisione fienda in perpetuum requirantur solennitates a iure requisitæ, vt subscriptio, & ꝓsensus expressus; secus in ꝓcisione facta ad tpus, & vide glo. ℑsimilem in c. 1. de rebus eccl. non alie. lib. 6. in ver. perpetuus. Inn. & Host. primo ponunt hanc lect. gl. Demū ponunt aliam, dicentes textū posse procedere in decima modici valoris: aliàs aūt fuisset necessarius ꝙ sensus superioris. 17. qō. 4. c. in venditionibus, qui hic nō intervenit. Pondera bene hunc ſm intellectum. Ex quo habes primo, ꝙ vbi fierent ꝓcisio [c] magnæ rei, ēt ad tpus, deberet interuenire consensus capituli expressus, quod voluit Io. And. in addit. Spec. vbi supra, & pōt intel

Universidad de Deusto
Biblioteca

beat locū ratihabitio pp necessitatem præcedentis tractatus; & fuit hoc ultimū Inn. Et sic ut sentire ɔ̃ ea, quę dixi §. c. c. 1. Sed dic melius, vt ibi dictum fuit. Nam fauore ecclesiæ poterit talis concessio ratificari, seruatis tūc seruandis. † In gl. ibi, [Necessarius est consensus vniuersitatis] caue, quia gl. loquitur nimis generaliter, dum dicit, q̃ in omnibus negotijs ecclesiæ necessarijs, est necessarius ꝓsensus capituli. Nam nimis generaliter loquitur, & ɔ̃ tex. ca. seq. & c. quanto, vbi solum regulariter requiritur consilium Capituli, & non ꝓsensus. Et magna est dria inter consilium, & ꝓsensum, vt dixi in c. j. §. eo. vnde in multis casib. hic enumeratis in gl. solum requiritur consilium, vt in eis videre poteris. Et q̃n requira tur consensus, dicam in c. seq. Sed Gossi. quę approbant hic Doc. ponit vnam rſam no. q̃ in cōiter tangentibus Ep̃m & Capitulū, requiritur consensus Capituli; facit c. accedentes, de præscrip. q̃d
3 no. † In gl. ſi. ibi, [§. tutor.] Ibi, [Authoritas tutoris non potest in
a teruenire ex post facto [a] ad conualidandum ɔ̃ctum minoris, nisi incontinenti intercederet,] ergo consensus Capituli non potuit hic interuenire post factum ad conualidandum concessionem Ep̃i. Gl. non solsed vide per Inn. in c. cum consuetudinis, §. de consue. per Bar. in l. ſi quis mihi bona, in §. iussum, ff. de acq. her. & aliquid per Doc. hic. Et cōclude, q̃ q̃nq; in actu requiritur iussus alicuius, & tunc dēt præcedere, vt in d. §. iussum. Q̃nque requiritur
b authoritas, [b] ideſt consensus authorizabilis, & sic tunc dēt interuenire in ipso actu, ſm quod verbum sonat, vel modicū ante, seu immediatē post, vt in d. §. iussum, & in §. tutor. ꝑalle. Q̃nque requiritur licentia, & illa debet præcedere, vt in c. licet, de reg. iur. Q̃nque consilium, & dēt requiri ante, & expectari responsum, vt in c. cum in veteri, de elect. Quando q; requiritur consensus, vt in casu nostro, & tunc si de solēnitate actus requiritur, vt interueniat certo tpe, non potest interuenire post, vt in c. auditis, iunc. c. quia pp. de elect. Aut nō requiritur pro solēnitate certo tempore, sed simpliciter ad actus validitatem, & tunc aut actus tenet, & potest contemptus consentire q̃nq;. Vnde canonicus ptēptus in elect. pōt ꝓsentire post factū, vt in c. sicut, de ele. Aut actus nō tenuit; & tunc potest interuenire post factū; sed tunc validat actum, vt ex nūc, non vt ex tunc; & iste est casus c. nostrinam cōcessio facta per prælatum, reclamāte Capitulo, est nulla; si Capitulum tractu tpis consentit, valebit concessio, vt ex nunc, non a tpe primæ cō
c cessionis; & secundum hoc intelligas no. per Inn. in d. c. cum consuetudinis, vide bonam gl. in reg. nō firmatur, & in reg. ratum, de
6 reg. iu. lib. 6. † In ea. gl. ibi [Item arguo, quod ea, quę ab initio &c.] Hæc gl. vsque ad fi. profequitur viam brochardicam; & nō bene explicat. Sed vide clarius, an & q̃n ratihabitione possit confirma-
c ri actus præcedens, [c] & an habeat locum in delictis, in c. cum quis, de sent. excom. li. 6. vbi tex. pulcher, & per gl. in reg. ratihabitio, & in reg. ratum, de reg. iur. li. 6. & quod no. in l. j. vbi de cri. agi. opor. & 10. q. 2. c. j. & no. dictum Inn. in c. prudentiā, de offi. deleg. In ea. gl. ibi [Illustris persona.] Referas hoc solum ad id, qđ dicit de ſnia: Nam illustris persona pōt pronunciare ſniam per alium, vt in c. ſi. de iud. li. 6. non autem referas ad testm, vt in Iiubemus, C. de testa. & in l. quoties, in §. ſi qs nomen, ff. de hære. insti. & hoc tene mēti.

ADDITIONES.

a ¶ Ex post facto. Adde quod voluit Rom. consi. 53. de differentia inter consensum, & authoritatem, vide Alex. consi. 105. 1. lib.

b Seb. Sap. ¶ Authoritas. Vide pulchre per Bald. in l. 1. colum. antepen. cum sequentib. C. qui admit. & per Iaſ. in l. vniuersa, col. pen. & vlt. C. de precibus Impe. offer.

c ZACH. ¶ Actus præcedens. Adde Fel. in c. post cessionem, col. 7. ver. 2. decla 10, supra de prob. & in c. causam, col. ſi. supra de iud. & in c. ſi. col. pen. supra de re iud. Phil. Fran. post Dy. in reg. ratihabitionem, Bal. consi. 229. & seq. cō sil. 90. vol. 1 & consi. 181. & consi. 198. vol. 2 & Alex. consi. 126. col. ſi. vol. 5. & consi. 127. col. 11. uer. 2. respondeo, 10. lib.
Seb. Sap. ¶ Actus præcedens. Vide Bar. in l. obseruare, ff. de offi. proconſ. & lega. ubi ponit breuem doctrinam, quando ratihabitio retrotrahatur, & ratificet actum præcedentem.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non debet sine consilio Capituli neque instituere, neque negotia ecclesiæ tractare, nu. 4. & 5.*
2 *Si quis, vel si qua, sub istis relatiuis non comprehenditur vniuersitas, vel collegium in odiosis, in fauorabilibus sic.*
Vniuersitas, vel collegium dicitur quoddam opus fictum, & repræsentatum.
3 *Cardinales, dicuntur fratres Papæ, & canonici fratres Episcopi.*
5 *Consuetudo, q̃ prælatus possit exercere iurisdictionalia sine consi. Capituli, valet.*
6 *Prælatus potest exercere minora negotia sine consensu Capituli, maiora vero non.*
Prælatus non tenetur etiam in arduis requirere consensum Capituli subsistē te causa rationabili.
7 *Consensus, vel consilium Capituli in quibus casibus requiritur, dum expediuntur negotia ecclesiæ.*
Prælatus solus potest requirere beneficiatum, vt residet; aliàs ipsum priuar.
In notoriis prælatus non requirit consensum Capitul.
8 *Verba præteriti temporis inducunt actum fieri, ipso iure.*

CAP. IIII.

1 Nouit. †Prælatus sine consilio Capituli instituere, vel de-
stituere, vel alia negotia ecclesiæ tractare non de-
b. d. cum sequē. Et tres sunt partes. In prima ponitur exordium, in quo rō, et dictum in genere. In secda factum, ibi [Innotuit.] Tertio prohibet, & cassar. ibi [Ideoque.] Casus lit. Patriarcha Hierosolymitanus sine consilio fratrum suorum Abbates, Abbatissas, & alias ecclesiasticas personas instituebat, & destituebat. Peruenit hoc ad notitiam papæ. Vñ papa super hoc scribit ipsi Patriarchæ dicens, q̃ cum ipse, & fratres sui sint vnum corpus; ita, q̃ ipse ex-
2 pu[t] non dēt vti ꝓsilio aliorū, omissis suis membris, in negotijs ecclesiæ suæ, cum illud sit ɔ̃ statutum sanctorū patrum; vnde pecenit
a nici sunt vnum corpus, [a] & est vnū corpus fictum, & repſentati in singulis de corpore. Et ex hoc vr arguēdum, q̃ si dilpositio eſt ɔcepta per verbū, Si qs, vel si qua fecerit; vr q̃ vniuersitas comprehendat; cum sit quoddam corpus fictū, vt hic; & hoc verū in nō odiosis. Sed in his, in qb. est fienda stricta interpretatio, non com
b prehendit vniuersitas. qa non est verum corpus, [b] sed fictū. Et dispositum in casu vero, nō hēt locū in casu ficto in istis odiosis, iō oportet, q̃ specificè fiat mētio de vniuersitate, seu de corpore fi-
ctō. De quo bonus tex. in c. graue §. de præb. in ver. & hoc ipsum,
3 in l. 3. in §. hæc verba, ff. de neg. gest. † No. 2. q̃ canonici dnr fratres Epiſ. sicut Cardinales fratres Papæ, vt in c. 2. de of. leg. li. 6. & vale gl. 95. dist. c. esto subiectus, & in c. q̃ graue, de cri. fal. q̃ dicūt, q̃ cōs clerici possunt dici fratres Epilc. & Ep̃s ei scribens, nō dēt appella re eos filios, sed fratres, vel socios; ipsi tñ scribētes Ep̃o dēnt eū ho notare, & appellare patrē, & vide bonū tex. j. de excel. pla. in cap. ue, vbi reprehendit Arch. qui negauit Ep̃m esse dñm suum, sed dic
4 de hoc, vt ibi. † No. ibi [Consilio, &c.] vnam bonā reg. q̃ in negotijs ecclesiæ, tenet Ep̃s regrere ꝓsilium Capituli. & no. q̃ non di-
cit ꝓsensum, quod est ɔ̃ gl. c. præcedē. Item no. q̃ institutiones, & destitutiones, ptinent ad Ep̃m, sed cum ꝓsilio Capituli; de quo vi
5 de, qđ plene no. in c. cū ecclesia Vulterana, de elect. † Vlt. no. q̃ g
c sta p Ep̃m sine cōsilio capituli, sunt nulla, [c] & hodie vide pulchra & sing. tex. in c. 2. de ꝓsue. li. 6. vbi decidit valere consuetudinem,
d per q̃ Ep̃s solus iurisdictionalia exerceat, & similia sine cōsensu ca pituli. valet ergo ꝓsuetudo ɔ̃ istum tex. [d] Quædam tñ sunt impſcrip
ptibilia, vt no. in clem. fi. de reb. eccle. non alienan. In ɔ̃trium facit iste tex. dum dicit, hoc esse honestati ɔ̃rium. Nam non valet consuetudo ɔ̃ honestatem, vt in c. cum decorem, de vi. & hone. cle. Posset dici, q̃ si est ꝓsuetudo, vt solus ꝑlatus exerceat, valet, vt in d. c. 2. & j. eo. ti. ca. ea noscitur. Sed si consuetudo habeat, vt requiratur consilium aliorum, canonicis ſpretis; tunc fortè non valet ꝓsilium
6 do, arg. hic; sed vide quod no. in d. c. ea noscitur. † Sed quæro, num quid indifferenter teneantur ꝑlati requirere consilium Capituli ſui? Sol. ex dictis Doc. possumus elicere duos casus exceptos. Dicunt. n. primo, q̃ institutiones in minorib. beneficijs possunt fieri per Ep̃m solum. Ex hoc ego elicerē, vnum casum generalem, & posset fieri quasi regula, vt minora negotia possit prælatus ex-
plicare sine consilio Capituli; facit qđ no. Inno. in ca. fi. de maio. & obe. & l. 2. C. de iura. cal. Nam rectores cuiusq; collegij ex offi-
cio iniuncto explicant hæc minora, vt in d. l. 2. & facit c. edoc. de resc. Secundo dicunt, q̃ si prælatus vult procedere ɔ̃ aliquo
7 neum, seu amicum collegij, potest procedere, non requisito consilio; ne forte illi reuelarent; qa nemo carnē suam odio habuit. Ar-
q. 2. c. non æstimemus. Ex hoc colligo alium casum gñalem, q̃ existente cā rōnabili, q̃ bonus vir arbitrabitur, non tenetur ꝑlatus
ēt in arduis regrere ꝓsilium Capituli. † Vlterius q̃ritur, in q bus casibus requiritur consensus Capituli, cū multa iura regrunt consensum. Sol. vt colligit ex dictis Do. hic, & Arch. 24. di. c. ſi eps, & Got. ſ. c. prox. q̃ in alienatione rei ecclesiæ cathedralis, requiritur consensus; nec sufficit consilium; & hoc pp grauitatē ꝓiudicij, & q̃a interest Capituli, ne ecclesia veniat ad deteriorē exitum, & vt pares, & alij indigentes possint sustētari, vt in c. j. §. e. 12. q. 2. cui exceptione. Sec[a] dicit in alienatione rei ecclesiæ inferioris, q̃ tūc sufficit ꝓsilium, cuius ɔ̃rium tenuit in c. j. §. e. sed tu dic latius, vt ibi dixi. Scdo ex rōne huius casus excepti, collige aliū casum, q̃ in omnibus alijs casib. ɔcernentib. ꝓindicium ecclesiæ, regritur ꝓsensus Capituli. Tertio in spectantib. ad Ep̃m et Capitulum cōiter, vt dixi. Et. prox. Item in concernentibus interesse Cap. arg. in cap. ad hæc. de offi. ord. regulariter ergo sufficit cōsilium. Et adde ad p dicta, qđ no.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Vnum corpus. Vide Imo. in l. mortuo, in fi. ff. de fideiuſ. cum multis congestis per Fel. in c. eam te, col. 11. ver. 2. declaratio sup. de præscr. vide etiā do. Iaſ. in l. ſi quis maior, col. 2. C. de transſ. vbi tangit, an dispositio loquens per dictionem, si quis, comprehendat vniuersitatem.

b ¶ Verum corpus. Adde Rom. consi. 400.

c Sunt nulla. Adde videndum Alex. consi. 107. 2. lib.

d Contra istum tex. Adde Old. consi. 202. ubi dicit, q̃ sententia Episcopi iolamiam irrogans, non valet sine consensu vel assensu capituli suiſ; licet contradicto in contrarium, sit præscriptibilis.

no Old. consi. 220. vbi ɔcludit prælatum solū posse regrere beneficium absentem ad faciendū residentiam; & ſpoliare eū, si nō venit monitus; quia in hoc casu nō requiritur iudiciū. vnde proprie non fit cititio, sed requisitio; nec fertur ſnia priuatiua, sed potius fit ſpoliatio, vnde est quædā iuris executio, cum hæc non possint esse non notoria, vt dixi in c. ex parte, & c. tum, de cler. non residē. Et ex his colligo hunc reg. q̃ in notoriis nō est necesse require
4 re consiliū capituli, qđ no. † In gl. ſi. in fi. Idē q̃ gl. tenet Gosi. Host. Vnde dicit ꝓstitutiones esse irritandas, & nō irritas ipso iure. Sed primū dictū placet Io. And. & vr verius per tex. ibi, [Carere decernimus, &c.] Nam pœna nullitatis apponitur ibi per verbū præsen
4 tis temporis, [a] & sic non requiritur ſnia, vt no. in cap. quisquis. sit-
pra de elec. dixi plene in c. ſi diligenti, de foro compe. & facit c. fi. de elect. lib. 6. & no. in hac glo. iuncto tex. & vide quod dicam in c. cum olim, de arbit.

ADDITIO.

a Zach. ¶ Per verbum præsentis temporis. Adde istum in c. vnico, num. 3. & ibi no. an apoſt. ad ipsum post alios, in versi. colligitur. inf. de sagit & in c. in quibuſdam. nu. 7 & ibi etiam poſuit in apoſt. in ver. verbum futuri temporis. Sifra de pœ. & Philip. Fran. in c. 1. nu. 5. & ibi in apoſt. Celſi in uer. verbum, q̃ iure, de uita & hon. cle. l. 6.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non debet pertractare negotia ecclesiæ cum consensu extraneorum, sed capituli, & nu. 2.*
2 *Prælatus quando habet aliquid facere cum consensu capituli, debet habere maiorem partem.*
3 *Secus a episcopi non valent sine consensu capituli, sufficit tamen consilium capituli sine consensu expresso.*
4 *Confessus si non præstiterit ab illo, qui eum debebat præstare, suppletur per aliam si ille irrationabiliter non præstabat.*
5 *Episcopus non potest corrigere subditum sine consilio capituli; valet tamen consuetudo in contrarium.*
6 *Absentium nomina non debent deseribi in contractu facto per aliquam vniuersitatem; aliàs faciens scribi, punitur de falso.*
Quæ sunt exprimere nomina propria, vel per indubitatas circumscriptiones.
7 *Vniuersitas vel collegium quando constituit sindicum vel procuratorem, quo casu debent deseribi nomina omnium de vniuersitate.*
Notarius asserenti hoc esse factum nomine vniuersitatis, an credatur.
8 *Notarius scribens instrumentum falsum, quo casu priuetur pœna falsi.*

CAP V.

Quanto. Summatum est. §. c. prox. Diuiditur. Nā primo prohibet. Secundo præcipit. ibi, [Absentiū.] Ca
1 pitis iter. † Dictus Archiep̃s, omissis fratribus suis, in ɔfirmationibus, & ɔcessionibus, & aliis negotijs ecclesiæ, vtebatur ɔ̃silio aliorū, mandat Papa eidē, q̃ de cætero hoc nō faciat; sed de ɔsilio fratrū suorū, vel maioris, vel sanioris partis eadē pertractet, & dispo
2 nat. Præterea idem Archiep̃s in præallegatis, & aliis instrumentis nomina absentium fratrum inscribi faciebat. Præcipit Papa, q̃ hoc non fiat, quia talia irrita sunt, & q̃nem falsi poterit merito
3 timidare. Ber. † No. 1. ibi [In confessionibus. & ɔfirmationibus, & q̃ tñ in collationibus q̃ in electionū ɔfirmationibus, debet
4 esse cathedralis, dic, vt plene notatur in c. cum ecclesia, de elect. † Nota ibi [Vel sanioris partis.] q̃ in spectantibus ad Ep̃m cum ɔ̃
5 silio capituli, non sufficit hr̃e ɔsilium vnius canonici. sed oportet, q̃ interueniat totius capituli ɔsilium, vel maioris partis. & facit ɔ̃
6 Hasi. in c. post ulasti, de ɔcess. ꝑb. licet ipse nitatur rōndere ad istum tex. sed minus bene. † No. ibi [Statuēda] q̃ statutū Epi sine cōsen
7 su capituli nō valet. Et nota bene, q̃ in statutis ɔdendis per Ep̃m necessario non requiritur tñ consensus capituli, sed sufficit con
8 sensus. † Quid aūt, si capitulum non vult præstare cōsilium, immo dissentit. Vide Archid. & Io. And. in c. 1. de ɔstit. li. 6. vbi concludit statuta valere, si per capitulū nil rōnabile opponitur. Et est mihi dubitabile, qa cū requiratur cōsiliū, & non consensus, satisfa-
ciet sibi ex sola petitione & expectatione responsi; cum non teneatur cōsilij sequi, vt in c. cū in veteri, de elect. & in c. cū olim, de
9 rege. Sed ibi bonus tex. in fine. † Nota ibi Errata corrigas] q̃ ēt corri gere subditos nō pōt Episcop. sine cōsilio capituli; est tñ cōsuetu-
10 do in ɔtrium, vt in c. 3. de consuetu. lib. 6. † Vltimo no. q̃ si nomi
11 na canonicorum absentiū scribuntur in instro, tale instm est falsum. & faciens scribi, pōt puniri de falso. Sed cadit hic notabilis
12 q̃stio, vtrū nomina illorū de vniuersitate debeant describi in instro confecto super dispositis [b] ab vniuersitate ipsa? Et vr hic tex. a ɔ̃rio
13 ꝑtinent sic. Et hāc opinionem tenuit hic Petrus Quidā Moder nus. Nam sufficit denotare canonicos p nomē collectiuū nā
14 rum sint, exprimere p nomina propria, vel p circūlocutiones indubitatas, ad hoc §. nominatim, Inst. de exhær. lib. & qđ dixi in c. in Lateranensi, de præb. Item in multis iuribus videmus, q̃ ſnia cō
15 ponit in ꝑsona capituli, seu vniuersitatis, nominibus nō expressis; ad hoc c. licet, de probat. & in c. capitulum Sanctæ Crucis, de rescrip. ergo satis est dicere q̃ Eps cū capitulo, &c. Sed aduerte, qa in hoc multæ sunt variationes, præsertim cū agitatur qō in ɔstitutione sindici, seu procuratoris. Bar. hāc qōnem tetigit in l. 1. ff. de albo scri. vbi ɔcludit, q̃ si ɔstituitur sindicus ad vendendū, debent exprimi nomina singulorum de vniuersitate, & vr tex. in l. ſi. C. de vē. rerū ad ciuit. perū. li. 10. Nā vr ille tex. velle regrere subscriptionem; & idē in c. 1. §. eo. vbi bonus tex. Si vero ɔstituitur ad alia negotia, tunc dicit q̃ in collegijs magnis, & in cōsilio vnius populi, non est necesse exprimere nomina, arg. in c. fi. de procurat. Sed si collegium est paruum, puta prioris alicuius ciuitatis, vel canonicorum, seu monachorum; & tunc exprimuntur nomina; ad hoc facit iste tex. Sed Bal. in l. 1. ff. de magiſtr. conue. dicit quosdam tenere, vt ſp debeant exprimi nomina singulorum; quod vr sibi tu
c titus; quia cum tabellio sit quidā testis, vt l. Domitius Labeo, ſi. de testa. facit c. cum Ioannes, de fide instrum. debet notarius deponere per verba facti, & non iuris. Nam si notarius diceret, Capitulū, vel maior pars hoc facit, potius vr iudex, q̃ testis; quia fenū cor poreo non potest notarius cōprehendere, q̃ illi præsentes faciāt totū capitulū, vel maiorē partē: quia forte al. qui sunt excōicati, vel nō sunt in sacris, vel sunt absentes a loco, vnde debent vocari; ideo, vt appareat an fuerit totū capitulū, vel maior pars, debent exprimi nomina eorū, qui interfuerūt. Sed aduerte, quia nunquā possunt concipere cautam, in quo notarius non habeat in hoc negotio deponere iudicio ītellectus. Nā si diceret, Titius & Petrus fecerunt hoc &c. non sequeretur, q̃ capitulum fecerit. Oportet q̃ submittat illos facere forum, vel maiorē partem capituli, & in hoc deponit iudicio intellectus; & cum aliter nō possit explicare capitulū, nisi iudicio intellectus. ꝓsumendū est, q̃ notarius diligē ter exercuerit officiū iuū. vnde Feder. de Senis consi. 207. dicit, q̃ si in instrumento dī, Talis Abbas cū talibus sex monachis facientibus totū capitulū, sic & sic fecerūt; q̃ prima fronte ꝓsumendū est ibi interfuisse totū capitulū, ēt si probetur, q̃ per annum ante erant ibi plures monachi; & pro hoc facit c. sequens, vbi ꝓsumitur pro prælato, q̃ habuerit cōensum capituli, asserenti ergo ɔ̃riū incumbit onus probandi, vnde ɔcluderē, q̃ exceptis casibus a iure expressis, nō est necesse exprimere nomina singulorum: licet sit vtile. Et ad istum tex. dic, q̃ hic non præcipitur, vt non exprimantur nomina absentium; & bene facit illud c. fi. de procur. & vide
8 quod not. Specu. in tit. de ſindi. §. 1. † In gl. ſi. ibi, [De crimine falsi tenetur] intellige hāc gl. & tex. ſm ea, quæ legun. & notan. maxime per Bar. in l. ſi quis obrepserit, ff. de fal. Nam si notarius non fuit conscius falsi, sed scripsit ſm quod partes dicebant; tunc instrm non est falsum, neque partes accusari possunt de falso, sed de obreptione; punitur tñ pœna falsi, vt ibi nam subſtantia instrumenti fundatur super ipso notorio; facit cap. cum Ioannes, præallega. In eadem gl. ibi [Non oportet testem scire] hoc intellige, nisi in instrumento dicatur, q̃ in præsentia testium &c. Et an & q̃n testis faciat sibi ꝓiudicium, vel aduocatus; vide quod dixi in cap. ex literis, de transact.

ADDITIONES.

a Zachar. ¶ Est falsum. Adde Bal. consi. 214. in 2. dubio, uel 3. Feder de Sen. consi. 254. & consi. 286. & Car. Mandago. in suo trac. de elec. parte 2. c. 56. in gl in ver. tales, & in addi. ad eum.

b Seb. Sap. ¶ Super dispositis. Vide Petr. de Arch. in c. canonum statuta, in 18. char. versi. & propter hoc, supra. de cōstit. Bal. in l. fi. C. qui bonis ced. poſ. & Io. de Imo. in c. 1. supra de fend.

c ¶ Nomina singulorum. Adde Alex. consi. 14. lib.
Zachar. ¶ Adde Luc. Reb. in l. obseruare, nu. 2. & ibi in apoſt. Celſi ad eum in in uer. præsentes, C. de decu. lib. 10. & in l. ſi quis, nu. 6. vltimo Spec. C. de uen. re. ciuil. b. 11.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia collegiata si habet præsentandi ius, prælatus præsentabit cum consensu saltem maioris partis capituli.*
2 *Archiepiscopus habet iurisdictionem in concernentibus facta prouinciæ.*
3 *Habens ius præsentandi, potest præsentare clericum per literas*
Clericus præsentandus debet se personaliter exhibere; nisi sit multum notus illi, cui debet fieri præsentatio.
Beneficium potest conferri absenti, quando superior habet notas eius qualitates.
4 *Præsentatio quæ pertinet ad collegium, non potest fieri per solum prælatum sine consensu collegij, vel capituli.*
Abbas solus potest creare monachos absque conuentu.
Abbas solus potest dare licentiam monacho volenti transire ad arctiorem regulam.
Abbas solus potest facere ea, quæ pertinent ad cultum diuinum, & ad vtilitatem ecclesiæ.
5 *Maior, vel sanior pars collegij requiritur in explicandis negotijs pertinentibus ad collegium.*
6 *Prælatus potest præscribere contra capitulum scilicet ut solus possit exercere pertinentia ad capitulum; & econtra capitulum præscribit contra prælatum.*
7 *Literæ solius prælati an faciant fidem?*
8 *Consensus tacitus collegij sufficit in pertinentibus ad prælatum, & collegium.*

Alienatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alienatio in perpetuum rei ecclesiasticæ non potest fieri sine expresso consensu Capituli; aliàs secus.

9 *Consensus Capituli an præsumatur interuenisse in alienatione rei ecclesiasticæ, vel in constitutione procuratoris facta per prælatum, & quis habet probare consensum interuenisse.*

Solemnitas extrinseca an presumatur.

In factis antiquis presumuntur omnia solenniter acta, vide infra prox. cap. numc. 12.

CAP. VI.

1 **Ea noscitur.** †Si ecclesia collegiata habet præsentationem, pertinentabit prælatus de cõsensu Capituli, vel maioris partis; nisi de consuetudine, vel priuilegio cõpetat soli prælato. Et prima pars factum narrat. Secunda pars ñdet, ibi, [Ñdemus.] Casus lit. Abbates, & quentus habent ius presentandi in ecclesijs. contingit aliqñ, q̃ ipsi abbates præsentãt personas idoneas Epis diœcesis. ad ecclesias illas vacantes, & eis receptis p Epm, monachi aliqñ ante præsentationem, aliqñ post, ꝺicunt: q̃ritur, an talis institutio valeat? Et ñdet papa, q̃ qñ prælati faciunt huiusmodi præsentationes, intelligendum est, q̃ fiãt de consensu fratrum suorum, sine quo non valent, & ideo si constiterit, q̃ consensus fratrum, vel maioris partis nõ interuenerit, tales institutiones dẽnt cassari, nisi ex antiqua & approbata cõsuetudine, vel ex aliqua speciali concessione Abbates ipsi probauerint q̃ psensus monachorũ in talib. collationib. non sit requiren-
2 dus. B. † No. ibi, [In prouincia tua.] Archiepm habere iurisdõnẽ in ꝓcernentibus facta prouinciæ: hoc tñ ex toto non probat hic:
3 sed vide quod dixi in c. j. ſ. de in stit. † No. ibi, [Aut per literas.] q̃
a habens ius presentãdi, pot psentare clericum per literas. Nã peas pstituitur procurator, vt in cle. j. de procur. clericus tñ psentãdus dẽt esse psens; quia non dr psentari, nisi exhibeat se sensibus corporis illius, qui fit præsentatio; de quo vide bo. gl. in cle. dudum, de sepul. super ver. psentare, quod puto verum, nisi psentandus sit notus. Nam quemadmodũ beneficium potest conferri absen-
b ti, b vt in c. accedens, de præb. & in c. j. tibi absenti, eo. tit. lib. 6. ita & presentari potest, ex quo superior hẽt illius personæ qualitates
4 notas. & hoc no. ga sæpe accidit. † No. q̃ in præsentationibus pti
c nentib. ad collegium dẽt platus habere cõsensum Capituli. c Et p hunc tex. dicit gl. & cõiter scribentes in c. fi. de reg. iu. li. 6. q̃ creatio monachorum de iure cõi pertinet simul ad Abbatem & cõuentum, licet ex consuetudine possit competere Abbati soli, vt ibi. Sed ego non video, quomodo hoc probetur per istum tex. nam solum hic dr, q̃ si præsentatio spectat ad collegium, solus platus non psentat; ita q̃ presupponitur psentationem pertinuisse ad collegium. Sed q̃ creatio monachorum spectet ad collegiũ, non memini legisse: imò in ꝺrium vr tex. sing. in mã in c. nulla. 18. q. 2. vbi dr. q̃ ea, quæ pertinent ad cultum diuinum, vel vtilitates monasterij, disponuntur per Abbatem. Et subiicit iste tex. q̃ tota potest is monasterij est penes Abbatem. facit quod no. Innocen. in cap. porrectum, de reg. bene facit in c. licet, j. eod. titu. vbi religiosus volens exire de monasterio cã arctioris regulæ, petit licen-
5 tiam a solo prælato. & facit c. religiosus, de elect. li. 6. † No. ibi, [Vel maioris, vel sanioris partis.] bonum tex. probantem q̃ in pertinentibus ad prælatum, & collegium. oportet, q̃ prælatus in expli
6 catione actus, habeat saltem maiorem vel saniorem partem collegii. † Vlt. no. q̃ prælatus etiam regularis, potest præscribere ꝺ Capitulum suum, vt ipse exerceat pertinẽtia ad collegium. Sic & capitulum qñ que præscribit ꝺ prælatum, vt in c. irrefragabili, §. ex-
7 cessus, de off. ord. & tene menti hoc sing. † In gl. j. in fi. Intellige qñ ꝺdicto fit ab extraneis, & literæ habeant sigillum authenticum. Nam tunc standum est literis sigillatis, vt in ca. 3. loco, de proba. & in clem. j. de procur. Si autem quentus ꝺdiceret, non video q̃
8 literæ solius prælati faciant fidem, vt dicam j. in gl. 3. † In gl. 2. in fi. No. bene gl. q̃ in pertinentibus ad prælatum, & collegium, sufficit tacitus consensus collegij; ex quo non agitur de alienatione
d perpetua. & pondera gl. nam sufficit sola scientia conuentus d sine ꝺdictione. Et licet Io. And. hic dicat capitulum posse ꝺdicere intra sex menses a tpe scientiæ, per ea, quæ fuerunt no. in d. c. 2. ſ. eo. Tamẽ dic illud procedere, qñ a prin. Capitulum reclamauit, vel ignorauit; secus si a princ. sciuit, & non ꝺdixit nam vr consen-
9 sisse, vt ibi clare probatur. & hoc facit ad multa. † In gl. 3. No. sing. hanc gl. quæ vr intelligere hunc tex. q̃ in dubio in gestis seu gerendis a prælato interuenerit consensus Capituli; licet possit probari ꝺrium, tex. tñ aperte hoc non dicit. Nam potest intelligi, q̃ in spectantibus ad collegium debeat prælatus procedere cum consensu collegii; & tunc non colligeretur dictum glo. Sed multi tenuerunt hanc gl. & tenuit Fed. consi. 207. & Compostell. c. cum
e dilectus, de consue. vbi dicit, q̃ si partes non referunt cõnem, an cõsensus Capituli interuenerit, præsumitur interuenisse, c & alle. hunc tex. Secus dicit, si referunt cõnem. Et aduerte, quia ista est difficillima qõ. Nam est quærere, an solennitas extrinseca ꝑsumatur. Nam consensus capituli est quid extrinsecum ad prælatum, & iura vñr velle, q̃ solennitas extrinseca, non præsumatur, vt in l. quæcunq; §. fi. ff. de publi. vbi dicit tex. q̃ in ꝺctu minoris non ꝑsumitur tutoris authoritas interuenisse, nisi probetur. ad idem tex. & Bar. in l. sciendum, ff. de verb. obl. Inn. & Ægi. quos vr sequi. Sed An. dicunt, q̃ aut fit ꝺdictio ante inuestituram, & Abbas habet probare consensum Capituli: aut post inuestituram, & præsumit consensus, nisi probetur ꝺrium. Et idem dicunt, qñ opponitur procuratorem constitutum ab Abbate, q̃ non interuenit cõsensus conuentus: nam ante inã dicunt, q̃ onus probandi incumbit procuratori; secus post inã, & in hoc multum instant. Do. An. distinguit latius: Aut enim fm eum, in instrõ dr, q̃ cõuentus consenserit, & tunc stat. instrõ, nisi probetur ꝺrium, vt in l. 1. & quod ibi no. C. de fi. instrum. & iu. hastæ fisca. li. 10. & bonus tex. in c. 3. loco, de prob. Si vero in instrõ solum fit mentio de prælato, & si nõ negatur, consensus capituli præsumitur, vt dicit Compostel. Si vero negatur, aut iumus in actibus in quibus sufficit tacitus cõsensus, & præsumitur, arg. hic. Si vero requiritur expressus & tunc dicit, q̃ in actibus, in quibus est dare quasi possessionem, ꝑsumẽdum est pro possessore, si stat tãquam reus; adducit in arg. c. cum venissent, de Insti. tñ si stat tanquam actor, nõ præsumitur pro cõsensu, nisi possessio sit antiqua. facit, quod no. in c. illud. de prælũ. In aliis vero actibus dicit, q̃ nõ præsumitur, p̃ psens; nisi forte factum sit antiquum, iuxta no. in c. innotuit, de eo, qui fur. ord. recc. per Inn. sed certe hæc dicta sunt obscura, & non credo vsquequaque vera. Nam vide tex. in ꝺrium in c. j. ſ. eo. vbi requiritur subscriptio, vt clare probetur consensus, vt dicit glo. in c. 2. eo. nr. ad idem tex. no. in c. j. de reb. eccl. non aliẽnã. lib. 6. vbi in alienatione facta per prælatum, & Capitulum nõ præsumitur, q̃ tractatus intercesserit, fortius ergo nõ dẽt præsumi expressus cõsensus. Ité non facit dictum, an ꝺdicatur a conuentu, vel ab extraneo. Vnde bẽ dicerem, q̃ aut quentus ꝺdicit allegando, q̃ nunquam cõsenserit. & tunc in dubio puto, q̃ onus probãdi incũbit platꝰ, vt ibi ferunt Doc. antiqui hic; dummodo ꝺdicant debito tpe; juxta ea, q̃ dixi in c. 2. ſ. eo. quod ridiculum esset dicere ꝺrium; nam si platus diceret capitulum consensisse, & difficilimum esset probare ꝺrium, arg. c. q̃m ꝺ, de prob. & 6. q. 2. c. si tantum, & c. placuit. Si vero ꝺdicatur ab extraneo, & tunc si ante executionem actus, credo, q̃ onus probandi incumbit Abbati; etiam si sit actus, in quo sufficit tacitus consensus, quia non debet Abbas vagari cũ iactura illius, cuius interest: nam actus de se esset nullus. si non interuenisset cõsensus: ergo is, cuius interest, potest instare, vt doceatur de consensu, ar. c. cã, de iud. & eius, quod no. glo. in c. 1. de elect. li. 6. facit l. prætor edixit, ff. de iureiu. Sed si non opponitur, primus consensus tacitus, & sic potest intelligi iste tex. cum gl. Sed vbi requiritur consensus expressus, nunquam ego præsumerem pro consensu, quia est solennitas extrinseca, quæ nunquam presumitur, vt in iuribus præl. aliàs iura frustra requisiuissent scripturam in qua busdam casibus, vt in ca. j. ſ. eo. cum similib. Et pro hoc obtuitur multis fraudibus, quæ in hoc possent euenire.

ADDITIONES.

a ¶ Aut per literas. Adde Lap. alleg. 55.

b Zach. ¶ Absenti. Adde istum in c. accedens, per eum hic alleg. num. 2. & quod ibi no. an apost. ad ipsum in ver. absenti, supra de præb.

c ¶ Consensum capituli. Adde quod Do. de Rota deci. 337. in antiquis, dicens q̃ præsentatus ab abbate, & institutus ab Episcopo, præsumitur præsentatus cum consensu capituli.

d Seb. Sap. Conuentus. Vide Ioan. Bap. de S. Seuer. in repe. ¶ Omnes populi, class. 8. ff. de iu. & iu. cum multis all. per Fel. in c. j. sup. de maio. & obe. & ibi Ferret. bit, q̃ si ageretur de alienatione rei ecclesiæ, non sufficeret taciturnitas, vt ibi per eum.

e Interuenisse. Adde an præsumatur q̃ consensus capituli interuenerit, ¶ Consi. 118. Alex. consi. 1 4. li. Fede. consi. 249. & cui iacumbat onus probandi solennitatem, per d. Card. consi. 139. Et an præsumatur, q̃ consensus capituli interuenerit, vide do. de Ro. dec. 471. in nouis, de præscrip. Anto. Fran. Circa hoc, quod dicitur de solennitate, quis debeat illam probare dicens interuenisse in actu? dicas, q̃ in dubio præsumitur interuenisse, adeo, q̃ dicens illam non interuenisse, debet illud probare, quia hẽt iuris præsumptionem contra se, maxime si concurrat diuturnitas temporis, nisi solennitas esset extrinseca, ut per Bar. & Doc. in l. sciendum, in 2. op. p. ff. de verbo. obl. & p eundem Bar. in l. quæcunque, §. interdum, ff. de pub. & in l. 1. C. de contrab. & commit. stip. et in Liuriigentium, §. quod fere, ff. de pac. & per Spec. in de proba. §. 1. in ver. 2. per instrumentum, et Bar. et Ang. in l. qui in alienis, in §. 1. ff. de acq. hær. & in l. gerit, in fi. eo. ti. & per Ioan. And. in c. Albericus, de testi.

SVMMARIVM.

1 *Laicus potest decimas, quas habet in feudum ab vna ecclesia alteri donare cum consensu solius diœcesani, & nu. 7.*

2 *Compromissum de rebus ecclesiasticis, potest fieri in clericos, non autem in laicos.*

3 *Decimæ malè detinẽtur a laicis; licet habeant in feudum ab ecclesia tamen non incurrunt peccatum.*

4 *Authoritates Sanctorum, possunt licite allegari in defectum canonum.*

5 *Alienatio rei ecclesiasticæ q̃ ad hoc, vt teneat, quę requiruntur, & vide istum c. prox. in 4. no.*

6 *Alienatio rei ecclesiasticę requirit maiorem solennitatem, quàm ejusdem rei vocatio siue acquisitio.*

8 *Argumentum a contrario sensu, an habeat locum in statutis, & in constitutionibus.*

Contrarius sensus dicitur subauditus, & extraneus, non autem expressus. Arg.

argumentum a contrario sensu non habet locum in statuto, quo cauetur, vt debeat plane intelligi, & nil subauditur.

Alienatio rei ecclesiæ inferioris, an requirat consensum Capituli ecclesiæ cathedralis?

Feudatarius non potest alienare feudum irrequisito domino directo, sed potest alteri dare in feudum eo irrequisito.

Feudum rei ecclesiasticæ, quod est penes laicum, potest per ipsum alienari in aliam ecclesiam, irrequisita prima, a qua ipse habet.

Decimæ non possunt hodie dari in feudum laicis.

Constitutio non ligat actus ante factos; licet habeant tractus successiuos.

Habens intentionem fundatam, transfert onus probandi in aduersarium.

Laicus non acquirit titulum rei ecclesiasticæ; etiam q̃ eam detinuerit tanto tempore, de quo non extat memoria in contrarium.

Clerici appellatione quandoque intelligitur de capitulo ecclesię cathedralis.

Alienatio rei inferioris ecclesię, potest fieri Episcopo præstante authoritatẽ; ipse autem non alienat, nisi pro necessitate maioris ecclesiæ.

Appellatione Episcopi non venit capitulum.

Episcopus, quod habet de iure speciali, potest sine consilio, vel consensu Capituli explicare, vel exercere.

CAP. VII.

Cum apostolica. †Tenet donatio, q̃ de solid. diecesani psensu facit laicus eccle
sie de decimis, quas ecclesia habet in feudum ab antiquo, i. ante Lateranense Cõcilium. Duæ sunt partes principales. Prima ꝑsul
tio. Secunda rñsio, ibi, [Totaliter ñdemus.] Prima subdiuidit. Nam primo ponit partium compromissum. Secundo vnius parti allegationem, ibi, [Dicti monachi.] Tertio allegationem alterius partis, ibi, [Eꝺrio.] Quarto ꝑsultationẽ arbitrorũ, ibi, [Quia.] Secunda pars principalis ꝺiuiditur. Nam primo ñdet ꝑsultationi. Secũdo soluit, & corroborat ꝺrium, ibi, [Authoritates.] Terrio rñsionem corroborat, ibi, [Nam.] Quarto solutionẽ limitat, ibi, [Hoc autẽ.] Casus lit. Inter Capitulum S. Stephani ex vna parte, & monachos de Platea ex altera; qõ vertebatur super quadã decima, compromiserũt partes super qõne illa in quotdã arbitros, coram quibus proponebant monachi donationem ipsius decimæ sibi factã fuisse a quodam milite, de psensu Bituricensis Archiepi diœcesis ipsius, & ꝑfirmatã fuisse, & ad ꝑfirmandã pcessionem sua inducebant authoritatem Hieronymi dicentis: Si aliqñ furunt a laicis, q̃ diuini iuris esse nosc untur, male detenta, & in vsum trãsuerint monachorum, Epo loci præbente consensum, habunt eis oĩa perpetua firmitate ſubnixa. Eꝺrio pars altera rñdebat, q̃ consensus Epi, sine cõsensu Capituli non sufficiebat; & ad hoc inducebat authoritatem Leonis papæ dicentis, q̃ Epi de rebus ecclesiæ ꝺonare, aut commutare, aut vendere nõ audeat; nisi forte aliq̃ horum faciat, vt melioru prospiciat; & de consensu Capituli id faciat, quod sit indubium, ecclesiæ profuturũ. Dubitauerũt isti arbitri, qñ decima tenetur a laico, si conserat ecclesiæ, vtrum sufficiat consensus Epi sine clericorum cõsensu. Papa ñdet, q̃ monendus est laicus, qui decimam tenet, vt illã restituat illi ecclesiæ, ad quam spectat; quod si noluerit, & de consensu Epi alteri ecclesiæ ꝺonauerit, valebit donatio; & authoritates p dictę licet sint diuersæ, non tñ aduersæ; quia aliud est alienare, quod ab ecclesia possidetur, in quo casu intelligitur authoritas Leonis; & nunc non sufficit consensus Epi sine p̃sensu Capituli; & aliud est ad ecclesiam reuocare, quod a laico detinetur, in quo casu intelligitur authoritas Hieronymi; & tunc sufficit consensus Epi quia vtranq; authoritatem vtilitati ecclesiæ prouidetur. Et hoc patet per Concilium Lateranense, sumpto argumẽto a ꝺrio sencimus de manibus recipiat laicorum sine consensu Eporum; per quã indirectẽ datur intelligi, q̃ sufficit consensus Epi, vt licitũ sit ecclesię decimas recipere de manu laicorum. Hoc quod dictum est de illis decimis, debet intelligi de his q̃ laici in feudum perpetuum concessæ. B. † No. j. ibi, [Compromisissent &c.] q̃ super abitros, non tñ in laicos, sed clericos. Ad hoc c. contingit, & c. p Secunda pars principalis ſubdiuiditur. Nam primo ñdet ꝺsultatiomnicabilis sic, vt in c. 2. de transac. † No. 2. ibi, [Male detenta.] Iũ fio, si quod licet decima fuerit laicis concessa in feudum, nihilo minus dr ab eis male detineri. Et est rõ, nam decimæ dẽntur clerici non exerceant, male, & sine cã detinentur ab eis, possident sine peccato postq̃ habuerunt titulum ab ecclesia; sed concessio facta fuit pp necessitatẽ eo tpe, quo ecclesia opprimebatur a fidelibus, de quo vide no. in c. quamuis, de deci. † No. 3. ibi, [Authoritate Hieronymi.] q̃ authoritas Sãctorum potest allegari huit ptatem legis ꝺdendę; & nihilominus eius authoritas hic alle
gatur nec a papa spernit, sed ad debitũ intellectum ꝓfert. Et sume ad authoritatẽ Sãctorum, vide bo. tex. & gl. 20. dist. in c. j. & c. fi. vi
ad hoc, vt teneat alienatio rei ecclesiæ. Primo debet interueni
e tractatus b inter ꝑlatum & Capitulum. Secundo debet interuenire consensus nedum prælati, sed etiam capituli. Tertio, q̃ fiat pro vtilitate ecclesiæ. Quarto requritur subscriptio & hoc vltimo
6 non ponit hic, sed in c. eq. & in c. j. ſ. eo. † No. q̃ nõ est reuocatio ita
7 alienatione. facit ad qõnem, q̃ tangã in c. seq. † No. hic regulã, q̃ ec
8 clesiastica possessa a laicis titulo legitimo, possunt p alteri alter ec
c clesiæ. q̃ ei, ad quã pertinent, interueniente p̃sensu solius Epi. † No. ibi Indirecte datur intellig., q̃ arg. a ꝺrio sensu est veh. dum in ure. Vnde Papa hic arguit inducendo sensum ꝺrium. & ponderanlud verbum, Indirecte. Ex quo potes colligere, q̃ cõsensus ꝺrius est subauditus, et interpretatus, nõ aũt expressus. Facit ad qõnẽ, q̃
d si statuto d cauet, vt statuta loci debeãt intelligi plane absq; subauditione, & extraneo intellectu, q̃ tunc vacat argu. a ꝺrio sensu, de quo vide qd notat Bal. in l. quenticulã, C. de epis. & cle. & Bar. in l. oẽs populi, ff. de iust. & iu. vbi format qõnẽ. Nunq d in statuto habeat locũ argñ a ꝺrio sensu. Et dr quod nõ, si expssius refuitat intellectus ꝺ ius cõe; qa statutũ non corrigit ius cõe, nisi in casu expresso. Sed Bal. in d. l. quẽticulã, vr sentire ꝺ, vnde dicit fuisse disputatũ, & determinatũ p Cy. q̃ si statuto cauet, q̃ fœmina succedat
e patri, masculis non extãtibus, q̃ extãtibus masculis a a ꝺrio excludit fœmina a successione. Et idẽ dicit tenuisse Dy. p. l. cũ inter. §. Inter socerũ, ff. de pact. dota. & reputo in mã illam valde no. in eo, q̃ probat, quod ẽt in ꝺctibus hẽt locũ argñ a ꝺrio. Nam ꝺrius sensus venit ex tacita mente disponentiũ, & id qđ tacite agit, hñ q̃ expresso, quoad iuris effectũ. l. cũ qd, ff. si cer. pe. facit c. ex parte, j. de ſpõ. q̃ bene no. Et de hoc arg. a ꝺrio sensu, an & qñ procedat, vide no. p Io. An. & alios in c. publicato, §. de ele. & in iuribus si pra alleg. & vide c. a nobis, de sen. excõ. De isto ꝺrio sensu, vide bo. ter. in c. de æta. & qual. lib. 6. in gl. 2. & in c. significasti, de foro comp.
9 ing. † Vltimo arguo p istũ tex. q̃ ẽt in alienatione rei ecclesiæ inferioris, q̃ collegiatæ, debet interuenire p̃sensus Capituli eccle. cathedralis. Et est ad hoc iste tex. optimus. Nã hic non agebat de alienatione rei eccle. cathedralis, sed S. Stephani, q̃ erat collegiata inferior, nihilominus allegatur illud c. Leonis, 12. q. 2. c. sine exceptione. vbi requritur p̃sensus Capituli. Nec papa hic dicit, q̃ illa authoritas non hẽat locum in alienatione rei ecclesiæ inferioris; sed dicit p̃cedere, q̃ alienat res, q̃ possidet ab ecclesia; & sic expresse approbat, vt ille canon hẽat locum in ecclesiis inferioribus.
10 Sed tu restringe, vt dixi in c. j. ſ. eo. † Oppono ꝺ tex. vr enim, q̃ cum iste laicus hẽret has decimas in feudum, q̃ non potuit eas transferre sine consensu ecclesiæ S. Stephani, ad quã pertinebant; qa non licet vasallo alienare feudũ, irrequisito dño; aliàs cadit a iure feudi, vt in c. imperialem, in lib. feudo. de prohi. feu. aliena. & q̃ le. & no. in c. quæ in ecclesiarum de consti. Doct. vario mõ reipondent, & iudicio meo non bene satisfit tex. Ego puto tex. posse intelligi duob. mod. Primo, q̃ laic. a vasallus donabat alteri ecclesię,
f ẽt in feudũ; vnde f non desinebat ipse esse vasallus ecclesiæ S. Stephani; sed prælatus ecclesiæ donatariæ efficiebatur istius vasallus; & hoc non est, prohibitũ a iure, qa non est proprie alienatio. Non enim ꝺdonem dñi facit deteriorem cũ ac grat sibi nouum vasallum; licet immediatũ, vt no. in d. c. q̃ in ecclesiarũ, & vr expressũ in lib. feu. in ti. de cap. Conra. c. j. Sed tũc ob. ꝺrium; quare hic requiretur consensus Epi Dico, q̃ est spãle in istis spiritualibus: nam, vt citius redeant ad ecclesiam, fuit statutũ, vt non possint isti laici vasalli decimas in alios transferre, maxime laicos, vt in c. prohibemus ¶. de deci. Secundo põt intelligi, q̃ vasallus iste laicus desinebat esse vasal-

ADDITIONES.

a ¶ Non potest. Adde Fed. consi. 94.

b ¶ Tractatus. Adde Io. de Imo. consi. 115. & adde quod voluit Fed. consi. 249.

c ¶ Contrario sensu. Adde, an ar. a contrario sensu sit validum in statutis, Pau. de Cast. consi. 326. in 1. impressis. Et an sit ex mente leg. per Fran. de Are. consil. 44. & quando sumatur per Io. de Imo. consi. 57. Ro. consi. 392. & consi. 11. & consi. 15. & ibi quid in sententiis, & per eundem, quid in rescriptis, & cõuentionibus cons. 3 9. de quo etiam per Alex. consi. 46.
An. Frã. De isto ar. a ꝺrio sensu vide Al. post gl. & Bar. in l. 2. in §. huius rei, in 5. nota. de offi. eius cui mã. est iurisd. & vide Bal. in l. quenticulã, in 11. opp. C. de epis. & cler. vbi dicit, q̃ hẽt locum tam in legibus, quã in statutis nisi ar. a contrario sensu sumptum esset contra casum alterius statuti, vel etiam legis cõmunis, Bal. in l. si quis, in 2. col. C. de fur. ad quæ vide gl. in c. cupientes, §. q̃ si per viginti, in ver. commode, de elec. li. 6. & aliam gl. in c. 1. in ver. permittimus, de æta. & qua. eo. lib. & vide nota. per dominum Pau. de Cast. in auth. diaconissa, C. de epis. & cler. & per Alex. plene in l. omnes populi, in pe. col. de just. & iu. & in auth. ex testo, C. de colla. & gl. reputata hic. in cle. 1. in 21. q. & ibi etiam per do. Car. de sen. excom. ubi dicitur non habere locum, qñ reperitur contrarium in iure dispositum, & vide Bal. in l. cum patrem, C. de condi. inser. ubi dicit non habere locum, quando statutum uetaret interpretationem, de quo per Paul. de Cast. consi. 244.

d Seb. Sap. ¶ Quòd si statuto. Vide Fel. in proœ. decr. col. 5. uer. 2. amplia. ubi declarat, quomodo intelligatur prædictum statutum, de quo etiam per eundẽ in c. translato, col. 2 & 3. supra de consti. per do. Franc. Cur. in co . . . Ilici nensi, colum. 7.

e Seb. Sap. ¶ Masculis. Vide Alex. in l. si cum dotem, in prin. ff. sol. matr. Mode. post Bar. in l. seruo legato, §. si testator, ff. de leg. 1. Ang. in l. quæ tempore mulier, ff. de testa.

f ¶ Etiam in feudum Adde, quod voluit Cal. consi. 2. de loca. & Anch. consi. 163. cum duobus seq.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vasallus ex translatione in alienam ecclesiã; & hoc fuit admissum fauore ecclesiæ vniuersalis, vt facilius ista spiritualia criperentur e manibus laicorum. Nam melius est & honestius, q̃ alia ecclesia possideat, q̃ q̃ stet in manibus laicorũ; præsertim cũ oës ecclesiæ sint vna ecclesia, & mẽbra ecclesiæ vniuersalis. 23.q.1.c.loq̃r, &c.prudenda, & 1.q.7.c.Nouatianus, & in c.1. de sum. trinit. in §.
11 vna vero est. ¶ Vltimo hic q̃rit, de q̃bus decimis habet locũ si vel lo q̃tur iste tex. cũ loqtur in ñ.gñaliter nã vr obstare c. q̃uis, j. de ea vbi dr, q̃ decimæ non possunt laicis ꝓcedi, et in feudum. Solin telligetex. cõiter de decimis ꝓcessis ante illud concilium Lateranense. Nam olim, vt ecclesia haberet auxiliũ a Christianis; dispensatiue ꝓcessit, vt laicis possint decimæ infeudari; sed postmodum
a illud fuit reuocatũ, vt deinceps nõ ꝓcederentur. a ꝓcessa tñ remãserunt penes vasallos. Vnde ẽt hodie laici sine peccato possident decimas, quas habuerũt ab antiquo ante illud ꝓcilũ; sed fuit habitũ illud ꝓcilũ, phibitiuũ, vt hic refert Io. An. anno 1079. de quo recurrendũ ad chronicã Murtinianã, & fuit factum tpe Alexan
12 dri tertij, qui, vt ipse refert, fuit Senensis. † Sed pulcherrimum du
b bium b & quotidianum oritur, quid si non potest probari, quod decimæ fuerunt ꝓcessę ante illud concilium, puta, quia probationes non extant pp longinquitatem temporis; sed laicus possedit tanto tpe, q̃ de initio non est memoria; nunquid ecclesia possit vendicare istas decimas? Et vr, q̃ sic, quia habet intentionẽ fundatam de iure cõi, j. de decim. p totũ. ergo nisi probetur titulus ex aduerso, debet obtinere, in d.c. ad decimas. de rest. tpol. lib. 6. & in c. cum ecclesia, de causa possess. & proprie. Nec obst. ꝑscriptio, quia laicus non põt præscribere decimas; cum eas possidere non possit, vt in c. cautam, de præscrip. & hanc opin. post multa tenuit hic Host. & Io. Mon. & Archid. in c. 2. de decimis, lib. 6. Io. An. tenet ꝺ̃riã opi. duobus tñ q̃rentibus. Primo, q̃ iste laicus possedẽrit decimas tanto tpe, tanq̃ vasallus, & q̃ sit fama, q̃ eas habuerit ante concilium. Et cum hac opin. transeunt hic vt plurimũ Doct. seq. & satis est opi. æqua; quia aliãs pp difficultatem probandi, sæpe laici priuarentur iure suo. No. tñ bene, q̃ simplex detentio, ẽt per tempus, de cuius initio non existit memoria quoad laicos, de quo vide plene per Ioan. And. in simili, non habet vim tituli
13 q̃one in c. 3. de præb. lib. 6. ¶ In gl. in ver. [Cleri.] no. ex gl. q̃ appellatione cleri intelligitur q̃ñque capitulũ dũtaxat ecclesiæ cathedralis. sic in simili appellatione ecclesiæ, ut in c. cũ clerici, de verb. sig. No 2. ex gl. q̃ in alienatione rei inferioris, Eps præstat regulariter authoritatem, non aũt alienat ipse; quod ego intelligo, nisi Eps ꝓ necessitate ecclesiæ vellet rẽ ecclesię inferiori is alienare, vt probatur in c. 1. de reb. ecc. non alien. li. 6. & facit iste textus in argumentum, cũ allegatur authoritas Leonis in ista alienatione rei inferio
14 ris. † In gl. in ver. [Consensus.] ibi, [Requisitis] sed vt dicit Io. And. ibi ẽt probatur ꝺ̃rium; & ideo hoc decernẽdũ est ex circunstantijs. Et no. ex isto tex. q̃ in mã indifferenti appellatione Epi, intelligimus de solo Episcopo; ex quo potest argui, q̃ si potestas doctorandi ex priuilegio datur Episcopo, non intelligitur quod habeat consensum, vel consilium capituli, quod nota.

ADDITIONES.

a ¶ Non conceder entur. Adde, an si decimæ antiquitus concessę redeunt ad ecclesiam, Episcopus possit de nouo illas infeudare. Cal. consi. 2. de deci.

b Seb. Sapia. ¶ Dubium. Vide late per Fel. de hac quæstio. in c. causam, col. 1. versi. limita dupliciter, supra de præsc. Raph. Comen. in consi 8; incip. quia causa decimalis, circa finem, & per Alex. in consi. 6. incip. visto themate, & dubiis, circa fi. in 1. vol. & And. Sicul. consi. 35. incip. sapienter scribitur, colum. 2. in 2. vol. & Raph. Comen. in consi. 64. incip. Titius, & Sempronius.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest concedere sine consensu Capituli ecclesiam vacantem alteri ecclesiæ, etiam habenti ius patronatus in ea.*
2 *Electus, & consecratus non dicitur Episcopus.*
Electus solus non potest disponere de rebus ecclesiæ, etiam consentiente Capitulo.
Prouisio Papæ facta a'icui de aliqua dignitate, habet vim electionis.
3 *Archidiaconus debet eligi aliquis de capitulo; valet tamen consuetudo in contrarium.*
4 *Quando vna ecclesia vnitur cum alia, debent interuenire solemnitates requisitæ in alijs alienationibus. Nam ista dicitur alienatio, & in perpetuum.*
5 *Episcopus solus an possit ad tempus alienare, vel concedere aliquam ecclesiam in titulum, vel concedere temporaliter fructus ecclesiæ.*
6 *Tractatus est quædam discussio, vel indagatio circa rem in futurum disponendam.*
Statutum punicus facientes tractatum, habet locum, licet tractatus ille non peruenerit ad effectum.
7 *Bona mobilia, quę seruari possunt, equiparantur bonis immobilibus quoad solennitatem alienationis.*
8 *Alienatio rei ecclesiasticę ad hoc, vt valeat, requirit duo, vt adhibeantur solennitates, & vt fiat in casu licito; aliàs est ipso iure nulla.*
Ecclesia restituitur si est enormiter læsa aduersus alienationem, quam fecit, etiam cum solennitatibus requisitis, & in casu licito.
9 *Prælatus an possit solus repudiare legatum ecclesię factum.*
Pupillus non potest repudiare solus legatum sibi factum.
Prælatus potest præiudicare ecclesię in acquirendis.

Prælatus si sine iusta causa non acquisuit, ecclesia tenetur de suo satisfacere.

CAP. VIII.

1 **Tua nuper.** †Non põt Eps sine consensu capituli concedere ecclesias alijs ecclesijs; etiam si habeat ius patronatus in ecclesijs concessis. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Alterius.] Casus liter. Quæsiuit Archidiaconus Metẽsis, vtrũ Eps siue electus de consensu Archidiaconi tñ sine consensu Capituli possit conferre vacantem ecclesiam baptismalem alicui monasterio, vel alteri ecclesiæ, quæ habeat ius patronatus in illa ecclesia vacante? Rñdetur, q̃ non põt authoritate Leonis Papæ; quia concessiones ecclesiarum vacantium perpetuas, non est du
2 biũ ad alienationes pertinere B. † No. 1. ibi, Epõ, vel electo, a q̃ ele
a ctus in Epm, & consecratus, non potest dici Eps; b quia solum mat
b sumit nomẽ Epi in confirmatione, vt supra de auct. & vsu pal. in c. nisi, & in c. q̃ sicut, de elec. Et no. q̃ electus, & confirmatus, appellatur electus. Nam hic loquitur tex. de confirmato: quia solum electus non potest disponere de rebus ecclesiæ etiam de consensu capituli, vt in c. nostris, de elec. & in c. auaritiæ, eod. titu. lib. 6. Et idem dic hodie in istis prouisis per Papam. Nam prouisio Papæ habet vim electionis, & prouisionis; ad hoc, quod no. in c. cum olim, de causa possess. & proprie. Ex quo no. q̃ prouisus per Papã de Epatu, debet ante consecrationẽ vocari electus: nũq̃ autem
3 posit dici pontifex, vide gl. in cle. 1. de bap. † No. 2. ibi, [Æstimatur de ipsa] q̃ Archidiaconus debet eligi de capitulo ecclesiæ cathedralis. Sed Host. & bñ intelligit tex. de ꝓsuetudine, aliàs posset eligi vndecunque: Ad hoc, q̃ñ no. in c. cũ inter canonicos, de elect. Et no. bñ hũc tex. f̃m istũ intellectũ, q̃ põt iuduci ꝓsuetudo, q̃ Archidiaconus solum eligat̃ de capitulo ecclesiæ cathedralis; facit in simili c. Abbatẽ, j. de verb. sig. & c. cum dilectus, de cons. vel forte, vt dicit Host. hic erat ꝓsuetudo, vt Archidiaconus deberet esse canonicus. & vide hic per Host. No. ibi, [Cænobijs] q̃ monasterium põt appellari cænobiũ, & dr à cenon Græce: quod est latine cõ, quia religiosi ibi cõiter viuunt. Vnde f̃m etymologiam vocabuli põt dici cænobiũ oĩs locus, in quo cõiter plures viuunt. Sic ẽt appellatur ꝓuentus: q̃a ibidẽ ꝓueniunt, vt in c. 1. 15. dist. No. ibi, [Tractatu] q̃ in alienatione rei ecclesiasticæ, nõ requiruntur tres tractatus, vt plerique obseruant; sed sufficit vnus solennis & diligẽs, q̃ hic tenent cõiter Doct. & vide tex. cũ gl. in c. 1. de rebus eccle. nõ alien. li. 6. & de hoc tractatu, & eius forma vide Spec. de loc.
4 §. sequitur, versi. & scias. † No. q̃ ecclesia dr alienari, cum ꝓceditur alteri ecclesiæ in perpetuũ: nã quasi capite diminuitur, cum non gaudeat ꝓprio rectore, sed alteri subijciatur; & in hac alienatione seu ꝓcessione requirunt̃ solennitates requisitæ in alienatione cui
5 usque rei ecclesiasticæ: † No. ibi, [Perpetuas.] q̃ cõcessio ecclesiæ ad tps non pertinet ad alienationem. vr tex. a contrario, q̃ concessionem temporalem de rebus ecclesiæ potest solus Eps facere Et Docto. hic expresse tenent, q̃ donationem fructuum temporalem potest Eps facere sine consensu capituli. Non obst. 12. q. 2. c. Eps. quia ibi fraudabat ecclesiam. Nec ob. c. ea noscitur, supra eo quia ibi loquitur in concessione rerum ꝑpetualium, vbi exigitur maior examinatio. Ita dicunt cõiter Doct. hic, q̃d dictum non est indistincte verum: nam vr ꝺ̃ c. nouit, & c. quãto, supra eo, vbi eps sine consensu capituli concedit ecclesiam ad tempus. Io dic, q̃ iste tex. probat solum, q̃ concessionem temporalem de ecclesia potest facere solus prælatus; maxime de ecclesia minori, vt dixi in c. nouit. Vnde, si confert ecclesiam in titulum, non est necesse seruare solennitatem requisitam in alienatione: secus, si ced
cedit alteri ecclesiæ in proprietatem; & hoc solũ probat iste tex. Sed circa concessionem fructuum dic melius, vt dixi in c. 2. 5. eo. Ad c. ea nosc itur, quod vr contra c. nouit, dic q̃ loquitur q̃n præsentatio, seu collatio pertinet ad collegium: tunc. n. non põt solus prælatus concedere ecclesiã; ẽt in tit. sine consensu collegii: sed c. nouit. loquitur in collatione beneficiorũ quæ de iure pertinent ad
6 Epm. † In gl. in versi. [Tractatu.] ibi, [Dicat quod sibi vr.] no. glum cto tex. pro significatu huius verbi, tractatus. Non. n. requirit deliberatum consensum sed quandam discussionem, & indaginem circa rẽ disponẽdã in futurũ. Vñ tex. ponit tractatũ, & ꝓsentiam, vt diuersa. Nã primo fit discussio, vtrum magis expediat alienare vnam

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Vel electo. Multa ad hoc congerit Felin. in c. eam te. col. 2. versi. ante consecrationem, supra de resc. rip.

b Ant. Fran. ¶ Dici Episcopus. Episcopus electus non confirmatus, non potest administrare bona, vt in cap. qualiter, cum glo. & in c. cum in cunctis, & in cap. nosti, & in c. nihil, de elect. & in c. auaritiæ. eod. tit. l. 6. & in cap. cum iamdudum, de præben & vide Io. And. in addit. Spec. in tit. de electio. § 1. in versi. consequenter. Quod tamen intellige verum, nisi sit electus in concordia, & sit valde longinqua curia Romana, puta extra Italiam, vt per gl. in cap. verum, de foro compet. & vide Oldr. in consi. 9. Potest tamen alienare res tempore peritaras, vt per glo. in d. c. qualiter, & in d. cap. nosti. Cõfirmatus autem habet plenam administrationem, & ius coniugale cum ecclesia. cap. inter corporalia, de translat. prælat. & quæ possit facere confirmatus, licet non consecratus, & quid ẽt consecratus, vtra gl. in cap. transmissam, hic a leg. vide quæ habentur in cap. fi. 9. quæst. 2. & in cap. de Syracusan. 8. q. 1. dist. & do. Card. in clem. fi. in 1. q. de foro compe.

nam rem, q̃ alterã, vel vtrum possit subueniri ecclesiæ sine alienatione, et post tractatũ puenitur ad ipsam alienationẽ, in qua ꝑsensus. Q̃ñ no. pro statutis punientib. facientes tractatũ sup
7 aliqua re. Dñr. n. tractasse, licet delictum non perfecerint. † In ea. gl. ibi, [Et hoc de immobilibus] no. gl. vsque ad fi. q̃ bona immobilia, & mobilia pretiosa quę seruari possunt, æq parãtur quoad solennitatẽ adhibendã ad eorũ alienationẽ, & vide gl. in c. j. de reb. eccl. non alie. li. 6. & in c. is cui, de ele. li. 6. † Sed extra gl. q̃ritur, q̃d si
8 alienatio fiat in casu ñ licito, ꝓcedit tñ tractatus, & ꝓsensus Capituli, & seruatur solenn tas? Dicit Host. q̃ alienatio est irrita. Pro
9 hoc tex. ibi, [Irrita erit, &c.] vnde non est opus petere rest. tutionẽ in integ. quia subuenitur ecclesiæ ipso iure. Secus dicit, vbi aliena tio tenet: nam tunc si ecclesia lędit, opus est petere restitutionem integ. vt in c. j. de in integ. resti. Quidam alij voluerunt, vt alienatio ſp te neat, dũmodo obseruetur solennitas, de qua hic, & in d. c. sine exceptione. 12. q. 2. quasi velit, vt verbum, Irrita, referatur ad solennitatẽ omissam. Sed tu tene, q̃ ad hoc, vt teneat alienatio rei ecclesiæ, necessario requruntur duo. Primo, vt seruetur solẽnitas, de qua hic, & in d. c. sine exceptione, nec est opus seruare solennitatem introductam a iure ciuili. de qua in authẽ. hoc ius porrectũ, C. de sacrosanct. eccl. canonizata. 10. q. 2. c. hoc ius porrectũ. quia, vt no. dicunt Inn. & gl. in c. j. de reb. eccl. non alien. li 6. non potuit ius ci
10 uile adiicere solennitatem ad ius canonicũ: ideo ꝑcluditur ibi, q̃ non est necessarium decretum iud. sufficit ergo solennitas requisita canonibus, de qua hic, & in d. c. sine exceptione, & si hæc solennitas nõ obseruatur, corruit ipso facto alienatio, vt est hic tex. & in d. c. j. & in d. c. sine exceptione. Secundo requiritur, vt fiat in casu licito; aliàs non tenet, tex. est bo. in d. cle. j. de rebus eccle. non alie. facit tex. in d. c. j. & in c. q̃ in ecclesiarum, de consti. inducẽdo, prout ibi dixi, habes gl. ordinariam in c. j. de in integ. resti. licet gl. Io. And. senserit ꝺ̃riũ in d. c. sine exceptione, & in summa, sed Cal. tenet primum in d. c. 1. & sequuntur cõiter Doct. & probatur in
11 ijs prælle. Qui autem sunt casus liciti, in quibus potest fieri alienatio, vide bonam gl. 12. q. 2. in summa. Si autem alienatio fit in casu licito, puta pro debito ecclesiæ, & seruatur solennitas, ga præcessit tractatus, si ecclesia enormiter lædit in ꝺ̃cto, potest peti
12 tere in integ. resti. vt in d. c. ad nostrum, j. de reb. eccle. non alien. & in c. 1. & 2. de in integ. resti. lib. 6. † Vltimo scias q̃ hic cadit no.
13 q̃ vtrum solus prælatus possit repudiare legatum factum ecclesiæ maxime de rebus immobilibus & vr q̃ non; quia incontinẽti etiam ecclesiæ ignoranti fuit acquisitum ĉmune rei legatæ. l. cũ pater. §. furdo, ff. de leg. 2. l. a Titio, ff. de fur. ergo prælatus non põt alienare, quia alienaret rem acquisitam ecclesiæ, & de hoc vr casus multum no. in simili, in l. magis, §. fundus, ff. de reb. eorum, vbi dicit tex. q̃ pupillus non potest repudiare fundum sibi legatum, cum non possit alienare rem suam. Vr ergo, q̃ ex repudiatione
14 sequatur alienatio, sed hoc non obstante ꝺ̃rium consuluit b Fed. consi. 9. mouetur principaliter, quia dñium non est acquisitũ ecclesiæ ante acceptionem legati; vnde repudiando, potius nõ acquirit, q̃ alienat; sed in non acquirendo, non requiritur solẽnitas. Pro hoc facit c. 5. prox. ubi solẽnitas requiritur, cum alienatur res, quæ posslidetur ab ecclesia. & non est par eademque rõ, non lucra capere, & quæsita perdere. l. si ſponsus, in §. si maritus, ff. de do. inter vir. & vxo. Sed ad §. fundus, qui multum urget, specifice nõ respõdet, sed tenendo conclusionem suam, quæstio potest sustentari, potest dici, q̃ loquitur in pupillo, qui non habuit administrationem rerum suarum, secus in prælato: vnde quemadmodũ tutor
15 non potest acquirere pupillo, & nõ acquisiuit. l. quicquid. C. de arbit. tute. ita ꝑlatus, vt est bon. tex. cum gl. 12. q. 4. in c. 2. & ꝑ hoc allego primo gl. 16. q̃. 7. in fiquæ dicit, q̃ in acquirendis ꝑla tus potest facere cõdonem ecclesiæ deteriorem. Idem dicit Inn. in c. 2. de do. ad idem. c. q̃n, de deci. vbi solus prælatus donat decimas noualium, q̃ oriuntur intra dioecesim suã, ex quo nõ sunt ac quisitæ certæ ecclesiæ, sed; vt dixi, si prælatus sine cã repudiauit, potest compelli, vt satisfaciat ecclesiæ de suo. Posset tñ in ꝺ̃rium adduci l. qui actionem habet. ff. de regu. iur. vbi dicit tex. q̃ habens actionem ad rem, videtur habere ipsam rem; ergo sicut prælatus non potest alienare solus rem, ita nec ipsam actionem. Sed potest reponderi per capitulum præcedens: fateor tamen, quod casus dubius est. Et notabis bene, & tene menti.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Notabilis quæstio. Vide Alex. & Ias. in l. legatum, ff. de lega. 1. Abb. in c. 1. supra de dolo, & contu. Bal. in l. 1. in 10. q. C. qui admit. in his qui hæres. & ff. de acqu. hæred. & Fede. de Sen. in consi. 9. & Ang. in cons. 80. & in consi. 91.

b Contrarium consuluit. Adde, q̃ idem tenet Rom. consi. 83. de quo Lap. alle. 26. Anch. consi. 91.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest parochiales ecclesias, vel earum obuentiones, etiam cũ consensu patroni, conferre alicui monasterio sine consensu Papæ, vel Capituli sui.*
2 *Decimæ, & omnes obuentiones spirituales, quæ fiunt intra ecclesiam parochialem, cedunt presbytero parochiano, etiam si fiant alicui imagini, vel capellę existenti intra parochiam.*

Oblationes factæ in aliqua ecclesia, censentur factæ contemplatione ecclesiæ, & non celebrantis in ea.
Relictum factum episcopo ab extraneo, videtur factum contemplatione ecclesiæ.
3 *Episcopus potest cum consensu Capituli imponere pensionem ecclesiæ abundanti, ad sustentationem ecclesiæ indigentis.*
Altare vnum discooperire, vt aliud cooperiatur, non est licitum.
4 *Episcopus an possit dare alicui ecclesiæ quinquagesimam, vel centesimam sine consensu sui Capituli? 6.*
Episcopus quando vult de nouo constituere aliquam ecclesiam, vel reformare in nouam regulam, debet habere consensum Capituli.
Episcopus ecclesiam constructam cum cõsensu Capituli, potest illam dotare sine eius consensu.
5 *Alienatio rei ecclesiasticæ, quæ debet fieri ex necessitate iuris, non requirit illas solennitates, quæ requiruntur in alia alienatione.*

CAP. IX.

1 **Pastoralis.** †Eps parochiales ecclesias, vel obuentiones ipsarum, ẽt de consensu patroni, sine ꝓsensu Capituli sui, monasterio conferre non põt. Cõis diuisio. Scda ibi, [Ad q̃d.] Casus lit. Eps Heliẽ. fecit talem q̃nem do. Papæ: Authoritate Dionysij parochiæ fuerunt limitatæ, & distinctæ, vt prouẽtus cuiuslibet parochiæ in vsus cederent ministrorũ; q̃ fuit, vtrũ liceat epõ sine authoritate papæ, vel sine consen. Capituli conferre viris religiosis obuentiones alicuius parochialis ecclesiæ, reseruata sustẽtatione vicarij? Secũdo vero fecit aliam q. Cum Later. Concilium prohibeat nouam pensionem imponi ecclesijs, vel veterem augeri, quæsiuit Episcopus, vtrum Episcopus possit de religiosis locis totam ecclesiam, vel de nouo cõferre, vel aliq̃ portionẽ de ꝓsensu patroni? Ad hoc rñdet Papa, q̃ eps nec primũ, nec f̃m facere põt, sine licẽtia Papæ p̃ter Capituli sui voluntatẽ, salua ꝓstõne canonica, q̃ dicit, q̃ Eps põt ꝓferre pijs locis quinquagesimã pẽsionẽ. B. No. j. q̃ diuisio parochiarum fuit facta authoritate Dionysij Papæ, vndè primo parochiæ nõ erãt distinctę, sed sacerdotes simul regebãt populum; & de hac diuisione vide tex. 13. q. 1. c. 1. & ita in primitiua ecclesia erat in epatib. de quo vide qd no. in c. cũ cãm, de prob. & per Inn. in c. ꝓstitutis, de app & vide tex. 9.
2 di. c. i. † No. scdo, & tene menti tex. q̃ ecclesia parochialis fundat intẽtionẽ suã de iure cõi si p oĩbus obuẽtionib. spiritualibus, cõtingentibus intra parochiã iuã, vt patet ibi, (Singulariũ parochialiũ. prouentus, &c.) Ex quo infert Host. & bene, q̃ oës deeimę, et oblationes, q̃ fiũt de parochia, cedũt ecclesiæ parochiali. Ex quo infero ego, q̃ si capella esset ĩtra parochiã alicuius ecclesiæ, oblaa tiones ibi factæ nõ cedunt capellæ, sed ecclesię parochiali. a Addu co tex. per locum a spãli, in c. ad audientiã, il. j. de eccl. ædific. Inb fert ẽt dñs Antonius q̃ si sit oblatio imagini b depictæ c in muro
c alicuius parochiæ, q̃ tales oblationes cedunt ecclesiæ parochiali, & no. j. sub rub. de parochia. & ita sępe de facto ꝺterrogatus rñdi; & vt dixi, bñ facit tex. in d. c. ad audiẽtiã, & q̃d ibi dicã. Nã si oblationes factæ capellę seu altari cedũt ecclesiæ parochiali, & nõ ꝑsbytero capellæ: fortius oblationes factæ imagini, quę est depicta in muro priuato. Nã laicus non est capax horũ iurium spiritualiũ, nec fiunt domui priuatæ, sed ob reuerẽtiã Dei ad cultum diuinũ. Administrõnẽ aũt horũ spiritualiũ hẽt ꝑsbyter parochię intra parochiã suã, vt hic, & in d. c. ad audientiã, quod bene no. q̃ quotidie de facto accidit. Et ꝑ hoc ẽt dici põt, q̃ si celebrãti intra eccle siã alterius, fiunt oblat, ones, q̃ tales oblationes cedunt rectori ec clesiæ, & nõ celebrãti. Pro hoc facit c. requisisti. j. de test. vbi relictũ factũ Epõ ab extraneo, vr factũ ꝓtẽplatione ecclesiæ; ita oblationes factæ celebrãti, vñr factæ intuitu ecclesiæ. Nã oblationes faciũt parochiani pp onera sacrorũ, de ꝓse. di. 1. c. oĩs Christian^a,
3 cũ gl. & vide quod no. j. de paroc. super rub. † No. vlterius, & tenementi istum tex. q̃ eps cũ ꝓsensu Capituli sui, põt imponere pensionẽ ecclesię abũdãti, soluendã ad sustentãdã vitã religiosorum. Et sic hẽs, q̃ ñ solũ Papa, sed ẽt eps põt imponere pẽsionẽ ecclesiæ. & intellige, q̃ñ detracta pẽsione, ecclesia possit ꝏgrue viuere; aliàs

ADDITIONES.

a ¶ Ecclesiæ parochiali. Adde quod voluit Lap. alleg. 66. & 42. Cald. consi. 2. de deci. do. Card. consi. 8.

b Seb. Sap. ¶ Imagini. Vide Felin. d. cap. dilectus, col. 1. de offic. ordin. Troylum Maluitium, in trac. oblationum, in pen. q. & Maria. Soc. in tract. de oblat. ia 13. libello.

c Anto. Franc. ¶ Depictæ. Adde quod voluit alle. Flo. in l. statuæ. Et adde, quòd oblationes factæ in Missa episcopi, vel Archiepiscopi celebrantis in ecclesia etiam exempta, debentur ipsi episcopo, vt per Card. in clemẽ. 2. in fi. de priuil. Et quid contineatur appellatione oblationum, vide Innoc. in ca. cum inter, de verb. sign. Et adde, quod tales oblationes factę ecclesię, vel altari, non possunt capi a laicis, vt in c. sanctorum, 10 q. 1. nec etiam per eos conseruari, nisi de licentia papæ, vel episcopi, vt in c. per laicos, & in c. fi. eadẽ causa, & quæstio. Adde tamen, q̃ si imago Christi & Sanctorum projiciatur in terram, est pœna arbitraria, vt in c. cum canonici, de offi. ord in fi. & tenemenți, q̃ tales Sanctorum imagines reprælentant ipsos Sanctos, & propter illos sunt venerandæ, non adorandę, vt in c. prælatum, de consecr. dist 3. & in c. venerabilis, de conse. dist. 2. & vide do. Card. in cle. 1. in §. excellentissimo, de reliqui. & vene. san. & quamuis imagines possint haberi in domo priuata ob deuotionem, non tamen potest ibi celebrari sine licentia Papæ vel diœcesani, vt in c. quicunque, de conse. dist. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliàs aũt nõ hẽt discooperire vnũ altare, vt aliud cooperiatur, vt in c. cũ cãm, de p̃b. & vide quod dixi in c. extirpandæ, in fi. eo. ti. vbi
4 bo. tex. † In gl. in ver. ꝓstõne, in fi. Conclusio ergo gl. est, licet multũ videat dubitasse, ꝙ quinquagesimã, seu cẽtesimã eps põt ꝓferre absq; ꝓsensu capituli sui, & intellige in casu c. apostolicæ, ℸ. de don. Nã si vult monasteriũ ꝓstruere de nouo, vel ecclesiã seculare facere religiosam, permittit ei a iure, vt possit pro dote donare quinquagesimã partẽ suorũ redditũ. Si vero ecclesiã ante ꝓstructã vult magnificare, p suis sepulturis; tũc põt donare cẽtesimam portionẽ: & hæc lra facit, p opi. gl. Nam exceptio dẽt esse de rã, vt no. super rub. de reg. iu. li. 6. vndè cum Papa faciat hic regulam, vt
a eps non possit quinquagesimam donare de reb. ecclesiæ sine voluntate capituli ibi, [a] & excipiat donationem istius quinquagesimæ, vel cẽtesimæ; ergo hæc donatio potest fieri sine ꝓsensu ipsius capituli, & hanc opi. tenuit Gof. hic, in summa eo. §. fi. ne quis de cipiatur authoritate iuris. 23. q. 3. c. q peccat. Pet. & Abb. pro ꝓcordia opi. & iurisũ, de gb. in gl. distinguũt, ꝙ aut eps vult de nouo ꝓ
b struere ecclesiã, vel eã reformare [b] monasticis regulis; & dẽt hre ꝓsensum capituli, pro hoc vr tex. 12. q. 2. in c. si eps. Aut ecclesiam iã ꝓstructam per se vult dotare; & tũc põt sine ꝓsensu capituli; & ita loquit hic & in c. bonæ rei. Nam hoc casu eps est obligatus, ex quo ecclesiam ꝓstruxit, vt in c. ꝙ sicut, ℸ. de eccæd. & intellige, qñ eps ꝓstruxit prius cũ ꝓsensu capituli: qa tunc obligatio est orta respectu vtriusq;. hæc opi. placet Io. An. & cõiter do. seq. Et rõ huius distinctionis est; qa in hoc vltimo casu alienatio est necessaria. Iõ nõ est necesse seruare aliã solẽnitatẽ: sed in primo casu, alie-
5 natio est volũtaria, cũ non sit adhuc orta aliqua obligatio. † Et ex hoc collige, ꝙ vbi imminet alienatio ex necessitate iuris non est seruãda solẽnitas: secus, vbi est volũtaria; licet immineat ꝓp necessitatẽ hominũ. Nã hic logtur tex. de alienatione ꝓp necessitatẽ religiosorũ: sed qa est volũtaria quoad eps̃m, regrit ꝓsensus capituli.
6 † Sed dubitat extra gl. nũqd eps possit donare istã cẽtesimã, vel qn quinquagesimã. de rebus ecclesiæ inferioris; & maxime qñ vult magnificare ecclesiã, p sepulturis suis. Tenet hic Inn. ꝙ nõ. qa iura loquũtur de redditibus epi, vt in d. c. bonæ, & d. c. apostolicæ. Pe. constituit ꝓrium in Auinione, vt refert Abb. in q. facti. Sed dicit Aegi. ꝙ hoc vr sibi extraneũ. Iste tex. optime facit pro opin. Pet. Nam hic qu̇rebatur de alienatione rei inferioris ecclesiæ, & Papa excipit casum donationis quinquagesimæ; ergo illam potest facere sine consensu capituli sui: Sed quia iura de hac materia loquentia, sẽper faciunt mentionem de redditibus episcopi, non extenduntur iura illa per hanc generalitatem; & exceptio hic posita intelligitur generaliter, vt illam donationem de redditibus suis possit facere sine consensu capituli, &c.

ADDITIONES.

a Zachar. ¶ Capituli sui. Adde glo. in c. is cui, in prin. & ibi Phil. Franc. de elect. lib. 6. in authen. quibuscunque, C. de sacrosan. eccl. in 2. no. & in l. 1. ff. de tut. & rat. dist.

b ¶ Reformare. Adde Cal consi. 12. de reb. eccl. non alien.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus, quando facit concilium prouinciale, debet admittere capitula cathedralium ecclesiarum. 4. non vt iudicent, sed vt assideant.*
2 *Episcopi compelluntur venire ad talia concilia, Capitula vero ecclesiarum cathedralium inuitantur; non autem compelluntur.*
3 *Comparere quando aliqua necessitate non potest personaliter in concilio, potest comparere per procuratorem.*
5 *Laicus quando interesse possit concilio generali quod facit Archiepiscopus.*

CAP X.

1 **Et si membra.** † Ad concilia prouincialia vocari debent, & admitti cathedralium ecclesiarum capitula. Prima pars ponit querelam. secunda prouidet, ibi [Visum.] Casus liter. Statutum fuit in concilio generali, quod habetur intra de accu. c. sicut olim, quod Metropolitani singulis annis debent prouinciale concilium celebrare. Archiepiscopus Senonen. & suffraganei eius ad concilium illud non recipiebant procuratores, & nunc os cathedralium ecclesiarum; vnde capitula cathedralium ecclesiarum Senonen. prouinciæ proposuerunt super hoc coram domino Papa qõnem. Scribit Papa Archiepõ, & suffraganeis eius, dicens, quod capitula prædicta ad huiusmodi concilia debeant inuitari, & eorum nuncij ad tractatum admitti præcipue super his, quæ contingunt ipsã capitula. Et ratio
2 est, quia cum Archiepus, & Epus sint vnum corpus cum capitulis suis, & ipsi caput, sine membris suis talia ꝓvel alia non debent face
a re. Ber. No. 1. ꝙ clerici inferiores [a] necessario non vocantur ad cõcilium prouinciale. Nam hic statuitur speciale in capitulis ecclesiarum cathedralium. Quinimo Inno. multum vacillat in c. graue. de præb. nunquid de necessitate ista capitula sint vocanda ad concilium prouinciale. Sed ego tenui, ꝙ sic, & allegaui hunc tex. qui optime probat, vt patet per verbum, debeant, quod regulariter est necessitatiuum, vt dicit glo. no. in cle. attendentes, de statu reg. Sed pondera bene istum tex. qui non ponderatur in hoc ab aliquo; quod ista capitula solum admittuntur ad tractatum, non dicit ad iudicandum, vel ad decidendum. Vnde puto, ꝙ soli Epi in hoc concilio sint iudices; imo dubitatur de suffraganeis, vt sint potius assessores, & Archiepus solus iudex. De quo dic, vt no. in c. graue, & ibi dixi. Et non sine misterio tex. dicit hic, ꝙ debent inuitari. Nam si necessario concurrerent ad disponendum, non solum inuitarentur, sed compellerentur ad veniendum, sicut compelluntur Epi, vt probatur in c. si eps, & c. placuit. 18. dist. Et no. istam considerationem, quia valet multum ad perscrutandum, nunquid clerici existentes in concilio gñali, admittantur solum ad tractatum, an admittantur ad decidendum, & debeant com-
3 pelli ad veniendum. † No. ibi, [Procuratores eorum.] ꝙ capitula possunt comparere in concilio per procuratores; & hoc ideo quia de facili non possunt per se comparere. Alij vero, qui necessario debent interesse, & non detinentur aliquo impedimento, debent comparere personaliter, & non per procuratores: nisi in casu necessitatis, vt probatur in d. c. si Eps, & c. placuit. Et sic no. ꝙ ex causa quis posset comparere in concilio per procuratores, & probatur in c. apostolicæ, de re iud. lib. 6. Et qui debeant interesse in isto concilio prouinciali, & qui in synodo cpali, vide Inn.
4 in d. c. graue. † No. vltimo, ibi, [Maxime.] ꝙ etiam in negotijs non contingentibus capitula, debent admitti ad tractatum concilij.
5 Et ꝑno. super gl. si. hic; quia ponit tres casus, in quibus laicus admit-
b titur ad concilia generalia. [b] † Primus casus, si specialiter inuite-
6 tur; & sic intellige gl. in c. Adrianus. Et no. bene, quia ex hoc poteris soluere contrarium multorum iurium, in quibus legitur laici fuisse admissum ad concilium, vt intelligatur, ꝙ specialiter fuerint inuitati, non de necessitate. Secundus casus, si tractatur causa fidei. Tertius, si tractatur de causa matrimoniali; quia matrimonium tangit eos. Et ex hoc vltimo casu potes elicere regulam generalem, ꝙ vbicunque in concilio tractarentur negotia tãgentia ipsos laicos, poterunt laici interesse concilio. Sed aduerte, quia Io. An. multũ restringit hoc dictum: dicit. n. ꝙ in istis casibus exceptis laici admittuntur, vt audiant, non vt iudicent, vel docean. ar. 62. dist. c. docendus. Item tenet, ꝙ in istis casibus non est necesse vocare laicos, cum possint statuta concilij eis intimari in prædicationibus. & dicit, ꝙ qñ tractantur negotia ecclesiæ, vel correctiones clericorum, debent laici excludi, arg. in c. Mafiana, de elect. & in extrauag. Bonifacij VIII. c. non debet, quę verba sem
c per no. in practica. Et inquantum dicit Ioã. An. quod debent admitti, vt audiant, [c] credo, ꝙ admittantur, vt consulant, & vt materiam tractent maxime, qñ sunt periti. hoc vr probari 31. quæstio. 6. c. ad sedem. vbi Papa vocauit iuristas laicos, & Canonistas ad defensionem iurium iuper illo puncto; non tñ vt audirent, sed vt cõsulerent. Ad idem tex. pulcher in c. ad apostolicæ, de re iud. lib. 6. vbi Papa pollicebatur se vocaturum ad concilium Reges & principes seculares, & ecclesiasticas personas, vt cum consilio concilium disponeret. vocat ergo laicos, vt consulant, nec pro nunc vlterius me extendo; dicetur plenius in disputatione.

ADDITIONES.

a ¶ Inferiores. Adde Fed. consi. 78. & ibi qui dicantur inferiores. Ant. Franc.
b ¶ Generalia. Circa hoc quod dicitur de concilio generali, dicas primo, ꝙ illud non potest congregari, nisi per Papam, vel de eius mandato, vt per Bar. in tra. schisma. in 15. col. & illi soli potest se Papa subijcere, vt in c. 6. incompetenter. 2. q. 7. Et adde, ꝙ laici, quoties ipsi Papæ congreganti concilium vocatur, possent vocari ad illud pro negotijs peragendis in concilio pro ut videtur ipsius Papæ, & concilij congregati, vt plene traditur in d. trac. Et adde quod ipsum concilium generale, cui Papa præest, non potest recusari propter suspecto, vt in c. cuncta per mundum. 9. quæst. 3. & in c. licet ex suspecto, de foro compet. & per glo. in c. singulis, de statu mona. per Phil. Franc. in cle. fremo. in 8. q. de app.
c ¶ Vt audiant. Adde, vt per Cal. consi. 6. de constit.

De his, quæ fiunt à maiori parte cap. *Rub.*

Cõtinuatur ad præcedẽtia hoc ordine: Supra visum est de his, quæ fiunt a prælato, & capitulo: sed quia q̃dam pertinẽt ad capitulum tñ, in quibus peragendis sæpe discordant, & dubitant pro quid iuris merito subijcitur hæc rub. Et no. ex hac cõtinuatione
a & diuersitate titulorum, ꝙ appellatione capituli, [a] nõ propriecõprehenditur prælatus, de quo vide quod plenius dixi in c. post electionem, de concess. preb. merito sequitur nigrum.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Appellatione capituli. Vide Fel. in proœ. Gre. col. 4. ver. nec obstat, & in c. dilecti, sup. de maio. & obed. post d. Abb. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Maior pars capituli, vel collegij, quod facit non impeditur a minori parte, si aliquid rationabile alleget, & probet. 5.*
2 *Appellare non potest sine causa minor pars ab illo, quod fuit ordinatum a maiori parte capituli, & nu. 6.*
3 *Maior & senior pars, copulatiue requiritur in negotijs ecclesiæ explicandis. 11.*
4 *Quod committitur voluntati liberæ vel propriæ alicuius, intelligitur de voluntate non regulata aliqua ratione. hinc est, quod non posset peti reductio ad bonum virum.*
7 *Consuetudo iurata, vel statutum, per singulos de vniuersitate, potest non obstante iuramento tolli ab omnibus de ipsa vniuersitate.*
Iuramentum, quod præstatur a singulis, ligat ipsos singulariter cõtrauenientes, non autem collegialiter.

Princeps si tollit statutum, quod ignorat forte iuratum, non censetur tollere iuramentum.
Accessorium remanet aliquando, sublato principali.
Consuetudo, vel constitutio capituli, etiam iurata disponens quòd omnes de capitulo, vel saltem duæ partes debeant consentire, & aliter actus non teneat non valet.
Iuramentum tendens contra vtilitatem ecclesiæ, non est seruandum; immo dicitur potius periurium.
Iuramentum temerarium, quos effectus producat. 17.
Potestas vniuersitatis remanet penes non delinquentes; licet numero pauciores.
Minor pars quando contradicit maiori parti; habet causam contradictionis probare coram superiore ipsorum; non autem coram ipsa maiori parte.
Contradicens actibus, qui geruntur in vniuersitate, quibus casibus teneatur appellare, & quos effectus operetur talis appellatio.
Consentire quoties aliquis non vult in aliquo actu gerendo per vniuersitatem, debet expresse contradicere, aliàs habebitur pro consentiente quoad peccatum.
Capitulum non potest statuere sine consensu Episcopi, nisi statutum concernat facta ipsius capituli tantum.
Absentes non sunt vocandi, quando ipsorum vniuersitas facit statutum, nisi statutum concerneret negotia multum ardua.
Contra absentes non possunt præsentes aliquid statuere.
Absentes quibus casibus sint vocandi.
In negotijs vniuersitatis debent esse ad minus præsentes duæ partes ipsius, & illarum duarum partium consentire, vel dissentire maior pars.
Contemptus vnius non vocati retractat omnia gesta in vniuersitate: nam plus obest contemptus vnius, quàm contradictio multorum.

CAP. PRIMVM.

1 **Vm in cunctis.** † Ordinatio maioris partis capituli per ℸdictionem, & appellationem minoris partis, nil rõnabile opponentis, impediri non debet. h. d. vel clarius sic. In vniuersitatib. ecclesiasticis ꝑualet regulariter, quod fit a maiori & saniori parte; nisi minor pars rõnabiliter ℸdicat. Et primo ponit factum reprehensibile. Secundo prouidet p stanum, ibi, [Quo circa.] Casus liter. In quibusdam ecclesiis, minor pars clericorum, non sm rõnem, sed propria volũtate potius impediebat ecclesiasticam ordinationem, quod nimis graue, & dignum erat reprehensione, cum in ordinationibus ecclesiarum ip debeat prævalere, quod a maiori, & saniori parte capituli fuerit ordinatum. Ideoque statuit Concilium Lateranense, vt nisi a paucioribus, & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fue
2 rit, & oste nsum, †appel. re præualeat, & suum cõsequatur effectũ, quod a maiori, & saniori parte capituli fuerit ordinatum; nõ obstante si aliquis dicat se iuro adstrictum ad obseruandã ecclesiæ suæ consuetudinem, quia non sunt discenda iuramẽta, sed potius periuria, siue temeraria iuramenta, quæ in damnum ecclesiæ, & ℸctorum patrum veniũt instituta. Et si aliquis ꝺsuetudines, q̃ nec ratione iuuantur, nec canonicis conionant institutis, iurare ꝓsumpserit, a perceptione dominici corporis, donec pœnitẽtiam egerit. sit penitus alienus. B. † No. ibi, [Pluribus, & saniorib.] quæ verba iterum in tex. repetuntur; ꝙ duo requiruntur ad hoc, vt valeat gestum in capitulo. Primo, ꝙ maior pars decreuerit. Secundo, ꝙ illa maior pars sit sanior, [a] scilicet respectu concilij, & materiæ subiectæ, de quo vide quod no. in c. ecclesia, il 2. de elect. No. ibi, [Fratribus,] ꝙ canonici, & omnes collegiati possunt dici fratres, & olim omnes Christiani appellabant fratres, qa propter fraternam regenerationis, scilicet baptismatis, omnes hẽnt vnum patrem, scilicet Deum. sunt ergo fratres in Christo. 11. quæst. 3. c. ad mensam, & vsque ad tempus Concilij Niceni omnes, qui sunt Christiani, appellabantur fratres, vel discipuli; ab illo concilio citra dicti sunt Christiani, vt est tex. cum glin c. 2. 23. dist. & legitur
3 & no. in actibus Apostolorum. † Tertio no. ibi, [Non tam de ratione, ꝙ de propria voluntate, &c.] significatum horum verborum [Committo hoc propriæ voluntati] denotant enim propriã
4 [b] voluntatem absolutam & liberam, nõ regulatam ratione; ideo non posset peti reductio ad arbitrium boni viri. Et facit pro statuto ℸholarium, quo cauetur, ꝙ rector in examine, nõ teneatur aliquid ſoluere collegio, nisi prout processerit de sua propria voluntate, facit tex. in l. fideicommissa. §. quamquam. ff. de le. 3. & qd
5 no. Bar. in extrauag. ad reprimendum. † No. ibi, [Obiectum fuerit, & ostensum.] ꝙ ad impediendam ordinationem maioris partis, non sufficit aliquid rationabile opponere: sed oportet, ꝙ obiectum ostendatur, & probetur. Et ex hoc no. a contrario, ꝙ non semper valet ordinatio maioris partis. Nam vnus solus posset rõne motus impedire ordinationem totius vniuersitatis; & appellare potest, si opus est per superiorem illam ordinationem reuocari facere. Ad hoc 31. distin. in c. Nicena. † No. ibi, [Appellatione remota,] ꝙ sola appellatio interposita in vniuersitate p minorem partem non impedit ordinationem maioris partis: valet tamen appellatio in effectu si est rationabilis: quia probata rõne
7 appellãdi, cassabitur dispositum per maiorem partem. † No. ibi, [Ecclesiæ suæ consuetudinem &c.] ꝙ canonici, seu vniuersitas,
c possunt ex causa tollere consuetudinem ecclesiæ, [c] etiam iuratã, & in hoc tene menti istum tex. & vide gl. no. in c. in his. 11. dist. Et idem dicit Io. And. hic in statuto, vt iuramentum, quo singulares firmant statuta collegii, vrgeat dunt xat remanentibus statutis: sed eis sublatis per vniuersitatem, tollitur iuramentum; quasi iuramentum liget singulos singulariter contrauenientes; secus autem si ꝙueniunt collegialiter, tollendo statuta; & hoc verbum no. & vide quod plene dixi in c. dilecto, sup. de præb. Vide tamen in hoc gl. valde no. in c. cum non deceat, de ele. lib. 6. quæ dicit, ꝙ si superior tollit statutum vniuersitatis iuratum, non faciendo mentionem de iuramento, tenentur nihilominus illi de vniuersitate ad obseruantiam iuramenti, ex quo iuramentum est tale, qd potest seruari sine peccato, vt puta concernens commodum singulorum. Et hoc ideo, quia in dubio non est præsumẽdum superiorem voluisse tollere iuramentum; & est vnũ dictum satis mirabile, vt statuto sublato remaneret iuramentũ accessorium. Sed
8 vide motiua prædicta in gl. † Vlterius no. ex eo verbo. [Secũdum communem intellectum,] ꝙ non valet consuetudo Capituli ẽt
d iurata, disponens, vt omnes de Capitulo debeant concordare; [d] & ꝙ aliter non valeat actus. Nam talis consuetudo est contra vtilitates ecclesiarum, cum homines sint faciles ad discordiam. 18. qõ. 1. c. nec nouum. vnde sæpe impedirentur vtilitates ecclesiæ, si dispositum a maiori pte non haberet effectum. Et ex hoc infero, ꝙ in vniuersitatibus ecclesiasticis non valet statutum. sic nec consuetudo, vt duæ partes ad minus debeant concordare; sed ꝙ prævalere debet dispositum a maiori parte, dummodo illa pars sit sanior. pro hoc facit c. licet, in fi. ℸ. de elect. & vide tex. & gl. in c.
9 sicut, eod. tit. lib. 6. † No. ibi, [Sed potius periuria censentur.] vnam regulam in materia iuramenti, ꝙ omne iuramentum tendens ℸ vtilitatem ecclesiæ, non ligat; sed potius censetur periurium. Et facit pro his rectoribus secularibus, qui iurant seruare statuta ciuitatis, in quibus sunt aliqua contra libertatem ecclesiasticam, & vtilitatem; & vide bo. tex. in c. 1. de iureiu. lib. 6. Et facit iste tex. ꝙ iuramentum tendens ad damnum ecclesiæ non ligat; etiam si per alium posset consuli ecclesiæ. De quo vide quod dixi in c. cum ve
e nissent, [e] de insti. & facit c. peruenit, de iureiu. † No. in fi. literæ, ꝙ re-
10 merè iurans, peccat mortaliter, & dẽt inde agere pœnitentiã: de qua pœnitentia vide tex. cum gl. 22. q. 4. c. qui sacramenta. Et vide de effectu huius iuramenti temerarij quod no. gl. in ca. Florentinum. 85. dist. † In gl. in ver. [Rationabiliter.] ibi, [Sed maior pars est illa,] & videtur glo. velle, ꝙ ianior pars sit maior; quod est ℸ istum tex. qui requirit maiorem partem, & saniorem partem, vt in c. qa propter, de elec. Dic ergo, ꝙ licet minor pars possit ex ratione impedire decretum maioris partis; non tamen potest aliquid dispõnere nomine totius vniuersitatis: nisi maior pars esset priuata pp
f delictum suum; quia tunc potestas totius vniuersitatis, resident in non delinquentibus, [f] vt in c. bonæ, & in c. cum nobis, eo. ti. cum
12 simi. & c. gratum, de postu. præla. † In glo. in versi. [Ostensum,] ibi, [Coram superiore.] no. bene gl. ꝙ minor pars contradicens non tenetur probare coram maiori parte rationem suę contradictionis. Quod expresse volunt Doct. tum quia maior pars non est iudex; tum quia est suspecta minori parte contradicenti. adeatur ergo superior ipsius corporis, seu vniuersitatis; vel eligantur arbi-
13 tri, ca. 2. requiris, de appel. † Et cadit hæc quæstio hic tractata per Doct. Nunquid ℸdicens teneatur appellare, vel nunquid nolens cõsentire gestis per maiorem partem, teneatur contradicere? Inno. c. multa dicit, & in effectu ponit regulam, ꝙ non tenetur quis appellare: sed satis est contradicere; siue tractetur de præiudicio suo, siue tertij, siue ipsius vniuersitatis. Nam cum vniuersitas procedit extraiudicialiter, non transeunt huiusmodi gesta in rem iudi. vnde potest quis ex contradictione sola prosequi coram superiore, vt gestum minus rationabiliter per maiorem partem retractetur, argum. c. concertationi, de appel. lib. 6. Adúertendum tamen, ꝙ si quis non vult consentire, debet expresse contradicere; aliàs inuoluitur pœna & peccato, sicut expresse consentientes, secundum Innoc. quod est singulariter no. Ex hoc tamen habes, ꝙ etiam

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Quòd illa maior pars sit sanior. Adde Iac. Rebuff. in l. exactores, nu. 2. & ibi in apost. ad Cel. in ver. maioris partis, C. de suscep. & arch. li. 10. eundẽ in l. nominationem, nu. 4. de deci. co. li. & Ant. Corse. sing. suis, verb. vniuersitas, inc. quod sit a maiori parte.
b ¶ Voluntatem. Adde hic, quæ posui in apo. in rub. de arb. edita per Ludo Ro. Seb. Sap. ¶ Propriam voluntatem. Vide Bar. & Moder. in l. centesimus, §. fi. ff. de uerb obl. cum multis accumulatis per do. Fel. in c. canonum statuta, col. 18, uer. & si dicatur, committimus voluntati tuæ, sup. de consti.
c Seb. Sap. ¶ Consuetudinem ecclesiæ. Vide Alex. in consi. 18. inc. in iis capitulis, col. 1. in 2. volum. in cons. 16. inc. ponderatis narratis, col. 2. in 3. vol. Fel. in c. cum accessissent, col. 7. in gl. 2. supra de consti. vbi ponunt ꝙ statuentes possunt reuocare statutum iuratum.
d ¶ Concedere. Adde Old. consi. 259.
e Cum uenissent. Adde, quæ ibi posui.
f In non delinquentibus. Adde quod pulchrè voluit Rom. penul. colum. consil. 352.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Et in male gestis tacens[a] in vniuersitate, hĩ pro consentiente, cum ex officio suo teneatur consulere. Ad hoc l. de ætate. §. qui incuit, ff. de interrogat. actio. & vide quod dixi in c. 2. 5. tit. prox. super vlt. gl. Pōt tñ minor pars appellare, si vult, & appellatio operabitur multos effectus de quibus plene dixi in c. bonæ, 5. de appel. & inter cæteros operabit, ꝙ inferior a iudice, ad quē est appellatū, non poterit de illo negotio cognoscere, ar. in c. vt nostrum, de appel. Excipit Inn. vnū casū, in quo tenet nolẽs ꝓsentire, appellare, s. qñ eligit per vniuersitatem ad officiū publicū authoritate & vtilitate, aliàs hĩ pro ꝓsentiente, si est suppositus illi vniuersitati, vt in l. nominationes, & in l. hi, qui, C. de app. & vide rōnem diuersitatis plene per Cy. in d. l. hi, qui. † In gl. in ver. [Cōstitutū] no. ex hac gl. iũcto tex. ꝙ capitulū pōt sine prælato facere statutū. Intellige, vt saltem gl. qñ ꝑ statutū nō mutat status ecclesiæ, sed ꝓcernit dūtaxat facta ipsius capituli: a liàs nō valet statutū sine cōsensu ꝓlati, vide tex. & ibi plene p Inn. in c. cũ ꝓsuetudinis, de ꝓsue. & vide bo. gl. in c. 2. de verb. sign. li. 6. & dic, ꝙ ēt vniuersitas inferior nō pōt facere statutū in arduis sine ꝓsensu Epi pp ꝺiũctionem, q̃ est inter Epm & ecclesiã inferiorẽ. Ita no. voluit Inn. in c. req sisti, in fi. de test. &
35 c. cũ accessissent, de ꝓstit. † No. 2. ꝙ in editione statuti fiẽdi p vniuersitatẽ, oēs debent esse ꝓsentes; ita per aliquos solet allegari ista gl. & mordet ꝑm hūc intellectū a plerisque, quia iure non ꝓbatur
b ista specialitas; cũ absentes nō sint vocādi, [b] vt no. glo. in c. 2. de testi. li. 6. quę ponit tres casus ꝓseciales, in q̃bus absentes sunt vocādi. Sed no. ꝙ ista gl. non loquitur ita gñaliter, sicut solet allegari: sed restringit se, q̃n statutum ꝓcernit ꝓiudiciũ absentiũ: & in hoc bene no. gl. ꝙ in ꝓiudicium absentium, non possunt pñtes aliqd statuere. licet duæ partes sint pñtes, ad hoc c. cũ oēs, de ꝓstit. Pōt tñ saluari primus gñalis intellectus gl. q̃n statutū ꝓcernit negotia multum ardua. Nam quemadmodū vocantur in illis tribus casibus exceptis, ꝓp grauitatem præiudiciũ; ita dicẽdum in oĩbus casibus consimilibus, & grauioribus. Nã cũ illi tres excepti casus non sint odiosi, sed fauorabiles, debent extẽdi ex identitate rōnis. Pro hoc vide tex. no. in capit. cum dilecta, de cōfirm. vtili, vbi casus exceptus a regula, extenditur ad alium habentem identitatẽ rōnis. Et idem voluit gl. no. iuris ciuilis in l. 1. C. de cond. indeb. & hoc est ſp no. pro extẽsione illius glossæ. c. 2. vt facias regulam no. ꝙ in casibus multũ arduis debent vocari absentes; quod sentit Inn. in c. 2. de nouꝝ ope. nũcia. & do. Anto. hic. Sed no. istum tex. & illam
16 gl. quæ nō solet ad hoc allegari. † Tertio no. ex hac gl. ꝙ regulariter in negotijs vniuersitatis ad minus debent esse præsentes duæ partes. Circa quod instant hic Doct. Nam aliqui antiqui regrunt solum maiorem partem per istum textũ, & per leg. quod maior, ff. ad munic. sed Ioan. And. inhæret gl. & dicit, ꝙ nō vocandi, non cōputantur in numero duarum partiũ. De quo vide in clem. qđ circa, de electio. Dic clarius, & latius, ꝙ ad vtilitatem actus, ad minus duæ partes vocandorum, debent esse præsentes. Ita intelligi debet l. nulli, & l. plane, ff. quod cuiusq; vni. no. Et ex illis duabus partibus oportet necessario maiorem partem consentire; ita intellige istum tex. & d. l. maior. Ex quo no. non esse necesse ad validi tatem actus, ꝙ maior pars hominum de vniuersitate consentiat, sed sufficit maior pars horum, qui sint in vniuersitate, dūmodo præsentes, constituant duas partes. Nam duæ partes repræsentant totã vniuersitatem, vt in dictis iuribus, & in l. 1. C. de decr. ab ordine facien. Dicoꝫ, ꝙ si aliquis de vniuersitate fuerit contẽptus, pōt prosequendo contemptum, facere actum retractari: qa plus obest contemptus vnius, q̃ ꝺictio multorum; in c. ꝙ sicut, & c. bonæ, de elec. & vide circa hoc, quod dixi plene in c. cum nobis, & in c. in causis, de elect. In glo. fi. ibi, [Restringenda sunt.] ad hoc
17 vide tex. in cap. 1. de iureiu. lib. 6. Et in fi. glos. no. ꝙ temere iurantes, sunt periuri. Sed dic, ꝙ impropric sunt periuri; vnde pp hoc non priuantur beneficijs. & vide de his vltimis, vbi supra remiſ.

ADDITIONES.

a Seb. Sapia. ¶ Tacens. Hoc dictum sequitur do. Abb. in c. 1. infra de loc & cap. dilectus. il 2. infra de fimo. & in cap. 2. supra tit. prox. & do. Alex. in l. quę doris, ff. sol. mat.

b ¶ Non sint vocandi. Adde videndum Cal. consi. 4. hoc eo. tit. vbi dicitur discrepare a dictis Abbatis.
Zach. ¶ Adde Iac. Reb. in l. fi. num. 2. & ibi in apo. Celsi. ad eum in ver. absentes, C. de lib. & hat.

SUMMARIUM.

1 *Interdicere ecclesiam non spectat ad canonicos; sed ad episcopum cum capitu. 3. 7.*
2 *Vox vnius ex collegiatis potest esse potentior, vel ponderosior, ratione maioris scientię, vel dignitatis, vel temporis receptionis.*
Canonici siue collegia, dicuntur maiores, vel minimi respectu scientię, vel dignitatis, vel temporis receptionis.
3 *Capitulū nō habet iurisdictionem in singulares canonicos; nisi præscripserit.*
Capitulum debet congregari ab antiquiore canonico.
Episcopus habet totam iurisdictionem, quam explicare debet quandoque cum consilio, quandoque cum consensu capituli.
Papa habet Cardinales coadiutores, sine quibus non explicat ardua, vel non condit legem vniuersalem super statu orbis; licet & penes ipsum sit omnimoda iurisdictio.
4 *Delictum vnius non debet alteri nocere, intellige, vt infra nu. 10.*
5 *Delictū non debet iudicari nec seueriꝰ nec mitiꝰ, q̃ eius qualitas exposcat.*
6 *Pronomen, Meus Tuus, denotant dominium; licet large sumendo denotent ius, quod quis habet in re.*
Presbyter parochialis habet iurisdictionem in parochianos in foro pœnitentiæ, non autem in foro contentioso.
Presbyter parochialis non potest neque excommunicare parochianos iure proprio, neque ecclesiam suam interdicere.
Presbyter parochialis potest ex causa cessare a diuinis, si parochianus nō soluit decimas, vel alias oblationes solitas.
Ius excommunicandi non potest præscribi a non habente aliquam iurisdictionem, vel prærogatiuam, prout est capitulū, præpositus, uel Archidiaconus.
8 *Ecclesia quo casu potest interdici pro delicto vnius; nam regulariter nō pōt.*
10 *Interdictum latum contra aliquam ecclesiam ab habente potestatem interdicendi, an debeat obseruari ab episcopo loci.*

CAP. II.

1 **Quęsiuit.** † Canonicus non interdicit ecclesiã; sed hoc facere debet ep̃s cum capitulo. Hoc dicit. & scda pars, ibi, [Fraternitati.] Casus literalis. In ecclesia Claromõtana obseruabatur, vt si aliquis parochianus pẽsionem debitam ecclesiæ non solueret; vel clericus aliquis delinqueret; aliquis de canonicis ēt minimus interdicebat ecclesiã: m sine consensu capituli, [1] & aliorum canonicorum. Quæsiuit ep̃s, an hoc fieri deberet? Respondet Papa, ꝙ interdictum in aliqua ecclesia positum sine consensu episcopi, & fratrum suorum per aliquem de canonicis, obseruari nō debet, nec substineri, vt ab aliis obseruetur: sed si aliqs deliquerit, ipse puniatur: quia peccata suos authores tenere debent; nec debet vlterius protrahi pœna, q̃ delictum fuerit in com
2 mittente repertũ. Ber. No. primo ibi † [Ex canonicis ēt minimus] ꝙ canonicorum quidam dicuntur minimi: & per consequens quidam maiores, seu maximi. Et possunt dici minimi respectu dectus sciẽtiæ, vel respectu dignitatis vel respectu ordinis seu tẽporis receptionis; & hoc facit pro no. in c. ecclesia, il 2. 5. de electio. Nã licet oēs sint canonici; tñ ex prædictis vox vnius est potentior, &
3 ponderosior, vt in c. dudum. il 1. de electio. † No. scdo. ꝙ particulares canonici, & ēt totum capitulum nō possunt sine ep̃o subijcere ecclesiam interdicto; nec ēt inducere cessationem a diuinis; nec si aliud habeat consuetudo respectu capituli, vt in c. si canonici, de off. ord. li. 6. & in c. irrefragabili, in §. excessus, §. eo. tit. Nam capitulum ex eo, ꝙ non habet iurisdictionẽ in singulares canonicos, licite potest illam præscribere, vt in d. §. excessus: & vide no. dictum Inno. in c. 1. de ma. & obed. Vbi tñ non potest mulctare non veniẽ tes, licet reddat eos contumaces, dicit, ꝙ licite antiquior canoni
a cus habeat congregare capitulum [a] respectu vocis dandæ, quod no. tota ergo iurisdictio est in ep̃o: explicatur tñ cum capitulo, quę habito consilio, cuiusque consensu, iuxta ea, quæ dixi in c. innotuit, supra tit. prox. Idem dicimus in Cardinalibus, vt iurisdictio sit penes Papam; sed Cardinales dicuntur assistere Papę, & coadiutores in officio, nec ardua explicat Papa sine Cardinalibus. Pro quo vide tex. in c. per venerabilem, qui fi. sint legit. & in c. fin. damenta, de elect. lib. 6. vide Ioan. Mon. in c. super eo, de hæret. lib. 6. & quod no. Archid. post Lau. 15. q. 1. ca. sunt quidam. Vbi ponit
b mirabile dictum ꝙ Papa [b] non pōt condere legem vniuersalem sine Cardinalibus, super statu orbis. Sed vide quod plene dixi in
4 iuribus præall. † No. ibi, [Cũ peccata suos authores &c.] Nã quod die allegatur; & in effectu ponit regulã, ꝙ pro delicto vnius, non debet regulariter alius puniri. De quo tñ vide gl. no. 1. q. 4. in fin.
5 ma. & 24. q. 3. in summa. † Vltimo no. aliam regulam in fi. literæ, q̃ delictum non est seuerius iudicandum, q̃ exposcat criminis qualitas. Dic ꝙ nec ēt remissius 24. q. 3. 1. c. nō afferamus, & bo. tex. in l. respiciẽdū, ff. de pę. Vlterius pōt notari, ꝙ superior nō dēt pati, vt
6 gitur & no. maxime per Inno. in c. olim. il 3. de restit. spol. † In glo. 1. ibi, [Id est tuæ iurisdictioni subiectã] Gil. hãc expositionẽ confirmacit metu ꝓiꝰ; quia ecclesia non dēt esse in dñio alicuius, quẽadmodum cæteræ res sacræ, vel religiosæ. l. intantum. ff. de rer. diuis. & c. de præben. c. rō. Et istud pronomen, Tuum, denotat dominium, 8. dist. c. quo iure, & l. Quintus, ff. de au. & arg. lega. Voluit ergo gl. quod ecclesia non dēt esse prælati; licet sit subiecta iurisdictioni prælati. Sed dic, ꝙ licet expositio gl. procedat capiendo strictialiud pronomen, Tuum, c tñ large pōt prælatus dicere ecclesiam
c eẽ suam, rōne iuris quod hēt in ea; vt est tex. in c. si tibi absenti, de præben. lib. 6. facit l. qui tabernas. ff. de contrahen. emptio. facit quod no. Innoc. in c. examinata, de iud. no. tamen glo. pro prio modo loquendi: tñ sustinetur libellus, & quælibet scriptura,
7 in qua prælatus asserit ecclesiam esse suam. † In ea. glo. ibi, [Habet episcopale.]

ADDITIONES.

a ¶ Capitulo. Adde quis debeat congregare capitulum, do. Car. cons. 150.
b Seb. Sap. ¶ Quod Papa. Vide Fel. in rub. de consti. col. 1. Iason. in l. placet, C. de sacrosan. ecc. & latius posui supra in pluribus locis.
c ¶ Pronomen, tuum. Adde Fed. consi. 279.
Zachar. ¶ Adde istum in c. pro illorum, nu. 2. & quod ibi posui in apostil. ad eum in ver. potest competere dominium, supra de præb.

ępale.] Vult ergo gl. ꝙ canonicus potest q̃nq; habere ius ępale in
c ecclesia: sed non declarat si ipsam. Intellige, qñ canonicus [a] habet ecclesiam parochialem annexam præbendæ: tunc enim cum habeat parochianos subditos: potest ex causa ecclesiã subijcere interdictonam hoc pertinet ad curam, all. c. dudum. il 2. de elec. Et ita cum hoc dicto transeunt Doct. sed non credo, ꝙ proprie capiendo interdictum presbyter parochialis possit subijcere ecclesiam interdicto, quia hoc est iurisdictionis & licet rector ecclesię habeat iurisdictionem in foro pœnitentię, non tñ in foro contentioso. Sed forte gl. vult sequi opi. quorundam, qui tenuerunt in c. si tu cerdos, de offi. ord. ꝙ rector parochiæ potest excõicare parochianos, & sic pari rõne interdicere ecclesiam. † Go. nõ puto aliquod istorum dictorum verum. & vide quod dixi in d. c. si sacerdos, & plene in repe. casi. quis 3 clericum, de foro comp. Credo tñ, ꝙ ex ea posset cessare a diuinis, puta, si parochianus non vellet sibi solvere decimas, [b] seu oblationes alias debitas: vide quod no. de cõsecr. dist. i. c. omnis Christianus. & ex parte, de restit. spol. Scdo potest gl. intelligi, ꝙ canonicus potest habere ius ępale, l. rõne præscriptionis. Dicit tñ Inn. ꝙ licet consuetudo, vel præscriptio possit dare canonico iurisdictionem, & per ꝺns potestatem interdicendi ecclesiam, vt in c. cum contingat, de foro comp. non tñ potest sine iurisdictione dare potestatem canonico interdicendi ecclesiã: quia cum quis sine iurisdictione non habeat subditos, irrõnabile est, q̃ possit ecclesiam interdicto. Quod no. quia idem
d sit dicendum in potestate excõicandi, vt sine iurisdictione non possit præscribi potest. is excõicãdi, vel sine aliqua progatiua in alios; sed hẽns dignitatem, vel progatiuam in aliquos, vt est capitulum, Archidiaconus, vel Præpositus, bene pōt præscribere potestatẽ
e excõicandi, [c] vt no. in d. c. cum contingat, & vide Io. An. in c. ad nostram, de elec. lib. 6. in nouel. † Et in fi. gl. aduerte, quia gl. vr ꝺicere. Nam in i. par. sentit, ꝙ pro delicto vnius possit ecclesia subijci interdicto, sed in ij. parte sentit ꝓrium nisi delinquens sit dñs terre. Et credo, ꝙ voluit hic ꝺicere opi. Lau. qui tenuit primam partẽ.
f Et q̃ Doct. transeunt, tñ iste rex potest adduci pro & ꝓ. Nã quatenus litera improbat interdictum positum sine consensu epi & Capituli, vr approbant; ꝙ si intercumisset consensus istorum, interdictum tenuisset, licet pro delicto vnius tñ. Sed in vci. [Sed & q̃s] sentit ꝓrium, dum dicit, peccata deberẽ tenere suos authores. Puto, ꝙ pro graui delicto, de quo non potest leuiter haberi satisfactio; potest ecclesia subijci interdicto, vt superior inducatur ad iustitiam faciendam, ad hoc c. ex parte, il 1. de verbo. signi. & c. dilectus, de appel. & c. si canonici, præal. honestius tñ esset, potius recurrere a diuinis, q̃ ponere interdictum. ꝓ leui causa, vel qñ potest haberi alia via satisfactio, procedat vltimum dictum gl. † In gl.
g in verbo, [Deliquerit.] ibi, [In pœna spirituali.] hoc non est indistincte verum: sed procedit quoad pœnam aternam; de qua intelligitur illa authoritas Euangelica. † Filius nõ portabit iniquitatem patris, &c. & idem in excommunicatione. Nam non fertur, nisi pp. cõmunicam propriam, quia excõicatio separat a Deo; vnde nisi quis separet se a Deo pp proprium peccatum, non potest separari ab alio, ēt a Papa, vt in c. cum æterni, de re iud. lib. 6. & in c. anobis, de sentẽ. excom. Sed in interdicto licet sit pœna spiritualis, q̃nq; punitur vnus pro alio, vt in c. non est, de ꝓb. Et est rõ, qa illa pœna non afficit animam, sed tantum priuat corpus; de quo vide gl. quam superius alleg. † Hic ēt Doct. quærunt. Numquid eps
h teneatur seruare interdictum latum ab habente alias potestatẽ? Et in effectu dicunt, ꝙ sic, si est speciale, i. respectu certæ ecclesiæ; ꝓhoc tex. in c. dilectus, de appel. & vide ad hoc latius per Io. And. in c. fi. de sen. excom. lib. 6. in generali secus, pp. c. quod nonnullis, de priuileg. vbi ponitur speciale priuilegium episcoporum respe
i ctu interdicti generalis, & de generali interdicto intelligit Io. An. in c. fi. de sen. exc. lib. 6. quod no. & in hoc dic plenius, vt ibi no.

a Seb. Sap. ¶ Quod canonicus possit esse episcopus, quando canonicatus annexus dignitati episcopali, tenet Fel. in c. ex literis, in prin. supra de proba.
b Solvere decimas. Adde quod tuliit Lap. alle. 67. in pen. col.
c Potestatem excommunicandi. Adde Do. de Rot. dec. 408. de resc. in nouis, vbi tace de hoc.
Zach. ¶ Adde quod no. in apost. ad istũ in Iac. Ant. de But. in c. Archidiaconus, in apost. in ver. potestas excommunicandi, supra, de offi. Archid.

SVMMARIUM.

1 *Ordinamenta ecclesię, non potest ille cuius non interest, impedire.*
2 *Pater pro filio, & etiam quilibet extraneus, pro alio potest impetrare literas ad beneficia.*
Habens ius præsentandi, potest præsentare filium, alias idoneum.
3 *Consuetudo, vt electores eligant vnum certum, non valet: papa vero potest hoc facere, vt eligatur vnus certus.*
4 *Inuestitura beneficij potest fieri per anuli immissionem.*
5 *Renunciare quis videtur iuri, quod habet in aliqua dignitate, quando exhibet reuerentiam alicui in eadem intruso, tanquam legitimè cõstituto. 8. 9.*
6 *Appellatio illius non valet, cuius non interest.*
7 *Possessio quo casu acquiritur sine actu corporali, vide remissiuè.*
9 *Reuerentia seu obedientia præstita alicui intruso in aliqua dignitate, non fit*

ei ius illum legitime esse in dicta dignitate.
Clericus non potest renunciare beneficio suo, neque tacitè, neque expresse sine licentia sui superioris. 10.
Limitatio ad c. admonet, de renunciatio.
Renunciatio primi beneficii inducitur per acceptationem secundi, potest, tamen superior ipsum reuocare ad primum beneficium.
Renunciatio beneficii tacitè facta, potest tacitè per superiorem acceptari.

CAP. III.

1 **Ex ore sedentis.** † Cõis ordinatio ecclesiæ p ꝺictionem, & appellationem eius, cuius non interest impediri non debet. h. d. quoad titu. In j. ponit factum. In 2. decisio, ibi, [Quia vero.] Casus lit. Pater cuiusdam canonici Augustẽn. B. nomine accedens ad dñm Papam, impetravit ab eo literas ad Decanum & Capitulum Augustẽ. quib. Decano & capitulo mãdabatur, vt dictum B. filium suum intra spatiũ vnius mensis eligerent, & assumerent in Præpositum, & in signũ inuestituræ sibi facte, anulum aureum destinavit executoribus. sup hoc deputatis. Executores capitulum monuerunt, vt mandatum Apostolicum adimpleret. Capitulum licet literas recepisset, audito, ꝙ F. quondam Præpositus ipsorum esset electus & confirmatus in eẽm. Brix. intra terminum, in quo debebant executoribus nũciare, Hi tunc eorum Decanum in Præpositum elegerunt, cui dictus B. reuerentiam exhibuit tanq̃ Præposito, tãdem ille H. mortuus fuit: eo mortuo, Capitulum statim elegit in Præpositũ istũ, cui papa scribit, dicto B. appellante prius, ne ad aliquam electionẽ procederent, cum ad ipsum dicta Præpositura spectaret, & sic orta fuit controuersia inter ipsum, B. & istũ Præpositum. Delata fuit
a cã ad Celestinum Papam, coram quo plura obiecta fuerunt ꝓ tra istum B. ita ꝙ Celestinus cassauit inuestituram de ipso B. Ad vltimum delata est, iterum causa ista ad do. P. pam Inn. coram quo ista & alia allegata fuerunt. Papa vero ita sup hoc duxit statuẽdũ ga ꝓsitrit ei ꝙ ꝓfatus B. non fuit inuestitus de dicta Prepositura; quis mãdatũ fuisset, vt de ea inuestiret, & si ēt inuestitus fuisset, ilb la inuestitura cassata fuit per Celestinũ, & si ēt cassata nõ fuisset, tñ per hoc, ꝙ dicto H. reuerentiam exhibuit, tanquã Prepositi, iure tuo renunciasse vr. Papa. præterea, ꝙ ipse B. appellare non potuerat, vt appellatio ipsius ordinationem ecclesiæ impediret; & intelligens, ꝙ a maiori par. capi. electus fuit iste in Præpositum, electionem auctoritate apostolica confirmauit ꝓfato B. super Prec 2 positura silentium imponens. B. † No. ibi, [Pater eiusdem.] ꝙ pũ potest pro filio impetrare literas ad beneficium sine mãdato. Et
a idem dic in quolibet extraneo, vt in gl. no. in c. ad aures, & c. nõ
b nulli, de resc. Sic dicimus, ꝙ pater [b] habens ius patrũ in ecclesia, potest pñtare filium aliàs idoneum, vt dicit gl. no. q̃ cõiter tenetur,
3 & ibi p Inn. in c. ga clerici, de iur. ep. † Secundo no. ibi, [Spatium mensis.] ꝙ ex mãdato Papæ pōt ꝑs ad eligendũ ꝑfixum arctari, et pẽs restringi ad electionẽ vnius tñ. Vñ pōt papa, qđ non valet ef ficere ꝺuetudo. Nã nõ pōt induci ꝺuetudo, vt electores eligant certum, qa tollitur libertas eligendi, vt in c. cũ terra, de elec. & tñ
4 mãdatũ papæ, valet, nec minus dē de electio. † Tertio no. ꝙ constitutudine, q̃ seruat in inuestitura beneficii, pōt. n. fieri p immissio
c nẽ anuli; [c] & forte ab hoc emanauit ꝺuetudo, vt doctoratu dēt anulus nouello Doctori, i signũ. f. inuestituræ sciæ, & solet allegari in sermonibus: hic tñ nõ fuit dat' anulus, sed mulus: forte. n. erat
5 tũc ꝺuetudo, vt mitteret, ꝙ inuestiendo. † Quarto no. ibi, [Reuerentiam exhibuit] & tene mẽti sp istũ tex. qa est valde singularis, ꝙ si prędẽs hĩe ius in aliqua dignitate, vel officio, exhiber reuerẽtiã intruso, tanq̃ legitime ꝓstituto i illa dignitate, vel officio, vr tacitè renũciare iuri suo. Et iõ cauti procuratores in libello, & aliis
6 scripturis nunq̃ dñt illũ esse prælatum, sed ꝙ asserit se ꝓlatũ. † Vlt. no. ꝙ non valet eius appõ, cuius nõ interest, ꝙcor. c. cũ inter, de
7 ele. & 2. q. 6. c. non solent, vbi de hoc. † In gl. sũ p ver. [Et si mãdatũ] ibi, [Nõ efficit qs possessor] dic, ꝙ hic nõ interuenit inuestitura, vt patet in litera. Et an, & qñ sine actu corporali acquiratꝰ possessio, ibi dixi, & in c. authoritate, de insti. & per Ioã. And. in c. transmissam, de ele. † Et in fig. aduerte, qa hic est fortior casus, q̃ in c. dilectus, quia papa dedit hic executorem, vnde de materia dic, vt in c. si tibi, & c. si capitulo, de concessio. prębend. lib. 6. Et præsupposito, ꝙ præpositura fuisset affecta pro isto beneficio; nihilominus renun-

ADDITIONES.

a ¶ Extraneo. Adde Do. de Ro. dec. 240. de resc. in antiquis.
b Seb. Sap. ¶ Quod pater. Vide Abb. m c. si supra de inst. ubi dicit, ꝙ habens ius conferendi, potest filio suo, aliàs idoneo conferre, & subijcit, ꝙ non debet affectu carnalitatis moueri.
c Zach. ¶ Per missionem anuli. Adde quod notaui in apost. ad istum, in c. cum inter, nu. 5. in apo. in ver. fuerat inuestitus, supra de renun.
ANT. FRAN. Inuestitura quibus uerbis fiat, & qua forma, & quibus modis, uide per glo. & Bal. in c. 2. in §. fi. per quos fiat inuest. & in ca. §. quid sit inuestit. in ubb. feudo. Et adde, ꝙ facta per anulum de re uendita, uel donata, operatur licẽtiam occupandi ipsam rem propria authoritate, ut per Inno. in cap. 2. de rerum permuta. & tenet Bal. in l. j. §. fi. C. de rerum permu. & in rub. C. de contrahen. emp. in 17. q. & uide Alex. in l. 3. & in l. si ex stipulatione, ff. de acqu. pos. & habetur in c. per tuas, de do. & per Io. And. in c. cum missa, de elect.

Universidad de Deusto
Biblioteca

renunciauit ipse iuri suo, exhibendo reuerentiam adnectsario, tan
9 quam præpotuto. † In gl. pen. ibi, [L. Herennius. §. vlt.] Gl. pro ꝑijs allegat illam l. & c. dilecto, de præb. q̃ parũ faciũt. nam in l. Herennius, solũ dr, q perceptio salarij non facit quẽ decurionẽ, sed electio legitima. Sed tu dic, q reuerẽtia exhibita in titulo, nõ facit illũ ꝑlatũ sed põderat. quo ad excludẽdũ istũ bñficium, cap. dilecto, ẽt nõ obst. quia non poterat expresse ibi Eps ꝓsentire, vt duo haberent vnam præbendam; ita nec tacite. † In eadem gl. ibi [Licet expresse nõ valeret.] No. mirabilem gl. q quis tacite põt renunciare bñficio suo, sine licentia superioris, non aũt expresse. Sed hoc dictũ (salua reuerentia gl.) non est verum; q a regulariter plus operatur ꝓsensus expressus, q̃ tacitus, cũ ille sit fortior, vt in reg. is, q
10 tacet li. 6. de reg. iu. & no. in c. dilecti, de foro compet. Et pro hoc quod no. Doct. in cap. de multa, de præb. vbi dicunt, q licet tacite inducatur renũciatio primi beneficij per acceptionẽ secũdi, in superior primi, põt reuocare illũ ad primũ bñficium: quia non potuit sine ꝓsensu suo remittere bñficium. Ad istũ tex. dnt quidã, q loquitur de iure ad rem, cui põt renunciari sine ꝓsensu superioris. Hæc sol. est vera in se, & probatur in clem. gr̃æ, de rescrip. sed non est bona ad istũ tex. q a tex. hic dicit, q ẽt si fuisset inuestitus, & sic habuisset ius in re, tñ illi renũciauit, exhibẽdo illi reuerentiam. Et iõ põt (solu ꝓrium aliter, q quemadmodũ sufficit tacitus ꝓsensus renũciãtis, vt hic, (quod est notabile) ita sufficit tacitus ꝓsensus superioris in acceptãdo renunciationẽ, vnde, ex quo superior non ꝓdixit vr tacite acceptasse; & sic põt intelligi iste. & in hoc ponit dictum notabile ille tex. & limitat illud c. admonet, & c. quod in
11 dubiis, de renunc. † Sed ꝑ istum tex. oppo. nã per electionẽ, & confirmationẽ ad ẽpatum nõ vacauit præpositura, vt in c. cum in cũctis, de elec. ergo alio respectu nõ valuit electio. Sol. dicit Host. q forte ille electus renunciauit præposituræ tm. Nunquid aũt sufficiat eius ꝓsensus sine renunciatione, dicit, q si ꝓsensit collatori, valet, quia vr tacite renunciasse, & sic põt intelligi s̃m eũ, c. quia bñficiũ, de reg. li. 6. Sed si ꝓsensit solũ electioni, non valet electio; qa non põt renunciare bñficio in manibus electorũ dumtaxat: sed requirit ꝓsensus superioris, q hẽt confirmare, vt in d. c. admonet. Ego dicerem quod casum huius c. sufficere, q fiat in manibus electorum; quia in fauorem electi duntaxat est introductum vt non vacent beneficia sua ante consecrationem, vt in c. cum in cunctis, de elec. huic aũt fauori pt renunciari arg. in c. ad aplicã, de regul.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus cum maiori parte capituli potest statuere, vt quilibet teneatur contribuere pro necessariis ecclesiæ, etiam aliquibus contradicentibus.*
3 *Scholaris pauper potest sustentari de communibus redditibus alicuius ecclesiæ.*
4 *Maior pars non potest disponere super rebus spectantibus ad omnes vt singulos, si illi non habent iure proprio, & illud quod disponitur, est distribuendum in pios vsus; aliàs secus. 5. 7.*
6 *Vniuersitas vbicunque est obligata, nec habet vnde satisfaciat, potest singulis de vniuersitate imponi collecta, vt habeat vnde soluat. 7.*
7 *Collecta an imponantur secundum quantitatem patrimonij, an pro capite. Episcopus potest compellere canonicos ad distribuendos superfluos redditus ad necessariam fabricam ecclesiæ.*

CAP. IIII.

a 1 **Ex parte.** [a] † Prælatus cũ maiori parte capituli, ꝺicente minori, statuere põt, q ad necessariam reparationẽ fabricę quilibet canonicus ꝓferre teneat. h. d. Cõis diuisio. Sed a ibi, [Statuimus] Casus lit. Archiepus Rothomag. ecclesiæ, cũ fabrica ecclesię restauratione indigeret, habuit tractatũ cum fatribus suis, vt quilibet eorũ cũ ipso Archiepo aliquã portionẽ reddituum suorũ, rã pio & necessario operi deputaret. qd ipsi facere noluerũt. vñ ipse significauit hoc do. Papæ. Sup hoc statuit Papa, vt si aliqui ꝺixerint statutis ipsius Archiepi, & maioris partis capituli, & sanioris, obtineat insa plurimorũ. Ber. No. primo, ibi, [Tractatũ] q ad esse tractatus necessario nõ ꝓcurrit cõsensus deliberatus; & facit pro his quæ dixi in c. tua, supra tit. 1. Hic. n. eps & canonici, habuerunt tractatũ de hac re; non tñ aliquid deliberauerũt. † Sed nota, q ad opus piũ non põt Eps cum maiori parte capituli obligare certã partẽ reddituũ canonicorũ; licet pars minor ꝓtradicat. Et facit tex. iste in arg. vt Eps, & maior pars capituli posit statuere, vt quisque debeat ꝓferre ad subuentionem scholaris pauperis docilis existentis in studio: facit ẽt in arg. c. super spe.
3 J. de mag. † Tertio nota, ibi, [Maioris & sanioris &c.] q nõ sufficit ad validitatem statuti, q Eps habeat secum aliquos ex canonicis;
4 sed debet ad minus secum hr̃e maiorem partẽ & saniorem. † No. quarto tex. valde no. & quasi singulare in mã sua, q ꝑ super redditibus pertinẽtibus ad canonicos vt ad singulos, valet statutũ a maiori parte. Cõtra hoc opponitur de l. per fundũ. ff. de seruit. rust. prædio. Item de reg. in re cõi. de reg. iu. li. 6. vbi patet, q in re ẽt cõi pluribus vt singulis, vnus solus põt impedire dispositionem maioris partis circa ipsam rem. Nam, vt dr in l. per fundum, ff. de ser. rustic. prædio. si tu & ego habemus fundũ cõem, non potes constituere alicui seruitutem in fundo, nisi ego cõsentiã; nec sufficit maior pars. si plures essemus dñi. Fortius ergo in casu huius c. nõ debuit sufficere maior pars, cum redditus canonicorum essent separati, & quilibet singulariter cognosceret fructus suos. Sol. mẽtu contrarij, vt arbitror, dixit Vinc. q hoc processit ex approbatione Papæ aliàs procederet ꝓrium. Sed s̃m hanc opi. Vin. de nihilo seruiret hodie hæc decr. vnde frustra fuisset posita in hoc volumine, ꝺ id, quod habetur. s. in proœ. In hoc inn. dat aliam solutionem vi. de no. dicens ꝓrium procedere, q̃ reditus pertinent ad singulos iure proprio; sed hic pertinebant iure ecclesiæ. Nam reddimus canonici sunt ecclesiæ, licet deputentur singulariter pro eorum substentatione. Et ex hoc dicto habes plura no. Primo nota q regula cõis, qua cauetur, q dispositum a maiori parte vniuersitatis
b debet præualere, habet locum no n̄ solum, q̃n maior pars disponit de bonis collegij, vt in c. 1. 5. eo. ti. sed ẽt cum disponit, de bonis spectantibus ad singulos, iure tñ collegii. Iste tex. loquitur, cum decretum fit pro opere pio, & necessario. Vnde crederem, q si hoc vltimo casu vellet maior pars disponere, cessante necessitate, vel vtilitate collegij, seu pia & necessaria causa, q maior pars nõ posset dispouere in præiudicium minoris ꝑtis. Pro quo vide glo. nota. in c. cum omnes, de const. in glo. 1. in fi. & quod no. Ioann. Andr. in reg. quod omnes tangit, de reg. iu. lib. 6. in Mercu. vnde dicerem, q maior pars collegij non potest facere gratiam alicui, contradicente minori parte, de redditibus, qui prouenũnt ad singulos iure collegii. Et optime facit iste tex. dum fundat se super cã pia, & necessaria. Quod bene no. quia multi trãseunt simpliciter cũ regula gñali, qd maior pars facit, sed illa regula, vt prædixi, habet
5 locum in casu prædicto. † Secundo nota ex dictis Innocentij maior pars vniuersitatis nõ põt obligare bona ꝑticularia ad minorẽ partẽ, ẽt pro opere pio & necessario, ex quo bona illa pertinent ad singulos iure proprio, & nõ iure collegii. Rõ manifestum est, q̃ maior pars collegij non hẽt iurisdictionem in minorẽ partẽ, & ideo nõ põt ꝑ statutũ suũ obligare ꝑsonas minoris partis, vel eorũ patrimoniũ. Vide Inn. q hoc apertius voluit in c. ex parte, s. de const. & glus. ciuilis, in l. 2. C. q̃ sit lõga cons. Aliud est, q̃n maior pars dispo-
b nit super bonis collegij, qa cũ maior pars cẽsetur tota vniuersitas, ꝺ vt supra, vñ dispositum de rebus ꝓprijs, cũ bona collegij sint
6 propria ipsius corporis ficti & non singulorũ de collegio. 12. q. 2. c. qui manumittitur. † Dicẽdũ tñ, q vbi obligata esset vniuersitas, & nõ habeat, vnde satisfaciat de bonis cõibus: qa tũc posset singu-
c lis imponere collectã; & ad hoc possunt cogi per superiorem, vt habeant, vnde soluant; sic intelligẽ gl. in l. 1. ff. quod cuiusque vni-
7 uersitatis nomine. † Et de modo imponendi collectã singulis, vtrũ debeat imponi in quantitatẽ patrimonij, an per capita, idest vt quisque equaliter ꝺtribuat, nõ habito respectu ad vires patrimonij, videquod notat Inno. in c. graue, de sent. exc. latius per B. ar. in l. 4. §. actor, ff. de reiud. d. Ant. referẽdo prius ꝑalle. dictũ Inn. dicit, q maior pars potuit hoc disponere inuita minori parte, qa ad vtilitatem destinata disponebat, seu deputabat illas portiones singulorũ reddituũ. Nã cum bona canonicorum sint ordinata ad fabricã ecclesiæ in defectũ, nõ fuit necesse, vt ꝓcurreret ꝓsensus singulorũ, & ꝓ hoc facit tex. in l. Sabinus, ff. cõi uidun. & q d̃ no. gl. in c. cũ oẽs de constit. Aduerte, q a hoc dictũ nimis restringit hunc tex. nã sequeret, q ad aliũ vsum piũ nõ ꝓcederet dispositio maioris partis super iuribus seu redditibus ꝓspectantibus ad singulos iure collegii. Item ꝺ hoc dictum facit, qa debuisset sufficere dispositio solius Epi, ꝺ ria loquunt in re cõi. sed hic nos loqmur in redditibus singularibus. Et intelligerem istum tex. cũ canonici vltra commoditatem eorum non possint ꝓferre ad fabricam, nisi parce viuendo. Nam si aliquid supereret vltra eorum commoditatem, credo q solus Eps posit cos compellere ad deputandum superflua ad fabricã necessariam, per c. de his, & quod ibi no. de eccl. ædi. & per Docin c. 1. eo. tit. & vide Io. An. in c. si propter tua debita, de rescrip. lib. 6. & tex. 16. q. 1. c. si monachus, quia in obligatione iuris non est necesse habere ꝓsensum obligantis; quia in necessitatibus nemo liberalis existit, vt in l. rem legatam, ff. de adimen. leg.

ADDITIONES.

a Sab. Sap. ¶ Ex parte. Vide, quod p istũ tex. pulchre consuluit Cal. ia cons. d. in tit. de his, quæ fiunt a prælã. refert Fel. in c. cum dilecta, in penul. col. super de rescrip.

b ¶ Tota vniuersitas. Adde quod voluit Cal. cons. 4. hoc tit. Et quis possit imponere collectam, & an imponatur habito respectu ad bona, vel ad personas, vide Alex. cons. 68. 2. lib. Ber.

c Zach. ¶ Imponere collectam. Per æs & libram, no. Bar. in l. ne quid, in prin. vers. sed quæro in vniuersitate, ff. de incen. rui. & nau. & in l. 4. §. actor. ff. de reiu. & ibi omnino Ale. post alios, colum. 6. versiculo, quæritur successiue Bar. cum concor. ibi per eum sig. & Innocen. in cap. grauem, infra de ſenten. excommun.
Ant. Fran. ¶ Collectam. Circa hoc quod dicitur de collecta, dicas, q debet imponi secundum facultates patrimonij cuiuscunque, non autem æqualiter, quia debet plus soluere dives quam pauper, vt per Bal. & Imo. in l. cohæredi, in §. cohæres, ff. de vulg. & pupil. & per Bar. post glo. in ver. impos. in l. 1. C. de apo. pu. li. 10. & in l. ne quid, in 3. col. ff. de incen. rui. & nau. & in l. per biennium, C. de immu. ne. conce. lib. 10. & in l. indictiones. C. de anno. & tri. eo. lib. & vide Bal. in l. etiam, in pen. colum. C. de execut. rei iud. vbi dicit, quod pauper non tenetur ad collectam, quando dictum victum quærit. Et dicit etiam q debet æstimum diminui, diminutis facultatibus. Et ex quibus causis, & qualiter imponatur, vide quæ habentur in l. nulli, ff. quod cuiusque vniuer. no. vbi per Bal. Ang. & Fed.

Vt

Vt eccl. benefi. sine diminut. conferan. Rub.

Supra visum est de collationibus beneficiorum fiendis tam à prælato cum consensu capituli, q̃ ab ipso capitulo tantum: veruntamen, quia beneficia ipsa debent conferri sine diminutione, meritò subijcitur ista rub.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij licèt sit facta occulte, est suspecta; tamen si est legitime facta, valet. 7. 18.*
2 *Papa non potest disponere id, quod Deus non disponeret.*
3 *Accusator vbi non est, qui non potest damnari, vide plene, licet rem. 16.*
4 *Testium depositiones non valent, si tela iudicij non præcessit.*
5 *Actor si non probat, non compellitur reus aliquid probare.*
6 *Iudex à quo, non potest esse testis coram iudice ad quem, super rectitudine processus.*
8 *Collatio palam facta, inducit præsumptionem pro idoneitate personæ; & assenti contrarium, incumbit onus probandi.*
9 *Collatio beneficij, si non fiat intra tempus præfixum, potest immediate fieri ab illo, ad quem sit deuolutio.*
10 *Causa, & occasio, quomodo differant.*
11 *Plenitudo potestatis Papæ, est supra omne debitum Papalis dignitatis.*
12 *Papa non ligatur suis legibus, nec prædecessorum suorum. Respondens contraria est suspectus de falsitate.*
13 *Collatio beneficiorum non debet fieri per prælatum ex ratione consanguinitatis, vel amicitiæ; nam est simonia, si cessante amicitia, vel consanguinitate, non esset facta. 19.*
14 *Conferens beneficium, non debet facere pactum de lucrando partem fructuũ dicti beneficij, quia committeret simoniam.*
15 *Episcopus potest deputare fructus beneficij vacantis in aliquem laudabilẽ vsum ecclesiæ pro iusta, & necessaria causa.*
17 *Reo aliquando incumbit onus probandi ratione alicuius eminentis præsumptionis, quæ est contra eum.*
Actor regulariter dẽt probare, ẽt si reus assumpserit in se onus probandi.
18 *Electio clandestine facta an sit nulla.*
Clericus non primatur beneficio pp non residentiam, nisi præcedat monitio.
Dispositio c. quia propter, de ele. solum habet locũ in ecclesiis cathedralibus, & regularibus collegiatis.
20 *Fructus beneficij vacantis possunt deputari per episcopum cum capitulo in solvendis debitis, quæ episcopus contraxit nomine ecclesiæ; secus si nomine suo, quia ecclesia tunc non tenetur.*
Episcopus an possit deputare fructus beneficij vacantis, in quo habet ius patronatus necessarios vsus, irrequisito patrono.
Episcopus an possit vnire mensæ suæ, vel capitulo suo, vel alijs prębendis aliquam ecclesiam.
Authorizare quo casu quis possit facto proprio.
Alienatio rei ecclesiasticę potest dici perpetua si finito vno tempore, renouatur idem.
Tutor potest emere rem pupilli ipso authore, dummodo emat palam, vel interponat tertiam personam ad emendum, & ipse authorizet, & idem possit facere Episcopus cum ecclesia sua.
Limitatio ad clemen. 2. de reb. eccl. non alie.

1 CAP. PRIMVM.

2 **Vt nostrum.** † Rubrum sufficit pro summario. Vel summa sic, s̃m Abb. Occulta [a] collatio beneficij, licet sit suspecta, bene valet, quia non tñ facit ad ti. nec oẽs indistincte hoc tenẽt; sed maior pars ꝓcludit cum hoc summario, vt J. dicẽt. Diuiditur in quatuor partes. Primo assignat papa cãm suę rñsionis. Secũdo ibi [Cũ ꝺ.] processus papalis excusatio, & ad obiecta ẽt rñsio. Tertio Archiepi inconuincibilis reprehensio, ibi [Omnibus.] Quarto cautẽ & necessariæ instructionis prouisio, ibi [Vnde credimus.] Et pone casum in terminis, vt in gl. j. super verbo [Nostrũ.] No. primo ex prin. q iudiciũ hoĩs debet ad iuis iustitiã, esse ꝓforme iudicio diuino; vnde ẽt papa non põt disponere id quod Deus non disponeret, & pro hoc vide tex. in c. à nobis, J. de sent. excomm.
3 † Secũdo no. reg. q sine accusatore quis non dẽt dãnari: vñ Io. 19. c.
4 mulier, quis te accusat, &c. † Tertio no. q depositiones testiũ nõ valent, si tela iudicij non processit. † No. quarto, q actore non ꝑ
5 bãte, reus non cõpellit aliquid ꝓbare; & sic facit, q ẽt iurare nõ
6 tenẽt. † No. quito i eo, q papa se excusat, q ignominia iudicis est nõ seruare debitũ ordinẽ, ꝓcessus iudicialis. Et facit hæc litera in
ar. q. judex nõ possit esse testis corã iudice ad quẽ, si dubitat de
7 rectitudine, ꝓcessꝰ: qa s̃p deponeret, ꝑ ordine obseruato, vt euita
ret verecũdiã suã. † No. sexto in ver. [Porro] q collatio bñficij occulta est suspecta. Ex quo clare infert, q nõ est nulla: aliàs fru-
stra hic Papa mãdasset probari, q mõ canonico, &c. quia cũ tefites faterentur, q collatio esset occulta, potuisset Papa immedia
8 te conferre alteri; si collatio non tenuisset ꝑ clandestinationẽ.
† No. septimo, q vbi collatio est facta palã, præsumitur pro idoneitate personæ, & asserenti ꝓrium, incũbit onus probãdi. † No.
9 octauo bonum tex. q lapso tpe prefixo ad conferendum beneficium, potest is, ad quem fit deuolutio, immediate cõferre, nec tenetur requirere primum collatorem, & cõputantur tps à die vacationis beneficii. † No. nono, ibi [Cãm & occasionẽ] d'iam inter hęc duo: aliud ergo est cã, aliud occasio. Et aduerte quia occasio [b] aliqñ capit in malã partẽ. l. pro excusatione frivola, vt probat in c. solitæ, de rm. & ob. Qñq; capitur in bonã partẽ, vt hic, & credo, q capiatur hic pro cã impulsiua, & cã capiatur pro cã fi.
11 quia papa non allegasset ꝺ se. † No. decimo ibi [Non tã ex plenitudine ptãtis, &c.] q plenitudo ptãtis papę est sup. debitum officij papalis, & vr in hoc ista litera m rabilis; sed potest intelligi de debito officio, s. legib. humanis ordinato. Et dr̃ debitũ, qa iustũ & honestum est principi seruare legẽ suã, vt l. digna vox. C. de le. & c. iustum, 9. dist. sed ex plenitudine ptãtis non tenet illas leges seruare, quia princeps est solutus legib. suis, & ẽt suorum prædecessorum, vt in c. innotuit, de ele. & c. significasti, eo. ti. & c. propo
12 suit. de concel. præb. & l. princeps. ff. de leg. Et no. papã hr̃e plenitudinem ptãtis: si plenitudinẽ, ergo nullus sup. eum. Ad hoc c. licet, in fi. S. de ele. & vide quod dixi in c. proposuit. prçal. & c. signi
13 ficasti. No. 9 undecimo ex ver. [Oibus] q rñdens ꝓria, est, & hr̃ ispectus de falsitate. † No. duodecimo, q prælatus peccat conferendo beneficia ex affectione carnali, s. rõne cõsanguinitatis, vel
14 amicitiæ. No. decimo tertio † regulã principalem huius textus, q conferens bñficium, non dẽt sibi retinere redditus, nec aliquam portionẽ ex redditibus. & si faciat pactum de hoc cũ eo, cui beneficiũ confert, cõmittit simoniã. † No. decimoquarto, ibi [Pro iusta cã & necessaria.] tex. no. & quotidie alle. q Eps potest pro iusta cã, & necessaria statuere, vt redditus bñficij vacantis deputentur ad certũ, & laudabilẽ vsum, ita q statutum præiudicabit ad tps nouiter instituendo, pro hoc facit c. pen. J. de verb. signi. & c. si pp tua debita, de reic. lib. 6. An aũt possit retinere fructus pro debitis suis, dicã cum gl. fi. Alia vtilia non pñt colligi ex isto
16 tex. † In gl. super ver. [Sine accusatore.] No. ex gl. regulã & plures casus exceptos, & vide quasi cõmilẽ gl. in decre. 2. q. 1. c. de manifesta. Alios ponit Spe. in ti. de inqui. §. qñ aũt, in prin. & de mã ꝑ Bar. s. l. 2. §. si publico, ff. de adul. vbi s. tis elegãter tractat an, & qñ iudex possit procedere ex offo sine accusatore. Ego dixi plene tã respectu iuris ciuilis, q̃ respectu iuris canonici in c. qualiter, & qñ, il. 2. de accus. vbi vide omnino q̃ plenissime scripsi in ista mã.
17 † In gl. super ver. [Actore nõ probãte] in fi. no. gl. & maxime no. primũ casum exceptũ, qui probat hic in litera, q rõne præsumptionis imminentis ꝺ reum, transfundit in eum onus probãdi. Nã in casu nostro erat ꝑsumptio ꝺ Archiepiscopum ex multis ortã, vt dr̃ in litera; ideo habuit necesse probare, q cancellariã contulisset personæ idoneæ mõ canonico & tpe competenti: cessante vero ꝑsumptione impugnãti collationem, incũbit onus probandi, & vide gl. consimilẽ in c. actor. alleg. in gl. & dic regulã istam
c procedere, ẽt si reus vltro subijt onus probãdi. c Nã si actor non probat, dẽt absolui; ẽt si ipse deficiat in probando: qa non perdit priuilegium rei; licet assumpserit in se onus probãdi. Non. n. põt ferri sna pro actore, qui nihil probauit, vt in l. circa. ff. de proba. & si diceres, Quid prodest reo probare intentionem suã, ex quo venit absoluendus, actore non probante? Rñdeo, q prodest, vt pro reo pronuncietur: vnde non solum absoluet; sed ẽt pronunciabitur dñium pertinere ad eum, vbi agebatur realiter, & sic de similib. Itẽ, vt clarius ostendat innocentiam suã; & no. hanc limi
18 tationem ad illã regulam. † In gl. in ver. [Occulta] ibi [Tñ si ille &c.] no. gl. & tenebis eam menti, q licet electio clãdestine facta sit nulla, vt in c. quia pp, de ele. secus tñ est in collatione. Arch. tñ in c. si tibi absenti, de præb. lib. 6. vr̃ tenere ꝓrium, s. q collatio sit nulla, & dicit Inno. tenere hoc. Sed vt dicit Io. And. hic, & bene hoc non dicit Inn. sed solum dicit, q si occultatio nõ potest esse sine magna negligẽtia prouisi, dẽt tibi auferri beneficium; quasi sentiat, q pp negligentiam ipsius non ingerendo se pro rectore & non officiando ecclesiam, posset priuari. Sed nec istud dictum placet Doc. hic, quia iure non probatur; ideo talis pœna non est imponenda, facit de pœnit. dist. 1. c. pœnæ. & quod no. gl. in c. fi. J. de iure patro. facit c. ex parte, sup. de cleric. non resid. vbi ex non

residen-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Secũdum Ab. Vide Ab. in c. cum olim, col. pe. sup. de cã pos. & propri. & an ex clandestino facto oriatur finistra suspicio, vide Ab. distinguentem in c. fane, J. de cel. mi. Fel. in c. cum quidam, col. 3. ver. 6. declaratio, sup. de iureiu. & Tal. in §. sequens, col. 3. Inst. de act. vbi late, quando quis magis delinquat, an cum facit actum clam, an vero cum palã.

b Seb. Sap ¶ Occasio. Vide Mod. in rub. C. qui admit. & ibi And. Sicu. in rep. col. 5. Fel. in d. c. a. solitæ, col. 2. supra de maio. & obed.

c Zach ¶ Etiam si reus vltra subijt onus probandi. Adde Car. in cle. 2. ut lite pen. & bo. gl. in ver. captio, & Bar. in l. circa, ff. de prob. tex. gl. & doc. in c. fi. in ver. probatione, & in c. mulieri, in ver. absolute, sup. de iureiu. Imo. & Do. in c. in præsentia, sup. de proba. Alex. in l. si neque reus, ff. de iureiur. Rot. decisa 63. inci. Anto. reus, in no.
Ant. Fran. ¶ Tu dicas, q actori regulariter incumbit onus probandi, l. 1. & l. ab ea parte. ff. de prob. & in l. actor, C. eo. Imo reus actore non probante, etiam si nihil præiuriter, neq; ipse probauerit, debet absolui, ut in l. qui accusare, C. de eden. Sed si ipse reus se adstringit ad probandum id quod probare non tenetur, imputatur ei, de quo plene per Alex. post Barto. & Ang. in d. l. qui accusare, C. de eden.

Universidad de Deusto
Biblioteca

residentia non priuatur quis, nisi præcedat admonitio. Et credo, ꝙ hic sit casus pro vtroq; dicto. nã in ver. [Porro] dr̃. ꝙ ista collatio, seu donatio occulta non carebat suspitione, & sic non erat nulla. Nam cum testes Archiepiscopi dixissent, ꝙ Episcopus voluit collationem esse secretam, si clandestinitas sufficisset ad utilitatem actus, Papa immediate pronunciasset collationem nullã; nec potuisset procedere ad vlteriora, vt fecit. Item si sufficisset ad collationem ipsius, cassasset immediate, ex quo testes deposuerunt de clandestinitate, sed ex eo, ꝙ Papa mandat, vt probet Archiepiscopus, quod tpe cõpetenti contulit, &c. vr̃ velle sustinere collationẽ, alias frustra admitteretur ꝓbationes, quarũ nullus sequeret effectus, vt in c. cũ ꝓtingat, de off. dele. Et credo, ꝙ in quantũ gl. facit differentiam inter collationẽ, & electionẽ, ꝙ ꝓcedat, non aũt in alijs, ga cum publicatio sit de forma illius c. nõ dicemus aliã collationẽ corruere, vbi nõ subest defectus formę. Illud n. c. ga p. p, tantũ ꝓcedit in ecclesijs cathedralibus, & refari bus collegiatis, non aũt in alijs. Vnde sufficiunt in illis simplices ꝓsensus canonicorum; nec debemus inducere pœnã nullitatis, ex quo non est iure expressum; nec extendere constitutionem pœnalem. Nã pœnalis est illa constitutio, inquantum inducit pœnã retractationis, iuxta no. per gl. in c. decet, de imm. eccl. lib. 6. & plenius dixi, an & qñ retractatio actus, sit pœna, in c. cognoscentes, de const. † In gl. ſuper uer. [Carnalitatẽ] ibi, [Simoniam com-
19 a mittere] no. glo. ꝙ ferens beneficiũ spirituale ꝓsanguineo, a uel amico, alias nõ concessurus, cessante consanguinitate, uel amicitia, committit simoniã. Tu dic, vt plenius no. in ca. tua, de ẽta. &
20 qua. 1. q. 1. c. si quis neq;, & c. sunt nonnulli. † In glo. sup uer. [Constituat,] in fi. no. super hanc gl. ꝙ Eps cum c. suo põt statuendo retinere ad tps fructus beneficiorum vacantium in sua diœcesi, ꝓ exoneratione suorum debitorum. Et intellige de debitis ꝺctis nomine ecclesiæ, nam si contraxisset priuato nomine, non teneretur ecclesia, vt in capitu. 1. de solu. & opin. huius glos. tenet ẽt Inn. qui multũ late ꝓsequitur hic istũ articulũ ponendo latã potestatem Episcoporũ circa beneficia subiecta. Nam cã illa
b tunit, & diuidit, b in c. sicut vnire, de excel. præla. & c. ad audientiã, de eccle. ædi. & c. vacante, sup. de ꝓb. Itẽ supprimit dignitatem, vt no. in ca. cum accessissent, de const. rem unius eccle. donat alte-
c ri, c vt in c. i. de reb. eccl. non alie. li. 6. no. in c. ꝓstitutus, ī. de reli. do. Sic poterit fructus bñficij vacãtis seruare ex causa pro utilitate ipsius ecclesiæ, vel pro usib. suis, ex quo indiget. Et vr̃ Inno. velle, ꝙ hãc alienationem, & similem põt Eps facere, ẽt si beneficium sit ius patronatus laicorũ, arg. 10. q. 1. c. nouerint, & c. regenda. Fatetur tñ, ꝙ de honestate debet in alienatione requirere ꝓsensum patronorum, patroni tñ poterũt extra cãm ꝺdicere, ut 16. q. 2. c. filiis, vel nepotibus. Et no. hoc ultimum dictum ꝙ in alienatione ecclesiæ patronatæ de honestate, & nõ de necessitate requiritur ꝓsensus patronorũ, & satis placet, per d. c. nouerint. Sed quia patronus põt ꝺdicere, vbi sine cã fieret alienatio, vt in d. c. filijs, utile est ad litigia euitanda, habere cõsensum ipsorum patronorum. Sed quoad prĩcipale dictũ gl. & Inn. aduerte, ga vr̃ obstare multum cle. 2. de reb. eccl. non alie. vbi dr̃ Epm non posse unire mensæ suæ, vel cap. aliquam ecc. licet possit unire singularib. p̃bẽdis, ut in c. expositi, de p̃b. Rõ, quia vniẽdo mensę suę, uel ca. authorizaret in facto proprio, quod non licet, vt in l. j. & l. pupillus, ff. de auth. tut. Et licet Io. And. aperte non firmet hanc opi. ꝺriã, tñ vr̃ magis in istam partem inclinare. & clarius ha nc opi. ꝺriam sentit ī c. fi propter tua debita, de resc. li. 6. Nec ob. si dicatur, cle. præal. loqui in perpetua concessione, hic uero ad tẽpus; quia duplex est cã prohibitionis, vna perpetuæ alienationis, altera, ne authorizaret in facto ꝓprio. Vnde in concessione temporali, licet cessaret prima cã, non cessat 2da: sufficit ergo alteram cãm subesse, ut Inst. de nup. §. affinitatis. Et si diceremus ꝺriũ, posset Eps facere fraudẽ. ga renouaret cõcessionẽ in fine quinquennij; & sic indirecte faceret eã perpetuam. Et satis mihi placet hoc dictum ꝓtrium. Sed difficile est rndere ad istum tex. põt tñ intelligi, qñ Eps constituit hoc, non pro utilitate suæ mensę, uel capituli; sed pro utilitate ecclesiæ cathedralis, puta si fabrica ecclesię cathedralis nõ sufficit, nec canonici cum Epo sunt potentes ad restauratio nem fabricæ, poterit tunc constituere cum capitulo, ut fructus bñficiorum vacantium, cedant fabricæ ad certum tps & hoc uo luit Io. And. in d. c. pp, & bñ facit d. c. j. de reb. eccl. non alie. lib. 6. Contra hoc facit ille tex. ubi Eps reseruauit vsibus suis. Sed põt dici, ꝙ Papa in uer. [Si vero] non refert se ad factũ illius Epi scopi, sed dat regulam generalem, an & quando possit Episco. retinere fructus ecclesiæ vacantis; & dicit ꝙ pro iusta & necessaria cã hoc põt; sed nõ est iusta, vt retineat pro utilitate ꝓpria, ne authorizet in facto suo. Nec obst. c. pe. de ver. sig. quod gl. alleg. pro se, nã ibi Eps impetrauit hoc priuilegium a Papa; ergo per se nõ poterat, quia frustra precibus impetratur, &c. C. de thesau. l. j. li. 10. & no. 1. c. j. ś. de resc. Et licet cã in se sit iusta, tamẽ obstat, quod dixi, ne authorizet in facto ꝓprio. sed multum me mouet in ꝺriũ d. l. pupillus, §. pen. vbi dicit multũ singulariter tutorẽ posse emere rem pupilli, ipso authore, dummodo faciat palam, vel interponere tertiam personam ad emendum, & ꝓterit ipse præstare authoritatem; & utrumque modum ibi approbat Bald. quod videtur contra d. cle. fi. & dicta Ioan. An. Sed posset dici, ꝙ illa cle. procedit in collatione gratuita. Nam ibi est semp ſuspicio: sed in ꝺctu nõ gratuito, vt venditio, q̃ palã explicatur cessat ſuspicio ꝺ tutorẽ, & pro hoc facit l. j. & d. l. pupillus, in prin. ubi patet ꝙ pupillus non põt obligari tutori ipso authore: quia, vt dixi, ſactum est gratuitum. Et ex illa lege potes capere bonã limitationem ad dictã cle. ij. vt prælatus possit emere nõe ꝓprio rẽ ecclesiæ inferioris; & authorizare in facto ꝓprio, qđ notabis. Abb.

ADDITIONES.

2 Seb. Sap. ¶ Consanguineo. Adde ꝙ Papa peccat mortaliter, si det res ecclesiasticas consanguineis suis, ut eos ditiores faciat præ aliis, ut per Fed in c. quę in ecclesiarum, col. 6. uer. & quouis respectu, supra de const.

b ¶ Et diuidit. Adde quod uoluit Lapus alle. 68. in fi.

c ¶ Donat alteri. Adde do. Car. consi. 8. Cal. consi. 3. de reb. eccl. & uide Roma consi. 77.

De reb. eccle. alienandis, vel non. Rub.

Continuatur ad præcedẽtia hoc ordine, Supra visum est de rebus ſpiritualibus clericorũ. ſ. præbendis, & beneficiis, merito restat vi dere de rebus temporalibus eorundem, quas interdum clerici alienant. Et quia dubitari põt, numquid teneat alienatio, merito ſubiicitur hęc rub. de reb. eccl. alie. uel nõ. Vel sic: Supra visum est de collatione præbendarũ, & beneficiorum; sed quia præbendati, & beneficiati interdum alienant bona prebendarum, et beneficiorum; ideo subiicitur hæc rub. Nico. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus non potest res unius ecclesiæ alteri dare, nec adinuicem permutare sine ipsarum consensu. 2. 3. 4. cum causa tamen potest facere. 5.*
2 *Episcopus habet plenam potestatem in ecclesiis sibi subiectis.*
3 *Prælatus inferior Episcopo non habet ius authorizandi in alienationibus rerum ecclesiasticarum.*
4 *Permutate non possunt inter se canonici domos sibi assignatas, sine licentia superioris.*
5 *Episcopus si ædificauit aliquam nouam ecclesiam potest illam dotare de superabundantibus fructibus alterius, dummodo præcedant solemnitates.*
Ecclesia tenetur de suis fructibus superabundantibus supplere laicis indigentibus, & alteri ecclesiæ indigenti.

CAP. PRIMVM.

1 NOn licet. † Breue est, & per alia uerba põt sic summari. Non põt ꝑlatus res unius
2 ecclesiæ alteri dare, nec inuicem res illas commutare sine ambarum consensu. h. d. † Nota. i. ꝙ licet Eps habeat plenam potestatẽ in ecclesiis sibi subiectis. 10. q. j. per totum, non tamen potest pro libito rem ecclesiæ subiectæ alienare; etiam donando alteri ecclesiæ subiectæ, & hoc in dubio sine causa. Quid autem si causa subsit, dicam
3 cum glo. j. † No. ibi [Vel Abbati] quid Abbas potest interponere authoritatem alienationi rei ecclesiæ sibi subiectæ, & intellige, quando Abbas habet in ecclesia ius ẽpale, ut quia ecclesia est sibi pleno iure subiecta. Nã tũc omnia iura ẽpalia, quę sunt in
a risdictionis, põt ut Episcopus exercere, uide gl. no. in c. j. eo. tit. per Inn. in c. 2. de transl. & quod dixi in c. significasti, de foro competentia. alias aũt non põt prælatus inferior Epo authorizare in facto
a alienationis. Et. n. hoc ius ẽpale, a 12. q. 2. c. placuit, & c. Abbatib. 17. q. 4. c. in venditionibus. Et sic collige, ꝙ ista iura ẽpalia sunt acquisibilia per inferiorẽ prælatum, pro hoc c. j. de capel. mon. li. 6. & c. cũ olim, & c. auditis, de præsc. † Vltimo no. ꝙ ecclesię nõ pos
4 sunt res suas adinuicem commutare sine licentia superioris nec
b superior sine licentia b ipsarum eccle. & arguit Vinc. canonicos non posse commutare domos sibi assignatas, vt canonicis, sine licentia superioris, de quo tamen die, vt latius dicam in c. quæri
5 tum, de rerũ permut. † In glo. i. ibi [Ex cã] tamen posset.] no. bene
c gl. & cõiter tenetur hæc prima opin. unde dicunt Inn. & Host. ꝙ si iusta est cã, ut ga Episcopus ędificauit nouã ecclesiã, põt dare
d iura matricis ecclesiæ illi eccłę nouiter ædificatæ, d quatenus ibi assignet certam partem parochię ipsius, de quo in c. ad audientiam, alle. in gl. Et uide tex. expressum in d. c. j. eo. ti. li. 6. vbi Episcopus cum capitulo decimas unius ecclesię, contulit archidiacono tui indigenti, & illa donatio fuit reuocata non ex defectu potestatis; sed quia nõ præcessit tractatus; nec fuit datus defensor ecclesię cum vacaret, nec ꝓstabat de necessaria cã. Si ergo subsit cã, & seruetur solennitas debita, de qua 12. q. 2. c. sine exceptione, et in d. c. 1. tenebit donatio, & uide quod no. Inn. tup. c. prox. & glo. in c. constitutus, de reli. do. Et nil mirum: nã ecclesię particulares iunt

ADDITIONES.

a ¶ Ius episcopale. Adde Cald. consi. 8. hoc ti.

b ¶ Licentia ipsarum Adde Cald. consi. 4. hoc ti.

c ¶ Ex causa. Adde Cald. consi. 5. de præben. & uide contra dicta Abbatis conclusionibus d. Berengarii de Bisignano, post decisionem Rotæ, hoc titulo, concessione 2. & 3.

d ¶ Nouiter ædificatæ. Adde Iap. alle. 67. do. Car. consi. 8. & 21.

sunt membra vnius eccłę vniuersalis. 24. q. j. c. loquit. vnde debẽt adinuicem sibi subuenire, sicut membra unius corporis. Nã, & sic laicis indigentibus, tenentur clerici subuenire de bonis ecclesiæ, quatenus illius facultates suppetãt. 16. q. 2. c. fi. 87. dist. c. 1. & vide tex. in c. videntes. 12. q. 1. fortius tenentur subuenire ecclesiis indigentibus. Et intellige, qñ aliquid supereſt vltra necessaria: quia primo subuenienda est ministris propriis, & necessariis vsibus ipsius ecclesiæ. vt in c. pastoralis, §. de his, quæ fiunt à præla. & c. de his, de eccle. ędifi. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Principes seculares nõ possunt donare bona ecclesiis; & accipientes huiusmodi donationem, excommunicantur; & si qua bona habent legitime ab ecclesia, perdunt. 2. 5.*
2 *Ecclesia recognoscit Principes seculares in temporalibus, & ratione feudi.*
3 *Ecclesia non solum debet subuenire clericis indigentibus. sed etiam laicis.*
4 *Inuadens rem alterius ex titulo euidẽter inualido, dicitur illam rem rapere.*
6 *Princeps, scilicet Imperator, si donauit rem alterius ignoranter non potest molestari post quadriẽnũ; ante sic, ad æstimationẽ, donatarius vero nunq̃.*
7 *Imperator potest rem, quam habet communem cum priuato, disponere ad libitum suum, & priuato de precio satisfacere.*

CAP. II.

1 Qui res. † Principes seculares, res ecclesiæ donare nõ ꝓnt, & qui ab eis recipiunt, excõicantur, & perdunt omnia, quę ab ecclesia aliàs legitime obtinebãt, h. d. † m vnum in
2 rellectum, qui satis placet. Casus literalis. Olim quidam petebant a Regibus res ecc. & obtinebant aliqñ: & quia istud iniquũ erat, statuit Concilium Lugdun. ꝙ illa, quę ita traduntur, irrita habeantur; & à cõione ecclesiæ, cui facultatem auferre cupiunt, exclu-
2 dant. B. † No. 1. ꝙ princip es seculares nõ habent iurisdictionem, nec prætem in rebus t palibus ecclesiarum; & sic, licet habeant
3 ꝙ potestẽ ꝺ donatarium, sed ꝺ fiscum ad æstimationẽ. Item, si nõ agit ꝺ fiscum intra quadriennium, non põt amplius agi; & sic
inducit ꝓscriptio quadriennalis in reb. immobilibus: & sic est ca sus multũ specialis in prærogatiuã Imperatoris. Et sic vr̃, ꝙ si Imperator donauit rem ecclesiæ, vel aliquis Rex qui habet iura Imperatoris, ꝙ teneat talis donatio; licet possit agi ꝺ fiscum ad æstimationem. Sed gl. dicit & bene, ꝙ illa lex non procedit ꝑm canones & dic ꝑm canones, id est in prĩudicium ecclesiarum. Quod satis placet, quia Imperator non potuit legem ꝑdere in præiudicium ecclesiarum, & rerum sibi nõ subiectarũ, vt in c. quę in ecclesiarum, de ꝓstitu. c. apostolicæ. ī. de deci. Sed aduerte, quia inter laicos illa lex procedit, qñ Imperator donauit ignoranter rem alterius; secus, si scienter. Nã tunc non valeret donatio, cum tũc Imperator non possit sine cã aliquem priuare iure suo, vt in cle.
7 C. de preci. Imper. offer. † Item speciale est in principe, vt si hẽt rẽ eum cum priuato, possit tunc de illa in totum disponere, & sa tisfacere priuato de æstimatione: ergo secus, vbi non daẽ illa cõsideratio. & sic dicit gl. no. in l. 2. C. de com. re. alie. & in l. j. C. de alie. res. & sic dicit gl. no. in l. 2. C. de com. re. alie. & in l. j. C. de alie. re. fica. cum priꝺ. lib. 10. Et no. illas gl. pro intellectu illius l. bene à Zenone vide tñ no. priuilegium principis in rebus ecclesiæ in c. j. ī. de rerum permu. vbi dicetur. Abbas.

ADDITIO.

2 ¶ Bene à Zenone. Adde de intellectu d. l. uidendum Alex. consi. 105. Seb. Sap. ¶ Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 4. uer. secundum uero mem brum, supra de constitu. ubi ponit quinque limitationes ad d. l. bene à Zenone, & facit mentionem de hac gl. in 4. limitatione, & illam dicit esse singularem. & circa d. l. bene a Zenone, uide multa per dom. Iacobinum de Sãcto Georg. in sua inuestitura feudali, in uerbo, princeps, col. 4.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio edita in concilio generali, an edatur sub nomine Papæ; an sub nomine ipsius concilij?*
Concilium generale habet iurisdictionem; non autem solus Papa.
2 *Prælatus, qui acquisiuit ex industria sua aliqua bona ecclesiæ, potest liberius disponere de bonis ipsius ecclesiæ, q̃ alius, qui nihil acquisiuit.*
3 *Prælati possunt exigere seruitia à subditis quæ consueuerunt præstari dominis temporalibus.*
4 *Prælatus potest remunerare de bonis ecclesiæ, illos, qui se exhibuerunt pro seruitijs ecclesiæ.*
5 *Alienatio rei etiam mobilis non potest fieri per prælatum sine consensu superioris, & non adhibita solennitate requisita.*

CAP. III.

Consensus. Rector ecclesiæ, qui dat ecclesiæ rem du plæ æstimationis, seruos ecclesiæ manumittere potest ipse tñ manumissus, & eius posteri erunt sub patrocinio ecclesiæ. h. d. Et licet cõiter summetur, nõ placet id, qđ dr̃ de æstimatione, vt ī. dicam cum gl. Primo ponit dictum cum quadã determinatione, ibi [Ita.] Casus literalis. Quærebat, vtrũ facerdotes possent aliquos de familia ecclesiæ manumittere? Ad hoc rndetur ex Concilio Toletano, ꝙ sacerdotes, qui bona sua relinquunt ecclesijs, aut nihil habentes, aliqua prædia, vel familias ecclesijs suis acquirunt, ꝓt aliquos de familia eiusdem ecclesię manumittere iuxta rei collatę modũ, quẽ antiqui canones decreuerunt, ita tñ, ꝙ cum peculio, & posteritate sua maneãt in seruitio ecclesiæ, vtilitatẽ ecc. l. ꝑm ꝙ poterunt prosequentes. Ber. No. 1. ibi [Totius capituli] iuncta suprascriptione, ꝙ concilium generale põt appellari capitulũ. Et sic no. ꝙ quælibet vniuersitas põt dici capitulũ. Et de intellectu multiplici huius verbi, capitulũ, vi-
1 de per Doc. in c. capitulũ, de rescri. † No. 2. ibi [Diffinit.] ꝙ ꝓcilium generale põt diffinire. & ꝓstitutionẽ edere. Ex quo infero, ꝙ ꝓstitutio edita in ꝓcilio generali, necessario non ꝓcipitur in personã Papæ, sed potius in personã ꝓcilij, & vide tex. ꝓcor. in c. j. ī. de spõ. & multa alia iura põt ad hoc alleg. Sed dico iudiciũ meũ in d. c. j. de sponsa. an & qñ ꝓstitutio edita in ꝓcilio dẽat edi sub nomine Papæ, an vero sub nomine totius ꝓcilij. Et ex his iurib. arguo, ꝙ ꝓcilium generale hẽat iurisdictionẽ, & non solus Papa: nã si ꝓcilium nõ hẽret iurisdictionẽ nõ posset diffinire, nec statuere l. fi. ff. de
2 iurisd. om. iu. & c. 2. de ꝓstlib. 6. † No. 3. ꝙ prælatus acquirens bona ecclesiæ, põt liberius disponere de reb. ipsius ecclesiæ. q̃ alius prelatus, qui nihil acquisiuit. Hic n. datur facultas manumittendi aliquos ex seruis ecclesiæ. Est tñ in hoc duplex intellectus: nã Inn. intellexit de acquisitis per prælatos, intuitu tñ ecclesię. Host. & qdã alij intellexerunt de acquisitis intuitu ꝑsonæ, & vt ex industria sua. Et est maxime differẽtia inter istos intellectus. Nã si acquisiuit intuitu ecclesiæ, non poterit disponere seu manumittere ꝑm intellectũ Host. secus ꝑm intellectum Inn. Mihi placet, ꝙ si fuit in dustriosus in acquirendo, licet ex bonis ecclesię acquisuerit, ni hilominus in ꝑmium habebit priuilegiũ huius c. Sed intellectus Host. vr̃ ꝓgruere canoni antiquo, 12. q. 2. c. Eps qui mãcipiũ. No.
4 ꝙ libertus ecclesiæ, & omnes sui posteri, tenentur seruire ec-
3 clesiæ; non tamen tanq̃ serui. † Et no. ibi, [Vtilitates miũctas.] ꝙ prælati ecclesiarũ põt exigere à subditis in tpalibus seruitia, quæ
4 ta põtari dominis temporalibus. † In gl. i. ibi [Beneméritos] posses ex hoc, & c. si quos, alię. in gl. notare, ꝙ Prælatus licite remunerat a de bonis ecclesiæ eos, qui exhibuerunt se obsequiales eccle
a się. Ad quod c. cũ redemptor, & c. quicunq;. 12. q. 2. Et in fi. gl. no. gl. ꝙ in hac manumissione requiritur ꝓsensus superioris, qđ procedit ꝑm Inn. & Host. tã in manumissione, de qua tex. loquitur, ꝙ de illa, de qua gl. l. de seruis beneméritis. † Ex quo insertur, ꝙ rẽ ẽt mobilẽ non põt ꝓlatus alienare sine ꝓsensu superioris; & dic, ꝙ requirit solennitas requisita in rebus immobilibus. qđ intellige, vt no. gl. in c. tua de his, q̃ fiunt à pl. in ver. tractatũ. In gl. 2. ibi [Eps qui mãcipiũ.] sed aduerte, licet Doc. simpliciter trãseãt cũ gl. Nã illud c. loquit, qñ ꝓlatus vult manumittere, non retẽto patronatu apud ecclesiã. Nã tunc, ga ecclesia perdit dñium serui, & ius patronatus in liberto, ꝺ fuit statutũ, vt ecclesiæ daret res duplæ æstimationis: sed tex. nr̃ loquit, qñ manumissus cũ ꝺbole sua dẽt esse in patrocinio ecclesiæ; & sic non vr̃, ꝙ hoc casu debeat dari res duplæ æstimationis; sufficere. n. dẽt. ꝙ tñ det, facit c. sequens ꝺ ꝺrio, & quod no. in c. j. ī. de rerũ ꝑmu. In gl. pen. in fi. no. ꝓclusionẽ gl. q̃ ponit vnã specialitatẽ, in posteritate, seu ꝺbole libertorũ ecclesiæ, & vide plenius p gl. an c. liberti, & in c. de libertis. 12. q. j. aliã specialitatẽ collige sup gl. seq. In gl. fi. in fi. vult ergo hęc

ADDITIO.

a ¶ Remunerat. Adde Alex. consi. 101. 1. li. & uide Old. consi. 78.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hæc gl. libertũ non teneri eccleſię ad ꝓſtandũ operas obſequiales eccleſię: niſi fuerint retentæ tpe manumiſſionis hoc ꝓcedit in liberto laicorũ. Et de multiplici opera libertorũ, vide qđ no. i. ſi nõ ſortẽ §. libert⁹. ff. de ꝓdi. inde. Sed in libertis eccleſiæ, videtur ſpãle, vt debeat preſtare operas iuxta poſſibilitatem, de quo uide text. cum gl. in c. libertus. 12. q. 2. Poſſet & addi tertium ſpeciale: Nam facilius rediguntur ad ſeruitutem liberti eccleſiæ, quam priuatæ perſonæ, ut colligitur ex iuribus ſuperius alleg. & in decre. ubi uide.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſor in dignitate poteſt reuocare male alienata per prædeceſſorem ſuũ, contra quem non poſſet opponi defectus dominii.*
Dominium, difficillimum eſt probare.
2 *Emens uel alio modo accipiens rem eccleſiæ ultra modos a iure approbatos nullum ius ſibi acquirit.*
Alienata dicuntur etiam illa, quæ quo ad poſſeſſionem tantum ſunt penes alium: licet proprius quo ad dominium.
3 *Reſcripta ad lites ſunt latiſſime interpretanda quando agitur de ui compræhenſiua; ſecus ſi agitur de vi extenſiua.*

CAP. IIII.

Epiſcopi. Si prælatus nil de ſuo dans eccleſiæ, manumittit, non tenet manumiſſio, h. d. Primo ponitur prohibitio. Secõ rõ. Tertio reuocatio; Secunda, ibi [Impium] Tertia, ibi [Tales.] Caſus literal. In c. iſto dr̃ium eius, qđ dicitur in præcedenti, uidelicet ꝙ Epiſcopi, qui nihil de ſuo cõferunt eccleſiæ, libertatem ſeruis eccleſiæ dare non poſſunt, quia iniquum eſt, ut qui res ſuas eccleſiæ non contulit, damnum inferat eccleſiæ, & ſucceſſor illius, qui hoc fecerit, illos ad ius eccleſiæ reuocabit. B. No. primo ibi [Nihil ex proprio, &c.] ꝙ Epiſcopus licite poſſider propriũ, nec tenetur illud conferre eccleſiæ, ſi non uult. Ad idem c. ſup. prox. & c. Epiſcopus, qui mancipiũ.

1 12. q. 2. † Secundo no. ꝙ ſucceſſor in dignitate [a] poteſt reuocare
a male alienata per prædeceſſorem. Et no. ibi [Abſque aliqua oppoſitione] ꝙ ꝓ prælatum reuocantem male alienata non poteſt aliquid opponi. Et ſic vr̃. ꝙ non obſtat exceptio defectus dominij, & ſufficit probare illam rem fuiſſe in bonis eccleſiæ, & male alienatam per prælatum, & in practica eſſet pulchrum dictum ualde. Nam difficillimum eſt probare dominium, ut in c. ſæpe, de reſt. ſpol. & uide tex. pulchrum in Liubemus, la 2 C. de ſã cro. eccle. qui uult, ꝙ nullum penitus ius acquiratur ei, qui ultra modos a iure approbatos recipit rem eccleſiæ: † No. tertio ibi [Ad ius eccleſiæ reuocabit.] ꝙ indebite alienatum, licet dominium tranſtuerit, nihilominus dicitur reuocari ad ius eccleſiæ. Et ſic facit ad q. q̃ ponit hic Inn. Papa commiſit cuidã delegato, vt ea quę reperiret alienata de bonis talis eccleſiæ. deberet in ius, et ꝓ prietatem eccleſię reuocare, nunquid talis delegatus habeat iu riſdictionem ſuper rebus inuaſis, & in aliis male detentis, et in q bus poſſeſſio tantum tranſiuit in alios? Et uidetur primo, ꝙ nõ, quia non dr̃ quid alienatum, niſi quando trãſiuit dominium. l. j. C. de fun. do. & in lalienationis uerbo. ff. de uer. ſig. contrarium
b finaliter concludit hic Inn. et Doc communiter. [b] Nam duplex ius habemus in re noſtra, uidelicet ius proprietatis, & poſſeſsionis, unde licet non ſit facta alienatio quoad proprietatem; eſt tamen alienata poſſeſſio. Item largo modo res dr̃ alienata, cum recedit a libera facultate, iuxta illud Pſal. Alienati ſunt peccatores. Item uerbum, alienatio, non ſemper ſtat ſtricto modo,
3 ut patet in c. nulli, j. eo. † Et reſcripta debent latiſſime interpretari, l. ſolemnes. ff. de iud. & c. cum eccleſiarum, §. de cau. poſ. & proprii. ita dicit Inn. & no. perpetuo hoc ultimum dictum, quia vr̃ extraneũ, ꝙ reſcripta ad lites ſint latiſſime [c] interpr̃tãda, cũ ꝑiudicẽt iuriſdictioni ordinariæ. Et ur̃ ꝯ c. ſedes, de reſc. & cad hoc, eo. ti. & iura alle. per Inn. non loquuntur de reſcriptis, ſed dicunt ſolũ, ꝙ in iudicio, ſeu in libello eſt fienda largiſſima interpretatio, qa omnia veniunt in iudicium. Sed ſi uis ſaluare hoc dictum Inno. poſſet dici, ꝙ vbi agitur de ui comprehenſiua reſcripti procedet dictum ſuum, quia reſcriptũ eſt modici ꝑiudicii, cum concedaꝫ tantum exercitium actionis competentis corã delegato; & hoc niſi committatur aliqua fraus, & hoc caſu loquitur c. ſedes. Sed ſi agitur de vi extenſiua, tunc ſecus, nam dẽt ſtrictiſſime interpretari, vt in c. ſi. & in c. Rodulphus, de reſcr.

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Succeſſor in dignitate Adde Bal. in l. quicunque. uer. ſcias tamen, col. 2. C. de bo. quæ li. & in c. i. uer. & adde, quod no. in titu. qui ſucceſſ. feu. datene. & Arch. c. deceſſor, 25. q. 2.
b ¶ Doct. communiter. Adde Lap. alleg. 2.
c ¶ Latiſſime. Adde quod Rom. conſi. 343. ſequitur hanc opi. ſed contrarium tenet conſi. 353.
Seb. Sap. ¶ Latiſſime. De hac materia uide latiſſime per Fel. in c. cauſam quę, col. 5. uer. interpretatio reſcripti, ſupra de reſcr. laſ. in l. ſi. col. 12. uerſ. circa reſcriptum, ff. de conſt. prin.

SVMMARIVM.

1 *Alienationis verbo quid contineatur 4. 13.*
2 *Immobilium appellatione venit res mobilis deſtinata pro immobili.*
3 *Prælatus poteſt obligare bona eccleſiæ pro obſeruatione contractus; non tamen poteſt in ſpecie alienare.*
4 *Alienare quis dicitur, etiam quando quis transfert vtile dominium.*
Emphyteuſis dicitur perpetua etiam data ad annos 30.
5 *Alienatio rei eccleſiaſticæ, quibus caſibus permittatur.*
6 *Conſuetudo an poſſit minuere, vel augere ſolennitates requiſitas in alienatione rerum eccleſię.*
Solennitates in alienatione rei eccleſiaſticæ.
7 *Alienatio rei eccleſiaſtice facta non ſeruata forma, eſt ipſo iure nulla, vide infra c. proximo, in 3. nota.*
8 *Bona quę ſeruando ſeruari non poſſunt, poſſunt per ſolum prælatum alienari.*
Bona mobilia, quę ſeruari poſſunt, æquiparantur immobilibus, quo ad ſolennitatem alienationis.
9 *Iura & actiones, an veniant appellatione mobilium, & immobilium?*
Actiones non circumſcribuntur loco.
10 *Seruitutes an veniant appellatione rerum mobilium, vel immobilium?*
Annui redditus ueniunt appellatione rerum immobilium.
11 *Pecunia connumeratur inter res mobiles; & poteſt alienari per ſolum prælatum.*
12 *Pignus ab hypotheca in quo differat.*
13 *Locatio ad longum tempus, dicitur alienatio.*
14 *Solennitas, quę requiritur in alienatione rei eccleſiaſticæ, requiritur in alienatione aliorum locorum piorum.*
Eccleſia & cætera loca pia reſtituuntur ſi reperiantur læſa.

CAP. V.

Nulli. Res eccleſiæ alienari non debent. h. d. Primo ponit alienationis prohibitio. Secundo quid ſit alienatio. Tertio pœnę impoſitio. Secunda ibi, [alienationis.] Tertia ibi, [Vnde] Caſus literalis. Quia prælati, & clerici eccleſiarũ indifferenter obligabant res eccleſiæ mobiles, & immobiles; ꝓp quod dãna multa prouenieb̃t eccleſijs, inſtituit concilium, ꝙ de cętero nullus debeat alienare rem immobilem eccleſię ſuæ, ſiue agrũ,
1 ſiue ruſticũ mãcipiũ, nec pignori obligare. † Et alienationis ver-
a bum, [a] continet conductionem, permutationem, donationẽ, ve-
ditionem, & emphyteuticum ꝯctum perpetuum; & ideo oẽs ſacerdotes abſtineãt ab huiuſmodi alienatione: quod ſi non fecerint, pœnas conſtitutas Leoninas poterunt formidare. B. No. primo regulam negatiuã in alienatione rei eccleſiaſticæ. Regulariter ergo bona eccleſię nõ poſſunt alienari: fallit in quibuſdã
2 caſib. de qb. vide gl. 22. q. 2. ſumma. No. ſcdo, ꝙ ſeruus ruſticus cõputat inter bona immobilia. Et dr̃ ruſticus ille, qui eſt deputatus ꝑdio. Nã vr̃ inhærere prædio, quod cũ ſit res ĩmobilis, cõtrab naturã [b] ſuã ſeruo deputato ad eius culturam, pro hoc quod no.
3 in Auth. eo. tit. §. 2. & in l. 3. ff. de diuer. & temp. præſc. † No. ibi [ſpeciales hypothecæ] ꝙ prælatus non põt ſpecialiter obligare nẽ vna eccle. in genere vero põt obligare, ẽt ſine licentia Epi, vt hic a ꝓrio, & tenẽt Doc. quod no. Et ex hoc potes dicere. ꝙ prælatus ꝯ
c hendo, [c] põt generaliter ꝓ obſeruantia ꝯctus obligare bona ec-
4 cleſiæ ſine licentia Epi, & in hoc tene mẽti iſtũ tex. a ꝓrio. † No. ꝙ
d verbũ alienationis, in materia eccleſiaſtica capit̃ largiſſime. Vnde compræhendit ꝯctum, per quẽ transfertur vtile dominii tantum. Et no. ꝙ perpetua emphyteuſis eſt regulariter prohibi-
c ta in rebus eccleſiæ. Et dr̃ perpetua, [d] etiam ſi fit ad 30. annos, de quo vide bo. tex. 10. q. 2. c. ea. n. §. perpetua, & in auth. perpetua, C. de ſacroſan. eccle. & vide per Spe. in ti. de loc. §. nũc aliqua. In gl. 1. in fi. hæc gl. excipit a regula poſita in tex. caſum utilitatis eccleſiæ, dummodo ſeruetur forma auth. hoc ius porrectum, canonizata 10. q. 2. in d. c. ea. n. §. hoc ius. † Aduerte ad duo. Primo inquaſ
5 tum gl. excipit unum caſum duntaxat. Nã melius exciperet quatuor: quia quatuor ſunt caſus principales, ad quos oẽs alij iuſt reducibiles, in quibus res eccleſiæ licite alienantur. Primus eſt neceſſitatis, ut ſi debita urgent eccleſiam, nec poteſt de fructibus ſatisfacere. Secundus caſus vtilitatis: nam poteſt alienare vnam rem, vt habeat aliam meliorem, vt in cap. ut ſuper, §. i. ꝯ. eo. & in d. auth. hoc ius porrectum, & ibi probãtur iſti duo caſus. Tertius eſt pietatis cã pro redimendis captiuis, de quo dicitur le.

ADDITIONES.

a Ant. Franc. ¶ Quid appellatione alienationis contineatur, dicas quod venit omnis actus, per quem dominium transfertur, & uenit etiam alienatio, quæ fit teſtando, ut per Bartol. in auth. neque. in 2. colum. C. comm. de leg. Et generaliter quæ ueniant appellatione alienationis, uide plene per Io. Ber. de Fir. in ſuo reper. in litera A in uerſi. alienationis appellatione ue nit etiam tranſactio.
b ¶ Communicat naturam. Adde quod voluit Rom. conſi. 289. ubi tenet qđ pecunia pupillaris depoſita ad emptionem prædiorum, uel ad honeſtam partem lucri, non poteſt abſque decreto alienari tanquam immobilis.
c Seb. Sap. ¶ Prælatus contrahendo. Idem dicit d. Abb. in c. 1. & 2. infra de prę ca. uide Bar. in l. in quorum, ff. de pig. vbi tangit an prohibita alienatio, poſſint pignorari. De quo etiam per Iaſ. in l. ſi. co. 23. C. de iu. emphy.
d ¶ Largiſſime. Adde quid in ſtatutis, d. Card. conſi. 15.
e Seb. Sap. ¶ Et dicitur perpetua. Vide do. Iaſ. in l. manumiſſiones, col. 2. ff. de iuſti. & iu. vbi dicit, ꝙ prohibita alienatione, prohibetur alienatio ultra nouennium, imo etiam in nouennium, quando additur pactum de renouando de nouennio in nouennium, quod dicit eſſe notandum propter prælatos, qui non poſſunt alienare res immobiles eccleſiæ, ſine ſolennitate huius ca, ut ibi per eum.

rle. & ho. 12. q. 2. c. aurũ, & c. ſanctorũ, & c. ſicut. Quartus caſus eſt incõmoditatis cã, vt quia res alienãda eſt magis dãnoſa eccle
ſię, q̃ vtilis, facit 12. q. 2. c. terrulas, & plene de mã per gl. ea. cã. &
6 q. in ſumma. † Ad ſm inquãtum gl. dicit obſeruandã fore ſolen-
a nitatem auth. hoc ius porrectũ, [a] dicit Gof. ꝙ difficile eſt ſeruare illã ſolennitatem ſm ꝓſuetudinem introductã; & ſm aliquos referr Inn. ſatis eſſe obſeruare ꝓſuetudinem illius eccleſię, de cuius rei alienatione agit. Hoc tñ placet Hoſt. nã dicit eſſe ꝯ ci. j. eo. ti.
b lib. 6. Io. And. dicit ſe credere, ꝙ ꝓſuetudo non poſſit adimere [b] ſolennitatem c. ſine exceptione. 12. q. 2. Pro hoc dictum c. cãm, de re iud. & c. i. de ꝓſue. ſed bene põt adimere ſolennitatẽ introductã per auth. hoc ius porrectũ; & in hoc poſſet procedere primo opi. Item dicit, ꝙ ꝓſuetudo põt augere ſolennitatem introductã per d. c. ſine exceptione. Adducit no. in c. qđ ſuper his, de
c ꝓban. & aſſi. & cũ hac opi. Io. And. trãſeunt cõſiter hic ſcribentes. Et no. iſtũ tex. ꝙ ꝓſuetudo non valet ꝯ ſolennitatẽ c. ſine exceptione, & quia loquit̃ indiſtincte, põt inferri, ꝙ ſubſcriptio eorũ, q̃
ſunt de collegio, non põt tolli per ꝓſuetudinem, quia ponitur in d. c. ſine exceptione. Item dũ dicit de ſolennitate auth. hoc ius
d porrectũ, dic melius ꝙ non eſt neceſſaria ꝓſuetudo ad illã tollen
dã, quia ius ciuile non potuit introducere ſolennitatem in alienatione rei eccleſiaſticæ, quia prouiſum eſt per ius canonicũ, ita vult Inn. in c. j. eo. ti. lib. 6. & Io. An. ſequitur ibi in nouella. Ideo ꝯ
cludo, ꝙ ſi ꝓſuetudo ꝯria c. ſine exceptione, ſit grauoſa eccleſiæ, non tenet, vt in c. i. de ꝓſue. & in d. c. cum cãm. Sufficit ergo ſolẽ
e nitatẽ illã obſeruare; debet ergo ꝑcedere tractatus. Item debet interuenire authoritas ſuperioris, ꝓſensus Capituli, & ſubſcriptio clericorũ. Et vide quod latius dixi in c. i. de his, quę fiunt à præla. Nec requirit̃ decretum iudicis, ſed ſufficit cauſæ cognitio; ſed ſi non interueniret cauſę cognitio, non teneret alienatio. Nã ad hoc requirit̃ tractatus, ita no. dicit Inn. in c. vnico, 5. tit. prox. in fi. & vide Fed. conſi. 237. non tñ de neceſſitate requiritur, vt ꝑmit-
f tatur cauſæ cognitio, [c] vtrũ expediat magis alienare vnã rem, q̃
aliã. Ita no. dicit ipſe conſi. 244. latis. n. eſt, ꝙ ſubeſt cã alienãdi: & ꝙ ſuper legitimitate cauſę ꝑceſſit cognitio; & ſic ſeruata forma c. ſine exceptione, vel alia ſolennitate inducta per ꝓſuetudinẽ
7 mõ prędicto. † Et ꝯcludo, ꝙ niſi alienatio fiat ſeruata illa forma, & in caſu a iure ꝑceſſo, eſt nulla. De defectu formę eſt clarũ; nã illa ſemper inducit nullitatẽ actus; [d] quia forma dat eſſe rei, pro-
d batur in c. tua, de his, quæ fiunt a prel. & d. c. ſine exceptione. De defectu caſus liciti probãt hic. Nã prohibetur alienatio rei eccleſiæ a iure, ergo alienatio eſt nulla, ſi non fit in caſu ꝑceſſo. l. non dubiũ, C. de legi. & in reg. ea quę ꝯ ius, de reg. iur. lib. 6. Item probãt expreſſe in cle. j. eo. ti. & in c. q̃ in eccleſiarũ, de ꝓſt. & vide qđ plene dixi in c. i. de ſ integ. reſt. lib. 6. vbi bo. gl. & Cald. hoc tenet licet aliud ſẽſerit 12. q. ij. ſi ſumma, & d. c. ſine exceptione, ibi in. vo
8 lunt tenere alienationem ſeruata forma, licet non fiat in caſu li-
cito; ſed primum dictũ verius. † In gl. 2. ibi Quæ ſeruãdo ſeruari
e non pñt, no. gl. ꝙ ſolus prælatus alienat bona mobilia, [e] quę cõmode ſeruari non poſſunt, vt ſunt veſtes, quæ quotidie magis ve
terãſcunt. Item fructus & ſimilia. Ea vero, quæ cõmode ſeruari pñt, non alienãtur ſine ſolennitate. Nã res immobilis, & mobilis
9 precioſa, æquiparãtur quoad difficultatẽ alienationis, l. lex q̃. C.
de admin. tut. gl. c. tua, de his, q̃ fiunt à prælatis. † Sed eſt dubiũ de actione. Nunquid in alienatione, ſeu iurium ceſſione debẽt ſervari ſolennitates. Et eſt quærere. nunquid cõputentur inter im
f mobilia. f Et põt ſic ꝯcludi, ꝙ ſm primum ſignificatũ vocabuli actio, ſeu nomina debitorũ nõ ſunt mobilia, nec immobilia; ſed
10 facimt tertiã ſpeciẽ de per ſe. Nã mobilium, & immobilitũ ap-
pellatio cadit in his, quæ certo loco ꝯcluduntur: nã immobile dr̃ illud, quod nõ põt à loco moueri: Mobile vero qđ ſm naturã ſuã
g apti eſt moueri, vt legitur, & notatur in l. mouentiũ, ff. de verb. ſig. Actiones ergo, ſ cũ ſint quid incorporale, non ꝯcluduntur certo loco, & ſic nõ pñt dici mobilia, vel immobilia: ĩõ iuriſcõſ.
11 ponit actionẽ, ſeu nomina debitorũ, vt tertiã ſpeciem: probatur in l. a diuo Pio. §. in venditione, ff. de re iud. & iõ in teſtamentis ap
pellatione bonorũ mobiliũ, vel immobiliũ non veniunt nomina debitorũ; quia debemus capere verba ꝑprie, l. q hęredi. ff. de
12 ꝺi. & demon. Vnde ꝓſuluit Old. & ego conſului aliàs, ꝙ ſi prin-
ceps reliquit bona ſua mobilia diſtribuenda in pios vſus, nunq̃ veniunt pœnæ adhuc non exactæ. Tñ vbi oportet neceſſario vt actiones trahãtur ad bona mobilia, vel immobilia, vt puta, quia
13 diſpoſitio volens cõprehendere totũ patrimoniũ illius hoĩs, fa-
cit mentionẽ duntaxat de mobilibus & immobilibus: hoc. n. caſu iſta tertia ſpecies aſſimit naturã alterius extremorũ, & hoc ca
ſu eſt ſeruãda opi. gl. in Auth. eo. tit. §. j. quæ dicit, ꝙ ſi actiones dã
14 tur ad res mobiles, computãtur inter mobilia, & ſi ad res immo
biles, computãtur inter immobilia, & hoc in effectu vult Bart. in l. poteſt pupillus, ff. de auct. tu. Et ex his põt inferri, nunq̃ d præla
tus ſolus poſſit cedere actionem cõpetentẽ eccleſiæ, ſeu illã ven
dere. † Quid aſit in ſeruitutib. ſeu alijs iuribus incorporalibus quæ non poſſent, ꝑprie dici aut mobilia, vel immobilia, ſicut di-
xi in actionib, vide gl. 2. e. ti. li. 6. q̃ dicit, ꝙ cõputãt inter ĩmobilia, & ꝙ hoc facit tex. in cle. exiui de paradiſo, §. cũq; annui redditus,

h de ver. ſi. q̃ dicit, ꝙ annui redditur cõputãtur ĩter ĩmobilia. [h] Sed tu diſtingue prout ſ. dixi in actione. Nã puto, ꝙ vbi neceſſario nõ cõprehendũtur ſub appellatione mobiliũ vel immobilium, ꝙ nõ veniãt appłone mobiliũ, vel immobiliũ; ſed vbi oportet ꝙ includantur, vt quia de toto patrimonio diſponit̃, tunc ſeruabo quod ꝓ
11 xime dictũ eſt. † De pecunia ẽt dubitaꝫ, nunquid cõputetur inter
i ea, q̃ ſeruãdo ſeruari pñt. Et dicendũ ꝙ non, [i] quia pecunia retẽta nil operat. c. ejiciẽs. 88. diſt. & no. in l. j. §. fuit q̃ſitum, ff. ad Treb. facit tex. in l. cũ plures, ĩ fi. ff. de admi. tut. Nã ſolus tutor põt imo dẽt collo care pecuniã pupilli, ſ. emendo, vel mercãdo; quod nõ poſſet, ſi cõputaret̃ inter ea, quæ ſeruãdo ſeruari pñt, in d. l. quæ tutores. Ex quo infero, ſolũ Prælatũ poſſe diſponere de pecunia
12 eccłe, ſicut de fructibus, vt in cle. j. ẽ. ti. & hoc no. † In gl. ſup ver
bo [Hypothecæ] in fi. gl. in decretis, 30. diſt. c. i. dicit ꝙ non eſt dr̃ia
K niſi in nomine inter pignus, & hypothecã, [k] & ita dicit tex. in l. res, §. inter pignus, de pig. Gl. tñ ibi variat. Et vide gl. plenã, in §. inter pignus, alle. in gl. aliqui dicunt, ꝙ hypotheca dr̃, qñ non ſit tradi
13 tio; ſed cum retinetur, ſiue ſit res mobilis, ſiue non pignus, qñ traditur. † In gl. pe. ibi, Largiſſime accipitur. No. gl. pro ſtatutis, & aliis diſpoſitionibus tacentibus mẽtionem de alienatione. Nã in mã dolo ſa capiemus ſtrictẽ, & ſic ſolũ venit ꝯctus, ꝙ quẽ trãſerr̃ dominium: ſed in mã larga, & fauorabili capiemus largiſſime, ꝓ vt hic capitur. Et idem vr̃ dicendũ in teſtõ & pacto. De quo tamen dic, vt legitur, & no. in l. ſi. C. de rebus eccle. non alie. Et vtrũ prohibitus alienare poſſit ſolum locare ad magnũ tempus, dic,
l ꝙ nõ, [l] vt eſt tex. cum gl. in cle. j. eo. ti. & dic, vt ibi. In gl. ſi. [Iubemus] no. gl. nã ſentit hic, ꝙ Papa hic cõminatur pœnam illius leg. nã ibi Imperator recipientẽ res eccleſiæ, non debito mõ, multipliciter punit, & priuat precio, & imponit pœnã, ẽt notarijs ſcribentibus inſtrumentũ, & multis aliis perſonis. Et placet Hoſt. vt intelligatur de illa lege. Neq; placet ſibi, vt tex. intelligatur de aliquo canone, & diſpoſitio illius legis, q̃ erat localis fuit prorogata per Imperatorem ſucceſſorem ad omnes eccleſias, & alia loca pia, vt in Auth. eo. ti. § quia vero Leonis, & hr̃ in effectu auth.
14 illa canonizata 10. q. 2. c. ea. n. §. hoc ius porrectum. † Et no. ſemp
hoc dictũ, ꝙ in ſolennitate obſeruãda in alienatione rei, ęquipam [m] rãtur eccleſiæ, & alia loca pia. [m] Nã vt dicit Hoſt. papa voluit ap
probare illas conſtitutiones, & leges. de hoc dicto vide in ſimili, quod no. Io. And. in c. ij. de in integ. reſt. lib 6. vbi dicit ꝙ quem admodũ eccleſia reſtituitur in integrum rõne læſionis, ita & alia loca pia. Ita dicamus in caſu noſtro: Nã a iure reperiuntur æquiparata. [n] Hoc probatur in c. requiſiſti. §. ſecus aũt, de teſt. facit c. de zeno-

ADDITIONES.

2 Seb. Sap. Auth. hoc ius porrectum. An ſolennitas auth. hoc ius porrectum, ſit recepta ab eccleſia, vide Fel. in c. cum cauſa. ſupra de re iudi. vbi multa ad hanc materiam.
b ¶ Adimere. Adde Cald. conſi. 3. de his quæ fiunt a prælatis ſine conſenſu capituli.
c Sep. Sap. ¶ Cauſæ cognitio. Vide Fed conſ. 262. & Laur. de Rodul. in rep. c. ſine exceptione, in 10. q. prin. 12. q. 1. Pet. de Ancha. & Imo. in c. vt ſuper, in fra eod. colum. 3.
d Seb. Sap. ¶ Nullitatem actus. Vide ad hoc multa per Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 1. ſupra de conſt.
e Seb Sap. ¶ Bona mobilia. An ſolus prælatus poſſit alienare bona mobilia, vide Lauren. de Rodul. in d. rep. c. ſine exceptione, in q. 27. 12 q. 2.
f ¶ Vel mobilia. Adde Rom. conſ. 510. Bar. conſ. 67. do. Card. conſi. 72.
g Seb. Sap. ¶ Actiones ergo. Vide remiſſiuè per Fel. in c. omnes, col. 6. 1. diſt. cũ malleis alle. per Iaſ. in l. a diuo Pio, §. in venditione, col. 1. & 2. ff. de re iudi. vbi dicit ſe conſuluiſſe in ardua q. vt ibi per eum. Vide Capram in conſ. 9 in 2. dubio, & in conſ. 28. ad ti. & in conſ. 66. Soc. in conſ. 50. & in conſ. 69. in j. parte, & Are. in conſ. 54. col. 4.
h Zach. ¶ Annui redditus computantur inter immobilia. Adde Baldum in l. 1. in 1. col. in 2. no. C. de ſuffra. per l. iubemus, & ibi Bald. & doc. col. 1. ver. ſecundo dico, C. de ſacroſan. eccle. & per §. ault enim, in Auth. de non alien. Ale. in l. mouentium, ff. de uerb. ſig. & probatur fing. in cle. exiui. §. cunque, eo. ti. de uer. ſig. & Fed. de Sen. conſ. 175.
Ant. Fran. ¶ Dicas circa hoc, ꝙ annui redditus computantur inter immobilia, quando ſunt certi, prout declarat do. Card. in cle. exiui, hic alle. in §. licet. Vel quando debentur ad longum tempus, quia tunc in eorum alienatione requiritur ea ſolennitas, quæ requiritur in alienatione rerum immobilium, ut per Bar. in l. ſi. in 1. col. C. de uendi. rerum ciuil. lib. 11. Adde tameo, ꝙ annuus redditus religioſis, etiam incapacibus, poteſt legari pro uino ad ſacrificia, uel pro hoſtijs, non autem pro uictu perpetuo; ſed tamẽ pro modico tempore, ut per Fed. de Sen. in conſ. ſuo, & no. in l. quorum, ff. de pigno.
i ¶ Quod non. Adde quæ ſupra poſui in ſecundo no.
k ¶ Et hypothecam. Adde, an ſtatutum loquens in pignore, habeat locum in hypotheca, Fran. de Aretio conſ. 19. & 125.
l ¶ Dic, ꝙ non Adde do. Card. conſ. 95. ubi concludit, ꝙ locatio ad nouem annos, dicitur ad modicum tempus.
m Seb. Sap. ¶ Loca pia. An in alienatione hoſpitalis requiratur illa ſolennitas quę requiritur in rebus eccleſiæ, uide latiſſime per Fel. in c. de quarta, col. 2. ſupra de præſcrip.
n ¶ Aequiparata. Adde Alex. conſ. 14. li. Rom. cõſ. 411. 6. lib. Ale. conſ. 41. lib. Ant. Fran. ¶ Circa hoc de locatione ad triennium, an dicatur ad longum tempus, uide Arg. & Imo. in l. filio, in §. fi. ff. ſoluto mat. & Alex. an. in l. 1. in 9. quod autem, ff. de ſuperfi. ubi dicit, ꝙ talis locatio non eſt ad longum tempus, niſi fieret de nouennio in nouennium, ut per Ale. ex plene in conſi. 68. in 3. parte conſi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de xenodochiis. ℣. de reli. domi. cum c. sequenti, & tene hoc semper menti. Dicit Io. And. ꝙ non esset peccatum tenere, ꝙ tex. iste etiam intelligatur de c. monemus, allegin glo. dicit tamen, ꝙ primum dictum est solennius, quia secundum, nullam utilitatem importat. Abbas.

SUMMARIUM.

1 *Ementes indebite res ecclesiasticas, tenentur res restituere cum fructibus, si repetantur, & perdunt omnes meliorationes, quas fecerunt. 6. 13.*
Alienatas res ecclesiasticas indebite, tenentur sub pœna excommunicationis restituere. 2.
Alienationi rei ecclesiasticæ indebitè factæ, quilibet clericus potest contrauenire, etiam sine mandato. 6. & etiam aliæ personæ, de quibus infra, nume. 9.
3 *Excommunicatus dicitur traditus Sathanæ.*
Excommunicatio parum, uel nihil operatur, quoad ecclesiam triumphantem.
4 *Prælatus male alienans bona ecclesiæ, potest petere ipsam alienationem reuocari. 12.*
5 *Contractus nullus potest de nouo peti annullari, quatenus de facto processit, & sustinetur libellus, quo petitur talis alienatio.*
7 *Iuramentum contra utilitatem ecclesiæ, non ligat iurantem.*
Iuramentum non ligat iurantem ad iniquitatem.
Iuramentum non ligat administratorem ecclesiæ, quominus petat restitutionem in integrum.
8 *Parochiani tenentur in defectum ecclesiæ ad refectionem de proprio patrimonio.*
10 *Interesse si soluitur ab uno, ceteri liberantur, nō autem sic in pœna, ad quā omnes insolidum tenentur.*
Pœna non vitatur per satisfactionem rei.
Prælatus male alienans bona ecclesiæ, deponitur.
11 *Emens rem ecclesiæ, uel possidens, si ex bona fide, habet beneficium cedendarum contra uendentem. 13.*
12 *Ecclesia non tenetur de euictione.*
13 *Ecclesia non lucratur cum aliena iactura.*

CAP. VI.

1 **Si quis.** †Alienatio de reb. ecclesiæ facta, non tenet, & alienatores, nisi rem restituāt, excommunicantur; & quilibet clericus potest ℈dicere, & rem cum fructibus repetere. Hoc dicit, & est tex. no. & quotidie allegatur. Secūda ibi, [Quod si.] Tertia ibi,] Sed ēt.]Casus literalis. Quia prælati ecclesiarū frequenter alienabāt bona ecclesię, & alii subscribebant in damnū ecclesiæ. statuit Symmachus Papa, ꝙ si aliquis presbyterorū, diaconorum, seu aduocatorum subscripserit alicui alienanti p̄diū ecclesię excommunicetur; nisi forte alienator, & qui acceperit, per restitutionem sibi celeriter prospexerint, quod si non fecerint, instrumentum inde confectū nō ualebit, preter pœnā, quā pp hoc sustinebit, & licitum erit quibuslibet ecclesiasticis personis ℈dicere, & male alienata repetere cum fructibus. B. No. primo, ꝙ non solū alienatores, sed ēt subscribentes se indebite alienationi rei ecclesiasticæ, grauiter peccant; & vide bonū tex. in l.
2 iubemus, la 2. C. de sac. sān. eccl. † Secundo no. unum modū coercēdi emptorē, seu donatorē rei ecclesiasticæ ī casu ī iure nō ꝓcesso. Nā pōt cōpelli p excōicationē, seu anathema ad restitutionē. Et anathema est excōicatio cū solēnitate, de qua 11. q. 3. c. dēt. De significatu, seu etymologia huius verbi dic, ut notat in c. cum nō
3 ab hoīe, s. de iud. † Tertio no. ꝙ excōicatio pcutit animā, & uide tex. cū gl. in c. audi deniq, 11. q. 3. nā excōicatus dr̄ tradi Sathanæ, ga per eā hēt diabolus maiorē potestatē super excōicato. Et dicit Inn. hic, ꝙ non solum excōicatio priuat cōione hominū & sacramentorum, sed ēt per eā Deus separat aīam a gratia & custodia sua. Et no. istum tex. pro limitatione gl. 24. q. i. c. quodcunq; , quæ dicit ꝙ excōicatio parum, uel nil operatur, quoad ecclesiā triumphantem, & uide per Host. in c. ita quorundam, de iudę. ubi dixi
4 limitando multipliciter illam gl. † Quarto no. ibi, [Alienator.] ꝙ prælatus male alienando rem ecclesiæ, pōt illā repetere. Quinto
a no. ibi [Quamuis ab initio, &c.] ꝙ alienatio [a] rei ecclesiæ, est ipso iure nulla, & cum tex. non facit mentionē de defectu formæ, pōt argui, ꝙ si alienatio fit in casu non cōcesso, est ipso iure nulla. Et hoc probat quasi apertissime iste tex. nam hic obseruabatur forma iuramēti, arg. eius, quod dicitur de subscriptione; & sic facit
5 iste tex. pro his quæ dixi in c. præce. † Sexto no. ꝙ ℈tus nullus pōt de nouo annullari, & refertur hæc annullatio seu cassatio ad factū, ut cassetur, quatenus de facto processit. Et sic pōt saluari libellus a contrarietate, si prælatus in libello dixit ℈tum nullū, &
b petiit illum cassari, [b] facit c. accedens, il 15. ut lite non contest. cū
6 glo. sua. † Vltimo no. casum, in quo clericus agit pro ecclesia sine mādato. s. repetendo bona male alienata. Et no. ꝙ recipiens indebite non facit fructus suos; sed tenetur eos restituere, ad hoc d. l. ubemus, ubi dr̄, ꝙ nil pōt repetere; unde perdit omnē meliorationem, q̄ ibi fecit, & uide in d. auth. hoc ius porrectum, & uide 22. q. 2. c. nō liceat. In gl. sup ver. [Subscripserit.] no. gl. & uide quod legitur, & no. in c. inter dilectos, de fi. instru. & c. ex literis, de transact. In gl. super uer. [Iratus,] in fi. no. gl. pro intellectu alio iam iurium, & scripturarum, in quib. sæpe dicitur, ꝙ Deus accēditur furore, uel pœnitentiā agit, uel quid simile, & uide bo. glo. in c. incommutabilis, hic alleg. quæ disputat, & ponit veritatē, an
7 Deus mutet opinionem suam, & notabis illam glo. † In gl. super ver. [Alienator] in fi. Dic melius, ꝙ iuramentum tendēs ℈ vtilitatē ecclesiasticam, nullo mō ligat iurantem. Nā potius est peritū q̄ iuramentū; ēt si per alium possit identitati ecclesiæ consuli ut est tex. apertus in c. 1. s. de his quę fiunt a maio. par. capit. & c.
c q̄tatem, vt c. quanto, de iureiu. Imo, quod plus est, non ligat [c] administratorem ecclesię, quominus non possit petere restitutionem in integ. de quo uide bo. gl. in c. 1. de in integ. resti. li. 6. & ad cap. cum uenissent, de quo gl. opponit, dic, ut ibi latius dicā. Nā iurm preiudicat, quatenus ꝓcernebat honorem, & preiudicium
8 prælati. † In gl. in uer. [Ecclesiasticis] ibi [Parochianis] no. gl. & intelligit Lau. & cōter Doct. sequuntur, vt procedat etiam in parochianis laicis. Non. n. accusant hoc casu clericum, seu prælatū, sed repetunt male alienata, & hoc satis mihi placet. Nā interest parochianorum, ne ecclesia deducatur ad inopiā. Nā tenentur in defectum ecclesię ad refectionē ipsius de proprio patrimo-
9 nio, ut no. in c. 1. & c. de his, ℣. de eccle. edi. & in fine glo. † Philip. quem sequuntur cōiter Doct. tenet quamlibet personā ecclesiasticā admittendā: Nā tex. iste loquitur generaliter, quod placet, ut patet ibi in tex. [Quibuscunque ecclesiasticis personis, &c.] vt in c. cum non liceat. 12. q. 2. non tū agent isti extranei inuitis clericis ecclesię. Quod intelligo, si ipsi volunt agere: nā eis negligentib. admitterentur extranei: ueriāt. n. in hac alienatione illicita, ius
10 publicū. i. dist. c. ius publicum; & uide quod no. Inn. in c. cū olim, de test. vbi de hoc. † In gl. fi. ibi, [Aliter liberaretur.] hoc intellige verum, respectu interesse; & sic loquuntur iura alle. in gl. nō attem respectu pœnæ, aliās delictum alterius remaneret impunitū, quod non dēt esse, ut in c. monemus. 12. q. 2. Si ergo ecclesia recuperauerit rem ab emptore, pōt nihilominus agere ℈ prælatū male alienantem; non ad interesse, sed vt puniatur de delicto suo: & est pœna depositionis, vt d. c. monemus. quę pœna non euitat p satisfactionem ecclesiæ, de quo plene vide per gl. in c. p sicut, de
11 ele. in fi. † In ea. glo. ibi, [Cum conueniatur de delicto] no. gl. & sotit a ℈rio, ꝙ si emptor, vel possessor ecclesię esset in bona fide, ꝙ tunc posset petere cessionem actionis, quod expressius tenent Doctores hic, qui etiam dicunt, ꝙ licet non teneatur cedere in
12 terminis gl. tū dicunt, si cesserit, ualet cessio. † In ea. glo. ibi, [repli cauit, quod rem ecclesię repetat] quasi velit dicere gl. ꝙ prælatus agit in repetitione nomine ecclesię; q̄ nō tenetur de euictione. Et habes hic casum, in quo auditur quis allegans turpitudinem suam, agēdo nomine alterius, de quo dic, vt dixi in c. cum super, de concel. preb. & uide hic per Cal. † in ea. gl. ibi [Et si nihil habet
13 prælatus.] Aduerte, nā vī hęc gl. uelle, ꝙ emptor recuperat pcitū
d a plato male alienāte. [d] In hoc uarię sunt opiniones, de quib. hic per Doc. & in c. ad audientiam, ℣. eo. & per Doc. Legistas in l. i. ubemus, & plene in auth. qui res, C. de sacrosan. eccle. & maxime per Cyn. & Bal. & per Io. de Lig. in cle. 1. eo. ti. Satis placet, ꝙ si emptor fuit in mala fide, non agat ad precium, ēt ℈ platum, per text. in l. iubemus, p̄al. Nā ibi in pœnā perdit precium, & omnem utilitatem, & applicatur ecclesiæ, nisi pspexerit sibi in contractu de euictione, quia tunc agit ℈ male alienantem, l. si fundū. C. de euict. no. gl. in d. c. ad audientiam, ℣. eo. & l. quemadmodū, C. de agr. & cens. li. 11. in simili quęstione. Si uero fuit in bona fide, reperit ꝓ
e ciam a male alienāte, non agit ad ecclesiā; nisi in defectum, putā, quia si prælatus non est soluendo, agit ℈ ecclesiam, quatenus est effecta locupletior ex illo precio, arg. c. j. ℣. de depo. Quod sentiunt Cy. & Bal. in auth. præal. Et hanc opi. sensit Io. And. in d. c. ad audientiam, ut distinguamus inter emptorem bonæ fidei, & malę fidei, & gl. in c. Vulteranę. 22. q. 2.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Alienatio. Vide Abb. in c. fi. in 1. col. infra ne prælа. ui. suas, & Felin. te in c. quæ in ecclesiarum, col. 1. supra de const.
b ¶ Cassari. Adde an procedat libellus, inquo quis dicit testamentum rescindendum, & petit illud declarari nullum, Ange. consi. 36.
c Seb. Sap. ¶ Non ligat. Vide Fel. in cap. 2. uer. ad secundum, de iuramento. prædicto iureiur. ubi tangit, an iuramentum prælati obliget in præiudicium ecclesiæ.
d ¶ Male alienante. Adde Alex. consi. 4. 1. lib. Eran. de Are. consi. 114.

SVMMARIVM.

1 *Sterilis fundus ecclesię potest dari in emphyteusim, ut reducatur ad culturam. 2.*
3 *Prælatus obligatur naturaliter, ex eius simplici consensu.*
4 *Prælatus debet contrahere cum illo de rebus ecclesię, a quo recipit maiorem utilitatem.*
5 *Sterilis fundus reductus ad culturam, non potest dari in emphyteusim, nisi illi qui ipsum meliorauit, uel eius heredibus.*

CAP. VII.

1 **Ad aures,** † Terra ecclesiæ nō fertilis, dari pōt ī emphyteusim ei, cuius studio reducitur ad culturā. h. d. & ponit casum literalem Io. And. in eo qui ꝙfitus de prælato nulla intercedente scriptura, recipit sylua ab ecclesia reducendā ad culturā, & ꝙ ea reducta cōcederetur sibi in emphyteusim.

Post

Postmodum prælatus dubitauit, ex quo res nunc erat culta, an
2 possit dari ī emphyteusim. Et ridetur, vt in litera. † No. ānum ca
3 sum, in quo res ecclesiæ [a] licite ꝓcedunt in emphyteusim; scilicet
q̄s sunt steriles. Quid aūt si essent ꝓciosę, & cultæ? Dic, vt plene no. per Spec in tit. de loca. §. nunc aliqua, versi. 7. per Io. And. & Archi. in c. ij. ℣. eo. ti. lib. 6. & dixi plene in c. in præsentia, de ꝓbat.
† Secundo no. Prælatum obligari naturaliter ex simplici consen
4 su. De quo in c. quicunq; suffragio. 12. q. 2. † Vltimo no. ꝙ ℈tus
de rebus ecclesiæ, non est validus, sālt ēt in effectu; si potuisset habere ab aliis maiorē utilitatem; debet. n. prælatus ꝓhere cum illo, cum quo maiorē utilitatem habere potest. In gl. in fi. no. gl. & vi
5 de bonum tex. & ibi no. in c. cum dilecti, de empti. & vend. † Sed extra gl. quæritur: Nunquid istæ terræ potuissent dari aliis in emphyteusim? Dic, ꝙ non, nisi in casu aliās concesso, & seruata solennitate iuris: quia nō sunt amplius sylue, sed terræ arabiles; sed extirpātibus, & suis hęredibus possunt concedi propter promis-
b sionem [b] eis factam, & labores & sumptus, quibus fraudari non debent.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Res ecclesiæ. Vide multa ad propositum per do. Ia. in c. 1. col. 8. qui feu. da. pos. in vsi. feud. vbi tradit, quando prælatus potest infeudare res ecclesiæ, & inter alia dicit, quod potest, quando res est parua, vel sterilis.
b ¶ Propter promissionem. Adde Roma. consi. 22 & 219. Petr. de Ancharan. consi. 4. & 301.

SVMMARIVM.

1 *Iurans alienare nolle bona ecclesiæ, non potest alienare illa, de quibus dubitat, an sint ecclesiæ.*
2 *Possessiones minus utiles ecclesiæ, possunt consensu capituli permutari, vel alienari 3. vel vendi, & ex precio vtiliores emi. 4.*
3 *In alienatione rei ecclesiasticæ, non solum requiritur consilium, sed consensus capituli.*
4 *Transactio, siue compositio non admittitur super decimis futuris; super præteritis sic.*
5 *Vendere tenetur totum patrimonium, & in egestate viuere, qui non habet, vnde satisfaciat; etiam de iure canonico.*
6 *Prælatus promotus per Papam, vel eius mandato, iurat non alienare ipso iure insolito, quid autem operetur tale iuramentum, vide remissiue. 16.*
7 *Quæ bona dicantur esse de mensa Episcopi, vel capituli. 12. 13.*
8 *Prælatus præsumitur applicasse mensæ capituli, si retinuit per annum bona quæ reuersa sunt ad ecclesiam ex aliquo casu feudatarij, vel emphyteutæ. 13.*
Iuramentum de non alienando bona ecclesiæ, non extenditur ad bona, quę tē pore iuramenti non sunt de mensa capituli.
9 *Bona ecclesiæ data in emphyteusim, vel in feudum, præsumuntur ab initio ad hoc destinata, & ideo nil noui facit prælatus, qui iterum illa bona reuersa ad ecclesiam concedit in feudum. vel emphyteusim.*
10 *In alienatione rerum ecclesiæ modici valoris, sufficit tacitus consensus capituli.*
11 *Iuramentum de non alienando, an extendatur, vt non possit alienari in utili tatem ecclesiæ, vel rem modici valoris?*
Iuramentum simpliciter præstitum, intelligitur secundum materiam subiectam.
Iuramentum est strictii iuris.
12 *Necessitas, & vtilitas equiparantur in iure.*
13 *Iurans non alienare, inconsulto Papa, vel sine licentia superioris, non potest etiam licitam alienationem facere. 17.*
14 *Licentia superioris, si debet adhiberi in aliquo casu, est petenda, etiam q̄ ille sine sit licitus; quia superior censetur sibi reseruasse cognitionem, an casus sit licitus, an non.*
15 *Prælatus quo casu potest dare in emphyteusim rem ecclesiasticam, vel eam alienare consanguineo suo.*
Alienatio si est permissa alicui administratori, non potest ille in suum consanguineum alienare.
16 *Consanguineis debemus potius subuenire, quam extraneis.*

CAP. VIII.

1 **Vt super.** † Qui iurauit non alienare ea quę sunt de mē
2 sa, ea, de quibus dubitatur an sint de mensa, alienare non debet. h. d. Vel sic. † Iurans non alienare bona eccl.
3 non potest alienare ea, q̄ sunt de mensa, uel ea, de quibus dubitatur an sint de mēsa. h. d. vīque ad §. possessiones. Et ille §. h. d. † Possessiones ecclesiæ minus utiles, pro utiliorib. de consensu capituli pōt Episc. permutare. h. d. Duo sunt dicta. Secundum in §. possessiones. Casus literalis. Arch. Rauen. accepit quasdā possessiones, siue redditus à Rege, aut ēt aliunde ex certis locis in recompensationem decimarū sub tractarum; & redditus illos, siue possessiones retinuit ad vsum suum, quousq; diem clauserit extremum. Quę fuit successor illius, vtrum redditus illi, siue possessio nes intelligātur ad mensam Archiepi pertinere. Item cū ipse Archiepus teneatur iuramento fidelitatis, quod fecit Apostolicæ sedi, an teneatur iuramento de non alienando bona quæ nō sunt de mensa Archiepi, siue non, debent alienari; ꝙcedit tū Papa Archiepo, vt ipse de ꝓlio, & assensu fratrū suorū, vel maioris partis, possit alienare possessiones ecclesię suæ minus vtiles vel cō mutare pro alijs vtilioribus habendis. Ber. No. j. arg. ex tex. ꝙ quæ dā bona eccle. dicuntur de mensa, quędā vero non. Quæ aūt sint illa dicā ℣. latius. Secundo no. vnū casum licitū, in quo res ecclesię pñt alienari. s. pro alijs vtilioribus, † Et no. ꝙ tex. dicit [Alienā
4 di seu cōmutādi, &c.] Nā ex hac litera infero, ꝙ si ꝓlatus non reperit bonū cābium, potest rem vendere, & preciū ꝙuertere in rē vtiliorem. Nō ergo est necesse, vt quidā arbitrātur, vt fiat cābiū seu permutatio: sed directe potest fieri venditio. Nā preciū facilius cedit loco rei; dēt tñ postmodum conuerti in res vtiliores. † Ter
5 tio no. ibi [Consilio, & assensu.] ꝙ in alienatione rei ecclesię cathedralis, non sufficit ꝓsilium capituli, sed requirit ēt ꝓsensus. Vide quod plene dixi in d. c. j. ℣. de his, quæ fiūt a præl. † In gl. fi. no. gl.
6 ꝙ super decimis futuris, non admittitur compositio; sed super p̄teritis sic. † Quid aūt si obligatus ad decimas præteritas, [a] nō habet vnde satisfaciat, nisi vendat totū patrimoniū. nunquid tenea
a tur vendere, & in egestate viuere? Vide gl. 16. q. 2. c. quicunq;, q̄ ꝓcludit, ꝙ sic; sed ecclesia dēt sibi miserēri, & vide pro d. gl. tex. in c. omnes, ea. cā & q. & ad mām vide quod legitur & no. in c. ex
8 multiplici, & c. cum homines, ℣. de decimis. † In gl. in ver. [Sacramento] ibi, [Immediate subest.] hodie seruat de ꝓsuetudine, ꝙ quilibet ꝓlatus promotus per Papā, seu eius mādato ꝓcreatus, iurat sibi non alienare eo inconsulto. de quo iuramento, & eius
9 effectu no. in c. fi. de eccle. ædif. & dicā aliquid ℣. † In gl. super ver. [Intelligātur.] ibi, [Quāto tpe tenuit.] non aperit, quātum tēpus requiratur ad hoc, vt bona dicātur de mensa ecclesiæ, seu prælati. Et non insistādo in verbis gl. colligendo dicta Inn. ac latius prosequendo, dic sic, cū quæritur, quæ bona dicātur de mensa eccle sie, vel ꝓlati. Quædā. n. sunt bona, in quibus ecclesia habet solum directū dñium; vtile vero pertinet ad alium. Exemplū in feudalibus ac emphyteuticis, & ista nō dicuntur de mensa, cū vtilitas p
10 tineat ad aliū. De quo vide bo. gl. in cle. j. de excess. præl. super ver. [Ad mensam.] quæ optime explicat, qñ ēt ecclesia dicatur de mē sa prælati, & tenebis illā gl. menti. † Sed aduertendū. qa ista bona qñq; redeunt ad ecclesiā pleno iure, puta quia finitū est tps cōcessionis, vel pp defectum hæredū vasalli, vel emphyteutę, vel pp delictum eorū, vt in c. potuit, de loca. & in c. 2. ℣. de feu. Et dubitatur tūc vtrū applicētur mensæ, vt sic non possint iterū ꝓcedi, quē admodū nec alia bona mensæ? Et dicendū est, quod si prælatus applicauit ea mensæ; & hoc ꝓstat; & tunc non pñt amplius, ꝓcedi, nisi in casibus à iure expressis. In dubio vero debemus ꝓsidere, quāto tpe prælatus tenuit illa bona ad manus suas; & in hoc casu posset saluari ꝓsideratio gl. Sume notabile dictum Arch. in
11 c. 1. 3 2. q. 8. vbi dicit, ꝙ ꝓlatus, qui tenuit per annū, vī applicasse il
b la bona mensę; [b] ex quo non ꝓstat de cōtio per coniecturas, arg. illius. caliās aūt, si non habuit animū applicandi mensæ, pōt ꝓcedere de nouo alteri non obstāte iuramento de non alienando, quia iuramentū non extenditur ad bona quæ nō sunt de mensa. pro hoc tex. in c. 2. de feu. & hic, vbi cōsiderat, an ista bona essent de mensa, vel non, q̄ prælatus habuit ad manus suas: & tacite innuit ꝙ si non essent de mensa, iuramentū de non alienādo, non
11 obligaret. † Et est rō, s̄m Inn. quia ab initio vī ordinatū, vt illa bona ꝓcederentur in feudum, vel emphyteusim; vnde nil noui facit nunc ꝓlatus, iterū ꝓcedendo. Et pro hoc elegāter sentit Fede. ꝓsi. 173. ꝙ in hac secunda concessione non requiritur cōsensus superioris: quod est valde no. Facit c. potuit, præal. vbi solus ꝓlatus
c pōt parcere emphyteutæ, ipsum non expellendo, [c] pp pensionē non solutā, eodem mō pōt concedere alteri. Ego crederē, ꝙ vbi prima cā concessionis duraret de ꝓsenti, ꝙ haberent locū p̄dicta; sed vbi cessaret illa prima cā cōcessionis, tunc putarē, ꝙ eo ipso ꝙ redeunt ad ecclesiā, efficiunt de mensa, & assumūt sibi naturā, & qualitatē aliarū rerū ecclesiæ. Exemplū, Res inculta fuit tradita in emphyteusim hoc respectu, vt reduceretur ad culturā; alias ecclesia non concessisset. Tractu tpis illa res optime culta reuersa est ad ecclesiam ex aliqua cā allegatarum, non video, ꝙ iterum licite possit concedi sine solennitate debita, & sine cā. Nā cessat cā primæ ꝓcessionis, & militat tunc ar. à rōne cessante, vt in c. cū cessante, de app. & cessat rō Inn. Sed vbi cā perseueraret, procederet primū dictum. Exemplum, ecclesia habebat castrū, quod fortè pp custodiam, & alia. est magis dānosum, q̄ vtile: deliberauit semel cū solennitate debita dare in feudū, si tractu temporis redeat ad ecclesiā, pōt ecclesia iterū alij de nouo ꝓcedere sine solennitate, non obstante iuramento de non alienando, quia ista non est noua alienatio, sed quædam executio ordinationis antiquæ. Fac. c. cōsueuit, ℣. de Iudæis, & c. recolentes, de statu regu. Et no. hanc limitationem, quę non solet a Doct. tradi; sed mihi

vide-

ADDITIONES.

a ¶ Præteritas. Adde quod dicunt do. de Rota. dec. 25 de decimis.
b ¶ Bona mensæ. Adde do. Card. cons. 112. in prin. & vide Cald. consi. 11. de feu. melius per d. Card. consi. 34.
Quæ dicantur esse de mensa, vt applicata mensæ prælat', vide Inn. in c. vt super, de rebus eccle. non alie. per d. Card. plene.
c ¶ Non expellendo. Adde Alex. consi. 79. 1. lib. Ant. de Bar. consi. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vrueriſſima, & rõabilis. Quędam vero ſunt bona, quorum prophetas & vtilitas pertinet ad eccleſiam, & longiſſimis temporibus fuerunt in bonis eccleſię, & iſti indubie dicuntur de mensa, quia deſeruiunt neceſſitatib. menſæ, & utilitatibus eccleſię, & aliorum indigentium, 12. q. 1. c. videntes. Et ad iſta bona indubie
12 extenditur iuramentum de non alienando. † Quædam ſunt bona nouiter acquiſita eccleſiæ. puta ex donatione; & de iſtis dubitatur, an ſint de mensa. Inno. ſentit, q̃ ſic, & mihi ſatis placet. Ex quo. n. ſunt data eccleſię ad utilitatem ipſius, ergo debent dici de mẽſa. Nec apparet rõ, quare alia bona & non iſta dicãtur de mẽſa, ſed potius dicendum ꝓ rium, ne una & eadem res diuerſo iure cenſeatur, de deci. c. cum in dioœceſi, & facit c. recolentes. 12. q. 2. Et ſic habes clare q̃ bona dicantur de mensa, & ad quæ bona extenditur iuramentum de non alienando. † In glo. ſuper ver. [Siue non. Inno. gl. ꝙ in dubio poſſeſſiones, q̃ deſeruiunt utilitatibus eccleſiæ, & reperiuntur in manibus prælati, prima fronte ꝑſumuntur in mensa; ergo ꝓ rium dicenti, incumbit onus probãdi. Sed intellige iſtam glo. ſecundũ prædicta, & ſ̃m prædicta
14 dictũ Archi. † In gl. in uer. [Aſſenſu.] in fi. vide quod dixi in c. 2. de his, q̃ fiunt a præla. vbi Doc. ſentiunt, ꝙ licet in iſtis rebus modicis non requiratur conſenſus capituli expreſſus, dẽt tñ interueni
15 re ſaltem tacitus, & ſic limita iſtam gl. † Sed opp. ꝙ gl. & ꝓ tex. Nã, ex quo iurauit iſte Archiepiſcopus non alienare, vł ꝙ etiam vtilitatis cã poſſit alienationem aliquam facere, iuxta no. in c. fi. de eccl. ædi. & in c. ij. ſ. de ſen. excom. Sol. Inn. intelligit, ꝙ de ſpeciali conceſſione, uel gratia iſte Archiepiſcopus alienauit, & pro hoc tex. in fi. ibi. [Concedimus facultatem.] Goff. vero exponit text. concedimus. i. conceſſum eſſe oſtendimus, ſimile 33. diſt. c. nerui teſti-
a culorum, & ſic ſentit cõtrarium in tellectum. Ego dicerem[a] ſic, ꝙ aut res eſt modica, ſeu modicæ utilitatis, & tunc non includit ſub iurõ de non alienando, quia non eſt veriſimile, ꝙ ſuperior vo-
b luerit illum illaqueare in iſtis modicis, [b] cum iſta modica ſint exẽpta ab omni ſolennitate & iuris diſpoſitione, ut in c. terrulas. 12. q. 2. Iuramentum ergo ſimpliciter præſtitum dẽt intelligi ſ̃m materiam ſubiectã, ad hoc quod no. Inn. in c. per tuas. de arbi. Item iuramentum eſt ſtricti iuris, ideo dẽt reſtringi, arg. c. pen. de iure-iur. & hoc notabis ſemper. Nam reperio Fed. idem ſenſiſſe conſi. 204. Nam hodie prælati cõiter iurant non alienare, incon-
c ſulto Papa, [c] & ſic dẽt intelligi iſte tex. quia non obſtante iurõ, poterit iſte hanc alienationem facere. Et procedit expoſitio Goff. Aut res non eſt modica; & tunc diſtingue in forma iurandi, ut quia iurauit non alienare ſimpliciter, aut non alienare inconſul-
c to Papa, [c] aut non alienare ſine licentia ſuperioris. Si uero iurauit
d ſimpliciter, [d] & tunc puto, ꝙ in caſu utilitatis eccleſię poteſt alienare. Nam video, ꝙ in caſu neceſſitatis eccleſiæ, hoc iuramentũ non aſtringit, vt in c. fi. de eccl. ædi. ergo nec in caſu utilitatis; ga-
e neceſſitas & utilitas [e] æquiparantur a iure. ut no. 12. q. 2. in ſumma, & no. Inno. in c. cum omnes, de conſt. Refertur ergo illud iuramentum ad alienationem illicitã, vt ſic metu iurĩ prælatus abſtineat facilius ab alienatione illicita, & pro hoc facit quod ꝓdixi. Nam regulariter a iure prohibetur alienatio, ut in c. ſi quis, & in c. nulli, ſup. eo. Et iurm eſt ſtricti iuris. Debet ergo intelligi ſ̃m iuris diſpoſitionem, vt non alienet, ſillicite, prout iura diſponunt. Et ſic ſecundo modo intelligerem tex. iſtum, intelligendo ꝙ poſſeſſiones iſtæ erant minus utiles comparatione aliarum.
16 † Si uero fuerit iuratum ſ̃m ſedam formã, tunc tene opi. Inn. q̃ de gratia fuit hoc iſti conceſſum. Nã non põt fieri alienatio, ẽt licita, inconſulto Papa: hoc. n. importanti illa uerba, in cap. aduerſus. ſ. de immu. eccl. vt colligitur in c. ult. inf. de eccl. ædi. Itẽ neceſſe eſt, vt uerba intelligantur de alienatione aliàs licita: Nam incõ ſulto Papa non faceret illicitum, & ita uolunt cõiter Doct. in d.
17 c. fi. † Si uero fuerit iuratũ, ſ̃m tertiã formã, ſ̃non alienare ſine licentia, &c. idem dicendũ, vt ſ. proxime dixi. Nã non põt intelligi de alienatione illicita, quia illa nõ fit, ẽt cum licentia ſuperioris. Et de ſignificatu huius uerbi, Licentia, eſt, vt debeat peti primo ẽt in caſu licito, q̃aſi ſuperior referuet in ſe cognitionẽ utrũ caſus ſit licitus, pro hoc tex. in ſim. in c. licet, de reg. & hoc bene nota, quia non declaratur per alios. Et ſic intellige ſ̃m hanc diſtinctionem ea, quæ dixi in cap. i. ſ. de his quæ fiunt a præla. & no. per
18 Doc. in d. c. fi. de eccl. ædifi. † Sed quæritur f de queſtione no. Num
f quid prælatus poſſit conſanguineo ſuo [g] concedere rem eccle-
g ſię in emphyteuſim; uel ſecum contrahere alienationem rei ecclesiaſticę? Tex. vł no. in auth. quibuſcunque modis, C. de ſacroſ. eccle. vbi dr̃, ꝙ quibuſcunque modis alienatio rei eccleſiaſticæ facta permittatur; non tñ licet œconomo, vel eius cõſanguineis rem eccleſię accipere. Et faciunt ibi legiſtæ feſtum de illo tex. ad
h ducentes, ꝙ vbi adminiſtratori permittitur a lienatio, non põt illã facere in perſonam conſanguinei: quia eſt ſuſpicio læſionis, pter conſanguinitatem; & eſt illa auth. canonizata 10. q. 2. c. hęc uſus præſtatio, in ver. quibuſcunque modis. Tamen Doct. ibi, & maxime Bal. & Bar. dicunt ꝙ rem ſolitam concedi in emphyteuſim, ſeu in feudum poteſt prælatus concedere ſuo cõſanguineo; quia ceſſat hoc caſu præſumptio fraudis & læſionis; cum aperta ſit via huius alienationis, niſi, ſ̃m Bal. uellet concedere conſanguineo potentiſſimo. Sentit etiam Bar. poſt Iac. ꝙ modicã rem põt cõi conſanguineo concedere, & ſic tranſeunt Legiſtæ communiter ibi. Sed reperio Fed. de Sen. conſi. præl. vbi vł ſentire ꝓ-
h rium. [h] Formatur. n. iſtam quæſtionem, Nunquid prælatus, qui iurauit non alienare ſine licentia ſuperioris, poſſit cõſanguineo ſuo ꝓcedere in emphyteuſim rẽ ualoris vniꝰ floreni cum dimidio, & redditus quinque ſolidorum. Nã expedit pp vicinitatẽ cõſanguineo habere illã petiã terræ. Et determinat finaliter, ꝙ ſic, q̃ non obſtat iuramẽtum in iſtis minimis, vt ſ. dixi. Nec ẽt obſtat ꝓ-
i ſanguinitas, quia rõne fraudis fuit inducta illa prohibitio; ſed hic præſupponitur omnẽ fraudẽ ceſſare. Itẽ authen. illa, quibuſcunque modis, loquitur in alio caſu ſ̃m eſt; & non dicit in quo. vnde non placet hęc reſponſio, quia tex. ibi dicit, quibuſcunque modis, &c. & dat aliã ſol. ꝙ ſolennitas auth. non vſquequaque ſeruatur in alienatione rei eccleſiaſticæ, ut no. in c. i. eo. tit. lib. 6. Et no.
19 hoc dictũ, quod facit ad id, quod dixi in c. nulli, ſ. eo. † Itẽ ceſſante fraude, melius eſt ꝓ here cũ ꝓ ſanguineis, q̃ cũ extraneis. Nã prius debem[ꝰ] ſubuenire ꝓ ſanguineis, q̃ extrancis. 86. diſt. c. nõ ſatis, facit qũ no. gl. 31. di. c. cõſino, & c. j. ſ. de coha. cle. Sed ꝓ hoc facit, ga nõ eſt illa ſolẽnitas, ſed ꝓhibitio certarũ perſonarũ pp læſionẽ eccleſiæ euitandã. Sed hoc non obſtante puto dictũ Legiſtarũ non, q̃ cedere in prælato eccleſię. Nã reperio tex. valde ſin. 12. q. 2. in c. ii quis qualibet. iuncto c. præce. vbi dr̃, q̃ rector cuiuſcunque eccleſiæ põt unã rẽ de eccleſia auferre; dũmodo de iuo tantũdẽ eccleſiæ conferat, & ſic habet priuilegiũ, vt res eccleſiæ poſſit alienare ſine utilitate eccleſiæ. Satis. n. eſt, ꝙ eccleſia non deterioretur. Simile priuilegiũ habet princeps, vt in c. j. ſ. de rerũ permu. ſ̃m unũ intellectũ, & vł text. in d. c. ſi quis, innuere, quod ẽt in ſuorẽ conſanguineorũ poteſt prælatus hoc facere, vt ẽt ſentit ibi Archi. Et facit quod no. Arch. 10. q. 2. ca. precariæ. vbi dicit, ꝙ ſi-
cut extraneis, ita conſanguineis põt prælatus beneficia eccleſiaſtica concedere, facit quod dixi in c. dilectus, ſ. de præb. Et ad authen. quibuſcunque modis, dico, ꝙ loquitur in œconomo, qui non habet priuilegiũ, ſicut prælatus, nec tñ iuris in bonis eccleſię, iuxta no. per gl. 5. q. 3. c. ſi Itẽ œconomus eſt magis ſuſpectus, q̃ prælatus. q. a prælatus, eſt proprius ſponſus eccleſiæ; non ſic œconomus. Et per hoc concluderem, ꝙ prælatus poteſt contrahere cum conſanguineis de rebus eccleſiæ, ſicut cum extraneis; licet œconomus non poſſit niſi vt prædixi. Et nota etiam iſta, quia non declarantur per Doct.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Ego dicerem. Vide Ang. in l. non eſt nouum, in 1. colum. ff. de lega. vbi dicit, quod Epiſcopus, qui iurauit non alienare, uel infeudare res eccleſiæ, inconſulto Papa, poteſt tamen infeudare conſueta infeudari, inconſulto Papa.

b ¶ Iſtis modicis. Adde quid operetur modicitas rei, late Cœp. in l. i. ff. de æditi. edic. & Alex. conſi. 104.

c ¶ Inconſulto Papa. Adde Cal. conſi. 7. hoc ti.

d ¶ Simpliciter. Adde Lap. alleg. 32.

e ¶ Neceſſitas, & utilitas. Adde Old. conſi. 97.

f Seb. Sap. ¶ Sed quæritur. Vide Bal. in c. 1. in prin. in ult. col. ſi de inueſt. inter domi. & agn. lis ori. in uſi. feu. ubi dicit ex gl. ibi colligi, ꝙ de iure non licet prælatis infeudare rem eccleſiæ, conſanguineis, ſed de conſuetudine ſeruatur contrarium, tamen tenet, ꝙ etiam de iure licet, dummodo agnati ſint idonei. refert Iaſon, ubi late examinat hunc articulum, in c. 1. col. 5. ver. 5. ultra eos, qui feu. dare poſſunt.

g Zach. ¶ Conſanguineo ſuo. Adde Arch. in c. cum non liceat, 12. q. 2. Bal. in l. cũ multa, circa finem. C. de bon. quæ libe. ubi dicit, ꝙ Papa non poteſt infeudare res eccleſiæ Romanæ ſine conſenſu Cardinalium, de quo etiã per iſtum in c. cum ueniſſent, colum. 3. ſupra de iud. ubi dicit, quod ſi Papa eſt nimis profuſus in infeudando terras eccleſiæ ſuis cõſanguineis, & eſt item rigibilis, poteſt deponi. Io. de Lig. in c. Epiſcopus, ſupra de præb. & Fel. in c. ad audientiam, circa prin. poſt Panor. etiam in prin. de præſcrip.

Ant. Fran. ¶ Circa hoc, an Papa poſſit infeudare bona eccleſiæ ſine conſenſu Cardinalium, dicas de hoc uidenda eſſe, quæ habentur, & no. in c. ad audientiam, de præſcri. & per Archi. 12. quæſt. 2. c. non liceat. ubi dicit, quod non poteſt ſolus hoc facere. de quo etiam per Io. And. poſt Ioan. Mona. in c. ſuper eo, de her. li. 6. & uide etiam dom. Pau. de Caſt. in l. j. ff. de fe. ubi dicit, ꝙ Papa poteſt facere negotia pouderoſa, etiam ſine conſenſu Cardinalium. Intellige tamen ſaluo ſedis Apoſtolicæ iudicio, quod Papa poteſt infeudare caſtra eccleſiæ, non tamen magnas ciuitates, abſque conſenſu dominorum Cardinalium, ut per Bal. in Ipenul. C. de bo. quę li. & per Archi. in c. cum redemptor. 12. q. 2. Et adde, quod Papa poteſt ex causa neceſſitatis, etiam uendere res eccleſiæ Romanæ, non tamen ad ditandum ſuos conſanguineos, ut per Bal. in d. l. pen. C. de bo. quę li. & plene tradit. per dom. An. & Car. in c. ad audientiam, de præſcrip.

h Seb. Sap. ¶ Contrarium. Hoc dictum ex pluribus confirmat do. Iaſ. in d. c. 1. col. 8. uer. 4. ultra alios limita. qui feu. dz. poſ.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus non poteſt in perpetuũ locare prędium eccleſiæ, ſi ſit beneficij.* 2.
2 *Locatio facta ad certum tempus per canonicum, uel uſufructuarium, expirat eis mortuis.*
3 *Prohibitus alienare, non poteſt in perpetuum locare.*
Locatio ad maximum tempus, transfert dominium utile.
4 *Alienatio rei eccleſię male facta, poteſt reuocari, etiam precio non oblato,*
& non tenet etiam in uita alienantis.
5 *Prælatus non tenetur de euictione, ſi uendit rem eccleſię, niſi contrahens ſi*
cum expreſſe ſtipuletur ipſum teneri de euictione.

CAP.

CAP. IX.

1 **Ad audientiam.** † Canonicus prędium eccleſię petuo locare non põt. h. d. Communis diuiſio. Secunda ibi, [Ideoque] Caſus lit. Quidam de canonicis Exon. eccleſiæ q̃dã ꝓdia ipſius eccleſiæ, aliis fratribus incõ
b ſultis, locauerunt iu perpetuum in damnum eccle. Peruenit hoc ad notitiam Papæ; unde mandat Exo. Epiſco. quatenus, ſi eſt ita, locationes illas ſtudeat reuocare. Si uero non poſſint reuocari, niſi pecunia inde recepta, reſtituatur, ap. re. compellat locato-
c res ad pecunias reſtituendas conductoribus. Ber. † No. ꝙ canoni cus non poteſt in perpetuum locare prædium ꝓbendæ ſuæ. [a] iſte tex. intelligi poteſt in prædiis aſſignatis canonicis pro præbendis. Nam prębendæ ſunt eccleſiæ, & ex cauſa bona eccleſiæ fuerunt diuiſa in prębendas. vide tex. 12. q. j. c. 2. & c. ſeq. Quinimo di-
d cendum eſt, ꝙ vltra tempus vitæ ſuæ, non poteſt canonicus locare reſtam prębendam. Vnde ſi locauit ad certum tempus, & mortuus ante locationẽ finitã, expirat locatio, niſi interueniat authori
e tas ſuperioris, vt dixi in c. fi. ne præla. vices ſuas, & probatur in ſimili in l. ſi domus, ff. loc. ubi locatio facta per vſufructuarium expirat eo mortuo. † Secundo no. bonum arg. ꝙ locatio [b] in perpe
f tuum, largo mõ dr̃ alienatio; unde prohibitus alienare, non põt in perpetuum locare. [c] Pro hac gl. in cle. j. eo. ti. licet aliud dixerit Accur. in l. codicillis. ſ. inſtitutio. ff. de le. 2. Ille text. multum bene probat hoc arguendo ex ſituatione rubricæ. Nam ſi iſta locatio in perpetuum non cenſeretur alienatio, nõ poneretur hoc c. ſub
g iſto titled in ti. de locato. Ita in ſimili arguit glo. in c. ſi ſuper gravia, de off. dele. li. 6. & in c. bonæ. de conſir. uti. & c. tibi qui, de reſc. li. 6. & no. hunc modum arguendi. Item facit c. nulli, ſ. eo. ubi per
h petua emphyteuſis; largo mõ dr̃ alienatio, ergo & perpetua locatio, arg. Inſt. locati. ſ. ideo. Nam ex ꝓcta locationis ad maximum tempus, transfertur dñium utile, ſicut in ꝓcta emphyteu. no. in c.
i ꝑ. de loc. † Item no. Epiſcopum poſſe reuocare res eccleſiæ male alienatas, etiam precio non oblato. Et no. ꝙ conceſsio facta in perpetuum, vel ad maximum tempus ſine ſolennitate debita, nõ debet ſeruari, ẽt in uita prælati male alienantis, ne ſaltem de facto
k prædicetur eccleſiæ, facit c. peruenit, ſ. de arb. vbi bo. text. In gl. fino. hanc gl. & idem ſentit Inno. & Io. in c. Vulteranæ. 12. q. 2. ſi
l certa aliud ſenſerit in ſ. qui vero. alle. in gl. Sed Io. And. ſequitur iſtã gl. Tu uide quod latius dixi in c. ſi quis, ſ. eo. & ibi dedi plures re-
m ſtrictiones. † Et no. cautelam ex gl. ut ꝓhens cum prælato, ſemper ſtipulemur de euictione, ut ſaltem re euicta habeat regreſſum ꝓ prælatum. Et in fi. gl. dicit, ꝙ in illo ſ. fi. non erat omnino emptor
n male fidei poſſeſſor; & dic plenius, vt ibi legitur, & no.

ADDITIONES.

1 ¶ Prębendæ ſuæ. Adde uidendum Anc. conſi. 116.
2 Seb. Sap. ¶ Locatio. Allegat Iaſ. in l. manumiſſiones, col. 2. ff. de iuſt. & iure, ut retuli paulo ſupra in c. nulli, hoc ti.
3 ¶ Locare. Adde Franc. de Are. conſi. 111. & 155. Ang. conſ. 144. Alex. conſi. 1. lib. 4.
Zach. ¶ Adde, ꝙ debuit allegare Ang. conſi. 144. Per. Phi. Cor. conſi. 262. inc. licet, in littera d, uol. 3. Alex. poſt Bar. in l. 1. ſ. quod autem, ff. de ſuperf. Romanin l. ſi conſtan. ſ. quotiens, cum l. ſeq. ff. ſol. ma. Ang. & Imo. in l. ſi filio, ſ. ff. ſolu. mat. Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 43. uerſ. ubi autem, ſupra de conſt. & Bar. Soc. in ſuo tract. fall. reg. 11. in c. alienare prohibitus, ubi poſt 8. fall.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio rei ſpectantis ad menſam Epiſcopi, uel Capituli, non poteſt regulariter per prælatum fieri.* 2.
2 *Epiſcopus an poſſit dare Capitulo rem deſtinatam menſę ipſius Capituli, uel econtra.*
Authorizare nemo poteſt in facto proprio.
Prælatus an poſſit emere rem ab eccleſia.
3 *Papa mandans prouideri alicui de beneficio eccleſiaſtico, non intelligitur de beneficio ſoluto gubernari per Regulares.*
Data in dubio non præſumitur velle derogare conſuetudini loci.
4 *Habens poteſtatem conferendi; debet conferre illis, qui ſoliti ſunt ad talia beneficia promoueri.*

CAP. X.

1 **Poſſeſsiones.** † Breue eſt, nec poteſt breuius ſumma ri. Caſus lite. Quæſiuit Archiepiſcopus
2 ſi, utrum poſſit alienare poſſeſsiones ad menſam ſuam, vel capituli pertinentes? Reſpondetur, ꝙ non. Item quæſiuit, utrum poſſint ecclesias, in quibus monachus miniſtrare conſueuit, concedere clericis, vel laicis? Et tñ detur, ꝙ non. Ber. † No. 1. regulã, ꝙ poſ-
3 ſeſsiones ſpectantes ad menſam prælati, uel capituli, prælatus alienare non poteſt. Intellige, niſi in caſibus a iure expreſsis, de q̃bus in c. nulli, ſupra eo. Et no. a ꝓrio, ꝙ poſſeſsiones, quę non ſunt de menſa, poſſunt ꝑ prelatum alienari, quod intellige, vt dixi in c.
4 ſi ſup. ſ. eo. † Sed q̃ritur, Nũquid Epiſcopus poſſit donare, vel vẽdere rem menſę ſuæ capitulo ſuo, [a] & quid econtra? Et vł primo, ꝙ non, quia aut Epiſcopus, aut capitulum authorizaret in facto proprio, ꝙ clc. 2. eo. ti. Hoſt. & Io. And. poſt cum ponunt quæſtionem in ca. nouit, ſ. de his quę fiunt a præla. & ꝓcludit ibi Hoſt. ꝙ ſic, quia non eſt proprie alienatio, cum non exeat dominium ec
clesiæ; arg. in l. uoluntas, C. de fideic. & eorum, quę legun. in c. cum

CAP. XI.

a 1 **Ad noſtram.** [a] † Legitur duobus modis ſ̃m lecturã breuiorem. h. d. ĩ ſumma. Reſtituit ecclesia ꝙ alienationẽ, per q̃ enormiter fuit leſa. h. d. Primo ponitur petitio. Secundo cauſæ cõmiſſio, ibi, [Quo circa.] Caſus lit. Monaſterũ Tuſien. grauatũ eſt onere maximo debitorum, pp qđ Abbas, & ꝙentus eiusdẽ, tali neceſſitate ducti quãdã villã ſuã ꝙ ceſſerunt in feudũ cuidã laico; tali ꝓditione appoſita, q̃ idẽ laic[ꝰ] ſolueret 80. libras, ꝙ quib. ipſa villa erat obligata, qđ ipſe nõ diſtulit effectui mandare. Videntes monachi, ꝙ monaſterũ ex tali ꝓ-
b ctu enormiter eſſet leſum, ſupplicauerũt humiliter d. Papę, vt feudũ ipſum ad monaſterũ faceret reuocari, cũ idẽ laic[ꝰ] primo anno de reddit. ib. ipſius feudi vltra ſũmã pceperit, q̃ perſoluit, & poſtmodũ ẽt pplures annos pcepit fructus eius; vñ mãdat Papa q̃buſdã, quatenus, ſi ꝓdictũ monaſterũ pp hoc enorme diſpendiũ ſuenerit incurriſſe appłone poſtpoſita, ꝓpellat dictũ laicũ, vt ꝓdictũ feudum liberũ, & quietũ dimittat monaſterio ꝓdicto, re-
c cepta pri[ꝰ] pecunia a monachis, q̃, ꝙ vtilitate monaſterio, ꝙ dicto feudo dr̃ expẽdiſſe cũ fruct[ꝰ] pcepti debeãt ſibi ſufficere, ꝙ labo-
2 re. B. † No. j. ſ̃m lecturã q̃ ꝓmiſi, q̃ eccleſia in petitione reſtitutionis ĩ integrũ ſu ꝙ reb[ꝰ] eccleſiaſticis, põt hẽre recurſũ ad iudicẽ eccleſiaſticũ, ẽt ꝙ laicum. Et ſic eſt hic caſus, in quo actor nõ ſequit forũ rei, imo trahit reũ ad forũ ſuũ, & uide Inn. in c. cũ ſit generale, de foro cõp. vbi ſingulariter vult, ꝙ in qualibet peti. reſt. ĩ ſt. põt eccleſia hẽre recurſum ad iudicẽ eccleſiaſticũ. Et idem dicit vbicunq; eccleſia iuuatur aliquo priuilegio; & maxime hoc procedit

ADDITIO.

2 Seb. Sap. Ad noſtram. Vide quod per iſtum tex. notanter dicit Hoſt in c. ſaluberiter, infra de uſu. & in ſumma illius ti. ſ. in aliquo, & Io. And. in c. conqueſtus, inf. eo. ti. de uſu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecdit ea attenta rõne, quia præsupponitur quędã deceptio ſaltẽ re ipſa: vnde largo mõ poteſt dici quoddã ſacrilegiũ, quod pertinet ad forũ eccleſiæ, vt in d.c. cum ſit generale, & facit ad mãm c.j.ſ. de in integ. reſt. vbi plene ẽt probatur. & tene menti hoc dictum in practica. † Secundo no. q̃ pp vrgens debitum, cui non valet eccleſia de fructibus ſatisfacere, poteſt fieri alienatio eccleſiaſticæ rei. Et no. q̃ ẽt in feudũ occalione debiti pñt p̃cedi res eccleſiæ; hodie vero oẽs p̃lati cõiter iurãt non infeudare de nouo, Romano pontifice inſulto, c.2. j. de feud. † Tertio no. q̃ data reſtitutione in integ. nõ debet laicus, qui ꝫxit cũ eccleſia, fraudari de ſumptibus & laborib. [a] quos fecit in re in qua ꝑceditur reſtitutio; ſed rõne ſumptus & laborũ, pñt dimitti fructus, quos aliàs tenẽt reſtituere, vt quod ſi minor. §. reſtitutio, ff. de mi. Et per illũ tex. dicendũ eſſet, q̃ ſi iſte laicus non expoſuit labores puta in extirpãdo terras incultas, vel non feciſſet ſumptus pro fructibus colligẽdis; tunc debuiſſet oẽs fructus cũ re reſtituere. Nã aliàs non eſſet reſtitutio in integrũ, q̃a ꝑderet fructus medio tpe perceptos, vt in d. §. reſtitutio, & de hoc j. aliqua dicã cũ gl. ſi. In gl. 1. in fi. & hoc vltimũ probatur in c.j. & 2. de in integ. reſtit. li. 6. & in cle. vnica, co. ti. † Et no. ex glo. q̃ duo dñt multi, quod facit pro ſtatuto, vide tex. in c. Chriſtianũ, 43. di. vbi colligit, q̃ licet duo dicãtur multi, [b] non tñ plures. Hoſt. dicit ſe habere notitiã huius facti, de quo in tex. Nã lapſum erat nedũ quadrienniũ, ſed decenniũ à tpe ꝺctus; & dicit q̃ eccleſia fuit hic audita iure cõi, & non reſtitutionis beneficio; q̃a ꝺctus erat nullus ex defectu ſolennitatis, quia non interuenerat ꝑſonus diœceſani. Hæc lec. ſatis eſt vera in ſe, & vide gl. in cle. 1. eo. ti. quæ vult p̃latum ẽt eccleſiæ, non poſſe ẽt locare ad tps non modicũ, ſine ꝑſensu ſuperioris. Et facit, quia c. nulli, §. eo. dicit eſſe alienationẽ, vbi trãsfertur vtile dñium, ſed prælatus inferior non põt alienare ſine ꝑſensu ſuperioris. 17. q. 4. c. in venditionibus. 12. q. 2. c. abbatibus. Sed non ꝺgruit hæc lect. huic tex. vbi papa fundat ſe ſuper enormi diſpẽdio. Nã ſi ꝺctus non tenuiſſet, mãdaſſet pure illã villã reſtituendã monaſterio. Item ſ'm lect. Hoſt. quaſi de nihilo ſeruiret iſte tex. Vnde põt teneri alia lect. q̃ hic fuit peritũ bñficiũ reſtitutionis, &c. & ſic aliàs ꝺctus valebat. Nec obſt. ſi dicatur, q̃ quadrienniũ eſſet lapſum, quia ẽt hoc ꝑſupponitur, ex certis cauſis ẽt auditur eccleſia poſt illud tps, [c] puta pp grauiſſimũ ꝓiudicium; vel q̃ñ vixit ille ꝓlatus q̃ male alienauit, vel q̃uꝺ ſimile. de hoc eſt tex. no. iuncta gl. in d.c.j. de in integ. reſti. lib. 6. & tene menti illũ tex. cũ glo. † No. tñ ex lect. Hoſt. q̃ q̃ñ eccleſia petit vnã rem ſibi reſtitui rõne nullitatis ꝺctus põt habere recurſum ẽt ꝺ laicum ad iudicẽ eccleſiaſticũ. † In gl. 2. ſuper ver. [Enorme] ibi [Ex quo ꝑſensus Capituli, &c.] melius diceret, ex quo ſolẽnitates debitæ interuenerũt, & alienatio fuit facta in caſu licito. Nã his duob. ꝓcurrentibus, tenet ꝺctus; licet eccleſia ſit læſa. Et no. hãc gl. quia aperte ſentit, q̃ ad validitatẽ alienationis non ſufficit, q̃ ſolennitas fuerit ſeruata; ſed oportet, q̃ in caſu licito fuerit facta, & vide quod plene dixi in c. nulli, §. eo. † In gl. fi. ibi, [Item quia bona fide percipit.] melior eſt rõ præcedens, l. q̃ pro laborib. & ſumptibus, quos paſſus eſt, habuit iſte fructus. Nã iſta rõ gl. non procedit: nã iſta reſtitutio in inte. reducit oĩa in ſtatũ priſtinum; nec habetur reſpectus ad bonã fidem, vt patet in d. §. reſtitutio. l. q̃ ſi minor, ff. de mino. Et in hac mã ſic ꝓcluderem: Aut ꝺctus tenuit, aut non. Primo caſu reſciſſo ꝺctu per reſtitutionem in inte. ẽt fructus debent reſtitui; [d] ſed ſatisfaciẽdũ eſt ꝺhenti de ſumptibus, & laborib. quos pertulit. Vnde credo, q̃ eccleſia potuiſſet hic petere oẽs fructus, & ſatisfacere iſti de ſumptibus, & laboribus: ſed Papa, vt quidã dñt, fecit iſtã prouiſionem, de qua in tex. ex officio ſuo, vt euitaret magnus circuitus. Hoc ẽt ſentit gl. in ſequẽti q. vbi dicit, q̃ iſte laicus potuiſſet petere mercedẽ laboris, ſi voluiſſet reſtituere fructus. Finge. n. q̃ laicus iſte expenderit mille, & non recepit ex fructibus niſi centũ, iniquum eſſet dicere, q̃ fructib. debeat eſſe ꝺtẽtus. Nã ſicut eccleſia reſtituit in ſtatũ priſtinũ, ita & ſecũ ꝺhentes. Et no. q̃ habetur reſpectus ẽt ad laborem proprium, puta, q̃ erat ruſticus & perſonaliter extirpauit terras. † Secũdo caſu vbi ꝺctus non tenuit, aut ꝺhens errauit in iure; & tunc dico, q̃ tenẽt reſtituere oẽs fructus: quia error iuris non excuſat, [e] ẽt in ꝓceptione fructuũ, q̃ñ ius aperte reſiſtit, vt l. iubemus, la 2. de ſacrof. eccle. l. quẽadmodũ, C. de agri. & cen. lib. xi. no. Bar. in l. ſed & ſi. §. ſcire, ff. de petit. hære. Secus, vbi poſſideret iure non reſiſtente, nec aſſiſtente. Nã tunc error iuris excuſat quo ad reſtitutionẽ fructuum. d. §. ſcire. & hoc caſu intellige Dy. in reg. poſſeſſor, de reg. iu. lib. 6. Si autem erraſſet in facto, quia credebat ſolennitates interueniſſe, tunc lucraretur fructus ex bona fide; & hoc caſu procedit gl. quod tamen intellige ſecundum materiam, quam dixi in c. grauis, de reſt. ſpol. Abbas.

d ¶ Debent reſtitui. Adde tu, quod uoluit Anch. conſ. 121.
e Zach. ¶ Non excuſ. Adde Fel. in c. de quarta, col. 9 in prin. ſup. de præſc. Car. Alex. in c. 1. col. 9. in ti. quo tempore miles inueſt. per Aug. conſ. 172. in fi. & conſ. 288. incip. uiſo th. mare, & Rom. conſ. 125. incip. & ad prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio indebita eccleſiaſticæ rei non tenet; licet ſit approbata per conſtitutionem laicorum.*
2 *Statuentes contra eccleſiaſticam libertatem, ſunt ipſo facto excõmunicati.*
3 *Statutum laicorum, licet non ſit cõtra libertatem eccleſiæ, adhuc non ligat clericos.*
4 *Laici non poſſunt diſponere; etiam ſuper rebus temporalibus eccleſiæ; nec ſuper ſpiritualibus, & annexis. 5.*
6 *Laici poſſunt ſtatuere in ampliãdis, vel reſtringendis pompis exequialibus; dummodo non concernant animas defunctorum. puta quod non celebrantur, niſi tot miſſæ. quo caſu credo, q̃ non poſſunt ſtatuere.*
7 *Feudum laici poteſt donari Eccleſiæ, dummodo eccleſia poſſit explicare hoc ſtẽ id, ad quod laicus tenebatur.*

CAP. XII.

1 Cum laicis [†] Alienationes de feudis, vel alij rebus eccle. nõ tenẽt, ẽt ſi per ꝓſtitutionẽ laicorũ approbentur. h. d. Vel aliter, & ſic: Alienatio rei eccleſiaſticæ facta ſine legitimo eccleſiaſticarũ ꝑſonarũ aſſenſu non tenet; licet ꝙ probet per ꝓſtitutionem laicorũ. h. d. Cõis diuiſio. Secunda ibi [Volentes.] Caſus lit. Laici, quãtumcunq; religioſi ſint, nõ habẽt aliquã potentiã diſponendi de reb. eccleſiæ, ſed ipſi in ꝺrium faciunt, & immunitatẽ eccleſiaſticæ libertatis impugnãt ſuis ꝓſtitutionibus; imo potiꝰ deſtitutionibus, vtꝰpãdo iuriſdictionẽ eccleſiæ, & ẽt de ſpiritualib. illicitè ꝑſumendo. Volens igitur cõ ciliũ hmõi grauaminibus obuiare, oẽs ꝓſtitutiones, & oẽa alia, quæ faciunt in ꝓiudiciũ eccleſiarum decernit c. penit. us non tenere, & præſumptores hmõi per cenſur. eccl. compellendos. Ber.
2 † Primo no. ibi, [Refrigeſcere charitatem.] q̃ ſtatuta emanãtia ꝺ libertatẽ eccleſiaſticã, ſeu ꝺ iura eccleſiæ, ꝓcedũt ex remiſſione charitatis. Nã ſi haberẽt charitatem ad eccleſiã, talia ſtatuta non conderent; & hodie iſti tales ſunt excõicati ipſo facto, de quo vide quod legitur in c. nouerit, & c. grauem, de ſent. excom. & in auth. caſſã, C. de ſacroſ. eccl. Secundo no. q̃ ſtatuta ꝺ priuilegia tributa eccl. per principes eccleſiaſticos, vel ſeculares; dicuntur eſſe
3 ꝺ libertatem eccleſiaſticã, de quo in dictis iurib. † Tertio no. q̃ conſtitutio edita ſuper iuriſdictione aliena, potius dr deſtitutio; quia non ſtatuit, ſed deſtituit: & facit prima fronte ꝺ opi. Barto. in l. cunctos populos, C. de ſum. Tri. vbi vult, q̃ ſtatutum laicorum generaliter loquẽs, debet ſeruari ẽt quoad clericos; ex quo non eſt ꝺ libertatem eccleſiaſticã. Nam tex. iſte facit in oppoſitũ, quia ſtatutum cõmenſuratur à iuriſdictione ſtatuentis; ſed circa clericos nulla iuriſdictio tribuitur laicis; ergo illorum ſtatutum nõ porrigitur ad clericos: & melius probatur in c. eccleſia S. Mariæ, de conſt. ſ'm caſum, quem ponit ibi gl. ſ'm quem eſt caſus ad
4 literã ꝺ Bar. † Quarto no. q̃ laici non pñt diſponere ẽt ſuper rebus eccleſiarum. Sicut ergo perſonę clericorum ſunt exemptæ à iu-
5 riſdictione laicorum, ita & eorum bona. † Quinto no. ibi, [Sed ẽt
a de mortuarijs.] q̃ laici [a] non poſſunt ſtatuere ſuper mortuarijs, quia iſta ſunt annexa iuri ſpirituali; & ſic nec ſuper ſpiritualibus mere, nec ſuper annexis, laici diſponere pñt: nã de annexis idem eſt iudicium, vt in c. trãslato, de ꝓbi. & c. quãto, de iud. Et de mortuarijs ponũt exẽplum Doc. q̃ñ laici ſtatuunt, ne vltra certã quãtitatem offeratur, vel vt non valeant relicta ſine ſolennitate lega-
6 li, ꝺ c. cum eſſes, & c. relatum, de teſti. Et facit notanter hæc littera ad quæſtionẽ, Nunquid valeant ſtatuta laicorum, vt vltra certos cereos non deferantur cum funere, vel quod filij duntaxat debeant veſtiri de nigro; & q̃ certus & determinatus numerus clericorum duntaxat interſit exequiis, & quid ſimile. Et videtur primo q̃ non, per iſtum tex. dum generaliter prohibet ſtatuta laico rũ ſup mortuarijs. Nãiſta videntur annexa iuri ſpirituali. In con-
b trarium [b] facit, quia pompæ exequiarum, ſunt potius conſolationes viuorum; q̃ ſuffragia mortuorum; nec Eccleſia approbat, vt in c. animę defunctorum. & in c. q̃ præpoſterum. 13. q. 2. Dicerem, quod circa concernentia cultum diuinum, & refrigerium animę defuncti, non valeant ſtatuta laicorum, quia illa pro prie ſunt annexa iuri ſpirituali. Et ita generaliter intelligo iſtum tex Sed circa concernentia pompas mundanas, an valeant ſtatuta? & credo ſpecificè; q̃ valeat ſtatutum illud de pannis nigris paſſim non vtendis, quia de mortuis non eſt multum dolendũ ſecundũ fidem Chriſtianã; tum propter ſpem futuræ vitæ, tum vt viui acquieſcant diſpoſitioni diuinę, vt dicit tex. in d. c. q̃ præpoſterum. No. & tene menti iſtam diſtinctionem de mortuarijs, ex quo alibi non reperitur tex. in gl. 2. in fi. dic, q̃ illud c. non facit in con-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod laici. Vide Abb. in conſ. 26. incip. quidam officiales, ubi allegat hoc tex. in 1. uol.
b ¶ In contrarij. Adde qđ Ro. ſing ſuis fol. 12. dicit, q̃ cõſultus à d. Car. S. Mar celli ſuper hoc, uolebat cõſulere pluribus rationibus, q̃ ſtatuta nõ valebant. Zach. Adde quod uoluit allegare Rom. ſing. 254. incip. reuerendus. d. Card. quo per Fel. in c. eccleſia S. Mariæ, col. 34. ſupra de conſt.

ſtantiã, nã ſolũ prohibet laicos diſponere de reb. eccl. ſed priuilegiatis rebus dotalibus bene poſſunt conferri, puta quoad temporalia. Pone exemplũ in c. auditis, de reſc. † Et tractant hic Doct. numquid feudum laici poſſit donari eccleſiæ. [a] Et concluſio eſt, q̃ ſic, dummodo feudum habeat tale onus annexum, quod hoc poſſit explicari per eccleſiam; aliàs ſecus. de hoc latius tractatur in c. in preſentia, de prob. & dic, vt ibi.

ADDITIO.

Vbicunq; eccl. Adde Rom. conſ. 165.

De precarijs. *Rubrica.*

Supra uiſum eſt de contractibus, per quos transfertur dominium, reſtabat merito videre de contractibus, per quos trãsfertur utilitas rei duntaxat. Vel ſic: Quia precariæ ſunt quædam ſpecies alienationis; ideo poſt titulum præcedentem, ſubijcitur hic iſte. Abbas.

SVMMARIVM.

Precarium in neutro genere non conceditur ad certum & determinatum tempus, etiam ſi pactum interuenerit, ſed precaria in fœminino ſic.
Laetius cenſetur initus ſecundum conſuetudinem loci, & quod habet conſuetudo videtur appoſitum in contractu.
Precaria in fœminino genere quid ſit, & quomodo fiat.
Alienatio alicuius prædij eccleſiaſtici, poteſt fieri in laicum, vel clericum bonorum de eccleſia ad eorum vitam tantum.
Renouatio rei emphyteuticę de generatione in generationem, uel de tempore in tempus, ſit ne longitudine temporis aliquis dicat rem eſſe propriam.

CAP. PRIMVM.

Precariæ. Breue eſt, nec põt breuius ſummari. No. 1. quod de rebus eccleſiaſticis poſſunt fieri p̃cariæ; & ſic ad preces quorundã poſſunt ꝓcedi res eccleſiæ. † Scdo no. q̃ p̃caria in ſe
1 animo genere differt a p̃cario neutri generis, nã p̃cariũ neutri generis nõ ꝓceditur ad tps determinatũ, nec ẽt pactum obligat ꝓcedentem, quominus ad libitum reuocari poſſit, vt in c. ſi. j. eo. & l. cum precario. ff. eo. Sed precaria. fœminini generis conceditur ad certum tempus, ſ'm qđ partes conueniunt; nec põt ante tps conuentum reuocari, vt hic, & clarius in c. ſi. j. eo. & iſte ꝺctus p̃cariæ eſt incognitus iuri ciuili. Nã ius ciuile ſolum facit mẽtionẽ de precario, & non de precaria. Et põt multis modis p̃caria ꝺ ſtitui, vt ſtatim dicetur cũ gl. Tertio no. ibi [Antiquã conſuetudinem.] q̃ renouatio p̃cariæ, ſeu precariarum, potius ꝓcedit ex ꝓ-
2 uisione loci, q̃ iuris diſpoſitione. Nã ſ'm ius, non eſt neceſſe renouare, vt vſ' tex. 10. q. 2. c. precariæ. Vnde intelligit hic Abbas, vt renouatio fiat, ubi hoc habet conſuetudo. Hoſt. intelligit tex. de generali conſuetudine orbis approbata per canonem, quaſi uelit dicere, q̃ hodie per totũ orbem dẽt fieri iſta renouatio. Iſta ſi littera vſ' ſic reſtringere ad ꝓſuetudinẽ, & ſic ad locum, vbi ꝓſuetudo viget. † Et no. q̃ ꝺctus cenſetur initus ſ'm ꝓſuetudinẽ loci, quod melius, ꝓbatur in l. q̃ ſi nolit. §. quia aſſiduꝰ, ff. de ædi. edi. Vñ
3 dicit Bart. in Lnemo. eſt qui neſciat, ff. de duo. reis, q̃ ſi in ſtudio eſt conſuetudo, q̃ doctor [a] poſſit ex cã legere p ſubſtitutũ: licet hoc non fuerit deductũ in ꝺctum; nihilominus poterit ſubſtituere, quia quod habet conſuetudo, vſ' appoſitum in ꝺctu, qđ dicit. ga facit ad multa. In gl. j. in fi. hęc gl. primo proſequitur qđ p̃caria in neutro genere, & ꝓcquere mãm eius, ut legitur & notatur in c. vlt. j. eo. † Scdo proſequitur, quid ſit precaria in fœminino genere. Et ponit p̃cariæ, ſeu p̃cariarum tres ſpecies. Nam quandoq; capitur pro ꝺctu inito ad ꝑces aliquorum, vſq; ad quinquennium; hoc tamẽ nõ vſ' ſimpliciter bene dictũ. Nã nõ eſt de ſubſtantia, ut fiat ad quinquennniũ: nã põt in ꝑpetuum, vel ad vitam accipientis, vel aliud tps magnũ, vel modicũ fieri; ſed reno-
4 uatio fit de quinquennio in quinquẽnũ, ut clare inquit iſte text. dum dicit, renouentur. Nã ſi nõ fierẽt niſi vſq; ad quinquenniũ, eſſet opus noua ꝓceſſione, & non renouatione. Fit aũt renouatione lõgi tudine tẽporis pereat memoria ꝺctus. 12. q. 2. c. longin quitate. Dic ergo clarius, q̃ dicat gl. q̃ p̃caria, ſeu p̃cariæ in plurali numero, nõ differunt, vt no. gl. fi. in c. fi. j. e. & ſentiunt cõiter hic Doct. præter Hoſt. Sed primũ ueriusꝫnec differunt p̃carię multum ab aliis ꝺctibus iure ciuili inuentis. Ob hoc forte ius ciuile nõ fecit mentionẽ de ꝺctu iſto. Quandoque. n. precaria non fit omnino gratis; ſed ad certũ tps, ſ'm quod inter partes extat pactũ, & da aliquid annuatim. Et ponit exemplũ Abbas, quando laicus ſuo ſolo eccl. facit aliquod ædificium lignorum, vel aliqđ ſimile, & in recõpenſationẽ, ſoluit eccleſiæ decimã annuatim. Et iſte ꝺctus eſt ſimilis emphyteutico; ſed differt tñ in tpe renouationis. Item differt de p̃caria, quando mouet eccleſia principaliter ad ꝑces alterius; ſed, ut dixi, alio reſpectu. Et quoad ſubſtantiã eius põt dici emphyteuticus; ex quo fit in ꝑpetuum, vel ad magnum tẽpus, quandoque fit precaria, vt hñ. 10. q. 2. c. precariæ, & eſt tex. ille
5 no. cuius natura eſt, ut dans, ꝑpietatem certã eccleſiæ, poſſit cereab eccleſia triplum, utendo tpe vitæ ſuæ: & ſi vult vti in vitã ſequam tradit eccleſiæ, tunc capit ab eccleſia ſolum duplum; & tunc p̃caria eſt q̃dam præſtatio uſusfructus in cõpenſationẽ pro
4 prietatis, quæ datur eccleſiæ. † Quandoq; & tertio de rebus eccleſię fit p̃caria omnino gratis, vt quando dãt laico, uel benemerito aliqua poſſeſſio eccleſię utenda in vita ſua, vt in c. clerici. 16. quæſt. 3. & in c. poſſeſſiones ead. cauſa, quæſtio. i. & tunc eſt donatio uſusfruct. & differt ab uſufructu in tempore renouationis. Item dr precaria, quia donãt ad preces duntaxat alterius; ut colligitur ex etymologia vocabuli; & ſic ut uides parum differt iſte ꝺtractus in ſubſtantia ab aliis ſupradictis, & uide ad hoc bo.
5 gl. in d. c. precaria. † In g. fi. in fi. & huic ꝓrio ſtat Hoſtien. & cõiter Doc. Nam hæc renouatio eſt introducta in fauorem eccleſiæ, ne longinquitate temporis accipiens, uel eius hæres dicat rem eſſe propriã, & non eccleſię. Vnde, ſicut non petens inueſtiturã a nouo domino cadit à iure ſuo; ita & iſte qui non petit renouationẽ, elapſo quinquennio, ut in c. longinquitate, & quod ibi no. alleg. in gl. Nicolaus Abbas.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod Doctor. Vide ad corroborationem multa cõgeſta per Fel. in c. cum M. Ferrarien. col. 2. ſupra de conſt. per Iaſ. in l. certi condict. §. ſi numos, ff. ſi cer. pet. & in lur liberis, C. de colla. & per And. Siculum in conſil. 13. in 2. uol. Quod no. adde Alex. conſ. 203. 2. lib. ubi ponit an conductus ad aliquod officium, debeat habere ſalarium conſuetum.
b Ant. Fran. ¶ Circa hoc, quando nullum eſt conſtitutum ſalarium electo ad officium, uel aliquod ſeruitium pręſtandum, an debeat ſic electus habere aliquod ſalarium, uide Bart. in l. 1. in §. illud quoque, ad fi. ff. de ua. & ex. cogi ubi dicit, quod deber præſtari ſalarium, ſecũdum conſuetudinem & condi. tionem ſeruientis, & officium exercentis.

SVMMARIVM.

1 *Precaria indebite facta per prædeceſſorem, reuocatur per ſucceſſorem.*
2 *Succeſſor non obligatur ex contractu male geſto per prædeceſſorem, quinimo debet ipſum reuocare.*
3 *Contractus initus nomine eccleſiæ, poteſt firmari ex pœna appoſitione.*
Procurator datus ad pacem faciendam, poteſt imponere pœnam, & obligare principalem pro obſeruatione eorum quæ geruntur.
In contractu inito nomine eccleſiæ, poſſunt generaliter eius bona obligari pro eius obſeruatione.
4 *Contractus ſi non tenet, an valet appoſitio pœnæ.*
5 *Procurator eccleſiæ, uel ſiſci quo caſu poteſt apponere pœnam in contractu inito cum eccleſia, uel fiſco.*
Fiſcus, & eccleſia æquiparantur.
6 *Prælatus uendendo rem eccleſiaſticam, non poteſt facere, uel habere fidem de precio, idem in procuratore fiſci; confeſſionem uero de precio recepto poſſunt facere.*

CAP. II.

1 De precarijs. [†] Reuocat ſucceſſor precariam per prædeceſſorem irrationabiliter factam. hoc dicit. Primo præmittit factum. Secundo prouidet, ibi [Præcipimus.] Caſus lit. Quidam prælati eccleſiarum faciebant precarias in damnum eccleſiarum, obligando ſe, & ſuos ſucceſſores ſub certa pœna. Statuit Concilium Carthaginenſe, q̃ nullus ſucceſſor ſit obligatus pœna ſui anteceſſoris; ſed ſi anteceſſor res eccleſiæ irrationabiliter diſtraxit, ad ius eccleſiæ debeat reuocare.
2 Ber. † No. primo, q̃ contractus irrationabiliter factus per prælatum, non obligat ſucceſſores, quinimo ſucceſſor põt, & debet ꝺ
3 uenire. † Secũdo nota argumentum pro & contra, an rector eccleſiæ poſſit contractum initum noſce eccle. uallare pœnæ appoſitione. Et uidetur iſte tex. magis innuere, q̃ ſic, dummodo ꝺtractus fuerit rationabilis, & pro hoc facit tex. in c. dilecti, in fi. ſ. de arb. quod eſt notan. pro adminiſtratoribus, uel ambaſciatoribus datis ſimpliciter ad pacem componendam, ut licet non habeãt expreſſum mandatum ad pœnã imponendam; nihilominus poterunt apponere pœnã, & obligare conſtituentẽ pro obſeruantia eius quod gerũt. [a] Pro quo bene facit tex. in l. bene a Zenone, C. de quadrien. preſcri. & in l. ſi procurator, ff. de iure fiſci. Nam in iure non datur ſpecifica poteſtas prælato apponendi pœnam in contractu, nihilominus eam apponere poteſt, & obligare ſe & ſucceſſores ſuos, quod bene no. Et adde quod dixi in cap. nulli, ſupra ti. prox. vbi dixi, q̃ rector eccleſię poteſt ſine conſenſu ſupe-
4 rioris generaliter obligare bona eccleſię pro obſeruantia alicuius cõtractus: nam ibi ſolum [b] prohibetur ſpecialis hypotheca. † In
b gl. 2. no. primo ex hac gl. iuncto tex. q̃ vbi ꝺctus [b] non tenet, tollit appoſitio pœnæ. Hoc reſtringe, quando contractus eſt contra ius, aliàs autem, ſi præter ius, tenet appoſitio, licet contractus ſit nullus, ad hoc c. dilecti, & c. per tuas, de arbit. De quo vide plenius per gl. in regu. acceſſorium, li. 6. de reg. iu. & per Accur. in l. pacta, quæ contra, C. de pac. in fi. & vide bonum tex. cum gl. in ca. ſignificantibus, ſupra de offi. delega. † Secundo no. ex glo. quod pœnę
5 adiectio facta in contractu per prælatum, tenet, & obligat eccleſiam, & ſucceſſorem, ſi contractus eſt rationabilis. Sed contra hoc oppo. gl. de d. l. ſi procurator, vbi tex. no. dicit, quod ſi procurator,

ADDITIONES.

a ¶ Quod gerunt. Adde Ro. in conſ. 34. & uide Arch. conſ. 78.
b Seb. Sap. ¶ Vbi contractus. Vide multa per Iaſ. in l. non dubium, col. 3. de leg. & per ſcribentes in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de uerb. ob. & in §. alteri, inſti tu. de inutil. ſtip.

rator Cæsaris vendidit rem fiscalē, & pro euictione promisit duplum, vel triplum, non tenetur Imperator re euicta, nisi ad simplum: & sic vī, q̄ pena apposita per administratorē eccle. q̄ eq-
a paratur fisco, [a] non debet obligare ecclesiā. Sed cōiter fol. vt no. hic, & in d. l. fi. pro cu. q̄ illud procedit in pœna apposita præter nām ꝺctus: secus enim cū̄ pro obseruatia ꝺctus pena promittit, & pro hoc d.l. bene à Zenone, quæ facit mentionem de obliga-
6 tione euictionis, vel alia. † Et no. vnum notabile dictum Bar. qui per illum tex. arguit, q̄ prælatus ecclesiæ non potest habere fidē de
b de precio [b] rei venditæ. Nam ibi in fisco ponitur singulare privilegium, vt res eius non efficiatur emptoris, nisi soluto precio. Et gl. ex hoc ibi arguit, q̄ non potest procurator habere fidem de precio. Idem ergo dicendum de ecclesia quæ equiparatur fisco, iuxtà no. in c. j. de in integ. re. & in c. fi. de iud. secus in cōfessione, vt si prælatus confitetur se habuisse precium, per tex. in l. 2. C. de quadr. præscr. & hoc no. pro prælatis ecclesiarum. Abbas.

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Quæ æquiparatur fis. Adde Iac. Rebuf. plene ponentem, an & quando, & in quibus fiscus, minor, & ecclesia æquiparentur, in rub. C. de iu. fis. in 2. ver. in gl. vel imperij, & nu. 5. ver. secundo mō, & ibi in apost. Cel. li. 10.

b ¶ Fidem de precio. Adde, an idem sit in executore, Fran. de Are. cōsi. 4. & de prælato per Ang. consi. 44.

Zach. ¶ Adde dominum Lud. Roma. consi. suo 62 4. incip. constituo procuratorem meum.

SVMMARIVM.

1 *Precarium extinguitur ad voluntatem concedentis, vel ei succedentis; etiā si sit appositum contrarium pactum. 3.*
2 *Precarium tacitè reuocatur morte illius, cui fuit concessum, & alienatione ipsius rei. 5. 8.*
4 *Pactum, vel consuetudo contra naturā contractus non valet; nisi per appositionem pacti ille contractus, transeat in vim alterius contractus.*
Consuetudo, q̄ à vicario episcopi appelletur ad episcopum, non valet.
Donatio causa mortis in qua est positum pactum de non reuocando, transit in vim donationis inter viuos.
6 *Precarium licet reuocetur ad libitum concedentis; tamen eius morte non reuocatur.*
Voluntas non finitur morte, & quis præsumitur perdurare in illa voluntate, in qua moritur.
Beneplacitum finitur morte.
7 *Habens rem precario, dicitur possidere.*
8 *Dominium non transfertur in emptorem, nisi venditor constituat se eius nomine possidere; quo casu per constitutum transfertur dominium.*
9 *Per constitutum non solum transfertur possessio, quam habet per se constituens; sed etiam quam habet per colonum, vel alium.*
10 *Commodatū conceditur ad vsum, & tempus, & ante vsum finitum, vel tempus non reuocatur: precariū vero ad libitum. Vide hic rationē differentię.*
11 *Precarium potest concedi ad certum tempus, tamen ante illud finitum potest reuocari.*
Mutuum factum sine tēporis præfinitione, non pōt incōtinenti reuocari. 13.
12 *Commodatum non fit ad incertum generalem, & indefinitum vsum.*
13 *Precarium concessum ad certum vsum, si ante reuocetur, potest agi contra reuocantem actione de dolo, si ex hoc ille patiatur damnum.*
Inuitatus ab aliquo, si postea repellatur, potest agere contra inuitātem actione de dolo.
14 *Commodatarius tenetur etiam de leuissima culpa, qui vero habet precario tenetur tantum de lata. Vide rationem differentię.*

CAP. III.

1 **Precarium.** † Breue est, sed pōt sic summari. Cōcessio precarij extinguitur voluntate ꝺcedentis, aut ei succedentis: precariæ autē concessio non. Secunda pars ibi, [Porro.] Casus literalis. Rogasti me, vt rē meā concederem tibi ad vtendū. Ego precibus tuis ꝺcessi tibi rem illā ꝑ precario. volui postea reuocare illud precariū, tu nolebas mihi restituere. Quæritur vtrū ego possim reuocare? Rndet Papa, q̄ precarium vtendum ꝺceditur, quādiu patitur qui ꝺcessit. Item soluitur precariū mortuo illo, cui ꝺcessum fuit, sed non soluitur mortuo illo, qui
2 ꝺcessit. † Item soluit ꝑcarium, si ille q̄ ꝺcessit precariū, alienauerit; ga per talē ꝙuentionem res alienas, inuito dño, possidere nō licet. Secundo dicunt precariæ, quæ aliq̄n fiunt de possessionib.
3 ecclesiarū, & nō debēt reuocari ad volūtatē ꝺcedentiū. B. † No. primo, q̄ de nā precarij est, vt duret ad voluntatē ꝺcedentis, nec valet pactū in ꝺrium appositum, ꝑ tex. ibi, nā inuito dño, &c. & m
4 vnum intellectum, & clarius habet in l. cum precario, fi. eo. † Ex quo sumit arg. q̄ pactum appositum ꝯ nām ꝺctus, non valet. Pro hoc arguit gl. no. in c. 2. de ꝓbe. lib. 6. q̄ ꝓsuetudo ꝯ nām ꝺctus nō valet, sicut nec pactum. Iō non pōt induci ꝓsuetudo, vt appelleꝫ de vicario epi ad epm, ga censet eadē pſona. Et de nā appellationis est, vt fiat de minori ad maiorē. 2. q. 6. canteriorū, qđ no. Hoc tū alibi limitat̄ singulariter, nisi pp pactū appositū possit trāsire in nām alterius ꝺctus, in l. vbi ita donat, ff. de do. cā mor. Nā de nā donationis cā mor. est, vt possit reuocari, vt no. in c. fi. de don. Si aūt apponitur pactum, vt non possit reuocari, trāsit in donatio-
5 nem inter viuos, vt in d. l. vbi ita donatur. † No. q̄ per mortē illius, cui fuit ꝺcessum ꝑcarium, extinguit̄ ipso facto precariū. Ex quo infertur, q̄ concessio precarij simpliciter facta cēsetur personalis, ideo extinguitur cum persona, & non transit in hæredem, vt
6 in reg. priuilegium personale, de reg. iur. lib. 6. † No. q̄ licet precarium reuocet̄ ad libitū ꝺcedentis, non tū reuocat̄ per mortē
a ipsius. Ex quo notabiliter collige q̄ vbi actus [a] validitas depēdet à voluntate alterius, non reuocatur ꝑ ipsius mortē. Nā præsumitur gs durare in eadē volūtate, in qua decedit, c. maiores, de bap. Ex quo licet prior claustralis possit reuocari de monasterio ad libitū abbatis, vt in c. cum ad monasteriū, de sta. reg. nō tū reuocatur per mortē ipsius abbatis. Pro hoc c. i. in fi. de sede vacante. ſ. eo. & quod ibi dixi. Secus, vbi quis ꝺcessisset vſq; ad beneplacitum suum. [b] Nā tunc per mortē reuocat̄ ipso facto: nā beneplacitū expirat ꝑ mortē, tex. est no. in c. fi. gratioſe, de reſcr. li. 6. Hāc tū mām prosequere, vt no. Bar. in l. centesimis, ff. de ver. obl. & ibi
7 no. declaratur multū intellectus c. fi. gratioſe. † No. regulā generalē, q̄ non licet rem alienā inuito dño possidere. No. q̄ habens rem precario, dī possidere. Sed intellige, vt in gl. No. vt aperte dīam inter precariū neutri generis, & ꝑcariā in ſeminino genere. Nā precaria non pōt reuocari ad libitum ꝺcedentis. Nā etiā quidā ꝺctus vel donatio vſus fructus, vel remuneratio proprietatis collatę, vel quasi emphyteuticus ꝺctus prout sunt diuersi ſpēs precariæ, prout dixi in c. j. ſ. eo. vnde ꝺctus, qui a principio sunt ro
8 luntarij, ex post facto sunt necessitatis, vt hic. & in c. ſequenti, & l. sicut, C. de actio. & obli. † Sed oppō tex. in eo, quod dicit, q̄ ſcedens precarium alienauit rem concessam, potest emptor reuocare concessionem; quia non licet in nitio dño rem possidere. Innuit ergo tex. q̄ emptor vī effectus dominus, re existēte penes eum qui rogauit. Sed ꝺ hoc facit, q̄ ex sola venditione non trāsfertur dominium; sed requiritur traditio legitima. l. traditionibus. C. de pact. No. in reg. qui prior est tempore, de reg. iur. lib. 6. ergo emptor nō est effectus dominus: & sic rō tex. non procedit. Sed
9 Ioā. post Host. q̄ forte venditor constituit se possidere nomine emptoris. Nā per titulum ꝺstituti trāsfertur dominium. l. quæsita mulier. ff. de rei vendi. & bon. tex. in l. certe. ff. de ꝓcar. facit. quod mco. ff. de acq. pos. Vel forte fuit trāslata possessio altero de duobus modis, qui notātur in c. 2. de ꝓsuet. † No. bene ex prima fol. quod constituens se possidere nomine alterius, trāsfert possessionem in illum, non solum, cū̄ per se possidebat; sed ēt cū̄ possidet per alium puta per colonū, vel per eum, qui rogauit, vt habeat precarium. † In gl. j. ibi, [Non reuocatur intempestiuè] gl. no. ponit ſpecialem dīam inter precarium, & cōmodatum; vnde dic, vt plene per Cy. in l. 2. C. commo. per Bar. in l. in cōmo. ſ. sicut. ff. commo. & per Io. And. j. eo. c. ſeq. Et breuiter dic, q̄ in cōmodato vſus debet esse certus, & tempus saltem tacitè; vnde non est cōmodatum, vbi alterum istorū deficit, sed precariū. Si ergo rogasti, vt præstarem tibi librum, vt face res trāscribi, illud est cōmodatum; quia habes vſum certum, & tps tacitè appositum. Nā intelligitur, inquātum potest cōmodè trāscribi, arg. in l. interdum, & l. continuus, de ver. obli. Ex hoc potes instrui in actione, vel in libello formādo, an in reuocatione debeas te fundare super cōmodato, an super precario; & an ꝺcedens potest ad libitum reuocare. Nā commodatum non reuocatur ante vſum completum, vt in c. ſeq. & in isto. tex. sed precarium sic. Et ideo est necesse cognoscere, an precarium sit, vel cōmodatum. Sed difficile iudicio meo, est dicere rōnem diuersitatis, quare precarium reuocat̄ ad libitum ꝺcedentis, & non cōmodatum. Bar. in illa l. in cōmodato, & sentiunt aliqui Doctores hic, dicit, q̄ ga precariū nō fit ad certū vſum, si non posset reuocari ad libitū, ꝓprietas esset
10 inutilis penes dām; sed cōmodatum fit ad certum tps; post ergo vſum cōpletum potest dīs reuocare, & redit vtilitas ad proprietatē. † Sed hæc rō, iudicio meo, pōt cauillari. Nā precariū q̄q̄ conceditur ad certum tēpus, vt in l. in rebus, in fi. ff. eo. & nihilominus potest dīs reuocare ante tempus conuentum, vt hic fin vnā lectura, & in d. l. cū precario. Ecce ergo, q̄ in hoc casu cessat ratio Bart. & aliorum, quia proprietas non est inutilis apud dominum, cum possit reuocari post tps conuentum. Ité facit in ꝺrium, quod no. Bar. in l. si penā, ff. de ver. oblig. vbi dicit, q̄ mutuū factum sine temporis præfinitione, non potest incontinenti reuocari, arg. c. ſeq. sed debet expectari per aliquod interuallū arbitrio iudicis moderādum: sic potest dici in precario: nā licet sit ꝙtio iudicis moderādum: sic potest dici in precario: nā licet sit ꝙcessum sine certo vſu, vel certo tpe, nihilominus potest differri ꝺcessio beneficij ad certum tps, iudicis arbitrio moderādū. Nō ergo vī, q̄ ratio Bar. & aliorū necessario ꝙcludat rōnem diuersitatis inter precariū & cōmodatum. Et non bñ video rōnem ꝓ-
c gentem; sed potest superficialiter dici, q̄ de natura commodati est vt fiat ad certū vſum: unde vī, q̄ nimiū fraudetur is, qui accipit cōmodatū, si ante usum cōpletū possit reuocari, quia sic beneficium posset retorqueri in maximū præiudicium. Pone exē-pli, Cōmodasti mihi equum, vt irē ad S. Iacobū, feci multa ꝑparamenta, quæ sunt mihi inutilia, reuocato cōmodato. Sed secus in precario, quia regulariter non datur ad certū vſum, vel si dat, non est certum tempus appositum tacitum vel expressum; quia cuius esset ꝺmodatū: unde hoc casu nō tractatur de tāto ꝑiudicio nec videtur vī hęc liberalitas dependere a mera facultate concedēntis, nā si non conceditur ad certum vſum; & tempus non est appositum, saltē tacite, tunc concludit rō Bar. Nā si non posset reuocari proprietas, esset inutilis penes me. Et potest dici attingendo aliā solutionē clāriorem, q̄ cōmodatū proprie fit ad certū, & ꝓprinitum vſum; & omnis usus certus; & ꝑfinitus habet in se tacite tēpus annexū, vt puta, concessi tibi librū, vt cortigeres vnā gl. Et ꝓp hoc, vt arbitror, iura canonica & ciuilia tractātia de cōmodato, non fecerunt mentionē de tpe, ut in c. ſeq. & l. 2. C. cōmo. sed solummodo dīt, q̄ ante vſum cōpletum non pōt reuocari. Ideo dico, q̄ ſuperſluę Io. And. Bar. & Cy. volentes addere aliq̄d, q̄ nō solum usus, sed tps tacitum vel expressum distinguunt cōmodatum a ꝑcario: sed vt dixi, hęc additio non est necessaria. Et † ideo gl. in l. cōm. ſ. sicut. ff. cōmo. non sine mysterio dicit, q̄ cōmodatum non est sine ꝑfinitione certi usus, & sic loquitur de vſu ꝑfinito et certo, qui semp hēt annexum tps tacite. Eo dē nō sine ſuppletione pōt intelligi gl. c. ſeq. q̄ dicit, q̄ cōmodatum est alicuius rei ad aliquē ſpecialē vſum, et c. q. d. non sufficeret, q̄ vſus sit generalis et indefinitus, puta concedo tibi librum, ut studeas. Non. n. hęc concessio hēt vſum ꝑfinitum et ſpālē; ga ꝑsses uti toto tpe vitę tuę. Ethęc est rō, ga cōmodatū non pōt reuocari ante usum cōpletum, ga ſp deciperetur ex beneficio, q̄ commodatum recipit. Pone ꝺcessi tibi librū ad transcribendum, postq̄ fecisti trāscribi medietatē, nolo reuocare, certe si ad mittitur reuocatio, bñficium erit dānosum tibi, ga frustra fecisses illā impensam; cum medietas libri sit tibi inutilis; et forte nō ꝑsses alio tpe hīre eundē ſcriptorem, et idem dic in ſi. Sed in ꝑcario hęc rō non militat, ga nō fit ad certum usum ꝑfinitum, ga alias esset cōmodatum; ideo ēt licet dño reuocare rē suā ad placitum; ga non decipit te in aliquo. Et ſi diceres, cū̄ ꝑcarium ꝺcedat ad certum tps, pōt reuocari ante tps? Rndeo ꝑsupponendo, q̄ ꝑcarium possit ad tps ꝺcedi, vt apertissime ꝓbat tex. in d. l. in rebus, licet inuito dño rē alienā possidere, nec ꝙuentio in ꝓriū est honesta, ideo reiicitur. Nam in re sua q̄libet est legitimus moderator & arbiter, c. de his. j. de sepul. l. in re mādata. C. mand. Nec pōt quis ꝑsigere legem, a qua nō liceat recedere, l. si qs in princ. ff. de le. Nec pōt ille ꝙqueri de violatione bñficii, ga ex quo ꝑcariū nō fuit factū ad certum vſum. nō est honestū, vt sine cā me inuito, possideas rē meā. † Putarē tū, q̄ si cōcedens uelit sine cā reuocare ꝑcariū illud cum maximo damno alterius, obstaret sibi exceptio doli; quia non pōt negari, quin precarium sit beneficiū. Et in. b. fiuola actio, & c. unde nō dēt dolose verari in bñficio cōcessō. Sicut dicimus in eo, q̄ intuitauit viatorē, & ipsum detinuit, postmodum pœnituit: nam pōt agi ꝺ eum actione de dolo, quia cū dāno alterius pœnituit de bñficio. ut no. Io. And. ſ. in proœ. & sic pōt salvari opi. Bar. in d. l. ſi pœnā, & applicari ad terminos nostros. Nec ob. iura generaliter dicentia precariū posse revocari ad libitū ꝺcedentis; quia debēt intelligi sanè, & sine ca
1 tione alterius, cum aliquo temporis interuallo, arg. in l. q̄d dici mus, & l. ratum, ff. de solutio. † In gl. pen. in fi. No. aliā dīam inter commodatum, & ꝑcarium. Nā in ꝑcario uenit solus dolus, & lata culpa, q̄ equiparatur dolo, sed non venit leuis ac leuissima culpa. Secus in cōmodato, quod fit gratia recipientis tm; nā ibi uenit leuissima culpa, ut in c. ſeq. Rō diuersitatis reddit in l. quæsitum, ff. eo. & in l. ꝺctus, de reg. iur. nā precarium semper dependet a mera liberalitate, quia dominus pōt reuocare quandocunque, sed commodatum non potest reuocari ante usum completum, ideo magis grauatur commodatarius ad custodiam, quam ille q̄ rogauit, ut possideret precarium

ADDITIO.

2 Zachar. ¶ Actione de dolo. Adde Alex. in l. 2. ff. eo. & l. ſi pœnam, per istum allegato. And. sup. in proœ. Et utrum debeat mitti ad illos hora prandij. Calderinus fertur consuluisse uxorem suam, quæ respondit, ad forenses & mu
neres debere mitti, quia se libenter uon ingerunt. Item ad graues personas, alias autem non, ut refert Nicol. Boe. in suo tract. consuetu. Butr. in tit. de iur. omn. iud. §. 2. in apost. in uer. nunquam, circa medium, uerſi. & si quis diceret.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod vbi actus. Contrarium probat tex. in l. 4. ff. loca. vide Alex. in l. centesimis. §. fi. ff. de uerb. oblig. Bal. in l. ſi diem, ff. de condit. & demon. vbi etiam Abb. in c. verum. in vlt. no. sup. de foro comp.

b ¶ Ad beneplacitum suum. Adde Bar. in l. iurisperitos, ff. de excu. tu. in l. centesimis, de ver. obli. Gem. in c. ſi delegatus, de offi. delega. lib. 6. & in c. ſi gratioſe, de ver. obli. Gem. in c. ſi delegatus, de offi. delega. lib. 6. & in c. ſi gratioſe, de reſcr. eo. lib. Car. poſt gl. in cle. 5. eo. tit. & in ſimili Iac. Rebuf. in l. curiales, nu. 1. & ibi in apo. Celſi in ver. perpetuam, C. de decur. lib. 10.

c Seb. Sap. ¶ De natura cōmodati. Hoc dictum multū commendat d. Alex. & Mod. in d. l. ſi pœnam. ff. de ver. obl. & Mod. in l. 2. in princ. ff. ſi cer. per.

test continuari, sed non curo, quia non est utile. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Commodatarius tenetur etiam de leuissima culpa, quando commodatum est gratia sui tantum, de casu vero non tenetur regulariter. 5. nisi in casibus, de quibus nu. 6.*
2 *Gratia quibus modis accipiatur in iure, & quibus modis sumatur.*
3 *Dictio, etiam, implicat.*
4 *Culpa leuissima venit in omni contractu, qui celebratur gratia unius tantum: secus, si celebratur gratia utriusque, uel commodantis tantum. 12.*
6 *Pactum contra accidentalia contractus valet, contra substantialia uero nō.*
7 *Commodatarius si non potuit uti re commodata intra tempus præfixum nō sua culpa, non poterit commodantem cogere ad iterum commodandum.*
8 *Debitor, licet remiserit pecuniam sibi mutuatam creditori suo, non liberatur, si dicta pecunia probatur casu fortuito.*
9 *Commodatum si fiat ad certum & specialem usum, habet in se tacite tempus annexum.*
10 *Precarium constituitur per ista uerba, Commodo tibi hanc rem ad tālem usum precario.*
Pactum appositum contra naturam contractus possibile est, quod facit ipsum transire in uim alterius contractus.
11 *Pupillus obligatur ex commodato, si est effectus locupletior.*
12 *Culpa in genere, & quælibet eius species, & dolus, quid sint.*
Dolus non potest probari, nisi per coniecturas.
14 *Cōmodatum, quod fit gratia cōmodantis tātum, uel utriusq;, quomodo fiat.*
15 *Casus fortuiti sunt illi, qui non possunt præuideri, & nu. 15.*
16 *Furtum quo casu connumeretur inter casus fortuitos.*
17 *Commodatum si perdatur, quando remittitur (puta famulus, per quem re mittebatur, aufugit) cuius periculo perdatur.*
18 *Casus fortuiti si aliqui fuerunt nominati, dum suscipiuntur a contrahentibus, & postea sequatur clausula generalis, puta & de omnibus aliis, ueniunt etiam alii, dummodo sint maiores expressis.*
Casus requirentes speciale mandatum, ueniunt expressis aliquibus, & posita secuta clausula generali.
Clausula generalis in odiosis non comprehendit maiora expressis, sed in fauorabilibus sic.
19 *Renunciatio generalis non confirmatur in iuramento, quia respectu non expressorum non cadit consensus.*
Iuramentum non obligat, ultra consensum.
20 *Commodatum perditum apud commodatarium, si eodem modo non erat periturum apud commodantem, cuius periculo pereat?*
21 *Interesse quod uariatur uariato tempore, quomodo æstimetur?*
22 *Locans, uel vendens rem uitiosam; etiam ignoranter, tenetur non solum ad restitutionem precij, sed ad interesse.*
23 *Æstimatio equi dati ad uecturam non facit transire in conducentem periculum casus fortuiti, sed operatur alium effectum, de quo hic.*
Æstimatio in casu, in quo facit emptionem, facit transire periculum casus fortuiti.
24 *Dispositio §. nunc uidendum, in l. ſi ut certo, ff. comm. loquitur quando recipiens expresse promisit se præstaturum æstimationem.*

CAP. PRIMVM.

1 **Vm gratia.** † Potest sic summari. Commodatarius gratia sui tenet ēt de leuissima culpa, non de casu, nisi in trib. casib. hic positis. hoc primo. Commodatū ante usum cōpletum nō revocat̄ hoc secundo. Et hēt duo dicta. Sēm ibi, [Contra,] Primū subdiuidit. Nā primo ponit unum dictum. Sēdo aliud, a quo tres casus excipit ibi, [Licet.] Sēd m subdiuidit. Nā primo dicit ū. Sēdo ponit rōnem, ibi [Eum non decipi] & est c. Greg. Casus literalis. Cōmodatū ita fit equum meum, uel etiam rē aliā. Res ista apud re deteriorata est, q̄ rebat̄, utrum tenearis mihi? Sup hoc tū det Papa, cum aliquis recipit cōmodatum gratia sui tantum, pp ꝓpriā vtilitatem, puta rādā; tenet̄ nō solum de culpa lata & leui, sed ēt de leuissima; veruntamen de casu fortuito nō tenet̄; nisi p culpā suā casus ille acciderit, vel nisi pactum interuenerit, q̄ de periculo, vel casu certo & expresso in pacto teneret̄, vel nisi fuerit in mora in restituendo cōmodatum. Sēdo q̄rebat̄, utrum cōmodatum posit repeti ante vſum expletum, ad quem fuit res cōmodata? Et dī, q̄ ꝺ illum, q rē cōmodatā accepit, cōmodatari agi nō pōt ante vſum cōpletum, ga decipi nos bñficio nō oporteret, sed iuuari, qđ esset, si ante finitū usum, cōmodatum reuocaret.
2 Ber. † No. ex principio, qđ gra q̄nq; accipit seu sumit ꝑ cōtemplatione, seu intuitu, & ita sumit in isto tex. dum dicit, [Cum gra sui, &c.] i. ꝓtemplatione sui. Q̄nq; gra sumit, ꝑ ꝺcessione alicuius bñficii, seu iuris ad obtinendum bñficium. c. gra. de reſcr. li. 6 in cle. gratiæ, eo. ti. Q̄nq; sumitur ꝑ dono Spiritus sancti. 1. q. 1. c. gratia, Et s̄m Theologos duplex est gratia. f. gratia gratis data, & gratia gratum faciens. Gratia gratis data est illa, q̄ ꝺcedit ex mera gratitudine, i. liberalitate Dei, q̄ præparat hominem ad faciendū ea, ꝑ quę peruenit ad gratiā gratum facientem, unde sermo scientiæ, & sermo sapientiæ sunt gratiæ gratis datę. Charitas vero est gra gratum faciens, quia per eam facimus ea q̄ sunt Deo accepta; & sic faciūt nos Deo gratos, de quo 1 2. Snūrū, di. 4. & sic ītelligę gl
3 in cle. 3. de magist. † Nota 2. ibi [De leuissima, &c.] q̄ dictio. Et ītā

Universidad de Deusto
Biblioteca

@ de nō sūt imꝑlicat: a nā hic includit latā & leuē culpā, ad idem c.
4 cum omnes, de const. † No. 4. vnā regulā in mā ℈ctuum: Nam
vbi ℈ctus fit gratia vnius tātum, venit culpa ēt leuissima: vnde nō
est ꝑcedit, quod hic dr̄ in cōmodato, l. ℈ctus, ff. de reg. iur. & qđ
5 ibi no. Fallit in precario, vt dixi in c. ꝓcedenti. † No. aliā regulā
ꝙ casus fortuitus regulariter non imputatur, sed res perit domi
6 no; ēt in ℈ctu qui fit gratia alterius tātum. † No. tres casus, in quibus casus fortuitus imputatur commodatario. Primus si culpa
præcessit, vt puta, commodauit tibi equum, vt ires ad certum lo-
cū, & tu iuisti ad aliū locū, & incidisti i latrones; certe imputatur
tibi, & non domino, vt hic, & in l. si vt certo, ff. eo. Secūdus casus
b vbi pactum interc̄ssit, vt cōmodatarius teneatur de casu; b & ex hoc no. generaliter, ꝙ valet pactum appositum ℈ accidentalia
℈ctus, quod pactū in hoc vincit legē, vt in l. j. §. si quenerit, ff. depo.
& in rā. ℈ctus ex quentione, de reg. iu. li. 6. secus, vbi pactū esset ℈
subalia ℈ctus, vt dixi in c. ꝓcedenti; & ad materiā vide quod not.
in l. pacta quenta, ff. de ℈h. cmp. Tertius casus, qñ præcessit mora,
vt puta, non restituisti cōmo datum tpe debito, ꝓdidisti postea
per casum fortuitum: certe imputatur tibi. No. ibi [Post vlum cō
pletum.] ꝙ cōmodatum sit ad certū, & determinatū vsum; nec
fit mentio de tpe, facit ad id, quod dixi in c. præcedenti. No. ibi,
[Beneficio] ꝙ cōmodatum est būficium. Confert ergo tibi būfi
cium, qui rē iuā tibi cōmodat. Nā beneficium est quædā actio
benevola gaudium tribuens capienti, vt in c. j. ex quib. cau. feu.
7 amit. in lib. feu. & sic capitur hic bn̄ficium largo mō. † Vltimo
no. illud gñale, ꝙ beneficia non sunt retorquenda in dispēdium.
Sed primo hic q̄ritur, quid si cōmodatarius nō potuit sine cul-
pa sua re cōmodata vti intra tēpus tacite ꝓfixum; nunquid inui-
to domino possit vti al.o tpe. Et vr̄ ꝙ sic, quia casus fortuitus nō
dēt imputari, vt hic. Contrarium tenet Bar. in l. in cōmodato. §.
sicut, ff. eo. Nā cum dominus certat de dāno vtādo, ne careat re
sua tāto tpe; cōmodatarius vero de lucro captādo, debet sibi ca
sus potius imputari, q̄ domino, ad hoc l. si vno. §. itē cum quis, ff.
loca. Nec obst. iste tex. quia loquitur de casu perimente rē cōmo
8 datā. Nā res regulariter perit dño. Sed ℈ opp. de c. signifi cāte, j. de
pig. vbi patet ꝙ debitor remisit mutuum ꝓ diligētē nuncium; &
tñ casus fortuitus imputat mittenti, vel debitori: qa tenet de alia
pecunia satisfacere. Sol. ℈rium loquitur in mutuo; nos vero lo-
quimur in cōmodato. Et eadē ē rō decidendi in vtroq; nā pecu
nia remissa creditori non efficitur eius ante traditionē, sed rema
net in dominio debitoris; iō casus imputat dño. Perit. n. res debi
tori, & non creditori. Nā debitor est obligatus in genere, & ge-
nus perire non pōt, l. incendium, C. si cer. pe. & in l. si rōne. ad l. Fal.
Res vero cōmodata remanet ī dñio cōmodātis; iō perit dño, &
9 non cōmodatario, vt hic, & in l. argentum, ff. eo. † In gl. ibi, [Ad
aliquē specialē vsum.] Io. An. supplet ad certum tps tacitum, vel
expressum, & idē Cy. in l. 2. C. eo. & Bar. in l. in cōmodato. §. sicut,
ff. eo. Sed dic melius, vt dixi in c. ꝓcedenti: nā vsus specialis ꝙ hēt
tēpus annexum, & non sine mysterio gl. in diffinitione non facit
10 mentionē de tpe, ad substātiā cōmodati. † In ea. gl. ibi, [Precariū
enim ꝓceditur sine ꝑfinitione, &c.] No. hāc particulā gl. nā per
c illā dictionē, Qñq;, infero, ꝙ non est de substātia ꝑcarii; c vt fiat
sine ꝑfinitione certi vsus. Pōt ergo ꝓcedi ad certum vsum. Sed
tunc quomō discernat à cōmodato, dic, ꝙ p verbum, Precario,
puta quia dixi, Cōmodo tibi librum trādo, scribendum ꝑcario: nā
vbi non apparet de mente, non est à verbis recedēdum. l. non ali
ter, ff. de le. 3. & in c. fi. de verb. sig. Sensit Cy. licet non aperte, in l.
2. C. eo. Probo clarius: Vbicunq; apponit pactum ℈ nām ℈ctus,
tunc si est possibile, facit trāsire illum ℈ctum in aliā speciē, vt in l.
vbi ita donat̄, ff. de don. cau. mor. & dixi in c. ꝓcedenti. Sed illa
adiectio, ꝙ ꝑcario ꝓceditur est ℈ nām cōmodati; ergo facit trāsi
re in ꝑcarium quia non repugnat precario, vt dixi, ꝙ fiat ad cer-
tum vsum. Nec obst. si fuit dictum, Cōmodo, quia verbum, Cō-
modo, pōt referri ad precarium. Nā ad cōmodū recipientis cō-
stituitur ꝑcarium; nec est curādum de verbis expressis in ℈ctu,
sed potius recurrēdū ad substātialia materiæ subiectæ, vt est tex.
11 in l. si vno. ff. loc. † In fi. gl. An aūt pupillus obligetur ex cōmoda-
to, ita, vt ℈ eum possit vtiliter agi. Dic, ꝙ sic, quatenus est effectus
locupletior, de quo dic, vt legi. & no. in l. sed mihi, ff. eo. & semper
12 tenē menti istā gl. quā no. † In gl. 2. ibi, [Præstat dolum, & latā cul
pā.] Imo & leuē, ex quo ℈ctus fit gratia vtriusq;, vt no. gl. in §. in-
terdum, alleg. per l. in reb. eo. tit. Hoc ēt tenet gl. Inst. quib. mo. re
℈hi oblig. §. item si cui. Dic ergo, ꝙ in cōmodato regulariter, &
in alio ℈ctu, qui fit gratia recipientis tñ tenetur recipiens de do-
lo, lata, leui, & leuissima, vt hic. In ℈ctu vero, qui fit gratia vtriusq;
quia non recipit tñ beneficiū, non tenēt de leuissima. Si vero fit
gratia cōmodātis tñ; tunc solum tenēt de dolo, & lata culpa, q̄
æquiparatur dolo; quia non est sibi beneficiū. Ideo non adstrin-
gitur, nisi tñ ad custodiā. & idē est in depositō, vt in l. quod Ner-
13 ua, & in l. ff. depositi, & no. ℈. tit. prox. c. 2. † Sed pro intellectu ter-
d minorum, quæritur quid sit culpa d in genere, & quot sunt spēs,
& quid sit quælibet culpa de per se. Ioā. And. aliquid hic potuit,
sed longe plenius & subtilius posuit Bar. in l. quod Nerua, vbi vi
dere poteris ad plenum de materia. Sed breuiter pro intellectu

glosſæ dicēdum, ꝙ culpa in genere, est deuiatio ab eo, quod bo-
num est, & per hominum diligētiam prēuideri poterat. Et hoc
vltimum additur ad dr̄iam casus fortuiti, qui nō potest prævide-
ri. vt in c. Ioannes, de homic. Ad f̄m, gl. cōiter ponit tres ſpecies
culpæ, vt lata, leuis, & leuissima. Bar. vero facit ℈ nq;. dicit enim ꝙ
est culpa latissima, latior, lata, leuis, & leuissima. Et culpam latiſſi
mā appellat dolū verum; latiorem, dolum ꝑsumptum. Nam is, q̄
est in dolo, est in culpa. Quod dicit notandum pro his q̄ promit
e tunt seruare aliquē indēnem. e de culpa alicuius famuli. Si enim
famulus cōmisit furtum, & recessit, tenetur promissor; qa licet
cōmiserit furtum, nihilominus ex culpa processit; facit c. sacro,
de sent. excom. dum dicit [Cum non sit leuis culpa, & c.] & loqui
tur; sicut remittit cōmodatū, debemus cōsiderare qualitatē rei de
linatæ, & t̄ēpus, & loca, & ꝓsimiles circunstantias. Item conside
rare debes, vtrū famulus sit destinatus a cōmodante, an uero ele-
ctus a cōmodatario; & de his similibus per Bart. in l. eum qui, ff.
f co. & in c. significante, de pig. † In ea. gl. ibi, [Enumerētur ſpāliter.]
℈ nō. gl. vult. n. ꝙ ēt in ℈ctibus non tenet quis ex generali pacto;
sed oportet, ꝙ casus fortuiti ſpāliter enumerent, de quo sunt opi.
ut no. in §. q̄situ, all. in gl. & hic per Io. An. Nā alij tenent ℈riū di-
centes, ꝙ §. quæritum, loquitur in iudicio, puta qñ aliquis promi
sit se sistere in iudicio sub certa pœna, & voluit ꝙ casus fortuitus
non imputetur, unde secus dicunt in ℈ctibus, quia in eis iura lo-
quuntur indistincte, ut hic, & in l. j. §. si conuenit. ff. depo. Cōiter
tenet tertia opi. q̄ tenet ibi Accur. & sequit Io. An. hic, ꝙ aut nul
lus casus fuit expressus, & non valet generalis obligatio, eadē rō-
ne qua in iudicijs, ne quis sub inuolucro verborū renunciaret ei
quæ non esset in specie renūciaturus. ar. in c. fi. de off. iud. li 6
Et satis mihi placet hoc, quia ille tex. nō fundat se in iudicio, sed
Iurisc̄onsultus fuit interrogatus de facto in illo casu tunc ꝓtingē-
te in iudicijs quasi ℈hitur. l. 3. ff. de pecul. Si vero aliqui casus
fortuiti ſpāliter fuerunt enumerati, & secuta fuit clausula gene-
ralis, puta, De omnibus aliis, &c. tunc tenetur ēt in non expres-
sis, ℈ optime facit c. qui ad agendum de proc. li. 6. vbi patet ꝙ ca-
sus requirentes ſpāle mandatū, veniunt expressis aliquib. & secu
ta clausula generali. Bar. in d. §. q̄situm, vr̄ velle. ꝙ sub illa clausula
generali veniunt casus ꝓsimiles expressis, non aūt maiores. Qđ
satis placet; quia in odiosis clausula generalis nō comprehendit
f maiora expressis, c ut est tex. in cle. nō pōt, de proc. Secus in odio
sis, vt in constitutione, ꝓcuratoris, in qua expressis aliquibus reg-
rentibus ſpeciale mād atū, & subiecta clausula generali, veniunt
maiores casus expressis, vt no. Inn. in c. sedes, de resc. nisi esset ca-
sus odiosus, & penalis ipsi domino; qđ declara f̄m text. & gl. in d.
g cle. non pōt. † Nunquid aūt renunciatio generalis, firmetur iura-
mento, d uel saltem iuramentū sit obligatorium? Io. An. dicit, ꝙ
non, quia renūciatio generalis non valet ex defectu ꝓsensus, qa
nō vr̄, ꝙ ille senserit de casibus nō expressis; sed iuramentū non
obligat ultra ꝓsensum; facit c. pe. & c. Quintauallis, & c. ueniens,
de iureiu. & est bonum dictum, & no. Sed ego credo, ꝙ saltē in
foro pœnitentiali obligabit saltē f̄m ꝓsensum suum. ar. eorum, q̄
h no. in c. tua, de ſponsal. † In eadē gl. ibi, [Eodē mō peritura] no. bn̄
gl. q̄ sequuntur hic cōiter Doc. & facit pro ea rō, q̄ ponit gl. 2. ℈.
i prox. c. bona fides. quia forte non periisset apud dominū, qa di
k visset ante casum fortuitum: unde imputat tibi si fuisti in mo
ra. † Et in fi. gl. Qualiter aūt ēstimabitur istud interesse, si ualor rei
l sit uariatus in tpe, vide quod no. Ioan. And. hic, & plenius ꝑ Bar.
in l. fed mihi. §. in hac actione. ff. eo. † In gl. in uer. [Post usum.] ibi,
m [Ignorans tñ excusatur &c.] secus dicunt Doc. in locato. Tenet
n locator ē ad interesse, ēt si ignoranter locauit vas uitiosum, in
fecto, & hæ. §. j. ff. loc. Et idem in uenditione. Vnde si uēdidisti vas
uitiosum (intellige uitio occulto) renreis ad interesse non solum
respectu p̄ciiſed etiam respectu dānī inde secuti, vt est tex. in l. te
netur. §. fed si uas. ff. de act. emp. licet tex. videatur in ℈rium in l. Iu
lianus. ff. eo. sed dic, prout no. in d. l. tenetur. † Vltimo pōt hic q̄ri,
o nunquid sit dare aliū casum, in quo quis teneatur de casu fortui
to? Et hic ponit. Vide latius gl. & Bar. in l. si ut certo. §. nunc
videdum. ff. eo. Et multū valet ista qō hodie, ꝑ istis, q̄ locāt equos.
p aliquā no luerunt, ꝙ si res ꝓceditur ēstimata, transit ēt casus
fortuitus in cōmodatarium. Si verò est talis ℈ctus, in quo nō ve-
q hebat, nisi leuis culpa, vt in locato; tūc æstimatio facit, vt teneat
r doctor de leuissima culpa. Pro quo facit tex. in d. §. nunc viden-
dum, pro hoc secundo facit text. in l. cum duobus. §. damna. ff. ꝑ
s dio. Et hanc opi. quoad ꝓpositum nostrum tenet Bar. post glo.
in d. §. nunc uidendum. Io. And. hic distinguit, ꝙ in ℈ctib. de quo
t rū nā est, vt trāseat eorum dominium, seu vt ēstimatio operetur
in uenditionem, & tunc transit periculū casus fortuiti; pro hoc tex.
u in l. quoties. C. de iure do. & bonus tex. in l. plerunq;. ff. eo. Exēplū
in fundo ēstimato dato in dotem. In ℈ctibus verò, in quibus eo-
rum nā ēstimatio non facit uenditionē, ut in commodato, & lo
x cato, nō facit æstimatio recipientē magis teneri, q̄ expoſcat natu
y ralis, quo res perderetur, vel deterior aretur. Et plus placet hęc
opinio mihi, q̄ Bar. & Accur. Multum me urget ad hāc sīam id
quod dixi in gl. ꝓcedenti. Nam pactum generale non obligat ad
casus fortuitos, licet expresse dixerit, ꝙ volebat teneri de casib⁹
fortuitis; tum qa non vr̄ cogitasse oēs casus; tum ne sub inuolu-

ADDITIONES.

a Ant. Fran. ¶ Implicāt. De significatu huius dictionis, etiam, uide no. per Bar.
in l. si tertius, in §. officium, ff. de aqua plu. arc. &c in l. etiam, C. si tutor, vel
curator inter. & in l. etiam, C. de fur. & uide in c. accusatus, in § quæstionā-
bus, de hæreb. lib 6. & c. cum in illis §. illis uero, de præb. eo. lib. & in cle. di-
spendiosam, in fi. de iud. & uide, quæ habentur in c. cum omnes. in uer. ha-
tuerunt etiam, de constitu. & per Bar. in l. 1. C. qui admi ad bon. pof. Et ui-
de quæ habentur in cle. dispendiosam, de iud. in quibus omnibus locis di-
citur, ꝙ regulariter ita ſtat implicatiue; tamen quandoque ponitur pro ea-
quam, ut in l. si in §. 2. ff. ad Velle. quandoque etiam ſtat affirmatiue, & idem
significat quod certe, ut habetur in Euangelio Matt. 12. c. dum dicitur pro-
phetam & plusquam prophetam, & in Euangelio Io. 11. c. ubi dicitus, Etiam
tu domine scis, quia amo te, & uide etiam quæ habentur in l. quicunque,
in §. si quis ita. & ibi per Bar. ff. de uer. oblig.

b Seb. Sap. ¶ De casu. Quomodo autem intelligatur, ꝙ quis teneatur de casu
fortuito, declarat tex. in l. fi. Iulianus. §. fi. ff. de contrah. emp. vt non ueniat sub
tali promissione casus insolitus, de qua late per Fel. in c. sedes, col. 2. in fi. de
resc. Ias. in l. sed & si quis. §. quæstum, ff. si quis cautionib.

c Seb. Sap. ¶ De substantia precarij. Aduerte, qꝙ ad hoc, vt sit precarium, ēt ne
cesse, quòd usus sit indeterminatus saltem respectu temporis. Et ideo oport
tet, quòd aut tempus sit indeterminatum, si usus est determinatus, aut usus
indeterminatus, si tempus est determinatum; ita vult Bar. in l. si vt certo, §.
sicut, ff. comm. vbi dicit, quod differt a commodato, in quo oportet, quod
usus sit determinatus, etiam respectu temporis, saltem tacite. idem vult Mol.
in l. 1. ff. de precario, & in l. Aquilius Regulus, ff. de dona. & uolunt Mol. &
niores, in l. 2. in prin. ff. si cert. pet.

d ¶ Quid sit culpa. Adde Roma conſ. 425. & ibi, quid dolus, & quid leuis culpa,
e Seb. Sap. ¶ Indemnem. Vide Ang. Are. in §. præterea qu. idem. co. 7. gl. in uer.
de dolo malo, Inſt. de actio.

: Nunquid furtum cōputetur inter casus fortuitos. a Gl. iuris ciui
is reperiuntur ℈riæ, sed cōiter tenetur, ꝙ aut per violentiā fuit
restibi subtractū, & est casus fortuitus. Intellige ī bono sensu, qñ
non fuisti in aliqua culpa, puta quia non transibas per loca peri-
culosa, ar. in l. non est verisimile, ff. quod me. cau. Si aūt cōmittit
furtū clādestine; & tūc si ab ea ꝑsona, a qua ēt diligētissimus nō ꝑ
cauisset, puta ab uxore, vel filio, est casus fortuitus; secus aūt, si ab
ea ꝑsona a qua diligētissimus ꝑcauisset, puta a famulo; ad hoc qđ
l. & no. in l. q̄ fortuitis, C. de pi. ac. † In ea. gl. ibi, [Per nō idoneā
ꝑsonā.] Aduerte, qa ad ꝓsiderādā idoneitatē ꝑsonæ, cū qua mitti
tur, sicut remittit cōmodatū, debemus cōsiderare qualitatē rei de
linatæ, & t̄ēpus, & loca, & ꝓsimiles circunstantias. Item conside
rare debes, vtrū famulus sit destinatus a cōmodante, an uero ele-
ctus a cōmodatario; & de his similibus per Bart. in l. eum qui, ff.
co. & in c. significante, de pig. † In ea. gl. ibi, [Enumerētur ſpāliter.]
℈ nō. gl. vult. n. ꝙ ēt in ℈ctibus non tenet quis ex generali pacto;
sed oportet, ꝙ casus fortuiti ſpāliter enumerent, de quo sunt opi.
ut no. in §. q̄situ, all. in gl. & hic per Io. An. Nā alij tenent ℈riū di-
centes, ꝙ §. quæritum, loquitur in iudicio, puta qñ aliquis promi
sit se sistere in iudicio sub certa pœna, & voluit ꝙ casus fortuitus
non imputetur, unde secus dicunt in ℈ctibus, quia in eis iura lo-
quuntur indistincte, ut hic, & in l. j. §. si conuenit. ff. depo. Cōiter
tenet tertia opi. q̄ tenet ibi Accur. & sequit Io. An. hic, ꝙ aut nul
lus casus fuit expressus, & non valet generalis obligatio, eadē rō-
ne qua in iudicijs, ne quis sub inuolucro verborū renunciaret ei
quæ non esset in specie renūciaturus. ar. in c. fi. de off. iud. li 6
Et satis mihi placet hoc, quia ille tex. nō fundat se in iudicio, sed
Iurisc̄onsultus fuit interrogatus de facto in illo casu tunc ꝓtingē-
te in iudicijs quasi ℈hitur. l. 3. ff. de pecul. Si vero aliqui casus
fortuiti ſpāliter fuerunt enumerati, & secuta fuit clausula gene-
ralis, puta, De omnibus aliis, &c. tunc tenetur ēt in non expres-
sis, ℈ optime facit c. qui ad agendum de proc. li. 6. vbi patet ꝙ ca-
sus requirentes ſpāle mandatū, veniunt expressis aliquib. & secu
ta clausula generali. Bar. in d. §. q̄situm, vr̄ velle. ꝙ sub illa clausula
generali veniunt casus ꝓsimiles expressis, non aūt maiores. Qđ
satis placet; quia in odiosis clausula generalis nō comprehendit
maiora expressis, c ut est tex. in cle. nō pōt, de proc. Secus in odio
sis, vt in constitutione, ꝓcuratoris, in qua expressis aliquibus reg-
rentibus ſpeciale mād atū, & subiecta clausula generali, veniunt
maiores casus expressis, vt no. Inn. in c. sedes, de resc. nisi esset ca-
sus odiosus, & penalis ipsi domino; qđ declara f̄m text. & gl. in d.
cle. non pōt. † Nunquid aūt renunciatio generalis, firmetur iura-
mento, d uel saltem iuramentū sit obligatorium? Io. An. dicit, ꝙ
non, quia renūciatio generalis non valet ex defectu ꝓsensus, qa
nō vr̄, ꝙ ille senserit de casibus nō expressis; sed iuramentū non
obligat ultra ꝓsensum; facit c. pe. & c. Quintauallis, & c. ueniens,
de iureiu. & est bonum dictum, & no. Sed ego credo, ꝙ saltē in
foro pœnitentiali obligabit saltē f̄m ꝓsensum suum. ar. eorum, q̄
h no. in c. tua, de ſponsal. † In eadē gl. ibi, [Eodē mō peritura] no. bn̄
gl. q̄ sequuntur hic cōiter Doc. & facit pro ea rō, q̄ ponit gl. 2. ℈.
i prox. c. bona fides. quia forte non periisset apud dominū, qa di
k visset ante casum fortuitum: unde imputat tibi si fuisti in mo
ra. † Et in fi. gl. Qualiter aūt ēstimabitur istud interesse, si ualor rei
l sit uariatus in tpe, vide quod no. Ioan. And. hic, & plenius ꝑ Bar.
in l. fed mihi. §. in hac actione. ff. eo. † In gl. in uer. [Post usum.] ibi,
m [Ignorans tñ excusatur &c.] secus dicunt Doc. in locato. Tenet
n locator ē ad interesse, ēt si ignoranter locauit vas uitiosum, in
fecto, & hæ. §. j. ff. loc. Et idem in uenditione. Vnde si uēdidisti vas
uitiosum (intellige uitio occulto) renreis ad interesse non solum
respectu p̄ciiſed etiam respectu dānī inde secuti, vt est tex. in l. te
netur. §. fed si uas. ff. de act. emp. licet tex. videatur in ℈rium in l. Iu
lianus. ff. eo. sed dic, prout no. in d. l. tenetur. † Vltimo pōt hic q̄ri,
o nunquid sit dare aliū casum, in quo quis teneatur de casu fortui
to? Et hic ponit. Vide latius gl. & Bar. in l. si ut certo. §. nunc
videdum. ff. eo. Et multū valet ista qō hodie, ꝑ istis, q̄ locāt equos.
p aliquā no luerunt, ꝙ si res ꝓceditur ēstimata, transit ēt casus
fortuitus in cōmodatarium. Si verò est talis ℈ctus, in quo nō ve-
q hebat, nisi leuis culpa, vt in locato; tūc æstimatio facit, vt teneat
r doctor de leuissima culpa. Pro quo facit tex. in d. §. nunc viden-
dum, pro hoc secundo facit text. in l. cum duobus. §. damna. ff. ꝑ
s dio. Et hanc opi. quoad ꝓpositum nostrum tenet Bar. post glo.
in d. §. nunc uidendum. Io. And. hic distinguit, ꝙ in ℈ctib. de quo
t rū nā est, vt trāseat eorum dominium, seu vt ēstimatio operetur
in uenditionem, & tunc transit periculū casus fortuiti; pro hoc tex.
u in l. quoties. C. de iure do. & bonus tex. in l. plerunq;. ff. eo. Exēplū
in fundo ēstimato dato in dotem. In ℈ctibus verò, in quibus eo-
rum nā ēstimatio non facit uenditionē, ut in commodato, & lo
x cato, nō facit æstimatio recipientē magis teneri, q̄ expoſcat natu
y ralis, quo res perderetur, vel deterior aretur. Et plus placet hęc
opinio mihi, q̄ Bar. & Accur. Multum me urget ad hāc sīam id
quod dixi in gl. ꝓcedenti. Nam pactum generale non obligat ad
casus fortuitos, licet expresse dixerit, ꝙ volebat teneri de casib⁹
fortuitis; tum qa non vr̄ cogitasse oēs casus; tum ne sub inuolu-
cro, & generalitate verborum quis decipiatur; fortius ergo, cū
æstimatio rei fuit simpliciter facta. Satis est. n. ꝙ ēstimatio potuit
operari effectum ꝓdictum, f. releuandi dominū ab onere ꝓbandi
uerum precium. Secundo moueor per regulam generalem;
℈ eum fit interpretatio, qui potuit legem apertius dicere, ut in
reg. ℈ eum, de reg. in. li. 6. & in l. quicquid astringendæ, de uer. ob
lig. Solum restat respondere ad tex. §. nunc videndum qui loqui
tur in commodato, ad quem non respondet Io. And. sed ego di
co, ꝙ loquitur, quando recipiens expresse promisit se prestaturū
æstimationem: & ita aperte loquitur ille §. in fi. Secus autem cū
ēstimatio fuit simpliciter facta. idem dicas, quando recipiens, ꝓ-
misit alternatiue rē, vel ēstimationem, per dictam l. quod plerun-
que, ff. de iure do. hæc no. in practica. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Casus fortuitos Adde Rom. consi. 413
Seb. Sap. ¶ Casus fortuitos. Vide Ias. in l. si quis exargentariis, §. prætor ait,
col. pen. ff. de edē. ubi dicit, ꝙ in furto, & in incendio præsumitur leuissima
culpa, vt ibi late per eum.

b ¶ In non expressis. Adde late Alex. consi. 31. lib.

c ¶ Maiora expressis. No. pulchrum casum, in quo consuluit summus Iurisc̄on
sultus, dominus meus, dom. Vinc. de Perusio, uulgariter dictus de Fresio, ui
delicet quidam emit gabellas, & sumpsit in se casus fortuitos. Accidit ꝙ
pons illius loci, per quem transibant diuersæ personæ, cecidit vi fluminis,
adeo ꝙ ex gabella nil poterat lucrari. consuluit præfatus do. meus pro di-
cto gabellario. Et hoc fuit in ciuitate Interānæ. Conferunt dicta per Mod.
& per se in l. si ex toto. in prin. ff. de le. 1. & per Mod. in l. precia rerum, in fi.
ff. ad leg. Fal. in fin. Ias. in l. 1. 18 col. ad fi. C. de iure emph.
Ant. Fran. ¶ Ad hoc, quod dicitur de clau. generali, dic, ꝙ illa comprehen-
dit etiam personas constituras in dignitate, & etiam Principem, ut no d.
Carin cle. 1. de iud. Et adde, quod generalis clausula sequens post quædam
specificata, restringitur ad illa sola, ut per Bald. in l. pactum, in 14. q. C de
colla. & per Bar. in l. fi. ternus communis, la. 1. ff. de stipul. ser. & in l. legato-
rum, in §. fi. ff. de leg. 2. & in l. Titia, in §. Lucius, il 2. & in l. Mæuius, in §. eum
qui, eo. ti. & in l. libertis, quos. in prin. ff. de alim. leg. Et restringitur etiam ad
similia expressa secundum d. Carin cle. 2. 15. q. de proc. Et habetur in l. stipu
lationes commodissimæ, ff. de uerb. oblig. & uide plene per Alex. in consi.
117. in 1 parte consi. Et adde, quod clausula generalis non sufficit, etiam
post casus speciales enumeratos, in his quæ requirunt speciale mandatum,
vt no. dom. Car. in præal. cle. 2. de proc. ubi late disputat, quid operatur ge
neralis clausula apposita in mandato tertij, de quo per nouis. in c. sedes a-
postolica, de rescrip.

d ¶ Firmetur iuramento. Adde Alex. consi. 32. 2. li.

e Seb. Sap. ¶ Locator. Vide Bar. in l. uni. col. 8. uers. quoddam est interesse extrin
secum. Cide ſen. quæ pro eo quod interest profer.

De depositō. Rubrica.

Supra visum est de contractu, qui fit gratia recipientis tantū, merito nunc subijcitur de contractu, qui fit gratia concedentis tantum. Vel sic: Supra uisum est de commodato; & nunc subii citur de depositō.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non tenetur ex depositō facto clerico ipsius ecclesiæ, nisi in eius ec-
clesiæ utilitatem conuersum fuerit. 4.*
2 *Depositarius si utitur depositō contra uoluntatem domini, uel denegat illud
restituere, est infamis, & committit furtum.*
*Si aliquis utitur pignore, quod penes eum est, contra uoluntatem domini
committit furtum.*
*Vsuram committit ille, qui utitur re alterius, per quem usum recipit ali-
quam commoditatem æstimabilem.*
*Doctor committit usuram mutuando pecuniam scholari, vt intret secum;
alias non intraturo, quando scilicet ex hoc illi doctori augmentatur sala-
rium.*
3 *Ecclesia tenetur ex depositō apud eum facto.*
5 *Libellus, qui necessarius non concludit contra reum, debet incontinenti per iu
dicem reiici.*
6 *Clericus potest torqueri, si contra eum præcedant sufficientia indicia, etiam
quod non sit infamatus.*
Torqueri potest aliquis si habet unum bonum testem contra se.
Infamia non semper est sufficiens indicium ad torturam.
7 *Clericus quando, & quibus casibus carcerari possit.*
8 *Prælatus an possit transigere, uel liti, causæ, & exceptioni competenti ec-
clesiæ renunciare?*
9 *Contrahens cum ecclesia, ad hoc, vt possit agere contra eam non habet pro-
bare pecuniam uersam in utilitatem ecclesiæ, nisi in mutuo, in casu, quo
pro eius restitutione oportet distrahere immobilia ecclesiæ.*
10 *Ecclesia quando teneatur de depositō, & quando censeatur factum depositi
apud eam.*
Ecclesia quando teneatur ex delicto prælati, uel capituli, uide remissiue.

CAP. PRIMVM.

1 Rauis. † Ex depositō facto apud clericum eccle
siæ, nō obligat ecclesia, nisi in eius cōmo
dū, atq; vtilitatem sit versum. Primo ponit decisa nar
ratio. Secdo ecclesiæ absolutio. Tertio deponentis in
structio. Quarto iudicis ꝓceptū. Quinto oppositionis perfunctio.
Secda ibi, [Cū in.] Tertia ibi, [Quo circa.] Quarta ibi. [Nisi.] Quinta
ibi, Si aūt.] Cas⁹ li. Eps Lōdō. quādā summā pecuniæ depositū pe
nes quendā canonicū cuiusdā eccl̄æ, noīe Belial; qui tape inter

Universidad de Deusto
Biblioteca

pellatus fuit, vt depositū restitueret, sed illud facere denegauit, & pecuniā illā surripuit, & asportauit. vnde Eps ꝓquestus fuit dño Papæ de ecclesiꝫ illius Belial. Dñs Papa nō dētcū n. non ꝑstet ꝙ illa pecunia, quā Belial suratus est in vtilitatē ecclesiæ sit quæsita, non pōt canonicis illius ecclesiæ ꝓcipere, vt pecuniā illā reddāt; cū nō fuerit deposita penes ecclesiā; sed penes illū Belial. Vnde inadet cēo, vt actionē suā dirigat ꝺ illum fure; & mādat papa quibusdā, vt illum Belial ponāt in vinculis, vt sic dictā pecuniā restituat. In fi. dicit, ꝙ si eps posterit amicabiliter ꝓuenire de redditibus illius
2 cum canonicis illius ecclesiæ, papa ratū hēbit. B. † No. i. ꝙ vtens deposito ꝺ voluntatē deponentis, seu depositū denegās, cōmittit
a furtum; [a] & ꝺdēnatus efficit infamis. Primum ꝓbat hic, & in l. ꝙ furtum ff. de ꝺd. fur. Sed im probat in l. ꝙ depositum, C. e. Nā idē est in pignore; ga eo vtens ꝺ voluntatē dñi, cōmittit furtum; & ad hoc pauci, & minus bñ aīaduertunt, l. si pignore, ff. de fur. & si ex voluntate dñi, pacto ꝑcedente tpe mutui, eo vtit, non cōmittit furtum, sed vsurā. si cōmoditas, quā ꝓcipit ex vsu pignoris, est estimabilis, ꝺ de vsu. c. j. & c. cū ꝺ. de pig. Vide p Cal. in c. nauigāti, ꝺ. de
b vsur. vbi ſter cetera ponit qōd [b] notabile. Nūq d doctor [b] ex mutuo, qđ facit scholari, cōmittat vsurā, si ꝓteplatione mutui mitret
c secum, alias nō intrat turus [c] & ꝺcludit, ꝙ sic, si ex tali introitu aliquā vtilitatē æstimabilē ꝓcipit doctor; puta qa ꝓp augmentationē famæ, augmentat sibi salarium, vel lucrum aliunde ꝓcipit. Et idē dico in ſimilibus qōnibus. sic intelligre gl. iuris ciuilis in l. 2.
3 ff. de cælum. & in l. j. ff. de offic. ꝑsec. verb. † No. 2. ꝙ depositum licite fieri pōt apud ecclesiā; & no. bñ hunc tex. habes. n. casum satis
4 no. ꝙ ecclesia tenetur ex deposito apud eā facto. † Tertio no. ꝙ ex contractu inito cum particulari de ecclesia (puta canonico vel capellano) non tenetur ecclesia, nisi quatenus versum est in vtilitatem ipsius. Et in hoc ultimo no. istum text. à contrario quod ex facto particularis personæ potest conueniri ecclesia, quatenus vtilitas ipsius ꝓcernit ecclesiā. No. ibi, [Loculos hēt] ꝙ, qñq; continens ponit pro cōtento; & iō sensus literæ est, ꝙ ille qui asportauit depositū erat soluendo. Nā dī loculus a paruo loco apto ad custodiendū pecuniā, & similem tex. habes 13. q. 1.
5 c. habebat. † No. ꝙ vbi libellus necessario non ꝺcludit ꝺ reū, dēt īcōtinēti p iudicē reiici, ad hoc qđ no. Inn. in c. j. de off. vi. & 11. q.
6 j. c. Christianus. † No. vtert', ꝙ ī casu ciuili habēte delictū annexū, pōt ēt clericus carcerari, & ēt torturæ subici, & vinculis alligari. dicit tñ hic Abb. ꝙ hic iste erat infamat'. Pro hoc tex. ibi, [Vt audiuimus] vnde dicit, ꝙ nunq reperit ꝙ clericus sit torquendus, [d]
d e nisi ſfamatus. & est no. & singulare verbū. Sed ego dubito, [e] nū qđ sit verū; nā iste tex. hoc nō, ꝑbat. nā licet Papa audiuerit, nō sequit, ꝙ ꝑ hoc sit infamis. Vnde puto, ꝙ quēadmodū ꝺ laicū sufficit vnus bonus testis ad torturā, vt est glo. no. in l. 3. C. ad leg. Iul. maiest. ita & ꝺ clericū. Nec est verū, ꝙ infamia ſp sufficiat ad torturā Sed ēt distingui, vt no. Bar. in l. de minore §. tormenta, ff. de quæst. vbi plus operat qñq; vnus testis de veritate, q̄ fama, facit qđ dixi in c. veniēs, de test. il j. Et regulariter an & qñ clericus torqueri pōt, dic, vt no. in regu. cū in ꝓtemplatione, de reg. iur. lib. 6.
7 † Item no. ꝙ clericus carcerari pōt non solū, cū agitur de crimine criminaliter, vt in c. si clericus, de ſen. exc. lib. 6. sed ēt cum agitur de crimine ciuiliter. Et facit ad q̄stionem, Quidā clericus gessit administrationē cuiusdā laici, & male reddidit rōnem, nunquid pōt carcerari, donec satisfecerit: Et vī primo, ꝙ sic, arg. hic, in c. j. ne cle. vel monac. Cōtrariū tenet hic Host. Dicit. n. ꝙ nō auderet hoc facere sine expressa licētia Papæ, quæ in casu nostro interuenit, quasi velit dicere, ꝙ ēt in casu huius c. non potuisset iste clericus carcerari, nisi interuenisset authoritas Pape. Ego nō sto huic dicto simpliciter, sed dicerem, aut recusat satisfacere, vel
f dubitatur de fuga, [f] & potest detineri: quia priuilegiū tributum clerico p canonem, si quis suadente. 7. q. 4. solum operat ꝑ ꝑ temerariā manuū iniectionē in clericū, vt patet ex tenore ipsius, non ät qñ fit per iudicē ex iusta cā. Et vide circa hęc q̄ dixi in c. cū non ab homine, de iud. Aut est impotens ad satisfaciendum, & non dēt carcerari, nec excōicari, nec ad cedendum bonis cōpelli. 8. arg. c. Odoardus, de solu. Et vide quæ dicā ibi, & c. 2. de pig.
g & cū hac distinctione intellige dictū Io. An. in d. c. si clericus. † Vltimo ꝺ istum tex. in fi. facit tex. in l. in summa, ff. de ꝺd. inde. & qđ no. in c. super eo, de trāslac. Nā ex quo liquebat eccl'ia non tenere ad restitutionem depositi, non debuit valere trāsactio, tanq̄ super re cauillosa. Nā trāsactio dēt fieri de re dubia, & lite incerta, vt in præal. iuribus no. Inn. in hoc multum instat, & inter cætera ponit duas solutiones. Prima, ꝙ compositio sumebat hic vigorē ex speciali permissione Papę: alias non posset prælatus renuncia
h re exceptioni competenti ecclesiæ, nec transigere euidenter [h] in dānum ecclesiæ, ad hoc l. præses, C. de trāslac. & l. ꝺ iuris ciuilis regulas, ff. de pact. Et no. bene hoc dictum. Ex quo puto inferendū, ꝑlatum non posse cedere liti, & causę, ex quo non subest cā euidens; nec ēt puto sufficere cām euidentem, nisi interueniat solēnitas debita. si actio cōpetebat ad rem immobilē iuxta ea quæ dixi in c. nulli, de reb. eccl. non alien. Secunda sol. ꝙ Eps dicebat ecclesiā consensisse deposito, vel pecuniā conuersam in vtilitatē ipsius, licet de præsenti non ꝑstaret; vnde ꝓp dubium litis euentū,
9 toleratur cōpositio, & vtraq; sol. est bona. † In gl. j. in fi. adducitur iste tex. cum gl. ad quæstionē. Nunquid ꝺhens cum ecclesia, teneatur probare pecuniā versam in vtilitatē ipsius, ad hoc, vt efficaciter possit exactionē exercere ꝺ ecclesiā. Et primo dicit Inn. ꝙ speciale est in ꝺctibus, qui fiunt gratia ꝓcedentis tñ, vt in deposito & cc. Ité speciale est in cā mutui, vt in auth. hoc ius porrectum, alleg. in gl. aliàs non est necesse ꝑbare versum. Postmodū dicit, ꝙ solūmō est speciale in cā mutui: in aliis vero ꝺctibus initus cū ecclesia hoc non est necesse; quia non reperit iure cautū, nisi in mutuo. Si ergo vendere ꝺ ecclesiæ, vel emo ab ecclesia, vel commodatum ꝓcedo, potero agere ꝺ ecclesiā, licet non ꝑbē versi in vtilitatē ipsius, & est notabile dictum, & quotidie allegatū. Rō aūt specialitatis in mutuo est; quia prælati sunt promptiores ad recipiendum mutuū; & fœneratores promptiores ad mutuādum, vnde, si indifferenter teneretur ecclesia, tūc de facili bona ecclesiæ alienarēt. Fuit ergo merito his casib. obuiādū. Nā & vī idē di
10 spositū in ciuitate, l. ciuitas, ff. si cer. pe. Et vī hic Inn. f'm vnā opinionē, elegātissimē hoc dictū restringe. Dicit. n. ꝙ ēt in mutuo nō est necesse, ꝑbare versum, nisi qñ pro satisfactione oporteret pueniread distractionē rerū immobiliū, quasi secus, si posset satisfacere de fructibus. Pro hoc adducit tex. xq. 2. in c. ea. n. §. hoc ius porrectum, in ver. & is creditor, vbi apponitur dictio; hic, quasi versum deberet ꝑbari per creditorē in illo casu, vbi oportet distrahere bona ꝺmobilia pro satisfactione, vel mobilia ꝑcisa: & vt dixi est dictū singulare, & in corpore; vnde sumit illā auth. canonizata p Gratianū, non est illa dictio, hic, saltē in oībus libris, vel cōtenter. & pōt allegari vna rō pro hoc dicto Inn. nā prælatus hēt libera administrationē fructuū, vt in c. cū nobis, de ele. & in c. is cui, co. ti. li. 6. vnde qñq; admodū pōt fructus distrahere de nouo ꝺhendo, ita dēt posse ipsos distrahere pro ꝺctibus initis. Ité in fructibus agitur de ꝑiudicio ipsius, ga ex eis viuere dēt. Hic tū mām inquauari ſsunt opiniones iter Canonistas & Legistas, late expedias'e. qđ quibusdā, de fideiu. vbi melius cadit; & ad istū tex. dic, ꝙ ideo erat necesse ꝓbare versum, quia pecunia non fuit cōmendata, siue deposita eccl'ię, sed particulari; secus ergo à ꝺctio sensu si fuis-
10 set cōmendata ecclesiæ, & de hoc aliq̄ uid ꝺ. dicā. † In gl. 2. no. fin. gl. ꝙ depositū dī factū apud eccl'iā, qn̄ fit in presentia ꝑlati & capituli. Nā prælatus, & capitulū repræsentāt ecclesiā, vt in c. requisisti. de test. iuncto c. licire. 7. q. j. Sed Io. And. distinguit, an deposituſ sit factū apud sacristā deputatū ad custodiā depositorum. Nā in quibusdā ecclesiis deputat vnus ſspecialiter ad custodiā depositorū, quēadmodū est videre in notabili hospitali S. Mariæ huius ciuitatis Senensis. Nā multi trāseuntes, & peregrini multa ēt ꝑciosa deponūt, & fidelissime eis ēt post multū tps fit restitutio. Quasi ex hac distictione sentiat Io. An. ꝙ si depositū fit apud custodiā vasorū, nō dī factū ecclesiæ, sed oportet, ꝙ iterueniat ꝑ sentia ꝑlati, & capituli, vt in gl. Sed in alio casu nō requirit eorū ꝑ sen-

ADDITIONES.

a ¶ Committit furtum. Adde Io. de Imo. consi. 2.
Seb. Sap. ¶ Committit furtum. Ita fuisse iudicatum refert Valerius lib. 8. capite de iudicijs, in eo, cui equi vsus est commodatus vsque ad Ariminum, & vlteriore eius municipij chuo uctus esset. De quo etiam tex. in §. furtum, in fi. Inst. de oblig. quæ ex delic. nascun.
b Seb. Sap. ¶ Nunquid Doc. Vide Car. in repe. c. fi. in 5. q. infra de usu. cum allegatis per Fel. in rub. de mag. ubi concludit, ꝙ non committat vsuram dōctor mutuans pecuniam scholaribus.
c Ant. Fran. ¶ Non intraturus. Circa hoc quod dicitur de doctore mutuante pecuniam scholari, vt secum intret, an committat vsuram. Dicas quod Cyn. in l. si seruus, in §. Ausidius. ff. de leg. 1. tenuit quod vsuram commiserit Bald. ibi videtur tenere contrarium. Puto dicendum, quod si mutuat scholari ad ter non intraturo siue ducat in pactum, quod intret, siue nō, committit vsuram. saltem mentalem, iuxta no. in c. consuluit, de usu. & iuxta authoritates Euangelicam, Mutuum dantes, nihil inde sperantes. Sola enim voluntate & spe cōmittitur usura. Sed si mutuaret scholari, qui secū intrat, aut omnino intraturo, non putarē cōmitti vsuram, sed potius datū esse remunerationis gratia, per ea quæ habētur, & no. super glo. 2. in c. ex parte N. de officio deleg.
d Seb. Sap. ¶ Sit torquendus. Vide ad hæc Fel. in c. olim, supra de rescr. col. 2. vers. excipe tres casus.
e ¶ Sed dubito. Adde videndum do. Car. consi. 45.
f Zach. ¶ Dubitatur de fuga. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniā ꝺ falsam. § restat. in fi. facit tex. in l. in summa, ff. de ꝺd. inde. & qđ no. in c. super eo, de trāslac. Nā ex quo liquebat eccl'iā non tenere ad restitutionem depositi, non debuit valere trāsactio, tanq̄ super re cauillosa. Nā trāsactio dēt fieri de re dubia, & lite incerta, vt in præal. iuribus no. Inn. in hoc multum instat, & inter cætera ponit duas solutiones. Prima, ꝙ compositio sumebat hic vigorē ex speciali permissione Papę: alias non posset prælatus renuncia
g Zacharias. ¶ Nec ad cedendum bonis compelli. Tu dic, quod immo, ut text. est fing. in Authen. ut deter. fit nu. epis. §. inuestigantes, ad fi. secundum Host. Rom. fing. suo 459. inci p. quæro, an ecclesia, ubi dicit fruſtra dubitare canonistas in c. Odoardus, de solu. an clericus possit cogi cedere bonis, cum ecclesia cogatur.
Ant. Fran. ¶ Circa hoc, quod dicitur, quod clericus, qui secundum dispositionē c. Odoar. de sol. non tenetur ultra, quā facere possit, possit compelli ad cedendum bonis, quamuis ille dicat quod sic, arguendo de ecclesia ad clericum, non puto esse verum, quod possit cogi, sed bene potest cedere, si vult. Et ita loquitur tex. all. hic per istum, & Rom. in l. fi. allegat. Et a dicto quod cessio bonorum, si sit facta a clerico, uel a scholari non potest cessio tali talem cessionem auferri breuiarii, nec scholari libri empti post cessionem, ita Bal. no. in l. 1. C. qui bo. ced. post. & uide Bar. in l. fi. eo. ti. qui dicit quod cessio bonorum potest fieri a debitore, etiam si possit habere debitorem inde a creditore. Dicas tū quod talis cessio bonorum non fit a debitore, qui dolo
h ¶ Euidenter. Adde quod iuit Rom. consi. 50.

sentia, satis est, ꝙ a principio illum deputauit ad deposita recipienda; & no. bene, quia sentit Io. And. & ēt gl. ecclesiam obligari extali ꝺctu inito gratia deponētis tñ. Sed Inno. dicit, ꝙ cū fiat in ſsentia ꝑlati, & capituli, nō tenet ēt ecclesia, nisi aliqd lucrum ecclesiæ sit inde secutū; alleg. l. licet, in §. fi. ſsilus, ff. de sepul. & nihil vltra dicit. Et miror, ꝙ Doctores nō pōderāt hoc dictū, qđ mihi ſsatis notandū. Nam qñ ecclesia recipit aliqd lucrum, potest dici cōtractus initus gratia vtriusque. merito ecclesia obligari debet, sicut & in aliis ꝺctibus. Sed qñ fit gratia deponentis tñ, tunc non occurrit mihi rō, quare ecclesia debeat teneri; saltem cū sit
1 peruenientū ad distractionē rerū immobilium, vel mobiliū pre
ciosarū ex ꝺctu prælati, & capituli non inito ad vtilitatem eccle
siæ ꝺ c. sine exceptione, 12. q. 2. & rōnem l. præses, C. de transic. Et ad istū tex. pōt rñderi, ꝙ non ecclesia, sed canonici hic cōpellebantur, & poterant compelli ex redditibus eorum, arg. in fine literæ. Et regulariter an & quando ex delicto prælati & capituli teneatur ecclesia, dico plenissime in cap. 1. de dolo & contum. & no. hoc, ga Doct. simpliciter trāseūt cū illa prima ꝺclusione.

SVMMARIVM.

1 *Depositarius quando teneatur restituere res depositas siue dolo, siue culpa, siue casu. 2. 3. 4.*
Compensatio non admittitur in deposito. 6. 10.
2 *Depositarius non præsumitur in dolo, si non valens saluare omnes res, saluat suas, etiam viliores, & desistit depositas preciosiores.*
Dolus non potest probari, nisi ex præsumptionibus & coniecturis.
3 *Depositarius regulariter non tenetur de culpa, nisi sponte obtulerit se deposito, vel aliquid receperit pro eo.*
Depositum & alij contractus pendentes ex voluntate vnius, possunt quandocunque dissolui. 1.
4 *Depositarius quo casu debet habere tantam, vel maiorem diligentiam in re lapsa deposita quam in suis.*
5 *Depositarius, vel commodatarius asserentes res depositas, & commodatas amissas, an, & quo casu habent probare quomodo perierunt.*
6 *Depositarius, vel commodatarius allegantes & probantes amissionem rei, ex aduerso allegatur dolus, vel culpa, quis habet probare.*
7 *In compensationibus quantum tempus detur ad liquidandum debitum.*
8 *Compensatio fit ipso iure ad cuitādam pœnam debenūs soluere, vel usuras. Emphyteuta si non soluit canonem intra biennium, non cadit a iure suo, si il, le, cui debebat fieri solutio, erat debitor emphyteutę.*
9 *Compensatio cōmittitur in omnibus rebus, quæ in suo genere recipiunt fun*
Bionem, idest, quando una ex toto fungitur vice alterius.
Compensatio de specie ad quantitatem non fit.
Compensatio habet locum in commodato.
Compensatio indirecta an habeat locum, vbi directa locum habere non potest.
Compensatio indirecta est retinere rem debitoris pro debito, donec fuerit sibi satisfactum, intellige rem, quę peruenit ad manus creditoris.

CAP. II.

Bona fides. †Primo dicit ad quid teneat depositarius. Sed ꝙ quomodo repetatur depositum Secundū dictū ibi, [Sane] Non pōt aliter summari propter multitudinem dictorū. Casus literalis. Deposui penes te res meas, res illæ amissæ sunt, de rebus tuis nihil amisisti. Quæritur, an tenearis mihi ad restitutēdas actiōes depositi. Rñdet, si res tuæ saluæ sunt, & res depositas amisisti, hoc ipso ꝑsumitur, ꝙ bona fides abeit circa res depositas, & ita dolus afluit; & iō teneris ad restituēdū depositū. De culpa aūt teneris, si te ipsum deposito obtulisti, vel aliquid recepisti pro custodia: sed de casu fortuito nō teneris, nisi pactū interuenerit, vel nisi culpa, vel mora ꝑcesserit casum. Sed o quitur, vtrū depositori liceat reuocare depositū qñcūque voluerit? Et rñdetur, ꝙ sic. Sed si depositarius opponeret cōpen
2 sationē, vel in totum, vel in partē, cōpensatio non est admitten
da: nec contractus, qui ex bona fide oritur, ad perfidiam referatur, sed in aliis contractibus bene admittitur cōpensatio, si cau
3 sa qua compensatio postulatur, liquida sit, & facilē exitū credatur habere Ber. † No. 1. ꝙ si depositarius [a] dicit perdidisse res
4 depositas rebus suis saluis existentibus, ꝑsumitur in dolo. Et idē ꝛ dicendum, si probat perditionē depositi: oportet ergo, ꝙ pro
ber casum fortuitū; vel per alias præsumptiones, vel ꝓecturas ex elicitis dolū ꝑsumptū. Exemplū: Imminēte incēdio, depositarius nō valēs seruare res depositas, ꝑelegit seruare res suas, quæ erant preciosiores. Nā nō tenetur res depositas viliores ꝑferre suis preciosioribus; maxime cū teneatur magis se diligere, q̄ alīū, 23. q. 5.
5 cā nō licet. & c. nō satis, 86. dist. hoc. n. casū vel simili non ꝑsumit
6 dolus. Sed dubiū est, [b] qd si res depositæ erāt preciosiores, & nō valens subuenire vtriſq; ꝑelegit suas viliores. Dicūt q dā, ꝙ præsumitur dolus; quod ego credere nō possum. Nam, vt prædixi primo quis tenetur subuenire sibi, demū proximo. vnde, sicut dixi
mus respectu peccati, ꝙ nō tenet qs incurrere peccatū ēt venialem proximus euitet maius peccatū mortale; quia non tenetur animam suā impendere cōmodis alienis, vt plene disputat gl. 14. dist. in summa, seu in c. quod ait Lothita nō tenet pati interitum rei suæ, vt faluet res preciosiores proximi. In hoc tū puto nō posse dici certū doctrinā ex variis nāque cōiecturis iudex ꝑsumit do

lum abesse, vel adesse. Quid. n. si saluauit res viliſsimas, & dimisit res positas valde preciosas. Ex qualitate ergo ꝓnarū, & rerum iudex ꝑsumet dolū, qui nō pōt nisi ex coniecturis probari. l. dolū, C. de dolo. & in c. 2. de ren. lib. 6. † No. 2. in verbo [De culpa.] ꝙ culpa regulariter nō ꝺputāt depositario. Nā, cū fiat depositū gra
7 deponētis tñ, nō dēt depositari [c] accurate arctari ad custodiam rei. Solū. n. tenet de dolo. Ité de lata culpa, q̄ est dol' ꝑsuptus vtin l. quod Nerua, ff. eo. & in l. magna negligētia, ff. de verbo. sign. vbi bo. tex. Fallit in quibusdā casibus. Primo, cū depositurius obtulit se deposito; tunc tenetur de culpa leui & leuissima, cū videat depositū factum gratia depositarij. Ad hoc l. si quis, ff. si cer. pet. licet quidam voluerint hoc casu venire ēt casum fortuitū, vt sentit gl. in l. 1. §. sæpe, ff. eo. per prædictam l. si quis. sed cōiter tenetur oppositum, vt sentit hic gl. 2. & latius Bar. in l. quod Nerua. Secūdus, cum depositurius aliquid recipit pro custodia; hoc tū casu cōiter tenetur, vt veniat leuis, & nō leuissima culpa; quia ꝺctus iste sit gra vtriusque, ad hoc l. ꝺctus, & ibi no. ff. de reg. iur. Et facit qđ dixi in c. 1. §. tit. prox. venit ergo culpa in de
4 posito, sicut in cōmodato. † No. in verbo [Pacto] ꝙ casus fortuitus non imputatur depositario, nisi ꝑcesserit mora in restituendo depositum, vel culpa, vel pactū; & sic no. ꝙ per pactū quis re
5 nunciat accidentalibus ꝺctus † No. ex scda parte, ꝙ ꝺctus dependens a voluntate vnius duntaxat, potest dissolui qñcunque, vnde non imitatur depositū naturam aliorum ꝺctuum, quia a princi
c pio regulariter [c] voluntarij sunt, ex post facto necessitatis. c. potuit. de lo. cl. sicut, C. de ac. & obli. † No. 2. regulā, & casum excep
d tū. Nā regulariter admittitur compēsatio. [d] Fallit in deposito, & fuit hoc priuilegiū inductū, ne in fraudem allegaretur cōpensatio, causā differēdi restitutionē depositi. Et sic ꝺctus depositi, q
7 multū innititur bonę fidei, redundaret in periculum. † In glo. 1. ibi, [Quia non minorem diligentiā.] Cautē hic loquitur glo. f'm Doc. & bene. Non. n. dicit, ꝙ tantā diligentiā debet adhibere in depositis, quātum in suis, sed non minorē. Num cuique tenetur adhibere maiorem diligentiā in depositis. Vnde si in rebus suis est diligens, vel diligentissimus; tūc sufficit, ꝙ tantam diligentiā adhibeat in depositis. Si vero in re sua est minus diligens, debet habere maiorem diligentiam in depositis. Nam in rebus propriis negligentia est culpanda; in aliēnis vero est arcenda, & punienda. l. ꝺstante. §. si maritus, ff. sol. matr. Et distingue istā gl. dum dicit, ꝙ ꝑsuptio ista, de qua in prin. sufficit ad ꝺdemnationē,
8 f'm ea quæ dixi in primo no. † Sed hic q̄ro de q. necessaria ad intellectū materiæ. Si depositarius, vel cōmodatarius allegat rē pdi
e disse, vtrū teneat' hoc ꝑbare, [e] & qualiter, ꝑbet, cū q̄ſq; interitus rei accidit clandestine? De hac q. p Cy. in l. creditor, C. de pig. act. plenius ꝑ Bar. in l. si qs ex argētarijs, i §. nā & ff. de edē. Et ꝺcludo, ꝙ aut nō pōt probare rē peruenisse ad istum; & tunc ſtatur dicto suo saltem cū iuramento, ad hoc l. prætor, ff. eo. Aut probat rem peruenisse ad istum: & tunc aut tenebatur exhibere rem ex officio iudicis, & ſtatur iuramento suo, ꝙ illā non possidet. l. fin. C. de fi. inst. Quod tū limita f'm gl. no. in l. non ignorabit, C. ad ex hiben. Si vero tenebat exhibere iure actionis, vt in cōmodato, de
f posito, & similibus; & tunc tenetur [f] dicens perdidisse, hoc probare, aliàs ꝺdemnabitur, vt in d. l. creditor. & vide bo. rex. cum gl. Inst. qui mo. re ꝺtr. obli. in fi. Qualiter aūt probabit, ꝛc ude, ꝙ qdā sunt casus apertissimi, vt incendium, vis hostiū, tempestas; & tūc tenetur probare, vt in iuribus præal. Quidā sunt casus occulti, vel latrocinium de nocte cōmissum, vel dispositio in cāpis; & tunc sufficit probare per coniecturas, habito respectu ad qualitatem ꝑsonæ, & tpis, & similiū. vt puta, inuenit quis ostium ſtationis suæ apertum, & fractum, vbi erāt res depositæ; vel intrauit locū periculosum equester, redit pedester, dicit ꝑ latrones se fuisse disrobatū, & sic dicendum in fi. Pro hoc bo. tex. in l. non omnes.

§. à Bar-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod si depositarius. Vide dictum Christoph. Porc. in §. is cui, circa fi. nisi ex quo mod. re contrah. obli. & vide Bal. in l. quæ furtiuis, a. in l. pignus C. de pig. act. ubi ponit q. de eo, cui commodauerat bouem habenti alium, & ille remisit suum intra portas castri, alium dimisit extra, & illum latrones abduxerunt, an teneatur? Quam q. relinquit indecisam, sed illam decidit Alex. in l. ei. am. §. 1. ff. sol. mat.
b Seb. Sap. ¶ Dubium est. Vide dom Salic. distinguentem in l. si ut certo, §. nunc uidendum, col. 3. ff. commo. & ibi tacite destruit fundamentum Abb. hic, dū dicit, ꝙ primo quis tenetur subuenire sibi, demum proximo, quia istud est uerū f'm Sal. qñ charitas est ordinata, secus, quando est inordinata, ut quia tacite de natura actus agitur contra um, & ad hoc est bona gl. in §. necesse, in uerbo, debet. 47. dist. & dixi latius in rep. l. quod Nerua. ff. de pos.
c ¶ Regulariter non imputatur. Adde do. Car. consi. 95. Et quomodo non tenetur depositarius ad restitutionem depositi, per Alex. consi. 114. lib.
d ¶ Compensatio. Adde, quod Bal. consi. 332. in fi. dicit, q. hoc priuilegium non habet locum in deposito confessionato, sed naturali.
Zach. ¶ Adde Bal post gl. in uer. possessionē, in l. fi. in 2. no. ubi Bar. & Do. C. de cōpē. & in l. 6. q. x. C. de depos. & Paul. de Cast. cōsi. 52. inci. viso pucto, &c.
e ¶ Hoc probare. Adde Alex. consi. 155. 2. lib.
f Seb. Sap. ¶ Tunc tenetur. Vī tū ꝙ si depositarius uel commodatarius fuerit bonæ conditionis & famæ, ſtatur suo iuramento, ut sentit Bal. in l. 1. circa finem. C. loca. & Pot. de Vbal. in trac. de d. no. fra. in 8. parte prin. q̄. 13.

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 §. à Barbaris, ff. de re mil. † Quid aũt si probetur amissio rei, sed ex aduersa allegatur dolus, vel culpa, cui incumbit onus probãdi? Conclusio est Bar. q̃ quidã sunt casus, qui de facili non accidũt sine culpa, vt incendium in domo propria, vel furtum: in istis est necesse probare casum fortuitum, quia prima fronte p̃sumit ꝺ allegãtem. Quidã sunt casus, q̃ vt plurimũ accidunt sine culpa, vt vis hostium, in istis p̃sumit culpa abesse; & iõ allegãti incumbit onus probãdi. † In fi. gl. ibi, [Intra duos menses.] Alij vero dixerunt hoc esse arbitrarium, cum iura non aperte p̃figãt terminum; & ille §. qui cõpensationẽ, all. in gl. loquitur in fisco. Cy. in l. fi. C. eo. sic distinguit, q̃ aut p̃stat de debito actoris per confessionẽ rei volẽtis cõpensare: aut per probationẽ ipsius actoris. Primo casu debet admitti exceptio cõpensationis; licet ita de facili non posset liquidari debitum cõpensandum. Nã cum actor releuetur in vno, scilicet per p̃fessionem rei patienter ferat, si gratur in alio. d. l. fi. & l. cũ, qui, ff. de iureiu. Secundo casu, q̃n p̃stat per probationes actoris, aut debitũ potest liquidari incontinenti; & admittitur exceptio cõpensationis; Aut nõ potest inconti nenti; & tunc si cõpensatio petitur in ea re, in qua non cõpetit actio, vt quia est debitum nãle tm̃; & tunc admittit̃, ne res pereat. Nã multa sunt specialia q̃n timetur de interitu rei, vt in l. j. ff. de fer. & in c. fi. eo. tit. Si vero cõpetit actio pro illo debito, non admittitur exceptio cõpensationis, ex quo incontinenti liquidare non põt. Sed Bar. in d. §. qui compẽsationẽ, dat regulã, q̃ intra illud tp̃s debet liquidari debitum compensandũ, quod datur cõ demnato p̃ executione sue. Et sic intelligit illũ tex. Nã duo mẽses dãtur cõpensanti ꝺ fiscum ad liquidãdum debitum suum: quia intra duos menses debet sua mãdari executioni, de quo dicendum, vt in l. in fraudem ff. de iu. fis. In rebus vero priuatorum in actione personali dabunt quatuor menses ad liquidãdum debitum: quia quadrimestre tp̃s datur regulariter ꝺ demnato in actione personali, vt in c. quod ad p̃sultationẽ, de re iud. & in l. 2. & 3. ff. eo. Nã ille qui cõpensat, dr̃ soluere. l. amplius. ff. rem ra. ha. Et est hæc opi. satis exquisita: sed crederem eã limitãdã s̃m primum mẽbrum distinctionis Cy. nã si constat per solã p̃fessionem rei; tunc non datur tempus ad soluendũ, nisi 15. dierum, vt no. in l. fi debitor, ff. de iu. & in c. dudum, il 2. de ele. Durum esset dicere, q̃ intra 10. dies deberet reus probare debitũ suum. † Et no. ex hoc, &
11 tex. q̃ exceptio compensationis est proponenda ab homine; non
a ergo fit compensatio ipso iure; nisi quoad euitandã pœnã [a] debẽ tis soluere, vel cursum viurarũ, vt est tex. no. iuncta gl. in l. si constat, C. eo. Et per hoc soluitur ibi no. q. per Doc. Pone, q̃ emphyteuta nõ soluit canonẽ p biẽniũ: dns̃ dicit cũ cecidisse a iure suo. ille allegat, q̃ dns̃ tenebatur sibi in tãta, vel maiori quãtitate. que
12 ritur, nunquid incidat in pœnã Dr̃ q̃ nõ, qđ no. † In ca. gl. ibi, [In pecunia & pondere] dic clarius, q̃ cõpensatio admittitur in omnibus saltem, q̃ in suo genere recipiũt functionẽ, idest q̃ vna res ex toto põt fungi vice alterius; & ista cõiter ꝺsistunt in pondere, & numero, & mensura. In his vero, q̃ in se nõ recipiunt functionẽ, cessat cõpensatio. Exẽplũ, si tu teneris mihi in quinquaginta, & ego tibi in equo; nõ admittitur cõpensatio; quia satis põt plus esse interesse & affectio, q̃ habeo ad equũ, q̃ illa, q̃ habeo ad pecuniã. Secus autẽ est q̃n nullum possum p̃tendere interesse vt puta tu mutuasti mihi pecuniã, & ego tibi vel qd simile. Est autẽ compensatio, debiti & crediti inter se p̃tributio. An autẽ in cõmoda to habeat locum exceptio cõpensationis? & vr̃ q̃ non per l. p̃tea tu, C. cõmo. Sed ꝺrium cõiter ibi tenetur, pro quo iste tex. q̃ ponit specialitatẽ in deposito. ergo secus in cõmodato: qa exceptio firmat regulã in aliis; 32. q. 7. c. dns̃. & vide ibi bonã distinctionem per Cy. vtrum admittatur in directa cõpensatio, vbi non habet locum directa, vt puta, si res tua peruenit ad me. possum illã retinere p credito meo, donec mihi satisfeceris. Vide ibi plene,
13 & in l. si non sortem, in §. si centum. ff. de ꝺdi. inde. † In fi. gl. intelli ge hoc procedere in pœnis ꝓcernentib. vtilitatẽ partiũ: secus si ꝓcernerẽt vtilitatẽ publicã, vel fisci: quia quodlibet delictum est puniendũ, l. 2. §. si publico, ff. de adul. & p Inn. in c. pe. & vlt. eo. ti.

ADDITIO.

a Zach. ¶ Ad euitandam pœnam. Adde Spe. in ti. de loc. ver. 70. & ibi in apost. Bal. in ver. emphyteuta non cadit. eundem Bal. in sua mar. ad Inn. in uer. emphyteuta, uer. 1. & Abb. Anti. in hoc ti. c. bona fides.

De empt. & vendit. Rubrica.

Supra visum est de ꝺctibus, in quibus rei commoditas, vel simplex custodia in alium transfertur: restat merito videre de alijs ꝺctib. in quibus transfertur dominium, & etiam possessio, si venditor erat dominus; ideo subijcitur rubrica de emptione & venditione. Et vnde habuerint ortum isti contractus emptionis & venditionis, no. tex. in l. j. de contrahen. emptio. &c.

SVMMARIVM.

1 *Vendere non licet carius res transeuntibus, & etiam habitantibus in loco, quàm in mercato; & hæc spectant ad episcopum loci. 5. 9.*
2 *Ecclesia non debet vendere rem plus, quàm valet communiter; nisi emens scienter plus dederit.*
3 *Restantum valet, quantum communiter vendi potest.*
4 *Victualia exponens ad vendendum, cogitur pro iusto pretio vendere. 6.*
5 *Episcopus habet iurisdictionem inter laicos, vbi vertitur pia causa. 9.*
6 *Vendere quis cogitur, siue exposuit venales, siue non, tempore tamen caristiæ, res ad vitam hominum necessarias.*
Locare quis tenetur domos scholaribus.
Caristia tempore omnia sunt communia; & licitum est tunc impunè furari ob necessitatem.
7 *Pauperes licet non habeant actionem contra diuites ad victualia communicanda, possunt tamen implorare officium iudicis, ut eas compellat ad communicandum.*
8 *Ad eleemosynam faciendam compelluntur tam clerici, quam laici facultates habentes, vbi subest maxima necessitas.*
Eleemosyna est de præcepto tempore necessitatis.
Episcopus habet in aliquibus casibus iurisdictionem in laicos; maxime negligente iudice seculari, & notoriis.

CAP. PRIMVM.

1 PLacuit. † Cogit episcopus ne caritis venda-tur transeuntibus q̃ in mercato ven deretur. No. q̃ clerici maxime curati debent esse hospitales, idest eleemosinarij, & recipere peregrinos transeuntes iuxta facultatem beneficij. Nam primo debent prouidere sibi, & necessitatibus ecclesiæ, c. pasto-
2 ralis, de his q̃ fiunt a p̃la. & c. j. & c. de his, de eccl. ædifi. † No. 2. q̃ non debet quis vendere carnes plus, q̃ valeant. Et facit hoc in ar. q̃ ecclesia si vult vendere rem suam, & reperit aliquid plus, q̃ valeat cõiter, non dẽt illud vltra recipere, & hoc tenet gl. no. 10. q. 2. c. 1. §. hoc ius. & sequitur Host. hic, sed Lau. ꝺ. Sed primum dictũ mihi placet, vbi ex ignorantia quis vult præstare vltra valorẽ. Nã ecclesia non debet adhibere fraudem in ctu. vt in c. per tuas, de dona. secus vr̃. si sciens verum p̃cium, offert aliquid vltra: nã tunc nulla est deceptio, arg. reg. scienti, de reg. iur. lib. 6. & sic reducas ad concordiam has opi. ꝺrias. Et pro hoc vide Cal. in c. nauigantes, de vtur. vbi dicit peccare ꝺhentem; qui alium decipit in pretio, li
a cet citra dimidiam [a] iusti pretij. Hinc forte dicit canon, difficile esse inter ementem & vendentem non interuenire peccatũ, de
3 pœn. dist. 5. c. qualitas. 88. distin. c. cijciens, & hoc no. † No. 3. q̃ tm̃ valet res, quantum cõiter vendi potest, de quo in l. pretia rerum,
4 ff. ad le. Fal. & §. de testib. c. cũ cãm, il 2. † Item nota, & tene menti, b q̃ exponens victualia [b] vænalia, compellitur vendere pro iusto p̃tio; facit l. j. C. de epis. aud. & ff. de offi. præfe. vrb. l. 1. §. cura carnis. † Itẽ no. casum notabilem & generalem, in quo cp̃s hẽt iurisdi-
5 ctionem in laicos, videlicet vbi versatur cã pietatis. Nam cã pia est, vt
6 peregrini & transeuntes humaniter tractentur. † Sed opp. ꝺ hoc, & ꝺ tex. & vr̃ q̃ nec epi. nec iudex secularis possit quem compellere ad vendendum rem suã, nec ad imponendum p̃tium rei, vt l. inuitum, & in l. dudum, ff. de ꝺhen. emp. immo nec Iudeis instigi potest hoc onus, vt l. nemo externus, C. de Iudæis. Sol. varie circa hoc hic scribunt Doct. & in d. l. j. C. de epis. aud. & p Bar. in Lanno nam, ff. de extraord. crim. Sed ponendo veriorem opinionem, & communiorem, distingue sic: Quòd aut quis expostuit rem iust
c tam hominum, potest superior statuere iustum pretium. c Nam interest superioris, p̃uidere necessitatibus subiectorum, & reipublicæ; & in istis debet intelligi tex. & iura similia. Ex quo infert Bar. in d. l. 1. q̃ cum uita hominis non possit duci sine vestimẽtis, & sine hospitio, q̃ etiã in domibus aptis ad locandum, & in pannis possit statui certum pretium. Et ita iandudum actum fuit Padue in domibus conducendis per scholares. Nam quælibet domus apta, fuit descripta in certo loco, et estimata pensio annalis.
d In alijs vero, quę non sunt necessaria [d] ad vitam hominis, habent locum ꝺria, vt non compellantur vendere certo pretio, sed q̃ ꝺ in re sua sit moderator, & arbiter, ut in l. in re mãdata, C. mãd. & in d. c. dudũ, facit c. de his, de sepul. Secũdo casu principali, scilicet cum

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Citra dimidiam. Quando liceat contrahentibus se decipere, latẽtigit Are. in c. cum causa, col. pe. & vlt. sup. de testi.
b ¶ Et adde, quod si quis in foro plus debito offerret, vel alij plus iusto precio emanturuel promittunt plus debito in detrimentum alterius, teneturcrimine stellionatus, vt est tex. quem ibi Bar. no. in l. 3. §. item si quis, ff. de crim. Stel. Ang. de Are. Inst. de don. in fi. Adde Rom. sing. suis, fol. 16.
c Seb. Sap. ¶ Iustum pretium. Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 9. & 10. verprima declaratio, supra de const.
d ¶ Puta scholaris posuit librum suum penes bidellum, iste casu cogi non potest. idem Per. Cy. & Bald. in d. l. 1. C. de episcop. aud. & multum no. Alb. de Ros. in l. non. n. ff. rer. amo. ubi reprehendit glo. ibi tenentem contrarium, & dicit, q̃ debet aliter intelligi, quam tamen glo. Dy. & Bar. ibi ad hoc expressit nott. & sequuntur, & sic est specia lis casus secundum eos, in quo non est locus pœnitentiæ, sicut & in simi. propter expositionem rei venalis, in contractu innominato, non est locus pœnitentiæ, tex. est secundum Bar. & omnes ibi valde sing. in l. 1. C. de rerum permu. cum con cor. tra. litis per doctos Alex. in l. fi pecunias, in princ. ff. de cond. indeb. Et si hoc esset verum, esset valde not. sed puto primam opi. ueriorem.

cum quis rem suã non exponit venalẽ; aut nulla subest necessitas & non compellitur quis vendere, vt in d. l. inuitum. Aut subest necessitas, & possunt exu berantes compelli ad vendendum iusto precio ea, quæ sunt necessaria ad vitã hominis; & sic seruatur tpe caristiæ. [a] Probatur rõne. Nam tpe necessitatis oĩa victualia debent esse cõia; vnde excusatur quis a furto, si necessitate
7 maxima imminente capit alienũ, vt legitur, & no. in c. si quis pp necessitatẽ, de fur. de consec. dist. 5. c. discipulos. † Et vide tex. no. cum gl. in c. sicut 47. dist. vbi ꝺcludit, q̃ licet indigentibus non cõpetat actio ꝺ diuites ad victualia cõicanda; possunt tm̃ implorare officiũ superiorum, vt eos compellant. Nã cũ peccent non largiendo, fortius peccant vendere nolendo. & hoc diligenter no.
8 † In gl. 1. iuncto tex. in ea alleg. q̃ potest quis cõpelli per excõicationem, vt sit hospitalis i. charitatiuus & eleemosynarius ad recipiendos peregrinos in domo. Inn. vr̃ sentire ꝺrium, nisi peccatũ sit notoriũ; & multũ lente in hoc transeunt Doc. Ego distingue rem, q̃ aut loquitur in clerico bñficiato, aut laico. Primo casu põt cõpelli, & fieri cõpulsio, vt iuxta facultates sit charitatiuus, & aliter non faciens, peccat: quia ad opus pietatis sunt principaliter instituta beneficia. 12. q. 1. c. videntes, & 16. q. 1. c. fi. & in c. de monachis, de præb. Secundo casu cũ quęritur de laicis, dico, quòd vbi est maxima necessitas ex parte proximi, laicus peccat sibi non subueniendo; & sic posset compelli ad subuentionem per excõicationem, 86. dist. c. pasce; 83. dist. c. 1. & 2. Et hoc casu
b eleemosyna est in præcepto, [b] d. c. sicut, q̃ no. in c. inter opera, de spon. aliàs aũt vbi nõ viget talis necessitas, cessat cõpulsio. Et eleemosyna est de genere bonorũ, &c. non aũt in præcepto, vt
9 in uiribus alle. §. † In gl. 2. in fi. vel s̃m Host. loquitur iste tex. s̃m an tiqua tẽpora, s̃m quæ oẽs causæ laicorũ poterant deferri ad ecclesiã. c. per venerabilem, qui si. sint legi. & no. in c. nouit, de iud. Host. tenet, q̃ ẽt hodie Eps̃ habet in hoc iurisdictionẽ, nec valet
10 allegatio in ꝺrium, tanq̃ impediens correctionẽ peccati. Et dicit Abbas magistrũ suũ ꝓsultuisse in facto per istũ tex. q̃ eps̃ poterat
11 punire illos, qui commiserent farinã fabarũ ceræ venali, [c] vel aliq̃ alia indebitã misturã. Et hoc credo verisimũ non solũ rõne huius c. sed quia de quolibet crimine notorio, vbi deprahẽditur negligẽria iudicis secularis, iudex ecclesiasticus habet iurisdictionẽ in laicos; & maxime, quia in tali crimine notorio deprahenditur negligentia iudicis secularis, vt in d. c. nouit, de iud. & quod ibi dicit. Et plus dico vltra Doct. hic, q̃ nedũ respectu transeuntiũ, & peregrinorũ habet eps̃ iurisdictionẽ in casu huius c. sed ẽt respe ctu habitantiũ in loco. Nisi versatur in hoc causa pia, vt pauperes nõ vexẽtur, nec cõpellantur emere necessaria vltra debitum. Et hoc vr̃ approbari ẽt per ius ciuile, vt est tex. s̃m vnã lect. q̃ sequit ibi Bal. in l. 1. C. de episc. audien. quod no. Quare concludo, q̃ eps̃ poterit compellere istos, qui exponunt venalia victui alia, vt non vendant vltra iustum precium, & fraudatores compellere.

ADDITIONES.

1 ¶ Tempore caristiæ, potest quis compelli ad vendendum; & ideo nobilis habens annonam, potest tali tempore compelli inuitus vendere, & viliori pre cio, ut per Bar. in l. annona, ff. de extraord. crimi. & in l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. præfectvrb. Bal. in d. l. 1. C. de episc. audien. Ex præd. ẽis collige regulã, cum duabus fallentiis. Regula est, quod nemo compellitur vendere. l. nec emere, cum simili. C. de iure deliber. Fallit primo, vt nunc dixi, tempore caristiæ. Secundo fallit, vt supra proxime notaui, vbicunque quis exposuit rẽ venalem; cogitur inuitus vendere & iusto precio taxato arbitrio iudicis, & gl. dicit & Bar. in d. l. non enim, quamuis contrarium teneant Pet. Cy. & Bal. vt supra prox. no. & puto verius. Alias fallentias ad prædictam regulam vide per gl. & plenius per Gulielmũ, & Alber. in d. l. nec emere. Quasdam alias enumerat, nescio quo spiritu, Bar. in l. fi. C. de fideicommiss. liber. & Ang. in l. si pendente. §. fi cloacarii, ff. de vsufruc. per illum textum, & per multas alias concordan. alle. per do. Alex. in l. nec emere. Vltra fallentias, quæ ponuntur in prædictis locis, adde q̃ prædicta regula fallit in casu iudicium eleganti, in l. 2. ff. de nundi. vbi iuris consultus opportune adducit quorundam Platonis. Quarto fallit in casu l. quod si locus. §. fi. cum glo. ff. quem ad. ferundamit. Quinto fallit in casu valde singula. l. fi fundum. ff. mand. quem Bar. ibi reputat fin. & dicit se de facto practicasse in palatio sindicatus. fi pro fing. allegat Bal. in l. j. C. si seruus ex. Sexto fallit fauore religionis. quando testator mandat constitui ecclesiam in certo loco, qui sit sibi communis cum alio. Nam cogitur socius inuitus partẽ suã vẽdere vt eccle sia construat. l. fin. §. j. quamad hoc ibi notat. Bart. C. de com. ser. ma. Facit ea, si quis sepul. in prio. vbi similis casus, ff. de relig. do. Septimo fallit, si quis statuto caueretur, quod quis inuitus cogatur vẽdere rem suam. Item valeret tale statutum, dummodo sit generale, & non speciale contra certam personam. Ita notat Bart. in Iuenditor. §. fi. constat, per illum tex. & comm. præd. & in l. Antiochensium, per illum tex. ff. de priui. cred. Ioan. de Anan. rub. de execu. senten. ad fi. & est bonus tex. in l. si in emptione. §. per illum tex. in verſi. ab eodem, C. de defen. ciui. lib. 11. ualere statutum. Et illud statutum est in ciuitate Ferrariæ quod habens rem paruam apud con tinuum habentis magnam, compellatur vendere precio, moderando arbitrio iudicis; & vide d. Alex. in addit. Eo modo, an ciuis inuitus cogatur locare domum scholari. Et nunquid cogatur relocare illam, quam anno transacto habuit inuitus. Et dato, quod hoc priuilegium competat scholaribus, an competat doctoribus legentibus, & nunquid ciues teneantur locare domos suas scholaribus, quando aliter non possunt habitare in ciuitate. Has quæstiones ponunt Moder. præcipue Imo. post Baldum, & Angelum ibi ad fi. fol. mat. post Ioan. And. ibi per eos alleg. Et vide do. Alex. in l. a. in princ. in vlt. col. ff. fol. mat. vbi dicit, q̃ cogitur quis vendere fundum, ubi erigantur furcæ pro executione iustitiæ. Vltimo adde alium casum, in quo dominus cogitur alienare, seu alienationem ratam habere, in §. fi. in Auth. ut cum de ap. cog. vbi ille, qui nõ est dominus, potest tamen alienare rem domini, etiam sine mandato, & dominus cogitur habere ratum scilicet pro redimendo eum de captiuitate, & ibi glo. in verbo, debetis. computa hoc pro vno mirabili ex quinque mirabilibus, quæ notat ex illo tex. Quid fit econtra, an quis possit prohiberi vendere, vide per Ang. de Are. Instit. de dona ad fi.

Ant. Fran. ¶ An & quando quis cogatur vendere inuitus. dicas q̃ quis cogitur vendere consorti, vel conjuncto potius, quam extraneo, quando est omnino venditurus, iusto tamen precio, etiam si alius vellet sibi offerre plus iusto precio. ita Bal. no. in l. ad officium. C. communi diui. & in l. dudũ, C. de rescind. vendi. vbi dicunt, q̃ si extraneus vellet dare iustum precium absque dolo, q̃ tenetur consors vel coniunctus illud idem dare. De quo ẽt per Rom. in l. 1. in 2. col. ff. in ius voc. vt eant. & per Alex. in l. qui Romæ, in §. cohæredes, ff. de verb. oblig. Et adde, q̃ quis cogitur uendere ecclesiæ, uel fisco, quando eorum interest, ut per Flo. post Gul. de Cu. in l. si quis sepulchrum, ff. de reli & sum. fune. & in l. a. in §. locus, eod. tit. & per Gul. de Cu. in l. decernimus, C. de episco. & cler. & per Ioan. de Lig. in c. ad apostolicæ, de don. & vide tex. no. in c. 1. de rer. permu. & ibi per do. Abb. & vide Bar. in l. ful. in §. idem Celsus, ff. de act. emp. & Bal. in l. serui electione, in §. 1. ff. de leg. 1. & eundem in l. 1. in 2. op. C. de peri. & commo. rei uen. & per Alex. in l. annonam, ff. de extraord. cri.

b Seb. Sap. ¶ In præcepto. Vide late Car. Alex. in c. non satis 86. dist. & Fel. in c. 1. supra de ost. iud.

c ¶ Ceræ uenal. Adde Ang. sing. suis, fol. 15.

Seb. Sap. ¶ Ceræ uenali. Hoc dictum dicit sing. Rom. in sing. 528. incip. fui interrogatus. Aduerte tamen, q̃ peccant aromatarii, qui miscent cerã corruptam cum incorrupta, ut tenet Ang. in l. 1. C. de condit. in publi. hor. li. 10. uide Bar. no. q̃ non peccat, qui miscet frumentum uetus cum nouo, uide Dec. in c. tertio loco. col. 2. supra de prob.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentia imposita peccanti per canonem, potest per sacerdotem determinari.*
2 *Delinquens non potest puniri dupliciter de eodem delicto; sed bene punitur in foro animę, & in foro iudiciali.*
3 *Fraudans mensuras & pondera, qua pœna uenit puniendus.*

CAP. II.

Vt mensuræ Fraudãs mensuras, & pondera, 30. diebus in pane, & aqua pœnitere debet. No. 1. pœnitentiã imponendam in foro animæ fraudanti pondera, & iustas mensuras. Et est iste vnus de 46. canonibus pœnitentialibus. Nam 46. vel 53. sunt canones imponentes certã pœnã in foro animæ, quos vide collectos per Host. in sum. in tit. de
1 pœn. † Non tm̃ sacerdos tenetur præcise penitentiam canonis imponere; sed põt eam ex causa mutare & dimittere. Nam oẽs pœnitentię hodie sunt arbitrariæ, vt in c. Deus qui, de pœn. & remiss. & in c. mensurã, de pœn. dist. 2. Sed non debet sacerdos de facili recedere a pœnitentia per canonẽ determinata, vt no. in iuribus præalle. Et sic limita, & restringe dictum Io. An. hic, qui vr̃ velle, q̃ hodie isti canones de nihilo seruiunt quod non est verum, vt
2 hic Doct. dicunt; vide gl. in c. sunt plures, de pœn. dist. 3. † In glo. 2.
a in fi. no. gl. q̃ pro eo. peccato quis punitur dupliciter, [a] scilicet in foro animæ, & iudiciali. Pœnitẽtia erga in foro animę ĩposita, nõ impedit pœnitentiã imponẽdã in foro iudiciali, nec cp̃. Et no. be
b nẽ, quia facit ad ea quæ dixi in c. de his, [b] de accu. Pro hoc facit diuersus finis: Nã in foro animæ imponitur pœnitentia; quia læsit Deum, in foro iudiciali imponitur pœna, quia læsit rempublicã. Vr̃ tm̃ q̃ si sufficienter fuerit punitus in iudicio, non debet amplius puniri in foro animæ per tex. in c. quãuis. 23. q. 5. vbi dr̃, q̃ si sufficienter fuerit quis punitus per iudicem, puta decapitatus, non puniet amplius pro illo delicto. Sed vide ad mãm, quæ dixi
3 in c. de his, §. alle. † No. ex gl. fi. q̃ fraudans pondera, vel mensuras, punitur pœna leg. Cor. de fal. & pœna illius leg. est bonorũ publicatio cũ deportatione. l. j. fi. de fal. Sed aduerte, qa tex. in l. pen. ff. eo. non imponit tãtã pœnã fraudanti mensuras & pondera. Et dic q̃ põt puniri in duplum. Item relegari in insulam, & aliam pœnam vr̃ ponere in Lannonam, ff. de extraor. cri. Nã iuris lator ibi aliam vr̃ ponere fraudanti mensuras, & aliam fraudanti pondera. Sed non video bonam rõnem diuersitatis: sed credo posse dici, q̃ cum iura varie hæc crimina puniant, potest index imponere q̃ pœnam vult de expresis in iure, ar. in l. quoties, ff. de act. & obl. & in c. qm̃, in fi. vt lite non cõte. Potest etiam ex causa illam pœnam mitigare; etiam si sit pœna statuti municip. l. quid ergo. §. pœna grauior, ff. de his, qui no. ifa. & ibi per Bar. quod no.

ADDITIONES.

b Seb. Sapia. ¶ Dupliciter. Quando quis puniri possit dupliciter. Vide late Bal. in l. cunctos populos, C. de sum. trin. & fide cath. & ibi bonus tex. quod quis potest pro eodem puniri delicto in foro iudiciali, & in foro animæ.
a ¶ In c. de his. Adde quæ ibi ponam, Deo dante.

SVMMARIVM.

1 *Venditio facta ultra dimidiam iusti precij, tenet, sed potest agi, uel ut precium suppleatur, uel ut rescindatur; sed si præcise ad unum fuerit actum, actor succumbit. 2. 4. 9.*
3 *Exceptio ineptitudinis libelli, quo casu potest opponi post sententiam.*
4 *Libellus quotiescunque est ineptus; quia non concludit ius agendi, totus processus & sententia sunt nulla.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iudex appellationis, quando sententia est nulla, quia fuit lata sup̄ nullo processu, habet tantum pronunciare sententiam nullam; sed si sententia, licet nulla, vel iniqua, sit formata super processu valido, ipse habet reformare sententiam.

5 *Remedium extraordinarium cessat, quando competit ordinarium; nisi extraordinarium sit pinguius.*

6 *Dolus dans causam contractui bonæfidei, annullat ipsum ipso iure, sed nō in contractibus stricti iuris.*

Contractus factus metu, valet; licet possit rescindi.

7 *Dolus inducens aliquem ad actum spiritualem, actum non annullat; licet dolus interuenerit.*

Monachus factus dolo, & matrimonium contractum dolo, non vitiatur.

9 *Contractus si est nullus ratione doli; tamen deceptus potest stare illi contractui, si vult; ad petitionem autem dolosi non rescinditur; nisi contractus sit a iure prohibitus.*

10 *Venditio si est facta vltra dimidiam iusti pretij, etiam quòd res sit perempta, potest agi ad suppletionem iusti pretij; etiam quod periculo res apud venditorem.*

Alternatiue quando debentur duæ res, vna perempta, alia remanet in obligatione.

CAP. III.

1 **Cum dilecti.** †Cum res venditur minus dimidia iusti pretij, in arbitrio emptoris est vtrū rem restituat recuperato pretio, vel iustum ꝓtiū suppleat. vel aliter, & sic: Tenet venditio, licet venditor sit deceptus vltra dimidiā iusti pretij, potest tñ venditor agere, vt restituatur res, vel iustum pretiū suppleatur; & si alterū p̄cisè petit succumbit. h. d. Primo ponit factum. Secundo diffinit. Secūda ibi ḡa vero. Casus lit. Abbas & monachi Cariloci emerunt quādā syluā q̄ Nigra vallis appellat, à quibusdā Canonicis Beluacen. ignorāte Capitulo Beluacen. pro 10. libris, quæ tunc valebat 40. Marchas. Ad petitionē Capituli Beluacen. cā fuit commissa super hoc Episcopo Morinen. & Decano Rhemensi, cum clausula, vt si vterq; interesse nō posset, alter in eodē negotio procedere non differret, & sic Episcopus cāæ interesse non potuit, decanus in cā processit. Et quia constitit ei. q̄ prædicti fratres prædictam syluā minus dimidia iusti pretij comparassent pronunciauit dictā venditionem nō tenere, & sylua illā adiudicauit canonicis Beluacen. & etiā eos in possessionem ipsius sylvæ induxit. Cā ista p appellationē ad se. A post. est delata Do. Pap. auditis allegationib. vtriusq; partis, suam prioris iudicis cassauit tanq̄ iuri ꝓriā, & p̄cepit sylua prædicta monachis esse restituendā. ḡa cum res minus dimidia iusti precij comparatur, in arbitrio emptoris est, an velit ℈ctum rescindere, an iustum precium supplere, salua qōne canonicis Beluacē. super deceptione precij, vel consensu Capituli in venditione non habito seu alia cā rōnabili, q̄ canonici ℈ monachos duxerint proponendam. B. †No. 1. ℈ctum venditionis rei ecclesiæ, non est ipso iure nullum ex deceptione; ēt magna, vel enormi, interuenient pcio. vt hic aperte probatur. Secundo no. vnum remedium competens vnicuiq;, nedum ecclesiæ, sed priuato, ℈ctus rescisiuum, l. q̄n quis decipitur in precio vltra dimidiā iusti precij. Quod procedit tā ex parte emptoris, q̄ venditoris. In emptore pone exemplum: valebat res 10. & emit vltra 20. In venditore exemplum, cū res valeret 10. vendit pro quatuor. Nā iustum precium sunt decē: dimidia pars est q nque, & iste reperitur deceptus vltra dimidiā, puta quia vendidit pro quatuor. Si vero deceptio non esset ultra dimidiā, puta quia vendidit pro quinque rem valentē 10. non cōpetit remedium rescindendi ℈ctum: usque ad dimidiam enim iura tolerant deceptionem. l. in causæ, ff. de mino. l. 2. C. de rescin. vē.

3 †No. 3. q̄ ineptitudo libelli potest opponi, etiā post sententiā, & in hoc vr iste tex. no. Quod intelligo, q̄n talis est ineptitudo libelli, quæ non ꝓcludit ius agendi, nec super eo snīa recte firmari potest. secus autem, q̄n libellus esset ineptus ex nimia generalitate;

4 ad hoc quod leg. & no. in c. Abbate sane, de re iud. li. 6. † No. q̄ in

a cā appellationis, [a] vel in iudicio siullitatis superior iudex non reformat snīam inferioris; sed simpliciter eā pronunciat nullā, ꝓtixto de nullitate. Hinc n. papa aditus per viā appellationis, vel nullitatis simpliciter pronūciauit snīam nullā, nec reformauit illā dādo emptori arbitriū supplēdi iustū ꝓcium, vel rem restituere, q̄d vē esse ꝓ ea, q̄ dixi in c. cum Ioānes, de fide instr. & p Bal. in l. si expōsim. ff. de appel. Sed dic istum tex. peedere, q̄n ꝓcessus ex toto est nullus, sicut hic erat ppter ineptitudinē libelli, dum petebatur alterū p̄cisè ex duobus alternatiue obligatis; secus, vbi ꝓcessus valuisset, & snīa fuisset tñ nulla, vel iniusta, q̄d bene no. Ex quo iufero, q̄ si isti actores petijssent rē restitui, vel iustū ꝓtium suppleri; & iudex ꝓdemnasset præcisè ad restōnem rei, superior in iudicio appellationis, uel nullitatis reformasset snīam, dando emptori facultatē, prout petebat in libello. In gl. i. in fi. Sed quare papa non pronunciauit ℈ctum nullum ex defectu consensus capituli? Solu. nō fuit ad hoc actum, nec fuit hic probatum, sed simpliciter in libello allegatum; & pro hoc declaratur gl. q̄ est in uer. [Reddenda.] In gl. i. uer. [Qō.] in fi. Sed q̄rit, quid poterāt petere canonici de nouo? Sol. poterāt petere restitutionē in inte. ꝓtextu enormis læsionis, vt in c. ad nostrā, de rebus eccl. non alie. Et puto, q̄ licet competat remedium de iure cōi, q̄n interuenit deceptio vltra dimidiā iusti pretij; nihilominus poterit ecclesia, vel minor petere restitute.

5 †Nec ob. si dicatur, q̄ vbi cōpetit ordinarium, cessat extraordinarium. l. in cāe, ff. de mi. quia illud procedit, nisi pinguius succurratur per remedium extraordinarium. iuxta no. in c. ex parte, S. de resc. & l. j. de in integ. rest. lib. 6. In hoc autē casu pinguius subuenitur p remedium restitutionis: qa rescinderē simpliciter ℈ctus. Itē satis est probare enormē læsionē absq; eo, q̄ proba retur deceptio vltra dimidiā iusti ꝓtij. Itē possunt canonici agere de dolo, si dolus interuenit. Item allegare nullitatē ex defectu formæ: hos ergo &

6 similes modos agendi recitat iste tex. in fi. †In gl. fi. in fi. ibi. non tenet ℈ctus. No. bene gl. in eo, quod ponit dr̄iam inter ℈ctū bonæfidei & stricti iuris: vt si dolus dedit cām ℈ctui bonæfidei, sit ipso

b iure ℈ctus nullus; [b] secus, si dedit cām ℈ctui stricti iuris. Et qui dicantur contractus bonæfidei & stricti iuris: quare sic dicantur, cum in quolibet cōtractu requiratur bona fides; vide bonā gl. in c. cum venerabilis, de excep. Sed Pet. de Bellaper. tenet ꝓriū reprobādo gl. iuris ciuilis, q̄ tenet idem, quod ista in l. 2. C. de rescin. vend. & in l. & elegāter, ff. de do. Dicit. n. q̄ dolus nunquā annullat ℈ctum ipso facto, siue sit bonæfidei, siue stricti iuris. Mouetur inter cætera, quia ex quo ℈ctus habet sub̄stantialia sua, puta ꝓcensum ℈hentiū, & ꝓtium, dēt tenere. l. dolum. C. de inutil. ltip. & li q̄s cum alter, ff. de verbo. obliga. Nec est verum dicere, quod dolus hoc casu impediat consensum, qa si hoc esset verum, non valeret ℈ctus, et iam stricti iuris, cuius ꝓrium est expressum in iurib. p̄alleg. Nā dolus non interuenit hic in ℈ctu, sed in cā ℈ctus: quia ptendit vendere, licet fuerit deceptus in cā, p̄p quā fuit inductus ad vendendum. Ad idem allegatur l. metus § volenti, fi quod me-

c cau. vbi tenet ℈ctus initus per metum, licet veniat rescindendus & mouetur multis motiuis. Inter cætera adducit q̄ dolus dans causam ℈ctui manumissionis, reddit illum ℈ctum ipso iure nullum, vt in illa l. & eleganter. Si ergo ℈ctū ita fauorabile annullat, multo fortius ℈ctum minus fauorabilem. Non ob. d. l. metū. qa ibi non fuit quis ita deceptus in ℈ctu, nec in cā ℈ctus: sed volens euitare metum, rem vendidit. Nam coacta voluntas, voluntas est. 15. q. j. c. merito. sed in casu nostro dolus excludit cōsensum in cā ℈ctus: qa agebat iste vendere ex illa causa, quæ erat fal. Et si dicerēs, quare non sic annullat ℈ctū stricti iuris? Rōdetur, quia ℈ctus stricti iuris iudicatur stricte. ℈ctus vero bonæfidei iudicatur secundum maximam æquitatem. & multa veniunt de quibus expressē

7 non fuit actum vt no. in d. c. cū venerabilis. Et hāc opi. tenet. † Sed excipe casum q̄n dolus interuenit in spiritualib. Nam talis dolus non annullat actum. neque potest excipi, q̄n fuit inductus ad bonum. qa non potest propriè dici dolus. Exemplum, Dolo te indu-

d xi ad intrandum religionem, [d] tenet ingressus. Ad hoc quod leg. & no. in c. cum dilectus, quod met. cau. Item vide no. gl. ff. de rit. nup. l. a diuo Pio, q̄ vult ēt hanc regulam fallere in mrīmonio, ut

e si dolo [e] te induxi ad matrimonium ℈hendum, quod potest esse ratione

ADDITIONES.

a ¶ Hoc casu non reformatur sententia, sed pronunciatur nulla. Quod procedit, quando processus ex toto est nullus, Bal. pulchre in l. 2. C. de rescindend. vend. Bal. in l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. Alex. de Imo. in l. fi. ff. quod cum eo, vbi all. dictum Bal. in d. l. 2. in 13. col. Alex. pulchre in consi. 81. in 2. part. Angel. de Are. in l. j. § libelli, in 10. col. ff. de appel.

b ¶ Nullus. Adde Raph. Ful. consi. 80. & consi. 190. Raph. Comen. consi. 156.

c Seb. Sap. ¶ Quod dolus. Quomodo hæc opi. q̄ dolus dans causam contractui annullet contractum, intelligitur, vide Iason. in l. transactione, circa fi. C. de trā sa. vbi dicit procedere, quando dolum passus ita vellet: alias secus.

d ZACH. ¶ Dolo te induxi ad intrandum religionem. Adde Card. in clem. 1. § Abbatis, de excess. prælato. & Specul. in titu. de adult. versic. sed opponitur.

e ¶ No. diligenter, quòd matrimonium contractum per dolum, valet, & tenet. Et idem dicit gl. & Pan. in d. c. cum dilectus, in vlt. col. post medubi limitat, nisi tantus dolus interuenisset. quod remouisset consensum ab actu. & ita gl. in d. c. cum dilectus, multum no. ibi in vlt. col. in prin. Bene facit, quod dicit Bal. in l. Archimedoram, in vlt. col. C. vt in pos. leg.

ANT. FRAN. ¶ Circa hoc, quod hic dicitur de dolo, an vitiet contractum matrimonij, uel ingressum religionis, dicas, quòd regulariter dolus dans causam contractui, reddit contractum ipso iure nullum, l. & elegan. ter. ff. de dolo. l. si dolo. C. de rescin. vend. Quod intellige verum in contractibus bonæfidei, sed in aliis, non vitiat ipso iure, sed ope exceptionis, Ita Io. & ibi per Bal. C de inut. ltip. & tenet gl. in d. l. & eleganter. Intellige hoc tamen verum, nisi pars læsa vellet stare contractui, vt per Bald. in l. Iulia. § si quis colludente, ff. de act. emp. & habetur per Bar. in j. in causis. 32. q. 2. de mino. per gl. in l. iurisgentium, in §. prætor ait, ff. de pact. Et ad de, quod dolus ipse vitiat contractum dotis ipso iure, licet non vitiet contractum matrimonij, sicut dixit Bal. in l. cum Archimedoram, hic allega. tenet Io. de Imo. in l. si cum dotem, § si mulier, ff. solu. matr. & Alexan. in d. l. & eleganter. Si tamen dolus interueniens in matrimonio excluderet consensum, sicut est iste dicit, absque dubio uitiaret ipsum matrimonium, in quo requiritur non solum consensus, sed liber consensus, ut in cap. tuæ de sponsa. Et eodem modo dico de ingressu religionis facto per dolum, ut ille non teneat, imò ingressus religionis factus ob reuerentiam paternam, non valet, ut per Io. de Imo. in l. si cum dotem, in §. eo autem tempore, ff. solu. matri.

8 rōne prædicta, fauore spiritualium. † Item cape aliam limitationem, licet contractus ratione doli sit nullus: tñ deceptus pōt, si vult, stare illi cōtractui, ne dolus prosit dolosō. Nā nullitas cauſatur in fauorē dolū passi, & non inferentis: quia iura subueniūt deceptis, & non decipientibus, vt i. ca. cū vniuersi, de rerum permut. Quod intellige nisi contractus sit a lege prohibitus, vt

9 in d. l. a diuo Pio, vbi gl. no. † Sed oppo. contra tex. extra gl. & vī, q̄ ista snīa debuit tenere per l. miles. §. decem, de re iu. vbi patet, q̄ contra dām seruj, qui damnū intulit, posum agere, & p̄cisē petere restitutionem damni; & sic pōt dominus simpliciter ꝓdem naui sed dūs habet potestatem reſarciēdi damnū, vel dādi seruū pro noxa, idest pro damno. Ita dicemus in proposito; licet simpliciter petatur restitutio rei venditæ, debet nihilominus tenere libellus, & snīa inde lata: sed actor habet facultatē supplendi iustum precū, ergo si vult, ista snīa non debuit pronunciari nulla. Sol. ꝓrium pro cederet, & concluderet si teneremus opi. quorundā, qui tenuerunt rē restitui, solū esse in obligatione, & suppletionē iusti precij in facultate. Sed ꝓriū est verum, vt satis colligitur hic, & in d. l. 2. vtrunque enim est in obligatione; alternatiue tñ, ideo non potuit alterum ex alternatiuis p̄cisē petiꝫ nec ad alterū fiet condemnatio: quod esset petere plus cauſa, vt in c. vno, de plus petitio. sed in d. l. miles, reſartio damni erat solum in obligatione; traditio vero serui pro noxa, erat in facultate; ideo potuit alterū præcisē petere. Et hanc opin. tenet Ioan. An. hic & cōter Doct. nostri. † Ex quo infertur no. dictū, [a] q̄ ēt re vendita

a perempta pōt agi, vt suppleatur iustum precium; quod nō esset, nisi suppletio precij esset in facultate, & non in obligatione. Pro hoc facit, q̄ qñ duo alternatiue sunt in obligatiōe, vno perēpto, remanet aliud in obligatione. l. plerunque. ff. de iure dot. & l. Stichum. ff. de verbo. obligat. Et ex hoc posset ꝛequi vnum satis absurdum, q̄ si res vendita adhuc existens penes venditorē, periret casū; cum pereat emptori, & non venditori iuxta ea, quæ habentur in l. necessario, ff. de peric. & cōmo. rei vend. q̄ potest agi ad supplementum iusti precij, ex quo vtrunque est in obligatione alternatiue, q̄d bñ no. Et posset multa hic dici, sed hæc sufficiāt.

ADDITIO.

a Seb. Seb. ¶ Notabile dictum. Hoc dictum extollit & fatetur se alibi nō uidisse Fran. Cremon. in sing. 84. incip. uolo te docere, & subjcit, q̄ hoc dictum est menti tenendum, quia valebit tibi ad centum ducatos.

SUMMARIVM.

1 *Maritus habens alia bona, per quę potest esse consultum vxori, potest vendere rem vxoris; & emptor, qui talem rem possidet longo tempore, non potest ab ipsa molestari.*

2 *Res propter nuptias donata vxori a marito, non potest ab eo alienari etiā vxore consentiente; nisi interueniat secundus consensus vxoris post biennium. 4.*

3 *Quę vir habuerit facultates, vt indemnitati vxoris possit consuli.*

4 *In p̄scriptione 30. ann. non est necesse allegare titulum, tam ae iure ciuili, quam canonico; nisi p̄scriptio esset contra ius.*

5 *In materia p̄scriptionum, nulla est differentia inter ius canonicum & ciuile; nisi q̄ de iure canonico non procedit p̄scriptio cum mala fide.*

6 *Præscriptio non currit in rebus dotalibus, constante matrimonio. 9.*

7 *Donatio propter nuptias sol. mat. reuertitur ad heredes viri; sicut dos reuertitur ad heredes mulieris.*

8 *Iudex potest decidere causam ex ratione non allegata per partes.*

9 *Solennitas extrinseca, præsumitur ex lapsu longi temporis, nu. 10.*

10 *Solennitas non operatur tacitum consensum, quando quis non potest actum contradicendo impedire.*

11 *Princeps non intendit inducere ius nouum, quando respondet ad consultationem.*

12 *Bonæfides non præsumitur, quando quis facit actum contra ius.*

13 *Donatio propter nuptias sol. mat. reuertitur ad heredes viri, nisi solu. matr. vel viro vergente ad inopiam. 5.*

14 *Donatio propter nuptias, ad quid fuit inuenta; & in quanta quantitate contineatur.*

15 *Tacens non habetur pro consentiente in re multum onerosa.*

CAP. IIII.

1 **Peruenit.** †Si vir habet alia bona, vnde vxor possit sibi consulere; & p̄sentiente vxore rē pp nuptias dotalia vxori vendiderit, emptorem, qui spatio 30. annorū rem possedit, non pōt inquietare super ea, maxime si precium fuit ꝓsentium in cōem vsum viri & vxoris. Hoc dicit f̄m intellectum, quē j. tenebo. Et est casus no. limitans ius ciuile: sed f̄m loā. Andr. oportet adijcere, maxime: sed oīa illa tria necessario regruntur cōis diuisio. Secunda ibi, [Quia igitur.] Casus literalis. Quidam miles P. nomine quandā domū assignauit vxori suæ in dotem pp nuptias: postmodum de p̄sensu vxoris suę vendidit domū illam cuidā mulieri B. nomine pro certa quantitate pecuniæ. Prænominato vero milite defuncto, relicta illius ꝓuenire p̄tendens, allegat q̄ domus illa sibi, donationis pp nuptias titulo assignata, non potuit alienari, quāuis ipsa p̄senserit. Prædicta B. replicabat, q̄ 30. ann. p̄stante illorū matrimonio bona fide, & iusto titulo, domū illam quiete possedit, & in cōes vsus precium

2 domus est ꝓuersum, & tpe venditionis tñ habebat in bonis ma-

ritus illius mulieris, q̄ sibi ꝓsulere poterat. Iudex qui de hoc cognoscebat, ꝓsuluit Papam, quid iuris. Et rñdetur, si prædicta vera sent, dicta B. super domo prædicta nō debet vlterius fatigari. Ber.

2 †No, 1. q̄ res donata vxori a viro propter nuptias, nō pōt alienari per maritū, ēt cōsentiente vxore, vt in auth. siue a me, C. ad Vel leianū. nisi duobus interuenientibus. Primo, q̄ vxor ꝓsentiat post biennium, secunda vice. Item q̄ tñ sit in viri facultatibus, vt indē nitati vxoris possit ꝓsuli; requiritur, vt facultas sit in bonis mariti, non solū tpe ℈ctus, vt quidam dixerunt sed ēt tpe, quo vxor agit, seu agere pōt, vt no. in dauth. sine a me. & hoc cōiter tenetur per Doct. Alias non esset sufficienter ꝓsultum vxori; & hæc fuit dubitandi rō; qa non interuenit sēcds ꝓsensus hic post biēnium; & iō est difficile videre rōnē decidēdi in ꝓrium, de qua dicetur cum

3 gl. No. 2. ibi [Tituloq; iusto] q̄ in p̄scriptione 30. ann. allegatur titulus: & dicit Goff. hoc non esse necessariū de iure ciuili, vt C. de præscr. 30. vel 40. ann. quasi per totū. sed qa cā erat hic in foro ecclesiastico, iō hic fuit allegatus titulus. Hæc rō no est in distincte vera; qa ēt de iure canonico nō requirit titulus, nisi qñ p̄scriptio est ℈ius, vt in c. 1. de præscr. li. 6. quo casu puto idē esse de iure ciuili. Nā possessio ℈ius, p̄sumit esse iniusta, & possessor p̄sumit in mala fide. l. quēadmodū C. de agric. & censi. li. 11. & sic non habet locū præscri. 10. ann. Nec est aliqua differentia in præscriptione inter ius canonicū & ciuile, nisi in præscriptione cum mala fi

a de, [a] quæ nō currit, f̄m ius canonicū, & in hoc statur iuri canoni

4 co. c. fi. de præscr. † In gl. 1. hæc gl. fa cit forte oppositionem ℈ texnā vī., q̄ ea quæ allegantur in tex. pro parte emptricis, non habent excludere vxorem. Nō. n. ob. prima allegatio, q̄ vxor ꝓsense rit alienationi; qa talis ꝓsensus non prodest, vt est tex. in auth. siue a me, C. ad Velleianū, & apertius in corpore, vñ sumit, i. Auth. vt immobil. ante nup. do. colla. 5. nisi post biennium a tpe primi consensus iterum mulier consentiat. Et sit tñ in bonis viri, vñ posit vxori consuli, loco illius rei alienatæ; sed hic non apparet f̄m con

5 sensum interuenisse. † Secunda allegatio non prodest, videlicet,

b q̄ fluxerat tps 20. anno. quia p̄stante matrimonio [b] non currit præscriptio in rebus dotalibus, cū mulier agere non possit, nisi post solutū matrimoniū, vel post q̄ incepit male vti rebus suis. l. in rebus, C. de iure dotiū. Tertia allegatio, q̄ in cōes vsus fuerit precū ꝓuersum, non ꝓcludit, saltem pro ea parte, quæ fuit versa in vtilitatem mariti. Cū ergo non sufficiant istæ allegationes separatæ, nō debent sufficere simul vnitæ; qa ex separatis & diuersis speciebus non ꝓcluditur. Sicut dicimus in simili, q̄ probationes minus potentes, quæ sunt diuersæ speciei, non ꝓiunguntur ad faciendū vnā probationē plene, vt no. in c. fi. de iureiuran. & dixi in cap. cū cām, de proba. & per Bar. in l. admonendi, ff. de iure iuran. Hinc dicimus, q̄ duo imperfecta non faciunt vnū perfectū, 23. dist. c. quorundā. Gl. ponit duas sol. & per ꝓsequens duas

6 lect. ad tex. † Prima, q̄ vxor nō debebat hic lucrari donationē pp nuptias: sed erat locus dispositioni iuris cōis, vt soluto matrimonio donatio rediret ad hęredes mariti, sicut & dos ad hęredes vxoris, cap. 1. & 2. de dote post diuor. restituen. Et sic non intererat mulieris nunc agere pro re donata pp nuptias. Hæc sol. nō habet scrupulū; sed non conuenit literæ frustra enim allegarentur rationes hic positæ. Sed Abbas, cui placet hæc lec. no. ex tex. iudicem posse moueri ad decidendum ex ratione non allegata per partem, quasi velit dicere, q̄ Papa non fuit motus principaliter propter allegationem, de qua in tex. sed propter rationem, quā dixi. No. hoc dictum, & licet sit verū in se, nō tñ (iudicio meo) cōgruit literæ, in eo, q̄ Papa in decidendo habuit respectū ad contenta in tex. vt patet ibi, [Si vera sunt quæ præmisimus.] Secunda

7 solu. gl. est, q̄ ex speciali pacto debeat lucrari donationem, & pōderatur curtius tanti temporis non ad p̄scriptionē complenda, sed ad p̄sumendū consensum mulieris secūdo interuenisse post biennium, ex mora tanti temporis. Et hoc dictū, quod cōiter nō valet reprobari, est valde singulare, & muro modo limitat præal. auth. siue a me. & facit gñaliter, vt ex curiu magni tpis, p̄sumatur

8 solēnitas extrinseca: & in hoc ē tp mēti tenēda hæc gl. † Sed circa hāc solutionē multū dubito vltra alios. Cū. n. ꝓstāte matrimonio non possit agere mulier, vt S. dixi, & J. clarius, & sic contradictio sua non prodest; ergo patientia non operat tacitum cōsensum.

Nam

ADDITIONES.

a Zachar. ¶ Cum mala fide. Tu dic, quod hodie omnia iura ciuilia disponentia præscriptionem cum mala fide currere, vt l. omnes, & l. sicut, de præscrip. 30. vel 40. ann. sunt de iure canonico correcta, prout tenet gl. Ino. Ant. Imo, iste & alii Doct. in c. fi. de præscrip. Gul. de Cun. in l. si quis actiones, nume. 2. & ibi apost. Cel. in ver. requiritur bona fides, C. de fer. & aqua. Angel. & Imo. in l. sequitur. § si viam, ff. de vsuc. Bal. in l. quibus diebus. §. dominus ff. de cond & demonst. glo. in reg. a. possessor, de reg. iur. lib. 6 & Alexa., consi. 188. incip. uiso titulo quæstionis, colum. 1. ver. iculo, venio ad 2. dubium, vol. 2. alias est consi. secundum maiorem num. consi. 330. & consi. 34. incip. viso processu causæ, col. 1. vol. 3.

b Seb. Sap. ¶ Constante matrimonio, q̄ contra mulierem non currat præscriptio, nisi sol. mat. fiat, quando vir incipit uergere ad inopiam, decla Bal. nouel in tract de dote in 7 parte, col. 2. & 5. Raph. Comen. in consi. 92. incip. uiso suprascripto casu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam cuius est nolle, cuius est velle: sed vxor ꝓstante matrimonio non potest ℨdicere, quia non potest agere: ergo tacendo, non vī acquiescere. Host. hic nititur probare, ꝙ quælibet ratio hic alle. de per se sufficiat: sed procedit cum suppletione, & diuinatione, & extorsione literę; ideo dicta sua cōiter in hoc non recipiūtur. Io. And. forte hēndo respectum ad tex. ꝑall. ibi. [Si vera sunt, &c.] dicit posse dici, ꝙ iste tex. ponit casum ſpecialē, concurrentibus omnibus istis tribus, de quibus in tex. Simile quod no. fm eum, ſ. de offi. deleg. in c. consultationibus, & sic auth. siue a me. reciperet hanc nouam limitationē, istis tribus concurrentibus. Sed certe hoc dictum non placet; quia papa non intendit hic inducere ius nouum. Quod patet ex eo, quia respondet ad consultationē, vt no. gl. in c. consultationi. de tempo. ord. & in c. ex tua, de fil. presby. nec inter laicos ad diminutionem iuris mulieris, papa de facili induxisset ius nouum. D. Ant. hic dicit, ꝙ cursus tanti temporis potest hic ponderari dupliciter. Primo ad p̄sumendum fm
9 consensum, vt dicit gl. † Secundo ad complendū præscriptionē. Licet. n. præscriptio, fm eum, non currat in rebus dotalibus constante matrimonio: secus in rebus donatis ꝓp nuptias; quia illarum rerū etiam constante matrimonio, vxor est dña: & si hoc dictum esset verum, reputarem valde singulare: sed non credo, ꝙ procedat. Sed ℨ hanc rationem facit primo, quia p̄scriptio saltē de iure canonico, fm quod hic tractabatur ista cā, non currit cū mala fide, c. fi. de præscr. Sed ista emptrix sciebat istā domum esse donatam vxori ꝓp nuptias. Quod patet ex eo, quia allegabat mulierē consensisse: ergo non poterat p̄scriptio procedere, cū esset ℨ ius, & non interuenisset secundus consensus mulieris. Et qui ℨ iura mercatur, bonam fidem nō præsumitur habere, vt in reg. qui ℨ, de reg. iu. lib. 6. Itē ℨ dictum dñm Ant. reperio gl. no. ad literam in Auth. vt immobilia ante nupt. donat. colla. 5. in ver. in rem. quę aperte vult, ꝙ etiam sup rebus donatis ꝓp nuptias, non agit mulier, nisi soluto matrimonio, vel à tępore, quo maritus incipit vergere ad inopiam, sicut dicimus in rebus dotalibus. Et quanquam illa gl. aperto iure non probetur, ego tñ probo per rō
nem. Donatio, quæ fit vxori a viro, non operat, ut vxor ea re sibi donata debeat vti frui, quemadmodum maritus vtitur re dotali. Nā ex ℨrio, maritus non hēt priuilegium in fructibus rei dotalis lucrandis ꝓp onera matrimonij: quia vxor haberet tantundem de bonis mariti, cū fiat cōiter donatio in tanta quantitate, quanta est dos. Ita dicit gl. sing. in Auth. de non eligen. secundo nubē. in ver. percipiat. quam semper nota, quia credo, ꝙ non sit tex. qui hoc dicat. operatur ergo illa donatio principaliter, vt cautius sit consultum vxori super rebus dotalibus. Nam licet omnia bona mariti sint tacite obligata vxori pro dote; ista tamen sit donata specialius & strictius. Vnde in alienatione alterius rei mariti sufficit vnius consensus ipsius mulieris. l. etiam, C. ad Vell. sed in istis rebus donatis requiritur secundus consensus mulieris post bienium, vt in d. auth. siue a me. Cum ergo constante matrimonio vxor non possit vti frui rebus sic donatis; ergo nec pro illis agere potest, sicut nec pro rebus dotal. Cum ergo iudicentur in hoc a pari res donatæ ꝓp nuptias, & res dotales, debemus dicere præscriptionē non currere, cōstante matrimonio, pariter in vtrisq;, quod est aperte ℨ do. Ant. Et pondera. quia gl. ista hoc sentit, dū
10 dicit præscriptionem non prodesse constante matrimonio. † Ex quibus omnibus vī, ꝙ intellectus huius c. sit difficillimus ꝓp inra ℨria. Sed pro nunc possumus dicere, ꝙ præsumatur tacitus cōsensus ex cursu tanti tpis, non solum constante matrimonio: sed eo dissoluto, quod tñ in veritate ex toto non procedit, quia litera aperte dicit, ꝙ illud tps 20. anno. fluxerat constante matrimonio. Sed prima lec. gl. posset teneri absq; scrupulo, & cogita, qa secunda lect. gl. non potest ex alio sustineri; nā tex. in Auth. vt immobilia, præal. requirit fm consensum post biennium, vt mulier interim possit maturè cogitare, & sic cautior venire ad fm ℨsensum: q̄ quidem rō, omnino cessat, muliere tacente. Item vbi agit
a de re onerosa, a tacens non hī pro cōsentiēte; imò pro ℨdicente. l. filiusfa. §. inuitus, ff. de proc. & no. per Innoc. in c. in Genesi, de elect. per glo. in reg. is, qui tacet, lib. 6. de reg. iur.

ADDITIO.

a Zach. ¶ De re onerosa. Adde quod no. in apost. ad istum in c. dilecto, nu. 3 in versi. taciturnitas non prodest, supra de præb.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignoratę, computantur in sortem principalem.*
Venditio facta cum pacto de retrouendendo intra certum tempus, modico pretio constituto præsumitur pignus potius, quam venditio
2 *Constitutio pœnalis, ligat non solum venientem contra verba ipsius; sed etiā contra mentem.*
3 *Vsurarii sunt illi, qui uendunt rem ad credētiam maiori pretio, quam si incontinenti reciperent pretium, & eorum testamentum est nullum.*
4 *Pactum de retrouendendo cum modicitate pretij, an faciat præsumi contractum fœneratitium. nu. 8. 9. 10. 11. & 12.*
5 *Contractus simulatus non firmatur iuramento.*
6 *Hęres debitoris potest allegare contractum sui authoris esse fœneratitium, licet author suus tacuerit.*
7 *Vsurarius conuincitur per solas probationes urgentes.*
8 *Emptor cum pacto de retrouendendo, interueniēte iusto pretio, lucratur fructus, donec retrouendat, tam de iure canonico, quām ciuili.*

CAP. V.

1 **Ad nostram.** † Fictus emptor, qui verus est creditor, cogitur restituere rē in veritate pignoratam; sed fictè vēditam; si satisfactum est sibi de sorte, fructibus cōputatis. Ita cōiter summantur, sed hæc summatio est de indu
bio, ideo summo iuxta literam notabilius sic. Si in venditione apponitur pactum de recuperanda re post certum tps, modico cō stituto pretio, præsumitur pignus, & non vēditio, & est casus singularis. Prima pars narrat factum. Secūda dat iudicem, ibi, [Quia igitur.] Casus lit. Quidam laicus R. nomine, quandam quantitatem pecunię mutuo accepit à quodam vsurario M. nomine Creditor ille, ne posset per canonem ꝑtra vsurarios editum in posterum conueniri, recepit ab illo domos quasdam, & olivas titulo emptionis, cū in veritate ℨctus vsurarius esset. Quod patet ex eo, quod est in instrumento venditionis expressum, vt q̄cūq; à septennio, vsque ad nouennium debitor soluereret creditori sexaginta vncias tarenorum, quæ vix dimidiū iusti precij continebant, creditor domos, & olivas restitueret debitori. Cōsultus papa, an creditor compelli debeat ad restituendas domos, & olivas. Rīdet papa, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debet: mandat, quatenus non obstante venditionis instrō confecto in fraudem canonis promulgato ℨ vsurarios, app. remo. compellat dictum creditorem per pœnam in Concilio Later. statutam ℨ vsurarios, ad restituendas domos & olivas ei, cui de iure debent re
2 stitui. B. † No. i. ibi, [Ne per canonem.] iuncto fi. [Per pœnam in Later. concilio, &c.] Quod ꝑstō pœnalis habet locum non solū ℨ directè venientem contra iuris dispositionem, sed etiam ℨ ficte & indirecte veniētem; vnde pœna statuta ℨ vsurarios, procedit ℨ fictos emptores, qui in veritate sunt vsurarij, facit l. non dubium, C. de leg. & reg. fi. de reg. iu. li. 6. vbi dī, ꝙ is committit in legem, q
3 verba legis amplectens cōtra legis nititur voluntatē. † Ex hoc, & multis aliis cōiuncti pridie in notabili articulo, & nouo, an testimonium istorum, qui vendunt rem cariis ꝓp solutionem pretij dilatā, sit ipso iure nullum, per dispositionem c. quanquam, de vsū. lib. 6. ꝓ
a iori precio: [a] & consului ꝙ testīm esset nullum, quia tales essent vsurarij, vt est tex. in c. nauigāti, de vsu. & publici sunt, ex quo publice exercent, vt patet in libris eorundem, quod bene no. † No.
4 2. arg. opt. ꝙ pactū de retrouendendo cum modicitate ꝑcij, faciat præsumi ℨctum fœneratitium. Iste tñ text. ex toto hoc non probat, sed optime facit in ar. ℨ. tñ dicam latius, an hoc sit verū. No. ꝙ instrumentum non iudicatur ab eo, quod est scriptum, sed ab eo, quod est actum inter partes. Nam plus valet, quod in veritate agitur, q̄ quod simulate concipitur, C. plus valere, quod agitur totum, & ℨ. qui fil. sint legi. c. per tuas. † Et de hoc ℨ tu simula
5 to vide glossam finalē in l. 3. C. plus vale. quod agi. q̄ dicit, ꝙ nō fit matur iuro, nec obligat iurantem ad obseruationem: quia simu
6 latè uē oppositū. † Vltimo no. ꝙ hæres debitoris potest allegare ℨctum factum per defunctum esse fœneratitium, & probare per præsumptiones, licet defunctus tacuerit in vita. Et no. ꝙ dī pate re id, de quo constat per presumptiones; pro hoc bo. tex. in l. licet,
7 ff. de leg. i. ubi dicit, ꝙ potest dici euidens, & facit ad statura. † In gl. in u er. [Patet.] deest præsumitur. † No. ex hac glo. iuncto tex. ꝙ
b usurarius [b] conuincitur per solas præsumptiones urgentes; & uide ad idem bo. tex. in c. cū in diœcesi. ℨ. de usu. Sed ex hac gl. & seq. non colligitur clare, ex quibus papa colligit hanc præsumptionem ℨ illum ℨctum in forma emptionis scriptum, & Doct. hic sparsim, & uario modo loquuntur, & aliquid ponuntur in c. illo uos, ℨ. de pig. Et quia materia quotidiana est, expediam interlectum huius c. & c. illo uos, et quorundam aliorum iuriūm, enu
8 merando quinque casus. † Primus casus est, cum uenditio fit ūsto precio, & solum apponitur pactum de retrouendendo; quo casu ℨctum non præsumi usurarium, nec pignoratitium, & emptor lucratur fructus, donec retrouendatur, nec computabit in restitutione fructus in sortē, ut est tex. in l. 2. C. de pac. inter emp. & uend. Et ꝙ procedat illa lex de iure canonico, aperte uidet ibi gl. & clarius Archi. 14. q. 3. c. plerique. & facit iste tex. qui non licet rem ponderat pactum de retrouendendo, sed ꝙ non licet recuperare q̄cunque. Itē hic interueniente uenditas ꝑcij, vt ℨctus ℨ rius dicā. Illud ergo solum non sufficit ad præsumendum ℨctum fœneratitiū, sed si contrahentes aliud egerint tenebuntur de eis
9 satisfacere. † Secūd' casus magis dubitabilis est, q̄n interuenit pactum de retrouendendo [a] pro modico ꝑcio: nūquid ex istis duob. debet præsumi ℨctus fœneratitius? & iste est casus magis dubitabilis. Dy. post lac. de Are. in l. 3. C. plus vale. quod agi. tenet ꝙ nō, si concurrat tertium, ꝙ emptor sit vsurarius. & nititur rīdere istum cap. & c. illo vos. Sed responsum non placet Io. And. in c. illo vos, nec aliter declarat. Sed ista gl. iuncta glo. sequenti, vī ille, ꝙ hæc duo sufficiant; & apertius tenet glo. q̄ semper no. in cap. conquestus. de vsur. & Arch. in d. c. plerique, & sentit do. An
a drea in d. c. illo vos. Hoc tñ expressē non probatur in iure: quia in hoc cap. fuit præsumptio magis vrgens; quia fuit appositū pactū de retrouendendo a ſeptennio vsque ad nouennium; & sic non li
b cebat recuperare rem venditam q̄cunque: sed volebat interim uerari fructus causā vsuræ. Dictum tñ in se vī verum, & notabi
c quia ex modicitate precij, præsumīt qualitas ℨctus, vt est glo. in l. 1. ff. de superfi. & per Bar. in l. cotem. §. qui maximos, ff. de publ. & facit tex. in l. cum hi. §. modus, ff. de transact. Nā nemo p̄
d sumitur iuctare suum, cap. super hoc, de rentnc. & in l. cū de inde
e bito. ff. de probatio. Puto tñ, ꝙ non sufficiat quælibet iniustitia precij, sed debet esse precium valde renue, respectu valoris rei, ſupplici respectu. Primo, quia ℨhentes solēt se decipere in precio. ſecundo, quia res minus valet ꝓp illud onus retrouendendi in
f uenditione appositum, arg. in l. fundi partem, ff. de ℨhen. emptio. & maxime hoc procederet, si emptor esset vsurarius. Et no. hūc
g casum, quia quotidie accidit; & habes notabiles authoritates. Tertius casus est, q̄n fit pactū de retrouendendo, [b] certo termi
h no elapso, ꝙ modico precio; & talis ℨctus præsumitur fœneratitius, & iste est proprie casus huius c. Nā præsumptio est, ꝙ interuenerit fictus emptor lucrari fructus. † Quartus casus, q̄n
i cum appositū pactū de retrouēdendo in cariori precio, & ꝙ fructus cōputarentur in sortē; & ille ℨctus præsumitur fœneratitius; & iste est propriꝰ casus c. illo vos. & orīt hæc præsumptio ex pacto appositō ℨ nām ℨctus. Nā si erat vera venditio, debebat emptor lucrari fructus. Illud. n. pactū congruit magis naturæ ℨctus
k pignoratitii, & illud quod valuit vltra primū precū, præsumitur cautū causā vsuræ. † Quintus, & vltimus casus est, q̄n quis pete
l re mutuū, offerendo rerum suarū hypothecā, & alter dicit, nolo mutuare, sed emere; & sic secutus fuit ℨctus emptionis, quo
m ad dicit Hostiē, ꝙ ex hoc ſolo nostri vsurarij moderni quinquiēnium. Sed vī velle Host. ex illis verbis, ꝙ oportet, ꝙ emptor sit vsurarius, alias aūt ego non video, vt illa prima requisitio per se sufficiat. Nā sæpe quis vellet recipere mutuū, & nō reperit mutuātē: sed facilius reperit emptorē rei. q̄ vult obligare. Sed posset proponere illud dictū, q̄n venditio fuit secuta pro illa pecunia, q̄ petebat mutuo. Nā tunc modicitas precij cū præsumpta voluntate, quæ colligitur ex prima requisitione, præsumitur, ꝙ ℨctus sit vere pignoratitius; quod in dubio procederet q̄n cum hoc fuit appositū pactū de retrouendendo. & per hæc habes multa iura declarata & responsionem ad contraria formati in sequenti gl. Nam sola modicitas precij, non est sufficiens argumentum dofied oportet ꝙ concurrant aliæ præsumptiones de quibus ſ.

ADDITIONES.

1 ¶ Quando concurrunt duæ coniecturæ, videlicet modicitas precij, & pactū de retrouendendo, præsumitur contractus fœneratitius. Et adde Io. de Imo. & D. Ant. de But. in c. illo vos, de pig. Pau. de Cast. omnino in consi. 133. lib. 2. in Christi nomine amen, visa peti. prædicta. & tenet do. Alex. de imo. in consi. 46. in 3. par. vide no. & congesta per d. Barth. C. ꝓp. in trac. de simul. contract. bi ample, in versi. 6. Adde Rom. consi. 102. Fran. de Are. consi 75. & 92. Per. de Anch. consi. 258.

2 Vilius in rusticis; quia si rusticus emit cum pacto de retrouendendo, non potest hoc dici contractus vsurarius, secundū Raph. Fulg. in l. si quis id, quod. ff. de furtis. com. iud quod multum nota ad practicam.

3 An pactum de retrouendendo faciat præsumi contractum vsurarium, & quando, plene traditur in c. illo vos, de pig. & in c. ad nostram, eodem. & vendit & per do. Car. in cle. 1. in §. fi. in 10. q. de vsur. & habetur per gl. & do. Abb. in c. conquestus, de vsur. & per Viex. in consi. 90. in quarto consi. Quando autem est factum cum rustico non sagace, quem ignorantia excusat, non dicitur esse vsurarium, ut tenuit Raph. Fulg. in l. 1. allegas, C. de vsur. Adde ꝙ illud videtur verum, intelligendo, nisi sit rusticus sagax, per ea quæ no. in l. fi certis annis, C. de pact. & in l. cum de in
4 ſ. verbo, de vsuris.

5 ¶ Retrouēdēdo. Vide Bartho. Vero. in tract. de simul. cōtract. in 6. casu. Sap. ¶ Primo uisum, quod ad hoc quod contractus sit vsurarius, tria requirun-
6 tur. Vbi uult, quod ad hoc quod contractus fit vsurarius, tria requirantur. Primum de retrouendendo, modicitas precij, & ꝙ emptor sit solutus fe
7 nerans. Sed quod duo sufficiant, consuluit Alexan. in consi. 46. incip. Scripsit fœneratis fons, col. 1. cum seq. in 1. vol. hic autem distingue vt per eum.

SVMMARIVM.

1 *Emens minori vltra dimidiam iusti precij, vel habet supplere residuū, vel rem restituere, recepto precio.*
2 *Libellus alternatiuus & incertus, tunc valet, quando incertitudo non reddit rem dubiā alias regulariter non procedit.*
3 *Venditor deceptus, etiam in minimo vltra dimidiam iusti precij, habet priuilegium, de quo hic.*
4 *Emens vltra dimidiam iusti precij, an & quando illud, quod plus valet, censeatur donare emptori.*
5 *Procurator habens generale mandatum ad vendendum, si fuit deceptus, an dominus possit contrauenire.*
6 *Deceptus vltra dimidiam iusti precij, potest venire contra; etiam si in tali*

uenditione interuenerit decretum iudicis.
Minor restituitur aduersus alienationem; licet interuenerit decretum iudicis, & authoritas tutoris.
7 *Transactio facta vltra dimidiam, potest rescindi. Item omnis contractus bonę fidei, & contractus emphyteuticus. 8.*
9 *Deceptus vltra dimidiam iusti precij, potest agere remedio istius, vsque ad 30. annos.*
Restitutionem in integrum, & omne remedium extraordinarium competit vsque ad quadrennium.
10 *Præscriptio contra ecclesiam regulariter est annorū 40. tamen si ipsa agat aliqua ex actionibus, quæ finiuntur aliquo minori spatio, finito illo spatio. non aget.*
11 *Minor si iurauit de non contraueniendo, licet non possit restitui; tamen potest, si fuit deceptus vltra dimidiam, vti beneficio istius c.*
Renuncians fauori suo cum iuramento, non oportet, ꝙ certioretur ad quid competat talis fauor.
12 *Notario asserenti in instrumento aliquid fecisse non creditur ei. Nam creditur notario in eo, quod est gestum coram eo; non ad id, quod ipse gessit.*
13 *Ignorantia iuris diuini, vel naturalis neminem excusat.*
Minor ex aliquo contractu iurato per se facto, si senserit se enormiter læsum, potest petere absolutionem a iuramento.
Venditor vltra dimidiam iusti precij deceptus, etiam si dixerit, dono id, quod plus valet, & in magna quantitate, & iurauerit, potest ratione enormissimæ læsionis petere absolutionē a iuramēto; siue fuerit minor, siue maior.
Minor semper præsumitur deceptus.
Absolutio a iuramento potest peti in omni casu, in quo quis fuit deceptus.

CAP. VI.

Cum causa. Summa, vt in cap. dilecti, supra eo. & est
1 pars c. cum causam, supra de testi. Casus literalis. † Monachi Sancti Martini de Monte, vendiderunt quædam casamenta F. & R. ciuibus Viterbien. in qua venditione dicebant monachi, ꝙ monasterium deceptum erat vltra dimidiā iusti precij. causa super hoc delata est ad Papā. Quia constitit domino Papę monasterium deceptū fuisse in illa venditione, vltra dimidiam iusti precij, sententiando decernit, vt ꝑdicti ciues, aut recepto precio restituant possessiones, aut suppleant quantum
2 constiterit iusto precio defuisse, tempore venditionis. Ber. † No. 1. casum, in quo procedit libellus incertus, & alternatiuus. Nam sufficit in libello proponere, ꝙ res valebant longe plus, & ꝙ venditor fuit deceptus vltra dimidiam iusti precij; nec est opus aliter determinare deceptionem. Et satis est cōcludere alternatiue, vt peto rem restitui, vel iustum preciū suppleri. & hoc iō, qa incerti tudo non reddit rem dubiā; sed habetur pro certo in isto casu: alias autem regulariter nō procedit libellus alternatiuus, vt no, in cap. constituius, de in integ. restit. Et m libello formando in
a hac materia; & de modo probandi certum valorē [a] rei, vide per Bar. in l. 2. de rescind. vendi. & quod no. in cap. cum causam, prę-
3 alle. † Secundo no. ꝙ sufficit [b] quantuncūque modica deceptio
b vltra dimidiam iusti precij ad hoc, vt contractus veniat emendādus. Quare autem requiratur deceptio vltra dimidiam; dic, ꝙ ex eo, quia vbi vitium est potentius, quam ratio fauens contractui, actus denominatur a potentiori, argu. in l. quæritur, ff. de statu hom. vnde contractus iste vī vtiosus ex tanta deceptione: sed ubi ratio fauens contractui est potentior, quia precium est maius, q̄
4 deceptio, uel saltem æquiualens, tunc cōtractus sustinetur. † Sed oppo. contra tex. nam quīque præsumitur scire ualorem suæ rei. l. quīlequis, C. de rescind. uendit. ergo uendendo pro minori precio, vī uoluisse donare id, quod erat plus, arg. in l. Campanus, ff. de oper. li. & in cap. fi. ℨ. de ſo. ergo talis contractus non debet rescindi ꝑtextu deceptionis p tex. no. in l. cū donationis, ff. de cō trahen. empt. vbi dī, ꝙ si donationis cā quis vēdidit pro modico pretio, non auditur volens venire ℨ volūtatem. Sol. cōclude, vt colligitur, & no. in d. l. 2. & l. fi quis cū aliter, de verb. obliga. per Bar. Aut vero quis sciebat valorem rei, & vēdidit pro minori p̄cio; & non auditur volēs ℨuenire. Aut ignorabat, vel sumus in
dubio,

ADDITIONES.

a ¶ Valorem. Adde quæ requirantur ad rescindendum contractū, ratione nō iusti precii, & quæ dicatur dimidia precii, Alex. consi. 114. 4. lib. Ant. Fran. ¶ Quod dicatur esse iustum precium; dicas, ꝙ quando lis est de precio iusto inter ementu & uendentē, illud est in arbitrio iudicis, secundum Bar. in l. non dubium, in § fin. ff. de leg. 3. in vlt. col. & per eundem Bar. in rep. l. creditores. in fi. C. de pig. & habetur per Bal. in l. per diuersas, in 12. q. C. mand. Et ꝙ iustum precium debet æstimari per iudicem, facit tex in l. Sed quo & ibi per Bar. ad fi. ff. de leg. 1. & Bar. in l. fi fundus, in §. pōr, ff. de pig. vbi dixi quod iudex cogit partes ad eligendum æstimatores, vel ꝙ ipsemet eligat, & hoc verum, quando contentio est inter partes, alias iustum precium dicitur quod communiter reperitur ab omnibus uolentibus emere, non ab uno, uel duobus tantum, vt est gl. in l. 2. C. de rescind. uendi. in ver. iudicis. & habetur per Alex. post Angel. & Raph. in l. qui Romę, in §. cohæredes, ff. de verb. obl.

b Seb. Sap. ¶ Quod sufficit. Hoc in tantum procedit, ꝙ etiam si non esset deceptio vltra dimidiam, nisi in vno nummo, haberet locum quod hic dicitur, secundum Bald. in l. 2. quæst. 12. C. de resc. & in cap. cum causa, supra de testi. Et tenet Fabr. de Monte, in tract. de emp. & uend. in 8. prin. q. col. 3. uersi. 1. igitur quæro.

ADDITIONES.

a Sebast. Sapia. ¶ Maiori pretio. An licitum sit vendere cariori precio ad credentiam, latissime tangit Dec. in consi. 91. per totum, & ibi an contractus sit vsurarius.

b Seb. Sap. ¶ Quod vsurarius. Idem dicit Bal. in l. cum proponebatur, per illum tex. in ver. manifestam voluntatem, ff. de leg. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dubio,& auditur eo ipso,q̃ est deceptus vltra dimidiã. nec obst. q̃ ius præsumat eum scire: quia illa præsumptio, q̃ quis non præsumatur iactare suũ,&q̃ in dubio non est præsumenda donõ, eõ sit indit illam primam præsumptionem,& præsumitur quod ignoranter fecit. Nam fortior præsumptio, elidit minus fortem, vt in cap. literas, de præsumptio. Et licet iste venditor fuerit in culpa, ignorando pretium rei suæ: emptor tñ, ita enormiter eum decipiendo, præsumitur in dolo fuisse, vel saltem interuenit dolus re ipsa; & dolus ex proposito, & re ipsa æquiparantur, vt in d. l. si quis eum aliter. dolus autem præponderat culpæ, ff. ad le. Aquil. l. item si obstetrix. Sed si venditor dixisset in q̃ctu se donare quod
a plus ualebat,[a] tunc uĩ, q̃ non posset q̃uenire per d. l. cum donationis, quod tñ non placet Bart. in l. 2. & l. si quis eum aliter. arbitratur enim q̃ illa uerba generalia debeant restringi ad modicã quantitatem, per l. hæc actio. ff. de uerbo. oblig. nisi fiat mentio, q̃ donabat, quod plus ualebat, siue in parua, siue in magna quantitate,& c. quod satis placet. Et ex hoc sume cautelam in uẽditione fienda, ut uenditor adiciat illa uerba in fi. q̃ctus, scilicet, Dono q̃d est plus, siue sit magnum, siue paruũ. Sed o opp. uĩ sufficere minor deceptio citra dimidiam iusti precij, arg. in l. si libertus, ff. de oper. li. Nam si arbitrator, qui est compositor inter partes, ledit nimium aliam partem, potest peti reductio ad arbitrium boni uiri, ut in c. ueniens,& in c. Quintauallis, de iureiur. & in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. Sol. lex illa loquitur in deceptione, quam quis passus est per imprudẽtiam suam; ideo minus
5 est isti subueniẽdum. † Sed Bar. sub dubio fortè, in d. §. arbitrorũ, dicit, q̃ si procurator habebat generale mandatum ad uendendum,& fuit deceptus in septima parte totius, audietur dominus uolens q̃uenire, si procurator non est soluendo, & esset singulare dictum, si contineret in se ueritatem. Sed dubito, an sit uerum: nam procurator repræsentat personam dñi; & imputãdum est dño, si talem negligentem eligit;& pro hoc bo. tex. in l. cũ mãdato, in fi. ff. de min. Nam ibi est speciale in minore, ut audiatur p beneficium restitutionis integrum pp negligentiam procuratoris, si procurator non est soluendo; ergo secus in maiore. Aliud autem est in arbitratore. Nam ille eligitur tanquam bonus uir: ideo si facit q̃rium, potest peti reductio ad arbitrium boni uiri.
6 † Et uide aliam singularem limitationem Bar. in l. 1. C. de præd is
b curia. lib. 10. ubi dicit, q̃ si in q̃ctu interuenit decretum iudicis, non auditur pars prætextu læsionis; quasi decretum iudicis excludat omnem præsumptionem fraudis. Sed non puto hoc uerum; quia licet sit præsumptio, q̃ non interuenit deceptio; non tñ est sufficiens ad repellẽdum probationem in q̃rium. Nam uidemus in minore, qui uendidit cum decreto iudicis, & authoritate turis, q̃ auditur petens beneficium restitutionis, ut in l. 1. & 2. & l. magis puto, §. peff. de reb. eorum. ad idem c. j. de reb. ecc. non alienan. lib. 6. In gl. 1. tene opi. gl. nam fm aliam opi. non esset reperire casum deceptionis in uenditore. Nam si res ualeret decem, oportet eꝫ daret pro nihilo, uel minori, quod non esset possibile. Nã
7 emptio esset sine precio, Insti. eo. §. precium. † In glo. fi. ibi, [Secus est in transactione.] & hoc tenent Vincen. Tan. & Ioannes, & ali qui legistæ in l. Lucius, ff. ad Trebel. Sed gl. hic, & Bar. in l. 2. præal
c le. & in l. si quis eum aliter, c tenent contrarium; dicunt tamen, q̃ in consideranda deceptione ultra dimidiam iusti pretij non debemus considerare uerum ualorem rei petitæ, sicut fit in aliis cõtractibus, sed dubium euentum litis, ita respondẽt ad d. l. Lucius. Bal. tamen in d. l. 2. secutus fuit hanc opi. glo. dicens, q̃ in actu hiberatorio, ut est transactio, non habet locum remedium huius ca.
d & l.[d] 2. arg. in l. si inter, ff. de pac. Item, quia non dr læsus is, qui remittit contractum incertum, in conditionis euentum; nã forte iste sic cubuisset. Sed mihi plus placet prima opi. nã satis est hunc esse deceptum vltra dimidiam, habito respectu ad dubium euentum litis. Item is, qui est ita enormiter deceptus, non vr habuisse animum liberandi, arg. in l. tres fratres, ff. de pac. Item ex parte rei conuenti non procederet opinio Bal. quia reus deceptus non li-
8 berat actorem, sed ab eo liberatur. † Sed est dubium, an habeat locum dispositio huius c. in aliis q̃ctibus. Ioan. And. in c. cum dilecti, §. eod facit solum ibi mentionem de permutatione, & locatione. & dicit, q̃ idem est in eis, quia non multum distant à uenditione. Sed Bal. & Bar. in d. l. 2. tenent gñaliter idẽ esse in oib. aliis q̃ctib. bonefidei. Nam verbum, Venditio, largo modo sumendo, compræhendit omnem q̃ctum, per quem transfertur dñium. l. statuliber, ff. de statu lib. Idem dicunt esse in q̃ctu emphyteutico,
9 & vide ibi quid in q̃ctibus stricti iuris. † In c. 1. gl. ibi, [Agatur cõditione ex eo q̃ctu.] Et hanc opi. 3. sequitur gl. in d. l. 2. C. de rescin. vendi. & sequũtur Bar. & Bal. Tñ tenendo primam opi. q̃ agatur officio iudicis, non procedit dictum gl. vt dẽat agi intra quadriẽnium: quia illud tps competit duntaxat, cum petitur resti. in inte. & sic pro officio extraordinario: sed secus est, qñ imploratur officium loco actionis. Nam cum habeant viã paratã a iure cõi, durat tanto tpe; licut actio personalis, in cuius loco succedit, & sic durabit per 30. annos, ad hoc l. sicut, C. de præscr. 30. anno. quod no. in c. 2. de offic. ind. Siue ergo competat officium iudicis, siue condictio ex lege, siue actio ex q̃ctu, poterit agere deceptus vsq;
10 ad 30. annos. † Et no. bene referendo glo. ad tex. q̃ licet regulariter q̃ ecclesiam non currat præscriptio, nisi 40. ann. vt in c. ille quæsta, de præscrip. tñ in istis actionibus personalibus non datur tantum tps, sed finiunt vitã fm dispositionem iuris ciuilis; à quo cũ limitatione illæ inuentæ sunt. Et idem dic de aliis actionib. quarum aliquæ claudũtur semestri, vel anno, vel biennio, vt in actio
e ne[e] quanto minoris, & in redhibitoria & in actione de dolo, & in actionib. prætorijs, & similibus. hæc no. pro limitatione ferme tota
11 ti. de præscrip. † In ea. ibi, [Sed quid dices] No. hanc particulam vque ad finẽ; q̃ quotidie est in practica, & vult gl. in effectu, q̃ in minore iusm de non q̃ueniẽdo operetur solum respectu beneficij ætatis: quia non poterit petere restitutionem in integrum, sed non excludit minorem à beneficio istius capituli, quod competit cuilibet maiori: quia iusm solum repræsentat cum maiorem, & hanc opi. tenet Host. in c. cum contingat, de iureiu. Sed Petr. de Bellaper. vt no. in d. l. 2. tenuit minorem excludi ab omni beneficio: quia ex quo confusè & generali sermone iurauit, fecit sibi p. iudicium respectu cuiuslibet beneficij. Nam qui totum dicit, nihil excludit. 19. dist. c. si Romanorum. Ioan. And. hic refert ter-
f sè consilium Dy. qui de facto consuluit minorem non excludi etiam à beneficio ætatis, nisi prius fuerit certioratus de beneficio sibi à iure comp. Mouetur inter cætera, quia iuri, quod ignorat, nemo renunciare præsumitur, ad hoc l. legitima. ff. de pecte. & minor præsumitur ignorare ius, l. cum de indebito, ff. de proba. no. 1. q. 4. c. turbatur. §. notandum. Itẽ dicit, q̃ videmus in meliore renunciante beneficio Velleiani: nam si non fuerit certiora
12 ti, non præiudicat sibi renunciatio, vt est gl. no. in l. fi. §. pen. ff. ad Velle. † Concludit ergo tam in muliere, q̃ in minore, q̃ iusm non operatur exclusionem beneficii eorum: sed perinde est, ac si non fuerit sine iuro, & cum hac opi. Dy. transit hic Ioã. And. Et reperio

Fed.

ADDITIONES.

a ¶Plus valebat. Adde Ant. de But. consi. 46. Bal. consi. 45. lib. Seb. Sap. ¶ Valebat. Vide Bal. in consi. 3. inc. casus talis est, in tertia parte, vbi ponit duplicem causam ad faciendum, quod illa uerba: Et si quid plus, &c. excludant remedium d. l. 2. & vnam ponit Aug. Aret. in §. actionum, col. 9. Inst. de act. o. Alteram Fel. in c. si cautio, columna 23. versi. fallit ult. supra de fide instrum. dixi late in repe. d. l. 2. C. de rescind. uend.

b ¶Pro qua opin. Bar. facit gl. in l. actor, ff. rem ratam haberi, & idem tenet Bal. & Aug. in dicta l. 1. & Bal. in l. transact. C. de transact. & etiam tenuit Angel. in consi. 138. incipiente, uir uxori. Idem tenet Ang. in repetitio. Iciendum, ff. de uerborum obli. Et adde, q̃ dom. Alex. de Imo. in addi. ad Bar. in l. 1. C. de præd. cur. etiam oppo. contra istam limitationem, de l. si quidem. C. de præd. minor. & soluit, ut ibi per eum. Item adde, q̃ etiam contra Bar. tenet Bal. sibi contrarius in l. 2. C. de rescind. venditione, in lect. & in repe. in uer. super quarta, & Imo. in l. precia rerum ff. ad legem Fal. & ibi vide plene do. Alex. de Imo. in 4. & 5. col. & in l. pacta nouissima, C. de pact. & Imo. & Roma. in l. si quis cum aliter, ff. de verbo. obl. Et idem Bart. sibi contrarius in l. 1. C. de præscrip. 30. annorum, vbi tenuit contrariam sententiam: nam si venditione, quæ fit per subhastationem, requiritur decretum iudicis, & tamen vult ibi Bar. rescindi talem venditionem remedio dictæ l. 2. quamuis in hoc vltimo contrarium tenuerit Ang. in repet. l. sciendum, ff. de verborum obl. allegans dictam l. 1. Sed dictum Ange. non est tenendum, & allego contra ipsum, casum ad literam in l. si quis, C. de rescinden. vend. ubi dixi expressing. ne subhastationis nomine, publicæ relinquatur occasio fraudis. Item adduco. Nam ad hoc, ut uenditio rei ecclesiasticæ ualeat, requiritur fides de iure ciuili, quod interueniat subhastatio, authen. hoc ius, C. de sacrosanct. eccle. Et sic, si esset verum dictum Ange. in dicta l. 2. C. de rescinden. vend. non haberet locum in re eccle. quod est contra istum tex. in c. cum dilecti, supra eodem, cum sim. Item adde, q̃ aliam pulchram limitationem ad dictã l. 2. posuit Bal. in cap. 1. in 2. columna, qualiter Do. proprie. priu. feud. in vsibus feudorum, vbi voluit singulariter, quod si res, quæ ualebat centum, fuerit uendita pro x. cum pacto, q̃ si in Paschate dicta x. non soluerentur, quod adimpleatur iustum prẽtium, quòd hoc casu non haberet locum remedium dictæ l. 2. eo quia sufficit prouisio contrahentium. Sed contra hoc singulare dictum Bal. facit quod voluit glo. notabilis ordinaria & approbata per communes ibi, C. de iure emphyteutico, in ver. repellere, circa medium, ubi videmus no. quod prouisio hominis non facit cessare prouisionem legis, quæ loquitur in iudicio: secus extra iudicium.

c Seb. Sap. ¶ In l. si quis cum aliter. Vide Ias. ibi latissime, columna 6. & Alexan. in consi. 89. columna 3. uol. 2. & do. Fran. Cur. in consi. 96. columna penult. dicit communem opi. esse, quòd in transactione non habet locum remedium d. l. 2. vt latius ibi dixi.

d ¶Remedium huius c. & l. Adde uidendum Alexan consilio 42. 1. libro, & col. 4. in 1. vol. & in consi. 127. & consilio processu, in 2. vol.

sicie. consi. 299. idem consuluisse; & plus a dicit etiam, q̃ si in instro dicatur, q̃ minor fuit certioratus à notario; nõ p hoc instrm
a fidem de certioratione: quia creditur notario in his, q̃ gesta sunt coram eo: sed non facta a se, vt in l. omnib. C. de test. quod ibi firmum valde no. Vide tñ quod no. Inn. in c. qm̃ q̃. de prob. Nam practica cõis est in q̃rium: q̃ sp notarius attestatur de certioratione facta à se. Hanc opi. præmissam sentit Cy. in d. l. 2. §. 3. sed Bar. in d. l. & clarius in l. sciendum, ff. de verb. obl. tenet q̃rium, vt non requiratur aliqua certioratio: q̃ saltem scit in gñe sibi ius competere
4 q̃uenien di: aliàs non iuraret, & dicit se ita consuluisse, & q̃ multi Canonistæ tunc idem senserunt; & vide Arch. in c. 2. de pact. li. 6. ubi idem tenet. Et facit ille tex. qui nullã mentionẽ facit de certioratione ad idem auth. sacra puberum, C. si aduer. ven. Idem vr
5 tenire Collecta. in c. 1. de pact. d. And. dicit, q̃ in dubio p̃sumẽda est certioratio: quia non est verisimile aliquem venire ad actum iusm sine certioratione: sed vbi constaret eam non interessisse, tenet illam opi. Cy. quia ignorans non consentit. Et pro hac opi. facit dictum Io. An. in c. vno, de commo. vbi dicit, q̃ licet quis se obligaret de omnib. casib. b fortuitis, non tñ obligatur de omnib.
6 Mihi placet opi. q̃rian: nã vt dicit Arch. iura in nulla parte requirũt hãc certioratione, & satis est, q̃ in gñe voluit à se abdicare oẽm
7 facultatẽ q̃ueniẽdi. † Itẽ iusm est de iure diuino, & initit iuri nãli, cuius ignorantia neminem excusat. 38. di. c. si iuxta Apsum, & l. 2. C. de in ius vo. si tñ minor esset enormiter læsus, posset petere abolutionem iusti, arg. opt. in c. cum q̃ngat, de iureiur. & in c. 2. de pact. li. 6. & idem refert d. Ant. in d. c. cum contingat, se consuluisse item fm eum, si interuenirent verba magis specifica, vt quia dimminor se uelle domare totum, quod plus valet, & in quãtitate
8 magna: q̃a in minori p̃sumitur deceptio, arg. in l. si quis cũ sciret, & pro emp. Et idem crederem dicendum in maiore, vt possit petere absolutionẽ à iuro rõne enormissimæ læsionis, intelligendo, q̃ non donauerit, quod plus valebat, quia non præsumitur consensisse in tanta deceptione. Item iusm illicitum ex parte recipientis, cum interuenerit ex parte sua dolus ex proposito, vel re ipsa, quo casu competit absolutio a iuramento; iuxta no. in c. 1. & cap. debitores, de iureiur. & hæc no. quia quotidiana.

ADDITIONES.

a ¶Illud dictum etiam refert, & confirmat ratione ipsemet Pan. in c. cum causam in 3. col. circa med.
Adde etiam an iuramentum tollat remedium l. 2. Alex. consi. 205. 1. li. & 99. Abb. Ant. de But. consi. supra allega. 46. Et an requiratur certioratio in mirore, per Alex. consi. 54.

ANT. FRAN. ¶ An iuramentum tollat remedium l. 2. de quo hic; dicas q̃ si iuramentum est specifice super illo remedio, credo quòd tollat, quia ex quo iuramentum potest seruari absque interitu salutis æternæ; illud debet seruari. debitores, & c. cum contingat de iureiu. Sed si non esset iuratum specifice super illud, remedio, sed solum super contractu, non putarem, quod ta
le iuramentum se extenderet ad remedium illius l. quia non præsumitur quis remittere quod suum est, & illud velle iactare, vt in l. cum de indebito, ff. de proba.

b ¶Omnibus casibus. Adde Alex. consi. 61. vbi late. 1. lib.

SVMMARIVM.

1 Venditor tenetur regulariter de euictione nisi in quibusdam casibus in iure expressis.
2 Emptor molestatus in re empta; debet denunciare iudicium venditori, antequam iudicium finiatur; aliàs non aget de euictione, et non sufficit simplex denunciatio. sed vt veniat ad se defendendum. 3.
3 Ecclesia ligatur legibus ciuilibus loquentibus de euictione.
4 Venditor non tenetur de euictione, si non fuit sibi iudicium denunciandũ, vel si emptor ex contumacia fuit condemnatus; vel si emptor fuit propter iniuriam condemnatus.
5 Venditor non tenetur de euictione, si emptor extraiudicialiter de facto petit rem; secus si iudicialiter, licet de facto; dummodo denunciauerit uẽditori.
6 Defensio permissa de iure & de facto intelligitur, si de facto moueatur quæstio in iudicio; secus extra iudicium.
7 Clericus venditor tenetur defendere rem venditam laico in foro seculari.
8 Venditor certus de lite mota contra emptorem super re vendita, adhuc debet per emptorem denunciari.
9 Certus, an & quando debeat denunciari.
10 Donator an & quo casu teneatur de euictione.
11 Venditor denunciatus ab emptore super lite mota in re empta, tenetur ad omnes expensas, siue emptor obtinuerit, siue non.

CAP. VII.

Si venditori † Euicta re, tenetur venditor de euictione, nisi in casib. hic expressis. vel aliter, & sic ponit tres casus, in quibus re euicta non tenetur venditor emptori de euictione, & est Gregorij. Casus lit. Aliquis vendidit rem suam Titio: mouetur Titio q̃ de re illa sibi vendita: dr hic, q̃ si Titius nõ denũciauerit venditori, iudicio instituto q̃ ipsum, rem sibi venditam defendat, vel si Titius cõtumaciter se absentauerit tpe sniæ, vel per iniuriam sniæ iudicis lata fuerit q̃ ipsum;
2 Titium venditorem de euictione agere non valebit. B. † No. 1. ibi, [Post institutum iudicium] q̃ denunciatio necessario nõ est facta venditori in primordio iudicij; sed satis est, q̃ fiat post institutum iudicium, & sic post li. conte. de hoc j. latius dicã cũ gl. † No.
2. quid dẽt emptor denunciare venditori. Non n. sufficit simplici
a ter sibi intimare a li rem inceptam q̃ eum; sed vt veniat ad defen-
4 dendum eum. † No. 3. q̃ iura ciuilia loquentia de euictione, seruãtur in foro ecclesiastico; & sic vr, q̃ si ecclesia emerit, & non de-
5 nunciauerit venditori, non hẽt regressum de euictione. † Vlt. no. regulam hic tacitè positã cum trib. casibus exceptis. Regula est, vt emptor habeat regressum de euictione q̃ venditorem; quia tenebatur uenditor rẽ tradere cũ effectu. lex empto, ff. de act. emp. Rõ primę exceptionis est, q̃a venditor sciuisset melius rẽ venditã defendere, cũ magis sit certus & instructus de iure suo, vnde p̃sumit, q̃ emptor pdit cãm, non pp nullum ius, sed pp ignorãtiã iuris cõperẽtis vẽditori; nã emptor põt uti iure uẽditoris, l. emptor, C. de euic. Rõ 2dæ exceptionis est, q̃a dataptumacia emptoris, snia ur lata q̃ eũ nõ pp defectũ iuris sed pp negligẽtiã suã, & delictũ; iõ imputari sibi dẽt, nõ uẽditori. Rõ tertię exceptionis est, q̃a iniuria facta emptori reputatur quidam casus fortuitus, qui non imputatur uenditori; imò statim post factam emptionem res uẽ
6 dita perit emptori. l. necessario, ff. de perie. & commo. rei vẽ. † Sed
b dubiũ est, q̃d si snia fuit lata per iniuriam judicis sine culpa empto ris? Doct. instant; sed dic q̃ idem. Ad hoc l. si per imprudentiam, ff. de eu. nam ubi patet imprudẽtia, seu error iudicis, nocet emptori; ergo & iniuria sine culpa ipsius emptoris; & hoc tenet Bar. in l. exceptione, ff. de fideiuss. Secus dicit snia lata q̃ fidejussorẽ p iniuriam iudicis sine culpa fideiussoris. Rõ diuersitatis, quia in causa euictionis res pertinet principaliter ad emptorem, vt d. l. necessario. merito omne periculum imputatur sibi emptori. Sed in alio casu negotium pertinet principaliter ad dñm, & non ad fideiussorem: ideo iniuria illata sine culpa fideiussoris imputatur
7 dño, & non fideiussori; secus, si culpa sua, quod no. † Sed dubium est, quid si emptor molestetur de facto, ita, q̃ non in iudicio, sed extra iudicium perdit rem; nũquid hẽat regressum de euictione? Et dic, q̃ non, ut est tex. in l. fi. C. de act. emp. Sed hodie dubitatur pp uerba q̃ apponit notarius, q̃ uenditor se obligat ad defendẽdum de iure, & de facto. Et credo q̃ idẽ; ut intelligatur de facto scilicet si lis mouetur de facto, & non de iure; non autẽ dẽt intelligi de violentia extraiudiciali, quia illa nõ uenit fm nãm q̃ctus, de
8 quo dic, ut no. in d. l. fi. & per Bar. † Ista ploistafi, ff. de uerb. obl. † Sed
c est dubium notabile, nunquid clericus d vẽditor teneatur defendere rem uenditam laico in foro seculari. Et uide gl. no. in c. clericum nullus. 11. q. 1. quæ bene intellecta tenet, q̃ sic. probatur rõne, iudicij est institutum q̃ emptorem tanq̃ possessorem, sed uenditor uenit solum ad assistendũ emptori, & non defendendum eum, vt in l. 1. C. ubi in rem actufi iudicium institutum q̃ emptorem trãsfertur in uenditorẽ, ut l. uenditor, ff. de iudi. Non ergo dr hoc casu clericus q̃ueniri coram seculari, quia solum p̃stat autho
d ritatem, & defensionem ipsi emptori,[d] & hoc uoluit glo. in d. ca. clericum. Secus dic, vbi laicus possessor nomine clerici, nominat clericum in iudicio; quia tunc clericus declinat iudicium secularę; & aduocat eum ad forum suum; quia hoc casu reus est uerus dominus, & iudicium est instituendum contra eum, ad hoc qđ legi. & no. in c. quomodo, in §. q̃ super rebus, ut li. non conte. & uide Specu. in titu. de secundo decreto, in §. restat. uersic. quid si
9 dominus est clericus. † In glo. 1. ibi, [Debet denunciare] sed dubium est, nunquid teneat denunciare uenditori scienti litem motam esse? Et glo. in l. emptor, C. de euic. dixit tutum esse, ut fiat. sed Spe. eod. tit. in fi. dicit hoc esse necessarium. Io. And. aperte non eligit, sed repetit dicta Dy. in reg. eum qui, lib. 6. ubi uide. Sed tu tene notabilem theoricam Bar. in d. l. denunciasse, ff. de adult. ubi
c dicit, q̃ quandoque denunciatio c requiritur ad simplicem sententiam habendam; & tunc non oportet, q̃ fiat scienti; & habet locum regula, cum qui certus, & l. 1. ff. de actio. empti. quandoque fit denunciatio ad aliquid faciendum; & tunc non sufficit sola scientia, ut d. l. denunciasse. In proposito autem, cum denunciatio ista fiat non solum ad simplicem scientiam, sed ut uenditor ueniat ad defendendũ emptorem, necessario requirit denũcia-

tio.

ADDITIONES.

a ¶Intimare. Adde Io. de Ana. in consi. 31. vbi ponit an teneatur ostendere instrumentum venditionis, & vide eundem, consi. 38.

b ¶Iniuriam. Adde Ang. consi. 177. & ibi vide, an venditor possit renunciare denunciationi.
Ant. Fran. ¶ An venditor possit renunciare denunciationi faciendæ emptori de lite mota, seu mouenda, puto, q̃ sic. Et de forma illa faciendi, & an p procuratorem, uel quomodo hat; uide Bar. in l. absentẽ, C. de proc. Et adde, quòd uenditor etiam sciens litem motam emptori, debet requiri ad defendendam, alias non tenetur de euictione, vt per Bar. & Alex. in l. non solum. §. morte, ubi etiam per Rom. ff. de noui ope. nunc. & per Sal. in l. 1. de peri. & commo. rei uenditę.

c ¶Quando clericus est nominatus in iudicio, an possit peruertere iudicium, uide per Ang. de Aret. Instit. de excep. in princip. in 16. colum. uersic. ex his Bald.

d Seb. Sap. ¶ Ipsi emptori. An clericus uenditor, qui tenetur de euictione, nominatus in iudicio, possit declinare forum, uide Abb. in c. quoniam, col. 2. sup. ut li. non contest.

e Seb. Sap. ¶ Denunciatio. Vide Bar. in l. non solum, §. more, col. fi. ubi Mod. late, ff. de oper. no. nunc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 to.ª Nã forte emptor ꝓfisus de sua prudẽtia, non curat vocare vẽditorem, nec tenetur venditor ire. Et hoc no. pro alijs iuribus q̃ requirunt denunciationem, & tene menti istã theoricã, quæ est quotid ana. † Extra gl. quæritur, nunquid donator teneat de cuictione, si res fuit euicta a donatario: De quo vide qd legi. & no. in l. 2. de euic. & in l. Aristo. ff. de dona. Et ꝯcluso. Cy. & aliorũ hæc est, ꝙ aut donator solẽni promissione promisit de euictione; & tenet, tex. est in d. l. 2. Aut nõ ꝓmisit, & tunc aut donatio incepit a ꝓmissione, vt ga primo ꝓmisit, & postea donauit. Aut incepit a traditione, idest ga simul donauit, & ꝓmisit. Primo casu olim non tenebatur, nisi promissio fuisset solẽnis. puta stipulatione in terueniẽte, sed hodie secus per l. si quis argẽtũ, C. de don. Secõ casu, scilicet cum incepit donatio a traditione, aut agit ad particulare interesse, puta ad sumptus factos occasione illius donationis, & distingue, vtrum donator fuerit in dolo, vel non: nam primo casu tenet, secõ non, vt in d. l. Aristo. ad totale vero interesse rei
11 donatæ agere non potest, vt in d. l. 2. † Vltimo hic quæritur, nũqd venditor teneat facere expensas oẽs in lite mota ꝯ emptorem, & nunquid possit ex post facto emptor repetere expensas a vendito re, & qd si non succubuit, sed obtinuit. De hac q. le. & no. in l. 1. C. de euic. & in l. venditores, ff. de verb. obl. & vtrobiq; per Bar. plene, qui non obstante decisione glossarum, concludit oẽs expensas fiendas per venditorem, & ꝙ põt emptor, si eas fecit, repetere post factũ, siue obtinuerit in cã, siue succubuerit, q̃ ista mihi placet, cũ teneatur venditor defendere emptorem. si ergo non defendit, tenetur ob rem non defensam. l. cũ quẽritur, ff. iudi. sol. Et hoc intellige, qñ emptor denunciauit venditori, vt eũ defendat; alias sibi imputatur: nam hoc casu non agit de euictione etiam respectu rei principalis, vt hic, fortius nec respectu sumptus.

ADDITIO.

a ¶ Limita, nisi emptor & venditor in eodem iudicio, simul essent conuenti ab eo, qui rem euicit, qu. a absque alia denunciatione poterit emptor superatus agere contra venditorem euictione, vt est gl. reputata fing. in verbo possit, in l. si dictum. §. si præsente, ff. de euict. secundum Bal. in l. si libera, in prine. C. de sen. & interloc. om. iudi. & in l. si. C. de vsu. rei iud. Item addẽ ꝙ Fulg. in l. si ideo, in prin. ff. de euict dicit se de facto consuluisse, ꝙ si omnino res fuisset euicta, etiam si venditor iuisset ad defendendum, tũc absque vlla denunciatione poterit emptor habere regressum de euictione contra venditorem, per no. per gl. pe. in l. si cum quæstio. C. de euict. & dicit esse de mente gl. in d. l. emptor, de euic. Do. vero Alex. in l. 2. §. voluntate, ff. sol. ma. in 7. col. dicit sibi videri, ꝙ gl. in d. l. emptor, contrarium sentiat, & ꝙ contrarium etiam dicit Bal. in l. emptorem, in princ. ff. de actio. emp. post gl. ibi. Tertio adde vnam fing. limitationem, videlicet nisi venditor in iustru. venditionis iurasset venire ad defendendum emptorem in causa euictionis; quoniam tunc si sciat litem motam, non requiritur alia denunciatio. Probo per illud quod in fin. decidunt Io. An. d. An. & Imo. in c. breui. de iureiu. vbi dicunt, ꝙ si vasallus, vel alius promisit defendere eccl. & ita iurauit, si postea talis iurans sciat necessitatem imminere eccle. non requiritur alia interpellatio, ad hoc allegant dictum Spec. in titu. de aduoc. §. 1. ver. quid si is, qui iurauit. Mouetur Spec. simpliciter propter stimulum iuramenti, nec aliud alle. sed est tex. in c. 1. §. licet, si de feu. fue con. & etiam tex. in c. 1. in uer. requisitus, de no. for. fi. per quæ iura dico, ꝙ hæc opi. fua fine dubio procedit vasallo iurante dominum defendere, uel iurante fidelitatem. sed inquantum idem concludunt in cæteris taliter iurantibus, dico, quod in contrarium facit, quia de natura contractus emp. & ven. est, ꝙ requiratur huiusmodi denunciatio, etiam scientissed iuramentum debet intelligi secundum naturam contractus, super quo interponitur l. fi. C. de non num. pec. ergo &c. tamen quia Doct. vtuntur illo uerbo, Vasallus, uel alius. multũ cõsiderandum est de eorum authorita e in iudicando, & consulendo pro quibus optime facit, nam plus, & mirabilius dixit Bal. in l. emptor, C. de euic. si bene ponderetur, quod etiam si iuramentum non interuenit, sed uenditor certus sit, quod emptor desideret ab eo defendi in causa contra eum mota, non requiritur alia denunciatio. mouetur solum, quia emptor non videtur tunc de seipso confidere, quamuis hæc ratio non concludat, & sit debilis, tñ puto dictum Bar. uerum esse, per Cy. in l. in minorum, cum concor. C. iu qui cau. Adde, an uenditori sciẽti litem motam, fit denunciandum, Ant. de But. consi. 67. Alex. consi. 67. 2. li. & an requiratur sententia, uel executio ad hoc, ut possit agi contra uenditorem, per eundem consi. 43. lib.

Ant. Fran. ¶ An uenditor sciens litem motam emptori, debeat ab eo certiorari, uide Bal. in l. si cum quæst. C. de euic. ubi tenet quod sic, & eundem in c. 1. in 1. col. in tit. si uasal. ab alio de tit. inter. & uide Spec. in titu. de emp. & uendit. in §. fi. uersi. fi. & ibi per Bal. in addit.

De locato & conducto. *Rubr.*

Continuatur ad præcedentia hoc ordine. Supra visum est &c. Sed quia locatio habet magnam similitudinem, & vicinitatem cũ vẽditione, adeo, ꝙ in q busdã casibus, pbabiliter dubitat, an sit locatio vel emptio, vt l. 1. ff. eo. merito post rub. ꝓce. subijcit ista. Et modũ clare discernẽdi ꝯctũ locationis a vẽditione vide per Bar. in l. cotem, §. qui maximos, ff. de publica. & in l. cum plures, ff. loc.

SVMMARIVM.

1 *Doctores vel scholares conducentes domos alijs docloribus vel scholaribus locatas, ante finitum tempus eorum, & sine consensu eorum, sunt excommunicati.* 10.
2 *Legatus potest edere statuta in legatione sua præter iur. cõmu. dispositionẽ. quę durant etiam finito tempore legationis.*
3 *Successor in dignitate non confirmat constitutiones prædecessoris sed ratificat, & innouat, quia confirmare spectat ad superiorem.*
4 *Successor in dignitate, potest tollere statuta prędecessoris sui.*
5 *Doctorum & magistrorum appellatione, non veniunt scholares.*
6 *Magistrorum appellatione veniunt Doctores cuiuscunque facultatis.*
7 *Scholarium appellatione, an veniant Doctores.*
Constitutio pœnalis edita in fauorem vnius, non ligat contrafacientem consensu illius, in cuius fauorem est edita.
8 *Scholares præsumuntur ignorare statuta loci, cum principaliter vacent studio.*
9 *Priuilegium concessum scholaribus, censetur etiam concessum eorum familiis & cum eis habitantibus.*
10 *Statutum, quod potest esse fauorabile & odiosum, respectu fauoris extenditur, respectu vero odij restringitur.*
11 *Excommunicatus non est ipso facto ille, qui fecit aliquid contra constitutionem quæ præcepit aliquid non fieri sub pœna excommunicationis, sed venit excommunicandus.*
12 *Vniuersitas scholarium iudicatur ecclesiastica, vel secularis, secundum q̃ in ea est maior pars scholarium clericorum, quam laicorum vel econtra.*
13 *Pœna imposita vni ex correlatiuis, an extendatur ad aliud.*
14 *Constitutio, vel statutum ex identitate rationis, extenditur; sed non pœna ipsorum, quia pœna non debet excedere casum proprium.*
Participans cum aliquo, qui in actu participationis incurrit excommunicationem, non est excommunicatus.

CAP. PRIMVM.

1 EX rescripto. † Excõicati sunt magri. & scholares Bono. q ante tps ꝓductionis ꝓducũt hospitia aliorũ magistrorũ, vel scholarium sine corũ plenũ. Et primo ponit decisa relatio legati. Scdo, ptõ, q̃ ꝓfirmat, ibi [Cõstõne] Tertio publicari mãdat ibi, Statuentes.] † No. 1. ex isto tex. q legatus põt iusta de cã, & ꝙ bo
2 no pacis edere statuta intra limites suæ legationis ꝑter iuris cõis dispõnem; quod quidẽ statutum ẽt durat post legationem finitã.
3 Ad hoc c. fi. de off. leg. vbi bo. tex. † No. 2. ibi, [Confirmatã &c.] ꝙ successor qñque confirmat constitutiones & gesta ꝑdecessoris nõ est tñ proprie confirmatio, vt dicit Host. & bene; quia confirmare est superioris; sed par in parẽ non hẽt imperiũ, vt in c. innotuit. de elect. nam est potius quædam ratificatio. & innouatio.
4 † Et ex hoc tex. collige arg. ꝙ successor potest reuocare statutum prædecessoris: alias frustra põderaret ista ꝓfirmatio, & ꝓ hoc rõ,
5 quam dixi, quia par in parem &c. † No. ibi, [Magistrorum &c.] ꝙ appellatione magistrorum, veniunt omnes Docto. cuiuscunque qualitatis, & est communis visus loquendi Vltramontanorum, ac Romani pontifices quemlibet Docto. in suis literis appellant magistrum; vide tamen glo. in cle. 2. de magist. quæ dicit ꝙ apud Italiam obtinuit visus, vt promoti in iure, appellentur Doctores; in alijs vero facultatibus vocentur magistri; omnes tamen qui præsunt exercitio alicuius disciplinæ, possunt secundum etymologiã vocabuli appellari magistri, vt in l. quibus ꝑcipue, ff. de verb. sig. dicitur ẽt a magistrando, sicut Doctor a docẽdo, vide tex. ibi. In prochuius compilationis, vbi Papa omnes appellat Doctores, forte habuit respectum ad communem visum Bononien. quibus scribit. Et faciunt hæc ad statuta facientia mentionem de ma-
a gistris, a vel Doctoribus, vt non veniant scholares. † Et no. ex eis-
6 dem verbis, quòd appellatione scholarium non veniunt magistri, in larga tamen significatione aliud est dicendum. Nam põsunt dici scholares, inquantum frequentant scholas, & vacant
7 exercitio scholastico, & hoc vide per Moder. sup in proœ. † No. ibi, [Vel inquilini.] ꝙ vbi ꝓstitutio editur pœnalis in fauorẽ vnius, non incidit contrafaciens in pœnam, si ille, in cuius fauore agitur, consensit. Et facit tex. iste in ar. illius quæstionis, ꝙ si Episcopus præcipit sub excommunicatione debitori, vt soluat creditori intra certum tempus, vt non incidat in excommunicationem debitor, si non soluat, creditore prorogante terminum; de quo
8 vide quod no. in c. præterea, il 2. de app. † No. in verbo [Statuentes] bo. ar. quòd scholares præsumuntur ignorare constitutiones legatorum, & Episcoporum, cum non habeant ibi domicilium, & principaliter vacent studio. In glo. 2. in fi. Host. tenuit opi. Lau. dicit tamen de meretrice, ꝙ inuoluitur excommunicatione, si communicat scholari hoc crimine dãnato, iuxta c. fi concubinę, infra de sentent. excom. Et intellige, quando communicant non habitando secum duntaxat; sed in delicto isto, puta conducendo hosp tium alterius scholaris pro eo. fed Io. & Gof. sequuntur opi. contrariam, quam ponit & sequitur Bart. & hęc videtur verior, quia cum constitutio contineat pœnam ipso iure, verba non debent extendi contra proprium significatum vocabuli; immo potius restringi. Et maxime quia est contra cõmunem visum loquendi, vt scriptores, & alij veniant appellatione scholarium ad hoc c. statutum, & c. fi compromissarius, de elec. lib. 6. & facit ad
9 dicam in seq. No. tfi gl. in alio, ꝙ existens in studio cum scholaribus, gaudet eorũ priuilegio; & sic vẽ ꝙ beneficiũ ꝑcedit scholaribus, gaudet eorũ priuilegio; & sic vẽ ꝙ beneficiũ ꝑcedit scholaribus.

ADDITIO.

a geb. Sap. ¶ De magistris. Vide late per Fel. in proœ. Gregoria. col 1. ver. in tex. ibi doctoribus.

a laribus, a extendat ad morantes in studio cũ eis: ga largo sumpto vocabulo põt dici scholares: de quo vide qd no. in auth. habita. C.
b ne fi. ꝓ pa. † Sed hic q̃rit Io. An. nunqd disp õ huiª tex. hẽat locũ in alijs studijs. recitat Inn. & Host. & alios fuisse varios. Host. tenuit ꝙ sic, ex quo papa hãc ꝓstõne localẽ approbauit, & ꝓfirmauit. Nam
c ofa nã facimª &c. vt in c. si apostolicę, de ꝓb. lib. 6. & maxime hodie, cũ sit redacta ad iª cõe, ar. c. fi. de clãd. desp õ. Sed Inn. & alij teneruerũt ꝯriũ, qd placet Io. An. nã licet mã huius ꝓstõnis sit fauorabilis, vt euitent scãdala. & pax seruet inter studẽtes; tñ inquãtũ im
d ponit pœnã, est odiosa, & sic restringẽda. Põdera hãc rõnẽ Io. An. erit aperte, ꝙ ꝓstõ q̃ emanauit principiª ĩ fauorẽ, si ꝓtinet pœnã, dẽt restringi. Cuius ꝯriũ ipse tenet aperte in c. fi. ẽt. & ĩ c. fi. de ele. li. 6. & ꝓ illis gl. facit text. & cõis theorica ibi legistarũ in l. q exce
e ptionẽ. ff. de ꝓdi. inde. Vbi no. q. si ꝓtõ partim est fauorabilis, & partim odiosa, dẽt attẽdi & iudicari ſm principiẽ intentionẽ diſ ponẽtis; vt si intẽdebat ꝓbere fauor, sit fauorabilis: si odium, sit odiosa. Sed põt dici, ꝙ quatenus ꝓtinet fauorẽ, dẽt extẽdi; quate-
f nus ꝓtinet odiũ, dẽt restringi, & fuit opinio Bal. in diuersis locis, vbi tractat hãc mãm, & Io. fuit sibi valde ꝓrius in mã extẽsionũ. Aliud. n. sensit in gl. aliud in disputatione, q̃ hr in reg. odia, &c. † In
g gl. in ver. [Sub excõicatione] ibi, [Latæ ſntiæ] gl. forte habuit respe ctũ ad verba ꝓstõnis legati, vbi aũt simpliª apponerent illa verba, Præcipimus sub excõicatione, ꝑfacientes nõ sunt eo facto excõica tię sed veniũt excõicãdi. ẽ. n. q̃ dã cõminatio. nisi aliud appareat ex
h circunstantijs, & ita ꝑcludit gl. no. q̃ cõiter tenet ĩ c. vnico, de ꝓfagi. & c. ficut. il 2. de simo. & ĩ c. 2. de matri. ꝯ ꝓterd. ecc. † In ea. gl. ibi. [Sed
i quare] no. gl. vsq; in fi. Ex qua primo collige ꝙ vniuersitas scholariũ dr ecclesiastica, vel secularis ſm qualitatẽ maioris partis ſupk positorũ. l Nã si scholares ꝓ maiori parte sunt clerici iudicãt ecclesiastica; & est sub iurisdõne iudicis ecclesiastici. Si pro maiori
l parte sunt laici, sub sunt iurisdõni iudicis laici. arg. c. ꝙ in dubijs, ſ. de sẽt. ecc. vel alt. & hoc idem voluit Bar. in l. fi. ff. de colle. illic. Et põdera gl. relatã ad tex. qa vẽ velle, ꝙ singuli iudicentur ſm dispõ nem ipsius corporis. Nã ista cõstõ concernit singulos, & nõ vniuersitatẽ, & tñ vult glo. ꝙ oẽs & singuli. Et laici cõprehendant, ex
m quo pro maiori parte sunt clerici; qd est dictũ singulare. si est ve-
n ſ. Secõ ex gl. colligo; ꝙ pœna c apposita in vno ex correlatiuis, non extenditur ad aliud. Nã locator, & conductor sunt correlati
o ua, & tñ vult gl. ꝙ pœna apposita ꝓductoribus, nõ extendat ad locatores. Sed quidã tenuerunt oppositũ p hãc rõnem. Nã Bar. vo
p luit in duplici loco ꝓrius, vt in l. fi. ff. de acceꝑti. & in l. vlt. C. de individ. Sed ꝯ dictum Bar. & pro ista gl. vide aliam gl. no. iuncto tex. in cle. vnica, de consan. & affi. vbi apponit pœnã ꝑhẽti matrimonium cum moniali; & eadã pœna replicatur in ipsa moniali; quasi apposita in masculo, non extendat ad ipsam fœminam ꝑhẽtẽ, & vide glin uer. ꝑhentes. Sed concludę, ꝙ aut non est eadẽ rõ in altero ex correlatiuis; & nõ dẽt eadẽ pœna extẽdi, vt pãtet ex no. in c. super eo, de vsur. Nã pœna apponit dãti usurã, quæ nõ intelligitur repetita in accipiẽte; ga non est eadẽ rõ, vt ibi no. sic voluit Bar. in d. l. vlt. de indi. vic. licet simpliª fuerit locutus in l. fi. ff. de acceꝑti. Vñ ad casum nostrum dicerẽ, ꝙ nõ est eadẽ rõ in locatore, & est in conductore: ga scholares inter se dẽnt humanius se hãe; & certant ipsi de lucro captando; & qñ cõducunt ante tps hospitium in alterius odium; sed locator certat de damno vitando; ga vult locare rem suam in tpe legitimo; nec facit in odium, nec ita afflingitur, sicut scholares inter se. Sic intelligo opinionem illorum, qui voluerũt dicere istam decretalem extendi ad locatores ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
q trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
r dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
s trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
t dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
u trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
x dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
y trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
z dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
aa trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
bb dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
cc trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
dd dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ee trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ff dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
gg trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
hh dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ii trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
kk dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ll trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
mm dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
nn trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
oo dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
pp trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
qq dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
rr trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ss dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
tt trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
uu dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
xx trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
yy dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
zz trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
aaa dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
bbb trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ccc dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ddd trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
eee dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
fff trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ggg dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
hhh trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
iii dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
jjj trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
kkk dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
lll trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
mmm dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
nnn trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ooo dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ppp trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
qqq dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
rrr trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
sss dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ttt trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
uuu dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
xxx trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
yyy dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
zzz trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
aaaa dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
bbbb trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
cccc dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
dddd trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
eeee dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ffff trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
gggg dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
hhhh trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
iiii dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
jjjj trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
kkkk dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
llll trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
mmmm dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
nnnn trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
oooo dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
pppp trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
qqqq dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
rrrr trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ssss dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
tttt trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
uuuu dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
xxxx trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
yyyy dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
zzzz trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
aaaaa dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
bbbbb trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ccccc dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ddddd trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
eeeee dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
fffff trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ggggg dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
hhhhh trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
iiiii dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
jjjjj trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
kkkkk dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
lllll trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
mmmmm dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
nnnnn trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ooooo dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ppppp trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
qqqqq dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
rrrrr trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
sssss dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ttttt trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
uuuuu dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
xxxxx trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
yyyyy dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
zzzzz trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
aaaaaa dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
bbbbbb trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
cccccc dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
dddddd trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
eeeeee dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
ffffff trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
gggggg dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
hhhhhh trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
iiiiii dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
jjjjjj trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
kkkkkk dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
llllll trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
mmmmmm dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
nnnnnn trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
oooooo dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
pppppp trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
qqqqqq dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
rrrrrr trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
ssssss dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
tttttt trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
uuuuuu dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
xxxxxx trahatur de ciuitate, imponitur pœna vendenti frumẽtum forensibus; nunquid pœna intelligatur in emptore repetita. & est
yyyyyy dubium satis probabile. † Sed crederem, ꝙ extendatur dispositio ꝓp theoricam Bar. Aut est eadem rõ, vt puta. vt frumentum non
zzzzzz trahatur de ciuitate

Universidad de Deusto
Biblioteca

querunt a dño Papa super hoc sibi prouideri. Scribit Papa monachis illis, q̃ nō obstante ꝓrio statuto Eporum, possint locari fructus decimarū suarū ꝓpriis illis, cū quibus ꝓditionē ecclesiæ poterūt facere meliorē; ita tñ q̃ ista locatio nō extendatur ad feudum, vel alienationem. Ber. †No. primo ex tex. iuncta gl. 1 q̃ eps[a]
a tiō pōt facere statutū in præiudiciū iuris inferiorū ecclesiarū, qđ bñ no. qđ intellige cā maxima nō vrgēte, ad hoc qđ no. in c. ꝓstitutus, de relig. domi. & in c. 1. de reb. eccle. nō alie. li. 6. No. scdo, q̃ res ꝓcedit ad firmā, cū ꝓcedit ad annuū cēsum, seu locat, & est
3 vulgare Anglicorū. †No. q̃ fructus decimarū possunt locari, seu
4 ꝓcedi ad annuū censum ēt laicis. † No. ibi, [Libere] q̃ bñficiatus pōt locare redditus eccl. suę sine licētia superioris. Et credo, q̃ p illud verb. Libere, q̃ valeat statutū Epi in ꝓrium. Nam de significatione huius verbi, Libere, est, vt nō exigatur cōsensus alterius, vt in c. de multa, de præben. & in c. licet Epūs, eo. tit. lib. 6. & intellige de locatione facta ad magnum tps, puta pro nouem annis, & ad
5 hoc vide tex. cum gl. in clem. 1. de reb. ec cle. non alie. † No. vltimo
b argum. q̃ prohibita alienatione, [b] vī prohibita locatio ad maximum tempus. Sed Accur. aliud sentit in l. eodicillis. §. instituto, ff.
6 de lega. 2. fed vide bo. gl in d. clem. 1. † Sed contra hoc oppo. & cōtra tex. nam Epūs habet potestatem condendi statuta in dioecesi suą, vt in c. 2. de constit. lib. 6. plene per Ioā. And. in c. fi. de osti. archi. ergo istud statutum debet valere. Gl. 1. tacite sentit ꝓriū; sed clarius Inn. soluendo dicit, q̃ in spectātibus ad iurisdictionē suā, pōt Epūs facere statutum quia nemini facit iniuriā, sed quatenus vult tangere iura aliorum in eorum ꝓiudiciū, nō pōt; & ita no
c tabiliter loquit iste textus, sed oportet, [c] quod illi, de quorū præiudicio agitur, consentiant. f̃m eum, vel saltem sint præsentes. Di cit Ioannes Andr. quòd ex his verbis Inno. sentit taciturnitatem habendam pro consensu, quod tamen dī procedere in re onerosa, no. Inno. in c. in genesi, de elec. & sic sentit Io. And. q̃ in casu istius c. taciturnitas istorum inferiorum non debet haberi pro consensu. Sed saluando Inno. dico, q̃ ex quo isti vocantur vt consentiant, vel contradicant, & tacent, habentur pro consentientibus, iuxta no. per dictum Inn. in c. 1. de his, quæ fiunt a ma. par. capit. & facit l. de ętate. §. qui tacuit, ff. de interro. act. & c. si post prætitū, de ꝓfess. li. 6. & vide Inn. in d. c. fi. de of. legati, vbi in legato dicit idem, quod in Episcopo hic, sequitur Fede. consi. 16. Abbas

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod Epis. De potestate Episcopi in statuendo, vide Feli. in c. qđ super his, col. 3. supra de maio. & ibi an possit statuere contra canones, vel contra leges ciuiles.

b ¶ Prohibita alienatione, vī prohibita locatio ad tempus maximum. Adde eſdem Panor. in ca. ad audientiam, vbi no. per illum tex. & c. nulli, eo. titu. sup. de reb. eccle. non alie. & Ful. in l. manumissiones, ff. de iust & iu. & ita tenent Doct. reprobata ibi illa gl. in d. l. codicillis, §. instituto. & ita tenent gl. & Doct. in d. l. 1. & est bona gl quam no. tu Canonista, & Legista, & no eam Ang. & Imo. in l. fi domus. §. fi. ff. de le. 1. facit quod no. glo. & Bar. in l. 1. §. q̃ autem, ff. de superfi. An prohibitus alienare, possit ad longum tps locare, vide dom. Card. consi. 92. Alex. consi. 104 3. lib. & an locatio facta vltra tempus permissum, valeat saltem in tempore permisso, vide Lap. alleg. 30. Zachar. ¶ Adde quod notaui in apost. ad istum post eum in c. ad audientiam num. 1. & in ver. locare, supra de reb eccl. non alie.

c ¶ Plus dicunt do. An. & Imo. hīc, q̃ quando subesset iusta causa, posset Episcopus cum consensu sui capituli tantum ita statuere in præiudicium prælatorum inferiorum vel ecclesiarum subditarum; etiam illis non consentientibus, per illud, quod habetur in c. fi. de his quæ fiu. a maio. parte cap. & per no. per Inno. & Ioan. And. in cap. in nostra de iniu & in c. quæ in ecclesiarum, de const. faciunt no. per gl. in c. cōstitutus, de reli. do. & hoc confirmo per illud, quod volunt dom. An. Imo. & alij Cano. in c. fi. per illum tex. de transa. vbi volunt, q̃ quamuis legatus de latere non possit committere causam cognoscendam summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, & quia esset contra ius, est gl. in ca. fi. in fi. gl. ma de hære. li. 6. quam ipse Imo. dicit esse fin. in d. l. nemo posset. 15. de leg. 1. Sed est similis gl. in ver. man damus, in clem. fæpe, de uerbo. signifi. plene per Spe. in tit. de leg. §. super, ver. sed nunquid legatis, Bal in l. ne quicquā. §. fi. ff. de offi. procon. & do Ant. in c. dilecti, de iud. ubi subtiliter ponderat esse de hoc tex. tamen ex euidenti, & necessaria causa tangente statum causæ, posset committere, q̃ summarie procedatur, &c. f̃m do. Ant & Imo. in illo c. fi. per illum tex. & sequitur dom. Alex. in locis præallega. Adde an Episcops possit sine capitulo statuere, eundem Abb. in ca. consuetudinis, supra de consue. & ibi per nouī. Et q̃ ex causa possit Epis. contra ius statuere, vide Rom. consi. 325. Ant. Fran. ¶ An Epis. sine capitulo posset aliquid statuere contra ius, dicas, q̃ episcopus debet seruare canones, non autem violare, vt in clem. 1. de æta. & quali. & hī in c. cum scimus. 11. q. 3. & vide Card. in clem. 1 in 8. q. de æta & qual. vbi dicit, q̃ si violat semel tantum, Epis. non deponitur, at si plures violat, debet deponi, vt per Car. ibi in 9. quæst. Et quomodo puniatur, quando violat canones, vide gl. in c. cap. generali, de electio. lib 6.

SVMMARIVM.

1 *Propter sterilitatem grauem sine culpa coloni contingentem, remittitur rei pēsio, nisi possit fieri cōpēsatio cū ubertate ꝓcedentis, vel sequentis anni.*
2 *Locator potest inquilinum repellere de domo ante finitum tempus conductionis, si peruenerit ipse aliqua necessitas, vel inquilinus male versetur, vel pensionem non soluat. 6. 10.*
3 *Venditione perfecta, etiam ante traditam possessionem emptori, periculum rei spectat ad ipsum.*
Propter sterilitatem non fit remissio in contractu emphyteuticario.
4 *Pensio rei conductæ est soluenda in fine anni. 10. 18.*
5 *Conductor non tenetur soluere maiorem pensionem, siue mercedem propter*
ubertatem fructuum, vide infra nu. 29. vbi late.
7 *Conductor potest ex causa; etiam ante tempus finitum, domum conductam dimittere.*
8 *Propter pestem superuenientem, potest conductor dimittere domum.*
Pestis est legitima causa non comparendi in iudicio, & se absentandi.
9 *Suspectus de fuga non potest reputari ille, qui quando cum eo contrahebatur, inoperat male uti substantia sua.*
10 *Fides non seruatur non seruanti.*
11 *Conductor ad modicum tempus si expellantur, nullum habet interdictum; quia ipse nullam habet possessionem.*
Possessorium recuperandæ non datur expulso a simplici detentatione.
12 *Sterilitas non consideratur ex hoc, q̃ non fuerit recollectum semen; sed si alter fuit sterilitas in non recolligendo fructus confectos.*
13 *Emens fructus futuros, non tenetur ad precium, si fructus non nascuntur. Fructus dicuntur, deductis expensis.*
14 *Propter sterilitatem, an fiat remissio colono partiario, vel illi, qui colit mercede constituta in aliqua specie, puta receptis pluribus salmis grani.*
15 *Locationis appell. non venit locatio constituta in pecunia in materia stricta.*
16 *Locator expellens conductorem peruerse habitantem in domo ante finitum tempus, an remittat sibi pensionem pro rata temporis.*
17 *Longum tempus dicitur decem annorum, & non minus.*
19 *Obligans se ad faciendum aliquod opus certa mercede, quo tempore potest petere illam mercedem.*

CAP. III.

1 **Propter.** †Propter sterilitatē grauē, sine culpa ꝓductorū ꝓtingentē, remittitur cis pensio, p rata: nisi possit cum vbertate. præcedentis, vel sequentis tporis cōpēsari. Hoc primo vsque ad §. verū. vbi ponūtur quatuor casus, in quibus inquilinus pōt ante tps ꝓductionis finitæ licite expelli. Et duo sunt dicta, q̃ patēt in tex. Casus literalis. Ecce locauit alicui ꝓdiū meum pro certa pēsione annuatim reddēda, sterilitas magna ꝓtingit, & sic magnū damnum dedit ꝓductori sine culpa sua, vitio tñ ipsius rei, seu casu fortuito. Quæritur, vtrū colonus totā teneat̄ soluere pēsionē Resp. Papa, q̃ pēsio remittenda est pro rata; nisi sterilitas
2 possit cōpēsari cū vbertate ꝓcedētis, vel sequētis anni. †Scdo q̃ritur, vtrū locator possit expellere inquilinū de domo inuitū? rnde tur, si mō immineat necessitas, q̃ nō imminebat tpe locationis, locator inuito inquilino poterit domū inhabitare, & inquilinū expellere, vel refectione indiget, q̃ nō imminebat tpe locationis, remissa sibi pēsione pro residuo tpe. Ire si inq linus peruerse mo rā ibidē, inde pōt amouer: vel si non soluit canonē per biennīū,
3 nec sibi celeri satisfactione prouidet, pōt expelli. †No. 1. q̃ sterilitas ꝓtingēs sine culpa coloni, inducit in ꝓctu locationis remissio nē pēsionis pro rata; secus in ꝓctu vēditionis. Nā vēditione perfecta, periculū rei vēdit̄ pertinet solū ad emptorē; nec est fieda aliqua remissio; ēt si nunq̃ possessio fuisset tradita emptori, ex quo nō defecit p vēditorē, quo minus emptor eā apphēdisset, vt l. necessario, ff. de peri. & commo. rei vēdi. Ire aliud in ꝓctu emphyteuticario: qa f̃m cōem tñiam, nō fit ibi remissio pp sterilitatem, vt no. ī. cap. proxi. vbi dicā. No. scdo, q̃ vbertas præcedētis, vel subiequētis anni, cōpēsatur cū sterilitate, vt sic nulla remissio fiat. Et vt tex. innuere, q̃ cū vbertate interpolati anni, nō sit fieda cōpensatio, qđ tenuerūt qdā. Sed cōiter oppositū tenetur. Satis. n. est, q̃
4 durāte ꝓductione ante, vel postea, ꝓtingat vbertas; qa eadē est rō in vtroq;, & p hoc l. si vno. ff. eo. tit. † No. tertio argu. ex tex. q̃ pēsio est soluēda ī ꝓctu locationis, in fi. tēporis. Hoc colligit multi cautе ex tex. in eo, q̃ dicit de remissione fieda pp sterilitatē. Nam sterilitatē patit in fin. anni, & textus log tur de remissione, & non de restitutione. vñ si pēsio fuisset in prin. soluta, dixisset tex. q̃ est
5 fieda restitutio, p rata, de quo ī. latius dicā. † Quarto colligit aliud argum. q̃ pp vbertatē fructuū, nō tenet̄ colonus soluere maiorē pēsionē, seu mercedē. Nā si teneret augmētare, nō fieret cōpēsatio cū sterilitate ꝓcedenti, sed maior solutio iure vbertatis. Et de
a hoc ēt ī. dicā. No. 1. §. verū, q̃ inq linus [a] dī ꝓductor rei vrbanæ co-
6 lonus vero rei rusticæ. † Itē no, q̃ ex cā necessaria superueniēte, pt dñs licētiare inq linū ante tps ꝓductionis finitæ. No. duo exēpla huī necessitatis. Primo qñ dom̄ idiget refectione. Scdo, qñ ipse
b dñs vult in ea habitare ex necessitate [b] sū pueniēti: & intelligit q̃ suæ necessitati aliter prouideri non potest vt no. in l. cdem. C. eo. Item probat iste tex. in versiculo, si necessitas. Nam non diceretur dominus necessitatus, si aliter commode posset sibi prouideri. Nam necessitas non subijcit legi, vt in c. quāto, de cōsti. Et ex hoc no. sing. contractum dissolui propter necessitatē, seu cau-

sam

ADDITIONES.

a ¶ Differentia inter inquilinum, & colonum. Et adde tex. &, vbi Cyn. in l. fi prædium. C. de præ. mi. & gl. in ver. coloni, in §. item Seruiana Inſtit. de actio. quæ rectius dixisset, „ si usa fuisset uerbis Cy. in d. l. prædium, uel istius hic, & gl. in l. diffinimus, C. de agri. lib. 11. & glo. in l. fi. C. de acq. pos.

b ¶ Et adde, q̃ hoc non habet locum in re data in emphyta fin. tenet Ioā. And. in addi. Spe in §. nunc aliqua, in ver. 4. in eo. titu. & refert, & sequitur d. l. de May. in l. 1. in 1. col. in uersi. ultra scribentes, C. de iure emph. Adde, q̃ si expellitur ob refectionem, q̃ refectione finita, potest petere se immitti re conducta, ut dicit Rom. fing. suis, fol. 6.
Seb. Sap. ¶ Et necessitate. Vide Rom. in fin. 222. in ci. Tu habes legista, & lal. in l. 2. col. 29. uers. 4. & uls. C. de iure emphyteu.

sam superuenientem altero etiā inuito, quod est ꝺ regulā traditā in fi. cit. C. de actio. & obli. vbi dī, q̃ ꝺctus a prin. est volūtarius, ex
7 post facto est necessarius. † Quid autem ꝺ, nunquid possit inquilinus ex cā dimittere domum, inuito dño? Io. And. q̃ sic, [c] ad hoc c l. fi. de migra. & vide gl. q̃ hoc tenet in l. si in lege, ff. loca. † Sed est
8 dubium, nunquid pp pestem [b] superueniētem, possit inquilinus dimittere domum ꝺductam. Et certe sic, facit iste tex. nam si pp necessitatem superuenientē potest dñs expellere inquilinū, ita et inquilinus domū dimittere: nā magna necessitas vī timor mortis, ad hoc l. de ætate, ff. ad Treb. vbi voluit Bar. q̃ est licita cā non
9 comparendi in iudicio, [c] & per ꝺns sē absentandi, & optime facit tex in l. habitatores, ff. eod. In practica tñ vix potest obtineri; & tñ
10 quod dixi, est satis rōnabile. † No. ibi, [Non imminebat.] q̃ necessitas excusat, qñ non imminebat tpe locationis, & facit iste tex. q̃ ꝺhens cum homine parum diuire, vel q̃ labitur facultatibus, seu malè vtitur sustātia sua, non potest postmodum facere capi eum tanq̃ suspectum de fuga; cum ꝺdō alius esset sibi satis nota. tpe ꝺ-
11 ctus. ad hoc lait ꝓtor. §. fi debitorem, & quod ibi le. & no. ff. de his qui in frau. cre. & l. creditor, ff. de priu. cre. Nō. vlt. † q̃ ex nō solutio ne pensionis non pōt inquilinus expelli, nisi destiterit a solutione per biennium, ꝺ quod vī tex. in d. l. ēdē, vbi a ꝓrio colligitur, q̃ si non soluit pensionem, potest expelli. Sed conclude, aut locatio fuit facta ad longum tps, aut modicum. primo casu, aut constitu ta fuit vna pensio pro toto tpe, & potest expelli, si non soluit in tpe conuento; quia si non seruat legem ꝺctus, non est seruanda fides, arg. in l. Iulia. §. offerri, ff. de actio. emp. & vē. & procedit hoc casu tex. in d. l. ædem: Aut pensio est constituta singulis annis, & habet locum iste tex. quod procedit, etiam si fuit actum inter ꝺnientes, vt non possit expelli durante tpe. nam dēt intelligi eo solente pensionem, vt est tex. in l. ēdro. §. inter locatorem. ff. loc. Ex quo collige, q̃ in hoc casu non est dīa inter ius ciuile, & ius canonicum: nam f̃m vtrūq; ius requiritur biennium, secus in ꝺctu emphyteutico, vt dicetur in c. seq. Secundo membro principali, qñ locatio fuit facta ad modicum tps, non est necesse expectare biennium, sed finito anno soluit pensionem tpe debito, potest expelli etiam propria authoritate dñi, arg. in d. l. ædem. † Et rō diuersitatis est inter hunc casum & præcedentem, quia hoc casu non hēt inquilinus ius; immo nec possessionem: vnde si expellitur, non cō-
12 petit sibi aliquod interdictum ꝺ dominū, ad hoc l. colonus, ff. de vi, & vi arma. sed in ꝓce. casu colonus possidet, & habet pinguius ius, ad hoc l. 2. ff. si ager vect. Ideo non potest sic repente expelli, sed expectatur per biēnium. [d] Potest tñ dñs agere actione locati
13 ad recipiendum pensionem tpe debito. † In gl. ibi, [Vt fructus ēt seminis] hoc opin. est nimis rigida: vnde cōiter non tenetur, vt nē cessario exigatur tanta sterilitas, vt fructus seminis non potuerit recolligi. Et iudicio meo aperte confunditur per istum tex. nam hoc casu non fieret remissio pensionis pro rata, sed in totum, ex quo nihil recolligit. Nam verbum, pro rata, denotat particulare damnum, & non ꝓsumptionem in totum. Secunda opi. extra gl.
14 est vt tenetur opi. vulgarii, qñ dicatur magna sterilitas, [e] ar. in l. cū delationis. §. asinam, ff. de fun. instru. Et ex his quæ no. in c. ex literis, de spon. satis pōt hæc op. sustentari, ex quo lex non determinat. Tertia opi. q̃ si vltra dimidiā iusti precij est læsus ꝺductor, fit remissio pro rata. Hāc opi. tenuit Cy. in l. licet, C. eo. & expressius
15 ibi Bar. Nā cum fit ꝺctus bonæ fidei, bona fides non patitur ꝺdu rem debere sine culpa sustinere tñ dānū. † Sed Bar. in l. si mercem, in §. vis maior, posuit aliā opi. dicens tunc esse magnā sterilitatem, ob q̃ est facienda remissio, qñ deductis sumptib. nihil pcipit colonus. Mouetur hac ꝺsideratione, conductor vī tacitè emere fructus futuros, sub quadam ꝺdone, si nascentur, sed emptor fructuum futurorum non tenetur ad precium, si fructus non nascū tur. Iā debitor, ff. de contrahē. emp. ergo nec iste conductor, nec dicitur fructus, nisi quod supereſt, deductis expensis. l. fructus. ff. eo. tit. Sed certè hæc opi. mihi non placet, & aperte videtur cō
16 trariari per istum tex. dum dicit: q̃ pro rata dāni est fienda remissio, sed si ꝓpter sumptus nihil colligit, non potest haberi ꝺsideratio ad tantum damni. Item si æqparetur uenditioni, q̃ uideat facta locatio sub certa ꝺdone, nihil dēret solui, si nihil colligitur, arg. in d. l. debitor, cuius ꝓrium innuit iste tex. dum dī, pro rata. Et iō alia opi. Bar. est melior. q̃ ponit in d. l. licet, & Io. And. ut̄ fouere illam
17 opi. dū ponit exemplum in eo, qui pro trib. sextarijs terræ erat solitus recolligere quindecim, et soluebat dño tres aureos, si colligit tñ decē, soluit duos aureos, sed si anno sequenti recolligit tri-
18 ginta, fit cōpensatio, & hoc mihi placet, ut magnum incommodum dicatur, qñ uix recolligit tertiam partem soliti. † In ea. gl. ibi, [Et non partiario] & est rō, q̃ uia colonus partiarius, qui dī media
19 rius, & est quasi socius lucri: vnde lucra, & damna sunt eis cōia; & ita aperte dicit tex in d. §. vis maior. unde scias, qñ colonus colit percipiendo certam quotam, puta, tertiam partem, vel medietatem, & iste proprie non dī cōductor; sed potius accedit ad nām societatis: unde iura loquentia de societate dissoluenda, hēnt lorum in isto. Ita no. Bar. in d. §. uis maior, quod est bene no. ut per 4. & in l. nemo potest, ff. pro soc. Qñque colonus colit certa mer-

cede ꝓstituta in pecunia; & iste dī proprie conductor; & ꝺhitur uera locatio. l. si merces. ff. eo. & habet locum iste tex. Qñque cohit mercede constituta nō in pecunia, sed in alia specie, puta pro modico frumenti: & proprie non ꝺhitur hic locatio; sed est q̃dā ꝺctus innominatus, unde nō est locatio proprie, nisi interueniat pecunia numerata; sed est quasi locatio. Ita notanter uoluit gl. in l. si olei, C. eo. & ut̄ tex. in l. §. fi quis, ff. depo. & aperte tenuit Bar. in d. §. uis maior. Sed quoad casum nostrum, iudicabitur ut locatio pp uicinitatem, & similitudinem & hoc no. uoluit gl. ista, dū
20 dicit, Dādo certas corbes, quod bene no. † Ex hoc infero ad aliud dictum no. q̃ in mā stricta appellatione locationis nō veniat iste ꝺctus, qa dēmus uerba proprie capere. l. 3. §. hæc uerba, ff. de neg. gest. & in c. in nostra, de iniu. † In gl. in uer. [Peruerse] in fi. hoc, pcedit f̃m Io. And. et bene, qñ peruersè uerſatur dānum dando; ut si tenet porcos in solario, ut aliter dānificet domum: nā tūc ageret ad dānum, sed remissio fit pro residuo tpis. Sed si puerse se haberet in domo sine dāno, puta tenēdo prostibulum, uel ludū, uel exercendo usuram; tunc pōt repelli, non remissa sibi pensione, p rata; quia dñs non dēt sentire hoc damnum ex culpa inq linj; alias nō, qa nō pōt expellere ante tps, arg. hic, & qđ dixi §. e. c. in nra, &
21 no. in Spe. co. ti. §. posti q̃. uer. sed nūquid. † In gl. in uer. [Canonem] ibi, [Vel ēt minus] hoc non procedit, quia si conductio est facta ad non longum tps, potest expelli, non expectato biennio, ut §. dixi, & longū tps dī 10. annorū, & non minus, ut no. in cle. 1. de rebus eccl. non alie. & in d. l. de qb. ff. de le. † Sed quæritur, quo tpe
g est soluenda pensio pro re locata. cōiter dī hic, & in l. ædem, præalle. ubi bona gl. q̃ aut fuit ꝓuentum de tpe, & standum est conuentioni: aut nihil fuit dictum, & ꝺsideratur mos & ꝺsuetudo loci, seu lex municipalis. arg. in l. 2. C. de iure emph. Si uero non apparet de cōsuetudine, fit solutio in fi. anni, arg. hic, & in l. semper
22 in stipulationib. ff. de reg. iur. † Sed dubium est, quid in alio ꝺctu, ubi quis obligauit se ad certum quid faciendum pro certa mercede, nunquid solutio mercedis sit differenda in fi. ex quo nihil aperte fuit ꝓuentum? De hoc per Inn. & clarius per gl. & Bar. in Lædem. Et ꝺclude, q̃ inspicienda est cī, quare dat merces; nā si dat pro sumptib. debet fieri solutio in prin. quia ut̄ hoc tacitè actū. Si aūt soluitur pro labore, seu remuneratione debet ꝺsiderari qualitas personæ; & tunc si obligauit se pro mille ædificare palatium uel campanile, uel quid simile, tūc uerisimile est, q̃ senserit, ut successiuè habeat certam partem pecuniæ, si non posset aliter commode sustentare se. ubi autem cessaret hæc ꝺsideratio, uel similis, est fienda solutio in fine, arg. in d. l. semper in stipulationibus, &
23 uide ad mām qđ nō. Bar. in l. 1. ff. de uar. & extraor. cog. † Sed q̃ro, nunquid debeat augumentari pensio propter ubertatem, sicut

fit

ADDITIONES.

a ¶ Quod sic. Adde videndum Lud. Rom. consi. 481.

b Seb. Sap. ¶ Propter pestem. Vide pulchre per do. Io. Bap. de Sancto Seuerino in repe. l. diem functo, in 4. q. ff. de offi. assef.

c Zach. In iudicio. Adde gl. ord. in c. communis causa, in gl. in ver. morari, 23. dī. gl. in cap. fi vero, supra de iureiur. Bal. in c. ex parte, supra de appel. & in l. a. §. quod diximus, ff. si quis cau. Bar. in l. fi. alias est l. de ætate, ff. ad Treb. Bal. in l. cum a matribus, qui pe. tu. & omnino per istum, c. cum dilecti, nu. 23. & ibi in apost. supra de do. o, & contu.

d Sed Ang in §. scire, in Auth. de non ali. col. 2. decidit, q̃ si cesset triennio soluere, sicut emphyteuta, & idem uoluit hic Cano. dom. Ant. & Imo. in 24. co lum. & Raph. Fulg. in auth. qui rem, C. de sacrof. eccle. & est de mente Bar. in l. uectigalia, §. 1. ff. de pub. Sed aduerte, quia non uidetur bona similitudo inter conductorem ad longum tempus, & emphyteutam. Nam in emphyteua tractatur de grauiori præiudicio, quia hēt in re, & illud est perpetuū nimium, si statuitur triennii ad eum expellendum. Sed qui conduxit ad longum tempus, puta ad decennium, habet bene ius in re, sed illud est temporale, & ideo non tractatur de tanto præiudicio, sicut in emphy. ergo uidetur, q̃ non requiratur tantum tempus. Ita sub dubio tamen forte tenet idem Io. de Imo. in d. §. 1. in l. uectig. & facit vltra eum, quia emphyteuta, si expellitur, perdit meliorementa, quod non est in conductore ad longum tempus, vt no. in c. fi. in glo. in ver. quid autem in colono, &c. Et hoc concludit etiā in conductore in perpetuum, quod non facit ratio Imo. An conductor ad longum tempus possit expelli, si non soluit pensionem per triennium, & an propter sterilitatem petat sibi fieri remissionem. Dicas, quod conductor in quinquennio non habet ius in re, & comparatur fructuario. Ita Bald. in l. fino, in 3. fi. in 1. col. ff. solu. matr. & habetur in l. codicilli, §. substituto, de leg. 2. Sed conductor ad decennium bene dicitur esse conductor ad longum tempus, & dicitur habere ius in re, de quo etiam per Bar. in Iuris peritos, in princ. ff. de execu. tuto. Et adde, quòd conductor simpliciter non habet ius in re, licet habeat rem sibi hypothecatā, vt per Bar. in l. uectigalia, in §. fi. ff. de pub. nisi fit conductor ad longum tempus, secundum Bart. in Iuris peritos, & per Alex. in l. a. §. fi ego, ff. de ope. no. nun. & Spe. an tit. de proprie. in §. 1. in uer. est & alia.

e Sterilitas. Adde uidendum Alex. consi. 179. 3. lib. & quando propter sterilitatem fienda sit remissio conductori, vide etiam Franc. de Are. consi. 52. & 42. & per Alex. consi. 81. per Io. de Ana. consi. 74. Fulg. consi. 6. Lud. Roma. consi. 369. do. Car. consi. 92.

f Colonus partiarius dicitur mediatus. Adde, an colonus partiarius dicatur socius, Lud. Rom. consi. 49.

g Seb. Sap. Quo tempore. Vide Bar. in l. si seruus communis Meuij, §. fi. ff. de stipu. seruo. ubi concludit, q̃ obligatio cōmittitur in prin. anni, sed executio non potest fieri, nisi in fi. anni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fit remissio,& diminutio pp sterilitatem? Cõclude ex not. hic,& in d.§. vis maior, q̃ aut vbertas ꝓtingit, quia fructus multũ valent vltra solitũ; & non debet fieri augmentatio, vel diminutio propter vtilitatem precij, quia ꝯctus recipit substantiã suã, & ꝑditio tacita est purificata, collectis fructibus. Aut vbertas cõtingit pp industriã coloni, & non debet augmentari; ne sua diligentia sibi sit damnosa, argum. in l. fi. C. de alluuio. Aut ꝓtingit pp bonitatẽ rei & ẽt non fit augmẽtatio, q̃a dñs locauit bonitatẽ rei meliori precio, quo potuit. Aut ꝓtingit casu fortuito, puta locaui molẽ dinũ, ex quo ꝑductor solebat percipere quinquaginta; nunc aũt quia alia molẽdina sunt ruinata, vel quid simile, recipit centum: hoc casu fienda est augmentatio pensionis pro rata. Nã sicut pp casum fortuitũ ꝓtingentem fit remissio, vt hic, ita debet fieri augmentatio pp vbertatem contingentem casu fortuito, quia ꝯ rium eadem est diſpõ. 32. dist. in. c. hoſpitiolum, l. 1. ff. de his, q̃ sunt suũ, vel alie. iu. Et no. gl. in ver. [Vitio] ibi [Et si nihil percipit, nihil ſoluat] quia ante, bene contradicit in gl. 1. dum dicit, [Si non potest percipere ſemen, &c.] & multa possent hic tractari, quæ ſparsim in diuersis locis ponuntur per Legistas.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta ecclesiæ, non potest vendere melioramẽta, quę fecit re; nisi seruata solẽnitate, de qua hic; ẽt cõtra faciens, vel nõ soluens canonẽ, priuatur iure suo, nisi celeriter moram purgauerit, etiam interpellatus. 2. 6. 12.*
3 *Emphyteuta potest exponere ius suum venale sine consensu domini, non tamen potest vendere.*
4 *Tempus si est datum ad aliquid faciendum, vel declarandum, si fuerit illud factum, seu declaratum intra tempus datum, cessat præfixio temporis.*
5 *Quo ad moram contrahendam dies interpellat pro homine, quando dies imponitur ad aliquid faciendum.*
6 *Mora potest incontinenti purgari in dispositione pœnali, si ipso iure post lapsum temporis non committit; aliàs secus.*
7 *In cõtractu emphyteutico non requiritur scriptura, secundum cõem vsum.*
8 *Emphyteuta potest ius, quod debet in re, alteri donare. Fiscus, & ecclesia equiparãtur in priuilegijs alteri concessis, vel rei legatę*
9 *Venditio licet comprehendat omnem speciem alienationis vt supra in c. 1. de reb. eccle. non aliẽ tamen quando venditio prohibetur facta commemoratione precij, non intelligitur de alia specie alienationis.*
10 *Emphyteuta priuati non potest ius, quod habet in re, alienare in ecclesiam, tanquam in potentiorem; sed si legauerit ecclesiæ, consequitur tantum precium illius iuris.*
Ius emphyteuticum non potest alienari in potentiores.
Clausula, Rato manẽte pacto, solũ operatur respectu seruantis contractum.
12 *Statim, Celeriter, & similia, relinquuntur arbitrio iudicis.*
13 *Emphyteuta vendens, irrequisito domino, vel cessans a solutione canonis, an possit propria authoritate expelli a domino.*
Emphyteuta non soluens canonem, vel alienans, irrequisito domino, perdit omnes melioriationes, quas fecit.
14 *Rector ecclesię solus habet tãtũ potestatẽ respectu alienationis, vel alterius contractus, quantam habet prælatus ecclesiæ collegiatę cum capitu.*
Dominus rei in emphyteusim datę si recipit precium ab emphyteuta, qui cessauit soluere debito tempore, an censeatur ipsum in re reintegrare.
15 *Prælatus solus potest reintegrare emphyteutam, qui cessauit soluere canonẽ, quia in non acquirendo solus potest ecclesię prę iudicare.*
16 *Emphyteuta tenetur soluere integrũ canonẽ, licet damnũ patiatur in re emphyteuticaria, nisi tota pereat, quo casu cessabit a solutione canonis.*
17 *Emphyteuta nõ liberatur a solutione canonis pp sterilitatẽ, licet maximam.*
18 *Emphyteuta tenetur soluere pensionem, licet pp guerram fundus emphyteuticarius non possit coli, nisi cessaret omnis spes recuperandi fundum.*

CAP. IIII.

a 1 **Potuit.** a † Emphyteuta ecclesiæ, meliorationes suas vendere non põt, nisi seruatis his, de quibus hic; & si ꝯfecerit, vel canonem per biennium non soluerit, nec moram postea celeriter purgauerit, iuste põt expelli. Et primo ponit reg sita, vt ius emphyteuticum possit vendi. Secundo ꝯfacientes punit ibi, [Emphyteuta. Tertio soluit obstaculũ ibi, [Non obstante.] Casus literalis. Ecclesia dedit rem aliꝯ alicui in emphyteusim iste emphyteuta meliorauit rem illam. Quæritur, vtrũ possit vendere suas meliorationes. Rñdetur, ꝙ emphyteuta debet primo regrere ecclesiã, si velit emere ius suũ; & debet denunciare illi, quantũ põt habere ab alijs, & si dixerit se nolle emere, tunc põt ius suũ vendere, vel si nihil dixerit, debet expectare ecclesiam per duos mẽses, quibus elapsis, poterit emphyteuta vẽdere alijs suas meliorationes, qui ab emptione non prohibentur; & si contrafecerit, vel p biennium in solutione cessauerit, licite potest expelli, nisi celeriter post biennium satisfecerit, non obstante, quod ei nõ fuit denunciatum, quia tẽpus in hoc casu ipsum interpellat. Ber.

2 No. primo, multa requisita ad hoc vt emphyteuta possit vendere ius sibi competens, & meliorationes suas. Nam primo requiritur dominus emphyteutæ, si velit emere. Secundo, vt denunciet
b precium sibi ab alijs oblatum. b Tertio quod illud sit verum precium, non autem fictum, & simulatum, vt in l. fi. C. eo. Quarto, quod si non dixerit se velle emere, expectetur per ſpatium duo rũ mensiũ. Quinto, quod vendat personis nõ prohibitis. Sexto, qđ nõ vendat rẽ ipsam, sed dñium vtile sibi cõpetens, & meliorationes, quas fecit in illa re. Septimo requiritur, vt prius nõ ceciderit a
3 re suo, puta differẽdo solutionẽ vltra biennium. † Et ex dictis, & ex tex. no. argum. ꝙ sine ꝑsensu dñi põt emphyteuta ius suũ expone
c re venale. c Nã si prius, q̃ reqrat dñm, nõ posset exponere venale,
4 nõ valeret sibi denũciare preciũ, quod ab alijs offertur. † No. qđ si datur alicui terminus ad declarandũ voluntatem suam, si ante elapsum terminũ expresse declarat, cessat ꝑfixio termini, ad hoc c. ab eo, de appella. li. 6. Et hoc, quia cessat rõ ꝑfixionis termini. ex quo infert, ꝙ cessante causa termini, cessat ipse terminus, ad hoc l. fi. ff. ad le. Falci. Itẽ no. ꝙ ius emphyteuticũ prohibetur vendi qui busdam personis, non tñ iure est expressum, quæ sunt illæ personæ: sed attenditur ius municipale, vel pactũ appositũ in ipso con-
5 tractu, vt innuit tex. in l. fi. præall. & vt j. dicetur cũ gl. † Itẽ nota, ꝙ vbi dies imponit ad aliq̃d faciendũ, non est opus interpellatione ad moram ꝯhendã; sed lapsus termini constituit illum in mora; quia dies statuta interpellat pro homine, concor. l. magnã, C. de
6 ꝯhen. & comm. ſtipu. & ad hoc allegaſ quotidie iste tex. † No. viti.
d ꝙ mora potest purgari, d ẽt in dispositione penali; sed posset dici, ꝙ hæc pœna non committitur ipso facto, sed relinquitur voluntati dñi, vtrũ velit ex hoc repellere emphyteutã; nõ aũt ex nõ solutione dissoluit emphyteusis ipso facto, vt patet ibi, [Iuste potuit. set expelli] quod sentit hic Inno. Vbi aũt quis incideret in pœnam ipso facto, non posset regulariter sibi ꝓsulere ẽt celeriter, ꝙ hoc vide tex. in ca. licet, de supplen. negli. prælato. vbi patet ꝙ si habes collationẽ bñficij nõ ꝓfert ẽtra semestre, nõ põt postea ꝓferre, ẽt si incontinenti vellet prouidere, quia ius est alteri quæsitũ. Et de hac mã, an, & qñ mora possit purgari, vide ꝙ no. in reg. mora, de reg. iur. in 6. plene per legistas in l. fi. insulã, ff. de verbo. oblig. In gl. 1. in fi. no. primo ex gl. ꝙ decretalis debet tractare mãm cõpetentem rubro, aliàs nõ esset ꝙgrue situata. Secundo no. ex gl. ꝙ in cõtractu emphyteutico, dẽt aliq̃ dari in prin. Dicunt tñ cõiter Do. hoc nõ esse necessariũ. Ad hoc, ꝙ hĩ in Auth. de alie. & emphy-
7 teu. circa prin. & per Cyn. & alios in l. 1 C. de iure emphyteu. † Extra gl. assignantur multæ aliæ differentiæ inter ꝯctum istũ, & ꝯctũ locationis, seu emptionis, & venditionis, quas vide in Spe. eo. tit. §. nunc aliqua post prin. & ibi tractatur, vñ habuit originẽ ille cõtractus, & naturam illius ponit ibi Spe. vltra cẽtum, & sexaginta qõnes ad mãm huius ꝯctus: Et inter cęteras dñas dicũt aliqui, ꝙ in isto ꝯctu requiritur scriptura per l. 1. C. de iure emphy. qđ sentit ibi gl. & expresse hic Ioã. And. sed Bar. ibi dicit hoc non esse necessariũ; quia ꝙsuetudo habet oppositum, hoc ẽt sequitur hic d. Ant. & vide casus, in quibus requiritur scriptura, in glo. no. in c. 1. de censi. lib. 6. Et est proprie emphyteusis ꝯctus, per quẽ transfert vtile dñium in emphyteutã, retento dñio directo apud ipsum dominum, & aliquid soluitur singulis annis ipsi dño. l. 1. ff. si ager vectig. & est emphyteusis nomẽ græcũ, & latine idem est, ꝙ meliorõ. Etiã si dicat, ꝙ emphyteuta recipit rẽ meliorandã, & hic dr in tex.

ADDITIONES.

a Sab. Sap. ¶ Potuit. Extende hanc decretalem, vt per Abb. in c. 1. infra de censi. & ad hanc materiam vide q. quam potuit d. Ias. in l. si idem cum eodem, in prin. col. 3 . de iurisd. omn. iud.

b ¶ Oblatum. Adde videndum, quod voluit Old. consi. 34.

c Zachar. ¶ Exponere venale. Imo & vendere eo non requisito, dummodo adhibeatur contractui clausula, saluo iure domini, vt per Bal. in c. 1. §. donare, in vlt. col. in titu. qualiter olim feud. potest alie. & in addi. ad Spe. in titu. de loca. ver. nunquid, & in titu. de pace Constant §. libellariæ, col 25. Fel. in c. 1. in ecclesiarum, col. 30. supra de consti. & Lud. Ro. sing. 471. incip. emphyteuta non potest alienare, & singu. 23. inci. tu habes, quod si uasallus.
Ant. Fran. ¶ Ad hoc, quod dicitur de emphyteuta alienante irrequisito domino, vide Iaco. Alua. in cap. 1. de proh. feu. alie. per Fede. vbi dicit, quod valet talis alienatio, si fiat saluo iure domini, quod intelligo verum, nisi fiat traditio, quia tunc non sufficit apponere illam clausulam, Saluo iure domini, nisi addatur alia clausula, Et aliter non, nec alio modo. ita Bal. in cap. fin. in 1. col. quæ fuit prima ca. be. amit. & vide Bal. in cap. 1. in §. hic quoque, in pen. col. in tit. de fuc. feud. & vide Pau. de Cast. in consi. 136. & Flo. in Lecta onera, in §. fi. ff. de ser. ruſt. prædio. dicit quod potest vendere, domino irrequisito, si accepit eam pro se, vel alio, cuicunque velit eam concedere, & de materia vide per nouiſ. in Leam, C. de iure emphyteu. Adde tamen, ꝙ licet regulariter non possit vendere, potest tamẽ exponere rem venalem, vt per d. Abb. post do. Anto. in c. potuit, de loca.

d ¶ Emphyteuta potest purgare moram. Adde ꝙ cautela est, vt non possit purgare moram, ſm d. Bar. C ꝯpo. in caut. 133. quod dominus statim elapso bienio, vel triennio potest etur, etiam absente emphyteuta, quod intenuit ipsum habere amplius pro libellario; quia tunc non potest amplius purgare moram; nisi celeri satisfactione; alias non facta protestatione bene potest purgare moram, & ita dicit se intelligere hoc ca. Adde quando possit mora purgari per emphyteutam, & an talis contractus requirat scripturam, Lodo. Roma. consi. 102. de primo. vide domi. Fulgos. consi. 6.
Ant. Fran. ¶ An emphyteuta possit purgare moram, ultra ea, quæ habentur in cano. hic alle. uide do. Abb. in c. potuit, de loca. ubi dici. ꝙ potest purgare intra modicum tempus, puta intra mensem, uel 10. dies, uel intra modicum tempus secundum consuetudinem loci, ut per Bal. in authen. qui ter. C. de sacrosan. eccle. quod tamen intellige uerum, nisi super solutione facienda fuisset interpositum iuramentum, quia tale iuramentum impedire morę purgationem, secundum Bal. in d. auth. qui rem, quod etiam uoluit Sal. in l. 2. C. de iure emphyteutico.
Seb. Sap. ¶ Purgari. Vide Ia. in l. 2. in 5. no. col 4. C. de iure emphyteu.

tex. cum vendere posse meliorationes suas, & ius emphyteuticũ sibi cõpetens. † In gl. in ver. [Alius vẽdere] in fi. no. gl. nam Vinc. & quidam tenuerunt ꝓrium. Sed Cy. in d. l. fi. & Io. And. hic sequũtur hanc vltimam opi. gl. & mouet Io. And. hac rõne: nam venditor hãt solum ad ꝑciũ affectionem: vnde satis est sibi. ꝙ ꝑcium conseq̃atur a dño; & iõ cum nullum interesse possit ꝓtendere, arg. in l. nemo, ff. de in litem iurã. voluit ius, vt potius vẽdat dño, q̃ extraneo. Sed in donõne, donator hẽbit respectum ad personam. Nã forte vult donare vni pp merita sua, vel vt illum sibi obliget, q̃ rõ cessat in dño, cui nõ hẽt illam affectionem: sed Bar. in d. l. fi. tenuit ꝑiũdicit. n. ꝙ licet emphyteuta fieri, seu reipublicæ possit donare, non tñ emphyteuta priuati: a quia fiscus põt ius suum petere à quacunq; persona; & sic loquitur l. præal. in gl. sed priuati a ꝑsona nõ posset petere pensionẽ a donatario, cum non ꝓxerit cum eo, sed hẽt necesse agere rei vendicatione. Aduerte, q̃a tenẽdo hanc opi. Bar. posset dici, ꝙ emphyteuta ecclesiæ posset alij donare, q̃a ecclesia cõparat fisco in priuilegijs suis, iuxta no. in c. 1. de in integ. restit. & in l. fi. C. de sacrof. eccl. Sed posset attẽtari gñaliter, ꝙ opi. fiscus gl. sit verior, saltẽ qñ fit cum ꝑsensu dñi, seu cum donat saltuo iure dñi. Nã res transit eo onere suo, ad hoc l. vectig. ff. de pig. & ex literis. ꝯ. de pig. Et de mã per Spe. in d. §. nunc aliqua, versi. rcg. vbi refert opi. ꝙ emphyteuta ecclesiæ nõ potest alteri donare, q̃a non potest alienare rẽ ecclesię sine solennitate. Sed hæc opi. reprobatur hic per Io. An. q̃a non alienat hoc casu ecclesiæ, sed ius competẽs emphyteutæ. † Et adduco pro prima ꝓclusione hãc rõnem: Vbicunq; prohibetur venditio, tacita cõmemoratione ꝑcij, nõ intelligitur de alia specie alienationis, vt probatur in l. fi. C. de ꝑd. cur. li. x. Sed in isto tex. & in l. fi. co. ti. fit commemoratio ꝑcij; ergo dẽt intelligi de venditione strictè sumpta; & per hoc infert, ꝙ possit alteri legare, vel cũ alia re permutare. † In gl. in ver. [Prohibentur] in fi. no. gl. ꝙ ecclesia censetur prohibita ab emptione rei emphyteuticariæ priuati, quasi longe potentior, q̃ sit priuata ꝑsona; vnde, deteriorare ꝓdõ dñi, si fieret alienatio in ecclesiã. Et dicunt quidam, ꝙ si res emphyteuticaria priuati donatur, vel legat ecclesiæ, solum dẽt inde recipere precium & non tenere cum ꝓiudicio dñi. Et pro hac rõne dicit Host. ꝙ ecclesia dẽret excipere ꝑsonas seculares a consecutione suæ emphyteusis, sicut personæ seculares excipiunt ecclesiam, tñ in hoc nõ ꝑseuerat, sed ꝓcludit, ꝙ illæ ꝑsonæ censent prohibitæ, ex quib. ꝓdõ dñi posset deteriora vt, qa sunt longè potentiores illo, cum quo ecclesia ꝓxit, vel lõge pauperiores; & sic ẽt fœmina censetur prohibita. Et vide qđ Cy. & gl. in d. l. 2. & cõiter sequũtur Doc. & sic intelligenda no. in c. di. 1. de arbi. † In gl. in ver. Celeri, in fi. Inno. dicit, ꝙ celeriter dr̃ ſtisfacere, si exactus in iudicio, vel extra, soluit sine ꝓfixione termini; & multo celerius, si nullam expectat interpellationem; sed ipse põte soluit. Host. ꝓsoluit, vt non expectet requisitio. Et mihi multum placet opi. huius glo. nam illa verba posita in tex. ibi, [Sibi ꝓsulere diligenter] denotant, vt sine aliqua requisitione ipsemet sibi celeriter ꝓsulat; & ideo bonus iudex arbitrabit. qñ dr̃ celeriter sibi, pui dñe post biennium, dr̃. n. modicũ tps, vt dr̃ in gl. vide in l. fi ita quis. §. fi. cũtura, ff. de verb. ob. vbi tex. dicit. Statim, & ibi dr̃, ꝙ cõiter iu rer. [Potuisset] ibi, [Sine authoritate iudicis] iunge hic sinẽ gl. vbi dicit, ꝙ licet dñs possit propria authoritate expellere emphyteutam, in eo casu, quo non soluit per biennium; non tñ hoc potest, si vendidit eo irrequisito, tũc hic etiam dẽt audiri iudex. Et ꝓ hoc facit, q̃a ex sola venditione non vr̃ emphyteuta incidere in pœnã; sed secuta traditione, ſm quosdam. Et iõ cum non posset rẽ tradere, non posset expelli propria authoritate dñi? & si in aliũ trãſtulerit ista gl. in d. l. fi. sed Cy. post Accur. ibi dicit hoc verum esse in emphyteuta; sed in colono põt admitti, q̃a colonus non hẽt ius inserendi, nec ꝓpe. ed. emphyteuta hẽt ius in re, vt in l. j. ff. si ager vectig. & hoc iõ dẽt propria authoritate expelli: Facit qđ in ſiſi no. in l. creditores, C. de pig. & hæc opi. tutior est, maxime pp scandala, q̃ inde sequi possent. Nunqd aũt hoc casu emphyteuta perdat melinorationes suas? Dicas, ꝙ sic, x. q. ij. ca. ea enim. §. hoc i?, ver. q rẽ, & in 12. C. eo. In ea. gl. ibi, [Et si vnus sit sacerdos.] no. gl. fi. in eo, qđ innuit, ꝙ respectu locationis, siue alienationis, vel alterius ꝯctus sibi ꝑtinentis hẽt rector capellę solus, quãtũ hẽt ꝑlatus ecclesię collegiatæ cũ collegio. Sed quo ad principalẽ q. huius gl. concludo ꝙ ius capiẽdo no. hic, & in d. l. fi. ꝙ aut dñs primo expulit, & postea petit pensionẽ ꝓteriti tpis; ꝙ potest, qa tenetur emphyteuta solvere ꝓterito tpe, vt in d. ver. qui rem. Aut prius recepit pensionem pro ꝓterito tpe, & postea vult expellere; & tunc si recipit pensionẽ ꝑ tpe, post morã ꝯtam, non põt expellere; qa vr̃ renunciasse iuri suo ꝑ actũ tãcitum, arg. in c. solicitudinem, de appe. Aut recipit pensionem pro præterito tpe; & sic cum protestatione, vt saluum sit ius suum in expellendo, & põt expellere; qa nulla ꝓrietas hic resultat, cum possit vtrunq; hoc facere, vt ẽt ſ. dixi. Aut nõ fuit protestatus, sed tãm pliciter recepit pensionẽ ꝓteriti tpis, et hic innt opiniones. Quidã tenuerunt, ꝙ non possit expellere, quasi voluerit dñs pati illũ moram suã purgare, vt dicit ista gl. & tenet in d. l. 2. Aliꝯ, q̃a non est iste actus ꝓrius intentioni suæ. Et hanc opi. credo veriorẽ de subtilitate iuris; q̃a in dubio nõ ꝑsumit quis velle renũciare iuri suo, vt in c. super hoc, de renũ. & l. cum de indebito, ff. de ꝓba. Ex quo ergo receptio pensionis necessario non infert dñm voluisse approbare emphyteutam, non dẽmus ꝑsumere hoc in ꝓiudicium dñi. Sic in ſiſi dicit gl. si trado tibi pecuniam dicendo: Tolle, non ꝑsumit simplr donõ, sed potius mutuũ, vel depositum, nisi aliud fuerit qualitas ꝑsonæ, vt dicit gl. fi. in l. cum quid, ff. si cer. pet. Ista in proposito nõ dẽt ꝑsumi, q̃ dñs voluerit approbare emphyteutam, sed potius capere pecuniam sibi debitã: facit qđ in ſiſi hĩ in c. cum M. de ꝑst. & quod no. gl. Inſt. si quadr. pau. fe. di. in fi. & Inn. in c. fi. de col. dete. & respectu ecclesiæ, nõ vr̃ gl. verum dicere, qa non vr̃ in hoc dña inter ecclesiam, & priuatum. † Vnde solus ꝓlatus in hoc potest præiudicare ecclesiæ; quia non tractatur hic de alienãdo, sed de non acquirendo. Nam vt ſ. dixi, emphyteuta nõ cadit ipso facto a iure suo, sed põt repelli vnde si ꝓlatus recipit pẽsionẽ pro futuro tpe, non dr̃ alienare, sed ecclesiæ nõ acquirere; & in non acquirendo solus prælatus põt ꝯdõnem ecclesiæ facere deteriorem, vide bo. gl. 25. q. . c. vlt. lentit. Inno. in c. 2. de don. & in c. qñ. de deci. In ead. gl. ibi, [Clade, vel casmate pierit, &c.] No. gl. vsq; ad fi. clades proprie est pestis, vel interemptio per gladiũ; sed hic ponitur pro quadã interemptione. Casma vero ponit pro terræ motu, seu fractione. † Ex ista gl. hẽs duas ꝓclusiones notab. Primã, ꝙ pp damnũ rei emphyteuticariæ, non liberatur emphyteuta a pensione, nec a parte pensionis. nisi tota res perierit, ar. in l. j. C. eo. Hoc opi. est cõior; licet tñ aliqui tenuerint primam partẽ gl. Et est rõ, quia emphyteuta soluit pensionem in recognitionẽ dñij directi, quod remansit penes dominũ: ideo qñ durat substãtia, sp subest cã soluendi pensionem, Bar. in d. l. j. dicit se hoc intelligere, qñ emphyteuta potuit tñ recolligere, ꝙ põt soluere pẽsionẽ. Sed hoc dictum nullo iure probatur, nec puto verũ. Nam ſm hoc non esset dña inter emphyteutã, & colonum; & vide Spe. in d. §. nunc aliqua, ver. 117. † Secunda conclusio est, pp sterilitatem ꝓtingentẽ in fructibus, quantũcunq; maximã, non fit remissio emphyteutæ pp damnum, licet aliud sit in colono. vt in c. ſ. prox. sed emphyteuta soluit in recognitionem dñij, vt ſ. dixi. Et rõ diuersitatis. quia colonus ꝛ̃ ꝓduxisse sub quadã tacita ꝓdõne fructuum futurorũ; & iõ deficientib. fructib. fit remissio, ꝑ rata, ut latius dixi ſ. c. prox. Sed emphyteuta soluit in recognitionem dominij, vt ſ. dixi, & pp hoc emphyteuta solet longe minus soluere, q̃ colonus, 12. q. 2. c. ea enim, §. hoc ius. vnde ad vtranque conclusionem solent dari versus. Si res perierit tota, liberabitur emphyteuta. Sed
18 c si pro parte, nulla liberabit arte. † Et faciunt hæc ad quæstionem c
no.

ADDITIONES.

a ¶ Priuati. Adde videndum eundem consi. 74. 1. lib. & an possit vendere consi. 3. 96. Ful. consi. 12.

b ¶ Emphyteuta non soluendo, per hoc non cadit ipso iure, sed potest expelli, & ideo tertius non posset opponere, tu non soluisti, ergo cecidisti, cum ipso iure nõ cadit, tex. est hic, ubi emphyteuta potest purgare moram, qđ nõ posset, si ipso iure caderet, per istum tex. & sup. eo. c. ꝓpos. in vlt. col. & tex. in uer. uolentibus, in §. fcire, in Auth. de non alie. & in ver. uoleti, & in ver. si uoluerit, & ibi Bar. & Bal. & omnes no. C. de iu. emph. de quo uideas ibi plene & copiose per do. Ias. May. ubi multa alia alleg. ad hoc, in 5. no.
Seb. Sap. Expellere emphyteutam. Vide Are in l. clam possidere, §. qui ad tuendas, col. 10. ff. de acq. pos. & in consi. 21. inc. diligenter, & mature, circa fi. Alex. in consi. 131. in causa, & lite vertente, col. vlt. in 4. uolum.

c Et ibi vide per Bal. & omnes, & præsertim per do. Ias. de Mayno, in 7. no. Quid autem in colono & inquilino priuati, nũquid si cessant soluere, & per hoc expellantur, perdant melioramenta. Dic, ꝙ non, tex. habes valde no. in l. colonus, ff. eo. in prin. & ibi Bar. & alij, & in l. dominus, §. 1. & ibi Bart. no. ff. eo. Et ratio diuersitatis inter emphyteutam ecclesiæ, vel priuati ex una parte, & colonum seu inquilinum ex alia ponitur per Bar. in d. l. colonus, in fi. prin. assignat & rationem unam breuibus uerbis, ꝙ emphyteuta modicã pensionem soluit. Quam rationem declara secundum Pau. de Cast. ibi. ex qua infer rebat do. Ias. de Mayno præceptor meus, dum legeret l. qui res, C. de sacrof. eccle. quòd idem esset in conductore ad longum tempus, uel in perpetuum qui si expellatur, non perdat melioramenta, quia illa ratio Bar. & Pau. quæ est in emphyteuta perdendi melioramenta, cessat in istis.
Ant. Fran. Circa hoc, an emphyteuta non soluens canonem intra tempus debitum, nec aliter purgans moram, & propter hoc cadit a iure suo utili, possit nihilominus petere melioramenta, quæ facta sunt in fundo emphyteutico, uide Bar. in l. emptor, ff. de rei uen. & in l. 1. de superfi. & habetur ꝑ gl. & Doc. in d. auth. q rem, C. de sacrof. eccl. & per Bar. in l. colonus, in prin. ff. loca. ubi dicitur, ꝙ repetit utiles expẽsas factas, quando emphyteusis finit ob canonem non solutum, & hoc sine dubio per Arch. in consi. 9. inc. emphyteuta autem est maius dubium, & dicitur, ꝙ emphyteuta non repetit melioramenta, siue sit emphyteuta ecclesiæ, siue priuati; maxime qñ in instrumẽto est appositа clausula, ad meliorandum, alias secus, vt per Bal. in c. 1. C. de iure emphyteu. & in l. 2. C. de rei uen. & per Pau. de Cast. in consi. 137.
Seb. Sap. Ad qõnem. Hanc q. ponit Raph. Comẽ. in l. interdum, §. quod ex naufragio, ff. de acq. posse. Pet. de Anch. in consi. 87. inc. præmissa facti serie, Ias. in l. 1. col. 7 1. ver. extra gl. quærunt Doct. C. de iure emphy.

Universidad de Deusto
Biblioteca

no. & quotidianã. Fũdus datus in emphyteusim, nõ põt coli pp guerã, nunq; tenetur emphyteuta soluere hoc tpe pensionẽ: Cõis opi. legistarũ in d.l.1.cst q̃ nõ, qa ius æq parat fundũ inũdatũ esse, vel captũ ab hostibus, vt in l.cũ vnus, ff. de bo. autho. iudi. possidẽ. sed fundus inundatus, est deperditus l.3. ff. de acqui. pos. ergo & captus ab hostibus. Cõtrariũ in q. facti ꝓtulit do. meus, D. Card. Paduan., & idẽ postea collegiũ totũ Paduanũ, principaliter motũ per l.1. in fi. C. eo. Regritur. n. vt substantia totius rei pereat, quod nõ contingit q̃n non põt coli propter timorem hostium. Nam reperiret eo tempore emptorẽ; & sic in recognitionem dominij, debet soluere canonẽ; maxime cũ guerra sit temporalis. Et hanc opi. puto veriorem, nisi fundus esset ex toto captus ab hostibus; nec esset spes de recuperatione, & hoc casu arbitror procedere opin. contrariam, & hoc no.

De rerum permut. Rubr.

Continuatur ad præcedentia hoc ordine. Supra visum est de emptione & venditione. Item de quodam ꝯctu emptioni vicino, vt de locato; merito subijcit alium contractum emptioni p-
a ximũ, vt est permutatio.[a] Et hoc nomen permutationis, est multũ gñale nam conuenit omnibus rebus, quę inter hominũ manus versantur, & pp hoc non habet nomen speciale, sed remanſit in suo genere, quia plura sunt negotia, seu res, quam vocabula, l. natura, de prælcrip. ver.

ADDITIO.

a ¶ Permutatio, quam eidem persimilem dicit Bal. in l.2. C. eod. differunt tamen inter se, modis permultis, vt traditur in l.1. ff. eo. & ibidem gl. fin. quintam aducit ex prædictis differentiam. Quibus autem modis inter se conueniant, habes glo. quæ id plene tradit in l.2. C. eo. & est gl. fi. vbi inter alia dicit, q̃ bonæ fidei contractus sit permutatio. Et aduerte, q̃ licet ubi res pro re datur, annumeretur etiam ad æqualitatem seruandam pecunia, non desinit esse permutatio, vt l. fi in emp. ff. de contrahen. ubi Bar. & in l.1. ff. eo. in qua etiam habet locum euictio, l. fi permutationis, C. de euic. & ibi Cald. de materia permutationis habes de pœni. distin. 5. ca. qualitas lucri, & to. 2. ap. hoc in porrectum.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio inter rem principis & ecclesiæ, licita est, dummodo ecclesia recipiat rem meliorem, vel æqualem. 2. etiam prælato contradicente, qui ad hoc, potest cogi. 4.*
2 *Princeps quis proprie dicitur, vide remissiue.*
3 *Imperator nil habet facere in bonis, etiam temporalibus ut suis Ecclesiæ.*
5 *Permutatio inter rem ecclesiæ, & rem alterius ecclesiæ, valet etiam data æqualitate rei; & ratio potest esse, quia priuilegiatus non vtitur, &c.*

CAP. PRIMVM.

a Si princeps.[a] † Princeps põt rem ecclesiæ immobilẽ
1 permutatione acq̃rere, data re meliori, vel æquali; & in hoc quod dicit, Aequali, est casus notabilis. Primo qõ. Secundo solutio ibi, [Liceat.] Casus literalis. Quæsitum fuit in ꝯcilio vtrũ ecclesia posset rẽ immobilẽ permutare cũ principe? statuit ꝯcilũ, q̃ si princeps voluerit permutare rẽ immobilẽ cũ sanctis locis, & ab eis rẽ aliã immobilem accipere, & de cõi voluntate permutationẽ facere, hoc licitũ sit, dũmodo causa rõnabilis hoc exposcat; & res. q̃ princeps pstiterit, maior fuerit, vel saltẽ æqualis: & sup hac permutatione principis, pragmatica sanctio promulgetur. Ber. † No. 1. vnũ not. s̃m cõem intellectum, in
2 quo fit permutatio cũ ecclesia, cessante necessitate, vel vtilitate ipsius. Satis. n. est, q̃ ecclesia non deterioretur; & hoc est inductũ in fauorẽ principis; & intelligunt Docto. de principe, idest Imperatore qui ecclesiã muniuit multis priuilegijs. Iõ non fuit magnũ hanc cõpensationẽ ei tribuere. Vide gl. in clemen. vnica de
3 baptis. quæ tractat, quis proprie dicatur princeps. † No. 2. q̃ Imperator non põt disponere de rebus ecclesiæ, ẽt tẽporalibus: vnde permutationẽ contrahere non potest sine voluntate ecclesiæ.
4 † In gl. in ver. [Rõnabilis.] ibi, [Vtilitas ecclarũ.] vult gl. q̃ sine vtilitate ecclesiæ non habet fieri hæc permutatio. Sed Docto. cõiter contra, imo vr̃ gl. contra tex. qui non requirit vtilitatem ecclesiæ, sed fundatur super fauore principis, & solũ requirit æqualitatem rei, cum qua fit permutatio rei. Et ad tex. qui requirit rõnabilitatem causæ, respõdetur, q̃ potest intelligi de causa, ex qua mouetur princeps ad permutãdũ, puta q̃ ecclesia habet prediũ prope palatiũ principis, quod est sibi necessariũ ad palatium amplandũ, vel quid simile. Et plus dicunt hic Docto. q̃ si prælatus non vult ꝓsentire huic permutationi, põt compelli per superio-
5 rem, argum. cap. nullus, de iure patro. † Aduerte, qa simile priuilegiũ habet quilibet rector cuiuslibet ecclesiæ, vt possit permutare cũ ecclesia data æqualitate ipsius rei, vt est casus no. 12. q. 2. c. si quis qualibet, cũ c. præcedenti. regulariter autẽ procedit dictum
b gl. fi. in fi. [Vel.][b] pragmatica sancto.] ponitur hic pro quadam annotatione, seu significatio an, q̃ facit princeps super permutatione, & requiritur hoc non ad substantiam permutationis; sed potius ad excusationem ecclesiæ, si diceretur sibi, quòd distraxit rem ecclesiasticam.

ADDITIONES.

a ¶ Si princeps. Dicit hic d. Bar. de Bel. q̃ pluries allegauit istum tex. pro singulari s̃m intellectum Io. And. hic, sed quod postea reperit, q̃ ad idẽ est tex. in auth. sed & permutare. C. de sacrosan. eccle. canonizata 10. q. 2. cap. hoc ius porrectum, in uer. sed & permutare, quem uers. alle. etiam glossella. a. hic
b ¶ Bar. tamen expositionem gl. in Auth. de non alie. aut permut. reb. eccl. s. si nimis, sequitur, ubi ait speciem eiusdem §. hoc capite proponi, & contineri. Et quamquam hic uideatur iuxta mentem Pont. loqui, pro expositione tamen gl. facit gl. a. in c. peruenit, in uer. per pragmaticam. dist. 101. Et de alia notatione & prag. sanct. habes gl. in c. dicenti, 25. q. 2.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio facta de re ecclesiastica, nõ seruata solennitate, potest rescindi.*
2 *Permutatio inconsulte facta dicitur illa, quæ non fuit facta in casu licito.*

CAP. II.

1 Vt commutationes, †Breue est, & põt sic sũ
mari quoad mentẽ. Permutatio rerum ecclesiasticarum facta in casu non concesso, seu non obseruata solennitate iuris, est reuocanda per successores.
2 Hoc dicit, & est tex. no. † No. ibi, [Inconsulte facta.] q̃ permutatio facta consulte non põt reuocari per successorẽ. Idem in quo libet ꝯctu inito super rebus ecclesiæ, vt ca. 2. ff. de preca. Et dr̃ permutatio facta inconsulte, quæ non fuit facta in casu licito. Et qui
a sunt casus [a] liciti, no. 12. q. 2. in summa, & habuistis duos casus supra c. proxi. Idem, si non seruatur solennitas iuris, 12. q. 2. c. fine et exceptione, & in c. 1. de reb. eccl. non alie. lib. 6.

ADDITIO.

a ¶ Casus. Quibus res ecclesiæ licite alienari possunt.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia potest habere seruos Christianos scilicet, non autem Sarracenos.*
2 *Seruus ecclesiæ dicitur homo ecclesiasticus.*
3 *Alienatio seruorum eccle, quo casu permittatur.*

CAP. III.

Mancipia. Breue est, & tolle princ. ca. pro summario. quod ait sequitur hic, & in c. seq. est eius expositio, & dic sic: Mãcipia ecclesiæ non debent permutari; nisi ad libertatẽ, vel nisi sint fugitiua. Hoc dicit cum seq. Casus litigiosus. Quæsitũ fuit in Concilio isto, vtrũ macipia ecclesiarum possint permutari cũ mancipijs laicorũ. statuit cciliũ, q̃ mancipia ecclesiastica permutari nõ debeãt, nisi ad libertatẽ, ita videlicet, q̃ mãcipia, quæ dantur pro mancipio ecclesiæ, permaneant in seruitute ecclesiæ, & mancipiũ ecclesiæ, in libertate perpetua maneat, quia quod semel Deo dedicatum fuit, ad humanos vsus redire
1 non debet. Ber. † No. primo, q̃ licitũ est ecclesiæ possidere seruos nã. tex. ille intelligit de mãcipijs Christianis, nõ aũt Sarracenis, s̃m Vinc. & forte motus Vinc. eadẽ rõne, de qua in fine litteræ. tex. tũ iste loqtur inditincte. ad idẽ 12. q. 2. ca. cũ redemptor,
2 & c. ecclesiasticus. † No. secũdo, q̃ seruus ecclesiæ dr̃ homo ecclesiasticus. & vide 12. quæst. 2. ecclesiarum seruos. Item no. q̃ deputatus seruitio ecclesiæ, nõ dr̃ deputatus ad humanos vsus,
3 sed diuinos. † Vltimo no. vnũ casum, in quo permittit alienatio seruorũ ecclesiæ, q̃n scilicet alienãtur, vt ꝑsequatur libertatem, de quo dic, vt in cap. cm̃ qui mancipiũ. 12. q. 2. & dixi in c. 3. de reb. eccle. non alie. In gl. fi. in fi. & dic in principe, Lin Papa: nam de eo loquitur capitulũ, ecclesiasticis, allega. in glo. Et vltimo loi cõiter tenetur, ex qua habes prælatũ, citra Papã, non posse donare seruum ecclesiæ; etiam ex causa remunerationis alicuius seruitij, licet secus sit in alijs mobilibus, c. cæterum, de dona. Inn. dicit hoc cap. loqui de honestate, & non de necessitate. Quod non vr̃ procedere per c. fœq. vbi dr̃ hoc esse iniustum, & impiũ, ergo non solum est hoc honestum, sed necessarium.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta ecclesiæ, præsumitur in dubio facta pro remedio animæ; nam omnis donatio facta ecclesiæ, dicitur causa pia.*
2 *Argumentum ab absurdo, valdum est in iure.*
3 *Venditor alicuius animalis, licet expresserit se nolle teneri de vitio alicuius, & multa expressit, postea si apparebit aliquod vitium, quod in specie non fuit expressum, ipse tenetur redhibitoria, vel etiam si expresserit in specie, & postea in genere dixit multa alia quę non habebat. 4.*
5 *Venditio facta de equo rescinditur, si intra triduum equus moriatur, & reperiatur cor habere marcidum, & idem de aliis animalibus.*
Morbus superueniens alicui animali empto, an præsumatur antiquus vel nouus.
6 *Actio redhibitoria, & quanto minoris, an & quibus casibus cõpetant, & ad quid, vide supra in gl.*

CAP. IIII.

Iniustum. Breue est, & summatum fuit supra c. proxi-
Casus litera. Idem dicitur in isto c. quod in primo. scilicet, q̃ mancipia, quę fideles Deo & Sanctis ecclesiis pro remedio animarum suarum cõtulerunt occasione alicuius commutationis in seruitutem sęcularium iterum non redigantur; quia vt canõ dicit, seruitus fugitiui solummodo distrahi possunt; & ideo rectores ecclesiarum summopere caueant, ne ecclesiæ
1 seruus ecclesiæ redire debet. Ber. No. 1. quod collatum ecclesiæ, dr̃ consecratum Deo, & Sanctis eius. Et no. q̃ in dubio donatio ecclesiæ, præsumitur donatum pro remedio animæ, & omnis

nis donatio facta ecclesiæ, dr̃ cã pia præsumptiue. ad hoc c. requisiti, de test. No. ibi, [Tantummodo permitti.] ꝯ opi. Inno. de qua in c. præced. nã ecclesia non permittit seruos ecclesiarũ distrahi, nisi sint fugitiui. No. ibi, [Distrahi.] & non solum permutari; sed etiam vendi non debent, nisi eripiãtur in libertatem, vt in c. præ-
ced. No. q̃ elcemosyna vnius q̃ns; occasionaliter est peccatum alterius; & hoc verificatur quotidie in diripientibus bona ecclesiastica. Nã largitores illarum rerũ, fecerunt illã elcemosynã, sed distrahẽtes cõmittunt peccatum. † No. ibi, [Et est absurdum.] q̃ valet arg. ab absurdo; licet authoritas non allegetur. c. ex ore, de priui. Vltimo no. in fin. q̃ honorabilius est esse sub ecclesia, & seruire, q̃ subesse tpali dñ; qa in primo casu seruitur Deo, cui seruire regnare est, ficit 54. dist. c. multos. In gl. t. ibi, [Dum est in fuga.] & est rõ, quã ponit gl. in c. fugitiui. 12. q. 2. Nã fuga est quędã species libertatis. Leo si nolit. ff. de edi. edict. & in l. quid sit fugitiuus, eo. ti. ideo sub ꝺditione potest vendi, si fuerit reuersus. Dicit tñ Host. q̃ forte speciale est in seruo ecclesiæ, vt non obstãte, q̃ sit in fuga, potest vendi, arg. hic, & in d.c. fugitiui. Prima tñ opi. plus placet, ne per verba generalia recedamus à terminis iuris. Et
no. gl. in eo, quod dicit, q̃ si vẽditur seruus fugitiuus, debet patefieri Titio emptori, ne postea fieret redhibitio. Et pro intellectu terminorũ, & gl. scias, q̃ si venditur animal, seu alia res patiẽs defectum latentem, competunt emptori duæ actiones, Vna quę appellatur redhibitoria, de qua in gl. & ista competit, q̃n emptor non fuisset emptурus, si sciuisset illud vitium, vel defectum. Et p hanc actionem ex toto receditur à ꝯctu: vnde sit redhibitio, quasi reditio, quia res & pretium redeunt in priorem statum. l. redhibere. ff. de ędi. edi. ad idem l. fi hæres, ff. de excep. rei iud. Alia actio appellatur quãto minoris, [a] & ista competit emptori empturo, licet sciuisset vitium, sed datur. vt fiat restitutio precij, quãto minus fuisset emptурus si vitium sciuisset: & ista actio competit in tra annum [b] vtilem. Alia actio competit intra semestre. l. 2. C. de ædil. ac. & dicuntur iste actiones ædilitiæ, quia fuerunt editæ ab ædilibus. i. ab illis officialibus Romanis, qui erant super rebus ędilibus, & statuerunt, ne res morbosæ venderentur. & finaliter edi derunt illas duas actiones. † Sed quero de q. no. & quotidiana, pone. q̃ venditor emptori equi dicit, q̃ vendebat equum [c] cum vitijs supergressis, & magagnis & suis vitijs nec volebat de aliquo teneri. facta venditione intra modicum tempus reperitur, q̃ equus dolebat in spatula, quem dolorem non ostendebat tempore vẽditionis, qa erat calefactus, an teneatur? Et vr̃ q̃ nõ, ex quo pactũ fuit appositum, vt non teneretur de aliquo vitio, arg. c. 1. de commo. Contrarium sentit Spec. & clarius Ioã. And. sentit ibi in addi. in ti. de emptio. & vendi. §. nunc videndum, ver. quid si venditor, per tex. no. in l. tenetur. in fi. & l. quæro, ff. de act. emp. Et est alia rõ, quia venditor videtur fuisse in dolo, non exprimendo illud vitium in speciali. Nam in generali sermone nõ præsumitur quis velle renunciare ei iuri, cui in spẽcie non renunciasset, arg. l. fi. & fi qs. §. q̃ situ. ff. si qs cau. & in reg. i gñ. in ide reg. iur. li. 6. & no. in c. vnico, de com. † Similis quæstio ponitur per Io. And. in
4 §. ver. quid si venditor, vbi dicit, q̃ etiam si venditor expresserit vitium, litens, cum expressit alia vitia, quę equus non patiebatur, vel subiunxit clausulam generalem, puta equus dolebat in spatula, q̃n non erat calefactus, nunc vero dixit: Vendo tibi equum, q̃ calcitroso, & dolente in spartula, & patiente omne vitium, nihilominus concludunt, q̃ prędictæ actiones competunt ꝺ vendi-
torem, quia præsumptio est, q̃ malitiosè hoc diceret immiscendo cum aliis erroribus, quos equus non patiebat tunc temporis: vnde emptor vero similiter potuit considerare, q̃ non dolebat in spartula, quemadmodũ & alia vitia expressa non patiebatur, ad hoc iura, & rationes s. alleg. Debet ergo venditor patefacere vitium speciale, ita q̃ non transeat sub inuolucro verborum, qã
5 non quia practicatur quotidie in venditoribus equorum. Et vide etiam quæst. Io. And. ꝯ. ti. §. sciendum, ver. sed no. vbi dicit post
6 alios, [f] q̃ si equus venditus moritur intra triduũ, & reperitur habere cor marcidum, q̃ præsumendum est illũ morbum habuisse tempore venditionis; & hoc præsumitur pp breuitatem temporis. arg. in l. si venditori, ff. de priui. credi. vide gl. in simili in c. si quis. 2. in fi. 50. dist. & in c. 2. de cle. percuſ. & in l. 1. C. de emend.
7 er. Quidam [d] tñ ꝺ; quia interitu speciei, debet liberari venditor. Sed hoc procedit, quia emptor debebat restituere equũ patefa-
ctio, ideo si perit in manibus suis, non liberatur interitu spe-
ciei, arg. in l. quod te, ff. si cert. pet. & potest petere precium, quãdocumq; potuisset, detecto morbo ante mortem. † No. ex hoc, quod actio redhibitoria competebat ẽt post interitũ rei in manibus emptoris; ex quo moritur ex primo morbo latenti vere, vel præsumptiue, id no. Cy. in l. ff. de ædil. ac. q̃n morbus nascitur post emptionem in breui tempore, vt pp breuitatem temporis præsumatur morbus antiquus: vnde secus esset, vbi morbus esset nouus, l. 3. C. eod. Et generaliter, cũ quæritur qualiter sit agendum, cũ res vẽdita reperitur morbosa, seu vitiosa, distingue post Cy. in d. l. 1. Aut. n. morbus erat notus tam emptori, q̃ venditori, & non competit aliquod remedium; quia scienti non fit iniuria, nec dolus, l. 1. §. si intelligã, ff. de ædil. edic. & in l. pacisci, ff. de pact. & in reg. icienti, lib. 6. Aut vterq; ignorauit, & cõpetit actio, quanto minoris precij, non autem ad totum dãnum, vt in d. l. tenetur, vel etiam redhibitoria, si nullo modo emisset, patefacto vitio. d. l. fi is. Aut sciebat alter tãtum, & si emptor, est sibi imputandum, ratione prædicta: & si venditor, tenetur ad omne interesse, quod inde passus est emptor, non solum ad precium, vt in l. iulianus, in prin. ff. de act. emp. nisi interuenisset pactum, q̃ non teneretur, d. l. pacisci. quod intellige s̃m prædictas limitationes. Vltimo scias, q̃ vitium dicitur patens, quando quilibet aspiciens potuit perpendere. Sed dubium est quid si emptor fuit minus diligens, & non bene prospexit? Dicit no. Cy. q̃ nihilominus tenetur venditor, quia licet emptor sit in quadam culpa seu negligentia, tamen venditor fuit in dolo, quia non dixit, nec patefecit vitium parum diligenti, & dolus præponderat culpæ, l. item si obsteterit, fi. ad l. Aquil. quod nota.

ADDITIONES.

a ¶ Minoris. Adde, q̃ est etiam actio quanto minoris ciuilis, quæ competit, nõ q̃n quis emit equum, uel animal morbosum, sed q̃n emit librum, uel uestẽ habentem uitium latens, tex. est in l. quoties, ff. de ędi. edic. & per Ang. de Are. in §. prætorum, Instit. de iure natu. Et adde hic pulcherrimè quæ scribit d. Abb. in disputatione sua, incip. ſtante statuto. in fi.
b ¶ Intra annum. Adde, q̃ hoc procedit ẽt contra ecclesiam, quia in illis actionibus prætorijs, ut est actio de dolo, præscribitur contra ecclesiã, licet contra priuatum, ita dicit idem Pan. in c. cum causa, in 3. col. sup. de emp. & vẽ. & ibi notaui. Et dicit esse notan. pro intellectu totius tituli, de præscr. sed magis pro extensione c. de quarta, de præscr. & sic auth. quas actiones, C. de sacrosc. eccl. poterat etiam notari ad hoc, uidelicet ad declarationem, & extensionem d. l. 2. C. de ædil. act. cum simili.
c ¶ Equum. Adde hic eundẽ Pan. in c. cũ cõtingat, in antepe. col. sup. de iureiu. do. Christo. Port Inst. de suspen. tus. in uit. col. ubi allegat ẽ gl. in l. ea, quæ cõmendandi, ff. de contrahen. emp. ubi dixit, q̃ uenditor equi, qui dixit equum non ascendere arborem, quia non ascendebat postea mel portum, nihilominus tenetur, & Ang. Are. in § prætorum, Instit. de iur. nat. gen. & ciu. Seb. Sap. ¶ Equum. De hac q. uide Abb. in c. cum contingat, char. pen. uer. nonus casus supra de iure ur. Ang. in l. si quis cum aliter, ff. de uerb. obl. And. S. cin. in c. cum dilecti, supra de empt. & uend. & in cons. 56. incip. sapienter scribit, in 4. col. 2 uol.
d ¶ Quidam. Vt Ang. in l. f. quis cum aliter, ff. de uer. obl. q. fit si quis diceret, Ang. & illi quidam insipide locuti fuerunt, quia ipse uenditor non erat debitor ipsius emptoris speciei, sed tenebatur ad quantitatem. hoc est ad precium ipsius equi uenditi mortui, ergo fundamentum Angeli nihil probat. Sed noluerunt hoc dicere, sed noluerunt dicere q̃ ipsum fitor equi non erat debitor, nisi ipsius speciei certę, hoc est equi, qui mortuus est sine mora, & culpa ipsius uenditoris; ergo ipse uenditor debuit liberari, cum periculum rei uenditæ, ita tm perfecta uenditione, transeat in ipsum emptorem. §. cum autem emptio, Instit. de emp. & uend. Sed Ioan. And. ene locutus fuit, ut dicit hic ille.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio beneficiorum & dignitatum, non est licita, neq; præbendarum simplicium, 2. & soli Episcopo, vel habenti iura Episcopalia datur facultas permutandi personas de beneficio ad beneficium, 4. & hoc propter vtilitatem beneficiorum. 5. 6. & 10.*
3 *Simonia committitur non solum in spiritualibus, sed etiam in annexis spiritualibus.*
6 *Permutatio beneficiorum quo casu solet fieri ex iusta & necessaria causa; etiam inuito beneficiato. 7. 10.*
8 *Episcopus potest priuari episcopatu propter aliquod scandalum imminẽs; licet non proueniat ex defectu suo; debet tamen ipse de bono cambio suppleri.*
9 *Permutatio beneficiorum licet possit ad alium, quam ad Episcopum spectare, tamen non potest fieri sine consensu Episcopi: ille vero, ad quem spectat, habet eligere, Episcopus nero consentire.*
Permutatio vero beneficiorum continet in se quandam renunciationem.

CAP. V.

1 Quæsitum. † Præbendæ, pacto præcedente, permuta-
ri non pñt. Episcopus tamen, potest de loco ad locum permutare personas. Primo q. Secundo solutio ibi, [Generaliter.] & ibi duo dicta. s̃m ibi, [Si autem.] † Casus literalis: In concilio Turon. statutum fuit, q̃ commutatio dignitatum fieri non deberet. Quęsitum fuit à Papa, vtrũ commutatio præbendarũ fieri possit, cum hoc in concilio Turon. non fuerit prohibitũ; vnde videbatur permissum. Respondet Papa generaliter, verũ est, q̃ commutatio præbendarũ fieri non potest, præcipue aliqua pactione præmissa, quæ in spiritualibus annexis simoniacam continent prauitatem. Si vero Eps causam viderit necessariam, poterit de loco ad locum transferre personas, vt qui vni loco minus sunt vtiles, alibi se valeant vtilius exercere. Ber. † No.
2 primo regulam, q̃ beneficia ecclesiastica, quę possidentur in titulum, non possunt permutari ex sola authoritate ipsorum possidentium; etiam si sint præbendæ simplices. † No. secundo q̃ si-
3 monia cõmittitur nedũ in spiritualibus, sed in annexis, tacit. cpre-
4 terea, de transl. † Tertio no. vnum casum reseruatũ soli Epo, [a] in-
ter-

ADDITIO.

a ¶ Soli Episcopo. Adde Cald. cons. 7 hoc tu. do. de Rot. decis. 311. in nouis, hoc uolu. & ibi uide, an capitulum sede uacante, possit resignationem accipere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

terponendi authoritatem pmutationi beneficiorum, nulli. in
feriori citra Epm hoc competit, quod voluit hic Inn. & cõter
seq. & idem gl. in clem. vnica, eo. ti. Et, p batur hoc in text. in eo,
q generaliter, phibetur beneficiorum pmutatio, & soli Epo da
tur facultas pmutandi psonas de beneficio ad beneficium. Idẽ
tñ intelligas de inferiore plato habente ius Episcopale in benefi
ciis permutandis. Nam talis exercet omnia iura Epalia, quæ sunt
iurisdictionis, ut no. gl. in c. j. de reb. eccl. non alie. Inno. in c. 2. de
5 transa. dixi in c. significasti, de fo. comp. † Vltimo no. ibi, [Minus
sunt vtiles.] q pmutatio fit aliquando ex maiori vtilitate, vnde li
cet quilibet beneficiatus sit vtilis beneficio suo; tamẽ si est vti
lior in alio, potest ex hoc fieri permutatio, & clarius p batur in
fi. dum dicit, [Vtilius exercet, &c.] Nã ponderandum est verbũ,
[Vtilius.] nam cum sit comparativum, supponit suũ positiuũ,
6 q vtiliter prius se exercebat: licet utilius speretur se exercit itu
rum fore, ad hoc l. vbi aũt, ff. de uerb. ob. † Et hec adducuntur ad
qõnem, nunquid permutatio beneficiorum sit permissa ex expe
dientia personarum duntaxat, an vero ex sola necessitate eccle-
sie? Tex. iste potest adduci pro, & ɔ. in eo, q permittit ex cã necessaria. Secundo in fi. in eo, q ponderat maiorem utilitatem. Sed
cõiter concluditur, q cã necessaria i. vel vtilitas ipsius ecclesiæ, est
cã sufficiens. ut hic, & no. in c. nisi cum pridem, de renun. & 7. q.
j. c. scias, & c. eps, de loc. Expedientia autem personarum, ẽt iuri
cit, sed cõiter cõsideratur in minoribus beneficiis; sed in maioribus. ẽt ob hanc cãm sepe fit, ut in c. ad supplicationem, de renunc. &
84. dist. c. quorundã. Pone exemplũ: Rector vnius beneficii non
põt multũ pficere ibi, quia aer illius loci non est sibi sanus, vel
non tutè viuit propter inimicitias priuatas: certè licitè pmutat
cum alio, qui vtiliter in hoc beneficio residere põt, vt in iuribus
7 præal. † Sed q ritur, nũquid Eps a põt permutare ẽt beneficiato in
a uito? Io. And. ponit hic vnum solum verbum, in quo sentit, q nõ.
Nam super verbo, Personas, supplet, volentes: tamẽ nihil allegat.
Sed ɔ eum facit tex. in quantum dat Epo facultatem transferendi psonas de loco ad locum; & nullam mentionem facit de con
8 sensu partiũ. † Ad idem notabile dictum Inn. in c. nisi, de renũ. vbi
dicit, q si scandalũ iminet ecclesiæ pp persecutionẽ plati, põt talis
b platus licite priuari per superiorem, b licet ipse nõ sit in culpa hu
ius persecutionis scandali, sed pp bonũ publicum toleranda est
c talis priuatio: c dato tñ illi bono cambio, & transit hic Io. An. cũ
illo dicto, & uide latius de hoc per Fed. in tract. permutationis. q.
25. & ibi concludit hoc posse fieri ex causa necessaria. Quod satis
placet, si aliter nõ põt ecclesiæ cõsuli; saltem per dationem coadiutoris, & facit q d no. Doct. in c. fi. de postu. præl. Si tñ posset pro
uideri p dationẽ coadiutoris, non puto, q in uitus possit trãsferi, sicut dicimus de infirmo, qui non priuat, licet sit impotens ad
administrandum; sed datur sibi coadiutor, ɔ. de cle. ægro. per to-
9 tum. † Sed dubium est, quid si collatio beneficiorum permutan
dorũ spectat ad aliũ, q ad Epm? Sol. dicit Io. An. q tunc Eps pmu
tabit cum cõsensu illorũ, unde authoritas pmutationi adhibẽda
ptinet ad Epm, sed habentes eligere, vel cõferre debent consenti
d re. d Nam cum in permutatione interueniat renũciatio, iuxta ea,
quę hñr & no. in c. vnico, j. eo. ti. li. 6. & in c. si p p. de resc. eo. li. ergo oportet necessario, q consentiant illi qui habent eligere, vel
ɔferre vide gl. in d. cle. unica. Quid aũt si nolunt consentire, & p
mutatio est necessaria ecclesiæ. Vide Fede. in d. tract. q. 24. ubi ɔ
cludit, q poterunt inutiles priuari & per nouam electionẽ, seu
collationem prouidebitur de dignis, ut dint nolint eligentes, vel
hñtes conferre bñficia. Et hæc capitula huius rubricę ponunt
pauca; & ita oportet ea dotare qõnibus, q cõiter ueniunt in hac
10 materia. † Iõ quæro, nunquid ipsi bñficiati possint tractare inter
se de permutatione fienda? Host. cum quo transit hic Io. And. vẽ
sentire, q non. Dicit n. q permutatio dẽt compleri, seu procedere ex authoritate epi. Sed dat remedium habenti cãm permutãdi, vt conferat se ad Episcopum, & narret causam permutationis supplicando, vt dignet sibi prouidere in aliquo loco. Posset ẽr fm eum dicere, q meum beneficium competeret bñ tali
persone, & suum mihi; non aũt debet de hoc tractare cum alio
beneficiato. Et aduerte quia hæc opi. est multum periculosa: Nã
pauci sunt, q prius adinuicem non habeant tractatum, & p opi.
Host. vide glo. or. in c. cum vniuersorum, j. eo. licet ɔrium sentiat
ibi Ioan. And. post Goffred. & clarius in capitulo unico, j. eo. tit.
libro sexto. & in clemen. unica, eo dem titu. & facit ibi text. in
uerbo, volentibus, in d. c. vnico. Et hæc opin. vẽ verior, ut possint
habere tractatum, non aũt concludere permutationẽ, sed se supponere dispositioni superioris. Et uide hic Inno. c. qui sentit, q p
bendæ eiusdem ecclesiæ, & eiusdem qualititas possunt permutari sine authoritate superioris, quod no vẽ placere Host. nec Io.
de Li. j. eo. c. fi. Nam licet p benda consistat in spũalitate, tñ ga inhæret canoniæ, nõ dẽt permutari sine licentia superioris, & hæc
opin. videtur verior per istum tex. quia generaliter prohibet per
mutationem præbendarum.

ADDITIONES.

2 ¶ Episcopus. An Episcopus possit compellere clericos ad permutationem beneficiorum pro necessitate. & concludit, q sic. Eandem sententiam tenet glo. & ibi aperte Areti. in c. Episcopus de loco. 7. q. j. & vide supra de præb. in c. auaritiæ. in contrarium tamen facit tex. in c. 1. de reb. eccl. & ibi no. Vide post cum, & d. Ant. in c. ait. de post. præl. in ul. col. & vide omnino, quod vide post gl. in d. c. Episcopus de loco. Adde Cal. consi. 1. hoc ti. & vide ibi quæ re permutatio beneficiorum fuit inuenta.

Ant. Fran. ¶ An permutatio beneficiorum possit fieri per subditos, & ad id compelli ex causa utilitatis, & forsan commodioris curæ, aut alterius commoditatis ipsarum ecclesiarum permutandarum, non causa vtilitatis personarum, unde Car. in cle. 1. in 4. q. de rer. permu. Et debet hęc permutatio fieri authoritate Episcopi, uel alterius superioris habentis potestatem consentiendi, ut per Card. in d. clem. 1. in q. 8. & in q. 10. & 15. & 16. ubi etiam dicit d. Car. quod talis permutatio beneficiorũ impedit optionẽ, quæ forsan fieri posset ex consuetudine, de qua in c. 2. de consuet. lib 6. Et adde quod beneficium parronatum non potest permutari sine consensu patroni, ipsa tamen permutatio si fiat, valet; sed uenit annullanda, ut per d. de Rot. dec. 318. incipien. permutatio, in nouis. Adde, quod si permutatio fieret de beneficiis existentibus in diuersis dioecesibus, debet in tali permutatione intervenire consensus utriusque Episcopi, ut per Card. in d. clem. 1. in 5. q. de rer. permu.

b Seb. Sap. ¶ Per superiorem. Vide Fel. in c. nihil cum scandalo, col. 1. uers. 10. propter scandalum, supra de præscr.

c Zachar. ¶ Priuatio. Adde Moder. in c. literis, fi 1. infra de hom. & Ludou. Roma singu. suo 793. inc. an Episcopus. & utrum idem sit iuris in Papa, quam Imo. post Card. in c. nisi cum pridem, col 6. supra de renun. quod nor. Card. consi. 98.

d ¶ Consentire. Adde Cald. consi. 2. & 4. hoc tit.

Seb. Sap. ¶ Consentire. Adde, quod si fiat permutatio de beneficio patrono cum alio, si Episcopus prætiterit authoritatem, valet etiam non vocato patrono, ut per Ro. in titu. de rerum permutatio. decis. 5. in nouis. Quod declara, ut per Felin. in cap. cum Bertoldus, colum. 6. uersi. limita quinto, supra de re iudicata.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ, quę habentur iure proprietatis possint adinuicem permutari, & earum possessiones, & pro minus ualentibus precium suppleri. 2. 3.*
4 *Permutatio an dicatur si ab utraque parte interuenit species, tamen ab una interuenit etiam certa quantitas?*
5 *Beneficia possessa iure proprietatis, vel in titulum, quæ authoritate possint permutari.*
6 *Iura spiritualia an & quo casu transeant cum uniuersitate, si ipsa uniuersitas alienetur, in qua continebantur dicta iura spiritualia.*
Generalitas debet referri ad similia.

CAP. VI.

1 **Ad quæstiones,** † Ecclesię iure proprietatis possunt adinuicem pmutari, & possessiones earum etiam permutari possunt, & pro minus ualentibus precium suppleri. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Rñdemus.] Casus literalis. Duæ conuentuales ecclesię constitutæ erant in diœcesi istius episcopi, utraque illarum habebat ecclesiam parochialem cum possessionibus suis, utraq; parochialis ecclesia magis erat vicina alteri, q illi, cui erat subiecta. Iste conuentuales ecclesię uolunt adinuicem permutare illas parochiales ecclesias; sed altera parochialis pluribus possessionibus abundat; & ideo conuentualis ecclesia, cui suberat, postulabat sibi adjici certam pecuniæ quantitatem, vt sic contractus permutationis possit ad æqualitatem perduci. Quærebatur a domino Papa, vtrum licite fieri possit? Rñdet Papa, q vnus contractus fiat de parochialib. ecclesiis per se, & alius cõtractus de possessionibus fiat per se, & si nõ ne possessionum una ecclesia prefertur alteri. ab alia certa sibi pecuniæ quantitas adiiciatur, ita, q contractus sibi inuicẽ nullis
2 tenus miscentur. Ber. † No. 1. q non solum possunt permutari beneficia, quæ possidentur in titulum, vt in c. preced. sed etiam ea, quæ habentur iure proprietatis, vt hic, & in c. venerabilis, de excep. Et dicit hic Host. & quasi est commune dictum Doctorũ, q qualecunque, & quantumcunque ius habeat quis in ecclesia, potest illud cum alio iure permutare. Nam eadem debet esse ratio de toto ad partem, quę est de parte ad totum, vt in c. pastoralis. §. idem cum totum. de offi. deleg. l. quæ de tota. ff. de rei vendi. quod no. Et ex hoc potes sumere unam conclusionem generalem, q beneficia & iura, quę habentur in eis, qualitercunq; iuncta, possunt cum authoritate superioris permutari. No. vlterius, q nedum vnum prędium ecclesiæ cum alio põt permutari, sed et omnes possessiones ecclesiæ simul & semel. Tertio no. q permutatio ecclesiarum, quę sit iure proprietatis, non fundatur in personis rectorum seu vicariorum illarum ecclesiarum; sed in personis illorum, qui hñt ius in ecclesias sibi subiectas, quia ius eorum permutatur, & non ius vicariorum. † Itẽ no. q ecclesia pa-
3 a guior non põt permutari cum ecclesia tenui a minus pinguiin tertieniente pecunia simpliciter ex ea parte, quia uideretur pecunia data pro redditibus spiritualib. vel pro re spirituali obtinenda; sed eo casu debet seruari cautela, quam tradit iste tex. vt pecunia suppleatur non propter redditus spirituales, sed ɔpter animalium.

ADDITIO.

a Temui. Adde quod uoluit Cal. consi. 7. hoc ti.
Seb. Sap. Tenui. Vide Abb. in c. 1. supra de cle. non resi. ubi dicit quod talis permutatio præsumitur fraudulenta, vel simoniaca, quod etiam no. Felin. cap. quia uerisimile, in prin. sup. de præsump. post Abb ibi.

pliores redditus temporales alterius ecclesię. Vltimo no. quod tres ɔctus non dẽnt adinuicem cõmiscreri, quod pt intelligi dupliciter. Primo, q ɔctus sint separati quoad aĩum, & quoad verba, vt per se permutentẽ ecclesię sine possessionibus, & per se possessiones sine ecclesiis, addita certa quantitate pecuniæ, vt veniatur ad æqualitatem permutationis. Iste intellectus est tutior. Secundus intellectus, q ɔctus sint separati quoad animũ, vt pecunia detur non in compensationẽ rerum spiritualium, sed temporaliũ.
† Et ex his infertur ad vtilem quæstionẽ, nũquid dicatur permu-
4 tatio, a q ñ ex vna parte interuenit species cũ certa quantitate pecuniæ? Nam vr primo, q nõ sit permutatio, sed potius emptio, er quo interuenit precium ɔsistens in quantitate, l. 1. ff. eo. & in l. 58. de ɔhen. emp. In ɔrium facit, q ex vtraq; parte interuenit species; ergo est permutatio, vt in d. l. j. de rer. permu. & in l. j. ff. de ɔh. emp. & iste tex. est multum notab. in mã. Et facit, vt dicatur permutatio, tum quia tex. expresse appellat istam permutationem, licet ex alia parte interuenerit species cum quãtitate: Tum, quia
5 ibi c. est positum sub rub. de rer. permu. ergo magis participat de permutatione, q de emptione. Similem modũ argumentãdi ponit gl. in c. potuit, ɔ. tit. proxi. Varij in hac quęstione, varia dixerunt; sed ɔcludendo, dic primo in spiciendum animũ ɔhentium. Si. n. principaliter intendũt permutare, erit permutatio, licet pecuniæ accessoriè accedat, vt peruenia tãad rei ęqualitatẽ, & ita iste tex. debet intelligi, facit l. sp in stipulationibus, de reg. iur. hãc opinionem tenet Io. And. hic, & Bart. in l. Aristo. ff. de do. vbi ad hoc allegat istũ tex. Si aũt non apparet de animo ɔhentium, recurre ad conie
6 turas. Si. n. precium maius sit, q̃ res data, præsumendũ est, q̃ sit emptio. Si aũt res sit maioris precij, q̃ sit in pecunia, erit permutatio, arg. c. q in dubijs, de ɔse. eccl. vel alta. facit reg. in obscuris, de reg. iur. lib. 6. Faciunt ad quæstionẽ. Papa cõmisit cuidã abbati, vt possit vendere de possessionibus monasterij, vsq; ad certã quãtitatem pecuniæ. Abbas vendit recepta certa pecunia, & certa pe
7 tia terræ. Diebat q nihil egerat, quia ista erat pmutatio, ex quo recepit certã petiã terræ, & ipse non habuit ptãtem permutãdi, sed vendendi. Contrariũ est dicendũ per supradicta, quia interuẽ tio speciei, quæ accessoriè venit, non alterat nãm venditionis, sicut interuentio pecuniæ non alterat nãm accessoriæ permutationis. Facit ẽt pro statutis, quæ exigũt gabellã pro ɔctu emptio-
8 nis. † In gl. 2. ibi, [Authoritate superioris.] Aduerte, quia alio re-
a quiritur interuenit authoritas superioris, q̃n permutãtur bñficia possessa iure proprietatis, q̃ q̃n sunt possessa alia via, s. in titulum. Nã in primo casu authoritas exigitur propter alienationem iuris ecclesiæ, quæ interuenit in permutatione. Nã regulariter iura ecclesiæ non alienãtur sine authoritate superioris, vt in c. nulli, de reb. eccl. non alien. & in c. sine exceptione. 12. q. 2. In secundo casu interuenit authoritas, quia beneficiũ non põt obtineri sine titulo. reg. prima, de reg. iur. lib. 6. Item vt purgetur omne vitiũ simoniæ, quod præsumi posset, c. quæsitũ 5. eo. & in c. nisi, de pb. Dico tñ, q in primo casu pñt partes pacisci de permutatione ecclesiarũ; & requirit ɔsensus superioris dũtaxat in expletione actus, & io iste tex. non facit mentionem de ɔsensu epi, sicut in c. prece.
9 ¶ sed dũtaxat de voluntate volentiũ permutare, ex quo colligitur q̃ a interc casum huius c. & præcedentis, quod no. † In gl. fi. ibi,
b [Accessoriè ad villas] no. bene gl. q iura spiritualia habita in alia uniuersitate tpali, vt in villa, trãseunt accessoriè b cũ ipsa vniuersitate tpali: Et sic vr, q si vendo villã, trãsfero ius spirituale, q̃d habeo in villa. Sed ɔrium tenuit Inn. in c. ex literis, de iure pat. vbi dicit, q licet ius patr. trãseat cum vniuersitate temporali; quia nõ est purum spirituale, sed participat de temporalitate, vt no. gl. in
10 c. ementis. 16. q. 7. Ius tñ mere spirituale, vt ecclesia, vel ius decimandi, non trãsit cum villa ẽt si diceretur, Dono tibi villã, & omnia iura, quę habeo in ea, quia hę generalitates debent referri ad consimilia. Et quia spiritualia tanq̃ digniora, non accedunt temporalibus, sed cõ. Host. hic distinguit, q aut alienatio fit in personis ecclesiasticã, & procedit ista gl. aut in secularem, & procedit
11 c. pi. Inno. Sed ista distinctio non satisfacit motiuis superius alleg. Si vero spiritualia non trãseunt, quia tanq̃ digniora non accedũt temporalibus: eadem ratio est, q̃n alienatio fit in personã ecclesiasticam. Sed dic de hoc, vt plenius dicetur in d. c. ex literis.

ADDITIONES.

1 ¶ Permutatio. Vide Bar. in l. 1. ff. de rer. permu. & Alber. de Rof. & Bald. in l. quæritur. ff. de statu hom. vbi inducunt ista ad quæstionem de emphyteuta, qui potest permutare inuito ɔmino; sed non vendere. Quod si permutet super addita pecunia, an sit venditio. Et similiter an de tali contractu in quo interuenit species, & quantitas ex vna parte, sit soluenda gabella
a de iure statuto, q in contractu permutationis solui debeat.
Accessorie. Adde Rom. consi. 359.
b Zach. ¶ Adde quod imo videtur, quod non veniant accessoriè, quia res sacra non accedit, vt no. in l. quia perinde. §. 1. ff. ad Treb. de quo tamen dic vt notaui in apo. ad istum, in c. querelam, nu. 4. in apo. in ver. ut in re profanę non accedit, vt no. in l. quia perinde. §. 1. ff. ad Treb. de quo tamen dic vt notaui in apo. ad istum, in c. querelam, nu. 4. in apo. in ver. ut in re patronatus, infra de simo. Bal. consi. 4. uolu. 5. Roma. consi. 358. & sing. 56. incip. si vendo.

SVMMARIVM.

1 *Permutans dignitatem, vel beneficia sine authoritate superioris, perdit illam.*
2 *Permutatio omnium dignitatum, vel beneficiorum, est licita; dum tamen sint cum authoritate superioris, 3. 4.*
Episcopatus non potest permutari sine consensu Papæ, sine quo episcopus non potest dimittere suum episcopatum.
4 *Habentes beneficium in commendam, non dicuntur habere beneficium suũ.*
5 *Confessus habetur pro condemnato in causa ciuili, nec est necesse contra eum ferre sententiam, sed secus est in causa criminali, vbi in confessum fertur sententia.*
6 *Clerici in beneficijs suis, æquiparantur vsuarijs.*

CAP. VII.

1 **Cum olim,** † Beneficia sua perdunt, qui ea propria p
a mutant authoritate. a In prima parte narrat processum. In secunda diffinit, ibi, [Cum igitur.] Casus literalis. Magister F. Archidiaconus, & B. Prepositus adinuicem suas dignitates permutauerunt, proprja authoritate: orta fuit postmodũ super ipsa permutatione quæstio inter eos, propter quod partes accesserunt ad Papam. In cuius præsentia magister F. ipse sponte fuit confessus de permutatione, sed B. Præpositus eam inficiabatur omnino, dicens, q ipse Preposituram suã, sine qualibet ɔditione resignauit, & post resignationem prędicti magistri, Archidiaconatum fuerat assecutus. Papa, auditis hinc inde propositis, pstitit ei, q dictus B. permutationi ɔsensit, & prædictus magister publicè fuit errorem suũ confessus: vnde vtrunq; sua digni-
2 tate per sniam diffinitiuã priuauit. Ber. † No. 1. q dignitates diuersæ speciei, seu qualitatis possunt adinuicem permutari; dum tñ pmutatio expleatur ex dispositione superioris. Et cape in hac materia hanc ɔclusionem, q omnes dignitates atq; beneficia minora, pñt adinuicem permutari; dũ tñ superioris interueniat consensus, arg. hic, & in c quęsitũ, s. eo. in cle. vni. eo. titu. & in c. j. ɔ. eo. lib. 6. & c. scias, & c. eps de loco, 7. q. 1. Vnde epi possunt permutare episcopatum, sed requiritur consensus Papę, quia sine ɔsensu Papę non potest eps aliquo modo dimittere episcopatũ, c. inter corporalia, de transla. prela. & in c. licet, de regula. Abbas vero, & alij prælati inferiores, permutant cum authoritate superioris immediatè. Idem dicendũ in religiosis habentibus beneficia manualia. Nam antequã priuentur, habent ius in beneficiis; & possunt esse perpetui, si non remouentur, iuxta no. in cle. & si principalis, de resc. Et hanc ɔclusionem in omnibus prædictis
3 tenet Fede. in ɔctu permutationis. † Sed dubitat de beneficijs cõmendatis, nũquid pñt adinuicem permutari; & maxime vertit dubiũ, q̃n cõmenda est temporalis, vt in casu c. nemo, de ele. lib.
b 6. Fede. in d. tracta. ɔcludit, q sic, quia cõmendatarij b habent titulũ canonicũ in beneficiis cõmendatis, vt no. glo. in d. c. nemo. Sed dubito, an hoc dictũ sit verum, quia solum habentes ius in beneficijs, pñt permutare, vnde c. j. & cle. vnica, eod. ti. dicunt clericos beneficia sua pmutare posse. Et no. illud verbum, Sua. Cõmendatarij autem non possunt dicere illa beneficia esse sua. Facit l. vnica, ff. de rerum permuta. quæ dicit permutationẽ nõ ɔhi, si ex vna parte datur res aliena. Quæstio est satis dubia, sed ɔcluderem, q interueniente authoritate illius, qui cõmendauit, pote
4 rit fieri permutatio; secus puto cum authoritate alterius. † Item
c dubitatur de expectantibus c authoritate Apostolica, nunquid possunt ista sua adinuicem permutare. Conclude, q non, quia gratiæ sunt personales, & non excedunt casum expressum; & per consequens nec personã, cui ɔceduntur, vt in c. cui, de pb. lib. 6. Item faciunt dicta iura, quæ permittunt beneficia permutari. Sed isti expectantes non dicuntur habere adhuc beneficia, licet habeant ius ad beneficia ɔsequenda. Vltimo hic quæro, quare fuerunt isti priuati beneficijs eorum? Ex dictis Io. And. potest intelligi duplex intellectus. Primo, q ideo, quia tractauerunt de permutatione ipsorum beneficiorum, & sic tex. ibi dum dicit, Commutassent. posset exponi. i. de commutãdo tractassent. Vel secundũ eum, potest secundo intelligi propriè, q commutauerũt illa beneficia, sicut cõmutassent alias res profanas sine authoritate alicuius superioris. Iste secundus intellectus Doct. ẽ clarissimus. Et ratio decidendi, & priuandi, fuit ambitio, & vacatio, quæ interuenit in permutatione, nam vterque ingessit se spõte beneficio alterius. Sed nõ vr indistincte verus iste intellectus, vt aliqui sint ita supini & ignorantes, q credant posse permutari dignitates, & beneficia propria authoritate. Et maxime facit, quia, si hoc fuisset verũ, non poterat esse notoriũ, argu. c. quãto. de transl. præla. Vnde posset intelligi iste tex. q isti inter se tractarunt, & concluserunt ɔctũ permutationis certis pactis appositis, vt fieri solet; & postmodũ contulerunt se ad superiorẽ, ted nõ p
fuit

ADDITIONES.

a Zach ¶ Propria authoritate permutet. Limitabis, dum videtur iste sentire permutationem fine superioris authoritate factam esse nullam, nisi fiat de duabus præbendis in eadem ecclesia inter duos canonicos, vt per Cald. in cle. 1. in 3. op. eo. ti. & Inno. in c quæsitum. sup. eo. ti.
b Seb. Sap. ¶ Quia commendatarij Adde quod dicit Abb. in c. querelam, in prin. supra de ele. quod commendatarij debent tenere ecclesias commendatas in priori statu. refert Fel. in c. auditis, col. 3. sup. de resc.
c ¶ Expectantib. De quo per Fed. in tract. suo permutationis beneficiorum, q. 13. & per Doct. in c. vno. de re. permu. lib 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit authoritas superioris propter uitium præcedens. Nã pactio
un talib. inducit simoniam; & maxime vitium ambitionis, vt in d.
c. quæsitum. Et ex hoc datur tertius intellectus notab. & sing. p
quo intellectu facit ista litera, dum iste B. proponeret, præpositu
rã sine cõditione qualibet resignasse, & q̃ post resignationem il
lius magistri fuerat assecutus Archidiaconatum, sed fuit conui-
ctus de ɔrio, q̃ imo pstiterat consensum permutationi. Et põde
ra verbũ, Consensum. q. d. q̃ primo conclusit permutationẽ cũ il
lo magistro: licet postmodum resignasset. Sed illa resignatio fuit
facta cum pactione præcedenti, et sic simoniaca, & cum hoc limi
ta primã lect. Nõ tñ sufficit solus tractatus, vt dixi in d. c. quæsitũ,
sed si ultra tractatum pervenerunt ad consensum; tunc habet lo
5 cum, quod hic dicitur. & hæc lect. vr magis verisimilis. †In glo. fi.
ibi. [Aliquæ sunt in pronunciando.] Non tñ necessario: nã in ci-
uili non est necesse ferresinam; licet possit ferri, q. a confessus, in
iure, pro condemnato hr̃. l. j. C. de pfess. & vide quod no. in c. fi.
eod. titu. Sed in causa criminali requiritur sua. l. si confessus. ff. de
custo. reo. De quo tñ dic, vt no. in iuribus præal. In fi. gl. vel dic,
q̃ vera ratio prohibitionis est hæc, q̃ beneficia ecclesiastica non
possunt haberi sine canonica institutione, vt in regu. 1. de reg.
iur. libro sexto, quæ in permutatione authoritate propria fa-
cta, non interuenit. Item notat quædam ambitio & ingestio,
quia unus ingerit se in beneficio alterius, ɔ c. fi. de instit. de elec.
6 c. qualiter, & c. per vestras, de iure pat. †No. vltimo gl. in eo, quod
dicit, q̃ clerici æquiparantur viuariis, de quo vide gl. in c. presen-
ti. de offi. or. li. 6. & plene per Io. de Lig. in cle. gratiæ, de rescrip. &
per Arch. in c. statutum, eod. ti. li. 6. & plene dixi in repetitione c.
cum esses, de testa.

SVMMARIVM.

1 *In permutatione præbendarum, si fuit impletum ab una parte, & ab alia
no, npotest ille, qui implenit re ipsa, concessum repetere.*
2 *Permutatio præbendarum licet sit prohibita tamen tractatus habitus de
permutando non prohibetur. Nam tractatus non concludit deliberatum
consensum. 6.*
3 *Deceptis, & non decipientibus iura subueniunt.*
4 *Permutatio beneficiorum facta precedente aliquo pacto, sapit simo-
niam. 5.*
5 *Renunciatio beneficij facta, vt conferatur alicui ex consanguineis pacisscen-
tium, tanquam simoniaca, non valet.*
Collatio beneficiorum simoniaca, non valet.
7 *Permutatio beneficiorum ex sola expedientia, & vtilitate personarum, po-
test fieri.*
8 *Clericus, qui resignauit beneficium in manu superioris ex causa permuta-
tionis facta cum tertio; si ille tertius noluit postea resignare, vel quia mor
tuus est ille qui resignauit, restituendus est ad beneficium suum, cum no
uatamen prouisione.*

CAP. VIII.

1 **Cum vniuersorum.** †Dicit Io. And. q̃ gratiã
cõtinet, & potest sum-
mari f̃m eũ in ea parte, quæ continet ius. hoc modo. Clerici per
se sua beneficia non pmutant. Vel dic latius, & sic. Si permutatio
beneficiorum completa est ex vna parte, & per alterã stat, q uo-
minus impleatur, restituitur pars ad suũ beneficiũ. & f̃m hoc con
tinet ius. In prima parte Papæ narratio. In secũda gl. prouisio, ibi,
[Cum igitur.] Casus literalis. G. Canonicus S. Io. & L. clericus coe
perunt inter se tractare de permutatione præbendarum suarũ,
q̃ permutationẽ credebant sibi expedire. G. canonicus præben-
dã resignauit illi L. dictus L. contulit eã ɔsanguineo suo, sed suã
præbendã, sicut promisit, noluit resignare, & sic dictus G. spe sua
frustratus remãsit. Super hoc corã Leodicen. Epo fuit diutius li
tigatũ, tandẽ dictus L. appellauit ad Papã, sed dictus G. ad sedem
Apostolicam accessit, dictus vero L. nec iuit, nec misit. Dictus
G. predicta exposuit domino Papæ: unde super hoc scribit quibus
dã dicens, Cum ergo decepris, & non decipientibus iura subue-
niant, quamuis ipsi non possent de iure beneficia ecclesiastica p-
mutare, vt simplicitati venia tribuatur, mãdamus, quatenus si cõ
stiterit præfatũ G. taliter fuisse deceptũ, consanguineus illius, vel
2 alius illicitus detentator amoueatur, & præbendã restitui faciãt
dicto G. Ber. †No. ibi, [tractare cœpissent.] arg. p & ɔ, nunq d tra-
ctatus permutationis beneficiorum, possint fieri inter ipsos bñfi
ciatos, anteq̃ adeãt superiorem. Et primo facit litera q̃ non. Nã
Papa voluit istis dare ueniã, q̃ venia psupponit culpã, vt in c. ner
ui, 13. dist. In ɔriũ facit, quia Papa hic nõ dãnat tractatũ, sed dicit
q̃ non possunt per se permutare, ergo tacite innuit, q̃ tractare
possunt. Tractatus. n. non concludit deliberatum consensum. c.
tua, de his, q̃ fiunt a præla. & melius in c. fi. de his, quæ fiũt a maio.
par. ca. & hoc vltimũ vr verius. Et no. hanc literã sic intellectã, &
vide quæ dixi in c. quæsitum, ɔ. eo. Et no. aliud arg. ex litera, q̃ cleri
ci dicuntur permutare, q̃ inter se deliberãt de permutãdo, licet
postea vadãt ad superiorẽ. nã hęc pbenda fuit assignata, & postea
collata consanguineo: permutãt, n. quantum in eis est, & in hoc
3 fuit data venia istis clerico. †Vlt. no. indulgẽdum simplicitati [a] ru-
a sticorũ, & quod decipientibus non est subueniendũ, sed decep-
4 tis. sic. † Opp. ɔ literam. ex quo. n. illa prębenda vacabat, licet fuit
collata ɔsanguineo illius; ergo postea non licuit illã sibi auferre,
vt in regula, factũ legitime, de reg. iu. li. 6. Sol. dicit Inn. & alij ibi,
eũ, q̃ renunciatio non tenuit, q̃a simoniacè facta. Vr̃ oferatur q̃
sanguineo alterius: nec ẽt tenuit collatio, vt q̃a simoniaca. argu. c.
eo. c. fi. & in j. q. j. c. ordinationes, uel quia superior, si erat inicitus
illius pacti, non intendebat istius conferre. Itẽ in ódiũ decepto
ris, ne reportaret cõmodũ de suo dolo, Papa uoluit istũ ad pben
dã suã restitui. †No. ex prædictis, & tene nienti, q̃ renunciatio fa-
cta simoniacè non tenet. Et dr̃ simoniaca, q̃n fit principaliter ex
intentione, & pacto, vt conferatur consanguineo suo, vel cõsan
guineo pacisscentis secũ, vt est rex. cũ gl. in c. ex parte, il. j. de offic
dele. & in d. c. ordinationes. No. q̃ collatio simoniacè facta, est
6 nulla; & sic põt impetrari beneficium, tanquã uacans. †In glo. fi.
no. gl. q̃a nescio alibi, q̃ tractatus permutãdi est prohibitus inter
beneficiatos. Goffr. tenet ɔrium, & hoc puto uerũ per ea quæ ẽ
dixi. Et iste tex. potius est in ɔriũ, quia Papa non dãnat hic tracta
7 tũ, sed ɔsensum deliberatũ in permutãdo. †In glo. 2. no. gl. iuncto
tex. q̃ põt fieri permutatio beneficiorũ ex sola expedientia, & vti
litate personarũ. nã c. ad quæstiones, ɔ. eo. quod vr̃ hoc probare,
non loquitur in beneficijs possessis in titulũ, sed iure proprieta-
tis. hoc aũt c. loquitur in titulis beneficiorũ, & uide quod dixi in
cquęsitũ. In gl. in verbo, [Simplicitati.] in fi. & sic vult hæc glo. q̃
hoc c. in hac restitutione contineat gratiam, cũ de stricto iure de
buisset iste priuari, vt in d. c. præcedente & idem Inn. & Io. And.
& huic gratiæ. cãm dedit, ne alius reportaret commodũ de fua
malitia, & quia simplicitate ductus renunciauit. Quidã uõlũt di
cere, q̃ debeat intelligi, q̃ contineat ius, quia permutatio non
põt dici ex parte unius tantũ: hic autem alter non resignauit, &
permutatio fuit incompleta, & sic sumus extra casum c. præcedẽ
tis. Sed in ɔrium facit delictum simonię & ambitionis, quod alle
cõmisit refignãdo beneficiũ suum, ut conferatur consanguineo
alterius. Item consensus præstitus in permutatione fienda produ
ctus ad actum resignationis, & ob hoc Papa dixit ueniam simpli
8 citati reddendam. †Nã, si legitime oa fuissent acta de iure, potuis
set iste redire ad suum beneficium, ex quo alius nolebat renun-
b ciare, & vide [b] hic quod notat Fed. consi. 156. ubi format quæstio
nem de eo, qui resignauit in manibus superioris ex causa permu-
tationis fienda cum tertio, qui quidem tertius noluit postea resi
gnare, vel morte præuentus est: & concludit hunc restituendum
de iure ad beneficium suum; non tamen redibit sine noua proui
sione, quia beneficium vere vacauit ex hac resignatione, vt no.
in c. fi propter, de rescr. lib. 6. & in c. unico, ɔ. eo. ti. li. 6. continetur
ergo ius, si nullũ præcessisset pactũ in paciscendo, & resignando.

ADDITIONES.

a ¶ Simplicitati. Facit ad hoc quod pulchre notat Ang. ɔin §. & licet, Io Auth. de
test. in 3. col. quod rusticus deponens falsum testimonium; non debet pu-
ri de falso, nisi apparet, q̃ ex malignitate falsum deposuit, quia præsumitur
potius ex simplicitate dixisse, & propterea debeat iudex aduertere. De quo
per Io. An. in c. cum Io. de fi. instr.
Ant. Fran. ¶ Adde hoc, quod dicitur hic de rustico deponente falsum, an pre-
sumatur ex dolo, vel ex simplicitate, uide Ang. in Auth. de test. in §. & hoc,
in 2. col. ubi dicit, quod non punitur de falso. Quod intellige verum, quan-
do per errorem deposuisset, alias secus. Vide ultra doctrinam Io. And. ibi-
alle. Bal. in l. scriptura, in vlt. colum. C. de fide instr. ubi dicit, q̃ rusticis & re-
motis contrariantibus sibi in testimonijs non parcitur. Non enim excusat
rusticus a uero dolo, licet excuset a dolo presumpto, ut per Balro. post gl.
in l. cum allegas, in 5. op. C. de usu. & uide Bald. in rubr. C. de rer. permut.
in uerficu. item quare, ubi dicit, quod rusticus præsumitur se obligare
ex quadam simplicitate, etiam si obligetur per iuramentum, a quo non
quam captioso debet per Episcopum facile absolui, quod maxime fordan
procedit in rustico non sagace, ut per glos. & Barto. in l. si quis in tantum,
in 3. col. C. unde ui. & ibi etiam per Bald. in 1. colum. & per Alex. in l. ulti.
ff. de acqui. poss.
Seb. Sap. ¶ Simplicitati. In quibus rustici excusentur, tradit Bal. in l. quicunq;
uer. 12 a. nota, C. de ser. fu. Deci. in c. super literis, col. 3. in gl. in ver. simplicita
tem, sup. de rese. & Iaf. in l. iuris. C. qui admit.
b ¶ Et uide. Et adde Ant. de But. in c. prox. præced. Ad idem uide Fed. in tract. per
mutationis benefic. q. 10. & quod no. do. in ca. de rer. permut. in 5. uersi. quod
si ex permutantibus.

SVMMARIVM.

1 *Permutatio de spiritualibus ad temporalia est prohibita.*
2 *Commissio, uel delegatio causę, si ęsi facta alicui sub nomine dignitatis resi-
denti in aliquo loco, ille commissarius, uel delegatus potest de causa cogni-
scere in loco residentiæ.*
*Commissio causę facta alicui sub nomine dignitatis, non expresso lo-
co, ubi resident, debet commissarius in loco, vbi habet dignitatem, co-
gnoscere.*
3 *Arbitrium, & omne id, quod habet in se vitium simoniæ, est ipso iure nul-
lum*
*Dictio, Ex eo, denotat causam immedietam, dictio, ob id, denotat causam
mediatam & remotam.*
4 *Ius decimandi, est quid spirituale, nec potest concedi in perpetuum, sed ad
tempus sic ex ratione, de qua hic.*
*Decimę sunt de iure diuino, quia Deus ipsas sibi reseruauit in signum uni-
uersalis dominij.*
5 *Si fuerit datus fundus uni ecclesię, ut ipsa aleret dantem in uita sua, licet
ille fundus casmate perierit, ad hunc ecclesia tenetur ad alendum.*

CAP.

CAP. IX.

Exhibita. †Spirituale cũ temporali permutari nõ põt. In prima facti narratio. In secunda diffinitio
de cõmissio, ibi, [Quo circa.] Casus lit. Inter Abbatem, & quen-
dam Sancti Martini de Pãnonia ex vna parte, & Præpositum Al-
manen. ex altera super quibusdã decimis quæstio vertebat, cã su-
per hoc cõmissa fuit cuidã Capellano dñi Papæ in Vngaria com
morãti. Tãdẽ super qõne illa cõpromissum fuit vtrinq; in dictũ
Capellanum, & Magistrum M. tanq̃ in arbitros, qui taliter arbi-
trati fuerunt, q̃ si dictus Præpositus obtinere posset a Rege Vn-
gariæ decemmillia solidorũ regalium ɔcedi monasterio ɔdicto,
monachi cessarent à petitione decimarum. Monachi dubitãtes
forsitã, an talis permutatio valeret, significauerunt hoc dño Pa-
pæ, unde mãdauit quibusdã, quatenus si ɔstiterit de premissis ta-
li arbitriũ decernãt irritũ, & inane, & quicquid secutũ est ex eo,
tolob id, cũ permutatio de spiritualib. ad temporalia sit in hibi-
a ta. B. † No. 1. ex tex. nostro plura. Et primo ibi, [Tunc in Vngaria
commorãtem.] pro literis Apostolicis, q̃ impetrãtur à residen-
tibus in studio, & decre. nõnulli, de rescr. præcessit istã, vt patet
quia ista fuit Gregorij ix. authoris huius cõpilationis, & illa fuit
decessoris. Sic colligit Io. And. hic: sed non declarat se, ad quã
2 ualitatem hoc colligit. Sed dic, q̃ Io. And. voluit hoc singulari-
ter, q̃ vbi cõmissio fit per Papã alicui, expresso noie suæ dignita-
tis, faciendo mentionem, q̃ residet in alio loco; tunc potest cõ-
missarius cognoscere in loco residentiæ, quemadmodũ contin-
gebat in eo, q̃ cognouit iste in Vngaria, licet non esset Vngarus,
quia fuerit facta mentio de residentia in Vngaria. Secus, vbi non
fuerit mentio de residentia, quia tunc commissio vr̃ facta in lo-
co dignitatis expressæ; nec extra illã diœcesim posset cognosce-
re de illa cã, vt in c. statutum, §. in nullo, de rescri. li. 6. Pone exem-
plum: Epus Grossetanus residet Senis, cõmittitur sibi cã, non facta
mentione de residentia, non poterit cognoscere extra diœcesim
Grossetanensem, quia in dubio non vr̃ deputatus extra locũ suæ
necessis, vel dignitatis; secus si fecit mentionẽ de sua residentia,
3 a. no. perpetuo, quia nescio alibi. [a] No. 2. q̃ arbitrium vr̃ quidã
modus, vt in Auth. vt dif. iud. vnde quemadmodum non põt per
ɔctus dari temporale pro spirituali, ita nec per viã arbitrij, vt
hic. Vnde papa appellat hic permutationẽ; licet hoc processisset
de dispositione arbitrorũ. † Vltimo no. q̃ arbitriũ continens in
se vitium simoniæ, ipso iure est nullum, & pondera, q̃ omne, q̃d
procedit ex eo, vel ob id, est irritũ, & dictio, Ex eo, [b] denotat cãm
propinquã immediatã: dictio vero, ob id, denotat cãm mediatã,
& remotã. Quod no. pro statutis, & vide in l. liberorũ, ff. de verb.
sig. & ibi per Bar. † In gl. fi. in fi. no. gl. & rõ decidendi est, q̃ ius de
cimãdi est spirituale; ideo nõ recipit æstimationẽ, & per ɔsequẽs
4 nõ potest cõmutari cũ tpali. Item Deus reseruauit sibi decimas
in signũ vniuersalis dominij, c. tuã, de dec. nõ potest ergo laicus, [c]
vel alius se eximere ab hac recognitione. Dicit tñ Bar. Brix. in do
minicali q. 49. q̃ ad tẽpus, puta decennium, valeret istud pactũ; ẽt
res tradita ecclesię chasmate periret. Sed tu dic, q̃ toleratur pa
ctum, quia vr̃ initum potius super fructibus, q̃ super iure decimã
5 & Nã videmus, q̃ pro fructibus præteritis põt dari aliquid tpa-
liter super. de reb. eccl. non alie. Hinc est, q̃ locari possunt. e. ve-
nditionalis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctu. quã senserunt quidã per c.j. de vsur. in fi. dicentes, q̃ loquitur in feudo iniuste detento: sed, vt dixi, ex litera hoc colligi non põt; licet lectura in se sit vera, per illud c.j. in fi. glo. hoc intellige domino contradicente. Nã secundum Host. si dñs recepit interim seruitium, tacite videtur renunciare huic iuri, nisi protestetur, arg. l. 2. C. de iure do. impe. & in c. cum M. de consti.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de non infeudando, non obstat, quin aliquo casu possit res infeudari. 3.*
2 *Feudum personale reuertitur ad dominum directum, mortuo vasallo, uel si acceperit pro se, & filiis masculis, & moriatur sine filiis masculis, & femina uero non succedit, nisi expresse dicatur.*
3 *Iuramentum de non infeudando, Routa. Ponti. inconsulto, comprehendit res, quarum ecclesia habet utrunque dominium; non autem res infeudatas, uel emphyteticarias, si aliquo casu, uel tempore reuertatur.*
4 *Vasallus si alienat feudum, ipso facto, tale feudum reuertitur ad dominum; etiam quod acquisierit pro se, & filiis, 5. Intellige, ut infra, nume. 6. 7.*
5 *Feudum potest dari in dotem in vita feudatarii.*
Vasallus potest alienare feudum, quod habet in perpetuum; sed non feudum temporale.
7 *Vasallus perdit illam partem feudi, quam alienauit, licet maiorem.*
Alienatione prohibita, censetur prohibita datio in pignus.
8 *Ius accrescendi non habet locum in feudis, neq; in emphyteusi; nisi expresse fuerit dictum.*
9 *Feudum acquisitum pro se & filiis, an perdatur propter delictum patris; etiam respectu filiorum?*
Delictum unius, an & quando noceat aliis.
Feudum an ueniat in publicatione bonorum, uel remaneat penes descendentes, uel consanguineos illius, cuius bona sunt publicata.
Ius pat. an publicetur publicatis bonis alicuius delinquentis.
Iudex secularis an possit priuare laicum iure pat. eccle.
10 *Vasallus alienans irrequisito domino, adiecta clausula, Saluo iure domini, adhuc perdit feudum.*
11 *Liber feudorum est approbatus.*

CAP. II.

a 1 Ex parte [a]† Ponit tres casus, in quib. non obstãte iuramento de non infeudando, potest Eps antiquum feudũ ad ecclesiã reuersum, nouo vasallo concedere, & est casus no. interpretans iuramentũ de non alienando. Cõis diuisi. secunda ibi, [In primo.] Casus literalis. Archiepus Mediola. fecit tres q̃nes domino Papæ. Vasallus ecclesiæ decessit, feudũ qd ab ecclesia tenebat, deuolutũ est ad ipsum, quæsiuit, vtrũ feudũ illud liceat alii dare, non obstante iuro, quo tenetur non infeudare de nouo, Roma. Ponti. inconsulto? Secundo quæsiuit: Ecce, vasallus alienauit feudũ, quod ab ecclesia tenebat. sine licentia domini, & sic amisit feudũ, vtrũ possit filiũ illius, vel consanguineũ, vel consortem eiusdẽ feudi inuestire de illo. Tertia q. talis est, Vasallus eccl. alienauit feudũ, quod ecclesia tenebat, ecclesia non põt feudũ illud de facili recuperare, quæsiuit vtrũ feudũ illud possit alicui concedere, qui & illud recuperet, & ab ecclesia recognoscat. Ad quãliber q̃nũ respondet, q̃ licite feudũ illud
2 cedi põt. Ber. †No. j. q̃ per mortẽ vasalli feudum reuertitur ad dominũ. quod intellige, quãdo feudum fuit personale, vel quando fuit concessum sibi & filiis; & moritur non relictis filiis masc. Nã fœmina, nisi expresse sit dictũ, non succedit in feudũ, vt 10. colla. de succe. feu. c. j. †No. 2. & rene menti, q̃ iuramentũ
b 3 [b] præstitum a prælato de non alienando, Rom. Pont. inconsulto, referẽ duntaxat ad res, quę sunt de mensa eccle. i. ad eas res, quarũ domi nium directũ & utile est penes ecclesiã; non aũt ad bona feudataria,
c [c] vel emphyteuticaria. Nã si ista bona reuertantur ad ecclesiã, põt prælatus de nouo alicui cõcedere, non obstante iuro de nõ alienando; quia non uidetur noua alienatio; ex quo a prin. fuit sancitum ut illa bona darentur in emphyteusim, vel feudum, & tota die allegatur iste text. uide quod dixi in c. super, de reb. eccle. non alie. & hoc iurm cõiter hodie præstant Epi, & Abbates Ro-
4 mano pontifici, & vide quod no. in c. fi. de eccl. ædi. †No. 3. q̃ vasallo alienante feudum, redit feudum ipso facto ad dñm. Cadit ergo vasallus ipso facto a iure suo: vnde non requiritur alia sniã. Pro hoc text ibi, [Dum permittit Epo alteri illud feudũ pcedere
5 sine noua priuatione.] quod clarius sentiunt Doct. hic. †Itẽ no. q̃ priuato vasallo p delictũ suũ, non inhabilitat filium, vel cõsanguineum suũ ad illud feudum consequendũ. Et facit iste tex. optime in arg. q̃ delictũ patris nocet filio in feudo perdendo. Vnde hic est opus in filio noua concessione, sed de hoc j. latius dicam. No. vltimum casum, in quo licet cedere iura sua potentiori. Nã ecclesia non ualens per se recuperare feudum e manib. potentũ, põt concedere alteri potentiori, vt ipse recuperet, & ipse habeat in feudum. Et inducitur hoc ad q̃nem, nunquid in reb. non feudalibus sic innatis ab aliquo, vt p prælatũ recuperari nõ possint, ecclesia possit concedere in feudum: maxime si iurauit non alienare. Io. And. consuluit, q̃ non. Nã, fi diceretur oppositũ, de facili posset committi fraus, qui a prælatus uolens consanguineo, uel amico rem in feudum concedere, permitteret rẽ illam inuadi ab aliquo potenti, vt sic postea occasione sumpta possit infeudare, vt illam recuperet. Nam fraudib. via aperienda non est, q̃ quãto, de diuor. Procedit ergo quæstio tertia huius c. in rebus feudalibus tm̃. †In gl. j. in fi. no. gl. in eo, q̃ dicit feudũ posse dari in do-
6 d tem [d] in uita feudatarii, & vide circa hoc no. in c. quę i eccle rum, de consti. Et in quantum gl. dicit generaliter feudũ alienari non posse, dicit Host. hoc verum in feudo temporali; secus in feudo perpetuo; quia illud potest alienari, & pro mortuario ecclesiæ donari. c. fi. de reb. eccl. non alienan. vide per eũ in summa; de immu. eccl. §. quantũ, ver. sed nec. Et no. hoc dictũ, q̃ nõ repe-
7 rio ab aliquo hoc reprobatũ. †In gl. 2. ibi, [Perdit feudum. Dicit Io. And. & bene, quod solum perdit illã partem, q̃ alienat, licet alienauerit maiorẽ partẽ feudi, 10. colla. de prohibita feudi alienat. §. imperialẽ, & in ti. de vasa. qui ꝺ const. Loth. c. j. Et no. gl. ingnan tũ dicit, q̃ nõ põt vasallus feudũ pignori dare. Facit pro hoc, quia res, quæ prohibetur alienari, non põt regulariter pignorari, l. fin. C. de reb. eccl. non alie. plene per Bart. in l. quorum, ff. de pig. qa p constõnẽ pignoris de facili peruenitur ad distractionẽ rei, l. 2. C. de iure do. impe. Iõ prohibita alienatione, prohibetur pignus; sicut prohibito matrimonio, prohibentur sponsalia, per quæ peruenitur ad matrimoniũ. l. oro, ff. de spon. †In gl. in uerſi. [Contorhem] ibi, [Iure accrescendi.] pondera gl. vult ergo gl. q̃ in feudali
e habeat locũ ius accrescẽdi, [e] vt si feudum pariter cõceditur duobus, si ius extinguitur in aliquo casu in persona unius, non reuertatur ad dñm, sed accrescat alteri socio. Eadẽ rõne, si hoc esset ne rum, idẽ diceremus in iure emphyteutico. Sed hoc cõiter nõ te netur, nisi fuisset expressum in concessione feudi, vt in 10. coll. c. j. uer. quid ẽt, & uide per Bar. ff. de verb. oblin l. si mihi, vbi generaliter tractat an, & quando in ꝺctib. habeat locum ius accrescendi. Et regula est, q̃ non habet locũ, vt ibi, & Spe. de loc. §. nunc aliqua, uersic. 9. Et ad istum tex. dico, q̃ potius facit in oppositum. Nam hic non quærebatur, vtrum dominus debeat inuestire consortem, sed utrum posset, quia delictum vnius videbatur nocere reliquo. Sed contrariũ hic decidit ur, unde pondera quod in sola
9 tione huius q. tex. non facit mentionem de consorte, sed solum f dicit, q̃ põt inuestire filium, uel consanguineum alienantis. † Ius gl. fi. in fi. de hac q. nunquid ob delictum patris, [f] filius perdat feudum, si tale fuit delictum, propter quod pater perderet feudũ. Dicit Gof. standum consuetudinibus locorum, & constitutionibus feudorum. Dy. in regula, non debet. de reg. iur. lib. 6. dicit, q̃ aut feudum paternum primo habet originẽ in persona pris, & in lius priuatur iure feudi. Aut est a genere vlteriori, & tunc secus. Et cũ hac opi. trãsit hic Io. And. & d. Ant. & vide plene per Bart. in l. eũ, ff. de interdi. & releg. in l. iusiurãdi. §. si liberi, ff. de op. libs. Vbi in effectu sic distinguit, q̃ aut pater commisit delictum, p quo directe venit priuãdus feudo; vt quia alienauit feudum, vel cõmisit delictum ꝺ tenorem iuri, & tunc nocet filio; etiã si processit

ADDITIONES.

a ¶ Ex parte. Iste tex. in suo primo dicto limitatur notanter, & signanter per istum c. cum super, in 3. col. supra de reb. eccl. non alie. Item istum text. vide mirabiliter limitatum in rescripto auditorum, in usi. feu. 5. q. idem unde gl. Io. in c. Achatius, 24. q. 1.

b ¶ Quod iuramentum. Idem tenet Ang. in l. non est nouum, in 1. col. ff. de leg. & Abbas in c. perpetuas, per illum tex. infra de don. Refert & sequitur d. Lat. in ca. 1. colum. 4. uerbicu. redeundo ad notabile, qui feudum dare poss. in usi. feud.

c ¶ Feudataria. Adde Cald. consi. 11. hoc ti.

c In dotem. Adde d. Cald. consi. 64. & 92. Rom. consi. 756. & an possit dari isto modo pro dote. Vide omnino de libris Hippocratis, Aristotelis, vel aliorum gentium, quæ sunt in repertorio auditorum, in uerbo, scriptura, in vltima quæstio. & per Bal. in l. 1. in 6. colum. & ibi Doct. ff. solu. mat. & vide in eodem reperto rio uer. lex, in quæstio. inci. lex licet sit canonizata. ubi ponit de libro De ecretum & de Magistro sententiarum, & de lib. qui nunc appellatur Pontifi. & uide etiam Bal. in c. 1. in §. donare, qualiter olim feu. pot. alienabi pnone. test tamen pro dote obligari secundum Bal. in c. 2. in §. nunc fus, de consuet. concluditur, q̃ non, de quo etiam per Bar. & Imo. in l. usufru. ff. sol. mat. pecunia, q̃ aliter, vel alio modo alienare non intendit, qđ no. Operatur ergo hæc verba, q̃ dño ꝺicente nõ videat facta alienatio. † Ex omnibus prædictis in gl. infertur ad q. nũquid liber feudorum sit approbatus? Quã q. multũ late pie quitur hic Io. And. [b] procedit qõ in cõstitutionibus non editis ab Imperatore. Nã sunt quædã ꝓstitutiones, de quibus clare patet, q̃ emanarunt ab imperatoribus. Et quod nõ sit approbatus, patet, quia non legitur, q̃ Imperator illas constitutiones ediderit, vel q̃ mãdauerit in volumine interseri; sicut dicimus in libro Decreti, vt no. in c. 2. de rect. In ꝺrium facit, quia illæ constitutiones allegãtur per gl. vtriusq; iuris: leguntur in studijs solennissimis, & continẽt in se rationes. Et lex est, quicquid in rõne consistit. j. dist. c. consuetudinem. Et lex est, quicquid in rõne consistit, & c. fi. j. eo. Appellatione tñ cautionis in dubio intelligimus de nuda, & si applici, l. sancimus, de ver. sign.

ADDITIONES.

a Saluo iure. Adde Alex. consi. 3. 1. lib.

b Seb. Sap. ¶ Saluo iure. Vide Bal. in c. 3. §. fi. col. ult. quæ sue. prima cã benefi. amit. & Rom. in sing. 512. in opi. tu habes, q̃ vasallus. Ias. in l. fi. col. pen. C. de iur. emphy. & in l. non solum. §. morte, col. ante pe. ff. de ope. no. nunc. & Felin. c. quæ in ecclesiarum, col. 30. supra de consti.

¶ Io. And. & adde d. Ant. hic 3. colum. ver. extra glossam quæro. Et quid de extrauaganti facta de pace Constantiæ, vide omnino Bal. in dicta extraua. uersi. hæc sunt nomina, in vlt. columna. ubi alleg. Ioan. And. hic. Quid de regulis Cancellariæ, vide in repertorio auditorum. min uer secus, in 1. quæst. de an liber Decretorum sit necessario obseruandus tanquam constitutio Papales, vide hic per dom. Anto. in vlt. colum. & per ipsum Panor. qui tenet, quod non, in cap. Rex pacificus, in prima colum. in prooe. Grego. Et de hoc vide per Do in cap. his, il secondo. uer. item eo. ex isto dicto 50. dist. & omnes per eundem Do. in cap. quis nescias. 9. dist. Et quid de conclusionibus d. S. for. an sint approbatæ, vide per Dom. in cap. duobus, de rescrip. in 6. quod illæ non faciunt ius, licet sic decisæ sint in Rota, & tenet Dom. in c. ne 8. dist.

¶ Nihil. Vide omnino de libris Hippocratis, Aristotelis, vel aliorum gentium, quæ sunt in repertorio auditorum, in uerbo, scriptura, in vltima quæstio. & per Bal. in l. 1. in 6. colum. & ibi Doct. ff. solu. mat. & vide in eodem reperto rio uer. lex, in quæstio. inci. lex licet sit canonizata. ubi ponit de libro De cretum & de Magistro sententiarum, & de lib. qui nunc appellatur Pontifi. & uide etiam Bal. in c. 1. in §. donare, qualiter olim feu. pot. alienabi pnone. test tamen pro dote obligari secundum Bal. in c. 2. in §. nunc fus, de consuet. concluditur, q̃ non, de quo etiam per Bar. & Imo. in l. usufru. ff. sol. mat. pecunia, q̃ aliter, vel alio modo alienare non intendit, qđ no. Operatur ergo hæc verba, q̃ dño ꝺicente nõ videat facta alienatio. † Ex omnibus prædictis in gl. infertur ad q. nũquid liber feudorum sit approbatus? Quã q. multũ late pie quitur hic Io. And. [b] procedit qõ in cõstitutionibus non editis ab Imperatore. Nã sunt quædã ꝓstitutiones, de quibus clare patet, q̃ emanarunt ab imperatoribus. Et quod nõ sit approbatus, patet, quia non legitur, q̃ Imperator illas constitutiones ediderit, vel q̃ mãdauerit in volumine interseri; sicut dicimus in libro Decreti, vt no. in c. 2. de rect. In ꝺrium facit, quia illæ constitutiones allegãtur per gl. vtriusq; iuris: leguntur in studijs solennissimis, & continẽt in se rationes. Et lex est, quicquid in rõne consistit. j. dist. c. consuetudinem. Et lex est, quicquid in rõne consistit, & c. fi. j. eo. Appellatione tñ cautionis in dubio intelligimus de nuda, & si applici, l. sancimus, de ver. sign.

c Ius accrescendi. Adde Alex. consi. 3. primo libro, & consilio 102. Et ea fu, quo filius potest priuari, si dominus nunquam aliquid dicit patri, filio pro stea non poterit obijcere feloniam, vt dicit gl. in l. fi. C. de reuo. do. Sed filio minus nunquam obijcit feloniam uasallo, nunquid hæres eius poterit obijcere. Dicendum q̃ non, gl. est in l. omnino. C. de inoffi. test. & idem dicit d. Ant. post gl. & Doct. in c. fi. infra de don. & q hic ponitur uide per gl. & Bal. in c. 1. quę fue. causa benefi. amit. Bal. in c. j. fi. de inue. fuer. Ioan. dem. & uas. & uide Bald. in l. 1. C. per quas perso. gl. in c. cum fecero, C. de iur. do. Bar. & Ang. in l. fi. C. de li. causa, & in l. presbyteri, C. de epis. & cle. & in l. C. de bo. lib. & in l. 2. C. de li. & eor. lib. & in l. qui se patris, in §. col. cum tes. C. unde lib.

f Seb. Sap. ¶ Ob delictum patris. Vide ad hæc Alexand. in consi. 10. colum. 3. uolum. ubi dicit, quod si uasallus fuit priuatus feudo propter ingratitudinem, deuoluitur feudum ad dominum in præiudicium successionis uasalli.

cessit à genere vlteriori, arg. in l. 1. ff. si quis ali. test. phib. in l. cum ratio. ff. de bo. proscri. Vbi patet, q̃ delictũ vnius nocet omnibus proximioribus, qui sunt inferioris gradus. Vnde si quis interficit consanguineum, cui debet succedere ab intestato, fiscus occupat hereditatem; nec veniunt alij p̃sanguinei, q̃ui sunt inferiores in gradu, vt in d. l. cum rõ, & quod ibi no. Si aũt non est tale delictum, pp quod dominus directe priuatur feudo, sed per quasi consequentiã. puta, quia est dãnatus ob aliquod maleficium, ita q̃ bona veniunt publicanda; & tunc procedit distinctio Dyn. 3ã, si feudum est paternũ, nocet filio; secus, si à genere vlteriori, q̃ pro hoc optime facit tex. in d. l. cum rõ. ff. de interd. & rele. Et no. quia cadẽ qõ potest formari in iure pat. nunquid publicatis omnibus bonis perdant filij ius patronatus, quod descẽdit à suis antiquioribus? Vide no. 16. q. 7. c. filijs, vel nepotibus. quę tractat, nunquid in dec secularis possit priuare laicũ iure patronatus ecclesiæ, & nunquid veniat cum vlt. publicatione bonorũ. Vide et gl. in c. satis peruersum. 56. dist. que dicit, q̃ licet pater commiserit crimen læsæ maiestatis, ex quo filij efficiuntur infames, l. si quis, C. ad leg. Iul. maiest. & 6. q. j. si quis cum militib. filij tñ clerici non incidunt in infamiã, & per consequens nõ debent perdere bona, quod no. † Vltimo hic quæro de quæstione quotidiana. Rome, vasallus alienauit feudũ, irrequisito dño, sed apposuit clausulã, Saluo iure [a] dñi, nunquid sit locus huic c. vt nihilominus p̃dm feudũ? De hoc per Bal. 10. col. quæ sit cã beneficij amit. c. 1. vbi dixi dit, q̃ sic, quia factum subsequẽs est ꝺrium protestatio-nis. enim te, de iureiur. & qđ ibi no. Secus dicit, si adiecisset hęc verba, q̃ aliter, vel alio modo alienare non intendit, qđ no. Operatur ergo hæc verba, q̃ dño ꝺicente nõ videat facta alienatio. † Ex omnibus prædictis in gl. infertur ad q. nũquid liber feudorum sit approbatus? Quã q. multũ late pie quitur hic Io. And. [b] procedit qõ in cõstitutionibus non editis ab Imperatore. Nã sunt quædã ꝓstitutiones, de quibus clare patet, q̃ emanarunt ab imperatoribus. Et quod nõ sit approbatus, patet, quia non legitur, q̃ Imperator illas constitutiones ediderit, vel q̃ mãdauerit in volumine interseri; sicut dicimus in libro Decreti, vt no. in c. 2. de rect. In ꝺrium facit, quia illæ constitutiones allegãtur per gl. vtriusq; iuris: leguntur in studijs solennissimis, & continẽt in se rationes. Et lex est, quicquid in rõne consistit. j. dist. c. consuetudinem. Et lex est, quicquid in rõne consistit, & c. fi. j. eo. Appellatione tñ cautionis in dubio intelligimus de nuda, & si applici, l. sancimus, de ver. sign.

SVMMARIVM.

1 *Pignorari non debent res ecclesiæ, nisi ex aliqua iusta, & rationabili causa, quo casu possunt etiam laico pignorari, 3.*
2 *Appellatione presbyterorum, ueniunt clerici inferioris ordinis.*
4 *Quę res ecclesiæ possunt pignorari cum solennitate, & quæ sine solennitate*
In generali obligatione, non ueniunt ea quæ specialiter quis non fuisset obligaturus.
Alienatione prohibita, prohibetur etiam & pignoris datio.
5 *Venditio rei ecclesiasticæ, an permittatur pro soluendo condemnationem sui parochialis, qui aliter soluere non potest.*
Venditio rei ecclesiasticę est permissa, ne homines moriantur fame, alias non tenetur ecclesia subuenire, nisi inquantum patiuntur eius sacrilegia.

CAP. PRIMVM.

1 NVllus, †Res ecclesiæ pignorari non debent, nisi ex necessitate, & rationabili cã. h. d. Vel sic. Vasa ecclesiæ, & alia deputata ad cultum diuinũ, nisi ex iustissima necessitate, pignorari non debent. h. d.
2 Casus literalis. Ista duo cc. per se patent. B. † No. primo ibi, [Presbyter.] q̃ appellatione presbyteri, veniunt q̃nq; clerici inferioris ordinis, c. 2. de coha. cleri. Nã hæc prohibitio non solũ ꝺcernit sacerdotes, sed oẽs clericos habẽtes administrationẽ eccl̃æ. † No. 2. q̃ vasa sacra ecclesię, pñt pignorari ex maxima necessitate; nedũ ergo conflata vendi pñt, vt 18. q. 2. c. ea. n. §. hoc ius; sed ẽt integra pignorari, ẽt laico, vt probat à ꝺrio sensũ. In gl. 1. ibi, [Non benedicunt libri.] hoc verũ excepto missali, quod bñdicitur, vt patet in pontificali. † In fi. gl. vl̃ gl. velle, q̃ non sit dria inter res, de quib. in tex. & aliàs res ecclesię. Sed põt dici, q̃ dria est in hoc, qa sine stricta necessitate non debent res pignorari; cum sint deputatæ ad cultũ diuinum. Sed aliæ res pñt obligari, & vendi ex sola vtilitate, vt 12. q. 2. c. sine exceptione, vide tex. opti. in c. nulli, de rebus eccle non alie. vbi colligitur à ꝺrio, q̃ bona ecclesiæ pñt generaliter obligari pro obseruãtia alicuius ꝺctus, ẽt sine licentia Epi. Et credo, q̃ in generali obligatione bonorum non veniunt ista, de quibus in tex. ar. opti. in l. j. C. quę res pig. obli. posvbi patet, q̃ in generali obligatione bonorum, non veniũt ea, quæ ipse ciliter quis non fuisset obligaturus; specialẽ vero obligationem de reb. ecclesiæ non potest presbyter facere sine solennitate requisita in alienatione, vt ibi probatur, quod no. Et pro hoc facit, quia res prohibita alienari, nõ potest pignorari; quia de facili peruenitur ad distractionẽ, debitore differente solutionem, vt in l. 2. §. cum tẽ, ff. quę res pig. oblig. poss. & per
5 Bar. in l. in quorum. ff. de pig. † In gl. secunda ibi, [Si parochiani illius ecclesię caperentur.] No. gl. q̃ pro redimendis parochianis captis ab infidelibus, potest ecclesia vendere bona sua. ẽt sacra; & intelligo qñ alio modo non pñt redimi. Quid aũt si detinent in carceribus authoritate iudicis. nec valẽt soluere condẽnationem, nunquid habeat locum dictũ gl. Vide quod notat gl. in c. sicut olim, allega. in gl. & in c. aurum, cad. cã, & quæst. Et cum eadem restrictione intelligas sequens dictum gl. vt pro alendis pauperibus possint distrahi, & alienari res ecclesiæ, qñ aliter sustentari non pñt, ita q̃ fame perirent, nisi ecclesia eis subueniret tali mõ, sicut sæpe ꝓtingit tpe guerræ. Si vero non est tãta necessitas, non tenẽtur ecclesiæ, nec hospitale subuenire vltra, q̃ facere pñt de redditib. propris: vnde tot sunt recipiendi in hospitali, quot viuere pñt ex redditibus, vt leg. & no. in cle. quia ꝓtingit, de relig. dom. facit 12. q. 1. in c. vidẽtes. In fi. gl. sentit gl. q̃ de iure ciuili ista non pñt pignorari; secus de iure canonico, qđ non placet Host. quia etiã de iure ciuili pñt vendi ex necessitate vrgenti, d. §. hoc ius. Vel solue formalius, q̃ nõ possunt ista pignorari, vt ius pignorum constituatur, sicut in rebus profanis, & sic procedunt iura ciuilia; sed vt detineantur, donec satisfiat de debito. pñt pignorari. Et ita loquitur iste textus, & sic *notabiliter* intellexit gl. in d. §. hoc ius. 10. q. 2. no. istum tex.

SVMMARIVM.

1 *Debitor, si habet vnde soluat, non potest carcerari, sed debet fieri executio in bonis suis.*
2 *Beneficio cessionis bonorum non potest renunciari, etiam per iuramentum.*
In obligationibus facti non succedit obligatio ad interesse, quando est electa industria persone.
3 *Carcerari an & quando possit liber homo pro debito, vel crimine tam à priuato, quam authoritate iudicis.*
4 *Debitor suspectus de fuga potest capi; etiam quod non venerit dies solutionis, vt caueat creditori.*

CAP. II.

LAtor, Breue est, & potest per alia verba sic summari. Liber homo non potest pignorari. Vel sic, Liber homo pro debito detineri non debet; etiam si non habet vnde satisfaciat. No. primo quòd in libero homine non potest constitui ius pignoris; & si quis de facto reciperet hominem in pignus, perdit debitum, & alimentorum quantitatem tenetur sol
1 uere, ac ẽt relegatur, in Auth. vt nulli iudi. in §. quia †. No. secũdo

De pignorib. & alijs cautionib. Rubr.

Supra visum est de quibusdã speciebus alienationis, videndum erat de obligationibus realibus; ideo subijcitur rub. de pignoribus. Et aduerte, quia rub. dicit in plurali, Et alijs cautionibus, quia multiplex est cautio vltra pignoratitiã. Quędã simplex, vt nuda promissio. Quædã iuratoria, vt promissio, cũ iuramẽto. Quæ dã fidei fussoria; & de his, & similibus habetur in c. per tuas, de donat. inter. & de his, & similibus habetur in c. per tuas, de do-
1 nat. inter. & c. fi. j. eo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ꝺrio sensu, ꝙ debitor hẽt in facultatibus, unde possit soluere, nõ dẽt incarcerari; sed dẽt iudex executionẽ facere in bonis suis. Pro hoc, nã videmus, ꝙ ꝓ debito nõ extenditur manus primo ad bona immobilia, sed primo ad mobilia, secundo ad immobilia; tertio ad nomina debitorum, vt l. a diuo Pio, ff. de re iud. ergo multo fortius non debet prius extendi manus ad captura ꝑsonę, pro hoc text. bonus cum gl. in l. §. tutores. ff. de suspe. tut. &
2 ibi per Bart. licet statuta municipalia in multis locis aliter prouideant. † Et maxime versatur dubiũ, nunqd debitor possit se obligare ad carceres renunciando beneficio cessionis? De quo vide per Spec. in ti. de renun. & conclu. §. j. vers. item est beneficium, vbi tenet quod non; licet alii contra, sed primam partẽ sequitur
a Bart. in alia. §. l. eleganter. ff. solu. matrimo. Nam hoc pactum [a] vꝫ ꝺ bonos mores, & inducere quandã seruitutẽ. Ex quo posset inferri, ꝙ ẽt iuramentũ non obligaret hoc casu, ar. in re. non est obligatoriũ, li. 6. licet in casu iuramenti Fed. contrarium tenuit con si. 58. motus per illa iura generalia, de iureiu. c. cum contingat. & c. debitores, & c. 2. de pact. li. 6. nisi paupertas esset euidens tẽporꝫ ꝺctus, ꝑm eum, sed prima pars vꝫ verior, & equior. De quo tamen dicendum, ut no. in d. c. cum contingat. & tenet Spec. in d. loco, scriptorem suspectum de fuga, qui obligauit se ad scriben-
b dum certum librum, posse capi. & in compedibus [b] seu carcere recludi; & sic eogatur iste perficere quod ꝓmisit. Et intellige ꝙ hoc procedat, etiam si non renũciasset beneficio cessionis, quasi videatur electa industria personę, vt non succedat obligatioad interesse. Idẽ tenet Cy. in l. j. C. qui bon. ced. possl. & gl iuris ciuilis dicit hoc tenendum in fauorem publicę vtilitatis, in l. stipulatio. §. si aũt. ff. de no. oper. nunc. Sed Bar. illud sentit in d. l. stipulatio, vt succedat obligatio ad interesse per iura generalia, quæ uoluit, ꝙ
c obligationibus facti succedat obligatio ad interesse, quia est ꝙꝺam species seruitutis, ꝙ homo liber præcise cõpellatur ad factũ. l. si quis ab alio, ff. de re iud. vt l. stipulationes non diuiduntur, ff. de uerb. obl. & ibi pleniſſime no. an, [c] & quãdo quis posset preci se compelli ad factum. Et dicit Cyn. in d. l. j mirandum fuit, ꝙ primus scriptor non cancellauit illã gl. quæ erat ꝺ̃ scriptores. In glo. j. ibi [l. ultima.] vbi ꝺr, ꝙ si captus ab hostibus, redimitur, cogitur per quinquenniũ seruire, aut pretium soluere. & interim tanꝙ pro pignore detinetur, & interim relegari potest, vt l. senatus. §. ult. alle. in gl. & est casus no. in quo liber homo relegatur. in fi. gl. cum hac restrictione gl. intellige tex. vt non detineatur homo li-
3 ber pro debito, sed cedit bonis. † Et generaliter cum quæritur, an
d homo liber capi possit, & carcerari, [d] aliquos casus ponit hic Io. And. Sed tu distingue post Bar. in l. cum eo, ff. ad l. Iuliam pec. aliquib. additis, ꝙ aut quæritur nunqid possit capi a priuato, aut auctoritate iudicis. Primo casu regulariter capi non põt, l. non est singulis, ff. de regu. iuris. Fallit, si tunc debitor fugeret, & non haberet in illo loco, unde posset sibi satisfacere, ut late prætor. §. fi debitorẽ, ff. de his, quæ in frau. credit. & ibi etiam no. & voluit Io. And. hic. An idem, pcedat in clerico debitore, vt sic possit capi, sine metu excõicationis. dic vt dixi in c. cum non ab homine, de iud. Secundo fallit in crimine: nam deprehensum in crimine possum capere, nõ vt detineã; nisi per spatium a lege præfinitum; sed vt ducã ad iudicem, de quo in l. nullus, C. de Iudæ. & in l. unica, C. de rap. virgin. & in l. si quis in seruitute, ff. de fur. aliqui tñ restringunt ad crimina, in quibus uenit imponenda pœna corporalis, quod satis est æquum. Secundo membro principali, dic, ꝙ ꝓ crimine põt iudex regulariter facere quẽ capi; ẽt si sit clericus, vt in c. famæ, de sent. excom. & in c. si clericus, eo. ti. li. 6. no. in l. pleriq;, ff. de in ius uoc. Pro debito uero dic, ꝙ aut est debitum fiscale, & potest facere aliquem capi, ut ꝺ. l. cum eo, nõ tñ ut detineatur in carcere, nisi perseueret in contumacia. l. nemo, C. de exact. trib. li. 10. Pro debito uero priuato subꝺistingue, aut quis promisit se sistere in iudicio, & ita fuit a principio, sed postea desistit, & põt capi, l. cõsentaneum, & quod ibi notatur. C. quom. & quand. iud. dico in cap. prout, de dol. & contuma. Aut nunquam comparuit in iudicio, & tunc iudex non cogitur eum capere, sed si vult, potest, & debet eum citare realiter, non ut detrudat eum in carcere, sed ut compareat coram eo. Non tñ ꝺẽt eum extrahere per uim de domo, ꝙa in casu ciuili nõ ꝺẽt gs de domo capi; quia domus ꝓpria ꝺẽt vnicuiq; esse tutissimũ refugiũ, vt in ꝺ. l. pleriq;, & l. nemo. ff. de reg. iu. Cõclude ergo, quod regulariter ꝓ debito ciuili non ꝺẽt quis capi & carcerari; nisi prius condẽnetur, & nolit cedere bonis, vt l. j. C. qui bon. cede. possunt, & puto, ꝙ licet gs sit cõdẽnatus pro debito, non ꝺẽt iudex eum incontinenti in uinculare, sed primo executionẽ in bonis facere, ut in ꝺ. l. a diuo Pio. Fallit qñ est suspectus de fuga, & ꝺubitatur, utrũ bona sua sint suf-
4 ficentia, vt legitur, & no. in ꝺ. §. tutores. † Fallit etiam quando nõ-
e dum venit dies solutionis, & debitor est suspectus de fuga; [e] tũc enim potest carcerari, vt faciat tutum creditorem, puta præstando fideiussores, vel pignora. Quod uoluit hic Ioann. Andr. Et facit text. in l. fideiussor, ff. qui satisꝺa. cogantur, & l. in bonę fidei, ff. de iudiciis. Et intellige quando suspicio fugæ accideret post contractum debitum: secus, si erat tempore contractus. Nam tunc ꝺe se conqueratur, vt not. per Barto. in ꝺ. §. si debitorem, & ꝺixi in cap. propter, sup. de loca.

ADDITIONES.

a ¶ Nam hoc pactum. Contrarium sentit Fel. in c. ex rescripto, col. 2. vers. sed contra hanc fallentiam, & uers. fallit 4. supra de iureiu. & Matt. in no. 109. inc. no. casum quotidianum, & Alex. & Ia. in l. plerique. ff. de in ius uoc. ubi plura, quando quis potest personaliter capi.

b ¶ Et dicit Bald. in l. qui qui. 1. C. de episc. & cler. quod uerum est, ꝙ potest poni in compedibus, nisi ipse scriptor uenisset in dignitate, ita quod non deceret eum scribere. Datur exemplum in quodam scriptore, qui Bononiæ effectus est rector Medicorum. Et quod scriptor, qui tenuit scribere opus inceptum, possit retineri in compedibus, tenet etiam Bal. in §. fi. Inst. de re. Quid autem in scriptore, qui promisit scribere librum, postea ingreditur religionem, uide Inn. in c. j de obl. ad ratioci. glo. in c. præterea. 3. dist. & ꝺ. Anto. hic. Et adde pro scriptoribus, quod scriptor potest retinere quinternos, si ꝺominus non soluit ei pro suo labore, secundum gl. uulgarem in l. si non sortem. §. fi certum, ff. de cond. ind. De quo uide etiam quæ ꝺe notario scribit Bar. in l. argentarij, in prin. ff. de eden.

Ant. Fran. ¶ An scriptor possit compelli præcise ad scribendum, & ob id detineri in carceribus, uide gl & Bar. quod sic, in l. stipulatio, in §. fine autem, ff. de op. no. nun. quod etiam uoluit Spec. in ti. de renun. in uer. item est beneficium. Quod tamen intellige uerum, nisi in scriptore, qui promisit scribere fabulas Boccatij, qui non potest ꝺetineri in compedibus, iuxta ꝺoctrinam Bal. in l. nec pati onus, in 4 oppo. C. de ope. li. De eo autem scriptore, qui fuit effectus rector studij, qui propter publicam utilitatem non potest in carceribus detineri, uide per Alex. in l. stipulationes non diuiduntur, in ame. pe. col. ff. de uer. ob. Et an possit pro mercede retinere librum, uide etiã Bald. in l. fi. C. commo. & uide Bal. & Bar. in l. si non in causa, in fi. C. in qui. causa. contrah.

c ¶ De quo etiam uide plene per Abba. in c. cum P. de fide inst. & per ꝺ. Ant. in c. per tuas, de arb. in 7. colum. Et adde, quod in obligatione in ult. uoluntatibus præcise quis compellitur ad factum. text. est no. in l. fideicommissa. §. fi. de leg. 3.

ꝺ ¶ Et carcerari. Adde uidendum per nouĩ. in l. alia. §. eleganter, ff. sol. ma.

e Zachar. ¶ Suspectus de fuga. Adde hoc esse uerum, si suspitio sit de nouo, & post contractum ꝺebitum exorta, ut plene per Cesium in apo. ad Lanfran. de Oria. in c. quoniam contra fatiam. §. recusationis, nu. 3. uersi. ex qua colligitur in apost. ma. in uer. quia forensis, de prob.

SVMMARIVM.

1 *Rector ecclesiæ si pro facto proprio obligauit rem ipsius ecclesię, tenetur eius hęres redimere. 3. intellige tamen, ut infra, nu. 4. 6.*
2 *Clericus secularis licet habeat patrimonium, in quo succedit eius filius legitimus, potest etiam licite tenere ecclesiam.*
3 *Hęres tenetur pro mala administratione rectoris ecclesiæ. 8.*
4 *Rector ecclesię, si possus est rem ecclesię præscribi, tenetur de suo proprio satisfacere. Item si potuit acquirere, & non quæsuit, & idem est de tutore.*
5 *Successor in beneficio tenetur soluere debita, quæ contraxit prędecessor pro necessitate ecclesiæ, vel suæ personæ, maxime infirmæ.*
6 *Clericus beneficiatus si habuit patrimonium, an ad debita per ipsum contracta pro sua sustentatione, teneatur successor in beneficio, uel eius hæres.*
7 *Res aliena si pignoretur ignorante domino, potest ab ipso vendicari; etiam non satisfacto creditori.*

CAP. III.

1 **Ex præsentium.** †Si rector ecclesię pro facto prio rem ecclesiæ obligauit, cogitur eius hęres rẽ redimere, & ecclesię restituere. Primo facti. Secundo ꝺat iudices, ibi, vnde. Casus literalis. Sacerdos ecclesiæ de Offitona pro sua propria necessitate obligauit calicem argenteum, & medietatẽ vnius breuiarii eiusꝺẽ ecclesiæ; & mortę ꝑuentus ea non recuperauit. Filius illius defuncti requisitus p hęcessorẽ, ut res, quas pater obligauerat, recolligeret, ꝺe facere nolunꝺe sacerdos conquestus est ꝺomino Papę; unde mandat Epo Exonen. quatenus si uerum est, quod asseritur, filiũ illius, qui hęcessit eidem; compellat, vt res prædictas recolligat, & ecclesię restituat supradictæ, quia indignũ est, vt res eius taliter ꝺebeat ꝺe-
2 perire. B. † No. j. ꝙ clericus secularis licite tenet ecclesiã & patrimonium; & in patrimonium succedit eius filius, intellige legitimum; & in patrimonium succedit eius filius, intellige legitimus, ꝺe quo in c. j. ꝺe suc. ab intest. No. 2. rectorẽ ecclesiæ nõ pol-
3 se pignorare bona ecclesiæ pro utilitate propria. † No. 3. ꝙ hæredes clerici compelluntur reddere ecclesiam olim ꝺefuncti inꝺe-
a nem; & sic tenetur hęres [a] pro mala administratione rectoris; ꝺe gl. no. 16. q. 3. c. placuit, il 3. quæ ꝺicit, ꝙ si rector ob negligentiam suam passus est rem ecclesiæ præscribi, tenetur ꝺe proprio patrimonio satisfacere ecclesiæ, quod singulariter no. Nam per istum tex. ꝺico, ꝙ hęres suus potest compelli ad satisfaciendum. Idem ꝺic, ubi potuit aliquid acquirere ecclesię, & neglexit, uide tex. bonum cum gl. 12. q. 4. c. 1. ad instar tutoris, qui in hoc tenet,
4 vt l. quicquid. Carb. tut. † Sed ꝺ̃ prędicta, & ꝺ̃ tex. opp. Nã ꝺe bi-
b cerdos ꝺe redditibus ecclesiæ uiuere. c. eum fm Apostolum. ꝺe Præben.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Tenetur hæres. Idem concludit Fel. in c. accepimus, col. 3. uer. tertia ꝺeclaratio, ꝺe fide instr. And. Sicu. in c. ut super. Iup. ꝺe reb. eccl. non alie. & Car. in cle. 2. in prin. in 2 no. ꝺe ꝺo.

b Seb. Sap. ¶ Nam ꝺebet. Idem firmat Fel. in c. postulasti, col. 8. uer. quo modo clericus, supra ꝺe resc. & ibi in quos usus possint ꝺistribui bona ecclesiastica.

Præben. & facit ꝺictum Inn. in c. Episcopus, ꝺe præben. vbi ꝺicit, ꝙ beneficiatus habens patrimonium, non tenetur viuere ꝺe patrimonio, sed põt cum bona conscientia viuere ꝺe bonis ecclesiæ. Et iꝺẽ Io. ꝺe Lig. in clem. gratiæ, ꝺe rescri. Cum ergo sacerdos gratia illius pignorauerit hæc bona pro sua necessitate, non ꝺẽt cõpelli heres aꝺ reꝺimenꝺum, sed succesꝺor in bñficio. Sol. Ioan. An. metu huius contrarii (vt arbitror) ꝺicit tex. istum intelligẽꝺũ, qñ ꝺebitum contraxit non pro sustentatione, sed pro necessitate patrimonii sui conservanꝺi, puta, ꝙ ꝺomus sua ꝓpria minabatur ruinam, vel vinea sua erat inculta; & cum hoc ꝺicto transeunt cõmuniter Doct. † Et ex hoc potes notare singulariter, ꝙ si

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit ibi Bar. si probaretur solutio pensionis non iudicaretur simulatus. etiam in fauorem tertii: sed in casu nostro, vbi concurrit illa duo, q̃ emptor erat vsurarius, & q̃ venditor sub velamine locationis remansit in possessione rei venditæ, & tis est ꝓsumẽdum ꝗctum esse ſceneratitium; vnde illa pensio videtur constituta pro mercede pecuniæ. Nã de facili ꝓsumendũ est ꝙ vsurarios, qui ineunt tales ꝗctus fictitios & ſmulatos, maxime si interueniret iuramentũ: nam vt dñt hic Doct. iuramentũ [a] receptũ ab vsurario, facit n ꝺ nã ꝓsumptionem ꝙ eum, arg. c. super hoc, de renunc. Sed vbi emptor non est vsurarius distingue, vt ſ. dixi, & hoc no. † In gl. in ver. [Fructus percepti.] Aduerte quia ista gl. hic expõe dicit q̃ emptor in casu huius c. faciebat fructus suos, nec tenebatur restituere, si ꝗctus nõ fuisset simulatus. Vnde illud pactum de computando fructus in sorte, erat contra naturam cõtractus emptionis. Sed glo. pen. tenet contrarium dicens, q̃ ex nã ꝗctus emptor tenetur restituere fructus in cã resolutionis ꝙctus Io. An ꝓ cõcordia dicit, q̃ nũquc apponitur pactũ de resoluenda venditione, si alius emptor attulerit meliorem conditionem; & tunc existente conditione tenetur emptor restituere fructus etiam medio tempore perceptos; & hoc casu debet intelligi glo. pen. Quãdoque apponitur pactum de resoluenda vẽditione, si venditio displicebit venditori; & tunc emptor non tenet restituere fructus medio tpe perceptos; & hoc casu loquit gl. & iura all. in gl. Ratio diuersitatis ſm eum est, q̃ a primo casu ꝓditio fuit apposita in fauorẽ venditoris, nec erat in optione sua soluere ꝙctum. Sed in secũdo casu est, quod sibi imputetur, quare prius non displicuit. Sed aduerte, quia licet hęc dicta sint vera in se, non tñ conueniunt ad tex. nostrum. Et meo iudicio, nec gl. nec Doc. ponderarunt tex. Hic. n. venditio non veniebat soluẽda ad placitum venditoris, immo emptoris; & sic ſmus extra iura all. in gl. Nã facio magnã vim in fructib. restituendis, vtrum facultas resoluendi ꝙctum conferatur in voluntatem venditoris; an emptoris. Nam in primo casu fructus non subiacent restitutioni, sed eos lucratur emptor per rõnem prędictam; & de hoc est casus apertus in dicta l. 2. Sed secundo casu dico, q̃ fructus veniũt restituendi per l. quod si nolit, in fi. coniuncta l. cum aũt. §. pen. ff. de ædil. edi. & tñ eadem rõ est in emptore. Est. n. quid sibi imputetur, quare prius nõ dixit emptionem sibi displicere. Et per hoc infero ꝙ cõe dictum Doc. quod pactum hic appositum de fructibus computandis in sortem, non fuit contra nãm contractus emptionis; immo ſm eius naturã, sed Papa coniũxit illã ꝓsumptionẽ vt deberet vltra preciũ aliquid ſoluj, cũ illo pacto de fructibus computandis in sortem. Vnde pactum de cõputandis fructibus de per se non sufficeret ad ꝓsumendum ꝗctum esse ſceneratitium; licet aliud senserit d. Ant. licet forte aliud posset dici in casu dictę leg. quia ibi ex natura ꝙctus, fructus efficiuntur emptoris. Et quamquã aliqui velint addere tertiũ, scilicet q̃ emptor erat vsurarius, exponendo dictionẽ, præsertim pro Tantum, cõiter tñ tenetur oppositum; quia de natura huius dictionis, præsertim, est vt exponatur pro maxime, vt in c. quoniam, vt lite non contest. sed difficile est iudicare contractum esse ſceneratitium ex eo solo, q̃ aliquid debebat præstare vltra precium.

ADDITIO.

a ¶ Vbi contractus est aliqualiter ſuꝑpectus, iuramentum super eo interpositũ magis aggrauat ſuspitionem. d. c. super hoc, cum gl. & ibi d. Ant. de renunc. hic alle. per illum. facit gl. fing. in l. 3. C. plus ua. quod agi. quæ vult, quod iuramentum interpositum super contractu simulato, non fortificat contractum, sed censetur simulatus. Ad idem facit gl. pulchra in l. 7. ff. de cond. in ſt. quę dicit, quod clauſulæ insolitę magis reddunt contractum ſuspectũ, clauſulæ autem efficaces appositæ ad maiorem ſimitatem, & cautelam, bene valent. sic debet intelligi gl. in l. non eo. C. de euic. Et de hac simulatione ponunt Cano. hic plene, & in c. conqueſtus. de uſu. ubi gl. in c. ad nostram, de iureiu. & Bal. in c. 1. de feu. da. in ui. le. com & aliquid in l. illud, C. de ſacroſ. eccl. Item qualiter probetur contractus simulatus, uide Bald. in l. multum, in 1. & 2. col. C. ſi quis alte. uel ſi. Ang. & Imo. in l. ſi quis cum aliter. ff. de uerb. obl. Bar. & Ang. in l. item quia, ff. de pac. & Imo. in l. quoties. §. ſed cum primum, ff. de hær. inſt. uide Bal. diſtinguẽtem in l. pacta nouiſſima, C. de pac. Et eadem diſtinctione utitur idem Barto. in l. Titia, §. idem respõdet. ff. de uerb. oblig. Et uide plene per eundem Bart. in l. poſt contractum, ff. de do. Barto. & Ang. in d. l. ſicut. §. ſuperuacuum, ff. qui. mo. pig. uel hyp. fol. hic all. per illum, quod pulchre limitat Bar. in l. 1. C. de do. ante nup. Vide Bal. in l. 2. C. ad Vell. in l. rogaſti. § ſi tibi, ff. ſi cer. pe. & in d. l. 3. C. plus ua. q̃d agi. Et no. q̃ ille qui allegat contractum ſimulatum, debet ſemper exprimere cauſam ſimulationis, ita Bar. in ſuo conſi. incip. Petr. Nicolæ. Bald. in l. ab Anaſtaſio, C. man. & in l. 1. C. ſi ſer. exte.

Adde Pet. de Anch. conſi. 358. Rom. conſ. 308. Alex. conſ. 46. & 113. 3. libro.

SVMMARIVM.

1 *Pro dote sibi restituenda, mulier agit contra quemcunque bona mariti possidentem.*
2 *Delictum mariti non nocet vxori in dote sua.*
3 *Actio hypothecaria competens in bonis alicuius, transit cum traslatione bonorum in tertium facta, etiam cum authoritate iudicis.*
4 *Agens hypothecaria, excluditur, si sibi offeratur debitum, cuius uigore habet hypothecam.*
5 *Libellus non continens in se actionem, sed officium iudicis, valet.*
6 *Exilium mariti est iusta causa, vt vxor repetat dotem,*
7 *Verba sententiæ impropriantur ad eius saluationem.*
8 *Mulier an præferatur in dote reptenda creditoribus habe tibus expreſſã.*
9 *Mulier an habeat obligata bona mariti reſpectu donationis propter nuptias; & an in ea præferatur anterioribus creditor. bus; & quid in bonis paraphernalibus. 10.*
11 *Bona prælatorum, tutorum, conductorum vectigalium, sunt tacite hypothecata pro mala ipſorũ adminiſtratione, scilicet ecclesiæ, minoribus, & fiſco. Eccleſia, minor, & fiſcus, æquiparantur.*
12 *Bona clericorum, an gaudeant priuilegiis ecclesiarum.*

CAP. V.

1 **Ex literis** † Mulier agit pro dote ꝙ quemlibet detinentem bona mariti. h. d. In prima consultatione. In secunda rñsio. ibi, [Mandamus.] Casus lit. Quidam ſpoliauit quẽdam mercatorẽ, & vulnerauit eum grauiter, & sic aufugit de terra. Iuſtitiarius Regis cępit fratrem, & vxorem illius malefactoris & de mandato ipsius bona omnia illius delinquentis distracta fuerunt, & pecunia soluta fuit mercatori qui ſpoliatus fuerat, & vulneratus à marito illius mulieris. Sed quædã poſſeſſiones minutæ remanſerunt, quas frater illius malefactoris retinuit de mandato Iuſtitiarij, ſoluta pro eis pecunia ꝑdicto mercatori: quia emptor alius non inueniebatur, pp poſſeſſionum minutias. Vnde cum mulier illa dote sua pp maleficium viri fuerit ſpoliata, impetrauit literas ad iudicem ꝙ frarrẽ mariti ſui, qui quędã bona mariti poſſidebat, corã quo petebat dotem ſuã sibi restitui, vel fieri mitti in poſſeſſionẽ bonorũ mariti, quæ ille poſſidebat. Ipse iudebat, q̃ bona illa retinuerat de mandato Iuſtitiarij, ſoluta, pecunia mercatori. pro ut est ſuperius declaratũ. & hæc oĩa probauit corã iudice. Dubitabat iudex quid iuris esſet. & Papa ſibi
2 tus rñdet, vt in litera. B. † No. 1. q̃ pp maleficium mariti non debet
a vxor capi, nec dote priuari; etiam, vt ſatisfiat laſo per maritum. ad hoc C. ne vxor pro mari. quaſi per totũ. Fallit in casu l. cire. C. qui. mo. pi. ta. ꝙ. videlicet in vxore ptimipilarij: nam ẽt dos mulieris põt capi, ex quo maritus deliquit in officio illo primipilarii.
3 † No. 2. q̃ hypotheca cõpetens in bonis alicuius, transit cũ trãſlatione bonorũ in tertiũ; ẽt ſi illa bona vendantur ex iudicis man-
4 dato. † No. 3. practicã formandi libellum pro dote ex parte mulieris; cũ agit pro ſua dote ꝙ poſſidẽtem bona mariti; sibi pro dote tacite obligata. Nam poteſt formare libellum alternativum, videlicet petendo illa bona sibi tradi tanquã obligata, vel q̃ poſſessor debeat sibi ſatisfacere pro dote: & credo q̃ ſufficiat petere primũ tantũ, ex quo agit hypothecaria actione, ſed ſm non est in obligatione, ſed in facultate poſſeſſoris; quia quilibet tertius poſſessor conuentus ab eo, qui habet hypothecariam, põt illum excludere, offerendo sibi debitum iuſũ, l. qui pignori. ff. qui. mod. pig. vel hyp. fol. Vnde ad exuberantẽ cautelã voluit iſte in libello deducere illã partem alternatiuæ, q̃ erat in faculate. Ex hoc, &
b ex tex. infero, q̃ qñ vnũ est in obligatione, [b] aliud in facultate ſoluendi, non vitiatur libellus, ſi ambo deducuntur alternative in li-
5 bello, vt vr hic tex. bonus iudicio meo. † No. 4. ibi, [Ex officio.] q̃ licet certa actio cõpetat actori, quæ clare colligitur ex narratis
c in libello; nihilominus non vitiatur libellus, c ſi in ꝯclusione petat ex iudicis officio sibi ſubueniri; & dẽt tunc intelligi de officio iu-
6 dicis mercenario; idest actioni debitæ deſeruiẽti. † No. 5. vltertius q̃ constante matrimonio potest mulier agere ad restitutionem dotis, ex quo vir incipit male vti ſubſtantia ſua. & dr male vti, & male versari, ex quo exulat a patria pp maleficium proprii; & maxime cum peruenit ad diſtractionẽ bonorũ. Facit c. per vestras, de dote post duor. rest. & vr tex. no. in l. vbi C. de iure do. q̃ non ſolũ dotẽ, ſed ẽt donationem pp nuptias posſit petere, licet ſint opi. & multũ facit ille tex. iuncta gl. ſuper ver. ad ſuſtentationẽ. Nã vr, q̃ bona dotalia, & donatio pp nuptias debent p̃cipue deſeruire oneribus matrimonij, de quo remitto ad no. in l. ſi ſtante. ff. ſol. mat. & in d. c. per vestras, No. ibi, [Tacite obligata.] q̃ omnia bona

ADDITIONES.

a ¶ Dic, q̃ regulariter bona vxoris non ſunt obligata pro debito mariti. Fallit in vxore pupilarij, vt hic. & est tex. ſing. in c. ex parte, de cõſue. Et eodẽ modo ccontra credo non esſe obligata bona mariti pro debito vxoris, niſi quantum adduxit. Sed hoc fallit, quando mulier tranſit ad ſecunda vota, non aſſignato alio tutore filijs ſuis; quia tunc bona mariti obligantur, vt est tex. in l. ſi vir. C. in qui. cau. pig. ta. contrah. & gl. in c. ex parte, ſupra de app. Et an propter delictum vxoris poſſit dos publicari in præiudicium mariti, vide Alb. in 3. parte ſtatu. q. 4. & 5. & ibi in 6. q. examinat, an propter delictum mariti poſſit dos publicari.

Ant. Fran. ¶ An & quando dos poſſit propter delictum vxoris, vel mariti publicari, vide gl. & Bar. in l. quinque legibus, ff. de bo. dam. & gl. in l. 1. C. de bon. lib. vbi concluditur, quod non, conſtante matrimonio, quia debet deſeruire oneribus matrimonij, vt in l. pro oneribus, ff. de in. do. & vide Ro. in l. de die, in §. qui mulierem, ff. qui ſatisd. cog. vbi ponit aliquos caſus in quibus poteſt publicari, vt ibi per eum.

b Seb. Sap. ¶ In obligatione. Faciunt no. per Barto. in l. 1. col. 2. & 3. ff. de act. emp. & in l. ſtipulationes non diuiduntur, col. antepen. ver. nono reſtat. ff. de verb. obligat.

c ¶ Et idem tenet hic Inno & do. Ant. in c. examinata, de iud. in 15. col. & ibidem per do. Barth. de Bellenzinis.
Adde Cald. conſ. 1. de libelli oblatio.

bona [a] mariti tacite obligantur vxori, legis beneficio, pro dote re
fictuẽda. An aũt idẽ sit quo ad donationẽ pp nuptias, vel quoad 12
bona paraphernalia, dicã ꝙ. cũ gl. Vlt. no. mirabilẽ modũ ſniandi
ac actione hypothecaria. Nã ꝺemnatur hic tertius poſſeſſor ad
reſtitutionem debiti, quatenus poſſidet de bonis debitoris principalis, quia vẽ iure ſuſtentari nõ poſſe quia, vt ſ. dixi, rem reſtitui
certũ in obligatione; ergo non poterat condemnari ad reſtitutionem dotis, ſed ſolũ ad reſtitutionem bonorũ obligatorũ. Sed
poteſt dici, q̃ Papa hic habuit reſpectũ ad libellũ mulieris continẽtẽ id, quod erat in obligatione, & in facultate. Et debet intelligi ſnia large, ſ. vt ſatisfaciat de dote dimittendo bona, vel ſolendo debitũ. † Ex quo no. q̃ verba ſniæ debent multũ late intelligi, vt plã ſnia ſaluetur, ſicut dicimus in libello, vt leg. & no. in c. conſtitutus, de reli. do. facit c. Abbate de verb. ſig. & l. cõtinuus, de verb. oblig. & l. ſi quis intentione, ff. de iud. † In gl. in fi. glo. in effectu attingit duo. Primo, nũquid mulier præferatur in dote ꝙ
ſequẽda creditoribus mariti anterioribus in obligatione. Secundo, nunquid idem sit quoad donationem pp nuptias ſibi factã a marito. Reſpectu primi ꝯcludit q̃ præferur [b] prioribus habentibus actionẽ ꝑſonalẽ, vel hypothecã ticitã, ideſt bñficio legis indulti, anterioribus aũt habẽtibus expreſſam, nõ ꝑferri, & hęc fuit opi. Bal. q̃ ẽt ſequitur Accur. in l. aſſiduis. C. qui po. in pig. ha. & Dy. in ſactionẽ, Inſtit. de act. & Inn. hic. Contrariam opi. tenet Mar. no. in d. l. aſſiduis, quam ſequũtur Ia. de Are. Pet. Guido. de Suza. & C. ſ. Bar. aũt dicit, q̃ conſuetudo est pro opin. gl. & multum
effert ſententiare ꝯriũm, arg. in l. minime, ff. de leg. Et licet multa allegentur pro, & ꝙtũ contra opin. huius glo. multum facit d. l. aſſiduis, quę loquitur indiſtincte præferendo mulierem omnibus creditoribus anterioribus habẽtibus hypothecã; ergo ꝺebet intelligi gñaliter, ſiue habeant expreſſam, ſiue tacitam, q̃a qui totũ
dicit, nihil excludit. 29. diſt. c. ſi Romanorũ. Itẽ est aliud multũ fortear. ſi vinco vincentem te; ergo ꝺebco vincere te, in cauthoritate de concel. præb. li. 6. & facit c. dilectus, de offic. leg. Sed is qui
mittuit, p refectione rei, ꝑfert anterioribus habẽtibus expreſſum, vt in l. interdũ, ff. q̃ potio. in pig. ha. Et iſte vincitur a muliere,
q̃a mulier ꝑfertur ſibi, vt in auth. ſignata ſuper d. caſſiduis. Ergo
mulier ꝺebet vincere, & ꝑferri oĩbus creditoribus habentibus expreſſam hypothecam. Pro ꝛria opin. q̃ ſouet iſta l. facit æquiparatio iſtici & mulieris, vt dr in ea. Secundo, quia lex non defert
ui beneficium cũ diminutione iuris alterius. l. 2. §. ſi quis a princi
pe. ſi. ne quid in loco publico, & bo. tex. in c. ex tenore, de ſo. com
per. vbi dr, q̃ licet viduis ſimus in iuſtitia ꝺebitores, non tñ aliis fa
cere ꝺebemus in iuſtitiam. Sed intelligendo l. illã, aſſiduis, genera
liter, ꝺiminueretur ius habentium hypothecam anteriorem expreſſam. Et ſi ꝺiceres, idẽ eſſet in tacit mãꝺet. q̃ tacita inducit a
legẽ, ſi potuit lex reſtrĩgẽꝺo priuilegiũ ſiũ ꝑferre priuilegio mu
lieris. ſecus in expreſſa, q̃ hẽ facto ipſorũ ꝓhĩtiũ; & q̃ q̃ ꝺ sit. paſſus
fatis ꝺubius eſt, & Doctores variant ſententiam. Et multum facit
iudicio meo tex. in ꝺ. l. vbi, ꝺum ſpecifice facit mentionẽ ꝺe poſte
rioribus creditoribus; ſed ſeruarẽ in practica primo illã opi. pro
qua est loci ꝓſuetuꝺo, ut in l. ſi ꝺe interpretatione, ff. ꝺe leg. & in
ecũ ꝺilectus, ꝺe conſue. Nã ꝓſuetuꝺo interpretatur legẽ ꝺubiã;
ſed ceſſante ꝓſuetuꝺine fuerẽ mulieribus quia ĩ facto ꝺubio po
tior est causa ꝺotis, vt in c. ſi ꝺe re iuꝺ. & no. in c. ex literis, de pro
ba. [b] Quoad ſm, creſpectu ꝺonationis, concluꝺo poſt Inn. hic, q̃
mulier ꝺẽt lucrari ꝺonationẽ pp nuptias, & eo reſpectu agit
pro ꝺonatione, & tunc licet bona mariti ſint tacite ſibi hypothecata, q̃ illa ꝺonatione, vt est tex. in ꝺ. l. ubi. præailnon tñ hẽt uxor
priuilegiũ, ut p̃ferat anterioribus creditoribus: quia hoc non est
ꝺe ꝛrio. Nec ꝺonatio pp nuptias est ita fauorabilis, sicut ꝺos,
quia ꝺos est quaſi patrimoniũ mulieris. l. 3. ff. de mino. & ſi remanere in ꝺotata fieret ꝓiuꝺicium reipublicæ per ea, quæ leguntˢ &
in l. aſſi. o. mat. q̃ rõ ceſſat in ꝺonatione. Aut mulier agit ad ꝺotationem, nõ ut eã lucret; ſed tãquã ſibi ſpecialiter obligatã pro
ꝺote, & ꝺonatione. In gl. pe. ibi, [Etiã paraphernalia.] & ꝺic para
phernalia, i. bona, q̃ mulier hẽt ꝑter ꝺotẽ, & ꝺrã para, qꝺ est iuxta,
& ꝓpterne, qꝺ est ꝺos, quaſi iuxta ꝺotẽ: nã sæpe mulier hẽt aliqua
bona ultra ꝺotẽ. Et ĩ in his gl. q̃rit, utrum bona mariti ſint obligata uxori, & reperit hæc gl. uaria. Nã aliq libri hñt, q̃ nõ, aliq. q̃ sic,
& utraq; ſra põt esse uera p ꝺistinctionẽ. Aut. n. maritus hẽt admi
nistrationẽ illorũ bonorũ, & ſunt tacite obꝉata, ut l. ſi. hic all. Aut
uero reꝛinet illa bona penes ſe, & ceſſat illa o bligatio. † Sc ꝺo principio. no. ex gl. q̃ bona p̃lati ſunt tacite obꝉata eccleſiæ, p mala ad
ministrõe. Et sic põt agere eccleſia ꝯ tertiũ poſſeſſorẽ, sicut agit
ꝺe ꝺote. & nõ tradas oblĩuioni hãc gl. Nã licet nõ hẽamus
re. expreſſũ militat arg. a paritate rõnis. Nã eccleæq paratã mino
rem in c. ꝺe in inte. re. ergo sicut bona tutoris tacite ſunt obꝉata
pupillo, vt ĩ iurib. p̃al. ĩ gl. & ĩ l. ſi. C. ꝺe leg. tu. ita & bona p̃lati eccl.
ꝓpter eũꝺem ratiocinium. ĩ fiſco, q̃ bona ꝺuctorũ uectigaliũ ſint tacite obꝉata
fiſco. l. 5. per. §. Diuus, ꝺe iu. ĩmu. Ergo & bona p̃lati, q̃ quaſi ꝓhibet
eccleſia, acceptãꝺo p̃laturã. ut in c. niſi, ꝺe renũ. Sed ĩ ĩ gl.
ꝺicit ob iſtũ reſpectũ bona clericorũ gauꝺẽt eoꝺẽ priuilegio
bonus eccleſiæ, nõ bene ꝺicit, q̃a ſequereſ, c q̃ bona eorũ, q̃ nõ
hñt beneficia, nõ gauꝺerent illo priuilegio. qꝺ est ſalſum, cũ iura
loquãtur indiſtincte, c. ſi clericus laicũ. ꝺe ſo. cõp. † Nec est uerũ
indiſtincte, q̃ bona clericorũ gauꝺeant in oĩb. priuilegio eccleſiarũ, ſmo vt alias ꝺixi, ſienꝺa est regula in oppoſitũ, q̃ ſolum in illis caſibus gauꝺẽt priuilegio eccleſiarũ, qui ſunt in iure expreſſi; uiꝺe ad hoc bo. gl. 16. q. 3. c. i. & in c. quanquam, ꝺe cenſi. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶ An hoc procedat in bonis mariti minoris, uiꝺe per Bar. in l. item quia, ff. ꝺe pac. an ſi princip. Et an hoc procedat in bonis ſponſi, ut ſponſa habeat tacitam hypothecam in bonis ſponſi pro ꝺote ꝺata, quemaꝺmoꝺum uxor in bonis mariti, uiꝺe omnino Bar. in l. 2. §. ſi. ff. ꝺe pri. cred.

Ant. Fran. ¶ An tacita hypotheca competat mulieri hæreticę, uel Iuꝺeæ in bonis mariti, ꝺicas, q̃ mulieri hæreticæ non competat, ſeꝺ mulieri Iuꝺeæ, ſic, quia inter Iuꝺæos est matrimoniũ, licet non ratum, ut plene traꝺitur in c. gauꝺemus, & in c. infiꝺelibus, ꝺe ꝺuor & ibi plene per apoſt.

Aꝺꝺe tamen quoꝺ hoc priuilegium non habet uox hæretica, tex. est in auth. iꝺem priuilegium, C. ꝺe hær. & no. ꝺ. An. & Abb. Pan. in c. gauꝺemus, ꝺe ꝺuor. circa fi. ubi ꝺicunt, ſi abiuranꝺ hæreſim, reꝺit aꝺ fiꝺem, recuperat priuilegium in bonis mariti in ꝺote confeſſata tantum, niſi quanꝺo bona non ſufficiunt cæteris creꝺitoribus, ſecunꝺum Bal. in c. contingit, in fi. 4. colum. ꝺe ꝺo. & con. quia aꝺ hoc ꝺicit esſe gl. fin. in l. aſſiꝺuis, C. qui potio. in pigno. hab. Iuꝺæa autem in bonis mariti Iuꝺæi habet priuilegium ꝺotis. ita ſing. ꝺicit ꝺ. Ant. in ꝺ. c. gauꝺemus, in ult. col & quoꝺ ibi latiſſime ſcripſit ꝺo. Earth. ꝺe Belenzinis. Et aꝺꝺe quoꝺ in contractibus, in quibus acquiritur hypotheca priuilegiata, ſi pœna fuerit apposita ſuper illo contractu habente hypothecam priuilegiatam, exactio illius pœnæ non habet iꝺem priuilegiũ, quoꝺ habet ipſe contractus principalis Ita nota. ꝺeterminat Pau. ꝺe Caſtr. in Iaꝺeo, per illum tex. ff. ꝺe compenſ. Quoꝺ tenet menti. quia eũ bona limitatio aꝺ totum ti. ff. ꝺe pri. cred. Item iuxus poſſeſſor bonorum mariti contra mulierem ꝺotem a marito repetentem, habet ius offerenꝺi precium ꝺotis, tex est in l. mulier, ff. qui ꝺo. in pig. hab. Quoꝺ limita ſing. ut per Bal. in c. contingit, in 4. col. ꝺe ꝺo. & contum. Et utrum mercator qui uenꝺiꝺit merces alii mercatori, qui arripuit fugam non ſoluto precio, & an relictis merciꝺus, & paratis, præferri ꝺebeat in mercibus, quas ipſe uenꝺiꝺerit, uiꝺe p Imo. Bal. & Ang. in l. ſi cum ꝺotem, §. fi. ff. ſolu. ma. & per Ang. in l. quoꝺ qs, ff. ꝺe priui. cred. & elegantiſſime per Pau. ꝺe Caſt. in l. procuratoris, §. ſi piures, ubi etiam tex. aꝺ hoc uaꝺꝺe ſin. ꝺe trib. Et uiꝺe aꝺ hoc omnino Pau. ꝺe Caſt. in l. ſi hominem. §. quoties, ff. ꝺep. & in l. licet, C. qui pot. in pig. ha. & in his, qui. ff. ꝺe act. & ob. ubi tenent, q̃ non præferatur. Sed contrarium tenet Bal. in l. pro ꝺebito, C. ꝺe bon. au. iuꝺic. poſſ. ubi uiꝺe omnino. & uiꝺe et omnino Bal. in l. ubi aꝺhuc, in 7 col. ver. fed ſtatim quæro, C. ꝺe iure ꝺot uiꝺe omnino bo. tex. in l. ſi uenter. §. in bonis, ff. ꝺe priui. cred. & text. in ꝺ. l. ſi hominem. §. toties, quam gl. uoluit allegare. Item aꝺꝺe quoꝺ in hypotheca bonorum non ſolum, qui prior est tempore, potior est in iure in bonis præſentibus, ſeꝺ etiam in futuris. Aꝺ hoc est tex. ꝺ. in l. hac eꝺictali. §. his iliuꝺ. quoꝺ notat Bar. in ulti. col. C. ꝺe ſecun. nup. & ꝺe eo exclamat. Item ſecunꝺus creꝺitor habẽs ꝑãlẽ hypothecã ĩ aliqua parte bonorũ, ꝑferꝺ illa ſpecie priori creꝺitori habẽti anteriorẽ hypothecã generalẽ bonorũ, & ꝑãlẽ ĩ alia re ab illa, q̃ ſpãliter est obligata ſeꝺo creꝺitori; ꝺũmoꝺo priori creꝺitori integre ſatisfiat in illa re, q̃ est ſibi hypothecata, textus est no. in l. 2. ff. ꝺe pi. Qꝺ iteꝺligit ibi gl. uerũ ꝺe egrare, ſeꝺ ꝺe rigore relinqt fructus fuꝺi. text. est in l. ꝺiis, in prin. ff. in quib. cau. pi. tac. cõtrah. Eoꝺẽ m. ꝺ fructus pignorũ sunt tacite obligati creꝺitori, tex. est no. in l. q̃us, C. in qui. cau. pig. taci. ꝓhi.

b Ant. Fran. ¶ In quibus cauſis competat tacita hypotheca, & in quibus non, potes uiꝺere plene aꝺ saturitatem per Io. Ber. ꝺe Fir. in ſuo reper. in litera I. in uer. hypotheca, & in uerbo hypothecaria, ubi uiꝺe per ꝺiſcurſum.

c Seb. Sap. ¶ Quia ſequeretur. Hanc rationem etiam reprobat Car. & Inn. in c. ſi ſupra ꝺe uita & hon. cler. ꝺo. Ant. Innocen. & Abb. in c. epiſcopus. ſupra ꝺe præb. Et quanꝺo bona clericorum gauꝺeant priuilegio eccleſiæ. late traꝺiꝺit Fel. in c. eccleſia ſanctę Mariæ, col. 3. ſup. ꝺe conſt.

SVMMARIVM.

1 *Fructus rei pignori datæ, computantur in sortem, non solum percepti, sed qui percipi potuissent. 9.*
2 *Instrumentum non utiatur, si dicas, Aeneas filius Mariani, & non fuit ap posita dictio, Quondam, cum Marianus sit defunctus, Idem, si esset posita dictio, Quondam, & pater non esset mortuus. 3.*
3 *Dictio, Quondam, & dictio, Olim, possunt notare & præsens & futurũ ipſs.*
4 *Pignus potest alteri pignorari, sed non in maiori quantitate, quam creditor habeat ipsum. 5. Item non potest pignorari ultra tertiam uicem. 7.*
6 *Actio personalis non transit in singularem successorem.*
7 *Actio pignoratitia est in rẽ scripta, & transit in singularem successorem.*
8 *Pignus si fuerit pignoratum alteri, & ille alter pignorauit uni tertio, & ille tertius discesſit cum re, quod remedium habitur pignoranti.*
10 *Domus si est data in pignus, & ipsam habitauerit creditor, quomodo & qua lem pensionem computabit in sortem, uide infra c. prox. ubi pensio domus computatur in sortem, in ult. no.*
11 *Pignus si deterioretur, tenetur creditor de re commodata, uel locata deteriorata, quia aliter statuitur.*

CAP. VI.

1 **Cum contra.** †Si creditor, vel is, q̃ ab eo cãm habet tot fructus pcipit ex pignore, q̃ ſatisfactũ est ſorti, ꝺẽt pignus reſtitui ꝺebitori. Primo ponit factũ, ſcẽo ꝺiſtinitio, ibi [Nos.] Casus li. Quiꝺã noĩe Laurentiꝰ quanꝺã pecunię ꝺ. titatẽ recepit a quoꝺã creꝺitore, ꝙ qua pecunia obligauit ei quaꝺã poſſeſſiones, tpe. pcꝺẽte, mortuꝰ est creꝺitor ille. hẽꝺes creꝺitoris illiꝰ, poſſeſſiones illas obligauerũt G. ciuẽ Anagin. Motuo poſtmoꝺũ Laurẽ. ꝺebitore, R. ꝺe mõte Fortino filius illius. ĩ pñtia ꝺo. Papæ mouet q. ſup poſſeſſionib. p̃ꝺictis ꝙ ꝺictũ G. ciuẽ Anagin. ꝺieẽs, q̃ ꝺe fructib. illarũ poſſeſſionum tñ fuerat perceptũ. tum ab ipſo G. tum ab aliis, quibus poſſeſſiones illæ fuerant obligatæ, quoꝺ fructus illi ſorti poterant aꝺæquari; unꝺe peꝛebat

Universidad de Deusto
Biblioteca

illus possessiones sibi restitui. Ad hoc probandū suas probationes induxit. Do. papa considerans. q in talibus fructus percepti debeant cōputari in sortem; & si qui vltra sortem percepti sint, restituj; videns ēt, q fructus illarū possessionum extenuassent & annullassent totū debitum, decreuit possessiones illas re stituendas dicto R. & in corporalē possessionem illarū ipsum fecit in-
a duci. B. † No. ibi, [Quondā pater tuus,] pro cōi viu loquēdi, quasi denominet p̄alicuius. q ia defunctus ē. Et sit q. quid ff. in instrumento dr, Titius filius Sempronij, & Sempro. est mortuus; nunquid valeat instrumentū, cum non sit appositа dictio, Quondā, vel similis, que habet tollere illā qualitatē de præsenti, & ponere in prætorio? Spe. in ti. de instru. edi. §. restat, ad fi. tenet instrumen-
a tum non vitiari, [a] & idē Io. An. hic, quod no. Facit quod no. Inn.
3 in c. fraternitatis. de hęre. † Quid aūt si pater vixit, & apponitur dictio, Quondā Dicit, q ēt non vitiatur instrumentū, quia hæc di-
b ctio, & dictio, Olim, [b] designant ēt tempus presens, & tps futurū,
4 vt no. in c. cū olim, de off. deleg. & dic, vt ibi. † No. 2. q creditor
c pōt rē sibi pignoratā alteri pignorare, vt habetur [c] clarius. C. si pignus pigno. da. sit, p totū. Idē est in hærede creditoris, vt hic. † Ter-
5 d tio no. q resoluto iure actoris, resoluit ipso facto i[d] successoris, [d] ꝓcordat l. vectigali, ff. de pig. & colligitur hoc ex tex. ga si fructus percepti a primo creditore extinguūt debitū principale vna cū fructibus perceptis à secundo, tenet secundus restituere rem pignoratā, licet suū integrum debitum non perceperit. Satis est, q debitum principale sit sublatū, non tñ potest primus creditor in maiori quātitate pignus obligare, q̄ sibi obligatū fuerit. No. q creditor licite vendit fructus, quos pcipit à re pignorata, sed pre cium accedit in solutionē sortis; & no. quod hoc casu sit cōpen
satio ipso iure. Vltimo no. hic tex. opti. q debitor pōt agere ɔ̄ cre-
6 ditorem pro pignore; licet secum nō ꝓxerit. † Sed ɔ̄ hoc fortiter opp. Nā actio personalis, quæ oritur ex mutuo, non transit ɔ̄ singulare successorē: cum ergo debitor non ꝓhit cum secundo, nō vr quod possit agere ɔ̄ eum sed potius ɔ̄ primum; & primus ꝓtra
f m, vt vr tex. in l. petenti, ff. de pign. act. Et credo, q ob hoc Doct. hic variant in coniecturādo actionem intentatā ɔ̄ illum credito-
rem. Nā aliqui dicunt, q agit rei vendicatione, quæ cōpetit dño ɔ̄ quemlibet possessorem: sed certe hoc non colligitur ex litera; nec apparet, q se probauerit dñm, quod est necessarium agenti rei vendicatione. Alij dicunt, q fuit actum iudicis officio, vt sentit Host. potest adduci bo. tex. in l. 2. C. si pig. pig. da. sit. Alij, q egit pignoratitia actione, sed non placet Inn. quia actio personalis nō transit in tertiū. sed ego aliter dicerem. Dico enim q vbi intervenit pignus, orit duplex actio. Nā potest creditor agere hypothecaria, quæ est actio realis. Itē agere personali, pro hoc l. creditor, qui non idoneum pignus, ff. si cer. pe. Ita dico ex parte debitoris. Nā pignoratitia actio, licet sit personalis, nihilominus est scripta in rem; ideo pignoratitia saltē vtilis potest competere ɔ̄ credito-
rem, arg. eorum quæ no. in c. ex parte B. de foro compet. Sic nos dicimus in secundo creditore, qui agit vtili contra primum debitorem, cum quo non ꝓxit, vt in l. 1. C. si pig. pig. da. sit. Conclude
7 ergo, q aut datur vtilis pignoratitia, aut officiū iudicis. † Sed est quæstio notabilis in materia, vtrum secundus creditor possit pignorare pignus tertio. & sic in infinitum? Vide Spec. eo. tit. §. 1. ver. sed cum pignus. vbi dicit, q non potest pignorare vltra tertiam [e] vicem, vt infinitas euitetur, arg. c. cum multis, de rescr. lib.
e 6. No. hoc dictum, quia singulariter limitat totum ti. C. si pignus
8 pig. da. sit. † Est & aliud dubium, quid si pignorauj tibi rem, & tu pignorasti Petro: Petrus pignorauit, vel vendidit alteri, qui forte abiens tauit se cum re, quod remedium habitur primo debitori ad ꝓsequendum pignus; ex quo res non pōt haberi, & ille qui vē didit non est præsens? Vide Spe. in dicto loco, ver. sed quæritur, vbi no. dicit q potest agi ɔ̄ primum, sed primus liberatur ceden do actionem ɔ̄ f m: quia cum legitime pignorauit rem alteri, libe ratur, ex quo ipse definit sine dolo possidere. & idē dic in secun-
9 do respectu tertij, quod bene no. † In gl. 1. in fi. no. glo. sing. maxime pro limitatione corū, quæ no. in c. grauis, de restit. spol. Vult enim hic gl. & bene, q creditor teneatur ad fructus non solum, quos percepit de re pignorata; sed ēt ad eos, qui potuerunt percipi, & ex negligentia sua non fuerunt percepti. Host. in sum. co. ti. §. quoniam efficaciter, ver. sed nunquid, vr sentire oppositum, vt solum teneatur ad perceptos. & licet Io. An. simpliciter transeat hic, tñ in c. j. & 2. t. de viu. tenet cum ista gl. & p eo est casus
10 in l. 3. C. de pig. act. † Et ad materiam glo. adde conformem quæ-
f stionem, [f] quam posuit Spe. eo. ti. §. 1. ver. quid si obligasti mihi, vbi dicit, Pignoratū domum q̄ ego inhabitauj, an tenear ad pensiones, quas tu percepisses; an ad eas, quas ego soluissem, si fuisse cōductarius. Et inclinat in partem, vt solum tenear ad illas, quas præstitissem, p. r. l. in summa. §. in frumento, ff. de ꝺ. indeb. Sed sua distinctio mihi ex toto non placet per dictum huius gl. & p d. l. 3. Vnde distingue, q aut simpliciter domus fuit pignorata; & tunc tenetur ad pensionē, quæ cōiter potuisset percipi à quocūque alio. Aut fuit actum, vt inhabitaret domū, & tunc forte procederet dictum Spec. quod tñ in hoc casu est satis durū per prædicta. Nec ob. stat ille §. in frumento, quia loquit, q̄n indebite per errorē habitatio fuit tradita. Nā tunc non obligatur recipiens, nisi in quantū effectus est locupletior; vt ibi notabiliter probat: quod no. pro similibus qōnibus. sed in casu nostro loquitur in ɔ̄ ctu, qui fit gratia vtriusq;, in quo tenet creditor p̄stare diligentiā in fructib. seu redditib. recolligēdis in rebus pignoratitiis, & no-
11 ga faciunt ad multa. † In gl. fi. intellige fi. gl. q̄n res cōmodata effecta est deterior ex culpa cōmodatarij. Secus, si sine culpa sua, ga videretur dominus consensisse, ex quo ad certum vtum commodauit. l. si mihi, alle. in gl. Idem dicendum in re locata, & fortius. Sed in re pignorata aliud dicendum; quia non potest sine culpa mea, ex viu effici deterior. Nam committo furtum vtendo re pignorata. l. si pignori, ff. de fur. nisi verisimiliter crederem dominum permissurum, vt no. in c. dudum, de ele. Insti. de obligat. quæ ex delic. nascun. in §. placuit.

ADDITIONES.

a ¶ Et idem dicit Bar. in Insulam, ff. de acqu. rer. dom. & Pau. de Cast. post Bar. in l. eius, qui in prouincia, ff. si cer. peta. in 1. charta, post glo. in uerſi. defunc̄ti, & bene facit text. cum glo. in uer. uxore, in l. diuortio, in princ. ff. de nego. gest.

b Anto. Fran. ¶ Dictio, Olim. Circa dictionem, Olim, & Quondam, dicas q̄ si non apponitur in instrumento, debet subaudiri pro eorum validitate, vide gl. in ver. defuncti, & ibi per Ale. post Bart. in l. eius qui, in 1. col. ff. si cer. pe. & Bal. in auth. hoc amplius, in vlt. col. C. de fideicom. & Spec. in ti. de instr. ed. in §. restat. in uer. penule. & in §. 8 in uersi. quid si ita. Et adde, q̄ dictio, Quondam, intelligitur de præsenti & de futuro, vt per d. Card. in cle. 1. §. de iureiu. Et adde, quod tale uerbum positum in instrumento, vt si dicatur Filius quondam Titij, non vitiat instrumentum, si Titius uiuit, ut per Barto. & Alex. in l. 1 §. 1. ff. de noui ope. nunc.

c ¶ Vt habetur. Et per Pau. de Eleaz. in c. 1. infra de eler. excom. min.

d Sep. Sap. ¶ Successoris. Ad hanc regulam vide pulchram doctrinam Bar. in l. in diem, ff. de aqua plu. arcen.

e ¶ Adde do. Ant. hic, & Rom. in l. qui vias, §. fi. ff. de dam. infec. ubi alleg. pro fiog. istud dictum Spe. & facit ad ea quæ addidi in c. fua nobis, de app.

f Seb. Sap. ¶ Conformem quæstionem. Vide Barto. in authen. ei qui iurat. cha. vlt. C. de bo. auct. iu. poss. Aret. in l. diuortio, §. ob donationem, ff. soluto matrimo.

SVMMARIVM.

1 *Pactum legis commissoriæ, non habet locum in pignore; intellige, vt j. nu. 6.*
Pignorans sub pacto legis commissoriæ iurato, si iustè impeditus intrare pignus non potuit, poterit post tempus redimere.
2 *Fructus rei pignoratę ad hoc vt creditor cogatur computare in sortem, ubi tur etiam a laicis iudex ecclesiasticus; quia non computare fructus in sortem, sapit vsuram.*
Iuramentum an ligauerit iurantem, spectat ad iudicem ecclesiasticum.
Iuramenti dubij interpretatio non spectat ad secularem, sed ecclesiasticum iudicem.
3 *Impedimentum iustum, & impossibilitas impedit commissionem pœnę, & transgressionem iuramenti.*
Excommunicatus non est ille, qui ex necessitate non adimplet illud ad quod tenebatur sub pœna excommunicationis.
4 *Iuramentum præstitum in casu a lege prohibito, obligat iurantem, si prohibitio legis manauit in odium alicuius, & in fauorem iurantis; non tamen tale iuramentum firmat contractum.*
5 *Defensio in carceribus excusat captum a commissione pœnæ.*
7 *Pactum legis commissoriæ, quare regulariter improbetur in pignore, sed non in contractu emptionis.*
8 *Famulus per quem remittitur species, vel quantitas commodata, vel mutuata, si cum dictis rebus discedat, cuius periculo cedit.*
Famulus missus ad recipiendum mutuum, si cum quantitate sibi data discesserit, periculum est mittentis.
9 *Debitor an teneatur ire ad domū creditoris pro debito soluendo, an cōtra.*
10 *Emphyteuta pro canone soluendo debet ire ad domum domini, si uterque est eiusdem fori; alias secus.*

CAP. VII.

1 **Significante.** † Si is, qui sub pacto legis cōmissoriæ pignorauit rem suā, & iurauit non ɔ̄ uenire, iuste impeditus, si intra diē statutum non redimit; potest redimere poterit. Et primo ponitur querela. Secundo dicitur iudicum, ibi, [Cum igitur.] Et, p intellectu scias, q̄ pactū legis cōmissoriæ fuit inuentū ad dissoluendū ɔ̄ctum emptionis & venditionis; & pone exēplum, put dr in gl. 2. Casus liter. Quidā civis Pisanus R. nomine, accepit mutuo 250. libras a G. ciue Pisano, q̄ qua pecunia obligauit quandā domū, & promisit ei practitio, vt ramento, q̄ nisi domum ipsam recolligeret termino ꝓstituto, vterius creditorē super ea non molestaret. Sed dictus R. intra ps statutum per certum fidelem nuncium, prout ei videbatur, pecuniam numeratam creditori remisit; sed nuncius ille perfidus agens pecuniam illam, sicut iniunctum fuerat non perfoluit, & postmodum idem R. ab Imperatore detentus creditori satisfacere non potuit, vt debebat, sed postmodum ab Imperatore liberatus, pecuniam soluere voluit creditori, & ipse eam recipere noluit, quia nō fuerat in termino perfoluta; vnde dictus R. significauit do. Papæ, super quo scribit quibusdam diebus. Cum ergo sic. Sed in ꝓmum facit iste text. alio respectu. Nā pecunia apporta ta per nunciū perijt mittēti, nā tenēt de nouo soluere debitū, vt hic. Sed in ꝓmum facit Largentum, ff. com. vbi dr, q̄ si argentū mi-
2 tatur, sed in captione detentus, satisfacere non potuit credito
ri. Nā dat Papa, quatenus, si est ita, prædictum creditorem ecclesia
stica censura compellant, ut sorte sua contentus, pēsionibus illius
domus computatis, eā domū præfato restituat debitori, pacto ta
3 iramento nequaquā obstāte. Ber † No. j. q̄ iudex ecclesiasticus
potest adiri inter laicos quoad hoc, ut fructus, seu redditus rei
pignoratę restituātur, vel in sortem computentur. Item vt inter
preterur iuramentum an ligauerit iurantem, vel ne. Rō primi est,
quia nolle restituere fructus, vel redditus est vsura, vt in c. j. & 2. j.
de vsur. Et rōne vsurę ecclesiasticus est iudex competens, de vsu,
per totum. Rō secūdi est clara per c. uenerabilem, de elec. & c. no
uit, de iud. nā iudex secularis non potest interpretari iuramentū
dubium, vt in iuribus præall. licet possit compellere ad obseruan
4 ti liciti iuramenti. c. licet, de iureiu. li. 6. vbi bo. text. † No. 2. q̄ im-
possibilitas, [a] vel iustū impedimentū impedit cōmissionē pœnæ,
& transgressionem iuramenti; non ergo incidit in periurium, qui
firm non obseruat, q̄n non pōt. quod bñ no, p ista, qui iurant ali
quid facere, vel soluere, qui ex necessitate adimplere nō pōt. Nā
Deus nō vult quē obligari ad impossibile. Rō rōnis est, ga nō est
peccatū, nisi sit voluntarium. 15. q. 1. in prin. sed vbi impossibilitas
cessat, ibi cessat voluntas. Et facit hæc litera, & prædicta in ar. op.
q̄si iudex præcepit sub pœna excōicationis subdito, ut aliquid fa
ciat, si ex necessitate adimplere non potest, vt non incidat in ex-
communicationem. Nā in dubio non est præsumendum, q̄ iu-
dex voluerit illum obligare ad impossibile. Quidā tñ dicūt aliud
5 in excōicatione, [b] vide Inn. in c. P. & G. de offi. dele. & gl. in c. 1. de
testi. cogen. & ibi tetigi. † No. 3. vnam bonā regulā ex tex. q̄ iura-
mentū præstitū in casu a lege prohibito obligat iurantem, si pro
hibitio legis emanauit in odiū alicuius, & in fauorē iurantis. Rō,
6 qa pōt iuramentū obseruari sine peccato iurātis. Istud. n. iuramē
tum, de quo hic, obligat iurantē, vt satis colligitur ex rex. & expres
se tenet Inno. Sed non credo, q̄ firmet ɔ̄ctum, quia Papa hic sim
pliciter dānat factum de per se, & iuramētū interpretatur de per
7 se. Sed de materia remitto ad plene no. in c. cum contingat, de iu
reiu. & per Bar. in l. si quis pro eo, ff. de fideiuss. † Item no. q̄ deten
to in carceribus excusat captum a pœnæ commissione, in eo, q̄
non adimpleuit, quod facere tenebatur. Vltimo no. q̄ pensiones
domus pignoratæ debēt cōputari in sortem. & cum text. hic nō
aperiat, intellige indistincte, siue creditor inhabituerit domum,
8 siue alius. circa quod vide quod dixi in c. præceden. † In glin uer.
[Cōmissoriæ] in fi. hic sunt duo videnda q̄ declaratione tex. in gl.
Primo, an & q̄n pactū legis cōmissoriæ reprobetur in pignoribus.
Secundo, quare admittitur in ɔ̄ctu emptionis, & reprobetur in
ɔ̄ctu pignoris. Quoad primū distingue post Bar. in l. quamuis, ff.
de fol. & hic per Cy. in l. fi. C. de pac. pig. & aliquid per Ioan. An. hic
Aut. n. fit pactū, vt forte non soluta intra certum tps res pignora
ta vendatur, seu uendita sit iusto precio, & valet pactum, ga non
decipitur hic debitor in precio; sed bonus vir. f. iudex arbitrabit
iustū precium, ad hoc l. fi. C. de iure do. impe. Aut fuit dictum, ut
res pignorata esset uendita, vel data in solutione pro debito: &
9 aut incontinenti fuit appositum hoc pactum, vel ex interuallo.
Si incontinenti, non valet pactū cū creditore, vt hic, & per totū
titulum. C. de pac. pig. sed cū fideiussore, vel extraneo valet pactū.
10 l. ff. de ɔ̄h. empt. [c] Si uero interueniat pactū ex interuallo, valet
quoad retentionē non quoad actionē. l. 2. C. de pac. pign. f m vnā
lecti cōiter tenet; ga nō ur necessitate ductus hoc pactum face-
re. Aut fuit dictū, vt non soluto precio res esset empta, vel q̄ dare
tur in solutū, sed nō fuit adiectū, p debito, & valet; & debet intel
ligi, vt habeat iusto ꝑcio, ut est arg. in l. si in fraudē, ff. eo. & idē est
11 si cōcurrq; [d] mutarent verba: debemus. n. hīe respectū potius ad
effectum. Nā hic interuenit pactū, nō vt res esset empta, vel data
in solutum, sed ut nō molestaret creditorē sup re pignorata; & tñ
12 no valuit, ga in effectu idē ꝓtinebat, q̄d uēditio. & hoc quoad pri
mū. Quoad f m, quare reprobāt in pignoribus, duæ rōnes cōiter
13 dātur. Primo, ga obligatio pignoris solet fieri ꝑ minori lōge
quātitate, q̄ res ualeat, vñ si valeret illud pactū, multū deciperetur
debitor q̄ cupiditate habēdi mutuū, de facili iniret oē pactū. uñ
14 valet lex in hoc, ꝓspicere vtilitatib. subiectorum, q̄ rō cessat in ɔ̄
emptionis. Nā cōiter res venditur ꝓ iusto ꝑcio: nā si ɔ̄ctus dissol
15 uitur, nō decipiunt ꝓhētes. Alia rō est: nā si ualeret hoc pactū, cre
ditor vix aut nunq̄ mutuaret sine isto pacto, q̄d ꝓfecto ꝓtinet ip
16 se ad vsurarū, ga mutuās nō dēt ponere ipē in lucro ꝓsequē
17 do cōsuluit, ꝺ. de usu. sed in tali pacto creditor haberet ipē con
18 tra illud lucrū: quia haberet rē elapso termino ꝑ iniusto pre
cio & hæc est bona & efficax rō, & uersāt in ꝑdictis odiū credito
19 ris, & fauor subiectorū, q̄ oīa cessant in ɔ̄ctu em-
ptionis, & per hoc est clarus intellectus huius c. quod no. † In ver.
[Cessū] no. gl. iuncto tex. q̄ malitia nuncij nō nocet domino mit
tenti. Sed in ꝓmum facit iste tex. alio respectu. Nā pecunia apporta
ta per nunciū perijt mittēti, nā tenēt de nouo soluere debitū, vt
hic. Sed in ꝓmum facit Largentum, ff. com. vbi dr, q̄ si argentū mi-
tatur, sed in captione detentus, satisfacere non potuit credito
ri. Nā dat Papa, quatenus, si est ita, prædictum creditorem ecclesia
stica censura compellant, ut sorte sua contentus, pēsionibus illius
domus computatis, eā domū præfato restituat debitori, pacto ta
iramento nequaquā obstāte. Ber † No. j. q̄ iudex ecclesiasticus
potest adiri inter laicos quoad hoc, ut fructus, seu redditus rei
pignoratę restituātur, vel in sortem computentur. Item vt inter
preterur iuramentum an ligauerit iurantem, vel ne. Rō primi est,
quia nolle restituere fructus, vel redditus est vsura, vt in c. j. & 2. j.
de vsur. Et rōne vsurę ecclesiasticus est iudex competens, de vsu,
per totum. Rō secūdi est clara per c. uenerabilem, de elec. & c. no
uit, de iud. nā iudex secularis non potest interpretari iuramentū
dubium, vt in iuribus præall. licet possit compellere ad obseruan
ti liciti iuramenti. c. licet, de iureiu. li. 6. vbi bo. text. † No. 2. q̄ im-
possibilitas, [a] vel iustū impedimentū impedit cōmissionē pœnæ,
& transgressionem iuramenti; non ergo incidit in periurium, qui
firm non obseruat, q̄n non pōt. quod bñ no, p ista, qui iurant ali
quid facere, vel soluere, qui ex necessitate adimplere nō pōt. Nā
Deus nō vult quē obligari ad impossibile. Rō rōnis est, ga nō est
peccatū, nisi sit voluntarium. 15. q. 1. in prin. sed vbi impossibilitas
cessat, ibi cessat voluntas. Et facit hæc litera, & prædicta in ar. op.
q̄si iudex præcepit sub pœna excōicationis subdito, ut aliquid fa
ciat, si ex necessitate adimplere non potest, vt non incidat in ex-
communicationem. Nā in dubio non est præsumendum, q̄ iu-
dex voluerit illum obligare ad impossibile. Quidā tñ dicūt aliud
in excōicatione, [b] vide Inn. in c. P. & G. de offi. dele. & gl. in c. 1. de
testi. cogen. & ibi tetigi. † No. 3. vnam bonā regulā ex tex. q̄ iura-
mentū præstitū in casu a lege prohibito obligat iurantem, si pro
hibitio legis emanauit in odiū alicuius, & in fauorē iurantis. Rō,
qa pōt iuramentū obseruari sine peccato iurātis. Istud. n. iuramē
tum, de quo hic, obligat iurantē, vt satis colligitur ex rex. & expres
se tenet Inno. Sed non credo, q̄ firmet ɔ̄ctum, quia Papa hic sim
pliciter dānat factum de per se, & iuramētū interpretatur de per
se. Sed de materia remitto ad plene no. in c. cum contingat, de iu
reiu. & per Bar. in l. si quis pro eo, ff. de fideiuss. † Item no. q̄ deten
to in carceribus excusat captum a pœnæ commissione, in eo, q̄
non adimpleuit, quod facere tenebatur. Vltimo no. q̄ pensiones
domus pignoratæ debēt cōputari in sortem. & cum text. hic nō
aperiat, intellige indistincte, siue creditor inhabituerit domum,
siue alius. circa quod vide quod dixi in c. præceden. † In glin uer.
[Cōmissoriæ] in fi. hic sunt duo videnda q̄ declaratione tex. in gl.
Primo, an & q̄n pactū legis cōmissoriæ reprobetur in pignoribus.
Secundo, quare admittitur in ɔ̄ctu emptionis, & reprobetur in
ɔ̄ctu pignoris. Quoad primū distingue post Bar. in l. quamuis, ff.
de fol. & hic per Cy. in l. fi. C. de pac. pig. & aliquid per Ioan. An. hic
Aut. n. fit pactū, vt forte non soluta intra certum tps res pignora
ta vendatur, seu uendita sit iusto precio, & valet pactum, ga non
decipitur hic debitor in precio; sed bonus vir. f. iudex arbitrabit
iustū precium, ad hoc l. fi. C. de iure do. impe. Aut fuit dictum, ut
res pignorata esset uendita, vel data in solutione pro debito: &
aut incontinenti fuit appositum hoc pactum, vel ex interuallo.
Si incontinenti, non valet pactū cū creditore, vt hic, & per totū
titulum. C. de pac. pig. sed cū fideiussore, vel extraneo valet pactū.
l. ff. de ɔ̄h. empt. [c] Si uero interueniat pactū ex interuallo, valet
quoad retentionē non quoad actionē. l. 2. C. de pac. pign. f m vnā
lecti cōiter tenet; ga nō ur necessitate ductus hoc pactum face-
re. Aut fuit dictū, vt non soluto precio res esset empta, vel q̄ dare
tur in solutū, sed nō fuit adiectū, p debito, & valet; & debet intel
ligi, vt habeat iusto ꝑcio, ut est arg. in l. si in fraudē, ff. eo. & idē est
si cōcurrq; [d] mutarent verba: debemus. n. hīe respectū potius ad
effectum. Nā hic interuenit pactū, nō vt res esset empta, vel data
in solutum, sed ut nō molestaret creditorē sup re pignorata; & tñ
no valuit, ga in effectu idē ꝓtinebat, q̄d uēditio. & hoc quoad pri
mū. Quoad f m, quare reprobāt in pignoribus, duæ rōnes cōiter
dātur. Primo, ga obligatio pignoris solet fieri ꝑ minori lōge
quātitate, q̄ res ualeat, vñ si valeret illud pactū, multū deciperetur
debitor q̄ cupiditate habēdi mutuū, de facili iniret oē pactū. uñ
valet lex in hoc, ꝓspicere vtilitatib. subiectorum, q̄ rō cessat in ɔ̄
emptionis. Nā cōiter res venditur ꝓ iusto ꝑcio: nā si ɔ̄ctus dissol
uitur, nō decipiunt ꝓhētes. Alia rō est: nā si ualeret hoc pactū, cre
ditor vix aut nunq̄ mutuaret sine isto pacto, q̄d ꝓfecto ꝓtinet ip
se ad vsurarū, ga mutuās nō dēt ponere ipē in lucro ꝓsequē
do cōsuluit, ꝺ. de usu. sed in tali pacto creditor haberet ipē con
tra illud lucrū: quia haberet rē elapso termino ꝑ iniusto pre
cio & hæc est bona & efficax rō, & uersāt in ꝑdictis odiū credito
ris, & fauor subiectorū, q̄ oīa cessant in ɔ̄ctu em-
ptionis. Nā cōiter res venditur ꝓ iusto ꝑcio: nā si ɔ̄ctus dissol
uitur, nō decipiunt ꝓhētes. Alia rō est: nā si ualeret hoc pactū, cre
ditor vix aut nunq̄ mutuaret sine isto pacto, q̄d ꝓfecto ꝓtinet ip
se ad vsurarū, ga mutuās nō dēt ponere ipē in lucro ꝓsequē
do cōsuluit, ꝺ. de usu. sed in tali pacto creditor haberet ipē con
tra illud lucrū: quia haberet rē elapso termino ꝑ iniusto pre
cio & hæc est bona & efficax rō, & uersāt in ꝑdictis odiū credito
ris, & fauor subiectorū, q̄ oīa cessant in ɔ̄ctu em-
ptionis. Nā cōiter res venditur ꝓ iusto ꝑcio: nā si ɔ̄ctus dissol
uitur, nō decipiunt ꝓhētes. Alia rō est: nā si ualeret hoc pactū, cre
ditor vix aut nunq̄ mutuaret sine isto pacto, q̄d ꝓfecto ꝓtinet ip
se ad vsurarū, ga mutuās nō dēt ponere ipē in lucro ꝓsequē
do cōsuluit, ꝺ. de usu. sed in tali pacto creditor haberet ipē con
tra illud lucrū: quia haberet rē elapso termino ꝑ iniusto pre
cio & hæc est bona & efficax rō, & uersāt in ꝑdictis odiū credito
ris, & fauor subiectorū, q̄ oīa cessant in ɔ̄ctu em-

ptionis. Nā cōiter res venditur ꝓ iusto ꝑcio: nā si ɔ̄ctus dissol
uitur, nō decipiunt ꝓhētes. Alia rō est: nā si ualeret hoc pactū, cre
ditor vix aut nunq̄ mutuaret sine isto pacto, q̄d ꝓfecto ꝓtinet ip
se ad vsurarū, ga mutuās nō dēt ponere ipē in lucro ꝓsequē
do cōsuluit, ꝺ. de usu. sed in tali pacto creditor haberet ipē con
tra illud lucrū: quia haberet rē elapso termino ꝑ iniusto pre
cio & hæc est bona & efficax rō, & uersāt in ꝑdictis odiū credito
ris, & fauor subiectorū, q̄ oīa cessant in ɔ̄ctu em-
ptionis. Nā cōiter res venditur ꝓ iusto ꝑcio: nā si ɔ̄ctus dissol
uitur, nō decipiunt ꝓhētes. Alia rō est: nā si ualeret hoc pactū, cre
ditor vix aut nunq̄ mutuaret sine isto pacto, q̄d ꝓfecto ꝓtinet ip
se ad vsurarū, ga mutuās nō dēt ponere ipē in lucro ꝓsequē
do cōsuluit, ꝺ. de usu. sed in tali pacto creditor haberet ipē con
tra illud lucrū: quia haberet rē elapso termino ꝑ iniusto pre
cio & hæc est bona & efficax rō, & uersāt in ꝑdictis odiū credito
ris, & fauor subiectorū, q̄ oīa cessant in ɔ̄ctu em-
ptionis. Nā cōiter res venditur ꝓ iusto ꝑcio: nā si ɔ̄ctus dissol
uitur, nō decipiunt ꝓhētes. Alia rō est: nā si ualeret hoc pactū, cre
ditor vix aut nunq̄ mutuaret sine isto pacto, q̄d ꝓfecto ꝓtinet ip
se ad dominū, & nō ad remittentē, quia casus fortuitus imputatur
domino; ex quo culpa nō ꝑcessit. ut in c. unico, de cō. Secūdo ca-
sū ptinet periculū ad mittentē. Rō ga eo ipso, q̄ mutuat mihi pe
cuniā, dominiū trāsit in me. l. 3. ff. si cer. pet. unde si pdā antecē p
tueniat ad manus creditoris, periit ipsi debitori; qa adhuc est do
minus, & ita loquitur iste tex. vnde potes facere regulam, q̄ peri
culum interitus rei ptinet semper ad dominū: ideo si creditor mi
sisset certum nuncium ad recipiēdum pecuniā mutuatā, pericu
lum pertineret ad ipsum creditorē. & essemus extra casum hui⁹
c. ga incontinenti, q̄ tradidi nuncio tuo ad hoc destinato, domi
nium pecuniæ pertinet ad te. ar. in l quod mihi donatum, de do.
Et de isto nuncio vide in gl. c. presbyteri. 95. di. plenius per Bar. in
l eum qui, ff. cōmo. & hoc fuit de mente Doct. ibi. Sed infidelitas
nuncii excusat hic mittentē rōne iuri, vt non incideret in perin
rium, uel pœnā. Et in fi. gl. dic q̄ in contrariis fuit quis in culpa in
mittendo nuncium nō idoneum, sed iste text. loquit, q̄n nuncius
9 cōiter reputabatur idoneus. † Sed extra gl. q̄ritur, nunquid debi-
e tor [e] teneatur ire ad domum creditoris pro debito soluendo; an
cō, creditor ad domum debitoris? Inn. per istum tex. arguit, q̄ de
bitor tenetur ire, vel mittere ad domum creditoris. Nā hic pon-
deratur, q̄ detentus debitor non potuit intra terminū satisfacere,
& q̄ misit nunciū ad creditorem. Sed tu vide latius gl. & Bar.
in l. ite, ff. de const. pecu. & distingue post eum. Aut solutio debet
fieri respectu alicuius rei pro aliqua re; aut non. Primo casu si cre
ditor, & debitor sunt eiusdem fori, dēt idē debitor ire ad domū
creditoris, sed si sunt diuersi fori, non tenetur ire ad domū credi
toris; sed satis est, q̄ dicat, q̄ in domo sua paratus sit satisfacere, si
quis esset qui reciperet, et hoc notabiliter uoluit text. cum glos.
10 in d. l. item. † Et ex hoc infertur, q̄ si emphyteuta f non est de foro
f domini, non tenetur pro canone soluendo perquirere dominū;
secus, vbi essent eiusdē fori. Et sic intellige c. potuit, de loca. arg. l.
2. C. de iu. emphy. Et no. quia est optima gl. ad illa iura, q̄ dicūt sim
pliciter pœnam committi ex non solutione. Si uero solutio est
fienda non respectu alicuius rei, et tunc si respicit commodum
personæ, debet adire ipsum creditorem. l. quod autem, ff. de ope.
liberto. Si uero respicit commodum burſale, aut uolo mihi ex
solu-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod impossibilitas. Vide Alex. & Mod. in l. si. ff. qui satisf. cog. Ang. Are. in §. æque, col. 3. cum seq. Inst. de excep.

b ¶ In excommunicatione. Adde videndum Old. consi. 237.

c ¶ Pro hac facit l. si tibi habitationem, ff. loca. coniuncta l. 2. in prin. eo. tit. pro hoc etiam facit tex. in l. precij causa, C. de rescin. uend. coniuncto §. precij, Inst. de empt. & uendi. Aliquando tamen est contra, pactum quod ualet a principio, non ualet ex post facto, tex. est in l. quoties, in prin. ff. sol. matri. & dicit Bal. in l. ex venditione, C. de pact. quod licet æstimatio dotis ab initio facta faciat emptionem, tamen secus, si fiat ex interuallo. Imo. in c. cum cōtingat, in 9. charta, de iurei. Item adde, quod licet pactū legis commissoriæ factum cum creditore non ualeat, ualet tamen si fiat cum fideiussore debitoris per ipsum debitorem, ad hoc est casus in l. si. in fi. prin. ff. de cotra hen. emp. Item ualet, si sit factum cum ipso creditore, non in uim solutionis per obligationem, sed in uim uenditionis pro iusto precio factæ, & censebitur uenditio sub conditione facta, ad hoc text. in l. fi fundus, § fin. ff. de pigno. & uide Pau. de Cast. in l. Titius cum credidisset. ad finem, ff. de pigno. act.

Seb. Sap. ¶ De contrah. emp. Vide Corneum Per. in consi. 113. incip. uiso copioso. col. 2. 1. uol.

d Seb. Sap. ¶ Vbicunque. Ex his colligitur not. cautela pro fœneratoribus, ut not. Ange. in l. fi fundus, §. fi. ff. de pign. Barto. Vero. in can. 23. incipien. debes scire.

e ¶ De hoc uide per Bal. in l. acceptam, C. de usur. in 12. & 13. q. & 15. & quod debitor teneatur portare ad creditorem, & ad eum perferre tenet Arch. in c. si peccauerit, in 2. colum. & in fi. 3. col. 2. q. 1. & facit ad hoc quod no. glo. uer horrea, in c. reuertimini. 16. q. 1. & ibi no. de ista q. in terminis uide late per Bal. Ang. & Imo. in l. cum filius. §. fi. ff. de uerb. ob. gl. Bar. & Bal. in l. item illa, de contt. pec. Bal. in l. fi. C. de cond. inser. & aliquid per eundem in l. usuras, C. de sol. & Spec. in ti. de emp. & uend. §. 1. in fi. Quid autem indebitore alimentorum, uide pul. Bal. in l. 1. de ali. & ci. le. & gl. & Ang. in l. cum hi. §. ulti. & §. in causa, ff. de transl. Pet. de Anch. & Imo. in c. indicante, de te. Quid autem de colono, uel emphyteuta, uel alijs præstantibus censum, an teneantur portare, vide per Bal. in d. l. acceptam, in 12. q. Et adde, quod si res, quam portat debitor ad domum creditoris, pereat, periculo creditoris perit, secundum gl. fin. in l. cum hi. §. causæ, uerb. si super eorum. ff. de tran. de quo uide plenius per Bal. in l. fi is, cui rem, C. de fur.

Anto. Fran. ¶ In quo loco debeat fieri solutio, quando quis est obligatus ad soluendum, dicas, quod obligatus soluere certo loco, non liberatur soluēs alibi, inuito creditore, sed obligatus soluere ubicunque, debet soluere in loco idoneo, ut per gl. & Doc. in l. qui certo, ff. de cond. indeb. & ille, qui est obligatus soluere quandocunque a se petatur, non incidit in pœnā, si petatur extra iudicium, Ita no. Bal. in l. ab eo, C. quomo. & quando iud. Et adde, quod si tenetur soluere certo loco, uel certo termino, excusatur propter treugam, siue propter guerram. Ita Bal. in capitul. in §. nasali, de pa. Constan. in uerſicu. feu. Et adde quod in dubio solutio debet fieri in loco promissionis, ut per Barto. in l. quod si Ephesi, ff. de eo, quod cer. lo. & uide glo. in l. penult. eod. titu. & habetur per Bart. in l. item illa, ff. de consti. pec.

f Seb Sap. ¶ Quod si emphyteuta. Vide Ange. Aret. in §. præterea quædam, Inst. de actio. cum multis allegatis per dom. Ia⁹. ind. l. 2. in 37. q. C. de iure emphy.

Universidad de Deusto
Biblioteca

solutione aliquid acquirere; & tunc debeo ire ad domū creditoris bon. rex. in l. cum quidā. C. de cond. infer. Si. n. alicui relinquitur libertas, si ioluerit hæredi centum, tenetur ire, si vult ꝓsequi libertatem, ad domū hæredis. Aut volo vitare morā vel pœnā, & distingue, vt §. in primo membro, q aut sunt eiusdē fori &c. Aut volo purgare morā cōmissam, & adire ipsum creditorē. Pro hoc l. pen. ff. de cond. inde. & d.l. cum quidā. Et aduerte, quia in casib. in quibus dixi, q remittit adire domū alterius, intelligas, q dēt q̄rere creditorē apud vicinos & notos; & in locis, in quib. est solitus q̄uerlāri; non aūt tenetur quærere p loca clandestina. 2. q. 6. c. biduum, quod voluit Bar. in d.l. item illa.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius tenetur de immobilibus cauere, q vtetur salua rerum substantia de mobilibus reddere æstimationem.*
2 *Vsusfructus non extinguitur si vsufructuarius ingrediatur religionem; intelligo de religione quæ potest habere proprium.*
3 *Cautio, quæ p̄statur ab vsufructuario, qualis esse debet, maxime de rebus mobilibus, quæ vsu veterascunt, vt sunt vegetes, ferui, &c.*
4 *Testator potest remittere falcidiam; sed non cautionem vsufructuario de vtendo arbitrio boni viri.*
5 *Clerici in fructibus beneficiorum suorum æquiparantur vsuarijs; nō autem vsufructuarijs, qui possunt ad libitum disponere de fructibus.*
Clerici an possint donare fructus beneficiorum suorum.
6 *Vsufructuarius si non potest cauere, quomodo subuenietur heredi.*
7 *vsufructuarius, qui non cauit à principio, an fructus illo tempore perceptos faciat suos.*

CAP. VIII.

1 **Cum constet.** † Pertinet ad secundā partē rubricę, & hoc dicit. Vsufructuarius cauet, q fruetur rebus immobilibus, salua ipsārū substātia; & pecuniā, & æstimationē mobilium quæ ꝓsumuntur vsu, finito vsufructu restituet. Primo quæstio. Secundo mādatum, ibi, [Mādamus.] Secunda pars ꝓtinet duo dicta. Secundū ibi, [Pecuniā.] Casus litera lis. Quidā fecit testū, & in testamento illo reliquit proprietatē bonorū suorū Mariæ vxori C. vsumfructū vero l. matri suæ, vxori Augerii. Maria proprietaria mortuo testatore petebat ab Lvxore Augerij præstari sibi idoneā cautionē, q ipsa vtetur, salua rerū substātia, rebus immobilibus ad arbitriū boni viri. Mādat Papa quibusdā, quatenus compellāt ipsām per censurā eccl. ad cautionē præstandā idoneā, q ipsa vtetur & fruetur rebus immobilib. ad arbitriū boni viri, q vsu non ꝓsumuntur. pecunia vero si q habuit, vel habebit, & æstimationē aliorū bonorū, quę vsu ꝓsumūtur, & in hęreditate inuenta fuerint, post mortē ipsius restituet dictæ Mariæ, vel hæredibus eius. Ber. Nota 1. q in bonis alicuius potest vnus succedere in proprietate, & alius in vsufructu. No. 2. q vsusfructus finitur morte vsufructuarij, & tenetur vsufructua
2 rius restituere illa bona in morte proprietario. † Ex hoc infertur ad qōnem, nunquid per ingressum religionis extinguatur vsusfructus, cū fingatur ingredięs mortuus ciuiliter. 26. q. i c. placuit, il 2. Quidā tenuerunt, q sic. Sed cōiter tenēt oppositū, vt monasterij habeat vsumfructū in vita ingredięntis, de quo per Doc. in c. in p̄sentia, de prob. facit q̄d no. in l. Deo nobis, C. de epis. & cle.
3 & auth. ingressi. C. de sacrof. eccl. & in d. auth. si qua, eo. ti. † No. 3.
a qualē cautionē[a] tenetur p̄stare vsufr. Et dic plenius q̄ tex. vt colligit ibi, & l. 1. ff. vsufruct. quemadm. caue. & vt colligit hic ex gl. in ver. īmobilib. Dēt. n. cauere dupliciter. Primo q vtet rebus, q̄ vsu ꝓsumunt, arbitrio boni viri salua rerū substātia. i. sicut q libet bonus vir vtit, & fruit re propria. Secūdo, q finito vsufructu debeat restituere ꝓprietario id, q̄d supererit. In rebus vero, q̄ vsu ꝓsumunt, dēt p̄stare cautionē de eis exhibēdis in eadē qualitate. Vel si vult ꝓsumere, q p̄stabit æstimationē bonorū. Et aduerte, g a iudicio meo author fuit hic diminutus, de quo multū miror in persona Gregorij noni, q fuit subtilissimus Legista. Nā solū cōplectitur bona mobilia, q̄ vsu ꝓsumunt. Nihil aūt dicit de bonis mobilib. q̄ vsu non ꝓsumunt, sed minuunt vt vegetes, ferui, & similia, q̄ vsu veterascūt, & minuunt, nō aūt ipso facto ꝓsumunt, quēadmodū ēt ꝓsumitur pecunia. vinū, frumentū, & similia. Fede. de Sen. dubitauit de ista tertia specie bonorū, & vt refert ꝓsi. 46. ꝓsluit do. Io. Palliac cēsēcuē Senēsē. Sed ex rnsione sua vix pōt colligi certū rnsū, de quo nō min⁹ miror. Ego dicerē, saluo meliori iudicio, d hoc quasi esse casum in d. l. 1. ff. vsufr. quēad. caue. si recte ponderet litera, in prin. Nā ibi dr, q vsufructuarius dēt cauere de vtendo, & fruēdo, &c. & de restituēdo, q̄d supererit finito vsufructu. Et subijcit in tex. q illa stipulatio habebit locū tā in rebus mobilibus, q̄ soli. i. īmobilibus: vñ ꝓiungendo verbū, mobilibus, cū qualit ate cautionis p̄cedentis g a promittit restituere, q̄d supererit finito vsufr. satis colligit, q idē iudiciū est de reb. īmobilibus, & de mobilibus q̄ vsu non ꝓsumuntur, sed minuūtur; vnde iste tex. in fi. facit specialē mentionē de pecunia, quia vsu illa ꝓsumitur. Et p hoc facit l. 1. ff. de vsufr. ear. rerū, q̄ ꝓsu. vbi istę duæ qualitates bonorū ponunt vt diuersa. f. bona q̄ vsu ꝓsumuntur, & bona q̄ vsu minuūtur. vnde iura, q̄ volunt, vt æstimatio p̄stetur, loquūtur in reb. quæ vsu consumuntur, vt hic, & in l. si tibi oleum, ff. de vsufr. earū rerum, quæ vsu ꝓsūm. Ergo non debent extendi ad bona, q̄ vsu non ꝓsumuntur. Nā esset magnū ꝓiudicium ipsi vsufructuario. Ad idē adduco bonū simile: Nā si cōmodātur res, quæ vsu minuūtur, dānum pertinet ad dām, & non ad cōmodatarū, vt l. eū, qui. ff. cōmo. Fortius hoc dicendū in vsufructuario, q nāter
4 prietario, & non sibi, & hoc bene no.† In gl. in verbo, [idoneā] in fi. sed ꝑ hoc facit: Nā falcidia ꝓtinet fauorē heredis; & tū pōt remitti à testatore, vt in auth. sed cū testator, C. ad l. Fal. Cv. tractās
b hūc articulū post Pet. in l. 1. alleg. in gl. ꝓcludit, q cautio [b] p̄standa in rebus q̄ vsu ꝓsumunt, remitti pōt à testatore. Sed p̄standa in rebus immobilibus, seu quæ vsu non consumunt, non pōt remitti à testatore; & in istis rebus intellige istā gl. Ratio diuersitatis est, quia in rebus, quæ vsu non ꝓsumuntur, si valeret remissio cautionis, daret materia delinquendi; quia nō curaret vti, vt bonus vir, sed in aliis cessat ista rō, cum teneatur solū restituere merā estimationē; & sic continet merū fauorē testatoris, & proprietarij,
5 & est distinctio satis æqua.† In gl. in ver. [Fruat] no. bene hāc gl. q clerici in fructib. bñficiorū cōparāt vsuarijs, & nō vsufructuarijs. Nā vsufructuarij pōt ad libitū dispōnere de fructib. & pōt de eis donare, testari, & similia facere; sed vsuarius habet solum id q̄d p̄ babili rōne consumīt. idem, quod ista gl. tenet gl. in c. cū olim. de re. permu. & in c. fi. de pecu. cle. & c. quia, de test. & c. res. 12. q. 1. gl. tū in c. duo sunt genera. ea. cau. & qō. dicit q clerici sunt dñi fructuū. Sed intellige, q̄ sunt domini in bene administrādo, & di
c spensando. Nā ēt probabiliter donare pōt; [c] ēt si sunt prælati regulares, vt est tex. in c. cęterū. de do. sed non debent dissipare, vel improbabiliter dispensare. Gl. tū. quā allegat totus mūdus, distinxit, prout habetur in c. p̄senti, de offi. ord. li. 6. dic, vt ibi. Sed ego plenissime dixi in repet. c. cū esses, de testa. vbi tetigi hunc articulū, & multos alios ad mām; & aliqui tangunt in c. peruenit, ꝑ tit. 1. In gl. in verbo [Immobilibus] ibi, [Cum certū est proprietatē redire &c.] pone exemplū: Legatus est pure vsusfructus, proprietas aūt ad certū diem. hoc casu non est p̄standa cautio, vt in § plane, alle in gl. In gl. in ver. pecunias, in fi. supple; & non minima. Nā maxima capitis diminutio est, cū perdit quis ciuitatem, & libertatem. Media, cum perdit quis ciuitatem, & non libertatem, puta quia est deportatus. Minima est, cū mutat statum; quia trāsit in potestatem alterius; non tū perdit nec ciuitatem, nec libertatē.
6 de quo dicendū, vt Instit. de capi. dimi. † In fi. glo. ista non firmat pedem, sed solū recitat opinio. ꝓrias, & opi. primā tenuit Pet. secundam vero tenuit Accur. in l. vsusfructus. C. de vsuf. Alij dīt, q dēt vsusfructus sequestrari, ar. in l. litibus, C. de agr. & censi. lib. 11. Host. dicit q prima opin. gl. est cōior, sed secunda iustior, & post
d sset teneri media via, [d] f̄m eum, vt admittat cautio iuratoria. Sed si non vtet sicut bonus vir, abdicabit ab eo vsusfructus. Bar. in d. l. vsusfructus, dicit, q aut vsusfructus est suspectus, & non sufficit iuratoria. Aut non est suspectus, & admittit; & hæc distinctio mihi placet. Hēr. n. maximā æquitatē, ar. in l. si fideiussor, ff. si q̄s cau. & in c. per vestras, ꝑ. de do. post diuor. restit. vbi bonus tex. in simili, & in auth. q̄naliter. C. de epis. & cler.† Sed q̄ro de q. quotidiana. Pone, q vsusfructuarius non cauit à principio, sed recepit fructus, nūquid fecit illos suos, an teneat illos restituere tanq̄ inde bitę ꝓceptos? Glo. iuris ciu. reperiūtur ꝓriæ. Nā in l. si cuius, ff. de vsufr. leg. tenet ꝓrium. Doc. in d. l. vsusfructus, & hic cōiter distinguūt, q aut bona fide recepit fructus, puta, quia non fuit exacta cautio, nec malitiosē distulit p̄stare; & tunc habet locū gl. in ꝑ all. l. vxori. Aut exactus nō p̄stitit cautionē, cū sciret se obligatū, & ꝓcedit gl. in l. si cuius, ꝓ hoc facit. l. sed si, in §. scire, ff. de pet. hęr. vbi errās i iure, facit fructus suos, & hęc distinctio est satis æqua.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Qua'em cautionem. Vide de cautione præstanda per vsufructuarium latissime per Mod. Papien. in rep. l. Titia cum testamento. §. Titia, char. 14. ff. de leg. 2. & ibi an possit remitti a testatore.

b ¶ An cautio possit remitti &c. Vide per gl. in §. constituit, in ver. satisfidat. Inst. de usufr. & gl. & Bar. an l. pactum, ff. de pact. & vtrum testator possit remittere cautionem, quam præstat hæres institutus iub conditione, qui fuit missus in possessionem per ho. poss. secundum tab. quam cautionem præstat substituto de conseruandis bonis hęreditarijs iuxta l. inter omnes, ff. qui satisd. cog. Dic, q sic, secundum gl. in l. scire. C. vt in possle. Sed scias cautelā, per quam testator potest vsufructuario remittere cautionem, f. vt testator grauet suos hæredes; vt alter eorū alteri pro vsufructuario fideiubeat. Ita cautela traditur per Iurisconsi. Itum. Item vsufructuarius faciat fructus suos, non præstita cautione, u. de omnino per Bar. post gl. in Lvxori. 1. ff. de usufr. lo. Et an super hoc valeat consuetudo, vel pactum, vide per Bal. in c. fi. in 6. col. ver. fed nunquid valeat consue. de consue. Adde Ful. cons. 83.

Ant. Fran. ¶ Dicas, quod vsufructuarius debet cauere de vtendo, & fruēdo arbitrio boni viri, vt in l. 1. C. de vsufr. & in tit. vsufr. quemad cavide Spec. in ti. de pign. §. sequitur videre, in ver. Porro, Et a dde. q vsufructuarius veniens contra cautionem præstitam, vt non caussc. vt per Bal. in auth cui relictum. in a. col. C. de ind. vi. Et an faciat fructus suos, si non cauet, vide Bal. in l. vsufr. const in 1. col. C. de vsufr. & vide Bar. ibidem, qui dicit, quod si est in mala fide, non facit fructus suos; secus si non cauet ꝓ ignorantiam.

c Zach ¶ Donare possunt. Adde istum in c. repa henfibili. nu. 8. & quod ibi no. in apo. ad eum in ver restari. sup de appel.

d Seb. Sap. ¶ Media via. Vide do. Iafin. in l. in ult. col. in 5. fall. ff. qui satisfid. cog. Rom. in cons. 229. incip. circa primum, in vltimo dubio & Ioan Fab. Inst. de usufr. in prin. circa fi.

Adde

Adde omnino pro intellectu istius tit. maxime in delictis, quod multū late tractat do. Mar. in c. qualiter & quādo, in 16. q. in 9. q. prin. de accu. Adde ēt 23. q. 5. c. cum homo. ubi est gl. fing. & perpetuo mēti tenēda, q̄ fideiussor ꝓt interuenire in cā capitali. Sed in cōtrariū vide gl. 2. q. 6. c. arguta. Sed pot sunt forte responderi, q̄ loquitur in cā criminali, nō de capitali. Et de hoc vide Bal. in extrauaganti, de pace Cōst. in verbo, dāna, in fi. ubi dicit, q licet non possit interuenire fideiussor, quādo agitur de pœna corporali, & alle. no. de. c. cū homo; tamē dicit, q ualebit cōsuetudo, ut possit interuenire in corporali. Et adde Bart. in l. si a reo. §. fi. ff. de fideiuss. ubi dicit, q̄ pro delicto nō pōt interuenire fideiussor. Et istud dicit multoties practicari in Tuscia, quia nobiles dicunt Massarijs, ut non denuncient maleficia, quia super pœna, quæ ueniret imponenda Massarijs, se uolunt obligare ad conseruandos indēnes. Et sup hoc vide omnino Petrum de Ancha. super hac rubrica. Et adde omnino, q̄ illam gl. in d. c. cū homo, mirabiliter alle. Bald. in l. 1. C. ne fil. pro pa. de quo vide omnino per Bar. an l. si quis reum, circa fi. de cēsso. & exhi. reo. tex. & ibi Bar. in Leos. §. super his, C. de appella. Sed vide Bal. circa finē, qui aliter vī loqui. Itē vide Arch. in c. qui; quis. 1. q. 4. ubi dicit, quod accusatus debet præstare fideiussorē de iudicio sisti, & accusator fideiussorē de accusatione prosequenda, nisi sit maximum crimen; puta capitale, q̄a tale non cōmittitur fideiussori, sed interim accusatus & accusatus separatim detinētur in carceribus, & ita dicit notare Rosselli in libellis, suis iuris canonici, in rub. qualiter citatio. Itē vide Arch. in ca. in memoriā circa, prin. 19. dist. ubi dicit, quod suspectus de crimine, detrudi debet in carceres nisi cautio idonei fideiussoris detur ab eo. dicit tamē, q̄ qui quis pp sceleris magnitudinē nō cōmittitur fideiussoribus. Iunius, ff. de cust. reo. ꝓ quo alle. l. minime, C. de ap. Itē q̄ns q̄s est condēnatus hoc mō. quod soluere nō poterit cētū intra 10. dies, amputetur sibi caput, uel hoc nō. Si soluere non poterit centum intra 10. dies, amputetur sibi caput, an libe
nter satisfādādo, uel dādo fideiussorē, uide omnino per Paulū de Cast. in l. p
mittor. §. fi. ff. de const. pec. & Bar. in Litē liberatur. §. fi. ff. q. mo. pig. uel. hy-
pot. fol. ālā gl. in d. c. cū homo. allegat pro fing. Bal. in c. ex rescriptō, in ult.
col. de iure iur. Sed uide oio Sal. late in l. ad commentariēsem, C. de cust. & ex-
hibend. Do. in d. c. si clericus, in prin. ult. col. de sen. excom. li. 6. Et ad le. hic
bonis cuiusgētiū, in fi. 1. dist. ubi dicit, q̄ fideiubēs pro reo mortis, si nō exhi
betur, nō punitur pœna mortis, sed punitur pecuniariter, uel aliter ad arbi-
trium iudicis, si reum dolo non exhibuit. & alle. glo. in d. c. cum homo. 23. q. 5.
Ber. tran. ¶ An in causa criminali possit interuenire fideiussor, uide Pa. de Ca.
in l. si quis proc. in fi. prin. ff. de proc. & maxime quando non uenit imponen
da pœna mortis, sed forsā alia pœna pro uulnere, & per Flo. in Lait iex, in
fin. & in l. si uulneratus, ff. ad le. Aquil. & uide Alex. post Ro. & Bald. in l. si
dicit. ner. 5. & in uersi. sed pone. Et adde, q̄ fideiussor non pōt se obligare
ad pœnā corporalē, ut per Pet. de Anch. in rub. de fideiuss. & p. Bal. in l. 1. C.
de do. den. & in l. pe. C. de pac. & in l. quoties, de no. Et illa est rō, nā nemo
est dominus mēbrorū suorū, ut in l. liber hō, ff. ad le. Aquil. Sed distinguitur,
de repræsentando, bene potest præstari, etiam si uulneratus forsan morere
tur, qui tamen obligat se ad pœnam pecuniariam æstimandam, quo non posset re-
præsentare, ut per Bal. post Iac. de Bel. in l. sanci. C. de fideiuss.

De fideiussoribus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

Fideiussor non potest interuenire in causa criminali, vbi ueniret imponenda pœna corporalis.
Fideiussor non potest se obligare ex contractu ad pœnam capitalem. *

Cōtinuatur hæc Rub. ad præcedentia hoc ordine. Supra uidimus est de rebus, q̄ ꝓ debito pignori obligantur, restat uidere de fideiussoribus, q̄ ꝓ alienis debitis intercedūt. Et est aduertēdū, q̄ ꝓ fideiussorem ponit in rub. de fideiuss. Sed in ff. & C. & Auth. ponit ēt de mādatorib. Mādator aūt interuenit a principio, fideiussor pōt accedere ante factū, & post, vt hic, & in d. auth. Itē scias, q̄ fideiussor pōt accedere oī obligationi, siue sit naturalis tm, siue sit ciuilis, siue ciuilis & naturalis, vt ff. eo. l. 1. An ꝓ aūt in cā criminali[a] ꝓhibit interuenire fideiussor. Dic q̄ sic, vbi crimē nō est magnū, ut si clericos, de sen. excom. li. 6. & tex. in l. Dinus, iūcta l. si quis, ff. de cu. & exhi. reo. & vide bo. tex. in c. cum homo. 23. q. 5. ubi tractatur quid si reus fuit fideiussoribus traditus, & postea fugā ce pit, quid fideiussores debeant decapitari, ꝓsupposito q̄ reus ꝓ ueniret decapitādus? Et de hac materia dic, ut no. Cy. in l. ad commentariensem, C. de cust. & exh. reo. & Bar. in d. l. si quis reum. Concludo est, q̄ non; quia non pōt quis ex ꝓctu ad capitalē pœnā se obligare, quia nemo est dominus mēbrorū suorum. 23. q. 5. in. fi. non licet, & in l. liber hō, ff. ad le. Aquil. Sed distinguitur, uerū fideiussores fuerint in dolo; & tunc pœna erit arbitraria. si de dolo, punientur pœna pecuniaria, ad quam obligauerunt se, & si non fuit expressa quantitas, iudex arbitrabitur. Et hoc dixi pro instructione materię fideiu. quæ practicabilis est.

a Seb. Sap. ¶ In casu criminali. Vide Fel. in c. pastoralis, § quia uero, in prin. sup. de offi. dele.

SVMMARIVM.

Dictum, in aliquando stat augmentative, aliquando priuatiue.
Clericus, in casu quo potest fideiubere, tenetur satisfacere de patrimonio suo de redditibus beneficij deputatis ad usum suum; de aliis non.
Clericus, & si generaliter non possit pro laicis fideiubere, tamen potest pro laico multum indigenti. 4.
Clerici sunt magis obligati ad subueniendum indigentibus, quam laici.
Clericus licet non possit procurare, vel aduocare generaliter pro omnibus,
potest tamen vnum negotium exercere
Clericus potest fideiussor esse pro laico in contractu, tamen non potest fideiubere de iudicio sisti.
Obligatus ad dandum fideiussorem, non liberatur dando clericum.

CAP. PRIMVM.

Clericus. Breue est, & non pōt breuius summari. Pro intellectu huius capituli, primo opponit ꝑ primā partē de c. sequenti, & c. constitutus, vbi clericus obligatur ex fideiussione. Dat gl. duas so-
1 lutiones.† Prima q̄ tex. iste prohibet frequentiā duntaxat, vnde dicit. In. ponitur hic augmentatiue, seu frequētatiue; & est sensus, inseruiens, idest valde seruiens. Simile in d.l. Gallus. §. ille casus indifficilis. ff. de lib. & posth. nam ibi ponitur indifficilis, idest valde difficilis. Quandoque dictio, In, stat priuatiue, vt c. ad nostram, de consu. & hoc no. pro significatu huius dictionis, q̄n componitur cum alia dictione. Secunda so. est, q̄ clericus non debet fideiubere, si tñ contrarium fecerit, obligatur, vt in contrarijs, & hæc solu
2 tio est bona in se.† Dicit tamen Host. q̄ solū tenetur de patrimo-
a nio,[a] vel de redditibus beneficij sui, quos facit suos, quali in pīu diciū ecclesię nō valeat fideiussio, de quo latius dicam in c. seq.
3 † Tertio soluunt alij, q̄ non debet fideiubere pro laico, sed ꝓ clerico sic, vt in contrarijs. Hoc dictū mihi nō placet indistincte: bene crederē, q̄ vbi laicus magna necessitate ducit pōt licite clericus fideiubere ꝓ eo; q̄a est magnū pietatis opus subuenire proximo ꝺigēti: & hoc maxime pertinet ad clericos, q magis sunt obligati ad subueniēdū indigentibus. 16. q. 1. c. q̄n quicquid, & 12.
4 q. 1. c. videtes.† Itē vide, [b] & tene menti notabile dictum Inn. in c.
b vnico, de ob. ad rō. & sequit Arch. in c. peruenit. 36. dist. vbi dicit, q̄ iura dicentia, clericū nō debere suscipere aliē procurationē, vel aduocationē, vel similia, puta fideiussionem, debent intelligi, q̄n clericus ġnaliter vult hoc officiū assumere, secus, si vnū negotiū vult exercere.[c] Ita dicendū in proposito, nō arbitrarer peccatum sed potius meritum, si clericus q̄ndoque fideiuberet pro laico indigenti: sed non debet ie indifferenter immiscere huiusmodi fi
5 deiussionibus, sicut forte faciebāt quidā, qui dederūt cām huic constitutioni. † Item scias, q̄ licet clericus sit idoneus fideiussor in contractu, non tñ est idoneus de iudicio sisti, q̄a debet esse fideiussor eiusdem fori, cuius est principalis, vel renunciare foro suo, vt in l. 1. ff. si quis in ius voc. q̄d clericus facere nō pōt. c. significasti, de foro compet. ideo dicit Bar. in l. 2. eo. tit. ꝙ obligatus ad dandū fideiussorē de iudicio sisti, non releuatur dādo clericum, ratione prædicta. Quarto principaliter alij intelligūt hunc tex. q̄n clericus alterius ecclesiæ collegiatæ, uult fideiubere ultra illam summā communi prouidētia p̄stitutā, put hī t. quod q̄buidā, j. eo. & quælibet lectura pōt saluari cum distinctionibus præce dentibus. Sed ꝺo principaliter quæro, vnde debet abijci clericus ꝑ faciēdo, cum tex. hic simpliciter dicat, abijciatur? Tres dantur intellectus. Primus, q̄ dēt abijci clericus ab eccl. Secundus, q̄ a clero; & hoc præcedente trina monitione, secundū Host. Tertius, q̄ debet abijci, & repelli à fideiussione, id est, q̄ non debet reci-
6 pi in fideiussorem.† Ex hoc vltimo intellectu arbitror posse colligi hanc practicam, q̄ si obligatus si contractu ad dandum fideiussorē, vel ex statuto; producat clericū, possit aduersarius licite recusare, & nō recipere clericū, in fideiussorem, quod bene no.

ADDITIONES.

a ¶ Sed tu contra hoc vide glo. in uer. probandi, in l. de die, §. fi. ff. qui satisf. cog. Item clericus non est idoneus fideiussor laici de iudicio sisti, secundum glo. no. in l. 1. ff. qui satisf. cog. Sed in aliis fideiussionibus; eriam inter laicos, bene est fideiussor idoneus; secundum Bar. no. in l. 3. circa fi. C. de fideiuss.
Ant. Fran. ¶ Circa hoc, quod dicitur de clerico, an possit esse fideiussor de iudicio sisti, vel de repræsentando laicum coram iudice laico, vide Car. in cle. 3. § de censi. & adde q̄ fideiussio de iudicio sisti præstita coram iudice in competenti non valet, ut per Alex. post Bal. in l. 2. in §. fi quis, ff. qui satisf. cogan. & adde quod fideiussor de iudicio sisti, debet possidere immobilia, ut no. in Auth. de exh. reis, in §. fancimus, & tide per Alex. post Bar. in l. possessor, ff. qui. satisf. cog.

b Seb. Sap. ¶ Item uide. Vide Abb. in c. in nostra, de procurat. & Imo. in c. accedens, supra de prob.

c Zacharias. ¶ Si vnum negotium uu t exercere. Adde quòd istud est singu. dictum Inn. in cap. 1. supra de obli. ad ratioci. quod pro sing. refert & sequitur Rom. sing. 173. incipien. tu scis. Idem Innocen. in ca. sed nec. infra ne cler. uel mon. in c. cum I. & A. ubi multa per Fel. colum. fin. supra de re iudi. & in cap. cum essent, infra de fimo. & Feder. de Sen. consi. 163. & 220. inci. q̄ clericus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus indistincte potest fideiubere pro clerico.*
2 *Fideiussor, qui soluit illud, ꝓ quo fideiusserat, habet regressum cōtra principalem; etiam non cessis sibi actionibus de omnibus damnis & interesse.*
3 *Debitor non debet incontinenti detrudi in carceribus; sed agitur primo contra eum, ut satisfaciat de bonis suis.*
4 *Clericus conuictus de periurio, priuatur beneficio, si principaliter fuit actū ad transgressionem iuramenti; alias secus, licet in consequentiam detegatur periurium. 3.*
5 *Fideiussores plures insolidum diuidunt debitum inter eos, si sunt præsentes, & soluendo, & hoc postulauerint ante li. cont.*
6 *Fideiussor non cogitur soluere principali debitore indiscusso, etiam quod con*

Universidad de Deusto
Biblioteca

flit uerit se principalem debitorem; nisi specialiter renunciet beneficio Authen. presente. C. de fideiusso.

7 *Fideiussor qui soluit ia pro quo fideiusserat, habet beneficium cedendarum actionum; aliter denegare potest solutionem.*

8 *Quis prius conueniatur, debitor principalis, an fideiussor?*
Fideiussor quando conueniatur ante debitorem principalem?
Fideiussor & principalis si sunt absentes, quo remedio subueniatur ipsi credito
9 *Absens, & presens qui dicatur.* (i.
10 *Fideiussor si pro debito, pro quo fideiussit, soluerit usuras, an respectu usurarum habeat principalem obligatum.*
11 *Executio contra doctores non pot fieri in eorū salarijs, & idē cōtra milites.*
12 *Clericus quomodo possit obligare fructus beneficij sui, tam pro sustentatione ecclesiæ & personæ suæ, quam pro aliis debitis per se contractis.*
13 *Crimen incidenter probatum an possit puniri?*
Papa non arctatur seruare formam iuris.

CAP. II.

Peruenit, Compellit clericus seruare fideiussorē idemnē per assignationē reddituū suorū, & si intelligeretur tex. de redditibus bñficiorū, vt est cōis Do. intellectus, esset hic casus no. & valde sing. probans, ꝙ ex redditibus bñficiorum pōt sātisfieri creditoribus clericorū, de quo ℣. dicā latius. In prima impetrantis cōquestio. In scda causæ commissio ibi, [Ne igitur.] Casus literalis. Quidā clerici C. & F. Anglici, receperūt quandam quantitatem pecuniæ mutuo a quibusdam mercatoribus Bonon. quidā clericus R. noīe fideiussit pro dictis clericis apud mercatores. vnus per fidem suam, & alter per iurm promisit ad terminū ꝓstitutū soluere pecuniā. Sed illis pecuniā non soluētibus, dictus R. clericus coactus est satisfacere creditoribus de eadem quantitate. vnde ꝓquestus fuit dño Papæ scribit Papa Episc. Elien. & Archi. Noruicen. dicēc. Ne igitur dictus R. dispendium patiatur, vnde debet p̄miū obtinere, mādauit Papa Bonon. Eꝑo,

1 vt in litera. B. † No. 1. clericū licite fideiubere pro clerico: nam hic Papa dicit, ꝙ ille fideiussor debeat ex hoc ꝓsequi præmiū, nō dānū; ergo actū meritoriū exerceret fideiussor, ēt si est clericus; sed in

2 laicis dic, vt dixi in cap. p̄ced. † Scdo no. ꝙ fideiussor, qui soluit pro debitore principali, pōt agere ℈ principalē sine cessione actionis fīcta a creditore, vt sibi sātisfaciat de pecunia soluta, & de oībus

3 damnis & interesse, quę rōne fideiussionis pertulit. † Tertio no. ꝙ primo agendū est ℈ debitorē, vt sātisfaciat de bonis suis; non ātit debet incontinēti detrudi in carceribus: & maxime hoc procedit in clerico, qui vt vides hic nō carcerat pro debito; ēt si non pōt sātisfacere in continenti, sed sui redditus assignātur creditori detinēdi per eū vsque ad sātisfactionē. Et no. ex hoc vltimo, & ex tex. bonā practicā procedēdi ℈ clericos debitores, vt redditus assignentur creditori: vide ad prędicta, quod dixi in cap. 2. de pig.

4 † Vlt. no. ꝙ qñ principaliter nō agitur ad puniendū delictum periurij, non debet clericus pro eo deponi, vel priuari beneficio, sed pœna extraordinaria affici, vt suspendendo ab officio, vel beneficio. vel quid simile. Secus dic, vbi principaliter ageretur de transgressione iuramenti, quia tunc debet clericus conuictus priuari beneficio, c. querelam, de iureiur. & quod ibi dixi. † In glo. in fi. pro declaratione glo. & materiæ scias, quod tria sunt beneficia, seu priuilegia fideiussoris. Primum est beneficium diuisionis: qa

a si plures fideiusserūt insolidū, diuidit debitū inter eos, si oēs sunt præsentes & soluendo: & hoc si postulant ante litē contest. a vt ff.

se non habet ben effectū excussionis, videlicet vt prius excutiatur principalis. tex. est & gl. in Auth. de fideiu. § argentarierū, & ibi Ang. in 1. col. Et idem dicit Bal. allegando tex illum in l. frustra; C. de non num. pec. dicēs hoc esse speciale in cāpsoribus, & ibi ēt dicit, ꝙ campsores fideiubentes non pōt opponere tex. ex. nō nu. pec. Item adde, ꝙ si fideiussor, qui promisit fatū & cui de iurauit, nō habet beneficiū excussionis, ita dicit Bal. per illū tex. in c. ex relatu 2. col. de iureiur. Et scias, ꝙ fideiussor, qui promisit indemnitatem, ℈ fm iura antiqua non poterit conueniri, nisi discusso principali; quia verba ita sonant, ita dicit Bar. in l. q̄ro, in prin. ff. loca. Item adde hic, ꝙ in casibus quibus fideiussor non pōt vti beneficio excussionis, vt qñ debitor principalis est absens, & multis alijs casib. de quibus in d. auth. ꝓsente, si fideiussor docetur principalem debitorem emolumentum negotij esse consecutum, dicere poterit. Excutias principalem debitorem sumptibus meis, facta hac oblatione, remanebitur creditor prius excutere principalem debitorem, antequam excutiat fideiussorem. Ita no. probat tex. & ibi Bar. & latius ibi Paul. de Ca. in l. vnde q̄ritur, in prin. ff. comm. & late idem decidit ex his, quæ no. in l. in duob. post me. ver. quæro, pone ad beneficiū ex correis, & in l. 1. in 18. col in ver. Alias secundo quæro, C. de duo. reis, pro hoc bo. tex in l cum in plures, § fi. tit. ff. loca. facit tex. in l. si ut certo. § nunc videndum, il 2. ver plane, ff. comm. & facit ad hoc quod no. Gul. de Cu. in d. l. 1. Item adde, ꝙ qñ certum est, ꝙ creditor non potest consequi aliquid de debito, a debitore principali, fideiussor non habet beneficium excussionis prædictæ auth. ꝓsente, ut determinat Ang. ibi, & gl. in l. nisi hoc actū, ff. de pac. & Bar. in l. Marcellus, cir. fi. ff. de verbo. obl & in l. 5 § fi. is pro quo, ff. quod quisque iur. Et an tunc sit necesse indicem pronunciare discussionem esse factam, vide Bal. in d. auth. ꝓsente. cir. med. & per Bar. in d. l. decem, cir. prin. Et si pronuncietur, an fit necesse fideiussorem citare, dic, ꝙ sufficit eos citari per tubam, fm Bar. in d. l. decem. Et ꝙ exceptio excussionis non possit opponi per fideiussorem, qñ notorium est non esse soluendo, firmat gl & Bar. in l. fin. circa prin ff si cer. pet. & Ang. in Auth. de fideiuss. in prin. col. 1. quod est verum non solum si sit notorium principalem non esse soluendo, sed etiam si notorium sit principalem facilter conueniri non posse; vt quia principalis sit aliquis tyrannus, vel aliquis dominus magnus & potens, ita eleganter determinat Bar. in l. si. circa prin ff si cer. pet. & sequitur ibi Paul. de Cas. pro quo alle. Bar. in l. 2. in prin. ff qui tēstib. cogan. quod est bene notandum pro illis nobilibus, qui in ciuitate nostra dant fideiussiones non renunciantes beneficio auth. ꝓsente; quia poterunt conueniri tales fideiussores, non obstante exceptione discussionis, & dicit Bar. etiam in d. l. fi. ꝙ si bona principalis deuenerunt ad fiscum fideiussor poterit conueniri, non discusso prius fisco; licet ℨrium in hoc teneat ibi Paul. de Cast. Sed quid si ante li. contest. fideiussor opponit exceptionem discussionis, & iudex ea alias nō reiecta, nec admissa, procedit ad vlteriora, an procedius sit nullus, vel non appellante fideiussore, qui exceperat? vide multum eleganter per Paul. de Cast. super hoc distinguentem in d. l. fi. cir. med. ff. si cer. pet. vbi dicit, se super hoc consuluisse in ardua q. per vnam no. doctrinā, quā tradidit Io. And. in c. inter monasterium, ℨ. de re iud. ex prædicta doctrina Bar. in d. l. si. dum dicit de eo, quem constat notorie non esse idoneum facilitate conueniendi, iuncta gl in d. l. fi. in prin. ff. qui satisd. cog. dicit, ꝙ clericus, vel scholaris non est idoneus facilitate conueniendi. Et idem Bar. ib. dicit de adiuocato multum cauilloso in foro No. ꝙ fideiussor intercedens pro eo, quem notorie constat esse clericum, vel aduocatum multum cauillosum, potest conueniri non excusso principali, quod tenet menti, quia est multum nouum, & idem erit in fideiubente pro ecclesia; quia ecclesia non ℈ idonea facilitate conueniendi, vt no. gl. in ver prohibetur. & Doc. in c. potuit, de loc. Et eum eo quod dixi, sup. discussionem non esse faciendam, qñ certum est debitorem non esse soluendo, concor. Ang. in l. exitus, ff de acq poss & auth hoc fi debitor, in 2. col. C. de pig Et de eo quod sup. dixi, scilicet an sit necesse promittere discussionem esse factam, vide oīno per Bar. & Ang. in d. l. exitus, & per Ang. in d. auth hoc fi debitor, in 1. col. Et circa id quod sup. dixi, an sit necesse citare fideiussores, vide oīno Ang in d. auth hoc si debitor, in fi 2. col. vbi inquiritur de citatione possessoris pignoris, qñ fit discussio ℨ debitorem. Item de forma, & practica discussionis, quo iudex habeat remittere; & an eroget de beat nuncijs, si dicant, discussione facta, se nihil reperisse in bonis, vide oīno per Ang. in d. auth. hoc fi debitor, circa med. Item quod stando est dicto nuncij, de discussione, firmat Ang. in d. Auth. de fideiu. § 1. in princ. 3. col. & ibi in ead. col. ponit Ang. an processus sit ipso iure nullus, si fiat actus contra fideiussorem, prius q̄ conueniretur principalis, non opposita exceptione discussionis. Item adde, ꝙ si creditor ageret contra fideiussorem non discusso principali, & post litem contest. potest opponi exceptio discussionis, ob quam creditor variat & discutit principalem, quem reperit non soluendo, certe fideiussor ex illo met processu prius contra se inchoato potest condemnari, ita determinat Paul. de Ca. in l. si rem alienam § fi. per illum tex. ff de pig. act. Item pro eo, quod dixi fideiussorem posse conueniri absque discussione, quando clarum est principalem non esse soluendo; vide gl. & Bar. in l. si si quis, ff. de pact. Item ad prędicta adde, ꝙ vbicunq; de æquitate procedit ℨ fertur, est in causis mercatorum, fm Bar. in l. si fideiussor, § quæda, ff. man & in similibus voluntatibus, fideiussor non potest opponere exceptionem discussionis, fm d. auth. ꝓsente nec habet beneficium diuisionis competens ex epistola diui Adr. ꝙ istæ exceptiones sunt inuentę ad rigorem iuris conteniandum. Ita sing colligitur ex dictis Bar. in repe. l. 1. in fi. ff. de cond indeb. Sed contrarium tenet Bal. in l. fi. § sed & si quis, in 4. col. versic. fuit quę strum, C. comm. de le pro qua opinione vide Bar. in extraug. ad repri. in ver. vide bitur, in Annalib verbis Sed pro prima vide Bal. in l. mane. C. de euict. quæ opin. in reo ritate est vera, sed dictum Bal. in d. l. fi § sed & si quis, C. com de leg. procedit in tertio possessore pignoris, qui etiam habet beneficium excussionis, & vbi procedit de æquitate, & ita proprie loquitur ibi Bal. pro quo est rex. per tus l. Moschis, in prin. in ver. æquum, ff. de iure fisc. In qua est maior ratio discussionis, q̄ in fideiussore Et Bart. in l. 1. ff de cond. indeb. all etiam d. Ant. in c. fi. in princ. 1. col. de sol. vbi eriam tenet, ꝙ fideiussor tutus per auth. ꝓsente, si soluit, non potest repetere, vt tenet Bar in d. l. Item excepto discussionis, quæ competit fideiussori, nō est dilatoria, vt potest opponi post li. contest. vide oīno per Bar. in d. l. si. dum dicit de eo, quem constat notorie non esse idoneum facilitate conueniendi, & de hoc dicendū, vt no. ibi in gl. vlt. Nā alio respectu est indignus, & alio respectu meretur p̄miū. Nā respectu patroni est indignus legato; respectu fisci ꝓsequitur p̄miū, sed tex. de bet intelligi eodem respectu. † In gl. in verbo, [Seruent indemnē] fm fi. gl. aperte non ꝓcludit, quid iuris sit in hac qōne. Gosl. dicit, ꝙ licet is, qui iurauit possit petere absolutionē, fñ non tenet, quia licet fideiussor teneatur excipere vt in iurib. alleg. in gl. non tenet agere. Vide latius Io. And. in reg. dānum, de reg. iur. lib. 6. in Mere. Excipio aliquos casus dubitabiles. Si n. fideiussor obligauit se simpliciter ad debitū, imputādum est sibi, si soluit vsuras; quia de illis non fideiussit. l. centū Capuę, ff. de eo, quod certo loco. nisi soluisset vsuras, vt interesse. de quo tñ dicendū est, vt no. in c. ꝓrox. & in d. l. cētū. Secūdus casus, qñ iurauit ēt soluere vsuras; tunc cōiter tenet, ꝙ possit repetere; quia non tenet agere vt dixi; nec poterit excipere, vigore iurī. Tertius casus dubitabilis est, qñ promisit de debito, & pro vsuris sine iurō, & hoc casu dicendum, ꝙ si non est sibi imputādum quare soluit, hēt regressum ℈ principalē, aliās secus: de quo dicendū, vt latius hīr in d. regula. † In glin verbo [redditibus] ibi; [Stipēdia] hoc verū in defectū aliarū rerum, vt dīr in l. stipendia, & facit ꝙ in cām iudicati non pōt sub trahi stipendia, seu salaria armigerorum, & doctorum, si habent alias, vnde satisfaciant, & idē vult gl. hic in stipendijs clericorum.

14 † Et no. gl. ꝙ clericus non potest obligare redditus futuros sui beneficij, quod intelligo, c nisi ℨheret pro vtilitate ecclesię, arg. c. nulli, & quod ibi dixi, de reb. eccl. non alie. & vīr hic gl. intellige tex. de redditibus beneficij, quod clarius tenet Host. dicit ēt, ꝙ clericus tenetur sātisfacere suis creditoribus de fructibus beneficiorum quos facit suos; secus in fructibus, qui veniunt conuertendi in utilitatem eccle. & quotidie hoc dictum allegatur, & practica tur. cum quo transit etiam Io. An. hic, & cōiter scribentes, & tenet Spe. in tit. de sent. exc. in §. sequitur, versic. sed quid si debitor. Dr. tñ hoc procedere in defectum bonorum patrimonialiū. Itē Collect. in c. Odoardus, de sol. dicit se vidisse in curia seruari, ꝙ clericus fuit admissus cedens fructibus beneficij sui, vt sātisfaceret creditoribus suis, & idem dom. Ant. in c. olim. 1. de rest. spol. vbi dicit esse casum. Sed Arch. in c. statutum, de rescr. li. 6. tenet contrarium, dicens, ꝙ nunquam de redditibus beneficij, est sātis faciendum creditoribus clerici. Ego latius dixi in c. cum esses, de fori. in repe. Et pertranseundo br dicerem, ꝙ aut clericus cōtra hunc debitū pro sua sustentatione, & procedit cōis opi. Doct. argu. eorū quæ dixi in c. præsentium, §. ti. prox. Nā ecclesia in effectu tenetur ad ea debita, vt ibi dixi, & ita intelligo d. c. olim, quod in ve ritate sic loquitur, licet d. Ant. intellexerit generaliter. Nam ibi il le ēps fuerat spoliatus ēpatu suo; vnde pro sustētatione personę contraxit illa debita, de quo ibi. Aut ℨxit pro patrimonio suo cō cernendo, vel fortificando, seu aliter q̄ pro sustentatione sua, vel militare eccl. & credo firmiter, ꝙ de rigore iuris inspecto statu beneficiorū, & deputatione, non debet aliquo modo de redditibus beneficij sātisfieri creditorib. qñ de redditibus id solum est

ADDITIO.

[a ¶ Textus est in l. fideiussor, seu mandator, & ibi gl. C. de fideiuss. quod limita ēt verum, nisi ipsa executio oriatur ex sententia, cum a priu. quilibet erat obligatus insolidum, in si no. Bar. in l. Paulus, 2. in fi. per il'um tex. ff. de reiud. & in l. duobus, circa med. ver. quarto quæro, ff. de duo. re. Et plura de isto beneficio diuisionis vide per Spec in ti. de renun & conclu §. 1. circa med. Et adde, ꝙ istud beneficium diuisionis, non solum cōpetit pluribus obligatis ex dispositione hominis; sed ēt si sint obligati ex dispōne legis, prout sunt tutores, vel administratores, tex. est in l. si plures. 2 respon. & ibi Bart ff. de admi. tur. Adde, ꝙ qñ certū est principalē non posse conueniri fīcte; quia est tutus priuilegio; tunc pōt conueniri fideiussor, nec hēt locū beneficiū excussionis. Ita firmat Bar. in l. 3 § fi is pro quo, in fi. ff. ꝙ quisq; tur. Item adde ꝙ si vnus ex pluribus fideiussoribus conuenitur insolidū, non solū sibi cedēda est actio ℈ principalem insolidū, sed ēt fideiussores pro rata. Ad hoc est gl. fin. in l. vñ q̄ritur. in § fi. in ver. tōne, circa fi. & qđ ibi no. Paul. de Cast. circa fi. ff. cōmod. Item adde, ꝙ qñ sunt plures administratores posscntes obligari insolidum quorū vnus, qui tñ administrauit, conueniatur, pōt o; ponere de beneficio ordinis, idest ꝙ prius conueniatur ille qui administrauit. tex. est no. in l. fi. ff. de administ. tuto. Item tu habes ꝙ in generali obligatione bonorum, veniunt nomina debitorum, vt in l. 4. & ibi gl. & Doct. C. de hære. ac An. si illa nomina debitorū ℨhātur pro illa obligatione generali, possint opponere de beneficio discussionis, videlicet, ꝙ prius discutiat debitor principalis, qui se obligauit in bonis qualitercunq;. Dic, quòd non fm Bar. & Paul. de Cast. in l. si cō nenerit 2 in prin. ff de pig. act & Cy in l. 3 C. de hær act. Item ad intelligētiā dictæ auth. ꝓsite, C. de fideiu. uide oīno q̄dam pulchra, q̄ scribit Bal in l. 1. C. de conu. fi. debi. li 10. in 4 & 5. co. Item adde, quòd bñficium auth. ꝓsente, nō hēt locū qñ creditor, qui alias erat debitor fideiussoris, vellet vti exceptione cōpensationis ℨ fideiussorē; quia tunc fideiussor non hēt beneficiū excussionis. ita fin. dicit Bal. in l. exceptionem, in prin. C. de euic. qđ tene menti pro limitatione dictæ auth. ꝓsente. Et adde, quòd si ex duob. depositariis prius cōueniatur ille, qui non cōmisit dolum potest opponere, quòd discutiatur prius alter depositarius, qui commisit dolum, fm Pau. de Cast. in l. 3. 6. apud duos, ff. depo. Tu dicas, ꝙ auth. ꝓsente, non habet locū cāpsore fideiubente, quia ip-

¶ Adde huic apostille Ioan. de An cons. 69. Rom. cons. 93. & 211. & 241. Pe. de Anch. cons. 295. & 318.

vtfi. de fideiu. l. inter fideiu. & in l. fi dubitat. Et istud est beneficiū diui Adria. de quo gl. facit mentionem, & hīr in effectu, Inst. eo.

a § sed si plures. † Sīm beneficiū a est, ꝙ præsente debitore principa li & indiscusso, non ꝓueniatur fideiussor, vt in Auth. de fideiusso. quæ vult ꝙ ēt si fideiussor in fideiubendo constituit se principalem ℈ pagatorem, seu debitorem, prout hodie plerique faciunt,

b succedit nihilominus beneficium illius auth. nisi illi beneficio renunciarit. † Tertium beneficiū est ceden iarū actionum ℈. n. perere a creditore, vt cedat sibi actiones suas; alīt denegabit sibi solutionem debiti, vt l. Modestinus, ff. de sol. & in l. fideiussorib. ff. de fideiu. † Et gñaliter, cum quæritur de ordine conueniendi debitorem principalē, vel fideiussorem, est distinguendum, ꝙ aut amboꝝ sunt præsentes, aut absentes, aut vnus presens, & alter absens. Primo casu debitor est primo conueniendus, nisi fideiussor renūciauerit bñficio illius auth. vel nisi sit non soluēdo; & si notorie ꝓstat de impotētia debitoris, nō est necesse, vt prius discutiat; sed pōt iudiciū inchoari in ꝑsona fideiussoris. Itē si debitor non ꝓsset conueniri, vt no. ℨ d. auth. ꝓsente. Scdo casu, qñ ambo sunt absentes, tūc si fideiussor est vicinior, pōt ꝓueniri; qa reputat ꝑns re ꝑspectu remotioris, vt in d. auth. Si autem fideiussor est remotior, vel distās æquali distantia dicēdū est, vt ℨ. dixi, qñ ambo sunt ꝑsentes. In tertio casu, si est absens fideiussor, nō est dubiū, ꝙ à debito principali primo inchoādum est. Si vero eℨ, potest inchoari à fideiussore, vt d. auth. præsente. † Sed dubium est qñ quis in hoc dicatur ꝑns. Et gl. in d. Auth. de fideiuss. ponit multa significata huius verbi, præsens: sed quoad propositū dicit, ꝙ si est in eodem territorio, dīr ēt presens. Sed Bar. in l. duob. ff. de duo. reis, intelligit de territorio ciuisdem ciuitatis, non prouincię; vnde si multæ ciuitates essent sub eodē præside, vt prius erāt, sātis est ꝙ debitor non est in territorio eiusdem ciuitatis; quia non tenetur creditor ita remotè sequi debitorem. In gl. 2. ibi, [L. aufertur,] vbi libertus, cui patronus legatū fecerat, post mortē patroni, eundē patronū detulit, ꝙ fuerat negociator illicitæ mercis; & per illā delationē ꝓsequitur libertatem à fisco; tñ ex alio capite priuat legato tanq̄ indignus. Et est casus, ꝙ pro eodem facto quis ꝓsequitur præmiū & dānum; & de hoc dicendū, vt no. ibi in gl. vlt. Nā alio respectu est indignus, & alio respectu meretur p̄miū. Nā respectu patroni est indignus legato; respectu fisci ꝓsequitur p̄miū, sed tex. de bet intelligi eodem respectu. † In gl. in verbo, [Seruent indemnē] fm fi. gl. aperte non ꝓcludit, quid iuris sit in hac qōne. Gosl. dicit, ꝙ licet is, qui iurauit possit petere absolutionē, fñ non tenet, quia licet fideiussor teneatur excipere vt in iurib. alleg. in gl. non tenet agere. Vide latius Io. And. in reg. dānum, de reg. iur. lib. 6. in Mere. Excipio aliquos casus dubitabiles. Si n. fideiussor obligauit se simpliciter ad debitū, imputādum est sibi, si soluit vsuras; quia de illis non fideiussit. l. centū Capuę, ff. de eo, quod certo loco. nisi soluisset vsuras, vt interesse. de quo tñ dicendū est, vt no. in c. ꝓrox. & in d. l. cētū. Secūdus casus, qñ iurauit ēt soluere vsuras; tunc cōiter tenet, ꝙ possit repetere; quia non tenet agere vt dixi; nec poterit excipere, vigore iurī. Tertius casus dubitabilis est, qñ promisit de debito, & pro vsuris sine iurō, & hoc casu dicendum, ꝙ si non est sibi imputādum quare soluit, hēt regressum ℈ principalē, aliās secus: de quo dicendū, vt latius hīr in d. regula. † In glin verbo [redditibus] ibi; [Stipēdia] hoc verū in defectū aliarū rerum, vt dīr in l. stipendia, & facit ꝙ in cām iudicati non pōt sub trahi stipendia, seu salaria armigerorum, & doctorum, si habent alias, vnde satisfaciant, & idē vult gl. hic in stipendijs clericorum.

14 † Et no. gl. ꝙ clericus non potest obligare redditus futuros sui beneficij, quod intelligo, c nisi ℨheret pro vtilitate ecclesię, arg. c. nulli, & quod ibi dixi, de reb. eccl. non alie. & vīr hic gl. intellige tex. de redditibus beneficij, quod clarius tenet Host. dicit ēt, ꝙ clericus tenetur sātisfacere suis creditoribus de fructibus beneficiorum quos facit suos; secus in fructibus, qui veniunt conuertendi in utilitatem eccle. & quotidie hoc dictum allegatur, & practica tur. cum quo transit etiam Io. An. hic, & cōiter scribentes, & tenet Spe. in tit. de sent. exc. in §. sequitur, versic. sed quid si debitor. Dr. tñ hoc procedere in defectum bonorum patrimonialiū. Itē Collect. in c. Odoardus, de sol. dicit se vidisse in curia seruari, ꝙ clericus fuit admissus cedens fructibus beneficij sui, vt sātisfaceret creditoribus suis, & idem dom. Ant. in c. olim. 1. de rest. spol. vbi dicit esse casum. Sed Arch. in c. statutum, de rescr. li. 6. tenet contrarium, dicens, ꝙ nunquam de redditibus beneficij, est sātis faciendum creditoribus clerici. Ego latius dixi in c. cum esses, de fori. in repe. Et pertranseundo br dicerem, ꝙ aut clericus cōtra hunc debitū pro sua sustentatione, & procedit cōis opi. Doct. argu. eorū quæ dixi in c. præsentium, §. ti. prox. Nā ecclesia in effectu tenetur ad ea debita, vt ibi dixi, & ita intelligo d. c. olim, quod in ve ritate sic loquitur, licet d. Ant. intellexerit generaliter. Nam ibi il le ēps fuerat spoliatus ēpatu suo; vnde pro sustētatione personę contraxit illa debita, de quo ibi. Aut ℨxit pro patrimonio suo cō cernendo, vel fortificando, seu aliter q̄ pro sustentatione sua, vel militare eccl. & credo firmiter, ꝙ de rigore iuris inspecto statu beneficiorū, & deputatione, non debet aliquo modo de redditibus beneficij sātisfieri creditorib. qñ de redditibus id solum est clericorū, quod probabili rōne consumunt, vt dixi in c. fi. § ti. ꝑx. & ibi dedi multas concordantias; ergo non debent apprehendi fructus, cum sint conuertendi in causam piam pro vtilitate cleri ci. Sed cōis opi. inualuit, quod hodie clerici appropriant sibi oēs redditus, & disponunt ad libitū; vnde visum fuit curiæ, & aliis iudicibus, quod melius esset, vt darent suis creditoribus, q̄ vt disper gant in aliam cām. Sed, vt dixi, si facerent vt deberent, non deberent extendi manus ad redditus beneficiorum, vide tex. in ar. opt in d. c. videntes. 12. q. 1. & in c. vlt. cū ꝑce. ea. cā & q. Et ad istū tex dic, ꝙ dēt intelligi de redditibus proprijs patrimonialibus, vt exponit gl. in similibus terminis, in c. de multa, de præb. in verbo, de suis prouentibus; vel fuit ispālis prouisio Papæ per rōnem prædictam. In gl. fi. ibi, [Secundum canones,] dic idem fm leges quoad casum huius c. nam veniunt isti ℈ promissionē iurat; ergo periuri sunt, & infames, non solū infamia canonica, sed ciuili. l. si quis maior. C. de transa. vide quod plene dixi in c. testimonium, de testi. † In gl. ibi, [Contra fidē promissam] no. gl. in eo, ex quo est inferendū, quod sicut clericus pōt beneficio priuari, quia venit contra iurm, vt in c. ℨrelam, de iureiu. ita si veniret ℈ fidem præstitam. Sed hoc dictum non probat hic tex. quia loquitur copulatiue, & nō alternatiue, de materia vide quod plene dixi in c. ad aures, qđ

13 me. cau. † In gl. fi. Inn. ponit hic notabile dictum, licet aperto iure non probetur. Dicit. n. ꝙ si probatur crimen ℈ aliquē, eo assumētē defensionem, potest punīri per iudicem, licet ad hoc non agerētur; secus si non assumpsit defensionem, vt est videre in teste, ad hoc c. 2. de ord. cog. Sed hoc dictum Inn. originaliter videtur fuisse glosiatoris. 3. q. 5. in c. constituimus. Et de hoc, an & quando crimen incidenter probatum, sit puniendum, dic, vt plene dixi in c. 2. de ord. cogn. & sātis potest iste tex. procedere in Papa, qui nō arctatur ad sequendam formam iuris.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Secundum beneficium. Quando cessat illud beneficium. d. auth. ꝓsente, vide Ias. post alios. Inst. de act. §. item si quis in fraudem, & in l. si in prin. ff. si cert. pet. & d. Fran. Cur. in consi. 6. inc. Primo aspectu, in 1. col. vbi ponit plures casus, in quibus cessat prædictum beneficium.

b Zachar. ¶ Constituit se principalem pagatorem. Adde bo. tex. in l. si testamēto. §. quæsitum, & quod ibi no. in apost. in eo. verfi. ff. de fideiuss. Bart. in l. ficut, & ibi Alex. eod. tit. Et hoc etiam limitabis, nisi fideiusserit cum iuramento, quia tunc potest conueniri ante principalem debito rem, ut per Alex. in l. Marcellus, circa fi. ꝑscal. tit. de fideiuss & in l. si fideiussor, & ibi Bar. ff. sic pact. Bal. in rub. C. de fideiuss. & in auth. præsente, & ibi Cy. eo. tit.

Ant. Fran. ¶ An fideiussor, qui se cum iuramento obligauit, possit conueniri, non facta excussione contra principalem? dicas, ꝙ non, quia inſm licet valideꝫ & corroboret contractum, & actum, super quo interponitur, non tamen tollit iuramenti priuilegium, vt non conueniatur excusso principali, de quo in auth. præsen. C. de fideiuss hic alleg. bene tamen addit robur, & vinculum actui, qui fit, v in c. cum contingat, & in c. super eo, & in c. debitores, de iureiur. & in auth. sacramenta pub. C. si aduerſ. vend.

c ¶ Vtrū fructus beneficiorum possint assignari creditori in cā iudicati, de hoc vide per do. Ant. hic in 2. col. & per eundem in c. repræhensibilis, in 1. col. de app. Et de hoc vide gl. & Bar. in d. l. stipendia. C. de exce. rei iud. quem sequitur ibi Imo. in c. 1. in fi. 4. col. de cler. ægro. vbi dicunt, quod sic.

Ant. Fran. ¶ Quod autem hic dicitur de fructus beneficij, vt possint assignari creditori in causa iudicati, dicas illud forsam esse verum, & procedere ubicunq; fructus essent superabundantes vltra necessaria clerico, & esset condemnatus clericus ob causam concernentem utilitatem ecclesię, alias no n crederem quod hic dicitur, esse uerum, quia debent fructus beneficiorum deseruire ipsi clerico, ut habeat causam deseruiendi ecclesię in diuinis, ut in c. secundum Apostolum, de præben. immo fructus beneficij non possunt dari in tenutam alicui propter contumaciam clerici, ut per Arch. Host. & Io. Andr. in c. 1. de eo qui mitt. in posse. l. b 6. Nec possunt sequestrari in odiū contumaciæ, in causa beneficiali, ut per Io. And. in d. c. 1. in nouel. immo fructus ecclesiæ non possunt obligari, ut est gl. 1. q. 3. c. altare, & per Spe. tit. de hær. in prin. ubi dicit, ꝙ fructus beneficii non possunt per prælatum aliena ri, ita, ut ipse non habeat, unde uiuat.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor, qui molestatur a creditoribus, potest per ecclesiasticam districtionem compellere principalem, vt ipsum absoluat.*
2 *Fideiussor potest molestare principalem, vt eum liberet etiam ante tempus, si ipse molestetur a creditoribus.*
3 *Fideiussorius contractus non liberatur tempore ante satisfactionem, nisi sit de iudicio sisti.*
4 *Iuramentum calumniæ non potest per consuetudinem tolli.*
5 *Testes quando sunt extra prouinciam, non debet cogi ad veniendum personaliter, sed debet scribi ad iudicem loci, vt ipsos examinet & attestationes clausas remittat rescribendo, quanta fides sit eis adhibenda.*
Iudex debet facere scribi in actis, quando examinat testes, si perpendit eos vacillare, vel cum trepidatione loqui, & si habet eos suspectos.
6 *Iudex delegatus Papæ deputatus in certo loco, potest ex urgentissima causa unum articulum causæ extra locum subdelegare.*
7 *Fideiussor an teneatur, si debitum est augmentatum ex mora principalis.*
8 *Testes vbicunque sunt in parte longinqua; & malitiose pars negat ipsos aliqd scire, iudex pōt partē cōpellere, vt per se, vel alium nadat ad videndū in ramenta ipsorū testiū, vel ꝙ fiat depositio pecunię pro expensis testium,*
9 *Iudex quando malitiose uidet partes exceptiones opponere, potest ipsas non admittere.*
10 *Testes in causa criminali, etiam existentes extra prouinciam, debent remitti ad iudicem causæ.*

Fideiussor

Universidad de Deusto
Biblioteca

11 Fideiussor, qui fideiussit pro eo, qui erat obligatus ad certum tempus, an teneatur prorogato tempore principali.

CAP. III

1 **Constitutus.** †Per districtionem ecclesiasticā cōpelliē debitorā fideiussione absoluere fideiussorem, qui a creditoribus molestatur. cōis diuisio. Scda ibi, [Ideoq;] Casus lit. Cancellarius Archiepi Cātuarien. quandā quātitatem pecuniæ a creditorib. Bon. accepit, pro qua pecunia magister Simon fideiussit; et qa cancellarius pecuniā non soluebat, molestias plures dictus magister Simon a creditorib. sustinebat. debitum fuit augmentatum, vnde dictus magister ꝓquestus fuit d. Papæ. quare mādat Archiepō Cātuarien. quatenus si legitime sibi de hmōi assertione constiterit, ꝓfatum cācellariū moneat, & compellat ecclesiastica censura, vt ꝓdictum magistrum ab intercessione, & obligatione absoluat, & si debitum, vel accessiones forte negauerit, iurm calūniæ subire cogatur, non obstante ꝺria ꝯsuetudine. Et qa difficile foret dicto Magistro testes suos in Anglia deducere; ideoq; mādat Archiepō. vt literis suis significet iudicibus Bonon. vt testes quos idem Magister inducere voluerit, vice ipsius recipiāt, & examinent diligenter; & depositiones sibi transmittant sub sigillis illorū inclusas, significantes quāta fides testibus, & instris posit hīi satisdatione idonea a Cācellario ipso
2 accepta, vt ad testes audiendos vadat, vel mittat. B. † No. 1. q. fideiussor potest antequam soluat, agere contra eum principalem, vt
a eum liberet a fideiussione, si venit tempus [a] solutionis faciendæ, & ipse molestatur a creditoribus. Nam vbicunq; diu differt solutionem, potest fideiussor instare, vt liberetur, de quo plenius
3 hīr in c. fi. ꝯ. eod. † Et ex hoc, & ex tex. colligo. ꝙ fideiussoris ꝺctus non liberatur tpe; sed oportet instare, vt liberetur. licet secus sit in fideiussore de iudicio sisti, probatur in l. pe. C. eo. & facit l. cum
4 apud, ff. iudic. fol. † No. 2. ꝙ non valet consuetudo, vt omittatur
5 iuramentum calumniæ. † No. 3. ꝙ vbi testes sunt extra prouinciam, non debent arctari ad veniendum personaliter; sed iudex causæ debet scribere iudici testium, vt eos examinet, & attestationes clausas remittat, rescribendo, quanta sit fides adhibēda testibus. no. bene hoc vltimū, qa nō legitur ita clare alibi, sed faciūt dicta Inn. in c. qm̄, de prob. vbi dicit, ꝙ si examinator testiū ppendit eos vacillare, vel cum trepidatione loqui, vel aliter hēt eos suspectos, vtile est, vt hoc scribat in actis. Sed qñ examinator non hēt ipse iudicare, sed alius, prout hic erat, dēt examinator oīno hoc scribere; & vide p Inn. I d. c. qm̄, vtrū ex interuallo possit iudex scribere
6 relatis vacillationē testiū. † Vlt. pōt adduci iste tex. in argū multū notabile, ꝙ iudex deleg. itus papæ, deputatus in certo loco, pōt ex cā delegare certū articulū cāæ ex locū., in quo fuit deputatus. Qd vī prima frōte ꝺ c. statutū, in §. nullo, de rescr. li. 6. vbi dī, ꝙ delegatus papæ nō pōt, nec p se, nec p aliū extra locū, in quo est deputatus cognoscere. Sed ꝑt dici, ꝙ primū dictū, ꝓcedit, qñ cōmissio extra locū est quasi necessaria, sicut ꝓtingebat hic, quia testes erāt multū distātes. & est notabilis limitatio ad d. §. in nullo. Si qs tñ vellet hoc negare, posset dicere, ꝙ hic Cātuariē. Epūs nō ꝓstituitur delegatus, sed eū esset ordinarius ꝺ suū Cācellariū, excitat potius iurisdō sua. c. licet, & c. pe. de off. or. Nā hīc papa nō mādat, vt cognoscat vice papæ, sed simplr, vt exequatur iustitiā, nec dat for
7 mā ꝺ ius cōe. Primū tñ dictū est valde æquū, & forte verū. † In gl. 2. ibi, [Fideiusserit ī oēm cām.] vult dicere, ꝙ aut fideiussor simplr
b obligauit se, p debito, & nō tenet. si debitū est augmētatum [b] ex mora rei principalis, nisi fideiussisset in oī cā. l. ex debito principali. pueniēte. Et de hac mā plene no. in l. cētum Capuæ. ff. de eo, qd cer. loco. in l. q̄ro, ff. loca. & in l. mora, ff. de ver. obl. Et inquātū gl. in fi. dicit aliud esse f̄m canones, nō ītelligit reprobare distinctionē s. factā; sed restringit se ad vsuras, q̄ f̄m canones nō debent; & iō fideiussor nō obligat. Sed de hoc dic, vt s. dixi ī c. px. & si vsuræ repeterent a creditore vt ītereste, tūc possent peti ēt f̄m canones, ut no. in c. ꝙquestus, de vsu. vbi plenius dixi. In gl. in ver. [Legi.] Dic hodie de isto iuro calūniæ, vt hīr in c. j. de iuro calūniæ, li. 6. & ī c. ce
8 terū, et. i. † In gl. in verbo [Satisdationē.] ibi, [Vel forte] hæc fuit additio a tpe Inn. & cōiter Doc. approbāt, & f̄m hūc intellectū ponit iste tex. casum singularē, q nō est alibi, ꝙ si ꝑsumptio est ꝺ negātē, ita ꝙ sit opus hēre testes multū distātes, dēt negās cōpelli ad eūdū p se, vel p aliū ad videndū iurare testes aduersarij sui, vt sic tę dio affectus desinat a negatione illicita. Et hodie, puidetur aliter f̄m quosdam per c. statutū, in fi. de reser. lib. 6. vbi gl. dicit, ꝙ hodie prouidet, ut fiat depositio pecuniæ p expēsis testiū. Sed ego dico, ꝙ ista remedia sunt diuersa. Nā ubi est ꝑsumptio ꝺ negantem, habet locū remediū huius c. Sed si est præsumptio ꝺ volentem pro
c ducere testes de longinquis [c] partibus, & hoc facit cā. uexādi testes, uel differendi negotium, hēt locum tunc remedium illius c.
9 † Et est tertiū remediū, ꝙ si iudex verisimiliter ꝑsumpserit partes malitiose opponere dilatoriā, uel peremptoriā, nō admittat exceptionem, nec curet de appellatione. & de hoc remedio vide no. dictum Inno. in c. post electionem, prope fi. de concessi. præb. &
10 per Io. And. in c. super eo, de appel. il. j. † In gl. in verbo, [Transmittens.] In fi. No. hanc gl. quæ relata ad tex. notabiliter sentit, ꝙ in cā
d criminali [d] nō debet fieri commissio receptionis testium. etiā si

testes

ADDITIONES.

a ¶ Si venit tempus. Adde ꝙ etiam ante tempus, ex causa potest petere se liberari, de quo per Ro. sing. suis, fol. 11. & consi. 359.

b Augmētū. Adde l. u. Ro. consi. 407. & latius p Io. An. hoc tū. in addi. ad Specu.

c Teites de longinquis. No. diligenter remedia, qñ quis petit dilationem ad ꝓducendum testes, quos dicit esse in partibus remotis, si iudex dubitaret, aut suspicaretur, ꝙ ille peteret dilationem animo calumniādi. Et adde aliud remedium, quia iudex pōt sibi facere præceptū pœnale, ꝙ nisi repetitur verū, ꝙ p tales testes possit probare, incidat in talem mulctā, & eā in effectu pōt imponere, ita concludit Pet. de Anch. & Imo. hic multum exclamans ad practicam, & do. Alex. & alij nouiss. in l. 1. in prin. ff. si quis ius dicen. non obtē.

d Seb. Sap. In causa criminali. Vide Bal. & Sal. in l. apud eloquentissimum, C. de fi. instr. cum multis allegatis per Fel. in c. cum causam, col. 16. ver. prima conclusio, sūp. de test. post Abb. ibi, col. 9. ver. quarto, an iudex.
Et ad hoc vide bo. tex. in l. Labeo, ff. de arb. & de hoc vide per Arch. in c. re quidē, 11. q. 1. Vbi distinguit, an fideiussor simpliciter fideiusserit, & erit obligatus etiam in tempore prorogato. Aut fideiussit vsque ad certum tempus, & tunc secus. Et ita dicit tenuisse Goff. in hoc c. constitutus, & ita etiam distinguunt in effectu isti hic, & Bal. in lect. antiqua. Ang. & Pau. de Cal. & do. Alex. in l. si vnus, in prin. per illum tex. ff. de pac. ubi dicunt esse vtile pro fideiussoribus, qui se obligant pro Castellanis constitutis ad certum tempus. Nam licet Castellani vltra stent, tamen fideiussores non tenentur. Et istud de Castellanis limitat Bar. fing. post Dy. in l. Lucius, §. Paulus, per illū tex. ff. de administ. tuto. ubi dicit Bar. ꝙ illa quæstio fuit alias Veronæ de facto, & alias Florentiæ, & ita tenet Bal. in l. si cum Hermes, C. loca. Item adde. ꝙ ille, qui fuit datus fideiussor de iudicato soluendo in cā principali, non intelligitur datus in causa appellationis. Facit etiam tex. in l. nō a iudice, in fi. ff. de iudi. ubi est tex. secundum unam lec. gl. quia si ceperam agere contra, & dederim fideiussorem de iudicato soluendo, fi ago ex alia, non intelligitur repetitus fideiussor. Sed hęc parum faciunt, magis facit vrgentissima rō: Nam vos hēmus regulam (& multum nota tu Canonista) ꝙ siue nouatio fiat ipso iure, siue ope exceptionis quantum ad principalem debitorem, & in persona ipsius, ꝙ liberatur fideiussor, tex. est no. dignus & multū signandus in l. vbicunque, in prin. ff. eo. Sed ego hēo, ꝙ per prorogationem termini factam p creditorem debitori, qa continet minus tps, quā prima, non pōt dici facta nouatio ipso iure, sed bene est facta ope exceptionis, nisi expresse esset actum. Ita determinat Bar. in l. Valerianus, q̄ est pen. in vlt. col. in pen. q. ff. de præto. stip. Siergo fit nouatio ope exceptionis, ergo fideiussor est liberatus. Contrarium, ꝙ imō per prorogationem termini factam debitori, absente fideiussore, fideiussor non intelligitur liberatus. tenet hic Pet. de Anch. & Imo. qui a l. si cum Hermes, & latem, quia. ꝺ. qui impleto. ff. loca. & l. Labeo. ff. de arbi. allegabilia. hic per Doc. mihi faciunt in proposito quia loquuntur, quādo erat dies fiendæ obligationis, quia si ille dies prorogetur, fideiussor non tenebitur ultra, qa adueniente illo die, fideiussor liberatur. Si ergo creditor vult ei præiudicare, non potest fine facto suo. Sed nos loquimur in die assignato ad soluendum, quo elapso neuter est liberatus, immo uterque constituitur in mora, quia mora principalis nocet fideiussori, l. mora, ff. de verb. ob. Ideo si prorogetur ille terminus solutionis, quia hoc est in fauorem fideiussoris, ne committatur mora, non vī, ꝙ ullo mō per talem moram fideiussor liberetur, alias inducta ad unum effectum operarentur alium, ꝺ reg. l. legata intr. l. iter, ff. de adimen. lega. Item pro hac parte ꝺ communem stringere vī, qa actus agentium, non debent operari ultra uoluntatem, & intentionem eorum, l. non omnis, in prin. ff. si cer. pe. Quando. n creditor prorogat terminū ad soluendum, non facit ea intentione, vt liberet fideiussorem, ergo ipū esse ctum operari non debet. His ergo hinc inde consideratis, uerius uidet esse ista, ꝙ si creditor simpliciter prorogat terminum debitori sine aliqua noua stipulatione, tunc non fit nouatio, nec ipso iure, nec ope exceptionis, quia tunc non contrahitur noua obligatio, quæ contineat minus tps, per ꝙ prima nouetur. Et iō simpliciter prorogando non erit liberatus. Et rō est, quia non est tunc cāta noua obligatio continens minus tps, per quam nouetur præcedēs. & ideo casu fideiussor non est liberatus, & sic per prorogationem termini factam simpliciter debitori, fideiussor non liberāt. Ita declarat Bal. in l. tā mandatori, C. de non nu. pec. dicens ita tenere Inn. in c. præterea, de appel. Si aūt prorogatio termini esset facta mediante noua stipulatione, posta. Ego debitori prorogo terminum p stipulationem, & debitor promittit p stipulationē, & tunc contrahitur noua obligatio, quæ quāuis ꝺtineat minus, quā prima, & sic non posset inducere nouationem ipso iure, nisi expresse fit actum, tñ inducit ope exceptionis, & in istis terminis loquitur Bar. in d. l. Valerianus, & tunc fideiussor debet esse liberatus. Quod tamen uerum intellige, nisi creditor in ista secunda stipulatione expresse reservasset iura fideiussoris, quod posset f̄m Bar. in l. si quis aliam, post prin. ff. de noua. Et licet sic putem tenendum, tñ communiter magis concluditur, ut hic per ista, cū concordantias supra allegatis. Item adde, ꝙ prorogatio temporis facta a testatore non intelligitur facta cum prima qualitate, ut si primo debebantur usuræ ex pecunia, modo non debuntur prorogato tempore a testatore. Ita dicit Pau. de Cast. in l. lecta, in 2. char. ff. si certum pet. Ad hoc dices esse glo. ordinariam in l. non solum, § 1. ff. de liber. lega. item pro opinio. quod fideiussor non teneatur in obligatione prorogata, bene facit tex. in l. solutum, §. nouata, ff. de pignora. act. Est bene uerum, quod ibi est maior ratio in nouatione, quam in prorogatione. Item ad prædicta uide omnino Bald. in l. acceptam, in 7. columna. C. de usuris, & dom. Antonitus, in cap. 1. in penul. colum. de offi. deleg. & optime facit quod de obligatione p̄genorum no. gl. magna in fi. in l. si societatem, §. arbitrium, ff. pro socio, allega. ī, in prin. ff. iudica. solui.

ANT. FRAN. An fideiussor datus in causa principali, uideatur datus etiā in causa appellationis. Dicas, quod fideiussor tenetur ad id, ad quod tenetur principalis, & non ad plus, ut per Bar. in l. 1. C. de mune. & hono. fili. 10. & hoc statuit, quia fideiussor datus in compromisso, non tenetur ad ad, quod augetur in causa reductionis, sed tantum pro eo, quod continet principale laudum arbitri, ut est notabilis gl. in l. proposita, ff. pro socio, & habetur per Bal. in l. fi. in 10. q. C. de contrahen. empt. & per Alexan. in l. eum qui, ff. de iudi. solui.

testes sint extra prouinciam. Ex quo infertur, ꝙ in cā criminali testes debent remitti ad iudicem cāę, etiam si sint extra prouinciā, & sic debet limitari, l. si quando, C. de testi quæ dicit, ꝙ extra prouinciam propriam testes vocandi non sunt, & vide aliam gl. quæ idem sentit in c. testes. 3. q. 9. ꝺrium tenet Io. And. post Io. Mon. in c. Romana, §. ꝺhentes de fo. compe. lib. 6. Sed vide quod plene dico in c. cum causam, de testi. & primum dictum mihi placet. † Extra gl. quæro, reus erat obligatus ad soluendum debitū intra certum tempus, dato fideiussore: demum creditor prolongauit terminum debitori: nunquid fideiussor remanet obligatus: Et vī ꝙ non, per litem quæritur. §. qui impleto, ff. loc. vbi tex. dicit, ꝙ si locauī domum ad annū dato fideiussore: si ꝓduco postmodum tempore ad aliud tps, fideiussor non est obligatus, nisi de nouo ꝓmittat. Host. & cōiter Doc. hic distinguunt, ꝙ aut fideiussor [a] obligauit se ad tps, puta ad annum, & non tenetur post tps. Quīque obligatio est pura, sed solutio differtur ad certum tps, & tunc remanet fideiussor obligatus, etiam in termino prorogato eo ignorante. Ratio, Nam nulla facta prorogatione tęporis, tenetur fideiussor post tempus, sicut & reus principalis, ar. c. cum dilecti, de dolo & cont. & in l. Celsus. ff. de arbit. hoc satis mihi placet. &c.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Fideiussor. An fideiussor ad tempus, teneatur ad tempus prorogatum, uide Felin. in cap. de causis, colum 2. uer. limita tertio. supra de offi. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Mutuum acceptum per religiosum, si nō sit versum in vtilitatem ecclesiæ, non tenetur ecclesia.*
clericus fideiubens sine licentia prælati, & maioris partis capituli, non obligat ecclesiam.
2 *Statutum loquens de quibusdam religiosis, non extenditur ad alios; nisi extensio fiat per superiorem.*
3 *Religiosus, qui est in studio, non obligat monasterium, nisi in his, quæ contrahit ob studij necessitatem; in alijs non etiam respectu peculij, si quod hēt.*
4 *Creditor, qui mutuauit pecuniam rectori alicuius ecclesiæ; ad hoc, vt possit illam pecuniam repetere ab ecclesia, an sit necesse, ipsam probare fuisse versam in vtilitatem ipsius ecclesię.*
5 *Alienatione prohibita, censetur prohibita datio pignoris: quia per dationem pignus, deuenitur ad distractionem.*
Quod prohibetur directe, censetur etiam prohibitum indirecte.
Delictum prælati, & capituli, nocet ecclesiæ.
Successor non tenetur ad debita contracta per prædecessorem, nisi probentur versa in vtilitatem ecclesię.
Quando agitur actione de in rem uerso, an sit necesse quod duret versum tempore quo agitur.
Contrahens cum ecclesia, vel ei mutuans, habet obligatam ecclesiam, si probauerit versum esse in eius vtilitatem; ita, quod verisimiliter fecisset de proprijs, si potuisset; alias secus, puta, quando est expensum in pompas, vel picturas.
Ecclesia est obligata creditoribus in quantum est meliorata; licet plus fuerit expensum.
Mandatus dicitur habere peculium, quando aliquid tenet, Abbate sciente & patiente.
Clericus tenetur fideiubere pro laico multum indigenti; inter se vero possunt indistincte.
Actio negotiorum gestorum non competit, quando quis gerit negotia inuiti.

CAP. IIII.

Quod quibusdam, †Si sine licentia prælati, & maioris partis capituli religiosus fideiusserit vel mutuum acceperit, non tenetur ecclesia; quia recipiens punitur, nisi mutuum sit versum in vtilitatem ecclesiæ. Primo ponitur dictū. Scdo exceptio, ibi, [Nisi] Tertio ꝺclusio, ibi, [Et fi.] Casus liter. Quibusdā religiosis fuit prohibitū, ne fideiubeant pro aliquo sine licentia sui Abbatis, & conuentus vel maioris partis. Hanc prohibitionem extendit concilium Gille. ad omnes religiosos, & prohibet, ne aliquis pecuniam mutuo accipiat vltra summam a capitulo constitutam: alioquin nō teneantur quentus pro talibus respondere; nisi pecunia illa in vtilitatem monasterij sit uersa, & de hoc legitime ꝓstet, & quid ꝓra hoc fecerit, grauiori disciplinæ subijciatur. Ber. † No. 1. ꝙ statutū concernens aliquos religiosos, non extenditur ipso facto ad alios religiosos, sed oportet, vt extensio fiat per superiorē, vide tex. cū gl. in c. constitutionē, de reg. iur. lib. 6. & ibi etiam gl. † Secundo no. religiosus nō potest fideiubere sine licentia sui prælati. Ex quo ulterio, ꝙ licet religiosus sit in studio cum licentia sui prælati, nō ꝓpterea ꝓt, p alio fideiubere, & si ꝑfecerit, nō obligatur ecclesia. Credo etiam, ꝙ peculium sibi concessum causa studij, non ob hoc quia hæc fideiussio fit extra causam, propter quam cōcessum est peculium, sicut dicimus in seruo fideiubente extra causam peculij, vt in l. 3. ff. de pec. vide quod no. Doct. in cap. 2. ne cler. monac. li. 6. Secus, si recepit mutuū causa studij; qa tūc obligatur ecclesiæ. Ex quo dicēdū, vt no. in d. cap. 2. & p Arch. & Ioā. Andrē. tertio no. ꝙ ex ꝺctu inito cum particulari de ecclesia non obligatur ecclesia, [a] nisi quatenus pecunia esset versa in vtilitatem ecclesiæ. Ex hoc no. & ex tex. ꝙ est actu gesto cum particula

ri nō habēte mādatū ab ecclesia, tenet ecclesia, inquātū versum est in vtilitatē eius, & de hoc ī. latius. Sed contra prædicta oppo. & vī quod ecclesia nunquā obligetur, ex quo recipiens mutuū non habebat mandatum ab ecclesia, ad hoc, cap. j. de procu. & c. j. de depo. Sol. glo. hic, & Doc. uario modo loquuntur in hoc passu, & generaliter prosequuntur, nunquid mutuans ecclesię, vel particulari de ecclesia, teneatur in repetitione pecuniæ probare pecuniam mutuatam fuisse versam in vtilitatem ecclesię. Sed qa uario mō loquuntur Doct. ideo non insistam in eorum verbis, sed ponam vnā distinctionem, q̄ nouissime concepi. Aut. n. pp restitutionē mutui oportet distrahere bona immobilia, vel mobilia preciosa ecclesiæ; & est necesse probare versionem, etiam si pecunia fuisset mutuata prælato, & capitulo, & probo per auth. hoc ius porrectum. C. de sacrof. eccl. canonizata 10. quæst. 2. in c. hoc ius porrectum. intelligendo prout intellexit Inno. & bene in c. j. 5. de depos. vbi d xi, & probatur hoc ratione. Nā si directe nō possunt prælatus, & capitulum alienare talia bona sine euidenti necessitate, vel vtilitate. 12. q. 2. c. sine exceptione. sic nec indirecte recipiēdo mutuum, occasione cuius oporteat peruenire ad distractionem bonorum, arg. in reg. cum quid vna via, de reg. iu.

5 li. 6. † Adde idem quod no. Bart. in simili in l. quorum, ff. de pign. vbi dicit, ꝙ si res prohibetur alienari, prohibetur pignorari, quia per pignorationem peruenitur ad distractionē, c. nulli. de reb. eccle. non alie. l. fi. C. de reb. ali. non alie. Ad idem reg. cum quid vna via, de re. iu. li. 6. & sic restringe dicta Bar. in l. ciuitas ff. si cer. peta. ubi sentit, ꝙ si mutuum est factum presente prælato & capitulo, non est necesse probare versum, sicut fieret mutuum ciuitati ꝑsente consilio populi. Sed dico, ꝙ non est bonum simile, quia ꝑsilium populi habet liberam facultatem distrahendi bona ciuitatis, sed non sic prælatus & capitulum. cap. sine exceptione. præall. Et hoc casu credo, ꝙ sit necesse vere probare, ꝙ ecclesia tunc tęporis in digebat, prout quidam volunt. vt notant aliqui in auth. hoc ius porrectum, C. de sacrof. eccl. & Gul. de Cu. & refert Ioan. And. hic, nā iura in hoc exigunt veram versionem, & nō ꝓsumptiuam, ut in dicta auth. hoc ius. Aut potest satisfieri de redditibus ecclesiæ absque distractione rerum; & tunc si mutuum est factum prælato, & capi. non est necesse probare uersionem. De hoc est casus hic ſi, bene ponderatur, nā si non exigitur probatio uersionis, qñ mutuum fuit receptum cum consensu prælati, & capituli; ergo fortius non exigitur. quando mutuum est factum ecclesiæ præsentibus prælato & capitulo. & hoc casu potest procedere dictum Bar. in l. ciuitas, præallg. quod est rationabile. Nā ꝑlatus, & capitulum habēt liberam administrationem fructuum, ergo ex fructibus satisfaciendum est creditori; licet uersum non probetur. hoc vī, ꝙ bare argumenta tiue tex. in c. j. de dep. vbi versum exigitur, quando ꝺctus fuit initus cum particulari, non cum

6 tota ecclesia. † Ad idem communis theorica Do. quę habet, ꝙ de lictum prælati & capituli non est ecclesiæ, ut no. in c. 2. de ord. cog. & in regula, delictum. de reg. iu. li. 6. & in l. iubemus nullam, ꝓuē. C. de sacro. eccl. Aut mutuum fuit receptum a solo prælato, & est maius dubium. Sed crederem, ꝙ in uita prælati non sit necesse creditori probare versionem, ar hic. Nam hoc solū exigitur, qñ particularis ecclesia recepit mutuū sine licentia Abbatis. In Abbate ergo non est necesse probare versionē. Pro hoc, quia prælatus habet liberam administrationem fructuū, & omnia administrat, excepta alienatione immobiliū. c. is cui, de elect. li. 6. & in c. cū nobis, in fi. de elec. Facit quod no. Host. in c. veniens, de transl. Nec ob. d. l. ciuitas, quia loquitur in administratore ciuitatis, qui non habet tantam ptātem in rebus ciuitatis, sicut prælatus in rebus ecclesię. Ad hoc, quod no. glo. 5. q. 3. in c. fi. & 12. q. 1. in c. duo sunt genera. Sed post mortē prælati puto ecclesiam non teneri, nisi probetur versum, quia non potuit vltra tps vitæ suę ecclesiā obligare, nisi ex necessitate, vel vtilitate ecclesię. & ad hoc probādum, est necesse probare versionem: ad hoc faciunt no. in c. fi. ne prela. vices su. & c. ex præsentium, de pign. & per Host. in d. c. veniens, & facit quod no. in cap. 1. de sol. † Et pro hac opi. vide Inn. j. tit. prox. c. 1. vbi de hoc aperte sentit: nam dicit ibi successorem non teneri ad debita ꝺcta per ꝑdecessorem; nisi probetur illa versa esse in vtilitatem ecclesiæ. Sed Host. tenet ibi hoc non esse necessarium, quia litera ibi exigit solum, ꝙ pro necessitate ecclesiæ fuerint ꝺcta. ergo satis est probare, ꝙ tūc imminebat ecclesię necessitas recipiendi mutuū. Et profecto ille tex. multum facit pro hac opinio. quæ mihi vī æquior. Nam, vt dicit Gul. de Cu. durum est, ꝙ mutuans prælato volenti ire ad curiam pro necessitate ecclesiæ, debeat esse solicitus, quod pecunia expendatur pro necessitate ecclesiæ. Vel si mutuat pro agris colendis, dēt ire vel mittere testes ad villam ad videndum versionem, & hæc opi. satis placet

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Non obligatur ecclesia. Vide Bal. in auth. hoc ius porrectum, col. 4: C. de sacrof. eccl. vbi dicit, ꝙ ecclesia semper habet huiusmodi exceptionem, ꝙ pecunia non est versa in vtilitatem suam, & creditor agens habet probare. Fallit tamen, vt per Abb. in fi. huius decretalis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a cet in prælato,[a] & facit iste tex. per locum à speciali, dum solum exigit probationem versionis in particulari, de ecclesia. Et illa autem hoc ius porrectum, canoniz. in d.c. & q. potest intelligi, vt s. dixi, quãdo peruenitur ad distractionem rerum. Et ad d.l. ciuitas, s. fuit responsum, nec habemus in hoc alia iura quæ exigant probationem versionis. Quæ mutuum fuit factum particulari de ecclesia, puta monacho, vel canonico; & tunc si ꝙ. summam taxatam ab ecclesia, non est necesse probare versionem, ga mutuũ videtur factum ecclesiæ, vt hic probatur. Si vero nulla summa est taxata in eccl. vel fuit receptum vltra summã; tunc est necesse probare versionem, ad hoc, vt teneatur ecclesia, vt est tex. hic. † Sed aduerte, quia quidam exigunt, vt hoc casu duret versum tempore actionis. Sed quando mutuum fuit receptum præcedentibus casibus, non requiritur vtilitas perpetua, sed sufficit temporalis. Et hoc videtur velle Inno. & Host. & intelligerem dictum eorũ, quando non expediebat ecclesiæ facere illum sumptum tpalem. Si aũt ecclesia tenebatur de suo facere illũ sumptũ, nihilominus, quantũcunque non duret versio, in dubio credo ecclesiã teneri, quia ecclesia dicitur facta locupletior, sicut in simili dr̃ in pupillo, ff. de fol. in l. pupillo. Pone exemplum, Particularis de ecclesia recepit mutuum, quod conuertit in necessaria alimẽta ministrorum ecclesiæ. Nam licet nõ duret hæc vtilitas, nihilominus ecclesia est locupletior, quia si nõ habuisset pecuniam mutuatam, expẽdisset de suo. † Item vltra alios limito istum tex. quia tenetur ecclesia probata versione, quando vtile est ecclesiæ illam versionẽ fuisse factã ita, ꝙ verisimiliter feciss̃et de ꝓprio; alias secus. Pone exemplum, Particularis recepit mutuũ, & fecit fieri nobile ædificium in loco non expedienti, ita ꝙ graue esset ecclesiæ, & dãnosum illum sumptum feciss̃e, vel approbare. Nam hoc casu credo ecclesiã non teneri, per id quod in simili hr̃ in l. in fundo, ff. de rei ven. Nam non potest dici ꝙ pecunia sit versa in vtilitatẽ ecclesiæ, si non expediebat ecclesiæ in illũ vsum conuertere. Item per eandem leg. puto, ꝙ ecclesia tenetur solum restituere, quantum est melioratã, licet plus fuerit expensum; & si plus fuerit meliorata, q̃ expensum, solũ tenetur ad expensum. satis probatur in simil. in d.l. in fundo. Rõ, ga ecclesia hoc casu non tenetur ex ɔ̃ctu, ex quo non dedit mandatũ, sed actione de in rẽ verso; ergo solũ tenetur ad id, in quo est meliorata. & hæc procedunt, vbi particularis nõ habebat aliquam administrationẽ, saltẽ peculialias aut tenetur ipse superior, inquantũ patitur peculiũ, seu administratio inferioris. Ita no. dicit Inn. in c. cũ olim. il 2. de priuil. in ɔ̃ctibus factis per
10 monachũ sine licentia abbatis. † Et potest dici peculiũ in monab cho,[b] quicquid detinet, Abbate sciente & patiente, sicut dicimus in seruo, vt in l. q̃ Tuberonis, ff. de pecu. Et no. bene hoc dictum, vt religiosi non dicantur ex hoc habere proprium, nec pecent, si aliqua detinent Abbate sciente, & non ɔ̃dicente; vnde sola patientia sufficit, vt dicatur peculiũ sibi ɔ̃stitutũ, & no. Innibi ad aliud. Nã ex multis, quæ ibi ponit aperte sentit idẽ iudicandũ de religiosis respectu acquirendi, vel obligãdi ecclesias, quod in seruis dominorũ suorũ, quod approbat Bar. in l. si cõis seruus. ff. de stipu. seruo. ita ꝙ totus ille titulus de stipulatione seruorũ, potest applicari ad religiosos, & idem sentit Inno. hic in fi. qui dicit idem forte posse dici de clerico, scilicet particulari, quod no. Et quia tex. iste facit mẽtionẽ de summa taxata de cõi prouidentia, quæro quid intẽdebat hic iste tex. Sol. potest intelligi dupliciter. Primo in habentibus aliquã administrationẽ in monasterio. Secundo in particularibus nullã administrationẽ habentibus; & hr̃ respectus ad consuetudinẽ quorundã religiosorũ, qui præfigunt certã summã, intra quã isti possunt mutuũ recipere pro vtilitate ecclesiæ, vel pro necessitate propria, quando proficiscũtur extra monasterium, & per hoc habes istã mãm satis clarã. unde gl. Inn.
11 non prosequor, quia non facit multum ad titulũ. † In gl. [Fideiubeat.] No. bene hanc gl. quæ notabiliter limitat c. j. s. eo. vt clericus possit, & teneatur fideiubere ꝓ laico in casu necessitatis. Et est rõ apertissima, quia in tali casu tenet clericus præ cæteris eleemosinã facere. 16. q. 1. c. quoniã. multo fortius fideiubere. Hoc tñ nõ intelligas in simplici monacho; quia non potest sine licentia superioris hoc facere, obligando monasteriũ. Nã se obligare nõ
c potest, cũ nihil habeat; eleemosinã[c] tñ cõpetentẽ facere potest, si remotus esset a superiore, vide glo. in cle. 2. de vita & honeste cle. Et ẽt no. 2. q. clerici licite fideiubent inter se, quod dixi in c. 2. s. eod.
12 † In gl. in verbo. [In vtilitatẽ] ibi, [Sed agetur actione de in rẽ verso.] puto etiã. ꝙ potest agi actione neg. gest. [si mutuans habuerit respectũ ad ecclesiã, & non ad personã subiectã, cui mutuũ concessit. arg. opt. in l. si pupilli, ff. de nego. gest. Et si diceres actionem istã non cõpetere, quia ɔ̃ voluntatẽ ecclesiæ vr̃ mutuũ factũ, si ultra formã constitutã aliquid fuit receptũ. Hoc contrarium fecit vacillare Inno. per l. fi. C. de nego. gest. ubi tex. no. dicit cessare illã actionem quando quis gessit negotium alterius eo inuito. Vnde dicit Inno. ꝙ hic agitur actione de in rẽ verso, & ideo oportet, ꝙ duret uersum; quia alias non cõpetit illa actio. Sed certe hoc dictũ non est uerum, quia si præsupponeremus, ꝙ ecclesia cõtradicente fuisset factum istud mutuũ cessaret actio de in rem verso, quia non debes te ingerere negotijs meis me inuito. l. si pro te. ff. mand. & quod no. Bar. in d. l. fi. Vnde dico aliter, quod ecclesia sta tuendo certam summam, non videtur contradicere ultra summam, si illud conuertitur in vtilitatem ecclesiæ, & appareat de uersione, quia in dubio non videtur quis velle prohibere propriam vtilitatem, ut no. in regula, qui tacet, de reg. iur. lib. 6. Item dico, quod posset agi actione neg. gest. intelligendo, ut supra dixi. Et no. vltimo fi. huius glo. ex qua habes. iuncto tex. quod non semper tenetur creditor ecclesiæ probare uersionem.

ADDITIONES.

a ¶ In prælato. Adde d. Car. consi. 134. & 95. & 71., & ibi quid de monachis nigris, Cal. consi. 1. de solutio.

b Zach. ¶ Potest dici peculium in monacho. Facit hoc ad id, quod dixi in apo. ad istum post alios in c. ex parte, num. 7. in apo. in uer. quæ dicit, ꝙ sic. infra de accu. ubi dixi monachum studentem habentem administrationem de licentia Abbatis, posse facere eleemosynam.

ANT. FRAN. ¶ An monachus possit habere peculium de licentia Abbatis, dicas, ꝙ monachus quicquid acquirit, etiam ex operibus suis, acquirit monasterio, & longe magis si acquireret ex re monasterij, ut per Bar. in l. si communis seruus, & in l. 1. §. pe. & in l. si seruus testamento, ff. de stip. ser. & per Ang. Rom. & Pau. de Cast. in l. 1. §. item acquirimus, ff. de acq. pos. & ꝓ Alex. in l. cui fundus, in §. 1. ff. si cer. pet. Imo. nec papa dispensat super habenda proprietate, ut in c. cum ad monasterium, & ibi gl. de sta. mona. Et adde, ꝙ monachus, etiam accedens ad curiam de licentia Abbatis, acquirit monasterio, in quo fecit professionem, etiam si ex post transierit ad aliud monasterium, ut per Car. in cle. 1. in §. quia uero, in 10. q. de sta. monac.

Seb. Sap. ¶ Peculium. Nunquid autem Abbas possit pati, ꝙ monachi habeant certos redditus, uide glo. & Doc. in l. Lucius, §. tres, ff. ad Treb. Corset. in repertorio suo ad Abb. in uerbo Abbas, col. pen.

c Seb. Sap. ¶ Eleemosynam. Aduerte tamen, quod immo etiam Abbas non potest facere eleemosynam, inuitis monachis, ut per Car. post glo. in clem. 1. de censi.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor obligatus ex contractu, non liberatur, si debitor differat solutionem, vel si creditor non petat, nisi sit obligatus de iudicio sisti; nam tunc liberatur tempore.*

2 *Fideiussor in aliquibus casibus, potest agere antequam soluat pro debitore, ut liberetur ab eo.*

3 *Fideiussor si denunciauit creditori, ut ageret contra debitorẽ incipientẽ male uti substantia sua, an teneatur creditor ad sui petitionem agere, alias ꝙ liberatur fideiussor.*

4 *Fideiussor, qui habet proficisci in longinquas partes, vel ad studium, potest petere, ut liberetur a debitore.*

Fideiussor an possit agere, ut liberetur a debitore, si inter ipsos supercuit inimicitia?

5 *Dius, ista dictio quomodo sumatur.*

CAP. V.

a **Cum, pro quo.** [a] Ponit tres casus, in quibus fideiussor cõtra debitorem agit, antequam soluat, vt a fideiussione liberetur. h. d. & est Cregoñi. Casus literalis. Quæritur a domino papa, vtrum ille qui se obligauit pro alio, fideiussorio nomine, possit agere contra principalem debitorem, ut eum liberet ab obligatione? Respondet papa, ꝙ si debitor diu cessauit in solutione debiti, vel si dissipare incipit bona sua, aut si eodem natus fuisti, recte agere poteris contra ipsum, ut te liberet a fideiussione, & sic in tribus casibus po-
1 test fideiussor agere antequam soluat. Bernar. † No. 1. quod fideiussor receptus in contractu non liberabitur, licet debitor diu distulerit solutionem debiti, uel creditor non conuenerit debitorem; sed oportet instare coram iudice, ut absoluatur. Et hoc communiter tenetur, licet quidam contra. per l. pen. C. eo. Sed illa lex communiter intelligitur in fideiussore de iudicio sisti, & ilberatur tempore, ut ibi dicitur. † No. 2. ꝙ fideiussor non tenetur
2 prius soluere, q̃ agere contra debitorem, ut liberetur. Tertio no. aliquid innouandum ɔ̃ eum, qui sua bona dissipare cœperit, &
3 vide quod dixi in c. 2. de pign. † Sed hic quæro, pone ꝙ fideiussor
b denunciauit creditori, vt ageret contra debitorem, b quia forte dissipabat bona sua, & aliter teneri nolebat; nunquid teneatur creditor ad instantiam fideiussoris, agere contra debitorem? Doct. hic communiter tenent, quod non, per l. si fideiussor. ff. eo. & vide.

ADDITIONES.

a ¶ Quod dicit iste tex. in fideiussore, qui diu stetit in fideiussione, vel obligatione, non habet locum in fideiussore pro euictione, qui diu stetit in obligatione, re nõdum euicta, secundum Imo. post Bal. in l. facere posse, in fi. ff. solu. mat. & idem dicit Bal. post Iac. de Are. & Cy. in l. Lucius, ff. mand. Item, an fideiussor per instrumentum guarentigiæ, possit statim agere contra principalem, ac si esset condemnatus. Bald. tenet, ꝙ sic, in d. l. Lucius, in fi. & idem tenet Bar. in l. fideiussor pro uenditore, ff. de fideiuss. sed contrarium tenet Ang. de quo etiam uide per Imo. Item adde, ꝙ dispositio huius decr. & d. l. Lucius, non habet locum in fideiussore iudicii, quia ille statim potest agere cum commissa est obligatio, tex. est secundum Bal. ibi in l. mandato meo, § si iudicio, ff. mand.

b Seb. Sap. Contra debitorem. Vide Fran. Cur. in consi. 6. incip. primo aspecta, col. 2. Iaſ. in §. si quis in fraudem, Insti. de act.

ꝛ videtur ibi expressum, nisi fideiussor esset acceptus in eo, quod non posset exigi a debitore principali. Nam tunc tenetur agere ad denunciationem fideiussoris, argum. in l. si fideiussores. ff. eod. & hoc etiam tenent Legistæ in d. l. si fideiussores. Sed aduerte, qa hodie hoc dictum Doct. hic non videtur procedere; quia cũ per auth. eo. tit. fideiussor non possit conueniri, nisi in eo, quod exigi non potest a debitore principali, eadem est ratio in fideiussore accepto simpliciter, quod olim erat in fideiussore accepto in eo, quod a reo exigi non posset, nisi fideiussor renunciasset beneficio auth. eo casu. Tene dictum Docto. quod no. & ratio differentiæ ibi in d. l. si fideiussor. & sunt quotidiana oĩa ista. † In glo. ibi, [Ab initio conuenit.] Arguit enim Vinc. ex tex. quod si fideiussor velit ire ad studium, vel ex aliqua causa ad longinquas partes profiscis, possit agere, vt liberetur a fideiussione, [a] arg. l. aut longa, ff. de procu. & vide Spec. in titu. de iud. §. 3. ver. sed quid si fideiussor. Sed tractat quid si initio citia interuenit, nunquid possit fideiussor agere, vt liberetur. † In fi. glo. no. g. l. & idem tenet glo. in l. Lucius, si mand. & cum hoc dicto videtur transire Ioan. And. Nam alij aliter exponunt istam dictionem, Diu,[b] & maxime Host. qui dicit, Diu cessare, quando venit dies solutionis faciendæ, & fideiussor molestatur a creditore, vt in c. constitutus, sup. eo. Sed tu teneq̃ hoc sit arbitrarium, & arbitrabitur iudex ex temporis curſu & personarum affectu, & ex aliis, quæ inter contrahentes acta sunt. Nam magis teneor pro amico intrinseco, quam pro alio non ita coniuncto, & ita de similibus.

ADDITIONES.

a Idem dicit Spe. in tit. de iudic. §. speciali, ver. quid si fideiussor, per tex. in l. Iulianus. ff. de proc. & in l. licet, in fi. ff. de arbit.

b Vide glo. de hac dictione, Diu, in c. si Episcopus. 3. q. 2. & c. electa. 67. distinc. & cap. 1. 20. q. 2. De verbo, Diutius, vide gl. in cap. 1. de coniu. lep. Et ꝙ dicatur esse in arbitrio iudicis, quantum tempus dicatur, Diu, tenet gl. magna in Lucius, ff. mand. & in l. si pro ea, C. eo. in gl. magna, quæ propriæ loquitur in materia huius decret.

Ant. Fran. ¶ Dicas, ꝙ dictio, Diu, importat tempus decennale. l. possideri, §. si seruus, ff. de acquirẽ. pos. l. sicut, in §. Aristo, if. quis, & a quo, & gl. Insti. de usucapi. §. ex non scripto. Quandoque tamen ponitur pro anno, l. 1. §. quibus, ff. de succe. edi. Quandoque ponitur pro quatuor annis, vt in l. quamvis, C. de vsu. Quandoque pro biennio, vt in l. cum domini, ff. loc. & vide gl. in c. 1. 20. q. 1. Et ideo dicimus, ꝙ est in arbitrio iudicis, vt per Cy. & Bald. post glo. in l. 1. C. vbi cau. fis. & per Bal. in l. si pro eo, in 10. q. C. mand. & in l. cum res, in 2. col. de proba.

c ¶ Vide Bal. in c. 1. qui succ. vbi plura bona scribit ad tex. huius decr. & aliqd in l. 1. in prin. ff. de constit. princ. Item vide, ꝙ si prælatus qui promisit aliquid pro opera in ecclesiam impensa, moriatur, eius successor tenetur soluere promissum; ita dicit Archid. in c. sunt nonnulli. 1. quæst. 1. & vide Archi. in c. deceſſorum. 25. q. 2. vbi dicit, ꝙ prælatus tenetur obseruare bene dicta prædecessoris: secus, si esset maleficium. Et vide quod no. Spec. in tit. de loc. §. finitur, in fi. vbi dicit, ꝙ delegatus successor tenetur remunerare bene, & seruitores sui prædecessoris, quos prædecessor non remunerauit. Et vide plene omnino, quod no. Bal. in l. prætor ait, in 2. col. ff. de eden. in apo. vbi plene examinat, quando factum prædecessoris obligat prælatum successorem. Et de hoc plene no. in c. querelam, ne præla. vi. su. & vide gl. in c. Episcopus ante damnati. 11. q. 3. Et de isto articulo, an successor in beneficio teneatur soluere debita sui prædecessoris, vide per Imo. in l. si filius. §. vir qui quinquennium, circa fi. ff. solu. matrimo. & vide quod no. Paul. de Cast. in contractu, ff. de re iud. Item, an prælatus succedens in beneficio, dicatur successor vniuersalis, vel particularis, vide per d. Ant. in c. cura, in 3. colum. per d. Abb. in c. quia, in recollectis, supra de iudi. Item, an Prin
d cipes pa. & per Bal. in l. si seruus testamento, ff. de stip. ser. & per Ang. Rom. & Pau. de Cast. in l. 1. §. item acquirimus, ff. de acq. pos. & ꝓ Alex. in l. cui fundus, in §. 1. ff. si cer. pet. Imo. nec papa dispensat super habenda proprietate, ut in c. cum ad monasterium, & ibi gl. de sta. mona. Et adde, ꝙ monachus, etiam accedens ad curiam de licentia Abbatis, acquirit monasterio, in quo fecit professionem, etiam si ex post transierit ad aliud monasterium, ut per Car. in cle. 1. in §. quia uero, in 10. q. de sta. monac.

Seb. Sap. ¶ Peculium. Nunquid autem Abbas possit pati, ꝙ monachi habeant certos redditus, uide glo. & Doc. in l. Lucius, §. tres, ff. ad Treb. Corset. in repertorio suo ad Abb. in uerbo Abbas, col. pen.

c Seb. Sap. ¶ Eleemosynam. Aduerte tamen, quod immo etiam Abbas non potest facere eleemosynam, inuitis monachis, ut per Car. post glo. in clem. 1. de censi.

De Solutionibus. *Rub.*

Supra visum est de obligationibus, quæ tolluntur ex solutioni bus. Nam solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio, Insti. quib. mod. tol. oblig. in princ. merito post Rubricam precedentem subijcitur ista de solutionibus.

SVMMARIVM.

1 *Successor in beneficio tenetur soluere debita prædecessoris pro necessitate ecclesiæ contracta; & ideo requiritur probatio uersionis in ecclesiæ utilitatem.*

2 *Filius in dubio non præsumitur hæres patris.*

3 *Pro non conficiens inuentarium, non tenetur in foro animę ultra uires hereditarias.*

4 *Confitenti sacerdoti creditur omne, quod dicit respiciens animam suam.*

5 *Filius hæres patris si non conficit inuentarium, non tenetur satisfacere creditoribus legitima sua.*

6 *Successor hæres institutus, non tenetur ultra uires hæreditarias, si non confecit inuentarium.*

CAP. PRIMVM.

1 **Ad hoc.** † Successor in beneficio, tenetur soluere debita prædecessoris pro necessitate ecclesiæ cõtracta. hoc dicit. No. 1. similitudinẽ inter hæredem & successorem in beneficio; & est similitudo in quibusdam, non autem in omnibus. Nam quemadmodũ hæres succedit in vniuersum ius defuncti. l. hæreditas, de peti. hære. ita prælatus succedit in vniuersum ius eccl. & sic ecclesia dicitur quid vniuersum. de quo vide glo. in c. cum ad sedem. de resti. spol. Item cõparantur quoad sustinend um onera contracta p prædecessores, sed in multis differunt, quia hæres causat ius a defuncto, successor in beneficio ius consequitur non a defuncto, sed a superiore, a quo habuit institutionem. Item hæres tenetur soluere omnia debita defuncti qualitercunque contracta, vt no. in c. 1. de testam. sed successor in beneficio non tenetur, nisi ad il-
2 la quæ sunt contracta pro necessitate ecclesiæ. † Et no. ex hoc, & ex tex. ꝙ ex debito contracto per prælatum, obligatur ecclesia, & post mortem contrahentis; dummodo probetur ꝙ pro necessitate ecclesię debitum fuit contractum. Et pondera bene tex. ga non exigit probationem versionis in vtilitatem ecclesiæ, sed solũ requiritur, ꝙ pro necessitate ecclesiæ debitum fuerit contractũ. Sufficit ergo s̃m Host. probare casum necessitatis, licet aliud senserit hic Inn. qui exigit, vt probetur versio. Sed dictum Host. plus mihi placet per ea, quæ dixi in c. q̃ quibusdam, sup. tit. prox. & tene menti hunc tex. semper sic intellectum; & extende per ea, quæ dixi in d. c. ex pr̃tium, sup. de pig. Nam si prælatus contraxit debita pro sua sustentatione, tenetur successor; quia pro necessitate ecclesiæ videtur contraxisse; cum ecclesia teneatur illum alimentare, vt ibi dixi, & no. supra eo. c. prox. Et ita pluries in facto resp̃ondi, in istis maxime in rectoribus ecclesiæ, ꝙ in infirmitate sua multa debita ɔ̃huntur, ex qua decedũt: nã successor tenetur soluere. In glo. j. hoc ideo dicit gl. ga hodie filius põt abstinere ab hæreditate paterna; nec in hoc tenet adire prætorẽ, sed sufficit, ꝙ se nõ immiscat hæreditati paternę, vt in l. impuberibus. & l. ei, q. ff. de acqui.
3 hę. † Sed est qõ quotidiana. nũquid in dubio p̃sumat filius hæres. vt sic intẽtio creditoris sit fundata ɔ̃ filiũ; nisi, ꝓbet, ꝙ abstinuerit ab hr̃ditate pr̃na? Tex. ille facit ꝙ sic. nã innuit filiũ simpliciter teneri, & c. Sed ɔ̃triũ cõiter tenet, vt no. p. gl. & Bar. in l. necessarius, ff. de acq. her. & dicẽdũ latiꝰ, vt ibi no. † In gl. ced̃a ibi, [Oĩa si nõ fecerit inuentariũ.] Nunquid hoc procederet in foro aĩæ, vt heres
a nõ cõficiens inuentariũ, teneat̃ vltra uires hr̃ditarias. a Dic, ꝙ nõ.
b ut in c. q̃q̃, b de usuris. li. 6. Nã ius ciuile aliud induces, fundauit se sup p̃sumptione, ꝙ hæres bona hr̃ditaria occultauerit, q̃ p̃sum ptio cessat̃ foro aĩæ, cũ de omnibus credatur ꝓfitenti. c. significa
5 sti, de homic. † Itẽ dubitatur de filio hr̃de, nunquid in foro iudiciali, si non fecerit inuentariũ, teneatur de legitima sua satisfacere creditorib. Vide gl. in auth. sed cum testator. C. ad l. Fal. & in au
6 then. hoc amplius, C. de fidei. & ī utroq, loco gl. tenet, ꝙ nõ. † Itẽ est quæstio notabilis in ecclesia, an teneatur vltra vires hæreditarias

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Hæredita rias. Vide Ana. in c. in literis, in 8. colum. infra de rapto. Felin. c. 1. colum. 13. supra de constit. vbi dicit hoc probari per glo. in c. fraternitatis. 12. q. 2. & ibi illam glo. exornat. Vide Iaſ. in §. sed itæ, col. antep. Insti. de act.

b ¶ Et ita tenet ibi Io. And. vbi eleganter disputat, & vide Bar. in l. filium, quem habentem, C. fam. ercis. & in repe. l. 1. C. de sacros. eccl. in 17. col. ver. tertio quæro Host. in summa, de test. §. 1. ver. quid si non confecit d. Ant. in c. quia plerique. de immu. ec. De clerico nouiter instituto, vtrum teneatur, si non fecerit inuentarium, vide Bar. in d. repet. d. l. 1. & Anch. in repe. c. canonum, de constituti. 22 col. versi. ex istis concludę. Et adde Bal. in l. cum a matre, in fi. C. de rei vend. vbi dicit, ꝙ inuentarium non fit de iure canonico, & all. Io. And. in d. c. quamquam, de vsur. lib. 6. Item adde hic Ray. in sum. tit. de hære. inquantum teneantur pro parentibus satisfacere, quem vide originaliter, vbi tenet quod hæres non conficiens inuentarium, in foro conscientiæ, non tenetur vltra vires hæreditarias, de quo vide per Angel. in l. 1. ff. si cui plus quam per l. Fal. & Imo. omnino in rubrica, ff. de acq. hære. Et adde, quod hęres vsurarii non tenetur vltra vires hæreditarias, etiam si non confecit inuentarium, secũdum Pet. de Anch consi. 395. de quo vide omnino per Abba. in c. cum tua, de vsur. & quod ibi late no. do. Bart. de Bellen. Et quod hæres de iure canonico non teneatur, non conficiens inuentarium, vltra vires hæreditarias, vide d. Ant. in c. debitores, in fi. de iureiur. Et quid in foro contentioso, & in foro conscientiæ, vide omnino per dom. Abb. plene in c. tua, vlt. colum. de vsu. & in c. in literis, de rapt. Et quid in foro contentioso, plenissime & melius, quam alibi de hoc, ponit Ro. in authenti. similiter. C. ad l. Falc.

Ant. Fran. ¶ An non conficiens inuentarium, teneatur vltra vires hæreditarias in foro conscientiæ. Dicas, ꝙ in foro iudiciali, & contentioso absq; dubio tenetur, vt in l. fi. C. de iure delib. Verum autem possit remitti per testatorem hæredi, uide Pau. de Cast. in consi. 189 in foro autem conscientiæ puto illud non facientem, non teneri, dummodo sine fraude fiat, vt plene per dominum Abb. in c. cum esses, de test. Si cus autem non tenetur facere inuentarium, vt per Bar. in l. 1. in §. an bona, ff. de iure fisci. Adde tamẽ, quod inuentarij omissio facta ab hærede, facit eum præsumi adire hæreditatem lucrosam, vt in l. filium quem habentem, & ibi per Bal. C. fam. ercis. Et de materia vide in Auth. de hęre. & Fal. in §. si vero non fecerint. & per Pau. de Cast. in consi. 20 & 112. & vide quæ habentur per Bar. & Ang. in l. 1. in §. si hæredes, ff. si cui plus, quam per l. Falc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a rias,[a] si non confecit inuentariũ.Gl.in c.1.de test.sentit q sic: Bal. ẽ,in l.fi.C.de iure deli.& expressius Bar.in l.1.C. de sacrosan.eccl. Nam fiscus non tenetur,vt no.in d.l.fi.ergo nec ecclesia. Hæredi tas enim delata ecclesiæ,intelligitur delata, inquantum non est onerosa,ne indirecte alienẽtur bona ecclesiæ, facit quod legitur & notatur in auth.sicut,C.de sacrosan.eccle.

ADDITIO.

a ¶In repe.in 4.q.4.partis prin.vbi distinguit, q si persona ecclesiastica sit instituta contemplatione religionis,nunquam teneatur ultra vires hæreditarias,dato q non fecerit inuentarium;alias secus. Sed cõis sntia est, q immo ecclesia teneatur, si non confecerit inuentarium, sicut & miles hodie per §.fi.in Auth.de hæred.& Fal.iuncta gl.in l.miles,in prin.ff.de re iu.sed habẽt resti.in integ.sicut & principalis,ita tenent d.Car.& Imo.hic,glo.& can.in d.c.1.de test.& Ang.& d.Ale.Imo.in l.fi.in §.fi.ubi late per eũ,C.de iure deli be.& plene per Lud.Rom.in rub.ff.de acq.hæred.Et quod fiscus non teneatur conficere inuentarium,prout tenet hic iste,adde hoc esse verũ, siue occupet bona vacantia defuncti,quia alium hæredem non habeat,secundum gl.in l.ex facto,§.fi.ff.ad Tre.siue capiat bona ex delicto alicuius, nunquam tenebitur ultra uires hæreditarias,secundum Doc.in d.l.fi.Et ista est cõmunis sntia,quãuis in prarium facit tex.in §.pe.in Auth.de hær. & Fale.dum ibi tex.dicit,quod illa constitutio de non conficientibus inuentarium, ut non teneatur insolidum,habeat locum in omni persona.Et postea subdit,communẽ nãq; omalibus hominibus &c.Nã appellatione hominis cum illa vniuersalitate,Omnibus,etiam venit fiscus,est gl.ordinaria uer.usurarum,in l. eos,circa medium,iuncto tex.uer.homines,C.de vsur.quam ibi ad hoc,ponderat & multum no.Bal.in 2.col.ue.3.no.facit etiam gl.in ver. pertinet,in l.1.C.de pet.hær.

Ant.Fran.¶ Dicas,quod prælatus habet legitimam administrationem bonorum ipsius ecclesiæ,vt Spe.in ti.de act.in uer.item quod excedit,& vide gl. in c.is cui,de elec.Imo.dixit hic & in c.cum uenerabilis,de excep. quod habet liberam administrationem. Potest tamen forsan dici, quod non possit mutuare,quia in mutuo trãsfertur dominium,ut in l.2. in §. appellata,& in §.mutui datio,ff.fi cer.pe. & prælato prohibetur alienatio rerum ecclesiæ, nisi cum solennitatibus a iure requisitis,iuxta ea,quæ hũr in tit. de reb.ecc. non alie.& in c.fine exceptione,1.2.q.2. Adde,an ecclesia nõ conficiens inuentarium,teneatur ultra vires hæreditarias,Abb.consi.174.2.lib.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus,qui obligauit ecclesiam pro debitis alienis,ipso facto est suspensus ab administratione tpalium & spiritualium, & ecclesia non tenetur.* 2.
2 *Prælatus potest obligare ecclesiam pro sua sustentatione.*
3 *Sigillum an probet procurationem.*
4 *Actus gestus contra legem pœnalem, an sit nullus, & pœna committatur.*
5 *Suspensio,quam incurrit prælati, vel alij ipso facto,vel excommunicatio canonis,an & quo casu possit per inferiorem a Papa tolli.*
Pœna simpliciter posita pro aliquo delicto censetur perpetua.
6 *Literis alicuius adhibetur fides in præiudicium suum.*
7 *Ista uerba, Nouerit se suspensum,& c.intelliguntur ipso iure.*
8 *Suspensus ab administratione temporalium,& spiritualium,si celebrat,non incurrit irregularitatem.*
9 *Prælatus,qui mutuat pecuniam ipsius ecclesiæ aliys,non dicitur res ecclesiæ male administrare.*

CAP. II

1 **Si quorundam.** †Si prælatus obliget ecclesiam p alienis debitis,est suspẽsus ipso facto ab administratione spiritualium,& tpaliũ,& ecclesia nõ tenetur. Tria facit. Primo prohibet. Scdo decernit. Tertio pœnã imponit. Scd a ibi,[Decernẽtes.] Tertia ibi,[Si qs.] Casus li. Quidã plati ecclesiarum obligabant ecclesiã suã pro debitis alienis,qcedebant ẽt lras,vel sigilla, vt pecuniã reciperent cũ sigillis ipsorũ platorũ,quod significatũ est dño papæ:iõ p cipit,q de cætero ista nõ fiant,decernens ecclesias nõ teneri,si secus fuerit attẽtatũ,ad solutionẽ taliũ debitorũ; & si aliquis platus ꝫ hoc venire pumpserit,ab administratione spualiũ,& tpaliũ nouerit se suspensum.B. No.1.q ecclesia dr cõmissa plato, & ex illo verbo gñali,Commissa, arguunt Doctores dispõnẽ huius c. locũ hre, siue eccl esia sit cõmista alicui plato,siue sit cõmendata,siue sit concessa alicui in administrõnẽ. Nã oĩb. istis modis ecclesia dr cõmissa. Idẽ dũt in eo,q se intrusit in ecclesia,q nõ dẽt esse melioris ꝺdõnis, q̃ ille,q
2 obtinuit ecclesiã legitimo mõ,vt in c.eum q,de ꝓb.li.6.†Scdo notã,q pœna huius c.hẽt locũ in eo, q grauat ecclesiã,p alienis debitis. Ex quo infert, q siue plat' fideiubeat pro alio, siue recipiat mutuũ, siue alienã obl onem in se,sp incurrat pœnã huius c.Idẽ, si recipit mutuũ pro facto suo,obligando ecclesiã, nisi receperit
a p sua sustẽtatione,f'm Do.Nã tũc nõ obligat pro alienis debitis;[a] sed proprijs ipsius ecclesiæ.No.hoc vltimũ, qa sæpe ecclesiarũ rectores in hãc pœnã incidunt.†No.3.ibi,[Sigilla.]arg.q sigillũ,p
b bat,pcurationẽ,[b] f'm Vinc.Nã hic vr,q cũ sigillo possit eccl.obligari,sed Hos.tenet cõtriũ,sed oportet q aliter,pbet procuratio,& istud verius nisi sigillũ deputatũ sit ad,pcurõnẽ ꝺstituendã. Facit qd le.& no.in c.significauit,de app.& loquit iste tex.forte de sigil lo impsso i charta nõ scripta, cũ dat facultas alteri scribẽdi q cq d vult,vel cũ dat simꝑ sigillũ,vt cũ eo sigillet debitũ soluẽdũ noĩe
4 ecclesiæ, hoc non trãsit sine vitio falsitatis,f'm Host.†. Itẽ no.casum,in quo actus est nullus,& pœna cõmittit. Facit ad mãm,quã tetigi in c.fi.de postu.pla. nunquid actus gestus cõ legẽ pœnalẽ sit
5 nullus.† Vlt.no.q qñq; [c] in pœnã infligitur suspẽsio ipso facto sine tpisp finitione. Sed tractabat hic Iun. nunquid inferior a papa possit tollere istã suspẽsionẽ: & tenet q sic,ex quo papa nõ reseruauit sibi absolutionẽ,sicut dicimus in excõicatione a canone lata,vt in c.nuper,de sent.excom.li.6.& cum hac opi.transeũt Doc. Tu vide gl.in c.cupientes §.cæterum,de elec.li.6.quæ tenet ꝓtum. Aliam vide in cle.1.de hæret.q̃ aliter dixit distinguendo, vtrũ suspensio sit lata ad tps,& tunc inferior nõ possit an simpliciter,& tunc possit. Ego in c.tãrĩs,de testi.distinguo, Aut suspensio est lata pp ꝓtumaciam,& hẽt locum dispositio cõcepta in excõicatione,quia eadem est rõ in vtraq;,arg.in c.ex literis,de constit.& qd no.Inn.in c.ide excel.pla. Aut pp delictũ,vt hic erat;& tunc non puto,q inferior a papa possit illã tollere,nisi in casibus,in quibus possit dispensare.Rõ,quia pœna simpliciter apposita pp delictũ,
d intelligitur perpetua,[d] vt in l.seruus,C.de pœn.& no.Inn.in d.c. ex literis.Sed inferior non potest tollere pœnam impositã per superiorem.1.q.3.c.si quem pœnituerit.§.accusator, ver.pœnæ vero persecutionis,vt dixi,velit dispensare in casibus sibi cõcessis. Et rõ diuersitatis inter excõicationem, & aliam pœnã,potest fieri
6 ex notatis in d.c.cupiẽtes.†In gl.1.ibi,[De ꝓba.c.qñ ꝺ.] & ibi ple ne tractatur,an & quando litere prælatorum faciant fidẽ.Sed respectu istius ca.dic,q prælatus hic scribebat super facto proprio; ideo fides adhibebatur in ꝓiudiciũ suum;sed ex alio tenetur ecclesia,quia prælatus non põt capitulum obligare cessante necessi
7 tate,vel vtilitate ecclesiæ,vt 5.c.prox.†In gl.fi.ibi,[Ipso iure.]no.gl. pro intellectu istorum verborũ, Nouerit se suspensum, seu excõcatum, &c.] q per illa verba pœna infligitur ipso facto. Pro hoc, quia sunt verba præsentis tpis; ergo non requiritur sntia, de quo
8 vide glin reg.in pœnis,de reg.iur.li.6.†Sed dubitatur, nunquid suspensus in casu huius c.incurrat irregularitatem celebrãdo.Host. tenuit,q sic,per c.1.de re iud.li.6.Contrarium tenuit hic Io.And. quia non est suspensus ab officio,idest ab ordine, sed ab adminis
e tratione ecclesiæ,tam c in spiritualibus,q̃ in tpalibus;& hoc videtur veritus,maxime,quia in pœnis debet fieri stricta interpretatio,
2 facit c.is qui,de senten.excom.lib.6.†Et in fi.gl.Io. And.hic quæ
f rit, nunquid prælatus [f] mutuans pecuniã ecclesiæ incidat in istã pœnam:et format qõnem,cum ecclesia habet pecuniã superfluã, & tenet,q non;qa cũ ecclesia teneat facere eleemosynã indigẽtibus.16.q.1.c.qñ.ita & pecuniã mutuare. & no.fin. hoc dictũ,qa facit,p his,q̃ dixi in c.2.de fideiuss.ñ ergo põt redargui plat',si mutuat idigẽtib.pecuniã eccliæ,sed ītellige, ut dixi qñ eccla abũdat.

ADDITIONES.

a ¶Quæ dicantur debita aliena. Vide Inno.in ca.pastoralis,de præben.& quod ibi nota.
b De hoc uide Imo.in c.1. de procur.
c Seb.Sap.Quandoque.Quando hoc procedat,uide do.Ias.post alios in l.non dubium,C.de legi.col.3.
d Seb.Sap.Perpetua.Quando hoc procedat,declarat Bar.in l.fi quis adulterii, §.1.ff.de adulte.
e Et adde hic,quod scribit Inno.in c.cum medicinalis,in glo.sua,de sentẽ.excommu.lib.6.De suspenso ab officio,& beneficio, si celebrat, durante suspensione,an sit irregularis,uide per Ioan.And.post Arch.in c.quia sæpe,in uer.suspensi,de elect.lib.6.& uide omnino Io.And.in nouel.in c.cum inueteri,de re iud.in 6.De suspenso a pontificalibus uel a collatione sacramentorum,an,si celebrat,uel conferat sacramenta,efficiatur irregularis,uide late per Doc.in d.c.cum medicinalis,§.1.de quo uide Ioan.Cal.in tract.de ecclesiastico interdicto,in secundo membro,25.& 26.q.& per Docto. in cap. nulli fas.19.dist.Et adde, quod Episcopus suspensus ab omni gradu faciendo tali,intelligitur esse suspensus a pontificalibus,ut dixit Dominic.in cap.qui semel,ante med.15.dist.

Ant.Fran. Circa istam materiam suspensionis dicas primo, q suspensus ab officio,intelligitur suspensus a diuino officio,ut per Card in clem.1.in §.1. in 8.q.de reb.eccl.nõ alie.nisi expresse dicatur,Ab officio administrationis. Et ibi etiam dicit,q suspensus ab officio,intelligitur etiam suspensus a beneficio.Ad quod uide gl.& Card.in clem.cupientes,de pœn.& in clem.1.in §.pen.de reb.eccl.non alie.Et adde,q suspensus a beneficio ingerens se diuinis,efficitur irregularis,ut c.is cui,de sen.excommu.in 5. & uide Card.in clem.2.in fi.prin.de æta.& qual.& in clem.1.in §.pen.de priuile.& uide Host. Franc.in c.reprehensibilis,in 1.col.de ap. Quid autem de suspenso a pœnis calibus,uide Bal.in marg.ad Inno.in uer.suspensus,in uer.1.ubi dicit,quod non efficitur irregularis,immiscens se diuinis ille, qui est suspensus a pœnis calibus tantum.
f Prælatus.Et uide Arch.12.q.2.c.1.ubi tenet, q prælatus non potest mutuare pecuniam ecclesiæ.

SVMMARIVM.

1 *Debitor,qui non est soluendo,si excommunicatus,liberatur ab excõicatione cũ cautione de satisfaciendo,cũ per uenerit ad pinguiorẽ fortunã,et nu.10.*
2 *Contumax potest excommunicari pro debito ciuili,etiam si fuerit clericus.*
3 *Clericus pro debito non debet carcerari.*
4 *Excommunicatus iniuste,non absoluitur,sed relaxatur.*
Expensæ indebitè factæ in lite,non debent refici.
5 *Debitor,qui non est soluendo, an & quo casu possit luere in corpus.*
6 *Archidiaconus de iure,non potest excommunicare.*
7 *Cessio bonorum non debet fieri,non liquidato prius debito.*
Impotentia debitoris,qui non potest soluere,non impedit, quin iudex debeat ipsum condemnare,sed impedit executionem condemnationis.
8 *Cedenti bonis,non sunt auferendi panni de dorso.*
Clericus non tenetur cedere bonis, sed bene soluere debita sua, deducto, ne egeat.
Miles seculi non potest conueniri, nisi inquantum facere potest, deducto, ne egeat,nec debet cedere bonis.
9 *Excom.*

Excommunicatio notorie iniusta,an sit nulla.
Excõicatio non debet fieri contra debitorem,notorie existentẽ non soluendo.
Sententia notorie iniusta,vel lata post appellationem,non est ipso iure nulla.
Clericus conuentus ex maleficio,exigitur, non habita ratione,ne egeat; & idem credo in alijs priuilegiatis,vt in milite,& ceteris.

CAP. III.

Odoardus. [a]†Debitor,q nõ ẽ soluẽdo,excõicatus qa ñ soluit,absoluitur cũ cautione de soluẽdo, cũ ad pinguiorẽ fortunã peruenerit. Vel no tabilius,& sic: Clericus si nõ habeat,vñ satisfaciat suis creditoribus, nõ dẽt excõicari nec aliter molestari; ꝑstabit tñ cautionẽ saltẽ iuratoriã de solvendo,cũ venerit ad pinguiorẽ fortunam, & est casus sin.iudicio b dito,cũ nulla faciat iste tex.mẽtionẽ de cessione bonorum,licet [b] gl.& Doc.aliter sentiãt,& diuiditin duas partes. Nã primo quæritur,ponit impetrãtis.Scdo dat iudices ibi,[Mãdamus.] Casus li. Odoardus clericus obligatus erat P.clerico,& D.laico,& quibusdã aljs in quadã quãtit ate pecuniæ ipsi pruenerũt ipsum Odoardũ coram officiali Archidiaconi Remẽsis: ipse Odoardus coram eodẽ ꝓfessus fuit debita illa,sed ꝓ inopiã soluere nõ valebat.Officialis nihilominus excõicauit eũdẽ, quare ꝓquestus fuit do.Pe. Mãdat Papa q budã,q̃ si ꝑstiterit,q idẽ Odoardus non possit cogi ad soluere debita ꝑdicta in totũ,vel in partẽ,iniam debeãt relaxare, nisi sine aliqua difficultate,recepta prius ab ipso idonea cautione,q si ad melioreꝫ statũ peruenerit, debita ipsa persoluat.B. †No.1.q c debito ciuili põt clericus excõicari, si ꝓtumaciter resistit prætorio iudicis de satisfaciẽdo.†Scdo no.arg.opti.q ꝓ debito clericus nõ dẽt carcerari,& vide Io. Andr.in c.fi clericus, de sen.excõ. d.Gin nouel.q hoc sentit, & facit qd ꝺdicã. No.3.q ꝑpœtia solvendi,redditꝫ effectũ obsonis manẽ,& frustratorium,de ꝑsenti;sed non tollit substãtiã solutionis,sed differt solutio in tps potẽtiq.†No. e alibi.[Relaxetis.] & ibi,[Sine difficultate.] q a sntia excõicationis latæ,nõ fit absolutio,sed relaxatio sine alia difficultate. Vñ nõ tenet solvere expẽsas; & sntia est,q iudex superior relaxet, ad hoc f faciendo,de sen.ex.com.vide Io.And.in c.veniens,de resti.1.† Oppo. Nam enim q data impotẽtia soluẽdi,dẽat fieri commutatio in pnã corporalẽ.c.finẽ,de dolo & ꝓtuma.& in l.fi.ff. de in ius voc. g 1.4.q.6.c. si res. Solu.dicit Io. Andr.q qñque quis quenitur ad interesse,& non fit commutatio in pœnam corporalem; siue agatur ex quasi delicto;sed differtur, donec debitor per uenerit ad pinguiorem fortunã,vt hic,& in c.olim, il.2.de restit. fol.& in l.nam is,ff.de dolo. Aut quenitur quis ad interesse,& ad pœnam;& tunc si pœna est applicanda parti,vt in futuro,non de fect fieri commutatio,quatenus est pœna, nisi actore [b] ꝓtientes.arg.12.q.2.cap.fraternitas. Si vero pœna venit applicãda fisco, & agitur ad vindictam,tunc habet locum contrarium, vt ẽt inno ꝓ accusatore posit fieri cõmutatio pœnæ [c] pecuniariæ in pœnã corporalẽ, & vide qd no.Host.in c.fi.de refer.p. In gl. 1.ibi,[Cui ꝑ.]Istud est nimis gñale.Nã ex hoc sequeretur, q̃ alij,[d] quibus ꝑ.fi nõ cõmittit vices suas,nõ dicerent officiales, qd̃ est falsũ, qa h officiũ,põt dici officialis;& dr ab officio,officis, qd idẽ i qd nocco neces,vt in c.nihil,de elect.† Sed hic ponit p ꝓtium, k officialis nõ nocet,imo,pdest exercẽtio iustitiæ, sed criminoꝫ.q nocet,vt in c.nõ est crudelis.23.q.5. Itẽ no.glo.ꝺ istũ tex. l sste erat officialis Archidiaconi; & de iure ꝑsoniali hẽt Archi m diaconus ibi iurisdictionẽ. Nã de iure cõi Archidiaconus nõ pt excõicare.c.ad hoc,de offi.Archidi. Sed ex quo qs hẽt iurisdictio n ecclesiasticã,põt excõicare.c.cũ ab ecclesiarum ꝑlatis,de offi. o ecclesiastica.tex.in c.fin.excom.li.6.† In gl.2.ibi, [Andiri no debet.] Alia p est fine negatiua,Nõ,& tũc resultat ꝓius intellectus, & vaq sit qa tex.legis q̃ allegat reperit varius, sed cõiter tenet, vt nõ r debeat cedere bonis anteq ꝺdemnetur, vel cofiteat debitũ. Et rõ s quia periculosum esset creditori, si admitteretur cessio per t quem nõ dẽt carcerari, & vide lo. Andr.in c.fi clericus, de sen.excõ. u Gin nouel.q hoc sentit, & facit qd ꝺdicã. No.3.q ꝑpœtia solv uendi,redditꝫ effectũ obsonis manẽ,& frustratorium,de ꝑsenti;sed w non tollit substãtiã solutionis,sed differt solutio in tps potẽtiq.† No. x alibi.[Relaxetis.] & ibi,[Sine difficultate.] q a sntia excõicationis y latæ,nõ fit absolutio,sed relaxatio sine alia difficultate. Vñ nõ z tenet solvere expẽsas; & sntia est,q iudex superior relaxet, ad hoc aa faciendo,de sen.ex.com.vide Io.And.in c.veniens,de resti.1.† Oppo. bb situm. Nam enim q data impotẽtia soluẽdi,dẽat fieri commutatio in cc pnã corporalẽ.c.finẽ,de dolo & ꝓtuma.& in l.fi.ff. de in ius voc. dd 1.4.q.6.c. si res. Solu.dicit Io. Andr.q qñque quis quenitur ad ee interesse,& non fit commutatio in pœnam corporalem; siue agatur ex quasi delicto;sed differtur, donec debitor per ff uenerit ad pinguiorem fortunã,vt hic,& in c.olim, il.2.de restit. gg fol.& in l.nam is,ff.de dolo. Aut quenitur quis ad interesse,& ad hh pœnam;& tunc si pœna est applicanda parti,vt in futuro,non de ii fect fieri commutatio,quatenus est pœna, nisi actore [b] ꝓtientes. kk arg.12.q.2.cap.fraternitas. Si vero pœna venit applicãda fisco, ll & agitur ad vindictam,tunc habet locum contrarium, vt ẽt inno mm ꝓ accusatore posit fieri cõmutatio pœnæ [c] pecuniariæ in pœnã nn corporalẽ, & vide qd no.Host.in c.fi.de refer.p. In gl. 1.ibi,[Cui oo ꝑ.]Istud est nimis gñale.Nã ex hoc sequeretur, q̃ alij,[d] quibus pp ꝑ.fi nõ cõmittit vices suas,nõ dicerent officiales, qd̃ est falsũ, qa qq h officiũ,põt dici officialis;& dr ab officio,officis, qd idẽ rr i qd nocco neces,vt in c.nihil,de elect.† Sed hic ponit p ꝓtium, ss k officialis nõ nocet,imo,pdest exercẽtio iustitiæ, sed criminott ꝫ.q nocet,vt in c.nõ est crudelis.23.q.5. Itẽ no.glo.ꝺ istũ tex. uu l sste erat officialis Archidiaconi; & de iure ꝑsoniali hẽt Archi vv m diaconus ibi iurisdictionẽ. Nã de iure cõi Archidiaconus nõ pt ww excõicare.c.ad hoc,de offi.Archidi. Sed ex quo qs hẽt iurisdictio xx n ecclesiasticã,põt excõicare.c.cũ ab ecclesiarum ꝑlatis,de offi. yy o ecclesiastica.tex.in c.fin.excom.li.6.† In gl.2.ibi, [Andiri no debet.] Alia zz p est fine negatiua,Nõ,& tũc resultat ꝓius intellectus, & vaaaq sit qa tex.legis q̃ allegat reperit varius, sed cõiter tenet, vt nõ bbr debeat cedere bonis anteq ꝺdemnetur, vel cofiteat debitũ. Et rõ ccs quia periculosum esset creditori, si admitteretur cessio per ddt quem nõ dẽt carcerari, & vide lo. Andr.in c.fi clericus, de sen.excõ. eeu Gin nouel.q hoc sentit, & facit qd ꝺdicã. No.3.q ꝑpœtia solffv uendi,redditꝫ effectũ obsonis manẽ,& frustratorium,de ꝑsenti;sed ggw non tollit substãtiã solutionis,sed differt solutio in tps potẽtiq.† No. hhx alibi.[Relaxetis.] & ibi,[Sine difficultate.] q a sntia excõicationis iiy latæ,nõ fit absolutio,sed relaxatio sine alia difficultate. Vñ nõ jjz tenet solvere expẽsas; & sntia est,q iudex superior relaxet, ad hoc kkaa faciendo,de sen.ex.com.vide Io.And.in c.veniens,de resti.1.† Oppo. llbb situm. Nam enim q data impotẽtia soluẽdi,dẽat fieri commutatio in mmcc pnã corporalẽ.c.finẽ,de dolo & ꝓtuma.& in l.fi.ff. de in ius voc. nndd 1.4.q.6.c. si res. Solu.dicit Io. Andr.q qñque quis quenitur ad ooee interesse,& non fit commutatio in pœnam corporalem; siue agatur ex quasi delicto;sed differtur, donec debitor per ppff uenerit ad pinguiorem fortunã,vt hic,& in c.olim, il.2.de restit. qqgg fol.& in l.nam is,ff.de dolo. Aut quenitur quis ad interesse,& ad rrhh pœnam;& tunc si pœna est applicanda parti,vt in futuro,non de ssii fect fieri commutatio,quatenus est pœna, nisi actore [b] ꝓtientes. ttkk arg.12.q.2.cap.fraternitas. Si vero pœna venit applicãda fisco, uull & agitur ad vindictam,tunc habet locum contrarium, vt ẽt inno vvmm ꝓ accusatore posit fieri cõmutatio pœnæ [c] pecuniariæ in pœnã wwnn corporalẽ, & vide qd no.Host.in c.fi.de refer.p. In gl. 1.ibi,[Cui xxoo ꝑ.]Istud est nimis gñale.Nã ex hoc sequeretur, q̃ alij,[d] quibus yypp ꝑ.fi nõ cõmittit vices suas,nõ dicerent officiales, qd̃ est falsũ, qa zzqq h officiũ,põt dici officialis;& dr ab officio,officis, qd idẽ aaarr i qd nocco neces,vt in c.nihil,de elect.† Sed hic ponit p ꝓtium, bbss k officialis nõ nocet,imo,pdest exercẽtio iustitiæ, sed criminoccttꝫ.q nocet,vt in c.nõ est crudelis.23.q.5. Itẽ no.glo.ꝺ istũ tex. ddduu l sste erat officialis Archidiaconi; & de iure ꝑsoniali hẽt Archi eevv m diaconus ibi iurisdictionẽ. Nã de iure cõi Archidiaconus nõ pt ffww excõicare.c.ad hoc,de offi.Archidi. Sed ex quo qs hẽt iurisdictio ggxx n ecclesiasticã,põt excõicare.c.cũ ab ecclesiarum ꝑlatis,de offi. hhyy o ecclesiastica.tex.in c.fin.excom.li.6.† In gl.2.ibi, [Andiri no debet.] Alia iizz p est fine negatiua,Nõ,& tũc resultat ꝓius intellectus, & vajjaaq sit qa tex.legis q̃ allegat reperit varius, sed cõiter tenet, vt nõ kkbbr debeat cedere bonis anteq ꝺdemnetur, vel cofiteat debitũ. Et rõ llccs quia periculosum esset creditori, si admitteretur cessio per mmdd quem nõ dẽt carcerari, & vide lo. Andr.in c.fi clericus, de sen.excõ. nneu Gin nouel.q hoc sentit, & facit qd ꝺdicã. No.3.q ꝑpœtia solffvv uendi,redditꝫ effectũ obsonis manẽ,& frustratorium,de ꝑsenti;sed ooww non tollit substãtiã solutionis,sed differt solutio in tps potẽtiq.† No. ppxx alibi.[Relaxetis.] & ibi,[Sine difficultate.] q a sntia excõicationis qqyy latæ,nõ fit absolutio,sed relaxatio sine alia difficultate. Vñ nõ rrzz tenet solvere expẽsas; & sntia est,q iudex superior relaxet, ad hoc ssaaa faciendo,de sen.ex.com.vide Io.And.in c.veniens,de resti.1.† Oppo. ttbbb situm. Nam enim q data impotẽtia soluẽdi,dẽat fieri commutatio in uuccc pnã corporalẽ.c.finẽ,de dolo & ꝓtuma.& in l.fi.ff. de in ius voc. vvddd 1.4.q.6.c. si res. Solu.dicit Io. Andr.q qñque quis quenitur ad wweee interesse,& non fit commutatio in pœnam corporalem; siue agatur ex quasi delicto;sed differtur, donec debitor per xxff uenerit ad pinguiorem fortunã,vt hic,& in c.olim, il.2.de restit. yygg fol.& in l.nam is,ff.de dolo. Aut quenitur quis ad interesse,& ad zzhh pœnam;& tunc si pœna est applicanda parti,vt in futuro,non de aaii fect fieri commutatio,quatenus est pœna, nisi actore [b] ꝓtientes. bbkk arg.12.q.2.cap.fraternitas. Si vero pœna venit applicãda fisco, ccll & agitur ad vindictam,tunc habet locum contrarium, vt ẽt inno ddmm ꝓ accusatore posit fieri cõmutatio pœnæ [c] pecuniariæ in pœnã eenn corporalẽ, & vide qd no.Host.in c.fi.de refer.p. In gl. 1.ibi,[Cui ffoo ꝑ.]Istud est nimis gñale.Nã ex hoc sequeretur, q̃ alij,[d] quibus ggpp ꝑ.fi nõ cõmittit vices suas,nõ dicerent officiales, qd̃ est falsũ, qa hhqq h officiũ,põt dici officialis;& dr ab officio,officis, qd idẽ iirr i qd nocco neces,vt in c.nihil,de elect.† Sed hic ponit p ꝓtium, kkss k officialis nõ nocet,imo,pdest exercẽtio iustitiæ, sed criminollttꝫ.q nocet,vt in c.nõ est crudelis.23.q.5. Itẽ no.glo.ꝺ istũ tex. mmuu l sste erat officialis Archidiaconi; & de iure ꝑsoniali hẽt Archi nnvv m diaconus ibi iurisdictionẽ. Nã de iure cõi Archidiaconus nõ pt oowww excõicare.c.ad hoc,de offi.Archidi. Sed ex quo qs hẽt iurisdictio ppxx n ecclesiasticã,põt excõicare.c.cũ ab ecclesiarum ꝑlatis,de offi. qqyy o ecclesiastica.tex.in c.fin.excom.li.6.† In gl.2.ibi, [Andiri no debet.] Alia rrzz p est fine negatiua,Nõ,& tũc resultat ꝓius intellectus, & vassaaq sit qa tex.legis q̃ allegat reperit varius, sed cõiter tenet, vt nõ ttbbbr debeat cedere bonis anteq ꝺdemnetur, vel cofiteat debitũ. Et rõ uuccs quia periculosum esset creditori, si admitteretur cessio per vvddd quem nõ dẽt carcerari, & vide lo. Andr.in c.fi clericus, de sen.excõ. wweeu Gin nouel.q hoc sentit, & facit qd ꝺdicã. No.3.q ꝑpœtia solffxx uendi,redditꝫ effectũ obsonis manẽ,& frustratorium,de ꝑsenti;sed yyww non tollit substãtiã solutionis,sed differt solutio in tps potẽtiq.† No. zzxx alibi.[Relaxetis.] & ibi,[Sine difficultate.] q a sntia excõicationis aayy latæ,nõ fit absolutio,sed relaxatio sine alia difficultate. Vñ nõ bbzz tenet solvere expẽsas; & sntia est,q iudex superior relaxet, ad hoc ccaaa faciendo,de sen.ex.com.vide Io.And.in c.veniens,de resti.1.† Oppo. ddbbb situm. Nam enim q data impotẽtia soluẽdi,dẽat fieri commutatio in eeccc pnã corporalẽ.c.finẽ,de dolo & ꝓtuma.& in l.fi.ff. de in ius voc. ffddd 1.4.q.6.c. si res. Solu.dicit Io. Andr.q qñque quis quenitur ad ggeee interesse,& non fit commutatio in pœnam corporalem; siue agatur ex quasi delicto;sed differtur, donec debitor per hhff uenerit ad pinguiorem fortunã,vt hic,& in c.olim, il.2.de restit. iigg fol.& in l.nam is,ff.de dolo. Aut quenitur quis ad interesse,& ad jjhh pœnam;& tunc si pœna est applicanda parti,vt in futuro,non de kkii fect fieri commutatio,quatenus est pœna, nisi actore [b] ꝓtientes. llkk arg.12.q.2.cap.fraternitas. Si vero pœna venit applicãda fisco, mmll & agitur ad vindictam,tunc habet locum contrarium, vt ẽt inno nnmm ꝓ accusatore posit fieri cõmutatio pœnæ [c] pecuniariæ in pœnã oonn corporalẽ, & vide qd no.Host.in c.fi.de refer.p. In gl. 1.ibi,[Cui ppoo ꝑ.]Istud est nimis gñale.Nã ex hoc sequeretur, q̃ alij,[d] quibus qqpp ꝑ.fi nõ cõmittit vices suas,nõ dicerent officiales, qd̃ est falsũ, qa rrqq h officiũ,põt dici officialis;& dr ab officio,officis, qd idẽ ssrr i qd nocco neces,vt in c.nihil,de elect.† Sed hic ponit p ꝓtium, ttss k officialis nõ nocet,imo,pdest exercẽtio iustitiæ, sed criminouuttꝫ.q nocet,vt in c.nõ est crudelis.23.q.5. Itẽ no.glo.ꝺ istũ tex. vvuu l sste erat officialis Archidiaconi; & de iure ꝑsoniali hẽt Archi wwvv m diaconus ibi iurisdictionẽ. Nã de iure cõi Archidiaconus nõ pt xxww excõicare.c.ad hoc,de offi.Archidi. Sed ex quo qs hẽt iurisdictio yypp n ecclesiasticã,põt excõicare.c.cũ ab ecclesiarum ꝑlatis,de offi. zzqq o ecclesiastica.tex.in c.fin.excom.li.6.† In gl.2.ibi, [Andiri no debet.] Alia aarr p est fine negatiua,Nõ,& tũc resultat ꝓius intellectus, & vabbss q sit qa tex.legis q̃ allegat reperit varius, sed cõiter tenet, vt nõ ccttr debeat cedere bonis anteq ꝺdemnetur, vel cofiteat debitũ. Et rõ ddus quia periculosum esset creditori, si admitteretur cessio per eevv quem nõ dẽt carcerari, & vide lo. Andr.in c.fi clericus, de sen.excõ. ffeeu Gin nouel.q hoc sentit, & facit qd ꝺdicã. No.3.q ꝑpœtia solffyy uendi,redditꝫ effectũ obsonis manẽ,& frustratorium,de ꝑsenti;sed ggzz non tollit substãtiã solutionis,sed differt solutio in tps potẽtiq.† No. hhaaa alibi.[Relaxetis.] & ibi,[Sine difficultate.] q a sntia excõicationis iibbb latæ,nõ fit absolutio,sed relaxatio sine alia difficultate. Vñ nõ jjccc tenet solvere expẽsas; & sntia est,q iudex superior relaxet, ad hoc kkddd faciendo,de sen.ex.com.vide Io.And.in c.veniens,de resti.1.† Oppo. llfff situm. Nam enim q data impotẽtia soluẽdi,dẽat fieri commutatio in mmggg pnã corporalẽ.c.finẽ,de dolo & ꝓtuma.& in l.fi.ff. de in ius voc. nnhhh 1.4.q.6.c. si res. Solu.dicit Io. Andr.q qñque quis quenitur ad ooiii interesse,& non fit commutatio in pœnam corporalem; siue agatur ex quasi delicto;sed differtur, donec debitor per ppjjj uenerit ad pinguiorem fortunã,vt hic,& in c.olim, il.2.de restit. qqkkk fol.& in l.nam is,ff.de dolo. Aut quenitur quis ad interesse,& ad rrlll pœnam;& tunc si pœna est applicanda parti,vt in futuro,non de ssmmm fect fieri commutatio,quatenus est pœna, nisi actore [b] ꝓtientes. ttnnn arg.12.q.2.cap.fraternitas. Si vero pœna venit applicãda fisco, uuooo & agitur ad vindictam,tunc habet locum contrarium, vt ẽt inno vvppp ꝓ accusatore posit fieri cõmutatio pœnæ [c] pecuniariæ in pœnã wwqqq corporalẽ, & vide qd no.Host.in c.fi.de refer.p. In gl. 1.ibi,[Cui xxrrr ꝑ.]Istud est nimis gñale.Nã ex hoc sequeretur, q̃ alij,[d] quibus yyttt ꝑ.fi nõ cõmittit vices suas,nõ dicerent officiales, qd̃ est falsũ, qa zzuuu h officiũ,põt dici officialis;& dr ab officio,officis, qd idẽ aavvv i qd nocco neces,vt in c.nihil,de elect.† Sed hic ponit p ꝓtium, bbwww k officialis nõ nocet,imo,pdest exercẽtio iustitiæ, sed criminoccxxx ꝫ.q nocet,vt in c.nõ est crudelis.23.q.5. Itẽ no.glo.ꝺ istũ tex. ddyyy l sste erat officialis Archidiaconi; & de iure ꝑsoniali hẽt Archi eezzz m diaconus ibi iurisdictionẽ. Nã de iure cõi Archidiaconus nõ pt ffaaaa excõicare.c.ad hoc,de offi.Archidi. Sed ex quo qs hẽt iurisdictio ggbbbb n ecclesiasticã,põt excõicare.c.cũ ab ecclesiarum ꝑlatis,de offi. hhcccc o ecclesiastica.tex.in c.fin.excom.li.6.† In gl.2.ibi, [Andiri no debet.] Alia iiddddr p est fine negatiua,Nõ,& tũc resultat ꝓius intellectus, & vajjeeeq sit qa tex.legis q̃ allegat reperit varius, sed cõiter tenet, vt nõ kkffffr debeat cedere bonis anteq ꝺdemnetur, vel cofiteat debitũ. Et rõ llgggs quia periculosum esset creditori, si admitteretur cessio per mmhhhh quem nõ dẽt carcerari, & vide lo. Andr.in c.fi clericus, de sen.excõ. nniiiu Gin nouel.q hoc sentit, & facit qd ꝺdicã. No.3.q ꝑpœtia solffjjj uendi,redditꝫ effectũ obsonis manẽ,& frustratorium,de ꝑsenti;sed ookkkk non tollit substãtiã solutionis,sed differt solutio in tps potẽtiq.† No. pplll alibi.[Relaxetis.] & ibi,[Sine difficultate.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

egeat, l. miles, ff. de re iud. Vnde id&, & fortius dicendū cū in milite Dei,[a] ꝙ voluit gl. ī d. l. miles,[b] & ibi Bar. Nā videmus ēt, ꝙ multæ pſonę, ſunt pſonę priuilegiatę, ne ꝓueniant vltra, q̄ facere poſſint, vt maritus, ſocer, pſon&, & fratres, l. ſunt q. cū duab. ſeq. ff. de re iud. fortius hoc dicēdū eſt in clerico, vide tex. 23. q. 8. c. reprehēſibile, & in c. Chriſtianus. 11. q. 1. †In gl. q̄ eſt in verbo, [Non valēt.] q̄ eſt tertia, ī ſi. no. ſi. gl. ī eo, q̄d diſcutit, nunq̄d excōicatio lata ꝑ notoriē nō valētē ſoluere, teneat, vel ſit nulla. [& p̄t gn&r iduci ad q. nūq̄d notoria iniuſtitia reddat excōicationē nullā. Et arguit gl. ꝑ & ꝑ. & tādē uī velle, ꝙ tutius ſit tenere eā validā, licet iniuſtā. Do. Ant. vī velle ꝙ ſi notoriè pſtaret debitorē eſſe nō ſoluēdo, ꝙ excōicatio ſit nulla: aliàs ſec⁹; et ſic sētit ꝙ notoria iniuſtitia reddat eā nullā. Sed aduerte. qa ī aliis ſnſ̄s ab excōicatiōe hoc poſſet admitti, vt eſt no. dictū Inn. in c. fraternitatis, de frigi. & maleſi. facit tex. in c. inter cætera. de re iu. & vide q̄ ibi dixi. Sed in excōicatione eſt magis dubiū. Et vī Arch. tenere in c. venerabilib. de ſen. excōi. l. 6. q̄ ſ ꝑ[c] excōicatio teneat; ex quo error nō eſt exp̄ſſus ī ſnīa. Ad hoc c. ꝓ tuas, de ſen. exc. vbi tex. ponit exp̄lū nullitatis, q̄ñ eſt expreſſus error in ſnīa, vel q̄ñ fuit lata poſt appellationē, ad id q̄d le. & no. in c. Romana, § in vniuerſitatē, de ſent. excō. li. 6. vbi dī, ꝙ tutius eſt tenere, ꝙ liget, licet ſit iniuſta. Sed de rigore & ſubtilitate iuris, aliā partē putarē veriorē. Nā vbi notorietas, ibi eſt pſumptio, ꝑ ſnīa. Vñ nō apparet, quare eccleſia velit aliquē iniuſte ligare, cū apud Deū ligatus nō ſit, vt in c. de re iud. li. 6. In gl. ſi. ibi, [Et ita patet.] hæc gl. manifeſtè ſentit, ꝙ iſte Odoardus ceſſit bonis, et ꝙ proſuit ceſſio, vt euitaret carceres. Sed certe, vt ſ. dixi, hic colligit totū oppoſitū; ga nec carceratus fuit, licet debitū fateret; nec ceſſit bonis, nec cedere paratus erat. Et ī hoc dic gl. ꝓcedere in pſonis nō priuilegiatis. Tene menti gl. ga Doct. cōiter aperte non reprobant, imò Fed. conſ. 188. vī hoc ſentire, vbi tractat, nunq̄d exceptio excōicationis impediat ceſſionē bonorū, & loquit de clerico; & concludit, ꝙ non, ga ꝑ ceſſionē liberatur ab excōicatione. ſed do. Pe. de Anch. tenebat q̄d ſ. dixi, clericū nō arctari ad cedendū. Et hoc intelligo verum, vt clericus ꝓueniat, inquantū face reꝑt, & nō vltra; q̄ñ ꝓuenit ex ꝛ̄ctu, ſec⁹, ſi ex maleficio, vel quaſi. Nā tūc hēbit rō, ne egeat, vt no. ſentit iſta gl. & apertius vide in c. olim, il 2. de reſti. ſpo. In ea. gl. ibi, [De redditib. eccleſię.] No. gl. ga apte declarat aūm ſuū, ꝑ intellectu c. ꝓuenit, vt intelligat de redditib. beneficiorū ſed tu dic, vt ibi dixi. Et ad iſtum tex. pōt dici, ꝙ nō facit, ꝑ, nec ꝑ, q̄ñ apparet. ꝙ iſte clericꝰ eēt bñficiatꝰ. Abbas.

ADDITIONES.

2 Seb. Sap. ¶ In milite Dei. Vide omnino Mathe. ſin no. 61. inc. no. ꝙ clerici, vbi tenet, ꝙ clerici non gaudēt priuilegio, ne conueniantur, niſi inquantū face poſſunt, deducto ne egeāt, de quo uide Iaſ. ī l. quis, col. 3. C. de iu. & fac. ign.

b In d. l. miles. De hoc uide per Dom. in c. ſi pp tua debita, circa prin. de refer. ubi idem dixit, & ad hoc alleg. l. ſtipendia, C. de exe. rei iud. Similiter dicas, quod eccleſia non pōt aliquē conuenire, niſi inquantum facere poteſt. Ad hoc eſt gl. fing. c. quicunq;, il 1. c. 9. q. 7. & facit c. quoniam quicquid. 16. q. 1. & c. non ſatis, 85. diſt. & ita dicta æquitas, ꝙ eccleſia nolit miſeriam alicuius.

c Seb. Sap. Quod ſemper. De veritate huius articuli, vide Fel. in c. iuter cæteras, ſupra de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Indebitum ſi quis ſoluerit ad hoc, vt repetat, habet hoc probare & nu. 2.*
3 *Reus conuictus in vna exceptione, poteſt tranſire ad aliam, et contrariam. Inquiſitus reſpondendo ſe non feciſſe, ſi poſtea conuincatur, quod fecerit, poteſt dicere ſe feciſſe, quia licuit ſibi.*
4 *Debitum naturale tantum, vel ciuile tātum, vel naturale et ciuile, quid ſit, & nu. 5. 7. & 8.*
Exceptionum alia temporalis, alia perpetua, alia odioſa, alia fauorabilis, & de pluribus ſpeciebus vide in diſcurſu.
6 *Debitum ex teſtamento non ſolenni, dicitur debitum naturaliter.*
7 *Exceptio Velleiani, eſt fauorabilis, exceptio Macedoniani, eſt odioſa, & utraque eſt perpetua.*
Filiusfamilias recipiendo mutuum, eſt ciuiliter & naturaliter obligatus; idem in femina fideiubente, tamen habet exceptiones perpetuas.
10 *Sententia iniuſta poſt quam tranſiuit in rem iudicatam, poteſt mandari executioni, & opponenti obſtabit exceptio rei iudicatæ.*
11 *Hæres, qui ſoluit legata integra, non poteſt repetere, ſi credebat, ꝙ non detraheretur Falcidia: ſi vero ſoluit, quia credebat hæreditatem ſuffiſere, & nō ſufficit, poteſt repetere.*
12 *Naturale debitum tantum ſi ſoluatur ex probabili errore facti, poteſt tanquam indebitum repeti.*
Error iuris, excuſat minores, fœminas, & milites, & ſimiles perſonas.
13 *Indebiti repetitio quo caſu competat reſpectu obligationis antidoralis.*
14 *Soluens debitum ciuiliter tantum, quocunque errore ſoluat, poteſt repetere.*
15 *Soluens debitum naturaliter & ciuiliter, ſed per exceptionem indebitum, an & quo caſu poſſit repetere.*
17 *Indebite abſolutus a iudice, ſi ſoluat, an repetat?*
18 *Debitor ciuiliter tantum, poſt biennium an habeat aliquod remedium?*
19 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non competit eccleſiæ, nec eius perſonis, poſt lapſum biennij.*
20 *Lex ſpecialis fauēs eccleſiæ ipſo facto, videtur approbata ab eccleſia, niſi cōtra dicat. Si vero eſt dānoſa eccleſiis, videtur reprobata, niſi expreſſe approbetur. Statutū factū, uel conſtō ab inferiore Imperatore, ſiue contineat damnū ſiue aliorem eccleſię, non cenſetur approbata, niſi expreſſe approbetur.*

Eccleſia, ſi vult uti priuilegio legali, debet uti cum moderationib. indictis ab ipſa lege, licet ſint damnoſæ eccleſiæ.

CAP. IIII.

1 **Is qui.** †Cōquerēs ſe indebitè ſoluiſſe, hoc ꝓbare dēt, niſi in caſu hic poſito. Primo dictū Scāo exceptio, ibi, [niſi.] Caſus ſit. Aliquis credens ſe teneri alicui creditori, ſoluit ei pecuniā: videns poſtea, ꝙ ei nō tenebat, qa plene ſatisfecerat ei, repetebat pecuniā indebitè ſolutā. Quare t, qs dēat, ꝓbare, ꝙ indebite eſt ſoluta, dēt hoc ꝓbare, niſi ille negaret ſolonē ſibi factā. Tunc ſi, ꝓbet ſolonē ſibi factā, ipſe q cōuincit, dēt probare, ꝙ pecuniā debitā recepiſſet. Ita

2 †No. i. ꝙ ſoluens[a] alicui pecuniā, ꝓſumit ex cā debita ſoluiſſe, qa

a nemo ꝓſumit iactare ſuum, vt in l. cū de indebito, ff. de prob. & in c. ſuper hoc, de renun. vnde licet a principio qs non ꝓſumat obligatus, ſed aſſerēti debitū incūbit onus ꝓbādi, vt in c. actor, q̄d alle uerat. 6. q. vlt. & in l. 1. C. de proba. tñ poſt ſolonē factā, ꝓſumit pro debito, per rōnem p̄dictā. Ego limitarē hoc dictum, & tex. q̄ñ ſoluens[a] inducendo vt ſ. Item facit regu. nullus pluribus, de reg. iur. 6. & vide hāc q. ibi plenius in Mer. †In gl. 1. Hæc gl. primet mām

[a] tantum, quoddam ciuile tantum, quoddam ciuile & nāle, ꝙ quod nulla competit exceptio. Quoddam eſt nāle, & ciuile, ꝙ quod competit exceptio. Q̄nque tñ hæc exceptio eſt tēporalis: Q̄nque perpetua: Q̄nque dubitatur, an ſit tpalis, vel perpetua. Itē quædam eſt perpetua fauorabilis, q̄dam odioſa. Item q̄dā exceptio inducta ad rigorem iuris ſeruandū, & ſub iſtis terminis ſic in rerum redactis ꝓcluditur tota mā huius gl. †Debitum nāle tātum eſt illud, ꝙ de iure gētium inducitur ſine aliqua approbatione iuris poſitiui, vt eſt tex. in l. cum amplius, in §. is nā. ff. de regu. iur. & in l. Stichū. §. nālis, ff. de ſol. Et hæc obſo nālis eſt duplex: q̄dā, quæ oritur ex conſenſu, vt in obligatione orta ex pacto nudo, & hoc intellige de iure ciuili, ſm quod non datur actio ex nudo pacto, ſed competit exceptio rōne naturalis obligationis, vt in Liuriſgē tium. §. ſed cū nulla, ff. de pac. Sed qd de iure canonico? dic vt no. in c. 1. de pact. †Et ponunt alij aliud exemplum, videlicet in eo qđ non eſt approbatus per ius ciuile ſine ſolennitate debita. Alii tñ negant hoc exemplum, ſed cōiter tenent primum. Et dicendum, vt no. in d. l. cū qs. Sed ò principaliter obſo nālis oritur ſine expreſſo conſenſu ex quibuſdam meris motibus nāt., ſ'm quam quis obligatur nāliter ad beneficiendum benefaciendi, vt in c. cum in offi. de teſta. & in l. ſed & ſi. §. conſuluit ff. de pet. hæred. Debitum ciuile tantum eſt illud, quod inducitur ex diſpoſitione iuris ciui tantum, ſine aliqua obſlone. Exemplum ponitur in debito per chirogr̄aphum factum ſpe futuræ numerationis. Nam poſt biē non poteſt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ. l. in ſchedis. C. de non nu. pec. poſt ergo biennium obligatur debitor ciuiliter, ſed non nāliter, quia nunq̄ purè conſenſit ſpe futuræ numerationis quæ non fuit ſecuta. q̄dam tñ negauerunt hoc exemplum, dicentes, ꝙ poſt biennium eſt orta obſo nālis, quia poteſt exigi pecunia. Sed cōiter tenetur exemplum quia licet præſumat obligatio nālis ex præſumpta numeratione, tñ in veritate obſo nullis nunquam affuit. Nam quod eſt certum naturæ, eſt certum ꝙ vt in l. ſi pater, ff. de ſol. † Debitum nāle & ciuile eſt, vbi conſenſus in obligando, & approbatur obligatio a iure poſitiuo. Nam rōne illius approbationis dī. debitum eſſe ciuile. Nā antequam eſſet ius poſitiuum, non erat niſi debitum nāle, & reddebatur ius manu regia. l. 2. ff. de ori. iur. poſtea ſuperuenit ius ciuile, & quoſdam ꝛctus approbauit, quibuſdam vero ꝛctib. denegauit, vnde actus nālis approbatus a iure ciuili habet hodie effectum, vt in iudicio mandetur executioni, & ſi nulla exceptio cōpetat. nunc non eſt dubitandum de tali debito. Q̄nque & quarto ſequitur causatura nāli & ciuili modo, ſecūdum quod p̄dixi, ſed aliqua exceptio competit q̄nque tēporalis. Exemplum, promiſi ti aliquid ſolonē ad certum diem, ante aduentum diei competit exceptio p̄tra hoc debitum. Q̄nque exceptio eſt perpetua. Exemplum in Velleiano: nam mulier habet priuilegium, vt effectum non teneatur ex interceſſione pro alienis debitis, ſi de facto fideiuſſit, obligatur nāliter, & ciuiliter, ſed perpetuo competit ei exceptio ex beneficio ſibi indulto & hæc exceptio eſt fauorabilis, quia in fauorem mulierum principaliter inducta. Quædam eſt exceptio perpetua & odioſa. Exemplum in Macedoniano, nā filiusfamilias nāliter & ciuiliter, ſed ex diſpoſitione legis habet perpetuā exceptionem ꝑ creditorem, & hæc exceptio fuit inducta in odium creditorum, non autē principali ter in fauorem filiorum familias. †Quedā eſt exceptio inducta ad rigorē ſeruādum, vt illa, quæ oritur ex ſnīa iniuſta poſt tranſitum in rē iudicatam. Nam ſi mihi eras obligatus in cētum, & iudex iniuſtè declarauit te mihi obligatum non fore, non tollit ꝑ hoc obſo, quia iudex declarat, & nō diſponit, vt in l. ex diuerſo, ff. de rei ven. vt plene legi. & no. in l. Iulianus, ff. de cond. inde. dixi in c. cum noſtris, de conſt. præb. ſed tñ competit ei exceptio ex ſnīa, & procedit hoc exemplum in caſu, quo ſnīa nō tollit aliquam obligationē, vt puta, quia eſt declaratoria. Nā q̄nq; iudex ex causa q̄nque liberat quē ab obligatione alteritus, ad hoc vt ſ. in c. nos ſanctorū, & plene no. in d. l. cum quis, C. de iur. et fact. ign. & in hoc caſu iſtud exemplum non caderet in hac parte, ſed potius ſub ſpecie indebiti nālis & ciuilis, vel ciuilis tantum, ſecundum quod ſnīa operatur. Q̄nque & vltimo dubitatur, an exceptio ſit perpetua, an temporalis. Exemplum, cum promiſi tibi

ADDITIONES.

a ¶ Soluens. Vide ꝙ ſcribit do. Ant. in c. item cum quis, in 1. col. de reſtit. ſpol. Et adde, ꝙ illud, quod dī, quod ſoluens ſcienter indebitū, vī donare, vt l. cuius p errorē, ff. de reg. iu. eſt verū ſi recipiens ſolutionē ſciebat illā ſcienter itē debitū ſoluere, ſecus nero ſi credebat illum per errorē indebitum ſoluere, quia tunc non dī ſoluens donaſſe. Ita no. determinat Ang. in l. filius, C. de fur. per tex. in l. ſi ego, ff. ſi cer. pe. quod dictū refert, & ſequitur Paul. de Cal. in d. l. ſi ego, circa med. & caſus, in quibus ſi eſt indebitum ſolutum, nō poteſt repeti per condōnem indebiti, enumerat gl. ma. in l. 1. C. de cond. inde.

b De mēdacio. Negans ſolutum, perdit beneficiū, uide hic per do. Ant. Et adde, q̄ reus negans ſe poſſidere, ꝛ̄ quē agitur rei vēdicatione, efficitur de poſſeſſore petitor, qa ab eo aufertur res, & datur actori, tex. eſt in l. 5. ff. de rei vēd. Et hoc idem apud nos Canoniſtas dicit gl. in uer. rñſionib. in c. cum cām. de iur. cal. quod eſt uerum, non ſolum ſi ille negauerit poſſeſſionem, ſed ēt ſi negauerit qualitatē poſſeſſionis. Puta dicebā te poſſidere ti. pro dona. tu dicis te poſſidere allo ti. Tud dicit ſing. Bal. in l. cogi, C. de pe. hæ. Sed contrarium dicit Bal. in c. 1. § item ſi vaſallus, de contr. inue. Et uide Balin l. 2. C. quom. & quan. iudex, in 2. col. ver. ſed quinquid de feu. ubi dicit, ꝙ ſi vaſallus negauit ſe hēre rem in feudo a dño, ꝙ ſi ſe hoc conuincatur, perdit feudum, & idem tenet d. Ant. poſt Inn. in c. cæterum, in 5. col. de iud. item uide Lap. alle. 64. Et vide tres limitationes ad illam l. ſi. ff. de rei uen. quas ponit d. Ant. in c. cum cām, in pen. col. uer. quæro aliquid, de iura. calū. Item licet regulariter pœna negātis debitum in iudicio, ſit condemnatio expenſarum, ut in c. Iuminiam, de pe. tamen ſi non fuit debitor prius monitus extrajudicialiter ſm l. quidā Iberus, ff. de ſerui. licet modo in iudicio neget, non condemnabitur in expenſis, hoc fuit dictum Gul. de Cu. in l. edita, C. de eden & idem dicit do. Ant. in c. 1. in 14. col. de libel. obl. Item adde, ꝙ debitor negans debitum, amittit beneficium ceſſionis bonorum, tex. eſt no. in l. pe. de ceſſion. bon. no. & uide Bal. in addi. Spe. in ti. de except. ubi dicit, ꝙ ſi debitor negauerit ſcripturam eſſe de manu propria, ſi poſtea conuincatur, ꝙ ſit de manu propria, non pōt obijcere aliquam exceptionem, ꝙ nō ſit debitor, propter eā tex. in auth. qui propria, C. de non nu. pe. Item adde, ꝙ ſi fideiuſſor neget ſe fideiuſſorem, amittit beneficium diui Adriani, ſ. diuiſionis, tex. eſt, & q̄d ibi no. Bar. in l. ſi dubiter, § ſi demum, ff. de fideiuſſo. Et uide gl. 13. q. 2. in ſum. in fi. & in reg nullus pluribus, li. 6. quæ ponit multos caſus, in quibus quis potest priuilegio ꝓ mendacium ſuum, uel negationem. Item adde, ꝙ licet ſcius de iure habeat priuilegium, nec conueniatur a ſocio, niſi inquantū facere pōt, ut in § item ſi de dote. Inſti. de act. tamen ſi negauerit ſe ſocium, perdit hoc beneficium, tex. eſt in l. ſed hoc ita. § 1. ff. de re iud. & in l. ſi unus, § ſi. pro ſocio. Adde gl. no. in d. l. duobus, in uer. pignoratur, ff. de except. in d. quæ dicit, ꝙ ſi peterabas a me cētum ex mutuo, & ego negaui mutuū, ſi probabas mutuum, potero poſtea obijcere exceptionem pacti de non petendo. Item adde hic pœnam mādacij, quam ponit tex & gl. in l. 1. C. ad Macc. & in l. qui cum ſe patrem fam. ff. de re iu. Item aliam pœnam negantis ponit tex. in l. 2. § 1. ff. ſi ex noxa. cā aga. l. rē de pœna negantis uide caſum nalde no. in unam lec. quam ponit ibi Bar. poſt gl. in l. ſi. C. de fideicom. & Inſtit. de fideicom. hęre. § fi. An autem quis acculatus negādo, peccet mortaliter, ſi negat ueritatem, per quam condemnaretur ſi confiteretur, late ponit Bal. Thodi. 2. q. 69. art. 1. ubi concludit, quod ſic, & uide etiam eundem in ea. q. art. 2. & pœna negantis, uide tex. in l. de ætate, § ſi cum eſſet, de interrog. act.

ANT. FRAN. ¶ An negans del. itum, puniatur in expenſis? Dicas, quod ſic, ut iſte dicit, & nihilominus tenetur ad debitum, ut per Bal. in 1. C. de fur. & no. gl. in procem. Inſti. Et adde, ꝙ negans propriam ſcripturam, poteſt percisè compelli ad ſcribendum, ut poſſit fieri comparatio literarum, tex. eſt ſing. ſecundum Ant. in Auth. de inſtrm. cau. & fide, in prin. colla. 6.

Ant. Fran. ¶ Adde, ꝙ negans del. ctum abſque dubio dicit mendacium, & mentitur, ꝙ ſemper præſumitur doloſè factum, ſi negans ex eo ſentit commodum, ut eſt tex. in l. eleganter, in §. idem Pomponius, & ibi Bar. ff. de do. Nec dum, ut eſt tex. in l. eleganter, in §. idem Pomponius, & ibi Bar. ff. de fideiuſſ. dēt quis mentiri, ēt ſimplici uerbo, ſecūdum Bal. in l. 1. in 2. col. ff. de ſtatu li. 9. Et mendacium abſque dubio eſt peccatum mortale, ve in c. quitquis, 1. q. 3. & in c. 1. de cr im fal & eſt gl. in c. quia plerique. de offi. ord. lib 6. Peruenitur tamen q̄nque mendacium, etiam cum ſalute animæ, puta, ſi quis perhibet etiam cum mendacio alteri monachatum, ut eſt gl. in c. 1. 22. q. 2. & ibi talis negans, dicitur mortaliter peccare. Adde tamen quod negans debitū, gaudet beneficio pacis de eo factæ ſecundum Bal. in l. 1. in 5. col. de conſti.

Seb. Sap. ¶ De mendacio. De pœna conuicti de mendacio multa bona & quotidiana ponit do. Ia. ſin § omnium, col. 18. Inſti. de actio. & multa etiam ponit in l. quod te, col. 10. uer. nunquid debitor, ff. ſi cer. pe. Aug. Are. in § 1. col. 14. uer. capio quartum, Inſti. de exceptioni.

quia negauit ſibi ſolonē factā, teneē probare pecuniā debitā, ſi al leger eā debitā. † Et ex hoc, & ex tex. no. ꝙ reus quictus in vna exceptione pōt trāſire ad aliā ēt ꝓriā. Nā primo iſte negauit ſolonē ſibi factā, & quictus de ſolone pōt allegare, ꝙ debitē recepit peeruniam, ſed tenetur probare debitum. Et facit ad qōnem quotidianā. Quidā accuſat de homicidio, negat à principio, demū quiſtus allegat ad ſui defenſionē occidiſſe. debuitat, nūquid dēat admittiad ꝓbādum, cum ſit quictus de mendacio. Et facit iſte tex.

[a] inducendo vt ſ. Item facit regu. nullus pluribus, de reg. iur. 6. & vide hāc q. ibi plenius in Mer. † In gl. 1. Hæc gl. primet mām

[b] tantum, quoddam ciuile tantum, quoddam ciuile & nāle, ꝙ quod nulla competit exceptio. Quoddam eſt nāle, & ciuile, ꝙ quod competit exceptio. Q̄nque tñ hæc exceptio eſt tēporalis: Q̄nque perpetua: Q̄nque dubitatur, an ſit tpalis, vel perpetua. Itē quædam eſt perpetua fauorabilis, q̄dam odioſa. Item q̄dā exceptio inducta ad rigorem iuris ſeruandū, & ſub iſtis terminis ſic in rerum redactis ꝓcluditur tota mā huius gl. † Debitum nāle tātum eſt illud, ꝙ de iure gētium inducitur ſine aliqua approbatione iuris poſitiui, vt eſt tex. in l. cum amplius, in §. is nā. ff. de regu. iur. & in l. Stichū. §. nālis, ff. de ſol. Et hæc obſo nālis eſt duplex: q̄dā, quæ oritur ex conſenſu, vt in obligatione orta ex pacto nudo, & hoc intellige de iure ciuili, ſm quod non datur actio ex nudo pacto, ſed competit exceptio rōne naturalis obligationis, vt in Liuriſgē tium. §. ſed cū nulla, ff. de pac. Sed qd de iure canonico? dic vt no. in c. 1. de pact. † Et ponunt alij aliud exemplum, videlicet in eo qđ non eſt approbatus per ius ciuile ſine ſolennitate debita. Alii tñ negant hoc exemplum, ſed cōiter tenent primum. Et dicendum, vt no. in d. l. cū qs. Sed ò principaliter obſo nālis oritur ſine expreſſo conſenſu ex quibuſdam meris motibus nāt., ſ'm quam quis obligatur nāliter ad beneficiendum benefaciendi, vt in c. cum in offi. de teſta. & in l. ſed & ſi. §. conſuluit ff. de pet. hæred. Debitum ciuile tantum eſt illud, quod inducitur ex diſpoſitione iuris ciui tantum, ſine aliqua obſlone. Exemplum ponitur in debito per chirogr̄aphum factum ſpe futuræ numerationis. Nam poſt biē non poteſt opponi exceptio non numeratæ pecuniæ. l. in ſchedis. C. de non nu. pec. poſt ergo biennium obligatur debitor ciuiliter, ſed non nāliter, quia nunq̄ purè conſenſit ſpe futuræ numerationis quæ non fuit ſecuta. q̄dam tñ negauerunt hoc exemplum, dicentes, ꝙ poſt biennium eſt orta obſo nālis, quia poteſt exigi pecunia. Sed cōiter tenetur exemplum quia licet præſumat obligatio nālis ex præſumpta numeratione, tñ in veritate obſo nullis nunquam affuit. Nam quod eſt certum naturæ, eſt certum ꝙ vt in l. ſi pater, ff. de ſol. † Debitum nāle & ciuile eſt, vbi conſenſus in obligando, & approbatur obligatio a iure poſitiuo. Nam rōne illius approbationis dī. debitum eſſe ciuile. Nā antequam eſſet ius poſitiuum, non erat niſi debitum nāle, & reddebatur ius manu regia. l. 2. ff. de ori. iur. poſtea ſuperuenit ius ciuile, & quoſdam ꝛctus approbauit, quibuſdam vero ꝛctib. denegauit, vnde actus nālis approbatus a iure ciuili habet hodie effectum, vt in iudicio mandetur executioni, & ſi nulla exceptio cōpetat. nunc non eſt dubitandum de tali debito. Q̄nque & quarto ſequitur causatura nāli & ciuili modo, ſecūdum quod p̄dixi, ſed aliqua exceptio competit q̄nque tēporalis. Exemplum, promiſi ti aliquid ſolonē ad certum diem, ante aduentum diei competit exceptio p̄tra hoc debitum. Q̄nque exceptio eſt perpetua. Exemplum in Velleiano: nam mulier habet priuilegium, vt effectum non teneatur ex interceſſione pro alienis debitis, ſi de facto fideiuſſit, obligatur nāliter, & ciuiliter, ſed perpetuo competit ei exceptio ex beneficio ſibi indulto & hæc exceptio eſt fauorabilis, quia in fauorem mulierum principaliter inducta. Quædam eſt exceptio perpetua & odioſa. Exemplum in Macedoniano, nā filiusfamilias nāliter & ciuiliter, ſed ex diſpoſitione legis habet perpetuā exceptionem ꝑ creditorem, & hæc exceptio fuit inducta in odium creditorum, non autē principaliter in fauorem filiorum familias. † Quedā eſt exceptio inducta ad rigorē ſeruādum, vt illa, quæ oritur ex ſnīa iniuſta poſt tranſitum in rē iudicatam. Nam ſi mihi eras obligatus in cētum, & iudex iniuſtè declarauit te mihi obligatum non fore, non tollit ꝓ hoc obſo, quia iudex declarat, & nō diſponit, vt in l. ex diuerſo, ff. de rei ven. vt plene legi. & no. in l. Iulianus, ff. de cond. inde. dixi in c. cum noſtris, de conſt. præb. ſed tñ competit ei exceptio ex ſnīa, & procedit hoc exemplum in caſu, quo ſnīa nō tollit aliquam obligationē, vt puta, quia eſt declaratoria. Nā q̄nq; iudex ex causa q̄nque liberat quē ab obligatione alteritus, ad hoc vt ſ. in c. nos ſanctorū, & plene no. in d. l. cum quis, C. de iur. et fact. ign. & in hoc caſu iſtud exemplum non caderet in hac parte, ſed potius ſub ſpecie indebiti nālis & ciuilis, vel ciuilis tantum, ſecundum quod ſnīa operatur. Q̄nque & vltimo dubitatur, an exceptio ſit perpetua, an temporalis. Exemplum, cum promiſi tibi dare decem; cum Imperator venerit in Italiam: nam ſi nunquā venerit excep. perpetua cōpetit ꝑ te, ſi venerit vſque ad annum, exceptio eſſet tpalis, de p̄ſenti ergo dubitatur, an exceptio ſit ꝓpetua, an tpalis. His terminis nunc bī declaratis, venio ad principa-

11 le propoſitum gl. an & quando indebite ſolutum[d] poſſit repeti, & ſequendo ordinem gl. diſtingue, ꝙ aut fuit debitum nāliter tā tum, ſed ciuiliter indebitum, & tunc gl. diſtinguit, ꝙ aut error facti, & pōt repeti. Exemplum, hæres volens retinere falcidiam, ſoluit legata integra, credens ſe teneri, certè non poteſt repetere, qa errauit in iure. Si autem credebat hæreditatem eſſe ſufficiētē, iure repetit, quia errauit in facto: Vnde error iuris non excuſat, vbi debitum nāle præceſſit, ſecus in errore facti, vt in Lerror, C. ad le. Fal. & intellige q̄n error facti fuit probabilis, nā improbabilis nō excuſat, vt in c. ad Apoſtolicæ, ꝛ̄. de cle. exc. mini. & in c. 2. de cōſti. li. 6. † Et ex his poteſt colligi vna concluſio, ꝙ error facti probabilis, excuſat ēt vbi præceſſit debitum nāle tantū: ſecus in errore iuris. Vltimam tñ partem cōcluſionis dic procedere in maiori, & in pſonis non priuilegiatis. Nam minor, & mulier, miles, & ſimiles perſonæ, q̄ excuſantur ab ignorātia iuris, ſoluendo per errorem poſſunt repetere, arg. in d. l. cum de indebito. & licet aliqui ꝛ̄, quia ſubeſt debitum nāle; primum tñ cōiter tenēt, ex quo p̄dictæ pſo

13 nę cōiter excuſantur ab ignorantia iuris. † Et p̄dicta procedunt in nāli obſone ſtrictè ſumpta, vt in illa, q̄ oritur ex pacto ſimplici: ſed in obſone nāli magis lata, vt eſt illa, qua nāliter inducimur ad beneficiendum benefaciendi, eſt dubiū, nunquid cōpetat repetitio. Nā gl. no. in l. ex hoc iure, ff. de iu. & iu. vī velle, ꝙ regulariter

e competat repetitio;[e] ſed q̄nque ſecus. per l. ſi non ſortem, §. libertus, ff. de cond. indeb. vbi libertus præſtans operas ſuas indebitas, non repetit, qa nāliter obligatur ad operas obſequiales. Sed dic de hoc plene per Bar. in l. ſi ex teſtō, ff. de fideiu. vbi in effectu concludit, ꝙ vbi talis obſo nālis eſt redacta ad neceſſitatē præſtationis per ius ciuile; tunc non competit repetitio. & hoc caſu loquit d. §. libertus. Aut non ſubeſt talis neceſſitas, & ſi ſoluit tantundē, non poteſt reperi, vt in d. l. ſi teſtō. §. i. Si vero aliud ſoluitur, tunc non pōt fieri repetitio, qa nullo iure cauetur, ꝙ hoc caſu nō poſ

14 ſit repeti, & ſic procedit gl. in d. l. ex hoc iure, quod no. † Q̄nq; & ſecundo ſoluitur indebitum nāliter, ſed ciuiliter debitum & tūc ſm gl. poteſt repeti, & dic quacunque ignorantia fuit facta ſoſo, ſiue per errorem facti, ſiue iuris, quia ego certo de damno vitando, & tu de lucro captando, ꝙ hoc d. l. ſi non ſortem, § indebitū.

15 † Q̄nq; & tertio ſoluitur indebitum vtroq; iure, quia non eram obligatus nec nāliter, nec ciuiliter; & tunc pōt repeti quacunq; ignorantia ſoluerim Secus ſi ſcienter ſoluiſſem, quia tunc videor donaſſe, vt in l. cuius per errorē. ff. de reg. iu. Fallit in ſolutione vſu rarū. Nā illas poſſum repetere, vt in c. debitores, de iureiu. & ꝛ̄. de vſu. quaſi per totum. † Q̄nq; & quarto ſoluit indebitū p exceptionem, vt qa bene eſt in ſe indebitū, ſed exceptio competit, vt ſ. dixi, & tunc ſi exceptio eſt tpalis, non poteſt repeti regulariter, ſi vero eſt ꝓpetua, & fauorabilis pōt repeti, vt in iurib. alle. ī gl. Si vero eſt odioſa, dicit gl. ꝙ nō p̄t repeti, ſiue ſit ignorātia iuris, ſiue facti.

16 Sed

ADDITIONES.

a ¶ Quod ſic. Cum hoc dicto concor. do. Ant. hic, & Bar. in auth. contra q. propriam, C. de non num. pec. & idem dicit Bal. in c. 1. §. item ſi vaſallus, in vlt. col. de controuer. inue. & fuit originale dictum Iac. de Are. in dicta authē. contra qui propriam, quem ſequitur ibi Cy. & Sal. pro quo dicto allega. l. electio, §. ne heredi, ff. de noxal. Et facit ad quæſtionem, quod no. Bal. in dicta auth. contra qui propriam, in vlt. col. Et de iſta quæſtione vide in terminis per Bal. in l. Caius, ff. de acq. rerum domi.

b Seb. Sap. ¶ Naturale. Vide Ia. ſin l. ex hoc iure, col. 9. uer. in ea. gl. ibi, & obligatio, ff. de iuſt. & iu. ubi ponit de multiplici obligatione, vt ibi per eum.

c Futuræ numerationis. Et de hoc vide omnino Paul. de Caſt. in l. qui pecuniam, ff. ſi certum petatur, ubi tenet, ꝙ ſi ſit conceſſio per ſtipulationem, ex ea aute biennium non oritur naturalis, neque ciuilis obligatio, ſed poſt biennū ſola ciuilis efficax ad agendum.

d Seb. Sap. Indebite ſolutum. Vide latiſſime per Ia. poſt alios in l. 1. col. 4. cum pluribus ſeq. ff. de cond. inde. ubi plene examinatur hæc materia.

e Repetitio. Vt clare habeas, quæ referuntur hic per iſtum fac reg. quam facit d. gl. in l. ex hoc iure, ꝙ ſola obligatio ad antidora, cum ſit valde debilis, nō impedit quin poſſit repeti id quod eſt ſolutum, in quo non erat alia obligatio, niſi iſta antidoralis. Iſta regula fallit primo, quando talis obligatio auctoralis eſſet redacta ad iuris neceſſitatem, d. §. libertus, ſecundum vnā lec. gl. Secundo fallit, quando obligatio ad antidora contrahitur reſpectu certi facti, vt in liberto, quando manumittitur, ꝑ hanc manumiſſionem contrahit tur certa ſpecies obligationis antidoralis ad ſeruitia, ſeu operas patroni, & tunc ſi tales operas ſoluit, credens ſe efficaciter obligatum non repetit, ita loquitur d. §. libertus, ſecundum quod declarati bi Bar. in fi. 2. col. Tertio fallit, quando illud idem in individuo, vel in genere, propter quod contracta eſt obligatio antidoralis, ſoluitur, tunc impeditur repetitio. Iſte eſt proprie caſus d. l. ſi ex teſtō, in §. 1. in ver. propterea q̄ creditor, qui non reperitur alibi ſecundum Bar. Imo. & alios ibi & Ang. in d. l. ex hoc inre, in fi. Iaſon de May. in d. l. ex hoc iure ponderab at ſimilem tex. me audiente, in l. 2. circa fi. C. ſi aduer. don. ubi in illa re, in qua erat cōtracta obligatio antidoralis, impeditur reſtitutio. Quarto fallit, quando ſcienter ſoluit animo ſe liberandi ab illa obligatione antidorali, tunc impeditur repetitio. Ita poteſt intelligi tex. in d. l. ſi ex teſtamento, §. 1. ſecus quando ignoranter, uel per errorem, ita proprie loquitur gl. in d. l. ex hoc iure.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc dic melius, vt legitur, & no. in l. fi. ff. ad Maced. nã si probabili
17 li errore fuisset facta solutio, competit repetitio. † Qñque & vlt. exceptio est inducta ad iuris rigorem seruandum, & tunc dicit glo. q si scienter qs soluit, nõ repetit. q. d. secus si ignoranter. Et ex hoc vr gl. velle, q si iniuste absolutus per sniam, soluit verum debitũ, non potest repetere, si sciẽter soluerit: secus, si ignoranter. Sed hoc dicerem indistincte non esse bene dictũ. Nã eo casu quo snia non tollit obligationem naturalem, nõ cõpetit repetitio, ẽt si solutio est facta per ignorãtiã iuris, vt supra dixi in primo membro. Item non est verũ, q snia semper tollat obligationem, etiam ciuilem. Nam qñque tollit vtranque obligationẽ, vt qñ est dispositiua; & tunc idem dicendum, qd eo casu, quo soluitur indebitum vtroque iure. Qñque tollit obligationem ciuilem tñ, & idem in similibus. Et qñ snia operetur hos effectus, dic vt no. in d. c. proposuit, & c. cum nostris, & l. Iulianus, ff. de cond. indeb. & in l. cum quis,
18 præall. † Sed vltra p̃dicta quero primo, quid si debitor fecit apodissam, seu chirographum de pecunia numerata, quam in veritate nõ accepit, sed spe futuræ numerationis simpliciter fuit confessus se recepisse, nec intra biennium proposuit exceptionẽ non numeratæ pecuniæ: nunqd post hpsum biennij habeat iste debitor aliqd remediũ? Et vr. q non per d. l. in 3ctibus, vbi dr, q si debitor tacuit per biennium, nõ habet remediũ, quominus soluat. Host. hic multa scripsit, sed in effectu vult, q quatuor remedia competant a principio debitori. Primum est exceptio nõ numeratæ pecuniæ, & hæc durat per biennium, [a] a tẽpore confessionis, & transfert onus probandi in creditorẽ, q pecunia fuit numerata. Et est exceptio magni effectus, & fuit inducta, quia debitor anxietate consequendi mutuũ, de facili scribit ad petitionẽ creditoris se recepisse, quod in veritate nõ receperat. Secundũ remedium
b est exceptio doli, [b] & hæc nõ tollit tpe: qa semper dolose petit creditor, ex quo pecunia non est numerata, arg. in l. 2. ff. de do. except. sed onus probãdi q nõ fuit numerata, incũbit ipsi debitori; quia confessio facit fidem 3 eum, per c. per tuas, de proba. & per l. generaliter, C. de non nume. pec. Hoc tenent cõiter Legistæ in l. si ex cautione, C. eo. tit. Tertiũ remedium est, exceptio in factum, & idẽ dicendũ, quod in præcedẽti. Quartũ remediũ est, cõdictio ob causam, quia obligauit se ob causam, & causa nõ fuit secuta, & hæc exceptio cũ sit personalis, durat triginta annis. l. si cut, ff. de præscr. 30. anno. Sed oportet, q debitor probet pecuniã nõ solutã, vñ tñ in primo remedio releuat debitor ab onere probandi.
19 Sed est notabile dubiũ, quid in ecclesia & clericis respectu eorũ
c patrimonij, nunqd post biennium, [c] priuent exceptione non num.
d pec. Host. instat multũ, & tandem concludit q non, [d] quia l. in cõtractibus, inducens præscriptionem biennalem, non potuit præiudicare ecclesijs, nec personis ecclesiasticis, quæ gaudent eodem priuilegio cũ ecclesia. Et primo inducit in arg. l. fi. C. in qui. cau. in integ. rest. non est necesse. in fi. vbi patet, q præscriptio temporalis non currit pupillo, fortius nec ecclesiæ. Itẽ, qa 3 ecclesiã non sufficit probare mutuum, etiam vere factum, nisi probetur versum
20 in vtilitatem ipsius, vt in cap. quod quibusdam, de fideiuss. † Et tradit in hoc Host. tres regulas notabiles. Prima, lex imperialis fauẽs ecclesijs & clericis, ipso facto approbata est per ecclesiam, nisi ex presse reprobetur, arg. 10. dist. c. ii in adiutorii. Secũda regula est, lex imperialis damnosa clericis & ecclesijs, nõ valet in p̃iudiciũ ip sorũ, nisi expresse approbẽt per ecclesiã. Tertia regula est, statuta laicorũ inferiorum ab imperatore, siue faueant, siue damnũ inferãt ecclesiæ, nõ valent [e] in p̃iudicium, vel fauorem ecclesiæ, nisi expresse approbentur per ecclesiã, per cap. ecclesia Sãcte Mariæ, de constit. & cum his dictis Host. transit hic Io. And. Sed Moder. quoad primũ dictũ sentiũt oppositũ, & melius iudicio meo. Nã l. ex 3ctibus, affert priuilegium debitoribus: vnde ante illam legem incumbebat debitori onus probandi non esse numeratam pecuniam: Ecclesia ergo, vel clerici, si volunt vti priuilegio legali, debẽt recipere cũ moderationibus suis, vt intra biennium nõ vltra: vnde illa lex non est damnosa, sed fauorabilis; nec inducit præscriptionẽ 3 bona ecclesiastica; imo dedit remedium tpe limitato. Nec ob. quod dicit de versione, qa non indistincte est necesse, p bare versum, iuxta ea, quæ dixi in d. c. qd quibusdam. Concludo ergo, q tam ecclesia, q̃ clerici non possunt post biennium proponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, stantibus regulis disponentibus super probatione versionis in statu suo.

ADDITIONES.

a ¶ Per biennium. Adde q licet de iure ciuili ista exceptio non possit opponi vltra biennium, tamen poterit implorari officium iudicis. Item fingit dixit Bal. in l. illicitas, in prin. ff. de offi. præsi. Adde hic Ange. in consi. 227. quod incip. quia omne datum optimum, in fi 3. col. vbi dicit, q ecclesia potest perpetuo opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, & idem uidetur cõcludere Bald. in auth. hoc ius porrectum, in fi. 3. col. vbi dicit, q ecclesia potest perpetuo opponere exceptionem non nume. pecu.
Ant. Fran. ¶ An ecclesia possit opponere exceptionem non num. pec. perpe
a= tuo. Dicas, q videtur, q illa possit opponere, prout iste dicit, quia sicut exceptio non numeratæ dotis potest opponi intra decem annos, quanto magis debet posse opponi per ecclesiam. Et adde, q dato quod verante lege non posset opponi, nisi intra biennium; tamen daretur ecclesiæ officium iudicis ad petendum pecuniam non numeratam; quia quotiescunque lege pro

hibente non potest opponi exceptio; tamen datur officium iudicis, prout no. voluit Bar. in l. 1. in §. denique, ff. quod vi, aut clam, & illud dictum exclamat d. Abb. & reliqui sequuntur, qui dicunt illud esse valde no. in cet
b parte tua, de offi. deleg. circa fi.
b Seb. Sap. ¶ Exceptio doli. Hoc remedium ponit And. Sicu. in consi. 7. col. 1. in 2. volum.
c ¶ Post biennium. Vide d. Ant. in c. quia plerique, de immu. eccl.
d Seb. Sap. ¶ Quod non Hanc opi. sequitur Ange. in consi. 256. incip. videtur pri
ma fronte. Vide do. Ias. in l. ciuitas. col. 9. ff. si cer. pes. & in l. qui pecuniam, in 3. col. eo. tit. & Feli. in c. si cautio, col. 19. ver. secunda regula est 3. de fide in
strũ. in prima ampliatione illius regulæ.
e Zachar. ¶ Non valent. Adde Fel. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, col. 12. ver. gl. supde consti. Lud. Rom. sing. suo 452. inci. capitulum, ecclesiæ Sanctæ Mariæ, & Marth. Matthe. f. in sing. 111. inci. no. vnam lucrosam.

De donationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Donatio quid sit.*
Donatio rei illicitæ, non valet.
2 *Donatio rei factæ illi, cui ciuiliter tantum erat debita, dicitur donatio.*
Donatio rei factæ illi, cui naturaliter tantum erat debita, non dicitur propria donatio, nec requirit insinuationem.
3 *Donatio causa remunerationis factæ, non dicitur proprie donatio, nec requiritur, q̃ insinuetur.*
4 *Donatio inter virum & vxorem facta, non valet; nisi præcesserit inter eos aliqua obligatio naturalis.*

a Supra visum est de contractibus non gratuitis, [a] rcstabat vide
1 re de 3ctibus gratuitis, merito author subijcit rub. de dona. † Et q
rit hic Io. And. qd sit donatio. Et primo dicit, q est quædã liberb litas, [b] quæ nullo cogẽte cõceditur. Vel f m Host. est rei licite nul-
2 lo iure cogente, mera liberalitate facta collatio. Declara. † Dr rei licitæ, quia in re illicita, & inhonesta non contrahitur donatio, si. cut nec venditio, vt in l. qd sæpe, §. venenum. ff. de 3h. empt. & no hoc. Ex quo potes colligere, q si promitto tibi donare rem illicitã, nõ possum cõpelli ad donandum. Dr in diffinitione, Nullo iure cogente, &c. quia si præcessit obligatio ciuilis tñ, non impedit donationis effectum; illa nõ est sufficiens ad agendum, nec retinendũ; vnde si dono tibi illã rẽ, ad q̃ sum obligatus ciuiliter tñ, non impeditur donationis effectus. Secus dicit Ioan. An. in obligatione naturali, quæ causatur ex nudo pacto. Sec[a] in illa est li obligatione, vt benefacieti benefaciamus; qa illa non impedit donationis effectũ, & idem tenetur p gl. no. in l. donari, ff. de regiur. & in l. fed & si. §. consuluit, ff. de pet. hære. Et hæc multum pro sunt ad insinuationẽ faciẽdã. Itẽ prosunt in eo, qui prohibet donare: nã si præcessit obligatio naturalis, prima non dicitur dona-
3 tio; secus in secunda, & ita vr Bar. transire in l. 1. ff. de dona. † Sed tu aduerte, quia idem Bar. in pro cæ. digestorũ dicit notabile verbum iudicio meo, q donatio, quæ fit causa remunerationis, nõ est vera donatio, & hoc mihi plus placet. Nam est potius q̃dã permutatio seu compẽsatio seruitij recepti. hoc probo per l. 1. post prin.

ADDITIONES.

a ¶ Gratuitis. Ita continuat. Host. hic in sum. sua, & sequuntur alii. Sed ista continuatio videtur falsa, quia donatio non est proprie contractus, tex. est in l. Labeo. 2. §. contractum, ff. de verbo. sig. Secundo videtur, q ista rub. debeat præponi præcedentibus tanquam digniori. Tertio ista continuatio non videtur bona, quia in præcedentibus tractatur etiam de contractibus gratuitis, vt in tit. de preca. commod. & de feu. qui sunt contractus gratuiti, vt ibi habetur. Vnde dic sic: In præcedentibus dictum fuit de contractibus, seu titulis gratuitis, quibus mediantibus res totaliter non alienantur, sicut est collatio beneficij, contractus precarij, contractus commoda. depo. locationis, & feudi. Visum etiam fuit de contractibus non gratuitis, quibus res in totum alienantur, sicut est contractus permutationis, & contractus emptionis. Visum etiam fuit in superioribus titulis de quibusdam contractib. corroborantibus seu firmantibus, vel accedentibus, ad corroborationem superscriptorum contractuum, sicut in titu. de pigno. & fideiuss. Ac etiam visum fuit de modo implendi, & se liberandi ab obligatione contractus, vt in titprox. præced. de sol. Nunc cõsequenti ordine author subiecit de contractibus gratuitis, quibus mediantibus res totaliter alienatur, & etiam quomodo dictus contractus rescindatur, & soluatur. Et ista videtur melior continuatio. Ex continuatione tamen illius & sequacium hic infero, quod donatio dicitur contractus, quod etiam tenuit Bal. in l. qui donationis, C. quod met. cau. per illum tex. & in l. contractus. C. de fide instr. & Bal. in l. fi. C. de li tig. quod verum intellige ex improprio significatu hujus verbi cõtractus, vt tunc donatio dicatur contractus, si consideramus proprium significatum, quia appellatione contractus, proprie sumpti, non venit ipsa donatio. gl. est & ibi Sal. in d. l. contractus, & glo. In. ff. de oblig. in ver. ex contractu. quam no. ibi Ang. de Are. & alle. concor. gl. & adde glan c. fi. supra de fo. compe. ci
fi. Bal. in auth. sacramenta, C. si aduer. ven.
b ¶ Quædam liberalitas. Hãc diffinitionẽ effectualiter tenet Azo in sum. C. eo. Ant. Fran. ¶ An donatio fit contractus, vide Pau. de Cast. in consi. 100. & Bal. in l. fi. C. de iti. vbi dicunt, quod dictum contractus, & ex eo inferunt ad statutum de gabella soluenda pro contractu; quia illa debet solui, C. de præscri. donatione, pro quo vide etiam Bal. post gl. in l. fin. in §. si quis, C. de præscri. trig. annor. & vide Bald. & Bar. in l. 6 donationis, C. quod met. cau. Imo si incipiat a traditione, dicitur esse contractus nominatus, vt in l. Arist. de. de dona. & habetur per Bar. in l. iurisgentium, in prin. ff. de pac. & vide Bal. in rub. C. de rer. permu. vbi plene examinat.

princ. ff. de dona. Vbi dr, q illa est propria [a] donatio, ad quã donator mouetur nulla alia præcedente cã, nisi vt exerceat munificentiã & liberalitatem quandã, & bene no. Sed ille, qui est obligatus ad antidora, non donat solũ, vt exerceat liberalitatem, sed potius, vt soluat debitum nãe, & remuneret eũ, q sibi seruiuit: pro hoc bonus tex. in l. Aglius, de dona. Vbi dr, q si quis donat magistro suo, illa non est donatio, quia potius voluit remunerare officium & obsequium magistri: ad idem l. si pater, ff. eo. ti. † Et ex p̃di
4 ctis potest inferri, q inter coniuges [b] prohibetur vera donatio, quando. s. nulla præcessit inter eos obligatio naturalis, sed si præcessit obligatio, [c] videtur tenere donatio: quia, vt dixi, illa non est vera donatio, [d] & hæc faciunt ad multa.

ADDITIONES.

a ¶ Est propria. Et Adde hic eundem Panor. in c. per tuas, in ea. gl. r. Et q̃ non sit proprie donatio, tenet do. Alex. Imo. in consi. 327. inc. nec arguendi sumus, & ita est tenendum.
b Seb. Sap. ¶ Inter coniuges. Vide de veritate dominum Ias. in l. si pater puellę, vbi Bal. & Sal. C. de inoffi. testa. in l. ex hoc iure, col. 11. versi. tertius effectus est, ff. de inst. & iure.
c Obligatio. Facit quod voluit Ang in consi. in 176. in 3. principali quæsito, ubi concludit, q̃ in mutua donatione non requiritur insinuatio, quia leges loquentes de donat. intelligendæ sunt de mera donatione, quia verba simpliciter prolata, semper debent intelligi secundum proprium significatum. l. si quis nauem, ff. de exer. habetur in c fi. infra de verb. sig. & illa dicitur proprie donatio, quæ nullo iure vel causa fit, & sequitur dom. Alex. in consi. 20. in 3. parte. Hinc est, q quamuis donatio simplex, quæ excedit summam quingentorum aureorum, facta sine insinuatione, nihil valeat, l. fancimus, C. eo. & l. Modestinus, ubi Bar. & alij, ff. eo. & Bal. in l. illud, C. de sacrof. eccl. tamẽ si eller. donatio remuneratoria, non egeret insinuatione, l. Aquilius, vbi Bar. & alij, ff. eo. probatur in l. fi. iuncta gl. parua ibi, C. de iure dot. quam ad hoc ibi no. Ang. & Bal. in l. 2. ad fi. C. ne lice. poten. & in l. si cum mihi, ff. de don. inter 3. C. qui bo. ced. pot. & in l. si mortis, in prin. post Gui. de Cu. C. ad leg. Fal. & in l. fi. in reportatis antiquis, ff. de exer. & firmat Oldr. Laud. in consi. 219. inc. ad habendam aliqualem notitiam, & in consi. 5. inc. Titius dedit duabus coniugibus, & do. Alex. in consi. 157. in 2. col. & Io. de Imo. ubi limitat duobus modis, quem omnino videas in l. Aquilius.
Ant. Fran. An donatio remuneratoria requirat insinuationem, vltra hic alleg. ide Bar. in l. si pater, in §. fi. ff. de dona. & Bal. in l. illud, C. de sacrof. & in addit. Spe. in ti. de donat. in uer. in eo, quod. vbi dicunt, quod non requirit insinuationem, si merita erant obligatoria, secundum Gui. de Cu. in l. si tibi, ff. de per. peta. & habetur per Bal. in l. fi donatione, C. de colla. Et uide omnino Alex. in l. iurisgentium, §. quinimo, ff. de pact. post Bar. ibi, & in præall. l. si donatione. Et propterea dicitur, q si fit a marito constante matrimonio, & dicatur, q̃ fit propter merita abuxore, talis donatio requireret insinuationem, quia illa merita non essent obligatoria facta cõstante matrimonio, quia maritus & uxor tenentur pati mutuum infortunium, quia etiam si tacum dorem, §. finautem in fauiissimo, ff. solu. mat. & in l. quod in uxorem, C. de nego. gest.
† Donatio. Tex. est in l. quod autem, §. si vir, ff. de dona. inter vir. & uxo. per quã Lita dicit idem Abb. Pan. in rub. infra de testa. Et uide, quod per illam l. dicit Bar. in l. si voluntate, C. de dot. prom. q̃ si rusticus acciperet nobilem in uxorem, & in instrumento confiteretur se recepisse maiorem quantitatem, quã in veritate receperit, q̃ obligaretur effiteaciter, nec posset opponere exceptionem. Tex. est in l. quod autem, §. si vir, ff. de dona. inter vir. & uxo. per quã Lita dicit idem Abb. Pan. in rub. infra de testa. Et uide, quod per illam l. dicit Bar. in l. si voluntate, C. de dot. prom. q̃ si rusticus acciperet nobilem in uxorem, & in instrumento confiteretur se recepisse maiorem quantitatem, quã in veritate receperit, q̃ obligaretur effiteaciter, nec posset opponere exceptionem numeratis, quia illa merita non essent obligatoria facta cõstante matrimonio, & dicit q̃ est suum nouum dictum, & q̃ cõsuetudo obtenet. Ide tenet Bar. vbi reassumit istud dictum in l. si diuortio, & in l. si ita stipulatus te sisti, in fi. ff. de ver. obl. Bal. in l. 2. §. fi. ff. si cer. pe. ubi subdit, quod idem esset, si unus senex acciperet inuenculam in uxorem, & idem Bald. in l. 1. in fi. C. de dona. ante nup. & in l. pen. §. mulier, ff. solu. matrimo. Ang. in l. 2. eodem, & in consi. 5. & Imo. in rubr. ciusdem titu. solu. matrimo. Quod illud reprehendit Ludo. Rom. in d. l. si diuortio. Circa tamen dictum principale quod donatio inter virum, & uxorem valeat propter merita præcedẽtia, videtur obstare tex. in l. quæ iam nuptæ, ff. de donatio. inter virum & uxorem, & est illatio dom. Abb. Pan. hic, notanda pro notabili effectu obligationis naturalis.

SVMMARIVM.

1 *Promittens aliquid donare, illud tanquam debitum tenetur adimplere.*
2 *Donare est actus nobilitatis.*

CAP. PRIMVM.

Rudentes, f m primum intellectum. h. d. Liberalis in donando, existimat se debere, qd donat. Vel sic, secundũ aliũ intellectũ. † Promittẽs aliquid donare, illud tãquam debitum adimplere tenetur. Nã nobilitas est proprium donare. Ad hoc quod no. in c. grã
2 Nõ. 1. † q liberalis, põt dici nobilis, quia exercet actum nobilitatis. Nã nobilitas est proprium donare. Ad hoc quod no. in c. grã tide sup. neg. præl. li. 6. vnde potest tex. intelligi in nobilibus gñe, aut moribus, aut aio. Vide no. dictum Cy. in l. prouidendũ, C. de nobilibus, aut moribus, aut aio. Vide no. dictum Cy. in l. prouidendũ, C. de illenobilitatem acquirit a se; alius uero pollet nobilitate suorũ. Sed si quis esset nobilis morib. & gñe; tunc est pferendus ei, q no bilis est morib. tm; qa duplex decus fulget in eo, & proprium, & fiorum, & p hoc dicto Cy. vide bonũ tex. in c. nunq̃ de vitijs eruditorum, & 3. 6. di. No. 2. q̃ liberalitas, q̃ in donãdo commendatur, beatitudo in donatore, unde Christus: Beatius est dare, q̃ accipere, vt in c. cum Marthe, de cele. miss. Sed intellige ut meram liberalitatem quis exerceat, & nõ prodigalitatẽ, vnde ait Tullius, Henda est cura rei familiaris, q̃ dẽ dilabi sinere, flagitiosum est; sed ita tñ, ut liberalitatis & auaritiæ absit suspicio, & vide qd no.

in c. ex parte, de consue. vbi hñ, quid sit auarus, & quid prodigus. No. 3. ibi, [In beneficijs.] q̃ donatio seu seruitium, dr beneficium. Est enim beneficium beneuola actio gaudium tribuens capiẽti, vt in li. feu. qui. mo. seu. amit. c. i. Sed q̃ro de ĩtellectu huius ca. Sol. Host. ponit exemplum in his, q faciunt eleemosynã pauperibus, vel Imperatore donãdo Ecclesiæ, vbi nulla dẽt esse mẽtura, ut in Auth. de non alie. in §. minus. Sed ista exempla sunt nimis stricta. Sed capiendo mentem scribentium dico, q̃ iste tex. posset intelligi de quolibet donatore, & duplex põt esse intellectus. Primus in eo, q ã donauit, & tradidit. q tanq̃ liberalis dẽt crescere in bñficijs suis, quemadmodum Christus multiplicat in nos beneficia, ita dẽt facere q libet nobilis moribus, & gñe. Non enim dẽt esse p̃tẽtus vno beneficio tm; sed multiplicare sua beneficia; maxime in beneuolis & subiectis, & tunc tex. ibi, [Quod spõte tribuit] stat ꝓpriè, & tex. ibi, [Creuerit.] intellige s. beneficia multiplicãdo. Secundo põt intelligi in eo, q promisit donare, & pñia ductus non vult adimplere, & tunc tex. ibi, [Quod sponte tribuit.] expone. i. tribuere ꝓmisit, & tex. ibi, [Creuerit.] expone p bonã voluntatẽ, quia debet esse hilaris in adimplẽdo, & existimare se debitorem, ex quo promisit, et secũdum primum intellectum debet quis existimare se debitorem in donando, quasi donatio sit debita ex nobilitate. gl. sunt faciles, sed teneas menti.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta a prælato, inconsulto Capitulo, non valet in damnum ecclesiæ.*
2 *Prælatus non dicitur dominus rerum ecclesiasticarum, sed administrator, & habet largiores habenas, quam procurator.*
3 *Successor in dignitate, põt reuocare male alienata per prædecessorem suum.*
4 *Prælatus, qui ex sua negligentia patitur rem ecclesiæ præscribi, tenetur de suo ad interesse, in quantum ecclesia est damnificata.*
Donatio facta de rebus ecclesiæ ad hoc, vt teneat, requiruntur copulatiue duo. Primo, ut fiat in casu licito, secundo q̃ fiat cum debita solemnitate.
5 *Donatio rei ecclesiæ, quę est valida, potest retractari per ecclesiam per restitutionem in integrum, si sentit se enormiter læsam.*

CAP. II.

1 Fraternitatem. † Nõ valet donatio q̃ facit p̃latus inconsulto Capitulo, & in damnum ecclesiæ. Tres sunt partes. In prima ponitur exordium, In secunda narratio, ibi. [Accepimus] In tertia conclusio, ibi, [Vnde] Casus lit. Eps Parisien. prædecessor istius, graues fecit donationes de rebus epatus in detrimentum ecclesiæ, inconsultis canonicis suis. Petebat iste successor à papa, vt posset eas reuocare. Rescribit ei papa, dicens, q̃ Eps & quilibet prælatus, ecclesiæ procurator est, & non dominus, & ideo conditionem ecclesiæ meliorẽ facere põt, deteriorem uero facere non dẽt. Vnde donationes illæ de iure non tenent, quare indulget, ut donationes illas tã à clericis q̃ a laicis dẽat reuocare. B. No. 1. ibi, [Cum episcopus & quilibet prælatus, &c.] q non solum Eps dicitur prælatus, sed plerique; alij citra eum, vt in c. 1. de æta. & qualita. Et quis proprie dicatur
2 prælatus, dixi in cap. 2. de iudic. & facit etiam tex. cum glo. in cap.
a cum ab ecclesiarum prælatis, de offi. or. † No. q̃ nullus prælatus [a] di citur

ADDITIO.

a ¶ Prælatus. Adde hic, quod no. dom. Anto. hic in 1. no. & in c. petitio, in 3. colum. post Inn. de procu. & ibidem late per do. Bar. de Bellen. Item adde hic Arch. in c. quia Episcopi, in fi. q̃6. 3. ubi quærit, an Episcopus agens pro iure ecclesię, quando res est certa, possit aduersario deferre iuramentũ? Arguit q non, quia prælatus dicitur procurator, ut hic; sed procurator non potest regulariter deferre tale iuramentum, c. qui ad agendum, de procu. in fi. li. 6. Cõtrarium no. ibi decidit, uidelicet, q̃ imo poterit deferre, & ita dt tenere Gof. in sum. de in ieiu. §. potest, de quo etiam dixi notare Gof. in sum. de iurei. §. quis possit deferre, uer. in rebus, quæ. item adde hic Inn. in c. si constitute. rit. de accu. ubi dicit, q̃ etiam commendatarius in sua commenda, habet liberiorem administrationem, quam procurator. Adde Bal. in l. fi. C. de temp. appel. ubi dicit, q̃ prælatus tenet medium inter dominum, & simplicem procuratorem. An aũt prælatus dicatur habere liberam administrationem. dicit, q̃ sic, tex. est in c. relatio, 21. q. 1. & in c. cum nobis olim, in fi. de elec. de quo tamen uide plene per do. Ant. in c. cum cõtingat, de transa. & quod ibi plene no. do. Bar. de Bellen. & per gl. in c. quia episcop. 5. q. 3. De nisitatione autem, an habeat liberam, uide gl. in c. 1. 8. q. 1. De œconomo, an habeat liberam, tex. in c. illud, 11. q. 2. Et adde, q̃ statur iuramento prælati, super administratione ecclesię, ve per gl. in c. qualiter & quando, de accu. quod intelligitur, nisi probetur contrarium, quia ipse dilapidauit per tex. in c. licet Heli, de simo. arg. eius quod in simil notat Io. And. in c. quia propter, de elect. & in c. statutum, §. cum vero, de reser. lib. 6.
Ant. Fran. Circa hoc an stetur iuramẽto prelati de administratis per eum: Dicas primo, q̃ prælatus legitime administrat bona prælaturæ, & ad illam pertinentia, ut pe Spe. in ti. de act. ab uni. in uer. item quod excedit, & uide tex. cum glan c. is cui, de elect. li. 6. & gl. in c. fi. 5. q. 3. & habetur per Inn. in c. ex tua, circa fi. de cleri. non resid. Imo debet esse paratus reddere rationẽ cuicunque petenti, ut per Spe. in proq. operis sui circa prin. & qualiter reddere debeat, uide per Card. in clem. quia contingit, in §. illi, de reli. domi. Et adde, q̃ instar tutoris in ratione reddenda debet stari dicto suo, circa expensas minutas, quæ dietim fiunt, nec ita facile probari possunt, etiam si fuisset sibi remissa redditio rõnum per testatorem, uel alio modo, quia nõ uidetur esse sibi remissus dolus, ad quod uide Bar. in l. dominus, in 9. fernio, de pen. le ga. in simili materia, & uide Alex. in consi. 54. in 2. parte consi. & circa hanc rationem reddendam per prælatum habetur per dom. de Rota in dec. 469. in nouel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dñ dominus ecclesiasticarum rerum, sed potius procurator & administrator. & ad hoc quotidie allegat iste tex. Dic tñ, q proprie prælatus non est procurator. Nã prælatus dñ habere dignitatem; & potest latius & liberius disponere de reb. ecclesiæ, quam procurator, de quo vide bonam gl. 5. q. 3. in c. fi. & 12. q. 1. c. duo sunt genera, & in c. præsenti, de offi. ord. li. 6. Sed dñ procurator in eo, q habet procurare vtilitatem ecclesiæ; non autem disponit ad libitum, vt dñs. † No. q succesſor pōt & debet reuocare male alienata p̄decessorem, de quo in c. fi. qs presbyterorũ, de reb eccl.

4 non alie. † In gl. in ver. [Non debet.] ibi, [In omittendo.][a] Et pone

a exemplum in prælato, qui patit præscriptionem currere ɔ̃ ecclesiam. Sed dic, q proprie non currit præscriptio ex facto p̄lati, sed ex iuris dispositione; licet ꝓcurrat negligẽtia p̄lati, & vide gl. sing. in c. placuit, alleg. in gl. q̃ vult, q ɔ̃ p̄latũ patientem præscriptionẽ in rebus ecclesiæ, potest agi ad interesse, inquantum ecclesia est damnificata ex negligentia sua. Et dic de ista mã, vt plene dixi in c. 1. de do. & contu. vbi plene tractaui, an & qñ factũ prælati noceat ecclesiæ. In fi. gl. Pondera bene gl. Nam aperte sentit prælatũ non posse ẽt modica donare, nisi ꝓcurrat consuetudo, & ita vr̃ in telligere ca. j. proxi. Dic latius, vt ibi dicam. Aliud tñ vr̃ sentire gl. seq. in prin. & facit iste tex a ɔ̃rio sensu, nam hic ponderatur, q donationes erant graues; a ɔ̃rio ergo nõ graues toleranẽ; nec fit hic mentio de consuetudine. In gl. in ver. [Graues.] in fi. Gl. aperte nõ eligit quid iuris quoad propositum: Sed concludę, q si constat, qua donatione grauetur ecclesia, vt puta, quia multę factæ sunt separatim; tunc reuocabitur solum illa, per quam ecclesia grauatur. Idem dic, vbi fuisset vna donatio separabilis respectu rerum, vt solum retractetur id, quod est vltra legitimum modum, vt in l. sancimus, C. de dona. in cap. si quos de seruis. 12. queſt. 2. Si vero non potest commode fieri separatio, puta quia donauit aliquam rem indiuisibilem; & tunc reuocatio fit in totũ; & sic potest intelligi iste tex. & facit quod in simili dixi in ca. dilectus, il 1. de prę-

5 ben. † In gl. in ver. inconsultus, in fi. Ioan. And. post Gof. dicit, q si capitulũ ꝓsensit, tenet donatio, sed ꝓcedit restitutio in integrum, vt in ca 1. de in integ. resti. Aut nõ ꝓsensit capitulũ; & tunc donatio est ipso iure nulla. Hæc distinctio non vr̃ vsquequaq; vera, quia ad hoc, vt teneat alienatio de rebus ecclesiæ, duo necessaria requrunt. Primo, q seruet̃ solẽnitas debita, de qua in d. c. sine exceptione. 12. q. 2. Secũdo, vt fiat in casu licito, vt in clem. 2. de reb. eccle. nõ alien. no. gl. in d. c. 1. de in integ. restitu. & sequitur ibi Io. And. Si ergo ista donatio fuit facta in casu illicito, est ipso iure nulla, quantũcunque capitulũ ꝓsenserit: Secus dic, si fuerit facta in casu licito, puta si prælatus causã pietatis donauit rem ecclesiæ cum consensu capituli. Nam tunc si donatio est grauosa multum ecclesiæ, reuocabitur per in integrum restitutionem: Secus, vbi casus non erat licitus, puta, ga donauit diuiti, seu in casu a iure nõ ɔ̃cesso, & casus concessos a iure, vide 12. q. 2. in gl. summæ.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ In omittendo. Quod prælatus, qui patitur contra ecclesiam currere præscriptionem teneatur, firmat Abb. in c. 1. de do. & contu. & in c. 1. supra de in integ. rest. & d. And. Sicu. in ca. vt super, de reb. eccle. non alie. & Car. in cle. 2. in prin. in 5. no. supra de reli. domi.

SUMMARIVM.

1 *Donatio facta a solo prælato de rebus ecclesiæ, an valuerit, attenditur quantitas rei, & loci consuetudo.*
2 *Abbas & quilibet prælatus regularis habet facultatem donandi aliquam rem propter liberam administrationem quam habet.*
3 *Donatio facta per prælatum alicui suo amico, vel consanguineo, valet, si est consuetudo, q possit facere.*
Consuetudo, quod possint donari immobilia, vel mobilia preciosa ipsius ecclesiæ, non valet.
4 *Abbas, vel prælatus quo casu possint donare res modicas, ceßante consuetudine, & sine consensu capituli.*
Prælatus potest indistincte donare fructus beneficij, quos facit suos: residuũ uero non, nisi interueniant requisita.
Tutor potest donare, inquantum expedit pupillo.

CAP. III.

a 1 **Cæterum**, [a]† Prælatus modicam rem ecclesiæ donare potest, vbi hoc habet consuetudo. communiter summatur: sed summarium hoc multũ restringit literam: vnde inherendo literæ potest sic summari. In considerãdo, an valeat donõ facta per prælatum, dẽt attẽdi quantitas rei donatæ, & loci ꝓsuetudo. h. d. Casus lite. Abb. fecit donationẽ cũ priore, & q busdã de quẽntu, vel solus Abbas: postea quentus pars reclamat & ɔ̃dicit, quæritur quid iuris sit. Respondetur, q quãtitas rei donatæ, & ꝓsuetudo loci debent ꝓsiderari in tali donatione; ita tñ, q consuetudo non sit ɔ̃ canones, & in hoc donũ ratum debet,

2 vel irritum iudicari. Bern. † No. 1. q prælatus ẽt regularis potest aliqua donare de rebus ecclesiæ; & hoc ratione administrationis liberæ, quam habet in rebus ecclesię. Nam quemadmodum tutor non habet proprietatem in rebus pupilli; & tamen aliqua donare potest, iuxta illud quod habetur in l. cum plures, ff. de adminituto. ita & prælatus. Ad idẽ pulch. tex. in l. filius, de don. vbi dr̃, q si filius habet liberã administrationẽ peculij, pōt aliqua donare; attenta tamen qualitate filij. Ita potest dici in prælato; habet enim liberam administrationem in rebus ecclesiæ, vt in c. nobis, de elec. in fi. & in c. is cui, eo. titu. lib. 6. & faciunt hæc, vt cessante consuetudine, possit aliqua donare, de quibus dic, vt statim dice

3 tur cum gl. † In gl. fi. no. ex gl. duos ſtellectus ad istum tex. Primus, vt intelligatur in erogatione facienda in pauperes, & ponit exẽplũ Doct. in consuetudine quorundã loc orũ, f m q̃ prælatus dat puellæ pauperi maritandæ, 20. vel 30. vel nobili pauperi. Et iste intellectus licet sit verus in se, non tñ vr̃ conuenire literæ: quia non esset tunc necessaria consuetudo, quia eleemosynam debet facere prælatus de rebus ecclesiæ. 16. quæstio. 1. c. quoniam. ideo dat secundus intellectus, vt intelligatur de vera donatione, q̃ facit prælatus alicui non pauperi, puta amico, vel ꝓsanguineo; tunc n.

b valet donatio,[b] si concurrit consuetudo; & intelligũt Doc. in rebus nõ immobilibus, neq; mobilibus precio sis: vnde in his nõ va

4 est, nunquid rem modicam possit prælatus donare sine consuetudine: D. Ant. hic dicit, q aut vult aliqua donare de redditib. ecclesiæ; & pōt donare illos, quos facit suos, ẽt sine ꝓsensu capituli; & p hoc, q̃ nõ. in c. p̄senti, de offi. ordi. lib. 6. Aut vult donare alia rẽ mobilẽ ecclesiæ; & tũc si est minima, non requirit cõsuetudo, nec ꝓsensus capituli. Si vero non est minima, oportet, q cõcurrat consuetudo; & si enormiter læditur ecclesia, non valet consuetudo. Et ex his vr̃ sentire, q requiritur ꝓsuetudo, vbi res nõ est minima. Sed ɔ̃rium sentit gl. in c. præcedenti, vbi dixi pro, & contra, al-

c legari possunt c. ad hæc, & c. relatũ. 2. de testa. Sed satis ego [c] credę rem, q cessante consuetudine, nihil donare possit, absque causã rõnabili; sed cum causa rationabili sic, puta, quia recepit seruitium ab illo, & vult eũ remunerare, vel q d simile; & sic loquunt iura ſuperius alle. facit d. c. relatũ, vbi ẽt ponderatur consuetudo. Nec ob. quod supra dixi de tutore in c. præced. quia tutor donat quãtũ expedit pupillo, & nõ aliter; ita & ꝑlatus, si expediret ecclesiæ. Nã vt ecclesia habeat amicos, p sua defensione, licite possunt aliqua leuia fieri, arg. in d. l. si plures, ff. de admini. tut. Et an ꝑlatus faciat redditus suos, dic vt dixi, seu remisi in c. fi. de pig.

ADDITIONES.

a ¶ Cæterum. Vide dom. Anto. in cap. veniens, in verſi. huic obuiat, de præſcri. Bal. in c. fi. in 5. col. verſi. quæro nunquid, de conſ.

b Seb. Sap. ¶ Donatio. Idem firmat præceptor meus d. Rochus Curtius in repe. ti. c. fi. col. 80. verſi. limita modo dictam concluſionem. ſup. de conſuetud. Et q prælatus poſſit inferre modicum præiudicium eccleſiæ tenet Fel. in c. veniens, col. fi. verſi. dum dicit Abb. pulc. ſupra de præſcriptio.

c ¶ Sed ſatis ego. Vide omnino ad hoc do. Card. & quod no. Anto. ſupra eo. c. proxi. & tex. in l. fi fundus, ff. de re. eor. Et quod dicatur minimum, vide hic per d. Ant. vbi dicit, q ſtatur conſuetudini, quod dicatur minimum, & vide gl. 12. q. 2. c. terrulas, & Archi. ibi.
Ant. Fran. ¶ Quod dicatur minimum, dicas hoc cõſiderari ex qualitate rei, vt in l. cio, & ibi per Bar. ff. de in integ. reſti. & habetur per gl. & Doc. in l. res bona, ff. de cõtrah. emp. & vide ẽt gl. in l. a. ff. quod cũ eo. Cõſiderari ẽt debet qualitas perſonæ, quia, vt dixit glo. in l. illicitas, in §. veritas, ff. de offi. præſi. Porcellus ruſtici dr̃ eſſe quid magnum, q a dicitur eſſe eius oculus, & alibi dicitur in l. cum oportet, in §. cum autem, & ibi per Bald. C. de bo. quæ lib. q tertia pars quandoque dicitur minima, & quandoque non.

SUMMARIVM.

1 *Ecclesia nõ vacans non potest concedi in beneficium, sed in proprietatem sic puta si conceditur alicui monasterio, sine præiudicio tamen rectoris, qui ea tenet. dum uiuit, & nu. 2.*
2 *Ecclesia non vacans potest vniri cum alia, etiam rectore non vocato.*
3 *Ecclesia non vacans, vel beneficium, quare non potest concedi in titulum, sed in proprietatem sic.*
4 *Ius patronatus potest donari a patrono vni loco religioso sine licẽtia prælati.*
Episcopus an possit vnire vnam ecclesiam, cuius collatio pertinet ad inferiorem prælatum alteri ecclesiæ.
Eps potest vnire ecclesiam sibi subiectam; licet eius collatio per eius negligentiã sit deuoluta ad Papam: nam alio iure est deuoluta; & alio iure unita.

CAP. IIII.

1 **Consultationibus**. † Ecclesia non vacans, in beneficiũ concedi nõ potest; sed in ꝓprietatẽ sic, de authoritate tñ Epi sine ꝓiudicio p̄lati. Casus literalis. Aliqs patronus, vel p̄latus ꝓcessit ecclesiã alicui clerico, viuẽte rectore illius ecclesiæ, q̃rit, an talis ꝓcessio valeat. Et rñdet, q nullius est momẽti. Si aũt ꝓcessio fit religiosis locis ab Epo, vel ipsius authoritate, tenet; sed ꝑsona, q̃ ecclesiã tenet, sine ꝓsensu ipsius in vita sua remoueri nõ debet. Ber. † No. 1. q

2 non vacans non potest concedi singulari personæ, sed alteri ecclesię sic, sine tamen præiudicio rectoris, & hodie est tex. in clem. 2. de reb. eccl. non alie. vbi dr̃ q vnus prælatus potest vnicam ecclesiam; ẽt non vacantẽ, alteri vnire; rectore non vocato. Nã illi

3 non fit in sua vita præiudicium. † Sed quæro de rõne diuersitatis, quare ecclesiæ potest fieri concessio, & non singulari personæ? Doct. reddunt rationẽ, quia singularis persona desideraret mortẽ proximi, in cuius locũ ſperaret se succeſſurũ, vt in c. 2. de pcss. pb. q rõ in collegio ceſſat, q a cũ collegiũ nõ habeat animam, nõ potest desiderare mortẽ proximi. Nec singuli de collegio desiderãt, q q̃ est collegii, nõ est singulorũ, 12. q. 2. q manumittit. Vel redde aliã rõnem meliorẽ: Cõcessio q̃ singulari personæ, fit in titulũ; qui q dem titulus cum sit penes rectorem viuentem, nõ pot

transferri

trãsferri in alium; q a sicut duo non possunt hẽre vnã vxorem carnalem, ita nec ſpiritualẽ c. cum non ignores de præb. Sed qñ cõcessio fit alteri ecclesiæ, seu collegio, tunc fit iure proprietatis. vñ non trãsfertur titulus, q est penes viuentem; sed ius proprietatis, quod est penes ꝓcedentem, vel aliud ius in ecclesia separatum à titulo prælati viuentis. quia vterq; non potest p̄ũgi. Et inquantũ tex. dicit, q si alius possidet ecclesiam, non potest alteri ꝓferre, intelligę, qñ alius possidet cum titulo, saltem colorato, f m ea, quæ dixi in c. cum nostris, de concess. præb. secus, vbi concessio esset evidenter iniusta. Nam tunc nop impedit collationem singulari

4 ꝓsonę fiẽdã, vt lc. & no. in c. licet Eps, de p̄b. li. 6. † In gl. in ver. eius authoritate. Vult ergo gl. q ꝓ sine authoritate Epi patronus possit donare loco religioso ius patronatus, sed nõ ecclesiã, in qua hẽt ius patronatus, & bene loquit, quod tenent Doct. in c. 1. de iure patr. li. 6. & vide q̃ dicã in c. illud, alle. in gl. Et intellige, q Eps pōt donare loco religioso, si ipse hẽt collationem beneficij; secus aũt si ecclesia pertineret ad alium prælatum, q a tunc requiritur eius assensus, f m Doct. quod no. Ex quo ẽt hõs, q sicut directe concedendo illã ecclesiã alteri in proprietatem, non potest Eps præiudicare inferiori prælato hẽnti collationẽ, ita nec indirecte, & pōt

5 induci hoc dictum ad q̃nẽ. Pone, q ecclesia de iure speciali pertinet ad collationem prælati inferioris, nunquid Eps posit illã alte ri ecclesiæ vnire? Et vr̃ q sic, quia unio nõ concernit titulum, sed proprietatem: vnde licet ius conferendi non pertineat ad Epm, pertinet tñ ius disponendi de proprietate, & rebus beneficii, q̃ non firmo; sed remitto ad no. in c. sicut vnire, de excess. præla. ubi ponitur per Mod. q. notabilis & quotidiana, an Episcopus possit vnire ecclesiam sibi subiectam, cuius collatio per suam negligentiam deuoluta est ad Papam. Et cõiter tenent ibi Mod. q ꝓ sic, q a alio iure est deuoluta, alio iure vnita: nã deuolutio cõcernit titulum, sed vnio concernit proprietatem; & est notabile dictũ, & facit id quod dixi s. sed remitto ad plenius no. in d. c. sicut.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Ius conferendi. Aduerte tamen, q vnio beneficij facta de beneficio reſeruato, non facta mentione reſeruationis, eſt nulla, vt per Fel. in c. poſtulaſti, col. 5. uer. poteſt inferri ad dubium, ſupra de reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum de non infeudando de nouo, non extenditur, quando prælatus vult integrare vasallum in mensura deceptum, & nu. 3.*
2 *Alienatio seu infeudatio rerum ecclesiasticarum, est licita propter remunerationem.*
Successor in dignitate, tenetur satisfacere. & soluere debita, quę ob necessitatem suam contraxit prædecessor.
3 *Prohibitus ædificare, non censetur prohibitus ædificium reintegrare.*
4 *Emptori decepto vltra dimidiam rei, non dico precij, quomodo subueniatur.*
5 *Fraus a nemine debet adhiberi in contractibus; maxime ab ecclesia.*
Ecclesia quando aliquid vendit, non debet recipere pretium oblatum vltra valorem rei.
6 *Donatio remuneratoria, non uidetur pura donatio.*
7 *Prohibitus donare, non censetur prohibitus donare animo remunerandi.*
In venditione alicuius prædij, si fuit datus terminus ad mensurandum, et ad mensuratũ denunciandum, uel ad mensurandum tantum, uel de hoc nihil fuit dictum, uel ad mensurandum absque prefixione termini, an et quo casu, & quãto tempore possit emptor, qui reperit se deceptum in re vendita a venditore, agere contra eum.
8 *Actiones personales non præscribuntur cum mala fide, spatio 30. anno.*
9 *Vendens prædium, expressis confinibus, & mensura, si reperiatur prædiũ in maiori quantitate, an possit illud plus repetere. Idem in emente si repererit in minori quantitate.*
10 *Traditura, quæ fit in præsentia rei, habet instar traditionis, & per ipsam transfertur possessio.*

CAP. V.

1 **Per tuas**. † Non obst. iuꝛo de non infeudando de nouo, prælatus integrare potest feudum, si apparet ua lium in mensura deceptum. h. d. Cõis diuisio. Secũda ibi, [Nos igitur.] Casus liter. Quidam nobiles Florentini tpe schismatis, tenuerunt Epm Florentinum in domo sua. Idem Eps sedata schismatis tẽpestate, de mandato Alexãdri Papæ dedit in feudum p̄di

a ¶ Remunerationem. No. vnum effectum obligationis antidoralis, & uide ẽt infra in 1. gl. & duos alios no. in rub. supra eo. Et ad hoc facit, q generaliter dicit Bar. in proœ. ſorum, vlt. col. C. de ſacroſ. eccle. & ibi dicitur, q quælibet res prohibita alienari, potest tamen alienari pro remunerandis ſeruitijs vel obligatione ad antid.

b Seb. Sap. ¶ Prohibitus. Vide multa per Alex. & Mod. in l. 1. §. ſi quis ædificiũ, ff. de ope. no. nun. & per Iaſ. in l. ius ciuile, col. 2. uerſi. tertio principaliter, ff. de iuſt. & iure.

c Seb. Sap. Eccleſiam. Illam gl. dicit ſim. ad iſtud propoſitum d. Iaſ. in l. quoties, col. 6. in 6. limit. C. de rei uend. & ibi aliqua ad propoſitum.

d ¶ Vendidit tibi. De hac qõ. vide hic Pet. de Anch. & Imo. & Pau. de l. daz. in cõmento, c. ſi uenditor, in vlt. col. de emp. & ueno. per Bal. in rub. C. de contra hen. emp. in 11. q. in ult. col. & Sal. in l. 2. in eo. ti. Et adde quæ habentur in l. j. prin. & in l. Iulianus, §. ſi Titius, ff. de actı. emp. & quod ibi Bar. & Pau. de Ca. in l. ſi ſeruum, §. 1. eo. tit.
Seb. Sap. Vendidi tibi. Vide multa alleg per d. Iaſ. in l. cunctos populos, in 1. col. in lect. Paduana, C. de ſumma Tri. & fide Catho.

e Conſ. 32 alias 257. ubi loquitur in legato uel donatione, ſecundũ Imo. hic.

tera

Universidad de Deusto
Biblioteca

tera dixit in conclusione q̄ qñ loquēs vtitur terminis denotantib. certū numerū, seu certā mēsurā; & tūc nō venit qd est plus, sicut eē deceptus in numero, vel mēsura agit ad supplemētū, vt hic. Qñq; vtit qs terminis denotātib. spēm, seu certū corpus, licet adijciat certū numerū, vel mēsurā; & tūc id, qđ est plus, cedit emptoris, ega mensura vel numerus hoc casu vī adiectus cā demōstrationis, & falsa demonstratio non vitiat, vt l. falsa demonstratio, ff. de cond. & demon. Exemplum, vendo tibi talem fundū sic, q̄ finatū. q est triū modiorū. Exēplū primi casus, pōt intelligi in isto tex. vt si dixi, Vendo tibi terrā quatuor modiorū in talib. q̄finib. &c.
10 & hoc no. † In gl. in ver. [Possessionē.]No. gl. ga quotidie alleg. iūcto tex. sed vt dicūt Doc. & bī iste tex. potius p̄bat p̄rium. Nā solū probat, q̄ non erant isti nobiles in possessione terræ duorū modiorum, qui deficiebant in possessione; ergo terra aliorum duorum modiorum, de qui fuerunt inuestiti, consistebat in possessione; & sic potius p̄bat, q̄ p̄ inuestitura trāsfert possessio. [a] Sed intellige qñ inuestitura fit in p̄tia rei, de qua inuestitur; quia tūc habet instar traditionis. l. qđ meo, ff. de acq. poss. Secus, si in absentia rei; & de hoc dic, vt plene no. in c. 2. de const. &c. transmissam, de elec. aliquid tetigi in c. authoritate, de instit.

ADDITIO.

Zacha. ¶ Per inuestituram transfertur possessio. Ad le istū in c. cū inter, nu. 5. & qd ibi posui in apost. ad ip̄sum, in ver. fuerat inuestitus, de renun.

SUMMARIUM.

1 *In donationibus sit latissima interpretatio.*
Clausula onerosa posita post plures donationes, respicit tātum proximam donationem. 6.
2 *Probatio per instrumenta, dicitur euidens.*
Euidenter dicitur fieri, quod sit per verisimiles coniecturas.
Mens contrahentium colligitur ex tenore, & serie instrumēti, & in omnib. dispositionib. dubiis recurritur ad mentem disponentium. 3.
4 *Interpretatio plene fit in contractibus, in testamentis plenior, in beneficiis plenissima.*
5 *Beneficia licet latissime interpretētur; tamen est verum, quando concernunt præiudicium solius concedentis, & non alterius. Item quando non deuiant à dispositione iuris communis.*
6 *Dispensatio dicitur odiosa, & stricti iuris, quia deuiat a dispositione iuris.*
7 *Clausula, etiam onerosa in fine posita, respicit omnia præcedentia: nisi ipsa haberent suas determinatas clausulas, excepto in beneficialibus, in quibus respicit tantum casum proximum.*

a 1 **Cum dilecti.** [a] In donationib. plenissima fit interpretatio; & ob hoc, clausula onerosa
post multas donationes apposita, proximā donationem tātum
b respicit h. d. & est casus [b] singu. f̄m istum intellectum; sed f̄m aliū intellectum summa sic: Clausula onerosa post duas, uel plures donationes posita, proximā tantum respicit, non superiorem, q̄ habet suā clausulā. h. d. Et est hæc lect. etiā no. sed non tantum, sicut prima, nec est speciale in donatione, sed idē est in qualibet clausula apposita in fine cuiuscunq; dispositionis, vt j. clarius uidebitur. In prima ponitur iudicum decisa consultatio. In secunda Papæ responsio, ibi, [Mandamus] Casus lit. Quidā nobilis cōtulit quasdā terras pure & simpliciter sine aliqua conditione p remedio animæ suæ in eleemosynā monasterio de Melios. Item aliā terrā dedit eidē monasterio sub conditione pensionis, ut si forte pensio debita non solueretur, redigere posset terrā ill. inforestam. Alanus, dicti nobilis filius, donationes illas uolebat p uiolentiam redigere in forestā. super hoc fuit cā cōmissa iudicib. Iudices examinato negotio, dubitauerunt pro qua parte deberēt ferre sniam: remiserunt cām instructam cum instrumento
2 donationis ad Papam. Et respōdetur, vt in litera. Ber. † No. i. ibi, [Cū ex tenore instr̄i euidenter. & c.]q̄ probō facta per instrm dr̄ euidens, & sic vbi requiritur probo euidens, nō requiruntur necessario testes, sed sufficit instrm Pro quo facit, quod no. Inno. & Host. in c. 2. de consir. vti. & in c. ex insinuatione, de app. & uide tex. no. in l. licet, ff. de leg. i. ubi patet, q̄ probatio ēt coniecturalis, dr̄ euidens; & si bene ponderetur iste tex. hoc idem probat. Nā in instrō isto non dicebatur aperte. prout Papa hoc decidit, Sed ex ǫiecturis Papa dicit hoc euidēter apparere ex serie istri, qđ bū no. Nō solū ergo instrm aperte loqu ēs, inducit euidētē probōnē, sed ēt ex ǫiecturis, & ex tenore instr̄i colligit mens disponētis. No. 2. ex hoc, & ex tex. ibi, [Mens, & intētio.]q̄ i dispositionib. dubiis, ēt in donatione, debemus primo recurrere ad ǫiecturādā mētē disponētis: nō ergo fatiore donationis debemus ampliare māmq̄ mētē donōnis, facit l. semper in stipulationib. ff. de reg. iu. & rā, in obscuris, li. 6. No. 3. q̄ laicus in donatione, q̄ facit ecclesiæ, pōt apponere pactū de soluēdo certā pēsionē hæredib. vel q̄ res donatā incidat in cōmissum, si pacta non obseruent, facit qđ
3 leg. & no. in c. verū. de cōdi. appos. i. † No. 4. tex. in fi. q̄ quotidie alleg. ad, q̄ in ǫtrib. nō fit stricta iterpretatio, sed plena; nō tñ plenior, nec plenissima. In vltimis vero volūtatib. fit plenior, & nō plenissima in donationib. vel būficio fit nō solū plena, & plenior, sed plenissima. Ex quo no. q̄ legatū non per omnia sortitur nām donationis; licet lex ciuilis dicat q̄ legatū est qđam donatio a testatore facta: nam vt vides hic, non fit ita largissima interpretatio in legato, sicut in donatione pure facta, quod bñ no. Et est rō di
c uersitatis [c] f̄m Doct. inter omnes istos tres casus. Nā ǫclus inducit obligationē ex vtraq; parte, vt in l. Labeo. la. 2. ff. de verb. sig. iō dēt seruari equalitas: vnde nō debet fieri stricta interpretatio in fauorē vnius, & in odium alterius, nec nimis larga; sed plena. Secundo casu scilicet in legato, res deponitur in fauorem legatarii tantum, vnde est quasi quoddam beneficium; ideo fit interpretatio largior, quam in contractu: donatio vero exercetur pro quadā liberalitate, & munificentia, vt l. t. ff. de donat. iō p̄ium dēū est, q̄ sicut fuit largus in donādo, ita ītellexit verba sua largissimē: potuit iste restringere dispositionem, si voluisset, sed testator q̄

que

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Cum dilecti. Vide ad materiam multa per Fel. in c. causam, col. 5. de rescri.

b ¶ Et est casus. Iste tex. allegatur, q̄ relatio causæ debeat fieri ad proximā tantum, non ad præcedentia; omnia. Sed in contrariū est tex. in l. fi. ff. de re. dub. ideo ibi vide Bar. & magistralem doctrinam, quā super hoc tradit Bar. post gl. in l. si idem cū eo. §. fi. ff. de iur. om. iu. Istā q. assignat etiam Alb. de Ro. post antiquos per eum ibi relatos in l. fi. ff. de const. prin. in 5. col.

c ¶ Diuersitatis. Istam etiam ponit idem Panor. in consi. 4. col. & in consi. 99. in ci. in causa & quæstione, quæ in p̄tia vertitur, in 3. col. & in c. super eo, in prin. per illum tex. supra de offi. dele. Et q̄ in præiudicium iurium tertij, debeant beneficia strictissime interpretari, vide bo. rex. in c. ex tuarum, de autho. & vsu pal. & idem dicit Ioan. An. in c. cum olim, de ver. sig. Et vide Bal. in l. i. ff. de consti. prin. vbi dicit, q̄ si princeps aliquid dat, vel confirmat, semper debet intelligi saluo iure alterius, & ad hoc vide omnino eundem Bal. in tit. de pa. Constan. in 3. 1. col. super ver. possideant, vbi ponit pulchra verba ad propositum, & vide etiam Bal. in c. 2. §. fi. quid sit inuesti. & in dd. l. vbi dicit quod Princeps concedendo beneficium, non vult cooperire vnum altare, & aliud discooperire, l. assiduus, C. qui po. in pi. hab. facit etiam tex. no. in c. quamuis, de rescrip. in 6. vide Barto. & Docto. in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. & posthu. Et ista sunt notanda ad practicam, maxime pro concessionibus aquarum, quas quotidie faciunt princ. pe. quia debent intelligi saluo iure & præiudicio alterius. l. Labeo, § 1. ff. fam. erci. Et adde, prædicta procedere, etiam si beneficium concedatur pupillo, vel minori, tamen adhuc intelligitur saluo iure tertij, & sine præiudicio tertij. Tex. est ad hoc no. in l. puberi, ff. de admi. tu. per quem ita dicit in terminis Barto. in isdem que. in princ. ff. qui pos. in pig. hab. Et ideo dicunt Fortius Compo. & Ioan. And. in c. causam, quæ. de rescri. & tene menti, quia est bonum dictum, quod si Papa conferat alicui beneficium ecclesiasticum cum clausula, Non obstante collatione alteri facta, intelligitur de collatione irrita alteri primo facta. Sed si esset valida, non intelligeretur sibi derogatum, & sequitur. d. Alex. de Imo. in consi. 277. inc. viso titulo quæstionis, in 2. col. Intellige prædicta, nisi Princeps expresse diceret, Non obstante damno vel præiudicio tertij. d. l. 3. §. si quis a principe, hic alleg. per ipsum. Quod vltimum intelligebet (& nunquam obstaculis) quando esset parium præiudicium: secus, si esset magnum præiudicium tertij, quamuis Princeps expresse diceret se concedere cum præiudicio tertij; gl. est valde no. in l. sed cum ab heredē, in gl. fin. ff. ad Trebel. quam ibi nullus ad hoc ponderat, facit glo. in l. seruitutes. §. publico, super ver. in commo. ff. de seruit. & ita expresse no. d. Car. Flo. in c. mandatum, in 7. no. per illum tex. de rescr. & d. Bart. Veron. in tract. seruit. rustic. in titu. de aquæ duc. vbi etiam dicit, quod sufficit clausula generalis, etiam cum præiudicio tertij, licet nominatim non exprimatur. Ale tertius. quæ diligenter no. sunt, quia tota die occurrunt ad allegandum, & ista hic recollegi sub d. Iaf. de May. dum legeret dictam l. fi. Et prædicta induco ad quæstionem no. quotidianam, quæ hic posset contingere de facto. Pone, q̄ illustris Princeps noster, vel cōitas aliqua imponit aliquam collectam, seu onus communitati sibi subiectæ de soluendo decem millia, distribuendo inter homines per æs, & libram. deinde princeps facit exemptos aliquos, ne teneantur contribuere ad istam collectam seu onera, an exceptio præiudicabit ipsi principi, an alijs de communitate sita, q̄ cōitas teneatur integrā collectam soluere, etiam pro illis exemptis. Bart. in l. ab oibus, in princ. ff. de leg. no. ex illo tex. q̄ si comitatenses tenentur soluere salarium potestati, ex empta fuerit quædam villa, tñ reliquæ tenentur totum soluere ēt pro illis exemptis, per illum tex. post Iac. de Are. Ang. & Pet. de Ancha. in clem. presenti, de consi. tamen in contrarium faciunt præiicta, quia beneficia & priuilegia sunt contra ipsum principem interpretanda, secundum doctr. Inno. hic, & ita determinat Spe. in tit. de consi. §. j. ver. quid si aliqua communitas, & dicit Paul. de Cast. in l. 2. ff. de pacti. q̄ illam partem videtur obseruari, quia priuilegia, & beneficia sunt, vt dixi, contra ipsum interpretanda, & illam vltimam opi. tenet Gul. Ray. Albe. & Ang. in l. j. vnus, §. item si pacti, ff. de pact. & Bal. & Lud. Ro. in d. l. pacti, in §. fed & si generalis, & tenet Bal. ibi autem, in vlti. col. de excep. rei iud. & Ioan. And. in c. peruenit, & ibi alij post eum, de immuni eccle. Idem tenet late Abbas noster Panor. in c. accedentes, de præscri. Ludo. Roma. in l. 4. in prin. de reg. iur. & d. Alex. in consi. 31. in ci. in occurrenti casu, in pen. col. Sed tenenda est concordia secundum dominum meum do. Iaf. in d. l. 2. uus, quam tradit nobis Imo. in d. l. ab oibus. Quod aūt collecta debebat solui ipsi Principi, qui aliquem fecit exemptum, & hoc præiudicat Principi, & non communitati; quia exemptio principis, non debet redundare in damnum tertij, & sic communitatis, sed in suum. d. §. quis a principe. Aut ista collecta non erat præfanda principi, sed tertio, vt in exemplo Bar. in d. l. ab omnibus. quod retuli supra; & tunc vno exempto, communitas ad totum teneatur.

Ant. Fran. ¶ De beneficio principis, an intelligatur cum præiudicio alterius, dicas, q̄ tale beneficium late est interpretandum contra ipsum principem, vt in l. beneficium, de const. prin. & habetur in l. nec anus, & ibi per Bart. C. de emancip. lib. & per Inno. in cap. cum dilectus, de consue. & per Bar. in l. 2. C. de bon. vacan. li. 10. & in l. 8. quando. C. de inoffi. testa. Sed quod præiudicium tertij, dicas, q̄ nunquam sic princeps velle r tertio præiudicare; nec que sibi auferre ius suum; nisi forsan referreret cum clausula, ex certa scientia, & motu proprio, vt habetur in l. quoties. C. de precib. imper. offeren. & ibi j. fi. C. si contra ius, veluti. pub. & vide quæ habentur in c. ex parte tua. de offi. deleg. vbi aliquid per do. Abba. & plene per do. And. Barba.

que impeditus cogitatione mortis, nō valet oīa subtiliter delibe-
rare. † Et vltimo scias, q̄ f̄m no. dictum Inn. id, quod dr̄ in benefi-
cijs est fienda plenissima interpretatio, dēt intelligi, q̄ñ alteri non
fit enorme præiudicium, [a] sed agitur solum de p̄iudicio concedē
tis in p̄iudiciū tertij nō hēt locum illa plenissima interp̄tatio.
Et p̄ hoc adduco tex. in l. 2. §. si qs à principe, ff. ne qd in lo. pub. &
in c. cum dilectus, de p̄sue. Itē do aliā limitationē, ut p̄cedat in be-
neficijs non deuiātib. a iure cōi. Nā oīs recessus a iure cōi est odio
sus. Ideō dicimus q̄ dispensationes sunt stricti iuris, vt in c. qđ dile-
ctus, de p̄scr. & affi. & in c. 1. & 2. de fil. p̄sb. li. 6. & vide bo. gl. in c.
ordinarij, de offi. ord. lib. 6. & de mā vide quod dixi in c. olim, de
verb. sign. In gl. in ver. [Ad super orē]ibi, [Vna pure, & sine aliqua
p̄one] & ex his verbis colligit primus intellectus, f̄m quē primo
loco summaui, vt intelligamus, q̄ donationes superiores erāt pu
re facte, sine aliquo onere et determinatione, sed vltima donō in
fine instr̄i posita habebat onus pensionis, & suā certam determi-
nationē annexā, vnde cla onerosa in fine posita in dubio refertur
ad vltimā donōnē dunt axat, q̄ habebat determinationē & onus
annexum, qa nō est verisimile, q̄ donator voluerit onerare prio
res donōnes, ita liberè factas, f̄m hunc intellectū, quem sequitur
Inn. Pone sic casum: Donator vsus est his verbis, Dono monaste-
rio fundum Titianum, item fundū Sempronianū, & volo, q̄ ex
eo soluat monasterio q̄nq; mihi, & hæredi meo, & q̄ possim ibi
habere usum venandi. Vel fortè dixit, q̄ si nō solueret q̄nq; solidos,
cōpeteret sibi facultas reducendi locum in foresta. Et de hac vlti
ma clausula onerosi erat dubium, sed decidit mō p̄dicto p re-
gulam superiorem. † Et ex his hēs notabilem limitationem ad iu-
ra, q̄ volunt, q̄ clausula in fine posita, ēt onerosa respicit oīa p̄ce
dentia, ēt si sint diuersa negotia, ut patet in c. inquisitioni, de app.
illud. n. non procedit in pluribus donationibus in eodem instro
mento. [b] Aduertendum tñ, q̄ hæc litera loquitur, qñ vltima donō
habebat onus annexum, & quandā determinationē incertā. Nā
hæc redit ad p̄cturā, q̄ clausula onerosa referatur solum ad ulti-
mā donationem oneratam. Si vero omnes donationes essent pu
re factæ, non uideo tunc rōnem, quare magis cla debeat referri
ad præcedentē, q̄ ad superiores. Et sic limitarem hunc intellectū
& summarium primo dictum. facit quod in simili no. Bar. in l.
talis scriptura. ff. de leg. 1. & quod dixi in c. 2. reqris. de app. Secun
dus intellectus colligit ex dictis Host. q̄ intellexit tex. q̄ in prima do
natione fuit dictum, ut illa esset libera, & immunis a vexatione se
culari; vnde nō est verisimile, q̄ cla onerosa in fi. posita dēat refer
ri ad illā donationem, qa quodāmodo donator. fuisset sibi p̄rius,
quod non est verisimile, arg. l. nō ad ea. ff. de cond. & demō. & iste
intellectus est verissimus, & sentit Spe. in ti. de instru. edi. §. nunc
autem, ver. item accipe. Et potes ex hoc intellectu sumere unā cō
clusionem, q̄ ubi plura negotia inseruntur in eadem dispositio-
ne, quorum aliqua habēt suas determinatas clausulas; tunc clau-
sula in fine posita non refertur ad negotia iam qualificata, pro
hoc quod no. in d. l. talis scriptura, & hæc no. Abbas.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Enorme præiudicium. Vide Fel. in c. causam, col. 9. supra de rescr. Dec. in c. quæ in ecclesiarum col. 7. & col. 12. uer. quarta declaratio, supra de const. Abb. in conf. 1. in 4. col. in 1. vol. & in conf. 99. inc. in cā, in 3. col. eod. vol. Iaf. in l. fi. circa prin. C. si contra ius, uel utili. publ. & in l. quoties, in 2. co
b lum. C. de rei vend. Alex. in consi. 35. in 4. uolu.
Seb. Sap. ¶ Factis. Istud dictum sequitur Alex. consi. 48. inc. super hæsitatione, de qua quæritis, col. 5. & col. 7. in 1. uolu. & Iaf. in l. 1. col. 2. uersi. 5. limita, C. de lib. præter.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, qui de consensu capituli concessit liberè aliquam ecclesiam alicui loco pio, ex qua ipse episcopus percipiebat certos fructus, censetur illos dimisse. Sed quid si ipse nihil percipiebat, vide nu. 8.*
2 *Episcopus si concessit alicui monasterio ecclesiam de consensu patroni, censetur patronus donasse ius patronatus.*
3 *Concedo, istud verbum de suo proprio significatu, non inducit translationē dominij.*
4 *Consentientes alienationi rei, in qua habent ius, censentur illud ius donare, se cum si taceant.*
5 *Episcopus de iure communi nullam portionem percipit de ecclesiis inferioribus: sed de iure singulari percipit.*
6 *Ep̄s non potest transferre ius, quod habet in aliqua ecclesia inferiori in locū simile sine consensu Capituli, quia sapit quandam speciem alienationis.*
7 *Legans scienter rem alienam, censetur legasse æstimationem rei; si vero habebat aliquod ius illud censetur legasse.*
8 *Quælibet ecclesia particularis, tenet dare Ep̄o suo singulis annis duos aureos.*
9 *Donatio interpretatur secundum qualitatem donantis, & donatarij.*

CAP. VII

Pastoralis. † Si Ep̄s in ecclesia, q̄ de p̄sensu Capituli pio loco concessit, p̄cipiebat certos p̄untus, illos donasse vr̄: omnes autē alij prouentus, p̄ter cathedraticum, cedunt pio loco; & si Ep̄s concessit de p̄sensu patroni, intelligit patronus donasse ius patronatus. h. d. In prima, p̄sultatio. In sēda p̄sultatio, ibi, [Nos.] Casus lit. Ep̄s de p̄sensu patroni, cōcessit ecclesiā quandā q̄busdā religiosis sub hac forma: Concedimus vobis talē ecclesiam, q̄rē utrum eo ipso uideatur in eorum usus fuisse con-
cessa, vel solummodo ius patronatus? Rñdetur, q̄ si ep̄s ecclesiā illam illis p̄ferat de consensu patroni, patronus vr̄ cōferre, quod suum est. ius patronatus; & ep̄s conferre vr̄, quod tpaliter obtinet in ipsa ecclesia, ut si aliquā portionem fructuum eiusdem ecclesiæ percipiebat, portio illa conuertitur in eorum usus. Si vero de fructibus illius ecclesiæ nullā percipit ep̄s portionem, oēs prouētus præter cathedraticum quertunt in usus monachorum: sed ut ep̄i donatio sit legitima, cōsensus Capituli sui est requirendus.
2 B. † No. 1. & tenemenți, q̄ uerbum Concedo, ex suo proprio signi ficatu non inducit translationem dñij rei concessæ. Nā uides hic, q̄ ep̄s dicendo, Concedimus vobis talem ecclesiam, nō uī p̄cessisse omne ius quod hēt in ea, sed ius quoddam singulare, vt puta pensionem, uel qd simile, & in c. fi. de p̄ca. Sed vbi nō pōt operari translationem iure singulari; tunc operatur oīnodam iuris
3 concedentis translationem. † No. 2. q̄ p̄tiendo qs donationi alicuius rei, vī p̄cedere ius quod habet in re, sicut patronus p̄sentiendo donationi ep̄i, vī p̄cedere ius patronatus, qđ habet in ecclesia patronata. Facit quod no. in l. Caius. ff. de pig. act. Secus vide retur, ubi simpliciter taceret. p. l. sicut, ff. q. b. mod. pig. vel hyp. fol.
4 & quod no. in c. nōne, de p̄sum. † No. 3. q̄ ep̄s qñq; percipit in ecclesia inferiori certā portionem fructuum; & hoc est de iure singulari. Nā de iure cōi nullam portionem sibi vendicat, vt 10. q. 3.
5 c. 1. & 2. & c. 2 querente, de offi. ord. † Vltimo no. Ep̄m non posse ius, qđ hēt in ecclesia inferiori, trāsferre ēt in locum piū, sine cōsensu Capituli; ēt si illud ius consistat in perceptione tpalium. Et est rō, qa est q̄dā alienatio iurium ecclesiæ, q̄ nō facit ep̄s sine cō sensu capituli, vt in c. sine exceptione. 12. q. 2. An autem valeat cō sui etudo in p̄rium: Doct. hic, q̄ non, & pro hoc vide tex. cum gl. in cle. si vna, de reb. eccl. non alie. Et vide quod dixi in c. nulli, de reb. eccle. non alie. Secus est in collatione ecclesiæ, iure tituli. Nam ibi potest p̄scribi assensus, seu p̄siliū capituli, vt in c. ea nosc̄it, de his, q̄ fiā prælat. Et rō diuersitatis est, qa in hoc casu non sit alienatio iurium ecclesiæ, sed cōcessio tpalis, & necessaria; sed in casu prio-
6 ri contingit alienatio; quod no. † In gl. 1. ibi, [Quod suum est, intelligitur cōcessisse] hoc dictum vī p̄ text. qa ep̄s p̄cedendo ecclesiā simpliciter, non p̄cedit quod suum est, sed tñ ius singulare, si qđ obtinet in ecclesia & quare, hoc dic ā cum gl. pe. Et in quantum gl. opponit de l. Mœuius, in §. vlt. dic q̄ legando rē alienā, vī in dubio legasse æstimationem, quia nullū ius hēt in re legata, ad quod posset referri legatum, sed si hēret aliquod ius in re; tūc solum vī legare illud ius, l. serui electione, ff. de leg. 1. Ita est hic in patrono,
7 non æquipollet vniuersali, dicā statim in gl. seq. † In gl. in verbo, [Præter cathedraticum] ibi, [Quantumcunq; g̃naliter, &c.] No. ex gl. iuncto tex. q̄ Ep̄s non pōt ex toto ecclesiā a se eximere, & alteri subijcere, sed ad minus semper retinet iura numerata in gl. vn de quia iurisdictionem non potest a se abdicare, retinet in p̄iam cathedraticum, quia illud soluit in signum subiectionis, & honorem cathedrę. Et ideo appellatur cathedraticum. nā q̄libet ecclesia tenetur dare Ep̄o duos aureos annuatim, qđ tñ in q̄busdā locis non est in vsu. De hac mā dic, vt plene dicā in c. cū venerabilis,
8 de cēsi. † Et in fi. gl. qa non aperte soluit p̄rium, qđ posset forma ri p̄ tex. quare concedendo ecclesiam simp̄r, uī non concessisse omnia iura ecclesię. Credo q̄ hęc fuit rō decidēdi; Nam uerbū, Concedo, vt s. dixi, non importat ex se, omnimodā trāslationem dñij, iō refertur in dubio ad ius singulare; qđ Ep̄s hēt in ecclesia, ne p̄cessio ex parte Ep̄i fieret fraustratoria; sed qñ Ep̄s nullum ius singulare ibi obtinet, tūc eadē rōne, ne p̄cessio sit fraustratoria, vī cōcessisse oēs redditus ecclesiæ, in vsus proprios monachorum

quia

ADDITIO.

a ¶ Verbum, Concedo. Vide de hoc verbo, Concedo, per eundem d. Abb. Pan. in c. cum venerabilis, in 2. col ante fi. cum concor. ibi additis, sup. de excess. Anto. Fran. ¶ De hoc uerbo, Concedo, dicas, quòd in dubio intelligitur, i. Dono, nisi appareat aliqua causa, ex qua cōcedatur, l. vxori, in fi. & ibi per Bar. ff. de leg. 3. & plene per Alex in l. cum quid. in fi. 3. col. ff. si certum pet. & in l. si pecuniam, in 9. col. ff. de condi. ob cau. & in l. sed si me putem, in §. r. de condi. inde. & in La. Titio, ff. de uerbo. oblig. ideo dicit Alex. ibi, q̄ si peto a te equum commodato, & tu dicas, Cōcedo tibi equum. intelligitur incommodato per tex. in c. patroalis, de don. Et eodē modo, si ego cōcedo tibi vsum pecuniæ, uideor tibi illam mutuo cōcedere, l. in uēdentis, & ibi per Bal. in §. opp. C. de contrah. emp. & gl. in c. 1. de usu. in 6. quæ dicit, q̄ uerbum Concedo, est generale, & ideo præcedente ti. habili ad translationem dominij importat translationem dominij, ut dixit Bal. in c. 1. §. si Titius, in uer. & no. q̄. si de feu. fue. contro. Vide do. Abb. in c. patroalis, de dona. ubi dicit q̄ concedens nidetur concedere ius, quod habet in re, quod etiam voluit Bal. in l. monumenta, C. de le. & uide Flor. in l. Proculus, ff. de usufr. ubi dicit, q̄ cōcedens usumfructum castri, videtur concedere eius dominium.
Zachar. Adde tamen, q̄ quamuis dominij translationem non inducat, ut hic, transfert tamen titulum habilem ad ipsius dominij translationem, ut per Flo. in l. arboribus, §. usufructuarius, ff. de usufruc & Bal. in ca. 1. §. si Titius, uer. & no. q̄ per uerbum, in ti. fi de feu. fue. con. in feu.
Seb. Sap. ¶ Concedo. Circa hoc uerbum, Concedo, uide do. Iaf. in l. 1. ff. de const. prin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia non apparet rō quare magis debet concedere certa iura, q̄ cum omnia sint eiusdē conditionis & qualitatis, arg.in c.cū in tua diœcesi, ī.de deci. Et vide Inn.hic, q nitit limitare tex.multis modis, & inter cętera dicit, ꝙ si hæc cōcessio fuisset facta Archidiacono, vel Archipresbitero, fuisset facta illa interpretatio, ſ. vt esset subiecta eis tanꝝ Archipresbytero, vel Archidiacono, & sic ſm iura, q̄ obtinēt in alijs: Sed religiosi nō habent iura in alijs ecclesiis, iō ꝙcessio eis simpliciter facta intelligitur respectu reddituū ecclesiæ, vt sic illos ꝙuertāt in proprios vsus, referuata portione pro vicario, & ministris ecclesiæ, iuxta ea q̄ dixi in c.de monachis, de pb. Nā ſm Inn.donatio dēt interpretari ſm qualitates p̄sonarum donantium, & earum, quæ donationem recipiunt, qđ no. & fac.quod no.in simili, in c.i.de offi. Archid.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in poſſeſſorio, non præiudicat in petitorio.*
2 *Notarius ſi in inſtrumento aſſerit quid, fore factum ab omnibus de collegio, creditur ſibi; & dicenti contrarium, incumbit onus probandi.*
3 *Libellus, in quo petitur aliqua res quæ eſt ſolita habere pertinentias, nulla facta mentione de pertinentijs, comprehendit etiam pertinentias, & ſuper eis etiam eſt ferenda ſententia.*
4 *Sententia ſuper acceſſorijs, potest eſſe generalis.*
5 *Allegans turpitudinem ſuam, regulariter non eſt audiendus.*
6 *Confeſſio incidenter facta, non præiudicat confitenti, ſed oportet, ꝙ confiteatur principaliter propter illud.*
7 *Allegans turpitudinem propriam, quæ ex toto elidit ius aduerſarij, auditur. Exceptio ſi euidenter elidit ius actoris, poteſt iudex non audire actorem tanquam notorie iniuſtitiam fouentem.*
Actor notorie iniuſtitiam fouens non debet audiri.
8 *Religioſus locus ex quibus præſumatur.*
9 *Religioſus locus non præſumitur de neceſſitate, licet cognominetur ab aliquo Sancto.*
10 *Collegiū facit licitū illi, qui tenent hoſpitalitatē in aliquo hoſpitali priuato, & poſſunt eligere aliquem in rectorem, & ſingulos actus collegij exercere.*
11 *Locare perpetuo operas ſuas nemo poteſt, quia eſſet ſpecies ſeruitutis, poteſt tamen quis ſe obligare perpetuo ſeruire alicui hoſpitali, etiam priuato, quia ineſt fauor ſpiritualitatis.*
12 *Hoſpitale poteſt fundari ſine authoritate Epiſcopi, & ita fundatum dicitur priuatum, & Epiſcopus nil habet facere niſi quia habet in eo, ius viſitandi & videndi an omnia procedant ſecundum voluntatem illius, qui manda uit conſtrui.*

CAP. VIII.

Inter dilectos. Possunt hoſpitalarij in præiudicium
2 gioſæ domui ſubijcere,[a] & donare. Hoc dicit, ſm intellectum gl. Sed extra gl.legitur alio modo intelligendo, ꝙ iſtud erat hoſpitale priuatum, de quo ī.plenius Et quatuor ſunt partes. In prima actorū petitio. In ſcda procuratoris, & eorū reſponſio. In tertia, ibi, [Attendentes] cauſæ diffinitio. In quarta ibi, [Itaque] proteſtatio, & eius rō. Caſus literalis. Inter hoſpitalarios Sancti Sepulchri, & fratres hoſpitalis Sancti Allucij vertebatur qō ſuper ipſo hoſpitali; cū iidem hoſpitalarij ſuper poſſeſſorio ſemel, & iterum qōnē intentaſſent, ipſi ꝺrium ſnīam reportauerunt: tādē ad petitorium recurrerunt proponentes in præſentia Papæ, ꝙ G. quondā rector, & fratres, & patroni hoſpitalis S. Allucij, habito cōi tractatu, deliberarunt ipſum hoſpitale ſupponere hoſpitalarijs ſupradictis, cōmittētes in hoc tribus procuratoribus vices ſuas, vt quod ſuper eos fieret, approbarent illi procuratores cum hoſpitalarijs taliter ſtatuerunt, vt aliqui mitterentur ad ipſum hoſpitale, qui eorum nomine reciperēt aſſignationem ipſius. Cum autem duo ex fratribus ad ipſum dos pitale miſſi fuerunt, qui receperūt aſſignationem, & donationem hoſpitalis a magiſtro, & a procuratoribus, & aliis fratribus hoſpitalis; procurator hoſpitalis ex aduerſo rndit, ꝙ p̄dicta donatio nō valebat, quia donatio illa facta fuerat a p̄dicto rectore & fratrib. pauciorib[9], periuris, & excōicatis, multis ex alijs fratribus inconſultis, & in fraudē Plebani de Piſcia, q ſup eodē hoſpitali ꝺ eos mouerat qōnem. dñs Papa his, & alijs intellectis ꝙſiderans ꝙ fratres & patroni S. Allucij pro ſe, imo potius ꝺ ſe, ſuā turpitudinē allegabant, videlicet excōicationē, periurū, & fraudē ab ipſis cōmiſſam, & intelligēs donationē ab ipſis hoſpitalarijs factā purā & ſimplicē extitiſſe, ga deceptis & nō decipiētib. iura ſubueniūt, vñ p eā, q̄ depoſita ſunt ſe ꝺ, ꝓriū factū legitime defendere nō p̄nt, adiudicauit hoſpitale p̄dictū cū oībus p̄tinentijs ſuis hoſpitalarijs S. Sepulchri; ita tñ ꝙ p hanc ſnīam nullum p̄ iudicium generetur diœcesano Epō & Plebano de Piſcia, cū res
3 inter alios acta, alijs obeſſe nō dēat. Ber.† No.1. quē poſſe intentare diuerſo tpe poſſeſſoriū ex diuerſis cauſis. Itē, ꝙ ſnīa bis lata in poſſeſſorio etiam diſſimili, non p̄iudicat in petitorio. No.2. ꝙ p procuratores pōt fieri ſummiſſio alicuius loci, ac ēt ſummiſſio recipi. No.3. ꝙ alienatio rei litigioſæ, vſq; p̄iudiciū alienātis, vñ nō pōt alienator allegare nullitatē in ſui fauorē; ga proponeret frau
2 dē, & turpitudinē ꝓpriā. † No.4. ꝙ ſi in inſtrumēto dr, ꝙ oēs ᵇ de
[b vniuerſitate fecerūt certū gd, p̄ſumitur ꝙ oēs interfuerunt; licet per partē aduerſam hoc negetur, quod no. Nā notarius nō te
netur neceſſario in inſtrō comprahendere, ꝙ oēs de vniuerſitate fuerūt p̄ſentes, ſed prima fronte creditur huic relationi; & aſſerenti ꝺrium, incumbit onus probādi, & facit ad ea, quæ dixi in c. quāto, de his, q̄ a fi.a p̄la. No.5. tex. aptū, ꝙ nō audit allegās turpi-
3 tudinē ꝓpriā, ēt excipiēdo, de quo ī.latius. † No.6. ꝙ vbi ſimpliciter petit res, q̄ ēt ſolita habere pertinentias, pōt adiudicari ſi nīa, cum pertinentijs. Nam in libello nulla fuit facta mentio de perti-
4 nentijs † No.7. ꝙ in acceſſorijs, & pertinentijs, ſnīa poteſt eſſe generalis. Oppo. ꝺ tex. Nā vī, ꝙ iſta exceptio, ꝙ a paucioribus de capitulo fuerit facta donatio, eſſet admittenda; quia concluditur de-
a religioſus, [a] & nō probat hoc eſſe, qđ ab hoc ꝓtingit abeſſe, vt in c.2. de transl. præl. Dic tñ, ꝙ ſi poſſet probari, ꝙ publicè celebren-
tur ibi miſſæ, & ꝙ oēs indifferenter admittebātur, hoc ſignū eſt,
b vt locus ſit publicus. Itē ſi hēret cāpanam [b] leuatā in altum, vt pu-
ta in cāpanili, vel ſīle, quia iſta non ſolent eſſe in locis priuatis, & pro hoc quod no. Archi. in c.nemo, de conſe. diſt. 1. & quod no. in c.patentibus. de priuil. & quod ibi dixi. vide Feder. conſil. 106.
9 † Sēdo no. ex prædictis, ꝙ denominatio hoſpitalis ab aliquo ſan-
10 cto, non ꝺcludit neceſſario locū eſſe religioſum, vel ſacrū. † Tertio no. & tene menti, ꝙ tenentes hoſpitalitatem in aliquo hoſpitali priuato, poſſunt iura collegij exercere. Nam exercent actum licitum & piū, rōne cuius pōt conuenire, & collegiū licitè conſtituere, & ſibi eligere rectorē, ſindicū, & alia iura collegij hre, ſa-
citquod no. Bar. in l.j. in fi. de colle. illic. & ꝑ Iun. in cap. dilecta, de
11 except. præla. & in vtroque loco plenè videas de his collegijs inferioribus. † Quarto no. ꝙ poteſt quis ſe obligare ad ſeruiendū ꝑpetuo hoſpitali, ēt priuato, quod vī prima fronte ꝺ no. in l.cū antiquitas, C. de vſurſ. & in l. Titia. §. Titio, ff. de ꝺdi. & demō. vbi cōcludit, ꝙ non pōt qs ꝓpetuo ſuas operas locare, [c] cum ſit ſpecies
c ſeruitutis, & pōt hoc admitti fauore ſpūalitatis: nā ſeruire Deo, non eſt ſeruitus, ſed maxima libertas. Et nota, ꝙ dñi hoſpitalis priuati poſſunt dici p̄roni rōne ſpūalitatis, ad quā deputatur
12 hoſpitale. † Vltimo no. ꝙ multa ſigna, de quib. §. ēt ſimul iuncta, non ꝺcludunt hoſpitale eſſe religioſum, vel ſanctū. non ergo eps ꝓcurrit in cura cū quolibet ꝑsbytero parochiali, vide ad hoc bo. tex. cum gl. in c.2. de pę. & re. li. 6. facit c.3. de offi. Archip. & qđ ibi no. & phāc rōnē ꝓsequit canonicā portionē de relictis factis eccleſijs ſibi ſubiectis, de quo ī.c. req̄ſiſti, de teſt. Sēdo no. ibi, [Si qs eporum] ꝙ iſtud eſt priuilegium eporum, & nō inferiorū p̄latorū. Nā iura antiqua, & noua, ſolū faciunt de epis mētionē, vt hic, 12. q. 2. c. bonæ rei, & c. ſi eps. Ex quo credo inferendū, ꝙ p̄latus ioferior epo, nō hēt hoc priuilegiū † No. 2. ibi, [Sua] ꝙ hoc priuilegiū reſtringit, qñ in ſua diœcesi vult hanc donationē facere; ſecus, ſi extra diœcesim vellet monaſteriū ꝓſtruere, vel eccleſiā conſtructā magnificare. Putat tñ d. Ant. ꝙ eccleſiæ exēpte intra ſuā ꝺcesim, pōt hanc donationē facere, qđ ſatis mihi placet; quia eccleſia exēpta [b] eſt in diœcesi, vt in c. penu. de offi. ordin. & eſt valde vtile, ga ſæpe Epi volūt magnificare eccleſiā Mendi-
4 cantiū, ꝺ eſt exēpta a iuriſdōne eporū. † No. ibi, [Pro ſuis ſepultu-
ris. & c.] & tene mēti, ꝙ eps pōt ſibi eligere ſepulturā extra eccle-
ſiā cathedralē. Nam hic dat facultas ſibi magnificandi illā eccleſiā inferiorē pro ſuis ſepulchris, ga ibi eligit ſepeliri. Et ex hoc infero, ꝙ ghbet clericus, licet ſit rector eccleſiæ, poſſit ſibi eligere ſepulturā. Facit ſimile in vxore, q̄ eligit ſepulturam, ga p mortē diſſoluit vinculū matrimonij carnalis & ſpūalis, vt in c. de vxore, de ſepul. Itē in religioſis ūmō reperitur prohibitū. Nam dēnt ſepeliri in proprijs corū monaſterijs, ſi hoc cōmode fieri pōt, vt in c.fi. de ſepul. lib. 6. Itē no. ibi, [Cōpetens ſubſidiū.] ꝙ eps nō pōt donare centeſimā, vel quinquageſimā; niſi eccleſiæ donatariæ ꝑferat cōpetens ſubſidiū. i. ꝙ ex ea portione donata, cōpetēter ſuſ-
5 tentari poſſit. † Itē no. ibi, [Siue plures ſucceſſiue] bo. tex. ꝙ vbi donatio prohibetur, vſq; ad certā quantitatē, nō ꝓnt fieri plures donōnes ſucceſſiue vſq; ad illam quantitatē, quaſi hoc videat in fraudē legis actū. Et facit ad mām l. ſancimus. C. eo. Nā donō ꝓhibetur ſine inſinuatione vltra quingentos aureos. Pone, ꝙ ſucceſſiue quis facit eidem plures donationes, & ſimul coacerua-
tæ excedunt quingentos aureos, nunq̄ exceſſus valebit ſine in
c ſinuatione? Et certe dicendū eſt, ꝙ non, [c] & optime probatur hic,

ADDITIONES.

a ¶Subijcere. An autem ciuitas poſſit ſubijcere alij, ſine licentia Imperatoris, plene Bal. ponit in ſuo commento c.1 in 1.col.de iud.
Ant.Fran.¶ An ciuitas poſſit alteri ſe ſubijcere ſine licentia Imperatoris, di cas primo, ꝙ ciuitas poteſt concedi per Papam eunti contra Turcas, vt per Bar. in l.ſi. ff. de act. empt. & in l.id quod apud hoſpites, de le.1. & vide Old. in ſuo cōſi. 264. Dicas aūt ꝙ ciuitates liberæ, & q̄ ſorſan de iure, vel de facto ſuperiorē nō recognoſcūt, de quib. ꝑ Bar. in l. apud hoſtes, ff. de capt. & poſtli. nō poſſunt ſe alteri ſubijcere, niſi Imperatori, qui dicitur eſſe dominus totius orbis, vt in l. depiecatio, ff. ad l. Rho. de iact. & iō dixit Bal. in l.1. in uer. ſed nūqd ciuitas, C. de ope. li. ꝙ ciuitas nō pōt recognoſcere in ſupe-
riorē aliū, q̄ verū ſuperiorē c.ſ. ipſum Imperatorum, tene tamen mēti, quod dixit Alex. in l 1. ff. ad le. Iul. maie. poſt Card. in 1.2. eo. tit. ꝙ ciuitates ſuperio-
b res non recognoſcentes ſuperiorem, æquiparantur ciuitati Romanæ. Seb. Sap. ¶ Quod omnes. Quomodo formari debeant verba in inſtrumento ad hoc, vt probet conſenſum vniuerſitatis interuenisſe, vide Feli. in ca. cum omnes, col. 17. uer. tertia declaratio, ſupra de conſti.
c Seb. Sap. ¶ Turpitudinem propriam. De veritate huius dicti, late examinat Alex. in 1. iuſurandum, quod ex conuentione, §. procurator. ff. de iureiur. & ibi etiam meminit raſ. col. pen. in 11. limitatione.

legiū, erat licitū, ga deputatum hoſpitalitati: iō ſine authoritate ſuperioris poterant ibi collegialiter eſſe: vnde forte erāt iſti inſtituti authoritate p̄roni; & obligauerūt ſe ad ꝓpetuo ſeruiendū hoſpitali. Ad tertiū ꝺrium dūt, ꝙ dicebant p̄roni largo mō, ex eo, ꝙ
8 hoſpitale erat deputatum ad ſpūalem vſum. † Ex oībus prædictis potes multa ſingularia notare. Primo, ꝙ oratorium poſitū in hoſpitali non eſt ſignū neceſſario ꝓcludens, ꝙ hoſpitale ſit religioſum, nec ſufficit ꝓbare, ꝙ ibi aliqñ celebrenē miſſæ. Nā, vt prædixim domibus magnarū perſonarum qñque celebrātur miſſæ in eorum oratorijs; nō tñ ex hoc ꝓcluditur, ꝙ ille locus ſit ſacer, vel
a religioſus, [a] & nō probat hoc eſſe, qđ ab hoc ꝓtingit abeſſe, vt in c.2. de transl. præl. Dic tñ, ꝙ ſi poſſet probari, ꝙ publicè celebren-
tur ibi miſſæ, & ꝙ oēs indifferenter admittebātur, hoc ſignū eſt,
b vt locus ſit publicus. Itē ſi hēret cāpanam [b] leuatā in altum, vt pu-
ta in cāpanili, vel ſīle, quia iſta non ſolent eſſe in locis priuatis, & pro hoc quod no. Archi. in c.nemo, de conſe. diſt. 1. & quod no. in c.patentibus. de priuil. & quod ibi dixi. vide Feder. conſil. 106.
9 † Sēdo no. ex prædictis, ꝙ denominatio hoſpitalis ab aliquo ſan-
10 cto, non ꝺcludit neceſſario locū eſſe religioſum, vel ſacrū. † Tertio no. & tene menti, ꝙ tenentes hoſpitalitatem in aliquo hoſpitali priuato, poſſunt iura collegij exercere. Nam exercent actum licitum & piū, rōne cuius pōt conuenire, & collegiū licitè conſtituere, & ſibi eligere rectorē, ſindicū, & alia iura collegij hre, ſa-
citquod no. Bar. in l.j. in fi. de colle. illic. & ꝑ Iun. in cap. dilecta, de
11 except. præla. & in vtroque loco plenè videas de his collegijs inferioribus. † Quarto no. ꝙ poteſt quis ſe obligare ad ſeruiendū ꝑpetuo hoſpitali, ēt priuato, quod vī prima fronte ꝺ no. in l.cū antiquitas, C. de vſurſ. & in l. Titia. §. Titio, ff. de ꝺdi. & demō. vbi cōcludit, ꝙ non pōt qs ꝓpetuo ſuas operas locare, [c] cum ſit ſpecies
c ſeruitutis, & pōt hoc admitti fauore ſpūalitatis: nā ſeruire Deo, non eſt ſeruitus, ſed maxima libertas. Et nota, ꝙ dñi hoſpitalis priuati poſſunt dici p̄roni rōne ſpūalitatis, ad quā deputatur
12 hoſpitale. † Vltimo no. ꝙ multa ſigna, de quib. §. ēt ſimul iuncta, non ꝺcludunt hoſpitale eſſe religioſum, vel ſanctū. non ergo eps ꝓcurrit in cura cū quolibet ꝑsbytero parochiali, vide ad hoc bo. tex. cum gl. in c.2. de pę. & re. li. 6. facit c.3. de offi. Archip. & qđ ibi no. & phāc rōnē ꝓsequit canonicā portionē de relictis factis eccleſijs ſibi ſubiectis, de quo ī.c. req̄ſiſti, de teſt. Sēdo no. ibi, [Si qs eporum] ꝙ iſtud eſt priuilegium eporum, & nō inferiorū p̄latorū. Nā iura antiqua, & noua, ſolū faciunt de epis mētionē, vt hic, 12. q. 2. c. bonæ rei, & c. ſi eps. Ex quo credo inferendū, ꝙ p̄latus ioferior epo, nō hēt hoc priuilegiū † No. 2. ibi, [Sua] ꝙ hoc priuilegiū reſtringit, qñ in ſua diœcesi vult hanc donationē facere; ſecus, ſi extra diœcesim vellet monaſteriū ꝓſtruere, vel eccleſiā conſtructā magnificare. Putat tñ d. Ant. ꝙ eccleſiæ exēpte intra ſuā ꝺcesim, pōt hanc donationē facere, qđ ſatis mihi placet; quia eccleſia exēpta [b] eſt in diœcesi, vt in c. penu. de offi. ordin. & eſt valde vtile, ga ſæpe Epi volūt magnificare eccleſiā Mendi-
4 cantiū, ꝺ eſt exēpta a iuriſdōne eporū. † No. ibi, [Pro ſuis ſepultu-
ris. & c.] & tene mēti, ꝙ eps pōt ſibi eligere ſepulturā extra eccle-
ſiā cathedralē. Nam hic dat facultas ſibi magnificandi illā eccleſiā inferiorē pro ſuis ſepulchris, ga ibi eligit ſepeliri. Et ex hoc infero, ꝙ ghbet clericus, licet ſit rector eccleſiæ, poſſit ſibi eligere ſepulturā. Facit ſimile in vxore, q̄ eligit ſepulturam, ga p mortē diſſoluit vinculū matrimonij carnalis & ſpūalis, vt in c. de vxore, de ſepul. Itē in religioſis ūmō reperitur prohibitū. Nam dēnt ſepeliri in proprijs corū monaſterijs, ſi hoc cōmode fieri pōt, vt in c.fi. de ſepul. lib. 6. Itē no. ibi, [Cōpetens ſubſidiū.] ꝙ eps nō pōt donare centeſimā, vel quinquageſimā; niſi eccleſiæ donatariæ ꝑferat cōpetens ſubſidiū. i. ꝙ ex ea portione donata, cōpetēter ſuſ-
5 tentari poſſit. † Itē no. ibi, [Siue plures ſucceſſiue] bo. tex. ꝙ vbi donatio prohibetur, vſq; ad certā quantitatē, nō ꝓnt fieri plures donōnes ſucceſſiue vſq; ad illam quantitatē, quaſi hoc videat in fraudē legis actū. Et facit ad mām l. ſancimus. C. eo. Nā donō ꝓhibetur ſine inſinuatione vltra quingentos aureos. Pone, ꝙ ſucceſſiue quis facit eidem plures donationes, & ſimul coacerua-
tæ excedunt quingentos aureos, nunq̄ exceſſus valebit ſine in
c ſinuatione? Et certe dicendū eſt, ꝙ non, [c] & optime probatur hic,

9 *Epiſcopus licet in vita poſſit aliquid donare de rebus eccleſiæ, tamen de illis teſtari non poteſt.*
Papa non poteſt eligere ſibi ſucceſſorem in vita.
10 *Donationes plures factę vni, quarum omnes de per ſe non indigent inſinuatione, ſed omnes ſimul ſic, an defalcentur omnes, vel vna, ad hoc, vt reducantur ad ſummam iuſtam?*
11 *Præſcribere non poteſt errans in iure, licet habeat putatiuum, & coloratum titulum.*
Error iuris dubitabilis, puta quando dubitatur probabiliter de intellectu iuris, non impedit præſcriptionem.
12 *Error facti non impedit præſcriptionem, licet ius reſiſtat.*
Emens rem eccleſię a prælato, præſcribit, ſi credat interuenisſe conſenſum capituli; ſecus ſi credat prælatum poſſe ſolum vendere.
13 *Eccleſia reſtituitur in integrū, ſi eſt læſa ex alienatione vel donatione rite et recte facta; ſed ſi eſſet nulla, tūc nō reſtituitur, quia ipſo iure annullatur.*

CAP. IX.

1 **Apoſtolicę,** † Donatio q̄nquageſimæ, vel cēteſimę quam fecit eps cū graui eccleſiæ ſuę detrimēto legitimè pōt reuocari; nec ēt pōt vltra q̄nquageſimam, vel centeſimā ꝓferre; ēt ceſſante læſione eccleſiæ, ſine authoritate ſuperioris. Primo ꝓſultatio. In ſcda rñſio, ibi, [Inq̄ſitioni] Et in prima repetit ius antiquū. Scdo, illud declarans, ſoluit ꝓpoſitam qōnē, ibi. [Hoc ſemp.] Caſus lite. q̄nque epi ſucceſſiue locis religioſis de redditib. eccleſiarū ſuarū ꝓferre ſolebāt vltra q̄nquageſimā portionē. q̄nq; vſq; ad tertiā vel quartā partē. q̄rebat, vtrum ſucceſſores illorū poſſint reuocare, qđ vltra q̄nquageſimā datū eſt. Ad hoc rñdet Papa, vt in lra, ſingula mēbra ſpecificādo. Ber.
2 † No.1. ibi, [Parochia ſua.] ꝙ diœcesis epi dr eius parochia, [a] ad idē c.1. ī. de rap. & ad hoc ſolet multū allegari iſte tex. hoc probo ab thymologia vocabuli. Nā parochia Græcè idē eſt, qđ partitio Latinè, vñ tota diœcesis ſibi deputata, eſt partita, & diuiſa à diœcesi deputata alteri epo; & pp hoc iſtæ eccleſiæ inferiores dr parochiales; ga hñt curā partitā, & diuiſam, & certis ꝓfinib. limitatā. Et ex hoc dicimus, ꝙ qlibet de diœcesi, eſt parochianus epi, vnde eps ꝓcurrit in cura cū quolibet ꝑsbytero parochiali, vide ad hoc bo. tex. cum gl. in c.2. de pę. & re. li. 6. facit c.3. de offi. Archip. & qđ ibi no. & phāc rōnē ꝓsequit canonicā portionē de relictis factis eccleſijs ſibi ſubiectis, de quo ī.c. req̄ſiſti, de teſt. Sēdo no. ibi, [Si qs eporum] ꝙ iſtud eſt priuilegium eporum, & nō inferiorū p̄latorū. Nā iura antiqua, & noua, ſolū faciunt de epis mētionē, vt hic, 12. q. 2. c. bonæ rei, & c. ſi eps. Ex quo credo inferendū, ꝙ p̄latus ioferior epo, nō hēt hoc priuilegiū † No. 2. ibi, [Sua] ꝙ hoc priuilegiū reſtringit, qñ in ſua diœcesi vult hanc donationē facere; ſecus, ſi extra diœcesim vellet monaſteriū ꝓſtruere, vel eccleſiā conſtructā magnificare. Putat tñ d. Ant. ꝙ eccleſiæ exēpte intra ſuā ꝺcesim, pōt hanc donationē facere, qđ ſatis mihi placet; quia eccleſia exēpta [b] eſt in diœcesi, vt in c. penu. de offi. ordin. & eſt valde vtile, ga ſæpe Epi volūt magnificare eccleſiā Mendi-
4 cantiū, ꝺ eſt exēpta a iuriſdōne eporū. † No. ibi, [Pro ſuis ſepultu-
ris. & c.] & tene mēti, ꝙ eps pōt ſibi eligere ſepulturā extra eccle-
ſiā cathedralē. Nam hic dat facultas ſibi magnificandi illā eccleſiā inferiorē pro ſuis ſepulchris, ga ibi eligit ſepeliri. Et ex hoc infero, ꝙ ghbet clericus, licet ſit rector eccleſiæ, poſſit ſibi eligere ſepulturā. Facit ſimile in vxore, q̄ eligit ſepulturam, ga p mortē diſſoluit vinculū matrimonij carnalis & ſpūalis, vt in c. de vxore, de ſepul. Itē in religioſis ūmō reperitur prohibitū. Nam dēnt ſepeliri in proprijs corū monaſterijs, ſi hoc cōmode fieri pōt, vt in c.fi. de ſepul. lib. 6. Itē no. ibi, [Cōpetens ſubſidiū.] ꝙ eps nō pōt donare centeſimā, vel quinquageſimā; niſi eccleſiæ donatariæ ꝑferat cōpetens ſubſidiū. i. ꝙ ex ea portione donata, cōpetēter ſuſ-
5 tentari poſſit. † Itē no. ibi, [Siue plures ſucceſſiue] bo. tex. ꝙ vbi donatio prohibetur, vſq; ad certā quantitatē, nō ꝓnt fieri plures donōnes ſucceſſiue vſq; ad illam quantitatē, quaſi hoc videat in fraudē legis actū. Et facit ad mām l. ſancimus. C. eo. Nā donō ꝓhibetur ſine inſinuatione vltra quingentos aureos. Pone, ꝙ ſucceſſiue quis facit eidem plures donationes, & ſimul coacerua-
tæ excedunt quingentos aureos, nunq̄ exceſſus valebit ſine in
c ſinuatione? Et certe dicendū eſt, ꝙ non, [c] & optime probatur hic,

ADDITIONES.

a ¶Parochia. Et idem dicit tex. in c. bonæ rei. 12. q. 2. & in c. dicet. de fer. Et qualiter dicatur parochia Epiſcopi, per Arch. in c. ſicut alterius, circa princ. 7. queſt. 1. & ꝙ diœcesis dicatur parochia Epiſcopi, eſt ēt tex. in c. Nouatianus, ea. cauſa, & q. & c. preſbyteri, & quod ibi no. Do. in 2. no. 25. diſt. Quot modis ſumitur ver. parochia, do. Anto. in c. veniens, in 1. col. de præſcr.
b Seb. Sap. ¶ Quia exēpta. Quod eccleſia exēpta ſit in diœcesi, & non de diœcesi, tenet d. Abb. in c. pro illorum, poſt gl. & alios ſupra de præb.
c Zach. ¶ Dicendum eſt quod non Adde, quod iſta eſt ueritas, licet aliqui diſſentiant, prout no. Gul. de Cun. in Lilud, nu. 4. & ibi in apoſt. Cel. in ver. non excedat. C. de tacrof. eccl. Speculator. in ti. de do. §. 1. uer. quid ſi aliquid dat. quę refert, & ſeq. Bal. in l. illud. §. texto quartitur, ſi actum eſt, C. de ſacroſ. eccl. & l. ſancimus, poſt Iac. de Are. §. ſi quis autem, C. eo. de don. Bart. in 1. Modeſtinus, ff. eo. Pau. de Caſt. in l. ſcire debemus, in fi. ff. de ver. ob. Rol. conſ. 26. incip. pro deciſ. eorum de quibus dubitatur, vbi dicit, quod iſta eſt communis opi. doct. & Alex. conſ. 68. inc. uiſis duob. elegantiſſimis, col. 2. uer. bene faciunt no. per Bar. vol. 1. & Matth. Mat. in. 161. inc. notate, quod leges.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hię,& vide Spec.eo.tit.in prin. vbi hoc idē sentit: vide tñ in simili
bonā limitationē, q̄ Bar. ponit in l.vbi fideiussor,ff.de fo.No.ibi,
[Ad episcopalem mensuram,vel cathedralem,]q̄ hanc donatio
nem potest ep̄s facere non solū de bonis spectantib. ad mensam 12
suam;sed etiam ad ipsām ecclesiam cathedralē;& intellige q̄n bo
na sunt diuisa inter episcopum,& capitulum,tunc donat de mē
sa,quia bona ep̄atus tunc pertinēt ad mensam. Sed vbi bona sūt
cōia inter ep̄m,& capitulū,tunc omnia dfir bona ecclesiæ, & de
illis p̄t hāc liberalitatē exercere.No.in uersi.]Nā & si]&c.q̄ do-
natio quinquagesimę,uel centesimæ,non p̄tumitur prima frō 13
te valde damnosa ecclesiæ,episcopus ergo vsque ad totam illam
quotā habet intentionē fundatā de iure cōi: vnde asserenti ꝺriū
incumbit onus probandi.No.ibi.[Magis p̄t ex ostensione,etc.]
q̄ quædam sunt quæ magis percipiuntur ex ostensione facti, q̄
expressione verborum, sicut multa sunt q̄ magis percipiuntur in
tellectu,q̄ elocutione,ut in l.ratum,de so.No.ex fi.literæ,q̄ vltra
centesimā vel quinquagesimā non p̄t ep̄s quantumcunq; abū
dās, aliquid donare sine authoritate superioris.Sed est dubiū,gs
dicatur superior isto casu.Inn.dicit q̄ solus Papa Host.dicit,q̄ iu
rātes in manib.Papę,non disponunt sine ipsius licentia,sed iurā-
tes in manib.Archiep̄i,p̄t multa disponere cū ipsi⁹ authoritate,
quia sicut iurm p̄stitū Papæ obligat,ita iurm p̄stitū Archiep̄o; &
hoc cōiter tenetur,sed hodie omnes prælati iurant in manib.Pa-
pę de non alienando.In gl.j.in fi.Vel dic post Host.q̄ de trib.quæ
rebatur.Primo,nunquid centesima,vel quinquagesima possit in
differenter donari per episcopum. Secundo, quid si donationes
fiῆsent factæ successiue. Tertio,nunqui ep̄s abundās possit do
nare ultra quinquagesimā,uel centesimā,& quælibet istarum q.
6 deciditur in litera.† Et no.bene ex hac positione casus, & ex litte-
ra,q̄ graue dānum potest quis pati in bonis; licet non contingat
in tota substātia,vel in maiori parte.Nā hic in cētesima,vel quin
quagesima parte p̄t contingere graue damnum ecclesiæ cathe
drali:facit pro his,quę dicā in c.seq.& hoc tenebis menti p̄ sta-
7 tuta ad limitationem c.frequens,de rest.spol.li.6.†In gl.3.ibi, [Re
nouatur per successorem] & de hoc ponit gl.h.nunquid consen
sus capituli debet interuenire. Dic,ut dixi in c.pastoralis, de his q̄
fi.a prælā.Et conclusio est,q̄ a principio non potest de nouo cō-
struere monasteriū,nec ecclesiā secularem constructā,monasti-
cis informare regulis,sine consensu capituli,& ita intelligitur c.si
ep̄s.12.q.2.sed postquam hęc sunt acta sine cōsensu capituli, p̄t
solus hāc donationē facere,qñ tñ est necessāria & ita intelligan-
8 tur alia iura.† Et in fi.gl.ex hac secunda parte habes duas opi. Pri-
ma fuit Hug. secunda Io.& secunda cōiter tenetur per Doct. ut
non solum de redditib.sed etiam de possessionib.possit ep̄s hanc
donationē facere:quinimo expedientius est ecclesiæ donare de
possessionibus,q̄ perpetuo donare quinquagesimam partē red-
dituum;& hæc opi.multipliciter probatur in tex. si bene ponde-
ratur.Goff. dicit,q̄ de mente iuris est,ut ecclesia cathedralis reti-
neat apud se directum dominium rerum donatarum. Sed ut di
cit Io.And.& bene,non apparet,unde Goffi hoc collegerit;quā-
si sentiat quod ex toto potest hęc donatio fieri,quod vī uerum.
9 †Sed quæro extra glo.nunquid ep̄s in testō[a] possit hanc donatio
a nē facere.Doc.tenent quod non,sed inter uiuos,pro hoc tex. ibi,
[Largiri] facit de test.c.ad hoc,& c.quia.Non reddunt aliā ratio-
nem diuersitatis,se.l ego reddo istā. Nā testamentum porrigitur
ad tp̄s.quo non est futurus prælatus;quia morte confirmatur, vt
in c.cum Marthæ, de celebra. misc.ergo cum nunc non possit di-
sponere,nec in testō,ar.l.eum qui,ff.de iur.omn.iud.Item & secū
do; testamentū fit de rebus propriis,non de alienis,& adhuc ex
magna gratia conceditur, vt quis possit testari de rebus propriis
pp primā rationem, quia refertur ad tempus quo nō est futurus
dominus,ut dicit gl.no.in l.illa institutio,ff.de hær.inst. vnde non
debet hoc trahi ad res, in quibus habet administrationem tm̃.
Et ex prima rōne dicit gl.no.8.q.1.in c.ex his,q̄ Papa non p̄t sibi
in uita eligere successorē. Et ex his dic generaliter,q̄ licet possit
p̄latus aliqua donare in uita de reb.ecclesiæ,iuxta no.in c.cæterū,
10 s.eo. non tñ in testō, vt in dictis iurib. †In gl.in uer.[Poterit.] no.
bene gl.iuncto tex.nā extendit dispositionem legis,sancimus, C.
de do.& c.si quis de seruis.12.q.2.vt donatio quælibet facta ultra
modum concessum,non reuocetur in totum, sed duntaxat usq;
ad debitum modum: ēt si in dispositione simpliciter diceretur,
q̄ donatio vltra debitum modum facta,debeat reuocari, prout
hic dicebatur.Dēt.n.intelligi f̄m alia iura,& hæc gl.cōiter tenet;
licet Phili. aliud sentiat, dicendo, q̄ vbi plures sunt donationes,
debet de qualibet subtrahi certa pars,arg.in l.si de tota,C.de inof
fi.don. quia ultima donō simpliciter non gravat. Sed in contra-
rium est;quia donatio prima sine grauamine fuit fortita suum ef
fectum,ergo non debet reuocari pp secundā & ultimā,quia qđ
legitime factum est,&c.ut in regula,factum legitime,de reg.iur.
li.6. Sed ubi plures donationes essent simul factæ,seu non appare
11 ret de authoritate,tunc potest procedere dictum Phili.† In gl.in
b uer.[Præscriptionem.] [b]in fi.no.bene hanc gl.q̄ ēt titulus putati-
uus,& coloratus non prodest ad præscriptionem complendam,
ubi ius resistit,licet præscribens erret in iure. Et pro hoc bo.text.
in c.dudum,de deci.Hoc intellige,ubi ius est clarum;secus aliter,
ubi probabiliter potest dubitari de intellectu iuris.Nā tunc valet
præscriptio, licet erretur in uero intellectu,ut est text. ibi de no.
in d.c.dilectus,de consue.quod est sp menti tenendum.† Secūdo
c no.ex gl.q̄ error facti c non impedit præscriptionem,licet ius resi
stat,& pro hoc uide bo.gl.in c.de quarta, de præscr.q̄ vult q̄ ti-
tulus habitus a sōlo prelato, cām dat præscribendi,si recipiēs cre
dat capitulum concessisse,quia tunc errat in facto, & non in iu
re.Et sic limita fi.huius gl. dum dicit aliud esse in aliis alienationi
bus,& uide quod dixi in c.2.sup.de his quæ fi.a prēl.† Extra gl.quæ
ritur, qualiter reuocabitur donatio facta cum læsione ecclesię?
dicit Ioan. And.quod per beneficium restitutionis in integ.& ex
hoc sentit,q̄ donatio tenet mero iure.D. Ant. dicit hoc procede
re,inquantum donatio fuit facta usque ad centesimam,uel quin
quagesimā; sed ultra tunc fiet ipso facto reuocatio,quia non te-
nuit. Et in hoc bene dicit;sed ēt puto,q̄ in primo casu non semp
donatio teneat,nā si notorium esset,q̄ donatio quinquagesimæ
uel centesimę fieret cum graui dāno ecclesiæ, non tenet ipso iu-
re,quia ius resistit donationi,ut hic in prin.& in c.bonæ rei, 12.q.
2.Procedit ergo dictum Io.And.quando ex errore probabili pro
cessit donatio cum graui læsione ecclesiæ, quia tunc est facta in
casu licito.ubi.n. ecclesia errauit probabiliter,donatio debet re-
uocari per rest.in integ. Abb.

ADDITIONES.

Testamento.Episcopus non potest in morte legare quinquagesimam de bo
nis suæ ecclesiæ pro magnificandis sepulchris,& idem dicit Arch.in c.quia
Ioannes,circa fi.12.q.5.

b ¶Præscriptionem.Adde quod d.Ant.in c. pastoralis,sup.eo.sequendo ista gl.
dicit eam meliorem de iure,cui tamen ego addo similem.16.q.3.in fum.Et
pro utriusque intellectu uide omnino no.per d.Abb.in c.fi diligenti,super
gl.pe.de præscr.ubi fin.hoc limitat.Et adde quod no. d.Ant.in cap.cura,in
4.& 5.colum.de iure patr. Vos singulariter l.mitate hanc glo.ut procedat,
quando in præscriptione requiritur titulus,sed quando in præscriptione &
vsucapione non requiritur titulus bonę fidei,tunc error iuris sufficit ad præ
scribendum,licet in usucapione glo.in summa.16.q.3.ei contradicat.Item
cum ista gl.distinguente inter iniustum titulum cum errore iuris, uel error
re facti,concordat latius loquendo Arch.in c.quia cognouimus, 10.q.3.ſde
adde hic Bal.in l uerditori,C.de usuc.pro emp.ubi dicit q̄ titulus cum er
rore iuris, non inducit præscriptionem rei,sed fructuum,quia eorum pos-
sessio uilis est, & abiecta.Et adde hic gl.ma.in fin.§.notandum 1.q.4.&
uide omnino quod late scribit d.Ant.in c.dudum,in 4.col.de deci.ubi dicit
illum tex.esse meliorem,qui possit reperiri,quia iniustus titulus cum error
re iuris non tribuit legitimam causam præscribendi.Item adde omnino Pa.
de Cast.in l.Celsus,ff.de usuca.ubi dicit allegando gl.in c.de quarta.de præ
scr.q̄ iniustus titulus cum errore iuris,causat bonam fidem,& de hoc dicit
esse casum in d.l.Celsus. Sed dicit,q̄ non causat præscri. longi temporis,
sed bene longissimi,quod dicit esse dictum sing.Et dicit, q̄ cum habuisset
vnam quæstionem de facto,interrogauit quosdam magnos legistas,qui no
scierūt ei dicere vnum bonum verbum super hoc, sed solum allegabant
no.in c.cum personæ,de prin.in 6.& pro illo dicto Bal. in d.l.venditionis,
videlicet,q̄ licet ad præscriptionē rei non sufficiat iniustus titulus cum er-
rore iuris,sed bene sufficit ad præscriptionem fructuum,allego duas gl. in
terminis,quarum una est in l.si vxor.quia primo casu agitur de lucro capta
do,secundo casu de damno uitando,quia fructus sunt industriales. Ité pro
illo dicto Pau.de Cast.in d.l.Celsus,alle.quod no.do.Anto.in d.cap. perue-
nit,in fi.per illum tex.de empt.& uend.Item limita istam gl.inquantum di-
cit, Iustius error habetur pro titulo,ut per Bar.in l.i.circa prin.ff.quoc.bon.
Item ex ratione Lud.in d.l. si uxor,inferebat nouum dictum, quod si fruc-
tus sunt naturales,iniustus titulus cum errore iuris nō causat præscriptio-
nem illorum fructuum, quia ibi agitur de lucro captando. Et similiter di
cebam ex hac ratione,quod dictum Bal.in l uenditioni,procedit in præsc-
quam quis habet ex titulo lucrativo, quia ibi agitur de lucro captando.
Sed si ageretur de præscribendo rem, quam quis habet ex titulo onerolo
tunc iniustus titulus cum errore iuris bene causaret præscriptionem rei,
quia ibi agitur de damno uitando,quo casu ignorantia iuris excusat.Le-
ror,C de in.& fac. ign.& no.gl.1.q.4.c.turbatur. §. notandum.Et adde q̄
licet iniustus titulus cum errore facti causet præscriptionem, non tamen
excludit petitionem hæreditatis,ita uoluit Bar.in l.Iul.in fi.ff.ex quibus cau
sis maio.Item adde,q̄ licet iniustus titulus cum errore iuris non causet usu
capionem,causat tamen fructuum acquisitionem, secundum Bar.in l.fed
& si lege.§.scire.ff.de pet.hære.Item quod dicitur,iniustum titulum cum er
rore iuris non causare præscr.est uerum,nisi sit error iuris tolerabilis,pro
ut iuris intricati,ita no.concludit do.Ant.in c.si diligenti, de præscr.& Bal.
in j.consl.fforum.Ad hoc alleg.Inno.in c.cura,de iure pat.de quo do.Fran.
de Are.dicebat esse casum fin.secundum vnum intellectū in c.dilectus,q̄
etiam alle.ad hoc d.Ant.in d.c.si diligenti, in 9.col.& ponderat do.Ant.in
d.c.cum dilectus,de consue.de quo uide per Inn.io c.fi.in 3 col.cum duob.
seq.ubi ponit fin.limitationes ad materiam, de præscr.

Ant.Fran.¶An ti.iniustus cum iuris errore causet præscriptionem,vide Bar.
in l.i.in §. si sub conditione,in fi.ff.pro emp.ubi dixit, quod etiam titulus
ignoratus causat præscriptionem,sed Bal.in l.1.C.per quas pers.nobis acq.
& Alex in l.naturaliter,ff.de usu.tenent contrarium, & hoc credo uerius,
cum modificatione,de qua infra,quia titulus putatiuus,licet non prosit ad
præscriptionem, quando ius resistit, licet præscribens erret in iure,ut ex
gl.in c.apostolicæ,de do.& in c.dudum,de deci tamen istud ei nerum,quā
do ius est clarum,non autem quando probabiliter dubitatur de intellectu
iuris,quia tunc ualet præscriptio,licet erretur in intellectu uero iuris,c.
dilectus,de consue.& no.do.Ant.in c.apostolicæ,præalleg.de quo per Alo.
in l.clarius.ff.de uiucap.

c Seb.Sap.¶Error facti.Vide Alex.in consi.46.incip.circa præsentis consilii,in
ult.col.ver.dato etiam,in 3.uol.& Fel.in c.de quarta,col.8. cum seq.sup.de
præscri.Rom.in consi.162. inci. uiso diligenter,col. 2.circa fi.Fran.Cur.in
consi.71.inci.princeps defunctus.

S V M-

SVMMARIVM.

1. Donatio reuocatur per ingratitudinem ab ipso donatore; non autem ab eius hęrede;si donator tacuit,vel si in persona hæredis sit commissa ingratitudo.4.Ratio est, quare hęres nō reuocat,quando in defunctum fuit facta ingratitudo,quæ ponitur in f.nu.6.& 7.
2. Ingratitudo quid sit,vnde proueniat,& quantum sit à iure reprobata.
3. Quę ingratitudo est sufficiens ad reuocandum donationem.
4. Donatio facta in magna quantitate, reuocatur, si donatarius negligit alere donatorem inopem; secus in parua;licet de alimentatione nihil dicatur in contractu donationis.
5. Donatio an,& quando reuocetur per superuenientiam filiorum, siue sit facta extraneis,siue filiis,siue ad pias causas.
Donatio non reuocatur ipso facto per ingratitudinem; sed venit reuocanda.
Idem,si est inofficiosa:secus per superuenientiam filiorum.
6. Donatio inofficiosa an possit reuocari per hæredem illius,qui poterat agere de inofficiosa donatione; licet per ipsum fuerit præmissa querela; secus, si per superuenientiam liberorum reuocaretur.
7. Donatio quo casu possit reuocari ab hærede donatarii, si donatarius extitit ingratus,contra quem,dum veniebat,non fuit actum.
Donatio quo casu possit reuocari ab hærede donatoris, si contra donatorem fuit commissa ingratitudo,contra quem donator non egit.
Donatio reuocatur, si donatarius carnaliter cognouit vxorem donantis.
8. Vasallus si committit feloniam aduersus dominum, an hæres domini agat contra vasallū ad priuationē feudi;& idem si alienauit irrequisito domino.
9. Collator beneficiorum non potest reuocare collationem, si committatur ingratitudo in eius personam.
10. Clericus aduocādo contra ecclesiā,in qua habet beneficiū,priuatur beneficio.
11. Donatio remuneratoria non reuocatur propter ingratitudinem, neque alia donatio,quæ non sit simplex.
12. Donatio facta alicui monasterio,vel ecclesiæ,non reuocatur per ingratitudinem,quam committunt abbas,vel prælatus cum capitulo,sed persona repellantur a monasterio,vel ecclesia.
Ciuitas potest destrui,& aratro submitti,propter delictum ciuium,& propter hoc potest priuari ciuitas dignitate episcopatus.
Delictum prælati,& capituli,an noceat ecclesiæ,vide remissiue.

CAP. X.

1 **Propter.** †Donatio potest per donatorē, non per hæredem eius,qui tacuit, ob ingratitudinē donatario reuocari in casibus hic expressis. Primo ponit dictum,qđ exēplificando specificat,ibi,[Quod si.] Sed o moderatur, ibi.[Quod in] Casus lite. Aliquis,pone Titius,aliquā liberalitatem siue donationē tulit alicui. Quæritur vtrū liberalitas, seu donatio aliquo casu possit reuocari? Rñdetur,q̄ de iuris rigore donatio, in casu pōt reuocari,si forte donatarius impias manus in suū donato
2 rem iniecit;vel si atroces iniurias sibi intulit, vel graue dānum re ſ tulit, vel periculū vitæ donatori suo inferre p̄sumpserit. Sed si donator in vita sua de his nihil dixit,successores illius hanc libe
3 ralitatē,seu donationē reuocare non poterūt.B.† No.1.q̄ ingratitudo est maximū vitiū.Nā ita p̄ponderat,vt donatio semel p̄ce
4 ptę reuocet.Et diffinit,& describit B.Ber.ingratitudinē,& dicit, q̄ est ventus [a] vrens, & siccans fontē misericordiæ,& rorem pie
tatis & fructū gratiæ.&prouenit hoc peccatū,vt plurimū,ex sup
bia,ga pleriq;putāt oīa seruitia sibi debita.Sed p̄idera,q̄ licet mul
tis modis cōmittat ingratitudo. Nā, vt dicit Seneca, ingratus,q
nō reddit;ingratior, q̄ dissimulat;ingratissimus oīm,q̄ obliuiſci
tur.Et Cicero, Immemorē bñficij oēs oderunt. tñ indistincte ex
plicis nō reuocat donatio.Sed ex tex.habes quatuor casus,ī gb.
reuocatio.Primus, cum donatarius, violentas manus iniecit
in donatorem. Secundus, cum atroces iniurias ei inferre p̄sum
psit,& intellige de iniuria verbali, aliàs superflueret iste casus pp
casum præcedentē,& sequentē, vel si donatorem fugauerit, seu
captum tenuerit,arg.in c.nuper,de sen. excom. Tertius casus,cū
graue damnum rebus donatoris intulit. Et quod dicitur
graue damnū, dixerunt quidam,q̄ p̄stit in tota substātia,vel ma
iori parte.Sed Io. And.dicit hoc esse arbitrarium. Nā potest esse
graue dānum circa minorem partē substātię,vt probāt in c.pce.
& ibi dixi,erit hoc ergo arbitrariū. Et ad c.frequens, de rest.spol.
li.6.dicendum, q̄ loquitur in casu suo, f.vt spoliatus possit re
pellere spoliatorem suum. Nā nō dī denudatus, seu inermis ex
particulari damno;sed graue damnū bene potest pati, circa ma
iorem partem substantiæ.Quartus casus, qñ inferre p̄sumpsit
aut venenum, vt donatorem perderet, vel aliter sibi præparauit
insidias;vnde pondera istum casum:non.n.requiritur,q̄ effectus
secutus,simile in c.pro humani,de ho.lib. 6.Quintus casus ex
tra tex.est,si non fuit adimpletus modus in donatione adiectus;
& habetur iste casus in l.fi.C.de reu. do. Sed credo, q̄ Papa hoc
non interseruit,qñ reuocatio illa donatione nō p̄tingit pp in
gratitudinem,sed pp modum non seruatū;& author hic non in
tendit prosequi casus,in quibus generaliter reuocatur donatio,
sed casus dūtaxat ingratitudinis.† Additur tñ sextus, vel quintus
respectu literæ,sed arbitror q̄ Papa non interseruit, quia de illo
dubitauit,videlicet si donatarius neglexit alere donatorem ino-
pem.Nā in hoc gl.iuris ciuilis reperitur p̄ria:nam in d.l.fi.dicit,q̄
hæc cā est sufficiens ad reuocandum donationē, sed in l. ꝺdem
nationem,ff.de reg.iur. sentit donatarium non teneri ad alendū
donatorē,qa hoc iure non probatur;sed Cy.in d.l.fi.dicit, q̄ aut
b donatio p̄stit in magna re, [b]seu quantitate, & habet locum gl.
in d.l.fi.Secus si in parua re, & est distinctio sātis æqua. Nam ille,
qui donat magna,potest equiparari patri; sed filius tenetur alere
patrem inopē.l.si quis, ff. de liagn. ergo magnam ingratitudinē
committit non subueniendo illi in necessitate.Et no. bene hoc,
quia sæpe accidit in istis mulieribus,& maxime senibus, quę do-
nant fere oīa bona;& demum negligunturalimentaria donata
rio:nam (vt prædixi) poterit donatio a donatario reuocari. Se-
cundo principaliter tene istū tex.menti,quia rigor iuris scriptus,
præfertur equitati non scriptæ.Nā hæc donatio reuocatur de ri
gore iuris,vt in tex.& iste rigor præualet equitati, de quo in l.pla
4 cuit,C.de iud.& in c.fi.de transa.† No.ibi, donatoris persona, q̄
hæres donatoris non reuocat donationem factā a defuncto pp
ingratitudinē cōmissām in personam ipsius hæredis.& est ratio,
qa donatio fit ex mera liberalitate donatoris & ꝑtēplatione do-
natarij nō hēdis,ideo p̄sideratur ingratitudo respectu donatoris,
nō respectu hæredis.Ēt idē est in reuocatione, quæ fit seu fieri in
tentatur post mortem donatoris ob ingratitudinē commissam
in ipsius personam.Nā merita,& demerita sunt personalia; ideo
5 non transeunt ad hæredem. † In gl.1.in fi.hęc excedit terminos li
terę: nam litera solum prosequitur reuocationem donationis,
quæ fit pp ingratitudinē donatarij,& hos casus habuistis§.collec-
tos;sed donatio qñq; reuocatur ex præsumpta voluntate dona-
toris,cessante omni ingratitudine,vt pp natiuitatem filiorum su
peruenientem.Qñq;reuocatur,quia est inofficiosa respectu filio
rum existentium tempore donationis, vt quia effundit patrimo
nium suum donando, nihil vel parum relinquendo liberis. Et in
hac secunda specie donationis variæ sunt opi. quia iura ciuilia
vario modo loquūtur, & multas opi. antiquorum refert hic Io.
And. Mihi placet distinctio Bar. in l. Titia.§. imperator, de lega.2.
vbi sic distinguit, q̄ qñq; quærimus de reuocatione fienda ex p̄-
sumpta voluntate donatoris,qñq;per remedium querelę inofficio
c si. Primo [c] casu,aut est facta in personā liberti, vel extranei; & reuocatur ēt in totum ipso iure,quasi donator hic tacitē intelle
xerit,vt in l.si unquam,cum gl.sua, C.de reuoc.don.licet gl.hic ali
ter intellexerit.Aut donatio fuit facta in personā vnius ex liberis:
& tunc non reuocatur in totū, pp natiuitatem filiorum,sed usq;
ad debitū bonorum subsidiū; i. usque ad legitimā,quæ debetur
filiis iure naturæ,& ita intelligitur l.si totas.C.de inoffi. do. Et ex

hoc

ADDITIONES.

¶ Est ventus.Et ita etiam refert Ioan. And. hic, & ideo ad illud propositum
dicit Bal.in tit.de pa.Constan.in 2.col.in ver.credimus,q̄ ille qui donat, &
indulget beneficia,&gratias, facit quia ſperat inde grata seruitia recipere,
alias non facturus,ad idem quod inquit Bal.in c.ſuper.de prohi.feu.alie.q̄
quando ingratitudo prætenit gratiam, impedit illam;nisi satisfactio inter-
ueniat;& ideo nihil mirum,si ingrati perdunt gratiam.

b ¶Magna re.Et ita Bal.Inſt.de do.§.feiēdū,& Ang.post gl in d.l.fi.de reuo.do.
Et adde,q̄ licet in inſFo donationis dicatur, q̄ donatio nō possit reuocari
prætextu ingratitudinis, tamen hoc non ob. poterit reuocari, si cō̄mittat
ingratitudo.Ita determinat Spec.in tit.de do.c.1.ver.quid si pactum,in l.fi.
C.de pac.quasi hoc pactum non valeat, quasi tribuens causam delinquen-
di,l.si vnus.§.pactus,ff.de pac.Hoc tamen limita,nisi in contractu interp-
situm fuisset iuramentum, quia tunc donatio non posset prætextu ingrati-
tudinis reuocari.Ita sing.determi.Io.And.in addi.Spe.in tit.de do. Sed illud
dictum Ioan.And.reprobat Rom.in l.donationes in concubinam.§.1.ad fi.
fi.de do.per generalem regulam,non est obligatorium,&c.lib.6.

Ant.Fran.¶ Circa hoc de donationis reuocatione dicas primo,q̄ donatio in
ter viuos non videtur esse reuocabilis,quia illa facit res donatas non esse in
patrimonio donantis.Ita Bal.in l 2.in vlt.col.C.de inoffi.dona.& idem Bal.
in l.fi donatione,C.de colla.& habetur per Floria.in l.quoties,in §. vniuer-
forum,ff.de vſuf.Donatio autem remuneratoria,si probetur meritoria,nō
reuocatur,vt per Bart.& Bal.in l.per diuersas,[C.mand.Et si fit iurata,iura-
mentum facit,vt quamuis alias non valeret,nihilominus valeret pro obser-
uantia iuramenti, vt per Bar.in auth.sacramenta puberum.C.si aduer.ven.
& in c.cum contingat,de iureiur.& in c.debitores,eo.tit.

c ¶ Primo.Et adde quod no.in c.ult.17.q.4.vbi bo.gl.& quod no.gl.in c. vt lex
continentiæ.17.q.1.& vide omnino vnam pulcherrimam q. quam ponit d.
Abb.in c.per venerabilem,qui fil.ſnt leg.in 10.col.Et dixit no. Bal. in d.l.si
vnquam,C.de reuoc.don. q̄ non reuocatur donatio remuneratoria propter
superuenientiam liberorum.Idem dicit Ang.& sequitur Lud.Rom.cō̄l.
26.in 3.col.vbi pro hoc addurxit,q̄ cum illa l.si unquam, ius nouum & sin-
gulare inducat,eius verba debent proprie intelligi,& sic in donat.simplici,
non in remuneratoria.Et vide in hac materia tex.in l.tale pactum,§.fi.ff.de
pact.Et adde hic Rom.in consi.238.& vide in c.frequens,in pen.col.de rest.
spol.li.6.vbi dicit,q̄ l.si vnquam,hic all.habet locum in donatione minoris
partis bonorum. Et pro intellectu d.l.si vnq̄, vide omnino quod plene no-
tat Bal.in l.1.in pen.& vlt.col.C.de inoffi.don.& Bar.multum late in l.Ti-
tia Seio.§.imperator.ff.de leg.2.Item vide Ang.in d.l.si vnquam, vbi dicit,
q̄ illa l.non habet locum in donatione parua;maxime quando fieret ei,er
ga quem quis habet affectionem.Idem dicit etiam ibi Ang.q̄ dispositio il-
lius l.habet locum, etiam si donans habeat vnicam filiam fœminam. Idem
dicit etiam ibi,quod illa l.non solum habet locum in donatione facta legi
timo,sed etiam si fit facta cuilibet extraneo, licet Azo teneret contrariū
in sum.C.de reuo. do. An autem reuocetur donatio propter superuenien-
tiam liberorum,quando fuit iuratum eam non reuocari, Oldr. tenet quod
sic,consi.238.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a hoc infero, q donatio [a] facta monasterio, non reuocatur in to ri stricto iure pp matiuitatē filiorum: quia monasterium hr̄ loco fi- lii. Item quin donatio est facta in fauorem animę, quæ non dēt esse minus chara, q̄ filius, vt in auth. si qua mulier. C. de sacrof. ec- cle. canonizata 19. q. fi. c. si qua mulier. & ita intellige tex. no. cum glo. in c. fi. 17. q. ult. Et hoc sentit gl. hic, dum dicit, q ibi donatio fuit reuocata in toto, iure poli. i. cæli. f. ex quadā æquitate natura- li; & non iure fori. i. f'm humanas leges, & hoc idem sentit Bar. in d. §. imperator, in quadā q̄one, & facit quod ipse no. in l. j. C. de sa crosecc. Secundo casū dicendum est, q aut donatio fuit facta uni ex liberis; & non reuocatur per alios liberos, nisi vsq; ad de- bitum bonorum subsidium, ēt si donatio fuerit inofficiosa re et consilio, de quo vide tex. in l. si queast, C. de inoffi. dona. Aut fuit donatio facta alteri: & tunc si liberis suis fuit aliquid relictum, nō reuocabitur, nisi vsq; ad debitum iure naturæ, ad hoc l. omnimo do, C. de inoffi. test. Si vero nihil reliquit, & donatio est inofficio sa re & consilio, & reuocatur in totum, ar. l. si libertus, ff. de oper. liber. Si aūt fuit inofficiosa re tantum, & non consilio; tunc non reuocatur, nisi vsque ad debitum iure naturæ, pro hoc l. 2. & 3. C. de inoffi. don. & hæc sufficiūt pro intellectu gl. Et intellige quod dixi de donatione facta filio, quando donatio tenuit, ut puta qa fuit facta emancipatio, vel filiofam. pp merita, in quo non insis- to; sed dicendum est, vt no. in auth. ex causa. C. de lib. præt. & in
6 auth. ex testō. C. de colla. † In gl. in uerbo [reuocare] in fi. dic me- lius, q donatio reuocatur quandoque ob ingratitudinem dona tarii, & agitur condictione ex l. fi. C. de reuo. don. vel condictio- ne huius c. Non autem ageretur rei uendicatione, quia vt clare colligitur ex tex. donatio non reuocatur ipso facto pp ingratitu dinē, vt patet ibi, [de rigore iuris,] &c. Item si donatio esset reuo cata ipso facto, hr̄s donatoris posset illa bona reuocare; & tunc posset agi ꝫ hæredem donatarii, ar. in l. commissa, ff. de pub. & in c. 2. de præscr. li. 6. Aut donatio reuocatur ex dispositione l. si vn quā. præalleg. & tunc si reuocatio fiat ipso iure ex præsumpta mē te donatoris, ageretur rei uendicatione, no. Barto. in d. §. Impera tor. Q̄nq; reuocatur per querelā inofficiosi, & tunc opus est præ mittere querelam, vt no. in d. §. Imperator, & per Bart. in l. j. C. de
7 inoffi. don. & sic est ista gl. limitāda, & intelligenda. † In gl. fi. ibi, [vel successores donatarii] vult dicere, q sicut hoc est personale ex parte donatoris, ga facultas reuocadi non transit ad ipsius hæ redēs ita & personale ex parte donatarii; quia nō pōt agi ꝫ ipsius hęredem, & hoc ultimū non colligitur ex tex. sed hr̄ in l. fi. C. de reuo. don. Tamen ille tex. solum vī, pbare in hæredē donatoris, ut non agat ꝫ donatarium, vel eius hæredem, sed aperte non de cidit, vtrum ipse donator possit agere contra hr̄dem donatarii. Sed Io. An. sentit hic, q possit, si ignoraūt ingratitudinē cōmis- sam in uita donatarij, vel si sciuit, & non habuit tps competens ad agendum ar. in c. cū in ueteri, de elec. & in c. fi. de dila. & hoc ibi satis placet, ar. huius literę, q̄ ponderat, q̄n donator tacuit. sed
3 non dr̄ tacuisse, si ignoravit, vel nō habuit tps competens ad agē dū, & per hāc rōnem, ēt idem dicendū in hr̄de donatoris, ut pos sit agere contra donatarium, sicut in simili dicit gl. in l. fideicom missum. §. ij. de fideicom. q silegatarius iniuriā intulit testōri, si testōr ignoravit in uita, poterit ex hoc agere hæres, & facit qd no. gl. in l. sororē, C. de his quibus ut indig. Et ex illis gl. vī inferēdū, q si donatarius carnaliter cognouit uxorē donatoris in uita sua, ipso ignorāte in uita, q hæres suus poterit agere ad reuocādum donationem, quia non dr̄ tacuisse, ex quo ignorauit. In quo tamē posset instari, quia reuocatio donationis est prosecutio iniurię, quod non vī trāsire in hæredem, l. j. & quod ibi no. ff. de priu. de
8 lictis. Primum rñ vī uerius, arg. huius literæ. † In ea. gl. ibi [pp felo niā patris, &c.] vt dicit Io. An. & bene, potius gl. debuisset colligę
b re arg. per ꝫrium l. q hæres domini nō pōt agere ꝫ vasallum [b] ob delictum commissum ꝫ defunctum, sicut non agit hæres donato ris ob ingratitudinem commissam ꝫ defunctum, & in hoc ca su Io. And. distinguit, vt §. dixi, q si dominus sciuit & tacuit, non pōt agere eius hęres, aliās secus. Sed quoad ar. gl. utrū possit age re ꝫ filium, dic vt no. Bal. de prohi. feu. alie. c. imperialem, §. ult. ubi dicit, q eo casu, quo vasallus priuatur ipso iure, puta, quia ipse a lienauit, licet dominus nō reuocauerit feudum ad se; hęres tñ po terit. Si autem ipso iure nō perdit feudum, nō agitur ꝫ filium ob delictum patris; & hoc casu procedat ar. glo. & facit l. cōmissa, ff.
9 de pub. cum ibi no. in d. c. 2. de præscrip. li. 6. † Sed hic queritur, nū quid collator beneficii, possit reuocare collationem ob ingrati- tudinem cōmissam in ipsius personā? Et vī, q sic. Nā collatio be neficii dr̄ donatio, vt in c. fi. de off. uicarij, li. 6. cum similibus. ergo poterit reuocari ob ingratitudinē cōmissam ꝫ collatorem. Ioā. And. & cōiter Doct. tenent ꝫrium, quoniā collatio beneficii nō est proprie donatio. Nā tenetur collator ex necessitate officii p- ferre, sed liberalitas solum consistit in cui dādo, iuxta no. in c. re latum, de preb. vnde non notatur de tāta ingratitudine, seu uitio iste, qui recipit beneficium spirituale, sicut ille, qui recipit donū ex mera liberalitate donatoris; & facit quod no. Bart. n labenti,
10 ff. de don. † Nec ob hoc c. fi. de post. ubi clericus priuatur benefi cio, aduocando ꝫ ecclesiam, in qua habet beneficium, quia loq tur tex. de ingratitudin ꝫ ecclesiam commissa, & non ꝫ collato rem. Item ibi priuatur beneficio, non aūt reuocatur collatio. Et no. bene prædicta. Primo, q iura stricte loquētia de donatione, non habent locum in collatione beneficiorum. † Secundo colli gerem, q reuocatio donationis ob ingratitudinem, hēt locū dun taxat in donatione propriæ sumpta, & ideo posset non immeri- c to attentari, q donatio facta p p merita [c] precedentia, non reuo cetur pp ingratitudinem; quia illa non est uera donatio. sed quę dā remuneratio, iuxta ea, q̄ dixi super rub. & de hoc ēt est text. in l. si pater. §. fi. ff. de donat. quem ad hoc alleg. glo. in l. fi. C. de reuo. don. licet possit colligi ꝫrium per opi. quorundam, quā in rub. recitaui, sed primum arbitror verius. † Vltimo quæro de nota bi- 12 d li quæstione, Quidā Baro [d] ædificauit monasterium, & dotauit; demum Abbas & monachi cōmiserunt ingratitudinem ꝫ illi Baronem in casibus hic expressis, nunquid reuocabitur ista do natio? Spec. ponit q. eo. ti. §. j. uer. quid si Baro. & refert duas opin. Primo, q sic, & q ob hoc monasterium destruetur, sicut in simi li uidemus, q aliquando ciuitas submittitur aratro, pp delictum ciuium, iuxta no. per Bart. in l. aut facta, ff. de pœn. & dixi in c. de ctus, ꝫ. de simo. Item ciuitas priuatur dignitate episcopatus pp delictū ciuium, vt in c. ita nos. 25. q. 2. Item theorica cōis gl. est, q delictum prælati & capituli nocet ecclesiæ, ut no. in c. 2. de or. co. & in regu. delictum, de reg. iur. li. 6. facit. Iiubemus nullā nauem, C. de sacrosan. eccl. Alia opi. est, q monasterium non destruetur, sed repellentur personę & alii instituentur, & hæc opin. est ue rior & æquior, & sic potius puniātur personę, q̄ ecclesia, ar. c. Ro mana, in fi. de sen. exc. li. 6. & cum hac opi. trāsit ibi Spec. Hanc q̄ nem possumus adducere generaliter ad donationē factam eccle- siæ, nūquid ob ingratitudinem prælati & capituli veniat revoca
c multum prolixa, nunquid delictum prælati [e] & capituli, nocear ecclesię & dicendum est, vt plene dixi in c. 1. de dolo & contu. & in d. c. dilectus, de simo.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod donatio. Nunquid autem donatio facta alicui reuocetur, si donatus ingrediatur monasterium, uide Felin. c. in præsentia, col. 2. o. nere. de prob. ubi concludit, quod monasterium non habetur loco filij ad reuo candum donationem. Et ad hæc uide d. And. S. c. in rep. l. cum acutissimi, C. de fideic. & Soc. in rep. l. cum auus, ff. de cond. & dem.

b ¶ Contra uasallum. Et uide ad hoc Paul. de Cast. in l. rei, in §. 1. in fi. ff. so. ma. qui dicit, q de hoc est gl. in §. porro, quæ fuit prima causa benefi. am. & di cit haberi per Cy. in l. 1. C. de reuo. don. Quid econtra, an dominus qui no posuit feloniam uasallo, possit eam opponere eius hæredi? Dic quod no. ita proprie dicit gl. in l. fi. C. de re. do. & bene facit ille tex. in fi. & facit q̄ no. do. Abb. in c. plerunque. circa fi. de don. inter uir. & ux.

c Seb. Sap. ¶ Propter merita. Quod donatio remuneratoria ob ingratitudinem non possit reuocari, tenet Fel. in c. nouit, col. 12. uer. limita tertio, supra de iud. & Ial. in l. ex hoc iure, col. 10. uer. secundus effectus, ff. de iust. & iu. Alex. in consi. 218. incip. nec arguendi sumus, in 2. uol.

d Seb. Sap. ¶ Quidam Baro. Vide in simili Fel. in ca. uerum, col. pe. uer. secunda conclu. supra de foro com. ubi ponit, an donatio facta ecclesię sub modo, si fit cessatio modi, negligentia prælati, reuocatur donatio, & de hac quæst. quam posuit Abb. hic, vide Io. Fab. in §. aliæ, In. ti. de do.

e Zachar. ¶ Delictum prælati. Adde ifum in c. fi. diligenti, num. 24. & quod ibi dixi in apo. ad eum post alios in uer. nocet ecclesiæ, supra de foro comp. & in c. Imperatorum, nu. 3. ubi etiam notaui in apo. in uer. præiudicat eccle siæ, supra de iu. cal.

De peculio clericorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Peculium quid sit, & quibus modis sumatur.*
2 *Clericus non eximitur a patria potestate, nisi in spiritualibus, uel nisi sit episcopus.*
3 *Clericus non facit fructus beneficii suos.*

Supra visum est de donationibus: sed quia dubitari potest, nūq d clerici possint donationes facere de eorum peculio, men
1 to suppositis hāc rub. † Et scias, q peculium capit multis modis, & quoad propositum dicitur patrimonium ipsorum clericō- rum. unde sæpe capitur peculium pro patrimonio alicuius. Ita dicitur peculium a pecunia, & est nomen diminutiuum, quasi par ua pecunia, & pecunia dicitur a pecudibus, uel pecoribus, & ideo quicquid antiqui habebant, consistebat in pecudibus. iuxta in c. totum. Et credo, quod istud vocabulum diminutiuum fuit attributum clericis, quia ut plurimum non habent ampla pa trimonia. Quandoque peculium sumitur strictius & proprie dicitur pecunia, quā habet existens in potestate alterius, vt filius- fam. vel seruus. Et scias, q reperitur in quadruplici specie. Nā est peculium castrense, quasi castrense, profectitium, & aduentiti. Castrense est, quod filiusfa. acquirit in castris, idest in bello; & cle illo potest disponere tanq̄ paterfamilias. Quasi castrense est, quod acquirit filius in aduocatione. Nam aduocati quasi militant. Lad uocati. C. de aduo. di. iudi. & idem est in officio publico, & illud iudicatur vt castrense peculium. Profectitium est quod filio ob- uenit ex bonis patris, sic dictum, quia proficiscitur ex bonis patris,

De peculio clericorum. c. Presbyter. 103

dit, & istud non acquiritur filio. Aduentitium est, quod aduenit filio aliūde, puta ex donatione, vel ex successione, vel ex industria sua, vel ex prospera fortuna; & proprietas huius peculij acquirit filio, vsusfructus acquiritur patri in vita. & de his vide in Spec. in tit. de dona. §. 1. ver. quid si de peculio. & seq. & ibi habes, vtrum in dubio filius præsumatur acquisiuisse ex bonis paternis. an ex
2 industria, vide no. glo. in l. cum oporteat, C. de bon. quæ lib. † In clerico vero aduertendum: nam videtur solum differre a laicis in peculio aduentitio, & intellige de clericis filiisfam. Nam per cle ricum non eximitur a potestate paterna in temporalibus; licet aliud senserit, & minus bene, in c. indecorum, de ętat. & qual. sed inno. tenet ibi primum, & Doct. cōiter, & probatur in c. per
4 venerabilem, qui fil. sint legi. vbi est speciale in epi. copo. [a] Et pro batur in Auth. consti. quæ de dignitatib. liberat fil. a paterna pot. vbi solum fit mentio de episcopatu, facit in arg. c. si annum, de iudi. lib. 6. vbi dicitur, q p in spiritualibus, filius non est sub potesta te patris: secus ergo in temporalibus: vnde dicendum est idem in speciebus istius peculij in clerico, sicut in laico. Sed in aduentitijs secus est. Nā illud, qd est castrēse vī quasi castrēse, in laico, ē aduē titij in clerico; quia acquiritur peculium aduentitium; ēt quoad vsumfructum, vt est tex. no. in auth. presbyteros, C. de episc. & cle.
5 ro. Host. & cōiter Doc. in c. quia, ꝫ. tit. prox. quod bene no. † Itē peculium castrense, vel quasi, potest dici in clericis, quod proue nit ex beneficio spirituali, & hoc esset verum tenendo opi. q cle ricus facit fructus suos, iuxta no. in c. præsenti, de offic. ord. lib. 6.
b sed tenendo contrariam opin. quæ mihi plus [b] placet, potest ap pellari peculiū profectitiū, & iudicari dēt, vt profectitiū. Abbas.

ADDITIONES.

1 Zachar. ¶ Speciale in episcopo. Adde ifum in c. constitutum, nume. 3. & ibi notaui in apost. ad ipsum, in ver. dignitas episcopalis, supra de rest. in integ. & in c. cum voluntate, nu. 8. & ibi etiam addidi, in ver. speciale est in episco pato, infra de sent. exc.

2 Zachar. ¶ Pius placet. To dic contra, quod immo prima est communior, & verior in tantum, quod illos perceptos transmittat ad hæredes, vt no. Iac. Rebuf. in l. 1. Post glo. & ibi Bart. num. 2. & ibi in apost. Cel. in ver. ad hæredes suos, C. de anno. ciuit. & potest de illis testari, vt dixi in apost. ad ifum in c. reprehensibilis, nu. 8. in apost. in ver. testari supra de app. Car. in clem. grauia, & ibi in apo. Cel. si, in ver. quod clerici præsi. nu. 12. de rescr. & Phil. Franc. in c. præsenti, num. 16. vbi etiam in apost. eiusdem Cel. in ver. testari, de off. ord.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus si tempore promotionis erat pauper, quicquid habet præsumitur de bonis ecclesię acquisiuisse. 3. Admittitur tamen probatio in cōtrarium.*
2 *Paupertas non impedit, quominus clericus possit promoueri ad beneficia.*
3 *Uxor præsumitur acquisiuisse ex bonis mariti, nisi extra dotem habeat multa bona. 7.*
4 *Res empta ex pecunia ecclesiæ efficitur ipsius; licet clericus emat nomine proprio.*
5 *Res empta ex pecunia alicuius, non efficitur illius; sed ementis, nomine proprio.*
6 *Testator uel curator, si quid post tutelam & curam reperiantur acquisiuisse, non præsumitur acquisiuisse ex bonis pupilli, uel adulti, sed ex eorum industria.*
7 *Delictum factum clerico, uel episcopo, an præsumatur factum intuitu ecclesiæ, uel personæ?*
8 *Clericus an faciat fructus beneficij suos, & in vita, & post mortem?*

CAP. PRIMVM.

NVestigandum. † Quæsitum a recto re ecclesiæ tempore promotionis nihil habente, præsumitur de bonis ecclesiæ quæsitum. Casus liter. Quærebatur in Concilio Arelaten. quid si presbyter nihil patrimonij ha bens, promotus fuit ad regimen alicuius ecclesiæ, & postea eme
1 rit prædia, cuius iuris illa debent esse? Rñdetur, q debent esse il- lius ecclesiæ, ad quam nihil habens promotus est. Ber. † No. 1. q pauperras non impedit, nec excusat, quominus clericus possit
2 promoueri ad beneficiū; licet aliud sit in tutore, vt Insti. de excu. tu. in fi. vide gl. 12. q. 3. c. 1. † Item no. q quicquid acquirit clericus beneficiatus, nil patrimonij habens, præsumitur acquisiuisse ex
3 beneficio. Simile in vxore, quę præsumitur acquisiuisse aliquid ex bonis mariti. l. etiam, C. de dona. inter vi. & vxo. † No. ibi, [Esse debet.] tex. quasi expressum, q res acquisita ex pecunia ecclesię, p tidem administrationem efficitur ecclesię; licet clericus emerit nomine proprio. Nam si emisset hoc nomine ecclesiæ, nō oportet inuestigare, vtrum habuerit proprium, vel ne: loquitur ergo, q̄n fraudulenter emerit nomine proprio; & sic tex. iste ponit casum specialem in ecclesia. Nam regulariter ꝫ, quia res empta
4 pecunia mea, non est mea, vt videbis latius ꝫ. eo. c. inquirendū, licet Host. dicat ibi, q in ecclesia non est tex. expressus: sed, vt dixi, videtur tex. ad idem c. 1. ꝫ. tit. prox. † In gl. fi. in fi. no. gl. in eo, q
5 ille tex. non inducat præsumptionem iuris, & de iure, vt non admittat probationem in contrarium. Vnde poterit probari per hæredem clerici, q licet non habuerit patrimonium, lucratus fuit ex artificio: puta, qui erat Doctor, vel bonus scriptor, vel quid simile. Nam ista acquisita ex industria personę non acquirūtur ecclesiæ, vt in c. quia nos, de testa. & vide de hoc, quod
6 latius dicetur in c. 3. ꝫ. eo. † Sed ꝫ hoc & tex. op. de l. si defunctus, C. arbi. tu. vbi habetur, q curator seu tutor præsumitur acquisi- uisse non ex bonis pupilli, seu minoris; sed ex propria industria, seu prosperitate fortunæ: ergo idem dicendum in clerico. Sol. tu
a tor [a] vel curator est temporalis, & tenetur reddere rationem ad ministrationis, nec habet ita liberā administrationem, sicut cle ricus. Itē tutor, vel curator licite negotiatur: quę omnia cessant in clerico. Nam clericus no n debet negotiari, ꝫ. ne cler. vel mon. p totū. vnde si p̄sumeremus negotiationē p̄sumerem' delictū, qd
b nō ē fiēdū. Eadē rō [b] est in vxore: nā si nō p̄sumeremus, q ex bo nis mariti acquisiuerit, præsumeretur q turpiter aliunde quæsi- uerit. vnde quemadmodū omnia bona sunt mariti carnalis. l. do ce ancillā, C. de rei ven. ita bona ecclesiæ sunt eccl̄ę ipsius. Iō sp
7 p̄sumimus pro domino. Tamen, vt dixi, istę p̄sumptiones ad mittūt probationes in ꝫrium. † Quid. n. si vxor habeat multa bo na extra dotem, & maritus erat inops? Certe potuit quærere ex fructibus bonorum suorum, sicut dicimus de clerico habente
8 patrimonium, vel artificium. † Secundo opp. ꝫ tex. in eo, q loqui tur de promoto ad ordinem. Nam constitutus in ordine, non habet administrationem ecclesię; ergo non debet præsumi, q acquisiuerit ex bonis ecclesiæ. Sol. Doct. exponunt tex. & bene, ibi: Ordinem, idest beneficium, vel titulum, vel administrationē, vt colligitur ex sequentibus. Nam occasione ordinis habet be neficium. Secus dicunt, si beneficium est simplex: quia tunc non esset præsumptio pro ecclesia; all. c. requisisti, in fi. de test. Sed ad- uerte, quia hoc dictum nō videtur fundatum ratione. Nam quē admodum ratione administrationis ecclesiæ p̄sumitur, q rec tor ecclesiæ acquisiuerit ex bonis ecclesiæ, ita ratione admini strationis bonorum beneficii præsumi debet, q acquisiuerit ex bonis beneficij. Nam eadem ratio ibi in vtrisque, & c. requisi sti, nihil facit. Loquitur enim non in emptis, seu acquisitis per cle ricum, sed in relicto sibi facto, vtrum p̄sumatur relictum fa ctum intuitu ecclesiæ, an intuitu personę; quia si habet benefi cium simplex in ecclesia, præsumitur, q intuitu personę, nisi velis seruare dictum Ioan. And. & Doct. tenendo glo. in c. præsenti, de offic. ord. lib. 6. quæ dicit q simplex beneficia tus facit omnes fru ctus suos in vita, & in morte, sed illa opin. non probatur iure, vt plene dico in repetitione c. cum esses, de testa. Idem dic de vica- rio, quod in rectore, aut est perpetuus, aut temporalis; & tunc di stingue per supradicta. Abbas.

ADDITIONES.

2 Seb. Sap. ¶ Tutor. Quomodo prælatus equiparetur tutori, vide late Fel. in c. cum deputati, col. pen. supra de iud.

b Seb. Sap. ¶ Eadem ratio. Hinc est, quod cessante ista præsumptione, quod mu lier turpiter quæsierit præsumitur, q acquisierit ex industria, vt per Ale. in consi. 24. col. 1. uer. & actio, in 1. vol. & in consi. 42. in 5. vol. & in consi. 133. incip. circa primum. in 4. volu. vbi dicit, q quando mulier exercet ali quam artem, puta quia sit obstetrix, præsumitur quod ex illa arte acquisiue rit. quod etiam tenet Bal. in cons. 67. in 5. parte. Abbas in cons. 36. incip. cir ca primum. in 2. vol.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus emens aliquid de pecunia ecclesiæ, debet conficere instrumentum nomine ecclesię; aliās priuatur administratione, nu. 5.*
2 *Episcopus an ueniat appellatione presbyteri?*
3 *Emptio præsumitur facta ex pecunia illius, cuius nomine cantat instrumentum.*
4 *Prælatus & clericus & similes, non dicuntur domini fructuum beneficiorum suorum.*
6 *Testator si uolebat relinquere aliquid ecclesiæ, & persuasus à rectore dicti ecclesię, relinquit sibi, an rector teneatur ad interesse ipsi ecclesiæ.*

CAP. II.

1 Presbyter. † De emptis per prælatū de bonis ecclesiæ, debet instrumentū confici nomine eccle siæ; alias debet prælatus ab administratione remoueri. hoc dicit.
2 † No. 1. ibi, [Presbyter.] q presbyter dicitur tenere diœcesim; & si vis intelligere de presbytero proprie. expone diœcesim, idest pa rochiam; quia diœcesis propriè, est in gubernatione Episcopi. in c. si Episcopus, de off. ord. lib. 6. Sed potest exponi presbyter, idest Episcopus; & tunc verbum, diœcesis, stat propriè; & tunc colligi tur q Episcopus potest vocari presbyter, nec debet ex hoc dedi gnari, quoniam est nomen dignitatis. Nam presbyter Græce, La tine idem est, quod senior: non tamen propter ætatem decre pitam sic dicitur; sed propter reuerentiam dignitatis, & c. est text. in c. cleros. 21. distinctio. vnde olim in primitiua ecclesia Episco pi, & sacerdotes pariter appellabantur presbyteri, quinimo Pe trus Apostolus; licet Papa esset, pluries scribebat se presbyte rum. 93. distinct. cap. legimus. 93. distinct. c. olim. & pluries repe
3 ries ī iure, quòd presbyter appellatur Episcopus. † No. quòd de

pe cunia

Universidad de Deusto
Biblioteca

a pecunia [a] illius præsumitur res empta, cuius nomine instrumentum emptionis cōfectum est; vnde, vt appareat rem esse emptā pecunia ecclesiæ, mandatur vt instrumentum fiat noīe ecclesiæ.
4 ¶Itē no. q̄ prælatus non est dominus fructuum beneficii. Nam si efficeretur dominus, posset acquirere sibi ex redditibus ſm libitum, cuius ꝓrium hic deciditur, & in c. inquirendum, ī. eod. de
5 quo plenius dicetur in c. fi. ī. eo. † No. quemadmodum prælatus alienans iā acquisita per ecclesiā, debet administratione priuari, vt in c. monemus, 12. q. 2. ita & si fraudat ecclesiā in acquirēdo, vt quia acquisita ex redditibus ecclesiæ, appropriat sibi vel alteri. Et hic cadit quæstio, quā formāt Doct. in l. quicquid. C. arb. tut. Quidam uolebat relinquere ecclesiæ certū quid, ꝓlatus inducit testōrem, vt relinqueret sibi potius, q̄ ecclesiæ: nūquid prælatus teneatur ecclesiæ ad interesse? Et quidā dixerunt, q̄ sic, per illā l. quicquid. Cy. ibi formādo q̄nem in tutore distinguit, q̄ aut blā
b do sermone [b] induxit testatorē ad relinquendum sibi, & non tenetur, ar. in l. fin. C. si quis aliquem testa. prohib. & patet, q̄ nō cōmittit delictū is, qui blandis verbis inducit testōrem ad sibi relin quendū. Aut dolo seu fraude, & tunc tenetur ecclesiæ ad interes
6 se. † No. hāc decisionem, quia in ꝓrium posset induci tex. cum gl. 12. q. 4. c. quicunq; nā si prælatus potuit acquirere ecclesiæ & neglexerit, seu potius voluit sibi quærere, tenetur ecclesiæ ad interesse. Ita dicit ibi gl. q̄ no. ibi arg. d. l. quicquid. Sed distinctio Cy. uidetur multum æqua. ut cessante dolo, non tenetur, cum persona suā qs teneatur præferre cūctis, arg. c. petitio, de iureiur. & de pœn. distin. 2. c. charitas est aqua. §. hęc quæ de charitate. Abbas.

ADDITIONES.

2 ¶Vide tu omnino Bar. in l. 2. C. pro soc. multum no. dicentem per illū tex. q̄ licet unus ex fratribus emat fundum pro se, & pro fratre suo, tamen si in instrumento continetur, q̄ precium dictus uenditor fuit confessus habuisse & recepisse a dicto tali emente nomine suo, & fratris sui, nec aliter dicitur de eius propria, uel communi pecunia, quod etiam isto casu in dubio intelligitur de pecunia propria ipsius soluentis, ita, quod ab alio fratre poterit repetere partem pecuniæ suæ, vnde partem fundi. qui postea subungit, quod debemus esse cauti ut ponatur in instrumento, quod precium soluit de communi pecunia, & hoc est perpetuo menti tenendum, quia ualebit tibi ad mille aureos. Quod no. ad limit. huius tex. & 2. no. Et uide Bal. in l. pe. C. si quis alteri, uel sibi. & adde hic ultima in c. inquirendū, infra eo. in 2. no.
Ant. Fran. ¶Crea hoc de fratre emente fundum nomine fratris, soluente tamen pecunias simpliciter, an possit petere partem pecuniæ a fratre uolente partem fundi empti. Dicas de materia iudendum late per Bald. ubi multas quæstiones ponit circa istam materiam, in l. si pecunias, C. communia utri. iud. & per Bart. late in l. Titium, & Mæuium, in §. alteri, ff. de admi. tut. quas longum esset hic referre.
b Seb. Sap. ¶ Blando sermone. Vide Bal. in l. 1. C. si quis aliquem test. prohib. ubi dicit, quod si frater meus uolebat instituere turpem personam, si persuadeo sibi, quod illa persona est mortua, & me instituat, recte facio; quia talis dolus est bonus. Secus tamen esset in præiudicium uolentium ab intestato, ut ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus bona, quæ acquisiuit post suam consecrationem, debet relinquere ecclesiæ, nu. 2.*
3 *Prælatus, uel rector ecclesiæ si emit aliqua bona nomine suo, an post eius mortem sit in ligandum pro ecclesia, an pro hærede ipsius prælati simul super dictis bonis litigantibus, uide infra in c. 1. de test. in 4. notabili.*
4 *Administratores, vel dispensatores, si aliquid quærunt, an ꝑsumantur quærere ex administratione, an ex industria.*

CAP. III.

1 Vtvnus, †Quæsita per eōm post cōsecrationem suam, sunt ecclesiæ relinquenda, hoc dicit. Idē dic in alio ꝓlato post ꝓmotionē suā. Nā tex. iste intelligi potest de eōo; & tunc verbum, consecrationis, stat proprie, & uerbum presbyter, dēt exponi. i. eōs, per ea, quæ dixi in c. prēce. Secundo pōt intelligi in quolibet rectore ecclesię; & tunc uerbum, presbyter, stat proprie: uerbum consecrationis, dēt exponi. Ordinationis, seu promotionis, quia proprie eōs consecratur, & presbyter ordinat, ut in c. j. de sacra vnct. & quod ibi no. † No. ibi, [Relinquat,]
2 q̄ prælatus non pōt in ultima uoluntate relinquere bona acquisita intuitu ecclesiæ, ad hoc c. qa, & c. relatum, ī. de test. † Sed hic quæritur de notabili qōne, & quotidiana, mortuo ꝓlato sępe oritur qō inter successorem beneficii, & hæredem prælati defuncti super bonis acquisitis per prælatum: & vt procedat qō, dēt intelligi, qñ non apparet noīe ecclesiæ bona fuisse acquisita, sed simpliciter prelatus emit noīe ꝓprio, vtrum sit in dubio, iudicādum q̄ hērde, an pro ecclesia. In hac qōne multæ fuerunt opi. nā Goff. tenuit q̄ possessor defendendus est in possessione, & sic agēti incumberet onus probādi per tex. 12. q. 5. c. 1. Alii distinxerunt, an prælatus fecit inuentarium, uel ne. In primo casu, ultra comprehensū in inuentario, præsumitur pro hærede, arg. l. fi. C. de iure de lib. Secundo casu præsumitur pro eccl. quia prælatus fuit in culpa in non conficiendo inuentariū, & utendo promiscue rebus propriis & ecclesię, ar. 12. q. 1. c. sint manifestæ. Alii aliter. Io. An. facit hic tria mēbra. Aut constat prælatum aliquid habuisse tpe suæ promotionis, aut constat, q̄ nihil habebat, aut dubitatur. Primo casu dicit præsumendum pro possessore, & ideo si hęres est in possessione illorum bonorum, ecclesię incumbit onus probā
di, q̄ de redditibus ecclesiæ fuerant acquisita, & procedit hoc ca
su opi. Goff. Scdo casu, cum nihil habuerit tpe promotionis, filiū mendum est pro ecclesia, vt in c. j. eod. posset tñ. ſm eum, hęres probare q̄ ex artificio, uel aliunde intuitu personæ illa bona acq fuerit; sibi tñ incumbit onus probandi, quasi eccl. habeat intentionē fundatā ex præsumptione iuris cōis. Tertio casu cum dubitatur, dicit idem, vt p̄sumatur pro ecclesia, poterit tñ probare hę res, prælatum illa, uel alia bona habuisse tempore promotionis, & cum hac distinctione transeunt cōiter Doct. & uī in facto cō sultuisse do. Card. ut refert in c. cū in officijs, ī. ti. ubi vide de hac materia per Inn. Ego latius hunc articulū examino in repet. c. cū esses. ī. tit. px. & in dubio credo, q̄ hæc distinctio Io. And. non sit usquequaque vera. Nam ꝑ primum membrū vī tex. no. cum glo. expressa, 12. q. 4. c. 1. vbi dicit, q̄ si prælatus aliqua acquisiuit, præsumitur pariter acquisiuisse ex bonis patrimonialibus, & ecclesiæ, unde dēt fieri diuisio inter ecclesiā & hērdem, ſm quantitatē patrimonii, & taxationē bñficii. Nā sola possessio hērdis, vel ecclesiæ, nō hēt inficere hāc præsumptionem iuris, & idē sentit Inn. an d. c. cum in officiis. Itē considera q̄ illud primum membrū non pōt alia rōne procedere. quid. n. si patrimoniū erat ita tenue, ut nullo mō ex fructibus illa bona potuissent acquiri? Idē dic in eccle. q. d. n. si beneficiū fuit ita tenue, ut uix sufficeret ad alendū rectorē, & patrimoniū erat satis amplū? Sic ēt ſm membrum inastinctę nō. ꝓcedit. Nā pone, q̄ prelatus non habebat patrimonia, erat tñ Doctor excellens, & ex doctrina multa lucrabatur. Nā quare hoc casu debeamus potius p̄sumere pro eccl. q̄ qñ habebat patrimoniū? nō apparet rō, cum sępe longe maior sit industria, q̄ sit facultas patrimonii; ergo non dēt hęres onerari ad probādū, q̄ bona fuerint acquisita industria psonæ, sed sufficeret p
bare, q̄ prælatus multa lucrabatur ex industria psonę. & tūc idē sit p̄tumendū, sicut in casu, qñ habebat patrimoniū. Nā similiū cadē dēt esse rō. in c. cum dilecta, de confirma. vti. vel inuti. & in l. non possunt, ff. de legib. Tertium membrū ēt nō procedit simpliciter, sed aliter esset. subdistinguendū. Vnde complectēdo totam mām distinguo sic, q̄ aut ꝑstat ꝓlatū habuisse patrimoniū, aut nō ꝑstat. aut dubitat. Et hoc ultimo casu distinguo, q̄ aut dubitatur, utrum habuit bona, ex quibus potuerit acquirere illa, de quibus est contentio; aut non habuerat illa bona tempore suæ promotionis, de quibus est contentio. Primo membro principali, si constat ex quibus emit illa bona, tunc non est quæstio, qa illius erunt, ex quibus redditibus acquirerunt, ut in c. inquirendū. & quod ibi not. ī. eo. Aut dubitatur, q̄ promiscuè utebatur patrimonio, & rebus ecclesiæ, & tunc si patrimonii erat sufficiens ad acquisitionē illorū bonorū, ecclesia uero non, nec in totū, nec in partē, & tunc p̄sumitur p hęredę, qa cessat hoc casu præsumptio c. j. 5. eo. & tex. 12. q. 4. c. 1. Aut ex
qa ecclesia solū erat sufficiens, patrimoniū uerō tenue, seu industria personæ, & tūc præsumendum pro ecclesia, ut in c. 15. eo. Si vero vterq; erat sufficiens ad acquirendū in totum, vel in parte, tūc fiet diuisio inter ecclesiā & hērdem, ſm quātitatem patrimonii, & rerū ecclesię. Et pone in terminis, q̄ si ecclesia habebat centa, & ex patrimonio ducenta, dēt prius detrahi, quod partitus uerisimiliter expēdit in personam suam, & nomine ecclesiæ, nec debēt deduci expēsę nimis delicatæ. Et fingas q̄ huiusmodi sumptus ascendant ad centum aureos, præsumptio insurgit, q̄ tunc de bonis ecclesiæ expendit in acgsitione bonorū ducenti aureos, & ex patrimonio ēt ducentum, ex quo uñ percipiebat. Fiet ergo æqualis diuisio inter ecclesiam & hęredem, et si minus percepisset de patrimonio, minorē partē percipiet ex acquisitis. Ita uī velle tex. in d. c. j. 12. q. 4. & expressius ibi gl. & sentit Inno. in d. c. cum in officiis. & est satis rōnabile, vt ex quo nō cōficiebat rōnē de redditibus ecclesię, sed ꝓmiscue utebatur cū patrimonio, ut fiat ꝑsumptio non captiosa alicui, & hoc intelligo, si ꝑsumptio non excedat ꝓbabilem æstimationem. Et idem ꝑ ōa dicendū, qñ nō hēt patrimoniū, sed industriā, aquialēt ēt, eadē rōne. Sed si nō habet patrimoniū, nec industriā, ꝑsumitur ꝓ ecclesia. & uide Cy. in auth. licentiam. C. de epis. & cler. † vbi idem sentit in administratoribus secularium rerum. Nā dicit, q̄ si administrator erat perpetuus, et nihil habebat, ꝑsumitur acquisisse ex administratione. Si uero temporalis, & reddebat rōnem, tūc ꝑsumitur acquisisse ex industria, ar. si defunctus, C. arbi. tute. Quod nota pro istis dispēlatoribus bonorum. Vltimo mēbro, si dubitatur, utrum bona fuerint acquisita, vel an habuerit tpe promotionis: dico sic: Si dubitatur, an aliquid habuerit, ꝓcedit opi. Io. And. Sed dubitat, utrū illa bona de quibus est quæstio, acquisiuerit ante promotionem, aut post, tūc defendam possessorem in possessione sua, siue hęredes, uel ecclesiam: & sic singulariter loquitur tex. cum glo. si bene intelligatur in d. c. j. 12. q. 4. & hoc no.

4 Cde epis. & cler.

ADDITIO.

a Sebast. Sapia. ¶ Perpetuus. Vide Dec. in consi. 6. uersicu. sed in prædictis, & Ioan. de Ana. consi. 65. in fi. Ang. Are. & Ias. in §. item si quis in fraudem, Instit. de act.

SVMMARIVM.

1 *Empta per prælatum ex emolumentis ecclesię, efficiuntur ecclesiæ, licet prælatus emerit nomine suo.*
2 *Clericus vel alius administrator alicuius ecclesię, non facit sua, neque reddi tus, neque oblationes, neque data prętextu voti.*
3 *Sacrilegium & furtum simul, committitur in furando res ecclesiæ.*
4 *Prælatus licet debeat subuenire potius suis indigentibus, quàm alijs; tamen grauissimè peccat, si facit eos diuites, non subueniendo alios indigentibus.*
5 *Res empta ex pecunia militis, minoris, ecclesię, & clerici, efficitur ipsorum, etiam quod instrumentum cantet in persona alterius.*

CAP. IIII.

1 Inquirendum. †Empta per prælatū ex emolumētis ecclesiæ, efficiunt ecclesię; licet ꝓlatus emerit nomine alieno. Hoc dicit. Casus liter. Statuit ꝑcilium Rhemense, q̄ si aliqui presbyterorū de redditibus ecclesiæ, vel oblationibus ecclesiæ, vel votis fidelium res aliquas cōparauerint non nomine ecclesiæ, sed alieno, ecclesia poterit res illas petere. si ꝓ̄ iterit q̄ de bonis ecclesię fuerint cōparatæ, & ipse, q̄ hoc fecit, debet puniri: quia sicut nō suo nomine, ita nec alio de facultatibus ecclesiæ fraudē ecclesię facere debet. Hoc. n. sacrilegium est, & par crimini ludæ furis, qui sacras oblationes furabatur. B. † No. 1. q̄ rector ecclesiæ, nec redditus, nec oblationes, nec data ꝓtextu voti facit sua, sed cedunt vtilitatibus ecclesiæ. No. q̄ licet sit p̄sumptio prima fronte, q̄ res sit empta ex pecunia illius, cuius nomine instrumentū est factum; tñ hæc p̄sumptio admittit probationē in ꝓrium, ad idem, C. si quis alteri, vel sibi, quasi p
2 furtū. † No. q̄ in subtractione redditū ecclesiæ, non cōmittitur
3 simplex furtum, sed ēt sacrilegiū, ad hoc c. qui oblationes. 13. q. 2. † No. q̄ ꝓlatus cōmittit sacrilegium, & grauissimū crimē, acquirendo ꝑsanguineis, vel sibi de redditibus eccl. non tñ per hoc inteligas ꝓlatum, non posse cōpetens subsidium de rebus eccl. cō ferre suis; immo potius tenetur suis & amicis, q̄ alienis, vt in c. nō satis 86. dist. & in c. 1. de coha. cle. et mu. sed non dēt eis tñ tradere, vt faciat eos diuites, a sed vt subueniat alijs indigentibus. 12. q.
4 2. c. monemus. † In gl. 2. in fi. no. tres casus, quibus res empta ex pecunia alterius efficitur illius, cuius erat pecunia, vt in milite, mi
5 nore & ecclesia, licet Host. dicat, q̄ in ecclesia iura non probāt: sed antiqua interpretatio magistrorū hoc habet, q̄ minime est mutanda. I. minime, ff. de leg. tñ hoc satis probari potest in c. 5. eo. & in c. 5. tit. prox. Et cōiter hoc tenetur, ēt per gl. iuris ciuilis, vt in iuribus alleg. in gl. quinimmo crederē hoc procedere in quolibet clerico, quia priuilegiū tributū militi seculari, extenditur ad militem Dei, vt no. gl. & Bar. in l. miles, ff. de re iud. dixi in c. 1. de cle. grot. & vide ad materiam quod no. Cyn. in l. si vt proponis, & l. mater, C. de rei vend.

ADDITIO.

Seb. Sap. ¶ Diuites. Vide Fel. in c. postulasti, col. 8. ver. quomodo clericus, supra de rescr. vbi ponit quomodo liceat de redditibus eccl. iuuare propinquos. Et q̄ non liceat dare propinquis, vt eos diuites faciat, etiam Papa, tra dit Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 16. ver. & quouis respectu, sup. de const.

SVMMARIVM.

1 *Meliorationes factæ per beneficiatum in beneficio, sunt suæ.*
2 *Etiam si dimittat beneficium, vel eo priuetur propter delictum, nu. 4. de illis tamen testari non potest.*
3 *Meliorationes factas per prælatum in ecclesia de patrimonio ipsius prælati, potest ipse, vel eius hęres repetere.*
4 *Episcopus potest pro seruitijs ecclesię impensis, alicui concedere ad vitam possessionem ecclesię.*
5 *Clericus, siue habens administrationem, siue non; sine sit simpliciter beneficiatus vt canonicus, an faciat fructus suos, adeo, vt possit de illis testari, siue donare?*
6 *Clericus si emit equum de redditibus ecclesię, non facit suum; sed est ipsius ecclesię.*
7 *Clericus si expendit de redditibus ecclesię voluptuose, tenetur de suo satisfacere.*
8 *Clericus an æquiparetur vsufructuario, vel vsuario.*

CAP. V.

1 Si quis. †Meliorationes factę per ꝓlatum in rebus ecclesiæ, sunt suę, sunt suę in vita ēt si dimittat beneficiū: sed de
2 iure testari nō pōt. h. d. ſm vnum intellectum satis notabilē; licet non intellectus possint colligi, vt patet ex ī. dicendis. Casus liter. Statuit Concilium Toletanū, q̄ si quis clericus pro sua sustentatione terram ecclesiæ vineolas, aut agellos fecerit, meliorando terras ecclesiæ, possideat ea vsq; ad mortē; & tunc ecclesię restituat, nec iure testamēti, aut iure successionis alicui relinquat, nisi forsan episcopus velit ea assignare alicui ad tps pro seruitijs ecclesię
3 impensis. Ber. No. 1. q̄ clericus, seu rector ecclesiæ pōt vineam plā tare in terris ecclesiæ: non tenetur ergo p̄cise vti rebus ecclesiæ
4 in statu suo: sed pōt meliorando mutare formam, & qualitatem
5 ecclesiæ meliorē, non potest repetere, quod impendit ex industria sed cedit ecclesiæ. Credo tñ, q̄ si ꝓlatus ex suis patrimonialib.
6 impendit ecclesiæ aliquid, non sua ꝓtemptatione, sed ecclesiæ po
7 test ipse, aut suus hæres repetere [a] id qđ impendit de suo, ad hoc

3 vide tex. no. cum gl. 12. q. 4. † No. vltimo, q̄ pro seruitiis impensis ecclesiæ, potest episcopus alicui ꝓcedere in vitam possessionem
4 ipsius ecclesię: facit ad id quod dixi in c. per tuas, de dona. † In gl. 1. in fi. ex hac gl. colliguntur duo intellectus ad tex. & est tertius intellectus notabilior, quem ponit hic Inno. vt intelligatur, qñ rector ecclesiæ in terra inculta, sua industria & laboribus suis ꝓ pensis plantauit vineam, seu reduxit ad culturā cā sustentationis suæ; vt licet priuetur postmodū beneficio suo; ēt ratione dicti; hęc tñ terra sibi relinquitur vsq; ad vitā suam. Quidam tñ ꝙ, vt refert ipse Inn. Sed tene primum, quia satis est humanū & rationi
5 ꝓsonū, arg. in c. ad aures, de rebus eccl. nō alien. † In gl. 2. ibi, [Nō potest clericus.] no. glo. fi. maxime iuncto prin. q̄ quilibet clericus, [b] qualitercunq; sit beneficiatus, non potest facere fructus suos, vt de ipsis possit testari, sed sibi vti licet eis ad vsum quotidianū. Sed aduerte, quia glo. multum inualuit apud omnes, quę est in c. presenti, de offi. ord. lib. 6. distinguens inter clericū habentē administrationem, & non habentē, & inter clericū simpliciter beneficiatum, vt est canonicus, qui non dr̄ habere administrationem ecclesiæ. Primo casu voluit, q̄ clericus comparetur vsufructuario [c] in vita; & sic possit donare de rebus eccles. moderate tñ. tex. est in c. cæterū, de don. In infirmitate vero cōparatur vsuario, quia non potest aliquid donare, nisi intuitu eleemosynæ, vt in c. quia, & c. relatum, il 2. ī. tit. prox. Non habens vero administrationem cōparatur vsufructuario, in vita & in morte; ēt ita, vt de istis redditibus testari possit, & dicit q̄ hæc opin. fuit Host. & Goff. & sic transit ibi Ioan. And. in gl. sua. Sed illa gl. nunquam mihi placuit, nec probatur aliquo iure. Nam solū fundatur per c. requisisti, in fi. ī. tit. 1. quod c. si bene ponderatur, potius facit ꝙ. Nam ibi solū dr̄, q̄ si aliquid relinquitur non habenti administrationē; sed simpliciter beneficiato, p̄sumitur relictū intuitu personę, & non ecclesiæ; & nihil dicit de vere acquisitis intuitu ecclesiæ, sed potius probat ꝓrium. Nam cū fundet se super præsumptione; ergo si ꝑstaret, q̄ intuitu beneficij sui fuisset sibi relictum, cederet beneficio, & non personæ; & sic non posset disponere ad libitum. Idem ergo dicendū in redditibus prouenientib. ex beneficio, & pro hoc alle. tex. expressium in c. nulli episcopo, cū c. seq. 12. q. 1. vbi tex. loquitur in canonicis; & sic non habentibus administrationem; & dicunt, q̄ ꝑbendæ cum procedant ex rebus ecclesiæ, non dantur canonicis simpliciter, vt faciant q̄cquid velint ex redditibus; sed vt primo necessaria percipiant pro se, & si quid supereſt, debent expendere in vtilitates ecclesiæ. Nā quemadmodū in aliis bonis ecclesiæ disponit per habentē administrationē, ita & in istis, cum sint res ecclesiæ, sed sunt distinctæ per ꝑbendas, vt cōmodius perciperent necessaria. ad idē vide gl. 12. q. j. c. res quæ dicit, q̄ si clericus emit ēt equum de redditibus ecclesiæ, est ecclesię, & non proprius, vide ēt tex. Hiero. 44. dist. in prin. vbi dr̄, Tibi ò sacerdos altari viuere est ꝑmissum, non luxuriari. Et ponit Arch. ibi vnam opi. satis periculosam, quā sequit Io. de Lig. in cle. gratiæ, de rescr. dicens, q̄ si beneficiatus expen
d dit de redditibus ecclesię voluptuosè, [d] tenetur ad restitutionem, quod no. Habent ergo clerici liberam administrationem, & dispensationem fructuum beneficij in bene dispensando. Vide latius, quod dico in repetitione dicti capitu. cum esses, vbi ēt ultra alios prosequor qōnem quotidianā, nunquid Papa possit dare clerico potestatem testādi de rebus acquisitis intuitu beneficii; & tāgo ibi plenissime multa alia allegādo; nec unquā uidi Doct. qui bene fundarent materiā gl. c. præsenti, de offic. licet conuerſatus fuerim cum pluribus de materia.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Repetere. Vide Abbatem post alios in c. de multa, supra de preb.
b ¶ An autem clericus faciat suas distributiones quotidianas, adeo, q̄ de his possit testari, sicut de bonis proprijs, vide per Doc. in c. qui vero, circa prin. de cler. non resid. lib. 6. Item de hac materia vide do. de Ro. in nouis, decis. 252. & dec. 87. Item dato, q̄ clericus faciat fructus beneficiorum suos, an si decedat in medio anni, percipere debeant hæredes sui pro rata anni pensionem, quæ soluebatur singulis annis pro possessionibus locatis. Dic quod sic, per tex. sing. l. defuncta, ff. de vsufru. & per no. in l. diuortio, ff. solu. ma. in prin.
Anto. Franc. ¶ De distributionibus quotidianis dicas, quod dantur interessentibus diuinis certis locis, vt per Card. in clemen. secunda, §. 1. de ætate qualita. vbi etiam dicit quod dantur clerico absenti pro causa ecclesiæ, vt ibi per eum. Et adde, quod tales distributiones non computantur in summa fructuum beneficij impetrati, vt per Oldra consi. 117. & habetur per do. de Rot. in decis. 138. quæ incipit, quando impetratur, in nou. Vtrum autem de eis possit testari, potest dici, quod sic, quia illa non dantur ratione beneficij, sed ratione interessentiæ in diuinis, & dantur clerico infirmo pro tempore infirmitatis, vt per Archi. in c. consuetudinem, de cler. non resident. lib. 6.
c ¶ Adde glo. quę æquiparat clericum vsuario, in cap. cum olim, de rer. permut. & glo. in d. cap. fi. de pign. & in c. quia nos, de testam. & idem sentit Innocen. in cap. indecorum, circa fin. de ætat. & qual. idem tenet Imo. in clegratiæ, de rescrip. in 4. col. in fi. de qua vide per Abb. in repet. c. cum omnes, de testam. Bald. in auth licentia, C. de epis. & cler. tex. in c. cum M. Ferrarien sis, de constit.
d ¶ Voluptuosè. Vide Archid. & late Gem. in cap. 1. in vers. 9. permittitur. 44. dist. quem corrupte ad hoc alle. Felin. in c. postulasti, colum. 9. ver. & scias, infra de rescrip.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Testamen. & vlt. volun. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum non comprehendit in se omnem vltimam voluntatem, puta codicillos, nec donationem causa mortis, quæ sapit naturam vltimæ voluntatis.*
2 *Testamenti factio censetur gratiose concessa hominibus, quia disponunt de rebus in tempus, quo non erunt domini, ideſt post mortem.*
3 *Qui prohibeantur testari.*
Condemnatus ad mortem naturalem, vel ciuilem, etiam si aufugerit manus iudicis, est intestabilis.
4 *Damnatus ad perpetuum carcerem non potest testari, licet de clerico ita dānato dubitetur.*
Excommunicatus potest testari, quia non æquiparatur deportato. nu. 11.
5 *Religiosi regulares, ut monachi, uel profitentes tria substantialia regulæ, nō possunt testari.*
6 *Eremita cum possit habere proprium, potest testari.*
7 *Hæreticus non potest testari, cum nihil habeat, quinimo si post eius mortem detegatur, q. fuit hæreticus in vita, possunt omnia bona apprehendi.*
8 *Infamis, quo casu possit testari.*
9 *Prohibiti testari a iure, an possint disponere ad pias causas.*
Omne relictum, quod fit pro anima, dicitur ad pias causas, etiam si fiat consanguineo pauperi; secus si diuiti, licet dicat pro anima sua.
In relictis ad pias causas non attenditur solennitas iuris.
Testamentum ad pias causas potest fieri nutu.
10 *Filius familias nō potest testari de aduentitijs, etiam q. ipse habeat usumfructum, ad pias causas, sine patris consensu.*
11 *Existentes in peccato mortali, an dimittantur ad eleemosinas faciendas, & an eis prosit ad aliquid facere eleemosinas.*

Continuatur hæc Rub. duobus modis ad præcedentia, & primo sic. Supra uisum est de dispositione inter viuos, restabat videre de vltimis voluntatibus. Vel secūdo sic. Supra visum est de peculio clericorum: sed quia dubitari potest, nunquid de omni peculio valeāt clerici cōdere testamentum, ideo subijcitur hæc Rubri. Sed ꝫ rubricā oppo. de superfluitate. Nā sufficiebat dicere de testamentis. cum testamentū cōprehendat in se vltimam voluntatē. Est. n. mentis testatio. Insti. eo. in princ. sic etiā sufficiebat dicere de vltimis voluntatibus, quia vltima voluntas comprahendit testamētum. Sol. Io. And. dicit, quod hoc facit author ad maiorem declarationem nostram. † Sed tu dic clarius, q. testamentum in se proprie sumptum non cōprahendit omnē vltimā uoluntatē, quia testamentū est nostræ uoluntatis iusta sententia de eo, q̄d q̄s post mortē suā fieri uult cū hæredis institutione. quod hī in l. j. iuncta gl. ff. eo. vnde sine hæredis institutione non est testamentum, vt Inst. de le. §. ante hæredis. & per consequens testamentum nō cōprahendit codicillum, quia in codicillo non pōt dari hæreditas. C. de codicil. in l. fi. Item nec comprahendit in se donationem cā mortis, quæ est quasi vltima voluntas. Vnde cū author esset tractaturus nō solū de testamentis, sed ēt de aliis uoluntatibus ultimis, merito subiicit secundam partem Rubricæ. Et quanquā vltima uoluntas generaliter sumpta comprahēdat testamentum, tū quia non omnis vltima volūtas est testū, vt §. dixi, merito ad maiorem declarationem posuit hic rubricā duplicatā. † Pro declaratione huius rubricæ, & vt primæ lectioni honor adsit, quæro quis possit facere testū? Sol. edictum de testamentis est permissorium; ideo oēs possunt testari, q nō sunt specifice prohibiti, vt no. gl. & Bar. in l. si q̄ramus, ff. eo. & Spe. in ti. de instr. edi. in §. cōpēdiose, vbi plene inuenies de materia. Tū puto, q. hæc facultas testādi sit hominibus quasi gratiose ꝓcessa; quia testator[a] disponit in id tempus, quo non est futurus dominus. Nam testū morte confirmatur, ut in c. cum Marthæ, de celebr. miss. sed post mortē quis desinit esse dominus; unde dispositio licet fiat tpe habili, quo est dominus; tū effectus ꝓfertur in tps inhabile, q̄d de mero iure non deberet licere. l. q̄d ꝑponiæ, C. de donante nup. Hinc dixit glossa no. q. Papa nō pōt in uita sibi eligere successorem, ga effectus confertur in tps, quo non est futurus Papa, 8. q. i. c. apostolo. authoritate. § his oībus. & ad prædicta vide gl. no. quæ hoc sentit in Lilla institutio, ff. de hæred. inst. † Qui autē prohibeantur[b] testari, gl. in d. l. si quæramus, [b] enumerat tredecim personas, sed ego enumerabo plures. Dic ergo primo, q. prohibēt furiosus, seu mente captus, vt in c. fi. in ti. prox. nisi habeat dilucida interualla. l. furiosum. C. qui test. face. possunt. Secūdo prohibetur mutus & surdus a natiuitate, secus, si ex accidenti, & scribere sciat, de quo dicendum, vt l. discretis, C. eo. Tertio, si non ualet articulate log., ita q. nō pōt exprimere nomē hēdis, nec scribere, vt l. iubemus C. eo. Quarto impubes, vnde nisi masculus sit in quartodecimo, & fœmina i duodecimo, testari non pōt vt l. qua ætate, ff. eo. Quinto filiusfamilias, nisi de castrēsi, uel quasi, ut i c. licet, de sepul. li. 6. & l. pen. C. qui testa. face. poss. Sexto prodigus, cui bona sunt interdicta a iudice. l. is cui, ff. e. sed testū prius factū ualet, vt ibi. † Septimo damnatus ad mortem naturalē, vel ciuilē, puta quia deportatus: unde cōiter tenetur, q. tales non possunt testari, ēt si fugiāt a manibus iudicum, ut in l. eius, & quod ibi no-

ta. ff. eo. in l. qui vltimo supplicio, & ibi per Bar. ff. de pœn. Si autē quis est dānatus ad pœnā inferiorē, tunc non efficitur intestabilis, puta si fuit dānatus ad amputādas manus, vel vt oculi eruantur, quia hoc non reperitur iure cautum. De quo per Bar. in l. qui manus, ff. eo. & Spec. in præal. ver. quid de exoculatis. Dubitat ēt de dānato ad perpetuum carcerē, & in Lico. Cōis opīa est, q. est intestabilis, ut no. in l. 2. ff. de pub. iud. Sed in clerico audiui uarie fuisse consultū. Nam quidam consuluerunt, q. nō possit testari; quia illa pœna æquiparatur pœnæ mortis, seu deportationis, vt notat Inn. in c. qualiter, & q̄n, de accusa. Consulentes uero oppositum moti sunt, quia ius canonicum non imponit perpetuum carcerem in pœnam; sed ad pœnitentiā, vt in c. nouimus, de uerb. sig. & in c. pen. de hæret. & ca. quamuis, de pœn. li. 6. ergo non dēt hæc pœna inhabilitatis test di pdire ex pœnitentia. Et hæc opinio mitior, sed alia vē verior, quia negari nō pōt quin ibi sit quasi mortuus. Octauo prohibetur publicus usurarius, nisi prāstet cautionē f̄m formā cap. quāquam, de vsuris, li. 6. † Nono prohibetur ex cōicatus, [c] f̄m opinionem quorundā, quā sequitur gl. in c. decernimus, de sen. excom. li. 6. Sed Io. And. in nouella altius reassumit mām, & tenet ꝫrium, et idem Inno. in c. cum voluntate, j. de sent. ex com. et sequitur Bar. in d. l. si q̄ramus. et hæc est hodie cōis opi. Nā proprie excommunicatus, non æquiparatur deportato, vt in c. pastoralis, de app. et hoc tenetur. Decimo prohibetur seruus. 13. q. 2. c. illud. l. filius, de test. † Vndecimo prohibetur religiosus quilibet, qui profitetur tria substantialia regulæ, j. eo, ca. 2. 13. q. 1. capitulo, non dicatis. Secus dic de religiosis largo modo sumptis, quia ista tria non profitentur, de quo uide bonū tex. cū gl. 22. q. ult. c. fi. in fi. Vnde etiam Eremita testari pōt, quia pōt habere proprium, uide tex. cum glo. 19. q. 3. c. prælatum. §. eō, et 16. q. 1. c. qui vere. per Inno. in c. cum monasterium, de elec. † Duodecimo prohibetur hæreticus. Rō, quia nihil hēt, cum bona sua post sint apprahēdi. c. cum f̄m leges, de hæret. li. 6. unde ēt si post mortem pōt detegi, quē fuisse hęreticū in uita, tunc omnia bona possunt apprehendi, ut in ca. 2. de præscrip. li. 6 Tertiodecimo prohibetur dubius de statu sui: et dr dubius, q̄n dubitat, an sit in eo statu, quo testari possit. l. de statu. ff. eo. Quartodecimo prohibetur obsides,[d] & intelligē de obsidibus[d] pro captiuis populi Romani, vel eō, puta si apud inimicos essent obsides Christiani, uel eō, secus in his obsidibus, qui quotidie traduntur de una ciuitate alteri, iuxta ea, quæ legūtur & no. in l. obsides. ff. eo. † Quintodecimo prohibetur damnatus ob crimen famosum, qui ob iniuriā alterius confecit libellum famosum. & de eo fuit damnatus. Nā talis efficitur etiam infamis, vt in præalle. l. is cui, in §. qui ob carmen. Vnde dubitatur, an infamis ex alia cā posset condere testamentum. Et cōiter tenetur q. sic, nisi reperiatur specifice prohibitus. Quod probatur in l. j. C. de nup. no. Barto. in d. §. qui ob carmē. Sextodecimo, reus criminis lesæ maiestatis. l. quisquis, C. ad legem Iul. maiest. 9. q. 1. in c. sunt plurimi. §. verum, ver. si quis. Decimoseptimo is, qui est apud hostes captus, vt in d. l. eius. Decimooctauo carens vtroque lumine; hodie tū pōt testari, dummodo seruet, quod hī in l. iubemus, præalle. & in l. hac consultissima, C. eo. ut articulatē & clarē in præsentia testium exprimat nomē hēredis. Si qui uero alii casus sunt prohibiti, sunt reducibiles ad prædictos. † Sed nūc quæritur de materia magis notabili, & canonistis ualde necessaria, utrum prohibiti testari a iure, possint disponere ad pias cās. Et scias primo, q. omne relictum pro anima, dr ad pias cās, arg. in c. requisisti. j. eod. & no. gl. & Bar. in l. si quis. Tinoꝫ

ADDITIONES.

a ¶Testator. Conferendo eius dispositionem post mortem, illam conferri in tempus, quo non est futurus dominus, ideo uidetur dispositio talis non valere, & sic nemini permissum esse posse testari. Solue ultra istum hic, & per glos., Bal. & Imo. in l. illa institutio, ff. de hæred. inst. & per Pau. de Cast. fundamentaliter loquentem in l. 1. in prin. ff. ad leg. Fal. & per do. Ias. de May. Inst. eo. in prin. in 7. col. in fi. in addi. ad Io. Christ. Por. & ibi etiam ponit idem do. Christ. quando fuit permissum testari.

b ¶Adde gl. vlt. quibus non est permiss. fac. test. & mulcras alias personas, quæ testari non possunt, enumerat etiam late Imo. in c. 2. infra eo.

c ¶Adde, q. in casib. in gb. excōicatus testari nō pōt, illud ꝓcedit in notorie excommunicato, secus in excommunicato occulto, ut declarat pulchre Bal. in l. 1. C. de secun. nup. & in l. 1. in antepen. col. C. de iu. & fac. ignor. Ant. Fran. ¶An excommunicatus testetur. Vnde per gl. in c. decernimus, & ibi per Doc. & per Io. And. de sen. excom. in c. & Bar. in l. si quæramus, ff. de testa. vbi tenet, q. sic, & hī in c. voluntate, de sen. excom. Adde ramen, q. si fuerit excommunicatus pro hæresi, vel in excommunicatione diu permanserit, non poterit testari, vt in c. excommunicatus, in §. credentes, de hæret. & habetur per Bal. in l. 1. in §. 2. de leg. 3. & per Spe. in ti. de inār. edit. in §. 12. in ver. quid si excommunicatus. & uide Inn. in c. voluntate, præalle. vbi dicit, q. poterit testari pro anima ex priuilegio iuris ciuilis, quod tamē videtur fibi esse per excommunicationem sublatum, ideo cogitabis.
Adde, an testamentum excommunicati valeat. Fed. de Sen. consi. 153.

d ¶Vide Raph. Cu in l. sed si accepto, ff. de iure fis.

e ¶Diuiti. Adde Anch. consi. 124.
Seb. Sap. ¶Diuiti. Vide Bal. in d. l. hæres, ff. de cond. ob cau. & in l. illud, in glo. in verbo, alia causa, C. de sacrof. eccl. & in c. de priore, supra de appel-

licet dicat, q. pro aīa sua, facit quod no. Bal. in d. l. i. Ex quo infer, q. relictum factū religioso ꝓsanguineo si amore Dei fit, dr ad pias cās, vt no. in c. j. ī. eo. li. 6. & Bal. in d. l. j. Ex quo infer, q. nō detrahitur Falcidia, sicut nec de aliis legatis ad pias cās, vt no. in c. j. ī. e. li. 6. & in auth. similiter, C. ad leg. Falc. Dic ergo ad principale, q. furiosus nō pōt disponere, ēt ad pias cās, ga non hēt intellectum, probatur in c. fi. ī. ti. prox. De surdo, uel muto, seu non ualente arti culatē loq., dic, q. ad pias cās possunt disponere, dummō saltem nutu. i. signo possint exprimere voluntatem. Nā cū tales possint ꝓtere matrimonium, vt in c. cū apud, de spon. infer, q. hēt intellectum nālem, sed in istis dispositionibus ad pias cās sufficit sola facultas iuris gentiū, seu naturalis, nec curamus de solennitate iuris ciuilis, arg. c. relatum, il j. ī. eo. vnde Bal. in l. i. C. de sacrof. eccl. ꝓponendo q̄nem in aduocato, q. pp infirmitatē non poterat nec loqui, nec scribere, sed religioso quodā dicente, ut prouideret de anima sua; & q. si bona sua uolebat dimittere pauperibus, aperiret librum, si sanus mente aperuit librum, ualuit dispositio. Potest Bald. regulam, q. ad pias causas ualet testamentum nutu[a] factum. Et pro hoc uide bon. glos. in capitu. cum tibi, ī. eod. vbi dicam latius. De impubere cōiter tenetur, q. nō pōt disponere ad pias cās, ga non vī ad hoc habere iudicium integrum, unde ēmiles non pōt ante pubertatem testari, ut in l. fi. C. de test. mil. & hoc tenet Bar. & Bal. in d. l. j. † In filiofam. ꝓclude, q. in castrensi uel quasi, pōt testari ut vult; sed in aduentitiis,[b] quorum hēt proprietatē, est dubiū. Nā, si ususfructus acquiritur patri. oēs tenēt, q. testari ad pias cās nō pōt. inuito patre, cvt in d. l. pe. C. qui te. fa. testū. Sed dubiū est, q. ususfructus est penes filium, uoluit Bar. in d. l. q. possit testari ad pias cās, ēt inuito patre, quia omnis solennitas iuris ciuilis remittenda est in legatis ad pias cās, vt in d. l. j. procurator, & probatur ī. eo. c. relatum. Sed Bal. tenet ibi ꝫriū, al. leg. bo. text. in c. licet, de sepul. li. 6. vbi dr, q. filiusfa. nō pōt disponere inuito patre ēt pro aīa, nisi de castrensi. vel quasi. Et hæc opinio verior per illum tex. ne expolietur pater. cui bona filii debent, pp fauorem piæ causæ. De prodigo tenet ibi Bar. q. nō pōt testari ad pias cās; quia post interdictum non hēt administrationē bonorum suorum, & facit quod no. Fed. in consi. suis prope fi. item quia prodigus comparatur pupillo, seu furioso. l. is cui bonus. ff. de ver. obli. † De usurario[d] tenet ibi Bar. q. ex quo est publicus, & ex quo non dedit cautionē, non pōt aliquid disponere, p. anima, ga nec ecclesia dēt recipere oblationes talis, in c. quia, ī. de usur. Et idē dicit in quolibet decedēte in peccato mortali, q. a tum sit extra utilitatē ecclesiæ, nō pōt dici relictū, p. aīa. Nā eccla. p. talib. nō orat, 23. q. 5. c. placuit. 13. q. 2. c. nō estimemus. Ex quo etiam infertur, q. relicta per istos, non gaudent priuilegio tributo relicto ad pias causas. Bal. in hoc vltimo tenet ibi contrarium, dicens, q. priuilegium istud non solum est tributum fauore relinquentis, sed fauore illius, cui est relictum, & ista fuit causa finalis eorum priuilegiorum. Dicerem, q. usurarius publicus non pōt aliquid relinquere, quia non ualet testamentum, nec codicillus, ut in d. c. 2. Sed in aliis existentibus in peccato, vt in excōicatis, & similibus. subdistingue, q. aut uolūt facere oblationem ecclesiæ, & dēnt regulariter admitti; nisi specialiter prohibeātur, vt ex excōicatis, usurariis, & similes, uide gl. in c. oblationes. 90. di. Idem dico & fortius, si uoluit intuitu eleemosinæ aliquid dare ecclesiæ pauperibus, dico, q. possunt, & ecclesiæ possunt recipere; & non se debent obligare ad orandum pro eis. Nec valet rō Bar. quem dicit, q. vī relictum pro anima, ex quo relinquens erat extra uiatorem Ecclesiæ, quia quantūcunque peccator, pōt & debet, & ei cōsulēdum est, ut bona opera exerceat, eleemosinas faciat, & similia, quia hæc bona, quæ fiunt in peccato mortali, licet non ualeant ad vitam æternā ꝓsequendam, ualent tū ad multa alia, puta ad minus ꝓpplicium subeundum, & ut Deus illustret corda illorum, ut hī de pœn. dist. 3. in fi. uide bo. gl. in c. quod quidam. 3. de pœn. & remiss. & in c. ex transmissa, de dec. & 14. q. 5. c. in sum. Concludo ergo, quod talia relicta possunt dici ad pias cās nō ꝓprium rōne illius, cui relinquitur, sed ēt rōne relinquentis. Et sic infero, quod talia relicta gaudent priuilegio relictorum ad pias cās, ex quo alias de iure testari possunt. De dānato ad mortē naturalem, vel ciuilem, nūquid possit disponere ad pias cās, ex quo bona sua non sunt publicata. Communiter tenetur, q. non, quia bona dant illa bona veniētibus ab intestato, vt in auth. bona dam natorū. C. de bo. proscri. vnde esset disponere de alieno, quinimmo testū prius factum rumpitur, secuta damnatione. Legistæ uolunt in d. l. j. & Io. And. in c. quanq̄, de vsu. li. 6. ubi latius vide. De excommunicato dic, ut §. dixi. Nam sicut pōt facere eleemosinam, ut in c. cum voluntate, de sen. excom. ita & in testō relinquere pōt ad pias cās; licet aliud dixerit Bar. De seruo, religioso, hæretico, reo lesæ maiestatis, & similibus dic, q. non possunt disponere, ēt ad pias cās, quia nō hēnt bona. j. q. j. c. non est putandum. De dubio de itatu suo sunt opi. inter Doct. nam Barto. tenet, q. possit disponere ad pias cās. Bal. eō, in d. l. 1. quia non reperiūt ꝑ. cessum. Sed plus placet opi. Bar. fauore piæ causę, quia mitius est in hoc priuilegiatus, ut l. ex militari. §. si miles, ff. de test. mil. fortius pia causa debet esse priuilegiata. De eo, qui est apud hostes, credo, q. non posset disponere, quia seruus est. Per prædicta habes hanc materiam declaratam, quam tu Canonista semper no. & tene menti. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Nutu. Adde Cal. consi. 40. hoc ti.
b ¶In aduentitiis. Adde Paul. de Ca. consi. 202. in primo impressis. Cald. cons. 20. hoc tit.
c Seb. Sap. ¶Inuito patre. In hoc articulo sunt quatuor opiniones, quas refert copiose d. Ias. in l. senium, col. 2. uer. nunc se offert ardua & disputabilis q. C. qui test. fac. poss.
d ¶De usurario. Adde uidendum Anc. consi. 430. & ibi an a peccatoribus sit eleemosina accipienda.
Ant. Franc. ¶Dicas quod eleemosina facta in statu peccati mortalis, non ꝓdest ad salutem. 1. q. 1. in c. non est, sed prodest ad mitigandum Deum, & ad impetrandam gratiam. ut ibi per eum, & ualet in redemptionem peccatorum, ut in c. animæ defunctorum. 13. q. 2. quæ si non posset a peccatore recipi, non posset ab eo dari rōne correlationis, ut in l. 1. C. de cupre. li. 10. Et q̄d possit dari, habetur in c. mendacia uestra, de pœn. dist. 1. Et uide Car. in cle. 1. de reli. & ne ne. san. Et adde, quod eleemosina nō debet fieri de male quæsitis, ut in c. eleemosina. 14. q. 5. & uide eundem Car. ubi supra, & Bar. in l. 1. in 4. q. 6. prin. C. de sacro. eccl.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest testari de rebus patrimonialibus, sed de rebus ecclesiæ, ne intuitu ecclesiæ quæsitis, non potest.*
2 *Habens filios, an possit promoueri in Episcopum.*
3 *Hæres pro parte, in qua est institutus, tenetur approbare alienationem, quā fecit testator in uita sua de bonis ipsius hæreditis.*
Euincere non potest ille, qui agendo potest exceptione repelli.
4 *Eccl sia & fiscus non tenentur vltra vires hæreditarias, licet non conficiat inuentarium.*
Legatum, uel quodcunque relictum factum ecclesiæ cum aliquo onere, si illud onus excedat lucrum, potest etiam ex post facto tale relictum repudiari.
5 *Monachus, uel religiosus effectus Episcopus, quicquid acquisiuit, cedit Episcopatui.*

CAP. PRIMVM.

1 QVorundam † Epūs de reb. patrimonialib. testari pōt de rebus uero ecclesiæ, seu intuitu ecclesiæ q̄sitis, testari nō ualet. Primo ponitur factum. Secō decisio, ibi, [Hortamur.] Casus lit. Io. Attelanę ciuitatis Epūs fecit testū, nutu suam in octo uncijs subst antiæ suę sibi hæredem instituit, & ecclesiā suā in residuis 4. Mādat Papa Ant. subdiacono, vt hoc diligenter inquirat; & q. quid de bonis ecclesiæ ipsum ꝓstiterit habuisse, ad res ecclesię a qualibet persona debeat reuocare, nisi illud solum, quod ante suā promotionem nosci tur habuisse; & quicquid acquisiuit post suam consecrationem, in dominio ecclesię conseruet. Ber. No. j. q. ꝓmouendus[a] in Epūm pōt hēre, ꝓprium, & illum retinere post adeptum Epatum. Ex quo infert apertissime, q. clericus licite pōt hēre beneficium, & bona patrimonialia; licet aliud fuerit tpe primitiuæ ecclesię. sed ipsemet Aug. illum statum relaxauit in secularibus clericis; quia nunquā fuit hoc p̄ceptum ab ecclesia, licet ex feruore quodam cōuersi ad fidem, abijcerēt omnia, ꝓpria bona, de quo uide quod hī 12. q. 1. in sum. & in c. certe. No. 2. arg. q. habens filios, potest promoueri in Epūm. Nā iste habuit nurum, & sic vxorem filii, & per ꝓsequēs ꝓsumitur habuisse filium, quia non constat, q. esset mortuus, sed hoc clarius probatur 12. q. 2. c. Epūs, qui filios & eadē cā. q. i. sint manifestę. Sed nunquid hoc liceat de iure cōi, latius dicā ī. si. tpro. Et no. hic arg. q. ecclesia hēt funda tam intērionem de iure cōi super omnibus bonis possessis a prælato defuncto, unde omnia præsumuntur esse ecclesiæ, nisi ꝓbentur ex aduerso illa esse patrimonialia. Et vī iste tex. probare, q. ēt ꝫ hæredem possessorem, ecclesia habeat intentionem fundatam, ut colligitur ibi, [Et quicquid ipsum habuisse patuerit.] Sed uide tex. cum gl. no. q̄ uī pròbare ꝫrium, 12. q̄. 5. c. 1. ubi innuitur, q. si hæres clerici est in possessione, & si dubitatur, utrum illa bona habuerit ante prælaturam, onus ꝓbandi incumbit ecclesiæ. Et illam gl. puto uerum

b dicere[b] & satis tex. ille vī probare, ꝓ hoc facit c. i. ti. prox. ubi dicitur [Esse inuestigādū, &c.] Et ꝓ hoc facit tex. iste in uer. Quicqd. f̄m quem puto intelligenda uerba præcedentia. Et de materia vide, quod latius dixi in cap. inuestigandum, supra tit. prox. & in repet. cap. cum esses, infra eo. & sentit no. Gosfr. hic intelligendo de bonis, de quibus dubitatur, an prælatus habuerit ante prælaturam,

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶Promouendus. Et uide latissime per d. An. Sic. in c. intantum. inf. de fi mo. & Fel. in c. postulasti, col. 8. uer. quomodo clericus, supra de resc.
b ¶Verum dicere. Adde Ro. consi. 159. ubi late.

Universidad de Deusto
Biblioteca

laturam: de acquisitis vero in prælatura, dixi in c. inquirendũ, præ
2 all. no. per Inno. in c. cum in officijs. j. eo. † Sed opp. contra prædi
a cta, & vr̃ q̃ habẽs filios [a] non possit ꝓmoueri in Eꝑm, nec ad aliã prælaturã, vt in c. Catinensis 61. dist. & in c. de Syracusanę. 28. dist. Sol. dicit Inn. q̃ de iure cõi non põt promoueri, vt in ꝯrijs; sed ex dispensatione, vbi probat̃ longa ꝓtinentia ꝑcessisse, poterit ꝓmoueri; ar. in c. priuilegiũ. 28. dist. Fatet tñ q̃ antiquitus, qñ ecclesię nõ erãt ita opulentæ, ꝓmouebant habentes filios, sic intelligit c. necesse. 29. di. Host. tenet, q̃ de iure cõi sine dispẽsatione põt ꝓmoueri, allegat Apostolũ, Oportet Eꝑm esse vnius vxoris virũ, vt hr̃ 26. di. in prin. si ergo habuit vxorẽ ꝑsumit̃ habuisse filios. Itẽ ß. Petrus habuit filiã. f. Petronillã, & fert̃ q̃ Clemens Papa quartus ẽt habuit duas filias tpe ꝓmotionis; & sic trãseunt cõiter Doc. nr̃i. Sed tu vide gl. in d. c. de Siracusanę, q̃ ponit tertiã opinionẽ distinguentẽ inter filios suꝑpectos, & bonæ ꝓdr̃is, vt primo casu nõ possit ꝓmoueri, & idẽ in nepotibus, sẽdo casu sic. Ego credo, q̃ opi. Inn. sit verior, & q̃at̃ aperte iudicio meo in d. c. de Siracusanę, vbi tex. distinguit inter bonos, & malos; sed in defectũ poterit talis ꝓmoueri. Nã ius ꝓsiderauit amorẽ paternũ, q̃ vincit oẽm affectũ, vt in l. fi. C. de cur. furio. vñ alibi dicit gl. q̃ Epi sunt cæci erga nepotes, j. q. 3. c. puenit. Idẽ d iure ciuili est hoc aptissimũ, vt hr̃ in Auth. qũo opor. Epis. in §. ivbi cauet nõ solũ de filijs, sed ẽt nepotib. & intelligo de nepotib. ꝑprie sumptis. Nã ꝑprie nepos dr̃ filius filij, vel filię. l. Iurisconsultus, in §. nepos, ff. de gradi. Nã tales nepotes qs amat vt filios, vt dicit tex. in l. liberorũ, in fi. ff. de ver. si. Nec ob. dictũ Apostoli: q̃ a Apl̃s non p̃cipit, sed dũmodo ꝑ eũ tandũ bigamiã, vt ꝓmouẽdus habuerit vnicã, & virginẽ, vñ ꝓmisit talẽ ꝓmoueri. Sed Eccl. patuit postmodũ ꝓuidere, ne substãtia ecclesiarũ ꝑ tales dissipẽt̃; & idẽ dic de iure antiquo. Nã non dẽt reꝑhẽsibile reputari, si ẽm varietatẽ tꝑum, statuta varientẽ humana, vt in c. nõ dẽt, de ꝓsũ. & affi. † In gl. in fi. no. 1. ex gl. q̃ hęres
3 ꝑ ea parte, ꝑ qua instituꝝ est, tenet approbare alienationẽ quã fecit defunctus de bonis suis, dũ vitueret, & rõ est in prõptu. Nã oẽs hr̃des tenentẽ de euictione, & qlibet de parte sua: & regula iuris hẽt, q̃ quẽ de euictione tenet actio, eundẽ agentẽ repellit excep. vt in l. exceptionib. C. de euictio. & in c. si gs ꝑsbyterũ, de reb. ecb cl. nõ alie. & vide gl. in c. Eꝑs, q. filios. 12. q. 2. Eadẽ qõ sit in filio, [b] cuius pr̃ alienauit bona ꝑpria filii, de qua qõne p gl. in l. fi. §. in cõputatione, C. de iure delib. † Et in fi. glo. no. sing. istã gl. q̃ a nesciohoc alibi ita exꝑssum, licet gl. aliquatenus tetigerit in d. c. Eꝑs q
4 filios. Vult hæc gl. q̃ ẽt eccl. instituta hæres, teneat ad onera vltra
c vires hr̃ditarias, si nõ ꝑfecerit inuentariũ, sicut dicimus in priuatis ꝑsonis, & cũ hac gl. vñr trãsire Doc. limitant tñ. & Io. An. principaliter, q̃ eccla lasa poterit petere restitutionẽ integrũ, sicut & minor; nisi lesio ꝓtigisset ex eucẽtu, ad hoc l. verũ, in §. si locuple
ti, ff. de min. Sed Bar. in l. 1. C. de sacrof. eccl. tenet eccle siã nõ obligari vltra vires hr̃ditarias. moueꝝ ꝑ auth. sicut. C. de sacrof. eccle. vbi ꝓhibet qs donare ecclesiis rẽ dãnosam. Itẽ Bal. in d. l. fi. mouetur, qa fiscus hẽt hoc priuilegiũ. l. j. ff. de iure fis. ergo, & eccl. q̃ ęqparat̃ fisco. vt no. in c. j. de ꝓb integ. rest. & hãc opi. tenẽas. Nã in dubijs, fauendũ est piæ causę. l. sicut ꝓsonæ, ff. de relig. & sum. sune. Exꝑdictis infero, q̃ si ecclesię factũ est relictũ cũ onere excedẽte lucrũ poterit ecclesia ex postfacto relictũ repudiare. ar. in d. auth.
5 sicut. qđ no. † In gl. ꝑe. ibi, [Renũciauit ꝑpris.] vult dicere q̃ iste
d eꝑs erat religiosus; tõ quicqđ acqsiuit, cedit eꝑatui; [d] & licet hoc nõ placeat Host. dicẽti, q̃ ex quo hẽbat administrationẽ, ꝑt̃ libere de his bonis disponere. Io. An. tñ tenet cũ gl. & melius, qa quicqđ religiosus, ꝓmotus ad ꝑlaturã acqrit, acquirit̃ ꝑlaturę, vt est tex. in c. vnico. 18. q. j. & c. cũ olim, de priui. hẽt tñ administrationẽ illorũ bonorũ, ex quo ꝑlatus est. dẽt tñ vti vt nõ propriis, sed vt reb. ecclesię, ſm eũ, & bene, & no. hoc vltimum. Et licet iste intellectus sit verus in se, tñ non conuenit literæ; vbi ꝑsupponitur istũ condidisse testm̃ de rebus proꝑtijs; ergo non erat religiosus. Quare ten 2 lec. q̃ sequit̃ in gl. q̃ intelligatur tex. de bonis q̃ sitis contẽplatione eccl. & non ꝑsonæ. Et ex hac lec. no. q̃ ẽt Eꝑs acquirit sibi, quicqđ adipiscitur intuitu ꝑsonæ, sicut dicimus de simplicib. clericis, in c. quia, j. eo. Et hoc dico notãdum, qa iura aperte hoc non dñt de Eꝑo, sed potius vñr innuere oppositũ, vt leg. & no. in auth. licentia. C. de epis. & cle. 12. q. 5. c. j. & c. fixũ. Sed tene, j. dictũ,

ADDITIONES.

a ¶ De hoc, an habens filios, possit eligi in Episcopum, vide tex. in c. sint manifestæ. 12. q. 1. & in c. Episcopus, qui filios. & in c. sanctorũ. 12. q. 2. & in c. legant, & ibi Doc. in 1. no. 37. dist. & tex. in c. Ebron. ver. item beatus Seue. 13. q. 2 & vide tex. in c. Episcopus ecclesiasticarũ, ibi, Aut fratribus filijsq; committat, &c. 12. q. 1. & vide omnino Doc. in c. de Siracusanæ, circa fi. 28. dist. Ant. Fran. ¶ An habens filios possit eligi in Episcopum, dicas, q̃ Episcopus potest eligi per inspirationem a Deo factam, ut per Spec. in tit. de ele. in §. fi. & etiam per quasi conspirationem, ut ibi, & vide Old. in cons. 245. & ad de, q̃ ad hoc, vt valeat electio, quinque requiruntur videlicet, causa valida, habilitas eligentis, deliberatio, habilitas electi, & actus eligendi, de quo in c. quia propter, de elect. & per glo. post Barto. in l. serui electione, in princ. ff. de leg. secundo.

b ¶ In filio. Adde Ro. cons. 1. 59.

c Inuentarium. Adde eundem cons. 74.

eb. Sap. ¶ Inuentarium. An pœna non facientis inuentarium habeat ocum in ecclesia, vel in hospitali instituto, Vide Fel. in c. de quarta, col. 3. nec. lo supra de præscr.

¶ Et uide omnino quod habetur in c. 1. supra de solu. & idem dicit post Cater. Arch. in c. Episcopus qui filios. 12. q. 2. Hęc limitans, nisi forte ex eucẽtu, hæc decẽptio accidit propter casum, qui post aditam hæreditatem acciderit, quia tunc non restituetur, pro ut etiam in minore dicit tex. in d. si locupleti, hic alleg. Pan. & pro hoc optime facit gl. in verb. prosternum, in c. fine exceptione. 12. q. 2.

d ¶ Episcopatui. Adde quod voluit Feder. cons. fiue quæstio. 20. & Cald. consil. 1. de pecul.

SVMMARIVM.

1 *Moniales tenentur deferre habitum monachalem, & secundum consuetudinem loci illum portare; & si non fecerint, non per hoc iudicantur fœdati, si se monasterio dedicauerunt. 2. q. 3.*

4 *Professio tacita fit per lapsum anni in locis, ubi obseruatur regula; sed vbi nõ obseruatur; licet per plures annos steterit; non obligatur, postq̃ tamen compelli ad exeundum, uel ad profitendum.*

Monachus nouitius non potest eligi in Abbatem; & talis electio est ipso re nulla; potest tamen postulari; & ita postulatus dicitur tacite profiteri. Iura loquentia de electione, non habent locum in stipulatione.

5 *Furnon tenetur in foro animę restituere rem cum pena dupli, sed satisfacere de delicto.*

6 *Abbas potest conferre minores ordines.*

CAP. II.

1 **Quia ingredientibus** † Abbatissa testarino
põt; ẽt si nunq̃ induisset habitum monachalẽ. Primo ponit q. Secundo soluit, ibi, [Necessarium.] Casus lit. Quædã Abbatissa, cuiusdã monasterii. S. nomine fecit testamentum, in quo plura q̃busdã legauit; quæ vbi ad mortẽ non induit habitum monachalem; sed sterit in vestibus presbyteri illius loci vtuntur, sicut & illa, quæ ipsam præcesserat, dicens hoc sibi licere ex consuetudine. Sabbina Abbatissa eiusdẽ monasterij, quæ successit ꝓxima est domino papæ. Quærndit, q̃ postq̃ illa ordinata est Abbatissa, & in monasterio monachata, ad culpã Eꝑi pertinuit, qui illã in secularibus vestibus stare pmisit; non tñ ꝑ hoc monasterio ꝑiudicarę potuit; sed postq̃ monasteriũ intrauit, se & sua eidẽ monasterio dedicauit. Bern.
2 † No. 1. q̃ moniales tenentẽ deferre habitum monachalẽ, nec valet ꝓsuetudo in oppositũ. Sed aduerte, qa vt plurimũ moniales portãt vestes nigras, & velum ꝓfessionis. An aũt per hoc c. illa earũ talis ꝓsuetudo sit subhata: Prima fronte vr̃, q̃ sic. Sed in ꝯrium facit, quia iste tex. loquitur de vestibus o ino dissonis religioni: nã in ecclesia debat ista, sicut in ecclesia debãt presbyteri illius loci, respectu coloris & formę; non aũt loquitur, qñ certus habitus, non est oino conformis secularibus vestibus; & de qualitate vestis est tex. cũ gl. no. cle. ne in agro. de statu reg. in verbo. ꝓsuetudo, vbi dr̃ q̃ possunt portare pannũ fm ꝓsuetudinem loci.
3 † No. 2. q̃ ad esse Abbatissæ necessario non ꝓcurrit habitus monachalis, quia professio & non habitus facit religiosum, in c. por
4 rectũ, de regula. † Item no. licet Abbatissa habeat administrationẽ bonorum, nõ tñ potest condere testm̃ de rebus patrimonialibus; sed omnino acquiruntur monasterio. Sed opp. ꝑ tex. in eo, quod ponderat, q̃ per plures annos ista stetit in monasterio, nã vnus annus sufficit, vt in c. ex parte, & in c. statutum, j. de reg. Sol. Host. supplet, Maxime: dicit enim q̃ ex quo quis ingreditur religionẽ, & stat ibi per annũ, tacite profitetur, vt in præall. iuribus. Postea dicit, q̃ si quis ingreditur religionem, ubi non seruat̃ regula; licet per plures annos ibi steterit, non obligat̃, si non est professus; põt tñ compelli ad exeundũ, uel ad profitendũ. ar. c. clerici, j. de reg. Primum dictũ non ur̃ indistincte uerum, sed solet limitari; & solet intelligi, qñ habitus monachorum non est distinctus ab habitu professorum, de quo dicendum, ut habetur in c. 1. de reg. iur. lib. 6. & in cle. fi. eo. ti. Secundũ uero dictum Host. generaliter intellectum non puto uerũ esse; quia ex quo quis generaliter ingreditur religionẽ, assumendo habitũ indistinctum, si portat illũ per annũ, tacite profiteꝝ; licet ibi non seruet regula, q̃ tex. loquit̃ indistincte in d. cle. fi. Item facit iste tex. nã hic non apparet, q̃ ista Abbatissa fuerit expresse professa. Et ꝑ hoc facit alius intellectus, quem ponit hic Ioan. And. dicens, quod ex quo nouitia assumitur in Abbatissam, tacite profiteꝝ; qa ingreditur eadẽ bus professorũ, ad hoc c. vidua, de reg. qđ tñ dicit non ꝓcedere ꝑ viam electionis, quia electio esset nulla, vt in c. nullus, de elect. lib. 6. sed posset procedere fm, per viã postulationis, vel collationis. Et no. singulariter istud dictum, ex quo poteris arguere, q̃ ipse non
num, in d. c. nullus, disponens non valere electionem factã ad fahereden fibi instituit, ꝑcipiens monasterium de bonis suis de
here fundari; cuius desideriũ ab illa muliere ipsius hærede, ꝓtra
hitur. Peruenit hoc ad dominum Papã, vnde mãdat Eꝑo, quatenus mulierem illam moneat, vt intra annũ monasteriũ, qđ testator fieri ꝑcepit, debeat ordinare in loco vbi fuerat ꝓstitutum, qđ si non fecerit, Eps illud faciat fieri, & oĩa per Eꝑm designentur ibi loco sine aliqua diminutione: quia fm leges, voluntates defunctorum per Eꝑm adimpleri debẽt. Ber. † No. j. q̃ quis põt requere in testõ, vt monasterium ꝓstruatur, ac ẽt legare bona
4 monasterio ꝓstruẽdo. [a] Secus dic in donatione. Nam donatio facta loco ꝓstruendo, non valet, vt in c. Ab. sane, de re iud. lib. 6. Rõ
nem diuersitatis ponit Bar. in l. seruo ad custodiam, ff. de alj. & ci.

2 test quis decedere ꝑ parte intestatus, & ꝑ parte testatus. [a] Sed est dubiũ vtile, nunq̃ in foro aĩæ habeat locũ d. l. j. §. si ex fundo. Et de hac q. vide per Fed. consi. 126. vbi refert consuluisse, q̃ sic, & q̃ multi alii Doc. in sacra pagina idẽ consuluerunt. Mouent isti principaliter, qa ius humanum nõ ꝯrium iuri diuino, dẽt seruari ẽt in foro aĩæ, qđ ẽt tenet Io. Cal. post beatum Tho. sup. ꝑæ. huius cõpilationis, & Io. An. in c. 2. de usu. li. 6. vñ cum distinguãt dominia, & acquiranẽ, & iste est vnus modus acquisitionis, nec nutritur aliq̃d peccatum, dẽt ẽt seruari in foro ꝑscientiæ, qđ dicunt verum, nisi dolosè fuisset inductus testator ad instituendũ
3 in re certa, ut quia fuisset sibi persuasum, institutũ nõ posse hẽre
regressum ad alia bona. † Hoc tñ limita fm gl. no. in c. fraternita
4 tis. 12. q. 2. q̃ dicit, q̃ in foro [b] aĩæ non tenetur fur restituere rem
6 cũ pœna dupli, sed satisfacere de delicto. † In gl. in uer. [Ordinata.] ibi, [Vel ꝑsecrata.] in hoc gl. non bñ dicit, quia Abbatista non ꝑsecrat̃, sed benedr̃, & est simplex benedictio, secus in benedictione Abbatis, qa illa est partim ordinaria, & partim simplex: Nã recipit potestatem ꝓferẽdi minores ordines, qđ nõ est in Abbatissa, de quo vide bonã gl. in cle. attendentes, de statu re. Abb.

ADDITIONES.

2 Seb. Sap. ¶ Pro parte testatus. Vide Bened. Cal. in consi. 8. in 3. dubio, & in consi. 25. & And. Sic. in consi. 151. & consi. 162. in 1. col. Alex. in consi. 160. in 2. dubio. in 2. uol. & consi. 187. col. 3. in 3. uol.

3 ¶ Vide de hoc omnino eundem Abb. Panor. supra in proœ. in §. Rex pacificus, in 2. col. & c. 1. in 2. col. post med. de const. & alibi sæpe alleg. Id. gl. in c. fraternitatis, pro no. & sing. quã apud legistas all. Bar. in l. post decisionẽ, C. de fur. & Imo. in l. quibus dieb. §. dominus. ubi multa ponit in materia cõscientiæ, ff. de cond. & dem. & no. d. gl. ad declarationem, & limitationem, 5. 1. Inst. de obli. quæ ex deli. cum sim.

Zacha. ¶ Adde Aut. Cor. sing. in uer. pœna, inci in foro conscientiæ, ubi dicit, quod ius competens ad uindictam, non habet locum de iure canon. ut no. Per. de Anch. in c. 1. de const. lib. 6. pro quo alleg. gl. 1. all. c. fraternitatis, quã ad hoc allegauit, Bal. in l. iubemus. §. sane, C. de sacrof. ec. & in auth. ad hoc. C. de usur.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus efficitur executor testamenti, negligentibus testamentarijs executoribus intra tempus illud exequi. 8. & 11. non autem Epis. succedit in locum illius, qui non declarat intra tempus illud, quod testator mandauit declarandum, nu. 11. In contrarium facit quod ponit infra eo. c. si hæredes, in primo nota.*

2 *Legatum potest fieri monasterio construendo, sed non donatio.*

Legatum potest fieri incertæ personæ, donatio non.

3 *Tempus datum alicui ad aliquid faciendum, currit a tempore monitionis.*

4 *Testator, qui mandat aliquid fieri, & non dicit per quem, intelligitur per hęredem.*

5 *Fratres minores pro nulla re possunt in iudicio esse: hinc est, quod eis relicta ipsi non possunt petere, sed iudex etiam secularis ex officio suo potest cogere debentem exequi ad soluendum.*

6 *Relicta per testatorem, si non sufficiunt ad usum destinatum per testatorẽ, non fiunt caduca, sed in alios similes usus destinatur, nec per hoc fiũt caduca. nu. 14.*

7 *Relicta ad pias causas, debentur integra, etiam cum fructibus medij tempo*
re, si tempus fuit appositum in fauorem piæ causæ.

8 *Tempus quotiescunque non apponitur a testatore ad faciendum illud, quod mandauit, intra quod tempus debet illud fieri.*

9 *Executor testamenti non dicitur ille, qui habet declarare id, quod testator mandauit ab eo declarandum.*

10 *Testator si mãdauit construi monasterium, & non expressit locum, uel expressit, sed in illo loco non potest commode construi, non per hoc uitiabitur relictum.*

11 *Legatum quod a principio tenuit, si ex post facto deficiat, an & quo casu remaneat penes grauatum.*

Legatum factum pro maritãda tali puella, si illa moriatur, an remaneat penes grauatum, uel conuertetur in maritanda alia.

CAP. III.

1 **Nos quidem.** † Propter negligentiam hæredis, Eꝑs
exequit piam uoluntatem defuncti. Si intra annum a die monitionis non fit executio testamẽ
vel sic. Si intra annum a die monitionis non fit executio testamẽ
ti per debẽtẽ exequi, deuoluitur executio ad Episcopum. Primo ponitur narratio. In secũda prouisione, ibi. [Quamobrem.] Primo
monetur mandat. Secundo suppleri, ibi, [Quod si.] Tertio reddit
moneri mandat. Secundo suppleri, ibi, [Quod si.] Tertio reddit
rationẽ, ibi, [Sic n.] Casus lit. Quidam S. noĩe fecit testm̃, ac mulie-
here fundari; cuius desideriũ ab illa muliere ipsius hærede, ꝓtra-
hitur. Peruenit hoc ad dominum Papã, vnde mãdat Eꝑo, quatenus mulierem illam moneat, vt intra annũ monasteriũ, qđ testator fieri ꝑcepit, debeat ordinare in loco vbi fuerat ꝓstitutum, qđ si non fecerit, Eps illud faciat fieri, & oĩa per Eꝑm designentur ibi loco sine aliqua diminutione: quia fm leges, voluntates defunctorum per Eꝑm adimpleri debẽt. Ber. † No. j. q̃ quis põt requere in testõ, vt monasterium ꝓstruatur, ac ẽt legare bona
4 monasterio ꝓstruẽdo. [a] Secus dic in donatione. Nam donatio facta loco ꝓstruendo, non valet, vt in c. Ab. sane, de re iud. lib. 6. Rõ
nem diuersitatis ponit Bar. in l. seruo ad custodiam, ff. de alj. & ci. leg. Nã donatio reqrit personã, hinc est q̃ absenti nihil acqrit, ff. de don. l. absenti, & in c. si tibi absenti, de ꝓb. li. 6. Sed legatum põt fieri absenti, quinimmo in cettæ ꝑsonæ, dummodo ex eucẽtu possit certificari. l. quidam, ff. de reb. dub. l. cum pater, ff. de le. 2. † No.
3 2. q̃ annus prefixus ad executionem testamenti, currit a die monitionis, & nõ mortis testatoris, sed hodie cõiter Eꝑi habent statuta, vt tempus currat a die mortis, qđ qualiter sit intelligendũ
4 j. subiiciam. † Itẽ no. q̃ si testator mãdat ecclesiam cõstrui, & nõ dicit, p quẽ, hæres tenetur exequi, secus vr̃ in relictis pauperibus, vel pro redemptione captiuorũ. Nam si testator specifice nõ ꝓuidit de executore, dẽt Eps tanq̃ pater pauperum exequi, & hæc
5 uidenẽ probari in Auth. de eccl. ti. §. si quis ædificationẽ, iuncto §. si quis pro redemptione, & in l. nullus, C. de epis. & cler. † No. q̃ vbi relictum in testõ non ꝓcernit vtilitatẽ certæ ꝑsonæ, seu non est, qui possit petere in iudicio, põt iudex ex officio cõpellere de bẽtẽ exequi, sicut hic fuit processum ex officio. Et dic, q̃ ẽt iudex secularis põt officium suum impendere, ut legata pia mandentẽ executioni. Ad hoc tex. no. tab. in d. §. si quis ædificationẽ. Ex hoc ẽt infero, q̃ licet [b] fratres minores nõ possint in iudicio petere eis
b relicta: qa ꝑ nulla re tpali dẽnt esse in iudicio, vt ĩ cle. exuii, de ver. sig. tñ iudex ecclesiasticus, seu secularis poterit ex officio ꝓpellere debẽtes exeq̃ ad soluẽdũ. Hinc est, q̃ in multis locis ꝓstituit̃ sindic in ciuitate, ad petẽdũ hæc relicta eis facta, de quo plene dicendũ,
6 ut hr̃ in trac. Bar. minorica. † No. ibi, [Nõ põt] q̃ si relictũ a defuncto nõ põt deputari ad vsum destinatũ p testõrem, nõ efficit̃ relictũ caducũ, sed dẽt ꝯmutari ad aliã piã cãm, sicut hic fit ꝯmutatio de loco ad locũ, & ad hoc l. legatũ, ff. de usufr. le. & ibi p Bar. et Io. de Lig. in cle. qa ꝓtingit, de reli. do. & in d. tract. minoricarũ. Et ꝑ hoc dico, q̃ si pecunia relicta a testatore nõ sufficeret ad mo-
c nasteriũ ꝓstruendum, dẽt querti in alium piũ vsum. Sed unũ sp nota, q̃ ista quersio nõ põt fieri ꝑ solũ hr̃dem, nec ꝑ solũ Eꝑm, sed per eum, & ꝑ episcopum, qui habet exequi, quod probat tex. ibi, [Ordinari tecũ.] ut leg. & no. in d. l. legatum, & in aliis tribus
7 ꝓxime allegatis. † No. ibi, [Sine diminutione qualibet & c.] q̃ relicta ecclesiæ ꝓstruendæ, dẽnt tradi sine aliqua diminutione, per hoc ꝓsuluerũt Bar. & Frãc. de Aldo. q̃ ẽt fructus medii tpis dẽnt assignari, ꝑ hoc facit tex. in l. si ita relictũ §. Pegasius. ff. de le. 2. ubi dr̃, q̃ si relinq̃tur ꝑdiũ ad certũ diẽ, puta post decem annos, uel cũ legatarius erit pubes, q̃ debeẽ ꝑdiũ cũ fructibus medii tpis, si dies fuerit appositus fauore legatarii. Sed in casu nostro, cũ relinq̃tur monasterio ꝓstruẽdo, dies apponiẽ nõ fauore hr̃dis, sed fauore monasterii, qa si monasterium fuisset ꝓstructũ tpe testamẽti,
8 relinq̃sset de ꝑsenti, & non in diem, qđ no. † No. q̃ Eps supplet negligentiã executoris testamenti, qđ an ꝓcedat in oĩbus relictis ẽt ad nõ pias cãs, multi tenẽt, q̃ sic, qa volũtas testõris largo mõ dr̃ pia, cum nõ possit aliq̃d amplius velle. l. j. C. de sacrof. eccle. De
9 quo dicam latius in c. tua, & in c. si hr̃des. j. eo. † In gl. 3. in verbo, intra annum, ibi, [Si qs ædificationem.] aduerte, qa iste §. potius ꝑbat ꝯrium. Nam dicit, q̃ si testator mãdauit oratorium ꝓstrui, dẽt hr̃s hoc facere intra quinq; annos: [d] si mandauit hospitale cõstruendum, tunc datur annus. Tex. autem nõ loquit̃ de hospitali, sed de monasterio, qđ regrit ꝓlixius tps q̃ simplex oratoriũ. Sed Host. dicit ſdum huic c. indistincte, vt dẽt tm̃ annus. Ex quo nota, q̃ hodie ille §. nõ ꝓcedit respectu oratorii. Põt tñ satis eque dici, q̃ negligentia hæredis potest dupliciter compræhẽdi. Primo, respectu operis inchoãdi, & hoc casu indistincte sufficit annus. Sedo respectu operis cõplendi, & hoc casu debet considerari qualitas operis. Nam si opus nõ põt perfici intra annum, nõ põt dici hr̃dem fuisse negligentem; sed assignabitur tps ꝓueniens, & hãc ꝓsideratione m puto habuisse ius ciuile, diuersum tps statuẽdo inter hospitale & oratorium. Aduerte ad aliud: Nam gl. dicit hic simpliciter voluntatẽ testõris executioni mãdãdam intra annũ, qđ uere indistincte non ꝓcedit, licet Doc. simpliciter trãseãt.
10 † Dic ergo latius, q̃ aut testõr prouidit sibi de rpe, & serua tunc ipsius voluntatem. Vnũ tñ sp tenebis menti, q̃ si testator mãdat aliquid fieri intra certum tps ꝓputandum a die mortis, dẽt intelligi, & suppleri a die scientiæ, & aditę hr̃ditatis. Hoc ꝑbat text. in l. fi. §. finautem dubius, C. de iu. deli. Si uero testõr non prouidit de tempore, tunc in relictis ad non pias causas datur annus, & cur-

ADDITIONES.

2 ¶ Construendo. Adde Ang. consi. 139. & 125.

b Seb. Sap. ¶ Licet fratres. Idem tenet Bar. in l. Quintus, ff. de annu. leg. Alex. in l. j. §. sublata, ff. ad Treb. Rimin. Ferrar. in l. 1. in illa quæstione, an actio comprehendat officium iudicis, ff. de iurisd. om. iud.

c ¶ Pium usum. Adde Rom. cons. fi. 409.

Zacharias. ¶ Adde Bald. in l. 2. in fi. C. de his, quæ pœ. no. Bar. in l. fi. de ope. pub. Secus autem si sufficit, ut per Bal. in l. fi quis ad declinandam, colum. 5. C. de epi. & cle. Bar. in l. legatum, de usufr. leg. Iac. Reb. in l. hac lege. num. 2. & ibi in apost. Celsi in uer. in constructione murorum, C. de aquę du. lib. 11. & Car. in clemen. quia contingit, quæstio. 3. & sequen. de religio. dom.

d Quinque annos. Adde uidendam materiam hanc per Lud. Rom. consi. 59. & 228. & 409. ubi latius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& currit à tpe monitionis fiendę p iudicē, vt leg. & no. in authē. hoc amplius, C. de fideic. Si vero sunt relicta ad pias cās, tunc dēt solui intra sex menses, & currit tps à die insinuationis testamēti, vt clare vult tex. in §. si legatū, in Auth. de ecc. tit. Nec ꝓriatur iste tex. qui loquitur in monasterio ꝓstruendo, quod non potest cōstrui intra modicū tps. Secus si aliq̄ relinqueret monasterio ꝓstructo; & sic limita hunc tex. † Itē ꝑdicta procedunt respectu solutionis fiendę: sed respectu executionis deuoluēde ad epm, a pu to, q̄ si p̄cedat duplex monitio post negligentiā debētis exeq. nō requiritur aliud tps, nec expectatur annus, vt vī innuere iste tex. in auth. p̄dicta. in §. sinautē qui hoc facere. & sic intelligeno. per Bar. in d. auth. hoc amplius. Vbi vero p̄cedit monitio vnica, expectatur annus: sed hodie, vt dixi, epi per statutū disponunt, vt annus à die mortis currat monendo generaliter quoscunq;. Sed illud statutum primo limitarem ſm prædicta, vt tempus currat à
12 die mortis, & à dita hæreditatis, & scientiæ. † Secundo limita, vt no. Bar. in d. l. cū quidā. ff. de leg. 2. vbi format hāc quæstionē. Qui dam reliquit centū pauperibus declarandis p Sempronū: lapso anno, declaratione nō facta. epi vigore statuti vult pauperes eligere: q̄ritur numquid possit? Et decidit, q̄ non, q̄a statutū loquitur de executione, sed habens declarare non est executor, sicut dicimus dr̄iam esse inter iudicē, qui declarat, & executorem, q̄ exequitur ſniam. l. exeq̄torem, C. de exec. rei iud. & vide latius ibi p
13 eum. † In gl. pen. in fi. dic clarius attingendo mām, b q̄ duo dubia
b pñt elici. Primum est, si testator simpliciter mandat ecclesiā cōstrui, non expresso certo loco. Secundū q̄ incertitudo oritur post mortē testatoris, q̄a non pōt construi in loco p defunctum destinato. Et in vtroq; dubio sentiunt hic cōiter Doc. relictū nō vitiari, & vī hoc probari in tex. nostro. Nā quemadmodū non vitiat incertitudo ex postfacto orta, eadē ratione nec à principio, & pro hoc all. bo. tex. in Auth. de eccl. ti. §. si qs in nomine, vbi dr̄, q̄ si testator reliquit monasterio Sanctæ Mariæ, & tale monasterium non est in illo territorio, non vitiatur relictū, sed debet ecclesię cathedrali illius loci, de quo j. c. prox. vbi gl. Ad idē induco bo. tex. in l. quę conditio, in fi. ff. de cond. & dem. vbi dr̄, q̄ si testator mādauit aliquid fieri in foro, & noh specificauit, intelligit de foro illius municipij, vbi habitabat. Et si q̄rat in quo loco ædificabit, dico de p̄sensu epi, & executoris testamēti eliget locus, sicut obseruaī, q̄n incertitudo orit ex postfacto, vt hic. & facit quod s.
14 dixi. † Si vero relictū ad pias cās, seu certe plonę, non possit deputari ad vsum destinatū, nūquid efficiatur caducū? Distingue post Bar. in l. pater. §. Tusculanus, ff. de le. 3. Aut. n. relictum ꝓcernit piā cām simpliciter, & non personā; & tunc debet deputari ad aliū vsum cum ꝓsensu epi & hæredis, vt in l. legatū, & quod ibi no. ff. de vsufle. & no. in d. cl. qa ꝓtingit. Aut relictum factum est personæ, & tūc si ꝓtemplatione animę, quia fuisset alij personæ relictus: & tūc deficiente illa persona, debet relictum ad pium vsum conuerti, vt voluntas defuncti in effectu adimpleatur. d. l. legatū. Si vero relictū fuit factū ꝓtemplatione personæ, vel collegij: non habito respectu ad piam cām; & tunc deficiente persona, vel collegio expirat legatum, & remanet apud grauatū, vt d. §. Tusculanus. Si aūt dubitāt, an testator habuerit respectū ad personam an ad piam cām, debemus præsumere religionis fauore & animę, q̄ ad piā causam prospexit, ar. l. sunt personæ, §. all. Et ex his pōt decidi quæstio. Quidā simpliciter reliquit quinquaginta certę puellę, puta Titiæ maritandæ, moritur ista Titia anteq̄ consequatur relictum. Dubitatur an expiret relictum, an vero sit conuertendū ad aliam puellā maritandā? Et pōt dici, q̄ ex variis coniecturis iudex atbitrabitur, an testator habuerit respectum ad animam, aut ad fauorē illius puellæ. Pone q̄ diu sibi seruierat. Nā tunc p̄sumptio erit, q̄ volebat eā remunerare, & sic de similibus. Abb.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Ad Episcopum. Vide pulchre quod scribit Paul. de Cast. in cōs. 97. inc. super primo, col. 2. in prima parte, secundum nouissimam impressionē.
b Seb. Sap. ¶ Attingendo materiam. In hac materia, an episcopus possit mutare legata ad pias causas, vide omnino Petr. de Perv. in tract. de cano. port. Episcopi. Vbi dicit, q̄ quando legatum potest adimpleri de iure, & de facto, solus Papa potest commutare. Si tamen est maxima difficultas, licet de iure & de facto potest adimpleri, episcopus potest commutare, vt ibi per eum. & q̄ legatum factum in aliquo loco, si non potest adimpleri, possit episcopus commutare. vide Fel. in c. eccl. Sanctæ Marię. col. 37. ver. confirmari potest istud notabile, supra de const.

SVMMARIVM.

1 *Legatum nudis uerbis relictum, debet legatario præstari, nec sit differentia, an sit ad pias causas, uel non: nam sufficit probari per testes. 2.*
3 *Legata ad pias causas an debeantur ex testamento non solemni.*
4 *Legata ad pias causas non vitiantur respectu incertitudinis personarum, vel locorum, quibus fuit legatum.*
5 *Electio siue optio legati dubia, an pertineant ad hæredem, vel legatarium.*
6 *Legatum ad pias causas indefinite & generaliter factum, interpretatur, q̄ debeatur de meliori re.*
Legatarius an & quo casu debeat consequi rem legatam expensis hæredis, vel testatoris.

C A P. IIII.

1 **Indicante,** † Debet legatū, quāuis nudis verbis à testatore relictū sit. Primo narrat factū. Scdo ꝓuidet, ibi, [In quibus.] Casus lit. Mulier q̄dā vxor Redēpti mortis, conchā argenti iussit venūdari, & liberis suis dari: & quandā sen tellā argenteā reliquit cuidā monasterio. mādat Papa, q̄ voluntas illius p oīa debeat adimpleri. Ber. † No. 1. q̄ relictū sine solennitate factū, valet, & tenet, maxime ad pias cās. Et dico seriosè, ma
2 xime, quia idē est in relictis ad non pias cās; intelligēdo, q̄ legatū fuit factū nudis verbis. i. non interuenīte testō, nec aliqua scriptura. Satis est. n. legatū posse probari p testes, de quo tñ plenius
3 dicendū est, vt le. & no. in l. C. de fideic. † No. q̄ faciens certa legata, ī dubio vī voluisse decedere intestatus: q̄ colligit ex eo, q̄ si voluisset testari, nō valuissent relicta, sūtē ad nō pias cās sine hę redis institōne: q̄a testm extoto est nullū, vbi non ponit hrdis ītō. Inst. de le. in §. ān hrdis. sed vbi eligit qs decedere intestatus, valet relicta, & in dubio vī voluisse decedere intestatus, & hoc p hāc iste tex. facit qd le. & no. in l. 3. ff. de iure cod. & ex his habēs clare intellectū huius c. An aūt ex defectu testamēti, q̄a hrditas nō adi tur ex testō, vel q̄a nō fuit facta hrdis institutio, vitiēt legata ad
a pias cās, no. in l. 1. C. de sacros. eccl. & in l. eā quā. C. de fideic. Et ista vna opi. q̄ non vitiet, q̄a p̄dicta sunt de solēnitate iuris ciuilis, de
4 quo dicendū, ut plene no. in iurib. p̄al. † In gl. 2. ibi, [Dabit pauperiori.] hoc aperte dicit tex. in §. si qs in noīe, alleg. in gl. ubi et ibi dr̄, q̄ si illud monasteriū nō est in ciuitate, sed in territorio, illi dabit. Si aūt nō reperit in territorio tale mōnasteriū, dabit ecclesię
a cathedrali a testatoris. Et bene no. illū tex. quē allegaui in c. p̄cedē ti, ad probādum, q̄ incertitudo respectu legatarij non vitiat legatū ad pias cās. Sed dictum gl. & illius tex. debet profecto limitari, q̄n ex coniecturis non pōt apparere, de quo monasterio senserit testator. Pone. n. q̄ parochianus ecclesiæ Sācti Petri reliqt simpliciter ecclesiæ Sācti Petri decem, & sunt in ciuitate aliæ ecclesiæ sub eodē vocabulo. Nā certe ī hoc dubio nō dabit pauperioris sed potiꝰ ecc. parochiali testatoris: q̄a in dubio ūr de illa sensisse, ar. l. nulli. C. de epis. & cle. Sed est dubiū, retentis terminis glo. q̄d si monasteria sunt æqualia? Dñt aliqui, q̄ uitiatur legatū. Aliqui, q̄. dabit primo petenti. Tertia opi. & cōis est q̄ dabit epo, vt ea dispenser, vel gratificet alteri, ar. in c. q̄n, de dec. & in c. 4. de pa roch. & intellige vt s. dixi, q̄n coniecturæ non sunt magis vrgentes pro vno, q̄ pro alio. Et idem Spec. in ti. de instr. edi. §. nunc vero aliqua. ver. quid si aliqui. Si vero simpliciter reliquit eccl. vt pa ta dicendo, Relinquo 10. ecclesiæ, vt plerunq; faciunt rustici &
b die, q̄ dabuntur eccle. parochiali b ipsius testatoris, arg. in l. quæ
5 conditio, in fi. ff. de cond. & demonst. & in c. 1. de sepultu. † In ea gl. ibi, [Statur] sentit hic gl. q̄ optio legati, dēt esse hæredis: sed de hoc sunt multæ uarietates. De quo est glo. no. in l. legato generaliter, ff. de leg. 1. quæ in effectu hoc intendit, q̄ quādoq; relinquitur

ADDITIONES.

a ¶ Adde Inno. hic, & etiam adde in simili gl. no. in c. de viduis. 27. q. 1. quæ dicit, q̄ si deuoueo intrare certam religionem, sed non certum monasterium illius religionis, q̄ bona mea erunt in dispositione superioris illius religionis. Et an & quando incertitudo hæredis, uel legatarij habeat uitiare legatum, vel institutionem, vide elegantissime & multum mirabiliter per Bart. in l. quidam, ff. de reb. dub. Item, quando in ademptione legatorum subest certitudo rerum, vel personarum, an adimatur legatum, vel vitietur ademptio, vide gl. ord. & materiam in l. si fuerit in præsente, in ver. ademptionem, quam multum commendat ibi Bal. ff. de reb. dub. Et an valeat relictū incertum ad pias causas, vide omnino per Bal. in l. 1. in antepen. col. vers. circa res quæro, C. de sacros. eccl. & in l. priuilegia. ver. nunquid autem generaliter, 20. ti. & plenissime, & melius quam alibi, per Ro. in repet. in auth. similiter. ver. 17. C. ad leg. Falc.
Ant. Fran. ¶ An, & quando dispositio incerta valeat, vide quæ habentur in d. Eduo sunt Titij, ff. de test. tut. & in l. nominatim, ff. de lib. & posth. & in l. tempus, §. quoties, ff. de hær. inst. Et quid in delegatione facta a Papa, vel alio, nūquid valeat, & quis possit talem incertitudinem declarare, vide per gl. 2. magnam. in c. quoniam Abbas, de offi. deleg. & vide ibi late per Anto. Sic. post d. Card. qui late istam materiam examinat.
Seb. Sap. ¶ Cathedrali. Vide Alex. in l. quæ conditio. §. cum ita, ff. de condit. & demon. in apost. ad Bar. & ibi Paul. de Cast. ponit de legato facto pauperibus simpliciter, quod intelligitur de pauperibus illius loci, in quo testator habet domicilium, per illum tex.
b ¶ Idem determinat Cy. in l. j. C. de sacros. eccl. in 5. q & idem Sal. ibi in 3. col. in fi. & etiam Paul. de Cast. per tex. in d. l. quæ conditio, in fi. hic all per illa. vbi Bar. expresse per illum tex. Idem expresse tenet Ang. in §. fi. vers. in. then. de non alie. & est communis. Sed Ioan. Fab. & Ang. de Are. in §. fi. dubio quidem ciuile, Inst. de iure nat. gen. & ciui. tenent, per illum tex. q̄ in dubio præsumatur relictum ecclesiæ maiori ciuitatis, de qua in dubio debet intelligi, sicut ibi in tex. in dubio intelligitur de iure ciuili Romanorum, de quo puncto vide etiam Spec. & Io. An. in tit. de instru. edi. §. nunc vero aliqua. in ver. quid si testator. Per. de Anch. in c. relatum, il 2. & Imo. ad fi. infra eo. Ioan. And. in c. cum quid, de sep. lib. 6. in no. Quid autem si testator habet multas domos, & in testamento diceret, Relinquo Titio domum meam? Respondeo, q̄ in dubio intelligitur relinquere illam domum, in qua habitabat: et valde no. in l. quæ conditio. §. vlr. vbi autem testator habitaret in variis domibus, & variis ciuitatibus & haberet diuersa domicilia, & reliqueret domum suam simpliciter, tunc est in faculate hæredis affigere eam, quam uolet, ita pulchre Bal. & Imo. in l. si domus, in princ. ff. de le. 1. Adde, q̄ in dubio testator debeat ecclesiæ parochiali, eundem Abb. cons. 93.

SVMMARIVM.

1 *Legatum ad pias causas factum de re aliena, an ualeat etiam respectu æstimationis.*
2 *Quando relinquitur ecclesiæ respectu sepulturę, an possit apponi conditio, ut faciat certum officium, uide remissiue.*
3 *Lex ciuilis fouens lucrum proximo odiosum, non debet seruari in foro animę.*
4 *Legatum rei alienę siue in totum, siue in partem, an & quando ualeat.*
5 *Legatum rei alienæ ignoranter factum ecclesię, an ualeat tanquam ecclesia debeatur pro comunctā persona. nu. 6.*

C A P. V.

a **Filius noster.** Non debetur legatum, cum testator rem nō sua, sed ecclesię, alteri ecclesiæ, legauit. hoc dicit simpliciter inhærēdo litere. hēt. n. multos intellectus, vt ī. patebit. Primo ponit q̄q̄. Scdo prouisio, ibi, [Quidā.] Casus lit. Quidam P. noīe fecit testm, & in testō illo q̄dā, q̄. ad ipsum nō ptinebāt, cā siue sepulturæ reliquit cuidā epo; filius eius s. testatoris, petebat bona illa, vt ea restitueret illi, cuius fuerāt. Sed epūs hoc facere nolebat, unde conquestus est domino Papę. scribit Papa illi epo dicens, q̄ leges sęculi habent, vt hæredes soluere cōpellantur, si testator rem legauerit alienā, sed quia epūs viuere dēt ſm legem Dei, nō aūt ſm legem sęculi, iniustum est, ut res q̄ dicuntur esse cuiusdā ecclesiæ, teneantur ab ipso, qui aliena
1 restituere debuit. Ber. † No. i. casum sin. ſm vnum intellectum, q̄ legatum rei alienę ad pias cās factum, non ualet, & ut debeat esti
2 matio. sed ſm aliū intellectū nō, p̄cederet, de quo j. † No. 2. q̄ licite relinquitur aliquid ecclesiæ gra sepulturę. An aūt posset apponi conditio, vt fiat certū officium, dic, vt no. Inn. in c. pe. ne prælui. su. & ibi dixi. No. 3. q̄ ius ciuile appellabatur lex sęculi, ga principaliter non tendit ad finē beatitudinis æternæ, sed ut homines quiete viuāt in hoc sęculo; lex uero canonica & theologica appellant lex Dei, quia tractant de Deo, cum sp tēdant præcidere peccata, & dirigere hoīes in Deū, & pro hoc c. qualiter & q̄n, il ii. de
3 accu. & c. j. de in. cal. & ibi dixi aliquid. † No. ſm unum intellectū tex. mirabilem limitātē cōem theoricā tex. & Doc. dicentium, q̄ vbi ius ciuile expresse non reprobat ab ecclesia, nec cōtinet pec
b catum in se, debet obseruari in foro aīæ, ut in c. j. & q̄d ibi no. de no. ope. nun. Iste tex. vī. pbare oppositum. Nā lex ciuilis dispōnens legatū rei alienæ scienter factum valere, nō reprobat expresse, aliqua lege canonica, nec ꝓtinet in se peccatū, cū p̄cedat ex p̄sumpta mente testatoris tñ dr̄ hic, q̄ iste epūs non debebat seruare illā legē ciuilē. Et pōt esse rō, ga illa lex fouet quodāmodo lucrū odiosum hūmani, nec vī fundata sup æqtate naturali, ex quo potest tradi hæc limitatio ad theoricā ante dictam, q̄ ubicunq; ius ciuile fouet lucrū proximo odiosum, vel rigorē quēdam, q̄ tunc nō sit seruanda talis lex in foro cānonico; licet expresse non reꝓbet. Pro hoc facit c. dilecti, de iud. & in c. j. de do. & ꝓt. q̄d sing. no. In gl. j. in fi. Vel forte ſm Host. intererat ipsius, quia petebat p̄ciū.
4 † In gl. 2. in fi. dic latius, q̄ aut quis legat rē alienā, in qua hēt aliq̄d ius, & in dubio vī legare solum ius, quod habet in re, & sic non debet æstimatio rerius rei, ut in l. ſerui electione. ff. de leg. j. Et idē si putabat, q̄ aliq̄d ius ī eā rē haberet, quod tñ extinguebat mortē, vt est tex. l. uxor patrui (ſm unum intellectū) C. de leg. Et p hoc posset attētari, q̄ si testator rē aliēnā sibi pignoratā, vī legauit legasse ius pignori, q̄d hēt in re, & sic gl. j. nō posuit bonum exēplū. Aut legat rem sibi & alteri cōem, & tūc videtur legare partē suā tñ; licet dixerit rē meam, in d. l. ſerui electione, facit l. si domus, in fi. ff. de le. j. Quæ lex melius probat primum membrum. hoc verum, nisi testator dixisset. Lego totam rem, uel similia uerba, ga tunc æstimatio totius debet, vt in l. Iulia. in prin. ff. de le. 3. no. Bar. in l. cum alienam, C. de legi. Aut legat rem omnimodo alienam; & tunc aut est hæredis, & oīo debet, nec sufficit dare æstimationem, quia testator potest legare rem hæredis, sicut ꝓpriā, vt est tex. no. in Iunum ex familia. §. si rem. ff. de leg. 2. Aut legat rem alterius, q̄ hæredis, & aut sciēter, & debet illa res, vel æstimatio, vt in d. l. cum alienam, dummodo sit talis res, cuius ꝓmercium possit hēri, alꝰ inutile est legatum, puta si legat res sacra, vel principis, Iapud Iulianum, in fi. ff. de leg. j. Si legat ignoranter, aut extraneo, & nō valet legatum, vt in d. l. cum alienā. Aut ꝓiunctę pſone, cui alꝰ fuisset relicturus, ēr si sciuisset alienam, & debet æstimatio, vt
5 in d. l. cum alienam. † Et ex hoc oritur dubitatio, ſm alium intel
c lectum, nunquid legatum factum c ecclesiæ, dicatur factum con debeat æstimatio, si ignoranter fuit factū, tenendo alium intellectū a prædicto, de quo j. dicet. Prædicta p̄cedūt q̄n quis errat generaliter, sed q̄ndo errat exiunctæ personæ, vt sic causa specifica, puta quia credebat rem esse quam, ex emptione facta a pupillo, quæ tñ emptio non ualebat, & tunc in totum vitiatur legatum, etiam factum ꝓiunctę pſonę, ut no. in d. l. cum alienam. An autem hæc sint obseruanda in foro canonico, dicam latius cum gl. fi. In gl. fi. in fi. pro intellectu huius gloſ. & cap. oppo. contra text. Videtur enim, quod ex quo legatum rei alienæ fuit factum scienter, debuerit dari saltem æstimatio, vt in iuribus prę. al. Sol. ex gl. fi. posſūt colligi duæ lec. Prima, vt aliud sit de benigni

tate

ADDITIONES.

a ¶ Pro intellectu huius decretalis uide omnino quod late scribit Imo. in l. apud Iul. §. 2. ff. de lega. 1. & Bal. Inſtit. de le. §. fi. in duobus locis, ubi alle. In noc. hic. Item intellectum huius decre. uide pleniſſime examinatum per Ro. in auth. similiter, uersi. 10. C. ad l. Falc.
b Seb. Sap. ¶ Foro animæ. An istud sit uerum, tradit late Fel. in c. 1. col. 14. uersi. extra prædictos tres casus, supra de const. & in c. nam concupiscentiam. 1. col. eo. titu.
c Seb. Sap. ¶ Nunquid legatum. De hac q. uide Ro. consi. 235. inci. quoad primum, quò quæritur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tate canonica, & opin. hæc fuit Tancr. Secunda lectio est Ber. vt æstimatio debeatur ecclesiæ, ſm ius ciuile; & sic nulla erit differentia in hoc, inter ius canonicū & ciuile. Nec obstat iste tex. qa non prohibet æstimationē peti ab hærede, sed vt res aliena nō teneatur, inuito dño. Procedit ēt de iure ciuili. Sed certe hæc lectura non ꝓgruit tex. in ver. & quidē, vbi fit mentio de æstimatione fienda ſm legem ciuilem; & postquam subijcitur versi. sed quia, venit aduersatiue ad præcedentia, & sic denotat diuersitatem respectu estimationis inter ius canonicū & ciuile. Tertiā lecturam ponit Inno. hic, & gl. in c. si Episcopus. 12. q. 5. dicentes hunc tex. procedere, qñ legatur res ecclesiæ. Tale enim legatum cuicunque [a] sit factum, est inutile, ēt respectu æstimationis petendæ, & mouetur Inn. quia res ecclesiæ cū magna difficultate alienātur: vnde quemadmodū non valet legatum rei Cęsaris ꝓp difficultatē alienationis. Lapud Iulianū, in fi. ff. de leg. j. ita & legatum rei ecclę. Item bona eccl. sunt deputata publico vsui. 12. q. j. c. videntes, & in c. rō, de prēb. sed legatū taliū rerum est inutile, d. l. apud Iulianū. Tertio mouetur, qa de re ecclesiastica nō est commerciū inter laicos. 12. q. 2. c. nō liceat Papę. ergo legatū est inutile, qa qñ cunq; legatur res, cuius cōmercium non hī, inutile est legatū. d. l. apud Iulianū, cum l. seq. ex quib. sentit Inn. qsi res aliena nō eccle siastica legatur ecclesię, debetur æstimatio, iuxta dist. prædictam. Ad istum tex. respondet, q debet intelligi de lege Dei, & q res ecclesiæ non sunt censendæ, sicut res seculi, & hanc lec. vī sequi d. Ant. Sed certe Inn. extorquet hanc lec. quæ loquiſ de legibus seculi, & Dei; non aūt de rerum qualitate. Item ſm hanc lect. nō esset differentia inter ius canonicum, & ciuile, quam tamen iste tex. aperte denotat. vnde Host. non sequitur hāc lec. & bene: qa in se ēt non puto eam veram, quia in multis casibus pñt alienari bona ecclesiastica. 12. q. ij. in summa. Non sic res Cæsaris. procederet tñ dictum suum in re sacra. Quartā lec. sentit Host. intelligēdo, q si hæres nimium læderetur ex præstatione æstimationis; licet de iure ciuili debeatur æstimatio; tñ ecclesia non debet extorquere cum tāto grauissimo damno hæredis; & hunc rigorē iuris ciuilis voluit iste tex. mitigare, ſm eum. Sed certe hæc lect. non conuenit text. vbi nulla fit mentio de grauitate præiudicij; [6] sed solum de æstimatione soluenda. † Quintā lect. sentit Bal. in l. [b] j. C. de sacrosc. ecclę. dicens, q si res aliena legatur ignorāter ꝓiunctæ personæ, debetur æstimatio, vt s. dixi; sed quia ecclesia censetur coniuncta persona, cum sit mater omnium fidelium. 12. q. 2. c. qui abstulerit, de iure ciuili ēt debetur æstimatio ecclesiæ, licet legatū ignoranter sit factū; sed ius canonicū noluit acceptare hoc legatū ignōrater factū, vt hic ſm eū. Sed certe hæc lec. diuinat, nec est vera in se, vt puto: nā nulla hic fit mentio de ignorātia. Itē iura ciuilia loquunt de cōiunctis pſonis: dēt ergo intelligi de ꝓiunctione sanguinis, & non de ꝓiunctione spūali, vt no. in c. nonnulli, de resct. patet in c. j. de proc. Itē iste tex. præsupponit, q in dubio debeatur æstimatio de iure ciuili, quod nullibi probat. Sextā lec. ponit hic d. meus d. Car. Flor. vt ꝓcedat tex qñ res vnius ecclesiæ legatur alteri ecclesiæ. Nā ne oriat discordia inter eccle sias, inutile est legatū. Sed hanc lec. non puto esse verā; tum qa in prin. literæ non ponderat, q res esset ecclesiæ; tum qa nullū præiudiciū irrogat ecclesiæ proprietariæ, cū æstimatio debeat ab hærede. Quare in iudicio multū dubitarē quę opinio esset sequēda; nā fere oēs sentiunt, vt nulla, vel modica sit ēria in hoc inter ius ca. & ius ciuile, vt patet ex pdictis. Sed in scholis audacter tenerē primā opi. quā sentit gl. in prin. & eā publice tenui in repe. c. [c] cū esses, [c] j. eo. nā quæq; dispō intelligēda est, ſm rōnem insertā j. de ver. sig. c. intelligentia, & c. ꝓterea. Sed rō huius literæ apertè respectu æstimationis vī notare diuersitatē inter ius ciuile, & ius cano. & aperte vult, q in hac mā non sit ꝓcedendū lege seculi, sed lege Dei. sed in lege Theologica, vel canonica. hoc nō est decretū, vt possit peti æstimatio: ergo &c. Et puto, q dispō huius c. astringat oēs. quos astringit ius canonicum, ar. c. si duob. de app. Rō huius decisionis pōt elici ex pdictis; quia lucrū istud videret iniustū, cū extorqueat ab here de inuito, ēt aperte nō ꝓstituto de voluntate defuncti. facit in simili, c. ex parte, in fi. de cen. Et per hoc habes hic longe clarius, q̄ per alios declaratam materiam.

AD DITIONES.

[a] ¶ Hoc communiter reprehenditur, & est falsum, quia immo de iure ciuili, si res ecclesiastica scienter legaretur, deberetur saltē æstimatio, loquor de iure ciuili, prout firmat Bal. in l. cum aliena, C. de le. & Imo. & Mod. in l. apud Iul. §. fi. ff. de leg. 1. vbi cōiter reprobant Bar. in hoc, quem ēt reprehendit do. Alex. Imo. in consi. 151. inc. viso dicto themate, in 6. col. ad fi. & 2. sequē.

[b] ¶ Et plenius in repet. in 18. col. in 1. q. 3. par. princ. alium intellectum tradit Raph. Fulg. in l. cum alienam, C. de leg. q. licet de iure ciuili, quando testator legat rem alienam, siue scienter, siue ignoranter, si habeat possessionē rei, valet legatum, quantum ad hoc, vt hæres teneatur tradere illam rē, nec teneatur de euictione, tamen aliud est de iure canonico, quia si testator possidebat rem alienam, quam legabat ecclesię, hæres non tenetur de iure can. etiam tradere talem possessionem. & licet ipse non dicat q in hoc tex. hæres posset dere, tamen hoc tenet hic gl. & Host. Tamen iste intellectus ēt nihil valet, quia litera refragatur, quæ præsupponit q ille prælatus ecclesiæ habebat illam rem, quæ erat aliena, & fuerat legata a patre illius, qui ibi supplicauerat, ideo putat do. Ias. de May. in d. l. cum alienam, in pen. col. q aliud nō possit dici, nisi q regula illius legis nō ꝓcedat de iure canonico.

[c] ¶ In 1. q. 7. col. & idem tenet Imo. hic, & Lud. Rom. in rep. auth. similiter, C. ad l. Falc. in 10. speciali pię causæ inter vltimas voluntates, & in effectu tenet d. Alex. in l. cum alienam, C. de lega.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, qui non implet iussa testatoris, potest cogi ab Episcopo, ne capiat bona sibi ab ipso testatore relicta. 2.*
3 *Hæres si negligit adimplere voluntatem testatoris, potest tam ecclesiastica, quam secularis index, etiam circa legata ad pias causas, officium suum impartiri; & est locus præuentioni inter ipsos.*
4 *Legata res si est in patrimonio testatoris, debet sine mora præstari; alias hęres tenetur ad præstationem cum fructu & interesse.*
5 *Hæres intra quantum tempus debeat soluere legata, quę si non soluerit intra illud, incurrit pœnam, & quam.*
6 *Executio testamenti intra quantum tempus deuoluitur ad Episcopum, executore testamentario, vel hærede negligentibus.*
Legata pia nullo alio dato executore, quis ex equi debeat?
7 *Episcopus, an & quo casu succedat in executione legatorum ad nō pias causas, negligentibus executore testamentario, & hærede.*
8 *Filius non implendo voluntatem defuncti in præstandis legatis, siue ad pias causas, siue non, licet priuetur successione, tamen non priuatur sua legitima, licet de hoc fuerint opin.*

CAP. VI.

[a] [1] Si hæredes. [a] † Hæredi non implēti iussa testatoris, ab eꝓ interdī res a testatore relicta. h. d. inhę rendo literæ. Nam vario modo potest intelligi, vt j. patebit. Primo ponitur excessus. Secundo prouisio, ibi, [Ab Eꝓ] Tertio rō, vt ibi, [Vt uota] Casus lit. Quidā hæredes voluntatem testatoris adimplere nolebant: qđ significatū est dño papę, qui rndit, q si hæredes, testatoris iussa nō adimpleuerint, ab eꝓ loci illius, oēs res, q̄ eis relictę sunt, canonicè interdicant cū fructib. & cæteris emolumentis, vt vota defuncti adimpleant. Ber. No. j. q. ad hæredes ptinet exequi iussa per defunctū. Si igitur hæres non est negligens, non debet eꝑs se impedire de executione testamenti. Facit c. nos quidē, §. eo. & quod habetur in Auth. de hær. & Falc. §. [2] si quis aūt non implens. de hoc aliquid j. † No. 2. q. pro adimplenda voluntate defuncti, potest ɔ hæredem negligentē omnis [3] res hæreditaria interdici cum fructib. & emolumentis. † No. 3. q. ad iudicē ecclesiasticū pertinet, vt vota defunctorū executioni mandent. Dico tñ, q hoc est misti fori, quia ēt iudex secularis potest officiū suum impartiri, ēt in legatis ad pias cās, vt in Auth. de eccl. tit. §. si quis aūt ædificationem, & in auth. hoc amplius, C. de fideic. Per hoc arbitror esse locū præuentioni inter hos iudices, [4] quod no. facit qđ dixi in c. cū sit generale. de foro comp. † In gl. 1. ibi, [Intra annū. j. vī hæc gl. velle, q ante lapsum anni eꝑs nō pōt procedere ad interdictionē bonorū, quasi hæres habeat annum [b] ad executionē testamēti, [b] vt innuere vī tex. in auth. hoc amplius. C. de fideic. Quāquam Doc. trāseant simpliciter cū hac gl. tñ iura multa videnī in oppositū. Nam tex. in l. cū res, ff. de leg. 1. dicit, q si res legata est ī patrimonio testatoris, dēt sine mora pſtari alias hæres ꝑdemnat ad pſtationem cum omni fructu & interesse, ad idē tex. in l. si domū. §. in pecunia. eo. ti. vbi dī, q pecunia legata debet solui intra breue tps. Et dicit ibi glo. q intra decē dies a ꝑpto iudicis, vel saltē erit arbitriū ꝓsiderata qualitate & quātitate patrimonij. Et si pecunia legata non est in patrimo. testatoris, ex quo tñ hæreditas est soluendo, tenetur hæres vñcunq; reperire pecuniā, & eā soluere legatarijs, vt est tex. in l. si pecuniā, ff. de leg. 2. Ergo nō est verū dicere, q hæres hēt annum. Vñ ego pro ꝑcor dia multorū iuriū nouissimè sic dixi, & distinxi, pſequendo principaliter tria. Primo quantū tps det quo ad executionē testamēti. Secꝺo, intra quantū tps executio deuoluit ad Eꝑm hęredē negligente. Tertio, vtrū in relictis ēt ad non pias cās fiat hæc deuolutio ad Eꝑm; & ꝑ hæc declarabunt oēs gl. huius c. † Ad primum [5] dic, q si res legata est in patrimonio testatoris, dēt solui sine mora. Nā dñium, adita ilico hæditate, trāsit in legatariū, l. si liberho. mo. ff. de le. 1. & qđ ibi no. & in d. l. cū res. Idē dicendū in pecunia legata, vt s. dixi. Pōt ergo hæres cōpelli ad soluendū legata, anni lapsū nō expectato. Et hoc casu iudicio meo recte pōt ꝓtelligi iste tex. Nā hic nulla fit mētio de anno, nec q hæres priuatus sit hæreditate. sed solū vult hic, q si hæres nō impleuerit tpe debito, Eꝑs dēt interdicere seu sequestrare oēm rē hæreditariā, vt sic indirecte satisfiat volūtati defuncti, & maxime ad pias cās. Idē puto ſre lictis ad nō pias cās: qa iste tex. generaſr loqt, & in hoc est multū notabilis, de hoc j. latius. Si aūt hędes negligūt soluere legata ad pias cās, intra sex mēses a tpe insinuationis testamēti, cogunt pōsteā soluere cū oī emolumēto inde habito & interesse. & hoc ſpęnā negligētię, vt in Auth. de ecc. ti. in §. finaūt legatū. Nā qñq; Epiſcopi

ADDITIONES.

[a] ¶ Vide omnino Lapum alle. 87. in 1. & 2. col. & vide Bar. in consi. fino 232. inc. pen. char. consiliorum suo. in c. proponitur, q̄ viso testamento fic. & ibi vide omnino aliud consi. Bar. quod inc. statuto communis Gualdi, & aliud consi. 137. quod incip. constitutione Camerini Episco.

[b] Seb. Sap. ¶ Ad executionem testamenti. Quomodo hoc procedat, declarat do. Abb. in consi. 41. inc. venio ad primum dubium, in 3. dubio, in 1. vol. & in consi. 50. incip. viso testamento, in vlt. col. eo. vol.

Eꝑi sunt negligentes in interdicendo bona, vel forte legata sunt occulta, unde si hæres differt soluere vltra sex mēses, incurrit illā pœnā: nō tñ sequitur quin possit prius cōpelli ad soluendum, ut s. dixi. Et si hæres negat hæc legata ad pias cās, & persueret in negatione vsq; ad finem, ꝺdēnatur maiori pœna, videlicet vt soluat duplū. iste est tex. no. in §. item mista, Inst. de act. & aliqd ꝑ Bart. in d. auth. hoc amplius. Si uero hęres a tpe monitionis sibi factę per iudicē, differt soluere vltra annū q̄ cunq; relicta, afficitur grauiori pœna, qa priuatē tota hēditate, & pueniet ad substitutos, seu istis applicabitur. Item cohęredibus fideicōmissarijs, ſm q hī in dicta auth. hoc amplius, & de hoc anno ista gl. voluit facere mētionē. Sed, vt dixi, iste annus nō datꝰ ꝑ executione testamēti, sed ꝑfigitur ad incurrendā illā pœnā grauioṝ, sed, vt s. dictum est, poterit iudex ante lapsum anni, aliis remedijs cōpellere hęredē ad executionē testamēti; & sic possumus intelligere istum tex. vt ponat remedij separatū a remedio auth. hoc amplius. & hoc quoad primū. [6] Ad ſm dic, aut defunctus prouidit sibi de executore testamentario, & ad illū ptinet executio testamenti, & nō ad Eꝑm, ēt in legatis ad pias cās. c. tua, j. eo. & in Auth. de eccle. tit. §. si qs aūt pro redemptione. Dubium tñ est in relictis ꝑ male oblatis, vt qa testōr faciens sibi ꝓsciam de illi cito lucro, reliquit cētū ꝑ male ablatis, an distributio ptineat ad Eꝑm, an ad executorē testamētariū, de quo ꝑ Io. An. in c. ij. j. eo. tit. li. 6. in nouella, dixi in c. cum sit, de Iudęi. vbi Host. Aut testōr specifice nō religt executorē in testō; & sic in legatis ꝑ redęptione captiuorū, & ꝑ eleemosina pauperū, Eꝑs succedit, vt in d. §. si q aūt ꝑ redęptione, & in l. nulli, C. de epi. & cle. In aliis uero succedit hīs, vt hic, & §. c. nos qdē, & in c. tua, j. eo. Sed si is, q dēt exeq, admonitus tpe debito semel, & ſcđo per Eꝑm negligit exeq, deuolutio fit ad Eꝑm in legatis ad pias cās. vt est casus in §. si qs aūt hoc facere, in Auth. de eccl. ti. Si uero fuit [7] monitus semel, expectat anni lapsus, [a] arg. in c. nos qdē §. eo. & in dicta auth. hoc amplius. & ibi sentit Bar. † Venio ad tertiū, nunqd dicta habeāt locū in legatis ad nō pias cās, vt ad Eꝑm fiat deuolutio ꝑdicto. Gl. hic tenet, q̄ sic, vt patet ibi, [Et hoc ꝑcipue, &c.] Idē Inn. & Host. §. eo. c. nos. Sed gl. tenet ōriū in c. tua, j. eod. Io. An. latius examinat j. eo. c. Ioānes. & tādē distinguit, q si Eꝑs velit procedere ex officio ꝑ modū executionis, ꝓcedit ista gl. vt ēt in relictis ad nō pias cās ie impediat. Aut uult ꝓcedere ad instantiā legatarii, & sic libello oblato & nō impedict se de huiusmodi relictis. Do. Petr. de Anc. tenet hic ɔ glut ēt ex officio non possit Eꝑs se impedire de nō relictis ad pias cās. Mouet principaliter, qa nō dēt iudex impedire officiū suum nō imploratum ad vtilita ſpriuatā; nisi essent pſonæ miserabiles, allegat no. in c. bonæ, de post. prel. Sed dic, q expressius tenet Inn. in c. ad notitiā. il 2. de iureiur. est tex in l. 4. in §. hoc aūt iudicium, ff. de dam. inf. & ibi Bart. Ergo Eꝑs ad utilitatē legatarii nō dēt se impedire ex officio. Mouet & fortius iura ciuilia disponunt hoc casu, ad quē de iure spectat executio. Nā deuoluit hēditas ad alios cum onere exequiarum, qa priuatē tota hēditate, & pueniet ad substitutos, seu istis applicabitur. Item cohęredibus fideicōmissarijs, ſm q hī in dicta auth. hoc amplius. licet ergo Eꝑs possit se impedire de legatis ad pias cās. elapso anno, nō tñ de aliis: Et vī prima frōte subtilis ꝓsideratio. Sed in ɔrium adduco istum tex. ubi dī generaliter [Hīs iuris testōris, &c.] Itē interest iudicis ecclesiastici, vt vota defunctorum ꝑ oīa obseruent, vt in c. ultima voluntas. 12. q. 2. Et est rō, q iudex ecclesiasticus subuenire dēt oībus oppressis, & miserabilibus ꝑsonis destitutis oī auxilio, ut in c. sup q busdā. de ver. sig. Sed, vt dixi, iste annus nō datꝰ ꝑ executione testamēti, sed ꝑfigitur ad incurrendā illā pœnā grauioṝ, sed, vt s. dictum est, poterit iudex ante lapsum anni, aliis remedijs cōpellere hęredē ad executionē testamēti; & sic possumus intelligere istum tex. vt ponat remedium separatū a remedio auth. hoc amplius. & hoc quoad primū. [6] Ad ſm dic, aut defunctus prouidit sibi de executore testamentario, & ad illū ptinet executio testamenti, & nō ad Eꝑm, ēt in legatis ad pias cās. c. tua, j. eo. & in Auth. de eccle. tit. §. si qs aūt pro redemptione. Dubium tñ est in relictis ꝑ male oblatis, vt qa testōr faciens sibi ꝓsciam de illi cito lucro, reliquit cētū ꝑ male ablatis, an distributio ptineat ad Eꝑm, an ad executorē testamētariū, de quo ꝑ Io. An. in c. ij. j. eo. tit. li. 6. in nouella, dixi in c. cum sit, de Iudęi. vbi Host. Aut testōr specifice nō religt executorē in testō; & sic in legatis ꝑ redęptione captiuorū, & ꝑ eleemosina pauperū, Eꝑs succedit, vt in d. §. si q aūt ꝑ redęptione, & in l. nulli, C. de epi. & cle. In aliis uero succedit hīs, vt hic, & §. c. nos qdē, & in c. tua, j. eo. Sed si is, q dēt exeq, admonitus tpe debito semel, & ſcđo per Eꝑm negligit exeq, deuolutio fit ad Eꝑm in legatis ad pias cās. vt est casus in §. si qs aūt hoc facere, in Auth. de eccl. ti. Si uero fuit [7] monitus semel, expectat anni lapsus, [a] arg. in c. nos qdē §. eo. & in dicta auth. hoc amplius. & ibi sentit Bar. † Venio ad tertiū, nunqd dicta habeāt locū in legatis ad nō pias cās, vt ad Eꝑm fiat deuolutio ꝑdicto. Gl. hic tenet, q̄ sic, vt patet ibi, [Et hoc ꝑcipue, &c.] Idē Inn. & Host. §. eo. c. nos. Sed gl. tenet ōriū in c. tua, j. eod. Io. An. latius examinat j. eo. c. Ioānes. & tādē distinguit, q si Eꝑs velit procedere ex officio ꝑ modū executionis, ꝓcedit ista gl. vt ēt in relictis ad nō pias cās ie impediat. Aut uult ꝓcedere ad instantiā legatarii, & sic libello oblato & nō impedict se de huiusmodi relictis. Do. Petr. de Anc. tenet hic ɔ glut ēt ex officio non possit Eꝑs se impedire de nō relictis ad pias cās. Mouet principaliter, qa nō dēt iudex impedire officiū suum nō imploratum ad vtilitatē ꝑpriuatā; nisi essent pſonæ miserabiles, allegat no. in c. bonæ, de post. prel. Sed dic, q expressius tenet Inn. in c. ad notitiā. il 2. de iureiur. est tex in l. 4. in §. hoc aūt iudicium, ff. de dam. inf. & ibi Bart. Ergo Eꝑs ad utilitatē legatarii nō dēt se impedire ex officio. Mouet & fortius iura ciuilia disponunt hoc casu, ad quē de iure spectat executio. Nā deuoluit hēditas ad alios cum onere exequiarum, qa priuatē tota hēditate, & pueniet ad substitutos, seu istis applicabitur. Item cohęredibus fideicōmissarijs, ſm q hī in dicta auth. hoc amplius. & de hoc anno ista gl. voluit facere mētionē. Sed, vt dixi, iste annus nō datꝰ ꝑ executione testamēti, sed ꝑfigitur ad incurrendā illā pœnā grauioṝ, sed, vt s. dictum est, poterit iudex ante lapsum anni, aliis remedijs cōpellere hęredē ad executionē testamēti; & sic possumus intelligere istum tex. vt ponat remedium separatū a remedio auth. hoc amplius. & hoc quoad primū. [6] Ad ſm dic, aut defunctus prouidit sibi de executore testamentario, & ad illū ptinet executio testamenti, & nō ad Eꝑm, ēt in legata

Universidad de Deusto
Biblioteca

debet haberi respectus personarum, vnde etiam in eleemosyna impendenda tenetur quis potius subuenire suis; quam extraneis, vt in c. non latus. 86. distin. hinc notanter dicit Tullius 1. lib. Officio. Omnime societas coniunctioque hominum seruabitur, si, vt quisque coniunctus erit, in eum benignitatis plurimum
2 conferatur. † No. secundo q̄ clerici licite viuunt ex redditibus ecclesiæ. Sed hic quæro generaliter, de quibus bonis possint
a clerici facere testamentum? [a] Innocen. hic instat. Sed tu dic latius, q̄ quædam sunt bona acquisita intuitu personę, puta ex successione cognatorum, seu donatione amicorū, seu ex industria clericorū. & de his bonis licite possunt testari, vt in c. quia, ℸ. eo.
3 † Ex quo collige, q̄ clericus ēt habens ecclesiam, sibi & non ecclesiæ lucratur ex industria sua. Et in hoc differt a coniuge car-
b nali. Nam cōiunx carnalis [b] operatur ad vtilitatem mariti l. sicut, de ope. li. dixi latiùs in c. literas, ā rest. spol. sed clericus operā sibi, vt patet in d.c. quia. & hoc apertissime voluit hic Inno. quod no. Petr. tamen, vt refert Cyn. in auth. licentiam. C. de episco. & cler. dixit hoc procedere in clericis inferioribus. Episcopus autē, ſm eum, lucratur ecclesiæ ex industria personæ, argu. illius auth. Sed mihi placet primū dictum indistincte in clericis secularibus cuiuscunq; gradus; quia eadem ratio videtur in ep̄o. quæ in alijs, q̄d
4 in ea parte sentit glo. in c. 1. ℸ. eo. vbi dixi. † Quædam sunt bona ac quisita intuitu ecclesię, vel de facultatibus ecclesię, & hoc ꝓstat, & de his clerici non possunt testari, vt hic, & in d.c. 1. & in c. fixū. 12. q. 5. nec aliter de ipsis bonis in alios disponere regulariter, vt patet hic in fi. ibi, [Siue intestati decesserint, &c.] Fallit etiam in quibusdam casibus. Primo, si rector, seu prælatus ecclesiæ tantū dem contulerit de suo ecclesiæ, quantum vult relinquere de ecclesiæ facultatibus, & de hoc sunt duo pulcherrimi tex. Primus, 12. q. 2. c. si quis qualibet. Secundus ead. cau. & q. 5. in c. episcopus.
5 † Secundo fallit, ſm quosdam, si hoc habet ꝓsuetudo. Ita simpliciter transeunt hic Doct. Ex quo est singulariter notandum, q̄ va-
c let [c] ꝓsuetudo, q̄ clericus possit testari de bonis per ecclesiā acquisitis, quod ego non admitto indistincte; sed restringo ad bona mobilia & modica; sicut ēt valet ꝓsuetudo, vt modica possit donare, vt c. cęterum, de don. Ita dicendū est respectu facultatis testandi. Nam si ꝓsuetudo haberet de magnis rebus illa, esset one rosa ecclesiæ, & per ꝓsequens non valeret, in c. 2. de consue. Respectu aūt bonorum immobilium, puto non sufficere ꝓsuetudinem: q̄a non possunt illa alienari sine solennitate remouere potest tanq̄ irrationabilis, vt cōiter tenent Doct. in c. nulli, de reb. eccl. nō alie. Valet tn̄ ꝓsuetudo, vt canonicus possit testari de reditibus percipiendis anno sequenti post mortē; quia potius præiudicat canonico successori, q̄ ecclesiæ, de quo vide plene p. Io.
6 And. in reg. nemo, de reg. iur. lib. 6. in Mer. † Tertio fallit in donatione intuitu eleemosynæ, quam clericus facere potest ꝓstitutus in infirmitate, vt in c. seq. & in c. relatū, il 2. ℸ. eo. Dicit tn̄ Vinc. ℸ. c. prox. vnū notabile verbū, q̄ ꝓsuetudo non excusat clericū, q̄ omnia bona mobilia acquisita intuitu ecclesiæ dimittit in morte ꝓsanguineis eorū. Sed pōt limitari hoc dictū per ea, q̄ s̄. dixi. Quarto fallit q̄n clericus vult remunerare seruitia acceptata a ꝓsanguineis q̄ ab extraneis. Potest n. aliqua ex mobilib. ecclesię in alios ꝓ-
7 ferre, vt in d.c. relatū. † Circa prædicta pōt dubitari de clericis nō habentibus administrationē, sed simpliciter beneficiatis, vt sunt canonici, nūquid de fructibus peceptis vsq; ad tps mortis possint testari. Gl. in c. p̄senti, de offi. ord. in 6. post Host. & Ber. tenuit q̄ sic, & sic esset hoc c. limitandū cū aliis similib. Alij ℸ, & ℸria opin. semper mihi placuit p ea, q̄e dixi s̄. in c. fi. de pec. clericorū, & latius in c. cum esset, in repe. ℸ. eo. Hanc opi. ℸriā tenuit Arch. in c. statutū, de resc. lib. 6. & Io. de Lig. in cle. gratię, eo. ti. Sed alia opi. multū inualuit de quibus dicemus. Pondera tn̄ rōnem huius c. q̄ facit pro ℸria opi. quā teneo, & vī probari apertissime ꝓiuncto c. relatū, il 2. ℸ. eo. vbi dicetur. † Itē dubitatur de aliis bonis q̄ sunt tertię
8 speciei, vt puta, quia non sunt acquisita, ꝓprie intuitu ꝓsonæ, nec ecclesię, sed rōne dignitatis clericalis, vt puta lucratus est clericus multa in missis dicendis; & hoc procedit maxime, q̄n quis religiosus centū presbytero pro missis dicendis. Pet. voluit, vt refert Cy. in d. auth. licentiā, q̄ de his testari pōt. Cum qua opi. vī concordare Host. in c. quia, ℸ. eod. vbi dicit, q̄ si clericus rōne officij, seu seruid tij [d] aliquid lucratus est, puta, quia fuit capellanus Principis, & de hoc pōt testari, quasi intuitu personæ hoc fuerit acquisitū. Ex his infero ad qōnem, de qua pridie fui interrogatus, nunquid de relictis pro missis dicendis debeatur canonica portio ep̄o? Et circa omnia ꝓcluderem attendendas fore coniecturas, vtrū. s. relinquens, vel donans, habeat respectū ad personā, vel ecclesiā: nam forte relinquiſſet sibi, si non fuisset proprius sacerdos parochialis. Secus vī, vbi nulla qualitas suggerit ecclesiā fuisse ꝓtemplatā, sed personā duntaxat, ar. in c. requisisti, ℸ. eo. & hæc diligēter no. Tractat tn̄ hic Inn. quid dicendū in dubio, an bona quæsita per clericum dicantur quæsita ex facultatibus ecclesię, an ex proprijs? & non insisto, quia dixi plene in c. inquirendum, de pecul. cler. & in repet. cap. cum esses.

ADDITIONES.

a ¶ Vide Inno. in c. fi. de præb. in 4. col. ver. an canonicus. & vide omnino Archid. 12. q. 5. in summa, vbi etiam plene ponit, an valeat consuetudo, q̄ clericus possit testari de fructibus perceptis, & quid de percipiendis. Et de hac vide omnino per Spec. de statu mona. ver. 63. Et de illa consuetudine vide per d. Ant. in c. relatum, in 3 col. infra eod.

Ant. Franc. ¶ Adde q̄ clericus non testatur de fructibus beneficiorum, per glo. in c. præsenti, in ver. reseruari, de offic. ord. Et habetur per Archid. in c. statutum, in §. assessorem, de resc. in 6. & habetur per Imo. & d. Abb. post glo. in c. fi. de peculio cleric. & in c. relatum, & in c. cum in officiis, de testa. Et eodem modo non potest testari de fructibus præbendæ, ut in d.c. fi. 12. q. 2. Adde tamen, q̄ potest testari de bonis quasi castrensibus, quæ forte acquisiuit ex sua industria, vt per Host. in sum. de testa. in §. fi. & per Bal. in auth. licentiam, in 12. col. C. de Epis. & cler. Testatur etiam de patrimonialibus & de acquisitis ex doctrina, vel ex aliquo suo artificio, in quibus bonis sic acquisitis, etiam ab intestato, sibi succedunt proximiores, exclusa ecclesia in c. quia nos, & in c. relatum, de testa. & in c. 1. & 2. de succes. ab intest. Præterea, qui non habet titulum, vel ius in ecclesia, vt quia est simplex capellanus, potest testari de acquisitis per eum, ut per Bal. in d. auth. legitimam, & per do. Abb. in c. cum in officiis, in 2. col. Et quæ dicta sunt de clerico, ut possit testari de bonis suis, & de quasi castrensibus, dicas hoc posse facere, etiam si esset filiusfam. vt per Bar. in l. fi cum clericis, & in l. sacrosancta, C. de episc. & cler. Et habetur per do. Abb. in d.c. quia nos, & Spe. in ti. de testa. mona. in ver. 51. & 58. Et adde q̄ clericus etiam capellanus simplex, non potest testari de obligationibus & aliis quæsitis ex confessione, vel ex præstatione sacramentorum, quia illa dicuntur acquisita propter ecclesiam, & non propter se, licet sint quæsita suo labore, vt plene in d. c. præsenti, per Dom. & alios, de offi. ord. lib. 6. Quod adeo verum est, ut non possit testari etiam de fructibus ecclesiæ, quos consumere potuisset, si uoluisset etiam relinquendo in piam causam, secundum Bal. in d. auth licentiam, in 7. col. & habetur per Bal. in l. diuortio. in prin. in 6 col. ff. solu. mat. Et quando clericus habet licentiam testandi de bonis stabilibus, an possit testari de bonis quæsitis ex fructibus ecclesiæ, vide Alex. de Imo. in consi. 15. in 2. parte consi. Et an talis licentia testandi possit dari per Papam, vide d. Abb. in repet. c. cum esses, de testam. Et adde, q̄ clericus damnatus per suum prælatum ad perpetuos carceres, non potest testari, nec hæres institui, nec ei aliquid legari, nisi pro alimentis, vt voluit Bal. no. in l. 1. circa med. um, in uer. & ob. hanc legem, C. de his, qui ad libertatem perue. non pos.

Adde do. Card. in consi. 79. & ibi, quid si clericus habeat patrem.

b Seb. Sap. ¶ Coniunx carnalis. Hoc tamen non est uerum simpliciter, vt declarat do. Alex. consi. 42. in 1. vol & in consi. 13 1. col. 1. in 4. vol.

c Seb. Sap. ¶ Quod valet. Vide il. ultrum præceptorem meum do. Rochum Curtium in repe. c. fi. col. 7 8. uers. 4. infertur, de consue. & uide Abb. in c. cum tibi, infra de verb. sign. ubi tex. secundum unum intellectum Abb. probat, q̄ ualeat talis consuetudo.

d ¶ De illis autem, quæ acquisuit sacerdos iniungendo pœnitentiam, an possit testari, vide do. Ant. in c. requisiti, supra eod in 7. col. & uide etiam omnino glo. in c. adiicimus, 16. q. 1.

SUMMARIUM.

1 *Clericus potest facere eleemosynam de bonis ecclesiæ, dum tamen nō immoderatam faciat. 2. & hoc siue sanus, siue in infirmitate constitutus. 4.*
3 *Episcopi vel clerici & similes, qui possunt de bonis ecclesiæ aliqua donare, non possunt de ipsis in testamento disponere.*

CAP. VIII.

1 **Ad hoc.** †Moderatā eleemosynā, de bonis per ecclesiā acquisitis, clerici facere pñt, ēt in ęgritudine cōstituti. Distinguit ſm membrum, ibi, [Viuentes.] Casus lite. Quidam clerici de bonis ecclesię testari præsumebant. quod cum relatum fuerit Papæ; inuenit, q̄ clerici de bonis mobilibus, quæ pp ecclesiam sunt adepti, testari non possunt; tamen in sanitate possunt aliqua de bonis ipsis intuitu eleemosynę erogare, & in ęgritudine ꝓstituti. Item de bonis paternis, vel quę intuitu personæ acquisiuerunt, possunt libere testari, vt in c. sequenti dicitur. Ber.
2 † No. ibi, [Moderatè.] q̄ clericus intuitu eleemosynæ, non pōt donationem immoderatè facere. Nā in rebus preciosis mobilibus, requiritur solennitas, de qua in c. fine exceptione. 12. q. 2. aliàs non valet alienatio, de quo vide bonam gl. in c. tua, de his q̄
3 siunt à prel. † No. q̄ q̄nq; aliquid licet inter viuos, quod non liceret in voluntate vltima, scilicet in testamēto: nam clericus, vt hic vides, potest aliquid donare intuitu eleemosynæ de reb. eccl. nō potest tn̄ quicquam de his disponere in testamento. Et sic potest quis facere per se, quod reliquere non potest per alium, faciendum post mortē. Simile dī in ep̄o, qui potest, dū viuit, dare censum, vel quinquagesimā ecclesię per eum ꝓstructæ, vel construendæ; non tn̄ potest relinquere, vt post mortē donetur, vt in c. ga Ioannes. 12. q. 5. no. Doct. in c. apostolicę, de don. Et pōt esse
a diuersitatis rōnā testm̄ [a] morte ꝓrimatur, vt in c. cū Marthę, de celeb. miss. Effectus ergo ꝓfertur in tps, quo non est futurus plactus; iō nō pōt de aliquo disponere ex facultatib. ecclesię in testo. Ad hoc l. eū. ff. de iur. fisc. om. iud. Sed q̄n vult disponere, dū viuit, non prohibetur; q̄a hoc fecit tanq̄ administrator ecclesiæ. Ex hoc no. practicā, q̄ dēt seruare clericus, si de reb. eccl. vult aliqua ituitu eleemosynę, vel p remunerationē seruitij erogare, vt actus liter donet dū viuit; non aūt relinquat ꝓferendum post mortē. In gl. fi. in fi. de hoc dic, vt no. in reg. cum quid, de reg. iur. nā stur pro-

ADDITIO.

a ¶ Hæc ratio non videtur bona, quia potest moderari ex eo, quod no. per ista supra eo. in ru. in 1. col. in ver. tamen puto, q̄ hæc facultas, &c. Nam attenta ista ratione, nullum testamentum deberet valere, & tamen valet.

prohibitio attento modo, non autem attento effectu. Nā prohibetur testm̄, non q̄ clericus possit disponere intuitu eleemosynæ de reb. eccle. sed pp rōnem, quam sup. dixi, quæ cessat in erogatione, seu donatione, q̄ fit inter viuos. † Et aduerte, q̄ decipiet
c tex. iste. Nā pmittēdo erogationē in ægritudine, non vī prohibere erogationem tempore sanitatis. Nam tunc non erat dubium, q̄ bona ecclesiæ subiacedant eleemosynis. 16. q. 1. in c. fi. sed tempore ęgritudinis dubitabatur, ne ægrotatio fieret in fraudem, arg. in c. 2. de renun. lib. 6. quod no.

SUMMARIUM.

1 *Clericus potest testari de bonis proprijs, vel acquisitis intuitu personę.*
2 *Monachi retinent iura sanguinis, & succedunt proximioribus, sed acquirunt monasterio.*
3 *Clerici possunt licite exercere aliqđ artificiū, cōueniēs tamē dignitati literali.*
Clericus si est doctor, & legat, licite acquirit sibi lucrum talis lectura.
4 *Testamentum clericorum non infirmatur præteritione filiorum, vel parentum, licet eis debeatur certa portio.*
5 *Clericus, licet sit filius familias, licite potest testari.*
Peculium, quod est penes laicos, est aduentitium apud clericos nominatur castrense, vel quasi.

CAP. IX.

1 **Quia nos.** †De bonis, ꝓprijs, vel acq̄sitis intuitu ꝓsonæ clerici testari possunt, de acquisitis intuitu ecclesiæ non. In prima ponitur decisa q. In secunda distinguens re-
2 sponsio ibi, [Consultationi.] † No. 1. q̄ clerici retinent iura sanguinis, vnde succedunt parentibus, & alijs agnatis, quemadmo-
a dum laici. Idem dic in religiosis, [a] vt in l. Deo nobis, C. de episco. &
b cle. & 16. q. 1. vno. Hęc est tn̄ differentia inter clericos seculares & religiosos, q̄a clerici seculares acquirunt sibi, vt hic, religiosi ve-
3 to monasterio, vt in dictis iurib. † No. ibi, [De artificio.] q̄ licite clericus exercet aliquod artificiū; ēt si habet ecclesiā. Intellige tn̄
b de artificio [b] quenięti dignitati clerici, nō ignominioso, de quo vide q̄d legi. & no. in c. 1. de celeb. miss. Et ex hoc pōt inferri, q̄ clericus doctor, licite pōt assumendo lecturā inde lucrari. Et pōdet tex. ibi, [Nō habito respectu ad ecclesiā.] Nā vī illa regula qua
4 ficare oīa præcedentia, vt de acquisitis de artificio clericus teste tur; nisi intuitu ecclesiæ illa proueniāt, facit quod dixi in cap. cum in officijs, s. eo. † No. ibi [Libere disponere.] argumentum opt. q̄
c testm̄ clerici non infirmatur [c] ex præteritione filiorū, vel parentum, q̄q̄ debita portio debeatur eis, ſm quod iura disponūt. hoc
5 importat istud verbum, Libere. Et pro hoc, quia miles seculi, habet istud priuilegiū, vt ex præteritione personarum [d] non rumpatur testm̄, fortius hoc debet habere miles Dei, ad hoc gl. in l. mi-
d les, ff. de reiud. aperte sentit Bar. in auth. si qua mulier, C. de sacrosan. eccle. licet ibi loquatur de ingrediente religionem. Rō tamē hia concernit etiam clericos seculares; & sic potest intelligi au-
3 then. presbyteros, C. de episco. & cle. & vide Fede. de Sen. consi. 54. & hoc diligenter no. † No. vltimo optimum argum. q̄ clerici etiam in potestate parentum constituti, cum iste tex. non di-
4 stinguat, possunt licite disponere, & testari de oībus aduentitijs: vide vsusfructus illorū bonorū non acquiritur parentibus, & de peculiū, quod est castrense, vel quasi in filijsfamilias laicis, po-
5 test dici in clericis aduentitium. Vel melius, id quod reputatur aduentitium in laicis, est castrense, vel quasi in clericis. Hoc tenet Iudhic, & est casus rotundus in d. auth. presbyteros, & loquitur ille tex. in omnibus clericis cuiuscunque ordinis; & facit iste tex. loquens generaliter de clericis.

ADDITIONES.

a Ita ibi no. Dy. Iac. But. & Bal. quem omnino ibi vide in 5. col. Bal. in l. ităe potestate ff. de his, qui sunt sui. Bal. in l. apud hostes, in vlti. col. C. de suis & leg. in l. sub conditione, de lib. & post. in l. cum adoptiuis, in 3. col. in fi. C. de adop. & in l. qui se patris, in 1. colum. & aliqualiter in discursu. Bald. & Angelin l. nepotes, ff. de his, qui sunt sui. Idem tenet Bar. in l. fi ex causa. §. Paen. ff. de minor. & in consi. inci. filiusfami. presbyter Rom. in l. is potest, ff. de ædi. hæred. d. Alex. in l. sub cōditione, ff. de lib. & post. Et ita cōcludunt cōsen. Cano. in c. indecorum, de æta. & qualit. & Bal. in auth. si qua, C. de sacrosanc. eccle. in pe. col. & ista est vera ista, quamuis plerique contrarium teneant, vt Ang. ibi contrarius in d. l. sub conditione. ad quem se remittit ibi Imo. Contrarium ēt tenet Iaco. But. in d auth. si qua. & Spe. in tit. de tut. §. fi
b autem tutor, & late d. Matthæ. de Matth. vbi diffuse examinat, & tenet ista pars in tracta. successio. ab inte. in 2. char. Et decepti sunt in isto fundamento, quia cum filius fami. monachus per ingressum monasterij liberetur a patria potestate, ergo non potest dici, q̄ ibi sit vnitas. Ad quod respondet Imo. in d. §. Papi. quod est falsum, vt patet in filio emancipato, qui tamen habet iura suorum. l. meminimus, C. de le. hære & in filio adoptato ab auo materno, qui non est in potestate adoptantis; & tamen succedit, vt ſius, d. l. cū adop. & ibi Bal. Imo. singularius, & istud tene cordi, licet alias filius commendans causam ingratitudinis erga patrem, exhęredari possit, §. aliud quoque in Auth. vt cum de ap. cog. tamen si talis filius ingressus sit postea monasterium, Pater eius post talem ingressum conficiens testamentum, nō potest illum exhæredare. 19. q. 2. vlti. cap. non licebat, de quo tamen dubitat Bal. in l. fi. C. de episco. & cle.
1 Ad idem. Vide tex. in c. relatum. 2. §. pe. infra eod. Et idem vult ipse Abb. Panormian cap. 1. vbi bon. tex. supra eo. tit. & idem voluit Bal. & Sal. in auth. licē citare, C. de episc. & cleri. Et ex hoc reprobatur opi. Iac. But. in d. authen. licentiam, qui dixit, quod non potest testari, qui tenetur operari ecclesiæ, a qua percipit alimenta, argum. eius, quod in vxore dicit glo. no. in l. sicut, ff. de cen. lib. quam pro sua alleg. & sequitur Sal. in l. 1. §. exactio, C. de rei vxo.

ac. pro quo in simili dicit quod no. Bald. in l. alimentis. C. de transact. & in l. si stipulatio, ff. de donatio. inter vi. & vxo. Ang. in l. assiduis, C. qui po. in pigha. & in consi. suo 139. & d. Abb. Pano. in c. literas, de resti. spol. & Imo. in c. tuis, de præb. Et pro illa opi. Iac. But. fortiter vrgere viderur tex. in d. auth. licentiam, dum dicit, Cæteris rebus ab eo alio modo acquisitis, dummodo ecclesiæ reseruatis.

c ¶ Vide per tex. in auth. presbyteros, & quod ibi no. Bar. Bald. & Sal. C. de epi. & cleri. gl. in l. Papi. ff. de inof. testa. & in rub. ff. si quis a pa. fuerit ma. & in l. fi. C. de inof. testa. & auth. in testa. C. ad Tert. & ad hoc vide textum in l. sacrosan. ver. sed quando eis ad libitum testandi, vel donandi facultas est concessa. C. de sacrosan. eccle. & quod habetur in l. fi. C. qui te. fa. pos.

d Seb. Sap. ¶ Ex præteritione personarum. De equiparatione militis Dei ad milites seculares, vide Fel. in c. cum ex officij, col. 1. versi. inquatum Ab. æquiparat. supra de præscrip. Matt. in no. 61. incip. no. q̄ clerici.

SUMMARIUM.

1 *Testamentum factum coram presbytero parochiali, & duobus testibus, valet, non obstante consuetudine in contrarium.*
2 *Consuetudo, vel statutum disponens id, quod ius commune, vtrum censeatur sublata, si tollatur ius commune, vide remissiue.*
3 *Testamentum de iure canonico valet, etiam si testes non sit rogati, & quod non sint masculi.*
4 *Testamentum vtrum hodie valeat sine solemnitatibus iuris ciuilis.*
5 *Papa non potest tollere statuta sanctorum.*
6 *Consuetudo generalis ecclesiæ obligat sicut præceptum.*
7 *Testamentum etiam ad non pias causas valet de iure canonico, cum duobus testibus & presbytero parochiali; alias secus, nisi loco presbyteri parochialis adhibeantur duo alij testes.*

CAP. X.

1 **Cum esses,** †Valet testm̄ quod parochianus facit coram presbytero parochiali, & duobus testibus, nec valet ℸria ꝓsuetudo. h. d. inhęrēdo verbis literæ. Nam multipliciter potest intelligi, vt infra patebit. Primo narrat factum. Secundo prouidet ibi, [Quia vero.] Casus litera. In episcopatu Host. talis erat ꝓsuetudo, q̄ testamenta, quæ non habebant subscriptionē septē testium, ſm q̄d leges statuūt, rescindebant. Host. eps. ꝓpositi in p̄sentia Papæ. Papa rndet, q̄a talis cōsuetudo aliena est a diuina lege, & sanctorū patrū institutiōibus, & a gna lis ꝓsuetudine ecclesię, cū scriptū sit: In ore duorū, vel triū testium stat omne verbū. Papa prescriptā ꝓsuetudinē reprobauit, & testamenta, quę parochiani Episcopi Hostien. fecerint coram presbytero suo cum tribus, vel duabus idoneis personis in extrema voluntate, firma permaneant, & p̄cepit sub pœna excōicationis, ne aliquis rescindere audeat huiusmodi testamenta; & idē dī in seq. cap. in quo scribit iudicibus Velletren. Et intelliguntur ista dno
2 capitula super relictis ecclesijs, vel ad pias causas, vt ibi sufficiant duo vel tres. Ber. † No. q̄ ꝓsuetudo pōt super eodem concurrere cum iure cōi, seu iure diuino. Et no. q̄ consuetudo disponens id, quod ius, corroborat illud ius, vt sic videatur maioris authoritatis. Vnde Papa hic ponderat, q̄ illa ꝓsecialis consuetudo, quæ habuit illud, q̄d ius ciuile, erat ℸria iuri diuino & canonico, & vniuersali consuetudini Ecclesiæ. Et faciūt hæc ad mām contentam in cap. 1. de consti. li. 6. nunq̄ d subłata lege, non facta mētione de consuetudine concurrente cum lege, videatur subłata ipsa consuetudo. No. secundo, q̄ ꝓsuetudo ℸria iuri diuino & humano, non valet, quod intellige, vt infra dicam. No. tertio, q̄ rōne peccati Papa potest tollere ꝓsecialem loci consuetudinē. Nā hac rōne tollit ēt legē Cęsaręā, vt in c. fi. de præscriv. vide bonā gl. in reg.
3 possessor, de re. iur. li. 6. † No. ibi, [Corā presbytero suo.] q̄ iure nostro nō est necesse, vt testes subscribant sein testamēto, vel q̄ sint
a rogati, [a] vel quòd omnes sint masculi. Nam Papa videtur in hoc se

ADDITIO.

a ¶ De æquitate canonica, nou requiritur necessario, an testes sint rogati in testamentis, vt hic in fi. & per d. Ant. hic, & aliquid tangit do. Ant. in c. indicā te, in prin. sup. eo. & in c. proxi.
Ant. Fran. ¶ An testes etiam de æquitate canonica debeant esse rogati, dices, quod testes instrumentarij, qui adhibentur ad fidem faciendam de contentis i instrumento, vt in l. ad fidem, ff. de testi. illi forsan debent esse de necessitate rogati, vt per Bal. in rub. C. de fide instrum. in 2. col. & vide glo. in. auth. rogati, C. de testa. quæ enumerat casus, in quibus de necessitate debent testes rogari. De quo etiam per Spe. in tit. de testa. §. 1. in antepe. col. In testamento autem, an etiam de iure canon. debeant esse rogati, vide Alex. in consi. 70. in secunda parte con. vbi dicit, q̄ sic, si testamentum contineat in se causam profanam, quod etiam voluit do. Anto. & Io. de Imo. in c. cum esses, & do. Abb. in c. relatum, il 1. de test. Non autem de necessitate debent esse rogati in codicillis. l. fi. & ibi per Bal. C. de codic. Et hoc ideo puto esse verum, quia testes testamentarij ideo in testamentis debent esse rogati, quia non solum habent cognoscere testatorem, sed habent considerare ex loquela & verbis testatoris, & ex aliis signis, quæ percipi possunt vtrum testator fuerit, vel sit sanæ mentis. Sed si testamentum esset factum in causa pia posset dici, quod non requiratur rogitus testium, saltem ex æquitate canonica, quia quæ Spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege. s. positiua, vt pleue traditur in c. cum esses, supra allega & in l. 1. C. de sacrosan. eccle. & sic non requiritur rogatio testium in testamento facto inter liberos, vt voluit glo. in l. fi. C. de codic & Bal in auth. quod sine, in 1. col. C. de testa. Eodem modo non videtur requiri rogitus in testamento facto in iam causam Et eodem modo potest dici, quod mulier in testamento facto in piam causam possit esse testis fauore piæ causæ, quę habet multa ſspecialia, vt per Bal. & Roma. in auth. similiter, C. ad legem Falcid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

festundare super iure diuino, & statutis Sanctorum patrum, ſm
a quę nō reperitur diuersitas in hoc inter maſculum & fœminā,[a] vel q̄ teſtes dēant eſſe rogati; licet ius ciuile aliter diſponat, vt l. qui teſtō. ff. eodem. Et hoc apertiſſime per iſtum tex. ſentit Bal. in l. i. C. de ſacroſ. eccle. in fi. Quod dictum eſt bene notandum. Nā cauillando poteſt rñderi ad iſtum tex. q̄ non intendit tollere ius ciuile, niſi reſpectu numeri teſtium; in alijs vero debet ius ciuile remanere illeſum; & ſic (vt audio) quidam conſuluerunt, & facit quod no. Io. And. in c. prox. in ꝓrium tñ facit, quia papa loquitur hic in diſpoſitione gñaliter; & non vī curaſſe de diſpoſitione iuris ciuilis circa confectionem teſtamentorū, & de hoc aliquid ꝙ.
4 & in c. ſeq. † Quæro pro intellectu c. nunquid hodie valeat teſtñ vbique locorum, ſine præſentia ſeptem, aut quinque teſtium, qđ eſt quærere nunquid ius ciuile ſit hodie ſublatum per iſtum tex. Nam de iure ciuili in teſtamento requiruntur ſeptem teſtes, niſi fiat in rure: nam tunc ſufficiunt quinque, vt l. hac cōſultiſſima, & in l. ſi vnus, cōiuncta l. fi. C. eo. In codicillis vero quinque requirū tur, vt l. fi. C. de codicil. cum ſi. Sol. quatuor ſunt in hoc opiniones,
b ex quibus quatuor eliciunt lectu. ad iſtum tex. Prima lect. [b] eſt, q̄ in relictis ad pias cauſas procedit dūtaxat iſte tex. in alijs vero obtinet diſpoſitio iuris ciuilis; & hanc opi. ſequitur gl. hic, & gl. 2. q. 4. c. j. Sed certe hæc non congruit literæ, quia non ſundat ſe ſuper fauore ad pias cauſas; ſed q̄ lex deuiat a iure diuino & ſanctorū patrum ſtatutis, & à generali conſuetudine eccleſiæ, q̄ quidem rō militat in oī diſpoſitione. Item falſum dicit gl. q̄ iſtud c. & ſequēs loquantur de eodem facto, & eodem loco: Nā vt huc patet in ſuprāſcriptione, iſtud loquitur in diœceſi Hoſ. & ſequens c. in ciuitate Velletrēſi. Item in hoc ſit mentio de presbytero parochiali; in ſequenti vero; quod loqtur in relictis ad pias cās, nullam facit
c mentionem de presbytero parochiali. ſed ſolum requirūtur duo teſtes. Secūda lect. eſt, vt hodie per iſtū tex. ſit derogatum [c] iuri ciuili; ēt quoad forū ſeculare, & hanc opi. tenuit Alanus, Vinc. Gof. & Hoſt. & do. Ant. & vide gl. 2. q. 4. c. 1. & hanc lectu. q̄ tenui in repetitione huius c. latius reſumam ꝙ. Tertia lect. q̄ in terris de tpali iuriſdictione eccleſiæ ſeruandum eſt iſtud c. ſed in terris Imperij ſeruabitur lex ciuilis, & hanc lecturam tacitè ſentit Io. And. dicens, quod in relictis ad pias cās ſufficiunt duo teſtes in oī foro, p c. ſequens. In aliis vero lex ciuilis ſeruabitur in terris Imperii. In terris vero Eccleſię, & in foro Canonico, ſeruabitur hoc c. & ita dixit de ꝓſuetudine obſeruari. Sed hæc lectura nimis reſtringit iſtū tex. nam rō huius c. concernit etiam forum ciuile, cum ius ciuile non poſſit ſtatuere ꝓ ius diuinum: vnde non dī quis condere legem, ſed errare, 26. q. 1. c. ſunt quidam. Cum enim papa hic declaret irrōnabilitatem illius legis & conſuetudinis, manifeſtè patet, q̄ illa lex tāquā irrōnabilis non dēt ſeruari, ēt in foro ciuili; quia lex debet eſſe rōnabilis; alias non meretur nomen legis, 4. diſt. ca. erit autem lex, no. Bar. in l. omnes populi, ff. de iuſti. & iu. Quarta lec. vt hoc c. ſeruetur in foro cano. lex ꝓria in ciuili, & tacitè hanc lecturam ſentit Inn. j. c. proxi. in quadam addi. Sed hæc lect. tollit vt p̄cedens, & per hoc declaratur hæc gl. quæ poſuit omnes prædictas lect. Sed reſtat nūc examinare, quæ iſtarum ſit verior. Mihi ſp placuit ſecūdus intellectus, qui apertiſſime vī probari per iſtū tex. Et probatur rōne: Nā humana lex ꝓ diuinam eſt ipſo iure nulla, vt in d. c. ſunt quidam. Rō, quia inferior non potuit tollere legem ſuperioris, in c. lene Romani, de cle. Nec dī lex ciuilis in hoc adiuuare, ſeu diſtinguere ius diuinum, ſed potius ꝓfundere; & ex numero teſtium ius alienum tollere. Nam cum ius diuinum ſolum requirat duos teſtes in oī re, vt voluit Io. And. & Vinc. in c. licet vniuerſis, ſ. de teſtiī valde abſurdum, q̄ ius ciuile regrat ſeptem teſtes in teſtō. Nam ſanguinem elicit, qui nimis emungit. 4.
5 diſ. c. denique, & in c. niſi, de renun. † Itē hæc lex ciuilis eſt ꝓ ſanctorum patrum ſtatuta, vt in tex. q̄ etiam papa non poteſt tollere, vt in c. ſi ea deſtruerem. 25. q. 2. in c. ꝓ, & in c. q̄ę ad perpetuā, ca.
6 cā & q. 1. † Item eſt ꝓ generalem conſuetudinem eccleſiæ, q̄ obligat, ſicut & præceptum. 11. diſt. c. in his, de pœn. diſt. 5. in ſumma. Vnde cum papa hēat defendere ius diuinum vſque ad animam & ſanguinem, i. vſque ad omnes conatus, d. ca. ſunt quidā, potuit & debuit ius ciuile iure diuino ꝓtraium tollere; maxime, quia ex defectu tantorum teſtium q̄nque occupatur ſubſtātia aliorum
7 ꝓ dñi voluntatem. † Sed quæro, nunquid ſufficiunt duo teſtes de iure cano. Doct. cōiter ſentiunt q̄ in relictis ad nō pias cās, regrit præſentia ſacerdotis cū duobus teſtibus: vnde dicit Spe. in tit. de inſtr. edi. §. compendioſè. ver. item q̄ per ius canonicum, q̄ ſi interuenit alter presbyter, ſeu alius teſtis loco presbyteri, & tūc eſſent tres, non valeret teſtñ, quia iſte text. loquitur de proprio ſacerdote, de quo nō eſt tanta præſumptio falſitatis, ſicut ꝓ extraneum. Dic tñ, q̄ ſi loco presbyteri interueniret duo teſtes, valeret teſtñ, quia duo teſtes ſunt maioris authoritatis, q̄ ꝓsbyter ſolꝰ, vt patet in c. licet ex quadam, & in c. à nobis, de teſti. Sed d. Ant. deuians ab hoc generali dicto, dicit ſe putare presbyteri præſentiā non fore neceſſariam ad validitatem teſtamenti. Et q̄ ſufficiant
d duo teſtes [d] in relictis ad nō pias cās, mouet̄ per rōnem huius tex. Nec ob. tex. in eo, q̄ facit mentionem de presbytero, quia narrat accidentiam facti ſecūdum eum. Rō enim qua mouet papa per ius ditinum, tantū cōcludit de duob. teſtibus. Sed certe hæc opi. mihi nunquā placuit, nam vī extorquere iſtum tex. Nec ob. rōnē, quia illa rō venit ad exagerādum et aggrauandum diſpōnes iuris ciuilis, non autem reddendum rōnē ſtatuti poſtea editi. Papa enim primo reprobauit illum rigorem iuris ciuilis, q. d. q̄ cum ius diuinum regrat duos teſtes, ſeu ſit cōtentum duob. teſtibus, nimis vī acerbum, q̄ ius ciuile requirat ſeptem; ſed volens papa conſulere falſitati, rōne cuius ſuit motum ius ciuile, ſtatuit, vt vltra duos teſtes interueniat presbyter parochialis. Nam ſm opin. Do. Ant. ſequeretur, q̄ nunq̄ eſſent requirendi plures duobus teſtibus

---

ADDITIONES.

a ¶Mulier de iure canonico poteſt eſſe teſtis in teſtamento, etiam ſi non eſſet conditum ad pias cauſas, ſi eſſemus in terris Eccleſiæ. Et idem vult Petr. de Anch. in 4. no. & Imo. & alij, ad idem Panor. in c. relatum, infra eo. in 1. col. Contrarium determinat Albe. de Roſ. in prima parte ſtatu. in q. 230. quem ſimpliciter refert, & ſequitur do. Alexan. conſi. 112. inci. viſo conſilio allato per me reddito, in 6. colum. & in conſi. 226. inc. viſo teſtamento mihi exhibito, ad fi. Et videtur velle hic iſte ex his verbis & ex hac ratione, q̄ iſto caſu ſufficeret, ſi ſolum mulieres eſſent teſtes abſque aliquo maſculo, per iſtū tex. vbi papa ſolum ſe fundat in ſcriptis ſanctorum patrum, & iuriſgen. & non curat de iure ciuili, quamuis contrarium innuant illa verba paulo ante prædicta ibi, vel q̄ omnes ſint maſculi. Item aduerte, quia dum allegat Bal. in l. 1. C. de ſacroſ. eccle. aut errat, quia Bal. loquitur in teſtamento condito ad pias cauſas, non autē loquit̄ in teſtamento condito ad nō pias cās in terris Eccleſię, aut debet hoc intelligi ſecundum quod loquitur Bal. quem alle. ſecundum Bar. in l. non ſolum, §. liberationis verba, ff. de lib lega. Nec eſt credendum, q̄ ipſum Bal. non viderit, ſed tamen non uī, q̄ in tantum poſſe reſtringi, cum uerba ſua hic ſint multum clara, & maximè in rōne, dum dicit, Nam papa uī ſe fundare, &c. Et ipſum Panor. in proprijs terminis reprobat do. Alex in conſi. 318. iuxip. uiſo themate mihi exhibito, in 2. col. quia ſi papa ſolum habuiſſet reſpectum ad ius diuinum, uel gentium, ut ſunder ſe iſte non requireret vltra duos teſtes presbyterum parochianum, quia illud non eſt de iure gen. Adde Cal. conſi. 8. hoc ti.

b Seb. Sap. ¶ Prima lect. Vide Bar. in l. ſi ſ. de his, quæ pro non ſcrip. haben. vbi vult, q̄ ſi teſtator legauit vni coram duobus teſtibus, & eū grauauit de reli. eccl. vel pauperib. us, licet tale legatum ſit pro non ſcripto, tamen remanet apud hæredem cum onere reſtituendi eccleſiæ, vel pauperib. & legata ad pias cauſas valent coram duobus teſtibus, vt per eum, ibi.

c Et iſtam opinionem etiam ſequitur Bar. Brix. in c. 1. 2. q. 3. licet Ioan. ibi velit hanc decretalem ſolum habere locum in pijs cauſis, ſecundum glo. in l. hac conſultiſſima, in prin. in ver. rogatis, C. de teſt. Dicit tamen, q̄ ita tes de ſeptem teſtibus, ſolum habent locum in foro ſeculari. Et dicit, q̄ ita habet locum indiſtincte in foro eccleſiaſtico, licet quidam velint eam reſtringere ad pias cauſas. Adde hic Ang. in conſi. 171. ubi dicit, q̄ cum quæſtio vertitur coram Epiſcopo, debent ſeruari ciuilia. Sed tu vide Ray. in ſua ſum ma in tī. de numero teſtium, vbi dicit, q̄ iſta decretalis & ſeq. ſolum habet locum in teſtamentis ad pias cauſas, & vide Arch. 2. q. 6. 4. in ſumma, in fi. vbi ſequitur ibi Specu. in d. §. compēdiose, hic per do. Ant. alleg. videlicet q̄ diſpoſitio huius decretalis habet locum in teſtamento ad non pias cauſas. Et de hoc paſſu pleniſſime per Rom. in auth. ſimiliter, in ver. 26. C. ad l. Fal. Adde hic Bal. in l. ſi quando, C. de inoff. teſt. vbi dicit, quòd papa diſpenſat cum monacho, vt poſſit teſtari, intelligitur diſpenſatum, vt teſtetur ſecundum ſolēnitatem iuris canonici, non iuris ciuilis, & quod papa poſſit dare monacho licentiam teſtandi, tenet etiam Tho. 2. 2. q. æſt 189. ar. ult. in fi. quia men loquitur de religioſo præfecto epiſcopatui, & dicit, quod tunc non attelligitur ampliata poteſtas ſuæ diſpenſationis. Item pro illo dicto Bal. vide Imo. in l. ſi ſeruus communis Mæuij, in princ. ff. de ſtipula. ſer. & uide uerba Sal. in d. l. ſi quando, in prin.

Anto. Franc. ¶ De facultate teſtandi, quæ daretur monacho per papam poteſt ſatis dubitari, an de iure teneat, cum monachus nihil habeat proprij, de quo teſtetur, imo nec papa uidetur poſſe diſpēſare, ut proprium habeat, vt per glo. in c. cum ad monaſterium, de ſta. mona. Vnde non uideo ibi te tali indulto, de quibus bonis, ſtante etiam iſta diſpenſatione, quod poſſit teſtari, cum nihil habeat, de quo poſſit teſtari. Ideo ſuper hoc relinquo cogitandum.

d Adde hic, quod no. do. Anto. in c. nouit, de iud. in 19. colum. & in cap. dilecti, circa fi. 1. col. de iud. Et ibi etiam uide in 3. col. verſicu. item no. quod ſtatum. Iſta opi. do. Anto. hic uidetur confundi per tex. in cap. licet vniuerſis, de teſt. ut dicit hic Panor. vbi papa dicit, quòd quidam ſunt, in quibus plures, quam duo teſtes requiruntur, quod in teſtamento eſt etiam neceſſario intelligendum; quia in eo eſt ſumma ratio propter præſumptionem falſitatis pro eo tamen, quod hic dicit do. Anto. facit optime quod no. do. Anto. in ca. 2. in fi. de proba. & in c. cum ad ſedem in 26. colum. de reſtitu. ſpoli. & uide quod no. do. Anto. in cap. indicante, in 1. colum. ſup. eod. vbi vult, quod valeat teſtamentum factum coram duobus teſtibus idoneis, ſiue in piam cauſam, ſiue non, ſiue iure ciuili, ſiue canonico. Et hæc eſt mirabilis opinio, maxime, quia Ioan. And. in addi. Specu. in titu. de inſt. edi. §. compendioſe, uerſi. ſed nunquid, quem refert do. Anto. in cap. ſicut, de proba. in 2. colum. ubi dicit, quod non valet conſuetudo, quod teſtamentum fiat cum duobus teſtibus, niſi ſit expreſſus conſenſus ſuperioris. Et illud dictum reſtrictè etiam do. Ant in c. fi. de conſue. 41. colum. Item adde quod clericus ſatem eſt pri uilegiatus per hoc cap. vt poſſit facere teſtamentum cum duobus teſtibus, & presbytero. Pone, quod clericus fecit teſtamentum cum duobus teſtibus, & presbytero, & demum contraxit matrimonium cum uxore, & ſuſtinet hoc priuilegium poſito, quod eſſet in terris Imperij, q̄ clericus coniugatus non retinet priuilegia clericalia niſi in duobus, de quibus in c. 1. de cle. coning. lib. 6. Mortua poſtea uxore, ſſet iterum incipit eſſe clericus, & uiuere clericaliter, deinde moritur nulla facta mentione de ſto priori teſtamento, quæritur utrum inſtituti in illo teſtamento debeant admitti? Credo quod non. Ad hoc adduco optimum tex. in l. quod oſtenſum, ff. de teſtamentum, ff. de milit. teſtam. quem nullus ponderat ad hoc, & facit etiam d. c. 1. in uer. clericalis.

teſtibus, quod eſt ꝓ c. licet vniuerſis, præal. vbi dicit, q̄ quædam ſunt cauſæ, quæ plures, q̄ duos, exigunt teſtes; & ſic ex cauſa poteſt ius humanum adiuuando, & diſtinguendo ius diuinū exigere vltra duos teſtes in quibuſdam caſibus, non tñ debet requirere magnū, & diffuſum numerum, ſicut exigebat ius ciuile, & per hoc tollitur ꝓrium, quod potuiſſet formari ꝓ præcedentem lect. Nam ſi Papa deuiat a iure diuino, addendo præſentiam presbyteri, non dī tollere, ſed adiuuare, & diſtinguere ius diuinum, quod pōt, vt in c. & ſi qōnes, in fi. de ſimo. no. Inn. in c. quę in eccleſiarū, de eſt. & legiſtæ in l. fi. C. ſi ꝓ ius vel vtil. publ. ergo eodem modo debuit poſſe Imperator. Sed rñdetur, vt prædixi, q̄ Imperator innatum deuiando non videbatur diſtinguere, ſed potius confundere, ſed Papa proceſſit mite. Simile videmus in præſcriptione. Nam pp bonam cauſam ius ciuile adinuenit præſcriptionem, ēt cum mala fide, ſed ius canonicum approbauit cum bona fide p̄ſcriptionem, quia non erat aperte ꝓ ius diuinum, ſed diſtinguebat. Reprobauit aūt præſcriptionem cum mala fide, quia erat ꝓ ius diuinum. Sic fecit hic Papa; approbauit n. motiuum iuris ciuilis, prouidendo falſitati per præſentiam presbyteri, ſed reprobauit inquantum exigebat nimiam teſtium multitudinem. Itē cum illud ius deuiet a iure ciuili, debemus reſtringere, & obſeruare in terminis, in quibus loquitur, & ſic non debet omitti preſentia presbyteri, vel ſui loco duorum teſtium præſentia. Nec procedit ro d. Ant. dum dicit, q̄ hic narratur accidentia facti. Nam hoc vī falſum, nam in narratione nihil dī de presbytero, ſed ſolum in ſtato ſeu prouiſione poſtea edita. Et ex omnibus concludo, q̄ in relictis ad pias cauſas valet quælibet vltima voluntas in præſentia duorum teſtium, etiam ſine presbytero, & iſte eſt proprius caſus cap. ſequentis. In alijs vero relictis requiritur presbyter vel duo loco ſui cum alijs duobus teſtib. Et placet mihi præcedens opi. ne neceſſario non requiratur, q̄ iſti teſtes ſint rogati, vel omnes maſculi; quia Papa ſolum nititur diſpoſitioni iuris diuini & ſanctorum patrum; & hæc ſufficiunt pro tranſcurſu lectionis. In gl. fin. fi. no. gl. & de hoc vide bo. gl. in c. vnico, de ſagit. vbi dixi, & in c. Salonitanę, allegato in gl. vide repe. huius c.

SOLEMNIS REPETITIO PER DOMINVM Nicolaum Abba Panor. in cap. cum eſſes, edita.

SVMMARIVM.

1 Conſuetudo diſponens id, quod ius commune, quid operetur.
2 Conſuetudo contra vniuerſum ſtatum eccleſiæ, & contra legem diuinam, non valet.
3 Conſuetudo exigens ſuperfluas probationes, non valet; exigens vero, vt minus ſufficienti probationi adhibeatur fides valet.
4 Papa poteſt tollere conſuetudines & leges ciuiles in locis ſibi temporaliter ſubiectis; in alijs vero non, niſi reſpectu animæ, ideſt vbi imminet peccatum. 5.
6 Teſtamentum ad hoc, vt valeat, factum cum duobus teſtibus, oportet q̄ interueniat presbyter parochialis, & non alius presbyter. 11. vel loco ipſius duo alij teſtes. 12. 17.
7 Scriptum eſt maior adhibenda fides, quam extraneo incognito.
8 Presbyter parochialis dicitur pater ſpiritualis omnium ſuorum parochianorum.
9 Impugnans teſtamentum propter non adhibitas ſolennitates iuris ciuilis, eſt excommunicatus.
10 Excommunicatio nunq̄ uam ſertur, niſi pro crimine mortali.
11 Teſtamentum factum coram presbytero parochiali, & duobus teſtibus, etiam ad non pias cauſas, an valeat vbique.
12 Papa non poteſt venire contra generale ſtatutum Eccleſiæ.
13 Quandum non eſt Principi, ſi per hoc poſſet incurri peccatum mortale.
14 Teſtamentum factum ad pias cauſas, valet cum duobus teſtibus tantum ſi non presbytero parochiali. 17.
15 Præſentia præſbyteri in aliquo actu tollit præſumptionem falſitatis.
16 Reſtrictiues ſubauditi & ſuppleti non debent inducere correctionem iurium.
17 Papa poteſt limitare & reſtringere ius diuinum in vna re, ad conſeruationem ipſius in alijs rebus.
18 Teſtamentum ſi eſt minus ſolenne de iure ciuili, venientes ab inteſtato non poſſunt ſine peccato retinere apprehendentes hæreditatem. 10.
19 Papa poteſt conuinci a duobus teſtibus.
20 Canonicus, qui alias non conuincitur, niſi a 72 teſtibus; tamen ſi ſunt teſtes laudabilis vitæ ſufficiunt duo.
21 Iudex rei alienæ ſciens factum, an de iure canonico valeat, vt poſſit peti tiue eſtimatio.
22 Impoſſibile reputatur illud, quod per ſolum Principem fieri poteſt.
23 Teſtari nemo poteſt de rebus alienis.
24 Clericus vel epiſcopus vtrum faciat ſua illa, quæ acquiſiuit poſt promotionem ad clericatum, vel beneficia adeo, q̄ de illis teſtari poſſit.
25 Tutor, ſi quid acquirit, præſumitur acquiſiuiſſe de bonis ſuis, & induſtria ſua, non pupilli.
26 Clericus poteſt teſtari de illis bonis, quæ acquiſiuit ratione clericalis dignitatis, puta quæ lucratur de miſſis dicendis, vel quia fuit capellanus alicuius domini.
27 Clericus an poſſit ſuis creditoribus ſatisfacere de fructibus ſui beneficij.
28 Clericus non poteſt conueniri, niſi inquantum facere poteſt.
Clericus ſuſpenſus a beneficio propter crimen, debet omnino habere moderatam ſuſtentationem, ne mendicet in oppobrium dignitatis clericalis.
29 Papa vtrum poſſit indulgere poteſtatem clericis teſtandi de bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis.
Dominium rerum eccleſiaſticarum eſt penes Deum.
30 Papa recipit a Deo poteſtatem & dignitatem pontificatus, non autem poteſtatem peccandi.
31 Clericus tunc poteſt teſtari de bonis eccleſię, ſi tantundem ipſi eccleſiæ de bonis ſuis contulerit, antequam teſtetur; poſt vero tantundem conferre non licet.
32 Epiſcopus vtrum poſſit indiſtincte compellere executores teſtamentorum ad exequendum officium per eos ſuſceptum, tam in legatis pijs, quam non.
Teſtamentum quibus reſpectibus poteſt dici ſemper pia cauſa.
33 Laici reſpectu pię cauſę conueniuntur a iudice eccleſiaſtico.
Executio teſtamentorum pertinet ad iudicem eccleſiaſticum.
Defenſio orphanorum, viduarum, & aliarum miſerabilium perſonarum, pertinet ad iudicem eccleſiaſticum.
Vidua dicitur miſerabilis perſona.
34 Executor teſtamenti ſi fuerit impeditus intra annum ad exequendum teſtamentum, an ſit priuatus tali officio.
Tempus omne dicitur continuum, niſi aliud appareat.
Tempus quando ſtatuitur in odium negligentis, ſed in fauorem alicuius, illud tempus currit ignoranti, etiam non negligenti, ſecus quando ſtatuitur in odium negligentis.

CAP. X.

1 **Cum eſſes** † Hoc capitulum legitur varijs modis, vt infra patebit. Sed inhærendo literæ. h. d. Valet teſtñ, quod parochianus facit coram presbytero ſuo, & coram duobus teſtibus; nec valet contraria conſuetudo. Cōis diuiſio ibi,] No. 1. q̄ ad validitatem teſtamenti de iure ciuili requiritur numerus ſeptem vel quinque teſtium; & dī ſeptem reſpectu teſtamenti; quinque autem reſpectu codicillorum, vel reſpectu teſtamenti quod fit in rure, C. eo. l. vl. No. 2. q̄ in teſtamento teſtes debent eſſe ſubſcripti, quod procedit in teſtamento in ſcriptis, alias non, C. eo. l. hac conſultiſſima. An autem in alijs caſibus teſtes debeant eſſe ſubſcripti, an ſufficiat, q̄ ſint inſcripti: no. in c. 2. de fid. inſtru. & in c. poſt ceſsionem, & c. quoniam contra. de proba. No. 3. q̄ poteſt concurrere conſuetudo cum iure poſitiuo. Simile in c. fopitę, infra de cenſi. Idem eſt in priuilegio, vt in c. dilectus, ſupra de conſue. & in c. veniens, de præſcrip. Quid autem operetur tunc conſuetudo, plene no. in c. 1. infra de conſt.
2 lib. 6. † No. 4. conſuetudinem introductam contra legem diuinā, vel vniuerſalem ſtatum Eccleſię non valere. 8. diſtin. c. quę contra, & c. mala conſuetudo, & ſupra de conſue. c. fi. † No. 5. conſuetudinem exigentem ſuperfluas probationes, eſſe reprobandam. Pro hoc c. 2. ſup. de prob. ſecus ſi induceret, q̄ minus ſufficienti probationi adhiberetur fides, vt in c. cum dilectus, ſupra de fide inſtru. Poteſt eſſe ratio, quia cum Deus ſiue natura nihil fecerit fruſtra, talis conſuetudo exigens ſuperfluas probationes, eſt irrationabilis; & ideo non eſt ſeruanda, vt in c. conſuetudinis. 11. diſtin. Si vero inducit, q̄ minus ſufficienti adhibeatur fides, tunc concordat cum iure naturali, ſecundum quod quilibet preſumi tur bonus, vt in ca. fi. de preſum. & in c. vno, de ſcru. & ideo ratio nabile eſt, q̄ vni credatur, quia Chriſtus ait in Euangelio: Sit ſermo veſter, eſt, eſt, non, non, qđ amplius eſt, a malo eſt, vt in c. ſigni ficaſti, ſup. de elec. & eſt tex. 22. q. 1. in ſumma. † No. 6. Papam poſſe conſuetudinem loci particularis tollere, etiam ſi diſponat id, quod ius ciuile diſponit; & nedum conſuetudinem, ſed etiam leges Imperatoris tollere poteſt, vt hic, & de preſcrip. c. fi. & in ca. cum contingat, de iureiurā. & cap. licet, eo. titu. li 6. & hoc quando imminet peccatum. Nam omnis anima ratione peccati eſt Papę ſubiecta, vt in c. nouit, ſupra de iud. & 96. diſtin. c. ſi Imperator. & in hoc leges non dedignantur ſacros canones imitari, vt
5 c. ſi clerici, de iudi. & ī ca. fi. de ſecūnup. † In alijs uero caſibus, vbi non imminet peccatū, vbi Papa nō habet tēporalē iuriſdictionē nō pōt legē tollere, quoad forū ciuile, cū potteſtates diſtictę ſint. 96. diſ. c. cū ad verū. 10. diſt. c. qm̄, vbi de hoc, & q̄ fi. ſint legi. c. cauſam, & hoc tenet gl. ī regula, poſſeſſor. de reg. iur. li. 6. † No. 7. q̄ ad validitatē teſtamē. nō ſufficit p̄ſentia duorū, uel trium teſtiū, ſine

fuerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

a fuerit adhibita præsentia presbyteri parochialis.[a] Et pondera tex ibi, [Presbytero suo.] nam ex hoc infero, q̃ non est huic ca. satisfactũ, si testm̃ fiat coram quolibet presbytero, nisi ille presbyter sit proprius sacerdos parochialis. Et ratio, qa magis fides adhibetur indigenis notis, q̃ extraneis ignotis, in Auth. de testib. §. si vero ignoti, colla. 6. & 5. de elect. c. postquam, & quod no. in c. quæren dum, & c. si qui sunt, 2. q. 7. Simile legi. & no. in c. quanq̃, de vsu. li.

b 6. in gl. in ver. parochia. Item proprius sacerdos[b] parochialis dr̃ et pater spiritualis oĩum suorũ parochianorũ, ex quo ipsos recepit ad pœnitentiã, vt in c. omnes, 20. q. 1. non ergo ita de facili cõmittet falsitas coram patre spirituali, sicut cũ extraneo sacerdote. Itẽ quatenus istud c. temperat rigorem iuris ciuilis, est strictẽ intelligendũ, arg. c. statutũ, de ele. lib. 6. & reg. odia, de reg. iur. eo. lib. Itẽ à legib. non est recedendum, nisi quatenus reperit in canonib. ℈riũ, vt in c. 1. de ope. no. nũc. & 10. dist. si in aduersariũ, & de hoc ℈. etiam aliqd tangam. No. vnum casum, in quo plus valet testimonium sacerdotis, q̃ alterius, & de hoc in c. nostra, §. de test. & 4. q.

7 3. c. si testes. † No. nono, & vlt. q̃ impugnans testm̃ prætextu defectus solennitatis omissæ in numero septem testiũ, peccat mortaliter. Nam hoc prohibẽt sub interminatione anathematis, & excõicatio nunquam ferẽ, nisi pro mortali crimine, vt in c. nemo, et

8 in c. nullus, 11. q. 3. † Expeditis notabilib. veniam ad apparatũ. cum quo expediam mãm istius c. Et primo oppono, q̃ tex. non procedat, quatenus gñaliter loq̃tur dicens, q̃ sufficit, q̃ testm̃ fiat corã presbytero parochiali, & duob. testib. Nam regruntur septem, vt in l. fi. C. de fideicõ. & si vnus defuerit, corruit totum testm̃, vt C. eo. l. si vnus, & l. fi. Sol. metu ℈rij istud c. vt premisi, legit varijs modis in hac gl. & prima lect. ponitur hic in prin. gl. 1. & eam repetã ℈. in c. seq. videlicet, q̃ istud c. loq̃tur de relictis ad pias cãs. quem admodũ loq̃tur capitulum sequens. Nam gl. vult, q̃ ista duo capitula loquantur de eodem facto eiusdem loci. Istud dictum gl. non est verum, vt patet ex tenore vtriusque c. Item loq̃tur de diuersis locis, qa hoc c. loq̃tur de ciuitate Hos. c. aũt sequẽs de Velletr. & Host. & Velletr. sunt ciuitates diuersæ. Item qa diuersa est decisio vtriusque decretalis, vt de se patet. Item obstat huic lect. quia tex. non restringit se ad legata ad pias cãs. Et rõ, quæ reddit in litera, ibi. [Ore duorũ, &c.] hẽt locũ nedũ in legatis ad pias cãs, sed ẽt in quolibet testamento, ideo forte gl. tranlit ad secundam lect. ibi, [Quidam.] Est autem secunda lect. vt per hoc c. generali ter derogetur legibus. Et licet hanc non teneat gl. per hanc rõnẽ scilicet quia non est verisimile, q̃ dominus Papa voluerit vnico verbo legibus derogare, arg. C. de inoffi. test. l. fi. q̃n, de elect. c. ecclesia vestra. Nec forte, secundum gl. papa posset, etiam si vellet, tollere leges quantũ ad eos, qui non sunt de sua iurisdõne temporali, arg. de app. c. fi duobus, & c. nouit, §. de iud. Tm̃ hanc lect. tenẽt Ala. Gof. Lau. & Host. hic, & Brix. 2. q. 4. in sum. ibi tm̃ glo. tenet ℈rium concors cũ lect. præcedenti, q̃ etiam tenet Gof. in sum. huius ti. c. de numero testium. Pro hac tm̃ lect. inducit Host. legem diuinam, de qua hic, & hanc lect. q̃ pro præsenti omitto, intendo tenere, & ℈. plenius assumã. Sed quia visum fuit gl. vt ś. dixi, q̃ hæc lect. nimis repugnaret legibus; ideo transiit ad aliam lect. ibi, [Vel dicas.] Et hæc tertia lect. vult hic, q̃ hoc ca. procedit tãtum in terris de tpali iurisdõne ecclesiæ, & pro hac lect. facit, q̃ ciuitas Velletren. de qua in c. seq. & ciuitas Host. de qua hic, sunt de tpali iurisdictione ecclesiæ, & hanc lec. vr̃ hic tenere Io. And. & expõsius do. Io. de Fano. Et pro hac lec. facit, vt cuilet iurium correctio, de elect. c. cum ex eo, lib. 6. & licet hæc lect. videatur colorata, tm̃ si audacia concedatur (salua reuerentia tantorum patrum) vr̃ q̃ non sit vera. Nã cum hic dicatur, q̃ hic requirunt̃ septem testes, & sit ℈ legem diuinam, patet, q̃ ẽt in foro ciuili dẽt obseruari, qa si lex humana est ℈ria lege diuina, seruanda est lex diuina, in foro ẽt seculari, vt in c. quæ ℈ mores. 8. dist. & 11. q. 3. c. q̃ resistit, & in c. Iulianus. Et finaliter omissa ista lec. gl. transit ad quartã lect. ibi, [Alij] q̃ hic vult, q̃ in foro seculari stetur legibus, in ecclesiastico stetur huic c. & hanc lec. vr̃ sentire Inn. ℈. proxi. Sed hæc lect. tollitur eadem cã, qua tollitur ś. prox. in c. proxi. Do. Ant. de But. vr̃ tenere secundam lect. de qua præmisi ś. q̃ istud c. debeat seruari tam in foro ciuili, q̃ in canonico, qa loquitur in mã peccati, quia peccatũ mortale est non exequi voluntatem rationabilem defuncti, 12. quæst. 2. c. vltima voluntas. vnde lex in hoc non valet tãquam irrationabilis, & peccati nutritiua, vt in c. fi. de prescript. Et fi ponat̃, q̃ lex nõ nutrit peccatũ; qa præsumitur subesse falsitatem, vt l. fi. C. de fideicom. rñdet ipse, q̃ hæc præsumptio tollitur, pbata voluntate testatorum per duos idoneos testes omni suspicione carentes, vt hic bene probatur, & 2. q̃. 4. c. j. Turius tm̃ putat ipse, q̃ in terris Imperij dẽat adiri iudex ecclesiasticus per viã denũciationis Euãgeliceæ, vt cõpellat hæredẽ desistere a peccato; & sic seruare vltimã volũtatem defuncti probatam per duos idoneos testes, ś. de iud. c. nouit, & facit quod ibi no. Inn. Ego autem disputationis gratia credo indistincte, q̃ illud c. seruari dẽt, etiam in foro seculari. Credo tm̃ nõ sufficere, pro vt vult d. Ant. q̃ sufficiat, q̃ vltima voluntas probetur p duos testes, vt plenius ℈. dicam; & q̃ dẽat seruari in vtroq; foro, probatur: Nam leges regentes septem testes in testamentis, sunt tam ℈ ius diuinum, q̃ ℈ gñalem ecclesiæ consuetudinem, vt aperte dicit iste tex. quorum quodlibet hẽt impedire leges in ℈rium condendas. Nam regula iuris diuini habet, In ore duorum, vel trium dẽt stare omne verbum, vt hic, & in c. licet vniuersis, ś. de testi. & 2. q. 4. c. 1. & Io. viij. c. & sic dicendo, Omne, nihil excludit, 19. dist. c. si Romanorum, de maiorit. & obed. c. ſlitę. & ex quo non distinxit, nec nos distinguere debemus. 32. q. 7. c. qui dormierit. quod quidem ius diuinum est mora

c le. Nam instruit, qualiter hõmines viuere dẽant, vt 2. q. 6. 5. in ca. nã preceptum est, q̃ quis non debet tenere alienum, quod est ℈ceptum morale. Sed qa posset dubitari, q̃n constet, q̃ est alienũ, datur alia regula, q̃ est, In ore duorũ, vel trium, & c. Item Christus exhortabat̃ Iudæos, q̃ deberẽt credere in eum, qa de hoc constabat per duos testes; & sic nõ põt negari, q̃ illud ℘ceptum sit morale, quod qdem non recipit mutationẽ, vt in c. fi. de cõsue. & pe ne. 6. dist. non est peccatum. §. his ita, in tex. & in gl. Item princeps, ẽt papa, si cõdit leges ℈ ea, q̃ dicit Dñs, non dr̃ condere leges, sed potius conuincitur errare, vt patet in c. sunt quidã. 24. q̃. 1. ergo tales leges non sunt seruandæ. Nã constitutiones ecclesiasticas, siue seculares, si nãli iuri ℈riæ probantur, penitus sunt excludẽdæ, vt dicit tex. in c. fi. 9. dist. & qui legibus Imperatoris, quæ ℈ Dei voluntatem feruntur, obtemperare non vult, acquirit prẽmiũ grande, vt in c. 1. ea. di. & in c. Iulianus, & in c. si dñs, & in c. qui resistit. 11. q. 3. Item, vt p̃dixi, istæ leges sunt ℈ sanctorum patrum statuta, vt patet hic in tex. ℈ quæ ẽt Romanus Pontifex condere legean

9 non potest, vt in c. ℈ statuta patrum. 25. q. 1. & in c. si ea destruere, 25. q. 2. † Item sunt contra generalem ecclesiæ cõsuetudinem, & sic ℈ gñalem statum ecclesiæ, ℈ quem ẽt Papa venire non põt, vt in c. & si illa. 1. q. 7. & no. gl. in c. per principalem. 9. q. 3. & in c. literas, de restitu. spol. & generalis consuetudo ecclesiæ ita obligatil cut & præceptum, vt in c. in his, & in c. ecclesiasticarum. 9. dist. & no. gl. de pe. dist. 5. in summa. vnde quemadmodum transgressio præcepti inducit peccatum, vt in c. quod præcipitur. 13. q. 1. & in cap. 2. de maio. & obedic. ita transgressio gñalis consuetudinis, vt in præalleg. cap. in his. 11. dist. & ℈stitutio, quæ sine peccato mot tali seruari non potest, non tenet, vt in c. fi. de præscrip. nã lex dẽt esse rõnabilis, & iusta, vt in c. erit aũt lex. 4. dist. † Nam, q̃n ex præ

10 cepto principis verisimiliter præsumit̃ peccatum futuri, tunc ta

c li præcepto parendũ non est, c vt no. Inn. in cap. inquisitionis, de sentẽn. ex com. & pro hoc c. literas, de restit. spol. in fi. Sed istud facile resultat ex legibus requirentibus septem testes in testamentis condendis, ergo talib. legibus non est parendum. Nam sæpe contingit, q̃ testator pp temporis breuitatẽ, instituit extraneum hæredẽ corã quatuor, aut quinque testibus; & qa ista vltima voluntas p istos testes probari non põt, veniunt succedentes ab intestato, qui tenebunt huiusmodi hæreditatem cũ peccato. Nec excusabit eos authoritas legũ, quia, vt no. dicit Inno. in cap. quia plerique, de immu. eccle. q̃ licet princeps ex iusta causa possit ista tuere ℈ ius naturale, vt puta, quia dominia transferantur de vno in alium; tm̃ si in casu, de quo agitur, cessat illa causa, ℈stitutio seruanda nõ est in foro animæ, nec ℘tentioso. Sic in proposito, licet leges hoc statuerint pp fraudes euitandas, tm̃ si ibi in rei veritate cessat fraus, venientes ab intestato tuti nõ essent nec in foro animæ, nec ciuili. Nam, vt ipse ibi dicit, constitutiones, quæ veniunt ℈ salutem animæ, seruandæ nõ sunt. Leges n. in his sacros canones imitari non dedignãtur, vt in c. clerici, de iud. Nec authoritas legum habet aliquem excusare a peccato, sed necessaria est ipe

d cialis canonis ℘cessio, vt dicit gl. singularis[d] in c. inter hæc. 3. q. 2. Et pro hoc c. cum ℘tingat, & quod ibi no. de iureiu. & in c. ſlitę, de pac. li. 6. & in c. fi. de præscrip. Et per has rõnes dico, q̃ iudices seculares possent cõpelli ad obseruantiã istius decre. argu. in cle-

11 cet, de iureiu. lib. 6. † Sed ℈ prædicta fortiter oppo. quia si essent ve

ra

ADDITIONES.

a ¶Presbyteri parochialis. Adde Bal. in addi. Specu. in titu. de instru. edi. colum. 9. uer. testes. Alex. consi. 86. col. 5. uolum. 4. & consi. 47. & consi. 146. quod ista meu potest limitari, ut per eundem consi. 176. ut non procedat in terris ecclesiæ, vbi esset statutum, quod ius ciuile præferatur canonico, ut in allegat. consi. 146.

b Seb. Sapia. ¶ Proprius sacerdos. Adde quod in simili no. dom. Abbas in cap. dudum, ult. colum. infra de conuer. coniug. ubi ult, q̃ illud, quod dicitur sacerdotem posse alteri stipulari in concernentibus fauorem animæ, non procedit, nisi in sacerdote parochiali, seu curato, quod dictum extollit do. Lud. in l. 1. § huius studij, colum. 1. uer. limita prædictam conclusionem, ff. de iust. & iure. Ex quo patet, qnòd magis statur presbytero parochiali, quam alteri presbytero.

c Zach. Tali præcepto parendum non est. Adde, q̃ nec hoc casu parendum esset præceptis papæ, vt no rari iudex in c. canonum stat. nu. 2. in apo. in uer. omnem creaturam, post alios, sup. de const. & Iaco. Reb. in l. prohibitum, nu. 1. & ibi in apost. Celsi, C. de iure fis. li 10.

Seb. Sap. Parendum non est. Vide Abb. in c. sacris, supra quod me. cau. Et hæc declara, ut per eundem in c. non magno, infra ne cleri. uel mo. vbi vide, q̃ quando princeps præcipit aliquid, quod est de se malum, parendum est, si princeps potest tollere illud malum, secus si non potest.

d Seb. Sap. Glo. singu. Reputatur etiam sing. per Rom. in auth. similiter, in 3. speciali piæ causæ. C. ad l. Falc. & per alios, quos refert do. Iaſon ſ. ut. uim. col. 5. ff. de iusti. & iu. & Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 4. uer. ex quo sequitur, supra de consti.

in indistincte, sequeretur q̃ valeret testm̃ factum coram duobus testibus, licet non fuerit adhibita pñtia presbyteri parochialis, qđ ℈ hunc tex. in fi. qui requirit quoad hoc, vt testm̃ nõ possit impugnari, q̃ sit factum corã presbytero parochiali, & duobus vel tribus alijs testib. Sol. pp istud ℈rium d. Ant. fuit hic in singulari qu̇ tendo ℈rium: nã dicit ipse, rõ principis, super qua Papa fundat se, est, quia in ore duorum, vel trium testium, & c. & sic debemus attendere ad rõnẽ, super qua fundat se Papa. Nec ob. ſm eũ quod de præsentia parochiani dr̃, quia in hoc narrat accidẽs fuit facti. Nec ob. si diceretur, prout sentit Spe. in tit. de inst. edi. in § cõpẽdiose, in ver. item per ius canonicum, q̃ iste tex. est corrector iuris ciuilis, & iõ nõ dẽt aliquo modo, ẽt per maioritatem gõnis recedi a verbis ipsius, quia dicit ipse, hoc non esse verũ, q̃ sit correctorius; imo mens istius tex. declarat irrationabilitatẽ iuris ciuilis semper fuisse. Et sic ipse concludit, q̃ ad validitatẽ testamenti sufficiunt duo testes; & sic illa decre. non est de nouo correctoria, sed declaratoria ſm eum. Et sic concludit, q̃ quoad validitatem testamẽti sufficiunt duo testes, ẽt sine presbytero parochiali. † Spe. in præalle. titu. de instr. edi. § compẽdiose, ver. item per ius canonicum, dicit, q̃ quantum ad legata ad pias causas, valet testm̃ factum coram duobus testibus tm̃, vt ℈. proxi. sed in duobus relictis non ad pias causas, dicit, q̃ requiritur præsbyter cum duobus testibus, vt hic, quæ opi. vr̃ cõter placere Doc. hic, & Ar. dian cap. 1. 2. q. 5. quia data præsentia presbyteri, & duorum bonorum testium, tollitur suspicio falsitatis. Nam non est verisimile, q̃ præsente presbytero committatur falsum, arg. l. non est verisimile, ff. quod met. cau. ℈. de simo. c. nemo, & c. fi. de post. & ca. de nupc. 14. q. 5. Et intantum Spec. adhæret huic opin. q̃ si adessent testes sine presbytero parochiali, dicit testm̃ non valere; fatetur ipse, q̃ si loco presbyteri parochialis interessent duo testes, q̃ valeret testm̃; quia dictum duorum aliorum testium semper habet maiorem fidem, q̃ dictum vnius, quantumcunque auctorizabilis persõnæ, ś. de test. c. cũ nobis, & c. licet, & hãc opinionem ergo sequor, quicquid dicat d. Ant. Nã a legibus nõ est recedendũ, nisi quatenus in canonibus reperitur ℈rium, vt in c. 1. de ſo. ope. num. & 10. dist. per totum. ergo cũ non reperiatur recessum fore a legibus in testamentis condendis, vbi presbyter parochialis interest cum duobus testibus, ergo stãdũ præcise isti tex. Nec pro eodit, quod dicit d. Ant. q̃ in eo, quod hic dr̃ de presbytero parochiali, narrãtur accidentia facti quia illud est diumare, & ℈ expresse velle ℈rium, cum in consultatione nulla fuerit facta mẽtio de presbytero parochiali, † & per subauditiones & suppressiones non debemus inducere correctionem iuris, vt no. in ſpientes, in § quod si per viginti, de ele. li. 6. in gl. Nec ob. quod dicit, q̃ rõ principalis, super qua se fundat Papa, est q̃ in ore duorũ vel trium, & c. quia rñdeo, q̃ illa authoritas non fuit inducta ad confirmationem eius quod Papa postea statuit in fi. de ℘s. ℘ parochiali; sed potius ad exaggerãdum & aggrauãdum rigorem iuris ciuilis, quasi volueri hic Papa dicere, q̃ cum reg. iuris diuini habeat, q̃ in ore duorum, & c. valde absurdum vr̃, q̃ ius ciuile requirat 7. testes, Nam intantum deuiando a iure diuino, tollere; nõ moderare ipsum ius diuinum. Nã sanguinẽ elicit, nimis emungit, vt in c. nisi cum pridem, de renũ. & 4. dist. c. de reg. & reprobato rigore iuris ciuilis, Papa volẽs prouidere falsitati, statuit, q̃ testamenta debeãt fieri corã presbytero parochiali, & duobus vel alijs tribus testibus. Et sic ista rõ, ſup qua fundat se Papa in fi. non ob. Et istum puto verum fore intellectũ huius ſ. & pro hoc facit c. seq. vbi Papa loquendo de relictis ad pias causas, vt in eis aliquid ſpeciale statueretur, nullã mentionẽ fecit de presbytero parochiali; vnde si voluisset hoc ſubijcere, bene sciebat. arg. cap. ad audientiam, de deci. Item quia si vellemus illam regulã in ore duorũ, & c. ita ruditer ẽtelligere, prout iacet, sequeretur, q̃ nunq̃ reqrerent plures, q̃ duo testes, qđ est falsum ẽt de iure canonico, vt aperte dicit tex. in c. licet vniuersi, ſup. de test. vbi dicit, q̃ quædã sunt causæ, quæ requirũt plures, q̃ duos testes, & pro hoc 2. q. 4. c. præſul. † Sed hoc tenendo obstãt prædicta, quia in fine nõ poterat statuere ℈ ius diuinum, & statuta patrũ, & ℈ gñalem ecclesiæ, vt ś. plene dixi. Ad istud rñdeo, q̃ ℘ter statum gñalem ecclesiæ, vt ś. plene dixi. Ad istud rñdeo, q̃ ℘ter regula iuris diuini loquitur gñaliter. Et idẽ dico de vniuersali consuetudine ecclesiæ. Vnde ius positiuum superueniens habet limitare & diſtinguere, vt aliæ regulæ iuris diuini melius obseruentur, vt no. in c. q̃ in ecclesiarũ, ś. de ℘sti. & in c. fi. de ℘s. & pbat in c. rationes, in fi. ℈. de simo. & de puer. iur. c. ex publico. Nã regula iuris diuini hẽt, q̃ ℘s nõ dẽt detinere aliena. & q̃ peccatũ punianum adhiberentur duo testes, sæpe & sæpius committeret in ista regulam iuris diuini, ideo papa, vt illa regula melius seruaretur, & peccatũ facili⁹ euitaret, restringit illã regulã, In ore duorũ, &c. non habeat locum in testamentis. Nec pp hoc dr̃ venire ℈tra diuinum, cum hoc statuerit ad conseruationem iuris diuini, nec multum deuiat a regula, prout deuiat ius ciuile requirens 7. testes. Et pro hoc do optimum simile in ℘scriptione. Nã regula iuris naturalis habet, neminem locupletari dẽre cum aliena iactura, ut in regula locupletari, de reg. iur. li. 6. & tm̃ quis per præscriptionem locupletaretur cum aliena iactura, nec propter hoc

b præscriptio dr̃ esse ℈ ius nãle, b vt subtiliter no. Io. And. in regula, possessor, de reg. iur. in Mercu. qa licet videatur, q̃ præscriptio sit ℈ illam nãlem æquitatem, de qua ś. tm̃ quia est inducta tantum, vt seruentur aliæ regulæ iuris, q̃ habent, q̃ negligentia puniatur, & q̃ finis litibus imponatur, non dr̃ esse ℈ ius nãle, sed dr̃ ius nãle potius, cum fuerit inducta ad conseruationem iuris nãlis. Vnde eadem res non debet parere ℈rios effectus, vt in c. maiores, de baptis. Sed tunc obstat, q̃ si prædicta sunt vera, ius ciuile regrens septem testes, non debet probari, cum veniat ad conseruationem alterius iuris, respectu iuris diuini, vt ś. dixi, ex eo, q̃ ius ciuile tantũ deuiando non videbatur limitare, sed potius ipsam legem diuinã tollere, vt supra dixi, quod non facit ius canonicum. † Item ẽt nõ ciuitatur pp hoc, imo potius peccatum committitur, qa, vt ś. dixi, sæpe venientes ab intestato pp minus solenne testm̃, detinerent hæreditatem cum peccato; & sic veniremus ℈ omnes regulas iuris diuini. Nam non debet ita de facili præsumi falsitas, vbi ad minus sunt quatuor testes, † cum papa, qui ſuperiorem non habet, posset conuinci duobus testibus, vt no. gl. in c. præſul, c 2. q. 4. Nec ob. si diceretur, q̃ ẽt de iure canonico est dare casum, vbi requiruntur 82. testes, vt q̃n agitur ℈ Ep̃m Cardinalem, vt hr̃ in præalle. ca. præſul. Quia dico, q̃ ille tex. intelligitur, q̃n testes non sint omni exceptione maiores, secus autem, si essent laudabilis vitæ, quia tunc sufficerent duo testes, vt dicit Gratianus in c. fi. ead. cã & q. Et pro prædictis facit, quod in simili habemus in præscriptione. Nam ius ciuile adinuenit præscriptionem, tam cum bona fide, q̃ cum mala fide, vt patet 16. q. 3. in c. placuit. § . potest, vt imponeret finis litibus, & vt negligentia puniretur. Ius aũt canonicum superueniens approbauit præscriptionem, quatenus erit sine peccato, & reprobauit rigorem iuris ciuilis, quia reprobauit præscriptionem cum mala fide, vt in c. fi. de præscr. Sic facit hic papa: nã reprobauit rigorem iuris, quatenus exigebat septem testes, & approbauit cãm motiuam iuris ciuilis, & ob hanc cãm motiuã obseruandam, statuit, q̃ in testamentis vltra duos testes interesset presbyter parochialis, pro hoc etiam facit in simili: Nam regula iuris diuini, licet habeat, Non occides, & cius tm̃ ciuile certo casu dedit marito potestatem vxorem in adulterio repertã occidendi; & sic illa regula iuris diuini restringebatur. Ius vero canonicũ superueniens, illũ rigorẽ iuris ciuilis abstulit, vt in c. inter hęc, & c. admonere, 33. q̃. 2. sed volens prouidere maritis, statuit, q̃ vxores peccãtes haberent mariti potestatem ligãdi, & eas moderate corrigẽdi, vt 7. q. 1. sicut. 33. q. 2. placuit. Ita in proposito Papa improbauit rigorẽ iuris ciuilis, quatenus in testamẽtis exigebat septem testes, & prouidet falsitati, statuendo, q̃ adhibeatur præsentia presbyteri parochialis. † Et ex istis duas ℘clusiones elicio. Prima ℘clusio, q̃ testm̃ coram duobus testibus, & presbytero parochiali, seu corã quatuor testibus siue præsentia presbyteri, ẽt non ad pias causas ℘ditum, nedũ in foro canonico, sed ẽt in foro ciuili roboris obtinet firmitatẽ. Ex quo infertur corollarium, q̃ iura ciuilia septẽ, vel quinque testes in testamentis de necessitate exigentia, hodie locum sibi minime vendicãt. Secunda conclusio, q̃ licet valeat testm̃ corã duobus testibus ad pias causas ℘ditum,

in

ADDITIONES.

a ¶Duo testes. Et idem firmat ipse Panor. supra eod. cap. in lec. & Imo. Ioã. Cal. in consi. 9. posito sub rub. de testa. inci. testator in loco de temporali iurisdictione eccles. &c. Ioan. Fab. in l. si vnus, C. de testa. Ludo. Roma. in repe. authen. fmiliter. C. ad l. Falc. 134. speciali piæ causæ inter vltimas voluntates, dom. Alexan. in consi. 282. in c. ponderatis his quæ in themate narrantur in 5. & 7. col. & in consi. 588. incip. viso ac diligenter considerato themate, in 5. col. ad fi. & seq. licet Imo. nõ sit ausus istud firmare in Inemo potest, ff. de legat. 1. per fundamentum, cui respondet do. Alex. in loco præalleg. Et dicit do. Anto. hic, q̃ hæc opi. Spe. seruatur in practica. Adde tu videndũ Cal. consi. 26. hoc tit. Io. de Ana. consi. 57.

b Seb. Sap. ¶ Contra ius naturale. Vide gl. in cap. ius naturale. 1. distin. quæ ponit regulam generalem, quod subsistente ratione, lex potest inducere rigorem contra naturalem æquitatem. Vide Abb. in rub. de præscriptio vide etiam Feli. & Io. Fr. Balbum in trac. præscrip. in 1. parte princi. q. 5. vbi late Anto. Fran.

c ¶In cap. præſul. Dicas circa hoc, quot testibus Papa conuincatur, quod Papa non iudicatur ab aliquo, nisi sit hæreticus: quia tunc potest damnari per concilium, coram quo potest accusari. 21. distin. cap. inferior. ver. huic liquido, & 2. q. 7. cap. nos si incomp. ś. item cum Balaam. no. Archi. in cap. fidei fauorem. de hære. li 6. & habetur per do. Card. in cap. licet, de elect & in clemen. 2. in § nuncij, ad fi. de hære. vbi etiam dicit d. Car. quod quia concilium non potest ita facile congregari, poterit Papa per successorem damnari de hæresi, cum non habeat superiorem, nisi concilium, vt in d. cap. licet, de electio. & in cap. si Papa, dist. 40. Quibus autem probationibus ipse Papa conuincatur, aut ex quot testibus, vide quæ habentur in cap. Adrianus. 63. dist. & per B. Thom. 2. 2. q. 100. articu. 1. & in 4. dist. 15. uer. ad tertium sic proceditur, & per do. Card. in clemen. 1. de sum. Trin. & fi. catho. Et adde quod Papa hæreticus non habet locum, nec nomen inter alios summos pontifices, vt per gl. in cap. Anastasius. 19. dist. Et an Papa possit condemnari de hæresi post mortem, vide Archi. in cap. fidei fauorem, de hære. lib. 6. & per Io. And. post Hostien. in cap. proposuit, de concess. præben. Et si Papa accusatus hæresi, vellet se purgare, quot testes requirantur, vide tex. 2. q. 5. cap. omnibus. qui videtur dicere, q̃ sunt necessarii 12. testes, tamen Damasus accusatus de adulterio, cum 42. testibus se purgauit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in alijs tñ, si defuit paro chialis presbyteri præsentia; licet duo, uel tres testes adhibiti fuerint, nedum in foro ciuili, sed ẽt canonico impugnari põt. Ex quo infertur corollarium, q̃ ad uali di tatem te stamenti, non sufficit, q̃ adhibeãtur duo testes cum uno presbytero; nisi iste presbyter sit proprius sacerdos parochialis. † Venio ad qõnes. Et primo quæro, nũquid si legatur res aliena scienter, possit de iure canonico peti illius rei æstimatio? Et primo uĩ, q̃ non, per c. filius, sup. eo. Sol. In hoc uariæ sunt opiniones, & uarijs modis illud c. intelligitur. Nã gl. finalis ibi posuit duas lecturas ad istum tex. Et prima lectura est, q̃ illud c. intelligitur de benignitate canonica, vt sic non possit peti æstimatio, licet de iure ciuili se cus sit. Do. Ant. hic illam lecturã impugnat, asserens illã non elici ex tex. quia non facit mentionẽ de rigore, vel æq tate. Sed salua pace d. Ant. dico, q̃ illa lectura optime colligitur ex tex. illo, vt appa ret per ista verba; [Sed quia lege Dei, non autem lege huius secu li viuimus, &c.] & sic voluit imitari æq tatem ꝺ rigorem iuris ciui lis; & cãm, quare, ſ. in reassumptione istius lecturę plenius dicam. Secunda lec. est, q̃ possit peti æstimatio, secundum quod de iure ciuili cauetur. Ad illum tex. rñdetur, q̃ ibi solum prohibet, ne alie na res dẽatur. Sed ista lect. non procedit, quia ſm hoc nulla esset dria inter ius ciuile & ius canonicum; tñ tex. voluit denotare diuersitatem inter ista duo iura. Et hanc vĩ tenere Host. dicit tñ, q̃ ſi hæres nimis grauaretur, totum pretium soluendo; ẽt nõ debet illud cum intolerabili suo grauamine extorqueri, quod faceret de iure ciuili; & solum hunc legis rigorem intendit hic temperare papa, ad hoc de censi. c. licet, & c. ex parte, 17. q. 4. c. fi. de reg. iur. c. locupletari, li. 6. & dicit sic intelligendum, quod no. in summa, eo. ti. ver. ad quid hæres. Sed illa lectura non vĩ procedere, vt ex ſ. dicendis apparebit. Nec obst. quod dicit Host. q̃ hic papa voluit temperare rigorem iuris ciuilis, per quod hæres nimium grauaꝛ, quia hoc est diuinare ad istum tex. & diuinare non dẽmus, vt ecc. benefi. c. 1. Item per subauditionis suppletionem nõ debemus inducere iuris correctionem, vt no. in capi. cupientes, in §. quod si per 20. de elect. lib. 6. in gl. Tertiam lecturã posuit ibi Inn. & Io. glo. in c. si epͣs, 12. q. 5. dicentes, q̃ illud capitulum procedit, q̃n legatur res ecclesiæ. Nam tunc non valet legatum quoad rem, nec quoad æstimationẽ. Et est rõ, quia cum difficultate alienaꝛ, 10. q. 2. c. ea enim, §. hoc ius, & 2. q. 2. c. sine exceptione, sicut dr̃ in ꝓdijs Cæsaris, vt l. apud Iulianum, §. fi. ff. de le. 1. vnde si hoc priuilegium hẽt res Cęsaris, multo fortius res ecclesię; in quarum alienatione magna difficultas est, vt ſ. dixi. Item legari non possunt ea q̃ cõibus vsibus deputata sunt, vt ꝑalle. l. apud Iulianum, in §. non solũ. sed res ecclesię sunt huiusmodi, vt in c. rõ nulla permittit, ſ. de ꝓb. & in c. videntes. 12. q. 1. ergo, &c. Item quia rerum ecclesiæ nõ est cõmerciũ inter laicos. 12. q. 2. c. non liceat. Et ad illum tex. ibi, [Le ge Dei, non autem, &c.] rñdet satis retorquendo, vt dicamus, q̃ res ecclesiæ non sunt censendæ, sicut aliæ res seculi. Hanc lect. impugnat Hostiẽ. dicens, q̃ ẽt vbi legatur res ecclesię, valet legatum quoad hoc, q̃ dẽatur æstimatio; dũ tñ illa res sit in cõmercio nostro. Et puto, q̃ per ista verba voluerit excludere rem sacrã; ga si res sacra legaret, nõ dẽretur eius æstimatio; cum nullo modo sit in commercio nostro, vt in reg. semel Deo dicatum, de regu. iur. lib. 6. & Insti. de inut. stip. §. 1. Idem ẽt dicit, & tenet D. Ant. dicẽs, q̃ licet sit difficilis alienatio rei ecclesiasticę, non tñ adeo, q̃ repu tetur impossibilis, quod requirit lex, dicens legatum non valere de talibus, sicut si legatur res Cęsaris, tunc enim non dẽtur nec le gatum, nec æstimatio, ga de talibus non est commerciũ, nisi iussu
19 Principis; &: sic est tãta difficultas, q̃ reputatur impossibilis. † Nã
a quod ꝓ principem tñ potest explicari, [a] dr̃ impossibile, vt no. gl. ff. de verbo. obl. l. continuus, §. cum quis, & Dy in dicta reg. semel Deo, li. 6. non autem sic est in rebus ecclesiæ, quia possunt alienari sine consensu principis, imminente vtilitate, vt 12. q. 2. c. sine exceptione. & sic non consistit alienatio in potestate vnius tãtum. Item dico, q̃ etiam si verum esset dictum Inn. q̃ si legatur res ecclesiæ non dẽtur æstimatio, sicut dr̃ in prædijs Cæsaris, non tamẽ esset satisfactum illi tex. Nam ſm Inn. nulla esset dria inter ius canonicum & ius ciuile, quia idem de iure ciuili, & tñ tex. vt ſ. dixi, voluit denotare diuersitatem. D. Ant. simpliciter inhæret opi. Io. & Inno. dicens, q̃ inter ius ciuile & ius canonicum nulla est dria in hoc casu. Et ad istum tex. qui vĩ velle facere differentiã, rñdet, q̃ fuit allegatio partis. Illud dictum iudicio meo non procedit. Nã ibi papa loquitur Epͦo, dicendo, [Quia lege Dei viuis.] & sic non sunt verba partis. Item per ista verba, vt patet ex dictione, Quia, Papa voluit reddere rõnem suę diffinitionis, & ideo non placet. Item quia diuinat, & diuinare non debemus, vt in c. vt nostrum, vt ecclesia benefi. Quærtam lecturam posuit idem do. Anto. dicens, q̃ illud c. procedit, q̃n res ecclesiæ vnius legatur alteri ecclesiæ, quia tunc nõ debetur legatum, etiam quoad æstimationem. Et est rõ, quia ecclesia non debet se immiscere lucris odiosis. 17. q. 4. c. quicunque. Et pro hoc inducit literam, quę loquitur Epͦo, ibi, [Lege Dei,] scilicet tu Episcope. Sed hæc lectu. non procedit, quatenus restringit illum tex. q̃n legatur res vnius ecclesiæ alteri ecclesiæ. Nã in hoc narratur factum, prout accidit, vt patet in lite ra, & rõ super qua se fundat papa, habet locum nedũ in ecclesia, sed etiam in quibuscunque subiectis ecclesiasticæ iurisdictioni, vt ſ. dicam. † Quintam lec. posuit Bal. in quadam sua repetitione, vt ipse ponit in l. 1. C. de sacrosc. eccle. quam sequuntur aliqui moderni, vt dicatur, q̃ illud capitulum procedit, q̃n ecclesię fit legatum rei alienæ ignoranter. Nam tunc de iure ciuili debetur æstimatio, sicut q̃n legatur coniunctæ personæ, etiam ignoranter, qa valet, vt C. de leg. l. cum rem alienam. Ecclesia autem dr̃ esse coniuncta pſonæ, & pro hoc facit c. ſi quis irascitur. 13. q. 2. & c. q. abstulerit. 12. q. 2. vbi dicit tex. q̃ ecclesia est mater nostra; sed de benignitate canonica non debetur ibi; & sic, pcedit tex. volens denotare istam diuersitatem inter ista duo iura. Et licet ista lectura videatur colorata, tñ tollitur duabus rõnibus efficacibus. Et pri ma sit illa, quia l. cum rem alienam, C. de leg. intelligitur de coniunctis rõne sanguinis; non autem de ecclesia, licet largo modo dicatur coniuncta persona, vt sentit gl. in præalle. c. filius, & expressius no. ibi Do. Ant. per Doct. in c. nonnulli, de rescrip. ubi sentiunt, q̃ iura permittentia aliquid coniunctis, intelligũtur de coniunctis, rõne sanguinis, non autem de coniunctione accidentali, & ficta; & tñ tex. in præalle. c. filius, habuit pro indubitato, q̃ de iure ciuili in illo casu deberetur æstimatio. Secunda rõ efficacior est, qua illa rõ quæ inducit, vel mouet legem ad statuẽdum, q̃ si legatur res aliena coniunctæ personæ, etiam ignoranter; eadem rõ est, q̃n legatur ignoranter alijs legatarijs, q̃ deberetur æstimatio. Eadem rõ mouet legem ad statuendum gñaliter, q̃ si legatur scienter cuicunque, debetur æstimatio. Nam rõ decisionis in vtroque casu est præsumpta voluntas testatoris, sed qua rõne non debetur legatum ecclesię, nec eius æstimatio debetur, quando ignoranter, eadem rõne q̃n legatum fit scienter. Nam ubi est eadem rõ, idem ius debet esse, vt in c. translata, de const. & c. cum dilecta, de confirma. uti. vel inuti. cum simil. Quapropter ego indistincte adhæreo primæ lecturæ quam præmisi, quam sentit gl. ibi, licet non clare, vt dicamus, q̃ illud c. procedit de æquitate canonica, q̃ debet seruari in foro ecclesiastico. Nam secũdum rõnem expressam, est quilibet tex. intelligendus, vt in ca. intelligentia, & c. præterea, de verbo. sign. & facit quod no. Dy. in reg. fi. de reg. iur. li. 6. Sed ista rõ quæ ibi exprimitur, habet locum in quocunque subiecto ecclesiasticæ iurisdictioni, &c. Nam ibi dr̃, quod ideo non dẽt æstimatio peti, quia lege Dei debebat viuere ille Episcopus, non autem lege seculi. Et intelligitur lege Dei, idest lege diuina & canonica. Nam lex canonica dr̃ lex Dei, vt in c. qualiter & quando, il 2. de accus. & in c. nimis, de iureiu. ſm quas leges dẽnt viuere omnes subiecti ecclesiasticæ iurisdictioni, vt in c. ſi duo, de appel. & c. i. & quasi per totum. 4. dist. Et hanc diuersitatem inter ius canonicũ & ius ciuile aperte voluit iste tex. dum dicit, q̃ leges seculi hẽnt, vt hæres ad soluendum cogatur, si eius author rem legauerit aliter nam; sed quia lege Dei viuis, non autem lege seculi, &c. Et sic aperte voluit facere differentiam quoad soluẽdum æstimationem legati. Et q̃ aliud sit de iure canonico, aliud de iure ciuili, tenet Accur. in l. cum rem alienam, C. de leg. & potest esse rõ: Nam q̃ debeatur legatum vel æstimatio, hoc procedit ex tacita voluntate testatoris; non aũt ex expressa: vnde, si ecclesia permitteret, q̃ posset peti legatum, vel eius æstimatio ab hærede inuito, sãltẽ quoad vulgi opinionem, vĩ inhiare lucris odiosis & tpalibus, a quib. abstinendum est, vt in c. fi. 17. q. 4. vbi dicit August. Qui vult exhæredato filio, hæredem facere ecclesiam, alium quærat, q̃ Aug. Imo, Deo propitio, neminem inueniet, & pro hoc optimus tex. in ea pte, de cẽsi. in fi. vbi pp istam rõnem, si ecclesiæ ad diuersas mesuras solui solet, liberatur soluẽs ad minorem, quia a iu. ecclesiast. benignius sunt exigenda, ne tanq̃ exactores videantur lucris tpalibus inhiare. Et licet rõ necessario cõcludens reddi non possit, sufficit rñ ita scriptum esse. 6. q. 3. c. scriptum. Ex istis omnibus talem elicio conclusionem. Legatũ rei alienæ ignoranter, siue ignoran
21 ter factũ, de iure canonico non debetur, nec eius æstimatio. † Se
b cundo principaliter quæro, nunquid clericus possit testari de rebus, tam proprijs, q̃ de fructibus sui beneficij. [b] Sol. de bonis proprijs non est dubium, quin testari possit, ut in c. i. de testa. & 12. q. 5. c. i. & c. fi Epͣs, & quasi per totum. De fructibus autem sui beneficij, [c] sunt opiniones. Nam aliquæ gl. vĩr velle, q̃d clerici cõparent
c vsuarijs, aliq̃ q̃ cõparent vsufructuarijs. gl. ĩ c. duo sunt. 11. q. 1. de-
cit, q̃

ADDITIONES.

a Seb. Sapia. ¶ Explicari. Quomodo procedat, declarat Petr. de Ancha. in regula, semel, de reg. iuris, in 6. videlicet, vt procedat in his, quæ concedi non licent per principem, alias secus, & hoc tenet Pau. de Cast. Are. & Ale. in d. l. continuus, §. cum quis, ff. de ver. obli. & ad hanc regulam vide Gem. in cap. gratia, in fi. de rescrip.

b Sui beneficij. Adde do. Card. consi. 79. Io. de Ana. cons. 87. An autem clericus, qui habet priuilegium testandi de fructibus beneficii, moriens illos transmittat ad hæredes, uide dom. de Ro. dec. 509. in antiquis, hoc tit. Zac. Adde quod notaui in apost. ad istum in rub. supra de pec. cle. numer. 3 in apo. in ver. quæ mihi plus placet.

c Seb. Sap. Sui beneficii. An clericus faciat fructus beneficii suos, vide no. per Fel. in c. de quarta colum. 11 uerſ. faciunt postremo prædicta, supra de rescrip. ubi tangit, an faciat fructus suos, quando est dignus priuatione, antequam priuetur.

ẽt, q̃ clerici sunt dñi fructuũ collectorũ; & subijcit, q̃ licet proprietas fructuum ipsorũ sit tñ in morte nõ possunt eam alicui largiri rõne testamenti, sed intuitu eleemosynæ sic, ut in cap. quia nos, §. eo. tit. & c. adhæc, fuit hæres quilibet, & sic dãs rerũ quasi per fideicommissum restituere tenetur; alij tñ nihil possunt alienare. ff. ad Trebel. l. deducta. §. ulti. & l. quidã. §. ſi quis. Et gl. uulgaris in c. præsenti, de offi. ord. li. 6. distinguit inter clericum habentem administrationẽ, & nõ habentẽ, dicẽs, q̃ clericus administra nõ habẽs, quãdiu uiuit, & sanus est, põt donare; moderate tñ, ut in c. cæterũ, de don. & cõparat cũ usufructuario, quia eius ius morte finitur, sicut usufructuarij, ut in c. fi. de pe. cle. & ſ. de don. c. consultationibus. & supra de pig. cap. ulti. Potest ergo, dum uiuit, uoluntatem suam facere; dummodo donet moderate. cum autem incipit infirmari, comparatur usuario; & ita nihil habet, ni si usum, electmosynam tñ facere potest, sed testari nõ, vt in cap. cũ in officijs, & c. ad hæc, cum ſ. ſ. eo. tit. Si vero clericus sit non habens administrationẽ; sed personaliter & simpliciter beneficiatus, & in vita & in morte cõparatur usufructuario, quãtum ad fa cendũ fructus suos, & de ipsis põt testari, ſm illã. Et refert istam opi. tenere Host. & Bar. q̃ ĩ alis consuetudo cã approbat; & dicit q̃ ista opi. satis probatur in c. requisisti, in §. illud, ſ. eod. titu. Et pro hac parte optime facit tex. & quod ibi no. gl. in c. fi. de pigno. & in c. vnico, de cleri. non resid. li. 6. vbi dr̃ probari, q̃ canonicus facit fructus suos. In ꝺrium facit, quod no. gl. in c. ſi. de pig. & in eã qs sane, de pecu. cleri. & in c. cum olim, de rerũ. permu. In quibus locis indistincte dicit, q̃ clericus est tñ usuarius, quia debent esse contenti victu & vestitu, nec de bonis ecclesiæ valent cõdescendere. Ad idem facit q̃d no. Io. And. in cap. res ecclesię. 12. q. 1. vbi dicit, q̃ de bonis ecclesiæ illud solum est clericorum, quod probabiliter rõne consumunt. Vnde infert, q̃ si clericus emit equũ de bonis ecclesiæ, q̃ ille non est suus, sed ecclesiæ. Idem vĩ tenere tam in c. cum in officijs, §. eo. vbi dicit, q̃ varias & delicatas expen sas debet iudex deducere super bonis ecclesiæ, quæ sunt in eleemosynam pauperum, vel in redẽptionem captiuorũ, vel in hospitẽ, vel alias pias causas, 12. q. 2. cap. aurum habet, & c. gloria Epi, ſ. fi. & no. in cap. indecorum. de æta. & quali. vnde dicit Hiero. vbi 44. dist. in prin. Sacerdos de altari viuere non luxuriari quærat. vnde dicit ibi gl. q̃ clericus tñ necessaria habere dẽt ab eccle sia, & illa necessitas arctatur ad victum, & vestitũ, vt in c. Epͣs. 12. q. 1. vnde dicit Archi. quem sequitur Io. de Lig. in cle. gratiæ, de re scrip. q̃ si clericus vltra debitum aliquid expẽdit de bonis ecclesiæ, tenetur ad restitutionem. Et pro prædictis optime facit tex. in Epͣs. 12. q. 1. vbi dicit, q̃ quicquid de prouisione ecclesiæ fuerit de agris, siue de fructibus, siue de oblationibus, q̃ oĩa debent conseruari ecclesiæ, & q̃ si Epͣs aliter præsumpserit, poterit deponi. Simile habetur in c. Epͣs. 10. q. 2. Vnde dici cõsueuit, q̃d acquisita de bonis ecclesiæ, põt ecclesia vendicare, 12. q. 4. c. facere, & q. vlti. c. fixum, in argu. ea causa. q. 2. c. apostolicos, in fi. vbi hoc, & paret in eo, quod leg. & no. ſ. de pecu. cleri. c. inquirendum, & pro prædictis facit c. clericus, & c. duo sunt genera. 12. q. 1. & c. quia tua, in fi. & in hanc partẽ inclinat Arch. in c. statutum, de fallsis. Sed rõe, de rescri. lib. 6. & Io. de Lig. in clem. gratiæ, eo. tit. Et hanc partẽ ego amplector; tũ pp superius alleg. tum pp statim allegandã. vnde est tex. in c. 1. 12. q. 3. vbi indistincte de quolibet clerico dicit, q̃ quæcunque acquisiuerit de bonis ecclesiæ, dẽt conferre ecclesiæ alias punitur, vt ibi no. Nã si facerent fructus suos, pro hoc video quare de illis fructibus nõ possunt sibi emere ꝑdia. & pro hoc tex. in §. fi. cũ cap. seq. 12. q. 2. hr̃ de clerico nõ habente administrationẽ, & dr̃ ibi, q̃ præbenda assignatur canonico, vt ipse inde ea necessaria percipiat, & si qua suis necessitatibus superfluerint, in cões vsus ecclesię expẽdat. Similis tex. hr̃ in c. Epͣs. §. his ita datur. 14. q. 1. vbi dicit aperte, q̃ canonicus vtitur rebus ecclesiæ non tanq̃ suis, sed tanq̃ ad dispensandum sibi creditis, qa ipse in rebus ecclesiæ est procurator. & pro hac parte bon. tex. in c. vindemiantes. 12. q. 1. vbi dr̃, q̃ ideo bona sunt reseruata ecclesiæ, nec vẽdantur, prout olim fiebat, vt ex redditibus & fructibus eorũ triticum emerent necessaria egentibus, & cõem vitam ducentibus, & sic apparet q̃ indistincte, siue clericus habeat administrationem siue non, non dẽt res ecclesiæ vendere, sed ex redditibus earum eidem vitam cum fidelibus ducere. † Et pro prædictis optime facit c. cap. fi. de his, q̃ fiunt a maio. par. cap. a vbi patet, q̃ maior pars canonicorũ, minori parte inuita, possit statuere, vt quilibet canonicus teneatur certam portionem suorum reddituum ad opus fabricę conferre, q̃d non esset, si canonici facerent fructus suos, cum nõ valeret q̃ faceret maior pars, imo potior esset ꝺditio prohibentis, vt in reg. in re cõi, de reg. iur. li. 6. & quod no. in c. cũ ecclesia, de const. Non põt ergo percipere, nisi tñ necessaria; & sic non poterit de fructibus sui beneficij testari. Nec ob. si dr̃, imo ha bet ultra necessaria. Nã põt facere de bonis, ecclesię eleemosynã, & in ea relatũ. 2. & c. ad hæc ſ. eo. & ẽt moderate b donare, si hoc habet quietudo, vt in c. cæterũ, ſ. de don. Nã rñdeo, q̃ illud facit tanq̃ administrator ecclesiæ, ad quẽ spectat dispensatio; sed testatio nomine suo; quia de rebus alienis quis testari nõ põt, vt no. glo. c. ga nos, ſ. eo. Item quia testm confirmatur morte, vt in c.

ADDITIONES.

a Zacha. ¶ Maiori parte capituli. Adde in c. ex parte, nume. 8. & quod ibi notaui plene in apostil. ad eum, in verſiculo, tanto tempore, supra de cleri. non resident.

b Seb. Sap. ¶ Et etiam moderate. Adde q̃ etiam prælatus potest pacisci in præiudicium ecclesię; dummodo sit leue præiudicium, vt per Fel. in c. uenient, col. fi. uerſi. dum dicit Abbas pulchre, sup. de præscrip.

c Seb. Sap. ¶ Nunquid. Vide de ista materia pulchre, per Soc. post Bar. in l. ciuibus, ff. de re. du. principaliter tangunt an legatum relictum sacerdoti, ceſſeatur rei. ctum ecclesiæ, an vero ipse sacerdos sibi acquirat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stat eum habuisse proprium tpe promotionis, aut con. at non habuisse, aut dubitatur. Primo casu probet agens ꝫ possidẽtem, ſicit. c.j.ſ.e.& c.fi.ẽ.de pecu.cler. Secundo casu, qñ constat nihil habuisse tpe promotionis, presumitur pro ecclesia. d.c.j. Tertio.ſ. qñ dubitatur, ẽt præsumitur pro ecclesia, maxime si prælatus nõ fecit inuentarium tpe promotionis. Et hanc opi. Io. And. sequitur do. Anto. in c.cum In officijs, ſ.eo. vbi dicit sic ſe consuluisse per præalle.c.j.de pec.cler.& 12.q.5.c.1. Mihi vr, ꝙ primum membrum distinctionis non possit procedere, nec tertiũ ita indistincte, prout ipse ponit. Et primo, dum dicit, ꝙ si constat clericum aliquid habuisse tpe promotionis, ꝙ pro ipso præsumitur, dico, ꝙ hoc est ꝫ casum c.j. 13.q.4. & ibi optimam gl. Nã ibi legitur & no. ꝙ si clericus habens patrimonium, & beneficiũ, aliqua acquirit, in dubio præsumitur, ꝙ fuerint acquisita tam de bonis clerici, q̃ de bonis beneficij: vñ in dubio dẽt diuidi ſm quantitatẽ patrimonij, & rerum ecclesiæ. Nam, si clericus ex fructibus sui patrimonij percipiebat centũ, ex fructibus aũt sui beneficij percipiebat ducenta, subtractis sibi necessarijs; nunc in dubio de bonis per eum acquisitis, ecclesia habebit duas partes, & hæres clerici tñ vnam partẽ, & hoc vr sentire Inn, in præal. c.cum in officiis, ſ. eo. & Iac. de Ra. in auth. licentiam, C. de epis. & cle. Et sic patet, ꝙ primum membrum supra positum nõ procedit indistincte, quatenus volebat ꝙ præsumeretur pro clerico, si cõstabt ꝙ tpe suæ promotionis habebat aliqua bona. Ad c.j. de pec. cle. quod induc it pro se Io. An. tñ deo, ꝙ ibi inquiritur, si clericus nihil habebat tpe suæ promotionis, ad effectum, vt ecclesia oĩa possit vendicare: non aũt, possit vendicare partem: quia vt supra dixi, partẽ omnino hre dẽt, ẽt si clericus aliquid habebat, ut in præal. c.j. 12. q.4. Item iste rex. non facit, nisi superficialiter a ꝺrio, & arg. a ꝺrio stã dum non est, vbi reperitur ꝺrium iure cautum, vt in c. a nobis, ẽ. de sen. exc. Ad c. 1. 12.q.4. quod allegat do. Ant. pro se. dico ꝙ potius facit ꝫ. Nam ibi mandatur, si constiterit, ꝙ iste Epꝰ acquisiuit ista bona in epatu, quia oĩa taliter acquisita, cedunt ecclesiæ. Sed si dubium esset, an ista bona habuerit ante suam promotionẽ, uel postea acquisiuerit; tunc singulariter probatur ibi, ꝙ successor clerici defendetur in possessione, quousq; probabitur, ꝙ fuerint acquisita post suam promotionem. Et per hæc proximè dicta, dico ꝙ tertium membrum distinctionis Io. An. supra positũ non oĩno procedat, quatenus vult, ꝙ si dubitatur, an clericus habuerit aliqua bona tpe suæ promotionis, ꝙ præsumitur pro ecclesia; quia deberet distingui ſm prædicta, ꝙ aut dubitatur, an illa bona, de quibus est cõtẽtio, a quisiuerit clericus post suã promotionem, vel antea habebat; ꝙ tunc non præsumitur pro ecclesia, sed possessor defendetur in possessione, quousq; probatũ, & ostensum fuerit per ecclesiam, ꝙ ista bona fuerint acquisita post, vt in præal. c.1.12.q.5. vbi optimè probatum est, & ibi etiã gl. tenet hoc. Aut certũ est, ꝙ ista bona fuerũt acquisita post, sed dubitatur, an clericus habuerit aliqua bona, ex quib. potuisset postea acquirere ista; & tunc põt procedere dictũ Io. And. ꝙ præsumitur pro ecclesia, quousq; constabit, ꝙ clericus habebat aliqua bona, ex quo certũ est de iure ecclesiæ, vt in c.1.12.q.3. & in præal. c.1. de pecu. cle. Vnde cõprehendendo oĩa membra, plenius distinguo ꝙ aut certum est, ꝙ clericꝰ habebat patrimoniũ tpe suæ promotionis, aut certũ est, ꝙ non habebat, aut dubitatur. Et hoc vlt. casu subdistinguo, ꝙ aut dubitabatur, an habuerit aliqua bona, ex quibus potuerit acquirere ista bona, de quibus est ꝓtentio, vel postea acquisiuerit. Quoad primũ mẽbrũ distinctionis, ſ. qñ certum est, quod cleticus habebat patrimoniũ; & tunc aut põt constare ex quibus redditibus acquisiuerit illa bona, & erunt illius, ex cuius redditibus fuerunt acquisita. 12.q.4.c.quicunque, & supra de pec. cle. c. inquirendum, & 12.q. 1. c. sint manifestæ. Aut dubitabatur, & tunc cum sacerdos fuerit in culpa, ita permistim vtendo rebus ecclesiæ & proprijs, vt in c. sint manifestæ. 12.q.i. illa bona præsumuntur acquisita tã ex redditibus proprijs, q̃ ex red ditibus ecclesiæ, & ideo debent diuidi inter ecclesiam, & hæredẽ clerici. Hæc pñt intelligi, qñ facultas patrimonij, & beneficij, bonorum illam acquisitionẽ patiebatur, iuxta no. per Inn. in c.cum in officijs, ſ. eo. tit. & facit quod in simili no. gl. in l. cum oportet, C. de bo. quæ lib. & Spe. in tit. de accuſ. §. 1. ver. quid si de peculio, & sequitur in ista qõne, an filius præsumatur acquisiuisse de bonis patris, an ex industria. Secundo casu distinctionis, ſ. qñ certũ est, ꝙ nihil habebat, & tunc si habebat, aliquod artificium, vel doctrinam, ex quibus potuisset acqrere, & idem dicendũ, quod supra proximo casu, ad hoc c. relatum ꝫ. eodam. Aut non habebat artificium aliquod, & tunc præsumitur pro ecclesia, vt in cap. 1. ſ. de pecu. cler. & 12.q.3.cj. Aut dubitatur, an aliquid habebat, & tũc aut dubitatur, vtrum habuerit aliqua bona, ex quibus potuisset ista bona acquirere, & præsumitur pro ecclesia, vt supra. Aut dubitatur, an acquisiuerit ista bona, de quibus est contentio, antequã promotionẽ, vel post; & dico, ꝙ ille; qui est i possessione, defendetur in ea, quousq; probetur ꝺrium, vt supra dixi, & hoc optime probatur in præal. c.1.12.q.5. † Sed ꝺ predicta opp. & vr, ꝙ nunquam præsumendum sit pro ecclesia, ẽt si clericus nihil habebat tpe suæ promotionis, sicut dicimus in tutore, qui presumitur acquisiuisse bona ex propria industria, non autem de bonis pupilli, vt C. arb. t. tut. l. si defunctus, & no. in c. sint manifestæ. 12. q. 1. Solue, prout notant aliqui doct. ſ. de pec. cle. c.j. & Io. de Lig. in cle. gratiæ, de resci. ꝙ aliud in tutore, aliud in prælato. Et est ratio, quia tutor est tpalis, prælatus autem est perpetuus. Irẽ iste tutor non sic liberè vtitur rebus pupilli, sicut prælatus, qui hẽt liberam administrationẽ in bonis ecclesiæ, vt in c. cum nobis, ſ. de electio. & gl. in c. si. 5. q. 3. vbi de hoc, vel aliter & melius tutori licitũ est negotiari; & ideo potuit esse, quod ista bona acquisiuerit ex sua negotiatione; & si præsumeremus, quod acq sui illa bona ex bonis pupilli; tunc præsumeremus in eo crimen furti, quod non est faciendum, vt in c. fi. de præsumpt. & de scruti. c. vno. Clerico aũt non licet aliquo modo negotiari, in c. fi. ne cler. vel mona. & plene 14.q.3. in summa. Et ideo præsumẽdum est, ꝙ ista bona fuerint acquisita ex redditibus beneficij; alias autem præsumeretur peccatum negotiationis; & sic eadem est ratio, quare secus præsumitur in tutore, q̃ in clerico, ſ. ne presumatur crimen. † Quid aũt in acquisitis non ratione beneficij, nec omnino ratione personæ, sed ratione dignitatis clericalis, vt quia pro missis dicendis fuerint sibi legata centum, vel fuit capellanus alicuius dñi, & ex hoc multa acquisiuit, an de istis poterit testari? Inno. in c. qa nos, ſ. eo. sentit, ꝙ non. Et idem de istis, quod de acquisitis consideratione ecclesiæ, & hoc sentit in eo, ꝙ ponit quandam glosſellã super verbo. Considerationẽ, &c. Sed Host. eandem glo. Inn. ponit super verbo, Amicorum, ex quo resultat ꝺrius intellectus. Ibi Io. And. transit recitando Iac. Butr. in l. sacrosan. C. de epis. & cler. & Pet. in auth. licentiam, C. eo. sentit, ꝙ de istis testari poterit, quod mihi placet, quia hoc donatur sibi, vt sit suum, & non contemplatione ecclesiæ, cum nullã habeat, & sic optime facit c. requisiti, ẽ. eo. in fi. Item hoc vr sibi datum in recõpensationẽ dãnorum, q̃ sustinuit trahendo ibi moram. Nam interim ex aliquo artificio potuisset tantundem acquirere, ad hoc quod no. Inn. in c. qm, ne præla. vices suas. Et ex istis tales elicio conclusiones. Bona per clericum beneficiatum & patrimoniũ habentẽ acquisita, in dubio q̃ sita præsumũtur, tam de redditibus propriis, q̃ ecclesiæ, & ideo de illis omnibus testari non potest. Aliàs si dubitatur, an bona clerico decedente dimissa, fuerint acquisita, anteq̃ ad beneficiũ promoueretur, vel post, hæres clerici in eorum possessione defendetur, quousq; de iure ecclesiæ cõstiterit. † Quarto principaliter quæro, nunquid clericus possit suis creditoribus de fructibus sui beneficij [a] satisfa cere? Sol. Host. in c. cum peruenit, ſ. de fideiuſſ. dicit, ꝙ aut loquimur de redditibus, quos clerici faciunt suos, vt in beneficijs simplicib. & tunc de illis clericus satisfacere potest; alias aũt no. Sic dicit fore intelligendũ textũ, & ꝙ hoc dicto Host. facit gl. in c. duo sunt genera. 12.q.1.q̃ dicit, ꝙ clerici sunt dñi fructuũ perceptorũ, & qđ no. gl. in c. ꝓsenti, de off. or. li. 6. D. An. ibidem, ſ. in c. peruenit, præal. vr velle, ꝙ non solum is, qui hẽt liberam beneficiũ, sed ẽt platus tenetur ꝙ debito ꝺcto pro se, & non intuitu ecclesiæ, satisfacere de redditibus beneficij, & hoc per pal. c. peruenit. Nec. n. per hoc, ſm eũ, ꝓiudicatur ecclesiæ, qa parce viuendo poterit satisfacere; ẽt si sit platus regularis hñs redditus distinctos: hẽt. n. liberã administrationẽ in eis, de resc. r. c. edoceri. Irẽ alia opi. sapit inquitatẽ, vel quia fraudarentur creditores, si nuquam tuarent, vel clerici nõ intuenirẽt, q̃ sibi crederẽt, & sic essent quasi iudæi inter christianos, cũ tñ probent oẽs, ꝙ sæpe opus est ab illis mutari. Hanc opi. vr tenere D. Ant. in c. olim, 2. de rest. ſpol. vbi dicit fore casum de hoc. Nã ibi expectãt creditores quousq; ille Epꝰ debitor restitutus fuerit epatui, vt possit eisdẽ satisfacere. Specia tit. de sen. exc. §. sequitur, ver. quid si debitor, dicit, quod aut clericus nõ hẽt alia bona, vnde possit soluere debitũ; & tunc pñt allegnari redditus ecclesiæ suę. Aut hẽt alia bona, & tunc secus. Collec. in c. Odoardus, de fol. dicit, qđ vidit in curia seruari, ꝙ clericus nihil habẽs de patrimonio, admittit cedens fructibus beneficij deducto eo, qđ sufficit pro administratione diuinorũ, & debitibus soluit creditorib. ꝙ hoc all. dictũ c. peruenit, de fideiuſſ. Actis in c. statutũ. in §. assessorẽ, de resc. li. 6. tenet indistincte, ꝙ idue clericus hẽat administrationẽ, siue nõ, ꝙ nõ põt de fructibus sui beneficii satisfacere suis creditorib. cũ ipſi habeãt soli vsum, vt plene dixi ſ. in q. 2. Et ex ꝺria opi. sequitur iniquũ, ꝙ ecclesiæ fierent pauperes dãnificarentur ex facto illorũ, ꝺ id, qđ hr de excep. cum venerabilis. Nã alteri per alterũ iniqua ꝓditio afferi non dẽt. Nã fructus, q̃ supersunt clericis, sunt esuriẽtiũ, ut in c. sicut hi. 47. di. Ad c. puenit, de fideiuſſalle. in ꝺriũ, ñdet ipse duob. modis. Primo, ꝙ illud ꝺtingit ibi ex authoritate, siue spãli mãdato Papæ. Vel aliter & verius, ꝙ licet ibi Papa mãdet satisfieri de redditibus illorũ clericorũ, non tñ ex hoc colligitur, ꝙ illi redditus ꝓuenient de bonis ecclesię, & sic non obst. illa decre. Mihi aũt ꝺ in hac mã videtur

ADDITIONES.

a Zachar. ¶ De fructibus sui beneficij. Adde Host. Io. And. Imo. & do. in c. præhensibilis, & ibi notaui in apo. ad istum in ver. testari, nu. 18. supra de appel. & Arch. in c. statutum. §. assessorem, de resci. lib. 6.

b ¶ Mihi autem. Adde, vt per dom. de Ro. deci. 1. in antiquis, de fol. per Roma. conſ. 440. per Cald. conſ. 1. de pecu. cle.

uidetur distinguendum, ꝙ aut clericus cõtraxit debita pro sua sustentatione, vt se aleret, & tunc dico, ꝙ nedũ in vita, sed ẽt post mortem de fructib. sui beneficij, dẽt satisfieri creditoribus, vt no. Io. And. in c. ex præsentium, ſ. de pigno. cuius dictum communiter sequuntur Doct. & pro hoc est casus in c. olim. 2. de restit. po. qđ sic intelligo. Nam ibi iste Epꝰ fuerat ſpoliatus suo epatu; & sic non habebat vnde viueret, & sic apparet, ꝙ illa debita ꝓxe ratibi pro sua sustentatione, & pro hoc sit responsum ad istum quæ adducebat D. Ant. in ꝺrium. Aut nõ pro sua sustẽtatione, sed pro alia sua necessitate, vt pro reparãdis suis domibus ꝓprijs, vel pro alio consimili casu; & tunc dico indistincte, ꝙ de fructib. beneficij satisfieri non debet, ẽt parcè viuẽdo. Nam clerici hẽnt ꝺtum vsum, vt ſ. dixi, ergò si debita non sunt ꝺcta pro suo vsu, ecclesia non tenet. Et, ꝙ hoc bo. tex. in c.j. de solu. vbi patet, ꝙ tunc intenetur succesſor soluere debita prædecessoris, qñ pro necessitate ecclesiæ sunt ꝺcta, ad idem facit præalle. c.ex præsentium, ſ. de pignori. vbi patet, ꝙ non ecclesia, sed hæres clerici tenetur ad hoc. Non ob. rõ, quam allegat D. Ant. dum dicit, ꝙ ex quo habet administrationem in reb. ecclesiæ, potest de istis reb. & redditib. satisfacere, quia respõdeo, ꝙ licet habeat administrationem, dẽt ꝺspẽsare ad eum vsum, ad quem fuerũt instituti. Et si ꝺrium tale, talis dispensatio reuocatur, vt in c. si quos de feriis, 12.qõ. 2. & c. monemus, & c. diaconi. 12.qõ. 2. Ad c. peruenit, ñdeo, vt respondet Archi. di. in sua solutione, videlicet, ꝙ illud c. non intelligitur de redditib. beneficij, sed de redditibus propriis. Et pro hac opinione optime facit gl. in c. de multa. ſ. de præben. quæ est supra opi. Prima, ꝙ dñium rerum ecclesiasticarum. Gl. in c. expedit, 12.q.1. po ꝺ Deum, vt 12.q.2. c. qui Christi, & c. qui abstulerit. Tertia hẽt, ꝙ dñium est apud clericos, sicut dñium rerũ vniuersitatis est apud ꝺes. Instit. de rer. diui. in §. vniuersitatis. Gl. in c. cã, ꝺ. de ver. sig. tenet, ꝙ ista bona ecclesiarum sunt Dei, licet omnia sint eius. Ista specialius hñr 1.q.3. c. saluator, & 33.q.8.c. cõuenior, & pro hoc ꝺcit. c. tua. Inn. in c. cum ſuper, de cau. poſ. & propr. ponit duas opi. Prima est, ꝙ non prælatus, sed Christus dominium, & possessionem rerũ Ecclesiæ hẽt. vnde quæcunq; hoïes ecclesiis offerũt, siue oblata Deo. 12.q.2.c. nulli liceat, & c. qui abstulerit, & 12.q.1. c. es, & c. videtes. Secunda opi. est, ꝙ ecclesia. i. congregatio fidelium hẽt possessionem & proprietatem: vnde dicit Inn. ꝙ si aliqñ contingant hæc bona Deo oblata, esse Eporum, vel platorum, vel Capitulorum, debet intelligi, ꝙ sint eorum quoad gubernationem, non ẽt pauperum quoad sustentationem, vt 16.q.1. in c. qm, vbi de hoc, & subijcit idem Inn. ꝙ hæc bona pp vtilitatem cõm ꝺnis sint in ecclesiis diuersorum locorũ authoritate summorũ Pontificũ, & Epis & aliis ꝓlatis concessa extitit administratio eorũ. 12.q.1. c. videntes, & c. ꝓcipimus. Ego puto, ꝙ inter istas opi. sit ꝓstatior, quæ hẽt, ꝙ dñiũ c rerum ecclesiæ sit penes Deũ, & pro hoc est tex. opt. in c. cum ex eo, de elect. lib. 6. ibi, [De Christi patrimonio ſublimatis, &c.] Hoc ẽt no. ibi gl. quæ est in verbo, Christi, facit c. qui Christi, & c. qui abstulerit. 12. q. 2. Item, vt ſ. dixi homines offerentes ecclesiæ, habent respectũ ad Deũ, vt ꝓalle. c. nulli liceat. 12.q.2. & in c. res ecclesiæ. 12. quæſt. 1. ibi, [Dño oblatis, &c.] & de rer. perm. in c. municipia, & c. iniustũ. † Hoc ꝓmisso venio ad solutionẽ præmiſſæ qõnis, & hoc Doc. non tangunt, ꝙ meminerim, tamen puto, ꝙ papa sine causa hanc potestatem dare non pot, & hæc bona sunt Dei, et quod nostrum est, sine facto nostro à nobis euelli non põt, vt in c. ab eo, de ele. lib. 6. Nam qui dimittit debita Dei sine cã, profectò Deum offendit, vt dicit tex. in c. si is, qui. 22.q.4. Et licet Papa sit vicarius Christi; tñ dẽt legitime administrare, & potius conseruare, q̃ bona Dei dissipare. Nã ex officio susceptò non licentiam peccandi, sed necessitatem bene viuendi assecutus est, vt in c.j. 40. dist. Item hic sunt bona ecclesiæ conseruata, vt ex fructibus ipsorum subueniatur egẽtibus, vt in c. videntes. 12.q.1. Et nulla rõ permittit, vt quod pro cõi vtilitate datum esse dignoscit, vsib. cuiusq; applicetur, vt ſ. de ꝓb. in c. rõ. Itẽ qui subtrahit bona ecclesiæ, dr homicida, quia vr necare illos pauperes q fuissent ex huiusmodi bonis sustẽtari, vt 16.q. Christi, & c. qui abstulerit. 12.q.2. Ergo papa hoc facere non põt, cum vt ſ. dixi, licet à Deo receperit potestatem & dignitatem pontificatus, nõ tñ pñtem peccandi, vt dicit tex. in c. 1. 40. dist. Nã vicarius non hẽt maiorẽ pñtem & dignitatem pontificatus, q̃ ipse Deus; sed Deus peccare nõ põt, vt de pę. di. 2. c. fi. ergo nec vicarius dẽt hoc posse. Et pro hoc opti. tex. in c. non liceat papæ. 12.q.2. vbi expresse cauẽt de papa, ꝙ ei non licet oĩa bona ecclesiæ alienare: ergo nec pñtem testandi dare, cum ex hoc sequatur alienatio. † Et licet clericus simplr de bonis ecclesiæ testari non possit; si tñ tñdẽ de suo proprio ecclesiæ ꝓtulerit, quãtum vult alienare, hoc bene licebit, vt in c. si Epꝰ. x. q. v. & q. ij. in c. si qs qualibet. Et hoc intellige verum, qñ ante alienationem rei ecclesiasticæ ꝓtulit ecclesiæ tñ de suo proprio; secus aũt si post. Nam tunc vr dare in fraudem ne incurrat in pœnam depositionis. De qua in c. nouimus, 12. q. 2. & talis restauratio damni & ꝺemnatio sibi non proderit ad euadẽdũ depositionẽ, vt no. in c. quod sicut, ſ. de elec. & hoc sentit gl. in præall. c. si qs qualibet. Et ꝺ hanc opi. facit, quia res ecclesiastica alienari non potest, nisi cã pietatis, necessitatis, cõmoditatis, vel vtilitatis, sed in isto casu non subest aliqua istarũ cãrũ, ergo &c. Sol. potest dici, ꝙ illud est priuilegium clericorum, seu rectorũ ecclesiæ, vt sine meliorationẽ ecclesiæ possit fieri permutatio, sicut obseruat in principe volẽte cum ecclesia permutare, vt in c.j. ſ. de rer. permu. & hoc sentit Gratian. in c. iustum, §. item si rectores. 12.q.2. Et ex istis concludo, ꝙ clerico beneficiato, de rebus intuitu ecclesię acquisitis, vt testm̃ condere possit, etiam papa sine cã indulgere nõ potest. Item quod licet clericus de bonis suæ ecclesiæ sine recompensatione testari nequeat, si tñ tñdẽ de proprij patrimonij facultate ecclesiæ cõtulerit, testari licebit. † Quæro nunquid Episcopus possit compellere indistincte executores vltimarum voluntatum ad exequendum officiũ eius intuitu, & per eos susceptum. Sol. gl. reperiuntur ꝓriæ. Nam gl. in c. si hæredes, ſ. eod. vr velle, ꝙ sic, siue sint deputati ad pias cãs, siue non; & idem videtur tenere Inno. in c. nos quidem, ſ. eo. Sed glo. in c. tua, eod. ti. expresse tenet contrarium. ſ. ꝙ Episcopus non põt se intromittere de executionibus ad non pias causas, & facit illud à contrario. Host. in ca. Ioannes, ẽ. eo. tenet, ꝙ indistincte possit; & hoc per illum tex. vbi compellit executores, etiam ad non pias causas, & pro hoc, quia quælibet vltima voluntas dicitur pia, vt 13.q.2.c. vltima voluntas. Io. And. in præalleg. c. Ioannes. circa hoc distinguit, quod aut agitur iudicis officio, & indistincte potest se intromittere: aut actione intentata per legatarios; & tunc actor debet sequi forum rei. Et pro hac dil. Io. And. facit maxime, ꝙ quãdo compellit ex suo officio, non agitur principaliter de vtilitate priuata, sed in vim consequẽtiæ, sed qñ agit intentata actione, principaliter agitur ad commodum priuatum; ergo cã non est pia, & pro hoc quod no. Innn. in c. ad nostram. ſ. de iureiurã.

Ego puto opi. glo. & Host. ꝺ verius tem indistincte, videlicet quod Epꝰ potest se intromittere, siue procedat ex officio, siue actione intentata per legatarios. Nam executio cuiuslibet voluntatis spectat

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Habet priuilegium. Adde Bar. & Doc. in l. miles. per istum alle. & ibi omnino Alex. col. 2. versi. no. ex gl. cum concor. ibi per eum fig. Doc. in l. stipendia, C. de execu. rei iud. & in c. si propter tua, de resc. rip. li. 6. Matthesi. singu. suo 61. inc. no. ꝙ clerici. Ad quod facit quod no. in apo. ad istum in c.j. nume. 7. in ver. nec ad cedendum compelli, sup. de depo.
Seb Sap. Priuilegium. Vide multa per Fel. in c. cum ex officij, col. 2. de præscr. Iaſ. in l. quamuis, col. 2. C. de iuris & fa. igno.

b Testari. Adde Old. consi. 247.
Zach. Adde, quod notaui in apoſt. ad istum post eundem in rub. ſup. de pec. cle. nu. 3. in apoſt. in ver. quæ mihi plus placet.

c Seb. Sap. Quod dominium. Idem firmat Pau. de Caſt. in conſi. 181. secundum antiquam impreſſionem, colum 3. vbi dicit, quod si papa aufert beneficium alicui, dicitur auferre administrationem, non dominium, nã dominium est apud Christum. De quo etiam per Gemi. late in c. vnico, in 3. col. ver. quæro quare ecclesia, de sum. Tri. in 6. cum alle. per Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 15. verſ. recipit modo hoc secundum membrum, supra de conſti. ubi late, quid possit papa circa res ecclesiasticas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctat ad Eꝑm. vt patet in præalleg. c. loã. & c. indicante. ſ. eo. & no. in ca. Siluester. 12. q. 1. & in c. Eꝑs 88. diſt. facit præalle. c. vltima voluitas. 13. q. 2 Ergo rõne piæ cauſæ poteſt adiri per laicum, & ꝺ laicos, ſicut obſeruatur in aliis cauſis ſpectantibus ad forũ eccleſiæ, vt in c. ſuper quibuſdam, ꝺ. de verb. ſignifi. & 87. diſtin. in c. 1. & 2. Nam ſi defendere orphanos & viduas, & alias miſerabiles perſonas, ſpectat ad eccleſiam, vt in præalle. cap. ſuper quibuſdam, & in præalle. c. 1. & 2. multo fortius defenſio & executio defunctorũ, q̃ penitus ſunt deſtituti defenſoribus & pro hoc vꝫ texin. c. deſolatis, alias incipit, defenſionis. 87. diſt. vbi dicit tex. q̃ ꝓprie defenſionis auxilio deſolati, ſpectãt ad forũ eccleſiæ. Nec obſtat rõ ſuperius allegata, videlicet q̃n agit ad cõmodũ actionẽ intẽtãtis. Nã negari nõ põt, quin ex hoc impleat defuncti volũtas. Itẽ ſufficit, q̃ cã ſpectet ad eccleſiã, vt ſ. dixi: nã modis oĩbus vltima volũtas eſt ſeruãda, vt 13. q. 2. c. vltima volũtas. nõ ergo habere debemus reſpectũ ad modũ agẽdi, ſed ſufficit, q̃ agat, vt vltima volũtas adimpleat, ꝑ hoc 23. q. 5. c. ꝓdeſt. Et ex ꝓdictis ꝓcludo, q̃ Eꝑs vltimarũ volũtatũ executores ex officio ſuo, ſeu actione ꝑ legatarios intẽtata, cõpellere põt, vt ſuſceptũ ab eis officiũ debite exequant, & ſi nõ ad pias cauſas deputati extiterint. Ex quo inferꝛ, q̃ executio vltimæ volũtatis, & ad non pias cauſas, ad Eꝑm lapſo anno deuol
34 uit. †Quæro, nunqd annus ꝓfixus executori ad exequẽdũ teſtm, currat, & executore impedito? Sol. vꝫ primo, q̃ non, q̃a nõ valenti agere nõ currit tps, vt in cap. q̃a diuersitatẽ, de ꝓceſſ. ꝑb. & in reg. imputari de reg. iur. li. 6. Cõtrariũ tenet Spe in tit. de inſtru. edi. §. nũc aliqua, ver. qd ſi executor impotentia. & inducit l. nülli, & l. ſi quis ad declinandam, C. de epi. & cleri. quæ hoc non probant, dictũ tñ vꝫ verũ, & pro hoc q̃ omne tps eſt ꝓtinuũ, niſi aliud appareat, ff. de vſuca. l. nũq̃. §. in vſucapionibus. no. gl. ff. de diuer. & tẽpo. ꝓſcrip. l. 1. in fi. & in rubr. & ꝓ hoc qd̃ no. Io. And. in c. ſuꝑ eo, de app. Executor tñ, q̃ impeditus nõ exequit, non priuat̃ legato: licet alias priuaret, q̃n volũtarie, i. ꝓtumaciter nõ exequeret vt ſ. Auth. de hære. & Fal. §. ſi q̃s aũt nõ implẽs. Et ꝓ hoc induco tex. cum gl. ſingulari in c. ſtatutũ. de ꝑbẽ. li. 6. vbi no. q̃ q̃n tps ſtatuit, non in odiũ negligẽtis, ſed in fauorẽ alicuius, q̃ tps currit ẽt ignoranti, & nõ negligẽti: vñ cũ annus ꝓfixus executori, ſit præfixus nõ in ſui odiũ, ſed potius in fauorẽ defuncti, vt colligit in c. nos q̃dã. in fi. ſ. eo. dẽt currere ẽt executore nõ negligẽte, & ꝓ hoc q̃a nõ agit de ſuo magno ꝓiudicio, nec referr. ꝓ quẽ fiat executio. Et ꝓ hoc rñdetur ad ꝓriũ, dũ dr, q̃ nõ valẽti agere, &c. Nã dẽt intelligi, q̃n tps eſt ſtatutũ in odiũ negligẽtis, & q̃n agit de magno ſuo ꝓiudicio. Sed ꝓdictis nõ obſtãtibus credo, q̃ primũ dictũ ſit verius, ſcilicet, q̃ iſtud tps nõ currat impedito. Et primo ꝓ regulã gñalẽ, q̃ non valẽti agere, &c. vnde dicit Hoſt. in c. q̃n, de iure patronа. q̃ iſta regula ſꝑ vẽdicat ſibi locũ, niſi in caſu, in quo læſio reperiatur. Sed in iſto caſu nulla reperit læſio; imo potius inuenit ꝓriũ, vt ſ. dicã, ergo, &c. Et q̃ iſto caſu tps nõ currat impedito, probatur in ꝑall. c. nos q̃dẽ, in triplici loco. Nã primo Papa ibi mandat admonitionem fieri quod non fieret, ſi tps curreret ẽt impedito. Nã admonitio fit, vt appareat de negligentia. vt in c. 1. de ſupp. negl. præla. & 12. q. 2. c. indigne. Secundo in ver. [Quod ſi.] vbi mãdat Papa tunc executionẽ fieri ꝑ Eꝑm, cũ executor adimplere neglexerit, & q̃s nõ dr negligere eq̃n legitime eſt impeditus, vt aperte ꝓbat̃ in c. qa diuersitatẽ, de ꝓceſſ. ꝑb. Tertio, ꝓbat̃ ibidẽ in verſi. [Sic n.] vbi dicit tex. q̃ volũtas dilata dẽt ꝑ ali ſtudio adimpleri, & ſic reqrit. q̃ executor diſtulerit executionẽ, ad hoc, q̃d talis poteſtas deuoluatur ad Eꝑm. Sed iſte, q̃ eſt ꝓditus, nõ dr differre. vt no. gl. in c. q̃ſit, de electio. li. 6. & probat in c. 2. iuncto c. qa diuerſitatẽ, de conceſſio. ꝑben. Nõ obſtat qd̃ dr, q̃ omne tps eſt ꝓtinuũ, niſi aliud appareat. Nam hic eſt exꝑſſum, vt ſ. probaui, qd̃ tps nõ currat impedito. Nõ obſt. qd̃ dr, q̃ q̃n tps ſtatuit in fauorẽ alicuius, q̃ currit impedito. Nam illud procedit, q̃n ſimpliciter ſtatuitur in fauorẽ; ſecus ſi in fauorem vnius, & in odiũ alterius; q̃a tunc non currit impedito, vt ꝑallega. c. qa diuerſitatem, & ſic eſt hic. Nã iſtud tps anni ſtatuitur non ſolum in fauorem defuncti, ſed etiam in odiũ executoris negligentis, vt patet hic, dum mandat illum primo admoneri: & ſi adimplere neglexerit, q̃ Eꝑs exequat, & hoc idẽ cõperi poſtea tenere Fede. conſi. 124. & alleg. Hoſt. ſ. eo. c. nos. Et ex iſtis concluditur, q̃ annus executori ad exequendum teſtm a iure præfixus, minime currit executore legitimo impedito.

Finis repetitionis c. Cum eſſes.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum ad pias cauſas valet coram duobus teſtibus factum, ſiue ſint rogati: ſiue non, ſiue maſculi ſiue fœmine, nu. 3.*
2 *Legata ad pias cauſas poſſunt peti coram iudice ſeculari, qui habet terminare ſecundum canones; & non ſecundum leges, tam in terris eccleſiæ, quã in terris Imperij. 8.*
4 *Donatio vltra quingentos aureos facta pio loco, non requirit inſinuationem. Idem ſi eſſet facta in redemptionem captiuorum.*
5 *Statutũ, q̃d fœmina nõ poſſit teſtari, vel alios contractus facere ſine cõſenſu duorũ proximorũ, non habet locum, quando fœmina diſponit ad pias cauſas. Statutum laicorum impediens liberam diſpoſitionem pro anima, non valet. Statutum q̃ bona non poſſint alienari in forenſes, vel in ſubditos, non vendicat ſibi locum, dum alienatur in eccleſiam.*
6 *Statutum q̃ niſi teſtamentum inſinuetur intra ſex menſes, ſit nullum, non habet locum, quando vel clericus, vel eccleſia inſtituuntur.*
Legata ad pias cauſas, debentur etiam non adita, vel repudiata hæreditate.
7 *Legata ad pias cauſas dicuntur omnia illa, quæ relinquuntur pro anima.*
Reſtitutio in integũ competit nõ ſolum eccleſiis, ſed omnibus aliis pijs locis.

CAP. XI.

a **Relatum.** a †Valet vltima volũtas ad pias cauſas coram
1 duobus teſtib. & eſt ſingularis caſus. Primo
ponitur factũ repræhenſibile, quod ſecundo corrigi mandat ibi,
2 [Mandamus.] & mandatum tertio probat ibi, [Qm.] †No. ex tenuncta ſuperſcriptione, q̃ iudex ſecularis dẽt talem caſum determinare ſm canones, & non ſm leges; & licet tex. iſte loquatur in terris eccleſiæ, tñ idẽ dicẽdũ in terris Imperij, per ea, quæ no. in c. eccleſia, de conſti. & in c. quod clericis, de foro comp. & ibi plene de materia. † No. ibi, [Aliqua cauſa talis] quod in relictis
3 b ad pias cauſas non eſt ſeruanda ſolẽnitas iuris ciuilis. An autem hoc ſit verum indiſtincte, Bar. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. dicit. q̃ ſic, & dicit hoc procedere de iure ciuili per illum tex. qui dat liberam facultatem relinquendi eccleſijs; & ſic pia voluntas eſt libera a ſolẽnitatibus iuris ciuilis. Sed certe iſte tex. videtur contra opin. Bart. Nam præſupponit. q̃ de iure requirebantur quinque, vel ſeptem teſtes; hinc eſt, q̃ Papa mandat talem cauſam tractari, ſecundum decretorum ſtatuta, & non ſecundum leges; ergo leges requirũt ſeptem, vel quinque teſtes, aut aliam ſolennitatem, ſicut in relictis ad non pias cauſas, & contra Bar. tenuit ibi Bal. Fatetur tamẽ Bal. q̃ de iure canonico, dictũ eſt verũ per iſtũ tex. vnde concludit nõ
c requiri in iſtis relictis ad pias cauſas, q̃ teſtes ſint rogati, c vel q̃ omnes

ADDITIONES.

a ¶Pro extenſione iſtius capituli, vide do. Ant. in c. quod clericis, in antepe. col. ſupra de fo. compe. vbi ſingulariter decidit, q̃ ſi fieret teſtamentum pro anima vel ad pias cauſas, & in eo inſtitueretur eccleſia, vel pius locus, coram duobus teſtibus, q̃ ſi poſtea in iſto teſtamento fierent multa legata ad pias cauſas, ſed mere laicis, iſta legata valerent. Secus eſſet e contra, ſi inſtitueretur laicus, & legata fierent ad pias cauſas. cum duobus teſtibus, nihil valerent. Ita ſingulariter decidit do. Ant. vbi ſupra. Sed oporteret ipſum bene inſpicere, & expreſſe no. Sal meliꝰ quam aliquis de mundo in auth. caſſa, C. de ſacroſan. eccle. in 9 q. d. Alex. de Imo. in conſi. 40. incip. viſo tenore alie-
gati & producti inſtrumenti, in 3. col. in prin. Facit authen. quod ſine, in fi. C. de teſta. quod diligenter no. pro extenſione huius capituli, & præcedentis, quia habent locum etiam in legatis, dato q̃ legata ipſa non ſint pias cauſas, puta, q̃ inſtitutio ſit ad pias cauſas. Vnum etiam ſcias, q̃ teſtamenti ad pias cauſas non eſt proprie teſtamentum; nec valet vti teſtamentum, ſed vti vltima voluntas in genere. Ita expreſſe Bar. in repe. l. 1. in pen. col. in vers. quæro, an talis voluntas, &c. C. de ſacroſan. eccle. nam non eſt dare vltimã voluntatem in genere, vt eſt gl. ſi in l. hi cet, C. de pac.

Ant. Fran. ¶An duo teſtes ſufficiant in teſtamento, in quo eſt inſtitutus laicus, & ſunt facta multa legata in piam cauſam vel ſi eſt inſtituta pia cauſa, & ſunt facta legata plura laicis, & ſecularibus. Puto conſiderandam eſſe inſtitutionem hæredis, quia ſi erit inſtituta pia cauſa, dicatur teſtamentum factum in piam cauſam. Si vero erit inſtitutus laicus, dicatur teſtamentum factum non in piam cauſam, quia ab hæredis inſtitutione dependet totum teſtamentum, quæ dicitur eſſe caput ipſius teſtamenti, vt in §. ante hæredibus Inſtit. de leg. bene farendum eſt, q̃ reſpectu piæ cauſæ, ſiue hæredis inſtitutio, ſiue legata illa valebunt, iuxta materiam c. cum eſſes, de teſt. & ea quæ
b Seb. Sap. ¶In relictis Extende notabiliter hunc tex. vt per Bar. in l. ſi. ff. de hiſ. quæ pro non ſcriptis habẽtur.
c ¶In relictis in piam cauſam non requiritur, quod teſtes ſint rogati, ita etiam concludit hic d. Barto. de Bellen. in addi. Nec obſt iſte tex. qui fortiter facit in contrarium ibi, & equiſitis, quia debet intelligi ſecundum ſmo. hic, quod iudex debet requirere illos duos teſtes legitimos. Et pro illa parte etiam facit gl. in c. Ioan. infra eod. & vide do. Anto. hic, & in cap. indicante. ſupra eo. circa prin. & vide Rom. in authen. ſimiliter, C. ad l. ſg. Falc. vbi dicit, q̃ non requiri in hoc caſu teſtes rogatos, & vide etiam per Barto. in l. 1. C. de ſacroſan. eccle. & in ſimili glo. in l. fin § in omni, C. de col. Sed quod requirantur rogati, facit tex. vt dixi, qui dicit, adhibitis requiſitis, quod intelligitur, rogatis ſecundum expoſitionem gl. in § j. Inſti. de teſt. de quo etiam per Ioan. And. in addi. Specu. de inſtru. edi. §. nunc vero aliqua. per Roma in conſi. ſup. 299. & facit in ſimili tex. in l. diuus, ff. de milit. teſta. Et quod in teſtamentis ad pias cauſas non requirantur neceſſario teſtes rogati, tenet Pau. de Caſt. in l. hæredes palam, §. in teſtamentis, ſuper glo. in verbo, rogati, ff. eo. De quo etiam vide omnino pe. Roma in repe. auth. ſimiliter, verſicu. 11. C. ad leg. Falci. vide latiſſime per Lap. alleg. 30. in prin. & uer. 8. an valeat. Tẽ adde hic omnino, quod no. Bar. in l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. & vide Bald. to. 1. in fi. C. de ſacroſan. eccle. vbi dicit, quod in relictis ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes, etiam mulieres, & forte non rogati, dum tamen alias ſint fide digni. Et dicit, quod ſtatutum diſponens contrarium, tanquam contra ſalutem animæ, non valeret, ita dicit tenere Barto. Et adde Bald. in l. non poſſunt. ff. de leg. ubi dicit, quod ualet ſtatutum, quod quis poſſit teſtari cum duob. teſtibus, etiam non rogatis, quia res videtur eſſe reducta ad meum iuſgen. Sed Pau. de Caſt. in authen. quod ſine, C. eo. dicit, quod hoc eſt verum, quod omnino ſtatutum reducit facultatem teſtandi ad iuſgen. ſecus dicit, ſi ſtatutum minueret ſolennitatem iuris poſitiui, ſed non reduceret iuſgen. puta, quia ſic ceret, quod quis poſſit teſtari cum 4. uel 5. teſtibus, quia tunc debebunt eſſe rogati, quia non dicitur eſſe receſſum a ſolennitate iuris poſitiui. Sed dicit, quod dictum Bald. loquentis de ſtatuto diſponente de duobus teſtib. tñ, etiam non tranſit ſine dubitatione, per tex. cum glo. in l. diuus, ff. de teſta. milit. ubi ius priuilegiat militem, ut poſſit teſtari cum duobus teſtibus, & ta men debent eſſe rogati, quod ultimum intellige ſecundum glo. in l. 1. ff. de teſt. mili. & in l. milites, C. de teſt. milit.

eſt ſint maſculi, nec alia ſolẽnitas iuris ciuilis, quod bene no. Nã Doct. noſtri vñr multum ſtrictẽ intelligere iſtum tex. dicentes, ſolum prouidere reſpectu numeri teſtium, non reſpectu ſolenni tatis reqſitæ à iure ciuili: vnde dr, q̃ Fran. de Are. conſuluit teſtes eſſe rogandos, quia non debemus recede re a iure ciuili, niſi qua tenus reperit ꝓrium cautum de iure canonico. Sed ego quidem loquendo primam opi. concludo, q̃ iſte tex. ſatis probat primum dictum. Nam licet propoſitio fuerit facta de numero teſtium, tñ papa tradit poſtea gñalem doctrinam, vt hæc cauſa nõ tractetur ſm leges, ſed ſm decretorum ſtatuta; et ita hodie cõiter ſeruatur; & hoc procedit, vt dixi, de iure canonico, & de iure ciuili. Nam ius non ſolum voluit prouidere, vt Chriſtianus habeat liberã facultatem donandi eccleſiæ, quia tempore Conſtantini, Chriſtiani non audebant ſe publicè congregare, nec eccleſiis relinquere. Vnde ſatis eſt, q̃ illud priuilegium Conſtantini operetur primũ; non autem voluit tollere ſolenitatem iuris ciuilis: ſed de iure ca-
a no. eſt bene hoc ſeruandum in omni foro. † Sed quæro, quid in
2 donatione a facta eccleſiis, nunquid requiratur inſinuatio vltra quingẽtos aureos, ideſt, vt fiat coram iudice, & ſcribatur in actis publicis, ſm q̃ vꝫ reqrere ius ciuile, vt in l. ſancimus. C. de do. Doc. aperte non tangunt, & Bar. in d. l. ſancimus, & in l. pe. eo. ti. vbi tractatur mã, nihil dicit, ſed vꝫ potius tranſire cum gl. vt requiratur inſinuatio. Sed reperi, q̃ in extraneo loco ponit opi. ſuam, dicen
b do, q̃ in donatione facta ad piam cauſam non requiritur inſinua
tio, & hoc poſuit in l. illud. C. de ſacroſan. eccl. motus per l. pe. præalle. Quaſi velit dicere, quòd ſicut in redemptionem captiuorum, eſt ſublata ſolennitas inſinuationis per illum tex. ita & eadẽ rõne dicendum in qualibet pia cã, quod ſatis mihi placet. Sed ceſſante lege, ego idem cõcluderem per tex. hic; & ſic ſæpe de facto fui interrogatus, & reſpondi, q̃ eadem eſt rõ in donatione inter viros, quę eſt in vltima voluntate. Vnde quemadmodũ papa fuit hic motus per illam authoritatem, In ore duorum, &c. Ita dicendum in donatione inter viuos. Nam concurrit fauor religionis, & rõ c. & vbi eadem eſt ratio, debet eſſe eadem iuris diſpoſitio;
3 maxime in concernentibus animam, vt in c. cum dilecta, de conſtitu. vel inut. & hoc ſemper no. † Et ex his infero ad aliam quæſtionem quotidianam notabilem. Statuto in multis locis cauet, q̃ fœmina non poſſit teſtari, vel ſe obligare ſine præſentia duorũ conſanguineorum, quæritur nũquid poſſit teſtari, vel bona ſua eccleſiæ donare, ſeu ad piam cãm. ſine ſolennitate. Et vꝫ, q̃ ſic, per iſtũ tex. quia relicta, vel donata pro anima, non debent terminari ſm leges ciuiles, ſed ſm canones. Sed ſtatutum eſt pars iuris ciuilis, l. omnes populi, ff. de iuſt. & iu. Item non valet ſtatutum laicorum impediens quodammodo liberam facultatem donandi pro anima. vt no. in l. 1. C. de ſacroſ. eccle. Licet quod notat Io. And. in c. ſi. de immuni. eccle. lib. 6. vbi dicit, q̃ non obſtante ſtatuto, quo cauet, vt bona mobilia non poſſunt alienari in forenſes, vel non ſubiectos iuriſdictioni ſtatuentium, poterit quis donare talia bona eccleſiæ, quia ſtatutum inferiorum non poteſt tollere priuilegium indultum eccleſiis per principalem. Hanc opinio. reperio certiſſime fouere Bal. in l. generali, c C. de ſacroſ. eccle, † Et idem
4 d Bal. in auth. caſſa, ponit aliã notabilem qõnem. Statuto d cauetur, q̃ niſi teſtm inſinuetur intra ſex menſes per hęredem, ſit ipſo iure nullũ. Clericus fuit inſtitutus hæres. & non inſinuari fecit teſtũ, quęrit, nunquid teſtm ſit nullum. Et concludit, q̃ non. Mouetur, ſi ſtatutum non aſtringit clericum, fortius hoc dicendũ, q̃n eccleſia eſſet inſtituta. Et per ꝓdicta poſſunt decidi infinitæ qõnes, & maxime illa quotidiana, nunq̃ legata ad pias cãs, nõ adita hæreditate, dẽantur, & maxime, ſi hæres repudiat, vel renũciat hæreditati. Et dicendum q̃ ſic, quia hæc legata non ſubiacent ſolenni
5 tati iuris ciuilis, vt dixi. Sed quod legata non debeant hęreditate nondita ex teſtõ, eſt ſolennitas iuris ciuilis, & idem dic in mul
6 to ſimilib. † Vltimo aduerte, q̃ licet iſte tex. loquatur de relictis ſa cris eccleſię, idem tñ eſt obſeruandũ, ſm Inn. in omnib. relictis ad pias cas. Et dñr relicta ad pias cãs omnia, quæ relinquũtur pro anima, & ſentit gl. notabilis & ibi Bar. in l. ſi quis Titio, ff. de leg. 2. facit. C. requiſiti. Ĵ. eo. Et ex dictis Inn. collige, q̃ relicta ad pias cauſas gaudent eodem priuilegio cum relicto facto eccleſiæ. Rõ põt eſſe identitas diſpoſitionis ſeu rõnis. Nam eccleſia priuilegiatur in inte. reſt. li. 6. vbi ſingulariter voluit, q̃ ſicut eccleſiæ poſſunt
7 ꝑ aam, & contemplationem Dei. Facit quod no. Io. An. in c. 1. ꝑ tere reſtitutionem in integrum, ita & alia pia loca. † In gl. 2. ibi, Ad eccleſiaſticũ iudicẽ.] No. gl. ſingulariter, ex qua collige, q̃ in relictis ad pias cãs, põt ẽt hæres adire iudicem eccleſiaſticũ, ſiue hæres ſit ſecularis, ſiue eccleſiaſticus. Colligit ex tex. q̃a papa hanc eam qualificat, & decernit cã tractandã non ſm leges, ſed ſm decretorum ſtatuta, ergo eſt eccleſiaſtica, quia aliàs non potuiſſet impedire tollendo diſpoſitionem legalem. dic tamen, q̃ eſt mi
8 hi ſori. Nam eſt in optione actoris, quem iudicem velit adire, ſe cularem ſcilicet, an eccleſiaſticum, & de ſeculari probatur hic: tum coram eo hæc cauſa tractabitur.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶Quid in donatione. Vide Pau. de Caſ. in conſ. 3. inc. omiſſo ordine, ſecundum antiquam impreſſionem, cum multis allega. per Fel. in c. eccleſia Sanctæ Mariæ, in 8. q. princ. ver. modo ex iſto caſu deciduntur quo, ſupra de conſtitu.
b ¶Et idem firmat do. Ant. in c. ad hæc, ſupra eo. Et adde hic tex. & glo. in §. & cum retro, Inſtit. de donatio. ubi etiam Bal formatꝫ aliquas quæſtiones circa inſinuationem. Adde quod notat do. Anto. poſt Hoſt. in c. fi de fide inſtrum. in 2 col. & 10. And. in addi Spe. eo. ti. §. porro, in addi. inci. illa lex. Et gl. in l. ſancimus, C. de dona. & in Auth. de non alienan. §. ſi minus, & late per Lud. Rom. in l. Modeſtinus, ff. de dona. Et vide omnino Arch. in ca. Ludouicus, 63. diſtin. ubi enumerat caſus, in quibus in donatione non requiritur inſinuatio, & inter alia dicit, quod hodie valet donatio facta eccleſię abique inſinuatione, uſque ad octogẽta aureos. quem etiam refert & ſequitur Bald. in cap. peruenit, ii 2 in fi de iureiur de hoc uide glo. fi. in l. illud, C. de ſacroſ. eccle. Sed uide glo. & Augelum tenentes contrarium in l. ſancimus, in prin. C. de donatio.
c ¶Cum Bal. in d. l. generali, concordat Pet. de Anch. eum recitans in repe. c. ca nonum, de conſtitu. in 3. prin. quæſtio, in 20. col illius quæſtii. uel. dicit etiam Bal. & adde Bar. & Bal. in l. fi. C. de ſacroſan. eccle. & Bal. in l. iubemus nullam, eo. ti. ubi dicunt, q̃ ſtatutum prohibens alienari in forenſem, non includit eccleſiam. Vide plenißime per Doct. poſt Io. And. in c. eos, de immun. eccle. lib. 6. Item ad hoc facit, quod no. dom. Anto. in ca. tua, de deci. Item ad de Bald. in c. clerici, de iud. vbi etiam ponit, an ſi ſtatutum laicorum prohibet alienari in foreſtem, poſſit fieri alienatio in perſonam eccleſiaſticam. Et adde elegans dictum Cyni in authen. ingreſſi, C. de ſacroſan. eccle. ubi dicit, quòd licet minor non poſſit alienare ſine decreto iudicis, quod ualebit confeſſio ſine decreto, quam facit ipſe minor, dum ingreditur religionem. Ad quod vide omnino latiſſime per dom. Ant. in c. in præſentia, de proba. in 38. colum. Adde etiam Bald. in l. ſi ſponſus, §. conceſſa, ff. de dona. inter virum, & uxorem. Vbi dicit, quod ſi collata eſt res in aliquem ſub pacto, quod non poſſit alienari, nihilominus poterit alienari in piam cauſam. Sed contra hoc uidetur determinare Bal. in l. uoluntas, in fi. 1. col. C. de fideic. 6. ubi dicit, q̃ prohibitus alienare extra familiã, non poteſt legare extraneo etiam pro anima ſua, ut in c. 1. §. donare, quali. olim feu. aliena. poſ. Adde ẽt omnino Ro. in auth. ſimiliter, C. ad legem Falc. qui uidetur deſtruere omnia ſupradicta, allegando tex. in d. §. donare, & in ca. 1. in princ. de prohib. feu. alie. ubi prohibitio facta uaſallo de alienãdo, includit etiam alienationem in piam cauſam. Item uide Bal. in l. facroſ. C. de epiſ. & cle. ubi dicit, q̃ ſtatutum quo cauetur q̃ filiuſa. non poteſt ſe obligare, compræhendit etiam filiumfa. clericum uel ſacerdotem. Item adde quod no. in ca. quo iure, in fi. 8. diſt. ubi dicit q̃ ſi loci faciunt ſtatutum, q̃ fabricæ eccleſiæ per teſtatores; ligentur tantum, licet non poſſit clericos, uel eccleſiaſticos ligare, tamen ualet quoad præiudiciũ ſubditorum. Et idem punctualiter dicit Dom. 10. diſt. c. 1. in 3. col. Item ad prędicta uide omnino Ro. in repe. auth. ſimiliter, in 15. & 16. priuilegio piæ cauſæ circa contractus, C. ad leg. Fal. Et ad q. hic tracta tã per do. Ant. in ver. ex hac decre. uide Pet. de Anch. in repe. reg. ea quæ, in 6. in 2. q. prin. in fi. & uide oĩno d. Card. in c. perpendimus, de ſent. excom. in fi. i. char. ver. quæro de q. & do. Anto. in c. eccleſia S. Mariæ, de cõſti. in 6. col. poſt Bar. in l. 1. C. de ſum. Trı. Et adde q̃ in ſimili quæſtione no. Pau. de Elea. in quodam ſuo conſ. inc. cauetur ſtatuto, quod conſilium habetur in repertorio Bal. ſuper Inn.

Anto. Fran. ¶An ſtatutum loquens de foreſi, iucludat clericum, uel eccleſiam, dicas q̃ ſtatuto prohibente forenſem acquirere, non ligatur clericus, ut no. Bar. in l. dudum, C. de contrah emp. & no. Doc. in c. eccleſia S. Mariæ, de conſt. & Bal. in l. fi. 5. col. C. de ſacroſ. eccl. & in Liubemus, eod. ti. & no. Bar. in l. fi. C. de exac. tri. l. b. 11. & in l. filius, in § diui. ff. de leg. 1. & no. Doc. in l. quorum, ff. de pig. & ſo. And. in c. fi. de immu. eccle. & uide Pau. de Caſt. in conſ. 193. & 295. & Fed. de Sen. conſ. 76.
d Seb. Sap. ¶Statuto. De hac quæſtione uide Fel. in d. c. eccleſia S. Mariæ, col. 24. uer. ultimo non omitto, in fine, & col. 35. uer. ſecundum quod ſequitur, ſup. de conſt. Et ibi etiam, an ſi ſtatutum prohibeat aliquid alienari, ualeat alienatio facta in clericum.

SVMMARIVM.

1 *Teſtari non poteſt clericus de acquiſitis per eccleſiam, etiam q̃ ſint mobilia; ſed de bonis ſuis proprijs poteſt teſtari: poteſt tamen de bonis per eccleſiã acquiſitis aliqua ſeruitoribus, vel pauperibus elargiri. 8.*
2 *Bonorum appellatione veniunt mobilia immobilia, iura, actiones, ſeu nomina debitorum.*
3 *Emptio facta de bonis eccleſiæ, dicitur acquiſita per eccleſiam.*
4 *Eccleſiæ appellatione non ſemper venit ipſum corpus inanimatum ipſius eccleſiæ ſed aliquando capitulum, aliquando ſucceſſor.*
5 *Clericus bona acquiſita intuitu eccleſiæ, cuius ipſe non habebat adminiſtrationem, trãſmittit in capitulum, & ei cedunt, ſi vero clericus habebat adminiſtrationem, puta, quia rector vnius eccleſiæ, tunc talia bona cedunt ſucceſſori qui habet diſpenſare, prout de aliis bonis eccleſiæ. 7.*
6 *Capitulum quando ſuccedit in bonis canonici defuncti, quæ ipſe acquiſiuerat intuitu eccleſiæ, poteſt illa vel inter canonicos diſtribuere, uel in bonis cõmunibus retinere.*
8 *Clericus non poteſt conſanguineo diuiti aliqua donare, niſi ab eo habuerit ſeruitia.*
Aliqua, iſta dictio denotat certam moderationem, quaſi dicat, non omnia.
9 *Clericus ſi quid acquirit ex aliquo iuſto artificio, vel quod legat, alios docendo, acquirit ſibi, & non eccleſiæ.*
10 *Clericus, ſi habebat plures eccleſias, tunc bona quæſita intuitu eccleſiæ, vel quæ habent deuenire in eccleſiam, diſtribuuntur inter ipſas.*
Clerico decedenti ſine teſtamento, & conſanguineis, ſuccedit eccleſia.
Bona quæſita per clericos, cenſentur in dubio quæſita intuitu beneficiorum, quæ poſt eius mortem veniunt diſtribuenda inter eccleſias, ſecundum q̃ eccleſiæ reſpondebant de fructibus. 11.
12 *Clericus ſi quid indebite acquiſiuerit, redditur veris dominis, uel inter pauperes diſtribuatur.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XII.

Relatum ii. †De pprijs pōt testari clericus, in acq̄sitis per eccl̄esiā, ēt si sint mobilia, succedit ecclesia, id est communis congregatio, vel successor; potest tamē aliqua seruitoribus, vel pauperibus elargiri. Si autem defunctus habeat plures ecclesias, seu beneficia, fiet æqua diuisio inter illa. Et quinque sunt partes. Secunda ibi, [In nomine.] Tertia ibi, [Licet] Quarta ibi, [Cæterum. Quinta ibi, [Quia vero.] & venit hoc ca. ad declarationē c. cū in officijs, §. eo. Casus literalis. In c. §. e. cū in officijs, dr̄, q̄ bona per ecclesiam acquisita, ad eandem deuoluuntur, in obitu clericorum. Quæsitum est a Papa, vtrum de immobilibus tm̄, vel de mobilibus sit intelligēdum? Rēspondetur, generaliter bona quælibet per ecclesias acquisita eis debent iuxta Lateranen. concil. post acquirentis obitum remanere. Sed per hoc vocabulum, ecclesia, non intelligitur Eps, vel successor cleri ci morientis in ecclesia collegiata, sed ipsum collegium intelligitur, quod rerum illarum debet canonicam distributionem, & curam habere. Vbi autem in loco defuncti vnus tm̄ est ordinandus, illa bona illius, sicut & alia bona ipsius ecclesiæ, debet dispensare. Et licet mobilia per ecclesiam acquisita in alios, pro morientis arbitrio transferri non possunt, consuetudinis tm̄ est non improbandæ, vt de mobilibus illis possint aliqua conferri pauperibus, & alijs locis religiosis, & illis, q̄ clericis seruierāt, siue sint ꝓsanguinei, siue alij, ꝑm seruitij meritum. Si vero clerici de hæreditate, vel alio, intuitu personæ suæ aliqua acquisuerint, de illis disponāt pro arbitrio suo. In fi. dicit, clerici vero, quia plura habent beneficia in pluribus ecclesijs, bona illorum debent diuidi inter ipsas ecclesias pro rata ꝑm congruam distributionem. Bern. † No. primo ex isto tex. iuncto cap. cum in officijs, §. eo. q̄ appellatione bonorum, non solum veniunt bona mobilia, sed etiam immobilia, & omnia alia cuiuscunque qualitatis sint: vnde comprehenduntur actiones, seu nomina debitorum. Nam bona dicūtur, q̄a beant, hoc est, beatos faciūt in hoc seculo, q̄a prosunt, & hæc habentē in l. bonorū appellatio. ff. de ver. sig. Vñ puto, q̄ ob hāc cām Papa rn̄ det hic gñalius, q̄ fuit q̄sitū. Nam quærebat, an appłone bonorū venirēt tm̄ immobilia, an ēt mobilia. Et Papa rn̄det, q̄ veniūt bona q̄libet, quasi dicat nō solū mobilia & immobilia, sed ēt alia, puta iura incorporalia, q̄, ꝓprie nō dicūtur mobilia vel immobilia, sed faciūt tertiā spēm, de quo plene dixi in c. nulli. de rebus eccle. nō alien. † No. 2. ibi, [Post acq̄rentis obitū.] q̄ bona dicūtur acq̄sita p ecclesiā: licet rector ecclesiæ acq̄siuerit; ex quo tm̄ intuitu ecclesiæ su ccessit acq̄sitio; & iō si clericus de redditibus ecclesiæ emat equū, vel prædiū, hæc possunt dici acq̄sita per ecclesiā: vnde sunt ecclesiæ, & nō clerici. Vide bo. glo. 12. q. 1. c. res, & tex. in c. fixum, eod. causa, & q. 5. † No. in ver. [Nomine.] q̄ appellatione ecclesiæ, non venit semper corpus inanimatum ipsius ecclesiæ, sed quandoque capitulum ecclesiæ, quandoque successor, & de variis significationibus, vide bo. glo. in ca. querelam, infra ne prælatices suas. † No. & tene menti semper, quia non est alibi, q̄ acquisita per canonicum intuitu ecclesiæ, seu prębendæ, non cedunt successori in prębenda, sed capitulo ipsius ecclesiæ; vbi autem beneficiatus non est de congregatione, sed habet beneficium omnino separatum, puta quia est rector ecclesiæ parochialis, vel præpositus, vel Archidiaconus non beneficiatus a capitulo: tunc bona acquisita intuitu beneficij cedunt successori, non capitulo. Rationem diuersitatis nemo ponit, quod viderim, sed ego puto hanc diuersitatis rationem esse. Canonico datur prębēda ex bonis communibus capituli principaliter, vt inde sumat ne cessaria; non autem datur, vt sit administrator ecclesiæ. ideo, si aliqua remanent vltra prębendam, dēnt cedere capitulo, cuius sunt bona prębēdarum: nam satis est, q̄ successor habeat corpus prębendæ: quia, vt dixi, datur sibi, vt inde viuat; & capitulum administrabit bona acquisita, sicut alia bona communia. Sed in alio beneficiato per se extra congregationem datur beneficium tantum administratori ipsius ecclesiæ: vnde quemadmodum habet administrare omnia bona ecclesiæ, ita & hic quæsita intuitu ecclesiæ. † No. ibi, [Canonicam distributionem & curam, &c.] quid debeat facere capitulum de bonis relictis per canonicum defunctum. Nam debet canonice distribuere; vel, si vult retinere in bonis communibus, debet habere curā, sicut de alijs bonis. Et hic videntur inferre Doctores, quod ista bona non debēt diuidi inter canonicos. Ego dicerem, quod si vellent diuidere secundum quod canones permittunt, poterunt, vt patet ex illis verbis, [Canonicā distributionē.] No. ibi, [Cū Dei timore dispēsent.] quod bona acquisita per prædecessorem, non cedunt loco successoris, vt inde possit ad libitum administrationem habere; sed cum Dei timore debet dispensare, sicut dispensāt alia bona ecclesiæ. † No. ibi in ver. [Licet] quod clericus etiam in ægritudine, de qua postmodum decesīt, potest aliqua mobilia ecclesiæ, conferre religiosis locis, & pauperib. Item his, qui sibi seruiunt, siue consanguinei sint, siue extranei, secundum seruitij meritum. Ex quibus verbis infertur, quod in pauperibus, & locis religiosis, sufficit ad erogationem faciendam sola charitas. Sed in alijs, qui non sunt pauperes, vel non sunt loca religiosa, requirit quod præcesserit aliquod seruitium. Ex quo secundo infero, quod consanguineo diuiti, qui non seruiuit ecclesiæ, vel prælato, non potest prætius aliquid conferre, etiam de mobilib. ecclesiæ. Et pondera verbum ibi, [Aliqua] quod denotat quandam moderationem. Nō enim debet omnia mobilia ecclesiæ dispensare in ægritudine. Item no. ex hoc, & ex tex. quod seruitium impensum prælato, vel detur impensum ecclesiæ; adeo, quod de bonis ecclesiæ potest fieri remuneratio, facit c. per tuas, & quod ibi dixi, de do. † No. in verbo, [Cæterum] tex. apertum, quod habens beneficium, licite exercet aliquod artificium, vel doctrinam in docendo alios, & lucrum inde proueniens cedit ipsi & non ecclesiæ. Et ex hoc & ex tex. colligitur, quod clericus potest esse artifex, & licite sumere officium docendi alios, & intellige de artificio congruenti clericatus ordini, vide bonam glo. in c. canonum. 14. quæstio. 4. quæ dicit, quod emat corium, & faciat sotulares. † No. in verbo, [Quia vero.] quod si clericus, qui aliqua quæsiuit, habet plura beneficia, debent illa bona per æstimationem congruam diuidi inter illa. Et potest intelligi iste ver. multipliciter. Primo in bonis propriis clericorum, qui decesserunt sine testamento, & consanguineis. Nam tunc bona veniunt ad ecclesiam, vel ad ecclesias, si plures habuit, 12. quæstio, 5. cap. pen. Sed iste intellectus, licet sit verus in se, non tamen placet quoad istum tex. nam venit aduersatiue ad præcedentia, & declaratiue ad cap. cū in officijs, supra eo. sed illud cap. cum in officijs, & etiam præcedentia hic in tex. vt patet in verbo, cęterum, loquuntur siue clericus decesserit testatus, siue intestatus, & sic inferendum, quod iste ver. procedit etiam in clericis decedentibus testatis. Hostien. videtur intelligere, quod procedit in bonis ecclesiæ, sed loquitur in habentibus administrationem, vel quando decesserunt sine testamento. Et sic videtur ēt transire Ioā. Andr. & hoc faciunt, vt sustententur opin. positam per glo. in cap. præsenti, de offi. ord. lib. 6. vbi dicitur, quod si clericus non habet administrationem, puta quia est canonicus, licite testatur de fructibus quæsitis ratione prębendæ; secus, si habet administrationem. d. cap. cum in officijs. Et sic etiam restringunt illum tex. Certe restrictio non est bona, quia iste tex. si bene ponderatur, aperte confundit opin. illius glo. Primo facit iste tex. in principio in eo, quod venit declaratiue ad cap. cum in officijs, & q̄ illud cap. habeat locum etiam in beneficiatis in congregatione, vt patet hic in ver. nomine, & illud cap. loquitur, siue decedat testatus ipse clericus, siue ī testatus. Ergo bona q̄sita, seu reddituscepti ex prębenda, si supersunt, cedunt congregationi, non obstante testamento canonici, cum bona prębendæ sint ecclesiæ, vt dixi; & probatur 12. quæstio. 1. in cap. nulli episcoporum, cum ca. seqnen. Secundo facit iste tex. in verbo, [Licet.] nam loquens in omnibus clericis, vt patet ex verbo præcedenti, dicit quod pauperibus. seu seruitoribus potest aliqua donare; ergo non potest de his testari. Tertio facit ver. [Cæterum.] qui permittit dispensationem in acquisitis intuitu ꝑsonæ; secus ergo in acquisitis intuitu prębendæ. Vltimo hanc sententiam apertissime approbat tex. in ver. quia vero, præall. qui loquitur de clericis habentibus beneficia in eccles. js. Et vult quod bona illa diuidantur inter illas ecclesias secundum congruam ęstimationem. Vt puta aliquis erat canonicus Bon. & Parm. & ex canonicatu Bono. habuit centum, & Parm. cc. Bononia habet vnam partem bonorum, & Parma habet duas partes; quia in dubio præsumuntur quæsita ex cultatibus huiusmodi beneficiorum. Et dic, quod loquitur iste ver. quando clericus decedit ab intestato, vt voluit Host. & Ioā. And. & est aperte contra istum tex. vt §. dixi. Item nulla rō pōt persuadere hanc diuersitatē inter canonicū, & aliū habētem administrationem, puta curatum. Nā cum curatus habeat maiores labores, quā canonicus, ergo dēt magis priuilegiari in bonis ecclesiæ, arg.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Appellatione bonorum. Vide Barto. in l. vxori meæ, ff. de vsufruct. leg. B. ld. in l. 1. in fi. 1. lectuæ, & in 2. le. ff. de fla. ho. & Barto. in l. Quintus, §. argento, colum. 2. ff. de an. & argen. lega. & Bald. & Imo. in l. fi. coniance. §. si ff. sol. matr.

b Seb. Sap. ¶ Obitum. Hoc etiam procedit, quando fraudulenter celebratur contractus sub nomine alterius, quam prælati, vt tradit Bald. in l. mancipia C. fi quis alteri, vel sibi & in l. fi vt proponis, colum. tertia. C. de rei uxoria. Et dato quod contractus sit simulatus, acquiritur tamen ecclesiæ suæ, ut dicit Bald. ubi sup.

c ¶ Quod ex redditibus prouenit, illud dicitur esse ecclesiæ, sicut reddituserant. Et adde Innocen. capitulo 1. supra eod. in 1. colum. Circa hoc, an res empta ex redditibus ecclesiæ, sit ipsius eccle. dicas quod sic, ut per Barto. & Bald. in l. fi ut propo. C. fi quis alte. vel sibi, & in l. uxor mario, ff. de do. inter uirum & uxorem. Et pro hoc facit, quia res empta ex fructibus fundi paterni assignati filio pro alimentis, dicitur esse profectitia, & quaritur patri, nisi filius emens sit emancipatus, ut per Bald. in l. eum oportet, in 2. colum. C. de bo. quæ lib. Et adde, quod res empta ex pecunia uxoris, est uxoris, quoad dominium, si uir emens non effectuando, ut per Barto. in l. si ut proponis, in fi. in 5. quæstio. C. de rei uendi. Et vide glo. in l. uxor mari to, in uer. non potest, ff. de do. inter uir. & uxor. quæ dixit, quod est mariti utiliter. Et adde in simili, q̄ res empta ex pecunia pupilli, efficitur pupilli si fuit empta a tutore pupilli, uel minoris, secus, si ab extraneo, quia tunc non potest uendicari, nisi i pupillo, ut per Bar. & gl. in l. filio, in fi. de iudic. Bar. in l. Titius & Meuium, in §. alterum ff. de admin. tut. & per Alex. in consi. 36. in 4. parte consi.

arg. hic, ibi, [Iuxta seruitij meritum, &c.] Item bona prębendarū sunt ecclesiæ, quanquam sint ditiūa per prębendas; vnde p hanc diuisionem non perdunt bona nām suam, quia bona ecclesiæ ce
d dunt pijs vsibus; non autem, vt canonicus possit testari ad libitū. Et pro hoc vide tex. apertum in d. c. nulli, cum c. seq. dico latius in rep. c. cum esses, §. eo. & vide omnino in c. nouum genus, de deci. gl. in verbo, [Tantum vnus.] ibi, dicas, q̄ non. & vide hodie tex. istum in c. sæpe, de elect. li. 6. & cle. statutum, eo. ti. vbi reuocant priuilegia, & consuetudines, & statuta in ꝓrium. Et in fi. gl. intelligo gl. non solum, q̄n sunt bona communia indiuisa inter Archidiac. & capitulum, sed etiam q̄n sunt diuisa; sed omnia bona ecclesiæ sunt capituli, puta, quia capitulum de bonis communib. assignauit cuique, etiam Archidiacono, certam prębendam. Nam ēt puto, q̄ bona acquisita per Archidiaco. cedant capitulo, sicut dicimus in canonicis. Nā iste tex. loquitur q̄n prębendæ essent diuisæ. Patet, quia si illæ non essent diuisæ, non esset dare successorem in ꝓbenda, vt in c. dilecto, de præb. & tm̄ iste tex. ꝓsupponit, q̄ canonicus hēat successorem. Nā licet bona sint diuisa per ꝓbendas, nihilominus sunt capituli, ꝑm Doct. quod no. Si aūt bona Archidiaconatus essent separata a bonis capituli, puta, quia fuerunt Archidiaconatui donata, vel dignitas donata aliundē; & tunc veniret in successorem. Quod ēt vult hic Inno. dicens, q̄ hoc casu eps debet custodiam bonorum archidiaconatus vacantis. Ex quo tacite sentit, q̄ vbi Archidiaconus esset beneficiatus in capitulo, ea tunc habebit custodiam bonorum vacātium, sicut aliorum bonorum capituli, quod no. Ex quo infero vnum notabile dictū, q̄ custodiam bonorū ꝓbendæ vacātis hēt capitulum, & nō eps. Probo per prædictam rōnem, quia omnia bona sunt capituli, licet diuisa per prębendas; & ita in dubio præsumēdum est, arg. in c. nulli episcopo. † In gl. fi. ibi, [A qua pius percipit.] Intellige ꝑm Doct. in dubio, q̄n non constat, intuitu cuius beneficij illa bona quæsiuit. Nam si constat, tunc ecclesia habebit bona quæsita intuitu suo; sed in dubio, quando non constat, quomodo quæsiuit, habet locum iste tex. vt ei plus detur, a quo maiores redditus percipiebat, quia verisimile est, q̄ de redditibus cuiuslibet acquisiuerit. Idem potest dici, q̄n habebat patrimonium, vt habeatur rō re ditimum patrimonij, & pro rata detur portio hæredibus, vt no. gl. 22. q. 4. c. 1. Sequens autem consideratio gl. non ꝓcederet, vbi clericus non tenebatur ad residentia. Item quia debemus hēre respectum ad locum, vnde processerunt pecuniæ acquisitæ. † Vltimo hic quærit extra gl. quid si clericus aliqua acquisiuit ex illicita
2 adoocatione, vel negotiatione in honesta, seu ex ludo? Dicit Host. primo sedandos esse clamores, si qui apparent. Credo, q̄ vult dicere, si apparent repetentes, est primo eis indulgendum; aliās autem fieret distributio per episcopum inter pauperes, arg. in l. nul. C. de epis. & cle. & melius facit, 14. q. 5. c. qui habetis, & quod no. Ioan. in c. quia plerique, de immu. eccl. Sed dubito, vtrum hæc cōsideratio sit indistincte vera. Nā puto eā indistincte veram, vbi illicitè quæsitum subiacet restitutioni, quia tunc in defectum dēnarium recipere, succedunt pauperes, vt in c. cum tu, de vsu. Sed vbi bona non subiacent restitutioni, licet illicitè acquisiuerint, cum ꝓsint aliter pœnitere de peccato sine restitutione, non video quare clericus debeat impediri, vt de his bonis non faciat ad voluntatem suam. Vide ad prædicta bonam gl. in c. ex transmissa, ſ. de deci. & 4. quæſt. 5. in ſum. 1. q. 1. c. non est putanda.

b Seb. Sap. ¶ Ex ludo. Quod acquisita in ludo per clericum sint illicite acquisita ꝙ nec consuetudo excuset, tenet Card. & Imo. in c. pen. sup. de vi. & ho. nes. licet in laicis ex consuetudine aliter ꝙncludat And. Sic. in consi. 65. quod illud in medium afferam, in 4. uol.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Testator committens suam extremam voluntatem dispositioni alterius, dicitur decedere testatus.* 2.
2 *Testamentum factum nutu, tenet de benignitate canonica.*
3 *Testamentum collatum in alterius voluntatem, valet, quia censetur factum ab ipso causas, & ideo ille in cuius voluntatem est collatum, debet illam hereditatem in pios usus distribuere.*

CAP. XIII.

Cum tibi. a † Vario modo legitur, sed secūdum intellectum notabiliorem. h. d. Tenet testamentum, si quis extremam voluntatem suā alterius dispositioni committit, & dr̄ testatus ad pias cās. Primo decisa consultatio. Secunda responsio, ibi, [In secunda.] Casus lit. Aliquis commisit extremam voluntatem suā in dispositionem alicuius amici sui, & sic mortuus est. Quæritur, an ille dicatur decedere intestatus? Rndet papa, q̄ non vī decedere intestatus. Ber. No. 1. quod iste tex. est multum allegabilis & frequētatus, tam per canonistas, q̄ per legistas, & tene menti, quia quotidianus. † Pro intellectu capituli & gl. o p
3 pliciter ꝺ tex. vī enim q̄ committendo vltimā voluntatem alterius dispositioni, non dicitur quis decedere testatus. Primo, quia non tenet testamentum, si testator non exprimit nomē hæredis per testatorem, ergo. &c. Secundo oppo. ad idem, Dispositio hæredis non potest conferri in alterius voluntatem. Non. n. possum instituere illum hęredem quem alius voluerit: talis enim voluntas dr̄ captatoria, b ideſt, adulatoria, secundum glo. sed melius dr̄ deceptoria, quia plerunque decipiuntur hi, quos testator instituere credebat. Item, vt dicit gl. no. in l. illa. de hære. inst. cum effectus testamenti conferatur post mortem, & sic in tempus, quo testator non est futurus dominus, satis est, vt sibi permittatur, vt possit hæredem instituere, quem vult, non autem debet extendere hanc permissionem, & conferre in voluntatem alterius. Sed hic iste commisit dispositioni alterius dispositionem hęreditatis; ergo non debet valere testamentum, quod est ꝺ istum tex. in fi. Sol. hæc sunt fortissima ꝺria ad tex. p p quæ istud ca. vario modo legitur. Gl. nostra locuta est ita generaliter, vt ex ea vix possit elici, quid intelligat. † Nam dr̄ in effectu, q̄ de benignitate canonica
3 valet testamentum nutu factum. Sic vī soluere proximum ꝺriū; & vī intelligere do. Ant. gl. ꝙ in casu nostro iste fecit testm̄ nutu. Quia alius interrogauit, vtrū vellet instituere talē hæredem, & ip se annuit, ꝙ sic, & tūc tex. debet exponi alterius dispositioni, i. interrogationi, & ꝑm istum intellectum esset casus notabilis, q̄ de benignitate canonica valet testamentum nutu factum. Sed verè iste intellectus non vī, q̄ sit consentaneus literæ, quæ dixit, quòd commisit dispositioni, non interrogationi. Nam ille, qui interrogat, non disponit, nec testator annuendo dr̄ committere dispositioni alterius, sed potius rndere ad interrogationē alterius. Sed omissis alijs diuinationibus, puto, q̄ gl. habuerit hunc intellectum, q̄ qualitercunq; appareat de mente testatoris, valeat testamentum. Vnde vtendo verbis gñalibus, vī quodammodo nutu hæredem instituere, & forte ob hoc gl. dicit mētionem de nutu; & per hoc tollitur primū ꝺrium. Hoc ēt vī placere Host. qui dicit non referre, quid ex æquipollentib. verbis fiat, vt in c. licet ex quadam, de test. sicut ēt sufficit, si testator dicat, Hę reditatis meæ dūs esto, valet testm̄. l. his verbis. ff. de insti. ita debet valere, si vtī alijs verbis generalibus, puta, Oīa bona mea committo dispositioni tuæ, & per hoc tollitur ꝑm ꝺrium. Non enim commisit testator dispositioni alterius, vt alium hæredē institueret, vel eligeret; sed hoc potius contulit in dispositionē ipsius hæredis, quod valet, vt in iuribus alleg. in gl. Et hæc lectura satis vī colorata, & benigna.
4 Alij aliter legunt. † Sed Inno. inter cætera ponit vnam lecturam, quam postea magis declarauit in quadam additione, quæ cōiter tenetur per canonistas, & legistas, vt proferens dicta verba generalia, videatur velle decedere testatus ad pias cās; & q̄ ille, cuius dispositioni cōmittit, sit hæres noīe, pro hoc facit illud verbum, Dispositioni tuæ. vī enim elegisse, vt bona distribuant. Et de hoc per Bar. in l. 1. C. de sacrof. eccl. qui sequendo hunc intellectū dixit hic fore casum, q̄ voluntas captatoria ad pias cās valet. Vnde dicit, q̄ si testator dixit: Cōmitto bona mea arbitrio Titij, vel dic spositioni, valet q̄ agit, & ille tenet distribuere bona ad pias cās, c & non profanas. Nam in profanis nulla est rīa volūtatē limitans, sed in relictis ad pias cās est regula iuris humani & gentiū, & etiā diuini,

ADDITIONES.

a ¶ Ad materiam huius c. vide Bar. pul. consi. 5. & 6.

b ¶ Adde hic Archid. in c. fi quis de clericis, 11. quæst. 2. in fi. vbi dixit, quod ista decre. loquitur, quando quis in vltima sua voluntate dicit sic, Ego relinquo omnia bona mea exponenda secundum dispositionem talis, & tunc valet ista voluntas, quia ista generalis distributio habetur loco hæredis. Et pro intellectu huius decre. vide Bal. in l. 1. in 2. & 3. colum. C. de sacrosan. eccle. vbi Bal. ponit an captatoria voluntas habeat locum in relictis ad pias causas. Et quot modis dicatur voluntas captatoria, vide etiam in l. priuilegia, eodem titu. Item vide Bal. in l. post dinisionem, C. de iu. & fac. igno. vbi dicit, quod ad pias causas bene potest hæres declarari, in alijs secus. alleg. hoc capi. Itē adde, quod l. licet, C. de pac. habet locum etiam in legato ad pias causas, secundum Bal. in l. fi. in antepe. colum. C. de pac. Item vide in l. executorem, post princ. C. de execu. rei iud. Item vide, quod per istum tex. dicit Bar. in repe. l. 2. in 3. colum. versi. tertio quæro, C. de sacrosan. eccl. Item vide omnino quod no. Bar. in l. captatorias, C. de test. mil. & quod ibi no. do. Alexan. de Imola.

Anto. Franc. ¶ Quæ dicatur captatoria voluntas, dicas q̄ est illa, cuius dispositio confertur in liberam voluntatem alterius, vt in l. illa in institutio, in l. captatorias, ff. de hæred. instit. Et adde, quod sicut valet captatoria voluntas facta a milite, vt in l. captatorias, C. de testamen. mili. ita etiam debet valere, quando fit in piam causam, in d. c. cum tibi, de test. vbi etiam per Innoc. qui dicit, quod tunc valet institutio, si quis dicat, Voluntatem meam committo dispositioni Titij, de quo etiam per Barto in l. 1. C. de sacrosan. eccle. Quod intellige verum, si in legato vel institutione est facta mentio de pia causa, vt quia dicit, Lego talia ecclesiæ, vel, Ecclesiam instituo, prout voluerit talis. Secus, si diceret simpliciter, Lego ad arbitrium talis, absque expressione piæ causæ. de quo per Alexand. in consi. 104. in prima parte consi.

c ¶ Et istum intellectum sequitur Imo. in d. l. captatorię, de leg. 1. & idem sentit Bal. alle. istum tex. in l. priuilegia, C. de sacrof. eccle.

Sebast. Sapia. ¶ Ad pias causas. Quod captatoria dispositio valeat ad pias causas, tenet Alexand. consi. 13. incip. citra primum dubium, in vlti. colum. 3. volum. vbi attestatur ita esse communem, & quod ipse ita semper est solitus tenere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diuini, scilicet vt debeamus prę omnibus religionem Deo; & pec
cata eleemosynis redimere. 1 3.q.2.c. animæ defunctorum. de pœ.
dist. j.c. medicina. Vnde relinqnendo piæ cæ bona, in volũtate al-
terius, non potest ille aliud velle, suadente rõne nãli & regula, de
qua s. dixi. Sed in alijs relictis posset aliud velle, & sic volũtas esset
incerta & captatoria. Et de hoc dicendum plenius, vt no. ibi per
eundem, & Bal. in l. illa institutio, ff. de hæred. instit. An aũt & qũ le-
gatum possit pferri in voluntatẽ alterius, plenius q̃ hic, no. in l. 1.
5 ff. de leg. 2. † Vnum tñ nolo omittere, quod ponit Io. And. in addi.
Spe. in eo. titu. versi. quid si vbi dr, q licet valeat legatum nutu fa-
a ctum, non tñ testm. [a] Sic vr tenere contra istam glo. in prin. Dicit
etiam post Albertum Papiensem, q si quis ad interrogationem
alterius, puta dicentis, Vis tu talem hæredem instituere? & ille re-
spondet, q sic: non valet testm, licet glo. teneat contrarium in d. l.
iubemus. Mouetur ipse, quia testator debet exprimere nomen
hæredis, & in infirmitate quis de facili rndet ad oĩa, & sic d. Ant.
tenet, q de benignitate canonica potest procedere dictum glo.
sed de rigore potest procedere cõtrarium. Sed vide Bal. in l. 1. C.
de sacrosan. eccl. vbi allegat istã gl. sing. concludens, q ad pias cau
sas valet testm nutu factum, quod placet in huiusmodi relictis per
ea, quæ dixi in c. relatum, il 1. s. eo. Sed in alijs posset dubitari; tamẽ
dici posset, q si constat de voluntate sua per signa vrgentia, q va-
let testm de benignitate canonica, arg. hic, & in c. cũ apud, de spõ.
De alijs lecturis non curo, quia communiter non tenentur.

ADDITIO.

a ¶ An valeat testamentum nutu factum, vide quod scribit Bar. in l. 1. §. si quis,
ff. de verbo. oblig. & ibi vide plenit. do Alex. de Imo. post Bald. in l. 1. eo. tit.
circa prin. ff. de testam. Vide Bald. quem etiam alleg. Pan. hic in l. 1. in fi. col.
C. de sacrosan. eccl. vbi dicit, q ad pias causas procedit hæredis institutio
nutu facta; licet regulariter secus sit in alijs, vt dicit etiam glo. sing. quam
non inuenies alibi in isto c. Et quid si notarius scripsit testamentum, postea
accedit ad testatorem & legit sibi testamentum dicendo, Si uis, quod scri-
ptus in hoc testamento, sit tuus hæres, stringe mihi manum, nisi testator
stringat illi manum, an valeat testamentum, vide per Ancha. in c. 2. supra eo.
Pau. de Cast. in l. hæredes palam, in princ. ff. de testam. Ang. in l. hac consul-
tissima, C. qui testam. fac. post.
Ant. Fran. ¶ An dispositio nutu facta valeat, vide text. in l. nutu ff. de
leg. 3. maxime si disponens non potest loqui, & quomodo probetur nutus,
& an valeat fideicommissum nutu factum, vide Bald. in l. & in epistola, C. de
fideicom. & habetur in l. seruo inuito. §. si pupillo, ff. ad Treb. & vide glo.
in l. item quia, ff. de pac. vbi habetur, & quid de matrimonio, in quo de
necessitate videntur requiri verba, vide in c. tuæ, & ibi plene per Ducto. di
sponsa.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus debet habere portionem de relictis factis ecclesiæ, etiam quod ali-*
quid fuerit ipsi Episcopo relictum, nisi ipsi relinquatur, vt non capiat por-
tionem de relictis Ecclesiæ, nu. 2. Vel nisi ecclesiæ sint exemptæ. nu. 6. An
autem debeat habere de relictis factis hospitali constructo authoritate
Episcopi, vide nu. 7.
3 *Episcopus nullam portionem debet habere de bonis testatoris, nisi de relictis*
factis ecclesiis.
4 *Debitor necessarius si legat creditori, videtur legasse animo compensandi; se-*
cus si est debitor voluntarius.
5 *Parochianus si eligit sepulturam in alia ecclesia, debetur presbytero paro-*
chiali canonica portio de relictis factis ecclesiæ sepulturæ, nisi ipsi presbite-
ro testator aliquid reliquerit.
Parochianus tenetur ex iuris dispositione aliquid relinquere presbytero pa-
rochiali.
7 *Hospitale non constructum authoritate Episcopi, in quo tamen habitant in-*
firmi, an dicatur locus religiosus & pius.
Relictum factum pauperibus sub commemoratione alicuius loci, in quo ha-
bitant, censetur factum illi loco, alias secus.

CAP. XIIII.

1 **Officij.** † De relictis ecclesiæ petit eps partem suam; licet
aliquid fuerit sibi a testatore relictum; nisi eo mo
do, & non in fraudem fuerit relictum a testatore, q maneret ea
a parte contentus, & legatum [a] agnouerit. Cõis diuisio. Secunda
ibi, [Consultationi.] Casus literalis. Aliquis in testamento reliquit
Epo propriam portionẽ, & alia multa monasterijs, vel ecclesiis;
quæritur, vtrum eps de illis possit petere legitimam portionem?
Respondet Papa, q si portionem illam legauit epo cum condi-
tione, vt ea esset contentus, & eps cõditionẽ acceptauit, de alijs
nihil petere poterit: quia per hoc alijs renunciare vr: sed si portio
nem illam absolute reliquit, de alijs nihilominus legitimam por-
tionem poterit vendicare. Si vero constiterit quod fraudulẽter
modicum portionem reliquit cum ꝺditione, vt in cæteris eps por
tione debita fraudaretur, quia fraus & dolus alicui patrocinari
non debet, eps de illis portionem exigere poterit a canone ꝓstitu
tum, taluis indulgentijs Romani põtificis, q̃ quibusdã regularibus
sunt concesse. Et c. istud loquitur sm consuetudinem qu orundã
locorũ. Bern. † No. 1. q de relicto facto ecclesiæ, vel monasterio
debetur epo canonica portio. Et hæc portio diuersificatur sm di
uersas cõsuetudines locorũ. vnde respectu quotæ attendenda est
consuetudo loci, vt in c. certificari, de sepul. Vtrum autem ꝓsuetu
3 do possit in totũ tollere, dicam in c. seq. † No. ibi, [Propriam por-
b tionẽ] [b] argu. q eps debet habere certã portionẽ ex bonis testato
tis. Sed contrarium puto verum. Non enim est iure cautũ, q dis-
cessanus teneatur aliquid relinquere epo loci. Nam iura dant por
tionem epo ex relictis factis ecclesię, vt in c. seq. & 10. q. 1. c. de his,
& c. antiquos. Vnde intelligerẽ istũ tex. dũ dicit, ꝓpriã, l. respectu
laiorũ relictorũ alijs ecclesijs factorũ. Item si testator nihil reli-
quit ecclesiæ, nullã portionem potest eps petere; & sic errãt testa-
tores qui credẽtes ad hoc teneri, legant indistincte epo aliquid ꝓ
4 sua canonica portione. No. q legatum epo simpliciter factum
non diminuit portionẽ sibi debitam ex relictis ecclesiis. † Sed cõ-
tra hoc, & contra tex. oppo. vbicunque debitor reliquerit aliqd
suo creditori, vr in dubio relinquere animo cõpensandi cum de
bito. l. si cùm dotem, §. si pater, ff. sol. mat. vbi dr, q si pater tenebã-
tur dare dotẽ filię, & aliquid reliquerit filiæ in testamento, non
potest filia petere legatum integrũ, & dotẽ, ga vr legasse animo
compensandi cum dote debita. Sed in casu nostro canonica por
tio debetur epo ex iuris dispositione, vt in iuribus superius allega
tis; ergo testator legando aliquid simpliciter epo, vr legasse ani-
c mo compensandi cum portione [c] canonica. Sol. Bart. in d. §. si pa-
d ter, & Moder. [d] Doc. hic distinguũt, q q̃sque relictum fit per de-
bitorem necessarium; quia ex necessitate iuris tenetur ad debitũ.
Q̃sque fit per debitorem uoluntarium, quia ex uoluntate sua gs
se ad debitum obligauit. Primo casu in dubio vr legatum facta
animo compensandi, vt in d. §. si pater. Secundo casu non vr ani-
mo compensandi, nisi sit expressum, ut probatur in l. unica. §. scie
dum, C. de rei uxo. actio. ubi habetur q si maritus, qui tenetur re-
stituere uxori dotem post mortem, aliquid simpliciter legauit
uxori, poterit uxor utrunque petere. Sed per hoc non soluitur ꝓ-
rium supra formatũ. Nã ista portio debetur epo necessario ex di
spositione iuris; ergo in dubio relictũ sibi factũ dẽt cẽseri, q ani-
mo cõpẽsandi, cuius ꝓriũ innuit tex. Sol. dicit Bar. in d. §. si pater, q
hic uoluntarie iste testator incidit in hoc debitũ; quia uoluntarie
reliquit ecclesiæ. Hæc sol. mihi nõ placet, ga licet uoluntarie reli-
quisset, tñ immediate ex dispositione iuris debetur necessario ip
si episcopo sua portio. Vnde solue, & aliter, q testator nõ est debi
tor epi necessarius; nec uoluntarius, quia portio datur epo a te-
statore, sed ab ecclesijs, quibus factum est relictum, ut in c. seq.
unde si testator aliquid reliquit simpliciter epo, non potest dici,
q reliquerit animo cõpensandi cum debito, cum ipse non sit de-
bitor episcopi. oportet ergo ut apponat modũ in lega to, si uult
compensationem fieri, s. ut eps sit cõtentus illa portione, & hoc
notabiliter uoluit ille tex. Et per hoc potest dari optima limita-
tio ad supradictam distinctionem Bar. Prædicta procedunt in re
licto facto episcopo, & ecclesiæ inferiori. † Sed insurgit dubium
notabilius & fortius, nũqd dispositio huius tex. locũ hẽat in reli-
cto facto p parochianũ ecclesiæ parochiali, q alibi elegit sepultu
e rã, ut possit presbyter parochialis capere relictũ sibia testatore
factum,

ADDITIONES.

a ¶ Vide omnino pro amplia. Lap. alleg. 30. circa §. uersi. legatum.
b ¶ Item per istum tex. ia versi. proprij portionem, d ciditur, quod no. Bal. in l.
præsens, ad fi. C. de transc. vbi dicit, quod clericus potest ad libitum suum di
sponere de quarta, quam acquirit nomine mortuariorum.
c Seb. Sap. ¶ Portione. Vide Fede. de Senis in consi. 154. incip. Io. seruus, vbi plu
ra ad hanc materiam.
d ¶ Nota theoricam, an & quando legando creditori, videatur lagare animo cõ
pensandi. & adde tex. & omnino ibi Bar. in l. si cum dotem. § si pater, ff. sol
matri. & tex. in l. Lucius, in princ. qui est prope fi. tex. in l. si seruus, ff. de leg.
1. & in l. huiusmodi. §. cum pater, prope fi. eod. titu. & tex. in l. si vxori, C. de
bon. auth. iudi. poss. Et adde hic text. & ibi no. Bart. & Pau. de Cast. in l. cũ
dotem stipulanti, ff. sol. matr. Et ista faciunt ad quæstio. de qua fuit pridie rec
rogatus. Testator reliquit filiæ suæ monali legatum, ita quod non petat am
plius aliquid ex bonis suis iurrum acceptando legatum, videatur renunciaꝛ
se hereditati? Ad quam q. vide bo. tex. in l. quidam, ff. de prob. Et si ex dispoſi
tione statuti vxore præmoriente maritus debeat lucrari certam partem do
tis, an si vxor prius præmoriés aliquid marito legauit, videatur relictum ani
mo compensandi in illa parte sibi debita. Vide latissime per Imo. in l. si cum
dotem. §. si pater fi. ia, ff. sol. mat.
Ant. Fran. ¶ An legatum per vxorem marito possit compẽsari marito, dica,
quod potest dici, quod in dubio videatur esse factum tale legatum marito
animo compensandi, quia in necessitatib. nemo liberalis existit, neque præ
sumitur, quod ipsa mulier voluerit legare vel donare ipsi marito, sed potius
voluerit compensare, vt in l. rem legatam, ff. de adi. leg. Et hoc sine dubio
puto verum, qũ dos consisteret in quantitate, & mulier etiam faceret lega
tum quantitatis. Secus si legaret aliquam speciem, quam ẽt iudicaret le-
gasse animo compensandi, vt in l. si. C. de compẽ. & dr per Bar. in l. qui insti-
tuariam. §. si seruus, ff. de fur. circa mediũ, & in l. si conuenerit, in princ. a. vbi
etiam per Alex. ff. de pigno. actio. Et quando in dote habeat locum compen
satio, uide in l. neque, C. de compen. & in l. 1. ff. rerum amo.
e ¶ De hoc uide late per Imo. in clem. dudum, de sepul. super glo. in uer. inte-
gre. & hoc facit ad q. quam ponit Arch. in c. Io. 15. q. 5. vbi dicit, Pons, testa-
tor reliqt cẽtũ distribuẽda inter pauperes domus Dei Bononiẽ, postea duo
bus ex eisdẽ pauperibus, eos speciliter nominãdo, facit certũ legatũ, an po
terũt petere portionẽ suã de illo legato generali. Et concludit q sic. & vide
articulum hic positum plene per d. Ant. in sua solenni disputatione, quæ in-
cipit, Bononiensis quidam vsurarius manifestus; in 4. dubio principali. Et ad
hoc opt. facit quod no. Alber. in 2. parte statuto. q. 163.

factum, & de relictis factis ecclesiæ sepulturæ petere canonicam
portionem. Et videtur primo, q sic, arg. huius tex. & c. seq. Item in
a simpliciter mandant, vt de omnibus obuentionibus ecclesia-
rum, sepulturę, occasione funeris, debeatur quarta ecclesię paro
chiali, de sepultu. quasi per totum, & clemen. dudum, eod. titu. &
maxime facit iste tex. in verbo, [Integre.] In contrarium facit hęc
ratio multum vrgens. Ecclesiæ parochiali debetur quarta ab ec-
clesia sepulturæ, aut in recompensationem onerum, quæ sub-
hit administrando sacramenta parochiano suo; aut satisfactio-
nem iniurię; quia relicta propria ecclesia, elegit alibi sepulturã, vt
in c. 1. & 2. de sepul. Sed vtroq; casu satis prouisum est, si ipse testa
tor religt propriam portionem parochiali ecclesiæ. Itẽ iura man
dãt, vt eligens alibi sepulturã, dẽat relinquere ecclesiæ suæ tertiã
partem sui iudicii, vt in c. 1. & 2. prę all. sed si reliquit certã portio-
nẽ illi ecclesiæ, vr satisfecisse iuri: ergo non põt ab ecclesia sepul-
turæ aliud peti; nisi vt suppleatur vsq; ad quartã. Na vt s. dixi, debi
tor necessarius vr relinquere creditori aĩo compẽsandi, d. §. si pa-
ter. Hanc q. bene examinat Fed. consi. 3. & ibi refert Io. And. in d.
clem. dudum, in gl. in verbo, Integre. tenere, vt indistincte dẽatur
quarta ab eccl. sepulturæ. ipse tñ Fed. dicit, q sibi magis placeret
opi. ꝓria, nisi obuiaret sibi authoritas Ioã. And. Et ad illam cle. rñ-
det, q dẽt intelligi, cum sit ius nouum. sm dispositionem iurium
antiquorum; videlicet qñ nihil est relictum ecclesiæ parochiali à
testatore, & ibi vide latius. Mihi placet hæc opi. & adduco tex. per
alios non adductum in c. de his, de sepul. a ꝓrio sensu, vbi pondẽ-
ratur, q ecclesię parochiali fuerat relictum à testatore. Item, audi
cio meo, non vr hęc qõ multum dubitabilis, quia iura nõ simplr
faciunt testatorem debitorem; sed dicunt, q dẽt relinquere quar
tã partem sui iudicij, ecclesiæ parochiali. Si ergo reliquit, frustra
quærimus, vtrum reliquit animo compensandi, cum satisfecerit
iuri in proprijs terminis, & sic sumus extra no. in §. si pater. Non
obstant iura, quæ dicunt, q ecclesiæ sepulturæ dẽtur quarta; qa
illa dẽtur in subsidium. qñ. l. testator non seruauit dispositionem
iuris. Solum difficile est respondere ad d. cle. dudum, ad quam tñ-
deo multipliciter. Primo, q loquitur in subsidiũ. qñ testator non
seruauit dispositionem. Secundo potest intelligi, [q] rocedit in
Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus. Nam cum habeãt mul
a priuilegia in præiudicium ecclesiarum parochialium quia au-
dunt confessiones, prædicant, habẽt sepulturam, quæ omnia sunt
de iure parochiali; voluit papa in recompensationem, vt de om-
nibus eis obuenientibus occasione funeris, debeatur quarta in-
tegra ecclesiæ parochiali. Itẽ & tertio, si bene ponderet illa gl. nõ
sentit ibi Io. And. q. relictum factum a testatore, non veniat in re
compẽsationem; sed solum vult, q si aliquid obuenit ecclesiæ pa
rochiali ex funere prius delato ad ipsam ecclesiã, q non veniat in
recompensationem, & si testator se nihil reliquit, ecclesiæ pa-
rochiali, merito de relictis ecclesiæ sepulturæ, debet habere quar
tam integram. Nec ob. iste tex. quia loquitur in epo, qui reputat
extraneus quoad testatorem, cum nihil teneatur sibi relinquere,
sed quartã, q̃ consequitur ab ecclesia legataria. Sed ecclesia paro
chialis non reputatur extranea; imo est creditrix ex dispositione
iuris, ga ipse vult, q testator relinquat ecclesiæ parochiali, & sic vr
6 reliquisse aĩo satisfaciẽdi iuri. † Quæro, ga tex. dicit, q ex relicto fa
cto monasterijs, vel ecclesiis, debetur epo canonica portio, nun-
quid hoc procedit respectu olium ecclesiarum, ẽt si sint exempte
iurisdõne epi? Inn. & cõiter Doc. tenẽt, q solum dẽtur ab eccle
sijs epo subiectis. Exẽptæ vero, dẽnt soluere quartã papæ, sm Pe.
de quo transeũt hic cõiter Doc. Pro hoc, ga papa censet ordina-
rius & eps exẽptorũ, vt no. 93. di. c. nullam, & c. authoritate. de pri
vil. 6. Quidam tñ voluerũt tenere, q ab oĩb. ecclesiis diœcesis,
et exemptis, dabatur ista quarta, quia iura loquũtur gñaliter. Sed
primo dictũ est cõi, & verius. Nã hæc quarta dẽtur epo pp cõio
nes, quæ est inter epm & ecclesiã sibi subiectam, vt in c. seq. in ver.
secus. sed cõio cessat inter epm, & ecclesiã exemptã. Item põt dẽ-
fronte oneris, quod sustinet eps circa curã ecclesiarũ sibi subie-
ctarum: q̃ rõ cessat in exemptis. Põt deberi & tertio in recogni-
tionem superioris, sicut in simili dicit Inn. in procuratione in c. j.
de cen. li. 6. & hæc ẽt rõ cessat in exẽptis, & vr hoc ꝓfitmare p cle.
dudum. præal. quæ loquens de fratribus, qui sunt exempti, exclu-
dit oẽs prælatos a petitione cuiuscũq; portionis, nisi solũ respectu
quartæ, q̃ debetur ecclesię parochiali. Hinc dicit ibi gl. no. super
7 verb. quartam, q si testator non sepelitur apud fratres, non tenent
fratres soluere quartã de relicto eis facto, quod no. † Sed dubitaꝛ,
quid de relictis factis hospitalibus? [a] Sol. si hospitalia sunt religiosa
authoritate, s. epi ꝓstructa, tunc in dubio dẽtur quarta: probaꝛ in
c. seq. in ver. secus, qd̃ ꝓcedit sm Io. And. ẽt si relictũ sit factũ pau
peribus certi hospitalis; ga vr habuisse respectum ad locũ, & non
ad personas pauperes. Secus vbi relictum factum esset pauperib.
sine determinatione alicuius loci; quia tunc nil dẽtur epo, vt no.
glã tenementi, in c. 2. j. de sepul. Pro hoc, quia illud nullo iure
cauetur; imo potius innuit oppositum in l. nulli, & l. si quis ad de-
cuner. con. iu. Si vero hospitalia non sunt religiosa, est magnum
dubium. Nam cum qõ esset de facto, Bal. & duo alij Doc. ꝓsulue-
runt, vt nõ deberet quarta, ga ista locis pijs dẽtur, vt in c. seq. ver.
secus. sed hæc loca non dnr pia, quia priuata persona non põt fa-
b cere locum pium, aut religiosum, [b] sed oportet, vt interueniat au
thoritas epi de cõse. dist. 1. in c. nemo. & c. adhec, de relidom. Sed
D. Pe. de Peru. frater Bal. & q dã Car. de Tuderto, q fecit tractatũ
de huiusmodi quarta, tenuerũt oppositum, & induxerunt in op-
positum dictum Spec. in ti. de inst. ed. §. nunc aliqua, ver. scias, vbi
dicit, q loca pia sunt hospitalia, monasteria, & alia loca in quibus
debiles & infirmi requiescunt, & habitant. Item locus authorita-
te epi nõ ædificatus nõ dẽt gaudere maiori priuilegio, q̃ locus
oĩno religiosus. Et p hoc dicebat p dictus d. Pet. q ex relicto alicui
Fraternitati, debetur quarta epo; quia fraternitas est collegium à
iure approbatũ, all. Arc. in c. si qs. 42. di. Ego all. Bar. in l. fi. ff. de col
le. illi. l. q istæ Fraternitates faciunt collegium licitum. Sed vtrum
dẽatur quarta, non starem simpliciter opi. istorum, sed distingue
rem, q aut hospitale fuit ædificatum authoritate testatoris iã de-
functi, & tunc eps habebit quartã. Adduco tex. in Auth. de eccl.
ti. in §. si quis ædificationem, vbi dr, q eps dẽt habere curam de ta
li hospitali. Non enim potest amplius deduciad profanum; &
sic rõnes præal. quare dẽtur ista quarta, vẽdicãt sibi locũ in isto
casu. Sed vbi ille, q ædificauit, adhuc viueret, forte secus esset dicẽ
dum, quia dns seu patronus loci potest de illo hospitali disponere
ad libitum, vt no. Inn. in c. inter dilectos, de do. vnde ille locus tan
quam omnino priuatus, nõ vr capax relicti: vnde potius relictum
vr factum pauperibus, q̃ loco. Item eps non visitat huiusmodi lo
ca. vide Fed. ꝺ. 225. vbi dicit, q ab hospitalib. non religiosis nõ põt
exigere episcopalia, quod bene no. De relicto aũt facto Fraterni-
tati potius crederem, q non debeatur quarta: qa non vr facta lo-
co cum nõ sit capax, sed potius ipsis de Fraternitate, vt disponãt
in piam causam, & cessant in eis rationes superius allegatæ.

ADDITIONES.

a ¶ An de relicto hospitali detrahat episcopus quartã, vide ẽt hic ꝑ Imo. & ali-
quid per d. Ant. in c. 2. infra de sepul. vbi idem dicit, quod Io. And. & ibi hic, ꝙ
quarta episcopalis debetur epo de relictis ecclesiasticis, uel alijs pijs lo
cis. Secus dicit, si fuerit relictũ certis, vel incertis personis pauperibus; non
intuitu locorum, sed personarum. Et dicit, quod de relicto facto hospitali
non fundato authoritate episcopi, non debetur quarta episcopo. Quod
episcopus possit detrahere quartã, tenet Bal. in horphanotrophos, in fi. C. de
epis. & cle. Cuius dictum alleg. Pau. de Cast. in consi. 191. & vide Bal. in l. si
quis ad declinandam, C. de epis. & cle.
Anto. Fran. ¶ De hac quarta episcopali dicas, quod illa debetur episcopo de
relictis factis per testatorem pro anima, ut per Bal. in l. si quis ad declinan-
dam, §. in omnibus, de epis. & cle. & habetur in c. certificari, de sepul. & in c.
fi. de test. Et adeo debetur episcopo de omnibus legatis pijs, ut non possit
fieri compensatio ẽt cum legato facto ipsi epo. Ad quod uide ẽt Alex. post
alios in l. si cum dotem, §. si pater, ff. sol matr. & uide do. Ant. & Io. de Imo.
in c. officij, de testa. Et adde q talis quarta non debetur epo de relictis fa-
ctis pauperibus incertis, ut per Bal. in l. si quis ad declinandam, C. de epis. &
cle. & in l. quod pauperib. in 16. q. en. tit. & in auth. similiter, in uit. q. C. ad le.
Fal. & per Fed. de Sen in consi. 56. Et an debeatur de relicto facto pauperi
bus certi hospitalis, dr, quod sic, ut per Bal. in d. §. omnibus, in 10. col. uersi.
nunc aduertatis, ubi distinguitur, an sit factum legatum pauperibus omni-
no incertis, an uero certis non inatim, uel pauperibus certi hospitalis. Et ui
de ẽt Bald. in Lorphanotrophos, in fi. de epis. & cle. ubi dicit, quod debetur
epo talis quarta de relictis factis hospitali constructo in ciuitate epi. Et in
d. §. omnibus, in 1. col. declarat Bal. quare talis quarta debeatur episcopo de
relictis factis suis ecclesijs. & uide Inno. in d. c. certificari. Et adde quod ta-
lis quarta debetur episcopo etiam a monasterijs ex emptis, ut per Innoc. in
c. 1. in glo. magna, de statu monach.
b Seb. Sap. ¶ An hospitalia non religiosa, quæ episcopo non subsunt gaudeant
priuilegio ecclesiarum, uide Bal. in d. auth. hoc ius porrectum, col. 2. C. de sa
crosan ecclc. cum multis allegatis per Fel. in c. de quarta, colum. 3 uer. non
dicas, supra de præscr. & an canonica portio debeatur de legatis factis ho
spitalibus, uide Fel. ibi col. 4. uersi. 14.

SVMMARIVM.

1 *Relictum factum, vel donatio episcopo, an censeatur factum contemplatio-*
ne personæ, vel ecclesiæ 2. & quid de relictis factis alijs clericis inferiori-
bus. 3. 4. 7. 23. 24. 26.
2 *Canonica portio debetur ecclesiæ cathedrali de relictis factis episcopo, nisi te-*
stator prohibeat, 5. 6.
Canonica portio, quæ debetur episcopo, non potest per testatorem prohiberi
nisi et aliquid relinquat, vt infra c. proxi.
8 *Expressio nominis proprij, vel dignitatis, an & quando censeatur facta con-*
templatione personæ, uel dignitatis. 24. 25.
9 *Canonica portio debetur episcopis de omnibus relictis factis pijs locis.*
Ecclesiæ cathedrales, & inferiores non possunt statuere, neque ardua expli-
care sine consensu Episcopi in concernentibus statum ecclesiæ, & hoc pro-
pter communionem, quam habent adinuicem.
11 *Locatio ad longum tempus, non potest fieri per ecclesiam inferiorem sine con-*
sensu Episcopi, ad modicum tempus sic, puta ad 9. vel 10. annos.
12 *Relictum factum illi, qui non potest proprium possidere, censetur factum ec-*
clesiæ.
13 *Relictum factum vni canonico, vel alteri administrationem non habenti,*
censetur factum personæ, nisi ex coniecturis probetur contrarium. nu-
mero 27.
14 *Quis proprie dicatur habere prælaturam, vel administrationem.*
15 *Canonica portio, quæ debetur hodie, & olim debebatur, ad quantam quanti-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatem ascendit, & in quibus rebus debeatur. nu. 16. 17. & 19.
17 *Canonica portio non debetur epō de donationibus inter viuos factis ecclesiis.*
18 *Canonica portio, quæ debetur episcopis ex mortuariis, vel aliis relictis per consuetudinem tolli potest.*
19 *Præsumptio iuris tollitur per probationes coniecturatas, dum tamen coniecturæ sint vehementiores illa, super qua ius præsumit.*
22 *Monasterium quod venit fundandum ex dispositione testatoris, non potest eius administratio, vel subiectio relinqui alteri, quam episcopo.*
24 *Amicitia iudicatur ad similitudinem propinquitatis.*
Amicus relictus ad aliquid agendum sub nomine dignitatis, mortuo illo amico, non transit in successorem in dignitate, quia videtur habitus respectus ad personam, nu. 25.
25 *Relictum amico factum sub nomine dignitatis, censetur factum intuitu personæ, nu. 24.*
27 *Relictū amico factū ciuibus alicuius ciuitatis, censetur factum ipsi ciuitati.*
28 *Canonica portio, quæ debetur ecclesiæ cathedrali de bonis relictis episcopo, & econtra, ad quam quantitatem ascendit.*
Bona relicta ecclesiæ cathedrali diuiduntur in quatuor partes, vna debetur episcopo, alia canonicis, & aliis, alia pauperibus, alia fabricæ.

CAP. XV.

1 **Requisisti.** †Relictum epō contēplatione personæ, nō diuiditur cū ecclesia cathedrali: secus, si cōtemplatione ecclesiæ, siue nihil relinquatur ecclesiæ, siue aliquid; siue coniunctim, siue seperatim. Si aūt soli ecclesiæ est factū relictum, eps habebit portionem canonicam. Præsumitur autem relictum contemplatione ecclesiæ factum, qñ fit ab extraneo habēti administrationem. Secus, si fiat ab administrationem non habente: cum ecclesijs vero inferioribus eps non diuidit sibi relictum; quia non est tanta sibi cōio cū ecclesijs inferioribus, sicut cum ecclesia cathedrali. hoc dicit vsque ad fi. Diuiditur. Nam primo q. Secundo gñalis solutio ibi, [Et quidē.] Tertio specialis, ibi Sed ꝓsiderandum.] Et ibi distinguit quatuor membra, quæ patēt
2 in tex. Casus literalis. †Aliquis fecit testm̄, & multum pro anima sua legauit. Quæritum fuit a Papa, qualiter illa sint diuidenda inter epm̄ & ecclesiam? Rndet Papa, q regulariter obtinet, q eps de his ꝑm diuersas cōsuetudines locorū debeat habere tertiam, vel quartam portionem. Sed videndum est, vtrū testator dixerit hoc mō [Relinquo istud epō.] an, [Relinquo istud ecclesiæ,] vel [relinquo istud epō & ecclesiæ.] aut sic, [relinquo hoc epō, & illud ecclesiæ.] In primo casu, cum dixit [Relinquo istud epō.] distinguendū est, vtrum relinquatur epō ab extraneo, an a propinquo. Si ab extraneo, gñaliter verum est, q præsumitur reliqui intuitu ecclesiæ, & non personæ. vnde ecclesia cathedralis, de illo potest canonicam petere portionem, quemadmodum epō competit sua portio, si aliquid ecclesiæ relinquatur. Sed istud verū est, nisi testator exprimat, q velit illud esse tm̄ epi, & non ecclesiæ, in quo casu voluntas testatoris seruanda est. Secus est si dicat, q velit illud esse tm̄ ecclesię, non epi: quia priuata dispositio testatoris non pōt immutare gñalem constitutionem canonis. Sed huic dicto canon obuiare vr: dicit. n. canon, si aliquid legatur, aut donāt pontificibus ab extraneis, aut cum ecclesia, aut sequestratim, alias seperatim: quia ille, qui hoc donat pro redemptione animæ suæ, donat non pro commodo sacerdotis, non quasi proprium, sed quasi ecclesiæ dimissum, inter facultates ecclesiæ computabunt. Rndet Papa illi canoni dicens, q illud, quod dr̄ in canone, verum est, qñ testator non exprimit, q vellet illud tm̄ esse epi, & non ecclesiæ, & hoc exprimit hic testator; & ita non contradicit. Si vero a propinquo legatur epō, præsumitur, q intuitu personæ, & non ecclesię; nisi ꝛrium ostendatur, & de isto ecclesia nihil habebit. Si aūt relinquatur epō & ecclesiæ coniunctim, canonica diuisio inter eos est facienda. Si vero diuisim legauit istud epō, & istud ecclesiæ, siue equalia, siue inæqualia sint relicta, reducenda sunt ad canonicam diuisionem inter epm̄ & ecclesiam cathedralem, nisi vtraque pars velit esse cōtēta suo relicto. Si vero testator dicat, lego hoc epō, & illa capellis, vel monasterijs, aut alijs pijs locis· Nā in casu isto, quod legatur epō, eius erit præcipuum cum ecclesia, sicut si cuilibet alteri legaretur, & de alijs quæ legantur monasteriis, vel capellis, portionem canonicam obtinebit. †In fi. dicit, si
3 aliqua legantur clericis prælationem vel administrationem aliq̄ non habentibus, qui possint proprium habere, siue relinquatur ab extraneo, siue a propinquo, non intuitu ecclesiæ, sed perso-
a næ[a] præsumitur esse relictum; & de illo nec epūs, nec ecclesia aliquid habebit, nisi probatio in ꝛrium ostendatur. Quæ hic dicun-
4 tur, localia sunt, quia non seruatur hoc gñaliter. Ber. †Primo no.
b q relictum factū[b] ecclesiæ, seu alijs pijs locis, vel habenti administrationem ecclesiæ, præsumitur in dubio factum intuitu animę, & sic dr̄ relictum factum ad pias causas. Nam regulariter omne relictum pro anima dr̄ ad pias causas, vt no. gl. & Bar. in l. si quis Ti-
5 tio, ff. de leg. 2. vide quod dixi in c. relatum, ii i. ꝛ. eo. †Secundo no. q de relicto facto epō, debet ecclesia cathedralis habere canoni-
cā portionē, sicut econtra, licet de facto non seruetur, quia epi fere oīa iura capitulorum ꝓscripserūt. An aūt ēt ex toto valeat ista
6 ꝓscriptio, i. ꝛ. subijcia. No. 3. vnā ꝑeminentiā nō modicā, q̄ habet ecclesia cathedralis p̄ alijs inferioribus. Nā ecclesiæ inferiores cōi-
cāt epō relicta eis facta: sed epūs relictū sibi nō cōicat eis, sed ecclesiæ cathedrali. Et rō diuersitatis ponit in litera, qa maior est cōio inter epm̄ & ecclesiā cathedralē, cū cōstituāt vnū corpus, vt in c. nouit, & in c. quāto, de his, q̄ fiūt a p̄la. sine ꝓsensu capituli. q̄ sit in
7 ter epm̄ & ecclesias ſferiores. No. 4. illud gñale, q testator in suo testamēto, nō potest dispōnere ꝛ ius publicum, ꝛcor. c. tua, ꝛ. eo.
8 & l. nemo potest. ff. de leg. 1. †No. 5. ibi, [Dimittitur, aut donāt] q donatio facta prælato inter viuos ab extraneo, vī facta contemplatione ecclesiæ; nisi ex coniecturis ꝑsumatur ꝛriū. † No. in ver. [Si vero relinquatur.] q vbi dispositio potest esse realis, & personalis: quia potuit habere respectum ad dignitatem, & non ad personam, debemus in dubio recurrere ad coniecturas; non aūt cōsiderare, an sit expressum nomen proprium, an appellatiuum, seu di
c gnitas. Nā vides hic, q si relictum sit epō [c] consanguineo, ꝑsumitur intuitu personæ; licet sit expressum nomen dignitatis, q d semper no. nā ad illam distinctionē de expressione nominis, ꝓpriꝰ vel appellatiui debet solum recurri, qñ dispositio per oīa pariter est proportionabilis personæ, vel dignitati; vbi aūt sunt coniecturæ magis vrgentes, q̄ fuerit contemplata persona, dispositio erit personalis, sed dignitas erit realis. Hoc ꝓbat clarissime hic: ne relictū factū ab extraneo præsumatur factū intuitu ecclesiæ, sed a propin quo ꝑsumitur factū intuitu personæ. Nec distinguit tex. vtrum fit expressum nomē appellatiuū, vel proprium, immo semper loquit in nomine dignitatis, & hoc voluit ēt Io. An. in reg. priuilegium, de regu. in. li. 6. in Mer. plenissime tetigi in c. qm̄ abbas, de offi. dele-
9 & ibi de hoc, & pro hoc, quod dr̄ in gl. in ver. [Non est.] †No. in ver. [Secus.] q̄ de relictis factis nō solum ecclesijs sed ēt monasteriis, & alijs pijs locis, puta hospitalibus, debet epō canonica portio. Et in hoc istum tex. no. quia nō recordor de alio ita claro, &
10 intellige, vt dixi ſ. c. prox. †No. q inter epm̄ & ecclesiā inferiorem, & quælibet alia loca pia est cōio, sed non tanta, sicut inter epm̄ & ecclesiam cathedralem. & dicit Inn. q pp hanc cōionem non possunt ecclesiæ inferiores facere statutum sine consensu epi. c. cum consuetudinis, de consue. Et no. sin. hoc quia ille tex. loquit de ecclesia cathedrali: sed Inn. hic & bene extendit ad ecclesias inferiores: & intellige de statutis concernentibus statum ecclesiæ, de quo vide plene Inn. in d. c. cum consuetudinis, & bo. gl. in c. cū
11 stitutionem, de verb. sig. li. 6. † Idem dicit Inn. hic in locationibus, vt non possint ecclesiæ inferiores locare bona ecclesiæ, sine consensu epi; & hoc intellige, qñ locatio fieret ad magnum tps; secus si ad modicū: puta si ad ix. vel x. annos, & pro hoc vide tex. cum gl. in c. querelā, ne prælati vices suas. & meliorem tex. in cle. 1. de rebb. eccl. non alien. Item ob hanc cōionem non possunt ecclesiæ inferiores quælibet ardua negotia sine consensu epi explicare, ar. ſ. de iud. in c. causam, & 17. q. 4. in venditionibus. & in c. 1. de proc. quæ dicta bene notabis. & adduco bo. tex. 10. q. 1. c. regenda. & c. nouerint. Item no. ex hoc ver. q cōio inter epm̄ & ecclesiam est causā cōionis seu diuisionis relicti: de quo die latius vt dixi in c. præce. No ibi, cui est spirituali coniugio, q eps dr̄ contrahere matrimonium spirituale cum ecclesia sua cathedrali duntaxat, & nō
12 cum alijs inferioribus. † No. in §. illud. q relictum factum ei qui non potest proprium possidere, vt religioso, acquiritur ecclesiæ non personæ, cui factum est. l. Deo nobis. C. de epis. & cler. 13 q.
13 1. c. vnico. † Item no. q relictum factum non habenti prælationē, vel administrationem ecclesiæ; licet alias sit beneficiatus, ꝑsumitur factum intuitu personæ, & nō intuitu ecclesiæ, vbi est bñficiatus, pone exemplum in canonicis: nam canonicus non habet administrationem, nec prælationē in ecclesia: vnde in duobio relinquen
d do canonico,[d] nō vī testator habuisse respectū ad ecclesiā g a nō est verisimile, q religīset intuitu ecclesiæ ei q non hēt administrationē ecclesiæ: hoc verū nisi ex coniecturis probaretur ꝓtrarium, vt in litera. Et ex hoc ego induco istū tex. de directo ꝛ gl. in c. præsenti, de offi. ord. li. 6. q̄ vī hic sequi d. Ant. in eo quod illa glo. dicit, q beneficiatus non habens administrationem potest testari de fructibus perceptis occasione sui beneficij; secus dicit si habet administrationem, & mouetur principaliter per istum §. Sed certè, vt dixi, iste tex. pbat oppositū. Nā solū vult facere dr̄iam inter habentē administrationē, & nō habentē respectu coniecturāti mentē testatoris. Sed vbi pōt apparere, q testator habuit respectū ad ecclesiā, relictū acquirit ecclesię; nec est dr̄ia inter habentem

ADDITIONES.

a Non intuitu ecclesiæ, sed personæ. Adde Bal. in l. 3. C. quib. ad liber. procla. nō licet. & in l. aunua, §. Titia, vbi bo. tex. & in apost ad tex. in uerbo Titia, ff. de annu. le. vbi dr̄, q si fit legatum rectori ecclesiæ per testatorem, qui ille rector non fit vel affinitate, vel amicitia affectus, ꝓsumitur factum ecclesiæ. Idem Bal. in l. in ea, C. de cōpen. Bar. in l. 2. de reb. dub. & Pet. de Perus. in trac. por. cano. epi. c. 10. in fi.
b Seb. Sap. ¶ Relictum. Vide ad hæc late per Do. Bar. Soc. post Bar. in l. ciuibus, col. pen. & vlt. ff. de reb. dub.
c Seb. Sap. ¶ Episcopo. Vide Moder. in c. quoniam Abbas, supra de offi. delegato. Soc. in l. pen. ff. de re. du. vbi tex. ad propositum.
d ¶ Canonico. Idem tenet Bar. in d. l. ciuibus, & sequitur do. Socin. ibidem. & de legato facto epi scopo, an censeatur factum contemplatione ecclesiæ, vide Felin. in c. dilectus, col. 2. ver. ex his infertur, supra de offi. ord.

ē & non habentē administrationē. Sed de fructib. bñficij certū est, q obuenerunt intuitu ecclesiæ, & de bonis ecclesię; ergo nō est fienda dr̄ia inter p̄dictos: vnde ecc. poterit petere post mortē
19 suā, vt clare ꝓbat ista litera in ver. [Nā si probatio in ꝛrium appa-
reret.] † Quis aūt dicat habere p̄lationē, seu administrationē. Dūt
a dap verbū, p̄latio, [a] sumit hic large, vt cōprehēdat habētes ēt ecclesiā curatā, ar. in c. cū ab ecclesiārū de offord. Verbū aūt, administratio, verificat in eo qui hēt aliquam dignitatem, seu ministeriū in eccl. seperatū à congregatione. Vel secundum Abb. dicitur quis habere prælationem, qñ habet administrationem perpetuā, & dr̄ habere administrationē, qñ hēt tpalē, puta, est vicarius
b talis alicuius ecclesię, seu cōmendatarius, & vtraq; expositio est bona. Stricto vero mō q s dicat p̄latus, dixi in c. 2. de iu. † In gl. 1. in fi. Hæc gl. & sequēs gl. nitīt adducere iura antiqua, in quib. caueī
c tertia, vel quarta debita epō, sed tu ꝛcordādo multa iura, quę variē in hac mā videntur loq, ſcias, q olim [b] d oīb. redditib. nedum
21 de mortuarijs ecclesiārū inferiorū, debebat tertia pars epō loci, vt habetī c. ꝓstitutū. 16. q. i. & fuit illud īductū p̄ inopiā epatuū. Cū vero postea facultates epatuū incæperunt excrescere, fuit ſtatutū, vt medietates omniū oblationū fiendarū in ecclesijs inferiorib. deberenī epis. vt in c. antiquos. 10. q. i. Postmodū fuit statutū de tertia parte dūtaxat. c. de his, ea. cau. & q. Sed cū epatus post modū bñ dotarenī, fuit ꝓstitutū, vt ꝑter cathedraticum, i. duos solidos forte aureos, nihil deberet epō ab ecclesijs inferioribus; ita, q de iure oīs ecc. dēt soluere epō annuatī cathedraticū; sic appellatū, qa dat in honorē cathedræ epalis. Hæc habentur 10. q. 3. c. i. & 2. fuit tū statutū, q si eps vellet subire onus fabricæ ecclesiæ inferioris, posset capere tertiā partē omniū redditū, vt i. c. vno. ea. cā & q. Nec istud hodie reperīt imutatū, nisi ex ꝓsuetudine. Intelligo tm̄, q illa tertia pars debebat, si reliq̄ duę partes sufficiebāt ꝑsbyteris. Nā primo ꝑsbyter ecclesiæ dēt ali, & de eo, qd supest, dēt ecclesia reparari, vt est tex. no. in c. de his, de eccl. ędi. & vide qd ibi no. & in c. i. eo. ti. Postremo fuit statutū, vt de oīb. mortuarijs, & oblīt. ite tex. in d. ver. [Nec est,] quia loquitur in quarta debenda ab ecclesia inferiori: sed recitat tenorem c. pontifices. 12. q. 3. vbi solum dispōnitur de relicto, vel donato epō, & dicit q fuerit donatū in dubio ꝓtēplatione ecclesię, & sic sumus extra casum de quo ꝛrimus. Et si diceres, quare aliud in donatione inter viuos? Dic, q iura noluerunt tātum aggrauare ecclesias inferiores. Nā cum sustententur ex oblationibus fidelium, durum esset, q epi-
c scopus haberet quartā partem omniū, sed non tātum ꝓiudiciū fit in relictis in vltima uoluntate; & sic aliās in facto ꝓsului latius hunc articulum prosequendo. † Sed est q. notabilis [c] & quotidiana, nunquid ista quarta mortuariorū seu relictorum possit tolli consuetudine? Vin. & Io. sentiunt, q sic, & idem Inno. Sed Host. refert Innoc. mutasse sententiā, cum quæstio de facto accideret inter quendā epm̄, & quandā ecclesiā inferiorem, & dicit ipse fuisse interlocutum, q non obstāte ꝓsuetudine, deberetur quarta. Alij dixerunt, q portio potest diminui, sed non in totum tolli. Host. nī magis inclinare in partē, ut ualeat ꝓsuetudo; & clarius hoc tenet in sum. in tit. de sepul. in §. anlicite, uer. quid si ꝓsue-
tudo. Idem tenet d. meus, d. Car. hic. hāc sentētiā puto uerissimā, & all. glo. ordinariā semper menti tenendā in c. 1. de sta. reg. &, in
19 dicio meo, credo, q hoc probetur in c. de quarta, de præsc. † Sed dubitari potest, quid si non appareat de ꝓsuetudine quota portio debeatur: Dicit Inn. q potest peti quarta, quia iura uidentur in hoc conuenire. Ego dico, q circūscripta omni ꝓsuetudine, quarta pars debetur epō; & sic in dubio procedit libellus super quarta parte, tex. est in c. ꝙquerente, præl. † In gl. in uer. [Præsumit.] ibi, [Si magna uel lōga fuit dilectio, &c.] No. gl. q ꝛ præsumptionem uī admitti probatio, ēt per coniecturas; dummodo coniecturæ sint uehementiores illis, super quibus ius fundauit præsumptionem. Nā una præsumptio tollitur per aliā uehementiorem, ut no. in c. literas, de præsum. Idem dicunt Doc. q ex qualitate rei
20 potest præsumi, q persona fuit ꝓtemplata, & non dignitas, ut qa aliquis reliquit, uel donauit ego falconem, uel canem uenaticū, in quibus delectabatur. Et idem dic in fim. † In gl. in uer. [Secus] ibi, [Et cum aliquid datur ecclesiæ, &c.] Ex ista particula, usq; ad finem, collige tertiā solutionē, quę est uerior præcedentibus, q̄ sic declara. Quādo relictum fit ecclesiæ, g̃ uis apponatur dictio taxatiua, tm̄; nihilominus intuitu ecclesiæ fit relictum, non aūt intuitu personæ alicuius. Cum aūt bona acquiruntur ecclesiæ, nō
21 potest eps excludi, qa esset eū excludere ab administratione, & alimentis, quæ sibi debentur iure publico: quod quidem ius priuata dispositio testatoris immutare non pōt. † Ex quo, infero, q
22 testator q dispōsuit bñficium fundādum post mortem suā, non potest statuere, ut ꝓfirmatio, seu subiectio spectet ad alium, q̄ ad Epm̄, quia nō potest mutare generalem ꝓstitutionem canonū, de quo vide bo. tex. cum ibi no. in c. cum dilec. de ꝓsue. Sed qñ relinquitur epō tātum, uī contemplata persona & non dignitas, nec aliquid cōmittitur ꝛ ius; quia nullo iure cauetur, ut de relicto facto personæ episcopi debeatur portio ecclesiæ. immo potius inuitur ꝛrium, ut hic patet de relicto facto à propinquo. Et hāc solutionem sentit eriā Innoc. Alij aliter soluunt, sed prædicta
23 sufficiāt. † In gl. in uer. [Nec est sibi sub proprio nomine.] No. singulariter hanc particulam gl. quæ uult. q relictum factū ab extraneo habenti administrationē ecclesiæ sub nomine ꝓpriꝰ, præsumatur relictū ecclesiæ, & bene probat hoc dictū l. annua, all. in gl. secundū unū intellectum. Et licet d. meus d. Car. intelligat dictum procedere, quando fuit expressum ēt nomen appellatiuum, scilicet dicendo, [Relinquo hoc Petro epō Parisiensi.] Ego idem tū dico esse, si nomen proprium duntaxat fuit expressum, & hoc voluit ista gl. Et probo per istum tex. inducendo sic, Relictum factū a propinquo expressō nomine dignitatis tantum, præsumitur relictum cōtemplatione p̄sonæ propter cō iecturam ꝓpinquitatis. Ita & fortius debemus dicere, si relictū sit ab extraneo, noīe proprio expressō tm̄, q ꝑsumatur relictū intuitu ecclesiæ; qa non est verisimile, q ab extraneo fiat relictū habenti administrationē ꝓtemplatione p̄sonę: qa nemo ꝑsumit iactare suū, l. cū de indebito, ff. de prob. c. super hoc. de renun. facit
24 quod no. gl. no. in l. cum qd, ff. si cer. pet. Et vide ad idē gl. no. in c. 2. ꝛ. eo. ti. lib. 6. vbi dr̄, q si q s reliquerit executorē testi amicū suū sub noīe dignitatis, mortuo isto executore, officiū non trāseat in
d successorem in dignitate. Et no. ex illa gl. & ex ista, q id, quod dis-
e ponitur[d] rōne affectionis propinquitatis, [e] vendicat sibi locum in

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Verbum p̄latio. Adde quod no. in apost. ad istum post eum in c. 1. nu. 2. in apost. in ver. contineatur, Arch. de eo, qui fur. or. rece.
b ¶ Seb. Sap. ¶ Quod olim. De quibus redditibus solui debeat quarta, vide per A'ex. in cons. 196. inc. viso testamento, col. pe. in 2. vol. late per Pet. de Peru. in trac. de quarta canonica, per totum.
c Seb. Sap. ¶ Quæstio notab. lis. Vide Card. in cons. 26. inci. prouidentia, in fin. Abb. in cons. 31. circa fi. in 1. vol. Alex. in d. cons. 196. in 2. vol.
d Seb. Sap. ¶ Quod dispōnī. Vide plura p̄ And. Sic. in repe. l. cū acutissimi. C. de fideic. & pulchre p̄ d. Soc. in rep. l. cū amis, col. 3. cū plurib. seq. ff. de ꝓ. & de.
e ¶ No. bū, q illud, qd dispōnit in iure rōne ꝓximitatis personarū, intelligit dispositū rōne magnæ amicitiæ, facit qd vī velle gl. in l. in testō, ff. de fideic. hber. expressius Bal. q includit illā gl. in l. si iure, C. de bo. ma. & Lud. Ro. in cons. 169. inci. amplissime Doc. vbi volunt q vehemens amicitia habeat vim clausulæ codicillaris. Bñ facit qd voluit Cy. in l. exigendi, C. de ꝓc. Bar. in l. non solū. §. q alieno, ff. de ꝓcu. vbi tenent, q illa iura, q volunt, q ꝓiūctus admittat, p̄ ꝓiuncto, cū cautione de rato, habeant locū ēt in amico maxima amicitia ꝓiūcto. De quo vide plenius p̄ Doc ꝑsertim mod. in d. l. exigēdi, & in c. ex parte decani, de resc. & i. c. corā dilecto, de of. del. vbi iste tenet ꝛriū.
Ant. Fran. ¶ Vtrū ea qua dār de coniūcto, habeāt locū in amico? dicas q̄ sic, vt per Gul. de Cu. & Bar. in l. fed & hæ, ff. de procu. Quod intellige verū in coniuncto magna amicitia, vt in l. latę culpæ, in §. amicos, ff. de verb. sig. & per Bar. in l. non solū. §. qui alieno, & ibi per Alex. ff. de ꝓc. in 1. col. & ibi ēt dicit Alex. q amicus agit pro amico, interdicto recuperādæ possessionis, ēt sine mādato per legē 1. C. si per vim, vt alio mo. quod ēt voluit Bal. in l. cum alienā, C. de leg. Et ió amicus pupilli pōt agere pro eo ex mādato legis, vt in l. 2. qui per tut. & in l. 1. & 2. ff. de neg. gest. Et talis valde amicus pōt prosequi iniuriā illatā amico, sine aliquo mādato. Ita Bal. no. in l. 1. C. qui acc. non pos. & Alex. in d. §. qui alieno. Et dicit Bal. in l. 1. in 22. col. C. qui accu. non pos. qd̄ singularis amicus æquiparat propinquo, & uenit appellatione suorū, & pōt ēt appellare pro amico, vt p Arch. in c. statuimus, de ele. li 6. & per Alex in l. 1. ff. de app. Et hinc est, q amici sunt requirēdi in interpositione decreti ſm Bar. in l. magis puto, ff. de reb. eo. & per Pa. de Ca. ꝓ. suo 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

25 in amico. In ea.gl.ibi,[secus,si aliquid detur.] Aduerte quia gl.hic inepte loquitur iudicio meo, licet habeat bonũ sensum. Nã primo formauit qõnem, quid in relicto facto ab extraneo; & tũc dicit secus, si det aliquid ẽpo inter viuos intuitu amicitie, &c. Nam vr tacite velle ꝙ aliud sit in donatione inter viuos, quã in vltima voluntate, quod falsum est quoad casum nostrum. Nam si extraneus testator habuisset longam & magnã amicitiam cum ꝓlato, relictum ꝓsumitur factum intuitu pſonæ, vt uoluit gl.3. in ver
26 bo. Prætumitur. †In ea.gl.ibi.[Sancimus.] Gl. non voluit, sed dic ꝙ illud c. loquitur in dubio. Nã donatio. ſcu relictum ficte fictum ab extraneo ꝓſumitur intuitu ecclesiæ, hoc verum nisi aliæ coniec-
27 turæ sint in ꝓrium, ut hic apparet tõne propinquitatis. †Et in fi. gl. uult ergo gl. ꝙ aliud sit relinquere canonicis ecclesiæ ꝙ ipſi ecclesię. In ꝓrium facit l. ciuibus, allegata in gl. ubi dr, ꝙ relictum factum ciuibus, vr factum ciuitati, & in hoc varia ſcribuntur hic, & in d.l. ciuibus, & vide gl. in c. pontifices. 12. q6. 3. Potest dici, ꝙ aut relictum factum est canonicis maxime aliquibus, & præsertim expreſſis, & tunc relictum non acquiritur ecclesiæ, & forte uoluit gl. in d.c. põtifices, dũ ponit exẽplũ, qñ testor dicit. [Relin quo canonicis istis.] & facit hic text. in §. illud. Qñq; relictum est factum simpliciter canonicis ecclesiæ, & tunc respectu acquiſitionis forte est differentia inter hoc & relictum factum ecclesię, quia soli canonici non repræsentãt totã ecclesiã, cum sint ibi habentes dignitates, capellas, & similes, sed ſolum acquiritur ipſis canonicis, arg. opt. in c. per exemptionem, de priuileg. lib. 6 ubi aliud est eximere ecclesiã, ꝙ eximere canonicos, sed respectu quarũ tæ debitæ ẽpo, nõ puto differentiam. Nec obſ. ciuibus, quia ciuitas respectu acquiſitionis ſolummodo repræſentatur per ciues,
28 non sic ecclesia per canonicos tm. † Extra glo. quæro, Supra visũ est, ꝙ portionem dẽt habere eps de relictis factis ecclesiæ inferiori, nunc quæro, quam portionem dẽt habere de relictis factis ecclesiæ cathedrali, & quid eȝ. Inn. dicit, ꝙ quartam Host. dicit, ꝙ relictum debet diuidi inter ẽpm, & ecclesiam, sicut alia bona ecclesiæ, & hoc mihi placet. Nam quicquid puenit ecclesiæ cathedrali, ſm iura dẽr diuidi in quatuor partes, quarum vna debetur ẽpo, pro ſe & ꝓ familia sua. Secunda clericis seruientibus, vt canonicis, & aliis. Tertia pauperibus. Quarta fabricæ. 12. q. 2. cqua tuor. & c. conceſſo. & forte ob hoc dicit tex. in prin. ꝙ eps debet habere tertiam. vel quartam, ſm diuersas consuetudines, ita, ꝙ iste tex. in prin. vr de directo ȝ Host. Nam hic Papa disponẽs principaliter super relictis factis ecclesiæ cathedrali, uel ẽpo, dicit, ꝙ regulariter dẽtur tertia uel quarta, ſm consuetudinẽ, & in hoc concordat cum iuribus antiquis: quia, vt dixi, de bonis ecclesiæ eps habet ſolum quartam partem.

SVMMARIVM.

1 *Legitima debetur filio in bonis patris, matris, & auię, nec in illa potest grauari.*
Filius rogatus restituere sub conditione, detrahit duas quartas, quam natura, & aliam Trebellianicam, in quam computat fructus perceptos post litem contestã.
2 *Filius licet aliquando denominetur a matre, tamen eius uera denominatio uenit a patre, & ponitur causa demonstrationis.*
Legatum factum Camillo filio Pellini, sub cuius est potestate, non censetur factum contemplatione patris.
3 *Relinquo, ibi nerbum adiectum vniuersitati bonorum, importat hæredis institutionem, etiam respectu illius personæ, quæ debet titulo institutionis bonorari.*
4 *Hortus censetur legatus, legata domo, si hortus erat contiguus, alias secus.*
5 *Substitutio facta de patre & filio, non censetur facta ordine successiuo, sed æqualiter, & eodem tempore ueniant.*
6 *Substitutio compendiosa facta per verbum commune, post pubertatem, trahitur ad fideicommissariam.*
Substitutio compendiosa potest fieri sine illis uerbis, quandocunque & c. sed potest fieri si absque liberis decederet.
Tutores possunt constituere dotem pupillis, etiam viuo patre, qui sit furiosus.
Malitia licet soleat dici, quod supplet etatem, tamen non habet locũ quoad testamenti factionem, & quo ad hoc, vt eximatur a tutela.
8 *Iudicium quod sit pro pupillo, uel contra eum, potest fundari in persona tutoris, quando filius agit, vel in persona pupilli, si cum authoritate agit.*
9 *Appellare quando possit vtraque pars ab eadem sententia?*
10 *Iudex appellationis potest de nouo condemnare, quando condemnatio ad ipsum transmissa sit iuridica, etiam quod non dicat male appellatum, & bene sententiatum, vide inf. in c. Raynaldus, in 10 no.*
Iudex appellationis potest reformare sententiam, licet per partem non alleget ur, vel petatur.
11 *Iudex, potest & debet ex officio suo supplere illud, quod sibi est notum etiã ꝙ a partibus non petatur, vel allegetur.*
12 *Consuetudo potest diminuere legitimam filiorum.*
Statutum, uel consuetudo possunt in totum tollere legitimam filiis, quando habent, unde viuere possint, alias secus. quo casu in totum tolli non potest legitima sed minui sic.
13 *Institutus in re certa non per omnia habetur loco legatarii.*
14 *Substitutionis species quot sint, & earum exempla.*
15 *Extensio est licita ex identitate rationis, etiam in iure singulari.*
16 *Compendiosa facta a milite an post tempus pubertatis, quoad bona filii nunc existentia in medio trahatur ad fideicommissariam?*
17 *Compendiosa facta a pagano per uerba directa filio impuberi, intra tempus pubertatis, ualet iure directo, post uero vt fideicommissaria, licet legitime teneant, ꝙ extinguatur, nu. 21.*
18 *Compendiosa facta a pagano per uerba communia, intra tempus pubertatis est directa, post uero est obliqua, nu. 20.*
19 *Compendiosa facta a pagano per uerba obliqua, omni tempore est fideicommissaria.*
22 *Donatio inofficiosa reuocatur tantum respectu legitimæ, sed testamentum reuocatur in totum.*
23 *Venditio uero facta de omnibus bonis in fraudem filiorum reuocatur tantũ quoad legitimam: sed si esset simulata, reuocatur in totum.*
Quæ imputentur in Falcidiam, quæ in Trebellianicam, & quæ in legitimã, & quæ sit ratio, quod diuersa computantur in unam, & diuersa in aliam.
24 *Filius grauatus restituere in diem, uel sub conditione, detrahit duas quartas, si pure, umã. Sed si filius est institutus in re certa, & grauatus, simpliciter detrahit unam quartam, nu. 27.*
26 *Una persona fungitur nice duarum, quando in ipsam concurrunt duę diuerſæ qualitates.*
28 *Filius siue ex testamento, siue ab intestato, non potest partem hæreditatis adire, & partem relinquere etiam in legitima.*
29 *Legitima non debetur filio, uiuo patre, etiam si pater fuerit ingressus monasterium.*

CAP. XVI.

1 **Raynutius.** †In bonis patris, matris, & aliæ hẽc qs debitam iure naturę, in quagrauari nequit, & filius rogatus de restituenda hereditate sub ꝺditione, detrahit debitum iure naturæ, & Trebellianicam, in qua ꝓputantur fructus post litis contestationem percepti. Primo factum. Scdo auditoris dati per Papam pronunciatio, ibi, [Cum aũt.] Tertio pronunciationis per Papã confirmatio, ibi, [Nos igitur.] Prima & secunda pars sub diuidi possunt, sed partes patent in tex. Pro declaratione huius decretalis & eius casus nõ. ꝙ de iure Lõbardorũ, si maritus decesserit ante uxorem, vxor eius superstes lucrat tertiam partẽ bonorum mariti sui, & de illa tertia potest facere quicquid placet sibi. Et ita Clera habet tertiam partem in bonis mariti sui, patris Raynutii. Et si vxor præmoritur, maritus lucrat dotem. Casus lit. Raynutius de Clera habuit duas filias, Alterocham uidelicet, & Adiectam. habuit insuper matrem noĩe Cleram, & uxorem nomine Adelasiam, filiã suam Alterochã tradidit cuidã in uxorem cum dote, demum in extremis agens fecit testm, in quo testõ Alterochę filiæ suæ reliquit domum quandam, & hortum ultra dotem suam. Adiectam uero filiam suam impuberem sibi instituit hæredem in aliis bonis suis, adiiciens in testõ suo, ut si Adiecta filia sua impubes decederet sine liberis, Alterocha & soboles, quam tũc gestabat in utero, ci succederent, & sic decessit Raynutius. Demum tutores Adiectæ tradiderunt eam in uxorem cuidam Petro iure Lombardo cum omnib. bonis suis, de quo filium ſuscepit. qui filius breui tpe lapſo, mortuus est. Intup Clera auia Adiectę, mater Raynutii, donauit Adiectę, & Petro uiro suo tertiam partem bonorum quam habebat in bonis Raynutii, & Adelasia mater Adiectę suam tertiã quam hẽbat in bonis Ray. uendidit Petro marito Adiectę. Postmodum uero Adiecta fecit testm, & instituit sibi hęredem Petrum maritum suum, & sic sine liberis est defuncta. cuius bona Petrus prædictus potę dit aliquanto tempore in pace, ꝙ contraxit postea cum alia, & filios ex eadem ſuscepit. Tandem Alterocha & filius eius mouerunt q. ſuper bonis Adiectæ ȝ dictum Petrũ, petentes bona illi bi restitui ex cã fideicõmiſſi, siue ſubſtitutionis ſm testm Raynutii, lite contestata inter Petrum. & Alterocham, & filium eius pẽdente, dictus Petrus mortuus est. Et post mortem Petri Alterocha & filius eius cœperunt eandem qõnem mouere ȝ filios ipſius Petri, & Raynerium tutorem ipſorum coram Gaiudice Tuſcan. ex cã præmiſſa. Ex parte tutoris & filiorum prædicti Petri ñ debatur, ꝙ obstabat illis annalis præscriptio, uſucapio pro dote, ac lõgi tpis silentium diuturnum. Præterea dicebat idem tutor, ꝙ ſi hæc non proficerent de bonis illius prius dicebat debere de duci tertiã Cleræ matris testõris, ac tertiam Adelasiæ uxoris eiusdem, & quartã per Trebellianum nomine ipſius Adiectæ. Iudex auditis allegationibus, condemnauit tutorem nomine pupillorum in restitutione bonorum Raynutii Alterochæ & filio eius. tertia Cleræ, ac tertia Adelasiæ primo deducta ſm consuetudi. cinitatis. Præcepit ẽt deduci quartam per Trebellianum, quam quilibet extraneus deducere potuiſſet, a qua ſententia vtraque pars ad ſedem Apoſtolicam appellauit. Datus fuit quidã Cardinalis auditor, corã quo ex parte Alterochæ proponebat, ꝙ Clera auia & Adelasia mater ipſius ipſam in legitima ſua priuare nõ poterãt. vnde petiit Alterocha ſuã legitimam in bonis auiæ & matris ipſius. petiit insuper fructus perceptos a tpe litis ꝓtestatę i quartã Trebellianicã imputari. In gb. dicebat ipſam ꝓdicti iudi

cis iniquã, & ab ea legitime prouocatũ. Ex parte pupillorũ allegatur, ꝙ pr Adiectæ ipſam in legitima, quæ sic ab intestato tenebant aggrauare non potuit: vnde petebãt illã detrahi de restõne prædicta. Iudex auditis hinc & inde, ꝓpositis, ſnĩam iudicis suprapdicti in eo, ꝙ dicit tertiã Cleræ, ac tertiã Adelasiæ integraliter de ducendas, pronunciauit iniustã, dicens, ꝙ legitima ipſa ſalua sit Alterochæ in vtraq; tertia, ad cuius restõnẽ dictum tutorẽ nomine filiorũ condẽnauit. In eo, ꝙ dixit quartã ꝓ Trebellianum deducendã, ſnĩam ſupradicti iudicis confirmauit, ita videlicet, ꝙ fructus de bonis ipſis à tpe litis contest. percepti à prædicto Petro, & filijs eius post mortẽ Adiectæ, cõputentur in ea. Qui si ſufficerint ad quartã, & fructus eius, eo nomine alia deductio nulla fiat. Quia vero pater Adiectæ ipſam in legitima, quæ sibi debebatur ab intestato, non potuit aggrauare, legitimã ipſam censuit retinendã, ita, ꝙ deductio fiat tm modo ſm consuetudinẽ ciuitatis Tuſc. In eo vero ꝙ iudex cõdemnauit Rayneriũ nomine pupillorũ ad restitutionẽ retidui faciendã Alterochæ ac filio eius, ſententiã confirmauit ipſius, & d. Papa ſnĩam ipſam ratã habet, & firmã. Ber. †No. i. ex prin. ꝙ filius [a] qñq; denominatur à matre, licet iste, qui vocabat Raynutius de Clera. Contrariũ debet esse de iure. Debet. n. filius denominari à patre, & non à matre. c. Raynaldus, ȝ. c. Et hoc qa ſequ̇t ſimiliã, & agnationẽ patris, nõ matris. 2. de puer. ſnſi. & Inſt. de le. agn. tut. & 1. Sed iſtud, de quo hic, põt contingere ſm Io. And. aut pp factũ ſuperbiæ, qa mater erat nobilis, qa forte dudũ decesserat pater, & sic denoĩatus fuit à matre, aliàs non. Et ex hoc & ex tex. no. ꝙ in dispoſitione filii fit qñq; mentio de patre, non ꝙ diſpoſitio, vel eius effectus conferatur in patrẽ, vel matrẽ, ſed cã demonſtrationis. Et ideo placet Bar. ſnĩa [a] Et aliquis C. de iure delib. vbi dicit, ꝙ ſi legatũ ſit filio Martino vr relictũ contẽplatione patris, ſed potius fit mentio de patre eã demonſtrationis; & maxime qñ exprimeretur nomen ꝓprium filii. Nec obſ. d. l. cum aliquis, qa loquit in ſeruo, & sic fuit ꝓpria qualitas, quæ ſi eſſet vera, relictũ de iure acquirit dño, & hc legãdo ſeruo alicuius, vr relictum ꝓtemplatione domini. Sed hc legado in filio, qa qualitas filiationis non facit relictum acquiri patri qa poſſet eſſe emãcipatus; & maxime hodie, cũ filioſa. acquirat ꝓprietas in aduentitijs. Sed ſi fieret mẽtio de patre & de patria ꝓtate, tunc idẽ in filio, quod dixi in ſeruo, ſm Bar. [b] ibi. Sed ego adhuc hodie dubitarẽ pp rõnem præmiſſam, qa qualitas ꝓprie patrię, ꝓtis neceſſario non infert, vt relictũ acquiratur patri, nisi ſolũ quoad vſumfructũ. † No. ibi, [Reliquit cætera bona ſua, ꝙ verbũ, Relinquo, adiectum vniuerſitati bonorum, induit [c] institutionem. [c] Patet hic. nam non dr, ꝙ inſtituit Adiectã hęredem in bonis ſuis. ſed ꝙ reliquit ſibi cætera bona ſua, quod de bon intelligi iure inſtõnis; aliàs nõ eſſet teſtm qa ſine hęrede ceſſat teſtm, vt Inſt. de le. §. ante hæredis. Aduerte, quia plus vr ſingulariter probare iſte tex. ꝙ verbum, Relinquo, relatũ ad perſonas, quæ de iure cõi debet inſtitui, operat inſtõnẽ, & non ſimplex legatũ. Probat, quia iſte reliquit Alterochę domũ &c. nec dixit iure inſtõnis; & nihilominus valuit testm, qđ nõ valuiſſet ſi non fuiſſet filia inſtituta hæres, ſaltem in reliqua re, vt in Auth. vt eum de app. cog. in §. aliud quoq; capitulum. Et quãquã Bart. ſentiat ꝙ poſitũ in l. cogi, in §. generaliter, ff. ad Trebel. tñ Bald. ſequitur ſnĩam dictũ, dequo in l. quoties, C. deher. inſt. & ſatis probat hic, non ſupplendo, prout gl. vr ſupplere. & maxime hoc est adtendũ pp æquitatem, quia iuris imperiti neſciunt dicere Reſponderatur, an relictum fiat à ꝓſanguineo an ab extraneo.
[a] No. ibi, [Domũ & quendã hortum.] ꝙ legata [d] domo, non venit hortus, niſi exprimatur. Se dintellige, qñ hortus non coheret domui; aliàs ſecus, vide gl. cum concor. ibi all. 12. q. 1. in c. ſi. † Item no. ꝙ ſubſtitutio facta in perſonas duorum, qui ſunt diſparis gradus, vr facta æqualiter, videlicet, vt quiſq; admittatur pro parte di
uiſa. Nã hæc Alterocha & filius erãt diſparis gradus reſpectu teſtatoris; nihilominus videntur ſubſtituti æqualiter. Et pius proter. ꝙ ſubſtitutio facta in perſonã patris, & filij, non vr facta ordine ſucceſſiuo, vt prius habeat pater, & poſtea filius; ſed æqualiter, & eodem tpe admittantur ad effectũ ſubſtitutionis, ſm plene per Bar. in l. Gallus, §. quidã rectę, ff. de lib. & poſthu. Nã hæc Alterocha & filius, qui fuerunt ſimpliciter ſubſtituti, pariter & eodem tpe petebãt bona ex cã fideicommiſſi. † No. vlte ꝙ ꝙ ſubſtõ cõpendioſa facta per verbum cõe, vt per verbum, ſuccedat, trahitur ad fideic. ſi inſtitutus moritur poſt pubertatem, & ſi non ſit appoſita dictio, Qñcunq;. Nã hic fuit facta ſimpliciter ſubſtõ, vt ſi Adiecta decederet abſq; liberis, Alterocha & ſoboles ſibi ſuccederent. Nec expirauit ſubſtõ iſta p aduentũ pubertatis, quod bene no. quia cõiter ſolet apponi illa dictio, Qñcunq;. hoc declara, vt ȝ. latius dicã. † No. in ver. [Mortuo.] ar. ꝙ & quaſi expreſſum, ꝙ tutores pñt ꝓſtituere dotem pupillæ, & pro hoc hodie vide bo. tex. in l. tã dementis. C. de epiſc. aud. vbi dicitur, ꝙ ſi pater eſt demens, vel furioſus, poſſunt ipſius tutores, vel curatores conſtituere dotem filiabus ipſius dementis. Et intelligę, ꝙ illa Adiecta tpe quo fuerat tradita nuptui, erat viripo

tens,

ADDITIONES.

2 Seb. Sap. ¶ Quod filius. Vide Bar. in l. ſi in rem, §. licet, ff. de rei vend. Docto. in l. 3. in princ. ff. de lib. & poſth. & late Dec. in c. nouit, in 6. no. ſupra de iudvbi multa ex his, quæ congerit And. Sicu. hic, & vide cautelam, quam in hac materia ponit Bal. in d. l. 3. ff. de lib. & poſth.

b ¶ Et idem dicit in l. ſi. C. de vſufr. cum concor. de quibus per d. Alex. in d. l. cſi aliquis. Quid autem ſit in feudo conceſſo filio, an in dubio præſumatur conceſſum contemplatione patris, & ſic cenſeatur profectitium. tenet And. de Iſer. in c. 1. de alie. feu. pa. & in c. 1. in prin. de ſucc. feu.

Anto. Franc. ¶ Vtrum feudum ſit peculium caſtrenſe, vel quaſi, vel aduentitium, ſi eſt datum contemplatione patris, aut ſimpliciter, vide Bald. in c. 1. §. 1. de duob. fra. de no. beneſi. inue. in vſi. feu. & vide Oldr. in conſi. 236. vbi ponit, quando feudum eſt conceſſum vni ex filijs tantum, an ille debeat habere tanquam præcipuum, & ideo Alexan. conſi. 136. in 1. parte, ita tenet.

c ¶ Verbum, relinquo, ſi adijciatur vniuerſitati bonorum, importat inſtitutionem & ita eſt communis ſententia, Glo. eſt no. in ver. relictis, in §. ſi vero nulla, in Auth. de hær. & Fal. & in l. his verbis, in princ. de hæred. inſtitu. & eſt tex. in l. diuus, in ver. relinquo, quem ad hoc ibi no. Bar. ff. de teſtam. mil. & eſt tex. in l. quoniam indignum, vbi late per Sal. C. de teſta. Si autem adijciatur verbum, Relinquo certæ rei, vel quantitati, tunc non importat inſtitutionem, ſed legatum, vt eſt tex. in §. aliud quoque capitulum, §. cæterum, in Auth. vt cum de app. cog. Ita concludunt Bar. & Bal. Ang. & alij in d. l. his verbis, in prin. & plene Bar. in l. Centurio, in 3. q. prin. prope fi. ff. de vulg. & pup. Bar. & Doc. in l. cogi, in prin. ff. ad Treb. Sal. in l. quoties, C. de hær. inſt. Imo. in repe. l. 1. §. ſi ex fundo, ff. de hær. inſt. Lud Roma. & ibi late d. Alexã. in l. nam quod, §. non omnis, ff. ad Trebel. Iſta eſt vera & communis ſententia, quicquid teneant Iac. de Arena, Petr. & Bal. in d. l. quoties. Et de hoc vere bo, Relinquo, vide etiam plene Ioan. Fab. in §. plaue, Inſt. de mil. teſt. Et hoc intelligę verum, ꝙ verbum, Relinquo, adiectum vniuerſitati bonorum, importat inſtitutionem, quando adiectum fuit in ſolenni teſtamento. Sed quãdo in voluntate non ſolenni, tunc vt actus valeat ſaltem iure codicillorum, vel donati. cauſa mortis, in quibus non poteſt fieri inſtitutio directa, tunc importabit fideicommiſſum. Ita no. limitat Bald. in l. & in epiſtola. ad fi. aa tepen. q. C. de fideicom.

Ant. Fran. ¶ Dicas, ꝙ verbum, Reliaqno, poteſt adaptari ad inſtitutionem, & legatum, pro quo, vide tex. in l. ſi. in prin. C. de ſacroſ. eccl. & in l. 1. ff. ad l. Fal. & trahitur ad vlt. voluntatem, ut in l. verbum, relinquendum, de ver. ſig. & vide Bar. in l. vnum ex familia, in prin. ff. de leg. 1. & in l. cum hi, in prin. de tranſa. Et dicitur eſſe verbum directum, ut no. Bal. in rub. C. de impu. & aliis ſubſtit. in verb. quando autem verba, & vide etiam Alex. in conſ. 70. in 2. par. vbi dicit, ꝙ ſi relinquo filio pro benedictione, non intelligitur pro legitima, niſi dicatur, ꝙ reliniquit pro benedictione iure inſtitutionis

d ¶ An domo legata intelligatur legatus hortus. communiter concluditur, ꝙ ſi erat ad vſum illius domus, & per domum erat aditus in hortum, hortus continetur, aliàs ſecus, tex. eſt no. in l. prædiis, §. qui domum, ff. de leg. 3. & in c. ſi. hic all. per iſtum. Hoc dicunt Doc. in l. pleriq;. ff. de in ius vo. ꝙ ex vinea ſua quis citari poteſt re & verbo, eſt verũ niſi vinea eſſet ſub vna clauſura cum domo contenta, quia tunc cenſeretur eſſe pars domus, d. §. qui domum, & tex. cum gl. in ſi. in d. l. ſi. ff. de ſer. vrb. præd. Ad idem, ꝙ legata domo &c. eſt tex. no. in l. ſi. in prin. ff. de ſer. vrb. præd. Et in illo text. pondera, fortius probari iuncta glo. in ver. legatum, ꝙ etiam, quando teſtator non legat domum ad proprietatem, ſed tantum ad habitationem, ꝙ ta men venit hortus & cœnaculum acceſſorium domus, Bal. & Flo. in d. l. ſi. & dicit ibi Paul. de Caſt. ꝙ audiuit Bal. pluries allegantẽ illam l. ſi. & d. l. prędijs, §. pe. & l. ſi. & in l. arbiter, §. de veſtibulo, ff. commu. diui. ꝙ ſi legatur, vel venditur domus, uenit ſtabulum uel hortus coniunctus uel contiguus domui, ſi ad illud non erat aditus, niſi per ipſam domum, uel etiam ſi aliunde erat aditus, tamen fuerat emptum ſimul cum eo eodem precio, & ſequitur etiã d. Barth. Veron. in tract. ſuo ſeruitutum urb. Adde etiam prædictis illud, qđ no. decidit Nic. de Neap poſt antiquos in d. l. prædijs. §. pen. per illum tex. ꝙ ſi duo erant fratres diuidentes inter ſe domos communes paternas, & in medio earum erat hortus, ꝙ cedit domui, ad quam pater utebatur illo horto. Et ſi pater non deputãuerat talem hortum ad uſum alicuius domus, cedit illi domui, per quam habebatur intrinſecus aditus ad hortum illum. Et prædicta diligenter no. quia frequenter occurrunt. Nunquid autem donata domo ſimplicit er, ueniãt adiacentia domus, & an connexa, & an alia ſu pellectilia. Vide tex. no. in l. Iulia. §. ædibus, cum duabus ſequ. & eſt bo. tex. ff. de actio. emp. facit quod no. glo. alle. hic per iſtum. 12. q. 3. c. ſi. & ibi Archid. dicit, ꝙ qui dat domum, uel aliam rem, dicitur dare ea quæ annexa ſunt illi rei, iur. b. per eum alle. Adde etiam tex. no. in l. cætera, §. hoc ſenatus. in duob. uer. ff. de leg 1. per quam no. ibi [ac. de Are. & Bald. & ſequitur ſimpliciter d. A'e ibi in fi. ꝙ quando uenditur alicui domus, quod ea, quæ ſunt ibi poſita, ut perpetuo ibi ſint, licet nõ ſint affixa, cedunt emptori, qđ eſt ualde no. ſm Bald. & de hoc eſt tex. melior de iure in l. fundi. §. Labeo, ff. de act. emp. quem alle. Bal. inter alios in d. §. hoc ſenatus. Adde ẽt illud, qđ decidit Bal. in l. quod conclaue. per iſtum tex. iuncta gl. 2. in fi. quod uendita una domo, intelligitur uendita camera, quæ erat ad uſum illius domus cõ uerſa, ẽt ſi erat paries in medio duarum domorum, ut ibi, & l. ſi cui hæredes, ff. de lega. 3. Adde ẽt prædictis illud, quod ſignanter decidit Pe. de Ancha. in conſ. 288. inc. ſuper pluribus articulis. Et illam deciſionem refert, & ſequitur d. Alex. in conſi. 364. inc. uiſis uerbs idicti teſtamenti, &c.

Zach. ¶ Adde inquantum iſte petit, an domus appellatione ueniat hortus, & conclude cum eo, ut no. Bar. & Doc. in l. olympico, ff. de ſer. urb. præd. & in l. prædijs, §. qui domum, ff. de leg. 3. Iac. Rebuf. in l. ſi. num. 3. & ibi in apoſt. Cel. in uer. legatum operatorium, C. de meta. lib. 11.

Ant. Fran. ¶ An appellatione domus ueniat hortus, dicas, quod hortus in dubio intelligitur eſſe de domo, niſi aliter expreſſerit teſtator, uel illum emerit ſeparatim per ſe. Ad quod uide Barto. in l. olympico, ff. de ſeru. urbano. prædio. ubi habetur, quod in uenditione domus uenit hortus, ſi eſt illi conIunctus, uel ſi ex domo eſt aditus in eum, ad quod uide Abb. in capitu. de cenſi. & uide Ale. in conſi. 23. in 4. part. conſi. & notant Doct. in c. Raynutius de teſtam.

Seb. Sap. ¶ Quod legata. Vide quod no. Abb. per illum tex. in cap. 1. infra de cenſi. & plura allega. per d. Iaſ. in l. 1. col. 3. uerſi. an autem legata, ff. de conſtitutio. princ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tens, ita ꝙ malitia supplebat ætatẽ, aliàs nõ valuisset matrimoniũ, vt in c. continebatur, de despon. impu. sed adhuc non perfecerat duodecim annos, qđ patet ex eo, quia erat sub tutoris potestate. Nam officium tutoris extinguitur per aduentum pubertatis, de quo in l. j. & fi. C. quando tutor, vel curator esse desi. Ex quo infero, ꝙ viripotentia & malitia supplet defectũ annorũ, quoad ꝓhẽdũ matrimoniũ, sed non quoad hoc, vt eximatur a tutoris potestate, sed oportet ꝙ fœmina cõpleuerit duodecimum annum, masculus 14. Idem dicimus quoad facultatẽ testandi, ꝓut leg. & no. in l. qua ætate, ff. eo. tit. † No. ꝙ iudicium põt fundari in ꝑsonã tutoris, noñe pupillorum, nã solus tutor fuit ꝓdẽnatus. hoc potest ẽt fundari ĩ ꝑsonã pupillorũ cũ authoritate tutoris, de quo ĩ l. j. ff. de ad. tut. † No. ꝙ ab eadẽ ſnſa põt utraq; pars appellare, quando que tamen interdicitur vni parti appellatio, si altera pars appellauit, vt in l. oẽm honorem, C. qñ prouo. non est necesse. Sed ponit casum respectu expensarum tm̃, sed regulariter, si ſnſa ꝓtinet plures articulos, quælibet pars potest appellare, de quo vide quod leg. & no. in c. significauerunt, de exce. † No. in uer. [Cũ autem.] ꝙ iudex appellationis põt non solum ꝓnunciare male, uel a bñ appellatum, [a] sed ẽt de nouo ꝓdẽnare, si iudex a quo, omisit ꝓdẽnationẽ iuridicã. Ex quo infertur, ꝙ actor appellauit a ſnſa absolutoria, iudex appellationis non solum ꝓnunciabit male iudicatũ, & bñ appellatũ, sed ẽt ꝓdẽnabit reũ actori, si de iure venit ꝓdẽnãdus, & ꝙ hoc tex. op. in c. cã, de re iu. & ĩ l. cum apud, ff. iudi. fol. & ibi per Bar. & cum hoc tẽperamento dẽt intelligi nota ꝙ pro eum in l. eos, C. de app. Et sic limitatur tex. 2. q. 2. in fi. Imo plus elegãter ꝓbat iste tex. l. quod iudex appellationis põt reformare ſnſiam, vbi ppendit eã de iure reformãdã, ẽt si non allegẽt per partẽ. Hoc elicit ex tex. hoc modo, nã de quarta debita iure naturę Adiectę filiæ testõris, nulla fuit facta mẽtio ꝓ tutorẽ, sed solum dicebat de tota hrditate deducendã quartã Trebellianicã, & tertiã Cleræ, & Adelasiæ. Sed iudex appellationis ꝓpendẽs ẽt, ꝙ quarta iure naturę sibi debita, erat ẽt deducenda, suppleuit defectum partis, & ꝓnunciauit eã deducendã & retinendã, qđ est valde notabile, & expresse hoc sentit Inn. hic in fi. apparatus ſuii, dicens, ꝙ ista est suppletio iuris & non facti. Nec putes hoc ſpãle in iudice appellationis: nã fortius hoc ꝓcedit in quolibet
11 iudice. † Ex ꝓdictis infero unum generale; ꝙ vbicunq; aliqđ ius ex deductis in iudicium competit parti, licet pars ignoret, põt & dẽt iudex ex officio supplere, qa illud est sibi notum & notoriũ vt iudex, facit qđ le. & no. in l. i. Cut q̃ desunt aduo. & in c. bonæ, il 1. de post. præl. bñ facit c. cum dilectus, de ſſue. No. ꝙ in legitima, q̃
12 debet filio, nõ põt aliqđ grauamen a patre apponi. † Item no. ꝙ ꝙsuetudo põt diminuere portionem debitã filio ex bonis paternis, & maternis, & dicit Abbas, alibi non ita bñ, ꝓbari. Sed certe, ut ẽt sentit Io. An. tex. iste hoc aperte non probat, sed solũ ꝓbat, vt ꝙsuetudo possit inducere, de quib. reb. sit detrahenda legitima filii, ita ꝙ portio non detrahatur, vel diminuat in qualita te. Forte. n. habebat consuetudo, ut tota legitima detraheret solum de bonis immobilibus, & non de mobilibus. Et hoc facit pro statutis quotidianis in quibus caueꝫ, vt filia dotata non succedat cum fratribus, nunqd valeat hoc statutum, cum diminuat sibi portionem debitam? Et hic posset quæri generaliter, nunqd
b statutum [b] uel consuetudo possit tollere hãc legitimam debitã filio? Richardus Malumbra disputauit, ut refert Cy. in Iancimus, C. de nupt. Et finaliter concludit, ꝙ põt diminui, nõ aũt in totũ tolli, quia esset ꝺ equitatẽ naturalem. Item, qua hæc portio succedit in locum alimentorum, quæ de iure naturali debetur filiis ab ipsis parentib. j. di. c. ius naturale, facit l. cum rõ, ff. de bon. dam. sed Cy. ibi reprobat, & sequitur Bar. & sentit Dy. in regu. indultum, de reg. iu. lib. 6. & uide per Bar. in l. Titio centum. §. fi. ff. de cond. & dem. Mouent isti principaliter, quia ista portio est de iure ciuili, ergo potest tolli ꝑ ius ciuile. Statutum autem est pars iuris ciuilis, l. oẽs populi, ff. de iust. & iu. & j. di. c. ius ciuile. Item non est uerum simpliciter, quod ista portio succedat loco alimẽtorum, q̃ debẽtur iure naturali, quia si hoc esset verum, sequeret ꝙ mater non teneretur aliquid dimittere filio, & fortius nec auia, cum pater teneatur alere filios. l. si quis a liberis, ff. de lib. ag. Itẽ pater tenetur maritare filias, & non mater, ut no. in l. fi. C. de do. promi. Itẽ pone, ꝙ filius sit industriosus, ita ꝙ põt sibi quære re alimenta, quo casu nõ tenetur alere filium, d. l. si quis a liberis. Ergo sequeretur, ꝙ pater, uel mater non teneret aliquid dimitte re filio, quia cessat causa alimentorum. Et sic ꝺcludunt isti, ꝙ de rigore iuris, consuetudo uel statutum põt in totum tollere legitimam, & sic fortius ualebit statutum in terminis prælle. ut do te contenta &c. Sed domini de Rot. dec. 18. attingunt hanc qõnem, & referunt ꝓrias opiniones, sed Collector decisionum concludit statutum, uel cõsuetudinem valere, dummodo non multum absorbeat debitum iure naturę, & sic vr̃ quasi sentire cum Richardo. & hanc opin. vr̃ hic sequi dom. Ant. licet multum succ cincte attingat hanc qõnem. Ego crederem, ꝙ ubi filius [c] non haberet alias unde uiueret, non ualeret statutum in totum absorbens. Moueor, nam spurio de iure ciuili nil debetur, ut in authen. ex complexu, C. de incest. nup. & tamen ius canonicum sequendo æquitatem naturalẽ disponit, vt spurio debeantur alimẽta. c. cum haberet. j. de eo, qui duxit in matrimo. & c. ergo fortius hoc idem dicendum in legitimis, vt si ius ciuile vult excludere, possit ius canonicum illum rigorem tollere & temperare. Nam in istis standum est iuri canonico, vt no. in d. c. cum haberet. Sed vbi filius haberet alias vnde uiueret, ꝑcederet opinio ꝺria, vt uideat ꝙsuetudo, vel statutum ẽt in totum absorbens legitimam, ga cessat æquitas naturalis, de qua supra, & militat alia, fm̃ q̃ licitũ dẽt esse patri, sicut cuilibet est licitũ disponere de re ꝓpria ad libitum, quia in re sua quilibet est licitus moderator & arbiter, Inst. de rerum diui. in §. per traditionem. & in c. de his, de sepul. quod no. In gl. ibi, [Valuit. 54.] hoc dicit gl. cã exempli, nã idem fuisset iudicatum, si plus, vel minus valuisset. Et vt detur materia nesciẽtib. diuidere alias hæreditates, diuidamus istã Raynutij. & ꝓpposito, quod dicit gl. ꝙ hæc hæreditas valuisset 54. primo dẽt deduci tertia matris, [Clerę, quæ sibi debebatur iure spãli, quia sup uixit marito suo patri Raynutij, & hæc tertia ꝙsistit in 18. & sic remãserunt 36. ex quibus ẽt venit deducenda tertia Adelasiæ uxoris Raynutii, ga superuixit marito suo, & hoc iure speciali, ut ꝺixi, & hæc tertia est 12. & sic remanserunt in hæreditate Raynutii 24. duntaxat. Expediamus primo illas duas tertias, ex tertia Cleræ debentur iure naturæ Alterochæ tria. Nam ambabus neptibus de iure communi pro legitima debetur tertia, sed ex 18. quæ fuerunt Clerę, tertia est sex, & sic tria debentur Alterochæ iure nature. 15. uero tam iure naturæ, q̃ rõne donationis pertinent ad Adiectam. Et tertia Adelasiæ debentur duo Alterochæ, qm̃ tertia sua ꝙsistebat in 12. Tertia vero pars, quæ debẽt nepotibus iure naturæ, erũt quatuor, & sic duo pro sua parte tigebant Alterocham, 10. vero iure naturę, & pp venditionem residui tangebant aliam partem, & sic ex his duabus tertiis quinque solum debentur Alterochæ, 25. hæredibus Adiectæ, & in illis

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Appellatum. Vide late per Fel. in c. cum Ioannes, uer. in tex ibi pronunciamus, supra de fide instrum. & ibi facit mentionem de his, quæ dicit Abb hic. Vide eundem in c. cum causa, col. 4. uer. satis est pronuociare, supra de re iud.

b ¶ Statutum. An statutum, vel consuetudo possit tollere, vel diminuere legitimam filio de consuetudine, vide etiam per Io. de Lig. in cap. 1. supra eod. Et hic concludit d. Anr. quod nõ, de æquitate iuris, inquantum diminuerẽtur alimenta filio, licet legistæ communiter teneant contrarium, & uide Anc. in rep. c. canonum, de cõst. in 3. prin. quæst. in 5. col. illius quæst. uerũ quid in successore. Et adde, quod Inn. hic in sua gl. quæ est super ver. cogitasse, dicit, quod bene ualet consuetudo, quòd filius matri non teneatur relinquere alimenta, vide Inn. in c. pastoralis, in 13. col. de re iud. & uide de hoc per Bald. in l. 1. §. ius naturale, in fi. de iust. & in. Et pro parte, quòd non possit tollere in totum facit tex. in c. ius naturale. 1. di. qui dicit, ꝙ succesſio liberorum est de iure naturali, quod est immutabile. Sed quod etiam statutum possit minuere, facit quod no. Inn. in c. fi. de consuet. ubi dicit, quod consuetudo potest addere, diminuere, & distinguere ius diuinum. Et de q. hic posita per do. Ant. uide Oldra. consi. 107. Et de statuto, an possit minuere legitimam filio, uide per Aiber. in 1. parte statu. quæstio. 44. & ibi etiam in 14. quæstio. ponit, an ualeat statutum, quod pater non teneatur alere filiũ, vel econtra. Et an statutum tollens legitimam iure naturæ debitam, extenditur ad Trebel. uide Alb. in secunda parte stat. q. 108. Et ꝙ statutum possit diminuere, & etiam tollere legitimam, tenet Ang. consi. 510 13. de quo uide per Bal. in auth. nunc autem, C. de epis. & cler. & per eundem Bald. in l. fi. C. de bo. quæ li. & aliquid per Bal. in l. cum ratio, ff. de bo. dam. & de hoc uide omnino Lap. alle. 100. in 3. colum. Al. de Ros. in l. quoniam in primis, C. de inoff. test. & Io. Petr. de Fer. in practica sua in for. li. quo. pe. hæc ex te in gl. in uer. ac etiam realiter. in fi. & Doc. in auth. nouissima, C. de inoff. testa. & quid ecõtra an statutum possit tollere legitimam debitã a filio patri, Bal. in l. 1. §. ius naturale, ff. de iust. & iu. tenet, quod sic. Pro quo alle. hæres. instiũ. de leg agn. suc. §. fi.

Ant. Fran. ¶ An legitima per statutum possit tolli, nel minui, Pau. de Castro authen. nouissima, C. de inoffi. testamen. dicit, quod sic. & idem Car. in cle. 2. in princip. in 7. quæst. de re iud. & in cap. isto. Tamen ibi dicit, quod non potest tolli, neque videtur valere statutum illam tollens, etiam si aliquid relinquatur loco legitimæ. De quo plene uide per Ioan. Ber. de Fir. in sua repet. in litera L. in uer. legitima est pars tertia, in ver. legitima per statutũ, ubi multa dicit ad propositum. De alimentis autem an possint tolli filio per statutum, uel tolli patri, ita vt a filio non præstentur, dicendum est quod non, quia illa sunt de iure naturali, ut per Bar. in l. si studii, ff. de iust. & iu. & in l. si quis a liberis, in §. si uel parens, de libe. agnof. & per Bald. in l. cum non solum, §. ipsum, C. de bonis, quæ liberis. Quod adeo uerum est, ut etiã filio illegitimo præstentur, ut in cap. cum haberet, de eo, qui duxit in matrimoniũ quam pol. per adult. Ea, quæ sunt naturalia, tolli non possunt, ut in §. fed naturalia. Institu. de iure naturali gentium, & ciui. Dicas tamen, quod possent denegari filio, qui non uellet laborare, nisi esset ipsi filio necessaria, ut puta, si esset nobilis, ut per Barto. in l. 1. in prin. primæ colum. C. de mendi. validis, lib. 11. Et adde, quod possunt denegari filio ex oĩb. causis, ex quibus posset exhæredari, ut est gl. in l. si quis a liberis, in §. idẽ index, in uerbo tulerat, ff. de li. agn. & qualia ahmẽta sint præstanda, dicas q̃ maiora & minora præstantur ẽm dignitatem & qualitatem personarum, iuxta illa debeatur ex testamento, siue ex iuris dispositione, siue ex parcium conuentione, ut in l. fed & si quid, in § mancipiorum, ff. de usufr. & habetur per do. Card. in materia dispẽsa. super pluralitate beneficiorum, in c. de multa, de præb.

c Seb. Sap. ¶ Ego crederem, ꝙ ubi filius. An filius possit priuari legitima, uide Alex. in l. qꝺ de bonis. §. fi. ff. ad leg. Fal. Iaſlate in auth. nouissima, col. pe. C. de inoff. test. do. Franciscum Curtium in consi. 66. inci. Clarus nit. col. 5. ubi attestatur communem opi. esse, ꝙ per statutum non potest priuari.

in illis quinque fuit reformata sententia primi iudicis, qui male pronunciauit illas duas tertias integraliter deducẽdas. Et nũc descendamus ad hæreditatem Raynutij, quæ, vt dixi, ꝙsistebat in 24. ex quibus debet primo detrahi tertia debita filiabus iure naturæ, in qua non poterunt grauari; & sic octo, quorum quatuor debentur Alterochę, in quibus debet cõputare relictum sibi fatum; reliqua ꝓtinent ad Adiectã, & remãserunt 16. in quibus Adiecta fuit instituta hæres, & rogata vt restitueret sorori, si decederet sine liberis, & adueniẽte casu restitutionis, detrahit quartã Trebellianicã, quæ est quatuor, & sic duodecim veniunt restituenda ex cã fideicom. Habebit ergo Alterocha ista 12. iure institutionis, & quatuor iure naturæ, & sic 16. & 5. ex illis duabus tertiis, & sic 21. Adiecta vero habebit 25. ex illis duabus tertijs, & quatuor de iure naturæ, & sic 29. alia quatuor per Trebellian. & sic erunt triginta. Sed 33. & 21. ꝙstituunt 54. & sic habes totã hæreditatẽ Raynutij; & isto modo capiunt iuuenes modũ diuiden
3 dialias hæreditates defunctorũ. † In gl. in ver. [Relinquẽs] ibi, [Sũt illæ duæ auth.] Vna inc. [Nouissima] alia fm̃ quosdã incip. [Nõ licet.] Hoc tm̃ non est in illo tit. de inoff. test. ideo gl. erranit, sed 15
est C. de libe. præter. Et in fi. gl. nõ intelligas, ꝙ institutus in re certa
3 ti, habeatur per oĩa loco legatarij; [a] sed quod quædã habetur loco legatarij; & quoad quædã loco hæredis, de quo dicendũ, vt in Quoties, all. in gl. & inter cæteros effectus operatur, vnũ nota bile effectum institutio in re certa habebit hæreditatẽ in totum; ga non potest testator pro parte decedere testatus, pro parte intestatus. l. j. §. fi ex fundo, ff. de hær. instit. quã vtilitatẽ non ꝑsequeretur iste, si foret purus legatarius, immo ꝺceret legatũ, ex quo ex testõ non aditur hęreditas, C. si quis omiſ. cã test. quasi per totum. In gl. 3. ibi, [Fuerit cõpendiosa] hęc gl. vr̃ velle in isto principio, ꝙ hæc substitutio fuerit cõpendiosa, sed j. quasi in medio dicit, ꝙ fuit iudicõmissaria; & hoc, qa Adiecta, q̃ fuit hæres pri. loco instituta, detraxit quartã Trebellianicã in restitutione, quæ sorum detrahitur ex substitutione fideicõmissaria, vt patet Insti. de
4 fideich hær. per totũ. † Sed, vt intelligas mãm, & habeas intellectũ huius c. & c. si pr̃, eo. tit. lib. 6. scias, ꝙ substitutio est secunda, vel uterior institutio. Nã institutio sit de eo, qui in primo gradu est institutus hæres: substitutio sit de eo, qui est substitutus primo loco, secundo, vel tertio, vel ulteriori. Nã testator potest facere plures gradus in testõ. oportet. n. primo necessario, ꝙ instituat hẽ redem, sine quo non est testm̃. §. añ hæredis, Inst. de leg. Si vero vult procedere ad ulteriora, potest. Sed qñq; vult sibi prouidere in casu, in quo hæres non uellet adire, vel alio mõ sibi prouidere, & ob hoc facit substitutionẽ. Et hæc substitutio est duplex, qđã directa, & quædã indirecta. Directa est illa, per quã substitutus capit hæreditatẽ sine facto alterius ex dispositione testatoris; ita ꝙ non oporteat recurrere ad primum hæredẽ, sed adeundo hæreditatem efficitur dominus. l. cum hæres, ff. de acq. poss. Exemplum: Instituo Titiũ hæredem; & si non erit hæres, Sempronius sit hæres, hoc casu nihil detrahitur per primũ hæredem. & idem dicin qualibet directa substit. Nã ex ea non detr. hiẽ aliqua quar
ta per primum hæredem, vt in d. c. si pr̃. vbi veniunt omnia bona ad pauperes directe substitutos sine deductione alicuius quartę. Indirecta seu obliqua est illa, per quã hæreditas capitur per manus primi hæredis; vnde dicitur indirecta, quia immediate non succedit testatori; sed capit de manu alterius; & ex huiusmodi hæreditate capit hæres primo institutus quartã partem totius, quæ appellat Trebellianica ex nomine authoris, qui induxit illã. Exemplum huius fideicommissariæ pone vt in gl. Capitur autem ista quarta. pponera, quæ subijt hæres: vnde, ne frustra sit hæres prouidit ille Trebellius, vt in restitutione possit deducere quartam partem totius; & appellatur ista fideicõmissaria, quia cõmitteba tur olim in totũ fidei primi hæredis. Non. n. cogebatur restituere, sed hodie cogitur, l. pe. Cad Treb. & Inst. de fideich hær. in prin. Hæc eadem appellatur obliqua per rõnem prędictã; qa per obliquum succedit primo testatori, & non directe. Appellatur ẽt ꝑcaria, vt hic in gl. quia fit verbis ꝑcarijs, id est rogatorijs. Exemplũ: Instituo te hæredem, & rogo, vt post mortẽ tuã restituas hæreditatẽ meã Sempronio, vel in eũ tu alterius ꝺitionis, vel ad certum diem, sicut est placitum ipsi testatori. Substitutio directa [b] dicitur in quinq;. Nã quædã pupillaris, alia exemplaris; alia breuiloqua, seu reciproca, quã omissit hic gl. alia est cõpendiosa. Primo. Vulgaris est duplex, quædã expressa, & quædã tacita, & pone exemplũ, vt in gl. & latius habetur in Liã hoc iure, ff. de vulgari, & pupil. substi. & appellatur vulgaris multis respectibus, sed principaliter quia oĩbus patet. Nã quilibet potest substituere illo modo item quia fit per verba scita & vsitata. Hæc aũt vulgaris expirat ex adita hæreditate per primum heredẽ, vt in l. post aditã. alle. in glo. Secunda est pupillaris, quæ fit duntaxat pupillis masculis vsq; ad annos quatuordecim, & fœminis usq; ad duodecim. Nã iura prouiderunt, ut pr̃ possit testari pro filio proprio vsq; ad aduentum pubertatis, non vltra, cum tunc possit filius testari iure proprio. Et in hac requiruntur plura, & inter cętera requiritur, ꝙ pr̃ faciat ẽt sibi testm̃, & ꝙ filius sit sub tãte ipsius, et ꝙ illum instituat hæredem. hinc est, ꝙ tale testm̃ non est propriẽ filij, sed potius paternum, vel pars pr̃ni, vt in d. c. si pr̃, eod. tit. lib. 6. Et exemplũ huius substitutionis pupillaris pone, vt in gl. & in l. 1. de vulg. & pup. Hinc est, ꝙ pr̃ testãdo pro filio, excludit matrem, ubi filius ex se in testãdo, non posset excludere eã, quominus sibi dimittat legitimã. vt in d. c. si pr̃. Et hæc substõ expirat p aduentũ pubertatis, qa vt dixi, maior non põt direcẽ substitui, cum possit facere testm̃, vt in l. in pupillari. ff. de vulg. & pup. Tertia est exemplaris, quæ sit furioso, seu mẽte capto. Et dr̃ exẽplaris, quia fuit inducta ad instar, seu ad exemplũ pupillaris. Nã ea æquitate, qua fuit motum ius ad ꝓcedendum patri, vt possit testari pro filio mente capto, vel furioso, q non valet sibi facere testm̃, vt in l. humanitatis, C. de impu. & alijs subst. plene no. in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. Vbi etiã no. nunquid eadẽ rõne possit pr̃ testari pro surdo, muto, & prodigo in casib. in qbus sibi non valent facere testm̃. Et sunt variæ opi. & cõiter tenetur, ꝙ sic, quod mihi placet. † Nã ius singulare æquè extenditur per identitatẽ rõnis, ad hoc c. cũ dilecta, de ꝓfir. vti. vel inut. Quarta ẽt reciproca, seu breuiloqua, quæ fit his verbis: [Filios meos impuberes mihi hæredes instituo, & eos ad istui eem subſtituo.] & hr̃ hoc in d. l. iã hoc iure, & dr̃ breuiloqua, ga sub breuitate verborũ ꝓtinet quatuor substitutiones, duas in ꝑsonas cuiuscunq; filiorũ, s. pupillarẽ & vulgarem. Nã intelligitur, ꝙ si alter non erit hęres, alius succedat, vel si alter decedat intra tps pupillaris, alius erit hæres; & ita eꝫ in persona alterius, vocat reciproca, qa reperitur de vna persona in aliã, vt ꝺixi. Quinta & vlt. est cõpendiosa, & in ista est difficultas, & in hac ꝙsistit intellectus huius c. & c. si pr̃. & multorũ iuriũ ciuiliũ. Et pro intellectu ꝓmitto, ꝙ quædã sunt verba mere directa & ciuilia, vt verbũ [Sit hæres.] vel verbũ [Instituo.] Nã ista de iure dñr mere directa, & ciuilia, quia importãt ex se, vt hæreditas non capiat manu alterius, sed ab ipso testatore immediatè. Quędã sunt verba indirecta, seu obliqua, vt illa Rogo, Volo, Mãdo, vt restituas hæreditatem tali. Nã hæreditas non capietur directe ãmanu testatoris, sed ã primo hęrede. Quędã sunt verba cõia, quę põt trahi ex ꝓprio significatu ad substitutionẽ directã, & in directã, vt est verbũ [Substituo,] vel verbũ [Moriatur tali.] Exemplũ, [Instituo te hæredẽ. & volo, ꝙ si iste hæres meus decedat sine liberis, moriat Sẽpronio.] Nã hoc verbũ põt intelligi directe, & indirecte, vt moriat Sẽpronio. ꝙ Sẽpronius sit hæres meus. vel vt moriat Sempronio. i. ad vtilitatẽ Sẽpronij in effectu ut capiat hæreditatẽ de manu primi hæredis. Idẽ est de uerbo, Succedat, vt hic. Idẽ de uerbo, Accipiat, ut no. Bar. in l. Centurio, ff. de uulg. & pup. His ꝺmissis adueniẽdũ est, ꝙ qñq; cõpendiosa substitutio fit à milite testãte iure mi
16 litari. Qñq; fit a pagano, i. nõ milite. † Primo casu cõiter gl. utriusq; iuris distinxerunt, ut si fit ꝓ uerba directa filio impuberi, si decedat filius intra pubertatẽ, ualeat iure directo quoad bona patris, & bona filij; & sic substitut[a] capiat totã hrditatẽ sine deductione alicuius quartæ. Si uero decedat post pubertatẽ, ualet iure directo in bonis patris priuilegio militari. Sed in bonis filij non procedit substitutio directa, qa in reb. filij non potest pr̃ ẽt miles substituere seu facere testm̃ post pubertatẽ. Iste est rex in d. l. Centurio. Et procedunt hæc fm̃ opin. gl. in d. l. precib. C. de impub. & aliis subst. & in d. l. Centurio, qñ mater filij substituti non est in medio. Si aũt mater uiueret, uoluerũt Glossatores, ꝙ post aduẽtũ pubertatis, obliquet substitutio, quoad ipsa bona materna, & hoc per d. l. precib. fm̃ unum intellectũ. Sed Bar. in d. l. Centurio, sentit ꝙ d. l. precib. procedit qñ substitutio est facta ꝓ uerba cõia, ut sic l. Centurio, remaneat sãlua, & loquatur, qñ fit substitutio per uerba directa. Sed Io. And. non tñ attingendo speciẽ, hunc casum sentit in d. c. si pr̃, in nouel. ꝙ l. precib. loquitur in substitutione per uerba directa. Vnde in gl. sua in d. c. si pr̃, sequitur in hoc theoricã gl. iuris ciuilis præal. Et qa non est propria mã nostra,
c raro fit testm̃ iure militari, qa isti nostri milites [c] non gaudẽt illo priuilegio, cũ non pugnent pro republica, &c. ut in li. C. de iur.
17 & fac. ignio. & ibi notabiliter remitto ad d. l. Cẽturio. † Qñq; hęc substõ cõpendiosa fit à nõ milite, & est casus noster, & sic fit immori-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Loco legatarij. Vide d. Iaſ. in l. Lucius, col. 11. uer. circa 11. q. ff. de vulg. & pup.

b Zach. ¶ Directa. Adde Old. consi. 141. inci. thema tale est, dominus G. & cõſ. seq. incip. factum tale est, testator habens vxorem, & in practica Papiensi in libel. substitutio. & Pau. de Castr. consi. 35. si bene consideretur.

c Seb. Sap. ¶ Milites. An milites nostri temporis gaudeant priuilegio antiquo, quod habebant milites in testando, uide late per Alex. in d. l. Centurio, col. 3. & 2. & ibi latissime per Mod. repetentes. Pa. de Castr. in l. scriniarios, C. de testa. mil. Rom. in consi. 44. incip. ad primum, in 5. col. & in consi. 56. incip. in præsenti. Are. consi. 12. in princ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

puberi p verba directa. Exemplũ [Instituo hæredẽ filiũ meũ impuberẽ, & qñcũq; decesserit sine liberis filius meꝰ, Sẽpronius sit hæres] & hoc casu cõiter uoluerunt Glossatores iuris ciuilis, & gl. in d. l. si pr̃, & gl. hic in uerbo [Vel substitutionis] q̃ si impubes morit intra tps pupillare, ualet iure directo: uñ substitutus capiet totã hæreditatẽ sine deductione quartæ, ad hoc d. l. si pater. Si vero moritur post tempus pubertatis expirat in totum, per l. in pupillari, & l. verbis ciuilibus. ff. de vulg. & pupil. Sed Io. And. aliter
18 sentit in d. c. si pater, ut infra ſ. ubi icia. †Qñ q; fit hæc substitutio p uerba cõia. Exemplũ [Instituo filiũ meũ impuberẽ hæredem, & qñcunque decesserit, substituo Sempronũ.] hoc casu gl. iuris ciuilis reperiuntur ꝓtrię. Nam in l. precib. & in l. Cẽturio, præal. uoluit, ut hæc substitõ valeat ſp, vt fideicommissaria. & hoc sentit gl. nostra. Mouetur gl. iuris ciuilis, quia ex quo istud verbum, Substituo, põt trahi ad directam, & indirectã substitutionẽ, & si traheret ad directam, extinguitur per aduentũ pubertatis, ut ſ. dixi: Si vero ad indirectam, valet semper vt fideicommissaria, ergo in dubio debemus capere illum intellectum, f̃m quem ſp ualeat. Ex hoc intellectu infertur, ꝙ si ista Adiecta deceſſisset intra tps pubertatis, potuisset eodem mõ detrahere quartam Trebellianicã, sicut detraxit nunc post aduentum pubertatis. Nã uerbum, Succedat, posſitum hic, non est obliquum, sed cõe. Et hanc theoricã secuta est cõiter glo. in d. c. si pater. Sed alia gl. iuris ciuilis tenuit aliam opin. magis subtilem, videlicet, ꝙ hæc substitutio compendiosa facta per uerbum cõe, valeat iure directo intra tps pubertatis, sed post aduentum pubertatis obliquatur, & ualet iure fideicommissi. Hoc uoluit gl. no. Inſt. de pupil. subſt. in gl. magna, in fi. Et infertur ad intellectum huius c. ꝙ si Adiecta decesſisset intra
19 tempus pubertatis, non potuisset detrahi Trebellianica, quia ualuisset iure directo. †Qñque & tertio fiet hæc substitutio compẽdiosa per verba indirecta, seu obliqua, & tunc in dubio ſp valet vt fideicommissaria. Exemplum [Instituo hęredem filium meũ impuberem, & quandocunque decesserit, uolo, ꝙ restituat hæreditatem Sempronio.] Et hoc casu ſp in restitutione detrahet quarta Trebellianica, ex quo hæreditas capitur de manu ſua, ut
20 in l. cohęredi. §. cum filiæ, ff. de vulg. & pup. †Nouissime superueniens Io. An. in d. c. si pater, in nouella, tenuit, late materiam examinando, ꝙ compendiosa facta impuberi per verba cõia, valet directo iure, si impubes moritur intra tempus pubertatis. Si vero moreretur post pubertatem, ualet iure fideicommissi, & sic detrahitur quarta. Hoc probat ipſe iungendo c. si pater, cũ isto. Nam ibi substitutio fuit facta per verbũ, Moriat, & ualuit iure directo intra tps pubertatis, vt patet. hic aũt fuit facta per uerbum, succedat, qđ non est minus cõe, q̃ moriat, & ualet hoc iure fidei commissi, post aduentũ pubertatis. Cũ ergo hęc duo verba, Moriatur, & succedat, quasi idẽ importẽt, & hoc videlicet iure fideicõmissi, & d. c. si pater, iure directo, ſi tis probat opinio. ſuam, & ex hoc uidetur ſentire, quod si Adiecta decesſisset hic intra tps pubertatis, ualuisset substitutio iure directo, & sic nõ fuisset detracta quarta Trebellianica, qđ ẽt vr placere Bart. in d. l. Centurio. Et ex hoc infero, ꝙ substitutio hic facta, non fuit fideicõmissaria, ut dixit hic gl. in medio, sed potius compendiosa, ut dixit gl. in prin. q̃ recipit intellectum f̃m tps mortis institutæ, qa; ut dixi, si decesſisset intra tempus pubertatis, ualuisset iure directo, post
25 pubertatẽ aũt iure fideicommissi, & hoc, qa sp dẽmus interpretari disp̃onem, ut valeat meliori modo, quo põt. c. Abb. de verb. sign. & in l. quoties, ff. de ver. obl. Ex his ergo inferendum est, ꝙ si in casu c. si pater, decesſisset ille post pubertatẽ, valuisset illa substitutio iure directo. Ex his habes clarũ intellectũ huius c. & c. si
21 pr̃. †Plus dixit Io. And. in d. c. si pater, ꝙ substitutio cõpẽdiosa facta impuberi, ẽt per verba directa, obliquaẽ post aduentũ pubertatis, nõ aũt exstinguitur, prout est cõis opi. legistarũ. h. d. probari in d. l. precib. Nã licet ibi mulier ad Papam narrauerit, ꝙ maritus testõr fuerit miles, nõ fuit testatus iure militari, qđ paret, qa bis ibi põderaẽ, ꝙ filius erat in ptẽ patris, qđ nõ fuit necessarium, si fuisset testatus iure militari. Itẽ ibi ī fi. obliquaẽ subſtõ post aduẽtum pubertatis, qđ nõ procedit in testõ militari, vt in d. l. Centurio. Itẽ & tertio illa lex ponit in ti. cõi, nã ſi ꝓcederet iure militari, fuisset posita in ti. de re mi. Hãc sn̄iam suadet p̃sumpta volũtas testatoris. Bartol. in hoc sentit contrarium, in d. l. Centurio. dicens quod vbi subſtitutio fit per uerba directa ciuilia, nunquam obliquatur per aduentum pubertatis, facit d. l. verbis ciuilibus, & d. l. Centurio. Hanc opinionem Bartoſ. sequitur hic d. Ant. & profecto vr̃ verior de subtilitate iuris, sed de æquitate multũ placet opi. Io. An. pp voluntatem testõris, qui in substitutione retulit se ad oẽ tps. & p̃dicta, ꝓcedunt, nisi substitutio sit geminata, puta, qa testõr dixit, Instituo filiũ meũ impuberẽ, & si, decesserit intra tps pubertatis, uel postea qñcunq;, talis sit hæres. Hoc. n. casu cõis vr̃ opi. ut intra tps pubertatis ualeat iure directo, post pubertatẽ iure fideicõmissi. Et de materia plenissime per Bar. in d. l. Centurio. In gl. in ver. [Est defuncta] ibi, [Instituit eũ.] Vel intellige, ꝙ maritus lucrabit bona vxoris p̃mortuæ iure Longobardo, vt habetur in Lombarda, ti. de succe. in l. fi. Et est Lõbarda, liber, in quo continent leges, quas fecerunt Lõgobardi, qui lõgo tpe regnauerũt in Italia. In gl. in ver. [Vsucapio, ibi, [Actio pſonalis] dic, ꝙ ex testõ competũt plures actiones, ut per ſonalis, hypothecaria, & rei vẽdicatio, & distinguendũ est, vt pe ne no. in l. i. C. cõia de le. In gl. in ver. [Integraliter] ibi, [In morte facta fuit] Idẽ dic ſi in uita, sed gl. põderat tps mortis, ut facilius p
22 ſumaẽ fraus. †No. ex gl. iuncto tex. ꝙ licet testm̃ inofficiosum, in quo. ſ. filius fuit p̃teritus, reuocet in totum p q̃relam inofficiosi. l. filio p̃terito. ff. de iniu. ru. & irri. test. donatio tm̃ inofficiosa non reuocaẽ in totũ, sed solũ respectu legitimæ, q̃ debeẽ iure naturæ.
23 †Scõo no. ꝙ venditio facta de oĩb. bonis in fraudẽ liberorũ, reuocaẽ quoad legitimã debitã liberis, nõ aũt in totũ, sed hoc intellige, q̃n vẽditio fuit vera; licet in fraudẽ filiorũ. Si aũt fuisset simulata, tũc reuocaret in totũ. Et de materia vide p Bar. in l. hr̃ditatẽ, ff. de bo. auth. iud. pos. In gl. in ver. [Quartã partẽ,] in fi. collige et
24 gl. ꝙ quarta, q̃ debeẽ iure institutionis, cũ hr̃ditas est exhaulta legatis, est magis priuilegiata, q̃ quarta Trebellianica, & quarta Trebellianica est magis priuilegiata, q̃ legitima, q̃ debetur filio. Nã ut vides ex gl. in quarta, q̃ debetur iure institutionis, nõ cõputãtur, nisi ea, q̃ obueniũt hæredi iure institutionis, nõ aũt legata ex alio titulo, puenientia. Sed in quarta Treb. cõputãtur non solum ea, q̃ ptinent iure institutionis hæredi, sed oĩa, q̃ puenerunt ex testõ, puta iure legati, vel donationis. Alia vero prouenientia extra testm̃ nõ cõputantur in hac quarta, in legitima vero, quæ debetur filio, nõ solũ cõputanẽ ea, q̃ puenerunt ex testõ, quocũque tit. sed ẽt vndecunq; sint, p̃fecta, vt in iuriba. alle. in gl. & plenissime expeditur materia in l. 4. ff. ad l. Fal. Aduertendum tm̃ circa hoc vltimum. Aut. n. pr̃ donauit in vita aliquid filio ob cãm, puta dotis, uel donationis p̃p nuptias, & illud ꝓtaẽ in legitima ſua, vt in auth. ex test. C. de coll. Aut fuit facta donatio simpliciter, &
2 tunc tenuit, qa fuit facta filio emãcipato, a vel filio in ptẽ tang benemerito. & tunc istud nõ cõputatur in quarta, qa valuit hęc donatio, ac si esset facta extraneo. De quo tm̃ plene dicẽdum est, vt no. in d. aut. ex test. Aut donatio non tenuit in vita, & tunc cõputatur in legitima, ẽt si cõfirmaret morte, de quo dic, vt ple. leg. & no. in l. filium quẽ habentem, C. fa. ercis. Quæ autẽ sit rõ diuersitatis inter istas quartas, cõiter redditur hęc. Legitima filii, p̃ria non prouenit ex voluntate patris, sed ex disp̃one iuris. Nã velit nolit pr̃, oportet ꝙ filius habeat legitimã ſuã: ideo in ista tang debita, cõputantur oĩa bona, quæ sibi profecta sunt a patre, limitando, ut ſ. Quarta vero Treb. debetur p̃p grauamẽ voluntarie iniũctum hæredi a testatore: ideo solum computantur ea, quæ sibi obueniunt ex testõ, & est minus priuilegiata ista, q̃ alia, quæ debetur iure institutionis, ut supra dixi, qa minus grauamẽ subit hæres isto casu, q̃ in alio. Nã restituta hr̃ditate oẽs actiones hereditariæ actiuę & passiuę in eũ, cui fit restõ, transferuntur. l. j. ff. ad Treb. & l. pe. C. eo. In alio vero casu institutus remanet hæres, & subit oĩa onera hæreditaria, ideo hæc quarta est magis priuilegiata. In glos. in ver. [A tempore litis,]in fi. No. glos. & dic, ut pleneno. in l. fideicommi. ff. ad Trebellia. & in d. l. in quartam. Item dic ad tex. secundum Docto. quod hic non computantur fructus percepti ab Adiecta filia testatoris, sed percepti a tutore, & pupillo, & marito. Adiectę post mortem ipſius, & post
25 litem contestatam. † In glos. in verbo, [Legitima] no. hanc glos. ad quam quotidie fit remissio, & in effectu ponit tres opinio. in quæstione satis notabili, an filius rogatus restituere hereditatem, posſit detrahere legitimam iure naturæ debitam, & quartam Trebellianicam? Et prima opinio est, quod posſit, & eam corroborat argumentis usque ad versicu. [Sed do. Iacob.] Abinde ponit secundam opinio. contrariam, vt solum unã deductionẽ facere posſit, licet posſit petere reliq̃, seu dedu cere, quatenus plus est in ea, quam in deductione prius facta, & durat vsque ad versi. [Alij vero uoluerunt.] Abinde usque ad finem ponit tertiam opinio. distinguentem interrogationem pure factam, & eam, quæ fit sub conditione, uel ad certum diem, vt primo casu procedat secunda opinio, in secundo casu procedat prima, & hæc opinio tertia fuit Azo. glossatoris iuris in l. quanquam. C. ad leg. Falc. Tene hanc opinionem tertiam respectu rogationis factæ sub conditione, non autem quando fit ad certum diem, quia ex quo dies restitutionis fiendæ est certa, perinde est, ac si pure fuisset facta. Sed alia gl. in l. Papin. §. meminisse. ff. de inofficiosi. test. sequitur hanc tertiam opinionem, & idem Barto. & Bald. in l. filium quem habentem, prælitteram, & idem Barto. & Bald. in l. filium quem habentem alle. & Docto. Mod. hic, & sic pluries fuit consultum per Bar-
to. &

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶Emancipato. An donata filio emancipato, imputentur in legitima, uide Alex. in consi. 142. inci. circa primum, col. 7. uer. condescendo. Barto. Soc. in consi. 18. inci. præsentis consultationis. col. 3. in 4. par. Corn. Peru. in consi. 64. inci. licet iudicio meo, col. 2. in 1. uolum. Abb. in consi. 116. inci. illud de iure quæritur, col. pe. in 1. uol. Alex. in l. illud. C. de colla. ubi etiã late moder.

1 to. & plures alios Moder. a & satis potest hodie teneri hec opin. vt sic iura ciuilia, quæ videntur discordare dispositioni huius c. & c. R. ay. in aliquo sustentent. Et rõ diuersitatis inter unũ casum & aliũ est, quia in restitutione pure fienda, & de pñti, ꝛcurrunt eodẽ tpe duę deductiones, quas iuris ciuilis regula omnino fieri prohibet, vt in l. in rõne, §. quod vulgo. ff. ad l. Fal. & in l. iubemus, C. ad Treb. & in d. l. filiũ quem habentẽ, cum ſ. Sed in alio casu, q̃n restõ venit fienda sub conditione, vel ad certũ diẽ, istæ deductiones fiunt diuersis tpe, & vt dixi, stãdum est huic opinioni, vt in aliquo seruet regula iuris ciuilis. Nã illa regula circũscripta, & moderata dispositione canonica, maxime c. Raynaldus, ſ. eo. idẽ dicendũ esset in vtroq; casu: nã fortius grauatur filius, q̃n inconsentiens hẽt restituere hæreditatẽ, q̃ q̃n sub conditione, vel ad certũ diem; eũ hoc vltimo casu percipiat interim fructus quos non cõputat in quarta, vt in d. l. iubemus. † Item, vbi duo diuersa iura accedunt eidem personæ, cẽsenda est illa persona iure duorũ, sicut sustinet vices duorũ, vt in l. si consul. ff. de adop. & in c. cũ olim, & ibi dicit, de re iud. Sed in pſulendo nõ esset recedendũ ab illa opi. † Vnum tm̃ not abis, ꝙ quarta Trebellianica non detrahitur per heredem institutũ in re certa, sed per hæredem vlem. Ita ꝓcludit Bal. per l. 1. ff. ad l. Fal. Et intellige hæredem vniuersalẽ non solum illum, q̃ in solidum est institutus hęres, sed ẽt qui in certa quota hæreditatis, sicut videmus in Falcidia, q̃ detrahi potest per hæredem institutũ in dimidia, vt probat in c. Raynaldus, in fi. ſ. e. † Itẽ notabis hãc gl. circa mediũ in eo, quod dicit, ꝙ filius institutus à patre, cepit ẽt legitimã ſuã iure institutionis, & non vt debitum. Ni fici: hoc ad q. nunquid filius institutus hæres à patre, posſit repudiare hæreditatem paternã, retenta sibi legitima? Et dicendum, ꝙ non: qa cum in legitima fuerit ẽt institutus, non potest p̃ repudiare, & pro parte acceptare. Et hãc opi. notãter tenet Bar. in l. gerit, ff. de acquir. hære. & Bal. in l. vnica, q̃n non peten. 2 to, quia non potest ex parte agnoscere hæreditatẽ paternã, & p̃ parte abstinere, arg. in l. 1 §. si ex fundo. ff. de hęr. instit. & hoc no. ¶ Vltimo no. hãc gl. in eo, quod dicit, ꝙ licet legitima sit debita filiorum tm̃ adeo est debita, vt cõpetat filio actio p̃ patrẽ. & intelligẽ gl. in vita patris, quia ita loquitur. Nam filius non potest in vita patris sui petere legitimam, quinimmo plus dicit Bald. in auth. si qua. C. de sacrosanct. eccl. ꝙ patre ingrediente religionem, non potest filius petere legitimam à monasterio in vita ipſius, ꝙ vr̃ prima fronte ꝓra casum c. cũ scimus ſ. de reg. vbi hoc vide.

ADDITIO.

1 ¶Moderniores. Istam opi. ponunt etiam glo. Iaco. Butr. Bar. & Bal. in l. quanquam. C. ad l. Falc. Et dicunt omnes isti hanc opi. de co ſuetudine seruari, cum aliis glo. adductis per Barto. & alios in locis hic alleg. Et ista opin. est approbata per Canonist. hic per istum tex. & per c. Raynal. inf. eo. & licet per Cy. & nonnulli aliq; contradixerint in illa l. quanquam & in locis infra all. tamen habemus regulam, ꝙ quando aliquid est dubium de iure ciuili, si reperitur casus clarus, de iure can. prout hic, ſtamus iuri canonico, etiam in foro ciuili, vt no. in c. 1. & 2. de ope. no. nunc. gl. & Doc. in c. per veneram, qui fi. sint leg. & in c. licet ex suscepto. de foro comp. & Bar. in l. prima. C. de sacrosanct. eccl. Eandem distin. tenet Ia. de Bel. in §. quamobrem, in 2. vbi est bo tex. in Auth. de rest. & ea, quæ notat Dyn. & Barto. in l. 1. Sillud. ff. si cui plusquam per l. Fal. Iac. Butr. & Bal. in auth. res quæ. per illũ tex. C. commu. de lega. Bal. in d. l. iubemus, C. ad Trebel. & l. scimus, in prin. C. de inoffic. test. Ang. & Imo. in Li ratione. §. quod vulgo. ff. ad l. Fal. & ibi dicit Ang. quod ista opin. est communis & approbata, & ꝙ de consuetudine tenetur. Idem tenet Ang. in l. cohæredi. §. cum filiæ. ff. de vulga. & pup. & fi. Ang. dicit hanc opin. esse approbatam in scholis, & in iudicijs. Idem tenet Cyn. Jac. ibi multum arguit ad partes pro & contra. & in consi. 205. incip. prima dubitatio, vbi pulchras rationes facit pro & contra. & in consi. 183. incip. factum tale est, testator. &c. & plene Alexan. de Imo. in consi. 184. incip. circa primam dubitationem, & in 2. dubio, in 2. vol. Sed contra istam communem opin. est tex. ineuitabilis, quem originaliter ibi ponerat Odo. in l. filium quem habentem. C. fam. ercis. vbi filius non erat gratus per fideicommissum pure, sed sub conditione, & tamen non detrahit duas quartas, sed vnam solam, scilicet Trebellianicam, quod patet, quia completa quarta Trebellianica, residuum quod habet, reddere compellitur, quod non esset, si posset etiam quartam legitimam habere. Et ꝙ ista cõmunis opin. sit falsa, ultra Odo. in d. l. filium, firmat etiam Bald. ibi in 10. & 11. colum. & vnum verbum in 1. col. in 4. no. & ita etiam tenet Paul. de Cast. & in d. l. quanquam. Et ꝙ ista opi. sit de iure falsa, tamen de consuetudine est approbata, & tenenda, dicit expresse Bar. in d. l. meminisse, hic alle. p quem C. ad Treb. Sed postquam de consuetudine seruatur, vt omnes dicunt, & approbatur per istum tex. frustra est disputare. Et tenendo istam communem concl. consuetudine approbatam, ꝙ filius grauatus fideicommissum non pure, sed in diem, vel sub conditione, detrahat duas quartas, limita 2 tio non procedat in filijs, & sic descendentibus. Econtra autem, si moriatur filius sub conditione, certe illi non detrahent duas quartas, ex quo in ascendentibus non reperitur hoc immutatũ, prout reperitur in descendẽtib. vt dicitur, sing. limitat Bald. in l. si a milite, §. patri. ff. de testam. mil. non tamen expresse firmat, sed super hoc reliquit cogitandum, quod confirmari pot per quatuor optima similia. Primo per illud, quod vult sing. Bart. in l. non dubium, per illũ tex. ff. si quis à pa. fue ma. vbi sing. vult, ꝙ licet quãdo pater alienat bona in fraudem filiorum, possint filij reuocare alienata vsque ad legitimam eorum, quando ille, in quem alienauit, fuit fraudis particeps; tamen contra, si filius alienaret in fraudem patris, nam reuocare non potest pa
3 tre vsque ad legitimam suam postquam in patre istud non reperitur ex-
presse statutum. Secundo confirmo per aliud simile, Nam licet valeat testamentum imperfectum conditum a patre inter liberos, l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testam. l. fi. C. fam. ercis. tamen econtra testamentũ filij inter patrem, vel alios ascendentes imperfectum non valet. Ita sing. firmat Spec. in tit. de instrum. edi. §. compendiosè. in uer. quid si filius. Bald. & Sal. in l. fi. C. fam. ercis. Bald. in d. l. hac consultissima, §. fi. per illum tex. & in l. si qua illustris, C. ad Orfi. & d. Alex. de Imo. in d. §. ex imperfecto. Tertio confirmo per aliud optimum simile, nam licet filij & alij descendentes, quando succedunt ascendentibus teneantur inter se bona conferre, per totum tit. ff. de col. bo. & C. de colla. tamen econtra, quando ascendentes succedunt filijs vel alijs descendentibus non tenentur conferre, ex quo in eis non reperitur statutum. ita sing. Bal. & do. Ale. de Imo. in l. si emancipati, C. de collatio. Quarto confirmo per aliud simile. Nam licet hæreditas ascendẽtium tam ex linea paterna, quam materna non adita, tranſmittatur ad descendẽtes propter coniunctionem sanguinis, l. 1. C. de his qui ante apert. tab. tamen secus est econtra, si moriatur descendens, puta filius, vel nepos: hæreditas enim non adita trãſmitteretur ad ascendentes. Et sic illa l. 1. non habet locum econtra. & per Barto. & alios omnes ibi reprobatur gl. ibi, & per omnes in l. ventre, vbi late Ang. & Imo. ff. de acquir. hæred. & Sal. in l. apud hostes, C. de iuis & legit. Bald. in l. cum antiquioribus, in vlt. col. C. de iure delib. & in l. a. C. ad Orfi. faciunt no. in l. fi infanti. C. de iure delib. Secundo limita istam communem conclu. cano. & leg. consuetudine obseruatam, vt filius institutus & grauatus de restituendo, possit detrahere duas quartas, vt non procedat in filio instituto in re certa grauato de restituendo sub conditione. Nam iste legitimam solum detrahit, & non duas quartas. Ratio, quia non est hæres vniuersalis. l. lex Falcidia §. nunquam, ff. ad l. Fal. secundũ Pan. hic in ver. vnum tamen notabis, alleg. Bal. ita consuluisse. Sed tu adde Bal. in l. filium, quem. C. fam. ercis. in 11. col. qui dicit se ita sæpe consuluisse. Tertio limita singulariter, quando pater grauasset filium fideicommisso sub conditione, deinde adiecit, ꝙ eueniente die fideicommissi, vult, ꝙ totam hereditatem restituat, & ꝙ Trebellianicam etiam computet in legitimam, q̃ habuit. Isto casu testator intelligitur dispositisse, ꝙ vnam tantum quartam detrahat, scilicet legitimam, & non Trebellianicam, quod facere potest, p tex. valde no. in fi. in l. fi debitor, ff. ad l. Fal. per quem tex. idem Bald. in d. l. filium, in 11. colum. no. quod testator potest aliquando alterare dispositionem iuris circa Trebellianicam, nec per hoc intelligitur pater grauare filium in legitima, quod non posset, homo modo, & l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. (sed grauat eum in Trebell. quod potest, maxime hodie retenta sententia magis communi, quæ habet, ꝙ testator potest hodie prohibere in totum Trebell. sicut Falc. vt per Bar. & alios in l. Marcellus, in princ. cum aliis concord. ff. ad Trebell. Istam fallentiam in specie ponit Bal. in d. l. quoniam. in fi. C. de inoff. testam. reputans eam multum no. & dicens, ꝙ eam posuit Dy. & quidam do. Bar. de Pra. Idem tenent Dyn. Ray. Nicol. de Neapo. Imo. & Raph. Cum. in l. Lucius, §. maritus, ff. ad Trebell. Dy. Nicol. de Neap. & do. Alex. in d. l. debitor, per illum tex. ff. ad leg. Falc.

SVMMARIVM.

1 *Executores testamẽtorum possunt compelli ab Episcopo ad exequẽdas pias voluntates testatorum, etiam quod testator hoc prohibuerit.* 5.
2 *Executores testamentorum possunt esse tam laici, quam clerici, exceptis fratribus minoribus.*
Fœmina potest deputari executrix testamentorum.
3 *Executores testamentorũ, an Epi debeãt distribuere male ablata testatoris.*
4 *Executores testamentorum non possunt commutare vsum destinatum per testatorem, etiam in meliorem vsum, etiam ex consensu Episcopi.*
6 *Testator quo casu potest prohibere, ne episcopus impediat se in executione testamenti ipsius testatoris.*
7 *Testator vsurarius, qui pro male ablatis & extortis reliquit mille, si post suam mortem non apparent debentes recipere tantam quantitatem, residuum conuertitur in alios pios vsus.*
Relicta ad certos pios usus, si i illos nõ possunt cõuerti, cõuertũtur in alios.
8 *Episcopus potest se impedire, etiã vt exequatur relicta ad non pias causas.*

CAP. XVII.

1 Tuanobis, †Episcopus compellit fideicõmissarios, seu executores testamenti ad exequendas pias uoluntates defunctorum; ẽt si testator hoc interdixisset. Cõis diuisio. Scda, ibi [Cũ igit] Casus lit. Quidã in vltima uoluntate suã pecuniã, & alia bona relinquunt expendenda ad pias cãs; & ad hoc faciendũ deputãt tã religiosos, q̃ clericos seculares, & ẽt laicos executores. Isti cũ deberent bona p̃dicta in pios usus expendere, aliis vsibus ꝫ uoluntatem testatoris applicare p̃sumunt. Significatũ fuit d. Pape. Cum igitur eꝑi loco rũ debeãt prouidere, ut pię uoluntates defunctorũ adimpleãtur, ẽt si testator illud ꝓhibeat, mãdat episcopo Nouien. quatenus cõpellat executores huiusmodi testamẽtorũ, ut bona ipſa fideliter, & plenarie in pias
2 cãs expendant f̃m uoluntatem defuncti. Ber. † No. 1. ꝙ religiosi & clerici seculares, ac laici possunt deputari executores testamẽtorum. Et in religiosis dic, ut habetur in c. 2. ſ. eo. tit. lib. 6. Excipe
a tñ Fratres Minores, a quibus hoc officiũ est interdictũ, ut in cle. exiui, de uerb. sig. & dic, ut ibi. Nunquid aũt possunt isti mixtim deputari executores? Io. An. in c. Ioannes, ſ. eo. dicit, ꝙ sic, & ibi plenius de hoc. An aũt fœmina possit esse executrix, uide per Io. An. in d. c. 2. ſ. eo. tit. lib. 6. & aliàs fuit ꝓsultum, ꝙ non. Contrariũ sentit Bal. quia non cõparet mulier tanq̃ procuratrix, sed intẽtat

actiones

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Fratres Minores. Vide Felin. in c. fi col. 11. verſ. est verum, ꝙ do. Ant. supra de const. ubi dicit, ꝙ licet Guardianus S. Fracisci non possit esse executor testamẽ. si tñ nullo opponente executus fuerit, valebit executio, immo, si acceptat executionẽ, & executus fit, valet executio licet accepta re nõ potuisset, ut ꝓ Fel. in c. decernimus, col. 2. ver. & dic, ꝙ Inn. 3. de iudi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

actiones nomine proprio, de quo per eũ in l. quod pauper bus.
3 & l. si qs ad declinandã, C. de epis. & cler. † No. 2. ꝙ legata ad pias cãs, distribuuntur per eũ, quem testator deputauit, sed in restitutione male ablatorum est dubiũ. Nam quidam uolunt, ꝙ indifferenter teneatur eps illa distribuere. De quo in c. cum sit, ℑ. de
4 iud. & in d. c. hæredes. ℑ. eo. ti. † No. ibi. [Aliis vsibus] ꝙ executores non possunt commutare vsum destinatum per testorem. Nunquid aũt consensu epi possunt commutare in meliorem vsum, pulchra est qõ, de quo uide per Io. de Lig. in cle. quia contingit. de reli. do. Et placet mihi opi. ꝙ nõ, ex quo põt deputari ad vsum destinatum, nam iura solum excipiunt Principis authoritatẽ, vt in d. cle. qa ꝓtingit. & facit l. legatum. ff. de vsufr. lega. cũ ibi no. &
5 vide quod dixi in c. nos. ℑ. eo. † Vlterius no. ꝙ voluntis defuncti [a]
a oĩno est adimplẽda, nisi sit irrationabilis, & pp irrationabilitatẽ nõ valet iterdictio testoris, vt eps nõ impediat se ℑ executores, nã quẽadmodũ ipse testor male agẽdo nõ põt se subtrahere a foro epi, ita nõ põt subtrahere suos executores in officio male agẽtes.
6 † Sed circa p̃dicta q̃ro. q. d si testor mandauit, ut eps nõ impediret se de executione. Diceres tu. Hic vr tex. pro decisione qõ. Sed certe, si ponderabis, text. non decidit q. proposita. Solum n. probat, ꝙ eps põt cõpellere executores, non obstãte prohibitione testoris, nõ aũt dicit, ꝙ possit realiter exequi, assũmendo officiũ executoris ℑ volũtatẽ testoris. Et in hoc putarẽ, ꝙ aut testor ꝓi dit sibi de alio executore in casu negligẽtiæ primi, & nõ succedit eps ĩ executione, ar. ĩ. l. nulli, & in l. si qs ad declinãdã, C. de epi. & cle. Aut testator solũ prohibuit epm, ne deberet exequi, nec ꝓi dit sibi de alio executore, & tunc puto, ꝙ saltẽ in relictis ad pias cãs eps succedit, non obstãte, phibitione testoris, ad hoc bo. tex. in Auth. de eccle. ti. in §. si quis aũt ꝓ redemptione, cum duobus
7 seq. † Vlt. quærit de quotidiana q. Testator mandauit centum di stribui ꝙ male ablatis. demũ post testoris mortẽ mala ablata reperta non ascẽdunt ad tantã summam. Quid fiet de residuo? an debeat cedere lucro hæredis, quemadmodũ, qñ deficit aliud legatũ. ut in l. si quis Titio, ff. de leg. ij. Et vr primo ꝙ debeat cedere hæredi, qa expressio causæ, limitat legatum, vt in l. fin. fi. de au. & arg. le, la. de Arc. in quodã tracta. executorũ, vt refert & seq. Bald. in d. l. si quis ad declinandam, distinguit, ꝙ aut testor prohibuit in alium casum dictã quãtitatẽ expendi, & cedit hæredi. Aut sim pliciter disponit, & dẽt distribui inter pauperes, arg. in d. l. legatum. quasi velit, ꝙ sicut legatum in pium usum ꝓuertitur in aliũ,
b si non põt deputari ad vsum, [b] vt in Auth. de ecc. ti. §. si quis in no mine, dixi in c. nos. ℑ. eo. ita istud legatum relictum pro male ablatis. Et hoc puto verissimum, quia ex quo testor expressit certã quantitatẽ, credendum est illam deberi, licet non appareãt debẽtes recipere. Idem est obseruandum in promissione, seu cautione, q̃ hodie præstant vsurarii manifesti. Nã solent & debent pro mittere quantitatem restituere vero similiter extortam, vnde si non apparent debentes recipere totam quantitatem, debet resi duum destribui inter pauperes, vt leg. & no. in c. quanq̃. de vsu. li.
8 6. † In gl. j. ibi [Quæ ad hunc casum restringitur.] Pondera & no. gl. quæ aperte sentit epm non posse se impedire de relictis ad nõ pias causas, & pro hac opin. facit iste tex. qui solum facit mentio nem de piis voluntatibus. Sed gl. tenet contrarium in ca si hæredes, ℑ. eo. Idẽ Host. & Inn. Ad hunc tex. rñdet Host ꝙ omnis volũ tas testatoris dr pia. Tu vide quod latius dixi in d. c. si hæredes.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Voluntas defuncti. Pulchrum exemplum ponit Pau. de Cast. in l. non oporter. C. de his quib. ut indig. de Doctore Paduano, qui in testõ iussit, quod cadauer suum deberet deferri ad sepulturam cũ sonis & cantib. Nam secundum Pau. de Cast. talis dispositio est bestialis, & minime seruanda. refert & alia allegat d. Iaſ. in l. furiosum, col. 4. C. qui test. fac. possit.
b Zac. ¶ Destinatum. A tide Cal. in cle quia contingit, in 2. & 3. q. de reli. do. Ia. Rub. plene in l. hac lege, nu. 2. & ibi no. in apost. ad eum, in uer. in constructione murorum, C. de aquæ du. lib. 11.

SVMMARIVM.

1 *Filius rogatus restituere hæreditatem, retinet & legitimam & Trebellianicam, de quibus potest ad suum libitum disponere.*
2 *Filius potest grauari restituere omnia bona paterna, sed super quartis sibi debitis grauari non potest.*
Legitima non per omnia succedit loco alimentorum.
3 *Arbitri puta tres electi in aliqua quæstione, non possunt duo sine tertio absente, uel mortuo ferre sententiam, etiam si ille tertius ante mortem, uel absentiam dixisset iudicium suum, & alii audiuissent.*
4 *Legans aliquam rem, censetur legare ius, quod habet in eadem.*
5 *Lego istud uerbum adiectũ uniuersitati bonorũ, importat hæredis institutionẽ.*
6 *Sententia potest esse pro parte absolutoria, et pro parte condemnatoria, quãdo libellus continet diuersos articulos.*
7 *Sententia partim condemnatoria, & partim absolutoria, inquantum est absolutoria, potest approbari, & inquantum condemnatoria, appellari.*
8 *Legitima debetur pro filio in omnibus bonis paternis, & potest detrahi de singulis rebus, nisi testator, uel officium iudicis aliud disposuerit, 28.*
9 *Alienatio prohibita, an possit fieri per laudum arbitrorum, uel per pactum partium, uel in ultima uoluntate.*
10 *Legatarius non potest petere legatum, nisi hæreditas adeatur, & sufficit, q̃ adeatur ab uno hærede, ut ab illo partem legati possit petere.*
11 *Institutio facta de patre & filiis, non censetur facta ordine successiuo, sed q̃ pater uocetur pro dimidia, & filii collectiue in alia dimidia.*
12 *Falcidia debetur ex hæreditate exhausta legatis occasione pœnę inflictę per testatorem. 5.*
13 *Hæres si non conficit inuentarium, non potest detrahere Falcidiam, etiam de iure canonico. 14.*
14 *Hæres non conficiens inuentarium, tenetur creditorib. ultra uires hereditarias, etiam de iure can. sed non in foro pœnitentiali.*
Ius humanum quotiescunque est fundatum super præsumptione, non est obseruandum in foro animę. si ueritas est in contrarium.
Confitenti sacerdoti omnia creduntur, quę in confessione dicit, quia solum agitur de præiudicio animæ suę.
15 *Hæres, a quo aliquo respectu auferatur sibi hereditas, non perdit nomen heredis.*
16 *Falcidia detrahitur contra uoluntatem testatoris tacitam, sed non expressam.*
17 *Pœna, quę apponitur in aliqua conuentione, committitur ex contrauentione facti, licet non habuerit effectum, quod est not. maxime pro compromissis.*
Ratum & firmum, ista uerba quid importent.
18 *Falcidia, et Trebellia. non detrahuntur de relictis ad pias causas.*
Trebellianica potest prohiberi per testatorem.
19 *Conditio suspendit actum, adeo q̃ interim relictum non potest peti, modus uero non suspendit, sed qualificat, adeo, quod relictum potest peti præstita cautione de modo adimplendo.*
20 *Alienatio prohibita a lege, arbitro, & iudice, a contractu, a testatore, an et quando facta teneat.*
21 *Bastardi an ueniant appellatione liberorum, uide remissiuè.*
22 *Fideicommissarius decedens ante diem fideicommissi restituendi, nil transmittit ad suos hęredes.*
23 *Verba testatorum & libellorum impropriantur ad ualiditatem ipsorum.*
24 *Clausula codicillaris non sustinet testamentum, sed operatur, quod legata debeantur ab intestato.*
Legata ad pias causas debentur ex testamento non solenni, etiam si non sit apposita clausula codicillaris.
25 *Pœnę non sunt in consideratione in foro pœnitẽtiali, sed in foro iudiciali sic.*
26 *Dominium fideicommissi uniuersalis an transeat ad fideicommissarium, citra aliquam restitutionem.*
27 *Libellus an admittatur in appellatione a diffinitiua, uel interlocutoria.*

CAP. XVIII.

1 **Raynaldus.** † Filius rogatus restituere hæreditatem, detrahit tertiam iure naturæ, & quartam Trebellianicam in q̃bus põt legata relinquere, hæredes instituere, & pœnam imponere. hoc dicit vsque ad finem. Principaliter diuiditur in tres partes. In prima facti narratio. In secunda auditoris pronũciatio. Tertio ſnic ꝓfirmatio. secunda, ibi. [Dilectus.] tertia ibi, [Nos.] Prima & secunda possunt subdiuidi in plures partes, quæ satis patent in tex. Et pro intellectu lr̃æ quærit de modo diuidendi hanc hæreditatẽ Raynaldi. Sed p̃mittendũ, ꝓgl. sentit in verbo, residuo, ꝙ hæc hæreditas cõputatis bonis paternis, qui subiacebant restõni ualebat 64. & ſi per quibuldã bonis valẽtibus 32. fuit factũ cõpromissum inter Raynaldũ, & patruos & in his 32. habebat Raynaldus occasione tertię, & quarte, medietatẽ. Nã primo detrahendo Trebellianicã ex 32. habet octo, & ex remanentibus detrahẽdo tertiam iure naturę, Locto habet in totum 16. alia vero 16. ueniunt restituenda patruis ex testõ. Ponis. Ex istis 16. legauit medietatem auunculis, & sic octo. Tenetur ergo patruus, qui fuit institutus hæres pro dimidia, dare quatuor auunculis rõne legati, & filij ipsius, qui fuerunt instituti pro alia dimidia, tenentur dare alia quatuor. Patruus aũt, qa nõ paruit voluntati testõris, tenetur restituere rõne pœnæ quatuor sibi relicta. Itẽ alia quatuor legata auunculis, ex q̃bus põt detrahere vnum rõne Falcidiæ, qa hæreditas erat exhausta legatis, filij patrui si adibunt hr̃editatem, tenentẽ soluere quatuor auunculis legatariis, alia quatuor retinebunt sibi, cum fuerint instituti hæredes, nec reperiunt̃ venisse ℑ uoluntatem testõris. Habebunt ergo auunculi 8. ex legato proprio & quatuor occasione pœnæ, & sic 12. dempto vno rõne Falcidiæ, & sic in effectu habebunt 11. Patruus habebit unum occasione Falcidiæ, & sic sunt 12. quatuor habebunt patrui filij, & sic 16. & alia 16. sunt restituenda patruis ex testõ Peponis, & sic habes diuisum medietatem totius. Veniamus ad alia 32. in quibus habebit Raynal. 16. occasione tertiæ & quartæ. reliqua vero 16. veniunt restituenda patruis ex cã fideicõmissi, illa uero 16. quæ ptinebant ad Raynaldum, fierunt relicta patruo & filiis, & sic patruus hẽt octo, & omnes filij alia octo. patruus, quia venit ℑ uoluntatem testoris, tenetur restituere sua octo auunculis, filii uero patrui habebũt alia octo, qa nõ ueniunt ℑ voluntatem testoris, & sic coniungendo, patruus habebit 32. ex cã restitutionis, & unum ex lege Fal. & sic 33. Auiculi vero habuerunt prius 11. & nunc octo. & sic 19. filii patrui habuerunt prius quatuor, & nunc octo, & sic 12. Sed 12. & 19. ſtituunt 31. & 31. & 33. constituunt 64. in quibus constituta hereditas Raynaldi, computatis bonis paternis, & sic habes istud
2 lectum diuidendi. † No. j. ex prin. iuncto verbo [Dilectus. ꝙ pater ſti-

stituendo filium hr̃dẽ, põt eum grauare de restituẽdo ad certum diẽ, vel sub conditione omnia bona paterna. In his autem, q̃ debentur filio, ex legitima sibi debita, vel ex Trebellianica, non potest eum grauare sup restitutione. Potest ergo filius disponere de parte sua, prout vult, non obstante uoluntate paterna. Ex q uis infero, ꝙ legitima debita filio iure naturæ, nõ succedit oĩno [a] alimentorum, quia cum alimenta deficiant per mortẽ filii, requireretur, ꝙ pater posset de illa legitima disponere post mortẽ filii, cuius ꝓrium hic probatur, & hoc facit ad ea, quæ dixi in cap. 2. nuntius, ℑ. eo. Secundo infertur, ꝙ licet pr̃ possit testari pro filio impubere, vt in c. si pater, eo. ti. li. 6. pro filio vero pubere testa
c non põt, nec de suis rebus aliter disponere. † Scdo no. ꝙ duo [c] tribus arbitris [a] non possunt ferre laudũ tertio mortuo, vel absente, nisi hoc habeatur ex forma compromissi. Inno. tñ hoc singulariter limitat, nisi absens dixisset iudicium suum, et audiuisset. Nã tunc duo, ẽt tertio absente, possunt ferre sniam; qa cessãrõ l. item si vnus, ff. de arb. quoniã ex quo nõ potuit duos trahere ad sniam suam, frustra desideratur eius pñtia. Sed hoc dictũ Inn. reprobatur p Bar. in l. duo ex trib. fi. de re iud. Mouet, quia nõ solũ subest cã prædicta, immo ẽt defectus ptãtis; qa duo sine tertio non habent ptãtem pronunciandi. Et hoc mihi placet, & ideo quod hodie habẽt in c. 2. de arb. li. 6. † No. 4. ꝙ quis põt legare partem suã, q̃ habet in aliqua re, licet non exprimat, quod ius, vel quale habet in illa re. Pro hoc facit, qa legãdo qs simpliciter rem suam, vr̃ solum legare ius, quod habet in ea re, [b] vt in l. si dominus, ff. de leg. j. † No. 3. ibi [Legauit.] ꝙ verbũ Lego, adiectũ uniuersitati bonorum, inducit hæredis institutionem, & sic si dico [Lego tibi omnia bona mea,] videor velle te instituere hæredẽ meum, quod optime ꝓbatur hic præsupponendo, ꝙ ista fuerũt verba testatoris, de quo per Bal. in Linter omnes. C. fa. erci. & de hoc aliquid dicã cũ gl. No. 5. ꝙ testor põt id, quod admittit vni oc
d casione pœnæ, alteri legare, sicut hic legauit auũculis quicquid [d] substulit ab hæredibus. † No. 6. ꝙ vbi libellus continet plures articulos, sniã põt eẽ pro parte ꝓdemnatoria, & pro parte absolutoria. Item no. ꝙ hoc casu põt quis approbare sniam respectu articuli facientis pro se, & respectu alterius facientis ℑ, appellare. Et nota tu bonã practicã appellandi, vt qs approbet sniam, quatenus facit pro se, quatenus ℑ se, ab ea appellet. Nam tot videtur esse, quot sunt articuli. l. ẽt. ff. de mi. † No. 7. in verbo, [Dilectus.] ibi [In reb. p̃dictis.] ꝙ filius habet in singulis bonis paternis ius legitime suę, & sic facit ĩ ar. ꝙ legitima filii possit detrahi de reb. singulis paternis, & idẽ vr̃ probari in Treb. ꝙ ãn indiſſincte sit verũ, dicã ℑ super gl. in verbo, [Portiones.] † Itẽ no. ibi. [Non obstãte.] ꝙ arbitrium, vel laudũ non põt impedire alienationem rei, quẽadmodũ nec pactum partium, de quo uide plene per Bart. in l. si quis ita promisit, in §. ea le. ff. de verb. obl. & ibi bo. tex. Et vr̃ probare hæc litera a ℑrio sensu, ꝙ prohibitus alienare [e] rẽ, nisi in certas personas, non potest impune illã alienare, ẽt in vltima voluntate. Colligitur hoc notabile, quia hic ponderatur, ꝙ laudũ arbitrium nõ potuit impedire alienationẽ; ergo a ℑrio, vbi valeret dispositio prohibitionis, fuisset extensa hæc, phibitio ad vltimã voluntatem, de quo vide latius & pulchrius per Bart. in d. §. ea le.
e Item no. ꝙ licet legatarius possit agere pro legato consequẽdo [e] ℑ hæredem, q̃ adiuit hæreditatẽ; ℑ eum ĩn, qui non adiuit, agere non põt. Et ex hoc, & ex tex. infertur, ꝙ si duo sint instituti hæredes, quorum vnus adiuit, alter non, legatarius potest petere legata ab eo, qui adiuit pro parte eum contingente, & non tenet expectare, vt oẽs adeant. Itẽ no. ꝙ iudex appellationis non tenetur simpliciter pronunciare male iudicatũ, & bene appellatum, uel saltẽ põt ẽt ꝺdemnare, si iudex a quo omisit debitã ꝺdemnationem. Et generaliter dic, ꝙ cũ succedit in locum primi iudicis, põt & debet omnia facere, q̃ primus iudex poterat, & debebat, & vi de hoc qd latius dixi ſ. eo. c. Ray. & in c. cum Io. de fi. inſtr. Itẽ no. ꝙ pœna adiecta a testatore, non concernit nisi bona q̃ obtinent ex testõ ipsius, vnde non extenditur ad bona, q̃ subiacent testõni ex testõ alterius. † No. ꝙ institutio facta de patre & filijs, non vr̃ facta, vt succedant ordine successiuo, sed admittantur equaliter, & pr̃ consequitur medietatẽ, filii vero oẽs simul conſe
f quuntur aliã medietatẽ, non intelligas eo respectu, quia filij, sed [f] coniuncti sub noĩe collectiuo; ideo hñr loco vnius, de quo vide Ia. & no. in l. fi. C. de impu. & aliis subſtit. Et ob hoc tex. prædicatur, ꝙ patruus possidebat ista bona, ꝙ medietate. † No. ver. [Saluo.] ꝙ cum hereditas est exhausta, seu extenuata ꝑ pœnã, põt hæres detrahere Falcidiã, & sic quartã partem, ẽt si hęre ditas sit exhausta occasione pœnę inflictæ per testatorem. Et in hoc iste tex. est satis no. Aliqui tñ ℑ, sed tex. multum facit pro pri
g mo dicto, vt ℑ. latius dicetur. † Item no. ꝙ hæres non conficiẽs in [g] ventarium, non põt detrahere Falcidiã. [d] Rõ, quia non præsumit hæreditas sit exhausta legatis, sed ꝙ potius hæres vsurpauerit bona, & oritur ꝓsumptio, ꝙ nolit conficere inuentariũ, de quo vide qd no. Bal. in l. in rõne. §. qd vulgo, ff. ad leg. Fal. & qd leg. & in. Ant. de hær. & Fal. Et dr̃ inuentariũ, scriptura continẽs oĩa inuenta, seu reperta in patrimonio defuncti, & alio vocabulo dr̃ repertoriũ, vt l. tutor qui repertorium, ff. de adm. tu. † Itẽ no. ex hoc & ex tex. ꝙ iura canonica approbãt confectionem inuentarii quoad excludendum hæredem a bñficio Falcidiæ, nunquid aũt approbent ad hoc, vt hæredes teneant̃ creditoribus hæreditariis vltra vires hæreditarias, sicut dispositum est de iure ciuili, vt ĩ d. Auth. de hære. & Falc. Dic, ꝙ sic quoad forum contentiosum, qa ius ciuile est fundatũ sup p̃sumptione, nec reperit ℑrium de iure. Immo hæc materia vr̃ approbata hic. Sed quo ad forũ pn̄ale, nõ tenet vltra vires hæreditarias, vt no. Io. An. in c. 2. de vsu. li. 6. & plenius p Fed. consi. 21. Ex hoc colligo, ꝙ nõ semp ius ciuile est obseruãdũ in foro pn̄ali. Et est rõ in casu nõ, qa ius ciuile in hoc fundatur sup p̃sumptione, & non sup veritate, sed in foro pn̄ali attendimus veritatẽ, & de oĩbus credit̃ ꝓfitenti, cum solũ agitur de p̃iudicio aĩę suæ, vt in c. significasti, de homi. Ex quo ergo in pn̄a dicit hæres, ꝙ nihil vsurpauit, cessat p̃sumptio iuris ciuilis, q̃ fundatur in vsurpatione. Nam veritate manifesta, cedit opinio veri
e tati, vt in c. veritate. 8. dist. Et ex his habes unam notabilẽ regulã, [e] ꝙ vbicunq; ius humanũ est fundatum sup p̃sumptione, nõ est obseruandum in foro aĩæ, si ueritas est ℑ p̃sumptionẽ, p hoc qa. tuæ, ℑ. de spõ. & c. literas. in fi. ſ. de rest. spo. & in c. a nobis. 2. de sẽt. exc. vide Bal. in li. C. de sac. ecc. & quod no. Cal. sup. in proę. huius
15 compilationis, vbi latius hãc materiã attingit. † Itẽ no. ꝙ licet ab hærede extorqueat rõne pœnæ iniũctæ in testõ totum patrimoniũ hæreditaris, nõ tñ definit esse hæres: vnde retinet ius & nomẽ hæredis: immo, qd̃ plus est, detrahit Falcidiam tãquam hæres ſm vnã opi. de qua ℑ. hoc clare colligit̃ hic. Nã Raynaldus voluit, ꝙ si hęredes sui venirent ℑ legatũ factũ auũculis, pderent omnia bona, & patruus rõne conuentionis fuit hic pdẽnatus ad restõnem omnium bonorũ, & nihilominus remãsit hæres: adeo, ꝙ remansit ibi beneficium legis Falcidiæ, & facit in simili tex. no. in l. ex facto, §. ult. ff. de vul. & pup. vbi dr̃, ꝙ si hæreditas auferatur alicui tã q̃ indigno, nihilominus remanet in eo ius & nomen hæredis. Et põt esse ratio, quia ex quo quis fuit semel hæres, non põt facto hominis desinere esse hæres, pro hoc bo. tex. in ar. in l. & ſi fine. §.
16 sed. Papinianus, ff. de mino. † Vlt. no. ibi, [Contra voluntatem te- [f] statoris. &c.] ꝙ Falcidia [f] detrahit̃ ẽt hodie ℑ tacitã volũtatem testatoris, & sic auth. sed cum testator, C. ad l. Falc. quæ prouidet, vt testator possit hodie detrahere Falcidiam, hẽt locum in prohibitione expressa, non autem tacita. Hoc probatur apertissime hic iuncta illa authen. Nã illa authen. præcessit dispositionem huius capituli. Et iste tex. dicit, ꝙ ℑ voluntatem testatoris Falcidia est inducta, vnde debet intelligi de tacita voluntate. Pro hoc, qa nõ fuit expressa uoluntas testatoris in prohibitione Falcidiæ, sed tacita, quia mandauit, ꝙ omnia bona, quæ possent obuenire hę redibus, de uoluerentur ad auũculos, & sic tacite prohibuit Falcidiam, sed de hac tacita prohibitione hic nõ curatur, & hãc opi. tenuerunt quidam in d. authen. sed cum testator, sed hic vr̃ casus
17 inducendo, vt ſ. induxi. † Vltimo induco istum tex. ad notabile di [g] ctum, ꝙ pœna apposita ex ℑuentione, committitur ex sola contrauentione facti, quãquam ℑuentio non habuerit iuris effectũ. Nam vides hic, quod ℑuentio patrui non habet impedire legatum factum auunculo; & nihilominus pœna apposita ex ℑuentione habuit locum. Et facit hoc pro pœna apposita in compromissis contra & aduersus contrauenientes, vt committatur pœna; licet contrauentio non habuerit aliquem effectum. Similiter committitur pena ex ℑuentione iuris, seu de iure facta, vt in l. nuda, C. de ℑhen. & com. ſtip. De verbo, Firmum, & verbo, Ratum, est gl. no. in l. id quod pauperibus. C. de epi. & cle. & per illam gl. dicit ibi Barto. quod ſi quis promisit sub pena aliquid habere ratum, non committitur pœna, si quis contrauenerit de facto. Secus ſi promisit habere firmum, quia verbum, Ratum, refertur
g ad ius; [g] verbum, firmum, refertur ad factum, quod est diligen-
18 ter notandum. † Quæro, quia hic referuntur, beneficiũ legis Falci
dię,

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Ex tribus arbitris. Vide Fel. in c. suspicionis, uer. & omnia, quæ dicuntur. vbi vult, ꝙ arbitri iuris & arbitri statutarii, possint pronunciare tertio absente, quia maior pars est præsens, vt ibi per eum.
b Zac. ¶ In ea re. Adde Bal. in l. cum alienam, C. de leg. & in rub. C. de contrah. emp. q. 6. no. in Lapud Iulianum. §. Idem Iulianus, ff. de leg. 1. Ang. & Imo. in l. seruum filii, eo. ti. & Ang. consi. 84. uol. 4.
c ¶ Prohibitus alienare. Vide Ang. in consi. 8. inci. in dicto themate. Alex. in consi. 56. incipien. consideratis uerbis testamenti, in 1. uol. & in consi. 55. incip. uisis, in 3. uol. cum alleg. Moder. repet. in l. filiusfam. §. diui. ff. de leg. 1.
d ¶ Falcidiam. No. casum in quo falcidia non potest detrahi. Adde alium per istum infra eod. colum. seq. in legatis ad pias causas, & alios per d. Ant. hic in ult. col.
e Seb. Sapia. ¶ No. regulam. Hãc regulam latius explicat Fel. in c. canonum fiat, col. 11. uer. hanc fallentiam, sup. de const.
f Seb. Sapia. ¶ Quod falcidia. An & quando testator possit falcidiam prohibere, uide Iaſ. in l. quod legato, ff. de leg. j. & in l. si fundum sub conditione. §. si libertus, eod. ti.
g Zach. ¶ Ad ius. Adde Bar. in l. metum. §. ualent, col. 2. uer. item uerbum, Ratũ. ff. quod met. cau. & in l. id quod pauperibus, C. de epiſco. & cler. & omnino Alex. in l. ſi quis maior, C. de transſ.
Ant. Fran. ¶ De ista clausula, Ratum & firmum, quid importent, uide text. in c. quoniam Abb. in fi. de off. dele. vbi plene per And. hic post alios.

Universidad de Deusto
Biblioteca

diæ,[a] nũq̃d Falc. sit detrahẽda de legatis ad pias cãs? Sol. tex. est ho
die apertus q̃ non, in auth. similiter, C. ad le. fal. Sed dubiũ rema-
net in Trebellianica, nunquid illa detrahatur, si restitutio hæredi-
tatis est fienda ad pias cãs. Et vī tex. à ℈rio sẽtiũ in c. si pr̃, ℣. eo. tit.
lib. 6. q̃ sic. Nã ibi dr̃, q̃ ideo habebat ibi locum deductio legiti-
mæ, & Trebellianicę, quia substitutio facta de pauperibus, fuit
directa, non aũt fideicõmissaria: ergo secus, si fuisset fideicõmis-
saria, & hãc opin. tenuit Io. And. in glo. ſua. Mouetur etiam, quia
Falcidia detrahitur de singulis rebus q̃s hæreditas est exhausta:
vnde licet hæres non detrahat Falcidiã de legatis ad pias cãs, de-
trahit tñ de alijs, & sic frustra non erit hæres. Sed Treb. detrahit
ex toto corpore hæreditatis, q̃s tota hæreditas venit aliàs resti-
tuenda: vnde si hęres nõ posset detrahere Treb. tunc frustra esset
hæres. Item auth. similiter, solum facit mentionẽ de Falc. & nõ
de Treb. Sed cõis opi. Doc. vtriusq; iuris est in oppositũ, vt nec
b Falcidia, [b] nec Treb. hẽat locum in istis legatis ad pias cãs. Hãc
opin. tenet Specu. in tit. de inst. edi. in §. cõpendiose. ver. sed cũ de
ducto. Cy. in d. auth. sed cũ testator, Bar. in l. Marcellus, ff. ad Treb.
& Bal. in l. id quod pauperibus, ℘all. Moderniores Doc. iuris ca-
nonici hic, & vide in hoc ℈silium d. Raph. ℈ gl. Io. And. præall. Mo
tiuum principale est, quia Falc. continet in se Treb. nã Treb. lar-
go modo dr̃ Falcidia. Item tex. apertus vī in Auth. de eccl. titu. in 21
verbo, si autem hæres, & in l. si quis ad declinandã, in fi. C. de epi.
& cler. vbi fit mentio de legato particulari, & de hæreditate re-
stituenda, & prohibet omnis Falc. Item hodie sunt exęquata le-
gata, & fideicõmissa in l. 2. C. cõia de le. vnde Falc. sicut cessat in le
gatis, ita & ĩ fideicõmissis. Et ob p̃dicta, & alias rõnes voluit Bar.
in l. Marcellus, q̃ quẽadmodũ testator põt hodie prohibere Falc-
idiã, vt in d. auth. sed cum testator, ita & Trebellianicã. Et hãc
opi. tenet ſaltẽ fauore religionis, ar. in l. sunt personę, ff. de relig. &
sump. fun. Non ob. prædictis d. c. si pr̃, quia solũ probat à ℈rio sẽ
tiũ. Sed tale arg. cessat, vbi reperitur ℈rium in iure, vt in c. à nobis.
2. de sen. exc. Itẽ põt, ꝑcedere ibi arg. à ℈rio, respectu legitimæ, nõ 22
aũt respectu Trebellianicæ. Nõ ob. motiuũ Io. An. q̃ frustra erit
hęres, si nõ detraxerit Trebellianicã; q̃a immo non frustra, q̃a ha
bebit meritũ à Deo, exercendo piũ actũ, tã respectu defuncti, q̃
respectu eccleſię seu pauperũ, quibus fienda est restitũ. Facit in si-
19 mili q̃d no. Bar. in d. auth. sed cũ testator. † In gl. i. ibi [idest hac ℈
ditione.] hoc iõ sic dicit gl. q̃a substitũ fideicõmissaria fuit hic sub
℈ditione, & nõ sub mõ; & dria est maxima inter ℈ditionẽ & mo
dũ. Nã ℈ditio ſuspendit actũ in euentũ ℈ditionis, ita, q̃ interim
nõ põt peti. Sed modus non ſuspẽdit dilpõnẽ, sed qualificat vñ id 23
q̃ † debẽt sub mõ, põt peti de pñti, p̃stita cautione de mõ obser-
uãdo. Hoc probat in l. q̃ hæredẽ, iũcta l. q̃bus diebus, in §. Termi-
lius, ff. de ℈d. & dem. Et vide q̃d no. in c. verũ. de ℈di. appo. Vñ sub
stõ, de qua hic, fuit ℈ditionalis, videlicet, si abſq; filijs masculis mo
20 rerẽt. & sic interĩ nihil poterit peti. † In gl. in verbo [Neutra pars]
in fi. No. gl. iũcto tex. nã vī limitare §. ea lege. in l. si qs ita ꝑmiserit,
ff. de ver. obl. seu extẽdere, & dicta Bar. ibi. Nã ibi no. & legit, q̃ ꝑ-
hibitio alienationis ꝑcernens certũ genus ꝑsonarũ, extendit ẽt
ad vltimã voluntatẽ. Hic aũt tex. iũcta gl. ꝓbat idẽ dicendũ, cũ ꝑ- 24
hibitio est gñalis respectu oĩum ꝑsonarũ, q̃busda ꝑsonis ſpãliter
℈esſis. Inn. hic prosequit multa mẽbra. Nã q̃nq; prohibitio alie-
nationis fit in ℈ctu, q̃nq; à lege, q̃nq; à iudice, quãdoq; ab arbi-
tro, quãdoq; à testõre; & in oĩbus istis prosequit succincte. Tñ
vtrũ teneat alienatio in ℈riũ facta, & respectu ℈ctus, dicit q̃ tenet
alienatio, sed trãsferenti dñium cõpetit cõdõ ℈ eũ. q̃ in aliũ trãsfu
lit, vt in l. ea lege, C. de ℈d. ob cauſ. & ibi gl. tenet, q̃ ꝑsequi estimа
tionẽ rei de quo tñ dd̃m, vt ibi plenius no. Fallit ſm Inn. in liber-
tate. Nã si tibi vendo, vel dono seruũ cũ hoc, vt manumittas, nõ
valet manumissio, vt in l. ea quidẽ, C. si mancipiũ ita fuer. alie. Et
est rõ. q̃a libertas semel donata reuocari non põt. Multas alias rõ
nes reddit gl. in d. l. ea lege. Sed Bar. addit aliã solennẽ limitatio. in 25
d. l. ea lege, dicens, vbicunq; retinet sibi q̃s aliquod ius in re, & ꝑ-
hibet alienationẽ, non tenet alienatio in ℈rium facta, arg. in l. fi.
C. de iure emphy. & in c. potuit. de loc. Sed melius facit l. credi-
tor, in fi. ff. de distra. pig. vbi vī singulariter probari, q̃ res pigno-
rata non põt alienari, si hoc fuit ℈uentum inter ℈hentes, & per
hoc Bar. dat vnã theoricã in d. l. ea lege, vt ad impediendã aliena-
c tionẽ obligẽt [c] illa res trãslata, & de hoc art. vide bo. gl. & latã, &
Doc. in d. l. ea lege, & in l. fi. C. de reb. alien. non alie. & in d. §. ea le-
ge, ꝑ Bar. Si vero prohibitio fit à lege, tunc tenet Inn. q̃ nõ valet
alienatio. q̃a gestum ℈ legem non valet, vt in reg. quæ ℈ ius, de re
gu. iu. lib. 6. & in l. non dubiũ, C. de leg. Hoc limitat Bart. in d. §. ea
lege, q̃ado lex aliq̃a solennitatẽ requirit ante alienationẽ, uel
simpliciter prohibet. secus, si aliquid sit obseruãdum post aliena-
tionẽ, vt in l. vniuersi, C. de precib. imp. off. & quod ibi no. Ex qui
bus ꝓcluditur. q̃ prohibitio rei eccl. facta ℈ ius, est ipso iure nulla.
10. q. 2. c. ea. n. §. hoc ius. Idem intelligo, vbicunq; Princeps prohi-
beret alienationẽ, quia pro eodem est habendũ, q̃d lex viua pro-
hibeat, vel mortua, & hoc voluit Inn. in c. fi. de acc. in fi. Si vero
prohibitio fit à iudice, tenet Inno. q̃ non impeditur alienatio, si-
cut dicimus in arbitro, vt hic. Sed hoc dictum potest procedere,
quando iudex sine causa prohibeat liãs; non, vt in l. is cui bonis,
ff. de test. & l. is cui bonis, ff. de verb. obl. Si vero prohibitio fit à te
statore; & tunc dicit Inno. q̃ si est expressa persona, ratione cu-
ius fit prohibitio, non valet alienatio, vt in l. si filius, §. diui, ff. de le.
1. Assignat rõnem diuersitatis inter præceptum testatoris, & præ
ceptum alterius. Nã sicut testator ex nuda voluntate trãsfert do-
minium in alium, vt patet in l. cum pater, in §. furdo, ff. de leg. 2. ita
potest impedire alienationẽ. Item quia voluntas testatoris hꝫ ꝑ
lege. Sed hæc q. indiget longe maiori discussione. Nã multi Doc.
iuris ciuilis voluerunt, q̃ prohibitio testatoris, ẽt sine expressio-
ne alterius personæ, ex quo fit cum cã, impediat alienationem,
& vī de hoc casu, iuncta gl. in l. 2. C. de vsuca. pro emp. Item esset
discutiendum, nunquid prohibitio testatoris extendatur ad vlti-
mã voluntatem. Item vtrum includatur alienatio necessaria: &
de omnibus his vide quod no. in d. §. diui, & in l. pater. §. fundũ, de
leg. 3. & ꝑ Bar. in d. l. ea lege. Prædicta procedunt, quãdo prohibi
tio fit domino. Si aũt fit administratori, puta Prælato, vel rectori
ecclesiæ, tenet Inn. q̃ impeditur alienatio, quia non habet ita pin
gue ius, sicut dominus; & iõ si ꝑlatus est prohibitus alienare à iu
periore, non tenet alienatio, vt c. ueritatis, de dolo, & contu. q̃d
no. In gl. in verbo [Legitime] ibi [Euanescit substitutio] hoc non
est verũ indistincte. Sed dic, vt no. in c. ꝑsentia, de prob. & in l. ex
facto, all. in gl. † In ea. gl. ibi, [Sine liberis,] vult tertio gl. q̃ appella- 21
tione liberorũ, veniãt bastardi. Sed tu dic plenius, vt no. in cle.
de bap. per glo. & Doc. In gl. in verbo, [Vni ex patruis.] ibi [Et to-
tum dẽt ei p̃stari.] Aduerte ꝓiungendo fine gl. q̃ hic de buisse
inferri, aut q̃ritur de tertia, & quarta ipsius Raynaldi; & frustra
fit indagatio, an alij patrui essent mortui, quia in tertia & quarta
potuisset Rayn. extraneũ instituere; sed respectu bonorũ patet-
norũ, quæ veniebãt restituenda patruis ex testõ Peponis, fit illa
indagatio. Nã non poterat Ray. illa bona restituere vni: sed om-
nibus patruis fm voluntatẽ Peponis. Et ob hoc dicit hic glo. q̃
alij patrui erãt mortui ante Raynaldũ, & sic expirauit fideicom. 22
† Nã fideicõmissarius decedens ante diem fideicõmissi eeden-
tis, nihil trãsmittit in suos hꝫdes, vt in l. vni. C. de cad. tol. no. Bar. &
gl. in l. 1. C. de his qui ante aper. tab. Cum aũt accrescat pars defun
cti, dicit hic gl. alteri fideicõmissario; & sic accreuit hic patruo
superstiti. Sed dictũ gl. intellige in terminis c. quãdo. sed fideicõ-
missarij sunt coniuncti re, & verbis, vt hic erãt. Si aũt fuissent di-
iuncti, vt puta [Volo quod restituas medietatẽ tali patruo tuo, &
aliã medietatẽ alteri patruo] tunc portio deficientis non accre-
scit alteri, sed hæredi, de quo in d. l. vnica, & in l. re coniuncti, ff. de
lega. 3. † In glo. in ver. [Legauit] ibi. [Improprie.] No. singulariter
istã gl. iuncto tex. q̃ uerba testamenti sunt impropriãda ad hoc, 23
vt testũ teneat. Nã si uerbum, Lego, staret proprie quoad patrẽ
& filios, testũ non ualuisset; & idem dixi de uerbo, Relinquo, in
c. Raynutius, §. eo. Et colligit hoc notabile, intelligẽdo, q̃ ista fue
rũt uerba testatoris: nã forte testator aliter dixit: sed Papa hic re-
tulit in substãtia, non ponendo propria uerba testatoris. Sed pri-
mũ notabilius, sic & uerba libelli impropriãtur, vt ꝓcludãt inten-
tionẽ libellãtis, uide bo. tex. iũcta gl. in c. ꝑstitutus, de relig. do. ubi
censuit, ꝑ emphyteusi ponit, quod no. † In fi. gl. & iõ cautũ est in 24
d quolibet testõ apponere istã clausulã [d] codicillarẽ. Non tamen
intelligas, q̃ pp hãc clausulã sustentet testũ: sed si nõ ualet testũ
ex defectu alicuius solẽnitatis, ualebit, ut codicillus; & sic præsta
bunt legata ab intestato, q̃ aliàs non ualuissent. Et inquantũ glo.
dicit, Si non ualet iure testamenti, plenior est clausula, si non ua-
let, nec ualebit, &c. & sic cõprehendit utrunq; tps. Et de hoc in
Spe. de instrum. edit. §. cõpendiose. uer. itẽ uide, si est ibi clausula,
& seq. An aũt sine ista clausula debeant legata ad pias cãs, si repe
riret testũ non ualere, remitto ad notata in l. j. C. de sacrof. eccl. &
in l. eã, q̃. C. de fideic. & puto q̃ debeant, quia ad ualidităt ẽ istorũ
legatorũ, sufficit solẽnitas iurisgentiũ, ut dixi plene in c. 2. & c. cũ
esses, & in c. relatum, §. eo. † In gl. in uerbo [Adiicies.] in fi. intel
lige gl. cum tex. q̃ ualet pœnæ appositio, quatenus sufficit patri-
monium testatoris, ad hoc iste tex. Nam testator non habet ius
ꝛisdictionẽ in hæredẽ, uel legatarij; & sic non põt proprie appo-
nere

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Legis Falc. Vide Ias. in rub. ff. ad Treb. col. 1. in prima lect. & col. 2. in 2. lect. & ibi per Alex.

b ¶ Nec Falcidia. Adde Pau. de Cast. in consi. 105. vbi consuluit, q̃ in relictis hospitali priuato, non põt detrahi Falcidia, & al. no. dicti Spe. in ti. de inst. edi. §. nũc aliqua, uer. & suis. Quid aũt in relictis operi publico, an possit detrahi Falcidia. Dic, q̃ sic. hoc probat tex. in l. regula. §. fi. ff. de in. & fac. test. Ant. Franc. ¶ Quibus casibus cesset Falcidia, vide Rom. in auth. similiter, C. ad leg. Falc. vbi delegaris pijs factis pijs locis non detrahitur, & vide plene per Ioan. Bertach. de Firmo, in suo repertorio, in litera F, in uer. Falcidia detrahitur regulariter.

c ¶ Obligetur. An possit res obligari, vt non possit alienari, vide hic per Anch. col. 4. & de hoc per glo. 11. q. 2. auth. hoc ius porrectum, in uer. imperiali, ibi canonizata in c. ea enim, & plenissime per glo. fi. & d. An. ibi in c. uerum, de condi. app.

d Seb. Sap. ¶ Istam clausulam. De effectu huius clausulę, vide plene Alex. in authen. ex causa, col. 11. C. de lib. præter. & in consi. 142. inc. circa per multa dubitationem, in 3. col. 2. vol. & in consi. 32. inci. ponderatis in 3. vol. & Bal. in consi. 387. in 5. par. Arc. in consi. 24. inci. quatuor dubia.

here pœnam: sed potius dr̃ adimere bona donata nõe pœnæ. i.
in pœna ℈facientis. Nam pœna dr̃ esse id, quod diminuit patrimo
nium alicuius, vt no. Ioan. An. in c. fi. de elec. lib. 6. Et arbitror, q̃
in foro conscientiæ habebit locum ista pœna, quia naturaliter 28
obligatur, oneratus a testatore, obseruare ipsius voluntatẽ, vt in
cum in offi. ꝺ. eo. licet aliæ pœnæ iuris necessario nõ sint obser
uandæ in foro ꝺscientiæ, vt est gl. sing. fm vnum intellectũ in c.
fraternitatis. 12. q. 2. Et q̃q̃ non memini legisse rõnem illius dicti,
puto tñ hãc rõnem fore, quia pœna apponit a iudice, vt satisfiat
reipublicæ læsę scandalizatę ex delicto. Quæ rõ cessat in foro ani
mę, cũ ibi imponatur pœna principaliter in satisfactionem deli-
cti. Nã principaliter ibi interdicitur ad satisfactionem rei, & ui-
de Inn. in c. sicut dignũ, de hom. vbi singulariter dicit, q̃ q̃q̃ in fo
ro contentioso teneatur qs ex leuissima culpa in actione legis
Aquilæ. f. rõne damni, vt in l. in lege Aquilia, ff. ad l. Aquil. tñ in
foro animæ non tenetur ad emendam damni, nisi quis fuerit in
dolo, vel ſaltem in lata culpa. Rõ diuersitatis est, quia forus con-
tentiosus tendit ad ꝺseruationem patrimonii, sed forus pœnitẽ
tialis tendit ſalutẽ animæ. & vt plurimum respicit animum delin
quentis, facit c. Deus qui, de pœn. & remiſ. In gl. in uer. [Adeũte]
in fi. hoc est verũ regulariter, sed fallit in multis casib. qui notant
per Doct. in l. eã q̃, alle. in gl. in verbo [Petendo.] ibi. [Rei vendica
tio.] & hoc plene no. in l. C. commu. de leg. nam procedit gl. q̃n
legatum est factum in aliqua specie, puta, certus fundus vel ser-
uus, secus si in genere, quia tunc non datur rei vẽdicatio, sed hy-
pothecaria, vel actio ex testõ, de quo tñ dicẽdum, vt plenius no.
in d. l. j. In gl. in ver. [Contra ipsum.] ibi. [Quę pendet extrinsecus.]
vult dicere, q̃ si quid debeẽ sub conditione, quæ extrinsecus, i. ex
era iudiciũ venit purificanda, non põt peti ante ꝑditionis euen-
tũ, & sic loquit l. non quẽadmodum, ff. de iud. Sed si id. q̃d debeẽ
nõe pœnæ, seu sub ꝑditione, venit certificandum in ipso litis in-
gressu, non põt peti in libello sub conditione, vt hic, & idẽ per
alia verba sentit Inn. Et q̃q̃ de rigore iuris possit instari. tñ ꝓp faci
lem exitũ litis, talis libellus solet admitti. Sicut in simili admit-
titur libellus alternatiuus. Et dico rem ad me spectare iure domi-
nii uel quasi, vt no. in c. ii. de libel. obl. & in c. Abbate sane, de re
iudi. 6. & q̃ de iure possit procedere. facit tex. in c. olim de censi.
& eum, qui. ff. de his qui. vt indig. Sed si vis tollere ℈rietates hu-
ius tex. posses dicere, vt quidã dixerunt, q̃ hæredes hic iã ꝺuene-
runt quia voluerunt extra iudicium soluere legatum, & sic erat
purificatum legatũ ꝑditionale. Hoc tñ ex toto non satisfacit lite
ræ, q̃ tenet petitionem ꝑditionalem. Et de hac materia vide per
Bar. in l. stipulationes non diuidunt, ad fi. ff. de verb. ob. & ꝓ Spe.
in ti. de sol. §. sequit. ver. quid si libellus, & in ti. de libel. conce. §. iã
nunc, ver. sed nunquid raliter. aliquid per Cy. in l. j. C. de fideic. &
no. bene hanc gl. simpliciter iuncto tex. † In gl. in ver. [Quacunq;
occatione] in fi. vult ergo gl. q̃ dñium b legati, vel fideicommissi,
particularis, directa via post aditã hæreditatem trãsit in legatariũ
vel fideicõmissariũ. Secus in fideicommisso vniuersali, quia ibi
quus est restitutione re, vel ſaltem verbo, ad hoc l. sancimus, C. ad
Treb. fallit in casibus, qui ibi legũtur & notantur. Sed ℈ hoc op.
nino. de l. fi. C. cõia de leg. vbi fideicommissarius agit rei vendica
tione ℈ illos, in quos primus hæres bona transtulit. Sol. duplex.
Prima, q̃ fuit ibi restituta hæreditas in genere. Vel est ſpãle in re
bus alienatis. Sed prima sol. vī verior, quia dominium fideicom
missi vniuersalis non trãsit sine restõne. facit l. Marcellus, §. res q̃,
ad Treb. ubi tenet alienatio rei, & hoc cõiter tenetur, & satis
probatur in d. l. sancimus. Et dr̃ legatum, q̃n verba dispositionis ꝑ
tenuntur ad legatarium; fideicõmissum vero dr̃, cũ quis capit de
manu alterius, put. relinquo tibi fundum, & volo vt illum resti
tuas Sempronio. Nã respectu tui est legatum, sed respectu Sẽpro
nii est fideicommissum; sic appellatum, quia fidei tuæ cõmittit,
vt restituas Sempronio; sed hodie fideicommissa & legata sunt
confusa, vt in l. j. & 2. C. com. de leg. & ff. de leg. j. li. & dr̃ fideicõ
missum particulare, q̃n non hæreditas, sed certa bona particula-
ria veniunt restituenda. † In gl. in ver. [Contestata.] no. bene gl. &
videmateriam in Spe. de lib. ꝺcep. in §. nunc videndum, vbi Spe.
refert Cle. Papam Auditoribus præcepisse, q̃ in appellatione ab
interlocutoria non admitterẽt libellum, & sic ꝓtestationẽ litis;
& vī sentire, vt secus sit in appellatione c diffinitiua. Io. An. sentit
hic totum oppositum, vt in appellatione ab interlocutoria sit
ꝓtestãda, quia est nouus articulus; secus in appellatione a dif
finitiua, quia idẽ est articulus cum primo. ad hoc c. non solũ, de
app. li. 6. Sed tene primũ dictum, quod ẽt videntur sentire Do. de
dec. 13. Nã si iudex appellationis ab interlocutoria pronun-
cat bene appellatũ, succedit loco primi iudicis, ut in c. vt debi-
tus, de app. nec aliud petitur coram eo, nisi quod petitur coram
primo. Si ergo contestatio fuit facta corã primo, non est neces-
se, vt fiat corã secundo; ne, dum discutitur, an ipsa appellatio sit
admittenda, debeat fieri ꝓtestatio litis; quia nihil petitur a parte,
sed agitur de iniquitate primi iudicis, vt dicit tex. in c. interposita,
in §. fine, de app. Cautum tñ est, vt parte ℘sente, fiat cum ea ꝓte-
statio. Sed in appellatione a diffinitiua principaliter quærit retra
ctatio sua, ad incommodum partis; ideo fienda est noua ꝓtesta-
tio, sicut si notarius esset articulus, ut hic. Sed si pars est cõtumax,
põt ꝑcedi sine ꝓtestatione, vt in c. ꝑ tuas, alleg. in gl. q̃a in effectu
agitur sup petitis in prima instantia, & vide quod dixi in d. c. per
tuas. In glo. in uer. [Portiones] ibi, [Quia de singulis reb. dẽt fieri
deductio.] No. bene gl. q̃ filius põt de qualibet re pĥa deduce-
re suam legitimam pro rata, nisi aliud disposuerit testator, vel of-
ficium iudicis. Inn. dicit, q̃ de tota hære. sunt portiones detrahen
dæ, sed anteq̃ iudex interponat officium, habentur insolidum in
singulis rebus. q. d. q̃ ante deductionem habetur ius in singulis
rebus insolidum, sed iudex tpe deductionis poterit arbitrari, vt
de certa re fiat deductio. Et hoc in effectu sentit Hostien. Non. n.
esset audiendus hæres, si ex singulis rebus vellet soluere legitimã,
quia particularis solutio multa incommoda hẽt, vt in l. plane, ff.
fam. ercis. Alii aliter, vt no. in l. filium quẽ habentem, alle. in glo.
Sed Bar. ſatis æque distinguit in l. in quartam, ff. ad leg. Fal. Aut. n.
filius & hæres conueniunt; & eorum voluntas obseruanda est.
l. pe. ff. de le. j. Aut discordant, quia filius vult detrahere ex una re,
hæredẽ dicente, vel eꝺ. & tunc aut q̃ritur in quibus rebus hẽat
hoc ius legitimæ, vel Trebellianicæ; aut ex qua re tpe deductio-
nis sunt detrahendæ. Primo casu dicendum, q̃ hoc ius consistit
in singulis rebus insolidũ, in l. Plautius, & in l. lineã, ff. ad leg. Falc.
& probatur hic. Secũdo casu, aut testator disposuit ex qua re sit
fienda deductio, & seruanda est voluntas testatoris, vt voluit gl.
ad idẽ l. id aũt, ff. ad leg. Falc. probatur rõne: Nam a principio po
terit pater certã rem relinquere loco legitimæ, vt in l. quoniã in
prioribus, & in l. omnino, C. de inofficio test. Aut testator nihil di-
posuit, & tunc si filius recepit fructus cõputat sibi tertiam; vel
quartam Trebellian. vt in l. quod de bonis. §. fructus, ad leg. Falc.
Et aduerte, quia Bar. post hæc vī sentire, q̃ filius ꝺputat fructꝰ in
legitima, cuius ℈rium ipse tenet in l. Marcellus, in §. quidã liberis,
ff. ad Treb. & sentit in Licinus, in §. repletionem, C. de inoff. test.
Et q̃ lex antiqua sit hodie correcta in filijs. Sed põt, ꝑcedere pri-
mum dictum in Trebellianica extra casum l. iubemus, C. ad Treb-
bel. Aut nõ percepit fructus, & si vendit aliquam rẽ ante restitõnẽ
hæreditatis, illa cõputatur in legitima, vt vī tex. in d. l. Marcellus,
in §. res, voluit Azo in sum. C. ad Treb. & Old. consi. 146. Multi tñ
tenuerunt oppositum in d. l. filium quem habentẽ, q̃a ex hac op.
sequtur q̃ filius rogatus restituere hæreditatem posset ad libitum
ex quacunq; re detrahere legitimã illã rẽ alienando. Vñ multi te-
nuerunt q̃ illa alienatio nõ valuit. Ad §. reos põt respondeti. q̃ ꝺ
putatur in legitima, hæredem non ꝺdicente; & sic in odium ipsius
filii. Et q̃cq̃ sit ꝺfilium est, vt si filius intendit aliqua alienare, q̃
vocet fideicõmissarium ad diuisionẽ, & tunc secure poterit alie
nare partem suã. Si uero nihil alienauit; & tunc aut habebat aliq̃
rem in peculio, iudicio testatoris; & põt illã rẽ sibi computare in
legitimã; quia ex quo testator illum dilexit in uita respectu illius
rei, pũmendum est, q̃ idem voluit post mortem, & iste est casus
no. fm vnũ intellectũ in d. l. filiũ quẽ habẽtẽ. Aut testõr nihil ꝺcesſ
sit in vita, & tunc si res sunt indiuisibiles, fiat detractio ex vna re:
si sunt diuisibiles, tunc poterit fieri ex vna vel pluribus, fm quod
iudici

ADDITIONES.

a ¶ Conscientiæ Idem tenet Bal. in l. iubemus. §. fine, C. de sacro. eccl. Alexan. consi. 111. inci. viso processu, in ult. col. in prin. in 5. vol. Intellige fine. f. q̃ in foro animæ, si debitor non soluat, non debet sibi iniungi pœnitentia, sed si creditor petat, non facit contra conscientiam per no. an. c. dilecti, de arbi. istam concordiam tradit d. Pet. Phil. de Cor. Perusinus in l. stipulatio ista, §. alteri, ff. de uer. obl. Reassumpsit in consi. 96. inc. de duobus, in fi. in 4. vol. Aeneas de Falc.

Zach. ¶ Adde quod notaui in apos. ad istum, in c. quia ingredientibus, nu. 5. & ibi no. in apost. ad ipsum post alios in uer. si. in foro animæ, supra eo. ti.

Seb. Sap. ¶ Conscientiæ. Hanc glo. exornat pulcherrime d. Fel. in c. canonum statuta, col. 12. uer. tertius casus, supra de const.

b Seb. Sap. ¶ Dominium. Vide no. in l. a Titio, ff. de fur. & late per Bar. in l. 1. col. 2 & 3. ff. de leg. 1. vbi moder. & ibi quæ actiones competant legatariis.

c ¶ Appellatione. An in causa appella. requiratur l. contest. De quo uide plene per dom. Ant. & per Imo. in ca. per tuas, de appel. alleg. in hac gl. & per Archi. in cap. tua, de iura. calum in 6. in prin. vbi etiam gl. in uer. iuramentum, & de hoc aliquid tangit, & hoc vide plene per do. de Rot. dec. 8. secundum ordinem meum nouiſſ & de hoc plene per Bald. in authen. hodie, C. de iura. calum. tex. & gl. in uer. contestatione, in c. si quis in quacunque. 2. q. 6. & per Barto. in l. eius qui, in uersi. 3. quæro, ff. de ap. re. per Bal. in Lamphiorem, 1ª prin. uer. sed oppo. nonne, C. de app. per Bar. in l. cum anterioribus, §. illud, C. de temp. ap. & ibi etiam vide §. iudex autem, tex & ibi omnino Bar. in l. 1. C. ne lic. in una eademque causa. Et q̃ in causa appellationis requiratur li. contest. tenet Arch. in c. si autem fuerit, in fi. 2 q. 6. & ita dicit tenere Gof. in c. non iuste, de procu. & quod de hoc no. Ber in c. Romana, in titu. de test. in 6. Et uide omnino in ista materia Spe. in ti. de lib. concep. §. nunc dicendum, in fi. ad quem remittit Arch in d. c. si quis in quacunque. ubi dicit omnino videndum, & de hoc uide omnino do. de Rot. in antiq. dec. 132. & dec. 149. & uide dom. Ant. in c. ex conquestione. 10. col. de renitu. ſpol, ubi refert do. de Rot. in præalle. dec. 8.

An. Franc. ¶ An litis contestatio requiratur in appel'atione a diffinitiua, ue ab interlocutoria, & cuius effectus sit, ultra ea quæ habentur in capi. per tuas, de appella. uide Bald. in authen. hodie, C. de iuramen. calum. & per Ioan. Ber. de Fir. late in suo repert. in litera L, in uer. litis contest in quibus cau. requiratur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 iudici [a] videbitur æquum, vt in l. potest. ſm vnum intellectum, ff. de leg. 1. facit l. ad officium, C. com. diui. & Insti. de off. iud. post prin. Et ſm hãc diſt. limita hãc gl. & tex. & idem dr̃ reſpectu repletionis legitimæ, vt ſi pr̃ reliquit filio certã rem non aſcendentem ad legitimã ſuã, repletio fiet iudicis officio, non de ſingulis reb. ſed ſm quod iudici æquum videbitur, quamꝫ ius repletionis ꝓſiſtat in ſingulis reb. ſicut dixi in tota legitima, vt d. l. ſcimus, & ponit Oldr. conſi. 101. In gl. in ver. [Beneficio.] in fi. Inno. ſentit hic, ꝙ de omnibus poteſt patruus detrahere Falcidiã. Non ob. l. cum pater, alleg. in gl. quia ſm eum qñq; aliquid adimitur ex ꝓdemnatione iudicis, vel ex diſpoſitione legis, nomine pœnæ; & tunc Falcidia ceſſat, vt in Auth. de hær. & Fal. §. ſi quis autem non implẽs. Qñq; aliquid adimitur hñdi ex diſpoſitione teſtatoris, & tunc de illo poteſt detrahi Falcidia, vt hic. Nã teſtator alij tribuendo, quod ademit hæredi, facit legatum. Et hęc opi. multum mihi placet, quia ſi bene ponderatur litera, teſtator non mãdauit ſimpliciter, vt hæredes non ꝓdicerent legato facto auunculis, ſed ꝓditionaliter, ſ. ꝙ ſi ꝓdicerent, omnia bona ſua legabat auunculis. Hæres ergo ꝓdicendo nõ venit ꝓ voluntatem teſtatoris, ſi ſoluit ſponte oĩa bona auunculis; imo ipleret volũtatẽ teſtatoris; & ſic ne fruſtra ſit hęres, poteſt detrahere Falcidiã de omnibus. Nec vr̃ mihi conſiderationem gl. quoquo modo poſſe procedere. Nã iſte patruus reſpectu patris ſui habebat 16. ſm computationem prius factã ex hæreditate Raynaldi, quorum quatuor tenebatur ſoluere auunculis occaſione legati particularis; & ſic remanebãt ſibi 12. habebat ergo tres partes ſuæ hęreditatis, & ſic nõ erat hæreditas exhauſta legatis. Non ob. ꝙ illa 12. ſoluit occaſione pœnæ, quia, ſi ex iſta pœna nõ detrahitur Falcidia pp culpã ſuã, nec detrahi debet ex legato particulari, quia non legatum particulare, ſed culpa ſua exhauſit hr̃ditatẽ. Aut ergo debebat detrahere ab omnibus, aut ex nullo, cum eadem ſit rõ in vtriſq;. Et licet quidã voluerit tenere tertiã ſententiã, vt hic ceſſet omnino Falcidia propter rationes dictas, ad iſtum tex. reſpondebãt, ꝙ hic non detrahitur Falcidia, ſed reſeruatur ius, ſi quod erat in detractione Falcidiæ. Mihi tñ non placet, quia ſi nõ fuiſſet Falcidiæ locus, iſte Cardinalis, qui ita ſpecificè ſententiauit, reddens rõnem ſuæ ſententiæ in qualibet parte, non reſeruaſſet ius detrahendi Falcidiã; maxime in eo, quod reſeruauit ſub ꝺditione, ſſi intra legitimum tp̃s teſtatoris voluntati paruerit. Item ponderatur, ꝙ iſte ꝓfecit inuentariũ. Vnde tene opi. Inn. quæ eſt valde no. & ſatis probãt per iſtũ tex. Poterit ergo iſte patruus, ſm cõputationẽ prædictã detrahere quartã; & non ſolũ vnã, ſed vt ſ. dixi, duas. pp opi. gl. vt ꝓcederemus computationẽ, q̃ fecit gl. quæ incip. auunculum.

ADDITIO.

3 ¶ Quod iudici. Filius poteſt detrahere legitimam de vna re eligenda arbitrio iudicis. Adde Bart. & alios. Doc. in l. ſuus quoque, ff. de hæred. inſtitu. ad fin. princi. Iacob. de Bel. in Authen. de re. & ea, quæ parit. poſt glo. ibi Cyn. in authen. res, quæ, C. commun. de lega. & in l. fi. ium. C. fam. ercifcun. in 2. quæſtio. Salic. ibi in 8. colum. Oldra. no. in conſi. 225. & in conſi. 107. incip. circa ius munic. pale. Bald. in l. 2. C. ad leg. Falcid. & l. ſancimus, in princip. C. de inoffic. teſtam. & in l. iubemus, in 1. colum. C. ad Trebel. & in l. magis puto. §. ne paſſim, ff. de re. eor. & in l. fi. in 1. queſt. C. de edi. di. Ad. coll. & in l. non amplius, ff. de leg. 1. & in repet. cap. ſi pater, in vlt. colum. de teſt. in 6. Ange. & Imo. in l. in quartam, in princ. ff. ad l. Falc. dominus Alexand. poſt alios in d. l. Marcellus, §. res quæ, ff. ad Treb. limita tamen ſing. hanc communem concluſionem, niſi teſtator illam rem alicui ſpecialiter legaſſet, quia filius non poteſt detrahere ſuam legitimam in re, quę ſit ſpecialiter legata, quia pater poteſt legare res ſuas, cui vult, dummodo in hæreditate tã tum dimittat, ꝙ ſufficiat pro legitima filij. Ita notan. limitat Bald. in rub. de re. diui. in 1. colum. in fi. vel in princ. 2. & idem Bald. in l. non amplius, §. fi. & ibidem dom. Alexan. quamuis contrarium conſuluerit Paulus de Caſt. nullam de Bal. faciens mentionem in conſ. 254. & dom Iaſ. de May. in d. l. filiũ. C. fãm. ercilcun. vbi dixit, ꝙ in ciuitate Papię, vbi erat caſus, volebant quod conſuleret contrarium, ſed ꝙ ipſe noluit. Vide etiam ad prædicta illud quod no. Bar. ih l. 2. circa medium, C. quan. & qui. quarta pars debe. li. x. ubi no. determinat, quod filius authoritate propria non poteſt capere aliquã poſſeſſionem pro ſua legitima, & ſi ingrediatur, non acquirit poſſeſſionem. Mouetur per fundamentum, de quo ibi per eum, & per Bal. in l. ſiquis in ſuo, C. de inoff. teſt.

SVMMARIVM.

1 *Executor teſtamenti ſi ſuſcepit illud officium, tenetur ipſum exequi, & ad hoc poteſt compelli.*
2 *Diœceſani appellatione, veniunt inferiores habentes in loco iura epiſcopalia, prout ſunt Abbates, quando ſumus in materia, vbi verisimiliter pondera tur potius iuriſdictio Epiſcopi, quam officium Epiſcopi.*
Capitulum ſuccedit, ſede vacante, in poteſtate compellendi executores.
Capitulum poteſt confirmare electiones factas, ſede vacante; ſed non poteſt conferre beneficia.
3 *Executor non compellitur ſuſcipere officium exequendi, etiam in legatis ad pias cãs; niſi verisimiliter cõiecturetur, uel re, vel verbo illud acceptaſſe.*
Recipiens literas cenſetur in eis contenta approbare.
Scribens vt deputetur ad aliquod officium, nõ poteſt vlterius illud recuſare.
4 *Executores an poſſint agere contra hæredes, vt eis tribuant, vnde poſſint exequi voluntatem defuncti.*
5 *Legatum relictum vni, vt reſtituat alteri; ſi ille alter ante reſtitutionem moriatur, remanet primum.*
6 *Executor an poſſit vẽdere bona hęreditaria, p executione vltimę volũtatis.*

7 *Executores teſtamentorum a quocunque factorum, poſſunt eſſe etiam clerici, & in relictis ad non pias cauſas.*

CAP. XIX.

a 1 **Ioannes,** [a] † Executor teſtamentarius, qui ſuſcepit illud officium, exequi compellitur. Primo quæſtio. Secun-

ADDITIO.

2 ¶ Ioannes. Materiam executorum, qui dantur in teſtamento, ponit Bartol. a Lalio, ff. de alimen. & cibaria. leg. & latiſſime per Specu. in titu. de inſtr. edi. §. nunc vero aliqua. Domi. in cap. 2. in §. 1. de teſt. lib. 6. vtrum valeat ſtatutum quandoque imponens certam pœnam executoribus teſtamenti, non exequentibus intra certum terminũ, vide Bal. in l. 1. C. de his, quæ pœnæ nomi. in ver. vlterius quæritur, & facit quod no. d. Anto. in c. literas, de ſupp. negl. præl. Item an executor teſtamenti ſit idoneus teſtis ſuper inſinuatione inſtrumenti facti inter teſtatorem, & alium, vide d. Anto. in c. cum a nobis, in vlt. colum. infra de teſt. Et adde, ꝙ ſi ſint duo executores pares, & diſcordãt, exequendi poteſtas deuoluitur ad Epiſco. ſecundum Baldum in l. viduæ, C. de nup. qui alleg. cap. nos quidem, ſupra eo. Item an ſtetur iuramento executoris dati ad diſtribuendum inter pauperes de diſtributione ſingularum rerum facta. Glo. videtur facere, ꝙ ſic, in l. ſi quis pro redemptione, in verſ. ſacramentum, C. de do. Sed intuenti vr̃ caſus in contrarium in c. 4. in fi. 12. q. 2. & ꝙ ſtetur iuramento executoris, tenet glo. in d. l. diuus, ff. ſi cui plus, q̃ per leg. Fal. quod Bal. intelligit verum in d. l. id quod pauperibus, C. de epiſcop. & cler. de legatis minutis, ſecus dicit in magnis. Et pro iſta quæſtione bene facit gl. in l. ſi. §. in cõputatione, C. de iu. deli. & Spe. in ti. de inſtr. edi. §. nunc vero aliqua, ver. quid ſi executor. Sed Ang. in l. ſi quis pro redemptione, dicit, ꝙ eſt ſpecialis in executoribus ad diſtribuẽdum pro redẽptione captiuorum, vt ſtetur eorum iuramẽto, in aliis ſecus, vt in l. ſi quis ad declinandam, & in l. nulli, C. de epiſ. & cler. Et quod non ſufficit iuramentum, vr̃ concludere Archi. in cap. Epiſc. tuitionem 88. diſt. licet dicat, quod quidã dominus valens doctor legum teneret, ꝙ valeret iuramentũ. Sed tu de hoc vide omnino late & elegantiſſime per Specu. in titu. de inſtr. edi. §. nunc vero aliqua, in 12. col. ver. nunquid ſm dictum, & per Dom. in c. 2. §. fi. in 5. col. de teſt. lib. 6. Adde quod executor die feriata poterit eligere pauperes, in quos fieri debet diſtributio, ſm Bal. in l. ſi ut proponis. 1. circa princ. C. quomodo & quando iu. Et de teſtatore, qui deputauit executorem ad emendandum ſua facta, vide Arch. in c. quires. 14. q. 6. vbi dicit, ꝙ talis deputatus tenetur tantum ſatisfacere creditoribus, quorum terminus ſolutionis erat elapſus tempore mortis teſtatoris, non autem illis, quorum termious non erat elapſus. Et an executor datus in teſtamento, perdat officium, ſi deportetur, vel banniatur, vide per Albe. 4. parte ſtatutorum, q. 105. Et adde hic Bal. & Imo. in l. quamuis, ff. ſol. ma. vbi dicunt, ꝙ executor ad diſtribuenda bona in pias cauſas, poteſt diſtribuere pro carceratis pro maleficio ad pœnam pecuniariam. Et an executor datus in teſtamento ad ſoluenda debita, poſſit ſoluere debita naturalia tãtum, vel præſcripta, vide Per. de Ancha. in reg. poſſeſſor. de reg. iu. in 6. in 2. q. prin. Et adde hic, quod officium executoris non trãſit in hæredem, gl. eſt in antepen. quę incip. tutela, ff. de tut. Et ſi ſtatutum præfigit certum terminum executoribus ad exequenda teſtamenta poſt ſex menſes, alias deuoluatur executio ad Epiſcopum, an iſtud tempus currat ignoranti executori, vide per Arch. in rep. c. canonum, de conſt. in 4. principali quæſito. in vlt. col. illius quæſti. Item ſi detur executor teſtamenti Priori fratrum, vt exequatur cum conſilio Prioris Prædicatorum, & deuoluta eſt executio ad Epiſcopum, debebit Epiſcopus exequi cum eadem forma. Ita dicit Bal. in l. ſi puellam, C. ſi manci. ita fue. alie. Pro quo alleg. ope. tex. in cle. 1. de ſupp. negl. præla. Item adde hic, ꝙ executor deputatus ad diſtribuendum inter pauperes, poteſt diſtribuere in religioſos Mendicantes pro ſuis neceſſitatibus. Ita dicit Imo. in l. captatoriæ, in fi. de leg. 1. & ita dixit tenere Ioan. And. in c. 1. in non. de teſta. in 6. Vtrum, ſi ſunt plures executores teſtamenti, vni ex eis poſſint committere executionem, vide per Bal. & Ang. in l. in venditione, §. 1. per illum tex. in fi. ff. de bo. anthor. iu. poſ. Cy. in l. id quod pauperibus, de epiſ. & cler. Spe. in tit. de inſtru. edi. §. nunc vero ali qua, ver. ſed nunquid. Et ad hoc facit quod no. Domi. in c. religioſus. §. ſane. in 5. col. uer. ſed an executor, de teſta. in 6. vbi ponit, an executor teſtamenti poſſit alij cõmittere vices ſuas. De qua q. vide omnino pleniſſime per Ro. in ſuis ſing. in litera S. notabili, quod inci. quæro, utrum executor, & in litera C. quæſtione, quæ inci. commiſſarius. Vtrum executor, cui teſtator commiſit nomina quorundam pauperum, teneatur nominare pauperes de loco domicilij teſtatoris, vide latiſſime per Dom. in c. ſi pater, circa fi. in princ. de teſt. in 6. Item utrum tempus exequendi currat executori ignoranti, vide omnino no. in l. captatorias, circa fi. C. de teſt. mil. Item adde, quod ſi teſtator reliquit legatum pauperibus eligendis per fideicommiſſarium, tales etiam ſi eligit iniquos pauperes, ſecundum Imo. in l. captatoriæ, in fi. poſt Bart. & Rav de lega. 1. Et quod executori non currat tempus, niſi a tempore ſcientiæ, expreſſe firmat Bar. in l. genero, ultra medium, ff. de his, qui no. infa. Et quid de illo qui emit ab aliquo executore teſtamenti, cum vere non eſſet. Dic, ut per Bal. no. in l. 2. in 1. col. C. de re. alie. non alienan. Titius & Martinus erant duo executores ad diſtribuendum centum pro anima Petri teſtatoris. Titius nomine ſui ſocij forte per errorem, vel alias inaduertenter, diſtribuit centum viginti pro anima Petri, an ſi Martinus, qui deputatus eſt executor etiam ad diſtribuendum pro anima ab alio teſtatore, ſi nulla viginti eſſe, diſtributa pro anima iſtius alterius teſtatoris, hoc poſſit in foro conſcientiæ. Vide omnino per Lap. alleg. 71. Item vtrum dies commiſſarij cedat a morte teſtatoris, an vero ab adita hæreditate, & an commiſſarij dantur in teſtamentis, dicantur habere officium procuratoris inter vtuo. Vide per eundem Lap. alleg. 91. Item adde hic quod executores teſtamenti non debent habere ſalarium, ſecundum gl. in ver. pulſantibus, in ſpecu. ff. de ali. & cibaria. lega. Item an officium executoris dati in teſtamento, tranſeat in hæredem, vide late per Bar. in l. a filio, in prin. C. ſi. de ali. & cibaria. lega. Item an, & quando incertitudo perſonæ executoris habeat uitiare executoris dationem, puta ſi teſtator dicat, Magiſter Fratrum Minorum, qui pro tempore fuerit, vide per Bar. in l. quidam, in prin. ff. de re. dub. in 2. col. Item utrum executores teſtamenti teneantur fatidare, vide omnino per Bartol. in l. ſolent, ff. de alimen. & cibaria. lega. in 1. col. Item adde, ꝙ ſi dati ſint plures executores in teſtamento generales, unus ex his poteſt agere contra alium executorem de bonis teſtatoris, ſecundum Bar. in l. qui proprio 9. fi. ver. & pro hoc de facto dicebam, ff. de procurato.

Secundo ſolutio, ibi, [Poſt] Caſus lit. O. clericus Sanctę Crucis leguit de bonis ſuis in vlt. voluntate venerabilibus & pijs locis, & hanc volũtatem ſuã exequendam cõmiſit Io. clerico, & P. laico, & mandauit eiſdem, vt creditoribus ſuis ſatisfacerẽt, qui executores mandato ſuſcepto, ipſius executionem differebant, ſup quo conſulsus Papa rñdet, ꝙ poſt mandatum ſuſceptum per diœceſanum Eꝑm compelli debent explere voluntatẽ defuncti, ſi fuerint negligentes. Ber. No. i. ex principio, ꝙ vbi in diſpoſitione eſt benda mẽtio clerici & laici, præmitti dẽnt in ordine clerici tanquã digniores. a 96. diſt. in c. tuo. facit c. ſignificauit, de reſcr. & qđ no. glin c. quorundã, de ele. li. 6. No. 2. ꝙ clericus [b] & laicus pñt intimul deputari ad certum officium exequendum, quod intelligit Io. An. pcedere, qñ vocantur tanꝙ diuerſa capita, ſecus aũt, ſi vocarentur vt collegium. Quaſi velit dicere, ꝙ ad collegiũ ſeu vniuerſitatem faciendam, non admittuntur homines diſparis ꝓfeſſionis, vt in c. cãm, ſ. de ele. & 16. q. 7. c. in nouo. Sed qñ coniũguntur ſingulares, non nocet diſparitas profeſſionis. Pro hoc c. per tuas, de arb. & in c. vbi periculum, de ele. li. 6. Et no. hanc regulã, ſed puto eã limitandam, qñ varia ſunt ſtudia reſpectu pfeſſionis, ſi aũt idẽ oĩno eſt ſtudiũ, nõ impedit diuerſitas profeſſionis, eos ſimul collegialiter ꝙgregari. Exemplum in vniuerſitate ſcholarium, vbi ſunt religioſi, clerici, ſęculares, & laici, oẽs facientes vniuerſitatem vnam, vt no. Bar. in l. fi. ff. de col. illici. & Inn. in c. cum ab eccleſiarum, de offic. ord. No. ꝙ ad pias voluntates exequendas, põt teſtor deputare, quos vult. Quid aũt ſi neminẽ deputauit Dic, vt dixi in c. ſi hæredes, §. eo. ti. No. 4. ibi, [Creditorib.] iuncto verſi. [Per diœceſanum.] ꝙ Eꝑs impedit ſe de relictis ẽt ad non pias cauſas, de quo vide qđ latius dixi in c. ſi hæredes, §. eod. c ¶ No. ibi, [Per diœceſanum] ꝙ ad diœceſanum [c] pertinet compellere executores teſtamentarios: dicit tñ Io. And. idem in eo, qui habet iuriſdictionem in loco, quaſi diœceſanus ponatur hic ad denotandum eũ, qui hẽt iuriſdictionem in loco, & ideo ſi alius citra Eꝑm haberet ibi iuriſdictionem epiſcopalem, vt ſunt multi Abbates, de priui. c. Abbates. lib. 6. poterunt iſti hanc compulſionem facere. Tenebis menti hoc dictum, ꝙ officium tribuũ diœceſano põt exequi, ſeu exerceri per eum, qui hẽt iuriſdictionem ẽpalem, vel quaſi in eodem loco; q̃q̃ non habeat iuriſdictionem in tota diœceſi. Et pro hoc facit gl. in cle. i. de reb. eccle. nõ alie. q̃ vult, ꝙ inferiores habẽtes iuriſdictionem ẽpalem, poſſint exercere oĩa, quæ ſpectant ad iuriſdictionẽ epiſcopalem quod latius dico in c. ſignificaſti, de ſo. comp. Sed vide in oppoſitum gl. no. in cle. j. de vita, & honeſt. cle. & no. gl. in cle. i de iure pa. in ver. d diœceſanus, quæ poſuit, ꝙ appellatione diœceſanorum [d] ueniũt ſolum Epiſco. non autem inferiores habentes iuriſdictionem in loco. Sed concor. vt gl. illæ, pcedant, qñ in materia noua & ſtricta fit mentio de diœceſanis, ita ꝙ ueriſimiliter videatur ponderanum officium Epiſcopi. Secus autem, vbi materia eſſet larga et fauorabilis, ita ꝙ potius videatur ponderata iuriſdictio, q̃ officiũ epiſcopale. Hinc dixit Ioan. And. hic, ꝙ Capitulum, ſede vacante, e ſuccedit in poteſtate compellendi executores. q̃q̃ videat dubitare, nunquid ſi officium exequendi ſit deuolutũ ad Epi. poſt Capitulum exequi, nã aliud eſt compellere, aliud exequi, ſicut in ſimili Capitulũ põt ꝓfirmare electiones, ſed nõ põt beneficia conferre, vt in c. cũ olim, de ma. & obed. iuncto c. ĩne ſede vac. li. 6. Sed ego putarem, ꝙ etiã Capitulum f poſſit exequi, quia hoc non eſt iuriſdictionis Epiſcopalis, ſed potius oneris, q̃ honoris, & eſt officium neceſſarium. Pro hoc, quod no. glo. in cle. i. de hære. & ceſſat rõ, quæ eſt in prohibitione collationis beneficiorũ. Nam illa phibetur, quia eſt quædam honorificentia, & computatur inter fructus, ut no. gl. in d. c. cũ olim, ſed executio eſt oneris duntaxat, & nulla commoditas debet remanere apud capitulũ, vel epm exequentem, vt in l. nulli, C. de epi. & cle. & in c. nos, j. e. tit. in gl. in ver. [Piis] ibi, [Minus legitima.] Hoc intellige, vt dixi in creatum, ſup. eo. In gl. 2. ibi, [Nihil poſſit legare.] No. bene gl. ꝙ intellectu ca. quia, & c. ad hoc, §. eo. ꝙ de rebus eccleſiæ non ſolũ teſtari prohibetur clericus, ſed etiam legare. Nã eadem rõ eſt in legato, quæ eſt in teſtõ, quia effectus vtriuſq; ꝓfertur ad tempus, quo poſt mortẽ clericus non eſt amplius rector eccleſiæ; ſed do f re aliqua poteſt intuitu eleemoſynæ, vt in dictis iurib. † In glo. ſuper ver. [Mãdatũ.] No. gl. iuncto tex. quia licet executio vltimę uoluntatis ſit res fauorabilis & pia, vt in l. i. C. de ſacroſ. eccl. & in cuia, §. eo. ti. Non tamen compellitur quis acceptare officium executionis delatum in teſtamento. Et vr̃ hoc etiam procedere in relictis ad pias cãs, quod eſt valde notãdum, & vr̃ hoc probatur ex re. ibi, [Poſt mandatum ſuſceptum] & idem ſentit ibi Io. And. dicens, ꝙ vr̃ quis ſuſcipere mandatum aut expreſſe acceptando, aut tacite, puta exequendo aliquid de ſpectantibus ad illud officium. Secus autem dixit, ſi erat preſens, qñ officium ſibi conferebat, & tacuit, ꝙ hoc l. filiusfamilias. §. inuitus, ff. de proc. Dicerem, g etiam per citeriorem actum executionis dr̃ officium accepta reputa ſi ſcienter recepit literas, & in quibus ſibi officium conferebatur, arg. in cle. j. de proc. vel ſi ipſe ſcripſit, ꝙ teſtator ad illud officium eum deputauit, ad hoc bonus tex. in l. vxori. §. j. ad le. Fal. l. ſententia, ff. de teſt. tut. Et no. hoc vltimum, qa põt adduci ad multa. Item reſpectu legatorum ad pias cauſas vr̃, ꝙ Eꝑs poſſit ꝙ pellere ẽt citra acceptationẽ, & ſi non vt executorem teſtamentariũ, ſaltem vt delegatũ & cõmiſſarium. Nam cum Epi. hoc caſu habeat exequi, poterit officiũ hoc iſti delegare, & ad ſuſcipiendum ꝓpellere, ſicut in qualiber alia delegatione. C. q ,p ſua iuriſd.

4 l. j. c. paſtoralis, §. de offi. de le. † Sed q̃ro extra gl. nunq d iſti executores [h] teſtamentarii poſſint agere ꝺ hæredes, vt eis tribuatur, vñ poſſint exequi voluntatem defuncti: Inno. Abb. & communiter oẽs Doct. hic diſtinguunt, ꝙ in relictis ad pias cãs poſſunt agere ꝺ hæredes, vt in l. ſi quis ad declinandã. C. de epi. & cle. In aliis vero ſubdiſtinguunt ꝙ aut ſunt executores meri, aut ſunt participes. Primo caſu executor nõ agit ꝺ hæredem, ſed ſi hæres ſponte eis tribuit, exequũtur voluntatem defunctꝰ; ſed agere non pñt, vt in l. Lucius. §. Męuia, ff. ad Treb. niſi teſtor aliud expreſſerit. Si vero ſunt participes, puta, quia teſtor voluit aliq̃ partem remanere penes executores, tũc poterunt agere, vt in l. ſi quis Titio, ff. de le. 2. Sed ꝺ hoc opp. de iſto tex. vbi executores compelluntur exeq. Dicit, ꝙ hoc eſt diuinare. Itẽ iſte tex. reſiſtit, eum facit mentionẽ de creditoribus. Et iõ dicit, ꝙ ſm ius canonicũ, pñt executores agere ꝺ hæredes, vel quoſcũq; vt exequantur voluntatem defuncti, & ſic tranſeunt hic cõiter Doct. Ego concordando dico, ꝙ nec de iure ciuili, nec de iure canonico, merus executor hẽt actionem ꝺ hęredem, ut in d. §. Mæuia, ſed poteſt executor officiũ iudicis implorare contra hæredes, vel alios detinentes bona defuncti, argu. in l. hæreditas, ff. de peti. hære. & in l. Quintus, in fi. ff. de annu. leg. & hoc voluit Dy. in d. §. Męuia, & Bar. in d. l. ſi qs Titio. & in iſto caſu põt ꝓcedere dictum Hoſt. & ita intelligit iſte tex. Poterit ergo diœceſanus cõpellere executorem, vt imploret officium iudicis ꝺ hæredem. Item põt intelligi iſte tex. vt cõpellatur exequi, qñ bona ſunt in manu executoris, vel hęres eſt paratus ſibi dare, vnde exequatur, & ſic in nullo tex. iſte ꝺdicit iuri ciuili iudicio meo. † Item in eo, quod Doct. diſtinguunt, vtrum executor participet de lucro, vel nõ, dic melius, ꝙ vbi verba diſpoſitionis conferuntur in eum tacite, vel expreſſe, non dicit purus executor, ſed legatarius, ideo põt agere ꝺ hæredem. Exemplum, dicit teſtator, Relinquo Titio centum, & volo, ꝙ illa reſtituat Seio. Nam licet nullam commoditatem hi habeat, ex quo tñ verba legati in eũ conferuntur, poterit tanꝙ legatarius agere ꝺ hæredẽ, & eſt vtile, quia ſi deficeret fideicommiſſum ex perſona fidejcõmiſſarii, accreſceret iſti legatario, & non hæredi, vt in d. l. ſi qs Titio. Idẽ dixi, vbi tacite diſpoſitio confertur in ipſum, ut qa eſt particeps illius relic. 1. His. n. caſibus nõ dr̃ purus executor, unde 6 habet actionem ꝺ hęredem, d. l. ſi quis Titio. Nũquid † aũt poſſit executor vendere bona hæreditaria, ꝙ executione vltimæ voluntatis. Diſtingue inter executorem vniuerſalem, & particularem. Nam executor vniuerſalis poteſt. Exemplum, quando omnia

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Tanquam digniores. Quod digniores in ordine præmittendi ſint uide Fel. in c. ſtatuimus, col 2. de maior. & obed. in c. cum dilecta, in 2. col. uer. ordo ſcripturæ, ſup. de reſcr.

b Seb. Sap. ¶ Clericus. Quod laicus poſſit eſſe executor teſtamẽti, etiam ad pias cauſa, ponit Dec. in c. decernimus, col. pe. ſup. de ind.

c Ad diœceſanum. Et adde hic Archi. 7 q. 1. vbi dicit, pone, quod Epiſcopus loci deceſſit, executor cœpit diſtribuere bona defuncti, modo comparet epiſcopus loci, vbi erant iſta bona, an poterit illam impedire diſtributionem.

d Seb. Sap. ¶ Diœceſanorum. An appellatione diœceſani ueniat ſolum epi. Vide Fel. in c. cum olim, in prin. ſupra de præſc. ubi tenet dictum Ab. hic.

e ¶ Sede uacante. An ſede uacante capitulum ſuccedat in poteſtate compellendi executores, vide quod de hoc ſcribitur per Mod. poſt dom. Ant. in ca. 2. ne ſede vacan. Aene. Fal.

f Seb Sap. ¶ Etiam cap. In quibus ſuccedat capitulum, ſede vacante, late tradit Feli. poſt Abb. in c. cum olim, ſup. de ma. & obed.

g ¶ Literas. Pro iſto dicto facit, quod egregie uolut Bar. in l. quo enim. §. rẽ rata haberi, in fi. ff. rem ra. hab. vbi uolu t ꝙ recipiens literas, cenſetur in eis contenta approbare. & ſuper hoc tradidit ſolemnem cautelam do. Mathe. in no. 20. uidelicet ꝙ dñ tales literæ præſentantur, adhibeantur duo teſtes qui ſciãt tenorẽ literarũ, quã cautelã multum magnifacit inſignis ſpectator meus d. Pau. Saxus magnus de Perufio in l. quæ dotis, ff. ſol. ma. quam legem ita egregie commentauit, ut vix addi poſſit. Ad prædicta uide Bar. idem di centem in pulchra q. in l. Titius, in fi. ff. de conſt. pecu. Aene. Falc.

Ant. Fran. ¶ An recipiens literas, videatur approbare contenta in eis. Dicas, ꝙ ſi ſunt lectæ, obligant legentem ad contenta in illis, niſi legens ſtatim cõtradicat. l. ſi filius, & ibi per Bar. ff. ad Mace. l. Pub. §. fi. ff. depo. habetur per Bar. in l. cũ tabernã, §. idẽ quæſijt, in fi. ff. de pig. & in l. Titius, ff. de eõſt. pec, & per Bald. in l. ſi abſentis, in 3. col. C. ſi cer. pe. & in l. ſi is. ad fi. C. de furt. & in rub. C. de fide inſtrumẽ. in 18. colum. & per dom Card. in cle. 1. de pro cu. in 4. no. ubi dicit hoc eſſe verum, niſi legens proteſtetur, quod nolit ob ligari. Ad quod etiam uide Alex. in d. l. cum tabernam, §. idem quæſiit. vbi dicit, ꝙ eſt cautela, ꝙ præſententur coram teſtibus ſcientibus tenorem earum, ut per Matheſi, in ſuis no. no. 3 1. Et ideo dicebat Bar. in literas, ad fi. C. man. ꝙ quis uidetur ſecutus literas, quas acceptauit, non quas repudiauit, de quo uide per Alex. conſi. 78. in prima parte conſi. & habetur per no uiſſimos in Ladmonendi, ff. de iureiu.

h ¶ Executores. An executor poteſt agere contra hæredem, ut det ſibi bona vnde exequi poſſit. Et quod non poterit agere, tenet Arch. in c. Epiſcopus tuitionem. 88. diſt. de quo uide per Imo. in cle. 1. circa fi. de teſt. & dato, ꝙ poſſit agere, non poteſt agere antequam ſit tempus exequendi, ſecundum Bal. in l. ſi ſocii ſumus, in lec. antiqua. per illum tex. ff. pro ſocio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nia sunt distribuenda in pauperes Christi, d. l. nulli. Particularis non pōt, nisi testator sibi cōmiserit, vt in l. alio. ff. de alimen. & ciba. leg. Et hodie cōiter in testamento datur libera & plena licentia executoribus vendēdi de bonis hæreditarijs pro executione testamenti, & qd importent illa verba, no. Bar. in pd. l. alio. † Vlti. oppo. ꝯ tex. & vr, q; clericus non possit esse executor testamētarius, qa non dēt se immiscere negotijs, & administrationibus secularibus. 11. q. j. c. te quidē, & in c. ne cler. vel mon. Sol. testator erat hic clericus; vnde rōne personæ negotium non pōt dici seculare, ſm Doct. Item & secundo hæc relicta erant facta ad pias cās: vnde ratione piæ causæ potest dici negotium ecclesiasticū. Tertio dixerunt alij, cum quibus transeunt hic cōiter Doc. q; religiosi, [a] & clerici, pnt esse executores testamenti, ēt ad pias cās rōne piæ voluntatis defunctorum, dummō non subtrahant à diuinis officijs. & hodie in religiosis dic, vt in c. religiosis, eo. tit. li. 6. [b] De Fratribus Minoribus, tex. est in cle. exiui, [b] de verbo. sign. Et hæc vltima opi. cōmuniter hodie obseruatur. Hic non sunt alia.

a religiosi.

b De Fratribus Minoribus.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Religiosi. Vide Fel. in c. decernimus. supra de iud. vbi Dec. col. 8. & Fel. in c. fi. col. 11. ver. est verum, supra de const. ubi ponit de Guardiano S. Francisci, an possit esse executor.

b ¶ In cle. exiui. Vbi est tex. q; prohibentur esse executores. Adde Bartolom in tractatu minoricarum, in capitu. 1. 3. lib. Quod limita verum, nisi quando eligeretur tertius executor, qui consilio Fratris Minoris haberet exequi, secundum Bart. & Bald. in auth. ingressi, C. de sacrof. eccl. quamuis si ille exequeretur sine consi. valeret tale executum. Idem Cy. in l. quidam decedēs, §. sed Pamphilus, ff. de adm. tu. in add. prout refert & sequitur Bal. in d. auth. ingressi. Vno tamen addito nisi testator ipse mandasset, quod aliter non valeret, nisi exequeretur de consensu, & voluntate ipsius Fratris Minoris, quin remaneret in materiam l. 1. §. si plures, ff. de exerc. nunquid licet a pena recedere. Dubitatur tamen circa illud dictum Cy. quia si esset verum, fieri posset fraus legi cum semper iste frater S. Francisci posset effici executor per indirectum. Item adde, q; licet Fratres Minores, seu mendicantes & similes non possint esse executores, & idem in alijs ecclesiasticis, nisi a superiore suo petita fit licentia, & obtenta, c. religiosus, eo. titu. in 6. & cle. religiosis, eo. titu. tamen si fuerint executi illud, quod testator ordinauit nemine se opponente, valet & tenet gestum per eos. Ista fuit sing dec. Fed. de Sen. consi. 283. & ita tacite videtur etiam velle Bart. in l. vniuersos, C. de decu. lib. 10. quam decisionem in pluribus locis referens dominus Anto. de But approbat in specie Lud. Roma. in consi. 409. incip. quoad primum pro posita consultationis articulum, in quo quæritur, &c. in 2. dubio prin. & in consi. 235. inci. quoad primum, quo quæritur, an Stichus, &c. in 4. dubio princ. Pro qua decisione facit, quia licet sacerdos prohibeatur exercere officium tabellionatus, c. sicut, ne cler. vel mona. tamen si exercet, valebunt instrumenta per eum facta, ita Bart. in d. l. vniuersos, C. de decu. Idem dom. Anto. de But. in c. fi. supra, de const. Sed tu vide de hoc latius, & melius per dom. Abb. Pan. in d. cap. sicut. Item facit, quia licet clerici & aliæ personæ ecclesiasticæ prohibeantur a fideiussione. cap. 1. de fideiu. & c. te quidem 11. quæst. 1. tamen si fideiusserint, valet fideiussio, c. peruenit, & c. institutus, de fideiu. Lud. Rom in præall. consi. 409.

Ant. Fran. ¶ An clericus vel sacerdos possit exercere officium tabellionatus, dicas, q; non, quia non debent se immiscere negotijs secularibus, vt in loco hic all. per ipsum. Adde tamen, q; notarius creatus doctor vel decurio, vel clericus, vel monac. non cogitur rogari de instrumentis post clericatū, vt est gl. & ibi per Bar. in l. interd. C. de decu. lib. 10. & hꝰ per Bal. in l. quisquis, C. de epis. & cle & in c. sicut, ne cleri. vel mona. & in c. vt officium. §. ad scribendas, de hæret. lib. 6 & per Bal. in l. 1. §. si pœnis, ff. de tat. exhi. & in l. impuberem. §. fi. ff. de fal. & vide Alex. in l. prætor. §. is etiam, de eden. Tenetur tamen instrumenta iam cœpta ante clericatum perficere, vt per Bal. in l. nec patronus, C. de oper. lib. quia promotus ad maiorem dignitatem non perdit minorem, vt in c. honoratus, & ibi per gl. 74. distin.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio debetur Episcopo de relictis factis ecclesię, sed fallit in multis casibus, de quibus in nu. 2.*
2 *Redditus, vel legata ob fabricam, non debent conuerti in ornamenta ecclesiæ.*
3 *Restitutio in integrū, sicut cōceditur ecclesijs; ita & omnibus alijs piis locis.*
Canonica portio debetur Episcopis non solum de relictis factis ecclesijs, sed omnibus locis piis, & quæ dicantur loca pia, vide remissiuè.
4 *Canonica portio debetur aliquando ecclesię parochiali. [quando parochianus eligit sibi sepulturam in alia ecclesia, & ibi aliquid reliquit; & de isto relicto debetur portio ecclesiæ parochiali, & Episcopo.*
5 *Canonica portio debetur ecclesiæ parochiali de relictis factis Fratribus Minoribus, Prędicatoribus, & ordinis Eremitarum.*
Canonica portio debetur episcopo etiam de mortuariis, & de portione canonica, quam habuit parochianus de relictis factis ecclesiæ sepulturæ.
Legatum factum quolibet anno de certa re danda ecclesiæ an duret ppetuo.

CAP. XX.

De his.

[a] Ponit quædā legata, de quibus non soluitur canonica portio, nisi fiat in fraudē. Primo ponit dictū, in quo interserit exceptionē, ibi, [Dummodo] Casus lit. Quærebatur à dño Papa, vtrum de his legatis, de quibus in tex. canonica portio deducatur? Respō. Papa, q; de his, quæ legantur in ornamentis ecclesiæ, vel ad cultū diuinum, vel pro anniuersario ecclesiæ, vel alijs pijs locis, canonica portio deduci non dēt; dummodo ista legata non fiant in fraudē, vt eps, vel parochialis ecclesia portione debita defraudetur. Ber. † No. primo & tene menti reg. quæ tacitè colligitur ex isto tex. Nā regulariter de omnibus relictis factis ecclesijs soluitur Epo canonica portio, & ecclesiæ parochiali, ſm ea, quæ dixi in c. officij, §. eo. sed fallit in casibus hic exce. Nam exceptio quorundā casuum firmat regulā in oppo.

2 32. q. 7. c. si dominus, & c. 2. de coniu. lepro. † No. 2. casus in quib.

b non soluitur canonica portio de relictis factis [b] ecclesijs. Primus casus, qñ aliquid sit relictum in ornamentis, idest calicibus, cappis, vel alijs vestibus ecclesiasticis. Secundus casus, qñ fuit relictū pro eis, idest pro ipsis ornamentis habendis, vel recuperādis vel reficiendis. Tertius casus in relicto facto pro fabrica ecclesię. Et no. q; fabrica & ornamenta ecclesię ponuntur hic, vt diuersa. Ex quo potes colligere notabile dictū, q; redditus deputati ad fabricā, nō sunt conuertendi ad ornamenta ecclesiæ. Nā fabrica capit ꝓ structura, vel reparatione ædificij, de const. dist. 1. c. de fabrica. Ex quo ēt pōt inferri, q; Eps non releuat ab onere fulciendi ecclesiā, ēt de ornamentis, ꝓp redditus fabricæ. Quartus casus, q; relinquitur pro luminaribus, puta pro cæreis, lampadibus, & ſi. Quintus casus, ꝓ anniuersarijs. i. pro cōmemoratione animarū. Anniuersarium dr eadem dies sepelitionis, vel defunctionis, singulis annis, qua ille, qui legauit, fuit sepultus, vel defunctus. Sextus casus pro relicto facto pro septima, vicesima, vel tricesima. Et vult dicere referendo se ad varias ꝓsuetudines locorū, in quib. aliqui solent facere officiū pro defuncto, i. septima die post sepulturā, vel vicesima, seu tricesima, seu alia die, q; si relinquit aliquid ꝓ huiusmodi officijs dicendis, non debetur quarta, & vide de his diebus in c. quia alij, 12. q. 2. Vltimus casus, qñ relictum est factū ad perpetuum cultum diuinum: vt puta, quando testator reliquit certum quid, vt quolibet die celebraretur in certo altari, & pro capella dotanda, vel similibus concernentibus cultum diuinum. † No. ibi, [Vel reliquis pijs locis] quod non solum ecclesiæ sunt priuilegiatæ in prædictis casibus; sed etiam pia loca gaudent eisdem priuilegijs, facit l. fi. C. de sacrof. eccl. & qđ no. Io. And. in c. 1. & 2. de in integ. restit. lib. 6, vbi no. vult, q; pia loca

c dictum est, q; regulariter pia loca [c] tenentē ad canonicā portionē. Et quæ dicantur pia loca, dic, q; illa, in quibus exercentur officia pietatis, vt no. Io. And. §. titu. prox. c. fi. Spec. in titu. de instr. edi. §. nunc vero aliqua, versi. & scias, vide qđ dixi in c. officij, §. eo. Vltri.

4 no. † q; Epi, & parochialis ecclesia possūt de eodē relicto capere canonicas portiones; & sic possunt ꝓcurrere Epi, & parochialis ecclesia. Et aduerte q; Host. voluit hic, q; de quolibet relicto facto per diœcesanū quibuscunq; ecclesijs, Epi habeat canonicā portionem, ecclesia vero parochialis habet suā portionē ex relicto facto duntaxat per parochianū suum. Sed ꝓrium, quoad primū, sentit hic Io. And. & remittit ad no. in d. c. officij. Sed tu dic latius & clarius, q; Episcopus habet suam canonicā portionem ex relictis factis dūtaxat ecclesijs, & alijs pijs locis sibi subiectis per quæcunq; fuerint relicta. Nam hæc portio Epi debetur, nō ab homine diœcesis, sed ab ecclesia, cui factum est relictum, vt in c. requisti, §. eod. & dixi in d. c. officij. Ecclesię vero parochiali debetur portio ex relicto facto ecclesiæ sepulturæ per suum parochianū, vt in c. 1. & 2. j. de sepultu. Potest ergo ꝓtingere, q; de vno relicto detrahantur duæ portiones: puta, si parochianus vnius ecclesiæ elegit alibi sepulturā, eidem aliquid legando. Nā ecclesia sepulturæ, debet dare canonicā portionem Epo propter onus Episcopale. Item canonicam ecclesiæ parochiali in satisfactionem iniuriæ, seu laboris, quem subijt ecclesia parochialis in personam defuncti. Quandoq; potest ꝓtingere, q; vna solum portio debeatur, vt puta, qñ parochianus alicuius est sepultus in ecclesia exempta. Nam tunc portio solum debetur ecclesiæ parochiali, vt dixi in d. c. officij. Quandoq; nulla portio detrahitur, vt si parochianus ecclesiæ exemptæ elegit ibi sepulturam; & idem dicendum in si-

5 milibus casibus. † Vlti. scias, q; de relictis priuilegiatis, de quibus hic, soluunt Fratres Minores, & Prædicatores quartam ecclesiæ pa-

ADDITIONES.

a ¶ De his. Pro intellectu huius decreta. vide consi. Ioan. de Fan. quod incip. in Christi nomine amen.

b ¶ Ecclesijs. Catus in quibus soluitur canonica portio de relictis factis ecclesię. Et adde, quod non solum de relictis, pro ornamentis non debetur quarta, sed etiam si testator reliquit centum simpliciter omnia distribuenda secundum voluntatem testatoris, si postea executor distribuit in ornamentis ecclesiæ, ex hoc legato, non debetur quarta. Ita dicit no. Bart. in quodam suo consil. quod incipi. constitutione Arimenensis Episcopi, cuius finem.

Anto. Fran. ¶ Circa istam materiam quartarum dicas, quod est quadruplex, vt est gl. in cap. in præsentia, de proba. & Insti. de fideico. hære in §. sed quia, in glo. in ver. ex lege. De quibus vero debeatur episcopo, vel ecclesiæ, parochiali quarta, habetur per Ioan. And. in cap. certificari, de sepul. Et an illa possit prohiberi per testatorem, vel alium, habetur per Bald. in l. filium, quem habentē, in 13. col. C. fam. ercis. & in c. Raynutius. de test. & per Archi. singu. in c. Episcopus, 88. dist. Et quid differat quarta parochialis a quarta Episcopali, vide Car. in cle. dudum, in §. verum. q. 23, de sepul. per Feder. de Sen. in consil. 110. & in consi. 3. vbi ponit, an compensetur cum legato facto ecclesię parochiali, & habetur per Oldr. consil. 323. & vide per dom. Card. in clemen. 1. in 3. oppo. de offic. ordi & per eundem Card. in clemen. 1. in fi. de sepultu. post glo.

c Seb. Sap. ¶ Pia loca. Quæ dicatur pia causa, late tradit d. Tas. in l. 1. in 1, le. col. pen. C. de sacrof. eccle.

sę parochiali, vt in clem. dudum, de sepul. & hodie illa cle. est, prorogata ad Fratres Sancti Augustini, & Carmelitas, & fuit istud inductum ad recompensationem damnorum, quæ sustinent ecclesiæ parochiales pp priuilegia concessa dictis Fratribus in eo, q; pnt audire confessiones: Itē prædicare, & recipere parochianos alienos ad sepulturam. An aūt ecclesia parochialis debeat dare Epo portionem de portione, q̄ habuit ab ecclesia sepulturæ, siue ex relictis priuilegiatis, siue non, vide per Fed. cōsi. 6. & ibi concludit q; sic. Quod satis patet per c. conquerente, de offi. or. vbi dr, q; de omnib. funeralibus debetur Epo quarta. Vtrū legatū factum ecclesiæ de certa re quolibet anno debeatur perpetuo, & in æternum, vel duret per aliquod tempus determinatum. Istā quæstionem format Bar. in l. annua, ff. de annui. leg. & dicit, q; per tempus determinatum, ſper centum annos, per l. vsumfructum, ff. de vsu. sed Per. & Gul. tenuerunt contrarium. exemplum, lego Fratribus quolibet anno prandium.

De successionibus ab intest. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Intestati propric dicuntur illi, qui cum alias possint testari non testantur.*

Supra visum est de successionibus ex testō: uerum, quia sæpe bonies decedunt ab intestato, & dubitatur de successione, ideo post rub. præcedentem, subiicitur ista. † Et scias, q; intestatus dr, qui nullum, vel non iure fecit testamentum, vt in l. fi. C. famil. erc.

2 Et ꝓprie dicitur intestatus, [a] qui poterat facere testm, vnde non valens testari, non dr proprie intestatus, sed ſm communē vsum loquendi, qui non testatur, dicitur intestatus. Et de prædictis est pulcher tex. in l. 1. ff. de suis & leg. & ibi per Doct. & facit hoc ad statutū disponentia de successione intestatorum, an habeant locum etiam in his, qui testari non poterant, ut impubes, furiosus, & similes, & de his in prædicta l. j.

a Intestatus.

ADDITIO.

a ¶ Intestatus. Adde gl. Inst. de hære. quæ ab intest. deferun. in prin. & ibi Ange. de Are. & d. Christophor. Por.

SVMMARIVM.

1 *Bona patrimonialia clericorum decedētium ab intestato sine consanguineis, veniunt ad ecclesiam, cui clericus seruiebat tempore mortis, & num. 3.*
sed si non habet ecclesiam, veniunt ad Episcopum, qui disponet secundum Deum, nu. 4.
2 *Testamentum imperfectum, etiam ratione uoluntatis, valet non solum inter liberos, sed ad pias quoque causas.*
3 *Oblationes factæ in aliquo altari, censentur factæ contemplatione ecclesiæ, secus si ipsæ sumuntur factę contemplatione ipsius altaris, & idem in aliis relictis.*

CAP. PRIMVM

Sed hoc.

† Clericus bona propria dare potest, cui vult, sed si decedat intestatus & non habet consanguineos, succedit ecclesia. h. d. iuncta gl. Secunda pars ibi, [Srautem.] Casus lit. Dubitaſ, de bonis clericorum sine testamento decedē-

1 tium, q; bus essent danda. Ad quod ex cōcilio Alten. rnsum fuit, q; omnes clerici generaliter de his, quæ habent per hæreditatē, vel alio mō intuitu personæ acquisierint, dum viuunt pñt facere q; eq; eis placet, si aūt ante moriantur, quam de his disposuerint, si consanguineos non habent in ius ecclesiæ suę debent tra-

2 dūci. † No. 1. bonum arg. ex textu, q; q; q; d acqrit Eps intuitu p sonæ sibi acquirit & non ecclesiæ, [a] vñ de his pot diiponere ad libitum. facit ad ea, quæ dixi in c. 1. §. ti. prox. vnde hæc litera uſ pari ter Epm, & clericos inferiores. No. 2. arg. optimum ex tex. q; qualitcunq; sit clericus, & qualecunq; habeat bñficium, non di ponit ad libitum de redditibus beneficii. Nam, vt hic patet, hoc permittitur eis respectu bonorum acquisitorum intuitu personæ, secus ergo si acquisierit intuitu beneficij. Et ut dixi, pondera, quia litera loquitur nō solū de episcopis, & presbyteris, sed ēt de inferioribus clericis, quia cōiter habent beneficia simplicia, et facit ad ea quæ dixi in c. relatum. 2. & in c. requisiſti, §. ti. prox. No. 3 ibi, [Quam hoc fecerint] q; testm non valet, nisi sit perfectum. Vnde si quis incepit facere testm, & non perfecit, non valet qđ inceptum est, ita colligit hic d. Ant. nihil aliud inducens. Sed tu aduerte latius, nā primo iste tex. parum facit, q; a §. loquit de dona tione. Tu attingendo substantiā ipsius dicti, vr primo, q; de hoc fit tex. in l. si is, ff. de testamē. vbi patet q; nihil valet scriptura, nisi sit perfecta, & hoc indubitatum in dispositione non fauorabili. 4 Sed dubitatur, quid in fauorabili, puta inter liberos, & ad pias causas est notabilis quæstio. Nam sæpe contingit, q; testator incipit facere testamentum, & ante perfectionem superueniat furor, vel aliqua ecclesiis uel aliter disposuerat inter liberos? Bar. in d. l. fi. is non attingendo specialiter dispositionem piæ causę, dixit hoc inter liberos, vr tñ dubitare, sed in l. fi. C. fam. erc. & in l. hac q; liſſima, §. ex imperfecto, C. de test. aperte tenuit ꝓriū dicens, q; licet valeat testm imperfectum ratione solennitatis [b] inter libe-

ros, in d. §. ex imperfecto, & in d. l. fi. non tñ valet si est imperfectū rōne voluntatis. Nam ex quo voluntas nō fuit completa, est imperfecta, sed in l. in testō, ff. de fidei. lib. tenet aperte, q; ad pias cās valet hæc voluntas, licet nō pfecta, quod sic dicit se dixisse in quadā qōne facti. Audiui quendā Doctorem satis egregium tenere ꝓrium, non tñ allegabat hæc dicta Bar. sed mouebatur ex eo, qđ dispositio inter liberos dēt esse magis fauorabilis, q̄ ad piam causam, sed inter liberos non valet, vt in d. l. ergo nec ad piam cām. hoc dictum non hēt bo. fundamentum. Primo, qa non est illud absolutum, q; inter liberos non valeat, imo Bar. sentit oppositū in d. l. fideicommissa. Nec d. l. fi. hoc probat, sed est dictum Doct. Sed tex. ibi potius facit in oppositum, dum dicit, q; quibuscunq; verbis appareat de voluntate patris inter liberos, illa est seruanda. Item nō est verum simpliciter, q; dispositio inter liberos sit magis fauorabilis, q̄ ad pias causas, imo Bart. aperte tenet ꝓrium in l.

c j. [c] C. de sacrof. eccle. quod no. Mihi satis placet, vt valeat ad pias cās, ex quo legatum, vel dispositio erat perfecta, vt puta, quia tranſiuit ad alia legata. Nā non pōt negari, quin hic fuerit consensus naturalis, & præsumendum est fauore animæ, q; aliter nō dispoſuiſſet. Facit quod dixi in c. relatum, il j. §. ti. prox. Forte idem pōt dici inter liberos, vt in d. l. fi. & hæc no. quia quotidiana. In glo. in ver. [Sanctificentur,]ibi, [Tanquam sancta deputentur,] hoc nō est exponere, quia cum ista essent bona temporalia, non poterāt tanq̄ sancta deputari. Do. Ant. in quodā notabili sentit, q; bona ecclesiæ largo mō dicuntur sancta; sed credo, q; litera dēt exponi, sanctificent. i. ad usū sanctorū, vel sacrorū deputent. tic ī simili

3 exponit gl. ī c. nullus. 12. q. 2. & hęc ē expositio ꝓpria, & clara. † In gl. fi. ī fi. tene gl. & ſm eā sūmaui tex. & intellige in ecclesia, cui seruit clericus tpe mortis. & ita apte vult ista litera, ibi, [Cui seruit.] Ex quo infertur, q; si clericus habuit prius aliud beneficium, bona sua non diuiduntur, sed omnia cedunt beneficio, cui ad præsens clericus est adstrictus. Ex his infertur, q; verbum, Altare, positum in litera, exponitur pro ecclesia, ad hoc j. quæstio. 3. c. altare. Potest etiam intelligi secundum Docto. de altari proprie; nam in quibusdam locis sunt multi clerici non habentes, nisi huiusmodi altaria in beneficium: unde tales decedentes sine cōsanguineis, transferunt sua bona ab intestato in hæc altaria, quod bene no. Ex hoc etiā habes, q; id, quod accedit altari posito in aliqua ecclesia, nō accedit ipsi ecclesiæ, sed ipsi altari, ex quo altare hēt bona distincta ab eccle. Quod intellige, qñ proprie obuenit contemplatione altaris, secus si contemplatione ecclesiæ, puta, si fiūt oblationes in illo altari. Nam sunt oblationes de iure parochiali, ideo non cedunt altari, sed ecclesiæ, ad hoc bo. tex. in c. ad audientiam, de eccle. ædifi. inducendo per locum a speciali. & vide quod dixi in capitu. pastoralis, de his, quæ fiunt a prælа. Et ex his habes intellectum iurium, quæ simpliciter dicunt bona clerici in testati debere cedere ecclesiæ, si non habet consanguineos. Dēt. n. intelligi de ecclesia latè sumpta, vt comprehendat omne be-

4 neficium, ēt sine cura, & facit c. relatum, il j. §. ti. prox. † Quid autē, si clericus non habet ecclesiam, & decedit ab intestato? Credo, d q; bona debent venire ad episcopum, & ipse disponet [d] secundū Deum, pro hoc quod no. Inn. in c. insinuante, qui cler. vel vouen.

c & aliquid dico in c. in præsentia, [c] de proba. facit quod no. Fede. consi. 35. & hęc notabis.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Non ecclesiæ. Nunquid autem legatum factum Episcopo simpliciter, censeatur factum intuitu ecclesiæ, an Episcopi, vide Fel. in c. dilectus, col. 2. ver. ex his infertur, supra de offi. ord.

b ¶ Ratione solennitatis. Vide Alex. in consi. 74. col. 1. in 1. uol. & in consi. 77. col. 1. eo. uol. & consi. 90. col. 2. in eo. uol. Io. de Ana. in consi. 28. ubi Lud. Bologni. in addi. & dom. Ant. de Butr. in consi. 11.

c ¶ In la. in pe. col. in prin. Et ita ad hoc ponderat Barto. & Alex. Imo. in l. pactum quod dotali, in 4. col. C. de pact. & in consi. 208. incip. nisi testamento, in 3. col. ad fi. Et si tu diceres contra, Nonne habemus authoritatem Augustini canonizatam in c. fi. 17 q. 4. quod quicunque ecclesiam vult instituere, & filium exhæredare, alium quærat pro consilio, quam Aug. & sic uidetur, quod magis faueatur filio, quam ecclesiæ, seu piæ causæ. Respondeo, quod illa authoritas procedit quantum ad legitimam filii, quia si quis nellet primare filios legitima, eos exhæredando, & instituendo piam causam, male faceret. In hoc est bene uerum, quod magis fauetur filiis. Sed quo ad alia magis fauetur testamento condito ad pias causas quam condito inter liberos. No. igitur multum illa verba Bar. in d. l. 1. sic declarata, & facias ibi longam manum.

d Seb. Sap. ¶ Ipse disponet. Vide dom. Abb. in c. 2. infra de pœn. vbi declarat, quomodo procedat.

e ¶ In c. in præsentia. Et ita no. etiam dicit Abb. ibi in recollectis, in uersi. no. fing. de prob. qui dicit se uidisse in facto, & idem dicit d. Abb. in c. quia di uersitatem, in fi. de concef. præben. & in c. ex communicamus, infra de hæreti. Sed si haberet ecclesiam propriam, illa ei succedit, nisi extent consanguinei, ut in c. quicunque. 12. quæst. 5. Quod limita, nisi ecclesia collegialiter committeret ingratitudinem contra prælatum, quia tunc succedit prælato ab intestato, etiam si non extent consanguinei. Ad hoc all. gl. valde bonā, quam sequitur ibi do. Ant. in c. fi. in gl. fi. ad finem, de postl. in uersi. no. quod illud &c. uide Pet. de Anc. in rep. reg. ea, quæ, lib. 6. in 3. q. ad idē uide Bal. in l. si quis presbyter. in ver. inducere, de episcop. & cler. ubi etiam ponit quid econtra.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SUMMARIVM.

1 *Clericus si instituit aliquem hæredem, a quo bona tãquam ab indigno auferuntur, illa applicãtur fisco ecclesiæ respectu relinquẽtis, qui fuit clericus.*
2 *Fiscus clericorum est penes Episcopum, & non penes Papam.*

CAP. II.

1 **Sancto.** †Si presbyter intestatus decedat, de patrimonio suo sunt quatuor portiones, prout hic habetur; & non tenet hoc hodie, ſm gl. & sic vult, q hodie istud c. sit cor rectum. Sed huic lect. ob. quod habetur 5. in proœ. resecatis superfluis, &c. Ideo ſm alium intellectũ singularem, summatur aliter, & sic: Si olim seruus, presbyter factus, intestatus decedat, eius bona diuiduntur ſm formã hic contentã. Et primo ponitur excessus relatio. Secundo eius prohibitio, ibi, [Interdicimus.] Tertio peculij diuisio, ibi, [Peculium.] Quarto pœnæ inflictio, ibi, [Et si quis.] Casus litera. Laici quidã habebant seruos quos manumiserunt. & illi postmodũ ordinati sunt in presbyteros. Qñ presbyteri isti moriebantur, totã substantiã illorum laici isti sibi vendicabãt tanquã de propriis seruis. Ista relata sunt in Concilio: vn de statuit Concilium, vt ista de cætero non fiant; sed sicut liberi facti sunt ad susciendum gradũ, & diuinum officium. ita nihil ab eis exigatur præter diuinũ officium; sed peculiũ illorum diuidatur in quatuor partes, prout in litera. Ber. No. ibi, [Partem sibi vendicent, &c.] q dominus vendicat sibi partem de substantia sui serui. Sed ↄ hoc facit Instit. per quas perſo. nobis acquir. in §. item nobis. vbi dr, q quicquid acquirit seruus, acquirit domino; ergo non partem, sed totũ vendicat sibi dominus. Solu. intellige tex. ſm Host. in seruis manumissis; & sic in libertis, de quorum substantia patronus vendicat sibi partem, & non totum, vt Inst. de succes. lib. §. sed nostra. Et ex hoc infertur ad intellectum huius c. vt intelligatur de presbyte. qui prius fuerunt serui, ad quorum substantiam patroni volebant venire, sicut ad substantiam aliorum libertorum, quod hic interdicitur; & de hoc infra cum gl. No. 2. q factus liber respectu diuinorũ, est liber censendus quoad omnia temporalia; & vr notabiliter probare iste tex. quod dñs q ↄsensit, vt seruus promoueatur ad sacros ordines, nullũ ius retinet in seruo. Vnde perdit ius succedendi sibi delatũ à iure ciuili, & vide quod no. in c. de famulis, de ser. non ord. No. 3. ibi, [Præter diuinũ officiũ,] q seruus promotus de ↄsensu dñi tenetur impendere dño diuinũ officium, quod vr procedere, si dominus retinuit apud se has operas spirituales, de quo dicẽdũ,
2 vt plene no. in d. c. nullus. † No. vlti. ex fine literæ vnũ mirabile dictum, quod vr probare iste tex. videlicet, q si vni ex hæredibus aufertur sua portio, tanꝫ ab indigno. non applicatur fisco seculari, licet hæres sit secularis; sed potius fisco ecclesiæ, habito respectu ad qualitatẽ relinquẽtis; quia fuit clericus, & hoc facit ad multa. Nisi dicamus hunc tex. ponere ↄspecialẽ prouitionẽ. Item ex hoc, & ex tex. collige aliud no. dictũ, q id qđ venit applicãdum fisco de bonis clericorum, non venit applicãdum fisco Papæ, sed potius Epo loci, vt dispenset diligenter ad vtum ecclesiæ; & sic facit et tex. pro his, quæ dixi in c. præcedenti, quod si clericus decedat sine ↄsanguineis, & sine beneficio intestatus, bona debent deuenire ad manus Epi, vt in vtum ecclesię, ſvñs diligenter distribuat; non vt sibi appropriet. In gl. ibi, [Semper est pro ecclesia præsumendũ.] no. gl. sed de hac mã vide, quod latius dixi in c. inquirendum, de pecu. cle. & per Inn. & per Io. And. in c. cum in officijs, §. ti. prox. In ea. gl. ibi, [Non credo hoc hodie habere locum, &c.] vult ergo gl. q hoc c. hodie non procedat, quæ lect. non est tuta, nec bona, per ea quæ ſ. dixi. Vnde tene lect. præcedentem, q fuit Lau. quã cõiter sequuntur Doct. vt intelligatur iste tex. in presbyteris, qui ex seruitute promoti sunt ad sacerdotium, dominis ↄsentientibus. Et pro hac lectura facit tex. ibi, [Presbyteros suos] & ibi, [Sicut de propriis seruis] & melius ibi, [Sicut liberi facti sunt, &c.] Et in istis procedit dispositio huius c. Et merito aliud statuitur in substantia istorum, qã aliorum clericorum: nã ex quo intuitu diuinorum consecuti sunt libertatem, facilius debet eorum substantia in opera pia distribui. Et intelligo, cum isti decedant ab intestato, vt conueniat rubro. Nec per alia iura generaliter loquentia de bonis clericorum, hoc c. debet corrigi; sed potius illa per istud limitari, quia generi derogatur per speciem, vt in reg. generi, de reg. iur. lib. 6. Item quia correctio iurium est eui tanda, vt in c. cum expediat, de elect. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum factum ad pias causas valet factum etiam per verba enunciatiua & propter aliud prolata. 7*
2 *Donatio omnium bonorũ facta ecclesiæ, potest continere etiam bona futura. Dedicare põt qs se, & sua alicui monasterio ab qꝫ; eo, qđ efficiatur monach⁹.*
3 *Abbas potest agere nomine monasterij sui, etiam sine mandato capituli.*
4 *Contrahere, vel confiteri quis potest in testamento suo.*
Testis vnus non probat, non solum in profanis; sed etiam in ſpiritualibus.
5 *Confessio dicitur fieri in præsentia partis, etiam quod pars ibi accidentaliter reperiatur.*
Confessio etiam declaratoria actus præteriti, requirit præsentiam partis.
6 *Testis vnus de veritate cum confessione partis, etiam incidenter facta, plene probat, & nu. 15.*

8 *Testari non possunt etiam ad pias causas illi, qui non habent iudicium intellectus, vt furiosus, & similes.*
9 *Infirmus in extremis constitutus, præsumitur sanæ mentis; nisi contrarium probetur, & nu. 13.*
10 *Episcopus potest agere & conueniri respectu ecclesiæ inferioris; licet habeat rectorem.*
11 *Sententia potest proferri in personam domini vniuersitatis, ecclesiæ, & similium, si procurator, vel syndicus fuerint in iudicio.*
12 *Confessio præiudicat confitenti, inquantum facit contra se.*
Sufficienter probatum, vel factum dicitur; quando nil aliud requiritur ad eius validitatem.
14 *Verba enunciatiua propter aliud prolata, non inducunt dispositionem; nisi ad pias causas, & in testamento militis.*
16 *Confessio facta parte absente inducit semiplenam probationem.*
17 *Confessio incidenter facta ad interrogationem alterius, non præiudicat confitenti; tamen inducit aliquam præsumptionem.*
Probationes semiplenæ tendentes ad eundem effectum, iunguntur, & faciũt plenam fidem.
Confessio facta propter aliud, etiam in præsentia partis, non plenè probat.
18 *Verbum vnum aliquando sumitur diuersimodè ad euitandas absurditates.*
19 *Confessio facta in testamento, puta de malè ablatis, ob quæ in dicto testamento fuerunt relicta aliqua in recompensationem, an præiudicet testatori conualescenti, scilicet, vt vigore prædictæ confessionis possit cogi ad restituendum.*
Confessio patris dicentis in testamento se esse debitorem plurium, non præiudicat, quamuis filio non debeatur legitima.
Verba enũciatiua emanata in vltima volũtate, quãdo inducãt dispositionẽ.
Confessio facta in vltima voluntate præiudicat, si est iurata, uel a parte, vel a notario acceptata.
20 *Furiosus semel, semper præsumitur furiosus, nisi probetur contrarium.*
Error quomodo probetur.
Si multi probant furorem, & multi sanam mentem, quę istarum probationum præualeat.
21 *Iuramentum non datur in defectum probationis in causis magnis, etiam si ille, qui vellet iurare, esset aliquis prælatus, & sic egregia persona.*
Clericus non tenetur de bonis propriis aliquid relinquere ecclesię, cui seruit licet habeatur loco matris.

CAP. III.

Cum dilectus. Rector ecclesiæ dr intestatus, si nullum fecit testm, vel fecit, sed filiosus; & tali succedit ecclesia, si nõ habet ↄsanguineos; secus autem si apparet illum fuisse monachum, vel sana mente testatum. Sic summat Io. And. & cõiter Doc. seq. sed hęc summatio de nihilo prouidet; nec continet in se aliquã difficultatem, ideo attingendo duos notabiles, & singulares intellectus huius c. summo
1 ſm quemlibet intellectum. Et primo sic: †Valet testm ad pias cãs conditum per verba enunciatiua ẽt propter aliud prolata, quãquã successio, seu testatio veniat ad ex clusionem alterius ecclesiæ. Vel aliter ſm alium intellectum: Per vnum testem de veritate, & per ↄfessionem, ẽt incidenter factã, probatur oblatio quoad effectum ↄsequendi bona oblata. Diuiditur hoc c. in quatuor partes. In prima parte ponitur factum decisum. In secunda motiuum Papæ ad sententiã. In tertia allegatio ẽpi diffinientis. In quarta diffinitiue cõmissio. Secunda ibi, [Sufficienter.] Tertia ibi, [Quia vero] Quarta ibi, [Nos] Casus liter. Archipresbyter de Alerio se, & sua obtulit monasterio de Brusia, tãdem dum ageret in extremis, voluntatem vltimã exprimendo asseruit se, & sua monasterio ↄtulisse, & sic decessit. Eps Heduen. diœce. eius occupauit quædã bona ipsius Archipresbyteri, & ẽt quædam bona monasterij; vnde super bonis istis cã commissa fuit iudicibus, coram quibus petebat Abbas de Brusia monasterio suo restitui quid eps de bonis Archipresbyteri, aut ẽt monasterij occupauerat; & econuerso petebat Episcopus sibi restitui nomine parochialis ecclesiæ (cuius ille fuerat archipresbyter) quicquid de bonis dicti archipresbyteri monasterij detinebat. Ad probandã intentionẽ suã Abbas testes induxit. tandẽ cã delata est ad Papã, ip se vero examinato negotio diligenter, intellexit esse probatum, q archipresbyter, dum ageret in extremis, voluntatẽ vltimã exprimendo, asseruit, se, & sua monaste. ↄtulisse, & cum requisitus fuisset, vt ↄderet testm, rndit se nõ posse testari; quia se, & sua deserat monaste. & unus de testibus dixit se uidisse, qñ se, & sua obtulit monast. & alij testes dicebant audiuisse ipsum archipresbyterũ in præsentia Abbatis ↄfitentẽ, quod prædictũ est, adiuuantes plurimũ assertionem Abbatis, non tanꝫ probarent sufficienter, sed tanꝫ uehemens adminiculũ præstabãt. Sed quia ex aduersa pars Epi asserebat, q dictus archipsbyter in extremis ages, alienatus erat à mente, uñ non ualuit, q dicebat: Papa cãm ipsam cõmisit sub hac forma, q nisi eps probauerit archipresbyterũ non fuisse sanæ mentis, cũ ultimã uoluntatẽ expresſit, imponatur ei silentium super impetitione monasterij, & cõpellatur restituere monasterio quicquid occupauit de bonis illius archipresbyteri, aut ẽt monasterij. Si uero probauerit illũ alienata mente dixisse, ꝑ dicta, ↄdemnet monasterium ad faciendum Epo restitutionem nomine parochialis ecclesiæ, omnium bonorum, quæ fuerant ipsius

ipsius archipresbyteri; cũ ipse archipresbyter ab intestato decesserit, nec habuerit consanguineos, & ipsi monaste. silentium imponatur. B. † No. 2. iuncta glo. 1. q. 1 quis potest se, & sua dedicare monasti. absque eo, quod efficiatur monachus, & talis potest dici obiturus; & est quasi seruus monasterij. Vide ad hoc quod no. in cap. vlt. ex. 27. q. 1. facit clemen. 1. de deci. in fi. Nunquid aũt a in hac dedicatione veniant bona futura ꝑdicta gl. sentit, q sic, & ibi vide per Archidia. Secus dic, si talis dedicatio fieret ecclesiæ seculari. Nam obtinet vires, ſm qualitatem ecclesiæ, cui fit, & hæc faciunt pro dicto Bart. in l. fi. C. de pact. vbi voluit singula. q absque eo, q quis dedisset se, potest omnia sua præsentia, & futura dare ecclesiæ. Nam si potest dare se & sua, vt hic; fortius omnia bona sine se, & facit quod ipse not. in auth. ingressi, C. de sacrosc. eccle. & hoc no. † Secundo no. quod Abbas potest agere nomine monasterij sui absque mandato capituli, de quo in cap. edoceri, supra de rescr. † No. tertio ibi, [In extremis b agens] q actus dependens a mera uolũtate, potest exerceri a laborãte in extremis. Satis enim est, q sit sanus mente, a qua dependet validitas actus. Et ex hoc, & ex textu no. q tam contractus, quam confessio, possunt fieri in extremis, & in vltima voluntate, ad hoc c. quamquam, de vsur. li. 6. & in hæredes palam, in fi. ff. de testamen. Item no. quod vnus testis nõ probat oblationem, seu professionem alicuius. Vnde sicut in prouisis, ita in ſpiritualibus, testis non sufficit ad probationem, ad hoc c. licet vniuersis, de testib. † No. ibi, [In præsentia Abbatis] q confessio dr fieri in præsentia partis, c ẽt si pars accidentaliter est ibi reperta, quamquam expresse ipse nõ acceptauerit ꝑfessionem 5 &c. & in hoc tene mẽti istum textum. Item facit iste textus optime in ar. quod confessio, ẽt declaratoria actus præteriti, requirit 6 præsentiam d partis ad sui validitatem; licet fiat extra iudicium. facit ad ea, quæ no. in c. fi. de confess. & in l. certum. §. si quis absentem. ff. eo. & in l. gñ liter, C. de non nu. pecu. † No. ibi, [Vehemẽter adminiculantes] tex. optimum ſm vnum intellectum, q vnus testis de veritate, plene probat cum ꝑfessione extra iudicium facta, super existentia actus; licet confessio sit incidẽter facta. Et per hoc decendum, q si per vnum testem probo, q tibi mutuauit decem, 7 per alios probo, q fuisti confessus mutuum; licet incidenter; istæ eiusmodi semiplenæ probationes, debent coniungi, & plene c probant mutuum; quãquã actor fundauerit se super mutuo, & non super confessione. † No. q verba enunciatiua prolata ꝓ aliud inducũt dispositionem in vltima voluntate, ex quo indirecte ex verbis potest elici mens testari volentis, & hoc colligitur ſm alium intellectum. hoc tñ declara, vt infra dicam. † Itẽ no. q furiosus, ſ seu mentecaptus, non potest testari ẽt ad pias causas, & hoc quia nõ habet iudicium intellectus, a quo dependet validitas testamẽti. † Itẽ no. q etiam in extremis præsumitur quis sanæ mentis, vnde asserẽs 9 q. in eum incũbit onus probandi. Nã, vt hic vides, Eps habet probare q archipresbyter non erat mentis compos qñ illa verba protulit in extremis. Facit c. Ravnutius, sup. titu. proxi. vbi testator erat in extremis constitutus. Item no. q in causa contentionis, & recontentionis possunt produci duo libelli contrarij, de quo per me in c. cum cõtingat, de offi. deleg. & facit c. licet, de prob. † No. 8 [Nomine parochialis ecclesiæ. q Eps potest in iudicio contẽtam petendo, q̃ defendendo nomine ecclesiæ inferioris sibi subiectæ; & ad hoc quotidie allegaꝫ iste tex. & clarius tenet hoc Host. dicens, q non solum potest eps, vacante ecclesia inferiori, vt 10 hæ vacabat; sed etiam si ecclesia haberet suum rectorem. Nã Eps est prælatus omnium ecclesiarum diœcesis, & prædominator in 11 tãtis. 10. q. 1. in c. regenda, & in c. nouerint. 16. q. 7. c. omnes basilicæ. Nec mirum: nam & prælati inferiores agunt pro ecclesiis sibi subiectis, vt in cap. 1. de rescrip. in clem. 1. & in c. ex transmissa, de præscrip. Quis autem sit præferendus, si concurrat prælatus superior, & immediatus, plene tetigi post Doct. in cap. cum deputatus, de iudic. † Vlti. no. ibi, [Monasterium condemnetur, &c.] q licet prælatus sit in iudicio nomine ecclesiæ suæ, tamen verba sniæ 12 ꝓpositiua, possunt conferri in ecclesiam. ex quo inferri põt q licet syndicus fuerit in iudicio, põt tñ condemnari vniuersitas, seu ecclesia, & non syndicus; ad hoc c. licet, de probatio. quod procedit etiam de iure ciuili iuxta no. per Bar. in l. stipulatio. §. fi stipulatio. ff. de verbo. oblig. † Opp. contra tex. vr enim ↄrietatem, & abbreuiatam in multis continere. Primo, quia, ex quo iste archipresbyter dilucida voce fuerit confessus in præsentia Abbatis, q ipse & sua obtulerat monasterio, hæc sola confessio actus præteriti declaratoria, debuit sufficere ad probandum eum esse oblatum, etiam standum sit confessioni alicuius ↄse. 14. q. 3. in prin. & in c. pro testes. de proba. & de confes. per totũ. Ergo male dicit litera, q isti testes sufficienter non probant intentionem Abbatis. Item videtur ex ↄrius in ver. sufficienter, vbi dicitur, q sufficienter fuit probatum. Nam de significatu huius verbi, sufficienter, est, vt nihil aliud requiratur, vt no. gl. in c. statutum, de rescri. li. 6. in prin. Itẽ per verba indirecta etiam enunciatiua actus præteriti, inducitur 13 tãm, vt in l. ex hac scriptura, ff. de dona. vbi dr, q si quis dixit, talẽ se donasti Sẽpronio, ex hoc, pbat, q voluit donare Sẽpronio: vnde capit illa vt legatarius. Cũ ergo archipresbyter hic dicit, q se & sua contulerat monasterio in præsentia testium, hæc verba debẽt sufficere ad efficiendam voluntatem ipsius, q indirecte voluerit monasterium hæredem facere. Cuius ↄrium innuit iste tex. cum dicit, q illi testes sufficienter non probant. Sol. pp hæc, & multa alia contraria, quæ possunt fieri ad istam literam gl. hic multum inuoluũt intellectum huius c. & difficiliores sunt gl. & magis ↄtrariæ q̃ tex. Et hæc difficultas oritur, qa varii intellectus possunt ex litera elici, & glo. qñque fundat se super vno, & qñque super alio. Sed non instando super verbis gl. vt clare habeas materiam huius c. scias, q duo sunt intellectus prin. huius c. † Primus, Abbas fundauit se super illa ꝑfessione tanꝫ super vltima voluntate, quasi p illa verba, Nõ posse testari, & c. uoluerit indirecte monasterium facere hæredem, & ex hoc capite obtinuit Abbas. Hunc intellectum aperte sentit gl. 3. & fuit additio tpe Inn. facta. Nã Inn. sentit primo hãc lec. Et ad tex. dũ dicit, q vehemẽter testes adminiculabãtur, rndet q huic ꝑsumptioni statur, quasi velit tex. q illa ꝑfessio aperte nõ probet uoluntatẽ ultimã, seu testamenti factionem;

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Nunquid autem. Vide late per do. Marian. Soci. in tracta. oblationum. in 6. libello.

b ¶ In extremis. Adde concor. tex. in l. quoniam indignum, C. de test. vbi est tex. valde solẽnis, quod qui laborat in extremis, dato q sibi lingua ingrossetur, dato q incipiat balbutire, tamen potest facere testamentum, & notarius potest licite illud scribere. ad idem facit tex. in l. Pamphilo. §. propofirum, in ver. discrimine vitæ, &c. ff. de leg. 3. & tex. in l. si pater. ¶ fi. in ver. extrema valetudine, ff. de fideicom. libe. & tex. in c. Raynu. in ver. in extremis posito, & in c. nos quidem, in versi. de hac luce migrante, supra de testi. Intellige tamen sane, secundum tex. in l. iubemus, in uer. nam qui articulate loqui non potest, mortuo similis est. C. de testam. ubi Barto. & alij no. Et dicit Barto. q uidit de facto Ang. & Imo. in l. in aduersa, ff. de test. Ang. in l. in fraudem. §. sicut. ff. de test. mil. & Lud. Roma. consi. 206. incl. proposita consultatio hoc solum quærit. & no. d. Alex. Imo. consi. 318. incip. ponderatis uerbis ultimi testamenti, in 3. col. & Ang. de Are. Institu. de testa. in prin. Alibi dicit glo. in c. 1. in uer. mutus, in titu. Episcopum, uel Abba. in feu. q quilibet in articulo mortis efficitur mutus. Vnum etiam adde, q quamuis laborans in extremis possit exercere actus dependentes a mera uoluntate, tamen si pater esset constitutus in extremo uitæ, & filius tunc acquireret qui censetur eadem persona §. ei qui, Insti. de inut. stip. non acquireret patri, tex. est de hoc no. in l. 6. ad fi. C. de bo. quæ lib. per quem tex. ita dicit A bo. in l. fi. C. de cond. insti. & do. Frã. de Are. in consi. 156. inci. in præsenti con u'tatione uidendum est, in 6. col. &c. Quod est no. ad limita. I placet, ff. de acqui. hære. cum fim. Alibi tamen tenuit Bal. in l. fi. in prin. in ulti. colum. C. de bo. quæ libe. quod si fit delata alij quã hæreditas, uel successio filiofamilias, & talis filius familias laboret in extremis uitæ, quod tamen pater eius nomine ꝑfessionis in illo instanti adire hæreditatem, & etiam agnoscere bo. pos. Sed in hoc ultimo male dicit, & reprehenditur per Ful. & Modern. ibi, dic tu melius, ut per Barto. in l. fi. in 2. colum ad fi. & seq. ff. de cond insti.

Ant. Fran. ¶ An constitutus in extremis possit testari? dicas, quod si est sanæ mentis, quamuis sit balbutientis linguæ, neque sit alias impeditus, potest facere testamentum, uide tex. in l. hac consultissima, §. at cum humana fragilitas, C. qui testa. face. pos. Non enim attenditur in testamentis conficiendis, nisi sanitas mentis, vt in l. fenium, C. qui test. fa. pos. Et ad hoc multum debet aduertere notarius, qui abhibetur ad confectionem testi, propter quod testes adhibiti, non solum debent rogari ab ipso notario, sed etiam ore proprio testantis, ad finem & effectum, ut uideant testes, an articulate loquatur, nec ne, & an sit boni ſonſus, uel non, ut in l. hac consultissima. C. de testa. Et utrum existens in extremis possit matrimonium contrahere. ita, ut ex eo fili legitimentur, plene traditur per Ioan. And. d. Card. & scribentes in cap. tanta, & in c. per uenerabilem, qui fi. sint leg.

c Seb. Sap. ¶ In præsentia partis. An requiratur, q confessio facta in præsentia partis acceptetur, uide relata per d. Ia. in l. post quam liti, C. de pac.

d ¶ Præsentiam. Fallit si fit iurata, quia in quibusdam ad ualiditatem confessionis, requiritur ꝑsentia partis, si fit iurata, non requiritur præsentia, ut per d. Ant. & Bal. in l. uis e us, alias in l. fciant. C. de proba. quod intellige de iure cano. nam de iure ciuili contrarium est uerum. Casus est singu. in 1. tertia. §. si quis absente, uer. quia nec qui iurat. ff. de confe. Sed tu uide quod late scribit Imo. in repeti. cap. cum contingat, in 3 a. char. in 2. colum. de iureiur.

e ¶ Et plene. Bal. uero per istum tex. dixit no. in auth. rogati. C. de testi. q ad probationem debiti in scriptis contracti, ad quam requiruntur quinque testes, ut in l. testium, C. eo. produco duos testes deponentes super confessione solutionis, q isti testes non plene probant, sed uehementer adminiculantur, per istum tex. Et sic uult Bal. q duæ probationes diuersi generis coniungun tur, non plene probent: sed ut uehementem præsumptionem faciant, de quo uide h c per d. Ant.

Ant. Fran. Ad ista, quæ hic de confessione iurata dicuntur, dicas quod confessio etiam iurata, quæ potest referri ad bonum, & ad malum, est retorquẽda ad malũ cõtra confessum, tex. est sing. secundum d. Abb. in cap. cum uile cti, de cau. pos. & propri. Et adde, quod confessio etiam iurata in fauorem incapacis facta, non ualet. l. cum quis, §. Titia, & ibi per Bar. ff. de leg. 3. & per Bal. in l. generaliter, C. de non num. pecu. & vide Barto. & gl. in l. qui testamẽtum, ff. de proba. & vide Lanfran. de Ori. in c. quoniam contra, in uer. confessione, de proba. Et adde, quod confessio iurata per metum facta, non valet. l. nec si uolens, C. de lib. cau. & habetur per Bal. in 1. a. in ulti. col. in uer. quæro, quid si per metum iurauit, C. quod me. cau. & uide Barto. in l. fi. in 2. colum. uer. item no. C. de fideicom. Et an possit confessio iurata reuocari, uide etiam Bal. in 1. in 6. colum. C. de inoffi. dona. & Barro. in l. cum quis Titio. ff. de leg. 3. ubi dicunt, quod non potest reuocari. Tamen Ioan And. in addi. Specu. in rub. de do. inter uir. & uxo. dicit illam posse reuocari tanquam falsam; etiam si fit iurata. De quo satis dubitandum est propter inconclum iuramenti, per ea, quæ habentur in cap. cum contingat, & in cap. debitores, de iureiur. & in auth. sacramenta puberum, C. si aduer. uend.

f Seb. Sap. ¶ Iuriosus. Idem concludit dom. Ia. in l. furiosum, C. qui test. fa. pos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nē; sed vehemēter p̄sumebaṫ. Cui p̄sumptioni tanquā violentæ
stat̄ur, nisi probetur cōtrarium; & ideo onus probandi, q̄ mente
alienata dixit illa verba, incumbit Eр̄o. Hanc etiam lect. sequunt̄
14 hic Ioā. And. & Host. † Sed ō hanc lect. fortiter opponam. Verba
a enunciatiua,[a] prolata pp aliud, non inducunt dispositionem; vt
est tex. in c. si papa, de priuile. lib. 6. Nam licet papa in rescripto de
legatario incidenter asserat aliquem esse exemptum, per hæc ver
ba enunciatiua non probatur exemptio; quia illa verba nō sunt
prolata principaliter super exemptione. Ad idem l. non nudis, &
l. in epistolis, C. de proba. vbi patet, q̄ verba, quæ enunciantur ad
alium finem, dñr nuda, ita q̄ non probatur enunciatum'. Sed hic
ista verba fuerunt prolata pp aliud, quia Archipresbyter fuit re
quisitus, vtrum vellet testari, & ipse ut satisfaceret requisitioni, di
xit, q̄ non poterat testari, quia donauerat se, & sua monasterio; 18
& sic hæc verba fuerunt indirectè prolata, non animo condendi
testū, sed animo satisfaciendi requisitioni. Nec obst. l. ex hac scri
ptura, quia ibi verba enunciatiua fuerunt prolata principaliter
pp se, & non pp aliud; quia ibi testator dixit sponte, sciant hære- 19
des mei, q̄ vestes meas donaui libertis meis; ideo non immerito
inducunt legatum, quod non fuit in casu nostro. Sed saluādo p̄
missum intellectum potest dici, q̄ hæc verba enunciatiua, et pp
aliud prolata, inducunt dispositionem in dispositis ad pias cās. fed
in alijs hæc verba non sufficerent, vt in ōrijs s. formatis. Et sic re
stringas glo. 4. & dictum Inno. Hic lect. ad istum tex. reperio Bar.
fensisse aperte in hac l. j. C. de sacrof. eccle. vbi format quæstionē,
nunquid per verba enunciatiua incidenter prolata, inducatur di
spositio ad piā cām. Et concludit primo, q̄ sic per istū tex. Secun
do, quia in testō militis, sufficiunt hæc verba: ergo potius ad pia
cām, vt in l. ex his verbis, C. de test. i. mili. Tertio, quia ex his verbis
satis apparet consensus de iure gentium: aliās enim in milite non
inducerent dispositionem. Sed in dispositione ad pias cās. sufficit
solennitas iuris gentium, vt no. in d. l. 1. & in c. relatum, il. 3. ti. 2x.
& hunc intellectum puto verissimum in se, & eum notabis, sed
non conuenit literæ. Primo, quia vt patet in prin. c. Abbas fundat
se super oblatione; & sic super actu inter viuos; ergo non pote-
rat obtinere, etiam plene probado dispositionē in vltima volun
tate, quia sententia non conformis petitioni, est nulla, vt in l. fin.
C. de fideic. lib. & in c. licet Heli, de simo. & in c. qualiter & quan
do, il 2. de accus. Item in dubio sūa recipit interpretationem, vt
conueniat petitioni; quia talia sunt subiecta, qualia prædicata, ut
legi. & no. in c. inter dilectos, de fi. instr. Ergo interpretādum est,
q̄ Abbas hoc obtinuit non vigore vltimę voluntatis, quæ nō cō
uenit petitioni; sed vigore oblationis sup qua fundatur libellus.
Secundo obstat huic intellectui in alio tex. iste, in eo, q̄ dicit, q̄ il
li testes nō sufficienter probāt intentionē Abbatis, sed tanḡ ve-
hementer adminiculan tes assertionē ipsius plurimū adiuuabāt,
quæ verba clare innuunt, q̄ Abbas non obtinuit ex capite vlti-
mæ voluntatis. Nec erat præsumptio violenta, quia illa, quę non
sufficit ad sūam, non dr adminiculari, vel coadiuuare; sed potius
fundare, & probare. Nā de significatu huius verbi, adminiculare,
est, vt per se plene nō probet, sed adiuuet ad probationē cōplen
dam. Item assertio Abbatis erat ex oblatione, & hic Papa dicit,
q̄ isti testes adiuuabāt assertionē suam & sic inducuntur ad pro-
15 bandum oblationē, & non testamenti factionē. † Et ideo tenen
dus est secundus intellectus, vt dicamus, q̄ Abbas hic obtinuit
vigore oblationis, quā probabit per vnum testem de vīs; & per
confessionem ipsius oblationis in extremis factam. Nā testis vn'
deponens de veritate actus; & duo deponētes super ipsius actus
confessione, iunguntur ad faciendū plenā probationem, vt not.
16 in c. cum causam, de prob. no. Bar. in l. admonendi, de iureiu. † Et
si diceres, q̄ confessio per se sola debuisset sufficere, vt per totum
tit. de confessis. reperio q̄ idem Bar. sentit hunc s̄m intellectum
ad istum tex. in d. l. admonendi, in 15. col. dicēs per istum tex. pro-
bari, q̄ per vnum testem de veritate, & per confessionem factam
in absentia partis, probatur veritas actus; & sic sentit, q̄ Abbas
hic obtinuit vigore oblationis; & non vigore vltimę voluntatis.
Et quanquam dictum suum sit notabile, & menti cōmendandū,
l. cp cōfessio facta in absentia partis, inducat semiplenā probatio-
nē, tñ non probatur per istū tex. vnde non vī Bar. ponderasse istā
literā, quæ apertè dicit, q̄ in præsentia partis Archipresbyter con
17 fessus fuit se fuisse oblatū, &c. † Et ideo dic, q̄ ista confessio p̄ le
non plene probat; quia fuit incidenter facta, ad interrogationē
alterius quærentis, si vellet testari; & ideo iste tex. hic dicit, q̄ isti
testes non sufficienter probabāt. oblationē, sed multum adiuua
bant intentionem Abbatis fundātis se super oblatione. Vnde fa-
cit hic ista confessio semiplenā probationem, vt no. in c. fi. de iu-
reiu. facit c. super eo, de testi. & duæ semiplenæ tendentes ad eun
dem effectum, iunguntur ad faciendum plenā, ut no. in d. c. fi. &
in d. l. admonendi. Nec ob. tex. dum dicit, q̄ sufficienter erat pro-
batum, quia verum est, q̄ testes sufficienter probabāt illam con-
fessionem: sed illa confessio tanquā incidenter facta non proba
bat plene oblationē; & sic debet tex. reduci ad cōcordiam. Et ex
hoc, & ex tex. no. sing. q̄ confessio facta pp aliud et in præsentia
partis, plenè non probat, quod tenebis sp menti. Sed huic intelle

ctui vehementer obst. hæc litera, quæ in triplici loco vī velle, q̄
illa verba inducebant vltimam voluntatem expressè, ut patet ibi
[Velut vltimam exprimens voluntatem] & ibi, [Cum vltimam
voluntatem expressit] & ibi, [Quæ super vltima voluntate.] Et
sic non inducebātur illa uerba, vt confessio, & hæc multū facit
pro primo intellectu. Sed tenendo s̄m quem sensit hic gl. in ver.
[Vnus solus,] & Inno. in ver. [Probationes,] & sequitur D. Ant.
possumus dicere, q̄ hic fit mentio de vltima voluntate, non q̄
per eam fuerit inducta testamenti factio, sed capitur pro finali
assertione ipsius Archiepi. Nam requiritur in hac vltima volun
tate, s. q̄ se, & sua donasset monasterio: Vnde cum nunquā post
expresserit ꝺrium, standum est huic finali assertioni, cum dicto il-
lius testis; & sic oportet aliquantulū impropriare illa uerba, ut
viten tur maiores absurditates. † Nec hoc nouum, cum sæpe idē
verbum relatū ad diuersa, significet diuersa, ut viten t aliæ absur-
ditates, vt est pulcher tex. in c. dilectus, de constitet. Facit c. ab ex-
cōicato, cū ibi no. de resc. Et p hoc hī clarissime intells huius c.
ad hos duos intells sunt referēdæ ꝺrietates, q̄ elicium t ex gl. † Sed
circa p̄dicta ꝺrit de q̄one quotidiana: qdā t grauidme positus q̄
b didit testū, in quo confessus est [b] se abstulisse multa bona cuius-
dam ecclesię, & mādauit quantitatē in recompensationem resti-
tui. demū cōualuit, & neglexit restituere, quæritur, nunquid pos
sit compelli, cum non possit probari, nisi per confessionem suā
in testō factā? Per. in l. generaliter, C. de non nu. pec. tenuit, q̄ sic,
qñ in vltima voluntate pōt quis confiteri, & alios ꝺctus facere,
vt in d. l. hæredes palam, & in d. c. ḡḡ, & hæc sunt irreuocabilia,
vt sup. de confes. p totū, & in l. sicut, C. de acti. & obl. Sed Bar. in l.
cum quis, §. codicillis, fl. de le. 1. post quosdā Doc. tenet oppositū.
Nam, vt ibi patet, tales confessio inducit fideicommissum, vel le-
gatum, ut l. Lucius, de leg. 1. de fal. cau. adie. lega. per totum. Item
si ꝺrium diceretur, posset pater indirectè priuare filium legitima
sua; quia non hret nisi confiteri se debitorem plurimorū, quod
facere non pōt, vt no. Spe. in tit. de confes. in §. nūc videndū, ver.
sequitur. Ideo conclude post eum ampliando terminos cōis
cum quæritur generaliter, nunquid uerba enunciatiua emissa in
vltima voluntate probent, seu inducant dispositionē. Aut enim,
verba enunciatiua proferuntur pp aliud, aut principaliter pp se.
Primo casu talia verba plene non probant, nec ēt inducunt di-
spositionem, ut patet in isto tex. & iuribus s. alleg. Secundo casu,
aut fuit adiectum iurm, & probant, ut in auth. quod obtinet. C.
de prob. & in corp. vnde sumitur, & in Auth. de iureiu. a mo. præ-
sti. Et hoc procedit non solum qñ testator expresse iurat, sed etiā
qñ dicit se iurasse, & vī velle tex. in d. auth. Aut cessat iurm; & tūc
si pars fuit pūs, uel notarius, vel ordinarius recepit confessionem
pro parte, & tunc probant, arg. hic in eo, q̄ pōderatur partis pre
sentia, & probatur melius in c. ḡḡ. præall. Aut nemo recipit hanc
confessionem; & tunc talia verba non probant actum enuncia-
tum; sed inducunt legatum, seu hæredis institutionem, s̄m qua-
litatem verborū, vt in d. §. codicillis, & alijs iuribus superius alle-
Et

ADDITIONES.

a ¶ Verba enunciatiua. De istis verbis enunciatiuis vide omnino, quod plene
scribit Ro. post Bar. in l. ex hac scriptura, de do. Et an verba enunciatiua in
instrumento apposita probent, vide omnino per Bar. in l. si forte, ff. de calu-
pecu. vbi quæritur, quando dicitur, Dono pro seruitijs & benemer tis, an
per illa verba enūciatiua probentur seruitia & benemerita. Et adde hic gl.
in l. cum aliquis, C. de iu. deli. quæ idem dicit quod gl. in c. cum olim, de ex
sib. & vide etiam Bald. in l. cum aliquis, C. de iu. delib. Et adde, quod si mune
ui centum Titio, & in instrumento dicatur, Mutuaui Titio centum, quæ &
pronius penes me deposuerat, an per ista verba enunciatiua probetur de-
positum. Dicite, quod sic, secundum Bal. in l. desiderium, C. deposit. quia pro
hoc dicit esse ibi casum fing. qui faciliter non reperitur alibi. Item adde, q̄
fing. no. do. Ant. & ibi late per do. Bar. de sel. in c. nonnulli, §. 1. in pen. col. de
refer. Item de istis verbis enunciatiuis, an inducant dispositionem, & inqui
tum, vide latissime per Bar. in d. l. ex hac scriptura. Item adde quæ no. Bald.
in c. fraternitatis, circa fi. de restit. spol. Item adde, q̄ verba enunciatiua pro-
bant, etiam fiḋ, propter quod principaliter factum est instrumentum, non
potest stare; tamen statur enunciationi, casus est fing. & ibi do. Ant. & Abb.
in c. illud, de præsum. vbi cir. prin. h. d in fi. eiusdem c. Idem Abb. ponit aliud
dictum no. in hac materia quod omnino nō præteribitur videre. Item adde
omnino quod no. do. Ant. in c. cum in iure peritus, in 7. col de offi. delc. & in
c. poll cessionem, de proba. in 7. col. vbi pulcher est tex. & Barto. distinguen
tem, in l. non epistolis, C. de proba. Et verba enunciatiua geminata inducit
dispositionem. Ita dicit gl. & Bar. in l. cum scimus, C. de agri. & censi. li. 11. &
ibi vide do. Alex. in addi.

Ant. Fran. An & quando verba enunciatiua apposita in instrumento, & quib.
casib. probent, siue per modum proferantur, siue condōnaliter, siue emitta
p p se, siue propter aliud, vide quæ hīr in l. ex his verbis, C. de testa. mili. &
late per Io. Ber. de Fir. in suo reper. in litera V. in ver. verba enunciatiua.

Zach. Adde Lud. sing. fluo 154. inc. quid si dixit testator.

Seb. Sap. Verba enunciatiua. Quando verba enunciatiua probent, tangit la-
te Fel. in c. cum in iure, col. pen. uer. sententia enuncians, sup. de offi. delc. &
de verbis enunciatiuis papæ, quando probent, tradit idem Fel. in c. nouit
li, §. sunt & alij, ver. amplia quarte, de refer. vbi dicit, q̄ quando plene pro-
bant, agitur de modico præiudicio. Sed latius tangit Ia. in l. ex his verbis, C.
de test. mili. vbi ponit reg. cum 11 limi.

b Sep. Sap. Confessus est. Quando confessio facta in vltima volitate, probet, vi
de Fel. in c. 7. ver. 3. declaratio, supra de fi instru.

Et ex his infertur ad decisionem q̄nis propositæ, vt non possit
ste postquam conualuit compelli, ex quo non fecit ille iurm, nec
aliquis habens potestatem recepit confessionem. Et idem dic in
ex qui confiteretur in testamēto se usurarium, & mandat certam
quantitatem restitui: nam alio non interueniente, compelli non
potest ad restitutionem, & idem dicendum in similibus quæstio
nibus. † In gl. in ver. [Compotem,] in fi. No. gl. bene, & probatur
istis in hoc c. iuncto c. indicas. 3. q. 9. furor ergo semel accedēs, præ
sumitur adesse, nisi probet contrarium. Quid de alijs infirmitati-
bus, vide quod dixi in c. cū inter canonicos, de elec. & ibi p Doc.
b Qualiter aūt probetur furor, [b] seu mentis alienatio. c Die verbo
& facto. Pro hoc c. legimus 94. dist. vbi dicit, Fatuus fatua loquit̄,
idem l. quidā, cū sua gl. fi. de condi. institu. & vide glo. in c. Gon
salus. 16. q. 2. Quid aūt, si vna pars probat furorē, & reliqua sanā
mentem, quæ probatio p̄ualet: vide qđ no. in c. super hoc, de renū
cia. & in l. nec codicillos, C. de codicil. In gl. in ver. [Super impeti-
tione.] No. bene hanc gl. quia no. est in eo, q̄ limitat, & vide ca. cū
quis de præben. li. 6. & in c. 1. de dolo & contuma. † In gl. fi. ibi, [Ni-
si per vnum testem.] sed tunc oppo. Nam vī, q̄ ex quo Abbas ha-
buit vnum testem, debuit sibi deferri iurm in supplementum pro-
bationis, vt in c. fin. de iureiur. Solut. dicunt Goffre. & Ioan. And.
q̄ rerum quantitas dissuasit iurm deferri: volūt dicere, q̄ vbi agi-
tur de magno præiudicio, seu de re magni valoris, non defertur
iuramentum in supplementum probationis. Alij aliter, sed hoc
facit ad hoc quod leg. & no. in d. c. fi. Et no. ex hac solutione, q̄
etiam prælato super iure ecclesiæ non defertur iuramentum in
defectum probationis, cum quæstio est multum preiudicialis. Et
in fi. glo. not. quod licet ecclesia comparetur matri; non tamen
teneatur facerdos aliquid de bonis proprijs relinquere ecclesiæ,
pro hoc c. 1. sup. eo.

ADDITIONES.

a Vide gl. & quod no. Ioan. And. super ea, in cap. quamquam, in ver. idonea,
de vsu. lib. 6. & ad hoc vide omnino quod no. Bal. in l. 1. in. 4. colum. de præ-
scrip. vbi refert, quod quidam aduocatus reuersus ab inferis dixit, quod
Aurelius, §. fi. alias. j. de libe. lega. propter hoc damnauerat animam suam.
& vide Bald. in l. Archigerontes, C. de episco. audien. vbi dixit, quod con-
fessio facta in pœnitentia, non probat in iudicio. Et de hac quæstione po-
stea etiam per dom. Anto. vide per dom. Laur. de Rod. in trac. de vsu.
quæstio. 103. An & quando confessio in extremis præiudicet tanquam in-
ter viuos, vide hic per dom. Anto. & late per Docto. in cap. fi cautio, de fide
instrumen. Et adde, quod si in extremis pater confiteatur se debere filio spu
rio, ista confessio non præiudicat, text. est in l. qui testamentum, ff. de pro-
bat. Secus dicit glo fi confiteretur inter viuos. Item de ista confessione in ex-
tremis vide Ang. consi. 179.

Anto. Fran. ¶ An confessio facta in testamento, quod quis sit vsurarius,
& sibi non specificetur, non vitiat eius testamentum, vide Bald. in l. 1. in
vlti. colum. in uerficu. remanet vnum dubium, C. de cōfes. & in l. 1. in 3. co-
lum. C. de fal. cau. adi. lega. vbi concludunt quod non vitiatur testamentum.
Quod est intelligendum verum, etiam si sit facta in scriptis manu testato-
ris, quod sit secreta, nec debeat propalari, nisi post mortem, quod etiam
habet Flor. in le. in lege Aqui. in §. si quis, ff. ad leg. Aquil. & habetur per
Bart. in l. eum quis, in §. codicillis, de lega. 3. & vide per Lanfran. in cap. quo
niam contra, in versiculo, confessiones, de probat. Adde tamen, quod con-
fessatoris facit eius memoriam posse damnari, ita Barto. in l. 2. C. qui
testamen. fece. poss. Et facit etiam vt hæres teneatur ad pœnam criminis con
fessari per defunctum, vt per Specu. in titulo de accusatio. in §. 1. in versi-
culo, quod si latro, & per Bald. in l. eius, qui de latorem, in principio. ff. de iu-
risdi. & no. Docto. in l. 1. C. ne ex delic. defun. Et adde, quod confessio in ar-
ticulo mortis facta per offensum non nocet inculpato de crimine l. fi quis
grauis, in §. 1. ff. ad Velleia. vbi per Ang. & habetur per in l. athletas. §. ca-
lumniator. ff. de infamib.

Ang. ¶ Furor. Quomodo probetur furor, tradit Ias. in l. furiosum,
C. qui testam. face. poss. colum. penul. Alexand. in consi. 63. per totum, in 1.
volum. & in consi. 85. in 1. & 2. colum. in 2. volum. & in consi. 86. in 4. colum.
1. volum.

Dicit ergo dicitur stultus, & qualiter probetur stultitia, vide glos. 16. quæstio.
vide cap. Gonsaldus, & facit l. fi. cum dotem, §. si maritus. ff. solu. matrimo. Et
vide Imo. post glos. in l. nec codicillos. C. de codicil. qui dicit, quod ex sermo
nibus eius quis præsumitur furiosus. Et vide omnino Imo. in d. §. maritus, in
fi. & vide per Docto. in cap. primo, §. fi vero. in circa fin. principii, de cle-
ric. lib. 6. & vide tex. cum glos. 1. in cap. legimus, hic alle. per Abba. Pau.
de Cast. in l. qui testamento. §. neque furiosus, ff. de testam. dicit, quod qui
dam incipit fatuizare, nunquam liberatur. Quis autem dicatur insanus,
vide tex. & Docto. in cap. concilia, 17. distin. Et quis dicatur stultus, vide per
Io. in cap. Constantinopolitana. 12. distinctio. circa med. & cir. fi. dicit,
quod differentia inter stultum, & fatuum est, quia fatuus est in verbis,
stultus in factis. Et cui incumbat onus probandi, an alleganti furorem, uel sa
nam mentem, vide quod no. Bald. in l. furiosum, C. qui test. face. poss. vbi quæ
ritur quis consueuit habere dilucida interualla, & postea facit testamentum,
an præsumatur tempore furoris, vel sanæ mentis; & inter alia dicit, quod si
testatus ad pias causas, q̄ tunc præsumitur habuisse dilucidum interual-
lum, quod est bene notandum.

Ant. Fran. ¶ Quis dicatur, & quomodo probetur stultus, vide glo. in §. fed
stultitia. quod cum eo, quæ dicit, quod stultus dicitur esse ille, qui eligit si
cum possit eligere bonum, & vide Bald. in l. 1. in 1. colum. C. com-
muni. de le. qui dicit quod ille dicitur stultus, qui male agit, & vide glo. in l.
fi. C. de sacrosan. eccle. quæ dicit, q̄ ex uerbis, gestis, & loquela comprę-
hendimus quem stultum. Et no. q̄ nemo præsumitur stultus, nisi probetur, l.
& ibi per Bar. in 3. no. C. de hæred. instit.

De sepulturis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Diffinitio sepulturæ.*
2 *Sepeliri non debet in loco sacro corpus non catholicum, & si de facto fuerit sepultum, debet exhumari & proiici.*
3 *Sepeliri non debet in sacro, moriens in peccato mortali.*
4 *Mortui non sunt portandi ad sepulturam cum nimio luctu & planctu, nebo mines ita flentes videantur desperare de credulitate alterius vitæ.*

Supra visum est de successionibus ex testamēto, & ab intesta-
to, quæ capiunt effectum post mortem, vt in cap. cum Marthę, de
celebratio. miss. vnde cum fuerit visum de bonis defunctorum;
merito restabat videre de sepulturis ipsorum. Nā oēs morimur,
& sicut aqua dilabimur super terram. 2. Regū. 14. c. & in capit.
1 in eccleſiastico. 13. q. 1. ideo, & c. † Sed quæro post Ioā. And. quid
est sepultura? Dicit, q̄ est locus concauus, in quo in ecclesiastico
cœmeterio, corpus catholici requiescit. Primum s. q̄ sit locus c-
cauus, probat in cap. penul. j. eo. ibi, [Effodi, & c.] Secūdo, qd sit
in ecclesiastico cœmeterio, probatur in cap. aurum. 12. q. 2. & ibi
probatur ēt, q̄ defunctorum corpora ibi requiescūt. Nam rōne
consecrationis loci, nō possunt ita corpora vexari a spiritibus im
mūdis, quemadmodū in alijs locis. Hæc. n. fuit rō principalis, qua-
re factum fuit, vt catholici sepeliantur in cœmeterijs eccleſiarū, &
vide bonum tex. cum glo. in cap. cum grauia. 13. q. 2. Tertium, s. qđ
2 corpus catholici, & c. probatur in c. sacris, j. eo. cum ibi no. † Nā
is, qui nō est catholicus, non debet sepeliri in ecclesiastico cœme
terio, & si de facto fuit ibi sepultus debet exhumari, & proiici, de
quo in d. c. sacris. Et ex his deciduntur duæ aliæ qōnes. Prima est, q̄
bus c̄cedenda est sepultura: & , vt dixi, regulariter oībus catholi-
cis, nisi specifice reperiant prohibiti. Ad hoc dictum c. in eccleſia
3 stico, & c. conquesta, ea. causa & qō. † Et gñaliter dici pōt, q̄ dece
dēs in peccato mortali, nō debet sepeliri in cœmeterio eccleſiæ,
vt no. glo. in c. 2. & in c. cum monasterium, de sta. reg. facit tex. cū
gl. 88. dist. in c. fi. & 12. q. 2. c. pro obeuntibus. Secunda qō, in quo
loco debent sepeliri catholici? & vt patet ex prædictis, dicendum
est, q̄ in ecclesiarum cœmeterijs. An aūt intra ecclesiam possēt
4 aliquis sepeliri, vide bonum tex. cū gl. 13. q. 2. in c. nullus. † Vltimo
quæritur, vtrum cum luctu & plāctu sint mortui sepeliendi? Dicē
dum q̄ non, sed cum psalmis & psallentiū vocibus, vt in c. qui diu-
inā, & in c. q̄ præpositerum, 13. q. 2. tñ si ex officio charitatis, vel
pietatis, vel causa humanitatis emittūtur lachrimę, non est a iure
reprobatum. Nam de plerisque Sanctis legitur, q̄ lachrymas effu-
derunt in exequiis charorum amicorū, de quo tex. 13. q. 3. in cap.
vbicunque. § hoc aūt, cum c. seq. Sic legimus, quod oēs filii Israel
planxerunt Moysen, & Iaco. vt in c. quia alij, ea. causa, & q. Sed nō
est multum lugendum, ne videantur homines deficere in credu-
litate alterius vitæ. Nā est signū desperationis, ut in d. c. q diuina,
& in d. c. vbicūq;. Et sic habes ꝺtinationem Rubricæ expeditā.

SVMMARIVM.

1 *Parochianus si elegit sepulturam extra suam parochiam, & in ecclesia sepulturæ aliquid reliquit, debetur de tali relicto canonica portio ecclesiæ parochiali ex ratione, de qua infra, nume. 3. ubi ponitur quod talis portio debetur duabus ecclesiis, si ex illis parochianus sumebat pariter sacra menta.*
2 *Sacerdotes licite recipiunt mercedem diuinarum operarum, non tamen ratio ne diuinorum, sed ratione laborum, aliter esset simonia.*
4 *Scholares peregrini, & aduenæ si moriuntur in aliqua ciuitate, in qua eccle sia dictæ ciuitatis sunt sepeliendi.*
Sepeliri ubi debet ille, qui in vna ecclesia habet sepultum patrem, & auum, & in alia patruum & atauum.
6 *Canonica portio, quæ debetur presbytero parochiano, quia suus parochia nus eligit sepulturam in alio loco, debetur de relictis factis tantum illi lo co, & non de reliquis.*
7 *Canonica portio debetur presbytero parochiali de relictis in loco sepulturæ, siue reliquerit titulo legati, vel institutionis, secus, si donauerit inter viuos. vide infra c. prox. nu. 5.*

CAP. PRIMVM.

1 NOs instituta. † Decedens intestatus sepe-
litur ī sepulchro maiorum,
vel vbi eligitur sepultura; parochialis tñ ecclesia ha
bebit canonicam portionem eius, q̄ quod reliquit
ecclesiæ sepulturæ. Hoc dicit s̄m veriorem intelle-
ctū. Et tria sunt dicta. Secūdum ibi, [Nulli.] Tertiū ibi, [Sed quia.]
Casus literalis. Statuit Leo Papa, q̄ quilibet debeat sepeliri in se-
pulchris parentū suorū, s̄m q̄ fecerunt antiqui Patriarchæ; verū-
tamen nulli denegandū est propriā eligere sepulturā; et alienā, qa
& Dñs hoc fecit. Sed quia dignus est mercenarius mercede sua,
tertiā partē iudicij sui illi ecclesiæ præcipit dari, in qua sepeliri de-
bebat, si non elegisset alibi sepulturā, & vbi dū viuebat cęlesti pa
bulo refici p̄sueuit, quod si fecerit, ubicūq; voluerit, eligat sepul-
turā; & ne aliter fiat, præcipit Leo Papa sub pœna excōicationis.
Ber No. 1. vnā regulam ex principio c. q̄ decedens intestatus, seu
nō electa sepultura, debet sepeliri in sepulchro maiorū suorum.

Ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad idem c.is qui, eo.ti.lib.6.& hoc fuit inductum exẽplo Patriarcharum. Nã Abrahã, Isaac, & Iacob, etiã in remotis existentes, voluerunt sepeliri in sepulchro maiorum suorũ. Quid autẽ si non hẽt sepulchrum, puta, quia de nouo trãstulit domiciliũ ad aliã ciuitatem? Dic q̃ sepeliendus est in ecclesia parochiali, vt in c.in nostra, & in c.ex parte, ſ.eo. & in d.c.is, qui. Secundo no. ibi, [Maiorũ.] q̃ maiorũ nostrorum actio debet esse nostra instructio, con cor. in c. significasti, de elect. No. in ver. [Nulli.] aliã regulã affirmatiuã, q̃ q̃sque de nouo potest ũbi eligere sepulturã, & prætermittere sepulchrum maiorũ, instar Christi: nam si voluisset, sepultus fuisset in sepulchro maiorũ suorũ; tñ elegit sepeliri in sepulchro nouo Ioseph. Et pondera verbũ, [Elegit.] positum in tex. stat enim permissiue, & non dispositiue. Nã Christus non disposuit, vt ibi sepeliretur, sed permittendo vẽ elegisse. Nã nihil fieri potest sine permissione diuina. Omnia enim quæ fiunt, facit ipse Deus, aut recto iudicio, aut ita fieri permittit, dicit tex. in c nec mirum, 26.qõ.5. No. quarto, ibi, [Alienam] & ibi, [Propriam,] q̃ quis potest habere propriã sepulturã, & intellige propriã respectu vsus. Nã dñium non potest quis hẽre, quia res sacræ & religiosæ non sunt in dñio alicuius, vt in l. intantum, §. sacræ, ff. de rer. diui. facit
2 c.rõ.5. de præb. Et vtrũ [a] quis possit habere hoc ius in cœmeterio ecclesiæ, vt eo inuito nullus alius ibidem sepeliatur. facit iste tex. q̃ sic, dum distinguit propriam ab aliena. Sed dicã latius in c.pen. ſ.eo. Nã hẽnt laici hoc ius vtendi potius ex tolerãtia ecclesiæ, q̃ de iure scripto, sicut dicimus in iure patronatus, vt in c.q̃m, de iure patro. Item ex illo verbo, [Alienã] no. q̃ quis potest eligere alienã sepulturã, hoc intellige consentiente patrono, vel ratum hẽnte, vt probat exemplum, quod sequitur in litera. Nam Ioseph ꝓsensit, vt Christus sepeliretur in sepulchro suo. Sed aduerte q̃ in casu nostro q̃ est magis dubia, quia illud sepulchrum erat iuris priuati, sed sepulchrum existens in cœmeterio ecclesiæ, est iuris publici; & publica non potest priuatus sibi appropriare, vt in d.ca. rõ. Et ideo est q̃ pulchra, nunquid rector ecclesiæ possit inuito patrono sepulchri, alium ibi inferre, de quo dic, vt dicam in c.pe.
2 †No. in ver. [Sed quia] q̃ sacerdos iuste recipit mercedem diuina rum operarum; dic tñ recipere rõne laboris, & non diuinorum,
3 vt no. ſ. de simo. c. non satis, & quasi per totũ. † No. hic ſm Abb. q̃ vita laicorũ, est clericis passio, sed mors est consolatio, & dic q̃ vita laicorum censetur passio ipsis clericis p̃p labores, quos sustinent in exhibitione Sacramentorum, & aliorum diuinorum. Nã hẽnt prædicare, & orare pro eis: vnde de eis scribitur. Peccata populi mei comedent, &c. ideſt delebunt orando, de pœn. dist. j. c. quem pœniret, & 1.q.1.c. dictum, & in c.ipã licerdotes. Mors. nã̃ solatium, respectu perceptionis temporalium. Nã & patri loco solatii, restituitur dos filiæ præmortuæ: nam acerbum esset pdere filiã, & ipsius substãtiã, vt in l. mater, ff. de iure do. Vel potest intelligi, q̃ legatũ factum ecclesiæ sepulturæ, est illi solatium; vnde ecclesia parochialis, ex quo habuit passionem in vita, debet habere partem illius consolationis, ſlegati. Nam beneficium est bene uola actio gaudium tribuens capienti, vt in c.j. quibus mod. feu. amit. in lib. feu. Et ex hoc, & ex tex. hẽs, quare ecclesia parochialis habet hãc portionem ab ecclesia sepulturæ. Et licet tex. dicat simpliciter de ecclesia, vbi consueuit cœlesti pabulo refici; intelligere tamen debes de ecclesia, in qua consueuit iste defunctus audire diuina, & recipere ecclesiastica sacra, vt in c.2. de sepul. lib. 6. Et ideo dubitatur, quid si in vna ecclesia audiuit diuina, & in alia ac
b cepit ecclesiastica sacramenta? & intellige, quãdo iuridicè hoc fecit. Dic, q̃ inter istas ecclesias debet fieri diuisio [b] istius portionis per rõnes huius literę, arg. illius c.2. de quo per Inno. in c. de his, ſ.
4 eo. † In gl. ſ. in fi. Sed hæc gl. non aperit intellectum. vbi sepeliendi sint forenses; & peregrini; sed hanc quæstionem glo. sentit in c. in nostra, eo.ti. in ver. & nisi, & ibi tenet, q̃ debent sepeliri apud ecclesiam maiorem. Idem tenet Inn. hic. Pro hac opi. facit c. vbicunque tẽporum, 13.q.2. & c. officium, de offi. Archiep. Nã ecclesia Cathedralis, administrat tã lib. sacramenta. Arch. in c. ſ. eo. ti. li. 6. late prosequitur & concludit, q̃ debent sepeliri apud ecclesiam parochialẽ, vbi decedunt, per c.1.16.q.j. & 13.q.1.c.1. Nec ob. fm eũ, c. officium, quia loquitur de administratione sacramentorũ, & non de sepultura. Dñs meus, D. Card. tenet hic primã opi. Movetur, q̃ transeuntes, & peregrini non possunt dici de parochia alicuius: vnde ecclesia cathedralis, quæ per totã diœcesim habet potestatem, debet istos ad sepulturã recipere. Do. Ant. latius distinguendo dicit. q̃ aut iste, qui moritur, est religiosus, & debet sepeliri in monasterio sui Ordinis, vt in c.1. præall. 16.q.1. Hoc dictum forte non est verũ, quia illud c. loquitur, q̃ñ religiosus decli nauit ad certũ monasteriũ, & ibi mortuus est. Si autẽ moriat extra monasteriũ, non video rationẽ diuersitatis inter eum, & clericum seculare, & laicum, q̃q̃ ipse dicat, q̃ clericus secularis peregrinus debet sepeliri apud ecclesiam cathedralem. Nam religiosi & clerici seculares, ex quo in loco non habẽt proprias ecclesias, censentur iure laicorum quoad sacramenta recipienda: vnde sicut in laicis dr̃, ita & in istis puto dicendum. Pro hoc c. & hoc attendendũ, de consecr. dist. 1. vbi dr̃, q̃ omnes clerici existentes intra parochiã certã, debent ibi conuenire ad audiendũ diuina vna cũ laicis parochialibus; & olim cũ monachi nõ essent clerici, ofa sacra recipiebant ab ecclesia parochiali, & ibi faciebãt oblationes. 16.q.1. in c. alia. Et sic intelligo dictum c. 1. 16.q. 1. in suo casu.

Et pro hoc c. ſ. eo. ti. lib. 6. vbi tex. innuit, q̃ si religiosus decedit or monasterium, nec potest congrue ad monasterium suum deferri, potest sibi eligere sepulturã, sicut laicus. In laicis autẽ dicit ipse, q̃ aut traxerunt morã in parochia, vel venerunt animo ibi trahendi morã ad aliquod tps, vt sunt scholares; & tunc sepelienda sunt in eccle. parochiali in qua decedunt, quia illa dr̃ eorũ ecclesia parochialis. Et hoc placet, per no. in c. omnis vtriusque sexus, de pœn. & remiſ. & in clem. 1. de priui. & ibi per gl. Aut non traxerunt ibi moram, nec venerunt eo animo, vt puta, quia sunt transeuntes, & tenet q̃ in ecclesia cathedrali sunt sepeliendi; dicit tñ q̃ si receperunt sacra à presbytero parochiali, vñr tacite ibi elegisse sepulturã, & hoc dictum, cum reuerentia, non fuit bene ponderatum. Nã si poterant recipere sacra à presbytero parochiali, censenda est illa ecclesia parochialis transeuntium. Et sic erit ide dicendum in iure funerãdi, cum omnia ista sint de iure parochiali. Satis dubitari potest de illa qõ. iudicio meo, quia iura vario modo loquuntur. Sed occurrit mihi tex. opt. in c.j. de celebr. miſ. vbi vr velle, q̃ sacerdos parochialis potest administrare sacramenta peregrinis, et trãseuntibus per suam parochiam in casu necessitatis. Item eadem rõ debet esse in parte quoad partem, quæ est in toto quoad totum, vt in c. pastoralis, §. item cũ totũ, de offi. deleg. & in l. quæ de tot. ff. de rei vendi. quemadmodũ ergo rõne totius dicitur cessis vult Eps sibi vendicare potestatẽ in istum peregrinum, eodmodo debet sacerdos parochialis posse respectu suæ parochiæ. Nã episcopus non hẽt ptãtem in peregrinũ, sicut nec presbyter parochialis, vt in d.c. omnis. Ex quo ergo iste hic non habet superiorẽ, dẽt ſ diuinis recognoscere ecclesiã parochialẽ, vbi decedit. Nã ad hoc habuit cœmeteriũ distinctum; & parochiã distinctam. 18.q.1.c.1. optime facit ẽt c. pastoralis, de his, quæ fiunt à præl. vbi patet, q̃ ecclesia parochialis fundat intentionem suã super omnibus obuentionib. ſpiritualibus prouenientibus intra parochiã, & ad c. vbicunque, respondeo, vt ibi no. gl. † In glo. in ver. [Patriarcharum] in fi. sed cadit notabilis qõ. [c] Pone, q̃ pater, & auus alicui ſ sunt sepulti apud Fratres Prædicatores; maiores vero, vt abauus, tritauus, & superiores, sunt sepulti in ecclesia parochiali. iste nũc decessit. non electa sepultura, quia forte impubes, vel sine testamẽto decessit; quæritur, vbi debet sepeliri? Pro ecclesia parochialis facit iste tex. dum dicit, q̃ in sepulchro maiorũ. Nã maiorũ appellatio strictè & propriè sumpta, cõpræhendit superiores tm̃ vt no. in Iassumptio, ff. ad municip. & in c. fi. ſ. de parochi. ergo idẽ dicendũ in iure sepulturæ. Itẽ & secundo, vnio sepulturæ procedit ex quadã charitate, & mutua dilectione, q̃ fuit inter vitios, vt colligitur 13.qõ.1.ca.1. & seq. sed maior est charitas, seu dilectio inter filiũ & patrẽ & auũ, q̃ inter eum & superiores, cum illi sint remotiores in gradu: ergo potius debet sepeliri in sepulchro patris & aui, q̃ aliorum maiorum. Sed ꝑ hanc determinationem peperio glo. quasi expressam in c. is, qui, eod. tit. li. 6. quæ dicit, quod si in vna ecclesia est sepultus pater, & in alia reliqui maiores, sepeliendus est iste in sepulchro maiorum. Et quanquam rationes Oldr. multum vrgeant, tñ tex. in c.2. & 3. eo. ti. lib. 6. multum facit pro opi. glo. dum ponderat sepulchrum maiorum ab antiquo, cui bis exprimitur illud verbũ, Ab antiquo. Et Io. And. ibi in no. 1. q̃rit, quid si pater, auus, et abauus sunt sepulti in diuersis ecclesiis vbi debet sepeliri? Et dic de consuetudine seruari, vt sepeliatur in sepulchro patris. Quidã tñ dixerunt, q̃ imo in ecclesia parochiali, quia deficit hoc casu sepulchrum maiorum; ad hoc c. in nostra, ſ. eo. Mihi aũt placet multũ, vt sepeliatur quis in sepulchro patris, nisi seriosè elegerit sibi sepulturã. Nã ita disposuerunt ibi Patriarchæ, quorũ actio est nostra instructio. Sed si pater fuisset alibi sepultus, ꝑter præpositũ suũ, puta, quia non potuit sepeliri in ipso sepulchro maiorũ propter impossibilitatẽ facti, vel iuris, tunc procedit alia opi. Et ad illa iura, quæ ponderãt sepulchrũ maiorũ ab antiquo, respondẽrẽ, q̃ fit illa ponderatio quoad excludendã ecclesiam parochialẽ, non respectu sepulchri paterni. Nam sepultura paterna præ omnib. ponderatur, vt no. ſ. eod. c. fraternitatem.

in

ADDITIONES.

a Seb.Sap. ¶Et vtrum. An laicus possit habere ius funerandi in cœmeterio, inde tu Abb. in c. quanto, in fi. de iud. & Fel. & Deci. Vbi etiam ratiõat, an per illationem corporis mortui, locus efficiatur religiosus.

b Diuiſio. Adde circa ea, quę hic dicuntur, uidendam do. Card. conſi. 90.

c Seb.Sap. Notabilis quæstio. Vide Gem. in ca. is, qui. de sepul. in 6. quem refert Fel. in c. super eo. col. fi. uer. & de diuersis generibus maioritatum, supra de test. ubi etiam refert Old. in consi. hic alle.

ſm glo. in ver. Iudicij, in fi. No. bene glo. q̃ quotidie allegatur, vult enim q̃ canonica portio debeatur ecclesiæ parochiali tolũm de relicto facto ecclesiæ sepulturæ. Hoſt. [a] tenet contrariũ, vt de omnibus relictis quibuscunque ecclesijs factis, & in quacunque re, siue mobili, siue immobili debeatur portio ecclesiæ parochiali. Movetur per istum tex. qui loqtur generaliter ibi, [Iudicij sui.] & exponit ipse, iudicij sui, i. relicti pro anima sua facti. Et cum eo concurrunt Pet. & Aegi. Sed cum hac gl. concurrunt Inn. in cap. pro. n. Abb. hic, & glo. in c. cum super, & in c. certificari, ſ. eo. & Ioan. And. in gl. sua, in cle. dudũ, eo. tit. in ver. quartam. vbi dicit Fratres Mendicantes non teneri ad quartam, si testator non fuit sepultus apud eos. Et hæc opi. vr̃ cõior, & verior. Nam si iste fuisset sepultus in ecclesia parochiali, aliæ ecclesiæ legatariæ nihil voluerẽt, vt hic. ergo ex electione sepulturæ non debent istæ ecclesiæ prægrauari; ex quo apud eas testator non fuit sepultus. Satis n. est, q̃ concurrunt cum ecclesia sepulturæ, & hoc vr̃ de mente huius litteræ, & vide per Archi. in c. 2. eo. ti. lib. 6. † Extra glo. quæritur, nun quid hæc portio debeatur ecclesiæ parochiali de relictis iure institutionis? Quidam voluerunt q̃ non, sed solum de legatis, per c. re quisiſti, sup. de testa. Io. And. tenet hic contrarium per tex. istum, qui generaliter dicit tertiam partem sui iudicij, &c. Ad idem c. fin. & melius c. cum super. inf. eo. & in dicta cle. dudum, & hoc tenet. Intellige tamen nisi sit donatũ inter viuos, quia de huiusmodi non debetur quarta, vt vult gl. & Hoſt. & gl. in c. 1. de ſta. re. di. plene in c. requiſiſti, de testa. Aliæ glo. sunt faciles.

ADDITIO.

Vt adde quod hunc art. late expedit Archi. in §. sed illud, 2. quæſt. 2. & ibi cõ dudit cum opi. Hoſt. hic, sed postea in fi. eiusdem. §. videtur dicere contrarium eius quod supra dixit enim quod si quis eligat sepulturam in propria ecclesia, & nihil ei reliquit, & reliquit multa bona alijs ecclesiis, q̃ propria ecclesia non poterit petere aliquam portionem de illis relictis. Adde Pet. de Ancha. in consi. 187. & Fed consi. 6. & 101.

SVMMARIVM.

a Parochianus uouens se alicui monasterio, siue in uita, siue in morte, te netur terciam partem bonorum suorum relinquere ecclesię parochiali. 7.

b Canonica portio debetur ecclesiæ parochiali de omnibus relictis factis eccle ſ. sepulturę. 3. etiam oblatis pro alijs sacramentis. 5.

c Canonica portio debetur episcopo de illa canonica portione, quę requiritur ecclesię parochiali, de relictis in loco sepulturę.

d Monachi non perdunt ius succedendi.

e Canonica portio non debetur episcopo de relictis factis pauperibus, nisi sint decem pauperes certi loci, quia tunc intuitu loci, censetur factum relictum.

CAP. II.

Relatum. †Qui quæritur ad monasterium, medietatẽ bonorũ, quæ pro anima sua disponit, tenetur relinquere ecclesiæ parochiali. h. d. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Mãdamus.] Casus literalis. Quidam decedentes, bona sua in monaste rii conuerti iusserunt, nihil relinquentes ecclesiæ suæ parochiali, de quo querela peruenerat ad dñm Papã, qui rñdet vt quicũque uoluerit a modo in monasteriũ conuerti, siue in vita, siue in mortis medietatem omniũ rerũ suarũ & possessionũ, quas decernit disponere pro anima sua, illi ecclesiæ ad quã pertinet, relinquat. ſ. No. 1. ibi, [Siue in morte, siue in vita.] q̃ quis potest ad monasterii conuerti, nedũ in vita, sed ẽt in morte. Et si volumus intelligere, sprout intelligit gl. 2. q̃ in vita dr̃, quantum ad casum huius iuris. hoc facit in ægritudine, in qua decessit, esset tex. hic pro istis, qui disponunt, vt post mortẽ suã induantur certo habitu religionis, & sepeliantur in illa religione. Non tñ puto, q̃ isti pro hoc sint religiosi. Nã monachatus dissoluitur morte, in c. fi. ſ. eo. lib. 6. Ideo ꝓr̃ qs esse monachus post mortẽ. Est n. proprie monachatus qũ quoddã, per quod non imprimitur character animæ, pdest ꝓp assumptio talis habitus post mortẽ quoad deuotionẽ quandoque. No. 2. ibi, [Oĩum rerũ, &c.] q̃ de oĩbus bonis, cuiuscunq; qualitatis sint, relictis ecclesiæ sepulturæ debetur portio ecclesiæ parochiali, & sic non solũ de candelis & funeralibus, sed de omnibus obuenientibus ecclesiæ sepulturæ pro anima defuncti, ad hoc c. Audũ, & q̃ ibi no. gl. † No. 3. ibi, [Decreuit disponere.] Nam per hæc verba gñalia, infertur ad id, quod dixi in ca. præce. vt quo cunque titulo aliquid relinquatur ecclesiæ sepulturæ, debetur portio ecclesiæ parochiali. Nã verbũ disponere, est multũ latum Vltimo no. q̃ ista portio nõ debetur epo, sed ecclesiæ parochia li quod clarius probatur ſ. eo. c. in nostra, & c. 2. eo. tit. li. 6. Sed cõ hoc facit c. officij. & c. requiſiſti, §. de test. in quibus hęc portio debetur epo. Sol. quidam dixerunt in hoc standũ consuetudini. sed cõiter tenetur, q̃ hæc portio debetur ecclesiæ parochiali, quæ habebit portionẽ suã [b] ab ecclesia, si istæ ecclesiæ nõ sunt ſ. ecclesiæ, & sic procedunt ꝓria. Si vero altera ecclesia esset in aliena diœcesi, tunc quilibet epus habebit portionẽ suã ab ecclesia sibi su biecta. Et ex hoc dicto no. bene, q̃ epo debetur portio, ẽt de portione, q̃ capit ecclesia parochialis ab ecclesia sepulturæ. Et idẽ tenet Post. Fede. in cap. fi. §. de testa. per c. conquerente, §. de offi. ordi. Et dic quartã deberi epo de oĩbus funeralibus occasione funeris. ſ. nota ex primo loco dictis, q̃ valet consuetudo, q̃ portio debita ecclesiæ parochiali, debeat epo; & nil mirũ: nã sicut ecclesia pa rochialis potest præscribere quartã contra epm, vt in c. de quarta, de præscrip. ita epus contra eccle. parochialẽ. † Sed quæritur de alia pulchra qõne, nunquid ecclesiæ parochiali debeatur quarta de oblatis pro alijs sacramẽtis. Inn. tenet hic, q̃ sic, qa eadẽ rõ est. Dignus. n. est operarius mercede, &c. vt no. ſ. c. proxi. Et ex hoc no. fin. q̃ oblationes, quæ fiunt occasione sacramentorũ pceptorũ in alia ecclesia, cedunt illi ecclesiæ, & quarta debetur ecclesiæ parochiali. Sed dubito an hoc dictũ sit verũ, q̃ñ nullo iure probatur, & intellige, q̃ñ sacramenta licita sunt percepta in alia ecclesia, puta, propter necessitatem, vel iuit ad aliã ecclesiã maiorem, vel ad Fratres Mendicantes, q̃ sunt priuilegiati respectu sacramẽti pœnitentiæ. Nã ista iura solũ loquũtur de relictis factis in morte, & non de oblatis inter viuos, & facit ca. de his, ſ. eo. Primũ tamen dictum vñr cõiter approbare Doc. simpliciter illud referentes. † In gl. 2. in fi. no. gl. pro intellectu istius c. & c. de his, ſ. eo. vt dicamus, q̃ de bonis ingredientis religionẽ in sanitate, nihil debeat ecclesiæ parochiali; sed si intrauit in ægritudine, in qua decessit, debetur portio; & ita intelligatur iste tex. q̃ uis Inno. hic, & in c. de his, multũ variauerit, dicendo inter cetera, q̃ si ingrederetur religionẽ, & sit ibi professus, tunc debetur portio ecclesię parochiali de bonis suis, q̃ acquirunt monasterio. Rõ, quia tũc mori fingit, 19.q.1.c. quia, & 16.q.1.c. placuit. Et si aliquid relinqueret monasterio pro anima, & aliqd donaret pro sustentatione, tunc nõ deberet portio, nisi de relicto pro anima. Opi. tñ gl. cõiter approbat, & vr̃ probari in d.c. de his, qđ mihi placet: nã iura loquunt de relictis occasione sepulturæ. † Itẽ de morte nãli, sed intrans religionẽ nãliter nõ moritur, imo retinet cognationẽ, & succedit parentib. vt in l. Deo nobis, C. de epi. & cle. Et si mutaret iste domicilium, nõ tenet dare aliq ecclesiæ parochiali; ergo nec ingrediẽdo monasteriũ, cũ solũ habeat domicilium monasterio, vt no. Inn. in c. ex ore, de priui. dixi in c. dilectus, de resc. In gl.c 3. ibi. [Reliquerit pauperib. &c.] No. bñ gl. q̃ de relicto facto pauperib. [d] nõ dẽtur portio, & respectu ecclesiæ parochialis nõ est dubiũ, tenẽdo opi. q̃ tenui in c. p̃c. videlicet, q̃ ecclesiæ [e] parochiali dẽtur portio solũ de relicto facto ecclesiæ sepulturæ; sed tũc puto hãc gl. procedere ẽt in portione, q̃ debet epo. Nã si debet solũ de relicto facto ecclesiæ, & pijs locis, vt in c. requiſiti, de testa. ergo nõ de relicto pſonalium ximefacto pauperib. Pro hoc c. requiſiti, in fi. pall. Sed Io. An. in c. dudũ, de puer. qu. limitat hãc gl. nisi relictũ fuerit factũ pauperib. certi loci, qa relictũ vr̃ tunc factũ intuitu loci. Pro hoc Iannus in fi. ff. de annuis lega. & in d.c. requiſiti. tunc n. per omnia procedẽ dũ est, ac si relictũ fuisset factũ pio loco. Et vide ad p̃dicta Inulli, & l. si qs ad declinandam C. de epi. & cle. vbi hr̃, q̃ ẽt si epus exequitur relictum factum pauperib. nihil tñ debet sibi retinere. Rationem potes colligere ex his, quæ dixi in c. officij, supra de testa.

ADDITIONES.

2 Seb.Sab ¶Consuetudini. Nunquid ualeat consuetudo percipiendi aliquid pro sepultura, traditur in c. ad apostoli. infra de simo. & tradit Bellamera in consi. 21. inci. mulier, col. 4. in fi.

b ¶Portionem suam. Vide Bar. consi. suo 47. inci. casus talis est, ubi alleg. Inno. & Hoſt. hic, q̃ non debetur episcopo portio de relictis pauperibus, uide ibi omnino. And Barb.

c ¶Contra hanc gl. inquantum loquitur de relicto facto consanguineis, & pauperibus pro anima, tenet Arch. in c. placuit. §. aliud, 13.q.2. per illum tex. & per hunc tex. qui loquitur generaliter. Sed in hac q. uide Arg in consi. 125. & adde omnino Bal. in auth similiter, in fi. C. ad l. Fal. Et pro intellectu huius gl. uide omnino late scriptum per d. Ant. in c.1. supra eod.

d ¶Vide omnino de hoc plenissime pei Lud. Rom. in repe. auth. similiter, versi. sed circa illud incidetur, C. ad l. Fal.

e Seb.Sap. ¶Quod ecclesiæ. Vide Fel. in ca. de quarta, col. 4. uersi. decimo quarto. supra de prę̃scri.

SVMMARIVM.

1 Parentes licet proprie sint ascendentes, tamen verificantur quandoque in collateralibus, & hoc secundum vulgarem modum loquendi.

2 Sepultura non potest eligi in loco priuato, & electio aliter facta est sperneuda.

3 Corpus defuncti sepultum in loco non suo, potest vendicari ab ecclesia, vbi de iure debebat sepeliri, cum omnibus oblationibus ibi factis.

4 Oratio generalis, quæ fit pro mortuis, an tantum prosit defunctis, quantum oratio specialis.

Oratio, quæ fit pro aliquibus defunctis, si eis non prodeſt, prodest saltem alijs defunctis.

CAP. III.

Fraternitatem. Hoc ca. hodie recipit determinationem, seu ſm alios correctionẽ per c. 2. eo. tit. li. 6. vbi habetur, q̃ quis potest relinquendo sepulturã suã antiquam, eligere sepulturam in loco minus religioso. Sed saluando istum textum, quantum fieri potest, summo sic: Vbi quis, sepulchro maiorũ relicto eligit sepulchrũ in loco minus religioso, dolo inductus, seu ex contemptu, seu non dimissã ecclesiæ suæ canonica portione, expresse vel tacite, nõ tenet electio. Et sunt tres partes. In prima ponit ius. In secunda narrat factũ. In tertia cõcludit. Secũda ibi, [Vnde.] Tertia ibi, [Quo circa.] Casus literalis. Quidã ciuis Ianuen. de Castello P. noĩe, habebat sepulturã ab antiquis tẽporibus; & sui maiores apud monasteriũ Sancti Stephani nũc aliam ecclesiam minus religiosam elegit. & ibidẽ sepeliri. orta est qõ de corpore illius coram Arch. & significatũ fuit hoc do. Papę, vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnde ipse rescribit Archiepo Ianuen. dicens, q̄ non credit ipsum ignorare, qualiter ab antiquo fuerit dispositū apud monasteria, & loca religiosa corpora defunctorū debere sepeliri, in quibus orationes & Missarum solennia tā pro viuis, quam pro defunctis frequentius celebrantur. Vnde qui volunt ibi sepeliri, non est eis ꝺdicendū. Qui vero relinquunt antiquas ecclesias, & sepulchra patrum, & aliorum parentū suorū; & ad noua & minus religiosa loca se trāsferunt, ꝺ antiquā institutionē sanctorū patrum facere dignoscuntur. Vnde, si prædictus P. ꝺ istā consuetudinem antiquam, & rōnabilem, corpus suum sepeliendum mādat, hoc non præiudicat rōni; & ideo mandat quatenus corpus ipsius reddi faciat monachis S. Stephani; & cum patribus suis sepeliri. Ber. No. q̄ in ecclesijs, & monasterijs, in quibus sunt institutæ personæ religiosæ, potest quis eligere sepulturam; & quod plus est, vīr illa loca hēre cœmeteria ab antiquo. Sed ego non memini vnquam aliq̄ cōstitutionem legisse, in qua caueatur, q̄ monasteria hēant de iure cœmeterium, nisi pro suis, vt in ca. 1.16.q.1. Item Inn. in c.1.5.eo. tenet, q̄ de iure cōi illæ duntaxat ecclesiæ habent cœmeterijū, & ius funerandi, quæ habent populum, & idem no. glo. in cle. dudum, de sepul. & Archi. in c.1.eo.ti.lib.6. & vē probari iudicio meo in c.1.13.q.1. vnde intelligo istum textum aut in monasteriis habentibus populum, aut in habentibus ex priuilegio, sicut habent hodie cōiter Fratres Mendicantes, vt in d. cle. dudum, & qs
1 possit dare priuilegiū hoc, dicā ꝺ e.c. certificari. † No. 2. ibi, [Aliorumq; parentū. q̄ verbum, Parentum, q̄nque verificatur in consanguineis collateralibus; & in hoc credo, q̄ alludat vulgari alicuius loci, in quo consanguinei vulgariter appellantur parentes; sed proprie parentes sunt ascendentes, vt in l. iurisconsultus, §. parētes, ff. de gradi. † No. 3. q̄ fidelis non potest eligere sepulturam in
2 loco priuato; vnde talis voluntas est spernenda, & in hoc no. istū
3 tex. † Vltimo no. q̄ corpus defuncti potest largo modo vendicari ab ecclesia, vbi de iure debebat sepeliri, & restituendum est corpus cum oīb. oblationibus ibi factis, vt hic in fi. & in c. in nostra,
4 ꝺ eo. ti. † In gl. in ver. [Frequentia] ibi, [Quod frequentes, &c.] pro hoc vide tex. cum glo. in c. cum grauia. 13.q.3. & ob hoc cautum est, vt quis eligat sepulturam in loco, vbi frequētius celebrant diuina officia. Ex his enim locus dī magis religiosus. Item fiunt ibi frequentius orationes pro ibidem defunctis. Et ob hoc gl. in verbo, frequentius, format q. nunquid valeat tm̄ generalis oratio, q̄ fit pro oībus defunctis, sicut illa, quæ fit specialiter, p aliquib. de-
2 functis. [a] Et gl. vī dubitare, & magis declinare in partem, vt æqualiter suffragia prosint, sed honor vī deferri illis, pro quib. specialiter oratur. Io. And. hic dicit, q̄ aut consideramus effectum suffragiorū respectu charitatis, & tūc ita prosunt generaliter suffragia facta, sicut spāliter, quia charitas non diminuitur; imo sparia ampliatur; & intellige dictum suū de charitate existente in orāte, seu alia suffragia faciente; sed respectu defunctorum, pro quib. fiūt, illi magis prosunt, qui est in maiori charitate, cum magis delectetur ex bonis operib. & suffragijs per proximum factis. Aut considerātur suffragia facta respectu satisfactionis, & tunc magis prosunt his, pro quibus specialiter fiunt, q̄ si generaliter. Rō. quia habent efficaciā finitā, & ex diuina iustitia distribuuntur in illos, ꝑ quibus fiunt; ergo tanto minus operantur, quanto pro pluribus fiunt, ar. in c. cum M. de consti. Et hanc sententiā vī sequi B. Tho. 4. sententiarum, dist. 40. q. 2. art. 2. & Cald. hic. dicit tm̄ B. Tho. notabile verbum, ſ. credendum esse, q̄ si illi, pro quib. fiunt, non indigent, q̄ prosunt alijs. Et vide gl. no. in c. sicut. 23. q. 4. quæ vult, q̄ si oratio est facta pro aliquo, et illi non prodest, saltē prodest faciēti, & inducit ibi Psalmistam: Oratio mea in sinu meo conuertet. Et ad c. non mediocriter, de consec. dist. 5. rīnde, vt ibi no. In glo. in ver. Ad noua, in fi. hodie dicendum, vt habetur in c. 2. eo. ti. lib. 6. vbi approbatur secunda opi. hic posita in gl. vt licitum sit eligere sepulturam, ēt in loco minus religioso. Sed si volumus istum text. saluare, vt non sit correctus, possumus dicere, q̄ in loco minus religioso, seu in ecclesia non habente cœmeterium non licet eligere sepulturam; quia est ꝺ institutionem sanctorum patrum, cum corpora fidelium debeāt requiescere in cœmeterijs ecclesiarum 12.q.2.c. aurū, & 13.q.1.c.1. Itē pōt procedere iste tex. q̄n dolo fuit inductus. vel ex ptemptu elegit sepulturā in loco minus religioso. c. eo. ti. lib. 6. vel quando soluitur portio ecclesiæ parochiali.

ADDITIO.

a ¶ Adde hic glo. in ver. pro baptizatis, in c. tempus 13. quæst. 2. & ibi omnino vide Arch. qui videtur concludere cum illa glo. quoad celebrationem missarum. secus dicit in vigilijs, ieiunijs, & orationibus, quia non prosunt nisi fidelibus, pro quibus specialiter fiunt. Sed q̄ plus prosit oratio specialis, facit tex. cum gl. in ver. neglecta, in l. item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniurijs, quo plene vide omnino per Do. in c. sacros. in 4. no. 22. dist. Adde eū dem consilio 45. Roma. consi. 339.

Ant. Fran. An eleemosynæ & orationes & ieiunia & suffragia q̄ sunt pro vno prosint omnibus. dicas, q̄ eleemosyna valet ad redemptionem peccatorū, vt in c. mendacia, de pœn. dist. 1. & in c. animæ defunctorum, 23. quæst. 2. & vide dom. Card. in clemen. 2. in §. ideo, de reli. & vene. san. Et adde, quod dari debet eleemosyna personis, vel ecclesiæ, quibus dari consueuit, vt est gl. in cap. ad apostolicæ, de dona. & in c. ad apostolicam, de simo. & vide Ioā. And. in addit. Specu. in tit. de instrum. edi. in §. nunc vero aliqua. Et adde, quod eleemosyna non potest fieri de bonis alienis, siue de rapinis, ut in c. non est, 1. quæst. 1. & vide glo. in clemen. 2. de cen sib. & vide domin. Alib. in cap. innouamus, de censi. vbi dicit eleemosynam fieri non posse de exactis inuste per gabellarios. Et vide per Paul. de Cast. in consi. 72. vide Archi. in d. c. non est, vbi ponit, quod de male quæsitis dari non debet eleemosyna, sed de bene quæsitis, ut in cap. eleemosyna, 3. q̄. 5. & vide Arch. in d. c. non est, 1. q. 1.

Zach. Adde, an indulgentiæ pro eis lucratæ, eis prosint, vide plene Fel. in sermo. quem de animabus fecit in c. hodie mecum eris in paradiso, quasi posex aut septem col.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio debetur ecclesiæ parochiali, & Episcopo; nisi ecclesia sit exempta, de bonis illius, qui se & sua in infirmitate, ex qua mortuus est, obtulit monasterio; secus, si in vita.* 4. 8.
2 *Quod relinquitur ecclesiæ parochiali a parochiano, qui alibi elegit sepulturam, computatur in canonicam portionem, debitam ipsi ecclesiæ parochiali.*
3 *Canonica portio non debetur nec Episcopo, nec ecclesiæ parochiali de relictis, seu oblatis in vita illius, qui obtulit.*
5 *Canonica portio de relictis ecclesiæ sepulturæ, debetur ecclesiæ, vbi defunctus in vita accipiebat Sacramenta, & audiebat diuina, vel recepit baptismatis sacramētum, etiam quod essent plures ecclesiæ, inter quas diuisitur ipsa canonica portio.* 6.
Nisi in alia ecclesia citra parochialem indebite fuerint sumpta Sacramenta, quo casu omnia debentur ecclesiæ parochiali, vide infra in c. cum liberum, in 2. no.
7 *Venditio, siue donatio facta in fraudem filiorum, reuocatur usque ad legitimam.*
9 *Canonica portio quæ debetur episcopo, vel ecclesiæ parochiali, an sit petenda ab hærede grauato dare, an ab ecclesia legataria?*

CAP. IIII.

1 De his. †Si quis in egritudine, de qua decedit, se, & sua offert monasterio, ecclesia parochialis hēt inde canonicā portionem; secus si in sanitate. secunda ib., [Si vero.] Casus lit. Aliqui infirmitate grauati, q̄nque se transferunt ad loca religiosa cum bonis suis, vel ēt in sanitate; & nihil relinquunt ecclesiis, à quibus receperūt pabula salutis. Quærebatur, quid iuris est de his? Rndet papa, q̄ si in ægritudine ad religiosa loca se trāsferunt, & de illa ægritudine moriuntur, canonica portio debet exhiberi illis ecclesiis, a quib. sepeliri debebant. Si vero in sanitate se trāsferunt, tunc nihil dare compellūtur ecclesiis prioribus, quia liberum est tunc cuilibet bona sua impartiri, ēt priuatis personis. B. No. 1. quem posse ingredi religionē tpe ægritudinis. Infirmitas ergo corporis non vitiat religionis ingressum; cum ipsius validitas dependeat à sanitate mentis & non corporis; ad idem c. por-
2 rectū, de test. † No. hic arg. fing. a ꝺrio sensu, q̄ si parochianus electa alibi sepultura tacitè, vel ex presse, aliquid relinquit ecclesiæ parochiali, tenetur talis ecclesia illud relictum sibi cōputare in portem; & canonicam portionem; sicut dicimus in filio, qui computat sibi in legitimam quicquid à patre relictum est, vt in l. oī modo, & l. scimus. C. de inoffi. testa. aliàs frustra ponderaretur, q̄ nihil fuerat relictum ecclesiæ parochiali, licet aliud sit in Epō. cōsti-
a cij, de testa. Nec ob. si diceres hic coniungi Episcopum, & ecclesiā parochialem, q̄n de ipso dictum fuit incidēter, vī nihil deco-
3 hic rndetur. De quo tñ dic, vt plene dixi in d. c. officii. † No. 2. rec-
b quasi rotundum, q̄ de oblatis, [b] seu relictis alicui ecclesiæ in vita non debetur canonica portio, & si ponderabis finem huius litteræ, insertur q̄ ēt Epo nil debetur. Et pro hoc vī tex. in ca. 1. de testa. reg. & clarius ibi sentit gl. & in c. nimis, il 1. de excess. prælatis, ubi
4 ne in c. requisisti, de testa. & dic, vt ibi. † Sed quæro, nunquid ille tex. procedat indistinctè, siue quis intret monasterium in vita, vt fiat monachus, siue vt viuat ibi cum alijs citra professionem. Nam vult restringere literā, vt intelligatur in secūdo casu, & non in primo, quia eo ipso, q̄ profitetur, cēsetur mortuus, & sic debet dari canonica portio. Sed cōiter tenetur opi. vt dixi in c. 2. ſ. eo. Nam proprie loquitur tex. de his, qui efficiuntur religiosi, vt innuit ibi, [Se transferunt,] & ibi, [Transtulerunt,] q̄ verba important plenā translationem, 21. q. 2. c. si quis iā translatus; & dic plenius,
5 vt dixi in d. c. 2. † Quærit hic Inn. quid, si quis in capella audiuit diuina, & in plebe accepit ecclesiastica sacramenta, cui debetur canonica portio? Concludit, q̄ fiet diuisio inter capellā, & plebem, quod satis placet, per c. 2. eo. ti. lib. 6. vbi in perceptione huius portionis ponderātur duo, ſ. q̄ in illa ecclesia audiuerit diuina, & q̄ ceperit in ista, ecclesiastica sacra. Item facit tex. in c. 1. ſ. eo. vbi ponderatur labor seu passio in administratione diuinorum. Cum ergo ambę ecclesiæ habuerint in vita ipsius passionem, & laborē, pariter debent sentire beneficium, vt sic sint socij consolatio-
6 nū, &c. vt in d. c. j. † Sed dubium quotidianū esset, quid si in ple-be non

ADDITIONES.

a ¶ Cap. officij. Adde quod voluit Alex. consi. 296 2. lib.
b Sebast. Sap. De oblatis. De quibus rebus debeatur portio ecclesiæ, vide Petrum de Perus. in tracta. de quarta canonica, ubi plura ad hanc materiam, vide etiam per Alexand. in consilio 186. inc. viso testamento, colum. penu. volum.

non recepit, nisi sacrm baptismatis, reliqua vero percepit in capella parochiali, vbi ēt audiuit diuina, prout cōiter ptingit in istis pleburs habentibus sub se capellas? Credo q̄ superior debeat inter eas arbitrari ꝺ dignas portiones, ſm quantitatē laborū; debet tñ omnib⁹ haberi respectus ad sacrm baptismatis, cū sit ianua omniū sacrorū. c. 1. & ſi. de presby. nō bap. facit l. Seio, ff. de ann. lega. † In gl. 1. ibi, [Bona sua cōsumere,] hoc c. intellige verū, nisi faceret in fraudē filiorum, quo casu reuocaretur vēditio & donatio vsque ad portionē debitā sibi, vt dixi in c. Raynutius, [a] & c. Raynaldus. alle. ibi. Itē poterit iudex refrenare prodigalitatē ipsius, interdicendo administrationem bonorū, l. is cui bonis, ff. de verb. obl. Interest. n. reipublicæ, ne qs male suas res administret, Inst. qui sunt sui, vel alieni iur. §. sed hodie, & in l. 1. & 2. ff. eo. In gl. 2. ibi, [Dicunt ꝺ rīj] dic, vt no. Inn. & hæc opi. est hodie approbata in c. 2. eo. tit. lib. 6. Et est rō. nā hæc canonica portio, dat principaliter ecclesiæ parochiali pp onera, quæ subijt circa suum parochianū in vita sua, & recte colligitur ex c. 1. ſ. eo. † Extra glo. q̄rit vtrū Epūs debeat hre de bonis huius ingredientis religionē aliquā portionē, q̄ cū de eo fuerit facta qō, & rnsio omissa? Sol. dicit Inn. q̄ si monasteriū non est exemptum, hēbit suā canonicā portionem; & intellige in primo casu huius c. ſ. q̄n ingressus est factus in ægritudine, de qua decessit, & ex istis bonis detrahentur duæ quartæ, vna epalis, alia parochialis, & diuersō iure debentur. Nā epalis debetur pp onus epālis, & cōionem, quæ est inter epm & ecclesias sibi subiectas. c. req. ſolū. ꝺ. de testa. Parochialis vero debetur pp sepulturā ibi electam ꝺ pp onus, quod sustinuit in vita, c. 1. ſ. eo. Quis aūt detrahet: Epūs, vel curatus? & vtrū secunda detractio sit fienda de toto, i. habito respectu ad totū, an habito respectu ad residuū? dicā ꝺ. eo. c. certi fícari. † Sed quæro de qōne quotidiana, nunquid Epūs, vel ecclesia parochialis possit portionē suam ab hærede petere, vel fideicommissario, qui fuit grauatus aliq̄d dare ecclesiæ sepulturæ? Sol. Inn. hic multum instat, & ex dictis ipsius pñt in effectu elici duæ solutiones. Nam primo voluit, q̄ Epūs, vel ecclesia parochialis possit agere ꝺ hæredem, ēt actione ex testō, sicut potest agere ecclesia, cui factum est legatum. Nā oēs ecclesiæ sunt vna ecclesia. 24. q. 1. an eloquitur. vñ relictū factū ecclesiæ sepulturæ, dī ēt factum ecclesiæ parochiali, respectu portionis suæ. Secundo dicit Inn. melius videri, q̄ solum ecclesia, cui factum est relictū, potest agere ꝺ hæredem actione ex testō, sed ꝺ ecclesiam legataria aget post mortem Epūs, seu ecclesia parochialis, & si ecclesia legataria est negligens, potest agere ecclesia parochialis, vt cedatur sibi actio pro portione sua; vel vt mittatur in possessionem omniū debitorum. Host. dicit, q̄ inspecta æquitate canonica, quisque cuius interest, pōt agere ꝺ eum, qui habet facultatem restituendi, arg. in l. si me de Titium, ff. si cert. peta. vbi, q̄ si res mea, seu mihi debita pernet ad te sine facto meo, possum agere, vt illam mihi restituas. Ita dicendum in Epo, vel in ecclesia parochiali, vt possit agere ꝺ hære. Ego admitterē hoc dictū in ecclesia parochiali; nā ex iuris dispositione vī diminuta portio sepulturæ per portionem debitā ecclesiæ parochiali. Pro hoc c. 1. ſ. eo. dum imperſonaliter dī, Ter tiam partem sui iudicij dare censemus, &c. Vnde sicut Falcidia ipso iure resecat seu diminuit ipsa legata, l. lineā margaritarū, ff. ad Falcid. ita hæc portio parochialis diminuit ipso iure relictum ecclesiæ sepulturæ. Hodie habes gl. no. in cle. dudū, in §. vtrū, ver. largiri, eo. tit. quæ dixit fuisse declaratum, q̄ ecclesia parochialis possit interdicere hæredi, seu fideicommissario, vt portionem sibi debitam nō soluat ecclesiæ sepulturæ. Sed de Epo dubium fuit, q̄n Epūs suā portionem directo recepit ab ecclesia legataria. Cum sibi non tenebatur defunctus aliquid relinquere, sed ecclesiæ legataria, ratione communionis prædictæ, communicat sibi le tum, vt in d. c. requisiti. tutum tamen esset obseruare opin. Hostiensed non credo procedere de stricto iure.

ADDITIO.

a ¶ Vide ibi in 6. colum. vbi plenissime. & vide do. Anto. in ca. quamuis, in 4. col. ver. iudi. & tex. & ibi Bar. in l. nō vsque adeo, ff. si quis a pa. su. manu. & Bar. alias fi. ff. si quid in frau. pa. & vide Bar. post Dyn. in l. hæreditatem, ff. de lega. an. in. post. Adde Roma. consi. 95.

SVMMARIVM.

Repellens parochianum alienum, tenetur restituere corpus cum omnibus obventionibus, quæ ratione ipsius obuenerunt.
Efficax remedium competit pro cadauere restituendo.
Decedens in peccato mortali, non debet sepeliri in sacro, nisi de hoc fuerit contestatus.
Decedens cum multis debitis tam ratione maleficij, quam alia ratione, debet in sacro sepeliri.

CAP. V.

Ex parte. †Qui sepeliunt parochianum alienū, quem sepelire non debent, cogunt restituere corpus, & quæ cōne ipsius obuenerunt. h. d. cum c. seq. In prima, querela. Secunda, iudicis datio ibi, [Mandamus. Casus literalis. Prior de tertia, quendam parochianū canonicorum Obrigen. post app. ad eos. Apostolicam interpositam, in sua ecclesia sepeliuit: vnde canonici conquesti sunt Papæ. Madat Papa, q̄, si est ita, dictus rector compellat, vt corpus parochiani sui ꝑ stis canonicis restituat; & de his, quæ habuerit ratione sepulturæ illius, amicabiliter cōueniat cum eisdem. Ber. No. 1. remediū proditum ꝺ iniuste sepelientes defunctū. Nam potest agi per ecclesiā, vbi debebat sepeliri, tā ad restitutionē corporis, q̄ eorū, quæ obuenerunt occasione funeris. Secundo no. ibi, [Parochianū.] q̄ ius funerandi est de iure parochiali. Habet ergo ecclesia parochialis fundatā intentionē suā super funere sui parochiani. Asserēti ergo, q̄ alibi debeat
2 sepeliri, incūbit onus probādi. † No. ibi, [Corpus restituas.] q̄ ꝑ ca dauere pōt agi possessorio, qđ melius probatur ſ. ca. proxi. vbi la-
3 tius dicā. † In gl. in ver. [Post appellationem] in fi. Sed ꝺ cclusionē gloppo. de eo, quod hr̄ in decif. c. qua fronte, de ap. vbi impeditur
a sepultura alicuius: nisi prius satisfaciat creditoribus per hæredem. Sol. aliq̄ dicūt, q̄ illud procedebat de cōsuetudine Anglicorū & nō de iure cōi. Alij distinguūt inter obligationē q̄ ꝺctu, & ex maleficio, vt primo casu ex ꝺctu nō interdicat sepultura; secūdo sic. Tertij sic distinguūt, vtrū fuerit ꝺdemnatus defunctus in vita de rapina, vsura, vel furto, vel alio crimine notorio; & tūc pōt interdici sepultura; alias secus. Io. And. dicit, q̄ illa pars tanq̄ iniquitatē ptinēs merito fuit ibi incisa & sublata, quasi sentiat, q̄ hodie non debeat sepultura interdici, & aliter nō declarat. Ego dicerem, q̄ aut decessit manifeste in peccato mortali; & tunc ex toto sibi est interdicēda sepultura ecclesiastica, vt dixi ſ. super rub. & in glo. & in c. 2. & in c. cum ad monasterium, de sta. re. Aut iste fuit ꝓfessus, & recepit pœnitentiam, & debet sepeliri in cœmeterio ecclesiastico; licet expresse non mandauerit de delicto satisfieri, vel contractibus. Nam videtur tacite confitendo iniunxisse hæredib. vt satisfaciant, vt probatur in cap. ex literis, infra de rapto. & facit c. fi. infra eo. quod no.

ADDITIO.

a ¶ De ista q. vide multum late per Ant. in §. sunt quorum, versi. si quis etiam supra. 2. q. 6. ubi videtur concludere q̄ creditores per suam app. nō possint impedire sepulturam defuncti, cum res dilationem non capiat, arg. l. fi. ff. de ap. re. nisi ille fuisset condemnatus in vita de furto, vel rapina, vel alio delicto, & noluit satisfacere in vita. Idem quod creditor non possit appellare, ne defunctus sepeliatur, tenet Spec. in tit. de ap. §. quibus, versicu. 8. quem vidi or gnal aer, qui hoc di. per tex. in l. fi. de ap. recl. Sed de hoc vide in terminis per Dom. in cap. quamquam, in 6. colum. de vsu. lib. 6. In quo vide omnino ample & clare in text. in Anthen. vt cum de ap. cogn. in § meminimus, in princip. in penul. colum. & vide text. in l. ne corpora, ff. de rel. & sumpt. fu. Item ad hoc bene fac. quod no. Specu. in titu. de pe. & pos. §. 1. in 4. colum. uerſiculo, quid si aliquis conqueratur, quem refert & sequitur ad literam dom. Anto. in capitulo, cum dilectus, §. nos igitur, in 3. colum. uer siculo, quid si aliquis, de ord. cog. uide etiam per glos. in capitulo, præterea, 51. di. & quod no. ibi Dom. circa me. Sed in lib. meo non reperio illam glos. & vide quod no. dom. Anto. in cap. ad hoc, de auc. & usu. pal. Et dom. Anto. hic concludit, quod non possunt creditores impedire sepulturam debito ris. Sed contra hoc, quod tenet dom. Anto. firmat Angel. in debitores obligato per instrumentum guarentigiæ, ita q̄ poterit capi ad voluntatem creditoris, in Auth. ut defun. seu fu. circa prin. & dicit do. Bart. de Bel. hic in addi. suis, q̄ in suo li. non potuit hoc dictum reperire, sed q̄ bene in alio lib. uidit originaliter, & socius tuus etiam vidit. Et adde, q̄ si quis vocetur tempore funeris domesticæ personæ, non tenetur comparere, tex. in l. 2. ff. de in jus uocan. gl. est in cap. peruenit. 18. dist.

Ant. Fran. ¶ Circa hoc, quod hic dicitur de sepultura, dicas quod illa non debet denegari a creditoribus ad instantiam debitorum, vt in Authen. ut cum de app. cogn. in § meminimus. nisi stante statuto, quod instrumenta habeant executionem paratam ad uoluntatem creditorum, de quo uide per Angel. in Authen. ut defun. seu fun. corum, &c. Et adde quod non potest interdici sepultura; nisi in casibus a iure expressis, ut per Archi. 2. quæst. 6. cap. si quis etiam ausus, & per Bald. in l. si quis sepulchrum, in § hoc edictum, ff. de reli. & sump. fu. & unde glo. ord. in cap. ex parte, il 2. de sepul. Item adde, an quis possit vocari ad iudicium tempore, quo ducitur funus; & uocatus an ire teneatur, uide Spec. in titu. de sepul. & in l. 1. ubi plene, ff. de reli. & sum. fun. Et Spe. in §. porro, in titu. allega. ubi ponit quomodo repetetur impensæ funeris. Et uide glos. in l. priuilegia, ff. de priui. cre. Et quæ dicantur esse funeralia, uide glo. in cle. dudum, & ibi per dom. Card. in §. uerum, in 3. q. de sepul. Et adde quod impensæ infirmitatis, æquiparantur impensis funeris, secundum Bal. in l. restituenda, C. de pet. hære.

SVMMARIVM.

1 *Eleemosyna legata, vel alia relicta facta iniuste vni ecclesiæ, possunt per aliā ecclesiam repeti, in qua verisimiliter fuissent facta.*
2 *Possessorium recuperandę potest intentari ad cadauer sublatum, sed qui intentat tale remedium ad hoc, oportet, quod probet saltem apparenter ius suum titulum.*
Possessorium recuperandæ, quod competit ad personas liberas, debet saltem ad hoc, vt competat, probari per ipsum agentem, titulus apparenter iustus; nec admittuntur exceptiones concernentes intrinsecum defectum tituli, sed reseruantur in causa proprietatis.
Remedium l. si quis in tantam, C. vnde vi. an habeat locum, quod ecclesia, vel prælatus committunt aliquam violentiam.
Concesso consequenti, censetur concessum suum necessarium antecedens.

CAP. VI.

Cum liberum. Summatū est ſ. c. proxi. & diuide, vt ibi. Casus litera. Quidā presbyter corpus cuiusdā mulieris deferri faciebat ad monasteriū Sancti Martini. Laudun. sepeliendū, prout ipsa in vltima volūtate disposuerat. Monachi Sancti Vincentij corpus illud violēter rapuerūt, & illud in suā ecclesiā sepelierunt. Conquesti sunt monachi Sancti Martini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tini. Mandat Papa, quatenus, si est ita, monachi S. Vincentij compellãtur, vt ossa p̃fatæ malieris, & beneficia, quæ occasione sepulturæ illius habuerint, restituant monachis S. Martini, & de cætero similia non p̃sumant. B. No. q̃ ecclesia, vbi est electa sepultura, p̃t agere, vt restituatur corpus defuncti sepeliendi in loco p̃ eũ
1 electo. † No. q̃ oblationes factæ iniuste in vna ecclesia, possunt repeti per ecclesiam, in qua verisimiliter fuissent factæ. Ex quo infero ad vnũ quotidianum, q̃ si qs indebitè in parochia aliena audiuit diuina, vel p̃cepit ecclesiastica sacra, per curatum propriũ potest agi ad restitutionem illarum oblationũ, & dẽt restitui cum integrarate, vt in litera; et sic nihil dẽt remanere apud ecclesiã, vbi indebitè fuerãt diuina administrata. No. ibi. [Vt ossa, &c.] arg. q̃ non solum potest repeti corpus de p̃senti sepultum, sed etiam
2 post multa tpa, ita, vt sola ossa supereſſe videantur. † Vltimo no. ibi, [Restituant.] q̃ pro corpore, seu cadauere violenter subtracto, potest agi possessorio. Sed hic cadit q̃ notabilis, nunquid probata violentia cum possessione, debeat illico restitui corpus, sicut obseruatur in possessoriis competentib. ad res profanas? Inn. dicit, q̃ licet possit agi possessorio, nõ tñ potest restitui corpus, nisi probetur plenè ius proprietatis, i. iustitia, ex qua ille debet sepeliri in ecclesia actoris. Nam ex p̃rio potest sequi absurdum, q̃ si facta restitutione, alia ecclesia postmodũ obtineret in proprietate, iterũ esset restituendũ corpus, cum cã proprietatis absorbeat cãm possessionis, vt in c. cum dilectus, de cau. pos. & propr. & corpora defunctorum non sunt taliter tractãda, l. nec corpora, ff. de reli. & sum. fu. Host. dicit, q̃ licet dictum Inno. sit æquum; iure tñ non probatur, & de rigore dicẽdum esset oppositum, ne in vanũ iste videatur egisse in possessorio. D. Pe. de Anch. dicit, q̃ etiam de eq tate nõ vr̃ hoc dictum procedere. Nam interdicta pro reb. sacris, & religiosis hẽnt cãm mistam, i. cãm proprietatis annexã. n. l. 2 §. quædam, ff. de inter. Sed agens pro corpore, seu cadauere, vr̃ agere quasi pro re religiosa; ergo oporter necessario probare cãm proprietatis, antequã fiat restitutio. A duerte, quia ex alio capite clariori hoc dictum posset defendi. Nã potest agere nudo possessorio: nã nego, q̃ corpus [a] defuncti sit quid religiosum: sed dico,
a 2 q̃ quemadmodũ pro homine non potest agi in nudo possessorio; quia homo liber possideri non potest, ẽt si teneatur vinculatus. l. cum hæredes, in fi. ff. de acq. pos. ita non potest hẽri possessio cadaueris; cum ius pariter resistat possessioni vtriusq; sine cã, arg. in d. l. cum hæredes, iũcto tex. in Auth. vt defun. seu fun. eor. in prin. Volens ergo agere possessorio in p̃dictis, dẽt probare iustum titulum possidendi, ad hoc c. ad decimas, de resti. spol. lib. 6. Et hæc rõ fundamentalis est illius §. q̃d Nã loca religiosa & sacra non possunt sine cã approbata à iure, possideri. Iraq; primo concludo, q̃ necessario ecclesia agens pro cadauere violenter subtracto, tenetur p̃bare titulũ possessionis: sed dico, q̃ satis est, p̃bare in possessorio titulũ apparenter iustũ; nec admitti dẽnt exceptiones p̃cer nẽtes intrinsecũ defectũ ti. sed dẽt reseruari in cã p̃prietatis. Hoc probo aperte p̃ c. ex parte, & c. ex trãsmissa, & c. literas, de restitu. spol. in quibus patet, q̃ ad restitutionem coniugis, & sic liberę p̃sonæ, & potest agi possessorio; dẽt tñ probari ti. coniugij, sed non admittit exceptio consanguinitatis, vel alia similis. Et per illud c. literas. infero p̃ illud dictum Inn. quatenus dicit, q̃ plene dẽt discuti cã proprietatis, antequã fiat restitutio corporis. Nam cum fiat restitutio mulieris, vbi subest maius periculum: probato titulo apparẽter iusto, fortius dẽt fieri restitutio cadaueris, vbi nullũ subest periculum. Per hoc infero ẽt ad notabilem intellectum illius §. q̃dã, in l. 2. C. de interd. vt talia interdicta hẽant cãm annexam, nõ vt plene discutiatur cã p̃prietatis, sicut si ageretur petitorio; sed vt probetur ti. tulus possidendi apparenter iustus, pro hoc c. ex literis, de resti. spol. & cle. vnica, de cã pos. & propr. vbi pro beneficio, & re sacra pagitur possessorio, nec discutitur plene proprietatis cã, & hæc notabis, quia faciunt ad multa, quod tene menti.
In gl. i. ibi, [Magis religiosa.] dic, vt dixi in c. fraternitatem, §. eod.
3 † In fi. gl. dicit Host. q̃ p̃supposito, q̃ ista fuit parochialis ecclesia, nihilominus per didisset ius istius portionis, pp violentiam illatã, vt in c. eum, qui, de præb. lib. 6. & l. si quis in tantã, C. vnde vi. Nec ob. si dicat delictũ p̃lati, &c. 15. q. 6. c. si epͤs. qa illud procedit, cum agitur de re graui, vel de immobili, vel cũ solus prælatus deliquerit, secus si tota eccle. commisit violentiam. No. hoc dictum: nam per hoc vult Host. q̃ pœna l. si quis in tantã, hẽat locum in rebus eccl. ẽt immobilib⁹, cũ tota ecclesia deliquerit: sed quoad res mobiles, vel modici præiudicij sentit, q̃ sufficit violentia solius p̃lati.
De hoc remitto ad ea, quæ plene dixi in c. i. de dolo & contuma-
4 † Sed quæro de q. no. Pone, q̃ parochianus alicuius curati eligit sepulturã apud Fratres p̃dicatores, qui volunt venire processionaliter cum crucibus, & aliis consuetis ad ferẽdum funus ad eorum ecclesiam; presbyter parochialis prohibet, dicẽdo, q̃ nõ debent processionaliter intrare parochiã suam, quæro quid iuris? Old. p. l. 259. p̃sluit, q̃ non obstante prohibitione curati, possunt Fratres itrare parochiã, p̃cessionaliter. Mouẽt inter cętera, puta, p̃cessio fine, vr̃ concessa omnia ad finem ordinata. c. prudentiã, & c. p̃terea, de offi. deleg. & l. ad rem legatã, & l. ad rem mobilẽ, ff. de proc. Sed iura concedunt Fratrib. liberam sepulturã, cle. dum eo. ti. ergo vr̃ p̃cessa omnia, per quæ p̃uenitur ad sepulturam. Pro hoc ẽt in p̃cibꝰ, vr̃ tacite actum, vt seruetur loci consuetudo. l. quod si nolit. §. quia assidua, ff. de ædi. edi. no. Bar. l. l. nemo, ff. de duo. re. Ergo idẽ dicendum in priuilegio, vt concessa sepultura, videatur tacite p̃cessum, vt seruetur solennitas solita in expletione sepulturæ. Item cui cõceditur hausfus aquæ, vr̃ concessum iter eundi ad fontem. l. 3. §. si. ff. de ser. rust. præd. Item si fuerit concessum horreum, ad quod hr̃ transitus per domum, vr̃ ẽt concessus transitus. l. olympico. ff. de ser. vrb. p̃d. Item vr̃, q̃ pp finem cõcessum, licitum est ingredi domum alterius, ẽt inuito dño, & frãgere pauimenta, vt in purgando cloacã, ff. de cloa. l. 1. §. quod autem prætor. Vide multa similia, 1. dist. c. 2. per gl. Et cum sit concessa libera sepultura, nisi aliud hẽat consuetudo; non tenetur prius funus portare ad ecclesiã curati; quia nõ esset libera sepultura, si im pediretur ẽt ad tps: nam de significatu huius verbi, libera, est, vt non requiratur consensus alicuius, vt no. in c. de multa, de p̃b. & c. licet eps, eo. ti. lib. 6. facit l. procurator, cui libera, ff. de procu. per Bar. in l. alia, ff. de ali. & cib. lega. Et no. hoc vltimum: nam videt prima fronte sentire gl. in d. clem. dudum, §. verum, in ver. integre, q̃ funus dẽt primo deferri ad ecclesiam parochialẽ; seruata illã gl. vbi esset consuetudo; aliàs secus, & sentit Io. And. in c. certificari,
b 3 eo. In gl. 2. ibi, [Cõdone [b] ex canone isto.] dicunt Doct. q̃ si ecclesia, in qua elegit sepulturam, repetit corpus; tunc aget condictione huius ca. Si vero ecclesia parochialis repetit, aget actione condictione c. præced. & hoc si parochianus non elegit alibi sepulturam. Si vero elegit, sed minus debite, aget condictione c. fraternitatem, §. eo. & ita transeunt Doct. hic. Sed hæc dicta non videntur vera: nam antequã emanaret hoc c. isti clerici sepulturæ electæ egerunt ad repetitionem corporis, & papa eos exaudiuit, nõ addendo statutum de nouo; sed potius mandãdo executionem iuris antiqui. Nã ad querelã vnius non fit ius de nouo. c. 2. de constit. & in Auth. vt factæ nouæ constit. & in Auth. vt in medio litis. Et idem dico quoad casum c. præced. Et sic non ob. l. vnica, ff. de cõdict. ex le. quia loquit⁹ q̃ nõ blo inducit de nouo. Dẽt. n. agi iudicis officio, ex quo specifice deficit certa actio. Nam ante hæc iura, non habebat unus ius specificum sup hoc, sed mentem iuris. Et quo enim dispone bat ius, q̃ qs libere sibi eligeret sepulturã, tacite videtur prohibere, vt p̃ voluntatem suam nulla fiat nouitas.

ADDITIONES.

a ¶ Quod corpus. Quod corpus defuncti non sit quid religiosum, apparet clarẽ ex no. per Fel. & Dec. in c. quanto, col. fi. supra de iud. vbi dicunt, q̃ locus non efficitur religiosus per illationem corporis, licet de iure ciuili aliud sit, vt no. in § religiosum, Insti. de rer. di. ui.

b ¶ Quando competat condictio ex lege, vel actio in factum, declarat Bal. in c. dilecti, ante medium, de iud. hoc esse uerum, quando introducitur nouum ius agendi ex lege ciuili; secus, si a iure prætorio, quia tunc non datur condictio ex lege, sed actio in factum, gl. ett in l. 1. ff. si ven. nom. in gl. 4. Adueritamen, quia multæ sunt aliæ actiones subsidiariæ, ut actio de dolo, la. C. de dolo, de cri. ttel. quæ actio datur in criminalibus. Vnde pro plena intelligentra uide gl. no. in l. quoties, ff. de præscr. uerb. & adde hic glo. in ver. monumenta, in fi. & in c. significauit, de test. quæ notanter videtur dicere, q̃ quando de iure ciuili datur cond. ex lege, de iure canonico implorabitur officium iudicis. Et ad hoc ibi illa gl. non ponderatur, & quomodo inter le differant illa remedia subsidiaria, uide omnino late per Bar. in l. 1. ff. de condi. ex le. Item q̃ actio de dolo sit subsidiaria, est tex. in l. ita demum, §. fi. de arb. Similiter actio, quod met. cau. Item adde hic glo. in l. 4. in §. fi. in ver. edi. ff. quod me. cau.

SVMMARIVM.

1 *Sepulturam potest sibi eligere mulier nupta vbicunque vult.*
2 *Pœna sunt, quid fieri tempore habili, vel inhabili; alimodo eius effectus cessaret ad tempus habile, & econuerso, limita, vt infra nu. 4.*
3 *Consuetudo imitatur ius, quia succedit, vbi deficit ius.*
Item interpretatur ius, & derogat iuri.
4 *Sepulturã an possit sibi eligere monachus, vel seruus; cum eius effectus cessaret in tempus quo ipsi sunt soluti a potestate alterius.*
5 *Abbas potest eligere sibi sepulturam, vbicunque vult.*
Abbas venit appellatione religiosorum.
6 *Mulier quæ decedit non electa sibi sepultura, debet sepeliri in sepulchro mariti, & si habuerit plures, in sepulchro vltimi, & si fuerit vidua, & reuersa ad domum patris, adhuc est sepelienda in sepulchro mariti, & intelligas prædicta, quando maritus decessit, si vero vxor prædecedat, in quo sepulchro sit sepelienda an in maiorum mariti, an suorum, vide hic.*
7 *Maritus an debeat sepeliri in loco, vbi est sepulta eius vxor.*

CAP. VII.

1 De vxore. † Mulier nupta, libere potest sibi eligere sepulturam. Hoc primo. Pater filios impuberes, vbi voluerit, potest sepeliri facere, si hoc habet consuetudo. Et sunt duo dicta. Secundum est ibi, [Vtrum.] Cattus liter. Sicut liberum est viro eligere sepulturã, ita liberum est muliere: nulla est. n. dria inter eos in hoc casu: cum a lege viri soluta esse intelligatur. Illa aũt sunt dubitatio. siue in vita, siue in morte virum sequitur. In fi. dicit, q̃ de filijs minoribus, vbi dẽant sepeliri à lꝛis patribus diffinitum non est; et iõ consuetudini loci relinquendum est. B. No. 1. vnum casum, in quo maritus & vxor non iudicantur ad imparia, sed sunt eiusdem p̃dõis, vt in electione sepulturę.

turæ. Idem est quoad carnis debitum, ca. gaudemus, de diuor. & mã dic, vt ibi no. † No. 2. q̃ paria sunt, aliquid disponi tpe habili, vel tpe inhabili, dummodo effectus cõseratur ad tps habile, vt in l. q̃d sponsę, C. de do. ante nup. & in l. in ẽps, ff. de hære. instit. Idẽ dic ẽ, sicut non licet disponere tpe inhabili, ita nec tpe habili, si effectus conferatur ad tps inhabile, vt in d. l. quod sponsæ. Limita tñ hoc, prout ꝛ. dicam. No. in §. vtrum, q̃ nõ est facile iudicãdum, vbi ius non reperitur expressum. Nam papa qui potest iura interpretari, noluit hunc casum decidere, interpretationem faciẽdo, vel per similia procedendo. Ex quo infero, q̃ nõ omnis casus põt decidi per iura iã posita; pro hoc vide tex. no. in proc. cle. in §. q̃n. † No. vnũ effectum seu virtutem p̃suetudinis: nã succedit loco iu ris vbi deficit ius. i. dist. c. consuetudo. Et dic, q̃ p̃suetudo hẽt tres effectus. Nã imitatur ius, quia succedit loco iuris, vbi ius deficit, de p̃suetudo. Item hẽt effectum interpretatiuum, quia interpretatur ius dubiũ: vnde dr̃, q̃ p̃suetudo est optima legum interpres, in cũ dilectus, de p̃sue. & in l. si de interpretatione, ff. de leg. Ter nius effectus est abrogatiuus, seu derogatiuus. Nam derogat legi: vincit. n. legem, vbi est rõnabilis, vt in c. fi. de consue. & vide de his effectibus gl. Instit. de iu. na. in §. ex non scripto. † Sed circa pri mã partem c. quæro, quid de religioso, vel seruo, nũquid possint sibi eligere sepulturã? Host. tenuit hic, q̃ sic, per rõnem huius tex. quia effectus conferr in tps, in quo religiosus absoluitur à lege superioris, & seruus a lege dñi. sed in religioso hodie determinatur contrarium, vt in c. fi. ꝛ. eo. lib. 6. Sed Doc. non soluunt ar. qd formatur per illã tex. ꝛm opi. Host. Sed dic limitando istam regulã, q̃ qñq; [a] aliq̃d prohibet, attento effectu; & tunc non est dria, vtrũ fiat tpe habili, aut tpe inhabili, ex quo effectus conferr ad tps habile. Qñq; ius prohibet aliq̃d non solũ attento effectu, sed ẽt attento actu; & tunc non sufficit, q̃ conferat ad tps habile: & iste est casus in l. si minor, ff. de ser. expor. vbi minor 20. annis non põt manumittere seruum. Insti. qui. ex ca. ma. non pos. §. eadem lege. Quæritur. n. nunquid minor xx. ann. possit tradere seruũ manumitti post 20. an. & dr̃ ibi, q̃ non; qa lex in prohibitione, habuit re spectũ ad initium, quo minor non hẽt firmũ cõsilium. Ita dicendũ in opposito; licet. n. religiosus absoluatur à iugo superioris post mortem, tñ in vita non hẽt volũtatem, vnde non põt eã declarare; & sic prohibet sibi electio sepulturę, non solum attento effectu, sed ẽt initio, & ex isto c. & ex illo hẽs limitationẽ ad prædictam regu lam quam bene no. † Sed quæro, quid in Abbate, nunquid possit sibi eligere sepulturã? Vr̃ q̃ non, per illud c. fi. vbi gñaliter dr̃, q̃ religiosi nõ possiunt sibi eligere sepulturã. Sed certum est, q̃ appellatione religiosorũ comprehendit Abbas: [b] facit c. fi. & quod ibi no. de simo. & in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, de p̃st. Sed in p̃ium fauorẽ illius c. fi. vbi dr̃, Cum velle, & nolle non hẽat, &c. quę verba non adaptantur ad personã Abbatis, cum ipse hẽat monasterii in pẽtate, & ipse non sit in pẽtate alterius, nisi quemadmodũ alii clerici sunt in pẽtate superioris, vide gl. in d. c. præsentium, 26. q. 6. & constitutio recipit intellectũ & restrictionem, ad limites cãę expressæ, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de lega. 2. & vide bonam gl. c. fi. de test. li. 6. Et forte ob hoc Io. An. dixit in nouella vnũ no. verbum satis breue; q̃ illud c. fi. per illam rõnem intelligit de clau sura, q. d. de religioso, qui est sub pẽtate alterius. Ad idem adduco Host. c. 13. q. 2. c. vna quęq;, §. soror. vbi dr̃, q̃ soror Beati Benedicti posset sepulta in eodẽ sepulchro, quod beatus Benedictus sibi parauerat, vt sic essent corpora coniuncta post mortẽ, sicut fuit inter eos vnio aliorũ in vita. Nã soror fuit sancta, q̃ appellamus S. Scholasticã. & idem posset dici eadẽ rõne de alio prælato religioso, esset hic tñ latius cogitandum; nam non reperio hanc qõnem p̃ alium specifice tactã. Sed in seruo placet mihi opi. Host. vt possit sibi eligere sepulturam. Nã in istis spiritualibus non cõsideratur dominica ptãs, c. 1. de coniug. ser. † Sed quæro, quid si vxor decessit non electa sepultura? Gl. sentit, q̃ debet sepeliri in sepulchro mariti, per iura alle. in ea. Sed hodie est tex. clarus in c. is qui, in §. mulier, ꝛ. el. i. 6. vbi plus dicit, ut, q̃ si mulier habuit plures maritos successiue, & decessit nõ electa sepultura, dẽt sepeli in sepulchro vltimi mariti, cuius retinet domicilium, & honorem. Et dicit ibi Io. And. notabile verbum, q̃ hoc procedit, etiã si postquam fuit ibi, reuersa est ad domum patris, non. n. hęc priuilegia conferũ ne loco, sed personæ, nec in sepultura debet hẽri respectus ad locum habitationis, quod no. Sed hic cadit pulcherrima q. Pone, q̃ vxor prædecessit, nunquid dẽt sepeliri in sepulchro maiorũ suorũ, vel in sepulchro maiorum mariti? Nam si diceremus, q̃ in sepulchro maiorum mariti, posset sequi absurdum, quia cum maritus posset sibi eligere sepulturã, reperiretur mulier sepulta inter alienos, in quibus forte non vellet iacere, cum quisque cupiat post mortem iacere inter suos, sicut fecerunt sancti Patriarchæ, 13. q. 2. c. 1. & seq. Hæc decisio est mihi multũ dubia; vñ egeret declarari; & posset dici, vt dicit hic papa in §. vtrum, vt stet consuetudo. c. 1. q. 1. & ex isto c. & ex illo hẽs limitationẽ ad prædictam regulam, q̃ cessante, satis putarẽ æque posse dici, q̃ si maritus præparauit sibi sepulchrũ, q̃ vxor in eo est sepeliẽda. Ad hoc d. soror, de qa animi destinatione vr̃ maritus ibi sepultus. Idẽ vbi maritus non hẽt propriũ sepulchrũ, sed dicit q̃ intendit sepeliri in sepulchro maiorũ suorũ; sed vbi maritus esset absens, ita q̃ voluntatẽ suam non posset declarare, vr̃ sepelienda in sepulchro maiorum ipsius mulieris. d † Circa hoc cadit alia pulchra qõ. Quid si vxor p̃
d 7 decedens eligit sepulturã, nunquid maritus postea decedens, nõ electa sepultura, dẽat sepeliri in sepulchro vxoris, vel maiorũ suorũ? Rõ dubitandi potest elici ex d. §. mulier. Rõnes enim ibi ex p̃sumptione cessant in marito. Sed p̃rium ego putarem. Nam p̃ vnionem, quæ fuit inter eos in vita, ius disposuit vt vxor deberet sepeliri in sepulchro mariti; ergo idem ex ẽ. Multum tñ facit me dubitare c. vnaquæque, 13. q. 2. vbi dr̃, q̃ mulier debet sequi marium: nihil dixit ex ẽ. Et Patriarchæ simpliciter mãdarunt se sepeliri in sepulchro maiorum suorum. Item indecens est, q̃ vir sequatur dispositionem mulieris, sicut in simili dicit Iurisconsul. in l. ii ita scripti, ff. de leg. 2. & hęc pars verior, cogitandum tñ est: nam non memini alibi legisse. Circa secundã partem dicendũ est, prout hr̃ in c. licet, ꝛ. eo. li. 6. vbi dr̃ q̃ cessante consuetudine, non potest pater eligere sepulturã filijs impuberibus: sed debent sepeliri in sepulchro maiorũ, vel in ecclesia parochiali, & sic alternatiue loquit ibi tex. Et dicit ibi gl. q̃ est alternatiua ordinis, ſ. vt sepeliatur prius in sepulchro maiorum, si supereſt, aliàs in ecclesia parochiali, & hoc mihi plus placet, ne fiat interpretatio in p̃iudiciũ ecclesiæ sepulturę, & hoc facit ad illam qõnem de vxore prædecedente. Abb.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod quandoque. Hãc doctrinam tradit Io. de Imo. in l. Gallus, in prin. ff. de lib. & posth. uide etiam Bar. in l. alia, §. eleganter, ff. solu. matr. Iaſ. in l. si. col. 3. C. de pac. Alex. in l. inter stipulantem, §. sacram, col. 2. ff. de ver. ob.
b Comp̃henditur Abb. Adde Card. in cle. 1. in 6. oppo. de regula. & in cle. 2. in 1 2. q. de præb. & in c. religiosi, de sent. excom. & in cle. 1 §. præterea, de ſta. mo. & dixi in apo. ad istum in c. cum inter, & ibi notauit in apo. in ver. inducitur, nu. 1. sup. de consti.
c Seb. Sap. Stetur consuetudini. Idem tenet Lap. & Gemi. in c. is qui, §. mulier, de sepul. lib. 6.
d Sed vtrum maritus teneatur suis sumptibus sepelire uxorem, uide tex. & ibi Pa. de Ca. in l. si filia, ff. solu. matr. & per Bar. in l. quod in vxorem, C. de negseſt. & quod no. incidenter d. Abb. in disp. sua inc. Sempronius, in 1. dubio, in quo dubio eleganter disputat, vtrum ecclesia teneatur ad impensam funeris prælati.
Ant. Fran. Adde quæ habentur in l. fi cum dotem, in §. finautem in sæuissimo, ff. solu. matr. ubi habetur q̃ maritus tenetur pati omne infortunium ipsius uxoris, & omnes aduersitates.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio debetur ecclesiæ cathedrali de relictis factis ab eius parochiano ecclesię sepulturæ.*
2 *Ecclesia cathedralis venit appellatione ecclesiarum, quãdo iura indiſtincte loquuntur de ecclesiis, & hoc in fauorabilibus, secus in odiosis.*
3 *Ecclesia cathedralis potest habere parochiã, & iura parochialia pertinent ad capitulum, & non ad Episcopum. 4.*
5 *Canonica portio, q̃ dẽtur ecclesiæ parochiali, nõ itelligitur de ecclesia, i cuius parochia decessit, sed vbi uidẽs sumebat pabulũ salutis, et nõ alia diuina.*
6 *Canonica portio an dẽat ecclesia parochiali de relictis factis ecclesiæ sepulturę si aliquo casu supueniẽti nõ potuit parochianus in illa ecclesia sepeliri?*
7 *Canonica portio est relinquẽda ab ipsa parochiano suæ ecclesiæ parochiali. si vero nõ relinquat, debetur ipsi portio de relictis factis in loco sepulturæ.*
8 *Canonica portio debetur episcopo de canonica portione debita ecclesiæ parochiali.*
Canonica portio potest bis detrahi ex eisdem relictis, puta quando ecclesia sepulturę, & parochialis sunt in diuersis diœcesibus.
9 *Canonica portio debetur ecclesiæ parochiali, etiam q. parochianus elegerit sepulturam in ecclesia cathedrali.*
Parochianus põt p̃cipere sacramẽta, nõ solũ in parochia, sed ẽt in ecclesia cathedrali, apud proprium episcopum, etiam sine aliqua licentia parochialis sacerdotis, quia episcopus concurrit cum quolibet curato.
10 *Canonica portio dẽtur de relictis quocunque titulo legati, vel institutionis.*

CAP. VIII.

1 Cum super. † Breue est, et non solet summari, sed vt afferat aliq̃d vltra iura cõia, summa sic: Si parochianus ecclesiæ cathedralis al bi sepelitur, de ipsius funeralib. seu relictis ecclesiæ sepulturæ, dẽtur quarta cap. ecclesiæ cathedralis, & in hoc casu fin. † No. i. iuncta suprascriptione, q̃ iura loquẽtia gñaliter de ecclesiis in fauorẽ earum, includunt etiã ecclesiã cathedralẽ. Et hoc colligit exponẽdo hic tex. Statuimus. i. statutum esse ostendimus. Nã de mente iuris antiqui hoc cetat in c. i. §. eo. Secus dic, vbi non tractatur de fauore, sed de odio, arg. in
2 c. q̃is, de præb. li. 6. & dic vt ibi. † No. ij. q̃ cathedralis ecclesia q̃nque hẽt parochiã distinctã, in qua debet habere iura parochialia, sicut ecclesia parochialis inferior. Nã hoc c. loquitur de ecclesia cathedrali, vt colligitur ex suprascriptione, vbi scribitur Capitulo Fauentino, non expresso nolẽ ecclesiæ, & ideo intelligit de eccle
4 sia principaliori, iuxta theoricã gl. in c. 1. de offi. legati. li. 6. † No.
a iij. q̃ vbi ecclesia a cathedralis habet parochiam, iura parochialia pertinent ad capitulum, & nõ ad episcopum, vt colligitur ex tex.

iuncta

ADDITIO.

a Seb Sap. Quod vbi ecclesia. Quid si simpliciter testator legauit ecclesiæ, de qua ecclesia sit intelligendum, uide Bar. & alios in l. quæ conditio, §. cum ita test. ff. de condi. & demon. ubi dicit, quod intelligitur de ecclesia, cuius erat parochus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuncta suprascriptione.† No. ibi, [Alibi &c.] q̃ vbicunque sepeliatur parochianus, quarta debetur ecclesiæ parochiali; non autem
6 ecclesię, in cuius parochia decessit. † No. ibi, [Eligere,] q̃ hęc portio debet ex electione sepulturæ. Quid aũt si quis eligit sepulturã in certa ecclesia; & eidẽ legauit multa, nunqd debeat portio
ecclesiæ parochiali, si casu nõ potuit ibi sepeliri, sed alibi fuit sepultus Q̃ est no. & Fed. cõsil. 10. p̃cludit, q̃ nõ qa alias sequeret, q̃ ex duab⁹ ecclesijs haberet portionẽ; & ꝑm hoc limitari debẽt ōia iura, q̃ loquunt̃ de relicto facto ecclesię sepulturæ, vt intelligat, si de facto ibi fuerit sepultus. Ego admitterẽ hãc distinctionẽ respectu funeraliũ, sed resp̃ectu relicti dubito; qa casus ꝓtingens non dẽt obesse ecclesiæ parochiali. Itẽ certũ est, q̃ occasione sepulturæ relictũ fuit factũ, ergo ipso facto quarta fuit debita eccle
7 siæ parochiali. c. 1. §. eo. de quo latius est cogitandũ. † No. ibi, [Relinquatur] pro intellectu c. 1. §. eo. vbi dr, [Dari censemus &c.] vr enim sufficere, vt portio relinquat̃ absque eo, q̃ donec̃ ante electionẽ sepulturæ. dixit tũ hic Host. q̃ hæc portio parochialis dẽt necessario relinqui ante electionẽ sepulturę; alias non tenet electio ꝑm eũ, ar. hic; & in c. 1. §. eo. Sed Ioan An. dicit electionẽ sepulturę valere, ẽt si nõ relinquat̃. Satis. n. est, q̃ ecclesia hẽt regressum ɔ̃ ecclesiã legatariã, & hæc opi. cõiter obseruat̃, & pro ea facit c. fi. §. de test. Nam ꝑm opi. Host. nunq̃ ecclesiæ sepulturæ tenentur dare quartam; cũ deberet relinqui a testatore; & tamen cõiter iura innuunt oppositum. Conclusio ergo, q̃ eligens alibi sepulturam, debet relinquere portionem solitam suæ ecclesiæ parochiali; sed si non facit tenet electio; sed regressus datur con-
8 tra ecclesium legatariam, & intellige, vt dixi in c. de his, §. eo. † Sed quæro, quia portio canonica mandatur hic relinqui Capitulo, nunquid Eps habebit aliquam portionem? Ioã. And. q̃ sic. Dicit enim q̃ ex relicto facto ecclesiæ sepulturę detrahentur duæ quartæ vna quæ debetur capitulo rõne iuris parochialis; & capitulũ diuidet cum Epo. c. requisisti, de testa. & quartam portionem habebit Eps. Dic vt ibi dixi. Secundam quartam detrahet Eps ab ecclesia sepulturæ, per d. c. requisisti, & c. conquerente, de offic. ord. Quandoque tamen quilibet Eps detrahit vnam portionẽ, vt put̃ si ecclesia sepulturæ, & alia ecclesia parochialis, sunt in diuersis diœcesibus. Nã Eps ecclesiæ parochialis, habebit portionem ab ista ecclesia; & Eps sepulturæ ab illa ecclesia, facit q̃d
9 dicam ɔ̃. cap. proxi. † Sed quæro de alia q. no. Pone, q̃ parochianus ecclesiæ inferioris elegit sepulturam apud ecclesiã cathedralem, nunquid hæc ecclesia inferior possit petere canonicã portionem ab ecclesia cathedrali. Et vr q̃ nõ, quia tota diœcesis est parochia Epi, c. apostolice, de dona. Hinc est, q̃ quilibet de diœcesi potest habere recursum pro sacramẽtis ad propriũ sacerdotẽ, & ad ẽpm propriũ, q̃ currit cũ quolibet curato in sua diœcesi, de quo vide gl. in c. 2. de pœ. & re. li. 6. Contrariũ puto verum, quia hæc portio datur rõne laboris, vt sit socia ꝓsolationis, vt in c. 18. eo. Item licet quis possit recurrere ad ẽpm, non tñ ad capitulum, ad quod vr spectare parochia eccl. cathedr. Itẽ iura in hoc
10 loquuntur indistinctẽ, & hanc opi. sentit Io. And. post Host. in c. requisisti. de test. & hoc no. † In gl. [Iure legati] vult gl. secus esse, si iure institutionis, vel alio iure. Sed tu tene contrarium. primũ per istum tex. qui dicit, De testamento &c. & per cle. dudum, de sepul. & vide quod dixi post Ioã. An. in c. 1. §. eo. Item est no. tex. in c. de his, §. eo. vbi si in infirmitate quis intrauit monasterium, & ibi decessit, debetur quarta: & tamen certum est, q̃ monasterium capit tanquam hæres. Et ideo dr, q̃ quocunque titulo ecclesia sepulturæ habuerit pro anima ipsius defuncti, debetur quarta, ex quo bona obuenerunt tempore infirmitatis, & vide bo. tex. in d. clẽ. dudũ. In fi. gl. no. q̃ ecclesiæ parochiali solũ debetur quarta de relicto facto ecclesiæ sepulturæ, & nõ alijs ecclesijs, & idẽ no. gl. c. seq. & in c. 1. sup. eo. & dic latius, vt dixi in d. c. 1.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio, q̃ debetur ecclesiæ parochiali, quanta sit, & tam cõsuetudini.*
2 *Statuta & cęterę constitutiones, & priuilegia, interpretantur secundum consuetudinem loci, vbi sunt.*
3 *Authoritates Sanctorum, possunt adduci ad declarationem causarum. Et an dicta Sanctorum præferantur dictis summorum Pontificum, remissiue.*
4 *Consuetudo an valeat, quod canonica portio debita Episcopo, vel ecclesię parochiali, sit intra quartam partem, vel vltra dimidiam, vel quod nihil debeatur. 6. 7.*
5 *Consuetudo ad eius essentiam non requirit titulum; ꝓ scriptio vero sic.*
6 *Titulus causatur ex tpe, de cuius initio non est memoria in contrarium.*
8 *Ecclesia nõ habens populum, nõ habet ius sepeliendi, potest tamen sibi concedi ab omni prælato habente ius episcopale, cum consensu tamen capituli. 9.*
10 *Ius funerandi si est concessum alicui ecclesię, censetur concessum cum clausula, quod non intelligatur derogatum, quin ecclesiæ parochiali debeatur canonica portio.*
Habilitatus ad aliquid faciendum, censetur habilitatus, vt illud faciat cũ solennitatibus iuris communis. Pone exemplum de illo qui est habilitatus ad test. undum, vide infra prox. in 3 no.
Canonica portio, quæ ex eodem relicto potest deberi & Episcopo, & ecclesię parochiali, a quo est prius accipienda, an ab Episcopo, vel ecclesia parochiali.

C A P. I X.

Certificari. †Iu quantitate canonicæ, quæ debetur ec-1
clesiæ parochiali, statur loci consuetudini.
Communis diuisio. Secunda ibi, [Cum autem.] Casus literalis. Quidam impetrauit priuilegium, vt qui apud eorũ ecclesias elegerint sepeliri, licitum sit eis eos recipere ad ecclesiasticã sepulturam, cũ ista clausula, Salua debita iustitia illarum ecclesiarũ, a quibus corpora mortuorũ assumunt̃. Quæsitũ fuit a Papa, qualiter clausula ista, Salua debita iustitia, sit intelligẽda, & exponẽda. Rãdet Papa, q̃ super hoc articulo diuersa antecessorũ suorũ instituta manauerũt. Leo Papa q̃nque ap pellauit illam iustitiã tertiam partem, q̃nque mediã. Vrbanus, & Lucius, q̃nque appellant illã canonicam iustitiam, quartam. Vnde rñdet Papa, ꝑm quod beatus Hiero. inquit, vnaquæque prouincia in suo sensu abundet; & ita ꝑm rationabilem consuetudinem loci, illa iustitia erit aliquando medietas, aliq̃ tertia, vel quarta, pro diuersitate locorũ. Ber. No. 1. q̃ non oĩs ecclesia habet ius sepulturæ. Nam vt hic vides,
2 sæpe ex priuilegio ꝓcedit sepultura, & de hoc ɔ̃. latius dicã. † No. q̃ tam iura communia, quam priuilegia generaliter loquentia debent̃ interpretationẽ sumere a loci ꝓsuetudine, facit l. cũ de lanionis. in §. asinã, ff. de fun. instr. & l. q̃ẽ Labeo. ff. de supel. leg. & c. ex literis, de spõ. & vide Inn. ī c. olim, de verb. sig. vbi vult, q̃ qualiscunque sit dispositio, semper debet intelligi ꝑm loci ꝓsuetudinẽ; etiam ɔ̃ propriũ significatum verborũ, & idẽ Bar. in l. oĩs po-
3 puli, ff. de iust. & iu. & vide glo. in c. nonnulli, de rescrip. † No. ibi, [Beatus Hiero.] q̃ dicta Sanctorũ, a possunt adduci ad declaratio-a b
b nem b causarum, facit c. cum apostolica, de his quæ fi. a præl. & c. ne innitaris, §. de ꝓstit. cum fi. Cui a sit sit magis standũ, an dicto vnius Sancti, an dispositioni sũmorũ Pontificũ, vide tex. cũ gl. 20. dist. in sum. & in c. 1. & vide p Inn. in d. c. ne innitaris. No. illud vulgare dictũ Hiero. q̃libet ꝑ suã opinia, &c. Nã sæpe aliq̃d est honestũ in vna ꝓuincia, & inhonestũ apud alã, & loquit̃ Hier. in obiectione seiuniorũ, vt in c. vtinam, 86. dist. Nam peregrinus debet in ieiuniis & alijs obseruatijs se ꝓformare ꝓsuetudini loci. c. illa. 12. dist. facit c. quæ contra mores. 8. dist. In gl. si. in fi. vbi dr, q̃ si ex tribus arbitris vnus condemnat in 5. alius in 10. tertius in 15. tenet sñia illius, qui condemnauit in 5. quia in minori summa omnes conueniunt; & similem tex. habes in c. 1. de arbit. lib. 6. & gl. clare procedit, vbi ꝓsuetudo est restricta intra quartã & dimidiã; qa de his tribus portionibus, ſ. dimidia, tertia, & quarta facit mentionẽ tex. iste. Ex quo collige, q̃ nõ apparente consuetudine, põt̃ scire peti quarta pars. † Sed dubiũ est, nũq d valeat ꝓsuetudo vltra dimi-4
diã, vt debeantur duæ partes ecclesiæ parochiali. Vel nũquid valeat vltra quartã, vt debeatur minus, q̃ quarta? Host. remittit ad summam eo. tit. §. an illic itũ. sub §. Vetus, prope fi. vbi concludit ꝓsuetudinem valere, dummodo sit præscripta: & loquit̃ in portione debita epo. Sed per hanc remissionem sentit, q̃ idem sit in portione debita ecclesiæ parochiali, & cũ hac opi. transit Io. An. hic. Et ideo dr de ꝓscripta: qa intra dimidiã, & quartam valet consuetudo; licet præscripta. Sufficit. n. tps decem annorum. Sed q̃n debet esse præscripta, requiritur tps, quod requiritur in præscriptione [& sic tps quadraginta annorum] contra ecclesiã. Ad primũ vide gl. notabilem in c. fi. de consue. li. 6. quæ dicit, q̃ vbi consuetudo est præter ius, sufficit tps decem annorũ: sed vbi ɔ̃ requiritur tempus quadraginta annorum, vt in d. c. fi. de consue. Vnde intra dimidiam, & quartam, consuetudo nõ est ɔ̃ ius, sed præter: ideo nõ requiritur, q̃ sit præscripta; sed q̃n est vltra dimidiã, vel citra quartam, consuetudo est contra ius, quia nullo iure cauetur vt debeatur minus quarta, vel vltra dimidiam. An aũt valeat consuetudo, vt nihil prorsus debeatur, variæ fuerunt opi. Sed vr vere Host. & Io. And. post eum, vt valeat, dummodo sit præscripta
5 cum tit. † Sed ɔ̃ hoc dictum oppo. nam ad esse consuetudinis nõ requiritur titulus, cum nullo iure hoc caueatur: imo potius cauet oppositũ; cũ ꝓsuetudo sit quoddã ius moribus introductũ, & sic ius inductũ ex tacito ꝓsensu populi, vt in d. c. ꝓsuetudo, & in l. de q̃bus. ff. de leg. & in §. ex nõ scripto, Instit. de iure natu. Vñ quemadmodũ nõ requirit̃ titulus in l. cõdenda, ita nec in ꝓsuetudine, cũ nõ sit differẽtia inter legẽ, & consuetudinẽ, nisi sicut inter tacitum & expressum, vt in d. l. de quibus. Quod tñ quoad ius canonicum restringe, vt dixi in c. fi. de ꝓs. Sed soluẽdo dic, q̃ dictum istorũ

Doct

ADDITIONES.

a ¶ Et dicta Apostoli sunt præferenda legibus ciuilibus, etiam in decisionibus causarum, c. pen. vbi iste no. infra de secun. nup.
Zach. ¶ Adde Fel. in c. ex parte. col. antepen. versũ. authoritates diuinæ scripturæ, col. 1. de sent. exc, & aliquid in c. qualiter, & quãde, col. 6. infra de accusat. Ant. Frã. ¶ Qualis fides adhibeatur scripturæ sacræ, an maior, quam legib. vide Bar. in l. 1. in fi. prin. ff. de bo. pos. secundum tab. & in l. 1. ff. de aibo Iudiciario. Ben. vbi ponit qualis fides adhibeatur scripturæ extanti in lapidibus, & sepulturis, & iuxta Bar. in l. uel quod. ff. de rel. & sumpt. fun. & Bar. in l. C. eo. & Spec. in tit. de proba. in §. uidendum, in uer. 9. & gl. Bar. & Doc. in Imolam. mentorum, C. de rel. & sum. fun. et quæ habentur in c. cum causam, de probationibus, et gl. 24. q. 2. c. sane, et Inn. in rub. de consue. ecc. uel alia.
b Seb. Sap. ¶ Declarationem. Vide Fel. et alios in c. ne innitaris, et Iason l. 1. col. antep. ff. si cer. pet.

Doc dẽt intelligi in ꝓsuetudine improprie dicta, q̃ proprie loquẽdo, est præscripta; & sic intelligas gl. in c. non est, de ꝓsue. li. 6. & vide ibi no. per Io. And. in nouel. Vnde sicut in ꝓscriptione ɔ̃ ius re quiritur titulus, vt in d. c. j. de ꝓscr. li. 6. ita in hac consuetudine im
proprie dicta, vt probatur in d. c. non est, iuncta gl. † Et ex his infero ɔ̃ id, quod tacite sentiunt Host. & Io. And. dum vñr velle facere iam, vtrum præscribatur portio minor quarta, an in totum, idest vt nihil dẽatur. Nã dico, q̃ vtroq; casu requirit̃ præscriptio cum tĩ. cum sit ɔ̃ ius, vt ſ. dixi; & est hoc verum, quãdo inducitur consuetudo ɔ̃ eum, cui debetur portio de iure cõi. Nã tunc non est proprie cõsuetudo; sed præscriptio; ideo dẽt habere comites
tensiũ Capituli: adducit no. in c. constitutus, de re. do. Ego facio hãc rõnem. Episcopus non potest ardua explicare sine consensu capituli, iuxta ea, quæ dixi in c. nouit, de his, quæ fi. a prę l. Nec potest ius vnius ecclesiæ dare alteri sine cã. c. 1. de rebus eccl. nõ alie. li. 6. j. de excess. præl. c. 2. vbi tex. Ex prædictis remanet clara & ꝓ
bata prædicta decisio, vt epi superiores possint. Et idem dic de inferioribus habentibus in loco ius episcopale, ad hoc quod no. in clem. 1. de reb. eccl. non alie. & quod dixi in c. significasti, de fo
ro comp. † Sed q̃ro, quid si in priuilegio libere sepulturæ non apponatur hæc clausula, Salua iustitia, &c. Io. And. instat, tãdem dicit idem esse, ac si fuisset apposita, quia non est verisimile, q̃ prin
ceps voluerit concedere priuilegium cum graui præiudicio ecclesię parochialis, ar. in l. 2. §. si quis a principe, ff. ne quid in lo. publ. & in c. super eo, de offi. del. vnde priuilegium solum vr conce
dere, vt hẽant isti sepulturã, sicut illi, quib. competit de iure cõi. Pro hoc ego adduco tex. no. et quasi expressum in simili, in l. si q̃s, c. de inof. test. vbi dr, q̃ si alicui inhabili princeps concedit liberã facultatẽ testãdi, non intelligitur concedere, vt sine solẽnitatib.c alias debitis possit condere testm̃, sed vr eum restituisse ad ius commune. Nã satis est q̃ priuilegium aliquid concedat, ex quo tractatur de præiudicio tertij, i. iuris derogatione. Ita dicendum
in proposito; sed ad maiorem cautelã, & cã dubitationis tollendã, solet inseri illa clausula. Et sic non obst. si opponeretur de c. si
quis, de priui. vbi dr, q̃ verba debent aliquid operari: nã operãtur ea, q̃ tollunt dubitationem, ad hoc l. qui mutuã, ff. mãda. & in
hoc titulo q̃ duę quartæ, epalis, ſ. & parochialis sæpe veniũt detrahendæ de legato facto alicui eccl. Exẽplũ in legato facto alicui ecclesiæ sepulturæ, quæ est subiecta epo loci. Nam eps debet hẽre
iam quartã iure epali, p ea, q̃ dixi in c. requisisti, §. de testa. Ecclesia vero parochialis debet etiam habere suam quartam, iure parochiali, vt in c. 1. §. eo. cum multis sim. Quæritur quis nunc primo detrahet quartã. Nam portio prius detrahentis vr pinguior. Fin-
ge, q̃ ecclesiæ fuerunt relicta 80. si eps primo detrahit, habebit 15. quæ sunt quarta totius: presbyter parochialis solum habebit 15. quæ sunt quarta residui, ſ. 60. Si vero eõ, primo detrahat sacerdos, ipse habebit 20. & eps 15. quis ergo debet potior esse? Io. An.
multum instat post Hostiẽ. in sum. sed tandem vr concludere, q̃ idem sit effectus in vtroq; casu. Nã eps primo detrahit, & habet 20. Si sacerdos primo detrahit, eps habebit 15. pro sua portione, & 5. pro ecclesia parochiali, quia debet hẽre quartã illorũ 20. vt in c. requisisti, de test. & sic in omnem euentũ habebit 20. D. Pet. de Anch. dicit, q̃ imo maximus est effectus, qa si eps detrahit primo, habebit 20. & ex 15. debitis ecclesiæ parochiali habebit quartã; & sic habebit tres vltra. Si aũt detrahit secundo loco, non habebit nisi 20. Sed attẽde, quia nõ vr habuissem omentẽ Io. An. nã puto q̃ Io. An. voluit q̃ in oẽm euẽtũ non debet eps hẽre nisi quartã totius: vnde dico, q̃ si episcopus primo detraxit, nõ potest amplius detrahere de quarta ecclesiæ parochialis, quia detrahit de toto aceruo. Quarta enim quæ debetur ecclesiæ parochiali, debet primo deduci tãquam æs alienum, vt in c. j. §. eo. Ad hoc c. §. prox. vbi dicitur, q̃ debetur de testõ. vnde si episcopus primo detraxit, cum habuerit quartam de quãtitate debita ecclesiæ parochiali, nõ potest amplius detrahere, sicut in simili dicimus in decimis, vt no. ɔ̃. de deci. in c. tua. Do. Pet. de Peru. in quo dã tract. de quarta, tenuit q̃ iste duæ quartæ debent integraliter deduci de toto. Exemplum si fuerint relicta 80. Episcopus habebit 20. & ecclesia parochialis alia 20. Sed certe hæc opinio nullo iure probatur, imo probatur oppositum ex his, quæ dixi in c. Raynaldus, & c. Raynutius, de testa. Vnde dicerem, q̃ ecclesia parochialis dẽt primo detrahere. Moueor primo, qa hæc quarta est integraliter soluenda sibi de obuenientib. ecclesiæ sepulturæ, vt in clem. dudum, prę al. Item hęc quarta debetur ab ipso testatore, sed in subsidium ab ecclesia legataria, vt in c. præce. & in c. 1. §. eo. & sic hęc quarta ipso iure non diminuit ipsum relictũ factum ecclesiæ sepulturæ, vt dixi in c. de his, §. eo. vnde non põt Eps dicere, q̃ 80. fuerunt relicta illi ecclesię, qa ius resecat illud legatũ, & sic in effectu non videnẽ relictæ nisi tres partes: ergo eps non põt petere quartã bis, de quãtitate debita ecclesię parochiali, quod faceret, si primo detraheret de toto, & postea detraheret de parte. Nec hoc exquirere est sine mysterio, licet Io. And. & Host. aliter dixerint. sed non cogitauerũt omnes casus, qui possunt accidere. Finge enim q̃ ecclesia sepulturæ, & ecclesia parochialis sunt in diuersis diœcesib. Eps nõ hẽt quartã, nisi de relicto ecclesiæ sibi subiecte, alius eps habet aliã quartã, vt colligit in d. c. requisisti, de testa. & aperte voluit Io. And. §. c. proxi. & etiã sentit ho c casu, si eps sepulturæ primo detraheret de toto habebit 20. Presbyter parochialis, qui habuit 15. debet dare quartã episcopo suo, qui nullũ commodum habuit de relicto. Si autem ponis, q̃ presbyter parochialis primo detrahat, hẽbit 20. & eps non habebit nisi 16. quia non debet hẽre quartã de illis 20. cum ecclesia parochialis non sit sibi subiecta: ergo quandoque est magna differentia, vtrum episcopus detrahat, vel curatus, & hoc no. Abb.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod hæc portio. An possit præscribi quarta episcopalis, tradit Card. in cons. 26. inc. pro euidentia, in fi. & d. Abb. in cons. 31. circa fi. vbi dicunt q̃ deficiente tit. requiritur ſpatium temporis, cuius initij memoria nõ existat. An autem possit præscribi quarta parochialis, tradit Alex. in cons. 196. inc. viso testamento, c. pe in 2. vol. vbi vult, quod etiam requiratur tantum tempus, cuius initij memoria non existat.
b Possit dare. Adde Oldr. cons. 321.
c Zach. Vt sine solennitatibus. Iste hic censet q̃ habilitatus ad aliquid faciendum, vr esse habilitatus ad id, dummodo seruet solennitates iuris, de quo per Fel. pulchre in c. edoceri, in ver. & ad prædicta, supra de rescr.
Ant. Fran. Circa hoc, an habilitatus ad aliquem actum faciendum, videatur esse habilitatus, ita tñ q̃ seruet solennitates iuris, dicas q̃ illæ solennitates semper debẽt seruari, immo per partes illis renunciari non põt, ut per Bar. in l. quoties, de preci. Impe. off. & in l. sciendum, ff. de verb. sig. & in auth. offi cium, C. de lit. cont. & per Spe. in tit. de inst. edi. in §. compendiose, ver. Item per ius canonicum, plene traditur in l. nemo potest, ff. de leg. 1. Et an tales solennitates possint tolli per legatum, vide Spe. in ti. de le. §. 4. ver. sed nunquid legatus. Et an possint remitti consuetudine, vel per inferiorem a principe, vide per Spe. in d. §. cõpendiose. Dicas tamen, q̃ solennitates iuris positiui possint tolli per principem, c. proposuit, de consef. præb. & quæ sint substantiales, & quæ accidentales, vide Spe. in ti. de sen. in §. iusta.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non firmat regulam in casibus, qui aliquo iure non possunt esse sub regula.*
2 *Canonica portio debetur ecclesiæ parochiali de omnib. relictis, & oblationibus, & alijs quæ portantur cum funere, vt candelis, & similibus.*
3 *Conuersi oblati alicui monasterio, dicnt sepeliri apud monasterium, ubi sunt oblati, nec dẽt solui portio ecclesiæ parochiali, si sunt plene oblati, puta, quia dederunt se & sua; alias canonica portio debetur ecclesiæ parochiali.*
4 *Canonica portio debetur ecclesiæ paroch. de omnibus relictis factis alteri ecclesię, intuitu sepulturæ, cuius intuitu censentur omnia relicta.*
Legatum censetur ademptum, si fuit ademptum onus, propter quod fuit factum legatum, vel præsumatur factum.
Testator, qui elegit sibi sepulturam in aliqua ecclesia, cuius intuitu multa legauit ibi, si postea ex aliquo casu superuenienti non sepeliatur ibi, adhuc talia relicta debentur, ex quibus debetur canonica portio ecclesiæ parochiali, secus si mutauerit sepulturam, quia censentur etiam adempta legata.
5 *Monachi de iure communi, non habent parochiam, sed ex priuilegio sic.*
Index non potest sententiare super re in futurum debita, vel debenda; nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

ius sit in præsenti fundatum; licet habeat tractum in futurum.

7 *Dolus reperitur bonus, & malus.*

Ingressus religionis dolo factus, tenet; sed bona ingressi non acquiruntur monasterio, si auiditate patrimonij fuit dolo inductus ad religionem.

8 *Sententia lata super re dubia, dicitur inepta.*

Probationes non debent admitti post sententiam, circa eam appellationis. q.

Sententia principis valet, quamuis non conueniat regulis iuris positiui.

Sententia an possit esse generalis in generali, vel vniuersali actione; & quod in eius executione recipiantur probationes super rebus particularibus.

9 *In accessoriis sententia & libellus possunt esse generales; & post sententiam poterunt ista accessoria declarari per testes.*

10 *Parochialis ecclesia quæ sit, vt sciatur, cui parochiæ debeatur canonica portio; & sic, an sit illa, in qua quis habet domicilium, vel habitationem?*

Defunctus extra ciuitatem, potest in ciuitatem reportari.

Scholares, vel peregrini, vel alibi habitantes propter pestem, vel guerram an sint parochiani illius loci, vbi habitant.

11 *Domicilium non constituitur, nisi cum animo ibi habitandi perpetuo.*

CAP. X.

In nostra. Priuilegiati sup iure funerādi, sepelire possunt eos, q apud eos eligūt sepulturā; soluēdo tñ canonicā portionē ecclesiæ parochiali; si vero alios sepeliunt, tenētur restituere quicq d occasione funeris receperunt. Diuiditur in tres partes principales. Primo actoris petitio. Secunda, ibi [Eō,] reorū defensio. Tertia, ibi [Talē.] causæ diffinitio. Casus lit. Prior ecclesiæ Montisferrādi, & Hospitalarij Claremonten. dicœcelis, habebant inter se cōnem super iure funerādi. Hospitalij recipiebant ad ecclesiasticā sepulturā parochianos dicti prioris. Causa super his, cōmissa fuit iudicib. corā q bus petiuit dictus prior satis fieri sibi de dāno, q d sustinuerat ab illis Hospitalarijs, q parochianos suos receperāt ad sepulturā, & q de cetero nō reciperēt ad ecclesiasticā sepulturā, parochianos ipsius. Ad q bandū suā intentionē testes induxit. tādē cā ad sedē Apost. est delata. In p̄lentia Papæ prior p̄dictus p̄posuit p̄dicta. Ex parte Hospitalariorū fuit p̄positū, q ex priuilegijs sibi p̄cessis, licitū est eis oēs p̄ter excōicatos & interdictos ad ecclesiasticā recipere sepulturam, q apud eos elegeriat sepeliri, & fideicōmissā in vltima volūtate sibi relicta recipere, soluta tantūmodo quarta parochiali ecclesiæ, de cuius parochia, mortuorū corpora assūmuntur, p̄ter q̄ de equis & armis, de q bus quartā deducere nō tenētur. Papa auditis rōnibus vtriusq; partis, talē protulit sñiam q p̄dicti Hospitalarij de cætero nō recipiant parochianos dicti prioris ad ecclesiasticā sepulturā, nisi apud eos elegeriat sepeliri; & tunc parochialis ecclesia recipiat quartā partē de oblationibus lectis, & alijs, quæ defunctus pro anima sua reliquit ibidē, p̄terq̄ de equis & armis, Hospitalarij resīduū habeāt, nisi dolo, vel fraude Hospitalariorū defunctus inductus fuerit ad huiusmodi electionē faciendā. Insup iniunxit eisdē Hospitalarijs, vt eidē priori satisfaciant de quarta parte triū milliū solidorū, quos p̄stat eos a parochianis illius recepisse, cū, p̄batū nō fuerit, quot eorū oblati, vel q̄uersi fuissent. Præterea p̄cepit eisdē, vt satisfaciant priori de oībus, quæ habuerūt a quodā parochiano prioris, q fuit interfectus in cōpis; nisi p bauerint, q̄ apud eos elegerit sepulturā, aliogn ei restituāt quartā partē. Ītē restituāt oīa, q̄ habuerūt occasione sepulturæ ipiorū, quos p̄stat intra annos legitimos decessisse. B. No. 1. ex isto tex. q priuilegiatus super iure sepeliēdi, nō p̄t recipere excōicatos, seu interdictos ad sepulturā. Priuilegiū ergo liberæ sepulturæ re-

1 fert solū ad eos, q possūnt sepulturā eligere. † No. 2. & tene mēti, q exceptio aliquorū casuū nō firmat regulā [a] in alijs, q alio iure nō includunt sub regula. hoc colligit hic. Nā priuilegiū sepulturæ fuit p̄cessum istis Hospitalarijs, & solū fuerūt excepti excōicati & interdicti, nec per hoc potuerūt sepeliri impuberes, q a tali uo iure nō possūnt isti eligere sepulturā, facit quod le. & not. in l. 1. C. de p̄di. inde. Ītē no. q priuilegiū reducēs aliquē ad ius alicui cōpetēs de iure cōi, recipit limitatiōes traditas alias de iure cōi, facit l. si qñ, C. de inoffi. test. No. ibi [De huius parochia, &c.] & tene mēti, q priuilegiati super sepultura, possunt corpora defunctorū de parochia, vbi iacēt capere; & sic nō tenent recipere de manib. curati, vel de ecclesia ipsius, & optime facit iste tex. pro

2 his, q̄ dixi in d. c. cū liberū, §. eo. † No. ibi, [De oblationibus &c.] tex. no. q p̄ quarta portio debet ecclesiæ parochiali, nō solū de reli

b ctis, sed & de oblationibus, [b] & alijs, q̄ portant cum funere, vt cæreis, & similibus, & vide q d le. & no. in cle. dudū, in §. verū, eo. tit. Vbi format gl. q ōnē, q d de cādelis, q̄ dant ad manū. Et p̄cludit; q debetur quarta per illum tex. Sed ego adduco ēt istum tex. negari. non non p̄t quin sint oblatæ, vel portatę cum funere, pro hoc infra de verb. sign. c. cum inter. Et hoc bene no. Nam quod ibidē in fratribus, vī habere locum, quantū ad hoc in qualibet ecclesia sepulturæ; ēt si sit simpliciter priuilegiata, vt hic. Nā pondera q priuilegiū non fecit mētionē de oblationibus; & tñ Papa interpretat ēt de his deberi. Ītē no. q ēt de eqs & armis, & q buscunq; bonis, debetur quarta. Nā hic fuit p̄cessum priuilegiū, vt de equis & armis istis Hospitalarijs relictis in fauorē Terræ Sactæ nō solueret quartā; ergo de iure cōi dēt solui. † No. ibi, [Eorū oblati] & tene mēti, ga nescio alibi ita expressum, q̄ oblati & q̄uersi sepeliun

3 tur apud ecclesiam, vbi sunt oblati. Nec dēt solui portio ecclesiæ parochiali, q̄d ego intelligo in plene oblatis & q̄uersis, vt ga tradiderūt ie & sua, alias secus. Ad hoc q̄d le. & no. in cle. i. in fide de ci. & in ca. vt priuilegia. ī. de priuil. Itē intellige f̄m limitationē c. de his, §. eo. Itē no. ibi, [Interfectus in cāpis] q̄ ītersectus in bello, pōt sepeliri in ecclesia, q̄d intelligo, qñ bellū erat licitum; nec desit in peccato mortali. vide tñ, q̄d no. in c. oīs, de pe. & remiss. &

4 facit q̄d no. ī. c. prox. † Vlt. no. ibi, [Sepulturæ gratia] q̄ quarta solū debeē de relictis intuitu sepulturæ; & in dubio, ex quo qs eligit sepulturam in aliqua ecclesia, vī relinquere pro anima & p̄ sepultura facit l. Nesennius, & quod ibi no. ff. de excu. tu. Et putarem, q̄ si alibi testator postmodum elegerit sepulturam, etiā tacite vī ademisse legatum; quia ademptionem oneris sequitur ademptio honoris, seu relicti. Pro hoc bo. tex. in l. alūnę, in §. Seia, ff. de adim. leg. & in l. filio, §. matri, eo. tit. vbi bo. tex. Secus dicerem, vbi testator, qui fecit legatum ecclesiæ sepulturæ, nō potuit ibi sepeliri sine culpa ecclesiæ; puta, ga fuit interfectus in bello, & corpus nō pōt speliri, vel simili impedimēto p̄tingenti. Nam tunc arbitror, q̄ relictū debetur ecclesiæ sepulturæ ar. opt. in l. q̄ sub cōdōne, §. quoties, cū ver. seq. ff. de p̄d. inst. & in l. 1. & q̄d ibi no. C. de inst. & substit. Et sentit ēt hic Inn. q no. sentit idē q̄d in c. cū sup, §. eo. vt de illo relicto debeat portio ecclesiæ parochiali. De quo dic, vt latius dixi in d. c. cū super. Facit ēt optime ista litera, q̄ de relicto

5 facto alteri ecclesiæ non debeatur quarta, dū ponderat [Quod sepulturæ gratia, &c.] & facit optime ad ea q̄ dixi in c. 1. §. eo. † In gl. 1. ibi [Habēt populū] Aduerte, q a gl. nō loquitur aperte, sed melius dixisset, q̄ monachi possūnt habere populum, seu parochiā, quod intelligo, si eis deputetur p superiorem. Nā de iure cōi non habent. 16. q. 1. c. 1. & eo casu, quo habēt, nūq d possunt per se ministrare sacra, dicā in c. 1. de ca. mo. In gl. in ver. [Annos.] de hoc dicendum hodie, vt habetur in c. licet. ī. eo. li. 6. & dixi in c. de vo

6 re, §. eo. † In gl. in ver. [De cetero] in fi. no. glo. cum tex. ad q̄ quoti

c die fit remissio, dum quæritur, nunquid iudex [c] potest sñiare super futuro? & dic latius, quam gl. q̄ qñque obligatio nōdum est orta de præsenti, respectu futuri temporis; & iudex nō potest se intromittere. Ratio, quia deficit actori actio. Iste est tex. in l. 1. ff. de vsūr. vbi dī iudicem non posse condemnare ad vsuras futuri temporis. Rō, quia respectu vsurarum futurarum nulla obligatio est orta de præsenti; cum possit debitor ad libitum satisfacere creditori. Qñque obligatio est orta de præsenti, etiam rōne futuri tēporis; & tūc iudex pōt prospicere ī futurū; ita hic. Nā presbyter parochialis habet hoc ius, vt nemo possit sepelire parochianū suum: quod quidem ius habet tractum etiam ad futurū. Idem in seruitutibus, & in annuis præstationibus; nam habent tractum futurum: merito etiam iudex prospicit in futurum. Et vide q̄d no. Inn. in cauditis, de proc. & per glo. in ver. [Vbi apud eos ibi, [Cū q s] hæc glo. vsq; ad fi. pōt expediri p opp. vam vī, q̄ ibi parochiani potuerunt licite sepeliri apud illos Hospitalarios, cū sint religiosi. Nam canon cōsulit, seu disponit, vt sepeliatur quis apud ecclesiā maiorē, si fieri potest, vel apud loca religiosa, & in defectu apud eccl̄am parochialē, vt est tex. prima fronte mirabilis, in c. vbicūq; tpū, 13. q. 2. Metu p̄rij gl. ponit tres intellectus ad illum tex. Primus, q̄ p̄sulit ordinem seruandum in electione sepulturæ; non aūt disponit, qñ quis decedit sepultura non electa, & iste est bonus intellectus ad illum tex. per quē vitant multæ absurditates. Secundus intellectus, vt loquatur de peregrinis; & in hoc no. gl. Sed dic, vt latius dixi in c. 1. §. eo. Tertius intellectus nō multū q̄uenit illi literæ. Dic ergo formaliter soluendo p̄rium, q̄ tex. iste procedit, qñ parochiani non elegerunt sepulturam, nec habuerunt sepulturam maiorem: vnde debebant sepeliri in eccle-

7 sia parochiali; & sic intelligas istum tex. pro hoc c. is, qui, & clicet, infra eod. lib. 6. † In glo. [Nisi dolo] ibi, [Cum dilecti] dic q̄ ibi fuit bonus dolus, & improprie tunc appellatur dolus. Nam si quis inuitatur ad seruiendum Deo, licet verbis allectiuis, seu blandis, non potest dici dolosē ad deceptionem alterius. l. 1. ff. de do. vide glo. in reg. scienti, de reg. iur. lib. 6. Sed hic loquitur de dolo malo, qñ p p auiditatem temporalū clerici inducūt parochianū alterius ad eligendū apud eos sepulturā. Vñ tex. in ver. talem, pōt dupliciter intelligi. Primo, qñ dolus intercuenit in electione sepulturæ: & tunc isti dolosi nullū commodum debent habere, vt hic, iuncta glo. vide tex. hodie latiorem in c. 1. ī. eod. lib. 6. Simile hēs in c. p̄stituit, 20. q. 3. vbi ponitur casus sing. q̄ si religiosi auiditate patrimonij alicuius inducāt cum ad religionem;

licet

ADDITIONES.

2 Zachar. ¶ Nō firmat regulā. Adde Bar. & Bal. & Doc. in l. in his, ff. de leg. & in l. in fraudē, §. fi. ff. de testa. mil. Ang. in l. 1. ff. de pac. Imo. in l. fi. ita legarū. Bald. in l. 1. & Fel. post istum in c. qñ frequenter, in prin. supra ut li. non cont. leg. 1. & Fel. post istum in c. qñ dilecta, col. 5. supra de cōſ. vtili. vel inuti. & in c. ad audientiā, de cle. non resi. Jas. in l. fin. ff. quod quisque iur. 7. & Pet. de Peru. in suo tract. quar. port. in 2 q. prin. in ver. fi. demum quæritur incidenter.

b ¶ Sed etiam oblationibus. Adde Bal. in sua marg. ad Inn. in ver. fi. ecclesiæ, ver. & Ias. de Are. in §. præiudiciales, c. 15 In. de actio. Lanf. de Ori. in cle. dispendiosam. col. 4. ver. 1. ēt de. u.

c Seb. Sap. ¶ Nunquid iudex. Vide Ang. de Are. in §. præiudiciales, c. 15 In. de actio. Lanf. de Ori. in cle. dispendiosam. col. 4. ver. 1. ēt de. u.

cet teneat ingressus priuanē tñ religiosi patrimonio [a] illius c. Secūdo pōt intelligi, qñ dolus est cōmissus in qualitate relicti, vt qa volebat testator relinquere simplr, sed rector ecclesiæ sepulturæ dolo induxit eū, vt relinqueret in cā priuilegiata, vt ecclesia parochialis priuaretur sua legitima. Hoc. n. probato non minus dētur quarta, vt in c. fi. ī. de test. Extra gl. primo opp. tex. de c. fi. ī. de testa. vbi dī, q̄ de relictis pro anniuersario, vel p̄ septima, vel vicesima non dētur quarta. Cuius rium hic innuit, dum dī, q̄ de oblationib. debetur quarta. Sol. duplex f̄m Doct. Prima, q̄ iste tex. loquat de oblationib. q̄ fiunt in prima Missa. Secunda q̄ de relictis pro anniuersario, & c. non debeāt quarta, sed de oblationib. ibi facis; licet dicat Host. q̄ istud non seruatur de consuetudine. Et sic hoc dictum, ga satis placet. † Secundo opp. ī istū tex. vī enim, q̄ hæc sñia papæ in plurib. fuerit ineptissima. Primo, ga non pot petitioni priori, vt patet ex princ. dicti. ver. [Talem.] Scdo, & tertius Papa in sñia condemnat Hospitalarios certo casu, nisi p̄ uerint, q̄ ille Vinc. elegerat sepulturā apud eos; & sic tulit sñia super re dubia ī c. graue, 11. q. 3. Item admittit probationem post litem, citra appellationem, ī c. cum dilectus, de fi. instr. & ī quasi notum tit. C. sen. rescin. non post. Item fuit sñia p̄dōnalis ī d, q̄d [a] 1. q̄. 6. c. biduum. Item in fi. huius literæ fertur sñia sine certa quantitate, ī totum tit. C. de sent. quæ sine certa quanti. & 2. q. 6. ei qui. §. diffinitiua. Sol. Hos. formatur quædam ex iis ī rijs; & adeo fori visa est sol. difficilis, vt dixerit, Soluat qui potest. Sed postmodum tradit duas sol. Primo, q̄ de iure hæc sñia non potuerit sic ferri, sed p̄esserit ex plenitudine p̄tis Papæ. Et no. hanc sol. q̄ sñia p̄ncipis [b] valet, quātumcunq; non conueniat regulis iuris positiui. Ad hoc quod no. in c. vnico, de litis contest. Nā sola voluntas ista hī pro lege, vt in §. fed q̄ princ. Instit. de iure natu. Secunda sol. q̄ tex. iste ponit sñiam à ver. [Talem] vsque ad ver. [Nihilominus.] Abinde vsque ad fi. instruit iudicem inferiorē, qualiter debeat se hēre; & sic illa verba non cōtinent sñiam, sed commissionem cum instructione. Huic solutioni in effectu vī inhærere do. Ant. dicens, q̄ ex quo curiæ liquet de aliquibus articulis, dunta-xat potest super illis pronunciari; & super illis in quibus actor habet intentionem fundatā, & reus dicit se habere p̄bōnem in partibus, debet fieri cōmissio; & vt dixi, in idem reincidit in effectu cum p̄cedēti. D. Pe. de Anch. dat so. tertiā prorsus separatā dicēs, q̄ hic processit ex nā actionis. Nā in generali, & vniuersali actione procedit sententia generalis, & postmodum super rebus particularibus recipiuntur probationes tempore executionis, alle. Inn. in c. cōquerente, de off. or. & in c. inter quatuor, de maio. & obe. Sed petitio hæc fuit talis, vel quasi. Nā egit Prior negatione, & incidenter petit bona, quæ obuenerunt ex funere parochianorum suorum; & sic potuit hic esse generalis sñia; & potuerunt recipi probationes post sñiam. Hæc so. licet prima facie videatur exquisita; tñ iudicio meo in multis peccat. Primo ea, q̄ equiparat iudicium vniuersale, vt prosecutio & etiā sñia possit esse generalis, quod apertissime est ī theorica Bar. in l. 1. ff. de eden. & ēt Spe. plene dico in c. 2. de lib. obl. vbi plenissime tractō mām istarum actionum. Et cōis opi. vī, vt in vniuersali iudicio sufficiat prosecutio generalis, & ēt in sententia, l. 4. ff. de pe. hę ea, in generali, licet libellus possit esse generalis, prosecutio & sententiæ debent esse speciales, vt in c. licet, C. de iud. Et rō diuersitatis vide in locis ī. remissis. Hic autem petitio fuit generalis, & non vniuersalis, quia non petebatur hic aliquod vniuersum; sed quid continens plura capitula, vt puta, ea quæ obuenerunt ex oblationibus, & portatis cum funere, & iure legati. Et hoc apertissime voluit Inn. in c. certificari, ī. eo. & sic prosecutio debebat hic esse specialis, & etiā sententia. Item in alio aperte pecta ista tertia sol. Nā hic non solum recipiuntur testes super rebus particularibus, sed ēt super facto principali, quia fuit hospitalarijs diuinum, vt soluerent vniuersa, quæ obuenerant occasione funeris, nisi probarent, q̄ ille elegisset sepulturā apud eos; & sic nō debebat ī prium, quia in petitione etiā vniuersali sñia pure fertur declaratoria; sed hic sub p̄dōne, nisi probauerit, &c. Ideo soluendo formalius omnia ī ria, dicerē sic, q̄ hic fuit actum negatoria, inquantum Prior negabat Hospitalarijs fore licitum sepelire paro chianos suos, & petebat eos prohiberi, ne in futurum hoc attentent. Hoc colligitur ex prima parte sñię; & ita credendum est, q̄ libellus fuerat conceptus. Nā verba libelli hic fuerunt decisa cā brevitatis. Item agebat Prior confessoria inquātum legitime possent Hospitalarij recipere suos parochianos ad sepulturā; & hoc dicebat sibi ius competere deducendi quartā; & sic petebat declarari; & accessorie petebat bona, q̄ obuenerant occasione sepulturæ parochianorum suorum. Hoc colligitur clare ex secunda parte sñiæ. Nam papa primo prohibuit, ne Hospitalarij de cætero &c. Secundo declarauit q̄ inquantum parochiani eligerent ibi sepulturā, q̄ ius deducendi quartā competeret isti priori. Et sic hactenus p̄ceptis, q̄ obuenichāt accessorie ad actionē p̄positā, papa tulit sñiam gñalē, p̄dēnādo ad restituendum vniuersales, vt in c. cum ad sedem, de resti. spol. & c. inter dilectos, ī. de don. Inn. in c. tāta, de excess. prel. & in c. 2. de lib. obl. & Bar. in l. j.

ff. de eden. & in l. ex diuerso, §. vbi aūt, ff. de rei vend. Et post sñiam potuerunt ista accessoria declarari per testes. Nec obst. q̄ hic recipiuntur probationes super principali post sñiam, in ver. eisdem. qñ puto hoc posse fieri ex cā, qñ. lactor hēt intentionem fundatā a iure, & cā agitatur in remotis partibus. et reus dicit se habere probationes in partibus. Nam tunc non poterit iudex cōdemnare reū, nisi probauerit intētionem suā, vt hic factum fuit. Pro hoc adduco bonum simile in l. gñaliter, §. his. C. de iureiu. vbi colligit, q̄ iudex potest cōdemnare partem absentem, nisi iurauerit. Nec obst. q̄ sñia sit conditionalis: quia ex ea potest omitti. Item si feratur, tenet, licet non debuerit ferri sub p̄dōne, vt in c. biduum, & p hoc remanent soluta omnia p̄ria; & habes clare intellectum huius c. q̄ iste tex. p̄tineat ex toto sñiam. Cōtra opi. Hos. induco tex. in ver. talem, vbi dī. [Talem super his diximus sñiam &c.] vnde pōdera ver. [Super his.] & ver. [Sñiam] quæ innuunt, q̄ super omnibus deductis in libello papa tulit sñiam. Item nō est hic aliquod verbum, quod sapiat commissionem cāę, imo sunt omnia verba

10 dispositiua. † Quæro nūc de subtili & notabili q. Dī hic, & in multis iuribus, q̄ quarta debetur ecclesiæ parochiali, & q̄ decedens non electa sepultura, debet sepeliri apud ecclesiā parochialem, si non hēt sepulchrum maiorum: q̄ritur quæ dī ecclesia parochialis? Host. posuit hic vnum verbum satis gñale, dicens illam esse ecclesiam parochialem, ex cuius parochia mortuorum corpora assūmuntur. Et q̄q̄ scribentes trāsiuerint simpliciter recitādo Host. tñ non dicit verum, generaliter intelligendo. Nam est ī c. 15. q. 3. eo. lib. 6. ubi dī, q̄ si aliquis ciuis trāstulerit se ad villā cā recreatio

d nis, [d] vt ruralia exerceat, & ibi moriatur, nō debet ibi sepeliri; sed dēt deferri ad suam ecclesiam parochialem, quæ est in ciuitate, si commode fieri potest. Ecce ergo, q̄ assūmitur corpus de parochia ecclesiæ ruralis; nec p hoc dī illa parochialis illius defuncti. Nec obst. tex. dum dicit, De cuius parochia, quia habuit respectū ad uerbum parochianum: quia verba sunt intelligenda cum effectu, vt in c. relatum, de cler. non resi. Nec quis dī esse in loco quoad iuris effectum. si ibi non est mānurus, vt est pulcher tex. in l. generali. §. vxori, ff. de vsufr. leg. Fed. de Sen. in q̄. facti, habitis allegationib. cuiusdam Doctoris, late visus est discutere hūc articulum, vt hī p. 246. & ibi post multa p̄cludit; q̄ ille dī parochianus alicuius ecclesię, qui habitat in parochia; ita q̄ est ibi trāslatus; licet ibi non hēat domicilium, seu animū habitādi ppetuo: ga iura in hoc iure parochiali non ponderāt domicilium, sed habitationē, vt in c. q̄sti., 16. q. 1. Vnde gl. in cle. j. de priui. & Inn. in c. oīs, de pœ. & remiss. voluerunt, q̄ ille dicat curatus, seu ecclesia curata, i. parochia

e lis scholarium, & mercenariorum, vbi habitant, q̄q hēant animū tpe debito redeundi ad patriā, vel forte eligendi domū in alia parochia anno sequenti. Et hoc dicit vnum mirabile, q̄ si scholaris ciuis cupiens esse in societate scholarium forēsium, trāsfert se ad aliā parochiā, retēto domicilio priori; illa ecclesia, vbi habitat, est sua parochia, & non vbi hēt domicilū: vbi idem vī velle de infantib. q̄ sæpe deferuntur ad aliā parochiā. Sed ego non puto sñiam suā esse verā; & primo adduco in oppositum dictum c. is, qui. Nā non video dī iam, vtrum quis se trāsferat ad villā, vt ruralia exerceat, vel vt transferat se ad aliā parochiā, vt exerceat professionē scholasticā. Nā vtroq; casu concurrit habitatio in parochia aliena, retento priori domicilio. Nec in c. is, qui, ponderatur tps habitationis, sed solum, q̄ non hēat animum perpetuo morādi in villa. Io. An. ibi in nouel. ad literā sentit oppositum, dicens; q̄ si qs de diœcesi p p hostilitatem se trāsfert ad ciuitatem, & ibi habitat animo redeundi finita guerra; si ibi decedat, nō ista ecclesia, vbi decessit, & habitat, sed ecclesia villæ, vbi hēt domicilium, habebit quartā de funeralib. Idē vī sentire d. Ant. in quadā q. dicēs, q̄ si ciues Florentini tpe pestis trāsferunt se Bononiā, & ibi habitāt, tādē ibi decedūt, ecclesia q̄ est ibi Florentiæ, habebit quartā, quia illa est parochialis, ex quo hēbāt animum redeundi finita mortalitate; & ibi dicit, q̄ de facto fuit p̄sultū Bononiæ. Ītē reperio Paul. de Lea. in cle. dudū, de sepul. q dicit, q̄ si qs decessit in aliena parochia, vbi morā traxerat, saltē p annū, dēt fieri diuisio quartæ inter primā ecclesiā parochialē, & istā, in qua decessit, vt sic habeat ali quod lucrum, cum saltem per annū administrauerit isti sacra, ar. in d. c. questi. Ītē p̄ dictum Fed. adduco tex. in c. 2. & 3. ī. eo. li. 6. vbi

quoad

ADDITIONES.

a ¶ Quod est notādum ad limitationem auth. ingressi, C. de sacrof. ecc. & illum tex. in d. c constituit, alle. ad hoc gl. fi. in c. præterea, vbi idem Paul. dicit, q̄ ibi ponitur casus sing. & multum no. sup. de of. dele. & gl. fi. in c. cum dilecti. sup. quod me. cau. Et ibi idem Pau. in vlt. col. dicit, q̄ ille tex. sing. est in mundo. Et Bal. in auth. si qua, C. de sacrof. eccl. non meminit allegare illum tex. sed all. Spe. in ti. de ſt. mon. in uer. fi. Facit quod scribit idem Abb. Pan. in c. cum dilecti, in pen. col. cum his quæ in repe. addidi, sup. de act. emp.

b Seb. Sap. Sentētia principis. Vide Jas. l. 1. col. 2. ff. de const. prin. vbi ponit, vtrū in sententia principis requiratur ordo iuris.

c Seb. Sap. Libellus. Vide Bal. in c. inter dilectos, sup. de or. cogni. in 2. & 4. col. vbi disputat, an libellus generalis procedat super damnis, & interesse. Vide etiam Pract. Pap. in forma libelli in act. rea. in verbo, & fructibus.

d Recreationis. Adde, quod voluit Bal. in consi. 3. hoc titu.

e Zach. Parochialis scholarium. Adde Car. in cle. dudum, §. & si idem, in 3. q. ea. ti. & in cle. 1. post glo. q. ibi in prin. de priui.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quoad iura parochialia semp ponderat locus domicilij, & sic nō est verū, qđ dicit, ꝙ nō curamus de domicilio, sed de habitatione quoad iura parochialia. Vñ pro clara decisione ego considero in mā quatuor casus. Primus, qñ ex toto trāstulit domicilium ad aliā parochiā, & tunc indubie secunda ecclesia est parochialis, vt in c.fi. & quod ibi no. de paro. Secdus casus, qñ retento priori domicilio, quis ꝓstituit nouū in aliena parochia, & pariter se collocat in vtroque; & tunc vtraq; ecclesia est parochialis istius, sicut vtrobiq; hēt domiciliū cū habitatione. De hoc est casus in c.2. ĩ. eo. tit. li. 6. Vñ pōdera bñ, ga ibi tex. reg rit habitationē in 2. parochia cū domicilio, cū dicit. Si vtrobiq; habeat domiciliū, & pariter se collocat in vtroq;.] Tertius casus qñ retēto priori domicilio, qs decedit in aliena parochia, tāq; peregrinus, ita, ꝙ nō hēt habitationē ibidē, & talis nō dr̄ parochianus illius ecclesiæ, vbi deceſſit, ar. in c. is, q. & voluit gl. in isto c. ꝙ hoc. l. hæres absens, ff. de iud. & c. Rom. i. §. ꝓhētes, de sō. cōp. li. 6. † Quartus, qñ retēto priori domicilio trāsfert se ad alienā parochiā ꝓstituēdo ibi habitationē ad tps; & sic nō ꝓstituēdo ibi domiciliū, qđ nō ꝓstituit, nisi

a cū animo habitādi ibi ppetuo, vt in l.ª fi qs instructus, ff. ad munic. & iste casus est dubius & s. vidisti ꝑ & ꝯ multa. Ego dicerē, ꝙ iola habitatio nō facit ꝓprie quē esse parochianū istius ecclesiæ vñ. ex quo hēt animū redcūdi ad domū suā, illa ecclesia domicilii est ꝓprie parochialis istius, vt in c. 2. & 3. ꝓall. Sed pp necessitatē poterit iste in loco habitationis, vel vbi est peregrinus recipere sacra; ita, ꝙ hæc ecclesia habitationis non sit ꝓprie parochialis istius, sed ī defectū pp necessitatē succedit loco parochialis quoad administrationē sacrorū, ar. opti. in d. c. is q. Et sic puto intelligēda gl. in d. cle. dudū, & Inn. in d. c. oīs, & sic logt̄, si bñ pōderet. Nā dicit in fi. illius q. tutius est, vt scholares, & peregrini habeant licētiā a ꝓprio sacerdote, vt alibi possint capere ecclesiastica sacra. Et no. dū dicit a ꝓprio presbytero, quasi ipse presbyter habitationis nō sit ꝓprius; & sic pōt ītelligi c. 1. de celeb. Miss. & c. officiū, de offic. Archip. Et hoc quenit ēt actibus similib. Nā pp lōgē uā distātiā multi permittunt, qī alias sunt ꝓhibita, vt in l. hæres absens, ff. de iud. & vide ōo. gl. in c. ¹cū ex literis, de in inte. resti. super ver. distantia. Ex quo infero, quod si de loco habitationis potest commode ire ad ecclesiam domicilii pro Sacramentis, non debet hic capere, sed in ecclesia domicilij, vt in d. c. is, qui. Et hæc no. quia aperiunt intellectum multorum iurium.

ADDITIO.

a ¶Alias est §. Celsus, sub l. eius qui.

SUMMARIUM.

1 *Sepeliri non debet in ecclesia ille, qui sponte se præcipitauit de aliquo loco, vnde mortuus est.*
2 *Occidere non est licitum alicui seipsum ex aliqua causa; etiam ad vitandum peccatum.*
Confitens propter tormenta illud, quod non est verum, & propter hoc condemnatur ad mortem, decedit in peccato mortali; nisi in extremis reuocet illam confessionem.
Fugiens manus iudicis, vt euitet pœnam inferendam, peccat.
3 *Moriens sine confessione, quia morte præuentus non potuit confiteri, non debet carere ecclesiastica sepultura, nisi contempsisset per annum cōfessionē.*
4 *Condemnati in pœnam mortis, ex illa morte defuncti, si habuerunt ecclesiastica sacramenta, debent in sacro sepeliri.*
Pœna, quam quis patitur in isto mundo propter aliquod delictum, est causa, ne in alia vita pro illo de licto puniatur.
5 *Tutores possunt esse Episcopus, monachus, & clerici, intellige, ꝙ possunt esse legitimi, sed non coguntur inuiti acceptare.*

CAP. XI.

1 Ex parte. †Casualiter mortuus priuari nō dēt ecclesiasti-ca sepultura. h. d. Cōis diuisio. Scda pars ibi, [Quocirca.] Casus lit. Quidā nobilis solicitauit sepe quādā puellā de stupro; & cū nō ꝓsentiret eidē, posuit ei insidias sup quod dā pōte; & dū fugeret, casu cecidit de pōte, & mortua est. q̄rit, vtrū debeat sepeliri in cœmeterio. Mādat Papa, ꝙ cū illa nō ꝓpōte p̄cipitauerit se de pōte sed casu ceciderit, corpus eius dēt in cœmetario sepeliri; maxime cū ex iusta cā fugisse noscat; & cui cōicabat viuēti, cōicādū sit iā defunctæ. B. No. 1. ꝙ stuprū cōmittit cū vir-

2 gine, & de hoc, & alijs qualitatibus vide p tex. 36. q. 1. in c. 1. † No. 2. ibi, [Spōte a ꝯrio sensu, ꝙ nō ꝓsumit qs se ꝑcipitare, vel manu

a ꝓpria perimere ª pp virginitatē cōseruādā, seu ob aliā honestam cām, qđ clarius voluit Goff. hic, nihil allegans. Sed ego allego tex. Augu. 23. q. 5. c. fi nō licet, & ibi vide Arch. in c. nō est, eadē cā, &

b qō. vbi ꝺcludit, ꝙ nō dēt qs seipsum occidere, ᵇ ne alius peccet in corpus suū, vel pp molestias, vel pp passiones huius seculi vitā das, seu vt perēnē vitā citius cōsequat. Ita. n. prohibuit Deus illo gñali præcepto, Nō occides. Eodē mō dicit de falso testimonio ferēdo. Nā sicut peccat quis falsum testimoniū ferendo ꝯ proximū, ita & ꝯ seipsum. Per quod infero, ꝙ isti q timore tormētorū falsa ꝓfitent crimina ꝯ se, grauiter peccant; ita ꝙ puto, ꝙ si mortē patiunt ob illā ꝓfessionē, q̄ saltē in extremo nō reuocāt, decedūt in peccato mortali; & sic sunt dānati, p illū tex. & no. eius rō nē. Idē eꝯ dico, ꝙ peccāt hi, q in iudicio ꝓstituti, veritatē negāt; q

c nimmo existēs in manibus iudicis, ᶜ peccat in fugiendo carcerē, vt euitet pœnā legitime inferēdā, & hoc vltimū no. Bar. in l. relega-
3 ti, ff. de pœn. ꝑ dicto ꝑced. vide qđ dico ī c. nōne, de ꝓsum. † No. vl terius & tene mēti, ꝙ decedēs sine ꝓfessione in extremo vitę fi-cta, dēt sepeliri in cœmeterio ecclesiæ, ex quo ꝓfessionē nō cōtēpsit, sed morte ꝓuētus est. Nō est. n. credēdū, ꝙ decesserit in peccato mortali. De quolibet. n. ꝓsumēdū est bonū, nisi ꝓtēpsisset ꝙ annū ꝓfessionē, iuxta formā c. oīs, de pœn. & remiſ. & hæc procedūt, ēt si mors fuerit casualis, vt hic, & sic no. ꝙ qs est sepelien-
4 dus ī cœmeterio sine aliquo sacro, qđ tene mēti. † In gl. fi. ibi, [Vel ꝑ suis sceleribus interficiant.] Intellige hoc dictū gl. in casu, quo decedūt sine pœnitētia; & sic loq tur illud c. placuit, in fi. Nā suspē sus, vel decapitatus, seu alia pœna afflictus ꝑ scelere, dummodo ip sum pœnituerit, pōt sepeliri in cœmeterio ecclesiæ cū solennitate missæ, & aliorū officiorū; nec sacra ecclesiæ sunt tali deneganda, vt est tex. in c. fi. 13. q. 2. & in cle. 1. de pœn. & remiſ. Nā & illa pœna si sufficiēs est pro delicto, prodest, vt in alia vita nō puniat de eodē delicto, ga scriptū est, Nō iudicabit Deus bis in idipsum, in d. c. fi. & clarius 23. q. 5. c. qđ ergo. Scias tñ, ꝙ isti, q in furcis suspēdun tur, nō sunt deponēdi sine lnā Principis, q in hoc dēt se facilem
5 reddere, vt in l. 1. & 2. de cada. † In eadem glo. ibi, [Tutores filijs suis.] No. hūc casum, & similem tex. habes 21. qō. 3. c. Cypriānus. Nūqd aūt ēps, monachus, vel clericus secularis, possint esse tutores legitimi, vide tex. cū gl. no. in c. puenit, 86. dist. q̄ ꝺcludit, ꝙ pos sunt esse legitimi; licet accepta re nō teneant̄ inuiti. 15. q. 1. c. ġnal ter. In eadē gl. ibi, [In mortali decessisse] no. hūc casum ġnalē. Nā ibi cōphēdit sub se multos casus spāles, vt Iudęū, paganū, hæreticum excōicatum, interdictum, publicum vsurarium, de quibus vide in clem. 1. eo. tit. & in c. ecclesia, de consecr. dist. 1. Abb.

ADDITIONES.

a ¶An aliquo casu liceat seipsum interficere, vide omnino per sanctum Tho. in 2. 2. q. 64. art. 5. Item tex. & gl. in l. 2. C. qui testam. fac. poss. & in Iulius militum, in prin. ff. de testam. mil. & in l. si quis exhæredato, §. proinde, ff. de iniu. rup. & irri. testa.

Ant. Fran. ¶ Dicas, ꝙ volēs seipsum occidere, debet capite puniri, vt per Cy. in l. 2. C. q. test. fac. pot. hic all. q. dixit, ꝙ q se gladio, vel veneno occidit, de bet sic mortuus suspendi, vel decapitari, ac si viuus esset. Dixit tū ibi Bald. hoc esse in arbitrio iudicis, qđ ēt ipse no. in l. 1. in 5. col. C. ne ex delic. defun. Et vide no. ꝑ Imo. in cle. 1. de ꝑcr. Immo dixit glo. in l. 2. hic all. ꝙ si qs fuit accusatus de crimine, vel in eo dephēsus, si se occidit, ꝑsumit se occidisse ex conscientia criminis. Et adde, q. talis seipsum occidens bona sunt ipso iure publicata, vt voluit Bal. post Cyn. in auth. incestus, C. de incest. nupt. & Sali. in l. 1. C. de his q. mor. sibi cōsci. Et vide Bar. in l. 1. in 6. q. C. de sacrosanc. eccl. q. dixit, ꝙ si talis fortan fecisset testm, ēt relinquendo ad piam causam, ꝙ talia legata non habent priuilegium piorum relictorum. Et adde ꝙ talis debet carere ecclesiastica sepultura, vt in c. placuit. 23. q. 4. & vide glo. in c. ex parte. de sepul. Et quamuis talis seipsum occidens, videatur esse fortis, & constans animo, tamen non bene facit, & damnatur pœna eterna, vt per gl. & Bar. in l. si quis filio, § eius, qui. ff. de iniust. testam.

b Seb. Sap. ¶ Seipsum occidere. Adde, ꝙ ītāte statuto, ꝙ bānitus possit impune offēdi & occidi, nō pōt licite bānitus, seipsum occidere, vt per Fel. in c. quæ in ecclesiarū, c. ol. 4. versi. 6. casus, supra de constit. & ibi per Decium.

c Seb. Sep. ¶ Iudicis. Vide gl. in c. patteralis, in ver. per violētiā, de re iud. Abb. in c. 1. col. 1. sup. de testi. cogē. Ias in Ladmonendi, colum. 65. ff. de iurem.

SUMMARIUM.

1 *Excommunicatus si fuerit sepultus in sacro, debent eius ossa exhumari, & proijci, si discernuntur ab aliis; alias secus.*
2 *Violentia dicitur ca sus fortuitus.*
Alius, alia & e cōtra dictio facit positionē eiusdē qualitatis cū ꝑcedentibus.
3 *Excommunicati & similes debent sepeliri in tanta distantia extra ecclesiā, vt voces clericorum cantantium non exaudiantur.*
4 *Delictum est punibile eo casu, quo, si puniretur, etiam innocens puniretur, & damnum pateretur.*
Domus communis si propter vnius delictum venit in parte delinquentis destruenda; an innocens habeat aliquod remedium, si eius pars propter demolitionem alterius fuerit damnificata.
5 *Sepultura ecclesiastica, & preciosa, magis nocet, quam prosit impio & peccatori ibi sepulto.*
6 *Leprosi non sunt sepeliendi in cœmeterio, vbi alij sepeliuntur.*
7 *Episcopus loci potest se intromittere, ne excōmunicati, vel vsurarij sepeliantur, etiam in loco sacro a sua iurisdictione exempto; dummodo locus ille sit in sua diœcesi.*

CAP. XII.

a Sacris. ª † Si ossa excommunicatorū sunt sepulta in ecclesiasti-
1 co cœmeterio, & discerni possunt, debent exhumari & proijci; alias secus. Diuiditur: nam præmittit exordium ad probationem dicendorum. Secundo soluendo distinguit ibi, [Vbi de] & secundum mēbrum distinctionis ibi, [Quod si.] Casus lit. Aliquando

ADDITIO.

a ¶ Adde in hac decr. ꝙ si excommunicatus sepelitur in ecclesia, dicitur pollui ecclesia, ita ꝙ in ea non poterit celebrari, nisi sit reconciliata, tex. est no. in c. consuluisti, de consec. ecc. vel alt.

Ant. Frā. ¶ Adde ꝙ cōsecratio seu recōciliatio ecclesiæ solū fieri dēt, qñ ecclesia fuit exusta, uel destructa & iterū refecta, uel sanguine, aut sēmine polluta; & alias nō, vt in c. ecclesij. 67. dist. qđ adeo uerū est, ut ecclesia destructa debeat recōciliari, qñ est ex toto, ēt in parietibus destructis, secus aūt, si est destructū solum, quia tunc non est reiterāda consecratio, ut in c. eligentes, de consecr. ecc. uel alt. & uide plene per d. Card. in cle. 1. in 5. q. de sepul.

Aliqñ contingit, ꝙ excōicatorū corpora p vjolētiā aliquorū, vel alio casu in cœmeterio sepeliunt̄; q̄ritur, an dēat exhumari? Rñdeo nar. Si ab aliorū corporib. discerni possunt, exhumari dēnt, & lōge ab ecclesiastica sepultura iactari. Si vero discerni non potuerunt, non dēnt corpora illorū excōicatorū cū aliorū corporib. exhumari, cū sepultura ꝑciosa non prosit iniustis, sicut nulla, vel vilis non obest iustis; & cui non cōicamus viuo, non cōicādū est defuncto. B. No. 1. regulā positā in prin. c. ꝙ cui non cōicamus vi-
2 uenti, non dēmus cōicare mortuo. Et pondera illa verba [Non cōicamus defunctis] ꝙ q̄dā cōio esse pōt cum defunctis. Ex quo infero, ꝙ cōicans excōicato post mortem, incurrit excōicationē minorē, ac si cōicasset in vita, de quo vide gl. sing. in c. ad hæc, de ꝓuil. licet Host. ibi aliud tenuerit; sed primū plus placet, & vide qđ latius ibi dico. No. ibi, [Præcisi.] Aliam regulā, ꝙ nullus ꝑcisus ab ecclesia, dēt sepeliri in cœmeterio ecclesiæ. Et dr̄ ꝑcisus, si est excōicatus, suspēsus, vel interdictus, ad hoc c. is, cui, de sen. excl. lib. 6. & cle. eos, de sepul. † No. 3. ibi, [Vel alio casu] ꝙ violētia est casus fortuitus. Ad hoc l. 1. C. cōmo. Probat hoc ꝑ illā dictionem, 2uo. Nā dictio, Alius, facit positionē eiusdē qualitatis cū ꝑceden-
3 tibus, vt no. in c. sedes, §. de reſcr. † No. ibi, [Et procul.] ꝙ excōicati debent procul ab ecclesia sepeliri, seu proijci. Et sic collige arg. ꝙ isti, quib. interdr̄ ecclesiastica sepultura, non dēnt sepeliri prope cœmeteriū, sed procul, & in tāta distantia, ſm Doct. ꝙ voces clericorū cantantiū non possint ibi audiri, ar. in c. quod in te, de
4 pœn. & remiſ. † No. ꝙ cū non pōt puniri ᶜ malus, quin bonus ēt puniatur, potius dēt tolerari malus, q̄ bonus puniri, ad hoc 23. q. 4. in c. quā magnū. Et facit ad vulgatā q. de duobus fratrib. habentib. domū cōem pro indiuiſo; ita ꝙ delinquenti cōpetit pars superior, inno centi vero pars inferior, & ex delicto venit domus
b delinquentis destruenda; ᵇ & non pōt destrui, qn destruat pars alterius inno centis. facit iste tex. ꝙ nō dēt destrui. In ꝯrium facit
5 ſed eꝯrio, de pœ. di. 2. vbi pp delictū sodomitarū, combuste sue runt aliquæ ciuitates vicinæ, & vide de hoc gl. ibi, & plene ꝑ Bar. ff. Atteius, ff. de aqua plu. ar. & per Cy. in l. & si seuerior, C. de his, qui notan. infa. † Vlt. no. ꝙ sepultura ꝑciosa seu ecclesiastica non
6 prodest. impio. Imō dic, ꝙ nocet, qa punit̄ a Deo pp delictū præsumptionis ad quod vide bo. tex. 13. q. 2. in c. quibus, cū se. In gl. 2. ibi, [Imō forte.] Dic imō sine forte, vt no. Io. & Gof. in c. 2. de sac. non. te. & Doc. hic. In gl. in ver. [Cū excōicatorū] in fi. dic hoc di-
7 cernēdū ſm validitatē casuū. Est. n. via brochardica, & nō pōt da ri certa regula, & vide qđ no. in c. significasti, in ver. qđ si dicerni, de homi. † Extra gl. q̄ro, nunqd leprosus dēat cū aliis in cœmeterio sepeliri? Abbas hic inducit istum rex. in prin. ꝙ non: nā sibi nō cōicauimus in vita, nec ēt i morte. Cōtrariū tenuit Pet. de Anch.
8 motus, ga cā prohibitionis, q̄ fuit in vita, cessat in morte: nā non est timēdū, ꝙ inficiat aliorū mortuorū corpora. Sed ego nō rece dere a priori dicto, qm̄ est timor ī actu sepulturæ. Itē fętor inficit arē. Et pro hoc adduco bo. tex. in ar. in c. cū dicat, ī. de eccl. ædifi. ubi permittit̄ leprosis hr̄e ecclesias cū cœmeterio, & vt gaudeant ꝓprio sacerdote. Si. n. possent sepeliri cū aliis, non pmitterēt eis
9 cœmeteriū cū iniuria ecclesiæ parochialis. † Quæro vltimo, sæpe contingit, ꝙ Fratres, & alij excēpti sepeliunt de facto vsurarios, & excōicatos, & interdictos, nūquid Ēps loci possit obseruare quod hic dr̄, i. intrare ecclesias, seu cœmeterium exēptorū istorum, & de facto facere corpora istorū exhumari, & procul proijci? Ego credo, ꝙ possit in casibus, de quibus in ꝑal. clem. eos, vt in excōi-
10 catis publice, in vsurarijs manifestis, & notatum interdictis, & hoc ga tex. in fi. tollit omne priuilegiū quoad illos casus. In reliquis ve ro nō credo Ēpm posse hanc authoritatē exercere in loco exē pto, qa pinde est, ac si nō essent ī dioœcesi sua. posset tñ dare reme dia, vt impediat sepulturā anteq̄ corpus ducat ad locū exēptū: nā
11 qui delinquat ī territorio stio, pōt obuiare, et illud ī loco priuato fa cere sepeliri. Vide ad p̄dicta, qđ no. ī c. patētib. ī. d. pri. et hoc maxi me procedit in istis religiosis, q̄ hñt priuilegiū, vt ēt rōne delicti cō-
12 missi ex locū exēptū non possint puniri p ordinariū loci. Abbas.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Non potest puniri. Ex hoc tex. colligit, ꝙ si duo miscentur inseparabiliter, excō catus licet sit inhabilis ad alterū separate, tñ rōne illius admisti, consequit id quod separate cōsequi non poterat. Ita hunc tex. ad hoc ad. Fel. in c. cum inter, col. pen. ver. contrariam partem, supra de excep. vbi hoc inducit, ꝙ excommunicatus per exceptionem, quæ ei competit, po test prosequi, quod separatim non posset consequi, vt ibi per eum.

Ant. Fran. Destruenda. Quando domus ex forma ſtatuti propter alicuius delicta sit destruenda, debet diui, etiam si sit alij pignorata, uel si sit alteri lo cata, uide per Iac. de Are. Ang. & Bar. & Bal. in l. 1. in fi. ad Silla. hic alleg. & uide per Bar. in l. plerique, in fi. ff. de in ius voc. Adde tamen, ꝙ ex delicto ꝓprie tarij domus destrui nō dēt ad præiudicium usufructuarii, vt per Bar. & Ale. in 3. §. filius, hic alleg. per istum, & per Bal. in c. 1. §. tursus, de cōtro. inuest. & per Ang. in auth. bona damnato. etiam hic alle. & uide Spe. in tit. de ſtatu mon. in ver. fi. 5. quæritur. Et adde, ꝙ si domus destruatur, vel comburatur, ex qua destructione, vel incendio inferatur damnum uicino, tale damnum debet emendari communiter ab alijs vicinis, vt per Bar. in l. si alius, in §. est & alij. ff. quod vi aut clam, & habetur in l. si locus, in §. j. ff. quēad. ſerui. amit. & vide ommno Bal. in l. si laborante, ff. ad leg. Rhod. de iactu.

SUMMARIUM.

Sepultura, id est locus sepulturæ, non potest vendi, etiam ꝙ consuetudo sit in contrarium, & huic consuetudini episcopus loci obuiabit. 7. nisi talis consuetudo sit penes exemptos a sua iurisdictione. 2. 3.
4 *Locus an efficiatur religiosus, propterea, quod ibi sit aliquis sepultus, sine authoritate Pontificis?*
Laici valde honesti possunt appellari religiosi.
5 *Sepultura, vel ius sepeliendi, an quis possit hēre in cœmeterio, vel ecclesia.*
6 *Clerici non possunt conuenire, vt pro officio diuino detur eis precium, quia esset simonia, sed in recompensationem damnorum possunt aliquid petere, quia ibi moram traxerunt.*
7 *Statutum non valet disponens, ꝙ ciuitas non sit obligata dare ecclesiæ illud, quod consueta erat dare, puta oblationes & similia.*

CAP. XIII.

1 Abolendæ. † Terra cœmeteriata pro sepultura fodiē da, vēdi nō dēt. Primo ꝑmittit absurdum, qđ sēdo tolli mādat ibi, [Mādamus] Casus li. Apud Montē Pessu lanū erat ꝓsuetudo, ꝙ clerici nō pmittebāt effodi sepultutā, nisi prius eis certū ꝑciū ꝓsoluerēt. Præcepit papa istā ꝓsuetudinē abo
2 leri, & ꝙ clerici nihil audeāt exigere hac de cā. B. † No. j. regulā, ꝙ rōne terre, in qua fit sepultura ñ dēnt clerici q̄ꝯ exigere, ēt ꝑtex
3 tu ꝓsuetudinis. † No. 2. ibi, [Diœcesanos] ꝙ ad diœcesanū ptinet pra uas tollere loci ꝓsuetudines; & inhibere clericis, ne q̄ꝯ exigant hac de cā. Nūquid exēptis possit hoc ꝑcipere? Vr̄ primo, ꝙ sic, qa exēpti sunt in diœcesi, vt in c. pe. de of. or. Cōtrariū puto verū: Nā licet sint in diœcesi, nō tñ sunt de diœcesi, nec ꝙ verba gñalia ꝑsumendū est, ꝙ papa voluerit dare iurisdōnē circa exēptos. † In gl. j. ibi, [Sacer factus est] dic, ꝙ imō nō est factus sacer, ēt ſm leges, sed tñ religiosus. Sed aduerte, qa gl. ponit tres spēs loci. Nā qđā est lo cus oīno priuatus, vt qa nō est deputatus ad vsum publicū, seu ad diuina; et talis locꝰ p̄ licite vēdi, ēt vt ibi fiat cœmeteriū, vel eccla. 12. q. 2. c. aurū. Sedo ē dare locū religiosū; nō aūt sacrū, vt si corpꝰ alicuiꝰ fuerit hic sepultū de volūtate dñi. l. 2. de rel. et sū. fu. & talis locus vēdi nō ꝑt, ſm gl. Et hoc est indubitatū de iure ciuili, qa im mediatē, quatenꝰ corpus tāgit illū locū, definit eē in dñio alicuiꝰ, l. q̄q̄. ff. de aqua plu. ar. Sed Inn. dicit hoc, ꝓcedere de iure ciuili, & nō de iure can. Vñ putat, qp locus nō efficiat religiosus, nisi authoritate Pōtificis deputet ad talē vsum. Pro hoc c. ad hæc, de reli. do. vbi patet, ꝙ hospitale nō efficit religiosū. si solū fuit ædificatū au thoritate priuata. Nō. n. vr̄ laicū posse ꝓstituere locū religiosū, & hæc opi. fuit originalr̄ gl. decreti. 13. q. 2. c. in ecclesiastico. Et no. il lā gl. Nā ex hoc infertur, ꝙ talis locus pōt vēdi. Sed certe saluādo istā gl. & diſpōnē iuris ciuilis, ꝙ licet ſtricto mō locus nō fiat religiosus, quoad hoc, vt ille locꝰ gaudeat priuilegio loci religiosi & publici. tñ largo mō efficit religiosus. Nā deputatꝰ est ad vsū pū, ſicut dicimꝰ, ꝙ laici valde honesti pñt appellari religiosi, quasi relegati ad cultū diuinū, vt in c. ecclesia, de ꝓst. Tertio mō locus ꝑt dici religiosus, et sacer, vt est locus cemeteriatus. i. deputatus ꝑ cœ meterio ecclesiæ, & iste indubie nō pōt vēdi, qa nō est in bonis alicuius, c. rō, de ꝑb. l. intñ. §. sacer, ff. de rer. diui. Et q̄q̄ gl. & Doc.
a hic appellēt cœmeteriū sacrū, ª puto ꝙ ſtricte nō ꝑt dici sacrū, qa ecclesia ꝓsecrat̄, cœmeteriū solū benedr̄, vt in c. nemo, de ꝓse. di. i. Sētit idē Io. An. in d. certificari, §. c. Hinc dicimus, ꝙ cœmeteriū est minus dignū, q̄ ecclesia, c. i. de ꝓse. ecc. vel alt. li. 6. largo mō ꝑt ap pellari locꝰ sacer pp bñdictionē, q̄ ibi impēdit p̄ēpm, nō tñ fit ibi cōsecrō, seu vnctio cū oleo sacrato, sicut fit in ecclesia, vel altari.
5 † Sed q̄rit nūc, an ī cœmeterio, vel eccla possit laicꝰ hr̄e sepulturā,
b vel ius sepeliēdi? Dicit Hos. & Gof. ꝙ nō, resp̄ū, ꝓprietatis, ga ᵇ vt dixi, loca sacra & religiosa nō pñt esse in dñio alicuius, sed quoad vsum pōt hr̄e, vt ibi ipse, & sui sepeliant, nec eis inuitis pōt exneus ibi sepeliri. l. 2. §. vsum fructū. ff. de reli. & sump. fun. Dicit tñ Vin. ꝙ pp necessitatē poterit ibi extraneus sepeliri. Nā ob hāc cām pōt vendi calices & alia sacra donata ecclesiæ a laicis, d. c. aurū, & 10. q. 2. c. ea enim, §. hoc ius porrectum. Et idē vr̄ dicēdum ſm Host. in sedibus seu banchis, quæ laici in multis locis vendicant sibi in
c ecclesiis. Quicquid tñ dicat, inuito eꝑo ᶜ nō pñt laici sibi ꝑ tale ac quirere in ecclesia, ſm eū, sed tolerantur solū in iſtis ex gra, sicut in iu-

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Cœmeteriū sacrū. Vide Io. Fab in §. religiosum, Inſt. de rer. diui. ubi dicit, ꝙ ꝑ illationē mortui locus sepulturæ nō fit religiosus ſm canones, tñ locus non poterit alienari, quia in hoc non sunt correcta iura ciuilia, sequit ibi An. Are. & Dec. iu c. quāto, col. pen. ver. vlt. gl. ſup. de iud. & uide ibi Fel. col. fi. ubi ēt dicit, ꝙ lapis deputatus ad sepulturam non potest uendi nisi ab vna ecclesia alteri ecclesiæ. All. Inn. hic, & do. Tho. in 2. 2. q. 100. art. 4.

b Pro hoc bene facit tex. in l. monumenta, C. de leg. An aūt posſit quis aliquo casu ꝑscribere ius sepulchri, vide tex. cū gl. alde no. in l. pe. ff. de mor. infe. Ant. Fran. Circa hoc, qđ hic dr̄ de sepultura. Dicas primo, ꝙ sepultura vnius, non potest alteri dari per rectorē ecclesiæ, vt ꝑ Bar. in l. 1. §. nisi ex cā iusta, ut quia non potest alibi sepeliri, vt no. Arch. in c. ꝑcipimus, 2. q. 1. Et adde, ꝙ sepulchrū cedit fundo uendito, nisi sit exceptū, vel nisi hēat aditum ex publico, vt l. fi mercedē, §. fi cū, & ibi per Bar. ff. de ac. emp. & per Bal. in l. fi. in 2. col. C. de edi. dui Adr. tol. Et ꝙ sepulchri dñium non probetur ex literis in eo sculptis, ut in l. monumentorū, & ibi no. C. de reli. & sump. fu. hf ꝑ Bar. in l. uel quod, ff. eo. ti. Et adde, ꝙ sepulti ēt in alieno sepulchro, non dēnt exhumari, nisi in trib. casib. per glo. & Card. in clem. dudum, de sepul. in 3. o. q.

c Adde Arch. in c. præcipiendum, 13. q. 2. ubi dicit ꝙ epꝰ potest inuitus eligere, siue ꝓcedere uni, qđ sepeliatur i sepulchro altarius, & alle. Lud. in suis sing.

in iure patronatus.c.3.de iure pat. Numquid autem vas lapideum seu ligneū aptū ad recipiēdū corp⁹ defuncti possit licite vēdi. Dic post Inn. q̄ si est deputatū ad hūc vsum authoritate Pōtificis, nō pōt vēdi, q̄ est religiosum, ar.d.c.ad hoc. Ecclesia tñ ex necessitate poterit alteri ecclesiæ vēdere, sicut vēdit alia vasa sacra.d.§.hoc ius porrectū. Si aūt nō deputat̄ authoritate Pōtificis, pōt licite vēdi. dicit s. dixi de loco priuato. † In ea.glo.ibi, [Dē sepultura officiū.] No. hūc particulā gl.vlq; ad fi. & p̄ūgēdo gl.seq. cū hac parti cula hoc intēdit, q̄ clerici illius ecclesiæ, vbi sepulturæ officium est exercēdū, ñ pñt licite aliq̄ petere, ēt p̄ officio sepulturæ; tñ p̄ a suetudo hēt. vt aliq̄ det, pñt laici cōpelli[a] ad obseruādū laudabilē p̄suetudinē. c.ad apostolicā. de simo. & no. bū hoc dictum. Alii vero clerici licite īde accipiūt p̄ciū s̄m gl. & idē dicit ī alijs sacris. Dixit tñ Host. q̄ isti extranei nō pñt recipere ex pacto, alias esset simonia, c. non latis, & c. cū in ecclesiæ, de simo. Sed aduerte, q̄ s̄m hoc nulla esse dria inter clericos extraneos, & p̄rios. Nā & clerici ecclesiæ licite recipiūt, si eis donet, d.c.ad apostolicā, & c. si qōnes, & c. tua. de simo. Sed possumus dicere, q̄ clerici extranei nō debēt p̄uenire, vt p̄ officio diuino det eis pretiū, & sic p̄cedit dictū Host. sed poterūt p̄uenire, vt habeāt aliq̄ d p̄ labore, & in recō pētatione dānorū, q̄ sustinēt trahēdo ibi morā. Pro hoc, q̄d no. Inn. in c. pen. ne p̄l. vi. suas. & vide bo. gl. in c. cūq; de simo. & 21.q.2. in c. fi. & vide q̄d dixi in c. significatū, de p̄b. & hoc mō pōt intelligi, & saluari dictū huī[7] gl. † Quo aūt ad s̄m dictū, vbi est p̄suetudo, vt aliq̄ det, dicit Host. faciēdā vim in verbis. Nā si clerici dicūt, Petimus hoc p̄ sepultura, sitcc ūbūt, ēt si allegēt p̄suetudinē. d.c. non b satis. sed debēt dicere, Cōsuetudo est, [b] vt p̄ mortuo aliq̄ det ecclesiæ, seu clericis. quasi velit dicere, q̄ nō dēt clericus se fundare, vt aliq̄ d det p̄ officio, sed vt det rōne laudabilis cōsuetudinis. Et hoc mō nō dr̄ capi immediate p̄ officio. & idē puto dicēdū, q̄n est p̄suetudo, vt aliq̄ det ecclesiæ p̄ loco sepulturæ, debent tñ prius officia impēdi, & postmodū dēt fieri cōpulsio ab obseruādā cōsuetudinē, de quo dicēdū, vt no. in d.c.ad apostolicā. Et p̄ concordā tia illius c.q̄d reputat sing. in mā, all. bo. tex. in l. priuilegia, in fi. C. de sacro san. eccl. vbi dr̄, q̄ ea, q̄ ab antiquo solita sunt ecclesijs, & 8 ministris tribui, nō debēt aliquo mō immutari. † Et p illū tex. dicit ibi Bar. q̄ si ciuitas est solita certū q̄d dare ecclesiæ, nō pōt illud p statutū imutare, q̄d sing. no. Ex quo pōt inferri, q̄ Senēses nō pñt tollere p statutū, quominus oblatio solita in Assumptione B. Mariæ tollat̄. De quo vide q̄d dixi in d.c.ad apostolicā. Et ad mām huius gl. vide bo. glo. 13.q.3.c. clerici. §. item quæritur, & in summa.

ADDITIONES.

a ¶ Compelli. Adde Rom. cons. 21 3.

b Seb. Sap. ¶ Cōsuetudo est. Vide Pau. de Cast. in cōs. 401. incip. viso, p̄cessu, in fi. s̄m antiq̄ impressione. Vbi dicit, q̄ nō sufficeret curato, p̄hare se fuisse in possessione percipiendi, nisi probet, q̄ solutio fuit facta ex deuotione fidelium. Et quæ requirantur ad hoc, vt valeat talis consuetudo percipiendi aliquid pro sepultura, tradit idem Pau. de Ca. in cons. 369 incip. circa primum. In dubio autem præsumitur inducta causa auaritiæ, vel cupiditatis, vt no. Bellame. in c. consi. 51 incip. q̄ mulier, col. 4. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Excōicari pōt quis p manifestis excessibus, puta pro homicidio, & similibus.*
2 *Iudex ecclesiasticus potest se impedire circa delicta notoria laicorum, quando iudex secularis est negligens ad puniendum.*
3 *Excommunicatus tam ab homine, quam a iure, potest in articulo mortis absolui a quolibet presbytero, etiam quod absolutio sit reseruata Papæ.*
4 *Excommunicatus potest absolui in articulo mortis, licet non satisfaciat, sed caueat de satisfaciendo. Item absoluitur etiam citra articulum mortis, quando satisfactio exigit longum tractum.*
Hæres etiam laicus potest compelli ad satisfaciendum pro defuncto per iudicem ecclesiasticum. 5. ubi late hoc disputatur quid de iure ciuili, vel can,
5 *Pœnæ non debentur in foro conscientiæ.*
Hæres non conficiens inuentarium, an teneatur vltra vires hæreditarias ex delicto defuncti.

CAP. XIIII.

Parochiano. Excōicat[a] q̄ p suū presbyterū fuit absolutus in morte. in cœmeterio sepeliri dēt, & ad satisfaciēdū cogunt hæredes. Secūda pars ibi, [Sed eius.] Casus lit. Quidā parochianus fuit excōicatus p manifestis excessib. homicidio, īcēdio, & violēta manuū iniectione in p̄sonas ecclesiasti cas; & p violatione ecclesiarum, & incestu, dū ageret in extremis, fuit absolutus p presbyterū suū. iuxta formā ecclesiæ q̄ situm fuit, vtrū deberet in cœmeterio sepeliri. Rñdet, q̄ nō debēt cœmeteriū ei, & alia suffragia denegari; sed hęredes eius & p̄pinqui, ad quos bona puenerūt ipsius, cōpellēdi sunt p cēsuram ecclesiasticā, vt satisfaciat p eodē. Ber. No. ibi, [Parochiano.] Iūcta suprascriptione, q̄ libet de diœcesi pōt dici parochianus ēpi; licet habeat alium presbyterū īmediatū, vt hic ibi, p suū presbyterū. Vñ habebat iste presbyterū p̄priū. s. parochianū; & nihilominus dr̄ parochianus 1 ēpi. c. apostolicæ, de do. vide bo. gl. in c. 2. de pen. & remiss. li. 6. † No. 2. & tene mēti, laicū posse excōicari p manifestis excessib. q̄ illa crimina nō sint ecclesiastica. vt patet in homicidio, & similib. Et credo p̄cessum sustinēdū rōne notorietatis. Dephendit. n. aperte negligētia iudicis secularis; ex quo ģnaliter pōt argi, q̄ de delicto notorio laici, pōt ēps se īpedire; nō solū vt cōpellat eū ad pnām; sed ēt ad satisfaciēdū delicto, fac[b] Inn. in c. nouit, de iud. & 2 q̄d ibi dixi, & no. qa nō solet ac[c] all. iste tex. † No. q̄ presbyter a pōt absoluere ī articulo mortis [a] a iñia excōicationis, rā hoīs, q̄ iuris, ēt si absolutio sit reseruata Papæ. facit c. si quis suadēte. 17. q. 3. 3 † No. aliud dictū satis no. q̄ excōicatus [b] p manifesta offēsa, absol b uit in mortis artic. absq; eo, q̄ prius satisfaciat. Vñ satis est ab illo recipere cautionē. Et id sing. limitat c. ex parte. il 1. de ver. sign. vbi dr̄, q̄ excōicatus p manifesta offēsa, nō dēt absolui, nisi prius satisfaciat. Illud. n. est verū, nisi in mortis articulo fiat absolutio. vt hic Idē puto, vbi satisfactio exigit lōgū tractū. c. q̄nti, de app & ibi plenius dixi. Et p̄ dictis facit 22.q.7.c.q. recedūt. vbi dr̄, q̄ talibus nō est pēnitētia inīūgēda; sed innotescēda. Itē no. q̄ ēt in mortis artic. nō dēt q̄s absolui ab excōicatione, nisi iuxta formā ecclesiæ; & de hac forma habes in c. extenore, & c. cū desideres, de sen. exc. No. ibi, [Ecclesiæ suffragia.] q̄ defunctis p̄sunt multa suffragia, & in 4 numero sunt quatuor, de q[b] ī c. animæ defunctorū. 13.q.2. † Vt. no. q̄ hęres ēt laicus pōt cōpelli p iudicē ecclesiasticū, ad satisfaciēdū p defuncto. Et facit hoc ad q. quotidianā. Quidā laicus in q̄ctu p̄tritus iurām, eo mortuo, q̄uenit hæres laici rōne illius q̄ctus iurati corā iudice ecclesiastico. Opponit, q̄ ecclesiasticus nō sit cōpetens iudex laici, q̄ro quid iuris: Abb. tenet, q̄ potest conueniri. Nam sicut defunctus poterat conueniri coram: ecclesiastico, rō c ne iuramenti. c. fi. de fo. cōpet. li. 6. ita & hæres, argum. in l. hæres[c] absens.

ADDITIONES.

a ¶ In articulo mortis. Addę istū in c. pastoralis. §. præterea. nu. 2. & ibi no. in apice in ver. in articulo mortis, sup. de off. ord. vbi tractat, q̄d de ituro p mare, vel ad bellū, & mul ere prægnāte? De quo ēt p. Car. in cle. 1. in prin. & §. fi. de pœn. Anto. Fran. ¶ Qū quis dicatur esse in articulo mortis. Dicas, q̄ qñ quis intrat mare, vel ciuitatē pestiferā, vel magnū exercitū, ut per Bar. in tract. de testā. in ver. mortuū hominē. talis dr̄ esse cōstitutus in articulo mortis, vt p eūdem Bar. in l. fi. ff. de insa. & p Bal in c. 1. quo tēpo. mi. & p Alex. in cōs. 24. Et adde, q̄ in articulo mortis pōt quis despōsare cōcubinā, vt legitimet filios ex eā natos, vt per Ang. Bal. & Alex. in l. sed est quæritū. in §. spadonem, ff. de li. & posth. nisi forsan hoc in fraudem facere t illius, qui est substitutus, quod p̄sumitur, si tępius est ei comminatus de excludendo eum ab hæreditate, vt per Ioan. de Imo. & Alexan. in l. si quis post humos, in fi. prin. ff. de libe. & posth. & plene traditur per canon. in c. tanta. qui fil. fint leg.

b Seb. Sap. ¶ Qđ excōicatus. Vide copiosę hūc articulū explicatū p Fel. in c. cū contingat. in prin. supra de offi. del. eg. vbi ponit regulam cum suis limitatio.

c ¶ An obligatio ex iuramento proueniēs, transeat in hæredē, vide hic per do. An. in 1. col. & in c. cū sit gnale, de foro cōpet. in 7. col. & p Abb. in c. cū cōtingat. de iureiu. in 3. char. vbi ēt d. Ant. in 12. col. ver. p quæ puto. Et adde, q̄ periurij procuratoris habentis mādatū ad iurādū, non liget animā dñi, q̄ nō est in culpa, gl. est no. in clem. nō pōr, de proc. in gl. fi. Et inquātū in hoc c. dr̄, q̄ successor teneāt exonerare animam defuncti, procedit in successore vniuersali, nō aūt particulari, s̄m d. An. in c. fi diligēti. de p̄scr. super gl. pen. Et adde circa materiā huius c. q̄ ēt his casibus in quibus pōt appellari a cessatione defuncti, hæres non poterit appellare. Ita eleganter dicit d. Ant. in c. cum speciali, §. porro. de app. & ibi etiam d. Abb. Et de illa q. vide Imo. in clem. 1. de reg. in pen. col. Et adde, q̄ dicitur hic hæredem teneri ad exonerandum animam defuncti, intelligitur quantum ad hæreditaria, non autem tenetur hæres ad ieiunia, vigilias, & orationes, ad quas tenebatur defunctus, gl. est not. in c. accusatus. §. si vero, in ver. temporalibus, de hære. instit. Item adde, quod sicut hæres obligatur seruare contractum iuratum per defunctum, qui contractus alias non teneret, ita obligatur, si super illo contractu confessus fuerit fe habuisse, tex. est bene probans in l. cum quis decedēs, § codicillis, ff. de leg. 3. vbi non solum iuramentum testatoris obligat hęredem, sed etiam confessio de iuramento. Et pro hoc dicto bene facit tex. in l. ne in arbitris. C. de arbit. vbi tantum operatur confessio de præstito iuramento. Et quod ipsum iuramentum defuncti non liget animam hęredis, probat tex. in authen. priuilegium, in prin. C. de intra. calum. vbi successor compellitur iterum iurare de calūnia. & idem tenet gl. in ver. iuramē tum, in c. 2. de iur. calum. in 6. Et de q. hic tacta vide Imo. in clem. 1. de iureiu. in 5 col. & vide etiam Bal. in l. 1. in vlt. col. in verticulo, extra quæro. C. de iureiu. vbi dicit, quod propter iuramentum successoris hæres non efficitur de ecclesiastico foro, & all. Inn. in d. c. veritatis. Et idem dicit Bal. in authen. sacramenta puberum, C. si aduer. uen. ubi dicit, q̄ licet iuramentum præcedens foris obliget successorem quoad ualiditatem contractus, tamen nō obligat eum quoad mutationem fori, vt possit conueniri coram iudice ecclesiastico, & alle. Ioan. An. in cap. vlt. de foro compet. in 6. Et ad hoc Bal. in marg. Inno. in ver. iuramentum, in 21. & 26. quæstio. Item illa quæstio an iuramentum defuncti obliget hæredem, vide omnino per Bald. in c. 1. in 3. col. de iureiu. & in d. c. veritatis, de iureiu. in fi. vbi omnino vide Item an iuramentū de soluendis, vel non repetendis vsuris, trāseat ad hæredem, vide per d. Ant. de Rodul. in trac. de vsur. quæstio. 36. Et adde hic, q̄ licet de iure canonico requiratur bona fides, tamen mala fides prædecessoris non nocet in præscriptione successori bonæ fidei possessori, vt est glo. in c. de quarta. de præscriptio. in c. cura. de iu. pat. Tamen hæres vniuersalis, licet fuerit bonæ fidei possessor, tenetur compelli restituere rem, quam mala fide tenebat suus prædecessor, ea rōne, qua tenetur ad exonerandum aiam defuncti, quā aliter exonerare nō potest, nisi satisfaciat, vt hic. Et illud fuit sing. & mirabile verbum d. Ant. in c. fi diligenti, in 7. col. de præscr.

Ant. Fran ¶ An hæres teneatur exonerare conscientiam defuncti, vide quæ habentur per d. Abb. in c. cum esses, de test. in illa q. an in foro conscientiæ hęres teneatur inuentarium conficere. Et fine dubio dicas, q̄ hæres exonerat conscientiam defuncti ex facto suo; quia adeundo hęreditatem, videtur quasi ex contractu se obligare ad omnia, ad quæ tenebatur ipse defunctus & ideo non exonerando lædit propriam conscientiam; vnde ædificabit sibi ad gehennam, ut in cap. per tuas, de fimo. & in cap. per literas, de restitut. spoliat. & cap. in his, 27. quæstio. 3. Conscientia enim alicuius dicitur esse vera, tas, vt per Bald. in l. 2. in 4. not. C. de fideicomm. & in l. nemo, 2. ad fi. C. de sent. & uide gl. in cap. 1. de corpo vitia. & in cle. 1. de iure patr.

absens, ff. de iudi. & dicit sic fuisse aliàs determinatū. Hoc placet Io. And. qa defunctus poterat p̄ueniri ex prio iuro; & ita tex. in 3 d. fi. ponderat, dū dicit [A se p̄stito, &c.] sed iurm non egredit p sonā iurātis. * est. n. personale ex parte iurantis, vt in c. veritatis, b de iureiu. & hoc dictum Ioā. And. tenetur cōiter per Modern. Sed ego sāluādo vtrunq; dictū, distinguerē, q̄ actione ex eo q̄ctu, nō poterit agi corā iudice ecclesiastico, & sic p̄cedit opi. Io. And. sed officiū iudicis poterit implorari, vt hæres cōpellat satisfacere ārę defuncti, ar. hic, & in c. à nobis in fi. il 2. de sen. exc. & sic p̄cedit opi. Abb. & vide q̄d dico ī c. cū sit gnale, de fo. cō. In † gl. fi. No. ista gl. q̄ quotidie allegat iuncto tex. p dria inter ius canonicū & ius ciuile, vt de iure canonico in diffinite hæres teneat ex delicto defuncti, licet secus de iure ciuili, & hāc opi. tenuerūt cōiter gl. iuris canonici, vt in c. in literis, de rap. & ibi bo. tex. & 24. q. 2. c. fane, & 12. q. 2. in c. Eps, q̄ filios, & in c. quamq̄, de usur. li. 6. & gl. in c. 1 literis. de rap. & gl. i. q. 4. c. ecclesia. §. Itē peccator. 15. q. 6. c. epm. 96. dic. bū quidē, de usu. c. tua, de pig. c. i. & vide omo gl. 24. q. 2. ī sum. & hoc tenet Fed. p̄l. 21. & d. Ant. p̄sulait, & refert in c. q̄ clericis, de fo. com. Inn. hic dicit p̄ istū tex. non, p̄bari, qa hic nō p̄ueniū tur hæredes immediate ex delicto defuncti; sed ex cautione, q̄ p̄tritit defunctus in absolutione, p̄prio sacerdoti, q̄ ad hoc hēt publicū officiū. Et ex hac cautione pñt agere oēs, quorū interest, ar. in l. non quasi. ff. rem pup. fal. fo. Allego meliorē tex. de iure canonico in d. c. quamq̄. Et p̄ supposito, q̄ cautionē presbyter nō exegisset; ñ tacite vī p̄stita, ex quo penituit, & petit absolutionē à sacerdote. Nā non poterat aliter pœnitere, nisi mādaret satisfactionē fieri, & pōt agi officio iudicis, arg. in l. his verbis, ff. de adop. & nō, ſ. hoc dictū Inn. Ex quo habes, q̄ sacerdos gerit officiū publicū in actu p̄fessionis, ita vt in cautione, seu p̄missione per eū c recepta. possint oēs agere, [c] quorū interest; sicut si p̄missio fuisset recepta p ordinariū loci, seu notariū. Ex quo inferas, q̄ illud q̄quamq̄ nō ponit specialitatē in crimine usurario, quatenus admittit p̄soyterū p̄ro chialē ad recipiendā illā stipulationē Hos. dicit, q̄ hic non solū his hī pro p̄text. immo quasi ex iñia p̄uenit hæres, q̄ quo sacerdos iniūxit, vt satisfaceret. Dicas ēt, q̄ si q̄s fuerit ausus lacerdoti, & decessit lite non p̄test. pōt agi p̄ hæredē ex delicto defuncti ex quasi p̄ctu. Nā vī quasi p̄xiste eū sacerdote noīe iuris quorū interest, qđ ēt sentit Spe. in ti. de inter. c. 2. ver. qd dicit tñ Host. q̄ quid dicat de iure cano. q̄ pōt agi ex delicto defuncti p̄ hæredē, licet secus de iure ciuili; & sic sentit, q̄ ex delicto defuncti possit q̄s fundare intētionē suā p̄ hæredē de iure canonico. Et hāc driam inter ius canonicū, & ius ciuile sentit Fed. p̄l. 21. & Bar. d in d. l. ff. de pri. deli. vbi pro seq̄ tur iuris, tā de iure ciuili, q̄ de iure canonico. Et respectu iuris ciuilis distinguit, vtrū pœna sit inflicta à lege, & tenet hæres. ad hoc l. cōmissa, ff. de publicia. Ex quo infert, q̄si post mortē apparet quē hæreticū fuisse, q̄ pœna fuit cōmissa in vita, vide bonū tex. in c. 2. de reser. li. 6. Aut pœnā delicti venit imponenda p iudicē, & tunc aut delictū fuit cōmissum circa q̄ctum, vel extrā. Primo casu, si delictū purgatur actione descendente ex eo q̄ctu, puta, qa pōt agi ex q̄ctu: (Excēplū in dolo cōmisso in depositō, seu cōmodato) & tunc hæres tenet ex delicto defuncti; qa non fundat intētio immediate ex delicto, sed ex q̄ctu; qa agit actione cōmodati, seu depositi, & nō ex dolo, ex depositi, & in l. ex q̄cub. ff. de act. & obli. & bo. tex. est in ī hæres, ff. depo. Si vero delictū non purgat ex actione descendē te ex q̄ctu, & tunc delictū non trāsit in hæredē, nisi vt ſ. dicet. Exē plū, dolus dedit cām q̄ctui, & sic q̄ctus non tenuit, iuxta no. in c. q̄ dicti, de emp. & ven. hoc casu nō pōt agi ex q̄ctu q̄ dolosum, cū q̄ctus sit nullus, & sic oporteret immediate agere ex dolo, iō non potest agi q̄ hæredem, qa crimina morte extinguunt. 12, dis. quorundā. & vide bo. tex. cū gl. Inst. de perp. & temp. act. §. aliqñ. Eodē casu, qñ delictum fuit cōmissum extra q̄ctum, aut lis fuit cont. cū defuncto, & tenet hæres, vt in l. vnica, C. ex deli. defun. Et pōt esse rō, qa per p̄testationem fuit initus quasi q̄ctus cū defuncto. Nā in iudicio quasi q̄himus. l. 3. ff. de pec. Si vero lis non fuit p̄testata; & tunc si aliquid puenit ad hæredē ex illo delicto, tenet hæres ad id, qđ ad eum puenit, & non vltra. Si aūt nihil puenit, & non tenet, vt in d. l. vnica. Fallit in p̄dictione furtiua. l. si pro fu. & fi. de cond. furt. Quoad ius canonicū dicit Bar. q̄dā sunt actiones pœnales ex traq; parte, vt puta, qa peto id, qđ tibi non abest, nec mihi abest. Exemplū, si pro delicto pœna pecuniaria venit applicāda partim tā ex parte rei, q̄ ex parte actoris est pœna, & hoc casu nullo iure s̄m Bar. delictū trāsit in hæredē, qm̄ actio est pœna ex parte rei, sed rei p̄secutoria ex parte actoris, vt puta, qa ago ad satisfactione dāni mei. Et hoc casu dicit, q̄ est diuersitas inter ius canonicū & ius ciuile: qa de iure ciuili non agit, nisi in casib. publicis, sed de iure canonico sic, vt hic. † Sed aduerte, nā primū dicit Bar. quatenus vult, q̄ actio ex vtraq; parte pœnalis nō trāseat in hæredē, ēt de iure canonico, vī posse optime iuuari p gl. no. in c. fi. de restitut. spoliat. ergo non debet p̄ hæredē agi, nisi pro satisfactione rōne peccati: ergo non debet p̄ hæredē agi, nisi pro satisfactione interesse, seu dāni proprij, & hoc visum est mihi sensisse gl. in d. c. sanè. 24. q. 2. Sed ī hoc dictū alle. tex. hic. Nā hic agebatur, vt satisfaceret hæredes de homicidio, & incestu, &, vt dicit hic Io. An. nō pōt satisfieri de homicidio; nisi qa aut interfectus fuit seruus: aut agebāt ad pœnā p̄suetudinariā. Nā in aliquib. locis pro delicto soluit pœna applicāda lęso, seu hæredibus suis, c. 2. ī. de pœn. & c. 2. ī. de delictis puero. Idē dicendū est de incestu. Nā corpus liberū non recipit æstimationē, ergo hic agebat ēt, vt satisfaceret de delicto ratione pœnę. Sed sāluando vtrunq; dictum distinguerē, q̄ aut quis fuit excōicatus, quia non satisfaciebat de delicto, & absolutus maxime cū cautione; & tunc procedit dictū huius c. qa non pure agitur in foro pœnitentiali, nec agitur mere ex delicto, sed ex q̄ctu, vel quasi, prout s. dixi. Aut simpliciter quis decessit sine excōicatione, & absolutione sequenti; & tunc forte posset procedere dictū Bar. intelligendo, q̄ tunc agat ex delicto. Sed si teneremus opin. q̄ agat tunc ex quasi q̄ctu p̄ absolutionem p̄stitam, non video, q̄ dictū Bar. posset tolerari: sed ipse habuit respectum ad cōem opi. Canonistarum, vt agatur ex delicto. Sed ego sp tenui, q̄ nulla in hoc sit dria inter ius canonicū & ius ciuile. Nā istud c. & c. in literis, de rap. & c. a nobis, alle. ponderāt quē fuisse p̄tritum in morte, & vī tacite mandasse satisfactionē hæredibus. vbi n. ista cessarent, vt qa decessit sine p̄fessione, nō video, q̄ possit agi p̄ hęredem ex delicto defuncti, nisi quatenus pōt agi de iure ciuili, & pro hoc allego gl. no. quæ aperte hoc tenrit in d. c. a nobis, in ver. hæredes quoq;. quæ dicit, q̄ cum pœnituerit, & p̄tritus fuerit defunctus; quātum in se fuit, satisfecit, iō hæredes cōpellendi sunt satisfacere pro ipso; & sic dicit debere intelligi c. fi. de sepult. & c. in literis de rap. tacite idem sentit Io. And. in addi. Specu. in titu. de appellatio. §. in quibus, in addit. magna. † Sed nunquid hæres teneatur vltra vires hæreditarias, si non fecit inuentarium, ex delicto defuncti. dom. Ant. dicit hic, q̄ non. Idem tenet Fed. p̄l. 21. ēt in foro p̄tentioso. Mouetur, qa ex æquitate in ductum est per ius canonicū, vt teneatur hęres ex delicto defuncti; & eadē æquitate non debet teneri, ēt vltra vires hæreditarias. Gl. tamen vī velle ģrium in d. c. in literis. Crederem tñ q̄ opi. Fed. sit vera, si agitur ex delicto, secus si agitur ex contractu, arg. eorū, quæ dixi in præcedenti quæstione. Abbas.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Personam iurantis. Vide Pau. de Ca. ī. in cons. 67. inc. visis, & consideratis omnibus, in 2. parte, secundum nouissimam impressionem, & in cons. 13. ex parte. Ang. in cons. 136. inc. ex themate & actis. Cors. in repe. rub. de iureiu. in 21. priuilegio.

b ¶ Et vide eundem d. Abb. Panor. post alios, & Ioan. And. in c. cum C. laicus, de foro comp. lib 6. in no. & vide Ar. h. in c. longinquitate, in fi. 12. q. 2. vbi dicit, q̄ iuramentum ex parte prælatoris est personale, & all. Inno. in c. veritatis. Item ad hoc omnino vide Bal. in c. 1. §. cum domino, ad fi. tit. de no. feud. Et hoc fallit in iuramento, quod defertur a parte parti, quia illud trā sit in successorem, cum habeat vim pacti, vel transactionis, tex. est in l. ait prætor. 2. ff. de iureiur. Transactio autem, vel pactum regulariter transit in hæredem, vt l. fi pactum. ff. de pact.

c Seb. Sap. ¶ Omnes agere. Videlate per d. Iaſ. in l. 1. § huius studij, col. 2. ver. item per illum tex. ff. de iust. & iu.

¶ Et de hac materia, quæ do hæres conueniatur ex delicto defuncti, vide per Bal. in l. 1. C. ex delic. defun. & in l. fur. C. de fur. Aliquid per Ang. in l. 3. §. quod ait prætor, ff. quod quisque iur. vbi est bon. tex. & glo. Scias tamen, q̄ de iure ciuili actio ciuilis transit in hæredem, quando ex parte actoris est prælatoria interesse, & ex parte rei est mere ciuilis, tex. est in l. 1. §. fi. ff. de eo, per quem factum erit Sed forte ibi aliquid peruenit ad hæredem, vt sentit tex. in fidum dicit, Non lucrentur.

d Ant. Fran. ¶ An hæres conueniatur ex delicto defuncti. Dicas, q̄ in delicto læsæ maiestatis non solum punitur si ius, sed etiam extraneus successor, & non solū masculus, sed etiam fęmina respectu priuationis bonorum, vt in l. quisquis, in §. filij, C. ad le Iul. maie. & nocet etiam in feudo, ut in c. si vasal lus culpam, ſi de feu. fue. contro. & in c. 1. in §. denique, quæ fu. pri. cau. be. amit & habetur per Bar. & Ale. in l. 3. de inter. & releg & uide per Pau. de Cast. in cons. i. 160. & seq. Quid autem e contra, an delictum filiæ noceat patri in de te, vide gl. & Doc. post Bal. in l. si dotem, C. de iure dot. & uide Ang in l. dissentientibus, C. de repu. & vide Pau. de Castrin l. adoptium, de in ius voc. ubi etiam per Ale. & ipsum Ale. in cons. 23 in prima parte cons.

e Seb. Sap. ¶ Aut pœna. Quando hæres teneatur ex delicto defuncti, uide d. Iaſ. in l. 3. §. qđ aūt, ff. q̄ cuisq; iur. vbi p̄lura, & in l. fi. in fi. ff. de eo p quē fac. erit.

De Parochijs, & alienis parochianis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Parochia quid sit, & vnde dicatur.*
2 *Ius parochiale in quibus consistat.*
3 *Obligationes, quæ fiunt imagini, quæ est intra limites parochiæ, cedunt lucro presbyteri parochialis. Idem si fiant capellis, vel altaribus fundatis intra parochiam. 4.*
5 *Parochiani non tenentur sponte facere oblationes presbytero parochiali, nisi sit consuetudo, & nisi indigeat, quo casu possunt compelli ab Episcopo, non autem q̄ presbyter possit cessare ab administratione diuinorum,*

Supra visum est de quodā iure parochiali, quod consistit in sumerādo, sed quia poterat dubitari generaliter de aliis iuribus parochialib. iō post rubricam præcedentem subiicitur ista rubrica,
1 de parochijs. † Quæro quid sit parochia, & vnde dicatur? Solut. post Io. An. Est locus. in quo degit populus alicui ecclesiæ deputatus, & certis limitibus cōstitutus, & dicitur parochia quasi partitio

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio curæ. Nam cura populi partita fuit inter eccl'esias parochiales. Nã rector talis eccleſię, dr̃ populum regere. c.j. de capel. mo. & uide Archid. in c. licet canon, de elec. li. 6. Et ſcias ꝙ parochiæ fuerunt diuiſæ poſt aduentum Chriſti, 12. q. j. in c. j. Epiſcopatus vero, & prouinciæ fuerunt diuiſę lõge ante aduentũ Chriſti, vñ, vbi prius ſtabãt illi Principes infidelium, ſeu eorum ſacerdotes, fuit ſtatutũ p Apoſtolos, ꝙ primates, Archiepiſcopi, & Epi con ſtituerent, de quib. dic, vt plene habetur 80. di. c. j. & 2. 90. diſt. c. j.

2 †Scẽdo principaliter quæro, in quo ꝓſtat ius parochiale? Dic ꝙ in pluribus. Primo, vt parochiani diebus feſtiuis audiant Miſſam in parochia, vt in c. 2. 5. eo. & dic vt ibi. Secundo, vt ſacramenta percipiantur in hac eccleſia parochiali, ſeu a presbytero parochiæ, & vt parochianus ibi ſepeliat. c. oĩs. de pœ. & remiſ. & cle. dudũ, in §. verũ, de ſepul. Itẽ in ꝓſtatione decimarũ ꝓſonalium. 16. q. 1. c. queſti. Itẽ in oblationibus fiẽdis, de cõſ. diſt. j. c. oĩs Chriſtianus. Et verbũ, Oblatio, capit̃ largo mõ, ſ'm Io. An. & bene, vt ꝓ præhẽdat gcqd intra limites parochię pueniat; bonus tex. in c. paſtoralis, §. de his q̃ fiunt a plat. Et p hoc arguit do. Aut. hic, ꝙ oblationes, q̃ fiunt imagini depictæ, cedunt presbytero parochiali, qđ ẽt

a tenui in d. c. paſtoralis. [a] Et bñ facit ille tex. & qđ no. Hoſt. ad idẽ c. q̃m. de deci. licet alias legerim in add. Spe. Io. An. allegãtem pro Eẽ. & p̃sbytero parochiali, & nõ ſoluentẽ. Sed mihi placet præ

3 miſſa opi. & facit c. cum inter, de ver. ſi. †Vltimo quæro, nũquid

b parochiani poſſint ꝓpelli [b] ad oblationes faciendas? Primo vr̃, ꝙ ſic per d. c. omnis Chriſtianus, & c. alia, & c. ſtatuimus. 16. q. 1. In ꝓriũ allegat illud Matt. 5. [Si offers munus tuum ad altare] & ſic nõ loquitur imperatiue, & ad idem quod hr̃ Exo. 25. c. cũ dr̃ [Abeo, qui vitro munus offert, recipe &c.] q. d. ꝙ a ſpontaneo, & nõ à coacto recipienda eſt oblatio. Pro ſol. vide quod no. gl. in d. c. omnis, & c. ſtatuimus. & 10. q. 1. c. ſanctorũ, & vr̃ glo. variaſſe. Nã q̃nq; ſimpliciter tenuit parochianos ad hoc ꝓpellẽdos. Et q̃nque hoc tenuit cũ limitatione, ſ. ſi p̃sbyter curatus indiget. Sed beat' Tho. latius attingit ſecũda ſcẽe. q. 86. ar. j. & ibi in effectu quoad

c ꝓpoſitum nr̃m ꝙcludit, ꝙ regulariter iſtę oblationes, [c] quæ fiunt ad vſum ſacerdotis, ſeu ꝓ diuino cultu, non ſunt in ꝓcepto, niſi in quatuor caſib. Primus, ſi rõne cẽſus dẽt fieri; puta, quia aliqd tenet ab eccleſia, rõne cuius ſoluit oblatio noĩe cenſus. Secũdus caſus, ſi gs eſt obligatus ex teſtõ, vel inter viuos, c. quãto. j. de cẽ. Tertius caſus, ſi ſacerdos indiget. Nam ex quo impendit ſpũalia, dẽt ꝓſequi tpalia, ad hoc c. ſi Eps, de offi. ord. li. 6. & qđ no. in c. j. & in c. de his, de eccl. ædifi. Nõ tñ ſacerdos ob hoc dẽt ſubtrahere ſpũalia: ſed ſuperior dẽt eos cõpellere ad has oblationes iuris remediis. Quartus caſus, q̃ñ hoc hẽt ꝓſuetudo. Nãin multis locis parochiani ſp offerũt aliqd diebus feſtiuis. Et in aliqbus locis ſolent facere oblationes cũ cãdelis in feſto alicuius ſancti. Ex quo .n. inoleuit ꝓſuetudo, pñt ad hoc ꝓpelli, qđ bñ no. facit tex. in c. ad apoſtolicã, de ſimo. & l. priuilegia, in fi. C. de ſacro. eccl. & qđ ibi

4 no. Bar. facit qđ dixi §. ti. prox. c. pe. †Et vnũ inter cætera ſcias, ꝙ iſtæ oblationes ita ſunt de iure Parochiali, ꝙ ſi fiãt in capellis, ſeu altaribus fundatis intra parochiã, debẽtur rectori parochiæ, arg. in d. c. paſtoralis, facit c. ex tranſmiſſa, de præſcri. & c. ad audientiam, iſ 2. de eccl. ædific. per locum a ſpeciali. Abb.

ADDITIONES.

a ¶In 1. col. & idem d. Ant. & Imo. in cle. literas, de præb. & idem d. Abb. Pan. in c. ex tranſmiſſa, de d ec. & in c. ad audiẽtiam, de eccl. ædi. & in c. dilectus, de off. ord. & Bar. in l. ſi quis ad declinandam, C. de epi. & cle. & Ang. in authen. ſimiliter, C. ad leg. Fal. & authen. omnes peregrini, C. com. de ſuc. & in l. rem. §. item quicunque, ff. de in rem ac. in l. ſtatuæ, ff. de uſufr & in q. quæ incipit, in reſulgenti deliciarum palatio. & per Bal. in l. decem, in fi. ff. de ſi deic. li. Et ad iſtam q̃ facit quod no. Ia. alle. 87. in ult. col. ubi dicit ꝙ ſi fit legatum eccleſiæ quæ non reperitur in diœceſi, debetur legatum eccleſiæ cathedrali, & ita dicit tenere Ioan. And. in addi. Specu. in ti. de inſtr. edi. §. nunc uero aliqua. in 5 char.

Ant. Fran. ¶Ad hoc quod hic dicitur quod legatum factum eccleſiæ, quæ non reperitur in loco, debeatur eccleſię cathedrali, dicas hoc eſſe ſine dubio verum, niſi aliter appareat de mente diſponentis, quia eccleſia cathedralis dicitur eſſe parochia totius ciuitatis, vt in cle. dudum. §. verum, & ibi per Card. in 19. q. de ſepul. Dicas tamen, quod eccleſia dicitur eſſe omnis locus pius, & etiam monaſterium. Et ideo attendi debet, an poſſimus coniecturare mẽtẽ teſtãtis, de qua eccleſia ſenſerit, & ſi de hoc nõ apparet, in dubio intelligitur de eccleſia cathedrali, quæ dicitur eſſe matrix, ut per gl. & Car. in cle. 1. de priuil. & no. in c. 1. & in ca. ex tranſmiſſa, de præſc. Et adde quod eccleſiæ nondum conſtructæ, poteſt fieri legatum, & donatio, ut per Bar. in l. ſeruos, ff. de ali. leg. & in l. ſeruitus, in §. futuro, ff. de ſer. urba. præd. & vide quæ habentur in c. Abbate, de re iud. li. 6.

b ¶Compelli. Adde Lapum alleg. 58.
Seb. Sap. ¶Compelli. Vide Fel. in c. veniens, col. 2. verſ. no. quarto, ibi conſueuerunt, ſupra de teſt. ubi alleg. pro his, quæ dicit Abb. hic, dium Thomam idem tenentem. 1. 2. q. 100. art. 3 & Lapum alle. 67. col. pe. vide etiam plene per d. Maria. Soc. in ſuo trac. oblationum.

c ¶Oblationes. Ibi late ponit, quot ſunt genẽra oblationum, & quæ oblationes ſint de neceſſitate præſtandæ, & quæ non. Et in ea. q. art. 3 ponit de oblationibus primitiarum, utrum ad eas homines teneantur. Item uide eundẽ Tho. in 2. ſen. diſt. 15. q. 2. art. 3. circa fi. ubi dicit quod de acquiſitis ex mere tricio uel per ſimoniam non debet fieri oblatio ad altare, præcipue manifeſte, propter ſcandalum, propter reuerentiam Sanctorum, & propter ſceleris abominationem. Item de hoc, an laici oblationes neceſſario offerãt, vide etiam per Ioan. de Lig. in c. vt dominicis, infra eo. Et ultra tex. hic alle. uide c. qui oblationes. 13. q. 2. & §. oblatio, de conſec. diſt. 1. & gl. in cap. duo. 13. q. 1. Item quod oblationes ſunt ſoluendæ ex præcepto, eſt tex. in c. quanto. § 1. quem ibi no. idem Abb. infra de uſur vide Inno. in c. cum uolitate, de ſen. exc. ubi ponit differentias inter elemoſinas & oblationes, & uide Anc. in rep. reg. peccatum, in 6. q. prin. li. 6. & ibi do. Abb. in c. cauſa, de uerb. ſign. Item adde hic no. verbum in hac materia, quod ponit do. An. in c. ſi in ult. col. de ſo. comp. Item adde hic quæſtionem, quam ponit Imo. in cle. archipresbytero, de priuil. in pen. col. uer. ulterius quærit. Et ſi concedantur alicui decimæ eccleſiarum in aliqua diœceſi, utrum debeant dari de oblationibus, uide gl. in cle. beneficiorum, de dec. Et quod oblationes debeantur habenti decimas, eſt textus in c. ex tranſmiſſa, de præſcr. & uide Arch. in c. ſũti. 19. q. 1. ubi dicit ꝙ ſiue de iure, ſiue de facto, quotidie Epiſcopi pignori dant laicis oblationes eccleſiæ. Dicit tamen, quod tunc laici non debẽt accipere oblationes de altari. Itẽ adde, ꝙ diſtributio oblationũ inter ſacerdotes, quæ fiunt eccleſiæ, ubi non eſt epiſcopus, ſpectant ad officium cuſtodis. Caſus eſt no. in c. 2. de off. cuſt.

Ant. Fran. ¶Quid contineatur appellatione oblationum, vide hic in ca. cum inter, de uerb. ſig. Et an illæ connumerentur inter bona eccleſiarum, uide Spec. in ti. de dec. Et an illæ poſſint fieri de lucro meretricio, vide Arc. 1. q. 1. in c. non eſt, circa finem, vbi dicit, ꝙ non, ſed alia pia opera ex tali lucro bene fieri poſſunt. Et adde, quod oblationes mortuorum, debentur eccleſiis parochialib. vt i c. 1. de ſepul. & Inn. i rub. de paroc. & in c. de quarta. de præſc. & vide do. Card. in d. cle. dudũ, in §. ab omni. ubi dicit ꝙ tales oblationes debẽtur tam clericis, q̃ ſacerdotibus, ſicut ipſa funeralia. Adde ꝙ tales oblationes non debentur clericis portantibus veſtes diuiſatas, ut in cle 2. & ibi per Car. in 7. queſtione, de uita, & honeſt. cle.

SVMMARIVM.

1 *Bannitus cum publicatione bonorum ſi reſtituatur, an recuperet bona legitime in alium alienata.*
2 *Epiſcopi duo inſolidum poſſunt eſſe in eadem diœceſi ex aliqua maxima causa, alias ſecus. 3.*
3 *Papatus non recipit duos Papas, quinimmo aliud ſentire, eſt hereticum.*
4 *Diuiſio, quæ eſt fienda inter fratres de hereditate paterna, an debeat fieri per maiorem natu, vel quomodo.*
5 *Maior pars omnium, qui ſunt in aliquo concilio, attenditur, licet ibi ſint duæ partes diuerſarum factionum, & ſic non attenditur maior pars cuiuslibet factionis, ſed maior pars omnium ſimul in concreto.*

CAP. PRIMVM.

SI epiſcopus. Inter eſſm ſubſtitutũ Eſo hæretico, & ipſum hæreticum reuertum, ex diſpẽſatione receptũ, diuidit epatus mõ hic expreſſo. Et hẽt quinq; dicta ad idẽ tendentia, quę patent in tex. Caſus lit. Eps alicuius ciuitatis cũ magna parte populi incidit in hæreſim Donatiſtarum, vnde oẽs preciſi ſunt ab eccleſia. In reſidua parochia ꝓſtitutus eſt nouus eps. Prior cum populo, q̃ ſecuti fuerant ipſum, reuertit̃ ad vnitatẽ eccleſię, cum eis diſpenſat cũ eo, tũ pp multitudinẽ ſequentium ipſum, tum ꝓ vtilitate, vt dignitatẽ recipiat. Sed quia alter fuerat canonice inſtitutus, remoueri ex toto nõ dẽt, ſed inter ſe diuidãt populũ, ꝓ

1 ut in lra ꝓtinet. Hodie non ſeruãt hęc diſpenſatio. Ber. †No. [1] bonum argu. ex tex. ꝙ ſi qs, cuius bona fuerunt ob delictum publicata, reſtituit̃, nõ recuperat bona legitime in alium trãslata: qa reſtõ nõ dẽt retrotrahi cum ꝓiudicio illius, cui bona fuerunt collata, ar. in c. q̃uis, de reſcr. li. 6. De quo tñ remitto ad plene no. in l. fi. C. de ſent. paſ. dixi in c. quia diligẽtia, §. de elec. Iſte tñ text. põt ẽt adduci ad ꝓriã ſniam. Nã cum ẽpatus eſſet inſolidum ipſius inti tuti; nihilominus reuerſus, & reſtitutus recuperat part̃. Sed dic hoc ꝓtingere ex noua prouiſione Principis. Ex quo infero, ꝙ princeps, ꝙ donauit bona publicata alicui, põt in reſtõne certã partẽ bonorũ illi ſubtrahere, & reſtituto tribuere. qđ no. Ex hoc & tex. no. bñ. ꝙ pp bonũ publicũ põt Papa priuare eſm ſine cul pa ſua. Nã vides hic, ꝙ priuauit ſubſtitutũ quoad partẽ, & eadem rõne potuiſſet in totum; & ſic intellige gl. no. in c. per principale. 9. q. 3. pleniſſime dixi in diſputatione, quæ incipit, Sempronius.

2 Item no. ex hoc, & ex tex. q̃ ex cã pñt duo ꝓſtitui epi in eadẽ diœ

3 ceſi; & põt fieri ad tps diuiſio locorum, ut hic. † Item no. ꝙ ẽt in ſolidum poſſunt duo epi conſtitui ex cã, ſicut Aug. acceſſit Valerio in columi, ita vt qlibet eorum inſolidum exerceret ſuæ epatus in diœceſi, vt habes tex. no. in c. non autem. 7. q. j. Non tñ hoc eſſet fiendum ſine magna cauſa, ne in eadem diœceſi videantur duo capita, quaſi monſtrũ, vt dr̃ in c. inter cætera, et c. quoniã, de of. or. Nam expreſſe hoc prohibetur in d. c. quoniã. Et de Patriarcha Gradẽſi, qui trahit morã Venetiis, uide qđ no. gl. in c. 2. 80. diſtin. Nun quid autem ex cã poſſit hoc fieri in Romanis Pontificibus, vt ſic eſſent duo? Dic, ꝙ non, immo hæreticum eſt ſentire, ut papatus poſſit ꝓſtere apud duos: qa iuxta verbum dominicum. Vnicum dẽt eſſe ouile, & vnus paſtor, de quo vide gl. in d. c. non autem, quam tene menti, & hodie habetur in extrauagan

4 ti Bonifacii VIII. quæ incipit, Vnam Sanctam. † No. quod epiſcopus maioris temporis diuidit, & minor eligit, quod intelligunt Docto. de maiori, non reſpectu ætatis, ſed reſpectu maioris temporis, quo fuit in epiſcopatu, & hoc quia præſumitur melius habere notitiam locorum, & iurium ipſius epiſcopatus. Et ex hoc colligit Hoſtien. quod ſi inter fratres eſt fienda diuiſio,

ADDITIONES.

1 Sap. ¶Diuiſio. Vide de hoc artic. late per do. Ia. ſ. in §. quædã, col. antepe. de actio. & Sal. qui ponit idem quod Ia. ſin l. 1. col. antepen. ff. ſi cer. pe.
2 ¶Quid frater. Vide Bal. in l. ſi maior, C. commu. diui. qui dicit, ꝙ debent diuidere, & all. tex. in l. 2. C. q̃ſi & qui. quar. pars debe. & ibi ẽt facit mentio de tex. Et de iſto art. an minor teneat̃ prius eligere ſibi partẽ in diuiſione bonorũ, vide p. Ang. in l. q. erat, ff. fam. erc. & facit ꝙ ſing. volunt Bar. in l. ſenatus, ff. de uiris fiſci. Et de hoc per Bar. in l. 1. C. de his, q̃ ſe de. li. x. & in l. 2. C. q̃ſi, & qui. quar. pars debe. vbi tenet ꝙ non ſit verũ illud, qđ dr̃, ꝙ minor natu ſp dẽat eligere partẽ. & Bal. in l. iubemus, circa prin. in 2. col. & facit col. ec. & in l. 1. i 2. col. de pac. Idẽ tenet ẽt Ang. in vna lec. in alia nõ ſingit. in l. ſi. ad fi. C. cõia. de le. Imo. in l. ſuus quoq; in prin. ff. de hęre. inſt. & ibi ſoluit Lu. Ro. in conſ. 471. inc. lucrũ aũt ex dote prouenies, &c. in 2. du bio prin. Idẽ ẽt tenet Ang. de Are. in §. quędã. in fi. Inſt. de act. & idẽ Ang. & Sal. in ſum. maleficio. in verbo dandis & ſoluendis generali camerario. Et ita eſt eẽm, ſm ipſum Ang. vbi ſupra, ꝙ frater maior non debet facere partẽ, nec minor debet illã recipere. Io. Prium dicit ſe ſp putaſſe facere doctrinã & tex. no. bñ. ꝙ pp bonũ publicũ põt Papa priuare eſm ſine cul pa ſua. Nã vides hic, ꝙ priuauit ſubſtitutũ quoad partẽ, & eadem rõne potuiſſet in totum; & ſic intellige gl. no. in c. per principale. 9. q. 3. pleniſſime dixi in diſputatione, quæ incipit, Sempronius. Item no. ex hoc, & ex tex. q̃ ex cã pñt duo ꝓſtitui epi in eadẽ diœceſi, multum ſibi placere. Item de hoc vide d. Ale. de Imo. in 1. 2. ff. ſi eſt minor ætate legitima, licet non poſſit prouocare alium ad diuiſionem vt C. de pœn. l. pen. tamen poterit prouocare ad diuiſionem fructuum, & redituum. Iſtud notan. dicit Ioan. And. in addi. Spec. in rub. iſta, quod ſimili tenendum, & mihi occurrit in facto proprio. Sed limita, vt per Bar. in l. ſi connenerit, ff. pro ſoc. vbi dicit, ꝙ ſi ſocius erat rixoſus, & etiam minor, poterit prouocare ad diuiſionem proprietatis. Secundo adde id, ꝙ ſi minorem non poſſe prouocare maiorem ad diuiſionem, procedit, vbi ſocius alias minor non fuiſſet a maiore prouocatus, quia eo caſu poſſet poſtea ipſe prouocare. glo. eſt no. in l. inter pupillos, ff. de autho. tuto.

Ant. Fran. ¶An in diuiſione fratrum, maior natu debeat facere partes, & minor natu optare, vel eligere, dicas, ꝙ de cõſuetudine ita fieri debet, ſed de iure non, immo illa fieri debet per iudicem, ſi partes diſcordant, vt plene p Bal. in d. C. aſt. in conſi 92. Poteſt etiam ſorte fieri. l. in tribus. & ibi p Bal. & all. circa hoc, qđ dr̃ de ſorte, bon. tex. in l. 2. C. q̃ſi & q. quarta pars. Et pro cõſuetudine, ꝙ debeat fieri per maiorẽ, facit, quia minor & ecclęſia æquiparant̃, c. i. de in integ. reſti. Sed eccleſiæ de iure dat̃ ele. c. 1. de pa ſcha. Et ꝙ ipſi maiori, de quo vide Ro. in ſing. ſuis in ver. diuiſio. Et de hoc ergo ẽt & ipſi maiori, de quo vide Ro. in ſing. ſuis in ver. diuiſio. Et de diuiſionis faciendæ inter fratres, vide Spe. ti. de iud. in §. 4. & p Inn. in c. ad dita, de reſt. ſpol. Et adde, ꝙ diuiſio poteſt fieri inter fratres, etiam ſi bona ſint prohibita a lienari, ut in l. cum pater. §. hæreditatem, de leg. 2. &

a ſo a nõ dẽt diuidere maior ætate, ſed is, q̃ maiori tpe habuit bonorũ adminiſtrationẽ. Idẽ dicit inter ſcholares ſocios, vt ille di

b uidat, qui maiori tpe fuit in ſtudio. Ego tñ nõ puto, ꝙ frater [b] te neat̃ hãc diuiſionẽ facere ſi nolit. Nã põt fratres ad diuiſionẽ vo care p iudiciũ familiæ erciſ. vel cõmu. diui. Et iudex ex offiõ ſuo tenet diuidere, ſ'm qđ ſibi vr̃ æquũ, ꝓſiderata rerũ qualitate, ut hr̃ Inſt. de c. ſiud. quaſi p totũ, & in l. ad officiũ, C. cõi diui. Sed forte iudex poſſet hoc onus diuidẽdi iniũgere ei, q̃ hẽt maiorẽ notitiã rerũ, ſicut fecit hic ꝙciliũ. In gl. j. in fi. vtilt ergo gl. ꝙ hoc ẽ nõ fieret hæc diſpẽſatio, & qđ hæc decretalis nõ ꝓtineat ius. Dic circa primum, ꝙ gl. vult diuinare: nã credo, ꝙ hodie de faci t̃ ẽt diſpenſaret cũ eſo hæretico, q̃ vellet redire ad ſuã fidem cũ plebe, quæ fuit eũ ſecuta. Itẽ inquantũ dicit, ꝙ non ꝓtineat ius, dñe Hoſt. & Abb. ꝙ quoad qd, ꝓtinet diſpẽſatio nẽ, videlicet vt ſtricius recipiat in priſtinã dignitatẽ. Nã p lapſum in hr̃ſim priua tus eſt ip'o iure oĩb. bonis, nec p reuerſionẽ recuperat, vt ſ. c. ver gẽtis, de hær. & j. q. 7. c. q̃uenięũbi. ſed ex diſpenſatione fuit iſte re ceptus. Sed quo ad diuiſionẽ fiẽdã ꝓtinet ius ſter reuersũ, & ſub ſtitutũ, ſi in receptione nõ fuit facta ſpãlis ,puiſio. Et dicit Ioan. An. ꝙ raro practicabit̃ iſte tex. qa eccla ſolet ꝓuidere iſtituto de alia dignitate. Sed dic, ꝙ põt practicari, vbi dignitas nõ hr̃ ꝓ matrib. Et ſcias, ꝙ duo ſunt ſtellectus principales huius c. Primus ẽ, ꝙ bona oĩa diuidãtur: ſed loca reuerſa dẽnt ꝓſiſtere apud reuer tentes ſubſtitutum. Loca vero, in quibus, ſunt permiſti hæretici & catholici, debent diuidi, vt dicitur in tex. Sm̃ hunc intellectum nõ exigit̃, ꝙ ambæ partes ſint æquales, vt voluit glo. ſed partes de notant hic partialitatẽ, quæ erat in loco: qa, vt dixi, aliq fuerũt re

c uerſi, aliqui ſp pmãſerunt in fide. † Et nota, ꝙ q̃ñ vnus locus eſt diuiſibilis, in quo ſunt ambæ partes, ſtat̃ iudicio plurimorũ, vt ſ. tex. Ex quo habes not. re, ꝙ q̃n partes diuiſę ꝓiunguntur ad faciẽdũ certum quid, ſtat̃ iudicio maioris partis totius corporis: non aũt requirit̃ maior pars cuiuslibet partis, qđ facit ad multa. Ad idem ſ. tex. in c. ſcriptũ, de ele. licet tex. videat̃ in oppoſitũ, in c. paſtoralis, de reſc. Sed dic, ꝙ ibi nõ ꝓiunguntur ambæ partes, vt faciãt vnũ corpus, ſicut ꝓiunguntur hic, & in d. c. ſcriptũ. Ex quo ſſero ad vnũ dictũ quotidianũ, ꝙ ſi ſcholares Iuriſtæ & artiſtæ ꝓueniunt ſimul ad aliquid expediẽdũ, ſufficit iudiciũ maioris partis oĩum, de quo habetur in extrauagan. Execrabilis, de præb. & ibi per Pau. de Caſt. in l. cum hi, ff. de tranſa. quia per talem diuiſionem non tollitur fideicõmiſſum factum, vt per Bar. in l. quidam decedens, ff. de adm. tut.

SVMMARIVM.

1 *Parochiani quo caſu ſub præcepto peccati mortalis, debeat audire miſſam in propria parochia.*
Parochiani non poſſunt recipere ſacramenta ab aliis religioſis in aliena eccleſia, niſi ex licentia proprij ſacerdotis; & illi religioſi, qui aliter miniſtrant ipſis ſacramenta, ſunt ipſo facto excommunicati.
Fratres Mendicantes poſſunt audire confeſſionem aliorum parochialium, etiam ſine licentia presbyteri, ſed alia ſacramenta non poſſunt dare.
2 *Parochianus alienus, ſi in contemptum vult audire miſſam ab alio parochiano, poteſt per ipſum de eccleſia expelli, etiã contra eundem manum violentam injcere, & nõ incurreret irregularitatẽ, ẽt, quod ille eſſet clericus.*
3 *Miſſa integra debet audiri diebus Dominicis & feſtiuis ſub præcepto peccati mortalis.*

CAP. II.

VT Dominicis. Presbyteri parochiales Dñicis dieb. & feſtiuis, parochianos alienos ad Miſſam admittere non debent, ſi ex ꝓtemptu ad eorũ eccleſiã accedunt. No. 1. arg. ſ'm Io. An. ꝙ in diebus Dñicis & feſtiuis tenet parochianus audire Miſſam in ꝓpria parochia, & ibidẽ oblationẽ facere: hic tñ nihil dr̃ de oblatione: ſed intellige, put dixi ſ. ſup rubrica. Et ex hoc & ex tex. inferũ, ꝙ diebus priuatis põt gs audi

1 re Miſſam in aliena parochia. c. ſi qs. extra de ꝓſe. di. 1. † Sed ego q̃ro, nunquid indiſtincte parochianus peccet non audiendo Miſſã dieb. feſtiuis in ſua parochia, de quo fuit ſæpe interrogatus. Solu. aut hoc facit ex ꝓtemptu propri presbyteri ſine cã legitima, & peccat; qa venit ꝭ ꝓceptũ ſuperioris & iuris, c. 2. de maio. & obe. & in c. q reſiſtit. 11. q. 3. Et ipſe ſacerdos, q̃ admittit parochianũ alienũ ſupradicto caſu cõmittit quodãmodo furtũ, vel rapinã, ar. c. dudũ, il 2. de ele. Et puto, ꝙ tenet reſtituere oĩs oblationes p ceptas ab eo, arg. c. cũ liberũ, & in c. in nra, §. ti. px. Si tñ ex cã legitima ptem neret propriũ ſacerdotẽ, put. qa eſt notorius fornicator, vel p ciſus ab eccleſia, tunc non peccaret; qa hoc caſu nõ eſt proprie ꝓtemptus, ſed iuris authoritate facit. ar. c. ꝑter, & c. nullus, 32. di. & in c. veſtra, de coh. cle. & mu. & dic, vt ibi dixi, & vide tex. cũ gl. in c. cũ non liceat, de ꝓſc. Aut deſerit propriũ presbyterũ ſine ꝓtemptu; & tunc non peccat. Pro quo iſte tex. qui ponderat ꝓtemptũ; Sed dñt hic Doc. ꝙ ꝑſumitur ꝓtemptus, ſi non hẽt Inam à proprio ſacerdote: vel non hẽt cãm legitimã, ſaltẽ q̃ñ, propria eccleſia eſt vicina. Sed hodie videmus cõiter populũ ꝓfluere ad eccleſias Fratrũ Mendicantiũ de relicto proprio presbytero. Et credo, ꝙ ſi faciant bono zelo, non peccant, vt puta, qa deuotius & frequentius ibi celebrãt. Itẽ quia audiunt ibi ꝑdicationẽ, & immediate ante, vel poſt, audiunt Miſſam: non aũt in hoc põt notari ꝓtemptus; & hoc ꝓcedit quoad auditũ diuinorũ. Sed ſacra nullo mõ pñt recipi ab extraneo, maxime a Fratribus Mẽdicantibus ſine Inia ſpãlis ſacerdotis proprij, vt in c. oĩs, de pœn. & remiſ. & vide hodie tex. in cle. 1. de priuil. ubi excõicantur religioſi ipſo facto, qui ſacramenta ꝓferũt, ſine licẽtia ſacerdotis proprij, intellige ꝑter ſacramentũ pœnitentiæ. Nã illud eſt Mendicantibus indultũ ex priuilegio, ut in cle. dudũ, ꝑalleg. Honeſtum eſt tñ & q̃ neceſſariũ, ut in præcipuis feſtiuitatibus, ut in Paſcha te, Natiuitate, & in ſimilib. audiãtur diuina in propria parochia. Item q̃ ex leui cã non dent deſeri propriæ parochiæ illis dieb. vide bonũ tex. in d. c. ſi qs extra. Puto ẽt q̃ ad eccleſiã cathedralẽ, põt licite populus ꝙenire: qa eſs eſt curator oĩum de diœceſi: vñ non pñt dici alieni parochiani, in c. ſi. §. ti., px. & ibi dixi, & fa

2 cit gl. no. in c. 2. de pœn. & remiſ. li. 6. † Vltimo hic quærit̃, an ſacerdos poſſit in expulſione alieni parochiani, manũ impune injicere. Dicit Inn. ꝙ primo dẽt illũ verbis expellere: qa tutius eſt verbis ꝓtendere, ꝙ manu pugnare: ſed ſi ad verba non uellet exire, tunc ꝓſe, & p parochianos, põt manũ injcere: nec incurrit excõi cationẽ ipſe, & ſibi obtẽperantes, ẽt ſi expellendus ſit clericus; qa turbat diuinũ officiũ, ꝙ hoc bonus tex. in c. ueniens, de ſent. exc. Et no. qa ex hoc ſentiunt Doc. ꝙ clerici pñt eſſe parochiani eccleſiæ inferioris. Vñ dico, ꝙ oĩs habitãtes ſi parochia, ex quo nõ habent curã p ſe, ſunt ſub cura p̃sbyteri parochialis, & debẽt cõueniri cũ reliquis parochianis laicis ibidẽ ad diuina, ut ſatis colligitur in c. & hoc attendendũ, de ꝓſec. diſt. 1. † Et ſcias, ꝙ Chriſtiani incurrũt peccatũ mortale, niſi audiãt Miſſam iutegrã diebus Dominicis & feſtiuis, arg. hic, & clarius probat̃ in c. miſſam. & c. q dies ſolẽnes, & c. & hoc attendendum, de ꝓſec. di. j. uide qđ dixi in c. j. de ui, & hone. cle. hic non ſunt alia, qa aliæ glo. ſunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non poteſt nec ordinare, nec iudicare parochianum alterius ſine ipſius licentia. 2. 3.*
4 *Epiſcopus originis vel beneficij poteſt promouere quem ad ſacros ordines ſine licentia proprii epiſcopi; epiſcopus vero domicilii tantum non poteſt.*
Clericus nanciſcitur forum ratione originis, beneficii, & domicilii.
Scholares nõ dicuntur habere domicilium in loco ſtudii, ſed tãtum habitationẽ.
Scholaris recognoſcit in ſuperiorem Epiſcopum ſtudii, quoad neceſſaria, nõ quoad voluntaria.

CAP.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. III.

1 **Nullus Episcopus**,, †Episcopus, parochianum alterius sine ipsius licentia,
2 ordinare non potest; nec eum aliter iudicare. hoc dicit. † No. primo, quòd qui non potest in aliquem iurisdictionem uoluntariam exercere, fortius nec contentiosam. Ita arguit hic Papa: nam si episcopus non potest ordinare alienum parochianum
3 cum ordo sit uolũtariæ iurisdictionis; fortius nec iudicare. †No. secundo, q̃ nedum clericus, sed nec ẽt laicus potest ordinari ab alieno ep̃o, quod procedit ẽt respectu primæ tonsuræ, quinimmo episcopus incurrit pœnam, p̃ferendo ẽt laico alieno primã tonsurã, vt habeẽ in c.fi.de temp.ord.lib.6. Item no.ar. q̃ laici nõ possunt in spiritualibus prorogare iurisdictionem alieni iudicis. Nam cũhic fiat mentio de iudicio, non potest procedere in laico; nisi quoad spiritualia, de quo tñ vide gl.no.in c.quãto.de iud. & c.de causis, de offi. deleg. hoc tamen indistincte non firmo, p̃
4 præsenti. † In gl.j.ibi, [Domicilium transtulit.] & hodie vĩ tex. esse in c.3.de temp.ord.lib.6.vbi patet, q̃ ep̃s originis, item domicilij, vel beneficij, potest promouere ad ordines. Et ponderabis bene illum tex. in eo, q̃ requirit domicilium, & non solũ habitationẽ. Ex quo infero, q̃ scholaris non potest promoueri ad ordines in loco studij sine licẽtia sui ep̃i. Num licet in loco studij habeat ha
5 bitationẽ, non tñ domiciliũ. [a] l.2.C.de inco.lib.10. Et ex hoc no. q̃ in iurib. diœcesanis, spectamus domiciliũ, & non habitationẽ, & facit ad ea, q̃ dixi in c.in nostra, de sepul. vñ quoad sacramenta necessaria, ep̃s studij erit iudex cõpetens; sed non quoad voluntaria, per hoc ẽt dicerem ep̃m studij non posse cõmutare votum scholaris extranei. In gl.2.ibi, [Secus est de inferiorib.] vel intellige f̃m Io. An. tex. quoad iudicii depositionis ab ordine; nã q̃ nõ pot ordinare, nõ p̃t ab ord ne deijcere. 15.q.7. c.fi. dictũ tñ gl. vĩ magis de mente literæ, q̃ tex. loquitur indistincte de oĩ iudicio.

ADDITIO.

a Zachar. ¶ Non tamen domicilium, l. 2. C de inco. li. 10. Adde ibi Iac. Rebuf. post Bar. in l. minor, & quod ibi no. Cel. in apost. ad eum in ver. domicilium. Bar. in l. quæsitum. in prin. ff. de leg. Ang. & Alex. in l. fi hæres, col 3. ff. de iud. Fel. in c. fi in prin. de foro comp.
Seb Sap. ¶ Domicilium. Quando scholaris fortiatur domicilij in loco studij, ponitur in c. dilectus, 2. col. 8. ver. ad fortiẽdũ domicilij, in fi. supra de resc.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio non currit, nec cum titulo, nec sine, circa confinia diœcesum, episcopatuum, prouinciarum, & parochiarum. 2. nisi vbi legitime non constaret de finibus. 3.*
3 *Confinia possunt probari per verba enunciatiua prolata in aliquo instrumẽto, etiam confecto ad aliud finem.*
In factis antiquis admittitur probatio præsumptiua, quia probatio necessaria, & concludens, non potest haberi.
4 *Cõfinia nõ præscribuntur, nec res principaliter, & indiuidue eis adhærẽtes.*
5 *Proprietas confinium cuius sit, item ædificia in eis facta sub cuius protectione, vel domino sint.*
6 *Iura ep̃alia possũt præscribi in aliqua ecclesia posita in aliena diœcesi, siue cũ titulo, siue sine, per tantum tempus, de cuius initio non est memoria.*
7 *Confinia prouinciarum singularium an possint præscribi.*

CAP. IIII.

Super eo. Fines parochiarum, de qb. ꝑstat, vel finib. cohærẽtia p̃scribi nõ p̃nt. Cõis diuisio. Scda ibi,
1 [Rñdemus.] Casus lit. In canonibus reperitur, q̃ limites prouinciarũ, siue diœcesum, & ea, quæ limitib. adhærent, nõ p̃scribunt. Quæritur est, vtrum idẽ sit iudicium in limitibus parochiarũ? Rñdet, q̃ idẽ seruandum est in vtroq; dummodo ꝑstiterit limi
2 tes canonica ordinatione fuisse distinctos. B. † No. i. regulã, q̃ li-
a mites [a], puinciarum, & parochialium ecclesiarum, seu limitib.
b cohærentia p̃scribi non p̃nt. [b] Et idẽ in limitibus ep̃atuum, vt in gl. Et cũ tex. iste loquat generaliter, intelligã, p̃cedere in oĩ p̃scription e, siue sit cum titulo, siue sine titulo, siue p tñ tp̃s, de cuius initio non est memoria. Nã indefinita æq pollet vñ. c.vt circa, & quod ibi no. de ele. lib. 6. No. 2. ibi, [Legitima probatione.] q̃ ubi nõ ꝑstitit tẽpe de finibus, valet p̃scriptio. Qualiter aũt, p̃bent fines, dic, vt legit, & no. in c.cum cãm, de prob. & vide gl. fin. in c.
3 cum olim. ℩. de cẽsi. quæ vult, q̃ p̃t ꝓbari p verba enunciatiua ꝓlata in aliquo instrũ, ẽt p̃ecto ad alium finem, & ibi no. Inn. fac
c it qđ no. gl. in l. optimã, [c] C. de ꝺh. & com. stip. Et est rõ, qa in istis factis antiqs nõ por de facili hñ, ꝓbatio necessaria & ꝓcludens, ió admittit hæc præsumptiua, ꝓbatio, facit l. fi. arbiter, de ꝓba. et
4 qđ legit, & no. in d.c.cũ cãm. † In gl j. ibi [Principaliter.] † No. gl. & est sensus, q̃ nõ oĩa cohærẽtia limitibus, sunt impræscriptibilia, sed tm̃ ea, quæ cohærent principaliter. Exẽplũ: ꝑpe limites est p̃dium amplissimum: certe nõ intelligit, q̃ totũ p̃dium sit impræscriptibile, sed tm̃ illa pars p̃iscoꝝ cohærẽs p̃finib. Vñ, vt dicit Io. An. nõ p̃t in hoc dari certa doctrina, vel rña; sed boni iudicis arbitrio est, p̃cedẽdum. Nam sunt multa, quæ magis deprehenduntostensione, q̃ aliqua elocutione. Capostolicæ, de do. facit l. ratum. ff. de sol. In gl. 2. ibi, [Sed verius vr] & hæc opi. cõiter te
5 net. Sed quæro extra gl. ꝓ declaratione tex. qd sit limes. Sol. est lõgitudo, seu latitudo spatium distinguẽs. Et q̃nq; in limite nihil potest p̃sistere, vt q̃n est valde strictus. Nã q̃nq; solet apponi vnicus lapis pro limite, sed in ep̃atibus, & ꝓuinciis non fiunt ita stricte; sed assignat q̃nq; mons, ꝓ limite. Et tunc vertit aliud dubium, cuius est, ꝓprietas istius limitis. Nã potest ꝓtingere, q̃ flumẽ sit desiccatum, vel q̃ in mõte ꝓstruat ecclã, vel alia domus, ũn dubitat ad cuius iurisdictionem ista ptineãt. Doct. hic ponunt tres opin. Prima q̃ ptinet ad vtrunq; ꝓ indiuiso. Scda opin. q̃ non sunt in dominio alicuius, sicut nec res sacræ, & religiosæ, Inst. de rer. diu. § nullius. Tertia opi. melior, q̃ ꝓ longitudine, & latitudine ep̃atuum, limes cẽsẽt ipso facto diuisus, licet actu ꝓ hominẽ diuisus non fuerit, ꝓ hoc bo. tex. in § insulã, Inst. de re. diui. Vbi dr, q̃ si in
6 sula nascitur in flumine distinguente agros, ptinet ad ꝓprietatẽ vtriusq; domini, ꝓut accedit ad dictos agros: & si magis accedit alteri, est illius dñi tm̃, puta vltra medietatẽ. Si autẽ res est indiuisibilis, vt ecclesia; tunc vterq; episcoporũ habebit ibi iurisdictionẽ pro indiuiso, & pariter habebunt cõmoda. Et hãe opi. teneas, licet alij aliter, & ꝓ hoc vide bonã gl. in c.quicunq;, & c.licet. 16. q.3. facit l. arbor, C. commu. diui. vbi patet, q̃ arbor, quæ nascitur
7 in finibus, est vtriusq; domini. † Sed quæro, nunquid ea quæ sũt intra limites, limitibus non cohærentia possint p̃scribi? Doct. q̃ sic, & satis ꝓbat iste tex. p locum a speciali. Nã vno ꝓhibito, reliquum ꝓcessum esse vr, vt in c. nonne, de præsump. Sed respectu iu
d rium ep̃alium seu parochialium est dubium, nunquid unus ep̃s possit p̃scribere iuris ep̃alis in aliquibus ecclesiis sitis in diœcesi alterius. Et Inn. vr variare. Sed tene, q̃ cũ titulo possunt p̃scribi: vel p tñ tp̃s, de cuius initio non est memoria, ar. in c.j. de p̃scr. li. 6. & hoc apte ſentit gl. in c. licet, p̃al. & facit pro ep̃o Pesulano, q̃ hẽt in ciutate Florẽtina vnã ecclesiã sibi subiectã cum toto populo illius parochiæ, ad hoc c. cum olim, & c. auditis, de p̃scrip. vbi Abbas p̃scribit ꝓ ep̃m oĩa iura ep̃alia in certis ecclesiis. Et p hoc dico, q̃ remanentib. limitibus, potest p̃scribi ẽt certa pars diœcesis, qđ ẽt ſentit Io. An. in c. fi ep̃s, de off. or. li. 6. licet Host. dubitaue
rit in c. cum ꝓgingat, de foro com. & ibi plenius hunc articulum
7 examino. † Vltimo quæro, nunqd limites dignitatũ sing u lariũm
e possint præscribi, vt ducatus, comitatus, & similia? Hol. q̃ non, al
le. in ar. lagros, C. de fun. limi. li. 10. & qđ hĩ in l. in nomine domini, circa medium, C. de offi. præfe. præto. A phricæ. & in li. feu. de prohi. feali. l. imperialem. §. ꝑterea licet domini, & principes secu lares male obseruent. Nã quotidie occupant aliorum territoria cum graui præiudicio animarum suarum. Abb.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod limites. Vide Fel. post alios in c. quia iudicante, col. 2. ver. attende circa gl. fi. supra de præscr.
b ¶ Non possunt. Adde, quod limites diœcesis præscribi non possunt, sed territorii sic, Old. consi. 283
c ¶ Optimam. Et idem no. glo. fi. in l. pen. C. de iure delib. & gl. in l. prædiis. § Titio, ff. de leg. 3. In hoc communis conclusio est, quod inter illas personas, inter quas conficitur instrumentum, & quoad earum præiudicium tantum probant, dummodo notarius de earum consensu apposuerit. ita loquitur d. l. optimam, hic alle. Sed quoad alias personas nihil præiudicant. Ad hoc uide deci. Specu. in titu. de loc. § nunc aliqua, uer. 57. & ibi singulariter ampliando uult, quod ẽt si de hoc essent plures chartulæ, seu plura instrumenta, nihil omnino probant, quamuis Pau. de Ca. in d. l. pe. non faciens mẽtionem de Spec. dicat, quod quando essent plura instrumenta de istis confinibus, q̃ licet non probarent, tamen facerent uehementem præsumptionẽ inter alias personas. & Cy. & Alb. ibi dicunt, q̃ tunc solum facerent aliquã præsumptionem. limitat sing. Bal. in d. l. penul. nisi esset instrumentum de antiquo, faciens mentionem de plebe uel territorio, uel confinibus, quia tũc plene probãt, etiam inter alias personas, eo quia secundum eum, instrumenta, quando sunt de antiquo, probant communem opi. quæ præsumitur uera, & Bal. sequitur ibi Sali. & Mod. & Tac. But. in l. optimam, & Flo in l. in finabb. ff. fi. reg. d. Fran. de Are. in cõs. 402. incip. uiso consilio elegantissimo, & pro hac limitatione est bo. tex. in d. c. cum causam, hic alleg. per istam gl. in uer. fici. instrumentis, in cap. cum olim, de cenſi. hic alleg. pro qua etiam optime facit quod uult d. Ant. in c. cum dilectus, de succeſ. ab intesta. q̃ in antiquis uerba enunciatiua incidenter prolata, plene disponant, licet alias secus, ut Lex his, C. de mili. testa. & hoc ultimum expresse tenet dominus Alex. de Imo. in consi 459. visis & ponderatis narratis in themate, in 2. col.
d ¶ Vnus episcopus An episcopus possit præscribere iura episcopalia in diœcesi vlterius, in quantum sunt ordinis, & circa hoc vide gl. in c. veniens, in fi. de præscrip. quæ ibi a Doc. non ponderatur. Vide quod no. d. Ant. in c. cõquerente, in ver. pœnitentias, de offi. or. vbi ponit nunquid etiam præscribere possit, vt audiat parochianos alterius curati in confeſſione absque pre-
e sbi. sacerdotis licentia. Et adde hic gl. omnino in cap. quicunque. 16. q. 3. maxime, circa medium, ibi, dum dicit, Sed iura episcopalia, non ut consecratio. Et uide omnino in cle. quia contingit, in pen. col. de reli. dom. & ut de glo. fi. in cle. 1. de rel. do. Adde hic omnino do. Ant. in c. ex transmissa de præsc. & quod ipse no. post Host. in c. nonnulli, de cler. non resi. Adde Old. consi. 244. Cal. consi. 5. 5. lib.
e Seb. Sap. ¶ Præscribi. Vide Abb. in consi. 71. inci. quidam clericus, in 2. col. & Franc. Cur. in consi. 56. incip. super eo, quod ab ordine, col. 8. ad finem, vbi dicit, quod limites episcopatuum præscribuntur ſpatio temporis, cuius initii memoria non exiſtit. talis enim præscriptio nunquam censetur excusa, ut ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium potest transferri per laicum de uno episcopatu in alium, non habita licentia a suo episcopo, a cuius iurisdictione liberatur. 2. sed subijcitur iurisdictioni episcopi domicilij. 4. 6.*
2 *Episcopus siue presbyter parochialis non exercentes spiritualia per se, vel per alios, non possunt petere decimas & alia temporalia.*
Consuetudo non valet, q̃ decimæ non debeantur.
3 *Decimæ personales dẽntur ℩ loco domicilij, sed prediales ℩ loco, vbi prædia manẽt.*
4 *Domicilium si fuerit mutatum per aliquem, tamen retinet ille iura loci oriqui, nec eximitur a iurisdictione naturalis domini; & remanet subiectus quoad onera personalia, adeo, q̃ si a loco originis extrahatur ad aliquod officium, tenetur illud subire.*
5 *Monachus, clerici, & prælati, non desinunt esse ciues loci originis, licet efficiãtur ciues locorum, vbi habitant, & vbi habent dignitates, & prælaturas.*
6 *Filius legitimus, licet alibi natus, consequitur ciuilitatem ex origine patris.*
7 *Domicilium censetur quis in alio loco constituere immediate, q̃ vendit bona in loco, vbi prius habitabat, & emit possessiones in loco, vbi vult, vel incipit habitare; & sic ex coniecturis apparet.*
8 *Scholares nõ cõstituũt domicilij in loco studij, nisi ibi steterim ꝑ decẽ annos.*

CAP. V.

Significauit. Si parochianus, seu diœcesanus, domiciliũ trãsfert, primus ꝑlatus in eo iura ep̃alia seu diœcesana sibi non vẽdicat: decimæ tm̃ ꝑdiales illius parochiæ sibi debent, nisi alteri debeãtur ex p̃suetudine. h. d. quoad in
1 effectũ, & secunda pars ibi, [Fraternitati.] Casus lit. Postquã ciui
tas Aconensis recuperata fuit à Christianis, multi se trãstulerũt ad habitãdum illuc, qui ante gñalem occupationẽ Terræ Sanctæ, in alijs ciuitatibus regni Hierosolymitani morabant. Prælati p̃dictarũ ciuitatũ volebãt exercere iurisdictionẽ in p̃dictis habitatoribus ciuitatis Aconensis, & alia tpalia exigebãt ab eis, quib. nõ miscebãt se spũalia. Eps Aconẽsis ꝓquestus est dño Papæ vñ mãdat
2 iudicibus quatenus cõpellant ꝑlatos p̃dictorũ locorũ, vt nullã iurisdictionẽ vsurpent in p̃dictos Aconen. habitatores; nec ab eis tpalia exigãt, quibus spũalia non ministrãt. Veruntñ, si de agris in
3 tra parochijs ꝓstituris, fructus p̃cipiunt, & in partib. vltramaris ratione p̃diorũ decimæ soluunt, decimas illas de cætero integre p̃cipiant, dicto Aconensi ep̃o tamẽ diœcesano de cætero rñdere
4 teneant. B. † No. 1. & tene menti, q̃ laicus p̃t trãsferre domicilium de vno ep̃atu in aliũ, nõ habita lnia ep̃i prioris domicilij. Et quãq; Host. dicat decens esse, vt laicus petat lniam ab ep̃o priori, p no. in c. fraternitati, de cler. non resid. tm̃ hic nulla fuit petita lnia, nec de non petitione isti notant, & vide quod dixi in d.c. fraternitati. Sed no. q̃ ius incolatus, seu domicilij, tollit ẽp̃o eo ipso, q̃ qs
5 se trãsfert ad aliũ locũ. Nã domicilium p̃t qs ex libera volũtate, mutare, & absoluit se à nexib⁹ prioris dñi, vt hic patet aperte. Nã
6 hoc procedit in spũalibus, vt hic, fortius in tpalibus, & quo ad tpalia est tex. in l. domicilium, & in l. incola, la 2. ff. ad muni. † No. 3. ꝑ ꝑtus, q̃ non administrat spũalia, non p̃t exigere tpalia. Et ex hoc colligeas ar. q̃ ꝺ ꝑlatũ non administrantẽ, seu exercentẽ officia spũalia, vel p aliũ, si petit decimas, vel alia tpalia, p̃t opponi, q̃ non exercet spũalia, ga tpalia sunt debita ob cãm; & sic cã nõ sequitur, non debẽt, C. de ꝺdi. ob cau. p totũ. A ꝑrio no. q̃ prælatus [a] abdicans se trãs spũalia, cũ bona conscia exigit tpalia; & facit, vt paro
7 chiani possint cõpelli ad alendũ proprium presbyterũ, si aliàs non viuat, vñ viuat, facit qđ dixi sup rub. † No. q̃ ex ꝓstitutione domiciliũ ẽp̃s iurisdictionẽ ep̃alem in ꝓstituentẽ. vñ sicut dñs tpalis
8 habet hic, & in c. 3. de tẽp. ord. li. 6. † Vltimo no. iuncta gl. fi. q̃ de-
e bent ꝑsonales debentur in loco domicilij, sed ꝑdiales [b] in loco, vbi sunt ꝑdia; nisi ꝓsuetudo aliud habeat. Et vr prima fronte velle
f dicere, q̃ ꝓsuetudo valeat, vt decimæ non debeãtur. Sed Docto. hic tenent oppositum. Et intelligunt tex. qñ ꝓsuetudo hẽt vt ꝑdiales debeantur loco domicilij, sed ex toto non debeant, non valet: ꝓsuetudo, dicã latius in c. aliquibus. ℩. tit. prox. † In gl. 1. ibi, Vnde sunt oriundi] gl. vr p hoc intelligere, q̃ isti habitatores sunt oriundi de diœcesibus illorũ ꝑlatorũ; qui nunc vendicabant iurisdictionẽ in eos. Et sentit, q̃ si ciuis trãsfert alio domiciliũ, nõ remanet subiectus priori domicilio quoad onera, sed remanet subiectus quoad honores. Et iudicio meo gl. non bñ loquitur, & ita in effectu quoad vtrunq; dictum, quia tex. hic non dicit, q̃ isti essent oriundi de regno Hierosolymitano, sed q̃ ibi elegerunt mãsionem, & sic solũ erãt subiecti illis ꝑlatis rõne domicilij, quo trãsla
9 to, in nullo remanent subiecti: quia cessat oĩno cã subiectionis, vt in d. l. domicilium, & in l. incola, & hic, sed subiectus ratione originis non
10 tollitur, licet trãsferat domicilium aliò, non per hoc eximitur à iurisdictione naturalis dñi, nec quoad tpalia, nec quoad spũalia. De
11 originis p̃t promoueri ad ordines. Idem dico, si reperiat in loco originis quoad ius ꝙueniẽdi. Nam poterit ibi ꝙueniri, vt no. Bar. in l. assumptio, ff. ad munici. Nam ciuilitatẽ ratione originis non
12 tollit, vt dicit tex. in d. l. assumptio, & in l. origine. C. de mu. & ho. lib. 10. Item remanet subiectus quoad onera personalia, vnde si
13 contrahat ad aliquod officiũ, tenet illud subire, licet alibi habitet. Nam incola est adstrictus munerib. seu oneribus loci domicilij, ꝛ loci originis, vt in d. l. incola, & no. Bar. in d. l. assumptio. † Nun
c quid aũt clericus, [c] vel monachus desinat esse ciuis. Dicendũ, q̃ non; & de clerico seculari non dubitat. Pro hoc d.c. 3. vbi põderatur locus originis. De monacho, idem dicendũ. Nam retinet iura cognationis, vt in l. Deo nobis, C. de epis. & cler. & expresse tenet Bar. in l. 1. ff. ad munici. Nã p monachatũ mutat statũ in melius, qa melior est vita ꝓtemplatiua, q̃ actiua, in Auth. de monachis, in prin. Sed per meliorẽ statum sũperuenientẽ non perditur ciuilitas. l. senatores, ff. de sena. efficitur tñ ciuis illius loci, vbi monachatur. Et idẽ in alijs Abbatibus, & Præpositis ecclesiarũ. Nam efficiuntur ciues, vbi habent dignitates, vt no. Bar. in d. l. 1. Ratio, quia capitulũ cũ sit corpus fictũ, efficitur ciuis illius ciuitatis, vbi nascitur; & ꝑlatus seu monachus sunt de illo corpore. Itẽ per adoptionẽ quis efficitur ciuis ciuitatis adoptãtis, vt in l. ciues. C. de inco. lib. x. ergo fortius monachus, q̃ trãsit in ptãtem Abbatis & monasterij. Et aduerte, ꝙ dixi de loco originis, habet ẽt locũ in origine paterna. Na filius ꝑsequitur ciuilitatẽ ex origine patris; licet & ipse alibi natus sit, vt in d. l. assumptio, §. filius, nisi sit bastardus, seu vulgo quæsitus; quia tales sequuntur matrẽ, & nõ patrẽ, vt in d. l. in fi. & in l. cũ nuptiæ, ff. de sta. ho. & in c. fi. de fer.
8 non or. vbi p gl. & Doc. † Vltimo q̃ro, intra quantũ tp̃s dr ꝙhere domicilium rõne habitationis: quod est q̃rere nunquid eo ipso, q̃ isti, de quib. in tex. ꝓtulerunt se ad habitãdum in Aconensi ciuitate. ℩ exerunt ibi domicilium: & si Eps, vel dñs tpalis immediate habebãt iurisdictionẽ in istos habitatores. Dicit Host. q̃ requirit tp̃s x. ann. f̃m leges, vt in l. 2. C. de incol. lib. 10. sed dicit de facto hoc non seruari: vnde tp̃s vr arbitrarium. Et subdit notabile verbum, q̃ ex quo aliquis vendit oĩa, quæ habet in certo loco, & transfert se cum bonis, q̃ habere potuit ad aliũ locũ, & ibi emit possessiones, vr ilico primũ domicilium deseruisse, & f̃m ꝓstituisse, quod bñ no. per dictũ Bar. in d. l. assumptio. §. filius. vbi dr, q̃ eo ipso, q̃ qs oĩa bona sua aufert de loco domicilij, vr habere animũ deserendi illud domicilium. & idẽ sentit Inn. in c. ex trãsmissa, de renun. Et quanq; Host. dicat, q̃ d. l. 2. de facto nõ seruatur, dicerẽ, q̃ illa lex non resistit p̃dictis. Nam loquitur in scholaribus, nã dicit, q̃ non habent domicilium in loco studij, nisi traxerint morã ibi p
d decennium; [d] & sic loquitur eo casu, quo ex ꝓiectura apertissima apparet, q̃ quis non intendit ꝓstituere domicilium. Nam ad ꝓstitutionem domicilij requiritur animus ibi habitandi perpetuo. l. si quis instructus. ff. ad munici. Animus aũt ex coniecturis deprehenditur. c. 2. de renun. lib. 6. l. dolũ, C. de do. vñ f̃m q̃ coniecturę virgent, requiritur maius, vel minus tp̃s. In scholaribus aũt requiritur tm̃ tp̃s, quia veniunt cã studendi, & non ꝓstituendi domicilium. Quæ rõ cessat in eo, qui ex toto deseruit primũ domicilium, & cũ oĩbus rebus transfert se ad aliũ locũ. Nam si emit ibi possessiones, immediate ꝓstimitur, q̃ vult ꝓstituere ibi domicilium. Sed vbi non emit possessiones, sed stat sic in suspenso, dicã tp̃s arbitrariũ, vt f̃m quãtitatẽ tpis, & f̃m qualitatẽ hoĩs iudex ꝑpetua aũm situm. Et p hoc dico, si immediate iste declarat aũm suũ, q̃ vult habere domicilium, q̃ sine expectatione alterius tpis habebit domicilium ibi. Pro hoc bo. tex. in d. l. si quis instructus, & optime facit ista lra, vbi non ponderatur tp̃s x. ann. sed q̃ deserto domicilio primo per infinuationẽ infidelium, contulerunt se ad habitandum in Aconensi ciuitate. Nico. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Quod probatur. Vide quæ scribit Fel. in c. ueniens, 1. col. 2. ver. no. quarto, ibi consueuerunt, supra de test.
b ¶ Sed prædiales. Ad hoc vide Oldr. in consi. 168. & vide glo. 13. q. 1. in sum. & vide Archid. in c. si quem, de procur. in 6. vbi dicit, q̃ ille qui mutat domicilium, tenetur soluere decimas prediales in priore ecclesia, in qua remanserunt prædia; secus in personalibus, & facit ad hæc quæ no. Albe. 2. parte sta tutorum. q. 137.
c Seb. Sap. ¶ Nunquid autem clericus. Multa ad hæc vide per Fel. in c. dilectus filius. 2. col. 4. uer. octaua conclusio, supra de resc.
d Zach. ¶ Per decẽnium. Adde, q̃ Ang. & Alex. in l. fi hæres, col. 3 ff. de iu. tenuerunt, q̃ scholaris non contraherer domicilij in loco studij, etiam si cã studii staret ibi per mille annos, quod est de directo contra illum titulũ, & per Io. An. in c. si quis contra, supra de fo. comp. & Inn. in c. ex parte, eo. titu.

a *De decimis, a primitijs, & oblat. Rub.*

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ De decimis. Quoniam hæc Rubrica innuit, quod hæc tria, decimæ primitiæ, & oblationes sunt diuersa, uide difficultatem quam mouet d. Abb. in c. cum inter uos, infra de ver. sign.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ debentur clericis, & ecclesijs, siue sint pauperes, siue diuites, non solum decimæ prediales, sed temporales, vide in fi.*
2 *Statutum, præceptum, vel lex, siue constitutio prohibitoria, & non conditionalis, obligant semper, & ad semper, idest omni tempore.*

Quia decimæ, & primitiæ, & oblationes sunt de iure parochia
1 li, ideo post rub. præcedentem merito subijcitur ista. † Et circa hãc ru. multũ instat Io. An. post Inn. nunquid decimæ debeant si ue ecclesiæ & clerici sint pauperes, siue diuites. Et vr, q̃ si sint diuites, non debẽtur per id, quod habetur Numeri 28. c. vbi in effectu dicitur, q̃ clerici non debent habere portionem in Terra pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pmissionis; nec aliq d inter filios Israel possidere, sed decimarũ solutione debeãt esse ꝓtenti. Cum ergo hodie ecclesiæ sint diuites, & p ꝓsequens clerici, non vr, qđ possint petere decimas; quia ex quo excedunt terminos ꝓprios, merito excedentur a terminis non suis, vt in c. detestandæ, de concess. præb. li. 6. & l. fi. C. de edic. diui Adr. tol. Item in loco prælle. videntur ꝓtineri duo ꝑcepta, quorũ vnũ est affirmatiuũ, relatũ ad laicos, de solutione decimarũ; aliud est negatiuũ, qđ refert ad clericos, ut iter laicos clericis nihil possideãt. Si ergo volunt clerici, vt laici obseruent eorũ præcepta, debent & ipsi seruare suum. Nã frustra legis auxilium
2 inuocat, &c. c. quia frustra, de vsu. maxime qa præceptum clericis factum tãquã negatiuum obligat sp, & ad omne tempus. Sed his non obstãtibus, ꝓritum ꝯcludit Inn. & post eum Io. And. & ꝯmuniter oẽs Doct. sequẽtes, principaliter mouent p id quod hr Exo. 22. c. vbi fit præceptum laicis simpliciter p hæc verba: Decimas, & primitias nõ tardabis offerre. Vñ cum sit ꝑceptum, phibitorium, nec ꝯditionatum, obligat sp, & ad sp. i. oĩ tpe, ad idem qđ hr Leuit. 27. c. Deut. 13. & 2. Paralip. 22. & Nume. 4. c. in quib. locis generaliter mãdatur oĩbus laicis, vt de frugibus, & de cunctis soluãt decimas, nec ꝑ textu decimarũ ecclesiæ, dẽnt laici sibi subtrahere eis debita, 14. q. 5. c. i. Nec ob. ꝓria, qa clerici nõ dẽnt possidere ꝓprium. Item vendicãdo sibi partes in Terra ꝓmissionis, sicut & laici sed si eis offertur a laicis, nõ est a lege prohibitum; immo ꝑceptum, qꝑ possint illa possidere. Pro hoc qđ habetur Leuit. 23. & 27. c. ubi dr, qꝑ q cq d fuerit ꝑsecratum Deo, ad ius pertinet sacerdotum. Sed q cqd hẽnt hodie ecclesię, adepte sunt ex oblationib. laicorum; ergo ea, q̃ sunt eis debita ex ꝑcepto diuino, nõ dẽnt eis subtrahi ex istis oblationibus voluntariis. Item decime nõ sunt solum ecclesiarum, & clericorum, sed ẽt pauperum. Nã dicunt tributa gentium & animarum. Itẽ ꝓtinent ẽt ad fabricã ecclesiarum. 16. q. i. c. fi. & in ctua, ꝯ. eo. ergo pp diuitias clericorum, nõ dẽnt pauperes, & ecclesiarum fabricæ defraudari. Et miratur Inno. de q busdã nouis ꝓdicatoribus asserentibus op positum; cum nullus sanctorum Doctorum ecclesiæ dixerit, op positum. Et aduerte vltra eum. nam vt reperio, oẽs Docto. ecclę
2 siæ conueniunt in hanc sñiam, vt etiã hodie decimę debeantur.[a] de Hieronymo habes pulchrum tex. in c. reuertimini. 16. q. 1. de Aug. habes ea. cã & q. 3. c. decimæ. & 16. q. 7. in c. maiores, vbi dicit Augus. inter cætera, qꝑ olim maiores nostri copiis omnium abundabãt, qa decimas soleb ãt exigere: sed hodie, quia cessat solutio, su puenit indictio fisci, & tollit fiscus, qđ nõ accipit Christus. Habes de Ambr. c. quicunque, ea. cã & q. de Greg. in c. quadragesima, de ꝑse. dis. 5. in fi. Et de pcilio generali habes in c. maiores, il 2. 16. q. 6. Et hodie omnes religiosi ꝓdicatores, proferentes aliqua verba, quæ pñt subtrahere auditores a solutione decimarum, sunt ipso facto excommunicati, vt in cle. cupiẽtes, de pœn. & iniungitur eis, qꝑ in confessionibus debeãt facere ꝑscientiã ipsis pœnitentibus de solutione decimarũ; & si ex ꝓposito omittunt, incurrunt grauẽ pœnã, de qua ibi, & vide ad pmissa gl. plenã, & no. in c. i. ꝯ. eo. li. 6. Et tenet hic Inn. qꝑ non solum decimæ ꝓdiales, sed etiam personales sunt in præcepto de iure diuino, alle. id quod hr Deut. 12. c. & Numeri. 4. c. De hoc tamen dic, vt latius dicam in c. in aliquibus, ꝯ. eo. Abbas.

ADDITIO.

a ¶Decimæ debeantur. Adde quid sit decima, & quotuplex, & cui debeatur, d. Car. consi. 88. & an clerici teneantur ad decimas, per eundem consi. 45.

SVMMARIVM.

1 *Decimę debent solui integraliter, alias non dicuntur solui.*
Decimæ prꝛteriti tꝑoris si exhauriant totum patrimonium laici, an debeantur eccleſię cum tanto prꝛiudicio laici.
2 *Decimę debentur ex omni fructu, qui in terra prouenit.*
3 *Quarta pars decimarum, debetur hodie Episcopo.*
4 *Domus appellatione, an veniat porticus.*
Statutũ, offendens aliquem in domo, puniatur, an verificetur in porticu.
5 *Promiſſio generaliter facta, puta, Promitto tibi frumentum, & non expreſſi quantitatem, valet de ętate canonica, & fiet ſolutio arbitrio boni uiri.*
6 *Doctores possunt interpretari legem dubiam, & ipſorum interpretationi ſtatur, ſi aperte non contingitur de errore.*
7 *Clerici vbicunque exigun: ſolutionem temporalium, ſemper eſt fienda inter pretatio contra ipſos.*
8 *Conſuetudo prꝛualet interpꝛetationi Doctorũ ſuper intellectu alicuius legis.*
Decimę primitiarum an ſint ſub prꝛcepto.
Prꝛceptum, ſtatutum, vel lex, quorum interpretatio eſt dubia, non ligat obſeruantem in peccato mortali.

CAP. PRIMVM.

DEcimam. Exprimit quatuor genera decimarum, quæ ex veteri lege debebant. Et diuidit, qñ primo agit de quotitate decimarum, exprimens quatuor genera ipsarum. Scdo de quotitate primitiarum, ibi, [At uero.] Casus lit. Primo ponit tria genera decimarum. fm qđ olim in veteri testamento soluebãtur. scdo dicit, qꝑ primitiæ, quas de frugibus offerebant non erant alicui spali noie designatæ, sed ꝓ voluntate sua q libet offerebat. Postea traditio Hebrꝛorum inoleuit arbitrio magistrorum, q ut plurimum, dabãt 40. partem sacerdotibus; et qui minus 60. et inter 40. & 60. licebat offerre, qđ volebãt, & ita, qđ prius dubium erat, postea diffinitum fuit ꝓp auaritiã sacerdotum, ne amplius
1 exigãt a populo in primitiis offerendis. Ber. †No. primo ex te. ibi, [Decimam partem.] qꝑ nõ satisfacit ꝑcepto legis, soluens minorem partem decimarum. Non n. soluit decimam, qui minorẽ partem soluit. Nam dicimus, qꝑ non seruat Quadragesimã, q omnibus diebus Quadragesimæ nõ ieiunat, vt ĩ c. quadragesima, de ꝑse. dist. 6. & vide bo. tex. Amb. in c. quicunq; 21. q. 7. Et ibi habes gl. no. qꝑ si bona laici exhauriantur in totum, si tenẽt soluere oẽs decimas ꝑteriti temporis, nunquid ecclesia debet recipere eum
2 tãto discrimine laici. †No. 2. ibi, [Omniũ fructũ.] qꝑ non solũ de fructib. terræ, seu frumento, & vino dẽnt solui decimæ, sed ẽt de oĩ redditu, ꝓueniente ex terra. Nã verbũ. Frugũ, est valde latum, ꝓprehẽdẽs in se oẽm redditũ ex terra ꝓuenientem, vt in l. frugũ, de ver. sig. No. 3. qꝑ olim in veteri lege, laici soluebãt tria genera decimarũ. Primo soluebãt Leuiticæ tribui, i. clericis, nã ad clericatum solum ꝓmouebãt illi de tribu Leui. Sed hodie ꝓpter gratiã, quisq; põt ꝓmoueri ad clericatum, ẽt si primo fuit laicus, vt in c. eam te, s. de rese. & hodie hæc decima stat in robore sto, vt patet ꝯ. ꝑ totum ti. Nã Christus noluit soluere legẽ antiq̃, sed adimplere, vt hr in Euangelio. Secundum genus decimarum recondebãt, ꝑ tpe visitationis templi Salomonis, quas comedebãt, inuitando ẽt Sacerdotes & Leuitas. Hodie aũt istæ decimæ non sic recõdunt, sed loco illorum succesꝛerunt oblationes, quas laici hodie faciunt clericis. Tertiũ genus recondebãt ꝑ pauperibus, quorũ
3 loco succedunt hodie eleemosinæ. † No. qꝑ clerici inferiores solebant decimas decimarũ suis superioribus: hodie vero in loco illarum, succedit quarta. Nã de iure cõi dẽt Epus hr quartã decimarum, vt in c. de quarta, de ꝑscr. & in c. ꝙquerente. de offi. ordi. cã plene in c. cum ꝓtingat, ꝯ. eo. No. ibi, [In vestibulo templi.] qꝯ 2 uiuia fiebãt olim in vestibulo templi, i. in porticu, vel in ædificio templo ꝓtiguo. Et appellabatur vestibulum, a qa ibi vestiebantur egredientes, seu ingredientes in templũ, fm eorũ ꝓsuetudinẽ. In templo aũt non dẽt qs quiuari, fm Doc. & bene, arg. in c. j. de immu. eccl. qa ecclesia est domus orationis, & non ꝓuisii, vt in c. decet, ꝯ. eo. tit. i. 6. nisi necessitas aliud vrgeat, vt in c. 2. de custo. Ec4 cha. †Et ex hoc tex. collige, & tene mẽti, qꝑ dispositio loquens de templo, seu domo, nõ extenditur ad porticũ domus vel templi. Nam vt vides, aliq d pmittit fieri in porticu, nõ aũt in templo. Et facit ad qõ. statutum grauiter punit percutientem aliũ in domo sua, nunq d hẽat locum, si percussit in porticu domus. Et pdicta faciunt, qꝑ non, de quo vide q leg. & no. in l. Lex Cornelia, in §. domum, ff. de iniu. & l. qui domum, ff. de adul. Satis tñ diceremb põderandam mentem statuti, an rõ verificẽt in porticu, vel nõ. 5 †No. in ver. [At vero.] tex. no. qꝑ obligatio generaliter cõcepta valet, & tenet, qꝑ quantitas venit soluenda ex arbitrio debentis soluere, intelligendo de arbitrio boni uiri, ar. op. hic. Nam Deus in genere mãdauit soluere primitias, nõ exprimendo quãtitatem; & tñ dr, qꝑ primitiæ sunt soluendæ arbitrio offerentium. Si ergo lex mãdat aliq d solui generaliter, non exprimendo certã quantitatem, intelligit, qꝑ solutio sit fienda arbitrio debentium soluere, & fm hanc interpretationem magistrorum, non debet solui minimum, qđ est valde notãdũ. Et hoc adduco ad q. nunq d hæc ha beãt locum in stipulatione concepta inter homines, vt, puta, promisi ibi dare frumentum, nunquid tenear. Text. de iure ciuili vt detur. qꝑ non, in l. triticum, & in l. fi insulã, ff. de ver. obl. In 6 enim facit iste tex. & in c. quanto, ꝯ. de censi. Et põt dici qꝑ exꝛagratꝛe ca nonica valet obligatio; & solutio est fienda de arbitrio boni uiri, habito respectu ad cãm, pmissionis, & ad qualitates pso7 narum, & temporum. hoc vr singulariter sensisse Arch. in c. fiunt nõ nulli. j. q. i. quod sp tenebis mẽti. †No. ibi, [Arbitrio magistrorũ.] qꝑ Doc. & magistri possunt interpretari legem dubiã, & eorum c interpretatio est seruanda, si apte nõ ꝙincit de errore. Pro hoc facit qđ habetur in l. una, C. de ꝑscꝛ. q in vr. Constan. li. 12. vide tñ bo. gl. s. de post. prꝛl. c. j. in uer. interpretatus, & 11. q. 1. in c. sicut
7 n. §. ex his. †Vlt. no. ibi, [Sacerdotum auaritiam.] qꝑ ubi agitur de solutione temporalium fienda clericis, sp est in dubio fienda interpretatio ꝯ clericos; & hoc ne non ẽt auaritia in actione rerũ temporalium, optime facit tex. in d. c. quanto, de censi. Et de auaritia clericorũ, vide pulchrum tex. in c. Diaconi. 93. dist. ubi dicit
8 qꝑ ex quo in ecclesiis, sicut in Romano Imperio, creuit auaritia, lex fugit de sacerdotio, & visio de ꝓpheta. †In gl. fi. ibi. [Tangę de
d bitæ] no. bñ gl. vult. n. qꝑ primitiæ sunt in ꝑcepto, sicut & decimę.

Inno.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶Vestibulum. Melius ethymologiam huius verbi, Vestibulum, & significatum ponit Macrobi. Saturna. li. 6. & in ult. char.
b ¶Vel non. Adde Anc. consi. 167. an vendita domo ueniat porticus.
c Seb. Sap. ¶Quod doctores. Vide Fel. in c. 1. col. pen. de consti. ubi allegat hunc tex. ad hoc, quod doctoris opi. est imitanda.
d ¶Primitiæ. An prꝛstatio primitiarum sit de necessitate faciendæ, uide no. per Beatum Tho. 2. 2. q. 86. art. ult.

Inn. idem sentit, sed dicit, qꝑ quantitas est soluenda arbitrio offerentis fm ꝓsuetudinẽ loci, bene facit dictũ c. quãto. Hoc. dicit hoc verũ, dũmõ soluat intra quadragesimã, & saxagesimã partẽ, put habet in litera. Sed dictum Inno. vr verius, qa quãtitas hic expressa non habet in l. sed fuit interpretatio magistrorum, cui prætuere debet oĩs consuetudo, quia consuetudo est optima legum interpres, vt in l. si de interpretatione, ff. de legi. & capit. cum dilectus. de ꝓsue. Quidã alij antiqui dixerunt, qꝑ primitiæ soluunt non ex necessitate, sed ex voluntate offerentiũ. Et valet hęc cõcertatio opinionũ ad excusandũ a peccato non soluentes, argu. no. in c. i. de post. prꝛl. lib. 6. de iure tñ mihi plus placet prædicta opi. Primo per dictũ Hier. in c reuertimini. 26. q. 1. Secundo per dictũ rex. dũ dicit, qꝑ quãtitas fuit determinata ꝓp sacerdotũ auaritiã. ne amplius a populo exigãt. Nã verbum Exigere, est necessitatis Nã exigere est ab inuito extorquere, ar. l. fideicõmissa, §. si rẽ, ff. de leg. 3. Item hæc ratio literæ esset frustratoria, si consisterent in mera voluntate. Nam tunc sacerdotes non potuissent exigere, sed quantitas, vt dixi, est voluntaria, ita tamen, vt dolus abłit, ne minimum offeratur, vt satis innuit hæc litera. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non sunt obligati ad aliquid, quod in canonibus non inuenitur.*
Argumentum de clericis antiqui Teſtamenti ad clericos hodiernos valet, vbi eſt eadem ratio, aliàs ſecus.
2 *Clerici ſuſcipientes ſacramenta a preſbytero parochiali, tenentur ad oblationes, & ad quæ tenentur laici.*
Monachus, qui de conſenſu Abbatis & capituli ſtat in iudicio, cenſetur habere licentiã faciendi eleemoſynas cõgruentes de ſibi cõceſſis a ſuperiore.
4 *Decimę an ſint ſoluendæ a clericis, vel Epiſcopis, vel Abbatibus, ſiue de bonis patrimonialibus, ſiue de quæſitis per ipſos?*
Legitimare quis poteſt filios ſuos, non tanquam pater, ſed tanquam habens authoritatem legitimandi.
Locatio prædij ſi eſt facta a rectore eccleſiæ, ſucceſſor tenetur ſtare colono; ſecus ſi fuit facta a canonico, vel fructuario.
Canonici non poſſunt obligare, nec locare vltra tempus vitæ ipſorum, prædia beneficiorum ſuorum.
Rector alicuius eccleſiæ dicitur tutor, & adminiſtrator ipſius; & ideo tenetur habere maius ius, quam canonici, qui dicuntur habere prębendas, vt inde viuant, non vt habeat adminiſtrationem.
5 *Eccleſia poteſt de nouo ædificari intra parochiam alterius eccleſiæ, quando antiqua eccleſia habet parochiam valde ampl.m, & populus non poteſt facili conuenire ad illam, & illa eccleſia noua habebit obuentiones ſpirituales ex illa antiqua.*
Canonici de iure non faciunt fructus beneficii ſuos, ſed ſtatur conſuetudini.
7 *Papa poteſtate ordinaria non poteſt exigere decimas; ſed poteſtate abſoluta poteſt.*

CAP. II.

NOuum genus. Non poteſt ꝓgrue ſummari pp varietatẽ lecturarũ, ſed ex ꝯ. dicendis apparebit clarus intellectus c. Casus lit. Quæritur fuit a Papa, cũ clerici, a clericis, decimas exigere possint. Respon. Papa, qꝑ hoc esset nouum genus exactionis, vt clerici a clericis decimas exigant, cũ in lege Dñi hoc nõ legatur. Leuitæ enim a Leuitis decimas non accipiebãt. Illi vero clerici, qui ab aliis clericis spũalia recipiunt, de laboribus suis eis debent dare decimas. B. † No. 1. ꝓprin. a pro mõ & vsu loquendi, seu rñdendi, cum aliquid extra ꝛem exigitur a clericis, vel a laicis. Nã potest dici nouũ genus exactionis, & dic, nouũ, 1. Extraneum. Et ex hoc & ex tex. infero, qꝑ a clericis non põt aliquid exigi, qđ in canonibus non cauetur, nam quæ exactiones hic prohibent. † Secundo no. qꝑ valet arg. de cle ricis antiqui Testamenti ad clericos hodiernos, quod intellige, vbi est eadẽ rõ; aliàs secus, vt 28. dist. quasi per totũ, & in c. trãslatis, & quod ibi no. s. de const. † No. 3. & tene menti, qꝑ clerici sapientes sacramẽta, tanq̃ laici ab aliis clericis, tenent illis rñdere in ꝛibus parochialibus. Ex quo infero, qꝑ clerici audientes diuina in aliis ecclesiis, tanq̃ parochiani illarũ ecclesiarũ, tenentur facere oblationes in casibus, in quibus laici offerre debent. Et sacit ꝯ quandã opi. vulgarem, q̃ habet, qꝑ clerici non debent offerre. sed hoc opi. est falsa; nisi intelligas, qñ sunt in propriis ecclesiis; ita, qꝑ ibi simus administrent sacramenta, sicut loquitur principiũ c. Sepe, qñ audiunt in alia ecclesia tanq̃ parochiali, vt s. dixi, & pro hoc vide tex. no. cũ gl. in c. alia. 16. q. 1. vbi patet, qꝑ monachi antęq̃ essent clerici, tenebãtur offerre ecclesiæ parochiali, vbi audiebãt diuina & recipiebant Sacramenta. Et plus probat singulariter ille tex. qꝑ vbi bona sunt cõia religiosis, seu clericis, fiet oblatio, & alia ꝛa parochialia exoluentur de bonis ecclesiæ. Nã monachi nõ habent propriũ, 12. q. j. c. nõn dicatis. & tñ offerebãt, & decimas persoluebant, qđ non põt intelligi, nisi ex bonis monasterij. Per hoc et infero, qꝑ si monachus est in studio de licentia superioris, põt & dẽt offerre, sicut & alii laici. Nã & ꝙruentẽ eleemosinã facere põt de sibi ꝑcessis a superiore; qa verisimile est, qꝑ superior hoc sciẽtẽ ꝑcesserit, p hoc vide bo. gl. in d. c. non dicatis, & in cle. 2. de vita, & ho. cle. † Op. ꝯ tex. de c. questi sunt, 16. q. 1. vbi tex. vr in fine, qꝑ Epus & Abbas non soluunt decimas. Et eadẽ rõne vr dicendũ in aliis clericis, cuius ꝓritum innuit ista litera in fi. Sol. ex gl.

b hic positis pñt elici quatuor in tellectus ad tex. Primus b est, vt de dote ecclesiæ, non teneantur clerici soluere decimas, vt in ꝓrio. ita dẽt intelligi prin. c. Sed de aliis bonis, siue de patrimonialibus ipsorũ clericorum decimæ sunt soluendæ; siue sint in parochia aliena, siue in propria; & sic intelligitur finis c. Et no. hoc dictum maxime in eo, qꝑ si rector ecclesiæ, seu canonici habent ꝑdia patrimonialia, ẽt intra limites propriæ parochiæ, tenentur inde soluere decimã ẽt propriæ ecclesiæ, de hoc ꝯ. Sed's intellectus, vt clerici non teneãtur paribus decimã soluere, vt in princ. c. sed superiori sic, vt in fi. c. & s., px. Tertia lect. vt principiũ intelligat in clericis non recipientes diuina ab aliis; vt puta, qa administrarent sibiipsis sacramenta adinuicem; secus si recipiant ab aliis tanq̃ parochiani illius ecclesiæ. Et istæ duæ vltimæ lecturæ colligunt ex gl. 2. Prima aũt colligitur ex gl. 1. Quarta lect. ponit in vltima gl. vt prin. intelligatur in non coniugatis, qui tanq̃ laici soluunt decimas. Nunc aũt examinemus qualibet lect. de p se. Nã circa primã Inn. hic instat, obscurè aliquantulũ loquendo, sed reducendo ad claritatẽ facit duo mẽbra, aut loquimur in decimis personalib. aut prædialibus. Primo casu subdistinguit, qꝑ aut clerici ex persona acquirunt ecclesiis, vel ecclesia aliter acquirit; & tunc non tenet ecclesia de huiusmodi lucris soluere decimã, quod bene no. pro prin. huius c. Ex quo infertur, qꝑ monasteriũ non tenetur soluere decimas personales ex sibi acquisitis ex personis monachorũ. Si vero clerici acquirunt sibi ipsis, puta ex lectura, vel aliter honestè, tunc tenentur soluere decimas, & ita intellexit finẽ c. Et dic hoc põ procedere, si clerici administrent sibiipsis sacramenta, qa collatio sacramentorũ sit eis, nomine ecclesiæ, & post poterunt diuidere inter se. Host. dicit honestius has decimas soluendas superiori. Io. An. super gl. 1. vr velle, qꝑ clericus seu rector ecclesię tenetur soluere decimas prędiales de prędio patrimoniali sito intra parochiã suã. Secus vr velle in personalibus, quia rector non põt esse obligatus sibiipsi, l. tutor, ff. ad Velle. vnde ꝓsus ditur obligatio, sicut cũ creditor succedit debitori. l. Stichum. §. aditio. ff. de sol. Sed videntur Moderniores melius sentire, iudicio meo, dicentes, qꝑ ẽt personales dẽt rector ecclesię soluere ipsi ecclesię; quia soluit tanq̃ priuata persona, sibiipsi tanq̃ rector; sicut tutor, tanq̃ debitor pupilli, soluit sibiipsi tanq̃ tutori. l. quoties, ff. de admi. tut. vbi bo. tex. & hoc sentit Inn. † Et pro hoc adduco bo. tex. in c. per venerabilẽ, qui fil. sint le. vbi tex. dicit qꝑ Rex Franciæ legitimauit filios, non tanq̃ pater, sed sicut Rex. Ad idẽ in simili, l. si ꝙul. ff. de adop. vbi ꝙul, tanq̃ priuata persona, manumittit seruũ propriũ apud seipsum, tanq̃ magistratũ. Facit quod legi. & no. in c. cum inter canonicos, s. de ele. Respon. ad verba Inn. si loquimur in prædialib. dicit, qꝑ clerici tenentur soluere de cimas, sicut & laici, nisi reperiãtur ex priuile. exempti. Ad hoc c. à nobis, & c. ſuggestũ, & c. prox. Et p hoc tacitè vr Inno. reprobare primã lect. gl. dum sentit, qꝑ indistinctè tenentur clerici ad decimas prædiales. Clarius hoc sentit in alia qõne, dũ quærit, nunq d canonici teneãtur de ꝑbendis, seu ipsarũ fructibus soluere decimas? Et diligenter ꝑsiderando mentẽ Inn. vr velle, qꝑ decimas prædiales tenent soluere, si sunt in aliena parochia; sed de fructibus, tanq̃ de lucro, dicit, qꝑ non tenentur soluere, ẽt si audiunt diuina in aliena eccle. Mouetur qa proprietas est ecclesiæ vnde non pñt testari de fructibus ꝑbendarum, vt in c. ad hæc, & in c. qa, de testi. & no. bene hoc vltimũ dictum Io. And. dicit. n. in personalib. stã dum ꝓsuetudini, tã in clericis, q̃ in laicis, vt no. ꝯ. eo. c. in aliquibus. Sed in ꝑdialibus dicit, qꝑ si ꝑbendæ fructus obuenerunt canonicis ex aceruo prius decimato, non tenent canonici soluere decimã ꝑdialẽ, qa iã pars eorũ fuit decimata, & idẽ in alio dño. Sed si canonici haberent fructus ex aceruo non decimato, tũc tenent soluere. An aũt canonici possint testari de fructibus, seu faciant fructus suos, remittit ad no. in c. ꝑsenti, de offi. or. lib. 6. Et sic no. qꝑ Io. And. intelligit illã gl. in c. ꝑsenti, de offi. ord. loqui in canonicis

ADDITIONES.

a ¶ Ex prin. Et potest etiam no. ex prin. qꝑ a nouitatibus abstinendum est, quia omnis nouitas ꝑsumitur mala. l. 2. ff. de const. prin. & inducentes nouitates, repelluntur. c. quis nesciat, in fi. 11. dist. Et nouitates pariunt discordias, c. qđ dilectio. in fi. infra de consang. & affi. & c. cum consuetudinis, de consuetu.
b ¶ Primus. Itam sol. seu hunc intellectũ, gl. tenet in c. cunctis, s. de his. 16. q. j. & in c. fi quis laicus, in gl. ex causa & q. Sed Arch. dicit in d. §. de his, qꝑ etiã de prædijs ecclesiæ, debent solui decimæ, nisi de his q̃ deputant ad fundationẽ eccleſiarũ, & cœmeteriorũ, domos & hortos iuxta positos, in verũ. super tributo, in c. non minus, de immu. eccle. & glo. j. in c. 1. & in cap. fi tributum. 11. q. 1. Et istum intellectum quem ponit hic glo. sequitur idem Arch. in d. c. cum quis laicus. Et de hoc an clericus teneatur soluere decimas de suis bonis patrimonialib. vide per Ray. in sum. de deci. circa princ. Sed tu vide beatum Tho. secunda secundæ, q. 87. art. vlt. vbi concludit, qꝑ tenentur clerici, vel sacerdotes, etiam curati, soluere decimas de suis prædijs patrimonialibus, sed de decimis etiam sacerdotes curati, siue sint seculares, siue regulares, non tenentur soluere decimas. Alij uero clerici non curati bene tenentur pro terris ecclesiæ, quas tenent, soluere decimas.
Seb. Sap. ¶ Primus. Vide Fel. in c. causam, quæ. col. 1. sup. de præs. vbi dicit, qđ licet clerici teneantur soluere decimas, quando habent prędia in aliena parochia, excepta dote, tunc possunt præscribere libertatem, vt ibi per eum

Universidad de Deusto
Biblioteca

a cis. [a] Idē apertius vult Io. An. in c. relatū, il 2. 3. de test. in ver. morie
tis, & idē ibi Hos. quorū est illa gl. & sic magis credendū est cis, q̄
aliis somniantibus. & idē sentit Io. And. in reg. nemo pōt, de re-
iu. lib. 6. in Mer. Nā illa gl. loquit de bñficiato nō habēte adminis-
trationē, qualis est canonicus, vt est gl. or. in c. pontifices. 12. q. 3.
6 dū fundat se sup c. requisisti, in fi. de test. ¶ Itē Io. And. apertissime
vult in c. querelam, ne pl. vic. suas. vbi hoc apte tenet. Et idē sentit
ibi Inn. dū dicit, q̄ si rector ecclesiæ locauit p̄dium ecclesiæ, te-
b nēt successor stare locationi: secus, si canonicus locauit [b] prædiū
ecclesiæ; ga non pōt obligare p̄bendā, vltra tp̄s vitæ suæ, sine vo
luntate superioris, sicut dicimus in vsufructuario, vt est tex. in l. si
qs domū. ff. loc. Et sic limitat Inn. in c. ex literis, de p̄b. vbi dicit,
q̄ canonicus hēt administrationem p̄bendæ, sicut alius rector
ecclesiæ. Nā dēt intelligi quoad hoc, vt possit agere, & conueni
ri pro p̄benda; sed non quoad hoc, vt possit eā obligare vltra tēpus
vitæ suæ, vt uoluit idem Inn. in c. querelā, & oēs Doc. sequen
tes: Vñ canonicus dr̄ simpliciter, & p̄sonaliter bñficiatus, p̄ tāto,
qa nō hēt curā animarū, tanq̄ canonicus. Ideo dr̄ simpliciter &
p̄sonaliter, qa p̄bēda dat p̄sonæ suæ, sicut vsusfructus vsufructua
rio, seu vsus vsuario, quorum ius est p̄sonale, & extinguit cum p
sona, vt Inst. de vsufru. §. finitur, & d. l. si qs domū. Vnde canoni
cus nō hēt successorē, pprie in onere & honore, sicut hēt alius
rector ecclesiæ: vñ si canonicus fuit p̄ēptus in elect. nō pōt suc-
cessor agere de p̄emptu, ga Capitulum successit in iuribus suis,
de hoc est gl. no. in c. q̄d sicut, in ver. p̄sentire, in fi. §. de cle. & vide
ibi latius & subtilius p Inno. q̄ idem p̄cludit. Restat, q̄ solum ha-
beat successorem, respectu corporis p̄bendæ. Sic intelligedictū
c. relatum, vñ p̄benda dat canonico, nō vt sit quasi tutor, vel p̄cu
rator, sed vt inde viuat. Ideo appellat bñficiū p̄sonale. Sed eccle-
sia p̄fertur alicui, vt sit tutor & administrator ecclesiæ, vt in c. fra
ternitatē, §. de do. Et hæc sunt notāda, q̄ licet multum nō faciat
ad p̄positū c. tñ declaratur gl. in d. c. p̄senti, in qua multi errāt. Vñ
veniendo ad principale p̄positum, dū q̄ritur, nunqd clerici te-
neātur soluere decimas: ego dicerem sic, q̄ aut quæritur de p̄dia
libus, aut p̄sonalibus. Primo casu puto indistincte q̄ sic, ex quo p̄
dia sunt in aliena parochia, si sunt assignata in dotē ecclesiæ. Pro
hoc primo alleg. glos. ordina. in capitu. j. infra de censi. vbi latius
discutiendo materiam tenui, q̄ etiam de prædiis dotalibus ec-
clesiæ soluenda sit decima, & idem Hostien. probo ratione. q̄q̄ a
prin. a lege diuina decimæ fuissent datę clericis, tñ postmodū Ec
clesia vniuersalis in nouo Testō volendo distinguere iura eccle
siarum, statuit, vt decimæ prædiales essent illius ecclesiæ, in cuius
parochia p̄dia sita sunt, ut plenius dicetur in c. cum ꝓtingat, ꝙ. e.
vñ cum oīa p̄dia habuerint hoc onus annexum, licet tradātur à
laicis nouis ecclesiis, dēnt trālire cū onere suo, vt in c. ex literis,
de pig. Nam ecclesia non est ædificāda de nouo cū p̄iudicio al-
terius ecclesiæ, ēt respectu decimarum, vt est tex. ad lram in c. ec-
clesiæ, & c. q. cunq;. 16. q. 1. ad idem c. nup, ꝙ. eo. vbi patet, q̄ p̄dia
collata p monasterijs nouiter fundādis, remanent onerata solu-
tione decimarū, sicut primo erāt, & nullo iure cauet oppositū,
Nec ob. c. questi sunt, alleg. in gl. quia pōt intelligi, q̄ reducat ad
p̄dicta. s. vt Epī, & Abbas faciāt deferri decimas ad ecclesias suas,
illis, q̄bus debent. Ad p̄dicta facit bo. tex. in c. si quis laicus. 16. q.
7 1. † Dico tñ, q̄ si ecclesia ex necessitate de nouo ædificaret intra
parochiam alterius, puta, quia antiqua ecclesia hēt parochiā val
de amplā. ita, q̄ populus nō pōt de facili p̄uenire ad illā ecclesiā:
tunc pōt Epūs statuere, q̄ ecclesia nouiter ædificata habeat certā
parochiā ex illa antiqua cū omnibus obu ētionib. sp̄ualib. Et de
hoc est tex. no. in c. ad audientiā, ꝙ. de ecc. ædi. Et ob istam rōnem
hodie videmus, q̄ in ecclesia parochiali cuiusliber plebanatus,
sunt capellæ habentes certum parochiā, vñ antiquitus sola plebs
erat curata. Vñ pp hoc hodie est no. dubium, vtrum decimę de-
beant plebi an capellis, ex quo p̄ueniunt ex prædiis sitis in paro-
chia capellarum, & de hoc latius dicā in c. cū ꝓtingat, ꝙ. eo. Sed si
p̄dia sint sita intra parochiā, ppriā, non puto q̄ canonici teneant
soluere decimas, q̄d sentit Inn. vt §. dixi; & sic pōt intelligi princi.
huius c. Aut loquimur de p̄sonalibus, & tūc aut de acquisitis sibi
ipsis, aut acq sitis ecclesiæ. Primo casu, si clerici p̄cipiunt diuina
in aliena parochia, vel in ppria, illi sp̄ tenent decimas soluere, qa
lucrantur tanq̄ laici: ergo dēnt honorare Deum ex lucro p̄sonæ,
& sic pōt intelligi finis c. Et intellige si hoc hēt p̄suetudo. Sed o
casu in acquisitis ecclesiæ dicerem, q̄ si viuentes cōiter in eccle
sia, recipiant Sacra ab alia ecclesia, sicut olim faciebāt monachi,
tunc tenentur soluere decimā, vt in d. c. alia, iuncta gl. i. & sic pōt
intelligi ille tex. in fi. Aut nō recipūt cōiter ab alia ecclesia; & tūc
non tenentur de acquisitis ecclesiæ soluere decimā personalem
alteri ecclesiæ, & sic loquitur prin. c. nā non reperit in lege, q̄ ec-
8 clesia teneat decimā soluere alteri ecclesiæ. † Nūquid aūt canoni
cus audiēs alibi diuina, teneatur soluere decimam ex p̄bēda sua
tanq̄ ex lucro? Do. Ant. vī hic sentire q̄ sic, & idē do. Pet. Sed cre-
do, q̄ habuerunt respectum ad glo. illius c. p̄senti. qa ex quo lucrā
tur fructus, dēnt tanq̄ ex lucro soluere decimam p̄sonalē. Sed te
nendo opi. q̄ sp tenui, & q̄ tenet Inno. hic, q̄ canonici nō faciant
fructus suos, credo q̄ non tenent; ad solutionem decimę; ga p̄bē
da datur sibi, ut inde viuāt, & superfluum quærant in usus pios,
vt est tex. 12. q. 1. in c. pen. cum c. seq. Nō. n. dēt subtrahere sibi ne-
cessaria, ut soluant decimam; maxime, quia oīa sunt bona eccle
siæ. Hodie tñ standum est p̄suetudini siue quæratur, an canonici
faciant fructus suos, ut no. in d. reg. nemo pōt, siue quæratur, an
decimę p̄sonales sint soluendæ, vt no. in d. c. in aliquib. Et ex his in
fertur ad declarationē illarum lecturarum. Nam superiores non
tenentur ecclesiæ soluere decimas, nisi, q̄ put in iure est statutum,
vt in c. q̄querente, de offi. or. sic intellige ēt tertiam lecturam. Nā
debes distinguere, vt patet ex prædic. Quarta lect. est verissima re
spectu clericorum coniugatorum. Nam ipsi non gaudent priui-
legio ecclesiastico, nisi in duob. de g bus in c. i. de cler. coniug. lib.
9 6. † Et q̄rit Host. nunqd Papa posit exigere decimas a clericis ec
clesiæ? Et dicit, q̄ sic, ga ipse hēt curam omnium. 9. q. 1. c. cuncta
per mundum, & in extrauaganti Bonifacij, vnam sanctam. Dicit,
tñ, q̄ de p̄suetudine Papa nō exigit, & hoc qa f̄m diuersas necef
sitates, imponit decimam triennalē, vel aliam, no. in cle. 2. de dec.
Sed ego puto, q̄ ex ptāte ordinaria hoc non posset, nā in iure or-
dinatum est, quibus debentur decimæ, sed ex potestate absoluta
hoc est concedendum. facit quod no. in c. a nobis, ꝙ. eo. & quod
no. Io. And. in c. inter cætera, de offi. or. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Canonicus. Et bene hic tangit Panorm. qui dicantur esse beneficiati cum
administratione.
b Zach. ¶ Secus si canonicus locauit. Adde Bal. in l. emptorem. §. 1. C. loca. alle.
in l. si filio. §. fi. ff. soln. mat. Doct. in c. ad aures, supra de reb. eccle. non alie.
Archi. & Gemi. post glo. in uer. tuus, in c. alienationis. 12. quæst. 2. & no. in
apost. ad illum post eum in c. fi. ubi bona glo. & uer. statutum, nu. 8. in ver
si. prædecessoris, ne prælati vic. suas.

SVMMARIVM.

1 *Compositio super decimis non tollitur per priuilegium sequens, nisi de com-
positione faciat mentionem.*
2 *Compositio super decimis in futurum soluendis, valet ēt citra superioris au-
thoritatem, q̄ tamen non excedit uitam componentium, uel transig entium.*
3 *Bladi, vel tritici appellatione, uenit oē id, quod in terra, uel i agro cōteritur.
Frumenti appellatione uenit omne id, quod habet aristam, sed de communi
usu loquendi uenit granum solum.*
4 *Decimæ, quæ debentur a persona ecclesiastica, possunt ex conuentione non in-
tegraliter solui, & sine peccato.*
5 *Priuilegium non tollit specialem conuentionem initam inter partes, nisi de
ea fiat specialis mentio.*
6 *Papa non potest tollere obligationem, & contractum initum inter partes
super iure priuato, sed obligationem initam super iure ecclesiarum potest
ad libitum tollere. Idem in Imperatore.*
7 *Renūciatio super iure futuro nō valet, nisi fiat i p̄sentia iudicis, uel partis.
Pactum de non petendo ius sibi in futurum competiturum, valet.*

CAP. III.

1 **Ex multiplici.** †Compositio super decimis non tol-
litur per priuilegium sequens, si de il-
la mentionem non facit. Primo ponitur querela. Scdo iudicium
datio, ibi, [Vnde.] Casus lit. Inter Abbatem, & quentum de Bru-
deia ex una parte, & quendam presbyterum, p ecclesia sua exal-
tera, talis ꝓpositio intercessit, scripto authentico monachorum
roborata, q̄ monachi deberent soluere dicto presbytero & ec-
clesiæ suæ decimas, de blado & vniuersis leguminibus quandiu
uiueret, exceptis minutis decimis, quas eis remisit. Postea idem
Abbas impetrauit priuilegium, vt de laboribus suis quos p̄prijs
sumptibus excolunt, nulli decimas soluere teneant, nulla de cō-
positione prædicta mentione facta, & statim cœperunt excole-
re suis sumptibus possessiones, super quib. cōpositio facta erat,
& ea occasione subtrahebant decimas. Vñ presbyter ꝓquestus
est domino Papæ. Sup hoc dicit Papa, q̄ nō fuit sue intentionis,
p priuilegium suū prædictæ compositioni derogare. Quare man
dat, quatenus Abbas, & monachi compellantur prędictā ꝓposi-
tionem seruare; uel cum ipso presbytero amicabiliter p̄uenire,
2 nisi de ipsa ꝓpositione ꝓtineatur in priuilegio expresse. Ber. † No.
j. ex tex. isto, q̄ inter clericos noīe suarum ecclesiarum p̄t inter-
uenire ꝓpositio sup decimis in futurum soluendis; ēt citra supe-
rioris authoritatē, sed tunc ꝓpositio non excedit uitam transigē
tium, vt in c. veniens, de trans. Quid aūt cum laico? Dic, vt no. in
3 c. j. de trāsac. & dicā in c. cum hoīes, ꝙ. e. † No. 2. ibi, [De bladis, &
a uniuersis leguminibus.] q̄ appellatione [a] bladi non ueniunt le-
gumina. Sed in p̄rium facit quod no. in l. triticum, ff. de uer. obli.
& p gl. & Bar. in l. j. ff. de aqua plu. ar. Nam appellatione bladi, seu
tritici, uenit oē id qđ in terra seu agro conteritur, & sic vī, q̄ ue
niunt nedum legumina, sed ēt semē lini: vñ bladū seu tritici est
b nomen multum generale. Appellatione vero frumenti [b] uenit
omne id quod hēt aristam, ut l. frugē, §. frumentum, ff. de uer. sig.
sed

ADDITIONES.

a Appellatione. Adde Bal. consi. 247. 3. lib.
b Zac. ¶ Frumenti. Adde an appellatione frumenti ueniat panis, & an farina,
et econuerso, Ia. Re. post Bar. in l. nulli, nu. 2. et quod ibi ponit Cel. in apo.
ad eum in uersi. partis coactus, C. de fru. urb. Consil. li. 11. et Ant. Cor. in fin.
suis in uer. frumentum, in c. illud, quod habet solui.

sed pp cōem vsum loquendi debemus intelligere de eo frumē
to, quod est precio sius aliis bladis, vt no. in d. l. i. & credo, q̄ pp
vsum loquendi hic fuit facta §pālis mentio de leguminib. & hæc
4 faciunt ad statuta. † No. 3. q̄ persona ecclesiastica pōt sine pecca-
to persoluere decimam integrā, rōne quentionis initæ cum re-
ctore, cui debentur. Et vī mihi hoc dictum satis durum, cum de
cimæ non solum soluātur in subsidium presbyteri, sed ēt in elee
mosynam pauperum, ad hoc c. tua, ꝙ. eo. Nisi dicas, q̄ eodē mō
alia ecclesia poterit habere pauperū curā, & non refert per q̄ ec
5 clesiā pauperibus prouideatur. † Item no. q̄ priuilegiū nunq̄ re-
fertur ad §pālem dispositionem initam inter partes, nisi de ea fiat
§pālis mētio, & in hoc tene menti istum tex. ad idem in c. ueniēs,
6 de præscr. † Vltimo no. iuncta gl. Papā posse derogare dispositio
ni & pacto inito inter partes. Contra hoc opp. nam ex conuētio
ne oritur obligatio, q̄ est de iure naturali; ergo non pōt tolli ēt p
Principem, vt in cle. pastoralis, de re iu. Inn. in c. q̄ in ecclesiarū,
desol. Sol. aut quentio fit inter personas ecclesiasticas, sup iurib.
7 ecclesiarum; & tunc pōt Papa tali quentioni derogare, quia ipse
facit in clericos plenitudinē potestatis, [a] & sua potestas in oīb. in-
telligitur excepta, ad hoc bo. tex. in c. uenientes, de iure ei. & uide
bon. glo. in c. constitutus, §. de rescript. & de hoc vide bon. tex. in
cle. dudum. in §. nos, de sepul. Sed si quentio fieret super iure pri
uato, puto, q̄ Papa, uel Imperator non possit sine cā illam quen-
tionem destruere, p id, qđ ie. & no. in p̄ris §. signatis, & facit qđ
no. Inn. in c. inquisitioni, ꝙ. de sen. exc. In gl. ait in fi. no. gl. q̄ compo
sitio simpliciter facta, extenditur ēt ad p̄dia acquirenda. Et dicit
hic Gofr. p hāc rōnem gl. q̄ si priuilegium fuit impetratum sup
p̄diis acq rendis; pariter non ualuisset, secus si compositio non p-
cemeret p̄dia acgrenda. † In gl. 2. in fi. no. bñ gl. q̄ licet nō valeat
renunciatio sup iure futuro, pactum tñ valet. Et primū apte pro
batur in l. si it; sit scriptum, §. si sub conditione, ff. de leg. 2. vbi dr̄,
q̄ legato facto sub ꝓditione, vel ēt ad diem certum, non potest
q̄s renunciare, quia ante tps ad nos ptinet. Et p hoc, nam renun-
ciatio est quędam abdicatio, sed quis nō pōt a se abdicare qđ nō
habet. Nā priuatio præsupponit habitum. c. ad dissoluendū, de de
sponsa. impub. Secūdū probatur hic, & clarius in l. i. C. de pa. vbi
dr̄, q̄ fideicommisso conditionali pōt quis p pactum renuncia-
re. & hoc ideo, quia pactum obligat pacisscentem ad non peten-
dum, cum ius competierit. Sed gl. multum no. in l. ff. de cur. bo.
limitat primum dictum, nisi renunciatio fiat in p̄sentia iu
8 dicis, b & illam gl. sequitur Bar. in d. l. i. C. de pac. Aliam limitationē
posuit Iac. de Are. & placet in d. i. quia renunciatio iuris futuri
non ualet, si fit absente parte, secus si parte p̄sente quasi tunc
habeat pactum intercluſum, licet Bald. aliud uideatur ibi ten-
nere. Sed cōiter ad cautelam solet in instrumentis interponi, q̄ re-
nunciauit per pactum, &c. Et hoc est bene vsile inserere, vt opi. vi
detur, renunciatio tñ pure & simpliciter facta, non extendit ad
aliq̄d pōt in futurum cōpetere, nisi hoc caueāt in renunciatio-
ne. & de hoc dicendum plenius, ut no. Bar. in d. l. i. & in l. qui Ro-
mæ. §. duo fratres, in 6. q. ff. de uer. obli. Et adde ad prædicta bon.
ibi no. in c. cum inter P. de renuncia. Abbas.

ADDITIONES.

a Sup. ¶ Plenitudinē potestatis. Vide q̄ scribit Fel. in c. cō ſ titutus, col. 6. uer.
auctoritas Papæ, sup. de p̄sc. vbi ponit qñ ītelligē excepta authoritas Papę.
b Iudicis. Illud limitat singulariter, ut per Bar. in l. postquā liti, C. de pa. in
col. in uer. quæro utrum ista renūciatio, &c. qñ iudex præsens tanquam
publica persona reciperet expresse renūciationē p̄ absentib. alias sola
p̄sentia iudicis nō sufficeret & ibi do. Alex. de Imo. multū no. p limitatio
ne doctrinæ eiusdē Bar. in d. l. 1. C. de pa. hic late per illū tex. & idem tenet
Cyn. in aut. sacramenta, in 10. q. C. si aduer. vendi. quod nunqđ obliuiscaris,
C. eo. sup. ¶ Præsentia iudicis. Vide de ueritate Fel. in c. si cautio. col. 6. supra de
fide. & in c. capitulū sanctæ Crucis. col. 11. uer. fallit sexto, sup. de cōstit.
Mutuo, &c. & ideo si quis parte absente renūciaret appellationi futuræ, nō va
leret, sed tñ per uiā pacti. Ita Bald. in d. l. 13. col. quā reputat multū no. qđ
intelligas, ut prox. dixi, nisi renūciatio fieret in p̄sentia iudicis acceptā
&c. Adde an appellationi quis renunciare possit, Ang. consi. 277.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, quæ præstabantur de incultis, debent adhuc præstari de eisdem, si
sunt effectæ cultę, & laborativæ. 2.*
2 *Qualitas alicuius rei si mutatur, nō alteratur status uel obligatio eiusdē rei.*
3 *Decimæ debent solui de fructibus, siue uenditis siue donatis, & de pensioni
bus domorum.*
4 *Decimæ an debeantur ex fructibus combustis, uel uineis incisis.*
5 *Decimæ an sint ecclesiæ, uel ei debeantur, & qua actione.*
6 *Res debita perempta apud debitorem, an pereat sibi, uel creditori.*
7 *Decimæ nō debentur, si fructus nō sunt recollecti propter guerras licitas.*
8 *Bellum licitum est causa, q̄ aliquis excusetur ab aliqua prestatione.*

CAP. IIII.

Commissum. †Monachi tenētur soluere decimas
de decimæ prius soluebantur. h. d. Primo ponit querela. Secun-
do iudicis datio, ibi, [Ea pp.] Casus li. Monachi de Bosse ecclesię
Sanctæ Marię, in cuius parochia commorantur, decimas integre
non soluebāt. Et ea de cā conquestus est rector illius dom. Papę:
unde mandat Archiepo Cātuar. qualiter monachos illos cō-
lat, vt decimas de terris cultis, in quib. olim domus p̄structæ fue-
rāt ecclesiæ p̄dictæ cum ea integritate persoluant q̄ prius solui ꝙ
suęuerant, ante q̄ in eadem parochia morarentur, & sicut deci-
mæ olim p̄soluebantur de pascuis; ita nunc soluātur de eisdē ad
2 frugum fertilitatem translatis absq; diminutione. Ber. † No. pri-
mo, q̄ mutatio qualitatis loci non hēt alterare obligationē solu-
tionis decimarū. Ex quo infero, q̄ licet de nouo in aliqua platea
aliquid plantetur & seminetur, tenetur dominus ad decimā eo-
rum, q̄ ibi colliguntur, sicut prius soluebat decima f̄m priorē sta
tum. Et ex hoc, & ex tex. infero, q̄ dominus pōt alterare ꝓditionē
terræ suæ sine ꝓdictione ecclesię cui debetur decima, & satis est,
q̄ soluatur decima de ibidem colligendis. No. 2. q̄ de pascuis sol
uitur decima. Itē de domibus, & dic de pascuis, i. de precio, quo
pascua seu pastura vendita est, dic de domib. i. de p̄sione domo-
3 rum. † Sed quærunt Doct. quid si pascua gratis ꝓceduntur? Dicūt
& bñ, q̄ nihil ominus debet decima, ga vī p̄cessa cum onere suo.
Nā sicut dominus non potest vendere fructus sine onere deci-
marum, vt in c. pastoralis, ꝙ. eo. ita nec donare, cum eadem sit rō
4 vtriusque. † Vltimo quæritur de q. no. pone, q̄ aliquis ꝓbuisset se-
a getes, [a] uel incidit vineas, nunquid ecclesia posit agere ꝯ talē, p
parte decimæ sibi ptingentis? Inn. tenet primo, q̄ sic, arg. in l. si ter
tius seruum, §. si oliuam, ff. ad leg. Aqui. vbi patet, q̄ si aliquis colle
git illicite oliuas nō maturas, tenetur dño ad dānum refarcien-
dū actione l. Aquiliæ. refert quosdā tenere ꝓriū. Io. An. tenet pri-
mā partē, non obstante, q̄ fructus potuissent grandine, vel alia
tēpestate perire: satis est enim q̄ potuissent nō perire, arg. l. cum
res, in fi. ff. de le. j. quæ dicit, q̄ habebitur respectus ad id, quod fo
let ibi percipi. D. Pet. vī de hoc dubitare, nā ista qō pendet ab a-
lia, uidelicet vtrum decima sit ecclesiæ an uero sit sibi debita, &
qua actione petatur decima. Et q̄is in hoc sint multæ opi. tñ gl.
i. c. tuā. ꝙ. e. & c. moderamine, 15. q. 2. vī residere, q̄ petat ꝓdictione
ex canone, & non rei uen. Sed ꝓdictio est personalis, Inst. de act.
§. sic itaq;. ergo idē dicendum est in hac qōne, sicut dr̄ cum res
mihi debita perimitur, de qua qōne plene p. Bart. in l. si Stichus
certo die, de ver. ob. ubi inter cętera dicit, q̄ aut occiditur in iniu
riam creditoris, & liberat debitor, ga culpa creditoris perit, vt
in l. si merces. §. culpę, ff. loc. Aut in iniuriam debitoris, & tūc de-
bitor non liberatur, vt in d. §. culpæ. Aut sine iniuria vtriusq;, &
tunc liberatur debitor. & habet actionem ꝯ perimentem. Sed
dubium est, nunqd illam actionē teneatur cedere suo creditori?
Et vī uelle, q̄ sic, si debitum erat ex eā onerosa; secus si ex eā lucra
tiua. Et sic vī dicendum in proposito, vt ecclesia non possit age-
re ꝯ illum destructorem, nisi cessā sibi actione mō dicto. Et q̄
agatur ꝓdictione ex canone cōfirmat Fed. consi. 74. Sed in fauo
rem ecclesiæ, q̄ possit agere sine cessione actionis indistincte, al-
lego tex. in c. tuam ꝙ. eo. ubi dr̄, q̄ Deus asseruit decimas & primi
tias esse suas; ergo sunt in dominio ecclesiæ. Nā pronomen. Suū,
denotat dominium, vt no. in c. j. de postu. præl. & hr̄ in l. Quintus,
ff. de au. & ar. le. ad idem d. c. moderamine, vbi dr̄, q̄ ecclesia pōt
vendicare decimas, sed rei vendicatio datur domino, vt in l. rem,
5 ff. de rei vend. & no. in c. examinata, §. de iud. † Item si decima nō
esset ecclesiæ, sed solum sibi debita, non uideo, quare non tene-
ret venditio omniū fructuum facta per dominum prædii; cū ip-
se remanet obligatus personaliter, & in p̄riū dr̄ in c. pastoralis, ꝙ.
eo. ergo ecclesia hēt decimā partem pro indiuiso, ēt ante fructus
collectos. Et f̄m hoc saluat dictū Inn. & Io. An. Nā ecclesia tanq̄
domina decimarū pōt agere ꝯ illum destructorem, sicut domi
nus, vt in d. §. si oliuam, & hoc uī plus quenire canonicæ æquita-
6 ti, ut euitet circuitus. † Et intellige f̄m Io. And. qñ sine iusta cā il-
le destruxerat segetes, seu vineas; secus, si ex iusta cā, puta in bello
iusto. Et no. sing. hoc dictum, quia non memini legisse alibi, q̄ si
in bello iusto quis destruit vineas, seu segetes, seu alia loca culta,
nō grauat p̄scientia sua, ēt respectu decimæ, q̄ debet eccle, ga tunc
tēporis non potest fieri congrua, & tuta ꝓparatio. Nico. Abb.

ADDITIO.

a ¶ Segetes. In decimis aūt piscium nō dēt haberi eius ratio, si deuastata sunt p̄
tia, quib. pisces capiuntur, quia nō hr̄ ratio eorum piscium, qui capti fuisset,
ut est fin. tex. in l. quemadmodum, in §. idemque Labeo. ff. ad legem Aquil.

SVMMARIVM.

1 *Decimas, si quis non soluerit, peterit per excommunicationem compelli ad
soluendum.*
2 *Decimæ sunt soluendę de omni redditu, & lucro personali.*
3 *Qui differt soluere decimas, quia ab eo non petuntur peccat.
Excommunicatio non est ferenda, nisi præmissa monitione.
Decimæ personales non debentur ante lapsum anni, prædiales uero postquā
bladum est reportatum ad domum.
Decimæ debent ferri usque ad domum ecclesiæ, sumptibus illius qui dat
ipsas.
Decimæ an debeantur de lana, lacte, & fœtibus pecudum, uide re-
missiue.
Offerre, istud uerbum non exposcit aliquam exactionem, sed spontaneam ob
ligationem.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. V.

a Peruenit. [a]Per excõicationem compellitur quis ad soluendas decimas de molendinis; & aliis hic pcontentis, & in c. seq. h. d. cum seq. No. 1. cp prælati peccãt, non compellendo & non monẽdo subditos, vt decimas soluãt. Nã faciũt cõtra mãdatum superioris. hic enim non solum iniungitur laicis, vt soluãt decimas, sed ẽt mãdatur prælatis, vt subditos moneant & cõpellant, qđ est bene notãdum. Nã veniens cõ præceptum superioris, peccat mortaliter, in c. 2. de maio. & obed. Et est ratio rõnis, quia prælati debent obuiare peccatis subditorum, & nõ negligere bona ecclesiarum, & pauperum, vnde dicit gl. no. in c. ea, b quæ, de offi. Archi. cp negligentia [b] prælati, est peccatum mortale, & idem dicit alia gl. no. in dissimulatione, cp dissimulatio prelati, est peccatum mortale, vt no. in c. clericis, de immu. eccl. li. 6. & sic vr inferendum, cp etiam sine isto præcepto peccãt prælati
1 in non cõpellendo subditos ad solutionem decimarum. † No. 2. cp potest quis, & debet, si opus est, per excõicationem compelli ad solutionem decimarum; & dic opus esse, si non vult acquie-
2 scere monitioni. No. vltimo ex isto tex. & ex c. seq. cp non solum de blado, & vino decima est soluenda, sed de multis aliis hic contentis. Et generaliter dic, cp de omni redditu, ac omni lucro personali decima est soluenda, vt no. hic Got. & vide bo. gl. in c. cum homines, ĵ. eo. Dicit th. Host. cp libenter videret, cp saltem de blado & de vino integraliter decima solueretur. An aũt valeat consuetudo in ꝓtium, dicam ĵ. eo. in c. in aliquibus, & in c. ad apostoli-
3 cæ. † Sed hic quæro, nunquid debentes soluere decimã peccẽt, si differunt soluere, quia ab eis non petitur? Do. Car. arguit & tenet per istum tex. cp nõ, quia tex. hic innuit monitionem requiri, vnde non soluentes ante monitionẽ, vñr tenere cum licentia sacerdotis. Contrariũ sentit hic d. Pet. dicens monitionẽ requiri ad hoc, vt perueniatur ad excõicationem, quæ sine monitione non est inferenda, vt in c. sacro. ĵ. de senten. exc. sed sine monitione debens soluere, constituitur in mora, quia dies interpellat pro homine, in c. potuit, de loca. Sed per hoc nõ probat, cp decimæ sint soluendæ sine monitione, vel cp certa dies sit præfixa ad solutionẽ decimarũ. Et ideo latius attingendo hunc articulũ, dico prius examinãdum, qñ decimę sint soluendæ; nã iura vñr varie loqui. Tex. ĵ. c. cũ homines, vr velle, cp statim, sed in c. reuertimini. 16. q. j. vr innui, cp in fine anni. de quo per Io. And. latius in addi. Spec. tit. super secundo libello. Et in effectu vr concludere, cp decimæ perionales non debeãtur ante lapsum anni. Nã particularis solutio, multa habet incõmoda, l. plane, ff. fam. ercisc. & sic potest intelligi d. c. reuertimini. Prædiales vero debent solui antequam frumentum seperatur à paleis. Nam palea est in fructu. l. adeo. ff. de acqui. re. do. 2. q. ic. multi. nisi consuetudo habeat oppositum, vt cõiter se hab et hodiernis temporibus. Num portatur frumẽtum seu bladum, postquam est separatum à paleis, & debet deseri vsq; ad domum ecclesiæ expensis villici. seu domini, & est tex. iuncta gl. no. in d. c. reuertimini. tenent Doc. in c. ex parte. 2. ĵ. eo. & Io. And. in addi. pdicta, vbi videas quid de lana, & lacte. & fœtib. pecudũ. Ex prædictis vr inferẽdũ ad qõnem propositã, cp mo
c nitio [c] non sit necessaria ad ꝓstituendũ in mora debentẽ soluere. Pro hoc adduco, cp habet Exod. 22. vbi dr: Decimas, & primitias nõ tardabis offerre. vñ põdero ver. Offerre, cp de sui significato ñ exposcit exactionẽ, sed spontaneã oblationẽ inducit, vt no. in au then. offeratur, C. de lit. conte. & vide gl. in ele. sæpe, de verb. sign. Ad idem tex. in d. c. cum homines. ergo concluditur, cp sine alia admonitione peccant non soluentes, & vide bo. gl. in c. 1. ĵ. eod. ti. lib. 6. Ad istum tex. ñdeo aliter. Nam licet Papa hic mandet prælatis, vt moneant subditos, non tñ sequitur, cp citra monitionẽ non peccent, per alia iura superius allegata. Nã prælatus debet monere subditos, vt honeste viuant; tamen non sequitur, cp citra monitionem inhoneste viuentes non peccent.

ADDITIONES.

a ¶ Vide beatum Tho. 2. 2. q. 87. ar. 2. in fi. vbi dicit, cp ante omnia debent prius solui decimæ, quam soluantur tributa, & prerium operatorium. Et dicit, cp si quis vendat triticum non decimatum potest ecclesia exigere decimas ab emptore, qui habet rem ecclesiæ debitam, & a uenditore, qui quantum in se est, fraudauit ecclesiam, vno tamen soluente, alius non tenetur. Item circa id, quod dixi, ante solutionem decimarum deducantur expensæ fructuum, vide omnino Pau. de Cast. in l. fructus, ante me. ff. solu. matr. & vide hic Arch. in c. reuertimini, circa fi. 16. q. 1. qui dicit, cp standum est consuetudini, quo tempore anni solui debeant decimæ, & dicit, quod plene de hoc no. Spec. de deci. §. vlr. quæritur, & per Host. in sum. de deci. §. quæritur vtrũ, sub ver. 16. Item an decimæ possint solui ante tempus inuito sacerdote, vide gl. in l. stipulatio ista. §. inter certam, ff. de ver. obl. Ad quod facit quod plene no. post d. Ant. in c. potuit. in 1. col. de loc. & quod no. gl. & Arch. in c. solent, de consec. distl. 1. Item vide quod no. gl. in l. si a domino, § fi. in uer. impensis, ff. de peti. hæred.

b Seb. Sap. ¶ Quod negligentia. Vide Fel. in c. 1. col. 1. & 2. supra de tre. & pace. & in c. irrefragabili, col. 1. supra de offi. ord. Et mulcta de negligentia prælatorum ponit Corsi in repe. c. grandi, charta ulti. de supplen. neglig. prælato. aliquid per Fel. in c. si quando, col. 3. supra de rescr.

c ¶ Quod monitio. Vide tamen Fel. in c. si autem, col. 3. uers. & dicit Rota, supra de rescr. ubi dicit, cp decimæ prædiales si non petantur tempore suo, non possunt peti postea, quia ad ipsas quis non tenetur, nisi tempore suo petantur, & ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ sunt soluendæ de fructu apum, puta de mel le & cera.*
2 *Censura ecclesiastica proprie concernit animas, & est excommunicatio; districtio vero concernit pœnam temporalem.*

CAP. VI.

1 Nuncius. Summatum est cum præcedenti, & declara, vt dixi in præcedenti. † No. ex tex. cp ẽt de apibus est soluenda decima, & die de apibus. i. de fructu aptum, vt ute cera, & melle. Secundo no. ibi, [Omni fructu] cp de omni fructu
2 est soluenda decima. † Vlt. no. ibi, [Ecclesiastica districtione.] cp non solũ per excõicationem, sed per districtionem ecclesiasticã, laici compelluntur ad solutionẽ decimarum: nã licet districtio, & censura qñq; sumantur vt synonyma, & idem importantes, impropriè tamen, appellatione censuræ ecclesiasticæ venitur ea, quæ habentur in c. quærenti, de ver. sign. Et proprie censura concernit animam, sicut est pœna spiritualis. Districtio vero potest sumi pro pœna temporali, vt dico in d. c. quærenti.

SVMMARIVM.

1 *Decimę fructuũ stati solui dẽnt, nõ deductis expensis factis ĩ recolligẽdo. 3.*
2 *Pars vna vel duę alicuius rei, an intelligatur habito respectu, quod illa res potest diuidi in duodecim partes, vel quomodo.*
3 *Decimę debent solui citra aliquam monitionem. 7.*
4 *Compositio super decimis tam præteritis, quam futuris potest fieri inter clericos, etiam sine authoritate superioris, quę tamen compositio non extenditur, nisi in vita ipsorum. A laicis vero potest fieri dicta compositio super decimis præteritis sine authoritate superioris, super futuris vero non, nisi interueniat superioris authoritas.*
Decimę non possunt nec possideri, nec præscribi.
5 *Decimę debent solui ab illo, qui tantum recollegit, quantum sufficit & sibi, & familiæ suæ, debet tamen ecclesiæ sibi remittere.*
Decimę præteritę, an sint soluendæ ab eo, qui prop er talem solutionem, oportet cp vendat omnia bona sua.
Decimę debentur ex omni lucro licite acquisito.
Pauper an teneatur soluere decimas de re sibi donata?
6 *Decimæ non solutæ a uenditore alicuius fundi, debent solui ab emptore eiusdem fundi quia decimę censentur esse onus reale.*
Tributũ, quod dẽtur Principi, dicitur onus reale, & træsit in possessorẽ rei.

CAP. VII.

1 Cum homines. †Decimæ fructuũ statim cũ colligi sunt solui debent, nõ deductis expensis. Primo ponit factũ reprehensibile. Secundo corrigit mandat, ibi, [Mãdamus.] Casus lit. Homines de Herton. tenentẽ soluere decimas parochiali ecclesiæ. Sed anteq̃ illud faciãt, de fructibus, non decimatis satisfaciunt seruientibus, & mercenariis suis, p debito totius anni, & de residuo decimã persoluebant. Mandat Papa, vt statim collectis fructibus, ante aliquã deductionẽ, decimã
2 soluere cõpellant, & de subtractis satisfaciãt cõpetenter. B. † No. ibi, [Neuẽ partibus sibi retentis] cp decima pars fructuũ, debet ecclesiæ habito respectu ad totũ: non habet ergo hoc casu locũ decisio legalis, vt totũ diuidat in duodecim partes, sed debet decima totius. Et facit hęc litera ad quæstionẽ. Primo arbiter, seu iudex adiudicauit mihi duas partes fundi, vtrũ intelligat adiudicasse duas partes ex tribus, an ex duodecim partibus. Bart. in l. interdũ. §. 1. ff. de hære. insti. dicit cp de duodecim, qa solẽnis diuisio fit in duodecim partes, vt d. §. 1. Et hoc est verũ, nisi statutũ, vel consuetudo repugnet. Et iõ dat cautelã, [a] vt petens duas partes totius, dicat, Peto duas ex tribus vel totius. Sed certe ꝺ sniam Bar. vr tex. hic coniuncta l. diuina. Nam lex diuina simpliciter referuauit decimam partem frugum, & tamen intelligitur reseruasse decimã totius, non autem decimam ex 12. partibus, & ita habet hodie cõis vsus loquendi, vt faciendo mentionẽ de quarta, vel quinta parte intelligatur de parte totius. Sed dictũ Bart. posset saluari in dispositione vltimę voluntatis, quia cũ hęreditas diuidat à iure in 12. partes, vt in § hæreditas, Inst. de hære. insti. ita in dubio vr relta
3 tor sensisse, sed secus putarẽ in aliis dispositionib. † No. secundo ibi, [Statim] vnam regulã, cp decima prædialis est soluẽda statim fructibus collectis; & sic vr, cp non requirat monitio ad ꝓstituendum debitorem in mora; cum tempus sit hic appositũ in lege, &
4 dic vt latius dixi in c. peruenit, ŝ. eo. † Vltimo no. cp super decimis præteritis, compelluntur laici satisfactionem impendere. Et hinc sumpta occasione q̃runt Doc. nunquid super decimis possit interuenire compositio. & ꝓcludunt, cp inter clericos potest fieri, etiam sine authoritate superioris, vt in cap. multiplici, ẽ. & in c. seq. & in c. suggestum. Intelligę tñ cp hæc dispositio erit
b personalis, & non realis, vnde non excedet uitam componentis, ex quo non interuenit authoritas superioris. cap. ueniens, de trã factio. dixi in dicto capitulo, ex multiplici. Cum laicis uero potest

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Cautelam. Vide Pe. de Anch. & Gem. in c. indemnitatibus, §. fi uero, de ele. in 6. ubi ponderant illum tex. contra Bar. & Pet. de Anch. in c. extirpandæ, supra de præben.

b Zachar. ¶ Cum laicis uero. Adde Io. de Ana. in c. posti miserabilem, supra de ꝓsur. & Fel. in c. causam, col. 3. uer. denum ad prædicta, supra de præscr. ꝓ

potest componi sine authoritate superioris super decimis præteritis, in c. vt super, de reb. eccle. non alie. & nõ. in c. fi. de rer. perm. Sed super decimis futuris non potest componi sine superioris authoritate, de quo dic, vt plene no. in c. 2. ŝ. de transact. & in d. c. fi. Et est diuersitatis rõ. Nã laici non possunt decimas possidere, nec præscribere, vt in c. cãm, de præscri. & cum periculo aiarum detinent, vt in c. prohibemus. ĵ. eo. Item non refert, quæ ecclesia habeat, ex quo remanent penes ecclesiã, vt in c. cum apostolica, de his, q̃ fiunt a præl. & oẽs ecclesiæ particulares sunt membra Ecclesiæ vniuersalis. Vna est. n. Ecclesia vniuersalis. 24. q. ic. loquif, & in habentib. symbolũ, i. identitatẽ, & similitudinẽ, facilior est transitus, vt in d. c. cũ apostolica, & in l. re coniuncti, ff. de lega. 3. Et per hoc soluo ꝓrium, qũo super decimis admittit compositio, iudicis authoritate, cũ sint alimenta egentium, & super alimentis non trãsigatur sine iudicis authoritate, vt in l. cũ his. ff. de transact. Dico. n. cp per hanc compositionem inter personas ecclesiasticas, non remittitur causa alimentorum, cum decime debeantur pp alimoniam clericorum, & pauperum. quæ rõ remanet apud quãcunq; ecclesiam, vt decima remaneat. 16. q. 1.
c. qñ q. quid. † Quæro de vtili q. pone, cp quis nõ recolligat plus, nisi tm, quãtum sibi sufficit, & familiæ suæ, [b] nunquid teneat soluere decimam? Primo vr quod nõ, qa qs non dẽt sibi subtrahere necessaria, vt det eccleſię, vel pauperibus, vt in c. non mediocri
ter. de consecr. dist. 5. facit c. non satis. 86. dist. & quod no. gl. in c. alia. 16. q. 1. Et hanc opi. tenuit Melẽdus Doc. antiquus, vt recitat Inn. in c. licet. ĵ. de censi. & Ioan. And. hic. Sed ꝓriam opi. tenuit ibi Vin. & vr sequi Io. An. hic. Mouet, quia pp inopiam non est iniustitia ꝓmitenda, vt in c. habebat. 12. q. 1. Item decimæ non dã ture ecclesiæ ex mera voluntate, sed sunt ipsius ecclesię ex reserua
tione diuina, vt in c. tua. ĵ. eo. Vnde pñt vendicari ſm unam opi. ut no, in c. tua. & dixi ŝ. eodem. capit. commissum. Vel saltem decima soluitur, ut debitum, vt in capitu. parochianos. ĵ. eodem. sed in solutione debiti non hr respectus ad inopiã debitoris, nisi post cessionem, vt dixi in c. 2. ŝ. de pig. Et puto, cp iste teneat soluere, cũ ecclesia teneatur sibi remittere tm. cp possit viuere, cũ ecclesia de suo teneatur sibi prouidere. Pro hoc, quod no. in simili gl. in c. quicunq; 16. q. 7. ubi dicit, quod si quis tanto tpe nõ soluit decimas, cp vellet integre satisfacere, oporteret vendere oĩa bona sua, cp licet teneatur ipse hoc facere, ecclesia tñ dẽt sibi remittere, vñ possit viuere. Credo, cp ẽt, ubi esset tanta inopia, q; fame periret, si decimam solueret, cp non teneatur ad solutionem, quia in tali necessitate oĩa sunt communia. cvñ licite sine vi
tio furti põt subtrahere de bonis alterius, ut no. in c. sicut. 47. dist. & in c. si quis p necessitatem, de fur. Et ex hoc potuisset solui qõ de paupere, nunquid teneatur soluere decimã de sibi donatis, cum illa sint sibi lucrũ, & de omni lucro licite acquisito teneat
d quis soluere decimã, vt in c. ex transmissa, ĵ. eo. Sed distingue, vt hodie tñ decimæ ꝓsonales non sunt in consuetudine. † Vlti. q̃ritur hic de q̃stione quotidiana: pone, cp aliquis multo tpe prædium possedit, ex quo non soluit decimã, illud uendidit, nunqd ecclesia possit petere decimã ꝓteriti tẽporis a nouo possessore, an solum ab antiquo. Io. And. vr hic velle, cp sit in optione ecclesię, quẽ velit ꝓuenire; nam cum decima sit onus reale, & censeatur tributũ, vt in c. tua. ĵ. eo. trãsit in nouũ possessorem, sicut dici
e tur de tributo, qđ debet Principi, vt in l. Imperatores, ff. de pub. ibi tex. Et hanc opi. tenet Fed. consi. 84. [d] Quidã tñ tenuerunt op positum, ut ibi refert, dicentes ecclesiã debere agere ꝺ antiquũ possessorẽ; & non ꝺ nouum; quia ecclesiæ debetur decima, fructuum, & sic pcipiens fructus est obligatus, non aũt prædium, & hãc opi. ꝺ riam secuti sunt aliqui Moderniores. Sed mihi placet pcedens opi. Io. And. & Fed. p dictum c. tua, iuncta d. l. Imperatores. Item facit c. in aliquibus, ĵ. eo. vbi dr, cp domini prædiorum
f illis locare pdia a quib. ecclesia sine ꝺdictione decimarum appellantur, si illis locare pdia a quib. ecclesia sine ꝺdictione decimarum ꝓsequi possit, ad idẽ in c. de terris, ĵ. eo. & c. si quis laicus. 16.
g q. 1. In gl. pe. ibi, [Quam citius, & ꝓpetentius. † No. gl. pro his, q̃ diu in c. peruenit, ŝ. eo. cp nõ requiritur monitio ad constituendũ debitorem in mora; sed de fructibus collectis tenetur rusticus soluere decimam, quam citius potest. Et no. ex fi. gl. cp vltima mo
ta consideratur, cum quæritur ad quem pertineat interitus rei.

ADDITIONES.

a Zac. ¶ Non possunt possidere, nec præscribere. Adde Bar. in l. comperit, C. de præsc. 30. an. istum in c. causam, in prin. & ibi Fel. col. 2. uer. signa theoricã, supra de præscr. Ge. in c. catholica. 11. dist. Bal. in l. omnes, in fi. de præscri. 30. an. & Car. consi. 149. incip. notum sit.

b ¶ Vide late per Ray. in sum. de deci. ultra me. ver. quid si aliquis lõgo tpe. vbi tandẽ cõcludit idẽ dicẽdũ, qđ gl. in d. c. quicũq; hic alle. per istũ. Et an hoc procedat in decima papali, uide Imo. in cle. si bificiorũ, ver. q̃rit Pa. eo. tit.

c ¶ Communia. Vide ad hoc pulchrum text. in l. 2. §. cum in eadem, in fi. ubi gl. ff. ad l. Rho. de ia ctu. per quem tex. dicit ibi Ang. cp milites tempore necessitatis possunt licite deprædari victualia. Et multa quæ permittuntur ratione necessitatis, ponit Ias. in l. principalibus, ff. si cer. pe. Fel. in c. 1. Alias est. 81. quod incip. laicus.

d Vide qua uidetur casus in c. pastoralis, infra eo. ubi dicit, quod fructus non possunt nendi, nisi cum onere decimarum.

e ¶ Compelluntur. Adde Old. consi. 91.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non soluere decimas, intelligitur de prædiis propriis, secus de his, quæ ab alio conduxit.*
2 *Priuilegium simpliciter concessum non debet ita late interpretari, ut alii infligat enormę præiudicium.*
Priuilegium debet stricte interpretari, quatenus tãgit præiudicium tertii.
3 *Conductio prędiorum est interdicta religiosis, quando habent propria, ex quibus possunt uiuere, alias secus.*
4 *Priuilegium continens enormem lęsionem alterius, reuocatur in totum, non autem modificatur.*
5 *Compositio de decimis non soluendis inter ecclesias adinuicem, valet.*

CAP. VIII.

1 Dilecti filij. †Priuilegiati super decimis non soluẽdis, de his pdiis, q̃ a baliis conducunt, decimã soluere tenentur. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Vnde] Casus lit. Monachi de Neuolo habebant priuilegium de non dandis decimis de terris quas colunt suis sumptib. Ipsi ꝓducebãt prędia aliorũ in parochia monachorũ S. Crucis, de quib. pdiis monachi S. Crucis decimas percipere ꝓsueuerunt, & de quib. in magna parte sustẽtationẽ habebant, & occasione priuilegij prædicti decimas non soluebant monachis S. Crucis de prædiis conductis, unde cum ipsi monachi enormiter grauarentur, ꝓquesti sunt domino Papæ, vnde scribit eisdem monachis de Neuolo, dicens, cp nõ fuit intentio anteceſſorum suorum, vt de possessionibus, quas cõduc
cunt, decimas non persoluant, gnare mãdat eis, ut de pdiis ꝓductis, monachis pdictis, integre decimas psoluãt, veleũ eis amicabili
2 ter ꝓuenĩãt B. † No. cp priuilegiũ simpliciter ꝓcessum, nõ dẽt ita late ĩterpretari, ut alij insligat enormę præiudiciũ. Ex quo ifero, cp quatenus priuilegiũ tãgit ius tertii, dẽt stricte intelligi, vt no. In no. in c. cum dilecti, de do. & est tex. hic apertus. Nam fuerat hic simpliciter concessum priuilegium super decimis non soluẽdis. & tñ restringitur ꝺ propriam significationem verborum, vt non cõprædendat pdia conducta, & hoc, vt tertio non inferatur gra
3 ue præiudicium, qđ no. † Secundo no. iuncta gl. j. cp religiosi possunt conducere prædia, quod intellige, qñ propria non sufficiũt,
4 alias secus, in c. peruenit. 86. di. & tene menti illũ tex. † No. tertio, cp vbi cõtingit enormis læsio, priuilegium non reducitur ad modificationẽ, sed in totum reuocatur ſm Vincentium. Sed aduertendũ hoc dictum nõ colligitur hic, qa priuilegium remanet hic firmũ in prædiis propriis. Tũ quia hic non fit reuocatio ẽt in parte, sed Papa declarat, cp intentionis suæ non fuit, vt priuilegiũ extenderetur ad pdia conductitia: dictum tñ verum est in se, & me
5 lius probatur ĵ. c. prox. vbi dicetur. † Vltimo no. ex fi. quod inter ecclesias valet compositio, vt non soluatur decima integre, sed aliqua quota, puta vigesima, vel quintadecima.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium, quod ex post facto incipit esse nociuum tertio reuocatur, sed an ipso iure, uel aliter, vide nu. 4.*
2 *Monachi iuste possunt decimas exigere, ẽt a monachis alterius monasterij.*
Decimæ non sunt soluendæ religiosis non habentibus iura parochialia.
3 *Priuilegium concessum a Principe est interpretandum, vt prędictum non inferat tertio.*
Priuilegium in principio ualidum ex post facto reuocatur, si enormiter inci pit ledere ius tertii.
4 *Priuilegium an incipiat inferre enormem lęsionem, est in æstimatione principis, quando dubitatur, alias quilibet index potest hoc discernere.*
Priuilegium concessum patri, ut possit testari pro filio muto, vel alias inhabili, reuocatur ipso facto cessante causa priuilegii.
Priuilegium cõtinẽs lęsionẽ tertii, reuocatur in totũ, nõ tamẽ modificatur.
5 *Legitimatus non definit succedere per superuenientiam filiorum ex legitimo matrimonio.*
Priuilegiũ concessum ex cã, non reuocatur ex cã cessante, quando priuilegium habuit suam perfectionem, secus si haberet causam successiuam.
Cessante causa, an cesset effectus.
6 *Priuilegium ex quibus casibus perdatur ex postfacto.*
Priuilegium, quod transit in contractum, uel quasi, concessum non subdito, non potest ex post facto reuocari.

CAP. IX.

1 Suggestum. †Reuocat priuilegium, si ex postfacto incipit enormiter nociuũ esse. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Discretioni.] Casus li. Abbas, & fratres Dolon. monasterii ꝓquesti sunt domino Papæ, cp cũ ipsi hẽant priuilegia de nõ dãdis decimis monachi de Vrsino decimas auferre conãt ab eis, ꝺ tenorẽ priuilegiorũ suorũ. Mãdat Papa Abbati, & fratrib. Dolonẽ. vt sup decimis illis ꝓnãt, qa qñ Romana eccla, Ordini illorũ priuilegia de nõ dãdis decimis ꝓcesit, ita erãt rarę abbatiæ illi ordinis, cp nulli poterat de iure scãdalũ suboriri. Sed mõ intñ sũt augmẽtatæ, & possessionib. ditatæ, cp multi viri eccliasti
2 ci de ipsis ꝓponũt q̃relã. B. † No. 1. cp monachi iuste decimas exigere pñt, ẽt a monachis alterius monasterii. Qđ intellige, qñ isti q exigunt, hẽnt certã parochiã. Nã tũc de iure cõi pñt decimas petere oĩum, q̃ colliguntur intra parochiã, & in hoc non est differentia inter religiosos, & clericos seculares. Nam si religiosi habent curam animarum, possiunt iura parochialia exigere.

Universidad de Deusto
Biblioteca

16.q.1.c.sunt nōnulli,'&'c.doctos, & in c.moderamine. aliàs de
3 iure cōi religiosi non possunt decimas expetere. † Secundo no.
q priuilegiū simpliciter à Principe ꝑcessum, dēt ita interpretari,
a vt enorme [a] preiudiciū tertio non inferat, est in hoc iste tex. satis
no. facit l. quoties, & q̄ ibi no. C. de p̄c. imp. offer. & l. ex facto, ff.
de vulg. & pup. Tertio no. vnū casum, in quo priuilegiū in prin-
cipio validum, ex postfacto reuocat, q̄n. l. enormiter incipit lęde
4 re ius tertii. † Sed circa hoc cadit dubitatio, nunq̄ ipso iure b p
b hāc cām reuocet priuilegiū? Quidā Gul. de Petra late disputauit,
& ꝛcludit, q si est in corpore iuris clusum reuocat ipso facto, se-
cus, si extrauagat. Sed ego nō video sufficientē rōnē diuersitatis,
& in ꝑrium facit d. l. ex facto. vbi priuilegiū ꝑcessū patri, vt possit
testari, p filio muto, vel aliàs inhabili, reuocat ipso facto, cessante
cā priuilegii. Et vide bo. gl. i reg. decet. de reg. iur. li. 6. q̄ dicit Prin-
cipis esse æstimationē, an & q̄n priuilegiū dicat enormiter lædere. Vñ in hoc passu ꝛcludere, q aut ꝑstat de cā reuocatoria priui
legii; & tūc ēt iudex inferior pōt super hoc discernere, ar. d. l. ex fa
cto. Aut dubitat, & tūc solius principis ꝑcedentis est æstimatio;
& sic ꝑcedit rō iurisconsulti, posita in d. l. ex facto. Ad p̄dicta vide
q̄ de. & no. in c. cū venissent, de iud. & no. sp istū tex. ga pōt addu
ci ad decisionē pluriū gōnum. Et maxime tene mēti tex. ad hoc,
q priuilegiū, q̄ in corpore iuris enormiter lædere, nō reducit ad debitā
moderationē, sed reuocat in totū. Et est rō, ga non apparet, quare magis dēt ꝑsistere in vna parte, q̄ in alia, arg. eorū, quæ le. & no.
5 in l. §. Trebatius, ff. de aqua quoti. & æsti. facit c. detestāda, de cō
cess. p̄b. li. 6. † Vltimo scias, q hæc litera pōt adduci ad gōnem for
mātā p legistas in d. l. ex facto. Nā quidam habens filios naturales
tantum, fecit eos p principē legitimari: tractu tpis duxit vxorem,
ex qua habuit duos filios legitimos, dubitat nunquid filij legiti-
mati debeant pariter succedere cum alijs filijs legitimè natis. Et
videbatur dicendum, q̄ non; ga cessante cā priuilegii, cessat ipsū
priuilegium. 21. q. 1. c. generaliter, & hāc opin. tenet ibi Dy. Sed ꝑ-
riam opin. tenuit Raynald. de Fordi quam sequitur Bart. per reg.
factum legitime. Et per hoc potest limitatio notabiliter elici ad
istum tex. q priuilegium, quod habuit perfectionē suā, nec ꝓtinet
actum successiuū, non reuocat, licet postea cesset cā priuilegii.
Secus in priuilegio habente cām successiuam, vt hic, & in d. c. ge-
6 neraliter. † In gl. i. in fi. ex ista gl. habes 5. casus; [c] in quibus ex post
c facto perditur priuilegium. [d] Doctores addunt alios casus, & sex
d tus casus sit per ſtia m latā ꝑ priuilegiū, à qua non fuit appellatū,
vt in c. inter, de re iud. Septimus casus, per priuilegium f'm, faciēs
specialem mentionēde primo, vt in d. c. veniens, de præscr. Quod
intelligo nisi priuilegium transuerit in ꝓtum, vel quasi seu fuerit ꝑcessum non subdito. Nam tale priuilegium non potest reuo
cari per ꝑcedentem, vt no. ponit Inno. in c. nouit, de iudi. facit q̄d
no. Bar. in l. pen. ff. de decretis ab ord. facien. Octauus casus per
renunciationem tacitā vel expressam, vt in c. pro illorum, de præ
ben. An autem clerici possint renunciare priuilegijs, vel ꝑsuetu-
dinibus fauorabilibus eorum ecclesijs, vide no. per Inno. in c. ac-
cedentibus, de priui. Nonus casus, si f'm priuilegium est speciale,
primum generale: quod tamen intellige f'm ea, quæ dixi in c. cum
ordinem, de resci. Decimus casus, si apponitur in rescripto clau-
sula, Non obst. tali priuilegio. arg. in c. nulli, de resc. Vndecimus
casus ratione pacti, vt in c. cum olim, de resc. & in c. i. & fi. de pac.
lib. 6. Ad materiam vide no. in c. cum accessissent, de constitu.
vbi plene informaberis.

ADDITIONES.

a ¶ Vbi gl. videtur tenere contrarium. De quo in c. pastoralis, infra eo. vbi idē
Panor. in c. præsenti, §. porro, de offi. ord. in 6. Card. Flor. in cle. 1. de cen. in
pen. q. lit quando priuilegium incipit esse damnosum, an reuocetur ipso iu-
re, an vero fit opus reuocatione hominis, vide gl. ord. in reg decet, lib. 6 &
Imo. in l. ex facto, in prin. 4. col. per istum tex. ff. de vulga. & pup. & glo. in c.
rescripta, 25. q. 1. & d. Abb. late in c. pen. in 2. col. de cle. non resi. & in c. quod per-
nouale, circa fi. post Io. And.

Ant. Fran. ¶ An & quando priuilegium possit reuocari, an ipso iure reuoce-
tur, dicas q regulariter priuilegium personale extinguitur cum persona, l.
ætatem, & ibi per Bar. ff. de cen. & in reg. priuilegia, ubi per Io. An. in Merc.
de priui. lib. 6 & habetur per Innoc. in c. abbate, de uer. sign. & vide Bald. in
l. omnia, post Gul. de Cu. C. de episc. & cler. & vide Barto. in l. fi. in fi. de coll.
illb. vbi loquitur de priuilegijs collegij dissoluti. Et adde quod cessante cau
sa priuilegij cessat ipsum priuilegium, l. Titia, §. vsuras, & ibi per Bart. ff. de
lega. 2. & habetur per d. Abb. in c. suggestum, de deci. & vide per d. Alexan.
in l. ex censantur, in § non solum, ff. de exc. tut. in apoſt. Et an in reuocatione
priuilegij debeat inspici eius tenor, vide Paul. de Cast. in consi. 284. incip. in
facto præsenti, & vide per Alex. in consi. 115. in secunda parte, & per eun-
dem in l. omnes populi, ff. de iust. & iu. Et quanto tempore duret priuilegiū
vide per Bar. in l. beneficium, ff. de consti. prin. in vlt. colu. & ibi etiam per
Alex. Et per non vsum, & quanto tempore perdatur, vide etiam ibi per Bar.
& per Doc. in c. cum accessissent, de consti. Et an priuilegium, quod incipit
nocere, ipso iure reuocetur, vide dom. Abb. post gl. in c. suggestum, de de-
ci. quæ enumerat casus, in quibus reuocatur, vel perditur priuilegium, & vi
de gl. in reg. decet, de reg. iur. lib 6.

b ¶ Imo quod est singularis, etiam si Princeps expresse diceret se concedere; etiam cum preiudicio tertij, intelligi debet, quando esset paruum præiudi-
cium, secus, si esset magnum, & enorme præiudicium tertij. Glo. est, quam
reputo valde no. in l. sed cum hærede, in l. fi. ff. ad Treb. quam ibi nullus ad
hoc ponderauit, facit gl. in uer. in commodo, in l. seruitutes, §. publico, ff.
de fer. & ita expresse no. Car. Flo. in c. mandatum, in 6. no. per illum tex. de

resc. & d. Bar. Vero in trac. ser. rust. de aquæd. quod nunquam obliuiscaris.

c ¶ Quando priuilegium incipit esse damnosum, an reuocetur ipso iure, au
uero fit opus reuocatione hominis, adde gl. in c. rescripta, 25. q. 2. & eun-
dem Abb. late in c. pen. in 2. col. de cler. non resident. & in c. quod per nouale,
circa finem, post Io. And. infra de verborum, f. g. Adde quid resci. dat pri
uilegium, Old. cons. 96.

d Seb. Sap. ¶ Perditur priuilegium. Qualiter perdatur priuilegium tradit Fel.
in c. cum accessissent, col. 11. uer. in gl. pen. supra de const. & late Ias. in l. li.
col. 9. tertio principaliter, quærit, de const. prin.

SVMMARIVM.

1 *Monachi diuersorum habituum, licet sint eiusdem ordinis, non possunt stare in eodem mona. sed in diuersis.*
2 *Colonus, vel dominus quando dicantur colere agrum sumptibus suis, & quando dicatur colonus partiarius.*
3 *Decimę non soluuntur a religiosis de hortis quos ad eorum vsum habent.*
4 *Decimæ sunt soluendæ a colonis prædiorum exemptorum, quando scilicet sunt exempta ratione personarum, secus, si ratione ipsorum prædiorum.*
Priuilegium reale transit ad quemcunque, ad quem peruenit ipsa res, personale vero non egreditur personam.
5 *Gabella, quę non soluitur ab aliquo domino de aliqua re, an sit soluenda, si illa res perueniat ad alium.*

CAP. X.

Ex parte. Cistercienses, Templarij, & Hospitalarij decimā prædiorū suorum, quæ propriis manibus, aut sumptibus excolunt, soluere non tenentur. Alij vero religio
si non soluunt decimas de hortis & nutrimentis aīalium, nec de
noualibus, quæ propriis manibus aut sumptib. excolunt. Cōis di-
uisio. Secunda, ibi, [Sane.] Casus liter. Quidam monachi albi &
nigri, occasione priuilegiorum, quæ super non dandis decimis
sibi concessit Romana ecclesia, spoliare præsumebant ecclesias
iurisdōnis Terraconen. Archiepiscopi: vnde ipse significauit hoc
dño Papæ. & ipse rescribit eidem dicens, q prædecessor eius se
re omnibus religiosis ꝑcesserant decimas de laboribus suis, sed
Adrianus postmodū solis fratribus Cisterciēn. ordinis & Templa-
rijs, & Hospitalariis decimas laborū suorū, quos, ꝓpriis manib. &
sumptib. excolunt, concessit; aliis vero ꝑcessit, vt de noualibus suis
quæ propriis manibus, & sumptibus excolunt, & de nutrimēntis
animalium suorum, & de hortis suis decimas non persoluāt, quæ
super hoc imitatus est. Vnde præcepit, vt hi, quibus hoc in dulti
est, hac occasione de aliis rebus ecclesiarum decimas subtrahe-
re non præsumāt, vel sibi quid vlterius vendicare. B. † Primo no,
1 q monachi diuersorū monasteriorū, possunt vti diuerso habitu:
vnde non tenetur se ꝑformare in vno habitu. Nā quidā deferunt
habitū nigrum, quidā album, alii coloris alterius; sed in eodē mo
nasterio nō potest esse diuersitas, vt in cle. 1. de cle. Secundo no.
priuilegium, q̄d habent cōiter religiosi super solutione decima-
rū. Ex quo ēt infero, q de dote monasterii, seu ecclesiæ decimæ
sunt soluendæ. Nā cum ex priuilegio cōceditur libertas in certis
casibus, nec reperitur ille casus exceptus; ergo de iure cōi tenen-
tur ad solutionē decimarum, de quo dic, vt plene dixi in eodē
genus, §. eo. Item no. ibi, [Laborū suorum.] q duo requiruntur ad
hoc, vt isti monachi gaudeāt priuilegio. Primo, q prædia sint pro
pria: nam secus, si ꝓductitia, vt clarius probatur §. c. proxi. Secundo
vt ipsi colant ipsa prædia propriis sumptib. vel manib. † Sed pro
2 intellectu totius c. 1. quæritur, q̄n dicuntur colere propriis sump-
tibus? Sol. dic, q̄n soluunt certum pretium pro illorum cultu-
ra: vnde si tradunt illa prædia colonis partiarijs, vel censualibus, i.
soluentibus certum censum, nō habet locū priuilegiū illud. Pro
hoc tex. ꝑ. c. prox. & vide bo. gl. in cle. i. eo. ti. Ex quo no. q colonus
partiarius non dr̄ proprie colere agrū sumptibus dominj; quia
pars partiarii coloni submittitur fortunę, & Dei misericordię,
vnde, si nihil colligeret ex agro, verum est dicere dominū nihil
soluisse pro cultura; secus, si in omnē euentū colonus dēt habe-
re certas mensuras vini, vel frumenti. Nā tunc ille non dr̄ partia-
rius, sed sumptibus domini colere agrū, partiarius autem ꝓprie
est focius. vt no. dicit Bar. in l. si merces, ff. locā. dixi plene in c. pe.
§. de loca. † Secundo hic quæritur, nunquid de omnibus hortis
3 religiosi sint immunes à solutione decimarū? Dic q non; sed de
his, quos colūt ad propriū vsum. Nā aliàs posset machinari fraus
reducendo prædia ad hortos; & sic priuilegium ratione laesionis
reuocaretur, arg. in c. suggestū, §. eo. & ita tenent Doc. in c. 2. ꝺ. de
eccle. ædi. Ex quo infertur, q priuilegium concessum Fratribus
Minoribus, vt possint habere hortos, debet intelligi de hortis ad
proprium vsum duntaxat; non autē vt de olerib. seu herbis pos-
sint aliquid vendere. † Sed est dubium no. nunquid coloni istō-
4 rum exemptorum teneantur soluere decimas. Et facit hæc q̄stio
ad multa, [a] de qua vide gl. no. & tene eā menti, in cle. 1. ꝺ. eod. tit.
a quæ distinguendo dicit, q aut priuilegium fuit concessum ter-
ræ, id est, vt talia prædia non subiacent oneri decimarū; & tunc
coloni non tenentur soluere decimam; quia fructus capiuntur
ex terra priuilegiata. Aut priuilegium fuit concessum personis
& tunc coloni tenentur soluere; quia priuilegium ꝓmanet tęgē

per-

ADDITIO.

a ¶ Ad multa. Adde Fed. cons. 111.

1 sonam. † Ex quo infero, q in casibus istius c. coloni istorum religiosorum tenent soluere decimas de parte eorum, cū hic exi
mant p̄sonę, nō p̄dia. Et facit ista q̄ ad q. posita m p Bar. in l. lici
2 tatio, §. mercatores, ff. de pu. vbi q̄rit. Ecclesia Romana [a] hēt sali-
nas in Romandiola, quas pro certo tpe vendidit cuidā priuato,
queritur nunq̄ ille priuatus teneatur soluere pedagiū. Et vide-
batur q̄ non, quia emebat ab ecclesia priuilegiata. Contrarium de
terminat Dy. p illum tex. dicens, q q̄n priuilegium est reale, tūc
trāsit in emptorem. Si vero est p̄sonale, non trāsit. Tū Bar. dicit
hunc determinationem verā in muneribus ordinarijs; sed in ex-
traordinarijs dicit, q conductor gaudet priuilegio, per l. j. C. de
p̄d. dom. Aug. li. 11. Et dicit ea munera extraordinaria, q̄ non re-
periuntur imposita a lege, vel ēnatus consulto, vel lege principis, vt p
bari ibi in l. i. C. de uac. mu. li. 11. Hoc dictum Bar. non puto uerū
indistincte: Nā illa l. i. p. nit priuilegium, vt clare p. tet ex illa rub.
& in contrarium facit tex. in c. dilectus. 3. ꝺ. de præb. vbi patet, q
ecclesia hēt ius p̄sentādi ex donatione laicorum, pōt aggraua
ri tanq̄ quilibet patronus ecclesiasticus, nec hīr respectus, q̄ pue-
nerit illud ius ex donatione laicorū. Ad idem quod leg. & no. in
c. de iu. pa. li. 6. Vnde placet mihi precedens distinctio, vt distin-
guimus inter priuilegia realia, & personalia. In gl. 2. in fi. No. glo.
quæ est magistra. in sua materia circa solutionem decimarū fiēdā
a religiosis, & hāc gl. posuit in effectu Inn. s. c. prox. De clericis au
tem ꝛcularibus plene dixi s. eo. c. ii. & addequod hodie hīr in cle.
1. eo. Sed hic dubitatur, quid intendat litera, dum dicit, q de nū
mentis aīalium religiosi non tenentur soluere decimas. Sol. e.
2. de eccl. ædifi. & gl. in d. cle. j. exponunt, i. de animalibus, quæ reli
giosi nutriunt, secus, si d. int aliis tenenda, & nutrienda eorū sum
ptib. sicut hic dr̄ de pos. Nā isti vñr nutrire, si eorū expensis nu
triuntur, aliàs. n. vna fuisset fraus, quæ narratur in d. cle. j. in princ.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Ecclesia Romana. Vide Sali. in l. uniuersi, ff. de vect. & commi. Pet.
de Anch. in cons. 109. inci. prima facie. Card. in consi. 12. inci. in dubius præ
tiffi. Dec. in consi. 48. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ, quę ex priuilegio non soluuntur ex prædijs proprijs laboribus cul
tis aīa, soluuntur si illa prædia alijs dantur cultiuanda.*
2 *Priuilegium concernens præiudicium tertij, est stricte interpretandum.*
3 *Mendans non dicitur facere per se in materia priuilegij.*
Personaliter non dicitur aliquid fieri, quod fit aliquo mediante.

CAP. XI.

Licet de. † Priuilegium super decimis laborum, non ex
tendit ad terras quæ aliis tradunt excolendæ. [a]
Casus lit. Religiosi, quib. ꝑcessum est, vt de laboribus suis, quos ꝓ
priis manibus, & sumptibus excolunt, decimas non persoluant,
possessiones suas aliis tradunt excolendas, decimas de illis sol-
uere tenentur ecclesiis parochialib. in quibus locum priuilegiū
non hēr. Ber. † No. q priuilegium ꝑcernens præiudicium tertii,
1 stricte interpretandū; unde non dēt aliquo modo excedere
fines ꝓprium. Facit l. 2. §. si quis a Principe, ff. ne quid in loco pu
blico. no. Inn. in c. cum dilecti, de do. Nā vides, q priuilegium cō
cessum super p̄diis, q̄ colūtur propriis manibus, vel sumptibus,
non extenditur ad prędia quæ colūntur per mediarios, seu colo
nos censuales. Nam licet largo modo dominus dicatur colere
propriis sumptibus, cum tribuat medietatem fructuum ipsi co-
lono pro cultura, tñ stricte non dr̄ facere sumptus hoc casu pro
cultura; qa oīa sunt suppositа fortunæ & Dei iudicio; & sic vr̄ in
quantum restringit priuilegium alteri nociuum. † Ex quo ēt col
2 ligo, q in materia priuilegii, qui per alium [b] facit, non dr̄ facere ꝓ
se. Quid aūt in dictis dic, vt plene no. in c. mulieres. ꝺ. de sen. ex-
comm. & in c. si quis suadente. 17. q. 4. uide per Bar. in l. nō solū,
ff. de iniu. & in l. hæc verba, ff. de adul. Et facit ad
3 illum tex. gl. notabilis in cle. j. de vi. & ho. cler. quę dicit, q pœna
apposita ꝺ exercentes aliēn negotiationem personaliter nō extē-
ditur ad eum, qui exercet per alium. Secus, si non esset a dictum
verbum, p̄sonaliter. Et declara hunc tex. prout fuit notatum s. c.
prox. Gl. sunt faciles, ideo non insto.

ADDITIONES.

a ¶ Aliis traduntur excolendæ. Adde idem etiam esse, si ille colonus sit cē
sualis passive i. qui soluat censum pro fructibus retentis, ut no plene Car.
in d. c. 1. q. 3. eo. tit.

b ¶ Per alium. De hoc brocardo vide Fel. in d. c. mulieres. infra de sen.
excom. late per Ang. Are. ubi Aug. Arimin. in tra. malefici. in uer. Sempro-
nius mandatorem.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium alteri nociuum, licet stricte interpretetur, tamen non adeo, vt
recedatur a propria significatione uocabuli. Verbum positum in dispositio
ne odiosa, habens plura significata, interpretatur in significatu strictiori,
si autem est positum in dispositione fauorabili, interpretatur in latiori.*
2 *Delictus improprianter, vel violantes verba dispositionum, sunt minime
recipiendi.*
*Interpretatio statutorum, uel constitutionum, vel mentis testatoris, quomo
do fieri debeat.*
*Ratio legis dominatur legi, sicut anima corpori, & in qualibet lege potest cō
siderari aliqua ratio, saltem naturalis.*

3 *Verba si sunt clara, nec constat de contraria intentione, non est ab eis recedendum.*

CAP. XII.

Ad audientiam. Priuilegiū de decimis laborū, ēt
ea, q̄ nō sunt noualia, ꝓhibēdit.
Primo ponit primā interpretationē, q̄ ꝺo reprobat. ibi, [Mãda
mus.] Istud c. emanauit ad declarationē c. ex parte, ꝺ. eo. Casus lit.
In priuilegijs Cisterciē. ꝓtinet, q de laboribus suis, quos ꝓpriis ma
nibus, aut sumptib. excolūt decimas nō p̄soluāt. Quida malitio-
se interpretant verbū illud. De laboribus. i. de noualib. verbū illud
ad noualia restrigētes. Peruenit hoc ad notitiā do. Pa. vñ mādat,
quatenus p̄lati hoc de cętero fieri p̄mittāt. Si. n. Papa intellexisset
1 de noualib. potuisset de noualib. Ber. † No. ꝺ. & tene mēti, q licet
priuilegiū alteri nociuum, sit stricte interpretādū, vt dixi s. c., px.
nō tñ adeo, vt recedamus a ꝓpria significatione verborū, & idē
hic in statutis. Vnum tamē scias, q si verbum positū in dispone
odiosa hēt plura significata, puta latum, & latissimum, debemus
illud intelligere in significatu strictiori, vt ꝓbatur c. cū in cūctis, de
cle. iūcto c. si ꝓmissarius, e. ti. in 6. no. Io. Anū reg. odia, de reg.
iur. lib. 6. in Mor. Sed in dispone tauorabili, capitur in latiori signi
ficatu, vt colim, & in c. cum tibi. ꝺ. de ver. si. Ad hoc rō iuris. odia
restringi, & fauores quent ampliari, vt in d. reg. odia. vide plene
de his p Cano. in d. c. olim, & p Legistas in l. si. ff. de ꝓst. prin. Sed ō
no. q diuersitas vocabulorum, inducit diuersitatē rerū, ad hoc
c. cōno. 21. dist. Et raro ꝓtingit, q duo uocabula p oīa idē impor-
tēt. qa alias res inducerer sūpfluitatē. Pro hoc pulcher tex. cum
2 ibi no. in l. si idē, C. de cod. † Et no. istum tex. quia quotidie posset
allegari ꝑ puerrentes intellectum iurium, & impropriantes voca
bula legum. Nā sine necessitate hoc fieri nō dēt. Nā si Princeps
aliter intellexisset, bene potuisset ponere vocabulum accōmoda-
tius. Et ponit Io. de Lig. hic q̄dā verba circa iterp̄tationē iurium.
Dicit n. q aut apparet de mēte, & eis stādum est. Dic ēt, ꝑ ꝓpriū
significatum verborum, vt l. cum p̄. §. dulcissimis, ff. de le. 2. vbi
verba restringuntur p p rōnem expressam. Rō est, qa verba deser
uiunt intētioni, & nō e ꝺ, vt in ci. regulis, de ap. Et n. fe uerba &
intentio, seu rō, ꝓt corpus & aīa. Nā sicut aīa dīnatur corpori,
ita rō legis dominat verbis, ad idē l. nō dubium, & q̄d ibi no. C. d
le. & reg. fi. d reg. iu. li. 6. Aut nō ꝓstat de mēte, & tunc si verba sūt
clara, nō est ab eis recedēdum, vt in Lille. §. cum in verbis ff. de le.
3. & in l. non aliter, eo. ti. & in c. ꝑterea, & in c. fi. ꝺ. de ver. sig. Hoc
ego intelligo, q̄n rō non est express. in lege, nec pōt coniectura
ri rō naturalis legis. Nam vt singulariter ingt Cy. & alii post eum
in d. l. non dubium, vbi rō non est expressa, debemus ꝑiecturare
p similia rōnem nātē, q̄ mouere potuit legislatorem. Nā sine rō-
ne nō fuit motus, cum sine rōne non sit lex. 4. dist. c. erit autē lex.
2 & j. dist. c. ꝺsuetudo. & f'm illam rōnem [a] ꝑiecturatam possumus
extendere & restringere legem ēt odiosam. Hoc est ualde notan
dū. facit, q̄d no. Dy. in d. reg. fi. & optīe in l. scire, §. sufficit, ff. de exc.
tut. vbi ponderat naturalis iustitia. Sed vbi non pōt hęc rō natura
lis ꝑiecturari, tunc ꝓcedit dictum Io. de Lig. vt recurratur ad uer
ba, si sunt clara; si autem sunt dubia; fienda est interpretatio per
alias leges: si fieri pōt, quia iura debent iuribus ꝓcordari, ut in c.
cum expediat, de ele. li. 6. Si uero per alia iura non pōt apparere
intellectus; tunc recurrendum est ad consuetudinem ciuitatis,
ut in l. minime, & l. fi de interpretatione, fi. de le. & in c. cum dile
ctus, de consue. Si autem non apparet de consuetudine loci, re-
currendum est ad similia, ut l. non possunt. ff. de leg. & in c. cū di-
lecta, §. de confirma. vti. uel inuti. In defectum vero omnium re
currendum est ad principem; quia eius est interpretari, cuius est
condere. c. inter alia, de sen. excom. & in l. humanum, C. de leg. Et
ex his multipliciter intelligitur illud generale, q eius est interpta
ri, &c. Nam debet intelligi, q̄n per remedia supradicta, vel similia
non potest haberi certitudo legis, & sic intelligerem l. unicam,
C. de profes. qui in ur. Constan. li. 12. ubi datur Doctoribus pote
stas interpretandi, & idem est in iudicibus, iuxta no. per Inn. in c.
3 cum speciali, de app. † Et ex his infertur ad decisionem capituli.
Nam cum verba essent hic clara, nec constaret de intentione ꝑ
ria, non erat a verbis priuilegii recedendum, & ad materiam ex-
tensionis uide quod no. Bar. in l. si constante ff. sol. matri. n. 7. q. &
in auth. quas actiones, C. de sacro. ecc. per Io. An. in regula, odia,
& in reg. pro possessore, li. 6. in Mer. Gl. unt faciles, videas per te
quia colligunt generalia.

ADDITIO.

a ¶ Rationem. Casus in quibus ex post facto perditur priuilegium.

SVMMARIVM.

1 *Oblationes, uel eleemosinæ factę alicui imagini, uel picturę existenti intra li
mites parochiæ, licet in domo alicuius priuati, cedunt lucro presbyteri pa-
rochialis.*
2 *Decimę illorum, qui non sunt sub certa parochia, spectant ad episcopum.
Diœcesis est parochia episcopi.*
3 *Canonica portio quæ debetur episcopis de decimis, potest prescribi.*
4 *Prælatus in acquirendo, potest præiudicare ecclesiis.*
Prælatus an possit repudiare hæreditatem, uel legatum delatum ecclesię.
5 *Decimæ illius loci, qui est intra duas parochias, & ignoratur sub qua paro
chia illarum sit, debent diuidi inter ipsas, non autem debentur episcopo.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XIII.

2 Quoniam. [a] Decimæ noualium, debentur ecclesiæ, in cuius parochia sunt; si vero non sunt in certa parochia, debent diœcesano, qui pōt sibi retinere, vel alteri ecclesiæ ꝓcedere. h.d. Primo consultatio. Secundo rñsio, ibi, [Respondemus.] in qua distinguit. Secundū membrū prosequitur ibi. [Alioquin.] Casus lit. Eps Brixien. quę fuit à Dom. Papa, quid de decimis noualium suæ diœcesis sit statuēdum. Respondet Papa, ꝙ si noualia illa sunt intra certā parochiā alicuius ecclesiæ, de cimas illarum faciat assignari illi ecclesiæ, sua parte sibi retenta. Si vero non sunt intra certā parochiā, de illis disponat. prout sibi placuerit, hoc est, vt alii ecclesię deputet, vel ad opus suum retineat. Ber. † No. primo, ꝙ redditus spirituales nouiter prouenientes intra parochiā alicuius ecclesię, debent ecclesiæ parochiali, & non ep̄o. & optime facit tex. iste. ꝙ oblationes factæ imagini, [b] seu picturæ alicuius Sancti, existenti depictæ extra ecclesiā, intra parochiā tñ, debeātur ecclesiæ parochiali, & non Ep̄o. Nā, vt vides, istæ decimæ noualiū nouiter fuerunt ortæ. Nec vnq̄ ex illis terris aliqua fuerat solutio facta ecclesiæ parochiali; attamē, quia oriuntur intra parochiā, debentur eccle. parochiali. Et optimè facit tex. in c. pastor. 5. de his, quæ fiunt à prēl. vbi litera latius loquitur. Illud autem certum, est, ꝙ dño domus, vbi est pictura, vel imago, illæ oblationes non debentur, quia priuata persona non potest habere oblationes; nec vsumfructū alicuius rei religiosæ. Certum est ēt imaginē, vel picturā alicuius Sancti esse religiosam. Pro hoc vide gl. sing. quæ hoc sentit, in l. statuæ. ff. de vsu
2 fru. † Secundo no. ꝙ redditus spirituales prouenientes intra diœcesim ep̄i, spectant de iure cōi ad ep̄m, si non oriunt intra parochiā alicuius ecclesiæ. Ex quo infertur, ꝙ decima omniū nemorum & aliorū locorum, quæ non sunt intra certā parochiā, spectant ad ep̄m loci. Per hoc ēt infertur, ꝙ vbi parochiæ nō essent limitatæ, decima prædialis indistincte debetur ep̄o, quia tota diœcesis est sibi parochia, vt in c. parochianus. 5. de sepul. & in c. apostolicæ, de dona. † Tertio no. ꝙ decima prędialis de iure cōi non debet ep̄o. sed illi ecclesiæ, in cuius parochia sunt p̄dia; sed quarta decimarū debetur ep̄o, vt hic, & in c. 2 querente, de off. ord. Valet tñ præscriptio ꝺ ep̄m, respectu quartæ, vt in c. de quarta, 5. de p
4 scr. † Vltimo hic quæro, nunquid eps possit sine consensu capituli, decimā illorum noualium, casu quo sibi debetur alteri ecclesiæ ꝓcedere? Gul. Naso, ꝙ non, quoniā eps non potest alienare ius ecclesiæ, seu bona sine consensu capituli, vt in c. pastoralis, de do. & in c. i. 5. de his, quæ fiūt a prēl. cum si. Sed Io. de Deo tenuit oppositum; & hanc partem videntur sequi cōiter Doc. duplici ratione. Primo pp literā istā, quæ vī hanc facultatem donādi cōcedere ep̄o. Secundo, quia eps proprie hoc casu non alienat, sed non acquirit. No. sin. hanc rationem, ꝙ eps potest in non acquirendo solus prēiudicare ecclesiæ & pro hoc vide tex. cum gl. 16. q. 6. c. fi. per Inn. in c. 2. 5. de do. Et facit hoc dictum ad aliā quæstionem, nunquid solus p̄latus possit repudiare hæreditatem, seu legatum delatū ecclesię? De quo vide quod dixi 5. de his, quæ fiunt à prēl. c. i. Sed quæro, quomō procedit iste tex. dum dicit, [Alioc qui, &c.] quid includatur sub illa dictione, Alioqui. [c] Sol. cum venīat aduersatiue ad præcedentia, includit ex proprio significatu ꝺrium intellectū, vnde cum 5. dixisset decimas deberi ecclesię parochiali, si sint intra parochiā; à ꝺrio, si non sunt intra certā parochiā debentur ep̄o. Sed aduerte, quia diuersimodè possunt non esse intra parochiā. Primo, si parochiæ non sunt limitatæ, vt 5. dixi. Secundo, si ista noualia surgunt extra limites ecclesiarum pa-
5 rochialium, putà in nemoribus remotis. † Vnde dicit hic Gof. ꝙ si certum foret hæc noualia includi in aliqua parochia ex duab. vicinis, sed ignorat, intra q̄ istarum, tunc decimæ non debentur ep̄o, sed debent diuidi inter istas duas parochias, ar. c. 1. de sepult. lib. 6. quod ītis placet. facit Inst. de rer. diui. §. insula.

ADDITIONES.

a ¶ Adde eundem Panor. in c. suggestum. infra de app. cum concor. ibi additis in prima addi.

b Zachar. ¶ Oblationes factæ imagini. Adde istum in c. pastoralis, nume. 2. & quod ibi nota. in apost. ad eum in ver. imagini depictæ. supra de his, quæ fiunt a præla.

c ¶ Alioquin. De dictione, Alioquin, vide Bart. in l. 1. col. 4. versi. 4 quæro, ff. de condi. & demonstra. vbi dicit, ꝙ est dictio mirabilis. Et de multiplici virtute huius dictionis, vide per Salyc. in l. 2. in prin. ff. si cert. pet.

SVMMARIVM.

1 *Exigere, istud verbum importat ab inuito extorquere.*
Decimę sunt debitæ de iure diuino.
Non soluentes decimas vigore consuetudinis, non excusantur a peccato.
2 *Quasi, ista dictio de sui natura importat improprietatem, vbi vero resultaret absurditas, inducit similitudinem, & est expressiua veritatis.*
3 *Debitor, quis proprie dicatur.*

CAP. XIIII.

1 Parochianos. Decimæ possunt exigi. h.d. † No. ꝙ decimæ non soluuntur ex mera liberalitate dominorū prædiorum; sed tanq̄ debitæ, possunt extorqueri: nā illud dr̄ proprie exigi, vt in l. fideicōmissa, §. si rem. ff. de leg. 3. Et forte dubiū fuit, quia oblationes in multis iuribus æquiparātur decimis, vt ꝺ. cod. quamuis cōiter soluuntur ex mera liberalitate offerentiū, de quo dic, vt plenius dixi 5. eo. super rub. Vnde videbat idē dicendū in decimis, sed ꝺrium hic statuitur. R ō, quia
a decimæ fuerunt institutæ ab ipso Deo, [a] qui præcepit eas debere solui, vt in c. tua, ꝺ. eo. dixi plene sup rub. istius ti. Et an hodie peccent non soluentes, & sic excusent à p̄ncitudine ꝺria, dicā plene in c. ad Apostolicæ, ꝺ. eo. † Scdo no. ibi, [Quasi debitū,] iuncta
2 gl. 2. ꝙ dictio, Quasi, est q̄nq; expressiua veritatis, denotans similitudinē & non imperfectionē. Q̄nq; diminuit significatū illius, cui additur, & hęc est propria ipsius significatio, de quo vide bo. gl. in l. in p̄sona. §. j. ff. de pac. & in l. falsū, ff. de ꝺdi. & dem. Vbi vero insurgit absurditas, impropriatur hæc dictio, & inducit similitu-
3 dinē, vel est expressiua veritatis, & ad hoc no. tex. cū gl. † In gl. a. in fi. vel ſm Host. dicuntur decimæ quasi debitæ; quia ecclesia non ꝺxit cum colono; ideo non tenetur colonus ex ꝺctu, sed ex quasi ꝺctu. & sentire vī Host. ꝙ proprie illud dr̄ debitum, quod nobis debetur ex ꝺctu, secus, si ex quasi ꝺctu, vel ex maleficio. Sed dic, ꝙ ex lato significatu quisque potest appellari creditor, q̄ ex aliqua actione petere potest, vt in l. si cui, & in l. creditores, ff. de ver. sig. Et de hac materia vide plenius per Bar. in l. j. ff. si cer. pet. vbi plene tractatur quis proprie dicat creditor. Sed, vt 5. dixi, ego credo, ꝙ iō dixit quasi debitū, vt excluderet opinionē illorū, qui dixerunt decimas deberi ex libera voluntate: vñ credo, ꝙ decimæ dicant debitæ largo mō. Nā stricte decimæ sunt i bonis ecclesiæ, & ſm vnā opi. ecclesia pōt eas vendicare, vt no. in c. tua, ꝺ. eo. & ibi glo. optima. De hoc dixi in c. cōmissum, 5. eo. & in c. cum homines.

ADDITIO.

a ¶ Vtrum solutio decimarum traxerit originem a iure diuino, vide omnino quod de hoc scribit Aret. in c. decimæ. 16. q. 1. & de hoc vide multum late per B. Tho. 2. 2. q. 77. art. 1.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non potest habere ius decimandi iure hæreditario a nemine, citra Papam, qui potest laico concedere ius decimarum ad longum tempus.*
2 *Decimæ dicuntur quid spirituale, & non possunt a laicis possideri.*
4 *Ius decimandi non potest concedi laico, etiam ad modicum tempus, cum sit quid spirituale, fructus vero decimarum possunt concedi.*

CAP. XV.

1 Ad hæc. † Decimę laico iure hæreditario ꝓcedi nō pōt. Primo recitat factum, quod secundo reuocari mādat, ibi, [Quoniā.] Casus lit. Quidā Abbas fecit donationem de quadā decima cuidā laico, & hæredibus eius. Quæritur, an talis donatio teneat? Respondet Papa, quia sanctuariū Dei hæredi-
tario iure possideri non dēt, mandat Ep̄o diœcesano, quatenus donationē illā viribus carere decernat; & nisi laicus ille decimā ipsam ipsi ecclesiæ libere resignauerit, ipsum vinculo excōicatio nis adstringat. Ber. No. 1. Abbates q̄nq; habere decimas, quod potest ꝓtingere, cum in loco habent ius ep̄ale, vel forte certā parochiā, vel ex priuilegio Romani Pontificis, de quo in c. suggestū,
2 5. eo. † No. 2. ibi, [sanctuarium Dei, &c.] ꝙ spūalia non p̄nt ꝓcedi laicis iure hæreditario possidenda. ex quo infertur, laicū de iure non posse possidere sepulchrū in terra cęmeteriata, seu intra ecclesiā ꝓcecratam, de quo dic, vt dixi in c. pen. 5. de sepul. Alia vero sepulchra, quæ sunt religiosa tñ de iure ciuili, laici possidere pos-
sunt l. familiari 1, cum l. seq. ff. de relig. & sumpt. fu. Item ex eodem
uerbo no. ꝙ decima dr̄ Dei sanctuarium, & sic est ius mere spūale: unde laicus hoc ius possidere non pōt, vt in c. cām, de præscri.
3 Sed primo q̄ritur hic, quid de Ep̄o, nūquid possit decimā laico ꝓcedere? Dic, ꝙ nullus citra Papam pōt ius decimandi, vel etiam fructus decimarum ad magnū tps laico concedere, ut ꝺ. c. 5. quis,
2 & quod ibi no. Est ratio, quia nullus citra Papam [a] potest laicum capacem reddere iuris spūalis, ad hoc c. 2. de iu. & quod ibi no. fa-
cit qđ no. gl. 32. dis. c. pter. §. ad hoc, ver. scribit. n. in ver. ducibus.
4 † Quæritur scđo, nunquid indistincte prohibitum sit decimā ꝙ-
b cedi laico? Doct. dñt, ꝙ in feudum, [b] seu emphyteusim ꝓcedi nō pōt, vt hic. Nec ēt pōt laico locari, vel aliquis ꝺctus super ea in-
ri, per quem videat facta alienatio, arg. c. nullis. de reb. eccl. non alie. facit l. fi. ff. si ager vecti. Sed ad tps modicū pōt ꝓcedi, ēt pro certa pensione, vt in c. vestra. 5. de loca. In effectu uolunt dicere Doc. ꝙ nō p̄nt iniri ꝺctus, p quē transfertur dñium directū, vel vtile, quia vī tunc facta quædam alienatio. Ad hoc tex. cum gl. in c. de reb. eccl. nō ali. sed p concessionē ad modicū tps nō trans-
fertur directum, vel vtile dñium, & intelligo hoc, qñ cōcedunt fructꝰ decimarū. Nā ius decimādi, cū sit spūale, ēt ad modicū tps

ADDITIONES.

2 ¶ Nullus citra Papam. Adde quod no. in apost. ad istum in cap. ecclesia Sanctæ Mariæ, nu. 5. & quod ibi no. in apost. ad eum, in ver. potestatem excommunicandi. supra de consti.

b Seb. Sap. ¶ Quod in feudum. An laicus possit habere decimas in feudum, vide de Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 25. ver. 5. dec. aratio, supra de constitu. Card. in c. 2. de feud.

dicto illius gl. iste tex. dum ponderat, quod iure hæreditario, &c. Glo. sunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi tenentur soluere decimas de prædijs, vel prædia dimittere; & idē de alijs infidelibus, nu. 5. Sed quid de decimis personalibus, vide nu. 6.*
2 *Iudei, & infideles alii possunt possidere immobilia inter Christianos.*
3 *Decimæ reales debent solui, ab illis, penes quos reperitur res.*
Tributa annexa possessionibus, sunt soluenda Principi, etiam quod dicte pos sessiones transeant in clericos.
Tributa, vel decimę etiam pro tempore preterito, sunt soluendę ab eis, qui postea incæperunt habere prędia, quę censentur transire cum onere suo.
4 *Obligatus ratione oneris realis, potest ab obligatione liberare se dimittendo ipsam rem oneratam.*
6 *Decimę personales, an sint de iure diuino, vel positiuo.*
Argumentum a contrario sensu, non valet, quando surgit absurditas.

CAP. XVI.

1 De terris. † Iudæi cogunt̄ p̄diales decimas soluere, aut p̄ dia dimittere. h.d. & non diuidit. Casus li. Quę rebatur, vtrū Iudæi ꝓpellendi sunt ad decimas soluendas? R ndet Papa, ꝙ compellendi sunt ad decimas p̄soluendas, vel possessiones penitus dimittendas; ne hac occasione iure suo ecclesiæ ua-
2 leant defraudari. B. † No. arg. ꝙ Iudæi possunt habere rerum dominia inter Christianos, & tā de Iudęis, q̄ de aliis infidelibus, vide
3 pulcre p Inn. in c. qđ super his, ꝺ. de voto. † Secūdo no. ꝙ onus de cimarū est annexum ipsis prædiis, vñ licet transferantur in eos, q̄ ad decimas nō tenent, dēnt nihilomin⁹ decimas inde soluere. Ex quo pōt colligi arg. bo. ꝙ ecclesiæ, & clerici tenētur ēt hodie sol uere tributa Imperatori de possessionib. eorum. Nā tributū est annexum ipsis possessionib. ita, ꝙ ipsæ possessiones principaliter ad hoc sunt obligatæ, vt est tex. iunctus gl. in l. Imperatores, ff. de pub. Vbi tex. ponit aliud singulare dictum, i. ꝙ possessor tenet ad tributum, ēt p temporibus præteritis, in quib. possessio fuit pe-
nes alium. Et sic licet ecclesia, & clerici sint exempti a dominio Imperatoris, tamen possessiones eorum, quę ab olim fuerūt one
rate, debēt transire cū onere suo. Qđ tñ hic non firmo, sed remit
to ad plene no. in c. si tributū. 11. q. 1. & in c. tributum, & in c. fm
4 canonū authoritatē, 23. q. 8. aliquid forte dicā in c. non minus, de
5 immu. eccle. † Item no. ꝙ obligatus rōne oneris realis, pōt se exo nerare ex debito relinquendo ipsam rem oneratā. Nam, vt hic vi des Iudęus præcise non cōpellitur ad solutionē decimarū, sed al ternatiue, vt aut decimas soluat, aut p̄dia dimittat; & hoc ideo, vt dixi, qa hoc est onus mere reale, licet in ꝓsequentiā obligetur p̄
6 sona. † Sed hic quæro de q. quæ olim fuit in facto: Prouincia Angliæ fuit tota Saracenorum, demum ꝓquisita a Christianis, remanserūt in quibusdam locis aliq; Saraceni, subiecti tñ Christianis, possidētes q̄dā prædia, de quibus nō est memoria, ꝙ decimæ fuissent ecclesię solutæ quæritur, nūquid tales Saraceni possint ꝓpelli ad solutionem decimarum ex huiusmodi p̄diis? Vī primo, ꝙ non, per c. quāto, ꝺ. de vsu. a ꝺrio, vbi dr̄ Iudæos ꝓpellendos fo
re ad soluendas decimas de his domibus, & possessionibus, de q bus ecclesia consueuerat pcipere decimas, anteq̄ uenirent ad Iudæos. Secus ergo de his p̄diis a q bus Ecclesia nō ꝓsueuit decimam percipere. Contrarium ꝓsuluit Ol. consi. 25. motus princi-
paliter, qa decima per laicos p̄scribi nequit, vt in c. cautam, de præsc. Item quia Deus vī reseruauit sibi decimas omniū rerum, vt in c. tua, ꝺ. eo. & adducit alias rōnes. Sed ego confirmando tñ sententiam credo firmiter, ꝙ oēs infideles, si de facto p̄nt ꝓpel-
lidi vrgeri ad solutionē decimarum, qm̄ Christus ꝓtituit tm̄ unū ouile, & vnum pastorem, vt in euangelio, it 3, ꝙ nemo de iu
re pōt separari ab isto ouili. i. vī Ecclesia. Item Deus sibi reseruauit decimas totius orbis, & licet solum p⁸ rcepisset eas dari Leui
ꝺ. ēt ex quo hodie sacerdotum translatum est in Christianos, oportet ēt, vt legis fiat translatio, vt in c. translato. 5. de constitu. Et sic fideles ratione bonorum, cum sint onerati decimis, vt supra dixi, tenentur soluere decimas. Imo plus dicerem, ꝙ si hodie
locus infidelium rediret ad fidē, quod ipsi infideles possent de iure ꝓpelli ad solutionē decimarū, ēt p̄teritarū, ar. in l. Imperato-
res. alle. & facit in simili l. ꝓperit, C. de præsc. 30. vel 40. ann. q̄uis ecclesia dēret cum eis misericorditer agere, iuxta id, qđ dicit gl.
non in simili in c. q̄cunq;. 16. q. 1. † In gl. i in fi. no. fi. Vult. n. Iudæos nō teneri ad decimas p̄sonales, q̄ soluunt ex lucris p̄sonæ. Doct. hic dicunt, ꝙ q̄uis nō teneantur soluere has decimas, astringunt tñ ad satisfact. eius, qđ eccl. fuisset ꝓceptura ab alio Christiano, habitasset in eius parochia, p c. quāto, p̄all. & qđ ibi no. Ego ad hoc allego gl. a ptā in c. tua, ꝺ. eo. ver. p̄textu neg tiæ. vbi dicit, ꝙ iu
dęus p̄latꝰ p̄sonales decimas q̄nq;, sed nō oēs, vt in d. c. quāto. Et ideo dicit, nō oēs, quia tñmō obligatur ratione satisfactionis dā
ni, & interesse, quæ sustinet ecc. ex eo, ꝙ Iudæus habitat in domo Christiani. Et crederem posse attentari, quod tenendo personas decimas [b] fore de iure diuino, [c] etiam ad eas integre persol-
uendas dicerem Iudæos posse compelli, qm̄ Iudei non possunt se eximere a præcepto diuino. Nec ob. ꝙ nō audiant diuina, quia hoc est eis imputādū. Non. n. deficit per ecclesiā. Nā hīs, obłonē
dō certo mō, satis vī adimpleuisse modū, si ꝙ eo nō deficit, sed ꝙ
aduersario, vt in l. iure ciuili. ff. de reg. iu. & ī reg. imputari, de reg. iu. li. 6. Simile in Christiano nō catholico. Nā licet non curet audire diuina, nō per hoc sequitur, ꝙ non teneat̄ soluere decimas p̄sonales; nec infideles dēnt esse melioris ꝺditionis, q̄ Christiani, nec ex eorum improbitate dēnt ꝓmodū ꝺceq, ar. in l. itaq; fullo, ff. de fur. & c. eum qui. de p̄b. in 6. Sed tenendo ꝙ p̄sonales decimæ sunt soluendæ de iure positiuo tm̄n, possēt ꝙcedere limitatio Doct. quia nihil ad nos de his, q̄ foris sunt, vt in c. gaudemus, ꝺ. de diuor. Et ad c. quanto, rñde, ꝙ ar. a ꝺrio sensu, non valet, cum' sur git absurditas, vt ibi no. & in c. publicato, de ele. & cū hoc tēperamēto pōt intelligi gl. in c. decimæ. 16. q. 1. quæ est ꝺria, quæ pure dixit infideles, & Iudęos teneri ad decimas personales.

ADDITIONES.

a Zac. ¶ Soluere tributa. Vide quomodo hoc procedat, Abb. in c. non minus, col. 4. uer. sed ego distinguo, infra de immu. eccl. Bal. in l. placet, C. de sacro san. eccl. & in authen. item nulla, C. de epi. & cler.

b Seb. Sap. ¶ Personales decimas. Contrarium sentit Fel. in c. causam, in princ. sup. de præsc. ubi dicit, quod consuetudo excusat, non soluentes decimas p̄sonales, ex quo non sunt de iure diuino.

c Ant. Frā. ¶ De iure diuino. Vtrū decimæ personales sint de iure diuino. Circa hoc dicas de prædiabilibus non esse dubitādū illas esse de iure diuino, vt in c. 1. de deci. adeo, ꝙ decimarū præstatio nō præscribit, vt ibi, & hī Numeri. c. 19. & per Car. in cle. 1. de deci. & in c. de quarta, de præsc. & per Bar. in l. cōperit, C. de præsc. 30. ann. Et adde, ꝙ aliquæ sunt decimæ p̄sonales quæ debentur ex artificio p̄sonæ, aliquæ quæ debētur ex prędijs, & dicūtur p̄dia les aliquę mill̄, quæ debētur ex animalibus. Ad quod vide gl. or. in c. ad apostolicę, de dec. & hī per d. Car. in cle. 1. in 15. q. co. ti. Et adde, ꝙ fine mora dēnt decimæ solui. 16. q. 1. c. decimæ, & in c. cū hoīes, de dec. Illas non soluens nō dēt absolui per cōfessorē, quia est in notorio crimine, & cōtinue in peccato mortali, & in cōtinua uolūtate peccādi, ut per d. Card. in cle. fi. in §. j. de pœ. in c. prohibemur, de dec. in c. cū tu. de usur. I ęp decimæ non præscribantur, vide in c. cām, quæ, vbi per Host. Io And. & cōiter scrib. de præsc. & in c. 1. de censi. & vide do. Pau. de Cast. in consi. 287. Nec possunt per statutum toll, vel minui, vt per Bal. in l. fi. C. sine censu, vel reliq. Et adde ꝙ Iudæi & Saraceni de terris suis dēnt soluere decimas, ut in c. de terris. de dec. & vide Old. in consi. 19. Et adde, ꝙ decima de auro & argēto, quod effoditur in domo priuati, solui dēt fisco, vel principi, vt est tex. in l. cūcti, & ibi per Bar. C. de meta. li. 11. Et adde, ꝙ decimarū cōpensatio non potest obici, ut est gl. ſm Ro. in fin. in uer. cōpensatio. in c. decimæ. 16. q. 1. p̄sonales aūt decimæ debentur ex consuetudine potius, quam de iure. & debent consuetæ, licet minores fine peccato, a quo excusat consuetudo, ut per Car. in cle. fi. in 5. q. de pœ. & no. in c. in aliquibus, de dec. Et adde, ꝙ boni v consilii in hoc B. Tho. in loco hic alle. vbi dixit, ꝙ dēt quis proprio sacerdoti aliquid soluere pro decimis personalib. & ab eo pro reliquis impetrare remissionem, alias videatur ad oēs decimas teneri. Sunt. n. decimæ tributa egentium animarum, ut per Spe. in ti. de ap. in §. 2. in uer. 5. & in ti. de fer. in §. 4. uer. item, quid de cā decimarum, & vide Inn. in c. nouum, de dec. & Card. in cle. dudum, in §. verum, in 10. q. de sepul. ubi dicuet, ꝙ decimas tenetur soluere etiam episcopus, & quæ mala quis incurrat ex non solutione decimarum, & quæ bona consequatur ex illarum solutione, vide tex. in c. decima, & in c. decimæ, & in c. reuertimini. 16. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decimę, vel oblationes ecclesiasticæ non possunt concedi laicis, etiam si fiat alicui imagini, quam quis habet in domo sua pictam.*
2 *Laici conuersi, sunt capaces iuris spiritualis.*
3 *Laici conuersi sunt capaces spiritualitatis, & possunt eis concedi decimę, & oblationes ecclesiasticę, & possunt habere ecclesias, in quibus tamen debent seruire per clericos.*
4 *Fructus decimarum possunt concedi ex causa laico, in tempus uitæ suę, cum auctoritate tamen superioris.*
Alienatio usq; in tēpus, uitę, dicitur perpetua, tamē toleratur aliquādo propter dubium temporis, cum quis possit decedere intra modicum tempus.
5 *Prælatus, qui concedit aliquod ius spirituale laico, uel alienat indebite rē ecclesiæ, deponitur in perpetuum, & excommunicatur ad tempus, quousq; reddiderit ecclesiam indemnem.*

CAP. XVII.

1 Quamuis. † Hoc dicit: Decimæ, vel oblationes ecclesię laicis ꝓcedi non possunt; & prælatus ꝺfaciens, est puniendus. Primo ponit factū reprehensibile. Scđo pœnā, ibi, [Statuimus.] Casus lit. Quidā laici vsurpāt sibi in reb. eccl. quod ad sacerdotes nosci ptinere, qđ quidē graue nimis est, & dignū pœna diuini iudicij; & maiorē ēt incurrūt formidinē & ipsi fomitē sui erroris in clero inueniunt, ex eo, ꝙ quidā p̄lati ꝓcedunt decimas, & ecclesias laicis disponendas: vnde impellūt eos ī pr̄optū periculū, cū potiꝰ eos ad viā vitæ dērēt reuocare. Et iō statuit Papa, vt si qs p̄latꝰ alicui laico remanēti ī seculo ꝓcessit de cimā, vl̄ oblationē, à statu suo remoueat sicut arbor, q̄ ē inutilis, donec emēdet, & satisfaciat. B. No. 1. ex tex. ꝙ magis delinqt, qui delinquēdi authoritatē vsurpat, qa vī ptinaciter defendere peccatū. Ad hoc c. iter dilectos, ꝺ. de excel. p̄l. facit c. cū qdā, de iure-
2 iur. cū sua mā. † No. 2. ꝙ null⁹ p̄latorū pōt laico decimā ꝓcedere, vel oblationes. Ista. n. sunt iuris spūalis, cuius laicus nō est capax, vt in c. Massana, & c. sacros. supra de ele. vide texin c. hāc ꝓsuetudinem. 10. q. 2. Et ex hoc, & ex tex. infero, ep̄m non posse ꝓcedere dño domus, vbi est pictura alicuius Sancti, vt de illis oblationib.
3 dispōnat ad libitum. † No. ibi, [Laico in seculo remanenti.] arg. à contrario sensu, ꝙ laico non existenti in seculo, potest ecclesia, seu decima, vel oblatio ꝓcedi, vt puta si est laicus ꝓuertus, & religiosus. Et hoc admittunt Doc. si ꝓceditur ecclesia ruralis ad su-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stem rationē ipsius. Vel pōt intelligi, ſm eos in istis fratrib. Hierosolymitanis, qb. ꝓcedūtur ecclesiæ & decimæ, q̄uis ꝓcessio fiat p̄tius ordini eorū, q̄ personis. Debēt tñ p fratres suos clericos, vel alios ecclesias regere, & gubernare. Et no. istud dictū pro istis Fratrib. Sancti Io. qui sunt laici, tñ nō dūr esse in seculo. sed quasi religiosi, vt isti teneant ecclesias, & pcipiant decimas. Debent tñ ecclesias regere p clericos, & non p semetipsos, ad hoc c.2. & qđ ibi no. de æta. & quali. Itē ex dictis Doct. no. q̄ laicus ꝓuersus est capax iuris spūalis, de quo vide bo. glān c. ex eo, de elec. lib. 6. p Inn.
4 & alios Doc. in c.2. de inst. & dic, vt ibi no.† In gl.2. in fi. no. bene hāc gl. quæ quotidie ſolet allegari, & maxime no. eā, in quantū dicit, q̄ fructus decimarū pñt ꝓcedi ex eā laico in tps vitæ suę, & ex eo, quod alleg. c.1. de loc. vī velle fructus decimarū posse laico locari, seu vendi in tps uitæ suæ, de quo satis posset dubitari prima fronte, quia ꝓcessio, q̄ fit ad tps uitæ hoīs, pōt appellari largo mō ꝑpetua, ut est tex. iūcta gl. 10. q.2. c. ꝑpetua. facit l.j. ff. pro loc. Sed ꝓcessio tanti tpis non pōt fieri de decimis, cū transferāt utile dominiū. Facit qđ dixi post Doc. s. eo. c. ad hæc. Sed q̄ non reperio hāc gl. p aliquē morderi, posset eā saluādo dici, q̄ pp dubiū tpis, cū posset decedere laicus intra modicum tps, non uī ꝓcessio ꝑpetua, sed potius tpalis. Hoc tñ nerum est, q̄ sine authoritate superioris non poterit ad tñ tps ꝓcedi, cle. 2. de reb. eccl. non alie.
5 & uide quod no. in c. ueniens, de transa.† In gl. fialj exponunt, sū spendatur. i. excōicetur, & hoc ſm Io. And. si ꝓlatus intendebat ꝓferre laico ius spūale. Ego credo posse dici, q̄ de rigore posit iste deponi & excōicari, donec se emendauerit, vt prima pœna sit ꝑpetua, secunda tpalis, & sic illa dictio, Donec, pōt referri ad excōicationē. Hoc probo p simile. 12. q.2. c. monemus. vbi patet, q̄ ꝓlatus alienās indebite rē ecclesiæ, dēt deponi, & excōicari, do nec ecclesiā reddiderit indemnē, facit c. si qs presbyterorū, & qđ ibi no. s. de reb. ecc. non alie. & hoc vī sonare verbū, Suspendat, positum in tex. Et ita credo dicendum esse in casu præsenti.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ an sint soluendæ in parochia, ubi sunt prædia, an vero vbi audit & percipit diuina, statur consuetudini. 5.*
Quid autem si non extet consuetudo, vide nu. 6.
2 *Authoritas sanctorum patrum, valet multum in decisionibus causarum; licet non fuerint Romani Pontifices.*
3 *Opiniones doctorum quotiescunque reperiuntur contrarię, difficile est proferre sententiam.*
4 *Ratio naturalis est attendenda, vbi deficit ius scriptum.*
7 *Iura episcopalia, vel parochialia possunt cum titulo præscribi.*
8 *Limites & confinia non possunt præscribi, nec eis adherentia.*
9 *Difficile, vix, ista dictiones de sui natura important difficultatem; licet aliquando possint importare impossibilitatem.*

CAP. XVIII.

1 **Cum sint.** †Statur cōsuetudini, an colonus soluat decimā ecclesiæ, vbi audit diuina, & pcipit ecclesiastica sacra. h. d. Primo ponit cōsultatio. Secundo rñdio, ibi, [Sane.] Casus lit. Aliqñ ꝓtingit, q̄ aliqui cōmorantes in vna parochia excolunt terras in alia: quæritur, cui ecclesiæ decimæ sunt reddendæ? Respon. Papa, q̄ sup hoc nō est facile dare rñsum, cū authoritates sanctorū patrū sint diuersæ: vnde in talibus recurrendū est ad cōsuetudinem; & videndū, vtrū illæ ecclesiæ sub vno sint epatu, vel diuersis epatib. ꝓstitutæ, q̄ graue & difficile foret, si vna ecclesia in alio epatu reciperet decimas, cum ex hoc fines epatuum videntur cōfundi. B.
2 † No. 1. q̄ authoritates sanctorū patrū valent multū in decisionibus cārum, quamuis nō fuerint Romani pontifices, facit ad hoc c. cum apostolica, de his, quæ fiunt à pl̄o cum si. & vide quod le. &
3 no. 10. dist. in sum. & in c. j.† Secundo no. q̄ vbi datur opinionū ꝓflictus, difficile est proferre sñam; & in hoc casu recurrendum est ad ꝓsuetudinem loci. Nā ꝓsuetudo interpretatur legem dubiā, vt in c. cum dilectus, de ꝓsuetu. l. minime, & l. si de interpretatione, ff. de leg. hoc verum q̄ñ opi. hinc inde sunt probabiles; aliàs aūt pōt quis sequi opi. singularem, ꝓtemnendo cōem, vt no. di-
3 cit lo. An. in c. 1. de ꝓsti.[a] vbi sing. dicit, q̄ si cōis opi. est euidenter falsa, vel pōt quinci rōne probabili, pōt iudex eā ꝓtemnere. Pro hoc adduco tex. no. in l. 1. C. de ve. iu. enu. vbi dī. q̄ ex multitudine authorum non oportet nos iudicare, quia sæpe sñia vnius ēt de-
4 terioris potest plures & meliores in aliqua parte superare.† No. in versi. [Et attendendum,] q̄ in re dubia recurrendum est ad rōnes naturales. Nā deficiente iure scripto, debemus recurrere ad rōnem naturalem, vt est tex. cum glo. in c. ꝓsuetudo. j. dist. in fine, §. sufficit, fl. de exc. tu. no. Ioan. An. in c. pastor. de fi. inst. facit c.
5 2. requiris, in fi. §. de ap.† Opp. ꝫ tex. vī enim q̄ hæc quæstio non fuerit difficilis, prout Papa asserit: nā in plurib. iuribus sancitum est, vt decimæ prædiales debeātur ecclesiæ, ubi sunt prædia. Personales uero ecclesiæ, ubi quis percipit diuina, ut in c. fi. §. de paro. 16. q. j. questi sunt, & c. si quis laicus. Sol. pp hæc ꝫria gl. 2. dicit q̄ facile erat soluere hāc quæstionē propositā. Sed certe gl. loquitur ꝫ tex. cum tex. dicat, q̄ non erat facile dare rñsum. Idco dicit Io. And. q̄ gl. & sequaces non uiderunt dubium qōnis. Nā ꝓtentio oriebatur super parte coloni. Nā si iudicatur pro ecclesia prędiali, fraudatur ecclesia parochialis, q̄ dēt habere decimā eorū quæ lucratur suus parochianus, ut in d.c. q̄ sti sunt. & ibi tex. propriè loquitur in colono. Nā pars coloni accedit sibi rōne operarum, & non rōne terræ, cum non sit sua. Si vero iudicatur pro ecclesia parochiali, sequīt diminutio iuris ecclesię prædialis. Nā iure dispōnente dēt hīre decimā oīum frugū, q̄ colligunt intra suā
6 parochiā, in c. tua, ꝫ. eo. & c. de parochiis. vnde pp colonū alienū nō dēt ecclesia priuari suo iure, ar. in l. qđ nostrū est, ff. de reg. iur. & pp has difficultates, & similes Papa non ēmerito dixit hic nō esse facile dare certū rñsum, sed recurrēdū ad ꝓsue.† Ipse vero Io. An. cessante ꝓsuetudine dicit, q̄ primo debeāt decima ecclesię prędiali sine deductione sumptuū, vt in c. tua. 2. ꝫ. eo. de residuo tāḡ de lucro debeāt decima ecclesiæ cathedrali, detractis prius expensis, q̄ detrahunt rīr in decimis pl̄onalib. vt in c. pasto. ꝫ. eod. adducit ſñe. Nā si qs donat aduocato oēs fructus alicuius agri, prius soluet ille decimā ecclesiæ p̄diali, & de residuo tāḡ de lucro puro soluet decimā ecclesię parochiali. Ad idē qđ no. Hoc in c. 4 no
7 bis, ꝫ. eo. vbi dicit, q̄ si rusticus ex aceruo nō decimato, donet mihi nouē corbes frumenti, debeo prius soluere ecclesiæ p̄diali decimā, & de residuo ecclesiæ parochiali. Postmodū idē Io. An. recitat Inn. & Hoſin c. in tua, ꝫ. eo. tenuisse ꝫrium, s. respectu primæ decisionis. Distinguit. n. ibi, vtrū colonus colat p̄diū in aliena parochia, tanḡ partiarius, ita, q̄ si nihil nascitur, nihil est ꝓcepturus, aut colit nūmis, seu pro certis mensuris frugū pcipiendis oīno, si ue nascātur ibi fructus, siue non, vt in primo casu, colonus soluat vnā decimā tm̄. i. ecclesiæ p̄diali, quia portio sua cū subimitta
8 tur fortunæ & Deo misericordiæ potius est in fructu, ḡ in lucro. Nā absurdum vī, q̄ is, ad quē ex debito pueniunt fructus, teneātur duas decimas soluere. Sed in secundo casu cū colonus non est partiarius, decima debeāt ecclesiæ parochiali: nā per hoc non defraudatur ecclesia p̄dialis, cū ꝓsequatur prius integrā decimā, quia colono hoc casu soluitur vel in nūmis, vel in fructibus prius decimatis. Et dicit Io. q̄ licet sua opi. videat ꝓlona iuri & æquitati, tñ q̄a de facto nō seruāt, satis pōt teneri ſm cū opi. Inn. & Hoſ. quā vī aperte sequi hic d. Ant. hns pro absurdo, q̄ colonus teneatur soluere decimas duas. Idem dicit Pe. cū limitatione. Nā dicit, q̄ si cā lucri quis ꝓducit aliena p̄dia, debet prius soluere decimā prædialē, & demum de residuo detractis expensis, dēt soluere decimā personalem, arg. c. pasto. ꝫ. eo. Mihi vī. q̄ opi. Io. And. nullo mō sit ꝓsona iuri, vel æquitati. Primo, quia de iure diuino solum pcipitur vna decima ex frugib. terræ, vt dixi §. super rub. Item ille tex. non facit difficultatem, uisi respectu alterius ecclesię. Nā diu bīū erat dūtaxat an p̄dialis, an parochialis debeāt; & difficultas oriebat ex variis opi. sanctorū patrū, sed nulla reperit authoritas, quæ hoc casu sentiat colonū dēre soluere duas decimas. Et aliq̄ patres sensērunt pro ecclesia parochiali, aliq̄ p p̄diali, vt in iurib. hic all. in gl. Itē inspecto iure diuino, quo decima soluebāt tribui Leuiti cæ, nō erat aliqua difficultas: nā satis fuisset colonum soluere illis Leuitis. Sed difficultas fuit orta ex dispōne iuris humani, quo fuit sancitū, vt p̄dialis dērent ecclesiæ p̄diali, ꝓnales parochiali. Quæ quidē dispō non dēt magis onerare istū colonū, q̄ si obligatus ex dispōne diuina. Iō pro fundamento ꝓcludo, q̄ is, ad quē fructus, vel certa pars prouenit ex debito, solū arctatur ad vnicā decimā: sed restat videre pp dispōnē iuris positiui, cui debeāt & in hoc sequor opin. glo. istius & Innoc. & Hostiē. vt debeatur ecclesiæ p̄diali. Moueor, q̄a vbi certa res participat de naturis, seu qualitatibus, attribuenda est illi, ad quā magis accedit, sicut dicimus in hermaphrodito. l. quæritur, ff. de sta. ho. & 4. q. 3. hermaphr. Ad idē qđ no. gl. in l. j. ff. de superfi. & Bar. in l. cotē ferro, & q. ma-
9 ximos, ff. de pu. Sed in casu nro hęc decima multo magis accedit ad p̄dialē, q̄ ad ꝓsonalē. Probo apertissime p cad decimas, de restipol. li. 6. vbi dī. q̄ de iure cōi nemo pōt capere decimā parochia alterius ecclesiæ, sed integra decima spectat ad illā ecclesiā. Secundo, & fortius in onerib. realib. non iuspicimus cultorē, sed possessorē, & locū, vbi sunt sitæ res, vt in l. forma, ff. de cens. & in l. Imper. fl. de pub. & in c. de terris, §. eo. ergo ꝓsona coloni nō dēt imutare onus reale. Nec ob. si dicat, q̄ ecclesia parochialis fraudabit ī operib. istius: q̄a dico nullā esse fraudē: nā colonus tenet soluere Deo, & ecclesiæ loco Dei. vī satis est, q̄ soluat ecclesiæ de qua iura magis senserūt nec multū refert q̄ ecclesia hēat, cū oēs cēseant vna ecclesia vīs. 34. q. i. c. log ſ. Et hāc opi. tenerē ēt in eo, q̄ cā lucri ꝓducit p̄dia aliena. Nā cū oēs fructus pteant ex debito ad cū, qui subiimisit se fortunæ & mīæ Dei, satis est q̄ soluat de cimā ex oīb. frugib. ad cū ptinentib. Nā quisq; seminat cā lucri, aliàs sequeretur, q̄ dominus fundi, qui propriis manibus illum colit, teneret soluere duas decimas, q̄ est ꝫ mentē iuris diuini, & humani. In gl. 3. ibi, [Sit pscripta, &c.] aduerte. nā licet Doc. simpr trāseant, tñ gl. non est vera, quoad casum istius c. licet sit vera ſm intellectum suum: nā gl. præcedens habuit pro constanti, q̄ ista

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ De constitu. Vide ibi Fel. col. pen. & Dec. in cons. 23. col. vlti. ver. non obstat si dicatur. Iaſ. in l. vt uim, colum. pen. uerſi. no. etiam multum, ff. de iustit. & iure.

ista decima de iure cōi esset debita ecclesiæ prędiali, & iō ꝓsuetudo ista, tanḡ ꝫ ius, dēret esse præscripta. s. tpe 40. ann. vt in c. fi. de ꝓb. Sed hoc fundamentū gl. est falsum, vt patet ex p̄dictis, q̄a nullo iure ille casus reperitur decisus, vt dī in tex. ad idē c. ad apostolicæ, ꝫ. e. Iō ꝓsuetudo in hoc casu nō est ꝫ. sed ꝑter ius, quare sufficit tps decē an. vt dicit gl. no. in c. fi. de ꝓsue. lib. 6. & no. Ioan. And. in simili in c. certificari, §. de sepul. ī varietate portionis debitæ epo, vel ecclesiæ parochiali. Pro hoc dictū c. ad apolicæ, in fi. vbi solū requiritur consuetudo diu obtenta, & non pscripta. nā tps x. anno. est diuturnū, vt in l. de quibus, & quod ibi no. ff. de leg. & in l. 1. & 2. C. de ser. & aqua, & C. de præscrip. Ion. temp. in rubro, & nigro.† In gl. fi. no. tria ex gl. ist. 1. Primo, q̄ iura epalia, vel parochialia possunt cū titulo præscribi per alienum epm, seu presbyterū; licet sint hæc iura intra limites; & vide circa hoc, qđ latius dixi in c. fi. §. de paro.† Sed o no. q̄ sicut limes epatuū, seu parochiarū nō pōt pscribi, ita nec iura adhærētia limiti, ne ex hoc oriatur confusio limitum, & hoc tenebis mēti.† Tertio no. pro significatu huius ver. Difficilenam q̄ñ que importat difficultatem, [a] quādo que posibilitatem; sed ex proprio significatu videtur importare difficultatem, sicut dictio, Vix,[b] vt probatur in c. 2. de cog. spi. lib. 6. & vide tex. cum glo. super ver. vix, in c. 2. de cog. spi. lib. 6. & vide quod le. & no. in c. principatus. 1. q. 1. in gl.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Difficultatem. Quando difficultas importat impossibilitatem, tradi tur late per Barto. & alios in l. continuus. §. illud, ff. de verb. obliga. & in l. quod te, ff. si cer. pet.
b Zachar. ¶ Sicut dictio, Vix. Adde glo. in ver. Vix, i. nullo modo, & ibi no. in apo. ad d. gl. ff. de assig. lib. & no. in apo. ad istum in c. contracto, nume. 3. in apo. in ver. dictione, vix, infra de cog. spi.
Ant. Fran. ¶ Dictio, Vix, importat aliquando, Nullo modo, secundum Barto. in l. si iura, circa prin. ff. de le. 3. & vide Bald. in l. fi. in 15. oppo. C. de edi di. Adri. tol. vbi dicit, q̄ est dictio diminutiua. Pro quo vide tex. in l. impuberē, §. de fal. & in l. si plures, ff. de uulg. & pup. Et ideo dicimus, q̄ illud, quod uix fit, tamē fit, ut est tex. in c. 2. de co. spir. & vide Car. in cle. 1. in §. j. de usu.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ personales debentur ecclesię parochiali, de prædialib. vero an soluatur ecclesiæ parochiali, vel prædiali, statur consuetudini. 3.*
2 *Domicilium quis mutando, eximit se a iuribus spiritualibus, in quibus prius ecclesiæ erat obligatus.*
3 *Consuetudo, quod laici non soluant decimas, non valet.*
4 *Decimæ aliquando soluuntur in duabus ecclesiis, inquibus quis pariter audit diuina, & percipit sacramenta.*

CAP. XX.

1 **Ad apostolicæ.** †Decimæ personales debentur ecclesiæ paro chiali, prædiales prædiales nisi aliud habeat ꝓsuetudo. Sic summant Doc. cōiter, hæc summ
2 mes. §. eo. & iō sic summo: Decima personalis debeāt ecclesiæ, vbi quis percipit sacra; licet alibi lucrū ꝓtigerit, in p̄diali vero statur ꝓsuetudini, si in alia parochia colonus prædiū coluit. h. d. Cōs diuisio. Scd a pars ibi, [Noueris.] Casus litera. Consuetudo quædā in Vngaria inoleuit, vt plerūque populi de parochia vnius epi transferantur in parochiā alterius epi; & tñ vterque eps decimas ab eis requirit. Quæsitū fuit, cui epo potius decimæ sint reddendæ? Rñdet Papa, decimæ personales illi ecclesiæ sunt reddendæ, in qua populi ecclesiastica percipiunt Sacramenta; decimæ vero prædiorum, vel fructuum arborum, si coluerint in alia parochia, ḡ in ea, in qua habitant, q̄a in casu isto diuersa ꝓsuetudo seruatur. Archiepus iste id eligat in hoc casu, & obseruet, quod p vltimā, & præscript im ꝓsuetudinem nouerit obseruatum. Ber.
2 † No. 2. q̄ in libera voluntate laicorū est transferre se de vna parochia in aliam, vel de vno epatu in alium; & per translationem eximūt se a iuribus spiritualibus, in quibus priori ecclesiæ erant obligati, ꝫcordat c. fi. §. de paroch. & dic, vt ibi dixi. Sed o no. regulam, q̄ decimæ personales debētur ecclesiæ, vbi quis percipit ecclesiastica sacra, supple, & audit diuina, quia ex hoc duplici respectu soluuntur decimæ personales, pro hoc c. 2. de sepul. li. 6. quod dixi in d. c. fi. Et vī velle iste tex. illud, qđ dictū est, procedere ēt si
3 alibi ꝓtingit lucrum, quod clarius tenet Inno. in c. 2. §. eo.† Vlti. no. q̄ si quis excolit prædium in aliena parochia, non est aperte iure decisum, cui parochię decima debeatur; & ideo recurrēdū est ad ꝓsuetudinem, de quo plenius dictum fuit in c. cum sint, §. eo. Et ex hoc, & ex tex. no. q̄ in solutione decimarum, attendenda est ꝓsuetudo vni adimens, & alteri ꝓferens; quia non est magna vis, quę ecclesia habeat; sed quoad retentionem ipsorū laicorū, nō valet ꝓsuetudo, ſm Docto. hic. Quod an sit verum indistincte, dicam in c. in aliquib. §. eo. vbi melius mā cadit. Sed quæro circa hanc literā, quid si nō apparet de ꝓsuetudine? Dicit Inn. q̄ prædiales debentur ecclesiæ baptismali, personales vero capellę. 16. q. 1. c. decimas. Sed certe hoc dictū non attingit dubium de cretalis, quia tex. hic formāt qōnem in eo, qui extra suam ecclesiam colit ager ū. Vnde per oīa est dicendū in casu istius c. vt dictum fuit in c. cum sint, §. eo. No. tñ dictum Inn. in alio, quatenus vult decimas prædiales pertinere ad ecclesiā baptismalem; & sic ad plebem; non aūt ad capellas fundatas extra plebem. Sed tu dic latius, vt dicam in c. cum contingat, ꝫ. eo. Nā hoc dictum Inn. simpliciter non tenetur, si ponimus capellas habere parochias di
4 stinctas, & prædia fore sita intra parochias capell uū.† In gl. 2. ibi, [Aequū est, vt diuidatur.] no. gl. & aduerte, q̄ clare non percipio, quid gl. velit, cum dicit, q̄ si aliqui iacent in vna parochia, & habent larē in alia, dēt fieri diuisio personaliū decimarū, & oblationū. Nā si gl. intelligit de his, q̄ iacent in vna eccle. puta tanḡ artifices & mercatores, tñ percipiūt diuina in ecclesia domicilij, tunc gl. non bñ. dicit, imo vī casus ꝫ in c. q̄sti. 16. q. 1. Sed si gl. intelligit, q̄ isti iacent in aliena parochia percipientes ēt diuina, tunc glo. posset saluari, intelligendo tñ, q̄ licite deferant propriam ecclesiam, puta quia habent duo domicilia, & in vtroque pariter se collocant, & pariter ibi audiunt diuina, tunc æquum est illā diuisionē debere fieri, arg. in d. c. cū quis. alias aūt decimę personales & oblationes, dēnt fieri ecclesiæ parochiali, vt in d. c. questi. & hic.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ soluuntur de omnibus fructibus prędialibus. 3.*
2 *Agricultoris appellatione, venit etiam hortulanus.*
3 *Decimę sunt soluendę sub præcepto omnes integre, sine diminutione. Quid autem, si non petuntur integre, vide remissiue.*
4 *Decimę sunt portandę vsque in horreum ecclesię a debentibus ipsas soluere.*
5 *Rector ecclesiæ, cui debentur decimę, potest prohibere colono, ne fructus colligat, nisi præsente ipso rectore, vel eius nuncio.*
Legatarius potest assistere heredi litiganti in iudicio super validitate testamenti pro interesse suo.

CAP. XXI.

1 **Ex parte.** †De omni fructu prædij soluendæ sunt decimæ. Prima pars ponit querelam. Secunda dat iudicem ibi. [Mādamus.] Casus literalis. Quidam agricultores in eodē agro simul, in vno, vel diuersis tpe seminant diuersa semina, nec decimas persoluunt, nisi de vno semine. Quærebatur a domino Papa, vtrum de omnib. essent decimæ persoluendæ, vel non? Mandat Papa, q̄ de oībus fructibus prædiorū sine aliqua diminutione decimas soluant; & ad hoc per censuram ecclesiasti-
2 cam cōpellantur. Bern.† No. 1. q̄ appellatione agricultoris, com
3 prehenditur etiam hortulanus. Itē no. q̄ licet ex vino, vel frumento semel in anno decima soluatur, nō tñ per hoc imponitur forma, vt de oībus, quę percipiuntur ex eodem agro semel decima soluat in anno, sed quoties fructus in anno pcipiunt, toties decima est soluenda; & si diuersa semina sparguntur in eodē agro, ex
4 fructibus omniū soluenda est decima.† Vltimo no. ibi, [Absque diminutione.] q̄ decima mandatur hic solui absque diminutione per cēsuras ecclesiasticas. Ex quo infert, q̄ nō solū est mortale peccatū nō soluere, sed etiam cum diminutione soluere, ſm Io. And. & facit tex. in c. 1. ꝫ. proxi. in fi. & hoc verū est, vbi petuntur. Nunquid autem procedat hoc hodie, cum sacerdotes nō petāt integram decimā, nec etiam de oībus fructibus eam persit, dic,
5 vt dicā in c. in aliquibus. ꝫ. eod.† Sed quæro nunquid rusticus teneatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

neat suis expensis colligere? Doct. hic tenent cõiter rusticum arctari ad deferendum expensis suis, per c. reuertimini, 16. qõ. 1. vbi
a innuit, q de iure diuino decimæ sunt deferendæ in horreu[a] ecclesiæ suæ, ad idem tex. 26. qõ. 7. c. 1. & vtrobique hoc tenet gl. qd
6 no. † Secundo q̃ritur, nunquid rector eccle possit facere interdici colono, ne fructus colligat; seu ex fundo remittat; eo, vel eius nuncio non p̃sente? Spe. eo. ti. ad fi. tenet, q sic, & idem Gul. Naso, dicens sic se consuluisse & cõiter sequuntur Doc. Mouentur primo arg. l. 2. C, quando & qui. quarta pars deb. lib. x. dum dicit ibi tex. sub conspectu curialium, &c. Ad idem l. suspecta, ff. de inoffi. testa. vbi dr, q legatarius potest assistere hæredi in iudicio litiganti super validitate testamẽti interesse, p ipsius legatarij. Itẽ cũ ecclesia hẽat ius in fructib. vt in c. tua, j. eo. & fructus pẽdẽtes sint pars fundi, vt in l. fructus, ff. de rei vendi. vr. q ecclesia hẽat ius per p̃nam in fundo, & q quid sit respectu fundi; tñ respectu fructuum satis probabiliter potest teneri, quod ẽt antequã sint collecti, pertineãt ad ecclesiã: loquor de decima parte fructuũ, p indiuiso, pro hoc bonus tex. in ca. tua, j. eo. d. vbi dr, q Deus asseruit decimas esse suas. Sed hoc pronomen, suũ, notat dn̄ium, vnde cõpetit rei vendi. vt in l. Quintus, ff. de au. & arg. leg. & in c. quo iure. 8. di. Vide ẽt bonum tex. in c. decimæ, 16. q. 1. vbi dr, q non soluens decimam, retinet alienũ. Et ex his verbis gl. ibi colligit, qd ſ. dixi, & vide aliã bonã gl. in c. moderamine, ca. cã, & q. per Io. An.
b in addi. Spe. p̃alle. vbi sequit dictũ[b] Spe. præalle. nisi consuetudo sit in oppositum. Fatetur tñ non valere consuetudinem, quæ dat causam surripiendi alienum, c. ex parte, supra de consuetudi.

ADDITIONES.

2 ¶ Deferendæ in horreum. Adde Iud Rom. Alex. post Io. de Imo. in l. stipulatio ista, ſ. inter cætera, alias est, ſ. si quis dolum, ff. de ver. o. big. ubi Lud. alleg. l. locis, C. de anno. & tribu lib. x. & Spe. in ti. de deci. in fi. & Bartho. Cœp. in titu. de seruit. vrb. cap. 72.

b Seb Sap. Dictum Specu. De hoc dicto vide multa alleg. per Card. in consi. 146. colum. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ prædiales sunt soluendæ expensis non deductis.*
2 *Segetes possunt appellari fructus naturales tãtum, vno respectu: & aliquo respectu possunt appellari fructus industriales.*
Fructus industriales, dicuntur procedere ex misericordia diuina.
3 *Decimę soluuntur de omnibus fructibus, & rebus, quos vel quas fidelis homo acquirit.*
Decimæ an soluantur de rebus immobilibus?
4 *Decimæ solui debent etiam a militibus de stipẽdio, quod eis datur, dum militant in bello iusto, alias secus.*
Decimæ debentur de omni lucro personali.
Decimæ non debentur de lucris iniustè quæsitis.
5 *Decimæ sunt soluendæ de animalibus captis in venatione, aucupatione, & piscatione.*
Decima animalium captorum, an sit censenda decima prædialis, aut personalis?
Decimæ animalium captorum an sint soluendę ecclesiæ parochiali, an vero prædiali, & sic an tales decimæ sint personales.
Decimę animalium domesticorum sunt soluendę, ubi pascuntur.

CAP. XXII.

1 **Non est.** † Decimæ p̃diales soluendæ sunt expensis nõ deductis. h. d. Primo ponitur exordium. Secũdo narratio, ibi, [Re vera.] Tertio conclusio, ibi, [Volumus.] Casus litera. Quidam ante solutionem decimarum deducebãt expensas. Super hoc consultus papa rñdit, q sicut sancti patres in suis tradiderunt scripturis, de omnibus bonis, quæ fidelis homo acquirit decimas soluere debet. Ad hoc etiam cõpura ecclesia sunt compellendi. Vnde præcipit, quatenus antequam deducant expensas de bonis prædictis, decimas persoluant ecclesiis, quibus
2 debentur, cum debita integritate. Ber. † Primo no. ex isto tex. in p̃nc. iuncto c. cum non sit, j. eo. q in fructibus prouenientibus ex terra, longe magis operatur Dei misericordia, q̃ hominis industria. Nã semen mortificatur, & Dei dispositione reuiuiscit, plurimũ fructum asserendo. Et hoc respectu segetes possunt dici fructus naturales potius, q̃ industriales. Et hoc videtur verissimum habito respectu ad materiam nostram, scilicet respectu solutionis decimarum; sed alia cõsideratione tales fructus dicuntur industriales, scilicet quoad hoc, vt bonæfidei possessor faciat fructus suos, vt est glo. in c. grauis, de resti. spol. & in l. ex diuersо, ff. de rei vend. Nam pp culturam maximã, ius voluit istos fructus dari bonæfidei possessori: sed in casu nostro hr respectus ad dispositionem diuinam, ex cuius misericordia fructus proueniunt. † Se-
3 cundo no. ibi, [De omnibus bonis] q non solum de numeratis hic in tex. est decima soluenda; sed generaliter de omnibus bonis, quæ fidelis homo acquirit, vt in c. proxi. An autem hoc procedat in bonis immobilibus, vt si donatur tibi domus, vel legat. Et quid de mobilibus, aliquid hic tractauit Inn. vide plenius per glo. 16. q. 1. c. decimæ, & in c. tua, j. eo. vbi dicam. † No. ibi, [De militia.] q etiã de militia soluenda est decima, & dic de militia, idest
4 de stipẽdio, quod datur militibus, seu istis stipendiarijs; quia hoc est lucrum personale, de quo decima soluitur, vt in c. seq. & in c. decimæ, prædicto. quod intelligunt Doct. quãdo iuste quis militat, quasi velint dicere, q isti stipendiarij in bello iniusto existentes, illicite recipiunt stipendium, ideo eccle. non debet recipere
5 decimã talium. Et generaliter, an de illicite acquisitis sit soluenda decima, dicetur j. c. proxi. † No. ibi, [De venatione] q de feris in venatione captis, soluenda est decima, & eadem ratione idem
a dicendum in aucupatione & piscatione. a Sed quærunt hic Doc. & principaliter Inno. vtrum decima talium sit censenda prædialis, an personalis, quod est quærere, vtrum dẽatur ecclesiæ parochiali, vbi q̃s audit diuina, an ecclesiæ, in cuius parochia ista fuerunt capta. Pro ecclesia prædiali facit, q̃a hæc animalia beneficio terræ nutriunt. vnde sicut deciditur in animalibus domesticis, vt ibi debeatur decima, vbi pascuntur, vt no. gl. ſ. eo. ad Apostolicę, eadem rõne idem vr dicendum in istis alijs animalibus feris. In p̃rium pro ecclesia parochiali facit, q̃n ista capiũtur opera & industria hominis; ergo &c. d. ca. ad apostolicæ. Inn. ponit hic duas opi. Prima, cui vr ipse inhærere, vt distinguamus vtrum hæc sint inclusa in certo loco, vt puta aues in columbario, pisces in stagno, animalia in aliqua foresta. Aut vero sunt in libertate propria non circunclusa in aliquo loco. Primo casu decima est censenda prædialis, secundo personalis, & idem vr sentire idem Inn. in c. commissum, ſ. eo. Alia opin quã refert, est q indistincte talis decima sit censensa personalis, quia ex industria hominis fuerint capta, & certo loco reclusa. Host. dicit q potest dici talis decima mista, aliter non declarato. Do. Anto. dicit, q si Host. intellexit, q de valore ante reclusionem, decima sit personalis, sed de valore post reclusionem, decima sit prædialis, videtur optime dixisse. Et credo, q hoc sentit Host. dum decidit aliam quæstionem, quasi in huiusmodi terminis, & hæc opin. media satis mihi placet.

ADDITIO.

2 ¶ Cui debeant solui decimæ piscium, vide hic per D. Ant. & in c. commissum, supra eo. & per ipsum Abb. Pan. in c. licet, post gl. fin. de fer.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ soluuntur de redditibus molendini aduentum.*
2 *Decimę sunt soluendę de reb. acquisitis, non autem de illis, quas quis potuit set acquirere, si voluisset.*
Debitor non fraudat creditores, si potuit, & noluit acquirere.
Prælatus, & tutor, si potuerunt acquirere ecclesię, vel pupillo, & non acquisuerunt, tenentur eis de interesse, quia sunt obligati acquirere ratione officij suscepti.
3 *Elemosyna, siue decima, an & quando sint soluendę de illicite quæsitis, intellige de decima personali, prædialis vero semper soluitur. 4. in fi.*
Vsurarius dicitur habere dominium rerum, quas per vsuras extorsit, seu in fure, qui non habet dominium rei furatæ.
Meretrix, & histrio licet turpiter quærant, tamen licite retinent. an autem sit peccatum dare talibus pecunias, vide remissiue. 4.
4 *Elemosynæ consistentium in peccato, quæ fiunt ecclesię, sunt recipiendæ, nisi crimen sit notorium.*
Vsurarius, vel simoniacus, an licite construant ecclesiam, vel hospitale de pecuniis vsurariis, & simoniacis.

CAP. XXIII.

1 **Ex transmissa.** † De redditibus molendini ad ver-tum, soluendæ sunt decimæ. h. d. Primo ponit decisam querelã. Secundo dat iudicem, ibi, [Quia] vbi præmittit generalem rationem, ex qua infert conclusionem, ibi, [Mandamus.] Et potuit esse ratio dubitandi in isto tex. quia venti non nascuntur in loco, nec videntur moueri ex Dei beneficio; ideo videbatur, quòd decima ex tali molendino ad ventum
2 non esset soluenda. Sed contrarium deciditur, quia & mare, & venti obediunt Deo, Matth. viij. Item quia terra, in in qua est tale molendinum constructum, subiacet oneri decimarum, vnde sicut ecclesia ex tali terra perciperet fructus, si coleretur; ita debet consequi de redditibus ædificii ibi constructi, pro hoc cap. commissum, ſ. eod. † No. 1. regulam, q non solum de fructibus terræ est decima soluenda, vt in c. 1. ſ. eo. sed etiam de omnibus, quæ licite quis potest acquirere. Et supple, ſm Ioã. And. q de facto acquirit. Hanc supplectionem forte fecit, quia non sufficit quem potuisse acquirere, nisi de facto acquisuerit. Ex quo infertur, q non potest quis compelli ad acquirendum, vt decimã soluat; sicut dicitur in simili, quòd non dicitur fraudare creditores, qui potuit sed noluit acquirere. l. qui autem, ff. de his, quæ in fraud. cred. Nam Deus solum mandauit decimas solui de acquisitis, & non de acquirendis. Et per hoc potest solui contrarium, quod potest formari de tutore & prælato, qui tenentur pupillo & ecclesiæ, si potuerunt acquirere, & non acquisuerunt, vt no. 12. q. 4. c. 2. & l. quicquid, C. arb. tute. Nam ratione officij suscepti illi tenentur acquirere, sed tñ hic non tenentur acqrere ecclesiæ, sed
3 tantum soluere ecclesiæ, si acquisuerint. † In glo. in ver. [Licite acquisitis.] in fi. no. bene istam gl. Nã quotidie ad cã fit remissio, quis locat aliqñ possessiones suas ad affictũ. locator de parte sua

1 vel eleemosina[a] possit fieri. Et vt habeas gl. clerius. dic diuidẽdo, q primo allegat pro & ꝯ, vsq; ad ver. gdam, & ibi p̃ solutione po nit duas opi. Scda ibi, [Alij,] & hanc secũdæ inhæret; cuius mens est, q si turpitudo impedit translationẽ dominij, vel saltem p̃stat causam repetẽdi; nõ dẽt inde decima solui, nec eleemosina fieri. Exemplũ in fure: Nã dominiũ non transfert in eũ. ltẽ in vsurario. Nam licet in eũ trãsfert dominiũ; tñ cõpetit repetitio. c. debitores, de iureiu. Si vero dñiũ transfert, & repetitio nõ cõpetit; tunc inde põt fieri eleemosina, & decima solui. Exemplũ in meretrice, b & histrione; sed respectu decimę gl. vr velle, q licet isti teneãtur soluere, eccl. tñ nõ tenetur recipere, ne videat approbare improbitatẽ illorũ. Et si dicas, Ex hoc insurgeret perplexitas. Dixit Inn. q de p̃sensu diocesani, & rectoris. poterũt isti ex decima debita facere eleemosinã. & hoc Inn. dicit verũ si isti p̃seuerãt i peccato; sed si egerint pœnitentiã, nõ dẽt ecclesia respuere, quia non dẽt in eis inspici, quod fuit. 50. dist. c. ferrũ, & hanc secundã opin. videntur cõiter sequi Doct. hic. Et originaliter hæc gl. fuit Io. q̃ vi
de 14. q. 6. in sum. & c. decimæ. 16. q. 1. Sed d. Card. dicebat, q p in secreto ecclesia poterit recipere decimas a talibus, q̃a cessat hoc casu scandalũ, q̃ tũ mihi non placet, quia simpliciter dictum est, Nõ recipias mercedẽ prostibuli. Itẽ isti p̃tarent in eorũ iniqui
4 tatib, & ecc. totaret de eorũ cupiditate. † Quid aũt in oblationi-
c bus, b nũq̃d oblationes iacentiũ in crimine, sint in eccl. recipiendæ, præsuppositis, q fiant de propria substantia ipsorũ offerentiũ, vide gl. no. in c. oblationes. 90. dist. quæ p̃cludit in partẽ affirmatiuã, nisi in casibus a iure prohibitis, quos ibi enumerat. Sed Inn. ponit vnũ dictũ satis notabile, q si crimẽ est notoriũ, nõ dẽt ecclesia oblationes taliũ recipere, ar. in c. minor. 16. q. 4. Itẽ vide ad mãm huius gl. bo. gl. in c. non est putanda. 1. q. 1. vbi q̃ritur, quid si de pecunia simoniaca, vel vsuraria, quis p̃struxit ecclesiã, vel acq
fuit ius patro. vel emit possessionẽ, & percepit fructus? Dic vt ibi, & vide quod no. Io. An. in c. q̃q̃. de vsur. lib. 6. Itẽ an sit peccatũ da rehistrioni, vel meretrici, seu cytharistæ, vide bo. tex. cũ gl. in c. do nare, & c. qui venatoribus. 85. dist. Prædicta omnia procedũt cũ quæritur de decima proueniente de luero personali. Nã in decima p̃diali nõ est põderãda qualitas possessoris, q̃a possessio est onerata. Et sic eccl. a quocũq; possessore, licite, recipit decimã præ
dialẽ, vt voluit hic gl in fi. & idem Inn. facit c. de terris, supra eo.

ADDITIONES.

1 ¶ An de illicite acquisitis possit fieri eleemosina, aut dari decima, vide hic d. Anto. in 1. col. Et ad materiam vide tex. de verb. sign. c. Carpensis, & quod no. plene. 6. Anto. in repet. reg. peccatũ, in 3. quæstio. prin. lib & in terminis in c. cum voluntate, de senten. excomm. ubi etiam ponit, vtrum decimæ sint recipiendæ ab excommunicato, & vide glosa. 14 quæstio. 5. in sum. glo. in c. decimæ. 16. q. 1. Et vide Ang. in l. ait prætor. ſ. si cum mulier, ff. quæ in frau. creb. ubi dicit, q vsurarij de vsuris non possunt construere hospitalia, si ha bent notitiam eorum, a quibus perceperunt vsuras. Et de isto articulo, an decimæ sint præstandæ de illicite acquisitis, vide late per Ray. in sum. de de c. circa princ. ver. quæritur, vtrum. per Host. in sum. de deci. ſ. de quibus re bus, ver. quod dixit.
Ant. Fran. ¶ De eleemosina dica, q de bonis alienis, vel iniuste extortis, non debet, neque po test fieri eleemo. ut in c. ex transmissa, de deci. ut habetur per do. Abb. in c. olim, de censi. & vide Pa u. de Catt. in consi. 72. Et illa, quæ fit de rapinis, non dicitur eleemosina, ut 4. q. 4. per totum. 1. q. 1. c. non est, & vide glo. in clem. 2. de censi. & 4. q. 5. c. eleemosina. Et vide Archid. c. non est, vbi ponit, de quibus bonis possit fieri eleemosina. Et adde, quod dives usurus compellitur eleemosinam facere, ut per Spec. in titu. de loca. in ſ. nunc aliqua, ver. 68. & de pœnit. dist. 1. in c. non satis. de deci. in c. transmittę, & vide Card. in clem. 2. ſ. id quod, de reli. & uene. san. & Host. in summa de pœnit. in ſ. si quis.
¶ Vide beatum Tho. in 2. 2. q. 87. arti. 2. & uide etiam Cyn. in l. 2. circa prin. C. de condic. ob turp. causam.
b Seb. Sap. ¶ In meretrice. Vide l. ast. in l. 4. ſ. sed quod meretrici, post Pau. de Cast. ibi, ff. de condic. ob turp. causam, & dom. Mar. Soc. in tracta. obla. in ii-bello. 11.
c Quod de illicite acquisitis non possint fieri oblationes sacerdoti tenet bea tus Tho. in 2. 2. q. 36. artic. 32.
Zach. ¶ Adde quid in meretrice, an possit de acquisitis suo turpi quæstu sol vere decimam, & eleemosinam facere, Arch. in c. venerabilibus. 83. dist. & in c. non est, & ibi Card. Alex. 1. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ sunt soluendæ a locatore & conductore eiusdem prædij; nisi ostendant se exemptos, 3. & sic ecclesia petens decimas, habet intentionem fundatam; asserens aũt se exemptum, debet probare. 2.*
2 *Papa non potest in totum tollere, quod decimæ non soluantur; quibusdam tamen personis potest remittere.*
Papa non dispensat circa ius diuinum, in quo versatur bonor Dei irremissibilis, vel vtilitas publica dispensabilis.
3 *Absolutio a iuramento non potest fieri etiam a Papa sine causa.*
4 *Non soluens decimas ex permissione Papæ, non est tutus quoad Deum; item nec possidens, vel detinens plura beneficia incompatibilia.*
Papa non potest alterare vniuersum statum Ecclesiæ.

CAP. XXIIII.

1 **A nobis tua.** † Locator, vel cõductor possessionũ, tenẽtur ad decimas; nisi se immunes ostendãt. Primo decisum exordiũ. Scdo rõnalis ibi, [Cum igit.] Tertio solutio ibi, [Fraternitati.] Quarto exceptio ibi, [Nisi.] Casus lit. Alius locat aliqñ possessiones suas ad affictũ. locator de parte sua decimas nõ soluebat. quæritur, q̃d iuris? Rñdet Papa, Cũ quilibet decimã soluere teneatur; & dãtes & recipientes possessiones ad affictũ decimas soluere teneãt; nisi ostendere possint, quare ad
2 huiusmodi sint immunes. Ber. † No. 1. regulã, q p quilibet tenetur soluere decimã, nisi sp̃aliter sit exemptus. Ex quo infero, q eccl. habet intentionẽ fundatã de iure ꝯ quemlibet. Pro hoc facit, q a Deus neminẽ excepit a solutione decimarũ, vt habetur Deuter. 17. c. Exod. c. 21. Scdo no. arg. apertũ, q ab onere decimarum põt
3 q̃s eximi. Quis aũt possit hoc priuilegiũ dare, dicã cũ glo. 1. † Vlt. no. q p ducẽs p̃dia, cõpellitur soluere decimas de fructibus, nec astringit ad aliã soluitionẽ, nec distinguitur, vtrũ hoc faciat causa lucri. Ex quo infero ad id quod dixi in c. cum sint, ſ. eo. q p ductor alieni p̃dij, nõ tenet, nisi ad vnã decimã prædialẽ. Et quod hic dr de locatore, intelligo, q̃n locator recipit certã quotã fructuũ, puta tertiã partẽ. Si aũt recipit certas mẽsuras, vel certos numeros,
4 dic, vt dicet in c. tua. 2. j. † In gl. in ver. [Exemptus.] no. fing. gl. nam quotidie solet allegari iũcto tex. dũ q̃aliter q̃rit, nunquid Papa possit dispensare circa ius diuinũ. Et vr hæc gl. in 2. solutione per manere, vt totũ Papa nõ possit tollere ius decimarũ; sed q buscdã personis remittere põt. Nã p hoc vltimũ nõ tollitur ius diuinũ; sed tunc tolleret, si vniuersaliter remitteret p̃ceptum, & de hoc vide gl. in c. de monachis. ſ. si ergo. 16. q. 1. Alex. Host. & Io. An. videnter sequi p̃clusionẽ huius gl. Dicunt. n. q quibusdã personis põt remitti, sed in totũ nõ, nisi ex causa ad tps. & no. hoc vltimũ. Nõ obst. si dicatur, q alia præcepta moralia decalogi sunt irremissibilia. 6. dist. c. his ita. ¶. dist. in prin. Nec istud p̃ceptũ decimarũ, cũ sit morale, dẽt posse remitti. Nã, vt dicit Host. aliud in isto p̃cepto, q̃ in alijs: versatur. n. in alijs honor Dei irremissibilis, vel vtilitas pub. humana indispensabilis, vt est videre in illo p̃cepto, Non habebis Deos alienos. Itẽ in alio, Honora patrẽ tuũ, & matrem tuam; & in similibus in q bus nec in totũ, nec in partẽ dispensari põt. In p̃cepto decimarũ est duplex p̃sideratio. Prima, quatenus versatur honor Dei. Nã decimas sibi retinuit in signũ vniuersalis dominij, vt in c. tua. 2. j. eo. Et hac p̃sideratione non põt decima vniuersaliter remitti, q̃a nõ põt Papa facere, vt honor non exhibeat ipsi creatori, maxime q̃n ipse sibi reseruauit. Scda p̃sideratio est in vtilitate, q̃ prouenit ex solutione decimarũ. Nã p̃cernit cõmodũ ecclesiarũ, & clericorũ. ideo Papa tanq̃ gñalis administrator, & vicarius Dei põt hanc cõmoditatẽ in aliq bus remittere, & dispensare. D. Ant. dicit, q ecclesiæ bene põt impẽdi hoc priui legiũ, ad hoc c. ex parte, & c. suggestũ, ſ. eo. & hoc est clarissimũ. Nã hoc modo nõ venimus ꝯ p̃ceptum Dei, sed ꝯ constitutionẽ ecclesiæ, q distribuit decimas inter particulares ecclesias. Sed si q̃ritur quid in laicis. dic, q nec decimas præteritas, neq; futuras ẽt vni remittere põt sine causa, sicut est videre in iuro, quod, qa
2 est de iure diuino, nõ põt per Papã sine causa remitti, a vt no. in c. quãto, de iureiu. & Inn. in c. inter, de renunc. Hæc opi. d. An. pos-
5 set teruari quo ad Deũ. † Nã non credo illũ esse tutũ, q decimas si ne cã tenet ex remissione Papæ; vel bñficia iniuste obtinet. Pro hoc gl. no. in c. nõ est, j. de voto. & qd dixi in c. de multa, de p̃cb. Nã licet Papa habeat plenitudinẽ potestatis, dẽt tñ facere, sicut diligens paterfam. dispensando cuilibet, prout opus est: facit c. 1. 16. q. 7. Sed quoad ecclesiã militantẽ tene indistincte opin. glo. & aliorũ Doc. per ea, q̃ notantur in l. fi. C. si ꝯ iur, vel vtl. publ. & in c. quæ in ecclesiarũ. de p̃sti t. & in d. c. nõ est. Et hoc indistincte pu to verum, vbi decimæ de facto soluuntur. Nam tunc si Papa vellet in totũ remittere, nõ solũ tolleret reuerẽtiã Deo debitã, sed ẽt alteraret vniuersalẽ statũ Ecclesiæ, quod Papa non põt facere, vt no. in c. literas. & ibi dixi, de restit. spol. Sed vbi de facto non soluunt, nũq̃d Papa possit dispẽsare, vt nõ soluẽtes euitẽt peccatũ? Certe potest dici, q sic, nõ tñ in totũ p̃ceptum tollendo; sed ex hac causa non soluentes tolerando, vt peccatum non incurrãt, quod satis sentit hic Inn. & aliquid dicam in d. c. in aliquibus &c.

ADDITIO.

2 ¶ Sine causa remitti. Adde istum in c. inter, nu. 9. & quod ibi posui in apo. ad eum in uer. dispensare, supra de renunc.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ debent solui, licet super non solutione ipsarum fuerit sub quacunque forma promulgata Imperialis constitutio.*
Decimę si fuerint alicui in feudum date, non comprehendit huiusmodi concessio decimaas noualium, nisi sint concessæ clericis; quia tunc comprehendit futuras. 7.
2 *Laicorum app. veniunt Reges, & Imperatores.*
3 *Legitimatus ab Imperatore, vel ab alio seculari principe, an possit promoueri ad sacros ordines, vel alia spiritualia.*
4 *Restitutus ab Imperatore, vel ab alio; an censeatur restitutus ad ꝑiritualia, remissiue.*
5 *Decimas si quis Theologus, vel alius dixerit non esse debitas, incurrit peccatum;*
Interpretationi summorum Pontificũ potius standum est sup lege diuina, quã sanctorum patrum.
6 *Authoritas alicuius Sancti coadiuuata authoritate iuris diuini, præualet authoritati summi Pontificis.*
7 *Priuilegium odiosum debet stricte intelligi.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

8 *Statuta dispouentia circa iuramentum, sunt ipso iure nulla.*
9 *Generalis concessio, vel costitutio, an sit potentior, q̃ specialis, vt leo uer so?*
Ius patronatus licet nō possit vendi in specie tamē transit cum vniuersitate.
Statuta laicorum quantuncunque generalia, non ligant clericos.
10 *Schisma quotiescunque fieri contingat in Ecclesia Dei, si non posset sedari, possunt domini temporales se intromittere, & facere dubium sopiri, & terminari per ecclesiam.*
Principes temporales habent potestatem, vt debentes eligere summum pontificem includantur in conclaui.
Principes seculares acceperunt potestatem a Deo principaliter, vt ecclesiam Dei iuuarent, & ut in suis necessitatibus ei subueniant.

CAP. XXV.

a 1 Tua. [a]†Imperialis ꝓcessio, sub quacunq; forma, à solutione
decimarū eximere non pōt. Hoc primo. Decimæ no-
ualiū nō pertinent ad laicū, q decimas hēt in feudum. Duo sunt
dicta. Secundū, ibi, [Nec occasione.] Casus lit. Imperator concē-
dit alicui possessiones aliquas liberas, & immunes ab aliquo one
re, & ne pstatione decimarū, q̃ rebāt, vtrum cōcessio huiusmo
di sit alicuius vigoris? Papa rndet, q laicis de spiritualib. nulla est
diponendi attributa ptās: & ideo, quantūcunq; Imperialis ꝓces-
sio gñaliter fiat, minime pōt eximere à solutione decimarū, quæ
diuina pstone dēntur. Secundo alicui laico decimæ alicuius loci
sunt in feudū concessæ, surgunt in eodem loco noualia, q̃ritur,
vtrum laicus ille hēre debeat decimas noualium? Rndet papa, li-
cet decimæ sint laico in feudum concessæ; nō tn sunt ea occasio
ne ab eodē decimæ noualiū vsurpādæ, quia in talibus non est li-
2 centia extendenda, sed potius restringenda. B.† No. j. q̃ iura, quæ
dicunt laicis non cōpetere ius disponendi de spiritualibus, pro-
cedunt ēt in Imperatore. vnde hic in prin. gñaliter dr̃ de laicis, &
postmodū intelligit ad Imperatorē. licet ergo Imperatores, & Re-
ges inungantur, vt in c. vno, de sac. vnct. nihilominus non conse-
quunt ptātem disponendi de iuribus ecclesiasticis, nec recipiunt
ordine eccle asticū, sed in laicorū numero continent, quod no.
3 †Secūdo no. ex p̃dictis, & ex tex. q̃ legitimatus a principe seculari
non pōt promueri ad ordines, nec ēt ad alia spiritualia censeē ha
b litatus. Pro hoc vide bo. gl. 10. dist. c. 1. & 101. dist. c. vnico, & q̃
4 no. in c. per venerabilem, qui fi. sint legi. † An autē infamis [b] resti
b tutus pristinæ famæ per principem secularem, censeāt restitutus
quoad spiritualia, vide bo. gl. in d. c. j. & quod no. in c. per vene-
5 rabilem. †Tertio no. ibi, [Diuina constitutione] q̃ decimæ dēnt ex
constitutione diuina principaliter, & nō humana. Ex quo infert
do. Ant. q̃ peccāt Theologi asserentes decimas hodie non dēri,
cū summi pontifices cōiter in constitutionibus suis asserāt op-
positū; quasi velit dicere, & bene, q̃ in interpretatione legis diui-
næ, seu decisionib. dubiorum, potius dēmus stare diffinitionibus
summorū pōtificū, q̃ dictis Theologorū, ēt si sint sancti. Ad hoc
vide bo. tex. cum gl. 20. dist. c. 1. Nā ptās condendi, & interpretan
di leges, data est non sanctis, sed summis Pontificib. vt in c. per ve
nerabilem, qui fil. sint legi. Et hodie asserentes ꝓium in suis præ-
6 dicationibus, incurrunt pœnam, de qua in cle cupientes, de pœ.
6 & vide quod leg. & no. in c. j. ẽo. ti. li. 6.† Vnum tn̄ semper tene-
c bis menti circa supradicta, q̃ vbi dictum alicuius sancti [c] iuuat au
thoritate iuris diuini, potius ei. q̃ constitutioni summi Pontificis
standū est, vt dicit gl. sing. in c. 1. 20. dist. Hoc tn̄ terminare potius
spectat ad eccl. vniuersalem. i. ad Concilii generale, q̃ ad priuatā
personam. pro hoc 3 6. q. 2. c. 3. iuncto c. placuit.† No. in §. nec oc-
7 casione, q̃ priuilegiū odiosum dēr stricte intelligi, vt sic nō
cōprædendat ea, q̃ alias venirent in dispositione fauorabili. Nā in
concessione decimarū facta laico, nō veniunt decimæ noualiū;
secus in concessione facta clericis, vt in c. ex parte, §. eo. Factio no-
tabiliter iste tex. q̃ in concessione aliquorū iurium simpliciter fa
cta non veniūt iura, quæ postmodū oriuntur de nouo; licet sint
8 similia iā ortis.† Contra hunc tex. opp. de l. fi ad munic. vbi Impe
rator disponit circa iurm, quod est ꝓ prin. huius tex. Sol. dicit Ioā.
An. q̃ omnes leges indulgentes circa talia ptātē Imperatori, vel
alteri laico, sunt correctę, ēt ex mente iuris ciuilis, vt colligitur in
Auth. vt clerici apud proprios Ep̃os, §. ecclesiasticū. Pro hoc facit
c. si duo, & c. si Imperator, 96. dist. Per hoc potes inferre ad statuta,
quæ quotidie fiunt per ciuitates disponentia circa iurm; sunt. n.
d hoc ipso iure nulla. [d]Item d. l. fi. expresse non ignorē. † Secūdo
9 sed potius in dulger, vt periurus assumatur ad honorē. † Secūdo
oppo. ꝓ tex. ibi, [Quantūcunq; generaliter] q̃ vī innuere, q̃ gene-
e ralis concessio sit fortior [e] speciali, quod vī ꝓ c. qui ad agendū, de
procur. lib. 6. & l. sed & si quis, §. q̃situm, ff. si quis cautio. Sol. dicit
Host. q̃ vbi in concedente concurrit ptās libere disponēdi de illa re, fortior est ꝓcialis concessio, q̃ generalis, vt in ꝓiis, & hoc
ideo quia luculentius colligitur voluntas disponentis: sed vbi po
testas defuit in agente, tunc fortior est concessio generalis. Exē
plū in iure patronatus, quod non pōt vendi per se; tn̄ transit cum
vniuersitate, c. ex literis, & c. cū seculū, de iure patr. Item patet in
fundo dotali, l. 1. ff. de fun. do. vnde videbatur, q̃ licet Imperator
non possit in specie quē eximere de decimis, tn̄ generalis conces
sio videbat admittenda. Sed ꝓriū hic decidit, quia nec in specie,
nec in genere pōt laicus disponere de rebus ecclesię, vt hic, quod
no. Nā aperte facit hæc litera lic intellecta ꝓ opi. Bar. in l. omnes
populos, in 5. q. C. de sum. Trin. vbi dicit, q̃ constitutio laico tum
specifice disponens de clericis, ad eos non porrigitur ex defectu
ptātis, secus, si gñaliter disponit, quia tunc clerici possunt recipere
f re pro se, vt puta, dicit statutū, f q̃ instra guarentigiata hēant exe-
cutionem paratā, de quo per D. Anin c. quæ in ecclesiarū, de sīt.
Nam hic vides, q̃ generalitas dispositionis non supplet defectū
ptātis, qui est in agente, & melius ꝓ Bar. est tex. in c. ecclesia Sanctæ
10 Mariæ, ś. de constit. † In gl. 1 ibi [Vbi schisma] faciunt no. ad istū
casum, & adducebat hanc glo. D. Ant. de suo ꝓ illos contenden
g tes de papatu, ꝙ qui faciebāt schisma in Ecclesia Dei, nec poterāt
corrigi per Ecclesia. Ex quo sentit vnum, quod mihi satis placet,
q̃ si hodie aliquis ꝓtenderent de papatu, & facerent schisma in ec
cle. Dei, nec possent corrigi per ecclesiā, quia quilibet est potens,
nec vellet congregare ꝓcilii, q̃ eo casu dñi tpales possunt, & eis
inuitis facere dubiū sopiri, & terminari per ecclesiā. Nā dñi tpa-
les ad hoc principal ter receperunt ptātem, vt ecclesiā Dei iuuar-
rent. Pro hoc vide pulchrum tex. 23. q. 5. c. princeps. Item bene fa-
cit tex. in c. vbi periculum, de elec. li. 6. vbi in creatione summi Pō
tificis, dñi tpales habent ptātem in debentes eligere vt ineludan
tur in conclaui, &c. vt dicitur. Fortius ergo habent potestatem,
vbi Ecclesia ex cupiditate per plures laceratur, nec per Ecclesiam
potest competens remedium adhiberi. Et ad materiam iftius gl.
vide bonam gl. 11. q. 1. in summa, quæ colligit casus, in quibus cle-
ricus potest conueniri coram laico, & laicus coram clerico.

ADDITIONES.

a ¶Vide Oldr. consi. 109.
b Adde ad oblationes sint recipiendæ ab usurario, Pet. de Anch. consi. 247. vbi ponit de testamento vsurarij, qui reliquit ad pias causas.
c Seb. Sap. Alicuius sancti. Vide quod per istud dictum infert Io. de Ana. in ca. qualiter & quādo, 2. infra de accu. & do. las. in l. 2. col. 6. uer. adde prædicta, ff. si cer. pe. in §. quædam, col. antepen. init. de act.
d Nulla. Adde Franc. de Are. consi. 8. allegan pluribus suis consiliis.
Zach. Alex. consi. 59. inc. viso instrumento, & ti. quæstionis, volum. 1. & consi. 29. incip. viso statuto & themate, & Fran. de Cur. consi. 44. inc. super contingentia facti, col. 6. ver. & consequenter concludimus, q̃ Rex Francorum Christianissimus.
e Sit fortior. Adde Old. consi. 102.
f Seb. Sap. Dicit illarum. Vide Mar. Soc. in c. q̃ clericus, in fi. sup. de fo. comp. Felin. c. ecclesia Sanctæ Mariæ, sup. de constit. in 8. q. principali.
g ¶Papatu. Adde quod consuluit Anch. consi. 86. Adde quod no. in apo. ad ista in c. fraternitatis, nu. 1. in apo. in ver. de hæresi, & Fel. in c. 2. col. 3. ver. & ad de q̃ ratione scandali, infra de præscr.

SVMMARIVM.

1 *Decimę debentur, non facta deductione seminis & sumptuum, & debent solui ecclesię, non autem pauperibus; etiam quod clerici ducant malam, vel pessimam vitam.*
2 *Tributum id est, quod datur domino temporali in recognitionem dominij, an possit præscribi, vide infra, nu. 9. & 10.*
3 *Colonus, qui colit agrum pro certa quota fructuū, debet illos dare domino, non deducto semine, nec expensis agriculturę, & tenetur de proprio agrū seminare, nisi contrarium pactum interuenerit.*
4 *Decimas reseruauit sibi Deus in signum vniuersalis dominij, & eas voluit tradi sacerdotibus pro cultu, quem faciunt ipsi Deo.*
Decimę non sunt principaliter debitæ pauperibus, sed clericis, qui debent de re superfluum, quod eis superest, pauperibus.
5 *Decimæ etiam antequam tradantur, dicūtur in dominio ecclesię, adeo, q̃ potuerit ipsas vendicare. 7. 11. 12.*
7 *Decima est soluenda de cunctis prouentibus.*
8 *Ad decimas soluendas compelluntur laici, appellatione remota, quando dilegarent consuetudinem, vel præscriptionem; sed si allegarent exceptionem Papæ, tunc secus. 9.*
10 *Decimæ non possunt præscribi a laicis, sed ab ecclesia ecclesiæ, quia non refert, penes quam ecclesiam sit.*
Compensatio non admittitur in decimis, & tributis.
Prædia sunt tacite obligata pro decimis, & tributis non solutis.
Decimæ qua actione petantur.
Actio confessoria est realis, & datur domino pro rebus incorporalibus, rei vendicatio vero pro corporalibus.
Conditio omnis est personalis.
13 *Prędium emptum ex pecunia non decimata subiacet decimæ respectu illius pecuniæ.*
14 *Decimæ quomodo soluantur a domino, & colono de fructibus collectis in prædio, antequam deducatur portio domini, vel quomodo?*
15 *Colonus an & quādo teneatur soluere decimam de fructibus ex prædio conducto collectis.*
16 *Decimæ an sint soluendæ clerico notorię simoniaco, vel fornicatori.*
Clericus simoniacus, vel notorie fornicator, an sit suspensus ipso iure, an ne niat suspendendus per sententiam?

CAP. XXVI.

1 Tua nobis. †Sine deductione seminis, & sūptuū, dēnt
dñs & colonus decimā soluere, & non cui
voluerint ecclesiæ, vel paupertibus; sed ecclesiæ cui debetur, nec
ab hoc excusatur pp malitiā clericorum. Diuiditur, primo ponit
tres machinationes. Secundo ad eas rndet, ibi, [Verum.] Tertio
ꝓcludit, ibi, [Qn̄.] Casus lit. Quidam laici dicebant, q̃ semen & sumptus

sumptus q̃ fiunt in agricultura, sunt primitus deducendi, & de
residuo decima soluēda. Alij vero erant, q̃ de portione fructuū,
q̃ recipiunt de colonis partē decimæ separāt, & eā assignant ca-
pellis, vel aliis ecclesiis, aut ēt pauperibus ꝓferunt, vel in alios vsus
pro sua voluntate distribuunt. Alij sunt, q̃ vitā clericorū tanq̃ ma-
li vel pessimā detestant; & ob hoc decimas sibi subtrahunt. Die
cesanus eṗi significauit hoc d. Papæ. Rndit Papa, q̃ si isti ad Deū,
a quo oīa bona procedunt, respectū haberent, ius ecclesiasticū
aliter nō diminuerēt; nec dicas, q̃ tributa sunt egētiū animarū,
decimerēt. Et probat primū dictū per locū a maiori: Deus, cuius
est terra, & plenitudo eius, &c. nō dēt esse deterioris ꝓditionis q̃
dñs temporalis; sed dñs temporalis, qui terram sinā alij tradidit ex
colēdam, partē sibi integraliter recipit a colono sine aliqua dedu
ctione expēsārum multo fortius decimę, quas Deus sibi retinuit in
signū vniuersalis dñij, sine deductione aliqua expēsārū clericis ꝓ
cultu diuino sunt soluēdæ. Et sīmoniti laici eas noluerint soluē-
re, ecclesiastica cēsura sunt cogēdi. Sed ō rndet ad fm dictum p̃-
dictorū. Sicut colonus de p̃te fructuū, quæ sibi remanet rone
culturę, sine diminutione soluere tenet decimā; sic & dñs de por
tione, q̃ recipit a colono. Tertio tn̄ det ad vltimum dictum, q̃ uis
clerici mali sint, præsertim eorū malitiæ ecclesijs aliis q̃ his, quibus
de iure debent, decimæ nō sunt soluēdæ quia non licet alicui cō-
tendere alienū, ꝓter dñi voluntatem. In fi. mandat eṗo, quatenus
appellatione remota cōpellat oēs ad decimas persoluendas cleri
cis & ecclesiis diœcesis, quibus eas exhibere tenentur, tām rōne
ꝓtionarū, q̃ rōne prędiorum. B. Primo no. ex isto tex. iuncto ver.
verum, q̃ nō a fortuna, sed a Deo cuncta bona prouenīunt, vt ēt
ter. q̃. 1. c. cū Paulus 1. Et gñaliter dic, q̃ oīa quæ fiunt, aut recto
iudicio Deus facit, aut ita fieri sinit, vt dicit tex. in c. nec mirū. 26.
q. 5. q̃d est dicere, oīa fieri ex voluntate Dei, aut dispositiua, aut p
missiua. †Sed ō no. ibi, [Tributa sunt] q̃ decima q̃ debet ecclesię,
cōparatur tributo, nā proprie tributum est, q̃d datur dño tem
porali in signum recognitionis vniuersalis dñij. Et est dria inter
tributū, & vectigal, & pedagiū, & de similibus vide bo. gl. in l. 1. ff.
de publ. & vect. & in l. 4. C. de cōpens. & tene menti istum tex. q̃
ad hoc quotidie allegatur. Et inquantū iste tex. dicit, q̃ sunt tribu
ta egentiū animarū dic in animibus egentibus diuina gratia, ita
ponit gl. 16. q. 1. c. decimę. †No. & tene mēti, q̃ dñs tradēs fun-
dum rustico excolendū pro certa quota fructuū, dēr illā quotā cō
tam habere, non deductis sumptibus fictis per rusticum pro
agricultura agri; nec ēt deducto semine; & sic habes hic aperte
contra, q̃ teneri ad semen de proprio; nisi pactū speciale in ꝓrium
esset, vt hic probatur, & clarius hoc tenet Inn. †No. rōnē,
quare Deus reseruauit sibi decimas, & quare ꝓcepit eas clericis
exhibendas. Nam ob aliam cām soluūtur Deo, & ob aliā dantur
clericis. Deo. n. exhibētur in signū vniuersalis dñij, sīt Deus co-
mandauit illas solui pro suo cultu, idest pro diuino officio, q̃d
ecclesiis ad laudē Dei impēdūt. Ex hoc & ex tex. no. q̃ decimæ
debentur principaliter pauperibus, sed ipsis clericis, debet tn̄
quod superfluū est, dari pauperib. 16. q. 1. c. fi. †No. ibi, [Suas esse
decimas, &c.] q̃ decima est in dñio ecclesiæ, & non tn̄ debita. Nā
quod est debitū, non proprie pōt appellari suū, seu nostrū, vt
dicit no. iuncta gl. in l. Quintus Mutius, la 2. §. argento, ff. de auro
arg. leg. & de hoc aliqd ꝙ. †No. ibi, [De cunctis omnino prouē
tibus] vnā regulā, q̃ de cunctis prouētibus soluenda est decima.
Ibi, [Rōne culturæ] q̃ colonus recipit partē rōne culturæ,
& dñs rone terræ. Et sic vī, q̃ integra cultura spectat ad colonū,
& q̃ dñs non tenetur ponere nisi terrā; vnde ō hitur quædam so
cietas inter dominum, & colonū partiariū. Vnde sicut ō hitur so
cietas, q̃n vnus ponit pecuniā, & alius operā, vt l. si non fuerint, ff.
de sol. & li. C. eo. & ibi gl. no. ad mām, ita dñs ponit terrā, & alius
operā ad hoc tex. no. & ibi per Bar. in l. merces. §. vis maior, ff. lo-
ca. & vide quod dixi in c. pp. de loc. No. ibi, [Cū nulli sit licitum,
&c.] q̃ deinens decimam, vel pro arbitrio suo disponens, dr̃ de
alieno disponere. Ex quo infero, q̃ decima non est in dominio
domini prædij, sed ecclesiæ. Simili verbo vtitur tex. in c. 1. 16. q. 7.
& vide quod dixi in c. pp. de loc. No. ibi, [Cū nulli sit licitum,
&c.] q̃ deinens decimam, vel pro arbitrio suo disponens, dr̃ de
alieno disponere. Ex quo infero, q̃ decima non est in dominio
domini prædij, sed ecclesiæ. Simili verbo vtitur tex. in c. 1. 16. q. 7.
& iungē hoc verbū cū illo verbo, Suas, de quo ś. † Vlt. no. q̃ lai-
ci non possunt cōpelli appellatione remota ad soluendū decimas p̃-
dictas & personales. †In gl. primā ibi, [Sed improprie dicunt tri-
buta] duerte, quia gl. per falsā fundamenta dicit improprie deci
mas dici tributū. Primū fundamentū gl. est, quia in tributo nō ad
mittitur appellatio, sed in decima sic. Sed hoc vī ō istum tex. in fi.
vbi ꝓ appellatione remota, laici sunt compellendi ad soluēdas
decimas rū: vnde, vt dicūt Doct. super tex. aut laicus solum alle
get ꝓscriptionē, vel ꝓsuetudinē, & nō admittit appellatio: quia
tunc valet ꝓsuetudo ō ius diuinū morale; cū ipsius trāsgressio indu
cat peccatū, c. fi. de ꝓscdicā latius ꝙ. eo. in c. in aliqbus & sic proce
dit tex. in fi. Aut allegat exēptionē Papæ, aut cōpositionē legi
timā, & tūc admitteretur appellatio, qa vere tunc grauaretur. Et
sic pōt saluari dictū gl. & idē dicēdū in solutione tributi, vnde in
tributo non differūt, sed ꝙueniūt. †Secundū fundamētū gl. est, quia
in decimis admittit ꝓscriptio, sed in tributo nō, q̃d est falsum. Nā
tn̄ allegat loquunt in ecclesiis. Nā inter ecclesias valet præscri

ptio, quia ex ꝓstitutione humana, facta est diuisio decimæ inter
ecclesias particulares; sed de iure diuino debetur simpliciter cle-
ricis & ecclesijs. vnde nō multū refert, q̃ ecclesia habeat, ex quo
nō exiit de vniuersali dominio ecclesiæ. Nā vnica est ecclesia vni
uersalis. 24. q. 1. c. loquit, & c. pudenda, sed laici debentes soluere,
nō possunt ꝓscribere, vt in c. cām, de ꝓscrip. Et idē in tributo di-
cēdū. Nā ex tat opi. q̃ Rex Franciæ, & alij multi p̃scripserunt ō Im-
perij; & sic ipsi capiunt tributa ex p̃scriptione, q̃ debebant Impe
ratori, de quo, an verū de iure, remitto ad no. in c. p venerabi-
lē, q̃ fil. sint legit. & in l. infamē, ff. de publ. iud. ꝙ Bar. in l. 2. ff. de a-
qua plu. arc. Cōueniūt ēt decima, & tributū in multis alijs. Nam
quēadmodū possessio est obligata pro tributo, vt in l. Imperato-
res, ff. de pub. ita vī, q̃ sit obligata pro decima, facit c. pastoralis, ꝙ.
eo. Itē ꝙueniūt in cōpensatione: Nā sicut in tributo non admitti
a tur cōpensatio, [a] l. 4. C. de cōpen. ita nec in decimis, q̃d tenent hic
Doc. & facit 16. qō. 7. c. decimas, q̃d est no. verbū. Facit c. frequēs,
de restit. spol. in 6. †In ea. gl. ibi, [Sed qua actione] no. gl. vīq; ad fi. q̃
ponit tres opi. cū q̃rit, qua actione petunt decimæ Prima opin. q̃
p actionē ꝓfessoria, de cuius nā vide quod no. in c. examinata, de
iu. & in c. cū ecclesia Sutrina, de eā pos. & propr. Est. n. actio rea-
lis, cōpetēs ꝙ iuribus incorporalibus, & datur dño, sicut rei ven-
dicatio est actio realis cōpetens pro rebus corporalibus; & dat
soli dño, i. in rē, in prin. ff. de rei vend. Sed a opi. q̃ dat rei vendica-
tio; & hoc pōt saluari, quatenus dirigit nō ad ius decimā id, q̃d est
incorporale, sed ad ipsos fructus, q̃ sunt q̃d corporale. Tertia opi
q̃ cōpetat p dic. ex canone, & hæc p dictio est multū ꝛeparata, &
diuersæ naturæ a ꝓcedentibus. Nā oīs p dictio est personalis: nā
datur ꝓ persona, vt faciat, seu soluat id, quod tenetur, sed ꝓcedēn-
tes actiones sunt reales, vt ꝓbatur Inst. de act. § fic itaq;. Et de mā
huius gl. vide gl. plenior rē in c. moderamine 16. q. 1. & multi Doc.
ātiquā secuti sunt hāc opi. & nouissime Fede. de Sen. consi. 74.
& vide quod dixi in c. cōmissum, ś. eo. Host. dicit q̃ de iure cano.
nō est multū curandū de his subtilitatibus, qa non est necesse ex-
primere nomen actionis, vt in c. dilecti, de iudi. Sed dic, q̃ nec ēt
de iure ciuili, est necesse exprimere nomen actionis, vt no. in l. edi
ti. C. de eden. no. gl. in c. quo iure. 8. di. Sed necesse est cognosce-
re, quæ actio cōpetat, qa aliter vix bñ posset formari libellus, &
sua ferri, qa aliter fit pdēnatio in vna actione, q̃ in alia. Sed ꝑcor-
dando opi. s: positas, dixit hic Host. q̃ si agat inter duas ecclesias
de proprietate iuris decimandi; tunc agit cōsessoria actione, qm
agitur de iure incorporali. Si aūt agat ꝓ debentē soluere, tūc agi-
tur rei vendicatione, si decima est ꝛeparata, vel saltē fructus sunt
collecti. Si vero fructus nō sunt separati a fundo, agitur cōdictio
ne ex lege diuina declarata a canone, & hoc, qn̄ agit ecclesia, cui
debetur ex lege canonica. Si aūt ei debet ex ꝙsuetudine, tūc aget
p dictione ex lege ꝙsuetudinaria appbata p legē canonicā, & no.
12 hoc vltimū dictū. †Ego [b] vltra ea, quæ tetigi in c. cōmissum, ś. eo.
b dico decisionē istius qōnis dependere ex alia, videlicet vtrū decī-
ma sit in dñio ecclesiæ; an vero tn̄ sibi debita. Et puto illā partē
veriorē, scilicet vt sit in dñio ecclesiæ, ꝙ qua facit iste tex. in ver.
suas, &c. in ver. aliena, & q̃d hī in L. eut. c. vlt. & tex. in c. decimæ, 16.
q. 1. & c. pastoralis, ꝙ. eo. vbi dr̃, q̃ fructus non possunt vendi sine
onere decimarū. Nam si decima esset tn̄ debita; & non esset ec-
clesiæ, teneret venditio omnium fructuum, & apertius hoc sen-
13 tiunt Doc. ibi. †Vbi inter cætera ponunt vnū mirabile dictū, q̃ si
de pecunia nō decimata quis emit p dictū, sicut decima pecuniæ
erat eccl. ita dñi in decima p dictū esse, ar. in c. pe. de pec. cler. faciūt
no. in d. c. cōmissum. Hoc p missō ardet or ecclesiam agere posse
rei vēdicatione ō detētorē fructuū; & ēt actione p̃sonali, f. cōdi-
ctione ex lege diuina, seu canonica ō eum, q̃ debebat soluere. Nā
lex diuina nō solū dicit tribuit eccl. & clericis, sed ēt mādat lai
cis, vt illis eā tradāt, vt patet ex his, q̃ dixi super rub. Cū ergo laici
sint obligati ad soluēdū decimas, possunt ꝙueniri actione p̃sona
li p dictione ex lege, l. 1. ff. de cōdic. ex le. Nā grauatus p testatorē,
pōt ꝙueniri actione p̃sonali, & ēt reali, tn̄ nō eodē tpe, vt in l. 1.
C. cōmu. de lega. & est tex. cū gl. no. insti. de lega. §. nūc. Fortius po
tuerūt ꝙueniri isti, q̃ grauāt ex lege diuina. Et aduertēdū, q̃ hæc ꝓ
dictio

ADDITIONES.

a Zachar. ¶Non admittitur compensatio. Adde Lud. Rom. singu. suo 145. inci an sacerdoti perenti decimas. vbi tenet cum isto, & pro hoc alle. gl. 81. q quam dicit legistas ignorare, in c. decimæ. 11. q. 1.
b ¶Adde quod do. Barth. de Bel. hic in addi. dicit, quod forte posset dici, q̃ da tur pro ipsis interdictum, unde vi. quod videtur probare tex. 16. q. 1. iuncta ibi gl. in c. 1. Sed contra hoc dicit facere, quia ecclesia nunquam possedit de cimas, ergo non dabitur sibi tale interdictum. c. consultationibus. de off. de leg. & super hoc relquit cogirandum.
Ant. Fran. ¶ Adde, quod pro prædatione decimarum competit actio, & compellitur quis per censuras ecclesiasticas, ut per Cardin. in clemen. 2. in 2. colum. de iud. & maxime de decimis debitis de iure diuino, ut ibi per dom. Cardin. in quæstio. 13 ubi dicit, quod tam pro præteritis, quam futuris decimis præstandis potest committi monitorium, & eo non parito, excommunicatio. Et pro recuperanda possessione feudi existente forte an apud laicum potest dari interdictum, & remedium possessorium, & eodem modo contra clericum, ut in c. fi ad decimas, de rest. spoli. in 6. & per Bar. in l. uis ejus, in fi. C. de prob.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictio ꝺubie cõpetit respectu possessionis, vt no. ī d. §. nrã. sed ēt pōt attētari, vt possit agi hac ꝺōne ad dandum, ſ. respectu dñi; quia eccl. acquisiuit dñium solum ex priuilegio: vnde potest agere, vt iure cõi ex donatione laicorū efficiatur domina, facit qꝺ no. Bar. in d. l. 1. & sic erit in optione ecclesię, an velit agere rei vēdicatione ꝫ de tempore fructuum, an condictione ꝫ eum, q debebat soluere. Si aũt volumus tenere, ꝙ decima nõ sit in dñio ecclesię sed debita trñ; tunc eccl. vniuersalis poterit agere ꝺōne ex lege diuina, sed eccl. particularis aget condictione ex canone; quia canon tribuit eccl. particulari ius aũt diuinum eccl. vniuersali; &
14 sic possumus reducere ad concordiam dictū Host. & gl. † In gl. in ver. [Et dñs] in fi. Intentio huius gl. est, ꝙ si dñs recipit aliquam partem, puta medietatem fructū, tūc tenet soluere decimam pro parte sua, si primo totus acervus non sit decimatus: secus, si primo fuit soluta integra decima. Si vero dñs non recipit quotā certam, sed certas mensuras, puta, quia locauit prædiū pro x. corbibus frumenti; tunc tenetur ſp soluere decimam, ēt si colonus, seu ꝺuctor soluerit integrā decimā. Sed tu dic clarius colligēdo no. hic, & in c. cum non sit, ī. eo. & in c. cū sint homines, ē. c. Aut enim q̄ritur de dño, aut de colono. Primo casu, aut dñs ꝫxit societatem cum colono, puta, vt quisq; hēret medietatem fructuū, & tunc procedit iste tex. Na cū quilibet percipiat partem fructuū, quilibet tenetur pro parte sua ad solonem decimarū. Aut dñs ꝺuxit colonum nūmis, vel promisit sibi certas mensuras; siue nascant fructus, siue non, & tunc dñs tenetur prius integram decimā soluere eccle. quia omnes fructus pertinent ad eum, nec pōt hēre rōnem eorum, quæ dēt tradere colono, vt in c. cum non sit. ē. eod. Aut dñs locauit prædium colono pro certis mensuris, seu ꝙ certa pecunia, ita ꝙ oēs fructus spectant ad ꝺuctorem, & dominus non tenet ex hac pensione aliquā decimā soluere, licet gl. dixerit oppositum. Primū tenuit Inn. in c. cum non sit, ī. eo. & vē seq. Bar. in l. interdum. §. quoties, ff. de publ. vbi arguit ꝙ si dñs locat prædium pro centū, & gabella venit soluenda ex redditibus, totum onus solutionis incūbit ꝺuctori, & non dño. Nā vī dñs ꝙ onus gabellæ seu decimæ locauisse pro minori pensione; Et hoc mihi satis placet, quia hoc est onus fructuū, ī. eo. ca. pastoralis. vnde transferendo oēs fructus in ꝺuctorem, vī trāstulisse cū onere suo. Nec est verū dicere, ꝙ dñs non soluit decimam de pēsione, quia imo soluit, cum pro minori pensione ꝺdium locaue rit rōne oneris annexi. Aut certa portio fructuū dat domino, nō rōne locationis, sed soluitur sibi rōne tributi, seu rōne census; & tunc dñs tenetur de hac portione soluere decimā eccl. parochiali, q̄ hanc ꝫsequitur rōne personę suę. Aut portio dat domino, rō ne ꝺuctionis, seu alterius seruitij; & idem quod ē. Nam quantūcunq; prædium totum fuerit decimatū, ad lucrum trī istius nō est decimatū, ad hoc c. ex transmissa, ē. eo. Item dic, si gratis datur alicui aliqua portio fructuum, licet Inn. aliter senserit, sed primū dictum cōiter tenetur, ar. in d. c. ex transmissa, & hæc procedunt
15 quoad dñum. † Sed o casu principali, sin colono, dic, ꝙ aut colonus est partiarius, & dēt soluere partē suam eccl. prædiali, vt hic, & in c. cum sint hoīes. ē. eo. vbi latius retigi. Aut colit nūmis, seu ꝙ certis mensuris, & tūc dēt soluere decimā ex lucro suo ecclesiæ parochiali, deductis tamē sumptibus, vt in c. q̄sti sunt, 16. qō. 1.
Aut ipse ꝺuxit totū prædiū, & tenetur soluere integrā decimā
16 ex lucro ecclesiæ ꝺiali, vt in c. pastoralis. in ver. fructus. ī. eod. † In gl. in ver. [Præterea.] ibi. [Decimæ dandæ sunt illi.] Idem Goff. Philip. Vin. Sed Host. tenet ꝺriū, ne talis nutriatur in peccato suo, ar. 32. q. 2. an c. non oēs, nō tamē dēt dominus lucrifacere hanc decimā, sed dēt eā ꝙuertere in vtilitatem eccl. de ꝙsensu diœcesani, ar. c. cum sit. ī. de Iudæ. Nec ob. motiuum gl. nam si Iudæi non audiunt diuina, hoc non procedit ex defectu ecclesię, vel sacerdotis, ideo eorum indeuotio non dēt obesse ecclesiæ. Et idem dicit Host. in clerico notorie fornicatore; & cum hac opi. transit Ioā. An. Sed do. Pe. vī approbare primam opi. qa per exceptiones criminis nō dēt quis repelli ab administratione sua: sed dēt agi per viā inquisitionis, vel denunciationis, vt in c. ꝙstitutus, de app. Certe decisio huius qōnis dependet ab alia, vtrum simoniacus, et no torius fornicator sint suspēsi ipso facto, an suspendendi p sniam. Nam primo casu procedit opi. Hostien. quia non debeo soluere ei, qui est suspensus ab officio, & administratione eccle. facit qd le. & no. in c. veritatis, de dolo & ꝙ. c. nullus, & c. ꝑter. 32. di.
a Sed si teneamus aliā opi. gl. quod non sint suspensi ipso facto, a & tunc procedit opi. gl. & d. c. pe. Quia exceptio non est modus prisandi quem administratione sua. Et an sint suspēsi isti, vel suspendēdi, dic, vt plene dixi in c. vestra, de coha. cle. & mulie. & ī. c. fi. c. ti.

ADDITIO.

a ¶ Non sint suspensi ipso facto. Adde quod no. in apost. ad item post eum in cap. vestra, num. 8. in apost. in verſi. nunquidnō suspensus, supra de cohacle. & mul.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium de non soluendis decimis concessum personę ecclesiasticæ, extēditur ad decimas noualium, nisi priuilegium concedatur laico. 4.*
2 *Concessio si fuit facta alicui de eo, quod mains est, censetur facta etiam de eo, quod minus est.*
3 *Priuilegium alteri nociuum, non extenditur ēt ex maiori tatione, sed bene prohibetur, ne restringatur vltra proprium significatum verborū.*
4 *Priuilegium alteri nociuum, & contra ius commune, est intelligēdum prout verba sonant sine verborum impropriatione.*
Priuilegium idem, concessum diuersis personis, recipere potest diuersas interpretationes.

CAP. XXVII.

1 Ex parte. †Priuilegium super decimis non soluēdis, ecclesiasticæ personę concessum, noualia comprehendit, h. d. ſm intellectum, qui mihi placet. Primo decisa consultatio. Secundo respōsio. ibi, [Cum tibi.] Casus lit. Abbas S. Colombanæ Senen. impetrauit priuilegiū, vt decimas in laboribus terræ parochiarum suarū, cum integritate perciperet: post impetratum priuilegiū, surrexerunt illa noualia. Quæsiuit Abbas, vtrū dēret percipere decimas noualiū, authoritate priuilegij ꝓcessi? Respōdet papa, ꝙ cū ei sit ꝓcessum, qd̄ maius est, videlicet, vt possit percipere decimas de laboribus terræ parochiarū suarū, & de
11 noualiis, decimas percipere pōt, q a vbi maius ꝓceditur & minus
2 concessum vī. B. † No. & tene menti rōnem istius literæ. Na facit ad multas qōnes, ꝙ cui ꝓceditur quōd maius est, vī concessū, quod minus est. Ex quo infero, ꝙ si ꝓceditur illegitimo, vt possit promoueri ad sacerdotium, vī ꝓcessum vt possit promoueri ad minores. Sed de hoc non est multū dubitandū, qa sacerdotiū nō potest haberi sine minoribus ordinibus, et cui ꝓceditur vnū, vīa concessa omnia, a per quæ peruenitur ad illud, c. prudentiam, de offi. dele. & in l. ad rē mobilē, & in l. ad legatum, ff. de procu. Sed
b potes arguere, ꝙ si vni ꝓceditur, vt possit promoueri ad dignitatē maiorē, vī ꝓcessum, ꝙ possit ꝓmoueri ad minorē. b Secus dic in prohibitione: Nam si vni prohibet maior dignitas, non vī, ꝓhibita minor: sed si est prohibita minor, vī ꝓhibita maior, vt est tex. ff. de interdi. & releg. l. relegatorū, in §. foror, in §. folet, & facit qd̄ no. Io. An. in c. 1. de sent. excō. li. 6. & 1. q. 5. c. præsentium; & c. cū
3 illorum, de sent. exc. Secundo no. tex. mirabilem, ꝙ priuilegiū alteri nociuū, extendit a maioritate rōnis, ꝫ no. in c. dilecti, ē. eo. & per Inn. in c. dilecti, de dona. Sed potest dici, ꝙ hic non fit extēsio sed potius prohibetur restrictio vltra propriū significatū verborum. Nā ꝺceden do decimas alicuius villæ, verba non magis im-
4 portant decimas ꝑsentes, g noualium. † Et ex hoc & ex tex. no. ꝙ priuilegium ꝫ ius cõe, & alteri nociuū, debet intelligi ſm qd̄ verba sonant, & importare possunt ex proprio significatu verborū. Sed fortius obs. in c. tua, ī. 15. eo. vbi vī casus in oppositū. Solebat ꝓcessio fuit facta laico, q̄ est multū ꝺiosa; ideo restringēda, quā fieri pōt, sed hic facta fuit clerico rōne ecclesiæ. Ex quo no. ꝙ idē priuilegiū aliter interpretat fauore vnius, g alterius. Sed ꝫ ꝺdi ꝓcta, & ꝫ tex. opp. vī enim ꝙ illud priuilegium fuit frustratoriū. Nā si parochiæ istæ fuerunt Abbatis, vī dī hic in tex. decimæ pertinebant ad eum de iure cōi, vt in c. cum cōtingat, ī. eo. & in c. ex transmissa, ē. de præscr. Et frustra precibus imploratur, qd̄ de iure cōi ꝓcedit, vt in l. 1. C. de thesau. li. 10. no. in c. 1. de præscr. Solebat ꝺcessio fuit facta laico, q̄ est multū ꝺiosa; ideo restringēda, quā fieri pōt, sed hic facta fuit clerico rōne ecclesiæ. Ex quo no. ꝙ idē priuilegiū aliter interpretat fauore vnius, g alterius. Sed ꝫ ꝺdi ꝓcta, & ꝫ tex. opp. vī enim ꝙ illud priuilegium fuit frustratorium

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc verbū profertur a lege; & tūc intelligit deductis sumptib. vt in d.l. fructus, cum si. Fallit in decima, vt hic. Qnq; hoc verbū proferetur ab homine, & tunc si refertur ad fructus iā stantes; & tunc non intelligitur deductis expensis, vt in l. si pēdētes fructus, ff. de vsufr. Aut refert ad fructus colligendos in futurum, & tunc intelligit deductis expensis, vt in l. fundum Trebatianū, ff. de vsufr. le. vbi dī. ꝙ si testator legauit prouentū alicuius fundi alicui, quoad viueret, non tenet hares reficere, seu colere fundū alicui, quoad viueret. Et p̄dicta procederent, ſm cū, qū verbū, Fructus, refertur ad oēs fructus indeterminate; sed si refert determinate, puta ad 10. corbes grani; tunc intelligitur non deductis expensis, vt in l. venditor, ff. de ꝺh. emp. Ex prædictis no. 1. ꝙ ſpāle est in decima, ſm Bar. quod tñ est falsum, vt ſ. dixi. Item in mā decimarū, verbum fuit prolatū ab ipso Deo, & equiparatur verbo prolato à dño particulari, vt in d. c. tua. Ideo dic, vt ſ. dixi, ꝙ non est ſpecia le, quia verbum, Fructus, hic non refert ad oēs fructus sed ad decimā tm̄. Vnde siue a lege, siue ab homine ꝓferat hoc verbū, cū hac determinatione, nunq̄ intelligit, deductis expēſis. Item ex dicto Inn. ſ. recitato potest colligi vnū notabile, ꝙ si inter ꝺhentes fit mentio de fructibus, debet intelligi non deductis expensis, qa ꝺhentes (maxime rustici) capiunt verba nāliter, & secundum ꝙ vulgariter proferūtur, vt in l. librorum, §. quod tamen Cassius, ff. de leg. 1. cum si. Inſpicienda esset tñ mens contrahentium, quæ ex multis circunstantiis potest elici. Nam in conuentionibus ſpectatur magis mens, quam verba ipſorum contrahentium, vt dicit tex. in lin. conuentionibus ff. de verb. ſignifi.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ ſi fuerint præſcriptæ in aliqua parochia, non comprehenduntur decimæ noualium ſ. 9.*
2 *Pertinere dicitur aliquid ad aliquem ab antiquo, quod pertinet vigore præſcriptionis. Et etiam id, quod preſcribit.*
Dominium probatur ex eo, ꝙ quis probat ſe percepiſſe fructus tanto tempore, quod ſufficit ad preſcribendum.
3 *Decimæ non poſſunt præſcribi a laico, ſed ab eccleſia ſic, quia non refert quæ eccleſia habeat.*
4 *Cohærentia limitibus quo caſu poſſint præſcribi.*
6 *Decimæ ad quem pertineant de iure communi.*
Decimæ perſonales ad quem pertineant.
Baptiſmus eſt ianua omnium ſacramentorū, & nobilius cæteris ſacramentis.
7 *Decimæ prædiales ad quem pertineant.*
Quarta decimarum, quæ debetur Epiſcopo; eſt præſcriptibilis.
8 *Capella quæ eſt in eccleſia cathedrali, ſi habet in tra ſe parochiam, decimæ pertinent ad ipſam, non autem ad eccleſiam cathedralem.*
Eccleſia non debet de nouo fundari cum præiudicio antiquarum.

CAP. XXIX.

1 **Cum contingat.** †Qui pſcribit decimas in aliena parochia, ſi ibi insurgunt noualia, ipſorum decimas non habebit. Primo qō. Secundo rñſio, ibi, [Vnde.] Caſus lit. In quibuſdam parochiis, quædam eccleſiæ, & eccleſialticæ perſonæ ab antiquo perceperūt decimas, de nouo fiūt noualia in parochiis illis, quęritur ad quē decima iſtorū noualium incipiat pertinere? Rñdet papa, ꝙ cum perceptio decimarū de iure cōi ptinet ad parochiales eccleſias decimæ noualiū, q̄ fiunt in parochijs earundem, ad ipſas proculdubio ptinere noſcunt, niſi illi, qui antiquas decimas pcipiunt, cām rōnabilem
2 oñderint, per q̄ decimæ noualiū ad eos dēant ptinere. B. †Primo no. ex iſto tex. iuncta gl. l. ꝙ id dī pertinere ad aliquē ab antiquo, qđ pertinet ad cū pſcriptione, & idē no. in c. prox. ꝙ valet ad ſtatuta diſponētia ſup iurib. pertinētib. ad aliquē ab antiquo. Et no. ēt de ver. [Pertinere] cōprahēdit. n. in ſe, quod pertinet ex pſcriptione. Et valet ad verba libelli, cū quis dicit rē petitā ad ſe ptinere. Satis. n. est probare diūium ex pſcriptione cōpetēs. Facit qđ le. & no. in c. cū eccl. de cau. poſ. & ꝓpr. & qđ no. Bar. in l. ad ꝓbōnē, C. loc. vbi dicit quē probare dñiū, ſi probat ſe percepiſſe fructus tā
3 to tpe, ꝙ ſufficiat ad pſcriptionem. † Scđo no. ꝙ vna eccleſia pt pſcribere decimas ptinentes ad aliā eccleſiā, licet ergo laici decimas pſcribere nō poſſint, qa illas nequeūt poſſidere, vt in c. cām
a ſ. de præſcr. clerici tñ a nomine eccleſiarū pſcribunt, tum qa ſunt capaces poſſeſſionis; tum qa hæc pſcriptio non est ꝺ ius diuinū, quia non refert, q̄ eccleſia habeat, vt in c. cum apoſtolica, de his, q̄ fiunt a præl. † Tertio nota, ꝙ vna eccleſia pōt præſcribere certa iura parochialia intra limites alterius eccl. & vī probare hæc litera, ꝙ ēt præſcribi poſſunt cohærentia limitib. Nam ſi præſcripſerat decimas totius parochiæ, ergo & decimas cohærentes limitibus. Et p hoc poſſet impugnari, vel verius limitari gl. in c. cū ſint homines, ſ. eo. quæ dicit, ꝙ decimæ adhærentes limitibus, nō poſſunt pſcribi, ne per ꝺnam insurgat limitum confuſio. Non ſoluē do, pōt intelligi, qñ ſolū pſcriberent decimæ adhærentes limitib. Secus ſi pariter pſcribant oēs decimę parochiæ, quia tunc nō ita insurgit confuſio limitū, quod est notādum, aliās oporteret dici
5 gl. illem non rēcte log. † Vltimo no. ꝙ pſcriptio certorū iurīū de præſenti non extenditur ad futura oīno conſimilia iuribus pſentib. pſcriptis. Nā decimæ noualiū sunt eiusdē iuris, cuius sunt antiquæ, & tñ ad præſcripiionē antiquarū nō ſeqtur pſcriptio futurārū. Et pōt esse deciſionis rō. Nam cū verba ꝺctus referantur ad tēpus ipſius ꝺctus, non ad futurū, vt est tex. no. in l. Rutilia Polla, ff. de ꝺh. emp. multo fortius præſcriptio non dēt extendi ad iura futura. Nā in ꝺctib. fit pena interpretatio, vt in c. cum dilecti, de don. & in pſcriptione dēt fieri ſtricta, cum veniat ad detractionē
b iuris alterius: b ergo ſi non ſit extenſio in ꝺctibus, fortius nec in pſcriptione, & hāc rōnē ſentit tacite Inn. in c. tua, il 1. ſ. eo. & de hoc aliquid in c. ſeq. In gl. 1. no. ſp iſtam gl. ad ꝓbandū dñiū alicuius rei p pſcriptionē. & facit ad libellandū, vt dictū est in notabili
6 primo. † In gl. 2. in ſi. no. glo. ad q̄ ſit quotidie remiſſio, cū q̄rit, ad
c quē de iure cōi ptinet decimarum pceptio? c & est iſte articulus principalis† hac mā. Et ꝓcluſio huius gl. est, ꝙ decimæ integre ptineāt ad eccleſiā parochialē baptiſmalē; non aūt ad Epiſc. niſi in caſib. in gl. exceptis. Et dē ecc. baptiſmalis, ecc. matrix, quæ alias dī plebs, vbi baptizanē oēs intra plebanatū venientes ad fidē; & hāc opi. gl. tenet Inn. in c. ad apoſtolicæ, ſ. eo. Idem ſentit hic Hoſt. Io. An. remiſit ad gl. in c. ſi tuimus, & c. q. cunq; 16. q. 1. vbi plene, dēt postmodū vidēs remiſſiones non ſufficere, hāc mām lat⁹ us reſumpſit in addi. Spe. eo. ti. in 3. col. Et vt clare hēas hanc mām, excludamus prius caſus indubitabiles. Nam aut q̄rit de decima pſonali aut p̄diali. Perſonalis aūt ſpectat ad eccleſiā parochialē, vbi qs audit diuina, & percipit eccleſiaſtica Sacra, vt in c. ad apoſtolicæ, ſ. eo. & in c. ſi. ꝺ. de parochi. & 26. q. 1. qō. iuncta glo. & in hoc omnes conueniunt. Remanet tñ vnum dubiū: Nā qñque qs percipit cætera Sacra in parochia ſua, ſed ſacramentū baptiſmi percepit in eccleſia matrice, & ſic non potest dici, ꝙ oīa ſacra receperit in eccl. parochiali, vnde vī quibuſdam, vt no. Io. And. in addi. p̄dicta. ꝙ cū baptiſmus d ſit ianua oīum ſacrorum. in c. fi. de presbyt. non bapt. & ſit nobilius aliis ſacris, vī, ꝙ rōne huius ſacri debet eccleſia baptiſmalis hēre partem decimarū perſonaliū, & vī rōni ſatis conſonū. Facit quod no. Inno. in c. de his, de ſepul. & tex. cū ibi no. in c. 2. eo. ti. lib. 6. & quod no. in c. nouum genus, ſ. e. in hoc
7 tñ est ſtandum conſuetudini † Secundo caſu principali. cum q̄ritur de decima p̄diali, dic, ꝙ aut decima est intra parochiam Epi. Nam in aliquibus locis habet certā parochiā diſtinctā, et tūc hęc decima pertinet ad eum, vt ꝺ. eo. in c. dudum, ſ. in intellectum huius gl. Aut hæc decima non est intra alicuius parochiam, vt puta quia p̄dia ſunt multum diſtantia, & non est incluſa ꝺ. parochiam alicuius, & tunc decimæ ēt pertinēt ad eſm, in c. qū, ſ. eo. Idem dico, vbi parochiæ non essent diſtinctæ. Nam tunc Epūs debet pcipere oēs decimas. ſi cui olim faciebat ante diſtinctionem parochiarum, non tñ dēt eam ſibi retinere, sed diſpenſare inter clericos ſm eorum merita, vt est tex. no. 16. qō. 7. c. 1. Aut decima est intra parochiā eccl. baptiſmalis, & tunc de iure ad cā pertinet. 16. q. 1. eſtatuimus. tñ quarta decimarum pertinet ad epm; licet glo. aliud ſenſerit hic, & minus bene. Nā tex. est apertus in c. quæreneſ te, de offi. ord. vbi inter cætera iura epalia, enumerat quartā decimarum, & facit quod le. & no. in c. ſ. eo. Hęc tamē quarta pōt pſcribi, vt in d. c. de quarta, ſ. de pſcrip. † Aut decima est intra parochiā capellæ, quæ est in plebanatu, & in hoc ēt dubium remanet vtrum decima pertineat ad capellā, an ad plebem, & in hoc excluditur de quatuor casus. Primus, quādo ꝓlatus huius gl. est, ꝙ decimæ integre pertineāt ad eccleſiā parochialē baptiſmalē; non aūt ad Epiſc. niſi in caſib. in gl. exceptis. Et dē ecc. baptiſmalis, ecc. matrix, quæ alias dī plebs, vbi baptizanē oēs intra plebanatū venientes ad fidē; & hāc opi. gl. tenet Inn. in c. ad apoſtolicæ, ſ. eo. Idem ſentit hic Hoſt. Io. An. remiſit ad gl. in c. ſi tuimus, & c. q. cunq; 16. q. 1. vbi plene, dēt postmodū vidēs remiſſiones non ſufficere, hāc mām lat⁹ us reſumpſit in addi. Spe. eo. ti. in 3. col. Et vt clare hēas hanc mām, excludamus prius caſus indubitabiles. Nam aut q̄rit de decima pſonali aut p̄diali. Perſonalis aūt ſpectat ad eccleſiā parochialē, vbi qs audit diuina, & percipit eccleſiaſtica Sacra, vt in c. ad apoſtolicæ, ſ. eo. & in c. ſi. ꝺ. de parochi. & 26. q. 1. qō. iuncta glo. & in hoc omnes conueniunt. Remanet tñ vnum dubiū: Nā qñque qs percipit cætera Sacra in parochia ſua, ſed ſacramentū baptiſmi percepit in eccleſia matrice, & ſic non potest dici, ꝙ oīa ſacra receperit in eccl. parochiali, vnde vī quibuſdam, vt no. Io. And. in addi. p̄dicta. ꝙ cū baptiſmus d ſit ianua oīum ſacrorum. in c. fi. de presbyt. non bapt. & ſit nobilius aliis ſacris, vī, ꝙ rōne huius ſacri debet eccleſia baptiſmalis hēre partem decimarū perſonaliū, & vī rōni ſatis conſonū. Facit quod no. Inno. in c. de his, de ſepul. & tex. cū ibi no. in c. 2. eo. ti. lib. 6. & quod no. in c. nouum genus, ſ. e. in hoc
7 tñ est ſtandum conſuetudini † Secundo caſu principali. cum q̄ritur de decima p̄diali, dic, ꝙ aut decima est intra parochiam Epi. Nam in aliquibus locis habet certā parochiā diſtinctā, et tūc hęc decima pertinet ad eum, vt ꝺ. eo. in c. dudum, ſ. in intellectum huius gl. Aut hæc decima non est intra alicuius parochiam, vt puta quia p̄dia ſunt multum diſtantia, & non est incluſa ꝺ. parochiam alicuius, & tunc decimæ ēt pertinēt ad eſm, in c. qū, ſ. eo. Idem dico, vbi parochiæ non essent diſtinctæ. Nam tunc Epūs debet pcipere oēs decimas. ſi cui olim faciebat ante diſtinctionem parochiarum, non tñ dēt eam ſibi retinere, sed diſpenſare inter clericos ſm eorum merita, vt est tex. no. 16. qō. 7. c. 1. Aut decima est intra parochiā eccl. baptiſmalis, & tunc de iure ad cā pertinet. 16. q. 1. eſtatuimus. tñ quarta decimarum pertinet ad epm; licet glo. aliud ſenſerit hic, & minus bene. Nā tex. est apertus in c. quæreneſ te, de offi. ord. vbi inter cætera iura epalia, enumerat quartā decimarum, & facit quod le. & no. in c. ſ. eo. Hęc tamē quarta pōt pſcribi, vt in d. c. de quarta, ſ. de pſcrip. † Aut decima est intra parochiā capellæ, quæ est in plebanatu, & in hoc ēt dubium remanet vtrum decima pertineat ad capellā, an ad plebem, & in hoc excluditur de quatuor casus. Primus, quādo ꝓlatus huius gl. est, ꝙ decimæ integre pertineāt ad eccleſiā parochialē baptiſmalē; non aūt ad Epiſc. niſi in caſib. in gl. exceptis. Et dē ecc. baptiſmalis, ecc. matrix, quæ alias dī plebs, vbi baptizanē oēs intra plebanatū venientes ad fidē; & hāc opi. gl. tenet Inn. in c. ad apoſtolicæ, ſ. eo. Idem ſentit hic Hoſt. Io. An. remiſit ad gl. in c. ſi tuimus, & c. q. cunq; 16. q. 1. vbi plene, dēt postmodū vidēs remiſſiones non ſufficere, hāc mām lat⁹ us reſumpſit in addi. Spe. eo. ti. in 3. col. Et vt clare hēas hanc mām, excludamus prius caſus indubitabiles. Nam aut q̄rit de decima pſonali aut p̄diali. Perſonalis aūt ſpectat ad eccleſiā parochialē, vbi qs audit diuina, & percipit eccleſiaſtica Sacra, vt in c. ad apoſtolicæ, ſ. eo. & in c. ſi. ꝺ. de parochi. & 26. q. 1. qō. iuncta glo. & in hoc omnes conueniunt. Remanet tñ vnum dubiū: Nā qñque qs percipit cætera Sacra in parochia ſua, ſed ſacramentū baptiſmi percepit in eccleſia matrice, & ſic non potest dici, ꝙ oīa ſacra receperit in eccl. parochiali, vnde vī quibuſdam, vt no. Io. And. in addi. p̄dicta. ꝙ cū baptiſmus d ſit ianua oīum ſacrorum. in c. fi. de presbyt. non bapt. & ſit nobilius aliis ſacris, vī, ꝙ rōne huius ſacri debet eccleſia baptiſmalis hēre partem decimarū perſonaliū, & vī rōni ſatis conſonū. Facit quod no. Inno. in c. de his, de ſepul. & tex. cū ibi no. in c. 2. eo. ti. lib. 6. & quod no. in c. nouum genus, ſ. e. in hoc

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Clerici tamen. Idem tenet Card. in conſi. 88. inc. cōſulens ego Fabricius, Spe. in ti. de præſcr. col. 2. ver. item licet laicus Io. Fran. Bald. in tract. præſcr. in 1. parte quintæ partis prin. q. 7. col. 4. uer. 2. quæſtio.

b Seb. Sap. Iuris alterius. Vide ad horum declarationem do. Abb. in c. cum inter vos, infra de verb. ſign.

c Ad quem de iure cōi pertinet decimarum pceptio. Adde ad q̄ eccleſia de iure communi pertineant decimæ, eundem Abb. conſi. 30. do. Car. conſ. 62. Ant. Fran. Circa hoc, ad quē pertineant decimę, dicas, ꝙ decima dētur eccleſiæ parochiali, vt in c. cum contingat, & in c. apoſtolicæ, de decl. & in c. ex tranſmiſſa, de præſc. non aūt dēntur ecc. baptiſmali, niſi de iure ſpāli vel conſuetudine, ut p Car. in cle. 5. in 8. q. de deci & p Io. And. in addi. Spe. to. tit. de deci. & p Abb in c. ad audiētiā, il 1. de ecc. ædi. Et adde, ꝙ decimæ dētur alicui ex priuilegio, ut in c. dilecti, & ſeq. de dec. vel ex præſcr. ut in ca de quarta, de præſcr. & in c. accedentibus, de præſ. & in c. prohibemus, de deci. & pec. Car. in cle. 1. in prin. de excef. præla & in cle. ſi. § ad religioſos, de ꝑnit.

d Ant. Fran. Baptiſmus. Dicas circa hoc, an quis poſſit ſaluari ſine baptiſmo, & ex diſpenſatione papæ, dicas ꝙ non, quia baptiſmus eſt fidei fundamentū, & ianua oīum ſacrorum, vt in c. veniens, de ꝓby. non bapt. Et adde ꝙ baptiſmus delet peccata mortalia, ſed cōio tantum venialia, vt per do. Car. in cle. 1. de. hinc est, de reliq. & vene. ſan. & cle. ſi. 1. de pœ. & hī in c. ſine pæ. de præſcr. diſt. 4. Et adde, ꝙ non natus non pōt baptizari, ut in cle. 1. ſ. hoc autem, de ſum. Tri. Paruulus autem, pro quo alius reſponder, bene potest baptizari, ut habetur in c. paruuli, de conſe. di. 4. & quæ uiitutes & gratiæ conferantur in baptiſmo, uide per d. Card. in cle. 5. de bapti.

Et

Et in hoc tenet ibi firmiter Io. And. decimā iſtorū p̄diorum ſuorū intra parochiā capellę pertinere ad eccleſiā plebis. Motiuum ſuū principale elicit ex c. eccleſiæ, & c. q. cunq. 19. q. 1. vbi dī, ꝙ eccleſia non dēt de nouo fundari cū p̄iudicio antiquarū eccleſiarū, & ſpāliter fit ibi mentio de decimis. Vnde cū cōiter eccleſia plebis fit antiquior, & territoriū parochiæ huius capellæ eſſet an tiquitus de parochia plebis, non dēt hæc eccleſia antiqua priuari decimis prædialib. pp̄ ſtructionem capellę. Satis est. n. ſi hēt oblationes & decimas ſponales, q̄ dēntur intuitu diuinorum. Sed Io. Cal. tenuit hic oppoſitū, ꝓcludēs, ꝙ ex quo capella hēt parochiā diſtinctā, dēt hēre decimas p̄diales prouenientes intra parochiā ſuā. Nā decimæ sunt de iure parochiali, vt in c. ſi. de parochiis. ergo ex quo reperitur hēre parochiā, debet hēre & decimas. Hanc opi. tener Arch. 13. q. 1. in ſum. tenet Pan. Zenzeh, & Lau. in cle. 1. eo. tt. ſequūnt moderniores cōiter hic. Et hanc opi. ſequor, qa iura dicūt cōiter decimas p̄nere ad eccleſiā parochialē. Pro hoc iſte tex. cū ſequenti, & c. ad decimas. de reſti. ſpo. li. 6. & c. ad audiētiā. Fatēdū est rñ ꝙ ſine iuſta & neceſſaria cā non pōt Epūs capelle deputaſ certā parochiā cū p̄iudicio eccleſię antiq̄, & ſic dēnt intelligi iura, q̄ allegat Io. And. Sed ex quo reperit de p̄ñi capellā hēre parochiā diſtinctā, p̄ſumēdū est, ꝙ ex iuſta & neceſſaria cā parochia ſibi fuerit deputata. Nec obſtāt iura, q̄ dēt dicta p̄nere ad baptiſmalē eccleſiā: nā dēnt intelligi de decima, q̄ puenit in tra parochiā ipſius eccleſiæ baptiſmalis. Vel intelliguntur ſm ſta
3 tū antiquū, ante quā capella ibi ædificarent, vel qñ capellæ nō habent parochiā diſtinctā. In p̄dictis omnib. ſaltm̄ fit cōiuetudo, & hoc no. † In gl. in ver. [Noualiū] no. hanc gl. q̄ clarius ponit hic intellectum ad c. ex parte, ſ. eo. q̄ ibi fecit. & hanc gl. ſequuntur cōiter Doct. hic. Nam, vt dicit Inn. ſ. eo. c. tua, il i. præſcriptio adeo est ſtricti iuris, vt licet qs præſcripſerit decimas oīum prædiorum alicuius parochiæ, vno excepto, ad illud præſcriptio non extendit: 4 & facit quod no. ꝺ. c. px. Nam pſcriptio nō p̄cedit ſine poſſeſſione, vt in regula, ſine poſſeſſione, de reg. iur. in 6. ergo non pōt dicere, ꝙ decimæ noualiū ſint pſcriptæ, ex quo nihil receptū est noīe decimę ex illis terris antę reducerentur ad culturam. Et in fi. gl. ſi hodie iſte tex. in c. i. de pſcr. lib. 6. In gl. fi. in fi. dicit Io. An. ꝙ certo casu pōt pſcriptio allegari. Finge enim ꝙ ab illis terris in cultis hæc eccleſia, q̄ pſcripſit decimas antiquas, aliq̄ peepit nomine decimę. Nā ex hoc efficiuntur decimales illius eccle. & ſi reducū tur ad culturā, poteſt hæc eccleſia petere decimā, arg. ꝺ. eo. c. ſeq.

ADDITIO.

a ¶ Extenditur tamen quamuis ſit ita ſtricti iuris, ad acceſſoria & connexa rei principalis poſſeſſæ, l. ſi aliena, §. j. ff. de vſucap. per quem tex. vide, quod dicit Bar. in rep. quæ ſibi attribuitur, l. de quibus, in 2. col. ff. de legi.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ debentur illi, qui eas præſcripſit ex cepto de fructibus prædij quos eccleſia, quia præſcripſit, non decimantis, nu. 3. 4. 8.*
2 *Eccleſia vna potest præſcribere decimas debitas alteri cum titulo, vel per tantum tempus, de cuius initio non ſit memoria.*
3 *Præſcribens decimas certorum fructuum alicuius prædij, cenſetur præſcribere etiam ſuper omnibus fructibus cuiuſcunque generis ſint. nu. 5.*
4 *Iuriſdictio cenſetur vniuerſaliter præſcripta, licet ſit præſcriptus tantum actus illius iuriſdictionis, nu. 7.*
5 *Decimæ fructuum eiuſdem prædij poſſunt deberi diuerſis eccleſijs.*
6 *Præſcriptio iuriſdictionis non extenditur de perſona ad perſonam.*

CAP. XXX.

Cum in tua. † Decima oīum fructuū prædij dētur ei, qui decimas ibi pſcripſit. ſed ad aliud p̄dium pſcriptio non extenditur. Cōis diuiſio. Secunda ibi, [Rñdemus.] Caſus li. Quędā monaſteria & p̄uentuales eccleſiæ pcipiūt decimas maiores, & minutas in multis parochijs, ſed de quibuſdam tribus annuatim pceptis ſibi non fuerunt decimæ pſonales. q̄rit, quis dēat percipere decimas illorū fructuū: Rñ. papa, ſi fructus p̄dicti prouenīunt de illa terra, de qua monaſteria, vel cōmunales eccleſiæ decimas percipiebant, eis decimæ illorū fructuum debent dari, cum terra illa ab antiquo illis fuerit decima. qa vna et eadē res non debet diuerſo iure cenſeri, aliquin ec
2 cleſis parochialib. pſoluantur, ad quas de iure cōi pertinet perceptio decimarū. B. † No. 1. iuncta gl. 2. ꝙ monaſteria poſſunt præſcribere decimas intra parochiā alterius eccleſiæ, quod intellige niſi titulo, vel per tm̄ tps, de cuius initio nō ſit memoria, vt in c. i. de pſcr. li. 6. & facit ꝺ. c. prox † Scđo no. ꝙ pcipiēs decimas ex certo p̄dio per tps, qđ ſufficit ad pſcriptionē, vī ibi pſcribere ius demandi in gñe, reſpectu. ſcuiuſcunq; fructus inde percipiendi, licet per tps pſcriptionis percepit ibi decimā de fructib. certis dūtaxat, vt notanter probatur hic. Ex quo ſingulariter infert, ꝙ exercens vnum actū iuriſdōnalem in perſonam alicuius animo q̄rendi vniuerſaliter, vī quærere poſſeſſionem vniuerſalē iuriſdōnis, quod vī ſ. no. per Bar. in l. 1. §. ſiquis, ff. de itinere actuq; primū dictum ſentit Inn. in c. dilectus, de cap. mo. vbi hoc latius proſequit. † Tertio no. ex ſi. literæ, ꝙ præſcribēs decimas omnium p̄diorum parochiæ, excepto vno, pſcriptio non extendit ad
3 aliud p̄dium, & hoc, quia tm̄ præſcribitur, quātum poſſidetur, in reg. ſine poſſeſſione, de reg. iur. lib. 6. & bo. tex. in l. denique, cum
5 l. ſeq. ff. ex qui. cau. ma. † Sed quæro de rōne dubitandi & deciden di in iſto tex. Sol. duplex intellectus elici potest ex litera. Primus, ꝙ per 40. annos frumētum tm̄ fuit ſeminatū in certo p̄dio. cuius decima fuit ſoluta non eccleſiæ prædiali, ſed monaſterio. Demū fuit ibi ſeminatum milū, vel aliud bladum. Dubitabat, cui dēret decima. Nam ꝺ. monaſterium faciebat, qa nunq̄ percepit niſi decimā frumēti, & pſcriptio nō dēt extendi de ſpecie ad ſpeciē. Sic videbatur, ꝙ decima milij dēretur eccleſiæ prædiali, ad quā decima pertinet de iure cōi. Sed in ꝺrium fuit decisum. Rō. quia pcipiendo decimā tāto tpe ex certo p̄dio monaſterium pſcripſit ius decimandi. Non n. dēt haberi reſpectus ad frumentū, ſed ad decimā in gñe, q̄ fuit pcepta ibidē ab antiquo, & hanc lect. ſentit hic Io. And. & est in ſe veriſſima, & ſm hunc intellectum colligitur hic quod ſ. dixi ꝺ Bar. Vī enim ꝙ ſi in aliquo loco quis exercuit actus iuriſdōnales occurrentes. ſ. animo vtēdi iuriſdōne vniuerſali, ꝙ poſt pſcriptionem complerā poterit iuriſdōne vti in aliis caſib. occurrentibus. Finge. n. ꝙ homicidium non fuit ibi commiſſum per 40. ann. ſed alia ſcelera, quæ ibi tāquam ſuperior puniuit, ſi poſt præſcriptionem ptingat homicidiū, dico arg. huius literę, ꝙ illud poterit iſte punire, q̄ ꝑfato mō pſcripſit ſibi iuriſdō
6 nem. † Secunda lect. q̄ magis vī conuenire literæ, est ꝙ per 40. an nos ex p̄dio illi fuerunt collecti varij fructus, & de certis fuit ſoluta decima monaſterio, de qbuſdam vero nulli fuit ſoluta. Nunc agebatur ad ſolutionem, & dubitabatur, cui deberetur. Pro monaſterio faciebat, qa perceperat decimam de certis fructib. Pro eccleſia parochiali faciebat, ꝙ præſcriptio nō procedit ſine vſu, ſed monaſterium nunq̄ percepit decimā ex illis fructib. ergo ius decimæ remāſit apud eccle. parochialē. Sed ꝺrium decidit rōne p̄dicta, quia ex quo monaſterium duntaxat percepit ibi decimam certorum fructuum, p̄dium est effectum decimale ipſi monaſterio reſpectu oīum fructuum, qa & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri. Et pro hoc intellectu, quem tacite ſenſerunt Doc. facit tex. ibi. [Annuatim pereceptis,] & intellige hunc tex. qñ decima eliquorū fructuū nulli fuit ſoluta, vt ſ. dixi. Nā ſi fuiſſet ſoluta eccleſiæ parochiali, tūc decima dēretur ex illis fructib. eccle
7 ſiæ p̄diali, reliquorum fructuū ipſi monaſterio. † Ex quo hēs notare, ꝙ vnū p̄dium pōt eſſe partim decimale vni eccleſiæ, & partim alteri, quod placet Hoſt. & Io. An. licet Inn. videatur diſcrepare. Sed hunc ob. litera, q̄ dicit, ꝙ vna & eadē res, &c. Sol. ex diuerſis rōnibus eadem res a poſſit diuerſo iure cenſeri, ſecus eadem rōne. Et ex hoc intellectu ſi fertur, ꝙ ſi aliqs ꝑlatus citra eſm exercuit actum iuriſdōnalem in loco, eṕo exercente reliquos actus, iſta pſcriptio certi actus non dēt extendi ad aliquos actus exerci
8 tatos p eſm. † Vlt. pōt adduci iſte tex. in fi. ꝙ ſicut pſcriptio nō extendit de p̄dio ad p̄diū, ita nec pſcriptio actus iuriſdōnalis de pſona ad pſonā, de quo per Inn. in d. c. dilectus. In gl. ſi. in fi. de hoc per gl. in c. cognouimus, 12. q. 2. q̄ dicit, ꝙ actus illius l. quæ hic allegatur, est ſpālis. Et dic, ꝙ ibi ſolum dī, ꝙ ſeruitor dotalis potest habere peculium ex re mariti & vxoris, & in re mariti acquiret marito, & in re vxoris acquiret ipſi vxori, & ſic idem peculium diuerſo iure cenſetur. Sed dic, ꝙ illud contingit diuerſa ratione, & ita posset contingere in caſu noſtro, & ita dixi ſuperius.

ADDITIO.

a ¶ Eadem res. Vide Abb. in c. 2. col. 7. ſup. de ordi. cogn. Aret. in l. 2. in prin. ff. ſi cer. pet. & dom. meum do. Roch. Cur. in rep. c. ſi. col. 24. ver. limita tertio, habes reportare, ſup. de conſue.

SVMMARIVM.

1 *Laici etiam Reges non poſſunt donare nec eccleſias, nec decimas, nec huiuſmodi donatary ex tali titulo poſſunt præſcribere. nu. 5. 6.*
2 *Impediens debitores meos mihi ſoluere, eſi mihi obligatus, & poſſum cōtra ipſum agere, num. 17.*
3 *Hoſpitalarij, & conuerſi alicuius monaſterij non ſunt perſonę mere laicales.*
4 *Eccleſiæ poſſunt præſcribi iure proprietatis cum titulo, alias ſecus.*
5 *Reges ſunt mere laici, nec per coronationem, aut vnctionem recipiunt aliquē ordinem eccleſiaſticum.*
6 *Error iuris impedit præſcriptionem.*
7 *Sacrilegium incurrit, qui aliquid ſacrum accipit de manu laici, vt retineat.*
8 *Clauſula, ſi ita eſt, ſemper ſubintelligitur in confirmatione facta per Papā.*
9 *Sententia iudicis poteſt proſpicere in futurum, ſi natura actionis hoc patitur.*
10 *Præſcriptio rei eccleſiaſticæ requirit titulum prima fronte iuſtū vel tantum tempus, de quo non extet memoria.*
11 *Confirmās aliquam rem, cenſetur confirmare illam ſecūdum ſtatum, in quo reperitur, puta, ſi eſt valida. num. 13.*
12 *Cōfirmatio facta a Papa, vel ab alio, an tribuat titulum, & iuſtam cauſam præſcribendi.*
14 *Conceſſio ſolius epiſcopi quando tribuat iuſtam cauſam preſcribendi.*
15 *Acta, ſi propter antiquitatem ſunt deperdita præſumuntur ex verbis ſententiæ, maxime quando verba libelli ſunt dubia.*
16 *Sententia in interdictio, vti poſſidetis, quomodo eſt ferenda.*

CAP. XXXI.

1 **Dudum.** † Laici eccleſias, vel decimas donare nō poſſunt, ēt ſi ſūt Reges, nec ex eorū titulo ꝑſcribendi. Primo ponit facti & proceſſus narratio. Secundo ibi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Nos igit. ꝓpsius diffinitio. Prima subdiuidit in tres. Primo ponit actoris petitionē, & auditoris dationē. Scdo reorū defensionē, iudicis interlocutionē, & defensionis fortificationē. Tertio ꝓpsius defensionis impugnationē. Scda ibi, [Prior.] Tertia ibi, [Cæterū.] Casus lit. Inter cp̃m Vesprimen. & Fratres hospitalis Hierosolv. S. Steph. sup quibusdā decimis qō vertebat, partibus pp hoc in pñtia dñi Papæ ꝓstitutis, datus fuit eis auditor, corā quo petijt Epo decimas terrarū, quæ per rusticos hospitalis p̃dicti in Vesprimen. dioc̃esi excoluntur. petijt insuper quasdam ecclesias, quæ p ipsos Hospitalarios detinent, in quibus dicebāt intētionē sibi de iure cōi fundatā. Prior vero p̃dictus in p̃dictis decimis, & ecclesiis p̃scriptionē allegās, ꝓpoluit sibi his se nō teneri Epo rndere. Auditor hoc audiēs (significauit illud do. Papæ, & ipse mādauit eidē, q̃ idē Prior, ꝓbaret ti rūū p̃scriptionis, quem allegabat: ipse statim exhibuit priuilegia Regis. ac Reginæ Vngariæ, q̃ ꝓtulerūt ecclesiam S. Steph. hospitali donationis titulo in perpetuā eleemosinā, ad quā dictæ decimæ pertinebāt. Induxit ēt quoddā rescriptū confirmationis Clemētis Papæ, ꝓ quod probare volebat prædictam concessionem valere. Ex parte cp̃i fuit propositum, q̃ in decimis & ecclesiis donatis a Rege, & a Regina p̃scriptionem allegare non poterat pars aduersa, quæ non poterat titulū habere a donatione ipsorum, nec a confirmatione Clementis tūn tempus efluxerat, q̃ posset p̃scriptio confirmari, & sic talis titulus nō valebat, immo vt dicunt canones, sacrilegiū incurrit, q̃ decimas, vel ecclesias recipit de manu laicali. Dominus Papa his oībus ꝓsideratis, dicit, q̃ datores p̃dictis id aliis ꝓferre nō potuerūt, qd de iure nō potuerāt possidere, & p ꝓfirmationē Clementis super ecclesia S. Steph. & aliis ad ipsam ptinētibus factā hospitali, iuri Epi nō derogat, ēt si scriptū authenticū appareret. Quare, phibef, ne Fratres hospitalis p̃sumant vlterius impedire, quominus p̃dictus Epus decimas percipiat antedictas, & pacifice
2 possideat in futurū. B. Primo no. ex isto tex. q̃ impedientes debitores meos mihi soluere, possum agere, quemadmodū eps hic
3 agit. hospitalarios, q̃ impediebant decimam solui epo a rusticis
4 eorū, & de hoc latius dicā cū gl. fi. Scdo no. q̃ hospitalarii Hierosol. possunt possidere decimas, & ecclesias, & eas p̃scribere, dummodo habeāt titulū p̃scribēdi. Ex quo infertur, q̃ hospitala-
a rij nō sunt mere laici, a sicut dicimus de quersis alicuius monasterij, de quo dixi in c. quis s. eo. & qd no. gl. in c. cū ex eo. de elec.
4 li. 6. † Tertio no. q̃ ecclesiæ pñt p̃scribi iure ꝓprietatis, dummō habeatur titulus p̃scribēdi; sed sine titulo nō pñt p̃scribi, vt in reg. 1. de reg. iu. li. 6. & vide qd no. gl. in c. ꝓtingit, de dolo. & cōtū. & vi-
5 de qd ibi dixi. † Quarto no. q̃ laici ēt Reges nō pñt aliqd dona-
b re de iure ecclesiastico, b nec pñt possidere ius spirituale. Ex quo infert q̃ Reges sunt puri laici, ita q̃ p coronationē & vnctionē,
6 nullū ordinē ecclesiasticū recipiūt. † Itē no. q̃ donatio iuris spiritualis facta laico; intūn est nulla, q̃ nec ēt sufficiēte titulū p̃scribēdi tribuit, qd no. Et est rō, qa recipiens talē titulū, credens illum valere, errat in iure; sed error iuris non prodest in vsucapione, vt in l. nunq̃. ff. de vsuca. Et ex hoc, & ex rex. no. q̃ errans in iure, licet habeat bonā fidē, nō p̃scribit, ꝓ hoc facit tex. c. fi. gl. in c. apostoli-
7 cæ, §. de don. † No. q̃ recipiēs aliqd ecclesiasticū de manu laici, in
currit crimē sacrilegii. Nā talis titulus nō excusat, qa ꝓ nō dato hr̃, q̃ ab illo dat. q̃ de iure donare nō pōt, de iu. pa. c. qd aūt, & in
8 c. Daibertū. 1. q. 7. † Itē no. q̃ ꝓfirmatio c facta p Papam in forma
c cōi, nullū ꝓiudiciū infert tertio, qd no. Nā vt plurimū religiosi habēt multas similes ꝓfirmationes, in quibus numerantur oīa per ab onere probandi illa bona ad eos pertinere de iure. Nā illa verba sunt narratiua, q̃ recipiūt tacitā ꝓditionē, s. si ita est, q̃ hæc bona pertineāt ad vxos, &c. Itē pōt apponi clausula, sicut iuste possidet, &c. & pro hoc facit qd no. Io. An. in c. dudū, ī. de priui. &
9 in c. inter dilectos, de fide instr. & de hoc aliq d 7. † Vlt. q̃ iudex in
ista p̃spicere in futurū, si nā actionis hoc pātit, facit l. egi, & l. earū. ff. si ser. uēd. & vide qd dixi in c. in nostra, §. de sep. In gl. 2. in fi. Dic de mā. vt plene dixi in c. cū ptingat. §. eo. Nā tex. iste est reducēdus ad aliquē de casibus, in q̃bus peeptio decimarū de iure
10 cōi ptinet ad ep̃m, de q̃bus dixi in d. c. cū ptingat. † In gl. 3. in fi. de
hoc, an & q̃n in p̃scriptione rei ecclesiasticæ req̃rāt titulus, dic, vt hr̃ hodie in c. 1. de p̃scr. li. 6. vbi tex. no. dicit q̃ vbicūq; ius, vel p̃
sumptio resistit p̃scribēti, requirit titulus prima fronte iustus, vel tūn tpis, de cuius initio nō est memoria, & hoc iō, qa pp iuris resistēriā p̃sumit mala fides vt in reg. q̃ p̃ iura, li. 6. q̃ p̃sumptio tollit p
tit. prima frōte iustū: vnde in casu nro cū hoipitalarij p̃scriberēt p̃ ius, debebāt probare titulum prima fronte iustū; sed non profuit tit. p eos all. qa erat euidēter iniustus. In gl. in ver. [Cōcessionē], ibi, [ex certa sc̃ia confirmasset.] intelligit ergo gl. istū tex. in cō
firmatione facta in forma cōi; & qualiter discernat, an sit facta ex certa sc̃ia, vel in forma cōi, dixi in c. 1. & 2. & c. antep. de ꝓfir. vti
11 li vel inuti. † Sed p̃ istū intellectū sacit, qa Papa narrādo donationē factā a Rege, vr̃ ex certa sc̃ia ꝓfirmasse, cū sciret donationē Regis ñ valuisse, vt no. 1 d. c. antepe. Sol. Inn. dicit q̃ forte ī ꝓfirmatiōe nulla mētio fiebat de donatiōe Regis, fortasse ibi hoſpitalarij narrārūt se ex istis causis possidere illas ecclesias, & decimas, petētes earū ꝓfirmationē, & Papa ꝓfirmauit, sicut iuste possidebāt. Vel
d supposito, q̃ de donatiōe Regis sieret mētio, debebat ītelligi sm eū de donatione in casu licito d facta. Puta, si res habuisset decimas in feudū ab antiquo, vel ius patr. ī illis ecclesiis, & no. bñ ista verba. Vr̃. n. in dubio, q̃ debeamus sp p̃sumere donationē cōfirmatā. fuisse factā in casu alias habili; & ad illū casum habilē referēda sit ꝓfirmatio, & est rō nālis. Nā ꝓfirmatio ex ꝓprio significatu denotat firmitatē actus cōfirmati: qa dr̃ a cō. qd est simul, & firmo, quasi simul firmo cū primo donatore. Ergo dēt intelligi de donatione facta in casu habili, si fieri pōt, vt sic ꝓfirmatio intelligat in suo significatu, & nō trāleat in ꝑsciē donationis. Nā al. ud est donare, & aliud est ꝓfirmare, vt ī c. iter dilectos, de fide instr. qd
12 tene mēti. † Sed q̃ro iuxta p̃dicta, nūqd talis ꝓfirmatio facta ī forma cōi, saltē tribuat iustū ti. p̃scribēdi in casu, i quo tiest necessarius ad p̃scriptionē. Iste tex. in ver. cęterū, a ꝓrio facit, q̃ sic, dū dicit, q̃ non efluxerat tūn tps, &c. Inn. tacite sensit oppositū, & ad tex. supplet, Maxime, tñ hoc aperte nō dicit. Sed Host. tenet ꝓtū. Nā. fm eū, si p̃cessio solius epi inualida tribuit iustā cām p̃scribēdi, vt in c. cura, & qd ibi no. de iu. pa. fortius hoc hēr inducere cōfirmatio Papæ. Dicit Abb. hoc multū no. p religiosis hñtib multas similes ꝓfirmationes. Sed Pe. tenet ꝓtū, vt talis ꝓfirmatio nō
13 sufficiat ad p̃scribēdū. † Ego ꝑcordando dicerē, q̃ aut apparebat de validitate ti. ꝓfirmati, & tūc ꝓfirmatio nō tribuit ti. p̃scribēdi. Rō manifesta est, q̃ a errat in iure. Nā si donatio prima aperte est nulla, putarē ꝓfirmationē nō valere, qa errat in iure, & error iuris ꝑdit p̃scriptionē, vt s. dixi. Et ex his puto, q̃ in casu huius c.
e firmatio e nō p̃stabat tit. p̃scribendi, & forte pp hoc Papa in fi. dixit, q̃ nullū p̃iudiciū p illā ꝓfirmationē irrogabatur iuri epali. Nec ob. ver. cæterorū, q̃ ponit verba narratiua partis, & pōdera tur ibi ad maiorē aggrauationē partis, q̃ tūn tps nōdum efluxerat, &c. Si aūt nō apparet ti. ꝓfirmatus, vt sępe ptingit, puta quia monast. nō hēt nisi hāc ꝓfirmationē Papæ; & iatis verosīl, pōt p̃sumere, q̃ p̃cessit ti. habilis; & hoc casu puto ꝓfirmationē p̃stare cām p̃scribēdi, qa hic est error facti & nō iuris. & sic debēt distingui opi. ꝓriæ p̃all. † Nec est verū simplr dictū Host. q̃ p̃cessio
14 solius epi tribuat cām p̃scribendi, sed dēt intelligi, q̃n errabat in facto, vt quia pars putabat capitulū ꝓtensisse; qd tūn nō ꝓtensserat. Vbi aūt erraret in iure, vt puta qa pars crederet solā p̃cessionem epi sufficere, talis p̃cessio nō p̃staret tit. p̃scribēdi, vt est gl. no. in c. 2. de his q̃ fi. a p̃l. & no. in c. de quarta. de p̃sc. Nec credo Host. sensisse ꝓtium. Itē puto, vbi ꝓbabiliter pōt dubitari de validitate prioris tit. Nā tūc nō solū ex confirmatione, sed ex titulo inutili pōt cāri p̃scriptio, ar. in l. 1. ff. de iu. & fac. ign. & vr̃ tex. in c. cū dile. de conf. & hæc no. qa puto verissima. † In gl. fi. in fi. no. fin. gl. g
15 quotidie soleo alleg. cuius est sensus, q̃ libellus seu petitio hēr le vt subiectū, ſnia. vero vt p̃dicatum. Na ſnia dēt esse ꝓformis libello, vt in c. licet Heli. de sim. Et fatuus reputatur iudex, qui pronūciat super non petitis, l. fi. C. de fideic. com. h. Et ex glo. & tex. no. q̃ vbi non apparet de petitione, qa acta p p antiquitatē sunt p̃sumpta
f dēmus ex verbis sententia p̃sumere qualitatem petitionis. Itē vbi

ADDITIONES.

a ¶ Laici. Adde istum in c. nullus nu. 11. & quod ibi posui in apo. ad cū, in versi. de rectoribus hospitalium, supra de foro comp.

b ¶ Ecclesiastico. Adde Old. consi. 1.

c ¶ Qd ꝓfirmatio. Quid operet ꝓfirmatio facta p Papā, tradit Fel. ī c. 2. col. 1. uer. leges insertæ. de rescrip. & in c. inter dilectos. col. 6. sup. de fide instr.

d ¶ Casu licito. Adde per hoc quod voluit Ro. consi. 34.

e ¶ Confirmatio. Adde istum in c. 1. nu. 6. & quod ibi no. in apoſ. ad cum in uersi. adminiſtrandi. sup. de confir. vti. vel inut.

Ant. Fran. ¶ Dicas, q̃ confirmatio nihil tribuit de nouo, nisi qñ confirmatur aliquid de nouo dare. Et quid operetur confirmatio, uide Bar. in l. 1. q. quā legit cū l. more. & ibi per Alex. ff. de iurisd. omn. iud. & vide Paul. de Cast. in cō. 132. & p Oldr. in consi. 164. & vide Card. in elem. 1. de iureiur. & plene tradit in c. 1. & 2. de confir. ut. uel inutil. ubi plene de materia.

f ¶ Sententiæ. Ex qualitate sententiæ præsumitur pro libello. Ad quod etiam bene no. istā gl. d. An. hic, quod credere verū, non apparēte libello, & eo casu, quo pro ſnia pſumit, ēt quo ad procedūm, vt qñ trā fuit in rē iud. fm Inn. in c. bonæ, il 1. de ele & in c. quoniā, de prob. vel qñ fuisset expresse approbata, alias non crederē hāc gl. verā. Dicit tū Spec. in tit. de lib. obl. q̃ si admittatur libellus, & de eius substantia dubitatur, debet super hoc tra ri dicto actoris, & illud dictum refert do. An. in c. 1. in vlt. verbis. de lib. obl. Item simpliciter sententia in dubio rescinditur ex qualitate actoris, vt dicit gl. no. in c. fi. confirmationem, de ele. in 6 & in l. fi quis ad exhib. de ex. rei iu. Item ex qualitate libelli præsumitur qualitas sententiæ, tex. elt opt. in l. fi. præses, ff. de pœn. & facit tex. in l. fi vt fundum, ff. commu. diui.

Ant. Fran. ¶ An sententia præsumatur iusta, dicas, q̃ in dubio pro ea præsumitur, nisi contrarium probetur, l. Herennius, §. Caia. ff. de eui l. Bebius, ff. de pac. dota. l. ab ea parte, ff. de prob. c. ſicut, & ibi per do. An. in pe. char. de elec. & hr̃ per Inn in c. bonæ, il 1. eo. tit & c. cū inter, & in c. cōſanguinei, de re iu. & vide Io. An. in c. in præſentia, de renun. Et qñ ēt præſumatur ea in processu oia solemniter interuenisse, hr̃ in l. sciendū, & ibi late per Io. de Imo. ff. de ver. obl. & intellige prædicta uera, nisi a ſnia appelletur, quia pendente appellatione non præſumitur pro ea, nisi iuſtificetur, vt per gl. & Bal. in l. 1. in 1. col. C fadu. cred. & per Bal. in l. fi præses, in 1. q. C. quominodo. & quando iu. & habetur per Alex in consi. 22. in 2. parte. Et adde q̃ in causa matrimoniali in dubio præsumitur pro sententia, vt in c. cōſanguinei, & ibi per Host. de rescrip. Vbi dicebat Io. And. q̃ qui dicit sententiam iniustam, debet probare, & vide quæ habentur in l. 1. ff. ad Turpil.

bi verba libelli sunt dubia. † Scdo no. modum & praxim iudi per interdictō, vti pos. Inno. vltra istos duos intellis gl. ponit alios intellectus. s. q̃ hic fuit actum ꝓfessoria. Sed certe iste intellis nō applaudet literæ. Nā ꝓfessoria est actio realis; vnde hēt se in incorporalibus, sicut rei vend. in corporalibus. vt Inst. de ac. §. i. vnde pa
tet hic pronunciasset ius decimādi ptinere ad Ep̃m, qd nō fecit, sed simpliciter prohibuit, vt hospitalarij vlterius non impedirent Ep̃m. † Alius intellectꝰ Inn. est, q̃ fuit hic actum actione de dolo, nō ad decimas p̃sequēdas, sed ad interesse, qd passus est epus ex dolosis ſtorū hospitalariorum. ar. in l. cum qs, ff. de do. vbi tex. no. dicit, q̃ si qs pſuasit dolose colono meo, vt de possessione abiret, postea agere ꝑ ipsū actione de dolo ad interesse. Si hic potuit agere Epus ex pſuasione dolosa, q̃ ipsis rusticis Hospitalarij fecerāt, & ille intellectus est verus in se, sed nullo mō cōgruit petitioni, seu ſntētiæ. Ideo tene lec. gl. q̃ hic fuit actū interdicto, vti pos. ꝑ istos moleſtatores. Sed extra gl. opp. vr̃ enim hic papam fuisse diminutum, quia super ecclesiis petitis nihil pronunciauit, contra iura peritus alle. Sol. dñt. Doc. q̃ illa pars sententiæ nō fuit hic decisa, quia non faciebat ad ti. fim lis decisio in c. veniens, de præscr.

SVMMARIVM.

a *Prædia, de quibus sunt soluendæ decimæ, sunt danda colenda talibus, a qui bus sine contradictione possit ecclesia decimas conſequi.*

b *Onus impositum super aliquare facit illam rem minus valere.*

c *Pretium rei est æſtimandum, non secundum quod valet ipsa res libera, sed cum onere, quod habet in se.*

d *Licet, censetur habere quoddam ius in prædio, ex quo debetur decima.*

e *Decimæ sunt integre soluendæ, aliàs non ita soluens peccat mortaliter, & po test excommunicari.*

f *Excommunicatio non fertur nisi pro peccato mortali.*

g *Decimæ sunt debitæ ex præcepto vtriusque testamenti.*

h *Decimæ prædiales sunt soluendæ a possessore prædij, licet ipse habuerit pactū a vendente, vel alias tradente, ne teneretur, potest tamē ipse habere regressum contra talem promittentem.*

i *Consuetudo diminuens quotam decimæ, non valet, nisi a papa approbetur.*

k *Diuturnitas siue tolerantia papæ an habeatur pro dispensatione, vel consensu. 9.*

l *Decima tam personalis, quàm prædialis est de iure diui. & vtraque est soluē da, & asserens contrarium, est quasi hæreticus, tamen in tali prestatione decimarum multum operatur consuetudo loci.*

CAP. XXXII.

In aliquibus. †Hoc dicit. Dñi p̃diorū cogi possunt, vt p̃dia colēda dent talibus, a q̃b. sine ꝺdicione ecclesia possit decimas p̃sequi. h. d. vſq; ad §. ille, q̃ nō sum
mā pp breuitatē. Prima pars ponit excessum, quē sc̃do corrigit, ibi, [Volentes.] Casus li. In q̃busdā regionib. q̃dā sunt gentes, q̃ fm ritus suos decimas nō soluunt; licet Christiano
rū ſnitiæ, q̃ fm ritus suos decimas nō soluunt; licet Christiano rum censeant. His q̃dā dñi p̃diorum ea tribuunt excolēda, vt decimis defraudātes ecclesias, maiores inde redditus assequātur. Si gnificatum est dño papæ, q̃ mādat, vt ipsi dñi, talib. p̃onis, & taliter ſna p̃dia cōmittant, q̃ ab sq; vlla ꝺdictione cū integritate decimarū, pertioluāt clerici ecclesiæ, quibus dētur; & si necesse fuerit, p
censuram ecclesiasticā ad hoc cōpellantur. In fi. dicit, q̃ ille decimę. quæ dēnt de iure diuino, vel de loci p̃suetudine approbata, necessario sunt soluēdæ. B. Primo no. ex isto tex. ar. q̃ mistura Christianorum hēntium varios ritus, nō vr̃ a iure reprobata, & verbum, Rutus, denotat mores in spiritualib. Nā in q̃busdā locis vt in Insu
la Cretēsi, & in Insula Cypri, sunt Græci permisti Christianis. Itē
reperiuntur in aliquibus locis Armeni & Indi, qui cēsentur Christiani: sed hēnt varios ritus, & diuersos à nobis. Cōtra qd tñ facit, quia cum sint hæretici, & per ꝓs excōicati, sunt vitandi, & punien
di. de hær. c. ad abolendā, & c. excōicamus. Pōt dici, prout dicit no. 20. dist. c. 1 q̃ papa eos tolerat in ritibus eorū. † Scdo no. q̃
a onere oneris a adiecti in ꝺcto res vr̃ minus valere. Nā onus vr̃ pars rei, vt dicit tex. no. in l. fundi partē, ff. de ꝺh. emp. Et p hoc infero, q̃ si qs vēdit p̃dium cum onere retinendi, si postmodum alligat paruitas p̃tij ad inferendum ꝺctum fictitium & vturarium, nō dēt æſtimari verus valor rei; sed dēt hēri respectus ad onus impositum. Nā tāto minus valet p̃diū, et ita pluries in facto rndi, qđ
b quia multi errāt, & vide qd dixi in c. ad nostrā, de emp. & ven.
c limito gl. in c. 2 q̃ questus, de vſu. † Tertio no. q̃ rone decimæ vr̃ ecclesia hr̃ quoddā ius in fundo, vnde pōt cōpellere dñm. vt fun
dum de talib. excolendum &c. vt in l. fa. † No. ibi, [Cum integrita
d tatis.] q̃ non sufficit aliq d dare nōe decimæ, prout tenuit Magister Gratianus, vt refert gl. in c. j. eo. ti. li. 6, sed oportet, q̃ soluat cū integrita
e te. & nō soluēs itegre vr̃ peccare mortaliter, qđ colligit ex eo, qa
f idē ad hoc cōpelli p excōicationē, & excōicatio nō fertur, nisi p mortali, vt in c. nullus, & c. nemo 11. q. 3. † No. in §. ille, q̃ decimæ hodie sunt soluēdæ necessario ex lege diuina. Aptissime vult er
g go ista tex. q̃ illa l. diuina edita in veteri testō circa solonem deci
h mari, necessario sit hodie seruāda in nouo testō, qđ est aperte ꝺ
i Theologos, q̃ tenuerunt, & tenēt, q̃ hodie dēcima in nouo
k testam. sit in libertate ipsius ꝓstituta, vt sic non teneāt qs soluere,
l nisi velit, de quo dic, vt statim latius dicā cum gl. fi. † In gl. j. ibi, [Non nocet ecclesiæ.] vult dicere, q̃ si trāsferens fundum in aliū,
paciscatur, vt ipse teneatur ad decimā, & nō possessor, hoc pactū nō præiudicat ecclesiæ, quominus posset petere à possessore. Rō, quia hoc est onus reale, & sic ipsa res sequit possessorem, valet tñ pactum in p̃iudicium pacisc entium, qa si possessor soluit, tenet ille, qui se obligauit ad ꝓstandum illum indemnem, & sic locui tur ille §. pactum. all. in gl. pro ꝓrio. Sed opp. ꝺ tex. Nam si hoc esset verum, non refert, q̃ b. p̃dia colenda traderent. Nam à Iudæis & Saracenis ecclesia extorquet decimas p̃diales, vt in c. de terris, & qđ ibi dixi, s. eo. no. Ioā. And. in addi. Spe. super rub. de Iudæ. ergo multo fortius potest eccl. petere ab istis Christianis, licet fm eorum ritus, decimā non soluerent. Sol. fatendum est ꝓrium, sed qa non poterant isti de facili compelli per ecclesiā; qa non curabāt de excōicatione, ideo ad hoc præiudicium facti cessitādū, entanauit prouisio, de qua hic. † In gl. fi. in fi. no. bene istā gl. ad quā quotidie fit remissio. Concludit enim q̃ decimæ hodie sunt in p̃cepto; ēt ex dispositione legis diuinæ, & q̃ nō valet ꝓria ꝓsuetudo, c
c ēt si diminuit quotā decimæ, nisi talis consuetudo esset a papa ap probata. Et ad istum tex. in fi. qui ponderat consuetudinem loci, ñ det, q̃ loquitur in casu c. cum sint homines, & c. ad apostolicę,
d s. eo. f. vt valeat cōsuetudo, d vtrum decima debeat ecclesiæ parochiali, vel p̃diali, non aūt valet, vt nullo modo dēatur, vel vt decima integre nō soluat. Et idem Inn. hic, qui loquit in hoc clarius, q̃ glo. Alij, & secundo intelligunt tex. in consuetudine approbata à papa, & in hoc no. istum tex, fm hanc lec. q̃ valet consuetudo ap probata a papa, minuens quotā decimæ, puta, vt soluat duodecima, vel vigesima pars, prout viget in multis locis, & hoc hēo pro
8 indubitato, si apparet de approbatione papæ, per ea, q̃ dixi in c. à nobis, s. eo. † Sed dubito, nunquid sufficiat taciturnitas ipsius. Nā q̃ nō sufficiat, multum faciunt iura antiqua, quæ hñr in decretis, & ista q̃ hñr in hoc volu. Item iura noua in 6. & nouissima in cle. in q̃b. papa sp mādat integrā decimā solui, & sic vr̃. q̃ taciturnitas papæ hodierna non sit dispēsatio, sed hēt locum illud. Multa per patientiā tolerantur, & c. vt in c. cum iandudum, de prēb. Sed pro ꝓria parte, quæ vr̃ benignior, & æquior, silē, vt tot homines non damnentur, potest dici, q̃ cum papa exp̃sse non reprobet talem consuetudinem locorum, iura sua hēnt locum in locis, vbi p ma iori parte decimæ integre soluuntur, facit c. j. de consti. lib. 6. Alij fuerunt in opi. q̃ litera ista procederet fm consue. Theutonicorum, q̃ pro decimis soluunt certas mensuras; siue coloni aliquid recolligāt. siue non, & rone incertitudinis, cum eccl. possit sibi ꝺre
e ad damnum, vel lucrum, e talis consuetudo est toleranda. Et no. bene hanc opi. q̃ fuit Vin. & non reperio per aliquem reprobatā, facit. n. pro consuetudine, q̃ est Venetiis, vbi in vita nō soluunt decimæ p̃sonales, sed in morte soluitur decima de oīb. mercātijs localibus, & alijs mobilib. Nā potest ꝺ habere eccle. ad lucrū & ad dānum, quia si ille reperitur ditatus in morte, eccle. sentit lucrum. si depauperatus, sentit damnum. Host. intellexit istum §. in princ. in decimis p̃dialibus, quia illæ debētur lege diuina, & cum
9 integritate. † Secundā partē intellexit in personalibus, dicens, q̃ p̃sonales non sunt in p̃cepto, nisi prout cōsuetudo se hēt. hoc verum, nisi in loco non esset p̃diales, vel modicæ, & sacerdos indigeret. Nā tunc parochianus pōt cōpelli ad soluendum decimam p̃sonalem, iuxta illud Pāl. Sumite p̃almū, & date tympanū, & c. i. sumite spiritualia, & date tpalia ministris ecclesiarū. sed Inn. s. eo. super rub. hanc opi. damnat, dicit. n. q̃ dicētes decimas p̃sonales non esse de iure diuino, sunt quasi hæretici, & miratur de notis Theologis ꝓrium asserentib. Nā si de his, quæ producit humus terræ, dēt Deus honorari, fortius in his, quę producit opera & in dustria hominis, tāquam dignior. Pro hoc alle. quod hr̃ Gen. c. 4. & Deut.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. Rone oneris. Vide Abb. in c. ad nostram, col. fi. sup. de emp. & vend. ubi idem sentit. Contrarium tū sentit Pa. de Ca. in l. j. C. de rescin. uend. ubi vult, q̃ remedium d. l. 2. habeat locum etiam, q̃ fit pactum de retrouendendo, non considerato illo onere, & ita dicit teneri communiter per Doct.

b Cum onere. No. ad prædicam, & ad intellect. l. 2. C. de rei vendi.

c Consuetudo. Vide Alex. in cons. 60. inc. Rom. Ecclesia, in 4. vol. And. Sic. in cō sil. 49. in c. illud in medium referam, in 3. vol. & in consi. 35. inc. sapientes scribitur, col. 7. in 2. vol. Fulg. in consi. 166. inc. q. quæ vertitur.

d Consuetudo. An valeat consuetudo, q̃ decimæ non soluantur. Et adde hic d. An. in 1. col. ver. per hanc decr. dicunt Doct. & in c. nonnulli, in 4. col. de cler. non resi. & in c. ex transmissa, de præscrip. Et vide omnino per Arch. in cap. quicunque, il 1. 16. q. 7. vbi concludit, q̃ valet consuetudo, q̃ non præstentur decimæ personales, secus in prædialibus. Nam dicit, q̃ decimæ personales non sunt debitæ de iure. Item addit etiam ibi, q̃ in prædialibus decimis minutis, valet talis cōsuetudo, & vide Arch. in c. maiores, 16. q. 7. ubi refert B. Tho. q̃ decimę non requiruntur, ubi fine scandalo requiri non possunt propter desſuetudinem. Item vide omnino quod late scribit Ray. in sum. de deci. vltra me. ver. Item quæritur, vbi dicit, q̃ valet consuetudo, q̃ decimæ personales non præstentur, sed debent solum de iure possiduo, de quo vide per Pe. de Anch in c. 1. in 5. col. ver. opponitur, q̃ minutur, & in ver. opp. & videtur q̃ in decimis, de præsc. in 6. & late per Host. in sum. de deci. in §. fi. in 3. col. in ver. & quæritur, cum multis seq. & melius quam alibi in iure, per d. Ant. in c. parochianos, in antep. col. sup. eo.

e Vel lucrum. Hanc opi. sequitur Fulg. in consi. 166. inc. in q. quæ vertitur, col. 1. & Pau. de Cast. in consi. 324. inc. in causa decimali, cir. med. secundum antiq. impress. Soc. in consi. 154. inc. circa primum consultationis arti. col. a. in 1 par. & in consi. 297. inc. viso priuilegio, col. 1. in 2. par.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Deut. 12. vbi vī litera hoc velle. Hanc opi. vī approbare Io. An. qui dicit, q hæc litera nō intendit per ꝓsuet. diminuere decimas debitas iure diuino; sed potius aggrauare solutionē decimarum; vt sit sensus literæ, q decimæ p̄diales, & p̄sonales, q̄ debent iure diuino, necessario sunt soluendæ; & nō solū illæ, sed ēt q̄ debent loci ꝓsuetudine approbata. Sed certe iste intellectus [iudicio meo] multū est literæ amicus. Hāc opi. post multa sequit d. Ant. in c. parochianos. §. eo. vbi dicit, q multos Theologos ꝓsuluit sup hoc tā in ꝓfessione, q̄ extra; & q nunq̄ reperit vnū, q sibi faceret con scientiā super solutione decimarū: sed ipse hoc dānat, & dicit tales nō procul ab hæresi, cū oēs Doct. ecclesiæ, qui fuerunt sancti & doctissimi viri, Greg. Augu. Hiero. & Ambr. tenuerint ꝓriū, vt hī 16. q. 1. c. reuertimini. & c. decimæ. ea. cā. q. 7. c. quicunq; maiores, de ꝓcer. dist. 5. c. quadragesima. Et dicit se credere eos quasi damnatos, q volūt credere istis asserētibus oppositum. Sed vide opi. Host. §. eo. in c. a nobis. q̄ mihi ꝑ salute cōi multū placeret, si esset vera. Dicit n. ibi, q in locis, in q bus ēt decimæ prædiales nō soluunt; si nō vēdicant, & nō soluunt, nō peccāt nō soluētes. Vī enim Papa cū eis dispēsare, tāltem quoad præteritas decimas. Et pro hac opi. facit c. nō est. §. eo. dum mandat nō soluētes excōicari, si neglexerunt. Gl. tñ in c. 1. §. eo. in 6. vī hoc reprobare; quia ecclesia quotidie clamat, vt decimæ soluantur, & ius diuinū dicit, Decimas & primitias nō tardabis offerre. Exod. 22. Vide gl. no. in d. c. q cūque. 16. q. 7. q̄ dicit, q ēt p̄sonales sunt de iure diuino: & q licet in quantitate cathedratici currat præscriptio, vt in c. olim, de censi. nō tñ currit in quātitate decimæ, vide bo. tex. ēt cū gl. 33. q. 5. c. dicat. vide ad mām pulchre per Arch. 16. q. 1. in c. decimæ. & in d. c. maiores. & in d. c. q cūq;. vbi ponit opi. B. Thomæ, & quorundam Theol. & vī velle, q preceptum decimæ non sit ex toto morale, sed partim ceremoniale, & dic, vt ibi latius prosequitur. B. Tho. fuit in opin. q vbi de ꝓsuetudine nō soluuntur, nō peccāt non soluentes; nisi ꝓp obstinationē animi, vt si haberent animum obstinatū ad nō soluēdū, ēt si p̄ciperet eccl. tūc tales peccarent mortaliter. Et hæc opi. multum mihi placet, ne tanta multitudo pereat: tenendum tamen est, q de iure diuino decimæ debentur cum integritate. Nam licet motiua Theologorum multum stringant; tamen in dubiis debemus stare interpretationi Ecclesiæ. & summi Pontificis, vt probatur in cap. per venerabilem, qui fil. sint leg. & adde hic ea, quæ dixi supra eo. super rub. & quod no. Host. in d. c. a nobis.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ soluuntur ante censum & tributa; si vero primo detrahuntur census & tributa, illa sunt decimanda. 4.*
2 *Fructus terræ respectu Dei, dicuntur naturales, sed respectu culturæ dicuntur industriales.*
3 *Causæ quando concurrunt duæ in eadem re, vna potētior alias, illa præualet, qu æ potentior est.*
5 *Decimæ an & quando sint soluendæ, vel a domino, vel a colono, aut ab vtroque. 6.*
7 *Decima an sit soluenda in parochia, ubi res fuit seminata, an ubi postea fuit plantata.*

CAP. XXXIII.

Cum non. Hoc dicit. Prius soluendæ sunt decimę quā census, seu tributa: & si prius illa soluuntur, postea decimari debēt. h. d. Dividitur. Primo p̄missa rōne ponit excessus. Secdo alia rō, & excessus, phibitio ib., [Cū autē,] Tertio alia rō ibi, [Qm̄.] Casus lit. Quidā ante solutionē decimarū dedu cebāt de fructibus decimādi cēsus, tributa, & alias expēsas. Cū ergo Dns in signū vīs dñij, quasi quodā spāli titulo sibi reseruauerit decimas, volēs cōciliū, ecclesiarū dispendiis & alior̄ periculis obuiare, statuit, q exactionē cēsuū, vel tributorū p̄cedat solutio decimarū; vel saltē illi, q cēsus vel tributa indecimata percipiūt, cōpellant p cēsurā eccl. decimare ecclesijs, q bus de iure debent; 1 qa res trāsit cū onere suo. B. † No. ex prin. literæ, q fructus segetū & arborū cēsent potius nāles q̄ industriales. Nā totū attribuit dī uinæ potētiæ & misericordiæ; cū semē mortificet in terra, nec il lud semen colligit. Itē arbores recipiūt incremētū ex terra, ex dispositione diuina; & hoc p̄cedit, quoad solutionē decimæ. Nam alia p̄sideratione. f. vt possessor bonefidei faciat fructus suos, fructus segetū censet potius industrialis, q̄ nālis; & hoc pp nimiā cu rā, q̄ adhib ēt in cultura, vt no. gl. in c. grauis. de rest. spol. & in lex diuersō. ff. de rei vē. & sic solue ꝓriū, q̄d formari pōt de no. in p̄alle. iuribus, vt respectu Dei cēseant fructus nāles; sed respectu ho- 2 minis cēseant industriales. † Sed o no. illa verba Apostoli, q̄ habē tur 1. ad Cor. 3. q neq; q plātat, est aliq d, & c. q̄ verba pōt intelligi ad literā, vt iacēt. Itē mystice, videlicet q neq; q plātat. f. p̄dicādo est aliq d, neq; q rigat. f. baptizādo: sed q incremētū dat. f. infundēdo 3 gr̄am spū dē, vt est Deus. † Tertio no. q ubi ꝓcurrunt duæ causæ, quarū altera est potētior, illa est p̄ponēda minus potēti: nā tributū soluit in signū ṗalis dñij; decima in signū p̄nalis, & sic, cū hæc cā sit potētior, dēt solutio decimæ p̄cedere solutionem tributi. 4 † No. q tributū, pueriēs ex aceruo nō decimato, dēt decimari illi eccle siæ, ex cuius parochia fructus pueniūt: hoc intellige, vt ple- 5 nius dixi in c. tua, §. e. vbi recitaui dicta Inn. hic. † Vlt. no. q agricul

a tor[a] tenē solucre decimā ecclesiæ, antēq̄ soluat dñō tributum, vel cēsum. Et ex hoc inferebat d. Pet. q si ecclesia petit decimā a colono, nō pōt colonus euitādo hoc onus allegare dīm. cū notoriū sit decimā deberi ecclesiæ; & sic vult, q ēt inuito dño, ꝑōt decima extorqueri a colono; g animo pluis sentit, q ecclesia nō pe tēte possit colonus, cū soluit dño partē suā, retinere integrā decimā suā penes se, vt eā soluat ecclesiæ, qa in pari cā potior est ꝓditio possidētis. Hæc dicta mihi simpliciter nō placēt. Sed distinguo sic, cū q̄rit, an colon⁹, an dns dēat soluere decimā, q aut sup hoc est ꝓsuetudo, vt qa rusticus ꝓsueuit decimā integrā soluere, & tūc seruāda est ꝓsuetud o. ad hoc all. tex. o. pt. in sol. tributorū in l. libus. C. de agr. & cēsi. li. 11. & gl. ibi extēdit illū tex. ad mām nram. Aut no apparet de cōsuetudine, qa eccl. q̄nq; recipit a manibus rustici, q̄nq; a manibus dñi; & tūc aut oēs fructⁿ spectāt ad dñm; licet dns teneat dare certas mēturas, seu certos nūmos colono; & tūc puto, & non rusticus, sed ipse dns hēt soluere decimā. Pro hoc tex. in c. cū hoīes. §. eo. vbi vī. pbari. Nec puto, q colonus possit hoc casu soluere decimā, dño inuito; qa ītcrest dñi, vt sit p̄sens, ne fraudet ipse, vel ecclesia; & sic nō obsī. q notoriū sit decimā deberi ecclesiæ. Aut cō, fructus oēs ptinēt ad colonū, qa ꝓduxit p̄diū, & dēt dño certā pensionē; & tūc ipse colonus soluet decimā, ar. hic Nā oēs fructus hic ptinebāt ad colonū; sed ipse tenebat dare tributū, vel cēsum dño. Vel vterq; dñs, & colonus, recipit quotā; & tūc vterq; soluet, p parte sua, ad hoc c. tua. §. eo. sensit gl. in c. in aliq bus, §. eo. & sic distingue, & intellige gl. 1. hic. q̄ lo 6 q tur aliquantulū intricate. † In gl. 1. in fi. dic, q aut q̄rit q̄s teneat ex debito decimā soluere, an colonus, aut dns, vel vterq; & istū art. plene expediui in d. c. tua. & dic vt ibi. Aut q̄rit, vtrū alter eorū possit soluere decimā totā, alio inuito absente; & hūc art. §. expediui, & sic art. iste est prorsus separatus a mat. illius c. tua. Extra gl. Io. An. adducit istū tex. ad q. Quidā sē minanti porros in parochia S. And. demū illos plātauit intra parochiam eccle siæ S. Io. quæritur, cui ecclesiarum debeat solui decima ista? Facit tex. iste pro secunda eccl. q neque qui plantat, neque rigat, est aliquid, sed qui incrementum dat; sed incrementum procedit in parochia secunda, & non in prima, ergo secundæ debet fieri solutio huius decimæ. In contrarium facit quod habetur Deut. 14. & Paral. 31. vbi habetur, q de omnibus quæ producit humus, decima est soluenda. Item est initium ꝓspectandum, vt in c. dudum. de elec. Hæc est pulchra q. & difficilis, & eam plene videas in Mercuper Io. An. in reg. qui prior est tempore. lib. 6.

ADDITIO.

a ¶ A gricultor. Adde quod notaui in apost. ad istum post eum in c. licet. nu. 1. in apo. in ver. alij. traduntur excolendi. sup. eo.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia de non soluendis decimis concessa alicui loco religioso, non extenduntur ad decimas prædiorum de nouo acquisitorum, ex quibus ante decimę solu ebantur. nu. 4.*
2 *Non emere, vel non vendere, an & quando possit aliquis se obligare.*
3 *Quando duo sunt pariter priuilegiati, remoto priuilegio, quoad vnum, non ex tenditur ad alium.*
5 *Decimæ possunt præscribi a religiosis, etiam parochiam non habentibus, dummodo habeant titulum.*

CAP. XXXIIII.

1 **Nuper.** † Cisterciēses, Templarii, & Hospitalarii de fructibus possessioni m, q̄us acquisierūt post ꝓcilia gn̄ale, de quo hic decimas soluere tenent, si de illis possessionibus prius soluebantur decimæ. Dīæ sunt partes. Primo statutum Cister. Secundo confirmatio, & prouisio Papæ, ibi [Ne occasione.] Casus literalis. Abbates ordinis Cister. habebant priuilegium de non dandis decimis de laboribus, quos excolunt sumptibus suis: vnde grauiter ledebantur ecclesiæ, cum ipsi quotidie multas acquirerent possessiones. de quibus ecclesijs decimæ soluebantur; propter quod dicti abbates ad commonitionem concilij statuerūt, ne de cętero Fratres ipsius ordinis emāt, possessiones de quibus decimæ debeant ecclesijs; nisi forte pro monasterijs fundandis de nouo. & si tales possessiones, de quibus decimæ soluebātur, eis fuerint pia fidelīū deuotione collatæ aut emptæ pro monasterijs de nouo fundandis, committantur aliis excolendæ, a quibus, ecclesijs decimæ perfoluebantur, ne occasione priuilegiorum suorum, ecclesiæ vlterius aggrauentur; propter quod statuit concilium, vt de alienis terris, & de his, quas de cętero acquirent, decimas ecclesijs soluant, quibus rōne præ diorū ante soluebant; si propriis sumptibus eas excolāt, nisi cū ipsis ecclesijs amicabiliter duxerint cōponēdū. Et hoc q̄d dicti est de Cisterciēsib. extēdat ad oēs alios, q̄ habēt similia priuilegia. Præcepit ēt ꝓciliū, vt ecclesiarū p̄lati prompti e- ifīāt ad exhibē- dū p̄dictis priuilegiatis, de suis malefactorib⁹ iustitię cōplemēta, & eorū priuilegia diligēter obseruēt. B. Primo no. tex. quasi aper 2 tū, q ēt de p̄dijs dotalibus a ecclesiæ dēt solui decima p̄dis eccle- sijs, q bus prius soluebat, siue talia p̄dia pia deuotione fidelīū fuint oblata, siue empta pro monasterijs fundādis. Nā si hoc procedit in monasteriis Cistercien. quę erāt priuilegiata super decimis for tius procedit in monasteriis aliorū religiosorū, vel in ecclesijs secularibus, & est iste tex. ꝓ gl. in c. nouū genus, §. eo. & sic pro gl. in c. i. de cen. quæ tenuit, quod §. dixi, & ad hoc tenę menti istum tex. quia nescio alibi æque bonū in hac mā, & non solet ad hoc allegari. Et de hac mā vide quod plene dixi in c. nouū genus, §. eod. 2 † Secūdo no. q pōt quis se obligare ad non emendū possessiones: & per ꝺns ad non vendendū. Sed in ꝓriū facit tex. i. pen. ff. de pac. vbi dī tale pactū non valere. Et ad istū tex. tñ dicit hic Abb. q papa hoc statutū hic confirmauit. Sed certe non est bona tñ ratio; qa papa non solū non ꝓfirmauit, sed potius ademit. Itē isti fecerunt statutū ad cōmonitionem papæ, & fic sumpsit authoritatē ex facto eorū. Vnde dicendū, q collegiū tanq̄ corpus fictū, vt in c. quāto, de his quæ fi. a pl. & in l. mortuo, ff. de fideiu. non pōt sibi ipsi hāc ꝓpīgere, sed in singularibus personis de ipso collegio; bene pōt hanc legē imponere, sicut videmus cōiter, q plerunq; ciuitas statuit, vt non liceat singulis alienare possessiones in nō suppositos; & sic loquitur iste tex. Tertio no. q priuilegia oīum religiosorū de decimis non soluēdis collata ante tps hujus concilij, sunt reuocata 3 quoad possessiones acquisitas post hoc ꝓciliū, & sic priuilegiū, de quo in c. ex parte, il. §. eo. hodie emanauit quoad possessiones acq̄sitas post hoc concilium. † Itē no. ibi, [Extendi volumus.] q vbi duo sunt pariter priuilegiati, reuocatio priuilegij quoad vnū, nō extenditur quoad aliū, nisi princeps expresse extēdat. sic dicimus in alia dispositione odiosa, vt est tex. iuncta glo. no. in c. cōstitutio nē, de reg. lib. 6. Et facit iste tex. multū no. ad q. legistarū, no. in l. fi. C. de sacro sanct. eccl. Nā ibi in certis casib. priuilegiū ꝑscriptionis 100. anno. fuit collatū pariter ciuitatib. & ecclesijs; demū per ius Authenticorū fuit reuocatū quoad ecclesias, & statutū, vt tōla eccle 4 sia Rom. gaudeat priuilegio 100. ann. aliæ vero solū 40. ann. Quæ ritur tunc, an idem sit dicēdū in ciuitatibus. Nā si priuile. fuit reuocatū quoad ecclesias, q̄ erāt magis fauorabiles; ergo & quoad ciuitates. In ꝓriū facit hæc litera inducta modo prædicto in prin. Oppo. ꝓ tex. de ꝓrietate. Numaliter disponitin prin. c. aliter in ver. [Nec occasione.] Sol. in prin. c. ponit statutū ipsorum Cister. qui processerunt colorate in reuocatione priuilegij eorū. Nā cum esset priuilegiati super decimis terrarū, quas excolebāt propriis manibus, vel iumentibus, vt in d. c. ex parte, ipsi statuerunt, vt possessiones de cętero acquirendæ traderentur aliis excolendæ; vt sic remaneret integrū priuilegium eorū, & ecclesiis prædialibus succurreretur. Papa vero in ver. [Nec occasione,] volens prouide ratus, statuit vt siue propriis manibus excolāt, siue aliis tradāt excolendas, debeāt soluere decimā de possessionibus acquirēdis post hoc concilium, & fuit factum, hoc concilium, ſm Ioā. And. an. Domini, 1215. 17. an. pont. Inn. Et phot potes instrui de pos 5 dēt ac quilitis post hoc cōci. Item credo, quisti Cister. gaudeāt saltem priuil. cōr religiosorū, vt de noualibus, quæ excolunt propriis manibus, vel sumptibus, non soluāt decimā, vt dē in c. ex par te, quia solum hic reuocatur priuilegiū laborum suorū, & non 6 noualiū, ar. in d. c. ad audien. §. eo. † In gl. 2. ibi. [An tequā deficeant ecclesię.] vī ergo gl. velle q priuilegiū perdatur solū ante quā ecclesiæ ædificarentur, & ita Host. vī intellexisse glo. quā reprobat. Sed vt dicit Io. And. non est credendū, q gl. habuit hanc intellectū, sed potest sic saluari. Nā pro monasterijs de nouo fundādis, ꝓcuritur possessio pro fundo ipsorū monaste. & talis possessio est onerata decimis antequā monasteriū fundęatur, sed post fundationē monasterij frustra quærimus de decima, cū ibi nihil reco lligatur, sed de reliquis possessionibus - quæ acquirūntur pro dote monasterij, soluitur decima, tā ante constructionē monasterij; q̄ 7 post, vt litera satis innuit. † In gl. 3. ibi. [Possideri non potest.] Ad uerte, quia loquitur multū improprie. Nā si religiosi non possent decimas possidere, non valerent eas præscribere, cuius ꝓriū probat in c. cū in tua, & in c. dudū, §. eo. sed gl. habuit bonum intellectū, debet. n. intelligi, q religiosi de iure non habent ius deciman di; tñ in veritate nulla in hoc sit dīa inter religiosos & clericos seculares, quia si religiosi habent parochiā, percipiunt decimā, sicut clerici seculares, vt in c. suggestū, & quod ibi dixi, §. eod. & idē est in clericis secularibus. Nā si non habent parochiā, non ꝓsunt habere ius decimādi. Nam decimæ sunt hodie de iure parochiali, vt in c. fi. §. de paroc. Vnde concludendo q. gl. licet Hostien. & Io. And. multū se inuoluāt, dico bī, q tamen religiosi, q̄ clerici volentes præscribere decimas, aut actiue, aut passiue, debent habere titulū, quia ex quo ius commune eis resistit, cum non habent parochiam, non possunt sine tit. præscribere, vt probatur in c. i. de præscr. lib. 6. & adde gl. in c. in aliquibus, §. eo. in fi.

ADDITIO.

a ¶ Ciuitatib. No. pro opi. Dy. & Io. contra Pla. relata per Accur. in authē. quas actiones, C. de sacrof. eccl. q. d. auth. corrigens præscriptionem centenariam in ecclesia, non tamen intelligatur per hoc corrigere in ciuitate.

SVMMARIVM.

1 *Laicus non potest pignorare decimas, quas detinet, siue sine ti. siue cum titulo, nisi isto vltimo casu pignoret clericis, & cū consensu diœcesani, nu. 3. 4.*
2 *Dispositio concernens vniuersos, extenditur ad singulos.*

CTA P. XXXV.

1 **Interdicimus.** † Breue est, iō non sum̄atur. No q laicus nō potest pignorare decimas, nec clericis, vt hic; nec laicis, vt in c. prohibemus. §. eo. & ideo iste tex. solū facit mentionē de clericis quia in d. c. prohibemus. fatis 2 fuit cautū in laicis. † Secundo no. q dispositio cōcernens vniuer sos, extenditur ad singulos, & in hoc tene menti istū tex. & vide 3 quod no. in c. nimis, il. 1. de excess. præl. † In gl. i. in fi. Concludo glo. est, q tex. iste procedit tā in decimis a laico, de facto possessis, in decimis sibi possessis in feudū ab antiquo. Et rō prohibitionis est, 4 vt decimæ citius pueniāt ad ecclesiā, ad quā spectāt. † Sed dubiū est, nunq̄d laicus hēns decimas in feudū, possit eas pignorare clerico de ꝓsensu diœcesani. Host. tenet, q sic. Nam si ꝓ illo donare cū ꝓsensu ep̄i, vt in c. cum apostolica, de his q̄ fi. a pl. ergo fortius pignorare. Contrariū ꝓcludit Io. An. mouetur, qa ista litera log tur indistincte. Itē, qa decimæ citius perueniēt ad ecclesiā, cui debent, si nō pōt alteri pignori dare. Sed d. Pe. approbat dictā Host. quod ēt mihi plus placet, qa cui ꝓcedit maius, vī & ꝓ illo minus, vt in c. ex parte, §. eo. Itē hoc ꝓcernit fauorem ecclesiæ, vti uentalis, vt citius decimæ eripiātur de manib. laicorum. Et ex hac rōne emanauit d. c. cū apostolica, q̄d cū hāt locū in pignoratiō ne, pariter dēt hēre locū ipsius dispositio, vt in c. cū dilecta, de ꝓbr. vti. vel intut. Sed si decimæ detinent à laico sine ti. nō sufficit ēt cō sensus Ep̄i, vt dixit hic Gosi. & bene, tum qa nemo pōt rē alienā pignorare; tum qa ecclesia vī approbare ipsius malā detentionē.

De regularibus & transeuntibus ad relig. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Regulares dicuntur illi, qui profitentur tria substantialia regulæ & religionis, videlicet paupertatem, castitatem, & obedientiam.*
2 *Fratres, vel sorores tertij ordinis Sancti Francisci, non veniunt appellatione regularium, vel religiosorum in odiosis, secus in fauorabilibus.*
3 *Religiosi qui dicantur, & quibus modis capiantur.*
4 *Rectores hospitalium portantes certum habitum, vel vestem certi coloris, an veniant appellatione religiosorum, & quateus ad priuilegium fori.*
Statutum disponens illud idem, quod ius commune, an sit statutum.

Supra visum est de clericis secularibus, & de reb. eorum; merito restat videre de regularibus, & reb. eorū. Vel sic. Quia virorū ecclesiast. duo sunt genera, quoddā est genus clericorū secularū, quoddā religiosorum: vū viso de primo gne, merito subijcit de 1 secdo. Vnde aūt dicat regularis, dicit Io. An. q a regula, quæ tñ du pliciter capitur, vt no. in rub. de re. iu. li. 6. sed quantum ad ꝓsentē dī a rectitudine vīnēdi. † Et dic, q illi, qui prie dīr hēre rec. q̄ ꝓfitent tria substātialia cuiuslibet relig. approbatæ, videlicet paupertatē, castitatē, & obedientiā, vt in c. cū de mona. de sta. reg. Alii ve ro licet aliqua promittāt nō dīr proprie hīre reg. sed potius quen dā modū viuendi; licet ille modus sit approbatus a papa, de quo 2 vide gl. no. in cle. i. de reli. do. & in cle. cū exeo, de sen. exc. † Ex quo inferī ꝑt ad q. quotidianā, q dispositio odiosa ꝓcepta erga regulares, non cōprehēdit illos, q non promiserunt illa tria substātialia & sic Fratres S. Fran. de terrio ordine, vel isti ecclesiastæ, vel istæ mulieres mātellatæ non dīr proprie regulares; vnde non cōprehenduntur in dispōne fauorabili, quia largo modo vīr sub reg. 3 rōne, p̄missionis factæ superiori eorū, & hoc no. † Secundo, prin a cipaliter q̄ritur, qui dicantur religiosi. So. a dicit Io. An. q̄ quæ verba capiunt in largissima significatione, & tunc omnis Christianus dī religiosus; vnde in plurib. locis dī religio. Christiana, vt in c. gaudemus, ſ. de diuor. & in c. pro humani, de hom. lib. 6. Q̄n que verbum capitur late, & tunc comprehendit omnem honestē honeste viuentem; non autem quemlibet Christianum, in c. ecclesia, §. de const. & in c. fi. §. de reb. eccl. non alie. vbi dī, q laici quantumcunq; religiosi & c. Q̄nque capitur minus late, & comprehendit clericos seculares. 1. q. 3. c. saluator. Q̄nque capitur stricte, & solum cōprehendūtur illi, qui per professionē subiecerūt se Abbatis imperio. Et dic, q inquantū qs magis Deo exhibet religionē, tāto magis pōt dici religiosus. Vnde si hēnt cōprehēdis, quāto q̄s est alienus a cultu diui. tanto magis dicuntur ab hoc nomine. Nam noīa debēt esse ꝓna rebus. Insti. de do. in q̄ est & ibi no. in c. cū t'm, de præb. Sed non ponit Io. An. qualiter dēat hoc vēr 4 bū accipi, an iure, vel in statutis. † Vnde alias in hac ciuitate ecclesiastica dit de facto hæc q. Statuto huius ciuitatis cauēt, q religiosi non possūnt sumi ad officia cōitatis. demū q dā, qui erat rector Hospitalis de Misericordia, portās vestē certi coloris cū cruce in pectore, fuit extractus de prioribus, qui pro priori ante assumptionē illius regiminis fuit noīatus, & imbussulatus. Dubitat nunq̄d ad illud officium potuisset assumi. Et hæc q. vīsa fuerat satis difficilis d. Pe. qui tunc legebat in hac ciuitate; sed tñ visus est rīdisse, q existendo in illo habitu, non poterat assumi ad istud officium, quia verba statuti debent aliquid operari. Vnde si intelligere cur statutum de religiosis stricte sumptis, nihil operabat, cū satis sit in iure cautū: qa nec religiosi, nec clerici pōt hīre officia secularia, ſ. ne cle. vel mona. quasi per totum, & sic statutum debebat in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

telligi de religiosis largo modo sumptis. Tñ ille dimisit habitum, & exercuit officium; quia non erat ita adstrictus, quin potuisset dimittere habitū. Ego dubito, an hæc decisio sit vera: nam statutū habilitans ad officia, est stricti iuris; ergo debet intelligi in stricta significatione, arg. in c. cū dilectus, de ꝓbē. & in c. in nostra, de iureiu. Sed certū est, ꝙ in stricta significatione illi dñr religiosi, ꝙ promiserūt tria substātialia, vt s. dixi, & vide duas gl. no. vltra p dicta in cle. i. de dec. in gl. 1. & 2. vbi clare Io. An. in gl. iuis ꝓcludit, ꝙ in mā odiosi hoc verbū dēt capi multū stricte nisi adiiciat aliqd verbū ẽñale, puta si diceret, Quicūq; religiosi. Nā tūc cōphendērent Hospitalarii, ſm gl. & intellige de Hospitalariis Hieros. q largo mō sunt religiosæ psonæ; cū nō possunt ꝓhere matr. & pmittūt obedientiam superiori; nec possunt retrocedere ab illo statu. vnde istis, vel ordini eorū ꝓterunt ecclesiæ. & decimæ, vt dixi in c. quis, s. de deci. Sed isti rectores Hospitaliū, vtentes matrimonio, & deserentes certū habitū, nō sunt religiosi, nec largo mō, nec stricto, vnde Lau. & Io. de Lign. in clem. 2. de præb. dñt, ꝙ isti nō gaudēt priuilegio clericali nec ī psona, nec in rebus patrimonialibus eorū, & vide qd dixi de hoc in c. 2. de foro cōp. & vide Bar. in l. 1. ff. de pœ. q dicit aperte, ꝙ isti q dñr Fratres gaudentes, non sunt religiosi, licet gaudeāt priuilegio quoad forū. & sic nō video, ꝙ tales Hospitalarii, vel alij religiosi improprie dicti, cōphendantur in statutis odiosis. Nec obst. motiū dñi Pet. de Peru.

b ne prouisio sit inutilis &c. q a dico, ꝙ vbi statutū loqtur in mā b iuris cōis, nō debēt verba ampliari, vt statutū aliqd operet, sed satis est, ꝙ inducat aliud remedū præter ius cōe, vt no. sentit Bar. in l. 1. ff. ad leg. Fal. nisi ius cōe loqueretur improprie. Nā si tunc statutum loquitur impropric, sicut ius commune, debet tunc statutum proprie intelligi, vt aliquid addat ad jus commune, vt no. elici videtur ex dictis Bart. in l. 4. §. prætor ait. ff. de dam. infec. & hæc no. quia faciunt ad multa.

ADDITIONES.

a ¶ Religiosi. Vide de hoc quod no. Io. An. in c. vt off. §. verū. in ver. religiosis, de hær. lib. 6. & tex. & gl. in l. præses. ro 9. 3. & gl. in c. ex multa, de vo. & qd ibi latius scribit Anch. & d. Abb. Pan. in 5. colum. An autem appellationre religiosorum contineatur religiosus præfectus ecclesiæ seculari, vide glo. in clem. 1. de relig. do. gl. in c. quorundam, de elec. in 6. in fi. d Ab. Pan. omnino post gl. in clem. 2. de reb. eccl. non alien. in clem. 1. de testa. Et adde omnino hic Dom. in d. c. vt officium. §. ve. um. Adde etiam ꝙ appellatione religiosorum continentur clerici seculares, ita no. ponit gl. in c. in nomine Domini, in fi. 23. dist. & tex. quem no. ibi Doct. in 4. no. in c. sacerdotes. 49. dist. Et ad id vide, quod no. Do. in c. ex antiquis. in fi. 1. col. uersi. 10. ꝙ appellatione 53. dist. & idem dicit no. in c. generalis, in 2. no. 54. dist. & inc. si quæl bet, in fi. ead. dist. & in c. 1. in 1. no. 56. dist. Et de qō. hic posita per d. An. vide late per do. Abb. Pan. in lec. in c. dil. cti, supra de Iudæ. Et quæ propriedicatur religio, pulchre ponit Archid. referendo Angel. & Pap. in c. præsens clericus. 20. qō. 3. & in c. 1. §. quid si, per totum. in fi. de regular. 6. Item adde, ꝙ large sumendo off. iudicandi, dicitur religio. gl. est in l. si iudex. ff. de va. & extr. co. & Inst. de ob. quæ ex quasi de. in prin. Item iuramentum dicitur religio, vt est tex. in l. 2. ff. de iureiu. & in auth. quod obt. net, C. de probat. Et de off. iudicandi est tex. in l. generaliter. C. de non num. pec. Item de iuramēto est tex. in l. 1. ff. de iureiu. Item an status religiosorum sit perfectus, vide Thom. 2. 2. qō. 136. art. 1. Item an miles S. Io. cruce signati, dicantur religiosi, vide ipsum d. Abb. in c. quāuis, supra tit. prox. item vide pul. qde rel. gone, quas ponit B. Thom. 2. 2. q. 8 1. in omnibus art. illius q. Et vide Et quatuor q. quas ponit idem B. Thom. in q. 85. & in omnibus eius art. Item ad materiam huius rub. vide quamplurimas q quas ponit B. Tho. 2. 2. dist. 189. & inter alias in 2. ar. illius q. ponit vtrum illi qui sunt excō cati in ēbseruantia præceptorum, debeant religionē ingredi. In secundo vero art. q. onit, utrū liceat aliquos uoto obligari ad rel. g. onis ingressum In tertio art. ponit, utrum illi, qui uoto obligantur ad religionis ingressum, teneantur ingredi. Itē quæ cōsideranda & animaduertenda sunt in ingressu religionis, & super quibus haberi debeat consilium & deliberatio, vide plene per eundem Thom. 2. 2. q. 189. art. vlt. Adde qui dicantur religiosi, dominum Cardin. ō fi. 137. & an Iesuati sint personæ religiosæ, vel eremitæ, d. Ant. conf. 19. Addie, ꝙ religiosus dr̄ ille qui profitet aliquā de regulis approbatis, licet simpliciter nō expressa regula, vt p. d. Car. in 4. & 5. q. de reg & in cle. 1. de relig. do. Et adde, ꝙ appellatione religiosorū ēt cōtinet nouitij, vt p. Car. in cle. 1. de elec. & in cle. 2. in 13. q. de pb. Itē Fratres S. Augu. S. Benedicti, & S. Franc. & priuilegiati, vt p. Car. in cle. 1. in § 1. de deci. Itē religiosi trāsla ti ad ecclesiā seculare, non tamen clerici seculares, ut per Car. in d. cle. 1. & vide d. Abb. in c. cām. de iudic. & d. Car. in cle. cū ex eo. de sen. exc. & vide Io. An. in rub. de reg. Et adde, ꝙ religiosi dicunt ēt Fratres militiæ Templi, vt p. d. Abb. in c. cū deputati. de iud. Et quid de Iesuatis, & de illis qui nō sunt in tertio ordine S. Franc. vel S. Augu. Et vide quæ habētur per Bar. & alios in l. semper. ff. de iure immu. & quæ plene dixi in rub. de reg.

¶ Religiosi. Qui dicantur religiosi, ponit Fel. in c. ecclesia s Mariæ. col. 1. supra de const. late in c. licet. sup. de off. or. & in c. tua nos. col. 2. ver. an autem appellatione rel gioforum. sup. de iureiu.

b ¶ In materia. De hoc vide plenius per eūdem Pan. in c. antepen. infra de verbo. signific.

Adde Rom. consi. 116. & 99.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus factus quis per metum, potest quandocunque recedere; & talis metus facit actum ipso iure nullum. nu. 2.*
2 *Iuramēti si requritur cū tactura scripturę, nō valet si scriptura nō tāgatur.*
3 *Ordines sacri quo casu possint coferri infanti.*
Infans, vsque ad quod tempus dicitur.
4 *Monachus pōt fieri masculus in ætate 14. ann. fœmina vero in ætate 12. ann.*
5 *Ætas debet probari ab illo qui fundat se in ea.*

CAP. PRIMVM.

1 NVllus †Breue est, & pōt sic per alia verba summari. Non potest quis ad religionem admitti, nisi volēs, & in ætate idoneus. No. 1. ibi, [Spōtanea.] cp ad validitatē professionis, etiam requirit voluntas spontanea; & sic nō sufficit voluntas, nisi
1 habeat qualitatem, quod sit spontanea. † Ex quo infero, quod
a professio a facta per metum, est ipso iure nulla, nec est opus, ꝙ rescindat pactionē, qđ me. cau. Nā vbicūq; reg rit in actu spōtaneus, seu liber ꝓsensus, nō valet actus, si interuenit metus. pro hoc vide gl. no. 33. q. 5. i. c. notificasti, facit c. cū locū, & qđ ibi no. de spon. Et rō est, quia licet coacta voluntas sit volūtas, in c. merito. 1. 16. q. 1. & in l. si mulier. ff. de qđ me. ca. nō tñ est volūtas spontanea; & vide ad hoc bo. gl. in c. Abbate. s. quod me. cau. facit qđ no. in simili gl. in c. vt circa, de elec. lib. 6. quæ dicit, ꝙ si ad actum requiritur iurām cum tactura scripturæ, nō est satisfactū dispō-
b tioni, nisi præstetur iurām sine tactura; b licet in veritate sit iurām sine tactura. In gl. 1. ibi, [Ad profitendū] gl. satis caute locuta est, intelligit. n. tex. ꝙ nō debet quis tonderi ante ętatē legitimam; sicet vt fiat monachus p professionē. Nam cessante professione potest quis intrare monaste. & assumere habitū ēt ī infantili ætate, vt in c. j. prox. vbi plenius dicetur de hoc. † Itē no. ex gl. ꝙ post
3 septenniū, pōt quis assumere ordinē & dic latius, ꝙ minores pōt quis assumere statim in prin. pueritiæ post cōpletā infantilē ætatē q cōpletur in septennio, vt in c. de his, all. in gl. & vide bo. gl. in cle. gñalem, de ęta. & qual. in fi. & ibi habes tex. de ætate requisita ad ordines sacros. vide tñ tex. no. in c. fi. de temp. ord. lib. 6. qui vt velle, ꝙ ēt infanti pōt cōferri tonsura, si vult trānsire ad monast.
4 alias aūt secus. † Qui aūt dicantur idonei ad beneficiū, respectu ætatis, dixi plene in c. super ordinata, s. de ꝓb. & dic, vt ibi. Respectū vero monachatus ad hoc, vt teneat professio, requiritur in masculo ætas 14. an. vt in c. significatum, s. eo. tit. li. 6. in fœmina vero sufficit tps 12. ann. vt in c. cū virū. ī. eo. & 20. qō. 2. in c. puella. Rō diuersitatis est, qa citius pubescit femina, q masculus: vnde
5 ætas apta ad matr. carnale, censetur apta ad istud matr. spirituale. In gl. 2. in fi. intelligе in masculo, vt s. dixi. † Sed quæro, si est cōtentio super ætate inter mona. & istū ingressum, q s habet ꝓbare. an monast. allegās legitimā ętatem, an ingressus q hoc negat? Dicit Io. An. ꝙ regulariter ille habet ꝓbare ętatem maiorē, & minorē, q fundat se super ea. Pro hoc gl. no. 78. dist. c. presbyteri. Et rō est, q a qs nō ꝑsumit maior, vel minor, cū ætas nō stet firma, sed mōmēto currat, de quo plenius nō. in c. in ꝑsentia. de proba. p Bart. in l. de ætate. ff. de min. & ideo, si ingressus vult exire religionē, allegādo se minorē, dēt hoc ꝓbare, vterq; tñ poterit admitti ad ꝙbandum intentionem suam, arg. in c. super hoc. de renunc.

ADDITIONES.

a ¶ Quod professio. Nunquid autem professi, facta per dolum, valeat, vide late Fel. in c. in præsentia. col. 5. vers. ſcias, ꝙ propter huiusmodi fraudes, supra de proba.

Tactura. Adde Lanfr. de Ori. in c. quoniā cōtra falsam. nu. 1. & ibi in 2ᵒ. Celsi remissiue, in ver. tactis scriptis. supra de prob.

b Ant. Fran ¶ Sine tactura. An requiratur tactus scripturæ ad delationem iuramenti, vide Bal. & Alex. post eum, in authen. sacramenta pub. C. si aduersus. vbi dicunt, ꝙ cauti aduocati solent portare aliquam chartam in manibus, super qua sunt descripta aliqua verba Euangelij super quibus quando volunt, ꝙ deferatur iuramentum alicui, proferunt illam iudici, et petit, super tali scriptura deferri iuramentum ei, qui debet iurare. Ad quod etiam vide gl. in §. item sacramenta, de pa. iu fir. & per Bal. in vſi. feu. Dicas tamen quod sufficit tangere quancunque scripturam, etiam si nō sit Euangelium, vt in Auth. vt omnes obe. iu. prouine in §. 2. et no. Inn. in c. et si Christus, de iure. u. et Io. And. in c. vt circa. de elec. lib. 6. in no. et tenet Spec. in tit. de iura. dela. in §. 1. et Bald. in c. 2. quid sit inuesti et Cy. in l. testium. in 1. qō. Cde testib. et vide gl. in l. iurisiurandi. eo. tit. de testi. et habetur per gl. et Card. plene in clem. 1. portio de hær. Et per d. Pau. de Cast. in l. 3. §. iurari, ff. de iureiur. ubi etiam dicit, ꝙ iuramentum simpliciter præstitum, intelligitur. idest per sancta Euangel. ꝙ etiam voluit d. Abb. in d. c. & si Christus. et iuramēde Bar. in l. qui per falsum. de iureiu. qui dixit, ꝙ uidetur delatum iuramentum, vt per Deum præstetur.

SVMMARIVM.

1 *Impubes factus monachus, & ingressus monasterium, si intra annū non fuerit reuocatus a parentibus, post annum amplius non reuocatur. num. 3.*
Ingressus religionem per vim, si intra annum non reclamauerit; ulterius non auditur, cum censeatur consentire. nu. 4.
2 *Monachus potest fieri quis post 14. annos, inuitis parentibus.*
Monachus habetur pro mortuo, & liberatur a patria potestate.
Pater si efficiatur monachus, statim desinit habere filios in potestate.
3 *Papa potest appellari princeps.*
Actio quod me. ca. debet intentari intra annum a minore 25. a maiore uero, quam citius possit; alias censentur consentire.
Matr. metu factum potest retractari intra annum a minore 25. annis, a maiore uero, quam citius potest.
5 *Filius potest offerri religioni vel a patre, vel a matre, quando scilicet filius est impubes; si uero pater, & mater discordant, potior est conditio prohibentis. num. 6.*
7 *Pater potest offerre filium impuberem, vel ipsum a monasterio reuocare, in uito auo, sub cuius potestate est pater & filius.*
8 *Tutor potest offerre pupillum monasterio.*

9 *Monachus non potest quis fieri inuitus, etiam oblatus a patre, nec monasterium debet eum recipere.*
Sponsalia facta a patre non obligant filium, nisi tacite vel expresse consenserit ibidem.
10 *Monachus impubes oblatus a patre, non obligatur perpetuo monasterio, sed vsque ad etatem annorum 14. & tunc potest remanere, vel exire, prout vult, & supra in primo nu:*

CAP. II.

1 Si quis autem. †Impubes mona. ingressus post annū
a parētibus reuocari non pōt. h. d. primo. Pubes p vim ingressus, post annum exire, vel a parētib. reuocari non potest. h. d. secundo. Cōis diuisio. Secūda, ibi, [Si vero.] Casus lit. Statuit Concil. Magūtinum, ꝙ si aliquis ante legitimos annos religionē intrauerit sine ꝓsensu parentum suorum, si parētes intra annū non reclamauerint ad papā, vel epm, vel eius vicariū, post annū ipsum non poterunt reuocare. Si vero post legitimos annos per vim religionē intrauerit, & intra annum nec ipse nec parētes eius reclamauerint ad pdictas psonas, postea exire nō
2 poterit, cum ꝑsumat ꝓsentire. B. No. 1.ª ꝙ ante ætatē legitimā pōt quis cum consensu parētum intrare mona. accipiendo habitum & tonsuram. nō intelligas tñ, ꝙ per hoc obliget ꝑpetuo ipsi monasterio. Nā requritur ætas ad hoc legitima, vt in c. pcedēti. † No.
b 2. ꝙ parentes b possunt reuocare filium ingressum relig. ante pubertatē, & sic impubes non pōt, inuitis parētibus, intrare monaste. Rō nālis potest esse ista, nā per ingressum factū ante ætatē, nō desinit esse in paterna ptāte, ideo cuius ingressus non teneat, vt efficaciter obligetur monasterio, possunt parentes illum reuocare. Nā tenetur ex diuino ꝓcepto parētib. obedire, sed post pubertatē pōt intrare etiā inuitis parentibus, vt in c. 1. & 2. 20. q. 2. Et rō
c est, quia per professionē c soluitur paterna ptās, vt no. gl. in d. c. 1. ꝙ tenebis menti, & idem no. gl. iuris ciuilis in l. fi ex cā. §. Papinianus, ff. de min. Idem Bar. in l. patri, ff. de adul. & in auth. idemq;, C. de bo. quæ lib. Et est rō, quia quoad mundum fingit mortuus. 16. q. 1. c. placuit. Idem dic, si pater intraret mona. nā incontinenti solꝫ
d uitur patria ptās: d quia, cum pater transeat in potestatem Abbatis, non pōt habere filium in ptāte. vt in l. si arrogator, ff. de adop. bene facit c. cum simus, ī. eo. no. in auth. ingressi, & in auth. si qua
e mulier, C. de sacrosancte. † Et no. in ver. ad principem, iuncta gl. q papa potest appellari princeps. Nā principatum tenet maxime in
f spiritualib. fact. c. j. s. de ma. & obe. † No. in §. si vero. q intrās monā per vim, hēt annum ad reclamādum. In ꝺrium facit tex. in c. j. quod me. cau. & quod leg. & no. in c. ad id, de spō. Nam, vt ibi no. si quis non reclamauerit, ſ cito potest, vī consentire. Sol. tex. iste potest intelligi in pubere minore tñ 25. an. Nā licet habeat ætatē legitimā ad professionem, non tñ hēt eā discretionem, quā maiores 25. an. hēnt, vt fl. de min. per totum. Ideo tex. iste voluit sibi dare annum ad reclamandum, qđ est dictū sing. & potest singulari ter induci ad matrimonium carnale, & ad ꝑsimiles actus. licet auelint intelligere impropriādo literam, ꝙ si citius habuit oportunitatem, debuit citius reclamare, quod non placet, quia tunc frustra fieret mentio de anno. † Quæro pro declaratione literę et
g māę, quia tex. facit hic mentionem de consensu parentum in religionis ingressu, nunquid parentes possint offerre filium monasterio. Sol. Inn. egregie tractat, & in effectu ūr concludere, ꝙ sic; & intelligo de filio impubere. Nā vsq; ad pubertatem libera est ptās parentibus, offerre filium in monasterio, & ūr probari 2. qō.
h 1. cum primis, & ea. cau. qō. 2. c. 1. † Sed dubium est quid si pater, & mater nō ꝙcordāt? vt quia pater vult offerre. matre inuita, vel eō
i Dicit Inn. ꝙ ꝑfertur is, qui ꝺicit, quia in re cōi potior est conditio, phibētis, vt in reg. in re cōi, de reg. iu. li. 6. & in l. Sabinus, ff. cōmu. diui. Quidam tñ dixerunt, vt ipse refert, ꝙ pater est præferendus, cum habeat filium in ptāte, & non mat r, vt Instit. de patria
k pote. & in c. 1. ī. de conuer infi. ipse tñ Inn. perseuerat in primo di ō, assignādo vnā rōnem singularē, q nō est obliuioni tradēda. Dicit enim ꝙ in istis spiritualib. magis est seruanda rō nālis, q ciui
l is. Nā patria ptās est de iure ciuili: nā liter enim filius obligat° est obedire matri, sicut patri. Vnde Deus sine distinctione ꝑcepit patrem, & matrē honorari. Exquo ēt infertur, ꝙ sola mater, patre nō ꝺicente, potest offerre filium monasterio: pro hoc vī tex. in c. 9. cunq;, 20. q. 1. & hæc dicta Inno. cōiter approbātur hic per Doc. & per Fel. consi. 277. Sed ego reperio gl. tenentem ꝺrium, 20. q. 1. in cap. 2. q dicit matrem nō posse offerre filium monaste
m rio, cum non hēat eum in ptāte, & illam gl. sequitur ibi Archi. & ad c. quæcunque, rīndet ꝙ factum narrat, & non ponit ius. Sed di
n ēñ Inn. vt dixi, cōmuniter approbatur, & ideo gl. vī dubitasse in c. 1. 20. q. 2. vbi dicit matrem posse saltem, qñ pater non superest.
7 Satis patet fauore religionis tenere dictum Inn. † Sed dubitatur, quid si auus hēt patrem, & nepotē in potestate, nunquid pī possit offerre filium monasterio, inuito auo? Vel nunquid pater posfit reuocare eum ingressum inuito auo? Inn. tenet, ꝙ sic per præmissam rōnē, quia in istis spiritualib. potius est attēdenda rō nā
o lis, ſ sed nāliter filius est magis adstrictus patri, q auo. Et hoc dictū Inn. cōiter approbatur. Sed satis potest dubitari: nam cum auus hēat nepotem in potestate, nec per istum actum factum ante pubertatem, à potestate auferiatur, non video quomodo possit pī in præiudicium aui, istam oblationem facere, cum non possit filius vouere in ꝺiudicium paternę ptās, vt plene dicetur in c. scrip
8 turæ. ī. de voto. † Quæritur de tutoribus, nunquid possint offerre pupillum monasterio Inno. q sic. Nā possunt eum reuocare ab ingressu, vt in c. 2. 20. q. 1. Sed Fed. consi. ꝑallegato incidenter sentit ꝺrium. Dicit. n. q licet reperiat, q tutores possunt reuocare; nō tñ reperitur, q possint offerre. Mihi tñ placet dictum Inno. per illud. c. 2. Nā ibi dr, q si pupillus est ingressus monasterium, & tutores simulādo consenserint intra annū, non possunt reuocare. Ecce ergo, q taciturnitas annalis. hr pro oblatione expressa. Nam cessante illa taciturnitate, pupillus potuisset exire qñcūq;, sed pp taciturnitatem tutoris, q hr pro oblatione, non potest exire pupillus vsq; ad pubertatem. Et sic inducendo illum tex. probatur opi. Inno. licet d. Petrus ꝺrium, quia tutoris potestas non vr extendi ad hunc casum, maxime cū in ꝑñam personæ sequatur alienatio bonorum. Sed hoc dictum mihi nō obstat, quia abdicatio bonorū non fit, nisi per ꝑfessionē, quæ non potest fieri, nisi post
9 ætatē ꝑfectā; & sic post tutelam extinctam. † Sed dubitat de vno circa ꝑdicta, nunqd parentes, & idem in tutoribus, possint offerre filium impuberem inuitum. Nā reperio tex. narratiue tamen, loquentem, ꝙ pater obtulit filiū inuitū, vt in c. patris, 20. q. 3. & facit c. monachum, & c. q cunq;, 20. q. 1. Pro hoc facit, quia per talē actū iste non obligat r reuocabiliter monasterio, sed tñ. donec peruenerit ad ętatem pfectā. Inno. tñ sentit, ꝙ si iniurius fuit oblatus, potest exire qñcunque, arg. ca. 2. 20. q. 1. quod satis placet. Et p hoc dicerem, ꝙ inuitum filium non potest offerre, nec monasterium debet recipere, quia voluntarium militem diligit Deus, 14. q. 1. in c. nec est, & hoc idem vī sentire gl. 20. q. 1. in sum. Et ad ꝺrimationē facit tale motiuum, oblatio parentū de impubere hēt se ad professionem, sicut sponsalia ad matrimonium, arg. ea. cau. & q. in quatuor primis cc. sed ex sponsalibus ꝺctis per parentes filij non obligantur, nisi tacite, vel expresse consenserint; puta quia sunt præsentes, & non ꝺicūt, ut in c. 1. de despon. impu. li. 6. ergo
10 idem dicendum in hac obligatione. † Sed quæro, quid operetur parentum oblatio Sol. ex dictis Inn. & aliorum concludo sic, qđ talis oblatio operatur, vt impubes oblatus non possit exire monasterium ante aduentum pubertatis, pro hoc 20. quæst. 2. c. puella. idem est, vt s. dixi, quando parentes expresse non obtulerunt, sed tacite dissimulauerunt per annum & diem, arg. in d. c. puella, si autem impubes fuisset ingressus sine tali oblatione parentum, tunc potest exire quandocūque ante professionem expressam, vel tacitam, vt no. ī. eo. c. significatum. hæc tamen professio non potest fieri ante pubertatem, vt in c. 1. ī. eo. lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶ No. 1. Pro intellectu huius decr. cum sua materia, vide Host. in sum. huius tit. de reg. §. & vtrum exigere, ver. igitur pater obtulit, & Arch. in c. addidistis, 20. q. 1. & Tho. 2. 2. q. 137. art. 8. & art. 8. & B. Tho. 2. 2. q. 189. arti. 8.

b Parentes. An filius propter obsequium parentum, possit retrahi a religione, vide quod sing. scribitur Tho. 2. 2. q. 131. art. 6. & vide Pa. de Elea. in disp. sua inc. mater tutrix. vbi quæritur, si mater tutrix testamentaria obtulit filium impuberem monasterio, alius uero tutor testamentarius eum impuberem repetit, an possit? Et concludit, ꝙ sic, & ibi vide materiam huius c.

Ant. Fran. An pp obsequium parentū debeat quis retrahi a religione, dicas, ꝙ religiosis non est prohibitum solatium, causa consolationis, vel vt relaxētur a studio, vel oratione, vt in cle. exiui de para. in §. licet, & ibi per d. Car. de uer. sig. ubi etiā dicit, ꝙ si quis est incorporatus religioni per professionē emissam, non potest retrahi etiam propter obsequium parentum, licet de sententia Abbatis possit esse in eius obsequio & seruitio, alias autem non, iuxta ea, quæ habentur in c. cum ad monast. de sta. reg.

c Sch. Sap. Per professionem. Vide Bal. in l. Deo nobis, C. de epis. & cleri. & Pau. de Cast. in l. sub conditione, ff. de lib. & posth. ubi dicunt, ꝙ ingressus religionem liberatur a patria potestate, quatenus esset sibi incommodum, se cuius si prodesset sibi, vel monasterio, ex persona sua, refert & sequitur Fel. in c. dilectus, 2. col. 3. uer. octaua conclu. supra de resc.

d Zach. Patria potestas in ti. de sta. mona. uer. quid si pater, & in ti. de tutore, §. 3. uer. sed quæritur, & Car. in cle. eos, q 11. de reg.

e Naturalis. Adde Rom. consi. 412. ubi dicit idem soluere quæstionem, an filius habēs patrem & auum, possit donare causa mortis cum cōsensu patris, non aui, uel utriusque consensus requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Monachus cogitur quis fieri, habitum monachalem portans, uel ut illū desinat portare. num. 3.*
2 *Monachus qui ingressus est religionem, ut efficeretur Abbas, licet non consequatur intentum suum, nihilominus remanet monachus.*

CAP. III.

1 Vt clerici. †Clericus secularis vtens habitu, & nomine monachali, cogitur vt fiat monachus, vel ab hoc desinat, hoc dicit. Casus literalis. Quidam clerici fingebant se monachos, qui vere non erant. Quærebatur à papa, quid de istis fiendum. Rēspondet, quod clerici, q fingunt se habitu, & nomine monachos, & non sunt, compellantur vt fiant monachi vel veri clerici. Ber. No. b o. argumē. quod nouitius, qui diu portauit habitum probationis, potest compelli, vt profiteatur, vel vt exeat monasterium, & dimittat habitum. No. ij. argumē. contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

a fictos, [a] & eos qui portãt habitũ cuiusdã sanctitatis, vt appareãt sanctiores, qq̃ non sint: dẽt. n. vnusquisque se conformare moribus illorum, inter quos viuit; alias præsumitur superstitiosus, de quo vide bo. tex. 41. dist. c. 1. No. q̃ nõ monachi, non possiunt vti
2 habitu monachali. † In gl. 1. ibi, [Ex causa honesta 1. Jno. gl. & vide ad mãm bo. tex. cũ gl. 1. c. quod interrogasti. 27. dist. vbi inter ceteb rn glo. ponit vnã q̃onem [b] in eo, qui fecit se monachum, vt esset Abbas. Nam certe, licet non consequatur intentum suum, nihilominus remanebit monachus; quia ex causa inhonesta simulabat' monachatum. † Et ex verbis gl. colligitur vnus intellectus ad
3 istum tex. vt intelligatur, q̃n ex causa honesta quis assumpsit habitum, & de hoc cõstat, puta p̃p timorẽ mortis: tunc. n. cessante causa, non compellitur durare in monasterio, sed dimittere habitum, vel profiteri. Et q̃uis iste intellectus sit verus in se, non tñ congruit litere; quia non se fundat super honestate; imo magis super fictione improbata. Hoc. intellexit tex. & melius, de his qui portant habitum extra monasterium, & q̃gregationem monachorum: nam isti quantumcunque deferant habitum, non obligantur religioni, & pro hoc allego tex. iuncta gl. in cle. eos. J. eo. ti. sed possiunt tales compelli ad dimittendũ habitũ, vel ad intrãdũ religionẽ, & ita procedit ista litera. Nam f'm Inn. erant quidam canonici seculares, qui vt apparerent sanctiores inter collegas suos, vtebantur habitu monachorũ, quod voluit iste tex. emẽdare. Vel quarto põt intelligi de his, qui protestabantur expresse, q̃ p̃ delationẽ habitus nõ intendebant profiteri, & no. hunc intellectum pro intellectu iurisdictionis, q̃ per delationẽ habitus annexe, inducit tacita professio; hoc. n. procedit, nisi p̃cedat protestatio in p̃rium. Idẽ voluerunt hic Jo. And. & Host. & vide glo. q̃ hoc approbat in c. cle. eos, & est bona cautela, cum quis non intẽdit ita tacite profiteri. Vltimo põt intelligi f'm Host. de his, q̃ ingrediuntur monasterium, vbi non seruat regula antiqtus instituta, et quoad habitũ. Nã ingredientes profitent nõ regulã antiqtus institutã, sed illã q̃ seruat̃ de p̃senti: tales enim secundum eum religiosi non sunt, sed reformato monasterio cmopellunt p̃fiteri, aut exire, & no. huius casus positionem, & vide qd dicam in c. super. eo. J. eo. tit. & per hoc habes declaratam gl. seq.

ADDITIONES.

2 ¶ Hipocritas. Adde de hoc videndum per Lap. all. 18. vbi ponit de religiosis, qui mutant uestes, & colorem, ut extorqueant eleemosynam.

b Seb. Sap. ¶ Quæstionem. Vide Abb. in c. pen. infra de noto. & d. tas. in auth. ingressi, col. antepen. versi. tene primam opi. C. de sacrosan. eccle.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius sponte se gerens in actibus professorum, censetur professus: nec potest retrocedere, asserens se non fecisse animo profitendi, nu. 2. 6. & 7.*
3 *Vidua facta monialis, non consecratur, vt aliæ virgines.*
4 *Episcopus potest quis fieri, licet habuerit vxorem vel concubinam, & consecrabitur.*
5 *Iuramentum quo casu possit subiiri in his, quæ dependent ex animo, & conscientia nostra.*
7 *Nouitij non debent interesse in cap. cum professis.*

CAP. IIII.

a Vidua. [a] † Nouitia, quæ sponte se ingerit actibus professa-
1 rum, per hoc cẽsetur professa; & est casus multum notab. & declara, vt j. dicetur. Primo soluit dubium. Secundo so-
2 lutionẽ ampliat ibi, [Licet.] Casus lit. † Si qua vidua spõte velum conuersionis, q̃uis non tacrũ, sibi imposuerit & in ecclesia inter alias velatas oblationẽ Deo obtulerit, vlterius, velit nolit religionis habitũ debet habere; q̃uis per sacrm firmare velit eo tenore velũ sibi impositum, vt ipsum deponere possit. Ber. † No. q̃ vidua
b põt intrare monasterii, [b] vt sit monialis, non tñ ꝓcerabitur, vt
4 aliæ virgines, vt in c. de votis. 20. q. j. † Quæ autem est rõ diuersitatis inter Epm, & viduam monialem in eo, q̃ is, qui habuit vxorẽ, & etiam concubinam, post solutũ matrimonium potest promoueri in epm, & cõsecrari, vt in c. fraternitatis. 33. dist. vidua autem ingressa monasterium non consecratur, vide bo. gl. in c. cautius. 26. dist. quæ ponit rõnem diuersitatis, vide etiam ad materiã
5 bo. gl. in c. viduæ. 27. q. 1. † No. q̃ non semper in dependentibus a
c [c] conscientia, & ab animo alicuius statur iurꝫ illius. In contrariũ tñ facit c. si vero, il 2. J. de sen. excom. & c. significasti, j. de hom.
d Sed dic q̃ vbi certa præsumptio [d] extrinseca concludat animũ, non statur iurꝫ in contrarium, in præiudicium alterius, & ita loquitur hic, quod tene menti. In contrarium vero non erat ingens præsumptio animi declaratiua; vnde, cum animus probari non possit, statur iuramento illius, de cuius facto agitur, & vide ad hoc bo. gl. in cle. 1. de pœnis, ver. commode. In gl. 2. in fi. de multiplici veló, quod imponitur mulieribꝫ. intrantibus religionem, vide bo. gl. 20. q. 1. in c. illud aũt. §. velamen. Et in quantum glo. hic
e dicit, q̃ vidua potest sibimet imponere velum [e] conuersionis, intelligo cõsentientibus illis, qui possunt eã incorporare religioni, ad hoc qd. no. in c. porrectum. j. eo. titu. Et dr velũ conuersionis, qd imponit conuersis seu professis; vnde cũ in prin. litera faciat mẽtionẽ de velo conuersionis, postea subdit, q̃ inter velatas ista vidua obtulit se; & sic vr intelligere de velo professionis, i. quod datur
6 ingredientibus religionem, tempore professionis. † In glo. in ver. [Oblationem, jibi, [Forte velatæ offerunt. Jex his verbis gl. colligitur intellectus ad tex. q̃ ista vidua censet esse p̃fessa p illã oblationẽ, q̃ fecit cum aliis velatis, q̃n illa oblatio ex consuetudine loci competebat professis duntaxat; & sic ingerendo se actui professorum, vt tacite [f] profiteri. Et p̃ hoc intellectu gl. adducit sunf le in ea, q̃ sponte recepit habitum professorum. Per hoc. n. præsumitur, q̃ voluit profiteri, vt in c. ad nostram, J. eo. Io. And. sequendo hunc intellectum latius exordiendo dicit, q̃ ubicunq; monitius se ingerit actib. professorum, q̃ censetur professus, si per tempus rauerit triduo, arg. in d. c. ad nostram, quod dicit procedere siue ille actus pertineant ad professos de iure cõi, siue ex statuto, vel consuetudine, ut hic. Exquo infertur, q̃ si nouitius vna cum aliis professis interfuit electioni, vel aliis actib. capitularibus, censetur
g professus. [g] † Qui nouitii non dẽnt interesse cap. cum professis,
7 vt in c. ex eo, in fi. de elec. li. 6. Secus dicit, si non nouitius immiscueret se actibus professorũ. Pone. n. q̃ clericus secularis, vel laicus de facto una cum professis exerceret actum solum professis conuenientem: certe per hoc nõ iudicabitur professus, qa cessant illæ coniecturæ. Sed in nouitio, q̃ scienter ac sponte ingessit se huiusmodi actionib. aliud est dicendum p̃p primam præsumptionem, quia intrauit monasterium, vt probaret regulam: & sic põt concordari varia opinio, quam ponit hic Inno. Concludo ergo, quod ad hoc, vt per exercitium huiusmodi actuum, quis dicatur profiteri, requiritur plura. Primo, quod sit nouitius, ideſt quod intrãu erit monasterium animo, vt efficeretur religiosus. Secundo quod sciat illum actum pertinere ad professos tãntũ, nam data ignorantia, cessat præsumptio. Tertio requiritur, q̃ se sponte ingesserit, secus, si per metum, vt in c. 1. quod met. cauta. Quarto, q̃ perseuerauerit postmodum triduo in proposito, & hoc requirere Io. And. arg. in c. ad nostram, J. eo. vbi dr, q̃ assumptio habitus professorũ inducit professionẽ, sed cũ perseuerãtia triduꝫ ergo eadẽ est rõ in casu nro. Sed d. Aptus dicit, q̃n casu huius c. nõ requirit p̃seuerãtia triduꝫ; vñ in eo fit nulla mentio; sed p̃cedit rex, q̃n duo p̃curritur, videlicet assumptio habitus professorũ, & exercitium actus conuenientis professis: vnde hæc duo simul iuncta, sufficiũt per se absque perseuerantia triduꝫ. Sed dictum Io. And. procederet, vt concurreret alterũ tũ. Et iste intellectus multũ mihi placet; tum quia congruit litere; tum quia ingressio non debet minus operari suscepto prius habitu, q̃ perseuerantia triduꝫ. Itẽ quia duo vincula sunt fortiora, q̃ vnum, l. fi. C. de adoꝫ. & in c. 1. de treu. & pa. & f'm hunc intellectum debet tex. intelligi de velo, quod datur professis. Et ex his habes declaratum intellectum huius c. quod no. & vide quod dixi in c. 2. sup. de testi.

ADDITIONES.

2 Vidua. Pro intellectu huius decre. vide omnino, quæ no. Arch. in c. viduas. circa prin. 27. q. 1. & in c. nuenculas. 20. q. 1. & Domi. in c. quod interrogasti, in 2. col. ver. opp. ad tex. 24. dist.

b Zacha. ¶ Monasterii. Adde, an possit esse Abbatissa, & ex cuius dispẽsatione, & si hoc casu iudicat Car. in clemen. attendentes. §. statuimus. q. 11. de stat. mona. & Fel. in c. memoratus, col. 2. uer. quæro numquid. infra de ætat. & malitus in c. at si clerici. §. de adulteriis, col. pen. uersi. item no. sup. de iud. Ant. Fran ¶ Dicas, q̃ vidua possit fieri monialis, sed non consecretur, vt uirgo, vt in c. vidua, & per do. Abb. de re. & tunc perdit dignitatem quæ inest ex persona uiri, ut per Alex. in l. fili, in §. uidua, ff. ad mun. & vide g. 22. q. 2. in c. scripsit, & vide gl. in c. de uiduis. 27. q. 1.

c ¶ Dependentibus. No. limitationem a regula, quæ habet, q̃ in his, quæ dependent a conscientia, uel ab animo nostro, statur affectioni nostræ cum iuramento. Et uide quæ in materia conscientiæ addidi in c. inquisitioni, inscr. sententiæ. ex commu. Adde, an ea, quæ consistunt in animo, probentur per iuramentum, Rom. consi. 76.

Ant. Fran ¶ An ea, quæ consistunt in animo, probentur proprio iuramento, uide Bar. in l. pro hæredi. in prin. ff. de acquir. hæred. ubi plus dixit, q̃ illi his, quæ consistunt in solo animo, statur simpliciter dicto, & vide gl. Inst. de actio. in §. aliæ, in gl. ma. in ver. dicit, & in l. atqui natura, in §. cui me. de negot. gest. & habetur per Bal. in l. falsas, in 3. col. C. de fun. & per Io. And. in c. 2. de consti. & vide Alex. in consi. 19. in 1. parte, & in consi. 71. in ead. parte.

d Seb. Sap. ¶ Præsumptio. Vide Fel. in c. si diligenti, col. 3. supra de præscri. Arc. in c. præsentium, sup. de testi. & Dec. in ca. pastoralis, colum. 3. in princ. super de excep. vbi late.

e ¶ Velum. Et qualiter iuuenibus Deo continentiam uouentibus, velum consecratum per Episcopum dari debeat, vide pulchre per B. Thom. in 4. Sent. dist. 38. q. 1. art. 5. ubi late.

f ¶ Vide B. Tho. in 4. Sent. dist. 38. q. 1. arti. 2. circa fi. vbi dicit, q̃ quando quis recipit habitum, qui non consuetus dari nisi professis, dicitur solemnizatum non autem quia est professio præsumpta, contra quam præsumptionem non admittitur probatio, si seruetur debita circunstantia.

Ant. Fran. ¶ De hoc, an ex receptione habitus p̃fessorũ, inducat professio, uide quæ plene habentur per do. Abb. & Card. in c. licet, de regula.

g ¶ Professus. Adde quando tacita professio inducatur, Lap. alle. 129.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non potest ad aliud monasterium transire, nesi aliquid habeat, intellige, vt infra, nu. 6.*
2 *Abbas potest repetere monachum suum in alio monasterio commorantem.*
3 *Abbas potest corrigere monachos sine consensu capituli, nisi Abbas sit nimis seuerus. 5.*
4 *Episcopus non potest corrigere clericos sine consensu capituli de iure; licet secus sit de consuetudine.*

Tota potestas monasterij est penes abbatem.

Monachus

1 *Monachus ex concessione abbatis potest habere administrationem aliquarum rerum spectantiũ ad monasteriũ, in suas necessitates conuertendarũ.*
2 *Monachus an possit eligi in Papam, inuito Abbate suo.*
3 *Papa, si reperitur habere vxorem, potest remanere in papatu, & reddere debitum vxori.*
Apostata potest aliquo respectu dici religiosus, qui de vna religione transit in aliam. CAP. V.

Ioannes. † Monachus temere ad aliud monasteriũ tran-
1 sire, vel peculiũ hre non põt. Primo decisa consultatio. Secundo responsio, ibi, [In præsenti. quæ duo facit. Primo prohibet. Secũdo, si ꝑ fiat, corrigi præcipit, ibi, [Sed si.] Casus lit: Statuit Papa, q̃ monachus de monasterio ad monasterium temere non transeat; nec item monachus peculium habeat; & q̃
2 [a] discerit monasterio primo sub Abbatis sui regula competenti coercitione reddatur. Ber. No. 1. q̃ ẽt in reb. honestis in se, q̃nq; temere agitur. vnde licet monachus possit intrare monasterium
3 aliud arctius, si tñ temere facit, quia non bono zelo, hoc sibi inrendicitur. No. 2. q̃ monachus obligatur monasterio, vbi ab initio intrauit; nec potest ad libitũ delerere monasteriũ, & aliud in-
2 trare. † No. 3. q̃ Abbas põt repetere monachũ suũ, ẽt si sit in alio
3 monast. & clarius probat 20. q. 4. in c. monachũ. & 18. q. 2. c. Abbates. Quarto no. ibi, [Competenti coercitione] q̃ Abbas [a] habet
4 coercitionẽ in monachos [b] suos; & q̃ coercitio monachorũ primo loco spectat ad Abbatẽ. Vnde non mandat hic, vt iste epus, q̃ fecit p̃sultationem, puniret istos temere transeuntes, sed vt reddantur suis Abbatibus, & ab eis coerceãtur, ad hoc vide q̃ le. &
5 no. in c. quanto, de offi. ord. plenissime dixi in c. si quis ꝯ clericũ, de sꝯ. cõp. in repet. † Vlt. no. q̃ solus Abbas habet corrigere monachos suos, [c] nec tenetur requirere p̃silium seu p̃sensum capitu-
6 li. Contrà hoc, opp. de c. repræhensibilis, de app. vbi fit mentio de capitulo in correctione monachi. Sed dicit Io. And. q̃ ibi nõ capitur capitulũ pro collegio, sed pro loco, vbi fit correctio, vel capit pro capitulo regulæ, vel intelligit de capitulo q̃nali, non aũt de quentuali. Nec ob. si dicat, q̃ epus q̃ est maior p̃latus, non cor-
7 rigit clericos suos sine p̃sensu capituli, vt in c. nouit, & c. ꝯro, J. de his, quæ fi. à p̃æl. & 15. q. 7. c. epus nullius. Nã f'm eũ, hoc procedit
8 [d] de dispone re. q̃ est approbata p Papã, sicut videmus, q̃ epus ꝯsuetudine pt solus corrigere clericos, vt in c. 1. de p̃sue. li. 6. quod ergo põt epus ex p̃suetudine, põt Abbas virtute regulæ. Nã ex temore regulæ, tota potestas monasterii est penes Abbatẽ, & vide
9 no. ex. in c. nullã. 18. q. 2. † Sed ego recolo me legisse opi. Host. q̃
10 [e] recitat Io. And. hic. nec repugnat c. j. de censi. lib. 6. in nouella, q̃
11 [f] ex q̃ si Abbas [d] est nimis seuerus in corrigendo, tunc dẽt adhiberi Capitulũ, & ad hoc allegabat tex. in d. c. reprehensibilis, & no. hunc intellectũ, alio tñ iure non probat. † Sed q̃ro, qa hic reprobat peculiũ in monacho, quod dr peculiũ quoad hoc? Sol. dicit Io. An. q̃ illud dr peculiũ in monacho, quod habet ignorãte supiore suo, vel habet animũ, q̃ ad libitũ seu iussum superioris non
12 restituetur, quod latius no. in c. cũ ad monasteriũ, j. de statu reg. & no. hoc quia multi decipiunt. Nã nõ dr religiosus habere proprium, si habet administrationem alicuius peculij, permittente superiore: nam & seruus non habet proprium. 13. q. 2. c. illud. & rimen potest habere peculium non solum domino expresse cõ-
13 sidente; sed sciẽte & non ꝯdicente, vt in l. q̃ Tuberonis, ff. de pec. ad idem c. insinuante. J. qui cle. vel vouen. Vbi no. Inno. Abbatẽ posse concedere monacho, vt habeat vsumfructum certarum rerum
14 [g] in suas necessitates conuertendũ, & per Bart. in auth. ingressi. C. de sacrosancte eccle. nã talis põt æquiparari Abbatij, qui licet non habeat proprium, 54. dist. in c. Abbati, tamen habet administrationem bonorũ spectantium ad monasteriũ; & ita iste ex p
15 missione Abbatis põt habere administrationem certarũ rerum spectantium ad monasterium. Et vide no. qõ. quam format Ioã. And. in reg. non est obligatorium, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. vbi
16 concludit valere statutum monasterij, vt pro indumẽtis, & aliis necessariis recipiat quisque monachorũ. 10. de quo dic latius, vt
17 [h] g. eũ. † Scire debes, q̃ Io. And. cõmentauit hanc decretalem, & oẽs quæ incipiunt, Io. & multa ponit, q̃ non cadunt hic. Quæ
18 [i] enim quid si monachus eligitur in Papã, inuito Abbate suo? Permittit se ad no. in c. q̃ sit, 18. q. 1. Sed si in Papã eligit̃ vxoratus, dicit, q̃ Papa dẽt reddere debitũ vxori; nec p hoc vitiat electio, de quo vide gl. in c. si Papa. 40. dist. † Vlti. oppo. cum Ioã. And. &
19 vr, q̃ transire possit monachus de monasterio in monasteriũ; f qa illud non est apostatare, vt in c. ex parte, de temp. ord. nec deber prohiberi, cum tã in sẽdo, q̃ in primo tria substantialia obser-
20 uent, de qb. in c. cũ ad monasteriũ, de sta. re. in fi. ergo nõ refert, hic, vel ibi moretur; nec refert, qd de æquipollentibus fiat, vt in c. in his, de verb. sign. Sol. licet non dicat verus apostata quoad pœnam, vt in c. 2. ne cle. vel mo. lib. 6. tñ large apostata est, vt ibi no. cũ
21 rationes diuersæ sint, licet q̃ueniant quoad substantialia regulæ religiones permistæ, &c. 88. dist. c. 1. Nec ob. q̃ in prima & secun-
22 da [k] regulã, quia licet non sit q̃uaricator in substantialibus regulæ, tñ quoad obedientiã sic, qa tenet Abbati, vt in c. sicut, de
23 statu. & p hoc patet, q̃ nec ad aliã eiusdẽ ordinis transire põt; posse tñs aũt est obligatus professioni in genere, j. eo. c. consulta-

tioni, & c. non solũ, & c. constitutus, li. 6. Opp. de eo, quod hic dicitur, q̃ monachus non potest habere peculiũ &c. Istam etiam opi. vide hic per eum, q̃ omodo intelligatur, quia spiritualia sine temporalibus diu esse non possunt. 1. q. 3. c. si quis obiecerit. & vide hic per eum, q̃ peculium prohibetur in clerico.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod Abb. Vide do. Deci. post Abb. in cap. ad nostram. in 3. no. supra de appellatio.

b ¶ In monachos. Adde Cal. consi. 20. hoc tit.

c Zac. ¶ Monachos suos. Adde Fel. in c. pastoralis, col. 3. ver. limita tertio, sup. de offi. ord. vbi dicit, abbatem habere in suos monachos iurisdictionem priuatiue ad Episcopum, quod in tantum est verum, vt procedat etiam hoc dictum in causa criminali. Vnde si monachus licentiatus antequam inuenerit aliud monasterium, committat furtum, aut aliud delictum, q̃ illis correctio & castigatio spectabit ab abbatem illius loci, vbi est professus, non autem ad Episcopum loci, in quo deliquit, & hoc, quia abbas habet iurisdictionẽ in monachos, etiam in criminalibus, vt in c. ea quæ, & ca. singulis, infra de stat. re. Ita no. iste in c. cum ab ecclesiarum, col. 3. nu. 10. & ibi posui in apost. ad ipsum post alios, in ver. monachos, sup. de offi. ord.

Ant. Fr. ¶ Circa hoc, quod hic dicitur de abbate, an habeat iurisdictionem in monachum, & quam. dicas q̃ si est abbas monasterij exempti, habetur pro Episcopo, vt in c. dudum, de reb. eccl. non alien. in 6. & habetur per Bald. in auth. cũm, quæ, in ult. col. C. de Epis. & cle. post gl. ibi, & vide Inn. in c. 1. de cler. peregr. Et adde, q̃ Abbas potest excõicare, ut per Inn. in c. volentes, de priui. & vide gl. in c. de persona, 11. q. 1. & vide quæ habentur in c. significasti, de fo. comp. & in c. cum ab ecclesiarum, de offi. ord. Et quam potestatẽ habeat Abbas in monachum sibi subditum, uel etiam licentiatum, dicas, q̃ potest illum carcerare ex causa, & etiam potest sibi dare licentiam transeundi ad aliud monasterium, non tamen, vt uagetur, nisi ex dispensatione Episcopi, uel Papæ, vt per Inn. in c. fi. in gl. in uer. abbate, de renun.

d Seb. Sap. ¶ Quod si Abbas. Vide Abb. in c. cum contingat, in 3. char. sup. de fo. comp. Cal. in consi. 20. in uer. Abbate, de renun.

e ¶ Certarum rerum. Adde Cal. consi. 2. hoc tit.
Seb. Sap. ¶ Certarum rerum. Vide multa per Corsi. in repertorio suo ad Abb. in uerbo abbas, col. pe. uer. abbas an possit.

f ¶ In monasterium. Adde quæ infra ponam post apost. c. non est.

SVMMARIVM.

1 *Monachus vel religiosus alicuius ordinis stricti non potest quis fieri, nisi sit annorum 18. 3.*
2 *Pueri dicuntur proprie vsque ad 14. annum.*
Pubertas plena dicitur vsque annum 18.
3 *Ratio vbicunque est expressa in aliqua dispositione, debet illa dispositio restringi & ampliari ad limites rationis.*
4 *Professio alicuius religionis contra dispositionem legis, tenet, nisi lex vltra procedat actum annullando.*
Nouitius non debet profiteri ante annum; tamen professus tenetur stare, licet Abbates hoc permittentes puniantur.
5 *Matrimonium factum contra interdictum ecclesiæ, tenet, licet contrahentes veniant puniendi.*

CAP. VI.

Quia in insulis. Vario modo legitur, sed habito re-
spectu ad mentem literæ, sic potest
1 summari. † Vbi est dura congregatio, vel religio, requirit in professente plena pubertas, i. tempus decẽ, & octo annorũ, & est tex. singularis. Primo ponitur rõ. Secundo prohibitio, ibi, [Prohibemus.] No. j. q̃ in omni insula, vr dura congregatio religiosorum. Nam tex. iste non distinguit inter insulas, sed generaliter loquit; ideo generaliter est intelligendus. 19. distin. c. fi Romanorum. & dr insula quilibet locus mari circundatus. An hoc sit verum in-
2 distincte, j. dicetur. † Secundo no. q̃ appellatione puerorũ veniunt illi, qui sunt minores octodecim annis. dic tamen, q̃ ꝓprie dicuntur pueri vsq; ad 14. annum. Nã ab inde incipit adolescentia; & appellantur adolescentes vsq; ad vigesimũ quintum annũ; & vide ad materiã bonã gl. in proœ. sexti libri, quę distinguit oẽs ætates hominis. Et ad istũ tex. põt rñderi dupliciter. Primo, q̃ im proprie ponitur vr uerbũ; Pueri, & alludit vocabulo quorundam locorum. Vel dic, q̃ loquitur de plena pubertate. Nam plena pubertas durat vsq; ad decimũ octauum annũ, vt in l. Mela, ff. de alim. & cibaria. leg. vbi tex. no. fauore alimentorum disponit, q̃ si alicui relinquuntur alimenta usque ad pubertatem, intelligitur de plena pubertate. Idem statuitur in adoptione: debet enim adoptans maior esse adoptato 18. annis; & sic excedere adoptatum in plena pubertate, vt Inst. de adop. §. minorẽ. † Sed [a] op-
3 ponitur ꝯ tex. nam in multis insulis non est durior ꝯgregatio, q̃ in aliis locis, & pone exemplũ in ciuitate Venetiarum. Sol. dicit Io. And. q̃ quantum potuit inuestigare nunq̃ reperit, q̃ istud c. seruaretur in aliqua insula. Vnde dicunt plerique arguendo à ratione literæ, q̃ si in insula non est durior ꝯgregatio, q̃ alibi, nõ habet locum dispositio huius c. & si in aliis locis ab insulis esset durior congregatio, tunc habet locum dispositio huius tex. Vnde Pet. dixit hic, q̃ cum apud Minores & Prædicatores sit dura congregatio, debet obseruari, quod hic dr, quod mihi satis placet. Nã quælibet dispositio debet ampliari, & restringi ad limites rõnis expressæ, etiam si verba non patiantur, vt in l. adigere. §. quãuis, ff. de iure patr. & in l. cum pater. §. dulcissimis, de leg. 2. & in l. pater.

§. sun-

ADDITIO.

a ¶ Vide bonam gl. in c. 1. de pace iura. fir. & in gl. 3. in usib. feu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§. fundum. ff. de leg. 3. facit c. cũ dilecta, de ẽpir. vtili, vel i. iuti. & bonus textus in reg. fi. de reg. iu. li. 6. & quod no. Bar. in Litẽ q̃rit. §. q̃ simpleto, ff. loca. Vnde cũ iste tex. fundet se super dura congregatione, q̃ erat in insulis, vbi est dura cõgregatio, ibi debet habere locũ dispositio huius tex. qa Papa nõ intẽdit prouidere locis, sed personis. Et forte loquitur, quãdo vnicus locus solitarius, est mari circũdatus, & territorio angustatus, nõ ẽt credo hic Papa intellexisse in insulis maioribus, vt de insula Angliæ, Siciliæ, Cypri, & Affricæ, quæ sunt ita amplæ, vt nulla prorsus sit differentia inter alias prouincias, & huiusmodi insulas; imo sunt iucundiores in fructibus, & fertilitate terræ, & hunc tex. seruãt hodie Carthusienses, & credo, si memini, q̃ non recipiũt ad professionem ante
4 vigesimũ annũ. † Quæro, nunqd professio facta ꝺ prohibitionem huius capituli sit nulla. Host. vꝫ dicere: q̃ sic. dicit. n. notãdũ ex tex. Papæ potẽtiã, nam potest impedire professionis obligationem; & sic simpliciter transeunt cæteri Doc. Ego tñ puto, q̃ si Papa exprimeret in ꝓstitutione, q̃ professio aliter facta esset nulla, q̃ tunc stãdum esset verbis statuti, quia Papa pro bono publico, & vt euitentur pericula animarum potest impedire obligationem professionis. Sicut videmus in simili, q̃ in multis casibus impedit obligationem matrimonialem, vt no. in c. super eo, de cog. spirituã. & quod no. in capitu. vnico, de voto. li. 6. Sed cũ hic expresse non annullet professionem, sed simpliciter prohibeat professionem recipi, credo, q̃ non impeditur virtus professionis; qm̃ hæc prouisio principaliter concernit fauorem ipsorum professentium, qui possunt renunciare fauori eorum. Pro hoc vide bonum tex. & quasi expressum in c. ad apostolicam. ī. eo. ubi patet, q̃ non solum Papa, sed ẽt regula prohibet professionẽ fieri ante annum probationis, & tñ professio in ꝺrium facta tenet; licet Abbates recipientes talem, pfessionem sint puniendi. Item cũ hæc obligatio quæratur Deo per ministeriũ Abbatis, nõ impeditur ex simplici prohibitione constitutionis humanæ. † Cape instantiam in prohibitione non impeditur vinculum matrimoniũ, licet ꝺhẽtes ueniant puniendi ex transgressione præcepti, cũ prohibitio nõ hẽt perpetuã, phibitionis cãm, sed tẽporalẽ, vt probatur ī. de matr. ꝺ. ꝺ inter. ecc. per totum, & uide ad prædicta bo. glin c. tua, de spon. duorum. Per hoc patet rñsio ad l. non dubiũ, C. de legi. & ad regu. q̃ ꝺ ius, de reg. iur. li. 6. Vel saltem talis professio obligabit religioni in genere, vt in simili obseruatur in ca. non solum, & c. constitutionem, ī. eo. ti. li. 6. sed primum dictum plus placet. qa in Mendicantibus constituitur ꝺciale, vt in d. c. non solum; & in odiũ ꝺuenientium statuit ibi Papa, q̃ receptus ad professionem ꝺ prouisionem, un̄ obligatur religioni in genere; si ergo non sic prouidisset, fuisset obligatus in ꝺcie.

SVMMARIVM.

1 *Prælati omnes alicuius prouinciæ, faciunt uniuersitatem.*
3 *Conuersi alicuius monasterii, non dicuntur monachi, & non promouentur ad ordines sacros.*
Oblati alicui monasterio dicuntur illi, qui se & sua obtulerunt, habitu non mutato.
3 *Conuersi non possunt transire ad alia monasteria, etiam strictioris vitæ, quã quam petant licentiam a suo superiore.*
4 *Abbas potest uocare monachum suum ubicunque sit, & potest implorare officium prælati, vt cogat monachum redire ad monasterium.*
5 *Monachus non est recipiendus citra suum monasterium in aliquo loco, vt ibi diu moretur.*
Monachus electus in Papam, non potest consentire Papatui, quia non habet nec uelle, nec nolle, & habet Abbatem super caput suum, uice Dei.
6 *Monachus, an & quando possit transire de una religione in aliam siue strictiorem, siue æqualem, siue laxiorem, & an requiratur licentia Papæ, uel alicuius prælati.*
Religiosi peccant, qui propter abstinentiam detrahunt necessaria corpori, et plus debito corpus macerant.

CAP. VII.

a Non est. a Si Cisterciẽsis, sine licentia sui Abbatis ad aliud monasterium trãsit, ad proprium regredi cogitur. Primo exordium. Secundo mandatum, ibi, [Vniuersitati.] Tertio aliud mandatum, ibi, [& si qui] Casus lit. Mandat Papa ꝑlatis p Galliam ꝓstitutis, q̃ non ꝑmittant recipi per Epatus suos monachos, vel ꝺuersos Cisterciẽsis ordinis, postq̃ fecerint professionem, sine licentia Abbatũ suorũ, & si aliq̃ ꝺ hoc fecerint, & moniti celeriter ad monasterium suũ non redierint, eos
1 regredi ꝓpellant. Ber. † No. i. ibi, [vniuersitati.] Iũcta suprascriptione, q̃ oẽs ꝑlati alicuius prouinciæ constituunt vniuersitatem. Et facit hoc ꝑ nationibus q̃ ꝙgregant in Concilio generali, vt quælibet natio dicatur ꝓstituere vniuersitatem. Per qd alias in facto, dixi, q̃ ad instar uniuersitatis ualebat q̃qd maior pars nationis faciebat. Nã si cõsiderentur vt singuli, nõ sufficeret maior pars, vt no. in c. cum omnes, de ꝓst. sed postmodũ nationes oẽs, simul ꝓiunctæ, ꝓstituunt uniuersitatem vniuersalem, vel generalem totius Ecclesiæ, sicut in simili no. Bar. in l. fi. ff. de colle. illi. Hinc videmus, q̃ prælati ꝑuinciæ ꝙgregantur, & constituunt concilium ꝑ uinciale. vt in c. sicut, ī. de accu. & vide quod no. Inn. in c. graue,
2 de ꝓb. † No. 2. ibi, [monachos, vel ꝺuersos, ꝙ conuersi differũt a monachis, q̃q̃ ꝺuersi, pfiteãt rl̃m; differũt ẽt ab oblatis, vñ ꝑprie oblat'dr̃, q̃ dedicat se & sua monasterio, habitu ñ mutato. Cõuersi dicũtur, q̃ ob tulerunt se, & sua murãdo habitum, sunt tñ seculares, qa non ꝑmouent ad ordines. Monachi dicunt illi, q̃ habitũ mutant, & ad ordines promouentur, tñ olim monachi nõ erãt clerici, ut in l. generaliter, C. de ep. & cle. canonizata, 16. q. i. c. generaliter, & uide ad prædicta quod no. Io. de Lig. in clem. i. de deci.
3 † Item no. q̃ monachi & conuersi sunt adstricti monasterio, ubi professionem fecerunt, ita, q̃ sine licentia Abbatis illius monasterii, non possunt ad alia monasteria, vel ecclesias conuolare, & uide gl. sing. 27. q. 1. c. ut lex ꝙtinentiæ. q̃ dicit, q̃ isti conuersi & oblati, astringuntur monasterio magis, q̃ monachi, unde ẽt cãa ꝛctioris vitæ non possunt trãsire ad alia monasteria, q̃q̃ petant licentiam a suo superiore. quia efficiuntur quasi serui monasterii,
4 quod sing. no. & dic, vt ibi no. † Vltimo no. q̃ prælati ad instantiã Abbatũ, tenentur compellere monachos, vt redeant ad propria monasteria; possunt ergo in hoc Abbates implorare auxilium ꝑ
b latorum, unde vbicunque monachus uagatur, b põt per suũ Ab
5 batem vendicari. 18. q. 2. in c. abbates. † Sed q̃ro, q̃ declaratione literæ, qualiter sit intelligendum, q̃ monachi nõ dẽnt recipi per ẽpatus, &c. Sol. Inn. intellexit multum ſtricte, ut ẽt ad hospitium non recipiantur, sine licentia suorum superiorum, quod nõ placet Host. nec cæteris Doctorib. per istam literam in fi. ibi, [Celeriter, &c.] q̃ vꝫ iolum prohibere diuturnam morã. Dic ergo, q̃ litera dẽt intelligi, q̃ nõ dẽt recipi ad professionem in aliis monasteriis, vel vt diu ibi morentur; nec ẽt p ecclesias seculares. Nã re
c ligiosus c nullum beneficium acceptare potest sine licẽtia sui superioris, nec sufficit hic consensus Epi. 58. dist. c. i. & 2. imo gl. mirabilis alibi tenuit, q̃ nec Papatui põt ꝑcenire, quia vice Dei hẽt Abbatem super caput suum, & sic non hẽt velle vel nolle; sed eius voluntas dependet a superiore, vt in c. & religiosus, & c. quorundã, de ele. lib. 6. Et uide gl. ꝑall. in c. q̃ sit. 18. q. 2. Vide ẽt gl. in c. cum pastoralis. 12. q. 7. quæ ponit casum ꝑcialem, ut Episcopus possit inuito Abbate aliquem monachum sibi recipere in cubicularium

ADDITIONES.

a ¶ No. breuem, & bonã dist. an hẽat relig osus requirere cõsensum, in trãsitu ad religionẽ al. ã, siue parem, siue minorẽ, & hoc vide per Io. And. in c. religiosus, de ele. in 6. in c. fi. de tert. eo. lib. Arch. in c. statutum, 19. q. 3. Pau. de Lea. in cle. fi. de ele. & ponit eleganter Lap. alle. 52 & alle. 130. Et de hoc arguide latius per Doc. in c. cũ singula, hic alle. per ipsum, & per Archi. q. qua fit, in ul. col. 18. q. 2. vbi sequitur dictum Inn. in d. c. fi. de ren. hic alle. per illi, item uide Arch. in c. sed subaudiendũ. 19. q. 2. Irẽ adde, q̃ religiosi Mendicates non possunt transire ad monasteriũ quorum ordinum, uidelicet Cisterciensium, & cuiusdam alterius ordinis ab'que ꝑciali licẽtia Papæ. textus est in extrauagan. Benedicti, quæ incipit, Ad perpetuũ. an autem collegium canonicorum regularium, vacante sede, hoc est mortuo suo Prælato, possit transire ad uitam monachorum Sancti B. nedicti sine alia licentia Episcopi, uide consilium Gasp. de Cal. & tex. gl. & d. Ant. late super ea, in c. cum dilectus. quod me. ca. Item, an canonicus regularis possit transire ad vitam monasticam. Videtur quod hc, per tex. in c. quod Dei, de ſta. mo. consũcto c. sane, infra eo. Sed tu de hoc vide Arch. in c. mandamus, in fi. 19. q. 3. Item de hoc, an & quando Abbas vel episcopus possit dispensare cum monacho in tranſitu ad aliam religionem, uide omnino per Spec. & latius ibi Io. And. in addi. in ti. de leg. §. sunt quoque. uer. 19 & 24 ut monachus, & co. ti. de leg. §. nunc de Episcoporum, in 3. col. ver. 25. religiosus ad minorem. Sed uide Arch. in c. monachum. 20. q. 1. ubi dicit, quod Episcopus sine consensu prælati & Capituli, potest dispensare cum monacho qui transeat ad minorem religionem ex legitima causa, puta si non possit ibi uiuere, uel propter austeritatem regulæ, uel infirmitatem, senectutem, uel alia iustam causam. Item de quæstione hic posita, & per d. Ant. in c. significauit, infra eod. uide per Rom. in sing. q. quę inci. quærо an monachus, uel aliter Frater religiosus. Item uide Lap. alle. 83. Item quando liceat transire de una religione ad aliam, & quæ sit legitima causa, & cui sit licentia petenda. uide late per B. Tho. in 2. 2. q. 189. ar. 7. & inter alia in illo ar. cir. fin. dicit, quod monachus licet transire de uita monachorum ad uitam canonicorũ regularium, sed quia sunt electi, eis hoc non licet. Canonici regulares bene possunt transire ad uitam monachorum tãquam ſtrictiorem, petita tamen superioris licentia, pro quo est tex. in d. c. quod Dei. Item omnia, quæ in iure dicuntur de tranſitu de una religione ad aliam, an habeant locum in monialibus & aliis religiosis. dic quod sic, ad hoc alle. gl. no. in c. 1. in verſi. perpetuæ, de ſta. reg. in 6. Item adde, quod his casibus quibus religiosus cum licentia inferioris a Papa potest transire ad aliam religionem, solus ꝑ latus sine Cap. potest dare istam licentiam, secundum Arch. in c. statuim. us. 19. q. 3. qui hoc dicit per tex. in c. si religiosus, de elec. in 6. Et adde quod eo ipso, quod monachus reperitur licentiatus, vt transeat ad aliud monasterium, præſumitur fuisse monachus illius monasterii, secundum Bal. in Lmo ueor. C. de ser. expor. Sed contra illud dictum Arch. in d. c. statuimus, de consensu Capituli, uide gl. expreſſam, in uer. canonice, in fi. in c. cum singula, de præb. li. 6. Et in hac materia uide omnino elegantem distinctionem, quã ponit Ray. in sum. de reg. & transeun de una re. ad aliam §. ut autem scitulo, qualiter sit scribendum. Item uide quod notat domi. Anto. in capitulo, sane, infra eodem.

¶ Adde tu Lap. all. 81. Cal. cons. 25. hoc ti. Lud. Ro. consi. 366. Alb. consi. 45.

b Seb. Sap. ¶. Vꝫ atur. Vide Bar. in l. a. ff. de rei uend. Abb. in c. illud, supra de ꝓsump. & in c. Io. in 3. no. sup. eod.

c Seb. Sap. ¶ Nam religiosus. Vide tamen Abb. in c. quod Dei, in fi. infra de ſtamo. ubi uult, quod si monachus promoueatur ad ecclesiam ſecularem, eo casu requiritur licentia abbatis, ad hoc, ut possit ad eam trãsire, c. fi religiosus, de electio. in 6. potest tamen abbas cogi ad consentiendum.

bularis, quod an sit uerũ dic, ut ibi no. In gl. i. ibi, [Non reperitur ordo arctior] uult ergo glo. q̃ ordo Cistercienſis sit arctior aliis religionib. quod non placet Host. Nam ordo Carthusiensium est ſtrictior, & idem dicit ī plerisq̃; aliis, quos discrete facere uoluit
4 Pau. dicit. n. q̃ ordo Minorum est arctior. † Et in fi. glo. no. bene tenẽ glo. in eo, q̃ uult religiosum posse transire ad æqualem religionem. habita licentia ipsius Abbatis, dũmodo iusta cã subsit. Et idẽ tenet gl. in c. cũ singula, de præben. lib. 6. Sed Inn. in c. fi. de renun. dicit esse requirendã dispensationẽ Epi, & ꝛm cum dispẽsatio Epi sufficit, si velit quis transire ad æqualẽ, siue ad laxiorem iusta de cã, & no. hoc vltimũ, & idẽ tenet in c. significatũ, ī. eo. & facit ibi tex. in ar. idẽ firmat in c. dilectus, ī. de temp. ord. & vide in hoc quod no. Io. And. in d. c. cũ singula, in nouella. Et ꝛcludendo mãm, potest sic distingui, q̃ aut religiosus vult transire ad religionẽ ſtrictiorẽ: & sufficit tunc petere licentiã sui Abbatis, de quo dic, vt plenius leg. & no. in c. licet. ī. eodem. Aut vult transire ad religionẽ æqualem. & sunt opi. Si sine cã, puto q̃ non possit etiã cum licentia sui Epi; sed si ex cã, placet mihi dictum huius gl. arg. huius tex. & in c. statuimus. 19. q. vlt. Cautius esset tamen habere dispensationẽ epi. Aut vult transire ad laxiorem, & si sine cã, solus Papa dispensat, ꝛm gl. in d. c. cum singula. sed puto, q̃ quoad eum non sufficeret licentia Papæ, cã cessante, arg. eius quod no. gl. in c. non est, ī. de voto. Si vero iubet cã, tenet Inn. vt ī. dictum est, Epm posse dispensare. quæ opinio satis placet. arg. in c. nõ me diocriter. de ꝓfec. dist. 5. vbi Hiero. dicit, no. Illos peccare, qui necessaria corpori pp abstinentiã detrahunt; & dicit tales offerre rapinam in holocaustũ, qui aut somni penuria, aut egestate nimia, aut ciborum penuria corpus macerant plus debito. & sic vbi religiosus pp debilitatem, vel corporis complexionẽ nõ põt puti austeritatẽ illius religionis, ad q̃ se primo ꝓtulit, licite dispẽsatur per Epm, vt possit intrare religionẽ laxiorem: facit ca. non cogantur. 41. dist. quam q̃ do. Ant. hic dicat, q̃ si cã non exigit celeritatẽ, recurrendũ est ad Papam; sed cã vrgente potest Eps dispensare, sed primum, vt dixi plus placet. Aliæ gl. sunt faciles.

SVMMARIVM.

1 *Professio facta a minore 14. annis non obligat vsque ad illud tempus.*
Nouitius maior 14. annis si acceperit habitum professorum, & in eo triduo perseuerauerit, obligatur professioni. 5.
Minor 14. non obligatur neque matrimonio spirituali, ideſt monasterio, neque matrimonio carnali.
2 *Quæritur non obligat minorem 14. an.*
Ad monachatum, & ad aliam religionem potest quis adduci blandis verbis, dummodo ei dicantur omnia dura regulæ.
Votum an requiratur perseuerantia tridui, ad hoc vt non possit uouentem petere. 5.

CAP. IX.

Ad nostram. † Minor 14. annis per professionẽ religioni non obligatur. Idem in maiore, q̃ sine probatione susceptit habitum professorũ, quẽ dimisit intra triduum. Vel sic: Professio facta ante quartumdecimũ annum non obligat, post quartumdecimum vero, si fit per susceptionẽ habitus professorum, ẽt non obligat, nisi detur perseuerãtia tridui. Prima pars narrat factũ. Secunda dat iudicẽ, ibi, [quocirca] Casus lit. Eremitæ de Monte Solis, quosdã pueros seduxerunt cantum, q̃ quidã suasionibus eorũ ꝑsentientes statim religionis habitum in suo monast. receperunt; quorũ vnum eorũ T. nondum ꝛtarim pœnituit & intra triduum inde exiuit postmodum requirit quandã accipere in vxorem. Sed illi Eremitæ nõ permittebant ipsum illã ducere, vt iurauit. Significatũ fuit hoc dño Papæ, vnde mandat ipse, quatenus, si ꝑstiterit, q̃ ꝑfatus T. ante quartumdecimũ annum habitum ipsum sine probatione susceperit, intra triduũ de posuerit eum ab impetitione dictorũ Eremitarum denunciet absolutũ; & eam, quã iurauit, accipiat in vxorẽ, quod non impediat. B. † No. 1. q̃ masculus non põt se obligare religioni ante quartumdecimũ annũ completũ: nam quẽadmodum ante pubertatẽ non põt ꝺhere matrimoniũ carnale, vt in c. puberes, de despon. impu. ita nec obligare se ad istud quasi matrimoniũ spirituale. Et est vnus casus, in quo non valet votũ emissum ante pubertatem: de aliis votis dicetur in c. scripturæ, ī. de voto. No. 2. q̃ seductus a ad intrandũ religionẽ, non põt ad inualidandum ingressum allegare seductionem; & hoc ideo, quia illa seductio est bona, cum inuitetur quis ad meliorem vitã, vt in c. si dilecti. quod me. cau. facit c. dudũ, & quod ibi no. ī. de ꝙuer. omni. & tenet hic Host. non esse reprobatũ, q̃ religiosi seducãt, inducant alios ad religionẽ. puto tñ, q̃ non dẽt ita fieri seductio blandis verbis, vt postea sequat salutis dispendiũ, facit tex. in c. non solum eo. ti. lib. 6. vnde Beatus Benedictus præcepit omnia dura regulæ prædicenda. No. tex. ibi, [ab ꝑtitione, &c.] q̃ re ligiosi ꝑ possunt repetere illos, qui apud eos fecerunt professionẽ, nec modicũ tpe in religione pmanserint, pro hoc 18. q. 2. in c. Vtinam no. q̃ professio, q̃ fit tacite p susceptionẽ habitus professorũ, non obligat immediatè religioni; sed requirit per seuerantia tridui. † Sed circa hoc quæro, nunquid in voto requiritur ꝑseuerantia tridui. Inn. vꝫ velle, q̃ ꝑciale sit in voto professionis; tum quia ibi requirit ꝑcedens probatio; tũ quia agitur de maiori periculo. Tñ subtiliter aduerte, qa nulla vꝫ dria in hoc inter votũ religionis, & alia vota. Nã tex. iste non loquitur de voto verbali, sed de eo, quod tacite fit p susceptionẽ habitus professorũ. Vnde, quia põt dubitari, quo animo fiat talis habitus susceptio; ideo iura voluerunt ꝑfigere terminũ trium dierũ. Sed in professione verbali, nulla requiritur ꝑseuerantia tridui, quemadmodũ nec in aliis votis, & probat in c. ꝓstitutionem, in §. 1. ī. eod.
5 lib. 6. facit l. 2. ff. de polli. † Et scias, q̃ ꝑfessio tacita q̃q; inducit p delationẽ habitus indistincti, dummõ portẽt per annũ; sed talis ꝑfessio tacita obligat illi religioni in ꝺcie, vt in cle. eos, eo. titu. Q̃q; fit ꝑfessio tacita p susceptionẽ habitus professorũ, quæ in ducit quatuor ꝙcurrentibus. Primo dẽt esse habitus distinctus ab habitu nouitiorũ. Sed o, q̃ sciens qs receperit illum habitum. Tertio, q̃ sponte. Quarto, q̃ ꝑseuerauerit triduo, & talis professio non obligat illi religioni in ꝺcie, sed in genere, qa põt transire ad aliã religionẽ, ẽt laxiorẽ, vt probat in d. §. 1. & facit tex. ī. c. prox. Et Doc. excipiunt hic duos casus, in q̃bus non requiritur ꝑseuerantia tridui. Primus, si in infirmitate qs recipit habitum ꝑfessorum. Nã tunc vꝫ deliberate susceperisse habitum, alleg. c. sicut, il 2. ī. eo. Secundus casus q̃n prius voluit qs intrare religionẽ, & demum intrat recipiendo incontinenti habitum ꝑfessorum. Nã vꝫ deliberate feciſſe. Sed dubito de vtroq; casu p illud c. ꝓstitutionẽ, vbi ponit ius nouum circa istã tacitã pro fessionẽ, & ad hoc vt obliget requirunt illa quatuor, de q̃bus s. & potius putarẽ requiri ꝑseuerantiã tridui in infirmitate, q̃ tpe infirmitatis, cum turbetur pp molestiã morbi, arg. bo. in l. cum antiqtas. C. de testa. In gl. 2. in fi. no. ꝛclusionẽ gl. & idẽ no. gl. in c. cum in cunctis, s. de elec. vbi no. de hoc, & vide Arch. in c. fi. annum, de iudic. lib. 6. vbi dicit q̃ regulariter annus dẽr esse cõpletus, nisi aliud iure caueat. In dubio tñ, vbi dubitat. q̃ dius sensserit satis põt teneri opi. huius glo. & vide ad hoc bo. gl. in cle. generalẽ, de æta. & quali. In glo. fi. hodie hoc est declaratum in d. c. ꝓstitutionem, in §. fi. vnde non potest esse ꝑciale in pueris, sed generaliter obtinet, vbi sine probatione qs susceperit habitũ professorũ, nisi detur ꝑseuerantia tridui non obligatur religioni etiam in genere; hæc tamen videntur limitanda secundum ea, quę dicentur in c. post ulasti, infra eo.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Seductus. Vbi Alb. in cap. cum dilecti, colum. 3. versic. ramen excipe casum, supra de emp. & ven. cum multis allegatis per Fel. in c. in præſentia, col. 5 ver. scias, quod propter huiusmodi fraudes, supra de prob.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius accipiens habitum nouitiorum, potest intra tempus ad seculum redire, si vero acceperit habitum professorum, compellitur ibi permanere, uel ad aliam religionem transire, etiam laxiorem. nu. 2.*
3 *Monachus, uel alius religiosus potest esse Episcopus, uel prælatus cum dispẽsatione, beneficia uero simplicia, uel canonicatus habere non potest, etiam dispensatiue.*
4 *Monachus, uel alius religiosus, qui intrauit monasterium, in quo tempore ingressus non observabatur quædam rigorositas, quæ iam erat in observãtia; si postea superior uult dictam antiquam rigorositatem observari; an possit præl. religiosus cogi ad observandum, an uero possit inde exire?*
5 *Iurisperitus non præsumitur decipi.*
6 *Regula antiqua alicuius religionis potest reformari per maiorem partem in uita minore, licet reformetur in modum strictiorem, & recipiat omnes, ut singulos.*
Papa potest instituere strictiorem uitam in religione, q̃ eius regula exposcat, puta quod religiosi non exeant claustrum, & similia.
Abbas potest quantumcunque durum præcipere monachis; etiam si in regula non caueatur, dummodo tamen sit implebile & licitum.
Nouitius potest probare regulam alicuius religionis, etiam in habitu seculari, licet de hoc sit ſtandum consuetudini.

CAP. VIII.

1 Super eo. † Qui recipit habitum professorum vbi distinctus sunt habitus, cõpellitur ibi, vel alibi esse religiosus; sed si recipit habitum nouitiorum, põt ad seculum redire. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Rñdemus,] q̃ distinguit inter, ꝑfessos & nouitios. Casus lit. Quidã clerici susceperunt habitum religionis eo animo, vt ad seculum non redirent, & ante factã professionẽ ad priorẽ ſtatum sunt reuersi. quæritum fuit de his clericis, vtrum sic remanere possint? Rñdet Papa, q̃ si austeritatẽ religionis, ad q̃ migrauerunt, seruare noluerint, ad minorẽ religionẽ cõpellendi sunt transire, nec amplius in ecclesiis ſecularibus debẽt assumi, nec ꝺ votum suum uenire probent. Sed si ante susceptum habitum positi in, pbatione recedere noluerint, ad priorem ſtatum redire non prohibeant. Ber. No. 1. q̃ religiosus non põt cõsequi beneficium in ecclesia seculari. No. 2. q̃ habitus nouitiorũ non obligat ingressum quantocunq; tpe steterit in religione. ad
2 hoc cle. eos, & quod ibi no. eo. tit. † No. 3. q̃ professio, quæ inducitur per susceptionem habitus professorum, non obligat illi religioni in ꝺcie; sed potest trãsire ad aliam religionem laxiorẽ;

&

ADDITIO.

2 ¶ Laxiorẽ. Adde Lap. all. 129. Et qualiter qs religiõi obligẽt, vide d. Car. ꝙsi. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ita intellige hunc tex. & latius probatur in c. constitutionem, j. eod. lib. 6. Si. n. professio fuisset hic expressa, non licuisset intrare
3 religionē laxiorem dispensatiue, put dixi in c. non est, j. eo. † Oppo. ɔ tex. vr, q religiosius pōt assumi in prælatum ecclesiæ secularis, vt in d. c. quod Dei, j. de sta. reg. & in c. 1. 17. q. 1. Sol. dicunt Docto. q ɔria procedunt dispensatiue, sed de iure cōi non est licitum, vt hic, & de hoc dic melius, vt dicetur in d. c. quod Dei. Et ad istum tex. pōt dici, q loquitur de bñficijs simplicibus obtinē dis in ecclesijs secularib. nā talia beneficia non pōt religiosus habere ēt dispensatiue, ad hoc solet allegari iste tex. & uide gl. in c. quorundam. 47. dist. quæ dicit monachum non posse habere canonicatum in ecclesia seculari, licet possit ibi esse. Eps, ut in d. ca.
4 uno, sed pp bonum curæ illud admittitur, q cā cessat in bñficijs simplicib. ut no. in d. c. quod Dei. † Sed o quæritur, quia tex. hic dicit, q isti Cistercienses nolunt seruare austeritatem religionis,
a &c. Pone, q aliquis intrauit religionem, ubi nō seruabat regula antiquitus instituta, demū reformat monasterium, nunquid is, qui fuit ingressus dissolutionis tpe, possit compelli ad obseruan-
b tiam regulæ reformatæ? Quæstio subtilis est, & quotidiana. Innocentius hic duas opi. prima, vt distinguatur inter dilectum, & indilectum, vt dilectus cōpellatur, q a potuit hoc cogitare euenire posse, arg. in l. si quis domum, ff. lo. licet indilectus puta puer, vel mulier non compellat ibi esse, sed poterit intrare religionē laxiorem, f̄m q erat illa q̄ intrauit tpe ingressus, arg. hic. Secunda opi. q̄ vr placere Inn. est, ut cōpellatur ibi esse, non distinguendo inter dilectum, & indilectum. Mouetur Inno. tali rōne. Aut. n. a principio intrauit Dei instinctu; & non debet posse allegare; quia non bono animo, sed ut viueret f̄m regulam vigentem ibi; & non dēt audiri tanq allegans turpitudinē suam. arg. in canter dilectos, de fi. instr. Fatetur tñ. q si est ita dilectus, q non pōt seruare regulā reformatā, q permittitur intrare regulā laxiorem, arg. hic, & in c. significarum. j. eo. & de hac materia uide per Ho
5 stien. in ti. de uoto, in §. vtrum, & §. per quæ. in ver. q si. † Vbi concludit, q si ingrediens erat iuris peritus, cōpellit ibi esse, q a præsumitur sciuisse qualitatem regulæ antiquitus institutæ. Aut non erat iuris peritus, & tunc, si fuit sibi regula secta ante professionē, vel postea, & ipse nolit se obligare, nisi ad obseruandam regulam, quæ ibi vigebat, & non compellitur ibi esse, sed poterit intrare laxiorem religionem. Aut nihil tndit, vel fuit professus regulam simpliciter, & tūc obligatur ad obseruantiā regulæ reformatæ, nisi ex dictis essent impotens ad illius obseruantiam. & cōsa videntur sane procedere, quo ad ecclesiam militantē, quæ non iudicat de occultis, sed respectu Dei, & sic in foro pœnitentiæ, puto animaduertendam intentionem istius ingressi; nā votū omnino dēt esse voluntarium. in c. licet, j. de uo. & 32. q. 1. c. intergritas. ideo si quis non habuit animum se obligādi, nisi respectu regulæ, q̄ ibi, obseruabatur, non puto, q apud Deum iste sit obligatus, maxime, qa tria tñ sunt substātialia regulæ seu professionis, ut in c. cū ad monasterium, j. de sta. reliqua sunt accidentalia, & ordinata ad finem illorum trium, vt in c. Ioannes, sup. eo, vnde si per tñ tpe. de cuius initio non est memoria, aliqua accidentalia regulæ non fuerunt in isto monasterio seruata, satis potuit ingrediens cogitare, q ex aliqua cā illud puenerit, cū ista accidentalia possint abesse stante religione in illis trib. substātialib. Vnde saltem anteq̄ regula reformetur p superiorem, illi, q fuerunt ingressi tpe, quo remissius ibi uiuebatur, non videntur peccare, & ita giuluit dominus meus, do. Car. vr dicam in d. c. cū ad mona-
6 sterium, præalle. facit ad ꝓdicta c. cum, j. de spon. † Vir. quæro circa ꝓdicta. nunqd maior pars ꝑuētus posuit reformare f̄m antiqua tus institutā, inuita minori parte? Inn. dicit, q sic, imo plus sentit, q̄ maior pars possit facere statutum, arctando singulos ad strictiorem regulam, q̄ fuerat antiquitus. Licet. n. f̄m eū nō possit maior pars mutare religionem, inuita minore parte, ut no. in c. pe. s. quod nec. can. tñ, stante religione, pōt inducere unam aut
c eriorem. Et de hoc secundo vr multum dubitare d. Pet. quia hæc austeritas non iter inducta concernit illos de religione, ut singulos, & non vt vniuersos, & sic non vr, q strictior modus uiuendi posit induci per maiorē partem, inuita minore parte. Sed tu
d unde gl. in regu. q omnes, de regu. tu. lib. 6. qa format quæstionem in Papa, nunquid Papa pōt in dicere strictiorem uitā religiosis, q̄ eorum regula exigat. Et peludit q sic, cū non pāt religiosi resistere. ex quo semel eorū voluntatem transtulerūt in superiorem, & hoc vr probari in c. vnico. de sta. reg. lib. 6. vbi nouitijs fuit indictū, ut non possint aliquo casu exire cluniū monasterii, quod erat de regula. Eridem posset hodie Papa facere in monachis. licet uideatur durū, tit no. Io. And. in c. Ioannes, §. eo. sed vide gl. in ɔrium in c. gesta. 74. dist. Puto opi. Inn. satis procedere. & plus existimo, q solus Abbas[5] hoc possit, per id, quod hr in regula. Nam quātum cunque durum ꝓcipiatur per abbatē, non valet monachus resistere, dummō id sit licitum & implebile. † In glo. fi. in fi. no gl. & uide quod no. in c. legem. 54. dist. Do.
7 An. dicit in hoc standum consuetudini monachorū, & mandato regulæ. Sed ego q̄tum potui percipere ex tenore regulæ, non est de substantia, vt quis probet regulam in habitu regulari, sed in habitu, ꝓprio. Vnde solum post professionem mandatur ingresso indu habitū regularem. Consuetudo tamē quorundam religiosorum habet oppositum, quæ satis uidetur laudabilis, & obseruanda, ubi tuget talis consuetudo.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod aliquis. Vide pulchre per Fel. in c. ad nostram, col. 2. uer. quatum uero ad rel. giosos, supra de appel.

b ¶ Subtilis. Adde vnum verbum per Anc. cons. 253. & infra stat. im.

c Seb Sap. ¶ Maior pars. Vide Fel. in c. cum omnes, col. 7. uers. & prima sententia est, supra de const. & ibi plenissime de hac materia per Decium.

d Zach. ¶ Nunquid Papa possit indicere strictiorem uitam, adde Fel. post illum, in c. ad nostram, in fi. uer. cogita etiam, si Papa. supra de appella.

e ¶ Solus Abbas. Adde, q Cal. cons. 96. concludit, q Papa non potest recludere monachum ad strictius monasterium, cōtra uoluntatem suam, sed candus sit annus alius ad probationem.

Ant. Fran. ¶ Circa hoc dicas forsan esse uerum si in monasterio seruaretur regula quam professus est, alias crederem, quod posset eum compellere ad obseruantiam regulæ, iuxta ea, quę habentur in c. cum ad monasterium, & ibi per gl. de statu mon.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus potest transire ad aliam religionem strictiorem, alias secus. 2. 3. 4. 7. 8. An autem requiratur licentia superioris, vide nu. 2.*
5 *Fratres Prædicatores de obseruantia, non possunt transire ad monasterium monachorum.*
6 *Apostata an efficiatur ille, qui de una religione transit in aliam laxiorem.*

CAP. X.

1 Sane. † Si canonicus regularis sit monachus, aut strictioris religionis remanet monachus, aut laxioris, et redire compellitur. Vel ad idem sic: Canonicus regularis pōt effici monachus. si religio, ad q̄ transit, est strictior, sua; alias secus. & est text. no. Diuiditur. Nam primo narrat factū, q̄ sc. do distinguēdo, dicit, ibi, [Id tuæ.] Casus lit. Quidā canonicus Aromarensi, professus ibidem ab ecclesia Aromaren. aufugit, & a quodam in media chum est receptus, q̄ petiit, an deberet ibi remanere. Respondet Papa Episcopo Ambien. q̄ si locus ille, vbi nunc est archioris religionis existat, q canonicia Aromaren. ipsum in eodem loco cū pura conscientia remanere permittat, alioquin ad primū ecclesiam redire compellat cūdem. Ber. † No. ex tex. ibi, [Et diligerat.] iuncto uer. [Permittas.] q religiosus fugiens a monasterio, & transiens ad aliud causa arctioris uitæ, non compellitur redire ad primū monasterium, & sic facit 1 arg. in. iste tex. q. licet a principio debeat peti licētia proprii prælati, si tamen nō petitur, ex hoc solum non reuocatur ingressus secundi monasterii, & nec lo. ali bi expressum. Tñ gl. no. in c. mandamus. 19. q. 3. dixit, q hoc, cum hoc contingat dispensatione & pro hoc verbū. Permittas. fed de
3 materia dic, ut latius dicā in c. licet. j. eo. † No. q canonicus regularis non potest indistincte effici monachus, oportet. n. q cōcurrant duo, vt tenear ingressus. Primo, q non faciat cā leuitatis. Secundo, q monasterium, ad quod trāsit, sit arctioris religionis.
4 † Sed ɔdicta & ɔ tex. oppo nam vr, q sp debeat tenere ingressus sed monasterii, cum canonici regulares inseruant regulæ
a laxiori, vt dicit tex. in c. q Dei, de statu re. Sol. dicit Inn. q ad huc
b ditatem ingressus[b] non debemus considerare regulam antiquatus institutam, sed modum uiuendi de præsenti. Vñ si monasterium f̄m. habet regulam strictiorem ab antiquo, q in de præsenti in multis non obseruetur, non est licitum transire de uno monasterio, qd̄ her regulam laxiorem bene ibi seruatam, ad f̄m monasterium, vbi regula non seruatur, & pro hoc facit tex. hic dum dicit, [Exstit, &c. Oportet n. q monasterium f̄m exsistat de præsenti in maiori obseruantia, quod est verbū ualde notabile, & multi in hoc decipiūtur, aduertētes solū ad regulam utriusq; monasterii antiquitus institutā, & nō ad modū uiuēdi de præsenti consistentem. Et pro hoc facit rō naturalis. Nam transitus est permissus, vt quis ducat vitam strictiorem, quia parturiunt. tunc motus spiritū Dei, vt in c. licet, j. eo. & 20. q. 4. c. j. Si ergo in
5 sco monasterio nō ducitur vita strictior, q̄ in primo, licet regula strictior, non vr transitus licitus, quia vr iste moueri cā dissolutionis, & non maioris religionis, & ex his habes primū interlectū ad istū rex. † Secundū intellectū sensit Gul. Nalo, q licet regula canonicorū sit laxior, q̄ regula monachorū, tñ possibile est, q per ɔstitutiones ipsorum, eorū vita sit strictior, sicut est videre f̄m eum in Fratribus Prædicatoribus, qui licet habeāt regulā Augustini laxiorem regulā Benedicti, tñ per ɔstitutiones suas in rā se arctarunt, vt eorum uita sit strictior uita monachorum. Vnde putat, q transeuntes Prædicatores ad monasteriū monachorū non euitāt apostasiā. Nec ob. si dicat, q ɔstitutiones possunt tolli per ɔriam ipsorū ɔstitutionem, ut in reg. de reg. iur. sed regula tolli non pōt per ɔstitutionē, ut in c. licet, j. eo. Nā f̄m Ioa. And. satis est, q nō possunt tolli, ad hoc, qd̄ legi. & no. in cle. j. de sup. negl. præl. Dic ēt clarius, q licet possint tolli; tñ satis est, q de præsenti in primo monasterio uiuit strictius. Nā pp strictiorem uitā duntaxat iura pmittunt transitū. Quę rō cessat, qñ in primo monasterio uiuitur strictius uirtute regulæ, & ɔstitutionū. † Et ꝓdicta faciunt ad q̄stio. quotidianā, nunquid religiosus migrans ad f̄m monasteriū, ubi remissius uiuit habitū eiusdē monasterij recipiens ꝓprio relicto, incidat in apostasiā? ita, ut sit excōicatus, & p̄sequens celebrando efficiat irregularis? Ex uerbis s. p̄missis, ut dicēdum, q sic, dū dicit. Prædicatores nō euadere apostasiā. Sed ɔrium sentit Io. And. in c. Ioānes, §. eo. ubi dicit, q non incurrit apostasiā i maiorē, q̄ est indispēsabilis, iuxta ea, q̄ hñr in cle. de apost. nec excōicationis rigorē. c. 2. ne cler. uel mo. li. 6. sed bene incurrūt minorē apostasiā; qa certū est eum retrocedere à maiori statu, & priori. Et ex hoc potes colligere no. ticlectū ad d. c. 2. ut dimittēs primū habitū, incurrat in tñam canonis; sec. us, si recipit habitū alterī religionis, licet laxioris; qd ēt sentit Io. And. ibi in nouel. Nā tex. ibi loq tur, qñ quis hoc facit cā ūgationis, q̄ cessat in isto, q intrauit aliā religionē. Pro hoc uī tex. bo. iuncta glā. c. ex parte, de temp. ord. & ꝑdicta bene no. † Sed q̄ro pro declaratione ꝑdictorum, pone, q religiosus existens in monasterio, ubi tñ seruatur regula, uult intrare aliā religionē laxiorē, ubi nō seruatur regula, ita q habito respectu ad ꝑsentem uiuendi modū, f̄m monasteriū, qd est religionis laxioris, ducit uitā strictiorē, nunquid hoc sit licitū? Ex dictis Inn. superius recitatis uī inferendum, q sic, & hanc opi. tenent Theologi, f̄m Io. And. Hanc opi. admittit ipse Io. And. si non est spes reformationis primi monasterij, uel si saltē in eadē prouincia non est aliq̄ monasterium eiusdē religionis, ubi seruatur regula. Nā hoc casu nō admittitur transitus ad laxiorem religionē, cū possit intrare monasteriū ꝓpriæ religionis, quod satis placet, & uide ad materiā beatū Tho. 2. 2. q. ult. ri. art. 8. † Vltimo scias, q Io. And. tractat hic satis plene quæstionē Theologorū, quæ religio dicatur melior, & strictior; sed tandē q̄ cludit, q de his subtilitatibus non habent curare Canonistæ. quoad materiā nostrā; quia iura permittunt transitum, nō respectu maioris religionis, seu melioris, sed cā arctioris vitę. unde ꝑsupposito, q tecunda religio sit melior. & fructuosior, respectu finis; tñ si non uiuitur ibi strictius, non uī licitus transitus: pro hoc c. licet, præalle. & c. uirgines. 20. q. 4. quod bene no.

ADDITIO.

Zach. ¶ Incidat apostasiā Adde Arch. in c. statuimus, 19. q. 2. gl. in c. cū singula, & le. preb. Car. in cle. fi. q. 9. de elect. & in c. 2. ne clerici, vel mona. lib 6.

SVMMARIVM.

1 *Minor 14. an. ēt profitendo nō obligatur religioni, nisi maior habuerit ratū.*
2 *Minor 14. ann. obligatus a parentib. us monasterio, debet ibi permanere vsq; ad annos pubertatis, & post exire, si vult: si vero non fuit oblatus, potest esse pubertatem ad libitum exire.*
3 *Votum non obligat uouentem impuberem, ibidem.*
4 *Impubes, doli capax, licet obligetur ad matrimonium carnale, tamen ad matrimonium spirituale non.*
5 *Minor 14. ann. oblatus monasterio, censetur tacite profiteri, si post pubertatem stetit per annum in religione.*
6 *Professus in una religione, quo casu potest intrare in aliam etiam laxiorē*

CAP. XI.

Significatum. † Minor 14. ann profitendo nō obligat religioni, nisi factus maior ratum habuerit. In prima ponitur ɔsultatio. In secunda rñsio, ibi, [Mandamus.] Casus lit. Quidā G. noīe intra 14. annū ɔstitutus timore, & sic vagabundus discurrit. Significatū fuit hoc dño Papæ, vnde mādat Epo Beluacen. quatenus si sciuerit, q̄ ille G. nō fuisset oblatus à parentibus, & intra ann. à religione recessit, ab illo loco, qd fecit, ipsum denunciet absolutū: si vero à parentib. oblatus fuerit, aut quartūdecimū annū cōpleuerit, qñ religionem intrauit, siue post quartumdecimū annū professionē à se prius facta ratā habuit, cōpellat eundē ad eandē religionem, velaliā trāsire. † No. 1. iuncta glo. i. q̄ impubes, intrans monasteriū sine obligatione parentū, pōt exire qñcunq; ante professionē tactā, sed si fuit oblatus a parentibus, non pōt exire ante euentū pubertatis, & tenet menti istū tex. cū gl. & uide qd latius dixi in c. 2. §. eo. ti. † No. 2. q votū religionis emissum ante euentū pubertatis, non obligat uouentē. Et ex hoc collige potestatē, q̄ habet ecclesia circa ea, quæ sunt de iure diuino. Nā votum est de iure diuino, cum sit dictū in lege: Vouete, & reddite, &c. vt in c. licet. j. de voto. & ecclesia p ɔstitutiones suas impedit vires voti, & limitat ætatem. Nā licet ecclesia non possit tollere ius diuinū. 25. q. 1. c. sunt quidā, potest tñ illud interpretari, seu distinguere, sicut ēt facit in matrimonio, ad hoc c. 1. de voto. lib. 6. & p Inn. in c. quæ in ecclesia, de ɔst. & p legistas in l. fi. C. si ɔ ius vel vti. publi. † No. 3. ibi, 14. annū cōpleuerit, &c.] q ad validitatē, pfessionis requirit, qd doli capacē. posse, pfiteri, sicut malitia supplet ętatē in matrimonio carnali, vt in c. de illis, de desponsa. impu. ita dēt supplere in p

ADDITIONES.

a ¶ Ex hoc dicto Inn. refert, & sequitur Arch. in c. mandamus, circa pri. 19. q. 3. & uide quæ no supra eo. ti. c. non est.

b Seb. Sap. ¶ Ad tal. diximus ingressus. Idem tenet Lapus alle. 62. inc. pro Fran. col. penult. ad secundum & alle. 135. inc. pro dubii propositi. & Car. in cons. 19. inc. pro elucidatione.

fessione. Sed ɔrium est verū, vt vides. Ad idē in c. ad nostrā, §. eo. Nā d maiori ꝑiudicio, seu obligatione agit in ꝓfessione, q̄ in matrimonio. Hinc videmus q ꝓ vbi est dura ɔgregatio, requirit plena pubertas, ideſt tps 18. annorū, vt in c. qa in initulis, §. eod. De materia vide gl. in c. postulasti, j. eo. 11. q. 1. in summa. & facit c. 1. eo. tit.
5 lib. 6. † In gl. in ver. [Tantā habuit,] ibi. [Etiam tacite.] hodie hæc opi. est dānata per c. 1. eo. tit. lib. 6. vbi dr, q̄ ad hoc, vt ꝓfessio facta in minori ætate obliget adueniente pubertate, requirit q̄ ex
6 presse illā professionē ratificet, vel saltē pseueret per totū 25. annū, vbi habitus sunt indistincti: & dic plenius, vt ibi habetur. † In gl. fi. in fi. Inn. intelligit tex. qñ in minori ætate quis fecit professionem. nā tunc de facili secū dispensāt, vt possit intrare religionem laxiorē. Nec p hoc dispensat ɔ votū, qa votū principaliter ɔcernit illa tria substantialia regulæ, q̄ requirunt in qualibet religione, qd̄ dēt intelligi, qñ iste allegat se non posse austeritatē illius religionis obseruare. Et no. sp hoc dictū, q cum istis iuuenibus ꝓfitentibus in pueritia, seu ante plenā pubertatē ecclesia de facili dispensat. vt possint intrare religionē laxiorē; nec p hoc dispensatur ɔ votū; qa votū principaliter ɔcernit illa tria substantialia regulæ q̄ requirunt in qualibet religione. Sed idē Inn. in c. dilectus, de tēp. ord. per illū tex. dicit ēt, q cū maiore possit eps dispensare, vt intret religionē laxiorē, & intellige cā subsistente. Et sic, quatenus iste tex. pmittit ingressum, vel transitū ad religionē laxiorem, dēt intelligi dispēsatiue, q̄ dispensatio fit ex cā leuiori cum minori 25. annis. q̄ cum maiori; & hoc idē tenuit hic Abbas, & sequit Io. And. qd no. & vide Host. in c. non est, §. eo. vbi tenuit p illum tex. q ēt Ab. pōt dispēsare, vt monachus intret religionē laxiorē ex cāsa ēd de hoc dic, vt plenius ibi dixi. Vel intellige istū tex. f̄m Doc. in casu c. ɔstitutionē, j. eo. tit. li. 6. videlicet cum ꝓfessio fuit facta tacite p susceptionē habitus ꝓfessorum: nā illa obligat religioni in genere, & nō in specie, vt ibi, & iste itellectus est clarior.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Doli capacem. Adde, q vbi lex figit pedes, requirendo pubertatē, non habet locum i impubere doli capace, vt declarat Pau. de Cast. in authen. Sacramenta puberum, C. si aduer. vend. col. 2. Alexan. in l. qui iuraſſe, in princ. ff. de iureiu. Et dicit Bal. in c. cum ad vigesimum, in fi. de offic. deleg. qd̄ ubi lex requirit certū tps, requiritur eius perfectio, nisi aliud exprimat.

SVMMARIVM.

1 *Minor 14. vel 12. si est fœmina, oblatus monasterio si post pubertatem accipit habitum professorum, ad seculum non potest amplius redire.*
2 *Infra, ista dictio quando iungitur certo tempori, denotat imperfectionem. Discretio solet peruenire post annos pubertatis.*
3 *Tacens habetur pro consentiente, vbi agitur de obligatione personæ, quando interuenit aliquis actus de sui natura hoc requirens.*
4 *Quando aliquid consuetuit fieri in ętate, loco, vel tempore, si reperitur factū præsumitur factum in illa ętate, loco, vel tempore, & alleganti contrarium, incumbit onus probandi.*
5 *Argumentum à contrario sensu, regulariter fieri potest.*
6 *Minor 25. ann. nunquam restituitur aduersus religionis ingressum, sed aduersus alia, etiam circa beneficia, in quibus reperitur læsus, sic.*
7 *Malitia supplet ætatem in matrimonio carnali, sed in spirituali secus.*
8 *Ingressio religionis metu, vel imperio superioris, puta patris, an teneat. Reuerentia paterna uel dominica, an inducat iustum metum. Minæ & verbera inducunt iustum metum.*
9 *Professio, quæ obligat professum non in specie ad aliquam religionem, sed in genere, dirimit matrimonium postea contractum.*

CAP. XII.

1 Cum virum. † Si filia minor 12. annis à parentib. monasterio tradita, maior facta, sponte velet. ad seculū redire non pōt. Vel aliter, & sic. Si impubes ēt inuitus, à parentibus monasterio traditus, factus maior, ſponte recipit habitum, ꝓfessorum, ad seculum amplius redire nō pōt. In prima ponit ɔsultatio. In secunda rñsio, ibi. [Cōsultationi.] Tertio soluit ɔrium, ibi. [Nec obloquit.] Casus li. Quædā puella intra annos discretionis tradita fuit monasterio à parentibus, habitum religionis assumens, benedictionem accepit; quam accipiunt, q̄ velantur, postmodum de monasterio exiens, cuidā milhti se copulauit. Quæritur, vtrū ad monasterium redire teneatur. Rñdet Papa, q f̄m Tolet. conc. paterna deuotio, aut ꝓpria, ꝓfessio monachū facit. Et qcq horū fuerit allegatum, tenebit; & ideo ad seculū redire non pōt; nec illa potest ulterius iugum ꝓfessionis reiicere, cum non ɔdixerit, qñ benedictionē accepit: q̄ benedictionē tñ in ætate discreta recipiunt, q̄ velant; & qa, ēt si ɔdixerit, postmodū ratū habuit. Postea rñdet tacitæ gōni, q̄ posset fieri p decretum Leonis Papæ a ɔrio sensu, vbi dr, Puellæ, q̄ nō coacte parentū imperio, sed ipōte, virginitatis habitū sumunt, non possunt deserere; ergo per ɔriū sensum datur intelligi, q si coacte susciperunt, ipsum deserere possunt. Respondet Papa, quod non ob. illud decretum, qa illud intelligitur de puella nubili, q̄ non cogitur sequi voluntatē parentum, cū habeat liberum arbitriū in uouendo: hic loquitur de illa, q̄ adhuc erat intra annos discretionis, quæ adulta professionē fecit, vel quasi coacta fuit,
2 postea ɔsensit Ber. † No. j. ex tex. de significatu huius dictionis, In, fra, qñ coniūgitur certo tempori. Nam denotat imperfectionē.

vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

vñis dr ȝ. annos discretionis ȝstitutus, q adhuc nō est adept⁹ annos discretionis, vt qa adhuc est impubes. Ex hoc & ex text. no. q discretio solet puenire i pubertate, & nō ante. hoc tñ assumē
3 dū est ꝑm subiecta mām, de quo uide bo. gl. 17. q. 1. c. 1. ꝑ No. 2. q paterna deuotio multū operat circa pfessionis actū, vel obseruā tiā religionis, de quo dic, vt plenius dixi in c. 2. §. eo. tit. & c. proxi.
a No. 3. ibi, [Euidēter ȝdixisse,]q ꝙ tacens, ꝙhr ꝓ ꝙsentiēte, ēt vbi agit de oblone pſone, q intellige, qñ interuenit aliqs actus positiuus, vt hic i impositione veli. Simile i cle. j. de. pe. Et ex hoc, & ex text. no. q ad inducēdā, pfessionē tacitā ex susceptione habitus, pfessorū. nō requrit, q expresse petat habitus, sed satis est, q accipiat si
4 ne ȝdictione, qd no. ꝙ No. ibi, [Quā nō nisi ætate.]text⁹ satis nota bilē. q illud, qd ȝsuenit fieri in certa ætate, seu tpe, si apparet fa
b ctū, & nō ȝstat de tpe, vel ætate, ꝓsumit factū in ætate vel tpe⁹ ȝsueto. Sicut dicimus in simili, q si qs obligat ad aliq d faciēdū, & illud apparet factū, ꝓsumit factū hoc ab eo, q ad hoc erat obligatus, pro hoc tex. & ibi p Doct. in l. ij. C. de ali. pup. ꝓstan. Et p hoc
c ſfero ad vnū notabiliſimū dictū, q si ȝstat⁹ de pfessione alicuius & nō de ætate. ꝓsumitur pfessio facta in ætate legitima, ita, q allegāti defectū ætatis incūbit onus, pbādi. Cōtrariū tñ vr tenere Io. An. i. c. fraternitatis. de test. vbi posuit illud dictū, & dicit, q ētas ineſt, pfessioni. Vñ volēs ꝑbare, pfessionē, hēt necesse ꝑbare ætatē, si negarēt. Sed ȝ eū vr tex. hic, nā negabat hic ætas. Itē optime facit c. in ꝓsentia, de ꝓb. Et dic, vt latius ibi dico, & vide qd di
5 xi in c. j. §. c. ꝙ Itē no. q ar. a ȝrio sensū licite formatur, cū princeps hic tali argumēto rndeat. Pro hoc c. cū apostolica, de his, q fi. a ꝓla. & c. qualis. 35. di. plene no. in c. publicato, §. de ele. & p Bal. in l. oēs populi, ff. de iust. & iu. Itē no. tex. prima frōte mirabilē, q im periū parētū impedit validitatem pfessionis in puella; & de hoc aliq d ȝ. dicēt. Vltimo no. ex fi. literæa ȝrio, arg. op. q ante aduētū pubertatis, cogit filius seq iudiciū paternū circa religionis ingressum; & vr tex. multū facere ȝ ea, q dixi in c. ij. §. eo. & facit c. ꝓsens,
6 20. q. 3. licet loquat narratiue. ꝙ In gl. j. in fi. non intelligas gl. q minor 25. annis posit petere restitutionē in integ. aduersus ingressum monasterij; sed in aliis, in q bus minor enormiter læsus reperit, ēt circa benefi cialia, de quo vide gl. & Doc. in c. ex parte, de re sti. §po. Nā respectu possessionis, nō pōt dici minor deceptus, vel læsus, cū seruiat ei, cui seruire est regnare, & hoc no. gl. 17. q. j. in c. j. & vide gl. no. in c. pe. quod me. ca. & tenēt hic cōiter Doc. In gl. in uer. [Paterna deuotio.] no. gl. & satis ꝑbat ꝙ. eo. c. cū ſcimus. & 20. q. 3. c. ꝓsens. vel ꝑm Host. pōt tex. intelligi diſiūctiue, vt pater na deuotio sufficiat quoad hoc, vt filius impubes nō posit exire monasteriū ante aduentū pubertatis, vt §. c. prox. Itē ſi filius non ȝdicit, tacite vr ꝓsentire, & sic nō pōt amplius mutare volūtatē. Sed dic, q ꝑprie in istis casib. sola paterna deuotio nō facit monachū; qa primo casu nō efficitur monachus, cū nō habeat etā tē habilē, in ſcdo interuenit tacita pfessio filii. ꝙ In gl. in uer. [Recipiūt.] ibi, [Nisi malitia.] Referas hoc ad matrimoniū carnale, nō aūt ad pfessionē, qa in illa requirit ætas ꝓpleta, nec malitia sup
8 plet ætatē, vt dixi §. c. ꝑx. & no. ȝ. eo. c. postulasti. ꝙ In gl. fi. in fi. ibi, [Bene possent deserere.] vult ergo gl. iūcto tex. q ſi puella maior ætate, imperio parentū coacta intrauit religionē pōt retrocedere, & sic vr, q ſolū imperiū parentū, inualidat ingressum religionis. Sed ȝ hoc facit qd no. Inn. in c. cām, de offi. del. & Bar. i. l. j. §. q onerāde, ff. qua. re. ac. nō da. vbi dr, q ſolū imperiū mariti, uel cpi, uel patronorū, nō hēt ꝓdicte validitatē act⁹, nisi ꝓcesserint minæ
d vel verbera. D. Ant. hic distinguit, q q dā sunt, q regrū liberā volūtatē, vt est, pfessio; & tunc ſolū imperiū pārētū hēr vitiare actū, cū tollat libertatē ꝓsensus, & ita log tur tex. Quædā sunt, q requirunt ſolū ꝓsensum, nō aūt illā animi libertatē, de qua §. & tūc ſolū imperium parētū nō inualidat actū, qa imperiū nō tollit ꝓsensum, qa coacta volūtas, volūtas est. 15. q. j. in c. meritō. & sic ꝓcedat ȝrium. Hæc distinctio licet prima fronte videat applaudere, nō tñ puto eā verā, & allego in ȝrium, c. vnicū, de despō. impu. li. 6. vbi tex. dicit, q si parētes ȝhāt matrimoniū, ꝑ filiis ꝑsentib. & nō ȝdicentib. obligātur filij; & tñ matrimoniū regrit liberū ꝓsensum, vt pater in c. cū locū, j. de spō. Si ergo sola taciturnitas filij, hr pro ꝓsensu, cū ꝑ ȝhit, fortius ſolū imperiū nō hēt tollere liberā volun tatem ꝓsensus. Pro hoc facit iste tex. in fi. dum dicit, q maior nō cogit ſeq parētū uoluntatē. Ad idē uide bo. tex. in c. insinuante, j. q cle. vel uo. ubi dr, q modica coactio nō ipedit validitatē professionis, & facit c. j. §. qd me. cau. Intelligo ergo illud c. puelle, a ȝ rio sensu, qñ ꝓcesserūt mine vel verbera, seu ꝑr erat terribilis ita, q puella timeōr ȝdicere i ꝑsētia patris, & ꝑ hoc d. §. q onerāde, vbi dr, q cā coguita, dēt rescidi, qd factū est a liberto ob reuerentiā patroni, nō ergo indistincte annullat act⁹. Et ꝑ hoc facit uerbū illius c. dū dicit, coacti imperio. Iudex ergo ex circūstantiis & qualitate parētū, & verborū, habebit arbitrari, vtrū imperiū ha
9 beat excusare puellā. ꝙ In c. gl. ibi, [Professionē fecit.] Intelligit ergo gl. q ista puella fecit pfessionē, sed intelligē tacitā ꝑ susceptionē uelī, qd solet dari ꝑfrētib. vt satis colligit ex litera. Ex quo sfert a d no. dictum, q pfessio. q oblig it religioni in gñe, impedit, & dirimit matrimoniū postea ȝctum. Nā susceptio habitus, pfessorum obligat religioni in gñe, vt in c. ꝓstōnē, j. eo. ti. li. 6. & tñ hic dirimitur mrimonium post ȝctum, quod est no. & tenet Io. An. in d. c. constōnem, facit ad intellectum c. unici, de uoto, lib. 6.

ADDITIONES.

a ¶ Tacens. Adde, an tacens uideatur consentire in præiudicialibus. Rom. sing. suis. fol. 20.

b ¶ An præsumatur factum in ætate, uel tempore congruo, uide Bald. in l. 5 §. non autem, ff. de bo. pos. secundum ta. & d. And. Barb. in rub. C. qui æmi.

c ¶ Si constat. Idem uoluit Bal. in consi. 264. inc. factum tale. circa fi. in prima parte. & Dec. in c. in præsentia, col. 22. uer. in gl. in uerbo, secundæ, post Ab ba. ibi, & Fel. supra de prob. & ibi all. Abb. hic.

d ¶ In 2. col. uer. & uolo. & idem do. Anto. in c. cum inter. de ele. per illum tex. & idem mer. dicit in c. literas. de præsum. q metus reuerentialis non excusat a compromisso, ut in c. quintauallis, in 18. col. de iureiu. Sed in quantum hoc dictum sit uerum, dubito, quia compromissum uidetur esse de requirentib. ueram libertatem, quod patet, quia metus illum actum in ficit ipso iure, ut est tex. in l. 2. §. 1. ff. de iud. Et an reuerentia mariti habeat excusare uxorem, dic quod non, ita tenet Inn. in c. causam, hic all. per illum tex. do. Ant. in ca. accedens, in 1. no. per illum tex. de conuer coniu. & idem tenet dom. A lib. Panor. in c. insinuante, in fi. qui cle. uel uo. & idem tenet Bal. in l. ad inuidiā, C. quod me. cau. Et adde hic Bal. in l. 1. in ult. colum. uer & no. quod hic leg. C. de bo. mater. ubi dicit, quod silentium filiæ propter patris reuerentiam interueniens, potius reputatur contradictio, quam consensus, & all. gl. fin. in l. 1. §. quæ onerandæ ff. qua. re. act. non da. Sed hoc, an filia, uel uxor consentiens contractui, censeatur consensisse ob reuerentiam paternam, uel mariti, uide Paul. de Cast. post Rom. & Bart. in l. fi cum dotem. §. eo autem tempore, circa medium, ff. soluto matri. ubi distinguit an maritus, uel pater fuerit præsens, uel absens contractui, & tandem remittit ad Bart. in d. §. q onerandæ. Et adde hic do. Ant. in c. nouit. de præsump. prope fi. ubi dicit, q taciturnitas coniuncti habetur pro consensu, nisi sit coniunctus habens in se reuerentiam, ut in d. §. quæ onerandæ. Et de istis mulieribus quæ consentiunt in uiros, ne incurrant indignationem paternam, an possint allegare metum reuerentialem, uide do. Abb. in c. accedens. il. 2. ut li. non conc. ubi concludit, q non, & dic tibi uideri esse casum ad hoc in d. §. quæ onerandæ. Sed tu uide omnino Imo. in d. §. eo autem tempore, ubi in isto ar. an metus reuerentialis habeat retractare actum, dat pulcherrimam doctrinā, quam alibi nunquam uidem. m. Item an metus reuerētialis habeat excusare ab additione hæreditatis, ut si quis per metum reuerentialem, adit hereditatem, non obligetur. Et quid de ingressu religionis, uide per Imolam, post Ang. in l. qui aliena. §. Celsus, in 2. col. ff. de acqui. hære. & de isto metu reuerentiali, an habeat excusare, uide Bar. in l. interpositas, in prin. 2. col. C. de transa. & in l. metum, la 1. ff. quod me. cau. Bal. in ti. de pa. iura. fir. §. item si quis sacramenta. Item uide gl. in d. §. quæ onerandæ, quæ dicit, quod si qs propter reuerentiam sui episcopi renunciet beneficio suo, talis clericus p pter metum reuerentialem excusabitur, licet nullus cruciatus corporis interueniat. Et adde hic gl. fing. 22. q. 4. c. unusquisque. quę dicit, quod ratione reuerentiæ, promissio facta per hospitem tenet.

Ant. Fran. ¶ Circa hoc dicas q reuerentia patris afficit contractum uitio metus initum cum ipso patre, non autem cum extraneo, ad quod uide Alex. a. post Ro. in 1 fi cum dotem, in §. eo autem tempore, ff. sol. mat. ubi idem dicit de reuerentia uxoris respectu mariti. Et adde, q reuerentia æquiparatur timori, ut est ghin l. 1. qua re. act. non da. Contra quam tenuit Inn. in c. causam matrimonii, de offi. dele. ubi plene tradit.

SUMMARIVM.

1 *Habitus non facit monachum. 4. 8.*
Monachus potest profiteri absque eo, quod suscipiat habitum. 7.
2 *Infirmitas corporis, non impedit uotum, nec aliqua dependentia ex uoluntate, sed infirmitas animi sic.*
3 *Professio religionis fit, & fieri potest per ista uerba, trado me tibi in monachum, & in fratrem. 13. dummodo recipiatur ab habente potestatem ea corporandi in religione. 5. 9. 11.*
6 *Abbas an possit recipere monachum in possessionem sine consensu capituli, uel econtra. 9. 11.*
7 *Professio religionis potest fieri extra monasterium, & habitu non mutato, & aliter professus compellitur monasticè uiuere.*
10 *Votum tenetur quis obseruare absque eo, q ab aliquo recipiatur, quia pendet a uoluntate sola uouentis.*
12 *Professio aliquo casu potest fieri in manibus episcopi; tamen non cogunt religiosi ipsum acceptare.*
Votum simplex non dirimit matrimonium contrahendum.
Professus in manibus episcopi, non uenit appellatione religiosorum in materia stricta.
13 *Forma non seruata, non uitiat actum, ex quo quis soli Deo obligatur.*
14 *Vouens intrare religionem, potest compelli ad eam intrandum, etiam quod sit Episcopus, & idem in aliis uotis.*

CAP. XIII.

1 **Porrectum.** † Monachū facit, pfessio, nō habitus tñ. Vel sic: Valet, pfessio, facta sine ipsa susceptione habitus religionis. Cōis diuisio. Secunda, ibi, [Inquisitionis.] Casus lit. Quidā canonicus Acherontinus Io. noīe votū emisit, vt fieret monachus, in infirmitate ȝstitutus. Ipse vero timens, si, vt fieret monachus, in infirmitate ȝstitutus. Ipse vero timens, ne voto non cōpleto decederet, iunctis manibus tradidit se Abbati in monachū & in fratrē. Quæritur, an talis cōpellendus sit cōplere, ꝓmissum? Rndet Papa, q cū monachū faciat non habitus, sed, pfessio regularis, talis cōpellēdus est, vt fiat monachus; & red dat dño, q promisit, ex quo votū emisit, & Abbas ipsum recepit.
2 dat dño, q promisit, ex quo votū emisit, & Abbas ipsum recepit. B. † No. 1. q infirmitas corporis nō impedit, pfessionē. Rō, qa vo liditas, pfessionis dependet ad aio. Secus in infirmitate animi, vt furiosus, seu mente captus non obligat religioni, vt j. eo. c. sicut, & 17. q. 2. c. Gōsaldus. No. 2. q valet, pfessio facta nō in scriptis, vn
3 tatis est, q ȝstet de aio, pfiteri volentis. † No. 3. q ꝑhæc verba, tra do me tibi in monachū, & in fratrē, inducit, pfessio. † No. 4. q ꝓfessio est illa, q facit monachū, & non habitus, & ad hoc allegat quotidie ista litera. Ex quo infert, q habitus nō est de substātiali bus monachatus, sed de accidentalib. † No. 5. ibi, [Repet. tab Abbate,] q ad hoc, vt valeat, pfessio, oportet, q recipiat ab habente
d pētatem a incorporādi istū religioni. † Et no. ex eo. ver. arg. opt. q receptio monachorū spectat ad Abbatē; vñ nulla mentio fit hic de pctu; licet gl. in c. fi. j. eo. li. 6. dicat, q de iure cōi receptio spectat simul ad Abbatē, & Capitulū, sed q hic tutio pōt dare hāc potestatē alteri tm. Sed dic de hoc, vt latius dicā j. eo. c. ad apostolicā. † Vltimo no. q semel, pfessus, licet nunq intrauerit monasterium, nec habitū sumpserit, pōt compelli, vt monastice viuat. Et ex hoc, & ex tex. no. q ad validitatē pfessionis non requirit, q fiat in monasterio, sed vbicūq; fieri pōt, q latius sentit gl. ꝙ In glo. j. in fi. ꝓce gl. vult in effectu, q habitus duntaxat nō facit monachū, sed tacita pfessio, q refutat qñq; ex habitus susceptione, seu delatione facit monachū; & ita dēnt intelligi iura, q fundant sup habit⁹ susceptione, seu delatione. Hinc est, q sigs portauret multo tpe habitū religionis extra monasteriū, non censet pfessus, vt in c. vt cle rici, §. e. No. gl. in cle. eos, eo. ti. & hoc iō, quia hoc casu ꝓsumptio cessat tacitæ pfessionis. Nā, si vellet profiteri, intraret monasteriū. Et pro hoc bo. tex. in c. vnico. de voto. lib. 6. vbi solū fit mētio de pfessione tacita, & expressa. † Secundo principaliter vult gl. q ꝓfessio vbicunq; facta, obliget, dummō recipiatur ab habente potestatem. Et circa hoc instat Inn. primo, nunquid ad validitatem professionis requirat, vt aliquis b recipiat, pfessionem, vel votū. Et primo vr q non. † Nam pōt quis emittere votum ꝓtinentiæ, & aliud votū, absq; eo, q ab aliquo recipiat, vt probat in c. ex par te. 5. de censi. & in l. 2. ff. de pol. & in c. quod Deo. 17. q. 4. Inn. ꝓiū dicit. mouet, quia per pfessionem quis obligat ad obedientiā, vt in c. ad monasteriū. j. de sta. regu. ergo onus est, vt sit qui hanc obligationē recipiat. Nā sicut inter baptizantē, & baptizatum, in tuentem & institutū, dēt esse distinctio personarū; quia quis nō pōt baptizare semetipsum; nec sibiipsi ꝓferre beneficiū, vt in c. debitū, de big. & in c. fin. de inst. inter professum, & recipientem profitionē dēt esse distinctio personarū, ita q non pōt sibi ipsum incorporare religioni; ergo oportet, q prius approbetur, & per habentē ptātem incorporetur religioni, vt in c. ad apostolicā. j. eo. vbi patet, q monachi non tenentur quemlibet recipere in fratrem; & hoc uoluit gl. hic in effectu. Conclusio ergo sit ista, q ad validitatē, pfessionis requiritur, ut sit qui posit, & uelit pfessionē recipere, & cū de facto recipiat non ob. ꝙ tuc. ꝓia. Nā ꝓfitendi est, q alia uota non exigunt ꝓsonam recipientē; & hoc ideo, quia dependent a uoluntate sola uouentis. Nam solummō uouens obligat Deo, sed in uoto professionis speciale est, quia non solū obligatur Deo, sed monasterio. Item monasterium obligatur sibi, ad alendū eum; & ȝstituunt unū corpus seu unū collegium cū aliis, ad hoc c. fi. j. eo. unde oritur in professione quædā reciproca obligatio, qñ non pōt fieri sine ꝓsensu utriusq;, sicut dicimus in aliis ȝctibus, qui non pñt ꝑsistere ex ꝓsensu unius tm, vt in l. in omnibus, ff. de act. & obl. & in l. sicut, C. eo. ti. † Nunc q; quia §. ultimum est, q ad validitatē c professionis requiritur, ut conueniat persona, quę ipsam recipiat; nihiquid quælibet ꝓsona sufficiens? Ad hoc gl. ur hic uariare. Nam primo dixit, q ꝓfessio fuit in manu Abbatis, seu alicuius monachi; & sic tacite in uite monachū posse recipere professionem alicuius absq; Abbate, sed postmodū sentit ȝrium, cum dicit, Dūmodo recipiat ꝓfessionem ab abbate, & fratribus; & sic ur innuere q nō dū monachus, imō nec solus abbas absq; quentu pōt recipere aliquem ad professionē. Inn. dicit, q ad hoc, ut ualeat professio, oportet a recipiatur ab illo, qui habet ptātem incorporandi istū religiosum; puta abbate, sed non discutit, utrum solus abbas possit. Sed ego dicam in c. ad apostolicā, j. eo. ꝓcludendo sic, q debet recipi ab eo, q pōt istum incorporare religioni, & sic nō sufficit receptio solius monachi; nisi hoc faciat de ꝓsensu & mandato illius, qui pōt eum incorporare religioni; & sic intellige omnia iura, quæ qñq; faciunt mentionē de presbytero in receptione professionis, ut in c. ꝓsuluit, j. qui clerici, uel uouen. † Sed dubitatur de Eo, nunqd possit aliquem recipere ad professionē? Inn. tenet, q sic, adeo, q ille erit uerus religiosus; licet non intret monasterium, nec ꝓfiteatur certā religionem, sed poterit stare in domo ꝓuata sub obedientia epi, & ab eo ꝓfigitur sibi certa regula, seu modus viuendi, allegat prædictum c. quod Deo. 27. q. 2. c. fi. Secus in aliis ꝓlatis inferioribus. Nā istis non est tributū à iure, vt possint aliquē recipere in religiosum; sed solū iura faciunt mentionem de eo, vt in iurib. præal. Fatetur tñ, q faciens professionem in manu alterius, vel qui se obligat ad intrandū religionem, non tamen adhuc uotū est solennizatū, sed simplex, & cū his dicitur ab Eo, uotū non est solennizatū, adeo q impediat, & dirimat matrimoniū post ȝhendum, per c. unicū, de uo. li. 6. quod mihi satis placet. Sed non uideo, q iste sit uerus religiosus, licet aliud sentiat Inn. Vnde putarē, q oē uotū dr simplex respectu dicendi matrimonij post ȝcti; nisi professio fiat in aliqua de religion bus, approbatis, vt in d. c. vnico. Nec video, q illa possit fieri, nisi ab Abbate & Fratribus, recipiatur. Nam solus eps nō pōt quem incorporare alicui religioni inuitis Fratribus quia regula approbata p ecclesiā contradicit. Vnde putarem, q in materia
d stricta, d appellatione religiosorum, nō veniunt isti, q pfessi sunt
13 in manib. Epi tm. † In gl. fi. in fi. no. bene hāc gl. Nā ponit duos intelligēt ad tex. & vterq; no. Prim⁹ est, q iste tradēdo se monachū, & in fratrē in manib. Abbatis, fecit, pfessionē saltē tacitā, licet nō expresse

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Ab habente potestatem. Tu dic, q etiam potest fieri in manibus simplicis monachi, vt no. Car. in cle. eos, q. 2. eo. ti. & no. in apost. ad idum, in c. consuluit, nu. 2. in ver. quandoque professis sit. infra qui cle. vel vo.

b ¶ Facit gl. in c. scimus, 12. q. 1. vbi aperte Arch. dicit, q quis obligatur ex voto, licet nulla affuerit persona recipiens votum. Et idem dicit Inno. in ca. ex parte. in fine ul. gl. de censi. vbi bonus tex. Et an valeat professio facta in manibus sine licentia abbatis, vide per Spec. in tit. de sta. mo. in ver. 19. & per Host. in sum. qui cleri. vel uou. in §. fi quis veniens, ver. vel si quis renunciauerit, & seq. & tex. in c. veniens, qui cle. vel uouen. & per Arch. in c. vidua. 20. q. 1. vbi sequitur Host. in d. ver. Et an professio debeat fieri in manibus alicuius, vide omnino per Dom. in c. constitutionem, §. 1. in 1. col. ver. quæro, an professio, de re iud. in 6. Et de hoc vide per Do. in cap. 1. in 3. col. ver. quid de obligato. de voto. li. 6. & per eundem in d. c. 1. in prin. pen. colum. & Lap. alle. 44. in vlt. col. & alle. 86. in 3. col.

Ant. Fran. ¶ Sub qua forma debeat fieri professio, & in cuius manibus, uide per Spe. in tit. de reg. iur. §. fi. & in titu. de sta. mo. ver. 31. & 36. & 37. & habetur per gl. in cle. eos, & ibi per Car. de reg. iur. & per Io. Ber. de Fir. in suo reper. in litera P. in ver. professio, vbi vide.

c Seb. Sap. ¶ Ad validitatem. Vide Rotam decis. 4. in titu. de reg. in antiquis. vbi dicit, q solus monachus de mandato abbatis potest recipere aliquem ad professionem, etiam si constitutio ordinis dicat, q non valeat professio, ni si facta in monasterio præsente conuentu. quod dictum refert & sequitur Fel. in c. fi. colum. 1. ver. facit etiam ille tex. supra de offi. ord. & ibi refert dictum Innoc. hic.

d Seb. Sap. ¶ In materia stricta. Vide Fel. in c. licet in corrigendis, col. fi. supra de offi. ord. & in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, col. 1. supra de const.

Ant. Fran. ¶ Monasterium. Circa hoc, quod hic dicitur de legitima, dicas q illa debetur secundum tempus mortis defuncti. l. cum quæritur, C. de inoffi. test. & debet expectari tempus mortis naturalis ipsius patris. Non enim filio debet assignari in uita patris. l. cum filius, de verbo. oblig. Imperator, ff. ad Velle & vtrobique per Rom. & plene, per Bal. in auth. hoc amplius. 46. q. C. de fideic. & per Bar in auth. si qua mulier, C. de sacrof. eccl. Ang. in cons. inci. Petrus filius Pauli, & in alio inc. frater charissime, & in l. cum oporter ad si per Bar. C. de bo. quæ li. & per Cano. in c. in præsentia, de probatio. Istud nihil facit, quia textus iste in prin. facit mentionem de patre et tempore ingressus, quo tempore pater proculdubio viuebat. Panorm. hic in hoc disputabili passu est multū in ambiguo, & nescit quid allegat, modo vadit in dexteram, modo in sinistram. Et idem Abb. Pan. in c. Rayuntius, supra de test. ad fi. dicit q opi. Bart. videtur sibi prima fronte contra illum textum, vbi dicit se dicturum, & aliud non dicit, & sic etiam ibi nihil firmat, sed idē Abb. in c. in præsentia, 16. col. supra de prob. expresse & determinate tenet contra Bar. per hunc tex. secundum eum ad hoc sig. vbi illud apertissime probatur, nisi secundum eum, uelis diuinare, q pater hic esset mortuus. Tamen hic tex. contrarium uult, & Io. And. & clarius Pe de Anch. & d. Car. & Bal. in d. auth. si qua, hic alle. vide, secundum eum filij consequuntur legitimam in uita patris, taltem condictione ex isto canone, ut ibi plenius per eum. Quamuis ergo hic videatur uacillare, & uix possit deprehendi mens sua, tamen ex dictis in d. c. in præsentia, clarissime apparet, q mēs sua est tenere contra Bar. ex quo in d. c. in præsentia, determinat contra Bar. q imo legitima debeatur in uita patris monachi. Pet. de Anch & d. Car. Flo. hic, & Pa. de Ca. & Bal. in d. auth. si qua, & d. Io. de Ana. in c. 2. de let. pue. in pe. col. vi relatis formaliter opinionibus præfertim Bar. Bal. & ali. in d. auth. si qua. & Pan. hic, postea dicit posse dici, quod cum de iure ciuili illud non sit declaratum, quod tex. iste declarat ista opi. & rollit dub tationes legistarum, sicut alibi tacit papa in c. super literis, de reser. tollendo dubitationem legistarum, quæ est in l. præscrip. C. si contra ius vel uti. pu. & alibi in c. quamuis, de pac. in 6. tollēdo dubitationem legistarum in l. pactum quod dotali. C. de col. Bit contra Bar. tenet etiam Lud. Rom. in l. si cum doteu, in princ. per istum tex. & gl. in uer. 4 in §. illud quoque in Auth. de mona. & gl. & bonus tex. in §. nunc autem, in ver. detrahatur, in Auth. de epis & cler. Sed qui tenent istam opi. Bar. non respondent fundamentis eius. Item tenenda est opi. Bar quam tenet Pe. in d. auth. si qua. & Sal. in ult. col. 11. q & dicit, q ita cōiter Doct. tenent Rap. Ful. in pe. col. qui primo ponit quandam suam distinctionem, postea subdit, q communiter tenetur, q filij non possunt petere legitimam, nisi post mortem naturalem patris. Idem tenet Bal. in rep. si pater, de test. n 6. vbi refert tres opi. & tenet istā vltimam. Idem d. Ale. de Imo. in d. l. si cum dotem, in prin. in 10. col. ff. solu. mat. & d. Ial. de May. in d. auth. si qua. Et facit illud uulgatū, q in dubijs opi. tenenda est in iudicando illa opi. quæ fauet monasterio, l. iunt personæ, ff. de relig. & c. si. supra de re iud. Sed hoc posset extorqueri in contrarium, quia quantum ad legitimam magis fauet filijs, q monasterio, quando pater est ingressus monasterium, ut est tex. in d. auth. si qua, in uer. legitima nulli diminuta. Sed posset responderi, q ille tex. procedit quoad priuandum filium legitima, uel aliqua parte legitimæ, tunc bene magis fauetur filijs, ita proprie loquitur illa auth. nos loquimur quoad differendum solutionē ipsius ad tempus mortis naturalis ipsius patris, quo tempore legitima regulariter debetur ut ponunt Doc. in auth. nouissima, C. de inoffi. test. Nec iste casus reperitur clare exceptuatus a regula, ideo in dubio standum est regulæ, præsertim pro ecclesia, quia etiam eccl. in dubio utitur iure communi, sicut & fiscus nihil in dubio præsumitur speciale magis, q in priuato, tex. est no. in l. item ueniūt. §. in priuatorum, & ibi gl. ff. de pet. hæred. & in gl. in verbo, pertiner, in l. 1. C. eo. Adde prædictis quod uoluit Ro. sing. suis fol. 3. col. 3. q licet morte potius humi reconualidetur testamentum, si uiuo patre decedat, q tamen hoc non procedit, cum uiuit naturaliter, sed est mortuus ciuiliter, & uide Spec. in ti. de tur. §. si autem, circa princ.

do me tibi in monachū, & in fratrē, inducit, pfessio. † No. 4. q ꝓfessio est illa, q facit monachū, & non habitus, & ad hoc allegat quotidie ista litera. Ex quo infert, q habitus nō est de substātiali bus monachatus, sed de accidentalib. † No. 5. ibi, [Repet. tab Abbate,] q ad hoc, vt valeat, pfessio, oportet, q recipiat ab habente
a pētatem a incorporādi istū religioni. † Et no. ex eo. ver. arg. opt. q receptio monachorū spectat ad Abbatē; vñ nulla mentio fit hic de pctu; licet gl. in c. fi. j. eo. li. 6. dicat, q de iure cōi receptio spectat simul ad Abbatē, & Capitulū, sed q hic tutio pōt dare hāc potestatē alteri tm. Sed dic de hoc, vt latius dicā j. eo. c. ad apostolicā. † Vltimo no. q semel, pfessus, licet nunq intrauerit monasterium, nec habitū sumpserit, pōt compelli, vt monastice viuat. Et ex hoc, & ex tex. no. q ad validitatē pfessionis non requirit, q fiat in monasterio, sed vbicūq; fieri pōt, q latius sentit gl. ꝙ In glo. j. in fi. ꝓce gl. vult in effectu, q habitus duntaxat nō facit monachū, sed tacita pfessio, q refutat qñq; ex habitus susceptione, seu delatione facit monachū; & ita dēnt intelligi iura, q fundant sup habit⁹ susceptione, seu delatione. Hinc est, q sigs portauret multo tpe habitū religionis extra monasteriū, non censet pfessus, vt in c. vt cle rici, §. e. No. gl. in cle. eos, eo. ti. & hoc iō, quia hoc casu ꝓsumptio cessat tacitæ pfessionis. Nā, si vellet profiteri, intraret monasteriū. Et pro hoc bo. tex. in c. vnico. de voto. lib. 6. vbi solū fit mētio de pfessione tacita, & expressa. † Secundo principaliter vult gl. q ꝓfessio vbicunq; facta, obliget, dummō recipiatur ab habente potestatem. Et circa hoc instat Inn. primo, nunquid ad validitatem professionis requirat, vt aliquis b recipiat, pfessionem, vel votū. Et primo vr q non. † Nam pōt quis emittere votum ꝓtinentiæ, & aliud votū, absq; eo, q ab aliquo recipiat, vt probat in c. ex par te. 5. de censi. & in l. 2. ff. de pol. & in c. quod Deo. 17. q. 4. Inn. ꝓiū dicit. mouet, quia per pfessionem quis obligat ad obedientiā, vt in c. ad monasteriū. j. de sta. regu. ergo onus est, vt sit qui hanc obligationē recipiat. Nā sicut inter baptizantē, & baptizatum, in tuentem & institutū, dēt esse distinctio personarū; quia quis nō pōt baptizare semetipsum; nec sibiipsi ꝓferre beneficiū, vt in c. debitū, de big. & in c. fin. de inst. inter professum, & recipientem profitionē dēt esse distinctio personarū, ita q non pōt sibi ipsum incorporare religioni; ergo oportet, q prius approbetur, & per habentē ptātem incorporetur religioni, vt in c. ad apostolicā. j. eo. vbi patet, q monachi non tenentur quemlibet recipere in fratrem; & hoc uoluit gl. hic in effectu. Conclusio ergo sit ista, q ad validitatē, pfessionis requiritur, ut sit qui posit, & uelit pfessionē recipere, & cū de facto recipiat non ob. ꝙ tuc. ꝓia. Nā ꝓfitendi est, q alia uota non exigunt ꝓsonam recipientē; & hoc ideo, quia dependent a uoluntate sola uouentis. Nam solummō uouens obligat Deo, sed in uoto professionis speciale est, quia non solū obligatur Deo, sed monasterio. Item monasterium obligatur sibi, ad alendū eum; & ȝstituunt unū corpus seu unū collegium cū aliis, ad hoc c. fi. j. eo. unde oritur in professione quædā reciproca obligatio, qñ non pōt fieri sine ꝓsensu utriusq;, sicut dicimus in aliis ȝctibus, qui non pñt ꝑsistere ex ꝓsensu unius tm, vt in l. in omnibus, ff. de act. & obl. & in l. sicut, C. eo. ti. † Nunc q; quia §. ultimum est, q ad validitatē c professionis requiritur, ut conueniat persona, quę ipsam recipiat; nihiquid quælibet ꝓsona sufficiens? Ad hoc gl. ur hic uariare. Nam primo dixit, q ꝓfessio fuit in manu Abbatis, seu alicuius monachi; & sic tacite in uite monachū posse recipere professionem alicuius absq; Abbate, sed postmodū sentit ȝrium, cum dicit, Dūmodo recipiat ꝓfessionem ab abbate, & fratribus; & sic ur innuere q nō dū monachus, imō nec solus abbas absq; quentu pōt recipere aliquem ad professionē. Inn. dicit, q ad hoc, ut ualeat professio, oportet a recipiatur ab illo, qui habet ptātem incorporandi istū religiosum; puta abbate, sed non discutit, utrum solus abbas possit. Sed ego dicam in c. ad apostolicā, j. eo. ꝓcludendo sic, q debet recipi ab eo, q pōt istum incorporare religioni, & sic nō sufficit receptio solius monachi; nisi hoc faciat de ꝓsensu & mandato illius, qui pōt eum incorporare religioni; & sic intellige omnia iura, quæ qñq; faciunt mentionē de presbytero in receptione professionis, ut in c. ꝓsuluit, j. qui clerici, uel uouen. † Sed dubitatur de Eo, nunqd possit aliquem recipere ad professionē? Inn. tenet, q sic, adeo, q ille erit uerus religiosus; licet non intret monasterium, nec ꝓfiteatur certā religionem, sed poterit stare in domo ꝓuata sub obedientia epi, & ab eo ꝓfigitur sibi certa regula, seu modus viuendi, allegat prædictum c. quod Deo. 27. q. 2. c. fi. Secus in aliis ꝓlatis inferioribus. Nā istis non est tributū à iure, vt possint aliquē recipere in religiosum; sed solū iura faciunt mentionem de eo, vt in iurib. præal. Fatetur tñ, q faciens professionem in manu alterius, vel qui se obligat ad intrandū religionem, non tamen adhuc uotū est solennizatū, sed simplex, & cū his dicitur ab Eo, uotū non est solennizatū, adeo q impediat, & dirimat matrimoniū post ȝhendum, per c. unicū, de uo. li. 6. quod mihi satis placet. Sed non uideo, q iste sit uerus religiosus, licet aliud sentiat Inn. Vnde putarē, q oē uotū dr simplex respectu dicendi matrimonij post ȝcti; nisi professio fiat in aliqua de religion bus, approbatis, vt in d. c. vnico. Nec video, q illa possit fieri, nisi ab Abbate & Fratribus, recipiatur. Nam solus eps nō pōt quem incorporare alicui religioni inuitis Fratribus quia regula approbata p ecclesiā contradicit. Vnde putarem, q in materia
d stricta, d appellatione religiosorum, nō veniunt isti, q pfessi sunt
13 in manib. Epi tm. † In gl. fi. in fi. no. bene hāc gl. Nā ponit duos intelligēt ad tex. & vterq; no. Prim⁹ est, q iste tradēdo se monachū, & in fratrē in manib. Abbatis, fecit, pfessionē saltē tacitā, licet nō expresse

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Ab habente potestatem. Tu dic, q etiam potest fieri in manibus simplicis monachi, vt no. Car. in cle. eos, q. 2. eo. ti. & no. in apost. ad idum, in c. consuluit, nu. 2. in ver. quandoque professis sit. infra qui cle. vel vo.

b ¶ Facit gl. in c. scimus, 12. q. 1. vbi aperte Arch. dicit, q quis obligatur ex voto, licet nulla affuerit persona recipiens votum. Et idem dicit Inno. in ca. ex parte. in fine ul. gl. de censi. vbi bonus tex. Et an valeat professio facta in manibus sine licentia abbatis, vide per Spec. in tit. de sta. mo. in ver. 19. & per Host. in sum. qui cleri. vel uou. in §. fi quis veniens, ver. vel si quis renunciauerit, & seq. & tex. in c. veniens, qui cle. vel uouen. & per Arch. in c. vidua. 20. q.

Universidad de Deusto
Biblioteca

exẽsserit formã ꝓfuetã. Et ex hoc ītellectu no. ꝙ ītra monachorũ ponẽs certã formã circa pfessionis actũ, nõ vẽ ponere formã (ub ſtãtificã. vñ ualet pfessio p qcũq; verba facta, nõ obſeruata forma reſe, qđ tenebis mẽti. Cũ n. obligatio dirigãt Deũ, decretus formæ nõ dẽt uitiare actũ, ſicut dicimus ī excõicatione, vt no. in c. ſa
14 ctro, de ſen. excõ. †Secũdus ītellectus gl. eſt, ꝙ iſte nõ facit profeſſionẽ p illa verba. dũtaxat emittit votũ de intrãdo religiõẽ; & talis. licet de pſenti nõ ſit monachus, põt tñ ꝛpelli, vt ītret religionẽ. & no. ẽt hũc ītellectũ, & pro hoc vẽ ẽt tex. in c. ex parte, ii 2. ti. prox. Et vide Inn. in c. pe. j. de vo. vbi no. dicit, ꝙ volens ītrare religionem, põt ꝛpelli, ẽt ſi interim factus eſt Epͤs, qđ no. ſp. Vide etiã de materia p Inn. in c. ex parte, j. de ceſſi. Sic ad alia vota exequenda pt̃ qs ꝛpelli, vt in d. c. ex parte, j. de voto, p totum, in l. 2. §. 1. ff. de polli. Primus tñ intellectus vẽ magis ꝙgruere huic ītexti.

SVMMARIVM.

1 *Filius poteſt petere legitimam ſuam a monaſterio, quando eius pater ſe, & ſua obtulit monaſterio. 3.*
2 *Filius oblatus monaſterio a patre, non compellitur ibi ſtare, niſi uſque ad annos diſcretionis.*
4 *Legitima an ſit debita filio, ſi pater ſuus eſt monachus.*
Patria poteſtas ſoluitur per ingreſſum monaſterii factum per patrem.
5 *Legitima non debetur filio, niſi p ſi mortem patris.*

CAP. XIIII.

1 **Cum ſimus.** †S pater ſe cũ bonis ſuis & filio impubere obtulit monaſterio, filius factus maior, exire põt religionẽ, & legitimam a monaſterio petere. Cõis diuiſio. Secũda, ibi, [Diſcretioni.] Caſus hic. Quidã B. noũe, ſe cũ filio ſuo intra 14. an. ꝓfeſturo ad qđ dã monaſterũ cũ bonis trãſtulit, & dictũ filiũ iuũ fecit habitũ ſuſcipere monachalẽ. Sed cum ipſi puero diſpliceret monaſtica diſciplina, intra modicũ a monaſterio receſſit, & bona paterna cepit cũ inſtãtia poſtulare. Sed Abbas dicebat, ꝙ non erat audiẽdus cũ tpe ſuæ oblationis, extiterit maior 14. an. Cõſultus Papa rñdit, ꝙ ſi d. puer ad annos diſcretionis puenerit, & habitum retinere noluerit monachalẽ, ſi ad hoc ꝛduci nequiuerit, nõ eſt vltatenus ꝛpellendus; q̃a tũc liberũ ſibi erit habitũ ipſum dimittere, & paterna bona, q̃ ipſum
2 ex ſucceſſione ꝓtigũt, poterit poſtulare. B. †No. i. patre poſſe nedũ filiũ ipuberẽ offerre monaſterio, ſed ẽt ola bona ptinẽtia ad cũ & ad filiũ; & ex tali oblatione cogit filiũ ipubes pſiſtere in monaſterio uſq; ad pubertatẽ, poſtea uero non cõpellit; & hoc facit ad declarationem c. cũ virũ, ſ. e. No. 2. ex hoc & ex tex. ꝙ deuotio paterna nõ põt filium impuberem monachum facere inſtitũ
3 & reluctãtem, ad idem 20. q. 2. in c. i. †No. vlt. ꝙ patre intrante religionem, põt petere filius legitimã ſuã. & vt in hoc tex. iſte multum ſingularis. †Sed, p declarationẽ dictorum & tex. q̃o, iſte mi
4 les obtulit filium impuberem, ſe, & oĩa bona ſua monaſterio, in cuius dñio erit ītima fili. Io. An. dicit, ꝙ penes monaſteriũ ſub ꝓdõne, ſi filius factus pubes duret in monaſterio. No. bene, quia ex his uerbis ſentit, ꝙ ſi filius factus pubes exit monaſterium, põteſt petere legitimam ſuam; licet pr̃adhuc uinat in monaſterio, & idem vẽ ſentire gl. ſi. & ſic tranſeunt cõiter Doc. noſtri hic. Addidit d. Pet. quod ſi filius impubes remanſiſſet in ſeculo, legitima filii debebat ſeparari a bonis patris, & dari tutori b. ipſius ꝓpue-
5 ris. †Nã paterna ptãs ſoluit, ſi pr̃intrat monaſteriũ, q̃a cũ trãſeãt in ptãtem Abbatis, nõ ꝑt alium hr̃e in ptãte ſtia. ar. in l. ſi adoptauero, ff. de p̃c. & in l. arrogato, ff. de opt. le. & no. 32. q. 3. c. unico, no. Bar. in l. patri, ff. de adul. Et ſic hẽnt iſti Doc. nñi p indubitato, filiũ poſſe petere legitimã, patre ītrãte monaſteriũ. Sed tu aduerte latius, nã in q̃rium vẽ tex. in auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſ. ecc. canonizata. 19. q. vlti. c. ſi qua mulier. vbi vẽ dicere, ꝙ ſi pr̃hñs liberos, intrauerit monaſteriũ, teſtõ nõ ꝛdito põt poſtea inter liberos ſuos bona diuidere, ꝓnumerãdo monaſterium in numero filiorũ. Q. ſi ille prius deceſſerit, q̃ diſpoſuerit, liberi capiũt legitimã iure naturæ, reliqs bonis pmanentib. apud monaſterium; & ſic aperte infert tex. ꝙ filius debet capere ex libera diſpõne pa-
6 terna, vel expectare mortem naturalem patris. †Ad idem facit, ꝙ legitima non debetur filio, niſi poſt mortem naturalem patris. l. j. §. impuberi. ff. de colla. bo. Et p hoc Bar. in auth. ſi qua mulier, tenet q̃rium, dicens. ꝙ viuente pr̃e, licet in monaſterio, nõ põt filius petere legitimã. Quinimo plus ſentit in auth. idem, C. de bonis, q̃ li. vbi dicit, ꝙ cũ hoc caſu ſoluat patria poteſtas ex facto patris, remanet medietas vſusfructus bonorũ aduentitiorũ ipſius filii penes monaſteriũ, q̃a r̃are eſt, ꝙ vbi patria poteſtas ſoluitur ex facto patris, remaneat medietas vſusfructus bonorũ aduentitiorũ apud patrẽ, vt in l. cũ oportet, in §. cũ aũt, C. de bo. q̃ li. Sed Bal. attingendo primũ articulũ l. d. aut. ſi qua mulier, dicit, ꝙ de iure ciuili ꝑcedit dictũ Bar. ſed de ẽ gtate canonica põt filius petere legitimã p iſtum textum, quem dicit nõ eſſe alibi. Sed certe iſte textus nõ apit, & libenter viderem integrã decretalem. Forte. n. peteret, an pr̃iſtius hoc tpe viueret. Nã ſi vixiſſet, optime probaret hoc, ſed ſi fuiſſet mortuus, nihil ꝓbaret. Sed p primo ītellectu facit prin. c. ubi recitat nomen patris, & nõ dr̃, Quondã, qđ verbũ ſolet cõiter apponi, q̃n tit mentio de mortuo, ut in c. cum ꝙ. §. de pignori. In q̃rium facit finis lr̃æ, ibi, [Ex ſucceſſione.] Nã uerbũ, Succeſſio, adaptãr, ꝓprie ad defunctũ; & ſic vẽ, ꝙ pater erat hic defunctus. Item non debemus deuiare a diſpoſitione illius antiq. & regularium iuris ciuilis in commodum monaſterii; cum ſæpe fiat impropriatio, vt ſaue it monaſterio, vt in c. in pſentia, de pb. & in auth. niſi rogati, C. ad Treb. Item tenendo illã opi. Bar. oportet ꝓbare, ſeu tollere aliã opi. Bar. in d. auth. idem. Nã, ſi pr̃ reputaret mortuus reſpectu legitimæ, q̃a in bonis ſuis, fort̃ deberet reputari mortuus reſpectu bonorum aduentitiorum, quo-
a rum dominium eſt apud filium. Vnde ſatis dubito[a] de deciſione huius q̃ſtionis, litera tñ prima fronte vr̃ innuere patrem tunc ſtiſſe viuum, & ſatis æquum eſt hoc tenere in fauorem filii, ne habeat expoſtulare alimenta a monaſterio; ſed ẽrium dictum vẽ reuis de inſtitutione iuris, p ſupradicta, & q̃a iſte tex. non ponit ius de nouo, cum nõ deat ad ꝓſultationem, vt no. in gl. in c. ꝓſultationi, de tempo. ord. in c. tua, de ſi. ꝑs byte. ergo nõ debemus recedere a diſpoſitione iuris ciuilis in damnum monaſterii, cum non habeat tãtus ius canonicum expreſſum in contrarium; tu idem tamen foret integra hæc Decret.

ADDITIO

a Seb. Sap. ¶ Satis dubito. Contrarietas in diſcernendo communem opi. eſt inter Legiſtas & Canoniſtas. Communis enim opi. Legiſtarum eſt, quod debeat expectari mors naturalis patris, Canoniſtæ communiter tenent contrarium ut per d. Iacio d. aut. ſi qua mulier, col. pe. C. de ſacroſan. ecc. & per Mol. ſit c. in præſentia, de prob.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non poteſt ſieri aliquis furioſus, niſi poſt furorem habeat ratum profeſſionem expreſſ., vel per delationem habitus per annum, poſtquam furor diſceſſit. 4.*
2 *Libellus contrarius ſuſtentatur ex idonea concluſione.*
Repugnantia non vitiat actum, qñ ex apta concluſione poteſt ſuſtineri.
3 *Teſtamentum factum a furioſo, etiam ſi feciſſet tanquam quilibet ſane mentis, non valet, etiam ad pias cauſas.*
Furioſus non præſumitur ſanæ mentis, etiam in ſe obligando Deo.

CAP. XV.

1 **Sicut tenor.** †Furioſus profitendo nõ obligat, niſi ſane mentis ratum habuerit. Primo deciſa conſultatio. Sed o rñſio, ibi, [Mãdamus.] Caſus li. Quidam facerdos, dum infirmitate grauiſſima laborãret, ita, ꝙ extra ſe potitus deſperabat de uita pſenti, induras ſerit habitum monachalem, et ad monaſterium deportatus, tandem conualuit, & habitum dimiſit, & de Abbatis licentia de monaſterio receſſit. Dom. Papa cõſultus, quid eſſet hinc faciendum facer doti, rñdit, ꝙ iſta duo iter ſe repugnãtia vñr. ꝙ ſit extra ſe poſit⁹, & de ſi enti vita deſperet; tñ ſi eo tpe, quo poſitus extra meritem aſſerit, indutus fuit habitum rionachalem; cum tunc nõ pſenti ar. ipſum denuncier abiutum ab obſeruãtia regularis, niſi poſtq̃ ſane mentis fuit, pfeſſionem fecerit ſponta nea voluntate. B. †No. i. & tene menti, ꝙ licet in petitione alicuius ꝓtinẽ q̃dam ꝛrietas, ſeu repugnãtia, ex quo ꝛclũſio petitionis non eſt ꝛria, nõ eſt petens repellendus, ꝛrñdũ ꝛ eum q̃dam ſuiſtra ſuſpicio. Nã vt vides, ꝓpoſitum fuit Papæ, ꝙ iſte ſacerdos erat extra ſe, & ꝙ deſperabat de pſenti uita, & q̃rebatur, nunquid eſſet obligatus monaſterio ex ſuſceptione habitus. Papa prius mouet ꝛrietatem, & nihilominus poſtea rñdet ad ꝓſultationem, Ignitas ea, q̃ habeatur in c. ſolicitudine,
3 de ap. & in l. vbi repugnãtia, de re. iu. †No. 2. ꝙ furioſus nõ poteſt aliquo caſu ſe obligare, etiã Deo, cum nihil ſentiat. Et ſic no. ꝙ etiã bene faciendo, non plumitur, ꝙ furioſus ſane fit mentis. Ex
a quo infero, ꝙ licet furioſus faciat teſtũ, tanq̃ quilibet mentis compos, nõ p hoc valebit teſtũ. Item vẽ ſi diret ſua bona ſua pauperibus, facit c. ſi. de ſucceſſ. ab inte. vbi tex. Vltimo colligit ꝙ pfeſſio facta tpe alienationis mentis, põt rata haberi ſana mente redeunte.
4 †Sed circa hoc q̃rit, nũquid ſufficiat tacita ratihabitio? Hoc hic, quem videt ſequi Doc. tenet, ꝙ ſic. Dicit. n. ꝙ ſi factus mentis compos certificatus de pfeſſione facta in furore non ꝛdicit, ſed perſeuerat in monaſterio, vr̃ pficere. Sed hãc opi. ego nõ puto ve rã, p c. j. eo. li. 6. vbi patet, ꝙ profeſſio facta in minori ætate non ratificatur tacite ſuperueniente maiori ætate, niſi per annũ portet habitum ꝛdiſtinctum; ergo fortius idem eſt in profeſſione facta a furioſo,
b qui nihil intellexit de his, q̃ egit. Pro hoc facit tex. in ſi. qui requirit reſpectu obligationis, ꝙ ſponte a uoluntate pfeſſionem fecerit, redeunte ſana mente. In gl. 3. in fi. ſolue hoc q̃rium, ut dixi in c. ſi. de ſucceſſ. ab int. & ibi de hoc per gl.

ADDITIONES.

a ¶Licet furioſus. Contrarium ſentit Bal. in c. 1. per quos fiat inueſt. ubi refert dictum Io. And. dicentis, quod ualet teſtamentum furioſi quando teſtator eſt, ſicut homo ſane mentis, & dicit ita fuiſſe obſeruatum a Sen. et tribus Romanis. Sequitur Ro. & Alex. in l. furioſum, C. qui teſt. fac. poſſ. Et tamen ibi in col. 2. dubitat.

b ¶Furioſo. Adde in materia huius decret. quidendum An. Sicu. conſilio 60. ubi late.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio infra tempus legitimum, non debet recipi, ſed facta tenet.*
2 *Contractus factus ſine certa ſolennitate aliqua requiſita, valet ſi iuratus.*

1 *Nouitius debet ſtare per annum, ante profeſſionem tamen vt ipſe experiatur auſteritatem monaſterij, & monaſterium mores ſuos.*
Nouitius poteſt prohiberi facere profeſſionem, ſi mores eius non placent monaſterio.
4 *Profeſſio nouitiorum oportet, quod acceptetur per Abbatem, vel per aliũ loco ipſius.*
5 *Fratres mendicantes non poſſunt recipere aliquem ad profeſſionem, ante annum; & aliter receptus non obligatur illi religioni in ſpecie; ſed poteſt intrare quam ult: ſecus in alijs religioſis non mendicantibus.*
6 *Renunciare quis poteſt iuri, quod etiam ignorat ſibi competere, quando cupit & vult in omnem euentum obligari.*
7 *Tempus, quando diuerſimode reperitur circa explicationem alicuius actus, cenſetur arbitrarium, quod ſit obſeruandum.*
8 *Nouitius non poteſt de iure aliquando profiteri ante triennium.*
9 *Nouitius qui ſtetit in religione per ſex menſes, & poſtea exiuit, & ex interuallo rediit, & ſtetit per alios ſex menſes, non dicitur feciſſe profeſſionem.*
In odioſis quinquaginta, & quinquaginta non faciunt centum.
10 *Priuilegio introducto in fauorem duorum, non poteſt unus inuito alio renunciare.*
Fauori ſuo non poteſt quis renunciare, ſi principaliter eſt conceſſus in publicam utilitatem; alias ſecus.
11 *Actus factus contra legem, an, & quando ſit nullus, uide hic pulchre.*
Actus factus contra ſolennitatem ſtatuti, ualet, ſi ſtatutum non procedit ulterius actum annullando.
12 *Abbas ſolus non poteſt de iure recipere aliquem in monachum.*
Conſilium aliquorum ubi requiritur in aliquo actu, ſi non adhibeatur, actus eſt nullus, licet quis non obligetur tale conſilium ſequi.
Capitulum non poteſt recipere aliquem in monachum uacante monaſterio.

CAP. XVI.

1 **Ad apoſtolicam.** † Profeſſio nec fieri, nec recipi dẽt j. tps probationis, ſed facta, & recepta tenet, & eſt caſus notabilis, & quotidie allegatur. In prima parte ponitur duplex cõſultatio deciſa. In ſecunda rñſio, ibi, [Queſtionibus.] Primo rñdet ad primã, ſecundo ad ſecundã, ibi, [Prohibendã.] Caſus li. Singularis inſtitutio prohibet monachum fieri ante vnius anni probationem, veruntamen qdã ante tps illud, aut ẽt ſtatim, faciunt pfeſſionem, quæ recipitur ab Abbate. Quæritur, vtrum tales monachi ſint cenſendi? Rñdet Papa, licet tps probationis vnius anni a ſanctis patribus ſit ſtatutum tã in fauorem cõuertendi, q̃ monaſterintñ ſi ante tps probationis ille, qui conuertitur, deſiderat habitum, recipiat, & profeſſionẽ faciat, Abbate per ſe, vel per aliũ habitum ꝓcedente, & pfeſſionẽ recipiente, vterq; iuri ſuo renunciare vr̃, q̃ pro ſe noſcitur introductum; & ideo monachus eſt cenſendus, quia multa fieri prohibẽtur, quæ facta tñ manent. In fi. phibeat Abbatib. ne paſſim anteps probationis quoslibet ad pfeſſionẽ recipiant, & ſic ꝛ formam prædictã quoslibet indiſcrete receperint, animaduerſione debita corrigendi, cũ in ſubũdiũ fragilitatis humanę ſpatiũ ſint probationis ſit regulariter inſtitutum. B. †No. 1. ꝙ licet ꝑſtitutio dirigat verba prohibitoria in pſonã; tñ ſi ꝑſtitutio cõcernit principaliter fauorem prohibiti, tenet actus geſtus in ꝛriũ, ſaltẽ quatenus obligatio q̃ritur Deo. Et hunc tex. adduxi in quadam diſputatione ꝛ op. Bar. in l. ſi quis [a] pro eo, ff. de fideiu. vbi dicit, ꝙ ſi minor prohibetur contrahere ſine certa ſolennitate, non ualet contractus poſtpoſita ſolennitate, etiam ſi interuenerit iuramentum. Mouetur, quia peccat tranſgrediẽdo prohibitionem ſuperioris, & ſic nulla dẽt oriri obligatio. Nam in ꝛrium aperte facit iſta litera, maxime iuncto c. Gonſal. 17. q. 2. Hic. n. & ibi dicit, ꝙ inſtitutio regulę Greg. Pa. interdicit monachũ fieri ante ꝓbationis annũ, & tñ profeſſio ꝛ hanc prohibitionẽ facta tenet. Nã iurando, iuri ſuo renunciat, ſicut hic obligando ſe Deo, quod tenemenți, & facit qđ j. dicã. †Secundo no. duplicem cãm, quare fuit inſtitutus annus probationis. Nam, in fauorem cõuerſi, ſeu fragilitatis humanæ, vt prius experiatur vires ſuas, & aſperitates monaſterii, ne inconſulte inuinculet. Nam iuxta Philoſophũ, ve
8 lor, ꝓfilium ſequitur pœnitẽtia. Itẽ in fauorẽ monaſterii, vt monaſterium experiatur mores illius, & hoc bñ no. Ex quo infert, ꝙ licite monaſteriũ põt non admittere aliquẽ ad monachatũ, ſi mores illius nõ placẽt, & ſic non tenent monaſteria quẽlibet admittere. Nã ſæpe experimento repertum eſt aliquẽ diſcholũ quie
9 tẽ totius monaſterii, & ꝓgregationis perturbare. Nã morbida ſo pecus, totũ corrũpit ouile, in c. ſi. j. de ſta. re. Et pro hoc rõ naturalis. Nã ſi ex poſtfacto pp demerita põt deiici, fortius ante fa
10 ctũ, põt non admitti. †No. 3. ibi, [Abbate per ſe, uel per aliũ,] ꝙ ad hoc, vt obligẽt quis religioni, oportet ꝙ profeſſio recipiatur per Abbatem, vel per aliũ nomine Abbatis. Et facit hæc litera in ar. ꝙ creatio monachorum ſpectat ad ſolũ Abbatẽ, de quo dicam j. latius. No. ibi, [Quoslibet,] quod non poſſunt prælati regulares quẽlibet admittere ad pfeſſionem ante annum probationis. Et no. ver. Quoslibet, & ver. Baſim. aliquos ergo ſubſiſtente cã impune recipere poſſunt, ad hoc c. ex publico, j. de conuer. coniu.
11 In mendicantibus Fratribus ſequere, ꝙ hodie habetur in c. nõ ſo lum, & c. ꝓtonẽ, j. eo. ti. li. 6. vbi cauẽt, ꝙ receptus ad profeſſionẽ añ annũ, non obligãt eorũ religioni in ſpẽ, ſed in gñe tñ, ita ꝙ po teſt intrare quãcũq; religionẽ uoluerit, ſecus eſt in religioſis nõ
6 mẽdicantib. vt hic, & in d. c. ꝓtonem, in §. 1. †No. vltimo caſum, in quo gs põt renunciare ei, q̃d ignorat, ex quo hẽt aĩum obligãdi in ſe in oẽm euentũ. Nã añ lapſum anni gs ignorat aſpitates rl̃ę, & uires ſuas circa potentiã, tñ valet renunciatio, qđ valet ad
7 multa ſiſſia. †In gl. i. ibi, [Arbitrariũ.] no. gl. ꝙ vbi ad eundẽ actũ explicãdũ iura p̃figũt diuerſa tempora, vr̃ arbitrariũ, q̃d tps ſit obſeruãdũ, & facit qđ no. in c. fraternitatis. 34. diſt. † Et in fi. gl. Hug. diſtinguebat, ꝙ aut ꝛdõ, & vita conuerſi ſunt nota; & tunc expectãt p annum. Aut ꝛdõ eſt nota, & uita ignota, & expectãt p biẽnniũ. Aut ꝛdõ, & vita ſunt ignotæ, & expectãt p trienniũ, & ſic reducit ad ꝓcordiã iura all. in gl. & uide tex. cũ gl. in c. legem. 53. diſ. Et placet Hoſt ꝙ hæc iura non ſint hodie correcta, q̃a cũ nõ appareant aliqua lege correcta, non dẽt induci correctio per gl. capitanea; fatetur tñ, ꝙ hodie cõiter ſeruarẽ, qđ hr̃ hic in ſi. ut ſolũ expectẽt per annũ, & ſi hoc hẽt ꝑſuetudo, ſeruanda eſt. 4. diſt. c. in iſtis. §. leges, & in l. minime, ff. de le. Mihi aũt multũ placet primũ dictũ gl. vt hoc ſit arbitrarium, & informabit iudex arbitriũ ſuũ
9 ex his, q̃ dixi poſt Hug. †Sed circa p̃dicta q̃ro: Pone, aliquis nouitius ſtetit in monaſterio p ſex menſes, demũ exiuit, & facto aliquo interuallo iterũ rediit, [b] & ſtetit per alios ſex mẽſes, q̃rit nunquid expreſſe cõpleuit annũ: & ſic poſſit licite recipi ad pfeſſionem? Et hæc q. hẽt vtilitatem reſpectu religioſorum mẽdicãtiũ, nã profeſſus apud eos ante probationis annum non obligãt religioni eorum, ſed religioni in gñe, ut in c. non ſolũ, cum ſeq. j. eo. ti. li. 6. Et ſic orit̃ dubium, nũqd taliter profeſſus poſt annũ ſit obligat⁹ eorũ religioni. So. Bar. Brix. diſputauit, & tenuit hoc ſuffice re, & ita recitat & ſequit̃ gl. in reg. eũ qui certus, de re. iu. li. 6. nam vr̃ ſatisfactum iuri, ex quo ſtetit in monaſterio p annum, licet nõ ꝓtinuũ, & hãc opi. ſequitur Spe. in ti. de ſta. reg. in §. j. in uer. 38. & uide Pau. & Io. de Lig. in cle. eos, eo. ti. Io. de Lig. tenuit ꝓtrariam ſniam, q̃n intermiſſum tps, minuit aſperitatẽ rl̃ę. Nã certum eſt grauius eſſe ducere abſtinẽtiam per annum ꝓtinuum, q̃ p annũ interpolatũ, ergo non pfecte expertus eſt iſte rl̃am. Item iura, q̃ faciunt mentionem de certo tpe, debent intelligi de tpe ꝓtinuo, ga reglr omne tps debet eſſe ꝓtinuũ, vt no. gl. in ru. de diuer. & tẽpo. præſc. & hanc opi. ego puto veriorem, & ea aperte tenet Bar. in l. interdũ, §. quoties, ff. de pub. p illũ tex. q dicit, ꝙ ſeruus dr̃ notitius, q non ſtetit in vrbe p annum ꝓtinuum, facit l. vna, C. de pfeſ. qui in vrbe Cõſtã. li. 12. Facit etiã quod le. & no. i. l. vbi fideiuſſor, ff. de ſol. ubi formatur qõ no. Pone ſtatuto caueri, ꝙ bãnitus a centum libris ſ. poſſit impune offendi, nunquid bannitus pro
50 libris reſpectu vnius debiti, pro aliis quinquaginta reſpectu alterius debiti, poſſit impune offendi? Et ꝛcluditur ibi, ꝙ nõ, quia ex quo ſunt diuerſa, nõ dẽnt coniungi ad faciendũ vnũ totũ, & ſic eſt ibi caſus, in quo quinquag. & quinquag. nõ faciunt centũ. Ita videtur dicẽdum in materia noſtra: nam propter intermiſſionem temporis diuerſificantur mores & opera hominum, vt in l. ſi non ſortem, in §. libertus, ff. de cõd. ind. & hæc bene notabis,
10 quia faciunt ad deciſionem multarum q̃ſtionum. †In gl. in ver. [Sed etiam monaſteriis,] in fi. no. bene gl. iuncto tex. ꝙ vbi eſt aliquid introductum in fauorẽ duorum, nõ põt alter alio inuito
c illi iuri renunciare. [c] Et ſcias ꝙ q̃nque priuilegiũ ſeu beneficium conceditur vniuerſitati; & tunc non poteſt ſingularis de uniuerſitate renunciare ẽt reſpectu fauoris ſui, & ita loquitur ca. ſi diligenti, de ſo. comp. Quandoque ꝛceditur pluribus particularib. uel vniuerſitati; ſed principaliter in fauorem particulariũ; & tũc quilibet particularis põt renunciare fauori ſuo, ita loquitur c. di
11 lecti, de ſo. cõ. †Sed ꝛ hoc, & ꝛ tex. op. Nã ex quo ius & rl̃a prohibent, pfeſionẽ ante lapſum anni; ergo, pfeſsio in ꝛriũ facta non ualet, quia geſtum ꝛ legem eſt nullum, vt 10. diſ. c. vides, & in re. quæ cõtra ius, de reg. iu. li. 6. & in l. non dubium, C. de leg. Sol. Dicit

ADDITIONES.

a ¶In prin. circa medium in 4. colum. in 3. membro prin. & in 5. in fi. & uide late per eundem Panor. & ibidem no. in c. cum contingat, in 5. colum. ſupra de iureiu.

b ¶Iterum rediit. Adde Lap. alle. 17. Adde Specu. in ti. de ſta. mona. uerſic. 38. Ang. in l. ſi. §. quotiens, ff. de pub. & Alex. de Imo. in conſi. ſi. in uol. 4. quod eſt And. Barba.

Seb. Sap. ¶ Rediit. Vide ſimiles q. per Iaſ. in l. ſi idem cum eodem, in prin. col. 3. uer. dictum eſt de ſummis, ff. de iuriſ. om. iud. ubi ponit q. ſi ſtatutum ſit, ꝙ qui ſteterit in carceribus per annum, debeat liberari amore Dei, an ſi aliqs ſtetit in carceribus per ſex menſes, & de nouo incarceratus ſteterit per alios ſex menſes, debeat liberari.

c ¶In quibus caſibus quis non poſſit renunciare iuri ſuo, uide plene per Arch. in ca. quam periculoſum. 7. q. 1. Et adde, quod omnia iura quæ dicunt quem poſſe renunciare beneficio, intelliguntur, ſi fuerit certificatus. Ita dicunt Arch. & Dom in c. placuit, ubi bon. tex. 38. diſt. ita dicunt tenere Hoſtien. in ſum. de fide. c. ſi quis. ſub. §. mulier. Circa hoc an renuncians debeat certificari de beneficio, cui renunciat: dicas, ꝙ ſi non eſt certus de beneficio ſibi competente, abſque dubio debeat certificari, prout uidemus in muliere renunciante beneficio Velleiani, quæ debet certificari per ipſum notarium, vt in l. a. & per totum, C. ad Velleia. Et quando ipſa mulier non certificaretur rurum iuuaretur tali beneficio, uide plene per Ioann. Ber. de Fir. in ſuo repert. in litera M. in uer. mulier contrahit, ubi dicit ad propoſitum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cit Io. An. ℨrium procedere, nisi lege speciali actus iustineretur. Vult dicere, ꝙ pfessio esset hic ipso iure nulla, nisi per istū tex. hic sustineretur; & ita cōiter transeunt hic Doct. Sed certe hæc solutio non est bona ad istum tex. quia hoc non procedit dispositiue sustinēdo, pfessionem, sed loquitur declarative. Patet ex eo, ꝙ tñ det ad consultationem, vt no. in c. cōsultationi. de temp. or. Item papa declarat professionem tenere ex ratione iniqua; ergo anteq̄ emanaret hoc c. pfessio tenebat. Ideo soluo ℨrium aliter, & primo sic. Vbi legis prohibitio non habet perpetuā cām prohibitionis, actus in ℨrium gestus non annullatur, vt no. in d. c. uides, & in ca. tua, de spon. duo. Prohibitio aūt, de qua hic, est tpalis. l. vt intra annū, &c. Secundo solue & aliter, ꝙ vbi prohibitio legis concernit principaliter fauorem alterius, talis prohibitio habet vim exhortationis; vnde tex. hic dicit professionē tenere, ga potuerunt isti renunciare fauori corū, & no. bene hanc solutionē, pro qua facit 4. dist. in c. deniq;. §. hæc & si legibus. Et per hoc
a posset attentari, ꝙ si statuto [a] prohiberetur mulierem contrahere sine consensu duorū agnatorū, ꝙ valet ℨctus in ℨrium gestus, ex quo lex, vel statutum specifice non annullat actum. facit l. si quis in conscribendo, C. de pac. Tertia sol. pōt dari, ꝙ vbi prohibitio fit simpliciter in fauorē prohibiti, nō impedit obligatio, q̄ quæritur Deo principaliter, sed tñ obligatio q̄ quæritur homini, ga in dubio non vr̄ lex de hoc cogitasse, pro hoc c. debitores, de iureiu. & facit quod s. dixi in no. & notabis quamlibet istarū solutionum ad sustinēdū actum ℨ legē. In gl. fi. in fi. Host. dicit ꝙ hodie imponitur pœna c. non solū, eo. tit. lib. 6. quod non placet Doct. quia illud c. loquitur in casu suo. s.ℨ Mendicantes, ideo in non Mendicantibus ferua quod dicit hic gl. ut pœna sit arbitraria. Sed vltra gl. q̄ro de q. quotidiana, nūquid solus abbas sine cap. suo possit recipere aliquē in monachū; & sic incorporare eū monasterio. Sol. tex. hic vr̄, ꝙ sic, dum dicit, Abbatē per se, vel p aliū.
b Sed Io. And. vr̄ sentire, ꝙ abbas debet prius cōsulere fratres. [b] Nā facit hic vnā apostillā paruā. dicens, ꝙ hoc abbas faciet consultis Fratrib. & trāseūt cōiter Doc. cū illa apostilla Io. An. Sed ℨrium sentit ipse Io. An. in gl. sua in c. fi. ℨ. eo. ti. li. 6. vbi tenet gl. q. de iure cōi creatio monachorū spectat simul ad abbatē, & ꝙentū, nisi ꝙsuetudo aliud habeat, all. c. ea nosc itur, de his q̄ fiunt a prælato, quod nō multū facit, quia loquitur in p̄sentatione, quæ spectat ad collegium. Sed illā opi. tenuerunt ibi Arch. & Io. Mo. alleg. iura, q̄ hoc non probant, & ℨ eos facit iste tex. & c. porrectū, §. eo. & c. nullā. 18. q. 1. vbi tex. no. dicit, ꝙ dispositio tota monasterij ꝙsistit penes abbatem, nec ex regula potuit hoc aperte concipere. Vnde dicerem spectandā esse consuetudinē, vt dicit tex. in d. e. fi. lib. 6. Vbi ꝙsuetudo cessaret, credo, ꝙ abbas debet hoc facere cum cōsilio capituli, per id, q̄d hr̄ in regula, vbi dr̄, ꝙ præcipua debet abbas ex plicare cum ꝙsilio capituli. Sed negari non pōt creationē monachorū esse quid p̄cipuum in monasterio, sicut collatio canonicatuū, & beneficiorū in ecclesia seculari. In quo casu vocant absen
12 tes, vt in c. cum in eccl. de præb. lib. 6. † Ex quo infertur, de iure cōi, ꝙ nō valet monachi receptio per abbatē facta sine consilio conuentus. Nam vbi requiritur à iure ꝙsilium, nisi adhibeatur, actus est nullus, vt est tex. not. iuncta gl. in c. nouit, de his, q̄ fiunt a p̄l. fateor tñ, ꝙ abbas non tenetur sequi ꝙsilium eorū, sed satis est requirere & expectare responsum; tum quia hoc vult regula; tū quia hoc est de iure cōi. Nam vbicunq; quis tenet requirere consilium alicuius, non tenetur illud sequi, vt in c. cū in veteri, de ele. vide quod ibi plene dixi. & per Bar. in l. j. §. si plures, ff. de excr. & in c. cum olim, de arb. Et per hoc infert. ꝙ vacante monasterio. non potest capitulum aliquem recipere in monachū, prout in simili dicitur in collatione beneficiorum spectante ad Episco. vt in c. vnico, ne sede vac. lib. 6. iuncto c. fi. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Quod statuto. Vide Bal. in l. 1. col. antepe. C. qui admi. Iaf. in l. vniuersa, col. pen. & vir. C. de preci. impe. off. vbi sentiunt contrarium.

b ¶ Prius consulere. Adde Oldra. consil. 97. & uide Cald consil. 16. hoc titu. ad quem pertineat monialium receptio, an ad solam abbatissam, per Lap. alleg. 32.

SUMMARIVM.

1 *Professio potest fieri per nouitiū, licet non sit in clausſro, & licet bonis suis fuerit vſus, & ita professus compellitur ad perseuerantiam regulę. 3.*
2 *Aegrotus etiam in maxima infirmitate constitutus, potest contrahere matrimonium tam carnale quam spirituale.*
4 *Habitus solum an sufficiat ad professionem.*
5 *Votum factum timore mortis siue naturalis, siue accidentalis, an & quo casu ualeat.*
6 *Timor mortis quo casu inualidet actum factum mortis timore.*
7 *Abbatis negligentia an præiudicet monasterio.*

CAP. XVII.

1 **Sicut nobis.** †Qui professionem fecit licet in clausſro nunq̄ permanserit, sed in seculo, & suis bonis vſus fuerit, ad obseruantiā regularem cōpellitur. h. d. Primo ꝙsultatio. Secundo nñio, ibi, [Fraternitatibus.] Casus li. Quidam clericus nimia ægritudine laborans, quasi de morte securus, & de recuperanda sanitate desperans, habitū monachorū regularium petiit, & accepit; sed ad ecclesiā non transiuit, nec bonis suis vti postposuit, videntibus & scientibus Epo, & canonicis ecclesiæ Nazarenensis, à quibus habitū susceperat regularē. Et cū per multa tpa seculariter se habuerit, q̄ siuit Episc. vtrū cōpellendus esset sumere regulare habitū? Rndet Papa, ꝙ si petijt & accepit, & professionē fecit, ecclesiastica districtione cōpellendus est, vt habitum regularē assumat, nec prodest illi, ꝙ tanto tpe extra
2 canonicā religionem manserit; imo in augmentū maioris transgressionis ipsius potest merito allegari. B. † No. j. ibi, [nimia ægritudine] ꝙ morbus quantumcunq; validus, non impedit obligationē professionis. Idem dic in matri. carnali. Nā quantūcunq; quis teneat ægritudine, ſp pōt matrimoniū ℨhere, de quo vide q.
3 quā ponit Io. An. in reg. sine culpa, de reg. iu. lib. 6. in Mere. † No. 2. ꝙ non est de substātia, vt qs profiteatur in monasterio, vnde in lecto & domo, ꝓpria pōt quis effici religiosus, vt hic, & in c. porrectū, §. eo. No. 3. religiosum nō posse prescribere ℨ bonum obedientiæ, ga semper est in mala fide, facit l. j. C. de ser. fu. & c. fi. ℨ. eo.
4 Sed quæro, ŧan solus habitus sufficeret ad ꝓstituendum aliquē religiosum? Sol. litera ista vr̄ aliquantulū diuersa. Nam in ꝓsultatio ne fit solū mētio de susceptione habitus, sed in rñsione papa vr̄ requirere professionē. Sed dic, ꝙ si habitus fuerit professorū, tūc sufficit sine professione, vt in d. c. ad nostrā, §. eo. Si fuerit nouitiorū, vel distinctus, tūc requiritur professio. Et quia forte papæ nō ꝓstitit de qualitate habitus; iō rndet requirendo professionem, sed intellige tacitā, vel expressam, & sic intellige dicta Doct. hic in
5 gl. 1. in fi. † No. bene finem gl. quia timor mortis animæ non excusat, nec dat cām retractādi actum. secus in timore mortis corporis. Ratio diuersitatis est, quia timor mortis animæ, nonnunq̄ incutitur à Deo, vt qs ducatur ad ꝙuersionem; & sic talis timor est appetendus. 16. q. 1. in c. reuertimini. sed timor mortis corporis fit ab homine; & talis timor est fugiendus tanq̄ violentus, &
a iniustus. Et cū quæritur, nunquid timor mortis excuset, sic [a] distingue post Doc. Aut est timor mortis naturalis, aut accidentalis. Primo casu nō excusat. Exemplū in grauiter infirmo, vt hic. Secundo casu subdistinguo, aut est mors accidentalis casualis, aut est violenta. Exēplum primi casus in timente periculū naufragii, vel incendii, vel hostiū; & iste timor non impeditactū, neq; inualidat professionē per rōnem supradictā. Nā Deus aliqñ incutit talem timorē, vt hō ꝙertatur. In secūdo casu pone exemplū in eo, qui timet mortem violentā sibi imminentē ab iniquo homine; nam si pp talē timorem quis ingrediatur religionē non reneretur ingressus, ex quo fecit, vt euaderet mortē violentā. Nam Deus respicit cor, & vult voluntariū militē, & ita loquit̄ c. j. q̄d me. cau. & p̄dicta potes adducere gñaliter ad validitatē vel ſualiditatē cuiusli-
6 bet voti. † In glo. 3. in fi. de hoc uide q̄d plenius no. in c. unico, de langui. per Inn. in c. cum olim, il 2. de priui. p Arch. 18. q. 2. c. abbates. & Vinc. hic, qui tenet ℨ hanc gl. dicens, ꝙ negligentia abbatis, non debet obesse monasterio: vñ monasteriū poterit bona illius uendicare, q̄d satis placet; & dic, ut plenius no. in locis p̄al. In gl. in uer. tanto tpe, no. ex gl. q̄d dixi in tertio no. s. ꝙ ℨ obedientiam non currit præscriptio, quia tanto sunt grauiora, &c.

ADDITIO.

a ¶ Quis metus habeat impedire ingressum religionis, vel non, de quo vide clarius hic Io. de Lig. qui recitat pulc. distinctionem, & uide per Spec. in ti. de statu mona. ver. 22. Et si timens, ne vna die interficiatur ab aliquo, ingrediatur religionem, an vitietur ingressus, vide per Host. in summa, de re. § & qualiter, prope prin. ad quem in hac quæstio. remittit Spe. eo. tit. ver. 22. uide quod no. in c. 2. quod me. cau. Et ꝙ uouens, dum est in infirmitate, uel alio periculo uitæ, ex quo habuit intentionem obligandi se, & cogitans de cā mouente ad uouendum, s. de euasione periculi, obligetur ex voto, licet in tribulatione & perturbatione, ex quo erat sanæ mentis, tenet. Arch. in c. sunt qui opes. 17. q. 4.

SUMMARIVM.

1 *Religiosus potest intrare religionem strictiorem, petita prius licentia; licet non obtenta, nu. 9. 10. & licet monasterium, in quo fuit, sit priuilegiatum, ne de illo ad aliud etiam strictius transeatur.*
2 *Religiosus ad hoc, quod possit transire ad aliam religionem, requiruntur tria. 3. 7. 12.*
4 *Prælatus non potest esse iudex in lite orta inter ipsum & subditum. Iudex an & quo casu possit cognoscere, an sua sit iurisdictio.*
5 *Regula aliquando reperitur sine exceptione.*
6 *Episcopus non potest deserere episcopatum, & transire ad aliquam religionem, quia vita actiua est fructuosior contemplatiua, sed ista est tuitior. 13.*
Monachus potest promoueri in Episcopum.
8 *Charitas est fons proprius, cui non communicat alienus.*
11 *Licentia, vel consensus, qui debent requiri in aliquo casu, debent ante actum, & non post interuenire.*
13 *Papa potest impedire ingressum religionis.*
14 *Clericus non petita licentia ab Episcopo potest religionem intrare; nisi ecclesia propter hoc grauiter lederetur, quia posset petere restitutionem in integrum, sicut si esset læsa in temporalibus. 12.*
Abbas potest vendicare monachum, pater filium, & maritus vxorem.

CAP.

CAP. XVI.

Licet. [a] †Potest religiosus, zelo sanctioris vitæ, ad religionē transire strictiorē, petita prius licētia p̄lati sui, licet nō obtēta; ēt si primū monasteriū sit priuilegiatū, ꝙ de illo ad aliud ēt arctiꝰ trāsire nō possit. Hoc dicit vsq; ad fi. & est casꝰ no. & quo tidie allegāt. Diuidit principaliter in duas partes. In prima exordiū, ex quo scdo factū diffinit ibi. [Cū ergo.] primo facit quinq;, nā primo ponit formā priuilegii. Secundo ipsius interpretationem, & interpretationis causam, ibi, [Quia tamen.] Tertio illam fortificat, ibi, [Cū ēt.] Quarto illam reallumendo ꝑficat, ibi, [Quo circa.] Quinto ꝑificationē determinat, ibi, [Illa.] Casus li. Quidā monachus sine licentia prioris sui trāsiuit ad ordinē Cisterciensem. Prior & fratres molestabāt eū dicēdo, ꝙ sine licentia nō potuit, ꝓpriū monasterium deserere. Peruenit hoc ad notitā domini Papæ: vñ ipse sup hoc scribit priori, & Fratrib. Dimo-
1 tien. a q̄bus monachus p̄dictus recessit, dicēs: Licet q̄buscunq; regularibus a sede Apo. sit p̄cessum, vt postq̄ apud eos p̄sessus fuerit, ad aliū locū, ipsis inuitis, ēt cā arctioris religionis trāsire non possit. Sed hoc ea rōne fuit illis p̄cessum, ne quis ex temeritate, vel leuitate in iniuriam sui ordinis sub prętextu arctioris religionis ad aliū possit ordinē se trāsferre, nō ꝙ debeat ei licētia denegari, ꝙ cum humilitate ac puritate eā duxerit postulādā. Qui ergo taliter a suo p̄lato licētiā postulauerit, ex lege priuata, q̄ legi cōi p̄iudicat, absolutus ad arctiorē religionem libere poterit se transferre, nō obstante, ꝓterua indiscreti ꝺictione p̄lati, ga priuilegium meret amittere, q̄ p̄missa sibi abutitur ꝓtāte. Vnde nouerint vniuersi, q̄bus hoc priuilegium fuerit ꝑceſſum, se de iure teneri, taliter postulātibus, transeundi licentiā imparti ri; quia sicut subditus licentiā a suo p̄lato cū humilitate & puritate postulare tenet, sic ꝑlatus sine difficultate tenet subdito licentiā indulgere, ne uideatur propositum impedire diuinitus inspiratum. Si vero probabiliter dubitatur, vtrum quis velit ad ordinem arctiorem, aut laxiorem ex charitate, aut ex temeritate transire, superioris est iudicium requirendum, ne forte angelus Sathanæ, in lucis angelum se trāsformet. Illud regulariter est obseruādū, vt nullꝰ Eps sine licētia Romani Pon. p̄sumat intra annū deserere p̄sulatū. ga sicut maius bonū minori bono p̄ferē, ita cōis vtilitas ſpāli vtilitati p̄ferē. Mādat ergo Papa p̄dictis Fratribus, quatenus p̄dictū monachū, q̄ de puro corde, & ꝑsicia bona ad ordinē Cisterciensē trāsiuit, vlterius nō molestēt, ga charitas est fons ꝓprius, cui non cōicat alienus. B. No. j. ꝙ vbi priuilegiū iuri diuino, seu inspiratio diuine in aliquo posſit p̄iudicare, est strictissime intelligendū. Vñ nō debemus interp̄tari, ēt vt aliq̄d operet, si nō pōt illud operari, sine derogatione iuris diuini, seu libertatis spiritꝰ, q̄d est valde no. Nā illud priuilegiū, de quo hic, parū uel nihil operat, sed ga plus timeti, &c. ℨ. de hær. c. aduersus. No. 2. interp̄tationem ad authoritatem Apostoli, vt quisq; debeat esse ꝑtētus ea vocatione, qua vocatus est, dēt intelligi, nisi in stinctu Spiritꝰ sancti ad sanctiorē vitā inducat. No. 3. aliā authoritatē Apostoli, ꝙ vbi Spiritus Dei est, ibi libertas, & ꝙ lex nō est imposita iusto. Sed aduer
2 te. nō. n. intelligas iustū non esse sub superiori suo; nam quilibet quantūcūq; sanctus recognoscit in hoc seculo superiorē, licet sū perioris potestas sit ligata respectu iusti. Est ergo iustus liber a lege peccati, nō aūt liber a ꝑtāte superioris. Ita no. determinat gl. in c. ad nostrā, de hæ. vbi latius vide, & tenebis menti illā gl. & vide
3 Inn. in c. past. post prin. de off. or. † No. 4. duo requiri ad hoc, vt religiosus licite possit transire ad aliā religionē. Primo, vt sēda religio sit strictior, sed o vt non trāseat ex temeritate, aut ex leuitate, licet zelo sanctioris vitæ: nō ergo licet in odiū primi ꝑlati transire ad religionē alterius strictiorē. Tertio extrinsecus requrit, vt petita licentia transeūdi a ꝑlato suo. [b] Nota. 5. duplicē esse legē. Quæ dā. dr̄ priuata, altera publica. Lex priuata dr̄ ſpālis inspiratione diuina, & dr̄ priuata, ga nō cuilibet accidit. Lex vero publica est
4 quo vide pulchrū tex. in c. duæ sunt. 19. q. 2. † No. 6. ꝙ vbi dubitat, an sēda religio sit strictior, vel an ex temeritate fiat trāsitus, nō stante verbo volētis trāsire, nec ꝑlati denegātis: sed superioris iudicii est requirēdū; & dicit Inn. illū hoc casu esse superiorē, ad quē appellaretur, si ite religiosus grauaret, q̄d no. Non. n. f. m eū, dēt
5 ap̄r̄ ꝑlatus esse iudex in cā sua. † Et no. bene ex hoc dicto, ꝙ vbi oritur contentio inter religiosum & superiorem suum, non dēt esse superior iudex in causa sua, sed debet adiri superior immediatus. Et no. ꝙ dicitur cā prælati, licet eum contingat rōne superioritatis. facit ad hoc gl. no. in c. statutum, in prin. de reser. li. 6. quæ dicit, ꝙ licet alias iudex posſit iter partes cognoscere an sua
6 sit iurisdictio, [c] tñ si iudex ꝓnuciter defendit suā iurisdictionē, vī suspectus, vt nō posſit cognoscere, an habeat iurisdictionem. & potest adduci sing. iste tex. ad q̄nem, nunq̄ d iudex ꝓcedens ex officio, posſit cognoscere, an sit sua iurisdictio parte negante. De quo remitto ad no. in c. super literis, de resc. † No. 7. ibi, regula ſubialiter obseruata, ꝙ qñq; est regula, q̄ nulla patit exceptionem. d & vī ℨ no. p gl. sup reg. iur. li. 6. q̄ dicit nulla esse regulam, q̄ non patiatur exceptionem. † No. 8. ꝙ Eps nō pōt deserere Epatū, vt trāseat ad religionem; nec sufficit sibi petere licentiā transeundi; vnde nec ipse petere, nec superior ꝑcedere debet, ex quo posſunt suis subditis prodesse. Ratio, quia vita actiua est fructuosior vita contemplatiua: vnde doctrina, labor, & solicitudo Episcopi, præferuntur silentio, contemplationi, & quieti religiosorum. Hinc est, quod religiosus potest promoueri in Episcopum, & sic cessare a silentio & ꝓtemplatione pp bonum publicum, ut in c. q̄d Dei, ℨ. de sta. reg. & 18. q. j. c. vni. Sed Epus nō pōt monachari: nam plus est illuminare, q̄ lucere, uita tñ contemplatiua est tutior, de quo vide tex. in c. nisi cū pridem, de renunc.
7 † No. 9. ibi, [Vitam duceret arctiorem] non ergo sufficit, ꝙ secūda religio habeat strictiorem regulam, nisi actu ducatur ibi vita strictior, & in hoc multi decipiuntur: & vide quod latius dixi in
8 c. fane. s. eo. ti. † Vltimo no. ꝙ charitas est fons proprius, cui non communicat alienus. Et hæc authoritas solet multis modis exponi, sed ad ꝓpositū pōt dupl̄r ītelligi. Primo, q̄d si dubitāt, qua cōscientia iste trāseat, relinquēdū est ꝓsciētiæ suæ; ga, ex quo extrinseca sunt bona, p̄mendus est bonus animus, iuxta illud Euangelii, A fructibus eorum cognoscetis eos. inf. de regu. iur. in ca. estote. Nam charitas non pōt p extrinsecas, p̄bationes liquidari, quia est fons proprius, cui alienus non cōicat, idest extraneus in eo non habitat. Secundo debet intelligi, ꝙ non dēt iste cōpelli ad

ADDITIONES.

a ¶ Pro intellectu huius decret. vide Host. in sum. de reg. §. & qualiter, uersic. Item religiosus ad strictiorem. Et uide quod no. Bald. in l. pe. de op. lib. Et adde, ꝙ dispositio huius decr. habeat locum in monialibus, est glo. quam repuro valde notab. in c. 1. in uer. perpetua, de statu reg. in c. Item adde, ꝙ sufficit petere istam licentiam etiam a solo prælato sine capitulo, secundū Arc. in c. statuimus. 19. q. 3. per tex. in c. religiosus, in fi. de electio. in 6. licet in contrarium faciat tex. in d. c. statuimus, in uer. sine communi. Et idem fir. Abb. in c. ea noscitur, in prima col. de his quæ fiunt a præla. Et adde hic inquantum dicitur de licentia, quod quando requiritur consensus per maiam licentiæ non sufficit licentiam interuenire tacite secūdū Io. An. in c. si Abb. de electio. in 6. Itē adde tex. iuncta gl. in uer. ante omnia, in cle. 1. uer. volumus, & quod super ea no. Imo. de foro com. Item non sufficit ꝙ ista licētia interuenerit post factum. dom. Ant. in c. cum consuetudinis, in 2. col. de consue. uer. quandoque requiritur per maiam licentiæ. Sed in cōtrarii facit tex. in c. omnis, de pœnit. & rem. & Bal. in l. 1. in pen. col. C. de admi. tu. vbi dicit, quando in actu requiritur licentia, non sufficit licentiam interuenire post factum. Et illud dictum Io. And. in d. c. si Abb. refert & sequitur La. alle. 87. in pe. col. & Lud. in l. 2. fol. mat. Eodem modo in actu requiritur authoritas expressa, non tacita, secundum Bal. in d. c. cum consuetudinis, in pen. col. quæ ita dicit notari in l. 1. ff. de aut. tu. Item adde hic, ꝙ uerbum, licentia, non denotat nudam uoluntatem, sed arbitrium boni uiri, secundū do. Abb. in c. pe. de cle. non resi. qui ita dicit tenere Bar. in extrauag. ad repri & in l. alio, ff. de ali. & cibaria leg. Simile dicimus in authoritate præstanda, quia non sufficit præstare tacitam authoritatem, tex. est in l. 1. §. mutus, ff. de tuto. quem tex. uide limitatum per Bal. in l. mandatum, C. man. & quādo in actu requiritur licentia specialis, quæ dicatur licentia specialis, uide per Dom. in c. hoc consultissimo, in prin. de rebus ecc. non alie. An autem sede abbatiali vacante possit Episcopus monacho licentiam dare transeūdi ad aliam religionē, uide Arch. in d. c. statuimus, circa medium, ubi uidēt tenere quod sic. Pro quo facit, quod no. Dom. c. 2. in prin. 2. col de sta. mon. in 6. ubi ponit, an sede uacante Capitulum succedat in potestate dandi licentiam. Item adde, ꝙ quando aliquid debet fieri petita & obtenta licentia, non sufficit, quod interueniat tacita licentia, ut no. gl. in uer. obtenta, in cle. 1. de testi. & Dom in c. 2. in prin. ult. col. de testi. in 6. Item quando fit mentio de licentia, intelligitur de obtenta, secundum Io. And. in re. cum nō stat, li. 6. quem refert & sequitur Do. in c. si religiosus, in prin. in 2. col. de ele. in 6. Et de uer. licentia. & quid de habente licentiam aliquid faciendi, uide omnino per Bar. in d. l. alio, ultra me. ff. de ali. & cibaria leg. Et quando sit in actu requiritur collaudatio alicuius, non sufficit tacitus consensus. Et hoc est dictum Aegi. in c. 1. de his quæ fiunt a præ. quem refert & sequitur ibi d. Abb. in 1. col. Et ad intellectum huius decre. uide Bald. in l. quæ sub prętextu. uer. ult. no. C. de sacr. of. eccl. Adde Lap. alle. 3 c. 80. consi. 245.

Zach. ¶ Adde illum in c. dilecto. nu. 13. & quod ibi notaui in apost. ad ipsum, in uer. taciturnitas non prodest, sup. de præb.

Ant. Fran. ¶ Ad hoc, quod hic dicitur de licentia, dicas, ꝙ ille dicitur uere habere licentiam, qui habet expressum consensum licentiantis, ita Io. And. sing. in c. si Abbatem, de elect. li. 6. in nouella, & per Alex. in l. si autem plures, ff. de aqua plu. arcen. Et adde, ꝙ licentia testandi data, uel concessa cleri. uel Episi. intelligitur etiam de testamento prius condito, quod facit ualere secūdum Pau de Cast. in l. hæc conditio filiæ meæ, in §. si fic, ff. de cond. & dem. & habetur per Alex. in l. militibus, C. de testa. milita. Et de licentia intrandi religionem strictiorem, quam sufficit petere licet non obtineatur, ultra ea, quę habentur in c. licet, de regu. uide Arch. 19. q. 4. in c. statuimus, & Io. An. in c. si religiosus, de ele. li. 6. & in c. 2. de testa. eo. li. in nouel. & Lap. alle. 62. & uide Card. in cle. 2. §. & si idem, de sepul. ubi dicit, quod licentia concessa clericis studendi, uel religiosis, intelligitur quoad omnia, sine quibus commode studere non potest, & uide Car. in cle. 1. in §. qui autem, de sta. mon. & in cle. 1. de celeb. missa. in 2. q. Et adde, quod licentia præstanda per iudicem in aliquo actu, debet præstari cum causæ cognitione, aliter actus non ualet. Ita Bal. Pau. de Ca. & Moder. scriben. in l. sed si lege. in §. prætor ait, ff. de in ius uocan.

b ¶ Et adde, ꝙ licet religiosus inuito Abb. possit transire ad strictiorem reg. ut hic, tamen oblatus monasterio hoc non poterit, ad hoc est gl. magi 27. q. 1. in c. vt lex, ad quam ad hoc alle. & dicit ualde sing. Abb. in c. quod a te, in 3. col. de cle. coniu.

c Zach. ¶ Sua iurisdictio. Adde Bar. in l. non satis. §. alienæ, ff. de proc. & in d. c. 1. C. eo. no. in l. præscriptione, C. si contra ius uel uti. pub. & in l. 2. ff. si quis in ius uo. non ier.

d ¶ Sic etiam est in l. quod sponsæ, C. de do. ante nup. secundum Bar. ibi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad redeundũ; quia magis tenetur quis, pdesse sibi, q̃ saluti alterius; est. n. charitas fons proprius, cui non cõicat alienus. In gl. in ver. [Licentia.] ibi, [De elect. cum de in vetere.] illud c. facit in ꝓrium, quia habens requirere ꝓsilium, tenetur debito tpe expectare iñsum. hic autem dr̃, q̃ sufficit petere licentiã. Sed solue: nã hic nõ dr̃ ꝓrium, fm Doc. & bene: debebat enim iste post licentiã petitã
9 debito tempore expectare rñsum. † Sed quæro extra gl. quid si prælatus deneget, vel non respondeat, vel alleg. cãm denegationis iniustã? Sol. dicit Inn. q in casibus istis & ꝓsimilibus, põt subditus incontinenti transire, non expectato alio tpe, ex quo ꝓstat de ꝓterua denegatione prælati Sed si prælatus allegaret aliquã iustam cãm, vel verisimilem denegandi licentiam, non debet subditus transire, sed instare apud superiorẽ, vt decernat, an prælatus habeat iustam cãm denegandi. † In ea. glo. ibi, [Consueuit dici, q̃ non.] No. vult enim q̃ licet subditus teneatur petere licentiã, si rñ non petijt, reuocandus non est; ex quo iusta cã motus transiuit. Et hanc opi. tenet gl. ſ. eo. c. sane, & facit multũ bene ille tex. pro hac opi. idem tenuerunt hic Pet. & Abb. Sed ꝓrium opi. tenet gl. in c. intelleximus, de cta. & qual. & gl. in c. mãdamus. 19. q. 3. Et ad c. sane, respõdetur, q̃ loquitur dispensatiue, vt ibi dixi. Hanc opi. sequitur hic Host. Io. And. & cõiter moderniores, præter Io. Cal. qui distinxit, an monasterium, ad qđ quis trãsiuit, sit priuilegiatũ, put hr̃ in princ. an non. Primo casu dẽt reuocari, vt priuilegiũ aliquid operet. Secundo casu, pcedit opin. ꝓria. Sed hæc opinio non placet dño G[illelmo] eius filio, nec mihi. q̃ a hoc priuilegiũ non operaret hunc effectũ, vt patet ex litera. Sed p opi. ꝓria, vt iste sit reuocandus, adduco rõnem literæ, dũ dicit petendã esse licentiã, ne bonũ obedientiæ ꝓtemnere videatur. Si ergo ex non postulata licentia ꝓsumitur ꝓtemnere bonũ obedientiæ, ergo non põt dici. q̃ instinctu Spiritus sancti transiuerit, sed potius ꝓsumitur cã leuitatis, nã obedientia in religioso est vnum de præceptis regulæ; eo ergo ꝓtempto, non est aliquid boni ꝓsumẽdũ. & p hãc literã & ipsius rõnem, ꝓfunditur opi. Pet. & Abb. hic, qui dixerunt hanc licentiã petendã ex debito honestitis, & non ex necessitate, & mouerũt se ex illis authoritatibus, Vbi Spiritus Dei est, &c. Conclude ergo istum reuocandũ ad primũ monaste-
11 riũ. † Ex p̃dictis, & ex tex. no. q̃ vbi in aliquo casu requirit licẽtia, [a]
a nõ sufficit eã petere ex postfacto, sed dẽt peti à princ. qđ no. † Et
12 in fi. gl. dicũt tñ Doc. q̃ si ex transitu istius grauiter læderet, vel infamaret primũ monasteriũ, dẽt restitui primo monasterio, pro hoc tex. ibi, [In iactura, &c.] nã si ecclesia petit restitutionẽ, cũ graui ter lædit in tpalibus, vt in c. j. de in integ. rest. fortius dẽt restitui, cũ lædit in spũalib. & in alienatione personæ. Ego dubito, an hoc sit verum p rõnem literæ in fi. [Charitas est fons proprius, &c.] non. n. pp lesionem monasterij dẽt impediri propositũ diuinitus inspiratũ. No. tñ in practica dictũ Doc. qa multũ restringit istã literã. † Extra gl. quæritur, quid de Abbate, vel alio ꝓlato exẽpto,
13 nunquid possit transire ad religionẽ strictiorẽ, prælaturis dimissis petita licentia, & non obtenta? Host. fuit in opi. q̃ sic, scilicet vt oporteat habere licentiã, sicut dr̃ in eo, & hoc pp vinculum ꝓlaturæ. Tu vide hãc q. plenius examinatã in Mercu. in regu. cũ non stat, lib. 6. vbi Io. And ꝓcludit, q̃ si isti ꝓlati inferiores habent superiorẽ citra papã, sufficit petere licentiã, licet non obtineat. Nã hæc litera ponit speciale de Epõ; ergo secus in ꝓlatis inferioribus, ar. c. nonne, de præsump. & hæc rõ placet, p hoc 16. q. vlt. c. ꝓgregatio. Sed si sunt immediate subiecti papæ, non põt transire papa denegante, eo vero non rndente, valet transitus in eorum præiudiciũ. papa tñ põt illos reuocare, & rones vide ibi. Et vr̃ ex p̃dictis papã posse impedire ingressum religionis. Facit qđ probat
14 in c. vni. de voto, li. 6. † Viterius q̃rit, q. d in sæculari clerico, nunqd põt intrare religionẽ nõ petita licẽtia ab Epõ? Inn. tenet, q̃ sic; sed si eccl. grauiter læderet, esset reuocandus, ar. in c. admonet, de renun. & 7. q. j. si q. vero. Extra gl. q̃ritur, pone, petita licẽtia & nõ obtenta, subditus transiuit, & ꝓfessus est in secũdo monasterio. Primus abbas ptendit transitũ iniustũ, & vult eũ reuocare: dubitabat de duobus. Primo, qua actione aget iste abbas. Sedo apud
15 quẽ debet iste ꝓsistere lite pen. † Circa primũ dicit Inn. hic, q̃ po
b terit agere rei vendicatione. Et no. hoc dictum, q̃ abbas põt vendicare [b] monachum suum, licet rei vendicatio non cõpetat, nisi dño. ut in l. rẽ, ff. de rei uend. Sed dic, q̃ ista est larga rei vẽdicatio, & cõpetit p homine libero supposito alterius potestati, adiecta tĩ cã. Vñ sicut pr̃ uendicat filium, adiecta cã de iure Romano, ita ꝓlatus vendicat subditum adiecta cã de iure cano. ita legit, & no. in l. j. ſ. p hanc, ff. de rei uend. Nunqd autẽ maritus possit uendica reuxorẽ, adiecta cã de iure diui. canonico, uel ciuili? Plane dicã in c. illud, de ꝓsump. Item & secundo poterit agere iste superior ꝓdictione ex canone, 16. q. 3. c. statuimus. Itẽ tertio põt implorare officium iudicis. Quoad secundã q. dicit Inn. q̃ ꝓsistit penes fm monasteriũ, cum sit in possessione istius, ar. in c. ex literis, de ꝓb. & ft. de libe. cau. l. ordinaria, cum sim. qa ẽt in primo retinet possessionem; & si declarabitur istum iniuste migrasse, reducetur ad primum monasterium sub competenti coercitione; aliàs autem perseuerabit in secundo monasterio, punito superiore de sua proterua denegatione.

ADDITIONES.

eb. Sap. ¶ Licentia. Vide Abb. in c. fi. col. 2. infra de eccl. ædifi. ubi dicit, q̃ si debet interuenire licentia in alienando, debet præcedere, nisi imminet tanta necessitas alienandi, quæ superiorem consuli non pateretur, refert & sequitur d. Ias. in l. si quis mihi bona. ſ. iussum, col. 6. uer. Amplio istam conclu. ff. de acq. hæred.

b. ¶ Vendicare. Adde Fede. consi. 184.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium dirimitur si coniuges religionem profitentur. 6. 8.*
2 *Affinitas contrahitur per illicitum coitum; & impedit matrimonium, postea contractum.*
3 *Pœnitentia ex consensu pœnitentis potest agi in loco angusto, & paruo.*
4 *Iuramentum non ligat coniuges de se adinuicem dimittendo.*
5 *Matrimonium si separetur ex communi consensu, semper potest reintegrari, si alter coniugum petat; & si non admittatur, poterit agere tanquam spoliatus possessorio recuperandæ.*
6 *Matrimonium potest separari quoad thorum propter cõtinẽtiam seruãdam.*
7 *Ille qui soluit usurario usuras, tenetur ecclesiæ denunciare, etiam q̃ contrarium iurauerit.*
8 *Maritus an possit intrare religionem inuita vxore.*

CAP. XIX.

1 Veniens. †Coniuges religionẽ profitendo, adinuicẽ se dimittere pñt, aliter, si se abiurant & non cõtinent, illicitũ est iurm. Prima pars ponit petitionẽ mulieris. Secunda prouidet, & iudicẽ dat ibi [Nos igitur.] Casus li. Quædã mulier ꝓxit matrimoniũ cum quodã viro in facie ecclesiæ, & diutius cohabitauit eidẽ; tandẽ orta fuit discordia inter eos ex eo, q̃ vir dicebat se quãdã amitã ipsius mulieris, anteq̃ eam duceret, cognouisse. Sed de hoc non fuit ecclesiæ facta fides: vnde ꝓgit, q̃ vterq; illorũ iurauit, alterũ non requirere, & postmodũ ad sæcula vota transiuit vterq; : viro secundo de medio sublato, mulier viro priore viuente, ad agendã pœnitentiã quoddã monasterium intrauit, postulãs sibi ꝓsilium salutare impendi. Papa vero ꝓsiderans, q̃ iuramentũ illud illicitũ fuit, mandat quibusdã, quatenus prædictũ virum moneant, & cõpellant, vt illã, quã superinduxit dimittat, & vxorẽ suã recipiat, audituri postmodũ, si quid fuerit q. Et si ꝺ matrimoniũ nihil fuerit probatũ, si vir ad religionẽ trãsire voluerit, ei licẽtiã tribuant trãseundi, vt & illa mulier in sto
2 ꝓposito possit remanere. Ber. † No. 1. ex isto tex. q̃ affinitas ꝓhibetur etiam ex illicito coitu, potens impedire & dirimere matrimo
a nium [a] post ꝺctum cum affine, ad hoc c. discretionẽ, j. de eo, qui cog. ꝓsan. hoc impedimentũ allegabat vir iste, dicendo, q̃ prius cognouit amitã vxoris suæ. Nam si hoc fuisset ꝺcta affinitas inter istum virum & omnes ꝓsanguineos mulieris cognitæ, vt in c. quod super, de ꝓsang. & affin. Sed hoc non fuit probatum in iu-
3 dicio, nec extra. † Secundo no. q̃ põt quis se facere ineludi in arcto loco ad peragendã pœnitentiã. facit c. qui uere. 16. q. 1. & facit pro his mulieribus quæ faciunt se includi Romæ in ecclesia S.
4 Petri in arctissimo loco. & in hoc tene menti istum tex. † No. vt. q̃ maritus & vxor non pñt, cum iuramento ẽt, sine cã hoc dimittere se adinuicẽ, pro hoc bo. tex. in c. tua, ſ. de iureiu. vbi la-
5 titus dicetur cũ glo. † Item no. & tene semper menti istũ tex. quia ẽt, vbi fuit voluntaria separatio mariti & vxoris, põt nihilominus hoc non obstante, alter coniugũ repetere, ẽt petendo restitutionẽ, q̃ dẽt fieri nõ admissis exceptionib. ꝓcernẽtib. ꝓprietatẽ monasterij; & habes casũ in quo ille, q non fuit ſpoliatus, põt petere restitutionẽ. Sed diceres tu, Qua actione iste aget? Dicit Inno. q̃ poterit iplorare officiũ iudicis, vel ităre p̃dictionẽ h⁹ decr. Plus ẽt dicit, q̃ si alter ꝓiugũ vellet redire, & nõ admittit, põt petere restitutionẽ, ar. in c. lras, de rest. ſpol. & dicit hãc esse rõnẽ: Maria, & vxor nõ pñt dissoluere matrimoniũ. ẽt quoad thorũ, sine legitima cã. vñ eo ipso, q̃ alter vult redire, & non admittit, intelligit ſpoliari. qa qs retinet quasi possessionẽ matrimonialẽ, ẽt in absẽ
6 tia: & idẽ qđ Inn. hic, sentit simp̃r. gl. in d. c. lras. † In gl. in ver. illici tũ, ibi, [Propter ꝓtinentiã.] no. ſp istã gl. q̃ maritus & vxor, ẽt non intrãdo religionẽ, pñt ſtãdo in hoc seculo viuere & ſeparari quo ad thorũ, dũmõ hoc faciãt pp ꝓtinentiã obseruãdã; secus si ex ira vel ex indignatione hoc faciãt, sicut ifti fecerũt. vide ad mãm gl. in c. nosse. 30. q. j. & dicã post Inn. in c. dudũ, de ꝓuer. ꝓiug. Hoc in limitat hic hoc primũ dictũ, qñ ꝓiuges sunt ſuspecti de ꝓtinentiæ
b tia, [b] putã qa iuuenes. Nã tũc nõ pñt se ſeparare, p̃textu ꝓtinentiæ
7 nisi ambo intrẽt religionẽ, ar. c. cũ sis, & c. vxoratus, ſ. ti. pr. qđ fa-
tis placet. † Et in fi. gl. no. hãc caudã gl. q̃ bñ non ꝓtinuat ad fa-
8 cienda; & facit, vt nullũ iurm possit ligare cũ q̃ soluit usuras, quo minus peccatũ usurarii denũciet ecclesiæ. Idẽ sentit gl. in c. ad no
strã, il. 2. de iureiur. plenius dico in c. 1. eo. tit. † In gl. in ver. prælati, in fi. gl. hæc uidetur difficilis iuuenibus, sed pro declaratione op.

de eo.

ADDITIONES.

a Zac. ¶ Impedire & dirimere matrimonium. Adde, quod no. in apo. ad ipsum post eum in c. literas. nu. 5. in uer. per illicitum coitum. infra de despon. impub & in c. de illis, nu. 2. in apost. in uer. contrahitur affinitas, infra de eo, qui cogn. consan. uxo. suæ.

b Seb. Sap. ¶ De incontinentia. Adde, q̃ ex facilitate delinquendi præsumitur fornicario, secundum Bal. in l. fi. C. ñ mancip. ita uen. ne prosit. & ibi tex. no. p̃ eos, qui tenent vxorẽ alienã inuito marito, sub p̃textu familiæ.

de c. significasti, de diuor. vbi maritus nõ arctat ad recipiẽdum vxorem, sed hic mulier ꝓmisit adulterũ, qa illicite transiuit ad se cunda vota; ergo maritus nõ debebat ꝓpelli ad recipiendũ eam. Sol. ꝓrium, ꝓcedit, q̃n alter tñ fuit adulteratus; sed hic vterq; fuit adulteratus; & sic vnus non põt obiicere ꝺ alium. c. pen. & vl. de adul. vnde hic habebat locum illud tacitũ prouerbiũ, Nil tu mihi, nec ego tibi. nil Catilina Cethego. Nam Catilina & Cethegus fuerunt ambo ciues Romani, & socii cuiusdã coniurationis. Nã ambo ꝓspirauerunt ꝺ vrbẽ, vt hr̃ plene in Salustii Catilinario, & in inuectiua Ciceronis ꝺ Catilinam. Quasi dicat gl. q̃ sicut isti non poterant adinuicem improperare delictum ꝓspirationis, ita nec isti cõiuges delictum adulterii. In gl. fi. in fi. Io. And. dixit gl. procedere, si uxor adstrinxisset se voto. Sed latius Inn. discutit hunc articulum, & multũ variat. Et primo vr̃ velle, q̃ inuita coniuge non potest iste maritus intrare religionem, & sic debet intelligi, quando vxor non contradicit. Postea Innocen. videtur transire ad aliam opi. dicens, q̃ ea inuita põt religionẽ intrare: quia, ex quo mulier iurauit, non dẽt audiri ꝺ iuramentum suum ex persona sua, ar. in c. si vero, de iureiu. Sed hic fuit audita in fauorem mariti, vt maritus eriperetur a peccato adulterii, in quo iacebat. Hæc opi. mihi non placet, quia iurm illud fuit illicitum; quia non possunt se maritus & uxor abiurare ex cã inhonesta, vt est tex. clarus in d. c. tua. de iureiu. Ideo sic concludo, q̃ aut ista mulier faciendo se includi ad pœnitentiã agendam, emisit votum perpetuæ ꝓtinentiæ, saltem ex proposito; & tunc procedit dictum gl. Nam quoad se valuit votum, vt in c. quidam, j. ti. prox. & sic non põt resistere marito volenti intrare religionem. Aut nullũ votũ emisit, & procedit prima opi. Inn. vt ea inuita nõ possit maritus ĩtrare religionẽ; qa illa separatio nõ valuit, vt i d. c. tua.

SVMMARIVM.

1 *Monitus potest intra annum probationis ad sæculum redire, nisi appareat voluisse omnium mutare vitam. 2. 6. vbi ponuntur signa, quod noluerit mutare vitam, & infra eo. c. statuimus, in fi.*
3 *Monitus siue receperit habitũ nouitiorũ, siue professorum, qui intra annũ probationis exit monasterium, an possit cõtrahere postea matrimoniũ, & an licite possit stare in sæculo, & an sit obligatus alicui religioni in genere. 4.*
5 *Monitis, qui exierunt religionem, nõ prohibentur reacipere vestes, cum quibus intrauerunt, nisi sint nimis lasciuæ, quas non debent portare in signũ antiquæ religionis.*
6 *Clericus habens beneficia, an statim quod efficitur monachus, etiam intra annum probationis perdat beneficia.*

CAP. XX.

1 Consulti. †Qui ad monasterium ꝓuertitur, sumẽdo habitum nouitii, põt intra tps probationis redire ad seculum, nisi appareat eum vitã voluisse mutare omnino. Cõmunis diuisio. Secunda, ibi [Licet.] in qua distinguit duo mẽbra. Secundum ibi, [Aut si,] Casus lite. Aliquis intrauit monasterium habitum sumendo nouitii. Quæritur, vtrum intra tempus, probationis ante factam professionem licite possit ad seculum redire? Sup hoc diuersi diuersa dixerũt. Inn. tñ distinguit, vtrũ ille, qui quærit, propositum absolute vitã mutare, vt in habitu regulari Deo de cætero famulaturus, vel regularẽ obseruantiã cõditionaliter experiri, vt ita demum, si ita sibi placuerit, profiteatur ordinis disciplinã, aut si forte sibi displicuerit, ad seculũ reuertat. In primo casu, vt regulariter viuat ad laxiorem saltẽ regulã trãsire tenetur. In secũdo vero casu põt ad seculũ redire. Vt ergo appareat, q̃ fuerit eius intentio ab initio propositum, & intentionẽ protestetur: hãc intelligẽ fm illã ſ. c. pe. B. Primo no. ex isto tex. ibi, [Nouitius.] q̃ est dare habitũ distinctum nouitiorũ ab habitu professorum. In quibusdã tñ locis habitus est indistinctus, quia idẽ dat nouitiis & ꝓfessis. In quibusdã vero habitus est indistinctissimus, qa non solum ꝓfessi, & nouitii eo vtuntur, sed ẽt ducentes cõem vitam cũ eis, vt est tex. in c. j. eo. ti. li. 6. & vide bo. gl. in cle. eos eod. tit. Secundo no. ex hoc & ex tex. q̃ licet in regula S. Benedicti expresse non caueat de habitu nouitiũ, tñ põt assignari certus habitus pro nouitiis ex ꝓsuetudine, vel statuto religionis. Modo in iure dubitatur, vtrũ quis debeat experiri religionem in habitu seculari? De quo dic, vt no. in c. super eo, ſ. eo. vbi dixi. † No. tex. satis notabilem, q̃ habitus nouitiorum, seu ipsius assumptio cum proposito mutandi vitã, & relinquendi seculum, obligat quẽ religionem, saltem in genere; vnde nõ põt amplius redire ad seculum. † An sit iste sit verus monachus, ut non teneat matrimoniũ [a] postea ꝺctum, est difficilis qõ; & no. Inn. sentit, q̃ matrimoniũ nõ tenet, & per ꝓsequens q̃ iste sit verus religiosus. Mouet, quia illud probatur mutãdi vitã, cũ sit qđdã votũ solẽnizatũ p susceptionẽ illius habit⁹, & clari⁹ hic tenẽt Host. & Gof. Dicũt. n. Host. & Vin. q̃ si iste habuisset vxorẽ ꝺcognitã, potuisset ilico vxor alteri nubere, quasi hoc, ꝓpositũ solẽnizatũ cũ susceptione illius habitus fuerit dissolutũ ipsum matrimoniũ, nõ consummatum, ac si uere religionẽ fuisset professus. et dicit Io. And. hoc satis probari expresse in c. beneficiũ, j. eo. ti. li. 6. vbi tex. dicit bñficium illius, q̃ susceperit habitũ nouitiorũ, posse alteri ꝓferri, si apparet eum idẽter eũ noluisse absolute vitã mutare. Simile dicit Inn. in eo, qui renũciauit secu
lo, recipiendo habitum religionis, uel si renunciauit propriis, vel emisit votũ ꝓfectiæ. Secus si voluisset nõ comedere carnes, vel facere aliq̃ abstinẽtiã. Nã hoc casu p susceptionẽ habitus nouitiorũ nõ solẽnizaret votũ. Et sic sentit in effectu, q̃ votũ alterius ex tribus subſtantialibus regulæ, solẽnizatur p susceptionẽ habitus nouitiorum, vt sic amplius redire nõ possit ad seculũ. Et cũ hac opi. trãsit hic Io. An. & fere oẽs scribẽtes ꝑter d. Car. q̃ tenet istos non esse veros religiosos, q̃q̃ nõ possint redire ad seculũ, & per ꝓsequens matrimonium ꝺctũ p istos tenere; mouetur, quia p susceptionẽ huius habitus nõ fit ꝓfessio tacita, uel expressa; ergo votũ nõ est solẽnizatũ quoad dirimẽdũ matrimoniũ postea ꝺctum, ut in c. j. de voto, li. 6. Et ita refert ꝓsuisse in facto. Non ob. c. non solum, eo. ti. li. 6. vbi est tex. multum stringens, in materia, q̃ æquparat, p fessum tacite, vel expresse, & istũ, q̃ ꝓposuit ultã absolute mutare, qa ille tex. solũ æquiparat quoad hoc, vt neuter possit redire ad seculũ. Vñ fatendũ est istum, de quo quærit, non posse sine periculo animæ redire ad seculũ; sed dẽt ĩtrare religionẽ saltẽ laxiorem, vt hic in fi. tũ per hoc non sequitur, quin matrimoniũ ꝺctum teneat, licet pœnitẽtia sit sibi imponẽda de transgressione uoti. Tollitur. n. primũ votũ tanq̃ simplex per matrimoniũ sequens, tanq̃ p fortius vinculũ, vt in d. c. j. & facit in simili c. pe. j. eo. li. 6. Hæc opi. mihi satis placet, & adduco vnã rõnem, ad q̃ non uideo respõsum. Votũ non solennizat, vt ſ. dixi, quod dirimendũ matrimoniũ post ꝺctum, nisi per professionẽ expressam, vel tacite factã alicui de religionibus approbatis, vt in d. ca. j. de uoto. Sed certũ est, q̃ iste, qui suscepit habitum nouitiorũ, nõ fecit hãc professionẽ; ergo nõ est votum solennizatũ. Minor probatur, qa professio nõ põt fieri sine consensu monasterii, & conuersi, vt in d. c. ad apostolicã, ſ. eo. Nã oportet, vt interueniat cõsensus illius, q̃ põt istũ incorporare religioni, ut dixi in ca. porrectũ, ſ. eo. sed monasteriũ dãdo habitũ nouitiorũ nõ intendit istũ recipere ad ꝓfessionẽ; immo vult experiri mores prius: ergo non põt dici istũ fecisse p fessionẽ ex illo ꝓposito, ẽt tacite. Nã cũ ista ꝓfessio sit quidã quasi ꝺctus, & inde oriat reciproca obligatio, nõ põt ꝓsistere ex parte vnius tñ. Li omnibus, la 2. ff. de ac. & obl. & l. Labeo. 2. ff. de ver. ſi. optime facit c. si tibi absenti, de preb. li. 6. Hinc no. tex. in c. non solum, præalle. ponit istũ casum, de quo q̃ritur separatim ab eo, in quo quis fecit, p fessionẽ expressam, vel tacitã. Ex hoc ẽt infertur q̃ iste nõ sit verus religiosus, ex quo p fessio tacite, vel expresse non fuit recepta a superiore, vt in d. c. ad apostolicã, ſ. eo. a ꝓrio sensu. Cõclude ergo, q̃ iste, de quo quæritur, & ꝓsimiles, non sunt veri religiosi; sed peccant mortaliter stãdo in seculo, & non intrando religionẽ, ex quo propositum habuerunt mutandi perpetuo vitam. Rõ, quia ex tali proposito vr̃ Deo uoluisse seruire: & sic venit ꝺ uotũ stãdo in seculo, nõ tñ obligatur ad intrãdũ eandẽ religionẽ, sed põt intrare laxiorem, ut hic notanter probatur: hæc procedunt cum quis suscepit habitũ
4 nouitiorum. † Sed dubitatur, qđ de eo, qui recipit habitum, p fessorũ intra annũ probationis. Dubiũ est notabile, & causatur ex c. nõ solum. & c. ꝓstitutionem, j. eo. li. 6. vbi dr̃. q̃ talis obligat religioni in genere. & nõ in specie, & sic vr̃. q̃ cũ nõ sit interim monachus alicuius monasterij; sed dẽt ꝓpelli ad intrandum aliq̃ religionem; si interim ꝺhat, tenet matrimoniũ. Sed ꝓrium tenet Io. And. in c. ꝓstõrem, & c. unico, de voto, li. 6. & Specu. in ti. de stat. reuer. 43. Mouetur Io. An. & bene, quia iste fecit professionẽ tacitam in certa religione: vnde licet ex certa cã nõ obligẽt alicui religioni in specie; tñ professus fuit in ea religione approbata, et ex hac rõne põt inferri ad id. qđ ſ. dixi ꝺ Io. An. hic, & Inn. q̃ cũ iste, qui suscepit habitum nouitii, non fecerit, p fessionẽ, ergo nõ põt dici religiosus, nec dẽt impediri matrimoniũ sequens, & hæc no. quia sunt quotidiana. In gl. 3. ibi, [Vr̃ habere locũ.] vult ergo gl. q̃ hoc c. hodie corrigatur per c. statuimus, qđ nõ ꝓcedit. Non. n. corrigitur sed declarat. Vel dic, q̃ illud c. procedit quoad ecclesiã: qa ecclesia nõ ꝓpellit ipsum, nisi euidenter appareat, q̃ uoluit rit vitã mutare; sed quoad istũ ingressum nõ est necesse, q̃ appareant hæc signa. Nã ipse sibi ꝓscius esse dẽt, vtrũ ꝓposuerit muta
5 re uitam, vel non; & sic proprie loquit iste tex. † In gl. in ver. [Secularitẽr.] in fi. vult gl. q̃ iste põt se conformare aliis secularibus, ex quo nõ proposuit vitam mutare, sed non dẽt viuere dissolute. Ex quo inferunt Doct. q̃ vestes seculares poterit deferre. Nam regula S. Bñdicti dispositi, vt in eo habitu, quo intrauerunt, redeant, vt in c. sup eo, ſ. eo. dicit tñ Io. An. q̃ si primo vestes erant nimis lasciuæ, honestũ esset, vt illas deponerent in signum antiquæ religionis, ar. in l. seruos, C. de quæst. Ego puto hæc omnia p̃cedere ex honestate, & nõ ex debito; quia in nullo obligatur iste vltra alios seculares; sed exhortatiue fuit dictũ, vt non viuat seculariter. In gl. in ver. [Remeare,] ibi, [Qui tñ sub conditione, &c.] No. gl. nam sentit, q̃ vbi intrasset cum proposito mutandi uitam, non ualeret matrimonium postea ꝓtractum; & sic sentit illam opin.

Inn.

ADDITIO

a ¶ Matrimonium. Adde quod uoluit Cal. consi. 5. & consi. 26. hoc ti. Seb. Sap. ¶ Matrimoniũ teneat. Vide relata per Ge. in c. penult. de regula. li. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

6 Inn.& sequacium,de qua ſ. Dic latius, vt ſ. dictum eſt. † In gl.ſi.in
ſi.& hæc vlt. opi. probatur hodie ℣.eo.c. ſtatuimus,& in c. non ſo-
lum, ℣.eo.lib.6. vbi recipiens nouitiorum habitum , libere poteſt
intra annum ad ſeculum redire ; niſi appareant ſigna euidenter
q̃ voluiſſet abſolute mutare ſeculum, puta, quia ipſemet fuit cõ
feſſus, vel nunc confitetur, vt dicit Inn.& Hoſt. ℣.eo.c. ſtatuimus.
vel dimiſit beneficium ſuum, vel fecit teſtamentum , vel quid ſi-
mile, vt no. in d.c. non ſolum, lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius, qui intra annum probationis redit ad ſeculum, poteſt licite ad beneficia, & ad ordines promoueri.*
2 *Minor non obligatur ad votum religionis, niſi factus maior ratificet; ſed minor doli capax, poteſt ſe obligare Diabolo.* 2.

CAP. XXI.

1 **Poſtulaſti.** †Qui intra annum probationis non facta profeſſione redit ad ſeculũ , licite poteſt ad ordines, & beneficia promoueri. h.d. Cõis diuiſio. ſecunda ibi, [Nos.] Caſus liter. Aliqui intra quartumdecimũ annũ aſſumpſe runt habitum nouitiorũ, poſtmodum intra annũ ante factã profeſſionẽ ad ſuas eccleſias ſunt reuerſi,& Epis ſuis hoc ſcientibus ad ſacros ordines ſunt promoti. quæritur , vtrum ibi debeant tolerari? Rñ. Papa, q̃ pp hoc non ſunt à ſuis eccleſijs amouendi. B. No. 1. q̃ recedens de religione intra annũ probationis non inhabilitatur ad ordines & beneficia ſecularia , ſed illa poteſt licite
2 poſſidere, ſicut quilibet alius clericus ſecularis. † Sed quæro. q d ſi iſte propoſuit abſolute mutare vitam, nunquid poſſit promoueri ad beneficia ſecularia? In hoc dubio diſtinguerem , q̃ aut illo tempore voti , vel propoſiti erat maior 14.ann. & tunc non põt habere in ſeculo beneficiũ, ſiue beneficia; immo eſt cõpellẽdus intrare religionẽ, vt ℣.c. proxin fi. Aut erat minor, & tunc libere poterit promoueri ; q̃a ante pubertatẽ non obligat̃ quis ad votũ religionis, vt in c. ad noſtrã, ſ.eo.& clarius in c.1. ℣.c. li.6. ubi dr̃, quod ẽt ſi expreſſe fecerit profeſſionẽ, nõ obligatur, niſi maior factus ratã hẽat illam profeſſionẽ expreſſe, uel tacite p delationem habitus per annũ ꝓtinuum. In gl. ibi [& Inn.] intellige de Inno. III. huius decre. authore. q̃a in hac q. rñ det hos pueros nõ miniſtrare poſſe rite in illis eccleſijs, ſi malitia ſuppleat ætatẽ, quia intrando religionẽ ſimpliciter ſine ꝓteſtatione uñr abſolute uoluiſſe uitã mutare . Sed hęc uerba fuerunt ſublata in cõpilatione huius uoluminis, q̃a p ea fouebant̃ duæ falſæ op. Prima opi. Hug. qui uoluit, q̃d malitia ſuppleret ætatẽ, quoad ingreſſum religionis. Huius ꝓtium tenẽt cõiter Doc. & uĩ probari in c. ad noſtrã, ſ.eo. ubi requiritur, q̃d annus 14. ſit cõpletus; ad idẽ c.j.eo.tit. li.6.
3 Nec ob. †q̃d dr̃ de matrimonio carnali, quia nõ tñ quis obligat in illo, ſicut in ingreſſu religionis; & pro hoc c. q̃a in inſitis ſ. eo. ubi p̃ duram obſeruantiam , requiritur ætas 18. ann. & ſic ingreſſus religionis non ꝓcedit pari paſſu cum ꝓcũ matrimonij.
a Non ob. q̃d doli capax [a] ſe p̃t obligare Diabolo. Nam Diabolus non q̃rit de liberationẽ hoĩs, ſed caſum. Nam ſemper parat inſidias ad homines callidẽ decipiendũ, ut dicit tex. in c. uiſis. 16. q. 2. Sed Deus, qui nemini inſidiatur, q̃rit deliberationẽ. iuſt. n. mi litem uoluntariũ, ut no. in c. non eſt, 15. q. j. unde Apoſtolus: Quę nõ ẽpit, deliberet, q̃ ingreſſa eſt , pſeueret, ut hr̃ trãſumptiuẽ 27. q. j. c. nuptiarũ. & de hoc ar. uide q̃d no. 20. q. j. in ſumma. & c. cũ uirum, ſ. eo. & gl. bo. in cle. eos, eo. tit. & in hoc tene ſp̃ menti iſtã gl. Secunda opi. falſa, quæ fouebatur per illa uerba Inn. eſt, quia ex illis inferebatur proteſtationem fore neceſſariam in aſſumptione habitus nouitiorum: quod falſum eſt, ut in c. ſtatuimus. ℣. eo. & in c. non ſolum, eo. tit. lib.6.

ADDITIO.

a ¶Adde, quod ſcribit Io de Lig. in c. porrectum, ſupra eo. Seb. Sap. ¶ Capax. Vide Abbatem in c.1. infra de deli. pueror. vbi refert puerum quendam propter blaſphemiam fuiſſe raptum a Diabolo in quinquennio. vnde dicit Ang. in l. neque impuberes, ff. de in ius uoc. q̃ impubes doli capax poteſt excommunicari.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius cenſetur profeſſus, ſi vltra annum portat habitum monachalem.*
2 *Monaſteria ſubſunt Epiſcopo loci de iure communi.*
3 *An & quo caſu per delationem habitus religionis dicatur quis profiteri.*

CAP. XXII.

1 a **Ex parte.** †[a] Qui ultra annũ portat habitũ monachalẽ in monaſterio, ubi ſunt habitus diſtincti, cẽſe tur profeſſus. h.d. Cõis diuiſio. Secũda ibi, [Ideoq;.] Caſus liter. Quidam ſunt , qui cũ pluribus annis portauerint habitũ monachalẽ, tñ profeſſionẽ monaſticã non fecerunt. Cũ iſti poſtmodũ arguunt̃ ſuper eo, q̃ propriũ habent, & aliàs irregulariter uiuũt: dñt ſe non teneri ad carentiã proprii, nec ad ꝓtinentiam, ac alias regulares obſeruantias, cum habitus non faciat monachũ, ſed p feſſio regularis. Significatũ fuit hoc d. Papæ. Vnde mandat Epo loci, quatenus quoſlibet ſibi ſubiectos, qui prædicto mõ terram duabus uijs ingredi nituntur, cõpellat per cenſu. eccl. ut poſtq̃ p annum habitũ geſtauerint monachalẽ, regulam ſm formam ordinis profiteantur & obſeruent; & ad hoc cenſura eccl. cõpellan
2 tur. † No. 1. q̃ monaſteria ſubſunt Epo loci de iure cõi. ad hoc c. abbates. 18. q. 2. & c. monaſteria. No. 2. ex hoc, & ex tex. Epm poſſe cõpellere religioſos ad profitendum expreſſe, & ad carentiam
b proprii, [b] & alias obſeruantias regulares. Vlt. no. q̃ habitus monachalis habet uotum annexum . Nam ſine expreſſa profeſſione quis cenſetur religioſus, ex delatione habitus, q̃d intellige, ut ℣.
3 ſubijciam. † In gl. ſi. in fi. Dic clarius , cum quæritur, an exaſſumptione & delatione habitus quis debeat cenſeri profeſſus. Eſt. n. triplex habitus. Quidã diſtinctus, ut quia alio habitu utunt̃ nouitij, alio profeſſi. Alius indiſtinctus ut qa profeſſi, & nouitij, utunt eodẽ habitu. Quidam. n. eſt indiſtinctiſſimus, ut quia non ſolum nouitij, & profeſſi, ſed ẽt ducentes cõem uitam cum eis, deferũt eundẽ habitũ. & potes ponere exemplũ in iſtis Fratribus S. Ant. vel in aliis, qui ſolum deferunt crucẽ in pectore. Primo caſu, cum habitus eſt diſtinctus, ſubdiſtingue: Nam quædã eſt diſtinctio latens, vt quia habitus profeſſorum ſolum benedr̃. Quædam eſt diſtinctio patens, vt in colore, ſciſſura, ſeu forma. Primo caſu deferens illũ habitũ in religione p annum, ipſo facto cenſet profeſſus, ſi erat maior 14. an, vt eſt tex. in cle. eos, eo. ti. & ſic eſt caſus, in quo delatio habitus nouitiorũ obligat quem religioni intra annũ. Secundo caſu, cũ diſtinctio eſt patens mõ p̃dicto, non obligat religioni, quãto cunq; tpe talem habitũ quis deferat, ar. in cle. eos. Et in hoc caſu intellige dictũ Inn. & Abb. qui dñt ẽt, q̃ ſi quis p 20. ann. deferret talem habitũ, non cenſeretur profeſſus. Et dicit Abbas ſe vidiſſe ſuper hoc literas abſolutorias Papæ. Secundo caſu principali. cũ habitus eſt indiſtinctus, procedit principaliter hæc litera, vt deſerens p annũ cenſeat profeſſus, nec ꝓcedit ꝓteſtatio ℣rium, vt c.1. eo. ti. lib.6. Idem dic in 3. caſu cũ habitus eſt indiſtinctiſſimus, dummõ fuerit aſſumptus à maiore 14. annis. Nam ſi à minore, nõ obligatur, quia põt præſumere illũ habitum portare. ſicut alij religioſi, qui non ſunt religioſi; ſed ducunt uitã cũ religioſis. probat in c.1. eo. tit. li.6. & dic plenius, vt ibi no. in d. cle. eos, eo. tit. Vbi vero habitus profeſſorũ eſt diſtinctus; tunc p ipſius delationẽ per triduũ ſcienter factã cenſetur quis profeſſus, ſed obligat̃ religioni in genere; ſi talẽ habitũ aſſumpſit intra annum probationis, vt in c. conſtitutionem. §. j. eo. tit. lib.6.

ADDITIONES.

a ¶ Vide quod no. Spe. in ti. de ſtatu monach. uer. 63. & uide Arch. in c. quia ingredientibus, in ſi. 19. q. 3. ubi dicit q̃ ſi nouitius intra annum proteſtatur, q̃ non intendit profiteri, licet poſt ea remaneat in monaſterio poſt annum, ſibi hoc non præiudicat, & hoc tenet Vinc. in c. nuper, de ſtatu monac. uer. 64. & dicit de hoc dicendum, ut no. in c. conſulti, in ſi. ſupra eo. Item pro intellectu huius decr. uide omnino Bea. Tho. in 4. ſen. diſtin. 18. q. 1. art. 3. ante me. uer. ad 5. an uorum interpretatum obliget, ubi dicit, q̃ſi religioſus poſt tempus ſtatutum in monaſterio permanſerit, intelligitur obligatus ex voto interpretato, niſi tempus fuerit prolongatum ex cauſa, & dicit, q̃ talis, qui obligatur ex uoto interpretato , intelligitur obligatus ad tria ſubſtantialia principalia religionis, ſed ad alias obſeruationes non uidetur obligatus, præcipue ſi ſit ſimplex, qui talia diſcutere neſciat.
Ant. Fran. ¶ An permanens in religione, facta proteſtatione, q̃ non intendit profiteri poſt annum a die proteſtationis, obligetur religioni, non obſ. proteſtatione uide gl. in c. diaconus. 29. diſt. & Inn & Doc. in c. Cumana, de ele. & uide Car. in cle. 1. ut li. pend. in 6. Et quid operetur illa proteſtatio ingreſſi monaſterium intra annum, uide Bal. in addi. Spe. in tit. de ſtatu monac. uer. pen. & Spec. in eo. tit. in uer 64. & habetur per Bald. in l. pacta nouiſſima, C. de pac. in 1. col. in uer. & illa gl. & no. Doc. in c. 1. quod met. ca. & quãdo proteſtatio iuuet proteſtantem, vide late per Bar. & de modo illam faciendi in l. non ſolum, in §. morte, ff. de ope. no. nun. & per doc. & cano. in c. cum M. Ferrarien. de conſt.
b Zach. ¶ Carentiam proprij. Adde Bar. in auth. ingreſſi, in 2. q. C. de ſacroſanct. & Car. in cle. 1. §. fi. de ſta. mon.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius intra annum probationis poteſt libere redire ad ſeculum; niſi appareat vitam mutare voluiſſe tacite, vel expreſſe, de quo infra nu.* 3.
2 *Libere poteſt illud fieri, quod non dependet ex conſenſu, ꝓtentibus vitæ necessariis.*
4 *Nouitius, qui exiuit intra annum monaſterium, an recuperet bona donata, vel aliter alienata.*

CAP. XXIII.

1 **Statuimus.** †Intra probationis annũ. libere quis redit ad ſeculũ; niſi profeſſionẽ fecerit tacite, vel expreſſe, vel appareat eũ vitã mutare voluiſſe. h.d. primo. Secũdo dicit, q̃ ad hoc vt dignoſcantur nouitij à profeſſis, debet habitus profeſſorũ benedici in locis, vbi habitus non eſt diſtinctus. Duo ſunt dicta. Secundũ ibi, [Nihilominus.] Secundũ ſubdiuiditur. Primo ſtatuit. Secundo excipit, ibi, [Niſi.] Tertio rõnem ſubdit ibi. [Quod cũ.] Caſus liter. Statuit in c. iſto, q̃ nouitij in ꝓbatione poſiti, libere p̃nt ad priorẽ ſtatũ redire intra annũ ante q̃ ſuſcipiãt habitũ, q̃ dari ꝓfitentib. ꝓſueuit, vel ante profeſſionẽ emiſſã, niſi appareat euidenter, q̃ tales uoluerint uitã mutare, & in religione Dño ꝓpetuo ſeruire, cũ licitũ ſit cuilibet renunciare iuri ſuo. Statuit inſuper, ad oẽm ambiguitatẽ tollendã, q̃ cũ in quibuſdã locis religioſis habitus nouitiorũ non diſtinguãt ab habitu profeſſorũ, tpe ꝓfeſſionis bñdicant veſtes, q̃ ꝓfitentib. ꝓcedunt vt p
2 hoc habitus nouitiorũ diſcernat̃ ab habitu profeſſorũ. B. † No. 1. rkam & quatuor caſus exceptos. Regula. n. eſt, q̃ nouitius poſt libere redire ad ſect. Ii intra annũ ꝓbationis. & põdera ver. libere. Ex quo inferi, q̃ de neceſſitate nõ teneẽ petere liam ab aliquo. Nam

Nã de ſignificatu huius verbi, Libere, eſt, vt non requiratur alicuius licentia, vt no. in c. licet Epſs, de pb. li. 6. & in c. de multa, eo. ti. Ad hoc tene mẽti iſtum tex. q̃ nõ ſolet ad hoc allegari; ergo nõ põt dici nouitius fugitiuus, ſi receſſit a monaſterio ſine licentia
1 Abbatis; dummõ nihil abſtulerit a monaſte. † Caſus excepti ſunt quattuor. Primus, ſi ꝓfeſſionẽ fecerit intra annum. Hunc tñ casũ diſtingue, put hr̃ in c. conſtitutionem, §. j. & in c. non ſolum, eod. ti. li. 6. Secundus eſt, ſi intra annum ſuſcepit habitum profeſſorũ, vt in d.c. ꝓſtõnem. Tertius caſus eſt, ſi euidenter appareat eũ abſolute voluiſſe vitam mutare, & intellige hunc caſum, prout plene dixi ſ.e. in c. ꝓſulti. Quartus caſus colligitur a ℣rio ſenſu, vt poſt annum poſſit redire ad ſeculum. Iſte caſus procedit intelligẽdo q̃ habitus nouitii non eſſet patenter diſtinctus ab habitu profeſſorũ. Et ẽt poſt annũ, vt dixi ſ. in c. prox. Item no. valere ꝓſuetudinem, vt habitus nouitij non diſtinguat̃ ab habitu profeſſorum. Ex quo colligi poteſt, q̃ iuſte põt nouitio dari habitus religionis. Vlt. no. q̃ ubi nõ eſt diſtinctio habitus, dẽt bñdici veſtes, q̃ dantur profeſſis; non aũt illæ, q̃ dantur nouitiis. In gl. ibi, [Intra annum.] dic latius de iſto habitu, an & q̃n obligẽt, ut ſ. dixi in c. præcedenti. Et in fi. glo. tene hanc opi. vlt. q̃ eſt hodie approbata p c. bñficium, ℣.eo. lib.6. & latiſs gl. ponit diuerſitatem inter matrimonium carnale, & ſpirituale. Nã in carnali non põt quis ſeruire p alĩ, merito ſtatuitur terminus breuior, vt in c. ex publico, ℣.ti. prox. ſed in ſpirituali poteſt quis ſeruire per ſubſtitutos, ideo non dẽt auferri bñficium indultum a iure. Sed quærit hic Hoſt. quid de aliis bonis: pone, q̃ aliqua donauit, vel legauit ante ingreſſum, nunquid illa bona recipiet, ſi intra annum egrediatur? Rñdet, q̃ ſi fecit proteſtationẽ, q̃ intendebat probare regulã, recuperat illa bona, quia vr̃ donat ſe cã mortis, & ſic cã non ſecuta, recuperat bona, arg. in l. mortis cã, ff. de do. cau. mor. facit l. non omnis. ff. ſi cer. pe. Si vero non fecit proteſtationem, non eſt quærendum de recuperatione, q̃a ꝓſumitur, q̃ abſolute uoluit vitã mutare, ex quo prius diſpoſuit de bonis, & hæc no. In gl. in ver. [Euidẽter,] ibi, [Dicat, vel faciat.] no. gl. & idem vult Inn. dicens, q̃ ſi iſte fuit ꝓfeſſus, vel nunc ꝓfitetur, q̃ aſſumpſit, vel aſſumere velit habitũ nouitiorum aũ mutãdi vitã, ſufficit hoc. Idẽ dicit, ſi fecit prius teſtm̃, vel donationes, vt ſ. dixi, vel reſignauit beneficium ſuum, vel quid ſimile.

SVMMARIVM.

1 *Abbas generalis habet ius excommunicandi Abbates inferiores.*
2 *Abbas unius monaſterij non ſubijcitur Abbati alterius monaſterij.*
3 *Abbas poteſt monachos excommunicare, & facere eos denunciari excommunicatos a prælatis eccleſiarum.*
4 *Monachus fugitiuus ſi non mutat ſtatum, quicquid acquirit, acquirit prio ri monaſterio. ſi uero mutauerit ſtatum, diſtingue, vt hic.*
4 *Authoritate noſtra, iſta uerba quid important.*

CAP. XXIIII.

Ne religioſi. Religioſi fugitiui, annuatim ſunt requirendi, & cogendi, vt ad monaſterium reuertantẽ. h.d. Diuiditur. Primo ponitur ꝓſtitutionis cã. Sc̃do ꝓſtitutio ſubmittitur, ibi [Statuimus.] vbi duo facit. Primo prouidet circa electos, & fugitiuos. Sc̃do circa inobedictes, ibi, [Si uero.] Caſus lite. cũ prælati corrigere teneantur ſubditorum exceſſus, & oues vagabundas reducere ad ouile, ne ſanguis eorũ de ſuis manibus requiratur, ſtatuit Papa Gregorius, vt p̃ſidẽtes Capitula celebrandi ſm ſtatutum Concilii generalis, ſiue Abbates, aut Priores requirant fugitiuos ſuos, & electos de ordine ſuo ſolicite annuatim, reducendo eos ad clauſtrum, ne vagabundi diſcurrant in animarum ſuarum periculũ, & ſi in monaſteriis ſuis reci pi poſſunt, cõpellant Abbates, ſeu priores eorũ, vt eos recipiant, ſalua ordinis diſciplina. Si aũt regularis ordo hoc nõ patitur, pro uideant, vt apud eadem monaſteria in locis ꝓtentibus vitæ necessaria talibus (ſi abſque graui ſcandalo põt fieri) miniſtrent̃ ad agendum ibi pœnitentiã, alioquin a liis domibus eiuſdem ordinis prouidebitur eiſdẽ. Si aũt & iſti fugitiui inobedientes exti terint, excõicentur, & tandiu ab eccleſiarum prælatis excõicati publice nuncientur, & tandiu ab eccleſiarum prælatis excõicati publice nuncientur, donec ad mandatum ſuorum prælatorum humiliter reuertantur. B. No. i. q̃ religioſi faciunt Capitula generalia, ſeu prouincialia, quod ſtellige ſm id, quod hr̃ in c. ſingulis, 1. de ſtatu reg. & in tali caſu ꝓſtituuntur aliqui prælides, de qb. loquitur iſta litera. No. 2. q̃ huiuſmodi p̃ſidentes habẽt poteſtatem excõicandi. † No. 3. q̃ Abbas generalis, ſiue prior generalis hẽt poteſtatem excõicandi tã Abbates, q̃ inferiores totius ordinis, & intelligitur litera ſm ꝓſuetudinem, ſeu ſtatuta quorundã religioſorum, qui olim vniuerunt ſe, faciendo vnum caput ſup torã religionem, vt eſt videre in Ciſtercienſibus, & Carthuſienſibus: ſed de iure cõi quodlibet monaſterium habet regimen de ſe. nec Abbas ſubiicitur alteri Abbati, ſed Epo loci. 18. q. 2. c. Abbates. & c. monaſteria. Itẽ no. vnũ hodie prouiſum p hãc ꝓſtõnẽ ℣ ſ. rkam religioſorũ. Nã in certo caſu fugitiui & electi nõ dẽnt recipi amplius in eiſdẽ monaſteriis. Pone exẽplũ in ordine S. Benedicti: nã ter fugiens non eſt amplius recipiendus. Sed iſte tec. prouidet, ne hẽat occaſionẽ vagandi, q̃ recipiãt in proprio
monaſt. non tñ, q̃ uiuat cum aliis, ſed ſtabit in arcto loco, vt in cr
2 gaſtulo, ſeu ſtãta camera. † Vlt. no. q̃ Abbas põt excõicare [a] mo
a nachum; & quod plus eſt, põt facere denunciari excõicatũ ab ec cleſiarum p̃latis, ſi eſt fugitiuus, & remanet extra monaſterium. Sed q̃ro, q̃a fit mentio de fugitiuis, & electis, qs dicat fugitiuus? Sol. dic hic ſm Io. An. fugitiuum eſſe, qui morat extra monaſte. & celat ſe ſuo Abbati. Pro hoc l quis ſit fugitiuus, ff. de ædi. edic. & dic vltra eũ , q̃ eo ipſo, q̃ religioſus recedit a mona. & nõ eſt ſub obediẽtia p̃lati, eſt apoſtata, no. Inn. in c. ſi. de ren. Quid aũt, ſi intrat aliud monaſteriũ, dic, vt no. in c. ex parte. de temp. or. & c. Io. ſ. eo. Eiectus vero dr̃, quia ſuo ſuperiore fuit eiectus a mona-
3 ſterio, culpa ſua forte exigẽte. Sc̃do q̃ro, quid ſi fugitiuus, [b] vel eie
b ctus aliquid acquirit extra monaſterium? Dic reſpectu fugitiui, q̃ aut non mutat ſtatum; & tunc acquirit monaſt. vñ Abbas põt eum uendicare cũ oĩb. acquiſitis, ſicut ſeruus acquirit domino, ut eſt caſus in d.c. Abbates, uide Inn. in c. olim, ℣.de priuil. facit l. j. & l. poſſideri, ff. de acq. poſ. Aut mutat ſtatum; & hoc põt duplici ter ꝓtingere, aut promouetur ad eccleſiã ſecularem, aut intrat aliud monaſteriũ. Primo caſu ea, quæ acquirit intuitu eccleſiæ, cedunt eccleſiæ, ut in c. cum in officiis, de teſt. & in c. relatum. eod. ti. Aut acquirit intuitu perſonæ, & acquirit monaſterio; quia remanſit monachus ſui monaſterij; ex quo non fuit legitime promotus ad eccl̃am ſecularem. Secus dic, ſi fuiſſet legitime promotus. Nam tunc nullam hẽt cõionem cum monaſterio. 16. q. j. c. ne pro cuiuslibet. ſed acquirit ipſi eccleſiæ ſeculari, ad quã legitime fuit promotus. 18. q. 1. c. 1. Aut dubitatur, vtrũ acquiſiuerit intuitu ꝓnæ, aut eccleſiæ, & tũc recurrendũ eſt ad ꝓiecturas, vtrũ habuerit a propinquo, aut ab extraneo, vt in c. requiſiſti, de re. Si vero intrauit aliud monaſterium, & tunc aut minus legitime, & reuocat cũ oĩb. acquiſitis, vt in c. Io. ſ. eo. Aut tranſiuit legitime; & ea, quę acquirit ante ingreſſũ ſedi monaſterii, cedunt primo monaſterio, quia ante ingreſſum ſedi remãſit monachus primi monaſt. ar. 21. q. 2. c. ſi quis iam. q̃d procedit ſm Doc. ẽt ſi habuiſſet licẽtiã ſtrãdi aliud monaſteriũ. q̃d no. Sed poſt ingreſſũ ſedi, acqriſ ſcdo monaſterio, arã d.c. ſi qs iã. & d.c. j. Circa electos vero dic, vt no. 1 c. j. ℣. de lãgui. & ĩ d.c. Abbates. 18. q. 2. uide q̃d dixi ĩ c. ſicut̃ no bis, ſ. eo. Sed q̃ro circa p̃dicta: quia text. loquit̃ de p̃ſidentib. patribus Abbatibus & ſuperiorib, quid de inferiorib. vel de his, qui non habent patres Abbates, vt cõiter reperitur in ordine S. Bñdicti? Sol. iſte tex. non aperit intellectum, nec Doc. ſed põt dici, q̃ ſi iſti q̃gregãt Capitulum ſui ordinis; tunc præſidentes hoc habebunt facere, quia ex litera non ſolum dat poteſtatem Abbatib. generalib. ſed etiã p̃ſidentibus Capitulo. Sed vbi non faceret Capitulum, nunquid quilibet Abbas ſui monaſterii poſſit facere ꝓtenta hic? Dic, q̃ põt, & debet reuocare fugitiuos, vt in d.c. Abbates. & credo eum peccare, niſi reuocet, q̃ uis hoc nõ patiatur, quia mens huius ꝓſtõnis uendicat ſibi locum in quolibet monaſterio. Sed ideo Papa facit mẽtionem de gñali Abbate, quia Abbas ſpecialis non curabat q̃nq; reuocare monachos fugitiuos et eiectos. Itẽ Abbas ſpãlis nõ põt ꝓpellere monachos alterius monaſterii ad recipiendum iſtos, qui non poſſunt collocari ſine ſcãdalo proprii monaſterij, ſed hoc facit Abbas generalis authorita
4 te domini Papę, & tanq̃ delegatus ipſius. † Vt pateẽt tex. ibi, [Au
c thoritate noſtra.] pro ſignificatu iſtorũ uerborum, [c] vide tex. cũ gl. in c. j. de cle. cgro. li. 6. & in c. cum aliquibus, de reſcr. eo. li. Et põdera, quia hæc verba fuerunt adiecta ſolum in eo caſu, quo non poterant iſti recipi ſm prouiſionem rkę, vñ fuit opus, q̃ authoritas Papæ interc̃ederet. reliqua vero puto, q̃ iure ipſorum p̃nt ſuperiores hoc facere, per iura ſuperius alle. & ſic tẽpora dicta doctorũ hic. In ea. gl. ſi. in fi. vel diſtingue latius ſm Hoſt. q̃ aut iſte obtulit bona monaſterio ſufficientia; & tunc ex illis' bonis ſuſtẽtabitur, ar. in c. de lapſis, alle. in gl. Aut nulla obtulit, aut non ſufficientia, & tunc ſi utrunq; monaſterium eſt ſufficiens, tenẽt primum pp memoriam priſtinę fraternitatis, ar. in l. ſeruos. C. de q̃ ni. Aut ſm tñ eſt ſufficiens, et illud tenetur, ar. in c. paſce. 86. diſt. Aut neutrum eſt ſufficiens, & tenetur prouidere Eps, qui habet prouidere omnibus indigentibus, non ualentibus ſibi quærere victum. 82. diſt. in c. j. & c. 2.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Monachum. Vide Inn. & alios in c. uolentes. infra de pri. & in c. cũ ab eccleſiarum, de off. ord. Hoſt. in ſum. ti. de ſen. ex c. §. quis poteſt.
Zach. ¶ Excommunicare monachum. Adde an poſſit abſoluere eũ excõicatũ ab oĩb. cenſuris a iure inductis, uide quod notaui in apo. ad iſtum in c. qñ, nu. 3. in apo. in uer. cũ Abbate, ubi diſſentio ab eo. ſup. de ui. & ho. cle.
b ¶ De hoc, an acquirat monachus fugitiuus, uide ipſum d. Abb. Pan. in c. q̃d a te, in ul. col. ſup. de cle. coniu. item uide Ol. in cõſ. 65. & uide Bal. poſt Bar. in l. 1. C. ubi cã ſta. agi deb. & Bal. in l. 1. C. ubi quis decu. uel coh. Itẽ cui acq rat monachus licẽtiatus, vt poſſit trãſire ad arctiorẽ, ſi q̃rit ante trãſitũ, ad hoc uide gl. 18. q. 1. in ſum. & in c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. & per Car. hic i 4. q. Et de monacho cui facta eſt donatio ſub cõdõne, q̃ pẽdẽte cõd. trãſit ad aliud monaſteriũ, cui acq̃rit, uide bis pul. per Io. de Li. & Arch. i temporalibus i c. ſtatutũ, in fi. 18. q. 1. & uide q̃d no. ro. in cle. dudum, de ſepul. in ul. col. & omnino uide elegantem q. quam ponit Pau. de Ca. in l. non eſt dubium, C. de iure deli. de qua uide in terminis per Bar. in l. a. in fi. de ſec. tab. & omnino per Inn. poſt Bal. & Ang. in l. ſi quis mihi bona. §. 1. de acqui. hæ.
c ¶ Vide Bar. & d. Ale. de Imo. in l. qua, ff. de iuri. om. iu. & d. Matth. in no. 90.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Conuersione coniugatorum. Rub.

Supra visum est de regularibus in genere, sed quia coniugati q̃nq; intrant monasterium; & dubitari posset de eorum ingressu; ideo ad clariorem doctrinam author posuit specialem rubricam. De materia habetur 33.q.6.& 27.q.2.c.fi vir & vxor. No.q̃ sola mulieris licentia non sufficit, vt maritus intret religionẽ; sed oportet, vt ipsa vouerit ꝓtinentiam, vel vt intret religionẽ; & dic, vt ℣. latius dicã. †In gl.fi.ibi, [Sed tene primũ.] Vult ergo gl. q̃ sola vxoris licentia non sufficiat, vt teneat ꝓfessio mariti. Ego putarẽ, q̃ vbi vxor fuisset certificata, seu fuisset iuris ꝓscia; tunc dãdo licentiã, tacite vr̃ vouere ꝓtinentiam; & sic non reuocaret ingressus mariti. Ratio, quia qui vult vnũ, vr̃ velle omne id, ꝙ quod puenit ad illud. c. prudentiã, de off. dele. & l. ad rem mobilẽ, & l. ad legatũ. ff. de procu. facit c. vidua, §. ti. prex. sed ingressus mariti non põt irreuocabiliter fieri; nisi vxor vouerit ꝓtinentiam. c. cũ sis, ℣. eo. ergo dando licentiã marito ingrediendi, vr̃ vouere ꝓtinentiam, & ad hoc alle. gl. in c. ferratim. 32. dist. c. qui vxorem. 33.q.5. & multũ bene facit tex. ille. facit ẽt in arg. c. veniens, ℣. eo. Procedit ergo iste tex. vbi vxor erat istius iuris inscia; & potest argui p istum tex. q̃ in hoc casu excusat mulierem, ignorantia iuris. † Et vt plene habeatur materia istius c. quæ satis est intricata, distingue, capiendo verba Io. An. & Cal. in c. ex parte, ℣. eo. cũ generaliter q̃ritur, an & qñ coniuges, vel eorum alter possit intrare religionẽ, vel promoueri ad ordines, vel aliter vouere. Et dic, Aut. n. matrimoniũ non est ꝓsumatũ, aut sic. Primo casu, aut alter coniugum vult intrare religionem, ꝓfitendo, & põt ẽt inuita vxore, vt probat in c. verũ. & c. ex publico, ℣. eo. Aut vult vouere ꝓtinentiam, seu intrare monasteriũ, & non profiteri; & non põt intrare inuita coniuge, vt d. c. ex publico, & in c. vna sola. 32.q.5. Aut vult ad sacros ordines ꝓmoueri, & cõiter tenet, q̃ non põt inuita coniuge. Vnde in hoc casu magis deferẽt religioni, q̃ ordini; q̃a per ingressum religionis soluitur matrimoniũ nõ ꝓsumatũ; non aũt sic per susceptionem sacri ordinis; quia non est a iure approbatũ. no. gl. ℣. de voto, c. 1. lib. 6. vide quod habetur in extraua. Io. 22. quæ incl. Antiqua. † Si vero matrimoniũ est cõsumatum; & tunc aut volunt vouere ꝓtinentiam, statu non mutato, & põt; & talia matrimonia dicuntur sanctiora; quia melius põt uacare orationibus, & ꝓtemplationibus diuinis, cessando à carnali coniunctione, ut in c. q̃d Deo patri. 33.q.5. facit q̃d no. in c. charissimus, ℣. eo. Aut alter trũ uult uouere, & põt in sui ꝓiudicium, non aũt in ꝓiudiciũ coniugis; sũ non põt exigere debitũ, sed tenetur reddere. facit c. quidã, ℣. eo. & si alter ꝓsentiens s'm Inn. hic, quominus possit exigere, nisi ẽt ipse uoueret: nã si ambo uouerint, nõ tenet amplius alter alteri reddere debitũ, ut in d. c. q̃d Deo patri, no. in c. charissimus, ℣. e. Aut uolet mutare statũ, & hoc põt ꝓtingere multipliciter, aut maritus uult esse Epus, & tunc requiritur, q̃ uxor intret monasteriũ; ẽt si non sit susꝑcta de incõtinentia, ut c. sane, ℣. eo. & est casus specialis. Aut uult ad ordines ꝓmoueri, & si uxor est susꝑcta, dẽt intrare religionẽ; aliàs aũt, si non est susꝑcta, sufficit, q̃ uoueat ꝓtinentiã reddere debitũ, ut in c. coniugatus. ℣. eo. † Aut uult intrare monasteriũ: & si alter cõmisit adulteriũ, põt ẽt eo inuito, quia committendo adulteriũ perdit ius, q̃d habebat in altero quo ad mutuã seruitutẽ. c. Agathosa. 27.q.2. & hoc ĩ adulterio carnali. Quid aũt in adulterio spirituali, ut si alter incidat in hæresim? = Dic ut no. in c. fi. ℣. eo. & c. 2. de diuor. Aut alter nõ cõmisit adulteriũ, & tunc aut intrat altero ignorante, aut sciente & ꝙdicente, aut eo dissimulante, aut eo ꝓsentiente per metũ, aut p dolũ. Itẽ aut ꝓsentit simpliciter, aut uotũ ꝓtinentiæ emittendo. Primo casu, q̃n intrauit altero ignorante, dic q̃ põt reuocari ad petitionẽ huius ignorantis, ut in c. placet, ℣. eo. Si uero sciente & ꝙdicente, idem est dicendũ, ut in c. quidã. ℣. eo. Idẽ si alter sciuit & dissimulauit, ut no. in c. ꝓsuluit, ℣. eo. Si tñ in vita non reuocauit, non põt post mortẽ remanentis in seculo, ꝓfessus exire monasteriũ, ut in d. c. ꝓsuluit, s'm Cal. & idẽ dicit Cald. in casibus ꝑcedentibus, & sequentibus, in quibus põt fieri reuocatio. Si enim non reuocauit in uita coniugis, non põt ingressus post illius mortem exire monasteriũ; quasi cesset cã, quæ intialidabat illius ingressum; & hoc tene, licet Inn. in c. quidam, ℣. eo. multum uariarit. Aut alter ꝓsensit inuitus, & fit reuocatio ad ipsius petitionẽ, in c. accedens, ℣. eo. 34.q.5. in c. notificasti. Idem si cõsensit per dolũ, ut in c. ueniens, ℣. eo. † Si uero cõsensit sponte alterius ingressũ, non tamẽ emittendo uotum continentiæ, tunc sunt opi. Nam quidam, ut Abb. hic, & Inn. uolunt, q̃ si remanens in seculo est iuuenis, debet ad petitionem ipsius ingressus reuocari. Cal. tenet q̃ solũ ex iudicis officio, q̃d mihi placet. Nam præstando cõsensum, renunciauit iuri, q̃d habebat in altero, non ergo habebit amplius actionẽ. Pro hoc uide bon. gl. in c. uxoratus, & in c. seq. ff. eo. Sed iudex ex officio suo, ne cõmittatur adulteriũ per remanentẽ in seculo educet illum de monasterio. Et credo, q̃ hoc casu ille sit uerus religiosus, ex quo uxor cõsentit uñ post mortẽ uxoris dẽt cõpelli ad redeundũ ad monasteriũ, ar. in c. ex parte, ℣. eo. & q̃d ibi no. q̃ Cal. Etiam crederẽ, q̃ si dãs licentiã, sit cõscius iuris, q̃ tunc nõ fiet illa reductio, quia, ut s. dixi. dando licentiã, tacite ur̃ uouere, ut no. in iuribus præall. Aut cõsensit ingressui alterius, uouendo continentiam, & si est senex, potest licite fieri. Vnde remanebit in seculo, & alter perseuerabit in religione, ut in c. cum sis, & in c. uxoratus, & in c. ad apostolicam, ℣. eo. Aut remanens in seculo est iuuenis, & susꝑctus de incontinentia; & non dẽt superior patrialium ingredi, nisi alter ingrediatur, ut in iuribus proxi. allegat. Sed si de facto ingrediatur, tenet ingressus secundũ omnes; q̃a ꝓfessio coniugis non est de substãtia, ꝓfessionis alteriu, ut no. in c. significauit, §. eo. tenet Fede. cons. 36. Sed remanens in seculo ex quo est susꝑctus, & uouit, cõpellitur ingredi monasteriũ, ut in c. significauit ꝑal. Sed in hoc sunt opi. nunq̃ teneat, ꝓfiteri. Nã Inn. ibi, & hic tenet. q̃ non cogit profiteri, sed dẽt recludi in monasterio, ut arceat à uagationibus, q̃a ultra ꝓprium ꝓsensum non cõpellitur quis profiteri. 33.q.1. c. integritas. Host. tenuit q̃rium in d. c. significauit. mouetur, quia non est licita cõio in monasterio professorum cum non professis, ar. in c. ut clerici, §. titu. prox. Item quia uouendo tacite obligatur religioni, ex quo non poterat stare in seculo sine suspicione incontinentiæ, ar. in d. c. significauit. Io. Cal. dicit satis æque distingui posse q̃a aut alter uouit intrare religionẽ, & cõpellitur profiteri, ut in d. c. Agathosa. Aut simplr uouit ꝓtinẽtiã dãdo sibi marito de intrãdo monasterium, & si erat iuris conscia, compellitur profiteri. 33.q.3.c.q̃ uxorẽ. Aut fuit iuris inscius, & sit talis, quem excusat iuris ignorantia, puta miles, minor, mulier, uel agricultor, & tunc compellitur non profiteri, sed esse in monasterio, ar. l. cum de indebito, ff. de proba. Aut non erat talis, & compellitur profiteri, arg. in d. c. qui uxorem. † Id q̃d dixi in muliere, quidam non admittunt, q̃a mulier non excusatur ab ignorantia iuris ultra masculos, nisi in casibus à iure expressis, tex. est satis no. in l. fi. C. de iu. & fac. ign. = Mihi tñ plus placet opi. Cal. ar. huius c. & eorũ, quæs. dixi. Nã videtur dando solũmõ licentiã, non cõpellitur ꝓtinere, ut hic: secus in masculo, ut in d. c. qui uxorẽ. Nã ille tex. non dicit, q̃ maritus ibi uouisset ꝓtinẽtiã, sed q̃ solũ ꝓmisit uxori intrare monasteriũ & p hoc ipse ẽt cõpellit intrare, ex quo ipse est iuuenis, & susꝑctus de incõtinẽtia, & p hoc habes plene mãm huius tit.

ADDITIONES.

a Zach. ¶In hæresim. Adde istum in c. in præsentia, nu. 2. & quod ibi dixi in apostil. ad eum in ver. sola enim mors, sup. de spon.

b ¶ De iur. & fac ign. Et glr. reputata fin. an fi. §. notandũ, in ver. ignorãtia. j. q. 4. Seb. Sap. ¶ De iur. & fac. ign. Vide Bal. in l. fi. in prin. C. de iu. d. ibi. in 3. q. Bal. in l. iuris, C. qui admi. Pal & Paul. de Cast. in l. vbi, ff. de eden. Alex. in 2. col. 1. ff. si quis in ius voc. non iet.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Maritus siue vxor, potest ante matrimonium consummatum intrare religionem altero inuito; alter autem remanens potest transire ad secunda vota, & n. hm. 2.*
2 *Maritus si acceperit sacros ordines, potest cõpelli retinere vxorem, & nu. 3*
4 *Exempla Sanctorum possunt allegari & secundum ipsa iudicari potest.*
5 *Maritus & vxor non sunt vna caro ante consummationem matrimonij.*
6 *Matrimonium consummatum non dissolnitur per ingressum religionis: secus, si nõ est consummatũ. 1. 2. quo casu statim per ingressum solnitur. 8.*
7 *Matrimonij appellatione aliquando intelligitur de consummato, & aliquando non secundum subiectam materiam.*
9 *Sponsa, quæ per vim fuit cognita a sponso, potest intrare religionem co inuito; nec per hoc dicitur matrimonium carnaliter consummatum.*

CAP. II.

1 Verum. †Ante matrimonium consummatũ, põt alter coniugũ; ẽt altero inuit o; religionẽ ingredi; sed remanens in seculo, põt ad secunda vota transire. Primo ponit dictum. Secundo ipsius rationem ibi, [Quia.] Casus literalis. Dẽ hic, q̃ si aliqui per consensum mutuum de præsenti, matrimonium contraxerint, ante quam sint carnaliter coniuncti, potest alter religionẽ intrare, altero inuito, sicut q̃dã Sãcti de nuptijs vocati fuerũt, & ille, qui remãserit in seculo, poterit matrimoniũ
2 ꝓhere, cũ nondũ sint vna caro effecti. B. †No. 1. casum no. in quo ꝓparãt matrimoniũ ꝺctũ ꝓ verba de ꝓnti. s. ꝓ religionis ꝓfessũ, & hoc si carnalis copula nõ est ꝓsummata. An idẽ sit, si alter vult promoueri ad ordines sacros, olim dubitabatur, vt disputat glo. in c. 1. ℣. de voto, li. 6. sed hodie habemus extraua. Io. 22. q̃ inc. anti qui. q̃ declarat hoc ꝑciale in religionis ingressu; secus in susceptione sacri ordinis, q. hoc non reperit̃ iure cautũ, nec p aliquẽ Sanctorũ fuisse attentatũ, & si de facto alter ordinaret, q̃uis perciperet characterẽ ordinis: tñ cõpellit̃ instante cõiuge mutrimoniũ ꝓsummare, vt ibi hñ; & sic est casus, in quo sacerdos põt hr̃e vxorẽ: habes n. q̃ matrimoniũ nõ impedit susceptionẽ characte-
3 ris; & facit q̃d dicã post Inno. in c. placet, ℣. eo. †No. 2. q̃ copula carnalis confirmat matrimonium, & illud reddit fortius. Nam, vt hic patet, consummatum non rumpit per ingressum religionis; secus si nõ est ꝓsummatũ. & vide ꝓ diuersitate gl. no. in c. qua pp. 27. q. 2. & q̃d latius dicã ℣. eo. c. ex publico, vbi latius tractatur
4 mã huius c. † Itẽ no. q̃ Sãctorũ exẽplis licite iu dicare possumus,
5 De his, & aliorũ exẽplis vide bo. tex. in c. de q̃busdã. 22. dist. † Vltimo no. q̃ ante ꝓsummationẽ matrimonij maritus & vxor non dr̃e vna caro. Sed op. ℣. tex. de c. sufficiat. 22. q. 2. & c. fi. ℣. de spon. quo. vbi patet solũ ꝓsensum sufficere ad ꝓctum mr̃imonij. Vnde copula nõ est de essentia mr̃imonij. Pro hoc c. 1. de voto, li. 6. & q̃d ibi no. Sol. fatent Doc. q̃ copula nõ est de essentia matrimonij, vel latius dicã in c. ex publico, ℣. eo. ꝛñ ꝙiunctio carnalis addit
6 aliqua ad ipsum mr̃imoniũ. Primo operãt respectu bigamiæ; quã nõ efficit bigamus, nisi ꝓsummauerit mr̃imoniũ: de quo dic, vt in c. debitũ, §. de big. Itẽ addit quoad significatũ. Nã aliud significat matrimoniũ ꝓsummatũ, & aliud nõ ꝓsummatũ, vt in c. debi-
6 tũ. ꝑal. & vide bo. gl. ℣. d. c. qua pp. † Tertio operãt effectũ, de quo hic. q̃ post ꝓsummationẽ non põt dissolui p ingressũ religionis, cũ sint effecti vna caro; & est rõ, q̃a hoc mr̃imoniũ ꝓsummatũ significat vnitatẽ, q̃ est ĩter Christũ q̃ Ecclesiã p assũptionẽ carnis. Vñ sicut Deus ñ dimisit, q̃d s'm el assũptitãta & istud sacr̃m aliud significãs, dẽt esse insolubile: alias nõ esset verũ sacr̃m. Quar
7 to operãt quoad susceptionẽ sobolis, ad hoc l. liberorũ, ĩ fi. ff. de verb. sig. & in c. nuptiarũ. 27. q. 1. Quinto multis aliis modis firma
7 tur p copulã, vt no. in c. tua, de spõ. duo. † Et ex ꝓdictis habes noare, q̃ appellatione mr̃imonij qñq; intelligimus de ꝓsummato, qñq; de ñ ꝓsummato, s'm subiectã mãm; & valet multũ ad statu-
8 facietia mẽtionẽ de matrimonio, a dicã aliq̃d in d. c. ex publico. in gl. fi. in fi. in hac mã reperiũt tres opin. quarũ duæ ponũt in gl. 3. extra gl. q̃ p ingressum dũtaxat nõ soluit mr̃imoniũ; sed de-
9 mũ cũ remanẽs in seculo ꝛxit cũ alio. † Vltimã opi. gl. vt dissoluta tur ipso facto p ingressũ, cõiter tenẽt Doc. & mihi satis placet p rõnẽ huius tex. in fi. Itẽ, ga matrimoniũ nõ ꝓsummatũ designat vnitatẽ, q̃ cõsistit in spiritu inter Deũ & fidelẽ aĩam: vñ sicut dissoluit p peccatũ hoĩs hæc vnio, ita mr̃imoniũ facilius dissoluit, q̃
10 est cõsummatũ: vñ ex quo alter intrat religionẽ, neq; intrẽdit cõsummare, ſaris vr̃ hoc vinculũ dissolutũ. Et ad mãm vide glo. in c. desponsam. 32. q. 7. & in c. pastoralis. 7. q. 1. & in ca. 2. 32. q. 7. † Extra gl. q̃rit, b q̃d si sponsus cognouit sponsam violenter, nunquid possit sponsa intrare religionem inuito sponso? dubium fa
11 cit, quia effecti sunt vna caro, licet violẽter; cessat ergo rõ huius lrẽ. In hoc sunt variæ op. quas vide plene per Io. An. in Mer. li. 6. in reg. ea, quæ contra. de re. iu. vbi videtur sequi opi. Bar. Brix. qui tenuit talem sponsam vi cognitam, ingredi posse relig. inuito sponso; ne delinquens sit melioris conditionis, quam sapiens, arg. c. cũ qui, de præb. lib. 6. Itẽ quia non videtur communicasse corpus suum, ex quo iniuita fuit cognita, facit 32. q. 5. c. 1. cũ seq.

c Zachar. ¶ De matrimo. Adde Aat the fil. sing. 74. incip. nota q̃ statutum & me lua sing. 75. incip. nota quod statutum disponens.

ADDITIONES.

b Seb. Sap. ¶ Quæritur. De hac quæstione vide Feli. in c. pen. ℣. in princ. supra de probat post Bal. ibidem.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, qui vxore inuita, ingressus est religionem, si fuerit aliquo casu ipsi vxori restituta, non potest cogi ea mortua ingredi monast. licet non debeat cum alia contrahere.*
2 *Maritus, & vxor non habent plenam sui corporis potestatem, nam vnus dependet ab alio.*
3 *Votum, quod non potest impleri ob aliquod impedimentum an cessante impedimento debeat impleri.*
4 *Maritus, vel vxor, qui nouit continentiam, potest exigi, sed non exigere.*

CAP. III.

a 1 Quidam. a †Qui inuita vxore professionem facit, & ei postea restituitur, non compellitur mortua vxore monast. repetere; matrimonium tamen contrahere non dẽt. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Quæstioni.] Casus lit. Quidam intrauit monast. inuita vxore, coactus est ad eã redire, tandẽ mortua est illa. Quærit, vtrum debeat cõpelli ad monast. reuerti; an posit aliã accipere in vxorẽ: Respon. Papa, q̃ votũ nõ tenuit, vñ rõne, voti ad monast. nõ tenẽt redire; tñ vlterius nõ poterit vxorẽ accipere: q̃a, ꝑmisit se nõ exigere debitũ carnis, q̃d fuit in eius ptãte; & quãtũ ad hoc tenuit votũ, sed nõ reddere, nõ erat in potestate viri, sed vxoris. vnde Apostolus, Vir nõ hẽt potestatẽ sui
2 corporis, sed mulier, & e conuerso. B. †No. 1. ex tex. q̃ inter maritũ & vxorẽ contrahit̃ reciproca. i. repetita obligatio. Nam maritus obligatur vxori, & vxor marito, ita q̃ neuter habet plenã
b sui corporis b potestatem, concor. c. non debet, de consan. &
c affi. Ex hoc infero, q̃ vxor põt vẽdicare maritũ, c adiecta cã de iure diui. cũ habeat eũ in sua ptãte quoad q̃d, sicut dicimus in patre, qui põt vẽdicare filiũ. l. 1. §. per hãc. ff. de rei ven. quod latius dico in c. illud, de ꝑsum. Itẽ ex hoc, & ex tex. infertur vxorem esse
d simpliciter in ptãte mariti, d ad hoc l. si vxorem. C. de cond. inser. & ibi bo. gl. in plus tñ obligat̃ vxor marito, quam eꝰ. ¦Num respectu seruitiorũ dr̃ quisi, famula mariti, vt dicit tex. 33. q. 5. c. hec
3 imago, & c. mulierẽ. † No. dictũ satis mirab. in mã voti, quod colligi põt ex isto tex. q̃ vbi votũ impedit aliquo facto intrinseco, non obligat̃ vouẽs ad implẽdũ, ẽt impedimẽto cessante. Et facit iste tex. ad qõnẽ, nunq̃d filiusfam. teneatur exeq votũ, postq̃ fuit liberatus a patria ptãte, si est tale, q̃ nõ potuit sine consensu patris emittis Et facit ille tex. q̃ nõ. Cõtrariũ tenet Inn. in c. sicut nr̃æ. de vo. & ibi dicẽt. Itẽ no. q̃ ẽt in mã voti, ꝓcedit illa iuris regula, Si nõ valet, q̃d ago vt ago, valeat vt valere possit, de quo in c. 1. de despõ. imp. li. 6. Nam, vt hic vides, maritus nõ obligauit se simpliciter ad cõtinentiã in seculo seruãdã, sed ad relig. ingressum, q̃d tñ valuit; & nihilominus remansit obligatus respectu cõtinẽtiæ seruandæ, q̃a continentia includit̃ sub ingressu relig. vt in c. cum
4 ad monast. ℣. de sta. reg. † Vlt. no. alterũ cõiugũ, ẽt altero inuito, posse emittere votum continentiæ: hoc tamen sibi ꝓiudicat, & nõ cõiugi. In gl. 1. in fi. Inn. dicit, q̃ in illis cc. vxor habuit ratũ factũ mariti post ingressum. Dic latius q̃ c. ex parte. loquitur, qñ vxor dedit licentiam marito intrandi religionem, quo casu tenuit ingressus vt dixi in c. 1 §. eo. Vide gl. ℣. eo. c. vxoratus. ideo post mortẽ cõiugis teneẽ redire ad monast. In c. consuluit, vxor nõ ꝺdixit, sed dissimulauit, nec maritum reuocauit, merito post mortem vxoris non põt maritus redire ad seculum. Sed in casu nostro

ADDITIONES.

a ¶ Quidam. Adde, q̃ si postea vxor consentiat marito ingresso relig. inuita ipsa vxore, q̃ non poterit amplius exire monast. glo. est no in c. mulier. 33. quæst. 5. quæ glo. dicit aliud no. q̃ si maritus ingreditur relig. inuita mulliere, q̃ ipsa poterit eum, quandocunque sibi placuerit, reuocare. quæ glo. limitatur in c. quod Deo patri. ea causa & q̃bi, nam, si nũquam eius renuit ses allentum, te numerus defendisset annorum. Sed nunquid ingressus inuita vxore, qui derulit sua monasterio, si postea reperatur ab vxore, vxeundo recuperabit bona? Gl. dicit q̃ sic, in c. fi quis coniugatus. 27. q̃. 2. pro qua gl. opt. facit ille tex.
Ant. Fran. ¶ An ratificatio vxoris operetur, q̃ vir ingressus monast. ea inuita, non possit amplius exire. Dicas, q̃ talis ratificatio interueniens post ingressum, ex quo ingressus non fuit factus nomine vxoris, immo nec etiam fieri potuit, non habet impedire, quin si maritus velit exire, non possit exire, quia ea quæ nomine nostro facta non possunt ratificari, sicuti etiam dicimus de ratificante homicidium non factum nomine suo, vt plene per Angel. Are. in tract. maleficio in ver. mandatorem, & vide glo. in l. 1. in §. fed si cum quis. de vi & vi ar. & ibi etiam vide Barto. in ver. vltimo quæro. & vide Bald. in l. fi. C. ad Maced. Et an & quando ratificatio valideat, actum inualidum & æquiparetur mandato, vide plene in reg. ratihabitio. de reg. iur. lib 6. Et adde, q̃ ratificatio non habet locum in actibus per quos nihil nobis acquiritur, vt per Bal. in l. fi. C. ad Mac. & vide Bart. in l. si quis mihi bona §. iussum & in §. pater filio. in fi. ff. de acq. hær.

b ¶ Sui corporis. Et vide quod scribit Thomas in 4. dist. 32. q. 1. ar. 4. circa fi. & quod no. in 4. dist. 30. q. 1. art 5.

c Zachar. ¶ Vendicare maritum. Adde quid in sponsa, Bal. in l. Deo nobis. col. 4. ver. super hæc dicit Inn. C. de epi. & cler. & in sua marg. in ver. detinens ver. 1 & Innoc. in c. ex parte. col. 1. in glo. mag. in fi. in uer. vt pote nullo. infra de restit. spol.

d ¶ n potestate mariti. Qualiter uxor sit subdita viro declarat Alex. cõs. 133. incip. circa primum. in 4. vol. & ibi ponit, cui acquirat, an viro, an patri.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostro vxor ꝺixit,& maritum reuocauit; & sic soluta fuit obꝛo si qua erat ex parte sua cum monasterio. Per hoc infert gl. seq. nō bene dicere in eo, ꝙ dicit istum peccare, si non ꝓfecit votū post mortem vxoris. Nā votum fuit nullum respectu ingressus monasterii, cum tunc non hꝛet ꝓsensum habilem ad se obligādū, regri tur ergo ꝓsensus de nouo. Facit quod no. in c. si ꝓpoluit, de ꝓiu. ser. in gl. fi. ibi, [Tenet matrimoniū.] Et hæc opi. mihi plus placet, q̄q̄ d. Ant. dicat tutius esse tenere, ꝙ matr. nō teneat, qa licet hoc votū dicat simplex, tñ ex quo fuit determinatū ad certā relig. approbatā, vꝛ solennizatū. Et sic vꝛ posse limitari ꝑm eum, c. vnicū, de voto, lib. 6. vt intelligat de voto oīno simplici non determinato ad aliā religionem certā. Sed, vt dixi, hoc mihi non placet, qa c. vnicū, requirit, vt votum solennizet per ꝓfessionē tacitā, vel exꝑsam; & sic requirit, ꝙ iste vouens sit effectus religiosus. Nā pariſunt non profiteri, vel inualide profiteri, ar. in c. 2. de transla. prael. Sed ī casu nostro votū mariti respū. ꝓfessionis fuit nullū, nec fuit effectus religiosus, aliàs papa mādasset post mortē vxoris eū dēre cōpelli ad repetendum monasterium, prout facit ℨ. eo. c. ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Maritus regulariter non intrat relig. nisi & ipsa vxor etiam intret, & nu. 3. & 4.*
2 *Iurisperitus non presumitur incurrere ignorantiam iuris.*
4 *Maritus potest in omnem casum intrare relig. si non vxor sua commisit adulterium.*
5 *Matrimonium an soluatur per mortem ciuilem.*
Mors ciuilis an & quibus casibus æquiparetur morti naturali.
Dos, quæ ex dispositione statuti lucratur per virum mortua vxore, an intelligatur de morte ciuili.

CAP. IIII.

1 Cum sis. †Vxoratus religionem intrare non potest, nisi ēt vxor ingrediatur, vel nisi suspecta non sit, & ꝓtinentiā ꝑmittat. Cōis diuisio. Secunda ibi, [Inde est] vbi ex gñe præmisso infert speciem, & est vnum c. de principaliorib. tit. Casus lit. Præcipit papa eꝑo. Exon. ne in ep̄atu suo permittat virum, vel vxorē ad relig. trāsire, nisi vterq; ad relig. migrauerit; tñ si vxor est ita senex, ꝙ sine suspicione possit in seculo remanere, dissimiu lare potest, vt in seculo remaneat, castitate promissa, & vir pote
2 rit ad relig. trāsire. B. †No. ex principio litere, ꝙ in iurisperito
a est ꝓbabilis ignorantia, facit l. 1. [b] ff. de orig. iu. †Secundo no. reg.
b & vnū casum exceptum à regula. Et regula est, ꝙ alter ꝓiugū nō
3 pōt intrare relig. altero remanente in seculo. Casus exceptus est, si remanens in seculo est senex, & non suspectus, & ꝓtinentiā ꝑmittat perpetuā, & quotidie alle. ad prædicta iste tex. Quid autē, si de facto maritus intrat relig. vxore suspecta remanente, & continentiam promittēte? Dic, ꝙ per hoc non vitiatur ingressus mariti: sed vxor, ꝙ vouit cōtinentiā seruare, compellitur intrare monast. vt in c. significauit, ℨ. eo. & dic, vt plene dixi in c. 1. ℨ. eod. Vlt. no. ibi, [Permittas] ꝙ eps̄ loci pōt ꝓiugi prohibere ingressum re-
4 lig. non seruato eo, quod hic cauetur. †Oppo. ℨ tex. de c. Agathosa. 27. q. 2. vbi maritus intrauit relig. vxore remanente in seculo; licet esset iuuenis & suspecta, nec ēt promiserat continentiam. Sol. dicit Inno. ꝙ reg. istius c. fallit in casu illius c. si q̄n vxor commisit adulterium. Nā tunc cū maritus sit solutus à seruitute vxoris, potest libere ingredi relig. nec pōt vxor ꝺhere matr. nisi post mortem nālem mariti. Pro hoc 22. q. 8. in c. licite, iunc. c. isto. Nam patet in d. c. licite, ꝙ per adulteriū coniugis non soluitur matrim. quoad vinculum, nec soluitur per ingressum relig. ex quo matr.
5 fuit ꝓsummatū, vt hic. †Et ex hoc Gof. no. casum, in quo mors ciuilis non æquiparatur morti nāli. Nā per mortem nālem dissoluitur matr. vt in d. c. licite, & c. pe. & fi. ℨ. de secun. nup. & ꝓ ingressum relig. non soluitur, quāuis ingrediens dicatur mori ciuiliter. 16. q. 1. c. placuit. Circa hunc art. Io. An. ponit hic quatuor opi. pri
c ma, ꝙ mors ciuilis [c] nunquā æquiparatur nāli. nisi in casibus expressis. Hāc opi. originaliter posuit gl. in d. c. placuit, & recitat & sequitur gl. in d. c. susceptum, de reser. li. 6. Tenet Io. Mona. in c. fi. & c. si eps̄, de ℨ. neg. prel. li. 6. vbi dicit, ꝙ mors dicit de duobus. s. de nāli & de ciuili; sed de primo ꝓ prius. Ideo in dubio dēt intelligi de nāli, & pro hoc facit, quia verba debent intelligi in potiori significatu, Instit. de iu. natu. ℨ. fed quoties. Nā appellatione vrbis intelligitur de Roma, & appellatione Apostoli de Paulo. ita vꝛ ꝙ appellatione mortis intelligat de nāli. Et in hanc opi. vñr inclina re Hoſt. & Goff. & Io. An. Secunda opi. fuit Dy. in l. ex ea parte, ℨ. in insul. im. ff. de ver. obli. vbi dꝛ, ꝙ si mors ciuilis hēt ex toto eundem effectum, quem mors nālis, tunc appellatione mortis intelligimus ēt de ciuili. Sed secus si non oīno hēt eundem effectum. Pro primo vꝛ tex. qui quotidie all. in l. Deo nobis, C. de epi. & clc.
6 vbi pactū de lucranda dote factū in casu mortis, purificat in mor te ciuili per ingressum relig. Pro secundo vꝛ casus in l. cum pater. ff. de leg. 2. in ℨ. hæreditatem, vbi obligatus ad restituendum certa bona in casu mortis, non tenet restituere post deportationē, sed dēt expectari mors nālis. Tertia opi. fuit Pet. dicētis, ꝙ si nālis nō potest aliquid afferre vltra ciuilem, tunc æquiparatur nālis & ciuilis; secus si posset aliquid afferre. Quarta opi. fuit distinguēs, an verba proferātur ab homine, vel à lege. Primo casu intelligat de morte nāli. Secundo casu verificent verba etiā in ciuili. Do. An. ponit quintā. Aut enim ꝑm eum, proferūtur verba in mā stricta; & tūc appellat mortis intelligimus de nāli; aut de larga mā, & si verba ꝓferant ab hoīe, intelligēdū est de nāli, si à lege, distinguēdū est, vt ℨ. ꝑm Dy. Sed ℨ ꝑm membrū facit tex. in d. l. Deo nobis, de epis. & clc. Nā verba ibi fuerunt prolata à pacisscentibus, & tñ verificant in morte ciuili, facit tex. in l. si vxorem, C. de do. inter vi. & vxo. Et certe iura vario modo loquunt in hac mā, & difficile est ꝓsiderare, vtrum mors ciuilis hēat ex toto eundē effectum. Mihi tñ placet illa opi. Dy. iūcta cū opi. Pet. vt dicamus, ꝙ vbi mors ciuilis operatur eundem effectum, quem mors nālis, nec nālis se quens aliquid est allatura ad mortem ciuilem, quod tunc apellatione mortis intelligatur ēt de morte ciuili. Primum tñ mēbrū do. Ant. pōt capi, ꝓiungendo ipsum cum secundo. Et si verba, ꝓferuntur ab hoīe, & mā stricta, ꝙ tunc intelligat de morte nāli. Pro hoc est tex. cum glo. in c. susceptum, de reser. li. 6. Et prædicta notabis. In gl. in ver. [Sterilis.] Dicit Io. And. ꝙ sterilitas venit multoties ex nimio appetitu mulieris secundum Philosophos.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. In iurisperito. Vide Bal. in ℨ. iudices, in ti. de pa. iur. fir. vbi ignorantiam iurisperito ascribit dolo, non culpæ. Idem dicit Alex. in l. si quis id qd ff. de iur. omn. iud. & in l. 2. ff. quod quisque iu.

b Facit l. 1. ℨ. Sernius autem Sulpitius, in 9. col. Et adde moralem tex. iuncta gl. in l. professio, & desiderium tuum, C. de mune. patr. lib. 10.

c Mors ciuilis. No. plene an & quando ciuilis mors æquiparetur naturali, & ui de gl. & ibi ipsum Abb. Pan. in cle. ne Rom. de elec in ver. mouēdo, & quod scribit d. Ant. in c. licet vndiq;, in pen. col. de of. dele. Et vide Arch. in c. in ve teri, 77. dist. ubi dicit, quod si quis stipulatur simpliciter in casu mortis, intel l gitur de morte naturali, non de alia. Et vide ad hoc do. Alex. Imo. in l. Gallus, ℨ. & quid si tantum, in 5. col. ver. faciunt ad prædicta, ff. de lib. & posth. & vide Arch. in addi. Spe. & in ℨ. eccle. 7. q̄. 6. 1. vbi dicit, quod si dēnt fructus ecclesiæ, prælato decedente, vſque ad certum tps̄, quod capitulū non hēbit fructus, si ꝑ atus fuerit trāslatus ad aliā eccl. Vide etiā Arch. in c. placuit, 6. q. 2. Et de multiplici gñe mortis, qa alia spualis, alia carnalis, siue naturalis, alia ciuilis, alia criminalis, vide Anch. in c. placuit, 2. q. 7. & in c. ꝑcipue 11. q. 3. vbi dꝛ, quod triplex est mors, s. naturæ, culpæ, & pœnæ. Similiter dicit, quod triplex est vita, s. naturæ, gratiæ, & gloriæ, & de articulo hic posito, vi delicet an mors ciuilis æquiparetur naturali, vide per Imo. in l. si cum dot. e, in prin. ff. solu. matr. & in l. ex parte, ℨ. pen. ff. de uerb. obl. & per Cy. in l. Deo nobis, C. de epis. & cler. & plene per do. Alex. Imo. in d. l. Gallus, ℨ. & quid si tantum, in 1. no. ff. de lib. & posth. Et adde hic Bal. & Imo. in l. 1. ff. de testi. vbi dicunt, quod triplex est mors, quędam ciuilis respectu pnalitatis, vt depor tatio, quędam mors ciuilis casualis, vt seruitus, vt cum quis capit ab hostibus, quædam est mors ciuilis meritoria, vt cum quis ingredit monast. Et quod ap pellatione mortis intelligat de separatione aīæ a corpore, est tex. iunc. gl. in l. verum, ℨ. fi. in ver. morte, ff. pro soc. Quis aūt dicat proprie interire, vide tex. fing. in d. l. verbum, ℨ. fi. An & qñ mors naturalis, æquiparet ciuili, & ex, vltra hic dicta per illum, vide quæ hūr, & no. per Doc. in l. insulam, ff. solu. matr. & vide Alex. in l. si decesserit, ff. qui satisd. cogā. Et adde, qd mors ciuilis æquaparat naturali, in casib. tñ expressis in iure, vt per do. de Ro. in dec. 379. quæ inc. fuit dubitatum, & hī in c. susceptum, de reser. li. 6. & in c. si eps̄, de sup. neg. pl. Et vide Car. in cle. 1. vt lite pen. ubi dicit, qd triplex est mors, ꝛ immatura, vt in iuuenibus; acerba, vt in infantibus; matura, ut in senibus. Seb. Sap. Mors ciuilis. Vide Fel. in c. licet, col. 1. ver. gl. magna, sup. de off. dele. latissime per Mod. in repet. I. Gallus, ℨ. & quid si tantum, ff. de lib. & posthu.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, qui vult ingredi relig. non est ordinandus ad sacros ordines, nisi vxor promittat continentiam.*
2 *Maritus, vel vxor non possunt vouere in præiudicium iuris maritalis.*
3 *Maritus an possit ordinari ad aliquos ordines, etiam minores.*
4 *Vxor mariti effecti religiosi, an possit ꝑmittere cōtinētiā, an vero dēat intra re mona. intellige, quando consensit, ꝙ maritus ingrediatur religionem.*
Maritus ad sacros ordines ordinatus, an possit habitare cum vxore.
5 *Clericus coniugatus potest alere de reddit ibus beneficij sui vxorem, & consanguineos pauperes, & filios etiam illegitimos.*

CAP. V.

a 1 Coniugatus. [a] † Coniugatus non est ordinandus ad sacros ordines, nisi vxor cōtinentiā promittat.

ADDITIO.

a ¶ Coniugatus. Pro intellectu huius decr. vide omnino gl. no. in ca. episcopus benedictionem, 77. dist. Item vide Tho. in 4. dist. 37. q. 1. ar. 1. post medi. ibi, si ignorante, aut contradicente vxore ordinem sacrum suscipit, ꝙ ex hoc non potest mulieri aliquod præiudicium generari. Sed tu vide omnino quæ multo elegantius, & plenius pro intellectu huius decr. scribit Tho. in præal. le. di. 37. q. 1. art. 2. vbi inter cætera dicit, ꝙ matr. non impedit ordinis sacri susceptionem. Et ideo dicit, ꝙ si maritus ad sacros ordines accedit, etiam reclamante vxore, nihilominus characterem ordinis suscipit, sed executio ne ordinis caret. Si autem ex voluntate vxoris, vel ipsa defuncta, ordine & executionem. Et dicit B. Tho. ꝙ si mulier sciat, & non contradicat maritum promoueri ad sacros ordines, tenetur perpetuam cōtinentiam mouere, nō tñ tenetur relig. intrare, si non teneatur de periculo castitatis, pro hoc, ꝙ vir solenne votum emisit, secus autem si emisisset votum simplex. Si autem sine consensu vxoris suscepit sacros ord. mulieri ex hoc nullum præiudicium generatur, & ideo ipsa a marito poterit exigere debitum, nec maritus ab ea potest debitum exigere, & declara istam decr. vt eleganti ssime tenetur Domini. in c. fi cuiquam, in vlt. col. 28. dist. & in c. quia sunt culpæ, in fi. ca. di. & vide Doc. in c. omnino, in 1. no. per illum tex. 31. dist. & in c. feriatim, in 7. no. 32. dist. & in c. presbyter, in 3. no. 32. di. Et adde, quia qui promouetur ad sacerdotium de licentia vxoris, tenetur habere curam, & solicitudinem vxo ris quoad illa, quæ ei necessaria sunt. Ita dicit Dom. in d. c. presbyter.

mittat. Primo ponitur dictum. Secūdo exceptio ibi, [Nisi.] No. 3. ibi, [Absolutus.] ꝙ sicut alter coniunx non pōt relig. intrare alio reluctante, vt in c. quidā, ℨ. eo. ita nec ad ordines promoueri; quinimmo nullū votum pōt emittere maritus in præiudiciū iuris maritalis, vxore nō ꝓsentiente, ad hoc c. manifestum, & c.
2 vna sola. 3 3. q. 5. †In glo. 1. in fi. Et hodie, ꝙ opi. glo. vꝛ tex. in c. fi. de temporibus, li. 6. vbi pœna imponit ordinanti, seu ꝓferenti ꝓiugato
3 primā tonsurā, quinimmo vꝛ tex. velle ꝓiugatū nō esse promouē dū ad minores, nisi qñ vult, ꝑmoueri ad sacros. † An aūt a ꝓiuga to q. ꝑmouet ad minores, debeat Eps̄ exigere, ꝑmissionē ꝓtinentiæ: Gl. in c. eps̄ bñdictionē. 77. dist. tenet, ꝙ sic, secus dicit in non ꝓiugato. No. illā gl. ꝙ a promouēdo ad minores nō exigit votū ꝓtinētiæ; secus dicit in ꝓiugato. Et credo hāc esse rōnē diuersitatis: nā promotus ad minores hēt a iure licētiā ꝺhendi matr. si nō vellet stare in clericatu, vt in c. qa. 28. dist. & ℨ. de cler. ꝓiug. ꝙ totū. Iō nō dēt ordinator istū priuare bñficio iuris: poterit tñ exigere, vt caste viuat, qa ēt laic⁹ ad hoc tenet. 24. q. 4. c. nemo. & c. mere trices. sed ī ꝓiugato aliud est. Nā nō dēt ordinari ad minores, nisi ēt intēdat promoueri ad sacros; vñ ne ꝓtingat eū postmodū ante susceptionē sacramētorū se immiscere vxori, dēt exigi votū ꝓtinētiæ. Ad istū tex. q. solū prohibet in sacris ordinibus, dic, ꝙ capiunt hic sacri ordines largo mō. Nā q. libet ordo dr̄ sacer, cū sit sacrū signaculū, & character imprimat; & ad hoc tene mēti glo.
4 no. 22. dist. in sum. †In gl. fi. in fi. Habes in effectu ex gl. duas opin. circa intellectū huius c. Prima opi. est, ꝙ sicut distinguit in volen te ingredi relig. an vxor sit suspecta &c. vt ℨ. c. prox. ita sit distinguēdū in volēte promoueri ad ordines. Secūda opi. vt sit diuersitas inter istos, vt in volente ingredi relig. seruet ℨ. c. proxi. sed in volēte promoueri, seruet hoc c. indistincte: vt vxor quantūcunq; iuuenis nō teneat relig. ingredi, sed ꝓtinētiā dūtaxat promittere, & hāc opi. tenuit Io. An. 28. dist. c. qa sunt. & sequit hic Pet. ꝑ illud c. Vꝛ ēt Abb. placere. q. in hoc assignat rōnē diuersitatis inter ꝓdictos. Nam ordinatus tenetur in necessariis prouidere vxori. 13. dist. omnino. ad qd nō tenet relig. ingrediēs. Itē ꝙmotus tenet corrigere vxorē, de iureiu. c. quemadmodū, in fi. & melius fa
cit 32. q. 2. c. placuit. Et sic nō tñ periculū est in vxore ordinati, si remanet in seculo. Sed Tāc. & Hoſt. tenēt primā opi. q̄ vꝛ gl. tenere. ℨ. q si vxor ordinati est iuuenis, est necesse, vt intret relig. Mouet, qa marito intrāte relig. ad hoc tenet, fortius cū facit se ordinari; qa magis est suspectus ordinatus. q̄ professus; qa ille sa
5 cilius pōt ad vxorē accedere; & forsan nō habebit repullām, de presby. c. literas, [a] de cohab. cle. & mu. c. 1. & c. clericos. Io. An. dicit satis ęque posse distingui, an mulier sit iuuenis, & suspecta, aut iuuenis & nō suspecta. Primo casu dicat id, qd in vxore profitēris. In secundo casu procedit secunda opi. ꝓ. dicta, q̄ nō vꝛ place re d. An. quia ex quo mulier est iuuenis, nō est sine suspicione incōtinētiæ, cū mulier sit semper volubilis, & in hoc mihi plus placet. Tene ergo primā opi. gl. q̄ vꝛ ēt placere Cal. ℨ. c. c. ex parte. &
6 ita dixi in dist. ℨ. prox. † Sed vltra Doct. quæro, nūqd coniugatus ordinatus in forma huius c. possit habitare cū vxore? Tex. vꝛ vel ꝙ sic, in c. volumus. 81. dist. ꝓriū vꝛ tex. in c. eps̄ benedictionē, præal. Sed cōiter ibi no. ꝙ aut sunt suspecti de incōtinētia; & tūc nō poterunt insimul habitare. Aut non sunt suspecti, & satis est
7 sequestrare cubiculum. Nam Apostoli duxerunt secum vxores, vt ministrarēt eis. 21. dist. c. omnino. † Nunqd aūt possit promouus de redditibus beneficij, vxori & filijs prouidere. dico, ꝙ sinō habet aliunde, ꝙ licite pōt ex illis subsidia impēdere, vt no. in d. c. omnino, immo potius illis, q̄ extraneis, ar. in c. non satis. 86. dist. Nā potius tenet prouidere ꝓsanguineis pauperibus, q̄ extraneis, & bene facit c. 1. de coha. cler. & mu. vbi matri potest clericus impendere alimenta. Et credo prēmissa rōne idem dicendū de filijs illegitimis clericorū, quia licet peccauerint eos procreando, tñ ex quo ꝓcreati sunt, licite impēdūt eis alimēta de bonis ec
8 cle. cū teneant, puidere pauperibus, ꝙ hoc facit ęqtas c. eū haberet. de eo q. du. in ma. Prædicta fallūt in eꝑo, vt in c. prox. dicam.

ADDITIO.

a ¶ Literas: Vbi est casus ꝙ nati ex talibus, q se absoluerūt & quorū alter est gonorus ad sacros sunt illegitimi, quā tene mēti, de quo ēt est gl. reputata singul. in cap. ministri. 81. dist. de quo vide ꝑ do. Ant. infra eo. cap. dudum.

SVMMARIVM.

1 *Vxoratus non potest promoueri in episcopum, nisi vxor religionem profitea tur. & nu. 3.*
2 *Concubinarius post longam continentiam, potest promoueri in episcopum.*
Papa siue Cardinalis si reperiātur habere vxores, facere debent, vt intrent monasterium.

CAP. VI.

Sane. [a] † Vxoratus in eꝑm promoueri non pōt, nisi vxor re-
1 lig. pfiteat. Cōis diuisio. Sēda ibi, [Fraternitati.] Casus lit. Si ꝓiugati ordinari voluerint, volūtas vxoris prius dēt requiri, & obtineri, vt dicitur in præcedenti c. Prohibet etiam ne vxora pōssit in eꝑm promoueri, nisi vxor sua contentiam profiteatur, & intret relig. sacrā vestē assūmendo. B. †No. ꝙ non so-
2 lum is, [b] qui habuit vxorem pōt promoueri in eꝑm, sed is ēt, q adualiter est vxoratus; dummodo vxor illius vouerit continentiā & relig. intret. Et vide tex. in c. fraternitatis, 34. dist. q plus vꝛ velle, ꝙ ēt si post mortē vxoris admisit ꝓcubinā, pōt post longā ꝓtinentiā promoueri in eꝑm. An sit hoc de iure cōi, an ex dispēsatione, tetigi ℨ. de test. c. 1. Dicas ēt ꝙ de facili laicus non est assūmēdus in eꝑm; vnde sine magna causa hoc non dēt fieri. Nā præiudiciū nō modicū, & scandalū irrogatur toti clero: & vide ad hoc bo. tex. in c. quid proderit. 61. di. In gl. fi. in fi. Et hāc opi. ꝙ sit spāle in vxore eꝑi tenet gl. in c. qa sunt. 28. dist. & in c. cum sis. ℨ. eo. & est cōis opi. Doct. Et reddit hic Hoſt. specialitatis rōnem. Nā si vxor remanet in seculo, sępe mulieribus associata visitaret eꝑm, & instaret in impetratione grārum; maxime pro ditatione parentum: merito aliud in ea, q̄ in vxore promouendi ad sacros
3 ordines inferiores. †Sed q̄ritur, qd in vxore Cardinalis, nunquid sit necesse, ꝙ religionē ingrediatur? Dicit Io. An. ꝙ si Cardinalis est eps̄, in dubio procedit huius c. dispositio. Aut non est eps̄, & tūc ipse Papa ꝓuideat, q solus Cardinales creat honestū tñ esset, vt intraret monast. & sic dicit factū fuisset tporibus suis. Idē dicē dum in vxore Papæ. & facit quod no. in c. si quis pecunia. 79. dist.

ADDITIONES.

a ¶ Sane. Istā decre. declara multū elegāter, ut per Do. in c. fi se cuidā. 28. dist.
b ¶ Non solum is. Vide tamen Io. An. & Doct. in c. 2. infra de cle. percussi. qui intelligunt illum tex. in muliere, quæ est vxor episc. & secundum illum intellectum sequitur necessario, qd vxor episc. nō teneat ingredi religionem.

SVMMARIVM.

1 *Sponsa nondum cognita potest ingredi relig. & num. 4. quæ habet compelli, vt intra certum tempus intret, alias adhærebit marito.*
2 *Sponsa potest per vim adduci ad domum mariti, & per vim compelli.*
3 *Index tam ecclesiasticus, quam secularis, potest compellere coniuges ad red dendum coniugale debitum.*
5 *Matr. non dicitur confirmatum, nisi interueniat copula carnalis.*
6 *Vir & vxor an dicantur ante matr. consummatum. 5.*
7 *Statutum, ꝙ vir certam partem dotis lucretur, vxore decedente sine liberis, non habet locum in sponsa mortua.*
9 *Ratio quando alia non potest coniecturari in lege, vel in statuto, est considerāda ratio naturalis.*
10 *Professio non potest fieri extra clausturum sine causa.*
11 *Cautio iuratoria potest & debet recipi. si alia non reperitur.*
12 *Matr. ad sui essentiam non requirit commissionem carnalem.*
Matr. suæ institutum a Deo in statu innocentiæ.
13 *Matr. per copulam carnalem consummatum, est individuum & inseparabile, ante vero copulam carnalem secus, licet etiam tunc sit verum matr. quoad sui essentiam.*
14 *Matr. ante sui consummationem ex consensu vtriusque, potest Papa dissoluere, etiam sine causa, de potestate absoluta. & nu. 16.*
15 *Monachus an possit ex dispositione Papæ accipere vxorem ad tempus, donec accipiat filium. & postea ingrediatur monasterium.*
16 *Papa non potest dissoluere matr. consummatum inter fideles.*
Papa non potest tollere ea, quæ sunt de iure diuino.

CAP. VII.

a 1 Ex publico. [a] † Sponsa de præsenti non cognita, quæ dicit se velle relig. ingredi, compellitur intra certū tempus profiteri, vel adhærere marito. h. d. Prima pars narrat factum. Secūda ibi, [Cæterū.] mulieri petēti dat iudicem. Tertia solui obstaculum ibi, [Sane] Casus lit. Inter A. virum, & M. mulierē qō matrimonij vertebatur, q̄ fuit cōmissa eꝑo Vero. q pro matr. sniam promulgauit, præcipiens mulieri, vt ad virum rediret, & ei cōiugalē exhiberet affectū. qd cū facere nollet, fuit excōicata; sed illa se virginē afferēs, dicebat se vellet relig. intrare. Id fuit significatū do. Papæ; vnde mandat eꝑo Brix. quatenus si prædictus vir eam carnaliter non cognouit, & illa ad relig. transire voluerit, absoluatur a sententia excōicationis, recepta prius sufficienti cautione ab ipsa, ꝙ debeat ad relig. trāsire, vel ad virū suū redire intra duos mēses; & si ad relig. trāsuerit, vterque restituat alteri, qd ab eo recepit. In fi. rñder tacitæ q. ꝙ posset fieri autho. Euāgelij, qua dr̄, Nō licet alicui dimittere vxorē suā excepta causa

ADDITIO.

a ¶ Ex publico. Quæ fuit ratio huius decr. vide per d. An. in c. ad apo. cir. prin. infra eo. tit. Quid autem si mulier fuisset per vim cognita, an posset ingredi monast. vide d. Ant. in c. verum. sup. eo & dicit hic d. Bar. de Bellē. in addi. quod his diebus in ardua facti q. de iure respondit, ꝙ lucrum dotis, qd fecerat sponsus de præsenti propter adulterium sponsæ, non tenetur restituere sponsæ ingredienti relig. ne delictum eius remaneat impunitum, c. vt famæ. de sent. excō. l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. ad hoc adducit in si. q. quod optime scribit Pau. de Cast. in l. si pignore. an prin. per illum tex. ff. de pig. act. Nec ob. secundum ipsum iste tex. & quod hic scribit d. Ant. quia respondebat, quod iste tex. & dictū d. An. intelligitur de eo, quod est præstitū occasione matrimonij propinqua, non autem remota, prout est lucrum dotis propter adult. quod dependet a matrimonio. Et pro hac responsione ad ducebat, quia appellatione occasionis intelligitur de proxima, non autem remota, prout est tex. cum glo. in cap. de cætero. de hom. & in cap. studeat. 50. distin. Item quia iste qui acquirit dotem propter adulterium, non dicitur recepisse ab altero, prout requirit iste tex. sed dicitur recepisse a lege propter delictum personæ. Circa id tamen, quod dixi de occasione, vide d. An. in c. solitæ, de ma. & obed. Adde quod voluit Oldra. consi. 35. Ancha. consi. 210.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cā fornicationis. Illud intelligendum est de his, quorum matrim. carnali ꝓsummatū est, sine qua ꝓfirmari non pōt. ß. No. 1. ex isto tex. ꝙ ēt ꝑsponsa compellitur matrim. consummare; & sic aperte facit ista litera, ꝙ primus coitus inter coniuges non sit gratuitus. Nā, vt hic vides, ista fuit excōicata, quia nolebat sponso adhęrere, & vide ad hoc bo. gl. in c. coniuges, 27. qō. 2. habet tñ exceptionē,
2 si vult intrare relig. vt hic. † No. 2. vnum modum compellendi ꝓiugem ad mutuā cohabitationē. Pōt enim cōpelli per excōicationem. Nunquid aūt potest vi adduci ad domum mariti, & ꝑcisè compelli? Plene dico in c. literas, de resti. spo. vbi concludo, ꝙ sic.
3 † Tertio no. ex hoc, & ex tex. iudicem ecclesiast. posse cōpellere coniugē ad exhibendum alteri coniugalem affectū. Nunquid ēt iudex secularis potest hoc facere? Dic, ꝙ sic, ex quo cōstat de matrimonio, & vide quod no. in c. non est, de spon. & dico in c. illud
4 de præsump. † No. ꝙ si ꝑsponsa non est cognita, pōt indistincte intrare relig. licet præcesserit discordia cum sponso; & vr hic tex. in hoc no. vt non possit ꝺ eam obijci, seu excipi, ꝙ facit leuitatis, seu temeritatis cā. Secus vr dicēdum in religioso volente intrare mo
5 nast. aliud, ad hoc, quod no. in c. licet, §. ti. proxi. † Item no. tex. satis no. ꝙ matr. dr̄ copula confirmari, & ꝙ sine ea matr. nō dr̄ firmū.
6 † Item no. aliud satis no. ꝙ appellatione viri, & vxoris, intelligit de his, qui matr. consummauerunt, non aūt de his, qui solum ꝓxerūt
7 per verba de ꝓsenti, facit c. genuit. 27. q. 2. † Et facit iste tex. multū sin. ad q. de qua in hac ciuitate ꝙsului. Statuto huius ciuitatis caue
a tur, ꝙ vxore decedente sine filijs, maritus lucretur dimidiā partē dotis: contigit iuuenem ꝓxisse matr. per verba de ꝓsenti cū quadā puella, q̄ decessit matr. non consummato, querit, vtrum sponsus dēat lucrari dimidiā dotē. Multi dixerunt, ꝙ sic, fundādo se, ꝙ matr. dr̄, et coniuges appellantur interueniente consensu de ꝓsenti: nā consensus facit matr. 27. q. 2. c. sufficiat, & d. c. coniuges, cū silibi positis. Item non possunt tales dici sponsi, cum resistat etymologia vocabuli, dr̄ a. ꝺsponsi quasi promissi. à Spondeo, spondes, vt no. super rub. de spon. Sed ei, quæ ꝓxit p verba de præsenti, nō potest dici promissa, & per ꝓs non congrue appellatur sponsa. & multa possunt ad hāc partem adduci. Sed in ꝓrium facit sing. iste tex. nā app. matrimonij, & coniugum, intelligitur de matr. cōsummato, & de his qui matr. consummauerunt, & tale matr. dr̄ plus firmum. ergo in hac mā odiosa, vbi ꝑsona sine cā perdit dimidiā dotis, dēmus intelligere verba in priori significatu, ar. in §. sed quoties. Inst. de iu. na. gen. & ci. Itē ex cōi vsu loquendi, nisi ꝑsona sit cognita, non amittit nomen sponsæ. pro hoc tex. hic, ibi, [A viro
8 desponsata, &c.] Multū ēt faciebat ad hanc sñam, ꝙa vbi in lege
b non exprimit cā, dēmus ꝓiecturare cām nāturalem legis, [b] & ad eius limites restringere, & ampliare dispōnē legis, iuxta theor. Doc. in l. nō dubiū, C. de legi. sed cā deferēdi tale lucrū marito nō potuit esse alia, q̄ ꝓp nimiū ſumptū, quē fecit ī ducēdo vxorē ad domū, q̄ cessat in sponsa nondū deducta ad domū viri, & per ꝓs dēt cessare dispō statuti. Nā si lucrū ꝓtingeret ꝓp affectū coniugalē, statutum dedisset consimile lucrū vxori ꝓ mortē mariti, vel si lucrū esset par, vel vtriq; cōe, bene crederē, ꝙ cōprehenderent tūc sub verbis statuti sponsus & sponsa ꝑ verba de ꝓsenti, & sic intelligerem l. Deo nobis, C. de epi. & cle. vbi vr̄ casus de ista q. q̄q. Bal. ibi nimis late intelligens illā l. dicit, ꝓcedere in terminis cōnis, ꝓposite. Sed ꝓrium ipsemet Bal. sentit in l. non sine, C. de bo. q̄ li. & laudissime hunc art. examino in d. consi. † Vnum tñ sp no. ꝙ in mā larga,
9 appellatione mariti, & vxoris veniunt ēt ꝓsponsi per verba de futu
10 ro. vt sin. probat in d. l. non sine, † In gl. 1. in fi. Sed ꝺ hoc facit quod no. Inn. in c. porrectū, §. ti. prox. vbi dicit quē posse, ꝑfiteri religionē, & stare in domo quondā sua, maxime profitendo in manib. epi, facit c. insinuante, ī. qui cle. vel vo. vbi bo. tex. Solu. dñt Doct. ſpāle esse in casu huius c. p ꝑsumptionē, q̄ est ꝺ ipsam desponsatum, dēt ergo relig ingredi, quod no. Itē puto, ꝙ hodie non licet sine cā religioso profiteri, & stare extra congregationem in domo ꝓpria, maxime ex pacto, ad hæc c. monachū. 20. q. 4. Sed olim
11 pmittebat hoc ꝑp raritatē monasteriorū, ex cā tñ posset hoc ꝓcedi, vt est casus in d. c. insinuāte, vbi per Inn. & Bar. in auth. ingressi.
c C. de sacrosc. eccl. & sic procedit dictū Inn. in d. c. porrectū. † In gl. 2. in fi. No. gl. & dñt Doc. & bene, ꝙ si ista non posset ꝑstare cautionem, nisi iuratoriā, ꝙ illa iudex dēt esse ꝓtentus, [c] tex. est in c. ꝑ tuas, ī. de do. post diuor. rest. & in auth. gñaliter. C. de epis. & cle. et reg. ad impossibilie, de reg. iu. li. 6. Sed ꝺ hoc, & ꝺ tex. opp. Nam ex quo ista fuerat excōicata pro manifesta contumacia, non debebat absolui cum cautione, sed satisfactione p̄missa, vt in c. ex parte, in fi. de verb. sig. melius in c. venerabilis, de sen. excom. lib. 6. vbi tex. proprie loquitur in contumacia Solu. dñt hic cōiter Doct. ꝙ originaliter fuit dictum Abbatis, ꝙ ſpāle est hic, quia implementum seu purgatio contumaciæ ꝓcernit ſpiritualia. Nam nō debebat intrare religionē, q̄ ingredi cū excōicatione nō est honestū, licet ꝑfessio valeret, vt est tex. no. in c. cū illorū, de sent. exc. Et no. istū tex. ad hoc, & originaliter hoc fuit dictū Inn. in c. pro illorū, de ꝓb. vbi bo. tex. Ex quib. cape hanc reg. ꝙ excōicatus, qñ non exercet aliquod ſpirituale, pōt absolui ante ſatisfactionē, ne ꝓtingat rē ſpūalē attētari ī excōicatione. Itē vbi est ꝓtumacia, purgat exercitiū actus ſpiritualis, vt hic, & hoc procedit, ēr si actus non annullaret per existentiā excōicationis, vt probat hic, iuncto c. cum ilo rū, & hoc multum no. In gl. 3. ibi, [arbitrio iudicis.] No. bene glo. ꝙ licet rapa hic ꝓfigat tps duorum mensium, nō tñ ꝑ hoc statuit, vt illud tps esset regulare sponsæ volēti intrare religionē, & hoc satis patet. Nā cum rīr dēt annus ad experiendā atisteritatē regulæ, vt in c. ad apostolicā, §. tit. proxi. iste terminus dēt minui, vel abbreuiari ſm facti circunstantias. Nā hic erat ꝓsumptio ꝺ tpōsam, ꝙ potius in odiū sponsi, q̄ zelo religionis diceret se velle mutare vitā. Item forte iuuenis erat multum feruens ad matrimoniū ꝺhendum, & nolebat expectare lapsum anni, vnde possent ꝓtingere tales circunstātiæ, ꝙ iudex dēt terminū duorū mēsiū abbreuiare, vel prolongare; sed de facili nō dēt recedere à termino hic statuto, facit optime ar. c. q̄d ad ꝓsultationē, de re iu. & in l. 3. ff. e. ti. & c. ꝓsonas, & c. cū sit Romana, de ap. Et dñt hic Doc. vnū verbū satis rōni ꝺsonū, ꝙ si ꝑbet ꝓsensum sponsæ de intrādo religionē, dabit terminus anni, cū cessat cā restringendi terminū regulārē. Et aduerte, ꝙa iste terminus non dāt solū ad intrandum monasteriū, sed ēt ad profitendum, vt aperte sentit hæc gl. q̄ no. & cōiter hic tenēt Doc. vnde tex. dēt intelligi de ingressū religionis cū effectu: aliās non esset sufficienter prouisum spōso, cū nō possit transire ad secundas nuptias, nisi sponsa profitente. ꝙa ante ꝓfessionem non dissoluit matrimoniū, vt no. in c. ſ. ꝓxi. Et in fi. gl. no. gl. & pro ea facit c. ſi tibi abſenti. de ꝑb. lib. 6. & l. mancipiorum, ff. de op. le. † In gl. fi. No. fin. hanc gl. quæ quotidie allegat ad multa, & nō recolo eā esse alibi. Et primo no. ꝙ matr. quoad sui essentiā necessario non regrit cōmissionē carnalē. est ergo verum matrimoniū ante copulā, hoc probat in c. fi. de spon. duo. & in c. i. de voto, li. 6. vbi dr̄, ꝙ matrimoniū fuit institutū à Deo in statu innocētiæ, & sic institutionis tpe non fuit ꝓsummatū, & vide ad hoc qđ notat in d. c. uno, & verba institutionis vide in c. fraternitatis, 35. q. 10. † Scđo no. ex gl. duplex significatū mrimonij. Aliud. n. significat ante cōsummationē carnalē, aliud post, & de significatu patet, ꝙa ꝑ copulā carnalē dr̄ ꝓfirmari. Dic. n. ꝙ intercedēte copula significat rē indiuisibilē, ſ. unitatē ꝓſtitē inter Deū, & ecclesiā passumptionē carnis humanæ in utero Virginis, ut in c. debitū, de big. Et ob hoc dicit Apostolus, matr. esse magnū Sacrm in ecclesi. Dei, & dic Sacrm. i. rei sacræ signū. 1. q. 1. c. multi. unde sicut significatum est inseparabile, ita & ipsum matr. significās, q̄ nō ꝓtingit ante ꝓsummationē. Nā licet sit uerū matr. quo ad sui essentiā, nō tñ significat rē indiuisibilē, seu diuisibilē, ꝙa denotat unitatē, q̄ ꝓsistit in spiritu inter Deū, & fidelē aām. q̄ qđ unitas sæpe dissoluit intercedēte peccato, & hæc est rō, quare ñ est ita firmū ante copulā carnalē. Nā matr. quaten⁹ est res. & nō sacrm posset dissolui, sicut cæteri Sctus, l. si un⁹. §. pactus, ff. de pac. sed quatenus est sacrm, regulat à nā. & significatu ipsius rei significatæ, & sic intelligas principiū gl. & uidcas gl. magis clarā in c. quapr. 27. q. 2.
14 † Itē no. ex glo. ꝙ matrim. nō consummatū fortitur nām ītam ex constitutione Ecclesiæ, & ideo circa illud late patet papæ prās, eum papa sit ſ. ius positiuum, ut in c. ꝓpoſuit, de concel. ꝓb. Hoc tñ reprobat Host. & nō immerito. Dicit. n. ꝙ essentia matrimonij est ꝓsummatio p copulā habentē se tanq̄ esse. & operari. ergo à quo dependet esse & operatio. sed si esse hēt ex ꝓstitutione Eccl. ergo & operationē. Sed hoc ultimū est falsum. etiam ſm gl. ergo & primū, unde dicit Host. & bene, ꝙ cū matrim. fuerit creatum ante oēm ꝓstitutionē eccl. non pōt hīre esse ab ecclesia, sed ab ipso Deo, q̄ illud induxit in statu innocētiæ, ut ſ. dixi, sed sola ratificatio procedit ex constitutione eccl. Nā matr. dr̄ rarum cum est indiuisibile, ut est tex. in c. quāto, ī. de diuor. & illa ratificatio fuit dāt super Sacro baptismi, ut in d. c. quāto. Et in hoc potest papa dispensare: unde uidemus ꝙ circa matr. infidelium ecclesiastici, ut certo

ADDITIONES.

a ¶ Vxore. De ista q. vide diffusius per eundē Pa. in c. certio loco, ī. de præsumptionibus addidi concordantes. Et his adde d. Matthesi. no. 74. inc. no. statutū dispōnens quod vir præmortua vxore, &c. col. 17.
Adde eundem Panor. consi. 1. in 1. lib.
Seb. Sap. Vxore. Vide Bal. in l. i. in 2. q. vnde vir & vx. & in l. non sine, in princ. C. de bo. quæ lib. Pe. de Anch. in c. canonum statu. char. 47. ver. quæro de nōne, quæ mihi occurrit de facto, supra de const. & in consi. 20. inc. pro solutione dubiorum Mod. late in rub. ff. solu. matr.
b Naturalem legis. Idem no. ipse Abb. Pan. in c. ad aud. sup. de deci. & in c. suggestum, in 2. no. & ibi post eum recolle. i alios, sup. de ap.
c Contentus. Circa hoc, an & quando cautio non est de substantia actus, sufficiat iuratoria, dicas primo, ꝙ quando cautio, vel satisdatio est de substantia actus, tunc debet præstari cum fideiussoribus, vt in tutore, vt in l. si fideiussor, §. si necessaria, ſ. qui satisd. cogan. Et eo modo dicimus, quando cautio est præstanda ab officiali ex forma statuti, a quo est præstanda talis cautio, etiam si sit dives, vt per Bar. in l. quicunque, C. de sum. pa. l. 11. Dicas tamen, quod cautio iuratoria potest præstari, etiam si quis sit dives, si tamē ex aliqua causa non inuenit fideiussores, vt per Bal. in authen. generaliter, in fi. C. de epis. & cler. Adde tamen, quod quando quis non posset inuenire fideiussores propter suos malos mores, tunc non sufficeret iuratoria cautio, ut no. uolu. Bal. in auth. cui delictum, C. de ind. vid. tol. in 3. col. sed ita demum non sufficit iuratoria cautio, quando propter paupertatem nō cautio fatam ex sui culpa non possit inuenire fideiussores, vt per Bar. & Alex. in l. 1. qui satisda. cogan.

certo casu dissoluit, vt in d. c. quanto. Cōcludit ergo ipse, ꝙ circa consummatum [a] Papa non dispensat inter fideles, ꝙa cum consummatio consistat in facto, non pōt hīri pro nō facta. 32. q. 5. c. si Paulus in bello. §. factæ. ff. de cap. & postli. re. sed ī nō ꝓsummato Papa pōt dispēsare. Vnde dicit mirabile verbū, ꝙ ꝓtentu vtriusq; sponsi pōt Papa ex potestate absoluta dissoluere tale matr. nulla alia causa existente; sed ex potestate ordinaria pōt ex cā dissoluere tale matrimoniū. vt hic, & idē ſm eū dicēdum in si. casu. Et no. illa verba, De potestate ordinaria, & absoluta. Per. tñ hic recitat, ꝙ dū qdā Princeps peteret ab Inn. Papa, vt dissolueret matr. nō ꝓsummatū per eū ꝺctum, Papa rīndet se nō posse. Princeps allegauit hanc gl. Respon. Pa. Maledictus, qui te docuit. Dicit se tñ ignorare, an Papa dispensauit. nec refert, quare maledixit docentem: sed forte ex eo, quia sine causa maxima non deberet Papa hoc facere. Cū his dictis Host. transeunt cōiter Docto. hic. † Sed tu circa matr. ꝓsummatū, vide ar. ad partes multū vrgentia posita per Io. An. in reg. actus legitimi, de reg. iu. lib. 6. vbi refert se disputasse q. [b] nunqd Papa possit dispensare cum vnico filio Regis religioso, vt ꝺhat matr. ad tempus, scilicet donec suscipiat filium, postea redeat ad monast. Et hæc q. est magis difficilis, q̄ precedēs, ꝙa hæc dispensatio versat circa tria. Primo, vt religiosus ꝺhat matr. Secūdo, vt matr. ꝺhat ad tps, qđ est ꝺ vnū ex tribus bonis matr. 27. q. 2. c. omne. & in c. fi. de cond. app. Tertio, ꝙ matr. ꝺctum & consummatū dissoluatur. Et quia qō fuit visa sibi in alto pelago versari, & difficilis, ꝓtentus argumentis ad vtramque partē, solutionem qōnis præterit. Tñ ego satis putarem, ꝙ nullo casu posit Papa dissoluere matr. consummatū inter fideles, ita ꝙ eligerē partē negatiuā; quia cum perpetuitas fuerit in matrim. de iure diui. Papa non potest tollere ea, quæ sunt iuris diuini, vnde potius diceretur errare, q̄ legem condere, vt dicit text. in c. sunt quidā. 25. q. 1. † Pro hoc bo. tex. in c. ex parte. 2. ī. eo. vbi Papa dicit etiam circa matr. non consummatum, ꝙ nisi reperiret interpretatio Eccl. posset dici illud indissolubile, & per illum tex. dicerem, ꝙ nisi in casu expresso, scilicet per ingressum relig. non posset illud matr. dissoluere. Et idem credo, quod non statuisset. Eccle. nisi fuisset inducta exempio Sāctorum, ut inuit tex. in d. c. fin. eo. & infra eo. c. ex parte. Et ad probandum sufficiat illud, ꝙ matr. est de iure diuino, etiam ante consummationem.

ADDITIONES.

a ¶ Consummatum. An Papa dispensęt in matr. consummato. adde omnino gl. de Gl. An. in c. 1. de translat. prælat. & est super ver. sacramentum. & vide etiam glin c. 2. eo. titu. & quod plene scribit Anch. in rep. c. canonum, de const. in 2. op. & d. Abb. in c. fi. de spon. duo. & adde omnino Bal. in l. Deo nobis, in 3. col. C. de epis. & cler. & quod no. d. Anch. in c. is qui fidem, in fi. de spō. & glin c. 2. de transla. præl. An aūt Papa possit dispensare, vt cōtrahat matrimoniū in gradu prohibito, vide q. ſ. plene no. post d. An. & d. Abb. in c. literas, de testib. 3. 9. & omnino in cōsi. 358. vbi ponit, an Papa possit dispēsare, ꝙ ne possit ducat in vxorē mulierē patrui sui, & ibi plura ponunt de hac materia, & vide eūdē in cōsi. 323. vbi ponit de potestate Papæ in dispēsatione circa testimonia matrimoniū. Itē adde hic Bal. in l. 1. C. si nup. ex rescri. pe. & in l. C. de sec. nu. Et an Papa possit dispēsare, ꝙ habēs vxorē sterilē, accipiat aliam vxorem, vel retineat concubinam, dic ꝙ non, secundum Bal. in c. laudabilem, de re iu. Et ꝙ Papa non possit dispensare, ꝙ legitime coniuncti separentur, firmat Lap. alleg. 86. Itē vide omnino S. Tho. in 4. sen. dist. 23. 3. art. 2. vbi dicit, ꝙ dimissio vxoris non est contra primæ præcepta legis naturæ, sed contra secunda præce. legis naturæ, & ideo dicit, ꝙ primo modo solo dispensatione cadere posse videtur. Dicas circa hoc ꝙ matr. consummatum sola morte dissoluitur de iure nostro, vt in c. 2. de transl. prælat. hic & vide etiam Alex in l. ſi cum dotem. in §. si maritus. ff. solu. matri. Dissolutur etiam per ingressum relig. amborum coniugum, non alterius tantum secundum ea, quæ habentur in c. verum. in c. coniugatus. & in c. cum sis. de conuer. coniu. An autem super eo Papa dispensęt, est magis vera & communis conclusio, ꝙ nō, vt p tenet etiam Bal. ultra dicta in l. Deo nobis. in 2. col. C. de epi. & cle. & habetur per nouissimos in ru. ff. sol. mat.
Seb. Sap. ¶ Consummatum. De hac materia vide latissime per Car. Alex. in fi. infra de spon. duo. ubi adducit 13. argumenta pro utraque parte, & pro Doct. relatos per Fel. in c. quæ in ecclesiarum. supra de cōit. & per Gallensium Sonen. in trac. de potest. Papæ.
Host. refert & summe commendat Bal. in l. si tibi filius, in fi. ff. de adop. ubi tenet, ꝙ Papa possit, licet idem Bal. de hoc dubitauerit in c. naturales, in tit. si de fil. sue. contro.

SVMMARIVM.

Maritus sicut non potest intrare monast. vxore recusante, ita etiam non potest fieri Frater Hierosolymitanus.
Mater priuatur tutela filiorum, nō solum si transierit ad secūdas nuptias, sed etiam si incontinenter vixerit.
Vxor illius, qui ingressus est monast. ea consentiente, tenetur & intrare monast. & ibi profiteri, quando est suspecta de incontinentia.
Moniales vtrum de iure debeant tonsurari.
Maritus, si de licentia vxoris intrauerit relig. potest officio iudicis reuocari, & vxori restitui illa non obseruante continentiam. 6. sed si vxor vouerit continentiam, compellitur intrare monast.
Maritus & vxor quando uolūt profiteri, non requiritur de necessitate consensus episcopi, licet de iustitia & honestate sic.
Religiosus verus & professus, quo casu possit habitare cum vxore, & sibi reddere debitum.

CAP. VIII.

1 Vxoratus. † Summa, ut sup. eo. c. cum sis. & diuidit principaliter in duas partes. Primo prohibet per Hospitalarios Sancti Io. uxorem recipi sine uxoris licentia. Scđo prohibet per ipsos recipi mulieres. Secunda ibi, [Nullus uestrū.] Prima pars subdiuidit, seu distinguit qualitatem uxoris Inſam dātis. No. 1. iuncta suprascriptione, ꝙ coniugatus sicut non potest intrare monast. monachorū, uxore ñ ꝓmittēte ꝓtinētiā, uel monast. nō ingredientē, ita nec ad istos Hierosolymitanos hospitalarios trāsire pōt. Sūt. n. isti fratres religiosi; & tenentē ad ꝓtinētiā, ut expresse patet hic. Scđo no. paria esse uxorē trāsire ad scđa uota, uel incōtinēter uiuere eo casu, quo trāsitus ad scđa uota non
2 est licitus. † Et facit iste tex. ad q̄nē, nūqd uxor relicta, q̄ assumpsit tutelā filij, ꝑdat tutelā, si incōtinēter uiuat, sicut ꝑdit ꝑ trāsitū
a ad scđas nuptias? [a] Et dic ꝙ sic, de quo est glo. no. q̄ sequit Bar. in auth. ut ma. & auiæ C. q̄n mu. tu. of. fun. po. qđ bñ no. & pro hoc facit tex. in l. fi. eo. ti. ubi regrit, ꝙ pudice uiuat. Per hoc pōt inferri, ꝙ eas pœnas patit mulier ꝑ trāsitū ad scđas nuptias, quas intra
b annū luctus pati dēt, si incōtinēter [b] uiuat; ga rō nuptiarū, ꝓhibitiua intra tale tps fortius uēdicat sibi locū in incōtinentia; ne in plus se habeat luxuria, q̄ castitas. Et ꝙ hoc facit qđ no. per glo. & Bar. in l. fideicōmissum. C. de fideic. ubi no. ꝙ si mulier relicta in cōtinēter uiuat, ꝑdit legatū sibi factū a marito, & aufert sibi tan q̄ ab indigna; & ex ꝓsumpta uolūtate testōris reuocat legatū, qđ maxime ꝓcedit, si vixit incōtinēter tpe vitę mariti; marito ignō
3 rāte, vt no. in l. ororē. C. de his q. vt indi. & hæc no. † No. ibi, [Perpetuo cōmorē. Iar. ꝙ & ꝺ nūqd vxor ꝓiugati volētis ītrare relig. teneat, ꝑfiteri, si est suspecta de incōtinētia, vel solū esse in monasterio, vt arceat a vagationibus. Nā ꝙ parte negatiua, videlicet ꝙ nō teneat, ꝑfiteri, facit hęc litera, q̄ solū ꝓcipit, vt se remoueat a ꝙ uerlatione sęculariū; licet in ꝓriū faciat tex. dū dicit, ꝙ dēt intrare, vt ibi Deo seruiat; & hāc partē puto veriorē. Adduco tex. 27. q. 2. c. Agathosa. vbi tex. vtit verbo Conuertat, ad idē tex. c. cū sis, §. eo. & c. 2. vbi dr̄ ꝙ non debet vna pars trāsire ad Deū, & altera remanere in sęculo: istis. n. remanet in sęculo, si non profitet. Nā si intraret, vt arceat a libidine, monasteriū esset sibi carcer; non aūt intraret, vt Deo seruiat, cuius ꝓriū dicit hic hæc litera, & hoc est verū a principio, anteq̄ maritus ingrediat. Quid aūt debeat
4 obseruari post ingressum, dic, vt dixi c. 1. §. eo. † No. in §. nullus. ꝙ mulier nō dēt tōlurari ēt cā religionis, & no. bñ hūc tex. Nō. n. logitur de tōsura ſuperiori, ꝙ appellat clerica; sed inferiori qñ fit ab scissio capillorū vsq; ad aures. De remanēte ī sęculo, est tex. clarus ī casu qua mulier. 30. di. vbi exp̄sse ꝓhibet. Dēnt. n. portare crines, seu comā in signū ſubiectionis. Sed dubiū est de ꝺgrediēte relig. Nā videmus, ꝙ moniales cōiter tōsurantē, & de hoc non reperit tex. Sed vide gl. in cle. attēdētes, de sta. reg. q̄ nitit saluare hodiernā ꝓfessionē ipse tex. facit multū in ꝓriū. Sed saluādo illā glo. pōt tex. iste intelligi, qñ mulier volebat tōsurari remanēdo in sęculo, putās religioni ꝓuenire. Pro hoc facit, ꝙa loq̄t hic de fratribus Sancti Io. & nō de monialibus. Vlt. nō. ꝙ fratres S. Io. nūq̄ pñt accipere aliq̄ mulierē ad cohabitādū secū, ēt si illa vellet ꝙerti, ꝙa in eodē monast. nō dēnt collocari masculi, & fęminę. Nā monaste
5 ria duplicia sunt hodie, ꝓhibita. 18. q. 2. c. diffinimus. † In ea. glo. in fi. no. gl. q̄ aperit intellectū fere totius tit. & adde glo. fi. q̄ est in c. prox. q̄ tendit ad idē. Et ex hac gl. no. 1. ꝙ ad subſtantiā professionis alterius ꝓiugū necessario nō regrit. ꝙ alter ꝓiunx voueat ꝓtinētiā, uel intret relig. si est suspectus de incōtinētia. Sed ista requirunt de iustitia; & sic a principio, dria tñ est, utrū uxor uouerit, uel simpliciter dederit licētiā. Nā primo casu non reuocat maritus de monasterio, ēt si uxor incōtinēter uiuat, sed cōpellit uxor intrare monast. ut in c. significauit, ī. eo. Sed in casu secūdo, uir
6 reuocat de monasterio ex officio iud. ut c. 1. §. eo. tit. † No. 2. gl. ꝙ uxor, q̄ dedit lnſam intrādi relig. marito, nō pōt amplius reuocare ingressum: sed hoc poterit facere superior ex officio. Ex quo habes intellectū ad c. 1. §. eo. multi tñ tenuerūt ꝓriū; sed tene ista
7 gl. ut dixi in c. 1. §. eo. † Tertio no. ex gl. ꝙ licētia epi nō est de subſtantia professionis coniugis; & sic limita & restringe dictum Host. & Io. An. hic. Dicūt. n. ꝙ de licentia epi hoc fieri dēt, ex quo sequitur separatio matrimonij quo ad thorū, ar. in c. 1. de cōsan. & aſt. Sed tu uide meliorē tex. cū gl. 27. q. 2. c. si uir & uxor. Dic ergo, ꝙ aut de honestate requiritur, ut tenuit Fed. consi. 36. aut de iustitia, ut tenuit hic Doc. sed necessārio non exigitur ad uali ditatem professionis, ut satis tenuit hic glo. & uī tex. apertus in c.
8 1. §. eo. inducendo, prout ibi dixi. † Vlt. no. casum ex gl. in quo uerus religiosus habitat cū uxore, & tenet ipsi reddere debitū, qđ prima fronte uī impossile, cum continētia sit de subſtantia religionis, ut in c. ad monasterium, ī. de sta. re. Sed hoc ideo fit, quia transitus a principio oīno non fuit licitus. Simile no. gl. multum sin.

ADDITIONES.

a ¶ Ad secundas nuptias. Vide Fel. in c. pastoralis. col. 3. ver. uidua & impudica supra de iu. Dec. in rub. de iudic. in 1. lec. col. 1. & 2.
b ¶ Incontinenter. Adde Pau. de Cast. consi. 22. in primo impressis, ubi consuluit, ꝙ etiam potest repelli excep. ſtupri. ſi reperit dotem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a sit in papa, vt si habens vxorem [a] de facto fuit promotus, tenetur vxore instare, aut relinquere papatū, aut ei reddere debitum, vt no. in c. si quis pecunia, 79. dist. In gl. in ver. [Familia.] in fi. dic, q̄ il lud intelligitur, quando remanens in seculo est suspectus.

ADDITIO.

a Habens vxorem. Idem tenet do. Abb. in c. licet, col. 3. supra de elect. & ibi pānit, q̄ vxoratus potest eligi in papam, de quo etiam per eundem in c. constitutus, in fi. infra eo.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, qui intrat clausturum, vel extra facit professionem, & vxori fuerit restitutus, ea mortua, non poterit cum alia contrahere, sed compelletur intrare monast.*
2 *Maritus potest se obligare religioni, etiam viuente vxore, qua mortua tenetur votum adimplere.*
3 *Marius an de necessitate requirat consensum vxoris, quando vult ingredi monast. & nu. 6. vbi dicitur, q̄ professio non debet fieri de licentia vxoris, tamen facta tenet.*
4 *Vxor dum consensit, q̄ maritus intret relig. an debeat certiorari, q̄ ipsa teneatur vouere, vel relig. intrare.*
5 *Vouens continentiam non debet contrahere matr. sed si contraxerit, tenet.*

CAP. IX.

1 **Ex parte.** †Professus relig. ꝓsensu vxoris in seculo remanentis, licet vxori fuerit restitutus, ea mortua ad monast. redire compellit. Ita cōiter summatur, 'tex. tñ iste nihil dicit de restitutione, & ideo aliter summarē, & sic. Cōiugatus faciens professionem, vxore cōsentiente, licet nunq̄ intrauerit monast. si mortua ꝓiuge, cum alia ꝓhat, nō valet matr. & monast. intrare compellit. Prima pars ponit q̄relā. Secunda dat iudicē, ibi, [Quia vero.] Casus lit. Quidā D. noīe in infirmitate positus vxore sua consentiente votū castitatis emittens suscepit habitū monachalē, & postmodū liberatus vxorē suā retinuit, & ea defuncta aliā superduxit q̄rit, vtrū cū ea valeat remanere? Rñd. papa: Licet ille D. ad relig. de iure nequiuerit proficisci, vxore in seculo remanēte, ea tñ subhata de medio, votum suum sine salutis suæ periculo violare non potuit. Vnde mādat quatenus, si verum est, quod asserit, p̄dictus D. compellāt per excōiationem, vt mulierem illā dimittat, & ad suum monast. reuertatur, de cætero in habitu re-
2 gulari moraturus. B. †No. 1. ex isto tex. coniugatū posse se obligare religioni, ēt tpe infirmitatis, & in domo sua existēs, pro hoc c. porrectum, §. de reg. No. 2. hic tex. apertum, non cauillādo literā, q̄ de subst̄ia religionis necessario non requirit, vt alter coniux vouerat continentia, vel q̄ interueniat licentia epi. Et sic p istū tex. aperte probat gl. c. præcedentis, ad idem c. proxi. Si. n. monachatus hic non tenuisset, valuisset matr. postmodū ꝺ̄cum cum se cunda muliere, quia matr. rumpit votū simplex, & tñ annullat p
3 professionē p̄cedentē, vt in c. j. de vo. li. 6. †No. ibi, [De iure &c.] q̄ de iure non sufficit licentia vxoris, vt maritus ingrediatur relig. sed dēt obseruari forma c. cum sis, §. eo. & c. ad apostolicam, j. e. Si tñ hoc ius non obseruat, non tñ per hoc annullatur professio; sed seruatur, quod no. §. c. prox. & mām huius c. plene tractaui §. e.
4 in c. 1. in di. †In gl. i. ibi, [Si licit ius cōe, vel ei dicatur.] No. istā opi. quæ hoc intendit, q̄ si vxor scit ius. thāc mām cōcernens, vel fuerit certiorata, §. q̄ ingressus mariti nō potest de iure fieri, nisi vxor vouerat, vel intret relig. dando licentiā marito intrādi relig. vī tacite vouere, & se obligare ad ingressum eo casu, q̄ nō posset esse in seculo sine suspitione. Et hāc opi. sentit tacite gl. in c. seriatim, 32. di. & in c. si cuius vxorem. 34. dist. Et licet Doct. de hoc nihil dicāt, tñ mihi hoc placet per ea q̄ dixi in c. 1. §. e. Sed in casu nostro vxor non fuit certiorata, nec sciebat hoc ius. Pro hoc c. veniens, §. eo. et
5 de intellectu huius c. dic, vt in glo. seq. †In gl. 2. ibi, [Non tenebit.] Aduerte: nā Hug. olim poterat probabiliter dicere, q̄ decr. q. dā, & decr. 1. §. & j. eo. c. placet, non tenebāt tpe, quo istæ decr. extrauagabātur. Nā poterat probabiliter dubitare, an esset decr. sicut hodie dubitamus de multis extrauagātibus antiquis. Sed hodie, ex quo istæ decr. sunt positæ in cōpilatione hac, non est de his dubitādū, nec Hug. sic dixisset, si eas vidisset hic incorporatas. Et iō tene di. seq. gl. vt dicamus, q̄ ex sola licentia vxoris non dēt de iure maritus ad relig. proficisci, vt in c. cum sis, §. eo. Sed si de facto facit oppositū, professio tenet; sicut dicimus, q̄ vouens cōtinentiā non debet de iure ꝺ̄here matr. si tñ ꝺ̄hat, tenet, vt in c. j. de vo. li. 6. & hoc addit ad. c. j. §. eo. Nā ibi non dī, vtrū mortua vxore dāte licētiā, compellatur maritus esse in monasterio, quod additur hic, & pro intellectu vide quod dixi in c. 1. §. eo. in dist. & in cī prox.

SVMMARIVM.

1 *Maritus professus religio. vxore sciente, non potest ea mortua redire ad seculum.*
2 *Maritus, qui intrauit relig. inuita vxore, an censeatur ratificare ingressum post mortem vxoris, quando maritus ignorauit mortem.*
Ratificatio non fit ab ignorante.
3 *Matrimonium contractum cum secunda, viuente prima vxore, nō reconualidatur moriente prima vxore.*

CAP. X.

1 **Consuluit.** †Legitur principaliter tribus modis, & f̄m primum intellectum h. d. Si coniuges, ꝓfitē tur relig. altero mortuo, alter ad seculum redire non pōt. Et iste intellectus elicitur ex tex. iutelligendo, q̄ vxor ēt intrauit relig. Legit & secundo, q̄ solus maritus intrauit, & hoc intendit: Professus religionem de ꝓsensu vxoris in seculo remanentis, ea mortua, ad seculum redire nō pōt; & sic cōiter summāt Doc. sed iste tex. non patitur aliquem istorum intellectuum; & ideo summo aliter, & tertio, f̄m intellectū superiorē & sing. in mā, & sic. Professus religionē, vxore sciente & dissimulāte, ea mortua, ad seculū redire non pōt. Cōis diui. Secunda ibi. [Consultatio.] Casus lit. Quidā ꝓsentiēte vxore sua, trāsiuit ad relig. tandem vxor illa mortua est, q̄ situ fuit, vtrum possit habitum secularē reassumere, & aliam ducere in vxorē, vel ductā sibi liceat retinere. Rñ. papa, q̄ p̄dictus vir nec habitum quē assumpserat, abiicere pōt, nec aliquam sibi per matr. copulare, & si ꝺ̄xit matr. ipsum est dirimendum. B. No. 1. ex tex. f̄m vnum intellectum, q̄ si coniugatus intrat relig. non habita vxoris licentia, non reuocat in vita mulieris, non pōt post eius mortē redire ad seculū, & iste est verus intellectus c. vt j. latius patebit. Ex quo infero, q̄ ad subst̄iā professionis, necessario non ꝓcurrunt ea, q̄ hīr in c. cum sis, §. eo. In gl. 1. in fi. Ex ista gl. colligitur duo intellectus ad tex. ambo diuinantes. Primus, q̄ vxor dedit huic licentiā, & sic erat iuuenis, q̄ promisit intrare relig. Sed certe hoc nō colligit ex litera; & hoc ꝓ̄supposito, quod dicit gl. vana
2 fuisset ꝓsultatio. † Secundus intellectus, q̄n ex prima promissione maritus non fuit obligatus religioni, ex quo non habuit vxoris ꝓsensum, sed obligat ex ratificatione, quā fecit post mortē vxoris & iste intellectus est indubius, & nullo mō colligit ex tex. Inn. hic dicit, q̄ intrās relig. inuita vxore, vel ignorāte, ex quo nō fuit reuocatus, statim mortua vxore obligat ex proposito suo mutā vitā. Nā propositum solēnizatur per habitus susceptionem, vt in c. cō suluit, §. ti. prox. nec in hoc requirit scientia mortis vxoris. Posset resert aliū intellectū dicēs quosdā tenere, & melius, f̄m eum, q̄ fi maritus intrauit inuita vxore, nō obligat post mortē vxoris; nisi sciens mortē, de nouo ꝓsentiat; quasi ignorādo mortem ꝓlumat durare in primo ꝓsensu, qui non fuit habilis ad professionē, sicut
2 dicimus in matrimonio carnali: nā † si hēns vxorē cum alia ꝓhat, mortua vxore, eo ignorāte, non confirmat matr. ga p̄sumit p̄durare in primo matr. vt no. in c. 1. j. de eo qui dux. in ma. Io. And. dicit, q̄ prima opi. Inn. posset procedere, q̄n vxor nō fuit inuita, sed coacte non consensit. Secunda opi procedit, q̄n vxor ꝺ̄dicit. Sed Pe. posuit hic alium intellectum, quia tex. loquit, q̄n. vxore sciente & dissimulante maritus intrauit monast. f̄m. non reuocauit in vi ta nō pōt maritus post mortem exire monast. & iste est verus intellectus c. quē vī sequi Io. An. & Cal. §. c. prox. dixi in c. 1. §. eo. in distinctione, & ibi tetigi post Cal. Sed potest dici, q̄ siue vxor dissimulauerit, siue ignorauerit, siue contradixerit; ex quo defacto non fuit reuocatus in vita vxoris, non potest post mortem eius exire monast. sed incontinenti post mortem vxoris fuit valī data prima professio. Rō, quia intrās relig. ꝺ̄p vī intrasse cā seruādi Deo, & mutandi vitam: vnde incontinenti, q̄n fuit sublatū obsta culum post mortem vxoris, remanet professio sua valida, quæ quoad ipsum semp tenuit. Secus in matr. carnali, quia ꝺ̄hēs cum secunda, hēt ꝺ̄p animū deprauatum; & non intendit mr̄imonialiter consentire; sed potius secundā vxorem decipere: vnde iste cō sensus est illegitimus, nec proprie dicit consensus, sed dissensus. Aliud est in ingrediente religio. quia vt §. dixi, semper habet animum mutandi vitam, & per hoc habes intellectum ad istum tex. & ad c. quidam, §. eod. & ad c. placet, j. eod.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, si vouit continentiam, tenetur reddere debitum, licet maritus consenserit ad tempus; sed forte non tenetur exigere, vel petere, & nu. 2. & 5.*
3 *Iudex ecclesiasticus adiutor contra laicum, nolentem exhibere coniugi debitum maritalem.*
4 *Vxor non potest emittere votum ieiunandi, nec aliud votum continentiæ sine consensu mariti: quinimmo si maritus consensit, potest reuocare, licet peccet, non autem econtra, & nu. 5.*
5 *Maritus consentiens vxori vouenti continentiam, an censeatur & ipse vouisse.*
6 *Maritus & vxor vouentes continentiam ad tempus, lapso tempore non obligantur.*
7 *Maritus & vxor, qui vouerunt continentiam, possunt compelli per iudicē ecclesiasticum ad obseruandum votum.*
Nati ex marito & vxore, postquam vouerunt continētiam sunt illegitimi.
8 *Maxime, ista dictio potest exponi pro tantum.*

CAP. XI.

1 **Charissimus.** †Coniunx, quæ continentiā vouit, nec reddere debitum coniugi licet ad tps voto ꝓsenserit h. d. Secunda, ibi. [Fraternitatis.] Casus li. Vxor Regis Sueuiæ graui infirmitate depressa, ꝓtinētiā vouit. Vir iuuis ad tps voto continentiæ cōsensit. ipsa postmodum liberata viro suo adhærere matrimonialiter recusabat: vnde Rex petit à papa sibi super hoc prouideri, & compelli vxorem sibi matrimoniali adhærere affectu. Mandat papa quibusdā, quatenus si inueneriut vxorem Regis p̄dicti graui infirmitate detentā, cōtinentiā vouisse; maxime si idē vir non vouit perpetuā ꝓtinentiā p̄dictā ēt tanta viro

viro suo faciāt adhærere, & vtrunq; admonicē maritali affectu tra
a dere. B. †No. 1. ex isto tex. vxorē nō posse emittere votū ꝓtinētię, sine ꝓsensu mariti, & dic, q̄ requirit ꝓsensus, quatenus marito fit iudiciū; alias aūt q̄libet ꝓiugū in sui ꝓiudiciū pōt vouere continentiā, vt in c. seq. & c. quidā. §. eo. †No. 2. q̄ iudex eccles. i. st. adit
3 laicū nolētē exhibere ꝓiugi affectū maritalē. In gl. 1. ibi, [Si simpliciter Inīam dedisset.] vult ergo gl. q̄ si maritus dat simpliciter licentiā vxori emittendi votū cōtinentiæ, & non possit amplius exigere debitū. & sentit secus fore, si ad tps. Tex. tñ nō aperit, vtrū maritus peteret debitū, durante tpe, ad quod ꝓsenserat, vel post lapsum tēporis, nec Doct. hoc tangunt. † Vnde latius exordiēdo
4 dum, aduertendū vī, q̄ aut vxor emittit votū alicuius abstinētię, puta ieiunādi; & hoc votū nō obligat marito inuito; quinimmo si maritus ꝓsensisset, pōt nihilominus reuocare, & licet ipse peccet reuocādo, ex quo Inīam ꝓbuit; vxor tñ poterit nō resistere, nec peccat desistēdo: ga tenet ī hoc lege diuina & humana obe
5 dire marito, vt est tex. no. in c. manifestū. & c. vouit. 13. q. 5. ita q̄ licias regulā, q̄ nullū votū abstinentiæ pōt emittere vxor sine ꝓsensu mariti; & q̄ maritus pōt reuocare, licet prius ꝓsenserit, nō tñ sic eō; ga vxor est magis subiecta marito, & de hoc dic plenius, vt ibi no. † Aut vxor emisit votū ꝓtinētiæ, & tūc valet in sui iudiciū. sut non exigat debitum, quia non exigere nullum præ
6 iudiciū irrogat marito, vt, p̄bat in c. seq. Si simpl. vouit, & mari tus ꝓsensit, aut ad. tps, & pōt indubie lapso tpe debitū exigere, & eo mō intelligēdo, indubie procedit hæc litera. Aut quæritur, q̄d pēdēte tpe posset maritus exigere debitū; & sic reuocare potuit, cui consensit, & est magis dubiū. Nam glo. in d. c. manifestum, vī velle aliud esse in voto continentiæ, aliud in voto abstinentiæ, & haberet hoc equitatem. Tamen puto contrariū, quia votū ꝓtinentiæ est votū abstinentiæ, vt in c. si tu abstrines. 27. q. 2. Cum ergo iura diuina & humana dent marito plenā facultatē
7 voto abstinentiæ; ergo vī, q̄ votū ꝓtinentiæ poterit reuocare. Ad p̄tū tñ facit, qa in aliis votis maritus ꝓsentiēdo „non vī tacite reuocare, sed in voto ꝓtinētiæ sic; qa ꝓsensus eius non exigitur, nisi ipse non exigat; & tñ pro primo dicto facit iste tex. qui vī ista potuere diuersa. f. vouere, & voto vxoris ꝓsentire. Itē ga litera ista
8 non dicit tps illud fuisse lapsum; peccat tñ maritus veniendo ꝺ̄ quod semel ꝓsensit, vxor tñ non pōt resistere, vt §. dixi. Et sic se cundo modo potest intelligi iste tex. & eisdem rōnib. dicēdum q̄n vxor vouit continentiam in perpetuū; licet gl. videatur va
9 lare in c. nosse. 30. q. 1. p. dicta. p̄cedūt vbi maritus nō vouit, sed voto vxoris ꝓsensit. † Quid aūt si maritus pariter vouisset? Dic q̄ esset ad tps, & lapso tpe nō obligat, arg. hic, in ver. ppetuum. Aut
10 simpliciter; & tūc vterq; tenet seruare ꝓtinētiam, nec tenet vxor redire marito volēti ꝺ̄ votum venire, [a] vt est casus in c. q̄d Deo
11 ferri. 33. q. 5. † Quid autē si alter nō seruat ꝓtinētiā, nūquid alius possit alium repetere, & ab eo debitū exigere? Tex. vī velle q̄ non, in d. c. quod Deo. Sed gl. no. in d. c. nosse. dicit, q̄ alter non potest aliū impetere, ex quo ambo emiserunt votum; iudex tñ ec
12 clesiast. ex offi. suo debet eos cōpellere ad mutuam cohab. ar. in literis, j. de diuor. Sed certe illud c. hoc non probat loquit. n. sine voto matr. fuit ꝺ̄patatū pp alterius adulteriū; & dicit q̄ isto adulterāte pariter debet matr. retintegrari, qa adulteriū adulterio est cōpensandū. Sed nos loq mur, q̄n obligatio est q̄ Deo: vnde licet alter peccet, nō debet alius assumere peccan
13 tem: & hāc opi. tacite sentit Inn. in c. dudū, j eo. Vbi ad propo nit vnū notabile, [b] q̄ si isti ꝺiuges post emissum votū cōti nentiæ se carnaliter cōmisceant, proles inde genita, nō est legitima nō f̄m legē sunt ꝺiuncti, nō. n. est amplius matr. quoad e
14 ffectū carnis, & idē no. gl. in c. ministri. 81. dist. Idem dic & for si vxor vouit continentiā marito intrante relig. vel promo
15 ad sacros ordines. Nam si de nouo cōiungant, soboles nō est legitima. † Et hæc no. & per hæc declaratur glo. sequens, quæ ver. Maxime, exponit pro tantum. [c] posset tamen exponi proprie
16 referendo illud verbum ab votum temporale, vt sit sensus, q̄ ma ritus potest petere debitum; maxime si non vouit continentiā. Tamen idem si vouisset, ex quo tempus erat lapsum.

ADDITIONES.

a ber. ¶ Contra uotum uenire. Adde quod no. in apost. in ad istum in c. si quam. nu. 5. post alios in apost. in uer. seruitute. supra de cohab. cler. & mulier. teneo, q̄ si post tale uotum solenne Deo emissum, nascantur filij, q̄ non (puri), ut Rom. sing. 502. incip dic, q̄ filij. quem ibi ad hoc alleg.
b pap. ¶ Dictum notabile Hoc dictum dicit sing. Rom. in 521. inci. mari tus & uxor. & idem uult Host. in sum. de fil. p resby. §. quis possit. uer. quid
c credendo.
c ber. ¶ Maxime pro Tantum. Adde istum in c. damnamus. num 3. in uer. no. maxime. & quod posui in apost ad eum post alios, in uer. maxime. sup. de sum. trin. plenius in c. quoniam frequenter. §. porro. num. 7. & ibi dixi in hoc ad eum in uer. exponit istam dictionem, sup. ut li. non contest.

SVMMARIVM.

Maritus, aut vxor. si altero ignorante profiteatur relig. & ob hoc de monasterio educitur, non cogitur illud reingredi, illo mortuo. Si uero moriatur, antequam egrediatur monast. non poterit amplius ad seculum redire. 3. 7 Maritus & uxor an possint votum continentiæ, vel abstinentię inuito alte ro emittere.
Votum emissum tempore inhabili, non obligat tempore habili.

5 *Actus perueniens ad eum casum, a non potuit efficax habere principium, annullatur.*
6 *Maritus, qui inuita vel ignorante vxore fecit se promoueri ad sacros ordines, tenetur ea mortua continentiam seruare.*
8 *Sententia potest pro parte valere, & pro parte non.*

CAP. XII.

1 **Placet.** †Si alter coniugum altero ignorante relig. profite tur, & pp hoc de monasterio educit, illo mortuo ad monast. redire non cogit. Cōis diui. Secūda ibi, [Super quo.] Casus li. Quedā mulier credēs maritū esse mortuum, habitum religionis assumpsit. tādē eo reuerso, de monasterio educta fuit. viro postmodū defuncto, q̄rit, vtrū cōpellēda sit ad monast. redire. Respon. Papa, q̄ votū suū non tenuit oīno; tñ intūn tenuit quatenus se potuit obligare. Intrādo. n. monast. p̄misit se nō exacturā vlterius debitū carnis, q̄d erat in eius potestate; redire vero ad seculū nō est in eius potestate, sed mariti; & iō quoad se, votū tenuit, q̄d post obitū viri tenere non desijt; cū ad casum deuenerit, in quo efficax potuit habere principiū; tñ saluti suę melius p uideret, si ad monast. rediret. Si vero ad hoc induci non poterit,
2 nō est ad hoc cōpellēda. B. †No. 1. q̄ vxor pōt libere emittere votū ꝓtinētiæ in sui ꝓiudiciū; licet secus sit in voto abstinētiæ, vt §.
3 c., px. & in hac dria posset saluari gl. in c. manifestū. 33. q. 10. †No. 2. q̄ ꝺiugatus intrās monast. ignorāte ꝺiuge, nō hēt liberam facultatem excūdi monast. vt clare innuit tex. ibi, [Redire ad seculū.] Ex quo infero, q̄ mortua ꝺiuge, ante q̄ reuocetur, non pōt amplius ad seculum redire, & sic optime facit tex. in ar. eorū, quę
4 dixi in c. ꝓsuluit, §. eo. †No. 3. q̄ votū emissum tpe inhabili, nō obligat tpe habili. Ratio, quia paria sunt, nullū, & minus efficax, vt
5 in c. 1. de translat. prælat. † No. a contrario literæ, q̄ actus perueniens ad eū casum, a quo non potuit efficax habere principiū, annullat, pro hoc tex. in l. pluribus. §. 1. ff. de uerb. oblig. Sed in cōtrarium facit tex. in reg. factum legitime, lib. 6. Et de hoc brocardo dic, ut ibi no. per Dy. & plenius per Bart. in d. l. pluribus. † Sed
6 quæro, quid si maritus reuersus, nō repetijsset vxorē. Dicit Host. q̄ compellendus est, aut vxorem repetere, aut monasterium intrare; & hoc si erat iuuenis. si autem senex, debuisset emittere votū continentiæ, ar. §. eo. c. cum sis, & j. eo. c. prox. Vel potest dici, f̄m eum, q̄ satis est ratificare post factum ingressum cōiugis, & caste uiuere, sed ante factū procedunt iura superius alle. & hoc mihi placet quoad utrunq; casum, siue sit iuuenis, siue sit senex,
7 & no. hāc limit. ad iura prædicta. † Vlt. quæritur, quid si inuita, uel ignorāte uxore maritus fecit se ꝓmoueri ad sacros ordines, nunq̄d post mortē uxoris cōtinere teneat? Goffr. in c. quidam, §. eo. sentit, q̄ non. Sed Host. & Io. And. tenent cōtrarium, & uerius: quinimmo dicunt, q̄ si ille post mortē uxoris ꝺ̄heret matrimonium, non teneret. Nec ob. iste tex. quia loquitur in eo, qui facit professionem, ignorante uxore; secus, si fuit promotus ad sacros ordines. Ratio diuersitatis f̄m Inn. est, quia matrimonium deliru diuino, non impedit susceptionem sacrorū ordinum; sed tñ ex constitutione ecclesiæ, ut paret in ecclesia Oriētali, ubi cleri ci habēt uxores. 30. dist. c. Nicena, leg. & no. in c. cū olim. de cler. ꝺiug. Et sic nāliter matrimoniū, nō resistit, p̄motioni ad sacros odines. Sed matrimonium nāliter impedit ingressum religionis; quia de subst̄ia religionis est caste uiuere; ergo usus matrimonij, & ingressus religionis sunt incompatibilia; & iō merito impeditur ingressus religionis per existentiam matrimonij. Aliam rōnem adducit Io. And. Nā per susceptionē ordis imprim it, & remanet character: unde post mortē uxoris, remanet iste uerus clericus; sed per ingressum relig. nō imprimit, nec remanet character. Rō rōnis est, quia ordo est sacrm, non sic professio. & no. bene hanc rōnem. Et hodie contra istos coniugatos, qui faciunt se promoueri ad sacros ordines, emanauit extrauag. Io. 22. q̄ inci
8 pit, antiqua. satis bene faciens ad hanc decisionem, quod no. † In glo. in uer. [Quantum] in fi. no. bene gl. q̄ eadē ſnia pōt pro
a parte a tenere, & p parte nō; puta, qa in parte hēt uitiū nullitatis annexum. Sed Host. in c. Raynutius, §. de test. dicit, q̄ p parte nō pōt tenere, sed si appellatur, potest pro parte ꝓfirmari, & pro parte infirmari, & moderari; ēt circa unū capitulum, uel annexū, ut in d. c. Raynu. Nec obst. f̄m eū, q̄ officiū iudicis appellationis sit ꝓfirmare uel infirmare, 2. q. 6. in fi. qa illud uerū, quatenus uenit ꝓfirmāda, uel infirmāda. Sed mihi plus placet ista glo. Nā tot unī ſniæ, quot sunt capitula, ar. in l. ēt, ff. de mino. no. gl. in c. 2. de or. cog. in uer. eadē ſnia. nullū ergo ꝺiū, si pro parte tenet, & p parte nō, ubi capitula sunt diuersa. Et pro hoc facit q̄d no. Inn. in c. fraternitatis, j. de hære. & uide ad hoc bo. glo. in c. ca quæ. de reg. iu. li. 6. & in c. ex literis, alleg. in gl. Abb.

ADDITIO.

a Pro parte. An sententia possit pro parte tenere.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, & vxor si sunt iuuenes, nō pōt vnus sine altero, religionē p̄fiteri.*
2 *Maritus an possit ingredi monasterium, quando vxor est suspecta de alio crimine citra continentiam.*
3 *Vxor, quæ viro intrante monasterium uouit continentiam, potest compelli etiam ipsa intrare, si inconmenter viuat, secus si turpiter uiuat.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. XIII.

1 **Ad apostolicam.** †Summa, vt §. eod. c. cum sis, & est pars c. ad apostolicã, §. tri. pro xi. Et primo ponitur dictum. Secundo exceptio, ibi, [Nisi] No. 1. ibi, [Sed & vitam debet mutare,] q̃ vbi ambo coniuges sunt iuuenes, seu de incontinentia suspecti, non potest alter ingredi religionem; nisi ẽt alter ingrediatur, nec sufficit esse in monasterio; nisi pariter vitam mutẽt, pro hoc c. quia Agathosa. 27. q. 2. & hoc verum á prin. tanteq̃ permittatur ingressus vnius: post factum ve
½ ro dic, vt §. dixi c. j. † Sed quæro, hic solum consideraꝫ respectu remanentis, suspicio incontinentiæ, quid si vxor remanens est antiqua; & sic sine suspicione incontinentiæ; est tñ suspecta de aliis moribus, si non erit sub cura mariti, puta, quia fiat incãtatrix, malefica, vsuraria, vel quid simile, nunquid hoc casu maritus possit ingredi relig. vxore vouente continentiam? Io. And. tenet, q̃ nõ, quia eadem rõ vr in alijs malis moribus, sicut in suspicione incõtinentiæ. Ex quò enim non expedit alterius saluti, vt ingrediatur religionem, non est hoc permittendum. fatetur tñ, q̃ si ꝫ fiat, tenet ingressus; quia principaliter hic consideratur fides matrimonij, quæ est vnum de tribus bonis matrimonij. 17. q. 2. c. omne, &
3 c. fi. de cond. appo. & hæc opi. tatis mihi placet. † Sed dubium est, nunquid si turpiter viuat post ingressum alterius, dẽat cõpelli intrare monasteriũ, sicut cõpelliꝫ incontinenter viuens, j. eod. in c. significauit. de quo satis dubito. Nam vr, q̃ debeat compelli ad bene viuendum; non autem, vt intret monasterium, ex quo principaliter non peccat contra matrimonium. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia soluuntur per religionis professionem, secus per propositum castitatis seruandæ in seculo. 5. 9.*
2 *Matrimonium potest inter absentes per nuncium contrahi.*
3 *Matrimonium contractum per verba de præsenti, licet non sit carnali copula confirmatum, non potest per papam sine iusta causa dissolui.*
4 *Actus an vitietur ex falsa cã, quando ex alia causa potuerit explicari. 8.*
6 *Sponsalia nõ dissoluuntur, si sponsa efficitur de tertio ordine S. Francisci, quia non professetur substantialia regulæ.*
7 *Matrimonium posse dissolui, si ecclesia statueret, altero coniugum labente in hæresim, & quod posset alter transire ad secunda vota.*
10 *Eremitæ non appellantur personæ religiosæ, & non renunciant proprio, & sunt sicut locustæ, sine Rege. Dubitatur, an gaudeant priuilegio ecclesiastico.*
11 *Sponsalia de præsenti an dissoluantur per superuenientiam lepræ?*

CAP. XIIII.

1 **Ex parte.** †Per religionis professionẽ, non per ꝓpositũ castitatis seruãdæ in seculo, dissoluuntur spon
a salia de p̃senti. [a] Cõis diuisio. Secunda, ibi, [Nos aũt] quę tria facit. Primo ꝺ solutionem allegat, Secundo soluit, ibi, [Nos aũt.] Tertio solutionem determinat, ibi, [Porro] Casus lit. Quædã mulier corã duobus Abbatib. velum viduitatis assumpsit bene dictione solẽni, cũ celebratione Missę, ac letania, sicut moris est accipere. Post hæc q̃dã nobilis proponebat se mulierem illã mediãtib. interuncijs per verba de præsenti desponsasse. Mulier illa confitebatur se cõsensisse in illũ; sed quia audierat illũ lepra percussum, nolebat sibi vlterius adhærere. Quærebatur, vtrum huiusmodi veli susceptio matrimoniũ impediat inter eos? Rñdet Papa: Licet videat, q̃ ex quo matrimonium ꝺctum est inter ꝑsonas legitimas per verba de p̃senti, in nullo casu possit illis viuentib. dissolui, vt alter viuente alter possit ad secũda vota trãsire; ẽt si vnus fidelis, inter quos est ratum coniugium, fieret hæreticus, & nollet permanere cum altero. sine ꝓtumelia Creatoris; nisi forte secus fieret ex reuelatione diuina, sicut de q̃busdã Sãctis legit esse factũ; tñ papa non vult declinare a vestigijs antecessorum. fatetur tñ, q̃ si ꝺ

Universidad de Deusto
Biblioteca

eau. Secus, si adducitur ad renunciādū ius propriū, seu vt subeat
3 promptū periculū adulterādi. † Item no. ibi. [Presbyteros exorauit] arg. satis bonum, ꝙ mulier quoad mām huius tit. non excusatur ab ignorātia iuris: si ergo mulier est certificata, ꝓcedēdo licētiā marito, oportet ingredi religionē. Ex datione ergo licētię ablque alio voto ꝓtinentiæ, pōt cōpelli ad ingrediendū religionē, & ad hoc induxi istum tex. in c. 1. s. eo. Vltimo no. ꝙ ingressus cōiugis a principio inualidus, validatur ipso facto, per quod vxor perdit seruitutem in marito. Ex quo infertur, ꝙ vxore mortua, mari
4 tus prius nō reuocatus, monasterium exire non potest. † In gl. 3. ibi [tenet ꝯctus.] Sed aduerte, quia arg. potius in ꝯrium colligitur ex isto tex. nam hic Papa expresse dicit maritum non modicum deliquisse in eo, ꝙ captiose & dolose induxit istam mulierem ad consentiendum; & in fi. tex. innuit, ꝙ si mulier ista ꝓtinuisset, potuisset maritū repetere, nō obstante consensu suo, quia ille ꝓsensus non erat validus, ex quo dolose fuit extortus. Non. n. est verū, qđ subijcit in gl. ꝙ si ita ꝓtinuisset, fuisset audita, ex quo non emiserat votū ꝓtinētiæ, nec promiserat intrare religionem, cū esset iuuenis; nam totum contrarium gl. sensit in c. vxoratus, s. eo. vbi concludit, ꝙ ex sola licentia mulieris ipsa sibi præiudicat; licet ex officio Epi. possit ingressus reuocari. Dic ergo, ꝙ ex alio capite ista mulier fuisset audita, si ꝓtinuisset, quia sponte non cōsensit,
5 sed dolo fuit inducta. † In glo. pen. ibi, [monasteriū eo inuito.] no. bene hanc gl. facit enim ad multas q. vt si dicamus ꝙ si religiosus cōueniť ex eo, qđ egerit ante ingressum, poterit nihilominus monasteriū suscipere defensionem; & illo inuito proponere omnes exceptiones sibi competentes, & sic non tm̄ bona ingressi transfuerit in monasteriū, sed omne ius reale, & psonale sibi cōpetens.
6 † Scđo facit ista gl. iuncto tex. ꝙ si religiosus ꝓueniť ex gestis ante ingressum, possit iudiciū fundari in persona illius religiosi, quod indubie procedit, qn̄ negat validitas ingressus. Quid aūt in aliis casibus, plene no. p Legistas in auth. causa, q̄ fit cū monacho, C. de episco. & clar. Et puto, ꝙ poterit duplex practica obseruari. Primo, vt sit in iudicio de ꝓsensu superioris. Secundo, vt monasteriū suscipiat defensionē, & hoc mihi plus placet. quod vr̄ place re d. Bal. in auth. præalle. In ea. glo. ibi, [Credo qđ bene pōt.] Hæc particula vr̄ contrariari his, quæ p̄mittuntur in gl. Nā si per adulterium vxoris ingressus remansit validus, ergo monasteriū potest resistere, si iste vult exire & accipere mulierē; nisi velis saluare gl. vt quidam dicunt, vt procedat, qn̄ maritus exit ante professionem. sed certe tunc qō gl. esset inutilis, nec oportet pōderare, ꝙ mulier fuit decepta, quia ante professionem non obligatur mo-
7 nasterio, vt in c. super eo, s. de. regu. † In ea. gl. ibi, [Sed si vir fornicet.] No. hāc particulam gl. vsque ad fi. nam limitat multū iura dicentia adulteria coniugis mutua compensatione tolli, vt procedant illa iura. qn̄ vterque remansit in seculo; secus si is qui fuerit continens, intrauit religionē: tunc. n. non fiet compensatio cum adulterio subsequenti. Rō, quia iste mutauit statū, & non est amplius sui iuris, facit l. si ex causa. §. Papinianus, ff. de min. Quinimo sensit Gul. ꝙ si maritus cōmisisset secundo adulteriū, & postmodum intrasset religionē, non compensatur adulteriū cōmissum ante ingressum, quia iste mutauit statū; & est effectus nouus homo, quod dictū non vr̄ verū, qa non potuit mutare statum cum ꝓiudicio mulieris, cū ante ingressum sciuerit, vxoris, ius acq̄situ replicandi de adulterio mariti, ꝯ exceptionē adulterii proprij. Et hoc satis sentire vr̄ Host. qui formatt hāc q. satis vtilē. Pone, ꝙ maritus, qui cōmiserat adulteriū in seculo, transiuit ad religionē, repetitur a muliere, ipse excipit de adulterio mulieris, ipsa replicat, ꝙ & ipse cōmisit ante adulteriū. Quærit, nunq̄ possit exire inuito monasterio, si confitetur replicationem mulieris? Et dicit, ꝙ
8 sic. † Vnde hoc casu statur cōfessioni mariti, licet veniat in ꝓiudicium professionis, de quo dicit casum esse in c. pen. de rap. Secus dicit, vbi agitur de matrimonio carnali, tunc. n. non staretur confessioni coniugis ꝯ matrimonium, vt probatur in c. super eo, de eo, qui cog. consan. vxo. suæ, & cum hoc trāseunt hic cōiter Doc. Sed aduerte, quia hoc distincte tenere esset apte dicere ꝯ casum in c. vidua, s. tit. proxi. vbi tex. aperte dicit, ꝙ ex quo constat de professione alicuius tacita, vel expressa; non statur cōfessioni ipsius in contrarium, ēt cum iuramento. Pro hoc facit quia cōfessio tendit in præiudicium monasterij; ergo plene non probat: quia, licet valeat confessio ꝯ confitentem, non tm̄ ꝯ tertium, vt 14. q. 2. in prin. & in c. 1. de confes. Item ratio c. s. eo. habet locum in casu nostro: nam de facili posset iste ingressus colludere cum vxore sua in præiudicium professionis factæ. Iō intelligo illud ca. pen. alleg. per Host. quando iste ingressus stat pro ingressu, & contra monasteriū de ꝓsensu superioris; tūc. n. nō est verisimile. ꝙ fasum ꝓfiteat ꝯ se, iō talis ꝓfessio sibi ꝓiudicat, & p ꝓns monasterio, qđ p̄misit eū agitare illā cām. Et idē est i matrimonio carnali: nā valet ꝓfessio in præiudiciū matrimonij, qn̄ est facta ab eo, q stat, ꝙ matrimonio, vt in c. attestationes, & ibi p Host. ꝯ. de despon. impu.

SVMMARIVM.

1 *Vxor potest reuocare maritum a religione, licet ipsa dederit licentiā metu.*
2 *Vxor tenetur intrare monasterium ibi faciendo professionem, quando eius maritus, idem fecit, intellige cum eius consensu.*
3 *Maritus, qui intrauit monasterium, an possit licite relinquere habitum, & propria authoritate exire monasterium.*
4 *Extremis probatis, præsumitur medium.*
5 *Consensus extortus per metum, non præsumitur ratificatus per simplicem taciturnitatem sequentis temporis.*

C A P. XVII.

1 **Accedens.** †Vxor maritū professum repetere pōt, non obstāte licētia ꝓfitēdi ab ea metu extorta. Primo partis narratio. Scđo iudicis datio ibi, [Quo circa.] Casus li. Quidā ꝓiugatus, volēs assumere habitū monachalem petijt ab vxore sua, vt super hoc suū pōtaret assensum q̄ pp multa verbera & alia grauamina, q̄ inferebat eidē, dicēs ꝙ ipsam dimitteret, annuit volūtati ipsius, & sic vir ille habitū Cistercien. assumpsit, & mulier domū quorūdā monialiū ītrauit, nullo habitu assumpto, vel voto ꝓuersionis emisso: tandē vir ille habitū dimisit ad seculū redeūdo. mulier statim petiit illū restitui, pp hoc ad Papam accedēs. Vñ mādat, quatenus si ita est, vir appellatione remota, compellat eā recipere, & ei exhibere ꝓiugalē affectum. B. No. 1. ex isto tex. ꝙ sicut ad matri. ꝯhēdū requirit oīno ꝓsensus liber, vt in c. cum locū, ī. de spō. ita & in separatione matrimonij quoad thorū, vī, vt vides hic, datio licētiæ fuit nulla metu intercedēte, & p hoc c.
2 notificastu. 32. q. 5. † No. 2. arg. ꝙ vxor iuuenis, marito intrāte religionē, nō tenet intrare monasteriū, faciēdo professionē; sed satis est, ꝙ intret, vt possit ibi vitā honestā ducere, hoc tm̄ nō credo de iure uerū p c. ad Apostolicā, s. eo. & p c. qa Agathosa. 27. q. 2. & ad
3 istū tex. dic, ꝙ hic narrat factū, & nō ponit ius. † Sed q̄ro, nunqd maritus iste poterit licite relinquere habitū, & ꝓpria authoritate exire monasteriū. Io. And. dicit, ꝙ nō, sed ꝙ peccauit, fm̄ eum, qa quoad se, & sui ꝓiudicium potuit monast. intrare: uxor tm̄ potuit eū inuitū de monasterio abducere; & hoc ultimū tenet hic Inn. sed primū dictū Io. And. nō ur̄ usq; quaq; uerū, & ꝯrium aperte sensit Inn. in c. q dā. ī. e Probat rōne, nō. n. pōt marit⁹ uxore sui ta, emittere uotū ꝓtinētiæ, ut in c. una sola. 32. q. 5. Itē maritus iste multū peccauit uxorē deserēdo, aut sibi dādo cām adulterādi, ut in ca. si tu abstines. 27. q. 2. ergo, ut nō psēueraret in peccato, & ut mulier nō incideret in adulteriū, licite potuisset ꝓpria authorita
4 te exire. Vñ hic in nullo notat marit⁹ iste, ꝙ habitū dereliquit. † In gl. 2. ibi, [Et sic per primum & ultimum.] no. bene istam gl. qa facit ad multa, & collige ex ea, ꝙ per extrema colligitur medium, & facit hoc ad probandum præscriptionem, ut probata possessione in princ. & in fine, præsumatur quod quis medio tempore
a possederit, tenet glo. 17. quæst. 10. 4. cap. uolumus. a & plenius de hoc

A D D I T I O.

2 ¶ Volumus. In uer. inconcussam, & vide glo. in ca. quia sunt culpæ, hic alle. in gl. & gl. magna, in prin. in c. per tuas, de condi. app. & idem do Ant. in c. licet causam, in 38. col. ver. qualiter autem de prob. & aliquid in ca. rex pacificus, in prin. 2. col. in prooe Greg. & in c. cum ad sedem, de restitu. spol. ubi alle. in c. ex parte decani, supra de rescri. & in cap. inter dilectos, in 6 col. in uer. no. q. pro portione, & uide d. Abb. Panor. eleganter in c. accedentibus, circa fi. uer. hic aduerte, de priui. & Bart. in l. Celsus. in ult. col. ver. fi. alio modo. ff. de usucapio. Et adde hic Bal. in l. testium, in ult. col. C. de testi. uer. adde, q. tempus. ubi dicit, ꝙ ad probandum præscriptionem sufficit probare principium, & finem possessionis; quia per extrema præsumitur media, & alleg. prædictum cap. volumus, hic alle. per istū, & uide Bald. in l. fcut re corporali, in §. superuacuum. uer. & no. ex isto ff. quibus mod. pig. vel hypo. sol. & Bal. in l. si præfidi, C. de do. ante nup. Et ui. Ind Rom. in d. l. Celsus, in pe. col. ubi dicit, ꝙ probatis extremitatibus possessionis, præsumitur continuatio medij temporis, & alle. gl. in d. c. uolumus, & Io. And. & d. Ant. in d. c. cum ad sedem. Et ad hoc facit quod no. Ant. post Inn. in c. quoniam contra, in 7. col. de proba. ubi dicitur, ꝙ quando producitur instrumentum in actis regiū randum, non est necesse, quod totus tenor instrumenti de verbo ad uerbum regiſtretur, sed sufficit principium, & finem scribi illius instrumenti. Item adde hic Pet de Anch. in c. 1. 7. colum. de rescri. lib. 6. vbi dicit, ꝙ ad probandum continuam possessionem sufficit probare principium possessionis, & quod hodie possidet, quoniam media possessio præsumitur. Et ꝙ per probationem extremorum probentur media tenet Spec. in tit. de probat. §. 1. in ulti. col. ver. qualiter probari potest, ubi loquitur de probatione continuæ possessionis. Ad quod vide gl. in uer. Romani. in cap. die resurrectionis, de consecr. dist. 5. & Bal. in l. si quis ita. in prin. de condi. & demon. & multū eleganter Domin. in d. c. quia sunt culpæ, in ult. col. 28. dist. in c. legimus, in prin 2. col. uer. no. istam gl. 93. dist.

Ant. Fran. ¶ An ex probatione extremorum probentur media, & an medium trahat ad se extrema, & econtra, uide quæ habentur in c. quia sunt culpæ 28. dist. Et qualiter accipiatur extremum, uide glo. in l. 1. ff. si quis ius dicenda obtemp. Et adde, q. ille, qui impugnat medium, impedit extrema, vt in l. ter uirutes. §. publico. ff. de seruit. Et uide gl. in l. qui fella. in §. fi. ff. de ser. rust. præ di. quæ dixit, ꝙ quandoque extremum trahitur ad medium, ad extrema, & uide quæ habentur in l. tria prædia, ff. de seruit. rust. prædio. Et uide bon. tex. in l. sed interim, in §. 1. ff. de don. inter uir. & uxo. qui dixit, ꝙ inhabilitas medij impedit discursum ad extrema. Et de materia extremorum habetur in l. siue possideris, C. de probatio. & per beatum Tho. in 3. senten. dist. 3. art. 18. Seb. Sap. ¶ Volumus. Illam gl. commendat Ang. in l. pen. circa fi. C. de apo. publi. li. 10. & Io. Fab. in princ. Inst. de usucapio. colum. 1. & Bald. in l. fi. colum. 7. in 15. oppo. C. de præscri. lon temp. Alex. in consil. 39. inci. uisis scripturis. colum. 2. in 2. vol. And. Sic. in consi. 37. incip. sapienter, colum. 10. in consi. 35. incip. sapienter scribitur, colum. 3. in 2. vol. Fel. in c. inter dilectos, col. 5. uer. quibus inferri solet, supra de fi. inst. & Mat. in no. 117. inci. no. mira bilem doctrinam.

5 hoc per Bar. in l. Celsus, ff. de vsucap. † Secundo no. gl. iuncto tex. ꝙ agens certum quid per metū, non præsumitur ex taciturnitate sequentis tpis cōsentire, & purgare metū. Quod intellige, nisi interueniat aliquis actus positiuus primi actus approbatiuus. l. 2. Quod me. cau. & pulchre per Inn. in c. super hoc, de renū. Et in fi. gl. Doc. vīr hic velle, professionem istius viri non valuisse; quia cū vxor est iuuenis, debuisset intrare religionē, vel emittere votū continentiæ, quorū neutrum hic interuenit; cū ergo expressa & libera licentia non valuisset, fortius nec coacta. Sed aduerte, quia hoc arg. est ꝯ no. in c. 1. & c. vxoratus, s. eo. fiam libera licentia valuisset in præiudicium mulieris, quantūcunque non vouisset, nō. in iuribus præall. vnde mulier met hic repetebat virum; & sic fuit hic audita; non ex eo, quia non vouit; sed ex eo, quia per metum consensit, & iste est verus intellectus huius capituli.

SVMMARIVM.

1 *Vxor, quæ præstitit consensum marito, vt ingrederetur monasterium, non compellitur ipsa intrare, si est continens, & non suspecta. 2.*
2 *Vxor, quæ præstitit consensum marito intranti religionem, siue ipsa fecerit, siue nō, votum continentiæ, an compellatur intrare monasterium, & an possit petere restitutionem mariti?*

C A P. XVIII.

1 **Significauit.** †Vxor professi, quæ dedit viro licentiam profitendi, non compellitur ingredi religionem, si continens est, & non suspecta. Primo ponit mulieris q̄relā. Secundo dat iudicem, ibi, [Quo circa.] Casus lit. Quædam mulier, A. nomine, coram Decano S. Quiriaci fungente vice Archiepi Senonen. dedit licentiam viro suo religionem intrādi. votō continentiæ sibi iniuncto; & recepta fide ab ipsā ꝙ perpetuo continentiā seruaret; & sic vir professionem fecit. Decanus vero post factā professionē à viro dicebat, ꝙ mulier illa debebat religionem intrare, sed illud primo sibi non expressit, ꝙ si expressum fuisset, viro licentiā non dedisset, sed decanus ad hoc cōpellebat eādem. Vnde mulier illa hæc omnia significauit do. Papæ. Vnde mādat quibusdā, qu. tenus, si est ita, & mulier talis ætatis existat, de qua suspicio non possit hēri, ꝙ non permittāt illā compelli ad
2 religionē intrare, votum continentiæ obseruātē. B. † No. 1. arg. ꝙ prælatus inferior Epō non potest proprio iure impartiri authoritatē in dissolutione matrimonij, ēt cā religionis; & hoc tenet Inno. expresse; & facit hæc litera in arg. in eo ꝙ Decanus hoc fecit
3 q. 2. † Secundo no. in ver [Quo circa.] tex. valde no. in mā. ꝙ si maritus intrauit religionem vxore consentiente, & ꝓtinentiā vouēte, compelli potest vxor ad intrādum religionē, licet viuat ꝓtinentiæ; ex quo est talis ætatis, de qua suspicio incontinentiæ hēri pōt; licet à principio nunq̄ consensierit ingressui religionis; ita singulariter probat hoc à ꝓrio literæ; secus dic, vbi non vouisset. Nam, & tūc haberet locum c. 1. s. eo. & quod no. glo. in c. vxoratus, eo. ti. In gl. 1. ibi, [Quod satis potest dici, &c.] per hoc vr̄ gl. recedere a dictis præcedentib. Host. distinguit, ꝙ aut vxor solenniter vouit, aut simp̄r, act nullū votū emisit. Primo casu cōpellit intrare religionē & profiteri, in scđo & tertio non cōpellit, sed maritus potest sibi restitui. Sed aduerte, quia licet Io. An. hic simpliciter re
4 citet Host. & transeat, tm̄ aliud sentit in c. ex parte, s. eod. vbi in dif. posuit verū intellectum ad istum tex. quem hic ēt ponit Vin. dicens, si mulier dedit tantū licentiā, & vouit, tunc ex officio iudicis restituit sibi maritus, ex quo iuuenis est, & ita loquit c. 1. s. e. & si, pcessit ad votū continentiæ, non dēt sibi fieri restō, sed dēt cōpelli ad intrādū religionē, vt de directo est hic casus a ꝓrio lr̄æ, & hoc ēt voluit Cald. in c. ex parte, & dixi in c. 1. s. eo. in dif. Et hoc ꝓbo rōne: Nam ex eo quo mulier vouit continentiā, quantūcunq; sit iuuenis; tenetur votum obseruare, cū votū ex postfacto sit ne cessitatis, & obliget quemcūq; post pubertatem. Non ergo dēt sibi restitui maritus, cū nō esset aliud, q̄ ipsos in promptū periculū detrudere. Et vtrū isto casu teneat illa mulier profiteri, an solūmō esse in monast. vt dixi in c. j. s. eod. dic vt ibi; & satis pōt in hoc
5 casu dici, ꝙ nō cōpellit, pfiteri, ex quo erat mulier, & nō certificata. Nec mirū, ꝙ compellit ad id quod non promisit, qa hic venit accessorie ad promissionē prius factā. Itē non compellit intrare, vt stet ibi in carcere; sed potius, vt honeste viuat, & turpitudinis suspitionem euitet, arg. in c. de benedicto. 33. q. 2. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Maritus nō cogitur recōciliare vxorem suam adulteram, etiam post pœnitētiam peractam. 3. quæ tamē nō debet poni in aliquo monasterio ad agendū pœnitētiam, potest tamē maritus ipsam recōciliare, si vult etiam inuitā. 4.*
2 *Adulterium inducit separationem matrimonij, quo ad thorum, non quoad vinculum.*
3 *Maritus potest relinquere suam vxorem adulteram, nō expectata alia sententia, quando adulterium est notorium.*
4 *In notorijs non requiritur, vel expectatur sententia.*
5 *Adulterij an possit cognosci corā iudice ecclesiastico, si agatur criminaliter?*
6 *Sacrilegium potest cognosci in vtroque foro.*
7 *Vxor adultera in monasterio collocata, an possit vlterius a marito repeti.*
Adulterium est causa, ꝙ vir lucretur dotem, & quod vxor donationē propter nuptias. Quid autem si sunt liberi, vide hic.

C A P. XIX.

1 **Gaudemus.** †Adultera, quam maritus reconciliare non vult, ad agendū pœnitentiam in aliquo clausтro collocat. h. d. Cōis diuisio. Secunda ibi, [Mulieres.] Casus lit. Aliquæ mulieres condemnatæ sunt de adulterio. pp qđ a viris suis sunt relictæ. Dr̄, ꝙ si ad frugē melioris vitæ conuersæ fuerint, si mariti earum commoniti eas pp Deū recipere noluerint, in monasteriis cū religiosis mulierib debent poni, vt pœnitentiā perpetuā ibi agāt. B. † No. 1. ꝙ pp adulterium mulieris licite separat matrimoniū quo ad thorum, remanet tm̄ ipsum matri
3 monium quoad vinculum, 32. q. 7. c. licite. † Secūdo no. ꝙ separato matr monio pp adulteriū carnale, non tenetur coniunx, qui non deliquit, peccantem sibi reconciliare, ēt post pœnitentiam
4 peractā. † Tertio no. ꝙ maritus licet ad sui instantiā fuerit separatū matrimoniū, quo ad thorū, potest tm̄ nihilominus vxorem sibi inuitam reuocare, seu reconciliare, & si est conuersa. i. emendata, maritus merē in reconciliando. Vltimo no. officium iudicis ecclesiastici circa adulteras a maritis relictas implorādum, vt
5 eas colloceat in clausтro cū mulierib. religiosis. † In gl. ibi, [Secuta sn̄a] no. glo. ꝙ pp adulteriū, ēt notoriū, non debet maritus propria authoritate relinquere vxorem, sed debet expectare sn̄am Ecclesiæ. Et licet Doct. hic transeant, tm̄ gl. aperte sentit ꝓriū; vbi latius hoc disputat in c. fi. de adulte. videlicet, ꝙ data notorietate delicti, necessario non expectāt sn̄a ecclesia; & eandem sn̄am tenet Inno. in c. inquisitioni, ī. de sen. ex com. & vide quod latius di
a xi in d. c. fi. Et placet mihi opi. ꝓria. s. vt sn̄a non requirat, a quia habet hanc facultatem a Deo. 22. qō. 1. c. dixit, facit tex. cum glo. in c.
6 Agathosa. 27. q. 2. & c. significasti, ī. de diuor. † In gl. in ver. [Cum religiosis,] in fi. hæc gl. vī velle, ꝙ tex. iste loquat secundum dispositionem iuris ciuilis, vt fiat ista collocatio in monasterio, cū fuit actum criminaliter ꝯ mulierem; secus si fuit actū ciuiliter. Et ex hoc intellectu no. vnum, ad quod non solet allegari iste tex. ꝙ co
b ram iudice ecclesiastico b potest laicus accusari de adulterio, etiā criminaliter. Et ꝙ iudex ecclesiasticus possit saltem respectu mulieris imponere pœnam legalem, detinendo mulierem in monasterium, tenet Inn. in c. tuæ. de procu. vbi dicit, ꝙ licet ecclesia possit adiri super adulterio, qn̄ agitur ciuiliter quoad separationem thori; secus tm̄, si criminaliter agit ad pœnā legitimā inferēdā, & pro illa opi. facit ille tex. & canon in c. lex debet 33. q. 6. Sentiunt Pe. & Abb. hic, & Io. And. in c. 1. de foro compe. lib. 6. vbi dicit no. ꝙ adulteriū est de foro ecclesiastico dūtaxat; cū agitur ad
c separationem thori. In ꝓrium c tm̄ adducō c. 1. de offi. ord. & c. de benedicto. 32. qō. 1. Item cū matrimoniū sit sacr̄m, peccans ꝯ illud committit sacrilegiū, vt etiā innuit tex. iuris ciuilis in l. quāuis, C. de adul. sed in crimine sacrilegij potest adiri tam secularis, q̄ ecclesiasticus. vt in c. cum sit generale. de fo. comp. vbi latius hāc qō. examino. Hæc tm̄ lect. gl. non est cōis, vnde do. Pe. & Abb. trāseunt ad alium intellectum, dicentes, ꝙ per istum tex. non imponitur aliqua pœna mulieri, sed protinde tur hic, vt mulier colloce tur in clausтro, vt honeste ibi viuat. Vnde dicunt, ꝙ inuita mulier non potest colli cari in clausтro in casu huius ca. sed qn̄ ageretur criminaliter coram iudice seculari, tunc inuita detruderetur, vt in
7 auth. sed hodie, C. de adul. vnde ponderāt hoc verbum, Collocare, non enim dicit detrudere. † Host. posuit alium intellectum, dicens, statui nouā pœnā vltra dispositionem iuris ciuilis. Nam secundum ius ciuile, mulier non potest profiteri intra biennium, sed secundum istum tex. si maritus monitus, non vult mulierem recipere, potest in continenti collocari in monasterio, & profiteri poterit; nec licebit marito illā de monasterio educere. Iste intellectus mihi non placet; tū quia est præiudicialis maritis; tum quia quodammodo vr̄ corrigere dispositionē iuris ciuilis. Vnde puto, ꝙ iste tex. non prouideat in casu illius auth. s. d hodie: nā ibi imponit pœna detrusionis, instituta accusatione criminali ꝯ mulierē; hic aūt non apparet de accu. criminali. Itē hic fit collocatio ad pœnitentiā peragendā, & non principaliter ad pœnam. Quare dico, ꝙ qualitercunq; fuerit actum ꝯ mulierem adulterā, ex quo est mulier relicta à marito pp adulterinm, procedit dispositio huius tex. vt iudex ecclesiasticus, & c. ne ista incontinenter viuat in seculo, & sic, vt prēcidatur materia delinquendi, dēt eam collocare

A D D I T I O N E S.

a Zachar. ¶ Sententia non requiratur. Adde istum in c. ad nostram, supra de iureiu. in c. cum sit Roma. § 1. supra de ap. Bar. in l. emptorem, in prin. & §. 1. ff. de act. empti. & in l. ictus fustium, ff. de in fa. Bal. in l. cum frater m, C. ad Syl. & in l. 1. C. ne filius pro pa. & in c. 1. in prin. in ti. qualiter do propri. priuetur in feu. & in ca. proposuit, & ibi Doct. supra de app. Io. Fab. in procem. Inst. & ibi in apost. Celsi in ver. necessaria sententia, & Alex. in l. is cui, ff. de verbo. oblig.

b ¶ Iudice ecclesiastico. Adde Rom. sing. suis fo. 20. vbi late de hoc artic. Zach. ¶ Adde quod voluit allegare Ro. sing. suo 667. inc. nos fumus, fol. 23. de quo vide istum in c. intelleximus, nu. 1. in ver. non in alius, post alius, infra de adulte.

c Seb. Sap. ¶ In contrarium. Vide etiam Abb. in c. gaudemus, infra de diuor. & in c. tuæ, col. pen. supra de procu. & multa alleg. per Fel. in c. cum sit genera le, col 7. post med. ver. respectu adulterij, supra de foro compe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

locare in aliquo' monasterio, non tñ propter pœnitẽtiam, sed vt honeste viuat. Pro hoc adduco tex. no. q hoc probat in c. de Benedicto. 32. q. 1. in fi. Et credo q hoc casu nõ habeat locũ illa pœna iuris ciuilis respectu bonorũ. Nã debes scire, q aut ꝺ mulier ẽ fuit actũ per maritũ ciuiliter; & tũc separatur matrimoniũ quo ad thorũ, & lucrãt maritus dotẽ, vt legitur, & no. in c. plerunque, ℈. de do. post diuersti. & C. de repu. l. cõsentiũ. & sic monasterio nihil potest applicari. Vnde nõ sine misterio iste rex. nõ fecit mentionẽ de bonis. Sed si ageretur ꝺ mulierem criminaliter, vltra de trusionem, duæ partes suarum dotiũ applicantur liberis, si quos habet, tertia pars monasterio. Si vero non hẽt liberos, sed parentes, duæ partes applicanẽ monasterio, & tertia pars parentibus. Nõ existẽtibus vero parentib. oĩa applicãtur monasterio, vt in iuribus alle. in gl. & sic vtilius est marito vxorẽ accusare ciuiliter, q̃ criminaliter, vt in auth. hic per gl. alle. Hæc distinctio plus placet, quam quorundam opi. no. in d. auth. quæ habet, q hodie maritus nihil lucretur, quasi intra antiqua sint hodie correcta per illã auth. sed non placet, argum. in c. 1. ℈. vt lis non contest. vbi patet, q vxor etiam lucratur donationẽ propter nuptias ex adulterio mariti, facit d. c. plerunque, de do. post diuor. resti.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges, qui adinuicem promiserunt continentiam, & ob hoc ambo, vel alter profitentur religionem, alter alterum petere non potest. 3.*
2 *Quando agitur contra monachum, an libellus sit cõcipiendus in persona sua, vel monasterij*
Sententia ferenda contra, uel pro monacho, est ferenda in persona monasterij, non monachi.
Legatum factum pauperibus talis loci, uel tali loco, semper censetur legatum factum loco.
4 *Canonica portio nõ debetur Episcopo de legato facto pauperibus, nisi sit facta expressio loci, ubi sint pauperes, puta talis hospitalis.*
5 *Instrumentum si vitietur, potest notarius aliud conficere, quod non vitiabitur, si sit factum super eodem facto; licet cantet in alia persona.*
6 *Instrumentum potest loqui in prima, uel in tertia persona.*
7 *Instrumento illud censetur fuisse actum quod reperitur scriptum.*
8 *Donatio, votum, confessio, vel quid simile, facta calore iracundiæ, quod obligent apud Deum.*
9 *Monasterium non acquirit bona ingressi, quando dolose propter eius bona circumuenit illum, vt ingrederetur, secus si vt seruiret Deo.*
Monasterium non debet damnificari ex delicto particularis monachi, nisi omnes delinquerent.
10 *Sacerdos potest stipulari alteri in his, quę concernunt officium sacerdotis, & vtilitatem animæ.*
11 *Stipulari alteri possunt notarij, & omnes magistratus.*

CAP. XX.

1 **Dudum.** †Si coniuges se ad inuicem absoluerunt, continentiã promittẽdo, & vterque, vel alter eorũ religionem profitetur, alter alterũ repetere nõ potest. h. d. In prima ponitur facti, & processus narratio. In secunda diffinitio ibi, [nos itaque.] Prima subdiuiditur. Primo ponitur datio Auditorum. Secũdo actoris petitio ibi, [Corã quo.] Tertio ibi, [Ad qd,] rei responsio. Quarto ibi, [Verũ] actoris replicatio. Quinto ibi, [sed ad ista.] rei replicatio. Casus lite. Inter C. laicum, & Io. vxorẽ, matrimonij qõ vertebat, dat⁹ fuit eis Auditor, corã quo petebat dictus C. vxorẽ suã sibi restitui, cũ qua ℈xit p verba de ꝑsenti, carnali copula subsecuta. Ad qd ex parte mulieris fuit respõsum, q ipse, p amore Dei, & animæ suæ remedio, ſpõtanea volũtate, ꝑsentibus duobus religiosis sacerdotibus & testibus. fadhibitis renũciauit omni iuri, qd habebat in ipsa, resignãdo illud inmanibus alterius ex sacerdotibus supradictis, q in psonã ecclesiæ, assignationẽ huiusmodi recipere, pcurauit. Et idẽ C. se castitatẽ seruaturũ promisit de vouẽdo se hospitali pauperũ de Põte, voto solenni, & ipsi dedit licẽtiã religionẽ intrãdi. Versa vice, ipsa dedit ei licentiam simili modo, & resignauit omne ius, quod habebat in ipso, prout oĩa ista continebanẽ in publico instrumento. Verũ prædictus C. proposuit ꝓ instrumẽtũ illud mutatũ fuerat, q a cũ casu amissum fuisset illud, qd fuerat prius in tertia persona, muta tum fuit postea in prima; & plus in vno, q̃ in alio ꝓtinebatur. In super, pponebat, ꝓ quidam deceptorie ipsum allexerũt, pponentes eidẽ, ꝙ in tali hospitali ꝓdicto, cibis ad voluntatẽ suam posset vti, & ardorem libidinis ibi extinguere posset, & sic seductus, tractus & illectus, non dẽt sibi obesse, qd in hac parte dr̃ fecisse. Sed ad ꝓdicta sic fuit respõsum, ꝙ non nocet, an instrumentũ loquatur in prima, vel in tertia persona, dummodo veritas non mutet. Præterea, q̃ uis aliq̃s dicto C. spes data fuisset, per q̃ ad hoc se proposuit inductum; tñ eo tpe, quo prædicta facta fuerũt, pure, simpliciter, & propria voluntate pro amore Dei, & remedio animę ſiæ ea noscitur fecisse: vnde compelli debebat a consortio hominum discedere, vitamque mutare. Dñs Papa super his habito consilio cum fratribus suis, mulier ẽ prædictam ab impetitione
2 dicti C. absolut, perpetuum silentiũ imponendo eidẽ. B. †No. 1. ex isto tex. iuncta suprascriptione, in qua loquitur de moniali, q li bellus potest concipi ꝺ monialem, vbi ingressus monasterij reuocatur in dubium; & quod plus est, sñia absolutoria concipitur in psona monialis, vt colligit ex fine lit. Si aũt ageret de bonis, ita q ꝓdẽnatio vel absolutio esset realis, & tũc dicit Io. And. q sine ꝓfessus ꝓdẽnaret alteri, siue alter, pfesso, sñia ꝓcipiẽda est in psonã monasterij; quasi diceret, q religiosus cũ nihil proprij habeat, nõ põt sñia absolutoria, vel ꝓdẽnatoria ꝓcipi in psonã, pfessi, qñ bñ no. & vide qd no. in c. parochianos, de sentẽ. exc. plene de ma-
3 nacho, C. de episco. & cleri. & aliq d tetigi ſ. co. ca. veniens. † No. 2. q maritus & vxor possunt pp Deũ cã ꝓtinẽtiæ obseruãdæ, absoluere se adinuicẽ a mutua seruitute, remanẽte tñ vinculo matrimonij; qd in dubio ꝓcedit. si vterq; intrat religionẽ; alias aũt dic, vt dixi in c. veniẽs, ℈. de reg. & aliq d j. Itẽ no. tex. no. q libet sacer dos põt dici officialis publicus. Ecclesiæ vniuersalis; ita q nomine ipsius Ecclesiæ põt recipere, pfessionẽ ſpiritualẽ, de hoc j. latius. Itẽ no. q ad subſtãtiã, pfessionis ꝓiugis, necessario nõ regrit
4 licẽtia ẽpi, vt hic clare, pbat, & vide qd dixi in c. 1. j. eo. † Item no. ibi, [pauperũ hospitalis obsequo, &c.] q paria sunt, q qs deputet se, obsequo talis hospitalis, vel obsequo pauperũ talis hospitalis. Nã ſp oblatio vr̃ facta hospitali, & nõ psonis. Et inducit Io. And. istũ tex. ad q. quotidianã, vt nõ sit dr̃ia, an legeť pauperibus talis hospitalis, vel hospitali. Tale. n. legatũ ſp vr̃ factũ tali hospitali, & nõ p-
a sonis. Ex quo inferť, q quarta ꝑdebetur Epo; sec⁹ si sine nomina & no. in c. 2. de sepul. vbi dixi, & c. reqsiti, de test. & tene mẽti hoc
5 dictũ Io. And. † Itẽ no. casum, q pdito instrumẽto, põt idẽ nota-
b rius ex originali aliud ꝓcere, nec vitiať instr̃m, si in alia psonã lo qtur, q̃ facit originale, vel instr̃m perditũ. Satis. n. est, q ſubstantia nõ mutet. Et ex hoc & tex. no. q instr̃m super eodẽ facto confe-
6 ctũ, nõ vitiať, licet diuersimode loquať, dũmodo in substãtia que
ujat, qd no. † Itẽ no. ex prædictis, & ex tex. q instr̃m potest log in prima & in tertia persona, ad hoc c. q aũt. de iure pa. & dr̃ loqui in prima, qñ notarius refert verba ad ꝺhentem. ita q ꝺhens vr̃ ibi loqui: in tertia vero loquitur, quando ipse notarius loquitur at-
7 testando, q contrahentes sic dixerunt. † Item no. ibi, [eo autem tempore.] tex. satis bo. q licet inter cõtrahentes multa verba hin cinde processerint, tamen si tempore instrumenti illa verba per omnia non fuerunt replicata, illud videtur fuisse actum quod reperitur scriptum, pro hoc bo. tex. in l. cum plures. §. locator hor rei, ff. loca. & qd no. in c. cũ M. de ꝓbat. Hoc ego intelligo verũ, ni si aduersa pars velit ꝓbare, q aliter fuit ꝺctũ, q̃ scriptũ, vt est tex. in ca. cum Ioannes, de fi. instru. In gl. 1. ibi, [etiam si non tenuisset votum] hæc glo. nimis generaliter loquitur. Nam videtur prima

ADDITIONES.

b Seb. Sap. ¶ Quod quarta. Vide An. Sicul. in c. officij, supra de test. & Fel. in c. de quarta, col. 6 supra de præsch. vbi tangit quando hospitalia gaudeant privilegio ecclesiarum.

b ¶ In alia persona. Vide hic per do. Ant. in 1. colum. & vide no. in ca. q autem, de iu. pa. vbi etiam aliqua posui. Quid de sententia, an debeat ferri in tertia persona, an in prima, dic, q non refert secundum do. Abb. in c. examinata, de iud. Dicit tamen, quod si fertur in tertia persona, præsumitur lata sine scriptis. Idem tenet Specu. in titu. de sen. §. iuxta, ver. taliter. Quid autem si fiat instrumentum per verba præteriti temporis, uide per Abb. post do. Anto. plene in d. c. quod autem, de iu. pat. Sed de hoc quod hic habetur, scilicet an debeat fieri instrumentum in prima, vel tertia persona, vide do. Anto. in d. c. quoniam contra, de probat. colum. 5. & vide omnino, quę no. post do. Anto. in c. quod autem. Item vide Bald. in c. 1. in prin. in ver. in omni fere curia, in titu. de no. for. fid. in usibus feu. ubi dicit, quod non est vis annotarius in prima, vel tertia persona scribat instrumentum; & idem dicit Bal. in c. 1. §. fi. qui feu. da pof. & de hoc dicit esse tex. sing. in hoc c. quod tabellio non dicitur uariare nec in stylo nec in facto, si unum instrumentum scribit in prima persona, aliud in tertia. Et uide Imo. in l. si sic. §. 1. ff. de le. 1. vbi dicit, q non refert, an notarius scribat instrumentum in prima, vel tertia persona, vt in hoc c. & uide Arch in c. quicunque, circa prin. 17. q. 4. ubi dicit, q valet rescriptum Papæ, licet uerba rescripti concipiantur in tertia persona, & hoc per illum tex. Item, an testamentum, vel instrumentum scribi debeat in prima persona, uel in tertia, uide Bar. in l. cum in testamento, de auro & arg. leg. & Bald. in auth sed quando, C. de consti pecu. & in l. in epistola, de fideiuss. & in l. mater, C. de rei vend. & vide Bar. in l. 2. ad fi. C. de fal. causa adie. leg Et adde, quod similiter non refert, an libellus accusationis, scribatur in prima vel tertia persona, vt dicit glo. in l. Titius, quam no. & sequitur Bar. ibi circa fi. & in l. libellorum, ff. de accusatio, & idem dicit glosa sequitur ibi Ang. in l. pen. C. de accu.

Ant. Fran. ¶ Circa hoc an sententia debeat ferri in prima, uel tertia persona, & quibus uerbis debeat formari; & eodem modo, quid de instrumento uel testamento confecto a notario. Dicas in hoc non esse faciendam uim, siue in una persona fiat, siue in alia, vt per gl. in uer. semper itemum, in c. Abbate, de re iudic. li. 6. dummodo tamen ipsa sententia contineat absolutionem, uel condemnationem, alias non valeret, etiam si probaretur per testes ipsa condemnatio, siue absolutio, secundum Bal. in l. errore, circa fi. ff. de testa. & habetur per Bar. in l. præses. & in l. cum iudex, C. de senten. & late per Ro. in l. 1. ff. de re iudic. Quod adeo uerum est, ut iudex debeat dicere in sententia, Condemno, uel Absoluo, siue talis iudex condemnet, siue absoluat, nec sufficeret id dicere forsan per uerba æquipollentia, si talia uerba non important absolutionem, uel condemnationem, alias sufficeret æquipollentia uerba. Latt prætor, in §. 1. & leg. in summa, ff. de reiud. de quo etiam habetur per Bal. in l. 1. C. de senten. ex peri. reci. per Bar. in l. ab emptione, in ulti. col. ff. de pact. & in l. eos, in 1. col. C. de appellat. & facit illa regula, quia nihil refert quid ex æquipollentibus fiat, de qua in l. Gallus, in §. & quid si tantum, ff. de lib. & posthu.

ma fronte, vel ꝙ etiã sine voto põt cõiunx renunciare oĩ iuri, qđ hẽt in coniuge, quod tñ est falsum, vt probatur in c. tua, de iureiu. & c. venieus, ℈. de reg. vbi dixi, & sentit hic Inn. qui dicit, ꝙ sine cã continentiæ non possunt maritus & vxor se absoluere, de quo vi de qđ latius dixi in c. veniẽs, de re. In gl. 2. in fi. dictum huius gl. pro
c cedit; si in illo hospitali fuisset religio approbata, & fecisset iste p sessionẽ tacite, vel exp̃sse, pro hoc c. 1. de vo. lib. 6. † In gl. in ver. [calore,] ibi [sunt qui opes] gl. format ꝺrium, & inducit, neque soluit. Dic ergo, ꝙ illud c. ponit pulchrã decisionẽ, & menti commendãdã. Dicit enim ꝙ donatio facta ecclesiæ tumultuario mentis affectu, valet, nec prætextu mentis turbatæ potest reuocari. Ergo
d ille dicendũ in voto facto iracundiæ calore, a vt dixi. Gl. non soluit, sed videt velle, ꝙ votum factũ tali tpe non obligat, & no. item per istã gl. pp ipsius authoritatem. Et vide sing. gl. in simili in c. ex literis, de diuor. q̃ dicit, ꝙ ꝓfessio facta calore iracundiæ non ꝑiu dicat, nisi detur perseuerãtia. Sed Io. And. videtur hic tenere ℈ istã gl. Dicit enim ꝙ ingressus religionis, & eleemosyna cum in seip tis bona sint, non egent aliqua deliberatione; vnde sine deliberõ ne illã agens obligatur, vt puta si audiuit, vel vidit miraculũ, vel terræmotũ, vel aliquid simile, & timore ductus fecit eleemosynã, vel intrauit monasteriũ. Facit c. sicut, s. eo, & sic secundũ eũ, potest intelligi c. sunt qui opes. Hæc aũt gl. posset procedere, qñ est tãta mentis turbatio, quod sapit quãdã mentis alienationem
e ex multo furore; & sic loquitur d. ca. sicut. Puto ẽt, ꝙ vbi turbatio non est tãta; ex quo tunc fuit tãtus iracundiæ calor. b ꝙ sedato calore, non fecisset votũ, non obliget apud Deũ, ga Deus vult omnino voluntariũ militẽ, vt in c. non est. 15. qõ. 1. facit in simili quod no. de iurõ in c. sicut, de iureiurã. tñ quia difficile est talem calorẽ probare, seruaretur in practica opi. Io. And. Contra gl. istã facit iste tex. vbi papa non mãdauit inquiri de isto calore iracundiæ allegato; sed ꝑpreta allegatione, tulit sñiam ꝺ allegãtem. † In
f glo. in ver. [Aliquãdo,] no. bene istã glo. iuncto tex. & idẽ no. in c. eũ dilecti, quod met. cã. Et limita, prout dixi in c. veniens, ℈. eo. Inno. dicit talem dolũ non vitiare ingressum monasterii; sed bene nocet quoad temporalia istius ingressi; quia illa debentur hæredi, & non monasterio; ga dolum adhibuit, vt in c. ſstituit. 20. q. 3. Aduerte, quia Inno. loquitur nimis generaliter: nã non est ſemp verũ, q monasterium perdat bona ingressi, si habuit bonum dolũ. Nã sicut bonus dolus iudicatur, quoad ingressum, ita quoad bo na; sed monasterium priuatur bonis, quãdo induxit aliquem dolo-
g se ad ingrediendũ, non propter Deum, sed p̃ bona tẽporalia ingressi. Ita proprie loquitur d. c. constituit, quo casu ingressus nõ vitiatur, sed bonis monasterium priuatur. Et limitarem quãdo to tum monasterium fuit in culpa; secus, si particularis persona; quia
h delictũ singulare non debet monasterio obesse, vt in c. venerabi lis, de excep. & 16. q. 6. c. fi Episcopũ. † Extra glo. opp. vr̃ enim ꝙ ille sacerdos, de quo in litera, non potuit recipere istã promissionẽ, ad coniugis vtilitatem; quia nemo potest alteri stipulari, l. stipulatio ista, ℈. alteri, ff. de verbo. obli. Sol. dicit Inn. ꝙ sacerdos iste
i aliquã officialis vniuersalis Ecclesiæ recipit istã obl̃onem, quæ fiebat pp Deum, quasi si non contẽplatione Dei, aliqui remitterẽt sibi mutuum debitũ, non posset obligationem recipere, quia sua non interesset: vnde hic recipit obligationem nomine ecclesiæ vniuersalis, cuius interest habere plures contemplatiuos. Et no.
k hoc dictum; & potes colligere ex prædictis regulam no. ꝙ in cõcernentibus c animam quilibet sacerdos potest dici officialis publicus Ecclesiæ vniuersalis; & per factum suũ acquiritur illis, quorum specialiter interest. hoc dictum credere verũ in his, quæ ſpecifice spectant ad officium sacerdotis. Pro hoc vide, quod no. Inno. in c. vlt. de sepul. & quod ibi dixi. Vnde dicit Host. ꝙ iste recepit nomine ecclesiæ, i. nomine Epi, quia Eps est in ecclesia, & ℈. 7. qõ. 1. c. scire. vnde habebat mãdatum ab Epo, vel secit nomine Epi, credens, Epm ratum habiturũ, arg. c. Lugdun. 12. q. 2. & pro hoc adduco bo. tex. in c. q̃q̃. de vsur. lib. 6. vbi sing. probatur, ꝙ de
l iure can. non põt quis alteri stipulari; etiã si sit sacerdos. d ibi enim in facto animæ requiritur proprius sacerdos curatus; ergo non quilibet sacerdos hoc potest; sed quisque potest in spectantibus
m ad officium suũ. † Et dicit Inn. vnum aliud dictũ no. ꝙ tabelliones possunt alteri stipulari in iudicio, & vbi iudex procedit ex officio;
n de mandato tñ iudicis, & ex iusta cã, vt l. 2. ff rem pup. sal. fo. Dicit etiam, ꝙ omnes magistratus, e possunt aliis quærereff. de magi. ꝙ uel. pe. Et sic vr̃ sentire Inn. ꝙ in conuentionalibus stipulationibus, non possit notarius alteri stipulari. Sed contrarium sentit gl.
o in ℈. fi quis alii. Instit. de iniu. stipu. vbi enumerat notarium f inter personas valentes alteri stipulari, & illam opi. sequitur Dyn. in d. l. 2. & idem Barto. vbi plene prosequitur hãc materiam, facit quod no. in Authen. vt matr. de. & hæc opi. hodie est communis. Pro hoc d. l. 2. & quod ibi no.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Iracundiæ calore. Vide Rom. in sing. 508. inc. volo commentare l. quicquid calore, & Fel. in c. Matthæus, infra de simonia.
b Iracundiæ calor. Calor iracundiæ impedit votum religionis, si sit magnus, adeo, ꝙ sapiat mentis alienationem. Adde hic do. Anto. in pen. colum. ver. et rationibi, sed gl. posset procedere, & d. Ant. in fi. in c. ex literis, de iureiur. Et ꝙ calor iracundiæ vitiet ingressum, quoad Deum, tenet Arch. in c. procluus, 20. q. 3. sed dicit, quo ad ecclesiam, ꝙ ex quo quis exprimit votum, sem per cogitur illud perficere, quoad hoc, creditur ex deliberatione procedere, secundum Inn. & Host.

Ant. Fran. ¶ An iracundia impediat ingressum religionis, vel aliud votum, vide gl. in c. dudum, de conuer. coniuga. quæ dicit, ꝙ impedit, sed gl. in c. sunt qui opes, 17. q. 4. vr̃ tenere contra, de quo ẽt per Alex. in l. quod calore, ff. de reg. iu. in addi. & vide Spe. in ti. de ꝓsuman. ver. sed pone, & per Bal. in addi. Spe. in ti. de accu. in §. 1. Vide quæ hũr in c. auditis, de elec. qui dicit, ꝙ iracũdia impedit rõnem. Et an impediat vinculum iuris, hr̃ in l. 2. C. ad legem Iul. maiest. Dicas tamen, ꝙ si esset talis iracundia, quæ induceret alienationem mentis, prout etiam hic dr̃, vitiaretur ingressus, & eod. modo quodlibet aliud votum ex defectu consensus, qui requiritur in quacunque obligatione facienda, vt Inst. de obliga. quæ ex consensu, in §. 1. & per totum. Adde Lud. Rom. in sing. suis fol. 15. ubi quid de delicto, quid de confessione, & quid de contractib. factis calore iracundiæ.

c ¶ Quod in concernentibus. Io spiritualibus, & in concernentib animam, & & sic in spectantibus ad officium sacerdotalem, potest sacerdos alteri stipulari, alias non. Adde bo. tex. in c. fi. in ver. manibus cuiusdam ex fratribus Sancti Augst. qui cle. vel vouen. & vide d. Ant. circa hoc multa bona in specie ponentem in procem. Decre. in pen. colum. & ibidem alij post eum ponunt, & Panor. in §. Gregorius, in 6. colum. in prin. & Inno. in ca. cum olim: 2. in glo. sua, quæ est super ver. monachus, de priui. Io. And. & alij in c. sicut, ne cle. vel mo. Et propterea secundum Bar. post antiquos in l. 1. §. huius studij, ff. de iust. & iu. potest sacerdos stipulari ab eo, qui est in confessione, r ẽ alij sumptam, vt ibi per eum. Adde Spe. in ti. de instrum. edi. §. nunc videndum, ver. sed pone cum fœnerator, & ibi Io. And. in addi. Vide Bal. in l. cum rationes, ad fi. C. de proba. Sed aduerte, quia Pan. hic dum allegat c. quamquam, uidetur nimium restringere prædictam communem conclusionem, vt non quilibet sacerdos possit alteri stipulari circa prædicta, sed solum sacerdos curatus, seu parochianus. Ita est magna restrictio ad doctrinam, & decisionem communem, & in contrarium est glo. in c. pasto. §. præte. de of sic. ord. Et ibi expresse dom. Ant. in vlt. col. um no. & sequitur, q sacerdos potest alteri stipulari, etiam in non spectantibus ad se, & etiam in spectantib. ad officium Episcopi, & idem vr̃ velle hic Host. secundum ipsummet Panor. hic, & vide S. Tho. in 4. sen. 12. q. 3. art. 1. cir. fi. vbi dicit, ꝙ sacerdos quasi publica persona est. Nec obstat tex. in d. c. quamquam, cum facit mentionem de sacerdote curato, qui prima facie vr̃ multum bene probare dictum suũ, quia responderi potest ex regula gl. no. in ver. fi. præsidentes, in clem. 1. de reser. quam ad hoc no. ibi expresse do. Ant. & Imo. cui gl. ego addo concordantem gl. iuris ciuilis in l. 1. in gl. 1. C. de his, qui ad eccl. confu. quam nemo ad hoc ponderat, ꝙ licet lex, canon, vel statutum vtatur aliquo termino ratione frequentioris vsus, vel faciat mentionem alicuius personæ, quia frequentius in ea accidat, non per hoc intelligitur excludere alias personas, vel res. An autem sacerdos possit esse notarius. Conclusio est, ꝙ non, per dictum c. sicut, cum similib. limita tamen, ut ibi.

Ant. Fran. ¶ An sacerdos possit alteri stipulari, dicas, ꝙ licet regulariter non possit quis alteri stipulari, ut in l. stipulatio ista, in §. alteri, ff. de verb. obl. & Inst. de inut. stipul. in §. alij, tñ sacerdos in his, quæ concernunt aiam, & officium suum, & quæ sapiunt spiritualitatem, sicut notarius, potest alteri stipulari, & ideo in confessione sacramentali, puta si aliquis confitetur se debitorem alterius, & non uelit sacerdos eum absoluere, nisi promittat sibi, q sol uet creditori suo, ex tali promissione facta sacerdoti datur actio creditori, prout uoluit Bar. & Alex. in l. 1. in §. huius, ad fi. ff. de iust. & iu. ut tenet Spec. in ti. de instru. edi. in §. nunc uero aliqua, in uer. item pone cum quidam, qđ etiam noluit Inn. in c. parochiano, de sepul. Sed do. Abb. in c. pastoralis, in §. præterea, de offi. ord. dicit sacerdotem non posse alteri stipulari, nisi forte sit prælatus habens iurisdictionem, qui tanquam publica persona poterit alteri stipulari, de quo etiam per Alex. in l. non solum, in §. 1. ff. de iniur. Sed aduerte, quia hoc, quod dicitur de sacerdote audiente aliquem in confessione, qui dicit & confitetur sibi, se esse debitorem Titij, nec uult eum aliter absoluere, nisi promittat satisfacere creditori, si forsan creditor ignoret illum esse suum debitorem, satis dubito quomodo possit oriri actio creditori ex tali promissione, cum talis confessio non posset probari nisi per sacerdotem, qui de his, quæ audit in confessione, non potest esse testis, quoniam illa non scit ut homo, fed ut Deus, ut plene tractatur in c. omnis utriusq; sexus, de pœn. & remiss. & ideo cogita, quomodo potest adaptari doctrina Doct. ad ipsum casum.

d Seb. Sap. ¶ Sacerdos. Contrariam opi. uidelicet, ꝙ indistincte qlibet sacerdos possit alteri stipulari, tenet Ias. in l. 1. §. huius studij, col. 1. ff. de iust. & iu. ubi reputabat dictum Abb hic, & respondet ad tex. in d. c. quanquã, ut ibi per eũ.

e Magistratus. Adde tamen, ꝙ hoc non habet locum in arbitro, licet arbitria sint redacta ad instar iudiciorum, l. 1. ff. de arb. qui arbiter non potest quærere parti fine cessione, de hoc est gl. sing. de iure can. in c. dilecti, supra de arb. & gl. in l. litigatores, §. 1. ff. eo & late per do Ant. in proœ. Greg.

f Notarium. Quæ sunt personæ ualentes alteri stipulari, & de hoc, an notarius possit stipulari alteri sine cessione, uide tex. & ibi latissime Bal. in §. cum impubes, Inst. de adop. & late per do. Ant. supra in prœm. Greg. in 5. col.

SVMMARIVM.

1 *Maritus, qui est factus infidelis, si postea reuertitur ad fidem, potest suam uxorem repetere, quæ tamen non cogitur redire, si vult ingredi monasterium, alias secus*
2 *Maritus, aut vxor, si efficiuntur infideles perdit dotem, & donationem propter nuptias, & debet esse remanentis in fide.*
3 *Maritus potest ingredi monasterium inuita vxore iuuene, quæ comisit adulterium, & ita vxor marito adulterante, quod intellige, vt in num. 4.*
5 *Adulterium carnale, & spirituale, an compensentur.*
Compensatio diuersarum specierum non admittitur.

CAP. XXI.

1 **Mulier, quæ.** †Breue est, & per alia verba potest sic summari. Post sententiam diuortij, quoad thorũ latã ob fornicationẽ spiritualẽ mariti, potest vxor libere relig. intrare, & non diuiditur. Casus liter. Aliquis coniugatus transiuit ad infidelitatẽ, vxore sua remanente in fide, propter qđ illa fuit a viro iudicio ecclesiæ separata. vir reuersus est ad fidem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& est repetebat, ipsa nolebat redire ad eū, sed potius relig. itrare. Quærit utrū possit ad relig. trāsire, eo inuito? Et rñdet, q̄ pōt, sed si nollet relig. intrare, dēt cōpelli redire ad uirū. B. No. 1. q̄ quem admodū pp fornicationē carnalē pōt matr. suparari quoad thorū, ut in c. plerūq;, ff. de do. post diuor. rest. & c. ex literis, cū si. ita pp fornicationē spirituale. Fornicat. n. is, qui fidem deserit, & ad infideles se pfert. Cōcor. 28. q. 1. c. idololatria, & c. nō solū. Ex quo infertur, q̄ illud uerbum Christi, Non licet dimittere uxorem excepta causa fornicationis, ut in c. de infidelibus. de constan. & affinit. uēdicat sibi locū, nedū in fornicatione carnali; sed etiā in spirituali, quod tñ limita per id quod le. & no. in c. quanto, ff. de
2 diuor. †An aūt hoc casu maritus pdat donationem pp nuptias, & mulier dotē, sicut perderent, si laberentur in carnalem fornicationem? Dic, q̄ sic, eadem rōne, pro hoc l. consensu, C. de repu.
3 Sentiunt hic Doct. q̄ non. †Secūdo no. casū, in quo potest uxor marito inuito & iuuene, intrare relig. quando s. uxor est absoluta a consortio mariti, ob eius delictum. Ex qu. o infero, q̄ separato matrimonio pp adulteriū carnale, pōt is, q̄ nō peccauit, intrare relig. altero inuito & iuuene, pro hoc tex. 27. q. 2. in c. Agathosa, & c. ueniens, s. eo. alia utilia non possunt colligi ex tex. †In
4 gl. 2. ibi, [Qñ non fuit separata.] quod intellige, qñ maritus est reuersus re integra; sed si uxor ante eius reuertionem intrasset monast. non pōt educi a marito reuerso, licet sīa separationis non præcesserit. Nā idem uidemus in fornicatione carnali, ut, pbatur i d. c. Agathosa, & s. eo. c. pstitutus, & c. ueniēs. Obstat ergo uiro repetenti uxorē, exceptio fornicationis spiritualis: Et in fi. gl. hæc ultima rō uerior est, & placet magis Doct. cōiter. Nam præcedens rō non est uniuersalis: non. n. procedit in bigamo, neque
a in muliere. Et ex dictis i gl. habes aliquos casus, in gb. fornicatio
5 carnalis & spiritualis differūt. & plures alios uide p Doct. † Sed vltra gl. quæro de utili. q. Pone, q̄ uxor separata post fornicationem spiritualem factam a marito, commisit postea adulterium, nunqd marito reuerso, & inuito, possit intrare relig. an uero debeat cōpelare adulteriū carnale cū spirituali; sicut fit cōpelatio, qñ uterque lapsus est in fornicationē carnalē: ut j. de adult. c. pen. & ulti. Doc. sunt uarij in hac sīa; & uī primo, q̄ nō fiat cō pelatio, quia diuersarū specierū non admittit cōpensatio. l. si cōuenerit. ff. de pig. act. no. in c. 2. s. deposi. Itē uxor separata, non dr maculare thorum mariti. In contrarium facit, quia utraque fornicatio est sufficiens ad separationem matrimonij: ergo adinuicē admittitur cōpensatio, & hāc opi. tenuit Gof. in c. illa, j. de diuor. Host. distinguit, q̄ aut accusatur quis de spirituali fornicatione; & ipse excipit de carnali; & nō est audiendus, quia si conuincitur de spirituali, nō tenet mulier secū habitare, nisi uellet redire ad fidē. Aut eō accusatus de carnali, excipit de spirituali, & prius de exceptione cognoscēdū est, tanq̄ de p̄iudiciali; cū non possit hæreticus accusare uxorem de carnali, uel de alio delicto. Pro hoc c. exceptionem, de excep. & cap. a nobis, eo. tit. si tamen ille uellet redire ad fidē & constaret de fornicatione duplici, spirituali. s. & carnali, tūc fiet cōpēsatio. & hæc opinio satis est æqua.

ADDITIO.

a ¶Habes aliquos. No. differentias quæ sunt inter fornicationem carnalem & spiritualem, de quib. vide hic per d. Ant. vbi Doct. hoc ponunt, &c. Et adde tex. & gl. in c. proposito. 27. q. 1. est & alia differentia, quia licet in adulterio carnali, puta delicta mutua compensatione tollantur, vt in c. significasti, & in c. ex literis. cum fi. de diuor. tamen secus est in adulterio spirituali, videlicet prælati ecclesiæ, ut dicit gl. no. in c. quos, in fi. ulti. gl. 7. q. 1. & rationem ibi assignat Archi. quia ecclesia non dicitur delinquisse, cum iam ille prælatus cecidisset a iure suo.

Zachar. ¶Adde Barto. in l. 1. C. de pag. Inno. in c. p̄ super, colum. 2 in gl. sua. in nersi pro defensione, uer. potest etiam indicere. infra de uo. & utrum contra infideles: Hisp aniæ, no. Old. consi. 72.

De conuersione infidelium. Rub.

Supra uisum est de q̄uersiōe q̄iuga. ad relig. nūc subijcit de eorum q̄uersione ad fidem, hr̄ de mā 38. q. 1. & 2. & 32. q. 8. c. uno.

SVMMARIVM.

1 *Homicida non potest esse maritus illius mulieris, cuius virum, ipsius mulieris cōtēplatione interfecit. 4. secus, si sine dolo & fraude interfecerit. 6. 7.*
2 *Serui efficiuntur etiam fideles de iure, capti in bello licito; licet ex consuetudine non seruentur.*
3 *Matrimonium non potest consistere inter illos, q̄ ui sunt diuerse fidei; nisi ex post facto in eadem fide reperiantur.*
5 *Crimen non est committendum; etiam propter bonum spirituale, quod inde potest sequi.*
8 *Maritus interficiens uxorem suam, causa aliam habēdi, priuatur, quod non possit ulterius contrahere matrimonium.*
9 *Patriæ magis debemus, quam parentibus.*
Bannitus si potest impune offendi, filius potest offendere patrem bannitum.
10 *Ratihabitio, an æquiparetur mandato in delictis.*

CAP. PRIMVM,

Laudabilem. Saracenus, qui machinatione, Christianæ mulieris, ipsius mariti occidit; si ea matrimo. ꝺxit, separatur, licet postea sit reuersus ad fidem: secus si sine machinatione illum occiderit. hoc dicit,

1 uel summa gñalius. †Non pōt quis illam habere in uxorem, cuius maritum occidit, machinatione ipsius mulieris: secus si sine machinatione, & est pulcher, & quotidianus casus. Diuiditur, nā duæ sunt partes principales. Secunda ibi, [Ad hoc.] & quælibet subdiuidit in p̄sultationē, & rñsionē, ut p se patet. Casus lit. Quidem Saraceni erant in captiuitate Christianorum, & interfecerunt uiros quarundam mulierum Chrianorum insidijs & machinationibus ipsarum. postea ipsi Saraceni per mulieres illas ad fidem Christianam sunt conuersi. quæritur, utrum de iure illos possint accipere in uxores; & si eas duxerint, an tale coniugium teneat. Respon. Papa, q̄ ista quæstio determinatur per concilū Triburiē. in quo dr̄, q̄ si in mortem ipsorum malitiose fuerint machinatæ, quamuis earum studio ad fidem conuersi fuerint, contrahere non debent; & si contraxerint non sunt tolerandi, quia tale damnum cum lucro compensari non debet. Ad hoc. Quidam Saraceni interfecerunt quosdam Christianos in bello, quidam Christiani, quosdam Saracenos similiter interfecerunt in bello. postea uero Saraceni illi ad fidem conuersi sunt, & contraxerunt matrim. cum uxoribus illorum, quos in bello interfecerant; & Christiani contraxerunt cum mulieribus conuersis ad fidem illorum, quos in bello interfecerunt. Mulieres istæ post q̄ intelligunt ueritatem de morte priorum uirorum, diuortium petunt. quæritur, quid iuris sit? Respon. Papa, q̄ cum tales non procurauerint mortem virorum, matrim. inter huiusmodi personas licite potest contrahi; nec debent aliquatenus separari, cū
2 hic causa illa non subsit, propter quam debent separari. B. †No.
a ibi, [In captiuitate.] q̄ Saracenus licite tenetur a Christianis in seruum.ª Est enim licitum bellum contra Saracenos: & sic omnes capti in bello, efficiuntur serui, ff. de capti. quasi per totum: vide plene per Inn. in c. sicut, de iureiur. vbi generaliter dicit, q̄ omnes capti in bello iusto, etiam si sint fideles, efficiuntur serui. Hoc tamen dic de iure procedere; sed hodie ex cōsuetudine uniuersali, Christiani non efficiuntur serui. Ita no. dicit Bart. in l. hostes, ff. de capt. & post. l. rc. & ita plures obseruatum est, tempori-
3 bus nostris. † Secundo no. q̄ licet matrim. non possit consistere inter eos, qui sunt diuersæ fidei, 27. q. 1. c. caue. tamen disparitas fidei a principio, nō habet impedire matri. inter vnitos ex postfacto in eadem fide; nisi aliud impedimentum subsit. † Tertio no.
4 quod dixi in summario, vt non restringat dispositionem huius c. ad Saracenos. Nam eadem est ratio, & fortior inter fideles; quia cum istud impedimētum proueniat ex delicto atroci, maior est delictum inter fideles, quam si infidelis occidit infidelem. Sed dubitat magis de Saracenis, seu infidelibus, pp lucrū inde proueniens. cū essent reuersi post modū ad fidē; sed nihilominus ēt in eis disponit p̄ius. Itē no. magnā potestatē, q̄ hēt ecclesia. Pōt. n. rō delicti inducere nouū impedimētū habile ad impediendū, & dirimēdū matri. post ꝺctū delictū. Simile in c. fi. j. de eo q̄ dux. in
5 mat. † Quarto no. q̄ qs nō dēt cōmittere delictū pp bonū spirituale, qd inde sequit, pro hoc vide bo. tex. cū gl. in c. qd ait. 14. dis.
6 & in c. nō magno, j. ne cler. vel mon. †No. in §. ad hoc, quæ posse ducere in vxorē illā, cuius maritū interfecit, sine dolo & fraude mulieris. In gl. 1. ibi, [Idē est.] hæc gl. vsque ad fi. ponit casum separatū a terminis l̄æ, in quo rōne delicti, inducit aliud impedimē-
7 tum matrimoniale; & dic clarius, vt hr̄ in c. fi. j. de eo q̄ dux. in mat. †Sed hic q̄rit, p declarationē l̄æ, nūq d sufficiat ista machinatio,
b de qua in l̄a, si occisor nō cognouit illā mulierē, durāte primo matri. Host. instar, & tādē ꝺcludit, q̄ sic. Hic. n. nihil dr̄ de adulte-
8 rio, sed solū de machinatione. †Et pro hoc facit, s'm eū: Nā si interficio vxorē meā, cā habēdi aliā vxorē, ego pecco in legē cōingii, merito nō debeo habere aliq d auxiliū a lege, & sic nō possum amplius ꝺhere matri. vt in c. 1. de diuor. & in c. interfectores. 33. q. 2. Io. And. hic distinguit, & melius, q̄ aut intercessit in morte machinatio vnius tñ; puta, qa maritus interfecit vxorē, vt duceret Bertā in vxorē; & tūc reqrit adulteriū p̄cedens ad impediēdū, & dirimēdū matri. ꝺctū cū Berta; & sic vī loq. tex. in c. 1. s. q. vltre. 1. q. 1. Aut intercessit in morte machinatio vtriusq;; & tūc reqritur adulteriū, vt in ista l̄a. Si aūt non intercessit prius adulteriū; licet impediat matri. vt in d. c. interfectores, nō tñ, pbat in iure, q̄ ꝺctū
9 dirimat, put no. Host. in c. 2. de cog. spi. † In gl. 2. ibi, [Pugnates p patria.] No. glo. & licet glo. accumulet fidem & patriam, non tñ est necesse, vt simul concurrant. Nā licite qs pugnat pro patria. 23. q. 8. in c. si nulla. hoc casu potest insurgere filius contra pa-
c rentem, & sic quis magis obligatur patriæ, quam parentibus.ᶜ

Et

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶In seruum. Quod bellum sit licitum contra Saracenos, tenet Bart. in l. 1. C. de Pag. refert Ias. in l. ex hoc iure. colum. 4. uer. secundo habes ex gl. ff. de iust. & iuti. & ibi an capti in bello efficiantur serui capiendum.
b ¶Ista machinatio. Vtrum ad impediendum, & dirimendum matrim. sufficiat machinatio sola, vide hic per do. Anto. in 2. quæst. & ipsum Abb. Panor. in c. 1. de eo, qui dux. in matrim. quam pol. per adulte. & aliquid per eundem in cap. super eo, eod. tit.
c Seb. Sap. ¶Quam parentibus. Cui magis filius obligetur, an patri, an patriæ, uide Bal. Ang. & Fulg. in l. pe. ff. de post. Ias. in l. 1. §. fi. col. pe. ue. cui potius parenti, ff. de iust. & iui. ubi Ias. tus per Alber. de Rosa.

Et facit ad statutum, quo cauet, q̄ bānitus possit impune occidi, nunqd filius possit occidere patrem bānitū? Et dic, q̄ sic, qa bānitus est hostis ciuitatis; & hostē ciuitatis, ēt patrem possit occidere impune, l. minimē, ff. de rei. & sump. fu. & ibi Bar. & per eundē in l. amissione, ff. de cap. di. †In gl. in fi. no. glo. ex qua hēs casum, in quo cessat ratihabitio, & idē tenuit Io. in c. is q̄ viuēte 31. q̄. 1. & idē Vin. & Host. hic. tñ postea Host. distinguit vtrū noīe mulieris fuerit maritus interfectus, vel ne, vt primo casu sufficiat ratihabitio, secundo nō, arg. in c. cū qs, de sent. exc. lib. 6. Io. And. dicit hāc distinctionē non procedere cum hic requirit machinatio, & nihil aliud dicere vult, q̄ q̄ vbi in actu requirit machinatio scīēter, nō sufficit ratihabitio; cū nō possit machinatio interuenire post factum. Sed dic clarius ponendo verā rōnem decisionis gl. Ratihabitio retrotrahit ex fictione iuris, sed ad hoc, vt fictio p̄cedat, req rit, q̄ duo extrema sint habilia ad illū actū perpetrandū. s. tps quo actus fuit gestus, & tps ratihabitionis. Sed si alterū istorū deficit, non procedit ratihabitio; quia fictio non cātur fu per impossibili. de quo plene per Bar. in l. fi is qui pro emptore. ff. de uiuca. Exē plum, quidā interfecit noīe infantis hominem. Demū infans maior factus, hēt ratum, certe hæc ratihabitio nō trahitur retro, qa impossibile erat illū infantem tunc tpis mādare delictum; nō ergo potest trahi retro, cū non debeat plus posse fictio, q̄ veritas; & illud appellat extremū ad quod. Pone exēplū in extremo à quo sit ꝺctus. hēbā terminum ad certum quid agendū; amicus meus nomine meo egit illud. ego post terminum habui ratum, nunqd hoc sufficiat. Certe dicendum, q̄ non, qa cum post terminū non potuissem vere facere, ergo nec ficte. Pro hoc est pulcher tex. in bonorum, ff. rem rat. habe. vide bon. gl. in c. quam sit, de electio. lib. 6. Ad propositum ergo, cum post mortem mariti, non possit vxor machinari in ipsius mortem, ergo deficit hic extremum, à quo; & sic non procedit ratihabitio, quia quando deficit alterum extremorum, non habet locum ratihabitio. Nic. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Si unus ex coniugibus infidelibus conuertitur ad fidem filij communes assignantur conuerso. 7. 8.*
2 *Matrimonium sumpsit cognomen a matre potius, quam a patre, propter maiora onera, quæ sustinet mater.*
Abusio dicitur, quando quis abutitur aliqua re, contra eius naturam.
3 *Iudæi habent filios in potestate, quia sunt sub Romano Imperio, & legitimas nuptias contrahunt.*
4 *Infans usque ad triennium debet lactari a matre, nisi sit aliqua nobilis. Nā tunc traditur alendus alteri; expensis patris, si est locuples, aliter matris, si est dines.*
5 *Pater cogitur alere filium, officio iudicis, nisi filius possit ex sua industria se ipsum alere, dum tamen non sit sibi dedecori operari. Et quid si denegat.*
6 *Patria potestas non est penes illos, qui non subsunt Romano Imperio.*
9 *Iudæus conuersus ad fidem, debet habere omnia bona, nisi sint quæsita per usurariam prauitatem.*
10 *Matrimonium, si propter adulterium sit separatū quo a thorum, apud quem filij sint alendi, & cuius expensis.*

CAP. II.

Ex literis.ª †Si vxore in Iudaiso relicta, Iudæus ad fidem conuertū, cōis proles assignatur eidem. h. d. Vel quoad intellectum, maxime iuncta gl. dic. Si alter infidelium singū venit ad fidem, altero remanente in infidelitatis errore, cō munis proles assignatur conuerso. h. d. & est casus no. Primo cōsultatio. Secundo rñsio, ibi, [Cū autem,] & c. Cō. ultatio vero duo facit. Primo ponit viri petitionem. Secundo defensionem mulieris, ibi, [Ad quod.] Rñsio vero papæ, quadruplicem p̄mittit cām. Casus liter. Quidā Iudæus cōuersus ad fidem vxore sua in Iudaismo relicta, petebat in iudicio, vt eorum filius quadriēnis assignaretur eidem, per ipsum ad fidem, quē susceperat, p ducendus. Mulier rñdebat, q̄ cum puer infans adhuc existeret, magis materno indiget solatio, q̄ paterno, qui sibi ante partum fuerat onerosus, & doloroſus in partu, & post partū laboriosus, vnde potius legitima cōiunctio viri & mulieris dr̄ matrimonium, q̄ patrimoniū, & ideo apud ipsam debebat potius remanere. Quæsitū fuit à papa, quid iuris esset. Cū filius in ptāte patris consistat, cuius familiā sequitur, & non matris, & in tali ætate apud suspectas p̄sonas aliquis remanere nō dēat, q̄ vitæ ipsius insidienē, & pueri post trienium apud patrē non suspectū ali debeāt, & cōmorari; & si apud matrem maneret, posset illud trahere ad infidelitatis errorē; & ideo pp fauorē fidei rñdet papa puerum illum patri assignādum.
2 B. No. 1. plura onera q̄ subit mater in creatione, & in nutritione filij; & pp hæc onera materna, commistio mariti, & vxoris assum pſit denominationē à mre: vnde appellatur matrimoniū, quasi matris muniū, officium; qa magis versāt officium maternum, q̄ paternum. q̄ tene menti. Et ex hoc, & ex tex. infero, q̄ vocabula debēt esse p̄nia reb. concor. c. cum s'm Apostolum, de præb. Insti. de don. §. est & aliud. Aliās autem tale vocabulum dr̄ abusiuum, vt est tex. cum gl. Insti. de act. §. sic itaq;. Et dr̄ abusio, qñ quis abutitur reē suam nām. Et ex hoc & ex tex. collige, q̄ vbi certum qd participat de nā duorum, attribuitur ei, de cuius nā magis participat, l. quæritur, ff. de sta. ho. & 4. q. 3. c. hermaphroditus. No. 2. q̄

pater habet filium in potestate, & non mater. Et in quibus consistit patria ptās, vide plene per gl. Inst. de pa. po. & inter cæteros effectus hēt vnū mirabilē, q̄ pr̄ potest vendere filium pp necessitatē famis, C. de pat. qui fil. distr. l. 2. no. gl. in c. 2. de p̄g. Item q̄ q̄d acquirit filius a quirit pr̄i, quoad vtum fructū, ū, rterq; in castrensi, vel quasi. De quo dic, vt plene no. in l. cum oporteat, & in auth. excipitur, & auth. idemq;, C. de bo. quæ li. & Inst. per quas pers̄o. no. acqui. per totum. No. q̄ licet matrimoniū denominet à matre; tñ filius sequit familiā patris. Vnde dēt denominari à pr̄e, & non a matre; & sequitur ciuitatem ex p̄sona patris, & non matris. l. 1. & l. assumptio, ff. ad muni. † Item no. q̄ ēt Iudæus hēt filiū in ptāte.ᵇ
3 b Et est rō, qa Iudæi ꝺhunt iustas nuptias. j. de diuor. c. gaudemus, & sūt sub Romano Imperio; & sic gaudēt legib. Imperialib. Pro hoc l. Iudei, & q̄ ibi no. C. de Iudæ. Nā ille est ī ptāte p̄ris, quē ex iustis nuptijs, p creamus. Secus dic in filio nō legitimo. Nā ille nō
4 est in ptāte patris. Insti. de nup. in fi. †Itē no. q̄ puer seu infans post
c triennīū ᶜ dēt ali apud patrem, vsq; ad triennium mater tenet lactare filiū. C. de pa. po. l. nec filiā. Hoc intelligo, nisi mater sit talis, quā non deceat lactare filiū, vt no. Azo in sum. de pa. po. sequitur Bar. in trac. de alim. & hoc casu dēt lactari expēsis patris. Sed si p̄ est indigēs, & mr̄ locuples, tenet mater alere filios, & ēt maiores,
5 l. 1. §. mulier, ff. de li. agno. & in auth. si pater, C. de diuor. † Et scias, ᵈ
d q̄ in tñ alimēta sunt filio debita à patre, q̄ pr̄ pōt cōpelli p iudi-
e cē ad alimēt ādū filios, ᵉ d. l. nec filiū. & dicit ibi glo. no. q̄ si pater denegat filio iniuste alimēta, pdit p̄iā ptātē, quod bene no. vnde alibi dicit lex, q̄ necare est, filiis alimēta denegare, l. necare, fi. de li. agno. Et dicit ibi no. gl. q̄ si filius moreret pp defectū alimētorū, pōt puniri pr̄, ac si filiū, p̄riis manib. necasset. quod no. Et in-
f telligo, q̄ pater tenet alere filiū, & eō filius patrē; nisi fil.ª ꝺposset sibi q̄rere victū ex industria, & hoc verum; qñ sit talis p̄sona, quā nō deceret o pari; aliās nō tenet laborare cū dedecore suo, l. si qs à liberis, & quod ibi no. ff. de libe. agno. & vide gl. in c. cum hēret, de eo, qui dux. in mat. In gl. 1. ibi. [Ob nequitiā patris.] no. istū casum, & dic, q̄ ob hāc cām pōt filius cōpellere patrē, vt cū emācipet, de quo dic, vt latius hr̄ in l. fi. ff. si a pa. qs fue. ma. & no. Insti. q-
6 bus modis ius pa. fol. in fi. †In ea. gl. ibi, [De iure Quiritū] dic Quiritū. i. Romanorū, ag dñr Quirites à quiris, q̄d est hasta. Nā hastati incedebant, qui inuenerunt patriā potestatē. Et dñr quoad istum effectum Romani oēs, qui sunt sub Rom. imperio. alij vero non recognoscentes Romanum imperiū, non habent filios in ptāte: vnde dubitatur de Venetis, & quibusdā alijs, de quo vide per gl.
7 Inst. de pa. po. †In ea. gl. ibi, [Conditione patris, vel matris.] No. gl. q̄ nō est ipāle in patre, qđ dr̄ in t. x. sed idē est in matre q̄uersa ad fidē, & idē probat tex. no. in c. Iudæi. 28. q. 1. Hēs ergo casum sing. in quo mr̄ pōt petere cōsobolē, & inuito patre pōt p ducere ad baptismū. Dic, q̄ p baptismū soluit ius patriæ ptātis, vt est tex. iūcta gl. no. in c. iudæorū, ea. cau. & q. Et rō pōt esse, quia non est con-

ADDITIONES.

a ¶Vide S. Tho. in 4. senten. dist. 39. q. 1 art. 4. circa fi vbi dicit, q̄ cum proles pueri nit ad perfectam ætatem, debet sequi patrem fidelem vel matrem fidelem, sed si est in minori ætate constituta, tunc debet dari fideli, non obstante, q̄ indigeat matris obsequio ad educationem.
Zach. In potestate. Adde quod no. in apost. ad istum in c. sicut Iudæi, nu. 3. in apo. in ver. contrarium, infra de Iudæ.
b Ant. Fran. An Iudæus habeat filium in potestate, dicas q̄ licet Iudæus cōtrahat cū Iudæa verum matrimoniū & indissolubile, vt in c. de infidelibus, de consan. & affini & est glo. in c. quanto, de diuor. tamen non dr̄ habere filios in potestate, nec in filios habere potestatem aliquam, quia Iudæus dr̄ esse seruus Principis Christiani, & princeps Christianus potest a Iudæo auferre filios paruulos ad baptizandum, dummodo nō auferat cā cogendi patrē ad baptismum, secundum Arch. in c. qui sincera, 45. dist. cuius tū contrariū tenuit Car. in cle. 1. de Iud. per gl. in c. Iudæorum, 28. q. 1. & hr̄ per Alex. post Bal. in l. 2. de his qui sunt sui vel alie. iur. & habetur per Rom. in l. mulrum, de verbo. obliga. vbi etiam per Alexan. & per Alex. post Bar. in l. apud Iulianum, in §. 1. de leg. 1. vbi dicunt, q̄ imo Iudæi habent filios in potestate, quia matrimonium inter se legitime contrahunt, vt in d. c. de infidelibus.
c Vide de hoc opt. gl. in c. cum haberet, infra de eo, qui dux. in mat. &c.
d Vide Sal. in l. alimenta, C. de nego gest.
e Zach. Ad alimentandum filios. Amplio hoc dictum esse verum, etiam si pater non habet vnde commode viuat vt per Bal. in l. vbi, quæst. 10. ver. ista q. C. de iu. do. quod est verum, etiam si feorsum a patre, defectu tamen nouerca, habitent, ut no. An. in Auth. vt liceat mat. & aui, § illud, verti. si vero per causas, colum. 8.
Ant. Fran. An pater teneatur alere filium sorsum habitantem ab eo, dicas, q̄ pater alit filium, etiam si sit illegitimus, vt in c. cum haberet, de eo, qui dux. in mat. quam pullus per adult. Et non solum tenetur eum alere, sed et ā vxorem & filios eius, quamuis pater non habeat vnde commode posset viuere, ēt si feorsum ab eo habiter, vt voluit etiam Bal. in l. vbi adhuc, in 10. col. C. de iu. do. Et istud procedit, etiā si filius legitimā sibi dātā a patre forsan cō sumpsisset, absque dolo tamen & culpa sua. Ita Bal. in auth. contra dotata, C. ad Treb. & in l. 2. in §. 1. ff. fol. mat. & in auth. si capt. C. de epis. & cle. prædicta tamen intelligo vera, nisi filius esset artifex, vel haberet alium modum se alimentandi, saluo honore, quia tunc pater non teneretur eum alere, si posset se alere ex suo artificio, vel lucro, vt per Bar. in l. si quis a liberis, §. q̄ si filius, ff. de li. ag. & per eundem Bar. in auth. res quæ, C. commu. de leg. & per Bal. post gl. in l. si cum dotem, in §. 1. ff. fol. matr.
f Seb. Sap. Nisi filius. Vide Alexan. in consi. 48. in 3. col. Bal. nouellum in trac. de dote, char. 14. in 6. par. in nono priuileg.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝓueniens, q̃ Iudæus habeat filiũ Christianũ in sua potestate, cum
8 ẽt seruũ Christianũ habere nõ possit, ĵ. de Iudæ. c. fi. † Et ob prædicta dicit hic Host. q̃ Papa poterat hic facilius expedire statuẽdo, q̃ si alter infidelium venerit ad fidẽ, ſ. pater, vel mater, cõis soboles, assignãda est ꝓuerso, nisi sit doli capax, qa illi relinquunt͞ ꝓpriæ libertati. Hoc vltimũ dictũ ego intelligo, rõne baptismi recipiẽdi. Nã si pater venit ad fidem, filium maiorem habens, dico, q̃ pater potest petere filium maiorem; quia per baptismum non dẽt perdere patriã potestatẽ, quã habebat in filiũ; cũ debeat tũc esse
9 melioris pdõnis, q̃ prius. † Pro hoc c. Iudæi. 2. ĵ. de Iudæis. vbi patet, q̃ omnia sunt relinquenda Iudæo conuerso ad fidẽ, intelligo nisi per vsurariã prauitatẽ illa bona q̃ sita fuissent, vt est gl. no. iuncto tex. de consec. dist. 2. c. Iudæi. † In gl. in ver. [soluti, ĵ. bi, [Diuortio facto.] & dicit Inn. & cõiter Doct. illam auth. ſi pater, procedere, qualitercunque fiat diuortium, siue de iure, siue de facto, qđ no. bene. Ex hoc infertur, q̃ si propter adulterium mariti matrimonium separetur, quoad thorum, filij debẽt ali a prẽ, siue apud mrem, expẽlis patris. Idem si pater de facto relinqueret vxorem.

a *De voto,[a] & uoti redemptione. Rub.*

ADDITIO.

a ¶Plurima canonistis incognita sunt in materia votorũ, ad intellectũ huius rub. vide sanctum Tho. in 4. dist. 38. q. 1. art. 1. 2. 3. & 4. Quid autem sit votũ, dic, q̃ est alicuius boni cum deliberatione facta promissio. Ita diffinit Ray. in sum. voti transgressi, circa princ. Sed Archi. 17. q. 1. in sum. uariis modis diffinit. Nam dicit, q̃ votum est alicuius boni cum deliberatione facta promissio. Vel sic, votum est conceptio boni propositi cum deliberatione confirmata, qua quis ad aliquid faciendum, vel non faciẽdum se Deo obligat. Vel aliter dicit, q̃ votum est testificatio quædam promissionis spõtaneæ, quæ Deo, & de his, quæ sunt Dei, fieri debet. Et hanc vltimam dicit tenere Magistrum sen. lib. 4. dist. 32. & dicit, q̃ de hoc ponit etiam Ion. in c. ad nostram, de reg. Sed tu dic, q̃ primæ quæ diffinitiones relatæ per Archid. vbi supra non fuerunt suæ, sed Ray. quem Archi. non refert, in sua summa, in titu. de imped. uo. circa prin. §. votum sic describitur. Sed de hac diffinitione omnino vide per Doct. post Arch. & Ioan. And. in c. 2. de uoto, in 6. Et quid sit uotum rationabile, & quid irrationabile, vide Tho. 2. 2. q. 88. art. 2. ubi etiam ponit de quibusdam uotis bestialibus, vt si quis uoueat se morituru, uel se volaturum, de quib. etiam ponit Arc. in c. qui bona, 27. q. 1. cuius dicta retulit d. Ant. in c. literaturam, in fra eo. Et dicit Magister sentẽ. 38 dist. 4. lib. sententiarum, vt refert Th. in 2. 2. q. 88. 1. art. 9 uotum est testificatio quædam promissionis spontaneæ, quæ docet de his, quæ sunt Dei, fieri debere, quamuis testificatio possit ad inferiorem testificationem proprie referri. Item vtrum omne uotũ obliget, vide omnino Th. 2. 2. q. 88. art. 3. & in eadem quæst. art. 4. ponit de vtilitate uouendi, videlicet an expediat uouere. & in eadem quæst. art. 5. ponit, cuius virtutis sit actus uouendi, & quid sit uotum, & vide etiam omnino Host. in summa. de uoto. §. 1. per totum illum §. per Tho. in 4. distin. 38 q. 1. art. 1. ubi plurima alia bona ad mate. ponit. Et adde q̃ uotum non fit sanctis, nisi secundum quod Iuffragia sunt, & mediatores inter nos & Deum, sicut & oratio ad sanctos fit. Ita dicit ad literam S. Tho. in 4. sen. & dist. 38. q. 5. art. 3. circa med. vbi etiam dicit, q̃ turpe uotum non est seruandum, quia votum non se extendit ad illicita, nec minus bona. nec refert, vtrum fuerit tunc illicitum, quando uotum emissum est, vel postmodum illicitum fiat. Adde hic, quod ille, cui affignata sunt confinia, & promissit non exire de confinib. si exit, vt uadat ad complendum uotum, non incurrit illam pœnam, ad hoc alleg. tex. & glo. sing. & vnicam in Lillud, ff. de offi. præsid. Et ideo dicit Bald. in l. 1. in 2. colum. C. de ædi. ac. q̃ mulier exiens de carceribus ut uadat ad aliquam ecclesiam causa adimplendi uotum, non dicitur fugisse de carceribus. dicit tamen ibi Bal. q̃ custos carceris non debet permittere ipsam exire, nisi consuetudo publica hoc permitteret.

Visum est ſ. de quodã voto in specie, qđ. ſ. emittit͞ p ingressum religionis, vel p susceptionẽ fidei; nũc subijcit de voto in gñe, & ipsius voti redẽptione. De mã habetur 26. q. 1. per totum, & 32. q. 1. c. fi. reperitur, in 6. & de fi. instru. c. quod super. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Votum potest commutari in aliud uotum, cum authoritate tamen superioris, & iusta causa instante consideranda a superiore.*
2 *Votum an & quo casu debeat commutari in melius.*
3 *Votum an cogatur quis obseruare, quando superuenit aliquod impedimentum, quod si ab initio fuisset, sine dubio quis non uouisset.*
4 *Votum nunquid possit redimi, uel commutari sine causa.*
Ieiunia indicta ab ecclesia, non possunt mutari, nec redimi sine causa existente, ieiunia uero indicta per pœnitentiam, possunt arbitrio imponentis commutari, sine arbitrio eius secus.
5 *Pœnitentia pot commutari ab illo, qui pœnitentiam iniunxit, vel a superiore.*
Pœna statutaria potest ex causa per iudicem mutari vel diminui.
7 *Votum non potest commutari ab inferiore Episcopo, nisi ille inferior habeat iura episcopalia.*
Dispensatio non potest fieri ad aliquo prælato citra episcopum, nisi in casib. a iure expressis.
8 *Papa potest ex aliqua magna causa dispensare, quod monialis possit contrahere matrimonium.*
Papa potest ex causa dispensare contra uotum continentiæ; & alius citra Papam non potest dispensare.

CAP. PRIMVM.

1 E peregrinationis. † Eps ex cã mutare pot votũ peregrinationis ĩ aliud, qđ sit Deo magis acceptũ. Vel summa ghalius sic: Vota possunt eleemosynis redimi, vel in aliud cõmutari, intercedẽte superioris authoritate, iusta cã redimẽdi, vel mutãdi. h. d. Scda pars ibi, [Rñdemus.] Casus li. Aliqs fecit votũ peregrinationis, q̃ rit, vtrũ tale votũ possit redimi eleemosynis, vel cõmutari in aliud, necessitate instãte. Rñdet Papa, q̃ de arbitrio superioris pẽdet, vt ipse ꝑsideret diligẽter qualitatẽ vouẽtis, & cãm cõmutationis, ſan ex infirmitate, vel affluẽtia diuitiarũ, aut alia, pbabili cã peregrinatio, vel ecõmutatio magis sit Deo accepta, & ſm hoc super hoc dispẽset. B. No. 1. q̃ a voto qs põt dupliciter liberari. Primo p redemptionẽ, vt si vult facere eleemosynã, seu ædificare hospitale sumptuosum, vel maritare domicellas, vel q. d similes, & hoc intẽdit litera, dũ dicit, affluẽtia diuitiarũ, &c. Scdo p cõmutationẽ in aliud, vt si vouit ire ad Sepulchrũ, & petijt, vt fiat cummutatio, vt bis teneat ire Romã, vel q. d simile. Et ex hoc, & ex tex. no. q̃ pcise nõ tenẽt qs ꝑficere votũ illud, vel aliud; sed põt ex toto liberari, largiẽdo certũ quid in
2 pia cãm. de hoc ĵ. † Scdo no. q̃ in cõmutatione uoti, vel eius redẽptione nõ põt dari certa regula; sed totũ dependet ex arbitrio
3 superioris, q̃ ex diuersis informabit motũ animi sui. † Itẽ no. q̃ re cõpẽsatio, q̃ fit pro voto, dẽt esse melior, & Deo magis accepta. Ego putarẽ hoc dictũ procedere, cũ sola voluntas redimendi, vel mutãdi subest, vel simile. Sed si cã est in vouẽte, puta quia est de-
a bilis ad peregrinãdũ, tũc satis est, vt fiat cõmutatio[a] in similẽ causam, licet illa non sit Deo magis accepta, per c. q̃ super his, & c. magnæ, ĵ. eo. facit qđ leg. & no. ſ. c. 1. de re per. & sic vltra alios limitarẽ istũ tex. † Itẽ reperio dictũ no. B. Tho. qđ recitat Archin c. q̃ bona agũt. 17. q. 1. vbi dicit, q̃ omne ꝑdimẽtũ superueniẽs, qđ habuissẽt a principio impedire uotũ, si orĩ͞ post factũ hẽt auferre obligationẽ voti, qđ est dictũ satis sing. Sed multũ ob. c. q̃ sup his ĵ. eo. vbi impedimentũ supueniẽs facit mutationẽ in aliã cãm. & licet illud sit magis tutũ, tñ de subtilitate credo primum dictũ satis posse, ꝓcedere; dũmodo nulla culpa inueniat in vouẽte. Nam si per me non remanet, quominus uotum perficiã, subsistente bona voluntate, debeo reputari, ac si votũ perfecissem. Pro hoc c. dixit, de pœn. dist. 1. & quod no. in c. 1. de eo. qui mit. in pos. ſ. cit in simi. quod no. in l. quod re, ff. ſi cer. pet. in l. ſi nõ fortẽ. §. libertus, ff. de cond. inde. & in l. ſi vsusfructus mihi, de vsufru. le. Et ad c. super his. potest rñderi, q̃ procedit, quando impedimentũ non est omnino uoti impeditiuum, sed difficultatiuum. Aliud. n. est, quod factum reddit impossibile, aliud quod difficile, facit l. ſtinu͞. ff. de uerbo. obliga. Cõiter tñ obseruat c. q̃ super
5 his, alle. Et facit iste tex. dũ dicit, aut ex ĩfirmitate. † Sed pro declaratione ꝑdictorũ, & materiæ q̃ritur, nunquid [b] sine causa possit uotũ redimi, uel cõmutari? Sol. dic, q̃ ista vota, quæ a principio fuerũt uoluntaria, possunt redimi & cõmutari, causa existẽte in uouente; dũmodo cõmutet, uel pro redemptione detur aliquid magis utile, & Deo magis acceptũ, hoc no. uoluit Inno. super rubr. de obser. ieiu. Itẽ sequitur Archi. in c. presbyter. 28. dist. Ego. ꝑbo per c. de multa, prope fi. ĵ. e. dum tex. alternatiue loquitur, dicens, si necessitas exigat. uel utilitas persuadeat. sufficit ergo alterum illorum. Et ex illo tex. infero ad limitationem, quam ſ. dedi ad istũ tex. ut tunc commutatio debeat esse utilior, quando necessitas non suggerit commutationem uoti. Nam patet ex illo tex. q̃ sufficit necessitas, uel utilitas; ergo in casu necessitatis non requiritur melior utilitas, quod no. Et unde surgit hæc commutatio uoti, cum sit de iure diuino? Dic, ut colligitur ex c. magnæ, ĵ. eo. Hæc procedunt in uotis uoluntarijs. Ieiunia autem necessaria, quæ sunt indicta ab ecclesia, non possunt commutari, nec redimi sine causa existente in ipso obligato, ut no. Innocen. in rub. in loco ꝓallega. De ieiunijs uero indictis per sacerdotem in pœnitentia, dic, quod ipsius arbitrio possunt commutari; sed sine arbitrio ipsius secus. Sic intellige glo. no. in d. c. presbyter.

ADDITIONES.

a ¶An autem, & quando liceat uouenti commutare uotum propria authoritate, uide late per do. Anto. in c. peruenit. 2. de iureiur. & quod no. in rub. de obser. ie. Itẽ omnino adde hic. Th. in 4. dist. 38. q. 1. art. 4. ubi disputãdo concludit regulariter uouentẽ nõ posse cõmutare uotũ authoritate propria, & si commutaret in aliud uotum temporale diuturnius, quã primũ. Sed dicit, q̃ dispensatio & commutatio votorũ pertinet ad ꝓlatũ suũ, q̃ in quo libet uoto subditi, subintelligitur conditio, nisi displiceat prælato. Et dicit q̃ licet Papa habeat plenitudinem potestatis in dispensationibus, rñ ad cã regulariter non recurritur pro dispensatione uotorũ, nisi sit uotũ religionis, uel sint uota perpetua. In aliis aũt uotis, sicut peregrinationis, & ieiuniorũ, possunt Epi dispensare, nisi Papa aliquod uotum sibi reseruauerit, si cut dispensatio in uoto terræ sanctæ. Et ibi etiam dicit, q̃ minus importat commutatio uoti, quam dispẽsatio: quia, quando fit commutatio, absolutur ab vno uoto & ligatur ad aliud, sed quando fit dispensatio, absolutur a uoto, absque eo, q̃ ligetur ad aliud, & ideo dicit, q̃ cum ex causa rationabili in uoto dispensari possit, potest etiam commutari.
Ant. Fran. ¶ An votum possit commutari propria authoritate, etiam in melius, sicut in diuturnius & longius tempus, dicas absque dubio, q̃ non, imo quia a uoto discederet & illud rumperet propria authoritate, dignus esset diuino supplicio, vt in c. Ananias. 17. q. 1. imo nec superior sine causa potest illud commutare, vt in cap. non est, de uoto, vt ibi per gl. quæ dicit, qđ dispensatio uotorum sine causa facta, dicit esse diffinitio.

b Seb Sap. ¶ Nunquid. Quando liceat commutare uota, vide Fel. in c. 3 in prin. supra de iureiur. post Abb ibi col. 1. ver. sed quando.

c presbyter. 82. dist. † In gl. 1. ibi, [Commutatio pœnæ.] Aduerte, nã iura alle. in gl. loquuntur de cõmutatione pœnitentiæ, & non pœnæ; & pœnitentiã cõmutare potest ille, qui pœnitentiã iniũxit, vel superior, vt legitur & notatur in d. c. presbyter. Et de cõmutatione pœnæ dic, vt no. per Inn. & alios in c. 1. de consti. & est bo. tex. cum gl. in l. quid ergo. §. pœna grauior, ff. de his, qui no. infa. vbi
2 Bar. ponit no. dictũ, q̃ ex cã ẽt pœna statuti potest iudex [a] cõmutare, vel diminuere, ut 2. q. 3. c. fi quem pœnituerit. §. accusatorũ,
7 uer. pœnæ uero, in gl. in uer. uoluntati. † In ea gl. ibi, [Et est argum. quod Epi, &c.] Signa gl. & ideo gl. dicit, ar. quia in tex. non fit mẽtio de epo, sed de præsidente. Inn. dicit, q̃ epi & superiores, pñt dispensare in uoto, non aũt prælati inferiores. Probat iste tex. iũcta suprascriptione, & no. sing. hoc dictũ, pro quo facit quod ipsemet no. in c. 2. de eo, qui fur. ord. rec. ubi ponit unam sing. re-
b gu[b] dicens, nullũ prælatũ citra epm posse dispẽsare in aliquo casu, nisi in casibus in iure expressis, q̃ reg. ſequuntur Doc. in c. fi. de postu. præl. Et ego adduco tex. in cle. 2. de priui. vbi no. probat, q̃ prælatus citra episcopum non potest absoluere à sententia excõi cationis à canone promulgata, nisi vt dixi in casibus à iure expressis. Host. dicit hic, q̃ iste tex. non probat dictũ Inn. sed potius ꝓ, quia licet loquat de epo, nõ dicit hoc pẽdere ab arbitrio suo, sed eius, qui ꝑsidet, &c. Fatetur tñ, q̃ dictum in se est verum; & fernatur de consuetudine, & minime sunt mutanda, & c. l. minime, ff. de leg. Et potest dici, q̃ vbicunq; inferior prælatus haberet de iure speciali ius epale in personis, q̃ tunc possit dispensare in voto, sicut epi; quia talis potest exercere iura epalia, pro hoc glo. no. in cle. 1. de reb. eccle. non alien. & per Inn. in c. statuimus, de maio. & obe. Dico latius in c. significasti, de fo. compet. & tunc ista litera stabit proprie, vt quilibet præsidens, habens iurisdictionem epalem, possit dispensare in voto. Nam, vt ex fine literæ colligitur, in hac cõmutatione requiritur dispensatio, sed ꝓlatus inferior non dispensat. Per hoc dico sacerdotẽ vota non posse cõmutare, nisi mõ prædicto, scilicet cũ ipse iniunxit ieiunium, &c.
1 ¶ In gl. fi. ibi, [Sed in voto ſcientiæ, secus.] No. gl. nã loquitur non solũ in religioso, sed in quolibet vouente ꝓtinentiã. Host. & cõi-
2 ter Canonistæ tenent oppositũ dicentes, q̃ ex magna [c] cã põt Papa dispensare circa votũ ꝓtinentiæ; & cũ religioso. Ponit exẽplũ, si Rex infidelis vult redire ad fidẽ cum toto suo regno, põt habere in vxorẽ monialẽ filiã alterius Regis. Nã istud est magis Deo acceptũ, q̃ ꝓtinentia vnius hominis; maxime quia matrimoniũ est de iure diuino, & cũ vxore est castitas. 31. dist. c. Nicena, & in c. 1. de voto, li. 6. & idem tenent Doc. in c. cũ ad monasterium, de fla. reg. B. Tho. fuit in opi. gl. licet prius tenuisset ĵ. Io. And. nouissime disputauit, sequendo opi. Canonistarũ ĵ opi. Theologorum, & plene, ꝓsequitur super reg. semel Deo dicatũ, de reg. iur. lib. 6. in Merc. Et inquantũ gl. dicit, q̃ castitas est, & c. non intelligas, q̃ aliæ virtutes hoc non possunt facere: vñ debet intelligi, q̃ castitas sola potens est Deo animas præsentare, scilicet sine aliis virtutib. Non tñ intelligas, q̃ aliæ virtutes absint, sed nõ exigitur, vt ꝓcurrant eque principaliter, sed saltem debet habere accessoriẽ; quia non põt qs habere vnã virtutẽ sine aliis, licet possit habere opus virtutis, vt no. gl. in c. nisi cũ pridẽ, in ver. statutũ, ſ. de renũc. † Ex dictis habes vnũ casum, in quo solus Papa dispensat; & licet hoc Doc. teneant, tñ de iure aperte hoc non probatur. Sed ego addu
d co. maiores, de bapti. vbi dr, q̃ maiores causæ sunt referẽdæ ad Papam. alius est casus in uoto ultramarino [d] emisso pro subsidio terræ sanctæ, tex. est no. iuncta gl. in c. ex multa. ĵ. eo.

ADDITIONES.

a Rach. ¶ Potest iudex cõmutare, uel diminuere. Adde Gul. de Cun. in l. certa. su. 1. & ibi in apo. Celsi in uer. 6 iudex excedat modum, C. quando prouocare non est ne. & Lud. Ro. sing suo 77. inc. ueni qua, & Fel. plene in c. cauſ. col. 5. in fi. supra de offi. deleg. & ple. in c. qualiter & quando, il 2. §. ad corrigendos, col. 7. uer. & pro complemento. infra de accusa.
Et quibus casibus possunt dispensare prælati inferiores a papa, uide B. Tho. in 2. 2. q 88. art. ult.
¶ De hoc uide latius per Per. de Anch in rep. c. canonum, de const. in 2. opp. & vide quod no. infra de ſta. mo. c. cum ad monasterium, & in fi. q. Io. And. in reg. 2ctus, in Merc. & Imo. post Gul. in cle. 1. ult. col. de consan. & affi. & vide hic per do. Ant. in vlt. col. & idem quod Pau. hic, post do. Ant. dicit ad ideram Host. in sum. de uoto, §. qualiter. & cuius authoritate, in 2. col. uerſi. & de uotis uoluntarijs.
Seb. Sap. ¶ Magnæ. In contrarium tamen faciunt no. per Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col 8. supra de const. ubi tenet, q̃ papa non possit dispensare, si ex habet uxorem sterilem, ut possit ducere aliam uxorem, & subdit, q̃ Papa non potest dispensare super præceptis decalogi, ut ibi late per eum.
¶ Vide late per Host. in sum. de uoto. §. qualiter & cuius authoritate, per totum illum. §.

SVMMARIVM.

1 *Votum factum in puerili ætate, potest Papa commutare; etiam si sit votum peregrinationis.*
2 *Votum factum a maiore septennio obligat uouentem.* 3.
3 *Votum dicitur quis post septem annos.*
Papa non potest tollere obligationem alteri quæsitam.
Papa non tenetur obedire Papæ in temporalibus.
Laicus non tenetur obedire Papæ in temporalibus.
Absoluitur quis a iuramento cum causa; alias secus.

CAP. II.

1 Veniens. Cõmutat Papa uotũ ultramarinũ, in his maxime, q̃ in pueritiæ tate uouerunt; & duo facit. Primo ponit formã uoti. Secundo eius absolutionẽ & mutationẽ, ibi, [Nos.] Casus li. R. clericus, dũ esset ĩ puerili ætate ꝑstitutus, & doli capax, dispositus, ꝑficisci Hierosolymã, & cuidã. q̃ illuc accedere volebat, fidẽ dedit; & suã ab eo accepit, q̃ in uia fideles socij existerẽt. tandẽ factus discretus, & adultus accessit ad papã, petens eius ꝑsiliũ. papa illũ absoluit à uoto, qđ in ætate puerili fecerat, ex facilitate potius, q̃ arbitrio discretionis; ita tñ q̃ uotũ redimat eleemosynis, & toto tpe uitæ sũ, si poterit, uni pauperi dẽat
2 prouidere. B. † No. 1. ex tex. iuncta gl. q̃ uotũ emissũ in puerili ætate, efficaciter obligat; licet ꝑstet facilitatẽ obtinendi cõmutationẽ, & sic minor ætas nõ impedit obligationẽ Deo q̃rendã. & sic puer post septẽ annos, ut dr in pœ. 6. & sic post doli capacitatem quis obligat ex uoto. Et ad hoc teneb is sp menti istũ tex. quia ne scio alibi ita clarũ. Vide tũ ad mãm, quod no. Inn. in c. scripturæ.
3 ĵ. eo. † Scdo no. q̃ uotũ emissum in pueritia ætate, uũ potius pcedere ex quadã facilitate animi, q̃ discretionis arbitrio. Et ex hoc & ex tex. põt sumi ar. opt. q̃ uotũ emissũ ex animi facilitate, obligat uouentẽ, licet facilitas ꝑstet cãm dispensandi & cõmutandi.
4 † Vltimo no. casum, in quo papa absoluit laicũ ab obligatione q̃ sita alteri laico. Nã iste dederat fidẽ laico, ut essent socij fideles in itinere. Sed ĵ hoc opp. obligatio est de iure gentiũ; & sic nõ põt pptincipẽ tolli, ut ĩ cle. pastoralis, de re iu. no. Inn. ĩ c. q̃ ĩ ecclesiarũ, de pst. Legiste in l. fi. C. fi ĵ ius uel uti. pub. maxime p papã respectu laicorũ. ad hoc uide sin. dictũ Inn. in cũquisitionis de sen. exc. vbi dicit, q̃ si papa uult laico auferre liberos suos, uel simile, nõ tenet laicus sibi obedire. cũ sibi nõ sit subiectus in tpalib. Sol. ĵ tium uũ difficile. Ex dictis Doc. pñt colligi duæ sol. Prima, q̃ papa hoc fecit ex plenitudine ptãtis. Hæc sol. non valet. qa non hẽt ptãtem absolutã circa ista, q̃ sunt iuris naturalis, seu gentiũ sine cã, ẽt Imperator reſpectu laici, ut no. in iurib. ſ. alle. Secunda sol. q̃ uũ placere Inn. hic, ut sit hoc ꝑseciale, cũ obligatio uenit accessorie ad actũ spũalem, nec laicus põt ptẽdere cõmodũ burſale. Nã ista nõ erat ꝑpriè societas, cũ societas ĵhit ad lucrũ. l. coiri, cũ seq. ff. p socio. uñ potius isti dicebant comites, q̃ socij. Ad hoc q̃d no. gl. in cle. 2. de pœnis, & no. hanc sol. quia satis rõnabilis est, habes casum, in quo papa absoluit quẽ ab obligatione q̃ sita laico. Ego darem aliã sol. q̃ iõ papa potuit hic absoluere, quia solũ obligatio erat ĵcta ex fidei præstatione; sed papa põt absoluere à iuramento, cã interueniente, ut no. in c. quanto, de iureiu. hic autem fuberat cã, quia illam fidem præstiterat ob causam fui itineris, qua deficiente, facilius potest obtineri ablolutio à præstatione fidei. & hæc sol. mihi uũ erior, & procedit magis sine scrupulo. In gl. in uer. [Facilitatẽ,] in fi. de hoc uide quod dixi in c. dudum, de couerſ. coniuga. & quod dicam ĵ. c. ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Votum non emittitur ex simplici proposito bonum operandi.*
2 *Votum ad hoc, vt obliget, quæ requirantur.*
3 *Promissio sola non ligat, nisi sit facta cum proposito se obligandi.*

CAP. III.

1 Literaturam. † Hoc c. ptinet no. & sin. decisionẽ; & potest sic summari. Simpliciter propo nens religionẽ ingredi; licet non ingrediat, nõ est reus uoti. Vel generaliter potest sic summari. Ex sola ꝓceptione boni explicandi, non obligatur quis ad bonũ conceptum exequendũ. Primo ꝑsultatio. Secũdo rñsio, ibi, [Tibi.] Casus sit. Magister A. fecit sibi minuri in brachio: brachiũ induruit ex illa minutione, ita q̃ pterritus fuit ad mortẽ. Dũ esset in tali statu, ptulit hæc uerba, non diu hic morabor, ꝓponens in animo religionẽ intrare. Dubitauit, an ex hoc facto teneret religionẽ intrare? Rñdet papa, q̃ si plus nõ est ĩ uoto, ꝓcessum, nõ dẽt dici trãsgressor, si non adimpleat, qđ dixit B. No. ĵ. ar. opt. ex tex. q̃ terror mortis nãlis non impedit obligationẽ uoti; dũmõ uouens deliberare se obliget ad uotũ,
2 de quo uide qđ dixi in c. sicut, de regula. † Scdo no. q̃ ex solo ꝓposito indeliberato intrãdi religionẽ, nõ obligat qs ad ingressũ, ꝙ qđ gl. multũ instat. Nã uũ tex. in oppositũ in c. q bona agunt, 15. q. 1. Sol. ex dictis gl. Inn. & Host. põt elici hæc ꝓclusio, q̃ si non firmiter quis proposuit, seu deliberauerit religionẽ ingredi, uel certũ qd profiteri, non obligatur ex sola ꝓceptione animi. Si aũt de liberauit, tunc tenẽt ad executionẽ uoti; ẽt si uerba non expressit, ecclesia tñ non cõpellit ad uoti executionẽ, si de eo nõ ꝓstat. Nã si ex prima deliberatione, seu agitatione animi quis obligarẽt ad religionem, pauci essent studentes, q̃ non essent religiosi obligati ſm Host. cum cõiter talia animo ꝓcipiant. Hinc dicit Abbas, q̃ uotũ initiatur, confirmatur, & ꝑsumatur. Initiatur cũ proꝓsitũ in animo seminatur. Ex tali ꝓposito nõ obligat, nec quo ad Deũ, nec quoad ecclesiã; & sic põt intelligi iste tex. Cõfirmat, cũ deliberõ figit, & firmat ſuper ꝓposito; & tunc obligatio orit, quoad Deũ, ad hoc d. c. q̃ bona agunt, sed ecclesia non cõpellit, ex quo sibi non ꝑstat. Consumat aũt, cũ uerba enunciant, & tũc efficaciter obligat quoad Deũ, & quoad ecclesiã, ut in c. licet, ĵ. eo. Et sic cõmuniter sentiunt Doc. nostri, q̃ ꝓpositũ deliber-

tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum,& ꝓfirmatū obligat quẽ ad executionẽ boni ꝓcepti & deli-
a berati. Sed B. Th.a 2.2.q.88. ar.1. dicit inter cætera tria necessaria ad obligationẽ voti. Primo deliberatio, secũ propositum, tertio promissio. Non.n. obligatur quis ſm eum, ex ſola deliberatione vel ex ſolo proposito, niſi ſubſequatur promiſſio, quæ quidem promiſſio. licet homini fieri non poſſit, niſi p u erba, vel ſigna exteriora, tñ Deo fieri põt ſolo corde. Ipſe. n. reſpicit cor, & nõ verba. pro hoc 14.q.5. in c. ſi quid inueniſti. Q̃ñq; tñ, ſm eũ, ꝙueniũt alia duo, vt expreſſio verborum, q̃ licet nõ ſit neceſſaria, quoad obligationẽ, eſt tñ utilis, vt ſaltẽ pp hoĩum verecundiã non deſiſtat a promiſſione ſua. Scẽo interuenit q̃ñq; hoĩm teſtimoniũ. hæc tñ duo non ſunt de ſubſtantia, vt ſ. dixi. Et g̃tuis Ioan. And. & Doct. ſimpliciter recitent hæc dicta B. Th tñ mihi vr̃, q̃ hæc deſtruãt multas theoricas canoniſtarum, vel ſaltẽ oportet illas reſtringere. Nã Hoſt. hic, & in c. conſulti, ſ. de reg. dixit, ꝙ ſi quis, ꝓpoſito mutandi vitam, ſuſcepit habitũ religionis, efficaciter eſt obligatus ad Deum pp propoſitum mutandi vitam. Nã g̃rium põt inferri ex his dictis B. Tho. ꝙ non ſufficiat ſolũ propoſitũ, ẽt præcedente deliberatione, niſi ſequatur promiſſio ſaltẽ corde facta. Hęc dicta multum mihi placẽt, nã non ſeqtur, propoſui firmiter in aĩo aliquid dare Deo, vel hoĩni, ꝙ ob hoc ſim obligatus ad dãdũ, ex quo illã rẽ nõ ꝓmiſi Deo vel hoĩ. Nã votum cãtur ex
b quadã pollicitatione,b i. vnius ꝓmiſſione, vt l. 2. ff. de polli. hæc dicta B. Th. ſequitur Arch. in c. qui bona. præall. Oportet ergo iura reſtringere, quæ firmãt deciſionem ſuper proposito, vt intelligã
3 tur de proposito cum promiſſione. † Et no. ꝙ ſola promiſſio nõ valet, niſi p̃cedat deliberõ cũ proposito, ẽt reſpectu relig. licet g̃rium ſenſerit Io. An. in c. dudũ, de cõuer. cõiug. In gl. j. ibi, [Nec firmiter proponendo.] licet gl. videatur velle, vt firmum propoſitũ ſufficiat. q̃d eſt g̃ dicta, tñ inf. in fi. vr̃ intelligere de proposito cũ aĩo obligandi ſe Deo, & ſm hoc ſtaret firma ſnia B. Th. & facit multum pro eo iſte tex. qui ſimplr̃ dicit iſtũ aĩo propoſuiſſe, ꝙ religionem eſſet intraturus, & nihilominus nõ obligatur; ergo iura facientia mentionẽ de proposito, intelliguntur de ꝓposito cum aĩo ſe obligandi, ita ꝙ fuerit proceſſum ad promiſſionem, ſaltem corde. In gl. ſi. ibi, oritur actio. Hoſtien. dicit, & bene hoc arg. hic non colligi, quia nullum pactum hic interuenit, & de materia dic, vt in c. j. ſ. de pactis. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ De iſtis tribus requiſitis in uoto uide eundem Tho. in 4. diſt. 38. q. 1. art. 1. circa med. in hac materia, ut habeas opi. Io. An. & aliquorum aliorum gl. uide gl. 27. q. 6. in ſum. & in c. neque uiduas. & uide do. Ant. in c. ex parte, ver. per hanc decre. infra de cenſi. & c. ad hoc, in fi. fac. tex. in c. ſed penſandũ. 6. diſt. & uide oio Arc. in c. qui bona 32. q. 1. & in c. prociuius, circa fi. 20. q. 3. vbi dicit, quod ex hoc ꝙ quis exprimit uotum ſemper cogitur in foro eccleſię illud perficere, quia creditur ex deliberatione procedere, & ita dicit tenere Hoſt. & Imo. in hoc c. Irẽ uide Tho. in 4. d. 38. q. j. ar. j. poſt me. ubi dicit, quod quædam uota, quæ faciunt mulieres de non pectinando tali die caput, pro non uoris habenda ſunt, & peccant taliter uouentes, & de hoc ultimo uide ſup. in rub.

b ¶ Ex ſola pollicitatione, quam quis facit Deo, poteſt cõuinci, vt dicit gl. in c. ſtatuimus. 12. q. 1. de quo uide per do. Ant. & quod ibi ſcripſi in c. ex parte, infra de celebr. miſ. An autem ex uoto de tradendo acquiratur ius reale in illa re dic quod non, tex eſt no. in l. 2 ff. de pol. ſed acquiritur obligatio per ſonalis tantum, ut ibi Et ideo pro uoto agetur ſolum contra uouentem actione perſonali, quia diſputat ibi gl. an ex uoto acquiratur eccleſiæ dominium rei, ſuper qua emanauit uotum abſque traditione, & concludit, ꝙ non, quod bene eſt no. pro limitatione l. ñ. C. de ſacroſ. eccl. quod tamen limitat d. gl. in d. l. 2. in prin. niſi uctum fieret in ultima uoluntate.

SVMMARIVM.

1 *Votum ſoluitur per ingreſſum religionis. 6. etiam ſine ſuperioris authoritate. 2.*
2 *Votum non obligat ſuperueniente impedimento, propter quod uotum non poteſt adimpleri.*
In noto intelliguntur quædam conditiones, quæ ponuntur hic.
4 *Votum quibus caſibus, & quomodo poſſit remitti ſub conditione.*
5 *Votũ faltũ ſub iſta conditione, Si ſanctor, tenet, & non dicitur ſimoniacũ.*
Simonia non committitur cum Deo, quia omnia ſunt Dei.
6 *Votum quibus caſibus poteſt emitti a ſeruo, vel a monacho.*
7 *Impubes, doli capax, obligatur omni uoto, excepto religionis.*
Filiusfamilias obligatur uoto, dum tamẽ tale uotum non præiudicet patrię poteſtati.
Votum emanatum tempore inhabili, non eſt de neceſſitate adimplendum tẽpore habili.
Maritus, & uxor non poſſunt emittere uotum abſtinentiæ, ſine licentia & conſenſu alterius.
Maritus ſi conſentit uxori uouenti abſtinentiam, poteſt poſtea reuocare, licet male faciat.
9 *Clericus non poteſt emittere uotum peregrinationis ſine conſenſu epiſcopi.*
Epiſcopus non poteſt emittere uotum peregrinationis, ſeu religionis, ſine licentia ſui ſuperioris.
Abbas non poteſt emittere uotum, ſine conſenſu epiſcopi, vel alterius ſui ſuperioris.

CAP. IIII.

1 a Scripturæ, †a Per ingreſſum reli. ſoluitur votũ religio-
ni nõ ꝓfonum. uel aliter, Oẽ votũ, mutabile eſt in uotũ rionis. & eſt no. deci. intelligendo, ꝙ hoc fiat ſine authoritate ſupioris. Pro decla. tex. q̃ro de poſitione caſus. Sol. die q̃d vouerat viſitare ſepulchrum ſanctũ, demũ intrauit relig. uoto nõ ꝙpleto, dubitat, an iſte eſſet verus reus fr̃acti voti. Et r̃ndet,
2 ꝙ nõ, p rõnẽ q̃ hr̃ in litera. † Sed, dubitat, nunqd hæc ꝓmutatio
b poſſit fieri ſine autho. ſupioris. Inn. dicit ſe credere, ꝙ ſic; licet tutius ſit, vt habeat diſpenſatio. & ſic trãſeunt cõiter Docto. Sed g̃ hoc facit tex. in c. j. ſ. eo. ubi dr̃, ꝙ ẽt in melius uotum ꝓmutari nõ dẽt, ſine arbitrio ꝑſidentis Item obligatus hoĩ non liberat̃, licet uelit ſoluere rẽ meliorẽ. Non. n. ꝓtingit liberõ, niſi ſolutione eiꝰ q̃d debeẽ, ff. ſi cer. pe. l. 2. & Inſti. q. mo. tol. ob. in prin. Sol. g̃riũ vr̃ l̃ difficile; credo poſſe dici, ꝙ aut aliqs vult ꝓmutare tpale obſeq̃ ĩ aliud tpale, vel ĩ aliq̃d aliud ꝓpetuum, nõ intrãdo religet nõ põt ſine authoritate ſuperioris, per p̃dicta. Aut uult ingredi relig. & tunc neceſſario non regrit ſuperioris auth. Rõ, quia p̃greſſum relig. obligat nedũ operã ſuã, ſed ẽt dedicat ſeipſum. Vñ non eſt veriſimile, ꝙ Deus velit exigere obſequiũ tpale ab eo, g̃ ſe ſibi reddidit in ſeruum; imo prima obl̃o vr̃ ꝓfuſa in poſteriori. facit q̃d no. in cle. ſi ducũ, de reliq. & ve. ſan. & in l. Græce, ff. de fideiuſ.
3 Tutius tñ eſt ſuperioris authoritatẽ hr̃e. † Vlt. ſcias, ꝙ Inno. poſuit gl. ſatis vtilem, & quotid. & verſatur principaliter circa irritationẽ voti, & ponit duos caſus principales, in q b. uotum irritatur, ſeu eius obl̃o impedit. Primus caſus generalis, q̃n deficit q̃dõ generalis, vel ſp̃alis appoſita in voto. Gñalis q̃dõ eſt multiplex, vt. ſi Deo placuerit. Si potero, & c. q̃ q̃dẽ ꝙdones generales intelligũntur, ẽt ſi nõ exprimant, vt in c. & ſi Chr̃s, de iurein. & c. Beatus. 22. q. 2. & hoc dictum no. quia optime facit pro his, q̃ dixi in c. j. ſ. eo. vt ſupueniente tota li impedimento voti, non ſit neceſſaria ipſius cõmutatio; ſed tollitur ipſius obligatio ex defectu gñalis q̃dõnis.
4 † Sed ſp̃ales ꝙdones ſunt multæ, vt. Si filius meus liberabitur, vel ſi ab hac infirmitate conualuero, & c. ſi. n. deficit condõ, non obligat quis ad executionẽ voti pro hoc tex. a g̃rio. 22. q. fi. c. 1. Et ex hoc no. ꝙ votum põt emitti cum ꝙdõne & ꝙ ex defectu ꝙdõnis tollitur omnis obligatio voti. An aũt ꝙpleta condõne, quis poſ-
5 ſet ꝙelli ad executionẽ voti Inn. ꝙ ſic. † Sed dubitatur, utrũ exꝑplo ꝓmiſſo, Si filius meus liberabitur, &c. poſſit ꝙelli, adimplere ꝙdõne, adimplere votũ. Et vr̃ primo, ꝙ nõ, ſm Inn. quia tale vo-
c tum non vr̃ licitum, ſed ſimoniacũ, c quia vult emere ſanitatẽ a Deo, vel ab aliquo Sancto per dationẽ rerũ ſpecialium. 1. q. 1. c. qui ſtudet. Dẽt. n. ſimplr̃ Deo offerre cordis ꝓtritionẽ, & poſtea rogare pro ſanitate, ſeu alia proſperitate. Alii aũt dixerunt hoc votũ eſſe licitũ, quia cũ Deo nõ cõmittit ſimonia, quia oĩa ſunt Dei, vt in c. tua, de dec. & ſic nõ dat ꝓprium ꝓ cõſequenda ſanitate. Item quia ſimonia nõ cõmittitur ſine exꝑſſo pacto, & cũ Deo nullũ pactum interuenit, ſed ſolũ iſte pollicetur aliquid ſuę daturũ. Nec ſufficit mẽtalis ſimonia; quia vix reperit aliqs faciens bonũ, g̃ nõ ducaẽ ꝓpoſito ꝙſequendi remunerationẽ a Deo, nã ipſe Deꝰ ꝓmittit remunerationẽ, ꝙ eleemoſynis, & aliis bonis tpalib. Mat. 25. & pro hoc q̃d hr̃ Gen. 28. c. & hæc opi. vr̃ placere Hoſt. ꝙ qua adducit in ar. 28. q. 1. c. ex his, & ſe. ꝙ hoc ẽt adduco c. medici nam, de pẽ. diſt. 1. vbi dr̃, Peccatũ tuũ eleemoſynis redime. Ad idẽ c. aĩę defunctorũ. 13. q. 2. Ité dedicare aliquid Deo, ẽt ſub ꝙdõne, eſt quid ſpuale, ſed ſpirituale põt ꝓmutari cũ ſpirituali ſine vitio ſimoniæ, vt in c. ad q̃nes, de re. ꝓmu. & uide ad primum bo. rex. iuncta gl. in uer. denarium, in c. presbyter, 82. diſt. facit d. c. vnicũ, 32. q. vl. Vbi dr̃, q̃ ſine ꝙdõne vouentur, ſine ꝙdõne ſolui dẽnt. Ité

ADDITIONES.

a ¶ Per iſtũ tex. dicit Tho. 2.2.q.89.ar.3. circa fi. quod uotum religionis cũ ſit ꝓpetuũ, eſt maius, quã uotũ peregrinationis Terræ ſanctæ, quod eſt rẽporal̃, & ſentit ibi Th. ꝙ rõnab̃liter dici põt, ꝙ per ingreſſum relig. quis cõſequat remiſſionẽ peccatorũ. Et dic t, ꝙ in uotis patrũ legit̃, ꝙ eãdẽ gratiam cõſequtur ingrediẽs relig. q̃ cõſequitur baptizati. Subdit tñ ibi poſtea Tho. aliqua uerba. ex quib. ur̃ de hoc dubitare. Sed tu uide eãdẽ Th. in 4. diſt. 4. q. 3. circa fi. ubi dicit, quod in alijs pfectionis operib. aut ſtatibus nõ eſt ita ex preſſa cõformitas ad paſſionẽ Chriſti, ſicut in baptiſmo, & pœnitẽcia, & ideo oporter, ꝙ in eis pœna dimittatur; nũ in uitis patrũ dr̃, ꝙ quidã patrũ dicit eãdẽ gratiã deſcẽdere ſup eũ, qui habẽtũ relig. reaſſumit, quã ſup eũ, q̃ baptizatur, ſed hoc nõ eſt, q. a talis a ſatisfactione abſoluat, ſed quia eo ipſo, ꝙ per ſuã uoluntatẽ redigit̃ in ſeruitutẽ propter Deum. Plenarie iam pro oi peccato ſatisfecit, reddẽdo uoluntatẽ, quã charioriẽ hẽt de iji rebus, di, de quib. tñ poſſet dare, quod eleemoſynis omnia peccata remitterẽtur, ẽt quãtũ ad pœnã. Ita ad literã dicit ibi Tho. Et ꝙ iſto tex. uide ẽt S. Th. in 4. ſen. di. 18. q. 1. ar. 4. circa fi. ubi dicit, quod ingrediens incõtinenti eſt liberatus a uoto quocunq; præcedenti, nec eſt neceſſe, quod hoc exprimat prælato ſuo, qui ſecum ſuper illo uoto diſpenſet, licet quidam dicant contrarium, & idem etiam dicit Th. in 4. ſen. diſt. 39. q. 1. ar. 4. cir. me.

b Seb. Sap. ¶ Hæc commutatio. Quod propria authoritate uotum tolli poſſit per ingreſſum religionis, tenet Fel. in c. 3 in prin. ſupra de iureiu. & in ca. deputati, col. 2. uer. no. quatuor effectus, de iud. ubi dicit, quod uotum quãtumcunque maximum tollitur per ingreſſum religionis.

c mAn ſit ſimonia, ſi quis promittat dare aliquid, ut liberetur ab infirmitate. Et adde hic quod no. do. Ant. in c. ſignificatum, de præb. & in c. uerum, de cond. app. Et quod non ſit ſimonia tenet aperte Arch. in c. ſcimus, in 2. col. 12. q. 1. & Io. de Lig. in c. uniuerſi, uer. pone, emisit quis uotum, inf. eo. ti. & Hoſt. in ſum. de uot. §. & vtrum uer. tertius eſt, ſi conditionale.

te ergo uotũ emittit cũ ꝙdõne, & hoc maxime tenendũ eſt, vt to
ti Chriſtianitas (vt ita dixerim) q̃ verſat̃ in huiuſmodi votis, nõ
efficiatur labe ſimoniæ. & hoc quo ad j. caſum irritationis voti.
† Secũdo irritatur votũ principaliꝰ ex defectu ptãtis; & hoc multipliciter poteſt ꝓtingere vt in ſeruo, monacho, clerico, filiofa. matrimonio, & vxore. Et primo circa ſeruũ d dubitãt, nunqd obliget ex voto? Cõcluſio Inn. eſt, ꝙ ꝙ votũ, per qđ paratꝰ præiudiciũ domi
nicæ poteſtati, non obligat ſeruus, arg. in c. relatũ, de ſen. excõ. &
in c. ſi ſeruus ſciente. 54. diſt. Secus dr̃ in alio voto, puta, ſi vouit
d põnẽ dicere, vel qđ ſiſſe. In monacho b dic idẽ eadẽ rõne. Nõ. n.
põt emittere votũ abſtinẽtię, vl̃ peregrinationis, ſine lr̃a ſui ſuꝑioris, vt 20. q. 5. c. 2. ſed aliud votũ, ꝙ qđ alij non ſcandalizãt. nec
dat ſibi vagandi mã, emittere põt, puta, vt dicere pſalteriũ, vel ſiſe.
Nã plus põt mereri ſm Inn. & bñ. Et ſi quis fecit votum ante ingreſſum relig. non põt illud poſt ingreſſum exeq, vt no. in c. monachis. 20. q. 4. qđ intelligo in voto religioni non ꝓfono. Nam ſi
prius vouiſſet, dicere pſalteriũ, vel qđ ſimile, non puto tolli hoc p
ingreſſum relig. & ſic limitarẽ iſtũ tex. Nã ſicut poſt ingreſſum,
voto põt ſe obligare ad hoc, ita & votũ emiſſum añ ingreſſum,
ex quo ẽ cõpatibile cũ religione, nõ tollit̃ p̃greſſum, ꝙ hoc c. j. ſ.
e eo, & c. cõmiſſum, de ſpõ. † Dubitãt in filiofa. e ſeu ꝑpubere. Cõcluſio eſt, ꝙ ꝑpubes obligãt, ſi eſt doli capax, vt in c. j. ſ. eo. Fallit in
ingreſſu relig. qa in illo requirit tps 14. an. ĩ maſculo, & 12. in fœmina, vt in c. ad noſtrã, ſ. de reg. & 20. q. 2. c. j. & 2. Filiusfa. aũt maior
f obligãt quoad votũ, qđ exeq põt ſine p̃iudicio patriæ ptãtis; ſed
cũ p̃iudicio huius poteſtatis, niſi pr̃ ꝓſenſerit, nõ obligat. Pro hoc
tex. eſt in l. 2. ff. de polli. Dicit tñ Inn. limitando illã l. ꝙ ſoluta patria ptãte tenet filius adimplere votũ. de quo dubito p c. q̃dam.
& c. placet, de cõuer. cõiu. Nã, vt ibi patet, ſi maritus itrauit relig.
g ꝺicente, vel ignorante vxore, vel ad petitionẽ vxoris reuocãt, nõ
tenet mortua vxore ingredi relig. quia emiſit votum tpe inhabi-
h tergo idẽ dicendum in filiofa. ex quo executionẽ voti non ꝓtinet ad tps habile. Facit quod in ſimili no. in l. non ſortẽ, §. libertus,
ff. de cõd. indeb. Et hanc partẽ puto veriorẽ, licet opi. Inno. ſit tutior. † Dubitatur inſuper in vxore, & marito. Dicit Inn. vxorẽ nõ
i obligari ex voto abſtinẽtiæ, vel peregrinationis. niſi maritus ꝓſentiat, vt in c. noluit, & in c. manifeſtum. 33. q. 5. ubi vr̃ tex. Idem dicit in marito, vt nõ poſſit ſe obligare ad votum abſtinentiæ, ſeu peregrinationis ſine licentia vxoris; qa maritus & vxor nõ iudicant ad imparia, vt in c. gaudemus, j. de diuor. Nõ puto hoc dictum ultimũ abſolute uerum. Nã, cum maritus ſit caput, & non
k uxor, ut in c. cum caput, ea. cã & q. & iura ſuperius alle. uidelicet
l cõuiit, & c. manifeſtũ, loquunt̃ in uxore, & fundant ſe ſuper ſubiectione, in qua eſt mulier reſpectu mariti. Et iõ gl. no. in d. c. manifeſtũ, dixit aliud in marito, niſi maritus uellet emittere tale uotũ per qđ ꝓiudicaret iuri uxoris. Nec ob. ꝙ maritus. & uxor non iudicant ad imparia, quia illud uerum quoad debitũ carnale exigendũ; ſed quoad alia, uxor eſt quaſi famula uiri, ut dicit tex. in c. hæc imago, & c. mulierẽ. 33. q. 5. Ex quibus infero, ꝙ maritus ſine
m licentia uxoris põt emittere aliquod uotũ d abſtinentię; dummõ, vt dixi, nõ ꝓiudicetur mulieri, ſed uxor non põt emittere ſine licentia uiri. Et, qđ plus eſt, ſi maritus ꝓſenſit, põt poſtea reuocare;
n & licet malefaciat; uxor tñ non poteſt ꝓdicere, ut eſt tex. in d. c. manifeſtũ, & d. c. noluit. & ſi uterq;, uel alter eorũ emiſit uotum
o ante ꝓctum matrimonij, nõ põt alter exeq cũ p̃iudicio alterius, vt no. in d. iuribus. Poteſt tñ uxor illud uouere ſine ꝓſenſu mariti,
p quod dare põt ſine ꝓſenſu ſuo, ut no. in d. c. manifeſtũ. De uoto
q ſtorinentiæ dic, ut in c. chariſſimus, de cõuer. cõiu. † In clerico e ſeculari dicit Inn. ꝙ non poteſt emittere uotũ peregrinationis ſi
r ne cõſenſu epi ſui, ſed uotum ꝓtinentiæ, ſeu religionis ſic, ad hoc
s duo ſunt. 19. q. 2. De epo dicit, ꝙ nec uotũ peregrinationis, nec
t religionis poteſt emittere ſine licentia ſuperioris, ut in d. c. licet.
u Fallit in uoto ultramarino, ut in c. magnæ, j. eo. Idem dicit
x mabbate, ut ſine ꝓſenſu epiſcopi hæc uota non poſſit emittere,
y uel ſui ſuperioris. 17. q. 2. c. Abbates. Et hæc nota tanq̃ quotidiana. In gl. ibi, [Et ita eſt hic arg. no.] No. bene gl. quamuis non probetur iure, ſed multa faciunt in arg. &c. Abbas.

ADDITIONES.

f ¶ De voto ſerui. & de hoc vide tex. in l. 2. §. voto. ff. de polli. & glo. mag. in fi. in l. 2. C. de pact. vbi dicit, ꝙ ſeruus etiam circa res peculiares vouendo non poteſt præiudicare domino. Et ꝙ ſeruus nullum penitus votum facere poſſe, etiam ſi ſit uotũ religionis ſine licentia domini, tenet Tho. 2.2. q. 88. arti. 7. de hoc uide omnino per Hoſt. in ſum. de voto. §. quis uouere poſſit, circa fi. ver. ſeruus non põt. Et de voto ſerui, vide Ray. i ſum. de imp. vo. §. ité ſeruus iuſſu domino. vbi dicit, quod ſeruus iniuſto dño vouere non põt, quem refert & ſeq. Arch. in c. ſi quis incognitis. 17. q. 3. hoc intelligens in voto, per quod fieret præiudicium domino, ſed ſecus dicit eſſe in voto continentiæ.
g Arg. tra. ¶ An ſeruus obligetur ex uoto præiudiciali domino. Dicas quod nõ, ſecus nec filiusfa. nec uxor ad præiudicium mariti, nec monachus, ad præiudicium monaſter. j. quod intellige verum abſq; conſenſu dñi, patris, mariti, vel monaſterij. De quo habetur in c. ſcripturæ, de uo. vbi per d. Abb. poſt
h Ioan. & habetur per Ro. in fin. ſuo 490. Quod aũt dictum ſit de filiof. intelligi verum de iure ciuili, ſecus aũt de iure cano. in uoto religionis, quia quæ ſpiritus Dei aguntur, non ſunt ſub lege ſeculi. c. licet, de reg. 19. q. 2. in c. duę. i habetur per Io. de Imo. in c. cum contingat, circa med. de iureiu.
k Adde, quod quia votum emiſſum ante ingreſſum, non poterit impleri ab-
bate contradicente, gl. eſt no. in c. noluit. 33. q. 5. Et de illo qui uouerat ieiunare, an teneatur poſt ingreſſum religionis, vide gl. quæ no. in c. qui vere. 16. q. 1. & vide omnino quæ no. Inn. in rub. de oblig. ad ra. Quod monachus nullum penitus poſſit facere votum ſine licentia abbatis, tenet Tho. 2.2. q. 88. art. 8. Et vide Hoſt. in ſum. de uo. §. quis uouere poſſit. in 1. col. ver. monachi, ubi tenet, quod monachus nullum penitus poſſit emittere uotum ſine licentia abbatis, imo ſine licentia abbatis implere non poſſet uotum qđ feciſſet ante ingreſſum. Et dicit, quod ſi ille, qui prius uouerat per ingreſſum relig. intendebat votum commutare, recurrat ad abbatem ſuum, qui ſuper hoc poterit diſpenſare.

c ¶ De voto filiſfa. De quo uide plene per Imo. in rep. c. cum contingat, de iureiur. 18. char. & uide bon. tex. & gl. in c. cum mulier. 32. diſt. c. 2. & aliquid per Io. de Lig. in reg. peccatum. Et quid, ſi quis habet auum, & patrem, & auus cõſentit, pater diſſentit in uoto ipſius nepotis. Dic, ꝙ ſemper eſt preſerenda uoluntas patris, & non aui. Ita dicit multum eleganter Inn. in c. 2. de reg. vbi etiam ponit, utrum mater debeat conſentire uoto filij, de quo etiã in c. ſi in qualibet. 20. q. 2.

d ¶ De voto coniugum, vide gl. in uer. neceſſario, in c. 1. 17. q. 1. & ꝙ uxor non poteſt ſe obligare uoto ſine conſenſu uiri, tenet Th. 2.2. q. 88. circa fi. Et de hoc uide late per Hoſt. in ſum. de uo. §. quis uouere poſſit, in vlt. col. ver. vxor etiam, vbi concludit, ꝙ uxor non poſſit emittere uotum ſine licentia viri, imo, ſi ante emiſiſſet, non poteſt implere eo inuito, & ipſe ſolus peccabit. ſed bene dicit, ꝙ maritus poteſt emittere uotum ſine licentia vxoris, dummodo uotum non fiat circa carnale debitum, in præiudicium mulieris. Sed ibi multum dubitat, an ſicut uotum ultramarinum poteſt emittere inuita vxore. c. ex multa, infra eo. ita eodem modo hoc poſſit uxor inuito marito, puta ſi ſit nobilis mulier habens comitatum in dotem datum, quam multi bellatores ſequuntur. & concludit ꝙ ſi eſt ſenex, & non ſuſpecta, hoc poteſt, ſecus. ſi eſſet iuuenis, uel ſuſpecta. Nam tunc bene ualebit uotum, ſed debebit redimere. Item de hoc, an mulier poſſit emittere uotum ultramarinum, uide tex. in c. ſuper his, infra eo. & do. Ant. in d. c. ex multa, in 1. col. infra eo. quod ibi no. Et uide Tho. in 4. diſt. 38. q. j. ar. j. in fi. ubi dicit, ꝙ in his, in quib. vxor tenetur uiro, & econtra neuter poteſt uouere ſine mutuo conſenſu, ſicut patet de uoto continentiæ. Sed quia in diſpenſatione domus, in religione uitæ, mulier eſt ſubiecta uiro, & non econuerſo, ideo maritus poteſt uouere in talibus ſine conſenſu uxoris, ſed non econuerſo.

e ¶ De voto clerici ſeculariſ, uide gl. magiſtram. 11. q. 3. c. quid ergo, & de hoc uide per Hoſt. in ſum. de uoto §. quis uouere poſſit, uerſic. ſi clericus, ubi tenet, ꝙ clericus libere poteſt emittere uotum caſtitatis, uel abſtinentiæ. Sed uotum, per quod oportet eum derelinquere eccleſiam, ut eſt uotum peregrinationis, ſine licentia ꝑ'ati ſui, emittere nõ põt, præterq̃ in uoto religionis. Et ibi ſub ſolet, qđ de uoto ultramarino, arguit, ꝙ & ꝺ ſed nõ firmat. Ant. Fran. ¶ Nunquid clericus, uel epiſcopus poſſit uouere, maxime emittendo uotum peregrinationis, ſine licentia ſui ſuperioris, uidenda ſunt, quæ plene tractantur per ſcribent. in c. magnæ, de uoto.

SVMMARIVM.

1 *Votum vltramarinum poteſt ex cauſa differri cum authoritate Papæ; ſine authoritate autem ſuperioris non eſt licitum differre voti executionem.*
2 *Votum tranſgreditur ille, qui differt eius executionem.*
3 *Prælati licite poſſunt præſtare conſilium, & auxilium dominis temporalibus pro ipſorum ſtatu conſeruando.*
4 *Papa diſpenſat ſuper re inducta a iure diuino, & talis diſpenſatio dicitur facta authoritate diuina, quia Papa tenet locum Dei.*
5 *Votum impeditur ex difficultate adimplendi, ſed talis difficultas præſtat facilitatem diſpenſandi.*
6 *Diſpenſatus a Papa contra ius diuinum ſine cauſa, nõ eſt tutus apud Deum.*
7 *Abſolutio a iuramento præſtita ſine cauſa, non valet; & ita abſolutus non eſt tutus in foro conſcientiæ.*
8 *Diſpenſatus a Papa ſuper pluralitate beneficiorum, non eſt tutus apud Deũ*
9 *Diſpenſatus a Papa in his, quę ſunt de iure poſitiuo ſine cauſa, an ſit tutus apud Deum.*
10 *Religioſus ſine cã diſpenſatus ad laxiorẽ regulã, non eſt tutus in foro animę.*
11 *Religioſus, qui eſt diſpenſatus ſine cauſa ad aliquam eccleſiam curatam, vt ei præſit non vt ei proſit, peccat mortaliter.*

CAP. V.

1 Non eſt. † Executio uoti ultramarini, authoritate papæ põt ex cã differri. h. d. Tria facit. Primo p̃mittit exordiũ. Sed o ſubmittit narrationẽ. Tertio ꝓclusionem. Secũda ibi, [Sane.] Tertia ibi, [Ideoque.] Caſus lit. Archiep̃s Strigon. uotum emiſerat Hieroſolymã uiſitandi, Rex Vngariæ ſignificauit d. papæ, ꝙ cũ regnum Vngariæ in turbatione eſſet, ꝓfiliũ & auxiliũ Archiep̃i erat ſibi multũ neceſſariũ: uñ petijt a d. papa, quatenus mandaret Archiep̃o, ut Hieroſolymã non accederet; donec regnũ ad tranquillitatẽ puenerat. Vñ papa mandat Archiep̃o, quatenus iter non arripiat Hieroſolymã adeundi, prius g̃ regnũ tranquillitati priſtinæ fuerit reſtitutũ; uel ſup hoc ab Apoſt. ſede recipiat mandatũ; & iõ trãſgreſſor uoti nõ hr̃, g̃ de mãdato Papæ uotũ diſtulit adimplere. B. † No. j. ꝙ nedũ uoti cõmutatio, uel redẽ-
2 ptio a ſine ſuperioris arbitrio facienda non eſt, ut in c. j. ſ. eo. ſed
3 nec ẽt ipſius uoti dilatio; nõ ergo põt qs executionẽ uoti ꝓpria
4 authoritate differre. † Scd o no. ex hoc & ex tex. ꝙ differens executionẽ uoti, põt dici uoti tranſgreſſor. † Ité no. ibi, [Conſiliũ, & auxiliũ,] ꝙ licite prælati impendunt ꝓfiliũ, & auxilium dñis tpalibus

ADDITIO.

a ¶ De uoto Epiſcopi uide Hoſ. in ſum. de uoto. §. quis uouere poſſit, circa princ. ꝙ Epiſcopus poteſt emittere uotum abſtinentiæ, & moderatæ eleemoſynæ, & omne illud uotum, per quod bonum exemplum præbeat, ſed aliud, per quod præiudicaretur eccleſiæ, ut eſt uotum peregrinationis, ſine licentia Papæ emittere non poteſt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus p̄ seruatione reipu. maxime instante regni turbatione, & ex hoc p̄t argui, q̄ p̄latus p̄t esse de cōsilio Regis. Facit q̄d l. & no. ff. de rap. c. in Archiepatu, facit q̄d hr 96. dist. c. duo sunt.

5 In gl. ibi, [Nō dispensat, sed declarat.] Hæc sol. vr aperte p̄ tex. in c. 3. s. eo. vbi votū redimit, & p̄mutat ex dispēsatione supioris. Vñ dic, q̄ nō solū p̄t declarare superior, vtrū votū stringat, sicut facit in iuro, vt in c. venerabilē, de ele. sed et p̄t dispensare p̄mutādo, vel admittendo redēptionē voti, vt in c. magnæ, ff. eo. & in c. 3. s. eod. sicut in iuro. Nā q̄nq; declarat, q̄nq; absoluit ab eo. 15. q. 1. c. nos sāctorū, & c. authoritate, no. ī c. q̄to, & iureut. Et ad p̄riū gl. dicit formaliter, q̄ licet votū sit de iure diuino, tū dispēsatio, & redēptio, seu p̄mutatio nō fit sine cā. Nā ex tacita mēte iuris diuini hoc fieri p̄t, vt clare colli. ex d. c. magnę. Itē Papa & eps tenēt locū Dei, vt in c. mulier. 33. q. 5. & fit dispensātio authoritate diuina, & nō humana. Pro hoc facit, q̄d dicā gl. seq. ¶ In e. gl. ibi [Sub intelligit, si cōmode, &c.] Signa hāc particulā gl. & tene eā mēti, q̄ in uoto intelligit condō gñalis. Si commode fieri poterit, & idem dixi in c. 1. supra eo. Sed inquantū gl. dicit, Cōmode, nō placet, quia puto, q̄ impedimentum difficultatis voti non auferat obligationem, sed reddit facilitatem dispensandi, pro hoc c. 3. s. c. vbi

7 p̄derat cā infirmitatis. † In gl. 2. ibi, [Nō est securus quoad Deū] a no. gl. fin. nā quotidie ad hoc solet allegari. Et hoc dictum potes extēdere, vbi cunq; Papa dispensat p̄ ius diuinū sine cā, vt ille, cū quo dispēsat, non sit tutus quoad Deū. Rō, quia Papa renetur de fendere ius diuinum vsq; ad animā & sanguinem. 25. q. 1. c. sunt q dā. Et idem dicendum in absolutione a iuro, eadē rōne, unde nō

b ualet absolso a iuro sine cā, vt sin. no. Inn. in c. cū inter, de ren. & gl. in c. quanto, de iureiu. & hanc gl. sequuntur cōiter Doc. hic, & uide per Inn. in c. cū ad monasterium, de reg. & p Arc. in c. Florentinum, 8 5. dist. † Quid aūt de his, q̄ sunt de iure positiuo, nunquid dispensatus p Papā sine cā peccet? D. Pe. dicit se credere, q̄ non; & idē concludit, q̄ si Papa dispensat cū aliquo sine cā super

c pluralitate bñficiorum, dispensatus licite retinet. c Nihil allegat. Tu vide Inn. in d. c. cum ad monasteriū, ubi hoc aperte firmat. Sed illud dictum nunq̄ approbaui. Cōtrarium ēt sentit Io. And. post beatū Th. s. de p̄b. in c. de multa, & maxime non procedit illud dictū in dispēsatione sup pluralitate bñficiorum, cū omnia bona ecclesiarum sint Dei, vt in c. cum ex eo, de ele. li. 6. & substātia Dei ordinata ad certos vsus, vt pauperū, & similiū, nō dēt conuerti ad vtilitatē priuatā, sine cā, vt in c. rō, s. de p̄b. Itē ius positiuū est fundatū super rōne, in d. c. p̄suetudo. Ergo Papa cū debeat esse bonus pater, nō dēt relaxare ius sine rōnabili cā. Nec dēt apud cū esse p̄sonarū acceptio. Fatendū tñ est, q̄ si facit, tenet dispensatio quoad nos, & de hoc aliq̄d in d. c. de multa, & plenius in repe. § qui uero, in c. extirpādæ, eo. ti. vide per Io. And. in ca. dudum.

9 2. de elec. † Et p̄dicta inducit d. Ant. p̄ religiosos impetrātes dispē satiōnē a Papa, vt possint transire ad laxiorem regulā. Nā si non subest cā, non est ille tutus quoad Deū. Idem dicit, si religiosus p̄ficitur ecclesiæ seculari curatæ, cā legitima nō subsistente. Puta, quia non est aptus ad ōfficiū p̄dicandi, vel exercitiū curæ, nā pp hoc bonū publicū, emanauit illud ius dispensatiuū, vt religiosus possit præfici ecclesiæ seculari, vt in c. quod Dei, ī. de sta. reg. & p his allego gl. no. in c. monachi vagantes, 16. q. 1. quæ dicit, q̄ si religiosus p̄ficitur ecclesiæ seculari, nō ut, p̄sit, sed vt p̄sit, peccat mortaliter, et̄ veniat p̄ votū. In gl. fi. ibi, [Contra vtilitatem priuatā.] Sentit ergo gl. q̄ in regno Vngariæ versabatur vtilitas priuata, & in ciuitate Hierosolymitana vtilitas publica. Quod intellige, si iste emisit uotum pro subsidio Terræ sanctæ. Sed si pro sua deuotione, tūc colligeret arg. contra, quia in executione sui voti versaret vtilitas priuata, & in succursum regni utilitas publica. Abbas.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Gl. sing. Hanc gl. sequitur Imo. in c. cū olim, col. 2. supra de cler. coniug. & in alijs locis relatis per Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 8. uer. de mum. supra de const. ubi ex multis exornat hoc dictum gl.

b ¶ Et facit ad hoc, quod no. in c. cum iamdudum, de præb. & quod no. Doc. in c. ult. de test. cog. & do. Ant. post Inn. in c. dudum, 2. de ele. circa fi. & uide omnino, quod plene scribit Anch. in rep. c. canonum statuta, de const. in 2. opp. & uide ipsum d. Ab. an in c. per uenerabilem, qui fi. fint leg. in 3. notab. & Anch. in reg. possessor, in 13. char. ver. quæro quinto. & simile est, quod licet Papa possit dispensare super uoto, & super decimis, tamen si dispēsat sine cā, peccat. & uide do. Ant. in c. 1. in 4. col. de const. Spe. in tit. de leg. §. nunc breuiter. circa fi. uer. & no. q̄ si Papa, & Bal. in l. liberos. C. de dolo. & Anc. in consi. 312. Et quod ille non sit tutus, cum quo suus prælatus dispensat absque causa, tenet Th. in 2. 2. q. 88. arti. ult. ultra medium.

Ant. Fran. ¶ Dispensatto Papæ in uoto sine cā, absque dubio non ualet, nec tāliter dispensatus est tutus in conscientia, si facta est ad instantiam uouentis, ut per gl. in c. non est. de uo. & per do. Car. in cle. 2. in §. 1. in 11. q. de pœ. & re. Et in quib. casib. Papa possit dispensare, & maxime super matrimonio contrahendo, uide quæ habentur in ea. non debet. de consan. & aff. & per Io. iber. in suo reper. in litera D. in uer. dispensatio Papę.

c Seb. Sap. ¶ Licite retinet. Cum hoc dicto Inn. transit Fel. in d. c. quæ in ecclesiarum, col. 9. uer. vbi autem dispensat contra ius positiuū. supra de const.

SVMMARIVM.

1 *Votum emanatum a defuncto, debet exequi per hæredem, qui promisit nomine defuncti adimplere, alias excommunicatur, & priuatur successione.*
2 *Pater potest aliquid mandare filio pœna maledictionis.*
3 *Iuramentum, & votum faciunt laicum esse de foro ecclesiæ.*
4 *Papa potest priuare laicum, ratione peccati aliqua dignitate, vel iure succedendi in ea.*
Hæres non adimplens voluntatem defuncti non solum circa legata soluenda sed etiam circa votum exequendum, & alia onera extrinseca mandata a defuncto, perdit successionem; etiam si defunctus decesserit ab intestato, intellige, ut infra nu. 5.
6 *Filius primogenitus succedit in regno quo defuncto sine sobole, succedit secundogenitus, & sic deinceps.*
7 *Filius primogeniti succedit in regno, & aliis dignitatibus secularib. 9. & non secundogenitus; etiam si fuerit natus uiuente auo, & sic ante quam pater esset effectus Rex. 8.*
8 *Ius primogenituræ est transmissibile in hæredem.*
Primogenitura quos effectus pariat.
9 *Filius primogenitus, qui succedit in regno, uel alia dignitate, debet consignare fratribus tantum, quod possint commode uiuere.*
10 *Filius Principis maior natu, quis dicatur ad hoc, vt succedat natus ante regnum adeptum, vel natus post regnum adeptum.*
12 *Votum non obligat uouentem, superueniente impedimento omnino impeditiuo. 13. nisi uouens fuisset in mora in executione. 14.*
Hæres non omne votum defuncti tenetur adimplere.
13 *Obligatus, qui potest per se uel per alium obligationem impedire, si non potest per se, tenetur per alium.*
Obligationes facti, transmittuntur ad hæredes, & executiones ipsarum.
14 *Filius tenetur adimplere votum paternum; etiam, q̄ pater nō mandauerit, quia adeundo hæreditatem censetur ad hoc se obligare.*

CAP. VI.

1 Licet. † Ecclesia compellit hrdem laicū p excōicationem, & bonorū subtractionem ad executionem uoti vltramarini, ad quod se obligauit pro defuncto. h. d. quoad literā. Primo ponit exordiū. Secūdo ibi, [Accipimus,] narrat factū. Tertio ibi [Mādam⁹] ꝯcludit. Quarto ꝯminat, ibi. [Ne a nobis.] Casus li. Rex Vngariæ votū emiserat Hierosolymā adeūdi, tñ voto nō ꝯpleto agens in extremis filio suo Andreæ Duci sub ītermination maledictionis mīunxit exequēdū, & ille signo crucis assūmpto promisit uotū patris sine dilatione adimplere. patre sublato de medio, collecta multitudine, q̄ potuit, bellatorū, p̄ fratrē suū Regem Vngariæ puerūt. Papa hoc intelligens, mādauit eidē, quatenus oīb. aliis postpositis, tulq; ad se ltū exal. S. Crucis iter arripiat cā Hierosolymā adeūdi, on⁹ sibi iniūctū & spōte receptū exequēdo, ne successione paterna se reddat indignū, q̄d si nō fecerit, ex tunc se nouerit excōicatū, & priuabit iure, q̄d sibi ꝑpetebat ī ordine genituræ, si dictus Rex frater eius sine ꝑle decederet, & regnū ad minorem fratrē ipsius deuoluet. B. Primo no. ex isto tex. in prin. q̄ non tenēt qs votū aliq̄d emittere; sed post emissum tenet necessario adīplere. Regulat ergo votum a nā p̄ctus, q̄ a prin-

2 fuit voluntatis, ex post facto necessitatis. l. sicut. C. de ac. & ob. † Se

a cundo no. q̄ p̄ p̄t aliquid iniungere filio, sub intermination. maledōnis p̄næ. P̄t ergo p̄ ex cā maledicere filium, quēadmo-

b dum bñdicere. Et magnus effectus virtus est plerunq; ex maledō ne, vel bñdōne p̄na. maxime in filiis Patriarcharū, vt legit in lib.

3 Gen. † Tertio no. q̄ ecclesia p̄t ꝑpellere laicum ad executionē voti: vñ, sicut maxime rōne iuri, laicus est de foro ecclesiæ, vt in c.

4 fi. de fo. com. lib. 6. ita & ratione voti. † Itē no. q̄ ratione pacti Papa potest priuare laicum dignitate seculari, & iure succedendi in ea. † Item no. quod hæres c non adimplens voluntatem

c defuncti, etiam circa executionem uoti, perdit omne emolumentum successionis. Non solū ergo priu aī hæres si nō soluit legata & fideicōmissa, vt in auth hoc amplius, C. de fidei. sed ēt si nō adimplet onera extrinseca, sibi à defuncto iniuncta, q̄d no. Et hoc ꝓcederet, ēt si defunctus decessit sine test. Nam hic nulla fit mētio de testamenti factione. † Item no. ibi, [Ordine genituræ,] tex. valde no. q̄ in regnis, & dignitatib. secularib. succedit p filios ordine genituræ; vt sic primogenitus dēat primo succedere, & eo defuncto sine sobole, secūdus, & sic deinceps. Et ex hoc, & ex tex. collige aliud dictū no. q̄ in regno succedit nō p electionē. Contrariū no. gl. in c. Moyses. 8. q. 1. vbi p illū tex. dicit Reges p̄ficiēdos per electionē, quemadmodū obtinuit in Imperio, vt in c. vener. de ele. Sed dic, q̄ de p̄suetudine illud primū inolcuit, vt filii Regū succedant, & cesset ele. Pro hoc vide bo. gl. 7. q. 1. c. deniq;. Et facit hodie, quod hr in li. feudorum, de feu. prohi. ali. c. imperialē. § Præterea. † No. ibi, [Si dictus Rex sine prole, &c.] tex. apertū, & no. q̄ in regno ꝓueniente ex genere ulteriori, nepos p̄fertur fratri patris. Nam vides hic, q̄ Rex Vngarię decessit relictis tribus filiis primogenitus successit in regno, & post mortē eius non succedit secundogenitus. Et aduerte, q̄ hoc est clarū, q̄n primogenitus ī vitā sua adeptus est regnū. † Sed dubium est, b quid si ante adeptionē regni viuente patre, decessit primogenitus relicto ex eo filio, nunquid filius primogeniti debeat succedere auo suo in regno, an vero secundogenitus. In hac q. plene p̄suluit Old. & post. 263. & tandē ꝯcludit hunc filiū primogeniti p̄ferendum patruo, & nititur probare iure diuino, naturali, & scripto. Nā de iure diui. primogenitus regulariter succedit in regno. Itē ius primogenituræ p̄t alienari, sicut cōpertum est in p̄sona Esau, qui vendidit fratri suo Iacob iūra primogenituræ, ergo ius ē trāsmissibile ad hrdē, & p ꝓsequēs, cū filii hēt ius primogenituræ, ergo ipse, & non secūdogenitus dēt succedere. De iure nāli ꝓbatur, q̄a pater & filius censetur eadem persona. 35. q. 3. c. ꝺdicimus, §. hac authoritate. l. fi. C. de impu. & aliis substi. repræsentat ergo p̄ in filio. Pro hoc l. liberorum, in fi. de verb. signi. vbi pater perpetuatur in filio. De iure positiuo probatur, quia in successione rerum priuatarum, plures filij prēmortui, tenēt locū patris; ita, q̄ succedunt in hereditate vna cū patruis per stirpem, & nō per capita, vt no. in Auth. de heredi. ab intest. § 1. & Insti. eo. ti. § filius. Et no. bene ꝓdicta, maxime in eo, quod dixi, q̄ius primogenituræ transmitur in posteriores, ēt viuente patre. Et de iure diuino p̄sistebat in multis ius primogenituræ, & vide triplex ius, positum per gl. in ꝑiculosum, 7. q. 1. ad quam gl. addit Io. And. quartum effectū. Nam in fi. habebat benedictionem paternam. Item duplicē partem in hæreditate, insuper bñdicebat suis fratribus. Et vide quod lr Gen. c. 27. quæ soleo recensere in benedictione quintuum. Et addē quod 5. dixi, q̄ nepos debet p̄ferri patruo, sequitur Io. And. in add. Spec. super rub. de feu. & Bald. in l. cum antiquioribus. C. de ædi. lib. In gl. 3. no. hoc arg. gl. & vide gl. 82. dist. in c. presbyter, & meliorē in c. in p̄sentia, de pœn. dist. 3. & magis dubitabitur in extraneo. Nam in filio non est tantum dubium, quia nō minus pater miseretur in filio q̄ in seipso. l. isti quidem, ff. q̄ met. cau. & hoc, vt no. in p̄ælle. iurib. † In gl. fi. in fi. Ex gl. habes tres solutiones, sed tene menti vltimā, quia notabilior est, & quotidie allegam, & eam tenet Inn. hic, & cōiter Do. & licet gl. loquatur de regno, idem est in comitatibus, & in alijs dignitatib. secularibus, vt probatur hic. Nā ille secundogenitus erat dux, & priuatur ducatu absq; eo, q̄ sibi relinquatur legitima. Et no. ex mente gl. q̄ licet ī reb. priuatis fiat diuisio æqualiter inter filios, vt in auth. in successione. C. de leg. hæ. tñ in dignitatib. primogenitus præfert alijs. Et sic poterit ꝓtingere casus, q̄ alij filij ēt sine eorum cā priuabū tur legitima, vt si p̄ nihil habebat præter dignitatē secularem, & hoc fuit inductum pp bonum publicū, ne diminueretur dignitas. Item si plures succederent insolidū, respub. lederet: vñ fm philosophum, Multitudo principatuū noxia est: vnde ordine naturę, vnus debet esse Princeps. 7. q. 1. c. in apibus. † Nunquid aūt alij filij debeant mendicare? Dicit Io. And. q̄ non, sed est eis assignandū ītn per primogenitum, attēta facultate & dignitate principatus, vnde possint congrue sustentari. Ita tamen, q̄ tantum remaneat primogenito, vnde possit honorificè regere principatum, quod bene no. Non enim debemus recedere à iure cōi; nisi quatenus ꝺligit ratio recedendi. l. præcipimus, C. de app. Seruata ergo c integritate principatus, subueniendum est aliis filijs. Ita no. dicit Ioan. And. in reg. sine culpa, de reg. iur. lib. 6. in Mercu. q̄n hæredi tas ex consuetudine debetur primogenito. Nam debet subueniri ex ꝓsuetudine debetur primogenito. Nam debet subueniri ex ꝓsuetudine debetur primogenito. Nam debet subueniri ex ꝓs

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum cõmutandum, vel redimendũ, ar. in l. 3. ff. si quis caut. & c. fi.
15 J. de iniu. & dam. da. † Ex his infert ad solutionẽ alterius q. quid si filius nõ se obligasset ad executionẽ voti, nunquid tenet ad executionẽ voti paterni? Inn. dicit, ꝙ sic, sed tunc posset compelli ꝑ priuationẽ hæreditatis, nõ aũt ꝑ coactionẽ ꝑsonalẽ, & sic nõ posset excõicari, nisi se obligasset, ſm eũ. D. An. putat, ꝙ ex quo ſponte adiuit hæreditatẽ, possit cõpelli per excõmunicationẽ, qđ mihi satis placet. Nã adeundo, quasi ꝯxit. Ad hoc quod legitur & no. in l. more, ff. de acq. her. pro hoc tex. in c. ſi hæredes. ſ. de testa.
a & quod ibi no. Et ex prædictis potes instrui, an & quãdo hæres a possit compelli, & quibus remediis ad executionem voti defuncti coerceatur.

ADDITIO.

c ¶ Vtrum hæres teneatur explere uotum, quod defunctus implere nequiuit, uide tex. & gl. op. in l. 2. §. fi. ff. depoſ. ubi gl. dicit, quod ſi defunctus uouerat ire ad Sanctum Iacobum, hæres non tenetur implere.

SVMMARIVM.

1 *Votum ultramarinũ potest commutari per Papam in orationes & ieiunia, ita tamen quod expensæ, quę fierent in eundo, morando, & redeundo, mittantur in subsidium Terræ sanctę.*
2 *Dispensare, & authorizare nemo potest sibiipsi, & cum seipso.*
3 *Aequitas, est iustitia, dulcore misericordiæ temperata.*
Licent multa, quæ tamen non decent.
4 *Verba imperatiui modi aliquando important consilium, et aliquando necessitatem, secundum subiectam materiam.*
5 *Obligãs se Deo sponte, magis meretur, quã ille, qui necessitatus se obligat. 8.*
6 *Prælati magis peccant delinquendo, quam alij, propter malum exemplum, quod aliis præbent.*
7 *Senectus est species infirmitatis, et sic valet ad statuta loquẽtia de infirmis.*
9 *Episcopus non potest emittere votum peregrinationis sine cõsensu capituli, vel Papæ, quando peregrinatio esset longa. 10. 15.*
11 *Episcopus non potest se absentare ab ecclesia sua, saltem diebus dominicis, & solemnibus, quibus debet interesse officijs diuinis.*
12 *Votum potest commutari & reuocari ab his, qui habent potestatem, etiam secundum legem veteris testamenti,*
13 *Conscius suipsius, debet contemnere maledicta alterius.*
Famam suam qui negligit, est crudelis.
14 *Cessante causa impulsiua non cessat effectus, secus cessante causa finali.*
Votum, ob impedimentum superueniens, nõ tollitur, sed facilius dispẽsatur.
16 *Votum licet sit de iure diuino, tamen etiam sine causa potest authoritate superioris in melius commutari.*
Ieiunia iniuncta ab Ecclesia, non potest Episcopus sine causa commutare.
17 *Papæ omnia licent, nisi sint contra fidem.*
Papa non ligatur suis constitutionibus.

CAP. VII.

1 Magnæ. †Commutat Papa votum vltramarinum in vigilias, orationes, & ieiunia; tunc maxime, cũ cessat cã, q̃ inducit ad vouendũ; ita ẽt, ꝙ expensæ fiende in eundo, et morando, & de redeundo, integraliter mittãtur in Terræ sanctę subsidiũ. h. d. Diuidit principaliter in tres partes. Primo ponit facti narratio. Scdo allegat ꝓ & ℈, ibi, [Et quid.] Tertio diffinitio, ibi, [Cum igit] Casus li. Dum Comes Campaniæ in vltramarinis partibus morã faceret, & ecclesia Trecen. ℈ ecclesiastica libertẽ plurimum grauarẽt, & Trecen. Epꝰ ꝑsiderans, ꝙ per aliũ eidẽ ecclesiæ non posset de facili subueniri, ad ipsum, ꝓposuit accedere & in signũ peregrinationis, & deuotionis terræ orientalis, ſignũ Crucis assumpsit, & sic arripuit iter peregrinationis. Dũ esset in via intellexit, ꝙ dictus Comes mortuus erat; & licet intentionẽ suã ꝑsiceret in frustratum, noluit tñ redire ſine ꝑsilio d. Papæ & sic ad vrbẽ accessit, & ītẽtionẽ suã & statũ eccl̃æ suæ d. Papæ, exposuit. D. Papa ꝑsideras, dicit, ꝙ in hoc negocio tria sunt ꝑsideranda. Scdo liceat ſm æquitatẽ, quid deceat ſm honestatẽ, & quid expediat secundum vtilitatẽ, ostendens, ꝙ ipse votũ suũ dẽt pficere authoritate Prophetæ dicentis, Vouete & reddite, hoc est, qđ dixit, Quid liceat. Itẽ authoritate Euãgelii dicẽtis, Nemo mittens manum ad aratrũ. & respiciens retro, aptus est Regno Dei, & hoc est qđ dixit, Quid deceat. Itẽ non expediebat pp exẽpla aliorum, qa qđ agit a ꝑlatis, facile trahit ab aliis in exẽplũ, & hoc est, Quid expediat. Postmodũ allegat in ℈rium, quod uotum perficere non debeat, pp ætatem, cũ vix posset subsistinere labores pp necessitatem Trecen. ecclesiæ, cui est obligatus. Ipsũ ẽt votum, quod licet ex sui natura sanctum, & honestum esset ex persona uouentis, non tñ sine licentia sedis Apost. vouere potuit. Postea ostẽdit, qđ uotũ ꝓmutari possit, authoritate veteris Testamenti: vñ ꝑsiderauit quod votũ possit cõmutari in aliud opus pietatis, nõ curãdo quid homines iniqui loquant, exemplo domini dicentis: Sinite illos, quia cæci sunt, & duces cæcorum, ꝙ cedit Epo licentiã votũ peregrinationis totaliter cõmutare, ut expensis, quas esset facturus in eundo, morãdo, & redeundo, trã ſmittat in ſubsidiũ Terræ sanctæ, laborẽ orationibus, & ieiunijs recõpensans. Et quia Epꝰ ſpãliter pro libertate Trecen. eccl. per dictum Comitẽ grauatæ assequẽda votum peregrinationis emisit, eo ſublato de medio, cã cessauit; & ideo cessare potuit & effectus. & hac cã inſpecta, Papa hanc indulgentiã ſibi fecit. Ber.

2 †Primo no. ex isto tex. in principio, maxime iuncta gl. ꝙ Epꝰ nõ ꝑt dispẽsare ī voto, ꝓprio, nã nõ dẽt quis authorizare ī facto suo, vt in cle. 2. de reb. eccl. nõ alie. &c ī l. 1. ff. de autho. tu. Scdo no. ibi, [Crucẽ dominicã, &c.] ꝙ delatio crucis, quãdoq; est ſignũ peregrinationis, licite ergo peregrinaturus ad ſepulchrũ dominicũ, assumit crucẽ dominicã. Qñq; est ſignum ordinis, vt patet ī ſtis fratribus Sancti Ioannis, in c. cum ad ſedem, de rest. ſpol. Qñq; est ſignũ dignitatis, vt in Archiepiscopis & Patriarchis, q̃ faciũt ante ſe portare crucẽ, vt in c. antiqua, de priui. † Tertio no. quod in quolibet negotio ſunt tria regulariter attendẽda, quid liceat, qđ
a deceat, & quid expediat. Et no. quod verbum,[a] Licere, refert ad equitatem. Aequitas uero est iustitia dulcore misericordiæ temperata, ſm beatum Cyprianum: uerbum uero. Decet, refert ad honestatem. verbum, expediat, ad vtilitatẽ, & ista sunt diuersa inter se. Nã multa licent, quæ nõ decent. Non. n. decet filiã ℈here matrimoniũ sine ꝓnsu patris, ut ī c. j. de desꝓ. impu. Nec ẽt expedit, cũ mulieres sæpe laborent ℈ ꝓpria cõmoda. l. ſi pr., C.
4 de ſpon. & tñ licet, vt in c. ſufficiat. 27. q. 2. † No. ibi, [Vouete,] ꝙ verba imperatiui modi qñq; important conſilium, qñq; necessitatem. dẽnt ergo intelligi ſm materiã ſubiectã; ẽt in eadẽ oratione. Nã vt hic vides tex. no. in quadã oratione fuit dictũ, Vouete & reddite. & tñ primũ refert ad ꝓsilium, ſm ad imperium. Dẽnt ergo intelligi ſm ſubiectã mãm, de quo vide tex. expreſſum ī cle.
5 exiui, de ver. sig. † Et no. ꝙ ſilium diuinum est, vt quis obligetur se ad uota. Nã magis meretur apud Deum: nã illa sunt Deo acceptiora, q̃ cum liceat nobis non impẽdere, gratia tñ dilectionis, et de uotionis impendimus. 33. q. 5. c. tunc saluabitur. 28. q. 1. c. iã nũc,
6 † Et qs magis meratur[b] ex ppetratione boni operis eiusdẽ, an religiosus q se obligauit ex voto, an secularis qui facit ſpõte, Vide gl. no. in cle. ſi dominum, de rel. & vene. ſan. vbi ꝓcludit, ꝙ religios⁹.
7 † Item no. ꝙ ꝑlatus delinquens magis aggrauat ex ſuo peccato, q̃ ꝑsona priuata, ꝓ malum exẽplum, ꝙ ꝑbet ſubditis. 11. q. 3. cꝑ
8 cipue. & no. illã authoritatem, qđ fit a ꝑlatis, &c. † No. in uer. [Verum,] ꝙ senectus est quidã defectus habens in ſe labores & dolores. Nã inquit Tercntius, Et ipsa senectus morbus est. & facit ad qõnẽ, Nunquid statutũ disponens in cã infirmitatis, habeat locũ
9 ī cã senectutis? No. ibi, [Sine cuius assensu,] tex. no. ꝙ ſine ꝯsensu Cap. Epꝰ non põt emittere uotum peregrinationis: quod tenet hic Inn. cum hoc ſit negotium magnum, ad hoc qđ no. in c. quã-
10 to, de his, quæ fi. a prælat. † Item no. Epꝰ non posse emittere uotũ longæ peregrinationis, ſine licentia Papæ: secus aũt, vbi peregri-
11 natio nõ esset longa, quod tenet hic Inn. per tex. ibi, [Tãdiu.] † Et ex hoc tex. no. ꝙ Epꝰ non potest ſine cã ſe absentare ab ecclesia ſua, & dicit Host. alibi non ita bñ ꝓbari. Sed ego adduco melioré tex. ī c. Epꝰ, de ꝓſe. di. 3. vbi tex. dicit, ꝙ ceſsãte infirmitate ñ dẽt ſaltẽ dieb. Dominicis abeẽ ab eccl̃a ſua. & no. ſingr. illũ tex. in
12 cta gl. ſua, ꝙ epꝰ tenet dieb. dominicis, & ſolẽnib. ītereẽ officijs eccl̃æ ſuæ. † No. ī ver. [Cũ igit,] ar. ex quo ſumit authoritas ℈murãdi votũ. et dicit Inn. ꝙ nõ oportebat ire p argumẽta, cũ ſit expreſſũ Leuit. c. vl. vbi patet, ꝙ q̃dã vota ꝓmutabantur in veteri lege. Itẽ Numeri 30. c. vbi vota rarificantur, & reuocantur ab his, in quo
13 rum potestate sunt ipsi vouentes. † No. ibi, [Sinite.] Non curandum de maledictis aliquorum, dummodo non recedamus a tramite veritatis. Vñ quidã Philoſophus, Cõscius mei, didici maledicta ꝓtenere. & alibi ſcribitur, Cõscia mẽs recti, famæ mẽdacia ridet. Sed hæc & ſimilia intelligo, qñ quis non põt obuiare maledictis; alias autem crudelis est, q negligit famã suã; licet ꝑtet de bona ꝓscietia, qa ſunt duo nobis necessaria, ꝓscietia quoad nos, & fama quoad ꝓximos, vt dicit tex. no. 12. q. 1. c. nolo. Et alibi dr, ꝙ deteriores ſunt, q famæ nostræ detrahunt, q̃ q ſubstãtiã dirꝑiũt. 6. q. 1. c. deteriores. Pro maledictis ꝓtendis vide bo. tex. 11.
14 q. 3. c. inter verba laudantium. † Vl. no. ꝙ ceſsãte cã voti, nõ ceſſat votum. Cõtra qđ facit, qa reliter ad destructionẽ causæ, ſequit destructio cãti, vt in c. cum ceſsãte, de app. Sol. intelligo iſtũ tex. qñ ceſſat cã impulſiua, & nõ finalis. Nã cã finalis uoti, est placere Deo, ſed cã impulſiua, fuit, quia volebat ire ad illũ Comitẽ, ſimile in capitu. ex parte, 2. de conuer. coniuga. & ad hoc no. & tene
menti illum tex. Aduerte tamen, quod licet ad ceſsationem causæ impulſiuæ, non ceſſet effectus; tamen ꝑsumitur facilior cã diſpensandi, vt hic optime ꝓbat. Opponit ℈ tex. nã vr ſibi ℈rius. Nã primo clare innuit iſtum Epm. non fuiſſe obligatum ex voto, qa illud emisit ſine ꝯsensu ecclesiæ ſuæ, & ſine licentia generali, vel ſpãli ipſius Papæ, & tñ Papa postea cum illo dispensat, ac ſi fuerit obligatus. Nam relaxatio ꝑsupponit vinculum, vt in c. ad diſſoluendum, de desꝑ. impu. & in l. decem, ff. de uerbo. obliga. Host. multum,

ADDITIONES.

a ¶ De uerbo liceat. Vide infra de ſta. mo. in c. cum ad monaſterium.
Ant. Fran. ¶ Quomodo accipiatur verbum, licet, uide Bar. in l. ſtipulatio iſta, in §. in aliena. ff. de uer. ob. Et an liceat in ſpecie, & econtra, vide quæ habetur in c. 2. de of. or. & in c. quanquam. 23. diſt. & habetur in l apud Labeonem. §. hoc edictum, ff. de iniu.
b Seb. Sap. ¶ Mereatur. Vide Fel. in c. cum quidam, col. 2. uerſ. ſunt tamen tres caſus, ſupra de iureiu. & ibi col. 1. ponit, an religioſus in eodem genere peccati plus peccet, quam laicus, poſt Abb. ibi col. 1.

multũ instat, & uariæ loquiñ. ex cuius dicto elicio tres solutiones. Prima, ꝙ ſpeciale ſit in uoto vltramarino. Nam ſicut ſponſus carnalis, & religioſus emittunt hoc votũ, vt in c. ex multa, & c. ſi. ī. eo. ita & eꝰ qui est ſponſus ſpiritualis, & religio ſissimus, vt d. c. ex multa. Et ex hac ſolutione dicendum est, ꝙ allegationes Papæ procedunt generaliter in alijs votis. Sed in votis vltramarinis erat neceſſaria diſpensatio. † Alia ſol. ꝙ generaliter eꝰ non potest emittere votũ, ex quo diu est abſuturus ab eccleſia ſua, ſine licentia Papæ; tñ votum valet in prẽiudiciũ ipſius vouentis. Simile in c. quod in dubijs, de renun. & c. cum tpe. de arb. Tertia ſol. ꝙ cum ſit generale paſſagium ad ꝓdicationem demandatam per Papã, pñt eꝑi vouere, quia omnibus clericis vr̃ tunc data licẽtia Papę, vt in d. c. fi. alias requiritur licentia Papæ; & in hac vlt. ſolutione vr̃ residere Host. Sed in ℈rium facit iſte tex. Nam hic nõ erat generale paſſagium, cum Papa allegaret ℈ votum ipſius. Vnde satis põt dici, ꝙ de ſtricto iure, tale votũ non obligat ꝑlatum, ſed ad cautelã, ne alij ſcandalizenẽ, debet fieri cõmutatio; & ſic va
b debit in ſui ꝑiudicium, vt patebit in ſecunda ſolutione. † Sed ultra alios quæro, quare uotum, cum ſit de iure diuino, põt in melius cõmutari, ceſſante cã in uouente authoritate eꝑi, ut in c. j. ſ. eo. & ieiunia in dicta a b eccleſia non pñt cõmutari, ẽt in melius per illũ eꝑm ceſſante cã, ut no. Inno. ſuper rub. de obſer. ieiu. cum iuis diuinum longe magis obliget, q̃ ius poſitiuum, ut in c. ſi. de ꝓſue. 25. q. 1. c. ſunt quidam. Sol. credo poſſe ſic ñderi: uota emittũtur pure in ſeruitũ & placentiã Dei. Vnde ſi cõmutanr in melius, non ſoluit obligatio uoti, immo augetur. Nã cõmutatio dẽt fieri in id, qđ Deo est magis acceptũ. d. c. 1. & ſic ex uoluntate diuina hæc uota cõmutantur, & rediminntur; & generaliter ex uo luntate creditoris põt unum pro alio ſolui. Inſt. qui. mo. tol. obl. in prin. & pro hoc tex. in uer. cum igit. & quod hr̃ Leui. c. ult. Sed ieiunia indicta ab eccleſia, fiunt non ſolũ ad carnẽ macerandã, ſed ob deuotionẽ certi tpis, uñ ſunt qualificata in tpe, & ob reuerentiã Sanctorũ, ut reddamus decimã totius anni, ſicut in Quadrageſima, iõ nõ ſufficit aliud ſoluere, qa per ſolutionẽ alterius non ſatisfit cauſæ inſtitutionis ieiuniorũ. Item non licet inferiori uenire ſine cã ℈ ꝓſtitutionem ſuperioris, ut in cle. ne Rom. de ele. Ideo non licet eꝰo cõmutare ſine cã ieiunia iniuncta ab eccleſia. † Quærit Io. An. de tribus q. Primo, an omnia liceãt Papę.[a]
Secundo an omnia deceant. Tertio, an omnia expediant. Quoad primũ dic, ꝙ ſic, ſi non fiat ℈ fidem. 40. diſt. c. ſi papa. nec aliàs pec
cet; qa peccatũ nõ cadit ſub potentia; ĩmo cadit ſub defectu; & hoc in mortalib. peccatis lege diuina: ſecus de mortalib. lege can. uel humana; cũ ipſe nõ liget ſuis ꝓstõnib. patet in eo, quod no. in
c per tuas. 2. de ſi. de acc. ad petitionẽ, & in c. licet. Quoad ſm, ſi ẽ iuſta cã, quod ſibi decet, & eꝰ. Quoad iij. ſi ordine iudiciario agit, ſemper expedit facere iuſtitiã, nec illam peruerti, ut ī c. in cauſis, de re iu. licet qñq; per cãm differatur. de renun. c. niſi. §. pro graui.

ADDITIO.

a ¶ No. de poteſtate pape. Et uide d. An. hic in 3 col. in uer. quæro quæ liceant. & in c. propoſuit. de conceſſ. præb.
Zach. ¶ Adde Fel. in c. poſtulaſti. col. 19. uer. quartus eſt. ſ. de reſcrip. & in c. 2. col. 1 uer. uideretur etiam, quod ex cauſa ſupra de maior. & obed.

SVMMARIVM.

1 *Votum, ſi non potest exequi, permittitur dilatio. Si vero impedimentum est perpetuum, inducitur redemptio.*
2 *Obligatus ad votum, cogitur præcise, quia votum obligat de iure diuino.*
3 *Præceptum siue mandatum superioris sine distinctione factum, admittit ex cusationem probabilis cauſæ.*
4 *Inops dicitur ille, qui viuit ex proprio artificio.*
5 *Votum emiſſum in ſubſidium Terræ ſanctę, non impeditur etiam ex impedimento perpetuo, ſecus in alijs votis.*
6 *Pœnitentia iniuncta per ſacerdotem, ſi non potest exequi, debet fieri commutatio, siue redemptio. 16.*
7 *Pœnitentia potest imponi a ſacerdote, etiam in longa peregrinatione.*
8 *Vxor non tenetur ſequi maritum exequentem votum peregrinationis.*
9 *Votum peregrinationis emiſſi potest, etiam per mulieres.*
10 *Infideles non infeſti Chriſtianis, & recognoſcentes dominium Eccleſiæ, non ſunt moleſtandi, & licite retinent principatus & dominia.*
11 *Hæretici licite poſſunt omnibus eorum bonis ſpoliari, quia magis delinquũt cum fidem aliquando cognouerint.*
12 *Infideles, ſi delinquũt, poſſunt puniri per Papam, qui eſt generalis vicarius, Dei in terris, uel per Imperatorem. 14.*
13 *Iudæi peccantes in moralibus, debent puniri per Eccleſiam uel Imperatorẽ.*
14 *Papa debet iuuare Imperatorem ad domandum rebelles.*
15 *Infideles & Iudæi, an poſſint expelli a Chriſtianis.*
16 *Infideles poſſunt uocari in auxilium a Chriſtianis in bello licito.*
17 *Fideles debent adiuuare dominum eorum, etiam infidelem.*
18 *Votum quo caſu per ſolum Papam commutetur.*

CAP. VIII.

Quod ſuper. † Impedito ad tps exequi uotũ ultramarinũ, ꝙ editur dilatio: perpetuo uero impedito, indicitur redẽptio in eo, quod magis expediat Terræ ſanctæ. h. d. Cõis diuiſio. Secunda ibi, [Nos aũt] quę tria facit. Primo ponit gñalem doctrinã. Scdo duplicẽ diſ. Prima ibi, [Vn

de credimus.] Scda, ibi, [Reuerſus.] Tertia ſoluit ꝙſultationẽ indeciſam, ibi, [De mulierib.] Casus lit. Quidã aſſumpſerunt ſignũ Crucis in ſubſidiũ Terræ Sanctæ, quia iſti uotũ ſuũ non adimplebant: mandauit papa Cantuarienſi Archiepo, ut eos cõpelleret ad executionẽ uoti. Quidã pp paupertatẽ uel aliam iuſtam cãm utiliter non poterant adimplere uotum ſuum. Quæſiuit Archiepꝰ à papa, qd de his esset agendũ. Et ipſe rñdit, ꝙ debiles, & inopes magis in defectũ, q̃ ad ꝓfectũ accedũt illuc; qa debiles pugnare nõ pñt, & pauperes mẽdicare cogunt, niſi forte ſint nobiles & magnates, ut ſuis expẽſis ſecũ poſſint ducere bellatores, vel artifices, uel agricolas, q de laborib. ſuis ſibi uictũ q̃rere pñt. Vñ papa diſtinguit inter illos, q tpalem cãm habere noſcunt, & inter illos q perpetuã. Primis dãda est dilatio, ſecũdis est redẽptio indulgẽda; ita tñ, ꝙ expenſas, quas eſſent facturi, tranſmittant in ſubſidiũ Ter. ſan. Rurſus ī hoc §. diſtinguit inter illos, q in defenſionẽ Ter. ſan. uotũ peregrinationis emittũt, & illos, qb. ꝙ ſatisfactione ſuorũ peccatorũ iter peregrinationis iniungit. Circa primos plus ꝙderat ſuccurſus Ter. ſan. circa ſcdos labor itineris, ſm ītẽtionẽ uouẽtis, uel penitẽtis. Et iõ, ſi aliqs de uouẽtib. est inutilis ad pugnã dũ, q̃uis habilis ad eũdũ, melius est uotũ redimere, q̃ expẽſas ꝓsumere. Et de penitente, q non poſſit ꝓp debilitatẽ iter peregrinationis implere, idẽ est dicendũ, ſ. ut redimat uotũ, ſed non de illo, q non poſſit ire, licet poſſit pugnare, qa principalis cã ꝓſideranda est. Mulieres uerõ, q̃ uouerunt, ſi remanere noluerint, uiros ſuos ſequant, illæ uero q̃ uouerũt, niſi ſint diuites, ut poſſint ſecũ
2 ducere bellatores, redimant uotum. B. † Primo no. ex iſto tex. ꝙ ad uotũ exequendũ qs ꝑciſe cõpellit, ceſſante rõnabili cã. Et ſic habes caſum in quo obligatus ad factũ, ꝑciſe cõpellit, nec ſufficit ꝑſtare intereſſe. & hoc iõ, qa hoc uotũ obligat de iure diui. ut in c. licet. ſ. eo. Et regulariter, an obligatus ad factũ, ſit ꝑciſe cõpellẽdus. Dic, ut leg. & no. in l. ſtipulationes nõ diuidunt, ff. de uer. obli.
3 l. ſi qs ab alio, ff. de re iu. † Scdo no. ibi, [Sine diſtinctione,] ꝙ man datũ principis ſine diſtinctione factũ, admittit excuſationẽ, ꝓbabi
4 lis cauſæ, facit c. ſi qñ, ſ. de reſcr. & c. ex parte, de offi. dele. † Tertio no. & tene mẽti, ꝙ uiuẽtes ex ꝓprio artificio pñt dici inopes. Nã excipit ab eo, qđ dixerat de opib. & exceptio dẽt esse de regula, ut no. ſ. ſup rub. de re. iu. li. 6. Itẽ no. ꝙ in ꝓsideranda facultate alicuius, debemus inſpicere, utrũ hẽat aliũ artẽ. & facit ad mãm illorũ, q̃ ueniunt, inquãtũ facere pñt. † Itẽ no. ꝙ impedimentũ ẽt ꝑpetuũ, non tollit obligationẽ uoti, ſi fuit emiſſũ ꝓ ſubſidio Terræ ſanctæ: ſecus dic, ſi fuit emiſſum, ꝓ deuotione, ut dixi in c. licet.
6 ſ. eo. † Itẽ no. ꝙ nõ ualẽs agere penitentiã ſibi iniunctã à ſacerdote, non liberat abſolutione, ſed dẽt fieri cõmutatio ſeu redẽptio.
7 † Itẽ no. ꝙ licite ſacerdos iniungit ī penitẽtiã peregrinationẽ, ẽt
8 diuturnã, ꝓ remedio peccatorũ. † No. ꝙ uxores non tenenr̃ ſequi
9 maritos uotũ peregrinationis exequẽtes. † Vlt. no. ꝙ mulieres licite emittũt uota peregrinationis; ẽt, ꝓ ſubſidio Terræ ſanctę. † Sed
10 quia tex. uñ hic approbare pugnã Chriſtianorum ℈ Saracenos, [a] poteſt

ADDITIO.

a ¶ An Chriſtiani licite poſſint mouere bellum ℈ Saracenos, & infideles, vide Old. ꝑſ. 72. & an princeps poſſit ſine peccato tollere Iudæos, & Saracenos de reg. no ſuo, & bona eorũ auferre, & an debeat principalib. hoc ſuadere, vide qđ no. Abb. poſt Inn. & Hoſ. ī c. j. ante med. de ſagitta. Adde, qđ Old. ꝑſ. 72. piſtũ alle. loquit de infidelib. nõ de illis, q hẽnt Terrã ſanctã, qa in dubio eſſet ſ. ſtio, ſed loqr̃ de ifidelib. q ſunt in alijs regnis, puta ī regno Hiſpaniæ, de quo dixi in apo. ad iſtũ in c. j. nu. 2. in apo. in ver. ferũ. ſ. de puer. inſi.
Ant. Fran. ¶ An bellũ poſſit moueri ℈ Saracenos, & infideles, uide Inn. in c. qđ ſuper his. de uo. Et qualiter illud eis indicat, de quo ẽt per Bar. ubi ẽt ponit de bello licito & illicito ꝓtra alios Chriſtianos, in l. hoſtes. & in l. fi. ff. de cap. vbi ẽt ꝑ Bar. in l. ex hoc iure. in uer. quæ ſunt bella licita. ff. de iuſt. & iu. & uide Pa. de Ca. in ꝑſ. 33. Et an alius, q̃ princeps poſſet indicere bellũ, vide vltra Bar. in l. hoſtes. ꝑal. & in l. ex hoc iure, ſimiliter all. ubi ẽt per Ale. Spe. in ti. de j & 2. decr. in §. reſtat uidere, in uer. ipſe. n. per ſe. Et uide omnino Old. in ꝑſ. 70. ubi ponit, quid de principe nõ recognoſcente ſuperiorẽ de facto.
Seb. Sap. ¶ Contra Saracenos. Vide Bar. in l. 1. C. de pac. ubi dicit ꝙ bellum, quod geritur a Chriſtianis contra infideles, ſemper est iuſtum, quia ipſi tenent occupatam Terram ſanctam, & Ang. in diſpu. ſua inci. renouata guerra. & Io. de Ligna. in tract. de bello.
¶ Et adde hic d. Ant. in 5. col. ubi ponit, an papa, uel inferior eccleſiaſticus index poſſit punire Iudæos delinquentes. Et uide oino pleniſſime circa hoc, qđ ſcribit Anch. in repe. regulæ, ea q̃, in 6. principali qõ. Et qđ no. Io. An. in c. gaudemus. de diuo. & qđ no. d. Ant. in c. j. ſ. de pñt. & Abb. in d. c. gaudemus. Et uide qđ no. Abb. in c. i Archiepatu, de rap. vbi dicit, ꝙ Eccleſia punit iſideles ℈ legẽ naturæ delinquentes, & alle. Inn. hic. An aũt penes infideles ſit iuriſdictio, Arc. tenet, ꝙ ſic, in fi. 3. q. 5. & all. c. fi ꝑpea. 23. q. 5. Et de hoc no. i. c. cui eſt. 11. q. 3. & dicit ſe ibi dicturũ. Itẽ, an infideles iniuſte poſſideãt, q̃ hẽnt, uide Anc. in rep. re. ſine poſſeſſione, i fi. j. col. Itẽ uide Bal. ī, pœ. Greg. i 3. col.
Ant. Frã. An papa, uel princeps poſſit punire Iudæos delinquẽtes. Dicas, ꝙ Iudæi de crimine miſto, ut eſt ſacrilegiũ, & alia, de qb. in c. licet, & in c. cũ ſit gñale, & in c. ex tenore, de fo. cõp. pñt puniri, & ab eccleſiaſtico, & a laico, ſed inter eos hẽt locũ ꝑuentio, ut in c. paſtoralis. & in c. duo, de of. or. ī. & ꝑ Bar. in l. ſenatus, ff. de accu. & uide Old. in ꝑſ. 36 ultra ea, q̃ hic all. c. gaudemus, de diuo. Et adde, ꝙ eſſe Iudæũ est delictũ in ſe, ſed nõ punibile ꝑ Chriſtianos, ſed ſecus eſt in delicto hr̃is, qa põt puniri ꝑ Chriſtianos, ut ꝑ Bar. ī. l. apud Iulianũ, in ℈. j. de le. 1. & ꝑ Ale. poſt alios in l. multũ, de uer. obl. Et an infideles iuſte poſſideãt q̃ hẽnt, dicas, qnõ. qa dñr hoſtes Chr̃anorũ, ut il. 1 & ibi ꝑ Bal. C. de cap. & pñt expelli ꝑ ſupiores de terris quas occupãt, ut ꝑ Old. in ꝑſ. 87. & ẽt pñt capi in eccleſiis, ſi ibi inueniãt, ut ꝑ eũdẽ Old. ī ꝑſ. 54.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pōt probabiliter dubitari, nunqd Principibus Christianis sit licitū mouere bellū ꝺ infideles, & eis auferre dominia & principatus, & alia bona. Inn. multū exquisite tractat hic istā mām. & primo ꝓcludit, ꝙ infideles licite tenēt dominia, & principatus, & alia bona: qa Deus subiecit orbē rōnabili creaturæ, nec inter homines distinxit. Postea supuenit ius gentium, & habuit locū illud, Quodcūq; calcauerit pes tuus, tuū erit. Ita ꝙ licite infideles acqsiuerūt dominia; ideo molestari sine cā non dēnt a Christianis. Fatet tn, ꝙ si infideles sunt infesti Christianis, vel aliter delinquant ꝺ legē naturæ, ꝙ Papa poterit ꝺ eos indicere bellū, & eos priuare huiusmodi bonis. Host. dicit, ꝙ si infideles non recognoscūt dominiū ecclesiæ, licit e possunt spoliari, per id, qđ hī Ecclesiastes x. Transferet a gente in gētē regnū. & in Euang. Matt. Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. q̄ qdē potestatem trāstulit Christus in vicarium suū, sed si recognoscūt dominium Ecclesiæ, nec sunt infesti Christianis, dēnt tolerari, ꝙ opi. Inn. facit c. dispar. 23. q. 7. sed ꝙ opi. Host. vide tex. cum gl. in c. si de reb.

11 23. q. 7. †Hæretici tñ ex pstōnib. Sanctorū patrum pñt licite ꝺb. bonis spoliari, qa magis delinquūt ipsi, q̄ fidē semel agnouerunt q̄ infideles, vt in c. vergentis, de hær. Fallunt p̄dicta in prouincia Hierosolymitana; qa cū sit ꝓsecrata in sanguine Christi, nō dēt esse in dominio infidelis; maxime cū multi Imperatores illā acqui

12 siuerint dominio Christianorū. †Secūdo principaliter q̄rit Inn. si delinquūt infideles, p quē dēnt puniri? Et ꝓcludit, ꝙ p Papam, qa est generalis vicarius in terris, & ipse Deus fecit vnū ouile, & vnū pastorē, vt hī in Euangelio, & sic infideles, velint nolint, sunt de illo ouili. Et dicit Inn. ꝙ cū infideles non habeāt aliā legē licitā p̄ter legē naturę, si delinquūt in illā, puniūtur p Papā, ad instar Dei, q̄ puniuit Sodomitas, vt hī Gen. 19. c. & 2. q. 1. c. Deus omni

13 potēs. †Iudæi [a] vero, si delinquūt ꝺ legē eorum in moralibus, pu

a niunt per Ecclesiam. Et aduerte, qa Inn. totā iurisdictionē infideliū vt attribuere Papæ, ꝙ non ꝓcedit indistincte. Nā sunt sub Romano Imperio, vt patet C. de Iudæ. & C. de Paga. p totū. ad idem c. postulasti. ℣. de de Iudęis. Itē Imperator saltē quoad exercitiū hēt iurisdictionē sup vniuersum Orbē, & est dominus mundi. l. deprecatio. ff. ad l. Rho. de iac. & l. bene a Zenone, C. de quadri. p̄scr. Facit qđ ipse Inn. no. in c. licet ex suscepto, de foro ꝓ. vbi dicit, ꝙ si Imperator non est negligēs, sed subditi sunt sibi rebelles, nō succedit Papa in iurisdictione, sed dēt iuuare Imperatorē ad

14 domandū rebelles, ar. in c. cū ad verū. 96. dist. Vñ ꝓcordādo dicta Inn. & iura §. all. distinguo, ꝙ q̄dā sunt crimina ecclesiastica: & ī istis Papa exercet iurisdictionē in infideles, sicut exercet ꝺ fideles, vnde si Iudei, vel alii infideles delinquerent ꝺ matrimoniū, Papa, seu ecclesia posset in eos animaduertere, vt in ca. nouit, de Iudę. In criminibus vero non ecclesiasticis, Imperator exercebit iurisdictionē. In mistis uero locus erit p̄uentioni. ad hoc, ꝙ plene dico in c. cum sit gñale, de foro cōp. Vñ in peccato ꝺ naturā, dico, ꝙ uterq; pōt esse iudex, qa hoc peccatū p̄cipaliter ꝓcernit Dei reuerētiā. q est ꝓditor vniuersalis creaturæ. Nā ob hāc cām Ecclesia impedit se ꝺ laicos de crimine vsurarū, ēt infideles, vt in c.

15 post miserabilem, & c. fi. ℣. de vsur. †Vlt. huc q̄rit, nūquid sit licitū Christianis expellere Iudæos, & alios infideles de regnis suis, &

b eis auferre bona? Inn. dicit, ꝙ nō, ex quo nō sunt infesti [b] Christianis, nec aliter delinquūt ꝺ legē naturæ, vel legē licitā. Sed Ol. plene disputat cons. 91. & ibi ꝓcludit, ꝙ priuatis Christianis hoc nō licet. Ad hoc C. de Iudæ. l. nullus, & c. sicut, ℣. de Iudæ. Principib. vero licet, si imminet periculū fidei, alias secus. Nā debemus tolerare infideles. & eos lucrifacere Deo, nec debemus eos ꝓpellere ad fidē suscipiendā, vt in c. q. sincere, & c. de Iudęis, 45. di. & c. ad fidem. 23. q. 5. Et uide ad mām, qđ no. Ol. cons. 67. vbi tractat, an licitū sit Christianis vti auxilio infidelū in bello iusto, & tandē cōcludit, ꝙ sic. Nā Machabæi, q fuerunt viri sancti, inierunt ligā cū Romanis, q tunc erant gentiles, ut mutuo se adiuuarent, vt hī Machabæorū primo. Itē in bello iusto iustū est parare insidias, & simulare, vt in c. vtilem. 12. q. 2. & c. dūs. 23. q. 2. ergo fortius est licitum uti auxilio infideliū. Nā & fideles in bello licito, adiuuāt dominū infidelem, vt in c. Iulianus. & c. si dominus, 11. q. 3. In gl. in uer. ꝓpensatio, in fi. Io. An. dicit, ꝙ ēt secundus intellectus pōt sustineri. dūmō ista p̄ēlatio fiat cū discretione. & credo, ꝙ vterque intellectus pōt sustineri. Nā credo, ꝙ possit ꝓpensari labor cum iciuniis & pecunia, vt c. j. §. eo. & in c. medicinā, de pœ. dist. j. Sed hic q̄ritur, nunqd indistincte non valentes pugnare, uel inopes, possint votum redimere? Host. dicit tex., ꝙ cedere in istis, qui non sunt vtiles, nisi ad pugnādum. Si uero sunt utiles ad alia onera supportanda, vt pura ad fossās adimplendas &c. nō curabit de inopia, vel de impotentia pugnandi. Nā Prædicatores, & Minores ibi mēdicant; tñ sunt apti ad prędicandum; ita in ſmilibus dicendū. †In gl. in uer. [Potens,] in fi. No. gl. q̄ hoc intendit, ꝙ rīariter pœnitentias iniuncta per sacerdotem, pōt ex cā commutari p

c eundem, vel per maiorem suum. Pro hoc vide tex. cum gl. in c. p̄byter. 82. dist. Sed ſpāle est in pœnitentia iniuncta ad itinerandū ad Terram sanctam. Nā commutatio huius pœnitentiæ reseruatur soli Papæ, arg. hic iuncto ca. seq. Ioan. And. dicit, & melius, ꝙ aut pœnitentia fuit iniuncta pro subsidio Terrę sanctæ, & solus Papa commutat. Aut non pro subsidio, sed labore itinerandi: & tunc aut ille emisit votum, & solus Papa dispensat; aut solum assumpsit signa peregrinationis, & pōt inferior dispensare, & hoc placet. Nā istud c. & sequens in reseruatione huius potestatis solum considerant subsidium Terræ sanctæ. Abb.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Iudæi. Vide de hoc late per Fel. & Dec. post Abb. in c. 1. in glo. in uerbo, ab omnibus. supra de const. Et nunquid Iudæi ligentur legibus nostris, tradit And. Sic. in consi. 65. in 3. uol. & in consi. 13. & consi. 73. in 4. uo lu. Are. in consi. 188. inc. copiose & subtiliter, in 2. dubio. Fel. in c. Iudæi. 2. infra de Iudæis.

b Seb. Sap. ¶ Intelli. Vide Ol. in consi. 87 incip. quia an Princeps. ubi dicit, quod Princeps peccat, qui expellit Iudæos de ciuitat bus suis sine causa. Contrarium tamen fuit disputatum solenniter Mediolani, & obtentum, quod Iudæi ibi non possent commorari, ut apparet ex quodam tractatu super hoc edito per fratrem Franci. de Busa Mediolanensem.

c ¶ Et pro ista gl. optime facit tex in l. acta. §. de amplianda. ff. de re iud. & tex. in c. turbatur. §. notandum. 1. q. 3.

SVMMARIVM.

1 *Votum ultramarinum non commutatur, nisi per Papam, uel per habentē ab eo in hoc speciale mandatum, intellige de uoto pro subsidio Terræ sanctę, & nu. 3.*
2 *Vxores non tenentur sequi uiros ultra mare uouentes. Maritus potest emittere uotum ultramarinum pro subsidio Terræ sanctę sine consensu uxoris. 8.*
4 *Votum ultramarinum pro subsidio Terræ sanctæ, per solum Papam dispensatur, sed pro visitando sepulchro, per Episcopum. 11.*
5 *Iuris ignorantia toleratur in religiosis, sicut in rusticis.*
6 *Præfationes indicant, quid sit actum in conclusione, intellige dubia.*
7 *Inhabilis ad pugnandum non dicitur ille, qui inhabilis est corpore, sed consilio pollet.*
8 *Religiosi pro subsidio Terræ sanctę possunt uouere sine consensu eorum ab batis, uel superioris.*
9 *Vxor, quæ non sit suspecta, potest sine consensu viri uouere pro subsidio Terræ sanctæ.*
10 *Episcopus dispensat circa omne uotum regulariter.*
12 *Pœnitentia imposita a sacerdote, potest regulariter commutari.*

CAP IX.

1 Ex[a] multa. †Votum vltramarinum certis casibus redimi. & cōmutari pōt, non tn per alium, q̄ p Papam, vel cum ipsius speciali mandato. hoc primo. Habiles ad pugnandum, si sunt strenui ꝺ filio, vel milites bellatores pñt secū

2 ducere, uotum vltramarinum nō redimunt. hoc secundo. †Vxo

b res non pñt sequi viros vltra mare; [b] nisi & ipsæ uouerint. hoc tertio. Viri sine ꝓsensu uxorum emittere possunt votum vltramarinum. hoc quarto. Clerici tang inhabiles ad pugnādum, redimitę votum vltramarinum, nisi in certis casibus. hoc quinto. Quinq; sunt dicta. vt patet ex p̄cedentib. Secundum, ibi, [Secunda.] Tertium ibi, [Quod autem.] Quartum, ibi, [In tanta.] Quintum, ibi, [De clericis.] Casus lit er. In c. præcedenti dicitur circa Crucesignatos, vt illi uotum redimant. g perpetuo impedimento tenentur. quæsiuit Archiep̄s ille Cantuarien. vtrū id, quod in decretali p̄dicta dr, ius gñale constituat, vt licitum sit prælatis abiudere ei bi subiectos, ſm formā ibi expressam. Præterea in eadem decretali in parte decisa dr, ꝙ per uiros religiosos poterit dispensari, q̄ fuit Archiep̄s, de quibus religiosis intelligatur. Rn. Papa ad primam q̄onem, ꝙ in consultatione prędicta ius statuitur generale, & licet dicatur ibi ad quales, l. viros religiosos, non tn ꝙplicatur ibi, ad quos eius executio ſpāliter ſpectet. Dicit Papa, executio illius iuris ad illos tn̄ pertinet, quibus a sede Apostō. fuerit iniunctum. Per hanc rn̄sionem soluta est secunda q̄, de quibus religiosis istud sit intelligendum; l. vtrum de regularibus, an de Epis, i. ꝙ ad neutros istorum executio illius iuris spectat; sed ad illos tn̄. quibus a sede Apost. ſpāliter indulgetur. Secundo in præcedenti decre. dr, Si quis uouētium est inutilis ad pugnandum, quamuis sit habilis ad eundum, melius est redimere uotum, q̄ expēnsas consumere. Quæsiuit Archiep̄s, vtrum generaliter intelligendum est de nobilibus & magnatib[b], qui secum pōt ducere bellatores, an de minoribus tn̄? Rn. Papa, si diligenter ꝓsideraſet q. istā solutā inueniſet in dec. prædicta, vbi dr, ꝙ debiles & inopes magis in defectum, q̄ profectum accedunt, &c. Quod autem dr in fi. præcedentis c. mulieres, q̄ remanere noluerint, &c. de illis intelligitur, quæ per uotum non sunt adstrictæ. Item in uoto isto, vt ri vouere possunt sine consensu vxorum; & libere adimplere ꝓp necessitatem populi Christiani. clerici vero, qui vouerunt ire ad subsidium Terræ sanctæ, cum clericatus officium eos reddat inhabiles ad pugnādum, votum redimat, nisi vel ꝺ filio strenui, vel officio p̄dicationis instructi, aut sint magnatum obsequio deputati,

ADDITIONES.

2 ¶ De natura istius dictionis, Ex, uide ipsum Abb. Panor. in c. inter dilectos. 3. col supra de fide instr. & quæ ibidem addidi ad eundem Pan. in c. fi. peri. lit. tex. in ul. no. de rer. permu.

b Zac. ¶ Vltra mare. Adde diffuse Ant. Corſ. sing. suis, in uer. uagabundas, inci. si beneficiatus, circa fi. ubi loquitur de uxore, an & quando, & a quan temo to loco, debeat sequi maritum suum.

tati, uel sint adeo diuites, vt secū possint ducere bellatores. Hoc aūt de uouentib. intelligendū est, non de illis quib. labor peregrinationis in pœnitentia est iniunctus. B. †Primo ex isto tex. no. vnū casum reseruatum soli Papæ. Ipse. n. solus ꝓmutat votū vltramarinum. Quod intellige q̄n fuit emissum pro subsidio Terræ sanctę. Ita sing. dicit hic gl. & bene, q̄ sp no. Pro hoc facit, qa tex. c. p̄cedē tis, solū fundat se sup subsidio[a] Terræ sanctæ. Ex quo infero duo. 1 Primo, ꝙ †si quis vouisset visitare sepulchrum, p deuotione, vel ire ad Sanctum Iacobum, pōt commutationē voti obtinere ab eo loci. Secundo inferē, ꝙ in casu huius c. q̄n uotum fuit emissum in subsidium Terræ sanctæ, legatus ēt de latere dispensare nō pōt, cū requiraſ ſpālis delegatio, vt patet ī tex. Secundo no. ꝙ eps pōt dici religiosus, & uide, qđ dixi §. de reg. iu. in rub. †Tertio non reprobat in religiosis, si sint idiotæ & iuris ignari, & sic vr. ꝙ in eis sit probabilis iuris ignoratia. Nā sicut excusant rustici, quia habent intendere agriculturæ, ut l. cum de indebito, ff. de prob. no. 1. q. 4. turbat. §. notādū. & 37. dist. in sum. ita & isti debent excusari, cū vacare debeant diuinis officiis, & cōtēplationib. De quo

6 vide quod no. in c. q̄n, ℣. de simo. †No. in §. 2. ibi, [A superiore,] q̄ no. ꝙ exclusio dispositionis capit ītellectū ab his, quæ dicunt in p fatione, p hoc bo. tex. in l. fi. ff. de hær. inst. & in l. cum pr. §. dulcissimis, de leg. ii. Nā verba dubia, capiunt ītellectū a p̄cedentib. & sequentib. l. si seruus plurium, & l. qui filiab. ff. de le. i. Consideran

7 da est ergo præfatio, seu exordiū cuiuscunq; dispositionis. †No. ꝙ pollens ꝺ filio, non dr inhabilis ad pugnandū; licet corpore pugnare non possit. Hinc est, ꝙ incurritur irregularitas ex dolo cō filio adhibito in homicidio. vt in c. si quis viduā. 50. dist. plene no. in c. sicut dignum, ℣. de hom. Hinc Tullius in li. offi. Parū prodesse arma foris, nisi ꝺ silium esset domi. vnde aduocati dicunt mi litare, l. aduocati. C. de aduo. diuer. iu. No. in §. q aūt, ꝙ mulier, q̄

8 adstrinxit se voto cū marito, tenet eum sequi, alias secus. †No. in §. In tanta, casum specialissimum, in quo maritus emittit votum peregrinationis sine ꝓsensu vxoris. Nā regulariter nullū uotū potest emittere maritus cū præiudicio uxoris, vt no. in c. nouit, & manifestum, 33. q. 5. dixi plenius in c. scripturæ, §. eo. Et ex hoc arguit Host. religiosum clam & fraudulē posse emittere votū pro subsidio Terræ sanctæ; ēt sine consensu sui Abbatis, si alias est vtilis

9 Terræ sanctę, de quo plene dicā in d. c. fi. ℣. eo. No. in §. de clericis, ꝙ clericatus[b] officiū, reddit clericos inhabiles ad pugnandum, ēt ꝙ Saracenos. Item no. ibi, [Necessitas uel vtilitas] ꝙ uotū [c] pōt ꝓmutari sine necessitate; dummodo sit vtilitas in ꝓmutatione, & hunc tex. foleo alle. in c. j. §. eo. ꝙ in ꝓmutatione voti, necessario non requiritur, ꝙ cā sit in vouente. Satis. n. est, ꝙ ꝓmutatio fiat in id, ꝙ est magis vtile, & Deo magis acceptū. Fallit in eo qui vouit pro subsidio Terræ sanctæ, & pōt actualiter impartiri auxiliū.

10 ¶ Vlq̄ritē hic de vxoribus, [d] nunquid pñt emittere votum ꝓ subsidio Terræ sanctæ, sine ꝓsensu maritorū? Vr. ꝙ sic, qa mariti hoc possunt sine ꝓsensu uxorum, vt in §. in tanta. Nā vir & vxor non iudicant ad imparia. c. gaudemus, de diuor. Host. cōcludit, ꝙ votum valet sine ꝓsensu mariti, sed non debet mulier exequi sine li centia ipsius mariti, si est iuuenis & suspecta de incontinentia, ar. in c. cū iis, de conuer. coniu. Sed si est mulier senex, & potens ad deducendū bellatores, tunc ꝓpellitur exequi votū, ar. hic, & in c. præcedenti, in fi. & hoc satis placet. †In gl. 3. no. bene istam gl. ex qua habes duo notabilia dicta. Primū, ꝙ regulariter in omni uoto pōt eps dispensare, arguendo hic per locū a spāli, de quo uide quod dixi in c. j. §. eo. †No. 2. ꝙ non omne uotum ultramarinū est reseruatum Papæ, sed illud quod fuit emissum pro subsidio Terræ sanctæ. In gl. in uer. [Religiosi] dic de hoc, ut plenius dixi super ru. de re. In gl. in uer. [Inhabiles,] ibi, [Sunt lachrymę, &c.] Sed ꝺ hoc est c. dilecto, de sen. exc. li. 6. vbi clerici possunt pugnare armis mālib. Doc. soluunt dupliciter. Primo, ꝙ ratione clerica tus non sunt habiles, sed rōne iurisdictionis, si q̄ habent, reddunt habiles, vt in ꝺrio. Vel sćdo pñt clerici pugnare per alios armis materialibus, & spiritualibus, vt in ꝺrio, non per se, vt hic. Tu de materia dic, ut plenissime dixi in c. clerici arma, §. de vi. & ho. cle. 11 in gl. fi. in fi. de hoc dic, vt dixi §. c. prox. sup gl. & regulariter dicē

12 du est, ꝙ pœnitentia pōt [e] ex cā ꝓmutari. ¶ Nō ob. hoc c. in fi. solū, hoc intendit, ꝙ causæ hic narratæ, q̄ concernunt inhabilitatē ad pugnādum, sunt sufficientes ad ꝓmutandum peregrinationē iniunctā in pœnitētia; quia in hoc nō ꝓsideratur habilitas pugnā di, sed potentia itinerandi, vt §. c. prox. non ergo tollit iste tex. quā do ex aliis causis possit commutari pœnitentia.

ADDITIONES.

1 ¶ Adde hic d. Ant. in c. quod super his, supra de fide instrum.

Seb. Sap. ¶ Clericatus. Vide Abb. allegantem hunc tex. in c. 1. inf. de cler. ven.

Seb. Sap. ¶ Quod uotum. Adde, ꝙ magna vtilitas, & magna necessitas æquiparantur, adeo, quod ea quæ conceduntur ob necessitatem, conceduntur etiam propter magnam utilitatem, ut per Fel. in c. cum super, in prin. sup. de test. cog. & in c. cum accessissent. col. 10. supra de const.

d ¶ Verum vxor sine consensu mariti possit emittere uotum ultramarinum, & adde omnino hic, quod scripsi post d. Ant in c. scripturæ, circa fi. supra eo. & omnino Tho. in 4. sen. dist. 32. q. 2. ar. 5. post medium. ubi dicit, quod meritus pro subueniendo necessitati ecclesiæ generalis, potest absque cō sensu uxoris crucem accipere, sicut posset pro domino terreno, a quo feu dum habet sine consensu mulieris seruire, nec tamen in hoc omnino subtrahitur uxori ius suum, quia uxor pōt eum sequi. Sed dic, ꝙ uxor non potest uotum huiusmodi facere sine uiri consensu, quia uxor cum maiori periculo castitatis discurret per terras, quam uir, & cum minori ecclesię utilitate. Dicit etiam no. Th. quod nullus coniugum, sine consensu alterius potest uouere, non reddere debitum alteri coniugi, quod est no. & uidetur cō tra c. quidam. de conuer. coniu.

Ant. Fran. ¶ Circa hoc, an maritus possit emittere uotum inuita uxore, & e, cōtra: Dicas, quod uotum, propter quod retrahatur a seruitio uxoris, uel a reddendo debitum, non potest emittere, ea innita, nec e contra, quia maritus, & uxor sunt obligati sibi adinuicem debitum reddere. 31. dist. c. quoniam. vbi gl. & 32. q. 4. in ſum. Et propterea unus eorum non potest ingredi monast. altero inuito. 27. q. 1. c. Agathosa, & c. scripsit, & c. cum quis, & plenius in c. cum sis. de conuer. coniug. licet secus sit in sponsa per uerba etiā de præsenti, vt in c. de sponsa tam, & seq. 27. q. 2. & hoc quia per ingressum monasterii alterius ex ipsis coniugibus, siue ex ipsis sponsis, soluitur ipsū matrim. dummodo inter eos non sit copula secuta, ut in c. ex publico, de conuer. coniug.

e Ant. Fran. ¶ Ex causæ Quod dictio, Ex, significat causam immediatam, ut per Bal. in c. iniuria, de pa. iur. fir. ad fi. & habetur per Bart. ſin l. 1. §. fi plures, in 4. col. ff. de exer. & in l. non dubium, C. de leg. & in l. quo tempore. §. seruitus, ff. de pecu. & per Bal. in l. maximum uitium C. de lib. præt. & uide d. Abba. in c. inter dilectos, de fide inst. Et adde, quod dictio, Ex, denotat formā, ut cum dicitur, actio ex contractu, denotat etiam qualitatem, ut cum dicitur, sanguis ex uulnere, ut habetur per Bal. in l. ex arrali. C. de act. emp. Ité facit, ut non computetur tempus de momento ad momentum, ut cum dicitur, ex die, secundum Bal. in l. fi. C. de iu. do. impe. & per Alex. in l. patri. §. sexaginta, ff. de adul. & uide Bar. in l. ex hoc iure, ff. de inst. & iu. & in l. 1. §. 1. ff. de iti. actuque. quod dictio, Ex, denotat principium temporis. vide Old. in consi. suo 49. & Pau. de Ca. in consi. 29 ubi, plc. ponunt de materia huius dictionis, Ex, & uide Pe. de Anc. in c. fi propter, de resc. li. 6. & bo. gl. in c. pe. §. fi. de of. dele. & per Host. in c. cum in cunctis, de ele.

SVMMARIVM.

1 *Vouens ingredi religionem, si interim eligatur in Episcopum, debet electioni renunciare, & uotum adimplere. 4. 6.*
2 *Voti transgressor quia dicatur.*
3 *Votum matrimonio non consonum, tollitur per matrimonium subsequens.*
4 *Vouens intrare vnam religionem, non rumpit votum, si ingreditur aliam, licet laxiorem.*
5 *Monachus professus potest extrahi de monasterio, & episcopatū præfici, fauore publico.*
6 *Eligi non debet in prælatum existens in peccato mortali, sed electus non deijcitur.*
7 *Monachus electus in episcopum, absoluitur ab obedientia Abbatis, & nullam amplius habet communionem cum primo monasterio.*

CAP. X.

1 Per tuas. †Qui uouit relig. ingredi, si uoto non compleat fiat eps, renunciare debet, & uotū adimplere, sic cōiter summāt. Sed potest aliis modis intelligi, & summari, vt ℣. patebit. Cōis diui. Secda, ibi, [Nos.] Casus lit. Quidā emisit votum solenniter ad accipiendū habitum regularē in Grationopolitana ecclesia; & postea, pmisit, ꝙ intra certum tps votū, qđ emiserat, adimpleret. tandem termino transacto uotum suū nō adimpleuit, postmodum vocatus fuit ad regimen ecclesiæ Geben. Iste ꝺsiderans, ꝙ votum emiserat, & non fecerat, qđ pmisit, petiit ꝺsilium a domino Papa, & ipse consuluit ei, ut si suam sanare desideraret ꝓscientiam, resignet regimē ecclesiæ Geben. & reddat domino uotum suū si pōt modū Capitulum ecclesiæ p̄dictæ ipsum duxerit eligēdū, electionē poterit recipe de se factā. B. No. ꝙ valet votū de intrando certā relig. & citra professionē uotum pōt dici solenne, & dr forte solenne p p instrm, & plati pœnitentiam, sed quoad dirimendū mat. post ꝛctum, non dr so-

2 lenne, nisi p professionē, vt in c. j. eo. ti. li. 6. †Secundo no. ꝙ non implens votum intra terminū pfixum, dr uoti transgressor. Nā dr trāsgressor, respectu tēporis, qa nō adimpleuit tpe, pmisso, ꝙ hoc c. nō est, §. eo. Tertio no. ꝙ votū restrictū ad certū diē, obligat ad duo. Primo, vt adīpleat die p̄fixo. Sćdo, vt pure impleat. Vñ ēt post lapsum diei, remanet obło. Simile, in l. Celsus, ff. de arb. Si

3 militer in c. cum dilecti, de do. & cōt. †Itē no. ſm vnū intellectū, vnā notabilem dr̄iam inter matrim. carnale & spūale. Nā p matrim. carnale tollitur uotū prius emissum, matrimonio non consum. vt d. c. j. secus in matrimonio spūali, vt hic. Nam inter cpm & ecclesiam ꝛhitur matrimonium spūale, vt in c. 2. de transl. pl. & tn̄ p hoc matrimonium, non est sublatum votū religionis p̄cedens, & sic vr. fortius esse matrimonium carnale. Sed ꝺ hoc &

4 ꝺ ilram opp. †Nā votum simplex. i. non solennizatum per professionē, tollitur per fortius vinculum superueniēs, ut in c. qui post, de reg. li. 6. vbi patet, ꝙ si uouens intrare certam religionē, intrat aliā laxiorem, tollitur primū votū. Ergo idem dicēdum per adeptionē epatus, cum magis mereatur eps, q̄ simplex religiosus, vt in

5 c. licet, de reg. & c. ueniens, de ren. † Itē existens in monasterio iā p̄fessus, fauore populi, & epatus, pōt extrahi de monasterio, & epatui p̄fici. 18. q. 1. c. j. ergo fortius pōt ille eligi antequam intrauerit monasterium, nec dēt dici voti transgressor, ex quo in melius transmutat, vt in cap. scripturæ, ℣. eo. & cap. peruenit, de iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iurcju. Solu. ℈ria sunt difficilia, & vario mõ soluuntur per Doct. Quidam n. inhærentes ℈riis, dicunt, q̃ iste habebat ꝓscientiam erroneã, quia putabat se retineri ex primo voto: q̃ ꝓscientiam non poterat deponere, nisi relignarẽt ẽpatum: vnde non ex debito, sed vt suæ erroneæ ꝓscięcie satisfaceret, Papa præbuit ꝓsilium de resignatione, facit c. per tuas, & qđ ibi no. ℑ. de simo. Secũda sol. q̃ iõ Papa hoc ꝓsuluit; quia iste poterat ꝓfiteri, & postmodũ in eũ promoueri, ar. in c. cõmissum, ℑ. de ꝓpon. & assumendo habitũ, adijciebat ad gradũ professionis. Nam plura licent ꝑlato sęculari, quæ non licent regulari; vnde, ex quo, voto se astrinxerat ad vitã regularẽ, debebat perficere votũ, & postmodũ ꝑficere ẽpatui. Et hæc solutio esset satis bona si, ꝑ certo demũ iste fuisset eligendus: sed forte iterũ non fuisset electus, vt ꝑsupponit tex. in fi. & sic non est verũ vtrunq; potuisse adimplere. Nã prima fronte iste dimittit ẽpatum, vt transeat ad regularẽ vitã, quod est ℑ iura superius allegata. Tertio soluit Host. q̃ iste non fuit legitime promotus; qa erat in peccato mortali, ꝑꝑ voti transgressionẽ, & sic sua electio non tenuerat, vt in c. cũ in cunctis, de ele. secus si ante emissionẽ voti fuisset electus. Et ex hac vltima solutione esset inferendũ, q̃ ꝑ superuenientiã ẽpatus, tollitur votũ religionis ꝑcedens, si vouens erat ante terminũ adimplendi votum. † Sed ℑ hãc sol. facit, qa non quodlibet pęccatũ mortale, impedit electionẽ, nec deiicit postmodũ promotũ, vt est tex. cũ gl. i c. sicut, de iureiu. facit qđ no. glin c. Florentinũ. 85. dist. Item, ꝑ transgressione voti potuerat isti imponi penitentia, sicut obtenitur in simili in c. qui post. præal. & in d. c. 1. de voto. li. 6. Vnde putarẽ, q̃ si vouens ꝓsenserit electioni principaliter ꝑꝑ Deũ, & vt magis mereat, qa tunc non tenet resignare ẽpatui; sed de transgressione prius facta imponet penitentia: sed si ꝓsensit, vt ꝑesset, nõ vt magis mereat, & tunc tenet resignare ẽpatui. Et sic posset intelligi iste tex. Nã solũ papa hic aduertit ad ꝓscientiã istius: facit qđ no. gl. in c. monachi vagantes. 16. q. 1. facit tex. in c. 2. de transl. ꝑl. vbi dr, q̃ matrimoniũ spirituale est fortius, & dignius carnali; & ꝑ hoc ꝑnt solui alię q̃stiones hic tacte ꝑ Doc. Et no. vlt. ex tex. q̃ relignans ẽpatum, vt adimpleat votũ religionis, qđ emiserat, poterit iterũ assumi ad eũ dẽ ẽpatũ, licet ex ꝓscięcia crimmis. ẽpatũ relinq̃rit. q̃ multũ limitat c. sup eo. đ qa ele. Rõ, qa ꝑ iplemẽtũ voti, tollit ois ꝑcedẽs trãgressio. In gl. fi. ibi, [Adinferiores.] gl. vult facere driã iter ẽpatũ, & dignitates seculares inferiores, vt primo casu religiosus possit ꝓmoueri, secundo non. Et aduerte, qa aut q̃ritur de ꝓmotione ad ẽpatum, & non est dubiũ, vt in c. 1. 18. q. 7. & c. quorundã, & in c. si religiosus, de ele. lib. 6. Aut q̃ritur, nunquid possit ꝓmoueri ad ecclesiã curatã non collegiatã, & cõiter tenet, q̃ sic, vt in c. qđ Dei, ℑ. ti. prox. vbi plene dicã. Aut ecclesia curata est collegiata clerico rũ seculariũ; & tunc est dubiũ, nũquid religiosus possit assumi in ꝑlatum illius ecclesiæ, ne homines disparis ꝓfessionis ꝙgregent i codẽ collegio. & de hoc casu dubitauit ista gl. de quo vide gl. no. &, satis plenã in cle. j. de ele. aliquid dicetur in d. c. qđ Dei timorẽ.

7 † In fi. gl. no. fi. gl. hic iuncto tex. q̃ obtinendo dignitatem, [a] non
a potest effici religiosus. Rõ, quia in ingressu omnia renunciat, ita q̃ propriam voluntatem à se abdicat, & subiicit se voto Abbatis, vt in d. c. si religiosus; & sic dignitas, & ꝓfessio non sunt compatibilia, sed si post professionẽ eligitur, & absoluitur ab obedię-
b tia Abbatis [b] nullã amplius habet communionem cum primo monasterio, vt in c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. & in d. c. 1.

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Obtinendo dignitatem. Hoc facit ad dictum fing. Ro. sing. 77. incip. vtrum nobilis, q̃ nobilitas Ducatus, & Comitatus perdatur per ingressum religionis, de quo vide istum in c. 1. nu. 5. & quod ibi posui in apo. ad ipsum in uer. religionem. infra de purg. can.

Ant. Fran. ¶ An nobilitas extinguatur per ingressum religionis, vide late per Angel. in Auth. de episc. & cler. in §. fi monachus, coll. 9. Et adde, quod ingressus religionis, delet omnia peccata, vt in c. admonere, & ibi gl. 33. q. 2. & habetur etiam per gl. in c. scripturę, de uoto. non tamen delet peccatum ingratitudinis, ut per d. Car. in cle. eos, in 12. q. de regula.

b Ant. Fran. ¶ Vtrum episcopus possit mutare habitum, puta, si religiosus, monachus, aut alter Frater Minor promoueatur ad episcopatum, vide ple. per d. Car. in cle. 2. de ui. & hon. cler. Et adde, q̃ uestes nimis sordidæ, & nimis preciosæ sunt prohibitæ, sed mediocres tendentes potius ad utilitatem, sunt eis, permissæ, ut in c. 1. & 2. 31. dist. & in c. principium, de pœ. dist. 1. & debent esse uestes talares. c. pen. 23 di. de quo etiam per gl. in d. cle. 2. in §. dignitatem. Adde tamen, q̃ ẽps monachus non potest uti rochetto, ut in c. clericus, de ui. & hon. cler. & ẽps, si laicuit in uestibus fulgidis, pot & dẽt corrigi per superiorem. 21. q. 3. & ibi gl. in c. omnis iactantia, & in c. præcipimus. Et adde q̃ ẽps debet uti uestibus de super clausis, non tamen de pannis rubeis uel uiridibus, ut in c. clerici, de ui. & hon. cler. nec debet uti uestibus laicalibus, nec debet ire extra domum sine propris uestibus episcopalibus. 21. q. 3. c. episcopi. & c. fine ornatu. & c. seq.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus potest emittere votum pro subsidio Terræ sanctæ etiam sine licentia superioris. 2.*
2 *Monachi & alij religiosi, an possint emittere votum pro subsidio Terræ sanctę sine licentia Abbatis, vel alterius superioris.*
3 *Monachus non potest eligi in Papam, sine consensu Abbatis.*
4 *Vtilitas pub. non præfertur priuatæ, quando priuata in totum confunditur, & publica parum iuuatur.*

CAP. XI.

1 **Postulastis.** † Prælatus, etiam professus, potest votum ultramarinũ emittere, & in suos vsus vicesimam prouentuũ ecclesię ꝙuertere. Diuiditur. Primo ꝓsultatio. Secundo rñsio, ibi, [Discretioni,] & ꝓ hoc casu ꝑmittę, q̃d habetur in gl. j. Casus lit. Duo priores regulares, quorũ vnus erat Cruce signatus, & alter signo Crucis desiderabat insigniri, petierunt à d. Papa, ut liceret secũ deferre vicesimã puętuũ ecclesiarũ suarum deputatã succursui Terręsanctæ. Respondet eis papa, si ecclesiæ suæ pro ipsorũ absentia enormiter non lędant: & ipsi vtiles fuerint Terræ sanctæ, verbo & exꝑlo (quod tñ cõmittit illorum conscientiæ) dimissis, ꝑcuratoribus idoneis in ecclesijs suis, teneantur votũ suum explere: & sic poterunt vicesimã ecclesiarũ suarum pro subsidio Terræ sanctæ secum portare. Ber. No. 1. q̃ ꝑlatus regularis potest emittere votũ pro succursu Terręsanctę; et sine licentia superioris, quod vr singulare dictum, nec alibi legi. Ex quo infertur, q̃ religiosus põt sine crimine, maxime ad tps, deserere monasteriũ, & insistere publicę vtilitati Ecclesię vłs. ꝑ quo vide pulchrũ tex. in c. vos aũt. 16. q. 1. vbi dr, q̃ otium monachale, non est ꝑferendum vtilitatibus ecclesiasticis, ꝑ quo c. licet, de reg. ibi patet, q̃ solicitudo, labor, & doctrina ꝑferuntur silentio, otiꝑlationi, & quieti. Scdo no. q̃certa pars redditũ ecclesię, põt legitime deputari ꝑ vtilitatib. Ecclesiæ vłs. Nã omnes ecclesiæ sunt vnũ corpus, vt in c. pudęda, & c. loquit. 24. q. 1. dẽnt ergo mẽbra ꝓferre ad ꝓseruationẽ totiꝰ corporis, facit c. euidẽres. 12. q. 1. No. ibi, [Verbo & exꝑlo,] arg. opti q̃ religiosus non dẽt acceptare dignitatẽ extra monasteriũ, si nõ est ad illã vtilis, ꝑ quo
2 vide bo. gl. in c. monachi vagantes. 16. q. 1. † Sed q̃ro, nunquid qđ dr hic in ꝑlatis regularib. habeat locũ in religiosis simplicibus, vt possint emittere hoc votũ sine licẽtia Abbatis? Host. sentit, q̃nõ, qa non reperit iste casus, in quo monachus possit emittere votũ sine licentia Abbatis, ar. 12. q. 1. c. nolo. & c. non dicatis, & 20. q. 4. in c. monachis. Nisi forte essent multũ instructi in officio ꝑdicandi, vt in c. de multa, §. eo. & sic vr Host. dubitare. Sed ego primo in ꝑlatis restringerẽ istum tex. in casu, q̃n sit passagiũ generale ex dispositione Romani Pontificis, nã tunc vr data licentia ꝑlatis eũdi, ꝑ succursu Terræ sanctæ: sed hoc cessante puto, q̃ ꝑlatus, maxime regularis, non possit sẽ ad hoc obligare sine licentia superioris: qa ẽps hoc facere nequit, vt in c. magnes. 5. eo. & qđ ibi dicit. In religiosis vero simplicib. puto non licere sine licentia superioris, quia nullam voluntatem habent; & sic non ꝑnt se obligare ex
3 voto. † Nã in Papã non põt religiosus ꝓmoueri, sine licentia Abbatis, no. gl. in c. q̃ sit. 18. q. 2. & sic habes hic casum, q̃ non eodẽ vinculo adstringit Abb. suo superiori, sicut monachus Abbatẽ, vide bo. gl. ad hoc in c. de præsentium. 16. q. 1. & ꝑm hoc tempera
4 no. in c. scripturæ, §. eo. per Inn. † In gl. 2. in fi. gl. non soluit ℑ ium Vinc. dicit q̃ vbi priuata vtilitas ex toto ꝙfunditur, & publica parũ iuuat, nõ debemus ꝑferre publicã vtilitatẽ priuatę. Et no. hãc solutionẽ, facit ad mãm l. 1. ff. sol. ma. Scdo soluit Goff. & Host. q̃ vtilitas publica est præferenda priuatæ, q̃n priuata includitur sub publica; alias secus. & hanc solutionẽ ponit gl. in c. licet. de reg. Et hoc intelligerẽ, q̃n priuata persona haberet electionem, sed superior debet præferre publicam, licet priuata nõ includatur sub publica, vt in c. bonæ, de postul. præla. & l. 1. ff. iolu. mat.

a *De statu monac. [a] & canon. regularium. Rub.*

ADDITIO.

a ¶ De statu monach. Quoniam hæc rub. innuit diuersitatem inter monachos, & canonicos regulares, quomodo differant, ponit d. Inf. in auth. ingressi, col. 4. uer. capio gl. 1. C. de sacrof. eccl. & ibi etiam quomodo differant monachi, & fratres.

Supra visum est de conuersione coniugatorum, item de voto: sed quia conuersi ad religionem, vel vouentes ingredi, efficiũtur, vt plurimum monachi, uel canonici regulares, ideo post rubricas præcedentes, subijcitur ista. Nic. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria non subiacent Episcopo, nisi in causa correctionis. 2. 3. 5. 6.*
2 *Monachi magis tenentur obedire Abbati, quam episcopo.*
4 *Oblationes factæ alicui capellæ cedunt lucro ecclesię parochialis, sub qua est capella.*
6 *Monasteria an teneantur contribuere, quando episcopus vadit ad aliquem locum pro vtilitate diœcesis.*
7 *Monasteria an teneatur episcopo ad charitatiuũ subsidiũ, sicut aliæ ecclesiæ.*
8 *Canonica portio debita episcopis, est præscriptibilis.*

CAP. PRIMVM.

Theodosius. Monasteria sunt exẽpta a legediœcesana; nõ a lege iurisdictionis; sic cõiter summat: sed quia hæc vocabula sunt potius magistralia, q̃ iuris. vt ℑ. dicam, iõ specialius sic
1 summa. † Diœcesanus non debet molestare monasteria, præter q̃ pro cã correctionis, nec eis oblata sibi uẽdicare. Et ponit duas prohibitiones, & tertio rationem subijcit. Secunda, ibi, [Aut] Tertia, ibi, [Cum monachis.] Casus lite. Archiepiscopus Neapo-

monasteria sua gratuabat, & ea, quæ offerebant ibidem, sibi vẽdi care volebat. Vñ Papa mandat eidẽ, quatenus nec ipse nec ꝑsbyteri sui, alicui monasterio aliquid molestiæ inferant, ꝑter solã disciplinã: & si aliq̃ illi ac fidelib. accesserit, nihil sibi debeat vẽdica
2 re, sed totũ monachis ibi seruientib. ꝑficiat. B. † No. primo, q̃ de iure cõi, monasteria sunt sub cura ẽporum, ꝑ hoc 18. q. 2. c. Abbates, & c. cũ venerabilis, de relig. do. Monachus tñ magis adstringit Abbati, q̃ ẽpo loci, vt no. gl. in c. qui resistit. 11. q. 3. vnde olim quodlibet monasteriũ recognoscebat ꝑlatum per se; sed hodie multæ sunt religiones adinuicẽ collectæ, habẽtes patrẽ Abbatẽ, ut patet in Chartusiensibus & Cistercien sib. & hoc ꝓcedit ex di
3 ꝑõne & priuilegio ꝑali. † Scdo no. hanc rẽm hic posita, q̃ ꝑter correctionẽ, non põt ẽps aliquod grauamen imponere monasteriis. Sunt. n. monasteria exempta a cõib. obsequiis, nisi ꝑaliter aliqua lege obligẽt. Ad hoc vide pulchrum tex. in c. q̃ sit, in fi. 18.
4 q. 2. & de hoc aliquid in gl. j. † Tertio no. q̃ oblationes, q̃ fiunt in locis religiosis, non debent cedere ẽpo, nec ecclesię curatæ, sed ipsis locis religiosis. Ad idẽ c. nimis, de exce. præl. & hoc vr ꝓcede re ex priuilegio religionis: nã de iure cõi, cum oblationes sint de iure parochiali, vt dixi sup rub. de paroch. si fiũt capellæ habentes
5 populum, dẽt cedere ad vtilitatẽ ecclesiæ parochialis, in cuius parochia[a] est ista ecclesia, vt in c. ex transmissa, de præsc. & per locũ a ꝑsideli. c. ad audientiã, de eccl. ædi. † In gl. i. ibi, [Hẽnt populum.]
6 no. gl. sed Inn. limitat, q̃ in illis monasterium[b] subiicit ẽpo quoad legẽ diœcesanam, q̃ ꝙcernunt populũ, vt puta iura ẽpalia, de q̃b. in c. conquerente, de of. or. sed in non ꝙcernentib. populum, mo
7 nasteriũ remanet exẽptũ a lege diœcesana, licet habeat populũ, quod si tris placet, quia in istis cessat rõ populi, ar. 16. q. 1. c. gñaliter. Sed dubitarẽ, q̃ ptineant ad legem diœcesanã, & q̃ ad legẽ iurisdictionis. Et de hoc vide gl. 11. q. j. in sum. & pleniorem in c. dile
8 ctus, de off. or. & melius ibi per Doct. & dicit hic Inn. no. verbũ, ad quod ꝑ allegatur, q̃ lex diœcesana, & lex iurisdictionis, sunt vocabula magistrorum, & nõ iuris. q. d. q̃ magistri, & Doct. fuerũt primi inuentores istorũ vocabulorum; licet iura eis postmodũ fuerint vsa, q̃d patet ex eo, quia iura ꝑaliter non ponũt, q̃ ꝑ spectat ad utrãq; legem. Vnde hodie oportet dicere ea esse de lege diœcesana, a quib. monasteria reperiuntur exempta; ex quo iura dicẽt monasteria ea, exẽpta a lege diœcesana. Sed ueritate inspecta, vna est lex. f. diœcesana, q̃ ꝓhendit oẽm iurisdictionẽ ẽpi; & sic
9 iurisdictio ꝓhendit sub lege diœcesana. vt in c. auditis, de ꝑscr. † Et ad legem diœcesanã pertinet ꝓtributio ecclesiarũ singulariũ
10 ꝑsonis. negotiis. Puta, ꝑm Inn. si ẽps vult ire ad ꝓcilium, vel ad Papã, vel ad Regẽ ꝑ cõi utilitatẽ totius diœcesis. Et no. hoc dictũ, q̃ ẽps uolens ire ad ꝓciliũ, põt petere ab ecclesijs subiectis, vt ꝓsequant expẽsas, cũ ibi ꝓmoueat cõis vtilitas omniũ. Ex hoc. n. sentit Inn. q̃ monasteria ad hæc onera teneant, qđ no. & ad hoc facit optime dictũ c. q̃ sit. Tñ, ꝑm eũ, mittere aliquẽ ad legationẽ ꝑ cõi utilitate, ꝑspectat ad legẽ diœcesanã; & sic vr velle Inn. ẽpm nõ posse mittere monachũ ad aliq̃ legationẽ. Cõtra tñ sentit gl. in c. qui resistit. 11. q. 3. & c. ga frater. 7. q. 1. & satis põt distingui, q̃ si monasteriũ hẽt populũ, tũc in ꝙcernẽtibus facta populi, poterit monachus destinari; alias secus. † Itẽ tangit Inn. quid in charitatiuo subsidio, nunquid monasteria teneant ẽpo ad charitatiuum subsidium, sicut eccła secularis. Et primo vr velle, q̃ non, quasi hoc sit de lege diœcesana. Sed ℑ hoc vr sentire postmodũ in fi. suę gl. Sed Io. An. & Arch. transeunt cũ primo suo dicto in c. j. de ꝓb. li. 6. Pau. approbat ꝑm in cle. 1. de excess. ꝑl. & est casus dubitabilis, & quotidianus, ut d. c. q̃ sit. & iste tex. multũ facit, ꝑ primo dicto, vt nõ teneant ad materiã. Vide qđ dicẽt in c. cũ Apostolus, ℑ. de cẽsi. In gl. fi. ibi, [In morte.] & ꝑ diuersitatis rõne instat hic multum Inn. sed tu uide qđ plene dixi in c. reg̃ sisti, de test. vbi ꝓclusi, ꝙ hodie ẽt ecclesiæ seculares non tenent dare partẽ ẽpo, acquisitorũ
11 inter uiuos. † Et in fi. gl. no. istã gl. fin. q̃ nescio alibi, q̃ valet ꝑsuetudo, & vt de relictis ecclesiæ nihil debeat ẽpo. & licet gl. nihil alleget, tñ in ꝑscriptione tex. est in d. c. de quarta, de ꝑsc. & hoc sentit Io. An. hic. Sed cum ꝑscriptio sit ℑ ius, dẽt esse fulcita titulo, vel
12 canto tpe, de cuius initio non sit memoria, vt in c. j. de præsc. li. 6. Ita in istis duobus casib. pot ista quarta in totũ tolli, sed in ꝙsuetudine dubitatur magis, cũ illa non requirat titulũ ad sui essentiã, nisi assumat nãm præscriptionis, ut est gl. fin. in c. 2. de consu. li. 6. & ibi per Io. An. & de hoc vide quod dixi in d. c. requisisti, de test. hæc dicta sufficiant quo ad prædicta. Abb.

ADDITIONES.

a 2 sic. ¶ In cuius parochia. Adde istum in c. pastoralis, num. 2. & quod ibi posui in ꝓpos. ad eum, in uer. imagini depictæ. supra de his quæ fi. 2 præl.

b ¶ Monasteria habentia populum, non tenentur ad ea, quę sunt legis diœcesanę, nisi quatenus respiciunt populum. Adde hic do. Ant. circa fi. 1. colum. uer. prima regula. & uide circa hoc eundem do. Ant. in e. quod super his, de ma. & obe. in 2. col.

c Ad concilium. Adde eundem consi. 7. 2. lib. vbi late.

d Seb. Sap. ¶ Valet consuetudo. Idem tenet Car. in consi. 29. inci. pro euidentia, in fi. & Abb. in consi. 31. circa fi. in 1. uol.

SVMMARIVM.

1 *Monachus habens peculium sine licentia Abbatis, priuatur Fratrum communione, & sepultura.*
2 *Monachus si dederit pecuniam pro habendo aliquo officio in monasterio, ipse & recipiens deponitur.*
3 *Monachus, qui præficitur alicui ecclesiæ parochiali, tanquam simplex clericus, non habet vlterius aliquam communionem cum suo monasterio.*
4 *Monachus non potest habere proprium, etiam ex consensu Papæ, nisi pro alędo seipsum, quo casu sufficit consensus Abbatis.*
5 *Abbas negligens potest deponi.*
6 *Abbas & quilibet prælatus secularis potest deponi, si est dilapidator bonorum monasterij, uel si sit incontinens, uel ratione maioris officii.*
7 *Religiosus, qui profitetur sub conditione, ut possit retinere bona sua, intelligitur quoad vsumfructum.*
8 *Relictum factum religioso cum conditione, ut non quæratur monasterio, an valeat.*
Papa non potest facere, ut monachus habeat proprium.
9 *Abbas solus potest remouere monachum electum ad aliquod officium per ipsum & conuentum simul, quia*
Monachus non potest inuito Abbate tenere aliquam administrationem. 11.
10 *Monasterium, si subiacet episcopo, electio Abbatis spectat ad ipsum, uel aliter superiori, cui subiacet.*
Electio facta de indigno transfert potestatem eligendi in superiorem.

CAP. II.

Monachi. Habet plura dicta, ideo cõiter non summat, sed ꝓhendendo substantiã, põt sic summari. Monachi non dẽnt poni singuli ꝑ parochias, hoc primo. Si ꝑ monachatu aliq̃ datur, receptus a sacris ordinibus prohibetur,
1 & recipiens ab officio suspenditur. hoc secundo. Monachus ꝓha
a bens peculium sine licentia Abbatis, [a] ab altaris cõione remouetur, & sic decedens, sepultura & fratrũ cõione priuat. hoc tertio. Si pecunia ꝓferꝫ ꝑ habendo aliq̃ officiũ in monasterio, dans et recipiẽs deponũt. hoc quarto. In prioratib. ꝙuetualib., ꝑ electiõe istituti, ñ sũt remouẽdi sine cã rõnabili & de cã rõnabili tria ponit exẽpla, & hoc dicit vsq; ad fi. Et ut patet per ſupradicta. quinque sunt dicta. Secũdũ ibi, [Si quis] Tertiũ ibi, [Qui vero.] Quartũ ibi, [Prioratus.] Quintũ ibi, [Priores.] Casus li. Statuit Late. Cõciliũ, q̃ monachi ꝑcio nõ recipiantur in monasteriis. nec soli per parochias habitent, qa væ soli, qa nõ est q̃ subleuet eũ, si ceciderit, & qui dederit, & qui receperit, puniat. Qui uero peculium habuerit, nisi forte ab abbate fuerit ei pro iniuncta administratione ꝑmissum, a cõione remoueatur altaris; & q̃ cũ peculio in extremis inuentus fuerit, & nõ restituerit, nec obligatio ꝑ eo fiat, nec inter Fratres accipiat sepulturam, quod intelligendũ est de omnibus religiosis. Abbas aũt, q̃ ista diligenter non cauerit, officii sui iacturã se nouerit incursurũ. Itẽ nullũ officium precio alicui ꝓcedatur; alioquin dãtes & accipiẽtes a ministerio fiãt eccle
2 siastico alieni. In fi. dicit, q̃ Priores, qui per electionem canonicã capituli sui fuerint instituti, non mutentur, nec remoueantur,
b nisi pro manifesta cã. B. † No. j. q̃ ius monachatus est q̃d ſpuale, qđ patet ex eo, quia simoniã [b] ꝑmittit, si ꝑ eo iure obtinendo ali quid tẽporale dat, & idẽ in monialibus. De quo dic, vt latius legi. & no. in c. q̃n, & c. veniens, & c. dilectus, ℑ. de simo. Et ex hoc infertur, q̃ monachatus nõ est simplex votum, prout no. a plerisq;, in cle. & si principalis, de rescr. Nã ꝑ receptionẽ canonicã, acquirit
3 ius ſpuale in collegio. † Nõ. 2. q̃ monachus non dẽt ꝓstitui sine socio sui ordinis in ecclesia parochiali. Sed hoc intellige, q̃n eccl. parochialis est subiecta monasterio, ita q̃ illa nõ desinit esse obedientialis monasterii. Secus dic, si religiosus promouetur tanq̃ q libet clericus secularis ad ecclesiã parochialẽ. Nã tunc, cũ desinit esse monachus monasterii, nec vllã habeat amplius cõionẽ cum primo monasterio, vt in c. ne pro cuiuslibet. 16. q. 1. non tenetur Abbas sibi dare socium. Sic notanter dicit gl. q̃ tẽnebis menti in cle. ne in agro. §. ad hæc. in uer. ad clauſtrũ, eo. tit. de quo dicet latius, ℑ. eo. c. quod Dei. No. 3. q̃ nullus religiosus cuiuscunq; ordi
c nis põt habere peculiũ. [c] & capit hic peculiũ, ꝑ ꝓprio, seu ꝓprieta te. simile in l. cogi, ff. ad Treb. & intellige de religiosis stricte sumptis, i. qui, ꝑsitent illa tria substantialia regulæ, paupertatem, obedientiã, & castitatem, ℑ. eo. c. cum ad monasterium. Nã isti dicun
4 tur ꝓprie, & stricte religiosi, vt dixi §. de reg. sup rub. † Itẽ no. q̃ re
d gulariter religiosi [d] pñt ex licẽtia abbatis habere peculium, seu ad ministrationem peculii. Quod intellige pro utilitate monasterii, uel alendo se ipsum, vt in c. insinuante. infra qui clerici, vel vouen. vbi bon. text. Secus autem, si uellet habere, ut disponeret ad libitum; quia tunc Abbas non posset sibi hoc concedere, quinimmo nec Papa, vt videbis in d. c. cum ad monasterium, in fi.

ADDITIONES.

a ¶ Sine licentia Abb. Adde, quid si eius oculis conniuentibus. Vide Bal. in l. 1. q. 7. C. de his, quæ pœ. no. & in c. quanto, quod ad hoc all. supra de offi. ord

b Seb. Sap. ¶ Simoniã. Vide d. Abba. declarantem in c. non satis, in 1. no. infra de simo.

c ¶ Peculium. Et adde hic Bal. in l. fi. in fi. C. quod cum eo. ubi dicit, quod monachi possunt habere peculium, maxime si habent prioratus obedientiarios, uel manuales. & alle. c. quanto, de offi. ord.

d Seb. Sap. ¶ Religiosi. Vide Abb. in c. ex par. Aſten. ſup. de concess. præb. Cors. in repertorio ad Abb. col. pe. uer. abb. an possit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

5 in fi.† Item no. in ver. [Abbas aũt.] q̃ pp negligentiam Abbas po
test deponi, ad idem vide bon. tex. 18. q. 2. c. si quis Abbas. No. in
ver. [Prioratus.] pœnam religiosorũ cõferentium prioratus, seu
alia officia interuẽtione pecuniæ. Nã dantes & recipientes dẽt
deponi. No. in ver. [Priores.] q̃ eccl. regularis, q̃ gubernatur offi-
cio Prioris, licet sit alteri subiecta, tñ debet habere electionem sui
prioris. Item no. q̃ plati regulares cõiter sunt ppetui, ex quo eli-
guñt per electionem suorũ capitulorum. Quodlibet ergo colle
giũ siue regulare, siue seculare habet electionẽ sui prælati vt hic,
6 & ſ. de ele. & in c. ꝓgregatio. 16. q. fi.† Item no. tres cãs habiles ad
depositionẽ prælati regularis. Prima, si prælatus est dilapidator
bonorũ monasterii. Secunda, si incõtinenter viuit. Et põdera, q̃
sola incõtinentia, absq; alia qualitate delicti est sufficiens ad de-
positionem prelati regularis. Quid aũt in prelato seculari? Dic vt
leg. & no. in c. à multis. de ẽta. & qual. & c. ex parte Adę, ſ. de test.
dico plene in c. at si clerici, de iud. Tertio, cũ instat necessitas ma
ioris officij. Et ex hoc no. q̃ prælatus intuitu maioris officij, regu
lariter põt transferri inuitus. Et regulariter, an & qñ possit præla
tus inuitus transferri, no. in c. fi. ſ. de post. præl. & c. quæsitũ, de re
rũ permu. In gl. in ver. [Parochialis] in fi. & de hoc dic latius, vt di
cã ī. eo. c. quod Dei. & vide gl. 1. in cle. 1. de ele. In gl. in ver. admi-
nistratione, ibi, [De viduis.] gl nõ soluit hoc ꝺrium. sed Host. di-
cit, q̃ nõ loquitur de ꝓfessis, sed de quibusdã nõ habentib. regu-
lã approbatam, vt sunt Beguinę & similes, de quibus in c. indem-
nitatibus, in fi. de ele. lib. 6. & in cle. attendentes, de statu reg. Vel
dic, q̃ pñt habere vsumfructũ rerum ex permissione superioris,
vt le. & no. in c. insinuante, prę̃l. Et in fi. gl. hoc c. dudũ, solet alle-
gari, & ꝑ & ꝺ in hac mã. Sed in veritate nihil probat, vt ibi no. Io.
An. quia nõ ꝓstat, q̃ hospitale, de quo ibi, haberet regulã religio-
sorũ. Et de hac quæstione aliqua tangunt hic Doc. Sed plenissi-
me vide in c. fi. de ꝺ. appos. vbi dicetur, & per legistas in auth. in-
gressi, C. de sacrosc. eccl. † Vbi ponit Bar. notabile dictũ inter cæ-
tera, q̃ si quis ꝓfiteatur, ea ꝺditione, vt possit retinere bona sua,
dẽt intelligi quoad vsumfructũ, vt sic res intelligatur fm subie-
8 ctã mãm, ad hoc bonus tex. in simili in l. si vno. ff. locati.† Sed vltra
a Doc. hic quæritur de notabili quæstione. a Pone, q̃ religioso ali-
quid relinquatur à ꝓsanguineo, vel amico, cũ hoc, vt nihil acqui
rat monasterio, nunquid valeat relictũ. Et vr̃ q̃ non, quia ꝓtinet
in se repugnantiã. Nã si relinquat religioso; ergo necessario mo-
nasterio. 18. q. 1. c. vnico. Nã si quid relinquitur seruo, immediate
ius acquirit dño, ita q̃ per momentũ ius nõ ꝓsistit in persona ser
ui, vt l. placet, ff. de acqui. her. religiosus aũt est magis astrictus mo
nasterio, q̃ seruus dño. seruitus. n. ſpiritualis dr̃ strictior. 54. di. in c.
multos. Et vide in simili per Inn. & alios in c. ī presentia, de ꝓba. er
go tale relictũ nõ dẽt valere ſaltẽ quoad sui formã, ar. in c. solici-
tudinẽ, de app. & in reg. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. & hanc q̃
stionẽ habui de facto, & reperi Bar. specifice eã tangentẽ in auth.
excipit, C. de bon. quæ lib. vbi ꝺcludit, q̃ ut relictũ naleat, debent
illa verba intelligi, ut nihil acquirat monasterio, respectu utilita
tis, non aũt respectu iuris. & est sensus. ut monasteriũ ꝑmittat ꝺ
niuentibus oculis illũ habere administrationẽ relicti, sicut & ser
uus dr̃ habere propriũ, ut in l. 3. ff. de manumiſ. & facit qđ legitur,
& no. in l. Lucius, §. tres hæredes, ff. ad Treb. Hoc dictũ, ut salua sit
Bar. authoritas, intelligerẽ, qñ religiosus haberet administratio-
nẽ illius relicti in casu licito, puta, ut dispensaret ad pios usus, qđ
est licitũ ẽt religioso, ut in c. 2. de testa. li. 6. Vel ut ꝙertat ad usum
uestimentorũ, uel librorũ, indirecte tñ his ultimis casibus aliqua
utilitas acquirit monasterio; q̃ releuat ab eis onerib. nõ tñ dẽt
intelligi. ut ad libitũ religiosus illa bona administraret tanq̃ pro-
pria, q̃ ẽt Papa hoc facere nõ posset, ut in d. c. cũ ad monasteriũ.
Sed quærir̃, & est dubiũ, fm Bar. quid si Abbas nollet ꝓsentire, ut
iste habeat administrationẽ? Credo, q̃ relictũ nõ valeat ex de fe-
ctu ꝺditionis, q̃ sic remanebit penes grauatũ. l. unica. C. de cadu.
toll. In gl. pen. ibi. [Qui per electionẽ canonicã nõ creanr̃.] Ego
intelligo istũ tex. in collegio regulari, qđ gubernat officio Prio-
ris, q̃ est ibi loco Abbatis. Nã talis dr̃ Prior ꝙuentualis, & habet
dignitatẽ, ut in c. nisi, de præb. uũ quemadmodũ Abbas nõ est re
mouibilis sine cã, ita nec Prior, ut in c. nullã. 18. q. 2. Sed si in mo-
nasterio, ubi est Abbas, eligit Claustralis Prior ꝑ Capitulũ, Abba
te ꝓsentiente, nõ puto hunc tex. in tali locũ uẽdicare; q̃ cũ ille sit
monachus Abbatis, nõ põt inuito Abbate tenere aliquod offi-
ciũ in monasterio, ut in d. c. cũ ad monasteriũ, in §. nec alicui, cũ
ſeq. quinimmo nec Abbas põt in suo monasterio in perpetuũ ꝑ-
stituere aliquẽ officialẽ, q̃ a est ꝺ ius, ut in d. §. nec alicui. licet non
9 possit remoueri, ut in d. c. cũ ad monasteriũ. † Et hoc tacite sen-
tit Fed. ꝺ 119. ubi ponit uerbũ notabile, dicens, q̃ licet Abbas, &
ꝙuentus cõiẽat alicui Prioratũ, uel aliq̃ administrationẽ, põt ni-
hilominus solus Abbas illũ remouere, q̃ impossibile est, q̃ sit
monachus monasterij, & qđ inuito Abbate possit tenere aliquã
10 administrationẽ, ut in d. c. nullã, & d. §. nec alicui. † Ad quẽ aũt ꝑ-
tineat institutio, seu ꝺfirmatio electionis Prioris, Doc. simplici-
ter dñt, q̃ ad Epm. Sed dic tu latius, q̃ aut monasteriũ est imme-
diate subiectũ Epo, & tunc ꝺfirmatio illius ꝓlati quocunq; no-
mine cẽseat, ſpectat ad epm, uide tex. cũ gl. in c. 2. 18. q. 2. & si tũc
isti de collegio negligunt eligere, uel eligunt indignum, potestas
deuoluitur ad Epm, ut in d. c. 2. & c. ne pro defectu, ſ. de elec. Aut
monasteriũ est subiectum alteri monasterio; & tunc potestas
spectat ad Abbatẽ maioris monasterii, ut hic in §. prioratus quo-
11 que, & d. §. nec alicui. † Sed quæro, quid si ad Epm solum spectat
collatio archidiaconatus, q̃ esse põt. ut in d. c. 1. 60. dis. nunquid
poterit Eps remouere Archidiaconũ ad libitum, sicut remouet
Abbas Priorẽ, quẽ ipse solus deputat ī alio monasterio? Doc. hic,
q̃ nõ; & bene, ga bñficia secularia sunt ꝑpetua. unde sine cã insti
tuti nõ debent remoueri. 56. di. c. satis peruersum. Immo cã dẽt
esse grauis, ut est tex. no. 16. q. 7. c. inuentũ. sed religiosi nõ habẽt
ita latum ius in beneficijs eorum, ut in c. ꝑ tuas, ī. de sim. Sed ego
reddo aliã rõnem meliorem. Nam & regulares sunt perpetui, qñ
sunt principales prelati, ut hic, in §. Priores. Tunc autem sunt re-
mouibiles, qñ non desinunt esse monachi Prioris monasterii,
sed existunt sub obedientia Prioris Abbatis; unde cum isti non
habeant uelle, neq; nolle, non possunt resistere reuocationi Ab
batis, & de istis proprie loquunt iura ꝺria. An autem peccet Ab
bas reuocando sine causa, uide per Io. And. in c. cum singula, de
præb. lib. 6. in nouel. & d. c. insinuante. Abb.

ADDITIO.

a ¶ De hac quæstione vide plenissime per Arch. in c. nemo potest. 8. q. de regi-
iur. in 6. Et eam disputauit Bar. in disputatione sua, incip. quidam reliquit
& donauit. & pulchre per Bal. in l. 1. C. de his quæ pœn. no. in 3. col. uer. q.
quæritur. Et adde hic Arch in c. ingredientibus, 19. q. 3. vbi dicit, q̃ si testa-
tor reliquit tale quid monacho, ita tamen, q̃ Abbas ei non faciat molestiã
alias reliquit Titio extraneo, competit petitio, si Abbas eum monachum
molestat super relicto. & hoc dicit arg. eius, quod leg. & no. in l. Lucius, ff. ad
Treb. De ista qõ. vide vltra alle. per istum Bar. in l. ſi alien. in prin. ff. de har-
insti. & Fed. in consi. suo 4. inc. testator, per Aug. & Lud. Rom. in l. si posse-
sio quoque, § 1. ff. de acq. poss. per d. Ant. in c. clerici, supra de iu & in c. cum
ad monaſter si. in 2. col. ver. idẽ dicere uidetur, inf. eo. Adde eundẽ cõsi. 44.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium concessum alicui ordini propter arduitatem regulę, perditur, si regula non obseruatur.*
2 *Clerici negotiantes, non gaudent priuilegio ecclesiastico in bonis patrimonialibus.*
3 *Religiosus non potest se transferre ad regulam arctiorem, sine superioris authoritate.*
4 *Collegium si est dissolutum, quid est faciendum de bonis suis.*
Religiosus recedens a monasterio, an debeat rehabere id, quod contulit.
Fratres Minores, quibus est aliquid relictum, quod tenere non possunt, debent illud vendere, vel mutare, vel in elemosynam erogare.

CAP. III.

1 **Recolentes.** Monet Cistercienses, ut seruent regulã fm primeuam institutionẽ. h. d. primo; & secundo dicit, q̃ domus religiosa aggregata Cistercien sibus, eorum mores seruare tenet. h. d. secundo. Diuiditur in quatuor. Primo Cistercien siũ ordo fm antiqua tpa multipliciter cõmen datur. Secundo modernis tpibus ꝺsideratis repræhenditur. Tertio, ut Cistercienses suis terminis sint ꝺtenti, monent. Quarto, q̃ domus eis aggregatę debeãt se morib. istis ꝺformare, instituunt. Secunda, ibi, [Dolentes.] Tertia, ibi. [Ideo,] Quarta, ibi, [Cæterũ.] Casus lit. Abbas, & quentus Cistercien sis ordinis in multis rece-
2 serant à sua prima institutione, in uñ, ut multi ex illis ꝺ regulã or-
dinis sui uendicabant sibi uillas Ecclesię, & fidelitates, & alia quę
ab honestate regulari discrepant, de quib. dicit papa se ꝺdolere,
unde mandat eis, quatenus domus illorum suis terminis sint ꝺ-
tentæ, fm quod a prima sui origine sunt fundatæ, & si qui suas in
tentiones reliquerint, & cõuertere ad omnia iura aliorum mo-
nasteriorum se uoluerint, oportebit eos iure cõi censeri; quia di-
gnum est, ut qui similem cum aliis susciꝑunt uitam, similem sen
tiant in legibus disciplinam. In fine dicit, q̃ domus aliæ, quæ ad
istorũ ordinem sunt translatæ, uel se transtulerint, institutis om-
nibus istorum se cõforment. B. No. i. multa interdicta ordini Ci-
stercien si, & inter cętera no. q̃ non pñt illi de illo ordine possidę
re uillas Et dic villas, i. loca cũ iurisdõne, unde non pñt hr̃e castra.
uel loca, & similia. Agros autem, seu reliquas possessiones priua-
tas retinere pñt, nec possunt obtinere ecclesias, nec altaria; & in
hoc differunt a monachis nigris, ad hoc c. auditis, de præscr. & c.
dilectus. de off. ord. Scẽo no. in uer. [Si.n.] q̃ priuilegiũ certo or-
dini tributũ pp arctitudinẽ uitæ ipsius, perdit, si non seruat regu
la instituta antiqtus. Facit qđ in simili dr̃ de clericis negotianti-
bus, ut nõ gaudeãt priuilegio in bonis patrimonialib. de quo dic,
2 ut in c. fi. de uita & honest. cler. facit 16. q. j. c. generaliter.† Itẽ no.
in uer. [Cæterũ.] q̃ domus religiosa põt se ex toto trãsferre ad re
ligionẽ arctiorẽ alterius ordinis, sed hoc intellige authoritate su-
perioris interueniente, puta Epi, ut in c. ficut, de exce. prę̃la. unde
qđ no. in c. cũ dilectus, qđ met. cau. Item no. quẽ posse acquire-
re dñium illius rei, q̃ tenere non potest. Nam, ut hic uides, Cister
cienses acquisiuerunt hic bona eis interdicta, & mãdatur eis ut
illa commutent cum alijs eis non interdictis. Ex quo infer. q̃ si
legaꝫ alicui collegio res, q̃ ipsi tenere non possunt; non utiliter
legatũ, sed possunt illam capere, ut cõmutent cum alia re, uel illã
uendant, ex quo rõne delicti non sunt incapaces, q̃ hoc l. apud Iu
lianum. in fi. cum l. seq. ff. de leg. i. & uide gl. in c. j. de exce. prę̃l. lib.
3 6. Vltimo no. ex isto tex. ar. fm Vin. q̃ intrans hodie monasteriũ,
hẽt tantã participationem bonorũ, quantam ille, qui intrauit lõ
go tpe. facit tex. in uer. quia dignũ est, qđ põt satis admitti in ec-
clesiis regularib. ga inter religiosos non dẽt notari diuersitas. c.
fi. j. eo. & no. hoc dictum. Secus credo in secularib. ecclesiis, quia
aliter in uestibus dẽt honorari ꝓstitutus in dignitate, uel maior ī
institutione, q̃ minor, vt sentit Inn. in c. cum oẽs, de const. vbi vi-
de. Dicit. n. Vin. & post eũ Io. An. q̃ dictum arg. q̃ si collegiũ dis-
solueretur, bona diuiderenr̃ æqualiter inter illos collegiatos. 18.
q. 2. in c. nullo, sed si collegio remanente, aliqs inde exiret, solũ re-
petiret, q̃ secum portauit, vt in c. quod a te, de cle. coniu. & sic ꝯ-
muniter trãseũt hic Doc. Sed certe hęc dicta simpliciter intelle-
cta sunt falsa. Nam cum regulares nõ possint possidere bona in
particulari, nõ possunt ꝙsequi partem collegii eo dissoluto; ma-
xime qa talia bona nõ tribuunt ad vtilitatem singulorũ. Et ideo
distingue latius, assumendo aliqua dicta Bar. in l. fi. ff. de colle. illi-
4 cia. Dic ergo generaliter, cũ quæritur qd faciẽdũ est de bonis col
legii dissoluto collegio. Nã q̃dam sunt collegia, q̃ non pñt bona
possidere in particulari, vt religiosorum; & in illis bona remanẽt
apud superiorẽ collegii, q̃ disponet de illis bonis tanq̃ de uacãti-
bus, ar. in l. j. ff. de cura. bo. dam. & sic alias seruatum fuit in dissolu
tione collegii Templariorum. Non ob. c. in nullo, allegatum per
Host. quia dico. q̃ Io. quiẽ scum collegia sunt duplicia, in quo. s.
erant masculi & fęminæ, & dissoluunt ita, ut deinceps masculi fa
ciant collegiũ per se longe a collegio fœminarũ. Nã hoc casu cũ
collegia remaneant integra, & possint bona possidere, bona q̃
erant communia, diuiduntur inter ista duo collegia, & iste est ꝓ
prie casus illius c. Secus, qñ collegium pp psonas ex toto dissol-
uereꝫ, qa nulla ꝑsona est capax. Itẽ faciat rõ, q̃ subiicia in sequẽti
membro. Quædã sunt collegia, q̃ pñt possidere bona, ẽt in parti-
culari, vt clericorũ secularium, & dissoluto collegio poterit q̃q;
habere, qđ ꝺtulit, ar. in l. j. ff. de colle. illic. & d. c. q̃ a te. Sed bona
collegii remanebunt apud superiorem, ex quo illa bona sunt tri
buta collegio pp officiũ diuinũ. Nã sublato labore tollitur & ꝑ-
mium. l. Seio ff. de annu. lega. Qñq; hæc collegia habent bona pp
utilitatẽ publicã, ut est hospitale deputatum ad vsum pietatis, &
tunc idẽ dicendum, qđ ſ. q̃ bona nõ diuiduntur inter collegiatos.
Qñq; hæc collegia habent bona ad vsum singulorum, vt qa q̃q;
ꝺtulit ꝑ uictu cõi; & tunc collegio dissoluto, bona diuiduntur ꝛ
collegiatos. l. 3. ff. de colle. illic. Idẽ, si collegium hẽt bona pp one-
ra incumbentia ipsi collegio, vt in d. l. 3. Nã, ex quo bona nõ fue-
runt collegio deputata pp publicã vtilitatẽ, sed principaliter pp
vtilitatẽ singulorũ, vel ipsius corporis, dẽnt bona inter eos diui-
di. Et de hoc vide quod no. Inn. in c. dilecta. de excess. ꝑla. Et sic li-
mita fm q̃ dicta primũ dictũ Doc. Quoad fm, nunqd religiosus
recedens de monasterio debeat habere quod ꝺtulit. Dic, vt dixi
plenissime in d. c. q̃ a te. In gl. in ver. altaria, in fi. vel fm Doc. intelli
git de aliis reddit ibus ex altari, pueniẽtib. & istud plus placet. Nã
in q̃busdam ecclesiis sunt altaria dotata, ita quod sunt bñficia
simplicia: hæc. n interdicuntur Cisterciẽsib. In gl. in uer. [Iustina-
5 rias.] in fi. uel expone fm Doc. i. pecunias ex iustitijs, bseu ex ꝺdem
natione pueníentes, de off. or. c. cum dilectus. Sed monachi nigri
possunt habere. si habent iurisdictionem temporalẽ, in d. c. dile-
ctus. In gl. in ver. [Cõmutatis.] In fi. Quid aũt si non possunt cõ-
mutare, vel nõ reperiunt emptor̃? Dicit Inn. q̃ dẽnt ex eis face-
re eleemosinã, vel eã abiicere ex quo non possunt illa tenere fm
6 regulam. Ex hoc infero, q̃ si Fratribus Minoribus† relinquantur
res immobiles & non possunt inuenire emptorem, vel eas com-
mutare, tenentur eas dare pro Deo, vel a se aliter abiicere.

ADDITIONES.

a Sab. Sap. ¶ De colleg. illic. Vide remissiue per Alex. in l. inter stipulatẽ. §. sacrã,
in fi. ff. de uer. ob. & in l. si grege, ff. de leg. 1. cũ multis allegatis per Fel. in
c. cum ſilecta, col. vl. ver. destructo monasterio, sup. de resc.
b ex iuuentis. Adde sing. Rom. ubi dicit, q̃ iudex ecclesiasticus potest ponere
pœnam pecuniariam, cuius medietas erit sua, alia ecclesiæ.
Zac. ¶ Adde quod uolunt allegare Ro. in suo 4. inci. sed posito casu, de quo
no. in apost. ad istum in cur clericorum, in fi. an apo. in ver. pœnam pecu-
niariam; post alios. sup. de nita & ho. cler.

SVMMARIVM.

1 *Monachus si reperitur habere proprium, & nolit dimittere, est priuandus ecclesiastica sepultura, & si ibi fuerit sepultus, debet exhumari.*
2 *Usurarius sepultus in ecclesiastica sepultura, debet inde exhumari.*

CAP. IIII.

1 **Super.** † Regularis canonicus, qui non resignauit, ꝑriũ in
morte non dẽt in cęmeterio sepeliri, & si de facto
sepultus fuit, inde dẽt exhumari, si sine scandalo fieri põt. Cõmu
nis diuisio. Scda ibi, [Inquisitionl] q̃ prorogat. ibi, [Hoc aũt.] Ca-
sus li. Quidã canonicus regularis in articulo mortis agens, licet a
priore cõmonitus, ꝑriũ qđ ꝛ̃ram latenter habuerat, noluit resi
gnare, & sic diẽ clausit extremũ, & fuit inter alios Fratres tradit⁹
sepulturæ. Quærebat a domino Papa, qđ de isto esset faciendũ.
Rñdet Papa, q̃ ille canonicus nõ tũ fuit Christiana sepultura pri
uãdus, sed ẽt, si sine scandalo maximo fieri potuerit, de ipsa proii-
ci dignus est ecclesia. Hoc aũt cũ forte ꝺtigerit. in simili. est agẽ
dum. B. No. quod canonici regulares non debent hẽre bona in
particulari. Nam profitentur tria substantialia regulę, sicut mo-
2 nachi.† No. ar. q̃ usurarius sepultus in cæmeterio, dẽt inde exhu-
mari, si sine scãdalo fieri põt, alias secus. Et ex hoc no. q̃ rõne scã
dali euitandi relinquit corpus in cęmeterio ꝯ iuris dispõnem. Et
aduerte, q̃ licet litera hic loquat̃, qñ regularis fuit monitus in ar-
ticulo mortis, idẽ tñ dicit, si monitio nõ pcessisset; quia reperit
decessisse in peccato mortali, pp qđ dẽt priuari ecclesiastica se-
pultura, vt est tex. ſ. eo. ca. 2. Et qñ regularis dicatur habere pro
prium, dicam ī. eo. c. cum ad monasterium.

SVMMARIVM.

1 *Parochiani possunt insilare, vt habeant certum presbyterum eis gratum. Item vt deponatur, quando est malæ vitæ.*
2 *Monachorum appellatione in odiosis, non ueniunt canonici regulares, & in quibus æquiparentur.*
Acquiparati si sunt duo casus in multis, non tamen æquiparantur in exorbitantibus.
3 *Prædicare, dicitur officium, & ualet ad multa.*
4 *Renunciatio beneficij facta sine consensu superioris, an ualeat adeo, q̃ superior non possit reuocare, uel quod renuncians non possit se retrahere.*
5 *Monachi, vel canonici regulares, an, & quo casu possint promoueri ad dignitatem episcopalem, aut ad ecclesiam inferiorem.*
6 *Monachus vnius monasterii non potest eligi in Abbatem alterius habitus, uel religionis.*
7 *Monachus, uel alius religiosus, an possit præsentari per patronum ad ecclesiam parochialem.*
8 *Posse non dicitur, quod per dispensationem fieri potest.*
9 *Monachus dispensatus ad curam alicuius ecclesiæ parochialis, est solutus ab obedientia sui monasterii, nisi illa ecclesia sit sub protectione & obedientia ipsius monasterii.*
Monachus promotus ad curam alicuius ecclesiæ, an & quo casu debeat habere consocium.
10 *Vouens intrare religionem potest dispẽsari a Papa, ut efficiatur presbyter parochialis, quia isto casu uotum dispensatur in melius, quia fit si presbyter prodest sibi & aliis, si in monasterio, sibi soli.*
11 *Qualibet prælatus citra episcopum potest dimittere prælaturam, & intrare religionem.*
12 *Monachus non potest promoueri ad aliquam dignitatem, etiam in papatum sine licentia sui Abbatis, qui compellitur consentire, si utilitas uel necessitas suggerit ad promouendum.*
13 *Consensus qui requiritur ad aliquem actum, si negatur iniuste a debentib. consentire, iudex coget, uel ipse dabit.*

CAP. V.

Quod Dei. Canonicus regularis, potest præfici eccle
siæ parochiali, ẽt seculari, sed dẽt hẽre so-
cium secum sui ordinis, si commode fieri põt. Diuiditur in tres
partes. Primo exordium. Scdo facti narratio, & supplicatio. Ter-
tio supplicationis admissio cũ duplici motiuo. Secunda ibi, [Sa-
ne.] Tertia ibi, [Licet.] Casus li. Quidam Plebanus Sancti Gauini
desiderans ad frugem melioris vitę transire, renunciauit officiũ
Plebani, professionem faciens de sua conuersione, professionẽ
tñ solennem non fecit, nec habitũ assumpsit. Parochiani illius ꝙ-
derantes laudabilẽ administrationẽ ipsius, impetrauerunt a Flo-
rentino Epo, vt adhuc administraret ibidem, & hoc idẽ obti-
nuerunt a quodã legato. Apostoliçe sedis: postmodum petierũt
a Papa q̃ hoc ratum haberet. ꝓcipue cũ illud feciſſet de licentia
prioris Sancti Victoris. Super hoc rescribit Papa eidẽ Plebano,
dicens, q̃ licet in Cõcilio Lateran. de Monachis caueat, ne soli
p villas & oppida esse debeant, de regularibus tñ canonicis hoc
non cauẽt, qui. & si non putentur seiuncti a monachis; rãe tñ in-
seruiũt laxiori. Monachi per canones antiquos ad curã parochia
lium ecclarum ordinabantur, ex quo dẽnt officium predicatio
nis exercere, qđ priuilegiatũ est. Sic ergo annuit postulationi ꝑ
dictorum, vt ibi exerceat Plebani officium, qui vnum canonicũ
regularem, si fieri põt, hẽat secum. B. No. j. q̃ ex operibus quis
cognoscit, an timeat Deum. Nã per extrinseca cognoscuntur in
trinseca, arg. in cle. exiui, de uer. sig. Secundo no. quod licet cleri-
co resignare Plebanatum, vt intret religionem, ad hoc 19. q. 2. c.
1 duæ. secus in epo, vt in c. licet. de reg.† Tertio no. quod Parochia
ni possunt instare, vt habeant certum presbyterum eis gratũ. Eo
dem mõ possunt ĩstare fm Gof. ad eius depositionem, si male vi-
uit, quia eorum interest, ne sub malo pastore periculum incur-
rant, ar. 8. q. j. c. audacter. Host. hoc limitat, qñ ius patronatus spe-
ctat ad populum, alias non debet se impedire de electione recto
ris, vt in c. Ossius, & in c. Massana, de ele. Hoc dictum puto verum,
qñ instat iure ordinario, vt sic necessitetur eps admittere ꝑ eos
ꝓsentatum; sed per viã supplicationis possunt instare, vt habeant
eis benignum & gratum. ar. 61. dist. c. j. & sic intelligo istum text.
Itẽ no. ibi, [Florentino epo.] q̃ si religiosus unius diœcesis petit
ꝓmoueri ad aliã diœcesim, dispẽsatio fit p Epm loci, vbi petit pro
2 moueri.† Itẽ no. quod licet duo æquiparent, in multis tñ in exor
bitãtibus dispositio in vno non extenditur ad reliquũ. Ita vr̃ no.

Universidad de Deusto
Biblioteca

probare hæc litera; & facit, quod in odiosis appellatio monachorum non cõprehendit canonicos regulares. In ꝓrium tamen facit cap. 2. supra de postul. & dictum Hostien. hic, qui dicit, quod
2 monchi, [a] & canonici regulares in oĩbus æquiparant̃ prætert̃ in casibus exceptis. Sed hæc litera multũ sibi ꝺdicit in istis exorbitantibus, vñ vide quod dixi in d. c. 2. Item no. q᷑ officiũ ꝑsbyteri parochialis est ꝑdicare. Nam cũ ipsi habeant curã populi, tenent̃ eos instruere in ꝑdicationib. Hoc idẽ ꝓbatur in cle. dudũ, de sepul. & tene hanc regulã, qd qui nõ habet populũ, non põt ꝑdicare de iure cõi, vñ Fratres Mendicãtes hoc pñt ex priuilegio dictæ
3 cle. dudũ. † Itẽ no. ex hoc, & ex tex. q᷑ ꝑdicatio dr̃ officiũ, & sic vr̃ quod cui interdr̃ officiũ in genere, non põt ꝑdicare. facit qd̃ no. per gl. in cle. 1. j. de reg. Itẽ no. quod regulares pñt promoueri ad ecclesias curatas seculares principaliter p̃ p officiũ ꝑdicationis; & sic ꝓ bonũ curæ. Ex quo infero, quod si religiosus non est aptus ad ista, non posset licite promoueri. pro hoc qd̃ no. gl. in c. monachi vagantes. 16. q. 1. & tetigi in c. non est. s̃. de voto. In gl.
1. in fi. gl. ista non aperit, vtrũ iste esset religiosus per illã prouisionẽ. iõ dic, vt dicet cũ gl. ma. † In gl. 2. ibi, [Quantũ in se fuerit.] no.
4 gl. singularem, quam nescio alibi. Vult enim ex primo intellectu, quod prima renunciatio beneficij, facta sine ꝓsensu superioris,
b valeat tantum in præiudicium renunciantis, [b] vt non possit amplius ministrare sine nouo ꝓsensu superioris. Et pluries fui secutus istã gl. de qua ẽt magnum festũ faciebat d. Ant. Postea reperi eã non esse verã, & habes fere omnes Doc. in ꝓrium, vt Ioã. And. in c. quanto, de translat. ꝓlat. Host. in c. ex ore, de his, q̃ fi. ã maio. par. ca. & quasi cõem sniam, arg. c. quod in dubijs. et all. in gl. Allẽgo quasi pro casu simili. l. legatus. ff. de off. ꝓsid. vbi patet, q᷑ officiũ publicũ non põt quis à se abdicare ex priuata renũciatione. facit c. si diligenti, de fo. cõpe. Nã in cura exercenda non versatur vtilitas ſcerdotis, sed publica, ad hoc c. dudũ, el 2. de ele. & vr̃ bo. tex. in c. nisi, de renunc. in §. verũ, ibi, [Non debes deſerere ſponſam tuã &c.] Tenet ergo renunciatio in ꝓiudicium renunciãtis, quoad hoc, vt ſuperior possit eũ priuare ob delictũ ſuũ, vel habe
5 re eã ratã, quod latius dixi in d. c. quod in dubijs. † In gl. in ver. [Regimẽ.] ibi, [Litera ſequens ꝓrium innuit.] hic vr̃ gl. ſentire, q᷑ tam monachus, q̃ canonicus regularis de iure cõi, ſuadente neceſſitate, vel vtilitate, pñt ꝓmoueri ad eccleſias curatas ſeculares; ſed debent ſociũ ſui ordinis habere. Oppoſitũ multi tenuerunt, ſ. q᷑ ex diſpenſatione tm̃ ꝓmouetur, & facit hæc litera, inquantũ per viã ſupplicationis fuit prouiſum. Sed ut habeas dicta omnium, & maxime Cal. ſic diſtingue, q᷑ aut q̃ritur, nunquid regulares poſſint ꝓmoueri ad dignitatẽ ẽpalem, aut ad eccleſiã inferiorẽ. Primo caſu ſ̃m omnes, ꝓmoueri pñt, [c] tex. eſt in c. j. 18. q. j. & in cle-
c men. j. de electio. paret apertius in capit. ſi religioſus, & cap. quorundã. de ele. li. 6. Nam ibi eligunt̃ per canonicos in eos, ſi eĩ non eſſent habiles, de iure non eligerent̃, ſed poſtularent̃, vt in c. fi. de poſtul. ꝓlat. vñ ẽt Abbas, non obſtante vinculo dignitatis, põt eligi in eꝑm. vt in c. ſi abbate, de ele. lib. 6. & hoc ꝓceditur pp excellentiã ẽpalis dignitatis. Nam eos appellat̃ religioſus, vt in c. ex multa, s̃. de voto. Scdo caſu, aut eccleſia eſt collegiata, aut nõ. Primo caſu, aut q̃ritur de ꝓmotione ad canonicatũ, vel ad aliud bñficium ſimplex illius eccleſiæ collegiatæ; & ꝓmoueri non põt, vt in c. ſup eo. s̃. de reg. adeo, quod ſ̃m Cal. ẽt eos diſpenſare non põt vt religioſus ſit canonicus in eccleſia ſeculari. Nã ceſſat hoc priuilegiũ curæ, rõne cuius ꝓmittitur ꝓmotio ad eccleſiã ſeculariẽ, vt hic intelligit; niſi eccleſia cathedralis eſſet regularis. Nam tunc monachus vnius monaſterij põt ꝓmoueri, vt ſit canonicus in eccleſia cathedrali; & largo mõ monachi in tali eccleſia pñt appellari canonici: & ſic dẽt intelligi c. quorundã, cũ gl. 74. di. & c. 2.
57. di. vbi ẽt bo. gl. aut q̃ritur, nunq᷑ poſſit ꝓmoueri ad ipſam dignitatẽ eccleſiæ collegiatæ puta, vt ſit ꝑpoſitus, & in hoc ſunt variæ opiniones. Hoſt. hic tenet, q᷑ non põt fieri, niſi diſpenſatiue pp curæ neceſſitatẽ. Alij tenuerunt ꝺ, q᷑ ſicut põt promoueri in eꝑm in eccleſia ſeculari, ita & in præpoſitum eccleſiæ collegiatę. Io. Cal. ꝑ eandẽ rõnem poſt multa, tenet q᷑ ſine diſpenſatione non ꝓmouetur, qa homines diſparis ꝓfeſſionis non dẽnt in eodẽ collegio aſſociari, vt in c. in noua. 16. q. 7. & in cle. j. putat tm̃, q᷑ poterit ſtipulari, & eos poterit diſpenſare. Sed tu vide gl. in d. cle.
j. & ſatis põt teneri opinio ꝓria, cũ non reperiat̃ hoc iure ꝓhibitũ. Nã eadẽ eſt rõ in eꝑo, cum eos cũ ſuis canonicis facit vnũ corpus, vt in c. nouit. c. quanto, de his q̃ fi. ã pl. Vnde rõ curæ & ꝑdicationis militat hoc caſu, vt hic in tex. Et ad cle. j. dicendũ eſt, q᷑
6 ibi loquit̃, vt non aggregent̃ in eodẽ monaſterio, † quia monachus vnius monaſterij non põt eligi in abbatem alterius habitus, vel religionis. c. in noua, loquitur, q̃n in codẽ collegio aggreganturæqualiter. Sed hic nos loquimur, q̃n eligitur in ꝑlatum, cum
7 tunc ſubſit pruilegium curæ, vel ꝑdicationis. † Secundo caſu, cũ q̃eritur de eccleſia non collegiata; & tunc ea aut non eſt curata; & religioſus [d] illam obtinere non põt; quia ceſſat rõ curæ. Aut eſt curata, & ſunt opiniones, vtrũ requiratur diſpenſatio, & cõiter tenetur, q᷑ de iure cõi poſſit promoueri. Hoc tenent hic etiã Hoſt. Io. An. & Car. qui dicunt eſſe neceſſarium, vt eꝑs in ꝓmotione vtatur verbis diſpenſationis. Hanc opi. tenet Fed. cõſ. 131.
Sed vide late per do. de Ro. dec. 144. vbi maior pars vr̃ deuiare ab hac ſñia: vnde tenent, q᷑ religioſus non poſſit ꝑſentari per patronũ ad eccleſiã parochialẽ. Sed vt dixi, cõis opi. eſt in oppoſitũ, & vr̃ tex. cum gl. in hac ſententia in c. parochia. 16. q. 1. Item adduco iſtũ tex. in arg. quia dr̃ hic, q᷑ monachi pñt ꝓmoueri, &c. vnde põ
8 dera verbũ, Poſſunt. † Illud n. quod põt per diſpenſationẽ, dr̃ heri non poſſe, no. Inn. in c. paſtoralis, de cã poſ. & prop. Facit c. faciat homo. 22. q. 2. Sed dubiũ eſt, an ſine ſocio poſſint ꝓmoueri, & in hac q̃ſtione ſunt variæ opi. Quidã dñt, q᷑ monachi non debent ſine ſocio ꝓmoueri; ſed regulares canonici ſic, niſi cõmode ſociũ ſuũ habere poſſint. Alij dñt, q᷑ idẽ in vtriſq;, vt data cõ-
9 moditate teneant habere ſocium. Io. An. hic & † clarius in c. ſi. de cap. mon. vr̃ velle. q᷑ ſi religioſus ꝓmouetur, non tenet̃ habere ſociũ: qa cũ abſoluatur a monaſterio, & nullã cõionem cũ eo amplius habeat, non tenet̃ abbas ſibi dare ſociũ. Sed ſi ꝓmouetur, vt obedientiarius monaſterij, puta ad eccleſiã ſubiectã monaſterio, ad quã ꝓſueuit monachus, ꝓmoueri, & ad libitũ reuocari; ſtic habent locũ iura, q̃ loquunt̃ de ſocio, & hoc ꝓfirmat Io. And. in gl. ſua, in cle. ne in agro. §. ad hæc, in ver. ad clauſtrũ, eo. ti. q᷑ opi. plu-
ries fui ſecutus, ſed ſibi multũ aperte reſiſtit iſte tex. Nã hic agebatur de ꝓmotione ꝑſonæ, & Papa allegat ꝺ illud Concilij Later. s̃. eo. c. 2. vbi diſponit, vt monachi ſinguli non ꝓmoueant̃, &c. Si-
n loquerẽt illa ꝓuiſio in obedientiariis, hic alle. nõ faceret ad propoſitũ, & fruſtra papa allegaret poſtmodum canones antiquos. Itẽ motiuum Io. An. põt ſaluari, vt abbas nõ teneat̃ dare ſocium; ſed tm̃ nõ tollit̃, phibitio iuris, vt aliter monachi nõ ꝓmoueant̃. Si ergo eꝑs vult eum ꝓmouere, ꝑuideat ſibi de ſocio. Vnde in hac mã dicerẽ, q᷑ ſi ꝓmouet̃ in clauſtralẽ, oĩno dẽt habere ſociũ, ſi eſt monachus; & ſi redditus eccleſiæ non ſufficiãt, ꝓ duob. dẽt eccleſia vniri. Vel ſerua qd̃ dr̃ in d. §. ad hęc. Si vero eccleſiæ non ſunt monaſterio, ſub mõ ꝑdicto ſubiectæ; & tũc de iure antiquo poterat ſolus monachus ꝓmoueri, vt in c. parochia. 16. q. 1. cum ſim. Sed de iure nouo nõ dẽnt ſingulariter ꝓmoueri, vt d. c. 2. s̃.
eo. & ꝓ hoc facit iſta litera, dũ dicit. [Quod quaſcunq; parochiales &c.] Vñ pondera verbũ, Quaſcunq;. Exceptio ergo Io. An. nõ probat iure, cũ includat ſub hac dictione vñ. Sed in canonico regulari ſatis põt dici, q᷑ põt habere ſociũ, ſi cõmode põt. Et in hoc erit dria inter canonicũ regularẽ, & monachũ, q᷑ aperte in hac mã vr̃ facere iſte tex. Et in fi. gl. habes ex iſta gl. duos ſtellectus ad tex. Primus, vt intelligat̃ de nõ ꝓfeſſo; tunc oporret ſtelligere, q᷑ iſte diſpẽſatiue fuit ꝓmotus in plebanũ, vt qa papa diſpẽſauit ſi illo voto ꝓ maius bonũ. † Et no. ſinguꝛ hunc ſtellectũ; qa neſcio
10 alibi, q᷑ cũ vouente intrare religionẽ, papa põt diſpẽſare, in voto nõ ꝓpleto, vt acceptet eccleſiã curatã, ꝓ maius bonũ; qa in hoc põt ſibi ꝑdeſſe, & alijs; ſed in monaſterio tm̃ ſ. bi. Et ſic ex gl. argue, q᷑ magis mereẽt ꝑſbyter parochialis, recte exercẽdo officium
11 ſuũ, q̃ ſimplex religioſus. † Sed ꝺ hoc inſurgit forte dubium. Nã ſi hoc eſt verum, quare ꝓmitt̃ ꝓlato citra eꝑm. dimittere ꝓlaturã, & intrare religionẽ, vt s̃. dixi in c. licet, de reg. Sol. ſuſtinendo primum dictum põt dici. q᷑ illud ꝓmittit̃, qa vita monaſtica eſt tutior. q̃ vita q̃ ſit in ſeculo: qa illa eſt periculoſior. vñ forte videt nõ poſſe in ſeculo ꝓficere. & charitas eſt fons ꝓprius, &c. vt in d. c.
licet. in fi. Secundus ſtellectus eſt, q᷑ iſte erat ꝓfeſſus; & placet hoc Laur. Nã forte fecit poſtea ꝓfeſſionẽ. Et mihi plus placet primus intellectus: nã papa arguit de iſto, ſicut de canonico regulari. Itẽ ad qd daret ſibi ſociũ regularẽ, cum ille remaneret ſine canoni
co ꝺ mentẽ huius c. Vnde põt intelligi, q᷑ iſte fecit ꝓfeſſionẽ tacitã, non faciendo mentionẽ de ſua q᷑erſione, & renunciando beneficio: vr̃. n. ex toto renunciare, & voluiſſe vitã mutare; vnde hr̃ pro religioſo; licet non fecerit ſolẽnem profeſſionẽ, nec mutauerit habitum. qd ſenſit tacite hic Hoſt. & facit c. ſtatuimus, de reg. Sed tunc obſtat tex. iſte in alio. Nã ſi erat canonicus, ſufficiebat diſpoſitio ſolius eꝑi; nec oportebat hoc impetrari à papa. Itẽ papa vtit̃ hic verbis gratioſis, & vr̃, q᷑ de iure nõ poterat ꝓmoueri. Sed tenẽdo alium intellectum põt dici, q᷑ iſta plebs erat collegiata: vnde erat opi. vtrum poſſent, ꝓmoueri, vt s̃. dixi. Vel hic dubitabat, q᷑ regulares non poſſent ꝓmoueri hodie ꝑ c. 2. s̃. eo. Sed
illud c. non obſt. quia non prohibet ſimpliciter, ſed ut non promoueantur ſinguli, & ꝓp has dubitationes petebatur iſta ꝓmo
12 tio gratioſe, & c. † Vlt. q̃ritur, nunquid religioſus poſſit promoueri ad eccleſiam ſecularem in caſibus ꝓmiſſis, ſine ſui Abbatis licen-

ccn-

ADDITIONES.

2 ¶Quod monachi. Vide d. Iaſ. in auth. ingreſſi, col. 4. uer. capio gl. 1 de ſacroſ. eccl. vbi tradit, quod licet differant monachi & canonici regulares, tamen diſpoſitio loquens de monachis, habet locum in canonicis regularibus.
b Zac. ¶In præiudicium renunciatis. Adde iſtum in c. ex inſinuatione, & quod ibi plene no. in apoſt. ad ipſum in ver. in maioribus ſuperioris. infra de iſtim.
c ¶Promoueri poſſunt. Tu dic hoc eſſe verum, etiam ſi ſit nouitius, vt ponit Arch. in c. nullus religioſus, & ibi gl. de ele. lib. 6. quod eſt verum, vt accepte electionem, cum ſui abbatis licentia, ut per gl. ibi, & Alex. in c. religioſus, eo. ti. & vtrum in profeſſo requiratur abbatis licentia, vide Car. in cle. ſi. de ele. & in cle. quod Dei, eo. ti. de ſtatu mona.
d ¶An religioſus poſſit præſentari, ſi quandoque contingat uidere. circa prædicta, uide gl. ſing. & ibi ſcribentes in cle. 1. de ele. ubi latiſſime.

cent a. Dicendum, q᷑ nõ, vt hr̃ in c. religioſus, de ele. li. 6. & 63. diſtin. c. i. & 2. imo nec in Papã, vt no. gl. in c. q̃ ſit, 18. q. 2. Si autẽ Ab-
bas non vult conſentire & vtilitas, ſeu neceſſitas ſuggerit, tunc põt compelli ad conſentiendum ſm Doct. p̃ p bonum publicũ, & facit c. nullus, de iurepa. Item ſuperior põt dare hanc licentiam.
11 † Et facit hoc ad aliam q̃nem quotidianam. Statuto cauetur, [a] vt minor 25. ann. non poſſit ſe maritare ſine conſenſu duorum agnatorum, vt viget in hac ciuitate. Puella eligit ſibi ꝑſonam ꝑdignum, ſi agnati ſine cã legitima no lunt conſentire, certe ꝑ ꝺi
b cta poſſunt compelli per ſuperiorem [b] ad conſentiendum, uel ſuperior ipſe dabit licẽtiam contrahendi, & hoc aperte in iſtis terminis tenet Bar. in l. ſi cum dotem. ff. ſol. mat. Sẽ tit in l. cum nõ ſolum. C. de bo. quæ li. & vide ad materiam per Bal. in l. in copulan-
dis. C. de nup. quod no. bene.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶Statuto cauetur. Vide Bal. in l. 1. col. ſi uerſic, ſed quid ſ̃ ſtatutum, C. qui adm. Roma in conſi. 36 & Abbatem in conſi. 65. col. 3. in 2. uol. 146 in d. l. 1. col. 9. & in l. bonorum, C. qui a ꝑm. Fel. in c. cum acceſſiſſent, col. 9. de cõſt. Alex. in conſi. 57. col. 2. in 1. uol. Bal. ouclum in trac. de dote. in 6. parte, pr. in. 16.
b ¶Poſſunt compelli per ſuperiorem. Adde hanc q. eſſe formatam in terminis per ſtam in c. 2. ux. nu. 2. & ibi poſui in apoſt. ad ipſum, in uerſi. ſtatuto cauetur. ſup. de cle. non reſi. deo.

SVMMARIVM.

1 Proprietatis appellatione, venit aliquando plenum dominium.
2 Poſſeſſionis appellatione, venit aliquando plenum dominium.
3 Monachus nõ acquirit ſibi relicta, uel legata, ſed ea quirunter monaſterio.
4 Monachus effectus Epiſcopus, an poſſit comedere carnes, uide remiſſiue.
5 Sanguine ſi quis minuitur 13. die Februarij, non poteſt illo anno ex febre perire.
6 Abbas poteſt eligi perpetuo aliquis in aliquo monaſterio, alia uero officia ſunt temporalia.
7 Obedire non tenemur etiam Papæ pro illicitis.
8 Religioſus debet profiteri tria, caſtitatem, paupertatem, & obedientiam.
9 Apoſtata dicitur qui libet religioſus, non obediens ſuperiori.
10 Monachus non dicitur habere proprium, quando adminiſtrat, uel expendit aliquid ex permiſſu Abbatis, puta ſi eſt in ſtudio, uel alio modo.
11 Abbas non tenetur ſtatutis factis per ſuum prædeceſſorem ſine conſenſu Epiſcopi, nu. 21.
12 Abbas ſolus poteſt contrauenire ſtatutis factis per ipſum, & conuentum, & quare.
13 Abbas non obligatur monacho, quin poſſit contrauenire.
14 Abbas renuncians, vtl depoſitus, an remaneat monachus monaſterij.
15 Sepultura debet carere, qui decedit cum peccato mortali, niſi in puncto mortis appareat aliqua contritio, nu. 15.
16 Monachus ex conſenſu Abbatis poteſt comedere carnes, qui ex cauſa poteſt concedere.
17 Poteſtas diſpenſandi conceſſa inferiori prælato citra Papam, intelligitur cũ cauſa hoc facere, alias cauſa non exiſtente, diſpenſatio non valet.
18 Monachi qui reperiuntur comedere carnes, quia diu in ipſorum monaſterio eſus carnium fuit in uſu, præſumuntur carnes comedere.
19 Diſpenſatio citra tas non põt fieri ab inferiore Eꝑo, niſi in caſibus expreſſis.
20 Abbas non debet remouere pro qualibet negligentia.
21 Papa poteſt diſpenſare contra uotum religionis, ex magna cauſa.
22 Monialis profeſſa poteſt contrahere matrimonium, ſi ex hoc poteſt uenire magna vtilitas reipubl. Chriſtianæ.
23 Papa non poteſt diſpenſare ſine cauſa contra ſubſtantialia regulæ, & ſi diſpenſauerit, non ualet.
24 Matrimonium contractum cum moniali ex diſpenſatione Papæ, tenet propter bonam fidem contrahentis cum moniali, ne decipiatur ex licentia Principis, ſed illa profeſſa non debet exigere debitum, ſed reddere.
25 Licentia non intelligitur regulata nuda uoluntate, ſed regulata ratione.

CAP. VI.

Cum ad monaſterium. Non põt ꝛgrue sũmari, ꝑ multitudinẽ dictorũ, ſed cape diuiſionẽ ꝑ ſumma. Diuidit. n. principaliter in quinq; ꝑtes. In prima tractat de veſtib. monachorũ. Secũda ibi, [Prohibemus,] de abdicatione ꝓprietatis. Tertia ibi, [In oratorio,] de ſilẽtio. Quarta ibi [In refectorio,] de cibis. In quita de officijs, ibi, [Tales.] Et primo ibi tractat de officiis ĩ gñe. Secũdo de clauſtrali Priore, ibi [Prior.] Tertio de abbate, ibi, [Abbas.]
Et firmatur hæc decr. ĩ cle. ne in agro, eo. ti. Caſus li. In c. iſto tra-
dit, qualiter monachi viuere debeãt, & qualiter ẽt ĩ alijs officijs, ꝺ ꝓlati, q̃ alij debeãt ſe hẽre. In fi. dicit, q᷑ Abbas cũ aliquo monacho diſpẽſare nõ põt, vt ꝓpriũ habeat, qa abdicatio ꝓprietatis, & cuſtodia caſtitatis, ita ſunt annexa regulæ monachi, vt ꝺ ea ſummus Põtifex nõ poſſit licentiã indulgere. B. † No. ibi, [Proprieta
te alĩ q̃.] q᷑ applone ꝓprietatis, venit q̃nq; plenũ dominiũ, & nõ ſolũ nudũ ꝓprietas ſicut applone poſſeſſionis, q̃nq; ſtelligit de ple
no dominio, vt in c. q̃n frequenter. §. q᷑ ſi, vt li. nõ ꝙt. Nã hic, phi
bet religioſis, nõ ſolũ ꝓprietas nuda, ſed dñiũ plenũ. Nã nec poſſeſſionẽ, nec vſumfr pñt habere, qđ intelligẽ, vt ꝺ. ſubiicia, et facit
cle. ecuis. §. cupientes, ver. verum, de ver. ſig. & 12. q. i. c. volo, & cnõ
dicentis. † No. i ver. [Vñ] ar. & quaſi expreſſum, q᷑ ſi aliq̃ legat religioſo, nõ dẽt illud capere ſine licẽtia ſuperioris; & q᷑ tale donatũ,
ſeu relictũ acquirit monaſterio. No. ibi. [Secũdum antiq̃ ꝓſuetudinẽ, ar. q᷑ in accidẽtalibus regulæ, licet multa ſint ſtatuta ꝑ rẽm, ſeu poſita, ꝓſuetudo tm̃ antiqua attendẽda eſt. Nã ſicut antiqua ꝓſuetudo immutat iuris diſponẽ, fortius põt immutare diſponẽtes, ita rem̃ nente in ſuis ſubſtãtialib. ita tm̃, q᷑ ꝓſuetudo nõ mul
tũ deuiet ab honeſtate, q᷑ hoc verbũ illud. qđ ſeq̃tur, Laudabiliter obſeruatũ, &c. Et facit tex. cũ gl. in cle, ne in agro, in ver. ꝓſue
3 uit, eo. ti. & qđ ſ̃ dicã. † No. in ver. [In refectorio, ꝺq᷑ monachis licet, ſãtẽ ex licentia Abbatis hẽre eſum carnium qđ an ſit uerũ ĩ-
a diſtincte, ſ̃ ubliciã. Et q᷑ in monacho facto Eꝑo, [a] vide bonã gl.
4 cũ tex. 16. q. 1. † No. in § porro. q᷑ religioſi licite vtunt̃ medicinis, & licite adhibent medicos. Et no. Ie minutione ſanguinis. & dicit Io. An. poſt Vin. q᷑ q᷑ minuit ſanguinẽ 13. Februarii, nõ põt illo anno decedere ex febrili diſtẽperantia; & h. d. ab Angelo fuit ſe reuelatum, & hoc obſeruabat Io. An. ſm do. Ant. ſed nõ ĩdigẽ-
ti, nõ eſt facile ꝓſulendũ, qa minuit vita ſm traditionẽ peritorũ.
25 † No. in § nec alicui, rem q̃ſilẽ, q᷑ in monaſterio. ꝓter Abbatẽ, nullũ officiũ eſt ppetuũ. Et no. q᷑ Papa hoc prohibet. Ex quo in-
fertur q᷑ Abbas non poteſt unũ prioratũ ꝑcedere ad vitã, quo-
minus poſſit reuocare, & de hoc aliq̃ ſ̃. † No. ibi, [Oẽs in oĩb.] q᷑ oẽs de monaſterio, ẽt ſi ſunt officiales, tenent̃ in oĩb. obedire Abbati, ſeu obtẽperare, & intelligẽ in oĩb. ſ̃ licitis. Nã in illicitis non tenent̃ r obedire Papæ, vt in ca. q᷑ reſiſtit, & in c. dñs. 11. q. 3.
19 † No. in ver. † Nec æſtimet] duo, q̃ ſunt de ſubſtantialib. rẽ monachalis, ut abdicatio ꝓprietatis & cuſtodia caſtitatis. Adde & tertiũ [obedientiam. ut no. in c. ex parte, s̃. de re. & in c. cum in c
cleſios de ma & obe. Vñ religioſus, q᷑ nõ ſubeſt obedientiæ Ab-
8 batis. dr̃ apoſtata, vide Innã c. fi. s̃. de re. Nunc ꝙro ꝑ declaratio-
b ne literæ circa primã partẽ, oñ dicat monachus hẽre ꝓpriũ: [b] Io. An. dicit, & cõiter Do. poſt eũ, q᷑ cũ non hẽt adminiſtrationẽ, & aliquid tenet illud celando Abbati; Vñ ſi hẽt adminiſtrationẽ, puta prioratum, vel eſt in ſtudio cum licentia ſuperioris, licite aliquid detinet. Vñ non dr̃ hẽre, ꝓprium, cum deſinet ſciente & patiente ſupiore, nec aliquid expẽdit ꝺ voluntatẽ ſuperioris, & id, quod deſinet, paratus eſt dimittere ad libitum ſuperioris. Nã idẽ vr̃ in ſenio, qui licet habeat peculium, ſeu ipſius adminiſtrationẽ ex ꝑmiſſione dñi, non ꝑ hoc dr̃ habere ꝓprietatẽ, ſeu dñiũ. Pro hoc l. q̃ Tuberonis. ff. de pecu. & his & ſimilib. licite detinet religioſus noĩe monaſterii. Imo in quibuſdã locis ſm Io. An. ſciente & patiẽte curia Romana, certum quid taxatur, ꝑ indumẽtis monachorum. & ſingulis aſſignatur ꝙertendum in ꝑdictã cãm. Sic ẽt in quibuſdã monaſteriis moniũ obſeruat, vt moniales habeant ſolum victum de monaſterio, & veſtimenta ſibi faciũt ex lucro manuũ ſuarum. Vñ religioſi capellã habentes, habent certã puiſionem ꝑ eorum neceſſarijs. Et nide ad ꝑdictã q᷑onẽ, q̃ diſputauit Io. An. in reg. non eſt obligatorium, li. 6. in Merc. Cõſtiũt tamen Doc. q᷑ ſine magna cã Abbas hoc nõ faciat: quia poſſet eſſe occaſio mali, nã ꝑdicta nõ ſunt de iure ap. ꝓbata. Nã ſurrogatum, ſortit̃ nãm illius, in cuius locum ſurrogatũ eſt, vt in c. eccleſia, vt li. pen. Iſtæ ergo pecuniæ ſuccedũt loco neceſſariorũ. Sed ꝺ principaliter q᷑ro in §. ne alicui. hic dr̃ q᷑ habens officiũ in
9 monaſterio, põt remoueri. † Quæro igit hic, ꝑ quẽ? Doc. hic vidẽtur ſentire, q᷑ ꝑ Abbatẽ ſolũ, facit c. monachi, s̃. eo. tenet Fed. ꝺſ. 252. vbi q̃rit de tali q᷑one. Abbas & ꝙuentus fecerunt ſtatutũ, ut iſti officiales, ſeu Priores, nõ poſſent reuocari, niſi ꝑ Abbatẽ, & ꝙuentũ, cui ſtatuto nõ authorizauit Eꝑs. Q᷑rit̃, nunquid Abbas ſucceſſor teneat̃ ad obſeruãtiã iſtius ſtatuti. Et ꝺcludit ibi, q᷑ nõ, quia nõ poterunt abbas & ꝙuẽtus ſtatuere in ꝓiudicium ſucceſſoris, arg. 17. q. 3. c. in venditionibus. & 12. q. 2. c. abbatibus. Facit, quia par in pare nõ hẽt imperium, vt in c. innotuit, de elec. l. ille a
quo. §. rempeſtiuũ. ff. ad Treb. nã cũ Abbas non poſſit ſibi ꝑfige re legem, a qua ſibi non liceat recedere, fortius nec ſucceſſori, ſm eum, & no. bñ ꝑdicta. † Ex quib. no. q᷑ Abbas, & ꝙuentus nõ
10 pñt facere ſtatutũ, q᷑ qđ ligẽt ſucceſſor, niſi Eꝑs, vel alĩ ſ̃ ꝓpriorauthorizauerit. † Sc̃ do no. q᷑ Abbas nõ ligat̃ ex ſuo ſtatuto, licet cũ
11 ꝙuẽtu illud fecerit, quomin̄ poterit ꝙuenire nã monachi nõ poſſit reſiſtere ſibi, cũ hẽnt obedire, & eorũ velle dẽpẽdeat a uolũtate Abbatis, vt̃ c. ſi religioſus, de ele. li. 6. & ĩ c. 2. de teſt. eo. li. & uide qđ no. Io. An. ĩ d. reg. nõ eſt obligatoriũ, ubi ſentit, q᷑ ẽt ſi Abbas iurauit ſeruare ſtatutum, nihilominus tenet reuocario, licet inci
dat in periuriũ. Et ex his infero ad id, qđ s̃. dixi, q᷑ ſi Abbas ꝑcedat Priori obediẽtiario, ſeu mãdatario, vt ad vitã teneat prioratũ, ſeu adminiſtrationẽ ſibi ꝑceſſam; põt nihilominus reuocare, quia non poteſt Abbas ſibi imponere legẽ, vt s̃. dixi, nec venire ꝺ diſpoſitionem huius §. itẽ difficultaret obedientia ex ꝙrio, pro hoc
12 l. interpoſita, C. de trãſa. † vbi patet, q᷑ dñs ex pacto non obligat ſeruo; & ſic Abbas non põt obligari monacho; & ſic aliãs in q̃-
13 ſtione facti rñdi. † Tertio & vlt. quæro in § q᷑ ſi ꝙaricator. Nunquid

ADDITIONES.

a Zachar. ¶In monacho facto Epiſcopo Adde quod no. in apo. ad iſtum in ca. per tuas, in fi. in uer. eligi, ſup. eo.
b Seb. Sap. ¶Proprium. Vide Fel. in c. cum M. Ferra. col. 14. uerſicu. ulteriꝰ, do. Abb. tangit, ſupra de conſt. Bal. in l. 1. in. 7. q. C. de his, quæ pœne nomi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a quid Abbas ª renunciãs abbatiæ, remaneat monachus monasterij? Et vr primo q sic, p istũ tex. nã Abbas depositus, remanet ibi monachus, ſm Host. qđ colligit ex isto tex. dũ dicit [Depositũ castigandũ ſm regulã] ergo idẽ in renunciãte, ne delinquens sit melioris ꝯditionis, g renuncians. Itẽ si diceremus oppositũ, iste remaneret monachus sine monasterio, & cũ non hẽat propriũ, cõpelleret mẽdicare in opprobriũ cleri, ℨ c. diaconi. 92. dist. Itẽ esset acephalus. i. sine capite, ℨ c. nulla. 93. di. Hanc q. disputauit Guido Mutinen. vt refert hic Io. An. & ꝯcludit post multa, istũ nõ remanere monachũ illius monasterij, sed sub obedientia Epi loci. Mouetur principaliter, quia ius monachatus, & ius Abbatiæ sunt diuersa. Nã monasteriũ obligat Abbati, vt patri, monacho vero, vt filio. Cũ ergo iste fuit ꝓmotus in Abbatẽ, renũciauit turi, & obligationi monachat', qđ q dẽ ius nõ põt de nouo reuiuiscere, alio non intercedente, de ꝛec. di. 4. c. q ris. Itẽ ex ℨrio sequeretur absurdũ. Pone, q in monasterio est statutus numerus monachorũ, puta duodenarius. Si. n. Abbas ibi remaneret monachus, & eligeret abbas alterius monasterij, numerus augeret: qđ est absurdũ, & ℨ statutũ. Itẽ idem posse ꝓtingere in renunciante secũdo & tertio. Nec ob. quod dr de mendicitate, vel q esset acephalus, q remanet iste sub disciplina Epi loci, & Eps sibi ꝓuidebit, arg. 82. di. c. i. & sic videret per has rõnes inferendũ ℨ opi. Host. q abbas depositus nõ remaneat monachus in illo monasterio. & Io. An. transit hic cũ illa opi. Gui. & vide latius de hac mã per Fede. consi. 19. vbi ampliat terminos q. ſrendo, quid si monachus monasterij exẽpti, ꝓmoueatur in abbatẽ alterius monasterij exẽpti, demũ renunciaret. Quæritur nũnqd remaneat monachus in primo monasterio, vel in ſcdo? Et si remaneat in secundo, qualẽ locũ & vocẽ habebit iste in choro &c. Et post multa cõcludit, q non remanet monachus, nec in primo, nec in ſcdo, sed sub obedientia Epi. licet fuerit abbas & monachus monasterij exẽpti, q a illa exẽptio cõpetebat rõne monasterii, & non psonæ. Et vr tacite ndere ad istũ tex. videlicet q depositus remanet in monasterio vbi deponitur, nõ vt ibi sit monachus, sed vt penitẽs. Nã & clerici seculares depositi includunr in monasterijs, non tñ p hoc habent ius monachatus, vt in c. tuę. ſ. depę. Et ꝓsupposito, q remaneret monachus secundi monasterii talis renuncias, dicit q dẽt habere primũ locũ, & primã vocẽ post abbatẽ subꝛstitutũ in reuerentiã primæ dignitatis. Pro hoc bñ facit in ar. l. fi. ff. de cu. & l. seruos, C. de q. st. & hoc notabis. Sed d. Ant. vr velle, q remaneat monachus istius monasterii vltimi, vbi deponit seu renũciat: q a licet ius monachatus possit esse sine iure Abbatiæ; non tñ ℨ; q a non põt esse abbas, quin sit monachus, facit c. fi. ſ. de simo. & c. nullus. de ele. lib. 6. vnde renunciatio respectu Abbatiæ, non debet extendi ℨ voluntatem renunciantis ad ius monachatus. Nec obstat illud absurdum ꝓsumptum, quia põt prouideri per superiorem, vt eligat abbas de eodem monasterio, vel q iste trãsferatur ad aliud monasterium; & hæc opi. tanq equissima mihi placet; licet cõis opinio sit in oppositum. Et hanc opinio. cõem vr sentire Io. de Lig. in d. cle. ne in agro, vbi ponit hęc dicta Fed. In gl. 2. in fi. Credo, q hodie non habet locũ hæc expulsio a monasterio, sed sit procedendũ, prout dr in d. c. fi. de reg. Nã illud c. fuit posterius, cũ sit Greg. ix. & prouidet circa eiectos, & fugitiuos, vt saltẽ casu, quo licita est expulsio, deputentur tales in ergastulo
14 intra septa monasterij, ne detur occasio vagandi, & dic, vt ibi. † In gl. in ver. [In sterquilinio] ibi, [Si in peccato mortali decesſit] No. rõnem huius gl. ex qua potes sumere regulã generalẽ, q decedẽs in peccato mortali, caret ecclesiastica sepultura; & idẽ no. gl. in
15 c. 2. ſ. eo. & vide qđ latius no. in c. ex parte, de sepul. † In ea. ibi, [De penitente.] no. ex hoc intellectu ad illud c. q cunq;. q si qs decedit ex facinoroso actu, si tñ in vltimo vitæ, seu in puncto mortis ostendit ꝓtritionẽ, nõ dẽt priuari sepul. facit c. à nobis. de sen. exc. Et põt hoc adduci p illis, q seipsos mortaliter vulnerãt. Nã si eos pẽnitet in pũcto mortis, non priuabunt sepul. facit c. põderet. 50. di. Et nõ itelligas, ſm Doc. q tota pecunia inuẽta apud religiosũ dẽt cũ eo sepeliri; sed aliq partẽ apponere in signũ ꝓditionis, seu
16 ad terrorẽ aliorũ. † In gl. in ver. [Indulgẽtiã.] ibi, [Quantũ ad esũ carniũ.] No. gl. & idẽ tenet Inn. & ob hoc ꝓuluit abbas, q si monachus uadat ad studiũ, q obtineat ab abbate suo ſspecialẽ licentiã quoad esum carniũ; aliãs nõ licerer, p hoc tex. ibi, [Nec extra refectoriũ &c.] ubi patet, q nec extra refectoriũ hoc licet, sine licentia superioris. Host. dicit, q hoc dictũ gl. non probat; qa iste uer. qq, nihil dicit de carnibus sed põt intelligi de aliis cibis delicatis; sed primũ dictũ est magis cõe; tñ non uideo in hoc magnam uim, qa tex. in uer. quanq, non dat istã ptatem abbati indistincte, sed dicit, put necessitas postulauerit, & c. nã ex cã necessitatis, puta qa delicatus, seu infirmus, ita q non põt esse ꝛtentus cõibus cibis, & hoc clare ꝓmittit ẽt regula. Nã uer. quanq, dẽt, ꝓprie intelligi in esu carniũ, cũ ueniat aduersatiue ad ꝓcedẽtia; & sic dẽt ad uersari in iure, & in facto. Ad idẽ finis c. q soluꝭ vr auferre abbati ptatẽ dispẽsandi cũ monacho, quoad sustãtialia regulæ. in accidẽ talib. ergo vr sibi ꝓmittere, p hoc allego bo. tex. cũ gl. no. 20. q. 4. c. fi. vbi patet, q in asperitate regulæ põt abbas gñaliter dispẽsare. Sed intellige, vt dixi, in dispẽsatione, q sit ex cã ꝓbabili, alias nõ dr
17 dispẽsatio, sed dissipatio; p hoc qđ no. gl. 1. q. 7. in c. regritis. & nisi rigor. † Et vide singulare dictũ Inn. hic, qđ tene mẽti. Dicit. n. q vbicũq; iferiori plato citra papã ꝓcedit prãs dispẽsandi, ꝛtelligit ex cã hoc facere, qa hoc importat tierbũ. dispensatio, aliãs cã nõ existente, non ualet dispensatio, ſm eũ, vel est retractanda. qđ t tñ no
18 tabis. † Sed q ritur de q stione quotidiana, quid in monasteriis, de quibus non est memoria an fuerit ibi licitus esus carnium, nec apparet de aliqua licentia superioris, nunquid licite sine pręcepto possint carnibus uti? Do. Card. dicit se ꝓsuluisse, q impune pũt uti donec monasteriũ aliter reformetur; qa ex quo isti non fuerunt authores, nec apparet ex qua cã hoc fuerit introductũ. põt præsumi, quod ex aliqua cã legitima, arg. in c. i. de præscr. lib. 6. Et idem potest dici de accidentalibus regulæ, superior tamen ex officio dẽt super his intendere. Et vide circa hoc, qđ dixi in c. Deus qui, de vita & honest. cler. & c. super eo, de regula. & ad mãm ꝓdictam vide Spe. in ti. de legato, §. sunt quoq; in mã dispẽsationũ, vbi ipse ponit trigẽta casus, in quibus abbas dispensat. † Et vide
19 singulare dictũ Inn. in c. 2. de eo, qui furtiue ordi. susc̃epit, vbi dicit, q regulariter inferior ẽpo non dispẽsat ℨ iis; nisi in casibus
20 a iure expressis, quod ꝓfirmat Doct. in c. fi. de postul. præla. † In gl. in uer. [Negligens] ibi, [Si est magna.] No. bene gl. q pro qualibet negligentia non dẽt remoueri prælatus, ẽt regularis, pro hoc allego tex. quasi expressum in c. fi. ſ. eo. in ver. quid si abbas. & vide qđ
21 no. 1. q. 1. c. quicquid. † In gl. fi. in fi. Inn. hic absolute ꝛcludit, q ex magna cã papa potest dispensare ℨ votum religionis, & fere oẽs Canonistæ sequunr hanc opi. Exemplũ magnæ cautæ, si aliquis Rex infidelis vellet redire ad fidẽ cum toto suo regno, si posset ducere monialem, filiam forte alicuius Regis, in vxorẽ. Nã eredendũ est hoc esse Deo carius, q ꝓtinentia vnius hominis. cum pro conseruatione rationalis creaturæ filiũ suũ exposuerit mor
ti. Nec est verum istum, cum quo dispensatur, peccare; imo magis meretur obtemperando ex causa vicario Iesu Christi, & ipsum offerendo in holocaustũ. Nã ipsum matrimoniũ est de in re diuino, & in vsu matrimonij est castitas, vt dicit tex. no. in c. Nicena. 31. dist. Item religio assumpsit substãtiam suã ex authoritate Rom. pontificis. ille ergo, qui concessit, potest dispensare. Sed
b beatus Tho. ᵇ in hoc variauit, sed vltimo tenet ℨrium. Sed Ioan. And. in Mer. hoc non obstante concludit cũ ꝓmissa opi. & vide plenius hunc articulũ per eũ in reg. semel Deo, de reg. iu. lib. 6. & satis mihi placet hæc opi. Canonistarũ. Nã monachatus est quoddã votũ tacitũ, vel expressum, & nihil aliud habet de iure diuino; sed votũ põt in melius cõmutari. Ex in id, qđ est Deo magis acceptũ, vt in c. magnæ, & in c. 1. ſ. de voto. Sed certũ est iuxta verbum Euãgelii, non esse maiorẽ charitatẽ, q homo ponat corpus suũ, p
22 amicis & ꝓximis suis. Cessante vero cã tenet hic Inn. † Papa non
c posse dispensare ℨ c subꝛstãtialia regulę. Dicit tñ notabile verbũ, q si dispẽsat sine cã, nõ valet dispẽsatio circa propriũ obtinẽdũ: sed si deuentũ fuerit ad ℨtũ matrimonii, tenet matrimoniũ, g bonã fidẽ ꝯhentis cũ illa, ꝓfessa, ne decipiat ex licentia principis, ar. in l. 1. ff. de his, qui veniæta. sed ꝓfessa non põt exigere debitũ, sed tenet reddere exacta. Et no. hoc dictũ, qa facit ad multa. Cõtra ꝓdicta multũ facit iste tex. dũ dicit, Papa nõ posse in hoc dare
23 finam. Inn. rñdet, q verbũ, † Lnia, ꝛtelligit, q ñ hoc facit sine cãex sola volũtate. No. bñ istud dictũ, p intellectũ huius verbi, Lnia, vt nõ referat ad arbitriũ boni viri; q licet Doctores nri transeãt in hoc dicto, tñ Bar. aperte tenet oppositũ. in l. alio, ff. de alimen. & cib. legatis, & in extrauagã. ad reprimẽdũ, vbi dicit, q cũ verbũ, Lnia, veniat a verbo Licet, dẽt intelligi nõ de nuda volũtate. sed ea

ADDITIONES.

a ¶ Vtrum abbas renũcians abbatiæ remaneat monachus illius monasterii cui præfuit, de ista quæstione uide per Io. de Lig. in c. ad apostolicã, in fi. & p d. Ant. in c. cũ causam. in prin. 1. col. de ele & in c. ex trãmissa, in fi. & ren. & p Imo. in cle. ne i agro, in 23. col. de sta. mo. in cle. 1. de reg. in sut. col.
Zach. ¶ Adde Fel. tenentem cum Host. & isto Gul. Mutinen. in c. sicut ex iteris, in prin. & ibi per illum supra de iureiur.
Ant. Fran. ¶ Vtrum abbas renũcians abbatiæ, remaneat monachus illius monasterii, cui præerat, dicas, q talẽ renunciationẽ facere non põt, nisi papa assentiente, ut in c. admonet, & in c. super hoc, de renũ. Et si papa acceptat talẽ renunciationẽ, licet definat esse abbas, non tñ definit esse monachus, quia papa non põt de monacho, non monachũ facere, ut ple. trad. in c. monasteriũ, & ibi per gl. de sta. mo. Immo nõ posset abbas, sine licẽtia superioris trãsire ad aliud monasteriũ, ut in c. abbas, ꝓ humiliatione. 18. q. 2. Quæ auctoritatẽ hẽat abbas, & quib. insignib. possit uti, hr in c. antiqua, de priuil.
Seb. Sap. ¶ Nunquid abbas. Quod remaneat monachus, tenet Bal. in l. penult. de senato. & Brix. in repertorio suo in uerbo, abbas, ubi dicit se habuisse de facto in Anglia. Et q obtineat primum locum in memoriam primitiæ dignitatis, tradit d. Iaſ. in l. fi. ita scipularius fuero, fi. Titius. §. Christi genitores. col. 4. ff. de uer. obl. Io. de Ana. in c. fi. in 3. col. de ſmo.
b Seb. Sap. ¶ Beatus Tho. Nam in summa 2. 2. q. 88. art. ult. tenuit papam non posse dispensare cum religioso professo, super uoto continentiæ, per hęc tex. Contrarium tenet in 4. sen. dist. 38. q. 1. art. 4. circa med. um, & ista opi. ult. est magis communis, ut per Fel. in c. fi quando, col. 4 supra de reiect. Et nunquid religiosus debeat papæ obedire in his, quæ sunt contra suam regulam, uide Fel. in c. inquisitioni, in prin. infra de sent. ex com.
c Zach. ¶ Contra substantialia regulæ Adde iste in c. nec Deo, de ecclesiast. & ibi. no. in apo. ad ipsum in uer. contra regulam, nu. 1. infra de ſmo. & Fel. in fi quando, col. 3. uer. præterea dicit Host. supra de reiect.

rõne regulãta. Pro hoc ego allego tex. in c. magnæ, ſ. de voto. ibi verbũ, Licet, referr ad quãdã ꝙuitatẽ, equitas aũt est iustitia dulcore misericordię tẽperata, vt ibi dixi. Et ad istũ tex. tenẽdo opi. Inn. põt rñderi, q ex facili cã non põt dare licentiã. Itẽ loqtur, q ñ simpliciter vult dare licentiam, nõ cõmutando in aliud bonum Deo magis acceptum. & hæc responsio mihi satis placet. No. q commutare, nõ est dispensare, nec licentiam dare: quæ est bona responsio, quando dicitur, Papa non potest licentiam dare.

SVMMARIVM.

1 *Ambasciatores quibus est permissum ducere tot equitaturas, possunt unũ famulum pedestrem ducere inter duas equitaturas.*
2 *Collegia plura, si aliquo casu faciunt vnam vniuersitatem, vel vnum corpus, statur maiori parti respectu illius vniuersitatis, & nõ respectu vniuscuiusque collegij de per se.*
3 *Iurisdictio data a lege, dicitur ordinaria.*
Iurisdictio delegata censetur illa, quæ datur per ista verba, Vice nostra. 7.
4 *Concorditer dicitur id fieri, quod fit nemine discrepante.*
5 *Præsidentes in aliquo loco nomine alicuius, debent omnes consentire, alias actus est nullus, etiam vno discrepante.*
6 *Concilium an possit appellari, siue accusari suspectum, si sunt suspecti præsidentes concilio.*

CAP. VII.

In singulis. Primo statuit de ꝓcilijs regulariũ, ꝓuinciali bꝰ, celebrãdis singulis triẽnijs. Scdo ibi, [Ad hibitos,] moderat numerũ euectionũ, & psonarũ veniẽtiũ. Tertio ibi, [Aduocẽt,] disponit de instructionibus, & pscẽptibus capitulo. Quarto de tpe, quo duret capitulũ, & qd fiet ibi; hmõdi. Quinto, quod obseruetur, & quod ibi fiet; ibi, [Quod.] Sexto dec. sequenti ibi, [Prouisio.] Septimo de cõi vita ducenda ibi, [Et q.] Octauo de visitatoribus eligẽdis, & ipsorũ officio ibi, [Ordinent.] Nono extẽdit ad canonicos regulares ibi, [Hoc ipsum.] Decimo, quid ꝛcipi sit ꝓ diffinitorũ visitatorũ ibi, [Si vero.] Vndecimo ibi, [Porro.] hortat diœcesanos ad monasterij reformationẽ. Duodecimo ꝓcipit, pteros & similes cõpelci ab offensis monasteriorũ ibi, [Hoc] & hæc diuisio sufficit, p summario. Caliis li. Inn. volẽs intẽdere circa reformationẽ, & statũ monachorũ in gñali ꝓcilio resides, statuit q in singulis, puinciis de triẽnio in triẽnium cõe capitulũ fieret Abbatũ, & Priorũ, Abbates, ꝓprios nõ habẽtiũ; & q nõ ꝓsueuerũt tale capitulũ celebrare, saluo iure
1 dęcęsanorũ Eporũ. Ad qđ vniuersi ꝙueniãt, nisi fuerint legitime impediti, apud vnũ de monasteriis aptũ, ita q nullus plusq 6. equitaturas, & 8. psonas adducat. & † hanc nouit ite adducẽt duos Abbates vicinos de ordine Cisterciẽsiũ ad ꝓsidẽdũ sibi ꝓsiliũ, & auxilij oportunũ, cum in humõi capitulis melius sint instructi, & illi duo aduocẽt duos Abbates de ipsis, quos viderint expedire, & ipsi quatuor ꝓsint ipsi capitulo. Ita tñ q p hoc nullus eorũ authoritatẽ ꝓlationis sibi assumat, vñ possint mutari, cũ visum fuerit exdire. In quo capitulo diligẽs habeat tractatus de reformatione ordinis, & obseruãtia regulari, & qd statutũ fuerit illis quatuor approbãtibus, irrefragabiliter obseruet. Et in eodẽ ꝓstituant certę psonæ ac religiosæ q singulas Abbatias eiuldẽ regni, siue prouinciæ monachorũ, & monialiũ debeãt visitare, corrigẽtes & reformãtes, q correctionis & reformationis officio viderint indigere, ita q si rector aligs fuerit remouẽdus, denũciẽt hoc Epo diœcesano, vt illũ remoueat qd si nõ fecerit, visitatores hoc referãt ad apost. se. examen. & hoc qđ dictũ est de monachis, de regulari
2 bus canonicis ꝓcipit observari. Itẽ diœcesani Epi monasteria sua studeãt reformare; vt cũ visitatores illuc accesserint, plus ꝙueniãt ibi cõmẽdatione, q reformatione dignũ. Præcipit Papa epis & pontifis, q pẽrũt capitulis celebrãdis, vt appell. remota, cõpescant pcẽsurã ecclesiasticã aduocatos, patronos, electores, ꝓcules, & magnates, ne monasteria ꝓsumãt ostẽdere in personis, vel rebus. B. No. i. q. ꝓciliũ regulariũ tã monachorũ, q canonicorũ, dẽt celebrari de triẽnio in triẽnium, & sic dẽt esse interuallũ triẽnij inter vnũ capitulũ, & reliquũ: ergo nõ sufficit, ſm Io. And. q vnũ fiat in fi. triẽnij, reliquũ in prin. alterius triẽnij; qa ex hoc differret capitulũ in sex annos. Scdo no. ibi, [Sex electiones.] & c. q inter duas egtaitas põt duci famulus pedester. Nã, vt hic vides, põt q ſq; istorũ ducere sex euectiões, i. egtaturas, & octo psonas. In egtaturis vero cõputat equus ipsius Abb. sed in numero octo psonarũ, non cõputat psona sua, ſm Io. And. qa tex. dicit, q q ſq; põt adducere octo psonas; & sic erũt nouẽ psonæ, & octo egtaturæ. Et hæc põ
3 derare valet ad mãm c. cũ ſm apostolũ, ℨ. de cẽs. † & facit, q si ꝓmittit alicui ducere certas egtaturas, vr pmissum, vt ducat vnum famulũ pedestrẽ inter duos egtates, qđ no. q ambasciatorib. & similib. psonis. No. ibi, [Et qđ statutũ,] q plati vnius ꝓuinciæ simul ob legitimã cãm ꝙueniẽtes, faciũt vnã vniuersitatẽ; licet gli
4 ber in ecclesia sua faciat collegiũ cũ suo capitulo. Idẽ dicẽdũ in ꝙ cilio gñali, cui ꝓest Papa, vt oẽs plati Orbis faciãt tũc vnã vniuersitatẽ. Ex quo infert, q ꝓtãdũ sit maiori parti, † nõ ob. ꝯditione minoris partis, facit 65. dist. 1. & 2. & 16. dist. p totũ. Ex hoc ẽt in
5 fero, q sicut ꝓlati vnius ꝓuinciæ faciũt vnã vniuersitatẽ, ita in ꝙcilio gñali, cui ꝓest Papa, vt oẽs ꝓlati Orbis faciãt tũc vnã vniuersitatẽ. Ex quo infert, q ꝓtãdũ sit maiori parti, † nõ ob. ꝯditione minoris partis, facit 65. dist. 1. & 2. & 16. dist. p totũ. Ex hoc ẽt in ferio, q sicut ꝓlati vnius ꝓuinciæ faciũt vnã vniuersitatẽ, ita in ꝙcilio gñali cuiuslibet nationis faciũt de p se vnã vniuersitatẽ; sed postea simul adunati faciũt vnũ collegiũ dũtaxat, sicut est videre Bononiæ, vbi vniuersitas Legistarũ, est diuisa ab vniuersita-
6 te Artistarũ; & tñ in oĩbus negotiis simul ꝙueniẽtes, faciũt vnã vniuersitatẽ; & hoc casu qs põt esse de duobus collegiis, qñ vnũ includit sub alio, tãq pars sub suo toto, qđ sentit Bar. in l. fi. ff. de colle. illic. Itẽ no. qđ certus ordo religiosorũ põt facere statuta figãtia singulos de illo ordine, & sic nõ solũ religiosi arctãt ad vitẽ dũ ſm regulã, sed ẽt ſm statuta totius ordinis. No. ibi [Vice nra.] q isti visitatores habent potestatẽ a sede Apostolica; & sic vr q possint visitare ẽt exẽptos, de quo ℨ. Itẽ no. q capitulũ, ꝓuinciale, vel visitatores ibi electi, nõ habẽt potestatẽ deponẽdi aliquẽ Abbatẽ. No. in §. ad hoc, q rõne offẽsæ cõmissæ ℨ ecclesias, vel põnas ecclesiasticas, seu res ipsarũ, pñt Epi exercere iurisdictionẽ in laicos. Et idẽ dicẽdũ in pfidẽtibus ipsi capitulo, sed epi faciũt iure ꝓprio, pfidentes vero authoritate Papę ſm Doc. & bñ. & ex hoc no. qđ oĩa monasteria habẽt in directe pseruatores ppetuos. De
3 mã pseruatorũ hr in c. 1. & fi. de off. lega. li. 6. † In gl. in ver. illis quatuor ibi, [Sed potius ordini.] No. gl. & p ea facit, qa isti pfidentes recipiũt ptãt ab hac lege, sed iurisdictio, q data lege, est ordinaria, vt no. in c. cũ ab ecclesiarũ, de off. ord. p Inn. & hãc opi. gl. sequtur Gof. Sẽtit Inn. q isti visitatores habeãt ordinariã. Aliud sentit Host. Sed reducẽdo ad ꝓcordiã, põt dici, q isti pfidẽtes habent ordinariã, sed visitatores in capitulo electi habẽt delegatã a sede Apostolica, p hoc tex. ibi, [Vice nra, &c.] Nã p hęc verba dat delegata, vt no. gl. in c. 1. de cle. egr. li. 6. & in c. cũ aliqbus, de rescr. eo. li. Iõ isti habẽt hãc iurisdictionẽ a lege, qa de iure cõi qdlibet monasteriũ hẽt caput p se, & oĩa subijciũtur epo, quoad legẽ iurisdictionis. 18. q. 2. c. Abbates. & c. monasteria. licet hodie de iure spãli multa monasteria sint adinuicẽ collegiata & exẽpta habẽtia patrẽ Abbatẽ loco epi. Itẽ aduerte, qa hic sẽtit gl. q maior pars istorũ pfidẽtiũ sufficit ad ualiditatẽ actus. Sed Abbas, quẽ vr seq Io. And. licet Host. ℨ, tenet oppositũ. Dicit. n. ex hac litera patere, q unius ℨdictio ꝛpedit oẽs; qđ mihi satis placet, & p hoc tex. in uer. [Et qđ statutũ.] ibi, [Illis quatuor approbãtibus, &c.] & melius p
4 bat litera in uer. [Si uero.] ibi, [Qui ꝓcordes fuerũt &c.] † Nã dr ꝓcorditer fieri, qđ fit nemine discrepãte, ut sentit hic Io. And. p leg. alleg. ſ. gl. no. ſ. clem. ne Romani, de elec. & ſ. c. cupientes, de elec. li. 6. qđ no. Et põt esse rõ, qa isti quatuor sunt loco unius, & hãc potestatẽ habẽt ex diſpositione quodammõ extraordinaria, uñ uol
5 uit Papa, q oẽs elẽt ꝓcordes. † Et hoc. potes tenere ſp mẽti, p pfidẽtibus loco Papæ in ꝙcilio gñali, ut oporteat oẽs pẽsare & actugerẽdo; aliter ꝛdictio unius ifficit totũ. Secus dic in ꝛdictione minoris partis totius capituli, seu ꝙcilij, qa ibi stãdũ est dispositioni
6 plurimorũ: & sic pt intelligi c. 1. 65. dist. † In gl. in uer. [Et appellatione.] in fi. No. & signa glo. q oẽs præsidentes alicui concilio, seu capitulo possunt ut suspecti recusari ex causa legitima. An autem totum concilium possit recusari, præsertim pp præsidentes
7 a suspectos. Dic, ut no. in cap. 1. de iu. † In glo. in uer. [Vice nostra, a] ibi,

ADDITIO.

a ¶ Vice nostra. Nota, q si in concessione iurisdictionis facta per Principem dicatur, Vice, vel authoritate nostra faciasi semper intelligitur iurisdictio delegata. & adde Bar. in l. more, ff. de iurisdic. om. iud. Ex quo dicto Bar. elicit pulchre do. Mat. in no. 90. singularem limitationem ad communem decisionem, quæ habet quod si Princeps rescribat potestati ordinario in forma communi, rescribendo, quod in tali causa inter Titium, & Seium iustitiam faciat, vel ius ministret, per ista uerba solum intelligitur excitata iurisdictio ordinaria, non autem per hoc cẽsetur causa delegata, vt habetur in c. licet, & c. fi. de off. deleg. & expresse Guil. Alber. & Bal. in l. ius ciuile, ff. de iust. & iu. Illud est singulariter uerum, nisi Princeps in rescripto apponeret ista verba, Vice, seu authoritate nostra, tunc non intelligitur solum excitata iurisdictio, immo intelligeretur delegatus in illa causa, qua quotiescunque Princeps apponit ista verba, authoritate nostra, semper intelligitur concedere iurisdictionem. ita Pan. hic, Bar. ibi supra, quod bene signa. Tamen d. meus do. Iaſ. de May. in d. l. more, põderabat, q Bar. ibi videbatur loqui, quãdo iurisdictio de nouo conceditur. Ista regula, & decisio no. limitatur per d. Cardin. & Imo. in c. quoniam Abbas, de off. deleg. vt procedat, quando ista verba, uice nostra, vel authoritate nostra, apponuntur in principali dispositione rescripti, puta, cõmittimus tibi, quod authoritate nostra cognoscas, tunc bene intelligitur concedi iurisdictio delegata, secus est autem, si postea cõfessionem rescripti in fi. diceretur, Et quæcunque egeris authoritate nostra, rata sint, tunc non intelligitur immutata iurisdictio ordinaria in delegata; quia clausula accessoria, non immutat naturam principalis, ar. tex. no. in clem. 1. de præb. quod reputat valde no. d. Alex. de Imo. in d. l. more.
Ant. Fran. ¶ Circa hoc, an si causa delegatur ordinario, possit in causa procedere ut ordinarius, vel ut iudex delegatus, uide Bal. in addit. Spec. in tit. de dele. in §. sed quid si commissio. Et uide gl. in c. cum aliquibus, de rescrip. in 1. 6. quæ dicit, quod est delegatus, etiam si in delegatione sint verba præcepta Et adde, q quando in commissione sunt adiecta illa uerba, Authoritate nostra procedas, vel uice nostra, absque dubio censetur delegatus, ut iste dicit, per ea qua habentur in l. more, hic alleg. Quod tamen intellige uerum, nisi illa verba accessorie proferantur, puta, quia dicitur, quod committens ratam habebit, quicquid eius authoritate fuerit factum, qua tunc erit ordinarius, & non delegatus, vt no. Card. & Imola, in c. quoniam Abb. de off. de leg. de quo etiam per Alex. posſ Ang. & Rom. in l. 1. in §. si quis simpliciter, ff. de verb. oblig. & habetur per Abb. in c. literis corrigendis, de off. ord. & vide etiam Bar. in l. & si prætor, ff. de off. eius cui man. est iurisdic. Et adde ẽt q si ordinarius procedat in causa, in qua liberat aliquod impedimentum statuti, uel consuetudinis, & illud impedimentum fit sublatum per Papam, vel per Principem, dicitur tunc procedere ut ordinarius, & non delegatus, nisi forsan causa sibi committatur, vt in ea summarie procedatur, quia tũc esset delegatus, & non ordinarius, ut per Bal. in addi. Spec. in tit. de deleg. in vlt. col. & per Alex. posſ Ang. in d. §. si quis simpliciter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibi, [Sed vī verius.] & hāc opinio. tene, quę satis probatur in tex. in ver. porro, ibi, [Ipsi proponerent.] hoc procedit ſm Doc. niſi eps prius incepiſſet viſitare. Dicit tū Hoſt. honeſtū fore, q Epiſcopus cedat iſtis, cū venirent de longinquis partibus, & non poſſent differre viſitationem ſine grauamine; & ipſe epiſcopus poteſt declarare ad alium locū. Item dic, q iſti ſi viſitatores, alia conſideratione ſunt præponendi, ſcilicet quia ſunt in hoc delegati papæ, pro hoc c. 2. de offi. leg. Extra gl. q̄ro, vtrū oēs religioſi prouinciæ debeant conuenire ad hoc conciliū. D. cunt Docto. q ſi litera intelligatur, vt omnes Abbates conueniāt, non ſeruatur hoc de conſuetudine. Sed dic, q de mente literæ vī. quod quælibet religio ſa cit per ſe conciliū prouinciale, ſicut ſeruat hodie de facto. Nam Chartuſienſes faciunt per ſe, & Ciſtercienſes per ſe, & ita iſti mēdicātes, q̄d ſatis probat iſta litera dū dicit, q̄d in nouitate iſta debent iſti religioſi vocare duos Abbates Ciſterciēſes; & ſic videt, q̄d ceſſante nouitate, nō vocabūt aliquē de alio ordine, & hodie illud ca. ſeruat in iſtis Abbatib. hēntibus vnū caput, vt ſunt Ciſtercienſes, & ſimiles. Secundo oppo. ꝺ iſtū tex. in ver. [Orainentur.] vbi patet, q viſitatores nō poſſunt deponere aliquē de ꝺlatura, & ſic ob. c. dilectus, de reſcr. & c. cum I. & A. de reiudi. Dicit Inn. q viſitatores gñales non poſſunt deponere prælatū, vt hic, licet ſpeciales ſic, vt in ꝺriis. Vel dic melius, q̄d aut dat̄ qs ſimp̄r viſitator, & non pōt deponere, vt hic, & in c. ſeq. Aut deputat viſitator, & iudex ad corrigendū, & tunc poterit deponere, vt in ꝺriis, vt d. c. dilectus. Et de officio iſtorum viſitatorum dic plenius, vt habetur in c. ſeq. vbi tractabitur. Et hæc de iſta materia ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Monachi non ſunt ſub iurisdictione Epiſcopi, niſi in defectum Abbatis.*
2 *Pœna inducta a iure commun, vel ab aliqua regula, non poſſit per conſuetudinem alterari.*
3 *Abbas & alij prælati ſeculares non deponuntur ex omni negligentia, niſi ſit magna.*
4 *Officiales poſſunt puniri, & inquiri de male geſtis, etiam finito officio.*
5 *Diſpoſita in monachis, & Abbatibus, cenſentur diſpoſita in monialibus & Abbatiſſis, ſed non econtra. 6.*
7 *Monialis poteſt ingredi aliud monaſterium ſtrictius.*
8 *Monaſterio vacante ob depoſitionem Abbatis, vel aliter, an ſuccedat capitulum nu. 9. tam in temporalibus, quam ſpiritualibus.*
10 *Clerici ſeculares an indiſtincte prohibeantur beneficiari in monaſteriis.*
11 *Laicus non poteſt præbendari in eccleſia, vt ſit ibi tanquam canonicus, ſed vt habeat præbendam in ſtipendium. ſic.*
12 *Inter monachos debet ſeruari æqualitas, & in cibis, & in pœnis, & ſimilibus, niſi ſint multum delicati, & male complexionati.*
13 *Proceſſus eſt dandus iudici, ex quo debet dari copia parti.*
14 *Clericus ſi traditur iudici ſeculari, non tenetur iudex ſtare proceſſui facto per eccleſiaſticum iudicem, niſi in caſu hæreſis.*
Hæreſis eſt delictum mere cognoſcendum per iudicem eccleſiaſticum, & nō per ſecularem, cui nuda executio tantum committitur.

CAP. VIII.

Ea, quæ. Facit q̄nq;. Primo tractat de correctione monachorum. Secundo de correctione Abbatū. Tertio viſitatorū. Quarto de ſecularib. in monaſteriis beneficiatis. Quinto conſtitutionem extendit ad moniales. Secunda ibi, [Si vero.] Tertia ibi, [Sequentes.] Quarta ibi, [Præcipimus.] Quinta ibi, [Hæc aūt.] hoc ſufficit pro ſummario. Caſus lit. In præceden ti capi. concilii generalis ſtatuit, qualiter cōc Capitulum de trien nio in triēnium, debent Abbates, & Priores celebrare. Dicit hic in iſto cap. quòd viſitatores ordinati ſecundū conciliū prædictū, cū proceſſerint ad viſitādum de ſtatu monachorū, & obſeruantiis regularibus diligenter inquirant, & tā in ſpiritualibus, q̄ in corporalibus corrigant, & reforment, q̄ fuerint reformāda, ſm regulā B. Benedicti, & puniāt delinquētes iuxta modū culpæ ſine pſonarū acceptione. Si vero Abbates fuerint negligentes in corrigendis monachis, aut ſeipſis iuxta mādatū viſitatorū, ita publice puniant in capitulo q̄nali, q̄ pena illorū ſit cæteris in exēplum. Si vero Abbas non exemptus à viſitatoribus iuuentus fuerit negligens, vel remiſſus, id denūcient diœceſano epō, & per epm dēt eis fidelis prouidens coadiutor, vſq; ad capitulū generale. Si vero dilapidator inuentus fuerit, vel aliàs merito remouendus, p diœceſanum epm remoueat, poſtq̄ ſibi à viſitatoribus fuerit denunciatū, & regimini Abbatiæ ac monaſterio, puideat interim adminiſtrator idoneus, qui tpāliū curā gerat, donec ipſi monaſterio fuerit de Abbate prouiſum. Quod ſi epūs hoc non fecerit, Apoſtolicæ ſedi viſitatores iſti, ſtudeant nūciare. Sequentes viſitatores diligenter perquirāt veſtigia priorū viſitatorū & eorū negligentias reſerāt capitulo generali, vt ipſi inde puniant. Et idem faciendū eſt de præſidentib. capitulo generali. Item præcipit, q Abbates & monachi, de cætero non recipiāt ad præbendas clericos ſeculares, & hi qui recepti ſunt, in capitulo locū ſibi non audeāt vēdicare, ſed beneficijs ſint contenti; & ſi qui de prædictis clericis inuenti fuerint criminoſi, per epm diœceſanū puniant. Hæc oīa in monaſteriis, q̄ non hēnt Abbates proprios; & in monaſteriis monialiū quoad articulos congruentes Abbatiſſis, & monialib. p̄cipit obſeruari. B. No. officiū iſtorū viſitatorū, qui eliguntur in p-

cilio prouinciali. Nā in monaſteriis non exemptis nō poſſunt deponere Abbatem, nec ſuſpendere, ſed in exemptis poſſunt ſuſpēdere, & coadiutorē ſeu adminiſtratorē dare, ſed depōnē dēnt reſeruare papæ, vt clare probat in ver. q ſi Abbas iuncto tex. hæc eadē. Et ex hoc, & ex tex. no. epm non poſſe exercere aliq̄d in mona
1 ſterijs exēptis. † Secūdo no. q correctio monachorū ſpectat prin
a cipaliter ad Abbatem propriū, non aūt ad epōs; a niſi in defectū Abbatū, vt in c. quāto, & q̄d ibi no. ſ. de offi. ord. D. xi pleniſſime de pt̄ate Abbatū in monachos in c. ſi qs ꝺ clericū. in repetitione mea ſ. de foro compe. Tertio no. q monachi corrigunt̄, nedum ſm regulā eorum, ſed etiā ſm canones. Et in hoc tene menti iſtū tex. Canones ergo ſimpliciter loquentes, extendunt etiam ad religioſos. † No. ibi, [Non ſm formā prauæ cōſuetudinis, & c.] q̄ pe
2 na inducta à regula, vel à iure cōi non poteſt alterari per conſue tudinē. Sed hoc verū, q̄n conſuetudo eſt nimis praua, vt puta ſm Doct. ſi imponit leuem pœnā, vel nimis accerbā. Nam in quibuſdā monaſteriis in continenti monachi capiuntur, & carceri mācipantur, ita, q̄ dat̄ eis mā fugiendi, & mala committendi. Talem ergo conſuetudinem voluit reprobare iſte tex. ex quo colligitur à ꝺrio, q conſuetudo non praua poteſt alterare pœnam regulæ, & iuris cōis, facit quod no. in c. cum contingat, de foro compet. & melius in c. inquiſitionis, ſ. de accuſ. & in l. quid ergo, § pœna
3 grauior, ff. de his, qui notā. infa. † No. in ver. ſi verò, cum vēſeq. q̄ ex ſola negligentia Abbas non venit deponēdus, ſed aliter puniē dus. Quod vī ꝺ c. ſi quis Abbas. 18. qō. 2. & c. cum ad monaſteriū, §. q ſi præuaricator, ſ. eo. Sol. intelligē ꝺrium ſecūdū Doc. in negligentia magna, quod etiā voluit gl. in d. c. cum ad monaſterium, quod bene notabis. Nam idem, & fortius eſt dicendum in præla
b tus b ſecularibus, vt non deponantur ex qualibet negligentia. Et hoc voluit iſte tex. dū dicit, q ſi nimis negligens fuit Abbas reper tus, detur ſibi coadiutor vſq; ad capitulū prouinciale; quaſi in capitulo debet diſcerni, vtrū illa negligentia ſit depoſitione digna.
c Item no. ibi, [Abſq; iudiciorū ſtrepitu.] q prælati regulares poſſunt deponi abſq; iudiciorū ſtrepitu. Non ergo eſt neceſſe, q ſeruet in eis vſq; ad finē q; ordo iudiciarius. Ad hoc c. per tuas. ſ. de fi mo. & c. qualiter. & q̄n. 2. ſ. de accu. in §. debet. in fi. Et ex hoc, & ex tex. no. q prælati etiam regulares, non ſunt ſine cā amouendi à prælatura. No. in §. ſequentes, q viſitatores, & præſidentes tenoꝰ uant in quolibet capitulo, & de negligentijs & delictis communiſis in officio, debet inquiri. † Ex quo no. q delinquentes in aliquo
4 officio, poteſt poſt depoſitum officiū inquiri, & puniri de male geſtis, & vide bo. tex. in l. magiſtratus. ff. de admi. rerum ad ci. pertin. & ibi tex. dicit, q magiſtratus ciuitatis tenētur de dolo & late negligentia. Itē tenent impendere accuratā diligentiā. No. in § pcipimus, q clerici ſeculares non poſſunt beneficiari in monaſterio ſaltem, vt faciāt vnicum collegiū cū monachis, & de hoc latius ſ. Itē no. & tene menti, q clerici ſeculares per Abbatē, & monachos beneficiati; ēt in monaſterio, nō poſſunt deponi per Abbatē, ſed per cēm in monaſterio non exempto, & facit c. 1. de capel. mona. li. 6. Ex quo ſingulariter no. q licet inſtitutio ſpectet ad inferiorē prælatum de iure ſpeciali; deſtitutio tñ non pertinet ad eundem, ſed ad epm loci. Sic limita no. in c. cum ex inuentio. in fi. de hæreticis. probatur rōne: nā inſtitutio & deſtitutio ſunt ſeparata; de vno ergo non eſt ad aliud inferendū, de quo plenius dixi
5 in dicta repetitione dicti c. ſi quis ꝺ clericum. † Vltimo no. q dispoſitum in monachis, & Abbatibus, extenditur ad Abbatiſſas, & monia les, quoad eis proportionabilia tñ. ſed ſecus dic eō. Nā quod diſponitur in Abbatiſſis, & monialibus, non habet locum in maſculis, de quo vide bo. gl. in cle. attendentes, eo. ti. ſ. cit. l. ſi ita, ff. de
6 leg. 2. † Et no. ſi. tex. in mā extenſionis. Nam ſi ſtatutum habet clauſulā extendentem ſtatutū ad aliud genus perſonarū, debet intelligi in proportionalib. Nā non omnia hic expreſſa poſſunt procedere in monialibus, quia nō poſſunt deputari viſitatores, nec deberent exire monaſteriū pro capitulis congregādis, quia ēt monia
7 les nunquā debent exire monaſteriū, vt in c. i. eo. ti. lib. 6. & die, vt ibi reperies glo. no. † Nunquid aūt monialis poſſit intrare aliud
8 monaſteriū arctius, ſicut monachus. Et ꝺcludit, q ſic, & vide bo. tex. cum gl. 20. q. 4. c. monachis. † Oppo. ꝺ tex. in ver. [Si aūt.] vbi ꝺr, q Abbate depoſito p epm, dēt monaſterio vacāte deputari idoneus adminiſtrator. Nā vī, q capitulū dēat ſuccedere in adminiſtratione,

ADDITIONES.

a ¶ Non autem ad epiſcopos. Adde Car. in cle. 1. § quia vero. 48. col. pen. & ibi § antep. Inn. in c. quanto, ſupra de offi. ord. & ritum in c. ad aures, ſupra de temp. ord. & Card. A'ex. in c. qui reſtitit, 11. q. 3.

b ¶ In prælatis. An per negligentiam prælati deponantur, vide Corſet. in rep. c. graui. di, char. vlt. de ſup. ne. præ. & multa per Fel. in c. 1. col. 1. & 2. ſup. de treuga & pace, Abb. & alios in c. 3. infra de accu.

c ¶ Iudiciorum ſtrepitu. Adde Fed. conſ. 105. vbi dicit, q vtiter conſuetudo, q religioſi viri, a ſuis adminiſtrationibus amoueantur iuris ordine non ſeruato. Anto. Franc. Hoc, quòd valeat talis conſuetudo, puto fore tenendum: quando in introductione ipſius conſuetudinis, ij tenuerunt ea, quæ ad inducendam conſuetudinem ſunt de iure neceſſaria, de quibus in c. cum illiterati, de conſue. & in l. de quib. ff. de leg. & 10 l. 1. & 2. Quæ ſic lon. conſuet. & in §. ex non ſcripto, Inſt. da iure nat. alias talis conſuetudo non valeret, vt dictis iuribus.

ſtratione, vt no. Inn. in c. 1. vt eccle. bñ. Sol. dicit Ioā. And. q illud dictū pōt intelligi in capitulis cathedraliū; ſecus in regularibus, vt hic. Vel, ſm eū, iſtud, p cedit Abbate depoſito p̄p culpā ſuā; nam tūc eſt p̄ſumptio ꝺ capitulū, vt no. Inn. in c. cū dilecti, de accu.
Secus, vbi aliter vacaret monaſteriū. † No. ſingulariter hāc ſolutionē & ſic vī temperādū dictū Arc. in c. 2. de teſt. li. 6. vbi ſimpliciter dicit, q monaſterio vacāte, dat̄ adminiſtrator, & allego pro hoc Inn. in c. cū dilectus, de conſ. vbi ſpecifice loquens de monaſteriis dicit capitulum ſuccedere vacante monaſterio in adminiſtratione. Ad idē adduco tex. in cle. ne in agro, eo. tit. in c. ſi. de re. li. 6. & tenet Lau. & poſt eum Io. de Lig. in d. cle. ne in agro, vbi dicit p̄ dictū ſuccedere in adminiſtratione, & ſic ſatis pōt teneri p̄cedens diſtinctio Io. An. vt regulariter ſuccedat capitulū in tēporalibus & ſpūalibus niſi in caſu p̄miſſo. Et aduerte, q̄a iſte tex. ſolum loquitur de adminiſtratore deputando ad curam temporalium; & hoc non ponderauit Io. And. & Doc. ſequentes. Vī ergo, q reſpectu ſpiritualiū nihil hic innouetur. Ex quo ego infero, q capitulū ſuccedat loco Abbatis in ſpirituali iuriſdictione exercēda, ſicut ſuccedit capitulū eccleſiæ cathedralis ipſi epiſcopo, vt in c. is q., & in c. cum olim, de mā. & obe. & vide q̄d no. in d. cle. ne in agro. Sed quæro, per quem deputabitur iſte adminiſtrator? Hoſt. dicit, q p Epm, & ita vī ſentire Archi. in d. c. 2. Pro hoc ego adduco iſtum tex. in ver. hæc eadem, vbi in exemptis vī, q ipſi viſitatores, & præſidētes deputabant adminiſtratorē Abbate ſuſpēſo, quaſi in præcedentibus, vbi tractatur de Abbatibus, nō exemptis, adminiſtrator detur per Epm, non ergo capitulū ipſius monaſterij habebit hūc deputare, ſed intelligo in depoſito, vel ſuſpēſo Abbate, vt ſ. dixi. † Quæro in § pcipimus, nūq̄d indiſtincte cleici ſeculares prohibeant̄ bñficiari in monaſteriis? Hoſt. videtur indiſtincte ſentire q̄ non; ſed tunc ſolum habet locum iſta litera ſm eum, q̄n recipiuntur, vt Fratres, vt ſic ſint de congregatione monachorum, habentes vocem in capitulo, & locum in choro. Nā & miſtura hominū diſparis profeſſionis eſt a iure prohibita, in c. in noua. 16. q. 7. & in cle. 1. de elect. Secus dicit, ſi presbyteri ſeculares præbendant̄ ab Abb. in mona. vt ibidem deſeruiant, non attēdendo de congregatione eorū. † Sicut in ſimili laicus nō pōt p̄bendari in eccleſia, vt ſit canonicus, vt in c. 2. de inſti. tñ pōt præbendari, vt habeat præbendam tanq̄ quoddā ſtipendiū, vt no. gl. in c. cum M. de conſti. & ſic eum eo vī tranſire Io. And. Sed certe hoc vī ꝺ tex. iſtum ibi, indiſtincte prohibentur clerici ſeculares beneficiari in monaſterijs: vnde reſpectu recipiēdorū hæc litera prohibet indiſtincte, ſed reſpectu receptorū ante hāc ſtitutionem prohibet, vt non habeant vocem in capitulo. Nā ſi voluiſſet idem ſentire in recipiendis, prohibuiſſet cū illa limitatione, quā fecit in receptis. Vnde puto, q clerici ſeculares non poſſunt beneficiari in monaſterijs; & ſic non poterit deputari altare in monaſt. vt inſtituatur in eo clericus ſecularis, q̄d bene no. Fateor tñ, q poterit eis deputari aliquod ſtipēdiū, non in titulū, ſed pro ſeruitio in monaſt. & ſi qua iura reperiunt̄ in ꝺriū, vt 16. q. 1. iſta p-
dicunt ſm antiqua tempora, q̄n monachi non erant clerici: vnde puto q in monaſteriis poſſunt perpetuo inſtituari; non tñ vt ſint de conſortio; & ſic intelligo c. dilecta, de exceſ. præla. † In gl. ſi ver. [Perſonarū.] ibi, [Nec aliquis cēſetur a modo nobilis, vel poterens.] No. ſingulariter hāc gl. q in religioſis debet ſeruari æqualitas, reſpectu pœnarum. idem reſpectu bonorum monaſterij, vt dixi in c. recolentes, ſ. eo. Nec ob. c. cum ad monaſterium, quod allegat pro ꝺrio. Procedit enim in delicatis, & male complexionatis, quia aliter prouidetur iſtis, q̄ bene ſe habētibus; nec iſta mutatur per ingreſſum religionis, ſecus in potentia, vel nobilitate. a in gl. in ver. [Iudiciorū] ibi, [Non eſt amplius q̄rēdū de talibus.] Vnde ergo gl. q epūs teneatur ſtare proceſſui iſtorum viſitatorum; & ſm iſti viſitatores ſint tanq̄, vt plurimum, iuris ignari, & idiotæ, vt in c. ex multa, ſ. de uoto, potuiſſent in multis excedere fines; vn de proceſſus eſt exhibēdus ſuperiori, arg. in l. ea quidē, C. de accu. & ſuperior dēt dare copiā iſti ingreſſito, & audire, ſi qua vult obijcere, q̄d bñ no. Sed p hoc ego adduco tex. in l. diuus, ff. de cuſto. & exhi. re. & ibi Bar. p illū tex. quaſi in iſtis terminis hoc concludit. † Et faciūt hæc ad q̄nē, cū iudex eccleſiaſticus tradit clericū, vel laicū in dici ſeculari p eū puniēdū, nūq̄d iudex ſecularis tenea tur ſtare proceſſui iudicis eccleſiaſtici. Et dicēdū p p̄dicta, q non, q̄ vt voluit Inn. in c. 1. de offi. ord. & Bar. in d. l. diuus. Sed in vno caſu vult ibi Bar. q̄a dicit hoc ēt, p cedere in crimine hæreſis, b ut iudex ſecularis nō teneat ſtare proceſſui Inq̄ſitoris, ſed de nouo poſſet inquirere. Nā hoc eſt ꝺ tex. in c. inquiſitionis, §. prohibemus, de hæret. li. 6. vbi dī, q crimen hæreſis eſt adeo mere eccleſiaſticū, vt iudex ſecularis, nullo modo poſſit de eo cognoſcere; ſed ſola nuda executio ad eum pertinet, quod bene nota.

a Vel nobilitate. Q̄ nobilitas p̄datur per ingreſſum religionis, facta
b ſ. 2. p. ¶ Hoc procedere in crimine hæreſis. Adde, q Bart. ſibi contrarius te-

ADDITIONES.

2 ¶ Et dum dicit etiam hic gl. 1. q electus confirmatus non conſecratus, dī electus, & non epūs, concor. cum gl. in ver. pontificum, in clem. dignum, de celeb. miſ. In contrarium tamen facit gl. clem. 1. de foro compe. in ver. epiſcopis. Sed pro concordia dic, vt per ipſum do. Abb. in clem. 1. & quod Abbas dicitur electus in Abbatem, ante confirmationem, eſt tex. in c. meminimus, de accu. & ibi etiam de hoc vide per d. Abb. ubi ponit ratio pem diuerſitatis. Adde quod voluerunt d. de Ro. deci. ſuis de offi. dele. q delegatio facta Epiſcopo tranſit in ſucceſſorem non conſecratum.

b ¶ Exercuiſſe. Adde no. in c. cum cōſuetudinis, ſupra de conſ. ubi etiam in apo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 laicus [a] longissimo tpe fuit in possessione præsentādi rectorē in certa ecclesia, tanq̄ patronus, non potest probare se verū patronū, nunquid per exercitium istius iuris competentis patrono, ꝓbetur quasi possessio totius iuris patronatus: vt sic ex præscriptio ne istius actus, intelligatur præscriptū totū ius patronatus? Arch. in c.1. de iure patro. lib.6. tenet, ꝙ non: vnde dicit difficillimū esse ꝓbare patronatū antiquū; quia per illius actus præsentādi exercitium, solū probatur possessio iuris præsentandi. Sed ꝫrium, & rectius sentit. Io. And. in reg. quod alicui, de reg. iu. lib.6. in Merc. Ex quo, si non constat, ꝙ ius patro. ptineat ad aliū, ꝓsumendū est. ꝙ pertineat ad istū, qui exercuit vnū ius competens patrono tātū,
b vt in isto tex. singulariter probari vī, quod bene notabis. [b] † Item
5 faciunt prædicta ad aliā q̄nem, pone ꝙ Eps exercuit vnum ius ep̄ale duntaxat in aliquo hospitali; non constat, ꝙ hospitale sit re-
c ligiosum, [c] nunq̄ per exercitiū illius iuris possit Eps ibidem exercere omnia iura ep̄alia. Et prima fronte vī dicendū, ꝙ sic, arg. hu ius tex. Sed ꝫrium consuluit Fede. consi. 225. quia de possessione vnius articuli, non est inferendū ad alios articulos, vt in d. c. cum contingat, cum si. Non ob. iste tex. quia locus iste necessario dēt esse subiectus alicui. Eō; ideo præsumptio est pro eo, ꝙ exercuit ibi aliqua iura. Sed non sic est in hospitali, quia hospitale nō religiosum nō tenet Eō ad iura ep̄alia, c. ad hæc, ꝫ. eod. Ideo sumus extra terminos huius c. vt sic dicamus tm̄ fuisse præscriptū quātū probatur fuisse possessum; & facit hoc ad multas quæstiones.
6 † Et no. ꝙ vbi hospitale non apparet religiosum, non sufficit Eō ad ꝓbādū subiectionem, probare exercitiū alicuius iuris ep̄alis. In gl. in ver. [Locis.] ibi, [Hæc duo sacra.] vī gl. exigere ad verificationem literæ exercitium istorū sacrorum. idem sentit glo. 2. Sed tu tene, quod s̄. dixi post Inn. vt sufficiat exercitium vnius inris, ex quo non constat de iure alterius. Quid aūt si nemo Eorum ibi exercuit iurisdictionem aliquā? Dicit Host. ꝙ si Eī cōtendentes sunt sub eodem Archiepo, ipse hoc diffiniet, vt in c. fane, de foro comp. & in dubio poterit conferre cui voluerit, vel sibi retinere, arg. c. qm̄, de dec. & no. bene istū dictum. Et potest esse rō, ꝙ pro Archiepo constat, cum sit in prouincia; sed de iure Eorū ignoratur. No. etiā ꝙ super locis prouinciæ non constitutis intra certā diœcesim, Archiēps fundat intentionem suā, quod est bene notādum, quia iure hoc clare non probatur. Si autem Epi sunt diuersarum prouinciarum, tunc dicit Host. ꝙ vel sorte dirimetur, q. ar. l. sed cum ambo, ff. de iud. & 26. q. 2. c. fors. Vel recurretur ad papā. Ego non video rōnem huius membri: nam si locus est in prouincia Archiepiscopi, & non constat, ꝙ sit intra certum diœcesim alicuius Episcopi, non debet esse locus sorti in præiudiciū Archiepiscopi, vel primum membrum ipsius est falsum.

ADDITIONES.

2 Seb Sap. ¶ Quidam laicus. Quod quasi possessio iuris patr. ex vno solo actu ꝓsentationis acquiratur, tenet Oldin. consi. 32. in. thema q. circa fi. Abb. in consi. 54. inc. vī 1. in li. 1. col. 2. & Cald. in consi. 12. sub ti. de iure patro. Car. in consi. 47. in 3. vol. Dec. in consi. 134. circa prin.

b Bene no. Adde quod volūt Cal. consi. 12. de iurepatr.

c Zach. Non constat, ꝙ hospitale sit religio. Adde quod no. in apost. ad eum, in c. officij, nu. 7. in apost. ver. non dicuntur pia loca, supra de test.

Ant. Fran. A. hoc an hospitalia dicantur esse loca pia, seu religiosa, dicas, ꝙ si sunt authoritate episcopi fundata, & habeant altare, eccleham, & cœmeterium, dūr esse pia, & religiosa, alias non, vt per d. Car. in clem. 2. in §. fi de reli. do. Et adde ꝙ hospitalia proprie nō veniunt appellatione ecclesiæ, nec app. beneficij, vt in c. 2 & ibi per do. Abb. de consue. sed bene veniunt app. pij loci, uel rel gios, vt per do. Car. in cle. 2. in 3. q̄. de iud. & in c. si quis, de elect. lib 6 & in clem. 1. in 7. q. de sequest. pos. & fruct.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia vnius diœcesis si est vnita ecclesiæ alterius diœcesis ex cōsensu Papa nihil præiudicatur Episcopo ecclesię vnitæ.*
2 *Vnio vnius monasterij, vel ecclesię potest ex causa fieri per Episcopum.*
3 *Rei appellatione non veniunt iura & actiones.*
4 *Unio ecclesiarum inducit vnionem rerum & actionum, tam ecclesiæ vnitę, quam ecclesię cui vnitur.*
5 *Episcopus habet intēctionem fundatam de iure communi in oībus pijs locis. Castrum, vel ciuitas si vniatur alicui regno, vel loco, an debeat regi statutis loci vniti, vel loci, cui vnitur.*
Ecclesia vnita si collectatur, an collectetur vbi est; an in loco, vbi est vnita.
6 *Ecclesia vnita, si alienatur, quis episcopus præstabit authoritatem, an episcopus loci, vbi est sita, an vbi est ecclesia, cui est vnita.*
Patronus ecclesiæ principalis, an habebit ius patronatus in ecclesia vnita?
7 *Monasterium, vnitum cum alio, debet retinere Abbatem.*
8 *Ecclesia vnita, debet conseruari in statu suo.*

CAP. II.

1 **Quia monasterium.** †Nihil iuris deperit Eō, in cui⁹ diœcesi sita est ecclesia, quā papa vnit ecclę alterius dięc. & est casus quotidianus, & notabilis. Primo ponit vnionē, & eius cām. Secūdo ibi, [Eām aūt.] vnā determinationē, cuius subdit generalē determinationē ibi, [Nā sic.] Casus lit. Quoddā monasteriū situ erat ī fundo Marciano hostilitate desolatū, papa vniuit illud monasterio Agapiti Abbatis cum oīb. reb. suis, vel q̄ ei cōpetunt actionibus; ita tn̄, ꝙ eps Surrētinus, in cuius ciuitate est monasteriū huius Abbatis, non hēat in eo iurisdōnem, sed eps Nucerinus, in cuius diœcesi
2 est illud monasteriū, vt tn̄ iura sua singularia eps inuiolata seruet. tur. B. † No. vnā legitimā cām vniendi vnum monasteriū alteri, ſ. cum est desolatū, seu destituū. Forte enim perdiderat tpalia, vel erat destitutū à religiosis, & hanc vnionē ex cā posset facere eps
3 loci, vt in c. sicut vnire, ſ. de excel. præl. † Secundo no. ꝙ appellatio
a ne rerum, [a] non veniunt actiones. Donās ergo res suas, non vī do nasse actiones sibi competentes, de quo vide quod leg. & no. in l. mouentium, ff. de verbo. sign. & l. bonorum, eo. ti. & quod dixi in
4 c. nulli, §. de reb. eccl. non alie. † Tertio no. arg. pro & ɔ, ꝙ vnitæ ecclesia. vñr vnita oīa iura competentia ipsi ecclesię; & hoc procedit. ēt si non exprimat, sicut in patrefa. transeunte in ptātem alterius per arrogationē. Nā transeunt omnia iura, quæ ad hæc habebant pſonæ suæ, tanq̄ accessoria. l. si adoptauero, ff. de pre. c. facit quod
5 leg. & no. 19. q. vlt. c. si qua mulier. † Item no. ꝙ eps fundat inrētionem suā de iure cōi super omnib. ecclesiis, & piis locis; ēt religiosis, sitis in diœcesi suā; ēt si illæ ecclesiæ vnitæ sint ecclesiis alterius diœcesis. Et facit iste tex. ad q. quam ponit Bar. in l. si conuenerit, ff. de pig. act. si aliquod castrum, vel comitatus accedat alicui regno, vtrum debeat regi s̄m statuta, ꝓpria ipsius castri, vel comita-
b tus, [b] aut s̄m statuta regni? Item facit ad aliā q. quotidianā, si eps ex cā imponit aliquam collectā ecclesiis, nunquid ista ecclesia tā tum collectabitur in diœcesi, vbi est sita; vel in diœcesi ecclesię, cui est vnita? De qua vide per Arch. & Io. And. in c. 1. de immu. eccle. li. 6. † Vltimo no. ꝙ princeps in dubio non vī velle ꝓiudicare iuri
6 bus singulorum, facit c. super eo, de off. dele. & l. 2. §. si quis à prin cipe. ff. ne quid in loco publ. † Quid autem, si immineat alienatio rei ecclesiæ vnitæ, quis eorum hēbit interponere authoritatē? vide Inn. in c. pastoralis, de priui. & Arch. in 1 vēdonib. 18. q. 3. & per Bar. in l. cunctos populos, C. de sum. Tri. Itē vtrum patronus ecclesiæ principalis efficiatur patronus vnitæ, vide per Spe. in tit.
7 de iure pat. in fi. † Vlt. hic quæritur, vtrum in isto monasterio vnito erit amplius Abbas? Doc. vñr velle, ꝙ sic. Dicit. ꝙ ex quo vnitur monasteriū, vt monasteriū dēt ꝓseruari in statu suo; & sic dēt hīe ꝓgregationem monachorū, & Abbatem solitū; ga non alterant iura ecclesiæ p vnionē, ar. hic. Secus dicit. si monasteriū vnitū rēt vt capella, ga tūc, ex quo mutat nām suā, assumit iura capellæ, & sic dēt ꝓseruari vt capella. q̄d no. & idē vī, cū papa ꝓcedit vnā ecclesiā loco religioso ad vsus proprios: dēt. n. eā ꝓseruare in statu suo & redditus superexcrescētes dūtaxat recipere, de quo vide per Inn. in d. c. pastoralis, de priui. & in c. in Lateranēsi, de ſ. b. Hæc dicta vera intelligo, q̄n facultates ecclesiæ vnitæ suppetūt ad p̄scriā dū eā in priori statu; Nā si ecclesia est depauperata, ita ꝙ non pōt tenere collegiū monachorū, vel solitū statū, tūc sufficit, ꝙ eccl̄a, cui facta ē vnio, faciat illi deseruire p clericū seculārē, ar. opt. ī cle ne ī agro, §. ad hæc, de sta. re. facit c. iter quatuor, ī. c. gl. sūt faciles.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Appellatione rerum. Vide Bar. & alios in l. 1. ff. de statu ho. & Ang. Sic. in consi. 26. in prin. in 2. vol. & Fel. in c. 2. col. 6. 1. diffin. & remissiue in c. peruenit 2. col. 2. supra de test.

b Vel comitatus. Adde Rom. consi. 210. vbi in facto consuluit.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus præest omnibus locis pijs, quæ ipse debet ordinare ad vsum destinatum; non autem, ut disponat de redditibus, aut libitum, nu. 3.*
2 *Hospitalia fundata authoritate Episcopi dicuntur religiosa; & illic præest Episcopus. Si uero non sunt fundata tali authoritate, non dicuntur religiosa, & eis non præest Episcopus, nisi quoad curam.*
4 *Rectores hospitalium an possint esse religiosi, uel clerici seculares, uel laici.*

CAP. III.

1 **De xenodochijs.** †Breue est, vel p alia verba pōt sic summari. Eō subsunt oia loca pia; & ad eius solicitudinē debent ordinari ad vsum destinatū. Casus lit. Ordinatio, & dispositio xenodochiorū, & monasteriorū, aliorumq; locorū similiū, pertinet ad epm, in cuius diœcesi sunt ꝓstituta. B. No. 1. ꝙ hospitale q̄nq; appellat xenodochiū, &
2 C. de epis. & cle. † Secundo no. arg. opt. ꝙ ad Epm ptinet, alio non apparente, ponere rectorē in his hospitalib. Et si hospitale hēret patronum, facit hæc litera in arg. opt. ꝙ ad Epm pertinet confirmatio, vt innuit Ira. ibi [Ordinent,] jqd latius dixi in quadā disputatione, q̄ incipit, Sēpronius. † Tertio no. ibi, [Ad eadem vtilitates, &c.] ꝙ hæc hospitalia ptinēt ad epm; nō vt dispōnat de redditib. ad libitū; sed vt ordinet ad vsum destinatū, vñ nō pōt epūs pertuertere vsum destinatū rei religiosæ, arg. in cle. ga ptingit, de reli. do. Nunquid aūt iste tex. vendicet sibi locū in differētiā in oīb. ho
a spitalib. Credo ꝙ nō, sed ī his, q̄ sūt ædificata authoritate epōrū, a tanquam

ADDITIO.

a Zach. ¶ Episcoporum. Adde Car. in cle. quia contingit, eo. tit. Bar. in l. semper, § fi. & ibi Alex. ff. de iu. immu & Bal. in auth. quas actiones, C. de sacros. ec cle. & Alex. consi. 102. vol. 1. & consi. 9. vol. 2. & quod dixi in apost. ad vtilitatem in c. 1. in fi. ver. non constat, supra eo.
Seb. Sap. Episcoporum. Vide de hac materia late per Fel. in c. de quarta, col. 4. supra de præsc.

tā religiosi, vt in c. pxi. Sed si nō sunt religiosa, puta, ga ędificata sine authoritate epi, non hēt epūs de his se impedire, sed patronus hospitalis ad libitum disponit, vt in c. inter dilectos, & ibi ꝑ Inn. de don. Hoc puto verū, nisi patronus esset mortuus; ga tunc ad curā epi pertinet, vt voluntas pia defuncti mandet executioni, vt vī tex. in Auth. de eccle. tit. §. si qs aūt pro redemptione, cū seq. Vnde licet talis locus nō teneatur epo in epalibus rndere; tamē
4 epūs debet habere curā ipsius, ex quo locus est pius, & facit quod dicā ī c. proxi. † Vtrū religiosi, & laici, [a] vel clerici seculares possint esse rectores hospitaliū. Vide gl. & ibi p Doc. in d. clem. ga ptingit. Et conclusio est, ꝙ religiosi non pōt deputari, nisi habeāt ecclesiam curatam, vel nisi hospitale esset subiectū monasterio, & monachus deputaretur p Abbatē, tā; obedientiarius, & hoc vltimū sentit Fede. ꝑsi. 155. Clerici vero seculares pōt esse rectores, sed non possunt habere tit. in clem. per literas, de præben. Laici etiam possunt esse, dummodo non sint suspecti, & vide hodie ad determinationem & declarationem huius tex. quod habetur in d. cle. quia contingit, vbi habetur de confectione inuentarii, & de ratione reddenda.

ADDITIO.

a ¶ Laici. Adde Ludo. Rom. consi. sui s folio. 21.

SVMMARIVM.

1 *Locus deputatus authoritate Episcopi ad fundandum hospitale, uel ecclesiā, est effectus sacer, adeo quod non debet redire ad usus profanos.*
2 *Hospitale dicitur religiosum, quando est fundatum authoritate Episcopi.*
3 *Religiosus locus non efficitur ex eo, quod laicus sepelierit cadauer in eo; quia religiosus locus non efficitur per laicos.*
4 *Hospitale fundatū authoritate profana, potest redire ad profanos usus, ante mortem fundantis, secus post mortem.*
5 *Uestes sacræ seu religiosæ non debent etiam consumptæ ad usus profanos conuerti.*
Uestes mulierum, vel virorum non debent conuerti in uestes sacras, puta in planetas uel similia.
6 *Hospitale ēt cū oratorio potest fundari a laico sine Pontificis authoritate.*

CAP. IIII.

1 **Ad hæc & infra.** †Locus authoritate epi ad vsum hospitalitatis deputatus, est religiosus; & ad mundanos vsus redire non debet. Primo decisa cōsultatio. Secūdo rnsio ibi, [Inquisitioni.] Casus li. Quæritum fuit a Papa, vtrum locus deputatus ad hospitalitatē posit in sacerdotis habitaculū cōmutari? Rndet, ꝙ si locus ille ad vsum hospitalitatis, & puitionē pauperū, authoritate Pōtificis deputatus fuit, nō dēt amplius mūdanis vsibus deputari, cū sit religiosus, sicut de vestibus & vasis ligneis, & aliis ad diuinū cultū ꝑ Epm deputatis, antiqua indubitater obseruat ꝓsuetudo, & facri canon. edocēt.
3 & † No. 1. ex isto tex. ꝙ hospitale nō efficit religiosum, nisi fuerit ędificatū, vel deputatū ad hospitalitatē, authoritate epi. a Ex quo ſ. ꝙ priuata pſona nō pōt facere locū priuatum esse religiosum. † Et inducitur iste tex. ɔ dispositionē iuris ciuilis; vt, licet cadauer sepeliat in certo loco; [b] nō tn̄ ille efficit religiosus; licet ius ciuile disponat ɔriū. De quo vide qd̄ dixi in c. pen. de sepul. † Item no. arg. a ɔrio sensu, ꝙ hospitale ædificatū, seu deputatū sine authoritate epi, potest redire ad humanos vsus, quod intellige eo
4 viuente, qui ędificauit hospitale. Nam licet cuique ſm Inn. & bene, in domo [c] sua erigere hospitale, argum. in c. vnicuique, de cōsecrat. 1. & melius in c. 1. de emp. & vendi. & inde tractu tēporis nollere lectos, & reducere ad statū pristinum. Pro hoc c. inter dilectos, & qd̄ ibi p Inn. s. de dona. secus puto, vbi decessit is, q. hospitale ordinauit. p Auth. de eccle. tit. §. si qs ædificationem. Item
5 no. ꝙ vestes & alia vtensilia ecclesię deputata ad religionis cultū, non debent amplius ad vsus humanos deputari. † Ex quo infero, ꝙ male faciūt illi, q. de vestibus sacris, seu religiosis vetustate iam
6 ꝓsumptis, faciunt fieri vestes aptas ꝙ dominabus, seu burſas, seu qd̄ simile, & ad ꝓdicta tex. in c. nuptiarū, de ꝙse. dist. 1. vbi dī, ꝙ vestes ecclesiæ nō debēt cōmodari ad ornatū nuptiarū, nec ad aliū vsum mūdanū; ga videnī pollui; & sic postmodū esse īdigne ad
7 cultū religionis; & ex illo tex. [d] colligit ibi gl. no. ꝙ de veste alicuius dominæ, vel alterius nō dēt fieri casula, vel aliud vestimentū ecclesiasticū, licet ɔriū obseruet, & male. † Vltimo hic q̄rit, nūqd liceat priuato ædificare hospitale sine authoritate Pōtificis. Quidā, ꝙ sic, dummodo non habeat oratoriū. Host. sentit, ꝙ ēt cum oratorio potest ꝓstrui, sed nō debet ibi celebrari sine authoritate Pontificis, arg. in c. vnicuiq;, de ꝙse. dist. 1. & hoc verius, & alle go tex. expressum, ſm vnam lect. in d. c. inter dilectos, de dona.

ADDITIONES.

¶ Quid autem, si apparet hospitale, in quo publice diuina officia celebrentur, sed non apparet, an sit fundatum authoritate Episcopi, an præsumatur fundatum authoritate episcopi? dic, ꝙ sic, secundum Arch. in c. nemo, de consecra. dist. 5. cuius dictum refert & sequitur Lud. Rom. in l. sciendum, §. de verbo. obli. in 16. col. um. & idem dicit Pet. de Perusio in tra. suo, in 4. col. & idem Rom in suis fin. vbi etiam alle. Arch. ubi sup. Adde d. Card. con. 123. & 121. Lap. a leg. 242. Rom. consi. 409. Cald. consi. 5. & 6. hoc tit.

a Cap. ¶ In certo loco. Vide Dec. in c. quanto, col. pen. supra de iud. vbi etiam Fel. col. pen.

b Sit ad hoc vide gl. in clem quia contingit, in eo. titu. de re. do. Et an ista hospitalia priuata gaudeant priuilegijs ecclesiasticis, Bal. in auth. hoc ius, in fi. in 1. col. C. de sacrosan. eccle. dicit, ꝙ non, secus si sint publica. Et propterea dicit, si dentur talia hospitalia priuata, non poterunt petere restitui, qd̄ rō est i publicis. Facit qd̄ no. Io. And. qui ita intelligit in c. a. de rest. in integ. in 6. no. & hoc ēt posuit. Anch. referendo Bal. vbi sup. in clem. si literas, de præben. vide ēt eundē Anch. in cle. quia cōtingit, de reli. domib. An aūt solennitas requisita in alienatione rerū ecclesiarū. obseruari debeat in rebus hospitaliū? Vide Bal. in d. auth. hoc ius, & d. Ant. in c. nulli, in fi. de reb. eccle. non alien. Et dicit etiam Bal. in d. auth. hoc ius, in 2. col. ꝙ eps sibi non potest capere legatū factū hospitalibus, imo vī factū cōtēplatione pauperum. ió eps capiet & distribuet inter pauperes. Et an alia iura quæ dant ecclesiis, habeant locum in hospitalibus, vide tex. in c. requisti. ibi, reliquis pijs locis, &c. in c. fi. de test. cum gl. in c. grandi, de sup. neg. præla. in 6. & in c. alma, de senten. exc. lib. 6. Nunquid pia loca, quoad præscrip. 40. an. gaudeant priuilegio ecclesiæ concesso, uide tex. op. & ibi ipsum Abb. in c. accedentibus, de priui. & tex. in c. fi. 16. q. 4. Item adde hic Do. in c. 1. §. habeant, de elec. in 6. Item adde hic Pau. de Cast. consi. 245. ubi consuluit, ꝙ de rebus hospitali priuato non potest detrahi Falcidia. Et in eo habet locum dispositio auth. similiter, C. ad le. Fal. & alle. no. dictum Spe. in tit. de inst. edi. § nunc aliqua. uer. & scias, adde Lud Rom. consi. 407.

d Seb. Sep. ¶ Ex illo tex. Ille tex. parum facit. Nam prohibet uestes sacras accōmodari usibus laicorum, ne inquinentur, non autem prohibet econtra uestes laicorum non posse accommodari usibus ecclesiarum, imo videtur, ꝙ per dedicationem purgetur omnis macula, ut probatur in c. non liceat. 19. q. ult. & ita concludit An. Sic. in c. mancipia, supra de re. permuta.

SVMMARIVM.

1 *Locus religiosus, de quibus religiosis reformari debeat.*

CAP. V.

1 **Inter quatuor.** †Locus religiosus dēt reformari de religiosis duntaxat, nō secularibus, ni si in religiosorum defectu. h. d. Distinguit duo membra, ſm pro sequitur ibi, [Sed si.] Casus liter. Quærebat a domino Papa, vtrū ecclesiæ regulares possint fieri seculares. Ad quod rndet, ꝙ ecclesiæ regulares non debent fieri seculares; nili deficientib. regularibus, & ita necessitas subiicitur legi. B. No. 1. ex tex. vnā regulam & casum excepti ab ea. Regula est, ꝙ nullus citra Papā potest alterare statū ecclesiæ religiosæ, vt si consueuit regi per regulares, regatur nunc per seculares. Ambulandum est. n. in ecclesia Dei de virtute in virtutē, vt sic potius sit ascēsus, q̄ descensus, vt in c. licet, de trāla. p̄la. & in c. legimus. 14. dist. Casus exceptus est, cum regulares nō reperiuntur, tunc. n. potest reduci ad statum secularium: oportet tn̄ prius seruare certos gradus, cū ista litera indistincte dicat, [Quandiu per regulares, &c.] vt prius reformet locus religiosus de regularib. eiusdē monasterij. Secundo in defectum eorum, de regularibus aliorū religiosorū eiusdē ordinis. Tertio deueniendū est ad regulares alterius ordinis. Postremo in defectum omnium regularium poterūt institui clerici seculares, & hoc casu serua exceptionē hic ponta in tex. ſm Io. And. qd̄ satis ꝓbat, vt ꝫ. dixi, p illud verbū, Regulares, & p idē verbū di cēdū est tex. locū hīe in oībus regularibus eiusdē ordinis. In glo., ibi, [Vt hic dī.] Aduerte, nā ɔjungendo istā particulam glo. cum principio ipsius, in quo fecit mentionem de Epo, a pte sentit gl. ꝙ Eps in defectum regulariū pōt ponere ibi seculares, & sic nō est necesse, ꝙ adeat Papa, & sic tenet gl. ī c. Eps. 12. q. 2. sētit ēt hic Io. And. & vide qd̄ no. in simili in c. ad audientiam, alleg. in glo.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia debet respondere episcopo, in cuius diœcesi est sita, nisi contrarium appareat. 2.*
3 *Libellus vniuersalis procedit super vniuersalibus, absque eo, quod in specie aliquid exprimatur.*
4 *Simonia interueniens in aliquo contractu, uitiat ipsum ipso iure.*
5 *Surreptitia non dicitur gratia, si omnia non exprimantur; dum tamen sunt expressa illa quæ si non essent expressa, aut gratia non concederetur, aut cum maiori difficultate.*
6 *Antiqua facta, habent magnam præsumptionem pro se.*
7 *Procurator licet intercedat posi litem contestatam, tamen sententia absolutoria siue condemnatoria, potest ferri in personam ipsius.*
8 *Pensio constituta pro pluribus rebus, censetur distributa in singulas res, vt sic quælibet res teneatur pro rata ad pensionem.*
9 *Conducentes domum pro certa quantitate, omnes tenētur, pro rata, & non insolidum.*
10 *Episcopus an possit aliquam ecclesiam eximere a iurisdictione sua & quæ iura possit remittere in ecclesia sibi subiecta.*
11 *Episcopus uel alius prælatus, citra Papam, quo casu possit concedere uni ecclesiæ aliquod ius in præiudicium alterius.*
12 *Papa, vel Princeps secularis, an possit ius unius ecclesiæ alteri cōferre. 15.*
13 *Papa est dominus rerum ecclesiasticarum, quoad administrationem tantū.*
Papa incurrit uitium simoniæ, si pro iuribus spiritualibus recipit aliquod temporale.
Papa illud ius habet in bonis clericorū, qd̄ habet Imperator ī bonis laicorū.
14 *Papa non potest priuare aliquem suis beneficijs, sine causa rationabili.*
Eps uel alius prælatus non potest inuitus transferri sine causa rationabili.
15 *Papa præsumitur quod facit, facere cum causa.*
16 *Papa dando consanguineis bona ecclesię, ut ipsos diuites faciat, peccat mortaliter; secus pro sustentatione. 17.*
18 *Ecclesia, si habet aliquid in emphyteusim, si cessauerit, a solutione canonis per biennium, vel triennium, cadit a iure suo.*

Prælatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

19 *Prælatus, qui permisit negligendo, vt res ecclesiæ præscribantur, vel cadat in commissum, tenetur reddere eccl. indemnem.*
20 *Emphyteuticus, & censualis contractus, in quibus differant.*
Censualis contractus transfert vtrunque dominium in accipientem; secus emphyteuticus.
21 *Census si non soluitur, res non cadit in commissum, sed semper potest compelli censualis ad soluendum, secus in emphyteuta.*
22 *Contractus, qui ex verbis potest trahi ad diuersas species, contractus illius speciei creditur esse, quæ conuenit naturæ ipsius.*
23 *Exceptio concludens intentum excipientis, non vitiatur per verba inepta.*
24 *Iura episcopalia petens censetur petere tam ea, quæ competunt de iure communi, quam ea, quæ de iure speciali.*
25 *Arbitrator siue amicabilis compositor, potest condemnare iure non petito, nisi sit res prorsus separata.*
26 *Subtilitates iuris in spiritualibus non curantur.*

CAP. VI.

1 **Constitutus.** in epalib. respondere; nisi appareat remissa legitime; & potest eps remittendo epalia, censum sibi retinere. h.d. Primo facti, seu causæ narratio. Secũdo ipsius diffinitio ibi, [Cum aũt.] Prima subdiuidit in tres partes. In prima actoris petitio. Secunda reorum defensio ibi, [Verum.] Tertia actorũ replicatio ibi. [Cæterum.] Catus li. Episcopus Alban. in præsentia do. Papæ constitutus, petebat jus epale in ecclesia Castri, qd Paulus dr, ab Abbate, & Fratribus monasterij Criptæ Ferratæ, in qua monast. ius patronatus hebat; ex eo, q erat sita in dioec. Albanen. & ideo de iure cõi debebat sibi de iuribus epalib. respondere. Si vero ctrium appareret, petebat compelli monast. ad soluendã pensionẽ pro predicta ecclesia, & restitutionem pensionis subtractę à 40. an. citra. Sed œconomus monasterij ex aduerso rndet, q licet ecclesia sita esset in dioec. Alb. ei non tenebat in aliquo rndere, ex eo, q Dominicus Lauitanus eps, q fuerat epus. Alban. omnes ecclesias sias in dioec. Alb. pertinentes ad monaste. istud, & quicquid hebat tã in monasterio, q̃ in ecclesiis illis, concessit monasterio in emphyteusim sub annua pensione 8. den. ita, q licitũ erat Abbati, & fratrib. omnia sacra recipere à quocunq; vellent epo, tã in monasterio, q̃ in aliis ecclesijs concessis, in quib. indulsit eis tertiã mortuariorum; & C. Pa. quod factum fuerat ab illo epo, confirmauit. Insuper proposuit, q si ecclesia aliqñ fuisset subiecta ecclesiæ Alb. monast. per 30. annos, & amplius in pace possedit eãdem. Ad hoc rñ. procurator epi concessionem Lauiepi non tenere, vtpote cõtinentem simoniacã prauitatem; ex eo, q eps spiritualia concessit, recipiendo pro eis annuã pensionem; & sic commisit vitiũ simoniæ; vnde concessio illa non tenuit, confirmatio papæ fuit etiã obtenta per surreptionem; cum in confirmatione illa non fuerit mẽtio facta de illa pensione. Ad hoc fuit ex parte monasterij responsum, non esse inolitum nec nouũ, vt cum epi concedunt ecclesias piis locis, aliquid sibi reseruent in eis, noie pensionis. Et papa cũ priuilegium libertatis, vel protectionis præsidium aliquib. ecclesiis cõcedit, aliquem consensum sibi bi reseruat in eis, & in literis concessionis census exprimitur ad perpetuã memoriã. His, & alijs auditis d. Papa condemnauit œconomũ monasterij œconomo epi in solutionem pensionis predictæ de cætero faciendã, iuxta ratã q̃ contingit ecclesiã prædictã, & in restitutionem subtractæ pensionis à 40. ann. fm ratã eãdẽ.

Super oĩbus aliis absoluit œconomum monasterij ab impetitione economi ipsius epi; eidem perpetuum silentium imponẽdo.

2 B. †No. i. ep epo petenti iura episcopalia in ecclesiis suæ dioecesis, & possessis per religiosos, sufficit ꝓbare illas ecclesias sitas in tua dioecesi; quo probato obtinet, nisi aliud probetur de iure spali. Non possunt ergo religiosi tenere ecclesias seculares, quin epo respondeãt de epalib. Et idem in omnib. capellis religiosorum; licet ipsa monasteria à plurib. sint exempta, vt probatur hic, et in c.
3 se. & in c. conquerente, §. de offi. ord. †Secundo no. q iura episcopalia possunt vniuersaliter peti; nec est necesse ea in libello exprimere, sed satis est dicere, Peto iura epalia, &c. & hoc ideo; qa hęc
a actio est vniuersalis, a vt plene no. per Inn. in d. c. conquerente. di-
4 co plenius in d. c. 2. de lib. obl. †Tertio no. q simonia intercedẽs
5 in aliquo ꝯctu, vitiat ipsum ꝯctum ipso iure. †Item no. q non oĩa suppressa in impetratione gratiæ, habent reddere gratiã surreptitiã. Nã in confirmatione gratiæ hic obtenta, non fuit facta mentio de obseruatione pensionis, nec per hoc vitiatur cõfirmatio, quod bene no. Quia illa sunt necessario exprimenda, quæ expẽdiã hærent, aut difficultare concessionem gratiæ, aut ex toto impedire, & hoc arbitrabile bonus iudex, vt in c. fin. literis, et in c. postula
6 sti, §. de resc. †No. ibi, [Nec insolitum, nec nouum] præsumendũ esse pro his, quæ diu agitata sunt in eccl. Dei, patiente, & tolerante superiore. Vnde alibi dicit tex. iuris ciuilis, non esse facile recedendum ab eo, quod diu æquum visum est. l. fi. de consti. princi.
7 †Item no. arg. op. q licet procurator intercedat post li. contest. fiã condemnatoria, vel absolutoria potest ferri in ipsius personã. Nã hic eps per se litem est contestatus, vt patet in prin. & no. hic. p gl. & postmodũ interuenit œconomus, & nihilominus fertur sẽtia in psonã œconomi, de quo multũ dubitãt Legistæ in l. nihil, C de pe. & dic, vt ibi, & vide qd̃ le. & no. in c. j. e. ti. li. 6. & per Bar. in l. i. C. de sen. & iterlo. om. †No. ibi, [Iuxta ratã, &c.] q cũ vna pẽsio constituitur pro plurib. rebus, tacite vr distributa in singulas res; vt sic q̃libet res teneatur pro rata ad pensionẽ constitutã, qđ bene no. Idẽ in simili, seruat, cum plures cõdemnant vna sẽtia ad certã quãtitatem. Vñr enim in dubio condemnati pro parte, & non insolidũ, l. vnica, C. si plures vna sen. fuer. condem. Idẽ est, cũ plus simpliciter promittunt vnã certã quãtitatem, vt in l. reos, §.
9 cũ in talib. ff. de duob. re. †Ex quo infertur ad q. plures scholares
b conduxerunt hospitiũ, promiserunt locatori certã pensionem nunquid tenentur insolidum ad pensionem, an vero pro parte? Et dic, q pro parte, arg. huius c. & in iurib. §. alle. tenet Cy. in l. si di
10 uersa. C. loc. †In gl. in ver. [A quocũq;,] ibi, [Quod non est verũ] vult ergo gl. & bene, epm non posse in totum eximere ecclesiã à iurisdõne sua. Idẽ tenet hic Inn. & Host. Et ad istum tex. rñ. Innocupliciter. Primo, q hic interuenit confirmatio papæ; & idẽ sentit gl. in verbo, confirmauit. Vel secundo, eps fecit potius vicarius in istis iurib. epalibus illum Abbatẽ, quasi velit Inn. q eps potest eximere ecclesiã à se, concedendo eã alteri; faciendo illum vicarium suũ in illis iuribus, vt sic exerceat nomine ipsius, quod no. & de hoc vide, quod in §. no. in c. cũ satis, de offi. Arch. & in c. in
Lateranen. §. de præb. Hæc tñ sol. non congruit literæ. Ideo tene
primam sol. & de mã pleniss̃ime no. in c. cum venerabilis, §. de eĝ
fib. vbi generaliter tractat, q̃ iura possit remittere in ecclesia sibi
11 subiecta. †In ea. gl. ibi, [Tñ epi.] No. istã gl. vsq; ad si. Nã quotidie allegatur, qñ quæritur, vtrum plati inferiores à papa possint concedere vni ecclesiæ aliquod ius in ꝑiudiciũ alterius. Et vr hæc gl.
c concludere, q priuilegium potest eps c concedere vni ecclesiæ, sine præiudicio alterius ecclesiæ, & idem tenet gl. 25. q. 2. in sum. & cõiter tenetur, facit quod no. Io. And. in c. certificari, de sepul. vbi tenet epm posse cõcedere priuilegium liberæ sepulturæ. Ad idem vide bo. tex. in c. cum dilect. de consue. Sed in præiudicium alterius eccle. dicit gl. hoc non posse, nisi subsit cã rõnabilis, Host. & Gof. dicunt ẽt requiri consensum Cap. per no. in c. quãto, & c. nouit, de his quę fi. à præl. his enim interuenientibus hoc poterit, vt clare probatur in cle. 2. de reb. eccle. non alien. & in c. 1. eo. tit. li. 6. Sed gl. no. in c. ecclesiæ, 16. q. 1. vr requirere tertium, vt. f. ecclesiæ non inferatur enorme præiudicium, quia non debet vni consulere cum enormi præiudicio alterius, & videtur sequi do. Ant. hic quod satis placet, arg. in c. cum cãm, §. de præb. & de don. in c. apostolicæ. Cõclude ergo, q tribus interuenientibus potest eps vni ecclesiæ consulere cum præiudicio alterius ecclesiæ. f. q subsit cã rõnabilis. Item q interueniat consensus Capituli. Tertio,
12 q non inferat enorme præiudicium. †Sed dubitatur de principe seculari. dic, vt no. Inn. in c. quæ in ecclesiarum, de const. per Legistas in l. fi. C. si ꝯ ius, vel vti, pub. De ecclesiastico vero, vt papa. glo.
d hic vr velle papã posse d etiã sine cã, ius vnius ecciesiæ alteri cõferre. Idem sentit Spe. qui prosequitur mãm plene, vt videre potes, in tit. de leg. §. nunc ostendendum, ver. 56. & melius in ver. 80. §. nunc, ante fi. super rub. de dispen. & sentit Io. And. in d. ver. quinquagesimo septimo, in addi. Sed vide gl. 22. distin. in c. 1. quæ inci-
13 pit, papã hoc non debere facere, non tñ dicit, q non possit. †Cardinalis loquitur gl. 10. dist. c. lex. vide Arch. in c. non decet. 12. distin. ubi postea Bernardus dicit, Papam non esse dominũ rerũ ecclesiasticarum

ADDITIONES.

a In vniuersalib. actionibus admittitur petitio incerta, de quo vide per glo. & Doct. in §. curare. Insti. de act. & ibidem per do. Iaf. de May. in 2. colum. & in seq. ponit generaliter, an & quando petitio incerta admittatur, vbi secundus ordinem lo. de Pla. facit regulam affirmatiuam cum octo fallentijs, vt vbi per eum, de quo vltra do. Anto. hic in 2. col. ver. no. q valet sententia. Vide plenius in c. 1. de re iud per eundem do. Ant. & per gl. in c. illa, de accusa. & per gl. in c. auditis, in ver. & facies, de procu. & ibi latius per do. Ant. in vlt. col. Et uide omnino d. Abb. in c. fi. cir. prin. de do. & cont. & in d. c. illa, & in c. se. in notabilibus, & per Inn. in c. 2. de lib. obla. & per do. Bar. de Bel. hic in addi. per duas col. adde Alex. consi. 77. 2. lib.

b Seb. Sap. ¶ Plures scholares. Vide Ang. in l. duo fratres, ff. de acq. hære. vbi dicit, q̃ si sunt plures scholares, qui conducũt vnam domum, & unus recedat, illi, qui remanent, non tenentur pro parte illius, qui recessit, referr & sequitur dom. Iaf. in l. 1. col. fi. ver. quid autem si sunt plures, C. qui re. fa. po.

c ¶ Vtrũ episcopus possit auferre de iure vnius ecclesiæ, & dare alteri, vide hic per do. Ant. in §. col. uer. circa secundum dicit Host. &c. & in c. quæ in ecclesiarum, in vlt. col. supra de consti. Adde do. Card. consi. 8. & 26.
Ant. Fran. ¶ An episcopus possit accipere de iure vnius ecclesiæ & alteri concedere, dicas, q episcopus hoc facere nõ potest sine causa, quia nec papa, nec alter princeps potest auferre ius vnius, & dare alteri, sine causa, vt in l. fi. C. si contra ius vel vti. pu. Fateor tamen, q posset episcopus concedere decimas alicuius ecclesiæ pauperi in alimoniam, vt in c. pen. 10. q. 1. & no. per Doct. in c. causam, de præscrip. Et quæ possit facere episcopus, & quot sint casus sibi reseruati, habetur per gl. ord. in c. 2. de pę. & remi. li. 6. & per Gof. in sum. de pœnis, in §. 2. & per Spe. in ti. de dispen. & in ti. de pœn. & per Arch. in c. fi. de pœn. li. 6. Et adde, q quamuis episcopus teneatur defendere res ecclesiæ, & iura ipsius, vt in c. pen. de iura. calum. tamen non tenetur ad facere contra conscientiam, de quo per Spe. in ti. de in integ. resti. in §. 2. in ver. fed nunquid prælatus.

d Seb. Sap. ¶ Papam posse. De prãte papæ circa beneficialia vide latissime per Fel. in d. c. quæ in ecclesiarum, col. 15. ver. recipit modo hoc fm mẽbra, sup.

fusticarum, nec habere illarũ possessionẽ nomine proprio, sed sunt ipsius vt administratoris principalis. Vnde no. ꝯcludit post B. Thomã Papam incurrere vitium simoniæ, si pro iuribus spiritualibus recipit ab ecclesia aliquid temporale, quod non esset, si dñiũ esset suũ. D. Ant. dicit, q aut q̃rimus de patrimonialibus ipsorũ clericorũ, & nõ põt Papa dispõnere de eis ad libitũ, sicut nec princeps secularis de bonis subiectorũ, qđ no. sing. qa nõ recordor alibi legisse. Inn. in c. inq̃sitionis de sent. exc. & bene, dicit Papã non posse rollere aliq̃d de patrimonialibus laicorũ. Sed de patrimonialib. clericorum, credo, q seriose subricuit. Vnde satis placet, q in hiscasibus possit Papa, in qbus põt Imperator in bonis subditorũ, qa ita clericis cõpetit dñium de iure nãli, sicut & laicis; licet in eis magis possit dubitari. † Aut q̃rit de rebus ecclesiasticis, & dicit q de titulis põt Papa dispõnere, prout vult, ẽt re mouẽdo vnũ sine causã de bñficio suo, alle. c. 2. de pb. lib. 6. vbi vr Papa habere plenã potestatẽ in istis bñficialibus; & p eo posset allegari gl. no. in c. p principalẽ. 9. q. 3. & dicit Papã posse depone re vnũ epm, sed nõ oẽs. Hoc dictũ do. Ant. simplr nõ admitterẽ, vt Papa sine causa a posset priuare aliquos beneficiis eorum, maxime epatu, & alijs dignitatibus, cũ sit dubium, vtrũ eps inuitus trãsferri possit, nedũ ex toto priuari, vt no. in d. c. fi. de postu. pla. & p Io. And. in reg. qđ alicui gratiose. de reg. iur. li. 6. in Mer. Vnde in cõsilio Cõstan. nouissime celebrato fuit pstitutũ, q nec eps, nec abbas possint transferri inuiti sine causa rõnabili; & hãc mãm plenissime examinaui in quadã dispu. q̃ incipit, Eps, & dicẽ dũ, vt ibi. † Aut q̃rit de aliis rebus eccl. & tunc tenet d. Ant. q ẽt cũ graui ꝑiudicio; & sine causa, posit Papa alteri ecclesiæ de illis concedere; licet facere nõ deberet. Pro eo tñ est præsumendum, q cũ causa b fiat. Puto, q uni ecclesiæ possit dare cum ꝑiudicio alterius sine causa: sed nõ sine peccato; qa cum Papa debeat esse sicut diligẽs paterfam. nõ dẽt apud eũ esse acceptio psonarũ. Nã sibi data ẽ potestas pascẽdi oues; & sic iuste administrãdi, de quo vide in simili, qđ dixi post B. Thin c. de multa. §. de pben. † Et vide fin. dictũ Arch. qđ, nunq̃ tradas obliuioni, in c. nõ liceat Papę. 12. q. 2. vbi post Hug. ꝯcludit Papã peccare mortaliter, si bona ecclesiæ alienat in casu nõ licito. puta, dãdo psanguineis illa, vt præaliis eos diuites faciat. † No. istud vltimũ. Nã iõ hoc dixi, qa licitũ est ẽt plato inferiori, aliqua dare psanguineis, p sustẽtatione, vt in
c monemus. 12. q. 2. & in c. nõ satis. 86. dist. & in c. 1. de coh. cle. & mu. & p dicta notabis, facit c. cęterũ. de resci. In gl. in uer. [Recõ
pẽsationẽ] in fi. No. vltimã sol. & ẽt pcedentẽ. Vnde hic dicũt do. q ex paruitate pẽsionis, nõ possumus pstumere epm fuisse inducũ ad spiritualia ꝑcedẽda, p modico rẽporali, p hoc facit c. & si
dones. §. de sim. Alij extra gl. intelligunt, q remissio spiritualium, sit separata a ꝑcessione tẽporaliũ, & a retẽtione pẽsionis, quod fi nõ ꝑgruit literæ. Alij intelligũt, q gratis eximit istas ecclesias, & gratis fuit sibi oblata ista pẽsio. Pro hoc facit, qđ Papa de scip-
lo dicit in ver. [Nos quoq; certe.] licet aũt ista sit bona practica, tñ non reprobat Papa q̃n eps posit sibi reseruare certũ censum, cũ ex aperte dicat aliq̃d sibi reseruare. Alij aliter. Sed tene istas duas sol. gl. Vna est, q in signũ ꝑceptæ libertatis, vel pteritæ subiectionis; nõ aũt in recõpẽlationẽ spiritualiũ, posit eps retinere si ĩ certũ cẽsum. Qđ tñ mihi placet, dummõ sibi nõ seruet magnã quãtitatẽ; qa tũ c. videret facere ĩ recõpẽlationẽ spiritualiũ, arg. in d. c. & gones. Secunda sol. qñ eps recipiebat ab ecclesia exemptã, ẽt temporalia, licite sibi reseruat partem illorum tẽporalium; quia nihil de nouo consequitur; imo remisit totum retenta parte, & sic non potest dici simonia. † In gl. in ver. [Iuxta ratam.] in fi. ea hac gl. multum notabilis, multa possunt colligi. Primo id, q ta
cite sentit post prin. q ẽt ecclesia non soluens pensionem c intra biennium, vel triennium, cadit a iure suo, ita, q res emphyteutica cadit in cõmissum, quemadmodum dicimus in prælato non soluente, vt in c. potuit, de loc. & hoc dictũ hic tenẽt Inn. & Host. Sed gl. no. lo. sentit ꝯriũ in l. placet, canonizata 16. q. 1. & in c. fi tribuit. 11. q. 1. & Gof. de immu. eccl. post prin. & Host. in sum. eo. titu. §. 3. leq̃t ẽt hic Io. And. satis late, & inter cætera adducit hoc motiuũ. Bona ecclesiæ nõ pñt alienari sine solẽnitate, de qua 12. q. 2. cũne exceptione. ergo p nõ solutionẽ plati, non põt induci alienatio huius vtilis dñii cõpetẽtis ecclesiæ. Sed Bal. in d. l. placet, tenet primũ dictũ, & ad illã. l. q̃ solet induci in ꝯriũ, tñ det, q ibi loquitur de translatione rei fiendæ in penã, vt si nõ soluit tributũ Imperatori; sed in casu nostro, translatio fit ex nã ꝯctus, & res reuertitur ad dñm suum & sic pssupposito, q ẽt fundus ecclesiæ nõ in cideret in cõmissum ex nõ solutione tributi debiti Imperatori; aliud dicẽdũ est in casu nõ. Et hãc opinionẽ secutus est Pet. de Anch. q opinaris mihi placet. Nã videmus, q p pscriptionẽ ẽt ecclesia p dictum rei suæ, nõ interueniẽte aliqua solẽnitate; sed sufficit dispositio iuris vna cũ negligẽtia ecclesiæ. Idẽ ergo dicẽdũ est in casu nostro, facit c. 1. de pscri. Idẽ ẽt iura canonica in hoc casu loquunt, indistincte ergo referenda sunt ẽt ad ipsas ecclesias, cum principaliter disponãt de ecclesiis, & rebus ecclesiasticis. † Credo q̃ platus negligẽs soluere, põt q̃ueniri per ecclesiam, vt cõseruet eam indemnem a damno incurso ex perditione vtilis dominij, pro hoc gl. no. in fi. 16. q. 3. c. placuit 2. † Secundo no. fin. ex glo

d plures differẽtias d notabiles inter ꝯctũ cẽsualẽ, & emphyteuticariũ. Nã in cõtractu censuali transfertur dominium in capiente, tam vtile, quam directum, ita quod nihil iuris super re illa remanet penes concedentem. Sed in ꝯctu emphyteuticario, tñ transit dominium vtile in emphyteutam; directo remanente apud dñm, licet gl. non alle. tex. est de hoc vlt. in l. 1. ff. si ager ve. vel emphyteu. pet. Nã cẽsum soluimus de re nra, vt patet in cẽsu debito Imperatori; pẽsionẽ vero soluimus de re aliena; & hãc differẽtiã no. sequũt cõiter Doc. & ap. pbat Bar. in l. 1. ff. de pub. & no. ex hoc, ꝑpriũ vocadulũ vtriusq; rei. Si ergo sit ꝯctus cẽsualis, ꝑpriedẽt dici, vt soluat cẽsum, nõ pẽsionẽ; & in ꝯctu emphyteuticario vocat ꝑpriepẽsio, & nõ cẽsus, q̃uis gñaliter vtamur, ꝑmiscue his vocabulis. Nec ꝑ istã im, ꝑpriationẽ vitiaret ꝯctus, vel libellus, vt
21 hic no., pbat, iũcta gl. † Alia dria notabilis, q in ꝯctu emphyteuticario, res incidit in commissum, si non soluitur pensio ĵ. biẽnium, seu triẽniũ, vt in d. c. potuit. Sed in ꝯctu cẽsuario ex nõ solutione res nõ pdit, sed põt cõpelli censuarius ad solutionẽ, vt hic cũ gl. Et põt esse rõ diuersitatis. In ꝯctu emphyteutico res non desinit esse dñi, ut s. dictũ est; & ur ꝑcessa quasi sub ꝺditione, si pẽsionem soluerit, arg. l. q̃ro. §. inter locatorẽ. ff. loca. Sed in ꝯctu censuario trẽsfert dñium in totũ, ita, q recipiẽs solũ obligat ad cẽsum solnẽdũ. Et iõ sis cautus, ut in cõcessione, q fit de reb. eccl. nõ facias fer ibi, q ad cẽsum fit ꝑcessio, sed in emphyteusim. Tertia dria, qa spiritualia nõ pñt ꝑcedi in emphyteusim, cũ quodã mõ uideren
tur uẽdi; sed ad cẽsum possunt ꝑcedi, quia cẽsus retinet, nõ in re cõpẽlationẽ iuris ꝑcelsi, sed potius in memoriã libertatis ꝑcessę, seu in signũ ꝑteritæ subiectionis. Et q hic interuenerit ꝯctus censualis, & non emphyteuticarius, colligitur ex eo, quia eps transtulit in monast. quicquid iuris habebat in illis ecclesiis; quod
22 fit in contractu emphyteutico, ut §. dixi. † Et ex hoc, & ex tex. no,
e aliud sing. q ubi in contractu e ponuntur uerba, quæ possunt tra

hi ad

ADDITIONES.

a ¶ Sine causa. Adde Lud. Ro. consi. 344. d. Card. consi. 103.
b ¶ Cã præsumit in Papa & in Principe, vt per d. Ant. hic in 5. col. in uer. item procedit de potestate, & ad idẽ vide d. Ant. in c. plerq;, in ante pe. col. uer. fm opi. de immu. eccl. Adde Rom. consi. 383. & vtrum Papa possit graiare vnũ monast. vt det cẽsum alteri, vide p eundẽ consi. 359. Et in Papa sit dominas rerum Ecclesiæ, per Pau. de Cast. consi. 216. in primo impressis.
c ¶ An ecclesia non soluens pensionem in contractu emphyteutico, cadat a iure suo, uide hic per do. Ant. in 8. colum. uer. no. ex hac glo. idem quod hic, tenet ipse d. Anto. in c. verum. in fi. de fo. compet. Et hoc vide per Gasp. de Cal. in c. uerum. de cond. ap. & de hoc vide per Archi. aliquid in §. qui rem. 10 q. 2. vbi dicit, q quidam dicunt, q ecel. non cadit a iure suo, sed remittit se ad ea, quæ dicentur in d. c. placuit. 16. q. 1 Et de hoc vide per Ro. in d. l. imperator. §. idem rescripserunt. ff. de admi. re. ad ci. perti. & per Bal. in l. placet. C. de sacrosan. eccl. vbi alleg. gl. quam dicit non esse alibi in authen. qui rem. in vers. repelli potest. C. de sacrosan. eccle. quæ dicit, q si ecclesia habet emphyteusim ab alia eccl. & non soluit pensionem debito tempore, cadit ab emphyteusi, quam glo. sequitur ibi Bald. cir. med. & vide Bal. in c. 1. in 2. colum. de ali. feu. vbi dicit, q eccl. non soluens censum, cadit a libello, & vide Arch. in c. placuit. 16. q. 1. vbi dicit, q eccl. non soluens canonem, non perdit emphyteusim, & ita dicit tenere Gof. in sum. de imm. eccl. §. 2. & dicit, q credit Ian. & Host qui tenent hic contrarium, non benedicere. Et de ista q in termis vide Spe. qui arg. pro & contra, sed non firmat, in titu. de re. in int. §. si quis autem, & quando in 6. col. uer. ut autem hæc materia sub, cõpẽdio. & de q. 2. posita p d. Ant. vide p Bal. in ꝑ. feu. §. alia diuisio in uer. aliud notabile, &c. p Pau. de Elea. i c. potuit. 151. col. de loc. & p d. Ant. i c. 1. ad fi 5. col. de do. & cogru. Adde quod voluit Anch. consi. 32. inc. Pe. Lina. Ant. Fran. ¶ Circa hoc, an eccle. habens feudum, vel emphyteusim ab alia eccl. non soluens canonem, vel pensionem cadat a iure suo, dicas vidẽda, quæ habet ẽ in c. potuit. de loc. & in l. 2. C. de iu. emph. Et adde, q q̃ ex cessatione in solutione canonis, deberet cadere a iure suo, non putarem in talibus eccle. non soluente habere locum id, quod dr de seculari non soluente ecclesiæ canonem per biennium, ut ex tali cessatione cadat a iure suo. Sed cum utraque ecclesia sit priuilegiata, conquassarentur priuilegia, & haberet locum dispositio iuris cõis, iuxta ea, quæ habẽtur in auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. Et q isto casu requireretur cessatio triennalis per ea quæ habentur in præall. c. potuit. de loc. & in d. l. 2. de iu. emphy.
d ¶ Et istas differentias etiam ponit idem Abb. Panor. in c. 1. in 2. col. in uersi. adde etiam tertium intellectum, supra de in integ. resti. Et declarat multum magistraliter Imo. in c. ad audi. in 2. col. de reb. eccle. non alie. ubi facit magnũ fetũ, & dicit q est perpetuo menti tenendũ, quia sæpe contingit in facto. Et sub. iungit ibi Imo. & est pulchrum uerbum, q si in instrumento dicetur concedo re in emphyteusim perpetuũ sub annuo cẽsu, puta cẽsu ducatorũ, & transfero in te omne ius, quod habeo, quãuis dictum sit in emphyteusim, tñ ille esset contractus censualis, non obstante, q dictum sit in emphyteusim; p p illud quod d. dictum fuit, Transfero in te omne ius, quod habeo, & illud idem tenet Io. Fa. in §. adeo. in pen. col. Inst. Jo. quicquid dixerit Bal. in tit. de pa. consian. 28. colu. in uersi. per soluere fiscum. Imo fortius & singularius dixit Alb. de Ro. in l. 2. C. de iu. emphy. in 8 col. in uersi. quid de q. a me quæsita per quendam priorem, q si ex tenore instrumenti non possit apparere, an sit emphyteusis, vel contractus censualis, q in dubio sit cõtractus censualis. Et ideo licet cessauerit mille annis soluere non poterit expelli, & ita dicit iudicasse, q esset censualis. alle. no. per gl. & Inno. hic. Seb. Sap. ¶ Differentias. Differẽtias inter censum & pensiones ponunt multi relati per Fel. in c. ad audi. 8. col. supra de præscri.
e ¶ Vbi in cnotractu. Ad hoc facit quod no. Rom. in l. interdum. §. ex naufragio. ff. de acq. poss. q si in instrumento dicatur aliquem accepisse fundum in emphyteusim, cum esset locatio, non erit emphyteusis, sed locatio, & idem sentit Corse. in fing. suis, in uerbo contractus. Facunt cumalata per d. Iaf. in 1 in conuentionalib. in fi. ff. de uerb. obligan. ubi tangit, q in contractibus, magis attenditur voluntas contrahentium, quam verborum conceptio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hi ad varias species ꝯctuum, non debemus contractum interpretari secundum vocabula apposita, sed potius ſm nām ipſius contractus. Nam per verba ꝯctus poterat dici emphyteuticus, sed ex nā illius colligitur oppositum, ex quo fuit trāslatum vniuersum ius. Et hoc idem post multa concludit Bar. in l. cotem ferro, §. qui maximas, ff. de pub. & gl. no. in l. 1. ff. de superfi. optime facit tex. in
23 l. ſi vno, ff. loc. † Item no. ex hac gl. iuncto tex. q̄ licet verba improprie ponantur in exceptione, non per hoc vitiatur exceptio; ex quo generaliter verba capiendo concludunt intentū excipientis. Et idem eadem ratione dicendum est in libellāte, facit quod le. & no. in l. solemus, & l. ſi quis intentione, ff. de iud. & in ca. literæ, de dila. & c. cum eccl. de cau. poſ. & propr. † Vlt. no. q̄ in petitione iuris episcopalis veniunt ea, quæ competunt episcopo, tam de iure speciali, q̄ de iure communi, ita no. voluit gl. in fi. Contrariū no. gl. in c. conquerente, de offi. ord. vbi dr̄, q̄ ſolum compræhenduntur iura expreſſa. Io. And. concordando videtur distinguere, q̄ quædam ſuccedūt de iure ſpāli in locū iurium debitorū de iure cōi, & illa compræhenduntꝝ tanq̄ ſurrogata in loco illorum, & ſic loquitur iſte tex. Q̄nq; non ſunt ſurrogata, ſed veniūt accumulatiuè, & illa non compræhenduntur, & ſic procedit gl. ꝯria, q̄d
25 notabis, quia ad multa facit. Et ex his ſoluitur ꝯrium, quare papa condemnauit in penſione non petita. Nā latis fuit petita petendo iura epiſcopalia. † Alia ſolu. Doceſt, q̄ papa hic fuit amicabilis
a compoſitor inter iſtos; ideo potuit condemnare in re non petita. No. bene iſtam ſol. pro poteſtate arbitrorū, [a] ſed Bar. in l. Aquiliana, ff. de tranſa. hoc no. limitat, q̄n vult condemnare in re, quæ
26 eſt in arbitramentum deducta; ſecus autem ſi in re prorſus ſeparata, quæ notabis, facit c. cum dilectus de arb. † Alia ſolu. q̄ in ſpiritualibus non curamus de hac ſubtilitate, ſatis enim eſt de veri-
27 tate conſtare, quod etiam no. † Vlt. no. ſecundum Hoſt. q̄ poteſt intelligi, q̄ expreſſe in libello ſuit petita hęc penſio, licet hic non dicatur, & quæliber ſolutio eſt bona.

ADDITIO.

a ¶An arbitrator poſſit ferre ſententiam ſuper omnino extraneo appetitu, & de hoc vide omnino per do. Ant. in c. Quintauallis, in 37. differentia, ſup. de iureiu. & eundem in c. niſi, de præb. in 2. col.

Ant. Fran. ¶An arbitrator poſſit ferre ſententiam ſuper omnino extraeno, dicas, q̄ arbitrator dicitur eſſe bonus vir, & amicabilis compoſitor, & poteſt ſequi ſententiam ſui capitis, & poteſt lædere partem in modico, licet non in re magna, ſecundum Bal. in addi. Spe. in ti. de arb. in uer. 2. & in ver. 4. Et dicitur interuenire ad concordiam partium, etiam ſine aliqua ſententia, ſecundum Bar. no. in l. ſi de meis, in §. recepiſſe, in fi. ff. de arb. Et adde, q̄ arbitrator non tenetur, niſi de dolo, & lata culpa, ita Bar. in l. fi. ff. ſi men. fal. modi & hȳ per Bal. in addi. Spe. in præal. ti. de arb. in ver. arbitrator non teneꝫ, quod etiam voluit d. Pau. in l. pe. C. de pac. Et ad quid ſe extendat poteſtas arbitratoris, uide per Bar. in l. ſi ſocietatis, ff pro ſoc. & in l. ſi quis arbitratu, ff. de verb. oblig. & de poteſtate arbitratoris, uide etiam per Bert. de Firmo in ſuo repe. in litera A. in uer. arbitrator non adſtringtur.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia quoad ſpiritualia præſumitur ſubeſſe epiſcopo, in cuius diœceſi eſt ſita, ſecus in temporalibus.*
2 *Iura ſpiritualia & eccleſiaſtica poſſunt vendicari rei vendicatione vtili: nā directa datur vero domino.*
Incorporalia vendicantur ratione iuris, quod quis habet in eis.
3 *Collatio eccleſiæ ſi non ſit intra debitum tempus, epiſcopus punitur.*
4 *Sententia incerta valet, ſi poteſt certificari per relationem ad aliud.*
5 *Libellus generalis in acceſſorijs procedit, & etiam incertus.*
Pertinentiarum appellatione quid veniat, vide remiſſiue.
6 *Inſtrumentum redditur ſuſpectum ex raſura, ſeu ſuperlineari ſcriptura.*
7 *Inſtrumentum locationis non probat, neque dominium, neque poſſeſſionem eſſe penes locantem.*
Poſſeſſio non eſt penes conductorem.
Poſſeſſio præſumitur penes detinentem.
8 *Raſura inſtrumenti reddit ipſum ſuſpectum, licet fuerit inſuper ſcriptum manu proprij notarij, niſi adhibeatur cautela, de qua hic.*

CAP. VII.

1 **Cum venerabilis.** † Epiſcopus petens eccleſiam quoad temporalia, & ſpiritualia, obtinet in ſpiritualibus eo ipſo, q̄ probat eſſe in ſua diœceſi; ſi non appareāt exēpta; ſed in temporalib. ſuccumbit, niſi aliter doceat de iure ſuo, & in hoc vltimo eſt caſus notab. Sunt duæ partes. Prima factū narrat. Secunda diffinit ibi, [Quia igit̄.] Et vtraq; ſubdiuiditur, [Vt per ſe patet.] Caſus lit. Eps Sabinen. petebat eccleſiā S. Ang. de Cancela à monaſterio Fabernen. cū ſuis pertinētijs, & poſſeſſionibus, dicens illā ad ſe pertinere tā in ſpiritualib. q̄ in t̄palib. de iure cōi, eo q̄ erat ſita in diœc. Sabinen. q̄ in t̄palibus ad ſe ſpectaret, nitebat oſtendere per publicū inſtrumentū, quo continebatur expreſſe, q̄ l. Sabinen. Eps, H. Fabernen. Abbati, & duob. alijs Abbatibus, poſt illā, dictam eccl. cum pertinentiis ſuis locauit pro annua penſione quatuor ſolidorū Papien. Cōtra inſtrm ex parte monaſterij fuit propoſitū, q̄ nulla fides eſt inſtro prædicto adhibenda propter ſuperlinearem ſcripturam, & raſuram, & in loco ſuſpecto factam. ſ. in annotatione indictionis. His & aliis intellectis, quia conſtitit d. Papę eccl. prædictā ſitā in diœc. Sab. adiudicauit eꝑo ius cꝑale in omnib. ſpiritualib. in eadem ecclę. exceptis q̄busdā c. per quę auth. ſcripta ei ſubtracta eſſe noſcūtur. Sed quia inſtrm predictū inſufficiēs fuit ad probādū, q̄ eccl. ipſa ei ſubeſſet quoad t̄poralia, vtpote de iure pp predicta ſuſpectū abſoluit monaſt. ab impetitione eꝑi quoad t̄poralia. B. † No. exprincipio iūcto tex ibi, [Vēdicante, &c.] q̄ iura ſpiritualia poſſunt vendicari per eū, cui dēntur, & ſic eꝑs poteſt eccleſiam ſibi ſubiectā vendicare rōne iuriū, quæ habet in ea, & intellige de rei vend. vtili, ſm Inn. Nā directa rei vendicatio non poteſt competere, quia ſolū illa competit ei, qui eſt dñs de iure gentium, vel ciuili, vt in l. in rem, ff. de rei ven. Sed bona ſpiritualia, & eccleſiaſtica non ſunt proprie in dñio alicuius, vt in §. nullius, Inſti. de re. di. & in c. rō, §. de præbē. Et ex hoc, & ex tex. no. q̄ poſſum vendicare rem incorporalem, rōne iuris, quod habeo in eo. Idem no. in c. examinata, §. de iu. & circa hunc art. vide latius hic per Inn. No. 2. q̄ licet de iure cōi, eccleſia ſita in diœceſi ſpectet ad eꝑm in ſpiritualibus, non tñ in t̄palib. ſ. vt de rebus temporalib. ſeu prouentibus eccleſiæ poſſit diſponere ad libitū, ſeu in vſus ſuos conuertere; niſi aliās probetur hoc ius competere de iure ſpāli. Pro hoc. c. de
3 multa, §. de pb. † Vbi eꝑs punit̄ ſi eccleſia non cōfert intra debitū t̄ps. Item ēt in ſpiritualibus non fundat intentionem ſuā, quoad poſſeſſionem, vt eſt tex. no. in c. olim, ii. 2. de reſt. ſpol. ſecus quoad
4 proprietatem, vt hic. † Item no. ibi, [Per auth. ſcripta] q̄ valet ſnīa incerta, dummodo poſſit certificari per relationem ad aliud, &
5 hanc mām ſatis expediui in c. cum venerab. ſ. de, excep. † No. q̄ p. cedit iſte libellus, Peto eccleſiam cum ſuis pertinentijs, & poſſeſſionibus; licet pertinentiæ, & poſſeſſiones non aliter declarētur. Et hoc iō, qa ſatis eſt libellum eſſe certū in principali; licet ſit incertus in acceſſorijs, vt no. dicit Inn. in c. tāta, ī. de excel. præla, de qua mā plene dixi, ſ. in c. 2. de lib. obl. Et quid veniat appellatio-
6 ne ptinentiarum, tractatur in c. cum ad ſedem, de reſti. ipo. † No. vlt. q̄ inſtrumentū redditur ſuſpectum ex raſura, ſeu ſuperlineari ſcriptura in loco ſuſpecto facta, de quo ī. cum gl. In gl. 1. ibi, [Auditis] & ibi p Inn. de hac mā, & in c. inter quatuor, de mā. & obe. & facit hic Inn. inter cætera differentiā, vtrum eccleſia petita habeat perpetuum prælatum, aut t̄palem, vt primo caſu conueniat ipſe præ atus, & non is, qui poſſidet ſubiectionem. ſecundo caſu conueniatur ipſe, qui hēt illam ſubiectā. Sed dic plenius, vt in locis præal. In gl. in ver. [Locauiſſe.] in fi. vult ergo gl. q̄ etiā ſi iſtud inſtrm locationis fuiſſet non ſuſpectum, non ſufficiſſet ad con-
7 cludendum opi. eꝑi. Sed certe tex. in fi. vī aperte innuere ꝯrium, cum fundat ſe ſuper ſuſpicione dūtaxat. † Abbas dicit, q̄ ꝯ extraneum, inſtrumentum locationis non probat dñium, ſeu poſſeſſionem, vt in contrarijs alle. in gl. ſed contra conductorē, ſic. Sed certe hoc dictum non eſt verum, q̄n hic agebatur rei vēdicatione, vt patet in ver. Vendicare, quæ intentatur ꝯ conductorem, ſicut ꝯ quemlibet extraneum, & ſic nulla ſpecialitas pōt dici in cō ductore, vt no. in c. inter dilectos, in fi. vbi bo. gl. de fide inſtr. Item licet conductor, q̄n agitur actione locati, vel condictione l. ſi gs conductionis, C. loc. nō poſſit refricare cōnem dominij, de quo tñ dicendum eſt, vt plene no. Bar. in d. l. ſi quis conductionis, & di xi in d. c. inter dilectos, non tñ probatur per hoc dominium, vel poſſeſſio, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, vt in c. 2. de tranſla. præl. & in l. neque natales, C. de proba. Sed locatio poteſt fieri etiam per eum, qui non poſſidet, vt puta per conductorem, vt l. nemo prohibet, C. loc. ergo per locatorem non probatur poſſeſſio. Vnde dicerem ſaluando iſtum tex. à contrario ſenſu, q̄ eꝑs nitebatur probare ſe locaſſe tanto tempore, q̄ ſufficiebat ad p̄ſcriptionem: quo caſu ſatis probatur dñiū. p. bando locationem, quia detinens p̄ſumit poſſidere, vt no. Innin c. cum olim, de priui. Iō ponderat in tex. q̄ eꝑs locauit abbati, & duabus p̄ſonis poſt ipſum, & no. iſtum dictum, quia ſatis probat per iſtum tex. ſic intellectū, & in effectu voluit Bar. in d. l. ad prohationē, quod bene no. pro limitatione iurium ſimp̄r dicentiū
8 p locationē nō probari dñium, neq; poſſeſſionē. † In gl. ſi. ibi, [Et in loco ſuſpecto.] No. hoc dictum gl. quia quotidie accidit, vt raa ſura [a] reddat ſuſpectum inſtrm, ſi eſt facta in loco ſuſpecto; licet
b videatur repoſita [b] eadem manu. Nā hoc non ſufficit, cum reperiantur multi ſcientes adulterari, ſeu diſſimulare ſcripturas aliorum, vt Auth. de fide inſtrum. poſt prin. Et ideo aſſume hanc cautelam notab. q̄ vbicunq; notarius erraūit in ſcriptura, ita, vt oportet radere aliquid, & iterum reponere, vel facere aliq̄ lineam in margine, dēt notarius ad euitandū ſuſpicionem in fine inſtri cōtinuādo facere mentionem, qualiter ipſe raſit tale verbum, &c. vel q̄ fecit talem lineā in margine. hoc voluit no. Arch. in §. is ita, 35. qō. 9. vī probari in l. in fraudem, ff. de teſt. mil. & ibi hoc tenere Bar.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶Raſura. De hac materia vide Mod. in l. ſi vnus, C. de teſt. Fel. in c. ex literis, ſupra de ſi. inſtr. Ital. & Dec. in l. ſi. C. de edi. diui Adr. tol. Ale. in conſ. 59. incuiſo proceſſu, col. 1. in 2 vol.

b Adde gl. in ver. in figura, in l. ſi. C. de edi di. Adr. tol. quā Bar. ibi in §. fraudē, in 1. col. multum no. & alleg. Bar. ibi iſtam gl. pro concordquamuis Ang. in d. l. ſi. dicit illam gl. ibi eſſe ſing.

2 Bar. [a] ad idem l. 1. & 2. & l. cæcilianus erat, ff. de his, q̄ in teſt. delen. & ibi per Docto. & ita habet hodie communis ſtylus notariorum, quando raſura eſt in loco ſuſpecto, hæc tamen non ſunt neceſſaria, vbi ex præcedentibus, vel ſequētib. poteſt elici veritas eorum, quæ cancellata ſunt, vt hic no. dicit gl. quod bene no.

ADDITIO.

1 ¶Et ita etiam no. Bar. in l. ſi vnus, C. de teſti. & in l. 1. §. fi. ff. de bo. poſ ſm tabu. & in l. diuus, §. itē ſenatus, ff. de fal. cau. in c. ex literis, de ſi. inſtr. Ang. de Are. in §. pen. Inſti. de teſt. Io. Pe. de Ferra. in prac. ſua, quam compoſuit maxime pro ipſis notarijs in forma opponendi contra inſtra, in gl. 3. in fi. & quamuis Bal. in d. l. ſi vnus, diſtinguat, an uerba addita in ſto fiat in margine, vel in corpore inſtri, & d. Alex. de Imo. circa hoc diffuſe ſe ibidem extendant: tñ do. meus d. Iaſ. de May. dum legeret Papiæ d. l. ſi vnus, ſic concluſit, & dixit, q̄ ita p̄ſueret, ſi accideret ſibi caſus, & ſi reperiantur addita aliqua verba, uel in margine inſtri, uel in corpore, uel in prin. uel in fi. h notarius in ſua ſubſcriptione nullam mentionem facit, talia uerba nihil probant, eo quia ſunt ſine die, & p̄ſule, & ſine ſigno, & ſubſcriptione, & ita expreſſe & melius, q̄ alibi Io. And. in ti. de inſtr. edi. §. oſtenſo, in addi. quæ inci. dixit Rolandinus. Et Paul. de Caſt. in d. l. ſi vnus. dicit, q̄ ita alias fuit obtētum Bononię. Si autem notarius in ſubſcriptione ſua mentionem faciat, tunc probat, & ita obſeruat conſuetudo. Limita tu, & intellige, quando talia uerba addita ſpectant ad factum contrahentium, ſi autem ſpectarent ad ſolum notariū, & tenderent ad conualidandum inſtrumentum, ſtās duobus concurrentib. ſtatur tabulis uerbis notarij, dato, q̄ in ſubſcriptione de eis mentionē non fecerit. Pura, pone, quod in protocollo notarij reperitur vnum inſtrumentum cancellatum, poſtea notarius in margine ſcribit: Talis cancellatio fuit facta per errorem, & ſ. uerbi notarij, & non partium. ita ſin. Bar. in fin frau dē, §. ſicut, ff. de teſt. mi. quē all. hic iſte, licet ſic nō declaret ipſum, q̄d no. Ant. Fran. Circa hoc, an ſ. in inſtro, vel illius margine, uel alio loco reperiant aliqua uerba addita, dicas, q̄ in ſm debet hȳ plura ſubſtantialia ad hoc, ut ualeat, uidelicet diem, locum, ſeriem facti, indictionem, nomen Imperatoris, uel Papæ, annum dñi, ut eſt no. gl. in l. gnāli, C. de tab. lib. x. & in auth. ut præpo. nom. Impe. in prin. & hȳ per Bal. in proœ. ſorum, ubi ēt per Ale. & dēt ēt pōnere ſignum notarij, & eius ſubſcriptionem. Et adde, q̄ ſi in inſtro reperiatur aliquid eſſe additum uel ēt deletum, aut abraſum, reddit ipſum inſtrm ſuſpectū, niſi de tali additione, detractione, vel raſura notarius in ſubſcriptione mentionē faceret, de quo per Pau. de Caſ. ultra ea quæ dicta ſunt ſ. in conſ. 203. dēt etiam cōtinere rogitum ipſius notarij, alias non ualeret, ut per Bal. in l. 1. C. plus ualere, quod agi. in uiti. col. & in §. nos autem, in Auth. de tabel & per Bal. in l. 2. C. quando fil. uel pri. & per Spec. in ti. de inſtr. edi. §. quid ergo, & per Bar. in l. ſi finita, §. item uideamus, ff. de dam. in fe. & per Doct. in c. quoniam contra. de proba.

Adde Paul. de Caſt. conſi. 38. & dicit Rom. conſi. 346. q̄ raſura in loco non ſuſpecto, non uitiat inſtrumentum.

Zach. Adde Bal. in c. ex lris, & ibi Fel. plene, col. pe. uer. in gl. 2. ꝯ. de ſi. inſtr. & q̄ no. in apo. ad iſtū in c. cū olim, ii 2. in fi. in uer. aliquas raſuras, inf. de pri.

SVMMARIVM.

1 *Monaſt. ſubiectū eſt epō, in cuius diœceſi eſt ſitum; niſi probetur exemptum.*
2 *Excōicatio lata poſt appellationem, etiam extrajudicialē, nō ligat, nec tenet.*
Excommunicatio lata contra exemptum, eſt ipſo iure nulla.
3 *Exemptus ipſo facto eripitur a iuriſdictione ſuperioris.*
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio iniuſte habita, non cauſat actum ualidum. 5.
4 *Electio, uel preſentatio facta ab illo, qui eſt in quaſi poſſeſſ. præſentandi uel eligendi, tenet; licet poſtmodum reperiatur preſentans non habere illius in rebus proprietatem, dummodo eſſet in bona fide, alias ſecus.*
5 *Sententia lata ab illo, qui bona fide erat in quaſi poſſeſſ. iuriſdictionis, ualet: licet proprietas non ſpectaret ad eum.*
6 *Excommunicatio lata ab habente bona fide poſſeſſionem tantum excommunicandi & non proprietatem, an ualeat?*
7 *Obedientia ſolius prælati, uel abbatis exempti preſtita ſuperiori nō ꝑiudicat ad trāsferēdū ſubiectionis poſſeſſionem; niſi interueniat cōſenſus capituli.*
Incorporalia, prout eſt iuriſdictio, & ſimilia, non poſſunt in alium trāsferri; niſi cum conſcientia, & patientia poſſeſſoris.
8 *Vaſalli ſi præſtāt obedientiam alteri domino, non præiudicāt vero domino.*
Procurator habens mandatum, ut poſſit agere totum id, quod poteſt dominus perſonaliter, cenſetur ſibi data poteſtas agendi ea, quę requirunt ſpeciale mandatum.
9 *Electio unius actionis, an & quo caſu excludat alias.*
Excipiens poteſt de vna exceptione ad aliam, etiam contrariam tranſire.
Exceptiones contrariæ poſſunt diſiunctiue proponi.

CAP. VIII.

Cum dilectus. † Monaſte. ſubiectū eſt eꝑo, in cuius diœceſi ſitū eſt, niſi p̄bēt exemptū. h. d. quod titulū. Primo inſtruit delegatus, qualiter ſuper ſententijs pronūciet. In ſecunda, & tertia qualiter, pnunciare dēat ſup ſubiectione. Secūda ibi, [Qō.] Tertia ibi, [Similiter.] Caſus lit. eꝑs Aurien. per circūuentionē fecit ſibi præſtari obedientiā ab Abbate cuiuſdā monaſt. q̄d ſitū erat in ſua diœc. p̄ter Fratrū ſuorū aſſenſū, cū monaſteriū ipſum diceret liberū, et exēptū. Sic fuit or tā ꝯ inter eꝑm. & monaſt. ſup ſubiectione monaſterij. Abbas timēs ſe p eꝑm aggrauari, ad ſed. Apoſt. appellauit. Eꝑs nō obſtāte appellatione, tulit ſnīam ſuſpēſionis, & excōicationis in abbatē, & monaſteriū interdixit, pp q̄d nūcius monaſterii, et nūcius eꝑi ad ſe. Apoſto. acceſſerūt. Corā papa propoſuit nūcius monaſterij p̄dictas ſnīas nō tenere, cū monaſt. exēptū eſſet, vel ſaltē tutū erat ſine p̄ſcriptione Sed qa nūcius monaſterij mādatū, ꝑcurato regnima p̄ſcriptione Sed qa nūcius monaſterij mādatū, ꝑcurato ris non hēbat; cā nō potuit in p̄tia Papę terminari. Vnde cōmittit Papa, cām ſub hac forma, quatenus ſi q̄ſtiterit iudicib. abbatē de

ADDITIONES.

a ¶Sunt nullę. Adde iſtum in c. conſideramus, nu. 1. & quod ibi in apoſt. ad iſtū in ver. geſta, ſupra de elec.

b ¶Non valeat. Adde quod voluerunt do. de Ro. deci. 575. de iure patro. in antiq. & Lap. alleg. 89.

c ¶Totus conuentus. Adde quod voluit Old. conſi. 97.

d ¶Et gl. conſimilis in l. 1. §. fi. in gl. fi. ff. nau. cau. ſtab. & aliam in l. nunquam, ff. de re iud. in antepe. char.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de reiu. li. 6. & quod ibi no. Inemo. ff. de excep. Nisi dicatur aliud in pœna mendacij; & sic loquitur auth. contra, qui propriã. C. de nõ num. pec. Nam ibi negauit scripturam esse propriã, & succubuit. An aũt has exceptiones contrarias possit simul proponere, Dicẽdũ, q̃ non, si pure proponunt. Secus si disiunctiue. Puta, propono talẽ exceptionem, & si hæc nõ fuerit propono talẽ; & hæc est bona practica ad euadendum q̃nem in gl. positam. Facit quod hr̃ in c. imputari, de fi. inst. si tñ vult simul proponere, audit̃ ẽt post terminũ ad proponendum contrarium, s̃m hanc gl. valde no. quam Doc. non improbant. Et tenebis eam menti, vt ratione contrarietatis excusetur, si simul non proposuerit.

SVMMARIVM.

1 *Religio noua. est prohibita cõstitui, etiam quod sit pia, vel religiosa 2. & citra voluntatem solius Papæ. 2.*
Abbas vnus non potest præesse pluribus monasterijs. 5.
3 *Episcopus non potest dispensare circa ea, quæ Papa statuit.*
4 *Conscientia non excusat aliquem facientem aliquem actum in se pium, sed ob aliquas causas prohibitum ab ecclesia.*
5 *Abbas non potest quis esse in vno monasterio, & in alio, tanquam monachus, si monasteria sint separata, sed si sunt vnita, sic.*
6 *Abbas vnius monasterij an vocabitur ad electionem prælati alterius monasterij, in quo est monachus.*

CAP. IX.

1 Ne nimia. †Habet plura dicta, sed principaliter potest sic summari. Nouam religionem non licet p̃stituere sine authoritate Romani Pontificis, nec in diuersis monasterijs põt quis esse Abbas, vel monachus. Diuidit̃. Primo nouam religionẽ prohibet in personis, & locis. Secundo pluralitatẽ locorum monachis, & abbatibus ibi, [Illud,] Casus lite. Prohibet hic p̃cilium, ne aliquis de cætero nouam relig. inueniat, sed si vult ad relig. trãsire, vnã de approbatis assumat. Itẽ q̃ voluerit nouã domũ religiosam fundare, regulã, & institutionẽ accipiat de approbatis. In fine p̃hibet, ne in pluribus monasterijs monachus
2 q̃s existat, nec vnus abbas p̃sit plurib. monasterijs. Bern. No. 1
a vnã reg. q̃ nulli a est licitũ inuenire nouã relig. nec ædificare nouã domũ religiosam; nisi velit accipere vnã de regulis approbatis. Licet ergo de iure ciuili videãtur approbata collegia p̃cernẽtia piũ vsum, & cultũ diuinũ. l. 1. ff. de colle. illi. tñ respectu religionis hodie est stãdũ huic decre. Vt. n. euitet p̃fusio in ecclesia Dei, hæc noua inuẽtio reprobat. Nã videmus, q̃ pp nouas p̃stitutiones, vel inuentiones, tot sunt varietates inter monachos S. Bene-
3 dicti, vt vix inuicẽ se recognoscãt. †Sed quæro. nũquid ep̃s possit dare licentiam contra dispositionem huius tex. Dic q̃ non, quia generaliter hoc omnibus prohibetur; & ita est constitutio concilij generalis, contra quam episcopus dispensare nequit, vt in c. cum dilecti, §. de elect. Vnde sicut non licet alicui citra Papam, Sanctum de nouo canonizare, vt in c. 1. & 2. de relig. & vene. sanct. ita nec nouam religionẽ inuenire. Hodie est quædam extrauagans Io. 23. quæ incipit, Sancta mater ecclesia. quæ vr̃ ipso facto excõicare istos, qui inueniunt nouam relig. assũmẽdo. s. certum habitũ, & q̃gregando se simul, & recipiendo de nouo ad eorum congregationem intrare volentes, & facientes sibi præsidentẽ inter se. Item excõicat prælatos dantes eis facultatem seruandi
4 talẽ ritum. †Et aduerte, qa multi credunt excusari; qa licita agũt, p̃fidentes de propria conscientia; sed certe decipiunt̃, quia inuẽtio religionis non prohibetur, q̃ in se mala sit; sed propter constitutiones quæ generantur in ecclesia Dei. Itẽ, quia non approbata tali religione per superiorem, instituti ibidẽ, vt plurimum idiotę, in pluribus errant. vnde etiam propter mala, quę possunt inde accidere, emanauit prohibitio. Simile in iurõ, non. n. prohibẽt, quia in se sit malũ, sed p̃ malũ periurij, quod ex incauta iuratione sæ
5 pe prouenit. vt in c. & si Christus, de iureiu. Opp. ⁊ §. istũ. & vr̃, † q̃ in diuersis monasterijs quis possit præsidere vt abbas, & locum vt monachus obtinere, vt in c. 1. de priui. lib. 6. vbi dr̃, q̃ si monachus maioris monasterij p̃stituitur Prior in prioratu eidẽ monasterio subiecto, nõ desinit esse monachus maioris monasterij, sed in vtroque locũ obtinet, ad idẽ c. cum sing. de præbẽ. lib. 6. Sed ⁊rium p̃cedit, q̃n plura monasteria sunt vnita, vel p̃nexa. Istud c. loquit, q̃n monasteria sunt separata penitus, & facit c. p̃stitutus, &
6 qđ ibi no. de elect. †Sed circa hoc q̃rit̃, nũq̃ prior illius monaste-
b rij subiecti, ex quo nõ desinit esse monach⁹ maioris monasterij, [b] debeat vocari ad electionẽ p̃lati ī maiori monasterio. Inn. & cõiter Doc. post eũ dñt, q̃ si prioratus hẽt electionẽ, p̃rij p̃lati p se, vel saltẽ bona diuisa a bonis monasterij maioris, nõ est tũc vocãdus; alias secus, qđ no. in hoc tñ est stãdũ p̃suetudini, s̃m Inno. Et cui acquirat iste prior an prioratui, vel monasterio maiori, vide per Fede. cons. 134. vbi tenet, q̃ prioratui, ex quo habet diuisam administrationem a monasterio, quod no. & vide ibi latius.

ADDITIONES.

2 Seb. Sap. ¶ Quod nul⁹. Vide ad declarationem omnino Card. in consi. 39. in c. in aliquibus locis. vbi dicit, q̃ inra, quæ prohibent nouas religiones creare inconsulto Papa, non intelliguntur de illis, quæ inducunt nouum modũ viuendi religiose, non facta professione, quia illi non dicuntur inducere nouam relig. ex quo propriè illa non est religio, quod consilium refert & & commendat Fel. in c. eccl. S. Mariæ. in prin. sup. de const.

b ¶ Maioris monasterij. Adde quod voluit Lud. Rom. consi. 333.

De Capellis mon. & aliorum relig. *Rub.*

Supra visum est de religiosis. Item de domibus religiosorum in genere, nunc autem subicit in specie de domibus religiosis, seu capellis monachorum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium, curam animarum si habet, debent clerici seculares huiusmodi curæ præesse, quorum institutio, vel depositio pertinent ad episcopum loci cum consilio monasterij. 2. 6.*
3 *Habens gerere actum cũ consilio alterius, non tenetur sequi illius consilium. 6.*
4 *Clericus secularis potest institui in ecclesia regulari ratione curæ exercendæ, sed non, vt faciat vnum collegium.*
5 *Monachus alicuius monasterij quo casu possit præesse curæ animarum, & remaneat sub obedientia Abbatis.*

CAP. PRIMVM.

1 IN ecclesijs. †Ad curã monasterio subiectas nõ monachi, sed seculares clerici p̃ficiunt̃, & ep̃is subsunt. h. d. Primo dicit̃. Secũdo ampliat ibi, [Ita.] Casus liter. Statuit Vrbanus Papa, q̃ Monasteria, q̃ populũ hñt, habeãt Capellanũ suũ institutũ ab Ep̃o, de cõilio monachorũ, q̃ populũ regat, & visitet, cũ necesse fuerit; cuius ordinatio & depositio ad Ep̃m ptinet. B. No. 1. nõ esse a iure im̃patũ, vt monasteria habeant certã parochiã cũ cura aãrũ. Sed do no. q̃ vbi monachi sunt in q̃gregatione, nõ est p̃ficiẽdus curæ aliqs monachorũ, sed clericus secularis, & vr̃ hoc satis mirabile, vt rõne curæ exercendæ possit monachus eripi a monasterio, & eccl. seculari p̃fici, vt c. 2. de ista. reg. & tũ in monasterio hñte populũ, monachus curam populi exercere nõ posset, vt hic. Et q̃ sit diuersitatis rõ, nullus tex. exprimit, iõ variat intellectus huius c. & dicẽdũ, q̃ ⁊. dicã cũ gl. †Itẽ no. q̃ licet parochia spectet ad monasterium; nõ tñ hẽt Abbas liberã institutionẽ Capellani; sed de p̃silio ipsius & ⁊uerus p̃ficiendus
3 est capellanus p ep̃m, qđ an sit verũ, ⁊. subijcia. † Itẽ no. ibi, [Solæ ep̃i arbitrio, &c.] q̃ habẽs gerere actũ de p̃silio alicuius, nõ tenet
a seq illius p̃silij, a vt in c. dilecti, de arbi. & in c. cũ in vetери, de elect. vñ p req sitionẽ p̃silij, nõ minus dr̃ pẽdere actus a solo arbitrio ip
4 sius. † Vlti. no. casum, in quo clericus secularis, licite instituitur in ecclesia regulari, rõne. s. curæ exercẽdæ, monasterio cõpetentis; nõ tñ faciet vnũ collegiũ cũ regularib. sed erit p̃sonaliter bñficiatus, arg. in c. fi. s. de stat. reg. alia vtilia nõ p̃nt colligi. In gl. 1. ibi, [De statu monachorũ.] Sẽtit hic gl. tex. istũ, p̃cedere in casu c. 2. de stare. qđ p̃fecto verũ nõ existit, qa tex. iste loq̃t in alio casu, videlicet in ecclesijs parochialib. extra monasteriũ, nec indistincte, p̃hibẽt ibi p̃fici. sed singl̃r dũtaxat. Iste tñ tex. p̃prie loquitur in monasterio habente parochiam distinctã, vt ⁊. dixi, vt patet in prin. huius
5 cap. † Iõ põt fortiter opponi ⁊ istũ tex. nam si in ecclesijs secularibus põt monachus p̃fici curæ; saltẽ habendo socium sui ordinis, vt in d. c. 2. & c. qđ Dei, fortius debet posse assumi, & curam exercere in proprio monasterio; cũ ibidem concurrat fauor ecclesiæ, & cura animarũ; & habeat nedum socium, sed socios. Itẽ magis obligat monasterio suo, q̃ ecclesiæ seculari. Ergo fortius est cẽsendus idoneus ad curã explicãdã imminentẽ in proprio monasterio, q̃ ecclesiæ foris sitæ. Solu. ⁊riũ est difficile, & difficultas maxime ex eo orit̃ qa nõ habemus in tex. rõnẽ decidẽdi, sed ex ⁊quẽtib. verbis gl. p̃nt elici duo intellectus. Primus, vt. p. cedat litera in monacho nõ instituto p Ep̃m; quasi sentiat, q̃ si monachus eligeret a populo parochiæ, & institueret̃ p Ep̃m, hoc licite posset attẽtari. Et no. hunc intellectũ; qa multũ restringit istũ tex. in eo, qđ dicit de electione populi; nõ. n. esset hoc necessariũ, nisi patronatus ecclesiæ ptineret ad populũ, vt no. in c. querelã, de elect. & c. Massana, eo. titu. Secũdus intellectus, q̃ hoc c. p̃cedit, vbi est monachorũ q̃gregatio. q. d. q̃ licet monachus possit p̃fici curæ ecclesiæ parochialis secularis; non tñ, vt in ,p̃rio monasterio, vt hic. Quæ aũt põt esse diuersitatis rõ, d. Ant. incidẽter tãgit, ne noteẽ diuersitas iter istos de q̃gregatione; & ne monachus hẽat cautẽ sam vagãdi p parochiã. Hoc vltimũ s. p̃cedit; qa eadẽ & fortior est rõ, cũ p̃ficit ecclesiæ seculari. Sed tenẽdo primã rõnem, vr̃ inferẽdũ ⁊ p̃cedẽtẽ lect. vt nõ sufficiat aliquẽ monachorum p̃fici per Ep̃m, ne noteẽ diuersitas inter eos. Sed ego non possũm p̃cipere, q̃ hæc facilis rõ sit sufficiens ad impediendũ priuilegium tributum curæ. Nam maior vr̃ indecẽtia, vt monachus eximatur a monasterio, & habitet inter seculares, quam q̃ existens in monasterio exerceat curam nomine collegij. Nam & in ecclesijs secularibus & collegiatis, videmus, quod vnus, vel duo exercẽt curam

ADDITIO.

a ¶ Non tenetur sequi illius consilium. Adde Bal. plene in rub. C. de institi. col. 4. uer. sed quid si testator. & Bar. in l. 1. §. si plures. col. 6. uersi. & per hoc dico, q̃ quando. ff. de exerc. act.
¶ Consilium. Vide Bar. & Alex. & alios in l. si conuenerit. ff. de re iud. Ang. in consi. 92. inci. super primo. colu. 2. & in consi. 188. inci. sed nunc videndum est, col. pen. Io. de Ana in consi. 15. inci. circa testamentum, in 2. dubio, & in consi. 62. inc. uisis. col. 1. Raph. consi. 55. inci. duo habentes,

ram noẽ collegij. Nec per hoc notãr diuersitas, qa is facit, cuius nomine fit, vt in c. cum quis, de sent. excom. lib. 6. in c. cum veniss-
1 sent, de insti. Ad prædicta vide Inno.[a] in c. cum non ignores, §. de præb. ideo puto hoc c. loqui s̃m iura antiqua, & considerato modo statu religiosorũ. Nã s̃r monachus non dẽt præfici curæ ctiã ecclesiæ secularis; sed pp necessitatem fuit institutum, q̃ monachus possit p̃fici, vt dixi in d. c. quod Dei. Si ergo reperiunt̃ clerici seculares idonei non dẽnt ipsi monachi p̃fici; & ita ,pprie dẽ intelligi iste tex. sed in defectũ secularium satis potest iustificari primus intellectus gl. vt possit vnus eligi ex monachis, qui instituet per Ep̃m. Nam cura animarũ non est collata ipsi collegio monachorum; cum sint ibi, non vt exerceant curam, sed vt r̃r viuant; vnde cura est potius ecclesiæ ipsorum; ideo institutio dẽt fieri per Ep̃m; sed de cõsilio istorũ monachorum. Et rõ prohibitionis est illa, ne hẽant mã̃m vagandi, & visitandi domos mulierũ p confessionib. & aliis † Et ex prædictis infero aliam q. nũquid ruo
b nachi habeant præsentare [b] Capellanũ? Aliqui Doct. sentiunt, q̃ sic. vnde intelligunt tex. q̃ monachi p̃senrabũt. & Ep̃s instituet. Sed certe hæc lec. est aliena à mẽte & verbis litere. Et iõ dicerem, q̃ aut cura ptinet ad ecclesiã, q̃ est ius patronatus monachorũ; & tũc hẽt locũ, qđ ifti dicũt, q̃ ex patronatu cõpetit ius p̃sentandi, vt in c. vnico, de iu. patro. Aut cura cõpetit ecclesiæ corũ, quia monasteriũ hẽt parochiã; & tunc inhærerem verbis huius literæ, vt ep̃s habeat ibi institutionem capellæ, requisito monachorum p̃silio. Sufficit tñ requiri nec tenet sequi. Ex his infero ad aliam q. nunq̃ d in oĩb. ecclesijs monachorũ, hẽat locum dispo huius ca. Et in hoc sunt variæ opi. Quidã dixerũt, vt refert Inn. q̃ procedit in omnibus eccl̃siis, pleno iure monasterio non subiectis. 16. q. 2. c. sane, et qđ ibi no. in sum. Alij q̃ idẽ sit pleno iure dũmõ popu lus non sit ex̃ptus. Alij, & tertio, q̃n monasteriũ nõ hẽret patronatũ ecclesiæ. Ipse vero Inn. confirmat hanc regulam, q̃ vbicũq; Ep̃s hẽret instituere quoad curã populi, ⁊p depositio ptinebit ad eum; sed per hoc nõ apparet, q̃n institutio quoad curã pertineat ad ep̃m. Dic ergo, q̃ vbicunq; populus parochiæ non est ex̃ptus, ⁊p institutio quoad curam pertinet ap ep̃m, nec institutus põt p alium remoueri, vt in c. vno, eo. ti. lib. 6. & vide quod ibi le. & no. & vide quod ibi dixi in diuerso iure competenti monasterijs, in ecclesijs secularibus, in c. de monachis, §. de prebẽ. Viti. quæritur, nunqd valeat consuetudo ⁊ dispositionem huius c. vt si monachi possint per se exercere curam. Doct. expresse non tangũt, sed simpliciter dicit Io. An. hoc capi. male seruari de consuetudine. Sed credo consuetudinem valere, de quo vr̃ tex. a ⁊rio, vt in clemen. ne in agro, §. cæterum, de sta. re. licet gl. aliter sentiat, sed debet intelligi de iure communi. Hanc opinio. reperio tenere Lau. & etiam Io. de Lig. in d. §. cæterum, & tenuit Ioan. And. in d. ca. statutum, de electio. lib. 6. in nouel.

ADDITIONES.

1 Vide Inn. Adde quod voluit Old. con. 66.
a ¶ Præsentare. Adde, quod voluerunt do. de Ro. dec. 252. & 472. de in. patr. in nouel.

SVMMARIVM.

1 *Libellus generalis, admittitur super accessorijs.*
2 *Possessorium recuperandæ datur contra quamlibet personam; non præstantem obedientiam de facto superiori.*
3 *Ecclesia sita extra parochiã alterius ecclesiæ, an p̃sumatur sibi subiecta? 11.*
4 *Confessio presbyteri contentiosè facta, præiudicat ecclesiæ non habenti capitulum; aliàs requiritur confessio capituli. 18.*
5 *Confessio facta in vno iudicio, facit fidem in alio, inter easdem personas, 13.*
6 *Testes missi ad uocandum aliquos, possunt testificari super uocatione facta.*
7 *Testis potest induci ad aliquid dicendum coram testibus, ne postmodum habeat materiam variandi in iudicio.*
8 *Subiectus respectu veniendi ad aliquem actum, præsumitur quis, quãdo plures uocatus venit.*
9 *Monasterium non mutat statum suum respectu exemptionis, vel non, si mutat statum respectu habitantium.*
10 *Sententia in spiritualibus formatur in personam œconomi, tam ex parte actoris, quàm ex parte rei.*
11 *Presbyteri si sint parochiani, non tenentur recipere sacramenta a præbytero parochiano, sed ab Episcopo, vel Archiepiscopo.*
12 *Cardinales habẽt ius episcopale in titulis suis, & intra totã parochiã tituli.*
13 *Confessio facta a super processu nullo, valet.*
14 *Confessio facta in summario iudicio, facit fidem in plenario.*
15 *Monachi, vel moniales, an subsint presbytero parochiali quoad sacramenta recipienda? 17.*
16 *Exemptio ecclesiæ an præscribatur?*
17 *Præscriptione vnius actus iurisdictionis, an censeatur præscripta tota iurisdictio?*

CAP. II.

Dilectus. Si ecclesia non cathedralis vẽdicat sibi ius in alia ecclesia, obtinebit̃ solũ quoad ea, q̃ pbabit sibi dẽri p̃scriptione, vel alio legitimo mõ. h. d. s̃m cõem, & ve
1 ra intellectũ. Et tria facit. Primo ponit petitionẽ actoris. Secũdo defensionẽ rei. Tertio Papæ diffinitionẽ. Secũda ibi, [Ad hoc.] Tertia ibi, [Nos.] Casus lit. Syndicus ecclesiæ Sanctæ Ceciliæ, noĩe ipsius rectè petebat ab œconomo S. Laurentij de Piscinula subiectionẽ in scrutiniis, baptismate, capitulis, & s̃lib. possessorium & petitoriũ intentãdo, dicens, q̃ cũ ecclesia S. Laurentij sit in parochia S. Ceciliæ sita, de iure cõi dẽt ei in p̃dictis omnib. subiacere, cum priuilegium exemptionis non hẽat, nec præscriptionẽ pro se poterit allegare; cum ecclesia S. Ceciliæ præscripsisset p̃dicta, sicut p testes dicebat esse, pbatũ. Præterea cum inter dictas ecclesias corã C. Papa, super p̃dictis qõ verteretur, M. presbyter ecclesiæ S. Laurentij fuit sponte p̃fessus, q̃ ecclesiæ S. Ceciliæ debebat scrutinium & baptisma; & cum ecclesia S. Ceciliæ vellet ,pducere testes ad ,pbãdũ, q̃ ille p̃sbyter diuersis tpibus vocatus fuerit ad capitulũ, & q̃ ad ipsum venerat; dictus p̃sbyter confessus fuit se vocatum ad capitulum venisse. Vnde C. Papa restituit ecclesiã Sanctæ Ceciliæ quoad capitulũ, quo cõquesta fuerat spoliatum, saluo iure ,pprietatis ecclesiæ S. Laurentij. Per hoc ergo syndicus S. Ceciliæ volebat ,pprietatem quoad scrutinium, & baptisma. & possessionẽ quoad capitulũ. œconomus S. Laurentij ex aduerso ñdit, q̃ ecclesia ipsa nullo medio pertinet ad Rom. Eccle. Præterea ipsa fuit monasteriũ monialiũ; & gñaliter seruatur in vrbe, vt nullũ monasteriũ titulo sit subiectũ. Quare incõgruũ videbat, vt regulares secularib. supponant; et dñs Papa ipsi ecclesiæ institutionẽ liberã exercebat. Et Dñs papa his & aliis intellectis, condemnauit œconomũ S. Laurẽtij syndico ecclesiæ S. Ceciliæ in scrutinio & baptismo: ita tñ, q̃ p hoc nulli p̃iudiciũ generet Ecclesiæ Romanæ, si q̃n ius snũ forte duxerit ,psequẽdũ. In institutione vero, & destitutione, & capitulo œconomum S. Laurẽtij ab impetitione syndici S. Ceciliæ prorsus absoluit, sibi fu ,p hoc ,petuũ silẽtiũ imponẽdo. B. No. 1. a iure nõ esse improbatũ, vt ecclesia inferior, puta parochialis acquirat subiectionem in aliquib. iurib. Epal̃ib. in ecclesijs sitis intra plebanatũ. Facit c. audiris, & c. cũ olim. §. de p̃scr. põt ergo licite ecclesia inferior hæc iura petere; si p̃scriptione,
1 vel alio legitimo mõ acquisiuit. † No. 2. ibi, [Et similib.] q̃ non vi-
a tiat libellus [a] per appositionẽ huius clausulæ gñalis. possunt ergo in libello exprimi aliqua iura particularia comp̃hensa sub aliquo gñe, & annecti illa clausula gñalis. Comp̃rahendit ẽt hæc clausula oĩa accessoria, & similia expressis. de quo vide latiùs per Inn. in c. fi. de offi. Arch. † Tertio no. q̃ respectu subiectionis põt agi possessorio. Si ergo subditus meus subtrahit mihi obedientiã de facto possum agere possessorio, vt reducat ad pristinã quasi possessionẽ iurisdõnis, & sic sup iurib. incorporalib. p̃agi possessorio, de quo no. in c. querelam, de elect. cõcor. c. cum ecclesia, de cau.
3 pos. & propr. † No. ibi, [De iure cõi.] q̃ ecclesia sita intra parochiã alterius, est illi de iure cõi subiecta, sed illud ius cõe hic allegatum nullibi. vr̃ expressum: vnde hæc sunt allegatio partis, ptinens falsitatem s̃m omnes Doct. merito ista ecclesia solum obtinuit in his;
4 q̃ probauit sibi deberi, & de hoc dic latius cum gl. † Item no. & rene menti, q̃ vbi in ecclesia solus presbyter absq; collegio est institutus, p̃fessio solius presbyteri contentiosè facta, præiudicat ipsi
b ecclesiæ, [b] qđ bene notabis. Secus vr̃, vbi ecclesia hẽt collegium; quia tũc requiritur p̃fessio totius collegij, de quo vide quod dicẽ. & no. in c. præsentium, de testi. lib. 6. & in c. de Constãtinopolita-
5 na. 22. dist. † Item no. & tene menti, q̃ p̃fessio facta in vno iudicio,
c facit fidem in alio inter easdẽ partes. [c] Nam hic allegabatur p̃fessio facta corã Cœlestino, & de hoc aliq d ⁊. † No. q̃ missi ad vocãdũ aliquẽ ad q̃gregationẽ, vel ad aliquẽ alium actũ, possunt post-
d modũ testificari sup vocatione ab eis [d] facta, vt patet ibi, [Vocatse.] † Item no. q̃ vitiatur testimonium alicuius, si prius in p̃sentia
7 partis dixit, quod erat dicturus in iudicio; imo est cautela, vt induatur ad prius dicendũ, ne hẽat mãm variãdi, s̃m notabilẽ theo
8 ricã Bar. in l. eos, ff. ad leg. Fal. † Itẽ no. qualiter probatur subiectio respectu veniẽdi ad certã q̃gregationẽ, vt si, pbat talẽ pluries vocatũ venisse, &c. non enim vr̃ sufficere vnica vocatio, quia solet q̃nque obedire ex mera liberalitate, p hoc qđ no. Inn. in c. bonæ,
9 2. de postu. p̃la. & per Legistas in l. 1. ff. de iti. actuq; pri. † Item no. q̃ licet monasterium mutet statũ de regularib. ad seculares, non p hoc mutat subiectionem. Nam remanet ecclesia subiecta illi, cui primo subijciebat̃; licet ī aliis muteẽ morẽ, ar. ī c. recolẽtes, de sta. re. & hoc tenet hic Inn. & cõiter Doc. qđ hñ notabis. Ex hoc .n. infert, q̃ si aliqđ monasteriũ ex̃ptũ ex defectu monachorũ reducit ad statũ seculare, q̃ eccl̃a remanebit ex̃pta, sicut prius. No. ibi, [Gñaliter seruet̃ p̃suetudo] q̃ cõsuetudo gñalis alicuius loci extenditur

ADDITIONES.

a ¶ Zach. ¶ Non vitiatur libellus. Adde Lanfran. de Oria. in c. quoniam cõtra falsam, §. petitiones, nu. 4. ver. cautela est, & ibi in apo. Celsi post Benedic. Vadum, supra de proba.
b Ipsi ecclesiæ. Adde quod voluit Lud. Rom. consi. 36.
Seb. Sap. Ecclesiæ. Quando confessio prælati possit ecclesiæ præiudicare, vide Fel. in c. fi. col. pen. ver. generaliter autem, supra de præsumpt. post Abb. ibi. col. 12.
c Zach. Inter easdem partes. Adde Inn. in c. per inquisitionem, in gl. 1ua, in ver. ecclesiasticis, supra de elec. Bal. in l. 2. col. fi. uer. sed iuxta prædicta quæritur, C. de eden. & in 1ua marg. in uer. confessio, versi. 7. & Alexã. in l. 2. ff. de iud. sol. & in l. 2. §. 1. ff. vi bono. rap.
d Ab eis. Adde quod voluit Old. consi. 101.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenditur ad ecclesiam particularem habentẽ illã qualitatem, quę
10 regulariter est in alijs ecclesijs illius loci. † Vltimo nota, q̃ etiã in
istis spiritualibus snia formatur in personam œconomi, tam ex
parte actoris, q̃ ex parte rei. De quo dic, vt no. in d.c. querelã. In
glo. ti. ibi, [Catechilmi,] & dr catechismus, a catechizo catechi-
zas, quod idẽ est quod instruo instruis, vt est gl. in c. per catechu-
menum, de cog. spi. li. 6. & iste catechismus seruabatur olim in adul
tis baptizãdis; & deberet seruari hodie, si adulti ifideles venirẽt
ad fidẽ. Nã debebit instrui per 20. dies in fide ante baptismum; &
iste actus instructionis appellatur catechismus, seu scrutinium; &
dr scrutinium a scrutãdo; quia scrutãtur vota istorum; & hodie
fit infantibus, antequã intrent ecclesiam: unde iste primus actus
vocatur catechismus, nec ꝓhitur cognatio spiritualis per illum
actum, de quo vide bo. tex. in d.c. p catechismum. In gl. in ver. [In
capellis,] in fi. dic clarius, quod ecclesia S. Ceciliæ ptẽdebat hanc
subiectionẽ, & presbyter S. Laurẽtij tenebatur venire ad capitu-
11 lũ cõgregandũ in dicta ecclesia S. Ceciliæ, & recipere statuta, &
debitã correctionẽ. † In glo. in ver. [De iure cõi,] in fi. Aduerte,
nam quatenus gl. pro isto iure alleg. in tex. adducit c. cõstitutus,
de reli. do. vr velle q̃ ista allegatio sit vera; & sic de iure cõi eccle
sia matrix, i. plebanatus, vel alia parochialis, fundet intentionem
suam super subiectione eccle. sitæ ꝛ. parochiam. Sed Doc. com-
muniter impugnant istam gl. Nam cap. constitutus, loquitur de
Episc. & non de ecclesia inferiori. Ideo dicit Inn. se ignorare, vbi
sit istud ius allegatum in tex. imo contrarium videtur expressum
in c. fin. de offi. Archidi. vbi Archidiaconus succubuit, quatenus
petebat subiectionem in monasterio sito intra parochiam Ar-
chidiaconatus. Vnde concludit hic Inn. & cõiter Doct. post eã,
q̃ ecclesia inferior, citra cathedralem, non potest de iure cõi pe
tere aliq̃ subiectionem in alijs ecclesijs inferioribus: licet sint si-
te ꝛ. parochiam suam; quia licet de iure cõi parochiani debeant
recipere sacramẽta ab ista ecclesia principali, vt §. de paro. quasi
per totum; tñ presbyteri istarũ ecclesiarũ inferiorum non tenẽ-
tur hæc sacramẽta recipere ab illa ecclesia; sed potius ab episco-
12 po. arg. in c. officium, de offic. Arch. † Et no. sing. hoc dictum. Nã
ex hoc insertur singulariter, q̃ presbyteri capellarum, quæ sunt
intra plebanatũ alicuius ecclesiæ, nõ tenẽtur ꝓfiteri plebano, nec
alia sacramenta ab eo recipere; sed subijciuntur epõ; nec ab eo,
seu Archipresbytero illius loci dẽnt hęc Sacra recipere, quod bñ
notabis. Nec obst. c. is qui, §. de ma. & obed. vbi ecclesia inferior
matrix, vẽdicat sibi ius instituẽdi in ecclesijs inferioribus, & aliã
subiectionẽ, ga loquit in titulo Cardinaliũ. Habent. n. tituli Cardi
naliũ maiorẽ prærogatiuam, & est vna opi. quæ est quasi com-
munis. q̃ Cardinales habent ius epale in titulis suis, & sic ꝛ. totã
parochiam tituli, & no. in c. is, qui, & in c. i. & de ma. & obed. li. 6.
& forte iste tex. loquitur de tali titulo; ideo alleg. abatur ius cõe.
D. Anto. dicit, q̃ ecclesia plebis de iure cõi fundat intentionem
suam in capellis super istis duobus, ſ. scrutinio, & baptismate; &
ideo in istis duob. obtinuit ecclesia ista. Sed contra hunc intellec-
tum facit, quia hic allegata fuit confessio presbyteri ad proban
dum subiectionem in illis duobus. ergo iure cõi non vendicant
sibi subiectionem. Nam bene fateor, q̃ ex quo capellæ non ha-
bent fontem, debent parochiani capellarum ire ad plebanũ pro
scrutinio, & baptismo. Sed q̃ presbyteri capellarum teneantur
ire, qñ fons benedr, vel ad instructionẽ baptizandorũ, non pro-
bat iure. Ideo ꝛclude, q̃ ecclesia ista tñ obtinebit, quantũ proba
bit sibi deberi de iure speciali, vt dixi in summario, & facit iste
tex. vbi succubuit in omnib. nisi in istis duob. probatis per con-
fessionẽ; & ad hoc quotidie alle. iste tex. & est sing. in hac mã In
gl. in ver. ꝓfessus ibi, [Si procurator erat,] dic. q̃ potius colligitur,
q̃ erat rector illius ecclesiæ, vt patet ibi, [Presbyter ciusdẽ eccle-
13 siæ,] & tanq̃ rector vocabitur ad capitulum Sanctæ Ceciliæ. † Et
no. fi. gl. q̃ variata instãtia iudicis, remanet ꝓfessio. Et licet Doct.
hic instent aliquãtulũ, inuoluẽdo mãm, tenere tñ pure, q̃ ꝓfessio
a facta in vno iudicio, valet in alio inter easdẽ psonas. [a] Nã instan-
tia perẽpta, nõ pimit ꝓfessio, vt no. in d. cãm, de test. & Bar. in l. cũ
14 te. ff. iud. fol. † Itẽ ꝓfessio ad sui essentiã nõ exigit validitatem pro
cessus: vnde posito, q̃ processus sit nullus, nihilominus remanet
b ꝓfessio, [b] vt, ꝓbat in c. fin. de resti. spol. & ibi aperte hoc tenet Inn.
& facit cle. cõstitutionem, de ele. ct. & vide aliud no. dictũ Inn. in
c. qualiter & qñ. 2. de accus. vbi tenet, q̃ valet ꝓfessio facta in iudi
cio sine alia tela iudicij. Idẽ Bar. in l. si ꝓfessus, ff. de custo. & exhi.
15 reo. vbi vide. † Hinc notabiliter dicit Inn. in c. 2. de ord. cog. q̃ con
fessio facta in summario iudicio, valet in plenario, quod no. In
gl. in ver. [Vocatũ,] in fi. dic. q̃ c. cũ olim, ꝓcedit cũ nõ interuenit
actus posteriusus. Nã solũ illi ibi seruauerunt istam excõicationis;
sed hic fuit ꝓcessum ad actũ exteriorẽ; quia vocatus iuit ad capi-
tulũ, vnde clarius patet de intẽtione pactũ positiuũ, q̃ pactũ ne
16 gatiuũ. † Gl. in ver. [Titulo,] in fi. no. glo. sing. & declarãdo eã, dic,
q̃ monachi nõ subsunt ecclesiæ parochiali seculari, quoad iuris-
dictionẽ fori ꝓtentiosi, vt patet in c. fi. de offic. Arch. & hic in isto
17 tex. † Sed dubitaf, nunq̃ quoad Sacra recipiẽda, & quoad iuris-
dictionẽ fori pẽnitẽtialis debeãt subesse, quemadmodũ subsunt
oẽs in parochia habitantes. Et dic, q̃ olim suberant, quando mo
nachi nõ erant clerici; & sic intelligi debent iura in gl. alleg. Sed
hodie monachi cõiter sunt clerici, & habent a iure, vt inuicẽ ad
ministrent sibi Sacra. 16. q. 1. c. 1. Sed posset dubitari de monia-
bus, nũquid subsint presbytero parochiæ quoad spiritualia? Et tã
tis posset teneri, q̃ sic, vt olim erat in monachis. Et idem puto di
cẽdũ in oĩbus religiosis, qui nõ sunt presbyteri. Nã presbyter pa-
rochialis, fundat suã intẽtionẽ super oĩbus habitantibus in paro
chia. 1. q. 1. c. 1. & ca. pastoralis, de his, quæ fiunt a præla. Cõiter in
18 seruatur q̃ epi prouidet eis de presbytero. † In glo. in ver. [Gene-
retur,] in fi. no. istã glo. sing. & bñ facit tex. in c. cum dilecta, §. ga
vero, de confir. vti. vel inuti. & quod le. & no. in ca. ad audientiã,
de præscrip. & ibi gl. no. in ver. principaliter, & in c. volumus. 16. q.
3. vide simile p Bar. in l. si publicanus. §. 1. ff. de publi. Et vr hoc mi-
rabile, vt præscribatur exemptio contra ecclesiam subiectam,
quæ ꝛtingit, ga exemptio ꝛcedit in priuilegiũ exẽpti: vnde quatenus
est fauorabile ipsi subiecto, pscribit spatio cõpetẽti, sicut alia iu-
ra ipsius subiecti, & ꝓbat iste tex. satis bñ, saltẽ in arg. Nã vides hic,
q̃ ꝛcessio rectoris ecclesiæ exemptæ, præiudicat ipsi ecclesiæ, sed
nõ Papæ subiectionẽ possidenti, qđ notabis. Ex quo infero, q̃
19 ꝓfessio subiecti, nõ ꝓiudicat superiori ĩ ꝓiudiciũ subiectionis. † In
gl. fi. vult ergo gl. q̃ exercẽs aliqua iura epalia, solũ possidet, & p-
scribit ea, q̃ exercet, & nõ alia; & bñ facit tex. in c. auditis, & c. cũ
olim, de pscrip. & gñaliter idẽ vult Bar. in l. 1. §. si qs. ff. de iti. actu.
que pri. vbi dicit, q̃ exercitiũ in vno articulo, nõ extendit ad alios
art. Nec obst. c. 1. §. de reli. domib. quia ibi nemo erat in possessio
ne aliorũ iuriũ, iõ non extenditur ibi possessio, quod est notan-
dũ; sed hic epi est in possessione aliorum; sed an hoc sit verum in-
distincte, vide pulchra no. p Inn. qui multũ instat. nunq̃ d per vnũ
actũ iurisdictionalẽ quis pscribat vniuersalẽ iurisdictionem in lo
co, vel in persona. Itẽ tractat, qualiter q̃ratur quasi possessio vtis
iurisdictionis in loco, & vide quod ipse no. in c. an literis, de resti.
spol. & in c. conquerente, de offi. or. & in c. 2. de postu. præl.

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Inter easdem personas. Adde Spe. in. titu. de act. seu per. §. super petitionibus. uer. fed quid si reus. ubi dicit, q̃ talis confessio sufficit ad condemnandum in alio iudicio, de quo per Bar. in l. 2. ff. iu. fol. et Alex. in 1. magistratibus, ff. de iur. om. iu. unde quod no. in apost. ad istum, sup. isto c. n. 5. in uer. inter easdem personas.

b Seb. Sap. ¶ Remanet confessio. An confessio facta in iudicio nullo ex defectu processus probet in iudicio plenario, uide Bald. in l. mercalem, in fi. C. de cond. ob tur. cau. Bar. in l. si confessus, ff. de cust. reo. cum multis alle. per Fel. in c. qualiter et quando. 2. §. licet autem. col. 2. uer. quando autem dicatur, infra de accus.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra ius lata, dicitur non solum lata contra verba legis: sed etiã contra mentem iuris.*
2 *Rescriptum emanatum contra ius, præsumitur falsum, aut per obreptionẽ nimiam emanasse.*
Rescripta debent habere clausulam derogatoriã ad rescripta contraria, vel ad ius contrariam, saltem in genere
Papa an possit disponere contra constitutionem Concilij.

CAP. III.

Ex parte tua. In prioratib[a] monacho rũ nõ possunt singuli monachi commorari, etiam si super hoc habeãt rescriptum apostolicum, nisi in illo fiat mẽtio de Lateranen. Concilio. h. d. Primo cõsultatio. Secũdo rñsio, ibi, [Hoc aũt.] Casus li. Abb. & conuentus Riuen. Veneten. dicẽ, literas apostolicas ad quos id̃m iudices impetrauerunt, ne episcop. dicæ. eos compelleret plures monachos ponere in q̃busdã prioratib. suis, ubi singuli monachi esse ꝛsueuerũt, cũ plurib. facultates non sufficerent eorundem, inquisita prius ueritate de facultatibus prioratuũ, & occasione istarũ ſrarum dicebant sibi esse ꝛcessum, vt in singulis ipsorũ prioratib. suis, singuli monachi cõmorarent, dũmõ plurib. facultates non suppetant eorundẽ. Epis. Venet. significauit hoc dño Papæ, & ipse rescribit ei dicẽs, cum istud obuiet ꝛcil. Later. de quo nulla fit mẽtio in ſris ꝑdictis, rñdet, q̃ nõ credit huiusmodi literas a se. Apo. emanasse, q̃ si forsã p occupationẽ emanauerit, nõ uult p̃ hoc derogare ꝛciio an tedicto. B. No. i. ex hoc tex. q̃ ẽt in defectum facultatũ, non pñt monachi singulariter istitui & cõmorari ĩ prioratib. eorũ; & sic nõ solũ phibitio ꝛcedit in ecclesijs parochialib. ut in c. qđ Dei, & in c. 2. de sta. re. sed ẽt in prioratib. Quid aũt tũc fiẽdũ, qñ facultates deficiũt. Dic vt in cle. ne ĩ agro. §. ad hoc, de sta. re. No. ibi, [Obtes deficiũt. Dic vt in cle. ne ĩ agro. §. ad hoc, de sta. re. No. ibi, [Obquiet Lateranẽsi Cõcilio,] q̃ dr qđ esse iuri ꝛriũ, nõ solũ qñ de directo, & ſm uerba illi obuiat, sed ẽt ſm mẽtẽ. Nã d. c. ii. ã quo ista ſra facit mẽtionẽ, nõ loquit specifice de prioratib. sed de ecclesijs parochialib. sed tñ hæc litera dicit, q̃ si illud sit in prioratib. ꝛ
1 riat illi ꝛcilio. † Et hoc põt no. adduci ad illã mãm, cũ inſa sit lata contra ius scriptum, ut non solum dicatur contra ius, quando expresse est contra verba iuris, sed ẽt ꝛ mentẽ, qđ est bñ no. de quo tñ vide, qđ sentit Inn. ĩ c. P. & G. de of. del. & in c. cũ pãli de
2 ap. † No. 2. q̃ rescriptũ emanãs ꝛ ius, ꝑsumit aut falsum, aut p oc cupationẽ nimiã emanasse; nisi in rescripto fiat mẽtio de iure ꝛrio. Et ex hoc, & ex tex. sing. no. q̃ oẽ ius hẽt clausulã derogatoriã ad rescri. ꝛria, vt ad validitatẽ ipsorũ sit necesse facere mẽtionẽ de iure ꝛrio; saltẽ in gñe, de hac mã vide quod no. in c. nonnulli, §. de rescr, & in c. 1. de ꝛsti. li. 6. in gl. & p Io. An. in c. 1. de excel. pl. lib. 6.
3 in nouel. † In gl. fi. no. gl. q̃ Papa dispensat ꝛ concilium, & vide gl. in c. vbi periculũ, de elect. li. 6. q̃ plus vult, s. q̃ papa solus possit reuocare ꝛstõ. ꝛcilii, quod an sit verũ indistincte, tenigi in c. significasti, & c. licet, §. de elec. & dic vt ibi dicunt tũ Doct. hic, q̃ licet possit, non dẽt velle. Nam dictum c. 2. emanauit pp periculum carnalis concupiscentiæ, quod imminet ducentibus vitam solitariam inter homines seculi, vt patet ex tenore illius c. 2.

SVMMARIVM.

1 *Abbas hẽt corrigere monachos, & nõ episcopus, nisi in defectum Abbatis.*
Episcopus concurrit cum quolibet alio prælato in correctione subditorum, & est locus præuentioni.
2 *Monachus assumptus ad regimen alicuius ecclesiæ, eximitur ob obedientia Abbatis, si illa ecclesia non erat subiecta monasterio. alias secus.*

CAP. IIII.

Ad audientiam. Ordinarius compellit Abbatem, vt monachos à prioratibus reuocet ad claustrũ, vel eis socios adiungat. Primo ponit transgressionem concilij, quam secundo mãdat corrigi ibi, [Ideoque.] Casus lit. Significatũ fuit D. Papæ, q̃ quidam subiecti Archiep. Burdeg. solitarij habitabãt in quibusdã prioratib. ꝛ statutũ Lateranẽ. concilij: vnde mandat papa eidem Archiepo. quatenus Abbates & Priores ipsorũ, vt vel ipsos reuocent ad claustrum, facientes p ecclesicos seculares in eisdem ecclesiis deseruiri; vel assocĩẽt sibi alios monachos, cum quibus vitam regularem obseruent. per censur.
1 eccle. & monitione præmissa compellat. Ber. † No. 1. quod correctio monachorum primo loco spectat ad Abbatem; non autem concurrit epus cum Abbate, vt sit locus præuentioni. Nã, vt hic videes, papa mandat Archiepo, non vt ipse cõpellat monachos, sed Abbates, vt per eos monachi reuocentur, sed in defectum Abbatis poterit Episc. supplere, in c. quanto, de offi. or. secus est in aliis prælatis secularibus hẽntib. subditos. Nam cũ illis ꝛcurrit Episc. in iurisdõne exercenda, ita, vt sit locus præuentioni, vt no. maxime per Inn. in c. cum ab ecclesiarum, & c. pastoralis, de offi. ord. Item no. q̃ optio dat Abbati reuocandi singulariter institutos ad claustrum, aut associandi alios monachos; & sic põt Abbas alterare statum prioratus sibi subiecti, vt st ut̃ regularem possit reducere ad statũ & vitã secularẽ, qđ intelligo, qñ redditus prioratus non sufficiũt pro pluribus; alias aũt non põt Abbas, prioratus, solitos gubernari per regulares, cõmittere clericis secularibus; quinimo nec monachos alterius monast. de quo dic, vt hr in c. cũ singula, de prẽb. li. 6. Sed ꝛ tex. op. nã ẽt clericus secularis, debet in ecclesia hẽ clericum, vt in c. quisq̃, §. de vi. & honest. cle. & in c. propositum, §. de fi. ꝓsby. ergo nõ sufficienter hic prouidet. Sol. dicit Host. q̃ si prioratus non est curatus; tunc cessat predicta rõ. Si autem est curatus, tunc potest dici, q̃ clericus secularis, cum habeat patrimoniũ, poterit de suo impendere ad sustentationem cleri, qđ non potest facere religiosus, cum nihil hẽat. Dicit tñ. q̃ si cum auxilio consanguineorũ, religiosus poterit tenere socium, cessabit compulsio, de qua hic. Item dic, q̃ clericus secularis, non tenẽt hr̃e socũ; & sic limita c. 2. de sta. reg. & hoc idẽ ꝛfirmat Io. And. in gl. sua, in d. §. ad hoc, sed tu vide qđ dixi in c. q̃ Dei, §. de sta. re. & dic, vt ibi.

De iure patronatus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus efficitur patronus causę, quam assumpsit sub patrocinio suo.*
2 *Patronus alicuius ecclesiæ dicitur ille, qui fundauit, vel dotauit ipsam.*
3 *Ius patronatus quid sit, & eius diffinitio.*
4 *Patronus dẽt ꝑsentare presbyterum in ecclesia, in qua hẽt ius patronatus; nec Eps, vel alius prælatus potest aliquem instituere sine licẽtia patronorũ.*
5 *Patronus si deuenerit ad inopiã est alitdus redditibus ecclesię, in qua habet ius patronatus; dum tamen ipsi redditus remaneant vltra necessaria.*
6 *Ius patronatus quomodo acquiritur.*
Ius patronatus potest esse penes plures dotantes, vel fundantes, uel cõstruẽtes ecclesiam.
Ius patronatus non acquirit ille, qui modicum dat pro dote ecclesię, nisi concurrat cum alijs insimul dotantibus, quo casu tam ille, qui modicum, quã ille, qui multum dat, efficitur patronus.
7 *Ius patronatus semel acquisitum, transmittitur ad hęredes.*

Supra visum est de præb. & digni. Itẽ de religiosis domib. Item de capellis monach. sed ga. ad istas sit institutio nonnunquã per ꝑsentationẽ patroni; & sic posset dubitari de iure patr. & de mõ ꝑsentandi, & similib. merito post rubricas ꝓcedẽtes subiicit ista.
1 † Et scias, q̃ patronus dr multipliciter in iure. Nam dr patron[a] aduocatus respectu cãe, q̃ promouẽdam assumit patrocinio suo ꝛ. rem non nouã. §. patroni. C. de iud. 16. q. 1. c. 2. Item dr patronus dñs respectu serui, vt patet in toto ti. ff. de iure patro. & de istis pa-
2 tronis, seu patronatibus non tractatur hic. † Tertio dr patronus, qui construxit, vel dotauit, seu fundauit ecclesiã, & dr patronus, quia sicut pater ducit filium de non esse ad esse, ita patronus ecclesiam deducit ad esse, & de isto patronatu tractatur hic. † Quidã
3 a aũt sit ius patro. [a] vt sic habeat substantia rei, de qua tractatur, iuris. mus. Dic post Io. And. q̃ est ius honorificũ, onerosum & vtile. cui cõpetens in ecclesia, pro eo, q̃ de diœcesani ꝓsensu ecclesiam ꝓstruxit, fundauit, vel dotauit ipse, vel is, à quo cãm habuit. Et ne-
4 clara hoc mõ. † Est. n. ius honorificũ, quia patronus hẽt honorẽ,
b [b] ꝑsentando rectorem. Non enim potest Eps, [b] vel alius ꝓlatus instituere rectorẽ in beneficio sine ꝑsentatione patroni, vt in c. decernimus. 16. q. 7. & ꝛ. quasi per totũ. Irẽ est honorificũ, qa debet præ alijs honorari iu ecclesia patronata, vt §. eod. cap. no bis. Item dr ius onerosum, quia patronus tenẽt defendere ecclesiã, ne bo-
5 na indebitẽ dilapident. 16. q. 7. c. filiis. † Dr ius vtile, qa consequitur vtilitatem ex patronatu, quia si deueniret ad inopiã, tenẽt ecclesia ex redditib. vltra necessaria remanentib. alere patronum, pinguius quã alios pauperes, vt in c. quicunq;. ea. cã & q. j. & de his ali
6 quid no. ꝛ. eo. ca. no bis. † Dixi in diffinitione, q̃ competit ex eo, q̃
c construxit, &c. Nã dẽs scire, q̃ ius patronatus acquiritur [c] altero de trib. modis, aut qa construxit ecclesiam, vt in c. monasterium. 16. q. 3. 7. aut quia eã dotauit, vt in d. c. filiis. aut quia illã fundanit. i. assignauit fundũ, vbi ecclesia dẽret ꝓstrui, vt in d. c. nobis, & c. Abbatem. 17. q. 2. possunt ergo tres patroni concurrere in eadem ecclesia. vt, qa vnus dedit dotẽ, alter fecit eã cõstrui, alius dedit fundũ, vbi construeretur. Dixi ẽt, q̃ in dote conferenda possunt plures ꝓcurrere. Nã si simul dant oẽs dotẽ, sunt patroni, ẽt si vnus ꝓferat minus, quã alius, vt voluit Inno. hic, & hẽs in gl. 63. dist. in summa. Et sic limitat gl. d. c. quicunque, quæ dicit, q̃ si quis modicũ contulit pro dote, non efficit patronus, quam sing. nota. Sed eã intelige, qñ vnus solus dedit dotẽ; secus si plures dederunt dotẽ sufficientem. Nã iura indistincte dicunt, quod ex dotatione qs efficit patronus; nec distinguunt si sit vnus, vel plures dotãtes. Idem ꝓsimili rõne dicendũ in pluribus ꝓstituẽntibus, vel dotãtibus, vel fun
7 dãtib. † Dixi postremo, vel is, a quo cãm habuit. Nã satis est, q̃ patronatus fuerit a principio acquisitus altero ex modis prædictis. Nã transmittit ad hæredes, vel alio modo, de quo ꝛ. in processu ti tu. & ad prædicta vide gl. no. & plenam. 16. q. 7. c. piæ mentis.

ADDITIONES.

a Quid sit ius patronatus. Et adde Arch. in c. 9. seniens, circa prin. 16. q. 6. qui etiã diffinit, quid sit patronatus libertorum, & dicit, q̃ est potestas a iure ciuili concessa patrono in personam liberti, propter beneficium manumissionis, & dicit, q̃ hæc diffinitio colligitur ex l. 1. & 2. de iu. pat. sed de hoc vide Pau. de Leaz. in commen. c. nobis, inf. eo. ubi ponit plura in materia huius ti.

b Seb. Sab. Episcopus. Nũquid autem institutio facta sine præsentatione patroni, sit nulla, an uero ita demum si patronus agat de contemptu, uide late p Fel. in c. cum Bertoldus, nol. 3 supra de re iud. vbi ponit sex casus, in quibus ualet institutio sine præsentatione patroni.

c Acquiritur. Adde eundem consi. 54. & 59. & Io. de Ana. consi. 34. Adde Fel. cõsil. 111. & 225. Et ibi vide, an filius possit repudiare hæreditatem, & retinere ius patronatus, & uide Io. de Ana. consi. 86. Cal. consi. 2. hoc ti. Ant. Fran. An hæreditas possit repudiari, & retineri ius patronatus. Dicas, qđ ius patronatus transit cum hæreditate, & sic ex titulo vniuersali, ut in c. ex literis, de iure patr. Hæreditas autem non potest pro parte acceptari; imo pro parte repudiata, hẽ pro repudiata in totum, nisi hæres dixerit se uelle pro alia parte deliberare, quia tunc nulla pars hr̃ pro repudiata, ut hẽ per gl. no. & Ang. in l. 1. ff. de acqui. hære. licet de hoc dubitarit d. Pau. in l. quidã elogio, C. de iure delib. Et adde, q̃ si hæres petit a iudice dari curatorem hæreditati incenti, uel bonis, videtur hæreditatem repudiare, ut per d. Pau. in consi. 154. Et adde, q̃ hæreditates patris possunt repudiari, & acceptari ad uitam, si ambæ deferantur ex diuersis testamentis, l. fi. & ibi per Bald. & Doct. C. si quis se ab hære. absti. & habetur per gl. & Bar. in l. si quis filium, in §. 1. ff. de acq. hære. Et an hæreditas semel adita possit repudiari, habetur per Bal. & Pau. in d. l. quidam eligio.

SVMMARIVM.

1 *Patroni si sunt in discordia præsentandi aliquem in ecclesia, Episcopus loci statuet, ne interim exerceantur diuina officia in tali ecclesia. 9.*
2 *Ius patronatus transit in hęredes, etiam extraneos.*
Ius patronatus non transit nec in filios, vel filias, siue alios, in certa re hęredes instítutos, dato alio hęrede vniuersali. 8.
3 *Ius patronatus transit non solum in masculos, sed in fęminas.*
4 *Ius patronatus si cõpetit ifanti, an ꝑsentabit tutor uel pupillus, uide remissiue.*
5 *Ius patronatus transit in hęredes, vel successores in stirpes, non in capita.*
6 *Ius patronatus est indiuiduum, etiam penes plures hęredes. 7.*
Patroni possunt inter se cõuenire, vt alternis vicibus habeãt ius ꝑsentãdi.
Patroni non possunt inter se diuidere fructus ecclesię in qua habet ius patronatus, nec aliquid ab ea exigere.
7 *Ius patronatus est apud quemlibet hęredem insolidum, etiam si sint hęredes pro inęqualibus partibus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 Patroni si non præsentant rectorem in ecclesia intra tempus constitutum, Epus loci instituet rectorem. uide infra eo. c. quoniam, nu. 6. ubi aliud statuitur in electoribus.

Patronus, & Episcopus si sunt in discordia circa rectorem, quid agendum.

CAP. PRIMVM.

1 PErlatum. †Si propter discordiam patronorũ, ecclesia caret administratione, cessatur in ecclesia a diuinis tolluntur reliqȝ, & ostia claudunt, si aliter sine scãdalo ecclesia prouideri nõ põt. hoc dicit, cũ sequẽ. Et duo facit circa hoc. Primo prohibet ecclesiam inter patronos diuidi. Scdo ponit, qd facere dẽt Epus, cũ patroni nõ ordinãt ecclesiã. Scda ibi, [Et si.] Casus lit. Aliqñ ꝓtingit, ꝙ vnus patronus ecc. relingt plures hrẽdes, qlibet hrẽdũ vult ꝓ suo arbitrio ecclesiã ordinare, cũ vacat. Statuit ꝛciliũ, ꝙ inter hrẽdes pfoni, ecclesia diuidi nõ dẽat, si discordia fuerit inter eos, pp q̃ sacerdos ibi ordinari nõ possit. Epus aũt pcipiat, vt nullo mõ Missarũ solẽnia celebrent ibidem, donec
2 ad ꝛcordiã redeãt, & canonice puideãt ecclesiæ. B. † No. primo ibi, [Inter hrẽdes patroni,] ꝙ i⁹ patronat⁹ trãsit in hrẽdes patroni. Et no. ꝙ tex. indistincte loqt̃ de hæredibus patroni. Ex quo põt
a inferri ad multas qõnes. Primo nunqd ius patronatus [a] trãsleat solũ ad hæredes sanguinis, sicut ius patronatus libertorũ, an ad hæredes ẽt extraneos. Inn. s. super rub. dicit, ꝙ trãsit ad quoscũq; hrẽdes, & hoc cõiter tenet. ꝙ hoc gl. 1. Nã si trãsit cum vniuersitate in extraneũ, vt in c. ex literis, & in c. cum seculum. j. eo. fortius trãsit cũ hæreditate in hrẽdes institutos a patrono. Et ex hoc infertur, quod si pater instituit filium, uel filiam in re certa, & extraneum uniuersalem hæredem, ius patronatus non transibit in filiũ vel filiã, sed in hrẽdẽ vniuersalẽ. Si aũt sunt plures hære-
b des, oẽs simul efficiũt patroni [b] vt hic, & in cle. fi. eo. titu. vbi vide. An aũt in diuisione hereditatis possit iudex uni adiudicare ius pa-
3 tro. Dic, ut no. Ioan. And. j. eo. c. querimoniã, vbi dicẽt. † Scdo
c põt dubitari, nũqd trãsit ī fœminas, [c] an tm̃ in masculos? Dic, ꝙ pariter in oẽs, qa iura nõ distinguũt inter masculum & fœminã. Pro hoc facit c. fi. de ꝓcess. pbẽ. sentit glo. in c. qm̃ inuestitura. 16. qõ. 7.
4 Doc. in d. cle. fi. & vide qd dixi in d. c. fi. † Quid aũt si cõperit infan-
d ti, nũqd pupillus possit psentare, vel tutor. [d] Vide Feder. ꝓsi. 07. & Archi. 17. q. 7. c. decernimus, & p Io. And. in c. cũ ex eo, de elect. li.
5 6. ¶Itẽ dubitabat olim, an hæredes succederent in iure patronatus per stirpes, an per capita; & hodie est declaratum, ꝙ per stirpes, vt in d. clem. fi. iõ, si plures succedũt vni ex duobus patronis
6 eccle. omnes hẽnt loco vnius. ¶Itẽ q̃rit, qualiter dẽt intelligi textum. Prohibet diuisionẽ inter hrẽdes? Doc. ponũt triplicẽ intellectum. Quidã intelligũt, ꝙ nõ possunt patroni cõuenire, vt vnus habeat patronatũ in vna parte ecclesiæ, & alius in alia, quia hoc est indiuisibile. Alij intelligunt de redditibus & possessionibus ecclesiæ, qa non possunt patroni inter se diuidere illos, nec aliq d ab ecclesia exigere. 10. q. 1. in c. nouerint. Alij intelligunt de ipso iure patronatus. Nã cũ sit incorporale, nõ põt diuidi, vt dr̃ in gl. & qlibet expositio est bona, & vera in se. Possunt tn̄ patroni ꝙuenire vt alternatis vicibus psentent, vt in d. cle. fi. & si habent plu-
res patronatus, possunt ꝙuenire, vt vnus psentet in vna ecclesia,
e & alius in alia, [e] vt sic quemadmodũ permittit diuisio in tpe, ita
7 & rõne locorũ. Talis. n. diuisio nõ prohibet per istũ tex. † In glo. 2. ibi, [Si ex diuersis inæqualibus, & c.] no. bene glo. & eam tene
f menti, ꝙ ius patronatus est apud quemlibet hæredẽ insolidũ, f ẽt si sint hæredes pro inæqualibus partibus, &c. No. bene gl. & tene eam menti, qm̃ hæc op. cõiter tenetur per Doc. licet dixerit Inn.
g ꝙ pinguiorem vocẽ g habet habens maiorẽ partẽ in hæreditate. Sed tene gl. qa cum istud ius sit iudiuisibile, non possumus dicere vnũ habere duas partes in hoc iure, sicut habet in hæreditate.
8 † Quid si unus instituatur in re certa, alius vniuerso? supra
9 tetigi, & vide Io. And. in c. cũ seculum, j. eo. vbi dicam. † In glo. fi. [Hodie seruari non debet,] Sẽtit ergo gl. ꝙ hodie hoc c. sit correctũ ibi. [Sine scãdalo, &c.] Sed certe hoc c. hodie manet firmũ, nã prouidet, qñ aliter ecclesiæ prouideri nõ põt. Pone, ꝙ patroni sunt ita potentes, ꝙ Epus nõ põt supplere eorũ defectũ, tũc ad hibebit remediũ, de quo hic, & c. seq. & vide de intellectu horũ gl. satis notabilẽ in c. fi plures. 16. q. 7. & distingue. Aut. n. est cõtẽtio inter patronũ & epm, & ponit eps œcononum in ecclesia, donec fuerit sopita contentio, vt in c. cũ uos, de offi. ordi. Aut est ꝓtentio inter patronos super iure patronatus, & debet Eps expectare lapsum tẽporis pfixi ad psentãdũ, post quod, si non pretentabit, eps instituet rectorem, vt in c. qm̃, inf. eo. & hoc si potest sine scandalo, alias autem seruabitur quod hic dr̃, & c. seq.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶Nunquid ius patro. Vide Bal. Alex. & alios in l. quia per inde. ff. ad Treb. ubi dicunt, quod ius pa. non transit in hæredes fideicommissarios, de quo etiam per moder. in l. precibus in glo fi. C. de impub. & aliis sub. Nunquid autem transeat in legitimatum, uel in fiscum, tradit Fel. in c. quanto, colum. 2. supra de iud. & nunquid fœmina exclusa a statuto, succedat in iure patro. tradit Feder. de Sen. in consi. 102. referunt Mod. in d. l. precib. et cõcludunt, quod non.

b ¶Patroni. Et idem dicit glo. mag. in fi. in c. piæ mentis. 16 q. 7. et facit quod no. gl 63. dist in sum. in fi. et ideo dicit Bal. in l. familiæ, C. comm. vtri. iud. q cum ius patronatus competat insolidum, non uenit in diuisione uide etiã Bal. in l. eam quam. in fi. C. de fidei.

c ¶Fœminas. An mulieres succedant in iure patro. uide tex. & ibi per d. Ant. in c. fi. de excess. præla. et ibi etiam alia pul. ad materiam, et pro hoc vide optime, quod eleganter scribit Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. in 4. opp. de uerbo. obliga. et uide omnino Bal. in c. quanto. in 1. colum. de iud. Adde Cal. consi. 1. hoc titu. et eundem consi. 54. et ibi vide multa in materia maxime circa ea, quæ dicuntur.

d ¶Vel tutor. Adde do. de Ro. hoc tit. in decis. suis, in antiquis.

e ¶In alia. A dde Io. de Ana. consi. 43.

f Insolidum. Idem tenet Host. in sum. eiusdem tit. §. qualiter transferatur, uersi. nonus hæres, de hoc uide per Pau. de Leaz. in commen. c. nobis, circa prin. infra eo.

g ¶Vocem. De hoc uide per gl. magnam, ante me. in cle. plures, de iure pat. et d. Ant. hic et uide Anc. in consi. 342. Vide tamen Host. in sum. de iure pa. §. qualiter transferatur, uer. quid si plures fundum. ubi dicit, ꝙ licet plures, qñ dotant ecclesiam, siue fundant omnes sint patroni insolidum; tamen quo ad alimenta et honores ecclesia est magis astricta illi qui plus dedit.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ si tollantur ex aliqua ecclesia, non per hoc ecclesia execratur; nisi sint reliquiæ quæ sint in tabula altaris, quo casu altare execratur.*
2 *Patroni non possunt plures rectores instituere in eadem ecclesia.*
3 *Præsentatus non acquirit aliquod ius per præsentationem. sed electus sic. Patroni habent ius præsentandi, non autem eligendi, licet largo mõ dicatur eligere; & sic non vitiabitur libel. si dicatur, quod patroni elegerunt.* 4.
5 *Patroni eligentes siue præsentantes non idoneum, an sint priuati potestate eligendi.*

CAP. II.

Quæcunque. †Summatum est §. c. proxi. Casus lite. Si patroni ecc. discordes fuerint, ut eam nolint sub uno presbytero ordinari, si epis. aliter ecclesię consulere non poterit, tollat inde reliquias, & claudat ostia ecclesiæ, ne diuinũ celebretibi officium, donec canonice vnũ elegerint presbyterum. B. Et no. 1. ibi, [Si aliter] ꝙ ultimũ remedium debet
1 esse dispositio huius c. & p̃ec. pro hoc uide, qd dixi §. c. proxi. † Itẽ no. ꝙ licet religæ to llantur de ecclesia, non pp hoc execratur ecclesia, & intellige de reliquiis, quæ sunt in ecclesia in capsa, uel in arca; secus autem de reliquiis, quæ sunt sub tabulis altaris. Nã ex amotione illarũ, execrat altare, ut in c. 1. de ꝓsecra. eccl. uel al-
2 ta. † No. 3. ꝙ nõ possunt patroni uelle, ut plures instituant in eadẽ
3 ecclesia, qa ecc. dẽt esse unius rectoris, ut in c. cum nõ ignores, & de ꝓben. † No. ibi, [Eligãt,] ꝙ patroni dr̃ largo modo eligere presbyterum; nõ tn̄ stricte est electio, qa p̃sentationẽ nõ transfert ius in psentatum in ecclesia, in c. quod autem, j. eod. sed per electionem sic, uide bonam gl. in c. quanto. 64. dist. unde propriæ præsentatio, & nõ electio spectat ad patronum, sed pro tanto patroni dr̃ eligere, ꝙ ante præsentationem oportet, ꝙ unum eli-
4 gant. † Et sic no. quod largo modo dicitur patronus eligant. non ergo uitiabitur libellus, si dicatur, quod patroni elegerunt,
5 de quo legitur, & no. in c. nobis, j. eo. † No. quod patroni tenẽtur eligere idoneũ. Nũqd eligentes non idoneũ, sint priuati? Dic ut in c. cũ uos, de offi. ord. In glo. ibi [Tñ posset seruari,] & uide gl. in c. si plures, hic alle. & quod plenius dixi supra c. proxi.

SVMMARIVM.

1 *Patroni si discordant in præsentando, præfertur præsentatus a maiori parte 3. nisi ex tali præsentatione oriretur scandalum.* 4. 5.
2 *Patronus consequitur ius patronatus ex tolerantia, & gratia Papæ, non quod ipse sit habilis, cum sit ius spirituale.*
Papa potest prouidere de ecclesia patronata laicorum sine præsentatione patronorum; alius vero cura Papam nemo potest.
5 *Episcopus potest instituere rectorem sine præsentatione patroni, quando præsentatus per patronum non potest esse sine scandalo, & quando tempus datum patronis ad præsentandum, est lapsum.*
6 *Electores si non eligunt intra tempus statutum, eo quia contenditur de potestate eligendi, non priuantur iure, quod habent ad eligendum.*
7 *Patronus si non præsentat intra tempus, quia contenditur super idoneitate præsentati, vel quia est contentio inter ipsum & Episcopum, non priuatur iure præsentandi.*
8 *Ius patronatus, an & quomodo quæratur ex noua constitutione dotis facta ecclesiæ iam fundatæ.*
9 *Ius patronatus est species seruitutis ipsius ecclesiæ.*
10 *Ius patronatus non quæritur ex sola dotatione rei ecclesiæ, sed oportet dicere ratione dotis, vel animo quærendi ius patronatus.*
11 *Ius patronatus quæsitum ex sola constructione ecclesiæ, perditur si ecclesia ruat, secus illud, quod acquiritur ex dotatione fundi, uel alterius loci, uel non constructione ecclesiæ, vel illud, quando quæritur ex dotatione.*
12 *Eligentes uel præsentantes idoneum, an sint tuti in conscientia, non eligendo uel præsentando idoneiorem.*
13 *Maior pars requiritur respectu collegij, quando per collegium aliquid explicatur, si uero aliquid explicatur respectu singularium personarum, tunc sufficit minor pars respectu ipsarum.*
14 *Patroni an præsentando debeant omnes insimul interuenire, an sufficiat vt omnes per se interueniant.*

CAP.

CAP. III.

Quoniam in quibusdam. [a] †Si patroni in præsentãdo discordãt præferr̃ psentatus a maiori parte, si est idoneus, si & hoc sine scandalo fieri non potest, vel patroni intra tps debitum non
1 psentãt, Eps ordinabit ecclesiã. h. d. Primo ponit abusum patronorũ. Secundo constitutionẽ ibi, [Præsenti.] Casus lit. In q busdã locis patroni ecclesiarũ, vel eorum hæredes abutunt ptãte sibi ab Ecclesia concessa, quia cũ ecclesia vnius debeat esse rectoris, ipsi in discordia plurimos præsentant: vnde statuit Lateranense Concilium, vt si forte vota patronorũ in plures partes se diuiserint, ille pficit ecclesiæ, qui plurimorũ eligit, & approbatur assensu, si alias idoneus fuerit. Si aũt sine scandalo fieri non poterit, Eps ordinet ecclesiam, f̃m quod melius sibi visum fuerit. In fine dicit, si de iure patr. qõ emerserit inter aliquos, & illa intra quatuor mẽses non fuerit diffinita; ex tunc superior ordinet ecclesiam. Ber.
2 † No. 1. ibi, [Sustinuit,] ꝙ patroni consequũtur ius patronatus ex
b gratia, [b] & pmissione quadã, & tolerãtia ecclesiæ. Nã de iure eõi, ex sola fundatione nõ posset patronus acquirere ius patronatus, cũ illud sit ann exũ spiritualibus, in c. quanto, de iud. Et ex hoc in-
c fertur, ꝙ Papa [c] possit prouidere de ecclesia patronata laicorum sine p̃sentatione patronorũ; licet secus sit in aliis ptãtis citra papã, vt notãt in c. cum dilectus, j. eo. & vide bo. gl. in cle. 2. de pb. & per
3 Arch. 16. q. 7. c. filiis, & in c. hortamur. § 1. dist. † No. 2. ꝙ in præsen
d tationis actu [d] necessario non requiritur consensus omnium patronorũ, sed valet psentatio facta per maiorem partẽ. † No. in ver. [Si autem] ꝙ rõne scandali, inhabilitatur quis ad beneficium obtinendum. Nã psentatus per maiorem partem hic non admittit rõne scãdali. Ad idem quod in simili hr̃ in c. cum teneamur, de p̃-
e ben. Nunquid aũt [e] ius q̃situm in re pdatur rõne scandali, vt sic p̃latus remoueri possit; si sine scandalo populi, non potest p̃laturã
5 tenere. Vide Inn. in c. nisi cum pridem, de renun. † Vltimo ex tex. no. duos casus, in quib. Eps instituit rectorem sine præsentatione
f patroni. Primus, [f] qñ sine scandalo per patronum præsentatus institui non potest. Secundus, qñ contentio super patronatu, non decidit intra tps patronis ad præsentandũ præfixum. Et ex hoc vltimo habes casum notabilem, in quo nõ valenti agere, currit tps.
6 † Et hæc adducuntur ad qõnem. Pone, ꝙ inter electores contẽdi tur de potestate eligendi. & non decidit qõ inter tempus præfixum ad eligendum, quærit, nunquid ptãs libere ordinandi ecclesiam deuoluatur ad superiorem Host. & Io. An. hic tenent, ꝙ nõ; quia non est quid imputetur habentib. ius eligendi, cũ p eos non deficiat, quin eligant, sed p litem sibi motã. Vnde cum ꝛiũ non sit statutum, nisi sup psentatione, non debemus hoc ius extẽde re ad contentionem super electione. Pro hoc vr̃ tex. in d. c. 2. de in integ. rest. vbi longo tpe fuit certatum sup iure eligendi, nec ptãs fuit deuoluta, & facit qd̃ leg. & no. in c. fi. s. de elect. Et ex hoc hẽs vnã dr̃iam inter ius eligendi, & ius p̃sentandi. Et potest esse rõ diuersitatis. Nam psentatio innititur gratiæ, vt s. dixi: electio vero iuri cõi, vt in c. 1. s. de elect. Item pinguius ius habent electores, q̃ psentatores, vt colligit ex gl. in c. quanto. 93. distin. iuncto c. quod autem, j. eo. Item tractatur de modico ꝓiudicio patronorũ, si pẽdente lite alius instituatur per epm; sed electorib. fieret magnum
7 ꝓiudiciũ; cũ forte hẽrent superiorem, quem non vellent, vel quẽ non expediret hr̃e; merito aliud statuitur, cũ contendit de iure p̃sentãdi, & aliud de iure eligendi. † Quinimmo plus sentit hic Ioã. And. ꝙ si cõtenderetur non super iure p̃sentandi, sed sup idonei-
g tate p̃sentati, g non hẽret locum: finis huius c. Idem, vbi esset ꝓtention inter Epm, & patronũ, pro hoc c. cũ vos, de offi. ord. facit glo. 16. q. 7. c. si plures. hæc notabis. Et hæc possunt adduci in arg. no-
8 tabile, ꝙ patrono impedito currit tps, & vide ad mãm, quod dicam in c. cũ pp, j. eod. † In gl. [h] 1. ibi, [Quod exquirat ius patr.] No.
h bene gl. & eã sequuntur Doct. & maxime pondera in eo, quod dicit p̃sensum Epi requirendũ. Pro quo facit, f̃m Host. quod hr̃ in Auth. vt nullus fabri. ora. do. col. 6. nã quemadmodũ à prin. nõ licet ecclesiam constituere sine consensu Epi, vt in c. nemo, de cõ-
9 se. dist. 3. ita nec ex post facto iterum reædificare, vt acquiratur ius patr. & sic hẽs, ꝙ ex noua constitutione quis acquirit ius patr. † Et hæc faciunt ad aliã qõnẽ quotidianã. Pone, ꝙ ecclesia sit fine dote, nunqd ex noua dotatione acquirit ius patr. Gl. in c. piæ mẽtis,
10 q. 7. sentit ꝙ non, quia res sacra non capit seruitutem, sed ius patr. est quædam seruitus ipsius ecclesiæ. Inn. s. eo. super rub. & Io. And. in c. 1. eo. ti. lib. 6. cos coniungendo concludunt, ꝙ si nõ potest hr̃i recursus ꝺ cũ, q. primo ecclesiã ꝺstruxit, vel ꝺsecrari fecit, acquirit nouus patronus, dũmõ de ꝺsensu Epi hoc fiat. Item dẽt requiri primus patronus. Pro hoc qd leg. & no. in c. cum sicut, j. de
11 consec. ecclesiæ vel alta. & hoc est bene notandũ: nã quotidie accidit in capellis fundatis in istis ecclesiis conuentualib. Nam fauore ecclesiæ hæc constitutio dotis non retrotrahit, & vr̃ dotata an
12 te consecrationem, sicut in simili cauetur in matrimonio, vt in
i c. tanta, j. qui fil. sint legi. † Et aduerte, quia nõ sufficit, ꝙ aliq d dẽt ecclesiæ ad acquirendũ ius patr. [i] sed oportet, ꝙ detur rõne dotis; alias donãs vr̃ potius benefactor, & nõ acqret ius patr. Nã iura in diligent patronatũ nõ benefactori, sed dotãti. d. ca. filiis. iõ sit cau

ADDITIONES.

a ¶In quibusdam. Pro intellectu huius decr. vide omnino late Host. in sum. eiusdem ti. de iure pat. §. quid iuris, in prin. vsq; ad ver. sine q. & omnino quæ late & eleganter scribit Lap. alle. 78. in pen. col. ver. ad quintam q. Item vide Bal. in l. 1. ff. de senat. vbi per illũ tex. dicit, ꝙ si masculus & alia mulier simul sint patroni, & discordant in psentando, dẽt ꝑferri psentatus a masculo. Ant. Fran. Circa hoc de præsentato a patronis in discordia, quis præferatur, an præsentatus a masculo, uel a fœmina: Dicas primo ꝙ patroni debent simul & non separatim præsentare, quando non vt collegium, sed ut singuli præsentant, ut per Io. And. & d. Abb. in c. 3. de iure patr. Nunquid autem magis præferatur præsentatus a masculo, quã a fœmina. Dicas sic, ꝙ hoc dẽt forsan procedere, quando fœmina excluderetur a masculo a succedendo, forsan ex forma statuti; sed quando fœmina, & masculus succederent ex dispositione iuris communis iuxta formã l. maximum vitium, C. de lib. præt. satis dubitarem de isto dicto: quia, si vterque præsentaret dinersimode, non putarem magis præferendum esse psentatum a fœmina, q̃ a masculo, imo variantibus patronis in præsentatione, ille, ad quem spectat institutio, hẽt considerare; quis sit magis idoneus, & illum debet instituere, ut in c. Pastoralis, & in c. cum autem, de iure patr. nisi forsan diceremus præsentatum a masculo præsumi magis idoneum, quam præsentatum ab ipsa fœmina; tamen hoc habebit examinare habens instituere per ea, quæ habentur in d. c. pastoralis, & in c. cum autem, de iure pa. ubi plene de materia, quando patroni discordant in præsentando.

b Ex gratia. Vtrum laicus de iure sit capax iuris patr. an uero ex gratia. Et ꝙ retineat ex gratia, late examinando concludit Arch. in c. hortamur, in 2. col. 71. dist. & uide do. Ant. in rub. de ind.
Ant. Fran. An ius patr. sit ex gratia, uel de iure communi, uide quæ hũr in casibus ac nepotibus. 16. q. 7. & uide quę plene hũr per do. Abb. in d. c. super eo, de offi. dele. & in c. quanto, de iud. Et est conclusio, ꝙ respectu primæuæ institi. fuit gratia, hodie autem est ius habens in se spiritualitatem annexã per tex. in c. super eo, iuncto c. quanto, de iudi.

c Papa. Nõ tamen hoc intelligitur facere per generales literas, secundum do. Ant. hic in 2. col. uer. per hoc dicit Host. & ibidem Arch. in c. piæ mentis, in fi. 16. q. 6. alle. Host. hic. Secus tamen dicit in delegato Papæ. Adde eundem consi. 106. Lapum alle. 96.

d Seb. Sap. Actu. Vide Fel. in c. cum accessissent, col. pen. supra de consti.

e Seb. Sap. Nunquid autem Vide multa alle. per Fel. in c. nihil cum scandalo, columna 1. & 2. supra de reser.

f Seb. Sap. Primus. De istis casibus uide Fel. ubi alios addit in c. cum Bertoldus, col. 3. supra de re iud.

g Præsentati. Adde quod uoluerunt do. de Ro. dec. 252. in nouis, hoc ti. ubi an præsentans indignum intra tempus, excusetur a negligentia.

h In gl. Circa istam gl. adde gl. in uer. demum, in c. 1. in §. confirmatos, de relig. do. in 6. Et uide quod scripsit idem d. Abb. Pan. in c. consuluit, de iud. & Inn. in rub. de consc. eccl. nel alte. ubi quærit, si eccl. destructa reædificetur de ea dem materia, an debeat iterum reconsecrari.
Ant. Fran. An ecclesia destructa reædificata, debeat iterato reconsecrari, dicas, ꝙ eccl. destructa reꝺ ficata retinet priora priuilegia, & priores indulgentias, quas habebat, ut per Inn. in c. Abbate, in fi. de sent. excom. & hr̃ per gl. 16. q. 7. in c. & hic dicimus, & per gl. in regula, priuilegium, de reg. iu. lib. 6 & per Io. And. in c. statutum, de elect. eo. lib. & hr̃ per Bar. in l. fi. de colle. illi. & p Bal. in ti. de pace Cõstã. in §. nos Romanorũ, in vsib. feu. & in l. quod in rerũ, in §. fi. de leg. 1. Putarẽ tñ, ꝙ si eccl. esset euersa a fundamẽtis & illa reædificaret, esset opus noua ꝺsecratione, qa videret esse noua ecclesia: sin aũt non esset euersa a fundamẽtis, sed forsan esset solũ destructũ tectum, non esset opus noua ꝺsecratione, sed forsan esset faciẽda rebenedicto per Epm, sicut fit, quando eccle. est violata, vt in c. fi quis tibi, per Arch. 18. q. 4.

i Ius pat. Adde Io. de Ana. consi. 24.

k Seb. Sa. Patronus. Vide Fel. ī c. cũ accessissent, col. pen. uer. gl. fi. s. de ꝑst. vbi dicit alle. gl. hic, ꝙ ius pat. põt refici p patronũ sine nouã Epi, qñ eccl. est destructa. Et ad hoc, ꝙ multũ intereſt reficere, & de nouo facere, uide no. p Iaſi. l. 1ª ciuile, col. 2. ff. de iust & iu. & p Ale. & alius, in l. 1. §. fi qs ædificiũ, fi de ope.

l Maior pars. Adde Cal. consi. 9. & 10. hoc ti. (accui nun.
Seb. Sa. Maior pars. Vide Fel. ī c. cũ oẽs, col. 9. uer. ī gl. ā ver. nihil valet, 3. de ꝑst.

m Io. Et istam doctrinam Io. An. sequitur Dom. in c. sicut, post gl. in ver. communis, de elect. in 6. De quo uide Pau. de Leaz. in commento c. nobis, inf. eo. & uide omnino do. Ant. in c. cum omnes, de consti. in 8. col.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tio fit ab istis, vt a collegio; & tunc requirit maior pars respectu totius collegii; & pro hoc vr tex. in c. ecc. s. de elect. Aut isti præsentant tanq̃ singulares, vt cõiter faciunt laici, qui de patrimonio habẽt ius patronatus; & tũc sufficit maior pars respectu aliarũ partiũ; & sic intelligit istũ tex. Et no. singulariter hoc dictũ; qa facit ad multa, vbi. n. habent plures explicare aliquem actũ, debes semper animaduertere, vtrum habeant hãc ptãtem, vt collegium, an vt singuli; vt primo casu req̃rat maior pars totius collegii, secũdo casu sufficit maior pars respectu aliarũ partium. Et per hoc alias dixi, q̃ cessante iure spali nõ valet electio rectoris facta per scholares, nisi interueniat maior pars totius vniuersitatis, nec sufficit maior pars, cõparatione minoris partis. Et iõ si in vniuersitate sunt cẽtũ; & q̃nquaginta eligũt vnũ, & 30. eligũt alterũ, & alij aliũ, nulla electio valet, qa non reperit facta a maiori parte totius vniuersitatis. Nã scholares eligũt, vt collegiũ, & nõ vt singuli, arg. in c. cũ p cã, s. de p̃cu. & p Inno. in c. cũ ab ecclesiarũ. ff. de offic.
14 ord. & p Bar. in l. fi. ff. de colleg. illic. † Et ex hoc decidit alia qõ non minus no. nunqd patroni debeant simul q̃uenire in p̃sentationis actu, an quilq; possit per se p̃sentare, vel aliqui eorum, alijs non vocatis. Io. And. ex prædictis infert, q̃ si isti habent præsentare, vt collegiũ, debent oẽs vocari; alias nõ vocati, possent agere de cõtẽptu, in c. quod sicut, & c. bonæ. de electio. sed si præsentant, vt singuli, hoc nõ est necesse. Et no. hoc dictũ quod ẽt vr sequi Fed. consi. 25. alias 97. & põt adduci l. per fundũ. ff. de seruit. rust. præd. Ego dubito, an verum sit istud dictũ per notabilẽ theoricã Bar. in l. omnes populi, ff. de iust. & iu. vbi dicit, quod siue a collegio consensus sit explicandus, siue a pluribus, siue a singulis, dummodo in actu, maior pars præiudicet minori parti, semper debent isti esse simul, per l. iuris gentium, in fi. quæ alias est lex, quæ incipit, & suum hæredẽ. ff. de pact. & plus hoc mihi placet. Nã ex contrario dicto maior pars patronorum posset neligere minorẽ partẽ, quæ si fuisset præsens, potuisset adducere minorem partẽ ad aliã præsentationẽ, & facit quod legi. & no. in c. 2. de arbit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Patronus, etiam si sit clericus, non habet ius instituendi, vel destituẽdi, vel bona ecclesiæ patronatæ administrandi, sed tantum præsentandi.*
2 *Clericus impetrans beneficium quod prius habuerat a laico, hoc non expresso, non gaudet rescripto tanquam surreptitio.*
3 *Suspensus maiori suspensione inducit irregularitatem, quæ in clericis impedit celebrationes; secus in minori.*

CAP. IIII.

Præterea. Excommunicantur patroni laici, qui clericos instituunt, & destituunt in ecclesijs, etiam patronatis vel bona ipsarum aliter administrant, & clerici qui in istitutionem laicorum recipiunt, communione priuantur. Duo sunt dicta. Secundum ibi, [Clericus,] Casus literalis. Quidam laici patroni in tantam audaciam prorumpunt, vt sine authoritate Episcopi, clericos instituant in ecclesijs, & destituant possessiones, & alia bona iura ecclesiarum pro sua voluntate distribuant. Propterea Lateranen. concilium decernit illos anathemate feriendos. Clerici vero, qui de manibus laicorum recipiũt eccl. sine
1 dimiserint, ministerio ecc. & ordine deponãt. B. No. 1. † q̃ ex iure patronatus, patronus laicus nõ p̃sequitur ius instituendi, vel destituendi, vel bona eccl. administrandi, sed solum ius præsentãdi, vt in c. præce. & c vnico, j. eo. li. 6 Et hoc procedit, ẽt si patronus sit clericus. Vide bo. tex. 16. q. 5. c. 1. vbi dr, q̃ si Episc. destruxerit ecclesiã in diœcesi aliena, solũ p̃sentationẽ hẽt, p̃secratio vero, & institutio, & totius ecclesiæ dispositio ptinet ad Episc. loci. Nec põt patronus super hoc aliter statuere, qa non põt immutare iuris dispositionẽ, pro hoc tex. no. in c. cũ dilectus, de const. facit qđ no. Inn. in c. q̃m, ne p̃lati vices suas. facit 10. q. 1. c. nouerint, vbi patet, q̃ super bonis ecclesiæ nullã potestatẽ hẽt patronus, facit qđ dixi super rub. No. q̃ clericus recipiẽs a laico ecclesiã, nõ est ipso facto excõicatus, vel suspẽsus maiori suspẽsione; sed peccat mor
2 taliter, & dẽt cõione priuari. † Ex quo infero, q̃ si impetraret hoc bñficium a Papa, non expresso, q̃ prius habuerit a laico, nõ valet impetratio; quia si Papa sciuisset, nõ ita de facili sibi concessisset, cũ deberet pp delictũ sũũ cõione priuari, vt hic, p̃ hoc c. postula sti, s. de rescr. & qđ ibi no. Host. bñ facit c. q̃sq;, & qđ ibi no. s. de
3 elec. † In gl. fi. ibi, [Hoc dicere vr.] & de intellectu istorũ capitulo rũ vide qđ no. in d. c. q̃sq;, in gl. 3. & põt dici, q̃ iste sit suspẽsus suspẽsione minori, vt ibi; nõ aũt maiori q̃ inducit irregularitatẽ in celebrante, facit quod legitur, & not. in c. fi. de cle. excom. mini.

SVMMARIVM.

1 *Præsentati si sint duo a patrono præferitur ille, qui fuit missus in possessionẽ & institutus, licet alius reperiatur ante ipsum institutus. 7. 8.*
Iuspatronatus nõ põt cõcedi iter vinos, sine authoritate Episc. alias secus. 9.
2 *Præsentatus non quærit aliquod ius in ecclesia ex sola præsentatione. intelli ge, vt infra num. 7.*
3 *Patronus potest variare in præsentando, ante institutionem Episc. scilicet accumulando, non autem prorsus recedendo a prima.*
4 *Instrumentum potest loqui per verba præteriti temporis, licet actus fiat in præsenti. Item potest loqui in tertia persona, & in prima.*
5 *Testis præsumitur iuratus, quando deposuit, si in actis appareat, q̃ testis iuratus sic deposuit.*
6 *Donatio facta a non domino, esti ipso iure nulla.*
10 *Concedens aliquam rem, intendens illam dare integraliter, & non solum ius quod habet, non valet concessio, etiam respectu sui iuris.*
11 *Laicus de consuetudine, an possit habere ius conferendi.*

CAP. V.

1 Quod autem. † Si p̃nous laicus succedẽs in p̃sentationis actu, an quilq; possit per se p̃sentare, vel aliqui eorum, alijs non vocatis. Io. And. ex prædictis infert, q̃ si isti habent præsentare, vt collegiũ, debent oẽs vocari; alias nõ vocati, possent agere de cõtẽptu, in c. quod sicut, & c. bonæ. de electio. sed si præsentant, vt singuli, hoc nõ est necesse. Et no. hoc dictũ quod ẽt vr sequi Fed. consi. 25. alias 97. & põt adduci l. per fundũ. ff. de seruit. rust. præd. Ego dubito, an verum sit istud dictũ per notabilẽ theoricã Bar. in l. omnes populi, ff. de iust. & iu. vbi dicit, quod siue a collegio consensus sit explicandus, siue a pluribus, siue a singulis, dummodo in actu, maior pars præiudicet minori parti, semper debent isti esse simul, per l. iuris gentium, in fi. quæ alias est lex, quæ incipit, & suum hæredẽ. ff. de pact. & plus hoc mihi placet. Nã ex contrario dicto maior pars patronorum posset neligere minorẽ partẽ, quæ si fuisset præsens, potuisset adducere minorem partẽ ad aliã præsentationẽ, & facit quod legi. & no. in c. 2. de arbit. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Patronus, etiam si sit clericus, non habet ius instituendi, vel destituẽdi, vel bona ecclesiæ patronatæ administrandi, sed tantum præsentandi.*
2 *Clericus impetrans beneficium quod prius habuerat a laico, hoc non expresso, non gaudet rescripto tanquam surreptitio.*
3 *Suspensus maiori suspensione inducit irregularitatem, quæ in clericis impedit celebrationes; secus in minori.*

CAP. IIII.

Præterea. Excommunicantur patroni laici, qui clericos instituunt, & destituunt in ecclesijs, etiam patronatis vel bona ipsarum aliter administrant, & clerici qui in istitutionem laicorum recipiunt, communione priuantur. Duo sunt dicta. Secundum ibi, [Clericus,] Casus literalis. Quidam laici patroni in tantam audaciam prorumpunt, vt sine authoritate Episcopi, clericos instituant in ecclesijs, & destituant possessiones, & alia bona iura ecclesiarum pro sua voluntate distribuant. Propterea Lateranen. concilium decernit illos anathemate feriendos. Clerici vero, qui de manibus laicorum recipiũt eccl. sine
1 dimiserint, ministerio ecc. & ordine deponãt. B. No. 1. † q̃ ex iure patronatus, patronus laicus nõ p̃sequitur ius instituendi, vel destituendi, vel bona eccl. administrandi, sed solum ius præsentãdi, vt in c. præce. & c vnico, j. eo. li. 6 Et hoc procedit, ẽt si patronus sit clericus. Vide bo. tex. 16. q. 5. c. 1. vbi dr, q̃ si Episc. destruxerit ecclesiã in diœcesi aliena, solũ p̃sentationẽ hẽt, p̃secratio vero, & institutio, & totius ecclesiæ dispositio ptinet ad Episc. loci. Nec põt patronus super hoc aliter statuere, qa non põt immutare iuris dispositionẽ, pro hoc tex. no. in c. cũ dilectus, de const. facit qđ no. Inn. in c. q̃m, ne p̃lati vices suas. facit 10. q. 1. c. nouerint, vbi patet, q̃ super bonis ecclesiæ nullã potestatẽ hẽt patronus, facit qđ dixi super rub. No. q̃ clericus recipiẽs a laico ecclesiã, nõ est ipso facto excõicatus, vel suspẽsus maiori suspẽsione; sed peccat mor
2 taliter, & dẽt cõione priuari. † Ex quo infero, q̃ si impetraret hoc bñficium a Papa, non expresso, q̃ prius habuerit a laico, nõ valet impetratio; quia si Papa sciuisset, nõ ita de facili sibi concessisset, cũ deberet pp delictũ sũũ cõione priuari, vt hic, p̃ hoc c. postula sti, s. de rescr. & qđ ibi no. Host. bñ facit c. q̃sq;, & qđ ibi no. s. de
3 elec. † In gl. fi. ibi, [Hoc dicere vr.] & de intellectu istorũ capitulo rũ vide qđ no. in d. c. q̃sq;, in gl. 3. & põt dici, q̃ iste sit suspẽsus suspẽsione minori, vt ibi; nõ aũt maiori q̃ inducit irregularitatẽ in celebrante, facit quod legitur, & not. in c. fi. de cle. excom. mini.

SVMMARIVM.

1 *Præsentati si sint duo a patrono præferitur ille, qui fuit missus in possessionẽ & institutus, licet alius reperiatur ante ipsum institutus. 7. 8.*
Iuspatronatus nõ põt cõcedi iter vinos, sine authoritate Episc. alias secus. 9.
2 *Præsentatus non quærit aliquod ius in ecclesia ex sola præsentatione. intelli ge, vt infra num. 7.*
3 *Patronus potest variare in præsentando, ante institutionem Episc. scilicet accumulando, non autem prorsus recedendo a prima.*
4 *Instrumentum potest loqui per verba præteriti temporis, licet actus fiat in præsenti. Item potest loqui in tertia persona, & in prima.*
5 *Testis præsumitur iuratus, quando deposuit, si in actis appareat, q̃ testis iuratus sic deposuit.*
6 *Donatio facta a non domino, esti ipso iure nulla.*
10 *Concedens aliquam rem, intendens illam dare integraliter, & non solum ius quod habet, non valet concessio, etiam respectu sui iuris.*
11 *Laicus de consuetudine, an possit habere ius conferendi.*

CAP. V.

1 Quod autem. † Si p̃nous laicus succedẽs in p̃sentationis actu, an quilq; possit per se p̃sentare, vel aliqui eorum, alijs non vocatis. Io. And. ex prædictis infert, q̃ si isti habent præsentare, vt collegiũ, debent oẽs vocari; alias nõ vocati, possent agere de cõtẽptu, in c. quod sicut, & c. bonæ. de electio. sed si præsentant, vt singuli, hoc nõ est necesse. Et no. hoc dictũ quod ẽt vr sequi Fed. consi. 25. alias 97. & põt adduci l. per fundũ. ff. de seruit. rust. præd. Ego dubito, an verum sit istud dictũ per notabilẽ theoricã Bar. in l. omnes populi, ff. de iust. & iu. vbi dicit, quod siue a collegio consensus sit explicandus, siue a pluribus, siue a singulis, dummodo in actu, maior pars præiudicet minori parti, semper debent isti esse simul, per l. iuris gentium, in fi. quæ alias est lex, quæ incipit, & suum hæredẽ. ff. de pact. & plus hoc mihi placet. Nã ex contrario dicto maior pars patronorum posset neligere minorẽ partẽ, quæ si fuisset præsens, potuisset adducere minorem partẽ ad aliã præsentationẽ, & facit quod legi. & no. in c. 2. de arbit. lib. 6

Universidad de Deusto
Biblioteca

CAP. VII.

a i b **Exliteris.** [a]†Ius patronatus [c]ꝓsistẽs in aliqua uniuersitat tpaliũ;trãsit cũ ipsa uniuersitate,[b]et si vniuersitas trãseat tm̃ quoad utile dominium;nisi ius patronatus ſpecifice fuerit exceptum.& est notabilis casus,& quotidie alle.diuidit in duas.Primo ponitur querela Epi.Sc̃o dantur sibi iudices,et instruun tur,quomodo debeant diffinire,ibi, [Mandamus.] Casus lit.Abbatissa,& moniales monasterii de Vinto.quandam villam suam,in qua sita erat ecclesia de Laton. locauerũt ad firmã G.militi.miles ille,ad ecclesiam ipsam postmodum vacantẽ, ꝑsẽ tauit Epo V.clericũ,quẽ Eps instituit.postmodũ Abbatissa ꝓdicti monasterii epo aliũ ꝓsentauit,sed Eps admittere noluit ꝓsentatũ ab ipsa, vnde Abbatissa apud Cãturien. Archiepm̃ de Epo deposuit qõnem,qui primum ꝓsentatũ fecit remoueri, & f'm si bi ꝓsentatũ fecit institui,vñ orta fuit ꝓtentio inter eos.Salebrien sis Eps,qui primum instituerat, significauit hoc domino Papæ, vñ mandat iudicibus,quatenus,si ꝓstiterit,ꝙ prędicto militi ꝓdicta uilla fuerit ꝓcessa,non excepto iure patronatus, uel ẽt si ꝓstiterit, ꝙ anteq̃ de iure patronatus inter Abbatissam & militẽ ꝓtroversia esset orta.præfatus V. institutus tuisset p Episcopũ ad præsentationẽ militis,eccl'am eidẽ adiudicent;dummõ idoneus sit,ita ꝙ si Abbatissa obtineat aduersus militẽ, prędictus V. illi
2 de tpalib.debeat rn̄dere,& sic utroq; casu obtinebit.B. †Primo no.ꝙ licet ꝯctus nõ gratuitus ,phibeatur sup iurepatronatus , vt s.c.præcedenti,& clarius j.eo. c.de iure tñ si ꝯctus nõ gratuitus ī tereunit in aliqua vniuersitate tpalium,iusꝑatronatus ex'ns ī vniuersitate,trãsit ex illo titulo nõ gratuito,q̃a ꝯctus vr̃ initus super reb.tpalib.& nõ sup iurepatronatus,sed accessorie transit iusꝑatronatus.Et ex hoc no.ꝙ ius patronatus põt ẽsse accessoriũ reb. tpalib.facit tex.in l.in modicis,& qđ ibi no.ff.de ꝑh.empt. & l. si mercedẽ.§.si cũ fundũ,ff.de act.em.Et sic no.ꝙ magis dignũ po
3 test accedere minus digno.†No. vlterius,ꝙ existens in possessione iurispatronatus , licet non habeat proprietatem illius iuris ,
c valide præsentat,[c]ita ꝙ præsentatus per eum,& institutus per superiorem nõ dẽt postmodũ remoueri, licet appareat in futurũ ꝓsentatorẽ non habuisse ius ꝓsentãdi. Et est rõ , qa ꝓsentatio cẽsẽt qđã fructus iuris ꝓsentãdi,vt no. j.eo.c.ꝓsultationib.sed fructꝰ ptinet ad possessorẽ, nec tenet restituere,si illũ bona fide cõsumpsit,vt no.in c.grauis,s.de rest.spo.Et hęc est ,ppria rõ scdi casus c.Et idẽ dic.eadẽ rõne,in electorib. vt ꝓbat' in c. q̃relã,de ele. Tertio no.vnã practicã recognoscẽdi verũ patronũ,si obtinet ꝯ possessorẽ. Nã in institutus ad ꝓsentationẽ possessoris, dẽt rndere patrono de tpalib.Aliã practicã videbis. j.eo.c. ꝓsultationib. Itẽ no.ꝙ bñficiatus tenetur patrono rndere de tpalib.& intellige de patrono ecclesiastico,nõ seculari,ut legit' & no.in c. cũ & plãtare, j.de priu.& ibi p Inn.& in c.Later.de ꝓb.Quo aũt fit ista recognitio,seu rñsio de tpalib.Certe nõ intelligas , ꝙ dẽat dare tpalia patrono,sed dẽt reddere rõnẽ administrationis tpaliũ, nõ tñ valde stricte.puta dicẽdo,qd expẽdat quotidie ꝙ victualib. sed in genere,de quo uide p Inn.ī d.c.& plantare. Et ex hoc no. ꝙ pinguꝫ ius hẽt patronus eccl'asticus,q̃ secularis.Itẽ patronus ecclasticus hẽt lex mẽies ad ꝓsentãdũ,& secularis quatuor,vt in c.j.eo.ti.li.6. Et de aliis dr̃iis dic,vt no.in c.cũ pp,j.eo.& in iurib.superius all.
4 †Vltimo no.ꝙ si ꝓsentatio facta ptinet ad monasteriũ,valet ꝑsẽ tatio p solã Abbatissam. In ꝓrium tñ facit c.ea nosc'it,s. de his,q̃ fi.a pl.Et dic,ut ibi dixi.Et no.ex hoc,& ex tex. mulierẽ esse capaceẽ iuris ꝓsentandi,& vide qđ dixi s.eo.& in c.i.& c.fi.de ꝓcl.ꝓb.
5 In gl.i.in fi.Aduerte, ꝙa gl.nõ reddit specifice rõnẽ diuersitatis, quare ius patronatus trãsit cum villa locata,& non cum uilla pi
d gnorata.[d]Vr tñ gl.velle,ꝙ hic fuit initus talis ꝯctus. ꝑquẽ trãsiuit dominiũ,videlicet villæ,ut puta,ꝙa locatio fuit facta ad magnũ tps,iuxta no.per Inn.in c.pp,s.de loc. & sic cũ ꝓductor habeatur hic loco dñi,respectu utilis dñii,trãsit ẽt ius patronatus,sicut trãsiret,si ex toto vẽderet villa. Sed in creditorem non trãsit dominiũ aliquod rei pignoratæ ideo nõ trãsit iuspatronat'. Sed aliud
c sentit hic gl.& aliud Hos.& Gof.sed nõ clare,iudicio meo.[c]Ideo dic,ꝙ in creditore nõ trãsit,ꝙa creditor tenet restituere oẽs fructus.quos percepit ex re pignorata,vt in c.cum contra ,de pign. & in c.i.j.de usur.Sed si creditor præsentaret, & pñtatus institue ret,nõ posset postea repetere illum fructum, & sic lucraret illum fructum ex mutuo ꝯ nãm pignoris ; cum mutuum debeat esse gratuitum, in c. ꝓsuluit, de vsu. Sed in ꝯctu locationis ad magnũ tps,cũ trãseat possessio,& oĩs vtilitas rei locatæ , trãsit ius patronatus tanꝫ accessoriũ. Nã ille, qui est in possessione, hẽt ꝓsentare, vt in c.ꝓsultationib. j.e.nec tenet restituere ꝓmoditatẽ q̃ pcepit ex re locata . Idẽ & fortius qñ trãsit dominiũ utile & directũ, vel utile m̃,ad hoc c.cũ seculũ, j.e.& d.l.ī modicis,& d.l.si mercedẽ. Et per hoc dico disponẽ huius c. nõ procedere,si locatio fuisset facta ad modicũ tps,quia tunc non transiret dominium utile,nec possessio , sed detentatio , ꝙa colonus ad modicum tps, possidet domino,& non sibi.l.male agitur. C.de prescrip. 30.vel 40.ann.vñ præsentatio reperiretur facta ab eo qui nõ est in possessione præsentandi,nisi diceres,ꝙ colonus possidet naturaliter sibi,licet ciuiliter domino, unde ratione illius naturalitatis videtur posse præsentare, vt si ille percipiat istum fructum, sicut percepit cœteros fructus vtiles, & maxime,quia ille text. loqui
f tur indistincte. [f] In glos.fi. in fi.Glo. in effectu ponit duas opin.
6 Prima, † quod existens in possessione iuris patronatus potest
g ꝓsentare,nõ obstante ꝙ sit sibi mota cõtrouersia[g] super ipso iure,ex quo non reuocatur in dubium de ipsa possessione . & hãc opi.vr̃ sequi Io.3.q.6.c.quippe.& cõiter Doct. sentiunt hoc illa rõne,quia præsentatio est quidã fructus iuris ꝓsentandi. Vnde sicut possessor in re,ꝓfana colligit fructus lite pendente , ita & in hoc iure. Secunda opi.q̃ gl.sequitur est , ꝙ non possint præsentare,ex quo lis est sibi mota,uel si admittitur præsentatio, non dẽt sequi institutio per superiorem , sed dẽt expectari exitus causæ.
7 †Sed tu dic latius colligendo aliqua dicta do. Ant. & declarãdo hanc materiã,ampliando terminos gl.quod a ut quis est in possessione sine aliqua controuersia;& tunc põt præsentare,& instituta ab præsentationẽ suam non debet postea remoueri, licet appareat possessorem nõ habuisse ius proprietatis,ad hoc vr̃ tex. in c.consultationib. j.eo.& in d.c.querelam. Rõ naturalis est, qa possessor non tenetur restituere fructus quos probabili rõne ꝓsumpsit.Nec est effectus locupletior,ut dixi in d.c.grauis ita in casu nostro.Ni per præsentationẽ,possessor non est effectus locupletior;ideo præsentatus,& institutus ad eius prętentionẽ nõ debet remoueri , sed debet deinceps cognoscere uerum patronum,& hoc modo intelligo istum tex.in secundo casu.Nam debes intelligere,quod iste miles erat in possessione,& quod præsentauit ante motam ꝓtrouersiam,& præsẽtatus fuit institutus, & hoc intellige , qñ præsentatus erat possessor bonæ fidei, secus si malæfidei , qa sicut possessor malæfidei nõ facit fructꝰ suos, ẽt ꝓsumpsit,ut in d.c.grauis . ita nec iste potuit valide ꝓsentare. hoc est notabile dictũ Inn. in c. 2.de in inte.rest.& in c.literis,de
8 rest.spo.& ꝑ hoc notabile dictũ limita prędictum c.querelã , & d.c.consultationib.Aut præsentans erat in possessione bonæ fidei,sed fuit sibi mota controuersia ante præsentationem,& tũc lis est mota super possessione; quia negatur ipsum possidere, et non debet admitti præsentare ,quia super hoc dependet qõ. & sic debes intelligere prædictum c.2.de in integ.restit. & expresse uult gl.ibi,& in d.c.hoc quippe.Quandoq; mouetur controuersia non super possessione,sed super ꝓprietate iuris , ut quia alius dicit seipsum esse patronum,licet reus sit in possessione , & iste casus est indubitabilis,de quo proprie loquitur gl. Et dic quod præsentare põt , sicut & alios fructus colligere , sed præsentatio non debet admitti per superiorem. ita vt instituat præsentatum, sed põt admitti simpliciter , & differre institutionem in euentũ
9 cause.† Rõ est ista.possessor tenetur restituere oẽs fructus quos percipit post li.cont.vt dixi in d.c.grauis,sed si institueretur præsentatus,lite pendente,& succumberet, præsentator in ꝓprietate,non posset restituere illum fructum,quia legitime institutus, remoueri non dẽt,& ideo ꝑ impossibilitatem restituendi, dẽt differri institutio.Simile, si quis dilapidat fructus post litem contestatam.nec est soluendo,nam fructus sequestrant,ut dixi in c.fi.s.eod. de sequest. possess.& fruct.sed in reb.profanis põt possessor percipere fructus,& uti libere possessione sua, lite pendente,quia potest eosdem restituere,uel æstimationem. Et ex his habes declaratum istum tex.in secũdo casu.Vnde non colligas hic argumentum a ꝓrio sensu,ꝙ præsentatio nõ debet admitti post ꝓtrouersiam,sed ꝙ institutio non debet fieri,et facta non tenet,per hoc habes

ADDITIONES.

a ¶Ex literis.Pro intellectu huius c.uide Bal.in l.a procuratore.C.mand.& Bal. in l.fi quis,C.de secun.nup.& Bal.in c.quanto, in prin.vlt.colum.de iu.
Seb.Sap.¶Ex literis.Intellige hæc procedere etiam sine authoritate Epi.secundum Abb.in c.illud, uer secundo casu,infra eod. & ad materiam uide Bal.in consi.32.inc.quidam nobilis,in prima parte.

b Zach.¶Vniuersitate Adde istum in c. querela,nu.4 & quod ibi no.in apo.ad istum in uersi.ut in iurepatronatus,infra de simo.& in c.ad q̃ §.quoniam.6. & ibi posui in apost.ad eum,in uer.accessorie,supra de rer.permu.

c Valide præsentat. Adde ampliando,ut per d.de Ro.deci.suis in nouis,hoc tit. dec.243.& in antiquis decisio.575.

d ¶Pignorata,& uide quæ notaui,infra hoc eo.c.in gl.in c.an & quando iuspatronatus transeat,&c. in fi.

e Seb.Sap.¶Iudicio meo.Vide ad hęc late cumulata per Fel.in c.cum Bertoldus.in pen.& vlt.col.sup.de re iud.an ius patronatus possit dari in pignus, tradit idem Fel.in c.ad audientiam.col.2.uersi.an autem iurisdictiones, fu prade præsc.

f Inditiu cte.Adde quod Rom.sing. suis dicit , quod habens castrum pignori , potest iurisdictionem in illo exercere,per tex.in l.eleganter.§.fi.ff.de pignact.quem dicit singularem.
Ant.Fran.¶An habens castrum possit in illo exercere iurisdictionem , satis puto esse dubium , quia in pignore non transfertur dominium , immo nec illud quantocunque tempore teneatur, non potest usucapi,ut in l. usucapio,& ibi per Bald.Bart.& Doct.C.de pign.quia ille,qui tenet rem in pignus,semper habet conscientiam,quod sit aliena, & ex usu talis iurisdictionis,si aliquid percideretur per creditorem,illud non esset ab ipsi seruputo usurarium,quia aliquid accederet forti,quod esse non potest.sine scrupulo usuræ l.rogasti.§.si tibi,ff.si cer.pe. nisi forte tale pignus esset datum pro dote iuxta materiam ca.salubriter,de usu.

g ¶ Controuersia. Adde Do.de Ro.dec.141.in nouis hoc ti. & uide deci.proxi. allega.

10 habes satis declarãtã istã mãm.†Ex.ꝙ declaratione ꝑdictorũ,&
2 materiæ,q̃rit', qñ ius patronatus [a] dr̃ trãsire cũ uniuer.tate. Sol. Ex dictis Inn.potest colligi, ꝙ non sufficit,ꝙ inhæreat cuicunq; rei;sed oportet rẽ esse talem , ꝙ absq; alia expressione ptineat in se iura vniuersitatis , vt est villa & castrum , quæ habent in se iurisdictionẽ,honorẽ,& districtum. Et intellige hic habere iurisdictionẽ, & districtũ ex consuetudine , seu ex statuto hominũ;seu de iure cõi,ut ipsemet Inn.no.ī c.cũ ad sedẽ,de rest.spol.† Et ꝑ
11 hoc infertur ad q.quid si habẽs aliquos fundos in uilla, dicat, Vẽdo tibi omnia iura,q̃ habeo in uilla , nunquid transeat ius patronatus.Dicit Inn.ꝙ non,quia hic non subest aliqua uniuersitas,vñ
12 perinde est,ac si diceret,Vendo tibi talem,& talẽ fundũ. † Quid aũt si dicat,Vendo tibi omnia bona mea: Inn.& Io.And.sentiũt ius patronatus non transire,quia ista non cõtinent vniuersitatẽ in se,l; alij ꝺ.Sed ꝑ hac opi.ꝓria adduco bo.tex.in l.bonorum,il 2. ff.de verb.signifi.vbi dr̃, ꝙ bonorum appellatio ptinet vniuersi
13 tatem,sicut hæreditas.† Nunquid aũt [b] vendita hereditate,transeat ius patronatus.Cõiter tenetur ; ꝙ sic , qa hæreditas. in se est
14 quid vniuersum,vt in d.l. bonorum , & in l. hæreditas.ff.de pet. hære.† Quid aũt , si vendatur Palatiũ , in quo est ius patronatus, nec hr̃ aditus , nisi per palatiũ ? Quidã tenuerunt ius patronatus trãsire,arg.in l.si mercedem,§.si cum fundum, ff.de act.emp.vbi hoc sentiunt gl.& Bar.loquuntur tamen in fundo,in quo est ius patronatus.Sed Inn.& Io.An.tenent hic oppositũ; quia palatiũ non est quid uniuersum, sed res particularis. Nec obstant dictæ leges,quia procedunt in sepulchro , quod est inutile dño si non posset ad illud habere aditũ; sed ius patronatus põt possideri, & exercitari absq; eo,ꝙ quis vadat ad ecclesiam.& hoc plus placet.

ADITIONES.

1 ¶Ius patronatus. An & quando ius patronatus transeat cum vniuersitate, circa[a] quod vide omnino, quod scribit d.Abb.in sua dispu. quæ incip.Augerio,in 19.col. & facit ad hoc quod plene no.Bal.in cap.1.de depo.quem ẽt sequitur Lud.Rom.in l.3.in princ.ff. de acquir.poss.& uide Host.in sum. de iure patron.§.qualiter transferatur, uer.fi.& uide Bar.in l.Aufidius,per illum tex.ff.de priuil.cre & uide plene per Pau.de Eleaza.in commen.c.nobis.infra eo.ti.& Bal.in l.1. C.de bonis quę lib. cum concor.ibi assignatis.
Et adde,ꝙ in obligatione pignoris ius patronatus non transit cum uniuersitate,tex.est in c.cum Bertoldus , de re iud.Et rationem ibi uide pul.per d. Ant.in ultima col. post gl. magnam. Item adde hic Bar.in l.hanc legem,ff. de contrahen.emp. Adde d.de Rota decis.suis dec.81.in antiquis. Bal.cons.
2 5.lib.Rom.consi.444.
Seb Sap.¶ Nunquid autem. De hoc art.uideas copiose per Fel.in c.causam. supra de præscr.& per Mod.in c.quanto.supra de iudi.

SVMMARIVM.

1 Patronus non habet aliud ius in ecclesia patronata, quàm ius præsentandi.
2 Episcopus non potest ecclesiam patronatam alteri conferre sine præsentatione patroni,& aliter institutus non obtinet ipso iure.Fallit vt j. nu.8.
3 Ius patronatus quo casu possit concedi alteri sine consensu Episcopi , tam in ter viuos,quàm in vltima voluntate , sine concedatur laico,sine loco religioso;& quare requiritur consensus Episcopi,6.
4 Ius patronatus qñ alienatur cũ vniuersitate, nõ requiritur authoritas Epi.
5 Ius patronatus non transit cum uniuersitate,quando dicitur,uendo villam, vel castrum cum iure patronatus in eis existente.
6 Libere qs dr̃ posse facere aliquẽ actũ,quãdo nõ requiritur cõsensus alteri.
7 Patronus simpliciter cõcedẽdo ecclesiã patronatã,quid censeatur cõcessisse.
8 Episcopus non potest præsentare aliquem sine consensu patroni; nisi patronus sit negligens,vel præsentauerit indignum.
9 Papa solus potest præsentare in ecclesia patronata laicorum,in ecclesia vero patronata clericorum,potest etiam legatus de latere; alius vero non.
10 Patronus præsentando indignũ, an priuetur potestate ꝓsentãdi pro illa vice.

CAP. VIII.

Illud prætereundum . Si laicus clericꝰ, vel religioso loco cõcedit ecclesiam sine ꝓsensu Epi ; non obstante tali ꝓcessione, quæ non valet,ad ipsam ecclesiã cum vacauerit, poterit ꝑsentare, & eam alteri ecclesiæ,de ꝓsensu Epi,poterit ꝓcedere.h.d.cum c.sug gestũ,& c.cum laici.j.eo.Habet duo dicta. Secundũ ibi,licet.Casus lit. Patronus ecclesiã vacantẽ ꝓcedit alicui religiosæ domui, inconsulto Epo : postmodũ vacat ecclesia, patronus ꝑsentauit clericũ Epo ad ecclesiã illã vacantẽ , & Eps instituit. Quæritur vtrũ prima ꝓcessio impediat secundã? Respondet Papa,ꝙ secũ da ꝓcessio tenet,& valet, non obstante prima, quæ de iure nullius est momenti, tum qa de re non vacante facta est, tũ qa laici sine authoritate Epi nulli pñt ecclesias dare,q̃uis ius patronatus possint loco religioso ꝓferre.Si aũt ecclesia vacante,ius patronatus loco religioso ꝓtulerit,& aliquis sine ꝑsentatione fratrũ ciusdẽ loci fuerit in ipsa ecclesia institutus,eius institutio est derogatiua irritanda.B.†No.1. ꝙ ex acquisitione iuris patronatus non habet laicus potestatẽ ꝓcedendi ecclesiã quoad ꝓprietatẽ, vt hic, nec quoad titulũ,vt j.e.c.cũ laici,sed solũ ꝓsequitur ptãtem præsentandi clericũ Epo ꝑ eũ instituendũ, vt j.eo.c.fi. Scd'o no.hic ex apertũ,ꝙ ex ꝓcessione ecclesiæ facta p patronũ, non vr̃ ꝓcedi
3 ius patronatus.Nam si transiuisset hic ius patronatus , non posset patron' postmodũ ꝑsentare clericũ, cuius ꝓrium hic dicitur.† Item no. Epm non posse beneficiũ patronatum alicui ꝓfer

a re sine ꝑsentatione patroni,ẽt ecclesiastic'. Et ꝙ instiõ [a] facta sine ꝑsentatione patroni,est de rigore iuris irritãda.Et no.bñ hęc verba:nã iõ dicit de rigore , qa de æquitate non esset retractãda;cũ ius patroni pẽdeat ex gratia , vt dixi,s.eo.c.qm̃ hic tñ rigor ꝑsertur æquitati,patrono instante,vt in c.decernimus.16.q.7.Et p illũ tex.põt dici,ꝙ istiõ sit ipso iure irrita,qđ ẽt sẽtit Io.An.ī c.2.de of. vic.lib.6. Et tunc expone verbũ , Irritanda.i. irrita nunciãda; vel est irritãda quoad factũ, sicut de facto ꝓcessit. Sed opp. ꝺ primã partẽ c.vr̃.n. ꝙ cũ ꝓsensu Epi non possit laicus ꝓcedere ecclesiã. Cuius ꝓrium hic innuitur,cũ laicus non possit eã possidere,vt in c.cãm,de pst'r.& ꝑ nõ dato hr̃,&c. vt in c.cũ aũt.s.eo.Sol. Doct. intelligunt tex. in ecclesijs , q̃ de facto detinent à laicis potentib. vñ,vt eripiant à manibus eorũ,iura ꝓcedunt, ꝙ interueniente authoritate Epi,valet ꝓcessio facta loco religioso , vel alteri eccle
3 siç. Simile in donatione decimarũ,vt legit' & no.in c. cũ Apostolica,de his q̃ fi.a pl.Et intellige , qñ laicus ꝓcedit in ꝓprietatẽ: nã in titulũ nullo mõ ꝓcedere põt , nec iura hoc pmittunt,quinimmo laicus ꝓferens excõicatur,saltẽ minori excõicatione,vt in c.si quis deinceps.16.q.7.† In gl.1. in fi. Sentit hic gl. ꝙ patronus põt ꝓcedere ius pat.sine ꝓsensu Epi. Sed ꝓrium sentit gl. pe.& fi.vide gl.in c.nemini,16.q.7. Doc. ponunt hic varias opiniones:sed ꝓclu dendo distingue,ꝙ aut patronus ꝓcedit ecclesiã alicui loco religioso in ꝓprietatẽ, & hoc ꝑstat,aut ꝓcedit ius patronatus, & cõstat: Aut concedit simpliciter ecclesiã,& non ꝑstat,qd intendebat ꝓcedere,vtrũ ecclesiã,vel ius pat. Primo casu ꝓcessio sine authoritate epi,est nulla,vt hic,& in d.c.qđ aũt.vñ ẽt ius pat.nõ trãsfert. Rõ,qa illud ius non intendit ꝓcedere; & donatio sumit vires ab intentione donatoris , vt in l. nec ignorans. C.de do. ergo non valet ꝓcessio ecclesiæ,qa non poterat eã ꝓcedere. Nec concessio iuris pat.qa non intendebat illud ꝓcedere. Vnde hẽt locũ illa regula,qđ no.uit,potuit, & qđ voluit adimplere nequiuit, vt in c.cum super,de of.dele.& in l.multũ interest,C.si qs al.vel sibi.
4 & in hoc casu proprie põt intelligi iste tex.& c.qđ aũt,s.eo.† Secundo casu principali cũ ꝓcedit ius pat.aut ꝓcedit generaliter,ꝙ cedendo vniuersitatẽ aliq̃; & tunc transit ẽt in quẽcunq; ẽt sine authoritate Epi,vt s.eo.c.ex literis,& j.eo.c.cũ seculũ. non tñ de bet exprimere ius pat. Vnde si diceret,Vendo tibi talẽ villã cũ iure pa.in ea existente,non valet venditio, [b] respectu iuris pat.& de hoc vitimo,vide latius p Io. Anã c.1.eo.ti.lib.6. Aut vult ꝓcedere ius pat.p se,aut in vltima voluntate, puta legãdo ; & si hoc facit cũ ꝓsensu Epi,indubiè tenet. Sed nunquid valeat sine cõsensu Epi,dicã post Io. An.j.eo. c.cũ seculum. Aut vult ꝓcedere inter viuos;& tunc aut ecclesiæ,aut loco religioso; & valet ꝓcessio,ẽt sine authoritate epi,tex.vr̃ hic in ver.licet. Nã ille ver.venit aduer
5 satiue ad ꝑcedentia.† Itẽ tex.hic dicit,ꝙ hẽt liberã facultatẽ concedendi loco religioso.Non. n.esset libera facultas, si necessario deberet hr̃e ꝓsensum epi,vt no.in c.de multa,s.de ꝓb. & in c.licet eps,eo.ti.li.6.& hanc opi.cõiter tenent Do.& facit c.vnicũ,a ꝓrio
c sensu,eo.ti. li.6. Aut vult concedere laico, [c] vel clerico recipienti nosse ꝓprio;& non valet cõcessio sine cõsensu epi, arg.hic, & in d.c.1.a ꝓrio sensu,& hanc opi.tenet Host.Io. And.sequit Arch.in d.c.1.& 16.q.7.c.piæ mẽtis. Licet Inn.& quidã alij senserint ꝓrium, ꝙ laico ẽt posset cõcedere sine ꝓsensu epi, sed prima opi. cõmunior & verior. Ratio diuersitatis est duplex. prima ꝙ laici magis consueuerunt aggrauare ecclesias,q̃ clerici,ar.2.q.7.c.laicos. & c.laici. Secunda rõ, quia si clerici excedunt terminos suos,facilius pñt cõpesci per ecclesiã,q̃ laici,arg.89. di.c.iudicatũ. & hãc
6 opi.tene. Ad † qd aũt requiritur epi consensus. Dic, vt videat, an expediat ecclesiæ mutare patronum. Nã si vellet concedere potentiori,seu tyranno , eps non consentiet. Item aduerte, an interueniat fraus. Nã timendũ est,ne sit ficta venditio,& hoc quo
7 ad f'm mẽbrum.† Venio ad tertiũ. qñ simpliciter concedit ecclesiã,& non apparet , qd velit concedere. In quo distingue , ꝙ aut concedit cũ ꝓsensu epi, & transfertur ius pat. & oĉ aliud ius, qđ hẽt in ea,ar.c.pastoralis de do. ꝑ hoc c.qđ aũt,s.eo.& qđ ibi no. in gl. Aut ꝓcessit sine ꝓsensu epi,& non valet cõcessio in aliquo; qa peccat in formam,& hoc casu põt intelligi tex. Nã hic nõ distin

guit

ADDITIONES.

a Seb.Sap.¶Institutio.An institutio facta sine ꝑsentatione patroni, sit irritãda de rigore iuris,an de æquitate,tradit,Fel.in c.cũ Bertoldus,col.3.s. de re iu.

b ¶ Venditio.Et plene per Do.in c.unico,in prin. de iure pat.lib.6. Et uide qđ no.per eundem d.Abb.Pan.in c.querelam,uer.& induco hanc gl.de sim.
Zach. ¶ Adde,quod no.in apost.ad istum in d.c.querelam.nu.4 uer. ut in iure patronatus.Ale.in hãc legẽ,ff.de ꝑh.emp.& Pau.de Eleaz.in cle.j.eo.ti.
Seb.Sap.¶ Venditio.Vide quod in simili no.Ro.in cons.368.in c. præsens cõsultatio,in'prin.quod ad propositum adducit Dec.in c.quanto , col.3. uer. prædicta conclusio,supra de iud.vbi de veritate huius articuli.

c ¶ Laico.Et adde ꝙ hic plenissime disputat d.Abb.in sua dispu.quæ inci.Augerio,& tandem factis amplis allegationibus ad utranque partem,cõcludit contra communem opin. ꝙ etiam cum consensu episcopi patronus ius patronatus, quod haber , non poterit donare laico,& hoc ponit in primo dubio suæ disputationis.Et de hoc uide omnino quod Host. late scribit in sum.eiusdem ti.de iure pat.§.qualiter transfera.uersi.donatione.Item ad de hic,quod no.do.de Ro.in nouis dec.155. Adde Cal. consi. 4.hoc tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

guit casus donatoris; & patet, q̃ in nullo valuit p̃cessio eccl̃esiæ facta p̃ laicos. Et p̃ hoc hẽs declaratos, & suppletos casus gl. & materiã huius c. & c. q. aũt. & vide qđ ibi dixi. In gl. 2. in fi. De hoc brocardo dic, vt no. in reg. non p̃sumit, de reg. iu. li. 6. & p̃ gl. in c. audiris, hic all. in gl. 3. in fi. vult ergo gl. q̃ loco religioso põt p̃cedi ecclesiã nõ vacans cum authoritate ep̃i. Sed ꝫ hoc facit iste tex. nã concessio fuit facta religiosæ domui; & tamen dr. q̃ nõ valuit p̃cessio de re non uacante. Vñ dicerẽ, q̃ aut qs intendit donare ecclesiã non vacantem loco religioso, vt valeat ex tunc in p̃iudiciũ rectoris, & non ualet donatio, & ita intelligat iste tex. Aut intendit p̃cedere sine p̃iudicio rectoris, & ualet, sic intelligo gl. & pro hoc tex. in c. p̃sultationib. de do. & in cle. fi. de reb. ecc. nõ ali.

3 †Vlt. extra gl. opp. de c. 2. de sup. neg. p̃l. vbi valet iste ſtitutio ep̃i sine p̃sentatione patroni, cuius ꝫrium innuit ista litera in fi. Sol. rari ter nõ ualet hic, & in d. c. decernimus. Fallit ꝫm Host. si patronus fuit negligens in p̃sentãdo, vt in d. c. 2. Et dic, q̃ data negligentia patroni, potestas deuoluitur ad eum, qui habebat instituere, ẽt si Eps non sit, vt est gl. multum no. in cle. 1. de sup. negli. præl. Sed dofallit, cũ patronus p̃sentauit indignũ, vt in d. c. 2. & per hoc sentit Host. q̃ patronus põtãdo indignũ, priuatur ea vice põtãdi. Quod an sit verũ indistincte, plenius dixi in c. cũ uos, de o. for. & dic, vt ibi. Tertio fallit, ꝫm eum, si p̃cesso fit p̃ Papam, vel p̃ legatum de latere, vt in c. dilectus, ſ. e. Sed tu dic melius, q̃ aut est ius pat. eccl̃esiæ, & procedit dicũ Host. vt legatus possit concedere sine p̃sentatione eccl̃esiæ, & ita loquitur c. dilectus. Aut est ius patronatus laicorum, & nullus citra Papã põt eccl̃esiam conferre sine p̃sentatione patroni, & iste est proprie casus in d. c. cũ dilectus, ſ. e. ubi de hoc vide bonam gl. in c. p̃ literas, de p̃b. ſ cle.

SVMMARIVM.

1 *Patroni noui non debent, nec possunt mutare illos, qui ante erant præsentati, & instituti. 2.*
3 *Ius patronatus non potest adiudicari vni ex hæredibus, quia penes omnes debet esse insolidum.*
4 *Ius patronatus non põt cedi per debitores nil in bonis habentes.*
5 *Patroni possunt iter se ordinare, vt alternis vicibus habeant ius p̃sentãdi.*
6 *Patronus potest rectorem instituere ab Episcopo sine eius licentia mutare.*
7 *Successor non tenetur stare contractui inito per prædecessorem.*
Successor singularis non tenetur stare colono.
Emptor non cogitur stare locationi factæ per venditorem.

C A P. IX.

1 **Querimoniam.** †Instituti in eccl̃esiis patronatis, p nouos patronos mutari non p̃nt, nec vicissitudines eccl̃esiarum per eos fieri. Duo sunt dicta. Secundum ibi, [Et uicissitudines.] Casus li. Mortuo patrono cuiusdam eccl̃esiæ, hæres suus in iure pat. sibi succedens eccl̃esiam eãdem de nouo ordinare voluit. Consultus Papa super hoc, rñdet dicens, q̃ pp mutationem patronorũ, ordinatio eccl̃esiarũ mutari nõ dẽt ab ipsis patronis, vel ab aliis, qđ esset absurdũ, eũ in patronorum ptãte eccl̃esia non consistat. B. † No. q̃ licet patronus
2 a hẽat ius p̃sentãdi, [a] vt ſ. eo. quasi p̃ totũ, tñ legitime ſtitutus ad p̃sentationem antiq. patroni, non debent remoueri ad instantiam noui patroni, & iste est proprius intellectus. Et hęc sa
3 ciũt ad q. pone plures hæredes fuisse ſstitutos p̃ defunctũ, reperitur ius patr. in hæreditate, nunqd possit illud adiudicari alteri ex hæredib. Io. And. post Host. tenet, q̃ nõ, ar. huius ca. quod p̃hibet mutationẽ ordinationis eccl̃esiæ ꝫm humanã ꝫdõnẽ. licet. n. nomina debitorũ inuenta in hæreditate, possint adiudicari vni ex hęredib. tñ diuidi non dñt, vt in l. ea, q̃. C. fa. erc. & l. 2. ff. eo. tñ ius pat. nõ põt diuidi inter hæredes, nec adiudicari uni ex hæredib. sed oẽs hęredes patroni, erunt insolidũ. Do. Pet. mirat de hoc dicto Io. And. cũ iste tex. non p̃hibeat trãslationẽ de vno, in alium. Vñ tenet ipse, q̃ licite põt adiudicari vni ex hæredib. tum qa ius patro. transit cũ vniuersitate, vt in c. ex literis, sup. eo. tum quia vtilius est eccl̃esiæ, vnũ habere patronũ, q̃ plures, qa solet negligi, quod cõiter possidet. C. qñ, & qb. quarta pars debẽt. l. ij. li. 10. Sed mihi plus placet opinio p̃cedens tali rõne. Aut. n. hæreditas æqualiter diuiditur inter ſstitutos, & non apparet rõ, quare magis debeat adiudicari vni ex hæredib. q̃ alteri, unde cũ sit ius indiuisibile, p̃sistit penes oẽs insolidum, ut no. gl. ſ. eo. c. i. Aut cui adiudicatur, sunt data minor pars hęreditatis, & nõ ualet illa adiudicatio, quia vꝰ adiudicatio ius patronatus in p̃nsatione bonorum, & sic quodammodo ꝫmutaretẽ cum re tpali, & reciperet estimationẽ ꝫ c. de iure, ſ. eod. & tene menti hãc q. quia quotidie põt accidere. † Et per hoc alias dixi, q̃ patronus nihil habens in bonis, nõ
4 poterit cedere ius patro. creditorib. quia non recipit æstimationem, vt dixi. Nec põt interuenire titulus non gratuitus, vt in c. ga clerici. ſ. eo. & in c. ſterea, de tranſ. Sed q̃ro, quid intẽdat lr̃a p̃ ver bũ, Vicissitudines. Sol. tres sunt intellectus. Quidam exponunt, uicissitudines, i. mutationes, seu grauamina. Alii, vt Inn. q̃ intẽdit prohibere, q̃ patroni nõ p̃nt cõuenire adinuicem, vt vnus sit pat.
5 vno anno, alius alio, vt sic habeant quandã vicissitudinẽ. Sed hoc dictum limita, q̃n vellent ex toto ius diuidere, nã respectu exercitii, bene p̃nt hanc conuentionem facere, vt vnus p̃sentet una vice, alius alia, vt est tex. in cle. fi. eo. tí. Simile in tutorib. qui respectu administrationis possunt diuisionẽ adinuicẽ facere, sed non p̃nt diuisionem adinuicẽ facere quoad ius tutelæ, vt in l. inter tutores, ff. de admi. tu. Tertii, vt Host. intelligunt, q̃ p̃hibetur hic cum mutatio iuris p̃onatus, vt puta, si duo p̃roni haberent plura iura pat. non possunt illa pmutare sine authoritate Ep̃i, & no. hunc intellectum, quia facit ad ea, q̃ dixi in c. præce. pro hoc vꝰ glos. in c
6 nemini. 16. q. 7. & quilibet intellectus est bonus in se. † In gl. 1. in fi. hæc gl. non tñdet specifice ad c. decernimus, vbi mutat rector ad instantiã patroni. Ideo dic, q̃ illud loquitur, q̃n eps, sprcto patrono instituit rectorem in eccl̃esia. Hic loquit q̃n sacerdos fuit legitime institutus, qui mutari non debet ex mutatione patroni. Sed quæro, q̃ fuit rõ dubitandi Sol. potuit esse duplex. Prima, qa resoluto iure authoris, resoluit ius successoris, ut in l. lex vectigalis, ff. de pi. sed patronus antiquus fuit author iuris huius sacerdotis, videbatur ergo, q̃ resoluto iure illius, esset resolutum ius istius.
7 † Secunda rõ, successor non tenetur stare ꝫctui inito p̃ prædecessorem. Nã emptor domus nõ tenet stare locationi factę per venditorem, cũ sit successor singularis, vt in l. emptorẽ, C. lo. ita videbatur, q̃ nouus patronus non tenebat stare præsentationi factę p̃ prædecessorẽ. Sed ꝫrium hic decidit. Rõ, qa rector institutus in eccl̃esia non habet ius a patrono principaliter, sed a superiore in
b stituente, [b] vt in ca. qđ autem ſ. c. Item institutus hẽt ius in eccl̃esia, vt in c. si tibi absenti, de p̃b. li. 6. ideo nõ potest remoueri per successorem, facit quod no. in d. l. emptorem.

ADDITIONES.

a ¶ Ius præsentandi. Adde do. de Rot. dec. 177. in antiquis hoc tit.
b ¶ Instituente. Adde, q̃ ideo patronus nõ põt aliũ præsentare, licet de iure in stitutus priuandus ueniret, ut dicit Ro. consi. 465. ubi alle.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non potest conferre ecclesiam patronatam clerico, et non obstante tali collatione, potest in ea rectorem præsentare.*
2 *Patronus et ecclesiasticus, non potest aliqui conferre ecclesiam in titulum.*
3 *Ius patronatus confiscatur cum aliis bonis, & transit in fiscum.*
Patronus nõ poterit per iudicem secularem priuari iure patronatus, nisi cũ vniuersitate bonorum.
4 *Patronus si commiserit crimen læsæ maiestatis, eius filius clericus non priuatur ecclesia patronata, quam habet.*

C A P. X.

1 **Cum clerici.** †Sũmatũ est ſ. eo. c. illud. Vel summa sic. Patronus ecclesiam clerico cõferre nõ põt; & si contulerit, põt hoc non obstãre ad illam præsentare rectorẽ. Primo dicũ. Sed o rõ ibi, [Non. n.] Casus li. Aliquis laicus patronus ꝫcessit ecclesiã nesciente Ep̃o, aut non ꝫsentiente, postea pœnitentia ductus clericũ alium præsentauit Ep̃o, & Eps ipsum instituit. Quæritur, quæ concessio valeat. Dr. q̃ ip institutio illius valere dẽt, qui authoritate ep̃i est institutus, nõ obstãte prima ꝫcessione, quę nulla est, quia non licet laicis clericos in ecclesiis ordinare. B. No. i. casum, in quo quis põt uenire ꝫ, ꝫpriam factũ. Et in hoc multũ instat gl. & Io. An. ponit plures casus, sed tu [a] vide plene per Cal. in c. si quis presbyterorum, de reb. eccl. non alie. dixi in c. cũ sup, de ꝫcess. p̃b. per Bar. in l. post mortẽ, ff. de adop. & in l. qui ea mente, ff. de fur. p Cy. in l. si quis nõ dicã rapere. C. de epi. & cle. ubi tractat, an sit locus pœnitentiæ in delictis, & aliquid tetigi in c. i. de eo, qui mit. in pos. † Sed no. patronum non
2 posse ordinare eccl̃esiã, vnde non põt eam alicui ꝫferre in titulum, & dic hoc p̃cedere, ẽt si sit patronus eccl̃esiasticus, vt in c. fi.
3 ſ. eo. & in c. 1. 16. q. 6. † Sed hic quęro, nunquid iudex secularis possit pp delictum priuare patronum laicum iure patronatus. Vide gl. no. 16. q. 7. c. filius. In ꝫrio vide gl. in cle. pastoralis, in uer. subiectæ, de re iud. Satis putarem, q̃ per se non possit eum priuare, cũ ipspa. teneat ab Ecclesia, & non a Principe seculari, sed cum uniuersitate bonorum poterit. Et ideo si pater commisit crimen le
b sæ maiestatis, & sic omnia bona [b] confiscantur, dico, q̃ transit ius patr. in fiscum & non ad filios, & sic intellige gl. no. in d. c. filius, fa
4 cit quod dixi ſ. eod. c. ex literis. † Et hæc faciunt ad aliam q. no. pone, quod committens crimen læsæ maiestatis habet filium clericum beneficiatum, nunquid filius perdat beneficium. Et vꝰ primo, q̃ sic, quia filii huius criminosi, efficiuntur infames. 6. q. 1. c. si quis cum militibus, & l. quisquis. C. ad l. Iul. maiest. sed infamis nõ potest tenere beneficium, vt in reg. infamibus. de reg. iur. li. 6. & in c. inter dilectos, de excess. præla. Sed ꝫriam sententiam tene, qa cum filius sit clericus, non efficitur infamis, quia lex secularis nõ potuit eum infecere, cum non sit legi subditus, ut in c. quod clericis, & quod ibi no. de foro compe. & ad hoc vide glę. no. in ca. latis peruersum. 56. dist.

ADDITIONES.

a ¶ Sed tu. No. remissiue casus, in quibus permittitur pœnitentia, & uide hic per do. Ant. in 1. colum. in uer. in foro uero iudiciali. Et mde no. post glo. in c. diuersis fallaciis, de cler. coniu. Adde ad materiam huius c. Ro. consi. 177. Old. consi. 1.
b Seb. Sap. ¶ Omnia bona. Contrarium tenet Card. io cle. 2. in prin. io 7. q. de iure pat. vbi dicit, quod confiscatis bonis, non transit ius pat. sed ecclesia remanebit libera. Vide Felin in c. quanto. col. 2. versicu. utrum sententia laici, supra de iud. & Bal. in l. fi q. 9. uer. nunquid si iudex secularis, C. de edi. diui Adr. toll.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia potest præscribere aliam ecclesiam, vt subsit sibi.*
Ecclesia siue beneficium non possunt præscribi, quoad titulum sine canonica institutione.
Titulus minus legitimus aliquando dat causam præscribendi, & nn. 6.
2 *Consensus alicuius quotiescunque requiritur in aliquo actu, sufficit, quod in terueniat ex postfacto.*
3 *Intellectus iurium non sunt trahendi ad gratiam.*
4 *Tacens in actu odioso, non præsumitur consentire.*
Consensus præsumitur ex cursu longi temporis.
5 *Hæres, qui probabiliter potest ignorare factum defuncti, potest præscribere.*
6 *Titulus causatus ex errore probabili, præstat causam præscribendi.*
7 *Præscriptio causata ex sola negligentia non petentis, currit etiam cum mala fide, secundum vnam opinionem.*
Præscriptio an currat cum mala fide contra creditorem negligentem petere debitum.
8 *Ius quod quis non habet, quo casu potest in alium transferri.*
Cardinales transferunt in Papam id, quod non habent.
Electores transferunt in electum id, quod non habent.

C A P. XI.

2 **Cura pastoralis.** [a] Religiosi, vendicare, vel retinere non p̃nt ecclesias sibi cõcessas à laicis sine Diœcesani consensu; nisi legitime præscripserint, vel postea Diœcesanus cõsenserit. Et tria facit. Primo ponit dictũ. Secundo exceptionẽ, ibi, [Nisi.] Tertio rõnem ipsius, ibi, [Cum. n.] Casus lit. Quidam Religiosi, & alij ẽt clerici, recipiebãt ecclesias de manibus laicorũ, sine authoritate Ep̃orum, qđ erat iuri ꝫriũ. Vnde mandat Papa p̃dictis religiosis, & clericis, q̃ nullus eorum ecclesias re cipiat ex donatione laicorũ, sine authoritate & consensu diœcesani Ep̃i; vel retinere p̃sumat taliter acquisitas; nisi legitima fuerit p̃scriptione muniti, uel postea ꝫsensũ habuerint diœcesani Ep̃i; & qua laici non p̃nt in alios, nisi ius, qđ haben, ttransferre, huiusmodi cõcessiones irritæ sunt censendę. Ber. No. 1. laicum posse ex diœcesani cõsensu cõferre ecclesiã quoad proprietatẽ, loco religioso. Et intellige istũ tex. prout dixi ſ. eo. c. illud, vt intelligatur dispensatiue, q̃n laici istas ecclesias de facto tenebãt & erant ita potentes, vt ab eorũ manibus eripi non possent; aliàs aũt laicus conferre, vel donare ecclesiã non põt, quantũcunque interuenerit cõsensus ep̃i; quia nemo dat, qđ nõ habet. ſ. c. qđ aũt.
1 † No. 2. q̃ ecclesia põt p̃scribi per ecclesiã. Intellige iure p̃prietatis, vt ecclesiã habeat ad proprios vsus, vel tanq̃ subiectã, vel vnitã; & in hoc tene menti istũ tex. & vide quod dixi in c. vt super, de reb. eccl. non ali. & no. gl. in cle. i. de excel. p̃l. Secus dñt Doc. respectu ti. Nã p̃scribere qs ecclesiã non põt, vt ea habeat tanq̃ p̃latus, seu rector. in reg. 1. de reg. iu. in 6. c. ex frequentib. de inst. Quod limita, put gl. sing. in c. contingit, de do. & contu. & ibi dixi. Item no. casum, in quo titulus minus legitimus, dat cãm p̃scribendi, & de hoc latius ſ. † Itẽ no. ibi, [Postea consensũ, &c.] q̃ vbi in actu requirit alicuius cõsensus, sufficit, vt interueniat ex post facto. Et
2 no. q̃ põt interuenire cõsensus, ẽt post actũ nullũ. [b] qđ vꝰ ꝫ no. Inn. in c. cõsuetudinis, de consue. Sed dic, q̃ actus valebit ex nũc, non vt ex tunc. Facit qđ no. gl. in reg. ratũ, & in reg. rati, & reg. firmat, de re. iu. li. 6. In gl. 2. in fi. Ex hac gl. habes tres sol. ad ꝫrium firmatũ in prin. Primo, q̃ rõne scãdali. tolerat hæc p̃scriptio, & hãc gl. sentit Guil. Naso, dicẽs, q̃ in hoc ista Decre. ptinet gratiã. † Sed hæc sol. nõ placet, qa intellectus iurũ non sunt trahẽdi ad gratiã, vt no. in c. ex parte, de testi. Itẽ hic nõ est aliq̃d verbũ sapiẽs gratiã, imo tex. in ver. legitima, innuit oppositũ. Nã p̃scriptio non põt di
3 ci legitima, nisi hẽat oẽs qualitates requisitas à lege. Scda sol. q̃ ex cursu tpis tacite interuenit consensus ep̃i. Hęc sol. prima frõ
4 te est notabilis. Sed ob. q̃a in actu odioso non p̃sumitur ꝫsensus ex taciturnitate, vt no. in reg. q. tacet, de re. iu. li. 6. facit c. cũ iandudñ, de p̃b. Nisi velis saluare dicendo, q̃ ex cursu tanti tpis p̃sumitur, q̃ ꝫsensus interuenerit, pro quo gl. no. in c. quenit, de empt. & vend. † Tertia sol. & notabilior, q̃ illi, q̃ receperunt à laicis, nõ potuerunt p̃scribere, sed successores, q̃ probabiliter potuerũt ignorare qualitatẽ facti, potuerunt p̃scribere; qa potius successores erant in facto, q̃ in iure. [c] Et no. sing. hanc sol. & habes gl. similẽ in c. de quarta, de p̃scr. & in c. in primis. 2. q. 1. & in c. si sacerdotes. 16. q. 3. Et no. q̃ vitiũ plati p̃decessoris non nocet successori in p̃scriptione, licet ꝫrium sit in hærede, qa mala fides defuncti nocet hęredi vł, vt in l. cũ hæres, ff. de diuer. & temp. p̃scri. & l. vitia, C. de acqui. post. Et est diuersitas rõ, qa hæres censet vna persona
4 cũ defuncto, vt in Auth. de iu. iu. à morien. p̃sti. § j. Sed successor [d] in dignitate non est eadẽ p̃sona cũ p̃decessore. Rõ rõnis est, quia hæres omne ius causat à defuncto, sed successor in dignitate causat à superiore, q̃ promouit eũ, & non à defuncto. Ad hoc quod no. Inn. in ceã te, de rest. & do. de Rota dec. 224. & hanc ꝫriam sequit Dy. in reg. possessor, de reg. iu. li. 6. Quarta sol. extra gl. ponit p
5 Inn. † q̃ isti clerici, vel religiosi, errabãt in facto, & non in iure, qa credebant ꝫsensum ep̃i interuenisse, vt quia hoc audierunt à fidedignis, vel fuerunt eis ostensæ literæ falsæ. Nã error probabilis in titulo præstat cãm p̃scribendi, vt l. quod vulgò, ff. pro. empto. & plenẽ p Bar. in l. Celsus, ff. de vsuca. Et no. bene tu Canon
6 sta hanc sol. q̃ in p̃scriptione, vbi requiritur titulus, sufficit, q̃ quis credat titulũ sp̃ecialẽ interuenisse probabili credulitate ductus, vt qa audiuit à fide dignis, vel est fama viciniæ. Pro hac sol. vi
7 de quod dixi in c. 2. de his q̃ fi. à præla. † Quinta sol. datur per Hostien. & Vinc. dicentes, q̃ hic non cadit proprie præscriptio, sed pp odium ep̃i negligentis, causatur istis clericis exceptio. Et no. sing. hanc sol. Nã, innuit, q̃ vbi præscriptio causatur ex sola negligentia non petentis; tunc currit præscriptio, etiam cum mala fi-
e de. [e] cum paretur exceptio ꝫ non petentẽ; & sic facit, q̃ ꝫ creditorẽ non petentẽ debitũ currat præscriptio; ẽt cum mala fide qa ex sola negligẽtia creditoris, sine facto debitoris currit p̃scriptio; & hoc sentit Inn. in c. quia pluries, de immu. eccle. & Arch. 16. q. 3. c. placuit, il 2. § põt. Bar. in l. sequitur, § fi viam, ff. de vsuc. & in l. fi. ff. quemadmo. ser. amit. Sed ipsemet Bart. sentit oppositum in l. omnes populi, ff. de iust. & iu. & Io. And. in c. 1. de excc. li. 6. & hãc partem ꝫriam cõiter tenent Mod. in c. fi. de præscri. & ibi dixi, & tango in c. quod clericis, de fo. compet. Alij aliter soluunt, sed diuinant, iõ tene vlt. sol. gl. vel aliam Inn. In gl. pe. in fi. De hoc dic, vt in reg. non firmatur, de reg. iu. lib. 6. & vt ſ. dixi, concessio ista ex subsequenti consensu valet, vt ex nunc, non aũt trahitur retro, vt
8 ualeat ex tunc. † In gl. fi. in fi. Dic q̃ id, quod quis nõ habet in actu, nec in potentia, non põt in alium transferre, sed id, quod habet in potentia, licet non habeat in actu, potest transferre. Exemplũ in electoribus, qui non habent dignitatem Episcopalem, & tamen transferunt in electum, & in Cardinalibus, in Papam.

ADDITIONES.

a ¶ Cura pastoralis. Pro intellectu huius decretalis, uide omnino do. Abb. Pã. in di. pu. inc. Augerio, in 10. col. ubi recitat nouum intellectum ad hanc decret. quem dicit posuisse do. Ant. in c. cum consuetudinis, de consue. Adde do. de Rota dec. suis, hoc tit. in nouis.
b ¶ Actum nullum. Et ita etiam no. do Ant. hic in 1. col. uer. nota hic apertum &c. Et per hoc deciditur quæstio, de qua fui pridie interrogatus de facto duo ex tribus præsentauerunt, contempto tertio, & sic præsentatio nõ ualuit, arg. c. uenerabilem, de ele. dixi tamen, q̃ præsentatio poterat ratificari per tertium, & alle. istum tex. Adde, an dictum istius apostillantis sit verũ, q̃ non valet præsentatio facta a duobus ex tribus, contempto tertio argũdo ab electione ad præsentationem, quod voluit Fed. consi. 102. & an maior pars sufficiat in præsentatione, vide Cal. consi. 5. hoc tí. Seb. Sap. ¶ Actum nullum. Vide Ias. post Bar. & alios in l. si quis mihi bona. §. iussum. col. 6. ver. circa tertiam conclusionem. ff. de acquir. hęr.
c ¶ Iure. No. pro limitatione gl. in c. apostolicæ, de dona. in 6. an bona fides cum errore iuris excuset præscriptionem.
d ¶ Sed successor. Successor in dignitaae non censetur eadem persona cum prædecessore, licet secus sit in hærede.
e Seb. Sap. ¶ Cum mala fide. Contrarium tenet Alex. vbi multa alle. in consi. 185. inc. uiso titulo q. col. pen. ver. nec prædictis, in 2. uol. Abb. in consi. 87. inc. circa primum, in ult. dubio, in 1. uol. & Raph. Cum. in consi. 10. inc. uisa copia præcepti. do. Soc. in consi. 85. inc. in causa communitatis, col. pe. in 1. par. Imo. in consi. 123. inc. in causa, col. 1. & Corne. Perusinus in consi. 338. inc. videtur, per totum, in 1. vol.

SVMMARIVM.

1 *Patronus si intra tempus statutum non præsentet ecclesiæ vacantis Rectorem, Episcopus loci supplebit.*
2 *Patroni laici habent quatuor mẽses ad præsentandũ, clerici uero sex mẽses.*
3 *Patroni si contendunt super iure patr. debet Episcopus expectare vsq; ad tẽpus statutũ, quando scilicet constat ecclesiam esse patronatam; alias secus.*
4 *Episcopus si instituit aliquem sine præsentatione in casu permisso, debet omnino institutus præsentari ab habente iusp atronatus, qui debet continuare in institutione facta ab Episcopo.*

C A P. XII.

1 **Si verò.** † Si patroni ecclesiæ vacantis intra tps à iure ꝫcessum non præsentant, Eps ordinabit ecclesiã. Primo q. Scdo ſ. l. ibi, [Sane.] Tertio limitatio, ibi, [Ita.] Casus lit. Inter aliquos vertitur controuersia de iure patr. super aliqua ecclesia pp q̃ controuersiam differtur vltra tps iure constitutum ordinatio ipsius. Super hoc ꝫsultus Papa ab Ligon. Epo, rñdit eidem, dicens, q̃ appellatione remota, ordinet ecclesiã de persona idonea; ita q̃ institutus repræsentat ab eo, q̃ ius obtinuerit patro
2 natus. B. † No. 1. q̃ Eps, qui habet instituere, non debet expectare patronos cõtendentes super iure patrona. nisi vsq; ad quatuor menses si sunt laici; & vsq; ad sex, si sunt clerici, vt in c. unico, ſ. e.
3 † No. ibi, [Prorogatur,] q̃ Eps non debet incontinenti conferre ecclesiã, si alij contendunt super iure patronatus. Et intellige, q̃n ꝫstat ecclesiã esse patronatã si ignorat cui cõpetat. Tũc. n. debet expectare usq; ad tps prædictũ, sed si non constaret ecclesiã esse patronatã, non tenetur Eps differre institutionẽ ad solã assertionẽ ꝫtendentiũ de isto iure, ar. 16. q. 4. in c. uolumus. Itẽ no. casum in quo Eps habet instituere in ecclesia patronata sine p̃sentatione. † Vlt. no. casum in quo fit p̃sentatio post institutionẽ. Nõ aũt
4 intelligas, q̃ hęc p̃sentatio ius de nouo trãsferat in institutũ, sed fit, ut uerus patronus adipiscat possessionem prętendendi post uictoriam in lite, uel ut iste presbyter institutus non uexetur de facto per uerum patronum. Quid aũt si iste, qui obtinuit in lite, non vult p̃sentare institutũ per Epm. Dicunt Doc. q̃ non nocet instituto, quia iam habuit plenum ius ex institutione Ep̃i authoritate iuris. Nam ista repręsentatio fit ad cautelam, ut sup. dixi.

Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et no. ex hoc vnum modũ recognoscẽdi patronũ, qui ꝓnũciat patronus post institutionem legitime factam per Episcopum.

SVMMARIVM.

1 *Feudum non dicitur quid imiuersale, quando consistit in uno prædio, secus si consistit in villa, uel castro.*
2 *Iuspatronatus consistens in re feudataria, an alienato feudo alienetur iuspatronatus.*
3 *Iuspatronatus transit in hæredes, etiam extraneos.*
4 *Iuspatronatus non transit in filiã dotatã, quæ renũciauit hæreditati paternæ. Fœmina succedit in iuspatronatus, sicut masculus.*
5 *Iuspatronatus non transit in filios, non hæredes.*
6 *Iuspatronatus potest transferri titulo particulari in laicos cum consensu episcopi, in clericos uero etiam sine consensu episcopi.*

CAP. XIII.

a **Cum seculum.** [a]Si iuspatronatus ecclesiæ deuenit ad exemptos, per hoc in nullo dẽt lædi ius Episcopale. Primo exordium decisum. Secundo prohibitio, ibi, [Prohibemus.] Casus li. Hospitalarii aliquando acquirũt iuspatronatus in ecclesiis parochialibus, rõne feudorum emptorum, aut alio modo. Prohibet eis Papa, ne ius Epale, hac occasione diminuãt diœcesano Epo. B. †No. primo, ꝙ iuspatronatus existens in aliquo feudo, trãsit cum venditione feudi. Quod intelligit Inno. qñ villa, vel castrum fuit datum in feudum; secus, si res particularis, ut vnum prædiũ, quasi tunc feudũ non sit quid vniuersum, sed potius res particularis, quod no. Et ex hoc ẽt inferẽt,
2 ꝙ licet iuspatr. competat in ecclesia constructa in feudo tuo, nõ tñ cum alienatione feudi transit iuspatro. Licet ergo dubitem, qñ fundus est datus in feudum quia, cum habeat dominus iurisdictionem, vt in c. cæterum, de iud. & c. ex transmissa, & c. uerũ, de foro comp. & sic feudum absque alia expressione multa continear. vẽ ꝙ transeat iuspatrona. Doct. tñ communiter sentiunt oppositum. No. secundo, ꝙ Fratres Hospitalarii possunt acquirere iuspatronatus, ẽt in ecclesiis parochialibus. Vltimo no. ꝙ exẽptus habẽs iuspatronatus, in nullo põt diminuere ius Epi, ꝓ hoc bo. tex. 16. q. 7. c. 1. In gl. i. in fi. No. ex gl. plures modos, in quib. iuspatronatus transfertur. Eosdem modos ponit Inn. ſ. eo. super rubri. & uide gl. 16. q. 7. in c. piæ mentis. †Et quatenus gl. dicit de successione, dubitabatur, nunquid transeat iuspatronatus ad hæredes extraneos, sicut ad suos. Sol. quidam dixerũt, ꝙ quemadmodum iuspatronatus libertorum transit solum ad filios, ẽt si non sint hæredes. C. de Lat. li. tol. li. §. sub conditione, & in l. filii, ff. de iurepatr. ita patronatus competens in ecclesia, & de hoc vide gl. 16. q. 1. cõsultatum. & ea. cã. q. 7. in c. considerandũ, & in c. si plures. Contrarium tenet Inn. ſ. eo. super rub. & tenet Io. And. hic sentit gl. in c. filiis, 16. q. 7. Et facit gl. ista, quæ simpliciter dicit, ꝙ trãsfertur ẽt in successione, non distinguens inter filios & alios. Item si solum filii succederent, non posset patronus transferre ad aliam personam, ẽt cũ vniuersitate, nec posset donare, cuius ꝛrium hic appareat. & in c. illud. ſ. eo. Et ideo dic. ꝙ iuspatr. transfertur in quoscunq; hæredes. Hoc idem †sentit Fed. ꝺsi. 106. vbi dicit, ꝙ si filia dotata ñ succedit patri, q renũciauit hĩditatẽ, nõ succedit in iurepat. cum filiis masculis. Et collige duo. Primo, ꝙ vbi filia est hæres, sicut masculus, succedit in iurepat. sicut & masculus, quod plenius dixi in c. fi. de concessio. ꝺb. & sentit Io. An. in c. nobis, ℸ. eo. vbi dicit, ꝙ fœmina ex dotatione, efficit patrona,
5 sicut masculus. † Scꝓo habes notare, ꝙ ius patrona. rlatur ab hæreditate ẽt inter filios, & sic filius, qui non est hæres, non succedit in iurepatrona. Hoc etiam sentit Io. And. in c. prox. vbi dicit, ꝙ vbi est consuetudo, vt in Anglia, ꝙ solum primogenitus succedat, alii filii non succedunt in iurepatrona. † Sed ex eodem verbo quæritur, nunquid possit transferri iuspatrona. titulo legati. Dicit hic Io. And. ꝙ quemadmodum iuspatrona. potest donari, ita & legari, quia legatum est quædam donatio a testatore facta, vt Institu. de leg. in prin. & ideo sufficit, ꝙ ecclesiæ legetur, non autem est necesse interuenire consensum Episcopi, sicut in donatione inter uiros, vt dixi ſ. eo. c. illud. Si autem legatur laico, vel clerico nomine proprio, debet interuenire consensus Episcopi, sicut in donatione. Dicit tñ hoc spãle fauore vltimæ uoluntatis,
b vt consensus Episcopi possit interuenire ex post facto. [b]sed consilium est, ut habeatur consensus, uel ante mortem testatoris. Sed Fed. consi. 222. fuit in singulari opi. ꝙ possit trãsferri titulo legati, sine ꝓsensu Epi. Mouetur, quia iura indistincte dñt, ꝙ trãsfert in successione, nec distinguunt inter legatum, & hæreditatẽ. Nã is, qui hẽt ex legato, hẽt ex successione. Adducit ẽt alias rõnes. Et alii Doc. Mod. cõiter dicunt oppositum, & maxime Cal. qui dicit, ꝙ ante consensum Epi, ius patronatus constitit apud hæredẽ, ga ex ordinatione laici ius patronatus non põt in aliũ trãsferri, qñ mihi plus placet, ga iura loquunt cõiter de filiis, vel hæredibus, non autem legatariis, vt in c. filiis. 17. q. 7. in c. ſ. eo.

ADDITIONES.

a ¶ Cũ seculũ. Pro intellectu huius dec. vide q̃ scribit Do. Ant. in c. ex literis, supra eo. Trẽ uide Bal. in l. 1. C. de bo. li. & 11. 3. in 16. col. C. de edi. diui Adr. tol.
b Seb. Sapia. ¶ Ex post facto. Vide ad hæc omnino Dom. de Ro. in simili q. decis. 17. incip. quidam, in ti. de iurepa. in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia patronata non potest sine consensu patroni per aliquem occupari.*
2 *Patronus præsentans aliquem precio, vel dono, committit simoniam.*
3 *Episcopus instituens aliquem sine præsentatione patroni, institutio est nulla.*
4 *Iuspatronatus quando confertur extraneo, requiritur consensus Episcopi, secus, si confertur compatrono.*
5 *Remittere, & dare, idem est.*
6 *Iuspatronatus non transit, nisi in succedentes in hæreditate.*
7 *Iuspatronatus si donetur alicui in perpetuum, potest donatarius donatorem præsentare, secus si concedatur ad tempus.*

CAP. XIIII.

1 **Ex insinuatione.** †Sine consensu patroni nõ põt quis ecclesiã occupare. Primo narrat factum. Secundo dat iudices. ibi, [Mandamus.] Casus literalis. O. clericus cõquestus fuit dño Papæ, ꝙ cum frater eius cessserit ius patr. q ẽ cõiter hẽbãt in q busdam ecclesiis, qdã clerici sine ipsius assensu, & ꝓsentatione illas ecclesias occuparunt. & de tñ ẽt occupatas. Mãdat Papa, quatenus, si est ita, detentores earum cõpellãt, vt illæ ꝺdicto clerico restituãtur ꝓ cũ libere ordi-
2 nãdas. B. †No. ibi, [Liberaliter.] ꝙ vbi ius pat. donatur dẽt esse ꝓcessio liberalis, vt sic nullũ interueniat preciũ, nullũq; donũ, alias
3 ꝓmitteretur simonia, ar. in c. ꝓtetea, de transl. †No. 2. ꝙ obtẽnẽtes ecclesiã patronatã sine ꝓsentatione, dicũtur occupatores. & de tẽtores. Et sic facit hæc litera optime in arg. ꝙ institutio Epi est nulla, ablq; ꝓsentatione patroni, & tetigi, ſ. eo. c. illud. No. vl. ꝙ patronus, largo modo dr ordinare ecclesiã, & hoc respectu ꝓsentationis q̃ facit de rectore. † In glo. i. in fi. No. gl. in. ga nescio alibi.
4 Nã intelligit tex. ꝙ ambo isti fratres erant patroni, & q alter cõsensit alio nesciente, vt ipse solus esset patronus, nec fuit necessarius consensus Epi, ga non est proprie donatio, sed potius proprii iuris relaxatio; cũ q libet patronus hẽat ius in solidum. Et ex hoc limitat cõis theorica Doc. in c. illud, ſ. eo. vt tũc sit necesse hẽre ꝓsensum Epi, cũ ius pat. dat extraneo, secus si cõfert ꝓpatro-
5 no. † In ꝓriũ tñ facit ſm Io. An. ga remittere est idẽ, ꝙ donare, vt in c. veniens, de test. si ergo compatronus remittit ius suum, ergo illud donat, & ꝓ ꝙs dẽt interuenire ꝓsensus Epi. Dictum
a gl. approbat Do. Ant. & profecto illud vẽ æquius, sed aliud dictũ verius. Nã ꝓsensus Epi desideratur, ne quid falsitatis, vel fraudis ꝙ tingat in donatione. Nã sæpe est ficta emptio, & simulata donatio, vt dixi ſ. eo. c. illud. q̃ rõ ẽt militat in ꝓpatronis. Itẽ ex alio hæc lec. in gl. non vẽ, ꝓcedẽre, ga tex. dicit, ꝙ frater hẽat iuspat. nõ aũt
6 iste, cui fuit facta ꝓfessio, & sic solus donator erat patronus, † ideo potuit ꝓtingere ſm Io. An. ga forte isti erãt fratres vterini tñ. & iuspat. fuit patris alterius, vel hoc ꝓtingit ſm ꝓsuetudinẽ Angliæ, p q̃ succedit primogenitus in hæreditate. & sic ꝓ consequẽs iure pat. qd bene no. Et tũc ad istũ tex. põt rñderi, ſm Host. ꝙ donatio fuit facta clerico recipiẽti noĩe ecclesiæ, & sic nõ exigebat cõ-
7 sensus Epi. † Sed q̃ritur, nunq̃d possit donatarius ꝓsentare donatorẽ. Cõclude post Io. An. ꝙ si est vere donatari[a]; ga ex toto fuit ꝓcessum ius patr. & tunc possit ꝓsentare donatorẽ, quia præsentat nomine proprio. Aut non est vere donatarius, sed patronus concessit pro ista uice ius præsentandi, & tunc non potest istum
b præsentare, [b]quia is facit, cuius nomine fit, vt in l. i. de vi & ui arma. & in c. cum quis, de sent. excom. m. lib. 6. Et hoc dictum no. pro ampliatione c. per vestras.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Videtur ꝙuius. Idem tenent Do. Ias. in Luoluntas. C. de fideicõ. & alia alle. Fel. in c. quæ in ecclesiarum. col. 2. re. supra de const.
b Seb. Sap. ¶ Præsentare. Idem tenet Car. & Imo. in c. ſ. de inst. ubi Imo. refert aliquos tenere contrarium, & idem tenet Sal. post Spe. in ti. de iurepatro.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non potest ecclesiam patronatam pro se retinere, uel alteri, etiã filio concedere, & nu. 2.*
2 *Patronus licite non potest seipsum præsentare, potest tamen filium suum idoneum præsentare.*
Filius non quærit vsumfructum patri in spiritualibus.
Electores possunt vnum ex seipsis eligere.

CAP. XV.

1 **Consuluit.** †Non põt patronus ecclesiam sibi retinere, vel eam alteri concedere. Primo ponit rõ. Secundo dispositio, ibi, [Non decet.] Casus li. Quidam clerici quasdã ecclesias fundatas a parẽtibus propria authoritate vsurparunt. Consulitus Papa respondet, sanctuarium Dei, hæreditario iure possideri non posse, & ideo sustineri non dẽt, ꝙ clerici authoritate propria, detineant ecclesias a parentibus suis fundatas, aut laici filiis vel aliquibus laicis concedant eaſdem, cum sola
2 præsentatio, & non concessio, ad patronum pertineat. B. † No. j. ꝙ licet patronus sit clericus, uel eius filius, non tamen potest ꝓpria authoritate ecclesiam sibi retinere, uel filio concedere, & hoc, quia ex vi iuris patronatus consequitur patronus solum præsentationem, quantuncunque sit clericus, ut in cap. fin. infra eo. In glo. 2. No. glo. & idem tenet glo. supra eod. capitu. quia clerici, & Innocen. hic, licet aliud dixerit in dic. capitu. quia clerici, & idem

& idem Spec. eo. ti. ad fi. † Sed ℸ gl. opp. nã certum est, ꝙ patronus non potest præsentare seipsum, vt in c. per vestras, ℸ. eo. ergo nec filium, cum pater & filius censeantur eadẽ persona. 35. qõ. 3. c. ℸ dicimus. §. hac authoritate, & l. fi. C. de impuber. & ali. substi. Item quicquid acquirit filius, acquirit patri, saltem hodie quoad vsum fructum, Insti. per quas personas nobis acquir. & in l. cũ oportet, & l. fi. C. de bon. quæ liber. quia pater præsentando filiũ, vt in effectu præsentare seipsum. Sol. pater & filius videntur vna persona iuris fictione, sed in veritate sunt diuersæ, & in istis spiritualibus est potius attendenda veritas, q̃ fictio, ſm Gofred. Et idẽ in hoc vltimo vult Archidiac. in c. vnico, de voto, li. 6. Non obst. ſm motiuũ, quia in spiritualibus filius nõ acquirit patri, imo nõ
2 curat de patria potestate, in c. fi annum, de iudi. lib. 6. Concludat ergo, ꝙ dummõ filius sit idoneus, licite per patrẽ potest præsentari. † In glo. fi. No. hanc vlt. q. glo. & cõiter tenetur per Doct. & Spe. eo. ti. in fi. & facit hęc gl. ad q. Plures sunt deputati in aliquo officio, & habent prouidere de certis officialibus: nunquid possunt vnum eligere ex sẽ? Et vẽ, qꝺ sic, arg. hic, & in d. c. cum in iure, & bñ facit l. vbi absunt. ff. de cura. da. ab his. vbi dr, ꝙ in casu, quo decuriones possunt dare tutores, poterũt vnum ex se deputare. Nam idem videmus in electoribus, qui possunt prælatum eligere ex seipsis, vt in c. ne pro defectu, & in c. quia propter, de elect. & 16. q. vlti. c. congregato.

ADDITIO.

a ¶ Conclude. Patronus in ecclesia potest præsentare etiam filium suum. Et ad hoc facit tex. & ibi Bal. in l. fi cum sit, ff. de adop & quod no. Pau. de Ca. in l. fernus alicuius, ff. de cond. indeb. & facit quod no. Bal. in l bonorũ, C. qui ad mitti. vide qđ no. plenius post D. Abb. in c. petitio, de iureiur. & per D. Ant. hic in ver. itẽ do. vide gl. in terminis in c. qui cler. eo. ti. & Host. in sum. eiusdemti. de iure pat. §. in quib. in vlt. col. ver. ounqd filium, vbi concor. cũ hac gl. cũ qua ꝓcordat Abbas in c. ex ore, circa prin. de his, q̃ fi. a maio. par. cap.
¶ Adde eundem Abb. consi. 68. & 59.
¶ Circa hoc, an patronus possit præsentare filium suum, dicas, ꝙ licet non possit seipsum præsentare, ut in c. per vestras, de iu. pat. & per d. Ab. in c. cõsuluit, post gl. eo. ti. potest tamen præsentare suum fi'ium, ut per Spe. in ti. de iure pat. in uer. & no. per d. Abb. in c. consuluit, post gl. & per d. Ale. in l. plane, ff. quod cuiusque vniuer. nomi.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatro. titulo singulari vendi non potest, sed titulo vniuersali sic, & nu. 2.*
2 *Iuspatronatus dicitur res spiritualitati annexa, & non recipit æstimationẽ.*
Simonia committitur in spiritualibus & connexis.
3 *Precium rei prohibitæ & alienari, non debet esse nec penes emptorem, nec vẽditorem, sed penes illum, cui est facta iniuria.*

CAP. XVI.

1 **De iure.** †Iuspatronatus per se vendi non põt. h. d. Casus lite. Quidam emebat ius patronatus in aliqua ecclesia. Super hoc consultus Papa rñdet, ꝙ ius patronatus cum sit spirituali annexũ, vendi, vel emi non põt; & iõ, q illud ꝙ
2 parauerit, talis ℸctus vt irritus est decernendus. B. † No. 1. ꝙ licet ius patronatus transeat cũ vniuersitate vendita, vt in c. cũ seculũ, ſ. eo. tñ per se vendi non põt. [a] Rõ diuersitatis est, ga primo casu ꝑcium ꝓstituit ꝓ re tpali; & iuspatronatus transit accessoriè, non aũt ꝙ eo ꝓstituitur ꝑciũ; & si aliud agerent ℸhentes, nõ transiret iuspat. vt no. Io. An. in c. vnico, ℸ. e. li. 6. Sed qñ per se specifice venditur, surgit duplex incõueniens. Nã æstimat res inæstimabilis. Itẽ
3 cõmittitur simonia, ga sicut simonia [b] cõmittitur in mere spirituali, ita in annexo, vt probat in c. quęsitũ, de re. permut. & in c. ꝑterea, de transl. Item ex hoc & ex tex. no. ꝙ mistum ex diuersis naturis assumit sibi naturã potentiori, & digniori. Nã ius patron. est partim spirituale, & partim tpale, vt no. in c. piæ mentis. 16. q. 7. & tñ prohibetur venditio, ac si ex toto esset spirituale. Vlti. no. ꝙ simonia impedit ipso iure ℸctum. † In gl. fi. in fi. Sed vltra gl. q̃ritur, quis habebit precium: non. n. vẽ conueniens, vt emptor recuperet, ex quo fuit in mala fide, & emit ℸ interdicta canonum, ar. in l. fundum, C. de euic. & in c. de hoc, de simo. & in l. quemadmodũ. C. de agri. & censi. li. 11. Nec vẽ cõueniens, vt remaneat apud venditorem; quia non debet locupletari ex iactura emptoris, vt in regu. locupletari, in 6. Vnde Vin. dicit tenendum, quod no. in
4 ſ. eo. si quis in atrio. 17. q. 4. & in d. c. de hoc, & in Auth. de san. ẽpis, in §. fin. sed nemo. Et vẽ, ꝙ debeat applicari ecclesię, cui facta fuit iniuria; vnde isti Principes seculares, qui capiunt precium pro promotione clericorum secularium, tenẽtur restituere illi ecclesiæ, cui iniuria irrogata est, vt no. gl. in d. c. de hoc.

ADDITIONES.

a ¶ Vendi non potest. Vtrum autem uendens iuspatronatus perdat illud. dic, ꝙ non, secundum Arch. in c. qui studet, 1. q. 1. dicit ꝙ ideo non perdit, quia ius solum annullat.
b Seb. Sap. ¶ Sicut simonia. Quod in præsentatione iurispatro. cadat simonia, & aliquid promittitur patrono pro illa præsentatione, tenet Fel. in c. veniẽs. infra eo. in 2. col. post Abb. ibi. & idem Fel. in c. 3. supra de iud.

SVMMARIVM.

1 *Consensus aliquorum quãdo requiritur in aliquo actu, potest præstari per superiorem, si illi sine iusta causa denegant consentire.*
2 *Archiepiscopus an succedat Episcopo in iurisdictione negligente, vel officium suum exercere nolente.*

CAP. XVII.

Nullus. Patronus non põt sine Epi, vel Papæ consensu ẽt loco religioso cõferre ecclesiæ decimas, vel aliud spuale. Hẽt duo dicta. Secundũ ibi, [Et si quis.] Casus lit. Statuitur hic, ꝙ nullus laicus decimas, vel ecclesiam, vel quicquid ecclesiastici iuris est, sine ꝓsensu Epi sui monasteriis, vel canonicis conferre ꝓsumat. Si vero Eps improbitatis cã. vel auaritiæ ꝛ. sentire noluerit requisitus, Romano Pontifici nuncietur; vt de ipsius licentia, quod offerendum est, offeratur. B. No. 1. regulam, ꝙ nullum spirituale potest laicus conferre alicui ẽt ecclesiæ sine summi Pontificis consensu. Et ex hoc vẽ, ꝙ ẽt reliquias nõ possit ꝓcedere ecclesię ad libitum. Nã reliquiæ non põt esse laicorum, cũ non cadunt in dñio alicuius, ℸ. de reliq. & vene. sanct. c. 2. & l. in tantum, ff. de rerũ diui. Secundo no. ã ꝛrio, ꝙ cum cõsensu Epi potest laicus ꝓferre decimas ecclesiæ, & alia spiritualia monasterijs, & alijs ecclesijs. Sed tu intellige, prout dixi in c. illud, ſ. eo. Nã rẽspectu decimarum, est dicendũ, vt in c. cum Apostolica, de his quæ fi. a præl. vt intelligatur de decimis, quas laici tenent in feudum ab antiquo; de ecclesijs est intelligendũ, si laici sunt potentes, & non põt aliter eripi à manibus eorum. Et idem est intelligendum de alio spirituali; aliàs non põt laici se impedire de istis
1 spiritualibus, etiam in fauorem ecclesiarũ, ut in c. ecclesia, de cõ
1 stitut. 96. dist. c. bene quidem. † No. ꝙ vbi desideratur consensus
a unius [a] in fauorem alterius, si non uult ꝓsentire sine cã legitima,
b põt haberi recursus ad superiorem, [b] ut superior ipse det licentiã, uel ꝓsensum, uel cõpellat illum ad ꝓsentiendum. Et optime facit hæc litera ad statutũ, quod uiget i multis locis, ꝙ nullus ℸhat matrimoniũ cum pupilla, seu cum minore 25. ann. sine ꝓsensu duorum agnatorũ ipsius puellæ. Si. n. agnati requisiti, sine cã denegãt præstare consensum: põt adiri superior, uel ut ipse det licentiã cã cognita, uel ꝙ ipse compellat cognatos ad consentiendum; &
c sic aliàs consului, & vẽ de mente Bart. in l. fi. cum dotem, [c] ffsolu-
2 matri. & in l. fi. C. de bonis, quæ liber. & opti. facit iste tex. † Sed q̃ro, nunquid Episcopo nolente consentire sine causa, possit adiri Archiepiscopus. Videtur primo, ꝙ non, quia tex. facit mentionem duntaxat de Papa; & sic uideatur casus Papæ reseruatus, simile in c. aduersus, de immu. eccl. In ꝓrium facit, Archiepiscopus est ordinarius Episcopi, ut in capitu. pastoralis, de offic ord. potest

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Consensus vnius. Vide quod per illum tex. no. d. Abb. in c. postquã. in fi. supra de ele. & nunquid, quando requiritur consensus alicuius, possit ille cogi ad consentiendum, vide quæ posui ad Abb. in cap. quod Dei, in fi. supra de statu mona.
b Zacha. Recursus ad superiorem. Adde, quod notaui in apost. ad istum in ca. quod Dei, in fi. in apost. in verſ. possunt compelli per superiorem, supra de statu monacho.
c ¶ Bar. in l fi cum dotem. §. eo autem tempore, & ibi Imo. & Pau. de Cast. & Bal. in l. deinde. C. de nup. & in c. 1. de consue. re. feu. & vide quod no. Do. in c. domino sancto, circa med. uer. & no. gl. 50. dist. Per istum tex. dicit etiam Io. And. in c. cum ex eo, in no. super uer. possit, lib. 6. ꝙ fi Episcopus sine cã denegat licentiam clerico uolenti ire ad studium, ꝙ poterit agere coram superiore, ut compellatur. & idem dicit Old. consi. 254. Idem dicit D. Abb. in c. tua, in fi. 1. col. de cler non resid. & in c. relatum. eo. ti. Per istum tex. dicit etiam gl. no. in c. fi religiosus, de elect. in 6. ꝙ fi Abb. denegat licentiam sine causa suo monacho electo ad Episcopatum, ꝙ poterit monachus agere coram superiore. Per istum tex. dicit etiam Arch. in ca. primates, in fi. 71. dist. ꝙ fi proprius prælatus sine causa denegat commendatitias ad ordinem, poterit clericus agere coram papa, ut cum licẽtiet. Item uide etiam, quod per istum tex. determinat gl. in c. exigunt. 1. q. 7. & d. Ant. in c. at fi clerici. §. de adulteriis, in 6 col. de iud. Item uide etiam quod per istum tex. no. d. Ant. in c. de multa. 14. col. de præb.
Ant. Fran. ¶ Circa hoc, quod dicitur de Episcopo denegante licentiam subdito eundi ad studium, ꝙ potest agi contra eum; dicas hoc non esse mirum, quia causa studiorum dicitur esse multum fauorabilis; adeo ꝙ peregrinatio ex causa studiorum dicitur esse probabilis causa propter quam quis excusaretur etiam a comparendo coram iudice citante, iuxta ea, quæ plene habentur, maxime per nouissimos in c. consultationibus, de offic. deleg. Et de priuilegijs, de fauoribus concessis scholaribus, & studijs generalibus habetur in auth habita, C. ne fil pro pat. & per d. Car. in cle. 2. in §. fi. de magi. Et quæ sint studia generalia priuilegiata, quæ gaudent istis priuilegijs, uide etiam per gl. & d. Card. in cle. dudum, in §. ab olim, in 15. q & seq. de sepul. ubi facit etiam mentionem de studio Paduano, & Senensi, & a'ijs, ut ibi per eum. Et an Abbas possit denegare licentiam monacho electo in Episcopũ, & si denegat, utrum possit agere cõtra ipsum Abbatem. primo dicas, ꝙ monachus non potest recedere a monasterio absque licentia abbatis, sed cum licentia Abbatis recedens non definit esse monachus, vt in l. fi seruus, §. serui autem, ff. ad l. Aquil. etiam si uellet transire religionis gratia ad monasterium strictioris regulę, iuxta materiam c. licet, de re. Sed monachus factus Episcopus uidetur esse absolutus a regula monachali, ut per gl. & Io. An. ibi. no. in c. pe. de uita & honest. cler. quod etiam uoluit Bar. in l. idem Vlpianus. §. sunt & alij, ff. de excusat. tut. Dicit tamen Bal. in additio. Spec. in tit. de statu mona. in §. 1. ꝙ quamuis sit factus Episcopus, tamen adhuc remanet monachus, & non potest testari, de quo plene per d. Car. in cle. 2. de censi. in addi. ꝙ monachus, potest eligi ad episcopatum, & per Imo. in d. ca. quo ad translationem, de censi. & probatur in d. c. nullus, & in c. religiosus, de elec. lib. 6. & habetur per d. Car. in cle. fi. de ele. vbi dicit hoc esse uerum, cum licentia Abbatis, quę tamen non debet sibi denegari, & si denegatur, potest agere contra Abbatem, ut hic per do. Car in cle. quod Dei, de statu mona.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rest eum compellere. facit c. ex literis, §. eo. In hoc sunt variæ opi. Nā Host. tenuit, q̄ non possit. & alii aliter. Io. And. concordādo dicit, q̄ Archiep̄s p̄t adiri, vt compellat Ep̄m ad consentiendū, non aūt ipse poterit dare licentiā in defectum Ep̄i. Sed datio licētiæ pertinebit ad solum Papā. Io. Cal. tenet indistincte Archiepiscopū posse adiri, vt ēt det licentiā in defectum Ep̄i, vt in c. cum
3 simus. 9. q. 3. † Et hæc q̄o dependet ab illa, nunquid Archiep̄s succedat generaliter in iurisdictione Ep̄i, eo negligente, vel iurisdictionem, vel officium suum exercere nolente. De qua q̄one plene no. in d. c. pastoralis, & 9. q. 3. in summa. dixi plene in rep. c. si q̄s ꝯ clericum, de foro comp. Et placet mihi opi. vt nō succedat data qualibet negligentia, sed tm̄ in casib. in iure expressis; vnde licet regulariter possit compellere Ep̄m ad officium suum debite exercendum, non tm̄ ipse succedet in exercitio. Et ad c. cum simus, dic, q̄ loquitur in casu suo, q̄n Ep̄s negligit constituere conuentum, & no. dictum Io. And. quia potest adduci ad q. p̄dictā.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus non potest esse penes ecclesiam.*
2 *Ecclesia an possit esse patrona sui ipsius.*
3 *Patronus an possit præsentare clericum peregrinum sine literis commendatitiis sui Episcopi.*

CAP. XVIII.

Significasti. Legitur variis modis s̄m vnū intellectū. h. d. Si Ep̄s in ecclesia alterius diœcesis est patronus, p̄sentat ab eo dēt admitti, si est idoneus. Sed s̄m aliā lectu, nō refert, an sit patron⁹ Italia vel in ꝑpria diœcesi. Tertio pōt s̄m aliā lec. intelligi q̄ nō patronus, sed mera p̄sentatio fuit cōcessa Ep̄o. Casus li. Aliqs Ep̄s, postq̄ adeptus est ep̄atum, acquisiuit ius pat. in aliquib. ecclesiis patronis ipsārū p ecc. sua, & ad illas certas p̄sonas volebat p̄sentare. q̄rebat a dño Papa q̄d sup hoc fieri dū esset. Qui rñdet, q̄ si Ep̄i post, p̄motionē suā, p̄ntationes p̄sonarū ad ecclesias a p̄ronis earum p ecclis sibi p̄missis, adepti fuerint, p̄sonæ idoneæ quas ad eas vacātes p̄ntauerint, sunt admittendæ.
1 B. † No. i. q. vna ecclesia, ēt si est cathedralis, pōt hēre ius p̄ntandi
2 in alia ecclesia, p hoc c. fi. ī. eo. † No. 2. q̄ Ep̄o pōt p̄cedi ius pa. & ī dubio vī sibi ꝑcessum ꝓtēplatione ecclesiæ. Nūquid aūt ecclesia posit esse patrona sui ipsius, vide bonam gl. in c. vnico, eo. ti. li. 6.
3 † In gl. 2. ibi, [Quorū parochiæ &c.] dic latius, q̄ intelligi pōt iste tex. multipliciter. Primo, q̄ Ep̄s acq̄siuit iuspat. in aliena diœcesi, q̄d pōt, vt in c. 1. 16. q. 7. Et hoc casu est dubiū. nunq̄d possit p̄ntare quoscūq; clericos, quos vult, dūmō sint idonei. Hug. dicit, q̄ sic. Et hæc videbat rō dubitādi, q̄a clerici peregrini nō dēnt institui sine approbatione Ep̄orum locorū, & absq; literis p̄mendatitiis suorū p̄latorū, vt in c. fi. de cle. pere. & 71. dist. c. hortamur. Sed p̄riū hic decidit, sed hoc in priuilegiō Ep̄orū s̄m vnū intellectū. Sed Io. An. dicit, q̄ hodie de p̄suetudine q̄libet p̄nous potest p̄ntare quēcūq; clericū quē vult, licet sit extraneus, dūmō alias sit
a notus & idoneus; [a] sed de iure pro cedit primum dictū. facit q̄d legi. & no. in c. ad decorē, de inst. & c. cū deputati. de iudi. Scds intellectus, q̄ Ep̄s acquisiuit iuspat. in sua diœcesi, & instō illarū ecclesiarū pertinebat de iure ꝑāli ad ꝑlatum inferiorē, & tunc indubie pōt Ep̄s p̄sentare clericū, vndecunq; originem duxerit, q̄a ipse eū approbat p̄sentando, & approbare pōt in sua diœcesi, ar. in d. c. fi. de cle. pere. Cū aūt instō pertineret ad Ep̄m, & de nouo acq̄siuerit iuspa. sunt opi. quasi Ep̄s dēat, p̄uidere ecclesiæ. Gof. dicit, q̄ ipse p̄sentabit sibi ipsi, tanq̄ patronus, & tanq̄ Ep̄s instituet, ar. in l. si p̄sul. ff. de adop. Host. dicit, q̄ p̄sentatio p̄sundit cum instōne, vñ Ep̄s ꝓuidebit p uiā collationis, sicut facit in aliis bñficiis non patronatis. Et hæc opi. placet Io. And. si Ep̄s est solus patronus; sed si hēt ꝓpatronos, p̄cedit opi. Gof. & hoc satis p̄t sustineri, & vide in simili q̄d plenius no. in c. ne, p defectu. de cle. & in c. vt circa, eo. ti. li. 6. & in c. cum inter canonicos, eo. ti. Vl. pōt intelligi tex. vt loquatur, q̄n ptās præsentandi p prima vice fuit cōcessā Ep̄o. forte. n. dubitabatur. an ualeret concessio per ea, quæ habentur in c. fi. de concess. preb. & distingue, vt ibi.

A D D I T I O.

a ¶ Notus, & idoneus. Et pro hoc facit quod no. Inn. in c. 1. de cle. pere. & idē dicit Host. in sum. de iurepa. §. ex quibus, ner. sed Episcopus. de quo vide hic d. Ant. in ult. col. uer. sed an personam illius, quam no. &c.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus ab eo, a quo ius patr. est euictum, nō est amplius remouēdus.*
2 *Præsentari potest quis ab illo, qui est in quasi possessione iuris præsentādi.*
3 *Error communis, absque possessione iuris, non facit ius.*
4 *Præsentatus a possidente mala fide ius præsentandi, debet remoueri.*
5 *Malæ uel bonæ fidei possessor, quomodo quis dicatur, uel cognoscatur esse, & num. 8.*
6 *Error communis facit ius, & excusat, & quando quis facit actum authoritate publica, quam gerit. secus, si priuata.*
7 *Gesta per excommunicatum toleratum, tenent, quando facit ratione publici officii, secus si facit tanquam priuatus.*
8 *Possidens, iure resistente, possessor malæfidei appellatur, & est.*
9 *Præsentatus a possessore, & præsentatus a uero patrono, qui non est in possessione, quis præferatur.*

Patronus uerus, qui nō est in possessione præsentādi, nō hēt ius præsētādi.

CAP. XIX.

a **Consultationibus.** [a] † Institutus ad p̄sentationē
1 eius, qui tunc iuspat. ecclesiæ possidebat, remoueri non dēt, licet illud ius ab eo postmodum euincatur, secus si non possidebat, sed tm̄ credebatur esse patronus. Secunda pars ibi, [Si uero.] Casus li. Aliquis, q̄ credebat p̄onus alicuius ecclæ, p̄sentauit aliquē ordinario ad illā ecclesiā uacantē, & ille fuit p ipsum institutus, postea alius ꝯ illū euincit ius pa. in iudicio, q̄rit utrū ille institutus pp hoc dēat remoueri? Rñdet Papa, si tpe p̄sentationis suæ ille, q̄ p̄sentauerit eū, iuspa. eccle sie possidebat, & credebat p̄onus, nō dēt pp hoc ab ipsa ecclesia remoueri, cū p hoc p̄ono nullū p̄iudiciū in posterum generet. Si vero nō possidebat iuspa. sed tm̄ credebat esse p̄onus, cū non
2 esset, ab ipsa pōt ecclesia remoueri. B. † No. 1. q̄ ad validitatē p̄sentationis, sufficit, quod p̄sentans sit in possessione iuris p̄sentandi. Et idem est quoad validitatem electionis, vt in ca querelam, supra de ele. & rationem ī. subiicitur. † No. 2. q̄ solus error cōis, absq; possessione nō est sufficiens, vt actus gestus a
3 non possessore ualeat. licet ergo qs reputetur p̄onus, ex quo tm̄ non est, nec hēt possessionem, nō valet p̄sentatio, & sic dēt limitari, quod dī, q̄ error cōis facit ius, ut l. Barbarius, ff. de off. p̄t. & 3. q. 6. c. infamis. §. verū. Itē no. q̄ institut⁹ ad p̄sentationē illius, q̄ est vere p̄onus, licet nō sit in possessione p̄ntādi, nō dēt remoueri, ex quo alius nō est in possessione, & hoc colligit in fi. a ꝑrio, & tenet Inn. in c. Cumana, de ele. Ex quo infert, q̄ fructus fundi pertinēt ad dominū; licet nō sit in possessione, ex quo nullus alius est in possessione. Vl. no. ex fi. literæ, q̄ p̄sentatio facta ab eo, q non est in possessione, nec patronus, licet sequat instō, non p hoc vī facta a possessore; & sic actus retro non trahit vnde licet acquirat possessionē in futurū, vt no. Inno. in c. 2. de in int. rest. tm̄ prima p̄sentatio non vī facta a possessore, q̄d est no. Nā si fungeret possessione tpe p̄sentationis, nō remoueret institutus ad p̄se tationē ipsius, cuius ꝯrium hic in fi. dī. Et p declarationē c. & materiæ, primo q̄ro de rōne dubitandi, & decidendi in tex. nostro. Sol. rō dubitandi fuit, q̄a p̄sentatio p̄tinet ad patronum, vt §. eo. p totū, & 16. q. 6. c. decernimus, & c. filijs. Ex quo ergo est ꝑtertū illum præsentatorem non fuisse patronum, videbat. q̄ institutus esset remouēdus, & alius ponēdus ad præsentationē veri patroni, p hoc tex. §. eo. c. ex insinuatione. vbi tenens ecclesiam sine p̄sentatione patroni, dī occupator, & detentator. Sed rō decidendi est in ꝯrium quia præsentare est quidam fructus iurispa. vnde quemadmodum fructus rei mālis p̄tinet ad possessorē bonæ fidei, & non ad dominum, vt Inst. de re. diui. §. si quis a non dominō, & no. in c. grauis, de rest. spo. ita & iste fructus iuris præsentandi p̄tinet ad possessorē, & non ad dominum. Sed ex quo quis cō sumpsit fructus, nō tenetur illos restituere, & ita p præsentationem, & institutionē iste fructus vī consumptus, quare institutus remoueri non dēt. Et si diceres. Possessor non facit fructus nāles suos, vt in l. fructus, ff. de vsu. Respondet, s̄m Inn. q̄ præsentare nō est fruct⁹ nālis, sed industrialis, q̄a p̄sētādo requirit hominis industria, cū habeat præsentare idoneū intra tps legitimum. Ire ꝓsupposito, q̄ esset fructus naturalis, ex quo bona fide est cōsumptus, & possessor non est effectus locupletior, non teneretur ad restitutionē, vt plene dixi in d. c. grauis. Et ex his apparet rō decidēdi, in 2. par. c. nā si p̄sentās nō erat in possessione, non potuit istū fructū facere esse suū, unde quēadmodū occupās possessionē alterius, tenet restituere oēs fructus, vt l. c. nō licet. 12. q. 2. & in d. c. grauis, & in l. si nauis, ff. de rei uen. ita & isti fructus p̄sentationis
4 subiacēt restitutioni, q̄d fit p remotionē instituti. † Et ex his infertur ad decisionē alterius q̄ō. q̄ d si possessor erat malæ fidei? Sol. gl. pe. hic & clarius Inn. hic, & in c. 2. de in int. rest. tenent, q̄ insti
b tutus est remouendus. [b] Rō patet ex p̄dictis. Nā quemadmodū possessor malæ fidei non facit fructus suos, vt in c. grauis, ita nec
5 iste, qui mala fide est in possessione præsentandi. † Q̄n aūt quis dicatur in possessione bona fide, vel mala, Inn. instat. Sed generaliter dic, q̄ hīs ꝓscientiā rei alienæ, dī in mala fide, in bona vero dī esse, q̄ possidet cogitatione domini, puta q̄a putat se eō dñm, vel p̄onum, vt p̄bat in c. si virgo. 34. q. 1. & no. illū tex. Hęc p̄cedunt, q̄n constat de aīo. Sed dubitat, q̄d in dubio? Dicit hic Inn. q̄ si au
c thoritate iudicis [c] fuit missus in possessionem, p̄sumit in bona fide, dūmō iudex iuris ordine seruato hoc fecerit; aliās secus. Pro hoc, q̄d legit, & no. in l. iuste posidet. ff. de acq. pos. & in l. fi. C. si p uim, vel alio mō, & in c. ꝙquerētes. de re. spo. & in c. cū cām, de of. dele.

A D D I T I O N E S.

a ¶ Consultationibus. Pro intellectu huius decre. vide omnino, quod late scribit D. Ant. in c. ex literis, in 1. & ul. col. supra eo. ti.
Seb. Sap. ¶ Consultationibus. Ad materiam huius dec. nide omnino Abba. in consi. 54. inc. Christi, eiusque matris præsidio, in 1. uol.
b ¶ Remouendus. Adde quod uolsit Cal. consi. 13. hoc ti. & Old. consi. 1. & uide Do. de Ro. dec. 226 in nouis, hoc ti.
c Seb. Sap. ¶ Authoritate iudicis. Hoc dictū sequitur Alex. in consi. 73. incip. visis & pderatis, col. pe. in 4. uol. & Io. Fran. Balb. in rep. l. Celsus, col. 27. uers. expedita 2. par. principali, ubi late quando p̄sumatur bona fides

oss. dele. & q̄d in eis no. Et no. bñ hoc dictū, q̄ authoritas iudicis non excusat, si nō seruat iuris ordinē, q̄ restituere tenet oēs fructus, ac si propria authoritate occupasset. † Si aūt iudex ltīme interposuit authoritatē, tm̄ iste erat in mala fide, vī primo, q̄ gesta p ipsum possessorē p̄ iudiciariā authoritatē teneāt, arg. in l. Barbarius, ff. de off. p̄to. & in d. c. verū, & facit q̄d de ꝑlato no. in c. nihil, de elec. & in l. j. ff. q̄d cū fal, tut. Cōtrariū verò ꝓcludit Inn. dicit. n. q̄ aliud in p̄ono, aliud in ꝑlato. Nā patronus non hēt authoritatē ex publico, nec nitit authoritate publica, sed priuata. Prælatus aūt hēt authoritatē ex publico, & iuri publico innititī, ideo tenēt
1 gesta p eū collata, secus aūt in p̄ono, q̄d bñ no. † Sic e dicimus in gestis p excōicatū, vt teneāt gesta ab excōicato tolerato, [a] q̄ facit
2 rōne publici officij, sed in his, q̄ facit ex iure priuato, non est dria inter occultū, & notoriū, vt no. dicit Inn. in c. cū dilectus, de consuet. & Io. And. in c. 1. de rescrip. lib. 6. † Itē adde ad p̄dicta, q̄d no. Inn. in d. c. 2. de in int. rest. & Do. de Ro. dec. 262. vbi volūt, q̄ posfidēs, resistēte iure p̄sumit in mala fide. Pro hoc, l. quemadmodū, C. de agr. & cēl. lib. 11. & in reg. q̄ ꝯ iura, de reg. iur. lib. 6. nisi lōgo tpe possederit, vel possessionē probabilib. ꝓiecturis acquisiuerit. Et no. sing. has duas rōnes, q̄ originaīt sunt Inn. in d. c. 2. Facit c. cū ecclesia Sutrina. & q̄d ibi dixi, de cau. poss. Aut nō possidet iure
3 resistente; & tūc in dubio p̄sumit in bona fide, de quo vide q̄d latius dixi in c. fi diligenti, de ꝑscr. & no. in c. fi. eo. tit. † Vlt. quæritur, p̄ono q̄ verus patronus p̄ntauit vnum, existens in possessione p̄sentauit alium, quis istorū sit potior? [b] Dic q̄ aut possessor erat in bona fide, & potior est p̄ntatus ab eo, arg. hic, & tenet Inno. in d. c. 2. & in c. Cumana, de elec. Quod ego intelligerem, q̄n fuit processum ad institutionem, & anteq̄ cōstaret de iure proprietatis. Secus aūt, si prius ꝓsiliterit de proprietate, q̄a proprietas absorbet cautam possessionis, vt in c. cū dilectus, de cā possessio, & ꝓpriet. Si vero possessor erat in mala fide, & tunc tenet p̄sentatio facta per verum patronum, & ita no. Inn. in d. c. Cumana, & sic solet allegg. Sed ꝓrium, & verius tenet idem Inno. in c. literis, de re. spo. Nam patronus non potuit præsentare, cum nō esset in possessione, nec licet propria authoritate spoliare inuasorem, vt in d. c. in literis. nulla ergo præsentatio valebit, non possessoris, quia erat in mala fide, nec domini, quia nō erat in possessione, & adde quod dixi §. eo. in c. ex literis. In gl. j. ibi, [Veritate.] vbi dī, q̄ veritate ma nifesta, cedit opinio veritati. Sol. dic, q̄ ibi non ꝓcurrebat sola opinio, sed ēt possessio. Capit ergo efficaciam suam de possessione, tatione suprādicta, & ideo sufficit opinio cum possessione.

A D D I T I O N E S.

Gloss. Tolerata. Adde Card. in cle. 2. §. verum, de re iud. & in c. ad probandum, supra eo. tit. de re iud.
Host. Adde quod uoluerunt Dom. de Rota decis. ult. hoc tit. in antiq. Et quid uxor dedit in dotem iuspatr. & ambo præsentent, quis præferatur, uide per eosdem dec. 43. hoc tit.
Seb. Adde Bal. in l. 2. col. antepen. ver. sed quid si est. C. de seruit. & in cap. cum Berroldus, supra de re iud. & Archid. in c. fi filius, 16. q. 7.

SVMMARIVM.

In spiritualibus valet prima concessio, & non secunda, licet in secunda fuerit tradita possessio, secus in profanis.
Rescriptum secundum non dicitur surreptitium, si non fecit mentionem de primo, quod erat nullum.
Episcopus an possit ex redditibus ecclesiæ patronatæ constituere præbendas sine consensu patroni.

CAP. XX.

Suggestum, Summa, vt §. c. illud. Vel aliter [& sic] Valet sc̄da ꝓcessio ecclesię facta alteri eccle p Ep̄m, ꝛ patronum, non obstante priori facta per solū patronū. Eius diuisio. secunda ibi, [Vñ licet &c.] Casus li. Quidam patronus quarūdā ecclesiarum, de assensu Eboracen. Ep̄i ecclesias illas concessit ecclesiæ B. Petri Eboracen. vt illas haberet in p̄bendā. Canonici de Nouoburgo, concessionē illam annullare nitebantur ex eo, q̄ dicebant ꝓcessionē illarū ecclesiarū prius sibi factā. Quæritur, q̄ concessio ualere deberet. Rñdet Papa, q̄ licet in dotationib. ecclesiarum requirendus sit, & expectandus patronus assensus; tm̄ nisi authoritas pontificalis interuenerit, concedi nō possunt, & ideo prima ꝓcessio, si cum assensu p̄roni, & authoritate diœcesani facta est, aut ēt postea eius assensus fuerit subsecutus posteriori ꝓcessioni p̄fertur; alioquin illa dēt valere, q̄ consensu dñi, authoritateq; diœcesani facta est, quis posterius facta dicat. B. † No. j. & tene menti, q̄ ēt in ꝓcessionib. ecclesiarū, q̄ fiunt sine proprietatis, valet prima ꝓcessio, & nō sc̄da, licet vigore sc̄dę fuerit possessio tradita. Nā vides hic, q̄ in secunda ꝓcessione fuit translata possessio, vt patet ibi. [Concessæ, & assignatæ.] prima vero fuit facta sine traditione possessionis; & tm̄ prima prævalet; quomodo habueritalias debitas solennitates. Cōcessiones ergo earum spiritualium assumunt vim & effectum non ex traditione possessionis, sed ex tit. habili. Idē est q̄n ecclesia confertur in titulum, vt legitur, & no. in c. si tibi absenti, de p̄b. ii. 6. Secus aūt est in ꝓcessione rei profanæ, quia illa p̄ualet, per q̄ ad traditionē rei per tantum est, vt l. quoties. C. de rei vend. vide ad p̄dicta Inn. in c. in literis. cæterā, de p̄ben. No. 2. ibi, [Requirendus, & expectādus] q̄ ecclesia patronata nō pōt subiici, vel mensæ alterius eccl się donari per Ep̄m, sine p̄sensu patroni; nec sufficit petere consilium, sed oportet habere consensum, ad idē bonus tex. in c. monasterium.
2 16. q. 7. † Itē no. q̄ concurrentib. pluribus titulis in eadē re, præferendus est ualidior, prioritate tpis non obstante. Et per hoc dicit
a hic gl. no. q̄ sp tenebis menti, q̄ secundæ literæ [a] non faciētes mentionē de priorib. sunt validæ, si primæ sint nullæ, vel p̄t per exceptionē elidi, & habes aliā gl. in c. ex tenore, de rescr. & aliā in c. no istris, de ꝓcess. præb. Vlt. no. patronū non posse ecclesiā patronatā ꝓferre, seu subijcere alteri eccłe, sine Ep̄i p̄sensu. Et no. q̄ p̄sensus Ep̄i pōt hic interuenire ex postfacto, licet actus fuerit a prin. nullus, simile in c. cura, §. eod. & dic, vt ibi dixi. Sed q̄ro pro decłone lræ, quid intēdat, dū dicit, q̄ ecclesiæ istæ fuerūt cōcessæ in p̄bendā, cū p̄benda nō ꝓstituat in ecclesiis, sed ex rebus t palib. vt no. in c. cū M. de p̄st. Sol. vario modo hoc verbū exponit. Inn. intelligit, q̄ fuerūt ꝓcessæ in p̄bendā, i. ad p̄bendas faciēdas, vt sic de redditib. ecclesiarū possint ꝓstitui p̄bendæ, ar. c. exposuisti, §. de p̄b. vel forte fuerūt donatæ mēsæ capituli, & q̄libet expositio est bona, & pōt practicari, cū ecclesia collegiata est tenuis in redditibus; vt sic possint cōcedi aliquæ capellæ ipsis canonicis, vel mensæ eorū loco p̄ben-
3 darum, vt in c. exposuisti. Nunquid aūt Ep̄s sine cōsensu patroni possit ex redditib. cōstituere p̄bendas. Inn. dicit, q̄ non, quia sic patronus priuaret iurepatronatus. Host. dicit, q̄ per hoc nō priuare tur p̄onus, g̃a posset p̄onus p̄ntare ad illas p̄bendas. Fatet tñ Hosti. q̄ ecclesia nō pōt cligi in collegiatā sine p̄sensu patroni, q̃a sic patronus ꝑderet ius p̄ntandi, vt in c. nobis, ī. eod. Fatenī tñ cōiter Doct. q̄ iura ep̄alia poterit Ep̄s ꝓcedere alteri ecclesiæ sine p̄sensu patroni, q̄d no. Et puto, q̄ bona illius ecclesiæ non pōt ꝙerti in p̄bendas, vt deseruiant necessitatibus alterius ecclesiæ sine consensu patroni; sed per hunc actū patronus non amitteret iuspatronatus; quia interest patroni, ne bona ecclesiæ alienentur, vt in c. filijs. 16. q. 8. Crederem tñ, q̄ vnā præbendā pro clerico posset ep̄s ibi instituere, nō obstante p̄sensu patroni, quia nullū præiudicium per hoc fit patrono, arg. in c. conquerente, de cler. non resi. Et ordinatio ecclesiæ spectat ad ep̄m, non aūt ad patronum, vt in c. nouerint. 10. q. 1. vide ad præsdicta, quod not. Inn. in c. cum & præsentare, ī. de priuil. & in c. Lateranensi, de preben. In gl. fi. in fi. vbi dī, q̄ magis peccat transgrediens iurm in interpositū per Creatorem, q̄ is qui transgreditur iurm factum per creaturam; licet in hoc vltimo casu concurrant duo peccata, vt in c. & si Christus, de iureiur. Sol. Host. q̄ in æquivalentibus singulariter diuisim prefertur numerus; & sic procedunt iura primo all. in gl. Sed vbi est eadem authoritas in singulis, præfertur q̄nque minor numerus. Ratio est, ex quo rationes sunt potentiores. Vel clarius dic, quòd data paritate in cæteris recurrimus ad numerum, vel ad rationes efficaciores, licet sint pauciores numero, vt in cap. innotuit, supra de elec. & sic vna ratio fortior vincit plures non ita fortes.

A D D I T I O.

a Seb. Sap. Secundæ literæ. Vide latè per Fel. in d. cap. ex tenore, col. 2. ver. de rescripto nullo, supra de rescrip. Et adde vnum, quod not. Abb. in cap. oblatæ, in pen. not. supra de appell.

SVMMARIVM.

1 *Clericī, qui sine canonica institutione habent beneficia a laicis sine consensu Episcopi, debent illa relaxare sub pœna excommunicationis. 2.*
3 *Sacrilegium facit, quod laicus efficiatur de foro ecclesiastico.*
4 *Sacrileges non est excommunicatus ipso facto, nisi fregerit eitam ecclesiam.*
5 *Excommunicatus non est ipso facto ille qui transgreditur id, quod erat sibi mandatum sub pœna excommunicationis.*
6 *Reconuenīri an possit clericus coram iudice seculari.*

CAP. XXI.

1 **Relatum.** † Ab officio, & beneficio remouet, qui monitus non dimittit ecclesiā, sine cōsensu Ep̄i sibi ꝓcessam. h. d. Primò, laici spoliantes ecclesiā excōicantur. & sunt duæ partes. Sc̄da ibi, [Ad hoc.] Casus lit. Quidā clerici occasione ꝓcessionis sibi factæ per laicos, non requisita ep̄i authoritate, in ipsis ecclesijs beneficia sibi vendicare p̄sumunt. Quia hmōi personæ nō intrant per ostium, sed aliunde conscendunt, ac per se reddunt se indignos, mandat Papa prælatis ipsorū, quatenus, si moniti, p̄dicta non resignauerunt, nisi ep̄ali concessione fuerint moniti, ab officio & beneficio remouēantur. Quidam laici spoliāt ecclesias possessionibus suis, vt sic viros ecclesiasticos faciant litigare coram iudice seculari, vnde mandat Papa prælatis prędictis, quatenus id publicè sub ītermination anathematis, debeāt
2 inhibere, & si ꝯ hoc fecerint, excōicentur. B. † No. primo, q̄ obtinētes beneficia non canonicè, non debent gaudere prærogatiua pastoris, seu rectoris, nec in effectu, nec in noīe, quia non debent vocari rectores. Et pro hoc, quia nomē debet esse ꝓs rei, vt in c. cum s̄m. de præb. & in §. est & aliud. Instit. de do. No. j. pœnam eorū, qui conīcquunt beneficia a laicis. Non. n. sunt suspensi, nec excōicati, sed debent deponi, si non resignauerint, & vide quod di-
3 xi §. c. præterea. † No. tertio, q̄ sacrilegus pōt per ep̄m excōicari, nisi se emendet, & sic ratione sacrilegij, laicus efficitur de foro

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 ecclesiastico, vt in c.cū sit, de so.cōpet. † Itē nō. q̄ sacrilegus, seu spolians ecclesiā, non est ipso iure excōicatus, sed excōicandus, vt in c. quæstus, de so.cōpet. nisi cū spoliatione occurrat fractio ipsius ecclesiæ, vt in c.cōquesti, de sent.excō. † Vlti.no. q̄ hęc verba, Præcipio sub pœna excōicationis, seu anathematis, nō fertur ipsa excōicatio in transgredientē, sed potius est quædā monitio de excōicando non obedientē. Nam, vt hic vides, ℑ ueniens tali pcepto, mandatur excōicari; & sic non incidit in excōicationem ipso facto: Et hoc tene, licet gl.fi. non firmet pedes, sed vide bonā gl. in c. sicut, de simo. & in c. vnico, de sagit. & c.2. de mat. ℑ. contra interd. ecc. & in c. Salonitanæ, 63. dist. Et si quæ iura videātur tenere ℑrium, intellige q̄ in eis fuit lata excōicatio, sed palia verba recitat in eis, vt in c.1. de loca. & qd ibi no. Per hæc est declarata gl. fi. † In gl. pen. in fi. Et gñaliter, vtrū clericus possit reconueniri coram iudice seculari, die vt plenè no. in c. at si clerici, de iud.

4 † No. j. ex prin. iuncto fi. q̄ patronus non pōt donare iuspatronatus sine cōsensu Epi. Et intellige, dū vult donare laico, vel clerico
3 rōne patrimonij; secus si vult donare eccłiæ, vt in c. illud, ℑ.c. † No. scdo reg. & tene menti, q̄ patronus nō pōt exigere aliqd seruitiū ab ecclesia patronata, nec aliqd tpale, nec aliud grauamē inferre, nisi reperiat illud iure cautū, vel fuerit reseruatū per Epm tpe fundationis ecclesiæ. Et per hūc tex. principaliter aliās pcluit, q̄ populus hūs ius patronatus, non poterat exigere à pbytero certos cereos in recognitionē iuris patronatus; ex quo illud nō fuit sibi reseruatum tpe fundationis. † No. 3. ex hoc, & ex tex. q̄ patronus
b nō pōt propria authoritate reseruare aliqd seruitiū sibi, vel tpali in ecclesia, sed dēt facere Epo ad petitionē patroni, qđ no. Et pro hoc allego bon. tex. in c.cū dilectus, de pcluet. & vide Inn. in c. qm̄
5 ℑ. ne pla. vices suas. Et p hoc infero, † q̄ si patronus in testō mādauit ecclesiā cōstrui, & reseruauit aliquā pensionē annuatim filius exoluendā, q̄ nisi Epo illud reseruet patrono p statutū suum, non poterunt filij exigere illā pensionē. Facit qđ leg. & no. in c. significatū, de præb. † Et ex pdictis, & tex. no. non improbatū à iure, vt
6 pceptio alicuius tpalitatis, reseruet patrono tpe fundationis authoritate Epi, & tene menti istū tex. iuncta gl. † No. vlt. ibi, [Et moderatos.] q̄ grauamen impositū p Epm, dēt esse moderatū. Ideo
7 sentiūt Doc. & bñ, q̄ si Epo pensionē statuit patrono q̄ est immoderata respectu aliorū reddituū ecclesiæ, uel ex postfacto incipit multū grauari, q̄ poterit reduci ad debitā moderationē, facit c.1.
8 de pcluet. qđ no. † Sed hic dubitat, nūquid patronus possit uendere fructus, uel redditus tpales, quos pcipit ab ecclesia; & idē posset q̄ri de aduocato. Inno. vī uelle, q̄ si redditus sunt incerti, non pūt illos uendere, & sic pōt intelligi hæc litera s̄m eū. Nam ēt sequeret absurdū, q̄ a patronus non posset exigere istos redditus, ex
9 quo uēdidit, emptor nō posset, quia non habet ins exigendi. † Sed hoc nō placet Host. quia quisque pōt uendere rem incertā, & vī tunc uendita spes h̄ūdi, sicut cū uenditur iactus retis, uel partus ancillæ, uel fructus futuri, vt in l.si iactum, ff. de act. emp. & uend. l. nec emptio, ff. de ℑh. emp. Ideo q̄cludit Host. q̄ istos redditus tpales pōt patronus, uel aduocatus uendere. Nec ob. q̄ emptor non pōt exigere; quia; imō poterit, cū iura uenditoris transferūtur in emptorē. Dicit ēt Gosl. q̄ cū ista iura nō possint esse sine iurepatronatus, uenditis istis redditib. trāsibit accessoriè iusp atronatus. Et vī mirabile, q̄ minus dignū & accessoriū trahat ad se maius dignū, & principale, adducit in arg. c. ex lris, ℑ.eo. Sed certè illud arg. nō est bonū, quia ibi iuspatronatus accedit vniuersitati; & rōne accessionis est minus dignū. Sed in casu nro iuspatronatus est qd principale, & dignius oi respectu; & sic nō debet trāsire translato accessorio. Et ideo Mod. tenēt ℑrium, & melius. Nā fundūm Host. ex alio est falsum; quia vī præsupponere, q̄ ius exigendi redditus
10 nō potest transferri, titulo remanēte apud uenditorē. Nam uidemus, † q̄ rector ecclesiæ locat, & uendit redditus totius ecclesię, titulo tm̄ remanente penes eum, vt in c.fi. ne prælatices suas. Patet ēt in usufructuario, qui potest uendere cōmoditatem usus fructus, tit. remanente penes se, ut in l. necessario, §. fi. de peri. & commo. rei uend. Potest ergo patronus, uel aduocatus uendere redditus tpales, ēt incertos, iurepatronatus remanente penes se. † Et
11 intellige de redditibus impositis tpe fundationis: nam ipsum ius alimentandi, quod habet patronus ex dispositione iuris, uel honor, qui debetur personæ suæ, licet sint ita temporalia, nō tamen possunt uendi, quia inhærēt personæ ipsius patroni, quia nō possunt ali uel honorari per alium, arg. in c. fi. de offi. dele. Sunt. n. hæc iura annexa iuri patronatus, ut non possint ab eo abdicari.

CAP. XXII.

1 **Eam te.** Si † qō patronatus intra sex menses non terminat à tpe vacationis, liberè pōt eps sine pñtatione ibidē instituere rectorē; & intellige de pronis ecclasticis, s̄m verū intell'm. Nā laicis sufficiunt quatuor menses, vt ℑ. dicā. Casus lite. Orta ptrouersia inter aliquos de iure patronatus alicuius ecclesiæ, sic q̄ ipsa per multū tps pastore carebat, tandē ad dñm Papā deuoluta est. qō. Ad qđ ipse rñdet: Si de iurepatr. alicuius ecclesiæ ptrouersia fuerit inter aliquos, & intra sex menses non fuerit terminata postq̄ vacauerit, q̄ tunc licitū sit superiori cā de p-
2 sona idonea ordinare. B. † No. ibi, [Postq̄ vacauerit] q̄ istud tps semestre currit, nō à tpe motæ litis, put quidā, & malè intelligere voluerunt, sed à tpe vacationis. No. 2. casum, in quo eps instituit rectorē sine pñtatione, & intellige tex. prout dixi in c. si verò, ℑ.eo.
3 † Hæc gl. nititur reducere ad concordiā multa iura in hac mā disponentia, sed vide gl. clariorem. 16. q. 7. c. si plures. & in effectu ista gl. prope mediū ponit duas sol. ad ℑrium, sed nulla tenet p Doc. Sed cōiter dicimus, q̄ in patronis ecclesiæ expectat lapsus sex mensiū tpe vacationis; & sic loquit hæc Decr. In patronis verò secularib. expectant quatuor menses; & sic intelligat c. qm̄, ℑ.eo. & c. cū pp, ℑ.eo. Rō diuersitatis, quia patronus ecclesiasticus habet sex menses ad pñtandū, laicus habet quatuor mēses, vt in c. vnico, eo, ti. li. 6. vnde quisque expectat intra tps sibi præfixum ad pñtandum. & sic parū curatur de pēdentia litis, quia pp contentionē patronorū, non debet differri ecclesiæ ordinatio. Si aūt laicus & clericus cōtendunt super ipso patronatu, tunc debet expectari per menses sex, q̄ uia magis dignum trahit ad se minus dignum, vt in c. q̄ in dubijs, de ꝓsec. eccl. vel alta. & hoc tenet Io. And. licet Host. aī.
4 † Et quod dixi de patrono ecclesiastico, intelligo qñ ecclesiastica persona habet patronatū nomine ecclesiæ. Nam si haberet rōne patrimonij, idem per omnia dic in clerico, quod in laico, arg. in c. cū dilectus, ℑ.eo. & vide bon. gl. in cle. fi. co. tit. in ver. plures. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non potest iuspatr. propria authoritate alienare, nec pro eo aliquid tēporale exigere, nisi donetur personæ ecclesiasticæ ratione ecclesiæ. & nu. 2.*
3 *Patronis non potest exigere aliquid tpale, ēt minimū à rectore præsentato, et instituto in recognitionē iuspatronatus, nisi sibi reseruauerit in fundatione ecclesiæ, cum authoritate tamē Epi ad petitionem patroni. & nu 4. 5. & 6.*
7 *Grauamen impositum à superiore, debet esse moderatum, alias debet reduci ad debitam moderationem.*
8 *Patronus an possit vendere fructus, vel redditus, quos percipit ab ecclesia patronata?*
9 *Emptor potest emere res incertas, & fructus nascituros, & similia.*
10 *Rector ecclesiæ potest locare, & vendere fructus ecclesiæ suæ, titulo penes ipsum remanente.*
11 *Vsufructuarius potest vendere commoditatem vsus fructus, iure remanente penes se.*
12 *Patronus non potest vendere ius se alimentandi in casu inopiæ, quod habet in re patronata.*

CAP. XXIII.

2 1 **Præterea.** [a] † Patronus iuspatronatus propria authoritate alienare non pōt, nec ab ecclesia aliqd tpale exigere, nisi tpe fundationis à diecelsano illud fuerit sibi reseruatū. Primo ponit duplex factū reprehēsibile. Sed o ℑ s̄m statuit, & pnā imponit. Tertio primū decernit. Secunda ibi, [Præsenti.] Tertia ibi, [Contractus.] Casus lit. Patroni ecclesiarū iuspatronatus titulo donationis, vel emptionis, & alijs ℑctibus, pro arbitrio suo in alios transferre præsumebant; & alias exactiones ab eis exigebant, tanq̄ à propriis rusticis. Vñ statuit Conciliū, q̄ ab eis grauaminib. cessare debeāt, & nihil aliud exigāt ꝓter antiquos, & moderatos redditus, à locorū Epis institutos; & si aliud exegerint, exeōicent, & ℑctus hmōi, si quos fecerint, statuit ꝓciliū nō tenere. B.

SVMMARIVM.

1 *Patronus laicus potest plures præsentare, videlicet vnum post alium, & est locus gratificationi. & num. 5. Patronus verò ecclesiasticus non potest, nisi vnum præsentare, & nn. 4. Rationem vide infrà nu. 7.*
2 *Patronus potest plures præsentare accumulative, non autem, quod ex tito rece-*

b Seb. Sap. Quod patronus. Vide Fel. in c. cum accessissent, col. 8. ver. 1. dummodo prædictæ conditiones, suprà de const. Bar. in l. quoties, ℑ. fin. ff. de admin. tut. vbi dicit, q̄ si testator disposuit, quod de bonis suis fundaretur ecclesia, & gubernaretur per talem Abbatem, & si per illum non gubernaretur, voluit talem ordinationem suam irritari, & reuocari, istis non obstantibus reijcitur ista pena, & valet legatum. Ad quod multa videas per Felin. in cap. uenerabilis, col. 13. ver. circa dicta. Abb. supra de rescrip.

rentdat a prima presentatione, quo casu Episco. dēt idoneiorem instituere.
3 *Patronus ecclesiasticus non potest, nisi semel præsentare, cuius præsentatio habet vim electionis.*
Electores postquam elegerunt, non possunt ulterius uariare.
6 *Iudicio alicuius si quid committitur, uidetur commissum tāquam in discretum, & bonum uirum.*
8 *Patroni si variant in præsentando in pari numero, Episcopus habet optionē instituendi, quem vult.*
9 *Patroni si non concordant in præsentando, Episcopus potest instituere extraneum.*
10 *Episcopus instituendo secundo præsentatum a patrono, an sit puniendus.*

CAP. XXIIII.

2 1 **Cum autem.** [a] † Laicus pōnus, vno psētato, pōt aliū
1 psentare secus in pōno clerico, vel spā
lius sic. In pluribus successiue psentatis a patrono laico, Epo dat gratificatio, sed in psentatis a psona ecclesiastica potior ē primo psentatus. Et secda pars, ibi, [Verū.] & est de principaliorib. tituli. Casus li. Patronus ad vacantē eccłesiā clericū idoneū presentauit Epo, & eo nō reprobato, postmodū aliū psentauit eque idoneū. q̄ritur q̄s pferri dēat. Rñdet Papa iudicio epi esse relinquendū; & hoc verū est, si laicus fuerit præsentator, sed si collegiū, vel ecclesiastica persona psentare habuerit, q̄ potior est tpe potior ē in iu
2 re. B. † No. j. q̄ licet patronus laicus possit variare, cū psentat s̄m accumulatiue, nō āt pōt ex toto recedere a primo, & hoc ꝓbat ar. huius c. Nā si posset ex toto recedere a priori nō darēt facultas Epo instituēdi, quē vellet, cuius ℑriū hic cauet; & iō inter plures p
b sentatos a patrono laico, Eps dēt eligere idoneiorē, b & firmat hoc Io. An. hic, & in reg. in re cōi, de reg. iu. in Merc. No. 2. q̄ pscē
3 tatio qñq; ptinet ad laicū, qñq; ad collegiū qñq; ad plonā eccle-
c siasticā. facit c. ea noscit, de his q̄ fi. a pl. † No. 3. q̄ patronus eccle-
siasticus nō pōt variare, vnde dicit Inn. q̄ pñtatio c ipsius hēt vim electionis; q̄a quēadmodū electores variare nequēūt, vt in c. publicatio, de ele. ita neq; pōnus. Et intellige de pōno ecclesiastico, cui ꝓpetit pñtatio, iure ecclesiæ, secus si iure patrimonii; quia tunc idē p oīa in eo, qđ in laico ar. inf. eo. c. cū dilectus, & uide bonā gl. q̄ tenebis mēti, in cle. 2. ℑ.eo. ti. In gl. i. in fi. Dic melius, vt
d ℑ. dixi in j. no. q̄ ex toto recedere nō ꝓt a priori. In gl. ibi, [Cū dubitat q̄s potior sit.] No. gl. q̄ locus est gratificationi, d cū cætera
4 sint paria, aī potior est ꝓferēdus. Et ex hoc decidit qō, ꝓpone, q̄ erāt duo pōni, vnus clericus, alter laic°, q̄ primo psentarūt vnū, deinde laicus variādo psentauit aliū, nunqd hēat locū disp̄ō hui? tex. vt eps possit inuestire s̄m Dic q̄ nō, q̄a primus est potior cū fuerit psētatus ab vtroq;, ſcds vero tm̄a pōno laico. Itē licet pō
e nus possit psentare in iudicio psētati, nō pōt tñ in iudicio cō-
patroni. De quo vide latius p Io. An. in reg. in re cōi. † Itē dubitat, qd si scdo psentatus est idoneior primo, vel eq̄, nunqd eps hēat optionē? Io. An. vī sētire q̄ sic. Dicit. n. q̄ hic nō pōderat excessus idoneitatis; satis est. q̄ vterq; sit idoneus. Sed ego putarē oppositū p c. fi sorte. 63. dist. vbi dī, q̄ vbi vota sunt paria pferēdus est, q̄
6 maiorib. iunat meritis. & vī tex. ℑ.eo. c. qm̄, & iste tex. facit satis, p hac opinione, dū pōderat, q̄ scds erat æque idoneus, secus ergo, si erat magis idoneus. Et p hoc putarē, q̄ si magis idoneº posteriori garetur, posset appellare; quia hoc cōmittit iudicio Epi, tāq; bo-
no viro. † Nā verbū, iudiciū, sapit discretionē, & arbitriū boni vi
7 ri. Pro hoc vide, qđ leg. & no. in c. 2. de corpo. vitia. & in l. fideicō
missa. §. §. q̄. ff. de leg. 3. † In gl. pe. in fi. gl. dicit Host. q̄ ideo est, q̄a ce
tus clericorū, tāq̄ spūalis est dignior, & spūalia dēnt esse firmiora, vt in c. 2. de trāsla. p̄l. facit cle. cū illusio. de renun. & illud Pāl. Quæ, p̄cedunt de labiis meis nō faciā irrita, 26. dist. c. psalmista. et
8 hinc dicit B. Bernar. q̄ verbū sacerdotū, aut sacrū, aut sacrilegū, qđ no. Vltra glo. quæro de q. quotidiana, pone † quod patroni variant in pari numero, vt puta, quia vnus præsentat vnum, & alter aliū, nunqd Eps hēat optionē instituēdi, quē vult? Io. An. adducit istā literā in arg. q̄ sic. Quidā tenuerūt oppositū. Sed ego teneo primū dictū, & alle. gl. no. 16. q. 7. c. si plures, & Inn. in c. ſ. eo. in fi.
9 facit c. venerabilem, de ele, iuncta gl. in uer. fauere. & hanc opi. te
ment ēt Gasp. de Cal. & Dom. meus D. Card. hic. † Quinimmo de iuris rigore posset attentari, q̄ Eps pōt ēt instituere extraneū, ex
10 quo patronus non p̄cordat, arg. c. qm̄, ℑ.eo. Sed primum dictū est æquius, maxime per d. c. venerabilē, quod bene facit. Vlt. q̄ritur, ſ tunquid Eps instituēdo s̄m, sit puniendus aliqua pœna, q̄a postergauit primū. Inn. vī variare, & Io. An. post eū. Sed dic, q̄ aut spreuit instituere primo sine cā, & tūc hēt locū pœna c. pastoralis, ℑ.eo. Aut nō spreuit instituere, sed distulit, vt hēret cām examinādi, & ante istitutionē patronus psentauit aliū, & nō dēt puniri aliqua pœna, quia vsus est authoritate legis, quia non peccat, q̄ legis authoritate actum gerit. 24. q. 4. c. qui peccat, &c.

ADDITIONES.

a ¶ Cum autem. Pro intellectu huius decr. uide quod late scribit Host in summa de iurepatro. §. in quibus, in prin. per totam 1 col. & quod no. D. Ant. in c. dilectus, il 3. in fi. 1. col. de præb. Quod autem ius quæratur priuato in beneficio, uide per gl. & Doc. in c. dilectus, de offi. ord. & eleganter per D. Abba. in c. cum Bertoldus, de re iud. omnino uide D. Ant. in 3 col. post Host. & Io. And. vbi eleganter examinant intellectum huius decr. circa hanc uariationem patroni laici.

b Seb. Sap. ¶ Idoneiorem. Idem tenet Do. Ant. & Abb. in c. 1. supra de iud. Sunt tamen duo casus in quibus laicus non potest uariare. Primus, quando esset uniuersitas, uel collegium laicorum, ad quos pertineret præsentatio, seu iuspatronatus, ita probatur hoc in tex. in alternatiua, vel, quem ad hoc pōderat Milius in repertorio suo, in uer. patronus, uer. 25. Secundus casus est, quando plures a prin. fuerunt præsentati, qui admittem litigant, tunc. n. non datur uariandi potestas, ita dicit Lap. & Gem. in c. 1. ut li. pen. li 6. Cald. in consi. 1. inc. an capitulum, fol. ti. li. penden.

c Seb. Sap. ¶ Quod præsentatio. Hoc dictum refert, & sequitur Fel. in c. cū Bertoldus, col. 3. uer & aduerte, quia licet electio, suprà de re iud.

d ¶ Gratificationi. In materia gratificationis uide gl. fi. & iura, in ea alleg. in l. si Titius, & Seius, de uer. obl. gl. mag. in l. ciues, C. de incol. li. 10. & in l. pe. §. si tamen plures, ff. de lib. homine exhib. & quod ponunt Doc. in l. si quis in grauā. ff. ad Sylla. Bal. in l. in quibus, C. de secun. nupt. & in l. fi. C. de test. mili. & in l. si quis ad declinandam, in 17. col. C. de Epis. & cler. & in c. 1. in 1. qui feu. da pos. & uide Do. Ant. in c. cum super, in fi. de re iu. & Bal. in c. exposuit, circa fi. de dila. & in c. cumparati, de appel.

¶ Adde in materia gratificationis Anch consi 54.

SVMMARIVM.

1 *Patronus uergens ad inopiam, debet alimentari ab ecclesia patronata, q̄ intellige, ut infrà, nu. 5. vbi concluditur patronum pauperem habere actionem contra ecclesiam.*
2 *Ius patronatus acquiritur ex constitutione ecclesiæ cum consensu Episcopi, alias secus.*
3 *Ius patronatus non quæritur per Iudæos, hæreticos, & similes.*
Excommunicatus si acquirit ius patronatus, non acquirit eius exercitium, idest ius præsentandi.
Ius patronatus transit cum confiscatione bonorum.
4 *Electus acquirit ius prælaturæ per electionem, per confirmationem uero exercitium.*
Patronus largo modo dicitur eligere.
Præsentatus non acquirit aliquod ius per præsentationem.
5 *Patronus in acquisitione iuris patronatus non potest transferre institutionem in inferiorem prælatum Episcopo.*
7 *Patronus habet potestatem denunciandi superiori presbyterum dilapidatorem, uel alias inhonestum.*
8 *Ecclesia quomodo & qualiter cognoscatur collegiata.*
Ecclesia collegiata habet ius sibi eligendi prælatum.
9 *Laici etiam cum clericis non habent electionem prælati, nisi ex consensu sūlius Papæ.*
10 *Patronus quo casu habet præsentationem.*

CAP. XXV.

a **Nobis.** [a] † Ex constructione ecclesiæ facta de cōsensu Epi, acquiritur iuspatronatus. Hoc primo. Patronus ſ eligit prælatum in quentuali ecclesia, sed in capella sic. Hoc secū
1 do. Patrono † dētur, p cessionis honor, & alimentatur ab ecclesia, si vergat ad inopiā. Et ut ex his patet, tria sunt dicta. Secundū ibi [Cæterum.] Tertiū ibi, [Pro fundatione] & iste tex. est de principaliorib. Casus li. Quæsitum fuit a Papa, vtrum aliquis efficiat patronus ex sola ꝓstructione. Itē q̄ritur, an patron° sit ad electionē plebani cū clericis admittendus, uel repellendus, q̄uis allegauerit se ex lōga ꝓsuetudine interesse dēre. Taliter rñdet Papa, q̄ si aliquis de assensu Epi ecclesiā ꝓstruxerit, de hoc iuspatronatus acquirit. Ad scdam q. rñdet, q̄ in ecclesia quentuali ꝓsensus patroni ad electionē faciendā nō est requirendus; sed electioni fac-
ę, eius dēt requiri consensus, nisi aliter de sua iurisdictione obtineat, sed in capella, ubi unus presbyter eligitur. patronus ipsum Epo ꝓsentare pōt, & debet de iure. Item patrono honor proceſ
sionis seruatur, & si ad inopiā vergat, ab ecclesia illi reseruata, secundum facultates ipsius succurritur, sicut est in canonib. con-
2 stitutū. B. † No. ibi, [Si quis] q̄ quicūq; ꝓstruit ecclesiā, acquirit iuspatronatus, dūmodo hoc faciat cū consensu diecesani; secus si sine consensu. Nam nemo debet ædificare ecclesiam uel capellam, vel altare sine ꝓsensu Epi, vt in d. c. nemo, de consecr. di. j. & in c. authoritate, de priuileg. lib. 6. vnde ex sua improbitate nō
3 debet priuilegium consequi. † Et per hoc uerbum, Si quis, infertur ad q. nunquid mulier infidelis, hęreticus, Iudæus, excommunicatus, acquirat iuspatronatus ex constructione ecclesiæ. De muliere, tenet Io. And. q̄ sic, quia masculinum concipit fœminin-
um, ut no. in c. generali, de elect. li. 6. & in ca. si quis suadente, 17. q. 3. iuncto c. mulieres, de sent. excom. Adduco c. fi. de concef. præben. & uide b o. gl. in c. quoniam inuestituras. 16. q. 7. & alias concor. quas dixi in c. cum ſeculum, ſ. eo. & in d. c. fi. De Iudæo, & infideli, dicendum est, q̄ non acquirunt. pro hoc tex. cum gl.
b in c. Frigentius, & c. piæ mentis. 16. q. 7. De hæretico b idem dicendum, tum quia hæreticus nihil habet, cum omnia ipso iure sint confiscata, ut in c. cum ſecundūm leges, de hære. in 6. tum quia, presupposito q̄ acquisiuisset ius, illud esset ꝓfiscatum, s̄m Io. An. & facit quod no. 2. q. 7. c. maximi. No. hoc dictum, q̄ iuspatronatus transit cū ꝓfiscatione bonorum, uide quod dixi in c. cum laici, ſ. eo. & gl. 16. q. 7. c. filiis. De excommunicato concludit Ioan. An. q̄ nō dēt admitti, tamē admissus acquirit iuspatronatus, sed non

ADDITIONES.

a ¶ Nobis. Pro intellectu huius dec. uide omnino Host. in summa de iurepat. §. quid competat patrono, per totum §.

b ¶ Hæretico. Idem tenet hic Io. de Lig.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a non exercitiũ. a Facit qđ no. in simili in c. veritatis, de dolo & ꝓtum. & c. decernimus, de sent. exc. li. 6. in nouel. No. 2. q͡ in capella patronus hẽt ꝓsentare rectorẽ; & dic in capella, i. in qualibet ecclesia non collegiata, ẽt si sit parochialis, ga iura nõ excludũt prõ nũ à ꝓsentatione rectoris, nisi in ecclesia collegiata. Itẽ ex hoc, &
b ex tex. no. q͡ ꝙlibet ecclesia collegiata, b põt dici ꝙuentualis, licet de ꝙsuetudine hoc verbũ referat ad ecclesias religiosoꝝ rũ; sed de iure, & ex vocabuli etymologia, hoc verbũ, ꝓportionabile est oĩ bus collegiatis. Nã dr̃ ꝙuentualis à ꝙuenicendo, ga ibi ꝙueniunt, sic collegiata à colligendo, ga ibi colliguntr̃, facit qđ hr̃ in c. j. 20.
4 dist. † Nõ. ibi, [A patronis eligit.] q͡ patronus largo mõ dr̃ eligere. Nã primo in se eligit vnũ ex plurib. & postmodũ illũ ꝓsentat Epõ; non tñ est ꝓprie electio, de qua iura tractãt, qđ patet, ga p electionẽ acquirit ius electo, vt in c. cũ inter canonicos, de ele. vide gl. no. in c. quãto. 44. dist. q̃ dicit, q͡ p electionẽ acq̃rit ius ꝓtum. r, & p ꝓfirmationẽ acq̃rit exercitiũ. Et illã gl. no. q̃ vñr seq Doc. in c. trãsmissam, de ele. Sed p ꝓsentationẽ vel electionẽ, q̃ facit patronus, non acquirit tale ius ꝓsentato, ar. c. q͡ aũt, s. eo. No. q͡ vbi ꝓsentat patronus, superior nõ simpliciter dr̃ ꝓfirmare, sed potius instituere ꝓsentatũ. Nã ꝓprie dr̃ia est iter institutionẽ, & ꝓfirmationẽ, ꝓfirmatio fit de electo à collegio, & dr̃ superior ꝓfirmare, quãsi simul firmare, ga per electionẽ iã fuit translatũ ius, sed p institutionẽ transfert plenũ ius: vñ instituere, est ius in bñficio, in aliũ transferre, de quo in c. authoritates s. de instĩ. & facit qđ le-
5 gi. & no. in c. cũ illis, de prẽb. li. 6. & in c. j. & 2. de inst. eo. lib. † No. ibi, [Loci Epĩ] q͡ de iure cõi in ecclesijs patronatis, institutio ptinet ad Epm; non ergo põt patronus illud ius institutionis trãsferre in alium ꝓlatum, ga non põt immutare dispositionẽ canonũ in præiudiciũ Epi, vt in c. requisisti, s. de test. & nemo põt facere, quin iura locũ habeãt in sua dispositione, vt in c. tua, de test. &
c Inemo, ff. de leg. j. Ex hoc infero, q͡ si quis c in vltima voluntate mandauit capellã ꝓstrui; & dispsuit, q͡ institutio pertineret ad certũ ꝓlatum inferiorem Epo, non valet illa dispositio; vnde illa particula habebit p non adiecta, sed si vult illud obtinere, debet supplicare Epo, vt hoc statuat, quod põt. Pro hoc tex. no. in gl. in c. cum dilectus, de consue. facit quod hic no. in gl. in ver. nisi, prope mediũ. No. tria iura, quæ consequitur patronus ex iure patronatus. Primum est, q͡ præsentat rectorẽ. Secundum est honor, pcessionis. Tertium, quia si deuenit ad inopiã, ꝙsequitur alimenta. Sed quia primũ est clarũ, quæro circa f̃m, quis est processionis honor? Vario mõ exponitur. quidã intelligunt, q͡ cũ patronus venit ad ecclesiã, debet prælatus cum clericis obuiã sibi ire processionaliter, ſaltem vſq; ad ambitũ ecclesiæ. qđ intelligunt Doc. qñ persona est talis, cui hoc ꝙueniat. puta Rex, vel magnus Princeps, & hoc seruatur Venetiis in ecclesia Sancti Marci in qua Dux habet ius patronatus, & Primicerius cũ aliis canonicis excunt sibi obuiã. Item debetur honor, quia præ cęteris laicis est honorãdus in sessionibus, vel aliis; vel ponitur pro præsentatione; quia is, quẽ præsentare vult, & ipse, simul procedunt ad Epm pro institutione habenda, ita dicit no. gl. in c. pie mentis. 16. q. vlt. & vtrunq; dic-
6 tum potest sustentari. † Circa tertiũ ius quæritur, nunquid indi
d stincte vergens ad inopiã, debeat alimentari ab ecclesia? d Dic, q͡ non, sed qñ supereſt ecclesiæ detractis expensis necessariis. Nã primo subueniendum est seruitoribus, & cultui diuino pro reparatione ipsius eccl. & de his, quæ supersunt subueniendum est patrono, sicut in simili seruatur in liberto, qui habet alere patronum egentẽ, vt in l. si quis à liberis. §. alimenta, ff. de libe. agno. & ad hoc alle. tex. cum bo. gl. in c. quicũq;. 16. q. 7. Sed dices tu, quale priuilegiũ est illud? Nã ecclesia de superfluis tenet subuenire oĩ bus pauperibus, vt in c. qñ. 16. q. 1. Sol. abundãtius, & melius pro ui debt patrono, q̃ aliis pauperibus. Item pauperes non habent
e actionem ꝺ ecclesiã, e vt no. in c. sicut hi. 47. dist. & c. exiguntur. 1. q. 7. sed patronus habet actionem, per hæc iura canonica. Circa primũ ius põt dubitari, quid si ecclesia est collegiata, nunquid saltẽ patronus habebit ꝓsentare ad ꝓbendas? Et sentit Io. And. q͡ sic, q͡ satis placet, ar. c. fi. de ꝓcess. preb. & c. dilectus, de preb. Item iura solum excludunt patronũ ab electione ꝓlatiin ꝙuentuali ecclesia; secus est in præsentatione canonicorũ, quod no. & idẽ sen-
7 tit Host. s. eo. c. suggestũ. † Et vltra hæc tria iura, ꝙsequitur patronus quartum. cius defendendi. Vnde debet defendere ecclesiam suã; & põt denunciare ꝓsbyterũ, si est dilapidator, vel aliàs inho-
8 nestus, vt in c. filiis, præalle. gl. 1. satis fuit s. declarata, ideo &c. † In gl. in ver [In ꝙuentuali.] Ex hac gl. no. potes capere doctrinã certã qualiter cognoscãt, an ecclesia sit collegiata. f Et sæpe ꝓtingit
f hæc discepatio inter Epm, & clericos ecclesiæ. Nã Epi vult libere ꝓferre beneficiũ. clerici vero beneficiati dicunt, q͡ habent eligere, cũ ecclesia sit collegiata; & de iure cõi electio pertinet ad collegiũ, vt in c. 1. de ele. Qualiter ergo cognoscitur? Inn. hoc tractat in c. postulasti, ẽ. eo. Host. & Io. An. hic. Et ꝙclusio sit ista. Nã primo est recurrendũ ad ordinẽ, seu institutionẽ ecclesiæ; & si fuerit institutum, vt ibi essent plures collegiati; tunc ecclesia habebit iura collegij, si fuit institutũ, vt ibi esset rector solus, vel cũ clerico, tunc non habebit ius collegij: Et sic põt intelligi c. vr̃ gsque, s. de vita & hone. cle. Item cathedrales & regulares, de iure

cõi sunt collegiatæ, vt in c. ne pro defectu s. de statu reg. c. 2. Si vero non apparet de origine, seu institutione, videndũ est, vtrum ecclesia habeat priuilegiũ super iure collegij. Si vero non ꝓstat, defendetur ecclesia in possessione sua. Nã si est in possessione collegij, habebitur pro collegio, nisi ꝓtium probet, aliàs si nõ est in possessione, tractabit tanq̃ beneficiũ simplex. Quo aũt cognoscet, q͡ sit in possessione collegij? Dic q͡ si exercet iura ptinentia ad solũ collegiũ, vt puta, ga ꝙsueuerunt clerici facere syndicũ, & per eũ iurare. l. 1. ff. q͡ cuiusq; vni. & in c. Imperatorũ, & in c. in practãdis, de iur. cal. vel habuit sigillum cõe, ar. in c. significauit. de ap. Item ꝙsueuerunt eligere prælatũ, vt in c. 1. s. de ele. & idem in
g similibus, g vide aliqua per Fed. consi. 59. His cessantibus nõ sufficit, q͡ in ecclesia sint plures clerici beneficiati, vt per hoc dicat, q͡ faciant collegium; ga pñt esse singulares, vt est bo. tex. in c. dilecta, de excess. pla. † In gl. in ver. [Nisi.] no. hanc gl. q͡ nullus citra papã põt ꝓcedere laico patrono, vt eligat prælatũ, vna cum clericis
h in ecclesia ꝙuentuali. h Et pro hoc ego allego c. 2. de iud. vbi dicit, q͡ Epi non dẽt disponere ſpiritualia iudicio laicorũ. Irẽ alleg. c. Massana, s. de ele. vbi patet q͡ non valet ꝙsuetudo, vt laici, & clerici simul eligant. Nec ob. c. per tuas, s. de arbi. vbi clericus & laicus possunt esse arbitri in causa ſpirituali, quia actus arbitrandi non est ſpiritualis, sed actus eligendi sic. Vel potes vltra glo. intelligere tex. vt sentit Innoc. q͡ ex consuetudine vel statuto Episcopi potest patronus interponere partes suas in electionis tractatu; & sic loquitur text. non autem. vt ipse eligatur; vñ vox sua non præstabit suffragiũ electioni, & vide quod no. Inn. in c. q͡ si-

cut,

ADDITIONES.

a ¶ Exercitium. Adde, an excommunicatus præsentet ualide, do. de Rota dec. 240. in antiquis, hoc ti.
Ant. Fran. ¶ An excommunicatus possit ualide præsentare, dicendum est q͡ sic, quia licet excommunicatus repellatur ab agendo, ut in c. intelleximus, de iud. tamen excommunicatus potest multos actus facere. Potest enim petere se mitti in possessionem ex primo decreto, ut in c. cum inter, de except. & etiam obligatur ex contractu quẽ ipse facere potest, ut per Hos. in sum. de penit. & remiſſio. §. quibus, & qualiter. & eo maxime hoc dicendum est, quia ex præsentatione, quam facit excommunicatus, non queritur præsentato ius in re, sed tantum ad rem, & quandoq; etiam excommunicatus potest impetrare rescriptum iuxta no. in c. consulti, de iud. & in c. 1. de rescr. in 6. Et ad prædicta facit, quia excommunicatus non repellitur ab actibus extraiudicialibus, ut per Ioan. in c. dilecti, de maior. & obed. & habetur per Io. An. in c. quia, de exc. lib. 6. in nouel.
b ¶ Ecclesia collegiata. Quæ dicatur ecclesia cõuentualis, & collegiata, & qualiter probetur collegium, vide omnino Archi. in c. 1. 10. q. 1. vbi refert, quę super hoc dicunt Ioan. & Host.
Ant. Fran. Quæ dicatur esse ecclesia collegiata, no. per Mod. in cle. statutum, de ele. & per Host. in c. dilecta, de excel. præla. & per Io. An. in c. nobis, de ius repatro. Et an de substantia collegij sit, q͡ habeat caput, siue rectorem, vide Inn. qui dicit, q͡ non, in c. cum non ignores, de præb. quod dictum refert pro suo gulario do Card. in c. cum omnes, de const. & no. etiam Inn. in c. 2. de no. oper. nun. & habetur per Bar. in l. fi. ff. de colle. illi.
c Seb. Sap. Si quis. Vide Bar. in l. quoties. §. fi. ff. de adm. tut. cum multis alleg. per Fel. in c. cum venerabilis, col. 14. supra de excep. ver. circa dicta Abb. vbi limitat pluribus dicta Abb. hic.
d Ab ecclesia. Quando præstantur alimenta ab ecclesia patrono, vide hic per do. Ant. in 7 col. & adde hic Arch in c. fi plures, circa prin. 12 q. 7. vbi dicit q͡ si uniuersitas, uel populus habet ius patronatus ecclesiæ, non tenebꝰ tur alere singulos pauperes de populo, sed solum vniuersitatem, vel populum, si vniuersitas, uel populus egeat, ar. c. qui manumittitur. 12. q. 2. Item adde hic Bar. post Dy. in l. si quis a liberis. §. de alimentis, ff. de lib. agno. vbi dicit, q͡ capellanus tenetur alere patronum ecclesiæ, si supereſt. Item vide Host in sum. de iu. pat. §. & qualiter trã ferat, uer. quid si plures fundant. vbi dicit, q͡ quando plures fundant ecclesiam, licet omnes fint patroni, tamen quoad honores, & alimenta, ecclesia est magis adstricta ei, qui plus contulit.
Ant. Fran. An & quando patronus debeat ab ecclesia ali, & eodem modo patronus a liberto; dicas de patrono ecclesiæ, q͡ absque dubio, quando deueniret ad paupertatẽ, debet ali de redditibus ecclesiæ, vt in c. ii vero. 16. q. 7. & eodem modo dicendum est de patrono respectu liberti, vt per Bar. in l. si quis a liberis, in §. fi. ff. de lib. agno. & per Cy. in l. 2. C. de alen. li. & habetur in c. 3. de iure pat. & per Ioan. in rub. eo. ti. & per gl. 16. q. 8. in c. pias mentis, & in c. quicunque. & ideo dicimus, q͡ ius patronatus est honorificum, & utile, ut plene tractatur in rub. de iurepat.
Seb. Sap. Ab ecclesia. Vide Fel. in c. cum omnes, col. 15. uer. in gl. pen. ibi patres, supra de const.
e Ecclesiam. Et per d. Ant. in c. 1. de emp. & vend. sed tu uide Bar. in l. si quis a libro prio. ff. de lib. agn. vbi dicit, q͡ pro alimentis non datur actio, sed officiũ iudicis. sed uide quod no. Bar. in l. solet. post prin. ff. de alimen. & ciba. leg.
Ant. Fran. An pro alimentis petendis competat actio, uel iudicis officium, dicas, q͡ si illa debentur a patre filio, absque dubio debentur officio iudicis, vt in l. obligamur. §. lege. ff. de act. & obl. & uide per Spe. in ti. qui fil. fuer. leg. in uer. pen. in fi. q͡ habetur per Bar. in l. solent, in 2. col. ff. de alim. & cib. leg. & per Bar. in d. l. solent, in §. vtrum, eo. ti. & uide quæ habentur per Canoni. in c. cum haberet, de eo, qui dux. in matr. quam pol. per adult.
f Seb. Sap. Collegiata. Vide Old. in consi. 282. inc. q͡ prioratus, cum alleg. per Fel. in c. accedentes, col. 2. ver. dixit et iam Old. supra de præscr.
g In similibus. Idem dic, si non viuunt collegiati c. quoniam, de vita & honest. cler. c. ceterum, de dona. c. fraternitatis, & c. consultationibus, eo. tit. Item non faciunt syndicum. l. 1. ff. q͡ cuiusque uni. no. c. in pertractandis. c. Imperatorũr, de iu. ca. l. nec sigillum commune, c. significauit, de app. nec refert. cum c. cum ad monasterium, de ſta. mo. non obſtat ca. de ele. quia sequitur, quando uiuunt, & ſtant ut collegium. And Bar. b.
h Seb. Sap. Conuentuali. Vide Abb. in c. de hoc, infra de ſmo.

ꝺ eut, de ele. † In gl. in ver. [In capella.] no. istam gl. ga quotidie al-
a legat, & in effectu vult, q͡ inuito patrono, a nõ põt effici ecclesia collegiata, & si de facto fiat, sub distinguit. q͡ si patronus nõ consensit, habebit ꝓsentationem prælati, intellige præsupposita illa opi. q͡ iuridice fieri possit. Si aũt ꝙsensit, tũc ꝓdit ius ꝓsentãdi, sed retinet alia iura patronatus. Sed opi. huius gl. q͡ nõ põt fieri inuito patrono, tenet Host. s. eo. c. suggestũ, & videntur sequi cõiter Doc. hic ꝓter do. Ant. qui satis bene distinguit, q͡ aut subest necessitas, & tunc põt hoc fieri inuito patrono, aliàs procedat prima opin. q͡ satis placet, cum ius patronatus habeat patronus ex gratia, vt in c. quoniã, s. eo. Ideo nõ debet sua ꝺictio impedire, quominus subueniat necessitatibus ecclesiæ, facit c. nullus, supra eo. Vltimo hic quæritur, quid si patronus nõ vult ꝓstare assensũ electo per canonicos? Dicunt cõiter Doc. & bñ. q͡ si sine eã ꝺicit, non obstat ꝺictio, ex quo electio aliàs est legitime facta, & facit c. sacrosan. in fi. s. de elect. & c.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Inuito patrono. Idem dicit Bal. per illum tex. in l. si quis presbyter, in 3. no. C. de epi. & cler. refert Fel. in c. cum accessissent, col. 7. uer. pro dicto isto C. al. supra de const.

SVMMARIVM.

1 *Patronus non potest ſeipſum præſentare, potest tamen inſtitui ab Epiſcopo, & valebit collatio, & nu. 3. intellige primum dictum, ut nu. 4.*
2 *Epiſcopatum nemo debet petere ratione ambitionis uitandæ.*
3 *Electus quo caſu computabit nocem ſuam inter alias.*

CAP. XXVI.

a Per vestras. 1 a † Patronus ecclesiæ vacãtis, q̃q̃ sit cleric⁹, ad eã se præsentare non põt. Consultatio & responsio. Secunda ibi, [Cum igit.] Casus li. Clericus habet ius patronatus in aliqua ecclesia, q̃rit vtrum possit ad eam vacantẽ seipsum præsentare? Et respondetur q͡ non, quantumcunque sit idoneus, quia nullus seipsum eligere debet. B. No. primo regulã,
2 q͡ nullus dẽt se ingerere ecclesiasticæ prælationi. † Et facit hæc litera ad q. nũquid licite quis põt petere Epãtum, vel aliã prælationem, de quo vide p Arch. in c. qui Epatum, 8. q. 1. & in c. in scripturis, ea. cã & qõne. Põt argui ibi ex tex. q͡ si mouetur ex feruore charitatis, ut aliis prosit, nõ peccat petendo, secus si vt præsit, & sic rõne ambitionis, de quo vide latius per eundem Arch. j. q. j. c. ordinationes, & bo. gl. in c. tuã, de æta. & qual. quia vr̃ in hoc ponere veritatem. Sed quæro, nunq̃d iste tex. habeat locum in beneficio simplici. Vr̃ q͡ non. Nã Papa in rñsione fundat se sup ꝓlatione. Cõtrarium tenet hic Io. And. quia eadem rõ est in aliis beneficiis simplicib. Sed ꝺ suum dictũ oppono. non. n. est ambitio sum pauperem clericum emittere preces, vt sibi prouideatur de beneficio, vt in c. cum sit m Apostolum, s. de præb. & in c. tuam, s. de æta. & qual. not. gl. in c. fi. de ꝓcess præb. li. 6. & in d. c. tuã. Solu. credo posse dici, q͡ ꝑces emittere põt, ex quo dignus est, & indigens, licet seipsum presentare nõ possit, quia vr̃ hoc exposcere ex debito. Itẽ faceret iudiciũ de persona sua, & authorizaret in seip-
so, q̃ oĩa prohibita sunt, ar. in cle. 2. de reb. eccl. nõ alie. & in c. qua
3 liter, s. de elec. & in c. fi. de inst. † Sed quæro, quid si Epus confert sponte, & motu proprio beneficium patronatus ipsi patrono, nunquid valeat collatio? Vr̃ primo q͡ non, quia institutio facta si ne præsentatione patroni est irritãda, uel irrita, vt in c. illud, s. eo. & in c. decernimus. 16. q. 7. Contrarium tenent hic Doc. Nec ob
4 c. 3. & c. eam te, s. eo. cum simi. & hoc no tabis. † Puto ẽt posse at tentari, q͡ patronus nõ ꝓsentãdo se. fed preces emittendo, possit assistere Epo, ut sibi prouideat de illo beneficio, dummodo nõ sit curatũ, vt sic euitet prælationis ambitio, & sit indigẽs, & hoc per ea quæ dixi s. In gl. j. in fi. dic ad illud c. cum in iure, quod ibi il
5 le non elegit se, † sed coelegit, quia primo fuit electus ab aliis, & postea ipse consensit, & est casus valde notabilis, q͡ vbi procedit ad electionẽ palã, si quis videt se uocari a fratrib. põt consentire electioni sue, & alium non eligere, & vox sua computabit in numero. secus vbi procederet clã, seu per viã scrutinii clandestini, quia tunc uox sua non computaretur, quia cum ipse ignoret uota aliorum, si diceret, Eligo me, tanq̃ ambitiosus esset repellendus, & sic intellige c. Cumana, de electi. & quod ibi no. & in glo. seq. In gl. fi. ibi, [Non vr̃ computanda] hoc intellige ut plene not. in d. c. cũ in iure, de elect. & s. succincte tetigi, &c.

ADDITIO.

a ¶ Pro intellectu huius decre. uide omnino quod scribit Host. in sum. de iure pat. §. in quibus, in ul. col. uer. illud autem omittendum non est, uer. ecclesia vacante. An ait ille, in quem fuit compromissum, vt eligat prælatũ, possit eligere seipsum? dic q͡ nõ, f̃m gl. & Bar. in l. plane, ff. q͡ cuius. uni. no. De quo tamen dicitur tradit. in c. cum in iure, de ele. & quod quis non possit elige re seipsum, est tex. in l. si tibi mandauero. §. si tibi centum, & ibi Bar. ff. mã. de quo uide, quod scribitur per no. post gl. in d. c. cum in iure.
Ant. Fran. ¶ Circa hoc an quis possit eligere seipsum, dicas quod non, vt in l. plane, & ibi per Doc. post gl. ff. quod cui. vni. no. habetur in l. non uere, ff. ex qui. cau ma. & in l. miles, in §. j. & in l. si cui, eo. ti. & uide Alb. in tract. ſta tutorum, in q. 174. quod intellige uerum, nisi electio competeret pluribus, quia tunc potest unus simul cum alio eligere seipsum, secus si uni tantum competeret electio, uel præsentatio, iuxta cundum Bar. & Alex. in l. si consul, ff. de ado. & habetur per gl. in c. consul. & in c. per vestras, de iure pa.
Seb. Sap. ¶ Per vestras. Hanc dec. ampliat do. Abb. in c. ex insinuatione, in fi. supra eo. ut patronus non possit præsentare se, nec dare alteri ius præsentandi seipsum, ut ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Patroni ſi non præſentauerint rectorem in eccleſia intra tempus ſtatutum, Epiſcopus ordinabit ſine præiudicio patronorum.*
2 *Patrono litiganti ſuper iure patronatus, currit tempus præſentandi, patrono vero ignorãti, uel aliter impedito ſecus.*
3 *Tempus præfixum alicui non in ſui odium, currit ſibi ignoranti.*
4 *Præſentatus dẽt iterũ præſentari ab illo, q͡ obtinuit ſuper iure patronatus.*
5 *Patronus eccleſiaſticus, & patronus ſecularis, in quibus differant in iure patronatus, quod habent.*
6 *Eccleſia patronata eccleſiaſtico poteſt conferri a legato, ẽt nõ uocato patrono eccleſiaſtico, ſecus, ſi laicus eſt patronus, uide infra c. prox. nume. 3.*

CAP. XXVII.

a Cum propter. 1 a † Si qõ iuris patronatus nõ diffinit intra quatuor menses, Eps ordinabit ecclesia sine ꝓiudicio eorundem. Ponit dictũ, & protestatio-
2 nem subdit. ibi, [Ita q͡.] † No. 1. casum prima fronte mirabilem, quod non ualenti præsentari currit tempus. Nam ratione litis pendentiæ non potest patronus aliquem præsentare, & nihilominus sibi tempus currit, quod si non præsentat intra quatuor menses Eps libere ordinabit ecclesiã. Et intellige, prout restringendo dixi in c. qm̃. s. eo. & facit iste tex. ad q. quotidianã, nũquid patrono ignoranti, & impedito, vel solum ignorãti currat tps? Do. Pe. dicit posse argui p istũ tex. q͡ sic, nã litigans impedit p sentare, vt in c. ex literis, s. eo. & in c. 2. de f̃ inte. rest. & nihilomin?
3 sibi currit tps? † Facit quod istud tps vr̃ ꝓfixum patrono potius in fauorem ecclesiæ, q̃ in sui odium, ergo tps currit ignorãti pro hoc gl. no. in c. statutũ, de præb. li. 6. facit l. genero ff. de his, qui no. inf. Itẽ quia agit de modico ꝓiudicio patroni, cum in cæteris re cognoscit in patronum p institutum ab Epo, vt hic in fi. Contraria f̃nam sp tenui, & ita post modum reperi tenere Fede. consi.
b 124. b & aperte sentit Io. An. in c. 2. s. de sup. ne. præl. Nã regulariter tps præfixum ad eligendũ, vel conferendum non currit ignorãti, vt in c. quia diuersitatem, de concess. præb. in fi. nec dẽt quis puniri sine sua culpa. Nec ob. iste tex. quia hic non constabat, qs esset patronus, merito Eps ordinat ecclesiã sine patrono, sed ex quo Epo ꝓstat de ꝓnono, nõ dẽt illã ordinare sine illius præsenta
4 tione. 16. q. 7. c. decernimus. † facit c. si uero, s. eo. vbi euincẽs ius patronatus repræsentat institutũ. Fortius ergo re integra debet iste patronus, qui nõ fuit negligens, requiri, vt præsentet, & non est uerum, q͡ non agat de præiudicio, quia expedit patrono habere clericũ sibi gratum. Itẽ est honor in presentando, vt in c. nobis. s. eo. quo non dẽt priuari sine culpa. Nec est uerum, q͡ tps sit hic statutum nõ in odium patroni, sed in fauorẽ ecclesiæ. Nã si hoc esset verũ, nõ esset diuersitas inter pronũ laicũ, & clericũ in tpe põtionis, & tñ unus hẽt quatuor mẽses, alĩ⁹ sex. Facit theorica Bar. i. l. gño, ꝑal. vbi dat r̃am, q͡ ad incõmodũ alicui⁹ nõ põt allegari ignorãtia, sec⁹ si ad ꝓmodũ, p hoc qđ no. i. d. c. statutũ, de ꝓb. li. 6. In gl. 2. ibi, s. c. eã te. & dic, vt ibi dixi. Nã rex. iste põt intelligi in pono laico, q͡ hẽt 4. mẽses solũ ad ꝓsentãdũ, iõ litis decisio nõ spectatur vltra quatuor mẽses, sed q͡ pronus eccl⁹asticus hẽt sex mẽses. iõ spectat exitus litis vſq; ad lapsũ sex mẽsiũ, & sic loquit c. eã
5 te. † Et ex his hẽs vnã c dr̃iã inter pronũ eccl⁹asticũ, & laicũ. Scda
c dr̃ia est, q͡ pronus laicus põt variare, & præsentare f̃m, vt in c. cũ
6 ãt, & q͡ ibi dixi s. eo. secus in pono eccl⁹astico, vt ibi. † Tertia dr̃ia respectu subiectionis, ga magis est subiectus patronus eccl⁹astic⁹ q̃ laicus. Nã legat⁹ ꝺfert bñficiũ. nõ vocato ꝓono ecclesiastico, q͡ facere nõ põt, si patronus est secularis, vt no. ꝑ. c. prox. Quarta dr̃ia est in pœna incurrẽda, si præsentat indignus. Nã f̃m quosdã, ꝓnus ecclesiasticus præsẽtãdo indignũ priuat eo ipso, ꝑ prima vice ptãte præsentãdi, vt in c. 2. de sup. neg. præl. secus in patrono laico, f̃m quosdã, sed Host. dicit idẽ in laico, ꝑ hoc tex. in Auth. de san. epi. §. si quis oratorij domum, & in Aut. de eccl. titu. in §. si qs pro redẽptione. Tñ vide, qđ plene no. in c. cũ vos, de offic. ord. & ibi satis plene dixi. Quinta dr̃ia est in rõne reddenda, quia patrono laico non reddit rõ de tpalib. secus in patrono eccl⁹asti
co, ꝑ c. cũ & plãtare, de priui. Sexta dr̃ia est in ordinatione ti. & de

hoc

ADDITIONES.

a ¶ Pro intellectu huius dec. vide omno q͡ scribit Host. in sum. de iure pat. §. in quibus, & Io. And. in c. 1. §. uerũ, in 4. col. de iu. pa. in 6. Et adde, q͡ nõ sufficit, q͡ patronus eligat, vel peligat intra quatuor mẽses, nisi ꝑsentet f̃m Lap. alle. 75. in 2 col. & ita dicit tenere Io. An. in c. fi. infra eo. Item adde hic Lap. alle. 95. Ad de an requiratur, q͡ uere ꝓsentet, & de R. o. decis. 211. hoc ti. in nouis.
b ¶ Alias 119. Adde D. de Ro. dec. 552. hoc ti. in antiq. Et data negligẽtia patroni, a quo tpe currat Epo tps, uide per eosdẽ dec. 360. hoc tit. in nouis.
c ¶ No. 9. differentias inter patronum eccleſiaſticum, & patronum laicum, & uide etiam per Do. Ant. hic, uer. quæro quarto, in quo differat, &c. Et alia no. differentiam uide per eundem D. Ant. in c. pe. infra eo. in ult. col.
¶ Adde aliam differentiã per D. de Ro. in collectis Berengarii prima, hoc tit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc dic, vt dicã ꝯ. eo. c. postulasti. Septima in donatione, ꝙ iuspatro. pōt donari pſonæ eccleſiaſticæ ſine ꝓſenſu eꝰi, ſed non ſecularí, vt in c. illud, ſ. eo. Octaua dria in cuſtodia eccleſiæ vacātis: nā patronis eccleſiaſticus hēt cuſtodiā eccleſiæ vacātis, & nō ſecularis, vt in c. bone, de appel. & ibi dixi. Vltima dria [a] non pōt colligi ex dictis Inn. in d. c. cū & plantare. ga in onerib. dēt eccleſia patronata patronum adiuuare, vide ad prædicta per Hoſt. in ſumma, in ſ. in quibus differunt. Si autem concurrunt ſimul patronus eccleſiaſticus, & ſecularis; tunc dic, ꝙ cenſentur iure eccleſiaſtici; vt ſic maius dignum attrahat ad ſe minus dignum, de quo vide bo. gl. in c. 1. eo. ti. lib. 6. per Fed. conſi. 63.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Vltima differeuria. Adde aliam differentiam in præſentatione, quia præſentatio quam facit patronus clericus, habet vim electionis, ſecus in præſentatione laici patroni, ut per Fel. in c. cum Bertoldus. col. 3. ſup. de re iud. & ibi poſit duos effectus ex hoc reſultantes.

SVMMARIVM.

1 *Patronus ſi preſentat vnū poſt aliū, pōt Eps inſtituere ſecūdo præſentatū. Legatus de latere poteſt eccleſiam patronatam eccleſiaſticam, etiam non vacantem, ſuæ collationi reſeruare. 2. 3. ſecus ſi inſpatronatus erat laici. 11. Beneficium vacaturum nō poteſt promitti alicui, ſed bene pōt reſeruari pro certa pſona, ex qua reſeruatione nō quæritur aliquod ius illi perſonæ. 10.*
4 *Clericus habens inſpatronatus ex patrimonio ſuo, non dicitur illud inſpatronatus eccleſiaſticum.*
5 *Clericus æquiparatur laico in patrimonialibus. Imperator nō pōt laicū ſuo patrimonio ſine cā priuare, ita nec Papa clericū.*
6 *Argumentum a ſufficienti partium enumeratione, validum eſt in iure.*
7 *Clericus poſſidens beneficium mala fide tenetur illud reſtituere cum fructibus medio tempore perceptis; ſecus ſi bona fide.*
8 *Patronus ſi cōſentit, poteſt quis inſtitui in eccleſia patronata abſque aliqua præſentatione.*
9 *Beneficium non poteſt reſeruari collationi Papæ per legatum ſine ſpeciali mandato Papæ.*
11 *Poteſt conferre eccleſiam etiam laico patronatam, patrono irrequiſito, ſed debet facere mentionem de patronatu laici; alias collatio eſt ſurrepitia, quia Papa non ſolet conferre talia beneficia.*

CAP. XXVIII.

1 **Cum dilectus.** [a] † Legatus de latere, eccleſiā, cuius alia eccleſia eſt patrona ſua, tūc collationi reſeruare pōt, licet nō vacet, & ꝓferre cum uacat. Hoc primo. Ex duobus præſentatis à patrono laico pōt ſuperior inſtituere ſm. Et ſic quoad intellectū iſte tex. hēt duo dicta diuerſa, licet quoad literā ambo cōmiſceanť. Diuidit, nam primo ponitur petitio. ſcd̄o diffinitio. ibi, [Nos igitur.] Caſus li. Eps Hoſt. Apoſt. ſedis legatus mādauit Arch. Carneten. vt eccleſiā, q̄ primo vacaret in Archidiaconatu ſuo, donationi ſuæ reſeruaret, phibendo eidē, ne alicui ꝓferret eandē, de qua Guil. clerico ſuo, ꝓuidere volebat. Tādem vacauit eccleſia de Berouilla, & idē Arch. ꝯ mandatū legati, G. ſubdiac. pſentauit ad ipſam dicc. epo, qui non fuit admiſſus. Legatus hoc audiēs caſſauit, qd̄ Arch. fecerat, & eccleſiā illā Guil. pfato ꝓceſſit ſic vacantē. Poſt hoc vacauit q̄dā prēbenda in eccleſia S. Martini Carnotē. q̄ aſſignari debebat de iure H. clerico. Dic. Eps ꝓſiderans, qd̄ ꝑbenda S. Martini ſatis ꝓgruebat Guil. pdicto, & eccleſia de Berouilla. H. clerico, prædicta S. Martini aſſignauit Guil. clerico legati, & eccleſiā de Berouilla poſt pſentationē Arc. pdicto H. clerico ꝓceſſit. vnde orta fuit ꝓtrouerſia inter H. clericum, & G. ſubdiaconū, cui Arch. eccleſiā de Berouilla ꝓtulerat. vnde dictus H. & pfatus G. ſubdiaconus ad curiam acceſſerunt diu ſuper ipſa eccleſia litigādo. Dōs papa auditis hinc inde ꝓpoſitis, ꝓſideratis q̄ ſi Arch. pdictus prætatum Guil. ſubdiaconū tanq̄ laicus pſentauit, & ipſe non fuit p dieceſanū admiſſus; ſed dictus H. ab Arch. pſentatus, & ab eꝑo inſtitutus, ſm decreta Alex. non primus, ſed ſecundus dēt eccleſiā obtinere. Si vero Arch. pfatum G. ſubdiaconū tanq̄ clericus pſentauit, in eo, quod tanq̄ clericus faciebat, ſuberat iuriſdōni legati. vnde ꝯ, phibitionē legati, qui donationi ſuę collationē ipſius eccleſię decreuerat reſeruandā, ad eā tanq̄ clericus non potuit aliquē poſtea pſentare, vñ papa pſentationē ipſius G. minus canonice factā decreuit, & ea non obſtāte, ꝓnunciauit ꝓceſſionē ipſius eccleſiæ H. clerico factā canonicā extitiſſe, adiudicādo eidē eccleſiā ipſam cum fructib. medio tpe ꝓceptis, aduerſario, ꝭpdicto G. perpetuū ſilentiū imponendo. B. † No. 1. ꝙ legatus de latere pōt reſeruare beneficiū primo vacaturū collationi ſuæ ꝓferendum per ſe certę pſonæ. Et ſic habes bonū caſum, ꝙ licet legatus nō poſſit ꝓferre ius ad rē, nec ꝓmittere bñficium vacaturū, pōt tñ reſeruare bñficiū ꝑ certa pſona; nō tamen ius aliq̄d acquirit illi perſonę, vt ꝯ. dicā. Et de hac reſeruatione legati dic, vt in c. deliberatione, & c. pſenti, de off. leg. li. 6. † No. 2. duas drias inter patronū eccleſiaſticū, & ſecul. rē. Nā patronus eccleſiaſticus ſubeſt iuriſdictioni legati. vnde pōt legatus ꝓferre beneficiū patronatū, & reſeruare collationi ſuę, patrono eccleſiaſtico inuito, & irrequiſito; ſecus in patrono ſeculari; & ad iſtud quotidie allegāt iſta litera. & de hoc aliqd ꝯ. † Secunda dria eſt in variatione, qa ſecularis pōt variare. Et no. bñ, qa permittit variatio ēt clerico, ſi eſt patronus rōne patrimonii, quia pſentat vt laicus, & non vt clericus, quod non ita bene alibi ꝓbat. † Itē no. argūm optimū, ꝙ in patrimonialib. clericus cenſet vt laicus. & ſic vī ꝙ ſicut laicus non pōt priuari primonio ſuo ēt p Imperatorē ſine cā, vt no. Inn. in c. q̄ in eccleſiarū. de ſſt. & Legiſtæ in l. fi. C. ſi ꝯ ius vel vti. pub. Ita nec clericus primonio ſuo p Papā, facit quod dixi in c. ſtitutus, de reli. do. † Itē no. ꝙ valet ar. à ſufficiēti partiū enumeratione, de quo arg. vide bo. tex. in c. venerabilē, ſ. de ele. † Itē no. ꝙ poſſidēs iniuſtū beneficiū, cōpellitur reſtituere cū fructib. medio tpe perceptis, qd̄ intellige, ſi erat poſſeſſor malæfidei; ſecus, ſi bonæfidei, vt no. do. de Ro. dec. 24. vl. no. practicā pronunciandi in beneficialib. in fauorem petētis beneficiū. Nam poteſt eccleſia ſibi adiudicari pacifice poſſidenda; & ſic vī habere locū vtilis rei vendicatio, facit quod no. Inn. in c. cū venerabilis, ſ. de reli. do. † In gl. 2. ibi. [Quandā cōmutatione.] & ex hac gl. iuncto tex. no. ꝙ ſi promittat beneficiū iuris patronatus, debet patronus pſentare, ſicut hic fecit Arch. ꝑ hoc no. gl. in cle. 1. de rer. perm. vbi dī ꝙ poteſt ſuperior ſe expedire de pſenſu pꝓnorū ſine alia pſentatione, vt no. Fed. ī trac. de re. perm. In gl. in ver. decreuerat, ibi, [Finitur legatio.] & hoc dictum eſt hodie approbatū in d. c. pſenti, de off. leg. lib. 6. † In eadē gl. ibi, [Dictū papæ.] Intellige, ꝙ hoc facit ſpeciali mādato ſuo, alias nō poteſt legatus reſeruare beneficiū collationi papę. de quo vide in Spe. c. ti. §. nunc tractemus, in ver. ſed ēt. In gl. pe. ibi, [Non dedit, ſed reſeruauit.] Et dria eſt inter iſta. nā per collationē beneficij vacaturi acqrit ius iſti prouiſo; & ſic facile deſideraret mortē ꝓximi, in cuius locū ſe crederet ſucceſſurū, vt in c. 2. de ꝓceſſ. lib. 6. ſed p iſtā reſeruationē nō acqrit ius ei, ꝑ quo reſeruauit. qa nihil cū eo actū fuit. Et ī hoc dicit Hoſ. & bñ, ꝙ poſſet legat⁹ mutare, ꝑ poſitū, [d] & alteri ꝓferre; & ſic non dat ita votum captandæ mortis hoc vltimo caſu: honeſtius tamen eſſet, & tutius, vt reſeruet de re generaliter, nulla perſona expreſſa. In eadē gl. ibi, [Reſeruare ſibi electiones.] hoc non ꝓcedit. vnde de hac particula dic, vt hodie hī in c. præſenti, & in c. deliberatione, præall. Et in fi. gl. no. bene gl. Nā cōiter tenetur per Doc. licet Spe. teneret. opp. eo. ti. ſ. nunc tractemus, ver. ſed nūquid, ſed tu tene primū, quod ſatis ꝓbatur per iſtū tex. Nā ſi potuiſſet reſeruare beneficiū patronatus laicorum, nō oportebat diſtinguere laicū, & clericum, prout hic facit papa, & idē Arch. in c. hortamur. 41. di. & per eundē in c. 2. de prēb. li. 6. Et habes gl. r. o. in cle. per literas. de præb. quia ꝯtrarium, † quid in Papa? Et certe Papa poteſt, cū laicus habeat hoc [e] Papa, arg. in c. 3. ſ. eo. ti. Sed vbi Papa [e] non facit mentionem de patronatu laici, non valet collatio, tanq̄ ſurreptitia; quia Papa nō conſueuit conferre talia beneficia, ſaltem quin faciat mentionē, vt no. in d. cle. per literas. Hic tractant aliqua Inn. & Hoſtien. quæ ſunt hodie deciſa in c. præſenti, & in c. deliberatione, de off. leg. li. 6. & vide quia materia huius c. ibi expeditur.

ADDITIONES.

a ¶ Adde quod ſcribit Io. de Lig. in c. dilecti. ſupra de præb.
b I. patrimonialib. Hoc dictum refert, & declarat Fel. in c. eccleſia S. Mariæ, col. 6. ver. 2. no. caſum. ſupra de conſt.
c Et ibidem no. ipſe Pan. 4. col. & ita arguit papa contra epiſcopum Conuetenſem, in c. vel non eſt compos, ſupra de temp. or. & ad idem vide tex. in c. dilecto, ſupra de præb. & in c. inter alia, de immu. ec. & in c. 2. de. cog. ſpi. bo. tex. Inn. de oblig. quæ ex quaſi del. naſ. in prin. & ibi Ang. de Aret. no. in 1. not. & Inſt. de obl. g. quæ ex quaſi contra & ibi Ang. de Are. in vlt. no. & D. Chriſto. Por. & Inſt. de act. in §. 1. ver. namque agit. fm Nic. de Nea. & d. Ia. de May. ibi in 2. no. & in hoc iura abundant. Et dicit Bar. in l. ſcire oportet, in fi. ꝙ in iſtis vulgarib. nō debemus allegare tot leges, ſufficit allegare vnā. Et ꝙ iſtud ar. fit ualidū, dicit eſſe gl. ma. cur. me. in l. 1. in prin. ff. de act. & ob. gl. in uer. loci. in Lāpas a patre, ff. de li. & poſt. in l. qui ſe pris, C. vn. li. 1 gl. fi. Intellige tñ ſane, dūmodo oēs partes ſint enumeratæ ſm Bal. in l. conuenticula, C. de epiſc. & cler. facit bene tex. in l. cum hi, §. prætor, ff. de tranſact. Ant. Fran. De hoc ar. à ſufficienti partium enumeratione, vel à partib. enumeratis, dicas, ꝙ iſtud abſque dubio procedit, & eſt ar. fortiſſimi, quod non corruit niſi quando eſt minus ſufficienter enumeratum, vt in l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iu. & plene tra. per Bar. in l. conuenticula, hic alle. vbi ponit materiam iſtius ar. & ſimilium, & quib. mod. a iure fit ualidum argumentum, vide gl. 22. q. 1. c. didicimus. Et de hoc ar. à ſufficienti partium enumeratione, vide in c. dilecto, de præb. & in c. venerabilem, de cle. & in c. inter alia, de immu. eccl. & in c. 1. de cog. ſpi.
d ¶ Mutare propoſitum. Adde Cal. conſi. 9. de off. leg.
e Seb. Sap. Vbi Papa. Quod debet fieri mentio de iurepat. vide Fel. in c. in noſtra, in 38. Corolario, ſupra de reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Patronus, ſi vnum poſt alium præſentet, poteſt Epiſcopus ſecūdum inſtituere.*
2 *Patronus primi præſentationem variare poteſt, & præſentare. Sed ſi primus præſentatus fuerit repulſus ab Epiſcopo malitioſe, debet ab ipſo competēti beneficio honorari.*
3 *Appellatione interpoſita, poteſt aliquando attentari id quod poterat attentari, illa non interpoſita.*
4 *Patronus eccleſiaſticus ſi præſentauerit ſecūdum, qui fuerit inſtitutus, tacitis inſtitutionibus non valet, quia præſentatio habet vim electionis.*
5 *Præſentatus primo loco, ſi non inſtituatur ab Epiſcopo ſine cauſa legitima, poteſt appellare, nu. 7. 9.*
6 *Epiſcopus ſi non inſtituit præſentatum intra ſex menſes, nō per hoc ipſe priuatur poteſtate inſtituendi.*
7 *Præſentatus non inſtitutus ab Epiſcopo quomodo præſumatur indigꝰ.*

8 *Appellatio ſi non eſt interpoſita, poteſt ſuccumbens habere regreſſum contra iudicem, qui male iudicauit.*
9 *Epiſcopus ſi nō inſtituit primo præſentatum, an & quo caſu incidat in pēnā.*

CAP. XXX.

1 **Paſtoralis.** † Si laicus [a] patronus, duos ſucceſſiue preſentet, valet inſtitutio de ſcd̄o, non obſt. appłone prius facta per patronū: Eps tñ, qui malitioſe primū repulit, eidē de ꝓpetenti bñficio ꝓuidere ꝓpellitur. In hoc vltimo eſt caſus ſin. In prima ponit ꝓſultatio. in ſcda reſponſio ibi, [Nos.] & vtraq; pars ſub diuidit, vt patet in tex. Caſus li. Aliquis eſt pſentat⁹ Epo a patrono laico ad aliq̄ eccleſiam vacantē, ſed Eps ipsū non admiſit. q̄rit, vtrū ex tali pſentatione illi ius ſit q̄ſitum in illa eccleſia, & ſi ille appellauerit, ne alius inſtituatur, & poſt appellationē patronus alium pſentauerit, & Eps ſm præſentatū inſtituit, q̄ritur, vtrum ille ab eccleſia remoueri poſſit? Inn. vero volēs inhærere veſtigiis Al. qui diſtinguens inter pręſentatos a laico, & a clerico patronis poſſidētis ꝓdōnē cēſuit meliorē, rīdet, ꝙ iſtō ſecūdo loco ꝑſētati a laico patrono, robur obtinet firmitatis, ſed qa Eps idoneū clericū ſibi pſentatū malitioſe recuſauit admittere, ſtatuit, vt ad ꝓuidendū eidē in ꝓpetenti bñficio cōpellat, quatenus puniat in eo, in quo peccauit. B. † No. 1. ꝙ patronus poſt pręſentationē primi pōt variare, & ſm pſentare nō ſolū immediate re integra, ſed ēt interpoſita appłone p primum. Et ex hoc tex. no. ꝙ primo præſentatus, nō pōt appellare, vt alius nō pſentetur, & ī [2] ſtituat. † Itē ex hoc no. reg. ꝙ id, quod attētari pōt ante appellatiōnē, pōt attentari ēt appłone interpoſita, ſi alia iuris rīa non obſt. Nā uides hic, ꝙ variatio patroni laici admittit poſt appellationē interpoſitā ꝑ primū, quēadmodū admitteret ante oēm appellationē, bñ facit qd̄ in ſimili hī in l. poſtq̄, ff. ut le. no. ca. † Itē no. ar. & quaſi expreſſum, ꝙ ſi patronus eccleſiaſticus pſentat ſm, non valet iſtitutio ipſius, hēt ergo illa pſentatio quaſi vim electionis, vt in ea patronus eccleſiaſticus cogat pſiſtere, de quo dixi ī c. cū [3] aūt, ſ. e. ti. † In gl. ibi. [Qd̄ appellatio tenet ab initio.]no. gl. iuncto tex. ex qua hēs vnū remediū ꝯ debentē inſtituere, ſi ſine cā legitima nō vult admittere pſentatū, pōt. n. pſētatus appellare ab hoc grauamine. Do. & aliud remediū extra gl. vt ꝑ via quereiæ iſte pſentatus adeat ſuperiorē debētis inſtituere, & petat, vt ꝓpellat illū ad inſtituēdū eū. Pro hoc qd̄ leg. & no. in c. ex parte Aſten. de ꝓceſ. ꝑb. & in c. cū Bertoldus, de re iud. † Quid aūt, ſi hūs inſtituere intra ſex mēſes nō inſtituat, nunq̄ poteſtas deuoluitur ad ſuperiorē, ſicut ſeruat in eo, qui hēt ꝓferre dic, ꝙ nō, qa nullibi ſtatuitur tps ad inſtitutionē faciēdā, vñ tps eſt arbitrariū. vt dixi poſt Do. de Ro. in c. j. de cōceſ. ꝑb. oportet ergo, ꝙ pſentatus attentet vnū ex duob. remediis ꝓdictis; hæc tñ appellatio ꝙ interponit primo pſentatus, valet, vt dicit gl. ante præſentationē ſecūdā, ſed poſt pſentationē tollit. qa nō fuit appellatū ꝯ patronū, nec potuiſſet appellare, ne aliū pſentaret, qa eſſet ꝯ ius, qd̄ ꝓcedit patrono laico poteſtatē variādi & accumulādi, qd̄ no. † In gl. in uer. [Malitioſe.] In fi. Io. And. & Hoſt. in hoc ar. ſic diſtinguit, ꝙ aut pſentatus notorie erat dignus, vt quia ſciebat bene cantare & legere, & erat bonę famæ, & ꝓſumitur malitia ꝯ Epm eū reſpuentem, arg. in c. unico, de ſcrut. Aut præſentatus euidēter erat indignus, & nō præſumit malitia, ar. in c. euidentia, de acc. Aut ſimus in dubio, & tūc, ſi Eps eū non examinauit, & ſpreuit eū inſtituere, præſumit malitia, vt dicit iſta gl. in fi. ar. bonum in c. eorū. 11. q. 3. Aut præmiſit examinationem, ſed nullā interlocutoriā ꝓtulit, & idē. Aut interlocutus eſt, ꝙ nō erat idoneus, & ille nō appellauit, & [3] ſibi non eſt imputādō, qa vī acquieuiſſe interlocutorię, & ſic tria ſunt in rē iu. arg. in c. cū dilecti, ſ. de ele. † Hoc vltimū non placet, ſi omiſſio appellationis hēt ſolū impedire regreſſum ſup principali. non aūt ꝯ iudicē, qui male iudicauit, qa ad aliud agit nūc, & ad aliud primo. Nā agit nūc, nō vt inſtituat in primo bñficio, ſed vt Epiſcopus puniat de malitia ſua, & ſic nō ob. res prius iudicata. Pro hoc vide Inn. & Io. An. in c. ſacro. de ſen. excom. ubi aperte tenet, ꝙ ſuccūbens in cā, & non appellans pōt poſtmodū habere regreſſum ꝯ iudicē, qui male iudicauit, & facit quod no. Inſt. de obli. quæ ex del. in prin. & per gl. & Doc. in c. paſtoralis, §. quia uero, de of. dele. & hęc bene notabis, & ſatis facit tex. in ar. in ver. [4] veruntamen, vbi generaliter ꝓſtituit, vt eps, ꝙ malitioſe renuit, puniat, [b] &c. vt ī Ira. Sed quęro, nūquid iſta pena hēat locū, ſiue eps [5] ſpreuit primū ante ſpentationē ſecūdi, vel poſtmodū. † Sol. ſtat opi. vt recitat hic Io. An. quidā intelligunt, ꝙ hæc pena habeat locū, qñ eps ante ꝑſentationē ſcd̄i noluit admittere primū, ſecus, ſi fecerit hoc poſt pſentationē ſcd̄i; quia tunc vſus eſt iure ſuo, vt in c. cū aūt, ſ. eo. Alij dicūt, ꝙ ſi primus eſt idoneior, hēt locū pœna, ſecus, ſi ſcds eſt idoneior, vel ſaltē æquè idoneus. Tertij dicūt, & vī approbare ipſe Io. And. ꝙ pœna locū habet, ſi eps malitioſe primū nō admiſit, quia ſic Ira loquit. do. Ant. vī velle, ꝙ ſi primus erat idoneior, vel ſaltē æquè idoneus ꝓmittū pœna; ſecus vbi ſcds nō fuiſſet idoneior. Non placet mihi ſm membrū, ſ. ꝙ ſi primus & ſcds ſint æque idonei, ꝓmittat pena, ſi non inſtituit prim⁹. Moueor, quia c. cum autem. ſ. eo. relingt hoc iudicio epi, vtrū inſtituat primum vel ſm. Si ergo eps vtit facultate a iure ꝓceſſa, pœnā non meret. 23. q. 4. c. qui peccat, item indirecte priuat ꝓtronus facultate præſentandi. Sc̄do, quia ſi eps incurreret pœnā, niſi inſtitueret primū æquè idoneum, nunq̄ inſtitueret ſm, quinmo ſentit Io. An. in c. cū autem, ſ. eo. ꝙ ex quo præſentatus ſc̄do eſt idoneus, licet primus ſit idoneus, non cōmittit pœna, ſi inſtituit ſc̄ds, de quo tñ dic, vt ibi dixi. Cōcludēdo ergo dic, ꝙ aut eps ſine cā rōnabili. & ante pſentationem ſc̄di noluit admittere primum, & habet locum pena. Aut non dixit ante præſentationem ſc̄di ſe nolle admittere, ſed forte ꝙ volebat eum examinare, & interim fuit pſentatus ſc̄ds; ſi ex coniecturis pōt conſtare de malitia epi inſtituentis ſm, habet locum pœna. In dubio vero, aut ſecundus eſt idoneior, & non præſumitur malitia. Aut primus eſt idoneior, & credo, ꝙ ſit pſumenda malitia, ar. in c. ſi forte. 43. diſ. Aut vterq; eſt idoneus, & placet do. Ant. vt ſ. dixi, vt ꝓmittat pœna; quia data paritate ī meritis, primus vī potior, ar. in c. ſi a lęde. de ꝑb. li. 6. Sed mihi plus placet ꝓrium, quia data præſentatione rōne ſecundi, nullus eſt potior, cum patronus poſſit accumulare authoritate iuris, ſed in c. ſi a ſede, præall. primus erat potior in iure, ut ibi colligitur.

ADDITIONES.

a ¶ Pro intellectu huius decr. uide omnino, quod late ſcribit Arch. in c. decernimus. 16. q. 7. & adde, quod ſi Epiſcopus dicat, quod non recipit præſentatum, uidetur ipſum reprobare, ut no. Doct. in c. per ſimoniam, in 3 no. per illum tex. 20. diſt. Et adde quod no. poſt D. Ant. in c. cum autem, ſupra eo. circa prin. declara. iſtum tex. notabilem per D. Anto. poſt Doc. in c. cum Bertoldus, in 3. col. de re iud. & Hoſt. in ſum. de iurepa. §. in quibus, uer. pe.
b Zac. ¶ Renuit, puniatur. Adde iſtum in c. cum autem, ſupra eo. Arch. in c. decernimus. 16. q. 7. & in c. quoniam. 21. q. 2. & Ro. dec. 217. incip. ſecundum omnes, in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Præſentatus, & inſtitutus non poteſt ſine licentia patroni alium in titulū ordinari facere in eccleſia alia patronata. 2. 4.*
2 *Ordinatus in aliqua eccleſia, debet conſequi alimenta in illa eccleſia, etiam ſi ſint plures ordinati.*
3 *Ordinari poſſunt plures in eadem eccleſia, non tamen poſſunt eſſe omnes rectores eiuſdem eccleſiæ.*
5 *Rector eccleſiæ an habeat poteſtatem ordinandi, uel inſtituendi aliquem in eccleſia, in qua ipſe habet titulum, adco, quod poſt mortem rectoris taliter præſentati, uel ordinati remaneant in eccleſia.*
6 *Rector eccleſiæ ſi intitulauit in ea, an ulterius requiratur præſentatio patroni.*
7 *Clauſula in fine poſita non refertur ad proximiora, ſi ex tali relatione reſultaret abſurditas.*

CAP. XXXI.

1 **Poſtulaſti.** † Si ad præſentationē rectoris ad ti. eccleſiæ aliquis fuerit ordinatus pōnus, qui non conſentit ad ipſam, cum vacabit, poterit preſentare. h. d. Vel ſic. nullū ꝓiudicium gñatur pōrono, qui non ꝓſentit præſentationi factæ ꝑ rectorem ordinādo ad titulum eccleſiæ. Primo ꝓſultatio. Sc̄do rñſio ibi, [Ad qd̄ breuiter.] Caſus li. Primo format talis qō, vtrum ſacerdos parochialis eccleſiæ poſſit aliquem pſentare ordinandum ad titulum eccleſiæ, irrequiſito pōrono, & ſic an poſſit intitulari irrequiſito pōrono, quominus poſſit preſentare, quem uoluerit, cum eccl. vacauerit, illo ītitulato excluſo? Ad primā q. nō vī Papa reſpondere, ſed ad ſecundā reſpondet, ꝙ ꝑ talem intitulationem nullum ꝓiudicium gña tur pōnis ī poſterū, quin poſſint ad illas eccleſias cum uacauerint, quos voluerint, præſentare, [2] niſi illi de aſſenſu pōnorum intitulati fuiſſent. B. † No. i. ar. & qa ſi ex preſſum, ꝙ rector eccleſiæ pōt pſentare ad ti. eccleſiæ ſuę alios ordinādos; & uigore huius pſentationis, debent iſti ordinā di, cum fuerint ordinati, conſequi alimenta ab illa ecc. Pro hoc tex. in c. tuas, il 3. de ſim. & c. pquerente, de cle. non reſi. qd̄ intellige, vt ibi dixi. Hæc ꝓcedunt, etiā ſi eccleſia ſit iuris patronat⁹, ſed [3] in tex. † No. 2. ꝙ plures poſſunt eſſe ordinati ad ti. vnius eccleſiæ, nō tamen omnes erunt rectores eccleſiæ, ſed ſolummō habent [4] ius alimentorum, donec eis fuerit aliter puiſum. † In gl. i. ibi, [Eo inuito poſſit intitulari.] Cōpetentius adaptaret, ꝙ ſequit in gl. in ver. [Vel poſſet,] vſq; ad fi. & iſte duæ qq. q̄ hic ſequunt. fuiſſent ponędæ in fi. gl. & ſic gl. eſſet clarior. & mēs toti⁹ gl. eſt iueſtigare, quale ꝓiudicii generat patrono, ſi ꝓſentit inſtitutioni, & qd ſi nō ꝓſentit. Et in effectu facit tria membra, ꝙ aut pōnus erat abſens, & nullo modo conſenſit. Aut expreſſe conſenſit. Aut erat præſens, & tacuit. In primo membro, quando non conſenſit, & erat abſens, gl. ponit tres op. Prima, ꝙ præiudicium non generatur patrono, quominus poſſit præſentare rectorem quemcunq; cum eccleſia vacauerit, ſed iſti intitulati ad præſentationem rectoris remanebunt in eccleſia, vt ibi alimentent. Sc̄da opi. eſt, ꝙ poſt mortem ſacerdotis, qui eos pſentauit, poterit patron⁹ illos remouere de eccleſia. ſic debet ītelligi ſra, dum dicit nullum ꝓiudicii generare pōno. & hæc fuit opi. Io. qui fuit notus. quia ad patronū ptinet pſentatio rectoris, & clericorū, ſm eū. Tertia opi. eſt diſtinguens, ꝙ aut eccleſia eſt collegiata, & pōnus, null

Universidad de Deusto
Biblioteca

habet ibi præsentare, nec prælatū, nec clericos. Aut non est collegiata, & procedat opi. Io. præal. Quoad fm & tertium membrū glos. est satis clara; & ideo dic vt in ea. Sed comprehendendo hic spatse tacta per gl. & Doc. distingue, q aut q̄ritur de præsentatione ordinādi ad ti. ecclesiæ, aut de psentatione, vel istone, vt sit clericus in ecclesia; & sic hēat ibi ppetuū bñficium. Primo casu dico, q rector solus hēt ptātem psentandi ordinandos; dummō tpalia ecclesiæ ad aliā ecclesiā non ptineant, hoc ꝓbat satis bene ista litera, ibi, [Per institutionē huiusmodi, &c.] vbi papa vr approbare istā psentationem rectoris; tñ sine piudicio iuris patroni. Ad idē d.c. p tuas, & c. ꝙquerente. & isti sic ordinati habebunt in ecclesia alimenta; non tn erunt canonici in ecclesia, vt quidā dixerūt & male; ga illa psentatio solū fit ad effectū, vt hēat, vnde possit viuere, vt satis innuit d.c. p tuas. Eps tn non deberet admittere, nisi redditus ecclesiæ sufficerent rectori, & ordinanti, vel intitulāti; aliās fm Host. & bñ, non euadet eps pena c. accepimus, de ꝛta. & qua. Sed est dubiū, nunqd post mortem rectoris, q psentauit, isti remaneāt in ecclesia in nā sunt opi. vt patet ex p̄dictis. Concordando dicerē, q aut ecclesia non est patronata, & dēt ibi remanere, ex quo rector, & eps psenserunt; sed si facultates nō sufficerēt, nisi p rectore, successor, q non peccauit, non dēt puniri; iō remouebunt illi intitulati. Hoc ꝓbo p d.c. ꝙquerente, iunctis q ibi dixi, & p Host. in d.c. p tuas. Aut ecclesia est iuris patronat[a], & ꝓcedit opi. Io. An. vt ad peritionē patroni isti remoueant, qa si ne ipsius psensu non potuit titulus ppetuus pstitui in ecclesia, ar. in c. principali. 63. dist. & eorū, q̄ no. in c. ad hoc, de offi. vica. & sic pñt reduci ad ꝙcordiā opi. gl. Nā prono iminet piudiciū: nā si veniret ad inopiā, non ita posset alimentari abundāter; si ēt intitulati sunt alimentādi ab ecclesia. Sedo casu principali, cū q̄ritur de psentatione ad inferiora bñficia ecclesiç, aut ecclesia est collegiata, & gl. dicit, q nullū hēt prōn[b] psentare, & sic nec plātū, nec canonicū, & notabis hanc gl. in. q̄ vr approbare Io. An. cū distinctione, q aut patronus non reseruauit sibi ius psentādi ad canonicatus, & ꝓcedit opi. gl. Aut reseruauit sibi hoc ius psentādi, & poterit psentare, ar. in c. fi. de ꝓcess. præb. Sed aduerte qa ipsemet Ioā. An. simplr in c. à nobis, s. eo. tenuit, q licet patronus non possit psentare plātū, ad ꝓbendas, tñ poterit psentare. Et hāc opin. ego arbitror veriorē, qa c. nobis. solū aufert in ecclesia collegiata ptātem eligendi plātum; & sic vr pmittere psentationē ad ꝓbendas. Itē iura simplr dant patrono ptātem psentandi ad bñficia p eum dotata, facit c. dilectus, il 3 s. de ꝓb. Aut ecclesia non est collegiata, & patronus in dubio habet psentationē rectoris, & aliorū clericorū, vt in c. principali, præal. q̄d intellige, vt dixi, q̄n institutēdus dēt esse ppetuus: secus si rector vult sibi eligere vnū clericū, vt sibi ministret in diuinis, non dando sibi bñficiū in ecclesia. Istū. n. pōt rector sibi eligere ad libitū, ar. in c. vt quisq; clericus, de vi. & hon. cle. † Et hæc ꝓcedunt, vbi patronus non ꝓsensit intitulationi. si aūt patronus ꝓsenserit, opi. assignant extra gl. ied cōior, & verior est, q cessante ꝓsuetudine patronus non tenet̄ p̄sentare de necessitate aliquē ex illis intitulatis; sed de honestate secus, vel vbi esset ꝓsuetudo, & sic pōt intelligi ar. hic sumptū in fi. à ꝙrio sē su. Vel dico posse dici, q illa exceptio, nisi de patrono &c. nō refert ad ꝓxime dicta, sed ad id, q̄d dixerat, nullū præiudiciū gñari patrono, vt sit sensus, q si patronus ꝓsensit, facit sibi piudiciū, vt non possit amplius illos remouere. Itē in alimētis. qa primo erūt illi intitulati alimentādi. † Nec moueat te, q clausula [a] dēat referri ad ꝓxima, & nō ad magis remota. Nā istud fit, q̄n ex relatione ad ꝓxima surgit abs̄urditas, vt in cle. ne in agro, & in §. cęterū, iūcta gl. de sta. reg. Est. n. absurdum dicere, q patronus teneatur præsentare intitulatū; quia sic per intitulationem, indirecte dare tur ius ad vacaturum beneficium, quod esse non debet, & vide ad materiam quod no. Pau. in cle. 2. eo. ti.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Clausula. Vide Pau. ita declarantem in l. pe. ff. de reb. du & ad hoc est tex. melior de iure secundum Abb. ibi ponderantem in c. ecclesia Vult. supra de ele. refert Iaſin. l. 1. col. fi. ver. decimo limita, C. de li. præte.

SVMMARIVM.

1 *Patronus, etiam ecclesiasticus, non potest ecclesiam patronatam vacantem alteri conferre; & si contulerit, ad eam nihilominus poterit præsentare; quia illa prima collatio non habet vim præsentationis. 2.*
3 *Contra factum proprium quod viribus non consistit, licitum est venire.*
4 *Patronus non solum debet eligere præsentandum, sed electum actualiter præsentare.*
5 *Præsentatio per patronum, quomodo debeat fieri.*
6 *Patrono ignorāti ecclesiam patronatam vacare, non currit tempus ad præsentandum.*
7 *Episcopus, cui ex negligentia patroni non præsentantis, est delata potestas conferendi, habet sex menses ad conferendum.*
8 *Pœna alege ipso iure imposita non debet extendi ex identitate rationis.*
9 *Legatus de latere, potest ecclesiam patronatam ecclesiasticæ conferre sine patroni licentia, nisi in illa ecclesia habeat etiam ius patronatus laicus.*

CAP. XXXI.

1 **Transmissæ.** † Patronus, ēt clericus ecclesiā vacantē ꝙferre non pōt; & si ꝓtulit, pōt nihilominus, ad illā præsentare. Cōis diuisio. Sed a, ibi, [Consultationi.] Casus lit. Capīm Eboracen. ecclesiæ, ecclesiā de Gameforde vacantē, in qua ius obtinet prōnatus, ꝙcessit R. clerico; postmodū L. clericū pñtauerunt Archiepō, ad eandē ecclesiā, post appellationē a dicto R. ad se. Apost interpositā. Quæsiuit Archiep. vtrū clericū illū sibi pñtatū deberet instituere, non obstāte appone pdicti R. Rndet papa q illū psentatū instituere poterit in ecclesia illa, ad quā extitit psentatus, tanq̄ potiorē; dūmō aliud canonicū non bsistat; cū ex vi iuris prōnatus sola pñtatio ptineat ad
2 patronū; & non ꝙcessio ecclesiæ. B. † No. 1. q ꝙcessio seu collatio facta p patronū ēt clericū, non hēt vim pñtationis, nā si haberet effectū pñtationis, non potuisset capitulū aliū postea pñtare, ga
3 prōnus ecclesiasticus nō pōt variare, vt in c. cū aūt. s. e. † No. 2. quē
a posse[a] venire ꝺ factū propriū, si uiribus non subsistit, de quo tamen dic, ut plene dixi i c. cū super, de ꝙcess. preb. & p Cal. in c. si gs
4 p̄sbyterorū, de re. eccl. non alie. † No. q patronus ex ui iuris patronatus non ꝓsequit ptātem, ecclesiā ꝙcedendi, neq, proprium rectorē eligendi, sed psentādi instituendū epō loci. Et no. ex tex. propria vocabula, q b. debemus vti in hac mā. Nā proprie patronus non eligit, sed psentat; & eps proprie non cōfirmat, sed instituit. Itē no. q patronus hēt psentare. Ex quo infert Io. An. q patronus non releuat. si intra tps sibi à iure ꝙcessum solū eligit psentā-
b dum. Nā dēt realiter[b] psentare, qa tps est præfixum non ad nudā electionē, sed ad psentationē epō faciendā, pro hoc c. vnicū, j. eo. li. 6. Interuenit tn quædā electio improprie dicta; quia patronus primo in mēte eligit, vel ēt simplici verbo, vt electū psentet epō. Non. n. posset psentare, nisi primo eligeret, sed tñ, vt dixi, non est proprie electio, de qua iura canonica disponunt: vñ per eū non trāsfert ius speciale i electū, sed est quoddā initiū ad institutionē obtinendā, vt in c. q aūt s. eo. facit q̄d no. Inn. in c. q sicut, de ele.
5 & sic improprie intellige iura, q̄ dñt patronū posse eligere. † Et sup hunc tex. Doc. dant practicā in psentationis actu. Non. n. dēt dicere patronus, psento vobis clericū, cui ecclesiā ꝙcessi, seu ꝓtuli, sed dēt dicere: Hunc clericū elegi vobis psentandū; & sic psento eū, & peto eū p vos institui. Op. ꝺ tex. in eo q̄d dicit, q capitulum primo ꝙcessit ecclesiā vni & postmodū psentauit aliū; ex quo. n. lapsum erat tps pfixū ad psentandū, nō poterat amplius psentare, vt in c. 2. de sup. neg. p̄l. Sol. dicit Io. An. q capitulū fecit psentatio
6 nē intra semestre, cōputandū à tpe vacationis, & notitiæ, ar. in c.
c 2. de ꝙcess. pb. † Et no. lin. hoc verbū; expresse n. sentit, q patrono non currit tps ad psentandū, nisi à tpe notitiæ. [c] Idē ipse sentit in
7 d. c. 1 q̄d latius dixi in c. cū pp. s. eo. † Sed hic cadit no. qō, pone q prōn[c] fuit negligēs ītra tps; & sic deuolutaē ptās ad epm: q̄ro igit, quantū tps hēbit epūs ad ꝙferēdū, & q̄n ꝛcipit sibi currere tps, an a die deuolutionis, ar. à die notitiæ? Et de hac q. vide plene p do. de Ro. dec. 222. & ꝙclude, q epūs hēt sex mēses à die deuolutionis, & notitię, quēadmodū hēt ī aliis bñficijs, spectātib. ad collationē suā; & hoc semestre nō currit nec primo, nec sc̄do, seu vlteriori collatori; nisi à tpe notitiæ, vt in c. licet, de sup. negl. præla. ibi per Inno. in c. quia diuersitatē, in fi. de concess. præb. Oportet tn, vt ignorātia epi non sit nimis supina, quia illa non excusat, vt in c. vt animarum, de consti. lib. 6. & circa hoc latius vide q̄d dixi in c. 2. de concess. præb. In gl. 2. ibi, [Non dēt imponi, nisi exprimat.] No. gl. fin. q pœna priuationis potestatis eligendi, vel psentandi non debet
8 imponi, nisi à iure exprimat. ¶ Item no. q pœna, quæ a lege ipso iure imponitur, non debet extendi per identitatē rōnis, pro hoc facit de pœn. dist. 1. in §. pœna. & vide quod plene no. Io. An. in reg. odia, & in reg. in pœnis, in Merc. Fatet̄ tamen hic Io. And. q̄ isti capitulares punientur pœna extraordinaria, facit c. de causis, de off.
9 deleg. † Vltimo extra gl. quæro de quæstione vtili, quam omisi in
d c. cū dilectus, s. eo. vbi melius cadebat. Pone, [d] q̄ præsentatio simul pertineat ad patronū clericum, & laicum, nunquid legatus de latere possit tale beneficiū cōferre? Nam si habetur respectus ad clericum, hoc pōt, si ad laicum, minime, vt in d. c. cum dilectus. vnde surgit dubietas rōne misturæ, cū ista cōponentia sint diuersæ naturæ; vnde dubitāt de cōposita seu mistura, cuius nature de
e beat censeri, de hoc vide per Fed. cons. 63. vbi post multa cōclu-
dit legatū [e] non posse; quia nō debet priuari patronus laicus pp misturā clerici. Facit ad hoc c. sacris, de sepul. & l. si cōem, ff. quē ad. fer. amit. Fatetur tamen, q legatus poterit vti iure clerici, & ꝙferre ecclesiam cū cōsensu solius laici, quod no. & ibi vide latius.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quem posse. Idem dicit Fed. in cons. 272. vide Ale. in l. si donatione, col. 4. C. de coll. vbi remissiue quando liceat venire contra factum proprium, per Iaſ. ibi, & per Fel. in c. 2. supra de excep.
b ¶ Realiter. Vide do. de Ro. dec. 211. hoc ti. in nouis. Zach. ¶ Adde quod voluit Io. An. post Compo. in c. capitulum Sanctæ Crucis, & ibi gl. in ver. quærit̄ post semestre. supra de reser. & alle. dec. Rom. per illum in c. non sufficit patronis.
c ¶ Notitię. Adde d. de Ro. dec. 56. in antiquis, hoc ti.
d ¶ De hoc in c. 1. §. fi. eo. ti. in 6.
e ¶ Legatum. Hoc dictum refert Fel. in c. multorum, col. 1. ver. & ideo singulariter. infra de Iudæ.

De Censi.[a] & exact. procuratio. Rub.

ADDITIO.

1 ¶ Vide glo. in l. 1. in princ. ff. de pub. & Bal. & Doct. in l. fac. sanc. C. de sacrosan. eccles.

Continuatur ad præcedentia sic; Visum est de vno onere ecclesiarū, vt est iuris prōnatus, re stabat merito videre de aliis onerib. us, ideo subijcitur rubrica, de cēsibus, & exactionibus, & procurationibus, & de materia habetur 10. q. 2. & 4. per totum.

SVMMARIVM.

1 *Patronus in fundatione, vel dotatione ecclesiæ, quo casu possit aliquid temporale eum authoritate episcopi sibi reseruare.*
2 *Clericus non potest aliquid temporale, vel aliud promittere laicis pro decimis habendis, & si promiserit promissio est nulla.*
3 *Domus appellatione, non venit, nec area, nec hortus.*
4 *Tributum an soluatur de re data in dotem ecclesiæ, quæ res erat ante tributaria. 5. 6. 8.*
5 *Consentiens, quo casu censeatur sibi præiudicare.*
6 *Ecclesia ratione feudi subiacet domino laico, & temporali. Clerici de bonis patrimonialibus non debent soluere gabellas, & alia onera, prout laici, onera vero annexa rei, vel perpetua, sic.*

CAP. PRIMVM.

Sancitum. Vario modo summari potest; sed inhærendo literę, cōiter potest sic summari; Ecclesiæ fundādæ dēt pro dote tribui mānsus, liber a quolibet seruitio tpali; ad ecclesiasticum tn tenet; sed si aliq̄d ꝓferet ecclesiæ vltra mānsum, tenet ecclesia ex eo soluere onera ꝓuicta. Et tria sunt dicta. Sed m ibi, [Et presbyteri.] Tertium ibi [Et si.] Casus lit. Statutū fuit in ꝙcilio Guarmatiē si, vt vnicuiq; ecc'esiæ mānsus integer tribuat̄ absq; vllo seruitio; & presbyteri ī eis pstituti, nullū seruitiū faciāt, nec q; de decimis, nec de oblationibus fidelium, nec de domibus, nec de areis, vel ortis iuxta ecclesiā positis; nec de manso prædicto præter ecclesiasticum; si aūt amplius habuerint, senioribus suis debitum seruitiū
1 impendant. B. † No. 1. q patronus nō pōt sibi retinere aliq̄d seruitium in dote necessaria ecclesiæ; & sic intellige illud verbum, mānsus, de quo j. latius. Ex quo infertur q si patronus dat solum dotem necessariam, non potest sibi reinere aliquam pensionem, vel aliquod seruitium. Nec puto authoritatē episcopi prodesse, cum sit contra ius, arg. in c. vides. 10 dist. Per hoc infero ad intellectum c. preterea, s. tit. prox. vt patronus statuto episcopi possit ali quod temporale reseruare; ofi scilicet illud pōt impēdi extra dotē necessariā; & appello illā necessariam sine qua ecclesia in statu
2 debito cōmode iuste ēt̄ari nō pōt, ar. in c. 1. de inst. † No. 2. q clericus nō dēt aliq̄d seruitiū impartiri p decimis peeptis, p hoc bo. tex. in c. decimas 16. q. 7. vbi dī. q eps non dēt pati, vt decimæ aliquo munere redimant a laicis. Et p istū tex. & illū infero. q si clericus obliguit se par ochianis ad dādū certū q̄d p decimis, non
3 valet obligatio, & sic alias in facto rndi. cū de hoc esset q̄ō. † No. 3. ibi, [De areis vel de hortis, &c.] q̄ appone domus [a] nō venit arez, vel hortus; licet sint iuxta domū. Nā hic ponunt̄ ista vt diuersa, facit c. 1. s. de dec. & q̄d ibi dixi, & vide q̄d no. in c. fi. 12. q. 2. &
4 dic, vt ibi no. & tetigi in c. Rayn. de test. † No. ibi, [Præter ecclesiasticū.] q de dote ecclesiæ pstāt seruitiū ecclesiasticū; & ex hoc in fert ad q. gl. vtrū debeat solui decima ex dote ecclesiæ. & tādem gl. ꝙcludit, q sic, si prius illa p̄dia erāt tributaria, & sin. no. istā gl. nec vnq̄ tradas obliuioni, & eā alle. ꝺ gl. ꝓtia in c. nouū genus, de dec. Sed Host. & cōiter Doc. sequūt istā gl. ga cū in iure nō repe
5 riat, q ecclesia antiqua debeat priuari decimis pp ꝺstructionem nouæ ecclesiæ, debemus. interpretatione magrōrū, gñalē iuris di spositionē alterare; g nimo in iure cauet̄, & inuit oppositū. 16. q. j. ecclesiæ, & c. q cū q̄; dixi latius in d. c. nouū genus. In gl. 1. in ver.
b mānsus, [b] in fi. Alij dnt q est tāta quātitas terræ, ex qua pōt viuere rusticus cū familia sua, quasi innuat tex. q non minus dēt habere ecclesia p dote, q̄ sufficere posit rustico cū sua familia. Alij intelligūt, q mānsus appellat̄ p̄diū, ex quo pcipit vinū, & panis ad Eu-
5 charistiā ꝓficiēdā, & ita vr exponere gl. in c. fm canonicā. 24. q. 3. † Et hoc dixit, vt fugeret ꝺrium, q̄d formari posset. Cū. n. Christus soluerit tributum, vt in c. tributum. 28. q. 8. & in c. si tributū, & in
6 c. magnum. 11. q. 1. fortius ecclesia tenetur soluere tributum de prædio ēt dotali, cum omne prædium sit tributarium Imperatori, vt in d. c. magnū, & l. Imperatores, ff. de publica. Alij, vt Inn. hic, & refert gl. in d. c. fm canonicā, capiunt mansum pro dote eccle siæ, vt sit sensus, q id, q̄d datur ecclesiæ pro dote, debet esse exēptū
6 ab omni seruitio temporali. Alij aliter capiūt, sed cōiter intelligitur mō p̄dicto, vt capiat̄ pro dote. † Sed tūc ego q̄ro, nūquid ecclesia sit exempta ab omni seruitio tēporali, ex dote sibi collata? Ex dictis Host. Inno. & Io. And. pōt colligi hæc distinctio, q aut bona collata ecclesiæ pro dote erant tributaria ipsi patronо; & simplr ꝓferēdo ea ecclesiæ p dote, vr remisisse illa onera, ex quo ius ita disponit, vt hic. Aut expresse retinet sibi illa onera, vel de nouo imponit, & nō valet impositio, uel retētio, quia est ꝺ ius, ut hic. Et facit l. dubiū, C. de leg. & q̄d no. in c. significatū, de præbē. Quod ego intelligo mō p̄dicto, q̄n retinet sibi seruitiū circa do-
tē necessariam; unde tex. facit hic mentionē solū de manso; & iō si conferret amplissimam dotem, vr, q̄ de consensu epi posset si
7 bi aliquid reseruari, vt in c. ꝓterea, & q̄ ibi dixi s. ti prox. † Aut hæc prædia erāt tributaria alijs, q̄ patrono; & tūc si prōnus ꝓtulit de ꝓsensu dnorū, q vñr dñi remisisse ius, q̄d habēt, ar. in l. Caius, ff. de pign. act. Q̄d ego ītelligerē in dote necessaria, aput s. dixi, alias aūt viderēt dns ꝓsensisse, vt trāseat cū onere suo ar. opt. in l sicut. ff. g. mo. pi. vel hyp. sol. vbi patet, q si creditor hns rē obligatā ꝓsensit, vt uēdat, nō p hoc ur remittere ius suū, facit c. ex lris, de pig. Aut dñi ꝺixerūt; & nō ualet, q̄d agit, ar. in c. potuit, de loc. Et no. hoc dictū. nā p hoc extēdit c. potuit, ad p̄diū tributariū. Si aūt dns ignotauit, credo distinguēdū, put distinguit gl. in d. c. fm canonicā, q̄ videas, & teneas mēri. Vnum tn scias, q fundus, ubi ædificat̄ ecclesia, dēt oīno esse liber; & idē in cęmeterio. Idē in ęgro, uū pcipiunt panis & uīnū, p Eucharistia ꝓficiēda, ut est tex. cū gl. in d. c. fm canonicā. Nec patron[a] posset sibi retinere ibi ali
8 q̄d tributū, & sic intellige Inn. in c. uerū, de fo. cōp. † Sed Doc. hic nō attingūt q̄d de tributo debito Imperatori: nā patronus, uel alius nō pōt alienare p̄diū sine onere tributi, ut in d. l. Imperatores, tex. uī in l. placet, C. de sac. san. ecc. canonizata. 16. q. 1. q ecclesia teneat, [c] & idē sentit gl. & Arch. in d. c. fm canonicā. Sed gl. in d. l. placet, & in dl. de his C. de epis. & cle. tenet, q illa iura sint hodie correcta p auth. itē nulla cōitas, eo. ti. q̄d nō placet Bar. in d. l. placet. Dicit. n. q aut loqt in onerib. extraordinarijs; nō aūt in tributo, & certe hęc ultima opi. uī uerior de subtilitate iuris; qa cū oīa p̄dia essent obligata Imperatori ad tributū soluēdū, ut in d. l. Imperatores, & q̄d ibi no. trāsiuerūt ī ecclesiā cū onere eorū, & me multū adducit ad hāc sniā, dispositio uteris testāmēti. Nam Deus noluit, ut clerici haberēt partē in Terra pmissionis, sed solū essent ꝓtenti decimis, & primitijs. uñ q q̄d postmodū habuit ecclesia, nō ex debito; sed ex gratuita deuotione fideliū secutum est, ut no. s. de deci. sup rub. Fideles ergo stabiecti donādo illa bona ecclesiæ, nō poterūt hoc facere cū piudicio Imperatoris; & hāc sniam multi canones prima frōte uidentur appbare, ut 23. q. 7. c. quenior, & d. c. tributū, & c. magnū. pal. Et ad istū tex. pōt dici, q dēt tradi mānsus abiq; ullo seruitio, l. nouiter ipone dō, uel impositio; sed prōnus pōt ab illo p̄diū liberare, ut ga est tributarium alteri, q̄ Imperatori. In gl. in uer. [Præter ecclesiasticū, in fi.] Sed q̄ro, q̄d seruitiū appellat̄ ecclesiasticū? Dīt do. q charitatiuū subsidiū. De quo j. eo. c. cū Apostolus. Idē in aliis iurib. cęalibus, vt in cathedratico, & similib. vt in c. cōquerētę, de offi. or. vel si vnus antigitus fuerat impositū, puta p cēm in fundatione cū cōsensu prōni. p c. ꝓterea, palle. Sed ego reſt ringerē hoc de dīm vltimū, pro ut s. dixi. In gl. in ver. [Senioribus. jibi i. [Dominis.] Sēsus gl. iūcto fine lrę est, q si ultra dotē necessariā, aliq̄d donat̄ ecclesiæ, tenet̄ ecclesia ꝓsoluere dominis tpalib. debita seruitia. Hoc intelligūt & bene, de onerib. annexis, & ppetuis, vt ga forte p̄diū hēt onus faciendi certū q̄d, vel soluendi. itē si p̄dium esset feudale. Nā rō ne feudi, ecclesia subiicit laico, vt in c. solitæ, & q̄d ibi no. de ma. & obe. Secus dic de aliis onerib. non annexis, qa ecclesia ab aliis est exēpta, ēt de iure ciuili, ut in d. l. placet, & d. auth. illa cōitas, & plenè de his no. in c. minus. j. de immu. ecc. & dic, ut ibi, opt. facit
d tex. in c. fi. de ui. & ho. cler. ubi patet, q ēt clerici [d] de patrimonio suo nō tenent̄ soluere gabellas, & alia onera, ad q̄ tenent̄ laici; se c[e] dic, vt dixī i onere rei, annexo & ꝓpetuo, & vide q̄d dixi ī d. c. fi.

ADDITIONES.

a Domus appellatione nō venit area, nec hortus, & vide quod no. in c. j. de dec. ANT. FRAN. Appellatione domus, an uenit area ad eius usum comparata, uide tex. in d. l. prædii, in §. fi. & in l. testatrix, ff. si ser. uen. ubi dicitur, q̄ isto casu uenit, & eodem modo uenit area, super qua domus est ædificata, vt in l. fundum, in §. qui fundum, & ibi per Doc. de le. j. Et an uenit hortus, vide tex. in l. Olimpico, ff. de ser. urb. p̄d. & notant Doc. in c. Rayn. de test. & vide gl. i. l. Natura, ff. de uer. sig. Et quāhter, quid uenit ac appellatione domus, v de q̄hīr in tex & ibi p Ale. post Bar. & alios in l. pleriq;, ff. de in ius uo. De quo vide supra, in c. j. §. si quis. de manso. in tit de contr. inue.. Bar. in l. ita, ff. de au. & arg. leg. Quid sit propriē mansus, & vnde dicatur, uide Bald. in l. si plures, in j col. uer. sed nunquid uendita, C. de cond. infer.
b Ant. Fran. Quid sit mansus. Dicas, q est fundus tantus, quantum pōt laborare unum par boum, ut in c. j. & ibi per Inno. de censi. & 14 q. 8. c. fm canonicam, ubi ēt dicit, q mansus hodie dicitur unum podere. Et adde, q mansus etiam dicitur, in quo est mansio, i. domus pro colonis. Vide tamen Bal. in l. pe. in 2. col. C. de cond. infer. q largo modo mansus dicitur omnis ager pro arbitrio patris familias.
c Seb. Sap. Teneatur. Vide Bal. in titu. de pace Constan. in 5. col. in uer. inimicis ciuitatum, Petr. de Anch. in cons. 297. incip. habet Statutum cōis Pistorij.
d Seb. Sap. Etiam clerici. Vide Fir. in tract. de gabel. in 7. par. princ. col. 4. uersi. Item q clericus.

SVMMARIVM.

1 *Tributum si soluatur, arguit subiectionem.*
2 *Præscriptio non currit contra supremam potestatem Papæ.*
3 *Census si soluatur, an per talem solutionem arguatur subiectio?*

CAP. II.

1 **Omnis.** † Solo tributi, arguit subiectionē, & non diuidit. No. j. q oīs alia recognoscit sūū superiorē, seu de iure recognoscere dēt. Et intellige de alia subdita peccato. Nam Christus habuit animam, nō tn fuit subiectus alicui peccato, cū ipse esset Princeps terræ; iuxta illud Psalm. Omnia subiecisti sub

Universidad de Deusto
Biblioteca

pedibus eius &c. & vide ad hoc gl. in c. magnū, 11. q. 1. Nec obſ. q̄ Chriſtus ſoluit tributū, de quo multi laici faciūt magnū feſtū; ga illud nō ſoluit ex debito, ſed vt gereret morē ꝓſuetudini pīę, ne alios ſcādalizaret. Ita dixit tex. no. quē ſp tenet mēti, in c. iā nūc, 28. q. 1. & gl. in d. c. magnū. Itē no. q̄ nemo in hoc ſeculo pōt eſſe ace phalos, qn recognoſcat aliquē in ſuperiorē ſaltē Papā. Cōcordat
2 c. nulli, 94. di. † Hinc ſin. dicit Inn. in c. bonæ, il 2. de poſtu. ꝓla. q̄ ꝫ ſuprēmā ptātē Papæ nemo pōt ꝓſcribere, qa ſicut nec ꝫ Deū, ita nec ꝫ vicariū; cum papa teneat locū veri Dei in terris, vt in c. 2. de trāſl. epiſc. Itē no. q̄ ſolo tributi, q̄ ſit ſuperiori, nō im. pbat à lege, ēt canonica; imō quodāmō ꝓcipit. Chriſtus, n. approbauit, dū ſol
3 uit, & dū dixit, Reddite Cęſari, q̄ ſunt Cęſari, &c. † Vlt. no. tex. mi
a rabilē, q̄ ſolo cēſus eſt pbō ſubiectionis, [a] ꝫ q̄d aperte facit c. re cepimus, ꝫ. de priui. vbi recepti ſub ꝓtectione papæ, ſoluerūt cen ſum nō in ſignū immediatæ ſubiectionis, ſed receptionis in ꝓte
b ctione. Sol. dicit Inn. q̄ eſt pbō ſubiectionis [b] quoad aliqd, nō au tē plene, pbat ſubiectio; ſed inducit qnq; pbō, qnq; ꝓſumptio ſm ſubiectā mām. Ad idē, q̄ plene nō ꝓbet, vide qd leg. & no. in c. fi. de cā poſ. & propr. & qd ibi dixi. Et p hoc dico Bal. male dixiſſe in l. ſolēt, ff. de offi., pc. vbi dixit, q̄ ſi pbat vnā eccleſiā ſoluiſſe 40. an nis cēsū alteri eccleſiæ, p hoc pbat eccleſiā iſtā fore illi ſubiectā. Et ipſemet Bal. ſenſit alibi ꝓriū, vt plene dixi in d. c. fi. ſi cit ēt aper te c. cōſtitutus, ꝫ. de reli. do. vbi cenſus ſoluitur in ſignū perceptæ libertatis. cū ergo ſolo cenſus poſſit eſſe æquiuoca ad multa, ſim plex probatio alterum p̄cise non ꝓbat, arg. in c. in ꝓſentia, de pb.

ADDITIONES.

a ¶ Subiectionis. Adde videndum per eundem Abba. conſi. 99. 2. li. Zach. Adde Inn. in c. præterea, in gl. ſua, in uer. tranſactione, ſupra de tranſa. Bal. & Ang. in l. 4. de nat. lib. & in l. data, ſupra qui accu. non poſ. col. 16. & Alex. conſi. 34. uol. 4.

b Seb. Sap. Subiectionis. Vide Fel. in ca. ad audientiam, col. 7. ver. 1. inquantum Abb. ſupra de præſcr. vbi dicit, q̄ cenſus aliquando denotat ſubiectionem, aliquando exceptionem, aliquando protectionem, vt ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium non poteſt grauari per epiſcopum nouo cenſu.*
2 *Presbyteri appellatione, venit aliquando epiſcopus. Epiſcopus debet eſſe presbyter.*
3 *Monaſteria debent eſſe exempta ab omnibus oneribus, & præſtationibus.*
4 *Opinio communis non eſt tenenda, ſi apparet euidenter falſa. Opiniones diuerſæ, quando ſunt inter Doct. eſt tenenda opi. media.*

CAP. III.

1 **Scientes.** †Nō pōt epūs nouū cēſum imponere monaſte rio. h. d. Caſus lit. Quidā Abbas ꝙqueſt⁹ eſt d. Pa pæ, q̄ epūs Maſſæ nouas conſuetudines, ſiue penſiones monaſte rio ſuo volebat imponere, vñ mādat cuidam Cātori, quatenus ſu per hoc veritatē ingrat; & ſi ab initio hęc impoſita nō fuerūt, de
2 cætero nouiter imponi nō ꝑmittat B. † No. iuncta gl. j. q̄ apꝓne ꝓbyteri, qnq; cōpręhēdit epūs. Nā qlibet epūs eſt ꝓsbyter, nec aſt pt eſſe epūs, vt in c. ex lris de exceſ. pl. q̄nimo & B. Pet. ſcripſit ſe ꝓsbyterū, vt in c. legimus, 93. diſt. & olim nō erat diuerſitas in noīe, iter epos, & ꝓsbyteros. oēs. n. appellabant ꝓsbyteri, vt in c. olim, 95. di.
3 † No. 2. ar. q̄ monaſteria exēpta eſſe dēnt ab onerib. & ꝑſtationib. ꝓ hoc x. q. i. & ī c. i. & q. 3. c. inter cętera. In gl. 2. in fi. vult ergo gl. q̄
a vbi ſunt opi. inter Doc. dēmus ſeq mediā opi. [a] Sed tu dic hoc, pce
4 dere niſi alia opi. ſit ꝓbabilior, vt no. Io. An. ī c. ide poſt. Quinimō ꝫ cōem opi. dēnus iudicare, ſi pōt ꝫuinci de falſitate. Et cias, q̄ hoc brocardū, ꝓ quo gl. multū all. nō ꝑ p rias declarari, qa diſcur rit ꝓ multas mās, vñ vī dicēdū. & decidēdum ſm ſubiectā mām.

ADDITIO.

a ¶ Media opi. eſt amplectēda. Fact tex. in §. cauſa ergo, Inſti. quib. ex cau. ma. non li. & tex. iuncta gl. in uer. iuam mediam, in c. literas, de reſti. ſpo. & glo. 2. & ibi Pan. in c. 2. de conſue.

SVMMARIVM.

1 *Cæcus, & pauper non tenentur ad collectas. 3. intellige perſonales.*
2 *Miſerabiles perſonæ, ſi grauantur in collectis, poſſunt implorare auxilium ab Eccleſia.*
4 *Priuilegium conceſſum patri, an tranſeat ad filios?*

LEX IIII.

1 **Licet.** †Cæcus nō tenēt ad munera ꝑſonalia. Vel ſic. Cæcus & pauper, ad collectas nō tenēt. h. d. Caſus lit. Quidā cæcus ꝙqueſtus eſt d. Papæ, q̄ ipſe cōpellat ad ſoluēdas collectas pariter cū aliis nō habito reſpectu ad cæcitatē ſuā. Mandat papa epō loci, q̄ hoc fieri nō ꝑmittat, qa iniquum eſt eum, q̄ taliter af flictus eſt, in collecta affligere, cū ei dēat potius ex collecta, ſi eſſet neceſſitas, ſubueniri. B. Notabilia nō ꝑnt colligi, iō ī gl. videbimus
2 intelligi. Ecclęſiæ, iō habuit recurſum ad papā, vt in c. ſi duob. de app. † Et no. ex aliis ſol. gl. q̄ ſi miſerabiles ꝑſonæ aggrauant ī collectis, ꝑnt implorare auxiliū ab eccleſia. Facit c. ſignificātib. de of. del. & qd
3 ibi no. † In gl. fi. in fi. ꝓcludit glo. duo. Primo, q̄ a munerib. perſo nalib. excuſantur cæci, & alij morbo laborātes. Secundò, q̄ iſtud ꝑiuilegiū ꝓceſſum pīi, nō trāſit ad filios. Circa primū dic clarius, q̄ q̄dā ſunt munera ꝑſonalia, q̄ imponunt ꝑſonis, q̄dā realia, i. q̄ imponunt reb. à ꝑſonalib. excuſant iſti cæci vtroq; lumine, & alij morbo laborātes, vt in l. 2. C. q̄ morbo ſe excuſant, li. x. Sed o caſu, aut ſunt munera, & ordinaria, & nō excuſant, niſi princeps velit eis miſereri, C. de vac. mun. & de mun. patr. quaſi ꝓ tot. Aut ſunt extraordinaria, & ad illa nō tenent ī. vnica, C. de ſuperindi. facit c. indicatū, 89. diſt. Quæ aūt ſunt munera ordinaria: Dic, q̄ ſunt illa q̄ imponunt a principe, vel a lege, de quo plene ꝓ Bar. in l. hi, q̄. ff.
4 de iure immu. † Quoad ſm, nūq̄d priuilegiū ꝓceſſum pīi trāſeat in filios. Dic poſt Cy. in l. 2. C. de epiſ. & cle. q̄ qnq; priuilegiū ꝓce diſſ rōne dignitatis innatę, qnq; reſpū officii, ſeu ꝓfeſſionis, qnq; reſpū neceſſitatis. Primo caſu trāſit in filios, vt in l. fœminę, ſ. de ſena. Nā ſi pr nobilitat rōne dignitatis, hoc priuilegiū trāſit in fi lios, de quo dicēdū, vt plene no. in l. 1. C. de digni. lib. 12. Sed o caſu trāſit ī filios legitimos, pře viuēte. Tertio caſu nō trāſit, vt hic ī gl.

SVMMARIVM.

1 *Cenſus non debetur, niſi cauſa debendi exprimatur.*
2 *Obligatio, an & quomodo quęratur ex diuturna preſtatione alicuius rei.*
3 *Poſſeſſorium, & petitorium, poſſunt intentari pro certis annuis obligationibus, & redditibus.*
4 *Diuiſio præſumitur facta inter fratres, ſi poſſederunt bona pro diuiſo per decem annos.*

CAP. V.

1 **Peruenit.** †Non dētur cēſus, cuius cā ignorāt. Vel ad idē ſic, Petēs cenſus, dēt rōnē exprimere. Caſus lit. Abbas Fraxinorē. dęp̄datus fuit eccleſiā Carpēſem occaſione cu iuſdā cēſus, quē petebat ab eccl⁹ Carpēn. Sed Archiep. Carp. dice bat, q̄ ipſe ignorabat cām, quare cēſū illū ſoluere dēret. Quę fuit a papā, q̄d iuris eſſet; ſi dēt papa Comitiſſæ Matilde, q̄ cēſus cuius cā ignorāt, nec diuinis, nec humanis legib. inuenit, q̄ ſolui dēat, & ſic Abbas cām huius cēſus oſtendere tenet. B. Itē eſt ho. tex. &
2 hēt ſubtilem mām, & nō poſſunt colligi notabilia. qa tex. eſt du bius ſicut videmus in gl. In gl. 2. 1 ſi. in effectu ꝓcludit, q̄ ſeruitia,[a]
à ideſt ſeruitutes, cēſus, & ſiſa poſſunt tacęi ſpatio 40. ann. ſine alio tit. dūmō ius cōe nō reſiſtat. Dicit. n. in petitione dēt exprimi cā, quā ſufficit, pbare ex ſolo curſu tanti tpis; & hæc mā difficillima eſt; & appoſuit hic aliqd Io. An. ex tactis p Cy. in l. ſi certis annis, C. de pac. Bar. plene examinat in l. cū de in rē ver. ff. de vſu. & vide ꝑ Hoſt. eo. ti. in §. qs cenſus. Et ꝓcludendo hic aliqua ꝓ intellectu tex. & gl. dic, q̄ qnq; non ꝓſtat cēſum dēri, licet cā non ſit expreſſa. Qnq; nō ꝓſtat, vtrū dēat. Primo caſu cenſus pōt peti, & idem in
3 tellige de aliis ſeruitꝫs. Hoc ꝓbat in c. quāto, ꝫ. eo. vbi teſtator mā dauit ſine expreſſione cāæ, vt ꝓcurō vna daret ſingulis annis Fra trib. Et idē, vbi ꝓſtaret ſtatuto, vel priuilegio indulto hēnti ꝑtē; ſufficit. n. ꝓfeſſio, & hēri pōt pro cā, & hoc voluit Inn. hic vnde in tex. nō non ꝓſtabat, q̄ iſte cēſus aliquo iure dēret. † Secundo ca ſu, cū ꝓſtat, q̄ nō dēat; ſed ſolūmō, ꝓbat ꝑſtatio annua facta lōgo tpe, & tūc aut agit poſſeſſorio, aut petitorio. Primo caſu dt Inn. hic, q̄ nō hēt locū iſte tex. qa qlibet eſt defendendus in poſſeſſio ne ſua, ex quo ſi vi, nec clā, nec ꝑcario ī poſſeſſione eſt, ar. in c. q̄ relā, de ele. & tex. in c. cū eccleſia Sutrina, de cā poſ. & ꝓpr. & no. in c. fi. eo. ti. Pōt ergo is, q̄ ſolitus erat recipere cenſum, vel aliud ſeruitū, ſi ſubtrahat, de nouo agere poſſeſſorio; vt ſic reſtituat ad primœuā poſſeſſionē & in ea defendat, donec decidat q̄ ſuper proprietate. Et hoc dicto ſentit Inn. q̄ ſup ꝑſtationib. annuis, pōt agi poſſeſſorio. Sed tu hoc latius diſtingue, put no. in d. l. ſi certis annis, & in d. c. q̄ relā, & hic, q̄ aut ꝑſtatio eſt mere ꝑſonalis, & nō pōt agi poſſeſſorio; qa cū nō ſit dare petitoriū, ar. hic, ita nec poſ ſeſſorium. Nā petitoriū, & poſſeſſoriū ſunt correlatiua; vñ ſi de eſt petitorium; ergo & poſſeſſorium. l. i. ff. de acq. poſ. Nā nō poſ ſum poſſidere ꝑſonā liberā; iō fruſtra ageret poſſeſſorio. Quāq̄ d. Ant. in d. c. q̄ relā. dicat, q̄ in iſtis ꝑſtationib. annuis eſt reperire quandā ſtatū, ad quem pōt facere qs ſe reſtitui, ar. eorū, q̄ no. 2. q. 2. in c. nullus, & p gl. in c. cū inter, de excel. ꝑl. Cōter legiſtæ tenēt oppoſitū indiſtincte, vt no. in d. l. ſi certis annis, & ꝑ Bar. in l. fi. ff. quorum bo. & hęc opi. vī verior de ſubtilitate iuris. Aut cēſus eſt realis, vt puta, qa ſoluit rōne certę rei; & tunc pōt agi poſſeſſorio cum nō poſſideat hoc caſu ꝑſona; & iſte eſt ꝓprie tex. in d. l. q̄ re lā. vbi cēſus petebat ab eccleſia rōne ipſi⁹, & ſic limita dictū Inn. hic. Si vero agit petitorio; & tunc ꝓsidera tres caſus principales, prout voluit Bar. & bene, in d. l. cū de in rē verſo, q̄ qnq; in peti tione qs fundat ſe ſu ꝓ ſolo curſu tpis, vt qa prorſus ignorat cām legitimā ꝓtōnis ipſius cēſus. Aut fundat ſe ſup alia cā legitima, quā tū ſolum ꝓbat ꝑſumptiue p curſum magni tpis. qnq; & ter tio allegat ti. minus legitimū, quē dicit ꝓfortari, & validari ex cur
b ſu tpis. Primo caſu, aut allegat ꝑſtatio [b] tanti rpis, de cuius initio non eſt memoria, & obtinet actor, hoc ꝓbādo, qa præſumptio eſt ex curſu tanti tpis, q̄ ex cā legitima cēſus fuerit impoſitus, vñ de ꝓp diuturnitatē, & quaſi impoſsibilitatem, ex tali tur iſte ab expreſſione cāæ, cum in talibus nō ſit memoria, & curſus tāti tē

poris

ADDITIONES.

a Seb. Sap. Seruitia. Quanto tempore præſcribatur præſcriptio cenſus, tradit la te Fel. in c. ad audientiam, col. 7. ſupra de præſcr. Fulg in conſi. 166. in c. quæ uertitur, col. 1. & Raph. Cum. in conſ. 149. inc. in quodam cattro, ꝓ tot.
b Seb. Sap. Prætanto. Vide ad hoc pulchrum conſilium Cal. in ti. de libe. ob la. conſilio 1.

poris, hēt vim tituli, vt in c. 1. de ꝑſcr. li. 6. & in l. hoc iure, §. ductus aq̄, ff. de aqua quot. facit c. ſup q̄buſdā; ꝫ. de ver. ſig. Sufficit ergo iſto caſu dicere, Peto talē cēſum ex iuſta cā ab initio ſpoſitū. Et hāc opi. tenet hic Io. And. & Bar. in d. l. cū de in rē ver. & gl. 1. q̄. 1. c. nullus, & in c. ſeruitiū. 18. q. 2. & hoc hoc caſu non habebit locum iſte tex. & tenebis mentidictum quia quotidianū. Nam multa monaſteria ab antiquo receperūt cēſū ab eccleſiis, & cām prorſus ignorāt. Pnt. n. defendi mō ꝓdicto. Aut alicgāt min⁹ tps; & tūc aut agit de obligāto quē, aut de liberatione. Primo caſu ꝓ deſt curſus tēporis; & ſic ꝓt itelligi iſte ex. & l. creditor, C. de pact. Sed o caſu, aut ius cōe reſiſtit liberationi, & nō inducit liberatio ex ſolutione nō facta, vt in l. cōperit, C. de ꝑſcri. 30. ann. vbi patet, q̄ ex notabili ſolutione tributi nō inducit liberatio. Aut ius cōe nō reſiſtit, & tūc ĩducit liberatio ſm nām actionū. Nā q̄dā actio nes tollūt ſpatio 30. ann. quædā 40. ann. vt in l. ſicut, C. de ꝑſc. 30. an & in c. de quarta, eo. tit. & hoc circa primū mēbrū q̄ſi. t. i. non alle. Sed o caſu principali, q̄ſi allegāt ti. & non probatur, niſi præ ſumptiue ex curſu temporis. Exemplum, dicit actor, Peto talem cēſum, qui fuit impoſitum in fundatione eccleſię, vel per Rom. Pont. vel debetur ex compoſitione; & ad hoc probandum indu co tempus longum, in quo reus ſemper ſoluit; vnde dubitatur, nunquid titulus præſ. probetur ſic præſumptiue. Nam ſi vere probaretur, non eſſet quæſtio; & hoc caſu ſunt opi. vt no. in l. cū de in rem ver. Sed ponendo communiorem opi. cōclude, quod aut ius commune reſiſtit, & non ſufficit allegare tit. niſi probe tur. Pro hoc d. cap. 1. de præſcri. li. 6. & d. l. comperit. Aut ius com mune non reſiſtit; & tunc contra agentem, vel ſoluentem præ ſumitur tit. alle. ſi ſoluit ſpatio 10. ann. vt probatur in d. l. cum de in rem ver. vbi dicitur, quod ſi quis ſoluit vſuras per decenniū; & tunc deſiſtit ſoluere, ſatis eſt actori allegare promiſſionem per ſolennem ſtipulationem fuiſſe factam, & probare per cur ſum 10. ann. Nam contra aliquid facientem tanto tempore, de facili præſumitur. Cauēat tamen ille, qui allegat, ne faciat contra conſcientiam. Aut agitur de præſumenda cauſa contra patien tem, vt puta in acquirenda ſeruitute alicuius rei; & tunc ex quo agitur de modico præiudicio, præſumitur illa cauſa allegata. † Ad hoc quod in ſimili no. in glo. in l. pen. C. communi diui. vbi tex. no. iuncta glo. dicit, q̄ ſi duo fratres, qui habebant bona commu niter poſſederint illa bona per decennium tanquam diuiſa, præ ſumitur diuiſio, licet non probetur ex curſu tanti temporis. Si ve agitur de magno præiudicio, puta de preſcribenda proprietate, non ſufficit curſus magni temporis, ſed requiritur præſcriptio le gitima. Et de hoc, & de tertio membro, q̄ non faciat ad intelle ctum c. dic vt plene no. in d. l. cum de in rem verſo. Nam prædi cta ſufficiūt ad intellectum c. & vide ad mate. quod no. Spe. in ti. de loca. §. nunc aliqua, ver. 63. & 64.

SVMMARIVM.

Epiſcopi, an ſint magis honorandi, & diguiores, quam Cardinales.
Papa ſolus, & nullus alius citra eum poteſt imponere collectam ſubditis.
Grauamen, quod imponitur, non debet excedere curſum ſolitum.
Excommunicationis, ſententia ſi eſt iniuſta, an teneat.
Subſidium charitatiuū, an & quo caſu poſſint cogi ſubditi ad ſoluendū epo.
Subſidium charitatiuum, non poteſt peti ab inferiore prælato, quam ſit epiſcopus, niſi conſuetudo aliud obſeruet.

CAP. VI.

Cum Apoſtolus. Determinat ꝙciliū numerum equorum, quos ſecum debēt ducere prælati viſitantes, & prohibet eis tunc vti venationibus, vel ſumptuoſas epulas quærere. Hoc primo vſque ad §. prohibe mus, vbi in effectu dicitur, quod Prælati non debent grauare ſub ditos talibus exactionibus; permittit tamen ex iuſta cauſa petere ab eis moderatum auxilium. h. d. vſque ad §. ſane. Sed inde vſque ad ſi. dicit, q̄ numerus equorum ſtatutus in prin. c. non debet tra hi ad augendum numerum alias ſolitum, & diuiſio patet per præ dicta. Caſus lit. Quia prælati tam Cardinales, quam Archiepiſco pi, & alij inferiores, cum eccleſias viſitabāt, grauabant eas in pro curationibus exigendis, vt quandoque ornamenta eccleſiaſtica ſubditi vendere, vel obligare compellerentur, & breuis hora, lōgi temporis victum conſumebat, ſtatuit concilium Lateranen. quod prælati prædicti ſecundum facultates eccleſiarum, recipiāt procurationes, ſtatuendo certum numerum cuilibet prædicto rum tam perſonarum, quam equorum, quibus contenti exiſtāt recipientes cum gratiarum actione, quod illis fuerit inſtitutum, ab illicitis abſtinendo, quærentes non quæ ſua ſunt, ſed quæ Ie ſu Chriſti quærere videantur. Prohibet inſuper, ne ſubditos in di
4 eis exactionibus aggrauare præſumant. tamen ſi quandoque ne ceſſitas ſuperuenerit, vel ſi manifeſta & rationabilis cauſa extite rit, moderatum auxilium ab eis poterunt poſtulare, cum dicat Apoſtolus, Non debent filij theſaurizare parentibus, ſed econ uerſo. In fi. dicit, quod dictum eſt de prædicto numero perſonā rum, & cuectionis, ſecundum tolerantiam dictum eſt. In illis lo eis poterit obſeruari, in quibus ampliores ſunt redditus, & eccle ſiaſticæ facultates; in pauperibus lo cis, illam teneant meniuram, ꝓ acceſſu maiorum, minores non debeant aggrauari, & illiqui

pauciorib⁹ equis vti ſolebant non credant prædictam indulgē tiam ſibi conceſſam. Ber. No. 1. quod præſumptio eſt contra pre dicantes ex munere, vt potius quærant quæ ſua ſunt, quam quæ Ieſu Chriſti; ſi tamen vere indigerent, iuſte poſſunt neceſſaria pe tere, quia non magnum eſt, ſi ab eo metantur temporalia, qui ſe minauit ſpiritualia. Ad hoc c. ſi epiſcopus, de offord. lib. 6. & in c. inter cætera eo. titu. facit cap. cum voluntate, infra de ſenten.
a excommunica. No. 2. contra ſcholares, [a] qui repente conſumunt id, quod ſufficit ad victum lōgi temporis: ſic enim redditus ſunt expendendi, vt ſemper aliquid in fine ſuperſit. iuxta conſilium Iu riſconſulti in l. ius alimentorum, ff. vbi pupillus educari debet. Item no. 5. ſpecies prælatorum, qui poſſunt ſubditos viſitare, & quod dicit de Archidiaconis, & Decanis, habet reſpectum ad conſuetudinem quorundam locorum, in quibus Archidiaco. viſitant, aut in iure proprio, aut vice epiſcopi; & potes dice re, quod quilque prælatus hab ens iuriſdictionem, poteſt viſita
b re, [b] pro hoc cap. in ſingulis, ſupra de ſta. mona. † Et no. ex tex. ar.
1 op. quod Archiepiſcopi, & epiſcopi ſunt magis honorandi, quam Cardinales. Et intellige de Cardinalibus non epiſcopis. Nam maior numerus equorum permittitur Archiepiſcopo, & epiſcopo, quam Cardinalibus. Et hinc eſt, quod alibi diſputa
c tur, nunquid epiſcopus ſit maior Cardinali, [c] de quo vide bo. tex. cum glo. in c. quamquam 2. quæſt. 7. & per Hoſt. in c. eccleſia, il 2. ſupra de elec. No. in uer. [Prohibemus.] regulam generalē, quod nullus prælatus, citra Papam poteſt imponere collectam
2 ſubditis. † Secundo no. caſum exceptum a regula, quod ubi ſub eſt cauſa rationabilis, & manifeſta, poteſt epiſcopus petere a ſub ditis moderatum auxilium, quod hodie in vulgari uocatur cha
d ritatiuum auxilium. [d] Et no. quod non ſufficit cauſa rationabi lis, niſi ſit manifeſta. Et collige ex hoc & ex tex. quod charitatiuū ſubſidium non ſolum ſemel, ſed pluries ab eodem epiſcopo poteſt exigi; dummodo ſit cauſa rationabilis & manifeſta, quod clare probat litera ibi [Aliquoties &c.] Item no. quod epiſcopi & alij prælati potius debent de ſuo donare ſubditis, quam ab eis
3 recipere, quia parentes debent theſaurizare filijs, & non econ uerſo. † Vltimo no. ex fi. literæ, quod conſtitutio edita ad mode rationē. nō dēt ita intelligi, ut inducat grauamen, & excedat cur ſum ſolitū, facit c. fi. infra de uerb. ſign. & c. ſi neceſſe, de do. poſt
4 dinor. re. † In gl. in ver. [Contenti,] ibi, [Tenet forte ſententia.] di cit Inn. q̄ licet hæc op. ſit tutior, tamen uerius uī ſententiam nō tenere, datur tī per Abbatem conſilium, ut interponatur prius appellatio. Sed ſaluando opi. potes ſic diſtinguere. Aut enim epūs excōicat ſubditum; quia non uult eum recipere ultra numerum euectionum. hic contentum; & non tenet excōicatio, tanquam lata contra iuris errorem, ut in c. per tuas, de ſent. excom. & in hoc caſu poteſt ſaluari c. cum ad quorundam, all. in gl. ut ſic con tineat ius, ſed non indulgentiam. Aut error non fuit expreſſus in ſnīa, ut puta quia excōicauit ſubditum, quia nolebat eū pro curare, & tunc aut notorium eſt excōicationem ferri, quia no luit recipere ultra numerū hic ſtatutum; & credo etiam excōica
c tionem non tenere, [c] cum ſit notorie iniuſta. Ad hoc tex. cū gl. in clem. paſtoralis, in §. Piſana, de re iu. & quod no. Inn. in c. frater nitati, §. de frig. & male. & in c. 2. de dilat. niſi aliud dicam⁹ ī ſentē tia excōicationis. Nam uoluerunt quidam dicere, ut Archid. in c. uenerabilibus, de ſent. excom. li. 6. ꝙ excōicatio ſemper tenet, quantumcunq; ſit iniuſta, niſi error ſit expreſſus in ſnīa. Sed pri
f mū dictū [f] mihi plus placet, ar. eorū quæ no. in c. Rom. in §. uni uerſitatem, de ſent. excom. li. 6. & uide quod dixi in c. inter cæte ra, §. de re iu. Aut eſt notoriū; & tunc tenet ſnīa licet iniuſta, & ſic ꝓcedat opi. gl. In gl. in uer. rōnabilis, in fi. no. gl. & dicunt Doc. q̄ ſuperior erit hoc caſu Archieps, ſi ſubditi agunt contra epiſ copum. Si uero epiſcopus agit contra ſubditos: tunc eliguntur
5 arbitri, ut in c. ſi clericus. 11. q. 1. † Sed circa hoc quæritur, nun quid

ADDITIONES.

a ¶ Vide etiam tex. no. in Auth. ut deter. ſit. num. in 2. col. ibi, ſed ex his, quę ſunt expenſas quoque metiri, col. 1. ubi tex. q̄ oporteat expenſas ſecundum red ditus metiri. Et ibi gl. no. q̄ qui hoc ſeruaret, pauper non eſſet. Ad idem vi de gl. no. in uer. tranſcendens, in Auth. de conſulibus in prin. colla. 4. Ant. Fran. ¶ Circa qd hic dī, q̄ expēſæ ſunt faciēdæ ſm reddit⁹ & introi tus, quos hēt qs, hoc ſine dubio, ꝓcedit, quātū ad ipſum exponētē. Sed qñ expēſæ ſunt ſoluēdæ ꝑ ꝑ victoria cauſæ, qa q̄ eſt cōdēnatus ad illas, qua les debeāt ſolui, & taxari ꝑ iudicē, hī in l. ſeū quę remere, ff. de iud. m. l. ſan cimus, C. eo. Et adde q̄ expēſæ, quas qs domi feciſſet, debēt ſubduci de cō dēnatione expēſarū, nec ueniūt in taxatione, vt ꝑ Inn. in c. ſinē litibus, de do. & cōt. & ꝑ Ang. in l. terminato, C. de fruct. & lit. exp. & Io. And. ſing. in c. ſtatutū, in §. in ſuper, de reſcrip. li. 6. & ꝑ Lanfran. de Ora. vltra alios in c. qñ contra falſam, in uer. expenſæ, de proba. vbi dicit hoc eſſe verum, niſi expēſæ ueniant ratione cotumaciæ, quia tūc omnes veniunt in taxatione.
b ¶ Viſitare. Adde Fede. conſi. 165. & conſi. 111. Cal. conſi. 10. hoc tit. Qldr. c. ſi. 204. Abb. conſi. 66.
c Seb. Sap. Cardinali. Vide Fel. i c. ſup his, col. fi. ver. vlt. dicit hic, ſup. de ſtate lib. r.
d Seb. Sap. ¶ Charitatiuū auxilium. Qui teneāt ad charitatiuū ſubſidiū, ſupra po nit aliquid Fel. poſt Abb. in c. accedētes, col. vlt. uer. vlt. dū tagit, ſup. de ꝑſcr.
e ¶ Non tenere. Adde quod voluit Cald. conſi. 9. de ſen. ex com.
f Seb. Sap. ¶ Primū dictū. Hoc dictū refert Fel. in c. inter cæteras ſupra de re iu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

a quid [a] subditi possint cõpelli existẽte cã rõnabili ad hoc charitatiuũ subsidiũ exhibendũ? vr primo, q non, qa tex. dicit cum charitate hoc esse petẽdũ. Doc. citer tenent oppositũ. Nã primo dẽt charitatiue postulari; & sic dẽt intelligi tex. sed si charitas non, p si cit, exhibenda est ptãs, ar. 65. dist. q emendat. Et p hoc facit, qa in prin. §. phibem[a]. phibet imponi collectas, & exactiones, postmo dũ ex cã rõnabili sustinet. Quis aũt erit superior in hac coactione subditorũ. Dicunt aliqui, vt refert Inn. q Archiepus, & alii, qđ papa, alii qđ ipsemet epus q hoc petit, qđ vr plus placere Inno. dũmõ cã sit rõnabilis euidẽter, ne subditi nimiũ grauent. Si aũt subditi referrent q. puta, qa dicerent se nimiũ pgrauari, vel eãm dicãt nimis esse irrõnabilẽ, tunc dẽnt adiri superiores, vel arbiter mõ pdicto. Et plures cãs legitimas petendi hoc charitatiuũ subsidiũ, vide p Inn. in c. 1. de ẽct. reg. Vide gl. in c. vnico. 10. q. 3. q̃ dicit, non esse iustã cãm, si eps vult ire ad papã, vel ad principẽ: sed q̃riũ innuit Inno. in d. c. 1. Satis dicerẽ, q si accedit, p cõi vtilitate, seu p necessitate ecclesiæ suæ, põt; q a tunc posset petere moderatũ auxiliũ, & intelligo, qñ non põt p se; & hoc v nr sonare illa verba, Moderatũ auxiliũ: & verbũ, Pro necessitatibus. Nunquid aũt possit pscribi ↄ charitatiuũ subsidiũ. Tenet do. Ant. q non, qa ↄ charitatẽ non põt pscribi. Itẽ qa petere subsidiũ est in facultate superioris, sed in his q̃ sunt facultatis, nõ currit pscriptio, vt dixi in c. ex parte, de ↄcess. pb. no. p Cy. in l. 2. C. q sit lon. pfue. ? In gl. in ver. [Exactiones,] in fi. pdera istã gl. Nã sentit duas opi. ? qõne, q̃ põt accidere quotidie. nũqd plati inferiores Epis possint petere ex cã rõnabili hoc charitatiuũ subsidiũ, vt faciũt epi? Et vr gl. in secũda opi. tenere q sic. Et idẽ tenuit Gof. & Phil. Sed Pet. & Abb. & Host. sentiũt op positũ: vnde dicit Host. & Arch. q nullas collectas facere põt, nisi in hoc sit priuilegiatus, vel hẽatur cõsuetudo. Tu circa hoc vide in c. cum & plãtare, de priui. & Fed. consi. 208. Extra gl. q̃ro, quot dieb. põt eps morari t pe visitationis apud eadem ecclesiã? Tex. in c. placuit. 10. q. 1. dicit. q duob. dieb. in prima die, dẽt audire clerũ, in secunda populũ. Sed tex. in c. inter cætera. 20. qõ. 3 dicit, q p vnã diem. Et in concor. illorum capitulorũ sunt opi. Aliq dñt, q illud c. placuit, sit correctũ p illud c. inter cætera. Alii, q in die aduentus ad clerum, & in sequenti die mane p̃dicabit ad populum, & recedat, & sic stabit in effectu respectu grauaminis p vnũ diẽ. Alij dñt, q visitatio incipit a cœna, & finit in prãdio sequẽtis diei, ita q põt dici, q stetit p duos dies, qa attingit partes duorũ dierũ p vnum diem nãlem. Illud aũt verũ est, vt no. Inn. in c. i. eo. ti. li. 6. & Io. And. hic, q si cã rõnabilis exposcit, põt ibi diutius morã trahere, qa, si ex cã rõnabili põt redire ad locũ visitatum, vt in d. c. 1. fortius poterit ibi morã trahere, & continuare. Et quid debeat facere prelatus t pe visitationis, vide bo. tex. in d. c. placuit, & per Spẽ. eo. tit. & in ti. de inquis. §. nunc tractemus ver. licet.

ADDITIO.

1 ¶ Vtrũ eps possit cõpellere subditos ad p̃stãũ charitatiuũ subsidium, & p q̃ verba debeat petere, vide hic p d. Ant. in 1. col. & p eũdẽ post Host. in q̃ cõquerẽte in fi. de off. ord. Adde ẽt, qđ capitulũ, vacãte sede, ex cã posset exigere a clericis charitatiuũ subsidiũ. Gl. est no. in ver. aliũde, in c. cupientes. §. electos, de electio. in 6. Itẽ qđ eps põt capere charitatiuum subsidiũ ab exẽptis, tex. est a ↄrio, in clem. 1. in ver. exigẽdis, de exc. pl. vide ibi Ancha. in 8. no. & ibi ẽt clare p d. Abb. & idẽ tenet d. Abb. in c. dilectus, de off. ord. Itẽ an eps possit remittere charitatiuũ subsidiũ, vide Inn. in clem. 1. in ante pen. col. ver. sed an charitatiuũ. de iure pat. Itẽ adde hic Arc. in c. vnio. 10. q. 3. vbi dicit, qđ eps, p aduẽtu regis, maxime si ab eo tenet regalia, põt a suis subditis subsidiũ petere, sed nõ dẽt eos grauare. Et q̃ sint iustæ causæ petẽdi charitatiuũ, vide Old. cõ. in c. vitra, p posita, & an baro a quo qs tenet feu dũ frã. hũ, & liberũ, possit ab eo exigere charitatiuũ subsidiũ pecuniarũ, vide Old. consi. 234 in. factũ tale est, qđ baro. Itẽ adde hic qđ nõ valet statutũ capituli, sede vacãte, diminuẽs charitatiuũ subsidiũ cpo, ẽm. Lapũ all. 20. & seq. Itẽ de isto charitatiuo subsidio vide Bald. in l. 1. alias 2. in fi. C. de op. er. liberto. & Laptũ alleg. 37 inci. p filio bene. vbi dicit, qđ põt negari volẽti aliter taxare, de quo inf. Itẽ adde, qđ eps põt punire subditos suos inhumaniter denegãtes charitatiuũ subsidiũ suo Archiepo Metropolitano, vt dicit dom. Anto. post Inn. in c. cũ ex officij, in secta col. de pscrip. Immo põt p̃ponere edictũ, qđ quicũq; clericus bũficiatus de suis subditis nõ plũ tertũ sibi subsidiũ charitatiuũ tm tps, fit excõicatus, ẽm. d. de Ro. dec. 315. in no uis. Item adde, q qñ eps, vel prælatus alius ex causa a subditis exigit charitatiuum subsidium, non debet a qualibet ecclesia hoc nomine plus exigere pecuniæ, quam exigeret nomine procurationis, si visitat. Casus est fin. & vnicus in extrauagãti Bñdicti. 1. 2. q incipit, vas electionis, circa fi. Ad de an charitatiuũ subsidiũ possit pscribi, Rom. pl. 378. Et qñ possit imponi, p eũdẽ Ab. pl. 7. Et an possit pscribi, ẽt per Cal. pli. 10. hoc tit. Lap. alle. 30. Ant. Fran. ¶ Circa istam mãm de charitatiuo subsidio, an inferiores ab Epo possint illud imponere clericis sibi subditis; vide Arc. 34 dist. c. fi. Et qñ, & ex quibus causis possit charitatiuũ subsidiũ peti a subditis, vide in c. cũ Apostolus, de cẽs. & vide Spe. in ti. de renũ. in §. 2. & Host. in sum. de of. leg. in §. qđ ptinet. Et an tale charitatiuũ subsidium debeat Papæ, vide p Old. in pl. hic all. Et an ons a vasallis in casu necessitatis, vide Bal. in l. 1. in fi. C. de ope. li. & in l. iubemus. la. 1. in t. no. C. de sa. san. ec. & vide Bal. in l. fi q̃s ad declinã dã, C. de epi. & cl. & vide Car. in cle. 1. in §. fi. in 1. q. de excess. pl. & in cle. 1. in §. 1. in fi. de sup. neg. pl. Et adde, q charitatiuũ subsidiũ est arbitrariũ, & dẽt exigi sm possibilitatẽ, & ẽt. ex eũdo ad Papã, vel Imperatorẽ, ut p Cardi. in locis pal. et ntellige pdicta uera, si perẽs charitatiuũ subsidiũ, est ipotes facere expẽsas absq; sua culpa, qa tũc nõ posset petere, ut ple. trac. c. cum Apostol[a], de cẽs. Et an posset pscribi huic charitatiuo subsidio, vide p Do. & p And. Sicu. maxime in c. accẽdẽtes, de præscr. in 3. col. in ver. itẽ dubitat.

SVMMARIVM.

1 *Census nouus non potest, nec de nouo imponi, nec impositus augeri, in ecclesiis per ipsum prælatum ad vtilitatem suam, sed ad vtilitatem alterius ecclesiæ potest ex causa rationabili. 2.*
3 *Census non augetur auctis facultatibus.*
4 *Conductor ea ratione, qua non tenetur ad pensionem, si patitur magnum damnum, eadem ratione debet augere pensionem, si consequitur magnum commodum.*

CAP. VII.

1 **Prohibemus.** †Nouus cẽsus ecclesiis imponi non po teſt, nec augeri. Primo ponit duplicẽ p̃hibitionem, quã iustificat. Secũdo ponit decretũ ibi. [Si qs vero.] & no. q iste tex. est de principaliorib. Casus lit. Pręcipit conci. Lateran. q Archiepi, Epi, Abbates, & alii prælati nouũ censum non imponãt ecclesiis, nec veteres augeãt, nec partem prouentuũ ecclesiarum suis vsib. appropriare presumãt; sed libertatem inferioris conseruent, quã sibi volũt a suis superioribus conseruari, qui 2 ↄ fecerit, irritum hẽatur, qđ fecerit. B. †. No. 1. q nullus prælatus citra papã, sive sit secularis, vel regularis, põt imponere nouum cen a sum, vel antiquũ augere in ecclesia sibi subiecta.[a] Et hoc intelligẽ, qñ prælatus vult imponere ad vtilitatem suã. Non enim debet authorizare in facto, p̃rio, vt in cle. 1. de reb. eccle. non alien. sed ad vtilitatẽ alterius ecclesiæ, subsistente cã rõnabili, hoc poterit, vt no. Inn. hic, & facit a ↄrio, c. pterea, & c. cũ clerici, & c. significasti, ↄ. eo. & intelligo de plato, qui hẽt epalem iurisdictionem in loco, ar. in iurib. 5. alle. No. 2. q hẽns ecclesiã subiectã non põt retinere sibi parrẽ, puentuũ. Et de epis dic, vt in c. vt nũm, in fi. vt ec cl. benefi. De Abbaribus, & aliis platis inferioribus, vide bo. tex. in cle. qa regulares, in §. 1. de sup. neg. prel. vbi concludit, q qual. scũ que sit locus subiectus Abbati, dummodo nõ sit de mẽsa ipsius, non põt partem redditumsibi retinere. Vlt. no. regula, Quod tibi non vis fieri, aliis non facias; & pro illa, Omnia quæcunq; vultis faciant vobis homines, facite illis, vt 1. dist. c. humanum genus. 3 †In gl. in ver. [Nec veteres.] in fi. vult hæc gl. q census potest augeri auctis facultatibus ecclesiæ censuatæ, sed glo. sequens hoc limitat, vt procedat respectu pientationis, vel ↄcurationis; non aũt respectu cẽsus; & tene mẽti illã gl. sed non reddit rõnẽ, nec Doc. bene explicãt. Sed dic, q census ideo non augeẽ, qa aut soluit superiori; & est signum subiectionis nõ aũt refert, an soluat multum, an parum: nam sp denotatur subiectio, pro hoc c. omnis anima, ?. eo. facit c. constitutus, de relig. do. Aut soluitur priuato, & non est ppriæ census; nec dẽt augeri auctis facultatib. Rõ, quia in ↄctu censuali, transit dñium ex toto in recipientem, vt dicit gl. in pal. c. constitutus, & per Bar. in l. 1. ff. de pub. vnde augent facultates istius, non illius, cui dẽtur census; merito non dẽt augeri census.

4 †Secus est in pensione; qa illã quis soluit rõne fructuũ, quos quis percipit de alieno. Nã proprie conductor soluit pensionẽ: vnde quẽadmodũ si patitur magnum damnum sine culpa sua, consequitur diminutionem pẽsionis; ita si ex vbertate fructuum casu fortuito consequitur magnum commodum, dẽt augmentare pensionem: qa ↄriorum eadem est rõ; & hæc tenet gl. & Bal. post eã in l. si merces, in §. vis maior, ff. loca. & vide quod dixi in c. pp. de locã. & aliquid no. ?. eo. c. quanto. Et ex hac rõne infert, q si ecclesia fuit donata monasterio ad vsus proprios, & monasterium reseruata sibi pensione concessit eam alteri, debet auctis facultatibus augeri pensio: quia illa fuit imposita ratione fructuum, quẽadmodum diminueretur pensio facultatibus diminutis, & idẽ in procuratione debita, vt in c. quanto ?. eodem.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Sibi subiecta. Idem allegatur alias esse dicendum in hospitali subiecto, quia, quare non possit cẽsus nouus imponi ecclesiæ subiectæ, rõ est, quia ista est quædam alienatio juris ecclesiæ, quæ non potest fieri, nisi ex cã rõnabili, & cum debita solennitate, ut per Abb. in c. prox. in 1. no. & in c. significauit, in primo & tertio nota. in c. grauis, ad fi. infra eo. In alienatione autem bonorum hospitalis requiritur eadem solennitas, quæ in alienatione rerum ecclesiæ, secundum do. Ant. Imo. & Abb. in c. nulli, sup. de reb. eccle. non alien. cum simi. ut tradit Fel. in c. de quarta, supra de præscr.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia non potest fieri censualis, & facta non tenet per simplicem constitutionem rectoris, sine consensu Diœcesani. 2. 3. quo casu requiritur causa rationabilis.*
4 *Præsertim, ista dicta, potest exponi pro, maxime, & pro tantum.*

CAP. VIII.

1 **Præterea.** †Prælatus seu rector ecclesiæ nõ põt, p̃sertim post mortem, ecclesiam sua propria authoritate constituere censualem. Ponit casum generalem, rationem subdẽs ibi. [Non. n.] Casus lit. Quidã rectores ecclesiarũ p collusionẽ quãdã factã cũ religiosis, q hẽnt in illis ecclesiis ius patronatus, soluũt de eisdẽ ecclesiis annuã pẽsionẽ, & illi eã recipiũt cpo ignorãte, q̃rit, an successores pẽsionẽ illã soluere teneant? Rñdet, q monachi nõ sunt audiẽdi in receptione pẽsionis, si authoritas epi, vel eius officialis, q authoritatẽ p̃stare possit, nõ intervenit super hoc; & qa simplices sacerdotes, vel clerici si possint ecclesias, 2 qb. p̃sunt, p̃stituere cẽsuales, p̃sertim post ipsorũ decessũ. B. †. No. 1. q nemo authoritate ppria ecclesiã, alteri ecclesiæ p̃stituere cẽsualẽ. Et est rõ. Nã nõ põt qs alienare res ecclesiæ sine iuris solennitate. 12. q. 2. c. sine exceptione. fortius nõ põt imponere cẽsum cum

cũ sit q̃dã alienatio corporis suæ ecclesiæ, & q̃dã seruitus imposita. †No. ibi, [Si põtificis, aut alterius &c.] q authoritate põtificis, vel alterius plati hẽntis ecclesiã pleno iure subiectã, põt de nouo 4 imponi cẽsus, qđ intellige ex cã rõnabili, vt dixi ?. c. prox. † Vlt. no. ibi, [Præsertim post decessum,] q simplex sacerdos nõ põt ẽt in vita sua p̃stituere ecclesiã censualẽ; & hoc denotat verbũ illud, Præsertim, exponendo, p Maxime. Alii vero exponunt, p. Tũ, dicentes, q in vita sua põt platus obligare se ad soluendum cẽsum. Sed dicendũ est, q licet possit se obligare psonaliter, non tñ obligare ecclesiã, & sic intellige istũ tex. Nã ista est propria expositio huius verbis, Præsertim, vt exponãt pro Maxime. vt no. in c. auditis, de elect. n am ex contrario posset ecclesia lædi de facto, quia posset adduci ad consuetudinem, facit quod no. in c. peruenit, ?. de arb. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Qui tenetur aliquid facere ratione officij sibi iniuncti, non debet, si fecerit, habere aliquod præmium, quod ad hoc fuit ordinatum.*
2 *Officiales non debent habere aliquod præmium, si capiunt exhannitos, quia ratione officij tenentur; licet capiendi sit statutum certum præmium.*

CAP. IX.

Ecclesiis. Breue est, vel palia verba summa sic. Eps ecclesiã ↄponens, cõione priuatur. Primo ponitur prohibitio. Secundo pœna. [Si quis.] Casus lit. Quidam præsumebant ecclesiis imponere noua pedagia. Super hoc coniultus Papa respondet, quod noua pedagia sine authoritate Regum, vel Principum constitui non debent, qui contra fecerit, & commonitus non destiterit, communione careat Christiana, donec satisfaciat. Ber. †No. 1. vnum casum reseruatum Regibus & Principibus N am ad eos duntaxat spectat imponere noua pedagia. Inferiores ergo domini temporales, peccant imponendo hęc pedagia de nouo. †Item no. ibi, [Donec satisfaciat,] q extortum occasione pedagij illicite impositi, subiacet restitutioni. Ex quo in 2 fertur, q tales domini non possunt de tali pedagio eleemosinã facere, iuxta no. in c. ex transmissa, ?. de deci. 14. q. 1. in fum. Vlt. no. casum vnum, in quo ecclesia exercet iurisdictionem in laicos. Et quando imponunt noua pedagia citra authoritatem iuris: nam ex quo ecclesia excommunicat laicos transigredientes, ergo habet in eos iurisdictionẽ, quia excõmunicatio non debet ferri, nisi ↄ subditũ, vel forũ fortitẽ rõne delicti, ad hoc quod di xi in c. qa clericis, de foro cõp. ? Sed quæro, qd dicat pedagium? Sol. dicit Io. And.[a] q est quædã præstatio, quæ fit a trãseuntibus pro rebus, quæ vehuntur, vel portantur, & qñ soluitur pro personis; & alio vocabulo vocat in iure ciuili vectigal, qa soluit pro his, q̃ vehunt. i. portant. vnde pedagiũ & vectigal idẽ important, de quo aliqd no. in l. 1. ff. de pub. Itẽ dr tributũ, & cẽsus, & si ſolui b tur Principi, non est dria inter tributũ, & cẽsum, vt no. in d. l. 1. sed priuato qñque soluit cẽsus prore censuali, de quo dixi in c. p 4 stitutus, de relig. dom. & tũc tributũ differt a censu. † An aũt clerici debeant soluere pedagia, seu vectigalia? etiam licite statuc ta per dominos tpales: Dic q nõ, [a] qa pedagiũ est onus personæ d le, & persona clerici [d] nullo mõ est subiecta laico; & hodie dic, 5 vt in c. ?. q. de censi. li. 6. & in cle. pñti, eo. tit. † Et ex hoc infert ad q. nũqd clericus possit libere fraudare pedagiũ, seu vectigal. Dic, q nedũ clericus, sed ẽt oẽs extranei licite defraudãt, seu nõ soluũt, ex quo nõ est legitime impositũ, qa non eadit proprie hoc casu fraus; sed potius qs euitat grauamẽ. Sed ipsi ciues, q cõi psensu si bi imposuerunt, nõ licite fraudãt: qa in eorũ piudiciũ bñ potuerunt hoc statuere, & hæc sunt de mente Bar. in l. vectigalia, ff. de 6 pub. † Vlt. op. contra tex. in eo; quod innuit, quod de consensu Regum & principium licite imponuntur pedagia. Nam videtur q̃ solus

ADDITIONES.

a ¶ Tu vide gl. in uer. pedagia, in c. super quibusdã. in § pterea, infra de uerb. sign. quæ sint pedagia, gundagia, & salmaria. & habetur per Archid. 34. qõ. 1. in c. ii quis Romipetas, & per Bal. ubi plura dicit in rub. ff. de re. diu. Et quid sit uectigal, addeg. in rub C. de uecti. & com. Et ista sunt, quæ portoria dicu t ẽm gl. in uer. portoria, in l. 3. C. de uect. Vulgariter ẽt appellatur telonea, vt est tex. in c. 1. in prin. in tit. quæ sint regalia usi. feu. Hinc dr in euangelio, q bea. Matth. sedebãt in teloneo, quia erat publicanus. Quid autem sit tributũ, census, collecta, gabella, præstãtia, & de aliis huiusmodi, ponit Bal. in d. rub. & Host. in hoc tit. in §. ex quib. causis, &c. & alij cano. hic.
b Seb. Sap. ¶ Tributum. Vide Fel. in c. ad audientiam, col. 6. & 7. ver. in quantum habens, supra de præscr.
c ¶ Et hoc est uerum, etiam si laici haberent potestatem a Principe seculari, faciẽdi soluere pedagia a personis ecclesiasticis, quia principes seculares nulla habent potestate in ipsis personis, & rebus ecclesiasticis, vt declarat Host. in hoc tit. in §. ex quibus causis uers. sed nunquid. & uide Gem. in c. quam quam, in hoc tit. li 6. in 3. bo. Limito prædictam conclusionem procedere in his reb. quæ clerici aio negotiandi portarent; quia tũc perderent beneficiũ d cle. præsentes, eo. tit. a ↄrio sensu, & ibi gl. & Imo. declarãt, quo dicatur negotiator, & debet fieri iuram nto clerici, vt ũ portentur causa negotiandi, ẽm eundẽ Gem. in d. c. quamquam. Et est de mente glo. in d. cle. præsenti. & hẽ per Spec. in tit. de imm ecc. circa fi. Secundo limita, nisi clerici, uel personæ ecclesiasticæ uellent gaudere commoditate & emolumento statuti, disponentis super solutione pedagiorũ, quia tunc tenerentur ad eorum solutionem. Puta si statutum disponeret de summaria cognitione, vel de alio modo procedend. Nam hoc beneficium non competeret clericis non soluentibus uectigal. Nec hoc statutum dicetur contra libertatem ecclesiæ, qa illud est compellere clericos ad solutionem uectigalis, & illud bene esset contra libertatem ecclesiæ. Aliud est, sub certa lege præstationis eos ad commodum statuti inuitare, vt est tex. no. in l. Titio centum. §. 1. ff. de condic. & demon. Ista sunt uerba Bal. in l. 1. C. de contrahen. empt. & ibi dat casu telam, quam vide. Tertio limito in his, qui emunt res proprias clericorum ab ipsis clericis, quia immunitas ipsorum non transibit ad emptores Ita glo. in d. clem. præsenti, & facit ad hoc prima limitatio, & idem voluit expresse Bar. in l. licitatio, in §. fi. ff. de publ. vbi dicit, quod licet fiscus non teneatur soluere uectigal, tamen emẽs a fisco soluere debet. Pro quo facit, quia mutatione personæ, mutatur conditio rei. l. per procuratorem. §. fi. & ibi Dyn. & Bal. ff. de acquir. hæred. facit l. fi. C. de inoffic. testam. Et per hoc potest decidi occurrens quæst. q licite clerici de fructibus suarum præbendarum non soluant gabellam, tamen ementes huiusmodi fructus bene soluere tenentur. Quod intellige, secundum modi. Bar. in d. l. licitatio, ubi tangit, utrum priuilegium transeat ad emptorem, de quo etiam Spe. & Bal. in add. in tit. de imm. eccl. in fi. & uterque Imo. in l. mantum, ff. sol. mat. Quarto limita, q licet clerici, & aliæ ecclesiasticæ personæ non teneantur ad solutionem uectigalium, tamen coloni partiarij ipsorum bene tenentur soluere uectigal, seu gabellas pro fructibus, seu portione fructuum eos contingente. Ita determinat Fed. de Sen in consi. 106. inc. quæstio est. Adde tamen prædictis. q si clerici per suos operarios colerent fundos suos, tenerentur indistincte soluere uectigal, etiam pro portione, quæ tangeret colonum partiarium. Ita Pet. de Anch. in d. c. quamquam. Ego plus dico, q etiam si clerici conducerent fundos laicorum, quos propriis pecunis excolerent, quod idẽ esset, q de fructibus talium prædiorum, non tenerentur soluere uectigal per dotrinam Bar. in l. legatis, in 2. q. ff. de leg. 3. vbi dicit, q ille, qui locat sua prædia alteri, & ab alio conducit, non per hoc potest dici negotiator. Sed clerici indistincte pro rebus suis habent immunitatem, dummodo non animo negotiandi, ergo &c. Adde Abb. consi. 6. & vide Bal. consi. 207. Et an exigens pedagium, eo, quia est posses. vel quasi exigendi, incurrat pœnam alio non ostento, & an exigens pedagia per tertiam, cum solitus erat exigere per aquã, contrafaciat, vide per eundem Bal. consi. 188. 4. lib. Ant. Fran. ¶ An clerici possint compelli ad solutionem gabellarum, & datiorum. Dicas, q regulariter non tenentur ad talem solutionem, vt in. placet & in auth. item nulla communitas, C. de sacrosan. eccl. & in clem. prælenti, hic all. & in c. 1. de immu. eccl. lib. 6. tamen possunt compelli ad soluendum tales gabellas, & datia pro mercantiis & negotiationibus, & hoc, qua tales mercantias non debent clerici facere, vt in tit. ne cler. vel mona. fecu. ne. o. feimmi. & habetur inc. 1. de celeb. miss. Et quæ dicatur negotiatio, & quis negotiator, habetur in l. legatis seruis, & ibi per Bar. ff. de leg. 3. & uide omnino Bar. in rub. C. de nauic. lib. 11. Et adde, q ille dicitur negociator, qui emit rem, vt eam, non mutata forma, forsan cariùs uendat, vt habetur in c. eijciens, quæ est palea 38. dist. & p Card. in clem. fi. de cẽs. Et adde, q negociantes simul obligantur in solidum, nec habet inter se beneficium diuisionis, vt plene per Bar. in rub. C. de institoria, in ult. col. um.
d Seb Sap. ¶ Persona clerici An clerici teneantur ad uectigalia, & gabellas, tãgit Fel. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col. 43 uer. de gabellis autem, supra de consti. Et nũquid liceat fraudare gabellas licite impositas, tangit Fel. in c. 1. col. 12. uer. ex quibus uerbis, sup. de consti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ solus Imperator possit imponere, vt in l. vectigalia, C. de vec. & cōmiss. quasi p to. ad idē c. super quibusdam, ī. de verbo. signi. vbi tex. excipit Imperatores, & Reges, & respectu Regū exponit ibi
b Host. Regē. i. Romanorū. Nā post electionē ante coronationē non appellāt Imper. sed Rex Romanorū. Sol. Doc. non tāgūt hic q̄riū, sed pōt intelligi tex. dupliciter. Primo, vt intelligat, f̄m qđ intelligit d. c. sup q̄busdā. Secundo pōt intelligi de Regib. & Princ pib. q̄ pscripserūt hoc ius imponendi pedagia, vel alia iura principis. Nā cōiter hodie Reges inferiores pscribunt in eorum regnis hæc iura Imperatoris. quo casu possunt hoc exercere, vt Imperator, vt in simili no. Inn. in c. cū P. de s. instr. Bar. in l. infamen. ff. de pub. iud. Et sic videmus hodie in aligb. cōitatib. Italiæ, q̄ vūr hoc pscripsisse; in quo tū Bar. vī q̄rius, vt ipsemet no. in l. 1. ff. de aqua plu. ar. & in d. l. vectigalia, & ind. l. infamem. Et t cias, q̄ cum pscribitur q̄ principem requiritur tps, de cuius initio non est memoria, vt in d. c. super quibusdam, sed q̄ inferiorem. qui habet hoc ius, non requiritur tantum tempus, vt no. in d. l. vniuersa.

ADDITIO.

a ¶ Sic ēt exponit, seu intelligit in sum. sua, in §. ex quib. vers. actiones aūt, in fi. De hac materia hī per Bal. in l. si plures, C. de cond. inser. & in l. cum propōnas, C. de nanti. fœno. & per d. Alex. Imo. cons. 6. vbi tangit, quanto tpe prescribatur ius imponendi talia pedag. a. Et an requiratur scientia principis, an ti. vel bona fides. Dic, vt ibi per eum, & per eundem in sua solenni disp. inc. Sigismundus, ubi attingit in tertio dubio, qualiter possit præscribi contra Imperatorem, vel ea, quæ sunt meri Imperij, seu reseruata princi. vt est hoc ius imponendi pedagia. De hac materia tangitur per Ang. cons. 40. & Pau. de Cast. cons. 19. inc. vsus vectigalis corruptus est &c & per Old. cons. 32. inc. punctus talis est. Adde ēt ad id, quod dicit h. c Par. in fi. quod no. idē Pau. in c. cum Apostolica, supra de his, quæ fi. a prę. sine consensu cap. quod q̄si quis allegat possessionem tanti tpis, cuius initij memoria non existit, oia præsumuntur interuenisse, f̄m intentionem allegantis, & ita dicunt ibi Io. And. Vinc. Host. & do. Anto. & alij. Vbi in terminis illius de cr. videtis, quod laici possunt habere decimas ecclesiarum in feudum, si modo fuerit concessum ante concilium Latera. secus, si post. Pone, q̄ laicus possidebat decimam alicuius ecclesiæ, ut quia erat posita in parochia illius ecclesiæ, quo casu de iure communi præsumuntur spectare ad ipsam eccle. c. i. de resti. spol. lib. 6. Et ecclesia volebat vendicare talem decimam, dicens, q̄ fuerat cōcessa post Concil. Latera. laicus dicebat, q̄ fuit tante dicunt, q̄ si laicus probat possessionem esse tanti tpis, cuius initij memoria non extet in contrarium, obtinebit, ac si appareret ante concilium esse. Ita ergo dicerem in proposito in materia nostra, q̄ si aliquis diceret ad se spectare exactionem pedagij, & probaret possessionem tanti tpis &c. q̄ præsumeretur iuste ad se spectare, & ille, cui allegaret esse noua vectigalia, haberet necesse illud probare. Ant. Fran. ¶ Circa hoc, quod hic dī de pedagio, & an iuri imponē si illud, vel iuri exigendi possit qs pscribere, & contra quem & ad quē spectat talia pedagia & gabellas imponere, vide quæ plene tractantur p Bal. & Bar. in rub. in ti. quæ sint regalia in vsi. feu. & per Bar. in l. Aquilius Regulus, ff. de do. Et adde, q̄ ille, qui exigit pedagia & alias gabellas, tenet ad emendā oium dānorū, q̄ inferentur ipsis mercatorib. & alijs soluentib. gabellas, & pedagia in suo territorio, vt hī p gl. & Bar. in l. 1. §. ne qd, ff. de incē rui. nau. Siue illud dānū inferat de nocte, siue de die, siue ab hostib. siue ab alijs, ut p Bal. in l. si qs non dicā rapere, in 5. col. C. de epis. & cle. Siue illud dānū sit illatū a subditis, siue non, vt per Flo. de San. Pet. in l. scientiā, ff. ad leg. Aq. l. & per Bal. & Bar. in l. ff. qñ, C. vnde vi. & per Bal. in l. 1. §. qui in summa, ff. quando ex fac. tu. Et circa hoc, quod hic dī de vectigalib. dicas, q̄ vectigal est octaua pars eius, quod vehitur, fisco debita, l. uniuersi, & l. a legatis, & l. ex præstatione, C. de vectig. & commi. & vide Sal. in l. vectigalia, C. eo. ti. Et adde q̄ vectigalia retinens, tenetur refarcire omne damnum duplicatū fisco, & potest ꝺ cū procedi, ut habetur per Spec. in ti. de primo & secundo decr. in §. restat, in uer. & idem iuris, & vide tex. et Bal. in l. noua vectigalia, C. de vectig.

SVMMARIVM.

1 *Clerici committentes simoniam, de rigore iuris debent deponi.*
2 *Episcopus potest censuales ecclesias instituere, ex iusta causa, alias secus.*
Authoritas episcopi, vbi interuenit, non præsumitur collusio.

CAP. XI.

Cum clerici. Qui per collusionē instituit ecclesiam censualem, illa priuabit. Secundo pœna, ibi, [Præcipimus.] Casus lit. Quidā clerici cū q̄busdā religiosis, sine authoritate epi, faciunt collusionē, q̄stituendo cēsuales ecclesias, quas tenent; vt post eorū decessum, ad p̄sentationem religiosorū ad eadē ecclesias, filij, vel nepotes clericorū ipsorum p̄sentent. Præcipit papa, vt qui inuenti fuerint facere talia, ecclesiis ipsis, appellatione postposita, ſsolient. B. No. i. pœnā eorū, qui constituunt censualem ecclesiā, citra authoritatem Epi. Nam debēt illa priuari. Sed considera, q̄ tex. iste loq tur qñ per collusionem imponebāt censum publicum, puta vt filij, vel nepotes præsentarēt postmodum ad illam ecclesiā; quid aūt si cessat collusio? Dic,
1 vt dicit in c. graue, ī. eo. † Op. vī. n. q̄ isti clerici debuissent deponi, quia cōmiserunt simoniā. Nā soluebāt censum, vt filii, vel nepotes, consequerent ecclesias; & sic dabāt tpale pro spirituali consequēdo, ad hoc in c. cū clericis, §. de pac. & qđ ibi no. gl. fi. Sol. Doc. fatent q̄riū, quod de rigore iuris tales clerici possunt deponi, & ēt religiosi dērent priuari iure patronatus, ex quo taliter eo abutunt, facit quod no. in c. qđ clerici, §. de iurepa. quod no. in gl. 1. in fi. Host. dicit & bene, quod tex. iste non est restringendus ad collusionē, q̄ sit in iudicio, prout gl. vī intelligere, sed potest intelligi gñaliter, qualitercunq; fiat collusio, siue in iudicio, siue extra: vn-
2 de verbū, Collusio, capit hic late. In glo. 2. in fi. ¶ no. gl. q̄ ex iusta cā potest eps imponere nouū censum ecclesiæ, ad hoc c. constitutus, §. de reli. do. & in c. cū venerabilis, ī. eo. Et idem no. in c. signi. cauit, ī. eo. sed sine iusta cā non pōt tñ: vbi interuenit authoritas epi, non p̄sumit collusio, arg. in c. nisi, de præb. & sic pōt intelligi iste tex. dum ponderat, q̄ hic non interuenit authoritas episcopi.

SVMMARIVM.

1 *Collectores si grauant ecclesias ad soluendum, debent priuari eorum officio, & idem si circa alias excedant debitum finem.* 2.

CAP. XII.

Ea quæ. †Si collectores grauāt ecclesias, priuari dēnt offi-
1 cio. Primo excessus. Secundo pœna ibi, [Quod.] Casus lit. Quidam Archidiaconi faciebant collectā denariorum Beati Petri per Archidiaconatus suos, et sub tali occasione ecclesias, & parochias plurimū aggrauabāt: Papa p̄cepit, quod hoc nō faciant, qđ si secus præsumpserint, id, quod vūr hr̄e, auferetur ab
2 eis. B. †In gl. 1. dic, q̄ ēt potest intelligi tex. generaliter in omnibus collectorib. Si. n. excedūt debitum finem, dēnt officiō priuari. Facit c. indicatum. dist. 89. Sed quæro, quid intendit litera, dum dicit. Id, quod videmini hr̄e, auferetur, &c. Docto. exponunt tripliciter. Primo, vt intelligāt de indulgētia peccatorū, ga nō merebū tur, ex quo granāt. Sc̄do pōt intelligi de officio Archidiaconatus. Tertio de offō collectoriæ, & f̄m hūc vltimū intellm sūmari,

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest sine causa facere ecclesiam censualem, cum causa vero secus.* 2.
3 *Solennitas extrinseca non præsumitur in factis antiquis.*
4 *Spoliatus non est restituendus, quando erat in possessione contra ius.*
5 *Præscribens contra ius debet habere titulum, & bonam fidem, & quod tam to tempore possederit, de cuius initio non sit memoria.*
Error iuris impedit præscriptionem, error facti non.
6 *Census non potest imponi, etiam quod iam fuerit impositus, sed legitima præscriptione sublatus.*
Præscriptio non currit contra tributum, vel censum debitum, in signum subiectionis.

CAP. XIII.

Significauit. Qui recipit iurm de nouo censu impositum absoluere. Primo ponit casum pplexū. Secundo distinguendo prouider. Secundū membrū ibi, [Si vero.] Casus lit. Monachi de Castig. elegerūt quendā clericū T. nomine ad regimen ecclesiæ de Fullig. ipsum iurī vinculo constringentes, de soluendo eis dē annuatim censum triū marcharū, quas p̄decessores eius solue rāt. Postmodū eps diœcesis, eidem in periculū ordinis interdixit, ne cēsum illū eis solueret, nisi prius constaret, q̄ authoritate epali fuisset impositus. Sacerdos p̄dictus hoc significauit Papæ: vnde mandat cuidā, quatenus si q̄stiterit p̄fatum canonē authoritate epi, & non de nouo fuisse impositū, p̄cipiat eō, vt prohibitionē suā relaxet: si vero census de nouo sit impositus; siue authoritate epi factū sit, siue non, cōpellat monachos illos appellatione
1 remota, vt clericū illum à iuſo absoluāt. B. †No. 1. q̄ sola authoritas epi non sufficit, vt ecclesia efficiat censualis. Nā quēadmodū eps non valet alienare bona ecclesiæ sine cā. 12. q. 2. c. sine exceptione, ita, & fortius nec censum imponere, cū sit q̄dā alienatio iu
2 ris ecclesiæ, & de hoc ī. cū gl. 1. †No. 2. ibi, [Nisi prius constaret,]
a q̄ in censu a ēt antiquo non p̄sumit authoritas epi, nisi probetur. Sicut dicimus in q̄ctu minoris, vt non p̄sumatur authoritas tutoris, nisi exp̄sse probetur, vt in l. q̄cunque. ff. de publi. Rō est, quia solennitas extrinseca nunquā p̄sumitur. nisi probetur, vt no. in c. innotuit, de eo, qui fur. or. rece. per Inn. & Bar. in l. sciendum, ff. de verb. ob. Tertio no. q̄ sacerdos non pōt ēt in vita sua p̄stituere ec
3 clesiā censualem. Nā est quædā alienatio, vt §. dixi. †In gl. 1. ibi, [Usta tñ de cā.] No. glo. & f̄m eam restringerem tex. in fi. nam tex. vī velle in fi. vt authoritas epi non sufficiat ad censum nouiter constituendū. Nā intelligo, qñ sine cā; alias secus, vt §. de relig. dom. c. constitutus, & c. venerabilis, ī. eo. Et ex hoc collige duo, quæ regruntur in impositionē census. Primo authoritas epi. Secundo, q̄ subsit cā iusta. Tertio, f̄m Host. q̄ capitulū consentiat, ar. in c. tua, & c. pastoralis, de his, que fi. a p̄l. Quarto, q̄ si ecclesia cui cēsus imponitur, est collegiata, p̄sentiat huic impositioni, ar. in c. 1. §. de rebus eccl. non alie. de rer. permu. c. 1. Puto tñ, q̄ vbi cā est vrgēs, & ecclesia inferior non velit p̄sentire, poterit eps, hoc facere cum consensu Capituli, ar. in cle. fi. de reb. eccl. non alien. & in c. 1. eo. ti. lib. 6. In gl. 2. in fi. Goff. & Lau. vīr distinguere q̄ aut certū est cēsum deberi, & seruādum est iurm. Aut certum est nō dēri, & parendū est p̄cepto epi; & in dubio dēt obedire. Sed aduerte, ga p hoc non soluitur q̄rium formatum in gl. Nā isti monachi erāt in possessione huius cēsus, ga p̄decessor huius rectoris soluerat. & li te pēdēte non dēt qs priuari possessione sua. Ex dictis Doct. pōt te pēdēte non dēt qs priuari possessione sua. Ex dictis Doct. pōt multipliciter sol. colligi. Primo, q̄ solo rectoris sine cōsensu epi non

ADDITIO.

2 Seb. Sap. ¶ Quod in censu. In contrariū tā facit, quòd pp diuturnitatem tpis p̄sumitur solennitas extrinseca, vt late concludit Fel. in c. sicut, col. 17. ver. fallit tertio, de re iud. et Ia. in d. l. sciendum, et in d. l. 1. col. 3. C. q admitti.

nō potuit trāsferre possessionē ī istos monachos, qa sine authoritate epi, cēsus imponi nō pōt, & primū tenuit Inn. postea dicit, q̄ possessio fuit eis q̄sita, vt in c. dilect. de cap. mon. sed erat clādestina respectu epi; vn potuit eps postq̄ sciuit, sofonē interdicere.
1 †Tertio pōt solui, q̄ hæc possessio erat ꝺ ius. vñ spoliatus tali pos-
2 sessione nō p̄sequit restitōnē, a nisi, pbet, q̄ ex pbabili cā acq̄siuit possessionē, vt in c. ad decimas, de restit. spol. lib. 6. Et no. ex p̄dictis, & ex tex. p istis oneribus, q̄ presbyteri exoluunt qnq; ꝺ ius, vt nō obstāte illa possessione facti, possit eps īterdicere sacerdoti, vt illa onera amplius nō soluat. In gl. fi. dic, vt §. dixi, q̄ tpe fundationis pōt cēsus imponi, vt ī c. p̄terea, de iure pat. Itē de nouo, vbi
3 subest cā, vt no. in fi. gl. quā no. † Itēpōt acquiri p̄scriptione, vt in c. Eleutherius. 18. q. 2. Sed cū hęc p̄scriptio sit ꝺ ius, oportet, q̄ p̄scribēs habeat titulū & bonā fidem, vel q̄ tāto tpe possederit. de cuius initio nō sit memoria, vt in c. 1. de p̄scr. lib. 6. Et dicit hic Host. q̄ sola authoritas epi sufficit ad parādū titulū p̄scribēdi, ar. hiç. Quod ego limitarē, qū p̄scribēs erraret in facto, ga putauit p̄sensum capti interuenisse, secus si errabat in iure, credēs solū cōsensum epi sufficere, ga error iuris ipedit p̄scriptionē, vt in c. dudū, de deci. & in l. nunq̄. ff. de vsuc. Facit qđ no. in c. 2. de his, q̄ fi. a p̄l.
6 & in c. de quarta, de p̄scrip. † Sed q̄rit hic Host. qd si cēsus ab initio impositus fuit, sed p̄scriptione tūma sublatus. nūqd valeat im positio nouiter facta. Et tenet, q̄ sic. tū ga ꝺ cēsum nō p̄scribit, vt in l. cōpetit. C. de p̄scrip. 30. vel 40. ann. tū quia aliud est de nouo omnino imponere, aliud recēsere antiquū, arg. in c. cōsuluit, ī. de Iudæ, hoc dictū tū nō placet. Nā l. cōpetit, loquit de cēsu debito Principi ī signū subiectionis, q̄ nō pōt p̄scribi, sicut nec subiectio; secus i cēsu debito īferiori, puta p̄rono, vel alteri eccl̄æ. Nō. n. video, quare ꝺ cēsum istū nō possit p̄scribi. ex quo ergo cēsus est ītimē sublatus, non pōt eps de nouo imponere sine causa legitima.

ADDITIO.

a Zachar. Non consequūtur restitutionem. Adde istum in c. uenerabilis, num. 3. & quod ibi posita in apost. ad ipsum in ver. restituentes, sup. de off. deleg. & Phil. Fran. in regu. dolo facit, & quod ibi no. Celsus in apostil. ad ipsum in ver. spoliatus, de reg. iur. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria tenentur contribuere in visitationibus, quas facit Archiep.* 2. 4.
2 *Abbas potest esse procurator aliorum monasteriorum.*
3 *Archiep. vel Episcopus, an possint visitare hospitalia, qualiacunque sint.*
Hospitalia præsumuntur religiosa in dubio, quando habent campanile cum campana, & ibi publicè celebratur quotidiè.

CAP. XIIII.

Sopitę. †Archiep visitās p̄uinciā, ēt a monasteriis p̄uin-
ciæ, p̄curari dēt. Primo narrat factū. Sc̄do diffinit ibi [Inde.] Casus lit. Inter Archiep̄m Rauē. & monasteria de Bon, p̄trouersia vertebat sup p̄curationib. recipiendis, cā visitationis. Abb. S. Proculi, & oīum aliorū monasteriorū de Bon. p̄curator q̄ monasterio suo, pp p̄trouersiā istā ad Apostolicā sedē accessit, & sup cā ista diutius litigauit. Archiep asserebat p̄curationes ipsas in alijs monasteriis suæ p̄uinciæ sibi sine ꝺdictione p̄stari, & ꝺbauit p testes p̄curationes exhibitas fuisse p̄decessorib. suis in monasteriis Bon. Papa videns intentionē Archiep iure cōi funda
tā, & anteceſſorū cōsuetudine adiuuari ꝺdēnauit monasteria ad p̄standū p̄curationē dicto Archiep, & successoribus suis f̄m facultates corū. B. † No. primo, q̄ monasteria, licet sint exēpta a lege diœcesana, vt ī c. dilectus, & qđ ibi no. de offi. ord. tenent nihilo
min ad p̄curationē p̄standā, rōne visitationis. Ex quo inferī, q̄ illa theorica est falsa, q̄ hēt q̄ ea, q̄ p̄stitūt in dādo, sunt de lege diœcesana. Nā p̄curatio p̄stit in dādo, nec tñ ab ea monasteria sunt exēpta. De quo vide, qđ dixi in c. 1. de sta. reg. † No. sc̄do, q̄ Abbas pōt esse p̄curator aliorū monasteriorū. An aūt possit hoc ofīm exercere, p alijs, vī q̄ nō, ar. in c. 2. §. de postul. p̄la. & in cle. religiosus, de p̄c. Host. tū simp̄r tenet, q̄ cū habeat administrationē, pōt esse p̄curator, vñ nō repellit sicut simplex religiosus. qđ verbū no. & vide bon. gl. q̄ facit ad multa. 16. q. 1. c. p̄sentiū. Item in simplici religioso dicit Host. q̄ pōt esse p̄curator Epi. alle. 16. q. 1. c. si verè. Quod verbū ēt no. qa p iura apertè nō p̄bāt, f̄m qđ legit, & no. 2. q. 7. c. cū pastoris. Itē no. q̄ ius cōe iuuat ex cōi vsu patrię, & sic p̄suetudo pōt p̄curre cū iure cōi; & facit ad q. tactā p gl. in c. 1. de
3 sti. in 6. † Vlt. no. q̄ Archiep̄s pōt visitare nedū suā diœcesim, sed ēt totā prouinciā, & nedū ecclesias seculares, sed ēt religiosas, & monasteria, & ab eis exigere p̄curationē rōne visitationis. Et de nō visitandi p Archiep̄m, dic vt hodie habes bo. tex. ī c. 1. eo. tit. lib. 6. † An aūt Archiep̄s, seu Eps possit visitare hospitalia, a qualia
a cūq; sint, vide p Fede. §. 46. & ꝺclude tres casus. Primus, qñ certū est hospitalia esse religiosa, vt puta authoritate Epi fundata; & hęc indubiè visitant p Epm, vt in d. c. 1. & ibi gl. sup ver. pia loca. Sc̄ds casus, qñ non p̄stat, q̄ sint fundata authoritate Epi, sed hūt signa religionis, & publicitatis, vt q̄a hūt cāpanile cū cāpana, & ibi publicè celebrāt quotidie; quia p̄sumptio est, q̄ sint religiosi, vt not. Arch. de p̄scr. dist. 1. c. nemo, dixi in c. patētibus, de priuil. Tertius casus est magis dubitabilis, qñ cōstat, q̄ sint hospitalia priuata, & fundata Fed. q̄ poterit adhuc visitare, ex quo sunt deputata ad vsos pios: loquitur tñ de hospitali infectorū, vel leprosorū, & facit c. 2. ī. de eccle. ædi. Sed ego in hoc casu distinguerem, q̄ aut viuit ille, qui hospitale erexit, & non poterit Eps eo inuito illud visitare, quemadmodum & domum propriam alicuius priuati. Aut ille decessit, & voluit hospitale remanere in suo statu, & tunc superior potest illud visitare, argum. opt. in Auth. de eccl. tit. §. si quis ædificationem. & facit quod dixi in c. inter dilectos, de donat.

ADDITIO.

a Seb. Sap. Visitare hospitalia. Vide ad hoc quæ latè congerit Fel. in c. de quarta, col. 3. suprà de præscript. & ibi quomodo cognoscatur, q̄ hospitale sit religiosum, vel priuatum.

SVMMARIVM.

1 *Patroni laici, siue ecclesiastici non possunt nouum censum imponere in ecclesia patronata, licet ab initio in fundatione posuit.* 2.
3 *Iuramentum non ligat iurantem in præiudicium ecclesiæ.*
4 *Pœna est arbitraria, vbicunque non est à iure expressa.*

CAP. XV.

1 **Grauis,** †Patroni ēt clerici, a nouū cēsum ecclesiæ impo-
a nere nō possunt, nec veterē augere, & si super hoc iurm, vel cautiones exegerint, cogunt absoluere. Prima pars narrat factū. Sc̄da prouidet ibi, [Declarationi.] Casus li. Quidā ecclastici, seu religiosi hūtes p̄tationē in ecclesiis, nolūt ad eas vacantes, aliquos p̄tare, nisi aut nouū cēsum eis imponant, aut veterē pēsionē augmentēt, ꝺ pciliū Lateranen. & ad sofonē ipsius instituēdos p̄sbyteros iuratoria, vel fideiussoria cautione compellant. Peruenit hoc ad notitiā dñi Papæ, vnde mādat quibusdā, quatenus quicquid p̄sumpserit ꝺ p̄stitutionē Concilij sup hmōi a tpe p̄lati Cōcilij attentatū, in irritū debeāt reuocare, & presbyteros, q̄ sup his iura p̄stiterūt, faciāt absolui cōgrua satisfactione imposita; & q̄ ꝺ formā canonū de cætero sup his venire p̄sumpserint, ca
2 nonicè puniant. B. † No. primo, q̄ licet ad petitionē patroni, possit tpe fundationis cēsus, vel pēsio p̄stitui, vt in c. p̄terea, de iu. pat.
3 & ī. c. prox. post tñ fundationē hoc fieri nō posset, vt hic. † No. sc̄ūdo, q̄ iurm nō ligat presbyterū in p̄iudiciū iuris eccl̄æ. Vltimò no. q̄ rector p̄stituens ecclesiā censualē, ꝓpria authoritate, est canonicè puniēdus. Quæ aūt dicat pœna in hoc canonica, dic, vt in gl. fi. in ver. absolui. ibi, [Duo.] no. gl. pro intellectu illius c. tua, §. de iureiur. & dic, vt ibi plenè dico. Et in fi. gl. vel dic, qđ iste absoluit quoad vulgi opinionē: vel absoluit a peccato, qa remerè iurauit.
4 † In gl. fi. ibi, [De elec. c. nihil.] & vide meliorē gl. in c. generali, de elec. lib. 6. & in fi. gl. Host. dicit, q̄ pœna in hoc casu erit arbitraria, ex quo certa nō est in iure expressa. Nec ob. c. cū clerici, §. eo, quia ibi per collusionē fuit census impositus, seu institutus. Item ibi interuenit simonia, hic nō. Nec ob. c. querelā, de iureiur. quia ibi loquimur de transgressione liciti iurī. istud autem iurm erat illicitum. Ioan. And. dicit, quod etiam in hoc cap. pactum poterit esse simoniacum. Vult dicere, quod si iste promisisset censum, vt pōtaretur ad beneficiū, commisisset simoniam; & sic priuaretur ecclesia: secus dic, vbi post institutionem ex sua simplicitate promisisset soluere censum. Si autem hoc fecisset scienter, credo, q̄ deberet priuari ecclesia: quia hæc est pœna alienantis indebitè bona ecclesiæ, vel obligantis ecclesiam pro alienis debitis, de quo in cap. quod sicut, in fi. suprà de elect. & in cap. 1. de sol. cum sim.

ADDITIO.

a Zachar. Patroni etiam clerici. Adde Card. in cle. 1. §. 1. & ibi bon. tex. de excess. præla. & istū in c. prohibemus, infra eo. Et utrū, si census augeatur, cum redditus auctus est prædijs, si prædia non augeantur, inde eundē Card. ubi in 3. opp.

SVMMARIVM.

1 *Patronus in fundatione ecclesiæ potest facere, vt imponatur census persolnendus, vel sibi, vel alteri tertio.*
2 *Census, vel tributi solutio non probat necessario subiectionem.*
3 *Testator potest grauare hæredem, vel legatarium ad exhibendum procurationem annuatim aliquibus piis locis.*
4 *Procurator obligatus ad procurandū dominū, tenetur procurare seruitores.*
5 *Obligatus ad seruiendum aliquibus sub nomine collectiuo, puta vni collegio, debet secundum quod numerus crescit, vel decrescit.* 9.
6 *Conductor minuit, & auget pensionem, secundum quod fructus minuuntur, vel augentur.*
7 *Spoliari nemo debet propria authoritate.*
8 *Possessor nō cogitur ostēdere titulū suæ possessionis, nisi possessio sit cōtra ius.*
10 *Iudex non debet consulere vni, cum graui præiudicio alterius.*
11 *Furnum, vel molendinum si quis dederit in emphyteusim cum conditione, vt gratis, vel dato aliquo pretio possit ibi cum sua familia coquere, vel molere, an aucta familia possit ista facere, vel gratis, vel pro eodem pretio.*

CAP. XVI.

Quanto. Qui tenēt, pcurare fratres alicuius domus, obli-
gat ad p̄curandū oēs; licet illorū numerus nunc creuerit; sed si ex hoc grauaret nimiū, p iudicis oīm sibi prouidebit. h. d. f̄m magis cōem lec. Primo recitat factū. Sc̄do idulget, & indulgētiā moderat ibi, [Indulgemus,] & iste est bo. tex. Casus lit. Fūdatores monasterij Bellęuillæ ab ipsa fundatione ipsius monasterij p̄stituerūt, vt Fratres illic dño seruiētes, Fratribus S. Irenei vnā p̄curationē annis singulis exhiberēt; q̄ quis ab eis nihil teneāt, sed ab initio pp paucitatē Fratrū seruientiū S. Irenei, p̄curatio illa, Fratres monasterij Bellæuillæ nō grauabat. Postmodū

Universidad de Deusto
Biblioteca

intm̃ crenit numerus eorundē, ꝙ ad procurationē vix sufficiunt quatuor marchæ, q̃ pro vna fieri ꝓsueuit. quare monachi isti sup hoc ꝓuideri postulauerūt. Papa indulget eis, ne vltra primā mensurā in procuratione sint vlterius ꝓdictis Frattrib. obligati, sed expensis, q̃ ꝓsueuerunt fieri, sint ꝓtenti, nisi facultates sui monasterij intrīs excreuerint, ꝙ sine grauamine possint exhibere procura
1 tionē ꝓdictā. B. † No. 1. ꝙ ad voluntatē fundatoris ecclesiæ nō solū ꝓponi pōt census, seu pensio persoluenda ipsi patrono, sed
2 ēt tertio, seu alteri ecclesiæ, qđ idē est. † Et ex hoc, & ex tex. colligo, ꝙ cōtingere pōt vnā ecclesiā obligari ad soluendū cēsum, vel pensionē alteri ecclesiæ, licet illi nō sit subiecta. Et soleo allegare istū tex. ad probandū, ꝙ solo census, seu pensionis necessario nō ꝓbat subiectionē; quia nō probat hoc esse, qđ ab hoc ꝓtingit abesse, vt in c. 2. de transla. & in l. neq; natales, C. de prob. & vide qđ
3 dixi in c. 2. ſ. eo. † Sed o no. ar. ꝙ licitè testator grauat hæredē, vel legatariū ad exhibendū vnā ꝓcurationē singulis annis aliquibus Fratrib. & hoc multū est in vsu. orit. n. ex hoc obło, vt hic patet.
4 † Itē no. ar. ꝙ obligatus ad procurandū dīm, tenet ēt procurare seruitores. Nā in impositione huius oneris, nulla facta fuit mentio de seruitoribus; & tñ expressè ex litera colligit, ꝙ ēt seruitores ꝓcurari debebāt. Pro & ꝫ facit tex. no. in c. licet, de priui. lib. 6.
5 & vide Oldr. consi. 11. † Itē no. ꝙ obło ꝓcepta sub noīe collectiuo, vel appellatiuo recipit augm̃, vel diminutionē f̃m qđ diminuitur, vel crescit cōprehensum sub illo noīe collectiuo; vñ si teneor ꝓcurare Fratres alicuius loci, obligor ad procurandū f̃m eorum
6 numerū, siue crescat, siue diminuat. † Itē no. arg. ex fine literæ, ꝙ vbi onus imponit habito respū ad redditus, diminuit, & augetur f̃m facultates reddituum, de quo dic, vt in c. pp. ſ. de loca. & in l. fi
7 merces, §. vis maior, ff. eo. † In gl. 2. ibi, [Seruāda est hmōi liberalitas.] vult dicere, ꝙ liberalitas hī pro causa, qđ clarius dicit Inno. & facit c. 1. ſ. de do. & hāc sołonem tene, licet Goffr. dixerit, ꝙ isti erāt in possessione ꝓcurationis istius; ideo nō tenebanī allegare cām; q̃ solo nō placet Host. Nā licet propria authoritate nō debeāt spoliari; tñ nō apparēte causa, ex quo hæc solo est ꝫ ius, pñt
8 solnētes repetere, quod soluerūt, nisi ostendat causa ltima. † Nec ob. ꝙ possessor cogit ostēdere titulū possessionis, 2. q. 5. in prin. q. illud procedit, nisi possessio sit ꝫ ius, vt probat in c. cū ecclesia Sutrina, de cau. poss. & propr. vbi electores succubuerunt, cū agerēt de proprietate iuris eligēdi, ex quo nihil ostenderūt vltra possessionē, & notabis bene hoc dictū. Sed in casu nō erat cā, f. mera liberalitas patroni, ad cuius instantiā Ep̄s imposuit hoc onus
9 tpe fundationis. & adde ea, q̃ dixi in c. peruenit, ſ. eo. † In gl. in ver. [Indulgemus,] ibi, [Quotcūq; essent.] no. gl. vult enim, ꝙ ex quo obło fuit simplr concepta sub noīe collectiuo, nō variatur; licet crescat, vel diminuat numerus comprehensorū sub noīe collectiuo: vnde Papa hic prouidit ex indulgētia, & officio suo. Host. tenet ꝓrium. Dicit. n. ꝙ de iure fuit ista restrictio, q̃ a non est verisīle, ꝙ quis velit se grauarę in infinitū. Et idē Barth. Brix. in q. venerabili, sed Inn, & Io. And. & cōiter Doc. sequentes tenent primum intelf̃m. Pro quo multū facit tex. in fi. Vbi dr, ꝙ si augerent facultates istius monasterij onerati debent oēs procurare f̃m numerū ampliatū, qđ non fieret, si prima obło intelligeret restricta ad numerū tunc existentē, imo. tñ multū no. vr restringere istā, puisionē, vt fieri nō debeat, qñ ex mera liberalitate ꝓcessit obło; secus si aliquo dato, vel rerento fuisset inducta. Nā subueniendū est donatori, vt nō teneat cū magno grauamine suo: vnde nō pōt cōuę niri ultra, q̃ facere possit, deducto eo, ne egeat, vt in l. iter oēs, ff. de re iud. q̃ rō cessat in obłone causata ex facto nō lucratiuo. Qđ sa-
10 tis mihi placet, † qa nō dēt iudex ꝓsulere vni cū grau ꝓiudicio al-
11 terius, vt no. in l. 4. §. hoc aūt iudiciū, ff. de dam. inf. † Faciūt hęc ad
a qō quotidianā. Quidā dedit furnū a seu molendinū in emphyteusim, hoc adiecto, vt hret recipiens gratis coquere, vel molere pro isto donāte, & familia sua. Demū excreuit multū: q̃rit nunqd teneat coquere, vel molere ꝓ oībus, an f̃m numerū antiquū? Fede. Pet. & Abb. dāt de iure, ꝙ sic, sed ex officio iudicis poterit sibi ꝓuideri, put hic factū fuit. Sed aduerte, qa hoc ultimū est ꝫ illā notabilē limitationē Inn. q voluit hūc tex. solū ꝓcedere respū restrictionis, qñ obło processit ex mera liberalitate; non aūt qñ aliquo dato, vel retēto, vt in terminis nr̄is. Et pōt ēt adduci, qđ quotidie obseruat. Nā pr̄familias sæpe ꝓstituit certū pretiū, vt quis teneat coquere ꝓ tota familia sua, nūquid, aucta familia, teneat pariter, sicut prius? Et ex p̄dictis potes colligere solonē. Nā ex quo recipiēs pōt se hre ad luctū. f. de minorata familia, ita dēt sentire damnū, aucta familia, cū ꝓriorum eadē sit disciplina. In gl. fin. in fi. hoc non attingit propriè mām nostram, quia vt ſ. dixi, hæc moderatio processit ex indulgentia, sed de iure tenebat procurare oēs Fratres, quotcūq; essent, diminutis facultatibus, siue auctis, & de mā dic, vt plenè no. in c. propter, de loc. & in c. cum M. de const. Abb.

ADDITIO.

a De hac quæstione, uide hic per D. Ant. & in terminis per Imo. in clem. fi. in 18. col. de rescrip. ubi in hac quæst. allegg. Ioan. And. hic, & Barto. in l. fin. C. de sacrosan. eccl. Sed ad istam quæst. uide tex. in cap. suggestum, de decim. Et ad istam quæst. uide duas alias similes quæstiones, quas ponit Bal. in l. non nudis, C. de seruit. in ult. col. Adde Alexand. consi. 178. 2. libro.

SVMMARIVM.

1 *Legati Sedis Apostolicæ, & eorum nuncij non solum stantes in loco destinato, sed etiam transeuntes, licet petant procurationes ab omnibus ecclesijs, & monasterijs. 2. non obstante aliqua præscriptione. 3.*
4 *Præscriptio, & priuilegium non semper procedunt à pari.*
5 *Priuilegium, quod Papa promisit non reuocare, nisi in reuocatione faceret mentionem de eo, de verbo ad verbum, an confertur sublatum, si Papa dixerit, Non obstante alio priuilegio, etiam si de eo esset facta mentio de verbo ad verbum, & aliter eius verba non expressit.*
6 *Papa non potest quem eximere de potestate sua.*
7 *Pauperes non sunt obligati ad victualia.*

CAP. XVII.

1 **Cum instantia,** †Oēs ecclesiæ, nisi q̃ ab hoc per priuilegiū Apost. sint exēptæ, ꝓcurare tenenī legatos Sedis Apost. seu ēt eius nūcios, nec in hoc, præscriptione iuuanī. h. d. vſq; ad §. sanè. ab inde vſq, ad finē tractat de modo ꝓcurationis ipsorū legatorū, & nunciorū. Duæ sunt partes principales. Sc̃da ibi, [Sanè.] Casus lite. Primicerius, & clerus Mediol. p quosdā nūcios suos ꝙquesti sunt dño Papæ, ꝙ cū ipsi legatos, & nūcios Apost. Sedis dcuotè recipiāt, & ꝓcurēt; ordinarij maioris eccle. Mediol. ipsos procurare renuūt, & ad faciendas expēsas subsidiū denegāt impartiri; vñ in ꝓcurationib. exhibendis plus debito aggrauanī. quare sibi sup hoc prouideri postulabant. Papa sic eorū petitioni rñdet, ꝙ cū oēs ecclesiæ, legatis, & nūcijs ecclesiæ Rom. ꝓcurationes impendere teneanī, nullā haberi vult ab hmōi ꝓcurōnib. excusatā, nisi forte p spāle priuilegiū Aposto. Sedis sit exempta, qđ tñ Papa non credit. ēt si longissimo tpe ꝓcurōnē nō ꝓstiterit; cū in tpalibus locū nō habeat ꝓscriptio; qa & Papa circa ꝓuisionē, & sollicitudinē oīum ecclesiarū nō cessat, verumtm in his exigendis eū modum & ordinē vult obseruari, vt nullus ꝓlatus, vel ecclesia sup hoc rōnabilr conqueratī. Si verò de cōi collecta expensas legatorū, & nunciorū Aposto. Sedis facere voluerint, hoc eis Papa nō ꝓhibet; tñ p hoc nullū vult ꝓiudicium gnari nūcijs & legatis suis, quominus pñt, a quocunq; voluerint, ꝓcurōnes debitas postulare; ita tñ, ꝙ si aligs fuerit in hoc grauatus, sibi ab alijs restaurēt, si nūcijs Apost. Sedis in necessarijs exhibēdis pareat quicūq; fuerit rebłtus, ita ꝙ in fraudē nihil fiat, nec cōpellanī ꝓcurōnes recipere p cōes ministros, si noluerint, & q ꝓtumaciter eis restituerint, p cēsurā ecclesiasticā sunt cōpellēdi.
2 † No. ex isto tex. ꝙ tā legati, q̃ nuncij Sedis Apost. licitè petūt ꝓcurōnē, & ꝓcedit tex. nedū in legatis, & nūcijs destinatis ad certū locū, vbi ꝓcurō q̃rit; sed ēt in trāseuntibus, vt in c. ego N. ſ. de iu. iu.
3 † Sed o no. ibi, [Si lōgissimo tpe.] ꝙ ꝫ ꝓcurōnē debitā nō currit ꝓscriptio, ēt longissimi tpis. Et multū facit iste tex. ꝫ vnā opi. Io. de Lig. in c. accedētes, de ꝓscr. vbi dicit, ꝙ licet valeret ꝓscriptio ꝫ ecopū, seu legatos; valet tñ ꝫ residuū clericorū, vt reliquus clerus
a subeat totū ꝓcurōnis. a Nā illo casu nō ꝓscribit ꝓcurō; sed potius ꝫ aliquos clericos, vt ipsi soli onē explicēt, & est dictū satis notab. in se. Sed, vt dixi, hæc lra multū facit in oppositū, dū dicit, ꝙ nulla psona dēt esse excusata ab onere ꝓcurōnis, & vide qđ latius dixi in d. c. accedētes. Tertio no. casum, in quo aliq̃d est q̃sibile p priuilegiū, & non p ꝓscriptionē, & sic priuilegiū, & ꝓscriptio non sp
4 ꝓcedunt a pari; vñ ꝓscriptio nō reddit laicū capacē iuris in spūalib. sed priuilegiū Aposti. sic. de quo p Io. And. in c. 2. de ꝑb. lib. 6. in nouel. Itē no. in §. sanè, ꝙ legatus nō tenet recipere ꝓcurōnē per cōes ministros totius cleri; sed pōt nunc ab vno ꝓlato, nūc ab alio ꝓcurationē exigere; grauatus tñ vltra facultates in una ꝓcurōne, hēt regressum ꝫ alios, vt sic ab alijs restaureī. Itē no. vnā reg. in mā ꝓcurōnis. dēt. n. sic ꝓstari, vt nulla eccła, nullusq; ꝓlatus vltra facultates ꝓprias ꝑgraveī, & de hoc in gl. vlt. qa tex. hic excipit casum,
5 in quo cōcedit priuilegiū Aposti. † Quærīt de qōne quotidiana. Papa ꝓcessit priuilegiū cuidā monasterio monialiū, vt nō teneretur ad ꝓcurationē legatorū, ēt si in lris eorūdē dicat, vt tā nō exēpti, q̃ exepti teneant ad hoc onus, nisi de isto indultio ꝓcesso monasterio fiat mētio de verbo ad verbū. Demū Papa cōcessit legato, vt possit exigere ꝓcurationē a qbuscunq; psonis ēt exēptis, q̃uis talia sint priuilegia, ꝙ de eis sit fīēda mētio de verbo ad verbū, q̃ voluit in illis lris hēri pro exp̄ssis. Quærīt nūquid p has lras legatorū sit derogatū illi priuilegio? Qō vr̄ satis dubia, vnde Fed. gl. 225. tenuit primū priuilegiū nō esse ſublatū p ſcdas lras; qa de priuilegio dēt fieri mētio, ad hoc, vt illi deroget, vt in c. veniēs, de ꝓscr. & plenè no. 25. q. 2. in sum. & in c. 1. ſ. de rescrip. Nec sufficit gnalis, sed requirit ſpecificalis, vt in c. 2. de dolo, & ꝓtu. Itē si dicerem⁹ oppositū, priuilegiū esset inutile, cū Papa semper cōcedat plenissimas literas legatis, & nuncijs. Sed postea idem Fed. mutauit sntiam, vt patet consi. 46. tenendo ꝓrium. Nā per verba generalia plenissima, reuocātur oīa priuilegia, statuta, & consuetudines, vt est bon. tex. in clem. dudum, propē fi. de sepul. Itē si diceremus ꝓrium, inditectè diminuereī ptās Papæ. Nā cū priuilegia ꝓsistant

ADDITIO.

a Sebast. Sap. Onus procurationis. Vide Abb. hæc declarantem consi. 94. incip. Videtur primo. in primo uol. & latè per Felin. in cap accedentes, col. 5. uersic. cæterum limitauit, suprà de præscrip.

stant in facto, & Papa non habeat omnium memoriam, impossibile foret, ꝙ de omnib. habentib. priuilegia faceret mentionē de verbo ad verbum. Nam satis est, ꝙ appareat de intentione sua, vo
1 lente reuocare talia priuilegia. a Concludo ergo, ꝙ tam in hac mā, q̃ in alia debemus semper considerare clausulas primi & secundi priuilegij, & f̃m eorum vim iudicandum, vel pro priuilegio, vel pro reuocatione. Et faciūt hæc ad mām testamētorum, cū primo testator apposuerit clausulam certam in primo testō, & secundo fecit generalem mētionem de prædicta clausula, de quo vide qđ no. Dy. in reg. ꝙ semel, de regu. iur. li. 6. & per legistas in l. siquis in prin. ff. de leg. 2. † In gl. 2. in fi. ita nec Imperator, vt in l. comperit, C. de præscr. 30. ann. Quinimò dicit Io. And. se non credere, ꝙ papa posset aliquem priuilegiare, ne teneatur venire ad eum: vel, vt per eum non possit excōicari. Et ego hoc habeo ꝓ indubitato; b quia cum papa teneat locum Dei in terris, vt in c. 2. de transla. ꝓlo. non debet posse aliquem eximere a sua potestate, cū per hoc eximeretur a potestate Dei; vnde ꝫ summam potestatem Papæ non valet præscriptio, vt no. Inn. in c. bona, 2. de postu. prel. sed respectu Imperatoris dubitatur, de quo dicendum, vt no. in c. per venerabilem, ꝫ. qui fi. sint legi. & no. ex hoc tex. cum litera dicit, Non credimus, &c. ꝙ ꝫ priuilegium indultum super exemptione a procuratione, est præsumptio de falsitate, vel ꝙ emanauerit inaduerter de curia Romana: vnde posset expectari secunda iussio, facit quod no. ſ. de test. c. cām, il 1. † In glo. in ver. [Indebitè] ibi, [A pauperes non debęt exigere.] No. glo. ꝙ clerici pauperes non debent grauari in procurationes exhibendas, & idem no. gl. in c. procurationes, ꝫ. eo. In ea. gl. ibi, [Non cogantur.] vbi dr, ꝙ delicatæ c personæ non cogūtur vti cibis grossis; nec peccant vtendo delicatis. Et per hoc ꝫrium, voluit gl. ꝙ legatis & nuncijs fiat ꝓcuratio f̃m qualitatem personarum, & per hoc recedit ab eis, quæ sunt ſ. dicta in gl. in gl. fi. in fi. dic, ꝙ hæc ꝫria non vrgent ꝫ tex. loquuntur enim in falcidia detrahenda ex quolibet legato: vnde non potest peti, nisi quarta pars, cum illa sit tantum debita, sed in casib. c. oēs tenentur ad procurationē, & quælibet eccl. de per se. ideo a qualibet potest scorsum exigere procurationem, & si in aliquo prægratur, debet ab alijs restaurari, vt in litera. Abb.

ADDITIONES.

1 ¶ Priuilegia. Adde eundem Abbatem consi. 26 & vide Rom. consi. 497.
2 Zachar. Pro indubitato. Adde Innan. c. quanto, col. 1. iuxta de consue. Ange. in l. sicut, C. de præscr. 30. ann. Bal. in auth. quas actiones, col. fi. versi. Tu dic, C. de sacrosc. eccl. & Pet. de Ancha. consi. 135. & c. clarior & breuior. Sed aduerte, quia Io. And. in c. ubi periculum, de ele. lib. 6. sentit oppositum, dum dicit Regem Francię ex priuilegio apostolico non posse excommunicari ab homine, nec a canone.
3 Contra ergo familia rustica, & personæ non delicatæ, non debent vti pullis, & alijs cibarijs delicatis, sed caseo, cœpis, & fabis, dixit gl. 3. in l. seruus vrbanis, ff. de leg. 3.
4 Ant. Fran. Circa hoc, an rusticus & uilis persona, vtatur cibis delicatis, dicas quod glo. hic alle. in l. seruis vrbanis, est in verbo, ex libellis. Et ex hoc dicebat d. Card. in c. de multa, de præben. ꝙ personis delicatis, & nobilibus qui non poterant vti cibis grossis, & debilib. personis, debebant dari maiora beneficia, & ꝙ erat legitima cā cum eis dispensandi super pluralitate beneficiorum potius, quàm cum personis quæ viuere poterant ex cibis grossis.

SVMMARIVM.

a *Vouēs dare aliquid ecclesiæ, debet & potest per ecclesiam compelli ad solucm dum; licet tempore voti fatii nullus reciperet pro ecclesia.*
b *Vouens intrare aliquam religionem, potest compelli illam intrare.*
c *Vota interpretantur secundum communem vsum loquendi in patria.*
d *Calix si fuerit legatus, intelligitur de argenteo; secus forte, si debet fieri ab illo, qui vouit.*
e *Vouens præsumitur se minus grauare, quàm possit.*
f *Obligatio, promissio, & stipulatio incerta valet de æquitate canonica, & erit taxanda arbitrio boni viri.*
g *Verba dubia recipiunt interpretationem secundum intellectum maioris partis ciuitatis, etiam quòd minor pars aliter sentiat.*
h *Consuetudo non inducitur ex facto minoris partis ciuitatis.*

CAP. XVIII.

Ex parte. Si ad vnicam mensuram solui solet, quod debetur ex voto, ad illam in posterum solui debebit; si vero ad diuersas, liberabit soluens ēt ad minorē. Et vt intelligas, incipias sic casum. Quidā vouerunt dare ecclesijs certos sextarios frumenti, in illo loco reperiuntur plures sextarij minores, & maiores, dubitabatur, an secundū minorem, vel maiorem vota essent exsoluenda. Et rñde, vt in litera. No. 1. ꝙ votum efficaciter obligat vouentem licet ab aliquo votum nō fuerit receptū, & est rō, quia votum fit Deo, qui vbiq; præsens est, & sp intelligit recipere votum. † Et ex hoc habes, ꝙ ex simplici a pollicitatione fada ecclesiæ quis pōt compelli ad executionem. Pro hoc vide bo. tex. cū gl. 12. q. 1. c. scimus. Ex quo infero, ꝙ vouentes dare cereſi, vel imaginem, vel certum quid ecclesiæ, possunt compelli ad ꝑstationem ecclesię, licet ecclesia, vel clerici ecclesię non fuerint præsentes tpe voti, qđ no. & hoc satis ꝓbat litera ibi, [Cogēdi, &c.] & ibi, [Exigēda.] Nam exigere est ab inuito extorquere, vt l. fideicommissi, §. si rem, ff. de le. 3. † Ex hoc etiam no. infert Inno. ꝙ qui vouit intrare certam b religionem, potest compelli per clericos illius ecclesiæ ad intrandum; & si vouit in genere intrare religionem potest compelli, vt intret vnam de approbatis. Nam licet vota a principio sint gratuita, ex post facto tñ sunt necessaria, vt calleat, ſ. de voto. Idem no. in c. porrectum, ſ. de reg. No. ꝙ vbi cōstat de substantia obligationis incertitudo respectu quātitatis non vitiat, facit l. nummis, ff. de leg. 3. & in l. seruus plurium, ff. de legā. 1.
3 † Tertio no. quòd verba dubia, etiam prolata in voto, recipiunt interpretationem a communi vsu patriæ. concordat, quod legit
4 in c. ex literis, de ſponſa. & d. l. si seruus plurium. † Vlt. no. casum mirabilem, in quo interpretatio fit in voto, vt minus obliger vouentē. Vñ ꝫ hoc vr̄ tex. in l. Titia, §. Sēpronio, & se. ff. de au. & ar. le. vbi tex. no. dicit ꝙ legatū factū ecclesię recipit latissimā interpretatiō: vñ siqs legauit ecclesiæ calicē, nō dēt intelligi de æreo; sed po-
c tius de argēteo, & est ille tex. no. c Ergo vouēdo dare ecclesiæ certas mēsuras, dēt intelligi de maiorib. mensuris, nō de minorib. vt sic faueat religioni. Sol. ꝫrium vr̄ difficile, & non tactū hic p Doc. Sed potest dici, ꝙ ꝫrium procedit in legato, vbi interpretatio fit potius ꝫ hæredem, q̃ ꝫ ipsum donatorem. Nam præsumptio est, ꝙ testator intellexit de meliori fauore piæ cāæ; sed hic loquitur de interpretatione fienda ꝫ ipsum vouentem, qui negabat se intellexisse de maiori. Item interpretatio fit ita strictè p p rōnem, de qua in fi. literæ. ne clerici videantur exactores improbi, & inhiare rebus talibus. Et per hāc rationem dubitarem, si ex voto deberetur calix, vel alia res deputata ad cultum diuinum. Nam isto casu cessaret ista rō literæ, super quo esset cogitandum. † Secundo op. fortiter ꝫ tex. de l. triticum, & de l. qui insulam, ff. de verb. obli. vbi dr, ꝙ si promitto tibi triticum, nulla oritur obligatio: ex quo nō apparet de certo genere tritici, vel certa quantitate. Nam dando modicum esset liberatus, quemadmodum dr in legatis, ꝙ non valet legatum, si legatur animal in genere, quia dando muscam, qs liberetur, vt no. in l. legato generaliter, ff. de lega. primo, ergo idem dicendum in casu huius ca. Sol. dicit Goffr. quòd in casu nostro fuit intellectum de certa mensura. Nam isti vouerunt dare, puta vnū sextarium frumenti, sed non apparebat de quo sextario fuisset intellectum: vnde dando modicum, non contigisset liberatio; quia saltē valebat obło f̃m sextarium minorem. Et ex hoc sentit Gof. ꝙ incertitudo non vitiat obligationem in istis spiritualibus & ecclesiasticis, sicut in profanis. Sed vide Arch. 1. q. 1. in c. sunt nonnulli. vbi dicit no. ꝙ ex æquitate canonica non vitiatur talis obligatio sed dēt fieri reductio ad arbitrīū boni viri. Nā si fauor dotis hoc inducit, vt non vitiet obligatio ex nimia generalitate, vt no. probatur in l. cum post, §. gener, ff. de iu. dot. Vbi dr, ꝙ si dotem promisi in genere, non vitiatur obligatio, sed determinabitur f̃m facultates & dignitates personarum, ita æquitas canonica debet inducere, vt obło non corruat xe incertitudine, ex quo constat de animo volentis se obligare: vnde per arbitrium superioris considerationis circunstantiis, fiet certa declaratio, & determinatio. Et hanc opi. sequitur d. Ant. & facit de ea magnum festum; & certe dictū est satis no. & æquum & semper menti commendandum, vt dicamus, ꝙ de benignitate canonica, ex quo constat de animo volentis obligari, incertitudo seu nimia generalitas nō vitiet obligationem, sed fiet determinatio arbitrio boni viri considerati circunstantijs personarum, & materiæ subiectæ, quod semper notabis. Nec erit ſpeciale illud in voto; sed semper habebit locum in foro canonico, argumen. c. dilecti, ſ. de iud. † In gl. in ver. primo casu ibi, [Quod maior pars fecit, &c.] No. gl. sentit enim ꝙ verba dubia recipiunt interpretationem, secundum intellectum maioris partis ciuitatis. Non ob. ꝙ minor pars aliter sentiat, & facit hoc dictū ad multa, maxime ad materiam l. Labeo, ff. de supel. lega. Sed gl. sequens videtur prima fronte recedere ab isto dicto in eo, qđ dicit non curandū, siue plures, siue pauciores soluerint ad certā mensuram.

ADDITIONES.

2 ¶ Et an ex simplici pollicitatione oriatur actio de iure canonico, vide Abb. in c. cum inter vniuersas, de ele. & vide B. Tho. in 2. 2. q. 189. 3. art. vbi disputat, an ille, qui uouit intrare religionem, teneatur ingredi, & concludit quod sic. Ant. Frā. Ad istud. An ex simplici pollicitatione oriat actio de iure canonico, uide quæ hīr & no. in c. 1. de pac. & uide gl. & Bar. in l. si unus, in §. pactus, ff. de pact. in 6. col. ubi dr ꝙ pollicitatio non parit nīlem obligationem. Et adde ꝙ ex simplici pollicitatione etiam in piam causam non transfertur dominium, l. si quis rem, in §. 1. de poll. Et vide etiam, ꝙ pollicitatio facta in instrumento, importat pactum sufficiēs ad agendum, ut no. Bal. in l. 1. C. de do. promi. & quid sit pollicitatio, & quid differat a pacto, hīr per gl. & Do. in l. j. in ver. duorum, ff. de pac. & per Spec. in ti. de sala. in §. 2. in prin. & in §. sequitur, in ver. his quoque, & ti. de instru. edi. in uer. quandoque vero.
Seb. Sap. Ex simplici. Vide Rom. in repe. auth. si vir, in specialibus circa contractus, C. ad leg. Fal. quem refert Fel. in c. si cautio. col. 3. ver. fallit secundo regula, supra de fi. instr. ubi tradit, ꝙ promissio nuda, alias inefficax, est efficax fauore piæ causæ.
b Si quis vouit simpliciter intrare certum monasterium, illud monasterium pōt agere ꝫ eum, & ipsum compellere, ut illud intret, si constare potest ecclesiæ de uoto. & idem dicit hic do. Ant. in 1. col. Arch. in c. scimus, circa fi. 12. q. 1. & quando tali modo agitur talis cā, debet expediri de plano, & sine libello, secundum Arch. in c. longinquitate, 12. q. 1. Et istud dictum, quod etiam dicit do. Ant. ut dixi, dicit etiam Dom. in c. qui post votum. circa prin. de re. iu. lib. 6. & idem sentit Arch. in c. Gonsaldus, circa prin. 12. q. 2. tamen dicit secus, si nullum fecit uotum, sed facturum promisit.
c Notabi. Adde quod Rom. ponit in fine. suis, fo. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

furam. Satis est enim q̄ non apparet de certa mēsura antecessorum. Host. exigit p̄suetudinē duplo maioris partis, arg. c. scriptū, de cle. sed ille tex. ꝓtinet casum ſpecialem ſm Io. An. & bene: vnde vī ipse inhærere primæ opi. vt ſtetur p̄suetudini maioris partis, q̄d̄ satis placet, arg. c. 1. de his, quæ fi. a maiori parte. Et ſaluando gl. ā ꝺrietate posset dici, q̄ prima opi. gl. procedit, q̄n apparet de p̄suetudine maioris partis totius ciuitatis. Scda opinio procedit, q̄n plures soluerunt tā ad vnā mensurā, q̄ ad aliam. sed illi nō ꝓstituunt maiorem partem totius ciuitatis. Tunc. n. non est curādum, an sint plures, an pauciores, sed seruandū est, qd̄ dī in tex. in ſecundo membro. Et hoc iudicio meo voluit tex. ibi, [an ad varias & diuersas.] † Nam non potest induci consuetudo ex facto
7 minoris partis ciuitatis, vt no. in l. 2. C. quæ sit lon. p̄sue t. Abbas.

SVMMARIVM

1 *Ecclesia debet respondere episcopo, in cuius diœcesi est, de procurationibus quartarum, decimarum, & aliis epalibus.*
2 *Ecclesia. q̄ sit in diœcesi, in ci. nihil ortus probandi episcopo.*
4 *Quarta portio decimarum, quæ soluuntur ecclesiæ parochiali, debetur episcopo loci. 15.*
5 *Factum prælati nocet ecclesiæ in iudicio. 13.*
6 *Impugnans instrumentum, perdit commodum, quod potest habere ex eo.*
7 *Producens instrumentum, censetur se fateri omnia contenta in eo: & pars aduersa potest ex ipso se tueri si vult.*
8 *Concedens aliquod ius in re, censetur dominus illius rei; maxime ad suum in commodum.*
9 *Probatio, quæ fit per instrumentum, dicitur patens & notoria. Notorium illud censetur, quod constat ex instrumento.*
10 *Probatio instrumentalis dicitur expressa & patens, non solum in illis, quæ directe continentur in instrumento, sed etiam in illis, quæ indirecte probantur ex instrumento. Instrumenta guarentigiata, stante statuto de eorum executione, mandantur executioni, non solum circa ea, quę directe continentur; sed quæ indirecte.*
11 *Instrumentum uel sententia si producitur ab vno, an producens teneatur contra se recipere.*
12 *Factum prælati an noceat ecclesia.*
14 *Confinia probantur per verba enunciatiua, etiam propter aliud prolata.*

CAP. XIX.

1 **Cum olim.** †Ecclesiæ tenentur Epō, in cuius diœcesi sunt rndere de procurationibus quartarū decimarum. & alijs epalibus. h. d. quoad titulum. Diuiditur. Primo diffinit. Secundo soluit vnum obstaculū ibi. [Licet.] Tertio aliud ibi. [Absonum.] Et quia tex. est aliquantulū intricatus pp nimiam discussionē facti, sic pono casum. Epūs Augustanēsis impetebat quendam Abbatem ecclesiarum possessarum ab eodē Abbatem, petendo illarum rōne duarum rōne procurationē, & alia iura epalia. Abbas vero, & quentus opponebant illas ecclsias non esse in diœcesi illius Epi. Itē producebat quoddam instrm, in quo ꝓtinebatur, q̄ Epūs illas ecclesias, vel forte aliqua iura in eis ꝓesserat Abbati. Et ꝺ quædā instra compositionū producta per Epm, obijciebat ille Abbas, q̄ per metum Regiū illæ compositiones emanauerant, vel forte dicebat instra esse falsa.
2 Papa vero diffiniuit, vt habet in litera. & est c. satis difficile. † No. 1. q̄ sic ꝺ Epm petentem epalia in aliqua ecclesia negatur ecclesiā illam esse in diœcesi sua. ipsi Epo incumbit onus probandi, q̄
3 sit in diœcesi sua. † Secundo no. q̄ ex quo ecclesia rndet epo de epalib. prima frōte vī, q̄ sit in sua diœcesi, ita arguit hęc litera fundando se super instrumentis compositionum. Et facit bene c. 1. de reli. do. & ista videntur quertibilia. Ecclesia est in diœcesi; ergo tenetur de epalibus, & econuerso. † Tertio no. q̄ decima integra non est de iure epi, sed quarta decimarum; vnde decima pertinet ad eccl. parochialem, vt in c. cum contingat, de deci. Sed ecclē. parochialis debet soluere quartam decimæ epo, vt hic, & in d. c. de quarta, de p̄scrip. & in c. ꝺquerēte, de offi. ord. Itē no. q̄ cū ecclesiæ possident, vt ꝓprietas ab aliqua ꝑlatura, nō ꝺueniuntur ipsæ ecclesiæ sup epalibus, sed ꝑlatus superior, q̄ eas possidet: nā, vt hic vides, Abbas fuit quentus, & ꝺdēnatus nomine ecclesiarū inferiorū, & nō ipsæ ecclesiæ, de quo dic vt leg. & no. in c. auditis,
5 de præscr. & c. inter quatuor, de maio. & obe. † Itē no. q̄ factū ꝑlati nocet ecclesiæ in iudicio. & in hoc est iste tex. multū no. † Itē
7 no. q̄ impugnans instrm, pdit ēt priuilegiū & commodum ipsius instri; & in hoc tene menti istū tex. & ſ. videbis latius. † No. in ver. [Absonum.] q̄ producēs instrm vī confiteri omnia contenta in instrumento: vnde, si quæ sunt ꝺ eum, potest alia pars in
8 fauorem suum adducere. † Item no. in fi. q̄ concedens ius in aliqua re, præsumitur esse dominus illius rei, saltem contra ipsum, cui fit concessio. Sic arguit hic Papa contra Abbatem. Nam ex quo Epūs cōcessit istas ecclesias Abbati, ergo præsumēdum est,
9 q̄ erant ſubiectę ibi epo. † Vlt. no. ibi, [Petebat expresse.] q̄ probatio, quæ fit per instrm, dicitur patens: a vnde Inno. in c, ex insinuab tione, de ap. & in c. 2. de cofir. vti. dicit esse notorium b id, qd̄ con
10 stat per instrm, quod facit ad multa. † Item aliud notabile probat ista litera ex eisdem verbis, s. q̄ instrm dī clare & expresse probare nō solū id, qd̄ directe ꝓtinet i instro sed ēt id q̄ indirecte: nā Papa hic dicit, q̄ per instra ꝓcessionis ecclesiæ, ius epale patebat ex presse, & instra nō fuerūt directe confecta sup iure epali, sed in directe colligebatur ex cōcessione ius epalium. & facit hoc ſm
c do. Anto. c multū notabiliter pro instrumētis quarentigiæ, vt mā dentur executioni non solū in his, sup quib. fuit directe confe-
11 ctum, sed etiam in his, quę indirecte probantur in instro. † Opō tex. & ꝺ p̄dicta. Nam, ex quo Epūs approbauit instra compositio
d num pro se, ergo debuit recipere ꝺ le, d vt in fi. literæ, ne vna & eadem res diuerso iure censeatur, contra c. cum in tua, §. de deci. & 13. q. 2. in c. cognoscimus. Sol. Inn. in hoc multum subtiliter in stat. Et ex dictis suis possunt elici duæ opi. Prima, q̄ si instrumen-
e tum c ꝓtinet vnum articulum, licet qualificarū, si producēs recipit pro se, tenetur recipere, ēt quatenus cōtinet fauorē eius, qui impugnauit instrm, ex quo ille non obtinuit impugnationē. Pone exemplū, producis instrm, in quo continetur, q̄ ego promisi tibi soluere mille Venetijs hinc ad annum. Ego dixi instrm esse falsum, perseueraui vsque ad diffinitiuam sententiam, sed nō probaui, certe nō fiet condemnatio pure, sed cum illis qualitatibus quæ sunt in instro, vt soluatur Veneti hinc ad annum, quia vnā est factum; vnde fauor impugnantis nō est diuisibilis a fauore producētis, & pro hoc facit l. ēt. ff. de mino. & l. petēdæ, C. de tēp. in inte. restitu. & hoc casu non habet locum iste tex. Aut instrm ꝓtinet plura capitula, quædā. f. in fauorē producentis, & aliqua in fauorem impugnantis, & tūc iudicabitur tm̄ pro producente; & non quatenus facit pro impugnante; quia impugnās vī renū ciasse beneficio suo ibidem ꝓtō; & hoc casu procedit iste tex. Finge. n. q̄ secunda compositio facta inter Epm, & Abbatem, habebat, vt iura epalia integre soluerent. Epo, sed postmodū ex illis iuribus debebāt fieri aliquæ deductiones, forte debebat detrahi tertia pars assignāda Abbati: vnde fauor Abbatis erat separabilis a capitulo faciēte pro epo: vnde Abbas non ꝓsequitur ali quod cōmodum, ex quo impugnauit instrm, sed solum iudicabitur pro epo, vt hic factum fuit. Dicit tn̄ Inn. seputare, q̄ in foro ꝓscientiæ epūs debet assignare Abbati quicquid assignandū erat ſm formam cōpositionis: ex quo ipse vere scit instrm esse legitimum. Sed ego dubito, vtrum hæc restrictio procedat, quia tex. hic excludit Abbatem extacita renunciatione, & maxime hoc p
cederet in priuata persona, quæ pōt sui iuri libere renunciare, vt in l. postq̄ liti. C. de pac. & in c. dudum. 2. in fi. de elen̄. ergo tene
tur producens facere sibi ꝓscientiam. Et in præcedenti op. perse
uerat Inn. hic, licet ponat aliam, quæ habet, q̄ siue instrm continet vnum capitulum, siue plura, semp iudicabitur etiā pro impugnāte si producens approbat pro se, & nō iuuetur alia proba
12 tione: secus si iuuaretur alia probatione: & sic intelligunt quidā tex. istū, sed nō procedit hæc secunda opi. quia etiam epūs fundauit se super instrumēris cōpositionū, vt patet in litera, & pro fue
runt ipsi epo, & non Abbati ꝑpugnati. † Sed ꝺ hoc & ꝺ tex. fortiter op. factū plati nō dēt nocere ecclesiæ, vt in c. cū venera. de excep. cū si. Ergo ꝑpugnatio soli' Abbatis nō dēt obesse monasterio. Dicit d. Ant. q̄ Abbas erat i iudicio cū ꝓsēu capituli: vñ sicut ꝓfessio plati & capituli nocet eccliæ, vt i c. 1. iūcta gl. de testib. li. 6. ita & hæc tacita ꝓfessio, q̄ insurgit ex impugnatione instrumenti.

Et

ADDITIONES.

a ¶Pro hoc est alius bo. tex. incip tenor, sup. de iu. Item adde quod no. d. Ant. in c. cum contingat, de rescrip in 1. col. Seb. Sap. ¶ Patens. Vide Barto. in l. 1. col. 3. ff. de no. op nun. ubi Mod. & dicit Bal. in l. 2. col. 2. C. quando fisc. vel priua. q̄ probatio instrumenti, est probatio probata, ad quod multa cumulat Ial. in repet. l. admonendi, col. 5 & 6. inci. succesiue Bar. ff. de iureiu.

b ¶Notorium dicitur id, quod constat per instrumentum. Idem in cap. cum dilectus, de dona.

c ¶In 2. col. uer. & habentis, & idem clarius dicit Bald. in l. ad probationem, C. de proba.

d ¶Quia hic Pan. dicit, q̄ quis tenetur recipere contra se, quod recipit pro se, & glo. hic ad hoc alleg. multas concordan. Adde tu, q̄ hoc non est verum, ubi rescriptum, uel priuilegium est motu proprio concessum. Ita tenet gl. & Bal. in §. fed quod prin. Insti. de iu. nat. & gl. in ver. voluerit, in clem. fæpe, de uer. signifi. & gl. fing. in fi. c. 2. de mu. pet. Et adde quod idem dicit glo. in auth quas act. C de sacrosan. eccle. Et idem tenet do. Anto in c. cæterum, in 2. col. C. de iura. cal. vbi dicit quod rescriptū principis cōcessum vni parti, ut non teneatur iurare de calumnia, extenditur ad aliā, nisi esset concessum motu proprio Principis. Pro quo est opti. & clarus tex. qui tamen communiter non alleg in l. 3. in prin. ff. quod quisque iur. Vide do. Ant. in ca. ex conquestione, in 4. colum. de restit. spol. vbi dicit, quod facilius vtitur rescripto meo aduersarius meus si videtur esse concessum motu proprio, quam ad mei instantiam & postulationem, quod etiam vide contra supradicta. Sed eius verba non mihi placent, sed quod supradixi tenet Imo. in clem. 1. in uer. mei, de testi. & glo. in reg. quod ob gratiam, lib. 6. & in l. quod fauore, C. de leg. Et adde, quod dixi de motu proprio, procedit, quando est concessum primi legium, secundum do. Bar. in d. l. fi. Secus, si circa ordinaria, fm Bar. in l. fi. C. de fru. & lit. expen. Et adde, quod speciale est in eccl. ut non teneatur reciperall. contra se. Ita dicit d. Ant. & alij do. in c. ex parte decan. super gl. in uer. dicebant. de rescri.

e Seb. Sap. ¶ Quod instrumentum. An autem valeat protestatio producentis instrumentum, quod intendit producere instrumentum in partibus pro se facientibus, & non in aliis, tangit d. Ant. hic, quem refert, & all. d. Feli. in c. imputari, col. fi. uer. vtrum valeat protestatio, supra de fi. instru.

Et licet hoc dictum videat subtile. non tn̄ procedit. primo, qa nō apparet de ꝓsensu conuentus. Itē litera hic se non fundat super ꝓ-
9 fessione tacita, sed super tacita renunciatione. † Aliā lect. reperio tensisse gl. no. in rec. delictum, de reg. iur. li. 6. vbi dicit, q̄ in iudicia lib. delictū solius Prælati nocet eccle. ad hoc alle. istum tex. quem sp tenebis menti. Sed ego dubito an sit illud dictum verum, quia non ꝓbatur per istum tex. cum hic papa non se fundet super delicto, sed super tacita renunciatione. Item delictū procuratoris nō nocet dño, etiam in iudicio, vt plene no. in c. 1. vt li. non ꝓtest. fortius nec delictū ꝑlati dēt nocere eccle. Vnde posset dici, q̄ ista impugnatio non cedit in delictū, cum iuste crederet promoueri iura eccle. sed accedit mandato ipsius procuratoris. Vnde cum ꝑlatus habeat ptātem promouendi iura eccl. factum ipsius, in ꝓiunctis mandato, ecclesiæ nocet. Alia non ꝓsequor nunc, sed ista suf
4 ficiant. † In gl. 2. signa gl. istā ad fi. & est valde no. ex qua hēs, q̄ per
a verba enunciatiua prolata pp aliud, a possunt ꝓbari ꝓfines. & intellige gl. in casu, in quo loquit. Nā ꝓfines probant ex leui, pbōne, vt in c. cum cām, de pba. iō sufficit hic leuis, pbō, q̄ resultat p verba enūciatiua, & idem quod gl. tenet ēt Inn. hic, & vide quod no. gl. 2. in c. feries, de testi. & in l. oprimā, C. ꝺhē. & cōmit. stip. Sed vbi agit de magno præiudicio, tunc verba enunciatiua plata ad aliū finem, plene non probant, vt in c. fi Papa, de priui. lib. 6. dixi plene
15 in c. fi. de suc. ab inte. † In glo. in ver. quarta, in fi. de hac mā vide qd̄ dixi in c. requisisti, de testi. Et dic, q̄ iura allegata in gl. loqui nn̄ de media, vel tertia olim redditū eccl̄æ inferioris, q̄ hēbat epūs pp tenuitatē Epatus, sed iste tex. loquit de quarta decimarum, q̄ ēt de iure cōi dētur epo ab ecclesijs inferioribus. & idē in quarta funerali, vt hī in c. ꝙquerente, de offi. ord. nisi obstet præscriptio, vt in c. de quarta, de præscr. & no. glo. in c. 1. de statu regu. Abbas.

ADDITIO.

a ¶De verbis enunciatiuis prolatis pp aliud, an & qn̄ probent, & d cit d. Anto. hic 1. col. q̄ ubi sufficit fama ad probandum, ibi sufficiunt uerba enunciatiua, & idem operatur, quod fama. Sed tu uide eundem d. Ant. in c. quoniā ꝺ, in 22. col. de proba. ubi videtur restringere, hoc uerum in facto antiquo.
De uerbis enunciatiuis, an & quando probent, uide quæ habentur in lex his uerbis, C. de testa. mi. in l. Titia. la 1. in prin. & ibi per Bar. de leg. 2. & latè per Io. Ber. de Fir in suo reperrorio in lit. V. in ver verba enunciatiua. Et adde, quod uerba enunciatiua, prolata in testamentis in piam causam, disponunt ut est casus sing. secundum do. Card in c. iudicante, de testi. & habetur per Bar. in l. 1. in 2. q̄ 6. q. prin. C. de sacrosc. eccle.

SVMMARIVM.

2 *Census, & tributa, debent solui ex moneta antiqua, quæ vigebat tempore impositionis.*
2 *Confessio aduocati nocet parti, si eam non reuocauerit.*
3 *Libellus procedit, si dicatur, Petat talem compelli ad solutionem, licet non petatur primo ipsum condemnari.*
4 *Moneta debet solui illius ualoris, cuius erat tempore, quo fuit promissa.*
7 *Iudex potest condemnare ad interesse, vel æstimationem, licet non fuerit petitum a parte in obligationibus rem dari, vel tradi.*
6 *Præscriptio 40. annorum tantum currit contra iura episcopalia.*

CAP. XX.

1 **Olim causam.** † Soluendi sunt census ad antiquam monetam, in qua instituti fuerūt; nisi sit in alterius monetæ solutione præscriptum; & est casus notabilis, & multū allegabilis. Primo narrat factum, secundo decidit exprimendo motiua ibi, [Cum agit.] Casus lit. Inter epm Spoleta
num, & clericos plebis Rupinæ q̄stio vertebatur super synodatico. Cā super hoc commissa fuit Epo Tudertino, & collegiis suis, coram quibus proponebatur ex parte Epi, & iidem clerici, ꝺdecessorib. ipsius Epi soluere consueuerunt tres denarios Papiēses in festo Natiuitatis Dñi, & tres in festo Resurrectionis pro synodatico, nunc tm̄ soluunt tres Lucen. pro singulis denarijs Papien si. cum tn̄ denarius Papien. valeat sex Lucen. vnde petebat eos cōpelli ad solutionem Papien. Et cum ipse primo recepisset Lucen. ius tn̄ suum postmodum sp fuit protestatus, q̄ per hoc nō fieret ei præiudiciū quoad denarios Papien. Ex aduerso dicebatur, q̄ si aliq̄n denarij Papien. pro synodatico fuerint soluti. iam per 45. an
no. & amplius, tam huic epo, q̄ prædecessorib. illius, Lucen. fuerāt persoluti; & sic videbantur ie præscriptione tueri. Lite ꝓtesta-
super prædicta petitione recepti fuerunt testes ab vtraque parte, & positiones & rnsiones hinc inde factæ; & tandem iudices cām remiserunt ad papam. ipse vero examinato negotio, quia constitit sibi, q̄ Papienses olim fuerant persoluti p synodatico, quod ex eo probat, q̄ Lucen. soluti sunt postmodum pro eisdem; & ex dictis testium, & ex confessione aduocati clericorum non reuocata, euidenter apparet, q. tpe Lotharij prædecessoris huius Epi Papiē. moneta pro synodatico soluta fuit; & tpe dicti Loth. nō nisi 36. ann. ad plus, tps effluxerit, probatum ēt fuit, q̄ tres Lucen. qui pro vno Papien. soluebant post mortem ipsius L. 5. vel 6. valebant de illis, qui modo sunt in vsu; & videns, q̄ pp mutationem monetæ accideriit, q̄ vsq; ad tps huius Epi, Lucen. dati fuerant pro synodatico, sicut erant in vsu, condemnauit procuratorem partis aduersæ noīe clericorum plebis p̄dictæ epo ad solutionem denariorū Papien. prō synodatico, vel eorum æstimationem per diffiniti-
2 uam sn̄tiam. B. No. i. q̄ pro synodatico possunt deberi sex denarii, forte argentei, vel aurei. Et est synodaticū, quoddam ius epale, qđ proprie vocatur cathedraticum; & dī cathedraticum, quia soluit in honorem cathedrę epalis. Appellatur synodaticum ideo, quia antiquitus soluebatur in synodo. Nam epūs annuatim congregabat synodū clericorum diœc. & quilibet clericus nomine ecclesiæ suæ portabat cathedraticū, & de iure cōi non debet excedere duos aureos pro qualibet ecclesia, de quo plene vide 10. qō. 3. in
2 summa, & in c. 1. Et ex isto tex. & ex illo no. q̄ valet consuetudo su
a per diminutione, vel augmentatione istius cathedratici. Item super modo & tpe soluendi nam vbi vides, soluebantur tres Papien. bis in anno, & voluisset præscriptio, vt soluerent sex Lucenses, qui minus valebant, & de hoc vide bo. gl. 16. q. 7. in c. quocūq;,
2 & quod ibi dicam ſ. c. proxi. † Secundo no. q̄ confessio a aduocati nocet parti, eam nō reuocanti. Quod intelligē ſm Docto. cū fit
a nomine partis, de quo vide quod no. in c. cum cām, §. de appel. &
3 C. de erro. aduo. l. l. & fi. † No. ibi, [Ad Papiensem solutionē, &c.] & tene menti, q̄ in actione personali, procedit iste libellus, Petat talem compelli ad solutionem talis quātitatis mihi debitæ, quod esi ꝺ Bart. in l. nimis propere, C. de execu. rei iu. vbi dicit, q̄ dēt petere eū condemnari; & postea compelli ad solutionem: sed, vt vides, ꝺriū est verū. Nā licet theorica Bar. sit magis tuta; tn̄ libellus non vitiatur, q̄ a tacite petit cōdemnatio. Nā qui vult ꝙs, vī velle & antecedens, vt no. in c. cū M. de consti. & in d. l. ad rem mobilē,
4 & l. ad legatum, ff. de procur. † Item no. q̄ debitū b contractum in
b quantitate debet solui ſm monetam, quæ erat tpe ꝺcti debiti; vel vel si non reperitur, soluēda est ipsius æstimatio; & hoc procedit ex qua cūq; dispositione ꝺctum sit debitū; Vnde Old. consuluit q̄ si testator legauit, puta centum Florenos, demum superuixit, & mutata est iterum moneta, q̄ soluendū est legatum ad æstimationem monetæ, quæ erat tpe testamenti; q̄a ita testator sensit. pro hoc bo. tex. in l. vxorem testō, ff. de lega. 3. & bene facit iste tex. Et idem dicendum ſm eum in condemnatione iudicis, & in simili-
c bus dispositionibus, quod tene menti. c † Vltimo no. q̄ vbi aliq d
5 dari, vel tradi est in obligatione, satis est illud petere; & si non pōt haberi, iudex potest condēnare ad illud, qđ est in obligatione tradendū, vel ad ipsius æstimationē; licet æstimatio non fuerit petita in libello qđ est valde notādū. Nā in petitione epi nulla fuit facta mentio de æstimatione, sed solū Papa fecit in ista; & quamuis aliqui hic dicant, q̄ petita hic fuit æstimatio; licet non dicat, hoc tn̄ dictū est verū de iure, de quo plene per Bar. in l. stipulationes non diuiduntur, in fi. ff. de verbo. obl. In gl. pe. ibi, [Quod præscriptū es-
d set.] Ex hac gl. potes notare multa. Primo q̄ in quantitate d cathedratici currit ꝑscriptio, idē p istū tex. tenuit glo. no. 15. q. 7. c. q̄ cūq;. Secundo, q̄ in debito annuo incipit curre ꝑscriptio a tpe cessationis primæ; ita q̄ non est necesse, vt ꝺ quamlibet præstationem annuam de nouo inchoetur præscriptio; & an hoc proceat tam in annuis legatis. q̄ in cæteris, vide no. per gl. & Bar. in l. cum notissimi. §. illud, cum seq. C. de pscr. 30. ann. † No. 3. q̄ ꝺ ecclesiam, seu ꝺ iura epalia non admittitur ꝑscriptio, nisi 40. ann. non solum cum agitur de ꝑscribenda substantia debiti, sed de diminutione ipsius
e debiti, vel modo e soluendi. Host. tn̄ tenuit, q̄ in casu huius c. non poterat currere præscriptio pp malā fidem, qa sicut census non tollit ꝑscriptione; ita nec diminui pōt. Sed cōiter tenetur oppositū, vt est ēt gl. in d. q. cūq;. In gl. fi. de hac mā vide p Io. de Lig. post Pau. in cle. 2. de decimis, Doct. in cquanto, §. de iureiu. & per Bar. in l. Paulus, alias, creditorem, ff. de solutio. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶Vide hic per do. Ant. in 6. col. in repe. c. cum M. Ferrariensis, de const. in 11. colub. dicit, quod clientulo non potest nocere nisi præsenti.

b ¶Quod debitum. Vide late per do. Fran. Cur. in trac. de moneta, posito in l. cū quid, ff. si cer. pet.

c Tene menti. Adde tu dendum Rom. cons. 122. ubi de ueritate eorum, quæ dixit Old. in loco hic alleg.

d Seb. Sap. In quantitate. Vide Cald. in cle. 1. in prin. in 3. q. de iure pa. & in cle. 1. in 12. q. de censi. & Abb. in c. accedentes, col. 3. supra de præscr.

e No. ad declarationem auth. quas actiones, C. de sacrosc. eccle. cum si.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest iura debita sibi, ex aliqua ecclesia, minuere ex causa, & cō sensu capituli.*
2 *Census potest imponi ab Episcopo ecclesiæ inferiori ex iusta causa.*
3 *Episcopus potest remittere ecclesiæ inferiori iura, quæ super habet, cum consensu capituli, & ex causa, exceptis oēo, de quibus hic.*
4 *Ecclesia in quibus casibus potest esse plene exempta a iurisdictione Episcopi. 6. Iura Episcopalia possunt præscribi contra Episcopum.*
5 *Vicarius potest constitui per Episcopum regulariter vt omnia iura possit recipere nomine ipsius vicarij, quo negligente potest Episcopus exercere.*
6 *Episcopus tenetur saltem semel in anno visitare suam diœcesim, & quomodo debeat se habere tam circa clerum, quàm circa populum, vide remissiuè.*

CAP. XXI.

Cum venerabilis. Epūs remittens ecclesiæ seruitia, q̄ sibi dēbat, & statuens, q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliud seruitium non imponeretur, procurationē nō intelligit remisisse. Prima pars decisa narrat factū. Secunda pars allegationē. Tertia diffinitionis motiuū. Quarta diffinit. Secūda ibi, [Cognouimus.] Tertia ibi, [Quia.] Quarta ibi, [Decernimus.] Casus li. Inter Epm Fauen. & Priorē Sācti Stephani super iuribus eccliis controuersia vertebatur, quæ a dicto Priore, dictus epūs petebat. Prior e contra respōdebat, q̄ ab ipso nil petere poterat, exhibens quoddam instrm, in quo ptinebatur expresse, q̄ Epūs Fauen. olim ab oī exactione tam sua. q̄ suorū successorum dictam eccl. prorsus absoluit, & remisit eidē spallas quas ipse & antecessores sui ab ipsa eccl. recipere pflueuerunt, retēto sibi & ecclesiæ suæ vno cereo trium librarum ceræ annuatim soluendo. statuens, q̄ nullum aliud seruitiū imponeret. Dns Papa viso instro prædicto, & alijs auditis & intellectis, q̄ partes, pponere voluerunt, cognouit, q̄ præfatus Episc. spallas pdictas, quas recipere pflueuerūt, ipse & antecessores sui, ecclesiæ predicte remisit, & quod nihil aliud imponeret, retento sibi & ecclesiæ suæ prædicto cereo tm; quia visitationi annexa est procuratio, & Epūs rōne eplis iurisdictionis, q̄ habet in ea, tenetur ecclesiā cā correctionis visitare, nec intelligitur quasi nouum imponi quod ab ipsa fundatione, de cōi fuerat iure impositum. Præterea inhibet, q̄ idem Epūs cū ad eccle. illā accesserit causa correctionis, moderatam procurationem ab ea recipiat bis in anno, & nihil aliud ab ipsa exigere vel extorquere psūmat, præter pensionem & procurationes præscriptas. Ber.

1 †No. Epm posse dimittere eccle. inferiori seruitia, quæ sibi ab ea debentē, & intelligo, q̄ hoc facit ex cā, & ex psensu capituli, q. alias non pōt Epūs alienare iura ecclesiæ suæ, vt in c. pastoralis, de do. 13. q. 2. c. sine exceptione, & vide tex. cū gl. 12. q. 3. c. fi. † No. q̄ ex cā pōt Epūs imponere ecclesiæ inferiori censum. seu pensionē sibi soluendum. facit c. constitutus, de relig. do. Tertio no. q̄ in gñali remissione non intelligitur remissa visitatio, nec ea, q̄ ac-

2 cedunt visitationi, vt est procuratio. † In gl. 2. in fi. de hac mā no. per gl. & Host in c. pastoralis, de don. & latius per Io. And. Et cōfugendo dicta eorum, dic, q̄ Epūs quātūcunque gñaliter eximat ecclesiam a se, semp̄ saltem retinet docto, a quibus non pōt eccle-

2 siā[a] eximere, vt est correctio. 16. q. 2. c. visis. visitatio, & pcuratio rōne visitationis, vt hic. Item cathedraticū, vt in c. pastoralis, pal. Archi. tm in c. 1. de præben. li. 6. dixit, q̄ licet in verbis gñalibus nō videatur remissum cathedraticum, spāliter tm potest Epūs remittere. Sed gl. tenet ꝯrium, c. quicunque. 16. q. 7. & idē vī sequi Io. And. hic, & cōiter tenetur. Quinto nō potest remittere reuerentiā quæ sibi debet ab ecclesia inferiori. Sexto charitatiuum subsidium, vt in c. cum Apostolus, §. eo. Septimo institutionem authorizabilem quoad curam populi, arg. in c. cum satis, §. de offi. Archi. & in c. 1. de capel. mo. li. 6. Octauo, ea quæ sunt ordinis epālis. Non enim potest Epūs eximere subditū, vt non teneatur recipere ab eo, quæ sunt ordinis episcopalis. Alia iura potest Epūs remittere eccl. inferiori, quod intelligo ex causa, & de consensu capitu-

3 li, vt ꝯ. dixi. † In tribus tm casibus eccle. potest esse plene exempta a iurisdictione Epi. Primus si Epūs consensit, & Papa confirmauit ex certa scientia. sic loquitur c. constitutus, alleg. in gl. Scds, si snia fuit lata ꝯ Epm super plena exēptione, & nō fuit appellatū; vt in c. cū inter, §. de re iu. Tertius casus rōne præscriptionis; vnde pōt q̄s ꝯ Epm præscribere iura epālia in eccl. Epo subiecta, vt in c. auditis, & c. cū olim, de præscri. Potes addere quartū casum in dubitabilē, q̄n Papa plene exemit per se, vt in c. 1. de priui. li. 6. Di-

4 cit tm† Io. And. q̄ licet Epūs non possit a se in totum eximere ecclesiam; tm per modum cuiusdam vicariæ perpetuæ, pōt ꝯcedere iuferiori prælato, ēt recipienti nomine suæ dignitatis, oia iura p dicta, præter tria, vt cathedraticum, reuerentiam, & charitatiuū subsidium. Sed in aliis quinque pōt ex cā, & de psensu capituli pstituere aliquē vicariū suum ppetuum noīe dignitatis suæ, vt illa exerceat tanq̄ vicarius Epi. p hoc tm, iura hæc non erūt abdicata ex toto ab Epo, qa saltē illo negligente poterit Epūs exercere, argum. in c. irrefragabili, in §. excessus. de offi. ord. & hoc notabis. Ad prædicta vide, qd̄ no. Inno. in c. Lateranēsi, de præben. & per Doc. in c. cum satis, de offi. Arch. & c. cum & plantare, de priui. An aūt ꝯ institutionē authorizabilē currat præscriptio, vide qd̄ no. in d. c. cum satis. Io. And. satis sentit hic, q̄ sic, pro hoc ca. cum olim, & c. auditis, de præscrip. & qd̄ no. Io. An. in c. si epūs, de offi. ord. li. 6. & alias in facto psului, & vide quod dico in c. cū ptingat,

5 de foro cōp. † In gl. fi. ꝯclude, q̄ de iure ordinario semel tm in anno pōt & dēt Epūs visitare suā diecesim; & qualiter debeat se habere tam circa clerū, q̄ circa populū, vide casum bonū. 10. q. 1. ca. placuit, & in c. 1. ꝯ. eo. li. 6. Ex cā tm pōt iterare visitationē, vt in d. c. 1. & sic vnomō pt intelligi textus iste. Vel hoc forte fuit ipositū a fundatiōe istius ecclīæ, vt bis tm anno eā epūs visitaret, & pcuratiōnē reciperet; & hæc vltima solutio melius ꝯgruit litere. & de modo procurandi aliquid dicetur. ꝯ. eo. c. procurationes.

ADDITIO.

2 ¶ A quibus non potest Epūs ex mere ecclesiam. Et ad hoc, an Epūs possit in totum eximere ecclesiam a sua iurisdictione, vide per Old. consi. 182. & glo. quę dicit, quod sic. 25. q. 1. in sum. Adde Fed. consi. 147.

CAP. XXII.

Super eo. Ecclesię de nouo ꝓuersæ in ꝓcurationibus & alijs, seruabūt ꝓfuetudinē vicinarū. Primo ponitur consultatio. Secundo respōsio ipsius. Secunda ibi, [Tibi.] Casus liter. Fere tota prouincia Compostellana ad iurisdictionē Compostellanæ Ecclesiæ de nouo conuersa erat. quæsuit Compostellanus Archiepūs a do. Papa, qualiter ei obsequi debeant, & seruire; cum ipse prouinciā visitat, vel prouinciæ partem. & qualiter in procurationibus, & alijs prouidere? Respondet Papa q̄ illud obseruare tenetur, q̄ in vicinis obseruatur. B. No. q̄ in mo-

a do procurandi[a] & alijs obsequijs præstandis, attenditur consuetudo vicinarum ecclesiarum. hoc intellige, qn̄ non apparet de propria consuetudine loci. Nam consuetudo cuiusdam loci præfertur consuetudini aliorum locorum, vt in c. illa. 12. dist. & no. de trina, de consē. dist. 4. Et per hęc est expedita glo. Et intelligo hoc, qn̄ consuetudo non est multum onerosa, quia neligentia vnus loci, non debet obesse alteri loco, qui non neglexit. Ita no. dicit Inno. in fi. de offi. ord. & de exc. tuto. Inon tm. Item intelligę, præterq̄ in sacramentis ecclesiæ, vt in articulis fidei. Nam in illis debemus sequi, & tenere, quod tenet Romana Ecclesia, vt in cabolendę, infra de hære. & de hoc vide glo. in c. 2. de summa Trini. lib. 6. in verbo, Docuit, & in c. consultationis, in ver. iudicare, de frigi. & male. Ad mām vide qd̄ no. in c. cū olim, de ꝓsuetu.

ADDITIO. Quæro quomodo ista ciuitas erat de nouo ꝓuersa? Dicit Host. q̄ ipsam occupauerant Saraceni, postea Rex Castellæ recuperauit; & sic erat restituta iure postliminij, ff. de ca. & postlimi. re. postliminium. Et sic no. ipse, quod vbi postmodum aliqua ciuitas vel terra reducitur, regenda est f̄m consuetudinem vicinarum, & sic ad alium locum, consuetudo extenditur, ratione vicinitatis, vt supra dixi, quod no. Abb.

a Seb. Sap. In modo procurandi. Vide doctrinam quam tradi Io. And. & sequitur ibi do. Ant. in rub. supra de cons in fi. q̄ in primis attendenda est consuetudo loci, qua si non inueniatur, attendi debet consuetudo diœcesis, tertio consuetudo, Prouinciæ, quarto consuetudo Regni, vel vicinarum prouinciarum. vltimo consuetudo Romana. Et de consuetudine vicinarum ecclesiarum, tradit etiam Bal. in l. de quibus, ff. de leg.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi, qui aliquid exigunt contra formam constitutionis, dum sunt in visitatione, debent restituere illud duplicatum.*
2 *Ecclesia potest esse subiecta etiam quoad episcopalia inferioribus prælatis Episcopo.*
3 *Episcopus dum visitat, non debet, cessante causa, vltra vnam diem morari in ecclesia.*
Ecclesia quę non potest impendere Episcopo visitanti, debent alii contribuere. 7.
4 *Episcopus visitans diœcesim, quæs expensas potest exigere.*
5 *Episcopus potest exigere expensas, quas facit ratione visitationis, licet ipse habeat reddi tus sui episcopatus.*
6 *Prælati visitantes diœcesim, non possunt recipere aliquod genus munerum, & si receperint, non possunt absolui a peccato, nisi restituant duplum.*
8 *Excommunicatio potest fieri sub conditione.*

CAP. XXIII.

Procurationes. †Prælati tunc procurandi, cum peronaliter visitant; & debent tūc ꝛ-

uare ꝓciliū Later. & ꝑdicationi, correctioni & reformationi vacare, legati & nuncij Apostolici per eos dies tm, q̄bus morā trahunt, procurari debent, & contra hanc constitutionem exactū, restituitur duplicatū. h. d. Primo prohibet, Secundo docet ibi, [Porro.] Tertio punit ibi, [Qui autem.] Casus litera. Quidam ꝑlati aliquando recipiebant procurationes causa visitationis, nec visitabant. Vnde concilium generale statuit, vt procurationes, quæ debentur prælatis ratione visitationis, nullatenus exigantur ab eis, siue sint Epi vel Archidiaconi, vel etiā Cardinales, vel alij absque rationabili causa & necessaria, nisi qn̄ personaliter visitationis impendunt officium, & tunc seruent modum & mensuram in Lateranen. concilio constitutam, hoc adhibito moderamine circa legatos & nuncios Aposto. vt cum apud aliquam ecclesiam moram fecerint longiorem & necessariam, si locus ille nimium aggrauetur, procurationes recipiant ab aliis ecclesijs, vel personis, moderatas, quæ nondum fuerant de suis procurationibus aggrauatæ, ita quod numerus procurationum non excedat numerum dierum quibus huiusmodi moram fecerint. Et si vna eccle. non sufficit, duæ vel plures simul coniungantur ad vnam procurationem faciendam. Porro visitatores nō quærāt, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi; & qui contra hoc statutum venire præsumpserit, quod accepit, reddat, & tantundem ecclesiæ,

2 q̄ taliter grauauit, impendat. Ber. No. ibi, [Vel quibus libet aliis,] q̄ non solum Epi vel superiores possint visitare, sed etiam alij ꝑlati inferiores. Quod intellige, qn̄ habent ecclesias subiectas de iure speciali. Nam de iure cōi, ecclesiæ sunt subiectæ Epo dunta xat. 16. q. 7. c. oēs basilicæ. 10. q. 1. c. regenda, & in c. cū venerabilis, de rel. do. Sed do no. q̄ legisti Papæ possunt visitare, & exigere pro curationē rōne visitationis, p hoc c. 2. de offi. leg. li. 6. & de pote

state legatorū, vide qd̄ plene dixi in c. §. de confirma. vti. vel inuti.

3 †Tertio no. q̄ libet ecclesia per se sufficiens, tenet pcurōnē impendere superiori visitāti. Sed si ecclesia per se non sufficit, dēnt plures in vnū ꝓiungi. Et scias, q̄ cessante cā, non dēt superior vltra vnū diē trahere moram in eadem ecclesia. vt in c. inter cete-

4 ra. 10. q. 3. & vide qd̄ dixi in c. cū instātia, §. eo. † Itē no. q̄ si Eps nō visitat, non pōt aliquid exigere rōne procurōnis. Sed q̄ro, nunqd visitans possit exigere expensas, quas fecit in eūdo ad locum, vel emendo equos loco equorum mortuorum, vel vecturas equorū? Item vestes & similia? Inn. hic dicit, q̄ sic, & hoc vltra numerū ꝓcurationum; quæ impendunt in victualia. Sed hoc dictum Inn. dēt intelligi in legatis & nuncijs Apostolicis, q̄ veniunt pp vtilitatem loci, sed epi, & alij non possunt illa exigere; sed procurationem duntaxat, vt no. Inn. in ca. 1. ꝯ. eo. lib. 6. Et per dictum suū ibi declaratur gl. sua hic. Sic intellige gl. in c. 2. eo. ti. li. 6. & ibi per Io.

5 And. in nouel. † Quare autem epūs potest exigere, ꝓcurationē rōne visitationis, cū pp hæc onera, hēat redditus epatus? Dicit Inn. in d. c. 1. q̄ hēt in signum subiectionis. Die ēt, vt facilius inducatur ad visitationem, sicut videmus in canonicis, quibus quotidie dātur distributiones pp interessentiam diuinorum. licet teneātur ad diuina officia, vt in c. 1. & quod ibi no. de cle. non resi. lib. 6. & hæc no. Quid autem, si legatus non visitat, nūquid debeatur sibi

2 procuratio.[a] Doct. q̄ sic. Nam legatis & nunciis datur procurō non principaliter rōne visitationis, sed qa sub eunt onera aliorū, vt in c. 2. de offi. leg. li. 6. pro hoc c. cum instantia, §. eo. & c. ego, N. de iureiur. In gl. 1. in fi. quarta est f̄m Doct. rōne priuilegii, arg. c. accedentibus, de exces. præla. In gl. 3. ibi, [Inter cætera.] ꝯ melius probatur in c. si Epūs, de offi. ord. lib. 6. & tunc procuratio non dat Epo, sed ipsi visitanti nomine Epi. An autem possit exigere, vel recipere pecuniam pro procuratione, dic vt hī in c. 2. & 3. ꝯ. eod.

6 li. 6. † In gl. fi. ibi [Xenijs.] Vult ergo gl. q̄ si prælatus grauat ecclesiam in procuratione vltra debitum, quod habeat locū pœna b dupli, vt hic, sed si grauat recipiendo xenia, seu munera, tenetur in quadruplum, & sic intelligit c. qn̄, 18. dist. Sed Doct. cōiter dicūt idem in xenijs, quod in procuratione, & vī probari in d. c. 1. eo. ti. lib. 6. vbi dicit, q̄ ꝑlatus visitans, non debet recipere munera, sed si recipit nō potest absolui a peccato, nisi restituatur duplum; & dic latius, vt ibi legi. & no. Ad c. qn̄. rn̄detur. q̄ loquitur in casu, qn̄ Archiepūs aufert aliquid Epo venienti ad concilium prouinciæ. Et ad c. quia plerique, vbi aliud simplum datur pauperib. dic,

7 vt ibi no. † Extra gl. quæro, quid si ecclesia visitata, allegat impotē

c tiam[c] Solu. dicit Host. q̄ aut notoriè constat de potentia, & Epūs compellet rectorem ad procurandum, ad hoc c. ꝯ. prox. Aut notoriè constat de impotentia, & non compellet rectorem, quia si ecclesia totaliter est impotens, tenetur prælatus eam suis expensis visitare, quod no. pro hoc c. cum instantia, & c. cū Apostolus, §. eo. & ibidem hoc ēt no. in gl. In dubio poterit Epūs exigere iuramentum de impotentia, arg. in c. fi. de iureiu. † Vel excōicare sub

8 conditione, puta, Excommunico te, nisi procuraueris me secūdum facultatem tuam, & no. istum vltimum modum. Abb.

ADDITIONES.

a ¶ Procuratio. Adde quid si recipit procurationem, & non visitauit, an teneatur restituere Fede. consi. 111.

b Locum pœna. Concordat gl. in c. exigi, de censi. lib 6. ca. auditumus, infra de simo. Sed contra fortiter vrget tex. in c. fi. ar. tit., 12. q. 2. ibi absit, ut ecclesia cum augmento recipiat, &c. Sed posset responderi, q̄ delinquentes tenentur soluere, sed ecclesia non debet recipere, arg. eius quod in simili dixit gl. in c. ex transmissa, de deci. in meretrice, circa decimas.

c Importē tiam. Adde, q̄ si uno anno nihil potuit soluere pro procuratione epi, si sequenti anno tantum colligit, quod possit duas procurationes præstare, tenetur eas soluere Arch. in c. relata, in fi. to q. 1. ar. l. si uno, ff. loc. Sed tu de hoc adducas in arg. tex. in c. propter sterilitatem, de loca. & tex. sing. secundum Io. Palerensem, & Bar. in l. duor. in fi. sol. mat.

SVMMARIVM.

1 *Villæ appellatione, aliquando comprehenditur ciuitas, licet non ex proprio significata vocabuli.*
2 *In expensis quæ reficiuntur Episcopo visitanti, computantur ea, quæ ipse potuisset expendere domi; & idem in similibus.*
3 *Appellationem non tenetur pars admittere siue recipere, in præiudicium sui iuris.*
4 *Episcopus potest esse iudex in causa ecclesię suæ, ubi non venit commodum sibi applicandum.*

CAP. XXIIII.

Venerabili. Ecclesia ēt ciuitatensis, tenetur procurare Epm visitantē, q̄q̄ ipsum nūquā procurauerit. Primo ponit q̄relam Epi. Secūdo iudicum instructionem. Secunda, ibi, [Discretioni.] Casus lit. Inter epm Cœnomā. & Abbatem & conuentum de Cultura super procurationib. exhibēdis qō vertebat, q̄ cōmissa fuit iudicibus, corā qb. petebat Eps ꝓcurationes rōne visitationis. Abbas dicebat se ad hoc nō teneri ex eo, q̄ monasterium suū in Cœnomanēsi villa sit situ, ac eidē procurationes hactenus non soluit. Iudices ꝓsuluerunt Dīm Papam, & ipse rn̄det, q̄ nisi illud rōnabile ostenderint, cōpellant, sicut ius dictauerit Abbatem, & monachos ad exhibendas eidem Epo ꝓcurōnes. B. No. j. ex isto tex. q̄ Eps pōt & dēt visitare nedū

ecclesias diœcesis, sed ēt ciuitatis, & pcurō. ab ecclesiis visitatis exigere pōt. Secundo no. q̄ stante iure visitandi, ius procurandi est imprescriptibile: vñ gq̄ istud monasteriū nunq̄ pcurauerit epm,

1 tñ compulsum fuit ad pcurōnem exhibēdam. † No. q̄ appellatio ne ville; qñq; comphenditur ciuitas; nō in ex proprio significatu vo

a cabuli; sed potius ex allusione;[a] in quibusdā locis vt apud Gallos, ciuitas vocatur villa, ꝓprie tñ aliud est villa, aliud ciuitas. Villa. n. recte dī vnitas quarundā domorum sine muris, quasi vallis valla

2 ta. De quo plene per Io. An. in c. si ciuitas. de sen. exc. lib. 6. † In gl. j. in fi. Vel dic f̄m Doc. & bene, q̄ iō isti hoc allegabant, qa ex quo monasteriū erat in ciuitate, poterat expleta visitatione Epūs redire ad domum propriam; & sic vī, q̄ non esset procurandus: nā, & alias, qn̄ iudex proficiscitur extra domicilium, computat ea, q̄ expēdisset domi, vt no. in c. cum ab oī, de vi. & ho. cle. Sed rō decidendi in ꝓrium fuit, qa in procuratione non ꝓsideratur interesse. Sed dic, q̄ dat rōne officii. Vel dic, q̄ dat in signū subiectionis, vt dixi §. proxi. Hæc autem rō vendicat sibi locū tā in ecclesiis diœcesis, q̄ ciuitatis. Et ex his, & ex tex. ꝯcludo, q̄ ēt ab ecclesiis ciuitatis, quas Eps visitat potest procurōnem exigere, hoc tene mēti. In gl. fi. ibi, [Suis sumptibus.] no. gl. & ꝓsimilē gl. habes, §. eo. c. cū instantia. no. do. §. c. proxi. & c. cum Apostolus, §. eo. Vltimo scias, q̄ Inn. posuit hic gl. aliquantulum intricatā, & ꝓprie expedit hodie in c. cum personæ, de priui. lib. 6. & quia mā est quotidiana, & gl. Inn. aliquantulum confusa, vt §. dixi, ideo subiiciam ꝯclusionē, p quā facillime intelligetur Inno. Quærit. n. hic de hac q. quidam Epūs admonuit quendā Abbatē, vt pararet se ad visitationē, & ad pcurōnem. Abb. rndit monasteriū esse exēptum, & se incontinēti, pbaturū coram Epo, vel alio iudice competēti. & videns epm paratum ad fuliminandū sniam cēsurę, appellauit ad papam insta cā expressa. Eps non obstante appellatione, tulit excoicationem ō eum. Quæritur vtrum d. excōicatio tenet. & præsuppositis nul

3 litate, vtrū eps sit puniendus. † Et in hoc distingue tres casus. Aut enim eps erat in possessione visitandi, & hoc constabat, aut ꝓstabat, q̄ nō erat in possessione, aut dubitabatur. Primo casu, tenet excōicatio. quia cum esset in possessione, non tenebatur in ꝓiudicium sui iuris admittere appellationem, nec ēt probationes recipere; qa epūs procedebat, vt pars pro conseruatione sui iuris. non autem vt iudex, & sic oblatio probōnis non hēt institificare appellationē, vt hī in c. interposita, de app. & ca. cū inter canonicos, de cle. vnde isto casu non tenetur epūs assumere cās cognitionē, dēt tñ monere partem. Host. dicit, q̄ ex quo ꝓtumacia est manifesta, nō tenet citare partem, sed primum dictum est tntius, arg. eorū, quæ no. in c. cum sit Romana, in fi. de appel. Secundo casu dic, q̄ cum snia non tenuerit præsuppositā exemptionē, vt in c. cum dilectus, & quod ibi no. de reli. dom. non venit epūs puniēdus si monasterium erat in diœcesi sua, quia potuit duci probabili errore; secus si monasterium non erat in diœcesi, arg. in c. sacro, de sen. excom. Tertio casu pendet ex futuro euentu, an teneat snia nam si constiterit epm nō esse in possessione, & monasterium exemptum, non tenebit snia; alias secus. Et per prædicta consulunt Inn. vt sp epūs procedat extraiudicialiter, vt pars ad conseruationē iurium suorum, quia non tenet tunc admittere pbōnem, vel appellationem; sed pōt se defendere gladio māli, & spirituali, vt in c. dilecto, de sen. excom. li. 6. Et idem in aliis iurib. epo competētibus, vel circa possessionis corporalis cōseruationem. Dicit enim q̄ si subditus, qui allegat exemptionem, ostendit priuilegium suum, poterit epūs videre, non vt iudicet, sed vt informet se, qa non dēt esse iudex in facto suo, cum commodum veniat sibi applicandū. Facit quod dixi in c. ad audientiam, de appel. & in c. super literis, de rescrip. Et per hoc videtur, q̄ in casu dicti c. cum personæ, epi-

4 scopus procedat, non vt iudex, licet glo. aliud ibi sentiat. † nam quamuis episcopus possit esse iudex in causa ecclesiæ; non tamē vbi commodum venit sibi applicandum, arg. no. in l. de iure, fl. ad mun. & in cle. 2. de rebus eccle. non alie. Abb.

ADDITIO.

a ¶ Seb. Sap. Ex allusione. Vide Bar. in extrauaganti, qui sint rebelles, in verbo Lombardiæ. Fel. in c. Rodulphus, colum. 13. ver. cæterum ad euitandam, supra de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus potest visitare prouinciam, & procurationes recipere; etiā Episcopo non negligente.*

CAP. XXV.

Cum nuper. Qui iure metropolitico, vel legationis, visitat prouinciam; in prouinciales, q̄ sibi procurationes denegant potest ferre sententiam. Primo querelam decisam. Secundo mandatum ibi, [Mandamus.] Tertio comminatur ibi, [Alioquin.] Casus lit. Archiepiscopus Beneuentanus, dum visitabat prouinciam suā, tam authoritate propria, q̄ authoritate d. Papę, cuius authoritatem gerebat, clerici nolebāt ei procurationem exhibere: vnde conquestus est do. Papæ: vnde mandat, quatenus, cū Archiepiscopus prouinciam visitauerit siue authoritate propria, siue authoritate Papæ, procurationes ratione visitationis f̄m facultates ecclesiarum sibi exhibeant, alio quin snias, quas ipse tulerit in rebelles, ratas habebit, & eas faciet inuiolabiliter obseruari. B. No. 1. q̄ qñq; potest quis locū visitare

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 duplici a iure, vt erat iste Archiep̃s. Nã poterat visitare, puinciã iure metropolitico, vt 5.c.c. sopitę. Itẽ iure legationis, qa erat legatus Papæ; & sic vr q si eodẽ anno bis visitasset prouinciam diuerso iure, bis habuisset procurationẽ. Sed o no. ex hoc, & ex tex. q legatus Papæ põt visitare totã, puinciã, & ab oĩbus ecclesijs exigere procurationẽ, rõne visitationis. Tertio no. q superior licite fert iniam censuræ denegantes indebite procurationem. Sed quæro, quo tpe debetur procuratio? Vinc. vr velle, q in fine anni recollectis fructib. qa tunc debet superior visitare. D. Ant putat, q sit in optione Epi. vnde qñcunque visitauerit, poterit exigere procurationem; & hoc plus mihi placet p hũc tex. ibi, [Contigerit visitare, &c.] & c. procurationes, §. eo. Sed dictum Vinc.
1 potest assumi pro qlibet. † In gl. 1. ibi, [Cũ Eps negligẽs est.] Imo & si nõ est negligẽs, põt Archiep̃s visitare prouinciam, seruãdo tamen formam, quæ habetur in c. 1. & fi. eod. titu. lib. 6. Abbas.

ADDITIO.

a ¶ Visitare duplici. Facit, qd si statutũ p honore ciuitatis disponit, q̃ qlibet de illa ciuitate, q effectus fuit doctor, uel miles, debeat habere certũ salariũ singulo anno, q si vnus efficiat doctor, & miles, habebit salariũ duplicatũ. Facit & ad id, qd no. Bal. in l. uiuos. i fi. Cd. aduo. di. iu. vbi dicit, q si vnus fungit officio duorũ, dẽt habere duo salaria, & facit ad hoc, qd no. Bar. in l. fi. in 3. col. C. de leg. vbi dicit, q si testator dixit, q̃ si filius vnus, pficeret in legibus, ci plego libros legũ, si in medicina, libros medicinæ, certe si filius, pfecit in vtraq; facultate, habebit libros vtriusq; facultatis. Et ad hoc & facit, qd no. Albe. in 2. parte statu. q. 182. & qd no. Lap. alle. 209. quæ incidẽ Florentiæ, & qd plene in mã scribit Rom. post Bart. in l. 2. in prin. de verbo. obliga. de qua per Moderni. post d. Ant in c. at si clerici, de iud. Et adde tex. & gl. & ibi d. Ant. in c. cũ olim, de re iud. Itẽ vide oino, qd no. mo. post Ang. in l. patris, & filij, circa prin. ff. de uul. & pup. ubi ponit, an stare statuto, q de quolibet 5cto debeat solui tm p gabella, an solui debeat duplũ, si in eadẽ scriptura factũ fuerit tesmõ patris & filij. Et ad hoc facit qd de statuto, phibẽte vltra decẽ mulieres ad nuptias, no. in l. inficiando. §. nfans. in fi. ff. de fur. & adde omnino qd late & elegantissime scribit Io. Man. in rep. c. qualiter & qñ. 97. q. in prin. de accusa. Itẽ vide qd no. Gul. de Cu. & ibi Pau. de Cast. post eũ in l. nauis. §. cũ aũt, cir. fi. p illũ tex. ff. ad le. Rho. de iactu. & ad pdicta stat qõ qñ relingẽt Priori Bibliæ, & Fratribus cappæ, qd debeatur Priori, de quo late scripsi post d. Abb. de simo. c. fi. Itẽ pro illo dicto Bal. in d. l. bino s, qd sup. retuli, de iudice exercẽte duo officia, q dẽt habere duo salaria, unde oino Bal. idẽ dicẽtẽ in l. qui duobus. ff. de pd. & demon. per tex. in Auth. ut iudi. fine quoquo suffraga. §. illud. Quod limita singulariter, ut p Bar. in l. fi. C. de coar. h. 12. & in l. 1. C. de prin. agen. in rebus, eod. lib.

Ant. Fran. ¶ An officialis unus possit deputari ad duo officia, unde q̃ habẽt in l. duorũ, de operis lib. & in l. q duobus, de pdi. & demon. & p Bar. in l. fi. ff. de colleg. illic. & p Bald. in l. si adscribarũ, in fi. C. de appe. & inde p Alex. in l. fi cõsul. ff. de ado. & aliqd per eũ in l. lecti 1. ff. si cer. pe. Et an fungẽs duplici officio, debeat habere duplicatũ salariũ, unde Ang. in Auth. ut iud. fine quo. fuffi. in §. illud ubi tenet, q sic, & idem Pau. de Cast. in l. si ea lege, de asse. & Bal. in c. 1. in ulti. col. de feu. guardiæ, in usi. feudo. Et adde, q deputatus ad officia, dẽt tenere familiã pro utro q; officio, ut no. Ang. in Auth. ut deter. sit nu. cle. in fi. & in §. illud, præal. etiã dicit, q debeat stare ad duos sydicatus.

SVMMARIVM.

1 *Pẽsio dẽt solui de moneta, q̃ currebat tpe contractus, q̃ si non est in usu, debet solui eius æstimatio.*

CAP. XXVI.

Cum canonicis.

Ad antiq̃ monetã, vel si nõ ẽ in vsu, ad eius æstimationẽ, soluẽdæ sunt pẽsiones antiq̃. Primo recitat factũ. Sedo, quidet ibi, [Damus.] Casus li. Rectoris cuiusdã ecclesiæ soluebat certã pẽsionẽ annuatim canonicis maioris ecclesiæ, & illã aliquot annis soluit ad monetã antiq̃, in qua pẽsio ab initio fuerat ꝓstituta. Postea alia moneta maior fabricata fuit. Canonici exigebãt pensionẽ sibi solui de meliori moneta ex integro. Mãdat Papa q busdã, quatenus canonicos illos faciãt manere ꝓtẽtos solutiõe prioris pecuniæ, vel si nõ est in vsu, ꝓtẽti sint æstimatiõe pẽsionis antiq̃. B. No. 1. q ecclesia cathedralis appellat ecclesia maior, qñque appellat matrix de quo 1 clem. 1. de sent. exc. & in c. venerabili, in fi. ꝙ. de ver. signi.
1 † Itẽ no. q̃ satisfaciẽdũ est debito ſm monetã currẽtẽ tpe 5cti debiti; & si illa nõ est in vsu, dẽt solui æstimatio. Ex quo infert, q ex quo pecunia nõ est in vsu, nõ ꝓt solui debitũ; licet esset in vsu tpe debiti 5cti, de quo vide p Inn. & Host. in c. quãto. de iureiu. & p Bal. in l. Paulus, ff. de sol. Et ad declarationẽ mãæ vide, qd dixi in c. olim, §. e. In gl. 1. ibi, [Vr q duo sufficiãt.] dic, q in casu illius c. nõ refert, an duobus, vel pluribus annis fuerit solutio facta; quia hic nõ prẽdebat de substãtia debiti; imo debitũ ꝓsupponebat, sed pebat ſm monetã nouiter currẽtẽ, antiqua meliorẽ. Fatẽdũ ẽ tn, q potuisset ꝓscribi, vt in moneta noua fieret solutio, iuxta tn ea, quæ dixi in d. c. olim. Abb.

SVMMARIVM.

1 *Loca pia non dicuntur oratoria priuata.*
2 *Hospitale nõ præsumitur religiosum ex eo, q in eo interdũ celebretur; nisi actus celebrandi sit publicus, ad quem omnes indifferenter admittantur.*
3 *Oratorium ab ecclesia quomodo differat, & in quibus.* (thoritate.
4 *Oratoriũ nõ gaudet imunitate ecclesiastica, nisi sit cõstructũ, Põtificis auctoritate. Oratorium constructum authoritate Pontificis, non potest ulterius ad humanos vsus deputari, secus si authoritate priuata.*
5 *Parochiani debẽt se cõferri presbytero parochiali, licet habitẽt i aliquo monasterio ad seruiẽdum ei, & nisi consuetudo sit in cõtrariũ.*

CAP. XXVII.

Authoritate.

Propter priuatũ oratoriũ, pcuratio, rõne visitationis nõ debet. Nõ diuidit. Casus li. Religiosi, licet aliqñ celebrẽt in grãgijs suis, pp hoc, rõne visitationis, pcurationes aliq exigere pssum ebãt. Super hoc cõsultus Papa, rndet inhibẽdo, ne ex eo pcurationes ab alijs religiosis exigere, vel extorquere pssumãt. B. No. 1. q oratoria priuata non sunt sub potestate Epi, saltẽ quoad ius visitãdi & pcurationẽ exigẽdi. Et ex hoc, & ex tex. no. q loca publica & religiosa sunt visitãda dũtaxat, ad hoc c. 1. ꝙ. eo. vbi bo. tex. Nã ibi dr, q loca pia Eps
1 põt visitare. † Et ex illo tex. iũcto isto infert q appellatione pij loci, nõ venit oratoriũ priuatũ. Itẽ no. ibi, [Celebrãt interdum.] q actus celebrationis, necessario nõ pcludit locũ esse publicũ, qd
2 no. Nã facit p istis hospitalib⁹, i q̃ bi interdũ celebrãt vt ex hoc solo
a nõ pcludat hospitale esse religiosũ, a qa non pbat hoc esse qd ab hoc ptingit abesse, vt in c. 2. de trãsla. pla. qd ītelligo, nisi actus celebrãdi sit public⁹, & oẽs idifferẽter admittãt, vt no. Archid. pse.
3 dis. 1. c. nemo, dixi i c. parẽtib⁹ de priui. † Sed q̃ro, qualiter cognoscit oratoriũ ab ecclesia. Dic ſm Doc. q ecclesia est illa, q̃ principaliter dputat ad celebrationẽ & orãdũ, ac ẽt psecrat p Epm; & q stituit sibi dos, p ministris, & cultu diuino, vt in d. c. nemo. Oratoriũ uero psecrat, nec pstituit sibi dos, nec principaliter fit, ut ibi celebret, sed ut ibi oret. vñ sine licẽtia Epi, nõ est in istis oratoriis primatis celebrãdũ, utĩ c. unicuiq;, cũ c. seq. d pse. dis. 1. nec pñt habere cãpanã publicã, ut 1 d. c. pat ẽtibus. Dicit tn Inn. q si is, q hẽt oratoriũ priuatũ, nõ honeste illud tractat, põt eps illud facere destrui, arg. in c. oẽs basilicæ, de psecra. dis. 1. q̃ no. † Et ex his infert
4 ad aliã qõnẽ, nũq d ista oratoria gaudeãt immunitate ecclesiastica. Et cõis pclusio est, q nõ, cũ sint loca priuata. Nã hodie pt esse oratoriũ, q̃ cras erit camera, ad uolũtatẽ dñi. Sic dicimus de hospitali priuato, ut no. Inn. in c. cũ inter dilectos §. de dona. Et intelligo, qñ oratoriũ nõ est pstructũ authoritate Põtificis. Nã si inter cessisset ei⁹ authoritas, esset publicũ & religiosũ, & nõ posset amplius deputari ad humanos usus, arg. in c. ad hoc. §. de reli. domi. Vltra
ri⁹ q̃ro, q̃s dẽt hẽ curã eorũ, q̃ habitãt in hmõi oratoriis religiosorũ? Dicit Host. q pfessis nõ est dubiũ, q a habebit Abbas, uel is, cui ipse iniũxit. Sed de familia seculari, ut rusticis, bubulcis, & similib. est dubiũ. Et dicit Host. q timet, ne eorũ aĩæ periclitentẽ cũ nõ ptireãt, pprio sacerdoti, nec alteri de ipsius lnia, sed q̃ñq; illis
5 monachis, q nullã potestãtẽ i eis habẽt. † No. hoc dictũ, q rusticis & famuli religiosorũ, licet habitẽt in grãgijs, seu monasterijs, nõ ualẽt eis pfiteri; sed dẽnt pfiteri presbytero parochiali. Et p hoc facit bo. tex. iũcta gl. i cle. qa p̃gitur, in fi. de religio. do. ubi dr, q de iure, hospitale nõ põt administrare sacra pauperib⁹ ibi degentib⁹ sed dẽt recurrere ad parochianũ sacerdotẽ. Subijcit tn ibi tex. q in hoc est attẽdẽda loci psuetudo, qd bn notabis, q hoc põt inferri, q monasteriũ pt pscribere ꝙ parochianũ, ut suis seruitoribus possit ꝓferre Sacra. In gl. fi. dicit tn Inn. q si in oratorio instituerẽt sacerdos ppetuo, q tũc Eps posset oratoriũ uisitare. Nã tunc cessat rõ gl. Refert tn alios tenere ꝙ, & forte melⁱ⁹, q a si locus est priuatus, nõ est capax institutionis ppetuæ. Sed posset saluari di ctũ Inn. qñ oratoriũ fuisset ꝓstructũ authoritate Epi, qa tũc pub lice posset ibi celebrari, & sacerdos dputari. Et credo, q licet Eps nõ posset uisitare hmõi oratoria, ut hic; tn posset ad illa accedere, ut uideat, qũo se habeat; & si præter formam iuris constructa sint, & an honeste illud tractetur, de quo dixi s. ſm Inn. Abbas.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Religiosum. Vide de veritate pulchre per Fel. ubi plura, quo modo cognoscatur hospitale religiosum, in c. de quarta, col. 4. ver. & reperio Laurentium de Rodulphis, supra de præscrip. & ibi, quid si hospitale habeat cãpanam, an præsumatur religiosum.

De consec. eccle. vel alta. Rubrica.

1 *Missa nõ põt celebrari in locis priuatis, ẽt super altari uiatico, sine lnia Epi.*
2 *Ecclesia uocatur post consecrationem, basilica uero ante.*
3 *Statutum puniens delictum commissum in ecclesia, non uendicat sibi locum in basilica, quia prima est consecrata, secunda non.*

Cõtinuari põt dupliciter. Primo ad pcedẽtẽ rubricã, scẽdo ad sequẽtẽ. Primo sic. Supra uisũ ẽ de cẽsib⁹, sed q a ī psecratione ecclesiæ solẽt dari imunitates, & cẽi⁹ ponit, iõ post rub. pcedẽtẽ subijcit ista. Scẽdo, sic, Tractatur a author de celeb. mis. qñ Millæ nõ
1 dẽnt celebrari, nisi i locis psecratis, iõ pmisit hãc rub. † Et ex hac ptinuatiõe ẽ surgit qõ, nũqd i locis nõ psecratis posset celebrari cũ altari uiatico. Inn. ī c. j. eo. sẽtit, q sic. Dicit. n. locũ ẽ pcessecrarũ, ex quo ẽ ibi altare uiaticũ psecratũ p Epm; & sic nõ ob. c. Missarũ, ex quo ẽ ibi altare uiaticũ psecratũ p Epm; & sic nõ ob. c. Missarũ, dicẽs, q ī eccl̃is nõ psecraris, nõ pt celebrari, ẽt cũ altari uiatico, nisi pcurrat lnia Epi, i locis aũt ñ psecratis,
2 & sine altari uiatico nõ sufficit lnia Epi. hãc opinionẽ credo a uerior ẽ, & p hoc adduco tex. ī c. fi. de priui. li. 6. ubi d gfa ẽ pcessum Epis ut possint celebrare, uel facere corã se celebrari i itinere sit p altari uiatico. Si. n. hoc liceret de iure cõi, put Inn. sẽtit, frustra pcederet p priuilegiũ. l. 1. C. de fi. instru. li. 10. Ad idẽ c. ubicũq; & c. si qs extra, de cõse. dis. 1. ubi dr, q ī oratorijs priuatis nõ celebra
2 ri sine lnia sui Epi. † Itẽ scias p ītellectu rubricæ, & mãæ, q ecclia ant eq̃ psecret, nõ appellat, ppriæ ecclia, sed basilica. Post cõsecra tionem

ADDITIO.

a ¶ Credo. Adde eundem Pan. pr. in c. fi ecclesia, infra eo.

tionem assumit nomẽ ecclesiæ, sicut electus in epm, qui post cõsecrationẽ assumit nomen Epi. Vide ad vtrunque bonam gl. eum tex. quẽ tenebis menti, de relig. dom. c. 1. Et dr ecclesia Græcè, Latinè idẽ est, quod quocatio, quia vocat oẽs publicè. Templũ verõ Iudæorũ appellabatur olim, & hodie Synagoga, a quę idẽ est, q congregatio, qa populus ibi congregabãt. Sed Apostoli ecclesiã nãm nunq̃ voluerunt appellare Synagogã; licet sic possit vocari, vt patet ex etymologia vocabuli, sed hoc potuerunt facere ad driam Synagogæ Iudæorũ; vel quia magis quenit hominib. rõne ventib. hoc nomen Ecclesia, q̃ Synagoga, quia aĩalia ẽt irrõnabilia cõgregant, sed solum hoẽs conuocant: vnde hoc verbũ, Cõuocatio, est magis aptum hominib. q̃ cõgregatio. & hanc rõnem reddit Papias. Basilica verò quasi Regũ habitaculũ, a Basileo, quod idẽ est, quod Imperator, seu Rex, ſm eundem. Nã ante pcessationem non vocant ibi hoẽs ad diuina, meritò adhuc non põt appellari ecclesia. b † Et facit ad statutũ. Nam si puniretur delictum cõmissum in ecclesia, non vendicaret sibi locũ in delicto cõmisso in basilica. c Sæpe tn vnũ ponitur pro alio, sed impropriè, vt clarè vr ex prædictis. Itẽ scias q dedicatio, seu consecratio cuiuscũque oratorij est solenniter annuatim celebrãda, vt probat in c. solennitates, 1. & 2. de pse. dist. 1. & clarius de pcec. dist. 3. c. 1. Vnde orit dubitatio, nunquid tunc sit cessandũ ab opere seruili, & a foro iudiciali. Spec. in tit. de ferijs, in prin. sentit, q sic. Nam licet c. fi. s. de fer. non faciat mentionẽ, nisi de dedicatione basilicę Michaelis, q̃ est in penultima die Septembris, tn in c. 1. præalleg. facit mentionẽ de dedicatione cuiuscunq; oratorij. Io. And. ibi in addit. Spec. dicit dictũ Spec. procedere quoad celebrationem fiendã solenniter in ipsis ecclesiis per clerũ, non aũt quoad forum iudiciale, nisi tn in dedicatione Michaelis, vt prædixi. Hæc tn sio Io. And. saris põt sustineri quoad c. solẽnitates, sed respũ c. 1. palle. iudicio meo sustineri nõ potest. Nã illud cap. loquit de ferijs celebrandis, etiã p laicos, vt colligit ibi maximè in fi. c. fateor tn, q psuetudo est in ꝓriũ, & tũ quoad officiũ celebrant hmõi feriæ pcessationis. Abb.

ADDITIONES.

Sinagoga. Adde hic eundem Pan. in c. 3. infrà de Iudæis.
Seb. Sap. Ecclesia. Vide Abb. in c. fi. in 1. no. infra eo. Et aduerte, q cõtra Abb. hic, dũ vult, q in statuto appellatione ecclesiæ non uenit basilica, facit dictũ Cal. in tract. de ecclesia, inter. col. 15. quod refert, & sequitur Gemi. in c. is cui, in ver. fi. de sent. excom. lib. 6. q is cui interdictus est ingressus ecclesiæ, non potest celebrare in ecclesia nondum consecrata, adeo, q si celebrat efficitur irregularis.
Zach. In basilica. Adde Bart. in l. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verb. oblig. & in l. basilicam, C. de ope. pub. Io. And. in c. nobis, supra de iure patr. & Card. in cle. r. 5. fin. de reliq. & ven. sanc. & in c. pen. infrà de immun. eccles.

SVMMARIVM.

Altare, si fuerit execratũ, nõ sequitur necessario execratio ecclesiæ, nec eõtra. Altare, quãdo consecratur, ponitur quædam reliquiæ in illo lapide, qui ponitur supra altare, deficientibus autem reliquijs non debet poni Eucharistia. Altare tam stabile, quàm uiaticum, quibus modis exercetur.

CAP. PRIMVM.

Dhæc.

a Amoto altari, vel lapide ptinente sigillũ, pscrabit altare, nõ aũt ecclesia, & haber duo dicta. Scd m ibi, [Propter hoc.] Casus lit. Quęrebat à dño Papa, q d faciendũ, si altare motũ fuerit, vel lapis superior pfractus. Papa rndet, q si altare motũ fuerit, vel lapis superior, q sigillũ ptinet, cõfractus, aut diminutus enorm iter, iterũ psecret; sed eccl̃a p hoc psecrari nõ dẽt; licet quidã canones hoc dicere videant. B. No. j. duos casus, in qbus altare iã cõsecratũ execrat. Primus, qñ mẽsa, seu tabula superior mota est. Scds qñ lapis, q est loco sigilli, est pfractus, seu diminutus, & hoc declarat, vt j. latius, & clarius dicã. † Scdo no. q ad execrationẽ altaris nõ sequit necessario execratio eccl̃æ, & idem eõ. Nã possibile est, q ipsa eccl̃ia sit execrata, tn nõ altaria, q̃ sunt in ecclesia, vt dicã in c. ppostuisti, j. eo. Tertio no. q res inaĩata semel psecrata, qñque iterũ psecrat, vt patet, qñ ex aliquo sciderit execrat; qd qñ ptingat, dicã plenè in d. c. ppostuisti. secus vr in reaĩata semel psecrata. nã nunq̃ execrat, nec denuo psecrat s. de sac. non reit. quasi per totũ. Ex quo infero, q fortior est psecratio, q̃ adhibet rei animatæ, q̃ rei inaĩatæ. Et põt esse rõ diuersitatis. Nã psecratio in reaĩata, p ducit effectũ suũ circa aĩam, vt in c. 1. de sacra vnc. vñ ẽt post mortẽ aĩa nõ relinquit effectũ psecrationis. Nã semel baptizatus, vel ordinatus, nunq̃ desinit esse ẽt post mortem baptizatus, vel ordinatus, vt no. 30. q. 7. c. 1. sed in re inaĩata psecratio pstitit in istis exterioribus, vt in muris, seu in istis altaribus lapideis, q̃ ex violatione psecrationis execrant. Sed hic q̃ro, quis dr lapis ptinẽs sigillum? Sol. cũ psecrat altare, sit vnũ foramen parvũ, vel in superiori parte in ipsa mensa lapidea altaris, vel ante altare, vel in latere dextero altaris, & post psecrationẽ claudit parvo lapide quadrato, vel rotũdo, & ille lapis parvus vocat sigillũ, quia est ad instar sigilli. Nã sicut sigillũ denotat, & significat ipsum sigillantẽ, ita ipse lapis denotat locũ esse psecratũ. † Et in ipso foramine apponunt reliquiæ. Itẽ nomẽ Epi psecratis. Itẽ nomẽ Sancti in cuius honorẽ cõsecrat. Vñ dubitat, vtrũ deficiẽtib. reliqis, posset apponi corpus Christi? Et Io. in c. placuit, de pse. dist. j. tenuit q sic. Hug. dicit nõ esse de subpsecr. vt reliqæ ponant, ea. dist. c. nullus. Host. in sum. §. 3. refert se ꝓsuluisse Innoc. Papæ sup illo dicto Io. And. an licitè possit apponi corpus Christi,

ꝓ reliquijs, seu loco reliquarũ? Et dicit Inn. rndisse de assistentijs, q sio, q nõ, sed nõ reddit rõnẽ. Sed Io. And. dicit, q põt esse, qa corpus Chri est cib⁹ aĩæ, de pse. di. 2. c. panis. Nec dẽt psecrari, nisi cã infirmorũ, vel alia de cã necessaria, vt i c. vnico, de cri. Euch. & vti debemus reb. ad vsum destinatũ, vt in c. 3. de app. & hęc opi. multũ mihi placet. Fertn, q Leo Papa, deficiẽtib. religijs, dedit partẽ corporalis & Eucharistiæ, in pse. cuiusdã ecclesiæ. † In gl. j. ibi, [De loco ad locũ mouet.] Aduerte, qa hæc gl. vr sibi ꝓria prima frõte. Nã hic dicit, q tabula cõsecrata põt moueri de loco ad locũ sine execratione. Cõtrarij sentit ꝙ. dũ dicit, q si mẽsa altaris fuit mota, vel aliqs de lapidib. tãgẽs mẽsam ipsã, execratũ est altare, & dẽt iterũ pscrari. D. Ant. vr intelligere, q qñ psecrõ ꝓsistit inter mẽsã & supiorẽ, & ipsã psecrõnẽ altaris iferioris, ita q psecrõ claudit totã mẽsã altaris, tũc pcedit ſm dictũ gl. qa si mouet mẽsa, violat psecrõ, q erat sub mẽsa. vbi verò psecrõ ꝓsistit in foramine facto sup mensa altaris, tũc ex quo nõ mouet illud signũ, licet moueat tota mẽsa, non est altare execratũ, qa remanet psecrõ intuiolata, & sic pcedit prima pars gl. Sed aduerte, qa Inn. sentit ꝙ riũ sup rubr. Nã vult, q ẽt si psecrõ ꝓsistat in dextero latere, nihilominus si mouet mẽsa altaris execratũ est ipsũ altare. Et credo, q hoc dictũ est uerius, intelligo de altari stabili, sed in altari portabili, seu viatico posset pcedere dictũ D. Anto. Vñ scias, q quoddã est altare portabile, qd portat de loco ad locũ, & est paruus lapis ptinẽs in te foramẽ cũ psecrõne, & signo suppositõ. Et istud nõ execrat, nisi moueat illud sigillum ptinẽs psecrationẽ. Altare verò stabile est, qd est firmũ in loco, & illud execrat multis modis. Primò vbicũq; violat locus psecrationis, puta, qa cecidit aliqs de lapidib. tangẽtibus ipsam psecrõnem, vel motũ est sigillũ ipsum, vel si tota mẽsa est mota, licet ibi nõ sit foramen psecrationis. Rõ, quia qñ altare est firmũ, non psecratur solũ tabula, sed totũ altare, vnde si patitur enormẽ læsionẽ, amittit formã suam. & dr execratũ, ideo dẽt de nouo pcrari. Et in fi. gl. nõ inteligas, si lapis de nouo addit alteri, quod efficiatur sacer, quia c. q in dubijs, ꝙ. eo. procedit in liquidioribus, & in his, q̃ commistione ꝓfundantur, vt ibi clarius dicã. secus in alijs rebus. Abb.

ADDITIO.

a Ad hæc. Vide quod no, S. Tho. in 3. sent. dist. 13. q. 1 ar. 2. circa fi. vbi dicit, q B Sylvester instituit, q altare de cætero non nisi lapideũ esset, qui. n. altare consecrare debet, oportet esse aliqua rem fortẽ, & non triangibilẽ, sicut lignũ, & terra, & dẽt esse copia altarium in ecclesia, vt frequẽtetur hoc mysteriũ. ideo debet esse materia cois, non aũt aurum uel argentum, vel aliud huiusmodi, quia de facili non posset haberi. Et dicit, q cõpetit lapis ad significationẽ altaris, quia Christum signat, qui ẽt per petram significatur. 1. ad Cor. Petra autẽ erat Christus. Ant. Fran. Ad hoc dicas, q licet non debeat consecrari altare, nisi lapideum, vt in c. altaria, & in c. concedimus, de consecr. dist. 1. & ibi per Ar. & per Io. And. in c. 1. de consec. eccl. vel alt. tamen altare Latera. sufficit, q sit ligneũ, vt tenet gl. in d. c. altaria, & habetur per B. Tho. in 4. sent. dist. 14. Et an super altari portatili possit celebrari etiã in loco profano, vide Inno. qui dicit, q sic, in d. c. 1. de consec. eccl. vel alta. & habetur per c. fi. de priuil. lib. 6. Et an si moueatur lapis ex altari uiatico, siue portatili, quod debet esse de materia lignea, vel lapidea, seu de alia materia solida, vt per Archi. in d. c. concedimus, sic ipsum uiaticum execratum, ita quod sit iterũ consecrandum. Dicunt Doct. q non, dummodo reliquiæ, quæ erant repositæ in capsula lignea, super qua erat superpositus lapis, non fuerint amotæ, vt plenè traditur in c. ligneis, de consec. eccl. vel alta.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ possunt consecrari, tam diebus festiuis, quàm non festiuis.*
2 *Episcopi non debẽt consecrare ecclesiã extra suam diœcesim sine licentia proprij Episcopi, & si cõsecrauerint, consecratio tenet, sed ipsi ueniũt puniendi.*
3 *Monialis quæ ante assumptionem habitus fuit corrupta, non consecratur, electus verò in episcopum consecratur, licet ante habuerit uxorem. De ratione differentiæ, vide remissiuè.*

CAP. II.

Tua,

† Diebus ẽt nõ festiuis, pñt eccl̃æ pscrari. Casus liter. Quia pcrationes clericorũ, certis tpibus debẽt fieri, q̃ siuit Eps Tornacen. qbus diebus pscrõ eccl̃iarũ fieri debeat? Rndet Papa, q tã in diebus Dñicis, q̃ priuatis pñt eccl̃iæ consecrari. B. † No. j. ibi, [Diœcesi tua.] extra diœcesim nõ licet Epo pcrare eccl̃iã, sicut nec iudicare alienos subditos, & si de facto pssumpserit, sine licẽtia proprij Epi, licet teneat pscratio; ipse tn eps veniet puniẽdus, 7. q. 1. c. fi Eps. Scdo no. q ad pcrationẽ eccl̃æ nõ est pfixa certa dies. Et rõ dubitãdi fuit, vt dr in gl. qa aliæ pcrationes, vt Epõrum, virginũ, & clericorũ, fiunt certis dieb. festiuis. Sed rõ decidẽdi ſm Doc. fuit, quia dẽt esse dria inter pcrationẽ inanimatæ rei, & aĩatæ. Nã altera dignior, itẽ firmior. Nã illa non iteratur, vt dixi in c. pcedenti, sicut ista, q̃ fit in re inaĩata, ideo non
3 est opus seruare tantã solennitatem. † Et scias incidẽter, q fit qõ, quare monialis nõ pcrat, si fuerit semel corrupta, & tn electus in Epm pcrat, licet habuerit vxorẽ, vel pcubinã vltra vxorem. de quo vide bo. gl. i c. acutius, 26. dist. & i c. viduæ, 28. q. 1. & dic vt ibi

SVMMARIVM.

1 *Oleũ non consecratũ, si misceatur cum oleo cõsecrato, totũ fit consecratum. 2.*
3 *Vinum simplex si commisceatur cum vino consecrato, non efficitur sacrum.*
4 *Accessorium sequitur suum principale, licet minus dignum.*

CAP. III.

Quod in dubijs,

Habet duo dicta, & primo idẽ di cit, q̃ c. 1 §. e. Scdm dictũ ibi, [Ne gamus.] & illud breue, & põt sic summari ad mentẽ. † Oleũ non

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝓsecratũ pōt cōmisceri oleo ꝓsecrato. & totũ fit ꝓsecratũ. Casus liter. Primo dr̃ hic, ꝙ si altare motũ fuerit, vel tabula superior, cui ꝓsecrationis bñdictio adhibet, enormiter fracta, tota debet iterũ ꝓsecrari. Itẽ oleũ nõ ꝓsecratũ pōt cōmisceri oleo ꝓsecrato, & dicet totũ ꝓsecratũ, & ita q̃ religiosis adhærent, religiosa censent. B. No. i. ꝙ totũ altare execrat, si tabula superior mota fuit. Et no. ꝙ loquit indistinctè. Nõ. n. refert se ad casum qñ ꝓsecratio ꝓsistit sub tabula, sed indistinctè loquit. Ideo facit pro his, q̃ dixi in c. 1. §. eod. quia ex quo altare amittit formã suã; licet locus cõsecrationis remaneat inviolatus, totũ altare execrabit. & pro hoc, qd̃ sequit in lr̃a, dum dicit, idẽ esse, si enormiter sit fracta mẽsa altaris. † No. 2. in fi. ꝙ cõpositum ex diuersis, assimit nãm simplicis dignioris, &
2 hoc tenet menti. nã quotidie ista lr̃a allegat, ꝙ magis dignũ [a] trahit ad se minus dignũ, ad idẽ c. vnicũ, eo. tit. lib. 6. In gl. fin. ibi. [Secus si vinũ apponat sanguini.] nã si post transubstantiationẽ factam
3 per sacerdotẽ in altari, † apponeret vinũ in calice, remanet vinũ, nec assumit nãm sanguinis Christi, vt in c. cũ Marthæ, ĵ. tit. proxi. Sed gl. nõ soluit ꝓrium; Doct. soluunt tripliciter. Primo, ꝙ oleum ꝓsecratũ non desinit esse oleũ, stat ergo in sua nã. ideo cõmistum cũ alio oleo fit cõfusio: sed vinũ post cõsecrationẽ desinit esse vinũ. & efficitur sanguis Christi. ideo cũ fuerit vinum alterius nãæ, non fit cõmistio. Et credo, ꝙ possit dari alia rõ fortior; nam post ꝓsecrationẽ non est ibi purus sanguis Christi, quia nõ est sanguis sine corpore, vt no. in d. c. cum Marthæ. vnde quemadmodum in hostia est verum corpus Christi cũ sanguine, ita in calice est verũ corpus Christi cum sanguine. Et ibi videbis, quare sunt ista duo facta, & non vnum tm. merito vinum postea impositum, vel alius liquor non transit in sanguinem; quia nõ est ibi purus liquor sanguinis. Et hæc rõ iudicio meo fortius stringit, q̃ ratio Doct. Secda ratio, quia sicut sanguis est incõmutabilis, ita est incommistibilis. Tertio, ꝙ hoc procedit virtute sacri; sed alia præcedens vr̃ mihi ve-
4 rior. † In ea gl. ibi, [Minus dignum.] dic, ꝙ vniuersitas [b] rerũ secu-
b larium, quæ venit principaliter, est dignior iure patr. quod uenit ac-
c cessorie. Nam id, qd̃ venit accessorie, c licet in se simplr̃ sit dignius, rõne tñ accessionis est minus dignũ, & transit cum principali, vt probat. In inst. de re. diuis. §. si quis. & vide quod dicã in c. ex literis, de iure patr. Nam procedunt ista, qñ vnum pōt venire accessorie ad reliquũ: sed execratio, quæ est merè spiritualis, nõ transiret cum vniuersitate seculari, vt no. Inno. in c. ex literis. Et in fi. gl. nõ intelligas, ꝙ solum non sacrũ efficitur sacrũ, quia vt dixi in c. 1. §. eo. iste tex. procedit in liquoribus, & in his, quæ mistione cõfunduntur, sed in alijs, quæ mistione non confundunturvinum non transit in naturam alterius, & sic argumentum gl. non colligitur ex tex.

ADDITIONES.

a Magis dignum. An & quando magis dignum trahat ad se minus dignum, adde omnino, quod not. Doct. omnes in c. super quæstionum, §. si uerò, super glos. in ver. dele. de off. deleg. & tex. in l. ã. §. sed si fiscus. in fin. ff. ab. Ant. Fran. An & quando magis dignum attrahat ad se minus dignum, vide quæ habentur in c. aqua, & in c. quod in dubijs, de consec. eccl. uel alt. & in de Arch. in c. anteriorum. 1. q. 6. & in cle. ieiunio. 76. dist & habetur in l. hæreditas, ff. de petit. hæred. & in l. religiosis, ff. de relig. & sumpt. fun.
Seb. Sap. Magis dignum. Hanc regulam exornat Iaſ. in l. imperium, col. 3. ſuprà de præſcrip.
b Seb. Sap. Vniuersitas. Vide Abb. in c. extirpandæ, §. quia verò, col. 1. in repet. ſuprà de præb. Dec. in rubr. de iud. col. 2. in 1. lect.
c Zach. Venit accessorie. Adde Bald. in l. his, §. mancipa. & ibi gl. & Ludo Bolog. ff. sol. matr. Cy. in l. 2. & ibi Doct. C. de luit. pign. Bart. in l. 1. de pœn. leg. 8. & ibi mod. Dy. Card. Alex. & Phil. Fran. in reg. accessorium. Idem Card. in c. fi. laicus, 3. dist. Fel. in c. cum M. col. 9. ſup. à de conſt. Matth. ſing. 10. in cæſp. accesſorii, & ibi in apoſt. Cel. Bal. conſ. 3. in prin. vol. 2. & Lud. Rom. conſ. 330.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, in qua sunt commissa homicidia, & vulnera, non reconsecratur iterum, sed reconciliatur potius ob terrorem, quàm ob necessitatem.* 5.
2 *Ecclesia polluitur per homicidium siue sanguine perpetratum, puta per suspensionem, & huiusmodi.*
Ecclesia an polluatur per homicidium ad defensam factum, vel per homicidium casuli hominis, vide remissiuè.
3 *Sanguinis appell. venit modicum sanguinis, nisi dicatur effusio sanguinis.*
4 *Ecclesia non polluitur pp rixam in ea factam, sine sanguine & homicidio.*
6 *Ecclesia quando præsumatur consecrata, vel non.*
Scriptura ĩ loco marmoreo facta facit fidẽ, vbi nõ agitur de ꝓiudicio alterius.
Testis vnicus facit fidem, vbi non agitur de præiudicio alterius.
7 *Ecclesia reconsecratur, quando superficies parietum est combusta: puta in tali superficie consecratur ecclesia. Item si parietes corruant.* 8.
8 *Ecclesia, quæ secundum quod ruit reficitur, non dicitur eadem ecclesia, & ideo opus est, quod iterum reconsecretur.*
9 *Altare, vel ecclesia quibus modis reconsecretur, vel reconcilietur.*
10 *Ecclesia polluta, vel execrata, an altare sit pollutum, vel execratum.*
11 *Eps quando venit ad ecclesiam reconciliandam, cuius expensis debet venire.*

CAP. IIII.

1 **Proposuisti.** † Reconciliat ecclesia, quæ pp homicidia est polluta. & vulnera hominum ibidem perpetrata, Primo consultatio. Secundo rñsio ibi, [Fraternitatis.] Casus lit. Peregrini de diuersis mundi partibus veniunt ad ecclesiam S. Iacobi, inter quos rixas, & contentiones pp custodiam altaris fieri ꝓtingit, vnde vulnera & homicidia inferuntur ibidem. Quæritur, vtrũ pp hoc ecclesia iterũ debeat recõsecrarari. Rñdet Papa, ꝙ nõ debet recõsecrari, sed debet recõciliari per aquã cum
2 vino, & cinere bñdicta. B. † No. i. ꝙ homicidiũ cõmissum in ecclesia, ipsam ecclesiã polluit, adeo, vt ante reconciliationẽ non pñt ibidẽ diuina celebrari. Ad idẽ c. fi. ĵ. eo. Et cum iste tex. simplr̃ faciat mentionẽ de homicidio. ẽt sine effusione sanguinis, puta, ga fuit ibidẽ laqueo suspensus, vel strangulatus, vel quid simile, quod clarius tenet gl. eo. tit. c. vnico, lib. 6. Et limita hunc tex. per ibi no. Nam debet intelligi de homicidio violento, seu iniurioso. secus in casuali. Et quid in eo, qui se defendendo alium occidit in ecclesia, vel si ibi interficiatur aliquis sanctus homo? Hæc & similia vide ꝑ
3 bonã gl. in d. c. vnico, † Sed o no. ꝙ pp vulnera, citra homicidium, ecclesia polluit; & idẽ in cemeterio, vt in d. c. vnico. Et aduerte, ga vulnera non fiunt sine sanguinis effusione, vnde alia iura faciunt mẽtionẽ de effusione sanguinis, in c. fi. ĵ. e. & in d. c. vnico. Ex quo
a infero ad duo notãda. Primo, ꝙ extractionẽ modici a sanguinis, non polluitur ecclesia, qd̃ denotat hoc verbũ, Effusio: nam illud verbũ, abundantiã significat, pro hoc vide bonũ tex. cũ gl. ibi, in c. cũ illorum, in §. ꝙ si claustrales, in ver. illi. ĵ. de sent. excõ. & vide gl. ibi not. in uer. sanguinis effusione. Et hæc notabis ad statuta, q̃
4 qñq; requirũt sanguinis effusionẽ. Sed o infero, ꝙ ex alia iniuria corporali, citra sanguinis effusionẽ, non polluit ecclesia, vt necessario indigeat recõciliatione; licet in aliquibus locis sit ꝓsuetudo improbãda, ut fiat recõciliatio, saltẽ ad terrorem aliorũ, pro hoc qd̃ no. lo. And. in c. aqua, ĵ. eo. Vltimo no. ꝙ eccla qñq; polluit; & tũc nõ indiget recõsecratione, sed recõciliatione, qñq; execrat, & indiget recõsecratione, nec sufficit recõciliatio. Et q̃ sunt isti casus, videbis ĵ. cũ gl. Et dñt Doct. ꝙ p aquã designat populus, ꝙ in nũ aquæ mistũ designat vnio Deitatis & humanitatis, ꝙ cinerẽ memoria passionis. Ideo cũ istis tribus fit recõciliatio ꝑm formã cõ-
5 tentã in pōtificali. † Sed o ꝑdicta opp. de c. vestra, de coha. cler. & mul. Nã ecclesia cũ sit sancta, nõ debet posse pollui, cum peccare nõ possit. Sol. ꝺrium est uerũ, ꝙ ecclesia in se nõ pollu ̃ tex delicto hoium, sed ad terrorẽ fit illa recõciliatio, vt hoies uidẽtes, ꝙ ex facto atroci sancta quasi polluant, ita vt indigeãt recõciliatione, inducant ad cogitandũ, quantũ sit elaborandũ pro expiatione pro prij peccati. Ex hoc infert, ꝙ ubi ista fierẽt occultè, nõ est opus recõciliatione, ga cessat cã inductiua, qd̃ bñ notabis, & uide no. gl. in d. c. vnico. In gl. in fi. Et ex hac gl. collige tres casus, in quibus ec
6 clesia recõsecrat, & tres in q̃bus altare; & duos, in quibus eccl̃a reconciliat. † Primus casus, qñ dubit ã. an ecclesia fuerit ꝓsecrata; sed est dubiũ, qñ dr̃ dubitari. Inn. §. eo. iuꝑ rub. q̃ sequunt Doc. cõiter hic, dicit, ꝙ dr̃ dubitari, si nõ apparet scriptura in lib. eccl̃æ, vel colũna, vel tabula marmorea, in q̃bus solet scribi ips cõsecrationis, vel non apparet testis saltẽ unus deponẽs de usu: vel, ſm quosdã, de auditu. Nã hoc casu, cũ nõ tractat de ꝓiudicio alterius, sufficiũt tales, ꝓbationes, qd̃ bñ notabis. nã potes facere regulã, ꝙ scriptu-
b ra [b] in loco marmoreo facta, uel unicus testis faciat fidẽ, ubi non agit de ꝓiudicio alterius; & ad hoc ſp allegat dictũ Inn. & facit de
c ꝓsc. dist. 4. c. paruulos 24. q. fi. c. sanè, & 22. q 5. c. hic vr̃. [c] Sed o casus
7 est, † si parietes eccl̃æ sunt cõbusti; & est rõ, ga ꝓsecratio ecclesiæ ꝓsistit in exteriori parte. Fit. n. delinitio, seu unctio cũ crucibus in ipsis parietib. ecclesiæ ab interiori parte in ſupficie muri, vñ violat ipsa ꝓsecratio ex cõbustione parietũ, licet parietes nõ corruant,
8 de ꝓsecra. dist. 1. c. ecclesijs. † Tertius casus, si parietes corruãt, ita ꝙ oportet de nouo ipsos reficere, & hoc p rõnem ꝑdictam. Sed gl. hoc limitat, qñ simul & semel parietes corruerũt, & reficiuntur; secus dicit ipse, si hodie corruerit una certa pars, & reficiatur, cras alia pars, & ẽt reficit, & sic successiuè. Nã eadem vr̃ ecclesia, sicut dicimus in nauinã si succesſiuè reficiat etiã tota, eadẽ nauis dr̃, vt in l. qd̃ in re. ff. de leg. 1. & idẽ dr̃ populus, licet alig moriantur, & alig nascant, vt l. ꝑponebat, ff. de iud. Et de hoc uide gl. quę hoc disputat in c. defabri. de ꝓsec. dist. 3. & ista opi. vñr sequi Doct. hic, maximè Host. Inn. sentit ſup rubr. sed ibi refert ꝺrium teneri à quibusdã, vt indigeat recõsecratione. Et hanc partẽ puto uerio-
rem, nã in istis spiritualib. ꝓsideramus ueritatẽ, & non fictionem, vt no. Archi. in c. de voto, lib. 6. sed in ueritate non est illa, ex quo ex toto de nouo, licet succeſſiue, est refecta. nã negari nõ potest, quin ꝓsecratio, q̃ ꝓsistebat in antiquis parietibus sit ſublata, & intra ꝺria loquunt de fictione. Nec ob. si dicaꝙ ex quo fuit refecta prius minor pars, traxit maior pars minorem partẽ ad nãm suam.

argum.

ADDITIONES.

a Modici. Confirmo per tex. valde no. & sing. in l. j. §. sed sciendum, ff. de ædil. edict. per quem tex. no. ibi Alber. de Ros. & Ang. ꝙ statutum loquens in vulnere, non habet locum in vulnuſculo, & sic in paruo vulnere, facit cap. ligneis.
Ant. Franc. An appellatione vulneris ueniat ſimplex percuſſio ſuper cute, vel paruum uulnus, vide Oldr. conſi. 55. & vide per Ang. Aret. in tract. malefi & ibi per Ang. Arim. in addit. in verbo, Percuſſit. Tamen dicit tex. in l. ſi fœtus, in §. rupiſſe, & ibi per Flor. ff. ad leg. Aquil. ꝙ ſciſſio cutis, vel percuſſio cum tumefactione, dicitur esse vulnus. De quo etiam habetur in l. vulneris, ff. de iniur.
b Seb. Sap. Scriptura. An ſcriptura in marmore faciat fidem, vide Card. Zabar. in c. ad audientiam, in §. not. de ſponſal. in l. 1. col. 5. in fin. not. ver. & de ſcripturis antiquis, ff. ſi cer. pet.
c Zach. Hic videtur. Adde Fel. in c. veniens, col. pen. ver in gl. fi. ſupra de teſt. & aliquid in gl. c. licet vniuerſis, eo. tit. & Alex. de Imo. conſi. 28. col. 3. vol. 1.

arg. in c. proxi. in fi. & sic de alijs partibus. Nã dico, ꝙ non procedit
9 in litis, q̃ mistione non confunduntur, vt dixi in c. 1. §. eod. † Primus casus, in quibus altare reconsecrat, est, cum dubitat, an fuerit consecratũ, & declara, prout dixi in ecclesia. Sedo casus, qñ mensa altaris est mota. Tertius, qñ enormiter fracta, ad hoc ĵ. eo. c. ligneis, & declara, vt dixi in c. 1. §. eo. Primus casus, in quo ecclesia polluitur, & indiget recõciliatione, est per sanguinis effusionẽ. Sedo, per effusionẽ seminis. Pōt addi tertius, ſm ꝑcedentem opi. gl. qñ successiuè ecclesia fuit reparata. Nã debet reconciliari ſm opi. gl. licet non sit polluta. Sed adde duos casus, quos habes in c. cõsuluiſti, ĵ. eo. † Sed dubitat, nunquid execrata ecclesia debeat ẽt recon
10 secrari altare, & quid in pollutione? Concludunt Docto. hic, ꝙ possibile est, ꝙ ecclesia indigeat reconsecratione, & nõ altare. Et idem ecõtra, secus est in pollutione. Ratio, diuersitatis; nam cõsecratio ecclesiæ, quæ consistit in parietib, est separata à cõsecratione altarũ, vnde potest violari ꝓsecratio ecclesiæ, puta, quia parietes sunt cõbusti, vel corruerunt, cõsecratione altarũ remanente intacta, & ita e ĵ. Nam altaria pñt destrui parietibus ecclesię remanentib. illæsis, sed pollutio cõcernit totũ corpus ecclesię. Nam ex homicidio commisso in ecclesia, totum corpus, cũ sit vnitum, &
11 indiuiduũ polluitur; ideo etiã in altaribus non pōt celebrari ante reconciliationẽ, cũ sint in corpore ecclesiæ. † Et tractat hic qõ [a] quotidiana, cuius expensis debeat venire Eps ad ecclesiã reconci-
a liandam: Vinc. in c. conquerente, de off. ordin. dicit, ꝙ Eps debet hoc facere expensis suis, quia pp hæc, & similia habet redditus, Nec obstat c. cũ Rom. ĵ. de simo. quia loquit̃ in consecratione, & placet ista opi. arg. c. 1. de censi. lib. 6. Sed alij, vt refert Io. And. distinxerunt, aut fcit, quis violauit, & est soluendo, & tunc expensis illius debet reconciliari, arg. in c. fin. de iniur. & in l. 2. ff. de eo, per quem factũ erit. Aut nescitur, vel non est soluendo, & tunc recurrendũ est ad ꝓsuetudinem & statutũ ecclesiæ, quibus deficientib,
12 rector, & parochiani debent procurare. [b] Eꝑm, arg. in d. c. cum sit, in defectum omnium debet Eps facere expensis suis, arg. 1. q. 3. c. cauendum. & hæc opi. videtur placere Io. de Lig. in cle. 1. de celeb. miſ. & illa eadem mihi satis placet. Et hæc de ĩtto c. sufficiant.

ADDITIONES.

a Hęc quæstio. Vide de hac q. Fel. in c. accedentes, col. pen. ver, quarta conclusio, ſuprà de præſcr. ubi idem concludit, quod D. Abb. hic.
b Procurare. Aduerte tamen, ꝙ licet Episcopus pro reconciliatione ecclesiæ debeat procurare, tamen reconciliatio non est fienda pro pretio, nisi hoc habeat consuetudo. Ad hoc est glos. fing. in c. nullus Episcopus, in uer. restituit. 1. q. 3. quæ h. d. per tex. in c. nemo, de simo.

SVMMARIVM.

1 *Ordines plures sacri non possunt vni eidem die conferri.*
2 *Episcopi non possunt consecrari, nisi die Dominico, & idem in Abbatibus benedicendis.*

CAP. V.

Cum sis. Plura altaria simul in eadẽ ecclesia consecrari pñt, & idem in pluribus Epis. h. d. Casus ſalis: Cũ plures clerici possit eps simul ordinare, quæsitũ fuit à quodam Archiepo, vtrum plura altaria in vna ecclesia, & plures Epos
1 possit Eps simul ꝓsecrare? Et Papa rñdet, ꝙ potest. B. † Et fuit rõ dubitandi. Nã vni personæ non pñt plures sacri ordines eadẽ die cõferri, vt in c. litera, de temp. ordi. Itẽ vnica Missa in die per Epm dici pōt, vt in c. cõsuluiſti. ĵ. tit. prox. & istæ ꝓsecrationes non fiunt sine Missa. De quo tñ dic, vt habes gl. not. in c. ꝙ sicut, de elec. vbi disputat, an celebratio Missæ sit de substantia cõsecrationis. Vnde videbatur, ꝙ plura altaria in eadem ecclesia simul cõsecrari non possent, & idem in Epis. Sed ꝺrium hic decidit. Nam nihil obstat quominus in eadem Missa, & in eodem loco possint plures
2 Epi consecrari, vel plura altaria. † Et no. tex. ibi, [In vna ecclesia.] Ex hoc enim uersi. potes inferre, ꝙ si altaria sint in diuersis ecclesijs, non possunt simul cõsecrari, quia requiritur hic certa forma, quæ non potest seruari in altaribus non prætenibus; & licet hic consecratio Eporum & altarium parificentur, tñ differunt in die consecrationis; quia altaria possunt consecrari quolibet die, sicut ecclesia, vt in c. 2. §. eo. sed Epi non nisi die Dominico, vt in c. 1. & c. ꝙ dic. 75. dist. Quid autem de benedictionibus Abbatum, videbo gl. in cle. attendentes, de statu reg. in ver. benedici, & per Hostien. in c. cum contingat, de æta. & qualit. Et non est hoc iure expressum, sed per argumenta cõiter tenemus, ꝙ in diebus Dominicis, sicut obseruatur in consecratione Episcoporum. Nam si
3 minores ordines non possunt conferri quolibet die propter reuerentiam, vt in c. 1. de tempo. ord. fortius benedictio Abbatis, [a] quæ dat potestatem ipsi Abbati conferendi minores ordines, & sic minores ordines dependent ab ista benedictione. ergo debet impendi cum maiori solennitate, &c. Abbas,

ADDITIO.

a Zach. Fortius benedictio Abbatis. Adde istum in c. cum inter, nu. 4. & quod ibi posui in apostil. ad ipsum, in ver. benedicitur, ſuprà de elec. & Fel. in c. cum inter monasterium, col. 1. ver. de ista benedictione, ſuprà de re iud.
Ant. Fran. An pro reconciliatione ecclesiæ, seu illius consecratione, vel pro benedictione Abbatiæ possit ab Episcopo aliquid accipi contra procurationem absque periculo simoniæ, vide quæ habentur, & plenè tractantur in c. 1. de simo. Et qualiter fiat, & quando debeat fieri ecclesiæ reconciliatio, vide quæ habentur in c. proposuiſti, de consec. eccl. vel alta.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia nõ recõsecratur, si ruerit tectũ, parietib. saltem, et integris remanẽtib.*
2 *Altare viaticum, quod fit ex ligno, in quo est ille paruus lapis, an execretur, si lapis ille remouetur à ligno?*

CAP. VI.

Ligneis, † Corruente tecto, parietib, illęsis, & mensa altaris non enormiter fracta, nec altare, nec ecclesia ꝓsecr̃at. h. d. Sedã ibi. [Inquisitioni.] Casus lit. Ligna ecclesiæ ꝓsumpta sunt veruſtate, vel alia cã tectũ ecclesiæ destructũ, & ꝓsumptũ est, sed parietes integri remãserunt, ac mẽsa principalis altaris modicã passa est fracturã: Reparatũ est tectũ. Quæritur, vtrũ ecclesia, vel altare debeant ꝓsecrari? Rñdet Papa, ꝙ si parietes in sua integritate ꝑmanserint, nec ecclesia, nec altare pp causam ꝑdictã dẽt denuo ꝓsecrari. B. No. ex tex. iũcta gl. ꝙ ꝓsecratio eccl̃æ ꝓsistit nõ in tecto, sed in parietibus. ideo corrupte tecto, remanentib. parietib, nõ fiet recõsecratio. No. 2. ꝙ altare nõ execrat, si patit modicã fracturã, secus si enormẽ. Et aduerte, ga tex. nõ distinguit, vtrũ fractura sit in loco recõsecrationis; & iõ intelligo indistinctè, ꝙ ubicunq; ptingit enormis fractura mẽsæ altaris, execratũ est altare; &
2 hoc quia vr̃ perdere formã suam, & facit ad ea, q̃ dixi in c. 1. §. eo.
† Et p. istũ tex. infert Abbas ad qõnem quotidianã, nũquid altare viaticũ sit execratũ, si lapis removeat à ligno? Nã sæpe altare viaticũ fit ex lapide paruo inserto ligno. Et ꝺcludit, ꝙ nõ. Et credo, ꝙ vult arguere a sili. Nã sicut corruente tecto ecclesiæ remanentib. parietibus, non fit recõsecratio; ita sublata illa tabula, seu ligno, cui inhærebat lapis, nõ debet fieri recõsecratio. Io. And. hoc fatet si sepulchrũ est in ipso lapide; secus aũt si in ligno esset sepulchrũ, siue foramen, & ibi esset ꝓsecratio, & lapis esset loco sigilli; & hoc est indubitatũ; nã tunc violat̃ ꝓsecratio. Sed ego dubito ẽt in prio casu, ponendo, ꝙ altare recipiat formã suam ex ligno, & lapide, puta, quia lapis est ita paruus, ꝙ per se non sufficeret ad formã altaris viatici. Nã licet cõsecratio sit in ipso lapide; ſi sublato ligno, verũ est dicere, ꝙ ipsum altare patit enormẽ fracturã; & sic perdit formã suam. Ad hoc adduco istũ tex. in 2. parte. Nã hoc casu, qñ lignum vel tabula est de forma altaris, consecratio fuit facta in toto altari, licet foramen sit in certa parte fractũ; & hoc credo verius. In gl. in fi. hanc gl. declara, prout dixi in c. proposuiſti. §. eo.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia polluitur, si in ea sepelitur excommunicatus.* 4.
2 *Cœmeterium si est pollutum, an sit polluta ecclesia.*
3 *Excommunicationem an incurrat ille, qui participat cum excommunicato mortuo, puta ipsum sepeliendo?*
5 *Ecclesia debet i. ertũ cõsecrari, quando cõsecrata fuit per notoriè excõicatum.*
6 *Excommunicatus sacerdos rectè confecit Eucharistiam veram, quæ non indiget alia reconsecratione.*

CAP. VII.

Consuluiſti. [a] Breue est, vel pōt sic summari. † Polluit
1 ecclesia vel cœmeterium, si excõicatus in ea sepelitur. Casus lit. Corpora excõicatorũ in cœmeterio ecclesiæ sepulta sunt, quærit vtrum cœmeterium debet denuo ꝓsecrari? Rñ. Papa, ꝙ cœmeteria illa recõcilianda erũt per aspersionẽ aquæ solẽniter benedictæ, sicut in reconciliationib. ecclesiarũ fieri cõsueuit, ejectis prius corporib. excõicatorũ, si à corporib. fidelium
2 dꝺerni poterũt. B. † No. ꝙ cœmeterium ecclesię polluit, quemadmodũ & ipsa ecclesia. Et an cœmeterio polluto, polluat ecclesia,
3 vide tex. in c. vno, eo. tit. lib. 6 † Sedo no. ꝙ excõicatus nõ est in cœmeterio sepeliẽdus. Et nũquid sepeliẽtes cũ incurrãt sniam excõicationis, vide tex. i cle. eos, de sepul. & vide bo. gl. in c. ad hoc, ĵ. de priui. q̃ tractat, nũquid cõicans excõicato mortuo, incurrat excõicationẽ minorẽm, sicu incurriſſet cõicando viuo? Et tenet ibi gl. notabiliter, ꝙ sic, licet Host, teneat ibi ꝺrium, vt ibi dixi.
4 † Sed ꝺro, quid si excõicatus sepeliret in ecclesia? Sol. sentit hic Io. And. ꝙ ecclesia dẽt recõciliari, & parietes ẽt sunt radẽdi. & corpora excõicatorũ sunt rejicięda, de ꝓsec. dist. 1. c. ecclesia. Et idẽ, si pagani sepelirent. Sed hoc dictũ non placet, quatenus dicit, ꝙ parietes sunt radendi. Nã per hoc violaret cõsecratio ecclesiæ, & sic esset recõsecranda. Nec ob. c. ecclesia, allegatũ p Io. An, quia loqtur in ecclesia nondũ ꝓsecrata. Tunc. n, est verũ, quod ꝑdixi; secus aũt, si ecclesia est ꝓsecrata rõne ꝑdicta. Et habes ex tex, vnũ casum addendũ ad not in c. proposuiſti, §. eo. vbi ecclesia, seu cœmeteriũ
5 reconciliat. † Aliũ casum ponit hic Io. And. f. qñ ecclesia seu cœmeteriũ fuisset ꝓsecratum per notoriè excõicatum, nam si sepultura corporis excõicati polluit istũ locũ; fortius qñ ipsa cõsecratio fit p manus notorij excõicati; & vr̃ hic facere regulã, ꝙ omnia, quæ cõsistunt in exterioribus, & benedictionibus, & cõsecrationibus, nõ debent exerceri per fideles, si gesta sunt p notoriũ excõicatum
6 ante recõciliationem. † Secus dicit in corpore Christi, & in alijs sacra-

ADDITIO.

a Consuluiſti. Et pro gl. hic, quæ dicit, ꝙ idem iudicamus de cœmeterio, quod de ecclesia, habes ultra allegata in ea, bon. tex. in c. cum ecclesia, infrà de immun. eccl. & meliorem, qui non consueuit ad hoc allegari, in c. si ciuitas, 2. respon. de sent. excom, lib. 6. & idem dicunt Doct. ibi, de quo dicit hic D. Bar. de Bellenzinis se fuisse pridie interrogatum, & quòd nesciebat illum tex.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sacramentis. Nam illa sunt verissima in se, nec indigent reconciliatione, licet excõicatus confecerit, facit 1.q.1.in c.multi. & adde istum aliũ casum ad not.in d.c.proposuisti, vide quod not.in d.c.2. de sacr.non ite. Item vide etiam tex.cum gl. 13.q.2.c.cum gratia. & c. nullus, vbi habes quare corpora fidelium sepeliuntur in sacro, & habes ibi bonum consilium, vbi debet eligi sepultura.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia si fuerit contemplatione alicuius consecrata, debet per eundem dotari, & eodem modo debet dotari per illum qui fundauit. 2, 3. & debet dotari ita congrue, vt collegiati possint commodè viuere. 5.*
3 *Fundantes capellas, vel ecclesias, cogi possunt per iudicem ecclesiasticũ ipsas dotare, & ista obligatio transit in hæredem, nec debet agi contra tales fundantes multum seuerè, quia talis obligatio venit ex mera liberalitate. 4.*
5 *Episcopus si consecrauerit ecclesiam indotatam, potest cogi de redditibus suæ ecclesiæ, vel patrimonij sui, illam dotare.*

CAP. VIII.

1 **Cum sicut.** † Qui fecerit ecclesiã ꝓsecrari, tenet eã dotare, & tene mẽti hũc casum. In prima facti narratio. In scã exhortatio ibi, [Cũ sit.] Casus lit. Regina Vngariæ quandã ecclesiã nõ dotauit, & eã fecit ꝓsecrari, & in ea fuerũt clerici instituti. Clerici illius ecclæ significauerũt hoc D. Papę, vñ ipse scribit Reginæ dicens, Cũ ecclesia nõ sit ꝓsecranda, nisi de dote sit ei prouisum, tãto libentius ad dotandũ ecclesiã prædictã liberalitatis, seu prouisionis manus aperire debet, quãto ex debito
2 iã tenet. B. † No.1.ex tex.iũcta gl. ꝙ fundãs ecclesiã,[a] vel faciens eã
a ꝓsecrari, obligat ad dotẽ competentẽ illi dandã, quemadmodũ pr̃ carnalis obligat ad dotẽ cõpetentẽ filiæ dandã, l.fi. de do. ꝓmissita & q fecit ecclesiã ꝓstrui, vel ꝓsecrari, ga quodãmõ censet pr̃, cum deduxerit ecclesiã de nõ esse ad esse. Scdo no. ꝙ in hoc casu, eccle
3 siasticus iudex hẽt iurisdictionem in laicũ. † In gl. ibi, [Vel si hoc omissum fuit in fundatione.] dic ergo, ꝙ ante fundationẽ debet dos ꝓstitui, in c.nemo, de ꝓsec.dist.1. Et si fuit omissum in fundatione non dẽt ꝓsecrari, nisi dos assignet, vt hic, & si fuit omissum, põt cõpelli fundator, seu faciens eã ꝓsecrari ex quasi ɔctu. Et licet gl. hic in fi. dicat, ꝙ prius sit ꝙueniendus ꝓsecrator, nõ bene dicit. Nã, vt probat, hæc actio est prius dirigenda ɔ facientẽ consecrari. Nec ob. motiuum gl. imò facit potius pro, quia si eps ordinat ad pñtationẽ alicuius, prius cõpellitur pñrator, q̃ ordinator, vt in c. cũ sm, de pb. Sed in defectu fundatoris, seu faciẽtis ꝓsecrari, agendum est ɔ epm ꝓsecratorẽ, qui dotabit vel ex bonis ecclesiæ suæ, si sine enormi læsione hoc fieri poterit, arg. in c. Apostolicæ, ŝ. de dona. vel de patrimonio suo, sicut in simili not. in c. de multa, ŝ. de præb. Et no. ꝙ obło transit in hæredem, vt in gl. & in iurib. allegatis in ea. Et no. quia sæpe accidit, maximè in constructionib. capellarum. † In ea. gl. ibi, [Recipere hospites, &c.] Dicit Host. ꝙ si tanta deberet esse dos, pauci reperirent qui vellẽt ecclesiã cõstruere, vñ sufficit, sm eũ, ꝙ assignet vnus mõtus p dote. Et qd sit mansus, vide bonũ tex. in c. 1 ŝ. de censib. & ibi in gl. Et dicit, ꝙ cũ ista oblo prouenerit ex mera liberalitate, nõ debet multũ seuerè agi ɔ ipsum ędificatorẽ. Nec est opus, ꝙ dos det a principio p hospitalitate tenẽda, vel pro iurib. epalibus soluẽdis. Nã ecclesia impotẽs, nõ tenet ad ista, imò nec tenet, pcurare epm visitantẽ. 16.q.3. in c.cauendũ. sed si ecclesia puenerit ad pinguiorẽ fortunã, tũc poterit exercere hospitalitatẽ, & alia facere, de qbus in gl. & no. bene hoc
b dictũ Host. & adde opi. Vinc. q dicit in assignatione dotis [b] attendendũ, vtrũ ecclesia sit parochialis. Nã tunc hũda est rõ decima-
5 rũ, & oblationũ, & aliarũ obuẽtionũ spiritualiũ. † Põt. n. ex oibus pdictis inferri, ꝙ dos debet esse tãta, vt ꝑsbyter viuere possit, saltẽ cũ vno ministro, habito respectu ad obuentiones spirituales, & si ecclesia est collegiata, dẽt dotari sm quantitatem, & numerũ collegiatorum, & qualitatem collegij, & vide quod notatur 21.q.1. c.1. & vide bon. glos. ad prædicta, in d.c.nemo, de consec.dist.1.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. Fundans ecclesiam. Aduerte tamen, ꝙ fundans capellam in ecclesia, non tenetur eam dotare, vt consuluit Io. de Ana. in cons. 22. inci. primo videtur. quem refert, & sequitur D. Fel. in c. ex parte, col. 1. post med. supra de rescrip.
b Seb. Sap. Assignatione dotis. Quid autem si fundans ecclesiam, aliqua donauerit ecclesiæ; an præsumatur, ꝙ illud fecerit pro assignatione dotis, vide Pet. de Perus. tenentem ꝙ sic, in tractatu canonicæ episcopalis, in 7.c. quem refert, & sequitur Bald. de Bertolinis de Perus. in trac. de dote, in 1. par. vbi vult hoc procedere, etiam si fundans ecclesiam sit talis, qui non teneatur dotare, quando ecclesia erat pauper & indotata, vt ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia polluta non potest per simplicem sacerdotem reconciliari, nisi ex commissione Papæ. 8.*
2 *Episcopus non potest delegare ea, quæ sunt ordinis illius ei, qui non est episcopus, & non habet similem ordinem. 5.*
3 *Episcopus potest committere potestatem excommunicandi alijs, licet non sint Episcopi.*
Episcopus potest delegare, quicquid habet, quod sit meri imperij.
4 *Papa non potest dare potestatem non sacerdoti, conficiendi corpus Christi. 8.*
6 *Episcopatus est ordo, & non dignitas.*
7 *Gesta ratione consuetudinis, quæ reputatur irrationabilis, sunt toleranda saltem ex misericordia.*
Constitutio iuris antiqui declaratoria, extenditur ad præterita.

CAP. IX.

1 **Aqua.** † Ecclesia polluta, p sacerdotẽ simplicẽ reconciliari non põt, ẽt si aqua fuerit p epm benedicta. Tria facit. Ponit dictũ, damnat ꝙluetudinẽ, cautam reddẽs, & subdit ꝓteriti tolerantiã. Scda ibi, [Non obstãte.] Tertia ibi, [Qd aũt.] Casus lit. In prouincia Bracharẽsi, qñ ecclesia vel p sanguinis effusionẽ, vel alio modo fuerat violata, reconciliabat p simplices sacerdotes. puenit hoc ad notitiã Papæ. vñ sup hoc scribit Epo Astoricẽ. dicẽs, ꝙ paliũ epm, q̃ p propriũ, ecclesia põt recõciliari aqua per epm benedicta, & ꝙ nõ per simpliees sacerdotes de cætero ecclesiæ reconcilient, nõ obstãte ꝙsuetudine prouinciæ Braccharensis, q̃ dicẽda est potius corruptela, qa licet epi cõmittere possit, quæ iurisdictionis sunt inferioribus clericis, tñ ea q̃ sunt epalis ordinis, non põt eisdẽ clericis inferiotib. demandare. Qd aũt super reconciliatione hmõi hactenus factũ est de mandato eporum, dixit de
2 misericordia tolerandũ. B. † No. ꝙ bonã regulam in mã delegationis, ꝙ ea quæ sunt ordinis epalis, non possunt committi non epo. Multa. n. sunt, q̃ non possunt fieri, nisi per epos, tanq̃ dependentia ab ordine epali, vt consecratio virginum, ordinatio clericorum, cõsecratio ecclesiarũ, & similia, de quibus vide tex. 68. dist. c. q̃uis. Ea verò, quæ sunt iurisdictionis demandari possunt, ẽt non epis.
3 Ex † quo infertur, ꝙ potestas excõicandi põt committi, etiã non epis. Et idem de omnib. quæ eps ꝙsequitur in sola confirmatione, de quibus in c. transmissam, de elec. & ad prædicta vide glos. sing. quã tenebis menti in c. peruenit, 95. dist. quæ dicit, ꝙ nihil habet eps, ꝙ sit meri imperij, ꝙ non sit delegabile. Sed distingue, prout hẽ hic in tex. Nam ea, q̃ sunt ordinis, non debent cõmitti, nisi ha-
4 benti illũ ordinem. † Ex quo infert ibi gl. not. ꝙ ẽt Papa non posset dare potẽstatẽ non sacerdoti conficiendi corpus Christi, quia ex dispositione diuina illud est distributũ ordini sacerdotali, vt in
5 c. t. §. vna, de sum. Tri. † Et ex hoc posses facere aliam regulã, ꝙ ea quæ sunt alicuius ordinis, non pñt delegari alicui hñti illum ordinem, & sic nõ est ꝑsonale in epo. † Et ex hoc, & ex tex. notabis, ꝙ
6 a epatus est ordo, [a] & non simplex dignitas, licet Theologi teneant
7 ɔrium, de quo vide bonã gl. in proœ. 6. † Vltimo no. & tene menti, ꝙ pstitutio iuris antiqui declaratoria, extenditur ad præterita, licet reperiat consuetudinem in oppositũ; ex quo declarat irrationabilitatẽ consuetudinis, & sic gesta prætextu consuetudinis irrationabilis, non tenent, vnde Papa hic ex misericordia tolerauit actus præcedentes. Et de hoc vide quod dixi in c. fi. de consti. & vide tex. cum gl. in cle. 2. de reb. eccl. non alie. Sed vide bonam gl. in c. cum venerabilis, ŝ. de consuet. quæ vẽ velle, ꝙ gesta prætextu consuetudinis, quæ reputabatur irrationabilis sunt toleranda, saltem ex misericordia, vt hic, & hoc tene menti. In gl. ibi, [Contra iuris nãm.] Potest dupliciter gl. intelligi. Primo, ꝙ cõsuetudo irrationabilis est ɔ iuris nãm. Nam de iuris nã est, ꝙ quis exerceat ordinẽ, quem recepit. Nam potestas ministrandi, seu exercẽdi ea
8 quæ sunt ordinis, non dependet ex nuda voluntate superioris, sed consistit in certa forma tradita per ecclesiam; & ista est ratio decidendi in tex. Nam ea, quæ sunt iurisdictionis consistunt in nudo exercitio, seu voluntate, ideo possunt delegari cuicunque: secus in his, quæ sunt ordinis. † In gl. fi. in fi. & ex hoc, & ex tex. collige Papam posse committere simplici sacerdoti potestatẽ reconciliandi ecclesiam, & vide quod plenè no. in c. quanto. de consue. Et idẽ dicerem de omnib. quæ sunt iuris epalis ex dispositione humana: quia in illis Papa habet plenitudinẽ potestatis, in c. proposuit, de concess. præb. sed ea, quæ ex dispositione diuina sunt tributa certo ordini, non possunt cõmitti illum ordinẽ non habenti, etiã per Papam, vt vult gl. fi. in d.c. peruenit, & no. istam regulam, & c. Abb.

ADDITIO.

a Zach. Episcopatus est ordo. Adde Gemi. in proœ. 6. nu. 12. & ibi in apost. Cel. in ver. potest appellari ordo. & Fel. in c. sicut pro certo, in prin. infra de simo.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, etiam non consecrata, si polluatur, adhuc est reconcilianda, sed non requirit aliam solemnitatem, quàm si esset consecrata. 6.*
2 *Ecclesiæ appellatione venit in materia fauorabili basilica, quæ est ecclesia non consecrata.*
3 *Missa non potest, nec debet dici in loco non consecrato, nisi cum altari viatico.*
4 *Ecclesia polluitur per emissionem seminis.*
5 *Ecclesia occultè polluta non requiritur, quod vlterius reconcilietur.*

CAP. X.

1 **Si ecclesia.** Eccla † ẽt nõ ꝓsecrata, si polluit, recõciliada est. h. d. Hẽt duo dicta, sm ibi, [Est tamẽ] Casus li. Aliqua eccla ꝓsecrata sanguinis effusione; aut alio modo polluta est, quærit quar̃ sit recõciliãda? Rñdet Papa, ꝙ lauet aqua exorcizata, ne diuinæ laudis organa suspendant in ea; & quã cito
2 poterit fieri, debet ꝓsecrari. B. † No. ꝙ basiliça largo modo potest
a vocari ecclesia, vt hic, & vide quod dixi s. super rub. [a] Et ex hoc, & ex tex. infero, ꝙ in materia fauorabili, & priuilegiata appellatione ecclesię venit basilica, seu ecclesia non cõsecrata. Nam ex quo est deputata

ADDITIO.

a Zach. Super rubr. Adde quod ibi dixi nu. 3. in ver. basilica, & Bart. post glos. in l. pediculis, §. idem quærit, ff. de au. & arg. leg.

deputata ad diuinũ cultũ, & protinus est ꝓsecranda. hr̃ ꝙ ꝓsecrata in fauorẽ ipsius, sicut in simili dr̃, ꝙ de proximo militandus. hr̃
3 pro milite. l. pen. ff. de test. mili. † Secundo no. ibi, [Suspendatur.] & tene menti, ꝙ in ecclesia nondũ ꝓsecrata licite celebrant diuina. Na hic mandat, vt protinus reconcilietur, nec officiũ diuinũ in ea suspendat. Dic tñ, ꝙ in ea dẽt celebrari cũ altari viatico; qa in locis non ꝓsecratis, celebrari non põt, de ꝓsec. dist. 1. c. Missarum, dixi sup rub. Et aduerte, ꝙ fit mentio de licentia epi. vr̃ ergo, ꝙ ex quo locus a primordio est deputatus ad diuinas laudes, non exi-
4 gat alia licentia. † Itẽ no. ꝙ post pollutionẽ ecclesiæ ꝑtingentẽ ex sanguinis, vel seminis effusione, organa clericorũ in ea suspendũ tur. Ex quo infero, ꝙ nedũ Missa, sed nullũ officium dẽt ibi celebrari ante reconciliationẽ. An aũt de facto ibi celebrantes incurrant irregularitatẽ. Host. sentiebat, ꝙ sic, qa ecclesia vr̃ interdicta, argm hic. Sed ɔrium est hodie determinatũ, & hr̃ in cis q. de sent. exc. li. 6. non est ergo ecclesia interdicta, si organa clericorũ sunt
5 suspensa. † Vltimo hic q̃ritur, nunquid pollutio nocturna cõtingens in ipsa ecclesia, polluat eã, vt indigeat reconciliatione. Ioan. An. dicit, ꝙ ꝑsuetudo satis rõnabilis habet ꝙ non, licet pollutio qñq; ꝑtingat cũ peccato. Et an & qñ ꝙueniat hoc sine peccato, vide tex. cũ gl. no. 6. dist. c. testm. Sed ego dico, ꝙ alio respectu ecclesia isto casu non est reconcilianda; qa talis pollutio ꝑtingit oc cultè, & ea q̃ occultè fiunt, non indigent reconciliatione, p ea q̃ dixi in c. ppo. sui sti, ŝ. eo. Et declara hunc tex. per ea q̃ dixi in d.c.
6 ppo. sui sti, & vt est gl. no. in c. vno, ŝ. c. li. 6. † In gl. r. ibi in fi. no. sinẽ gl. & per iura in ea allegata, Clemens papa mãdauit denunciari excõicatos, effractores cuiuscũq ecclesiæ nondũ ꝓsecratæ, vbi tñ celebrabant diuina. Et no. ꝙ proprie sacrilegiũ non cõmittitur ibi, qa non lædit res sacra, sed pp deputationẽ gaudet eo priuilegio, quo sacra. In gl. 2. in fi. Host. vr̃ sequi primã opin. sed Ioan. An & communiter Doctores, transeunt cum opin. glo. & illa vr̃ verior per rõnes gl. ltę si exigeretur præsentia Epi, posset immedia te ꝓsecrari. & tñ tex. dicit, q̃ citius fieri põt. Itẽ in expectando epi copũ, possunt diu diuina subsidia sũlpendi, ɔ mentem tex. & in c. pen. de immu. eccl. qa licet iste locus non ꝓsecratus, gaudeat eodẽ priuilegio cũ ꝓsecrato, non tñ sequitur, ꝙ in reconciliationis actu debeat seruari eadẽ forma. Nam cũ magis delinquat in loco ꝓsecrato, expedit, vt maior fiat demõstratio in actu reconciliationis, ar. in c. cũ illorũ, de sen. exc. & in c. cum bonæ, de æta. & quali.

a *De Celebratione Missarum, & Sacramento Eucharistiæ, & diuinis officijs. Rub.*

ADDITIO.

a De celebratione Missarum. Pro intellectu huius rub. vide omnino S. Tho. in 4. sen. dist. 12. q. 1. ar. 2 circa med. ũ, vbi dicit, ꝙ quotidie in ecclesia Missa cantatur multiplici ratione. primo quia oportet semper esse paratam medicinam contra peccata quotidiana. secundo vt lignum vitæ sit in medio paradisi. Tertio, vt Christus quotidie nobis uniatur sacramentaliter. Quarto ut sit apud nos magnæ memoriæ. Quinto, ut uero agno quotidie utamur.

Supra visum est de consecr. ecclesiæ vel altaris, sed quia in ecclesia consecrata Missæ celebrantur, & alia diuina officia dicuntur, ideo subiungitur hæc rubrica. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Peregrini & hospites licite sumunt Sacramẽta in parochia, ad quã cõfluũt.*
2 *Peregrini, si eligunt sepulturam extra parochiam, in qua moriuntur, cui debebitur quarta portio relictorum, ecclesiæ cathedrali, an parochiali?*
3 *Papa non potest facere, quin clerici dicant officium, sed bene potest dare facultatem mutandi officium.*
4 *Clerici beneficiati, vel in sacris constituti, licet non sint beneficiati, sunt obligati ad dicendum officium.*
5 *Clerici in minoribus constituti beneficiati absentes ex probabili causa, & per alium seruientes, sunt obligati dicere officium domi.*
Absens ex causa studij, dicitur ex causa probabili abesse.
6 *Clerici tenentur ex præcepto dicere officium Beatæ Virginis.*
In præceptis multa reperiuntur ex institutis sanctorum patrum, quæ tamẽ non reperiuntur scripta.
7 *Clerici in minoribus non beneficiati tenentur dicere officium, licet consueto contrarium obseruet, quæ non dicentes excusat.*
8 *Clericus non dicens officium sine rationabili, tenetur ad restitutionem fructuum beneficij in foro animæ*
Clericus non residens in beneficio suo, si illo priuatur, an teneatur ad restitutionem fructuum.
9 *Clericus, qui non dixit officium per plura tempora, potest compelli ad pœnitentiam per sacerdotem, non solum ad redicenda officia prætermissa, sed etiam ad interesse.*
10 *Clericus infirmus excusatur ab officio dicendo, nisi esset leniter infirmus.*

CAP. PRIMVM.

Presbyter. Cõiter non summaẽ pp multitudinẽ dictorũ, sed sm vsũ intellectũ põt sic summari. Presbyter tenet horis debitis dicere horas canonicas. permittit tñ sibi ex cã dicere eas vsq; ad vesperas inclusiue. h. d. Primo ꝑcipit officiũ dici horis debitis; & ex cã pmittit anticipationẽ. Secundo specificat casum, quare permittit sibi anticipare, ibi [Deinde] tertio ɔcludit, ibi, [Ergo.] Casus lit. In concil. Agathen. q̃re baẽ de horis ꝙueniẽtib. circa officiũ dicendũ. Et rñdetur, ꝙ ꝑsbyter mane matutinali officio expleto, pensum seruitutis suæ, s. primã, tertiã, sextã, nonã. vesperamq; ꝑsoluat; ita tñ, vt in horis cõpetentibus iuxta possibilitatẽ, aut à se, aut à scholaribus publice cõpleant. Deinde peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit, exeat ad opus rurale, & alia faciat q̃ in tex. sequunt. B. No. 1. ibi, [Mane] iũcto ver. ibi, [Expleto] ꝙ matutinũ debet esse expletũ mane, & sic ante ortũ Solis. vñ dicit Host, ꝙ licet mane expleri dẽat; tñ debet media nocte inchoari, pro hoc qd sequit in tex. [Media nocte, &c.] Ex quo infero, ꝙ matutinũ est de vigiliis nocturnis, non diurnis, & sic illa authoritas, Septies in die, &c. ꝓcedit in die nãli ꝓtinẽte 24. horas. Et qd postea tex. dicit de nocturnis vigiliis, &c. voluit speciaľ diuidere ipsas horas inter diẽ artificialẽ, & noctẽ: non aũt voluit denotare, ꝙ essent vigiliæ nocturnæ ꝑter septẽ horas numeratas ĩ tex. & sic intelligo istũ tex. Et ꝙ sic voluerit, patet ꝙ matutinũ hic ɔnumerat in septenario numero, ꝙ ꝑsolui debet quoliber die; & tñ matutinũ dr̃ de nocte, licet expleat de mane. Sed de vno dubito, si matutinũ incipiat media nocte, nõ vr̃, ꝙ expleat mane, qa nõ ponit tñ ipse ad dicendũ matutinũ, nisi seruaret ꝙsuetudo quorundã religiosorũ, q̃ media nocte incipiũt matutinũ, & dicunt vsq; ad laudes, & postea incipiunt laudes modicũ ante diluculũ, & explent de mane, ita vt tũc sit hora prima, & tũc optime seruat, qd dr̃ in tex. Sed tũc non septies, sed octies p. soluũt laudes. Et facit qd no. Arch in c. ꝑsbyter, 21. di. vbi tacite innuit ꝙ octo sunt horæ canonicæ, seposito illã authoritatẽ, Media nocte &c. cã septẽ horis alijs, de qbus ibi illa authoritate, Septies in die &c. hic tñ iudicio meo aperte iure non ꝓbat, vt s. dixi. Contra hoc tñ facit, qa maturinũ est prima hora diei nãlis, & hęc ꝓbat sub illo numero septenario, ꝙ explet à die nãli. Ex quo nec ecclia rio infert, ꝙ illa authoritas, Media &c. cõprehẽdit in illa, Septies in die, &c. sed vt dixi, hic distinguit inter diẽ artificialẽ & noctem. No. ibi [Pẽsum seruitutis.] ꝙ sicut vasallus tenet dño soluere tributũ, & seruitiũ, sic clericus tenet soluere hãc seruitutẽ Deo, ĩ dicendis horis canonicis. Et expone pensum, ĩ. quãtitatẽ vel debitũ, quod idẽ verbũ ponitur 5. dist. c. de nniq. Tertio no. ꝙ officium diuinũ appłat hora, & ẽt vigilia. Dr̃ hora ab oro, oras; Appellant vigilię, qa in eis dicẽdis dẽnt clerici vigilare. & nõ dormire. Quarto. no. ibi, [Infirmis visitatis,] ꝙ sacerdos ꝑochialis non dẽt exire ciuitatẽ, quin prius visitet oẽs parochianos infirmos, ne gs sine ꝓfessione. seu Eucharistia decedat, facit de off. archipresby. in c. 3. No. ibi, [Opus rurale,] ꝙ hoc opus nõ est clericis ẽt ꝑsbyteris interdictũ. Itẽ no. ibi, [Ieiunus,] ꝙ ꝑsbyter parochialis tenetur seruare ieiuniũ vsq; ad horã tertiã, in qua ꝑt Missa celebrari, sm qualitatẽ dicti. Et ex hoc verbo infero, ꝙ sacerdos parochialis nõ dẽt cã celebrationis recipere vinũ purificatũ, nisi hẽat aliũ sacerdotẽ, q̃ sit paratus dicere Missam, supernenięte necessitate. Nã iste tex. loquit de sacerdote, q̃ prę celebrauerat, vt denotat illa dictio, Vt iterũ necessitatibus, &c. & tñ dr̃, ꝙ dẽt esse ieiunus vsq; ad horã statutã, & iterũ ex necessitate celebrare posset. Ille aũt, q̃ recipit vinũ purificatũ nõ dr̃ ieiunus, nec põt ex necessitate iterũ celebrare, vt innuit iste tex. & clarius leg. & no. in c. ex parte, & c. ꝙ-
1 suluisti, ĵ. eo. ti. † No. ibi, [Peregrinorũ & hospitũ.] pulchrum dictum, ꝙ sacerdos parochialis, licite ministrat sacramenta peregrinis, & hospitibus ꝙsuetibus ad parochiã tuã. Ergo inferri põt, ꝙ peregrini & hospites non tenent ire ad ecclesiã cathedralem; sed necessitate superueniente videntur esse de illa parochia ad q̃ se ꝙ-
2 tulerũt. † Et facit hoc ad q. quotidianã, q̃ tractatur in c. i. de sepul. Moritur peregrinus in parochia alicuius, vtrũ debeat ibi sepeliri, vel in ecclesia cathedrali, si non eligit sepulturã. Vel si eligit extra parochiã, utrũ debeatur quarta ecclesiæ cathedrali an parochiali. Iste tex. facit pro ecclesia parochiali. latius examinatur hæc q̃stio in d.c.i. No. ibi, [Septies in die, &c.] ꝙ de iure diuino clericus tenetur ad septẽ horas canonicas. sed nõ sunt de iure diuino istæ horæ determinatę; vnde officiũ, seu determinatio & distinctio officii est de iure positiuo. sed septies in die laudare, est de iure di
3 uino. † Ex quo infero ꝙ papa [a] licite põt dispensare circa mutaa tionẽ officii, sed non credo, ꝙ possit dispensare, vt clericus non teneatur dicere aliqd officiũ, licet Laur. & Io. de Lig. aliter senserint in cle. 2. eo. ti. vbi arguunt, ꝙ sicut papa ibi dat pẽtem certo casu murãdi officiũ, ita possit dispẽsare, vt nõ teneatur qs dicere officiũ, arguendo de parte ad totũ. Sed illud dictũ mihi non placet, qa alia rõ est in toto, alia in parte, qa de iure diuino est ipsum officiũ generaliter sumptũ, ɔ qd papa sine rõne nõ dispeniat secus in distinctione, & mutatione officii; qa illud, vt dixi est de iure humano. Pro hoc qd leg. & no. in c. ppo. suit. de ꝓcł. ꝑb. in gl. i. in fi. no. bene gl. & refert Host. ꝙ papa, Cardinales, & alij Pontifices ꝑ parte maiori, hæc obseruãt, dicẽdo de mane officiũ vsq; ad sextã & nonã inclusiue pp occupatiões sup̃ueniẽtes postea. Nã pri-
ma

ADDITIO.

2 Seb. Sap. ꝙ Quod Papa. Hanc opi. sequitur Fel. in c. quæ in ecclesiarum, c. 1. 6. uer. secunda conclusio, ibi, in dispensando, supra de const.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ma hora diei est aptior, & deuotior, ideo melius est ꝑuenire horā, q̄ ꝑueniri. & ad hoc tex. cū gl. in l. 2. ff. de ver. sig. Et q̄ hoc possit fieri, habes no. tex. hic, q̄ ēt ex cā permittit, vt possit clericꝰ de mane ēt vesperas dicere. Sed aduerte, q̄ a tex. prima frōte vī sibi ō rius. Nā primo p̄mittit, vt possit quis de mane dicere officiū vsq; ad vesperas inclusiue, tñ postea vī uelle ō rium, dū dicit, ita, vt horis cōpetētib. &c. sed ego intelligo, q̄ clericus in priuato pōt seruare ꝓsiliū hic traditū. sed in ecclesia sua, in qua solēt diuina officia publice dici, dēnt horæ canonicæ celebrari ꝓpetentib. horis, aut a se, aut a suis scholarib. s. clericis. Et habuit iste tex. respūm ad ꝓsuetudinē quorundā Vltram. q̄ hūt in ecclesia multos clericos scholares, q̄ adiuuāt eos in officiis dicēdis. Et refert Io. And. hoc miraculū de quodā S. Eremita, quē deficiētib. alimētis Angelus pascebat, & tpe vuarū portabat sibi q̄nq; vuas bonas, q̄nq; marcidas, q̄nq; agrestes. Interrogatus Angelus ab Eremita, q̄ sit tāte diuersitatis cā, rñdet Angelus, q̄ bonas portabat tpe, quo dicebat officiū horis ꝓpetētib. agrestes vero, q̄n anticipabat horā dicēdi officiū, marcidas q̄n differebat vltra debitā horā; & hoc iō, quia Eremita nō occupabatur aliis exterioribꝰ sed vbi clericus ex cā legitima, seu necessaria timet occupationē p̄r licite seruari, q̄d hic dicitur. In gl. 2. in fi. sed gl. nō declarat, quę sit hora competens ad dicēdū officiū. dicūt hic Doc. illā esse cōpetētē, in qua credit populū accessurū ad diuina, q̄d no. Si aūt verisimiliter credit q̄ populus nō veniat, dixerūt q̄d ?, q̄ clerici possint dicere ad votū, sed nō placet hoc Doc. Sed dicūt, q̄ cōpetēs est, cū hora officii rīdet horæ diei, vt sic dicat matutinū in nocte, prima in diluculo, & sic de aliis horis. Et dicit Io. An. hic, q̄ istorū septē horarū tres sunt nocturnæ, & quatuor diurnæ. Nā matutinū, prima, & ꝓlectoriū sunt nocturnæ, iō tex. dicit in plurali de nocturnis vigiliis, &c. In multis tñ locis cōpletorū dr̄ immediate post vesperas, & hoc fuit inductū forte, vt populus possit ꝓmode officiis interesse. Et no. q̄ libet hora delignat aliquid de officio patuo, de cruce. In gl. in uer. [Succurrere.] in fi. dicit Host. q̄ generalis consuetudo hēt, q̄ i dieb. cōib. possit Missa dici vsq; ad sextā, in vigiliis vsq; ad nonā, in Quatuor tpib. usque ad vesperas. Facit quod no. in c.
4 solet, de cōsec. dist. 1. & in c. nō licet. 44. dist. † In gl. fi. in fi. aduerte, quia gl. dicit ēr alios clericos nō ꝑsbyteros teneri ad dicendū
a officiū, sed non aperit utrū oēs teneantur, in quocūq; ordine[a] sint constituti & q̄d si nō sunt beneficiati. Iō aduerte, nā primo ponā duos casus. in q̄b. oēs cōueniunt. Primus est, q̄n clericus est beneficiat⁹. Nā f̄m oēs iste tenet dicere officiū. 92. dis. c. fi. nā pp officiū, dat bñficiū. c. fi. de resc. li. 6. Et g̃ altari seruit, d altari dēt vivere, ita ēt, q̄ uiuit de altari, seruire dēt altari, in c. f̄m Apostolū, de pb. Sed ds casus, q̄n clericus est in sacris. Nā cōiter tenēt, q̄ licet nullū hēat beneficiū, tñ rōne ordinis tenēt ad officiū. unde uerbū, ꝑsbyter, capiē hic large, facit c. 2. de coha. cle. & mul. Vnde in ordinatione admonet clericus q̄ si fuit piger in eundo ad eccle-
5 siā, sit deinceps solicitus. si fuit somnolentus, sit vigilās. † Sed dubito in aliis duob. casib. Primus, nunq̄d clericus in minorib. releuet ab officio dicēdo. si est abñs ab ecclesia, in qua est bñficiatus ex ꝓbabili cā, & deseruit ecclesiæ ꝑ vicariū. Nā Per. & Abb. dicūt hic, q̄ sic. Et hāc dr̄iā assignāt inter clericū in minorib. & cōstitutū in sacris, alle. c. ꝓuenit, de app. facit c. cū ex eo. de elec. lib. 6. sed illa iura hoc nō ꝓbant, iudicio meo. Nā loquūtur quoad officiādū eccliā. nā ex iusta cā qs excusāt, nō tñ releuāt, q̄n dicat officiū in priuato, & ꝑ hoc iste tex. nā sacerdos hic dicit offīn in priuato. & ꝑ clericos scholares dr̄ in eccla. Sed dicunt, q̄ hoc colo-
turī ꝑsbytero, q̄ tenet rōne sacri ordinis. Et posset adiuuari eorū dictū hāc rōne. Clerici in minorib. vīr teneri ad offīn rōne bñficij, sed bñficio est satisfactū, ex quo deseruit ꝑ vicariū. Hāc opi. refert hic Io. An. & nō reuocat, nec exīsse approbat. Et idē facit Io. de Lig. in cle. j. e. ti. Sed ipse Io. An. in fi. istius c. dicit vnū dictū, ꝑ q̄ tacite vī recedere a dic. Pe. & Abb. Dicit n. q̄ libēter vidisset, q̄ ecclia statutū fecisset, vt clerici saltē in minorib. bñficiati, nō curati, excusarentur occasione studii ab offō dicēdo, deseruiēdo ecclesiæ p vicariū & dicēdo offīn B Mariæ Virg. Et a pte vī sentire, q̄ cessante statuto ecclesiæ, clericus in minoribus beneficiatus nō excusatur, licet deseruiat per vicariū, & ipse dicat horas B Mariæ Virginis etiam si sit absens ex causa probabili, vt studiorum. Et credo, q̄ hæc opi. sit verior & tutior. Nā assumptus est in sortē Domini, & tenetur de iure diuino septies in die laudare Deum, nec ponderat Propheta, q̄ dicat in ecclesia, vel alibi. Nam licet non possit in ecclesia dicere, nō dēt excusari, quominus laudet Deū i priuato; maxime cū viuat de patrimonio Christi. Et est dubiū, nū q̄d officiū Beatæ Mariæ Vir. sit in ꝓcepto? Doc. hic nihil dicunt, sed Io. de Lig. ponit in d. cle. j. & dicit, q̄ licet hoc iure nō ꝓbēt, tñ hoc cōis ꝓuetudo hēt, vt ꝓut ēt iter horas canonicas, & hoc credo esse verisimū. Nā ordo antiquus est ab ecclesia traditus, vt ēt publice dicatur in ecclesia certis tēporib. Quod nō esset, si nō esset in ꝓcepto. nā multa ex radice antiquorū patrū sunt ꝓcepta, q̄ nō reperiūtur scripta. 11. dis. c. ecclesiastica rū. & i c. cū Mar-
6 the. i. eo. † Seds casus in quo dubito, est, nūq̄d clerici in minorib. nō bñficiati, teneātur ad officiū. Inn. hic generaliter loquēdo dicit, q̄ oēs clerici tenenē dicere, uel audire offīn; & si sūt bñficiati, tenētur dicere in illa ecclesia, vbi habēt beneficiū. 92. dist. c. fi. Ex ꝓsse tamen non at̄ agūt Doct. hūc casū, sed potius sentiunt q̄ nō, dicēdo de ꝓstitutis in sacris, & de beneficiatis in minorib. & ita hēt generalis ꝓsuetudo, q̄. vt credo, nō dicentes excusāt, arg. in c. cum dilectus, de contu. sed de mēte iuris diuini, & humani credo, q̄ sit oppositum. Nā eo ipso. q̄ qs promouet ad ordines, assumitur in sortē Dñi, & trāsfert se in Deū, & in Ecclesiā, vnde eximit a ptāte seculari. in c. cū nō ab hoīe, de iud. optime facit. 12. q.
7 1. c. cū portio, cū c. ꝓcedēti. † Nā, & q̄sque clericus dēt viuere de patrimonio Christi, uel saltē Eps tenēt, puidere, s. de p̄b. c. 2. & c.
8 Eps, & c. cū f̄m Apostolū. † Sed hic cadit secunda q̄, nunquid clericus non dicens officium sine cā rōnabili, teneāt restituere
b fructus, quos interim peceperit ab ecclesia? Io. Cald. formauit hic istā q̄nem, & concludit q̄ sic. [b] Mouet q̄a pp non residētiā clericus priuat beneficio, & fructib. beneficii, in c. pe. s. de cleri. non resi. sed nō dicens officium effectualiter non residet. Item, quia beneficium datur pp officiū, ut in d. c. fi. Et fortificādo hoc, vbi-cūq; aliquid datur ob cām, cā non seruata, illud potest repeti, vt ff. de condict. ob cām, quasi per totum, sed beneficiū datur pp officiū dicendum, ergo officio non dicto, fructus beneficii repeti possunt. Sed hæc opi. est nimis rigida. nec cā sequitur Do. Car. dicens, q̄ iure non probatur, sed tñ non respondet specifice ad ꝓrium. Sed tenendo opi. ꝓriā possumus dicere. q̄ beneficiū nō datur simpliciter propter officium, sed ēt, vt clericus assumptus in sortem Domini viuat de patrimonio Christi, & nō mēdicet. 93. dist. c. diaconi, & in c. 2. de p̄b. Itē facit c. si quis in clero. 7. q. 1. vbi clerico imponitur alia pēnitentia. Item propter non residentiam clericus priuatur beneficio, non tñ reperimus, q̄ arctēt ad restitutionē fructuū. Item occasione tituli, quē sp hēt, donec pri
uetur, perciperet fructus, & si no seruierit ecclesiæ dicendo officium, tamen seruiuit ecclesię vniuersāli in ordine clericatus. Cō-
9 traria tamen op. in foro aīæ esset tutior. † Itē hic ponitur per Inno. q̄ clericus diu dimisit officiū, & confitetur, nunquid audiēs confessionē debeat imponere pēnitentiā. q̄ redicat oīa officia, aut mutare possit pœnitentiam Inn. dicit hic, q̄ potest mutare, si vult, & cōiter sequūtur Doc. q̄ pōt indicere ēt illā pēnitentiā, uide hic p cū. Et potest defendi hoc ēt de stricto iure ciuili, quia in obligationibus facti, succedit obligatio ad interesse. l. si quis

ab

ADDITIONES.

a ¶ Adde quod ordinatus ad titulum patrimonii, tenetur ad officium, sed non in certa ecclesia f̄m do. Ant. in c. tuis, de præb. alle. gl. & in c. fi. 92. dist. & vi de Imo. in cle. de cele. mis. [super gl. in uer. ministri.] Et quid de scholari, qui existens in studio retinet presbyterum, qui suo nomine officiat in ecclesia, an teneatur ēt dicere officium, uide Imo. in cle. 1. de mag. in vlt. col. & uide Imo. in cle. vt hi, qui. in 2. col. de æta. & qua. & u. de om. Imo Io. de Lig. in cle. dignū, de celeb. mis. Et quando quis teneatur dicere officium, vide per Arch. in c. clericus uictum, cum c. seq. 9. dist. Et circa diuinum officiū, uide quod scribit Io. de Lig. in rep. cle. digñ. fi. in 10. q. de cele. mis. Et solet dubitari, quid sit antiphona. dic, q̄ propriæ antiphona dr̄ præparatio ad psalmū. Et alibi missio in possessionem ex primo decreto dr̄ antipho. 2, quia est p. paratio ad f̄m decretum. ad hoc ēt tex. & gl. in l. si pecuniam, ff. de pig. ac. ubi d. Pa. de Ca. ita declarat, & uide tex. in l. his, ff. de pig. & ibi Bar.

Ant. Fran. An clericus etiam non beneficiatus teneatur dicere officium diuinum, ēt si sit ordinatus ad titulū sui patrimonii. Dicendū est q̄ si est insaeris, ēt si nullū beneficium habeat, tenetur dicere officiū, ut in c. tuis, de ꝓben. & no. in c. i. de cele. mis. Et uide Inno. in ca. dolentes, eo. ti. ubi dicit, q̄ dicens aliquid in officio diuino, quod non intelligit, uel si omittit diuinum officium ex negligentia, non peccat, quod tamē dēt intelligi, quod nō peccat mortaliter, sed bene peccat uenialiter secundū Host. in d. ca. dolentes. ubi ēt dicit Inno. quod si clericus exīstens in officio diuino, cogitet de aliquo cōmodo tpali, vel spuali, & in tali cogitatione multum persistit, peccat uenialiter, nisi nimium frequenter perseueret, quia tunc mortaliter peccaret, sicut si ex malitia officium dimitteret. Et adde etiam ad prædicta pulchrum tex. in cle. graui, de celeb. mis. & in c. nunquam. de conse. distin. 4. q. fi. clericus exīstēs in diuino officio, staret ad cō fabulādū, & tractaret confabulationes, illaquearetur in mortali peccato. Et adde ēt, quod omittens diuinum officiū sine legitima cā infirmitatis, mortaliter peccat, & dēt excōicari, vt in c. clericus uictum, & in c. quod aūt. 92. dist. Et adde ēt, q̄d laicus decens diuinum officium non debet dicere, dominus uobiscum, sed solum presbyter diaconus, uide tex. & gl. in ca. placuit. 4. q. 1. & uide B. Tho. ubi multas q̄nes ponit ad propositum de clerico omittente diuinum officium, uel si exīstat in studio, an excusetur a diuino officio, & qua hora debeat illud dicere, uide B. Tho. in q. de quolibet. & habetur in sum. Pisa. in uerb. sub dictione horæ, infra §. id.

Seb. Sap. ¶ Nunquid clericus. De hac quæstione uide Gem. in ca. fi. canonici. §. sciunt, de off. or. in 6. cum allegatis per Fed. in c. postulatti, col. 9. uers. & scias quod si clericus. supra de reseri. & per Ias. pulchre in l. scriniarios, C. de testa. mili.

b ¶ Et pro opinio. Cal. hic uide bo. tex. in c. unico, de cle. non resi. in 6. Et itē, q̄ si clericus non dicit officium ex sua neglige. tia. teneatur ad restitutionem fructuum beneficii, determinat sin. Domi. post Ray. & Arc. 44. dist. in sum. in 1. col. & ita dicit tenere Cal. in c. cum tu, de uituris. Et uide omnino in terminis eundem Do. in c. fi. canonici. §. scit tñ in prin. de off. ord. in 6. & d. Abb. in c. diuersis fallaciis, per illum tex. de cleri. coniu. & de hoc per eundem Do. in c. fi. in 1. col. de resi. in 6. Et adde, quod de hoc ponit d. Abb. in c. i. ne cle. uel mona.

ab alio, in fi. ff. de re iudica. & l. stipulationes non diuiduntur, in uersicu. Celsus. de verbo. obligatio. quia opera unius diei sunt diuisa ab alijs. l. si vsus fructus in biennium, de vsufr. leg. l. si nō sortē.
c & l. libertus, de condict. indeb. † Aliā q̄nem, videlicet q̄d de infirmo, vel aliter impedito, vide hic ēt p Inn. an excusēt ab officio dicendo pp infirmitatē. & distinguit, q̄ aut est infirmitas. q̄ noceret multum sibi pp offīn dicendum, & tunc excusāt; secus si nō multum noceret, puta si febre quartana antiquata, vel febricula.

SVMMARIVM.

1 *Missa non est audienda, vt quis habeat meliores segetes, sed ob deuotionem.*
2 *Sacerdos celebrans, vt Deus perdat aliquem, debet deponi, quia abutitur tanto sacramento.*

CAP. II.

Quidam. Propter Missam specialē, Missa de feria dimittenda non est. h. d. Primo excessus, sed o prouisio. Casus lit. Quidā hic habent in consuetudine. vt per singulos dies audiant Euangeliū, In principio erat verbū, & Missas peculiares, hoc est de sancta Trin. & de Sancto Michaele, & c. vnde statuit Tiburiense ꝓcilium, vt viterius hoc non faciant, nisi tuo tpe, nisi aliq̄n ex deuotione hoc facere velint, & non pp aliam cām; sed pp hoc nō postponant audire Missam de eo die, &c. B. No. 1. q̄ Euangeliū, In principio erat verbū, non est de necessitate dicendū in qualibet Missa. nā si hoc esset verū, non notarētur isti laici, q̄ in singulis Missis volebant audire illud Euāgeliū; nō tñ p hoc putes malū esse in qualibet Missa illud audire, maxime cū hodie hoc hēat cōis ꝓsuetudo; sed dānatur hęc superstitio, qa credebant isti, sicut dīnt q̄dam vetulæ, q̄ nō poterunt isti sine pœnitentia decedere, audiēdo illud euangeliū, vel q̄d simile. No. 2. q̄ pp Missas peculiares nō dēnt in ecclesia dimitti Missæ q̄ occurrūt aut de feria, aut de festo p prio. & intelligunt hic Doc. q̄n in ecclesia nō est, nisi vnus sacerdos. si. n. essent plures, bñ posset vnus dicere Missam occurrentem, & alius ob deuotionem dicere Missam peculiarem. Pro hoc videtur text. in c. hoc attendendum, de consec. dist. 1. † No. ibi, [Non pro alia deuotione,] q̄ Missa peculiaris non debet audiri, nisi principaliter ob re-
1 uerentiā Dei, & Sanctōrū. nō aūt ob aliā deuotionē. puta, vt habeant meliores segetes. † Quid aūt de sacerdote, q̄ Missam celebrat, vt Deus pdat aliquē. Dic, q̄ ꝓficit, sed hoc cōperto dēt deponi, qa abutit tāto Sacro; vide gl. q. q. i. c. dictū. q̄ ad hoc alle. bo. tex. No. vlt. in fi. q̄ q̄sq; celebrādo, rogat, p vivis & defunctis, & iō dicit tex. in fi. p salute viuorum atq; mortuorum; & ob hoc cōiter in plurib. dīr Missæ, & raro in singulari dr̄ Missa. Ex quo ēt colligē, q̄ Missæ ꝓsunt viuis & defunctis. 12. q. 2. c. aīæ defunctorū. No. q̄ Missæ peculiares dīr quasi spāles, siue appropriatæ, qa sicut peculium appropriatur alicui, ita tales Missæ peculiares appropriant ei. quod est quasi peculium. In gl. i. ibi. [Idest speciales,] vel expone, [Peculiares,] i. quas sibi appropriantur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, vel constitutio ligans clericum ad quotidie celebrandum, non valet.*
2 *Sacerdotes & canonici, qui dicunt Missas propter lucrum, vel propter distributiones quotidianas vadunt ad officium, committunt simoniam mentalem, & debent agere penitentiam, licet non teneantur ad restitutionem.*
3 *Missæ duæ possunt celebrari eodem die ab eodem ob causam, puta per aduētum alicuius Episcopi, vel alterius magni viri.*

CAP III.

Consuluisti. Breue est, vel sic summari pōt. Sufficit sacerdoti semel in die celebrare. Et duos casus excipit, s. necessitatē, & festum Natiuitatis. Casus lit. Quæsitū fuit à papa, vtrū sacerdos possit dicere plures Missas eodē die? Respondet papa, q̄ excepto die Natiuitatis Domini, sufficit sacerdoti semel in die Missam vnā celebrare, nisi necessitas immineat. Ber. No. i. q̄ sacerdos inculpari nō potest, si quolibet die celebrat. Aug. tñ tales non laudat, nec vituperat, vt in c. quotidie, de ꝓse. dist. 2. Nā difficile est, q̄ qs quolibet die sit ita dispositus, vt
2 Missam digne valeat celebrare. Non tñ valet statutū arctans eum ad quotidie celebrandū, vt est bo. tex. in c. significatū, s. de p̄b. & dic, vt ibi dixi, q̄ est no. ꝑ institutionib. beneficiorū. Nā patronus q̄nq; facit apponi, vel institui, vt promotus ad illud beneficium, teneāt quolibet die celebrare, & vide latius q̄d dixi in d. c. significatū. In gl. fi. ibi, [Siue utilitatis.] † Non intelligas, q̄ ꝑ lucro prio debeat sacerdos celebrare iterū, sed istud verbum utilitas, est referendū ad personā tertii, vt sequit in gl. Iō dicens Missam principaliter pp intentionem lucri tpalis, cōmittit simoniā mentalem, unde tenet agere penitentiā, licet non teneat reddere lucrum, ex quo non interuenit pactum expressum. Et idē in cano-
3 nicis q̄ undant ad officiū [a] principaliter pp distributiones quotidianas, de quo uide bo. gl. in c. uno, de cle. non resi. lib. 6. in fi. facit tex. in c. fi. in fi. ī. de simo. † In ea. gl. ibi, [Aliqua magna pſona,] pu ta Eps f̄m Doc. quē non decet absq; missa celebranda, uel audiē da diē pertransire, ut in c. fi. de priui. lib. 6. Et idē dic de aliquo magno uiro, arg. in c. j. s. eo. Et in quantū gl. in fi. uī uelle, q̄ qs pōt celebrare unā Missam de die, & aliā ꝓ defunctis, uī hoc ō tex. Nā solū excipit duos casus, ut s. dixi, & uide tex. in c. sufficit, de ꝓcer. dist. 1. qui ꝓmittit aliā Missam pro defunctis celebrare existente
b necessitate, [b] ut puta, qa deficit ꝑsbyter, q̄ dēt aliā Missā celebrare, & in ecc. ꝓsueuerunt duę Missę celebrari, ꝑ hoc c. cū creatur, ī. eo. Et idē dīnt Doc. q̄n parochianus infirmaret, q̄ uellet cōicari. Nā si Eucharistia non esset ꝓsecrata in prima Missa, licite sacerdos dicit aliā, dūmodo hoc faciat, non recepto uino purificationis, quod no. nā in hoc multi errant. Ex hoc. n. uerbo sumi potest una regula, q̄ ēt pro cā necessitatis non licet sacerdoti iterū celebrare, si prius recepit uinū purificationis. Et aduerte q̄ hoc ēt habet locū in festo Natiuitatis Domini. nam, si sacerdos accepit uinum purificationis, non potest dicere secundā Missam, vel tertiam; & hoc expresse uolunt Doc. in c. ex parte. ī. eo. ubi dicit Hostien. q̄ uidit in hoc magnos uiros errare.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Ad officium. Adde, quod si presbyter in mente gerit, quod non diceret officium, nisi haberet præmium, committit simoniam. vt no. Cardina. in clemen. 1. de celebra. missa. refert Felin. in cap. suam. in princip. infra de simo.

b ¶ Vide Sanctum Thom. in 4. senten. distinct. 12. quæst. 3. artic. 1. circa finem, vbi dicit, quod sacerdos necessitate cogente potest pluries in die celebrare.

Ant. Fran. ¶ Dicas de hoc, an possit pluries celebrare, ut plene traditur in c. 1. de cele. miss. & in c. consuluisti, eo. tit. ubi dicitur, q̄ permittitur in solennitate Natiuitatis ex causis, de quibus ibi in gl. 1. Et uide etiam ibi glo. in uer. necessitatis. quæ dicit, q̄ etiam ex causa necessitatis hoc facere potest sacerdos. & ibi declarat, ex qua necessitate fieri potest, dummodo, quoties celebrat, toties assumat corpus Christi, & sanguinem, ut in c. comperimus, & in c. tribus, de conse. dist. 2.

CAP. IIII.

Consilium. In Missa cōmemorationis, licet dicā pro pria ꝓfatio; non tamen dr̄ hymnus Angelicus, nec symbolū. Et in hoc errant multi sacerdotes, qui cōiter in Missa cōmemorationis, maxime Beatæ Mariæ Virginis, dicit gloria &c. Cōis diuisio. Secunda ibi. [Inquisitioni.] Casus lit. Quę situm fuit à papa, utrum in diebus feriatis, in quibus ad honorē sancti Spiritus, Beatæ Mariæ Virginis, uel sanctæ Crucis Missam celebrari contingit, hymnus Angelicus, symbolum, ac præfatio propria debeant cantari? Respon. papa, q̄ apud ipsum in diebus, pro festis, cum Missarum solemnia in honorem Beatæ Virginis celebrantur, neq; hymnus Angelicus, neq; symbolum decātatur, licet in Missa propria præfatio decantetur. vt differentia ostendatur inter commemorationem, & festiuitatem. Vnde, Te Deum laudamus, regularius dimittitur, q̄ dicatur in laudibus matutinis. B. No. 1. q̄ licite Missa dr̄ in cōmemoratione alicuius Sancti extra festū proprium, sed intellige, vt dictū fuit in c. quidā, s. eo. Sed hoc maxime obseruat in ecclesiis ꝓuentualibus, seu collegiatis, in q̄bus debent quotidie dici duę Missę, vt in c. cū creatura. ī. eo. No. 2. q̄ propria ꝓfatio dr̄ in Missa cōmemorationis, & sunt tantū decē ꝓfationes institutæ p Ecclesiā. Nonam habes in c. inuenimus, de ꝓsec. dist. i. decimā habes in c. Sanctorum. 70. dist. vnde, si reperiunt aliæ extra illas, sunt delendæ, quia ab Ecclesia non sunt inuentæ, nec approbatæ. In gl. fi. in fi. vel dic f̄m Hostien. q̄ iste hymnus ponit in laudibus matutinis de Domina nostra, in quibus de cōmēdabili deuotione dr̄, Te Deū laudamus.

SVMMARIVM.

1 *Non bibens vinum, non quidi non promoueri ad sacerdotium; etiam si polliceatur se sumpturum sacramentum.*
2 *Medicina non impedit ieiunium.*
3 *Forte, ista dicto ponitur dubitative & affirmative.*
4 *Sacerdos, qui non dormiuit post cœnam, potest de mane celebrare, quia digestio est perfecta.*
5 *Sumens Eucharistiam, del. et starcieiunus post sumptionem per aliquas horas, ne cibus naturalis misceatur sacrę.*
6 *Eucharistia de substantia non debet sumi ieiune, sed ob reuerentiam, tamen sacerdos contra faciendo, potest primari beneficio.*

CAP. V.

Ex parte. Breue est, & f̄m Host. determinant quatuor q̄nes. Nā primo q̄rebatur, an sacerdos post sacra sumpta ꝑfundere debeat manus. Sed o cum quo liquore Tertio vtrū illam perfusio nē debeat sacerdos sumere. Quarto, an post illā sumptam debeat, seu possit iterum celebrare. Et in effectu respondet hic papa ad omnes q. Nam debet manus primo ꝑfundere cū vino, & vinū perfusionis sumere, nisi sit celebraturus aliā Missam, & post ꝑfusionem sumptā non pōt aliam celebrare, & intellige, vt dixi in c. ꝓsuluisti, s. eo. Nā hoc præcedit tam in festo Natiuitatis Dñi, q̄ alia festiuitate, & ex hoc declaratur iste tex. Et primo no. q̄ ꝑfusio post sumpta sacra dēt fieri cū
1 uino. † Et hoc facit ad quæstionem, nunquid non bibens vinum, possit promoueri ad sacerdotiū. Et ꝓclusio est q̄ non, & vide gl. 2. q. 7. c. ipsi Apostoli. & credo, q̄ non sufficeret, q̄ ille polliceret se sumpturū sacrū, qa ex quo solet naturaliter abhorrere vinū, posset emittere, seu cuomere sacrū sumptū, ar. in c. si qs per ne-
2 gligentiam, cum c. seq. de consecr. dist. 1. † No. q̄ per assumptionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

a nē vini qs desinit esse ieiunus, & hoc intelligo in reuerentiā tāti Sacri. Nām ieiuniū abstinētiæ nō rūpitur p totū ante, vel post cibū sumptū, vel post assumptionē medicinæ, vt no. Inst. ī. de obser. ie. super rub. In gl. ſi. ibi, [Euacuatur] sed clarius hoc hr̄ ī. c. px.
3 §. q̄ suiſſi. †In ea. gl. ibi, [Sed magis affirmatiue] no. ex hoc. iunctō tex. q̄ aduerbiū, Forte, nō semp ponit dubitatiue, sed qnq; affirmatiue. Vel dic clarius ſm Ho. q̄ illa dictio, Forte, non refert ad verbū, impediret, sed ad verbū. acciper; & est sensus, q̄ forte acciperet vinum perfusionis, forte per oblitionē, vel quia nō credebat se celebraturū, denuo impediretur. †In ea. gl. ibi, ante q̄ cib.
4 b digestus sit. b No. gl. q̄ quis dr̄ ieiunus post digestum cibū. iō necessario non requiritur dormitio. Pōt ergo sacerdos celebrare de mane, licet nocte p̄cedenti post cenā non dormierit. dūmō digestio sit pfecta, vt no. in c. ſi constiterit, ī. de acc. vbi p Doc. vi
5 de bo. tex. cū gl. de conſe. diſt. 1. c. ſi cēa. †Et aduerte, q̄ quēadmodum ob reuerentiā sacri. sacerdos dēt esse ieiunus, qñ sacrm̄ sumit, ita post sumptum sacrm̄ dēt stare ieiunus eadē rōne. ne cib. naturalis ſm opin. quorundā admisceatur sacris. Et iō dicit text. multum notabiliter in c. tribus, de conſe. diſt. 2. q̄ si quis sumpsit corpus Christi, de mane, dēt differre cibū naturalē vſq; ad sextā, & si sumpserit in tertiis, dēt differre vſq; ad vesperas, licet nō observetur, & male. Nā opi. ur̄ magis cōis, q̄ corpus Christi, & sanguis tādiu durāt, quādiu durāt accidētia panis et vini. Et sic oportet differre p tm̄ tps, quo verisimile illa accidētia. & per ons Christi corp⁹ nō sit amplius in corpore recipiētis. Fuit tn̄ opi. quorūdā q̄ immediate, quo premitur dētib. de sinit ibi esse corp⁹ Christi,
6 q̄ tn̄ opi. non tenet, facit. l. ſi qs p ebrietatē. de conſe. diſt. 1. †Et in ſi. gl. no. q̄ de substātia sacri nō est, vt sacerdos sit ieiunus, sed ad decentiā, & reuerētiā sacri. Nā & Christus instituit hoc sacrāmētū non ieiunus. sed post cenā. & vide rōnem, quare, in c. liquido, de conſecr. diſt. 2. vnde sacerdos contrafaciendo pōt priuari beneficio, in c. ſi constiterit, prius allegato.

ADDITIONES.

2 ¶ Adde hic, B. Th. 2. 2. q. 167. ar. 6. circa ſi. vbi dicit, q̄ ieiunij eucharistiæ soluitur per quēlibet potū. Et dicit, q̄ ieiunij ecclesiæ, q̄d dr̄ ieiunij ieiunātis, nō solutr̄ per potū, q̄ magis sumit pp alteratiōnē corporis, vel ad digestiō nē ciborū assumptorū, q̄ ad nutritiōnē. Et ēt dicit, q̄ ieiunātib. licitū est plures bibere, sed ſi immoderato potu utunt̄, pūt peccare, & meritū ieiunij p dere, sicut & ſi immoderate cibū in una comeſtione assūmāt. Item adde hic oino San. Th. in 4 sent. diſt. 8. q. 1. ar. 3. ubi dicit, q̄ cū duplex sit ieiuniū naturæ, & ieiuniū ecclesiæ ad debitā assumptionē corporis Domini nō requiritur ieiunium ecclesiæ, quia hoc sacramentū celebratur ēt p̄ter dies ieiunij ecclesiæ, sed regritur ieiunium naturæ. Et idē dic ſm eōem sniam, q̄ ecclesiarū, & vinū p̄sumpta impediūt ad p̄ceptio em eucharistiæ, & similiter dicit, q̄ de aqua est diuersa opi. ſed cōcludūt, q̄ probabilius & securius est, qd̄ posit aquæ potū corpus Dñi non sit resumēdū, & dicit ēt, q̄ oīa, q̄ interius gerūtur sine exteriori cio p̄sumptione, nō uidentur soluere ieiunū naturæ, nec impedire eucharistiæ assumptionē, sicut deglutio salīuæ. Et secūdū eū sic idē rndetur de his q̄ intra dētes retinētur, & de mutatiōnib. tū pp reuerētiā, nisi necessitas incumbat, pōt sine periculo abstinere. Dicit. n. S. Th. in præalle. diſt. 7. q. 1. art. 4. q̄ inter cborū assumptionē, q̄ fit post perceptionē eucharistiæ, esse debet aliquid interuallū, sed non requiritur magnū interuallū, & i suscipiēre corpus Christi requirr̄ tur cor eius in deuotione p̄sistere, nō aūt post p̄ceptionē. Et ideo dicit, q̄ ea quæ possunt actū impedire, profitebētur magis ante assumptionē, quā post. Dicit tamen S. Th. q̄ hoc sacrm̄ corporis Christi a ieiunis rm̄ dēt percipi, nisi pp necessitatem in art. moris, ne cōtingat eū in hac vita sine viatico transire. ibi ēt dicit, q̄ hoc sacrm̄ sumatur a ieiuno tm̄, est statutū triplici de cā. Primo pp ipiam sanctitatē sacr̄, ut os Christiani, quo sumendū est, nō sit aliquo cibo imbutū, & quasi nouum, & purū ad p̄ceptionē eius reseruetur. Secundo pp devotionē, q̄ exigitur a parte recipiēte, & attētionem, quæ a cibis perceptis impediri posset a fumis ad caput a stomacho ascendēt. b. & quia frequenter per cibū turbatur discretio hominis, & sobrietas p̄cipue in hoc sacro exigitur. Tertio pp periculū uomitus, vel alicuius hmōi. Et ex istis dictis Sāctī Th. patet melius esse declaratā istā decr. quā declarāt meri Canonistæ. Adde tn̄ hic gl. in c. q̄ a patrib. 75. diſt. & in c. liquido, de conſe. diſt. 2. & in c. nihil. 7. q. 1. Itē vide oino S. Th. in 4. ſen. di. 15. ar. 4. circa mediū, ubi dicit, q̄ comettio eorū, quæ de se ad māducandū non sunt, sed ad alīū usum qui usus cōiter māducādo, nō uocatur talis cibi, vel potus sumptio, p̄ter māducationē unā, vel ante uel post, nō facit māducationē binā, & ideo talis māducatio ieiuniū ecclesiæ non soluit. Similiter dicit, quod licet potus uini, vel aquæ pluries sumptus in die, soluat ieiuniū naturæ, non tn̄ soluit ieiuniū ecclesiæ, quia licet aliquis potus aliquo mō nutriat, nō tn̄ inde inclinat ad nutriendū, sed magis ad di positionē bonā eorū, q̄ utit, ut. ſ. p membra deducant. & ibi ēt dicit S. Th. quod p electuarij assumptionē ieiuniū non soluit, quāuis immoderate sumēdo possit ieiunans mortaliter peccare, & meritū ieiunij in totū, vel in parte perdere, ſi in fraudē sumeret aut ſi electuarijs & alijs utatur ad famē extinguēdā, q̄a tūc frangeret ieiuniū ecclesiæ. Adde hic Archid. in c. nihil. 6. q. 1. ubi dicit, q̄ aut ēt ieiunij naturæ, & soluit p quemcūq; modū, vt ſi quis bibat aquā. Secus dicit, ſi sit ieiunū ecclesiæ. Itē an p electuarij, vel medicinæ assumptionem soluat ieiuniū, vide p D. Ant. ī rub. infra de obſe. ieiu. & q̄d ibi dixi. & uide oino gl. ſi. in c. ſufficit, de cōſe. diſt. 1. Et adde hic S. Th. in 4. ſen. diſt. 15. q. 2. ar. 4. ultra med. vbi dicit, q̄ cum odor non nutriat, sed aliquo mō cōfortet, vt patet per Philosophum in li. de ſenſu, & ſenſato, non frangit ieiunium naturę, nec ieiunium ecclesiæ. Ant. Fran. ¶ An potus etiam multiplicatus frangat ieiunium, vide Inno. in rubri. de obſer. ieiun. ubi dicit quod potus non uiolat ieiunium, & idem hr̄ in cle. ſi. de her. licet immoderate bibens perdat meritū ieiunij, vt habetur p B. Th. 2. 2. q. 167. tn̄ quārū ad celebrationem, quā qs debet ieiunus facere, nō dr̄ quis ieiunus postquā bibit, etiā ſi aquā tm̄ bibiſſet, aut forsan medicinā assumpſiſſet, ut est gl. & ibi no. per Do. in c. ex parte, de celeb. miſ. & hr̄ per B. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 5. Et adde, q̄ ſ forsan tpe ieiunii quis nihil comederet vsque ad noctem, sed per totam diem a cibo & potu abstineret, & post modum de nocte comederet, prout in plerisque locis fit maxime in vigilia Natiuitatis, tale non dr̄ ieiunium, vt est gl. no. in c. sint tibi, de consec. diſt. 5. quæ dicit, q̄ talis est ritus Paganorum. Et qui actus debeant fieri a ieiunis, uide per gl. in c. ſacrificia, de consec. diſt. 5. quæ etiam dicit, quod quis dr̄ ieiunus facta digestione. etiam ſi non dormiuit, de quo etiam habetur in c. trinus, de conſe. diſt. 2. & in c. nihil. 7. q. 1. Et an non ieiunus conficiat corpus Christi, vide quæ habentur in eius parte, de celeb. miſ. & in c. liquido, de cōſec. diſt. 2. Et adde, quod omissio ieiunij indicti ab ecclesia ob facilitatem, non est mortale, sed ob contemptum sic, uel ſi comederet carnes sine causa, ut per Do. Car. in cle. ſi. in ſi. de hære.

b Seb. Sap. ¶ Digestus sit. An ſi presbyter tota nocte pernoctauerit, ita quod digestionem non fecerit, ſi celebrat missam, debeat priuari, dic ut per Fel. in c. ſi constiterit, col. 1. uer no. 3. infra de accu. post Abb. ibi, & ibi etiam, an presbyter celebrans etiam non ieiunus, conficiat corpus Christi.

SVMMARIVM.

1 *Exemplum, ſi contineat plus, quam originale, præsumitur falsum.*
2 *Testes debent suppleri unus per alium, qui forte plus percepit, nisi sint in euidenti contrarietate.*
3 *Cum, ſta dictio copulat accessorie, & copulat principaliter, quod facit ad multa, licet aliquando illa dictio, Cum, non copulet accessorie.*
4 *Corpus Christi est in utroq; sacramento integraliter, scilicet tam in hostia, quam in calice, sibi sub unum consecratum.*
5 *Sanguis Christi, qui representatur per unum consecratum, euanescit, ſi in eo apponatur magna quantitas uini, uel alterius liquoris.*
6 *Eucharistia sola quare communicantibus, sacerdotibus uero celebrantib. datur etiam sanguis Christi.*
7 *Miraculum dicitur illud proprie, quod contingit contra naturam.*
8 *Corpus Christi quomodo contingit, quod eodem momento possit esse in infinitis hostijs.*
9 *Damnatorum pœnę possunt per orationes alleuiari, non tamen in totum tolli, secundum unam opi. quæ reprobatur.*
10 *Sāguis Christi utrū efficiatur per appositionem solius aquę, uel solius uini.*

CAP. VI.

1 Cum Marthæ. †Si q̄ uerba sunt in canone missæ, q̄ ab Euāgelistis dicta ſi fuerut, credere dēmus, q̄ a Christo, Apostolis, & ab Apostolis eorū successores acceperit. h. d. utq; ad §. q̄ tuiſſe, & ille §. h. d. In sacro altaris aqua cū uino trāsubstātiat ī sanguinē. h. d. Scdo vſq; ad §. tertio, & ille §. vſq; ad ſi. hoc ītēdit. Oro, q̄ dr̄ ī secreto, ſi festo S. Leonis. immutata est. q. a vbi dicebat, Annue nobis dñe, vt aīe famuli tui Leonis hæc, p̄sit oblatio. hodie dr̄, vt intercessione B. Leonis hæc nobis p̄sit obro. & hæc mutatio cōtingit. q. a sacti nostris orationib. nō indigēt, sed nos suis. & tres sunt partes sicut tria sunt dicta, q̄ patēt per §§. Casus ſal. In Euāgelio sic legit. Accipiēs calicē, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis, dicēs, Bibite ex hoc oēs, hic est. n. sanguis meus noui testi, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionē pctorum. Ad vim & prolationē istorū uerborum, panis & uinum in corpus Christi transubstātiatur. In canone Missæ, quo eccleſia vtitur generalis additū fuit verbum istud, ſm̄ysteriū fidei. qd̄ verbū nullē Euāgelistarū expſſit, uñ mirabāt Archiepi iſte qs aus⁹ fuit adiicere verbū illud, q̄rēs a Papa qs illud verbū adiecit. Ad hoc rndit Papa, declarādo singulos artt. eiusdē q. vt clare ex litera capere potes. B. No. i. ibi, [In canone missæ] q̄ non q̄d dr̄ in secreto missæ, dr̄ canon, sed tm̄ illa verba q̄ bus transubstātiatio fit. Hic dicit Host. q̄ dā simplices facerdotes appellāt canonē quicquid dr̄ in secreto. Et scias, q̄ sunt pauca uerba in quib. fit trāsubstantiatio in corpus & sanguinē Christi, & statim illis uerbis, platis, & nō ante, est ibi corpus Christi, & sanguis. ex vero, q̄ p̄cedunt in missa, & sequuntur, non sunt de
2 hoc c. q̄m ō, de prob. † No. 3. q̄ Euangelistæ supplent se adinuicē. facit pro testib. ut ſi unus plus dicat, q̄ alter, non reddant fālsi, q̄a potuit unus plus percipere, q̄ alter, sed potius minus dicens dēt suppleri per alios, q̄d sētit Inn. ī c. licet, de pb. No. 4. & tene mē mō sīnt ī aperta ꝓrietate, vt in c. licet, de pb. No. 4. & de do-
a ti illud dcm, Beatius a est dare, &c. & declara, ut dixi in c. j. de do-
b na. No. 5. ibi, [Sane] modum soluendi. q. ī. dando instantiam, b

Nam

ADDITIONES.

a ¶ Adde gl. in rub. ff. commoda. Ad tollēdum consequentiam sufficit dare unā instantiam. Adde gl. in c. sicut urgeri. 1. q. 1. & gl. in l. manumissiones. ff. de iusti. & iure. cum ſim.

b Seb. Sap. ¶ Instantiam. Quando procedit tale argumentum, uide Ias. in l. creditori, ff. de ope. no. nun. Sed secundum Sal. in l. precibus. col. 2. C. de impu. & aliis subſit. Hoc argumento utuntur miseri Canonistæ, ut ipse dicit. ad hoc tamen bo. tex. in §. pauonum, Inſt. de re. diui.

Nā papa probando, q̄ non oīa gesta, & verba Christi, fuerunt scripta p Euangelistas, dat instantiā vnā de verbis, aliā de factis. Et sic no. q̄ sufficit dare vnā instantiā. Item no. q̄ testm̄ non est
a firmū in vita testatoris, nam pōt ad libitū mutari, a sed sola morte p̄firmatur, & ad hoc alleg. iste tex. No. q̄ in sacro altaris est figura sacri, mysterium, & veritas, & tria sunt ibi principaliter. ſ. forma panis & vini, veritas sanguinis & carnis, & virtus unitatis & charitatis. Et prosequere, vt in litera hr̄. & vide simile in circulo posito ad tabernā, & in taberna, & vino. Nā circulus designat duo, & nō est signatū. Nā designat tabernā, itē, q̄ ibi vēdat vinū. taberna vero designat p circulū, & signat q̄ ibi sit vinū venale. Vinū vero est tm̄ signatū, & nō signū, q̄a designat p circulum & tabernā. Ita in corpe Christi. Nā ipēs panis & vini est tm̄ sacrm̄. nā designat duo. ſ. veritatē carnis & sanguinis Chri, & vnitatē inter Christū & Ecclesiā. Sed m, ſ. veritas carnis & sanguinis designat, & designat. Nā designat per ſpēm panis & vini, & designat vnitatē, q̄ ē iter Christū & ecclesiā, & sic ē sacrm̄ vnū, ſ. vnitas, & res alteri⁹, ſ. speciei panis & vini. Tertiū, ſ. vnitas designat, & nil designat. Nā designat p speciē panis & vini, sanguis & corpus Christi, & sic ēres gemini sacramenti. No. in ſi. huius principii, p̄sumendum p his, quibus ecclesia vſa est ab antiquo, quod q; ab Apostolis & aliis sanctis viris fuerunt instituta; & iō debent esse in tanta reuerentia, sicut ea, quę scripta sunt. vide bo. tex. in c. ecclesiasticum. 11. diſt. No. in §. quæsiuiſti, q̄ ex talibus opi. q̄ erant inter scholasticos de aqua posita in calice, approbatur hic illa, q̄a qua non remanet aqua, nec principaliter transubstantiat in sanguinem, li-
3 cet cū uino transeat in sanguinem. † Et solet iste tex. allegari ad
b probandum dr̄iam esse, an aliqua copulentur per copulā. Et, b an per copulā, Cum, nam copula, &, facit copulatū unire principaliter, non accessorie. Sed copula, Cum, facit unire copulatum accessorie, & ideo tex. no. in l. ſi cui fundū, ff. de fun. inſt. & inſtr. le. dicit, q̄ ſi testator legauit fundū cum instrumento, & postea uendidit fundū, nō valebit legatū de inſtro. q̄a veniebat accessorie ad fundum. vñ sublato fundo tollit tacite instrumentū. Secus ſi legaſſet fundū, & instrumentū, quia tunc vendito fundo remanet legatū in inſtro, quia sunt duo legata principalia. vñ vno adēpto remanet aliud. sed primo casu erat vnū legatū. Et inducit Io.
c An. hic ad q. Papa c mādat, vt prouideat Titio de dignitate cum canonicatu, & p̄benda, uacat canonicatus sine dignitate, nunq̄d dēat sibi ꝓferri. Et ur̄, q̄ non, per supradicta, q̄a dictio, Cum, facit canonicatum uenire accessorie ad dignitatem. Sed contrarium ipse tenet. Nam sciendū, q̄ volunt canonistæ cōiter, & Legi. q̄
d qñque dictio, Cum, d ponatur inter ea, de quorū natura est, vt nō possit accedere ad aliud; & hoc casu procedit illa dr̄ia, quā dixi inter, Et, & Cum. Qūq; ponitur inter ea, de quorū natura est, vt vnū accedat ad aliud, & tunc nō est dr̄ia, an ꝓiungant per dictionē, Cū, an per dictionē, Et; nā ueniūt æq; principaliter. Exemplum, lego Titio 10. cum Sempronio. Idem est, ac ſi dixiſſet, lego Titio, & Sempronio, q̄a vnus hō non accedit alteri, & sic intelligit tex. in l. Titiæ, in ſ. nihil, ubi per Bart. ff. de leg. 1. & in l. illi cū illo, ſi. de usuf. leg. Ad propositū ergo cū canonicatus nō accedit ad dignitatē ex natura; sed p se stat, nō est dr̄ia, an mādetur prouideri de dignitate uel canonicatu, an de dignitate & canonicatu, &
e uide tex. ī c. sępe, de p̄b. li. 6. & hęc no. No. q̄ † unū admissū sanguini, post p̄secrationē nō transit in sanguinē, nec madidat, i. balneat sanguinē. Et est rō, q̄a, ut cōiter dnt Doc. & est cōis opi. Theologorū, sanguis nō est in calice p effusionē; sed per glorificationē corporis. uñ in calice est integrū corpus Christi, sicut in Euchar. Nā cū Chr̄s sit ibi uiuus, nec est corpus hoīs uiui sine aīa & sanguine, neq; sanguis est hoīs uiui sine corpore & aīa. Vñ quēadmodū, ſi ꝓiceres aquā super hoīem, non balneat sanguis uenarū, ita uinū & aqua appositū post p̄secrationē non mandidat sanguinē Christi. Sed diceres tu, ex quo in hostia est totū corpus Christi, & in calice est integrū corpus Christi, quare ecclesia vtr̄ superflue altero sacro. Rñde, q̄ pp tria. Primo ad repñtandū Christi passionē, de cuius corpore exiuit sanguis; iō uinū transubstantiatur in sanguinem pricipaliter. unde ex ui sacri sanguis principaliter est in calice. sed ex ꝓcomitantia necessario est ibi corpus cū anima. In Eucharistia uero ex ui sacramēti est ibi corpus principaliter, sed ex mera ꝓcomitantia est ibi sanguis cū aīa. Sed ō fit, q̄a magis ꝓuenit hmōi sacro, ut corpus dēt in cibū, & sanguis in potū. Tertio pp effectū. Nā corpus principaliter datur pro salute corporis, & sanguis pro salute animæ. De quo uide latius per B. Tho. in 3.
f par. ſum. in q. 75. ar. 2. † Et intellige p̄dicta, qñ apponitur ita modica q̄titas liquoris alterius, q̄ assumit saporē accidentium, quę sunt in calice. Nā ſi apponeretur uinū, uel aqua, uel alius liquor in tanta q̄titate q̄ absorberet accidentia prioris uini, desineret ibi esse sanguis Christi, quia sanguis non durat nisi durantibus
g accidentibus prioris uini. Et hoc voluit in ſumma Io. And. sed lapsus hoc prosequitur hic, & ur̄ quasi opin. Theologorū, facit qđ dixi in c. præce. † Et ex his potes ſumere rōnem, quare cōicantibus datur tm̄ Eucharistia, & non sanguis: quia recipiendo Eucharistiam, recipit corpus & sanguinem, nec est necesse, ut iterum recipiat sanguinē, quia ut dixi, cum sanguine est integrum corpus, sed sacerdos utitur his duobus sacris ad repñtandum passionem Christi, ut dixi. Dicunt tamen Doct. ſ. in c. prox. & sentiunt hic, q̄ non malum esset, ſi cōicans ēt ſumeret de sanguine. Et dicitur, q̄ isti Carthusienses apponunt modicum de uino in calice post cōsecrationē, ut sufficiat omnibus fratribus qui dēnt
7 cōicari. Sed ītellige ut dixi, ut apponat in tā modica q̄titate, q̄ ab
c sorbeat ab accidētib. prioris uini. alias desineret esse sanguis, ut ſ. dixi. † No. ibi, [Cedit nā miraculo,] q̄ illud, ꝓprie est miraculū, c

ꝓ

ADDITIONES.

a ¶ Et an possit dari cautela, per quam non possit mutari, seu reuocari, vide hic per D. Ant. ver. no. q̄ licet &c. Et adde, quod no. Bal. post Dy. in l. sancimus, C. de testa. vbi refert cautelam Dy. vt qui non vult reuocare testamentum, dicat, & ſi contigerit me reuocare testamentum, ex nunc dono inter viuos. Sed ipse Bal. ibi vī multum dubitare de hac cautela. Sed an isto casu, ſi talis donatio fuisset firmata iuramento, operetur iuramentum, quod non possit reuocari, uide plene examinatum per Imo. in cle. Romani, de iureiur. in ult. col. ver. per prædicta deciditur. Ego darem cautelam, per quam non posset reuocari primum testamentum, uidelicet q̄ institutus in primo testamento impetret de consilio testatoris priuilegium a principe, q̄ ille amplius non possit testari, uel reuocare primum testamentum, & hoc iudicio meo sentit Arch. c. ultima uolūtas, 13. q. 3. vbi dicit, q̄ licet per pactum non possit toll arbitrium ultimæ uoluntatis, potest tamen restringi per priuilegium a papa concessum. Sed ad prædicta, & scripta hic per D. Ant. facit quod no. Arch. in §. sed aliud. 13. q. 2. ubi dicit, quod ſi quis elegit sepulturam, & iurauit non contrauenire, licet forte de rigore iuris possit aliam eligere & mutare, non tamen hoc facere debet ſm Deum, & bonam æquitatem. Facit etiam quod uoluit gl. fin. g. in ſi. c. ſi de proc. in 6. Sede dicto iuramento, an possit reuocari, uide per Arch. in c. canonum, in 6. principali quæsito, in 4. col. illius quæsiti, ver. & simile etiam de testamento. & uide oīno, quod fing. scribit Bal. in d. l. sancimus. vbi ponit quædam singularia, quæ alibi non reperiuntur, de primo testamento habente clausulam derogatoriam, qualiter reuocetur per ſm, de eo mentionem non faciens. Et ibi etiā in ſi. ponit, an possit dari cautela, quod primum testamentum non possit reuocari, ibi uide omnino. Item vide de prædicto articulo, q̄ testamentum primum fuit iuratum, an possit reuocari, uide per Lyn. in c. cum contingat, in 13. char. uer. item per prædicta bene posset inferri, de iureiu. per D. Ant. in c. 1. in pe. col. de his, quę fiunt a prela. & de illo art. an ille, qui iurauit nō mutare testamentum, possit illud mutare, uide Old. in consi. 25. & cōl. 160. & Host. in ſum. de sepul. & anſis licitum, uer. sed quis iuraverit, & uer. ſi quis eligat sepulturam, & per Arch. d. c. ultima uoluntas. Et ibi etiam dicit Arch. in d. c. ultima uoluntas, quod ſi quis ſine iusto fecerit testamētum, & dicit, quod ſi contigerit, quod faceret aliud, quod non vult, quod vale at ſm, nihil dicat se pœnituisse prioris uoluntatis, & ibi etiam dicit, quod ſi in primo testamento dixit, quod sibi non liceret pœnitere, quod nihilominus potuerit pœnitere, ſi primi dicti exprimat qualitatem. Item super hoc vide, quod no. Dy. & Io. And. in reg. quod semel placuit, in 6. vbi facit plures quæstiones, & an dari possit casus, per quem non possit reuocari primū testamentum, de quo etiam per Inn. in c. cum essēs, de testa. vbi dat cautelam, quod ſi in priori testamento apponat hæc verba, ſi facio ſm testamentum, ex nunc fateor me facere illud timore consanguineorum, & dicit, q̄ primum non poterit reuocari. Et adde quod no. D. Ant. in c. dilecto, in 4. col. de præb. & vide omnino Bal. in additio. Spec. in tit. de do. in addi. mag. Et Bal. in l. humanum. C. de leg. in pen. col. Et an ſi dictum fuit in testamento, dono inter uiuos, &c. & ex nunc constituo me noīe eius possidere, possit testamentum illud vel illa donatio reuocari amplius, uide Oldra. consi. 25. & consi. 160.

b ¶ De dictione, &, & cū, de his uideas in c. quia sępe. de præb. in 6. Et de dictione, cum, quæ copulat accessorie, est gl. in c. querelam, de fimo. & habetur plenissime per D. Ant. in c. ex literis, in 1. col. de rest. ſpol. & per Io. An. in regu. nullus ex consi. in Mercu.

Ant. Fran. ¶ Adde, quod dictio, cum, denotat simultatem, ut per Bal. in rub. C. de inſt. in 4. col. Et adde quod quandoq; facit conditionem, ut in l. his uerbis, C. quando di. leg. ced. & in l. ſi cui, ff. de lega. 1. & per Bar. in l. ſi quis a filio, eodem ti. & per gl. & Doc. in l. ſi decem, de uerbo. obl. Quandoque ponitur pro qñ, & quandoque pro quia, post Bar. in l. 1. C. quibus casibus cesset præscr. lon. tempo. & quando copulet principaliter uel accessorie, habetur in l. ſi quis inquilinos, in §. ſi ita. & in l. ſi ancilla, & ibi per Bart. in l. 1. ff. de cond. & demon. & in l. 3. C. ſi penden. appellatio. mors interuenerit.

c ¶ Si Papa mandat prouideri de dignitate cum canonicatu & præbenda, utrū vigore dictarum literarum sibi prouideri possit de canonicatu, & præbēda vacante, ſine dignitate. Et de ista quæstione in terminis, uide per Inn. in cle. ſi. de præb. in ult. col. & D. Ant. in c. ex literis, de re. ſpol. in 2. & uide de hoc per Io. And. in d. c. quia sæpe. Et pro parte affirmatiua, quam tenet hic D. Anto. etiam adducas tex. in l. ſi quis legauerit Titio cum Mæuio, ff. de legat. 1. Sed credo, quod ad omnia ista ſua iura faciliter posset responderi, quod Io quuntur in legatis, quæ sunt fauorabilia, & ideo secus forte uidetur dicendum in hoc casu, cum materia ſit multum odiosa, & maxime quia pro ista parte videtur multum urgere tex. in d. c. is, cui. §. 1. de præb. li. 6. & vide quod scripsi post D. Ant. in c. ex parte, 1. de off. dele.

d Seb. Sap. Dictio, cum. Vide pulchrē per Soc. in l. ſi is, qui ducenta. §. 1. ff. de reb. dub. post Paul. de Cast. ibi, & Roma. in ſing. Fel. in c. quanto, col. 2. ſupra de iu. ubi Dec. latius, col. 4. Mod. post Bar. in l. 1. ff. de leg. 1.

e Zach. Illud proprie est miraculum. Adde bo. gl. in c. legimus. 88. dis. & in Authen. de consul. §. itaque. colla. 4. Et qualiter probetur, uide Gem. in c. 1. nu. 3. & uide in apoſt. C. el. in ver. directa probatione, de consue. lib. 6. Bal. in l. ſi lam, col. ſi. C. de test. & in c. venerabili, eo. ti. & Ale. consi. 3 uol. 4.

Ant. Fran. Quæ reperiantur, ut quid dicatur esse miraculum, uide gl. in c. religiosa. de relig. & uener. sanct. Et adde, q̄ miracula aliquius Sancti non probantur per testes singulares, quorum unus deponit de uno, & alter de alio, vide per Arch. in c. mirum. 26. q. 5. Nec etiam probatur per testes, nisi deponant de scientia, ut per Bal. in l. ſolam, C. de test. in vlt. col. & habetur in c. uenerabili, de test. & vide Ale. in consi. 3 in 4. par. consi. Et adde, q̄ miracula quandoque fiunt etiam per malos homines, ut per gl. in c. ſi. de relig. & uener. sanct. & habetur per Spec. in ti. de elect. in §. ſi. in princ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ contingit ꝺ naturam. Nam si naturaliter posset illud contingere, non esset miraculū. Et quot sint necessaria ad esse miraculi, vide bo. gl. in c. 1 de reliq. & uener. sanct. li. 6. & istud, de quo in tex. est maius miraculū, q̄ fit in corpore Christi, nec pōt dari aliqua similitudo, q̄ mutetur subiectum, remanentib. accidentib. Sūt ēt multa alia miracula in corpore Christi, de quo hic per Io. An. & licet non possint reddi rōnes, sed similitudines, tñ nobis deseruiunt. Nā sicut cib. & potus q̄uertūtur, mediāte natura, in carnē humanā, ita panis trāsubstātiatur in carnē, seu in corpus Christi. Nā si primū operatur natura, fortius ſm pōt operari ipse Deus, q̄ est ō. nām, & ita de sīlib. No. in §. 3. q̄ oēs Sctī sunt ptecte btī, & q̄ oīa succedūt eis ad uotū. No. q̄ oro nō dēt esse indiscreta, & si aliquod indiscretū reperiatur inter mores antiquos, dēt illud mutari, sicut contingit in illa oīone B. Leonis. No. ſm vnā lec. q̄ hic non reprobat, q̄ glia Sctōrū possit augmētari vſq; ad diē iudicii. No. q̄ suffragia facta pro Sctis, prosunt quo ad tria. Primo, vt magis glorificētur a fidelib. in terris. Scdo. vt apud Deum augmentetur gl̄a, ſm illā opi. p̄dictā. Tertio, vt sint actiones grārū. No. vt quatuor spēs defunctorū. q̄dā sunt valde boni, vt illi, qui decesserūt sine aliquo pct̄o mortali, & ueniali. Alii sunt valde mali, vt hi, q̄ decesserūt cū multis pctis mortalib. Alii sunt mediocriter boni. vt hi, q̄ decesserūt cū peccato ueniali sine mortalib. Nā dēnt hæc peccata prius purgari in purgatorio. 25. dist. c. qualis. Alii dicunt mediocriter mali, & debis est dubiū. nā q̄dā dicunt, q̄ non est species distincta p se, & q̄ idē sunt mediocriter boni, & mediocriter mali, vñ Aug. ponit tres spēs tm̄, vt in c. ēps 11. q. 2. sed multi Theologi tenent, q̄ sunt quatuor spēs, ita tenet Pau. hic, & gl. in d. c. ēps. 13. q. 2. & sunt opi plurimæ, de quib. hic no. in
8 gl. fi. †In gl. in ver. in ueritate. hæc gl. vt vides, ponit tres opi. ī corpore Christi. & licet ecclesia aperte non reprobet aliq̄ istarum, tñ cōiter tenetur, & conueniunt Catholici in primā & secundā opi. intelligendo primā, q̄ panis sit corpus Christi per transubstātiationē. nō q̄ panis essiciat̄ corpus; q̄a panis nunq̄ fuit, nec est, nec erit corpus Christi. Sed intellige, q̄ resoluatur illa materi, vel annihiletur, vel q̄ contingat per transubstantiationem, & B. Th. vbi §. abhorret istā tertiam opi. posita in gl. q̄ habet. q̄ subst̄ia panis & vini remaneat. nā hoc est ꝺ reuerentiā tāti sacri. Item ꝺtingeret. q̄ nos ueneraremur panē, quē sacerdos sumendo, de sineret esse ieiunus, cū simul comederet panē, & corpus Christi ꝺ c. ex parte. 5. eo. & c. i. Tertio & magis subtiliter, id q̄d prius nō erat in loco, nō pōt esse in loco, nisi altero de duob. modis, aut p motū localem, quia mouetur de loco ad locum; aut per modū quersionis, seu transubstantiationis, sicut ignis nō pōt esse in domo, nisi aut ibi portetur, aut ibi fiat. Sed corpus Christi non est ibi per motum localem, quia sequeretur, q̄ desceēderet de celo, & ueniret ad Euch. & ex hoc sequeret̄, q̄ non posset esse eodem momento in multis locis, quia non posset per motū localē esse ī variis locis, & tñ per totum mundum eadē hora corpus Christi ꝺficitur, ergo oportet dicere, q̄ sit ibi per modū transubstantiationis, seu conuersionis; & sic oportet necessario dicere, quòd materia panis & vini deficiat & quòd ibi sit corpus Christi dum taxat. Et no. bene hanc rationem, & istud est vnum aliud miraculum, quòd idem corpus Christ̄ sit in diuersis locis. simile in cam
9 pana, quę cū habet sonum, auditur in variis locis. †In gl. fi. q̄ est in ver. [Inuestiget] in fi. no. hanc gl. q̄ quotidie allegatur. & simi. gl. hēs ēt in decre. 13. q. 2. c. tps. Et in effectu hæc gl. & illa concludunt, q̄ mediocriter boni sunt spēs distincta a mediocriter malis. vnde secōdū gl. mediocriter mali, dicunt̄ dānati, q̄ decesserūt in quibusdam pctis leuibus. mediocriter boni, sunt existentes in purgatorio, q̄ decesserunt in uenialib. Et inquātū iste text. dicit, q̄ p mediocriter malis suffragia viuorum sunt propitiationes, intelligunt gl. prædictæ, q̄ per hæc suffragia viuorum mitigatur pœna, non aūt in totum tollitur. Vñ sed̄m suffragium tollit tantam pœnā quātā abstulit primū, non in quātitate, sed in proportione. Et pone exemplū fingendo, q̄ pœna defuncti ascendit ad 20. Primū suffragium fuit tantæ potentiæ, q̄ abstulit decimā partem pœne. & sic duo. Sed̄m suffragium aufert decimā partē residui, non totius pœne; & sic aufert decimā partē ex 18. & hoc dixerunt gl. ut euitaret̄ ꝺrium, ne p multa suffragia possit q̄s liberari ab inferno, ubi nulla est redemptio. Alii extra gl. voluerunt, q̄ suffragia non prosunt damnatis in inferno quoad hoc, ut tollatur quantitas pena, sed vt leuius portetur pœna, sicut si fameli cū portantē trib̄ refic̄eres. Nā pōdus non alleuiatur in quātitate, sed leuius portatur. Alii aliter dixerunt. Sed Io. Ca. hic, & Arc. ī d. c. tps. & Aug. Magr̄ sen. in 4. d. 47. vbi ipsi referunt teneri ꝺrium, asserētes q̄ dānatis in inferno nō prosunt aliqua suffragia; quia, ex quo decesserunt extra charitatē non pñt esse participes bonorū Ecclesiæ & pro hoc facit bo. tex. 25. di. c. vnum orarium. alias
a ea demum. vbi dr̄, q̄ dānatus p peccato mortali, a flāma ꝑpetua cruciabitur, & idē de pe. di. 2. c. fi. Itē c. p obeūtib. 13. q. 2. indistincte dicit, q̄ p decedēt̄ib. in peccato mortali, nō est orādū, nec distinguit inter grauia & leuia. Itē motiuum gl. nō vr̄ rōnabile: cū n. ſm suffragium sit eiusdē qualitatis & quantitatis, ut primū, nō apparet rō, quare nō debeat tollere tantā pœnam, ēt in quantita te quātam abstulit primum, arg. huius dicti generalis, Par in p. nō hēt imperium in c. innotuit, de ele. & sic dānatus posset liberari ab inferno per multiplicationem suffragiorū, quod falsum est. Itē præsupposita opi. gl. q̄ ſm suffragium tolleret tantā pēnā ī ꝓportione, posset sequi, q̄ ita tolleretur pœna per multa suffragia multiplicata, q̄ quasi non tentiret. q̄d ēt sonat in absurdum, cum damnati in inferno dēant cruciari perpetuo igne. Ideo tenēt cōiter Doct. q̄ mediocriter mali dicunt illi, qui decesserunt cum multis venialibus, & sic sunt in purgatorio. Mediocriter boni, qui decesserunt cum paucis venialib. uñ suffragia, p mediocriter malis sunt, ꝑpitiationes, s. q̄a Deus, ꝑpitiat eis ad mitigationē pœne. Nam in purgatorio est magna pœna. Et dicit Aug. q̄ est maior qualibet pœna, q̄ homo posset pati ī hoc seculo, vt est tex. in c. qualis. 25. dist. Sed, p mediocriter bonis suffragia sunt expiationes, quia cum decesserūt cū paucis venialib. ex toto pœna expiatur, & purgaretur ex suffragiis ecclesiæ. & uide Arc. in d. c. ꝑps. cui nullo mō placet q̄ idem sint mediocriter boni, & mediocriter mali, quia sequeret absurdū q̄ idem sit bonus & malus, ꝺ c. si. n. de pœ. dist. 2. Habes ergo ex prædictis ad quid, ꝑsunt suffragia vbi nulla est redemptio defuncti. Et colligendo nunc in summa ꝓclude. q̄, p valde bonis qui sunt in paradiso, ꝑit haberi tres effectus. primus vt sint gratiarū actiones, q̄a ecclesia refert gras Deo de merito collato illi defuncto, sed̄s vt magis ille sanctus glorificet̄ in terris. tertius vt augmentetur gloria apud Deū, tenendo illam opi. q̄ gloria bonorū possit augmētari vſq; ad diē iudicii. et quoad istos tres effectus possumus orare, p sanctis. Pro valde malis suffragia sunt ꝓlationes viuorū duntaxat. Pro mediocriter bonis sunt expiationes, quia ex toto liberant a pœna purgatorii. Pro mediocriter malis sunt ꝑpitiationes, q̄a pœna purgatorii mitigat̄, nō tñ ex toto aufertur, sicut in primo casu rōne p̄dicta.
10 †Sed extra gl. ꝺro ad mām c. cū hic dicat q̄d in calice debeat poni de vino & de aqua, q̄d si sacerdos per obliuionem omisit ag̃, vel ꝺmisit vinū, & misit aq̃? Inn. hic cōiter, & Doc. dicūt, q̄ fuit appositum solū vinū secutis verbis transubstantiationis, ibi est verū sic ſm, sed nō pfectum. s. quoad significatum quia aqua significat populum, & sic erit ibi Christus sine ecclesia, nec hēt significare virtut̄ vnitatis & charitatis, sed tm̄ erit verū, quia principaliter fit ad repræsentandum passionem Christi, ex cuius latere exiuit sanguis & aqua, vnde satis est, quòd ibi sit sanguis Christi, & ex concomitantia necessario erit ibi integrum corpus Christi, vt supra dixi. Sed si fuerit posita aqua sine uino, sentiunt Doc. q̄ ibi non sit verum sacramentum. Et potest esse rō, quia non est ibi aliquid, q̄d representet Christum, vnde esset ibi ecclesia sine Christo, unde ꝓsulunt, q̄ si sacerdos deprehēdat errorem, statim anteq̄ sumat illam ag̃ dēt ponere vinum, & iterū dicere uerba canonis. & vide latius de hoc hic per Io. And.

ADDITIO.

a ¶Vide etiam per S. Tho. in 3. senten. dist. 15. articu. 3. circa fi. ubi omnino uide Item adde, q̄ pro decedente in peccato mortali, eleemosynæ a pœna infernali liberare non possunt, ita disputando concludit idem Thom. in 4. senten. distinct. 25. q. 2. art. 2. Item uide eundem Tho. in 4. senten. distinctio. 15. articu. 5. circa ñ vbi dicit quod suffragia per alios facta, non prosunt mortuis, nisi inquantum meruerunt, ut eis prodessent, dum adhuc uiuerēt, ut dicit Aug.

Ant. Fran. ¶ An eleemosyna facta per existentem in peccato mortali ualeat, uide Innoc. in c. ex parte, de uer. sig. & Io. And. de sententia excommunicationis. & uide no. gl. in c. ex transmissa, de deci. & quod no. gl. in c. obla tiones. 9. dist. quæ ponit de his, quæ considerāda sunt in dando eleemosynam, de quibus uide per B. Th. secunda secundæ q. 32. ar. 5. cuius uer. refert Do. Car. in c. inter opera charitatis. de sponsalibus. & uide pulchrum tex. & bo. gl. in c. non satis. 86. dist. Et adde, quod eleemosinæ sunt faciendæ pro mortuis, nec debent retardari, quia licet non liberent damnatos a pœnis inferni, tamen minuuntur eis pœnæ, ut per B. Tho. in q. de quolibet. q. 6. q. 13. & 14. & an eleemosyna tollat partem pœnæ secundum quantitatem, uel secundum proportionem, habetur in c. tempus, 23. q. 2. & uide glo. in c. cum Marthæ, de cele. b. miss. Et adde, quod eleemosyna liberat a peccato, ut in c. miror, & in c. medicina, de pœni dist. 3. & habetur in c. quamobrem, eod. dist. & uide bo. tex. in c. animæ defunctorum. 13. q. 2. qui dicit, quod ualet eleemosyna ad redemptionem peccatorum, & in c. medicina uestra, de pœnit. dist. 1. & uide per Card. in cle. 1. in §. ideo, de reliq & uenera. san. Et adde, quod licet eleemosyna facta in peccato mortali non prosit ad salutem, prodest tamen ad mitigandum Deum, & ad impetrandam gratiam, ut in c. non est, & ibi per Arc. 1. q. 1. Et ultra prædicta de materia eleemosinæ, uide per Host. in summa, de pœn. in §. si quis.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos grauius peccat non consecrando, dum celebrat, quam cōsecrando in peccato mortali.*
2 *Ad substantiam eucharistiæ sunt tantum illa uerba, hoc enim & c. aliæ orationes sunt de solemnitate.*
3 *Sacerdos existens in peccato mortali, & celebrans, non offendit populum; sed Deum, & conficit uerum sacramentum.*
4 *Peccata plura magis aggrauant, quam puniora, nisi pauciora sint grauiora.*
5 *Delinquēs an magis puniatur, si delinquit clam, vel palam.*
6 *Apostata accipiens uxorem, an possit puniri tanquam hæreticus.*
7 *Sacerdos non debet celebrare, nisi prius cōfiteatur, licet sit contritus, potest tamen celebrare ante peractam pœnitentiam.*

CAP. VII.

1 **De homine.** †Grauius peccat, q̄ simulat conficere, a & non conficit, q̄ ille, qui cōficit in peccato mortali. Primo ponitur q̄ō. Secunda solu. ibi, [Cū ergo] Casus li. Quidā sacerdos cū esset in peccato mortali constitutus, & oporteret ipsum missarū solēnia celebrare, pp conscientiā dubitabat celebrare, peractisq; ceteris circunstātiis missam celebrare se finxit, & suppressis verbis quib. ꝑficitur corpus Christi, panē, & vinum solūmō purū sumpsit, credens per hoc populo satisfacere, & Deū non prouocare. Quæsitū fuit, q̄d de hoc presbytero videat̄, vtrūminus malū fecerit, q̄ ꝑficēdo. Rādet Papa, q̄ falsā remedia sunt abiicienda, q̄ suntveris pculis grauiora, licet. n. ille, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum grauiter peccat, si se ingeritirreuerenter ad illud, grauius tñ offendit, qui sic fraudulenter ꝑsumpserit simulare, q̄a ille, q̄ vere cōficit. in solius misericordia Dei manū incidit: iste vero, qui sic simulat, & Deo. & populo se adstringit, q̄a taliter decipit. B. No. i. q̄ eorū, q̄ dicunt in missā, q̄dā sunt de solennitate, seu de circunstātiis, q̄dā
b sunt de substātia consecrationis. b Illa. n. sunt sola de substātia cōsecrationis, q̄ dicūtur in secreto, & tpe quo eleuat̄ eucharistia, & calix, q̄ uerba hñr̄ ō. eo. c. cū Marthæ. Alia uero nō sunt de substātia, neq; per illa fit cōsecratio, sed sacerdos orat, p populo, de quo uide bo. tex. de consec. di. 2. c. panis. sic videmus in iudicio. Nā q̄dā sunt de substātia, q̄dā de solennitate, ut no. 2. q. 1. in sum. & p Bart. in l. plarā, C. de sen. No. 2. q̄ si ibi p̄ermittunt illa verba canonis, q̄b.
2 fit transubst antiatio, remanent in altari panis, & vinum dūtaxat.
3 †Item no. q̄ existēs in peccato mortali, & celebrās, non dr̄ offendere populū, sed solū Deū. Ex quo infert, q̄ existēs ī peccato mortali, vere cōficit corpus Christi, licet iste grauiter peccet. Ad hoc j. q. i. c. multi, non tñ ita, p̄dest populo malus sacerdos sicut bonus, q̄a licet uterq; vere ꝑficiat, tñ citius exauditur bonus ꝑsbyter. dūorat p populo, q̄ malus, vt in c. ipsi sacerdotes, i. q. i. & 3. q. 7. cū gra
4 uib. †No. plus delinquere illū, q̄ committit plura peccata, q̄ illū, q̄ cōmittit pauciora. Sed hoc intellige, nisi pauciora sint grauio
5 ra, vt in c. mouet 22. q. 1. †In gl. in ver. [Veris] ibi, [Alio aūt respectu, &c.] Aduerte, glo. hic intrat aliūar. q̄s magis peccet, an delin
c quēs occulte, an publice, & nō bñ explicat. & uide de hoc gl. 32. q. 4. c. nemo, & 81. di. c. clericus solus. & p But. in l. 2. C. de sum. Tri. Et distingue sic post eum, quod aut quæritur de causa delicti, aut de effectu. Si de causa quæ est dolus, seu animus delinquentis, tunc aut constat de dolo. & non est dria inter clam. & palam. Nā ex quātitate cōtēptus Deus punit pctm̄, vt no. in c. cū q̄dā, de iurei. & c. homo Chrianus. 40. di. Aut dubitatur de aīo delinquētis, & tunc in his, q̄ sunt de gñe, phibitorū, sp p̄sumitur dolus vt in c. j. de p̄sum. & in l. i. C. de sica. in his vero, q̄ sunt de gñe pmissorū. in spē tñ sunt, phibita, vt ꝺhere mrimoniū, &c. tunc aut q̄s deliq̄t palā, & p̄sumitur errare, & nō ꝓtemnere. Aut occulte, & p̄sumit dolus. l. fi. ff. de ritu nup. & l. pupillus, ff. de adm. tu. Sed̄o casu, cū q̄rit̄ de effectu delicti magis delinq̄t, q̄ peccat publice pp malū exēplū, q̄d p̄stat, pximo, & sic logtur c. pcipue. xi. q. 3. Vel die p
6 alia verba cōcludendo p̄missa, q̄ respū illati, magis peccat delinquens palā, sed respū inferentis ꝑsideratur aīus. † Et ex istis soluit̄ qō, q̄d, pfessus quādā religioni ē, exiuit ordinē, & duxit uxorem. Inquisitor hæreticæ prauitatis volebat ꝺ cū, pcedere, vt suspectū de hæresi. q̄ rit̄ nūq̄ possit. Ex p̄dictis dicit But. q̄ aut ille ꝺxit palā, & p̄sumitur errare in fide, & sic pōt, pcedere ꝺ eū: aut clādestine, & nō p̄sumit̄ errare, & sic nō poterit inquisitor procedere ꝺ eū, q̄d no. quia facit ad multa. In gl. fi. ibi. [Vel notorius fornicator.] No. gl. vult. n. q̄ notorius fornicator sit suspēsus quoad se, & alios, & sic, q̄ alii peccēt eū audiendo. Tu vero vide, q̄d dixi in c. uestra, de coh. cler. & mulie. Sentit ēt ista gl. q̄ aliter notorius cri
7 minosus nō est suspēsus quoad alios. †Et in fi. gl. no. fin. hāc vl. q. & ex ea collige, q̄ sacerdos nō dēt celebrare, si sciat se in peccato esse, nisi prius ꝓfiteatur. Nec sufficit sola cōtritio, vel ꝓpositū ꝓfitēdi, ex quo de pñti pōt ꝓfiteri, q̄d multi sacerdotes male obseruāt. p. h. d. do. Ant. falsām esse opi. eorū, qui dicunt sufficere ꝓtritionē cū proposito confitendi semel in anno. Tu vero circa hūc ar. uide q̄d plene dixi in c. omnis vtriusq; sexus, ī. de pœn. & rem. & volēs tenere illā opi. posset rīdere ad istū tex. q̄ loquitur de eo, qui nō est contritus de peccato, sed pseuerabat in eo. Et quis crederē illā opi. uerā nō debere celebrare per ea, quæ ibi dixi, tñ in sacerdote tutum est tenere illā opi. q̄ sentit ibi gl. & uide gl. in c. nihil. 7. q. 1. quinimo in sacerdote dubitāt nunquid celebrare possit post confessionē, non expleta pnīa sibi iniuncta.
d Et de uotius est vt prius expleat, nō tñ necessariū est, dūmō non sit in mora ipsām explendi, de quo vide bo. gl. in c. de his d 50. distinctio. & per Inn. in c. omnis. Abb.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Simulat conficere. An autem sacerdos celebrans, & non conficeras sit hæreticus, uide Fel. in rub. infra de hære. in prin.
b ¶ Per iitum tex. determinat Th. 4. sen. dist. 9. q. 1. arti. 5. q̄ si peccator petat eucharistiam a sacerdote in casu quo ei denegare non possit, sacerdos licite ei nō ōt dare hostiā nō cōsecratam, p confessata, quia in sacro ueritatis nulla debet esse fictio, et ne sacerdos det canlam idololatrandi peccatori, quia adorat, quod manducat. Quando autem sacerdos possit denegare eucharistiam peccatori, no. in rex. in c. non prohibeat, de consec. dist. 2.
Ant. Fran. ¶ Adde, quod eucharistia debet dari infirmo, etiam non confesso, si per ipsum non stet, ut confiteatur. 36. q. 5. in capi. his q̄ in tempore. Sed hoc casu curantur uenialia, & non mortalia, ut in c. cum seq. 2. dist. et habetur per Card. in cle. 1. in §. hic est. de reliq. et uenera. sanct. ubi etiam ponit in §. 2. quare Christus instituit hoc sacramentum post cœnam. Et adde q̄ eucharistia non debet denegari, etiam excommunicato a sacerdote scienti esse illum excommunicatum, ut homio, uel ut Deus, si tamen excommunicatio probari non potest, ut per D. Abb. in c. qui sacerdos, de offi. ord. Et adde, q̄ si deficit euchar. non debet dari panis non consecratus, etiam moriturus, sed sufficit infirmo credere, ut in c. ne quid, de consec. dist. 2. et habetur per Card. in d. cle. 2. de reliq. et uen. san. in 10. q. Et adde, quod eIistentibus in puncto mortis, si non adsit sacerdos, potest eucharistia conferri, etiam a laico, ut in c. sanctum, de consec. dist. 2.
c ¶ Sed pone, quod sacerdos non indutus sacerdotalibus audit missam celebrā tis, et proferat uerba consecratoria, an conficiat. dic, quod non. uide omni no Do. Anto. in ca. quod sicut, de ele. ubi ponit plures quæstiones ad materiam in 8. col. Et uide omnino, quod no. in c. si sacerdos, in ult. col. de offic. ord. de sacerdote, qui credit conficere 10. hostias, et tamen sunt 11. utrum dicatur omnes consecratæ. Ibi etiam ponit, utrum sacerdos possit conficere totum panem, qui est in platea.
¶ A quo sacerdote, conficiatur eucharistia, vide quæ habentur in c. inter catholicam, et in c. seq. 1. q. 1. ubi habetur, quod cōficitur a sacerdote iniquo, et hæretico, et a deposito et uide glo. in c. nos dicimus, 1. q. 1. et 9. q. 1. in c. j. in fi. glo. mag. et uide glo. in c. 2. de pœn. in 6. et in c. 1. q. 1. et in c. 2. de clerico excommunicato admiſtrante. ubi habetur, nunquid conficiatur a clerico degradato, vel a clerico non induto uestibus sacerdotalibus, uel nō habente animum consecrandi, nisi certas hostias, si ibi reperiantur esse plures.
Seb. Sap. ¶ Delinquens occulte. Vide Fel. plene in c. cum quidam, col. 3. uer. 6. declar. supra de iureiu. et Ias. in §. sequens, uer. ex maleficiis. col. 5. Institu. de actio.
d ¶ Et quis magis puniatur. Vide Bar. in l. 2. §. & generaliter, ff. de ui bo. rapt. & quando aliquid dicatur clam, uel occulte factum, uide Bar. in l. 2. C. de his qui ex pub. ratio. lib. 10. et ibi D. Alex. Imo. in addi. Unum no. quod nunquā excusatur mulier, uel rusticus, quando faciunt actum clam, glo. est no. & ibi Bal. in l. 1. C. de inter mat.

CAP. VIII.

In quadam. Hic improbatur opin. quæ habet q̄ in sacramento altaris aqua conuertatur in flegma, & probatur Christum fuisse uerum Deum. & uerum hominem, & quod de ipsius latere exiuit vera aqua. Primo ponitur questio. Secundo sol. ibi. [Nos] & ibi primo refert duos errores. Secundo illos improbat Tertio, ibi. [Per hoc] respondet principali questioni probans, quod de latere Christi exiuit uera aqua. Quarto ibi, [Cum autem.] dicit, quare de latere Christi exiuit sāguis & aqua. Casus literalis. In præcedenti decretali, cum Marthæ, inter cæteras opin. quæ ibi ponuntur, erat alia opin. quæ dicebat in sacramento Eucharistiæ aquam in flegma conuerti, q̄a dicebant de latere Christi, non aquam, sed humorem aquaticū profluxisse. Hanc opinio. tenebat magister Hugo. Episcopus Ferrariē. q̄ opi. Papa reprobauit in decr. prædicta, cum Marthæ, sed ex quo vidit quod Papa contrarium sentiebat, uoluit sibi adhærere. Sed authoritas Ioan. Apostoli mouebat magistrum Hugo. quæ dicit tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt. unum, idest de una & eadem re. scilicet de humanitate Christi, ut Hugo. exponebat. Dicebat enim Hugo, quod si uera fuit aqua, quæ exiuit de latere Christi, & non aquaticus humor nō uidebat, quaſr probetur per authoritatem illam, q̄ Christus sit uerus hō. Glo. super locum illū sic se hēt. Spūs. i. humana aīa, q̄ emisit ī passione, aqua & sanguis. q̄ fluxerunt de latere Christi. Per hāc authoritatē, p̄batur, q̄ Christus sit verus hō. Sed q̄ illa nō fuerit vera aqua, sed aquaticus humor, verba Apostoli, & gl. sup illo loco intelligibilia fibi videbant; sed dato, q̄ esset vera aqua, nō intelligebat authoritatē Io. & gl. sup illo loco. vnde petit a papa, vt authoritatē, & gl. sibi exponeret. & ipse rīdet declarādo singula, vt patet in tex. ibi [Nos igit̄ &c.] B.
a No. a q̄ Cristus fuit verus Deus, & verus hō. habuit ergo duas naturas ī vno corpore, diuinā. s. & humanā, ꝺcor. c. cū Chrs, ī. de hære. Sed̄o no. q̄ ad esse hoīs exigūt̄ principaliter duo, s. corpus & aīa. Altero ergo deficiēte nō est hō, & sic cadauer relict̄ ab aīa, nō pōt appellari hō, nec aīa sine cadauere. Itē no. q̄ Christus est veritas, & forte, ſm Io. An. ob hoc noluit Christus rīdere Pilato interrogāti, quid est veritas, nolens se forte iactare. Item no. ibi, [Sed flegma.] non esse recedendum a verbis. vbi aliter de mente non constat, vt in c. fi. ī. de verb. signifi. No. q̄ humores sunt similes elementis. Et dic, q̄ habent conformitatem in hoc: nam terra est frigida & sicca, aqua est frigida & humida, & ignis calidus & siccus, aer calidus & humidus. Melancolia. hēt nām primi elementi, s. terræ. flegma habet naturam aquæ. colera habet naturam ignis. sanguis habet naturam aeris. Et de hoc habes gl. iuris ciuilis in proœ. Institu. licet glo. fi. hoc videatur ignorasse.

ADDITIO.

a ¶ Primo. Et uide quod scribit idem Pano. in c. testimonium, super gl. fi. in pe col. supra de test.

CAP. IX.

Dolentes. Præcipit prælatis, & clericis in virtute obediē tiæ, vt nocturnum officiū & diurnū flodiose

Universidad de Deusto
Biblioteca

celebrent, & deuote. Duo facit. Primo ponit clericorum duplicem excessum. Secundo prohibet ibi. [Hoc igitur.] Prima subdiuiditur in duas, prout duo sunt excessus. Secunda ibi, [Sunt & alii.] Casus literalis. In concilio generali reprehendit Papa clericos & prælatos ecclesiarum circa comessationes superfluas & confabulationes illicitas, circa quas potius sunt intenti, q̃ circa diuina officia, & quidã eorũ vix missarũ solẽnia quater in anno celebrãt. Hęc & alia sibi p̃cipit papa sub pena excõicationis, & ĩ virtute obedietiæ corrigi ac emẽdari. B. No. ꝺ illicitas & superfluas comessationes, & ꝺfabulationes; & maxime serotinas, cũ nil ꝺciosius sit tpe, & nil vilius à multis reputãt. Itẽ no. q̃ offĩm ẽ celebrãdũ studiose & deuote. & dic studiose quoad offĩm oris, q̃ syncopãdo, vel aliqd comittẽdo, dicendũ nõ est. Syncopa est n. figura, q̃ e medio tollit, vt no. in c. forus. ꝺ. de ver. sig. Deuote vero refert ad offĩm cordis. 23. di. c. Psalmi. Tractat hic Inn. q̃ si clerici, vel laici ĩteressentes diuinis officiis, nõ intelligãt ea, q̃ ibi dñr, dicit, q̃ nihilominus merent, dũmõ hẽant cor deuotũ ad Deũ, et intendãt officiis, quantũ in eis est. Scdo q̃rit, nunqd peccẽt clerici cogitãdo sup aliquo bono spũali, vt ꝓpali, dũ dñt offĩm. Et dicit q̃ si nec essitas cogitãdi non capit dilationẽ, excusant à peccato; aliàs incurrunt peccatũ; non tñ mortale, qa. fm Boetiũ, cor hoĩs vagũ est, & mobilius oĩ mobili. vñ nullus est ita fortis, q̃ n patiat varias cogitationes. Quærit hic ẽt Inn. qd si clericus ex aliqua legirima cã nõ accurrit in princ. vel in fi. officii, nunqd teneat illud reassumere? dicit, q̃ nõ, nisi maximã ptẽ omiserit quasi suppleat defectus p alios, cautũ tñ esset in silẽtio reassumere. Vlt. q̃rit, nunqd ꝓfabulãtes in diuinis officiis, vel nõ dicẽtes offĩm studiose, ac
a deuote peccẽt mortal?. a Io. An. ponit tres opi. Prima, q̃ sic, ꝓ hoc tex. ibi: [Penitus inhibemus districtẽ p̃cipientes &c.] veniũt ergo ꝺ p̃ceptũ istius c. & p ꝓsequens incurrunt peccatũ mortale. 14. q. j. c. qd p̃cipit, & in c. 2. de maio. & obe. Scda opin. q̃ non peccant mortal?. sed venialiter; qa dicere est in p̃cepto; alia vero suadent, & ꝓ hoc facit tex. dũ dicit, [Inquantũ eis Deus dederit &c.] Tertia opi. q̃ est in deuotione obligant? ad pœnã, sed nõ ad culpã. Nã hic tex. p̃cipit sub pena suspẽsionis i. q̃ ꝓfabulãtes, & ideuote celebrãtes dẽnt suspẽdi ab officio. Satis crederẽ quãtitatẽ reatus ꝓsiderandã ex qualitate, & quantitate cõtemptus, & negligentiæ.

ADDITIO.

a ¶ Et vtrum satisfaciat, uel mereantur clerici dicentes officium suum in peccato mortali, uide omnino per D. Abb. in c. quod quidam, circa fi. de pœniten. & remiss. uide Io. de Lig. in repet. cle. dignum, de celebrat. miss. Et adde, q̃ si sunt multi clerici dicentes officium, licet solus unus ex eis dicat orationes, tamen omnes intelliguntur dixisse. Ita no. Doct. in c. cum ab vno, in pe. col. per illum tex. de re iud. in 6.

SVMMARIVM

1 *Fugiens ad locum, ubi est corpus Christi, etiam quod non sit in ecclesia, puta quando portatur per sacerdotem, gaudet immunitate ecclesiastica.*
2 *Priuilegium extenditur ad casum non expressum ex mente priuilegiantis.*
3 *Priuilegium concessum m. litibus secularibus extenditur ad clericos.*

CAP. X.

Sanè. Eucharistia dẽt mũde seruari, & in eius eleuatione, & delatione populus dẽt se inclinare, & cũ deferẽt ad infirmũ, dẽt ferri in decenti habitu, & cũ lumine; trãsgressores vero grauiter sunt puniẽdi. Scda. ibi [Sacerdos] Tertia, ibi: [Quã.] Quarta, ibi, [Præterea.] Casus lit. Præcipit papa, q̃ sacerdotes ĩ loco mundo, & singulari, ac signato sp custodiãt Eucharistiã diligenter; ne p eorũ incuriã diuina indignatio exardescat; & q̃libet sacerdos frequenter doceat plebẽ suã, vt q̃n in celebratione missæ hostiã eleuat, se reuerenter inclinet; & idẽ faciat, cũ portat ad infirmũ. lumine p̃cedente, & p̃lati huius mãdati trangressores puniãt, si & ipsi diuinã & Apostolicã volũt effugere vltionẽ. B. No. j. q̃ ex incuria & negligentia sacerdotũ in diuinis, Deus sæpe ꝓuocat, & exardescit ꝺ hoĩes, facit 6. q. j. c. ex merito plebis. Scdo no. q̃ in ecclesijs parochialib. ꝺ Eucharistia dẽt reseruari in aliquo mundo & singulari. i. vbi nihil aliud sit. & dic signato, qa dẽt seruari sub fidelib. clauibus, ne isti incãtatores, & malefici subtrahere possint illud, vt in c. j. de cust. Euc. & conseruatur corpus Christi in ecclesia, vt possit infirmis succurri. Tertio no. ibi, [Doceat plebẽ.] q̃ officiũ sacerdotis parochialis est p̃dicare, & populũ docere; vnde p̃dicatio est officium curæ, vt no. gl. in cle. 1. de reg. vnde fratres isti mẽdicantes non de iure. sed de priuilegio p̃ dicant. vt in cle. dudũ, de sepul. No. q̃ corpus Christi dẽt deferri ad infirmũ p sacerdotẽ in decenti habitu, vt puta superpellicio, vel ẽt in cappa rotunda cũ stola, facit c. clerici. de vi. & ho. cle. No. ibi. [ferat, & referat.] q̃ sacerdos deferens Euchar. ad infirmũ, nõ dẽt redire sine eucha. vnde dẽt ire munitus plurib. eucharistijs, ita vt sp redeat cũ eucharistia; & si pp multitudinẽ infirmorum oportet oẽs eucharistias distribuere, non dẽt redire cũ lumine, nec in apparatu, ne populus ex ignorantia adoret tabernaculũ. No. quare corpus Christi eleuat, & fertur cũ lumine. Fit. n. nõ ad fugandũ tenebras. sed ad designandũ, q̃ ipse est cãdor lucis æternæ. Quæro qd est dicere eucharistia, & vñ dr̃ Sol. euchar. sumit ꝓ hostia ꝓcreata, & dr̃ ab eu, ꝺ est bonũ, & charis, qd est gratia, quasi bona gratia, & dẽt scribi sine h, qa eu cũ, h, est interiectio
a dolentis aĩæ, de quo vide tex. i. q. i. c. multi. a † Vlterius q̃ritur, nun
1 qd fugiẽs ad corpus Christi gaudeat immunitate, b qua gaudet
b fugiens ad ecclesiã, de qua ꝺ. de immu. eccl. p totũ. Vinc. & Gosi. dicebãt, q̃ non, assumẽtes rõnẽ gl. 13. q. 2. c. fi. ubi dicit gl. q̃ assumens corpus Christi non gaudet ĩmunitate ecclesiastica; qa est cibus aĩæ, & non corporis. Videmus n. q̃ dãnati ad mortẽ assumunt corpus Christi, & tñ pp hoc non reperiunt à manib. officialiũ. Sed ista gl. loquit de assumente, & nõ de fugiente, ad corpus Christi, quare dicit Host. tutius & deuotius esse dicere, q̃ fu-
c giẽs ad corpus Christi, gaudeat immunitate. c Mouet principaliter, qa corpus Christi est longe dignius, q̃ sit ecclesia mãlis. Itẽ, qa ipsa ecclesia hẽt hoc priuilegiũ pp ipsũ Christũ; fortius ergo ipsũ corpus dẽt hac ĩmunitate gaudere. Itẽ si statuę dñi tpalis gaudẽt hoc priuilegio. Inst. de his, q̃ sunt ĩui vel alie. iur. §. hoc tpe, facit l. pũi. C. de his, qa ad eccl. ꝓfi. fort? dẽt hoc hẽre ve rũ corpus Christi; cũ longe grauius sit offendere ppetuã, q̃ tpalẽ maiestatẽ, ꝺ. de her. c. vergẽtis. Nec ob. q̃ est cibus aĩæ, qa ẽt, pdest corpi. Nec ob. gl. ꝑall. qa alia est rõ in sumente, & alia in sugiente. Nã sumẽs reperit captiuus, non iõ captiuus dimittit, sed fugiẽs est in libertate, iõ dẽt ob reuerentiã corpis Chri in libertate pseruari, & no.
2 hãc ꝓl. † Ex cui? deci. põt notari, q̃ priuilegiũ extẽdit ad casũ nõ
3 expressum, q̃n ex mẽte priuilegiãtis põt ille casus cõphẽdi, facit qd
no. gl. de milite cęlesti. in l. miles, de re iu. † Nã priuilegia ꝓcessa militib. secularib. ꝛgruentia clericis, extẽdimus ad clericos, vt ibi, & dixi in c. i de cle. egro. In gli. fi. vide plures alias rõnes ꝓformes huic p Io. An. in hoc tñ nõ est vis. dũmõ deuote oret, & q̃s; dẽt orare fm statum suum, in quo est, i. in quo magis stimulatur.

ADDITIONES.

a ¶ Adde gl. in ver. deuotę legetur, in c. quod in te, de p̃en. & remiss.
b ¶ Et idem concludit hic D. Ant. & idem tenet Roma. in sing. in litera m. no. quod incip. fugiens. & Host. in sum. de immu. eccl. in §. inquantum, in 2. colu. quid ergo, si quis dum fugit, & ibidem in uer. si cum eccl. &c. q̃ recipiens corpus Christi pro ea die tantum, uel tribus diebus, uel quatuor erit immunis a pœna mortis, quod est sing. Itẽ adde, q̃ ille, qui ducitur ad mortem, si obuiat Car. in curia Roma. liberatur a morte de consuetudine, secũ dum Bal. in addictos, de appel. quem sequitur Pau. de Cast. ibi, qui dicit, q̃ istud fit ponendo capellum super caput eius, qui ducitur ad mortem, & dicit, q̃ ita de facto seruatur, refert & sequitur D. Bartho. Cæpol. Veronẽ. in cau. 2. bi omnino uide. Et circa prædicta uide Imol. in cle. 1. in pe. col. de pœn. & remiss. Et q̃ fugiens ad corpus Christi, gaudeat immunitate, tenet Arch. in d. c. quæritum. 14. q. 1. sequendo Host. hic, qui dicit, q̃ ista opi. est tenenda usque ad sanguinis effusionem. & idem uidetur concludere Archid. in c. ad eius uero concubitum. 5. distinct. tunc format q. in terminis, & arguendo pro & contra remittit se ad no. in c. quæritum.
Ant. Fran. ¶ Adde, q̃ corpus Christi est priuilegiatum, sicut ecclesia: & ideo confugiens ad ipsum, liberatur, fm Archi. in c. quæritum. 13. q. 2. licet glo. ibi de hoc dubitauerit. dicit tamen ibi gl. q̃ per assumptionem corporis Christi liberaretur, de quo uide per Oldr. in consi. suo. 58. in fi. & uide Do. Card. in cle. 1. in §. institutione, in fine. de relig. & uen. sanct. & eundem in cle. 1. in 6. q. de pœ. & remiss. & idem Card. in c. sane, in 2. q. de celebrat. miss. de obuiante Cardinali, cum ducitur ad mortem, & ad supplicium, uel si superimponatur pileus Card. capiti suo, an consequatur immunitatem & liberationem, ultra Bald. in addictos. hic alle. uide per Bart. Cæpol. Veronen. in suo lib. cautelarum, ubi de hoc facit unam cautelam, & dicit, q̃ in curia Romana ducentes reum ad iustitiam multum cauent, ne eum ducant per uiam, quam transeunt Cardin. ne per indirectum impediretur iustitia.
c Seb. Sap. ¶ Immunitate. Hoc dictum Host. refert, & sequitur Dom. Lud. Bo. in commento priuilegij Theodosiani Bononiensibus concessi. in prin. col. 4.

CAP. XI.

Cum creatura. In conuentualibus ecclesijs, conuentualiter celebrandæ sunt missæ de festo, vel feria, & pro defunctorum anniuersario. vel clarius sic. In ecclesijs collegiatis, debent celebrari duæ missæ collegialiter; vna pro defunctis, alia secundum occurrentiam dieij; vt pro festo, si festum occurrit; vel pro feria, si fer. Primo ponit mãdatum. secundo præmittit casum generalem. ibi, [Mandamus.] Casus lite. Prælati & clerici conuent. ecclesiarum, missas pro anniuersarijs defunctorum, sine conuentu celebrabant, scilicet solus sacerdos cum vno alio, quod significatum est domino papę. Vnde mandat papa prælatis eccięsiarum, quatenus nullam negligentiam in eis permittant obrepere, quominus missarum solennia pro anniuersarijs defunctorum, & pro festo, vel feria conuentualiter secundum ipsorum possibilitatem, debeant celebrare. B. Nota primo, q̃ creatura non potest sufficienter regratiari creatori suo. Hinc disputatur apud Philosan filius possit recompensare patri beneficia ab eo recepta? recipit enim filius a patre esse, doctrinam, & alimenta. Vltima duo beneficia potest filius patri recompensare; sed esse sibi dare non potest, illum tamẽ potest in esse suum conseruare. Item allegatur iste text. q̃ recipiens ab aliquo beneficium, est illi naturaliter obligatus, ad hoc tex. in l. sed & si §. consuluit. ff. de pet. hære. & de test. c. cum in officijs, vbi bo. tex. Item no. ibi. [Mandamus.] q̃ clerici ecclesiæ collegiatæ peccant non die ende solenniter duas missas in die, cum in qualibet missa orandum est etiam pro defunctis, vt in c. pen. de conse.

consec. distin. 1. Item no. q̃ missa defunctorũ præfert missæ de feria: Nã missa defunctorum non omittitur propter festum, sed missa de feria, sic, ut hic.

CAP. XII.

Te referente. In die cœnæ Domini, Eps in sua ecclesia tm̃ missam celebrare dẽt, & chrisma conficere. Ponit mãdatum, cuius p̃mittit cãm generalẽ, ibi, [Fraternitati,] & ponę casum, vt in gl. fi. Casus li. Archiepus Sipõtinus in die cœnæ Domini de antiqua ꝓsuetudine tenet cõficere chrisma in ecc. Sipõtina. Sed idẽ Archiepus eodẽ die mane de cõsuetudine, accedit ad ecclesiã Garganicã, vt ibi recipiat; eregrinos illius loci, & ibi a clero & pplo ꝓpelitur celebrare; vnde sup hoc petit cõsiliũ a dño Papa. Et ipse respondet p̃cipiendo eidem Archiepo, q̃ in die cœnæ Dñi in ecclesia Sipõtina, in qua tenet ꝓficere chrisma, dẽat celebrare missarũ solẽnia, cũ cubibet sacerdoti, quãtuncunq; dignus sit, sufficiat vnã in die missam celebrare. nã valde felix est, q̃ digne celebrat vnã B. No. q̃ ex maioritate dignitatis, nõ licet plures missas ĩ die celebrare; & sic siue sit Eps, siue Archiepus, siue Patriarcha, nõ dẽt nisi vnã missam in die cele brare. Itẽ no. q̃ Archiepus tenetur residere in ecclesia sua, & ibidẽ, dieb. ordinatis psonaliter celebrare. Ad hoc c. peruenit. 7. q. j. & alibi dicit tex. q̃ cessante cã legirima, nõ dẽt Eps in die Dñico abesse ab ecclesia sua, de ꝓse. di. 3. c. Eps. Opp. ꝺ tex. Nam ex cã, vt puta pp pegrinos superueniẽtes, licitũ est sacerdoti simplici plures in die missas celebrare, vt no. in c. ꝓsuluisti. ꝺ. eo. ergo fortius hoc dẽat licere isti Epo. Sol. dicit Host q̃ hic erãt multi alii sacerdotes, q̃ poterãt sãtisfacere pegrinis; & istud fit in reuerẽtiã christmatis, vt solũ illo die Eps celebret vnã missam, licet hoc iure nõ ꝓbet, tñ seruando hoc dcm, Ho. dicit, q̃ si qs hẽt duos Epos ita vicinos, vt in vtraque ecclesia possit celebrare, chrisma conficere debet alternatis annis; & ibidem hoc officium exercere; & non duas missas celebrare.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus habet iurisdictionem per totam prouinciam, etiam in subditos suffraganeorum, in facto concernente totam prouinciam.*
Archiepiscopus supplet negligentiam Episcoporum in notoriis maleficijs.
2 *Plus, isla dictio refertur ad modicam quantitatem.*

CAP. XIII.

Pernicios?. In sacrificio altaris plus de uino, q̃ de aqua ponẽdũ est. Primo ponit abusũ, quẽ secundo reprobat. Tertio fieri prohibet. Secunda ibi, [Cũ.] Tertia ibi, [Ideo.] No. 1. q̃ in sacrificijs & sacris, dẽt attẽdi gñalis ecclesiæ ꝓsuetudo, q̃ uis in iure ꝑspecifice nõ caueatur. Multa. n. obseruant? ab eccl. gñali, de quib. nõ reperit aliqua scriptura; & credẽdũ est, q̃ ab ipso Chro, vel ab Apłis, vel sanctis patrib. illa obser
1 uãtia emanauit, & uide bo. tex. in c. eccl?asticarũ. 11. di. † Secũdo no. q̃ in facto p̃cernẽte totã p̃uinciã, vt in mala ꝓsuetudine, hẽt Archiepus iurisdictionẽ, ẽt in subditos suffraganeorũ suorũ. vnde põt eos ppellere ad delistẽdũ a prima ꝓsuetudine. Pro hoc vide Inn. in c, ex frequẽtib. de ĩst. & bonã gl. 11. q. 3. ĩtum. & tenet hoc Io. And. & satis bñ facit iste tex. & c. ex frequẽtib. quod tene mẽti. Põt ẽt, pbari alia rõne. Nã ꝓsuetudo nõ põt esse nõ notoria, sed in notoriis maleficiis Archiepus supplet negligẽtiã Eporũ, vt in c. 1. §. notoria, de cẽsib. li. 6. Vlt. no. in sacrificiis plus ponẽdũ eẽ
2 de uino, q̃ de aqua. Ex quo infert, q̃ sine aqua nõ dẽt celebrari, vt ꝺ. c. px. Itẽ infertur ꝺ illos, qui solũ ponũt aquæ guttã. Nã dẽt poni de aqua, licet plus de uino. † Nã dictio plus, refert ad modicã quãtitatẽ, b vt in l. hæc adiectio, ff. de ver. sig. In gl. 1. ibi, [Alia rõ posset assignari.] Meliorẽ rõnẽ uide p Inn. in c. cũ Marthæ, ꝺ. eo. & facit ibi tex. nã vinũ denotat Chrm. qa trãsubstãtiat in sanguinẽ; aqua ppłm denotat, vnde sicut ppłs trãsit in Chrm p vnionẽ charitatis, sic & aqua dẽt apponi in tãta quãtitate, vt trãseat in vinũ, ita, q̃ assumat illius saporẽ, vt clarius eluescat sacrm. Vel dic clarius, q̃ aqua & sanguis exiuerunt de latere Chri, vt in c quadã, in fi. eo. Et credendũ est, q̃ plus exiuit de sanguine, q̃ de aqua, qa exitus sanguinis est magis naturalis. Itẽ & tertio non legitur. q̃ i ꝓfectione huius sacramenti Christus apposuerit de aqua. Et ex his omnibus fuit inducta consuetudo ecclesiæ generalis, vt plus apponeretur de vino, q̃ de aqua.

ADDITIONES.

2 ¶ Vide omnino D. Ant. in c. cum Marthæ, in §. quæsiuisti, supra eod. Item uide Th. in 4. sen. dist. 11. art. 4. circa fi. ubi dicit, q̃ aqua posita in uino, in uinum conuertitur, & sic totum conuertitur in sanguinem, unde non tantum de aqua debet apponi, q̃ uinum in aquam conuertatur, uel in aliquod medium per mistionem, & ideo semper tutius est apponere parum de aqua, quia, quantuncunque apponatur parum significatio seruatur.
Ant. Fran. ¶ An multum aquæ debeat apponi in calice per sacerdotem, q̃n ult cõficere corpus Cristi, dicas, q̃ debet parũ apponere, ne superabũdet uino, per tex. hic alle. & uide de consec. di. 2. in c. sacrm. & in c. non oportet. Et nunquid possit conficere corpus Christi in aceto, uel in uino ex botri uis expresso. De acero clarum est, q̃ non, ut est gl. in c. 2. de conse. dist. 2. De uino expresso ex botris etiam uerum est, q̃ nõ, nisi in necessitate, utin glo. ꝓallega. & uide tex. in cap. cum omno, ead. distin. & si sacerdos misit tantum aquæ, in calicem utpẽdat illã superabundante uino, an dẽat iterũ apponere uinum & consecrare, uide Inno. in d. cap. cum Marthæ, in glo. mag. & ibi plene traditur de materia.

b Seb. Sa. ¶ Quãtitatẽ. Vide Bar. & alios in l. 2. C. de resc. uen. & in l. si quis cũ filiter, ff. de uerb. ob. ubi dicunt, q̃ uẽdẽs citra dimidiã iusti pretii, nõ impune rescindere cõtractũ p̃ illã clausulã. Et si quis plus ualet, donat, qa illa uerba solũ referũt ad modicũ, de quo ẽt p Bal. in fi. C. de rescis. uen. in 3. par

SVMMARIVM.

1 *Missa non potest celebrari sine igne, et aqua, nel cum pane fermentato, vel uase ligneo, & si quis isto modo celebrauerit, deponitur perpetuo a beneficio.*
2 *Inquisitio potest iterari ex noua infamia, vel indicijs nouis.*
3 *Ignorantia crassa, & supina equiparatur dolo.*
4 *Confessus mitius punitur, quam conuictus.*
5 *Eucharistia conficitur etiam in pane fermentato, licet ita conficiens graviter peccet.*
6 *Calix non debet esse ligneus, nec vitreus, nec de auricalco, aut ære, propter rationes, de quibus hic, sed propter paupertatem potest tolerari, quod sit de stanno, uel de plumbo.*

CAP. XIIII.

1 Literas. †Ab offĩo, & bñficio deponit presbyter q̃ sine aqua, & igne, vel in pane fermẽtato, vel vase ligneo sacrificat. Primo ponit duos excessus psbyterorum. Scdo alios duos ibi, [Intellecto.] Casus li. Cũ Eps Brix. inquireret sup excessib. psbyteri ecclesiæ S. Brigidæ Brixiensis, confessus est idẽ sacerdos, q̃ cũ quadã die hostiã nõ hẽret, nec calicẽ, in pane fermẽtato, & scypho ligneo missarũ solẽnia celebrare ꝑsumpsit, Intellecto iterũ, q̃ ecclesia illa p eundẽ presbyterũ, multipliciter lædere tur, iterũ cœpit inquirere ꝺ ipsum, & ex eius cõfessione inuenit, q̃ idẽ sine igne sacrificabat, & aqua. Quæsiuit Eps a Papa, q̃d faciẽdũ esset de ipso? rñdet q̃ cũ ex apta malitia, uel nimia negligẽtia, siue ignorãtia peccasse videat. mãdat, quatenus officio & bñficio ppetuo priuet eũdẽ. B. No, quatuor delicta depositione digna, vt si qs celebret in fermentato, s. illo, quo quotidie vtimur. Dẽt. n. panis azymus esse, vt statim dicet cũ gl. vel si celebrat in ligneo scypho. Itẽ sine aqua, & sine lumine. & sic nota nõ esse celebrãdũ sine lumine, & habuisti rõnẽ s. eo. c. sane. An aũt ꝺa hæc delicta debeãt ꝓcurrere ad depositionẽ, an sufficiat alterum tm̃. Doc. hic nõ exprimũt. satis crederẽ procedẽdũ fm qualitatẽ loci, & cõtẽpũ psbyteri. Itẽ ꝑsiderãdũ, an assumpserit illud in consuetudinẽ. Regula. n. est, q̃ p delicto enormi põt fieri depositio,
2 vt in c. tuę, & qd ibi dixi. ꝺ. de pœnis. † Scdo no. q̃ inquisitio põt
3 iterari ex noua infamia. Itẽ nota, & tene mẽti. q̃ ad depositionẽ psbyteri nõ sp requirit dolus. sed sufficit q̃ negligentia de ipietia, ut crassa, seu supina ignorãtia. Et hẽs hic tex. ualde no. q̃ supina ignorãtia æquiparat dolo ad depositionẽ faciẽdã. qd tene mẽti. Vltimo no. & tenebis ẽt mẽti, qua melius ꝓbat hic, q̃ alibi, q̃ vbi de crimine clerici ꝓstat p ipsius ꝓfessionẽ, imponitur pœna ordinaria. Nõ ob. q̃ sit ꝓcessum p viã inquisitionis. Quod vr̃ singulari-
a ter limitare c. qualiter & q̃n. ?2. de acc. ubi patet, q̃ de iure canonico in ꝓcessu inquisitionis nõ imponit pœna ordinaria, vt depositio ab ordine, vel alia grauis. Et facit ꝓ dicto Inno. q̃ uidetur hoc tenere. licet loquat? palia verba, alle. tex. huic concordãtẽ in ca. 2.
4 de ꝓfes. † Et ur ꝺ illã regulã, qua cauet, mitius agẽdũ cũ ꝓfesso, q̃ cũ conuicto. 11. q. 1. c. nõ dicatis, & in c. nolo. Sed intelligeistum tex. put gl. no. in d. c. de hoc, ꝺ. de simo. & vide eũdẽ Inn. in c. ꝓin
5 quisitionẽ, de ele. † In gl. in fi. hr̃ de hac mã ẽt in c. 2. de consec. dist. 2. & Doc. hic cõiter, & Theologi tenẽt ꝓriũ, & vt transubstantiatio fiat ẽt in pane fermẽtato, licet Latini sic celebrãtes grauiter peccẽt, & sint puniẽdi, de quo vide p Th. in 3. par. sum. q. 79. ar. 3. Et ibi inter cętera ponit duas rõnes, quare celebrãdũ sit in pane azymo, & nõ in pane fermẽtato. Prima, quia Christus instituit hoc sacrm prima die azimorũ, Matt. 27. c. quo die nil fermẽtatũ erat in domib. Iudæorũ; & sic ꝑsumendũ. q̃ Chrs in pane azymo istituit hoc sacrm. Scda rõ, quia melius ꝓuenit deuotioni fidelium & sinceritati huius sacri, vt fiat in azymo nõ in fermentato. Nã vix põt fermentatus rumpi, quin aliqua mica cadat. Itẽ facit ad illud Apostoli ad Corinthios, Nõ in fermento ueteri, sed azymis sinceritatis, & ueritatis. Tñ ut dixi in fermẽtato fieret transubstãtiatio, ar. in isto tex. ubi prælũpponit, q̃ iste celebrabat, & sacrificabat. Per hãc eãdẽ rõnẽ infert, q̃ ẽt sine aqua fit uerũ sacrm, licet nõ perfectũ quoad significatiõ; quia nõ põt significare vnionẽ inter Chrm & ecclesiã, cũ aqua significet ppłm. vt in ca. cum
6 Marthæ. & ibi dixi ꝺ. e. † In gl. in uer [Ligneo,] in fi. No. gl. & dic,
b q̃ non dẽt esse calix b de ligno, quia lignum absorbet vinũ, & sic absorberet sanguinem, qd est indecens. Nõ dẽt esse de uitro ꝓp periculum fractionis: nõ de aurichalco, seu ære ꝓp rubiginẽ, nã prouocat ad vomitum, ut in gl. debet ergo calix esse aureus, vel argenteus, & propter paupertatem potest tolerari, vt sit stãncus, vt in c. calix, de consec. dist. 1.

ADDITIONES.

a ¶ Et ibi uide ipsum Abb. in 5. colum. uersi. & per hoc habetur, &c. ubi allegat sing. istum tex.
b ¶ Idem dicit Th. in 4. sen. dist. 13. q. 1. art. 2. circa fi. Item uide tex. & ibi Bar. in l. Titia, §. fi. ff. de auro & ar. le. & omnino Lud. Ro. in rep. auth. si mulier, uer. 22. C. ad leg. Fal.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De Baptismo, & eius effectu. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Eucharistia est maius sacramentum, quàm reperiri possit.*
Baptismus est adeo substatiale sacramẽtum, quod sine eo nemo põt saluari.

1 Vide de sacramento † Eucharistiæ, quo nihil in sacrificiis maius esse põt &c. de cons. dist. 2. c. nihil. merito subiicit de baptismo, qđ est sacrm valde necessariũ, sine quo nemo põt saluari. a ℣. eo. c. maiores. de cons. dist. 4. c. firmissime. Tractat ẽt de effectu huius sacri, ideo rubrica subiicitur de eius effectu. Producit. n. tres effectus. Nã remittitur culpa. Itẽ vitatur damnationis periculum, & aperit regnum cœleste, vt ℣. eo. c. maiores, vbi latius dicã, & vide gl. de cons. dist. 4. c. 2. Super hac rubrica q̃rit Inn. in quo consistit hoc sacrm baptismi: Et in hoc reperiunt tres opin. Quidã dñt in ipsa aqua; & sic si animal brutũ biberet de aqua consecrata, quę est in fonte, videretur, q̃ biberet sacramentũ, de quo vide gl. 1. q. 1. c. detrahe. Secunda opi. q̃ ipsa intincto, seu ablutio est sacrm, & non aqua, in qua quidẽ intinctione duo reperiunt, s. actio ex parte baptizantis, & passio ex parte baptizati: vnde ipsa intinctio, seu ablutio, quatenus est passio, est sacrm baptismi, & hanc opi. tenet Magister sniarum. Tertia opi. q̃ character ipse, q̃ imprimitur animæ baptizatæ, est sacramentum. Ipse vero Inn. dicit, q̃ sicut in eucharistia reperiuntur tria, vt in c. cum Marthæ, §. tit. px. ita in sacramẽto baptismi. quorum primũ est sacramẽtũ tantũ, & non res, vt aqua abluens, seu ipsa ablutio. Secundum est res, & non sacrm tantũ, vt remissio culpæ, & infusio gratiæ. Tertium est res, & sacramentũ, vt character, qui imprimit in animã baptizati. Et est character qualitas, quę habilitat, seu disponit animã ad susципiendũ gratiam Dei. De quo plene per Io. And. super rubr. de sacram. non itera. Ipsa vero aqua verbo Dei ꝓsecrata, est proprie sacramentũ. Ex quo infertur ad q. pone, q̃ aliquis baptizetur in flumine, nũquid tota aqua fluminis sit sacrm. Inn. q̃ nõ, sed solum illa, quæ tetigit baptizatũ; & idem dicunt quidam in aqua, quæ est in fontibus ecclesiæ, vt illa sola sit sacramentũ, quæ tetigit corpus baptizati. Vnde si in fonte non fuit aliquis ibi baptizatus, non est sacramentũ baptismi; cũ nõ sit ibi aliqua anima, in qua possit sacrm hre suũ significatũ. Nã sacrm est sacræ rei signum. 1. q. 1. c. multi. Et pro hoc facit alia opin. q̃ gl. ponit in d. c. detrahe, quę dicit, q̃ aqua intingẽs corpus baptizati, immediate incipit esse sacrm, cum præmissa forma verborum, tãgit corpus, & immediate postea desinit esse sacrm, & satis vr probabilis illa opinio. Ex quo infert, q̃ bibens ipsam aquam, non bibit sacrm. Et vide bo. tex. in c. fabbato, de consecr. dist. 4. vbi dicitur, q̃ si in sabbato Paschali, vel Pentecost. quis velit sumere de aqua fontiũ pro deuotione ad asperionem domus, hoc debet facere anteq̃ infundatur chrisma; aliqui tamen bibunt de illa aqua: non tamẽ est necessarium, sed ecclesia pro deuotione permittit, vt supradictum est. Vltimo quid sit baptismus, & vnde dicatur, & per quæ verba fuerit institutus, & de eius effectu vide bo. glo. de consecrat. distinct. 4. capitu. 1.

ADDITIO.

a Zach. ¶ Sine quo nemo potest saluari. Adde, An papa possit dispensare, vt quis non baptizatus, uel sine baptismo saluetur, ittum in c. nulla, nu. 20. & quod ibi posui in apost. ad eum, in uer. articulus fidei, sup. de concel. præb. & Fel. in c. 1. col. 140. ver. 7. & ult. declaratio, supra de const.

¶ Adde super ista rub. q̃ baptismus est institutus de iure diuino, textus est in c. nulla præter baptismum, de consec. dist. 4. Et adde, q̃ istud, quod hodie cõfert baptismus, olim conferebat circuncisio, est tex. in c. apud, & c. seq. de consecr. dist. 4. vide tamen ibi gl. Et vide multa de ista circũcisione, quæ olim fiebat, per Tho. in 4. sen. dist. 1. & qãdo, & quando fuit institutum sacramentum, ponit gl. in c. ex quo, de consecr. dist. 4. de quo vide late per Tho. in 4. sen. dist. 1. q. 2. art. 1. 2. 3. & 4. ubi ponit, utrum sit sacramentum, & de efficacia ipsius, & quibus competat, & multa alia. Quæ autem sit diffinitio baptismi, dic, q̃ est multiplex, & multum eleganter & inclus, quam alibi, tradit Tho. in 4. sen. dist. 3. q. 1. ubi omnino vide. Item utrum adultus, qui baptizatur, debeat ab aliquo teneri, an uero sufficiat, quod ipse solus respondeat baptizanti. uide late per Doct. in c. fi. de cog. spir. lib. 6. Item adde, q̃ ille, qui uiuus, forte in extremis constitutus petit se baptizari, non potest post mortem baptizari, quemadmodum nõ potest ab excommunicatione absolui, quia baptismus imprimit characterem animæ, quæ post mortem est separata a corpore. Ita dicit Inn. in c. a nobis, il 3. de sen. exc. quem sequitur Arch. in c. quanta. 2. q. 5. & facit tex. in c. si quis in ægritudine. 57. dist. Itẽ utrum fuerit necessarium instituere sacramentum baptismi post circuncisionem. Et quando fuit institutum, & quando sumpserit efficaciam suam, ui de per Tho. in 4. sen. dist. 3. q. 1. ar. 5. Idem contra id, quod supra dixi, q̃ tantum gratiæ olim conferebat circuncisio, quantum hodie baptismus, uide Tho. 4. sen. dist. 3. q. 1. art. 3. ubi dicit, q̃ quamuis circuncisio olim auferret culpam, sicut baptismus, non tamen diminuebat fomitem, ideo oportuit baptismum succedere. Item ad intellectum huius rubricæ, vide etiam Th. in 4. sen. dist. 5. q. 1. art. 2. & 3. Item baptismum, catechismus præcedere debet ex forma, ita, quod prius habeat necesse fieti catechismus. Et de eius forma, & quid operetur uide omnino latissime eundem in 4. sent. dist. 1. q. 2. art. 2. De exorcizatione, an debeat præcedere, uide Tho. in 3. sent. dist. 6. q. 1. art. 3. Item utrum baptizati a Io. Bapt. sint rebaptizandi, plene disputat gl. in c. dedit baptismum, 1. q. 1. Item an baptismus necessario debeat cõferri in ecclesia, uide tex. in cle. præsenti, de bapt. & quod no. glo. fi. bi. & Inn. Item, an probetur ecclesia curata ex hoc solo, quod baptizẽtur pueri, vide per Imo. in d. cle. præsenti, in 2. col. Itẽ an ex eo, quod quis baptizatur in loco, acquirat ciuitatem, uide per Barto. in l. 1. circa med. ff. ad munic.

1 *Babtismus nõ imprimitur per solam asperſionẽ aquæ nisi dicatur, Baptizo te in nõe Patris & c. licet omittatur salis impositio, & qđã alia solẽnia.*
2 *Verba si sũt de forma substãtiali alicuius actus eorũ omissio vitiat actũ, etc*
3 *Baptizare nemo põt, nisi sit sacerdos; si qs ẽxt extra sacerdotẽ baptizauerit siue masculus, siue fe. tenet baptiset nõ dẽt reiterari, licet grauiter peccẽt*
4 *Baptizãdus nõ regritur, q̃ ter immergatur i aqua, sed est seruãda cõsuet. loci*
5 *Baptismus ton potest fieri in alio liquore, quam in aqua.*
6 *In baptismate multũ cõsiderãt cõsuetudines Prouinc. circa eius solennitates.*
7 *Cõstitutio Papæ non extenditur ad illos, qui habet contrariam cõsuetudinẽ.*

CAP. PRIMVM.

2 3 a ¶ Si quis. † Breue est. Vel sic. Licet puer sit ter immersus in aqua, in noĩe Patris, & Filij, & Spiritus sancti, si

ADDITIO.

a ¶ Pro intellectu huius c. & eorum quæ hic scribit Inno. & do. vide multum eleganter Tho. in 4. sen. dist. 4. q. 1. art. 2. vbi melius declarat omnia dicta Innoc. quam hic scribantur. & plene examinat, quæ, & qualia uerba in collatione baptismi sint exprimenda, & ibi inter alia dicit, quod si baptizans diceret, baptizo te in nomine Trinitatis, non dicitur collatus baptismus, de quo per ilum hic in fi. secus afferens ipse Tho. si diceret, baptizo te in nomine genitoris, & filij, & Spiritussancti, amen. vbi etiam dicit multum singulariter, quod si plures sacerdotes simul dicant, Nos te baptizamus in nomine patris. &c. proferendo reliqua verba apta, non est baptismus. Sed si vnus sacerdos dicat pluribus vos baptizo in nomine Patris, &c. tunc dicit, quod baptismus est, sed peccat talis baptizans, nisi ex necessitate id faciat. Ibidem etiam ponit, si corruprè uerba prolata fuerunt, an uitietur baptismus? Et ibi concludit, quod si hoc facit industria, uitiatur baptismus, si vero ex ignorantia, bene confert; nisi sit tanta corruptio, quæ omnino auferat sensum locutionis, quia tunc non est baptismus. Et de hoc ultimo vide tex. in c. retulerunt, de consec. dist. 4 Et ponit etiam in præalle. dist. art. 2. si addatur aliquid in verborũ prolatione vltra formã iuris, quod uitiet baptismus, & concludit, quod si baptizans non intendit mutare ritum iuris, non vitiatur baptismus, dummodo id, quod additur, nõ sit contrarium formæ baptismi a iure tradita, & nõ concludit quod si baptizans vltra alia verba dicat, in nomine Beatæ Mariæ, non uitiatur baptismus. Et idem si aliqd aliud addat, ex deuotione. Ponit ẽt b. Th. 1 dist 3. ar. 2. circa fi. an interruptio, quæ intercipiat intentionẽ in prolatione uerborum, habeat uitiare baptismum. Et concludit q̃ sic, si est in tanta interruptio, quæ interpellat intentionem baptizantis. Et ibi dicit, quod si baptizans dicat, In nomine patris, & interponat longã fabulam, & postea dicat, & Filij, & Spiritussancti, &c. nõ erit baptizatus. Secus uero dicit, si fuerit parua interruptio, uel adiectio verbi non corrumpentis formã, ut si dicat, In nomine patris omnipotẽtis, uel aliquid silentij, uel tussis, uel hmõi, interponat, quæ intentionẽ non diminuunt, q̃ tunc bũ erit baptismus. Ad hoc facit. l. extrinsecus, cũ ibi no. ff. de uerb. obl. Item adde p̃dictis, inquantũ sup. dixi, quod si plures dicãt, nos baptizamus, &c. q̃ idẽ in terminis dicit S. Th. i 4. sen. dist. 6. q. 2. ar. 1. circa me. adden, quod si oes vnũ immergerent, ita, q̃ glibet diceret, Ego te baptizo in nomine patris, & filij, & Spiritussancti, esset baptismus uerus, quãuis peccarent non seruantes ritũ Ecclesiæ, non tñ taliter baptizantes essent puniti, tanquã iterantes baptismũ; nisi hoc intenderent. Et idem habit ibidẽ singulariter Th. in præalle. dist. 6 q. 2. ar. 1. q̃ si duo baptizarent simul aliquẽ, & unus ex baptizantibus esset mutus, & alter manchus, vno eorum proferente verba, alio immergente, non est baptizatus, qa ista forma ostendit, q̃ ab uno eorũ dẽt fieri immersio, & uerborũ pronunciatio. Item vide eũdem Th. in 4. sen di. 6 qa. 2. ar. 3. ultra me ubi dicit, q̃ consuerũ est in Ecclesia, vt totũ, quod ad baptismũ pertinet, expleatur ab vno sacerdote, & pcipue, si nõ venit magna multitudo ad baptismũ, & sunt multi sacerdotes. Et sanctificatus in utero debeat baptizari. Dic, quod sic, ẽm eũdem Th. in 4. sen. di. 6. q. 1. ar. 1. Item vtrũ ad hoc, ut conferat baptismus, requiratur fides in baptizante, & in baptizato, vide latissime per Tho. in 4 sen. dist. 6. q. 1. art. 3 Item adde hic Tho. 4. dist. 6. q. 2. art. 1. ubi dicit quod licet substantia sacramẽti baptismi possit conferri qualibet die & hora, tamen solennitas sacramenti, hoc est aqua solennis baptismi, non põt conferri, nisi in duobus, uidelicet in Vigilia Paschæ resurrectionis, & in Vigilia Pentecostes. & ibi ponit rationem quare hoc debeat fieri potius illis diebus quam alijs diebus solennibus. Et ponit etiam ibi, quæ signa sint facienda, quando quis baptizat alium, vel quando eum facit catechumenum, ibi plene vide bitis. Item utrum afinus bibens aquam baptismi, dicatur bibere sacramentum baptismi, vide gl. in c. detrahe. 1. q. 1. & facit quod no. gl. in c. qui bona. de consec. dist. 2. Et adde quod creatura irrationabilis non est capax baptismi, nec per se, nec per aliũ. Ita determinat Th. in 4. sen. di. 9. q. 1. ar. 2. ultra med. Item adde, quod Papa non potest dispensare, quod aliquis sine baptismo saluetur, ita dicit idem Tho. in 4. sen. di. 17. q. 3. ar. 1. circa fi.

Ant. Fran. ¶ Circa hoc quod hic dr de trina immersione, adde quod baptismus etiam in solo capite fieri potest absque eo, quod totum corpus immergatur, ar. l. si ex diuersis, ff. de rel & sumpt. fu. & tenent Io. And. & Imo. in c. debitum. de baptis. & vide quod habetur in c. vulgaris, de pẽ. dist. 1. & vide gl. in uerbo, rium, in c. proprie, de consecr dist. 4. quæ dixit, quod si vna tãtum gutta aquæ cadat super eo qui baptizatur, quod sufficit; tutius tñ est secundum Inn. in d. c. debitum, quod aqua fundatur super maiori parte corporis, & ad hoc vide Host. in sum bapt. & in §. quæ sit for. vbi dix t non esse baptizatum eum, cuius pes, uel manus tantum baptizatur, residuo corporis manente in utero, qa tunc non dr natus, & propterea non debet sepeliri in ecclesia, cum anima non baptizati sit damnata, ut in c. nulla, de consecr. dist. 4. & in c. firmissime, de consec. ea. dist. Et adde, quod baptizati pũt paruulus, pro quo alius respondeat, vt in c. paruuli, de consecr. dist. 4. Et ui de d. Car. in cle. 1. in §. ad hoc, de sum. Trin. & fide catho. ubi dicit, quod furiosus ẽt potest baptizari, alio respondente, de quo uide quod habetur in c. maiores, de baptis. & per Car. in cle. 2. in 7. q. de hom. vbi dicit le credere hoc uerum, si furiosus tempore, quo non erat in furore, declararit mentẽ suam, quod uolebat baptizari, sed superueniente furore, non fuit baptizatus. Et adde, quod si quis proijceretur in puteo, uel in flumine, & ti diceren tur uerba substantialia baptismi, non esset baptizatus propter periculum mortis instantis, de quo uide Card. in cle. 1. in fi. de baptismo.

si non sit dictũ, Ego te baptizo in noĩe patris. &c. non est bapti-
2 zatus. No. 1. iuncta glo. fin. † q̃ vbi aliqua verba sunt de substantia uel forma substãtiali alicuius actus, omissio alicuius uerbi, vitiat totum actum sicut patet hic in omissione illorũ verborũ, Ego te baptizo, &c. Secus est, vbi omitterent aliqua verba, q̃ nõ sunt de substãtia, sed de solennitate, vt puta, presbyter omitteret catechismũ vel salis impositionẽ, vel vnctionẽ, q̃ facit i pectore, & in fronte. Ex quo n. in aqua eũ baptizauit, baptizatus est puer sicut videmus, q̃ faciunt aliqñ mulieres, qñ infans est in periculo mortis; nã eũ baptizant simpliciter, & omittunt illa verba quæ sunt de solennitate baptismi. Pro hoc de cons. dist. 4. in c. mulieres. nec dẽt reiterari baptismus, dic tñ, q̃ si postea infans sũ puixerit, dẽnt suppleri p sacerdotẽ ea q̃ fuerũt omissa, vt catechismus, & vnctiones & similia. Et p hoc, qđ no. hic gl. fi. & expressius hic
3 Ab. † Et ex his tãgendo qdlibet verbum huius c. infero ad qõnẽ qs possit baptizare. Nã tex. hic dicit, Si qs, qđ verbũ est generis masculini. Dic tu, q̃ ꝓprie hoc officiũ pertinet ad sacerdotẽ; vñ necessitate ẽt instãte, diaconus baptizare nõ dẽt, de cons. dist. 4. c. cõstat, cũ duob. sc. Tñ si de facto aliquis non presbyter baptizat, tenet baptismus, siue baptizans sit laicus, siue masculus, siue fœmina, vt in c. j. in fi. de sum. Trin. & in d. c. mulieres. tñ grauiter peccant nõ sacerdotes, ut dixi, vsurpãtes sibi hoc officium, cessante necessitate. Pro hoc j. q. j. in c. q̃ quidã. nec dẽt, vt dixi, reiterari baptismus, ex quo illa forma substãtialis de qua hic, fuit obserua ta, fed poterũt suppleri solennitates omisse, vt prædixi. Ex his dic, quod istud verbum, Si quis, comprehendit ẽt fœmininũ. Nã & masculinũ concipit fœmininũ. l. si ita, ff. de leg. 2. & 17. q. 4. c. si qs suadente, iũcto c. mulieres, de sen. excom. Sed o q̃ro ibi, [Puerũ.] quid in puella? Dic q̃ idẽ. Nã baptismus est generalis, & cõpetit tã fœminis q̃ masculis tã adultis q̃ pueris, vt ℣. eod. cap. maiores.
4 Tertio quæro ibi, † [Ter immersetit.] nũquid sit de necessitate,
a vt baptizãdus ter a immergat i aqua. Inn. hic dicit notabiliter, q̃ licet in verbis sit redacta certa, & substantialis forma, vt hic, nõ tñ in facto. Sola. n. institinctio est de substantia, vnde sufficit, q̃ baptizans effundat aquã super baptizando, quantumcunq, modicã. Nã qñque posset contingere pp debilitatẽ baptizantis, & grauitatẽ baptizãdi, q̃ non possit illum sustentare manib. & immergere ter in aqua. Dicit tñ Host. tutũ esse, vt in verbis, vel in factis ob seruet consuetudo loci: Et vide tu bo. tex. in c. de trina, de consec. dist. 4. vbi dr, q̃ loci ꝓsuetudo obseruari põt licite, siue fiat immer
5 sio trina, siue vnica. & ibi videas significatũ. † Quarto quæro, ibi,
b [In aqua.] b qd si fieret in alio alimento, vt in vino, vel alio liquore? Dic q̃ non esset baptismus, q̃ a elementum aquæ est substãtia baptismi, vt in c. vt non apponeres, ℣. eo. ibi, [faliuæ asperſione liniuit.] Nã Christus mãdauit in aqua baptizari, & ita fuit ipse baptizatus. & forte ad hoc designãdũ, exiuit aqua de ipsius latere in passione eius, vt in c. in quadã, ℣. tit. prox. Quinto quæro, ibi [In
c nomine,] qd si diceret in nominib. patris, &c. c vel in virtute pris, &c. Dic, q̃ nõ esset baptismus. f̃m Inno. q̃ plus important in singulari, q̃ in plurali. Nã denotat vnitatẽ essentię. Itẽ non licet variare formã p ecclesiã traditã. Sexto quæro ibi, [Ego.] nũquid illud ꝓnomen Ego, sit de substantia baptismi? an sufficiat dicere, Baptizo, &c. Gl. 2. hoc tãgit, & cõis opi. est, q̃ nõ sit de substãtia, q̃ intelligit sub aliis verbis. Dicit tñ gl. in c. multi, de consec. dist. 4. q̃ non dẽt omitti, si tñ omittitur, tenet baptismus. & hæc opinio
6 est bona. Et quia aliq tenent hoc esse de substantia, p̃cauendum
d est a principio, ut istud pronomẽ Ego, exprimat. † Septimo quæro, ibi, [baptizo te.] d quid si dr, Baptizo te i nomine Christi, & patris, & filii, &c.? Quidã, vt refert Inn. dicunt, q̃ non est baptismus ꝓp omissionem formæ substantialis; nisi forte in vna prouincia cõsuetudo aliud haberet. Et no. bene hoc dictum. Vult. n. q̃ vna prouincia põt vti alia forma, q̃ sit hic expressa. dũmõ in substantia sit isti æquipollens. Ponit exẽplum in Calabria, & dicit, q̃ Papa intantũ approbauit illorũ consuetudinẽ. q̃ eis ꝓcessit, vt i futurũ possint ita facere. Secus dicit, vbi in una ciuitate, vel in pluribus; qa nõ est ita iustus error in vna ciuitate, sicut i vna ꝓuincia. Itẽ non eminet tñ scãdalũ, f̃m Host. Et concludũt Inn. & Host. q̃ Ecclesia Romana dẽt, quãtũ põt, sine tñ violatione fidei, tolerare ritus & ꝓsuetudines aliarũ ꝓuinciarũ, vt Græcorũ, & aliorũ Christianorũ, vt facilius redeãt ad fidẽ integrã. Et his rõnib. Papa sustinet Græcos sacerdotes in matrimonio, vt ℣. c. cũ olim, de cle.
7 coniu. in c. Nicena, 41, dist. Itẽ Iudæos, & Paganos ℨhentes in secũdo gradu, vt in c. gaudemus, de diuor. † Et sic bñ, & singulariter no. q̃ ꝓstitutio Papę non extẽditur ad alios habẽtes ꝓsuetudinẽ ℨriã. pro hoc vide bo. gl. 21. dist. in c. j. in fi. Octauo quæro, ibi,
5 [Te.] qd si omittat illud ꝓnomẽ, Te? Cõiter tenet, q̃ ille non est
b baptizat, q̃ a nõ apparet qd iste baptizet. Vltimo q̃ro, ibi, [In nomine patris.] qd si dicat in noĩe Trinitatis, vel in nomine Christi?
c Hãc qõnẽ ponit gl. pen. & dicit, q̃ tenet baptismus; q̃ olim sic baptizabant homines, in c. quodã, de se. dip. 4. Doc. hic cõiter tenent oppositum, quia hodie fuit immutata illa forma, vt pater in hoc tex. & hoc tene menti. Quædam tangit Innocen. ad materiam facientia, vide per te, & per prædicta expeditæ sunt gl.

ADDITIONES.

a ¶ De quo uide etiam hic per dom. Anto. in 3. col. uer in his, quæ facit, & eius opinio. in terminis etiam firmat S. Tho. 4. sen. dist. 3. quæ. 1. ar. 4. Et dicit, qđ licet trinia immersio sit de necessitate baptismi, tamen congruent ssime fit ad exprimendum in factis fidem Trinitatis, & dicit, quod si trina immersio omittatur contra consuetudinem ecclesiæ, grauiter peccat semel tantum immergens. Et dicit, qđ si sacerdos nõ intẽdebat, nisi semel immergere, prima sola immersio cõpleret baptismum, terminans intentionem baptizantis.

b ¶ Qual ter aqua sit necessaria in baptismo, & quare ipsa potius ad hoc sumatur, quam alius liquor, prout est unum, vel sanguis, ponit elegantissime Th. in 4. se. dist. 3. q. 1. ar. 3. & uide d. Ant. in c. prox. sup. eod.

c Seb. Sap. ¶ In nominibus patris. Quid autem si diceretur, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & Diaboli, an ualeat baptismus, & ualeat huiusmodi consuetudo, uide Host. in sum. huius ti. conc. udentem, quod non, in §. q̃ sit eius forma, col. 2. Car. Alex. in c. consuetudinem. 12. dist. Petrum Rauẽnatem in conclusionib. consuetudinis, col. 14.

d ¶ Adde hic, quod si sacerdos baptizaret aliquem nobilem, non vitiatur baptismus, si ob reuerentiam dicat, Ego baptizo uos, ubi debeat dici, Ego baptizo te, secundum quod docet ista decre. ita determinãt Doc. in c. cum ab uno. de re iud. in 6.

e Seb. Sap. ¶ Quid si dicatur. Vide Fel. in c. cum dilecta, col. 18. uer. similiter dixit, supra de rescr. Et ibi ponit, an puer sio ordinis in baptismo vitiet baptismum, col. 6. ver. Adde etiam ad illam regulam. Vide etiam Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. 6. uer. 2. conclus. supra de const. & ibi an Papa possit mutare formam uerborum. Adde hic, quod no. Bar. in l. 1. C. ne fa. bap. rei. ubi dicit de iure hoc posse fieri, cũ qs i periculo fuit baptizari baptizarus & iterũ põt in ecclesia, cũ hac cõdõne, Si nõ es baptizatus, &c. Et d ista baptizatione, qua pœna puniatur facientes eam, est tex. cum gl. & ibi dom. Abb. in c. ex literarum, de adop. Item uide tex. in c. non licet, & c. ne baptizare, cum 3. seq. de consec. dist. 4. Et ista practica protestandi est, quam no. idem dom. Abb. in c. 1. in fi. de cle. per sal. promo.

¶ De hoc genere cãrum, s. quæ sunt maiores quæ mediæ, uide per Ioã. And. post Host. in c. fi. de cri. fal. & gl. remissiue, in uer. grauiora, & Imo. in 9. colum. in cle. non potest, de procu. Facit quod legitur in tex. & gl. in c. frater uester. 16. q. 1. & per glo. in c. literas, de iuramen. calum. Et quæ dicatur minima cã, uide per glo. in c. de appellationibus, de appel. & per gl. in c. fi. de re iud. li. 6. Et facit, quod no. do. Ant. in c. cæterum, de don. ubi ponit quid dicatur esse minimum. Et circa hoc quæ dicãtur causæ maiores, &c. uide do. Ant. in c. ut debitus. in uit. col. de app. post gl. fi. ibi, quæ dicit, q̃ causæ maiores sunt, de quibus in c. quod transla. de offi. leg. Et adde, q̃ cuiuscunque ualoris sit causa, non dicitur esse magna causa, si agatur solum de possessione, non de proprietate. Ita no. dicit Bar. in l. admonẽdi, in 10 col. ff. de iureiu. Item, quæ dicatur grauis, uel ardua causa, uide do. Ant. de procu. in c. querelam, in 6. col. Nã cã electionis, dicitur magna causa, ut no. gl. in c. bone, ul. 1. in uer. securum, de ele. maxime si sit de electione epi. ut est tex. in c. si ipsius, de ele. li. 6. uel de electione coadiutoris epi, ut est tex. in c. 1. de cle. ægri. li. 6 & uide do. Anto. in c. edoceri, in 3. col. de rescr. ubi dicit, quod stat arbitrio iudicis, quæ dicatur ardua causa. Idem do. Ant. in d. c. edoceri, in ulti. col. dicit, q̃ constituere unum uersalem syndicũ, vel œconomum in ecclesia, dicitur arduum negotium. Item, quę dicantur leues causæ, uide omnino Bar. in l. leuia. in fi. ff. de accusatio. Quæ autem dicantur grauia, vel grauissima, uide Bar. in l. non solum, §. fi mandato, uer. cir. secundum, ff. de iniu. Et de multiplici genere causarum, uide glo. 1. q. 1. in sum. & Lap. alle. 70. Item quæ dicantur grauia delicta. uide dom. Ant. in c. at si clerici, in §. de adul. in pe. col. de iud.

SVMMARIVM.

1 *Baptismus reiteratur, si dubitatur de eius omissione. 2.*
3 *Baptismus, quibus casibus reiteretur.*

CAP. II.

1 De quibus. † Breue est, & hoc intẽdit. Si probabiliter dubitatur, an qs fuerit baptizatus, põt bapti
2 zari forma hic expressa. † No. q̃ vbi dubitãt, an solennitas debita interuenerit, dẽt in dubio reiterari, ad hoc de cons. dist. 1. c. solẽnitates. Et q̃ hic dr de baptismo, procedit ẽt de confirmatione, seu chrismatione, f̃m Doct. Idẽ dicerẽ in oĩbus aliis sacris, non iterabilibus eadem ratione. Item no. casum, in quo sacrm confertur sub conditione; hic tñ est proprie conditio, cum sit de præterito. Non n. suspendit actum, quia certum est naturę, vtrum fuerit
3 baptizatus, vt no. in l. cũ ad tps, si cer. pet. † Vltimo q̃ro, in quo dubio, p̃cedit iste tex. Doct. instant, sed finalis, & vera conclusio est, q̃ procedit, tam in dubio facti, q̃ iuris. Et primo ponit exemplũ, cum reperitur infans expositus, sine signo baptismi. Nam dubiũ consistit in facto. De secũdo possunt poni multa exempla, vt no. ℨ. c. proxi. puta si fuit dictum, baptizo te in nomine Christi. Nam in iure dubitatur, an iste sit baptizatus. ideo potest baptizari sub ista forma, de qua hic. In gl. fi. in fi. dic, q̃ ista quæstio nõ procedit, ad textum relata; quia ex quo præmittit præstationem, q̃ nõ intendit baptizare, si erat baptizatus, non põt dici, q̃ imprimatur nouus character. Itẽ sine illa protestatione tene, q̃ non imprimitur nouus character, si iterum quis baptizetur, sed tñ fit reiteratio in facto, arg. in c. in Genesi, de cle. Nam dñũ alicuius rei nõ põt haberi amplius, q̃ semel, & bis haberi nõ põt, vt in c. iter dilectos, de fi. instrumento. multo fortius hoc est dicendum in charactere, &c.

SVMMARIVM.

1 *Causæ magnæ importantiæ sunt per solam sedem Apostolicam decidendæ. 3.*
Sententia super depositione Episcopi, per solum Papam fieri potest.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 *Papa solus sine concilio nō potest statuere contra vniuersale statū Ecclesię.*
4 *Communis usus loquendi attenditur & in interpretatione diuinę scripturæ.*

CAP. III.

Maiores. Hoc dicit vsq; ad §. verū. Sacramentū baptismi vtiliter ꝓfertur paruulis; licet non credāt, nec intelligant, & remittit peccatū originale. Et diuidit tota decreta. in duas partes. Primo ponit exordiū, probās magnas cōnes, maxime fidē tangentes, referendas esse ad papā. Secunda, ibi, [In qui busdā,] ponit epistolā, q̄ quatuor habet partes, sicut quatuor sūt cōnes. Secunda ibi, [Verū.] Tertia ibi, [Sed adhuc.] Quarta ibi, [Item qæritur,] Prima subdiuidit. Primo ponitur hereticorum obiectio, duabus authoritatib. munita. Secda, ibi, [Ad id,] ipsius solo. Tertia ibi, [Cæterū,] authoritatib. rñdet. Casus li. Quidā hæretici fecerūt quasdā qō. catholicis. Archiepūs Arelat. postulauit dñm Papā illis qōnib. rñdere. Ad qd̄ rñdet Papa declarādo singu los articulos vniuscuiusq; qōnis, vt clare exilla lra capere potes.

1 B. †No. 1. ꝙ magnarū causarū [a] decisio seruanda est soli. Aposto
a licæ sedi, pro hoc c. vt debitus. 5. de ap. & c. quis, de cle. li. 6 Hinc est ꝙ nemo citra Papā pōt facere suam sup depositione epi. 3. q. 6. c. accusatus, & c. quis, & c. 2. de transl. ōl. & ꝑtim si talis cā attingit articulos fidei, vel sacramenta Ecclesiæ. Hic. n. agebat de sacris Ecclesiæ. Et ex hoc, & ex tex. infero, solum Papā posse cognoscere, & decidere cās fidei, & sacrorum Ecclesiæ. † Inōrium
2 tū facit gl. in c. Anastasius. 19. dist. q. vī velle, ꝙ Papa in cā fidei dēt ꝓgregare ꝓcilium, & in tali cā ꝓcilium est §. Papā, & sic aliqui tri diter intelligentes illā gl. aperte veniunt ꝺ̄ istū tex. Vnde dic ꝙ rīr solus Papa pōt decidere cām ꝓcernentē fidē, & sacrm Ecclesiæ, probat hic, & in c. hæc est fides. 23. q. 1. Ad c. Anastasius, dic ꝙ ibi papa voluit decidere ꝺ aliquod instītutū per Ecclesiā, qđ non poterat sine ꝓcilio; quia vbi in cā fidei constat de iudicio totius Ecclesiæ, papa non pōt aliquid decernere ꝺ̄ statutū Ecclesiæ; quia posset papa esse hæreticus, & sic errare in fide. 40. dist. c. si papa. sed tota Ecclesia errare non pōt, vt in c. à recta, & ibi gl. 34. q. 1. Secundo no. ꝙ Christus orauit pro Petro, vt non deficeret eius fides. Ex quo infert, ꝙ fides Christiana deficere non pōt, quia nō est ꝑsumendum, ꝙ Christus fuerit frustratus labijs suis. Sed ⁊tra hoc opp. Christus orauit pro Petro. ergo sequitur ꝙ successōres Petri non possent errare, quod tñ est falsum. Nam papa pōt pec care, vt in c. aliorū. 9. q. 3. & pōt esse hæreticus, vt in d. c. si papa. Itē
b pōt esse ignarus [b] adeo, ꝙ ꝓp insufficientiā pōt resignare Papatū, vt in c. j. de renun. li. 6. ergo rō literæ non ꝓcludit. vt ꝓp oratiōnē Christi facta in persona Petri, sit recurrendū ad papā in casibus arduis. Sol. dicūt hic Doc. ꝙ Christus orauit pro Petro, & successoribus suis, vt non deficerent tam in fide, q̄ in moribus. Nā successores in fide & moribus erunt salui, nec errabunt in fide. Ad id quod dr̄ de hæresi, respondet ꝙ orauit pro Petro, & Ecclesia. ego aliter dicerē, ꝙ quemadmodum potestas tradita Petro, fuit sibi tradita in persona Ecclesiæ, sed sibi tanq̄ capiti, vt no. probat in c. quodcunq;. 24. q. 1. & in c. ita dñs. 19. distin. Ira Christus orauit pro Petro. i. pro tota Ecclesia in persona Petri, sed pro Petro principaliter, tanq̄ pro capite, vt non deficeret fides Petri. Fides aūt Petri est fides vīs Ecclesiæ; & iō directe concluditur, ꝙ ecclesia tota errare non pōt, quin saltē remaneat in vno. Et ita probat per Aug. & est tex. cū gl. notabilis in d. c. à recta. 24. q. 1.
3 † Sed quia papa est caput huius Ecclesiæ, & ꝑsumitur omnibus sanctior, & doctior, 40 dist. c. 1. iō ad ipsum est recurrendū in casibus maxime arduis; quia de facili non pōt totā ecclesiam ꝓgregare, dubio maxime existente. Et vide gl. no. in c. quis. 21. dist. q̄ dicit, ꝙ vbi sunt boni Christiani, est Romana Ecclesia: vnde post mortē Christi fides remansit solum apud beatam Virginē. Sic pōt contingere (quod absit) ꝙ apud vnum solum duntaxat fidelem, licet fœminā, posset ꝙsistere recta fides. No. 3. in §. quibusdā. ꝙ lex Mosayca nō est seruanda cū Euangelio, nec circūcisio cū baptismo: vnde baptismus successit circuncisioni; nō aūt concurrit cū circuncisione. Itē no. ꝙ baptismus cōpetit cuiq; sine distinctiōe sexus, vel ętatis. Item no. hic tex. apertū, ꝙ in lege diuina ēt masculinū concipit fœmininū, ita aperte arguit hic tex. Nā Christus dixit, Nisi quis renatus fuerit, &c. & dr̄, ꝙ ꝓ hoc includere voluit masculos, & fœminas. non solū ergo in lege humana masculinū concipit fœmininū, l. si ita, ff. de le. 2. & in l. j. ff. de ver. sig. & 17. q. 4. e. si quis suadente, iuncto c. mulieres, de sen. exc. sed ēt in l. diuina, vt hic, quod tene menti. Itē no. duos effectus circuncisionis antiquæ. Nā tollebat̄ peccatū, & euitabat̄ damnationis periculū. Sed ꝓ hoc nō poterāt puenire ad regnū celeste. Baptismus vero hēt tres principales effectus. Primus inducit remissionem peccatorū. Secundus tollit dānationis periculū. Tertius aperit regnū celeste. Et dic quartū, ꝙ infunduntur gr̄æ, & virtutes in ipso baptismo, vt j. in ver. illud, & in cle. 1. de sum. Trin. in fi. Dic ēt clarius, ꝙ per baptismū dimittitur nedum peccatū, sed ēt omnis pœna peccati, ita ꝙ si infidelis adultus hodie baptizaretur, & illico decederet, non sentiret ēt pœnam purgatorij, vt est tex. Aug. notabilis, de pœni. dist. 7. c. nullus. vbi ponit exemplū in latrone, cui credenti, & tunc baptizato baptismo flaminis, fuit dictum, Amen dico tibi, quia hodie mecum eris in paradiso, vt in d. c. fi.

Item nota, ꝙ dispositio habens plures orationes, debet vniformiter intelligi: vnde cauda non est separanda a capite, vt ad aliud referatur principiū, & ad aliud finis. & ad hoc notabis istū tex. in
4 ver. fi. iuncta gl. in ver. authoritas. † No. ibi, [Secundū cōem vsum
c loquendi,] tex. satis notabilem ꝙ etiam verba [c] scripturæ diuinæ intelliguntur ꝑm cōem vsum loquendi. c. ex literis. de spon. & l.
5 Labeo, de supel. le. † Item no. ꝙ verba apta referri ad habitū & actū, referūtur ad habitū solum. ꝙ subiecta mā hoc expostulat, & sic non pōt quis redargui de inceptitudine loquendi. Exemplū. si dico, Titus comedit, licet actualiter nō comedat, tñ verum est dicere, ꝙ comedit referendo sermonē ad aptitudinem, & non ad actum, aptus est. n. comedere. Et idem dicendū in statutis, &
d alijs dispositionibus. Vlt. no. in hoc principio, ꝙ etiam paruulis [d] virtutes infunduntur in baptismo, & hæc opin. hodie est approbata in clem. 1. in fi. de sum. Trin.

ADDITIONES.

a Ant. Fran. ¶ Quæ dicatur causæ graues, & quæ modicæ, & quæ minimę, dicas hoc relinquendum arbitrio iudicis, qui considerata qualitate personarum & quantitate causæ arbitrabitur illam esse magnam, vel paruam, vt a gl. in l. illicitas, ff. de offi. præsi. quę dicit, ꝙ causa vnius porcelli in iudicio est grauis, quia porcellus rusticis, est oculus rustici, & vide Ro. in l. fi. collā te, in prin. ff. fol. matr. & quæ no. Doct. in admonendi, ff. de iureiu. & in l. in pœnam, ff. de iur. om. iud.

b Seb. Sap. ¶ Ignarus. Vide Felin. c. fi. qñ, col. pen. in fi. sup de rescr. vbi dicit, ꝙ propter defectū literaturæ, Papa non potest deponi, sed per solā hæresim.

c Seb. Sap. Quod etiam verba. Multa de communi vsu accumulat Fel. in gl. 1. procem. huius libri, col. 2. cum seq. & mod. in ru. ii. de ope. no. nun.

d Et circa baptismum paruulorum & eius effectum, vide tex. in c. 1. §. verum, supra de sum. Tri. & omnino S. Tho. 4. sen. dist. 4 q 3. ar. 1. vide etiam ad materiam huius c. quod ipse Tho. no. ea. dist. p. 3. ar. 2.

Seb. Sa. Per baptismum. Nunquid autem baptismus deleat crimina perpetrata ante baptismum adeo, ꝙ qui perpetrauit non possit amplius accusari, vi de Pet. in c. de h s, col. 2. ver. secunda conclu. in fine accus. post Abb. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum a simili procedit, etiam in concernentibus animam; dummodo detur omnimoda similitudo.*
2 *Peccatum originale quod est.*

§. Verum. Originale peccatū, quod sine consensu ꝺ̄ hitur, remittitur in baptizato; ēt nō ꝓsentiēte;
1 vt in paruulis. Secus de actuali, quia sicut non cōmittitur sine cō sensu, ita non relaxatur. h. d. vsq; ad §. adhuc. † No. 1. ꝙ ēt in cōcer nentib. aīam in l. diuina, licitū est arguere a simili; dummō detur omnimoda similitudo in eo, in quo fit cōparatio; aliās arg. a si mili corruit, vt hic, de quo vide qđ no. Io. And. in c. non pōt, de ꝓb. lib. 6. & qđ no. in c. translato, de ꝓsti. No. duplex esse peccatū, originale, & actuale, & ꝙ actuale non cōmittit sine ꝓsensu. Nā peccatū adeo est voluntariū, vt nullo mō fit peccatū, nisi detur voluntas peccandi. Nā peccatum est voluntas ꝓsequendi, quod iustitia vetat, de quo dic, vt plenius hr̄. 15. q. j. in prin. & dr̄ actuale, ꝙ primo actu de facto cōmittitur. Nā impossibile est quē peccare sine facto suo. Originale vero dr̄ ꝙ ꝺ̄hitur ab origine, scum anima infunditur in corpore. Vnde scias post Inn. hic, ꝙ in anima pueri reperit, s. pronitas ad peccandū; & ꝺ̄hitur ex carnis corruptione. Nā per peccatū primorum parentū, caro humana fuit corrupta, vnde dicit canon, ꝙ omnis ætas ab adolescentia prona est ad malum. 12. q. 1. c. omnis ætas. Secundum est q̄dam macula, seu sordes, ꝙ ꝺ̄hit aīa in infusione ad corpus ꝑ immissionē
2 carnis corruptæ. Tertium est reatus, seu debitum pœnæ æternæ, qđ quidem ꝓsequitur ex secundo. Nā ꝓp illā maculā ꝺctam, primi parentes cum posteritate sua fuerunt deputati huic pœnæ æternæ. † Sed dubitat̄, qđ ex istis trib. dicat̄ peccatum originale. Magister sniarum plene ꝓsequit. 2. sen. dist. 30. & ibi ꝓcludit, ꝙ illa, pronitas ad peccandum sit peccatum originale, qđ nō placuit Inn. ga
a sequeret, [a] ꝙ ꝓ baptismum nō dimitteret̄ peccatū originale, scum post baptismum remaneat ipsa, pnitas ad peccādum, vt ī d. c. ōies ætas. & c. septies in die, de pœ. dist. 3. Dicit ergo ipse teneri cōiter, ꝙ illa macula, seu sordes sit peccatū originale, cui est annexa illa pnitas ad peccandū, vñ licet tollat̄ illa macula, remanet tñ pronitas

ADDITIONES.

a Zac. ¶ Non dimitteretur peccatum originale. Tu dic, ꝙ non tollitur per baptismum, quoad sui essentiam, sed mitigatur, ne quis damnetur, vt i c. j. in c. fi concupiscentia. 15. q. 1. & in c. 2. de conse. dist. 4.

Ant. Fran. Circa hoc, quod hic dicit de peccato originali, dicas ꝙ illud processit ab inobedientia & concupiscentia primorū parentum. & ideo q̄ ianui non tenetur de illo confiteri, iuxta ea, quæ habentur per gl. in §. fi. de pœ. dist. 4. & quia illud deletur per baptismum, vt in c. maiores, de baptis. Et de hoc originali peccato habetur per Bea. Tho. in prima parte summæ. q 8. ar. 4. & 2. & in q. de malo. & q. 4. & in sum. contra gentiles, li. 3. q 41. cum duab. seq. q. Et adde, ꝙ originale peccatum est æqualiter in omnibus, vt per Bea. Tho. in prin. 2. q. 82. art. 4 & in q. de malo. q 4 art. 7. Et an originali peccato debeatur pœna sensibilis, vide eūd. Tho. in præal. q 3. art. 4. & in d. q. de malo. q. 2. art. 2. Et an pœna peccati originalis in aliquo remaneat post baptismum, vide eundem in 4. parte sum. q. 68. art. 3. Et quæ sit pœna peccati originalis, dicas quod est pœna carentiæ diuinæ visionis, ut per eundem Th. in q. de malo. q 5. ar. 2. & 3. Et vide quæ habentur in c per baptismum, de cō sec. dist. 4. vbi habetur, quod multiplex est pœna peccati originalis, de q̄ vide per Arch. & ibi tenentes.

nitas ꝓp corruptionē carnis. & sic intelligit illa authoritas Aug. dū dicit, ꝙ ꝓ baptismū tollit peccatū originale reatu, & nō actu. i. tollit ille reatus, qui priuabat hominē visione Dei; sed remanet, impropriē tñ, in actu, q̄a remanet illa pronitas ad peccandū. Dicit ēt Aug. ꝙ isti qui carent visione Dei, decedentes sine baptismo, mallēt sic esse, q̄ non esse. Et hoc facit ad solutionē vnius ꝓrii. Nā vī iniustū, vt paruulus, q nullū peccatū cōmisit, decedens sine baptismo, puniatur. Sol. carētia visionis Dei, nō est proprie pœna, sed, ꝓpter inobedientiā primorū parētū. Deus nō vult eis cōmunicare beatitudinē suā; non aūt imponit eis pœnā actualē; & isto respū pœna istorum paruulorū dr̄ mitissima, vt in c. regenerāte, de ꝓse. dist. 4. q nimo Deus facit eis gratiā eos creando; q̄a ꝑm illā authoritatē Aug. isti uolunt magis sic esse, q̄ non esse, & idē no. gl. in d. c. regenerāte. Concludo ergo, ꝙ ꝓ baptismum tollit illa macula, seu sordes aīæ, & per consequens tollitur ille reatus. Item illa pronitas ad peccādū debilitat̄, maxime post sacrm cōfirmationis. Nā ꝓ confirmationē, seu confirmationē, Christianus confirmatur in fide, & efficitur fortior ad resistendū Diabolo, & concupiscentiis carnalib, vt in c. j. de conse. dist. 5. & adde istis gl. no. in c. 2. de conse. dist. 4. quam omnino uide.

SVMMARIVM.

1 *Confitens peccata sua, & aliqua retinens, de quibus non uult confiteri, non potest pro confessis absolui.*
2 *Infantes decedentes sine baptismo, priuantur uisione Dei, aliam uero pœnam actualem non patiuntur.*
Intellectus implicantes contrarietatem, uel repugnantiam, non sunt admittendi.

§. Sed adhuc. Licet in baptismo dimittat̄ originale peccatum paruulis, q tñ consentire nō possunt; in adultis tñ amētib. vel dormiētib. qui non ꝙsentiūt baptismo, nō dimittitur actuale. Ire ēt nec originale. Secda pars ibi,
1 [Ad hoc.] No. j. ꝙ nunq̄ quis liberatur ab vno peccato, quin libe retur ab oib. quia Deus non nouit opus imperfectionis. Ex hoc infero, ꝙ ꝓ istens aliqua ex iuis peccatis, vel ēt oīa, si dispositus est ī aliquo ꝓcōiacere, a nullo ī ueritate absoluit̄ recte; q̄a peccat ex parte non dimittuntur per rationem literæ, & uide quod leg. &
2 no. in c. quod q dā, de pę. & re. † Secūo no. ꝙ pœna originalis peccati, non est nisi carentia visionis Dei. Ex quo infert ad id, quod dixi in ꝓcedenti §. quod paruuli decedētes sine baptismo, nō patiunt aliā pœnām, nisi q̄ carent uisione Dei, illa tñ pœna maxima est, ut in c. firmissime, de ꝓse. dist. 4. licet respectu pœnæ actualis dicatur mitissima; & sic cōcordat tex. in c. regenerante. ea. dist. Et ob hoc dixit Aug. ꝙ dānati ad ꝑpetuos cruciatus, mallent esse cū illis cruciatib. & videre Deū, q̄ extra cruciatus, & carere visionē Dei; quasi innuat, ꝙ carētia visionis Dei est in se maior pœna, q̄ sit cruciatus ille quē damnatus sustinet in inferno. Imo ista carētia dr̄ grauissima pœna; dānatus tñ in inferno, hēt vtrāq; pœnā,
3 q̄a caret visione Dei; & tñ patitur alios cruciatus. † Itē no. ꝙ abiciēdus est intellectus, ex quo sequitur quædā ꝺrietas, seu q̄dā repugnantia. Et no. modū arguēdi, facit c. solicitudinē, de app. & Vbi repugnantia, ff. de reg. iur. cum sim.

SVMMARIVM.

1 *Dormientes, & furi si non possunt baptizari, nisi ante dormitionem, & furorem uolebant baptizari. 6. 7.*
2 *Infideles non possunt cogi ad fidem suscipiendam.*
Baptizari nemo potest per uim.
4 *Matrimonium falsum ex uoluntate coacta, non tenet.*
5 *Presumitur quis durare in eodem consensu, & allegans uoluntatem mutatam, habet probare.*
7 *Maritus non potest ordinari in præiudicium uxoris, etiam quod uxor adhuc non sit cognita.*

1 **§. Item quæritur.** †Hoc dicit usq; ad fi. Amentes, vel dormientes baptizati, si ante dementiam, uel dormitionē baptizari volebant, characterem suscipiunt; alias secus. coacti vero causatiue, suscipiunt. h. d. vsque ad fi. Primo ponitur quæstio. In secunda ibi, [Sunt aūt,] quorūdā opi. in tertia ibi, [Sed opponitur,] illi qōni opponit. In quarta ibi, [Propter quod,] opinionis veritatē exprimit. In quinta ibi, [Dor-
2 mientib.] principalem qōnem soluit. † No. j. alienum fore a religione Christiana, vt infideles cōpellantur ad fidē suscipiēdā, con
3 cor. c. ad fi. 20. q. 5. † No. dr̄iam inter vim præcisam & cōditionalē. Nā vis præcisa impedit impressionē characteris, secus in ꝺditionali. Rō est, q̄a primo casu, potius dr̄ qs pati, q̄ agere. c. sacris, quod me. cau. Exemplū, si quis ligatus manib. & pedib. inuit̄ baptizaret. Sed in ui ꝺditionali est uoluntas, licet coacta. Et ex hoc,
4 & ex tex. no. ꝙ coacta volūtas est, licet nō sit absoluta. Ex hoc infertur, ꝙ in actu, in quo reg rit̄ absoluta volūtas; vt in matrimonio, vbi requirit̄ oīmoda libertas, vt ī c. cū locū, de spō. coacta voluntas nō sufficit, q̄a nō est absoluta volūtas. & uide qđ dixi in d.
5 c. cū locū, & tene mēti. † Itē no. ꝙ qs [a] ꝑsumit perdurare in eodē ꝓsensu, allegās ergo voluntatē mutatā, hēt probare, ff. de ꝓb. l. eū
6 qui. † Itē no. casum, ī quo demēs, vel dormiēs pōt baptizari. qñ. s.
7 ante demētiā, vel somnū erat in ꝓposito baptizandi. † In gl. ī ver.

[Conditionaliter,] ibi Io. And. dicit, ꝙ nō cogeret̄, & hoc tenuit hic, & in c. vbi ista. 74. dist. sed Doc. vidētur cōiter tenere ꝺrium. Pro hoc facit iste tex. Nā quēadmodū suscipiēs baptismū ꝙ vim ꝺditionalē, cōpellit ad obseruantiā fidei, & ipsius sequelā, vt hic, & in c. de Iudæis. 45. dist. ita & ordinē suscipiens, dēt compelli ad obseruantiam ordinis, & sequelā ipsius. & erit hic casus, in quo metū passo non succurrit ꝑ actionē, quod me. cau. Rō. ga ꝺ̄ impressionē characteris, cū sit ĩdelebilis, restō fieri nō dēt, nec pōt. maxime cum iste posset dici inuitatus ad meliora, vt notatur in simili in c. cū dilectus, qđ me. cau. & uide per Gof. in Sum. de æta. & qua. §. circa hāc, & duob. §§. sequētib. si tñ iste habuisset uxorē, poterit matrimonio licite vti, quia nō potuit ordinari in præiudiciū uxoris, ēt si uxor nondum fuisset cognita, arg. eorum, quæ no. gl. de uoto, li. 6. c. j. In gl. in uer. [Perdurare.] no. bñ istam glo. & q. quam ponit, quia quotidiana est.

ADDITIO.

a Seb. Sap ¶ Quod quis. An præsumatur quis in eadem uoluntate perdurare, vide Bal. & alios in l. in ipsius. ubi bo. text. C. fam. erc. Aret. in c. 1. in 2. col. infra de iud. Alex. in consi. 78. inc. in causa & lite uertente. in 2. uol.

SVMMARIVM.

1 *Baptizare nemo potest seipsum, etiam instante necessitatis articulo, tamē si statim mortuus fuisset, saluus fuisset propter fidem, quam habuit.*
2 *Forma substantialis debet seruari, alias actus est nullus, etiam quod ex necessitate non possit seruari.*
3 *Baptizans debet esse maior baptizato 18. annis.*
4 *Iudæus antequam recipiatur ad baptismum, debet omnia restituere, quæ extorsit per usurariam prauitatem, illa uero, quæ licite quæsiit, non.*
5 *Baptizari nemo potest ex sua immersione in fontem, licet alius dicat, Ego baptizo te, & c. sed requiritur quod ab alio immergatur.*

CAP. IIII.

1 **Debitum.** †Nemo pōt seipsum baptizare, ēt istante necessitatis articulo. Cōis diu. Secunda ibi, [Re spondemus.] Casus lit. Quidā Iudæus in mortis articulo constitutus, cum inter Iudæos existeret, nec aliquē Christianū hēre posset, seipsum in aquam immersit dicendo, Ego baptizo me in nomine Patris, & filii, & Spiritus Sancti, amen. Quęrit, an iste sacrm baptismi receperit? Rndet Papa, ꝙ cū inter baptizantem, & baptizatū debeat esse discretio, ꝑm quod ex uerbis Domini colligitur, qui dixit Apostolis, Baptizate oēs gentes in noīe Patris, & Filij, & Spiritus Sācti, ꝺdictus Iudæus est ab alio baptizādus, vt ostē datur, qđ alius est, q̄ baptizat, & alius, qui baptizatur, vnde Dominus non a seipso, sed a Ioanne voluit baptiari, tñ si Iudæus statim decessisset, ad patriā conuolasset, non ꝓp sacrm baptismi; sed ꝓp fidem, q̄ habuit sacri. In baptismo illa spūalis generatio celebratur, de qua dixit Dñs, Nisi renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnū Dei, &c. Sicut. n. in carnali gnatione alius est, qui generat, & alius qui generatur, sic in spūali alius debet esse, qui spūaliter generat, & alius qui spūaliter generatur. Sane cū corpus exterius, siue cor interius baptizatur, oportet, vt utrobiq; paternitas & filiatio valeat inueniri, quib. baptizans, &
2 baptizatus ad inuicē referant. B. † No. j. ꝙ vbi aliqua requiruntur ad substātiā actus, nisi illa interueniant, nō tenet actus, ēt si ex necessitate solennitas seruari non possit. Ex quo infertur, ꝙ necessitas facit deficere solennitatem substantialem, quod no. No. 2. ꝙ in baptismo quis dr̄ renasci; quia primo fuit natus carnaliter; nunc vero renascit spūaliter. Et ex hoc inferē, & ex tex. quod ista generatio spūalis debet imitari naturā, seu naturalem generationem inquantum potest, unde sicut in generatione naturali qs non pōt seipsum generare, sed requiritur alius qui generet, ita &
3 in ista spirituali regeneratione. † Ex hoc ego crederem, ꝙ nemo pōt alium baptizare, vel ipsum de sacro fonte leuare, quin posset esse pr̄ suus carnalis, & sic ꝙ præcedat baptizandū in plena pubertate. i. ꝙ sit maior 18. annis. Sicut in simili dicimus in adoptione legali; q̄a oportet ꝙ adoptans excedat adoptatum ī plena pubertate, ꝙ sit maior 18. annis eo, quem vult adoptare, ut sit certissimum, ꝙ posset esse pater carnalis, ut patet Inst. de adop §. minorem. licet Pet. de Anc. hic dicat sufficere, ꝙ excedat in 14. ann. quia tunc possunt generare. Sed non placet, quia vt dixi, lex in simili requirit plenam pubertatē, vt in d. §. minorē. Nā multi reperiuntur, qui non sunt puberes in 14. ann. vt no. in c. puberes, de despo. imp. Et ex hoc no. quasi nouum, ꝙ non debet quis admitti ad leuandum aliquē de sacro fonte, vt sit pater eis spiritualis, nisi præcedat, seu sit maior baptizando in 18. annis. Nā abionum vī eum fieri patrem spiritualem, qui non pōt esse carnalis, d. §. minorem. Itē colligo vtra alios arg. opt. & quasi expressum, ꝙ ad sub stantiā baptismi, non requiritur leuans de fonte, seu suscipiens de sacro fonte; sed sufficit ipse baptizatus. hoc aperte ꝓbatur in eo, qđ Papa arguit de carnali generatione ad spirituale, & in spirituali in patre requirit duntaxat ipsum baptizantē; leuans ergo potius interuenit ad solennitatem actus q̄ de necessitate, & fuit hoc, vt arbitror introductum propter paruulos, qui nequeunt respondere in catechismo. ad hoc capitu. paruuli, de consecratio. distinctio. 4. Sed catechismus non est de substantia baptismi, vt in capitu. 2. supra eod. pro hoc facit. text. in

Universidad de Deusto
Biblioteca

c. prox. à fin. Vlti. no. q in baptismo non solũ baptizat. i. intingit corpus exterius, sed ẽt corpus interius; & illa ablutio q̃ fit exterius, notat ablutionẽ interiorẽ, & Spiritũ sanctũ. Nã aqua, & verba nil pro dessent, nisi Spiritussanctus baptizaret interius, in c. per aquã. de cõsecrat. dist. 4. Vñ reperit duplex paternitas, & filiatio in baptismo, vna exterius, in qua baptizãs est pr̃; alia interius in qua Spiritussanctus est pr̃, & iõ omnes Christiani vocant̃ filii Dei, & inter se sunt fratres spũales, qa habent vnũ, & eundẽ patrẽ spũalem in ista scda natiuitate. Facit q̃d no. in c. ad mẽsã. 11. q. 3. & per
4 hoc intelligas istũ text. in fi. †Hinc q̃ritur, nunqd Iudæus dẽat indistincte admitti ad baptismũ. Dic q̃ non, nã primo dẽt restituere ea, q̃ extorsit per vsurariã prauitatem, & illicite, vt in c. Iudæi, & ibi gl. de cõsecr. dist. 4. non aũt tenet relinquere alia licite q̃sita, sicut multi simplices credunt, pro hoc c. sicut Iudæi. †. de Iudæ. Itẽ nõ dẽt baptizari illico, sed debet aliquo tpe differri. vt appareat, an habeat rectã intentionẽ, & olim fuit statutũ, vt staret catechuminus per 8. menses, vt in d. c. Iudæi. sed postea fuit statutũ, q̃ per 40. dies tũ, vt in c. ne quod absit, ea. dist. Multi tñ. & non bñ, non obseruant, sed illico baptizant: vnde postmodũ quiescente
5 illo calore sæpe tales redeunt ad vomitũ erroris eorũ. † Vlti. q̃ro quid si aliquis immergat seipsum, alio dicente: Ego te baptizo. nunquid sufficiat? Dic q̃ non, qa nisi immergat, iste non põt dicere, Ego te baptizo. Dicit ẽt Inn. q̃ de necessitate non requirit immersio, sed satis est, q̃ baptizans effundat aquã super corpore baptizandi, leuando totũ corpus, vel maiorem partem, vel saltẽ
a caput. [a] Dicit etiam sufficere, q̃ scintilla aquæ proiectæ à baptizante, tangat corpus baptizandi, quod no. licet tutius sit ut seruetur quod prẽmissum est. Sed hoc vltimũ valet pro istis infantibus, qui sunt multum debiles, vt non immergantur in aqua, nec luetur totum corpus, ne incurrant periculum mortis.

ADDITIO.

a ¶ Et de ista quæstione, an sufficiat tangere aqua caput, vel aliam partẽ corporis, vide gl. in l. 3. in fi. ff. de aqu. quamlibet. ff. de acq. posse. & ibi per Mod. & tenet Tho. in 4. sen. dist. 3. q. 1. art. 4. vltra me. q̃ sufficit caput tantum immergi. Et adde quod no. Archi. in c. nouissime, de consecr. dist. 5. vbi q̃ de substantia confirmationis, i. chrismatis est, q̃ fiat in fronte, alias non diceretur quis confirmatus.

Ant. Fran. ¶ Ad illud de chrismate, sine confirmatione, primo, an tale sacramentum sit de necessitate salutis, vide gl. in c. responso. de sent. exc. quæ dicit, q̃ contemnens chrismari, non est plene Christianus. Ad quod etiam vide gl. in c. veniens, de transa. & aliam gl. in c. 1. de consecr. dist. 5. & vide B. Th. in 4. dist. 7. & eund. in 3. par. summæ, q. 28. ar. 1. vbi tenet, q̃ non est necessarium ad salutem. Pro quo vide text. in c. omnes, de consecr. dist. 5. & vide text. & gl. in c. 1. & 2. eadem distin. vbi ponuntur effectus, quos operatur in nobis talis chrismatio. & illa debet fieri in fronte, vt habetur per gl. in d. c. responso, de sen. excom. & tale sacramentum chrismationis est de cetero conferendum ab episcopis tantum, vt in c. 1. de rel. do. & in c. licet in reg. 16. q. 3. Et quib. sit illud conferendum, vide Arch. in c. 2. de consecr. dist. 5. quẽ etiã vide in c. nouissime, ea. dist. qui dicit, q̃ ecclesiastici, & reuerentiã sacri dẽt ligari panno in fronte. Et adde q̃ nemo põt chrismari, nisi a proprio epo, vt per Imo. in c. 1. de rel. do. & vide Io. And. in c. 1. de cog. spir. li. 6. vbi etiã dicit, q̃ ex tali sacramento contrahitur cognatio spiritualis, de quo etiã vide per Arch. in c. spiritualis, de consecr. dist. 5. vbi etiam habetur, an in chrismatione adulti, dẽat de necessitate interuenire leuãs, sicut in baptismo.

SVMMARIVM.

1 *Baptismus consistit in verbo, & in elemento aquæ, non in alio liquore, & vnum sine alio non sufficit. 2. 4.*
3 *Substantia actus si consistit in pluribus, requiruntur omnia illa plura, & non sufficit si vnum interueniat, alias actus ruit.*
4 *Baptizari non potest in aqua rosata, quia non est elementum, sed in aqua transformata sic, puta in lixinio, vel aqua lutosa, vel sulphurea.*
Baptismus quare debet consistere in aqua.

CAP. V.

1 **Nõ, vt apponeres.** †Vbi deest verbũ, vel elemẽtũ aquæ, non est baptismi sacramentũ. Cõis diui. Secunda, ibi, [Respondemus.] Casus li. Ecce aliquis simpliciter ductus, liniuit puerũ in caput, & pectus, & inter scapulas suluiæ aspersione loco baptismi. q̃ritur, an talis esset baptizatus. Respon. Papa, q̃ cum in baptismo duo sint necessaria, s. verbũ, & elementũ, & Dñs dicat: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cælorũ, dubium non est, q̃ ille non est baptizatus, in quo defuit non solum alterũ, sed vtrunq;. B. †No. 1. duo q̃ requiruntur ad substantiã baptismi. s. verba ad hoc instituta, de quib. hic, & in c. i. s. eo. Itẽ elemẽ-
3 tũ aquæ; non põt ergo qs baptizari in alio liquore. † Et ex hoc, & ex text. no. q̃ vbi plura reperiunt̃ ad substantiã actus, defectus vnius
4 facit totũ deficere. Concor. l. si vnus. C. de test. † Sed q̃ro, nunqd in aqua rosata, possit quis baptizari; maxime in stante necessitate. Dochie q̃cludunt, q̃ non. Et idẽ tenuit B. Th. Rõ, quia Christus fuit baptizatus in aqua Iordanis; & sic in elemẽto, & iõ non sufficit alius liquor. Nam Christus sanctificauit nobis aquã in baptismo suo, vt in c. nunq̃, de cõsec. dist. 4. & fuit hoc sacrm̃ institutum in aqua; qa est ignis ꝑria. Peccatum ergo comparat ignivi sicut ignis extinguit per aquã, ita peccatũ p baptismũ, vt s. c. prox. sed
a in aqua ẽt trãsmutata [a] baptizari põt, dũmõ non mutet ipẽs aquę & iõ in lixiuio põt ẽt qs baptizari. Itẽ in aqua balnei sulphurei, qa aqua est, licet aliquantulũ transmutata. Idẽ dñt Doc. in aqua lutosa; secus aũt in luto. Vlt. q̃ritur de vna q. q̃ fuit de facto. Quidã deferens puerũ ad baptizandũ ad ecclesiã val. de remotã, videns in puero signũ mortis, nec hñs secũ aquã proiecit puerũ in vno puteo, dicendo verba instituta, nunqd iste puer sit baptizatus, & sic possit sepeliri in cœmeterio ecclesiastico. Quidã Doctor Theologiæ de ordine Fratrũ Prædicatorũ in Montepessulano dixit, q̃ non, sed, vt hic refert Abbas, multi Canonistæ illud fuerunt dete statiq; quia non defuit hoc casu verbũ, nec elementũ, sed postmodũ ipse Abbas ꝑsuluit magistrũ suũ, qui rndit, q̃ non erat baptizatus; & sic cõcordant cũ iudicio illius Theologi, motus, q. a in baptismo requirit̃ non solũ submersio, sed ẽt eleuatio ab aquis in signũ resurrectionis. de ꝑsc. dist. 4. c. de trina, & c., ꝑprie. Sed hęc rõ apud me non ꝑcludit. qa vt dixi in c. ꝑcedenti, de necessitate non requirit̃ immersio; & p ꝑsequens nec eleuatio; vñ credẽ, q̃ si posset constare, q̃ puer vixit quãdiu baptismus fuit completus, q̃ satis dicatur baptizatus; sed quia potuit ꝑdecedere in via, anteq̃ baptizaretur, posset sustentari illa opi. glo. quasi nihil habeat; ergo per vos expediatis.

ADDITIO.

a ¶ Adde hic gl. in c. baptismi uicem, de consec. dist. 4. Sed tu vide de hoc elegãter in terminis per Tho. in 4. sen. dist. 3. q. 1. art. 3. ubi concludit, q̃ si aqua transit in aliam ꝑsciem per alterationem, sicut per putrefactionem, uel transit in uinum, ut quia per additionem tantum alterius liquoris soluatur ꝑscies aquę, ut si parum aquæ admisceatur multo uino, tunc ex illa aqua non poteit fieri baptismus. Sed si aqua non transit in aliam ꝑsciem, sed alterantur quædam eius accidentia, ut quia aqua est calida, tunc ex illa aqua fit baptismus, & ponit ibi signa cognoscendi, quomodo transierit in aliam ꝑsciem, vel quando recedit in termino raritatis, vel densitatis aquæ, uel in actu, uel in potentia. Et adde hic do. Ant. in c. præcedenti, in fi. 1. col. ubi dicit, q̃ confertur baptismus, licet sit lutosa, s. cus si sit lutum, ex quo tamen aqua excuteretur. Et uide ad hoc Tho. in 4. sen. dist. 7. q. 1. art. 3. in fi. vbi dicit, q̃ si aqua paludis esset tantum grossa, quod recederet a uera ratione aquę, non esset baptismus, sicut si esset lutum, alias esset baptismus, quia ad huc ꝑscies aquæ manet. Vide eundem S. Th. in 4. sent. dist. 5. q. 2. circa med. vbi dicit, quod oportet aquam, in qua fit baptismus, esse mundam ob reuerentiã sacramenti, tamẽ si sit immunda, nihilominus sit in ea bap. Item eũdem Tho. in 4. sent. dist. 11. q. 2. ante med. vbi dicit, quod non refert in quacunque aqua bapt. fmus fiat. Et quod baptismus possit fieri de omni aqua marina, sulphurea, & de lixiuio, tenet expresse Tho. in 4. sen. dist. 3. q. 3. reddens rationem, qua non mutatur ꝑscies aquæ, nisi quod transit per montes sulphureos, & similiter lixiuium in nullo mutatur ab aqua quo ad substantiam, nisi quod transit per cineres. Item uide Tho. in 4. sen. dist. 11. q. 2. art. 3. circa fin. vbi dicit quod in baptismo aqua est principalis materia, si aqua alterius ꝑsciei apponatur, non seruatur debita materia, & propter hoc non est sacramentum baptismi.

Ant. Fran. ¶ An in pura aqua debeat quis baptizari, vide Host. in summa, de bapt. in §. quæ sit eius forma. in uer. quod si alius liquor. & in c. pen. de bap. ubi concludit, quod in aqua mista, uino uel aliquo alio liquori non debet quis baptizari, de quo etiam uide gl. in c. baptismi, de consec. dist. 3. & uide Tho. in 4. sen. dist. 2. Nunquid autem de aqua rosata, uel lixiuio, uel de aqua alchimistarum, uel de aqua sulphurea balneorum, vel de aqua maris, uel de brodio carnium possit fieri hoc sacramentum baptismi, uide per Host. & Io. And. in d. c. pen. de baptis. & per B. Tho. in d. c. 2. parte summ. q. 66. art. 4. & uide gl. in c. detrahit. 1. q. 1. quæ videtur uelle, quod in aqua maris possit fieri baptismus. Pro quo uide text. in c. celebritatem. de consec. dist. 4. gl. in ca. 14 dist. Et quotuplex sit baptismus, uide quæ habentur in c. pen. de bap. & per gl. 1. in c. 2 ꝺ presbyt. non baptiza. Et quando debeat quis rebaptizari, vide per B. Tho. in 3. parte sum. q. 38. ar. 6. & in eadem parte, q. 3. ar. 1. & in 3. sen. dist. 2. ar. 4. circa prin. & uide in ti C. ne sanctum bapt. reiter. per totũ.

SVMMARIVM.

1 *Mores, & ritus differunt inter se.*
2 *Infideles nouiter redeuntes ad fidem, sunt tolerandi in moribus, & ritibus eorum, dummodo non sint tales, quod offendatur Deus.*
3 *Papa habet potestatem in omnes gentes, licet de facto aliquæ non obediant.*
4 *Baptizans si peccat in Latinitate, non vitiat baptismum.*
Latinitas falsa non vitiat beneficium.
5 *Baptismus verus confertur, etiam q̃ baptizans, & baptizatus credant baptismum esse truffam, vel prodesse corpori, non animæ.*

CAP. VII.

Licet Græcos. Baptizatos à Latinis, Græci rebaptizare non dẽnt. Præmittit exordiũ, & duplicẽ narrat Græcorũ excessum. Sed o id fieri prohibet. Tertio pœnã imponit. Secunda, ibi, [Volentes.] Tertia, ibi, [Si quis.] Casus li. Postq̃ Græci subtraxerunt se ab obedientia Ecclesiæ Romanæ, intrũ ceperunt abominari Latinos, q̃ inter alia, quæ ꝺ Christianos cõmittebant, si qñ sacerdotes Latini in eorũ sacrificarent altaribus, non prius sacrificabant in ipsis, q̃ ea tanq̃ per hæc polluta lauissent, & baptizatos à Latinis ꝑsumebãt autu temerario rebaptizare. Præcepit Papa, vt alia de cætero non ꝑsumant, ꝓformantes se tanq̃ filij obedientiæ sacrosanctæ Rom. Eccl. vt sit vnũ ouile, & vnus pastor. Si quis aũt tale quid ꝑsumpserit, excõicatio nis sũa percussus, ab omni officio, & beneficio ecclesiastico de
1 ponat̃. Ber. † No. 1. q̃ inter mores, & ritus est dria. hic. n. ponunt ista vt diuersa. & dic, q̃ mores referuntur ad illa, q̃ sunt extra sa-
2 cramenta; & ritus ad ea, q̃ sunt de sacris. † No. 2. & tenementi, q̃ ecclesia Roma. põt, & dẽt de honestate venientes nouiter redeũtes ad fidẽ tolerare in moribus & ritibus eorum antiquis. Hinc est, q̃ multi Græci in Calabria, & quibusdã aliis regionibus, tolerantur in forma baptizandi, & celebrandi, & multis aliis, in q̃ bus nobiscum non ꝙueniunt. Vnde per istam tolerantiã non minus sunt

sunt vera eorum sacra: dummodo in tñ non differant, q̃ Deum in illis offendãt: vnde nõ sunt tolerandi cũ periculo animarum, & contra honestatem Ecclesiæ vniuersalis, & hæc no. facit qd
3 no. gl. in c. 1. in fi. 20. dist. † Tertio no. q̃ Græci, & aliæ nationes debent esse, & ꝓstituere vnum ouile nobiscum. Debent ergo omnes homines esse de ouile Christi: nam ipse dixit, Fiet vnũ ouile, & vnus pastor, vt habetur in Euangelio. ergo de iure oẽs homines sunt sub pastore Ecclesiæ, s. sub Papa, licet de facto nõ valeat Papa ꝺ multos infideles exercere suã potestatem, de quo vide p
4 Inn. in c. q̃ su p his, de vo. Itẽ no. qd Ecclesia Roma. est mater, & magistra omniũ ecclesiarũ. Græci ergo de iure debẽt cognoscere Papã Romanum, pastorem, concord. c. 2. in fi. de summa Trinita. Vlti. no. q̃ rebaptizans aliquem ex studio, est depositione di
4 gnus. † Quæro hic, quid si baptizans peccat in Latinitate, [a] vt pu-
a ta dicẽdo, baptizo te in noĩe P. atris, & Filio, & c. Cõcludũt Doct. q̃ baptismus ꝓfert, q. forma intellectualis est seruata, licet non quo ad corticẽ. Hoc ꝓbat ex eo, qa mulierib. ꝑmittit baptizare in idiomate vulgari, vnde quisque potest baptizare in idiomate suo, nec salsa Latinitas vitiat; dummodo quis non faciat hoc sciẽter aĩo inducẽdi nouũ errorẽ, seu nouã formã, vt in c. si
5 nõ sanctificat̃, & in c. retulerũt. de ꝓsec. dist. 4. † Itẽ q̃ro, q. si baptizans, & baptizatus intendũt baptizare, & baptizati; sed credũt, q̃ baptismus solũ profit ad sanitatẽ corporis, & nõ aĩæ, nunqd ꝙferatur forma tradita ab ecclesia, & q̃ ibi baptizare, & baptizari intendant. Item dicunt Doct. s. cap. 1. etiam si credant, q̃ baptismus sit vna truffa, dummodo, vt dixi, intendant baptismum ꝙferre, quod Spiritussanctus ad formã verborũ inuisibiliter operatur. Pro hoc facit, quia Cayphas princeps Iudeorũ, pphetauit, nõ ex merito vitæ, sed officij potestate. 1. q. 1. c. dictũ. vnde ex quo seruat̃ forma tradita a Deo, & ab ecclesia; & isti credunt baptizare, baptismus operat̃ suũ officiũ. Secus esset, vbi baptizans nõ intenderet baptizare, vel baptizatus baptizari. Nã req̃rit intẽtio vtriusque, no. Inn. s. c. 1. Intentio tñ patrini leuantis de fonte sacro non nocet, f̃m Doct. Hoc rõ potest esse, quia patrinus non baptizat. nec requiritur ad substãtiam baptismi, vt dixi s. eo. c. debitum. Vltimo quæritur, q̃ re Christus voluit baptizari a Ioanne, cum baptismus conferatur ad remissionem peccatorum. Ipse enim Christus nullo peccato tenebatur, cum fuerit cõceptus sine semine virili; & sic non erat in eo peccatum, etiam originale. Sol. dup'ex. prima, vt impleret omnem gradum humilitatis, de quibus vide per gl. fi. in cle. 1. de re. do. Et vltimus gradus est, vt quis supponat se minori. Ita voluit Christus se subijcere Ioanni. Secundo hoc fecit, vt sanctificaret nobis aquam, de cõsecra. dist. 4. c. nunquam. hoc no. in c. per aquam. ead. dist. & in c. debitum, s. eo. & ex istis habetis materiam istius tit.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ In Latinitate. Vide Feli. idem tenentem in c. ad audientiam, col. fi. ver. limita nono. supra de rescript. vbi generaliter uult quod in diuinis scripturis falsa Latinitas non obest.

De Presbytero non baptizato. Rub.

Viso de baptismo; quia aliqui sæpe promouentur non baptizati ad ordines, de quibus dubitari poterat, vtrum essẽt vere ordinati, vel an deberẽt baptizari, merito post rubricam præcedẽ. subijcitur ista, scilicet de presbytero non baptizato, &c.

CAP. PRIMVM.

Si quis. Breue est, vel per alia verba summa sic. Si nõ baptizatus ordinatur, ordinis characterem non recipit, & hoc summat c. fi. ĩ. eo. No. q̃ defectus sacri baptismi, impedit ipressionẽ characteris aliorũ sacrorum; vbi ergo nõ est baptismus, ibi nõ est validũ aliquod aliud sacrm̃, in quo imprimatur character, & hoc, quia baptismus est ianua aliorum sacrorum, vt ĩ. eo. c. fi. Sed q̃ro, qualiter potuit iste deprehendere se nõ esse baptizatũ? Sol. forte fuerat expositus, & credebatur baptizatus; nũc aũt ꝙstabat ꝑ exponentes, quod non fuerat baptizatus, vel forte instante necessitate fuerat baptizatus aspersione saliuæ, vt s. tit. prox. in c. nõ vt ap.
& credebat a parentib. baptizatus, vel qd simile. Sed o q̃rit, q̃d si dubiteẽ, vtrũ fuerit baptizatus? Sol. tã respectu baptismi, q̃ respectu ordinis poterit seruari, qd hr̃ in c. 2. s. titu. prox. f̃m Host. vltimo q̃ritur, quid si iste non vellet de nouo ordinari? Dicit Ioã. And. quod remanebit laicus; & licet nõ deberet ꝺhere matrimonium; quia tacite vr̃ vouisse continentiam, arg. c. quidam. s. de q̃ uer. coniug. tñ si contraheret, teneret matrimonium, cum illud votum non fuerit solenne, ex quo vere non recepit sacrum ordinem, vt in c. 1. de voto, li. 6. Et no. ex hoc dicto, q̃ ad solennizandum votum, non sufficit opi. & credulitas; sed oportet, q̃ vere subsequatur sacer ordo, vel ingressus religionis, vt in d. c. 2. de vo. li. 6. Credit tñ hic d. Anto. istum debere compelli ad suscipiendũ ordines propter intentionem q̃ semel habuit, quod satis posset admitti, ar. c. qui bona. 17. q. 1. facit quod legitur & no. s. de reg. c. porrectum, & c. fi. ĩ. eod. vbi talis mandatur ordinari, nec relinquitur propriæ voluntati.

SVMMARIVM.

1 *Communis error non facit valere ea, quæ sunt ordinis, sed ea, quæ sunt iurisdictionis.*
2 *Episcopus qui reputatur, & non est, non potest conferre ordines, & si contulerit, non valent.*

CAP. II.

Apostolicam. Orari debet pro eo, qui credens se baptizatum in fide Christi, deceſit sine baptismo. vel aliter, & melius. Omissio baptismi non nocet credenti probabiliter se esse baptizatum. Primo ponitur decisa consultatio. Secundo rñsio ibi, [Vnde.] q̃ probat duab. authoritatibus. Prima ibi, [Lege.] Secunda ibi, [Librum.] Casus literalis. Quidam sacerdos credens se baptizatum, & in fide baptismi persistens, mortuus est, postea cõpertũ est, q̃ nõ fuerat baptizatus, q̃situ est a Papa, vtrum ecclesia deberet eum habere pro baptizato, vt possit pro eo orare? Rñdet Papa, quia præsbyter ille in fide sanctæ matris ecclesiæ, & in confessione nominis Christi perseuerauit, ab originali peccato solutus gaudiũ cœlestis patriæ fuit adeptus. In li. 8. Aug. de ciuitate Dei legitur, q̃ Baptismus inuisibiliter ministrat, quẽ nõ ꝓtẽptus religionis. sed necessitatis terminus excludit. In lib. beati Ambro. de obitu Valentiniani, idẽ legitur. & sic hmõi qõnibus sopitis, Ecclesia potest preces & hostias Deo offerre pro presbytero memorato. B. No. 1. q̃ peccatũ originale dimittitur nõ solũ in baptismo fluminis, sed ẽt i baptismo flaminis, i. Spiritussancti. q. qdẽ baptism̃ flaminis ministratur oĩ-
1 bus habentibus Christi fidem, & nõ ꝓmentibus baptismum fluminis; siue excludantur a baptismo fluminis, ex necessitate, vt ꝓtigit Valentiniano, siue ex ignorantia, ꝓbabili, qa credebant se esse bapt̃zatos. Secũdo no. q̃ decedẽs in fide Christiana ꝑsumit̃ adeptus, seu adipisci g̃audiũ patriæ cælestis, intellige, vel spe. Nam si præsumeretur oppositũ, non oraretur pro decedente. vt in c. pro obeuntibus. 13. q. 2. Vlti. no. q̃ pro obeuntibus, ẽt sacerdotibus, debent Deo offerri preces speciales in ecclesia, & Missæ celebrari. Itẽ no. q̃ dicta Aug. sunt approbata ab ipsa Ecclesia, & possunt allegari, cum dubitatur de efficacia sacramentorũ. Et idẽ de opusculis Ambrosii, & aliorum Doctorũ Ecclesiæ. de q̃bus vide text. in c. 1. de reli. & vene. sanct. li. 6. & 16. dist. quasi per totum. In gl. 1. in fi. No. gl. singulariter, q̃ solet multũ allegari, & dic la-
a titus, [a] q̃ baptismus fluminis, s. quo quotidie vtimur, prodest tam adultis. q̃ paruulis. vt in c. maiores. 1. respo. ĩ. tit. proxi. Baptismus flaminis, i. spiritussancti, qui inuisibiliter baptizat cor interius, vt in d. c. debitum, in fi. s. titu. proxi. & in c. per aquam. de consecra. dist. 4 prodest adultis tñ, qui in charitate, & fide Christiana decesserunt; non aũt prodest paruulis, qa cum ipsi nõ sentiãt, nõ habent Christianam fidem, nec charitatem. & de isto baptismo potuisset procedere opi. illorũ hæreticorum asserentiũ paruulis baptismum nõ prodesse, vt in d. c. maiores. Baptismus sanguinis est, qñ quis occiditur pro fide Chriana; & ista fides prodest tã adultis, q̃ paruulis; ex quo non ꝓtemperũt baptismũ fluminis. Exemplũ in S. Innocẽtib. Latro vero in cruce non fuit baptizatus baptismo sanguinis, qia nõ pro fide Christiana, sed pro suo merito fuit cruci affixus: sed fuit baptizatus baptismo flaminis pp fidem, q̃ habuit in Christo, vt in c. fi. de peniten. dist. 7. In gl. fi. ibi, [Vẽtrem meũ doleo.] hoc dicebat ad instar mulieris, q̃ parit abortiuũ. Nã ista regeneratio spiritualis, comparatur regenerationi carnali, vt in c. debitum, s. tit. proxi. vnde iste Valẽtinianus abortiuus erat; quia non pertenuit ad baptismum fluminis. Et in fi. gl. no. singulariter hanc vltimã qõ. gl. ex qua habes singularem limitationem ad l. Barbarius. ff. de offi. præto. ad c. infamis. §. verum. 3. q. 7. & ad no. in cap. ad probãdũ, de re iud & in cap. nihil, de elec-
1 tio. In quibus iuribus no. †q̃ cõis error, [b] seu opinio facit valere
b gesta. Ista enim procedunt in dependentibus a iurisdictione, nõ aũt in dependentibus ab ordine, seu in istis sacramentalibus. In his enim attenditur veritas, & non opinio. facit c. quanto. s. de
2 consue. † Ex quo infertur, q̃ qui ordinatur ab eo, qui putabatur Episcopus, cum non esset, nullum ordinem recepit. Valent tamen sic gesta quoad meritum propter fidem, & vide bo. gl. in c. dudum. 2. de elect. & dic, vt ibi plene. nota.

ADDITIONES.

a ¶ Vide gl. in c. firmissime, de consecra. dist. 4. Et quod baptismus flaminis, vel sanguinis, sufficiat ad saluandum hominem, vbi deest baptismus: aquæ non ex voluntate, sed ex necessitate, late examinando firmat Thom. in 3. senten. dist. 3. q. 3. art. 3. Item uide Tho. in 4 sen. dist. 9. q. 1. art. 2. circa fi. vbi dicit, q̃ baptizatus baptismo flaminis, emundationem cõsecutus est propter propositum baptismi sacramentalis, & accipiens sacramentum, amplioré gratiam consequitur.

b Seb. Sap. ¶ Communis error. Assignari potest ratio, quia talis error respicit causam. vnde sequitur, q̃ licet error faciat ius regulariter, tamen non facit ius, quando est defectus in causa efficienti, vt no. signater Bald. in l. 2. in vlt. col. de senten. declarat Iaſin d. l. Barbarius, col. 5. uer. 5. no. limita.

SVMMARIVM.

1 *Paria sunt aliquid non fieri, vel non rite fieri.*
Procurator si non facit fidem de mandato, potest dominus tanquam contumax accusari.
2 *Iteratio debet fieri, quotiescunque dubitatur, an quid sit factum.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

3 *Præsumptio transfert onus probandi contrarium in aduersarium.*
4 *Præsumptio violẽta, admittit probationem in contrarium, quæ probatio debet esse euidentissima.*

CAP. III.

Veniens. Pro summa accipe c.j.s.eo. Vel adidem sic. Nõ baptizatus ordinari nõ potest; & si de facto ordinetur, non recipit ordinis characterem; licet crederetur baptizatus. Primo ponit de baptismo tradito ei, qui nõ fuerat rite baptizatus. Secunda ibi, [Cumque,] circa ordinem allegat pro, & ꝑ. Tertia ibi, [Quia vero.] diffinit. Casus lit. Quidam credens se baptizatum ꝓm formam ecclesiæ, promotus fuit ad sacerdotium; tãdem inuenit, ꝙ non fuerat ꝓm formam ecclesiæ baptizatus. Accessit ad papam hoc sibi exponens; vnde papa fecit eum rite baptizari. Postea disputatum fuit super ordinibus, vtrum videlicet ordines suscepisset, & quidam dicebant, ꝙ cum baptismus sit ianua omnium sacrorum, ante baptismum non suscipitur aliud sacramentum, quia vbi fundamentũ non est, superædificari non põt. Sed ẽ ṽ, ꝙ per solam fidem baptizati efficitur quis membrum Christi; & qui, Christum hẽt per fidem, ẽt si baptismum non hẽt, vtiq; fundamentũ hẽt; & ita superædificari posse ṽ; sicut salutifera opera, sic & q̃libet ecclesiastica sacra. Præterea sacramentũ ordinis pontificalis, & sacerdotalis, & Leuitæ ex institutione sua, ꝑcessit baptismum, per quod ṽ, & etiã ante baptismum, huiusmodi ordines possint rite conferri; maxime his, qui baptizati creduntur. His præmissis dicit, ꝙ cum in concilio apud Compẽdium sit constitutum, vt si quis in presbyterum ordinatus, deprehendat se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur, mãdat papa, quatenus iste per singulos ordines viq; ad sacerdotium ordinetur, & ministret in officio sacerdotis; quia non intelligitur iteratum, qđ ambigitur esse factum; nec de sacro male sentitur, cum illud non contemptus religionis, sed necessitatis articulus impediuerit. Si enim aliquis natus est Christianis parentibus, & inter Christianos fideliter conuersatus, tã violenter præsumitur, ꝙ fuerit Baptizatus, vt huiusmodi presumptio pro certitudine habeat; donec in ꝓrium manifestis constiterit argumẽtis. B. No. 1. ex isto tex. ibi, [Secundum formam Euangelij, ꝙ baptismus habuit formam suam ab Euangelio, cum s. Christus dixit Apostolis, Baptizate oẽs gentes in nomine Patris, & Filij, & c. vt in c. pen. s. tit. ꝓxi. Alia vero, quæ fiunt, & dñr in baptismo. fuerunt instituta ab Ecclesia; & non sunt de substantia baptismi; sed de solemnitate, vt in c. 1. & quod ibi dixi, s. ti. proxi. Secundo no. ꝙ baptismus non prodest, non solum, cum ex toto omittitur. sed etiam cum non ritè
1 confertur. i. non solenniter ꝓm formam Euangelij. † Ex quo infero pariã esse [a] aliquid non fieri, vel non rite fieri, sicut nullum, & inutile paria iudicantur, vt in c. inter corporalia, de transl. epis. facit tex. in l. 2. ff. quod cuiusq; vniuer. no. Et per illum tex. & p istum potest argui, ꝙ si procurator non facit fidem de suo mandato, perinde est, ac si non cõparuisset: vnde potest dñs puniri tanq̃ cõtumax, quod no. B. ibi, & tene menti. No. ꝙ sacramentum matrimonij, potest adesse sine baptismo. Pro hoc c. de infidelib. de ꝓsan. & affi. Sed dic, ꝙ non est ratum, nec ita firmum, sicut si præcessisset baptismus, vt in c. quanto j. de diuor. No. ꝙ non baptizatus accipit, verũ corpus Christi si Eucharistia sibi cõfertur. Nil mirum. Nam, & Iudas accepit corpus Christi; & à Iudæis Christus passus est. Sed in sacro ibi imprimit character ſerua c. i. s. eo. & quod ibi dr in fi. Item no. ꝙ tres ordines fuerunt instituti in veteri lege ante baptismum, & vide latius 21. dist. c. 1 † Item no. ꝙ non intelligi
5 tur iteratum, quod ambigitur esse factum, quod facit ad multa, & concor. de conse. di. i. c. solennitates. Ex quo infertur, ꝙ si quis non recordatur, vtrum dixerit aliquam horã diei puta tertiã, vel sextam, tenet iterare. Item si non apparet, ꝙ ecclesia fuerit consecrata, debeat cõsecrari. & generaliter vbi actus de necessitate dẽt explicari, si ambigitur, vtrum fuerit gestus, debet iterari. i. iterum
3 geri. † Vlt. no. ꝙ violenta præsumptio pro aliquo, trãsfert onus, ꝑbandi ꝓrium in aduersarium, concor. c. vt nostrũ, vt eccle. benefi.
4 † Et no. ꝙ ꝺ violentam præsumptionem, admittitur & probatio in ꝓrium. Pro quo vide gl. 5. dist. c. ferrum, & quod dixi in c. in his, qui, de ꝓpon. debet tñ probatio talis, esse euidentissima. qđ no. ar. in c. quia verisimile, de præsum. & l. non est verisimile, ff. qđ me. cã.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Paria esse. Plura ad hanc regulam alle. Ias. in l. quoties, ff. qui satisd. cogan.

De custodia Eucharistiæ, chrismatis, & aliorum sacramentorum. Rubrica.

In præcedentib. titulis visum est. qualiter Eucharistia consecratur; ideo merito subijcit de ipsius custodia. Et quia in baptismate vtimur chrismate, vt in c. i. de sacra vnctione, & s. visum est de baptismo, ideo additur hic de custodia chrismatis; & generaliter de custodia omnium aliorum sacramentorum.

SUMMARIUM.

1 *Tenens rem sub clauibus, non potest redargui de negligentia, vel incauta custodia.*

2 *In delictis non solum punitur voluntas, sed exitus delicti.*
Percutiens vnum, credens percutere altum, debet puniri.
3 *Testis falsus in foro contentioso, debet puniri non solum de falso; sed etiam de omni damno inde secuto, in foro tamen animæ solum punitur de falso.*
Damnum datum non ex proposito, sed ex negligentia, non est resarciẽdum in foro animæ.

CAP. PRIMVM.

Statuimus. H. d. Eucharistia, & chrisma debent fideliter sub clauib. custodiri, & ꝓrium facientes sunt puniendi. Primo statuit. Secundo rõnem submittit. Tertio addit pœnam. Secũda ibi, [Ne possit.] Tertia ibi, [Si vero. No. 1. ꝙ Eucharistia dẽt seruari in ecclesia sub clauibus; & conseruatur ꝓp necessitatem infirmoꝝ; vt in c. sane, s. de cele. miss. & ibi hr, in quo loco debeat
1 conseruari. † Secundo no. ꝙ ponens rem sub clauibus non potest redargui de negligentia, & incauta custodia, facit pro istis, qui recipiunt commodatum, vel depositum. Item no. prouidendum ꝑ sacrilegos, qui cum sacramento Eucharistiæ, vel cum chrismate sua nephanda sacrilegia præsumunt exercere, & ꝑ tales sæpe miracula visa sunt, de quibus vide per Io. An. super rub. de cele. miss. Item no. quem puniri non solum de negligẽtia commissa in offi
2 cio, sed de oĩ delicto, & damno inde postmodũ prouenientib. † & sic no. ꝙ ad delictum puniendũ non solum ꝑideratur voluntas delinquendi, sed exitus delicti; vnde imputatur totum id, quod ꝑter voluntatem suã inde secutum est, & pro hoc bo. tex. in l. scien tiam, §. qui cum aliter, ff. ad le. Aql. vbi dicit, ꝙ si quis credens vnũ percutere cum lapide, percussit alium, tenetur de illa peussione; licet non habuerit propositum percutiendi illum. Idem dic, si qs credebat ꝓcutere vnum, & percussit duos, & gñaliter de hac mã vide, quod no. in reg. imputari, de reg. iur. lib. 6. & subtilius p Bar.
3 in l. Diuus, ff. de ſica. & p hæc sit declarata gl. fi. † Dicit tũ Vinc. hic
a vnum notabile verbũ, ꝙ licet in foro [a] contentioso, ferens falsum testimonium, puniatur de falso. & de oĩ dãno inde secuto; tñ in foro animæ solum punietur de falso testimonio, licet aggrauet per sequẽtia, & vide tu Inn. in c. sicut dignũ de homi. vbi singlr dixit, ꝙ in foro aĩæ nõ punit qs ad satisfactionẽ dãni, si dãnũ intulit ꝑter ꝓpositũ; sed punit de negligẽtia; quasi velit, ꝙ in foro aĩę hãtur respectus ad voluntatem delinquentis, & dic, vt ibi latius no.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Licet in foro. Vide cumulata per Fel. in c. canonum statuta, col. 12, ver. tertius casus supra de const. vbi exornat dictum Inn. in d. c. sicut dignum. de quo etiam tradit idem Fel. in d. c. sicut.

CAP. II.

Relinqui. Supellectilia in ecclesiis poni nõ dẽnt, nisi necessitas vrgeat. h. d. primo. ecclesiæ debẽt sua vasa & vestimenta munda tenere. hoc secũdo. Recitat duos excessus, ꝺ quos secundo prouidet. Secunda ibi, [Quia vero.] Casus lit. Quidã clerici, ecclesias suppellectibilib. suis, & ẽt alienis sic exponunt, vt potius videantur domus laicorum, q̃ ecclesiarum. Sunt & alij. qui ecclesias dimittunt incultas, siue immundas; & ẽt vasa ministerij, vestimenta, pallas altaris, & ipsa corporalia tam immũ da relinquunt. ꝙ alig b. interdũ sunt horrori. Vnde ꝑcipit papa, ꝙ huiusmodi supellectilia in ecclesiis nõ ponãtur, nisi necessitate istãte sic tñ vt necessitate cessante, de ecclesia remoueant. Præcipit ẽt vt oratoria, vasa, corporalia & vestimẽta ꝑdicta mũda & nitida ꝑseruent. Absurdum est. n. in sacris, huiusmodi sordes negligere, quæ dedecerent etiam in vestibus priuatorum. Ber. No. 1. ꝙ nec supellectilia aliena, nec propria ipsorum sacerdotum debent in ecclesia reponi, nisi virgente necessitate. Et ex hoc no. ꝙ necessitate instante, puta ꝓp metum hostium, vel incendia repentina; licite supellectilia laicorum deferuntur ad ecclesiam. Et facit hoc in ar. ꝙ ecclesiæ tempore necessitatis possunt incastellari, i. fortificari & custodiri, ꝺ inimicos, de quo no. in c. j. ꝺ. de immu. eccle. No. 3. ꝙ concessum ex certa causa, debet, cessante causa reuocari. 16. q. 1. c. generaliter. Vlt. no. ꝙ sordes sunt non negligendæ, etiã in vestibus priuatis. vnde alibi dicit tex. [Nec exquisitæ delitiæ, nec affectatę sordes, laudem pariunt.] 41. dist. in. in princ. & facit quod habetur in c. parsimoniam, ea. dist. vbi dicit, [Fractos uestibus, & dissolutos criminibus, non admittimus.] Hic q̃ritur, quid faciendum de uestibus sacris, usu consumptis? Dic, ꝙ debent comburi, & cineres in locũ per quem non hr transitus. debent recondi, vt in c. altaris, & in c. seq. de consec. dist. 1. Quod est ꝺ clericos, qui ex casualis antiquis, uel cappis, faciunt fieri bursas, & alia ornamẽta ad usum mundanorum, quod est ꝺ reg. semel Deo dedicatũ, de reg. iur. lib. 6. In gl. fi. ibi, [Debent incedere ornatis uestib. & c.] dicit Host. ꝙ de ornatu nihil dr hic, sed tantum de immũditia negligẽda, tu uide in hoc gl. no. 21. q. 3. in summa, & in c. omnis iactantia, & uide quod dixi in c. clerici, de ui. & hone. cle.

De reliquijs, & venerat. Sanctor. Rub.

Viso de custodia Eucharistiæ & Chrismatis, & uenerationc sacrorum sacramentorum, merito subijcitur rub. de reliquijs & uenerationc Sanctorum.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Sanctus nemo debet venerari, ẽt quod faciat miracula, sine licentia Papæ. 3.*
2 *Ebrietas assidua, est peccatum mortale.*
Peccatum veniale, si sumitur in consuetudinem efficitur mortale.
4 *Miracula possunt fieri ab eo, qui non est Sanctus.*
5 *Canonizare quid sit, & quomodo fiat.*

CAP. PRIMVM.

1 **Audiuimus.** † Sine Papæ licentia, non licet a i quem venerari ꝓ Sancto. Primo narrat, quod audiuit Secundo illud ꝓbat ibi, [Cũ vix.] Tertio illud prohibet ibi, [Illum ergo.] Casus lit. Quidã diabolica fraude decepti, quẽdam in ebrietate occisum, quasi sanctũ venerabãt; cũ ẽt, ptalibus in ebrietate occisis eccle sia vix orare pmittat, cũ dicit Apostolus, ebriosi regnũ Dei non possidebũt. Vñ mãdat Papa, ꝙ illũ de cætero colere nõ ꝑsumãt, qa & si per eum miracula fierent, sine authoritate Ro. Eccl. non
2 licet pro sancto venerari. Ber. † No. 1. ꝙ vix ebriosi decedunt sine
a peccato. Ista enim ebrietas, [a] quandoque est veniale, quandoque mortale, de quo aliquid hic per Vinc. Sed vide, quod dixi in c. a crapula, de vi. & hon. cler. Illud tamẽ indubitatum est, ꝙ ebrietas assidua, est peccatum mortale, in c. vnũ orar. §. alias ea demũ. 25. dist. Nã frequenter qs inebriat, q scienter & volũtarie inebriatur. Nullũ aũt est peccatũ adeo veniale, qn fiat mortale, dũ sumit in ꝙsuetudine. 25. dist. d. c. vnũ. §. criminis. & sic intellige qđ no.
3 Arch. post An. in d. § alias ea demũ. † No. 2. & tene menti, ꝙ nõ licet aliquem colere pro sancto, ẽt si in vita fecisset miracula, sine authoritate Romani Põtificis. Et hoc intellige, qñ publice qs vult aliquẽ venerari; secus aũt si in occulto, qs emittit pces apud eũ, quẽ credit sanctũ, vt probat a ꝓrio, j. c. prox. in ver. publice. &
4 ibi no. Inn. qđ tene mẽti, & vide gl. eo. tit. c. 1. li. 6. † Quare aũt miracula nõ sufficiãt, vt aliquis veneret ꝓ sancto. Dic, ꝙ ideo, quia
b q̃nque per malos etiam fiunt miracula. [b] multi aũt hoc faciunt ex arte magica, vt Simon magus; multi ex spiritu prophetiæ eis a Deo tributo. Exemplũ de Saul, qui prophetauit, dũ persequeret Dauid. Alij propter fidẽ, q̃ habent, sine charitate, iuxta illud Apostoli. Et si tãtam fidẽ habeã, vt mõtes transferam, charitatem aũt nõ habeã, nihil mihi ꝓdest, & transumptiue hr de ꝑse. dist. 4. in c. solet. Et no. hoc semper, ꝙ põt haberi fides maxima, ita vt eius virtute faciat miracula, sine charitate, & vide ad ꝑdicta tex. in c.
5 multi, & c. teneamus, & c. ꝓphetauit. 1. q. 1. † Vltimo hic q̃rit, qua re nõ dẽt aliquis pro sancto coli, nisi prius canonizet ꝑ ecclesiã? Quid est canonizare, & qualiter fiat. Sol. ꝺm Io. And. Canonizare est aliquẽ ꝓ summũ Põtifex, catalogo sanctorũ adscribere, & decernere, & declarare, vt debeat coli & venerari pro sancto; & ꝙ fiat annuatim officiũ solẽne pro eo, sicut pro alijs sanctis, iuxta qualitatẽ sũã, vt si est ꝓfessor, fiat officiũ ꝓfessorũ, &c. Fit aũr ist a canonizatio, qa ꝑces iuges & incessãtes dẽnt fieri apud summũ Pontificem, vt informet se de vita & miraculis, & finaliter canonizet. Papa vero nõ dẽt de facili moueri; maxime ad primam inquisitionem, sed debet ẽt differre cõmissionẽ inquisitionis, vt in terim videatur, an fama & miracula ꝓtinuentur, tandem cõmittat inquisitionem super vita, & miraculis. Et vide quæ exiguntur ad substantiã miraculi, per gl. eo. tit. in c. 1. li. 6. tandem habita informatione, vocatis prælatis curiæ, Papa declarat, & decernit illum habendum pro sancto, & ſoleniter celebrare Missam in illius honorem, & vide serioſe hunc ordinem per Io. And. hic.

ADDITIONES.

2 ¶ Ebrietas. An ebrietas sit veniale, vel mortale peccatũ, ꝙ sit mortale. aperte sentit gl. in c. pro obeuntibus. 13. q. 2. sed contrarium tenet gl. in c. inebriaueruntꝝ. 2. & de hoc vide omnino gl. in d. §. alias ea demum, & Ant. in d. c. a crapula, & latissime per Thom. in 2. 2. q. 15. art. 2. & 3. Ebrietas tamen in clericis semper est peccatum mortale, vt no. Doct. in c. ante omnia, in 1. no. per illum tex. 35. dist. per glo. in l. 1. C. de rei vxo. act. Sed ꝙ ebrietas sit
b Za ch. ¶ Miracula. Adde gl. in c. fi. inf. eo. tit. & Spe. in tit. de eiec. §. fi. in princ. Idem dicit Fel. post Abb. in c. venerabili, in prin. supra de testib.

SVMMARIVM.

1 *Reliquiæ de nouo inuentæ, non debent uenerari in publico, sine licentia sedis Apostolicæ.*

CAP. II.

Cum ex eo. H. d. Sanctorum reliquiæ vendi non possunt; vel palsim ostendi nõ debent; ne circa illas populus decipi possit. Ponit duplicẽ excessum, quẽ prohibet, distinguẽdo inter veteres & nouas reliquias ibi. [Præsenti.] Tertio fraudes ꝑ latos prohiberi ꝑcipit ibi, [Prælati.] Casus lit. Quidam exponebãt reliquias sanctorũ venales, & eas indifferenter ostendebant, ꝓp quod sæpe detrahebatur Chrianæ religioni. Vnde statuit ꝓciliũ gñale, vt antiq̃ reliqæ de cætero extra capsã nullatenus extrahantur, nec exponant venales. Inuentas aũt de nouo nullus venerari præsumat; nisi prius a sede Apostolica fuerint approbatæ. nec prælati ecclesiarũ permittant eos, qui ad eorum ecclesias causa veneratiõnis accedunt, varijs figmentis, aut falsis documẽtis decipi, sicut in pleriſq; locis, occasione q̃stus fieri ꝓsueuit. B. No. duplicẽ venalitatis cãm circa sanctorũ reliquias forre prohibitam. Prima, cum vere vendũtur, inde accepto precio. Nam sacra & religiosa non sunt in dñio alicuius, nec accipiunt æstimationẽ, Instit. de re. diui. §. sacra loca. & §. nullius. Secũda, cũ exponũtur passim causa quæstus, vt habeant largiores oblationes. Est. n. hæc q̃dam larga venditio. No. secundo, ꝙ reliqæ sanctorũ non debent ostendi extra capsam. Rõ prohibitionis est, quia cũ ostẽduntur extra capsam ossa nuda, multorũ deuotio tepescit. & datur detractoribus, cãobloquendi. Dicunt. n. ꝙ si fuisset sanctus, ossa nõ fuissent sic dispersa, non aduertentes, ꝙ oĩbus gñaliter dictum est, Cinis es, & in cinerem reuerteris, illis exceptis, q bus Deus singularem gratiam facere voluit, vt in corpore B. Mariæ Virg. & S. Ioan. Euangelistæ, & similiũ, de quibus scriptum est in Psal. 18. Non dabis Sanctum tuum videre corruptionẽ. & potest proprie intelligi de corpore Christi. † No. ꝙ reliqæ de nouo
1 inuentæ, non sunt venerandæ in publico, sine authoritate sedis Apost. & intellige gl. de oĩno nouis, secus si essent reliqæ sanctorum approbatorum. Sed dictum glo. & Doc. potest procedere, qñ certum est, ꝙ sunt reliquiæ sancti canonizati. Sed vbi orit aliqua dubitatio; tũc hẽt locum iste tex. vt nõ veneret publice sine authoritate Papæ; vnde proprie loquit, qñ dr, ꝙ sunt reliqæ sancti approbati, sed de hoc non habetur clara certitudo; alias nihil adderet ad c. præcedens, & hoc etiam sentit d. Anto. hic, & certe tex. hoc clare innuit. No. cotra clericos, qui causa quæstus decipiunt populum, fingendo reliquias, vbi non sunt, & maxime in hoc errant isti quæstuarij Sancti Antonij, & aliorum.

De obseruatione ieiun. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium quid sit, & quotuplex.*
2 *Ieiunans quahora debet comedere, & an peccet transgrediendo illam horã?*
3 *Ieiunium non rumpitur per potum & collationem moderate sumptam.*
4 *Medicina necessaria non rumpit ieiunium.*
5 *Ieiunans quo casu, & quibus temporibus potest vti lacticinijs.*
6 *Ieiunium quibus temporibus debet fieri ex præcepto.*
7 *Ieiunare nemo compellitur sub præcepto, ante 20. annos, post sic.*
8 *Mulieres coniugatæ, an cogantur ieiunare.*
9 *Ieiunium ecclesiæ, potest cum causa dispensari per episcopos; sine causa vero a solo Papa.*
Ieiunium vero voluntarium, etiam sine causa, potest per episcopum dispensari, dum tamen commutetur in melius.
10 *Ieiunium potest transferri in alium diem ex aliqua iusta causa.*
11 *Transgrediens ieiunium, quo casu obligetur ad mortale peccatum.*
12 *Trãsgressor statutorũ, & ea non obseruans ex contẽptu, peccat mortaliter.*

Viso de veneratione sanctorum, quia propter eorum venera
1 tionem & deuotionem sunt indicta ieiunia ab ecclesia, merito post rubricã ꝑcedẽtẽ subijcit ista. † Et primo quoad declaratiõnẽ rubricę, & mãę q̃ro, qd est ieiuniũ, & vñ dicat. Sol. dicit Inn. ꝙ ieiunium est triplex. Primũ est abstinẽtia cuiuslibet rei edibilis, ꝺm propriam voluntatem, & non ꝺm statutum ecclesiæ; vnde largo modo is, qui abstinet ab aliquo cibo placito, potest dici ieiunator. Nã ieiuniũ dr a quodam intestino sic vocato; ga vt plurimũ est vacuũ & exinanitũ. Vnde ad instar illius intestini dr ieiunium ꝓp abstinentiam, & euacuationem. Secundum ieiuniũ est, qñ qs abstinet a rebus humectãtibus, comedẽdo. t. sicca. puta panẽ, nuces & similia. Tertiũ est abstinẽtia a cibis ꝺm ordinatiõnẽ, seu ꝙsuetudinẽ ecclesiæ, & hoc mõ capit hic. Gof. dicit, ꝙ triplex est ieiuniũ, sed alio mõ. Nã quoddã ẽ ieiuniũ gñale, vt abstinere a vitijs, & voluptatibꝰ, de ꝑec. dist. 5. ieiuniũ. Secũdũ ieiuniũ ẽ moderata refectio, de ꝑec. dist. 5. c. ſi sint ibi, & c. ñ dico. & hæc ieiunia sunt singulis diebus soluenda, & de his non tractabitur hic. Tertiũ est ieiuniũ, ꝺm quod sumitur hic, & in ꝙsuetudine loquẽdi, & illud est subtractio prãdij, & post cœnã, cuiuslibet cibi priuatio vsq; ad diẽ sequtẽ, & abstinẽtia a criminibꝰ, & trahẽtibus semẽtinã originẽ a carnibus, vt ab ouis, lacte, & caseo. 4. di
a stin. c. denique. Itẽ abstinentia [a] a cibis delicatis, & preciosis, ut in d. c. denique, & a voluptatibus, vt i c. quid prodest. 86. dist. & sic

in

ADDITIONES.

2 ¶ Et preciosis. Circa ieiunium vide quod dr in Euanglio. Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ, &c. vide quod alibi dr, ieiunio sanantur pestes carnis. & alibi dr, qui corporali ieiunio vitia comprimis, mentem eleuas &c. Vide in epistola ad Demetriadem Nec ieiunium est perfecta virtus, sed cæterarum virtutum fundamentum. Et Paulus dicit, Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo. Alibi dr, quod Moyses 40. diebus & noctibus familiam sermone Domini pauit. Et alibi dicit Dauid, Humiliaui ieiunio animã meam, & cinerem tanquam panem manducabam. Helias quadraginta diebus ieiunauerat, cum curru igneo rapitur in cælum, vnde Daniel 10. c. per ieiunium trium hebdomadarum reuelationem accepit a Domino. Christus quadraginta diebus, & quadraginta noctibus ieiunauit, & habuit ortum a Deo. 35. dist. c. 6. die. Nam Deus prohibuit primis parentibus ne comederent de ligno scientiæ boni & mali & sic indixit ieiunium Deus in paradiso. Vide quod habetur in c. Adam. 40. dist pondera quia ieiunium est abstinentia cibariorum, sed Deus non mandauit abstinentiam ciborum, licet prohibuerit esum ligni scientiæ boni & mali. And. Barba.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in effectu est ieiunium afflictio carnis ex abstinentia ciborũ, pue-
2 niês mõ p̃dicto. † Et licet Doc. hic transeant, tñ q̃dam discutiã ad
verificationẽ huius diffinitionis: Dicit. n. primo Gof. q̃ est subtra-
a ctio prãdij. † Ex hoc vr̃ velle, q̃ ieiunãs dẽt cenare, & prãdere. Cœ-
na. n. est serotina, dicta ab eo q̃ fit quasi in tenebris. Prãdiũ vero
est de mane. Sed ego allego tex. & gl. in p̃riũ, in d. c. sint tibi, de cõ-
se. dist. 5. vbi dicit tex. quotidie esurire, & quotidie prãdere, & c. &
sic loqt de prãdio. Vñ gl. ibi 2cludit, q̃ nõ est differẽdũ prãdiũ vsq;
ad noctis tenebras, sicut faciũt Iudei et Sarraceni; vñ 2clude q̃ aut
loqmur de ieiuniis Quadragesimalib. & tũc hora vesp̃tina est
tñ cõpetẽs, i. post expletas vesperas in ecclesijs. q̃ tpe Quadragesi-
mali dñr de mane, & peccatũ est anticipare illã horam, de hoc est
tex. not. in c. solẽt, de 2se. dist. j. Et rõi lius statuti fuit, qa in ieiunio
Quadragesimali imitamur vestigia Christi; iõ q̃ Christ⁹ abstinuit
a cibo 40. dieb. & nocte. ita nos dẽrem⁹ agere, si nã pateret huma-
na. Sed qa hoc nõ est possibile in humanis, p̃ter diuinũ miraculũ,
statuit ecclesia, vel saltẽ p oẽs 40. dies ficte sumptus hoẽs ieiuna-
rẽt. Nã post vesperas expletas, dies ficte dr̃ expletus; cum nõ restet
aliud officiũ diurnũ, de quo in d. c. solẽt, vbi p Arch. in aliis vero ie-
iunijs non est hora p̃fixa ab ecclesia, & iõ cõiter tenẽt, vt in nonis
licite sumãt cibus, & ita hẽnt hoẽs in obseruantia gñali, & tenet
b Arch. post B. Thomã ⁵ in d. c. solẽt. † Dr̃ 2cdo in diffinitione, q̃ est
3 priuatio cuiuslibet cibi post cœnã vsq; ad diẽ seq. Ex hoc vr̃ velle
c Goff. q̃ sumere aliq̃d post cibũ assumptũ, ⁶ sit frãgere ieiuniũ. Inn.
hic reuocat in dubiũ de potu, et tãdẽ vr̃ 2cludere, q̃ potus ante ci
bũ, vel post sumptus, nõ frãgit ieiuniũ. Itẽ sentit, q̃ prãdere pluries
est frãgere ieiuniũ; qa sic de 2suetudine Eccl̃e ieiuniũ approbatũ
ẽ, quasi idẽ sentiat. Et põderabis hoc nullo iure caueri, vt semel tm̃
comedat in die, tpe ieiunij. Sed ego dicerem satis hoc caueri, si bñ
põderet⁹ mens c. Quadragesima, de 2se. di. 5. Nã ibi dr̃, q̃ dies dñi-
cales sunt illo tpe subtracti ab obseruãtia, qđ nõ põt intelligi, nisi
vt tunc pluries possit comedi; ergo in alijs dieb. vt exceptio sit bo-
na, solũ est semel comedẽdũ. Ad idẽ tex. i. d. c. sint tibi, vbi dr̃, Quo-
tidie esurire, & quotidie prãdere, &c. vr̃. n. p̃mittere solũ semel co
medere in die. Ante vero & postea est esuriẽdũ, ad afflictionẽ car
nis. Putarẽ tñ, q̃ aliq̃d sumere p collatione de sero magis ad sustẽ
tonẽ nãe. q̃ ad delitias, nõ esse peccatũ, nec frãgere ieiuniũ; dũmõ
hoc fiat tẽperat⁹ ⁷m 2suetudinẽ loci. Nã, ex quo nõ hẽm⁹ in hoc
ius specificũ, recurrẽdũ est ad 2suetudinẽ loci, ad hoc c. vtinã, 71.
di. & c. illa. 12. dist. Videmus. n. in sili religiosos p̃cipue Cisterciẽses
statuisse, vt hi, q̃ ministrãt religs tpe ieiunij aliq̃d sumãt, vt melius
possint differre prãdiũ, & ⁷m Inno. isti nõ dñr frãgere ieiuniũ. Idẽ
4 dr̃t de ministrãtib. dñis, q̃ p̃gustãt cibos ex suspicione veneni. † Idẽ
dicẽdũ in medicina necessaria. Serua in hoc 2su etudinẽ. Adde tñ
dictũ Hos. in c. 2. j. eo. vbi dicit, q̃ in ieiunijs solẽnib. & indictis p
Ecclesiã, nihil põt facere 2suetudo. Qđ intelligo, q̃ 2suetudo ex
toto vult istud tollere; secus, si interpretat̃, qualiter sit explẽdũ ie-
iuniũ mõ p̃dicto. Nã 2suetudo est optima legũ interpres, in c. cũ
5 dilectus, de 2sue. † Dr̃ tertio in diffinitione, q̃ est abstinentia a carni-
bus, & ab omnibus trahentibus sementinam originem ab eis.
Et sic vr̃ velle Goff. q̃ in ieiuniis sit abstinendum ab ouis, lacte, ca
d seo, & c. & idem vr̃ velle Inno. Hic. n. dixit ex cã ⁴ posse statui. puta
pp penuriam piscium, vt liceat vti istis lacticinijs, dicit tñ, q̃ eis vti
extra ieiuniũ Quadragesimale non est frangere ieiuniũ, licet edẽ-
tes peccent. secus in Quadragesima. Et forte hoc voluit dicere,
quia c. deniq;, quod facit mentionẽ de istis lacticinijs, loquitur de
ieiunijs quadragesimalib. Nã in alio ieiunio nullus tex. specifice di
c sponit. Si c trãseũt cõiter Doc. Sed vide⁸ notabile dictũ Arch. post
B. Tho. in c. rogationes, de 2se. di. 3. vbi dicit, q̃ extra Quadragesi-
mã possumus licite vti lacticinijs, si hoc hẽt cõsuetudo, & placet
mihi hæc opi. qa, vt prædixi d. c. denique, solum loqtur in Quadra-
gesima. Et vr̃ hęc consuetudo laudabilis p̃sertim in ciuitatibus,
6 vbi non est copia piscium, vt Senis. † Secundo principaliter q̃ro,
quibus tpibus sit ieiunandũ? Sol. dicit Inno. in Quadragesima, vt
in d. c. Quadragesima, & c. solent, & c. denique. Item in Quatuor
tpib. anni, de q̃b. in multis c. 76. dist. Item in vigilijs Apostolorũ, p̃-
ter exceptas, de quib. j. eo. c. 2. Item in vigilia Assumptionis Domi
nę nostræ. Et scias, q̃ in iure non reperitur aliud festum Dñæ no-
stræ, qđ hẽat vigiliam in p̃cepto. Nam hoc festum assumptionis
est celebrius aliis, vt in c. fi. de sẽn. excom, li. 6. Fertur tñ, q̃ quidam
papa oẽs festiuitatũ Dominæ nostræ vigilias posuit in p̃cepto,
sed de hoc non habeo scripturam authenticam. Item in vigilia
Natiuitatis Domini, vt d. capit. 1. Item in vigilia Omnium San-
ctorum. Item in vigilia Sancti Laurentij. Alias vigilias non enu-
merat hic Doct. Sed tu adde vigiliã Pentecostes, de qua hẽs duas
gl. vna est Io. in c. scire, §. necessario, 76. di. alia est Ber. in c. 1. j. eo. &
eas tene mẽti. Nã Gratianus visus est tenere p̃rium in d. §. necessã
rio. Itẽ dubitatur de vigilijs Rogationum, per tex. d. c. rogationes.
sed in hoc seruenda est 2suetudo loci, vt ibi no. Sed hic in ista ciui
tate Senarum, & in istis partibus non est de consuetudine. In Frã
cia vero secus obseruatur, vbi celebrantur isti tres dies, qui præce
dunt Pentecostem immediate, ẽt obseruatur ieiunium. ideo di-
7 mittendus est vnusquisque locus iudicio suo. † Tertio quæro, q̃
obligentur ad ieiunium? Inn. dicit, q̃ oẽs doli capaces, & ieiuna-
re volentes. Nam sicut in tali ætate, peccare possunt, vt in c. 1. et 2.
de delic. pue. ita & peccata flete per ieiunia dẽnt. & ita lente tran-
seunt Doct. Sed in c. 2. j. eo. Ioã. And. post Host. ponit plures opi.
Nam quidam tenuerunt, quod s. dictum est. Alij q̃ ieiuniũ non
obliget, nisi post pubertatẽ. Alij, q̃ requirat plena pubertas, vt tps
18. an. Alij, q̃ tps 20. anno. Nam sicut ⁹m leg. Mosaicã, ante illud
tps, non erat quis idoneus ad pugnam temporalem, vt habetur
Nũ. 1. c. ita nec ad pugnam s̃piritualem. Alij, q̃ requiritur tempus
maius 25. anno. nam vsq; ad illã ætatem, minor restituitur; quasi
f non habeat integrũ sensum, ff. de mino. p totum. Alij, q̃ post 21. †
annum

ADDITIONES.

a ¶ Seb. Sap. ¶ Prandij. Hæc fere omnia reassumit Do. Hiero. de Zanetinis, in tra
cta. de confessione, annexo sub repetitione c. 1. infra de accusa. dum tractat
de regula.

b Thomã. Et q̃ hora nona sit hora prandij pro ieiunantibus, per pulcherrimas,
& medicinales rationes determinat ipse Thomas in 4 sent. dist. 15. q. 3. art. 4.
circa fi. Fradde, q̃ anticipantes prædictas horas, dicũtur frangere ieiunium.
Ita tenet aperte Tho. vbi ⁵. 15. dist. q. 2. art. 2. circa fi. Dicit tamen q̃ ecclesia
non intendit arctare ieiunium ad subtilem temporis inspectionem, quia nõ
debet a⁹ rolabium accipere ad horam comestionis cognoscendam. vnde suf
ficit, q̃ circa illã horam, quãm ecclesia constituit, ieiunans cibum sumat. Sed
dicit, q̃ licet ieiunans, nimis laute comedendo, vel cum nimia auiditate, vel
nimis magnam quantitatem cibi sumendo peccet, & meritum ieiunij pdat,
vel in toto, vel in parte, non tamen ecclesiæ statuta transgredit, & ideo ieiu
nium non soluitur. Sed ad hoc vulgatum, inquantum dixi de nimia auiditate
vide tex. in c. quinque modis, in fi. de consẽ. di. 5. & in c. si quis, & in c. seq 40.
dist. Et in quantum dixi de nimia comestione in prandio, vide tex. in c. sint ti
bi quotidiana, de consẽ. dist. 5. Item in quantum dixi de hora prandij pro ieiu
nantibus, vide omnino Do. post Arch. in c. qui dicit, circa fi. 12. dist. Et q̃ ho
ra tertiarum sit hora prandij pro nõ ieiunantibus, est tex. quem ibi no. Doc.
in c. non licet, 44. dist. Item vtrum ieiunium soluat, qui potũ assumit pluries,
vide plene no. in c. ex parte, post do. Ant. de celeb. missa.

c Seb. Sap. Assumptum. Vide Decium in c. ad audientiam, in fi. ver. in hac vlt. lec.
supra de rescr.

d Seb. Sap. Ex causa. Idem tenet Card. Alex. in c. illa, post medium, 12. di. cum al
legatis per Dominum meum Dom. Rochum Curtium in repe. c. fi. in 3. no. cir
ca prin. supra de consue.

e Sed vide. De illo art. an tempore ieiunij liceat comedere ouа, vel lacticinia, ui
de latiſ. per Doct. in c. denique, 4. dist. Et ibi dicit, q̃ si tempore ieiunij come
datur de camalione, non frangitur ieiunium, peccat tamen comedẽs, si hoc
faciat propter gulam. Item dicit ibi Dominicus, q̃ tempore ieiunij non est li
citum comedere aues, quæ nutriuntur in aquis, licet quidam vulgares ⁹. Itẽ
an tempore ieiunij liceat comedere olera cocta cum carnibus, vide tex. in c.
fi. uer. non pro abitinentia, 30. dist. & ibi vide Doc. in terminis in 7. not. ubi
tene, q̃ non. Item vide omino Sanctum Tho. in 4. sent. dist. 15. q. 3. art. 4. circa
fi. ubi dicit, q̃ ieiunium Quadragesimæ magis arctus obseruatur q̃ alia ieiu
nia, quia in eo Christi, ieiuniũ, secũdum modum nostrum imitatur, & ideo
in ieiunio Quadragesimali usus carnium & ouorum est generaliter interdi-
ctus, sed in alijs ieiunijs consuetudo cuiuslibet loci est seruanda.

Ant. Fran. Circa hoc quod dr̃ de esu carnium & lacticiniorum, vide no. in ca.
denique, 4. dist. Et adde, q̃ tpe ieiunij ab ecclesia indicti, ut in Quadragesi-
ma, in ieiunijs Quatuor tporum, & in alijs vigilijs, q̃ sunt de p̃cepto, de quib.
in c. consilium, de obser. ieiun. est abstinendum ab vsu carnium, & lacticinio
rum, ad quod vide gl. 33. q. 2. in c. admonere. Vbi gl. quærit, an sit prohibitus
usus lardi. & licet ibi gl. videatur dicere, q̃ non, tamen ꝛrium interpretatur
2suetudo, pro hoc vide bo. gl. in c. ꝓbyter, in ver. sanguinem, 82. dist. & vide
Arch. in c. denique, 4. di. & B. Tho. in 2. 2. q. 147. art. 8. Et adde, q̃ ieiunia indi-
cta ab ecclesia, non possunt redimi pecunia, sed voluntaria sic, iniuncta sibi
pœnitentia per superiorum, ut per Host. in c. 1. de uoto, & in c. presbyter, in
gl. mag. 82. dist. & per Innocentiuũ in rub. de obser. ieiu. & per Arch. 82. di.

f Post 21. Qua ætate quis teneatur ieiunare, vide late per Arch. in c. pronuncia-
dum, circa med. de consẽ. dist. 3. vbi recitatis uariis opi. concludere vr̃, quod
non teneatur ante 21. ann. & vide omnino de hoc late per d. Ant. in c. consi
lium, in vlt. col. infra eo. Et vide ẽt per sanctum Tho. in loco hic alle. per istũ,
vbi concludit, quod cum pueri indigeant frequenti cibo, & non multo si-
mul assumpto, tñ ẽt quia indigent multo nutrimento, non tenẽtur ad ob-
seruanda Ecclesiæ ieiunia usque ad finem 21. an. Dicit tamen, quod conue-
niens est, quod ad ieiunandũ in hoc tpe se exerceant plus, uel minus, ⁷m mo
dum suæ ætatis. dicit tamen, quod quandoque magna tribulatione imminẽ
te, in signum pœnitentiæ arctioris, etiam ieiunia pueris indicuntur ad placã
dum Deum, & idem etiam punctualiter in terminis ad litẽram concludit Tho.
in 4. sent. 14. q. 3. ar. 2. vltra medium. Et adde hic Tho. in 2. 2. q. 147. art. 4. vltra
med. ubi dicit, quod pauperes, qui possunt sufficienter habere, quod eis suffi-
cit ad vnam comestionem, non excusantur a ieiunio propter paupertatem,
sed dicit, quod illi, qui fruſtatim eleemosynas mendicant, qui non possunt
simul habere, quod eis ad victum sufficiat, a ieiunijs ecclesiæ excusari vr̃. Di
cit etiam in ead. q. 20. ar. quod magis conuenit, quod cum imperfectis, & no
uitijs, & iuuenibus dispensetur, quam cum antiquioribus, & perfectis. Item
adde quod no. Doct. in c. nerui, circa fi. 12. di. vbi dicit, quod extenuans cor-
pus suum ieiunijs & vigilijs, quod ex hoc verosimiliter sequatur mors, pec-
cat mortaliter, & all. c. non mediocriter, de consẽ. dist. 5.

Ant. Fran. Ad hoc, qua ætate sit ieiunandum, vel non & qua ætate excusetur
quis a ieiunio indicto per ecclesiã, vide gl. in c. 2. in fi. de obser. ieiu. & ibi p
Io. And. & vide Inn. in ea. rub. & S. Tho. 2. 2. q. 147. art. 4. & seq. & illa vr̃ esse
conclusio, quod non possit dari certa doctrina, sed hoc totum hẽt considera
re superior, q̃ considerabit cãs pp quas fuit indictũ ieiunũ, & considerabit
qualitatem p̃sonarũ, qa q̃nq; q̃ erit in decrepita ætate attenta nã & cõple
xione sua, erit fortior & magis sufficiens ad ieiunandum, q̃ iuuenis, & ẽ de-
bilis, & minus robustus erit minus aptus ad ieiunandum, & ⁷m istas conside
rationes hẽbit superior hoc declarare, & eodem modo considerabit paupe
rem & diuitem. Et adde, q̃ comedens magnos & delicatos pisces tempore
ieiunij, posset dici uiolare ieiunium, & maxime quãdo illud faceret ex dele
ctatione, ut plene per Inn. & scriben. in rub. de obserua. ieiunio.

annũ q̃s obligẽt, ante vero nõ; qa ætas illa non patiẽq̃m indiget
puer, seu adolescẽs cibo frequẽrato pp debilitatẽ naturæ. Itẽ ci-
bus puertitur in augumentum, seu dilatationẽ mẽbrorũ; & sic
non sunt ita potentes ad ieiunãdũ ⁹sicut maiores. Host. in d. c. 2.
placet opi. vt ante 20. annũ qs nõ obliget, & ita trãsit ibi Io. And.
B. Tho. 2. 2. q. 147. ar. 4. tenet, q̃ vsque ad 21. nõ obligẽt pp rõnes su
pradictas. Dicit tñ, q̃ dẽt puer. vel adolescẽs se exercitare in ieiu-
nijs, vt sic capiat 2suetudinẽ ieiunãdi. Et inter hãc opi. B. Tho. &
Host. nõ est magna dr̃ia; & satis põt teneri eorũ opi. q̃ ẽt tenet B.
Hiero. in quadã epistola. Nõ. n. præceptũ quasi impossibile, seu ꝛ
nãm est iũgẽdũ istis pueris, seu istis adolescẽtibus; quia nõ esset,
nisi eos illaqueare ad peccatũ ex transgressione. Lex aũt debet
8 esse honesta, & possibilis. 4. dist. cerit aũt lex. † Quarto q̃rit. quid
in mulieribus ꝛiugatis? Sol. dicũt Doc. q̃ ieiunia voluntaria non
dẽnt expleri sine lñia maritorũ. 33. q. 5. c. noluit, & c. manifestũ.
sed ad ieiunia necessaria, & indicta p ecclesiã obligãtur; nec excu
sat maritorũ ꝛdictio, qa magis est obediẽdũ Deo, & vicario suo,
q̃ maritis iniuste p̃cipientibus. 11. q. 3. in c. Iulianus. & c. dñs. & c. q
resistit. Nisi oriretur scandalũ inter eos, & maritos. Tũc. n. saltem
cum licentia sacerdotis, poterunt ieiunia dimittere, qđ no. Pro
hoc facit, quia præceptum positiuũ Ecclesiæ, nõ obligat quẽ cũ
scandalo. in c. 2. de ope. no. nunc. in c. nihil cũ scandalo, de p̃scr. in
9 c. cũ teneamur, de p̃bẽd. † Quinto q̃rit, vtrũ in istis ieiuniis pos-
sit dispẽsari per superiorem? Sol. 2clude post Inn. q̃ in ieiunijs p
ecclesiã, nõ põt aliquis dispensare præter Papã; nisi causa sit in de
bẽte ieiunare. Ex causa enim potest eps dispẽsare. & talia ieiunia
in aliquod aliud bonũ compensare; & causa satis sufficiẽs est debi-
litas p̃sonæ siue proueniat ex defectu naturæ, siue ex exercitio exteriori. Exemplũ in agricolis oribus, & talijs artificibus, qui
ex diuturno & lõgo tpe debilitant̃, ita q̃ cõmode ieiuniũ tolera
re nõ possunt. Licite. n. fit in istis cõmutatio, ar. 82. dist. presbyter,
in fi. Nec intelligas, q̃ propria authoritate q̃s possit sibi hoc ieiu-
niũ cõmutare, ar. in c. 2. in fi. j. eo. & c. 1. de voto. Vnde gl. in d. c.
presbyter, dẽt restringi ad casum illius c. nã ibi redẽptio ieiunij p-
mittit authoritate illius canonis; vñ non dẽt trahi ad alia ieiunia,
& multos decipit illa gl. & de hoc ẽt ibi per Arch. qui tenet, qđ
⁵. dixi In ieiunijs vero, ad q̃ qs se obligauit de voto, põt eps dispẽ
sare, ẽt sine cã existente in vouente, dummodo id, in quo fit cõ-
mutatio, sit melius & Deo acceptius, vt in c. 1. de voto, vbi satis
bñ hoc, pbat, & vide qđ ibi dixi. Et ex his habes dictũ, prima frõ
te mirabile, vt magis stringat ieiuniũ indictũ p ecclesiam, q̃ ieiu-
niũ, ad qđ aliqs se obligauit ex voto. Rõ potest esse, quia primũ
fuit a principio necessariũ, nec est obseruandũ præcepto superio-
ris sine cã. Sed ⁷m vero a principio fuit voluntariũ, & apparet sa-
tis de volũtate Dei, cui acceptata est obligatio, q̃ vult cõmutatio-
nẽ fieri in melius, ar. c. magnæ, & qđ ibi no. de voto † Sexto q̃-
rit. nunqd ieiuniũ saltẽ possit de die in diẽ transferri? Dicit Inno.
qđ sic, existẽte ra cã. Nã videmus, qđ si festũ sit in feria scda. nõ ieiu
nat in die Dominica, sed transfert ieiuniũ in die Sabbati p̃ceden
tis, vt ⁷ c. 1. j. eo. Ita dicẽdũ pari rõne, q̃ si vigilia ꝛngit in aliquo
festo solẽni, qđ tunc vigilia pp veneration ẽ festi, possit quoad ie
iuniũ explicari die p̃cedẽti; & ponũt exemplũ Doc. in multis lo-
cis Franciæ, vbi colitur festũ Sancti Quintini, qđ accidit in vigi-
lia omniũ Sanctorũ. Non. n. tunc homines ibi ieiunant pp festũ
solẽne, sed transferunt ieiuniũ in aliũ diẽ; & idẽ posset fieri, q̃n ac
cidit ieiuniũ in festo principali alicuius ciuitatis, vel loci, vt ieiu-
niũ trãseraẽ in diẽ p̃cedentẽ, qđ bene no. & placeret mihi, vt ista
translatio fieret p Ep̃m, at. in c. 2. in fi. j. eo. † Vltimo hic quæro, nũ
quid transgrediens ieiuniũ solenne, obligẽt ad peccatum morta
le? Gl. 25. dist. in c. vnum orarium. §. alias ea demum, vr̃ sentire, qđ
sic. Sed d. Card. j. c. 2. dicit hoc procedere, q̃n ieiunium omitti-
b tur ex contemptu, vel inobedientia; vt quia non vult se subijce
re p̃cepto superioris; secus, si sine contẽptu, qa tunc trãsgressio
solũ obligat ad veniale, & dicit hoc tenere Archid. in d. §. alias
ea demum. Sed Arch. ibi solũ refert opi. Io. de Fontana, & trãsit.
Sed aliter reperi eũ sentire in c. vtinã. 79. dist. vbi dicit. q̃ si qs ex
aliqua cã trãlgredit ieiuniũ, nõ peccat mortaliter. Qđ põt intelli-
gi, q̃n forte erat debilis, nec curauit ire ad superiorẽ p̃ lñia, & sic
10 secus sentit, q̃n nulla subest licita cã. † Sed pro primo dicto, facit
notabile dictũ Cal. in c. 1. de 2st. vbi dicit, qđ trãlgressio canonis,
obligat ad mortale, q̃n fit ex 2ceptu, seu inobedientia. Et cõtem-
ptu proprie est, q̃n ex sola volũtate, nõ vult se subijcere statuto
a superioris, vnde dicit, qđ iste 2ceptus a clare apparere non põt,
nisi post monitionẽ. Sed si qs transgreditur ex concupiscentia,
vel negligẽtia, tunc solũ obligat ad veniale. qđ dictũ prima fron-
te vr̃ mirabile, & hoc dictũ put ẽt verũ, vbi superior aliquid iniũ
geret p verbũ cõe, puta p verbũ statuimus, vel ordinamus, vel si
mile. Secus credo, vbi, p cederet p verba p̃ceptiva, vel æquipollẽ
tia. Nã trãlgressio p̃cepti superioris, obligat ad mortale; licet fiat
sine 2ceptu, 14. q. 1. c. qđ p̃cepi, & in c. 2. de maio. & obe. Facit qđ
dicã in c. nã 2cupiscẽtia, de 2st. vbi oĩno vide, in quo gñaliter tra-
ctabo, an & q̃n trãlgressio statuti, vel regulæ obliget ad mortale.
Et fuit illud dictũ B. Tho. q̃ vbi statutũ fit p verba cõia, trãlgres-
sio regulariter nõ obligat ad mortale, qđ intellige, q̃n fit sine 2ce-

ptu. Nã sicut nõ oĩs trãlgressio legis obligat ad mortẽ p̃dẽ, ita
nec ad mortẽ æternam, quæ prouenit ex peccato mortali. 25. dist.
c. vnũ orariũ. Et iõ ad propositum ponderãda sunt verba statuti,
seu canonis, quibus indicitur ieiuniũ, an sint verba præceptiua,
an æquipollentia, seu, cõia, & c. Et collige ex prædictis, & ex his, q̃
dicam in d. c. nam concupiscentiam, & prædicta no. bene, quia
materia est peregrina, & ideo seriose insisti super rub.

ADDITIO.

a Seb. Sap. ¶ Iste contemptus. Vide Fel. in c. 1. col. 2. cum seq. supra de maio. &
obe. & in c. 1. col. 6. uer. alius casus, sup. de const.

SVMMARIVM.

1 *Nõ valẽs ieiunare vno die, an & quo casu possit, & teneat̃ alio die ieiunare*
2 *Clericus non valens dicere officium propter infirmitatem, non tenetur illud reassumere.*

CAP. PRIMVM.

Ex parte. Vigilia occurrens in Dominica, ieiunari dẽt ⁷
Sabbato, & ieiunanda est vigilia Matthię. Cõ
munis diuisio. Sed a ibi, [Ad qd.] Casus li. Quæsitũ fuit a domino
Papa, vtrum si Natiuitas Dñi vel assumptio B. Mariæ Virg. vel Fe-
stiuitas alicuius Apostolorũ in sẽda feria venerit, in die sabbati p̃
cedenti, vigilia dẽt ieiunari? & vtrũ in vigilia B. Matthiæ Apostolo
lissit ieiuniũ iniungendũ. Ad quod breuiter rñdet Papa, q̃ die Sab
bati festiuitates p̃libatas sẽdæ feriæ p̃cedẽtis, & B. Matthiæ Apo-
stoli dẽt vigilia ieiunari. B. No. i. ex tex. q̃ in vigilia Natiuitatis Do
mini, & Assumptionis B. Mariæ Vir. & omniũ Apostolorũ, est
necessario ieiunãdũ. Et pondera q̃ solũ dicit de Vigilia Assũm-
ptionis B. Marię vir. Ex quo infert q̃ alia festa B. Mariæ non ha-
1 bent quoad p̃ceptũ ieiuniũ vigiliã; quod dixi ⁸. in rub. † Sẽdo no.
a q̃ ex cã legitima põt mutari ieiuniũ de die in diẽ. Et facit a prima
fronte iste tex. q̃ non valens ieiunare in die statuta, tenẽt alia die,
quasi sit obligatus ad duo, ⁷. ad ieiunãdũ, & illa die, vnde si impe-
ditur in illa die, remanet obligatio ieiunii alia die, ar. op. hic, & in
c. cũ dilecti, de dolo & cont. & in l. Celsus, ff. de arb. de quo dubi-
to per c. 2. j. eod. vbi non valenti ieiunare in Quadragesima, nõ
2 iniungit, vt ieiunet alio tpe. † Ad idẽ quod no. Inn. in c. i. de cele.
m. ⁷ vbi dicit, q̃ ñ valẽs dicere officiũ pp infirmitatẽ, ñ tenẽt illud
reassumere alio tpe, quasi officium sit ieruitus cuiusq; diei, & va
riat ex tpe, ita vr̃ dicendũ in ieiunio. Nã si teneor p̃stare operas
certo tpe, & impediar, nõ sum obligatus in alio tpe, qa nõ sunt
eædã operæ. sed variantur ex tpe, vt est tex. no. in l. si non sortẽ. §.
libertus, ff. de cõd. indeb. Et si relinquitur mihi vsusfructus bien-
nũ futuri, & impediar. non possum petere vsumfructũ alterius
bienniũ qa nõ est idem vsusfructus, vt l. si vsusfructus mihi in biẽ
nium. ff. de usufr. le. & istã partẽ crederem veriorẽ. Ad istũ tex. re
sponderẽ q̃ loqtur in trãslatione fiendi ex cã, quę non est ⁷ ipso
debẽte ieiunare; licet pp festũ fiat in aliũ diẽ. Vltimo no. q̃ vigi-
lia B. Matthię est in p̃cepto. Rõ dubitãdi fuit qa Matthias non fuit
de numero 12. a principio, sed succesit post mortẽ Christi in lo
cũ Iudę, dum Apostoli posuerũt sortẽ sup eũ, & Barnabam. Et
rõ decidendi est, qa surrogatũ dẽt sapere naturã eius, in cuius lo
cũ surrogat̃, vt in c. maiores, de bap. & in c. ecclesia, ut li. penden.

ADDITIO.

a ¶ Et facit. Item facit q̃ si concurrant eo ⁷em die plura ieiunia, q̃ debeat fieri
transmutatio ieiunij, sed in contrarũ determinat Arc. in c. 2. de ieiunio. 66.
dist. ubi dicit, q̃ si concurrant eodem die vigilia Matthæi Apostoli, & vigi
lia Quatuor temporum, q̃ celebratur omne ieiunũ unico die, & pro hoc
facit tex. in c. magnæ, in princ. de vo. & dicit, q̃ ita tenet Hug. dicens, q̃
nusq; reperitur in iure pp hoc, transmutationem fieri debere. Ad idem vide
Io. And in c. cũ in curẽtis, §. fi. de elec. qui dicit, q̃ si plura ieiunia concurrãt
eadem die, vt puta ⁴ tempus Quadragesimale, & ẽt vigilia vnius Sancti, &
sit tempus Quatuor tem ⁷porum, quod sufficit vna die ieiunare.
Ant. Fran. ¶ Quando plura ieiunia concurrunt in eadem die, vtrum possint
in eadem fieri, an uero debeant commutari & transferri ad aliam diẽ, di-
cas, q̃ vna die fieri possunt, vt hic per istũ & plene tractatur in rub. de ob.
ieiu. vbi per Inn. & Host. ubi etiam ponunt, an tempore ieiunij liceat face-
re collationem de sero. Et vide B. Tho. in senten. 4. dist. 15. & in 2. 2. q. 78. ar.
2. vbi enumerat aliquos casus, in quibus non est laudabile. Et au præguſtan
tes cibos magnorũ dominorũ, sint iuxta vulgare, facientes sibi credentiã,
vel mulieres prægnantes, & quę extranea appetunt, nel infirmi ob defectio
nem appetitus, ⁴ forsan in die ieiunij comedant carnes, & alia prohibita,
non dicuntur frangere ieiunium, vt Inn. in d. rub. de obser. ieiu.

SVMMARIVM

1 *Consuetudo Romanæ Eccle ſiæ, nõ est de necessitate obseruanda in alijs religionibus.*
2 *In Quadragesima possunt licite comedi carnes, propter necessitatem famis.*
3 *Carnes possunt de iure comedi die subbati, licet de honestate & consuetudine aliud sit, die veneris vero secus, infra proxi. c. in 1. no.*
4 *Dispensatio, imminente necessitate, est debita.*
5 *Consuetudo ieiuniorum relaxatiua, an ualeat.*
6 *Aduena debent obseruare consuetudinem loci, ubi reperiuntur.*

CAP. II.

Consilium. Non capit ꝛgnam summationem, & tex.
in se satis clarus est, & multa sunt dicta, q̃
patent p §§. Casus li. Quæsitum fuit vtrum omnes vigiliæ Apostolo
lorum

Universidad de Deusto
BibliotecaCentral

lorũ dẽant ieiunari? Rñdet, q̃ sic p̃ter vigilias Apostolorum Philippi & Iacobi, & B. Io. Euangelistæ qa festiuitas illorum, ꝯ. solẽnitatẽ paschalẽ celebrat. festiuitas B. Io. ꝯ. natalẽ Dñi, ieiunium ẽt apud nos in aduentu Dñi agit. Vigiliæ Sanctorum, quorũ festiuitates, sed̃a feria celebrant, in p̃cedenti sabbato ieiunande sunt. De celebratione B. Bartholomæi dubitat apud quosdam. Rñdet papa, q̃ ꝓsuetudo regionis seruetur. Item q dam in Quadragesima p̃p necessitatẽ fames coacti sunt comedere carnes, q̃ritur q̃ pœnitentia sit illis inungenda: Rñdet papa, q̃ in tali art. nõ peccant, p̃ces tñ Dño pro illis & cum illis sunt effundendæ. Item quidã p̃p debilitatem comedunt carnes die sabbati, ꝯ loci ꝓsuetudinẽ, vnde alij hẽnt molestum. Rñdet papa, q̃ ꝓsuetudo loci seruetur, ita tñ, q̃ debilibus & infirmis p̃p hoc periculum non immineat. Itẽ quidã infirmabat in Quadragesima, & alijs ieiuniis, & petijt esum carnium sibi concedi. Rñdet, q̃ desiderium infirmorum admittendum est, cum vrgens necessitas hoc regrit, cum legi nõ subiaceat necessitas. No. i. ex principio, q̃ vigiliæ oĩum Apostolorum p̃ter exceptuatas, de quib. in tex. dẽnt ieiunari, & intellige de 12. Apostolis, quos enumerat gl. in c. j. de rel. & vene. sanc. li. 6. No. 2. q̃ p̃p magnã solennitatem loci ꝓtingentem in die ieiunij põt omitti seu transmutari ieiunium, hic tñ in vigilia istorũ Apostolorum exceptuatorũ non fit cõmutatio, sicut in p̃cedenti; & credo hoc ꝓtigisse, qa accidunt istę vigiliæ inter festa diuturna, vnde non dẽt fieri cõmutatio in diẽ ita lõgiorem; sed qñ solum vna dies intermedia est impedimento, tunc fit cõmutatio, vt in c. p̃cedenti nã p̃p breuitatẽ t̃porum, vigilia non vr̃ differre a festo. No. in §. ieiunium, & tene menti arg. opt. & quasi expressum, q̃ Aduẽtus Dñi de necessitate non est ieiunandus; sed inspiciẽda est ꝓsuetudo cuiusl̃bet loci; vnde hic papa caute locutus est dicẽdo, q̃ apud nos ieiunatur, & c. q. d. ſm Host. habemus hoc de cõsuetudine, sed statutum non facimus, nec aliquem adstringi volumus; nec reperit
1 alibi cautum, q̃ sit in p̃cepto. †Consuetudo vero Romanæ Ecclesiæ non est necessario obseruanda in alijs regionibus, vt no. glo. in c. j. de sum. Tri. li. 6. & de ꝓse. di. 4. c. de trina. No. in § de festiuitate, q̃ in colenda festiuitate B. Bartholomei, attendenda est regionis consuetudo. Et rõ dubitandi fuit, quia B. Bartholomæus fuit excoriatus die, in qua vixit, alia die decessit, vnde aliqui colunt diẽ excoriationis, alij diẽ mortis. Ideo seruanda est loci consuetudo. Sic dubitabat de festo B. Margari. nam variæ in diuersis locis colitur p̃p diuersum martyria, & diem mortis. Sed dicit Io. And. se vi
2 disse in li. authentico, q̃ debet coli 20. Iulij. † no. in §. cum autem,
a q̃ p̃p necessitatẽ famis, [a] licite quis vtitur carnib. in Quadragesima. Item no. q̃ signum bonæ & timoratæ mentis est timere culpam, ibi culpa non est; & sic in dubio dẽt quis potius se æstimare
3 culpabilem in foro animæ, qa illa via est tutior. † No. in §. item optimum ar. q̃ esus carnium non est prohibitus in die sabbati de iure. vnde cessante loci cõsuetudine, posset quis comedere sine peccato, illa die tñ de honestate & consilio abstinendum est, de quo vide bo. tex. cum gl. in c. de esu carnium. & c. sabbato, de consec. di. 3. No. in §. p̃terea, q̃ in Quadragesima est licitum infirmis comedere carnes, & idem in alijs [b] ieiunijs solẽnib. † Et no. ibi. [Potes, &
b dẽs.] q̃ eps nedũ põt. sed ẽt dẽt indulgere postulãtib. tali tpe esum carniũ. Et sic hẽs arg. q̃ dispensatio qñq; est debita, vide qd no. & legit 50. di. c. vt pstitueretur, & c. dño sancto, & no. in c. at si clerici, in § de adulteriis, § de iu. Vlt. no. q̃ ẽt existente cã, non debet quis vti carnib. in ieiunijs solennibus, sine licẽtia eps; & requiritur hęc licentia, vt eps sciat distinguere inter infirmitatem, & infirmitatẽ: vbi autem cã esset vrgens, nõ putarem illum delinquere, q̃ sine licentia hoc fecit. tex. §. cũ autẽ, § . eo. Et idẽ dicendum est, cum ex cã quis abstineat a ieiunio. In gl. 1. in fi. & istos versus bene seruant Francigenæ, & dicunt Doct. & bene, q̃ non apparet rõ diuersitatis inter istos & alios Apost. Ex quo. n. fuerũt pares merito dẽnt pari obseruatione venerari, pro hoc c. 1. de reli. & vene. sanc. lib. 6. Quidam tñ dixerunt, q̃ vigilię ꝓtentorum in his versib. sunt de ne
5 cessitate ieiunãdæ. † In alijs vero est seruãda ꝓsuetudo loci. Et hãc opi. secutus est Host. in sum. sed hic reprobat, dicens, q̃ in istis solẽnib. ieiunijs, nihil facit ꝓsuetudo. Quod bene no. quasi non hẽat rõnabilitatem in se, quod puto verũ, nisi papa sciret & [illegible]eraret, ar. eius, qd̃ dixi post gl. ꝯ. de secun. nup. in c. vir autem. [illegible] no. gl. pp istius authoritatem, q̃ cõsuetudo valet, q̃ est ieiuniorum relaxati
c tua, [c] & eã tene menti. In gl. 2. in fi. dic, vt dixi super rub. In gl. in ver. in sabbato ibi, [Comedi non debent,] dic q̃ potius colligitur hic ꝛriũ in hoc, q̃ attendit ꝓsuetudo regionis. Et ad c. in sabbato, dic, q̃ loquit̃ de ꝓsilio, sicut cauet̃ de die Mercurii, & vide gl. no. in d. c.
6 de esu. † No. tñ ex hoc, & ex tex. q̃ peregrini dẽnt in ieiunijs, & in abstinẽtia cibariorũ se p̃formare cõsuetudini loci, & ad hoc possunt cõpelli per ꝑpm. vt hic, ne sint alicui scãdalo. Pro hoc bo. tex. in c. illa. 12. di. vbi dr, q̃ ad quãcunq; ecclesiã accesseris, eius ꝓsuetudinem serua, si non vis esse cuiquam scãdalo, nec quẽquã tibi. Ideo
d peccant [d] Cathalani, qui comedunt in istis partibus carnes in die sabbati, licet in eorum partibus vtantur, & facit quod no. gl. seq.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Necessitatem famis Idem voluit Arc. h. in c denique 4. di. vbi dicit, q̃ si qs esset in castro reclusus, liceret ei carnes comedere, qñ aliud nõ hẽret, sequit̃ dñs & præceptor meus, do. Rochus Cur. in d. rep. c. fi. in 3. no. de ꝓsue

b ¶ In alij. Et adde, q̃ si Cartusienses infirmus iudicio medicorum aliter euadere non ꝓtest, nisi comedat carnes, licet ei carnes comedere, non obstante statuto ꝛrio. Ita no. dicit Abb. in c. si vero, de iureiu. & oĩno ibi. unde Mod. Item rõnẽ, quare in ieiuniis magis interdicit̃ vsus carniũ, q̃ vini, plene ponit Tho. 2. 2. q. 147. Et vide do. Ant. in c. ex parte, in gl. mag. § . de cele. miss. vbi refert, q̃ Doc. dicunt experti, quod homo plus viueret ex sola aqua, quam ex solo vino. Et vide do. Ant. h. c. in fi. 1. col. ubi dicit, quod vitæ hominis est magis necessarium vinum, quam carnes, pro quo allego no. in c. forte, de consec. di. 2. Ant. Fran. An. Cartusiensis, qui ex statuto regulæ non potest carnes comedere, si infirmetur, & iudicio medicorum non possit euadere nisi carnes comedat, an possit sine peccato comedere carnes, placet determinatio hic facta, quia infirmitas habet cum excusare. Nam ex causa infirmitatis licet monachis Sancti Benedicti, vel alijs comedere carnes, vt in c. carnem, de consec. distin. 5. & no. in c. cũ ad monasterij. de sta. mon. Et de tali infirmitate si ãdum est iudicio medicorũ, vt p Bar. in l. quæsitũ, ff. de reg. iu. p. l. semel, C. de re mil. li. 10. Dicas tũ, qd̃ hoc facere dẽt, non solum si medicus consultat, sed requirere debet licentiam superioris, s. episcopi, vel eius vicarij, aut Abbatis vel sacerdotis parochialis, si est laicus, qui sacerdos parochialis non posset etiã dare talem licentiam, nisi vbi subesset magna necessitas, vt per Host. in c. 2. de ob. ieiu. & hoc puto esse multum notandum, quia plerique in hoc videtur errare, putantes hoc sibi licere uel ex licentia solius medici, seu eius consilio, vel ex licentia parochialis sacerdotis, qui taliter licentiam concedere non potest, nisi in magna necessitate, vt dixi; alias talis licentia est etiam pretenda ab episcopo, vel eius vicario, per prædicta.

c ZACHAR. ¶ Ieiuniorum relaxatiua. Adde istum in c. ex parte, & ibi Bar. de Laud. in addi. ad eum, supra de cele. miss. gl. fing. in l. 2. § inde agitarum est in vers. conferret ad comedendum, ff. ad leg. Rho. de iac. & Fel. in c. 1. colum. 13. & seq. supra de consti. & Card. Alex. in colla, de consec. dist. 5.

d ¶ Peccant. Et facit ad q. quam ponit d. Christ Por. in §. sed qd̃ principi, in fi. Instit. de iure nat. gen. & ciu. vbi quærit, pone, quod scholaris Mediolanẽ. reperiat se in studio tpe, quo Mediolanenses ex priuilegio Sancti Ambrosij vescuntur carnibus, an ipse quoq; poterit comedere carnes? Vide ibi p eũ. ¶ Peccant. Idẽ dicit Card. in clem. dignũ. de cele. miss. col. 5. Quid aũt de Mediolanensib. an possint comedere carnes tpe carnis priui. Mediolanenses in alijs locis, uide Christ. Por. in § . sed quod princi. in fi. Instit. de iu. natu. gen. & ciu. & ad hæc vide omnino dominum meum in d. c. fi. de consu. col. 129.

SVMMARIVM.

1 *Carnes non est licitum comedere in festo Natiuitatis occurrente sexta feria professis, & nouentibus; alijs vero sic.* 2.
3 *Consuetudo relaxatiua ieiuniorum quo casu valeat.*
4 *Statutum, vel constitutio disponens id, quod ius commune, an tollatur subdito iure communi.*

CAP. III.

1 **Explicari.** †Si festum Natiuitatis occurrit sexta feria, licitum est carnes comedere, exceptis professis, & nouentibus. Cõis diuisio. Secunda ibi, [Respondemus.] Casus lit. eps Pragẽsis postulabat a Dño papa, an licitum esset vti carnibus, cum festũ Natiuitatis perageretur in sexta feria, hoc est in die Veneris? Respõdet Papa, q̃ illi. qui nec voto, nec regulari obseruantia sunt adstricti in sexta feria, [si festum Natiuitatis Dominicæ die ipso euenire contigerit, carnibus p̃p festi excellẽtiã vesci possunt ſm ꝓsuetudinem Ecclesiæ generalis. Nec tamẽ hi reprehendi sunt, q̃ ob deuotionẽ voluerint abstinere. B. No. 1. q̃ tñ in die Veneris non est licitum vti carnibus; & illa dies duntaxat per totã ſptimanã est in p̃cepto, vt in c. de viu carnium, & qd̃ ibi no. de ꝓse. di. 3. Nunquid aũt̃ sit ieiunandum, fuerunt opi. sed cõiter tenẽt, q̃ non, ex p̃cepto, sed ex ꝓsilio tñ sexta feria est ieiunãda, vt no. p Inn. § . eo. super rub. No. secundo, q̃ quis põt se voto adstringere, vt non comedat carnes; ẽt in dieb. alias prohibitis, sicut hic patet in feria. No. 3. ibi, [voto nec regulari,] q̃ regularis non tenẽt ex voto abstinere a carnibus, sed ex regula. Ex quo colligit̃ ar. opt. religiosum non obligari ex voto ad oĩa, q̃ ꝓtinent in regulari observantia; sed votũ dũtaxat versãt circa tria substãtialia regulę, de qb. in c. cum ad monasterium, in fi. de sta. re. Et in hac opi. fuit ẽt B. Tho. & Arch. post eũ. 17. q. 1. in ca. 1. Dicã in c. nã concupiscentiã, § . de const. † Itẽ no. q̃ pp excellentiã diei, detrahit abstinentiæ & macerationi carnis. Et sic vr̃, q̃ in die festo non spũaliter hoĩes gaudere dẽnt, sed ẽt cũ honestate possunt in cibis aliquã delectationẽ accipe. Et in hoc tene mẽti istũ tex. facit ẽt, vt cessante iactantia, possunt tũc hoĩes licite vti vestib. magis p̃ciosis ĩ venerõne festiuitatis. † No. ibi, ſm ꝓsuetudinẽ Ecclesiæ gñalis] tex. sp mẽti renendum. q̃ ꝓsuetudo valet in relaxatione ieiunij, & obseruantiæ indictæ p Ecclesiam, & facit optime iste tex. pro gl. in c. p̃cedenti, & ꝛ dictũ Host. ibi, qd̃ ẽt recitaui sup rub. Sed pro ꝛcordia dico, q̃ aut ꝓsuetudo põt in se hr̃e cãm rõnabilem & honestã, & valet; & sic intellige istum tex. Nũ pp venerõnẽ tantæ festiuitatis, ꝓsuetudo fuit hic fulcita rõne. Secus aũt, vbi ꝓsuetudo nõ hẽt in se rõnẽ, vt qa ꝓsuetudo fuit inducta, vt hoĩes intẽderent vẽtri; & pp festa & gaudia tpalia, & hoc casu salua dictũ Host. Nam ꝓsuetudo nõ valet ꝛ ius; maxime in concernentib. salutẽ animę, nisi sit rõnabilis, vt in c. fi. de consue. & in l. 2. C. eo. ti. Vlt. no. ꝛ opi. vulgarium. q̃ credunt hoĩes peccare abstinentes à carnib. feria sexta in die Natiuitatis: nã merentur ex abstinentia. o mni. n. die ieiunãdo homo magis meretur. Vnde dicit Hiero. Vtinam oĩ die ieiunare possem: nam legitur Apostolos ieiunasse in die Pentecostes, vt in c. vrinã. 76. di. dummodo non fiat ex superstitione. In glo. j. in fi. hæc gl. nõ exẽplificat clare tex. sed intelligit de voto gñaliter emisso. qd̃ põt dupliciter intelligi. Primo, qñ qs vouit nunq̃ comedere carnes; & tunc

& tũc ſm oẽs indubie non põt talis comedere in festo Natiuitatis. ẽt si nõ veniret in feria sexta, q̃, ex quo nullũ diẽ excepit generaliter, indistincte intelligi dẽt, vt hic, & in c. fi. 32. q. vlt. Sed põt intelligi de eo, q̃ vouit comedere carnes feria sexta. forte. n. prius de facto comedit, & postmodũ facti penitẽs, emisit votũ, & tũc ẽt tenet̃ abstinere ĩ die Natiuitatis p rõnẽ gl. q. 1, ex quo vouit gñaliter, tenet̃ abstinere in qualibet sexta feria. Et hũc intellectum vr̃ approbare Io. And. super tex. sed super glo. ipsum reprobat, dicẽs tale votũ referẽdũ ad esum illicitũ; nisi habuisset ãum hũc diẽ includẽdi, ar. c. petitio. de iureiur. & c. ad nostrã. il. 2. co. ti. & l. adigere. §. vlt. ff. de iurepat. Sed p̃cedẽs opi. verior, & in eã videnẽ inclinare moderniores: nã si intelligeret votũ de esu illicito, iste vouisset Deo de vẽto: vnde vt videat Deo aliq̃ offerre, dẽt intelligi. q̃ abstinebit feria sexta, ẽt si alias licite posset carnes comedi, & hoc vr̃ velle iste tex. Pro hoc ẽt adde aliã rõnẽ. nã dispositio dẽt sp intelligi, vt nõ fit inutilis; sed vt aliq̃ operet, in c. Abbate, ꝯ. de verb. sig. & in l. quoties. de verb. obl. sed si votũ p̃dictũ referrat ad vsum illicitũ, de nihilo seruiret Deo illud votũ, ar. in l. q his, ff. de ver. obl. ergo debet gñaliter intelligi. vt cõphendat ẽt esum
4 licitum. † Et ex hoc infero ad no. dictum, q̃ vbi constitutio disponit id, qd̃ ius cõe, & aliq̃ vltra, sublato iure cõi non tollitur cõstitutio, sicut hic non tollitur votum concurrens cum iure communi, & disponens aliquid vltra; & sic limita c. 1. de constit. li. 6.

De Purificatione post partum. *Rubr.*

Supra visum de ieiuniis indictis ob reuerentiam Sanctorum, sequitur merito videre de purificatione post partum, quæ fuit indicta ob reuerentiam ecclesiarum.

CAP. PRIMVM.

1 **Veniens.** Mulier post partũ, statim põt ingredi ecclesiã, nec tenet̃ abstinere p aliquot dies, ſm legem Mosaicam. Primo ponitur decisa cõsultatio. Secundo dubij fortificatio ibi, [Licet.] Tertio solutio ibi. [Quia.] Quarto permissio ibi, [Si tñ.] Casus li. Quę sitũ fuit a Papa, p quãtũ tps debeat mulier post partũ ab ingressu ecclesiæ abstinere. Sed̃m legẽ Mosaicã certi dies determinati erãt, qbus mulier ab ingressu ecclesiæ post partũ abstinebat. Sed qa p Iesum Christũ veritas facta est, & c. rñdet Papa, q̃ postq̃ umbra euanuit, & veritas illuxit Euãgelij, si mulieres post partum voluerint ecclesiã intrare ac̃turæ gratias Deo, nullũ est peccatũ, nec aditus ecclesiæ illis est denegãdus, ne pœna iniuis videatur in culpã querti, tñ si aliquamdiu voluerint abstinere, nõ est improbãdũ. B. No. 1. q̃ p̃cepta veteris testamẽti non sunt hodie obseruãda: qd̃ intellige de p̃ceptis figurat iuis, seu ꝓtinentibus ceremonias. Secus in p̃ceptis p̃cernẽtibus mores, vt est illud. Honora patrẽ & matrẽ. Nõ mœchaberis. & sim. De his vide tex. cũ glo. 6. di. c. nõ est pecca. § . his itaq;. dicã latius in c. fi. de ꝓ. No. 2. q̃ mulier in partu nullũ peccatũ cõmittit; licet in p̃ceptione possit peccatũ cõmitti, iuxta illud Psalmistæ. Et in peccatis p̃cepit me mater mea. q̃ verba intelligę, vt legi. & no. ĩ c. vir cũ p̃pria. 33. q. 4. In partu tñ nullũ peccatũ incurrit. intelliger rõne partus, sed potius patitur dolorẽ. Itẽ no. ar. q̃ criminosus nõ dẽt iugredi ecclesiã, ita vr̃ prima fronte innuere litera a ꝛrio. Sed ꝛriũ est verũ, vt no. in d. c. vir cũ propria, vbi bo. gl. & facit c. eps nullũ, de cõse. dist. 1. Nã & Christus non remouit a se Iudam. sed excõicati debent bene ab ecclesia expelli. 21. di. in c. cleros, & no. in d. c. vir cum propria, qd̃ limita, vt hr̃ in c. ñsio, ꝯ. de sen. excõ. Item no. q̃ arbitrans, vel habens conscientiam grauatam, potest licite ob deuotionem abstinere ab ingressu templi, donec bene purgetur. Nunq̃d autem tempore purificationis, vel menstrui teneatur mulier reddere debitum viro, vel econuerso. Vide tex. cum gl. 5. di. in c. ad eius. In
2 gl. 1. ibi, [Sed pro fęmina.] & rationem inter fœminam & masculum vide per gl. 5. dist. in c. 1. ad fi. & vide glo. in cle. 1. de sum. trin.

De Ecclesij ædific. vel reparand. *Rubr.*

Supra visum de ecclesiarum consecratione, sed quia ecclesiæ consecratę qñque ruunt; & sic reparatione indigent, qñque vero ex necessitate de nouo ædificari debent, merito subijcitur rub. de ecclesijs ædificandis, vel reparandis. Vel ꝓtinua magis ad proxima sic. Supra visum est in rubricis præcedentibus. de veneratione ecclesiarũ & Sanctorũ: sed qa ad decus ecclesiæ pertinet reparare eam, vel nouiter ædificare, ideo subijcitur hæc rubr.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiatus debet contribuere in reparationem ecclesiæ, pro rata beneficij, deductis ex redditibus, necessarijs ad eius victum.* 2.
2 *Ecclesia diruta cuius expensis debeat refici.*
3 *Parochiani tenentur in subsidium ad refectionem ecclesię, vbi diuina percipiunt, nec possunt renunciare vsui ecclesiæ.*
4 *Vicini, qui tenentur ad refectionem alicuius putei, an possint renunciare vsui dicti putei, ad hoc, vt non teneantur, vide remissiue.*
5 *Episcopus cum Capitulo an possit deputare fructus beneficiorum vacantiũ pro fabrica ecclesiæ cathedralis.*

CAP. PRIMVM.

1 **Vicunque.** † Breue est, & per alia verba sic põt summari. Habẽtes beneficiũ in ecclesia, tenent̃ cõtribuere ad ipsius repa
2 rationẽ. † No. 1. q̃ nedũ rector parochialis ecclesię tenet̃ ad fabricã ipsius ecclesiæ, vt in c. de his, ꝯ. eo. & 16. q. 1. c. si monachus. sed ẽt minores beneficiati in ipsa ecclesia, & hoc innuit ista litera in ver. ecclesiasticũ beneficium, & in ver. adiuuent. Et hoc pbo clarius p c. fi. 5 de his, quæ fi. a ma. par. ca. vbi canonici vltra Epm, cõpelluntur ad fabricã Ecclesiæ. Et intellige hoc, q̃ illi tenent, p rata bñficij. ar. eorũ, q̃ no. Bar. in l. 4. ff. de re iud. qd̃ intellige. videlicet q̃ solũ tenent̃ dare de suo pfluis, idest de redditibus, q̃ supersunt deductis redditibus pro necessariis eorũ; qa non tenet̃ clericus ad fabricã vltra, q̃ facere põt, deducto eo, ne egeat, tex. est no. ꝯ. eo. c. de his, q̃ tenebis mẽti. In gl. 1. ibi, [Nam & ipse fructuarius.] no. gl. in eo, q̃ cõparat bñficiatũ vsufructuario, de quo vide gl. latiorẽ in c. ꝑsenti, de off. ord. lib. 6. Alibi æquiparauit cũ vsufructuario, vt no. in c. fi. de pign. & ibi di
3 xi in c. fi. de pecu. cle. † Et in fi. gl. vult ergo gl. vt primo recurratur ad quartã deputatã fabricæ ecclesiæ. Dic latius colligẽdo dicta Doc. & multa addẽdo, q̃ primo recurrẽdũ est ad ꝓsuetudinẽ. Si enim ꝓsuetudo trãsfert onus fabricæ in populũ, illa seruãda est, ar. c. Apostolicã, de sim. Itẽ dico, nisi aliter dispositio specialiter ꝑ uideret. Nã videm⁹ hodie, q̃ cõiter, ecclesiæ p̃cipue cathedrales, habent redditus distinctos, p fabrica. Tũc enim prælatus nõ tenetur dare quartam partem suorum redditũ; quia in hoc valet consuetudo, ex quo eccl. non patitur defectũ in fabrica. Nam videmus hodie, q̃ nõ fiunt quatuor partes de redditibus ecclesiæ, vt antiqua iura disponebant. 12. q. 2. c. quattuor, & c. cognouim⁹. & c. de redditibus. Et q̃ valeat ꝓsuetudo, tenet Inn. in c. fi. de his, q̃ fi. a ma. par. ca. Intelligo tñ, q̃ Eps nõ possit se excusare quominus pauperibus prouideat. licet redditus sint in ꝑfuso, quia talis ꝓsuetudo esset irrationabilis. 17. q. 1. c. fi. Et idẽ dico quoad casũ nostrũ, q̃ si nulla est consuetudo de quarta parte fabricæ, nõ valeret, quominus ꝑlatus teneatur ad quartã, per tex. apertũ in d. c. cognouimus. Tenet Host. in sum. co. tit. § . 1. ad fi. Si vero quarta pars nõ sufficit, nec cõsuetudo aliter disponit, recurrendũ est ad clericos ecclesiæ. vt hic, & ꝯ. eo. c. de his. & intellige, si redditus eis
4 supersint. † Si aũt redditus non supsunt, cõpellunt̃ vlt. loco parochiani ecclesiæ. Nã ex quo percipiunt ibi diuina, tenent̃ ad refectionẽ ecclesiæ, ar. in c. fi eps, de off. ord. li. 6. Nec posset parochianus, volendo euitare onus, cedere vsui ecclesiæ; qa hoc nõ dependet a facultate sua, vt in c. omnis, de pœ. & remiss. Quid aũt de vi
a cinia habente puteũ, [a] vel porticũ, seu clibanum cõem, nunquid possit aliquis de vicinia renunciare vsui, & cuitare onus refectionis, vi. Spec. in tit. de censib. § . 2. ver. Itẽ pone. Adde etiam ad præ
6 dicta, qd̃ no. Inn. in d. c. fi. † Nunquid aũt posset Eps cum Capitulo deputare fabricã necessariã ecclesiæ cathedralis, fructus bñficiorum vacantiũ. dic, vt plene no. Io. And. in c. fi propter de rescri. li. 6. Et conclusio est, q̃ sic, fi episcopus & canonici non sufficiũt, ar. in c. 1. de reb. eccl. non alien. li. 6. Eodem modo dic de redditibus capellarum deputandis ad fabricam plebis, de quo dic, vt per Fed. consi. 227. alias. 217.

ADDITIO.

a Seb Sap. ¶ Puteum Adde Spec. in tit. de cens. § . 1. uer. pone quædam vicinia Barto. in l. Imperator. § . fi certum. & ibi Dyn. ff. de leg. 1. Bald. & Moder. in l. 4. § . actor, de re iud. & in q5. huius, in l. pen. in fi. de cond. inser. Alexan. omnino in l. cum quo, ff. de aqua plu. arcen. & Card. in clem. 1. in prin. 10. no. de exces. præla.

SVMMARIVM.

1 *Leprosi debent habere propriam ecclesiam, & presbyterum; nec se cũ alijs communicare; nec debent soluere decimas de eorum hortis ad vsum suum destinatis; alias secus.*
2 *Leprosi non debent sepeliri cum alijs Christianis.*
3 *Priuilegium tangens p̃iudicium tertij, etiam concessum ex causa pietatis est stricte intelligendum.*
4 *Pauperes tenentur ad solutionem decimarum.*
5 *Fratres Minores non soluunt decimas hortorum, quos habent ad ipsorum vsus secus de illis, ex quibus exponunt fructus venales.*
6 *Leprosi non dicuntur facere collegium religiosum.*
7 *Hospitali, uel collegio leprosorũ, an possit p̃fici religiosus*

CAP. II.

Cum dicat. Hoc intendit. Leprosis permitti debet sine p̃iudicio antiquarũ parochiarum, habere ecclesiã propriã & presbyterũ; nec tenẽtur soluere decimas de hortis, vel nutrimẽtis animaliũ. Duæ sunt partes. Sed̃a ibi, [Statuimus.] Prima subdiuidit. Sed̃a ibi, [Caueãt.] Casus li. Quia leprosi, cũ sanis habitare nõ dẽnt, ne vna ouis morbida inficiat sanas oues, leprosi ipsi volebãt pstruere ecclesias in locis, in qbus morabant̃, impediebant̃ a rectoribus parochialiũ ecclesiarũ. Statuit Cõcilũ Later. vt vbicunq; tot simul leprosi fuerint ꝓgregati sub cõi vita, q̃ ecclesiã cũ cẽmeterio possint pstruere, & propriũ presbyterum habere, sine ꝛdictione alicuius hoc faciant. ca

ueant

Universidad de Deusto
BibliotecaCentral

ueant tñ, q de iure parochiali veteribus eccleſiis iniuriosi nequaquam exiſtant, quia quod ex pietate ꝯceditur ad aliorum iniuriã redundare nõ debet, de hortis tñ, & nutrimentis animalium ſuorum decimas ſoluere non cogantur. B. No. i. † q rℓr non permitti
1 tur ædificatio nouæ eccleſiæ intra parochiam alterius. Hoc. n. probat hic per locũ 1 ſpecali. Si n. ex cã permittitur hoc leprosis,
2 cæteris vℓ interdictum, & de hoc, ſ. c. prox. † No. 2. ar. pro & ꝺ, nun quid leprosi dẽrent ſepeliri in cœmeteriis vna cum aliis Chriſtianis. Ex quo n. permittitur eis cœmeterium, vℓ, q cum aliis ſepeliri uon debeant; quia alias iſta conceſſio non haberet cãm rõnabilem. In ꝺrium facit, quia ex quo non præcipitur, vt habeant cœmeterium ſpeciale, ſed permittitur, vℓ, q eis liceat vti de iure cõi, et vi
3 de quod dixi in c. ſacris, de ſepul. † No. 3. q priuilegium eſt ſtricte intelligendum, quatenus tangit præiudicium tertij; licet ſit ꝯceſſum ex cã pietatis; & ſic eſt hic tex. pro dicto Inn. in c. cum dilecti,
4 de do. de quo per Bar. in l. beneficium, ff. de conſti. prin. † Item no. arg. q pauperes tenentur ad ſolutionem decimarum. vides. n. q leprosi tenentur, qui cõiter ſunt pauperes; & ſolum ex priuilegio eximũtur in duobus caſibus, de quo vide bo. gl. 12. q. 1. c. quia tua, & 16. q. 1. quicunque, & vide qđ dixi in c. cum homines, ſ. de deci.
5 †Quæro, nunquid de omnibus hortis tenẽtur ſoluere decimas? Dicunt Doct. q non, & tex. eſt intelligendus de hortis deputatis ad vſum eorum, alias poſſent facere fraudes deducendo omnes poſſeſſiones ad hortos; & ſic priuilegium eſſet valde nociuum, ꝺ c. ſuggeſtum, de deci. quod no. Nam ita debemus intelligere exẽptionem, quã habent Fratres Minores, vt de propriis hortis non teneantur ad decimam. ſ. deputatis ad vſum proprium. Secus autẽ ſi vellent olera exponere ad vendendũ, de quo in cle. exiui, de ver. ſign. Secundo q̃rit quid intendat iſta litera in ſecundo caſu, dum dicit de nutrimentis animalium. Dic. i. de animalib. q̃ nutriunt, p
6 prius expensis, de quo vide tex. cum gl. in cle. 1. de dec. † Vlt. q̃ritur, nunquid iſti leprosi faciant collegium licitum, & religioſum? Inno. dicit, q ſic, & hanc dicit fuiſſe cãm ꝯcedendi hoc priuilegium. Hoſt. & Io. And. ſentiunt ꝺrium. Nã iſti non poſſunt dici religioſi; licet cõiter viuant; quia non profitentur tria ſubſtantialia regulę, & in hoc optime loquuntur, quia illi dñt ſtricte religioſi, q tria profitentur, de quibus in c. cum ad monaſterium, de ſtatu re. Ad hoc vide gl. in cle. 1. de ſen. exc. dixi ſuper rub. de reg. Et plus dicũt Io. And. & Hoſt. ſ. nullibi probari, q leprosi faciant collegium licitum. Nullus. n. tex. ſuper hoc diſponit. Iſte. n. tex. non dat eis iura collegii, ſed ex pietate concedit aliqua priuilegia. Puto poſſe ſuſtineri, q faciant collegium licitum & approbatum; nam ex quo habent mãm licite conueniendi in vnum, vt hic, ergo faciunt collegium, vt no. Inn. in c. cum ab eccleſiarum, de offi. ord. facit tex. in l. 1. ff. de colle. illi. Vbi plus probat ille tex. q pauperes fãciunt collegium licitum, & poſſunt ſimul conuenire pro ſuſtentatione vitæ eorum; tñ non poſſunt conuenire, niſi ſingulis menſibus, vt ibi, & clarius tenet Bar. in l. ſi. ff. eo. fortius ergo dicendum in iſtis leprosis, qui habent mãm licitam conueniendi ſimul, quaſi continue. Pro hoc facit tex. ibi, [Fuerint cõgregati.] Approbat ergo ius, eorum ꝯgregationẽ; ergo poſſunt facere collegiũ, et hẽre iura colle
7 gii. † An religioſus poſſit prẽſici iſtorũ hoſpitali, ſeu collegio. Fuit alias obtentum, q ſic, vt recitat Io. And. ſed tu melius diſtingue, prout hẽt gl. no. in cle. q a ꝺtingit, de reli. do. In gl. i. ibi, [Vel etiam pauciores.] Et vnus ſufficeret ſ. m Vin. & Tanere. Sed hoc ꝺſonat literæ, ſed litera habuit reſpectum, quia cõiter vnus leprosus non ſufficit ad conſtructionem, vel dotationem eccleſiæ. ſi enim reperiretur ſufficiens, permittendus eſſet, & intelligę, q cum licentia epi debeat eccleſia ędificari, de conſe. di. 1. c. nemo, facit c. paſtoralis, ℣. de priuile. & ſi epiſcopus non vellet conſentire, debet recurri ad ſuperiorem, ar. in c. nullus, de iure patro.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia poteſt ædificari intra parochiam ex cauſa, puta quando aliqui ſint nimis diſtantes ab eccleſia parochiali.*
2 *Ecc-eſia parochialis non debet conſtrui intra parochiam alterius eccleſiæ ſine cauſa, de qua. nu. 3.*
4 *Patroni poſſunt eſſe in eadem eccleſia.*
Ius patronatus quæritur in eccleſia per dotationem factam; licet unus minus dederit in dotem, quam alius.
Ius patronatus non quæritur ex non ſufficienti dotis conſtitutione, ad quam integram poteſt patronus compelli, ſi vult ius patronatus exercere.
5 *Fundans eccleſiam poteſt præciſe compelli ad eam dotandam.*
6 *Ius patronatus poteſt hẽre vna eccleſia in alia. Intellige, vt infra nu. 10. 11.*
7 *Eccleſia poteſt ex magna neceſſitate, de qua hic, conſtrui ſine dote.*
8 *Eccleſia etiam ſita intra parochiam alterius, nõ præſumitur ſubiecta, niſi ee cleſię cathedrali, & afferenti contrarium incumbit onus probandi.*
9 *Statutum dubium recipit interpretationem a communibus regulis iuris.*
10 *Dotans eccleſiam ex redditibus beneficij ſui, acquirit ius patronatus illi bene ficio, & non conſanguineis ſuis.*
11 *Patronus nõ poteſt reſeruare in fundatione eccleſiæ, vt ius inſtituendi præſentatum, pertineat ad inferiorem Epiſcopo.*
14 *Decimæ an debeãtur eccleſiæ Plebis, an capellis poſitis intra Plebanatum. Obuentiones iſtud verbum comprehẽdit omnes redditus cuiuſcunque qualitatis. 15.*

16 *Epiſcopatus an & quo caſu poſſint diuidi per Papam; vel eccleſia parochialis, videlicet parochia per Epiſcopum.*

CAP. III.

1 **Ad audientiam.** †Propter nimiam diſtantiam eccleſiæ poteſt noua eccleſia in ipſius parochia ędificari, & certa portio in antiqua ſibi deputari. Primo ponit facti narrationem. Secũdo prouiſionem ibi, [Quia igitur.] quę primo prouidet q̃n rector conſentit. Secundo, q̃n diſſentit ibi, Si vero.] Caſus li. Quædam villa tñ diſtãbat a parochiali eccleſia, q tpe hyemali, cum pluuiæ inundabãt, ſine magna difficultate ipſam eccleſiã adire non poterant, & diuinis officijs intereſſe. vnde dñs illius villæ petijt a dño papa, vt ibi poſſit eccleſiam cõſtruere, quã dotare volebat; & maior eccleſia abundabat, q nullum vel modicum præiudicium per hoc fieret eidem ſine obuentionibus villæ. Vnde mãdat papa dicę. Epo, quatenus, ſi eſt ita, eccleſiam ibi ædificet, & ſacerdotem ibi inſtituat ad præſentationẽ rectoris maioris eccleſiæ, cum conſenſu patroni, percepturũ obuentiones illius villæ, prouideat tñ, vt competens in ea honor ſ. m facultates illius loci, eccleſiæ matrici ſeruetur. quod quidem fieri poteſt, ſi dñs ciuſdem villę 20. agros terræ illi eccleſię aſſignare velit. Si autẽ rector matricis eccleſię opus illud voluerit impedire,
2 nihilominus opus fieri faciat, & presbyterum inſtituit. B. † No. i. q rℓr eccleſia parochialis non debet cõſtrui intra parochiam alterius. Nam ſi hoc permitteretur hic ex cã, regula eſt in ꝺrium, nulla cã ſubſiſtente, pro hoc c. præſenti. §. loca. de præb. lib. 6. Non enim dẽt ſine cã parochia eccleſiæ diuidi, ſic intellige gl. no. 99. diſt. in c. nulli, eſt enim iſta alienatio iurium eccleſiæ, quæ ſine cã fieri non
3 debet, vt in c. 1. de reb. eccl. non alie. lib. 6. † Secũdo no. vnam cãm licitam diuidendi parochiam antiquam, & conſtruendi nouã ecclesiam; q̃n. ſ. parochia antiquæ eccleſiæ eſt adeo ampla, q tpe diſcriminoſo populus non poteſt debitis horis, ad diuina cõſluere.
4 † Tertio no. q ex conſtructione vnius eccleſiæ, plures poſſunt eſſi patroni. Nã, vt hic vides, antiqua eccleſia efficit patrona ipſius capellæ, quia ſibi donauit obuentiones ſpirituales illius villæ. Item dñs villæ efficit patronus. q a poſuit fundũ, & dedit reſiduũ dotis, & p hoc vide bo. gl. 16. q. 7. c piæ mẽtis. per Doc. in c. i. de iure patr. Et vide gl. no. 63. di. in ſumma, q̃ dicit, q licet fundatores eccleſię, æqualiter non ꝺtribuerint ad dotationẽ ipſius; tñ oẽs efficiunt pa
a troni; & ita eſt patronus ille, qui dedit modicũ, ſicut ille, qui dedit multũ. Illã tñ gl. limita, q̃n in donatione oũm eccleſia hẽt compe tentẽ dotẽ. Si vero non ꝓſequit dotẽ integram, & ſufficientẽ, nõ ad: piſcit ius patr. ad hoc vide gl. ſing. quã tenebis ſp menti, in c. q-cunq;. il 2. 16. q. 7. Et ex hoc hẽs vnum remediũ cõpellendi ædificatorẽ ad dationẽ ſufficientẽ dotis, vt admittat, volens exercere
5 ius patr. † Do & aliud remediũ, vt directe compellat ad ſufficiẽter
b dotandũ, q ſtruxit eccleſiam, vel capellã, b q a ex ꝺſtructione, taci te ſe ad hoc obliguit. ad hoc tex. no. in c. cũ ſicut, de ꝺſe. eccl. vel
6 alt. & vide quod ibi dixi. † Item no. ex hoc, & ex tex. q quemadmodũ laicus acquirit iuſpa. ædificando, vel dotando eccleſiã, ita & eccleſia acqrit iuſpa. in eccleſia quã ſuis ſũptib. ædificauit, & de hoc ℣. larius. Item no. ibi, [Pro facultate loci,] q capella ędificata intra parochiã antiquæ eccleſiæ, debet pro ipſius facultate, aliquẽ honorem tribuere ipſi eccleſiæ matrici puta cẽſum annuũ, vel aliq d
7 ſimile, & de hoc ℣. † In gl. 2. in fi. vult ergo gl. capellam non eſſe ędificandã, ſi ex ſubtractione redditũ illius villæ non valet ſacerdos antiquæ eccleſiæ congrue ſuſtentari. Hoſt. dicit hanc gl. eſſe corrigendã, q a ſi imminet periculũ aĩarũ, dẽt epus, puidere, & huic neceſſitati adhibebit hoc remediũ. Nam compellet prius populum ad ſub ueniendũ ꝓsbytero capellæ, & ſi populus non ſufficit, compellet abbatẽ, & ꝓpoſitũ, cui capella eſt ſubiecta. Iſtis deficientib. Epus puidebit de ſuo, ar. in c. ſi. ℣. eo. & ſi nõ poteſt, vltimũ refugiũ erit, vt ſacerdos inſtituendus in capella, q̃rat ſibi victũ manib⁹, & indu-

ADDITIONES.

2 Anto. Franc. ¶Patroni. Quando ſunt plures patroni vltra duos, ius patronatus eſt apud vnumquemque inſolidum, & ideo debent præſentare, vt collegium, alias non valet præſentatio, quia tunc attenditur maior pars patronorum, ut p d. Abb. in c. 3. de iure pa. Et ideo dicimus, q ius patronatus eſt apud quemlibet hæredem inſolidum, etiam ſi ſint heredes ex imparib. partibus, ut eſt gl. & ibi ẽt per And. Sic. in c. 1. de iurepa. & per eum in c. querimonia, eo. ti Et adde, q ſi diſcordantibus patronis in præſentatione eccleſia caret adminiſtratore, & ceſſatur a diuinis, tolluntur reliquiæ, & eccleſia clauditur ſi aliter ſine ſcandalo prouideri nõ poteſt, vt ple. no. Doc. in c. 1. & c. 3. de iupat. Et uide per d. Abb. in c. com autem, de iurepa. ubi dr, q unus, de pluribus præſentatis, ẽt a diuerſis patronis, qui eſt magis idoneus, debet per eũm inſtitui in beneficium, alias põt appellari ab epo non inſtituente, per d. Abb. in c. paſto. in 1. no. de iurepa. Et adde, q ſi pũtatio ſpectat ad monaſterium, illa dẽt fieri per Abbatem, & capitulum, & non per Abbatem ſolũ, c. nouit, & c. quanto, de his quæ fiunt a pl. ſine conſen. Capi & in dubio præſumitur ſic fuiſſe facta preſentatio, vt in c. ea noſcitur, de iurepa. & hr per do. Card. in cle. 1. in §. Abbates, in 1. op. de exce. præl. An aũt præſentatio poſſit fieri a patrono etiam clerico alternatiue, uide gl. in clem. fi. de iurepa. ad fi.

b Seb. Sap. ¶Vel capellam. Hoc non procedit, quando quis fundaret capellam in eccleſia, ut no. Io. de Ana. in conſi. 23. inc. primo videtur, quem refert Fel, in c. ex parte 5. col. poſt medium, ſupra de reſcr.

induſtria, ar. 91. diſt. c. clericus victũ. Na pp penuriã dotis nõ dẽt epus pati periculũ aĩarũ, puta ſi pp lõgã diſtantiã ſæpe decederẽt hoĩes ſine ſacris, & hoc dictũ no. ſingulariter. Ex quo colligę, q vbi de neceſſitate eccleſia eſt ędificãda ſeu ꝓſtruenda, põt ꝓſtrui ſine dote, ex quo non reperiſ modus ipſam dotandi. Sic limito cnemo, de ꝓſe. di. 1. q̃ dicit ſine dote eccleſiã non eſſe ædificandã. do. Ant. dicit gl. poſſe ſuſtineri, vt eccleſiæ ædificentẽ, ſed non cũ tanto ꝓiudicio antiquæ eccleſiæ. Dico, q gl. habuit intellꝛn, quẽ ſentit Hoſt. & optime loquit relata ad tex. nec meret reprehẽſionẽ Hoſ. q a papa mandat hic capellã ædificari ſub ꝓdõne, ſi ꝑter redditus villæ, põt miniſter antiquę eccleſiæ ꝓgrue ſuſtẽtari; ergo ſi nõ põt, ceſſat mãdatũ Papę. Sed ſi q̃rat de iure qd fiẽdũ. dicerẽ aiſtinguẽdũ, q aut nõ eſt magna neceſſitas, ſed aliqualis incõmoditas; & tunc hẽt locũ q dicit iſta gl. vt non ædificet. ex quo non põt hr̃e ſufficiẽtẽ dotẽ, & ita logꝛ iſta litera. Aut ſubeſt magna neceſſitas, vt q a populus decedit ſæpe ſine ſacris, & tunc
8 ſeruia dictũ Hoſt. † In gl. ibi, [Quia ille eſt ei ſubiectus.] Aduerte, qa hæc rõ eſt falſa, & nullo iure probatur; imõ iſte tex. probat ꝺrium Nam reſeruando antiquę eccleſię patronatũ, & cõpetẽtẽ honorẽ, p facultate loci, vℓ in cæteris illã capellã eripere a ptate rectoris antiquæ eccleſię. Itẽ nulla eccleſia citra cathedralẽ fundat intentũ ſiũ de iure cõi ſiꝑ ſubiectione alterius eccleſiæ, ẽt ſi ſit fundata in parochia ſua: vñ eccleſia volens ſibi vendicare ius in alia eccleſia, tñ obtinebit, quantũ, p habit ex iure ſpãli ſibi cõ petere. ad hoc tex. & cõis theorica ℣. dilectus, de cap. mona. Dic ergo, q pñtatio eccleſię dẽt fieri p miniſtrũ antiquę eccleſiæ, qa
9 ad eũ pertinet patronatus illius capellæ ex rõnib. ſuperius dictis. † Et in fi. gl. hanc vltimam ſolutionẽ ſequit Inn. & Hoſt. & cõiter Doct. & mihi ſatis placet, vt ſic iſte tex. loquẽs p verba dubia recipiat declarõnẽ a cõib. regulis iuris. arg. in c. cũ expediat, de ele. li.
b 6 & in l. vnica, ff. de inof. do. & in l. ſi ſeruus pluriũ, in fi. de lega. 1. † Et ex his, & hac gl. & ex ſupradictis hẽs, q eccleſia acqrit patronatũ in eccleſia fundata intra parochiã ſuã. Nunquid aũt hoc ſit verũ indiſtincte. Inn. in c. venerabilis, de excep. ſentit. q ſic; & ſic refert & tenet Io. And. in c. ide cap. mo. li 6. Sed tu aduerte, qa nõ eſt aliqs tex. in iure, q loquat de hac mã ꝑter iſtum; & ſuper iſto poteſt fundari opi. Doc. Sed iſte tex. non probat hoc ſimpliciter ſed loquitur, q̃n eccleſia antiqua contulit de ſuo eccleſiæ nouiter ſtructæ. Si aũt eccleſia antiqua nil de ſuo ꝓtuliſſet, nullo iure probat, q efficiatur patrona, & ideo reſtringe dicta Doct. ſ. m iſtũ tex. ſic intellectum. Et q aliter non acquirat patronatũ, addu
a co in ar. §. c. prox. vbi non ſeruatur patron. antiquæ eccleſiæ, q̃ nihil de ſuo ꝓtulit. Item patronatus acquirit altero de trib. modis, ꝓſtructione, fundatione, aut dotatione, vt no. gl. 16. q. 7. c. piæ mẽtis. Sed ex ædificatione intra limites parochiæ duntaxat, eccleſia antiqua non ponit fundũ; quia non hẽt proprietatẽ illius loci, neq; dotem, neq; ſumptus ad ꝓſtructionem; ergo non acquirit
2 patronatũ, & facit c. q̃n. de iurepat. † Sed dubitaſ de qõne, quam hactenus non reperi tactam, quid ſi capella ædificat intra eccleſiã p aliquẽ laicũ; & p eũ dotat, nunqd q̃rat eccleſia patronatũ in illa capella, vt ſic in pñtatione ocurrat cũ laico ꝓſtructore & dotatore? Ego ſp tenui, q ſic, quia non põt negari quin eccleſia antiqua ponat fundũ, & ex fundatione acquirit ius pat. vt no. in d. c. piæ mentis. Vnde ſicut eccleſia acquirit his ius patr. quia ꝓtu lit obuentiones illius villę, ita eccleſia illa debet obtinere patronatum, quia contulit fundum, & hoc bene notabis, quia in mul
10 tis locis pp inadvertentiam non ſeruatur. † Item adde ad p dicta tex. no. in fi. iunc. gl. 12. q. 2. c. Apoſtolicos, q ſi rector alicuius ecclesiæ conſtruxit capellam ex redditibus alicuius eccleſiæ, non acquiritur ſibi & conſanguineis ſuis, ſed eccleſiæ. Et ex hoc credo peccare illos clericos, qui cum redditibus eccleſiæ ædificant capellas, eas attribuentes patrimonio, & vendicantes ſibi vt priuato ius patro. Nã vſurpant bona eccleſiæ. Et ex illo tex. potes inſtrui, quid fiẽdũ de eccleſia, quã de facto ꝓlatus alicuius ec cleſiæ, de redditib. ꝓlaturæ ꝓſtruxit. Itẽ adde gl. no. q nõ ſoleat alle
c gari in c. eã te, de æta. & quidã, quæ dicit, q eccleſia põt ſibi ædificare aliã eccleſiã intra limites ſuæ parochiæ, & illi deſeruire per Capellanum ſuum. Dicit tñ ibi Vinc. hoc verum, ſi eccleſia conſtruenda eſt vicina eccleſiæ antiquæ; alias deberet ibi ponere p
3 penuum vicariũ. Illa tñ gl. iudicio meo, nullo iure probatur. † Et vide Inn. in c. Lãter. in fi. de pręb. vbi dicit abbatem non poſſe ꝓſtruere eccleſiam, vt eam teneat gratia monaſterij, vel p monaſterio: q a non põt ædificando ꝓiudicare iurib. epi. Ad hoc. 10. q. 1. in c. 2. & in c. nouerint. ſatis eſt ergo. quod ędificans hẽat ius pa
4 tronatus, & tenebis menti iſtud dictũ Inn. q patronus non põt ſtatuere, vt ius ꝓfirmandi pertineat ad inferiorẽ prælatum Epo,
5 niſi Epus ꝓſentiret, ad hoc c. cũ dilectus, de ꝓſuetu. † In gl. in ver. [Obuentiones,] in fi. in illo c. cum inter. dr̃ qđ appellatione obla
d tionum veniunt, ergo fortius appellatione obuentionũ, & hoc ꝓiũ glo. non ſoluit. Et aduerte, qa ex deciſione gl. huius ſoluit q. quotidiana, & difficilis, nunqd decimę dẽanẽ eccleſiæ Plebis, an capellis ꝓſtructis ℣. plebanatũ, quã q̃nẽ plene examinat Io. And. in addi. Spe. in ti. de deci. & ibi poſt multa ꝓcludit, q ceſſante cõſuetudine, vel deputatione ſpecialiter facta, dẽntur plebi, & non capellis, quod intelligit de decimis ꝺialibus, ſed pſonales dẽnt capellis Ioã. Cald. tenet, q ſi capellę eſt deputata certa pţiona, q tunc dẽntur oẽs decimæ capellæ. per iſtum tex. qa oẽs illius villę tribuunt obuentiones capellæ, ſecus aũt vbi capellæ nõ deputarent certæ parochiæ; & hoc dictũ ſequuntur Doct. Mod. in c. cũ ꝓtingat, ſ. de deci. & dic, vt ibi plene dixi; & ſm hanc opi. alias in q. facti ꝓtuli; & põt allegari vna ratio inconuincibilis. De iure cõi eccleſiæ redditus ſpirituales prouenientes ex ꝺdis ſitis intra parochiã alicuius, cedũt illi eccleſiæ, vt in c. paſtoralis. ſ. de his, q fi. a prælergo & decimæ prouenientes ex prædiis ſitis in parochia capellę. dẽnt cedere ipſi capellę. Et non cauillando literã, de hoc vℓ caſus in c. ad decimas, de refu. ſpol. lib. 6. & optime probat hic.
15 †Nã verbum obuentiones. eſt verbum multũ generale comprehendens oẽs redditus, q cuiuſcunq; qualitatis ſint. ar. in c. ex trãſ-
a miſſa, de renun. & in d. c. cum inter. † Secundo principaliter pondera gl. in eo, q dicit Epm b nõ poſſe ẽre ex cã diuidere parochiã,
16 b inuito rectore eccleſiæ matricis. ꝺrium aperte tenet gl. in c. nulli. 99. di. Sed gl. di. 1. c. 1. quæ ſp eſt notanda, diſtinguendo vℓ ponere veritatẽ. Dicit enim q vbi ſubeſt iuſta cã põt Epus ẽre inuito rectore, ar. opt. in c. i. de reb. ecc. non alie. lib. 6. & in c. ſicut vnire, de excel. pl. & vide gl. in c. 9. ſtitutus, de re. dom. Sed ſi non ſubeſt cã, hoc facere non poteſt, ad hoc iura ſuperius alle. & idem dicit ibi gl. in papa volẽte diuidere Epatum. In gl. in ver. [Honor] ibi, [Vt aliquid annuatim.] Et pro hoc intellectu gl. facit iſte tex. in ver. p facultate loci. Lau. hic dicit, q non eſt in iure expreſſum, q dẽat capella eccleſiæ matrici; & bene dicit, ad hoc c. dilectus, de cap. mo. & quod ibi dixi. Inn. dicit, quod hẽbit ius ꝓſuetudinarum illius loci, & ſeruabitur cõſuetudo alia rum capellarum in hac capella nouiter conſtruenda. facit d. c. cum olim, de cõſue. Hoſt. dicit, q in plebibus, & eccleſiis parochialibus eſt a iure tributũ, vt habeant curã ſuper oẽs alios clericos, & laicos habitantes intra parochiã. Et p hoc, vt dictũ eſt, vℓ hic Do. Ant. diſtinguere, q aut capella ſundata inter parochiã non eſt curata, & tunc tã clerici, q̃ laici ibi habitãtes, dẽnt pro ſacris recurrere ad eccleſiã parochialem, & hoc dictum vℓ veriſſimum. Nam & clerici non hẽntes curam ſubiacent illi eccleſiæ, vbi habitant, de conſe. di. 1. c. & attendendũ & c. alia. 16. qõ. 1. & quod no. in d. c. dilectus. Si vero capella hẽt parochiã. tunc clerici capellę debẽt recurrere ad eccleſiam parochialem. No. hoc dictum, q̃q̃ mihi hoc non videaẽ verum, & primo concludo caſum indubitabilem. cum ſunt ibi clerici inferiores citra rectorem. Nã ipſi debent hẽre recurſum ad ipſum rectorem, ex quo ſunt in parochia ſua; imõ credo, q teneantur recurrere ad Epm, quia oẽs rectores eccleſiarum parochialium debent recurrere ad Epm in confeſſionibus, vel ad Archipresbyterũ eccleſię cathedralis, qui in iſtis tenet locũ Epi, vt eſt caſus notabilis in c. officium, de offi. Archipreſ. pro hoc facit tex. Nã non reſeruat hoc ius eccleſiæ matrici, ſed tantum mã dat honorem competentẽ ſibi reſeruari ſ. m facultatem capellę. Non ob. c fi. de offi. Archipreſ. quia loquitur de Archipresbytero rurali, nec videtur habere ibi curam circa particulares clericos, ſed ſolum, vt inquirat mores, & referat Epiſcopo.

ADDITIONES.

a Zach. ¶Bal. in c. 1. col. pen. in ti. de cap. qui curiam vendidit, in vſib. feu.
b Seb. Sap. Epm. Vide Fel. in c. cũ venerabilis, ſup. de exce. & aliquid iu c. ex parte, V. in pr. n. ſup. de reſcr. & Doct. in c. auaritiæ, ſupra de præben.

SVMMARIVM.

1 *Rectores eccleſiarum poſſunt compelli ad reparationem eccleſiarum de redditibus beneficij, qui ſup rſunt. 2. & vbi opus eſt de nouo facere. 3. non autem tenentur de redditibus patrimonialibus.*
2 *Clerici tenentur alere pauperes de fructibus, qui eis ſuperabundant.*
5 *Clerici expendentes aliquid de patrimonialibus, pro reparatione eccleſiæ, poſſunt repetere, niſi dederint animo donandi.*

CAP. IIII.

1 **De his.** †Breue eſt, & põt ſic ſummari. Rectores eccleſiarũ poſſunt cõpelli, vt de redditib. q ſuperſunt, teneantur ꝓferre ad ꝓſtructionẽ, ſeu reparõnẽ eccleſiæ. h. d. Caſus lit. Dum ſupplicaret a q buſdã clericis parochiales eccleſias hẽntib. vt ſub ueniret eccleſiæ in reparõne ſua, hoc facere negabãt. Super hoc ꝓſultus papa rñdet, q hi, q eccleſias parochiales hẽnt ad reparõnẽ, & inſtitutionẽ eccleſiarum ſunt cogendi, cũ opus fuerit, de bonis, q̃ ſunt ipſius eccleſiæ, ſi ſuperſunt, conferre, vt
2 eorum exemplo cęteri inuitentur. B. † No. i. q rectores eccleſiarum non tenentẽ ſe priuare neceſſariis, vt redditus quertãt in piã cãm. Quod ergo dr̃, q quicquid habent clerici, eſt pauperum. 16. qõ. 1. c. fi. dẽr intelligi de eis, q̃ ſibi ſuperſunt, qa ordinata elee moſyna, ſeu charitas incipit a ſe, vt in c. non ſatis. 86. di. & de pę. diſt. 3. c. qui vult, facit 23. q. 5. c. ſi non licet. Et no. iſtũ tex. ꝑpetuo, qa neſcio alibi, q ſacerdos non teneatur ad reparationẽ eccleſiæ ſuæ, niſi quaten⁹ ei ſupereſt, detractis neceſſarijs. Qui aũt tũc teneant ad reparationẽ, dic, vt dixi ſ. in c. ivbi latius explicaui hãc
3 mãm. Quæro, quid intendit litera, ibi: [Inſtitutionem.] dic ſ q litera reperitur duplex, vna hẽt inſtructionem, alia, inſtitutionẽ; & ſecundum hanc vltimam colligebat hic Inn. q clerici nedum cõpellunt reficere, ſed ẽt de nouo, vbi eſt opus, facere. Sed aduer

Universidad de Deusto
Biblioteca

te. licet n. iste rex loquatur de habentibus ecclesias parochiales, idē dic de habētibus alias ecclesias, vel inferiora bñficia; quia oēs tenent ꝓtribuere, ſm facultatem reddituū beneficiorū, vt in c. 1. & qđ ibi dixi ſ. eo. Ad p̄dicta facit c. pastor. ſ. de his, quæ fi. a præla.

4 & intelligē istum tex. ſm p̄dicta. † In gl. 1. in fi. plus dicit Inn. q̄ ſi non ſufficit portio aſſignata pro fabrica, tenentur clerici de p̄prio impartiri, all. 12. q. 3. c. pontifices. Et Doct. ſeq. allegant hoc dictum Inn. q̄ clerici hoc caſu tenentur cōferre de patrimonialibus. Sed iudicio meo illa non fuit mens Inno. quia capitulum, qđ allegat, hoc non p̄bat. Vnde intelligo Inno. q̄ tenentur cōferre de proprio, i. de parte eis relicta de redditibus ecclesiæ, detracta portione pro fabrica. Nā de redditibus patrimonialibus cle-

5 ric⁹ ꝑt facere ad libitū. 12. q. 1. c. tint manifeſte. † Quinimo, ſi aliq̄d expēdit de patrimonio ſuo, ad vtilitatē eccleſiæ, p̄t illud repetere, niſi fecerit animo donādi. 12. q. 4. c. cuicūq;, quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia ſecularis poteſt conferri, & reparari ad ſtatum regularem, ſine tamē p̄iudicio clericorum. 6. ſed non econtra, niſi in defectum regularium. 2.*
Priuilegium non confertur rei, quæ adhuc non eſt, intellige, vt infra, nu. 4. 5.
3 *Clerici non poſſunt mutare ſtatum eccleſiæ ſine licentia Epiſcopi.*
5 *Donatio non poteſt fieri perſonæ, vel eccleſiæ, quæ nō eſt, legatum uero ſecus.*

CAP. V.

1 **Ad audientiam.** †Secularis eccleſia, ſine p̄iudicio clericorū, ad ſtatum regulatē p̄t reparari, & collegio rei, q̄ nondū eſt, priuilegiū non confertur. Diuiditur in duas partes. Scđa ibi, [Licet.] Caſus lit. Quidam canonicus eccleſiæ ſecularis, vocatus fuit in Ep̄m eccleſiæ alterius Ep̄atus, deſiderabat in eccleſia illa, de qua fuerat aſſumptus, inſtituere canonicos regulares; petit a Dom. Papa, vt hoc ei liceat. Indulget ei Papa, vt hoc facere poſsit, ſi Ep̄s diœceſanus in hoc ſibi conſentiat. ita tñ, q̄ clericis, qui ſunt ibi, dum vixerint, vel alibi, ne ceſſaria miniſtrentur. Itē petiit a Papa, vt faceret priuilegium cōfirmationis, canonicis ibidē inſtituēdis. In hoc Papa ipſum exaudire nō p̄t, cum nulli canonici adhuc ibi ſint, quibus priuilegiū

2 ꝑcedatur. B. † No. 1. q̄ eccleſia ſecularis licite reducitur ad ſtatū regularem, vt hic, & melius. 7. q. 2. in cap. antep. Contra vero fieri non poteſt, niſi in defectum regularium, vt in c. relatū ſ. ne cler. vel mo. in c. inter quatuor, de re. dom. & ſic quantū ad hoc magis deferetur regularibus, quam ſecularibus clericis, & fit hoc fa-

3 uore ꝓtemptationis & religionis. No. ſecundo, † q̄ ſine licentia Ep̄i non poſſunt clerici inferiores mutare ſtatum eccleſiæ, facit c. cū dilectus, ſ. qđ me. cau. & qđ ibi dixi nō. No. 3. q̄ ſi alterā ſtatus eccleſiæ, nō tenent clerici ſeculares ibi exiſtētes, mutare ſtatū; nec

4 debēt neceſſarijs priuari in vita eorū. † Vit. no. q̄ rei, q̄ nōdū eſt, priuilegiū ꝓferri nō p̄t; & ſic nō p̄t donari priuilegium eccleſiæ ꝓſtruendæ. Intellige, vt valeat ex tūc, ſed bene poſtq̄ fuerit eccleſia ꝓſtructa, ſic intellige iſtū tex. facit quod no. in glo. fi. ſentit hic Io. And & clarius Bar. in l. ſeruos ad cuſtodiā, ff. de alimen. &

5 cibaria legā. † Sed q̄ro nunq̄d poſsit donari eccleſiæ, quæ nondum eſt? Dic, q̄ non, vt eſt tex. no. quem tenebis mēti, in c. Abbate ſane, de reiudi. li. 6. ſecus dic in legato. Nā eccleſiæ ꝓſtruendæ p̄t

a legari.[a] & ēt hęres inſtitui, vt poſthumus, vt in d. l. ſeruos ad cuſtodiā. Rō diuerſitatis eſt, qa donatio, cū ſit quidā ꝓctus, requirit per ſonā, cui acquiratur obligatio, ſeu ipſa res, vt in c. ſi tibi abſenti, de p̄b. li. 6. qui tex. bene facit in hac mā, & in l. abſenti, ff. de dona. & in l. qui abſenti. ff. de acq. poſſ. ſed legatū non requirit p̄ſentiam p

b ſonę, vt in c. cum pater. §. ſiurdo, de leg. 2. & hanc rōnē ponit Bar to.[b] in d. l. ſeruos, & eam tene menti. † In gl. 1. in fi. ex hac glo. colli-

6 ge duos effectus iſtius priuilegii. Primus, qa Ep̄s facilius inducere tur ad conſentiendū. Secundus, qa clericis illius eccleſiæ inuitis, hoc facere poterit ep̄s, vbi alias non potuiſſet eis inuitis. No. hoc dictū. Sed contrariū tenet gl. in c. antepen. 12. q. 2. ſed ad cōcordiā reducūtur, vt ibi, & hoc no. Quod ait ſubeſt cauſa, & poterit Ep̄s clericis inuitis, vt puta: quia clerici ſeculares inhoneſte ibi viuūt, & hoc caſu ꝑcedat illa glo. Aut Ep̄s vult hoc facere ex cauſa voluntaria, & tunc procederet iſta glo. & intelligo, q̄ñ hoc vult facere ex cauſa voluntaria in vita illorū clericorū: ſed ſi vult facere ſine præiudicio illorum clericorum, vt ſic alteratio ſtatus habeat effectum poſt mortem clericorum, credo, q̄ hoc poterit facere, etiam inuitis clericis. Ad hoc cap. conſultationibus, de dona. & cle. 2. de rebus eccle. non alie. & hoc ſecundo modo ſaluo gl. illius c. antepe. & tene menti hanc poteſtatem traditam Ep̄o. Tertius effectus huius priuilegij ſm Io. And. q̄ iſte, cui conceditur, erit principalis author in ordinatione eccleſiæ. ceſſante vero priuilegio, hoc pertinet ad Ep̄m loci. hic autem Ep̄s habet conſentire tantum iſti priuilegio, & aliud eſt p̄ſtare aſſenſum, & aliud vt principalis diſponere, vt in c. vnico, ne ſede vac. li. 6. Quartus effectus; qa virtute huius priuilegij nō requirit conſenſus capituli, vbi alias non poſſet Ep̄s facere hoc ſine capitulo, ut in d. c. antepe.

ADDITIONES.

a Zachar. ¶ Poteſt legari. Adde Bal. in l. qui filiabus, in prin. ff. de lega. 1. Alex. in l. damnū. §. ſi is qui ædes. in addit. ad Bar. ff. de dam. infecto.

b ¶ Et idem Bar. conſi. 35. inc. in nomine Domini amen. Teſtator in teſtamento diſponit, &c. uide D. Alex. Imo. in d. l. ſeruos. in addit. ad Bar. ibi.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi iurant non alienare vllo modo res eccleſiæ, Romano Pontifice incōſulto, quod iuramentū extenditur etiam ad licitam alienationem. 6. & non poteſt cum conſenſu legati de latere contra tale iuramentum venire. 10.*
2 *Eccleſia non poteſt ædificari intra parochiam alterius eccleſiæ, ſine magna cauſa, de qua hic.*
3 *Iuramentum de non alienando, intelligitur de alienatione illicita. 5.*
Vtilitas, & neceſſitas aliquando æquiparantur.
4 *Iuramentum operatur vim clauſulæ, Si non valet, quod ago, vt ago, &c.*
Iuramentum debet intelligi, vt aliquid operetur.
5 *Iurans permanere in aliquo loco, poteſt iuramento non obſtante, ſe abſentare ex neceſſitate, uel vtilitate illius loci.*
7 *Conſilium alicuius, ſi requiritur in aliqua re, non poteſt illa res expediri cōſilio prius non petito, niſi immineret maxima neceſſitas & celeritas. 8.*
8 *Licentia debet præcedere actum, qui ſine ea non poteſt expediri.*
Neceſſitas facit ceſſare iuris ſolennitates.
9 *Iuramentum de non alienando, non extenditur ad alienationem modicæ rei.*
Idem credo in prohibito alienare.
10 *Legatus de latere nō p̄t diſponere circa ea, q̄ ſibi ſp̄aliter Papa reſeruauit.*
Legatus de latere concurrit cum quolibet prælato prouinciæ ſuæ: non autem cum alio, niſi quoad bona poſita in ſua prouincia.
Legatus de latere remittit iuramentum præſtitum inferiori prælato, qui ſit de prouincia ſua; alias ſecus.
11 *Iurans non alienare, vel pignorare bona eccleſiæ ſuæ, poteſt fructus poſſeſſionum vendere vſque ad 20. annos.*
12 *Alienare prohibitus, non poteſt ad centum annos locare.*
Prohibitus uendere, an poſſit pignorare, prohibitus emere, an poſſit rem pignori capere, vide remiſſiue.
13 *Alienare prohibitus, non poteſt nec directe, nec indirecte alienare.*
14 *Epiſcopus fundans aliquam eccleſiam de nouo, tenetur illam dotare: dum modo ex hoc eccleſia ſua nimium non grauetur.*
15 *Iuramentum, quod præſtant prælati de non alienando bona eccleſiæ, an extēdatur ad bona omnium eccleſiarum ſuæ diœceſis.*
Iuramentum debet ſtrictē intelligi.

CAP. VI.

Tua nos. Non obſtan. iuſo de reb. eccle. nō alie. p̄t Ep̄s pp indigētiā, nouam eccleſiā ædificare h. d. Prima pars ponit dubiū. Epiſ. quod ſcđo tollit ibi, [Fraternitati.] Et hinc vſque ad fi. p̄ſequitur p modū lecturæ, qa nō in ſcholis, ſed in camera cōpoſui. Caſus li. Quidā Ep̄s iurauit, q̄ bona eccleſiæ nō alienaret. poſtmodū qdā habitatores ſui ep̄atus nō habentes eccleſias, vel oratoria, in qb⁹ poſſent audire diuina, petebāt ab Ep̄o oratoria in illis locis erigere. in qbus diuina officia poſſent audire. Ep̄s occaſione iuri p̄dicti, dubitauit eccleſias ibi erigere, ne p̄-

1 textu nouarū eccleſiarū, eccleſia ſua detrimētū incurreret. qa re p̄ſiluit Papā, & ipſe mādat eidē, quatenus occaſione illius iuramēti nō dimittat qn populo indigēti ſup eccleſi⁹ ꝓſtruendis debeat p̄uidere. B. No. 1. q̄ Ep̄s iurat nō alienare bona eccleſiæ, q̄nque iurat non alienare bona menſæ ſuæ. q̄nque iurat non infeudare de nouo, vt in c. 3. de feu. hodie vero p̄ſtant prælati iurm magis generale. Iurāt enim non alienare Rom. Pont. inconſulto, quod iurm ipſo facto præſtant etiam non exēpti, ſi confirmationem, conſecrationem, vel pallium a Papa non recipiunt, & qđ

2 importet iſtud iuramentum, infra ſubijiciam. † No. 2. Epiſcopum teneri ad conſtructionem nouæ eccleſiæ propter indigentiam populi, vt puta, quia eccleſia parochialis multum diſtat, ita q̄ ſine magna difficultate nō p̄t populus ꝑcurrere ibidē pro diuinis, faciat c. ſ. proxi. Et p̄t ob hoc aliq̄d detrahere eccleſiæ antiquæ, & tribuere nouæ, vt hic, & in c. ꝑced. Ceſſante aūt neceſſitatis cauſa, non debet eccleſia ædificari cū præiudicio alterius. 25. q. 1. c. eccleſiæ, & c. quicunque. & vtrobique per glo. facit c. 1. de no. operun. No. 3. q̄ largo ſumpto vocabulo eccleſia, oratoriū, & baſilica ſumunt æquoce. nā idē appellant hic, & in diuerſis locis, oratoriū, baſilica, & eccleſia. Proprie aūt vnumquodque iſtorum p ſe ſumēdo differunt. Oratorium eſt proprie locus ad orādū, q̄d quiſque in domo ſua ædificare poteſt; nec ſine licentia Ep̄i p̄t ibi celebrari, de ꝑſecratio. diſt. 1. c. vnicuique, cū duobus ſequen. & vide, quod leg. & no. in c. patētibus, de priuil. & in c. fi. de cenſi. in

3 c. inter dilectos, de dona. & vtrobique per Inno. Baſilica proprie eſt eccleſia nō ꝑſecrata, ad hoc vide bo. tex. iuncta gl. in c. 1. de re. do. & qđ dixi ſup rub. de ꝑſec ecc. vel alt. ſumunt tñ iſta ſæpe æquoce, vt ſ. dixi, & p̄bat hic, & in c. pe. de immu. eccle. cū ſi. † No. vlt. & tene mēti, q̄ iurm ſimpliciter præſtitum de rebus eccle. nō

a alie. reſtringitur ad alienationē illicitam,[a] non autē ad neceſſariā. Et eadē rōne puto idē in alienatione, q̄ fit ad vtilitatem eccleſiæ. Nā neceſſitas, & vtilitas in hoc ęq parant a iure. 12. q. 2. c. ſine exceptiōe, & qđ no. ī gl. in ſum. facit qđ in ſiſi no. Inn. ī c. cū oēs, de

4 conſti. † Et ex hoc, & ex tex. arguo, q̄ iurm p̄ſtitū in materia iuris, reſtringitur

ADDITIO.

a Seb Sap. ¶ Illicitam. Idem tenet D. Abb. in c. vt ſuper, ſupra de rebus eccleſi. non alie. Ad quod vide, quæ dicunt Io. And. Do. Ant. & Imo. in c. extirpandi. §. quia vero, ſupra de præben.

reſtringiſ ad limites iuris, vt ſic recipiat limitationes, & reſtrictiones iuris, ad hoc tex. opt. in l. fi. C. de p̄di. inde. & in l. fi. ff. q̄ ſat. co. g. & vide qđ no. Inn. in c. p tuas, de arb. Item ꝓiū facit, qa iurm dēt aliq̄d operari, hoc eſt, q̄ hēat vim clauſulæ, Si non valet, qđ ago, vt ago, valeat vt valere p̄t. l. cum p̄, §. filius matrē. ff. de leg. 2. & in c. ad veſtram, 3. de iureiu. p Bar. in l. ſi qs pro eo, ff. de fideiuſ. & in l. ſciendū, ff. de ver. obl. P̄t tñ dici, q̄ primū procedat, qñ iurm poteſt per ſe operari. nam adducit vinculum, & ligat ſtrictius ipſum iurantem, vt non ꝓueniat; & q̄ñq; accumulat forum foro, vt in c. fi. de fo. comp. li. 6. & vide ad oīa p̄dicta bo. tex. in c. ex par

5 te tua, de cle. non reſid. † Vbi iurans reſidere in eccleſia, p̄t iuſo non ob. ſe abſentare, p neceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ; & iurm per ſe nihil; aut parum operatur; & tunc hēt vim illius clauſulæ,

6 Si non valet, q̄ ago, &c. & hoc no. † Sed quæro, an idē ſit dicēdū hodie in illo iuſo de non alienādo, Roma. Pont. inconſulto? Io. And. hic, q̄ non: qa hoc iurm ex vi verborum, dēt intelligi. ēt de licita alienatione, ſeu ſit iuratū Papæ, ſiue inferiori p̄lato. Vī enī Papa, vel inferior, tale iurm recipiēdo a ſubiecto, voluiſſe obuiare, ne quid indiſcrete agatur, & prouidere eccleſiis, ēt in licitis

7 alienationibus. nam de illicita alienatione nō poteſt intelligi: qa illa etiam de ſuperioris licentia fieri non debet. Quidam tñ conſuluerunt ꝓtium dicentes, q̄ etiam hoc iurm debet extendi ſolū ad illicitam alienationem. Sed dicit Io. And. iſti ſic conſulentes non poterunt poſtea eorum conſilium defendere, & ꝺ eos inducit tex. in c. aduerſus, ſ. de immu. eccle. in ver. pp imprudentiā, vbi ēt neceſſaria, vel utilis contributio, non fit inconſulto Papa, nē q̄d indiſcrete agatur. Fatetur tñ Io. And. quod hoc, eſſet de facto corrigendū; qa multum eſt eccleſijs grauoſum, cum rōne talis iuramenti, impediant ſæpe p̄lati facere p̄dictus alias utiles de ꝓximorum p̄latorum licentia. Et cum hoc dicto Io. And. tranſeunt cōiter Doct. hic, & mihi placet, & pro hoc adducto talem rōnē.

8 Certum eſt, q̄ recipiens tale iurm ūr ſibi reſeruare conſilium, ut patet ex ui uerborū. † Sed ad ſtrictus ad petendum conſiliū ſuper aliqua re, non poteſt ēt licite de illa diſponere, conſilio prius nō petito,[a] ut in c. cū in ueteri. de ele. & in c. cū olim, de arbi. & in c. nouis, de his, q̄ fiunt a p̄l. qđ le. & no. in c. ſi pro debilitate, de of. del. & Bar. in l. j. §. ſi plures, ff. de exerci. Idem puto dictum de iuſo p̄ſtito de nō alienādo ſine licētia Papæ, uel alterius. Num licētia dēt p̄cedere, de reg. c. licet, & hoc tenet Io. And. poſt Hoſt. in c. i.

9 de his, q̄ fi. a præla. † Omnia prædicta arbitror uera ceſſante ſumma neceſſitate. ſi aūt immineret ſumma neceſſitas alienandi, & tantam celeritatem requireret, q̄ ſuperiorem conſuli non pate reſ, tunc puto alienationem poſſe fieri, ꝑſenſu Papæ, uel alterius ſuperioris, cui fuit iurm taliter p̄ſtitū minime reqſito, arg. opt. in l. tutor, q̄ repertoriū. ff. de adm. tuto. ubi in cā neceſſitatis poſt tutor inuentārio nō ꝑfecto, adminiſtrare bona pupilli, qđ no. alias ceſſante neceſſitate facere non poteſt. Ad idem quod no. Io. 11. q. 2. c. ſine exceptione, & c. placuit, & Hug. & Arch. in c. Abbatibus, ea. cā & q. Io. de Fan. in cle. i. de re. eccle. non alie. vbi dicit in

10 caſu illius clem. poſſe fieri alienationem impune, il a ſolennitate non ſeruata. ſi neceſſitas nō capit tantā dilationē, & tenet Pau. in diſpu. ꝺ denatus &c. & ad hoc alleg. bo. tex. in ſimili, in c. nullus res eccleſiæ. 17. q. 4. Et hæc no. qā faciunt ad multa maxime pro exēptis hñtib. ſu piorē ī remotiſſimis locis, & facit ad idē c. nihil, de ele. & l. ſi lōgius, ff. de iud. & c. fi. de ſepul. li. 6. & vide ad idē multas ꝓcordantias in c. cū ex literis, de reſt. in inte. in gl. in ver. diſtantia, & quod in ſiſi no. Io. de Lig. in cle. ne in agro, de ſta. reg. † Itē

11 puto hoc iurm non extendēdū ad alienationē modicæ rei, [b] ar. 12. q. 2. c. terrulas, & facit Fed. ꝺ. 202. & vide no. ī c. vt ſup. de reb. eccle. nō alie. & Arch. in c. Abbatibus p̄al. vbi proſequit, an p̄lati citra Ep̄m poſſint rē modicā alienare ſine ſolēnitate, qa d. c. terrulas, vī loqui in Ep̄o, ſed q̄ poſſint, alle. tex. bo. in c. cæterum, de

12 don. & in c. ad hoc, & c. relatum. 2. de teſta. † An aūt legatus de latere, poſſit dare licentiā alienandi ꝺ hoc iurm, vide per Spe. in ti. de diſpen. §. ꝓñr, ver. cæterum, vbi concludit, q̄ non, ar. c. venerabilem, de ele. & credo quod optime loquat; quia non p̄t diſponere ī his, q̄ papa ſibi ſpecialiter reſeruauit, vt in c. q̄ trāſlationē, de of. leg. Secus dicit ibi Spe. in ver. ſeq. in iuſo p̄ſtito inferiori p̄-

13 lato. Nam tunc, cum ipſe concurrat cum quolibet p̄lato, puinciæ ſuæ; q̄ cunq; ſit ille, poterit talem licentiā dare; qa iurm illud eſt præſtitum, habito reſpectu ad dignitatem, & non ad perſonā p̄lati, & in hoc dicit verū, niſi is cui iſte iurauit, ſit p̄latus alterius

14 puinciæ; qa cū illo non concurrit. licet fateat, q̄ circunſcripto iſto iuſo, poſſit legatus dare rectori licentiam alienandi bona, q̄ ſunt in prouincia ſua; licet prælatus iſtius rectoris ſit in aliena prouincia, & no. bene hęc dicta. Sed vide tu de p̄tate legatorum, q̄ dixi in c. fi. de confir. vti. & circa vltimum dictum vide, qđ no.

15 Doctō. in c. paſtoralis, de priui. † Vlterius [c] circa p̄dicta q̄ritur, an prælatus,[d] qui iurauit non alienare, vel pignorare bona eccleſiæ ſuæ, poſſit fructus poſſeſſionum vendere ad 10. vel ad 11. an. Sol. Quido, q̄ ſic, per l. pen. §. quæritur, ff. de leg. 2. Nec ob. l. ſi. C. de re. alie. nō ali. quia ibi rem alienauit, hic vero penſionē, vel ipſius pēſionis fructus. Tenet ēt q̄ prohibitus alienare, locare p̄t in cētum annos. & hoc tenet gl. in d. l. pen. §. inſtituto. Sed glo. hoc re-

probat in cle. j. de reb. eccl. non alie. Doct. hic cōiter tranſeunt re

12 citando. † Sed tu dic, q̄ aut quæritur, nunquid prohibitus vendere, poſsit pignorare; ſeu an prohibitus emere in loco, poſsit rē pignori capere. Sol. dic, vt no. Bar. in l. quorum, ff. de pigno. vbi bo. tex. oīno vide per eundē in l. qui hēbat. ff. de lc. 3. aliquid per eundem in l. fi. C. de reb. alie. nō alie. Aut quæritur, an prohibitus alienare, vendere, poſsit fructus, ſeu locare. Et dic, q̄ ſic. dummodo non faciat ad magnum tps, vt eſt tex. iuncta gl. in d. cle. i. & dic. vt ibi no. & in iurib. ſuperius alle. Opp. & vī, quod iſta decr. ſit de indubio. Nam cum ex conſtructione eccleſiæ non contingat eccleſiæ ſuæ bonorum alienatio, fruſtra timeat iſte Ep̄s iuri vinculum. Sol. duplex colligit ex gl. 2. Prima, q̄ iſte Ep̄s trepidauit, vbi non erat trepidandum. q. d. q̄ iſte erat vanus timor. Secūdo ſoluit, & melius, q̄ ꝓtingebat in directe alienatio; qa forte illi parochiani veniebant ad eccl. ſuam, nunc aūt pp conſtructionem nouæ eccleſiæ alienabant ab eccl. ſua, & ſic priuabat eccleſia iſta ſuis antiquis parochianis. Et hæc ſolu. eſt ſatis bona, licet non alienētur bona eccleſię; alienantur tñ iura ipſius eccleſiæ, fa. it qđ leg.

13 & no. in c. conſtitutus, de ele. † Ex quo no. q̄ iurm de non alienādo bona eccleſiæ, intelligitur largo modo, ſiue directe, ſiue indirecte contingat bonorum, & iurium alienatio. facit quod le. & no. in c. nulli, de reb. eccl. non alie. Tertio ſoluitur ſm Abbat. q̄ ideo timebat, quia cōſtruendo eccleſiam, tenebatur ad dotem. de ꝑſe. ec. vel alta. cū ſit. & ſic oportebat pp dotem alienare bo-

14 na eccleſię ſuę. † No. hunc intellectum q̄ pp indigentiam populi poteſt Ep̄s cōſtruere eccleſiam de nouo, & eam ēt dotare de bonis eccleſię ſuę, arg. in c. Apoſtolicę, de don. & 12. q. 2. c. bonæ rei, & in c. aurū. Quod intelligo, dummodo ex hoc eccleſia ſua nimium non grauetur, vt d. c. Apoſtolicę. facit c. 1. de reb. ec. nō

15 alie. li. 6. & quod leg. & no. in c. conſtitutis, de re. do. † Quarto ſoluit Pe. q̄ Ep̄s hēbat ꝑſcientiā de iuſo, non pp dānum eccleſię cathedralis ſuæ, ſed qa dānificabat aliqua eccleſia ſibi ſubiecta. Et hoc voluit, ſm eū, iſte tex. dum dicit, q̄ eccleſia tibi cōmiſſa ſit, arg. c. j. de vſu pal. Ego dicerē aduertendā formā iuri. Nam ſi eſt gñaliter præſtitum extenditur ad bona eccleſiarum ſuæ diœceſis; ſecus, ſi eſt præſtitum reſpectu eccleſię ſuę, ſicut cōiter obſeruatur. Tunc. n. non extenditur ad bona eccleſię ſuę ibi ſubiectæ, & iuramentū debet ſtrictē intelligi, vt le. & no. in c. pe. de iureiu.

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Non petito. Adde quod no. in apoſt. ad iſtum in c. cum in veteri, per eum hic alleg. nu. 7. in apoſt. in ver. ſed in ipſo tractatu, ſupra de ele. cle. & per Bal. in l. 1. in col. antepe. ver. item ſtatutum requirens, C. qui admi. in c. 2. de feu. ſine cul. non ami. in feu.

b Seb. Sap. Modicæ rei. Hoc dictum firmat Iaſ. in c. 1. col. 8. ver. 4. vltra alios limita. qui feu. da. poſ. in vſ. feudo.

c Seb. Sap. Vlter us. Vide multa alle. per Alex. in conſi. 18. col. 2. in 5. vol. Et nū quid prohibitus alienare, ſit prohibitus pignorare, vide Iaſ. in l. fi. col. 13. cum ſeq. C. de iure emphy.

d An prælatus, qui iurauit non alienare, vel pignorare bona eccleſiæ concedendo illa ad nouennium, ita, ut illo finito intelligantur reconducta ad alium nouennium. Dicas, q̄ non, ſine iuris ſolennitate, quia hoc eſſet fraudem facere legi, cum per indirectum res eccleſiæ hoc modo alienarentur, per ea quæ hūr in l. 1. in §. qui in perpetuum, ff. ſi ager vectig. uel emphy. per. Dicas tamen quod res, quæ conſueuerunt, in feudari poſſunt, ut in cap. ex parte, de feud. Immo hodie de alienatio rei eccleſiæ, & quæ ſolennitates requiruūt in alienationibus rerum eccleſiarum, uide quæ habentur in c. fine exceptione, 12. q. 2. & in auth. hoc ius porrectum, C. de ſacroſ. eccl. canonizata in c. nulli, de reb. eccle. non alien. Et hodie non uidentur poſſe alienari abſque ſolennitate, extraiag. Pau. 2. in rubr. de reb eccl. non alien. ubi etiam locatio ultra triennium non permittitur.

De immuni. eccle. & cæmete. Rubrica.

Continuāt hęc rub. ad p̄cedentia hoc ordine, ſm Gof. & Io. An. Viſo de eccleſiis ędificādis, & reparādis; qa ipſa cū ſuo ambitu ſeu cęmeterio, & ſuis reb. p̄mi nō dēt oneribus, qb. res laicorū p̄munſ; iō recte poſt p̄cedentē rubr. ſubijcit iſta, vbi de iſtorū immunitate tractat. & dīr eccleſię immunes, ſm Inn. i. extra munera, ſeu officia. Et dic tu, q̄ munerū ciuiliū ē triplex diuiſio. Nā q̄dā munera dīr p̄ſonalia, q̄dā patrimonialia, q̄dā miſta. & hoc ꝑſequere, vt hīr in l. munerū, in prin. ff. de mu. & ho. & Il. ſunt munera ff. de vac. & excu. mu. Et de multiplici ſignificato huius ver bi, Munus, vide tex. opt. in l. munus, ff. de ver. ſig. vbi dī, q̄ munus capit trib. mod. Q̄ñq; n. capit p dono, vt in l. inter donū, ff. eo. vbi ponit dīa ſtricte inter munus, & donū. Q̄ñ;ȝ munus capit p officio, q̄ñq; pro onere, & hoc modo capit hic. vnde eccleſię dīr hēre immunitatem, ſ. ab onerib. & officiis ſecularib. Et quid ſit eccleſia, ſ. dixi ſuper rub. de ꝑſe. eccle. vel alta. & ſ. ca. proxi. Quid autem ſit cęmeterium, vide 12. q. 2. c. aurū. & 17. q. 4. c. ſicut anti quitus, & c. quiſquis. & dicitur cęmeterium, quia cinis mortuorum ibi tegitur, & vide quod no. in c. pe. de ſepul. & in c. 1. eo. tit

Universidad de Deusto
BibliotecaCa

SVMMARIVM.

1 Clerici non tenetur ad hospitandum etiam in domibus suis, personas publicas. 3. etiam quod consuetudo sit in contrarium. 4.
2 Sententia & omnis processus agitatus in ecclesia, eo ipso iure nullus, secus in domo ecclesiæ, maxime, si iudex secularis habet illam conductam, vel gratis.
3 Violentia vtrum sit permissa illi, qui non admittitur ad ius, quod habet in re, contra violentum, adeo quod non admissus, possit per vim intrare, & ostia rumpere, tam in prosanis, quam in spiritualibus rebus, & tam in corporalibus, quam in incorporalibus, vide late.
6 Possessorium recuperandæ, competit fructuario.

CAP. PRIMVM.

VT in domibus. In domibus ecclesiarum non dẽt iudex laicus iudicare, nec hospitiũ quærere. Casus lit. Statuit Papa in c. isto, q̃ in domibus ecclesiarũ placitũ, vel hospitium nullus debet sibi vendicare, non ob. aliqua consuetudine. sed in
1 publicis locis hoc faciãt. B. † No. 1. q̃ nedũ ecclesiæ, sed ẽt earum domus, gaudent immunitate., quod onus hospitandi personas publicas, ad idem vide bo. tex. de iure ciuili, & ibi no. in l. 1. C. de
2 epi. & cle. † Sed o no. q̃ iudex secularis, nec in ecclesia, necĩ ipsius domo, dẽt ius reddere. An aũt si p̃fecerit, teneat sniãe? Dic, q̃ in ecclesnia, & oĩs, pcessus iudicis secularis, corruit ipso facto, vt in c. decet, eo. tit. in fi. li. 6. Secus aũt in domo ecclesiæ, vñ licet facere nõ dẽat, si ẽt facit, credo, pcessum valere, ga cũ illa q̃stõ. c. decet, sit penalis, nõ dẽt extẽdi, vt ibi no. gl. Et intelligo, q̃ in domo ecclesiæ nõ dẽt secularis ius reddere, qñ ppria authoritate, quasi ex iure publico eligit sibi mãsionẽ, & p hoc tex. ibi, [Quasi p̃suetudine.] sec aũt puto, vbi haberet illã domũ ꝺuctã ab ecclesia, vel gratis ꝺcessã. No. ibi, [Sed in publicis locis.] q̃ bona ecclesiarũ nõ cẽsent publica, sed priuata. In p̃riũ allego c. rõ nulla, de p̃b. & 12. q. 1. c. videtes, & 16. q. 2 c. fi. in q̃bus vr̃. p̃bari, & bona ecclesiarũ sunt vsibus publicis deputata. Sol. dicerẽ, q̃ ista bona ecclesiarũ sunt vsibus publicis deputata ecclesiasticis, & alimoniæ indigentiũ, f̃m discretionem prælatorum, vt in p̃riis. non aũt vsibus publicis laicorũ, vt hic, & ĩ eo. c. nõ minus. No. ex ijsdẽ verbis, q̃ iudicibus assignãde sunt mãsiones in loco publico tam cã hospitãdi, q̃ ius reddẽdi; & hoc vt facilius possint aditi. dẽt. n. se p̃bere facilẽ in adeũdo, vt l. obseruãdũ, ff. de of. præ. Hinc dicit tex. no. in l. 1. §. adeũdi, ff. qñ app. fit. q̃ gs dr̃ hr̃e facultatẽ iudicis, qñ publice sui copiã facit, nec est sibi imputandum, si ad domũ suã non accesserit, vel ad hortos, vt ibi. Primo instabo circa declarationem tex. vna cum gl. demum veniã ad q̃dam notabilia dicta Inn. Quæro ergo primo, quis hic appellatur missus. Sol. gl. 2. exponit, vt patet in ea, vbi dr̃ f̃m Hos. q̃ ponitur hic pro legato Principis, sicut legatum Papæ, vel Archiepi vocamus missum dominicũ, vt in c. j. de reg. Et q̃ hic capiatur ꝓ legato Principis, faciunt, f̃m Host. & Inn. & bene, verba, quæ sequuntur. nam primo tanquam de digniori facit mentionem de legato, & postea de aljis inferioribus. nã legatus est Comite maior, Comes iudice. iudex
3 ministro. † Et ex hac opi. no ꝫ Principes sẽculares, seu eorũ officiales, qui ponunt legatos Principis, seu alicuius dñi, seu Comitis, vel Capitaneos gẽtium armorum ad hospitandum in ecclesijs, monasterijs, pro eorũ domibus, qã fieri nõ dẽt, vt hic; tũ pp immunitatem ecclesiarum, vt hic; tum pp diffolutiones, & laicitias, quæ per tales ibi fiunt, vt in d. l. 1. C. de epis. & cle. vbi tex. apertus, facit qd legi. & no. in l. placet. C. de sacrosl. eccle. Oppo. & vr̃ q̃ iudicia p̃nt in ecclesia exerceri. 2. q. 2. c. fi. Sol. gl. 3. p̃riũ, ꝓcedit in placitis ecclesiasticis, secus in secularibus. Et no. q̃ iudicia appellãtur placita, & alludit in hoc vulgari loci, f̃m Io. And. simile 15. q. 4. c. placita. Vlterius oppo. & vr̃, q̃ clerici teneant ad hospitiũ, 42. dist. c. 1. & in c. 1. de emp. & vẽd. Sol. vt in gl. in ver. nec ad hos-
4 pitiũ, & no. eã, & vide aliã bonã glo. d. l. 1. C. de epi. & cler. † Extra gl. q̃ro nũqd ſaltẽ rõne p̃suetudinis, possint laici vẽdicare sibi ius hospitãdi in domibus ecclesiarũ? Sol. tex. hic est notabilis, q̃ nõ valet, vt patet ibi, ꝓ quasi p̃suetudine, & clarius tenet Inn. & Ioã. And. dicit. n. q̃ in talibus non prodest p̃suetudo, cum sit ecclesijs onerosa, vt in c. 1. de const. quod no. Sed quæro, quid si p̃sona ecclesiastica, vel secularis reseruauit sibi certum censum, vel hospitiũ annuum in ecclesia aliqua, p recognitione bñficiorũ suorũ, an tale hospitiũ sit debitum & reddi debeat. Inno. dicit, q̃ sic, all. 18. q. 6. cap. Eleuterius, quod placet. ad qd allego qd̃ leg. & no. in c. cũ dilect. de do. & c. verum, de fo. comp. Ita puto in patrono ecclesiæ. nã a principio potest sibi reseruare aliquod ius, dummodo authoritas, seu consensus Episcopi accedat, aliter nõ, de quo dic, vt leg. & no. in cap. præterea, de iure patr. & in cap. cum Bertoldus, de re iudi. Idem quod Inno. sequitur hic Ioan. And. & di-
5 cit hoc patere in c. quanto, de cens. † Venio nunc ad alia hic notanter tacta per Inno. Pone, q̃ aliquis habet ius hospitandi in aliqua ecclesia; & est in quasi possessione huius iuris, nunc autem veniens de nouo non admittitur. Quæro, nunquid possit sua authoritate domum intrare, etiam violenter; & necessaria sibi in domo recipere, iuxta debitum suum? & format Inno. in materia fere. 6. q. Nam secundo incidenter tangit, in prælato habente iurisdictionem in ecclesia, seu in alio loco; & veniens non admittitur, an liceat rumpere ostia contra violentum, & illum expellere. Tertio quærit, quid in canonico, an ei liceat rumpere ostia domus ecclesiæ, & expellere violentũ? Quarto q̃rit de Abbate numqd ei liceat rumpere domos capellæ sibi subiectæ quoad temporalia? Quinto, quid si aliquis opponit se Abbati canonico, vel alii clerico venienti ad vtendum iure suo, qd̃ habet in aliqua ecclesia, nũquid possit illum per violẽtiam distringere, seu comprimere, & expellere? Sexto, an prædicta habeãt locũ ĩ rebus profanis, seu secularium priuatorum, vt si quis diceret se habere seruitutem in fundo alterius; & sic esse in possessione ipsius; & alius facit murũ, seu sepem, quo impeditur illa seruitute vti, an possit murum rumpere, seu sepem frangere? Sol. multi, vt refert Inn. fuerunt in opinio. q̃ in prædictis licet violentiam inferre, etiam rumpendo ostium domus. Mouebantur isti, quia vnicuique vim vi repellere licitum est, & ius suum defendere, vt in l. 1. C. vnde vi. & §. de restit. spoliat. c. olim. 1. Et q̃ possit domum frangere, facit ff. quod vi aut clam. l. fi. §. ad ianuam, & ff. ad l. Aquil. l. quemadmodum. §. 1. & 2. Sed ipse Inno. aliter sentit. Dicit enim quoad primam q̃ō. q̃ nulli laico, vel clerico licet violẽter rũpere domos ecclesiæ, rõne alicuius iuris sibi debiti, cũ bona ecclesiarũ, eadẽ ĩmunitate gaudeãt. qua & ecclesiæ dẽnt gaudere, vt hic, & x. q. j. c. nouerint. & cũ ecclesiæ, & bona ipsarũ sint sancta sanctorũ, & dño piacrata, q̃ cũ que in eis violẽtiã facit, sacrilegiũ cõmittit. 12. q. 2. c. nulli liceat, & c. q. cũq;, cũ se. & in c. cõque ĩstus, & quod ibi no. de fo. cõp. Qd̃ dicit, ꝓcedere nõ solũ, & si ecclesia teneaãt ad hospitiũ, actione p̃sonali. sed ẽt si res ecclesiæ essent ad hoc obligatæ. vñ f̃m eũ iferẽs violẽtiã, incideret in pœnã p̃stõnis si qs in tãtũ, C. vñ vi. vel saltem nõ euaderet pœnã. l. extat. ff. qd̃ met. eau. vbi creditores priuanẽ debito, q̃ volũt sibi, ppria authoritate ius dicere ĩ bonis debitorũ. Debẽt. n. isti debitis actionib. agere. & nõ violẽtiã inferre. Ad f̃m vero fateẽ Inn. q̃ ꝑlatus habẽs iurisdictionẽ, vel dñium loci, possit violẽter ĩtrare, & rũpere ostia domus, & expellere violẽtũ; & sic deberet ĩtelligi dictũ c. olim. Idẽ putat dicẽdũ, si iurisdictionẽ nõ haberet, hẽt tñ ius in ecclesia quasi ꝑlatus. & possessionẽ eius dem; quia hoc casu dr̃ talis defendere ius suum, quod hẽt, vt in c. dilecto, de sent. exc. li. 6. Et vide in hoc qd in ꝑlato volẽte visitare, cui cladũ ostia ecclesiæ; ponit Inn. in c. venerabili, de cẽsi. Secus dicit hic Inn. in 3. q. j. in canonico. nõ enim licet rũpere ostia domus, & expellere violentũ, alleg. c. cũ qui. 2. de præbẽ. li. 6. Moueẽ, qa licet iste sit canonicus ecclesiæ, nõ tñ hẽ possessionem ipsius, vel domorũ. Vnde nõ licet sibi ius dicere, arg. C. vñ vi. l. si qs in tãtã & C. de his, q̃ ad eccle. cõstũ. l. denunciamus, & C. de Iudæis l. vlt. in fi. Nisi forsitan f̃m eũ canonico ꝓ habitatione sua esset domus aliqua deputata. Nã si in tali domo intraret aliqs violẽter, liceret canonico vim vi repellere, & possessionẽ suã defendere, vt in iuribus p̃al. Talis. n. nõ facit iniuriã ecclesiæ, si hac de cã irruat. Nã irruẽdo in camerã deputatã sibi, potius ecclesiã in suo iure ꝓseruat, & vtiẽ iure suo, q̃ dicatur vim inferre. Ad hoc c. cum ecclesia vulterana, de elect. idem, quod §. in canonico, dicit in Abbate respectu cappellæ sibi subiectæ quoad tpalia, vt non possit domum, vel ostiũ rũpere, & violẽtũ expellere, qa eam nõ possidet, licet ei sit subiecta quoad tpalia, alle. in ar. ff. ad l. Aql. l. sed & cuicũque, & l. quemadmodũ. §. 1. & 2. Idẽ dicit in rebus ꝓfanis, seu priuatorum, q̃ licet quis habeat seruitutẽ in fundo alterius, & impediat illa vti, non tñ licet irruere. & rumpere murum nouiter ædificatũ ad impediẽdum eum. Nec ob. f̃m eum. l. 2. ff. de vsufru. vbi dr̃, q̃ pro vsufructu inducitur legatarius in possessionem fundi, in quo relictus est vsusfru. vnde vr̃, q̃ sicut dñs proprietatis põt rumpere murũ, si in solo suo ꝓprio fieret de nouo; sic & hoc debet licere vsufructuario, & aljs qui sunt in possessione aliquorũ iurium. Ad hoc enim resp. f̃m Inn. q̃ aliud est in dño, aliud in vsufructuario. Rõ diuersitatis est, qa ædificiũ cedit solo, iõ licet dño ipsum diruere, quia nõ diruit alienũ, sed suum, vt pater Inst. de re. di. §. cũ in solo suo. vsufructuario aũt iõ hoc non licet facere, qa non est dñs soli. ff. de vsufr. l. si cuius rei. §. vsufructuarius, & seq. Fatetur tñ Inno. q̃ vsufructuarius, & alij habẽtes ius in re, possunt agere vt murus remoueat, ff. si ser. ven. l. si eo loco, & l. Legi. Secus dicit Inn. circa p̃sonã impedientẽ aliquem vti iure suo. qd̃ hẽt in aliqua re. Nam talẽ licet distringere, & ẽt expellere, vt sic desistat ab impedimento; licet non deberet ostium domus, vel murum frangere. Diuersitatis rõ, f̃m eũ, est, quia eijciẽdo personam mihi contradicentem, utor possessione mea, & vim vi repellere licet, ut in iuribus præal. ubi vero intro uiolenter possessionem, rumpendo sepem, uel ostium; tunc mihi ius dico, qd̃ nõ licet, ut in d. l. si qs ĩ tãtã, & l. extat, p̃al. & ĩ c. placuit, xvi. q. 6. nisi ĩ casib⁹, q. no. C. qñ liceat uni sine iu. se uin. l. j. & 2. cũ suis ꝓcor. & hęc dicta Inn. sũt
a q̃bus dictis potes ĩ summa capere ꝓclusionẽ, q̃ hñs iurisdictionẽ ea in

ADDITIO

a Sab. Sap. ¶ Habens iurisdictionem. Quando quis possit 'propria authoritate detẽtatorem expellere, vide Bar. in l. 1. §. necessario, ff. si mut. uen. com. Paul. de Cast. et Alex. date, in l. 1. §. nunciatio, ff. de ope. no. nuncia.

in loco, vel ius ꝑlaturę cum possessione seu dñiũ loci, & possessionem, vel possessionem legitimam tñ, licite põt ad remouendum obstaculũ sibi paratũ irruere, tam in p̃sonã impediẽtẽ, q̃ in ostiũ & muros loci, illa rumpendo, vt valeat vti iure suo: secus aũt, si solummodo hẽt ius in loco, seu sit in possessione alicuius iuris in illo loco; non tñ possidet totũ locũ simpliciter. iste. n. nõ potest frãgere ostium, seu murum, seu sepem, sed bene potest distringere p̃sonã eũ impedientem, & vim vi repellere, & horum dictorũ recitatione fuerunt contenti Host. & Ioã. And. & sic vñr illa approbare. Sed do. Pe. de Anch. Doctor egregius, longissimo tpe Bononiæ legens insurgit ꝺ hæc dicta Inn. dicẽs q̃ illi qui tenebant p̃riũ, vt in prin. dixi. non immerito mouebantur. Nam pro eis, q̃ liceat ostium & murum rumpere, habentibus ius in re, & ꝺ Inn. faciũt omnia iura, per quæ his habentibus aliquod in re aliena, est prouisum, vt si expellantur inde, possint restitui ad possessionem, vt pater in c. cum ecc. Sutrina, de cã pos. & propr. & c. querelam, de
6 elec. † Et in vsufructuario, qui etiam in re aliena hẽt ius vtendi, & fruendi, est expressum in iure, vt possit, si expellatur, possessorio re cuperãdæ agere in l. 3. C. vnde vi. l. interdictum. ff. de vi, & vi ar. im mo. quod plus est. gl. dicit ibi idem in vsurario. Nã aũt isti ius interdicti est, vt incontinẽti possit propria authoritate recuperare, vt l. 3. §. cũ igitur, ff. eo. & in d. l. interdictũ, & d. c. olim, & l. Aglius Regulus, ff. de do. vbi bo. tex. de expulso de habitatione, vel q̃ iudicio possessorio restituitur. Item pro istis competit interdictũ, vti possp quasi possquam habet ille, cui competit, all. de iud. c. examinata. melius potest allegari c. licet, de prob. Si enim pro recuperãda, & pro recipiẽda re sunt prodita in casibus nostris interdicta possessoria, quare non competat beneficium propulsãndi iniuriam illatam per appositionem obstaculi, sepis, vel clausuræ, non apparet; præsertim cum ipsemet Inno. fateatur, q̃ licitum sit, ꝑpulare aduersus personam, vti iure nostro, prohibentem. Ergo fortius licitũ debet esse irruere in ostium & alia obstacula inanimata, cũ sit maius periculum in personis, q̃ in rebus. arg. eorũ, quæ no. Bar. in l. 3. C. de pig. & l. iuste possidet. ff. de acq. pos. Non ob. f̃m eũ d. l. extat. vbi creditori habenti actionẽ p̃sonalẽ, seu hypothecariã nõ licet propria authoritate capere possessionẽ. qa hypothecaria, licet sit realis, tñ est necessaria personali actioni, & sine cã non subsistit: adducit l. fi tibi. §. de pig. ff. de pac. & qd̃ ibi no. Sed nos loquimur ĩ iure mere reali ĩ re ꝓstituto, vt in habitatione, vsufructu, uti nere, & similib. q̃ iura dr̃ possidere is q ea hẽt, in d. c. examinata, & c. q̃relam, sed non hypothecariam. Quare ꝓcludit ipse, q̃ non esset malũ dicere, q̃ si ille, q̃ habet ius hospitandi in domib. alicuius. vel vsumfr. si reperit domũ clausum, vel sepẽ factã, vel aliud, qd̃ impedit vsum rei, possit illud remouere, ppria authoritate, ꝓtestando, q̃ p talẽ remotionẽ obstaculi, vel ingressum, non intẽdit p̃iudicare dño soli, vt no. in fi. in l. si qs in tantã C. vnde vi. in 2. q. prin. Hãc eandem ꝓclusionem vr̃ tenuisse D. Ant. hic, & vidi in q̃busdã iuris recollectis; licet in lec. q̃ cõiter est in vsu, videat trãsire simpr̃ reciendo Inn. Sed non est curandũ, qa illã lect. non pfecte expediuit, exemplãta a quodã ex varijs scriptis repertis post mortẽ suã. & impugnabat ipse in dictis reportationibus vtranq; rõnẽ Inn. Mouebatur primo, qa hẽns ius habitationis, dr̃ hẽre nãlem possessionẽ rei, & ius in re, sicut hẽt vsuarius, l. nãliter, ff. de acq. pos. ff. si vsusfr. petat. l. vti frui, §. 1. cum si. Item impugnat aliam rõnem Inn. quate nus fundat se super sacrilegio. Dicit enim hanc rõnem nõ esse bonam, qua non reperitur ecclesiæ, vel eius domib. hoc priuilegiũ concessum. Vnde stat regula, q̃ cuiq; est licitũ defendere possessionẽ suã, vel incõtinẽti recuperare cũ moderamine inculpatę tutelæ, d. c. olim, de resti. spo. & c. significasti, de homi. Mihi aũt plus placet hæc opi. istorum Modernorũ, q̃ Inn. & aliorũ recitantium, & vltra p̃dicta alle. in ar. tex. no. in l. si quis fumo, ff. ad le. Aq. vbi dr̃,
a q̃ iusto metu² instantis ignis possum intercidere, & dirimere mu rum vicini mei, si veri similiter timeẽ, ne ad me ignis pueniat. Si er go cã iuris mei ꝓseruãdi possum dirimere domũ vicini mei. vt co hibeã ignẽ; ergo fortius mihi dẽt esse licitum rem. mouere obstaculum serioſe, & malo aĩo ad impediendũ ius meum mihi ꝑaratũ. Pręterea, & secũdo, ex quo p̃supponimus istũ esse in possessione iuris illius, quare nõ est licitũ oĩa facere, p q̃ posit in sua possessione ꝓseruari? Cui. n. pmittit principale, pmittit ẽt ꝑaratoriũ ad illud, vt l. ad rẽ mobilẽ, & l. ad legatũ, ff. de pc. & c. prudẽtiã, & c. ꝑterea, de of. dele. Videmus. n. in fi. q̃ rõne iuris, qd̃ hẽo in re, possum vẽdicare totã rẽ, qñ nõ possum meo iure vti, nisi relaxet tota res, vt leg. & no. in c. examinata, de iud. ubi dixi, & facit quod legi. & no. in l. qui tabernas, ff. de ꝺhen. emptio. Tertio facit opt. qd̃ in fi. leg. & no. in c. Pisanis, de rest. spo. vbi agit possessorio, ꝓ liberta tepossidẽdi, & cõpellit tertius relaxare rẽ, q̃ nõ est agentis, sed fit relaxatio, vt libere agẽs possit rẽ tuã possidere. Ecce ergo tex. valde no. q̃ licet agere possessorio, ꝓ rẽnõ nra, ut iurib. nostris, sicut prius, libere utamur. sicut ergo licet intẽtare interdictũ ad ꝓseruationẽ possessionis, ita põt resisti, & irrui ꝺ oĩa obstacula nobis facta, ut in d. c. olim. Quarto facit qd̃ no. Bar. in l. j. §. hoc interdicto, ff. de iti. actuq; pri. ubi dicit q̃ ẽt in quasi possessionib. iuris, hẽt locũ id, qd̃ dr̃, Vim ui repellere licet. Vnde ꝓcludit, q̃ si vniuersitas vel capitulũ, coadunatũ esset ad faciẽdũ aliqd, & ibi esset aliqs, q non esset de ꝯpore capituli, vel vniuersitatis, et uellet oĩno interesse, potest licite per vniuersitatem expelli; quia turbat vniuersitatem, vel Capitulum in possessione iuris. Quinto & vlti. facit hæc consideratio. Quælibet violentia corporalis est maior qualibet reali. Lin seruorum, & quod ibi no. ff. de pœ. Si ergo pro conseruatione iuris nostri, licitũ est irruere in personam, vt ipsemet Inn. voluit, & ꝓbatur in c. dilecti, de sen. exc. li. 6. ergo fortius dẽt esse licitum irruere in loca inanimata, nobis in obstaculum ꝑparata. Et ad l. extat, ff. qd̃ me. cã. rñ. magis specifice & clare. Dico. n. q̃ procedit qñ quis non hẽt possessionem rei; licet hẽat actionẽ hypothecariã, vel aliã ad illam p̃sequendã. Et hoc ẽt casu loquit c. eũ qui. de p̃b. li. 6. & l. si quis in tñ, p̃al. Ille. n. nõ dẽt, ꝓpria authoritate violentiã inferre, qa viaeret sibi ius dicere, ꝺ l. nullus, C. de
b ludeis. sed nos loquimur in eo, qui est in possessione[b] alicuius iuris in re aliena, qui remouendo obstaculum, non vult p̃sequi aliquid, ꝓpria authoritate, sed solũ ius suũ, & possessionẽ antiquã, vel p̃dictã incõtinẽti recuperare, quod licet, vt in iurib. ꝑallega.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. q̃ Iusto metu. Facit tex. in l. cum creditor, cum ibi no. per Bart. ff. de fur. & multa adduxi in repe. l. creditores, C. de pig. vbi late examinaui, an intrans rem suam animo iuris sui conseruandi, cadat in pœnam d. l. si quis ita tantam, C. unde vi, & l. extat, ff. quod met. causa.

b Item ad prædicta faciunt no. per Doct. maxime D. Alex. Imo. & D. Franc. de Are. in l. cla, in §. in illo ar. an possidens ciuiliter, possit propria authoritate recuperare suam naturalem occupatam clam ab alio, & per eundem D. Franc. de Are. in consi. 21. inc. si diligenter & mature consideretur instrumentum, &c. in pe. & vlti. dubio.

SVMMARIVM.

1 Ciues nõ excusantur a custodia murorum ciuitatis, tempore, quo necessitas maxima vrget.
2 Filius potius tenetur patriæ, quàm patri, adeo, quòd licite occidit patrem bannitum.
3 Clerici, an, & quo casu possint compelli ad custodiam ciuitatis eorum, tempore guerræ. 6.
4 Clerici tenentur ad tallias, collectas, & angarias, tẽpore alicuius magnæ guerræ. 8. 12. vbi non valet consuetudo, vt clerici teneantur ad prædicta, qui etiam constitutione Imperiali non tenentur ad eas. 14.
5 Clerici non tenentur ad manualem pugnam aliquo modo; etiam pro recuperatione Terræ sanctæ.
7 Clerici non efficiuntur irregulares, si necessitate vrgente pugnant vnà cum aljs; dum tamen actualiter ipsi non occidant, licet vulnerent.
9 Immunitas cõcessa vni per superiorem, an operabitur, vt totum onus immineat reliquis. 17. 18. 20.
10 Collectæ, tributa, & exactiones regulariter de nouo imponi non debent; maxime locis pijs; & asserenti, quod possint exigi, incumbit onus probandi. 11. possunt tamen imponi per solum Imperatorem. 23.
11 Collectæ, & tributa possunt imponi a dominis temporalibus citra Imperatorem suis subditis. 16.
Immunitas concessa non valet, nisi concedatur motu proprio, vel nisi in priuilegio ponatur, Non obstante tali lege.
21 Immunitas quo casu potest concedi per ciuitatem, vel decuriones ciuitatis.
22 Collecta an & quo casu potest imponi per ipsam ciuitatem.
23 Immunitas in genere concessa, non facta speciali mentione, a quibus muneribus, neminem excusat, maxime ab oneribus ordinarijs.
24 Immunitas concessa aliquibus uenientibus de nouo ad habitandum aliquam ciuitatem, non potest amplius reuocari, quia transiuit in speciem contractus.
25 Priuilegio an censeatur quis renunciare, ueniendo contra ipsum.
Immunitas concessa alicui, an per ipsum censeatur reuocata, si fecit actum contrarium immunitati, puta soluendo?

CAP. II.

Peruenit. Hoc c. multos habet intellectus; ideo p multos non summat, sed f̃m quod intelligo, h. d.
1 † Tpe magnæ necessitatis non debet aliquis excusari a murorum, seu ciuitatis custodia, h. d. Primo ponit dictum. Secundo ratione ipsius, ibi, [Quatenus.] Casus lit. Statuitur in c. isto, q̃ cũ necessitas imminet, nullus a custodia ciuitatis, seu murorum vigilijs debeat excusari; sed omnes ad hoc generaliter teneantur, vt omnibus vigilantibus, ciuitas melius valeat custodiri. Bernar.
2 No. primo, vigilandũ esse pro ciuitatis custodia. Tenetur enim quis defendere patriam suam. Ad quod vide bo. tex. in ca. omni timore, & c. si nulla necessitas vrget. 23. q. 8. adeo, q̃ propter ipsius defensionem, excusatur pater occidens filium, secũdũ Gof. alle. bo. tex. in l. minime. ff. de rel. & sum. fune. quod est no. & idẽ tenet Hostiẽ. in sum. eod. tit. §. a quibus, ver. materiæ. Tu vero ad-
a de² notabile dictum Bar. in d. l. minime, q̃ per illum tex. dicit, q̃ ex

ADDITIO.

a ¶ Ego addo, q̃ ciuis deserens ciuitatem periclitantem, perdit priuilegium ciuitatis, & desinit etiam esse ciuis. Ita fing. no. Bal. in l. 2. C. de infa. expo. vbi est tex. q̃ si pater haberet filium, & poneret in hospitali perderet ius, quod habet in ipso, facit tex. in l. 1. §. & generaliter, ff. de vent. ĩn pos. mit. vbi est tex. de eo, quod dicit Tullius in 1. Offi. Ortus nostri partem patriæ vendicat, partem parentes, partem amici.

Universidad de Deusto
Biblioteca

exbānitus, q̄ pōt impune offendi, vel occidi ſ̄m formā ſtatuti, po-
a terit occidi a filio, [a] vel a patre, & vide qđ ipſe no. in l. amiſſione,
3 ff. de ca. di. † Opō tex. de c. reprehenſibile. 23. q. 8. vbi tex. vī velle, q̄
clerici nō teneanť ad cuſtodiā ciuitatis, ēt ꝺ̄ pyratas maris, quia
cum ſint milites Chri. dēnt in Chro diuinis ſeruire. milites vero
ſeculi dēnt hmōi vacare. Ad idē c. minus, ℸ. e. vbi gn̄aliter vīr cle-
rici, & pſonę eccleſi. ſticę excuſari a grauaminibus publicis. Sol.
ꝓ ꝺ̄rium c. iſtud legī diuerſis modis. Quidam. n. vt no. Io. An. &
Hoſt. ponūt duos intell'ſ. primus, vt hæc decr. hēat locum in ciui-
tatibus, quæ ſunt de tpali dño eccleſiæ; ſicut eſt hæc ciuitas Ter
racenſis, cuius Epō ſcribit. Hæc lec. non multū mihi placet, quia
tex. loq̄tur indiſtincte. Et rō vī cōis ad oē oppidū, nec de facili di
cendū, q̄ decretales ſint locales, p id, qđ ſcribit'ſ in, pc. & c. 1. de
cōſt. Secūdus intell'ſ eſt, q̄ ponit ſpāle, cū ciuitas inuadīt a Sara-
cenis, & ſic ab infidelibus Hec. n. ciuitas Terracēſis eſt iuxta ma-
re, & ſæpius inuadebāť a Saracenis. vñ pp cōe, & īprouiſum peri
culū, voluit Papa aliquę a cuſtodia excuſare; & hūc intellectū at-
tribuit Io. And. Inn. & Hoſt. p quo all. 23. q. 8. cigīť, & c. ſæpe, &
ca. ſeq. Sed certe iudicio meo ex fi. gl. ipſius Inn. poſſet colligi ter
tius intell'ſ magis gn̄alis, vt iſtud. c. habeat locū, vbicūq; timor eſt
cōis. ſubitus, & improuiſus, & hūc intellectū ſegtur hic d. Cardi.
Sed d. Ant. trāſit ſimpt̄r cū duob⁹ primis intellectib⁹ Doc. Sed ad
uerte, q. iſte tex. nō loq̄tur aperte, de clericis. vnde quidam ſen-
tiunt hoc c. procedere in hominibus eccleſiæ, vt in mācipijs, ruſti
cis, & ſimilibus, q rīr nō dēnt angariari, 12. q. 2. c. eccl'arū ſeruos.
& in l. 1. & ibi p Bar. C. de epi. & cle. & pfecto ita vī ſtelligere Inn.
& gl. vī in 1. & 2. gl. & clarius Hoſ. in ſum. e. ti. §. a qbus. ver. mate-
riæ. vbi dicit, q̄ inſtāte neceſſitate hoīes eccliæ nō dēnt excuſari a
cuſtodia ciuitatis, vt hic, clerici aūt non dēnt in hoc grauari. niſi
magna eēt neceſſitas, quo caſu poſſet p Epm, nō p iudicē ſecu-
lrē diſtringi, de ꝓſt. c. eccl. S. Mariæ. & no. ſingr hoc dictū Ho. q a
nō ſolent p aliquos Doc. ad hoc allegari. & pōdera, q̄ nō reſtringit
ſe ad terras Eccliæ, nec ad ſuaſiones ſideliū. & placet mihi in
telſ iſte, & dico, q̄ originaliť fuit Inn. ℸ. e. c. nō minus, vbi clarius
locutus fuit. Sētit ēt ibi aliū ſtellectū, vt ꝑcedat cā pietatis, ar. l. ad
inſtructionē, C. de ſa. ſan. ec. Et q̄ iſte tex. ponat casū ſpāle, voluit
Goſ. ſpall. c. nō min⁹. Et pl⁹ puto, q̄ directe pōtiſte tex. ſtelligi gn̄a
liter, tā in clericis, q̄ in alijs hoībus eccleſiæ, & magis ꝓprie iudi-
cio meo ſtelligiť ī clericis, q̄ in alijs hoībus eccleſiæ, p tex. ibi. [Per
noſtræ, vel eccleſiæ ſuæ nomē &c.] nā eccleſia nō ꝺ̄ eſſe hoīum
ipſius; imo hoīes ſunt eccleſiæ, 12. q. 2. c. eccleſiarū ſeruos, & l. 1.
C. de epi. & cle. ſed eccl'a ꝓprie ꝺ̄ ipſius rectoris rōne iuriſdictio
nis, q̄ hēt in ipſa, vt ꝓbať ī c. ſi tibi abſenti. de ꝓb. li. 6. vñ platus, vel
rector pōt dicere eccleſiā ſuā eſſe, vt ibi. Sēſus ergo lr̄æ eſt, q̄ ſiue
ſint clerici eccleſiæ cathedralis, cuius Epō ſcribitur, ſiue habeāt
alias, ſeu ſint ibi bñficiati, & fortius ſi ſint eccleſiæ, & nō clerici,
nō dēnt tpe neceſſitatis ꝑtextu eccleſiæ a ciuitatis cuſtodia excu
ſari. Et ꝓ hoc intellectu adduco de iure ciui. tex. notabilē in hnul
lus penitus, C. de curſu pub. li. 12. vbi ꝺ̄, q̄ tpe expēditionis nullus
cuiuſcūq; ordinis, vel dignitatis, vel ſacroſancta eccleſia, vel dom⁹
4 regia excuſationē angariarū, ſeu pangariarū hēat. † Et no. illū tex.
ſingr, p quē no. ibi dicit Bar. q̄ tpe, quo veniūt iſtæ ſocietates paſ
ſimę ad diſtribādū comitatū, pñt clerici cogi ad collectas, tallias,
& exactiones, & angarias. In ꝺ̄riū facit tñ tex. in c. nō minus. ℸ. eo.
5 † Vnde, p ꝺcordātia omniū dic ſic, q̄ aut q̄rit, an clerici dēant ire
ad bellādū, ita q̄ volūt alios impugnare; & dicē. dū eſt, q̄ nō; ēt ſi
ageret, ꝓ recuperatione Terræ ſanctæ; q ı clericatus reddit eos in
habiles ad pugnādū. ēt ꝺ̄ Saracenos, vt ꝓbať in c. ex multa. §. fi. de
6 voto. † Aut q̄rit, nūqd teneanť cuſtodire ciuitatē, ſeu oppidū vbi
morant, & tūc ſi maxima neceſſitas nō ſubeſt, excuſanť; q a non
dēntauocari ab officiis diuinis, vt d. c. reprehēſibile, vbi tex. no. facit
c. Cyprianus. 21. q. 3. & l. 1. C. de epi. & cle. & l. placet, C. de ſacroſ.
b eccl. Aut, imminet magna neceſſitas, [b] ita q̄ ſine eis nō pōt com
mode ciuitas ab oppreſſione, & inuaſione cuſtodiri; & tūc eos
puto teneri, vt hic, & ar. in d. c. nullus. q̄ dēt intelligi pp neceſſita-
c rē iſtārē, ne aliis iuribus ꝺ̄icat. [c] Et facit, q a libet teneť patriam
ſu ā defendere. ꝑſertim cū ipſius defenſione ꝓteganť orphani, vi
duæ, & miſerabiles pſonæ, ꝓ quibus Epi, & alij clerici dēnt ſummo
pere laborare. 87. diſt. c. 1. facit c. 1. & fi. de poſt. Quilibet. n. tenetur
ꝓpulſare iniuriā inferēdā, ꝓximo, de ſen. exc. c. dilecto. li. 6. 23. q. 3.
7 p tot. fortius ergo dēt ꝓpulſare iniuriā iferēdā toti ciuitati. † Ad
idē alle. tex. ſin. in c. pe. de homi. vbi probať, ꝓ tpe inuaſionis ciui
tatis pñt clerici vn⁹ cū laicis ēt arma mouere, & pugnare, nec eſſi
ciunt irregulares ex occiſione aliorū; niſi ipſi ꝓprijs manib. occi
derint; quantūcūq; vulnerauerint, de quo ꝺ̄m, vt ibi plene no. &
8 vide qđ gn̄ tr̄ dixi in c. clerici, de vi. & ho. cle. † Aut q̄rit, vtrū eccle
ſiæ, vel pſonæ eccleſi. ſticę, teneāť tpe neceſſitatis ad collectas,
& ꝺtributiones, & dic, vt plene dicā in d. c. nō minus. Et per hæc
hēs clare intellectū huius c. & multorū iuriū, & maxime ad c. ec-
9 cleſiarū ſeruos, alleg. in gl. 3. ꝓ ꝺ̄rio. † Nūc extra mām intrinſecā
c. ponā vnā q. notabilē. q̄ poſuit Io. And. q licet vnā qōnē princi-
paliter formauerit, multa tñ dicta no. digna incidēter tetigit, quę
J. in multis reformābo, aut hic, aut remittēdo. Formať enim qō-
nē ſub his terminis. Pone, ꝓ præſes prouinciæ, vel Dux, vel Mar-

chio, Comes, Cōitas, vel alius dñs prouinciæ tpalis alicui habita-
tori ciuitatis, caſtri, vel alterius loci ſibi ſubiecti hāc immunita-
tē, vel libertatē dederit, ne in aliqua tallia, vel collecta, vel exactio
ne aliqua a quocunque, vel ex quacunque cauſa imponenda, ho
minibus eiuſdem loci, aliquid dare, vel contribuere teneatur,
quæritur in effectu, an tale priuilegium iſti proſit, ſaltē in prēiu-
diciū vniuerſitatis, vt ſic totū onus immineat reliqs de vniuerſi
tate, an vero præſuppoſita validitate priuilegii ſolum valeat in p̄
iudiciū priuilegiantis, vt ſic reliqui tm̄ minus teneātur ſoluere,
quantum ad illud. quod iſte priuilegiatus ſoluiſſet, ſi non ema-
naſſet priuilegiū. Et quia Ioan. And. multa allegat, & aliquātulū
confuſe, inſtabo capiendo dicta ſua per concluſiones. † Prima
cōcluſio ſit iſta. Omnes talleæ, & exactiones generaliter ſunt dā-
natæ per noua iura; & maxime quantum ad eccleſias, vt in l. Fe-
derici, hac edictali. §. illicitas. Et dic, q̄ illa lex eſt in lib. feud. ſub ru
bri. de pace iur. fir. col. 10, & illius §. verba formalia ſunt hæc. Illi-
citas etiam exactiones, & maxime ab eccleſiis, quarum abuſus
longo tpe inoleuit per ciuitates & caſtra, omnimode damna-
mus & prohibemus, & ſi factæ fuerint in duplum reddātur. Ad
idem facit alia lex, quæ incipit, ad decus, & decorem, ſub rub. de
ſtatu. & conſue. ꝺ̄ lib. ecc. editis, §. item nulla cōitas, cuius verba
ſunt hæc, Item nulla cōitas, ptās, vel perſona publica, uel priuata,
collectas, ſiue exactiones, angarias eccleſiis, vel aliis piis locis, vel
eccleſiaſticis perſonis imponant, aut inuadere eccleſiaſtica bo-
na præſumant, quod ſi fecerint, & requiſiti ab Imperio, vel ec-
clelia emendare contempſerint, in duplum refundant, nihilomi
nus banno imperiali ſubiaceant, quod nullatenus abſque ſatisfa
ctione debita remittatur. Ad idem vide quod habetur in Authē.
de eccl. ti. §. ad hoc ſancimus, & Authen. vt nulli iu. liceat, §. nulli
vero, co. 9. No. hanc concluſ. & intellige eam regulariter. Nam in
multis caſib. permittuntur collectæ, & exactiones, vt infra pate-
bit, & no. bene pœnam collectantium eccleſias, & perſonas ec-
cleſiaſticas de iure ciuili. De iure vero can. vide quod no. J. eo. c.
non minus, & in cle. poſſunt, de cenſi. Et quatenus dixit tex. pal.
q̄ dēt collectās bāno Imperiali ſubiacere. dic bānū eſſe diffidatio
nē quādā, & eſt initiū belli, de quo vide qđ no. Bal. in authē. item
nulla cōitas, C. de ſa. ſan. ec. Qnq; etiā ſumitur bannum pro pœ-
11 na pecuniaria, de quo vide tex. cū gl. in c. ſtatuimus. 26. q. 1. † Sed a
cluſio, quicunque dicit collectas, ſeu exactiones eſſe licitas, hoc
probare teneť, vel per leges. vel per ſenatuſconſultum, vel conſti-
tutionem principis, C. de vac. mu. pu. l. vnica, li. 10. vel per conceſ-
ſionem a principe ex cauſa ſpecialiter impetrata. C. de ſuperind.
l. vnica. li. 10. & vide quod no. Archidiac. in c. ſi quis Romipetas.
24. qō. 3. & quod leg. & nota. in c. innouamus. de cenſi. Vel p ꝓ-
d ſuetudinem [d] diuturnam, non p violentiā, ſed ſponte cōiter ab
omnibus approbatā, C. de cano. larg. l. præcipit, de au. corona. l.
vna. li. 10. Et intellige hoc vltimum, qñ conſuetudo tendit in fa-
uorē principis, vt ſibi acqrať collecta. Tūc. n. valet ꝓſuetudo diu
turna mō p̄dicto: vnde dicebať in quadā lege Conradi, q̄ hodie
non habemus, vt hic refert Io. And. quod noſtri anteceſſores ha
buerūt, habere volum⁹; illud vero, qđ nō habuerūt, nullo mō exi
gimus &c. Vñ aliud puto, cū qs citra Imperatorem velit ſibi ven
dicare ius imponendi talleas, & collectas per conſuetudinem.
Nam tunc cum velit præſcribere iura reſeruata principi, req̄rit
tps, de cuius initio non eſt memoria, vt in c. ſuper quibuſdam, de-
verbo.

ADDITIONES.

a Zacharias. ¶ Poterit occidi a filio. Dy. tamen in l. poſſideri, in 2. interpre-
tatione, & Cel. ib in apoſt. a ipſum, ff. de acquiren. poſſ. videntur contra-
rium tenere, & Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 2. uer. per iſtam concluſio-
nem, ſupra de conſtitu.
Ant. Fran. ¶ An c uis deſerens ciuitatem periclitantem, perdat ciuilitatem,
& quid de patria poteſtate, an & qu bus modis perdatur. Dicas, quod ciuis
non ſuccurrens ciuitati, quando poteſt, perdit ciuilitatem, & omnia priui-
legia ciuitatis, vt voluit Bal. in l. vnuſquiſque, de infan. expo. & in l. 2. in fi.
C. de capt. & Alex. in l. veluti, ff. de iuſti. & iure. Et de patria poteſta. quib. mo
dis ſoluatur, & quib. modis finiatur, uide Inſti. quib. mod. ius pa. po. ſol. per
tot. & per Spec. in tit. de tut. in §. 3. in uer. ſed quæritur, & late Io. Berth. de
Fir. in ſuo reper. in uer. patria poteſt. fini cum trib. ſeq. Et an patria pote-
ſtas ſemel amiſſa ex cauſa, ceſſante cauſa reintegretur, vide Specul. in tit.
præſall. in ti. de ſtatu mona. in uer. 12. Vbi loq̄tur de patre monacho, ſi exeat
de monaſterio de licentia Papæ, an recuperet patriam poteſtatem, & con-
cludit q̄ ſic. Et ibi etiam dicit Spec. in §. 2. in uer. 12. q̄ quemadmodum fi-
lius eſt in poteſtate patris, ita ciuis eſt in poteſtate ciuitatis, de quo vide per
Alex. in l. ita ſtipulatus, in §. Chryſogonus, ff. de uerb. oblig. vbi poſt Io. de
Imo. ponit, an per ſtipulationem ciuis acquirat ciuitati, & pater filio, ſicut
filius patri, & ſeruus domino, & concludit, q̄ ſic, niſi ſtipulans ſtipuletur ſi-
bi, de quo etiam ibi habetur per Dyn. & Cyn. qui tenent contra Bar.
Sed Sep. ¶ A filio. Vide Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. 2. ver. ſecundus ca-
ſus, ſupra de conſtitu.
b Seb. Sap. ¶ Magna neceſſitas Hoc etiam tenet Ia. in l. ſi ex toto, in prin. col. ſi.
uer. tertio moueor, ff. de leg. 1. Faciunt cumulata per Feli. in c. nonnulli, col.
20. uer. fallit 7. ſupra de reſcrip.
c ¶ Vide de hoc ſupra eod. c. in 1. no.
d Seb. Sap. ¶ Per conſuetudinem. An per conſuetudinem acquiri poſſit ius col.
lectandi, uide Alex. in conſi 68. incip. viſo & dudum diſcuſſo, col 3. in 2.
volu. Ias. in l. de quibus, col. 14. ff. de legi. Are. in conſi. 132. inci. in cauſa, quę
uertitur, & Ale. in conſi. 52. ir. ci. viſis his, in 5. uolu.

verbo. ſig. & vide quod no. Bar. in l. publicanus, §. in omnib. vectī-
galib. ff. de pub. Et no. bene, quod dixi de conſuetudine inſpicienda
a in collectis iſtis, & per illam l. 1. C. de au. cor. Dixit ſing. ibi Bar. [a] q̄
ſi conſuetudo habet, q̄ forenſes teneantur ſubire onera perſona 21
lia, poterunt vigore conſuetudinis ad hoc compelli, quod perpe
tuo tene menti, & intellige p̄dictam q̄l'm Io. An. & bene quo-
12 ad laicos. † Eccleſia vero, & perſonæ eccleſiaſticæ legib. ēt imperia
lib. in his adſtringi neq̄unt, vt pater in eo, qđ legi. & no. in c. eccle-
ſia, & c. q̄ in eccleſiarū, de conſt. & de ſol. c. fi. de deci. c. tua, & J. e.
c. non minus, & ca. aduerſus. Nec valer conſuetudo p̄ria, q̄ in hac
parte cēſenda eſt eccleſiis onoroſa; & iō remittenda. C. de ꝓſcr.
13 l. 1. † Quantū vero ad laicos pōt princeps Imperator ſuper his le-
ges cōdere, & priuilegia q̄cedere, vt patet C. de vac. mu. l. vnica, li.
x. & ff. de iu. im. l. ſp. §. fi. & C de exc. mu. l. placet, li. x. cum ſimi. Ipſe
n. Imperator ſolus inter principes ſeculares ſolutus eſt legibus,
ff. de legibus. l. princeps. & C. eod. l. digna vox, & ipſe ſolus mundi
dominus dr. ff. ad leg. Rhod. de iac. in l. deprecatio, & C. de quadr.
pſcr. l. bene a Zenone. Ipſe. n. eſt vnus & ſolus inter ſeculares, p quē
neceſſe eſt reipublicæ conſuli, cui datū eſt vt quodcunq; conſti-
tueret, ratum ſit, ff. de ori. iu. l. 2. §. nouiſſime, in ſi. Igitur hanc ple-
nitudinem ptātis in tpalib. extendere non poſſumus ad aliquem
alium principem ſecularem, cuius multi alij nō ſolum Reges, ſed
ēt inferiores hanc ſibi approprient vſurpando, ſed errant ſ̄m eū,
vt le. & no. in c. per venerabilē, q̄ fi. ſint le. & no. c. ſane, de p. ri. No.
plura ex præmiſſa concluſione. Primo, q̄ ſolus Imperator poſſit
ſuper his exactionib. nouam legem cōdere, & ſuper his libere di-
ſponere, ſecus in aliis principib. inferioribus. Limita, prout dicam in
ſequenti concl. Item intellige niſi talis ſit princeps, q nō recogno
ſcat ſuperiorem de facto, vt Rex Franciæ, vel Hiſpaniæ, vel alius, q
picripſerit iura Imperij, vt probatur in d. c. p. venerabilem, & c. ſu
per quibuſdā, de ver. ſig. & per Inn. in c. cum P. tabellio, de fide inſt.
& per Bar. in l. inſamē, in fi. de pub. iud. & Ihoſtes, ff. de capt. & l. ſi
publicanus, §. ī oīb. vectigalib. ff. de pub. Et vide de ſuprema ptāte
Imperatoris, & qualiter oīs alia ptās ab eo tanq̄ a flumine depen-
det, in c. i. quis dicatur Dux, Comes, &c. & in c. vnico, quæ ſint re-
14 galia, col. 10. & vtrobiq; per Bal. † No. 2. q̄ eccleſia non diſtringit
legib. Imperialib. in iſtis onerib. ſubeūdis. Quod dic procedere, ēt
ſi ſint regalia; & hoc ideo, quia eccleſia, ſacerdotes, & eorū bona,
ſunt ab eis exempta, ēt de iure diuino. Ad quod vide bo. tex. in c.
q̄q̄ pedagiorum, de cenſi. li. 6. & facit quod no. Bal. in auth. itē nul
la cōitas, de ſacroſ. ec. Tertio no. q̄ non valet conſuetudo in ꝺ̄riū,
15 & facit ad p̄dicta quod dicam J. eo. c. non minus. † Tertia conclu.
Dñi tpales circa Imperatorem, poſſunt ab omnib. ſuis talleas exi
gere in caſib. licitis a iure, vel cōſuetodine approbatis. Quatenus
dicit de conſuetudine, intelligo, ſ̄m quod prædixi in cōcluſione
16 p̄ce. † Quarta concl. non ſolū Imperator, ſed ēt Dñi inferiores pñt
immunitatem talliarum. & exactionum concedere ſubditis ſuis.
Differunt tñ in hoc, ſ̄m quod Io. And. ſentit, ſi aliquis citra princi-
pem conceſſit hanc immunitatem, non eſt occaſione priuilegii,
b hominū vniuerſitas aggrauanda. [b] vnde ſ̄m eum. ſi vnus locus p-
ſueuit dare centum libras, & dñs terræ alicui de habitatorib. im-
munitatem præſtiterit. dicendū, q̄ ſibi p̄iudicare potuit ſed non
uniuerſitati. Dēr ergo detrahi de ſumma centū librarū pars, q̄ in
hoc priuilegiatum ꝺtingeret, ſi priuilegiū nō hēret. Quod aūt re
ſtat, proportionabiliter ſingulis aliis imponať, de quo remittit ad
Spe. de cenſi. §. nunc dicendū. Nam ſi diceremus ꝺrium, ſequeret
iniuſtum, & abſurdum; quia ſi ſinguli ſic priuilegiarentur, pau-
cis exceptis, ſequeret, q̄ totum onus illis paucis remaneret, quod
eſt iniuſtum. & q̄ſq; ſoret impoſſibile, ar. ff. de cond. inſt. l. condi-
tiones, & l. filius. Si aūt talia priuilegia ab Imperatorib. conceden
tur, omnino ſunt ſeruanda, ſicut ſonant, dummodo motu ꝓprio
principis ſint conceſſa, vt in iurib. ſuperius alle. Secus ſi per ambi-
tionem, vel importunitatem petentium ſunt obtenta. Et hoc ca
ſu, ſ̄m eum poſſunt iura intelligi, quæ vñr huiuſmodi priuilegia
annullate, vt C. ſi ꝺ̄ jus, vel vī. pub. l. fi. & l. vacuatis, C. de decu. lib. x.
17 & l. ſi quis ſine, cum l. ſeq. C. de vect. & commiſ. cum ſimili. † Dicit
c tñ Io. And. [c] q̄ ſi per priuilegium pr ncipis proprio motu conceſ-
ſum vniuerſitatem grauiter lædi contingeret, eſt ſuper hoc ipſius
principis remedium implorandum, vt patet ex eo, quod le. & no.
ſ. de deci. cā ſuggeſtū. Debet tñ vniuerſitas equanimiter ferre mo
dicam læſionem, quia nec ꝓ modico eſt reſtitutio facienda, vt in
l. ſcio, ff. de in integ. reſti. & c. pe. de reb. eccle. non alie. & in c. 1. de
18 inte. reſti. & c. pe. Per hoc tñ nō derogatur principi, & maxime
papæ ptāti, quæ quanta ſit colligitur ex d. c. per venerabilem. † No.
plura ex hac concluſione. Primo, q̄ conceſſio, ſeu periuilegium
inferioris non p̄iudicat vniuerſitati. ſed concedenti: vnde ſecus
in priuilegio per principem cōceſſo. Hoc dictum plene examina
ui in c. accedentes, [d] de præſcr. ideo dic, vt ibi dixi in lect. † Secūdo
no. q̄ priuilegium concedens immunitatem non valet, niſi ſit ꝓ-
prio motu conceſſum. Tu dic hoc verum, niſi in reſcripto ſit ap-
poſita clauſula, Tali lege non obſtante, quia cum ſit ꝺ̄ legem. non
valet, niſi ſit in eo de ea facta mentio, vt no. Bar. in l. cuacuatis, C.
19 de decu. lib. x. & in l. fi. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. facit c. ex parte,
de capel. mona. & vide quod dixi in c. nonnulli, de reſcrip. † Item

no. q̄ inferior a principe poteſt in ſuo priuilegio immunitatem
a collectis concedere, ſed non in vniuerſitatis p̄iudicium. Idem
& fortius dic, q̄ veniret priuilegium in p̄iudicium Imperato-
ris, vt in d. l. cuacuatis, & quod ibi no. in gl. † Ex his infero ad q. an
ciuitas poſſit hoc priuilegium immunitatis alicui concedere, &
quid in decurionibus ciuitatis? Sol. diſtingue poſt Bar. in l. 2. fi. c. e
iure immu. & l. cuacuatis præalle. Quod aut quæritur de ipſis de-
curionibus, & dicendum, vt habetur in l. 1. C. de decu. vbi conclu
ditur q̄ Doctoribus, & Medicis poteſt per eos concedi; alias ve-
ro non, & dic, vt ibi le. & no. Reſpectu vero ciuitatis diſtingue, q̄
aut vult concedere in p̄iudicium domini ſuperioris, & non po
teſt, vt no. in gl. in d. l. cuacuatis, facit quod in ſimili le. & no. in ca.
veniens, de iureiu. Aut vult cōcedere in ui p̄iudicium, & tunc
ſi vult concedere iam ſubditis & non poteſt, vt in d. l. 2. ff. de iu. im
mu. niſi fieret cōceſſio aliquib. ex cauſa, pura Doctoribus, & Me-
dicis, vt in d. l. 1. C. de decur. Aut vult concedere non ſubditis ve-
nientibus ad habitandum de nouo in ciuitate, & poteſt, vt in d. l.
2. & l. pe. ff. de decr. ab ord. fa. & quod ibi no. hoc intel'ige in ciui-
tate non habente iura principis, vt prædixi. Nam illa poteſt ſicut
Imperator, vt no. in d. l. infamem, & in c. ſuper quibuſdam, de ver.
22 ſig. † An autem poſſit ciuitas imponere collectas. Dic, q̄ nō pro
vtilitate publica, ut in l. una, C. de ſuperindic. lix. ſed pro neceſſita
te ipſius ciuitatis, ſic. Et idem dic in prouincia, vt Bar. in d. l. vna, &
vide glo. no. in l. 1. quod cuiuſque vni. no. per eundem Bar. in l. 4. §.
actor, ff. de re iudi. & facit quod no. Inn. in c. grauc, de ſentē. excō.
Item quod dixi, q̄ nullus citra principem poteſt remittere colle-
ctam in præiudicium ipſius principis. Dic hoc verum, niſi ob ni-
miam paupertatem. Tunc enim officialis ſuper exactione deputa-
tus, poteſt remiſſionem facere, vt no. poſtuit Bar. poſt gl. in lom
c nes, C. de decur. li. x. Vlt. no. quòd remedium contra priuilegium
ipſius Principis eſt, vt imploretur remedium ipſius principis. Pon
dera, quòd Ioan. And. non dicit, quòd ſubditi poſſunt reſiſtere,
ſed ſupplicare principi & vide in hoc. quod dixi in d. ca. accedentes, de præſcrip. † Quinta concluſio eſt, quòd immunitas ſub ge-
23 neralitate conceſſa, nulla ſpecificatione facta, neminem excuſat
ab oneribus patrimonialibus ſupportandis. Et vide tu in hoc bo.
tex. in l. qui immunitatem, C. de mu. pa. libro 10. Tu vero diſtin-
gue,

ADDITIONES.

a ¶ Et idem dicit ibi Bar. in ſcholaribus, q̄ licet ad onera perſonalia cogi non
poſſunt, l. 1. & ibi Bar. C. qui profel. vel æta. ex lib. 10. tamen ſi de conſuetu-
dine ei imponuntur, ad ea poterunt cogi, & hoc ſequitur Do. Alex. in d. l. 1.
C. de profeſ. in addi. ad Bar.
b Seb. Sap. Aggrauanda. Vide Alex. in conſi. 178. inc. in occurrenti caſu, col. pe.
in 2. vol. & in conſi. 101. inc. viſis inſtrumentis, 1. col. in 2. vol. & in conſ. 126.
inc. in cauſa & lite, col 6. in 5. volu.
c Adde hic, quod determinat Ioan. de Imo. in q. quam ponit, & dicit fuiſſe de fa-
cto, in Lab omnibus, in fi. prin. ff. de leg. 1. q̄ ſi papa imponat collectam cle-
ro, & aliqui de clero ſint exempti, & non teneatur ſoluere aliquod onus, vel
aliquā collectam quacunq; ex eā impoſitam, q̄ alij clerici tenebunť ſolucre
collectam integram, ēt pro parte exemptorum. Et ſi dicerer, q̄ clerici nimis
grauent ex eo præſertim, q̄ ſoluunt pro partib. exemptorum, reſpōdet ipſe
Imo. q̄ erit dare remedium, quod priuilegium exemptionis reuocetur, & pa
pa dēt reuocare, ex quo tale priuilegium eſt alijs pernicioſum, alle. tex. quē
alleg. hic Ioā. And. & Pan. in c. ſuggeſtum, de decr. & refert ſimpliciter & le
quitur Do. Ias. de May. in 1. anus, ff. de pact. in 3. colum.
d Ca. accedentes Et adde Lud. Rom. in l. 4. in prin. ff. de re iu. D. Alex. Imo in cōſ.
419. inc. in occurrenti caſu, in pe. col. & Paul. de Caſt. in 1. anus, ff. de pac. Tu
in hoc diſtingue, ut per Io. de Imo in Lab omnib. in prin. ff. de leg. 1. Et ad p̄-
dicta. uide Bar. in l. 2. C. de apoc. pub. li. 10. ubi ponit, quādo unus de vniuerſi
tate non poteſt ſoluere partem collectæ ſibi impoſitæ, an alij teneantur, p
eo ſubire? D c, vt ibi p eum, & in l. legatorum, ff. de leg. 2. & in l. 4. §. actor, ff.
de re iud Et ibidem per Do. meum D. Ambro. de Oppidonibus. Adde etiam p̄-
dicta gl. no. & repu. ſing in l. cuacuatis, C. de decu. in glo. fi. lib. 10. quæ no. ex
iſto tex. arg. ꝺ̄ rurticos, qui concedunt aliquando immunitatem alicui fabro,
quam iph tenentur pro eo ſoluere, ad quam gl. adde Lud. Rom. conſ. 252.
inc. pro deciſione propoſitæ conſultationis, & D. Alex. Imo. in pſ. 178. inc. in
cauſa, & lite uertente inter Iac. in 5. col. in fi. & ſ̄m illam gl. limita prædicta,
quando cōitas, cui fuit impoſita collecta, eſt illa quæ fecit aliquem exem-
ptum, & tunc proculdubio ipſa tenetur ſoluere.
e Corrupte alle. hic Bar. q. a eſt in ti. de ann. & tri. li. v. & idem Bal. in ſuo trac. de
carcer. in 4. col. p gl. in d. l. oēs C. de anno. Adde Bar. in l. interdum, §. fi. qs. p-
feſſus, ff. de pu. & D. Alex. Imo. in l. filius ſa. in prin. ff. de do. Item adde hic, q̄ p
illā gl. in d. l. oēs. C. de annon. dixit Bal. in auth. defuncto, C. ad Tert. & in l. ēt,
in ult. col. ff. de exc. rei iud. q̄ pauperes, quorum induſtria, ſit neceſſaria ad eo
rum alimenta, & uictum non debent concurrere ad onus impoſitæ collectæ
& uide quod ſcripſi in c. q̄ nō eſt licitū, in f. de reg. iur. Item uide ad materiā
ipſam Pan. cum concor. ibi additis in c. ex ratione, in 1. col. ſupra de appel.
Ant. Fran. An collecta impoſita, ſi ſit grauis, adeo, q̄ non exempti non poſſit
illam ſoluere, dēat ſolui per exēptos, & priuilegiatos, uide Bal. in l. pe. C. de
teſt. mil & in l. placet, in 2. col. C. de ſacroſ. eccl. & no. in l. cura, i §. fi. ff. de mu.
& ho. ubi dicit, q̄ ad collectam grauē & ſoluendā, tenentur ēt milites, quis
gaudeant priuilegio non ſoluendi. Et uide ēt Bar. in l. maximarum, C. de ex-
cu. mu. li. 10. qui dixit, q̄ ēt perſona priuilegiata, prout ſunt ambaſciatores,
licet non teneantur ſoluere collectas nihilominus, ſi ſunt miſſi data opera in
legationēm, tenentur ſoluere, ut per Bar. in l. uniuerſi, C. de leg. eo. lib. Et ad-
de, q̄ collecta ſoluere nō teneatur pauperes, ut in l. indictiones, C. de anno.
& trib. li. 10. & in l. fi. & ibi p Bar. C. qui nu. liber. ſe exc. & per Bal. in n. de pa-
ce Conſt. in 5. nos Romano. in 3. col. in uſib. feu. Et an collectam teneatur
ſoluere ciuis recedens de loco poſt collectam impoſitam, uide tex. in §. nūc
dicendum, in uer. ſed quid erit, & per Bar. in Lancelo. in 2. q. ff. ad munic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stingue, vt latius no. Bar. in l. 2. ff. de iure immu. vbi dicit, q̃ q vult plenam immunitatẽ ꝓsequi, debet eã habere specialiter & distincte, vt fiat mentio de onerib. realib. & personalibus ordinarijs, & extraordinarijs. Sin. alicui ꝓcederet immunitas a munerib. simpliciter, nõ haberet immunitatẽ a patrimonialib. d. l. qui immunitatẽ. Et vide de hac mã bo. gl. in l. his oneribus. ff. de vaca. & excu. mune. nec intelligeret de munerib. ordinarijs, sed extraordinarijs, vt l. hi q. & l. sunt munera. ff. eo. tit. Itẽ nõ porriguntur ad honores, vt l. cui muneris ff. de mun. & hon. ideo sit cautus, q hæc priuilegia impetrat. † Vlt. ponit hic Io. And. an is, qui factus fuerit ciuis alterius ciuitatis eo pacto, vt collectas & munera nõ subiret, sit in suo priuilegio manu tenẽdus. Et ꝓcludit post Goff. q̃ sic. l. 1. C. de his, qui spon. mu. su. Et dic, q̃ hoc priuilegiũ est irreuocabile, cum trãsuerit in ꝯctũ, vel quasi, de quo vide qd̃ no. Bur. in l. q semel. ff. de decr. ab ord. fa. p Io. And. in addi. Spec. in tit. de cẽs. §. nũc dicendũ, in 3. & 4. col. vbi de hoc, & similib. qõnib. † Tangit incidẽter Io. And. hic, an habens immunitatem non soluendi. renunciet illi soluendo. Arch. post Tanc. ex multis legib. q̃ sic. Tu vide in duob. locis, an per actum ꝯrium renunciet quis priuilegio in totum, in l. voluntarie, C. de excu. tut. vbi plene per Cy. in c. cum uenissent, de insti. ubi plene per Doc. & aliquid per Inno. in c. accedentibus, de priui.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteuta non põt renunciare rei emphyteuticarię, domino cõtradicẽte.*
2 *Locare an possit quis in perpetuum operas suas.*

CAP. IIII.

Indicatum. Hoc. c. cõiter non summatur, sed gñaliter põt sic summari. Rustici adstricti ad culturã agrorũ ecclesiæ, nõ põt illã deserere. h. d. Casus lit. Quidã rustici ecclesiæ rura eius deserẽtes, in priuatorũ possessionibus culturã exhibebãt. Qđ significatũ fuit dño Papæ, q̃ scribit Vitali defensori Sardin. ut experiẽtia sua hmõi fieri nõ pmittat. B. No. 1. q̃ ẽt ecclesia põt habere rusticos adstrictos, & necessarios. Et nil mirũ. nã & seruos habere põt, ut in c. ecclesiarũ seruos, & in c. cũ redẽptor, cũ simi. 12. q. 2. Et aduerte q̃ a tex. iste iudicio meo põt intelligi dupliciter. Primo in colonis nostri temporis, q̃ aut pro certa mercede, aut pro certa quota fructuũ se obligauerunt ad certũ tps, uel incertũ ad agros colendos. His. n. obligatis, durãte tpe, non licet illorũ agrorum culturam deserere, q̃ a ꝯctus a principio sunt uoluntarij, ex postfacto uero sũt necessitatis, ut l. sicut, C. de actio. & oblig. † Vnde per hũc tex. dicit Spec. in titu. de loca to. §. nũc aliqua, uersi. 138. q̃ si emphyteuta a uult dimittere rem, q̃ habet in emphyteusim, dño ꝯdicente, nõ põt, ut d. l. sicut Secũdo modo põt intelligi de rusticis adscriptitijs, qui sunt in perpetuũ adscripti & obligati glebæ, i. terræ, q̃ nõ habent facultatem inde recedẽdi; & tales sunt in veritate liberi, unde nõ possunt uẽdi sine terra; & possunt habere proprium & testari, in multis tñ equiparant seruis. Et de differentijs inter istos & seruos, uide per gl. pen. in l. ne diutius, C. de agri. & censi. li. 11. & qđ le. & no. in c. 2. de Iudæ. & in istis adscriptitijs intelligit gl. nostra istũ tex. Ex quo infertur, q̃ ecclesia põt habere istos adscriptitios; licet sint in ueritate liberi. Ex quo etiam infert, quod ecclesia approbat nedum seruitutem, sed ẽt istã ꝯditionẽ, quasi seruitutẽ in hominib. liberis. Sed qñ ipsi reperiuntur in multiplici specie, & sæpe ignorant uocabula, ꝓ sequar hic qđã, q̃ tãguntur p Host. in summa de natis ex libero uẽtre. §. sic fecimus. alias scipit. §. & in gbus. Scias. n. q̃ agricola est nomen gñale, ꝓtinẽs sub se multas species, & dr agricola, quasi agrum colens. Agricolarũ alii dicunt ascriptitij, alij censiti, alij ppetui, alij coloni ꝯditionales, alii inquilini, alii originarij, alij simplices coloni. Ascriptitij dicũtur f̃m Host. in loco præal. hi, qui per scripturam solo, siue terræ, vel glebæ sunt scripti. i. adstricti sunt. Fieri autem debet fides de hoc genere, seu obligatione ex duabus speciebus obligationum, s. tam scripturæ, q̃ confessionis, vel depositionis apud acta. Debet enim, f̃m eum. prius fieri scriptura, in qua promittunt dño terræ, nunquam a solo recedere, & ex tali scriptura constituuntur ascriptij; tñ per hanc solam scripturam non probantur ascriptitij; imo alia scriptura est necessaria, in qua ꝓfiteantur se esse ascriptitios. Sic intelligit. l. cũ scimus, C. de agri. & cẽsi. lib. 11. & hoc ne homines de facili trahãtur ad deteriorem cõditionem, vt dicit ibi tex. Simile in l. mulier, C. ad Velleia. vbi secunda confessio, efficaciã pstat. Aduerte hæc sunt opti. gl. in l. ne diutius, C. de agri. & cẽsi. vt sola pactio nõ sufficiat ad ꝓstituendum quem adscriptitium. Sed Bar. in d. l. cum scimus, tenet oppositũ, dicens, q̃ per solennẽ stipulationẽ, põt qs si ne alio ꝓstituere se ascriptitiũ, & hanc opi. dicit tenuisse Mart. de Fa. & Ant. de Bu. Et ad illam l. cũ scimus, rñdet, q̃ debet intelligi, q̃ confessio emanauit enũciatiue, quæ per se non probat, vt in c. si Papa, de priui. li. 6. lõ exigũtur alia adminicula, & secunda cõfessio, seu cursus 30. ann. vt ibi. Et ad d. l. ne diutius, rñdet, q̃ dẽt in telligi de pactione non solenniter facta, i. p stipulationẽ. Nã tũc exigunt adminicula, de quibus in d. l. cũ scimus. Mihi tñ plus placet opi. Host. tũ qa magis congruit literæ illius l. cũ scimus. tum quia, cum iste ascriptitius parum differat a seruo, iuxta no. in l. ille diutius, & in c. 2. de Iudæ. non vr ꝙ per solam pactionem, licet so lennem, debeat trahi ad talem conditionem; sicut non potest qs se vendere ad precium particpãdum, nisi vẽdat ignoranti, vt no. Insti. de iure perso. in fi. Sed si perseuerat in suo proposito, vt qa vltra obligationẽ iterũ ꝓsenserit, seu ꝓfess⁹ fuit se esse ascriptitiũ, ꝓiudicat sibi, ex quo ex toto non efficit seruus. Facit optime, ꝙ leg. & no. in c. peruenit, de emp. & vend. & in p̃dicta l. fi mulier.

2 † Et ex his no. ar. pro & ꝯ, an in perpetuũ possit qs locare operas suas, de quo vide qđ no. in l. antigtas, C. de vsu & habi. & in l. stipulationes nõ diuidunt, ff. de verb. obli. & vtrobique p Bar. Censiũ vero dñr hi, q̃ cẽsibus ꝓsoluendis sunt adscripti, vt l. colonis, C. in quib. causis coloni, li. 6. & hi eodẽ modo cõstituuntur, f̃m Host. quo adscriptitij. Debẽt. n. modo prædicto promittere se non recessuros a solo, & soluere ꝓ terra certũ censum; & tñ inter istos est differẽtia f̃m aliquos, quia censitus est ille, qui est ex adscripticio natus. Sed Azo dicit illum censitum esse, qui rei certæ annuatim pstãdæ obligatus est, vt in l. 2. C. in qui. cau. colo. censi. lib. 11. Et hæc opinio vr magis placere Host. & gl. in d. l. 1. quæ tñ dicit, q̃ qñque large accipitur censitus, vt comprehendat ẽt ascriptitiũ, & ibi vide de significatu horum verborum alias expositiones. Sed prædicta sufficiant. Adscriptitius autem est ad rem incertã obligatus puta tertiam, vel quartam partem fructuũ, vel mediã prout dñs elegerit, f̃m Azo. & Host. & refert gl. in d. l. 2. Perpetui dñr hi, quos proditor studiosus. & diligens suo colonatui perpetuo acquisiuit. Erat. n. f̃m Host. antiquitus statutum, q̃ vilibus & miseris personis, redditus certi ex publico assignarentur tempore famis, & tunc qui validi erant, simulantes corporis miseriam, partem redditiuum percipiebant; & sic veris miseris, & debilibus partẽ, seu prædendã diminuebant. Hos aũt ribaldos, & simulatores si quis diligẽs prodebat & deferebat in publicũ, si liberi erãt hi, q̃ talia faciebãt, & fingebant, in suo perpetuo habebat colonatu, si serui, primus dñs eis carebat & ꝓditori, seu delatori assignabantur, vt C. de mẽdi. vali. l. vna, li. 11. No. tu mirabilem intellectũ, quẽ ponit Host. ex prædictis ad dictã l. vnicã, & iudicio meo multum illam legem restringit; ideo plus mihi placet ille intellectus, quẽ ponit ibi Bar. intelligẽdo illã l. simpliciter, vt iacet, s. si quis mẽdicat simulando se debilem & impotẽtem, ꝙ accusans cũ, & probans ex aspectu corporis, ac grit illũ in perpetuũ suo colonatui, si erat liber, quia melius est, vt stet in perpetuo colonatu, q̃ q̃ debeat ita viliter mẽdicare. Si aũt erat seruus, pdit dñs dominiũ & acgrit isti, q̃ eũ reducit in publicũ. Qđ no. ꝯ istos ribaldos iniuste mẽdicãtes. Sed ꝯ illã l. opp. de Auth. de q̃sto. §. si vero. vbi dr, q̃ serui suis dñis sunt reddendi, liberi vero in opus publicũ dãdi. Sol. multiplex. Quidam. n. dicunt, q̃ illa lex hodie fit correcta. Host. vero dicit, q̃ lex antiqua loquitur de simulantibus, qa a dispensatore sæpe validi cũ inualidis admittunt ad eleemosinã. Et dicit Host. q̃ cũ hi simulatores tã grauiter puniantur, qđ putã dũ de occupantibus plura bñficia in ꝓiudiciũ pauperũ clericorũ, vt. s. de præb. c. ga in tñ, de rescri. c. ad aures? Sed tu ꝯ istos vide 1. q. 2. c. clericos, & c. pastoralis. 12. q. 1. c. illi, qui. Sed circa præcedens dictum vide Bar. in d. l. vnica. vbi dicit tex. d. Auth. debere in telligi, q̃ tales ribaldi reperiũtur a persona publica, sed tex. in l. vnica, loquitur q̃ deferunta priuato, quod satis placet. Coloni conditionales dicuntur, qui constituuntur hoc solo, q̃ per 30. annos in solo sine ꝓtrouersia fuerunt, vt in l. cum satis. C. de agri. & censi. & hæc consuetudo est Bononiæ, f̃m Azo. Hoc tñ non placet Azo. vt solus cursus tps in faciat eos ita ascriptitios, quia nõ sufficit vna sola cẽ. d. l. cũ scimus, & §. dixi. & iõ necesse est, f̃m cũ, q̃ præcedat, p missio in scriptis, vel sine scriptis, s. q̃ perpetuo promittat se stare in fundo, & postea per 30. annos ibi permaneat. Host. vero dicit, q̃ prior sñia vr confirmari. ꝯ. de Iude. c. 2. & in c. isto. Et profecto opi. Host. est magis ꝓsentanea tex. illius l. cũ satis. & d. c. 2. q̃ vr tenere Bar. & gl. in d. c. 2. & vide quod ibi no. Intellige tñ sufficere lapsum 30. ann. qñ steterunt tanq̃ adscripti, & obligati solo. Nã tunc ex cursu tanti temporis, præsumitur p̃cedens obligatio, ar. l. cũ de in rem verso. ff. de vsu. & ita loqtur tex. in d. l. cũ satis. Secus dic, si steterunt per 30. annos, tanq̃ coloni nostri tẽporis. qa tũc nulla acgrit obligatio, ar. l. i. ff. quemad. ser. amit. Inquilini vero nõ differunt, f̃m quosdam, a colonis, ar. pro eis in l. diffinimus. C. de agri. & censi. Azo tñ tenet ꝯrium, quia proprie colonus conditionalis est, qui cum sua familia in fundo inhabitat, nec a fundo recedere potest. Inquilinus vero est, qui & si in fundo teneatur, in suburbio tñ moratur, & in eo minus est adstrictus; quasi in alia parte suburbij domum ꝓducẽdo inhabitare posit. Hoc enim colono non licet, f̃m Host. Ego credo hoc pro cedere capiẽdo hoc verbũ. Inglinus, stricte; sed large capit p eo, q̃ domũ nostrã inhabitat ad certum tps. ẽt soluendo precium, vt ꝓbatur i c. propter vnũ. de loca. Originarius est, qui ex colono & conditionali nascitur, & secundũ quosdam in ipso solo, alias nõ esset

ADDITIO.

2 Seb. Sap. ¶ Quod si emphyteuta. Ex hoc etiam sequitur q̃ ab emphyteuta perpetuo non potest res emphyteutica euelli, ẽt q̃ alius offerat meliorẽ cõditionẽ, q̃ ille, qui concessit in emphyteusim, sit persona priuilegiata, vt ecclesia. ita dicit Alex. in consi. 79. inci. circa primum, col. 8. in 2. volu.

esset originarius, sed Azo tenet ꝯrium. Sufficit. n. q̃ pr̃ suus susceperit secundum mõ prædictũ colendũ, & ad tex. d. l. cũ satis, dum dicit, [Si ibi fuerit natus] supplet, Maxime, aliãs põt fieri fraus, ꝯ dñm, quia mulier prægnans se alio cõferret, vt ibi pareret; & hoc placet, & idẽ no. in d. l. cũ scimus, & vr tex. iudicio meo in d. l. cum satis. i. rñso, C. eo. Et intelligo p̃dicta, qñ soboles est nata ex mulere colona; secus si est omnino libera; sequitur. n. partus ẽt in hoc p̃ditionem ventris. De quo vide quod le. & no. in l. fi. C. eo. Coloni vero simplices sunt qui sub certa annua mercede in pecunia numerata prædia colenda accipiunt: aliãs. n. sine pecunia non esset locatio, l. si merces, ff. loc. Et horum quidam sunt partiarii. quidã ad nummũ conducti, &c. vt in vsu quotidiano versantur. Hæc autem sufficiunt ad propositum nostrum.

SUMMARIUM.

1 *Laici imponentes collectas clericis vel ecclesijs, vel eorum iurisdictionem vsurpantes, si non desistunt, sunt excommunicati cum eorum fautoribus. 7.*
2 *Peccatũ grauius cõmittunt habentes notitiam legis Diuinæ, quã ignorãtes.*
3 *Clerici, & ecclesiæ sunt regulariter immunes ab omnibus collectis, & impositionibus laicorum, nisi interuenientibus illis, de quibus nu. 4.*
4 *Episcopus in tangentibus totum clerum, oportet quod habeat consensum totius cleri, & non sufficit consensus Capituli tantum.*
6 *Bona ecclesiæ sunt deputata vsibus clericorum, & pauperum, proprietas autem est ipsius Dei.*
7 *Exigentes pedagia à clericis sunt ipso facto excommunicati, etiã nulla præcedente monitione.*
8 *Turbantes iurisdictionẽ Prælatorum, & moniti non desistentes, sunt ipso facto excommunicati.*
9 *Excommunicatio ipso facto incurritur per ista verba, Noueris te excommunicationi subiacere.*
10 *Angariæ sunt obsequia, quæ consistunt in operis tantum, perangariæ vero consistunt in operis personarum, & rerum impendijs.*
11 *Ecclesia, an & ad quæ onera teneatur, vide in discursu.*
Munera, quæ dicantur tam realia, quam personalia, vel mista, & similia, et qui teneantur ad ea.
12 *Munera personalia sunt, quæ labore corporis explicantur sine rerum detrimento.*
13 *Munera personalia iurisdictionem habentia, non possunt subire fœminæ, alias secus.*
14 *Clerici non possunt honores inter laicos habere, & non habent vocem in consilio laicorum.*
15 *Clerici, vel monachi non tenentur subire tutelam, vel curam minorum; possunt tamen si volunt, agnoscere legitimam.*
16 *Ecclesiæ tenentur ad refectionem viæ, vel putei uicinalis, & pontium, & murorum ciuitatis. 8.*
17 *Immunitas ab exactionibus est concessa ecclesijs, clericis, & eorum bonis a iure diuino.*
Imperator non potest statuere contra legem Dei.
18 *Clerici tenentur ad omnia onera, quæ conuertuntur in vtilitatem cõmunem clericorum & laicorum, & ad hoc soluendum sunt cogendi coram suo iudice secundum unam opi. quę improbatur hic.*
19 *Necessitas, quando imminet & periculum est in mora, potest actus explicari sine solemnitate alias requisita.*
20 *Leges, vel statuta canonibus non contraria, sint seruanda in vtroque foro nisi sint ecclesijs, vel ecclesiasticis personis damnosa, quo casu ad eorum nullitatem requiritur specifica approbatio a Papa.*
21 *Gabella non debet solui ab ecclesijs & clericis, nisi fuisset imposita pro oneribus, ad quæ tenetur ecclesia.*

CAP. IIII.

1 **Non minus.** † Laici collectas imponentes clericis, vel ecclesijs, vel iurisdictionẽ eorum
2 vsurpantes, si moniti non desistunt, excõicati sunt a cũ suis fautoribus, põt tñ eps cum clero eis in necessitate præbere subsidia. h. d. Prima pars narrat, & aggrauat horridã oppressionem ecclesię q̃ faciebant Potestates seculares. Secundo ibi, [Quocirca] prouident. & hæc tria facit. Primo pœnã cõminatur. Scdo ponit casum permissum. Tertio pœnã cõminatam imponit. Casus li. In q̃ busdam partibus mundi, rectores locorũ imponunt tot onera ecclesijs, vt sacerdotes earũ deterioris ꝯditionis videant, q̃ fuerint sub Pharaone, qui Legis notitiã nõ habebat; imo sacerdotes, & iura eorũ in pristina libertate dimisit, & de publico eis necessaria ministrabat. Sed isti oĩa onera sua fere imponunt ecclesijs, & iurisdictionẽ ecclesiarũ sibi in totũ vsurpant. Vnde Late ranen. Conci. sub anathemate, phibet, ne talia de cætero attentare pũrant, nisi Eps & clerus tantã necessitatẽ pspexerint, vel vtilitatẽ, vt absq; vlla coactione æstiment subueniendũ, vbi laicorũ non suppetũt facultates. Si vero de cætero venire ꝯ ista psumpserint, & cõmitti nõ destiterint, se nouerint excõicatos; nec cõioni restituant, donec satisfecerint cõpetẽter. B. † No. j. diuersa nomina
3 regentiũ ciuitates. Quidã. n. vocant Cõsules, alij Rectores, alii Potestates, & vide alia nomina ꝯ. eo. c. q̃m, li. 6. No. 2. ꝙ cæteris paribus plus peccat habens notitiã Legis, q̃ ignorans. ad hoc, de pœ. dist. 2. c. sciendũ. † No. 3. ꝙ regulariter clerici & ecclesiæ sunt immunes ab omnibus collectis laicorum, & impositionibus; & vide alium tex. in c quanquam, de censi. lib. 6. & ꝯ. dicam latius.

4 † No. casum in quo licite clerici, & ecclesia soluunt collectã, seu ꝓtribuunt una cũ laicis in reb. publicis; licet ad hoc non teneant. Debent tñ plura ꝓcurrere. Primo, ꝙ ipsam deliberet Eps cũ clero. † Ex quo no. ꝙ in tangentib. totũ clerũ, non sufficit epm hẽre
5 ꝓsensum sui Capituli; sed oportet, vt interueniat ꝓsensus cleri. facit cle. 1. & 2. de censi. & vide qđ no. Inn. in c. vestra, de loc. Scdo requirit, ꝙ soluat imminente maxima necessitate, vel vtilitate ciuitatis. Tertio, ꝙ laicorũ facultates non suppetant; & sic dẽt in subsidiũ fieri. Quarto requirit hodie, ꝙ fiat Romano Pontifice pr⁹
6 ꝓsulto, vt ꝯ. eo. c. aduersus. † No. ꝙ bona ecclesiarũ dñr deputata vsib. clericorũ, vel pauperũ, ñ ergo sunt clericorũ vel pauperũ, nisi ad vsũ solũ. Sic itellige c. fi. 16. q. j. & vide qđ dixi i d. c. cũ sup. đ cau. poss. & ꝑprie. vbi dixi ad quẽ pertinet ꝓprietas bonorũ ecclesiæ.
7 † No. pœnã laicorum ecclesias collectantiũ, vel clericos. Non. n. sunt ipso iure excõicati; sed requirit ꝙ admonitio ꝓcedat. Secus dic in exigentib. ab eis pedagiũ; qa tales sunt ipso facto excõicati, vt in c. quanq̃, de censi. li. 6. & in cle. prę̃senti, eo. ti. Et rõnem di
8 uersitatis ibi vide, & ẽt in c. innouamus, de censi. † Et id, ꝙ dr hic de collectas exigentib. hẽt locũ ẽt in turbante iurisdictionẽ prælatorũ, vt hic. Hodie vero adde quod habetur in c. qñ, ꝯ. eo. lib. 6.
9 † Vlt. no. ꝙ p hæc verba, [Noueris te excõicationi subiacere,]
b proferẽt excõicatio ipso facto, vt satis colligit ex fine literæ. Ad idẽ facit quod leg. & no. in c. præterea requisisti, de app. & c. nouit, de his, q̃ fi. a præl. † Venio ad gl. & primo q̃ro, quia tex. facit
10 mentionẽ de angariis, q̃ dicantur angariæ? Sol. dicit gl. in ver. de angarijs, ꝙ reperiunt angariæ. & perangariæ. Angariæ dñr personalia obsequia, propriis sumptib. præstita, perangariæ dñr cũ præstantur alienis sumptib. Aduerte ꝙ totũ ꝯrũ voluit gl. in l. nemi-nem, C. de sacrof. ecc. & sentit Inn. hic, ꝙ angarię ꝓsistunt in operibus, perangariæ vero, in quibus vtrunq. vertitur. s. opera personarũ, & rerũ impendia. Et hoc verius, qa dictio, Per, auget, vt in l. vrbana, §. pnoctare, ff. de ver. sig. & in c. si ꝓstiterit, de accu. Et sic primũ est munus mere psonale, f̃m vero est mistum. Et scias, ꝙ hoc verbũ reperitur in plurali, & in neutro genere, ꝙ appellãt angaria; & sic vr appellare Inn. hic. Itẽ reperit in singulari & in plu-
11 rali in fœminino genere, vt hic. † Opp. sc̃do, & vr, ꝙ ecclesia teneatur soluere onera, sicut & alij. 11. q. j. c. si tributũ, & 24. q. 8. c. tributũ, & in c. i. in fi. de censi. Sol. vt in gl. in ver. sub tributo. q̃ pfecte & formaliter non soluit. Inn. hic late examinat, ad q̃ munera teneant ecclesia, & clerici, & aliquãtulũ loquitur ꝓfuse more suo. Et in effectu vr ficere hæc mẽbra, ꝙ munerũ quędã sunt fordida, quædã honesta. Honestorũ quædã sunt ordinaria, itẽ quædã personalia, quædam patrimonialia. Præterea quædã respiciũt pietatẽ, quædam publicã vtilitatẽ, quædã nudam voluntatẽ. Sed hunc ordinẽ non prosequor, sed faciliorẽ & veriorem, quo vtit Iurisconsultus in l. munerũ, ff. de mune. & ho. & sequitur Bar. in l. 1. C. de mulie. & in quo loco munera subeunt personalia. l. vna, li. 10. Vbi plene ꝓsequitur hanc mãm, quoad laicos tã masculos, q̃ fœminas, vt dicamus, munerũ quædã sunt personalia, quædam
c patrimonialia, quædã mista. Et primo scias, ꝙ munus c dr tribus modis, vt l. munus tribus, ff. de ver. sign. dixi §. eo. super rub. Sed in ꝓposito nostro, munus proprie est, qđ necessario subimus lege, vel moribus, vel imperio eius, q̃ habet ptãtem, vt l. munus, ꝑprie, ff. de ver. sig. Et hoc tenenẽ personæ ecclesiasticæ subire respectu iurisdictionis ecclesiasticorũ, vt in c. ꝙquerente, de of. ord. cũ sim. Sed materia nostra consistit respectu laicorũ, an & qñ ecclesiæ & cleri-
12 cit teneant ad munera laicorũ. † Veniamus igitur ad primũ membrũ; dixi, n. q̃dã sunt mere psonalia, & dñr mere psonalia qa labore corporali explicãt sine detrimẽto rerũ, vt in d. l. munerũ, i. prin-
d cipio. & sc̃isorũ q̃dam habent honorẽ annexũ, d & appellant honores. Hinc dixit tex. & no. in l. cui munerũ, ff. de mun. & ho. q̃ si alicui fuit muneris publici concessa vacatio, non remittit ei, ne magistratus fiat, qa id ad honorẽ magis, q̃ ad munera pertinet, quod no. Et ad hoc munus honorabile tenẽtur laici. l. incola, ff. ad mu-
13 nic. † etiam fœminæ, si non habent iurisdictionem admistã d. l. vnica, C. de mul. & in quo. & dic, vt plene de hoc quoad laicos, vt
14 ibi no. p Bar. † Clerici vero nec tenenẽ, nec pñt hos honores inter laicos sumere, qa nemo militãs Deo, ꝑplicat se negotijs secularibus. ꝯ. ti. ꝑx. c. j. & apertius probat in l. placet, C. de epis. & cler. vbi tex. dicit, ꝙ nihil cõe dẽnt clerici habere cum publicis actionib.

vel

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Sunt excommunicati. Adde Guil. de Cu. in l. placet, num. 2. & ibi in apoll. Celsi ad eum in uer. ecclesiæ. C. de sacrosc. eccl. Iaco. Reb. in l. 1. nu. 20. & ibi in apost. eiusdem Celsi, in uer. de exac. trib. C. de mulie. & in quo loco. lib. 10.

b Seb. Sap. ¶ Noueris. Vide Fel. in c. Rodulphus. col. 9. ver. sciat se excommunicatum, & col. 20. in ver. alioquin te excommunicatum esse cognoueris, supra de refer.

c Seb. Sap. Quod munus. Vide Iaf. declarantem in l. placet. in princ. C. de sacrosan. eccle.

d Zachar. Quædam habent honorem annexum. Adde, quæ munera habent honores, & quæ dignitatem annexam, Iac. Rebu. in l. 1. nume. 6. C. de muli. & in quo loco. lib. 10. & qui illa subire tenentur, uide eundem in l. vnul quisque. C. de silenti. lib. 12.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel ad curã ptinentib. cuius corpori non sunt annexi, &c. Per illũ tex. dicit, ꝙ ẽt de uniuersitate laicorũ non sunt, vnde nõ habent vocẽ in concilio populi, quod tenet Inn. in c. dilecta, prope fi. de excess. prælа. Quædam vero munera psonalia habent non honorem, sed quandã vtilitatẽ annexã, & appellantur, munera sordida, & hæc ꝓsistunt in vilib. vt in arena fodienda, & in calce coquẽda, & aliis, in quib. uersatur quædã vtilitas, & vide multa exẽpla in l. maximarũ, C. de excu. mune. lib. 11. Et põt ꝓ istis cognoscendis dari hæc regula, s'm Bar. in d. l. unica, quia sicut illud est honor, quod in loco reputat honor, vt no. Inn. in c. de multa, de ꝓben. facit c. cum olim, de cõsue. ita illud est vile, quod reputatur vile, & hęc officia vilia possunt dici angariæ ab Ango, ꝙ idẽ est, quod Constringo, quia constringunt ad illud. Ita sumitur illud verbũ in passione Domini, ꝙ ad deferendũ crucẽ angariauerunt quẽdã Simonem, &c. Hæc officia vilia de iure ciuili deferũtur tm̃ humiliorib. personis, nõ aũt maiorib. vt l. humiliores, C. de susce. & arca. li. 10. Ab his vero clerici & mãcipia, seu coloni clericorũ & ecclesiarũ sunt immunes, ẽt de iure ciuili. l. placet, C. de sacr. ecc. & l. 2. C. de epi. & cle. & 16. q. 1. c. generaliter. §. nouarũ. Sed ꝫ hoc facit l. neminẽ, C. de sacrof. eccl. vbi innuit, ꝙ ecclesia tenet ad angarias, & perangarias. Sol. Inn. dupl'r. Primo, ꝙ ibi non dr̃, ꝙ ecclesia subeat angarias; sed dr̃ neminẽ excusari, ẽt si possessio pertineat ad ecclesiã. Quod est intelligendũ, s'm eũ, de rusticis, & colonis possessionũ ecclesię, quæ non excusantur in casu ibi expresso, s'in aduentu principis, g̃uis alias serui & coloni ecclesiarũ nõ debent angariis, & perangariis fatigari. 12. q. 2. c. ecclesiarũ seruus. Clerici aũt hoc casu sunt immunes, s'm quosdã. Vel secundo põt dici, s'm eum, ꝙ est speciale in aduentu Principis, vt angarias & perangarias p̃stent, ẽt ecclesię, dũmõ ad sordida munera non cogãtur. Ego puto, ꝙ clerici, vel serui, q sunt in dominio ecclesiarũ, nullo mõ teneãtur ẽt in aduentu Principis, quia tunc dictæ psonæ sunt exẽptæ a dominio & iurisdictione laicorũ, vt leg. & no. 96. dist. c. si Imperator. no. Inn. in c. 2. de maiori. & obe. & gl. iuncto tex. in c. q̃q̃. de censi. li. 6. ergo in nullo tenentur eorũ psonæ ad obsequiũ Imperatoris, facit l. rescripta, §. fi. & qđ ibi no. p Bar. ff. de mune. & ho. & qđ ꝫ. dicã. Vñ nõ potuit Imperator in hoc p aliq̃ legẽ distringere clericos, ar. in c. q̃ in ecclesiarũ, de consti. & c. fi. de reb. eccl. non alie. & no. hic so. An. sup glo. & ꝫ. latius dicã. Sed respectu colonorũ liberorũ, q̃ seruiũt ecclesiæ pro mercede. põt procedere d. l. neminẽ, & dictũ Inn. cum. n. illi sint subiecti Imperatori, iuxta no. in c. indicatũ. 79. dist. & per ipsum Imperatorẽ a multis exẽpti in d. l. j. & 2. C. de epis. & cle. potuit Imperator in certis casib. illã immunitatẽ limitare, & restringere, vt in simili no. gl. in c. cum s'm leges, de hæreti. li. 6. †Quædã, & tertio sunt onera psonalia, q̃ non habent in se dignitatem, seu honorẽ, vel vtilitatẽ, vt est legatio, seu tutela, vel cura; & ad hoc omnes laici tenentur, nisi habeãt excusationẽ legitimã, ff. de excu. per totũ. ff. de leg. per totũ. Sed clerici nõ tenentur, vt l. generaliter, C. de episco. & cle. canonizata 16. quæst. 1. capitu. generaliter. Vide tm̃ tex. iuncta gl. notabi. in ca. peruenit. 86. dist. vbi legit & no. ꝙ licet clerici, & monachi non teneãtur subire tutelã, & curã minorũ, possunt tm̃, si volunt, agnoscere legitimã; quia est officium pium, ꝙ no. & dic, vt ibi latius no. Et in hoc casu rectẽ põt intelligi c. 2. §. eod. Nam quia pium est custodire ciuitatem, & patriam tpe necessitatis, ideo disponit ibi, vt clerici teneãtur; & dic latius, vt ibi dicã. Et hæc sufficiũt quoad primũ mẽbrũ. Et intelligo p̃dicta procedere quoad clericos tã in munerib. ordinariis, q̃ extraordinariis. Et dic, ꝙ ordinaria munera dicunt illa, q̃ habent certam & determinatã, seu ordinatã præstationẽ. Extraordinaria sunt, q̃ q̃nque per accidens imponuntur. ad hoc in simili hr̃ in l. Seio. §. medicũ, ff. de annu. leg. & hoc tenuit Guil. in l. neminẽ, C. de sacrof. ec. ubi tractauit istã materiã, & posuit Bar. in d. Luna. & s'm eũ põt dici, ꝙ illa sunt extraordinaria munera quę nõ imponunt a lege, vel a senatusconsulto, vel ꝑstitutionib. Principũ, & hoc vr̃ innuere tex. in l. j. C. de vaca. mune. li. 10. sed in idẽ recidit cũ p̃cedenti; quia q̃n imponitur lege, vel ꝑsuetudine, hẽt de necessitate certã p̃stationem, & hæc ordinaria munera respectu rerũ & p̃stationũ, appellantur q̃nq; indicta, q̃nque superindicta. Nã Princeps q̃nq; imponit collectã, ꝓ necessitatib. occurrẽtib. & hoc põt appellari superindictũ, qa indr̃ super ordinarium. Indictũ vero olim erat extraordinariũ, sed postea effectũ fuit ordinariũ, qa imponebaꝫ p singula lustra. i. de quĩquẽnio, ĩ quĩquẽniũ, & sic habebat certã & determinatã p̃stationẽ, & vide de his, C. s'i iudi. p totũ. & l. vna, C. de superindi. li. x. Ab his oĩb. eccl'a est exẽpta, vt ꝫ. patebit ẽt de iure ciuili. d. l. placet. C. de sacrof. ec. auth. itẽ nulla cõitas, eod. tit. & c. q̃q̃. de censi. li. 6. †Venio nunc ad s'm membrũ principale. i. ad munus patrimoniale; & sciẽdũ, ꝙ id appellat̃ proprie patrimoniale, vbi vertitur sumptus, vt in l. munerũ. §. patrimoniorũ. ff. de mu. & hono. & hoc mun' tripliciter ĩponit reb. Nã q̃nq; ĩponit nulla habita ꝓtẽptatione personæ. Q̃nque imponitur personæ tm̃, nulla habita contemplatione patrimonii. Q̃nque imponitur personę pro rebus habita contemplatione patrimonii. Venio ad primum membrum, [a] ꝙ est munus mere patrimoniale, & istud est triplex. Nã q̃n indicitur rei de eo, quod fiendum est de ipsa re, vt ꝙ mulis, equus, vel currus vadat ad seruitium reipublicæ. Hoc n. fit in ipsa re. Q̃nque hoc munus imponitur super eo, quod percipitur ex ipsa re, vt detur certa pars fructuum, vt l. modios, C. de iuscep. & archa. li 10. Q̃nque imponit ipsi rei de eo, quod non percipitur ex ipsa re, nec est in ipsa re, sed est omnino extra rem, vt q̃n debet ꝓ ipsa re præstare certam quantitatem pecuniæ annuatim. Exemplum primi & secundi in d. l. munerum. §. patrimoniorum, & seq. Exemplum tertii in l. hactenus, ff. de vsufr. & in omnib. legib. tractãtib. de tributo & uectigalib. qui soluuntur in pecunia pro reb. vt in c. j. in fi. de censib. & d. l. placet, C. de sacrof. ec, & c. tributum. 23. q. 8. Differt autem istud tertium a munere, quod imponitur personæ pro reb. Nã ibi est obligata persona, & per ꝑs oẽs res patrimonii. l. auferẽ. §. fiscus, ff. de iu. fis. Hic vero quælibet res tenetur pro munere, qđ eam respicit, & ultra. l. Imperatores, ff. de pub. Qui autem excusãtur ab istis munerib. dixit Bar. in d. l. unica, ꝙ nemo cuiuscũq; dignitatis existat, ẽt si sit ecclesia, alleg. de exact. trib. l. fi. C. de sacrof. eccl. l. iubemus nullam nauem. l. placet, & l. de his, C. de episco. & cler. nisi quatenus lege. uel priuilegio ꝑspecialiter sit expressum, vt in l. j. C. de epis. & cleri. Aduerte, licet Inn. hic inuolute loquatur, hoc tm̃ in hoc passu sentire vr̃. Dicit. n. ꝙ si ad ecclesiam perueneriant possessiones, quarum ratione dẽt præstari personale munus, seu militare, puta exercitus, seu hospitium, uel aliud fiãt, istud p̃stabit ecclesia, ar. 18. dist. c. si ep̃s Metropolit. 28. q. 8. c. si nobis, & c. sæpe ff. de pub. l. Imperatores. tunc tm̃ non subit ista tarq̃ onera, sed uel ex pacto, uel tanq̃ tenens rem oneratam. Quælibet. n. res cum suo onere transit, §. de deci. c. pastoralis, & c. ex literis, de pig. Hæc autẽ munera, ꝓprie patrimonialia appellant, s'm eum, ff. de mune. l. j. §. patrimoniale, & hæc bene subit ecclesia; nisi sint superindicta, quia ad illa non tenetur, C. de epi. & cle. l. omnes. 9. q. 1. c. si tributũ. Ab his ẽt superindictis immunes sunt clerici, & eorũ vxores, & liberi. 16. q. 1. d. §. nouarũ, C. de ep. & cle. l. 2. & loẽs, nisi necessitas immineat, §. eo. c. peruenit. Et in hoc iudicio meo incõpetenter alle. illud c. in istis munerib. patrimonialib. quia illud c. log'ẽ de psonalib. Subijcit ẽt Inn. qđ aliis oĩb. & singulis excusãt; & quãtũ addecimas, & oblationes, & alia spũalia & ẽt quãtũ mãsũ ecclesiæ, siue dotẽ, ita tm̃, ꝙ si fund' ecclę, i. in quo fundata est ecclesia, vel fundus dotalis erat prius tributarius, redimet, & tributũ non soluet. 14. q. 6. c. cõperimus, & c. j. de censi. Quantũ vero ad alias possessiones subit ecclesia munera extraordinaria, dũ tm̃ respiciant pietatẽ. C. de sacrof. ecc. l. ad instructionẽ. & sic posset intelligi s'm eũ, §. eo. c. peruenit. Ad hoc tm̃ non sunt ecclesiæ, & clerici per secularẽ iudicẽ cõpellendi, sed per ecclesiasticũ, de cuius foro sunt personæ. Extraordinaria vero, quæ publicam vtilitatẽ tm̃ respiciunt, non subit ecclesia, nisi in aduentu Principis, & felicis embolæ, C. de sacrof. eccl. l. iubemus, & l. placet, & l. neminẽ. Itẽ ecclesiæ sunt immunes ab ærariorũ inscriptionib. 23. q. 7. c. sancimus. Hæc sunt in effectu dicta Inn. q̃ videntur concernere totũ s'm mẽbrum principale. Sed ego distinguẽdo quod libet mẽbrũ per se, dicerẽ sic, cũ q̃ritur, an ecclesia teneatur ad munus patrimoniale, ꝙ si possessio seu fundus perueniens ad ecclesiã habeat certũ onus annexũ, ꝙ ad illud tenetur, siue habuerit illud onus expriuata dispositioñe, ar. in c. dilecti, de dona. & c. quãto, de censi. siue ex dispone publica, puta Principis, anteq̃ p̃ueniret ad ecclesiã. Exẽptũ in tributo. Nã quælibet possessio est ab antiquo onerata onere soluẽdi tributũ Imperatori, vt in l. Imperatores, ff. de pub. l. placet. C. de sacrof. ecc. & c. j. in fi. de censi. Ideo dico, ꝙ ecclesia tenebitur ad tributũ rõne possessionis, seu possessionũ, quas postmodũ acquisiuit. qđ clare innuit d. ca. j. & ibi dixi plene. Fateor, ꝙ Italia, quæ est Princeps prouinciarũ, non obligatur hodie ad hæc tributa, vt no. in l. j. ff. de censi. Idẽ dico in aliis oneribus, & quæ rõne naturali incumbunt in ipsis reb. vt [b] reficere iter ante domũ, [b] ff. de via pub. refi. l. 1. no. Bart. in l. ad instructionem, C. de sacrosanct. eccle. Item in purgatione [c] putei necessarij toti vicinię, in qua est ecclesia. [c] Ad quod no. Spec.

ADDITIONES.

[a] Seb. Sap. ¶ Quod est munus. Vide Ang. in consi. 24. inc. ecclesia non tenetur ad munera, & Cal. consi. 2. inc. statuto Perusino cauetur, in ti. de cens. Petr. de Anc. in consi. 298. inc. habet statutum communis Pistorij.

[b] Seb. Sap. ¶ Ante domum. Vide Card. in cle. 1. in 18. q. de vita & ho. cle. Alex. in consi. 68. inc. nisi & bene discusso, col 6. in 2. uol. Barth. Vero. in tract. seruit. iu ti. de via. q. 25.

[c] ¶ In qua est ecclesia. Et adde Alb. de Ros. in l. cum vsusfructus, ff. de vsuf. vbi etiam Bal. dixit vicinum posse cogi ad dictam contributionem expendæ. Ant. Fran. ¶ An puteus vicinię debeat reparari, & alia pro eo necessaria fieri per ipsos vicinos, vide Spe. in ti. de censi. in ver. pone, quædam vici. & vi de Bart. in consi. suo inc. quædam conuicinia, vbi tenet, ꝙ vicini teneantur ad refectionem ipsius putei, & ad alia necessaria pro eo, quod etiam voluit Bal. in l. 4. in §. actor, de re iud. quod adeo verum est, vt etiam si vicinus uelit renunciare usui ipsius putei, omnino tenetur conferre ad expensas, ut per Bald. in l. penult. in fi. de condi. insef. & tenet do. Carin clemen. j. in prin. ci. de excess. præl. & in c. 1. de eccl. ædifi. & vide Alexan. [a] Lis cum quo, ff. de aqua pluuiarcen.

Spec. in tit. de censi. §. nunc dicendum. ver. item pone, ꝙ vicinia. Ad alia autẽ onera, q̃ imponuntur rebus secundum necessitatẽ accidentẽ. puto ecclesiã non teneri, qa non põt res ad illa onerariã ꝏ ex quo puenerunt ad ecclesiã, eximunt ab omni exactione. Et hoc forte voluit dicere Inn. dũ dixit ecclesias esse immunes a [a] supindictis. Tñ nõ mihi placet dictũ Inn. inquantũ dicit ecclesiã teneri in aduentu Principis & felicis embolæ. qa nõ video, qũo Imperator potuerit hoc statuere in p̃iudiciũ ecclesiæ, ex quo aliter a principio nõ obligauit possessiones ad hoc onus; nã possessiones, q̃ dant̃ ecclesiæ, dant̃ Deo, & sic efficiunt̃ sancta sanctorũ. 12. q. 2. c. q cunq; militũ, & c. nonnulli. Imperator aũt tanq̃ subditus nõ põt statuere sup reb. Deo dicatis, de ꝑst. c. q̃ in ecclesiarũ. 17 † ꝑsertim cũ tã ecclesiæ q̃ clerici, & bona eorũ hẽant a iure diuino ĩmunitatẽ ab istis exactionib. vt est tex. iuncta gl. in d. c. q̃q̃. Imperator aũt nõ potest̃ statuere ꝫ legẽ Dei. 25. q. j. c. sunt quidã. & hoc est qđ voluit Io. An. hic, & s. eo. c. puenit, vbi dixit, ꝙ nulla lex potuit a dstringere ecclesiã ad hæc onera; & ꝓ hoc patet rñsio ad l. munerũ, §. ad hmõi, iuncta gl. ff. de mu. & hono. & ad alia iura, q̃ vñr indistincte velle ecclesiã teneri ad onera patrimonialia; vñ pnto l. iubemus nullã nauẽ. C. de sacrof. eccl. non ꝓcedere in p̃iudiciũ rei ecclesię, de quo ẽt tetigi in c. j. de do. & ꝑtu. Circa mãsum ecclesiæ, seu dotẽ, & hortũ iuxta positũ, s'to cũ Inn. vt de his tributũ non dẽat solui, sed dẽt prius redimi ab eo, q vult ecclesiã ædificare, alias non dẽt Ep̃s pati ecclesiã p̃strui, de quo dicendũ, vt le. & no. in d. c. q̃q̃. de cẽsi. & hoc quoad primũ onus patrimoniale. s'm fuit qñ imponit̃ psonę, nulla facta mẽtione d' re. Et ad istũ in dubio non tenet̃ ecclesia, nec clerici; q a nõ sunt subditi Imperatori, sed oĩno exẽpti, vt in iurib. superius alle. in d. c. q̃q̃. Quintmo dico, qđ hoc nõ tenẽt laici ciues, sed tm̃ rustici; & appellat̃ hæc exactio capitatio; qa imponit̃ p capita, nõ habita rõne p̃monij, vt l. vna, C. de capitati. ciui. cẽsib. eximẽda, li. 11. no. Bar. ibi in d. l. vna. Tertiũ ius fuit, quo imponit̃ onus psonæ, habito respectu ad p̃monium, & ad hoc nõ tenet̃ ecclesia, nec ẽt laici non subditi; licet hẽant p̃monium in loco, vt in l. rescripto. §. fi. & ibi p Bar. ff. de mu. & ho. nisi aliud hẽat ꝓuetudo, vt no. Bar. in d. l. vna. nõ tñ valebit ꝓuetudo in p̃iudiciũ ecclesiarũ, ¦tũ qa est grauosa ecclesijs, vt i. c. j. de ꝓtu. tũ qa est ꝫ libertatẽ ecclesiasticã, vt ꝫ auth. cassa. & irrita, C. de sacrof. eccl. p̃uncta auth. itẽ nulla cõitas, C. de epis. & cle. & ĩ isto mẽbro põt ꝓprie intelligi iste tex. & c. fi. de vi. & hone. cle. & c. q̃q̃. p̃al. Venio ad tertiũ membrũ principale, s'ad onus patrimoniale mistũ, & dr̃ munus mistũ illud, qđ hẽt onus cũ sumptu, ff. de mu. & ho. l. munerũ. §. mista. participat. n. de munere psonali, quatenus hẽt onus annexũ. itẽ cũ p̃moniali, quatenus est cũ sumptu; vñ perangariæ dñr munera mista, & de his dic, vt s. in p̃cedentib. Nã vbi ecclesia non tenet̃ ad psonalia, nec realia; fortiꝰ nec ad ista mista. vbi dixi eã teneri ad vtrũq; tenet̃ ad ista ad hoc c. 2. §. e. vbi p̃cdũt regulariter. † Sed dubitat de q buldã, & primo qd si est aliqd explicãdũ, qđ respiciat pietatẽ Inn. vt s. dixi, voluit ecclesiã teneri, per d. l. ad instructionẽ, & per c. 2. §. eo. Secus dicit, si respicit publicã vtilitatem, vt hic. Aduerte, nã l. ad instructionem, loquitur de refectione itinerum. & pontium; & sic vult Inn. ecclesiam teneri ad ꝓtributionẽ talium, & similium; & pẽr hoc vr̃ idem sensisse in ędificatione, seu reparatione ciuitatis, seu castri; & idẽ vr̃ hic velle gl. in ver. releuandus. Idẽ Vinc. & Hos. Sed Io. And. 16. q. 1. c. generaliter. d. §. nouarum. sentit ꝓrium. loquitur tm̃ de instructione murorum; & cum Ioã. concordat Ac. cur. in d. l. ad instructionem. Phil. dicit hic, tales contributiones sine Papæ licentia fieri non debere, per c. aduersus, ĩ. eo. Io. And. dicit se non videre. qũo leges non solum fforum, sed ẽt Authẽticorum possit constringere ecclesias ad talia, & remittit ad no. p se in c. constitutus, de rel. do. & sic vr̃ velle, ꝙ l. ad instructionem, & similes, non procedant in præiudiciũ ecclesiæ. D. Ant. transit hic similiter recitando Doc. in d. l. ad instructionem. Item Ioan. And. & Phil. dicunt. n. ꝙ in omnib. casibus in quibus reperitur ex presslum de iure ciuili ecclesias teneri, ꝙ tenent̃ ẽt inꝏlito Romano Pont. Nec ob. d. c. aduersus, qa ibi prouidet̃ ꝫ grauamina extraordinaria, q̃ pp aliquod accidens p Principẽ secularẽ imponunt̃. Aliàs si c. aduersus, loqueret̃ g̃naliter de oĩb. munerib. multæ leges corrigerent̃, quod nõ est sentiendũ, arg. de cle. c. cũ expediat, li. 6. Nã leges hẽnt vim canonũ, si canon specialiter non ꝫdicit. de no. ope. nun. c. j. Et ex hoc putat standũ huic gl. ꝙ ecclesia teneat̃ ad iter, vel põt̃ faciendũ, vel muros reficiẽdos, si fuerit de necessitate. secus si ad decorẽ. D. Pet. de Anc. transit quoad p̃structionẽ, & refectionem murorum cũ opin. Iac. But. q̃ posuit in d. l. ad instructionẽ. Distinxit. n. aut fiunt ad ornatũ, & non tenet̃ aut necessario, puta pp guerrã, vel suspicionẽ guerræ, & tenet̃ eccle. Dixit. n. But. ibi, ꝙ eccl. tenet̃ soluere gabellã de plaustris, siue curribus, si gabella ꝓuertitur in reparatione viarũ & pontiũ, qa de eis, sicut de priuatorũ vtilitate tractatur. Et per hoc dixit ipse do. Petrus posse dari generalẽ doctrinã, ꝙ vbicunq; tractat̃ de generali vtilitate clericorũ & laicorũ sit & mistim, clerici teneant̃ ꝓtribuere cũ laicis. Hinc dicit se audiuisse, ꝙ ad aggeres q fiũt iuxta mare, vel flumina pp timorẽ inundationũ possessionũ, tñr ꝓ possessionib. suis contribuere clericos sicut laici, pp cõem inũdationẽ, seu pp cõe periculũ. Idẽ forte, s'm eũ, ad euitandũ rapinas incẽdia, captiuitates, & alia multa mala ex aduẽtu alicuius societatis hostilis ꝫ ciuitatẽ, si pecunia se redimant, aliter se defendere nõ valentes. hic. n. versat̃ vtilitas clericorũ, sicut & laicorũ, pp dãna in eorũ possessionib. infligenda. vbi. n. est dãnum, dẽt esse & cõ modũ, [a] vt in cle. j. de censi. & hoc vltimũ originaliter fuit Bar. licet ipse nõ alleget, in l. nullus, C. de cursu pub. li. 12. & ad idẽ facit, s'm d. Pet. ẽ. c. puenit, vbi clerici tñr ẽt vigilare, ꝓ custodia, & tuitione ciuitatis. Itẽ licitũ est ecclesias incastellari, vt boni à malis valeãt se tueri, vt no. in c. j. ꝑx. Itẽ nulla est maior pietas, q̃ defendere patriã, & debiles pauperes ab hostib. 23. q. 3. c. fortitudo, & c. nõ inferẽda. Et hac rõne ꝓ pace & qete, q̃ tueri & defendere dẽnt ecclesiæ, soluit̃ ab ipsis ecclesijs Imperatori tributũ. 18. q. 8. c. tributũ. Itẽ hoc munus respicit pietatẽ, vt euitent̃ incendia, & occurrat̃ periculis captiuorũ, & multis malis. ergo tenet̃ ecclesia ꝓ supradicta, maxime p Inn. Nõ ob. hoc c. vbi hoc relinquit arbitrio Epi, & cleri. Dẽnt. n. s'm eũ, intelligi, cũ pro necessitatib. mere laicorũ, volebat ecclesias grauare, vt dicit patere, ibi, [Isti vero onera sua &c.] & ibi, [Quilibet arbitret̃ sibi, &c.] & ibi, [Cões necessitates, vel vtilitates, &c.] ꝙ verbũ reperit̃ in c. aduersus, ĩ. eo. Secus ergo, vbi onus venit imponendum pro cõi necessitate clericorũ vel laicorũ. hic. n. nõ hẽt locum hoc c. nec c. aduersus, ĩ. eo. & h. d. salua determinatione melius sentiẽtis. Dicit tñ, ꝙ portio tãgens ecclesiã dẽt peti corã iudice suo. non ꝑ laicos dẽt cogi. Et quo ad principalẽ qõnem de refectione murorũ. opi. Bu. tenuit Bal. in d. l. ad instructionẽ. cum hac vltima limitatione, vt fiat cõpulsio p iudicẽ ecclesiast. non p laicũ. Ego in hac ciuitate Senarum habui hanc qõ. de facto tangentẽ principale monasteriũ mõtis Oliueti, ꝫ qđ instabat cõitas, vt ꝓtribueret ad expẽsas murorum cuiusdã villæ, in qua monasteriũ hẽbat multas possessiones, & ꝫ solui monasteriũ non teneri, & ita mediante p̃silio meo monasterium fuit ab illo onere absolutũ. & qa p motiua aperit intellꝰ multorũ iuriũ in hac mã, inserã in effectu ꝫ silium meũ, & rñdeo ad motiua in ꝫrium facta. Probo. n. ecclesiã non teneri iurib. rõnib. & summorũ Doctorum authoritatibus. Et primo adduco hoc c. non minus, vbi tractabatur de sollatis faciendis, q̃ profecto ꝫcernunt custodiã ciuitatis, & vtilitatẽ publicam, tã clericorũ, g̃ laicorum, & tñ decidit̃ hic, ꝙ ab eccl. non dẽt exigi aliqua portio, vt debita, imo, ꝓhibetur sub anathematis distric. nisi Ep̃s & clerici tantã necessitatem, vel vtilitatẽ insꝑexerint, vt absq; vlla districtione vel coactione ad releuãdas cões vtilitates, vel necessitates, vbi laicorũ non suppetũt facultates, subsidia p ecclesias æstiment ꝑferenda. Et pondera illud verbum, cões vtilitates. Non. n. dicit laicorum tm̃, & hoc idem verbum reperitur in d. c. aduersus. Ex quo patet, ꝙ imminente necessitate clericorũ & laicorũ, non tenentur clerici aliquid ꝑferre, nisi ipõte velint, approbante Epo cũ clero, & vbi laicorum non suppetunt facultates. & hodie per c. aduersus, non possunt clerici in his ꝓtribuere nisi Ro. Pontifice prius consulto, & fuit illud sanctũ pp quorundã imprudentiã sæpe allegantiũ talem necessitatẽ, vel vtilitatẽ. Secũ do ad idẽ adduco tex. in auth. item nulla cõitas, C. de epis. & cler. ubi generaliter ꝓhibetur, ne quis audeat ab ecclesijs exigere collectas, exactiones, angarias, & perangarias, q̃ omnia pp cõem utilitatẽ & defensionem reipublicæ, in qua indubie includitur utilitas ecclesiarũ & clericorum, exiguntur. Ad idẽ tertio adduco c. j. de immu. eccl. lib. 6. & c. q̃q̃. de censi. eo. li. & cle. presenti, eo. tit. & c. fi. de ui. & ho. cle. & l. placet, C. de sacrof. eccl. l. 2. C. de epis. & cler. 16. q. 1. c. generaliter, cum multis si. q̃ eximunt ecclesias, & ipsarũ bona ab oĩb. gabellis collectis exactionibus, & simil. Probat̃ quarto, hac ratione. Bona ecclesiarũ sunt deputata publico usui spirituali. 12. q. 1. c. videres. 16. q. 1. c. quoniam, de præb. c. rõ. & d. l. placet. Et hinc dicit tex. in c. nulli liceat. 12. q. j. q. o ẽ illud, quod ecclesiæ consecratur, siue fuerit animal, siue ager, sanctum sanctorum Domino efficitur, & ad ius pertinet sacerdotum. Nõ ergo debet mũdano usui, & publico deseruire; q a semel Deo dedicatum ad humanos usus transire non debet amplius, ut in illa reg. semel Deo, de re. iur. li. 6. Nam & ius publicum nersatur in sacerdotibus & sacris. i. dist. c. ius publicum. Laici ergo cum sint mundani, & principaliter habeant utilitatem in re publica mundana, debent subire onera reipublicæ mundanæ. Bona uero ecclesiarũ quæ sunt Dei, debent deseruire reipublicæ spirituali. similiter uidemus in personis. Nã milites seculares militant mundo, milites ecclestes militant Deo; & sic illi in temporalibus, isti in spũalib. ut in c. reprehẽsibile, & c. quo ausu, 24. q. ult. rectẽ ergo dicit tex. in hoc ca. non minus, ꝙ quandiu laicorũ facultates suppetunt, non debent ecclesiæ aliquid elargiri, ne subtrahant̃ bona usui publico spũali. Hinc no. tex. in cle. qa contingit. de rel. do. dicit ꝙ deputata certo usui largitione fideliũ, nõ dẽnt deputari ad aliũ usũ, authoritate Romani Põt. dũtaxat excepta. Hinc tex. in hoc c. dicit hæc onera esse laicorũ, ut patet ibi, [Isti uero onera sua, &c.] licet in

ADDITIO.

[a] Seb. Sap. ¶ Et commodum. Vide Pet. de Anch. in consi. 96. & Moder. in l. si ex toto. in prin. col. vlt. ff. de leg. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in sequentib. tractet de cõi vtilitate, vel necessitate, sed dicit illa laicorũ, q̃ eis incumbũt rõnib. prædictis, licet Do. Pet. intellexerit, & non bene iudicio meo, ꝙ loquitur de necessitate, vel vtilitate laicorum duntaxat per illud verbum, Sua, &c. nam si dictum suũ fuisset verũ, replicasset postmodũ de laicis, quod non fecit, sed dixit, De cõmunib. Et idem dixit in c. aduersus, quod præfertũ probatur ibi, dum Papa dixit, ꝙ sua interest prouidere cõib. vtilitatib. clericorum. Hãc ẽt sniam probat cõis opi. Doc. vtriusq; iuris, de qua p Canon. in c. fi. de vita & hone. cle. & e. j. de immu. eccle. li. 6. et in cle. pñti, de censi. per Io. de Lig. & Bar. in l. rescripto, ff. de mu. et hon. in l. placet, C. de sacrof. eccl. Dicunt. n. ꝙ bona ecclesiastica non tenentur ad aliqua onera mũdana; nisi prius fuissent censualia, aut tributaria, antequam peruenissent ad ecclesiam, ita ꝙ soluissent certũ tributum, vel censum. Aliter autem non tenentur, q̃q̃ priores possessiones prius soluissent tpe necessitatis, vel vtilitatis, aliquas collectas, seu factiones. ad hæc multa jura superius alle. Hãc sniam præcise quoad casum nostrum, s. in refectione murorũ, tenet gl. subtilis in decre. 16. q. 1. d. c. generaliter. §. nouarum. vbi expresse dicit, ꝙ l. ad instructionẽ, non tenet. Vnde apertissime tenuit ille iuris canonici speculũ Io. And. hic, vt ŝ. dixi, qui voluit sing. ꝙ nulla lex, nec florum, nec Codicis, nec Authenticorũ potuit in hoc adstringere ecclesias. Hãc eandem sniam secutus est glossator iu. ciui. clarissimus in d. l. ad instructionẽ. Idẽ ibi Bar. iuris ciuilis illuminator, dicens ꝙ d. l. ad instructionẽ, in parte corrigitur per auth. item nulla cõitas, præalle. Distinguit. n. inter onera realia, & quæ imponuntur personis pp bona, vt ad prima teneantur ecclesiæ, ad secunda vero non. Vnde pro refectione põtis, & murorũ, onera imponunt personis pro reb. Nullo. n. iure cauetur, possessiones ad hæc obligatas fore. Quid plura? ipsemet Host. vr̃ correxisse opi. suã, q̃ adstruebat in ca. non minus. nouissime, in sum. in ti. eod. §. in quib. verbis ad extraordinaria. vbi dicit, ꝙ hodie ecclesiæ sunt immunes ab istis munerib. concernentib. publicã vtilitatẽ per d. auth. itẽ nulla cõitas, cũ si. Et sic, ꝙ hodie nõ procedit ex toto dispõ illius. l. ad instructionẽ. multi ẽt Doct. antiqui hãc opi. secuti sunt, de q̃b. nõ curo specificã mẽtionem facere, cũ pro sua nostra habeamus vtriusq; iuris illuminatores, vt gl. in decre. glossato rem sanctionis iuris ciuilis, Bar. & Io. And. Quis. n. auderet ab hac opi. saltẽ in practica recedere, maxime ꝓ religionẽ, cum non parua sit rõ, q̃ pro religione facit. l. sunt personæ, ff. de rel. & sump. fun.[3] Profecto si qs recte pondẽrat gl. istius c. non sentit opi. q̃ prima fronte sentire vr̃. Nam ista gl. est hic posita sup casu excepto, s. q̃n Epi & clerus inspicientes necessitatẽ, vel vtilitatẽ laicorum, volunt absq; coactione aliqua subsidia elargiri. vnde gl. ista in ver. ad releuandas, voluit potius exemplificare de hac necessitate, vel vtilitate cõi. q̃ ponere casum exceptum a dispone istius c. quod satis colr̃ ẽt in eo, q̃d dixit, [Conferre. n. dẽt.] Et sic p verbũ, Enim, continuat se ad tex. Si. n. voluisset ponere casum exceptũ, dixisset, Cõferre tũ dẽt, vel p verba similia locuta fuisset. & q eqd sentiat, satis est hæc opi. nostra fulcita iurib. rõnib. & authoritatib. quare ecclesia ad hæc onera non teneatur; nisi seruata dispone huius c. & Ro. Pontifice
19 prius cõsulto, vt dr̃ in d. c. aduersus. † Putarẽ tñ, ꝙ vbi tãta necessi-
a tas[2] immineret, ꝙ nõ posset sine aliorũ scandalo, & periculo hẽri prius recursus ad Papã. ꝙ sufficeret tũc deliberõ Epi & clericorũ, arg. op. in l. tutor. q̃ repertorium, fl. de admi. tu. & eorũ, q̃ di
20 xi ŝ. ti. prox. c. fi. † Nõ ob. huic cõclusioni motiuũ d. Car. in eo, qd dixi standũ legib. ex quo in canonib. ꝺriũ non reperit, vt in c. i. de no. oper. nun. Dico. n. illa iura non procedere, q̃n lex Imperialis est dãnosa ecclesijs, seu ecclesiasticis ps. Nõ. n. tenet nisi specifice appbet ab Eccl. vt cõis Doc. theorica ĩ c. fi. de sol & in c. eccl. Sanctæ Mariæ, de ꝺst. Facit x. di. c. ti ĩ adiutoriũ, & c. fi. de re. ecc. n ali. Et per hoc patet, ꝙ l. ad instructionẽ, & l. iubemus nullã nauem, C. de sacrosan. eccl. & l. nullus, C. de cursu pub. li. 12. cũ si. non tenent quoad ecclesias, cũ specifice non reperiantur approbatæ p ecclesiã, imo potius reprobatę, saltẽ quoad effũ, vt hic. & d. c. q̃q̃, de cẽsi. li. 6. cum fi. Itẽ scd̃o põt rñderi, ꝙ illa iura procedunt, q̃n lex Imperialis gñaliter disponit, tũc est seruãda in foro canonico, si canon nõ ꝺicit. Secus, q̃n lex specifice disponit sup reb. & ꝑsonis ecclesiasticis. q. a talis lex est nulla ex defectu ptãtis, q̃ tũcũ que canõ specifice illã nõ im, pbet, vt voluit Cal. & bñ. in d. c. j. de no. ope. nũ. Dixi plenius in rep. c. ecc. Sanctæ Mariæ, de const. Et pondera, q. a iste tex. vr̃ directe concludere ꝺ illam l. nullus. Nã ibi dr̃, ꝙ tpe expeditionis, nullus excusat, ẽt ecclesia; & iste tex. inuit aperte oppositum in eo, quod facit mẽtionẽ de expeditione, & ꝓcludit ecclesiã nõ teneri, nisi spõte velit ecclesia & clerus subsidia aliqua ꝺferre, vbi laicorũ nõ suppetunt facultates. Et exponit Io. An. hic illud verbũ, Expeditiones, i. causalcatas, vel missiones
b nũciorũ. Et p hoc vr̃, ꝙ dictũ Bar. in d. l. [b] nullus. et dictũ Pet. hic nõ ꝓcedit, saltem indistincte in eo, q̃d volũt ecclesias et clericos teneri ad ꝓtribuẽdum cualcatæ, s. cũ veniunt istæ societates ad dãnificandum cõitates. Vnde ad illã l. nullus, per quam fut Bart. motus, ad alia iura ciuilia patet satis rñsum. Restat nũc rñdere ad cõsideronẽ d. Pe. in eo, ꝙ ponderauit cõem vtilitatẽ clericorũ, et laicorũ. Dicerẽ. n. sic, ꝙ aut necessitas, vel vtilitas imminẽs ꝓcernit vtilitatẽ ecclesiarũ a remotis p quãdã ꝓsequẽtiã, & tũc tex. ap tus est hic, ꝙ eccl. nõ tñr, inducẽdo tex. ꝑt ŝ. dixi, & faciũt aliæ rõnes p me ŝ. inductas. Nam in hoc prodest immunitas ecclesiæ concessa, qa in publica vtilitate, in qua includitur vtilitas priuata non tenet ad munera subeũda. si. n. cõcernerent ad expediẽdã solũ vtilitatẽ laicorũ, in nullo prodesset hæc ĩmunitas eccle. Aut necessitas, vel vtilitas concernit de directo, & principaliter vtilitatẽ eccl. & laicorũ, vt puta praua societas, territoriũ, ciuitates incẽdit, deuastat, ꝓsumit, in quo ecclesia hẽt multas possessiones; & tunc dico, ꝙ ecclesia deberet ꝓtribuere, sed nõ ad solã deliberationẽ laicorũ. Vnde pondera. ꝙ cũ ad hæc onera possessiones nõ sint obligatæ; sed collecta est imponenda ꝑsonis, ꝓptẽ plationem rerũ. oportet, ꝙ clerus & populus principaliter conueniãt, & deliberent sup hac exactione redimẽda, nec totius populi deliberatio habebit obligare clerũ, nec eꝺ. Cũ. n. agat de vtilitate vtrorũque, oportet vtrorũq; consensum interuenire, qa qd̃ oẽs tãgit, dẽt ab oĩb. cõprobari, vt in cle. j. de censi. & c. ad hoc, de offi. Archi. facit qd̃ in simili le. & no. ĩ c. pastoralis, de resc. & op. facit c. fi. de fer. c. j. de censi. vbi tex. in ꝓcernẽtib. clerũ & populũ, ẽt in actu concernente aĩam, requirit consensum vtriusque, & vide qd̃ dixi in d. c. fi. Fateor tñ, ꝙ si clerus non vellet sine ĩma cã consentire, ꝙ populus poterit offĩm superioris ecclesiastici implorare, vt compellat clerũ ad consentiendũ, & contribuendũ, ar. bo. in c. nullus. de iure pa. Puto ẽt, ꝙ in hoc casu nõ hẽbit locũ dispositio c. aduersus, vt Ro. Pont. prius consulat, qa impensa est fienda, nõ solũ pp vtilitatẽ publicã. sed ẽt pp vtilitatẽ priuatã bonorum eccl. & sumus extra casum illius c. aduersus. facit c. j. & 2. de censi. Et no. diligenter hæc dicta mea, qa optima, & nemo sentit. Rñdeo insuper ad alia motiua, q̃ vñr obuiare conclusioni ŝ. factę. Et primo ad c. puenit, ŝ. eo. dico, ꝙ non loqtur in fructib. & bonis distrahendis, sed de quadã custodia, ad necessariã tuitionẽ ciuitatis, q̃ non imminet in casu nr̃o. Itẽ præsupposito, ꝙ esset magna necessitas. debet seruari tenor huius c. & c. aduersus, pp periculũ indebitæ alienationis bonorũ eccle. qd̃ imminet in casu c. peruenit. Itẽ ibi tractat de negotio ꝓcernẽte immediate vtilitatem clericorũ, nec fit deliberatio per laicos, sed Epos hẽt hoc disponere, vt ibi. Itẽ non ob. qd̃ dr̃ de pietate, dico. ꝙ vbi agit directe de captiuis redimẽdis, vel pauperib. alẽdis, tunc ecclesia dẽt nedũ iubuenire, sed ẽt bona sua distribuere, vt in c. aurũ. 12. q. 2. Secus ait in casu nr̃o, s. in refectionẽ murorũ, & similiũ, vbi ẽt diuitũ nutritur vtilitas. Itẽ, ex quo laici sunt potentes, dẽnt ipsi hoc facere, vt hic disponit de fossatis; & non detrahere de cultu diuino, pauperibus, & religiosis sumptus, & necessaria, vt expẽsa fiat sibi ĩ cãm non necessariã. & vbi præsumeretur, ꝙ laicorũ facultates nõ supetãt, & necessitas vrgeat, tũc seruetur qd̃ hic dr̃, & j. e. c. aduersus. & hæc bene notabis. † Vlt. q̃ritur hic, an ecclesia [c] & clerici te
21 c neãtur ad gabellas, q̃ hodie imponuntur in vino, & simi. Et dic ꝙ nõ. per illã auth. itẽ nulla cõitas, C. de sacrosan. eccl. tenet Bal. ĩ d. l. placet, C. e. ti. nisi gabella fuisset ipõsita, ꝙ onerib. ad q̃ tenet ecclesia, qa tũc succedit loco onerũ, vt voluit Bar. in d. l. ad instructionẽ. & vide de mã, qd̃ plenius le. & no. in c. fi. de vi. & ho. cleri.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Tanta necessitas. Vide Abb. prædicta referentem in consi. 3. inc. casus, super quo consilium petitur, in 2. vol. Et Abb. hic etiam refert & seq. D. Tas. in l. placet, col. 5. C. de sacrof. eccl.

b ¶ Itẽ ꝺ illud dictũ Bar. & Pet. adducto tex expressum in l. placet, C. de sacrof. eccl. Nã collecta, vel datia, quæ imponuntur rõne belli, vel ut prouideat talib. gẽtib. sunt munera extraordinaria, & proprie dicuntur superindicta, q̃n pp bellũ, & ex necessitate belli, vt declarãt gl. & Bar. in rub. de supindictis, & Bar. in l. is q. ff. de iu. immu. Sed in d. l. placet, est tex. q ecclesia est immunis a supindictis, hoc est a munerib. realib. q̃ imponunt pp necessitatẽ belli, ergo &c. Ad idẽ vide qd̃ elegã. & pul. determinat & bñ ad ꝓpositũ Dy. Ray. Bal. D. Alex. & oẽs Mod. in l. fi ex toto, in prin. ff. de le. 1. vbi q̃rit. Pone, aliqs hẽt ĩmunitatẽ ab oĩb. munerib. ꝑsonalib. realib. mixtis, ordinariis, & finaliter fm modũ, quẽ tradit Bar. in d. l. is, q. nunq̃d intelligat exẽptus ex a munerib. extraordinariis, q̃ imponũt ob necessitatẽ belli. Qui passus ẽ multũ ambiguus, & varii uaria dicũt, vbi videri põt. Tãgit ẽt no. D., Ant. in c. p venit, de censi. vbi generaliter tangit, an priuilegiat & exempti intelligantur ẽt priuilegiati quoad munera extraordinaria, q̃ imponunt ratione belli. Ant. Fran. ¶ Quæ dicant munera ordinaria, vel extraordinaria, uide per Bar. to. in l. 2. ff. de iu. immu. & in l. 4. de anno. & trib. i. 10. & in l. i. de agr. & cẽsi. li. 11. & p Sal. in l. fi. C. fine cẽsu, uel reliqs, & p Card. in cle. 1. in 18. q. de uita & hon. cle. vbi dicit, ꝙ ea q̃ legib. vel constitutionib. uel senatusconsultis imponunt, dicunt esse ordinaria, ut patrimonialia, a quibus nullus excusat, vt in l. 2. C. de mu. pat. Et eodẽ mõ illa, quæ habent certam formã, & perpetuã, vt p Alex. in d. l. 2. ff. de iu. imm. & vide Spe. in ti. de cẽsi. in §. 2. in ver. q̃ aũt, & seq. ubi declarat, quæ dicant esse munera ꝑsonalia, quæ dicat milita, et q̃b. & pro quib. imponuntur, ut p Spe. in ti. de censi. in §. 2. in ver. quę aũt, & seq. & uide Bar. in l. 1. C. de mulie. & in quo loco, li. 10. & cũdẽ Bar. in l. re scriptum, in §. sciendũ, ff. de mu. & ho. Et in quo loco sint subeunda onera. Et uide glo. et Barto. et alios in l. a sumptio. §. filius, ff. ad mu. et in d. l. 1. C. de muli. et in quo lo. et uide glo. in l. ciues, C. de inc. li. 10. Et quæ munera subeant clerici, uel forenses, vide per Barto. in d. l. rescriptum in §. fi. et in l. fi. §. patrimoniorum, eo. ti. et Car. in d. cle. 1. 18. q. 3. all. Adde, ꝙ priuilegium ĩmunitatis in dubio, non extendit ad onera subeũda tpe guerræ, nisi expresse hoc sit dictũ, vt p Bal. in l. iubem⁹, C. de sacrof. eccl. et p Alb. de Ros. ĩ l. ex toto, ĩ prin. ff. de le. 1. et p Bar. Cæpol. Veronen. in 1. caut. cautel. 18.

c Seb. Sap. ¶ An ecclesia, Vide Fel. in c. quæ in ecclesiarum, col. pe. ver. de gabellis autem, supra de const. et Fir. in trac. de gabel. in 3. par. in prin. colum. 4.

SUMMARIUM.

1 *Ecclesia dicitur propria domus orationis.*
2 *Cęmeterium gaudet ista immunitate, qua gaudet ecclesia.*
3 *Ecclesia potest tempore necessitatis ad defensam rerum, & personarum incastellari, uel fortificari contra hostes.*
Argumentum de personis ad locum validum est.
4 *Processus factus per iudicem secularem in ecclesia uel in cęmeterio, est ipso iure nullus. 2. 8.*
Actor si est excommunicatus, nõ potest contra aliquem, iudicem agitare, si illud iudicium agitatur in ecclesia.
Excommunicatus debet repelli a limine ecclesiæ, quacunque causa intret.
Contractus facti in ecclesia, valent, quando expediuntur per iudicem secularem per uiam uoluntariæ iurisdictionis, secus si contentiosæ.
5 *Contractus & gesta ꝑtinentia ad uoluntariam iurisdictionem, possunt fieri diebus feriatis.*
6 *Arg. de diebus feriatis ad locum sacratum, ualidum est in iure.*
7 *Dispositio odiosa super quasi cõtractu, nõ extenditur ad purum contractum, nec è contra.*
8 *Mulier, quę prohibetur contrahere sine certa solẽnitate, non prohibetur adire hæreditatem, etiam sine illa solemnitate.*
9 *Doctorari quis potest in ecclesia.*
Scholaris, si reperitur idoneus, & petit se doctorari, nõ peccat uitio præsumptionis, secus si est indignus.
Peccatum factum in ecclesia est magis graue, & punibile.
10 *Cõcilia, uel parlamẽta fieri ĩ ecclesia, est ꝓhibitũ, nisi rẽsiciãt actũ pietatis.*

CAP. V.

Cum ecclesia. Causæ sanguinis in ecclesia, vel cęmeterijs agitari nõ dẽnt. h. d. Diuiditur. Nam in principio, & in fine ponit duplex ꝓstitutionis cã, in medio ponit ꝓstitutio. Scda ibi, [Seculares.] Casus li. Cũ ecclesia Dei (fm Euangeliũ) domus orationis esse dẽat, & nõ spelunca latronũ, aut sanguinis forũ: statuit papa, ꝙ iudices seculares cãs criminales, vbi de sanguinis effusione, vel de corporali pena agit, ibi sub ꝺterminatione anathematis, nõ dẽant exercere. Absurdũ est
1 n. ibi cãm sanguinis agitari, vbi est tutela refugij ꝓstituta. B † No. j. ꝙ ecclesia est oꝺoni deputata, & facit iste tex. vt magis in ecclesia, q̃ alibi sit orandũ, ad qd̃ vide bo. tex. cũ gl. in c. p simoniã. 41. dis. &
2 in c. decet. §. nullus. e. ti. li. 6. † No 2. ꝙ cęmeteria gaudẽt eodẽ priuilegio cũ ecclesia. sicut. n. interdr̃ iudicia seculare in ecclesia, ita & in cęmeterio. vt hic, & hodie, ꝓcessus est ipso iure nullus, siue fiat in ecclesia, siue in cęmeterio, vt in d. c. decet. §. ad hoc. Itẽ cœmeterij gaudet immunitate, sicut ecclesia, & pariter vtrobiq; cõmittit sacrilegiũ. 17. q. 4. c. q̃squis. & interdicta eccl. vr̃ interdictũ & cęmeteriũ, vt in c. fi ciuitas, de sent. exc. lib. 6. Ad qd̃ tñ vide qd̃ hr̃ in c. vnico, de ꝓsec. eccl. vel alta. li. 6. Et si alicui interdr̃ ingressus ecclesiæ, vr̃ ẽt interdictũ cœmeteriũ, vt in c. is cui, de sent. exc. li. 6. & vide qd̃ no. ibi gl. q̃ tangit an ꝑdicta æquiparatio procedat, si cœmeteriũ ecclesiæ non sit ꝓtiguum, &c. No. 3. ꝙ in ecclesia est tutela refugii constituta; & hoc, qa ꝓfugiens ad ecclesiam est turus, vt in c. j. prox. vbi de hoc. & olim in lege veteri talis tutela erat in aliquibus ciuitatib. de quo vide tex. iuncta gl. in c. illa.
3 15. q. j. † Et inducitur iste tex. ad qõ. an ecclesiæ debeant incastellari. & dñt Inn. & Host. ꝙ non, ad offensionẽ aliciuius. 10. q. 1. c. Sanctorũ. in fi. tñ, vt defendantur Christiani, & boni a malis. credũt posse incastellari. & cum hoc transeunt cõiter Doct. hic. Pro hoc bene facit iste tex. hic in fi. in ar. & c. nullus. 42. dis. vbi patet, ꝙ tpe necessitatis licite quis hospitat in ecclesia. Et no. hoc dictũ pro ꝓsuetudine rusticorũ, qui tpe hostilitatis hñt refugiũ cũ bonis suis ad ecclesiã, & ibi fortificantur, facit optime arguendo de ꝑsonis
4 ad locũ, c. 2. ŝ. eo. † Opp. de c. j. ŝ. eo. vbi patet, ꝙ nedũ iudicium sanguinis, sed ẽt ciuile in ecclesia, seu in ipsius domib. agitari nõ dẽt. Sol. gl. 2. fatetur ꝺrium, & ad rex. supplet, Maxime, & hodie, vt ꝑdixi, habemus tex. in d. c. decet, in quo inducit nullitas ipso facto tã processus, q̃ sniæ iudicis secularis. Secus dic quoad iudicẽ ecclesiasticum. Ipse. n. licite iudicium exercet in ecclesia, vt in c. præceptum. 2. q. 2. & in c. qua frõte, de app. Quinimo no. istã gl. in eo, qd̃ dicit iudicium ecclesiasticũ de honestate exercendũ in ecclesia, & non alibi, vt pp loci reuerentiã caueant hoĩes magis à periurijs & mendacijs. Potest tñ alibi exerceri, ad hoc c. qua fronte, de app. vbi tenet, ꝙ in palatio epali põt exerceri; & sic in multis
5 locis seruatur. Sed gl. ista postmodũ quærit, quid si actori, vel reo est interdictus ingressus ecclesiæ, & iudicũ agitatur in ecclesia? Quod interdictũ non extenditur ad istũ casum, & non dicit qua re. Puto, ꝙ ista solutio põt intelligi duobus modis. Primo, ꝙ inter dictũ ingressus ecclesiæ extendit ad celebrationẽ diuinorum & auditum, non aũt ad simplicẽ ingressum. Sed hoc mihi non placet per c. is cui, de sen. exc. lib. 6. vbi dr̃, ꝙ interdicto ingressu ecclesiæ, viderur per consequens ibidem in terdicta diuina rorũ celebratio. vnde pondera illud verbũ, Per ꝓsequens, ergo principaliter interdr̃ sibi ipse simplex & nudus ingressus ecclæ. Et p hoc facit, qa excõicatus dẽt repelli ab ecclã quacũq; cã intret, vt 34. dis. c. clero. 25. di. c. plectis. Scd̃o pt hæc solo ẽtelligi. q̃nõ extẽdit ad hũc casũ, s. cũ venit ad iudiciũ, vt fiat ius, & p hoc intellectu facit silitu do, q̃ seq̃tur in gl. Sol. gl. scd̃o principaliter, q̃ dẽt tũc iudiciũ agitari ex tra ecclesiã, vt sic iste seruet interdictũ, & hanc vltionẽ dicit Host. tenẽdã, p q̃ interdictũ seruat, & cã expedit. ar. de spon. cõ missum. Ala. & Gof. distinguũt inter actorẽ & reũ. Mihi plus placet hæc opi. vltima, ꝙ non dẽt pp delictũ actoris mutari solitus iudicij locus. vñ actor repelleꝛ, cũ non possit ecclesiã intrare, faciat se ergo absolui, si vult audiri, sicut dicimus ĩ excõicato; secus
6 in reo, cũ veniat necessitatus, vt ĩ c. intelleximus, de iud. † Quero
a extra gl. an tutor vel curator possit decerni in ecclesia? [a] Do. Pet. de Anch. dicit posse dici ꝙ sic, ꝙ isti sunt actus pietatis, & remittit ad no. per Bal. in l. nemo, C. de sacrof. eccl. Ego gñaliter distinguo sic, qa aut actus, qui expedit ĩ ecclesia p iudicẽ secularẽ, fit p viã voluntariæ iurisdõnis, aut ꝓtentiosæ. Primo casu actus tenet, nec annullat vigore c. decet, ꝑal. quia illud c. loquit in strepitu iudiciorũ, & tenet Bar. ĩ l. actus, C. de fer. p illũ tex. vbi patet, ꝙ actus q̃ spectãt ad voluntariã iurisdõnem pñt celebrari diebus feriatis, quasi valeat ar. de tpe feriato ad locũ sacratũ, & facit qd̃ ipse notauit in l. diuus, ff. eo. Sed ego credo, ꝙ actus teneant, sed fieri nõ dẽnt dieb. feriatis, nec in ecclesia nisi ꝓcernant pietatẽ, arg. in c. 1. de fer. & qd̃ ibi no. & facit qd̃ ĵ. dicã. Quod aũt actus teneant, facit idẽ tex. in d. c. decet, qa loquit in strepitu iudiciorũ. vñ cũ sit penale, non dẽt extendi. vñ dicit ibi gl. no. ꝙ illud c. non dẽt exten
7 di ad ꝺctus, q̃ fiunt in ecclesia. † Ex quo no. ꝙ dispõ odiosa concepta sup quasi ꝺctu, non extendit ad purũ ꝺctum. Nã in iudicio quasi ꝺhimus. l. 3. ff. de pecu. Idẽ dic eꝺ, l. ꝙ dispõ odiosa ꝓcepta super quasi ꝺctu non extendit ad ꝺctum, quod tenuit Bar. in l. more, ff. de acqui. hær. vbi dicit, ꝙ si statutũ prohibet mulierẽ ꝺhere sine certa solẽnitate, põt nihilominus hæreditatẽ sine solemnitate audire, & vide qd̃ le. & no. an l. apud iulianũ, ff. ex qb. cau. in pos.
8 ea. † Si vero actus expedit in eccl. p iudicẽ secularem p viã ꝓtentiosæ iurisdõnis, & tunc credo, ꝙ indistincte, ꝓcessus sit nullus, p d. c. decet. qd̃ loquit indistincte. vñ crederẽ ꝙ ẽt si ꝓcerneret pietatem, annullaret, ꝓcessus. dẽt. n. iudex, ꝓcedere in tribunali suo, tex. n. in d. c. decet, loqtur vbiter & indistincte, vt patet prope finẽ
9 ibi, [Nulla inibi cã p laicos, &c.] † Vlterius q̃ro, an ĩ ecclesia possĩt qs doctorari, vel magrari? Io. An. post Guil. formauit istã q. in d. c. decet, & ꝓcludit tandẽ, ꝙ sic; tũ qa actus iste est licitus, & honestus, & ecclesiasticus; tũ quia recipit gradus à ꝑsona ecclesiastica, vt in dicta. c. de magistris, iuncta gl. Tum qa scientia est sanctissima res, vt in l. 1. ŝ. est quidẽ. ff. de var. & extraor. cog. Et hoc mihi placet, & ꝓsuetudine cõi, & gñali roborat, facit qd̃ no. in d. cle. 2. q̃ dicit. ꝙ licite, & sine peccato petit qs hunc honorem magistrii, si est idoneus, qa petit opportunitatẽ cõicandi alij sciam, qd̃ ptinet ad charitatẽ. indignus vero peccat, qa incurrit peccatũ ꝓsumptionis; & tanto plus, q̃n petit in ecclesia, ar. c. cũ grauia. 3. q. 2. vbi dicit tex. no. Nã quos grauia peccata deprimunt, ad maiorẽ cumulũ dãnationis potius, q̃ ad absolutionem, eorũ corpora in ecclesijs ponunt. Dic tñ, qactus sp tenet, cũ non expediat p viam
10 ꝓtentiosæ iurisdõnis. † Vlt. hic q̃ritur, an laici, seu societates laicorũ licite faciant parlamenta, & ꝓcilia sua in ecclesia? Dic, ꝙ regulariter ista ꝓhibentur, vt patet in d. c. decet, ver. cessent. vbi dr̃, ꝙ in ecclesia debent cessare vniuersitates & societates quorũlibet, ꝓcilia, cõiones, & publica parlamenta. Dicit tñ ibi Io. And. ꝙ pro actu pietatis, vel spũalitatis bñ possent ibi ꝙgregari, vt puta, vt faciãt aliq̃ oblationẽ, vel faciãt ibi societatẽ alicui⁹ actꝰ pietatis, qd̃ no., p ꝙsuetudine hodierna, & facit bñ in ar. c. si qs despicit. 42. di.

ADDITIO.

a Zach. ¶ In ecclesia. Adde quid de contractib. in quib. iudex nullus interuenit, vt in contractu emptionis Et dic, ꝙ contractus emptio. ibi celebratus valet, licet contrahens peccet morraliter, secundum Bar. in l. 2. post Guil. de Cun. ibi in prin. & quod no. Cel. ibi in apost. ad eum, in ver. aliquos contractus in ecclesia, C. de sacrof. eccl. & gl. & Gem. in c. decet, de immu. eccl. in 6. Alij etiam contractus præsertim de reb. spiritualib. vt de matrimonio, & pijs, valent, & maxime, si contrahens non potest tutus de ecclesia exire, secundum Doc. in l. basilicam, C. de ope. pub.
Ant. Fran. ¶ In eccl. Qui contractus possunt fieri in ecclesia, & an possint fieri vltra ea, quæ habentur in c. decet, de immu. eccl. li. 6. vbi est ille no. tex. ꝙ ecclesia est cuique potissimum refugium, nec in ea debent fieri placita, & lites, quia domus mea, domus orationis vocabitur &c. vide etiam quæ habentur in l. 1. C. de his qui ad eccl. confu. Et quando dicatur offendi eccl. uel ecclesiastica libertas, vide no. in c. nouerint, de sen. exc. & Cy. Bart & alios in auth. cassa & irrita, C. de sacrof. eccl. Et uide Alex. in consi. 210. & seq. in 2. par. consi. & uide etiam Old. in consi. 54 & habetur per do. Ant. in c. 1. de ser. ecclesia. n. dicitur esse cultrix, & auctrix iustitiæ, vt per Bal. in l. ea lege, in 6. q. C. de cond. ob cau & in l. acceptam, C. de usu. & in c. si clientulus, in §. si diuersum, de alien. feu. & per Pau. de Cast. in consi. 172.

SUMMARIUM

1 *Reus fugiens ad ecclesiam, nõ potest amplius puniri in corpore, sed aliter. 8. nisi in duobus casibus hic exceptis. 2. 3. 14. vbi ponuntur alij casus.*
4 *Pœnæ appella. stricto modo sumpta non venit nisi pœna corporalis.*
5 *Latro nocturnus, & depopulator agrorum, qui sint.*
6 *Iudæus fugiendo ad ecclesiam, an gaudeat immunitate, ne possit ulterius super illo delicto corporaliter puniri? 23.*
7 *Præsumptio iuris, & de iure est, quando lex propter talem præsumptionẽ aliquid certum statuit.*
9 *Fugiens ad ecclesiam, quomodo punietur in pœna aliqua, si est in ecclesia uel quomodo fiet contra ipsum executio?*

Lis

Universidad de Deusto
Biblioteca

10 *Lis si recusetur contestari, potest fieri immissio in possessionem rerum recusantis ex primo & secundo decreto.*
11 *Fugiens ad ecclesiam non potest per iudicem ecclesiasticum puniri.*
12 *Verbum negatiuum vniuersale, includit etiam ecclesiasticas personas.*
13 *Immunitas ecclesiastica, videlicet ut ad eam fugientes non possint puniri, nō censetur concessa ipsis clericis & religiosis.*
15 *Exceptio facta in aliquib. casib. non firmat regulam in non exceptis, ēt si illi casus sint exceptuati per dictionem taxatiuam.*
16 *Cessatio rerum ecclesiasticarum non requirit tantam solēnitatem de iure cano quantam de iure ciuili, & cēt standum iuri cano.*
Lex ciuilis non ligat ecclesiam, nisi approbetur & acceptata fuerit.
17 *Immunitate ecclesiastica non gaudet, qui deliquit in ecclesia sub spe immunitatis, secus, si extra ecclesiam. 18.*
19 *Priuilegium concessum non subdito, non potest vlterius reuocari.*
20 *Immunitate ecclesiastica quare non gaudeant famosi latrones, & quidam alii, de quibus in tex. & per Doct.*
Delinquens ex proposito, an gaudeat immunitate ecclesiæ. 25.
Argumentum per locum a speciali, ad alium est in iure.
22 *Fugiens ad ecclesiam pro debito, gaudet immunitate, vt inde non possit inuitus extrahi, nisi pp tale debitum, haberet alteri seruire, uel esset, p debito tributorū. 25. vbi plene, quomodo proceditur contra tales debitores.*
23 *Fugiens ad ecclesiam, quis & quo casu gaudeat immunitate.*
26 *Fugiens ad ecclesiam, si fuit inde violenter extractus, potest ecclesia cōpelle re extrahentem ad restitutionem.*
27 *Captus in territorio alieno, potest per rectorem territorij repeti.*
28 *Fugiens ad ecclesiam a quo debet alimentari.*
Clerici habentes proprium non debent ab ecclesia subueniri.
Clericus pauper debet sibi manibus quærere victum.
29 *Delictum commissum in ecclesia, an debeat puniri per iudicem secularem, uel ecclesiasticum.*
30 *Immunitate ecclesiastica an gaudeat palatium Episcopi.*
Ecclesia vsque ad quod spatium gaudeat immunitate sua.
31 *Fures famosi tantum possunt furca suspendi, alij aliter puniuntur, licet ista tuta aliter disponant.*
32 *Carceratus, si cum licentia iudicis discessit de palatio, ut iret ad Missam, cū iuramento de reuertendo, si non reuertatur, an possit inde extrahi.*

CAP. VI.

a Inter alia. Malefactor fugiens a ad ecclesiā, immunitate gaudet, nisi in duob. casib. seruus vero restituitur domino de ipsius ipunitate iurāti. h. d. Et cōiter sic summat.

1 Ego vero latius, & notabilius sūmo sic. † Reus criminis ad ecclesiā fugiēs, nō est violēter ab ea extrahēdus; nec dēt amplius ptextu criminis pmissi dānari ad mortē, vel ad aliā pœnā corporalē, est tn aliter legitime punidus. Fallit in duob. casib. hic expressis. h. d. primo. Seruus fuigēs ad ecclesiā timore dñi sui, est domino, de eius impunitate iurāti restituēdus. h. d. scdo. Duo sunt dicta. f'm ibi. [Si vero.] Casus li. Quæsitū fuit a Papa, vtrū fugiētes ad ecclesiā debeāt ibi defendi? Papa, vero sup hoc distinguit, q cōfugiēs ad ecclesiā, aut est liber, aut seruus; si liber, quātūcūq; grauia cōmittat, nō est ab ecc. per violētiā extrahendus, nec inde dēt dānari ad mortē vel pœnā; sed rectores ecclesiarū mēbra & vitā sibi reseruēr. Puniantur tn alias sup eo, q̄d iniq; fecerint, nisi fuerit latro publicus, vel nocturn[9] depopulator agrorū q publicas strātas obsideret tuis insidiis, q ab ecclesiis extrahi pñt, nulla defensione sibi pstita. Si aūt fuerit seruus ad ecclesiā confugiens. si dns ei[9] de impunitate pœnæ clericis iurm pstiterit, domino suo restituatur, ēt inuitus, alioquin a dño non poterit occupari. Ber. No. j. q. ubi in eodē facto dāt Canonū & legū cōcursus, licite, ēt in foro canonico. & ad decisionē causæ ecclesiasticę, simul allegant, cōcordat c. j. de iura. cal. & c. i. de no. ope. nun. cū sim. Et p hoc ego dico nō bn dixisse gl. in c. si in adiutoriū. 10. di. q̄ dixit leges non esse allegandas, nisi in defectu canonis. Et no. ex hoc tex. q cū simul allegant, pmitti dēnt canones, tanq̄ digniores. Et pōdera, q tex. appellat canones sacros, vñr. n. promulgati instinctu Spūssancti. 50. dist. c. si ille. Tex. tn legis appellat. ll. sacratissimas, vt in l. leges sacratissimę. C. de leg. & dñr diuinitus pmulgatæ. l. fi. C. de pscr. lon. tēp. & p vtrisq; facit tex. in l. j. §. est quidē, ff. de uar. & extra or. cog. vbi snīa iuris ciuilis, dñr res sanctissima. Itē no. tex. p cōsuetudine Doctorum, q ex mēte & dispōne Canonū & Legum formāt distinctionē, sic. n. Papa facit hic. † No. 3. tex. ibi, [Quātūcūq; grauia, &c.] q̄ pp atrocitatē delicti, nō dēt qs ad ecclesiā confugiēs, inunitate priuari ecclesiastica, & hoc facit ad ea, q̄ dicā sup gl.

3 No. 4. q̄ immunitatē psequit reus ad ecclesiā confugiēs. Nō. n. effugit prius vltionē delicti, sed psequit principaliter duo. Primo, vt inde violēter nō possit extrahi. Scdo, vt nō possit amplius de illo dānari ad mortē, vel ad aliā corporalē pœnā, seu corporis afflictiuā. Pōt ergo damnari pecuniariter, & aliter, q̄ in pona. † Et ex

4 b tex. no. q̄ stricte appellatione pœnę, [b] venit pœna corporis afflic c ctiua; [c] nō aūt pecuniaria, vel alia extra corpus. Nā tex. hic dicit, q dēt dānari ad pœnā; & postea dicit, q est alias legitime punidē. Ad idē c. id pstitutū. 17. q. 4. vbi dr, q fugientes ad ecclesiā, sūt ab oī pœnarū gne securi; & tn pellūtur aliter de delicto satisfacere, vt ibi, & hic. † No. q public[9] latro, vel nocturnus depopulator agrorū non gaudent hac immunitate ecclesiastica. Dr aūt publicus latro. qui palā & publicē furatur, vt sunt piratæ, vel q publice stant in stratis, vel habētes arcē, vel castrum, & distrobant homines trāseuntes. Nocturnus vero depopulator agrorū dr, q obtidet stratā publicā, distrobando trāseuntes, vt dr in tex. & differta publico latrone, quia iste clandestine furatur. & moratur in loco; vnde dr nocturnus depopulator agrorum f'm Inn. q̄ in nocte segeres destruit, dum ibi se ābscōdit, iacet, & latet. Et quia, pp homicidia & rapinas, quæ faciunt in stratis, pburūt, & destruūt agros illorum, qui eis nō seruiunt. Expediā ergo gl. & quod eis

6 non erit applicabile, reseruabo in fi. † Primo igit q̄ro, quid si Iudæus fugiat ad ecclesiā, nunquid gaudeat hac immunitate? Sol. glin uer. extrahendus, dicit, quod sic, dummodo absit simulatio, alie. l. j. C. de his, qui ad ecc. confu. Vult dicere, quod si Iudæus fugiat ad ecclesiā, & velit vere effici Christianus, gaudere dēt hac immunitate. Et licet Doc. nostri trāseāt cōiter cū hac gl. & idem Lau. in cle. j. de pœ. & remi. tn vide gl. in p̄riū, in d. l. j. quæ dicit, q ēt cessante simulatione non gaudet Iudæus hac immunitate, & ad tex. illius. l. j. quæ vī ponderare simulationē, nōdet, quod denotat frequentiā, quasi dicat, q ideo fecit tex. ille mētionē de simulatione, quia frequēter Iudæi simulāt religionē fidei, vt fugiētes ad ecclesiā possint euitare pœnas criminū, & debitorū onera. Ego credo illā gl. veriorē, q̄ nostrā, vnde dico, q illa l. inducit præsumptionē iuris, & de iure p simulationē. Ex quo. n. Iudęus reatu aliquo, vel debitis fatigatus, fugit ad ecclesiā, & dicit se velle effici Christianus, præsumitur violenter, q hoc faciat in fraudē, nec debet recipi, p batio in p̄riū, quia illa lex, presumendo fraudē, statuit. Dicit. n. q ante non dēnt suscipi, q̄ debita vniuersa reddiderint, vel fuerint, innocentia demōstrata purgati. † Ex quo. n. lex

7 super præsumptione certum quid statuit, non admittitur p batio in p̄riū, vt no. gl. in c. ferrum. 50. dist. facit quod le. & no. in ca. is qui fidē, de spon. Facit ad p̄dicta in arg. optimum, quod leg. &

8 no. in c. vnico, de obligatis ad ratiocin. Quæro, quia tex. dicit, † q fugiens ad ecclesiā, est alias legitime puniendus, q̄ritur qua pœna puniat? Sol. dicit gl. in verbo, puniendus, quod punietur pecuniariter, vel aliter satisfaciet, præter pœnā corporalē. Et idem Doctores cōiter hic, dicentes, q̄d ciuiliter cum illis agi pōt, accusari vero, ēt, p cessu tpris, nō possunt; alias modica esset hæc immunitas ecclesiæ. Dixit tn Inn. q̄ ptextu huius criminis poterūt repelli a, p motione. Aduerte puto q ciuiliter, & criminaliter pōt cū istis agi, ēt dum existunt in ecclesia; dummō nō p̄sequantur pœnā corporis afflictiuā, vt hic, vbi tex. dicit, q sūt alias legitime puniēdi, ergo loquitur de accusatione criminali. Hinc post multa dicit gl. no. in c. reū. 17. q. 4. q̄d priuilegium ecclesiæ operat, vt oīno neq; vitā perdat, neq; membrū; sed alias pecuniariter satisfaciat. vel si hoc nō pōt, seruiet ei perpetuo, quē lesit, arg. c. de rap. 36. q. j. quod no. Ad idē firmat ibi Arc. dicēs, q illa snīa fuit Hug. vt fugiens ad Ecclesiā, non debeat amplius puniri pœna mortis, mēbrorū, vel verberū; sed dēt puniri pecuniariter & satisfacere, & hoc innuit hic iste tex. dū dicit, q̄d cōponat, &c. q sonat quo ad satisfactionē pecuniariā, non tn pp hoc negatur, f'm Hug. quī ēt possit satisfacere, puta iurando illi fidelitatē, uel pstādo aliud seruitium, prout voluit gl. pal. Sed tu p̄sidera, q̄d tex. hic vtit verbo, Puniendus, & vnum ius debet per aliud suppleri; vnde vt dixi, poterit puniri ad omnem pœnam, præter corporalem, fateor

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Fugiens. Nunquid ille, cui est interdictus ingressus ecclesiæ, si fugiat ad ecclesiam, sit tutus, vide Fel. in c. a nobis, supra de excep.
b Seb. Sap. ¶ Appellatione pœnæ. Vide Car. in cle. 2. §. 1. in 2. q. de hæret. & alia allegata per Firm. in reper. suo in verbo, Multa, & in uer. pœna.
c ¶ Corporis afflictiua. No. quod stricte appellatione pœnæ uenit pœna corporis afflictiua. Tu pondera, quia in c. præced. est casus in contrarium in uer. pœna corporali. in contrarium est casus in l. 2. C. de spor. in uer. corpo raliter puniatur, tex. in l. aliud est traus. ff. de ver. sig. fac. c. 1. de fur. in uerbo, ad mortē uel pœnam. Probatur in c. finem litib. in uer. puniatur, de dolo & contu. probatur in c. 1. de confe. ubi dicit dom. Abb. quod intelligitur de pœna tormentorum. l. Imperatores, ff. de in. ff. in uersi. ipse te pœnæ subdidi. C. de his qui latro. oc. in uersi imperiali supplicio. l. prægnantis, ff. de pœ. Fac. c. ad audientiam, de fal. in uer. pœnam corporalem, facit c. 2. de sorti. ubi uenit suspensio. Concorda, ut attendatur materia subiecta, & limita, nisi ex adiuncto illi uerbo, Pœnę, intelligeretur, de qua pœna intelligit l. 4. §. centum. in uer. pœnę certæ pecuniæ, de uerb. ob. et in ca. si religiosus, de elect. in 6. ver. pœnam, uiribus euacuetur electio. And. Barb.
Ant. Fran. an appellatione pœnæ, quando simpliciter fit mentio de pœna, ueniat pœna corporis afflictiua. Dicas, q ubi pœna statuta & imposita a lege, vel statuto, non cadit in delinquentem, potest iudex illam ex officio alterare, ut per Bar. in l. hos accusare. ff. de accu. et ubicunque pœna in iure nō exprimitur, pœna vī arbitrio iudicis imponenda. arg. c. de causis, de off. dele. et no. in c. sane. de cele. misc. et quando pœna est in arbitrio iudicis, an imponere possit, uel corporalem, vel pecuniariā, uide glo. in l. seruos. ff. ad l. Iul. de ui. et no. Cy. in l. nemo. C. de sum. Tri. et 1. q. 3. c. saluator. & uide gl. in c. 2. de trāsla. præl. et aliā gl. in c. cū q̄d, de iurei. et D. An. in c. ea q̄, de sta. mo. Et adde, q̄ secūdū qualitatē culpæ et delicti, ita est imponenda pœna. l. respiciendū. ff. de pœ. c. admonere. 33. q. 2. c. quia erat. de pœ. dist. 3. cū inhibitio, in §. fi. de clam. de spon. c. latores, et ibi no. de cle. exc. mi.

teor tn q̄ poterit cū læso componere, prout eis placuerit. Nam satisfactū intelligitur, qualitercunq; voluntati creditoris satisfiat,
9 vt in l. si rē. §. omnis. ff. de pig. actio. † Sed ego q̄ro, qualiter manda bitur executioni ista pœna, & qualiter procedet p istum ad pdem nationem, ex quo est in ecclesia? Aduerte circa modū procedēdi, dico q̄ poterit exire ecclesiā. Nam ex illo solo pfugere ad ecclesiam, cōsequitur immunitatē, vt in c. constituimus. 17. q. 4. & hic. Prælati tn de facto violant has immunitates, debent. n. a iudicibus secularib. promissionē de vita & membris seruandis obtinere, vt hic, & dicit Inn. q̄ si necesse fuerit. exigere sup hoc iurm, & ēt maiores cautiones, ar. c. literas, de rest. spol. & c. grauem, de sent. exc. q̄d bene no. Et eo exeunte poterit fieri processus, & snīa executioni in bonis mandari, vel poterit aliter cōponere cū læso, vt s. dixi. Si vero nullo mō velit de ecclesia exire, & forte timēs tyrannidē iudicis secularis, nullo mō debet de ecclesia extrahi p iudicē, vel per aliū. Nam, vt innuit tex. duplex est immunitas. Prima, vt nullo mō extrahatur inuitus. Secunda, vt non pdemnetur inde ad pœnā corporalē, vt hic, & facit tex. in d. c. reum, & l. 2. C. de his, q̄ ad eccl. pfu. vbi indistincte, phibetur extractio. poterit ergo tunc citari in ecclesia, & tenet cōparere p se, aut p procuratorē, vt probat in l. p̄senti. C. e. vbi tex. & Bar. Si aūt noluerit p se, vel per aliū cōparere. si his erat ptestata ante fugā, procedet ad snīam
10 pecuniariā, vt hic & ibi, & mandabit snīa executioni in bonis. † Si aūt non erat his ptestata, procedet ad primum, & f'm decretum, f'm qualitatē causæ, vt in d. l. p̄senti. Hæc procedunt respectu iudi
11 cis secularis, quoad reū laicum. † Sed dubitatur, an iudex ecclesiasticus, possit istū confugientē arcere & pstringere, p̄sertim si est persona ecclesiastica? Sol. Inn. hic in ver. ad ecclesiā. tetigit succincte modica verba in hac q. dicens, q̄ licet isti pfugientes ad ecclesiā, non possint pdemnari ad pœnā corporalē, possunt tn in monasterium retrudi ad pœnitentiā agendam, alleg. 50. dist. c. si Epūs, & C. de adult. auth. sed nouo iure. Sed dicit Io. And. q̄ per hanc gl. vī Inn. sentire, q̄ per iudicē ecclesiasticū fugiens ad ecclesiam bene potest inde extrahi, & puniri ecclesiastica pœna. Et, p hoc facit, f'm eum, qa p̄ seculares Potestates, non p̄ ecclesiasticas, vī hæc immunitas adinuenta. Pro hoc 17. q. 4. c. frater, ibi, [Nec q̄ Potestatibus quidem nec Principibus vnquam licuit perpetrare, vt hominem in sanctuariis pstitutum, &c.] vt ibi. Ad idem c. diffiniuit, ea. cau. & q. vbi violans ecclesiæ immunitatē, puniri iubetur seueritate Regia. ergo de laicis loquit. Præterea ad p̄dicta facit, qa ecclesia non p̄sumitur priuilegiasse p̄ se, de censi. c. cū instantia. Item iudex ecclesiasticus non imponit pœnā mortis, aut truncationis mēbri, à quibus debet immunitas, vt hic. Sed Ioan. And. p̄dicta non placet, nec credit Inn. sic intelleuisse, vñ concludit ipse, q̄ abstractio violenta ēt per iudicē ecclesiasticū, vel dominū ecclesiasticū, ēt de subdito, vel seruo fieri non poterit, all. l. 2. C. de his, q̄ ad eccl. pfu. vbi simpliciter dr [Minime licere fugientes, &c.] Idē hr 18. q. 4. c. reū. vbi dr [Reum ad ecclesiam fugientē, nemo abstrahere audeat,] & in c. diffiniuit, ea. cau. & q. vbi dicit, [Diffiniuit sanctum cōcilium, vt nullus audeat cōfugientē, &c.]
12 † Vīe igitur verbum negatiuum, ēt ecclesiasticos includit, & facit in arg. c. vnicum, j. de natis ex libero ventre. Non. n. debet ille impugnare, q̄ defendere dēt, vt ibi, & de rest. spo. c. conquerente, in prin. Itē patere legem, q̄ tu ipse tuleris, de const. c. cum omnes. Ad motiua aūt superius facta, cū dr iudicē ecclesiasticum non imponere pœnā mortis, vel detruncationem membrorū, rndetur, q̄ tex. loquitur de omni pœna, & apertius loquitur præall. c. constituimus. vbi cauetur de omni pœnarū genere, nec gl. Inno. loquitur de pœna, sed de pœnitentia. Et pro hoc facit gl. in c. de raptoribus. 36. q. j. quę vī sentire, q̄ talibus potest iniungi pœnitētia. Aduerte, quia Io. And. aperte tangit, q̄ d in subdito, vel seruo dñi ecclesiastici, vel iudice ecclesiastico respectu secularis perso
a ng. Et concludit, q̄ per istos violenta abstractio fieri nō debet, [a] quod mihi satis placet, & allego pro eo c. nullus. 17. q. 4. vbi tex. expresse dicit, q̄ nullus clericorū seruū, aut discipulū suum, confugientē ad ecclesiā extrahere audeat, vel flagellare p̄sumat &c. Sed circa duo pōt dubitari. Primo, an iudex ecclesiasticus possit fugienti ad ecclesiā, inuito indicere pœnitentiā. Et istam q. succincte tangit Io. And. post Inn. & vterq; vī sentire q̄ sic, & facit gl. in d. c. de raptoribus, quod mihi placet, dummō inuitus nō extrahat ab ecclesia, vt sic p̄sulatur pariter īmunitati ecclesiasticæ, & aīæ istius fugientis; & sic pñt reduci ad cōcordiā Lau. & Zenze. q in hoc vñr p̄riari in cle. de pœ. & remis. Nā immunitas non intelligitur p̄cessa in p̄iudicium animæ. Pōt. n. quis cōpelli ad agendū pœnitentiā de peccato publico, vt in c. 1. de spon. 25. q. 6. fi. c. Nec ecclesia excusat, cum hæc pœnitentia imponatur in ecclesia, vt in
13 cin capite. 50. dist. † Scdo principaliter pōt dubitari, nunq̄d hæc immunitas sit p̄cessa clericis religiosis, vt non possint per iudicē propriū in ecclesia arceri, seu violenter extrahi. Et hanc q̄nem exp̄sse non attingunt hic Doct. Nā Io. And. nullā mentionē facit de clericis, vel religiosis fugientib. ad ecclesiā, vel in ea delinquentib. seu existētib. nec ego reperio aliquē tex. qui expresse, p̄ideat. Sed ego, sālua meliori deliberatione, teneo, q̄hęc immunitas nō habet locū in eis, si iudex ecclesiasticus cā disciplinæ & non odij, vult eos arcere in ecclesia, & punire & extrahere, vt duci faciat ad carcerē. Et primo adduco gl. q̄ hoc aperte sentit in c. nullus. 17. q. 4. Secundo p̄sidero, q̄ ciuilis lex non facit aperte mentionem de clericis vel religiosis, & si faceret, non valeret; qa non potuisset dare p̄riuilegiū in p̄iudicium ecclesiasticæ iurisdictionis, iuxta no. per Inno. in c. nuper, de test. facit c. ecclesia S. Mariæ, de const. & 16. dist. c. bene quidē. Iura vero canonica, & si nō distinguant inter clericos & laicos; tn si ponderentur, vīr mentem hi buisse ad laicos duntaxat. Patet hoc in eo, quod dicit hic [Rectores ecclesiarū debent obtinere promissionē de morte, & membris saluandis.] Nō. n. dicit, q̄ dēant īdulgere, q̄d fecisset si fuissent locuti de clericis, quorū putātio spectat ad ipsos ecclesiarum rectores, vt Epūs & alios p̄latos, de of. ord. c. cū ab ecclesiarū p̄latis. Idem vī velle c. reum, & c. id pstituimus, cū fi. 18. q. 4. Itē probatur hoc apertissime rōne, p̄sertim ī religiosis, q̄ raro, aut nunq̄ exeūt claustra monasterij. 16. q. 1. c. placuit. il 2. Nā f'm regulā eorū, & iura cōia pñt per superiorē in monasterio arceri, verberari. & in carcerari; & si opus est, de monasterio expelli, & in alijs arctioribus monasterijs recludi, vt patet ex his, q̄ legunt, & no. ī c. vniuersitatis, de sen. exc. & in c. fi. de reg. & trāsc. ad re. 16. q. 6. c. de lapsis, & in c. dilectus. 2. de fim. Et idē dicēdū de secularib. clericis respectu Epōrū. Nā Epūs iudicat in ecclesijs. 2. q. 2. c. p̄ceptū. vel palatio suo, de appel. c. qua frōte. Et ī snīa p̄dēnat q̄nq; clericū ad p̄petuū carcerē, q̄nq; ad verbera, vt in c. tuæ, de pœn. & in c. nouimus, de ver. sig. & in c. j. de calū. & in c. j. in fi. 22. q. 5. c. illi q, & no. 45. dist. in summa. Durū aūt esset dicere, q̄in ecclesia non possent capi, arceri, incarcerari, & verberari, immo pro honestate ecclesię dēnt verberari in ecclesia, & per clericū, & non per laicū, vt in c. vniuersitatis, de sent. exc. & no. in d. c. i. & in sum. 45. dist. Præterea si clerici gauderent hac immunitate ecclesiastica, hoc tenderet nō ad decorē, sed ad maximū dedecus ecclesiæ, cū videret velle defendere facinus clericorū, q̄ dēnt esse sancti, & in suis actibus relucere, vt in c. oportet sacerdotes. 8 1. di. & canones mādant pro facinore eos deponendos ab ordine, de iud. c. at si clerici, & in c. cū nō ab hoīe. Sequeret ēt abstrūdū, q̄ cū multi sint clerici, q nihil hēnt de patrimonio, remaneret eorū delictū impunitū, cū nō possent pecuniariter puniri. Ad p̄dicta ēt facit ele. j. de priui. ver. si vero p̄missa. & in c. non solū, de reg. li. 6. vbi religiosos delinquentes in religione, mandat subijci grauiib. pœnis. Præterea & vltimo, cū oc cidentes in ecclesia gaudeāt hac immunitate, nisi malitiose in ecclesia id fecerint, vt in c. fi. j. eo. sequeret, q̄ clerici, maxime q cōtidie viuūt, raro aut nunq̄ puniremt de delictis eorū, cū vt plurimū delinquant in ecclesia, cuius p̄rium aperte probat in d. c. nullus. 17. q. 4. & clarius in c. 2. & c. illorū, de sen. exc. cū fi. Et ista puto verissima. relinquo tn hæc p̄suetudini, q̄ in hoc multū dēt attendi, vt hic no. Innocen. & p hoc fit expedita ista gl. cum materia sua.
14 † Opp. p̄ tex. in eo, q̄d excipit duas p̄sonas tū, vī. n. q̄ & aliæ dēant excipi, vt probat in Auth. de man. prin. in §. q̄d si delinquētes. ver. & neq;. vbi excipiuntur adulteri, homicidæ, & raptores virginū. Sed gl. in ver. nisi publicus. dicit illud p̄cedere de iure ciuili; de iure tamen canonico, cui in hoc stāndū est, excipiendi sunt solū isti duo casus, de quib. in litera. Et addendus est tertius cū sua limitatione, put hr in c. fi. j. eo. Vult ergo in effectu, q̄ iuri ciuili derogatur in hoc p ius cano. Hoc aūt volēdo seruare iura ciuilia, dicit d. auth. p̄cedere, qn̄ sunt delicta cōmissa ī ecclesia, vel cœmeterio. Posset admitti hæc solutio; sed oportet illā restringere, f'm dispōnē c. fi. j. eo. Sed Lau. & Pet. transeunt cū gl. Dicebat tn Pet. addē dū calum c. i. de homi. f. qn̄ gs ex industria, & p̄posito occidit, p̄ximū suū. Inn. sentit idē, q̄d gl. hic; dicit. n. nō esse stāndū illi Auth. do. Pet. de Anch. tenuit stāndū esse illi Auth. & huic c. & sic ius ciuile non corrigit in hoc p ius cano. qa ex quo expresse nō corrigit, dēt vnus ius suppleri p aliud, facit l. sed & posteriores, ff. de leg. & c. cū expediat, de ele. li. 6. Non. n. est bona p̄sequentia, f'm eum: Constitutiones canonicæ enumerant aliquos casus. sed nō oēs, de q bus facit mentionē lex; ergo in nō numeratis vī legē corrigere. & cū hac opi. transit ipse. Sed, p̄fecto, p eo facit multū in argūm iste tex. quē ipse in hoc nō pōderauit. Cū. n. papa hic te fundauerit sup statutis Canonū & Regū, vt patet ī prin. ergo nō pōt dici, q̄ voluit legē corrigere, cū vna & eadē lex nō debuit inducere
15 p̄rios effectus, de bap. c. maiores. † Præterea vbicunq; loquitur p̄stitutio in materia iuris cōis, & aliquos casus excipit, non p hoc
b firmat regulā [b] in non numeratis p̄ ius cōe antiquū; immo in ea fib. nō exceptis supplet a iure cōi. ad hoc allego tex. in c. ad audiētiā, cū ibi nō. de cle. non resi. Itē adduco gl. & Bar. in l. serui, ff. de vsuc. vbi notanter voluit, q̄ si vnum ius ponit regulā, & excipit aliquem

ADDITIONES

a Zach. ¶ Violenta abstractio fieri non debet. Adde Gul. de Cu. in repe. l. episcopale iudicium, nu. 3. & ibi in apost. Cel. ad eum in ver. propria authoritate, C. de epi. & cle. & ibi in c. 1. nu. 1. & quod ibi posui in apost. ad eum, in ver. committens maleficium, infra de hom. volunt. vel casu.
b Seb. Sap. ¶ Firmat regulam. Vide Abb & Dec. in c. cum dilecta, in 5. no. supra de confir. vti. vel inutil. cum allegatis per Alex. in l. & si seruitor, col. 2. C. ex quib. cau. infa. irrogatur. Vide Are. in cons. 30 incl. in fo thema. Alex. & Ias. in l. fi. ff. quod quisque iuris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

liquē casum, cū dictione taxatiua, q̄ nihilominus excipiuntur alii casus, q̄ reperiunt̄ excepti in alia parte iuris. Pro quo allego text. iuncta gl. in q̄m frequenter, primo resp̄ōso, vt li. non cōte. Et q̄q̄ ista videantur multū corroborare opi. domini Pet. cā tñ nullo mō puto veram. Moueor, q̄a cū tex. in d. Auth. excipiat virginū raptores, & nos habemus tex. expresse in ꝯium in ca. de rapt. 26. q. 1. & voluit hic gl. ergo impossibile est dicere, q̄ iste tex. Authenticæ in nullo corrigatur, & q̄ iste suppleatur per illum. Præterea & secundo casu, cū sumus in materia ecclesiastica, & animā p̄cernente, & ecclesiarū decorē, & Canon specifice disponit, ponēdo regulā, & excipiendo casus & hoc tā iure antiquo. q̄ nouo, vt in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. & c. miror, cū multis ca. illius q. & hic per totū ti. nō est curādū de iure ciuili aliter disponente, vnde nō suppletur in hoc ius canonicū per ciuile, p̄sertim cū talis suppletio tenderet in ipsarū ecclesiarum detractionem.

16 †Ad hoc allego notabile dictū Inn. in c. 1. de reb. eccl. non alie. li. a 6. vbi dicit, q̄ licet ius ciuile multa requirat in alienatione rerum ecclesiasticarū, vt patet in Iiubemus, & in auth. hoc ius porrectū. C. de sacros. eccl. tū, ex quo ius canonicū sup hoc statuit minora requirēdo stat iuri cano. nec suppletio fit per ius ciuile. Monetur principaliter ibi, quia statuta ciuilia sup reb. ecclesiasticis nō ligant ecclesiā, si nō ea acceptauerit. 96. dist. c. bū quidē, & ꝛ. de reb. eccl. nō alie. c. fi. Si ergo ī casu isto nō fit suppletio, in quo verū sit vtilitas ecclesiarū, fortius fieri nō dēt in casu nostro, nisi suppletio tenderet in diminutionē honoris ecclesiarū. Nā possibile est, q̄ Papa pinguius voluit priuilegiare ecclesiam, q̄ Imperator; 21 ideo nō dēt decurtari priuilegiū Papæ per priuilegiū Imperatoris: præsertim cū iura ciuilia p̄buissent immunitatē indistincte, vt C. de his, q̄ ad ecc. confu. per totū. ergo per ius Authenticorum non dēt diminui priuilegiū Papæ. & hæc est optima p̄siderō. Itē & tertio, cū hic in tex. dicatur, q̄ quātumcū; grauia maleficia perpetrauerit confugiens ad ecclesiā, non est ab ecclesia violenter extrahēdus &c. igitur absurdū est dicere, q̄ iste tex. dēt supplere per tex. illius Auth. cū illa Auth. excipiat homicidas, adulteros, & raptores virginū pp immanitatē delicti. Et præsertim, p̄cedit considerō do. Pet. tenendo opi. gl. in l. 2. C. de his qui ad eccl. confu. & in d. Aut. de mand. prin. §. neq; aūt q̄ uoluit q̄ hodie p̄ tex. ipsius Auth. p̄ quocunq; crimine est reus ab ecclesia extrahendus. Et fa cit ille tex. in eo, quod posea facit generaliter mentio 22 nē de delinquentib. impossibile. n. est ſm hoc, q̄ vtrunq; ius possit saluari. Nā quod quilibet delinquens extrahatur, est aperte ꝯ tex. istū & c. sicut antiquitas, & c. id constituimus. 17. q. 4. in rapto rib. optime patet ꝯrium, in c. de raptorib. præalle. In homicidio ēt 17 rep̄bat in c. fi. ī. eo. †Nā homicida tūc non gaudet hac immunitate, cū delictū cōmisit in ecclesia sub spe immunitatis ecclesiæ, secus ergo, si nō ex proposito occidat, vel q̄n delictū extra ecclesiā perpetrauit. Vides ergo clarissime, quod tenendo opinionē cōem illius Authenticæ, impossibile est seruare vtrunq; ius. Et p̄ dicta dico dictū dñi Anto. ēt non procedere, q̄ in quadā distin 23 ctione, q̄ hic submittit, vī velle, quod in grauib. delictis nō gaudeat cōtu giens ad ecclesiā hac immunitate, per tex. illius Auth. Secus in leuib. vt in l. 2. præi. Profecto nō credo, q̄ appensate posuit hāc opi. sed recitauit distinctionē quorūdā Legistarum, qui fuerunt locuti habito respectu ad ius ciuile, vt ī. subiicia. Lectura d. Ant. super tertio reperitur multum corrupta, quia ipse eā nō publicauit in vita. Nā hoc dictū suū expresse est ꝯ istū tex. in eo, q̄d dicit, q̄ quantumcunq; grauia maleficia cōmiserit, &c. ad idem c. fi. ī. eo. inducendo, vt ꝛ. dixi, & 17. q. 4. in multis iurib. superius alle. Quare indubitāter cōcludo stādū esse super ista immunitate dispositionib. hui⁹ c. cū suis casib. dūtaxat exceptis, & cū limita 18 tione c. fi. ī. eo. †Nec placet mihi opi. Pet. ꝛ. recitata, vt homicida ex proposito fugiēs ad ecclesiā non gaudeat hac immunitate, c. i. de homi. Nam hoc dictum vī ꝯ c. fi. ī. eo. vbi loquitur de homicida ex proposito; & tñ ponit speciale, q̄n in ecclesia fuit perpetratum sub spe immunitatis, ergo secus, q̄n fuit commissum extra, licet ex proposito, ad idē c. sicut antiquitus, præall. vbi solum excipitur latro, sicut facit iste tex. Non obst. illud c. 1. quia, vt ibi no. ille est rex legis veteris, & habet multos intellectus. Et intelligendo in terminis nostris respondetur, q̄ procedet ſm antiqua tēpora, quia altaria veteris Testamenti non gaudebant illa immunitate, qua. ſhodie gaudent nostra. Item potest intelligi, & reducī ad terminos c. fi. ī. eo. cum homicidium fuit cōmissum in ecclesia modo prædicto, & hoc videntur ibi tenere Doc. Restat ergo solū rñdere ad illam Auth. de mand. prin. ad quod rñdeo multipliciter. Primo, q̄ debet intelligi de delictis ī ecclesia cōmissis, vt voluit hic Host. & pro hoc facit, quia ibi nulla facta fuit mentio de fugiente ad ecclesiam; sed duntaxat dicit, quod ibi delinquentes debeant de ecclesia extrahi, sed tunc illum text. dico rednendum, & limitandū ad terminos c. fi. ī. eo. & dic, vt ibi dicetur. Secdo pōt intelligi, q̄ ibi loquat̄ in aliis priuilegiis, per q̄ ī ducerentur impunitas, q̄ non inducit per hāc dec. & hanc opin. tenuit hic D. Car. quæ satis pōt admitti, vt iura saluentur, tñ ibi non apparet, de qua alia immunitate loquat̄. Tertio pōt intelligi, q̄ illud procedit de iure ciuili; secus de iure canonico, vt hic, & hoc tenent gl. hic, & Cy. in d. l. præsenti, & multi alii, & vī satis vera ſm p̄dicta; licet illa Host. tutior sit, vt sic ius ciuile nō corrigat. Quare posset dici, q̄ de iure ciuili antiquo, ſ. C. non erat differentia inter ius canonicū & ciuile, vt patet. C. de his, q̄ ad ecc. confu. & habito respectu ad illud ius, loquitur iste tex. in eo, q̄d allegat ius ciuile, & ius canonicū. Nec cutamur Papa de iure Authenticorū; 19 tū quia illud ius vī dubiū, vt patet ex p̄dictis: tū q̄a si ēt Imperator voluisset reuocare priuilegiū, q̄d prius dederat Ecclesiæ, nō potuisset, cū priuilegiū fuerit datū non subdito iuxta ea, q̄ dixi post Inn. in c. nouit, de iu. & per hæc hēs hunc articulū plene & 20 clare declaratū. †Sed q̄ro circa p̄dicta, quare ecclesia excipit magis istos duos casus, de q̄b. in lra. q̄ alios? Sol. dicit Io. And. q̄ de aliis præsumitur, q̄ non insidiose hoc fecerint, nisi aliud probet, ff. de prob. l. quoties. §. q̄ dolo, ff. de iust. & iu. l. vt vim. De istis vero p̄sumitur, q̄ insidiose fecerint, nisi ꝯriū probetur, arg. ff. de vsu. l. q̄ semisses, & de p̄sum. c. i. & 2. Do. Pet. de Anch. reprobat hanc rōnem, quia in omni delicto p̄sumitur dolus, vt leg. & no. in l. 1. C. de sica. & in c. i. de p̄sum. Sed ego credo, q̄ Io. And. intellexerit id, q̄ alii nō p̄sumuntur ex proposito prius deliberato deliquisse, licet in actu delicti præsumat dolus. In istis aūt, q̄ stāt in stratis publicis, p̄sumit, q̄ ex deliberato, ꝓposito hoc fecerūt, ex quo in illis rapinis se assuefecerint. dēt. n. inspici hominis p̄suetudo, & ob hoc credo, q̄ allegauerit l. q̄ semisses, ff. de usu. Sed ex alio mihi ñ placet opi. Io. An. q̄a p̄rōnē suā sentit. q̄ delinquens ex proposito, immunitate ecclesiæ nō gaudeat, q̄ est ꝯno. p̄ se in ca. i. de ho. Itē ꝯ c. fi. eo. † inducendo illud c. per locū a ſpāli, q̄d ar. validū est ī iure, vt le. & no. in c. p̄senti. §. loca, de p̄b. li. 6. Tunc. n. delinquēs ex ꝓposito, nō gaudet hoc priuilegio, q̄n illud delictū cōmisit in ecclesia sub spe immunitatis, secus si extra ecclesiā, ēt si sub spe immunitatis. Valet. n. arg. a ꝯrio, ex quo non reperitur in iure ꝯriū, ut in c. cū Apostolica, de his, q̄ fi. a p̄l. Vñ allego aliā rōnem. dico. n. q̄ iura magis exasperātur in istis latronib. q̄ in aliis, q̄a illi sunt deteriores, & interest plurimū illos puniri, q̄ alios malesactores, cum plurib. plura exitia cogitēt, q̄ alii, ar. 23. q. 4. c. est iniusta. vbi dī, q̄ si est misericordia vni parcere, & multos ad discrimē adducere. ad idē allegat l. aut facta, in fi. & l. capitaliū. §. famosos latrones, ff. de pœnis. vbi ꝯ istos famosos latrones iura multū vltra debitū pœnam exasperāt, vt multis grassantib. locus sit exemplo, & hāc rōnē aperte sentit gl. in c. fi. ī. eo. & hoc no. bene. † Nunc quæro, an 22 b fugiens⁵ ad ecclesiā pro debito, gaudeat immunitate, vt inde nō possit extrahi inuitus? Sol. dic, q̄ sic. Primo ꝓ robat̄ hic in eo, q̄ generaliter prohibetur extrahi de ecclesia inuitus. & loquitur generaliter tex. in c. miror, & c. si quis ꝓtumax, i. 6. q. 4. & clari⁹ probat̄ in l. p̄senti, C. de his q̄ ad ecc. cōfug. Tenet Ol. consi. 51. cū limitatione tñ, si p̄cto, siure cōi. Sed si statutū haberet, vt debitor possit cōpelli ad seruiēdū p debito, tunc pōt extrahi; ga non vī cessā imunitas cū p̄udicio istius, q̄ est quasi dñs istius, ar. eius, q̄d hic dī, de seruo, & placet do. Ant. hic, & satis pōt admitti, ne aliter priuet̄ iure suo, quod cōpetit ꝯ personam illius. † Et circa hāc mām, cum q̄riī, nunq̄d ecclesia præstet immunitatē fugitib. ad ipsam, posuit Cy. distinctionē in d. l. p̄senti. q̄ in aliquib. formādo subiicia. Distinguit aūt, q̄ aut ille, qui ꝓfugit ad ecclesiam, non est catholicus, aut est catholicus. Primo casu non iuuabit̄ per ecclesiā, vt in d. l. 1. C. de his qui ad eccle. confu. & in Auth. vt li. mat. & auiæ. §. q̄a vero, colla. 8. quod no. pro his, q̄ dixi ꝛ. super glo. in uer. extrahendus. Secdo casu, cū est catholicus, aut deliquit in ecclesia, aut extra. Si in ecclesia deliquit, ad q̄ tunc confugit, nō iuuabitur per eam, quia frustra legis inuocat auxiliū &c. de vsu. ca. q̄a frustra. & d. §. quia vero. Ego dico hoc restringendū, vt le. & no. ꝯ. eo. c. fi. Aut deliquit extra ecclesiā, & tunc refert, an sit liber, an seruus. Si seruus, aut fugit pp magnā atrocitatē domini, qui ad mortē eius sat agit, & tunc habet locum Inst. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, q. d. q̄ tunc pinguius succurritur seruo, q̄ hic dicatur. Nam non redditur domino, sicut hic dī, sed ex quo eius læsa est intolerabilis, est cogendus seruum vendere, expedit. reipublicæ, ne quis abutatur re sua. Aut fugit propter modicā sæuitiam; & tunc hēt locum, quod hic dī, & in d. l. præsenti. §. fanè, vbi idē in effectu diſponitur, quod hic. Aut fugit sine aliqua sæuitia dñi, & tunc aut sine delicto, & idem dicendum quod hic, aut pp delictum. Et si modicum, & tunc si deliquit erga dñm, vt quia forte surripuit vnam mensuram vini, vel quid simile, & hēt locum, quod hic dī. Aut fugit seruus pp delictum non facile; & tūc aut dēt puniri a dño suo, aut ab alio. Si timet a domino puniri, fiet sibi restitutio prastita impunitate, de qua hic, & in d. l. præsenti, § fanè. Si vero timet puniri ab alio, puta a iudice, tunc omnino dicendum est in eo, quod in libero; quia non est vlla acce-

ADDITIONES.

a Zac. ¶ Multa requirat. Adde, quæ sint illa Bal. in l. cū hi. §. cum transactionē, & ibi per Bar. post gl. ff. de transa. plene per Alex. in addi. ad Bar. in l. ob æs, C. de prædiis mino. & in l. cum lex. ff. de fideiu.

b Seb. Sap. ¶ An fugiens. Vide O. dr. in consi. 55. inc. consuevit dubitari, & Ro. in consi. 227. inc. Spectabilis dominus collateralis. Ang. Are. in tract. maleficiorum, in verbo, in scalis S. Petronii, ubi late Aug. Arminensis.

acceptio p̄sonarū apud Deū, vt ī Auth. de mo. ad fi. & in c. nouit de iudi. nā hic fit distinctio inter seruū & liberū ppterea esse dñi. q̄ 24 cessāt, cū ab alio repent. †Aut q̄rit de hoc fugiēte ad eccl. & tūc aut fugit pp debitū, aut pp delictū. Primo casu aut fugit pp debitū tributorū, aut pp aliud debitū, si pp tributū, ſ. debitū principis, tūc extrahit̄ de ecclesia, vt in Aut. de ma. prin. §. publicorū vero tributorū, vt ibi no. gl. Sed Pe. ut refert Cy. vī hoc dicere, q̄de 19 bitores tributorum nō extrahent̄ de ecclesia; sed ibi citabunt, & si defendāt se, bñ q̄d, aliqn procedet̄ ad missionē in possessionē bonorū, & ita intelligit d. Auth. & sic recitādo trāsit Cy. q̄d satis placet. Nā in dubiis fauēdū est ecclesiæ, & facit d. l. p̄senti. Itē nō potuit Imperator p ius suū nouissimū p̄iudicare immunita- a ti ecclesiæ a lege, & a canone p̄cessæ. Aut fugit pp aliud debitū, & tūc ſm oēs nō dēt extrahi inuitus, vt in d. l. p̄senti, sed in mō p cedēdi sunt opi. Quidā. n. dicūt, q̄ dēnt sibi dari 30. dies in q̄b. secure exeat; & si sua ferēt intra illos 30. dies, iudex eā suam non exequet. Si aūt post illos dies fugiat ad ecclam. iudex exeq̄t suam meliori mō, quo poterit, vt in d. §. sed neq; in Auth. de man. prin. ſm Pet. Sed gl. ibi aliter distinguit. Ia. de Ra. aliter intelligit; & credo q̄ melius. Dicit. n. q̄ debit sibi securitas exeūdi, & stādi extra ecclesiā p 35. dies, intra quos tñ debit vocatus ad iudiciū. Et si iudex ferat suam intra illos dies, tunc iudex dabit sibi electionē, vt impleat iudicatū, & renunciet securitati, vel redeat in ecclesiam, & hoc voluit Ira in d. Auth. ibi, [Cōdēnabis eū &c.] & cum hac 25 opi. trāsit Cy. † Si aūt liber hō fugit pp delictū, aut pp atrox delictū, & nō habebit imunitatē. aut pp minimū, & tūc habebit. vt in l. 2. C. de his, q̄ ad eccl. p̄su. & hoc voluerunt Pet. & Ilic. de Ra. Sed gl. sentit idē in quolibet delicto, vt no. in d. l. 2. & in d. §. sed ne q̄, in Aut. de mā. prin. Et hoc dicit Cy. p̄cedere de iure ciuili. sed de canonico distinxit, q̄ aut deliqt in ecclesia, aut extra. Primo casu nō iuuat̄ per ecclesiam per c. fi. ī. eod. si extra ecclesiam iuuatur vt nō puniatur persona liter in vita, vel in membro. alleg. hoc c. exceptis publicis latronibus, vt hic. Refert tū Pet. q̄ dam scripta canonica distinguūt, q̄ aut delictū atrox est cōmissum ex ꝓposito, aut ex casu. Si ex ꝓposito, nō gaudebit immunitate ecclesiæ, vt in d. Auth. Secdo casu sic, vt in isto tex. q̄a delictū, q̄d cōmittit ex proposito, est magis puniendū. Labsentē ī fi. fl. de pœ. & hoc voluit Host. p decr. i. de hom. sed alig. vt refert Cy. intelligunt istū tex. de altari veteris Test. Sed ꝯ hāc dist. p̄xima facit ſm Cy. q̄d de raptore dī, q̄ gaudet immunitate. vt in c. de rap. 2. 6. q. 1. & tū il le deliqt ex ꝓposito. Ideo Pe. circa istud mēbrū distinxit sic. Aut delictū ꝓmissū ex ꝓposito ꝓmittit stimulo nāli. aut sine stimulo nāli. Primo casu gaudebit, vt in p̄all. c. de raptorib. Secdo non. & ita simpliciter recitādo trāsiuit Cy. Sed tu die de hoc vltimo mē bro. ſq̄n pp delictū hō liber fugit ad ecclesiā. vt ꝛ. dixi. Nam hæc dria Pet. vī ꝯ istū tex. iuncto c. fi. ī. eo. Hic. n. dī, q̄ quātūcū; grauius maleficiū cōmiserit, gaudet imunitate. & ī. e. fi. excludit gra uiter delinquētē ex ꝓposito, q̄n delinquit in ecclesia, secus ergo, si extra ecclesiā. Vñ tā de iure ciuili, q̄ de iure can. quoad hoc mē brū dic, vt ꝛ. dixi. Sed volui p̄dicta inferre, vt dicta Legistarū nō videātur incognita, & vt pateret ad illa rñsio. Ex p̄dictis patet clarissime, q̄ gaudeāt hac immunitate ecclesiæ. †Nunc q̄ro, q̄d si de facto cōfugiēs ad ecclesiā inde p violētiam sit extractus in debite? Sol. dicit Bar. in d. l. p̄senti. se putare, q̄ de iure petere posset, vt restituatur pristinæ libertati, cū ea sit de facto priuatus. p ti. de libe. ho. exhib. & idē tenet Ol. ꝯ. 53. dicēs, q̄ ecclesia posset agere cum sit spoliata libertate. Ego de hoc allego tex. apertū i e. miror, 17. q. 4. vbi ponit̄ tex. Aug. ex quo euidentissime colligit, q̄ ecclesia dēt p excōicationē cōpellere extrahētē ad restitutionē, ac ēt ī ter dicere, ne a tota domo sua recipiātur oblationes, & p̄cedit ēt in extrahētē seruū, q̄d plus est, vt ibi notāt Hug. & Arch. Nec euitat dñs restitutionē, licet nūc velit p̄stare iurm de ꝓpunitate. Dēt. n. imitriæ eccl̄æ satisfieri. Itē iurm dēt p̄stari ante extractionē, & nō 27 postea, vt hic. q̄d diligēter no. † Et faciūt hæc ad q̄nē, an si finit aliqs captus p Rectores terræ vicinæ, & in isto territorio, possit repeti p istā ciuitatē, cū nō potuerit in alieno territorio capi? & dicendum est quod sic, per illud cap. miror. Et firmabat Bartol. in l. si cui, ff. de accusa. quod tene menti, & hoc de iure canonico, sed de iure ciuili extrahens aliquem de ecclesia, debet puniri, 9 sicut de crimine læsæ maiesta. vt in d. l. præsenti. Quæro, quis p̄uidebit de victualib. ꝓfugiētib. ad ecclesiā? Sol. tex. in d. l. p̄senti, in fi. vī innuere, q̄ ecclesia dēt istis facere expensas. & hoc firmauit p illū tex. gl. in c. diffiniuit. 17. q. 4. Sed Arch. post Host. & alios distinxit ibi, melius, q̄ aut hēnt ppriū, & faciēt sibi expēsas de re suis, aut nihil hēnt, & dēnt laborare, & manib. victū q̄rere, aut neutrū p̄nt, & tūc ecclesia p̄uidebit eis tanq̄ pauperibus, & hoc placet, ar. c. clericus victū. 91. dist. Nā, si clericis habētib. ppriū, ecclesia non subuenit, vt in c. pastoralis. 1. q. 2. & 12. q. 1. c. illi. fortius nec istis ex facinore ad ecclesiā ꝓfugiētib. Præterea clericus ñ habēs sufficiēs beneficiū, dēt manib. q̄rere victū, & nō dēt q̄rere de bonis pauperū, vt in c. clericus victū, p̄al. & de celeb. miſ. c. i. ergo fortiꝰ tenētur isti laborare, si nō hēnt patrimoniū, saltē sufficiēs. Sed ad l. p̄senti, dic, q̄ tex. ille nō loq̄tur dispositiue, sed narratiue, & pōt intelligi ſm p̄dicta, & p̄sertim cū loquat̄ de seruis, q̄ nō ha

29 bēt ppriū. † Vlterius q̄rit, q̄s extrahet istos de ecclesia violēter in casib. in q̄b. possint extrahi? Sol. Cy. in d. l. p̄senti, distinguit, q̄ aut delictum fuit commissum extra ecclesiam, & tunc iudex secularis extrahet, & puniet, cum ad ipsum pertineat punitio, cum sit commissum delictum in suo territorio. Aut delictum fuit commissum intra ecclesiam, & tunc iudex ecclesiasticus extrahet, cum sua sit iurisdictio. Et hanc opi. simpliciter fuit secutus dom. Pet. hic. Sed tu vide Bar. in l. si cui. ff. de acc. ubi dicit, q̄ puni b tio delictorum⁵ in ecclesia cōmissorū pertinet ad iudicem secularē, & nō ad iudicē ecclesiasticū, ex quo delinquentes sunt laici, per l. si quis in hoc genus, C. de epi. & cle. & c. fi. ī. eo. quod bene facit in ar. Ego sic distinguerem, q̄ aut q̄rit, nunquid eccl̄siasticꝰ possit punire illū delinquētē ī ecclesia de sacrilegio, & credo q̄ sic, in c. cū sit. Et quod ibi no. de foro comp. Cōmisit. n. iste sacrilegiū, delinquēdo in ecclesia, & dr violare immunitatē ecclesię. Sicut. n. non licet inde aliquē violenter extrahere, ita & fortius nec verberare, nec occidere, ad hoc alleg. bo. tex. in c. cū. p cā, de sen. excom. Aut quæritur, nūquid possit eū directe punire de crimine seculari ibidē cōmisso, & credo q̄ non, quia ecclesia non habet territoriū, nisi respectu eorū, q̄ sunt. seu pertinent ad forū ecclesiasticū, facit c. postulasti, & quod ibi no. de foro com. & c. 30 Rex dēt, 23. q. 5. † Itē q̄ro, q̄ loca gaudeant hac immunitate ecclesiastica? nā pōt dubitari de palatio Epi, & de oratoriis. Item vlq; ad quantū spatiū ecclesia consecrata gaudeat immunitate, & similib. quę hic nō subiicia, cū sit hoc c. satis sua materia oneratū, 31 sed dicam ꝯ. pe. c. vbi materia melius cadit. † Vlt. hic aduerte ad gl. c mag. in fi. in eo, q̄d ponit pœnā latronum, & dicit q̄ famosi latrones trāi furca suspenduntur, alii vero iubentur castigari. Qui vero dicunt famosi, gl. nō declarat. Sed tu vide per Bar. in l. si cui, ī fi. ff. de accu. & melius in aut. sed nouo iure. C. de seruſug. vbi ēt Bal. posuit no. dictum, quod ēt pro vno furto pōt quis suspendi, q̄n fit circa rem magnam, quia æquialet pluribus furtis successiue commissis. Et die plenius, vt in p̄alleg. iuribus no, quia hic materiam istam examinare non intendo, cum nō sit proportionabilis ti. & c. istud est satis oneratum, sed hoc dictum gl. osſ. attigi propter Io. An. q reprobat hāc gl. Dicit enim quod hodie imponitur pœna furcarum pro furto quinque solidorum, vel vltra. Idem clarius tenuit in d. c. tua, de homi. & p hoc c. ad palatium. §. si quis quinque solidos, de cler. uena. alias c. i §. fi quis quinque solidos, de pa. tenen. col. 10. An. dicit, q̄ hic Doct. cōiter tenent illum §. habere locum, q̄n ex tali furto sequitur pacis fractio, alias aūt statur iurib. hic alle. in gl. Sed ego nō uideo q̄ Doct. ponunt hāc restrictionē ad illum tex. saltē, vt dicatur communis opi. Do. nostri cōiter hic trāseunt cū Io. An. & idē faciunt in d. c. tua. Idē videntur velle Legistæ, vt no. Cy. in d. auth. sed nouo iure, & sentit ibi Bar. licet videatur dubitare, an illa lex Federici sit obseruā da. Nam gl. videtur multum dubitasse in c. i. §. iniuria, in princip. de pa. iu. fir. col. 10. & tandem concludit, quod est pro lege obseruanda, nisi forte sit ei derogatum per cōtrariam consuetudi- d nem. d Idem vī velle Bal. in d. auth. sed nouo iure, in d. §. si quis quinq; solidos. Dicit enim q̄ hodie cōiter in Italia ille §. non est in obseruantia. Placet tamen mihi dictum d. Ant. rōne illius rub. Ponitur. n. sub rub. de pa. tenen. Vnde, vt conueniat rubro, & minus, q̄ fieri possit, recedatur à iure antiquo, intelligatur, q̄n ex tali 32 furto sequitur pacis fractio. † Vlti. potest hic opponi q̄stio de e eo, qui die solenni e fuit dimissus de carcere, vt iret ad audiendū Missam cum iuſo de redeundo, qui iuit ad ecclesiam, & nō vult redire ad carcerē, an possit inde extrahi? Quam quæstionem vide per Io. An. in addi. Spe. in ti. de iurei. super rub. in pen. col. vbi refert dicta aliorū, & in effectu ꝯcludit, q̄ si iniuste detinebatur, vel à non habente ptātem, nō tenet redire. Pro quo vide bo. tex. in cle. pastoralis, de re iud. in ver. ꝯ violentiā. q̄d ego puto, p̄cedere, q̄n iminet periculū mortis, alias satisfaciēdū est iuro. vel perē da absolutio, vt in c. si vero, & quod ibi no. de iureiu. Aut iuste detinebaī, & tunc tenetur redire, peccat. n. fugiendo carcerem, quod etiam voluit Bar. in l. relegati. ff. de pœ. vbi vide. non tamen debet ecclesia pati per illum extrahi, nisi præstita impunitate de morte, vel membro, prout hic dicitur. & no. hoc vltimum.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Aut fugit. Quid autem si debitor fugitivus confugit ad ecclesiā, an possit extrahi inuitus, Vide do. Ias. conludentem, q̄ sic, in l. ultimum, colū. 3. uer. 2. in fero, ff. fi cer. pe.

b Punitio delictorum. Idem⁵ tenet Ang. de Are. in opere suo maleſi. in glo. in ver. in ſchalis Sancti Petronij, in prin. & ibidem vide dom. Aug. de Bonfrancisis de Arimi. in addi.

c Seb. Sap. ¶ Pœnam latronum. Vide d. Ias. & Ang. Are. in §. ex maleficijs, Inſt. de act. & ibi an pro modico furto quis possit furca suspendi.

d ¶ Per contrariam consuetudinem. In 3. no. Et adde, q̄ idem dicit ipsemet Bald. in c. 1. in prin. in ver. seu furtū, de pa. in. fir. in vſi. feu. & pro Bal. dī esse tex. ſm do. Ale. Imo. in d. auth. sed nouo, in addi. ad Bal. ibi in l. fi. uer. vt autem Diuus Pius, iuncto ver. idē rescripserunt, ff. de bo. eo. qui mor. sibi conſci. Sed contrarium Sali. Pau. de Cast. & Ful. in auth. sed nouo iure. reprehēdēs Bal. ibi, & cū Salic. contra Bald. tenet D. Ias. de May. in l. 1. C. de prec. imp. off. & ita semper tenuit Imo. Nā clarum est, q̄ statutū voluit punire pœnamotris non furtum simpliciter, sed consuetudinē furandi, & ideo si quis fa

Universidad de Deusto
Biblioteca

eiat vnum furtum, statutũ indulget sibi, & sic secũdo, sed tertio non. Certe pro vno furto non inducitur consuetudo furandi. l. 3. C. de episco. au. glos. no in rub. quæ sit lon. consue. Item contra Bar. alle. tex. no. in c. furtum. 14. q. vlt vbi est tex solennis, quod magnum obiectum excusat. Ad idem text. in §. si vero, in Auth. vt null. iud. in dictione, præcisa omnino, vbi dicit text. q. nó vult, q. omnino vnquam quis moriatur. Nec ob. illud dictum Innoc. per quod mouetur Bal. in d. auth. sed nouo iure, in 3. not. quia responderi potest, vt per eund. Bal. i auth. hodie, C. de iud. q. non procedit nisi in Papa, Imperatore, & in eo, qui non recognoscit superiorem, & sic in summis magistratibus; sed non procedit in inferioribus qui iurant seruare statuta. vel responde ſm Saly. in d. Auth. hodie ut procedat in causis arduis statum publicũ reipub. concernentibus, puta si fieret una seditio in ciuitate, licitum sit potestati transgredi leges, & facere suspendi sine processu. Item vide de hoc dicto Bal. per Mod. in c. fi. infra de fur. & hoc no. ad practicam.

Ant. Fran. ¶ Per quot actus inducatur consuetudo. Dicas, q. cõsuetudo aliquid faciendi inducitur per duos actus ad minus intra decennium celebratos, vt est gl. ord. Inst. de iu. na. in §. ex non scripto, in ver. diuturni mores. Et ió dixit gl. quam ẽt Doc. sequuntur in c. cũ causam, in ver. promulgauit, de re iud. q. consuetudo inducitur ex duabus sentẽtijs in cõtradictorio iudicio obtentis, si ab eis non est appellatũ, quod est uerũ, nisi consuetudo deroget iuri ecclesiastico, quia tunc non inducitur, nisi per quinquaginta ann. ſm Inno. in c. cum dilectus, in 2. col. de consuetu. & vide Bal. in auth. quas act. C. de sacrof. eccl. in pen. col. & vide Abb. in c. fi. in uer. 2. requiritur, de consue & eund. Bal. in rub. C. quæ sit lon. consu. in 2. q. & in l. 1. 1. col. eod. tit. ubi dicit, q. consuetudo requirit pluralitatem actuum, & alibi dr, q. cõsuetudo inducitur saltẽ per duas, aut tres uicissitudines, ut in c. ita nos. 25. dist. & hr per gl. in c. uenerabilem, & in c. fi. de ele. & per do. Abb. in c. 1. in 9. col. de consue. & Bar. in l. 1. in 10. col. C. quæ sit lon. consu. Et ad hoc facit, quod uoluit Bal. in l. de quibus, de elec. in 5. q. ubi dixit, q. consuetudo faciendi pontem super uia publica, inducitur per duos pontes factos. De consuetudine delinquendi dicas, q. illa inducitur etiam per duos uel tres actus delinquendi, ut in l. nemo, & ibi per Bal. C. de episc. aud. & nide glo. in præal. cita nos, quæ dicit in criminalibus induci saltem per duos actus, quod est uerum, nisi in periurio, uel blasphemia, secundum Cynum singu. in l. 2. C. de reb. cred. & iureiu. & uide Alex. in l. 2. in §. famosos, ff. de pœ. & uide Spe. in tit. de inquisi. in §. 1. in uer. sed qualiter. in ciuilibus.

c Seb. Sap. ¶ Die solenni. Similem q. ponit Ias. in l. conuentionũ, col. 1. ff. de pact.

SVMMARIVM.

1 *Clerici non tenentur subuenire necessitatibus, vel vtilitatibus ciuitatum, ẽt vbi laici non sufficiunt, nisi prius Romano Pontifice consulto, & nu. 4. Immo clerici sponte soluentes, nihil agunt sine licentia Papæ, & nu. 6.*
2 *Constitutiones laicorũ collectantes ecclesias, sunt ipso iure nullæ, nec vllo tẽpore conualescunt, & facte propter necessitatem laicorum, & nu. 7. & 11.*
3 *Rectores collectantes ecclesias sunt excommunicati, etiam finito officio.*
5 *Sacrilegium cognoscitur per iudicem ecclesiasticum.*
8 *Excõicatus tempore officij, remanet excõmunicatus etiam depositio officio. Vniuersitas non debet excommunicari pro delicto, sed illi, qui fuerunt authores delicti, & nu. 22.*
9 *Delinquens prætextu officij, tenetur satisfacere etiam finito officio, si cõmoditas perueniat ad eum, uel ad alium, si non potest eum inducere ad satisfaciẽdum, & nu. 4. Sed quid si operetur, ut satisfaciat, sed nõ potest, uide nu. 18.*
10 *Excommunicatio lata in aliquem sub nomine dignitatis, non transit in successorem, in, nisi eodem delicto reperiebatur culpabilis, & nu. 17.*
11 *Sententia lata a iudice excommunicato, est ipso iure nulla, nisi sit communiter toleratus, & nu. 12.*
13 *Priuilegium concessum ab excommunicato, an ualeat?*
14 *Officialis an & quo casu teneatur finito officio de gestis in officio, vel vsque ad quantum tempus.*
Successor non tenetur ex delicto prædecessoris, nisi sit in eodem delicto, & nu. 16. 17. & 22.
16 *Iudex volens clericos sub se litigare, & sic impediens iurisdictionem Episcopo, an sit excommunicatus.*
18 *Salarium debetur officiali, qui ex defectu superioris non potest seruire.*
19 *Officiales, vel consiliarij an teneantur potius dimittere officium, quam aliquid constituere, vel consentire, quod non sit bonum. & nu. 21.*
20 *Consiliarij an teneantur de malo cõsilio, siue vnus, siue omnes, siue insolidũ. Tacens censetur consentire, quando est vocatus ad consilium, & nil dicit; & punitur una cum consulentibus malum.*
21 *Terminus datus successori in officio ad satisfaciendum id, quod fecit prædecessor, an detur etiam prædecessori.*

CAP. VII.

Aduersis. Io. An. specifice nõ sũmat, sed, p summario dicit sic, Generale cõciliũ, repetit Laterã. §. eod. c. nõ minus. addẽs quandã prouisionẽ in ver. pp. & pœnã. in ver. qa vero. Sed d. Ant. summat sic. Ciuitatib. Præsidentes, ecclesias collectates, p̃ter formã cõcilij gñalis, sunt excõicandi; nisi satisfecerint intra mensẽ; & sñæ ab eis latæ sunt nullæ, q. pœnæ trãseũt ad successores, & eos sequunt officio depositio. Sed certe hoc sũ mariũ nõ euacuat radicitus intellectũ c. Vñ ego dico, q. istud c. hẽt principaliter tria dicta. Nã primũ repetit cõciliũ Later. §. eo. c. non minus, & quandã determinationẽ annectit. Scda ibi, [Quia vero.] pœnã illius cõcilij auget. Tertio ibi, [Cæterũ,] pœnã illius cõcilij determinat, & extendit ad successores; & diuisio sufficit, p sũmario; sed ad maiorẽ declarationẽ, p nouitijs summo sic. † Clerici non dẽnt necessitatib. seu vtilitatib. ciuitatũ, seu aliorũ locorũ, ẽt vbi laicorũ non suppetunt facultates, subuenire, nisi prius

1 Rom. Pontifex cõsulat. hoc primo. † Sñæ, & cõstitutiones editæ a laicis collectantib. ecclesiã, sunt ipso iure irritæ; nec vllo tpe qua-

2 lescunt. hoc 2do. † Rectores excõicati ob grauamina p̃missa, remanent excõicati, ẽt post depositũ officiũ; & nihilominus excõicati sunt successores, nisi satisfecerint intra mensem. hoc tertio. Casus lit. Lateranense Concilii excõicauit Rectores ciuitatũ, & aliorũ locorũ, qui monitione p̃missa, de grauaminib. illatis ecclesijs, non satisfecerint, ſm tenorẽ Concilij Later. §. eo. c. non minus. Sed qa nec sic eorũ malitia cõquieuit, adiicit in isto concilio gñali, vt cõstitutiones & sñẽ, q. talibus de ipsorũ mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritę habeantur, nullo vnq. tpe valituræ: verunt̃n, qa fraus & dolus alicui patrocinari non dẽnt, nullus Rector decipiat vano errore, nec credat q. intra tps sui regiminis tũ sit excõicatus, quasi post illud non sit cõpellendus ad satisfactionẽ, qa tam ipse, qa satisfacere recusauerit, q. succeſſor ipsius erit excõicatus, nisi intra mensem satisfecerit, sciat se ecclesiastica censura remanere cõclusum, donec satisfecerit cõpetenter,

4 qa in onere succedit qui substituit in honore. B. † No. j. ibi, [Cões &c.] q. clerici non tñr cõtribuere in necessitatib. imminentibus cõiter ciuitati, seu alteri loco. Vñ pondera, q. tex. non loquit de necessitatibus laicorũ, vt quidã voluerunt intelligere, sed de necessitatibus cõibus. Hinc est q. hic reperit illud verbũ. Cões. Facit. n. hæc litera in alio, quatenus dicit, q. Papæ interest, quidere cõibus vtilitatibus. loquit ergo de vtilitatibus laicorũ, & clerico rũ, quia in necessitate & vtilitate ciuitatis satis procurat vtilitas clericorũ, & ecclesiarũ, clerici ergo sunt exempti p priuilegiũ, qđ satis innuit tex. in d. c. non minus, dũ dicit, q. Pharao omnib. aliis seruituti subactis, sacerdotes, & eorũ possessiones in pristina li-

5 bertate dimisit. De quo dic, vt latius dixi in d. c. non minus. † No.

a 2. q. ecclesia vendicat sibi iurisdõnem a p̃ grauantes, seu aliter manus extendentes in ecclesiã, seu p̃sonas ecclesiasticas. Et insurgit hic hæc iurisdõ, iudicio meo, rõne sacrilegii, qđ cõmittitur ex tali læsione, arg. c. cũ sit gñale, de fo. cõpet. Secus aũt vbi cessaret sacrilegiũ: nã tunc non vendicat qs sibi iurisdõnẽ p̃ cũ qui delingt in subditũ suũ alieno territorio, vt no. Inn. in c. postulasti, de fo. cõp. & Bar. in l. cunctos populos, C. de sum. trin. No. ibi. [Cũ gratiarũ actione. Jq. qñ ecclesia p̃fert in necessitatib. laicorũ, illud facit ex gratia, & non ex debito. hinc est, q. laici dẽnt referre gratiarũ

6 actiones, vt hic. † Et no. q. hodie pp imprudentiã quorundã Prelatorũ, qui sine iusta cã, aliqua dabant laicis subsidia, dẽt prius super hac quentione p̃suli Roma. Pontifex; & sic habes hodie per istũ tex. q. nedũ laici nequeunt ppria authoritate collectare clericos, seu eos arctare ad tribuendũ; sed ẽt ipsi clerici non p̃nt ipsi te ppria authoritate de reb. ecclesiasticis soluere, nisi prius hẽat licentia à Papa, qđ tñ intellige & limita, vt dixi in c. non minus. §.

7 eod. vbi oĩno vide. † No. in ver. [Quia vero.] p̃stitutiones, & sñæ editæ à collectantib. seu arctantib. clericos, & ecclesias ad soluendũ, seu ad tribuendũ ẽt, p necessitatibus cõib⁹, sunt ipso iure nullæ, nec aliquo tpe sunt valituræ. An aũt hoc pcedat i distincte. [Sue isti ĩcurrãt excõicationẽ, siue nõ, siue tolerẽt in officio, siue non

8 tex. nõ aperit, ió examinabo. ℣. cũ gl. † No. ĩ ver. [Cęterũ.] & tenemẽti, q. excõicatus ab hoĩe, vel à iure rõne delicti cõmissi p̃textu officij ẽt publici, nõ desinit esse excõicatus finito officio, qnimmo sicut pri⁹ poterat durãte officio cõpelli ad satisfaciẽdũ, ita & nũc finito, p̃t cõpelli, & p hoc vide bo. tex. in c. Ro. §. caueãt, de sen. exc. lib. 6. vbi dr, q. pro delicto vniuersitatis non dẽt excõicatio ferri in ipsam vniuersitatẽ, sed in eos dumtaxat, q. fuerunt culpabiles. Et ex illo tex. & isto no. q. pro delicto vniuersitatis puniũ tur illi q. fuerunt authores delicti: quod tñ intellige. vt no. Bar. in l. aut facta, ff. de pę. vbi omnino vide, & qđ no. in c. dilectus, de sim.

9 † Ité ex hoc & ex tex. no. q. delinquens p̃textu officij tenet satisfacere durante officio, & eo finito, ẽt si cõmoditas, pueniens ex delicto non sibi, sed vniuersitati, seu dño cesserit. vnde si non p̃t inducere dñm sũũ, seu vniuersitatẽ ad satisfaciendũ, tenet satisfacere de suo, qđ clarè hic colligit, dũ ẽt finito officio cõpelluntur isti ad satisfaciendũ ecclesiis respectu grauaminum, q. intulerunt p̃textu officij Non. n. debebant p̃stare indebite auxilium, vel ẽ-

10 lium, facit 11. q. 4. c. q. resistit. & c. si dñs, & c. Iulianus, & o ĩno, vide p. Inn. in c. sicut dignum, de hom. & optime facit tex. illius c. ad mãm istã. † No. q. sua censuræ lata in aliquẽ sub noĩe officii, non transit ipso facto in successorẽ, sed tunc demum, si satisfacere noluerit de delicto cõmisso p̃ pdecessorẽ, qđ no. p limitatione cq̃n Abb. de off. deleg. An hoc pcedat in aliis casibus, dicã ℣. No. vlt. ibi, [In honore.] q. magistratus dr honor, ad idẽ c. vt debitus, de appel. lõ alibi dicit tex. no. q. ĩmunitas publici muneris alicui pcessa, non infert, ne fiat magistratus, qa id ad honorẽ magis,

11 q. ad munera ptinet, vt l. munerum, ff. de mune. & hon. An aũtẽ hoc procedat in dignitatibus, seu administrationibus ecclesiasti cis, vide omnino per Archid. §. quæst. 1. c. qui episcopatum. † Gl. in ver. [In tempore valituræ.] no. ex tex. quòd sententia, tempore ex-

ADDITIO.

a Zachar. ¶ Iurisdictionem. Sentit iste, quod iudex ecclesiasticus cognoscat de sacrilegio. de quo dic, ut no, in apost. ad istum in c. cum sit generale, nu. 1. in uerſ. tam secularis, quam ecclesiasticus, supra de foro competen. & no. Gul. de Cun. in l. placet, num. 9. & ibi Celsus in apost. ad eũ, in uerſ. contra ipsum, C. de sacrosanct. eccl. & in c. sacrilegij, in uer. procesſus. ad leg. iul. pec.

re excõicationis, est nulla. & hoc sentit, secundum unũ intellectum, ad uer. quia vero, vbi dr, quod sententiæ & constitutiones istorum laicorũ grauantiũ ecclesias, & clericos, sunt nullæ, vt intelligatur postq. inciderũt in excõicationẽ latã ab homine, uel a iure secundum formam cap. non minus, supra eod. non autem prius. Et Hostien. dat duos intellectus ad istum ver. quia vero. Primus, ut intelligatur prout glos. intelligit in excommunicatis, vnde dicit, q. iste tex. procedit potius de clarãdo, q. disponẽdo qa non est hoc nouũ ius, vt irrita sint quæ ab excõicato fiũt, siue sint p̃stitutiones, vel sententiæ, vel q. cũq; alia, vt patet j. q. j. c. si presbyter, §. qđ aũt sacra, & c. seq. & c. odit Deus, ĵ. de hære. c. excõicamus. §. credentes. & remittit ad generaliter no. in ca. veritatis, de dolo & cont. de re iud. c. ad, p̃ bandũ. Secundo principaliter intelligit de constitutionib. & sententiis per illos laicos factis, quo ad ecclesiam; deficit. n. eis potestas. Io. And. intelligit generaliter, vt patet, q. constitutiones, & sententiæ, quas tales fecerunt, & tulerũt ẽt in alios subditos, sunt nullæ p̃ excõicationem, & q. nullo tpe valeant, vt in reg. nõ firmãt de reg. iu. li. 6. & sic vr Ioan. An. incidere in intellectũ gl. Sed ſm hoc, hæc litera nihil adducit de nouo, vt dicit Host. quod mihi nõ placet. cũ ex verbis & mẽte huius tex. colligat apertissime Papã voluisse hic augmẽtare pęnã c. non minus, §. eo. Dicit. n. qđ quia per prouisionẽ c. non minus, malitia quorũdã p̃ ecclesiã Dei nondũ p̃quieuerat; vnde voluit addere istã nouã pœnã, de qua in ver. qa vero. Nõ ergo p̃t intelligi litera de statutis & sententiis editis p̃ ecclesiam, quia illæ sunt nullæ, & erãt per prius, ex potestatis defectu, vt in c. fi. de reb. ecc. nõ alie. & in c. quæ in ecclesiarũ, de const. cũ sim. Nec ẽt p̃t intelligi, q. nihil addat ad ius antiquũ, qa ſm hoc illa verba Papæ essent superflua, cũ per hoc non minus cesſaret malitia peruersorũ. Ergo oportet intelligere, vt aliquid addat ad iura antiqua, tũ pp verbum, Adiicimus, tũ quia ex verbis procemii colligit mẽs disponẽtis, vt in l. fi. ff. de hær. ist. & p Bar. in l. ambitiosa, ff. de decr. ab or. facien. Intellige ergo, illico, q. isti Præsidẽtes imponũt hæc onera ecclesiis & personis ecclesiasticis cũ effectu; licet nõ sint excõicati, quia nõ p̃cessit monitio, iuxta formã c. nõ minus, §. eo. & sñæ & p̃stitutiones eorũ sint ipso iure irrita. Hic. n. nulla mẽtio fit de monitione, sicut in c. non minus. Sed o p̃t intelligi, q. ẽt si sint excõicati, quia præcesſit monitio, sñæ & cõstitutiones

12 erunt indistincte nullæ, ẽt si tolerantur in officio, uel ignoretur excõicatio, vt sic aliqd nouũ afferat hæc p̃stitutio. † Cessãte. n. hac p̃stitutiõe, tenerẽt gesta ab excõicato tolerato rõne publici officii, vt ind. c. ad pobandũ, de re iud. Et hunc ĩtellectũ ad istũ tex. sẽ

13 titalias do. Ant. vt vidi in quibusdã suis reportatis. † Vl. no. ex fi. hu ius gl. q. priuilegia excõicatorũ nõ valent. all. c. nulls. 3. q. 4. Sed ille tex. hoc ñ pbat, sed solũ dicit, q. nõ dẽnt credi, q. ab eis scribunt, vel dicunt. Vnde p̃sidera, q. aut q. rit, nunqd valeat instrm confectũ ab excõicato, sicut priuilegium, vel alia dispositio. & dicẽdũ, vt distinguit gl. no. in c. decernimus, de sent. excom. li. 6. Aut q. rit, nũquid valeat priuilegiũ ab eo p̃cessum, ab alio tñ scriptũ, & tũc in p̃cernẽtib. officiũ publicũ distingue, ut plene dixi in d. c. ad, pban dũ. In p̃cernẽtib. vero factũ priuatũ, qa aliqd p̃cesſit in p̃iudiciũ iuris sui, & tũc depẽdet ab alia qõ. an teneat donatio facta ab ex-

14 excõicato, de quo dic, vt dixi in c. veritatis, de dolo & contu. & ibi per Doc. † Opp. ℣ tex. uidetur. n. q. deposito officio, nõ possit qs queniri rõne eius, quod in officio gessit, vt in l. curatores, ff. de adm. re. ad ciuit. perti. cuius ℣rium hic innuitur in ver. cæterum. Sol. gl. in uer. intra tps, distingut. Aut. n. agitur de maleficio commisso in officio, & p̃t cõueniri, vt hic. & in l. iubemus. canoniza ta. 1. q. 1. Aut p̃uenitur rõne ℣ctus, & tũc habet locũ ℣rium, hoc ſm glo. in habẽte officiũ publicũ saltẽ authoritate, vt qa crat tutor, vel curator. Secus dicit ĩ. pcuratore, quasi iste habeat officiũ priuatũ, alle. l. pcurator, qui p euictione, ff. de proc. Vel ió posuit hanc diuersitatẽ, qa pcurator est administrator voluntarius; tutor aũt & curator est necessarius, vñ magis subueniũt ei, qui est in necessitate constitutus, iuxta no. in c. ab, arbitris, de off. dele. li. 6. Sed hoc vltimũ dictũ gl. non pcedit indistincte; immo vr ℣ l. fi. ff.

2 de inst. vbi institor, q. est voluntarius administrator, a non tenetur finito officio de his, q. egit in officio. Vnde in procuratore, seu in alio administratore voluntario, an & qñ teneat rõne administrationis post finitũ officiũ, dic, ut plene no. Car. in d. l. procurator,

b qui pro euictione. In habente vero officium necessarium dic, vt no. in l. post mortẽ, ff. qñ ex fa. tuto. An aũt, b qñ, & usq; ad quãtũ t̃ps possit officialis queniri rõne delicti, qđ in officio cõmisit, vi de plene p. Bart. in l. i. ff. ad l. Iul. rep. vbi pcludit, q. in patria sua sp̃ p̃t queniri, ſm mãm actionis. In loco aũt, ubi officiũ exercuit nõ p̃t queniri, nisi in sindicatu suo, q. dẽt expediri intra quinquagin ta dies, vt in l. j. C. vt oẽs act. tã ciui. q. crim. & facit iste tex. pro opi. Bar. Nã hic indifferẽter isti tenẽtur, & remanẽt obligati post depositũ officiũ. Dices tu, quare post depositũ officiũ teneãt rõne delicti, & nõ rõne ℣ctus? Dic, q. p̃textu officii, nõ dẽt delinquere ñ delictũ potius p̃cernit eũ, q. officiũ, vt in d. c. Romana. §. caueãt, & dicẽdũ, vt plene no. in d. l. aut facta, & in d. c. dilectus. Et p

15 p̃dicta dicit hic Gosſ. q. si Potestas aliqd extorsit, tenet ipse, & nõ successor, & vniuersitas tenet, quatenus est facta locupletior, al.

ff. de ac. emp. l. Iulia. Dic de hoc vt ĵ. latius dicã. Colligit ẽt Gosſ. ex hac decr. Ptãtem Bononiẽsem, vel Iustitiariũ Neapolitanũ fore excõicatũ, si compellat scholares clericos sub se litigare, & ab eis pecuniã exigat, cũ nõ sint de sua iurisdictione, sed illorũ eõrũ, in quorũ diœcesib. studẽt, ar. §. e. ti. c. nõ minus. Do. Ant. dicit, q. hæc decr. nõ p̃bat, & ℣riũ cõiter tenet, q. tex. iũcta gl. in c. 2. de fo. pp. Ex eo. n. q. clericus p̃ellitur litigare coram laico, iudex nõ est excõicatus ſm eũ. Aduerte tu melius & latius, aut secularis iudex cõpellit clericum per districtionẽ pcinalẽ ad rñdendũ coram eo, & tũc indubie incurrit excõicationẽ, p c. si quis suadẽte. 17. q. 4. & c. nup, ĵ. de sen. exc. Aut cõpellit cũ litigare sine districtione pcinali, forte metu pœnæ, & tũc ſm iura antiqua iudex non erat excõicatus, sed excõicãdus, & ſm hæc tpa intelligo c. 2. alle. p d. Ant. Sed hodie p c. nõ minus, §. eo. dico non solũ in clerico, sed ẽt in laico, qui alias est de foro ecclesiastico, q. si secularis tur bat iurisdõnẽ Prælati, & monitus nõ desinit, ipso facto incurrit excõicationẽ, vt ex tex. no. in d. c. non minus, in uer. iurisdictionẽ. & expresse hoc sentiũt ibi Host. & Io. An. q. p illũ tex. dñt, q. hodie ĩsiniti iudices, seu rectores sunt ligati, q. nõ solũ diminuere sedẽt ĩ totũ subtrahere iurisdictionẽ ecclesiasticã moliũt, qđ no. Nõ est .n. ille tex. restringẽdus, sed ampliãdus, cũ emanauerit in fauorẽ eccle-

ADDITIONES

a Seb. Sap. ¶ Administrator. Limita, ut per Rom sing. 455 1. inc. iudex officio durante. Et q. iudex non possit conueniri durãte officio, ponit etiam Fel. in c. legebatur. circa prin. sup. de maior. & obe.

b ¶ An autem. An officialis possit conueniri de maleficio, vel contractu, durãte officio eius, uide quod scripsit hic dom. Anto. in c. cum contingat, de iureiu. in 24. col. & quod ibi no. & in tex. & in gl. & c. prohibentur. 2. q. 1. facit quod no. do. Ant. in c. legebatur, de maio & obe. uer. extra gl. quæro. Et adde, q. si non est spes de fine officii, officialis, qui alias non posset conueniri, tempore officii potest conueniri, secundum do. Ant. in c. cæterum, in vlti. col. de iuram. calum. alle. ad hoc tex. in l. finita, ff. de ra. distra. ubi in termiris hoc dicit Bal. Pro quo est tex in l. interdum. §. 1. ff. de iud. & uide tex. & gl. in l. pars literarum, ff. de iud. & in l. 2. in prin. ff. de in ius uoc. & uide do. Bened. Barg. qui post gl. ponit regulam & fallentias. Et quando deliquit in officio, an debeat priuari, uide Bal. in l. mancipia, C. de ser. fug. Et de hoc, quando officialis possit conueniri pendente officio, vide per Bar. in l. de pupillo. §. fi quis ipsi prætori, in 2. col. ff. de noui oper. nun. & uide tex. cum gl. in l. nec magistratib. ff. de iniu. & tex. in l. si aduersus. §. si. ff. de adu. tex. & ibi Bar. in l. senatus, ff. de offi. præ. Et ut ex omnibus supradictis clare & ordinate doctrina habeatur, primo do regulam, q. iudex regulatiter durante officio conueniri non potest, tex. est in l. 2. in princi. ff. de in ius uocan. in capi. prohibentur. 2. q. 1. & in l. pars literarum, ff. de iud. hæc regula fallit. Primo, in maioribus magistratib. qui indistincte conueniri possunt, tex. est in l. magistratib. ff. de iniu. Secundo fallit, nisi iudex delinquat pendente officio, tex. est in l. iubemus, C. ad l. Iul. rep. Et qualiter debeat pendente officio remoueri ab officio, & qualiter non, declarat Bal. in l. mancipia, ultra medium, C. de ser. fug. Tertio fallit nisi pendente officio faciat aliquem contractũ, quia de illo potest conueniri pendente officio, text. est in l. interdum. §. 1. ff. de iud. & in l. 2. §. legatis. & §. omnes. eod. ti. Quarto fallit, nisi iudex pendente officio se submittat alteriusiurisdictioni, tex. est in l. receptum, ff. de iurisd. om. iud. & facit tex. in c. nos si incomperenter. 2. q. 7. Quinto fallit, nisi officialis pendente officio conueniatur de furto commisso in loco, quia bene de hoc potest conueniri, tex est sing. in §. 1. in Auth. ut iud. sine quo quo sustra. col. 2. quem ibi no. Ang. gl. in l. 2. in prin. ff. de in ius uocã. Quem tex. etiam alleg. Lud. in suis sing. Sexto fallit, nisi iudex pendente officio in aliena patria, de delicto, vel de contractu conueniretur in propria patria, seu in pprio domicilio, dũmodo sit talis causa, quæ possit agitari per procuratorẽ, ſm Alb. in l. senatus, ff. de offi. præfi. Septimo fallit, nisi officium sit perpetuum, quia tunc ne delicta remaneãt impunita, pendente officio, potent conueniri. Ita determinat Bal. per illum tex. in l. si finita, ff. de tute. & ratio. distrahen. & Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori, in 2. colum. ff. de ope. nouꝰ nunc. & do. Ant. in d. c. cæterum, in ult. colum. ff. de iuram. calum. & in c. legebatur, circa fin. de maio. & obed. Pro quo faciunt ibi iura alle. per do. Ant. & tex. in l. principalib. cum l. seq. ff. si cer. pe. & intelligo verum, etiam, si officium sit perpetuum ad beneplacitũ Principis. Ita eleganter determinat Bar. in d. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in 2. col. ff. de ope. nouꝰ nun. & per tex in l. iurisperitos, ff. de excu. tu. & determinat Bar. in l. quisquis, circa princ. ff. ei cer. pe. Pro quo optime facit quod no. gl. in cle. & si principalis, in uer. per electionem, & ibi per Inn. de resc. & gl in c. si in uer. perpetuus, & ibi Do. de resc. li. 6. Et adde, quod in his casib. quib officialis pendente officio non potest cõueniri de maleficio, vel delicto, potest tamen cõpelli contestari lite rãtũ, ẽt pendente officio, tex. est in l. senatus, quem ibi no. Bar. circa prin. assignando rationẽ de offi. præfi. & cõpellitur cautio nẽ præstare de prosequẽda lite finito officio, tex. est in l. si aduersus. §. fi. ff. de adul. & est gl. in d. c. prohibentur. in uer pp magistratũ. in fi. 2. q. 1. Itẽ adde, q. magistratus pendente officio suo, nõ p̃t alibi cõuenire, tex. est in d. l. pars literarũ, de iud. Et de ista materia vide omnino Bar. in d. l. de pupillo. §. fi. q. si ipsi prætori, in 4. primis qõnib. & p Bal. in l. fi appellatione, p illũ tex. C. de appel. & uide Spe. in ti. de acc. §. 1. ver. item illustris. & in ti. de reo. §. 1. in 12. col. uer. item consul. ex quib. iurib. habetis illas limitationes.

Ant. Fran. ¶ An officialis delinquens in officio possit durante officio puniri, uel ex contractu conueniri. Vltra hic dicta dicas, q. ex eodem processu potest talis officialis condemnari, & criminaliter, & ciuiliter, ut in Authen. ut iud. sine quoquo sustrag. in cap. oportet, il 1. & uide Bald. in Lucnalen. C. sen. rescin. non pos. & uide Bar. in l. Attilius. ff. de fal. Et de multis, pro quibus iudex tenetur, & potest conueniri in sindicatu in fine officii, uide per Io. Bertachi. de Fir. in suo reper. in litera O. in uer. officialis sindicatus. Et ad de, quod officialis fugiens tpe sindicatus, habetur pro confesso, & cõfesso, & talis fuga facit cõtra eũ plenã probationem, ut per Bal. in l. bona fidei, in 3. col. C. de reb. cred. & per Bart. in l. 1. C. de assesſo. & per Ang. in l. lege, ff. ad Sylla. & per Bar. in l. succurritur, ff. ex quibꝰ. eau. ma.

Universidad de Deusto
BibliotecaCentral

ecclesiæ,& clericorũ,maxime pro libertate ꝓseruanda,vt in simi
li no.dicit gl.in c.sciant cuncti. de ele.li.6. Hodie vero de iure no-
uissimo,adde tex.no.in c.qm̃,de immu.eccl.eo.li.per quẽ ferẽ ex-
cõicatio ipso facto,sine aliqua monitione ꝺ oẽs,g impediũt litera
ras impetrari a sede Apostolica in causis spectantib. ad forũ ec-
clesiasticũ,vel ꝑdientes litigari corã ordinariis locorũ in causis
16 spectantib.ad eos,& dic latius,vt ibi leg.& no.†Opp.ꝺ tex.vr̃.n.q
successor nõ debeat p̃grauari ex facto,& delicto p̃decessoris,vt
in reg.non dẽt,de reg.iu.li.6.Nã delicta dẽnt tenere suos author
res,vt in c.q̃suuit,de his q̃ fiunt à mꝛio.par.ca.& l.sancimus,C.de
pœ.Sol.gl.fi.in prin.q ex quo successor negligit sat̃isfacere, non
tenetur ex delicto alieno, sed potius ex proprio. Ex quo enim
succedit in honore, debet succedere in onere satisfaciendi.
Ego intelligo gl. & tex. quando officialis deliquit prætextu offi-
cij,ad cõmodũ ipsius officij,seu vniuersitatis. Tunc.n.tenet̃ suc-
cessor satisfacere cũ succedit in officio:secus aũt,si officialis deli
quit,vel ꝺxit ad cõmodũ proprium,vel libidinẽ suã faciendã.Nam
tunc non successor,sed ipse,& eius hæres conueniri dẽnt,iuxta
id,quod le.& no.in l.j.& 2.ff.ad leg.Iul.repetun. & in l.iubemus.
C.eodem.& in l.nec magistratibus,ff.de in iur. & in cap.primo.
de solutio.†& in c.j.de depos.cũ sim. & in hoc casu ꝑcedit ꝺrium.
Et hoc forte voluit Inn.hic in eo,qđ dixit ibi§.cæterũ,solũ hr̃e
locũ,qñ qs succedit solũ in regimine illius,q fuit excõicatus ex
causis hic ꝓtentis,vel aliter qualitercunq; pp libertatẽ ecclesiæ
violatã.Secus dicit,si ex alia iusta cã esset Ptãs excõicatus,vel Cõ
siliarij,vel vniuersitas,seu ciuitas interdicta,tunc.n.successor non
esset excõicatus,ſm eũ.Host.aũt loquit magis clare,dicens illud
certũ esse,q quicunq; succedit excõicato,& fouet factũ dãnatũ,
pp qđ p̃decessor excõicatus fuit,eandẽ sn̄am incurrit,qđ no. Et
puto,q vbi expresse fouet,statim,alio tpe nõ expectato,sit excõi
catus,puta,qa clericũ captũ p prædecessorẽ tenet in carcere,vel
qđ simile,ar.hic in fi.& c.ꝑcubinæ,de sen.exc. Sed vbi nõ fouet,
sed non satisfacit,non sit illico excõicatus,sed dẽt expectari per
17 mensem,ar.hic.Sed ꝺ hoc,& ꝺ tex.opp.& vr̃,† q successor in offi
cio dẽt indistincte,& illico esse excõicatus,quia sn̄ia excõicatio-
nis ferẽ sub noĩe dignitatis,vt in c.qm̃ Abb. de off.dele. Sol. no.
hic gl.fi.q illud nõ hẽt locũ eo casu,cũ agat rõne delicti. No.fin.
& dic clarius,q c.qm̃ Abbas.locũ habet qñ dispõ ꝓcepta sub no
mine dignitatis,est pariter proportionabilis dignitati. & psonæ.
Tunc.n.indubie vr̃ potius ꝓtẽplata dignitas,q̃ psona. Secus aũt,
vbi mã est ꝓportionabilis psonæ dũtaxat,& non dignitati, quia
tũc sp ꝓtemplat̃ psonã,& non dignitatẽ,vt hic. Nã cũ excõicati o
liget animã, & ferat̃ pp delictũ.seu ꝓtumaciã, non põt ꝓcernere
dignitatẽ,seu officiũ,cũ non hẽant aĩam,vt in d.c.Romana, nec
dignitas deliquit,sed psona,iõ ꝓcernit psonã,sine exprimat̃ no
men propriũ,siue appellatiũ.Itẽ ꝺ in dispõne ꝓcernente digni
tatẽ tm̃,vt non extendatur ad psonam, licet sit expressum nomẽ
propriũ tm̃,vt in d.c.dilecti,de fo.cõp.& de mã vide,qđ plene di-
xi in c.qm̃ Abbas.p̃al.Extra gl.q̃ro,dr̃ in ver.[Cæterũ,]tã p̃decess
for,q̃ successor tenet̃ hic ad satisfactionẽ debiti.in quo ꝙsistit ista
satisfactio? Sol.dicit Inn. q iste officialis dẽt omne damnũ emẽ-
dare ecclesiæ.qđ ex ipsius regimine sibi ꝓtingit, & si ꝙsilium de-
dit ad collectã imponendã,ipsam eũ emendare oportebit.si aũt
ꝙsiliũ nõ dedit, tunc forte non cogẽt ad emendationẽ collectæ,
sed tenebit̃ ad interesse,qđ ecclesiæ ex ipsius regimine ꝓtingit,&
forte pœnã ipsãlem,vel ẽt pecuniariã eũ subire oportebit.ſm qđ
bonus iudex arbitrabitur.Hæc sunt formaliter verba Inn. q̃ Ioã.
18 Andr.aliter non declarat.†Sed quærit,quid si nouus rector ope-
rã dedit quantũ potuit,vt hic emendaret.sed vniuersitate resistẽ-
te,non potuit,qđ intendebat obtinere? Arguit primo,q sit excu
satus,ar.c.si habes. 34.q.3. sed ipse finaliter tenet ꝺrium. Dẽt.n.si
non põt obtinere relinquere regimẽ, nec ſm eũ, teneat hoc ca-
su remissionẽ salarij,qa cũ vniuersitas sit in culpa,nihilominus te
net̃ sibi ad salariũ.cũ per ipsum non stet,quominus regat. Et idẽ
dicit eadẽ rõne, si ꝺ expressam inhibitionẽ antiqui rectoris, vni-
uersitas processit ad collectã imponendã,quasi sentiat, q dẽbat
antiquus rector,si volebat euitare culpã & pœnã excõicationis,
relinquere regimen. Cum prædictis,simpliciter recitando trãsit
19 hic d.Ant.†Sed Pe.de Anch.dicit hæc vera in rectoribus.sed in Cõ
siliariis,q ꝺ dixerunt p̃dictis,dicit se credere,q non tr̃ dimittere
officiũ,sed sufficit eis,q ꝺ dixerint ad euitationẽ pœnæ, ar.no.in
c.1.de his,quæ fi.à maio.par.ca. & l.qm̃, C.de app. q̃ dicit ad hoc
no.Ego quantũ ad hoc vltimũ respectu Consiliariorum, allego
Inn.q hunc articulũ tetigit in c.nouerit,de sen.exc.vbi ponit duas
sn̄ias,seu opi. Nã quidã dñt, q ẽt si dederunt ꝺrium ꝙsilium, tr̃
dimittere dignitatẽ,& officiũ. Alij ꝺ si nõ põt obuiare malis agẽ-
20 dis.†Ego latius & clarius ipsam mãm attingendo, facio tria mẽ-
bra.Aut̃.loquitur in rectore,qui erat tpe grauaminis,aut in sue
cessore,aut in consiliarijs.Primo casu, aut rector non ꝺdicit, sed
dedit ꝙsiliũ & auxiliũ, & p̃cedẽte monitione incurrit excõicatio
nẽ,vt in d.c.non minus,& tenetur de delicto satisfacere,siue fue
rit excõicatus.siue non.Verſabitur aũt satisfactio in hoc,nã si po
test inducere vniuersitatẽ ad satisfaciendum, in cuius cõmodũ
collecta versa est, & tunc solum ipse tenebitur satisfacere de deli
cto suo ſm arbitriũ iudicis.Nã violauit libertatẽ,& immunitatẽ
ecclesiæ,ergo põt citra emendã dãni,puniri de delicto suo.ar.17.
q.4.c.q̃squis,& c.cũ sit gn̄ale,de fo.cõp.& optime facit c.sicut di-
gnũ,de homici. Si aũt vniuersitatẽ non põt inducere ad emendã
dãni,tenet̃ ipse in totũ satisfacere,qa non debuit ipse dare ꝙsiliũ,
aut auxiliũ. Et si plures fuerint ꝙsulẽtes, vel auxiliũ impendentes,
an oẽs teneant̃ insolidũ,an ꝑ parte,vide ꝑ Inn.in d.c.sicut dignũ.
Si vero Rector restitit,quantũ potuit, an teneat̃. si non dimisit
officiũ,seu dignitatem. Ioan.And.sentit hic,q sic,& dicit cõiter
seq Doc. Sed certe circa hoc posset dubitari, cũ hoc nullo iure
caueat̃,imo potius tex.in c.non minus,innuit ꝺriũ,dũ solũ excõi-
cat rectores imponentes collectã,& aliter turbantes iurisdictio-
nẽ ecclesiasticã,& fautores eorũ. Sed iste rector,de quo q̃ritur,
nec collectã ipsuit,nec fuit fautor;imo ꝺdixit quantũ potuit,er
go non debuit in aliquo puniri. Nec tenet̃ officiũ dimittere; cũ
ipse non cogat̃ ad cõmittendã iniquitatẽ. arg.c. Ephesis. 43. dist.
Nã põt ipse dicere,sicut dicit Apostolus,Mũde sunt manus meę,
&c.vt ibi. Sed si ipse posset obuiare,vel cogere, ne exerceret̃ hãc
21 iniq tatẽ,† tunc fateor,q veniret puniẽdus,si nõ obuiaret,vel nõ
dimitteret officiũ,vt in c.Iulianus,& c.dñs.11.q.3. Inn. tñ in c.no
uerit,præalle.in ver.editæ,clare sentit,q isti tenent̃ dimittere offi-
ciũ à principio,si non possunt facere statuta deleri de libro Cõis.
Et facit pro hac opi. qa non dẽnt exercere officiũ in loco eccle-
sijs aduerso; & qa debent facere quantũ pñt,vt iniquitati obuie-
tur,& ꝑ hanc considerationẽ possunt sustentari dicta Io.And.&
22 Inn.in d.c.nouerit,licet fit valde rigorosum.† Ad ſm respectu suc
cessoris dic,q aut negligit satisfacere, seu inducere vniuersitatẽ
ad satisfaciendum,& tenetur vt prædecessor, vt hic. Aut non ne-
glexit,sed nititur vniuersitatẽ inducere ad satisfaciendũ, quantũ
põt,& dic, vt §.dixi in p̃decessore. Nã põt dubitari, an teneat̃ di-
mittere officiũ, si non põt aliud facere, & possunt induci ꝺdicta
pro,& ꝺ,maxime l.i.ff.de mag.conue. vbi solũ tenentur isti magi
stratus,q ꝙsenserunt,& non alij. Ad idẽ c.Romana. §.in vniuersi-
tatẽ,in fi.præalle.vbi innuitur, q pro delicto collegialiter cõmis-
so debent duntaxat culpabiles puniri, quod tñ est intelligẽdum,
& distinguendum,vt no.Bar.in d.l.aut facta,in fi.ff. de pœ. Utius
tñ est dimittere dignitatẽ,seu officiũ,ar.ex his,q̃ §. dixi in d.c.no-
uerit.2.responso. In consiliarijs aũt ecclesiæ sunt opi.Si. n.dede-
rint consilium ad hæc grauamina inferenda,indubie sunt excõi-
cati,vt in d.c.nouerit.An aũt teneantur insolidum, an pro parte
ad onus satisfactionis,dic,vt no.Inn.in d.c.sicut dignum.Si vero
tacuerit.ita,q non consuluerint pro,nec ꝺ.dic, q inuoluũtur pœ
na,& peccato cum his,qui expresse consenserunt,vt no.dicit In-
noc.in c.j. de his, quæ fi.à maio.par.ca.& hoc ideo, quia, ex quo
vocantur,vt cõsulant, si tacent,sunt in culpa, ar.in l.de ætate.§.q
tacuit.ff.de interrogat.act.& in c.si post ꝑstitam, de confessi.6.
Aut expresse non consenserunt,& tunc est dubiũ, an teneantur
dimittere officiũ. Inn. refert opi. ꝺrias in d.c.nouerit. Tutior via
est,vt dimittant officiũ, arg.ibi. Posset tñ sustineri oppositum,ꝑ
23 no.per Inno.in d.c.i.& per illud c.Romana,in fi.† Vlt.hic quæro,
an mensis,qui expresse datur hic successori ad satisfaciendum.an
teq̃ incurrat excõicationem,detur etiam prædecessori, qui erat
tempore grauaminis? Host.tenet q sic,quia iste ver.nisi satisfece
rit,&c.refertur ad vtrunq;,& est declaratio c.non minus. vbi rẽ-
pus non fuerat declaratum. & cum hoc dicto transeunt cõiter
omnes Doct. Pro hoc dicto satisfacit c. inquisitioni, de appella.
iuncto c.cum dilecti,de dona. & quæ dixi in c.2.requiris,de appel.
Cum.n hic fiat mentio de p̃decessore sicut de successore,& circa
factũ ipsius p̃decessoris,nulla sit tpis determinatio hic, vel in
d.c.non minus,non apparet ratio, quare illa temporis determi-
natio non debeat concernere vtrunq;,præsertim cum sit in fine
posita.Facit quod no.Bar.in l.prætor.2.ff.vi bo.rap.& l. talis scrip-
tura,ff. de leg.1. Posset tamen meo iudicio sic æque distingui. q
aut p̃decessor cũ instaret circa collectã extorquendam fuit ad-
monitus,vt desisteret,& ipse non solum desistit, sed processit ad
executionẽ faciendam; & tunc illico mense non expectato,incꝰ
dit in excõicationẽ.Frustra n. hic expectatur per mensem. Nam
c.non minus,dicit,q si iste monitus non desistit,excõicatione in-
uoluitur.Iste aũt satis dr̃ non desistere, cũ processerit post moni-
tionẽ ad executionẽ. Sed alia est rõ in successore, quia sibi datur
mensis,non vt desistat, sed vt satisfaciat; vnde merito cũ in hoc
possit inter vtrunq; notari diuersitas non debet illa determina-
tio tpis,vtrunq; pariter cõcernere,per ea,quæ no.Bar.in d.l.p̃tor.
Sed vbi prædecessor non processit ad actum ꝺrium,puta ad exe-
cutionẽ;sed non desistebat à petitione,& executione;vel fuit ad
monitus post executionem, vt satisfaceret;tunc,cum sit in eis ea
dem rõ, habebit locum in vtrisq; illa mensis determinatio. Et
hęc no.per quæ habes materiam c.plene declaratam.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia an & per quos possit grauari prætextu procurationis fiendę.*
Ecclesia,si fuit integraliter exacta per Episcopum ex aliqua re vtili,habet postea regressum contra alias ecclesias.
2 *Legato Papæ debent subuenire etiam clerici in eius necessitatibus.*
3 *Collectantes ciuitatem pro oneribus publicis, non debent consequi aliquam vtili-*

tilitatem,immo punitur,si plus exigunt.
4 *Pœna,quam soluunt personę ecclesiasticæ,debet conuerti in pios vsus.*
Superior,qui non fecit delinquentes soluere integralem pœnam,vel fecit soluere minorem,an sit puniendus.
6 *Pœna quadrupli præsupponitur debita de iure canonico.*
7 *In materia conscientiæ.vide plene hic.*
8 *Furtiua res,uel alio modo indebite retenta,debet actualiter restitui,nec sufficit pœnitere de peccato.*
9 *Naturaliter tantum debitum est soluendum in foro conscientiæ,nu.15.*
10 *Eleemosyna non potest fieri de re restitutioni subiecta.*
Naturaliter tantum obligatus peccat, nisi adimpleat,quod promisit.
12 *Meretrix non tenetur ad restitutionem turpis quæstus,sed bene debet pœnitentiam agere,tam ipsa, quam illi, qui dant, simile in istis mathematicis, qui non tenentur etiam in pauperes erogare, nu.13.*
14 *Meretrix potest facere eleemosynam de pecuniis,quas acquisiuit,nec eas tenetur restituere,secus illa,quæ non est meretrix.*
Meretrix licite potest petere,quod sibi promissum est,secus,si non est meretrix.
15 *Falcidia an debeatur hæredi in foro animæ,& num. 17.*
16 *Hęres an naturaliter sit obligatus ad soluenda integra legata?*
18 *Obligatus ciuiliter tantum,puta in chyrographo,ultra biennium, non tenetur in foro animæ.*
19 *Condemnatus iniuste non tenetur soluere condemnationem in foro animæ.*
20 *Sententia iniusta, uel iniqua, nullam parit obligationem,nisi post decennium, etiam quod non fuerit appellatum,nisi sit confirmata.& nu.24.*
21 *Si ex sententia iniqua quis aliquid consequatur, tenetur in foro animæ ad id restituendum.*
22 *Sententia nõ exequetur,si ex cõfessione partis.p qua est lata,dicatur iniusta.*
23 *Præsumptio iuris & de iure,admittit probationem in contrarium,ex cõfessione partis,& nu. 19.*
25 *Præscribẽs an teneatur,oblato sibi precio,quo emit,rem ipsam uero domino restituere.*
26 *Filiusfamilias an & quo casu teneatur in foro conscientię restituere pecuniam,quam mutuo accepit,& nu.8.*
Exceptio Macedoniani nõ potest opponi,quando fuit mutuatum filio ex causa necessaria,in qua patrię pietas verosimiliter non recusasset.
27 *Mulier tuta exceptione Velleiani,non tenetur in foro animę.*
28 *Obligatus rem restituere illi,qui potest in integrum restitui, an teneatur in foro animę illam rem restituere.*
Acquirens ex contractu ipso iure nullo,propter solemnitates non seruatas, tenetur rem illam in foro conscientię restituere,secundum unam opinionem, quæ non est uera.
Emens uel vendens rem ultra,vel intra dimidiam iusti pretij, quo casu teneatur in foro animæ.Quid autem si postea superuenit notitia maioris,uel minoris pretij,uide nu.38.
29 *Ecclesia uendens,non debet recipere vltra verum pretium,& oblatum.*
31 *Naturalis obligatio oritur ex contractu ipso iure nullo,ratione solennitatis non seruatæ.*
Electus,licet non solemniter,non tenetur in foro conscientię renunciare,quia electio habuit fundamentum naturale, licet solemnitates iuris positiui defecerint.
32 *Aduocatus,procurator,medicus, & similes licito negotio negotiantes,si aliquid ultra debitum lucrantur,non tenentur in foro animæ restituere,si dolus malus abfit.*
33 *Officialis ultra debitum exigens,tenetur in foro conscientiæ restituere.*
34 *Acquirens aliquid ultra debitum in negotiationibus,an & quo casu teneatur illud in foro animæ restituere,uel in pauperes erogare.*
35 *Ludens,& uincens,an & quo casu sit obligatus ad restitutionem in foro animæ.Quid in foro fori.*
36 *Hypocrita si quid acquirit contemplatione boni Christiani, debet in pauperes erogare,vel ecclesię restituere.*
37 *Constitutio Imperatoris contra ius naturale emanata sine causa,in nullo foro est seruanda.*
38 *Lex,uel statutum emanatum ob aliquam iustam causam,an dicta causa cessante debeat obseruari.*
40 *Emens bona confiscata propter aliquam solennitatẽ non seruatam, an emat cum bona conscientia, uide remissiue.*
41 *Hæres non conficiens inuentarium,non tenetur in foro conscientiæ ultra vires hæreditarias.*
Pœna & damna an sint in foro animæ soluenda.
42 *Hæres an teneatur in foro conscientiæ soluere legata in minus solenni testamento relicta.*
43 *Testamentum minus solenne an pariat naturalem obligationem.*

CAP. VIII.

Quia plerique. Hoc dicit,Prælati plus debito a subditis extorquentes p̃textu procurationis,vel alterius seruitij impẽsi legato,vel alteri,illud restituẽt, & tantundẽ pauperib. erogabunt.Primo prohibet.Secundo pœnã imponit ꝺtrahentibus,ibi.[Quod si.] Tertio superiori negligẽti pœnam cõminatur,ibi,[Superior aũt.] Casus li. Aliqñ contingit, q Epi & alii Prelati,vt procurationẽ, vel aliud seruitiũ impẽdãt legato,vel aliis,plus extorqueãt a subditis,q̃ soluãt legato,vel alii, & sic in aliorum dãnis lucra sequuntur. Prohibet cõciliũ, ne de cætero id fiat,q si quis ꝺ presumpserit. sic extorta restituat,& tã tundẽ de suo cogat̃ pauperib elargiri.& si de hoc ad superiorẽ q̃
1 rela puenerit,& negligens fuerit in huiusmodi statuti executio-
ne,canonicæ subiaceat vltioni.B.†No.arg.q ad superiorem per
tinet imponere,& exigere collectã pro legato procurando, seu
aliis onerib.cõiter imminentib. periolundis. Qñq; tñ expediunt
p totum clerũ,seu procuratores syndicos cleri, ut in eaccedentes,
de p̃sc.Qñq; a qualiber ecclesia,vel prælato,legatus exigit,p-
curationẽ integrã.sed ecclesia exacta hẽt postmodũ regressum ꝺ
alias ecclesias,de quo dic.vt in c.cũ instantia §.de cẽsi.Illud tñ cer
tum est,q in illis onerib.imponẽdis dẽnt oẽs vocari, ẽt si sint re
2 ligiosi,vt in cle.j.de censi. quod no.†No.2.q legato Papæ nedũ
procurationes debentur,sed alia seruitia.dẽnt.n. clerici ei subue
nire in suis necessitatibus.vt in cap ego N. de iurei.Et vide generali
ter quod possint exigere legati,per no.in c.procurationes §. de
3 censi.ubi per Inn.vide ẽt per Io.And.in c.exigit,eo.ti.li.6.†No.3.
q exigens collectã pro onerib.publicis, non debet aliq vtilitatẽ
consequi,imo puniuntur.si plus exigant,q̃ impendunt, & no.pe
4 nam hic ꝺ eos statutum.†No.q clerici & prælati[a] qñque puniũt
a pecunialiter & est valde honestum,q talis pœna conuertatur in
piũ vsum,sicut hic disposuit Papa in casu isto.Qualiter aũt in aliis
pœnis imponendis per iudicem sit procedendũ, vide quod dixi
post Doc.in c.licet,de pœ.& quod no.Io.An.post Host.c.j.de ho
5 mi li.6.Vlt.no.q superior nõ põt pro libito remittere pœnã a iu-
re impositã,immo puniꝛ,si negligit illã imponere.Quid autem si
subest cã,vel sine eã imponit pœnã minorẽ debito,vide quod le
gi.& no.maxime p Bar.in l.quid ergo.§.pena grauior. ff.de his,q
6 no.inf.& l.j.ff.ad Turpil.in 2.col.vbi ponit Bar.q̃dam no.† Opp.
ꝺ tex.in eo,quod soluitur aliud tantundem,non illis,a quib.inde
bitũ fuit extortum,sed pauperib. Et sic ob.c. procurationes. in fi.
§.de censi.vbi duplum datur ecclesiis grauatis, & non pauperib.
Sed gl.nostra soluit duob.modis.Primo q ignorabat quãtũ q̃libet
contulisset. ideo solutio fit pauperib. in ꝺrio secus.Hãc solu-
tionem reprobat, & bene. quia sicut quilibet restituit, quan-
tum quisque soluit, ita potuit restitui tantundem. Ideo soluit
secundo. q in contrario plus excessit superior,quam hic. Idem
.n.cõmisit crimen cõcussionis.qa de directo plus extorsit a qua
libet ecclesia,q̃ deberet habere;ideo potuisset de stricto iure pu
niri in quadruplum.cũ talis sit pœna concussionis,f.cũ superior,
p̃textu officii,extorquet aliqua a subditis,vt j.q.j.c.sancim[b], in fi.
& 33.q.1.c.militare.cum si.hic autem a nemine extorsit vltra, q̃
soluit,& sic ꝺ neminẽ cõmisit concussionis crimen,sed facta co
acerutione,plus reperitur percepisse,q̃ soluisse;& ideo satis est,
q cuilibet reddatur suum, & in pœnã iste superior cogitur dare
pauperib.tm̃ plus,quãtũ habito respectu ad totã summã, extor-
sit;& pro tãto fuit iudicio meo cõsideratio bona.Extra gl. solui tur aliis modis,& primo p Io.And.& Phi. dicentes, q in effectu
idem disponitur hic,qđ ibi.Nã qđ datur ibi ecclesiis,intelligitur
datũ pauperib.qa qđ habet ecclesia,pauperũ est.16.q.j.c.fi.Sed o
soluit p Gof.dicẽtẽ,q ꝺrio locũ hẽt, cũ grauatur ecclesia. hic,qñ
grauãtur clerici singulariter,qa pp vitãdas inimicitias inter pla-
tũ,& clericos fit erogatio inter pauperes,arg. ff. fam.erc.l.plane.
Simile de Iudæis.c.cũ sit,& c.ad liberãdũ. Sol. tertio Host. q ca-
sus sunt diuersi,& non ꝺrii.Si.n. Prælatus grauat subditũ, tũc hẽt
locũ d.c.procurationes,in fi.vt in xeniis,vt quia recipit xenia tpe
visitationis,& tunc habet locũ c.Romana,cũ seq.de censib.li.6.
Si alio tpe aliq d extorsit a subditis,hẽt locũ c.de eulogiis.17.dist.
sed melius alle.c.p̃cedẽs,qđ incipit,qm̃.vbi dr̃. & si Archiep̃s aufert aliquid alicui Eporũ venienti ad ꝺcilium prouinciale, punit̃ i
quadruplũ.Si vero Prælatus excedit pp seruitiũ factũ legato, vel
alii,tũc hẽt locũ,qđ hic dr̃.& dat alia sol.sub dubio forte,dicẽs,q
hodie indistincte reddit̃ duplũ. Remittit ad no.in d.c.procuratio
nes.Ibi.n.dr̃,q licet,vbi aliq d extorqueat̃ p vim, seu p̃cussionẽ,
habeat locũ illa pœna quadrupli,vt in iurib.p̃al.&arg.in Auth.vt
iud.fine quoquo sufflra.§.sic igit̃, & §.necessitatẽ, in fi. vr̃ tñ,q in
his sufficit de iure canonico, q reddat̃ duplũ. Nã decre. Roma-
na.præal.loquit̃ de xeniis,& de violenter extortis, ſm eũ,& recitãdo ita trãsit ibi,& hic Io.An.Sed plus mihi placet p̃cedens sol.
quia c.Romana,simpliciter loqtur in recipiẽte munera tpe visitationis,c.vero seq.loqtur in eodẽ casu,videlicet in violãte debi
tũ visitationis,vt quia aliter exigit, q̃ debeat, & mãdat indebitũ
restitui duplicatũ,& sic loquit̃ in casu c.procurationes. Nec de
bemus de facili inducere iuriũ correctionẽ,vt in c.cũ expediat, de
ele.li.6.Quare aũt hic & ibi nõ punit̃ in quadruplum. potest̃ re-
sponderi.q in istis iurib.excesit Prælatus, petendo alias debitũ,
& exercendo principaliter officium suum, sed incidenter extor-
sit vltra debitum, unde non commisit directe violentiam, seu
concussionem,ideo minus punitur. Sed in c.quoniam præall.
& simi-

ADDITIO.

a Seb.Sap.q Prælati.Idem dicit do.Fel.in d.c.irrefragabili.§.cæterum,col.1.ver. tertia conclusio,sup.de of.ord.& ibi quando Episcopus pro delicto possit imponere pœnam pecuniariam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& similibus cõmisit directe cõcussionis crimen; quia ꝑ textu officij, & potentiæ extorsit omnino indebitũ; iõ plus punit. Quare aũt in c. procurationes, erogatur pœna ecclesiæ grauatæ; hic aũt in pauperes? dixit d. Car. vltra ꝑdicta, q ibi fuit ecclesia dupliciter grauata, in eo, l. q extorsit plus debito, & in onere mansionis, qa mãsit apud ecclesiã plus, q̃ deberet; iõ magis subuenit, q̃ hic, vbi clerici fuerunt grauati solũ in eo, qđ soluerunt vltra debitũ. Certe hæc non est bona sol. qa c. procurationes, & c. 2. de censi. li. 6. lo quunt generaliter, qualitercunq; ecclesiæ grauent ꝛpe visitationis pl̃ debito, & iõ tene sol. gl. declaratã, vt s. vel sol. Gof. An autẽ, qñ soluit quadruplum, totũ sit pœna. Io. An. dicit, q non, sed inest rei psecutio, vt tm̃ triplum sit pro pœna, de quo remittit ad no. 1. q. 7. c. in eum. sed voluit allegare. i. q. i. nã ibi est illud c. cũ gl. sua. An aliæ pœnæ pñt excedere quadruplũ, remittit Io. An. ad no. 11. q. 2. c. cum deuotissimã, & 17. q. 4. si quis domũ. Vide tm̃ de pœna
a dupli, tripli, & quadrupli, [a] quod leg. & nó. in l. j. in prin. ff. de pub.
7 & Inst. de actio. §. tripli, cum seq. † Extra materiã c. scias, q Inno. tractauit hic no. & subtilem materiã restitutionis fiendæ in foro pœnitentiali, sumpta occasione ex isto tex. in eo, qđ mãdat erogationẽ pœnæ debere fieri in pauperes Christi, & singulariter tractã do mãm p eũ tactã. pñt formari 13. q. Sed d. Anto. reduxit mãm ad sex casus. Et q̃q̃ subtiliter procedat, tñ aliquatenus ꝑ illos sex casus intricatur mã. Ego clarius attingendo mãm ponam duas
b regulas, [b] ꝑ quas iudicio meo decidunt illæ qões & similes, & ꝑo
c stea prosequar singlr & sigillatim illas qões Inn. & aliquas, quas addit hic d. Ant. Prima regula sit ista, q vbicunq; [c] ius positiuum habẽs ꝓcursum legis, seu æquitatis nãlis, disponit sup restõne, vel retentione, seruanda est talis lex et in foro ꝑscientiæ. Hæc ꝓclusio probat ex his, q̃ dixi in c. 1. de ꝑst. vbi post B. Tho. & Card. dixi, q lex positiua peccati non nutritiua, seruanda est et in foro ꝑscientię, ex quo nulla alia lex distinguit illo casu, inter forũ pñale & iudiciale; nec subest cã distinguendi. Sunt. n. superiores leges seruãdæ; ex quo non occurrit alia æquitas nãlis in ꝓrium. Sc̃da regula, vbicũq; inter legẽ positiuã & legẽ nãlẽ dat discrepantia, seruãda ẽ lex, seu eą tas nãlis in foro animæ; nisi lex positiua ex aliqua iusta & vera cã disponat ꝓ illam legẽ nãlem, nam tunc est seruanda æquitas naturalis, arg. eorum, q̃ no. Inn. in c. quę in ecclesiarũ de ꝑst. & hic per Io. And. in c. fi. de immu. eccl. lib. 6. & in c. 2. de vsur. lib. 6. & per Bar. in extrau. ad repr. in ver. denunciationẽ. Exempla
8 j. patebunt. † His p̃missis venio ad q. Inn. Et prima est, an habens aliquid ex furto, rapina, oppressione, dolo, vel calũnia, teneat ad restitutionem in foro aíę, an sufficiat solũ pœnitere de peccato? Inn. ꝓcludit, q tenẽt ad restitutionẽ, alle. c. fi. 14. q. 5. Et idẽ dicit in oĩbus casibus, in quib. cõpetit repetitio, siue per actionẽ, vt puta per actionẽ, qđ metus cã, de dolo, & sĩles, siue iudicis officio. Et dic, q q. ista decidit p primã regulã. Nã ad restõnẽ fiendã restringit ius positiuũ, ex quo dat actio, vel iudiciũ, & hẽt ꝓcursum legis nãlis. Nã ꝛgruit legi & æquitati naturali neminẽ debere locupletari cũ aliena iactura, vt in reg. locupletari, de reg. iu. li. 6. & in l. nã hoc nã. ff. de ꝓd. indeb. Suadet & p̃cipit ius diuinũ, vt le. & no.
9 in reg. peccatũ, de reg. iu. li. 6. & in c. cũ tu, de vsur. † Secũda q. Inn. est, q qñ quis est obligatus ad debitũ de iure nãli tm̃, quale est, qđ debeẽ a seruo. Nã seruus non obligat alicui, nec aliqs sibi, nisi naturaliter, vt in l. nãliter. ff. de cõd. indeb. Et alibi dixit rex. q quã tum ad ius ciuile serui pro nulli hñr, secus de iure nãli, quia quantum attinet ad ius naturale, oẽs homines æquales sunt, vt in l. qđ attinet, ff. de reg. iu. Et Inn. dicit, q tale debitũ est soluendũ seruo
10 in foro ꝑscientiæ, ita, † q de tali debito non põt fieri eleemosyna per obligatũ, arg. de iureiu. c. eã te. Et dic, q ista q. decidit per illã regulã secundã, q̃ sup. tradidi. Nã licet ius positiuũ tali debito naturali non assistat, tñ tollit obligationẽ naturalẽ ex sufficienti cã; iõ æquitas iuris naturalis, est in foro pœnitentiali seruãda. Et pono exẽplũ. qñ aliqs, p̃misit aliq̃d dare seruo, nã ex ꝑsensu suo obligat nãliter, vt in l. cũ amplius. §. is natura, ff. de reg. iur. Peccat aũt qs nõ implendo qđ, p̃misit, vt in c. i. & qđ ibi no. de pac. Nã Deus respicit cor, & non solennitatẽ verborũ. 22. q. 5. iuri. 14. q. 5. c. si qđ inuenisti. Et ꝑstertim hæc disp̃. ꝓcedit, vbi ius positiuũ nõ resistit huic obligationi, licet non assistat, vñ peccat qs quoad Deũ non
11 seruãdo. † Quod satis sentit et Bar. in d. extrauag. sup verbo, Denunciationẽ. vbi dicit obligatũ naturaliter tñ ex suo ꝓsensu peccare, nisi adimpleat, iõ pot denunciare ecclesiæ, t̃m eũ. d. Ant. in p̃missione facta seruo, latius distinguit sic, q aut qs, p̃misit seruo, vt dño suo acquirat; & tunc non deficit ius positiuũ, quasi dicat, q seruus et ciuiliter põt acquirere dño, alle. l. seruus, ff. de verbo. obl. Sed potuisset allegare ff. de stip. seru. p totũ, & hoc casu credit debitum debere solui dño in foro conscię. Sed tu dic hoc ꝓcedere, qñ solenniter acquisiuit obligationẽ. Si aũt p pactũ nudũ tm̃; tunc deficit ius ciuile, vt in Liuisgentiũ. §. fed cum nulla, ff. de pac. quo casu subest nãlis obligatio tm̃, sicut in libero. An aũt vtroq; casu sit solutio fienda dño in foro conscię. d. Ant. vult q sic, ex quo promisit, vt acquirat dño. Vt tñ hoc limitare, qñ promittens seruo, crederet sibi soluendo, ipsum non traditurũ rẽ illã dño; tunc. n. sibi soluens non esset tutus, quia equitas iurisgentiũ est in ꝓrium, q̃ vult, vt per seruũ acquiratur dño. Ego habeo istũ casum sic intellectũ pro indubitato et ad forũ ꝓtentiosum, pro quo alle. tex. apertũ in l. qđ seruus, ff. de solu. vbi dr, q si seruus ex peculio suo, seu ex pecunia dñi ꝛxit, et sibi soluit, nisi dns p̃mutatur non ꝓsentire. Nam profecto iste casus decidit per primã regulã. ꝓcurrit. n. tunc ius positiuũ, & æquitas naturalis. Nam si promittens non habuit respectũ ad seruũ, non debuit sibi solvere, si præsumpsit, & infideliter egit ꝓ dñm suum. Vr. n. dns tacite prohibere, vt in l. si cũ Cornelius, ff. de solu. in l. si hominẽ, ff. mã. & idem dicit in monacho, pro quo alle. tex. iuncto eo, quod no. Bar. in l. non iõ, ff. de noua. & d. l. qđ seruus iuncto eo, qđ no. Inn. in c. cum olim, de priui. Sed intellige proprie dictum Inn. qñ quis promisit ꝓtemplatione serui. Tunc. n. solum obligat in omnem euentũ naturaliter, & dẽt in foro aíæ soluere seruo, ga seruus ẽ, si cut liber, quoad ius nãle vt s. dixi, acgrit tñ dño. Facit qđ le. & no. in l. g ser. ff. de cond. & demon. iuncta l. placet, ff. de acq. hære. Idẽ dic, si dns aliquid promisit seruo, licet. n. non obligetur de iure ciuili, ga non cadit obligatio inter seruũ & dñm, vt in l. interpositas, C. de transac. tamen tenẽt in foro aíæ pp obligationem naturalem, cui ius non resistit, sed nõ assistit, acquisitio tamẽ fit dño, sed dominus debet pati seruũ illã rem habere conniuentib. oculis, vt in simili dr in l. 4. ff. de manu. & idem põt dici in Abbate, q aliquid promisit monacho, vide qđ no. Io. An. in reg. nõ est obligatorium, de reg. iur. in Merc. in c. cum singula, de præb. eo. lib. & ꝑ Inn. in c. insinuante, q cle. vel vouen. † Tertia q. est, q si mathematicus, vel meretrix, vel similis, dolo, vel fraude, vel psuasionib.
12 induxit aliquẽ, vt daret eis pecuniã, an isti teneant illã restituere in foro iudiciali? Sol. Inn. q nõ cõpetit repetitio, qa hic inde versatur turpitudo; vñ potior est ꝺditio possidentis, ff. de condic. ob tur. cau. l. vbi aũt. In foro aũt pœnitentiali est vtriq; pœnitentia
13 iniungenda, s̃m eum. † No. hoc verbũ, qđ aperte sentit, q isti nõ teneant ad restitutionem, et in foro animæ, & ita simpliciter recitando trãsit Io. And. Inn. tñ non loquitur ita clarè, vt refert Ioã.
d And. Ant. dicit se credere, q si quis [d] p̃miserit aliq̃d meretrici, [e]
e vel mathematico, q in foro animæ non tenẽt sibi soluere, quia illi, p̃missioni ex turpi cã non assistit Deus. Si aũt non, p̃misit, sed ꝓcessit ad traditionẽ; & tunc dicit d. Ant. se credere, q ille q recipit, nõ tenẽt in foro aíæ restituere; q a ille habuit donatũ, ꝑ delictũ. Sed putat, q recipiẽs, tenẽt illud dare pauperib. ex quo turpiter acq̃siuit; & dicit de hoc esse casum, 14. q. 5. c. nõ sane. nõ credit tñ illũ peccare, si restitueret illi, à quo habuit, ad hoc qđ no. i c. ex trãsmissa, de dec. j. q. i. c. nõ est putãda. Plus mihi placet dictũ Inn. & Io. And. vt ad restitutionem, seu erogationem pauperib. fien-

ADDITIONES.

a Zach. ¶ De pœna dupli, tripli, & quadrupli, adde istum in c. quia egredientib. nu. 5. & ibi in apost. meis, in ver. in foro animæ, sup. de testa.

b Duas regulas. In hac materia conscientiæ, capias etiam aliam regulam, q lex positiua, quæ innititur præsumptioni, & non ueritatis, non est seruanda in foro conscientiæ, secundum Bal. in d. l. ea quæ. Secus, ũ lex non se fundat super præsumptione, sed super veritate, quia tunc illud, quod obtinetur de iure ciuili, obtinetur etiam in foro conscientiæ, seu pœnitentiali, secundum Bal. in auth. ingressi, in 7. col. uer. circa primum pone, C. de sacrosanct. ecc. Late firmat istam regulam Anch in reg. possessor, lib. 6. Limita tamen singesse uerã, nisi præsumptio, super qua se fundat lex positiua, esset apparens, & quasi indubitata præsumptio, ut est præsumptio, quæ surgit ex lata culpa. nam seruabitur in foro conscientiæ, quemadmodum si illa lex fundaret se super veritate, ita sing. dicit Inn. in c. sicut dignum, de hom. quem sequũtur Doc. in uarijs locis. Et tene menti, quia est aureum & solenne dictum, vsq; ad hæc tempora a nemine alle. Et ista faciunt ad ea, quę dicuntur par istum in 7. q. inf. eo. & in c. 1. cir. med. supra de const. De isto art. an & quãdo lex positiua sit seruanda in foro conscientiæ, vide eleganter per Abb. in c. Rex pacificus, in 2. col. in procę. Greg ubi alle. bona iura.
Ant. Fran. Circa hoc, quod dr de lege positiua, an sit seruanda in conscientia, dicas, q si aliquid committitur conscientiæ alicuius, id uidetur esse sibi commissum, tanquam bono uiro, & vt secundum ueritatem iudicet, vt per Bald. in l. 2 in 4. no. de fideic. & in l. nemo, in fi. C. de sen. & inter. omnium iu. & uide gl. in c. 5. de corp. uitia. & in cle. 1. de iu. pat. Et adde, q quando est standum conscientiæ alicuius, non potest fieri probatio in contrarium, ut no. in cap. statutum, in §. assessorem, & ibi gl. de reser. li. 6 quod est uerum in his, quæ sunt parui præiudicij, & alias posset queri de malitia, uel imperitia illius, ut tenet Bal. in l. 1. in 1. col. C. de re. cre. & habetur per gl. & do. in l. inter stipulantem, in § 1. ff. de verb. obl. & vide gl. in cle. 1. in uer. oneramur, de iu. pat. de quo etiam uide Lanfran. de Oria. post Rom. in rub. de arbit. in 2. col. & quid importent illa uerba. Committimus conscientiæ tuæ, uide ibi per Alex. de Imo. in l. fi. ff. de leg 1. & in l. 1. ff. de leg. 2.

c Seb. Sap. Vbicunque. Vide Pet. de Anch. in cons. 21. inc uidetur. 1. facie. Cal. cons. 20. incip. an si statutum, sub titu. de const. & Pet. de Anch. in consil. 41. incip. 1. facie, & Bal. in c. in omni, in princi. supra de testi. vbi dicit, quod qui a lege humana excusatur, non peccat, nisi sit contraria legi diuinæ, de quo etiam late per Fel. in c. vigilanti, supra de præscr. & Soc. in l. 2. col. 12. ff. de uulg. & pupil.

d Seb. Sap. Si quis An ualeat promissio facta meretrici, uide Alex. post alios, in l. generaliter, ff. de uer. obl. Pau. de Cast. in l. multum, eo. ti. Ias. in l. 4. §. sed qđ meretrici, ff. de cond. ob tur. cau. ubi refert se uidisse quæstionem de facto in quodam scholare, & meretrice.

e Meretrici. An meretrix teneatur restituere acquisita ex meretricio, in foro conscientiæ, uide de hoc Thom. 2. 2. q. 32. arti. 7. Sed tu uide de hoc etiam per Tho. 2. 2. q 62. art. 5. vbi concludit quod meretrix licite poterit retinere, sed si aliquid superflue per dolum, uel fraudem extorsisset, teneatur eidẽ a quo accepit, restituere.

fiendã non teneantur isti. Primo, quia ius positiuũ est ꝑ eis. Dicit. n. q meretrix turpiter facit, q est meretrix, sed nõ turpiter accipit, cũ sit meretrix, l. 4. ff. de cond. ob tur. cau. & no. hoc vltimũ. Vr et in hoc concurrere æquitas naturalis. si. n. nõ turpiter accipit, ex quo est meretrix, ergo nõ tenẽt restituere. Præterea fauet sibi ius naturale in retentione ꝑ consensum domini tradentis. Nã nil tã naturale, q̃ vt acquisitio fiat s̃m voluntatẽ domini tradẽtis, vt in l. nil tã naturale, ff. de reg. iu. & in §. per traditionẽ, Inst. de re. diui. & facit optime qđ no. in simili in c. fi. de sim. Ad c. non sane, alle per do. Ant. dico, q non loquitur in casu nro proprie. Itẽ, p̃cedit poti° p̃sultiue. Svt faciat ide eleemosynã, de acq̃sito p̃ moderatã improbitatẽ; sed ñ distribuit tanq̃ aliena sed tanq̃ propria distribuit, vt ibi. Et idẽ cõsulerẽ in casu nro, & loquitur, cũ talis quenit ad statum perfectionis; sed de necessitate salutis nõ tenetur restituere, sed satis est Deo satisfacere per pœnitẽriã, ar. in
14 d. c. fi. de simo. vbi bo. tex. in ar. † Et hoc credo apte sentire gl. 14. q. 5. in sum. & c. ex trãsmissa, de dec. Dicit. n. q talis possit eleemosynam ex tali quæsito facere, ex quo fuit translatum dominiũ, & non cõpetit repetitio. Non tñ dicit, q teneatur, & tene mẽti illã regu. q̃ colligit ex dictis gl. in materia restitutionis. Hunc partem
a aperte fouet Cy. in l. cũ te, C. de condi. ob tur. cau. [a] vbi in q. facti recitat se dicere, q meretrix de eo, qđ lucrat in meretricio, põt facere testũ, & disponere, prout vult. Idem Bal. in l. j. C. eo. vbi dicit, q eps nõ põt illis taliter acquisitis apponere manum, et post mortẽ meretricis, & ita dicit rndisse a quodã epo interrogatus. Secus dicit Cy. in loco prealle. in ea q̃ nõ est meretrix. Dicit. n. q licet dominiũ rerũ donatarũ trãseat in illã mulierẽ, tñ fiscus tan quã ablator iniuste acquisiti, illud totũ aufert, per l. inuitus, ff. de iu. fis. Dicit. n. q tales mulieres tenentur in foro animę, hæc turpiter quæsita restituere, quod mihi satis placet, quia istæ turpiter receperunt, ex quo nõ erant meretrices, i. palã q̃stũ facientes. Cessat. n. dispõ l. 4. ff. de cond. ob tur. cau. & et æquitas naturalis. Et in hoc casu possetis saluare s̃m membrũ distinctionis d. Anto. Sed respectu primi mẽbri in eo, quod dicit, q si promissio fuit facta meretrici, non tenetur promittẽs in foro aíæ. Pro opi. sua vide gl. in l. idẽ & fi. ff. de cond. ob tur. cau. q̃ dicit illã promissionẽ nõ valere; et in meretrice. licet. n. nõ turpiter recipiat donata, ut ibi, turpiter tñ petit promissã. ob tur. cau. Sed Cy. post Pet. in d. l. cũ te, tenet ꝓrium. Cõcludit. n. q peccat ille, q meretrici non seruat promissã, p rõnẽ p̃dictã, quia sicut non turpiter recipit, ita nec turpiter stipulatur, seu recipit promissionẽ, & hanc opi. vr firmare Bar. in d. l. idem. & licet Bal. in d. l. i. videatur tenere ꝓrium, q aliud sit in receptione, q̃ in promissione, & dicit de hoc esse casũ in l. fi. de actio. & ob. sed certe ille tex. non probat. Loquitur. n. in muliere, q̃ promisit viro ob turpem cãm, sed nos loqmur in viro, qui promisit meretrici. Et ita cõperi post modũ, q̃ Bar. in d. l. idem, rñdebat ad illã l. quod satis placet. Cõclude ergo ex omnib. p̃missis, q meretrix turpiter non recipit dona, vel promissionẽ; & q põt de illis ad libitũ disponere; licet cõsultius agat dando pauperib. Secus in aliis mulieribꝰ. non meretricib. publicis, qa illæ turpiter accipiunt dona, vel p̃missiones; vnde pro promissio
15 ne nõ possunt agere, & recepta tenentur restituere; & fiscus põt illa bona occupare, & p̃dicta bñ no. Quarta q. † quid si quis recipit indebitum iure ciuili tm̃? Ponit exemplum Inn. in legatario, vt puta, hæres credendo hereditatẽ ad oĩa sufficere, soluit integrum legatum, de quo poterat detrahere Falcidiã, nunquid tenetur legatarius hoc casu restituere hæredi, qđ sibi ex beneficio legis Falcidię ꝓpetebat. Inn. tenet q nõ. quia licet ius positiuum disponat super hac Falcidia, tñ æquitas naturalis orit ex dispõne testatoris, quæ est pro legatario. Hoc aũt. autem dicit dicta Inn. procedere in hærede, q soluit ꝑ iuris ignorãtiã. Si. n. errauit in facto ꝑ petit repetitio per l. error, C. ad l. Fal. D. Ant. dicit illã leg. procede re in contentioso foro, sed in foro aíæ loquitur Inn. Ipse tñ putat in hac q. sic distinguendum, q aut testator ueruit in testõ, Falcidiam detrahi, & tunc legatarius tenet cum bona conscientia illa bona, et si testator fuisset ignarus sui patrimonii; licet aliud dicat lex fori contentiosi, vt in auth. sed cum testator, C. ad leg. Fal. Mouetur, quia habemus certũ fundamẽtũ voluntatis defuncti, nec aliquis error cadere põt, implendo voluntatem defuncti. facit. n. iuxta voluntatẽ defuncti. Si aũt testator non vetuit Falcidiam de trahi. tunc, si persona est ignara & grossa, verosimiliter ignorans detractionem Falcidiæ, putat idem, f. q legatarius iuste teneat in foro aíæ, quod habet vltra Falcidiam; quasi tunc concurrat con sensus testatoris in solutionẽ totius legati. Si aũt testator esset persona instructa in iure, certificata de iure Falcidiæ; tunc dicit se credere, quod legatarius teneatur restituere, quod habuit contra legem Falcidiæ; siue errore facti, siue iuris hæres soluit integrum legatum; qa cũ possibile sit testatorem voluisse Falcidiam detrahi; ex quo erat sciens, & non prohibuit, ꝑsultius est vt legata rius restituat; & sic satisfaciat voluntati defuncti. Nã in dubiis via tutior est eligenda, vt in c. iuuenis, de spon. Et si diligenter aduertis, vr d. Ant. hãc q. decidisse sp, s̃m tacitã voluntatẽ defuncti, ex qua insurgit obligatio naturalis, licet lex positiua aliter disponat in foro contentioso; & sic voluit indistincte, vt illa æquitas naturalis præferatur in foro animę iuris positiui dispositioni.
16 † Aduerte tamen, nam decisio huius quæstio. plurimum dependet ex alia quæstio. an hæres sit naturaliter obligatus ad legata integra soluenda, de qua plenissime per Legistas; maxime Bal. in d. l. cũ quis, C. de iur. & fac. ign. aliquid per Canonistas in c. fi. de sol. Et si tenemus opi. Vltramon. qui dixerunt, nullã oriri obligationẽ naturalẽ ꝑ legẽ Falcidiam, cessabunt oĩa dicta do. Ant. fundata sup illa æquitate & obligatione naturali. Si vero tenemus opi. ꝓriã, quæ vr placere cõiter Citramontanis, tunc in foro iudiciali sumus certi per c. Raynutius, & c. Raynaldus, de test. & per auth. sed cum testator, prælle. iuncta l. error, C. ad leg. Fal.
Sed difficultas oritur in foro pœnitentiali, & in hoc dicerem ad
17 uertendum ad tres casus duntaxat. † Aut enim a principio hæres vult vti beneficio legis Falcidiæ in casib. a iure concessis, & dico, q poterit sine aliquo peccato, nec tenetur in aliquo foro pœnitentiali. Hoc apertissime probatur per d. c. Raynutius, & c. Raynaldus. si. n. foret aliquod peccatum in retentione Falcidiæ, non permitteret ius canonicum Falcidiam ita indistincte, sicut fecit non distinguendo, an defunctus fuerit simplex psona an, di screta, quia ius canonicum et quatenus disponit in foro contentioso, nunq̃ disponit cum peccato, vt in c. fi. de presc. Et hanc partem indistincte tenet Bal. in d. l. cũ quis, dicens absurdum fore dicere ꝓrium, & firmat, q eo casu, quo hæres vult vti beneficio legis Falcidiæ, nulla oritur obligatio naturalis, quia lex Falcidia resecat legata ipso iure, vt in l. linea margaritarum, ff. ad leg. Fal. Itẽ dic, q si qua orta fuerit, illa non habet effectum ex dispositione legis in contrarium, quæ mouetur ex optima rõne in ꝓrium, vt si defunctus reperit aliquẽ, qui velit esse hæres, hæreditate grauata. Et hanc opi. tenuit et Bar. in extrauag. ad repri. in ver. denunciatio nem. Ex quo concludit, q hæres non potest denunciari in foro ecclesiastico, vt soluat integra legata, quod tenet Bar. in loco pal le. Secundus casus est, qñ hæres sciens soluit integra legata, & tunc legatarius tenet cum bona conscientia; quia, ex quo hæres no luit vti leg. Falcidiæ beneficio, iam legatarius tenet sibi debitum de iure naturali, & ciuili. & firmat Bal. in l. cum quis, præalle. Tertius casus est, cum hæres soluit integra legata ignoranter, quo casu probabiliter dubitatur in foro pœnitẽtiali; & puto standũ indistincte iuris positiui dispositioni, prout voluit Host. vt distin guamus, an soluerit per ignorãtiã iuris, vel facti. Mouetur per id, quod dixi s. in secunda reg. Cũ. n. ius positiuũ possit ex cã legitima tollere effectum obligationis naturalis, vt in Macedoniano, put j. subiiciã; fortius potuit disponere in casu nostro, in quo dubitatur, an obligatio naturalis oriatur. Induxit. n. ius legem Fal. ex iusta causa, adeo q fuit approbata per ius canonicum, vt s. dixi. Quam quidem legem induxit cum limitatione, an soluerit hæres per ignorãtiã iuris, vel facti, nec in hoc versatur aliquod peccatum, ergo talis lex est seruanda in foro pœnitentiali; cum ex cã possit quem priuare re sua, iuxta not. in c. quæ in ecclesiarũ, de ꝓsti. vnde non video iustã cãm recedendi in casu nostro a dispositione iuris positiui in foro animæ, & hæc de ista qõne. † Quinta
13 qõ est in eo, qui est obligatus ciuiliter tm̃, & non naturaliter. Exemplũ in eo, qui scripsit se debere cẽtum spe futuræ numerationis, tñ in veritate nihil accepit, an lapso biennio teneatur soluere in fo. aíę? Dubium facit, ga in foro cõtentioso arctatur; ex quo intra bienniũ tacuit, vt in l. in ꝺctib. C. de non nu. pe. dixi ple ne in c. si cautio, de fi. instru. Inn. tenet hunc non arctari in foro animæ. qa ex quo nihil in veritate recepit, non obligatur naturaliter, biennio elapso, vnde potest de illo patrimonio suo facere eleemosynam, & disponere, vt vult. Hæc conclusio Inno. placet Io. An. & est verissima. Lex. n. per lapsum biennii, præsumpsit ve ritatem debiti. Non. n. agit obligare debitorem ad id, quod non recipit. cum aũt in foro animæ constet de veritate, cessat lex positiua, fundata super præsumptione, quia præsumptio cedit veritati. 8. dist. c. veritate, facit id quod in simili no. Io. An. in c. 2. de vsu. li. 6. quod leg. & no. in c. tua, & c. is, qui fidem, de spõ. & tetigi in c. j. de const. An aũt sublit aliquod remediũ in foro contentioso
19 post lapsum biennii. dic, vt plene dixi in d. c. si cautio. † Sexta q. ẽ in eo, qui fuit iniuste condemnatus, an teneatur in foro animæ ad

ADDITIO.

a ¶ De cond. ob turpem cau. Adde Pau. de Ca. distinguentem inter publicam meretricem & priuatã, in l. 4. §. sed quod meretrici. ff. de cond. ob tur. cãm. Ant. Fran. ¶ Circa hoc, qđ hic dr de meretrice, dicas q meretrices tolerant ut euitẽtur adulteria, & maiora mala, ut est gl. in c. inter opera charitatis, de spon. & hr ꝑ Alex. plene in l. si adulterii cũ incest. in §. 1. ff. de adul. Et ad de, q meretrix nõ põt petere, qđ est sibi promissum, sed licite recipit post cõmissum meretricium, ut per Bar. in l. 3. ff. de cond. ob tur. cau. & hr per gl. in l. ea quæ, de do. ante nup. & ꝑ Bar. in l. affectionis, de do. & in l. non dubium, C. de leg. Non aũt põt recipere, vt incipiat meretricari. Et ideo qñ recipit post meretricium cõmissum, potest de tali recepto eleemosynam facere, vt per Arch. 86. dist. in cap. qui venatorib. & in c. nõ est. 1. q. 1. Et ideo, q turpiter accepit potest bona cõscientia retinere, & ideo meretrix potest de lucro suo testari, & nec episcopus nec fiscus. potest illud auferre hæredi bus suis, ut no. Cy. in l. mercalem, C. de cond. ob tur. cau. & no. Bal. in l. 1. C. eo. ti. Et adde, q mater meretrix non potest exheredare filiam meretricem ex hoc, quia meretrix, ut no. Bar. in l. in arena, C. de inoff. test.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad obseruationē sententiæ, vel sponte soluere in foro ꝓtentioso? Inn. tenet ꝙ non, qa talis sñia non inducit obligationē naturalē: neque tollit eā ipso in foro animę non tenet tali sñiæ parere. Et in
a hac q. pñt ex dictis Inn. a aliquæ pulchræ ꝓclusiones elici. Prima
20 ꝓclusio est, † ꝙ in foro animæ, b non tenet ꝙs parere iniquæ sñię.
b Rō huius ꝓclusionis, quia ex iniqua sñia non oritꝰ obligatio naturalis, nec extinguit, si prius erat orta, iuxta illud, quod leg. & no. in l. Iulianus, ff. de cond. indeb. & in l. ab eo, C. quō, & qñ iud. dixi in c. quod ꝓsultationem, de re iud. Quod procedit, ēt si non fuit appellatū, dummō non habuerit animū ꝓfirmandi sñiam, vt dixi in c. qđ ad consultationē. Ius aūt positiū compellit ad obseruationē talis sñiæ post decennīū; quia ꝓsumitur iusta, vt in c. cū inter, de re iud. cum sim. sed in foro animæ statur veritati. Vnde est
21 iusta cā recedendi a iure positiuo in foro animæ, quia cessat rō,
c super qua se fundat lex positiua. † Secunda conclusio, obtinens c iniustā sñiam, tenetur in foro animæ restituere, quicquid inde fuerit consecutus. Hæc ꝓclusio probatur, quia retinet alienum; nam, vt dixi, sñia iniusta non tollit, nec inducit obligationē naturalē; & lex mandauit, vt sñia mandaretur executioni, quia ꝓsumpsit pro iustitia sñiæ. Ergo cum in foro animæ constat de ꝟrio, tenetur ad restitutionem, quia peccatum non dimittitur nisi ablatum restituatur, vt in c. cum tu, de vsu. & in reg. peccatum. de reg.
22 iu. lib. 6. Tertia conclusio, † si in foro contentioso constaret per confessionē illius, qui obtinuerat sñiam, de illius iniustitia, cessare tur illa sñia, ēt in foro iudiciali. No. sing. hanc conclusionē. Ratio
23 est, qa vt prædixi, † sñia iniusta sustinetur ex sola præsumptione
d iustitiæ, sed ꝟ ꝓsumptionē iuris & de iure, d admittit probatio in ꝟrium per confessionē illius, in cuius vtilitatē ius induxit illam ꝓ
e sumptionē, e vt no. in auth. sed iam necesse, C. de dona. ante nup.
f quod est no. Et ad hoc dicitur; scias allegare dictum Inn. hic, & vide quod dixi in c. is qui fidem. f de sponsa. Quarta ꝓclusio † succumbens iniuste non dēt etiam in foro animę sponte parere sen
24 tentiæ, qa induceret victorē ad peccandū. Supple, nisi habeat animū donandi, qa tunc ille non peccaret recipiendo. Sic intellige dictū Hos. hic, sed ad mandatū iudicis nō peccat parendo iniustæ sententiæ; qa iudiciū reddit in inuitū, vt in l. inter stipulantē. §. si Stichū. ff. de verb. obl. & in c. intelleximus, de iud. Septima q. est,
25 † an tutus ꝓscriptione, teneat sibi facere ꝓscientiā in foro animæ. Ego hanc q. plene tetigi in c. vigilanti, de præscr. & dic, vt ibi, sed qa ibi nō definiui dicta Doctorū hic, scias, ꝙ Inn. in effectu voluit distinguere inter præscribentē bona fide, & mala fide, vt primo casu nō teneat ad restitutionē, secūdo sic. Hāc opi. Io. An. ī reg. possessor, de reg. iu. li. 6. vbi plene prosequit, & multi tenuerūt, & est cōis opi. Canonistarū. Sed d. Ant. voluit rigorose procedere p ꝓ opi. quorundā Theologorū, q̄ est in ꝟrium. l. vt superueniēte sciētia
g rei alienę, & teneant ad restitutionē in foro animæ, licet supueniret post cōpletā præscriptionē. D. stinguit. n. ipse sic, qa aut qs præscripsit ꝟ ignorantē, & tenet ad restitutionē; qa posito, ꝙ lex de ꝓscriptione loquens sit fundata sup aliqua æquitate; non tñ est tanta æqtas ex parte eius, ꝟ quē ꝓscribit, ex quo est ignorās. Si aūt ꝓscriptio fuit cōpleta ꝟ sciētē, dū tñ psona sit diligēs, & sagax, tūc subdistinguit. Aut. n. habuit illā rē ex titulo lucratiuo, & tenet ad restitutionē, qa licet ex parte illius, ꝟ quē ꝓscribit, det negligētia, non tñ subest tanta æquitas ex parte ꝓscribentis, quāta subest ex parte illius, ꝟ quē ꝓscribitur. Aut habuit illā rē ex ti. oneroso puta ex empto; & tunc dicit, ꝙ non tenet ad restitutionē, qa nō dēt incurrere dānum pp alterius negligentiā. Si. n. restituere t, non habet regressum de euictione, ꝟ illam a quo habuit cām. Sentit tñ, ꝙ si is, ꝟ quem est præscriptum, vellet soluere preciū, & meliorationem rei, ꝙ tūc teneret in foro animæ ad restitutionē. Quare aūt in casibus ꝑdictis non tenetur ad restitutionem in foro iudiciali, tñ in foro animæ sic, ī m suam opi. respondet, quia forū iudiciale ꝓscriptionē induxit, vt litiū sit finis, vt magis timeatur ip sum forum; sed in foro pœnitentiali attenditur solum æquitas. Aduerte, hæc potuissent dici aduersus ius ciuile, sed non aduersus ius canonicum, nam etiam quatenus est fori iudicialis, non inducit aliquid scienter cū periculo animæ alicuius; imo dicit, ꝙ omni ꝓstitutioni est derogandū, quæ sine peccato seruari nō potest, vt in d. c. fi. de præscr. Facit rō. c. Matthæus, de sim. vbi alle. illud Euangelii, Quam cōmutationem dabit homo, ꝓ anima sua? Itē, qđ prodest homini, si vniuersum mundū lucret, animæ vero suæ detrimentū patiatur? q. d. nihil. Vnde nunq̄ ius canonicum fundando

d Zachar. ¶ De iure. Adde istam in c. qui in uinorum, in fi. & quod ibi posui in apost. ad ipsum in uer. contra præsumptionem, supra de consens. præb.
e Seb. Sap. ¶ Præsumptionem. Vide Fel. in c. quanto, col. 2. uer. sed fallit primo, supra de præsum.
f ¶ In c. is, qui fidem. Vbi alleg. hoc dictum Inn. pro sing. & ibi etiam do. Ant. & idem etiā tenet d. Ant. in c. fi. de succes. ab intest. in 14. col. & d. Ant. & Abb. in c. quanto, de præsum. & d. Abb. disputa. sua, quæ inc. ante statuto, in 17. col. ubi commendant multum hoc dictum Inn. Hoc idem etiam tenet Anc. in repet. reg. possess. in 9. char. lib. 6. & d. Ant. in c. ab excommunicato, in 8. col. de rescr. & d. Ant. in c. in præsentia, de renun. Istud dictum Inn. alleg. pro sing. Abb. in c. 2. de purga. uulg. & in c. fraternitatis, de frigi. & malefi. in c. 1. ultra med. de confir. uti. uel inuti. & sequitur do. Ant. in c. cum dilecta, de rescr. Et ꝙ contra præsumptionē iuris, & de iure admittatur probatio per confessionem, dicit etiam An. in reg. semel malus, in uer. quæro de singulis. Item adde illud quod dicitur contra præsumptionem iuris & de iure non admitti probationem, est uerum de probatione directa in contrarium, secus, si esset indirecte contraria probatio. hoc dicit gl. quæ non est alibi secūdum do. Ant. & Imol. in cle. 1. in uersi. fecisse narramus, de probatio. & illam glo. alleg. etiam dominus Anto. in d. c. is, qui fidem, de sponsa. & idem dicit dominus Anto. in c. uiduas, in fine. de reg. Item licet contra præsumptionē iuris & de iure, admittatur probatio per confessionem, tamen contra fictionem non admittitur probatio per confessionem. Ita dicit no. Bal. in additionibus Spec. in tit. de confes. in 3. colum. de quo uide per do. Anto. in d. c. is, qui fidem. Et ꝙ contra præsumptionem iu. & de iure admittatur probatio in contrarium, tenet Ancha. in c. 1. de confe. lib. 6 & dicit ꝙ de hoc est gl. fi. in auth. sed iam necesse, C. de don. ante nup. Idem dicit Pau. de Cast. in l. qui iurasse. §. 1. ff. de iureiur. ubi etiam post gl. ibi multum no. dicit, ꝙ licet contra iuramentum a parte delatum, non admittitur probatio, vt in l. non erit. §. dato, de iureiur. admittitur tamen probatio per confessionem. & Ro. in repe. l. admonendi, ff. de iureiur. & do. Anto. in c. cum contingat, de offic. deleg. ubi etiam alle. Inno. in c. cum dilecta, de rescr. & uide Bal. ad idem in l. si quis instituatur. §. si quis sub conditione, in fi. ff. de her. inst. & in auth. ad hæc, in antepe. col. C. de vsu. uide etiam Alb. in c. cum cessante, de appel. & gl. in auth. illud, de equa. do. Et adde supradictis, quod est uerum, ꝙ admittitur probatio per confessionem, etiam si confessio esset ficta, ut uoluit Bar. in l. absente, & in uersic. quæro circa, de pœn. quem secutus est Anch. de confes. lib. 6. in c. 2. Et pro hac ampliatione Bart. uide tex. sing. & ibi Bal. in l. pen. C. de interdi. ma. Et idem in terminis late examinando fic determinat Bar. in consi. suo quod inc. a do. Cyno de Bononia, in char. 10. in 5. col. & supra alle. gl. in auth. illud, alle. pro sing. Anch. in repe. c. in præsentia, de probat. in prin. uide etiam plenissime ibi per Doct.
Ant. Fran. An contra præsumptionem iuris, & de iure, & quando admittatur probatio in contrarium, ultra hic dicta, adde, q̄ admittitur probatio in contrarium, si ille, pro quo est præsumptio, non contradicit, ut no. Inno. in c. fraternitatis, & in c. cum Bertoldus, de re iud. & in c. cum dilectus, de rescrip. & tenet etiam do. Anto. in c. is qui fidem, hic alle. & uide Bal. in rub. C. de prob. in 2. col. & in l. sine possidet's, in 3. col. eo. tit. & per Io. de Imo. & Alex. in l. inter stipulantem, in §. 1. ff. de uer. obl. & uide Pau. de Cast. in cō. 157. inc. uisis, ac ponderatis.
g ¶ Alienæ. vide repe. Imo. in c. quoniam omne, de præsumpt. in 8. char. super gl. in fi. ubi melius, quam alibi, & quod plene no. Anch. in repe. reg. possessor, in 6 & uide Bal. in l. fi. in fi. C. de fideiuss. vbi dicit, ꝙ ille qui præscripsit, nō est tutus iure poli, & uide gl. in c. 1. de concess. præben. Et de ista quæstione uide multum plene per Ray. in ti. de præscr. uer. item pone, ꝙ est cōpleta præscr. ubi plene arguendo ad utranque partem, uidetur inclinare, ꝙ non teneatur restituere, nisi conscientia eum remordeat, & late & eleganter in terminis ponit Host. in sum. de præscr. uer. quicquid dicant Legistæ, sub §. quæ exiguntur in præscriptione, & ver. sed quid si iam completa præscriptione, conscientia rei alienæ. Et etiam vide gl. 14. q. 3. c. fi res, & c. si uirgo. 34. q. 2. Et de hoc uide omnino in terminis per Bal. in aut. ad hoc, in 6. col. uer. uenio ergo ad q. for. C. de vsu. Et de hoc uide per Bal. in l. cum quis, C. de iu. & fa. ign. vbi tenet, ꝙ sit tutus in foro conscientiæ. ita dicit tenuisse quendam d. Pet. Vltram. auditorem d. Legati Bono. in publica disputa & idem tenet Inn. in c. cura pastoralis, in fi. de iure pat. & uide per Ang. in rep. l. si certis annis. in 1. char. C. de pac. Sed limita sing. vt per do. Ant in c. si diligenti, in 6. col. de præscr. Et de isto art. vide etiam late per Abb. & Imo. post gl. & Doc. in d. c. vigilanti, de præscr. & per Imo. in d. c. cura, de iu. pat. & per Bal. in d. c. 1. §. si quis per triginta, si de feu. fue. controuer. inter dom. & agna. quod no. Bar. in extrauag. ad reprim. in uer. denūciationem. & de ista q. uide per Ang. in repe. l. 1. C. de iud. Cuius uerba refert Imo. in repet. d. c. fi. de præscr. Et an per præscr. tollatur actio naturalis, & ciuilis, ponit Bal. in auth. ad hoc. & quod mala fides superueniens post completam præscriptionem non obliget ad restitutionem, est optimus text. in cap. veniens, in fi. uer. si uero nondum consumata, & c. de præscr. Quem ad hoc fingu. ponderabat d. Fran. de Anch. in uoce legeas. Sed posset reſponderi, quod ille texloquitur in foro contentioso, non in foro conscientiæ. Sed hæc sol. facilliter elidit, ut, quia ius canonicum in præscr. non discrepat a foro conscientiæ, patet in c. fi. de præscr.
Ant. Fran. An præscribens finita præscriptione possit bona conscientia, & iure poli, tenere rem præscriptam, licet uideatur esse communis opi. ꝙ sic tutus, vt per But. & Io. de Imo, in c. fi. de præscr. tamē apud me semper hoc fuit dubium, quia cum præscr. non procedat, nisi cum bona fide, ut in reg. possessor, de reg. iur. lib. 6. & si possidens aliquo tempore habuisset conscientiam malæ fidei, fuisset impedita præscriptio superueniente mala fide, etiā post finitam præscriptionem, non habens reddere præscribentem securū. Et ideo mihi placet, ꝙ si non potest deponere istam cōscientiam mala fidei rei alienæ, ꝙ ipse nō sit tutus in cōscientia, qa sicut malafides superueniens impedit præscriptionem iam cœptam de iure cano. quicquid sit de iure ciuili, vt in c. veniens, præsc. per c. 2. de reg. iu. lib. 6. Eodem modo, superueniens post præscriptionem finitam, quia etiam mala fides superueniens nō facit cessare publicianam, ut per gl. in c. abbate, de reg. iu. lib. 6. & per Bal. in l. ancillæ, C. de fur. & per Alex. in l. eum qui, in §. prætor, ff. de pub. qui. eo ipso, ꝙ habet conscientiam rei alienæ, u detur obligari ad restitutionem, ut ex nunc, ex illo stimulo conscientiæ. Non credo tamen, ꝙ teneantur ad restitutionem fructuum, quos percepit, dum bona fide præscriberet, & ita semper tenui in c. fi. de præscr. & etiam mihi placet pro exoneratione conscientiæ.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Inn. Hoc dictum Inn. refert & sequitur d. Alex in l. potest, ubi do. Ias. col. 9. in 1. lect. & in 2. lect. col. 17. ff. de leg. 1. vbi plura ad hanc materiā.
b ¶ Foro animæ. Adde hic, quę scribit d. Ant. hic. & in c. nouit, in 18. col. de iud. & uide de hoc per Io. de Lig. in c. q. sicut, de ele. in 7. col. & ibi et am per d. Ant. post Inn. & ad materiam conscientię ultra scripta hic per Inn. & d. Ant. vide multa per Bal. in auth. ad hoc, C. de vsur. & per eūdem in dispu. sua inc. statuto cauetur, ꝙ fœnerator; & Bart. in extrauag. ad reprimen. in ver. denunciationem. & aliquid per Inn. in c. quod sicut, de elec. & plenius quam per alium per Anc in reg. possessor, lib. 6. & multa egregię dicta in hac materia cōscientię, vide per d. Ias. de May. in § sed istæ, in pen. char. Inst. de act.
c Seb. Sap. ¶ Obtinens. Vide Inn. in consi. 147. inc. in causa uertente.

fundādo se super veritate, inducit aliquid cum peccato. Cum ergo ius canonicū in omnibus membris formatis p d. Ant. induc at & approbet præscriptionē, & vult, ꝙ possit ꝓscribēs ex sua ꝓscriptione defendere; ergo nō est dicēdū, ꝙ peccet ꝓscribens, si nō restituit. sup ueniēte sciētia. Si aūt nō peccat, nō obligāt ad restitutionē. Qđ aūt ꝓscriptione possit se defendere ꝓscribens ēt ꝟ ignorātē, pbāt in c. 2. de ꝓscri. li. 6. vbi patet, ꝙ ēt ꝟ ecclesiā pōt se defendere. Et ꝓscribēs titulo lucratiuo hoc idē possit, ēt ꝟ ecclesiam, probatur in c. Apostolicę, de dona. Tene ergo indistincte, ꝙ non tenēt ad restitutionem; quia tutus est iuris dispositione, quod potuit ex causa rem vnius dare alteri, vt in l. si verberatū, ff. de rei ven. & in l. Antiochensiū. ff. de priui. cred. & no. in c. quæ in ecclesiarum, de const. & in l. fi. C. si contra ius vel uti. pu. Octa-
26 ua q. an tutus in foro iudiciali, exceptione odiosa, veluti Macedoniani, teneāt restituere pecuniā sibi traditā, nō obstāte exceptione sibi ꝓcessa p ius positiuū? Inn. ꝓcludit eū nō teneri. Monetur duabus rōnib. Prima, quia illud ius emanauit, nō solū in odiū creditoris, sed pp bonum publicū, vt inde euitetur mors, seu expectatio mortis parentū. ff. ad Mace. l. 1. Secunda rō est melior. f. m eum, quia nihil est apud filium fa. cuius dīnium non habet, nec pecuniæ sibi numeratæ dīnium in eum transmittitur. ad versus vero actionem ꝟ eum cōpetentē, habet legitimā exceptionem sibi datam ab illo, q̄ creditori actionē dedit, & ipo per talē exceptionē tutus est, f. m eū. Prima tñ rō est verior, f. m Host. hoc dictum suum vī temperare Inn. prope fi. gl. suæ. Sētit. n. hoc debere procedere, nisi in causa, pp quam lex fuit mota, cessaret, in illo casu; puta quia creditor mutuauit filiofamil. pp charitatem parentū; quia vidit filiū in aliquo periculo, pp qđ indigebat pecunia. Tūc enim tenetur in foro animæ restituere. Do. Ant. dicit confessorē debere examinare, tam mutuantem, q̄ filiumfam. & si cōstat, ꝙ mutauit pecuniā ob necem patris, cū quilibet sit in turpitudine, putat idē dicendum, qđ ŝ. dixi. f. m eum, in meretrice; quasi sentiat, ꝙ non tenet restituere creditori, sed pauperibus ex quo turpiter acq̄siuit. Si aūt constat, ꝙ ex charitate, tunc tenet cum Inn. vt teneatur ad restitutionē. In dubio autem dicit, ꝙ lex positiua præsumit, ꝙ mutuauit in necem patris; sed lex cōsciētiæ præsumit, ꝙ pp charitatem. ergo in dubio maior est lex cōsciētiæ, s. vt restituat; qa in restitutione nulli versatur periculū animæ; sed in ꝟrio pōt subesse periculū; qa forte mutuauit ex charitate. Ego dico, ꝙ ex mutuo facto filiofa. oritur obligatio naturalis, & ciuilis, sed beneficio iuris, cōpetit gñaliter exceptio, vt in l. 1. ff. ad Macedo. no. B. ir. in d. extrauag. ad reprim. in ver. denunciationē. Qñ aūt exceptio nō cōpetat, & qñ sic, pōt dari regula iudicio meo in vtroq; foro. Vbicunque creditor nō fuit in culpa mutuando, tūc exceptio Macedoniani nō cōpetit in foro iudiciali; & p ꝺsequens fortius non cōpetit in iudicio animæ. Si aūt creditor fuit in culpa; tunc exceptio cōpetit, & iuū effectū operat in vtroque foro. Prima pars huius regulæ, pbat in l. 4. ff. ad Mace. vbi dī, ꝙ si qs credit aliquē patremfa. nō vna simplicitate deceptus, nec iuris ignorātia, sed ꝙ publice paterfa. reputabat, & ita habebat in ꝟhēdo. & sic cessat senatusconsultū. Ad idē bo. tex. in l. Macedoniani, C. eo. vbi vī, ꝙ cessat authoritas senatusco. Macedoniani, quoties qs mutuauit pecuniā filiofa. ad necessārios sumptus, quos patris pietas verosimiliter nō recusaret, & no. illū tex. Et rō illorū iuriū non est aliud, nisi quia reperitur creditor in aliqua culpa, propter quam fuit inducta illa exceptio. Idē ergo in alijs casibus in quibus cessat culpa creditoris, & vī de mēte Bart. in d. extraua. ad reprim. Secūda pars regulæ, pbat rōne. Nā licet ex tali mutuo oriatur obligatio nālis & ciuilis; tñ potuit lex ex causa iusta & honesta illius obligationis efficaciā tollere, & in effectu priuare creditorem debito suo, sicut facit in vsucapione, & si. Ad hoc, qđ no. in d. c. quæ in ecclesiarū, & hoc a pte vī de mēte Bar. ī d. extra uag. vbi dicit, ꝙ denūciatio Euangelica non habet locum cōtra filiumfa. rōne obligationis nālis, quia efficacia illius est elisa propter authoritatē legis ex iusta, & honesta cā dispōnētis, & sic apte sentit, ꝙ non tenetur ēt pauperib. Nā si peccaret in recipiendo pecunias, haberet ꝟ eum locum denunciatio Euangelica, vt in c. nouit, de iud. & vide per canon. in c. fi. de sol. Et pro hac parte facit, quod dixi in sēda regula superius alleg. idē dic vbicūque naturalis est elisa a iure positiuo ex iusta, & honesta causa, maxi-
27 me fundata sup aliqua æquitate nāli. † Ex quo infero, ꝙ mulier, q̄ iuuat Velleiano in foro iudiciali, nō tenēt ad ꝟoluendū in foro pœnitētiali, nec pōt ecclesiæ denunciari, qđ ēt Bart. firmauit in loco præal. Sicut enim is, qui ꝓscripsit, tutus est in foro animæ ex dispositione legis, ita & iste filiusfam. & hæc sātis voluit Inno. hic. Ad vnum tñ aduertendum cum hodie, sāltē inter Christianos, nō soleat sequi parētū mors, ex mutuo facto filiofami. vī quod deberet cessare senatusconsultū; qa cessante causa debet cessare cō
28 stitutio. 16. q. 1. c. generaliter. & sic in vtroque foro debebit obligari ad restitutionē, quod sātis vī de mente Inno. in vlti. qō. vbi dicam. † Nona qō est in eo, cui res auocari potest, petita restitutione in integrum iure speciali, vel generali, antequam imploret; an teneatur in foro animæ illam rem restituere? Sol. Inno. quod ex quo contractus tenuit mero iure, non tenetur ad restitutio-
nem, nisi is, qui potest petere restitutionem, læsus esset malitia ꝟhētis. & nota hoc vltimū. Secus dicit, qñ ꝟctus esset ipso iure nullus; puta ex defectu solennitatis, vt qa res ecclesiæ fuit vēdita sine solennitate debita, & res minoris fine decreto; tunc enim tenēt illā restituere, qa non habet iustū titulū, & bonam fidem. Nam hic titulus ꝓnō titulo habēdus est. Do. Ant. quo ad primam partē, qñ ꝟctus tenuit, sed competit restitutio, an solum teneatur restituere in foro animæ, in quo fuit deceptus venditor; dicit, ꝙ si venditor verosimiliter sciebat verū preciū rei. quia erat persona
a sagax, a tunc vī illud modicum, quod valebat vltra, habere pro derelicto; & ideo nō tenēt emptor sibi facere ꝓscientiam. & idem dicendum in persona emptoris, si fuisset quodam mō in precio-
29 lesus. Si aūt vendens esset persona ignara, tunc tenetur emptor sibi facere ꝓscientiam in eo, qđ plus valebat. Idem dicit, si platus vendidit, vel alius, procurās facta alterius. Nā licet sciat verū precium; tamen debit vendere pro minori precio, arg. in c. 2. de donatio. Aduerte, primam partem suæ distinctionis puto verissimam, etiam in magna quātitate; quia vī tunc venditor donare, ex quo sciens verum valorem vendidit pro valde minori, vt no. Doct. in l. 2. C. de rescin. vend. & c. cum dilecti. de emptio. & venditio. & facit reg. iuris, scienti & consentienti, de reg. iur. lib. 6. & reg. cuius per errorem, ff. de reg. iur. Quoad f. m partem dic ꝙ si emptor decipit venditorem dolo in precio, quantuncūque modico, b tenet in vtroque foro, vt l. Iulianus. §. vēditor, ff. de actio. emp. no. gl. in l. in causę, ff. de mino. & in c. cum dilecti, de emptio & venditi. Si autem dolus, non dedit causam contractui, nec incidit in ꝟctum; & tunc aut emptor sciebat rem plus valere, & vēditor ignorabat; & dic ꝙ ī foro animę tenetur restituere, quod plus valebat; quia agit contra iustitiam nālem, decipiendo sāltem proximum in precio, facit 14. qō. 2. c. quicunque, & melius in c. 1. de emp & vend. & sentit Ioā. Cald. in c. nauiganti. de vsur. Et ꝙ
c dr, licitum esse c ꝟhentibus se decipere vsq; ad dimidiam iusti precii, vt in d. l. in causa. Dic f. m Inn. in c. in cuirate, de vsur. qđ illud procedit iure fori, nō iure poli; ideſt quoad Deum nō, pcedit sed ius positiuum noluit, p modica læsione dare actionem in odiū
29 litiū; & qa homines oī die super hoc litigarent. † Et pro hoc vide bonum gl. 1. q. 2. c. ea. enim §. hoc ius porrectum, in ver. & plus, quæ dicit ecclesiam non debere recipere precium vltra verum
30 valorē rei oblatum, qđ no. † Si aūt vterque fuit ignorans, & emptor, & vēditor, sed re ipsa interuenit deceptio in precio, pōt dubitari, an sciētia superueniente, teneat restituere id in quo alius fuit deceptus. Et credo, ꝙ sic, si a principio emisset pro illo precio; debet tñ restituere rem, ex quo vult alter restituere preciū; & ex quo non vult supplere iustum preciū, arg. bo. in l. in fundo, ff. de rei vend. & in l. si quis cū aliter, ff. de verb. oblig. vbi parificātur deceptio re ipsa, & ex proposito. † Quoad secūdā partē qō-
31 nis Inn. qñ ꝟctus fuit nullus ex defectu solennitatis, d. Anto. dicit se credere, ꝙ licite teneat in foro conscientiæ; quia quantū ad metas iuris nālis, ibi est verus titulus; q̄uis deficiant solēnitates positiuæ; iō in foro animæ tenet cum bona ꝓscientia; ex quo nō subest deceptio, & affuit legitima causa alienandi. Et no. bñ hoc dictum, quia sæpe occurrit in practica, & adduco ad huius dicti cō firmationem no. dictum Inn. in c. ꝙ sicut, de ele. vbi dicit, ꝙ si ele
d ctio d tenuit de iure naturali. f. ratione consensus eligentium; licet sit nulla propter solennitates iuris positiui non seruatas; non tenetur electus in foro conscientiæ renunciare, quia habuit fundamētum naturale. Ius enim positiuum adinuenit solennitates propter periculum animarum, & deceptiones euitandas; sed cū omnia cessent in causa occurrenti, non est in foro conscientiæ de illarum defectu curandum, quod singulariter no. quia facit
32 ad multa. Decima. q. est in eo, qui immoderate aliquid vltra debitum extorsit, vel aliquid accepit ab aliquo, seu lucratur in aliqua negotiatione

ADDITIONES.

a ¶ Sagax. Vide pulchre per plures conclusiones Fran. Aret. in c cum causa, char. vlti. supra de test.
b ¶ Modico. Emens rem modico minori iusto, tenetur ad restitutionem. adde nisi uendens sit sagacissima persona, vt hic per d. Abb. in pen. col. in verb. quintus, & sextus casus ibi, quod sit modicum, &c. & idem dicit Abb. Pan. in c. 1. de emp. & vend. & uide etiam per eundem Abb. & per d. Ant. in d. c. in ciuitate, de vsu. & per Per. de Anch. in re. peccatum, in 5. q. princ.
Ant. Fran. ¶ An tenens rem pro modico minus iusto precio, teneatur ad restitutionem. Dicas, non quæri, an cōtractus debeat rescindi, uel iustum pre cium refundi, iuxta materiam in l. 2. C. de rescin. uen. cum si. q. a tunc puto esse uerum, quod hic dicitur. Sed ꝙ illud modicum precium quod est minus iusto pretio, quamuis modicum sit, possit bona conscientia retineri, hoc nō credo, quia illud, quod est intra iustum precium, non est meum, sed est alienum, & ideo non credo remitti peccatum, nisi illud, quod alienum est, restituatur, ut in reg. peccatum. de reg. iur. li. 6.
c Seb. Sap. ¶ Licitum esse. Adde ꝙ illud, quod dicitur licitum esse contrahentibus se decipere, procedit, quando deceptio est fine dolo, secus cum dolo, vt est gl. in l. item si precio, §. fi. ff. loc. quam dicit ad hoc peregrinam. An. Sicu. in consi. 56. inc. sapienter scribit, col. 2. in fi. in 2. vol. & dicit sing. d. Ias. in auth. ex causa col. 2. C. de lib. præte.
d Seb. Sap. ¶ Quod si electio. Hoc dictum refert & exornat d. Ias. in l. nemo potest, in 2. lec. col. 15. uer. pro parte negatiua, ff. de leg. 1. & Fel. in c. 1. col. 11. uer. fallit 6. supra de consti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

negotiatione illicita, an teneatur ad restitutonē in foro animæ? Sol. ex dictis Inn. possent in hac q. colligi tres cōclusiones. Prima conclusio sit ista. Vbicunq; lucrat quis aliquid vltra debitum ex licito exercitio, ita, q̄ non hēat iurisdōnē puniēdi, puta ga est adᵃ uocatus, ª vel medicus, vel cursor, vel exercens licitā negotiationem, nō tenetur restituere quicquid vltra debitum fuerit lucratus, ex quo sine dolo malo illud habuit, alle. c. non sanè, p̄alle. 14. q. 5. Nisi forte in medico aliquid speciale dicas; vel nisi tūn esset ipse moderatum exactū, q̄ iudex ex officio suo ad illud restituendum dēret exigētē cogere. Tūc n. in foro pnāli p̄cipereť ei, vt re stituat. Dicit tn, q̄ in casu, in quo nō arctat ad restōnē, prudēter facit, si oīa in eleemosynā elargīt, all. 14. q. 5. c. qui hētis, & c. nō sanè. Dicit tn, q̄ non dānaret illos, si talis lucra hr̄dib. relinqueret. Et no. hoc dictū singulariter, maxime, p intellu illius c. non sane. Nam exp̄sse sentit, quod s. dixi in meretrice, vt illud c. loquat cōsultiue in parte erogationis hēdæ in pauperib. † Scda q̄clo est, q̄ 33 si hēns officiū cum iurisdōne, ita q̄ in rone iurisdōnis potuisset exigere aliq̄d, & aliq̄ d vltra debitū fuit exactus, tenet ad restōnē indebite exactorū, per d. c. non sane, in prin. 1. q. 7. ca. sancimus, & 34 C. q̄ met. cā, l. pen. & fi. † Tertia q̄clo, exercēs illicitas negotiationes, vel alias iniuste acq̄rens aliq̄d sine calūnia alicui facta, tenet in foro aīæ, q̄cq̄ fuerit lucrat, in pauperes, vel in alios pios vsus erogare, arg. 17. q. 4. c. si qs ptumax. & in c. magnę, & in c. q̄ sup his, de vo. facit c. cū tu, in fi. de vsu. D. Ant. quoad primā q̄clusione putat dicēdū, q̄ si q̄sciētia repulsat, vel remordet in eo, q̄ immoderate exactū est, tunc sequēda est q̄sciētia, vt in c. ſras, de restspo. & illud est restituendū, aut pauperib. erogādū. Si aūt non faciat sibi de hoc q̄sciētiā; & tunc dr̄, q̄ de hoc tenet sibi facere cō scientiā, cū hac tn moderōne. Si. n. dans vltra debitū erat psona sagax, & discreta, ita q̄ verosīlr sciebat q̄ donabat vltra; tūc vr̄ ex sua liberalitate donasse, & tunc recipiens, nō tenet sibi facere q̄sciētiā, nec tenet ad restōnē, nisi velit. Si vero donauit nesciēs, ita, q̄ non ex proposito, vel erat iuuenis parum sagax, aut prodigus; seu donauit exactus, & tunc tenetur recipiens sibi facere q̄sciētiam de eo, q̄d recepit vltra debitum, ita q̄ tenetur in foro aīę ad restōnē. Attende q̄ hoc dictū Do. Ant. differt a dictis Inn. respectu partę quātitatis. Nā vbi immoderate aliq̄d fuisset exactū voluit Inn. q̄ fieret restō in vtroq; foro. Placet mihi pr̄ opi. D. Ant. Nā ex quo sciēter aliq̄d habuit vltra debitū, venit q̄ æq tatē, & iustitiā nālem, merito tenet ad restōnē, ar. 24. q. 1. c. non afferam, & in d. c. j. de emp. & ven. & vr̄ de mēte Cal. in c. nauigāti, de vsu. vbi q̄cludit neminem dēre ex ꝓposito aliq̄d plus, vel minus debito emere alia parte ignorante. Et pondera dictū Inn. in eo, q̄ dubitauit, an in medico esset aliquid speciale, & nihil allegauit. Ego dico, q̄ in ar. optime facit l. fi medicus, de variis, & extraor. cogn. vbi dr̄, q̄ dat officiū ad rescindēdā vendōnē medico factā p infirmū, durāte infirmitate, ga vr̄ hoc feciſſe pp sanitatē recuperādā, & timorē vitæ pdē de, & sic vr̄, q̄ si datur aliq̄d medico vltra debitū illud nō vr̄ datū ex mera liberalitate, sed potius pp volunta tē euadendi; & sic vr̄ posse repeti in vtroq; foro, & no. bene illā 35 legē sic inductā cum dicto Inn. hic. † Vndecima q̄ō est, de eo, qđ b qs lucratur in ludo, an subiaceat restitutioni saltem in foro bani mæ. Inn. dicit, q̄ si iste fuit tractus ad ludū, nō tenet restituere, ga non vr̄ dolo feciſſe, si vero alium traxit, restituere tenet; quasi dolo fecerit, si aūt aliq̄d amisit, p̄ōt repetere, vel forte melior erit q̄dō possidentis, arg. ff. de condi. ob tur. cām, l. vbi aūt. Et vr̄ per illā l. intelligere istud membrū, q̄ñ vtero, fuit in turpitudine. Dicit tn Inn. q̄ si recreationis cā modicum ludit, & lucrat, restituere nō tenetur, arg. ff. de ale. per totum, & 14. q. 5. c. non sane, & ff. si quadru. pau. fe. di. l. 1. Io. And. remittit de hac mā ad no. in summā, de excef. præla. s. vnico, sub §. clericus vero, & per Ray. in fi. secundæ par. & per B. Tho. 2. 2. q. 2. ar. 7. & in c. clerici, il grande, de vi. & ho. cle. Do. Ant. putat indistincte, reiecta illa distinctione Io. q̄ si fiat recreationis cā, vel non; vel modicum sit lucrum, vel immodera tū; an sit attractus, vel attraxerit, tenēdū, q̄ lucrū subiacet restitutioni. sicut s. dixi post eum in meretrice, & mathematico; ga nec recreatio, nec immodicitas, aut attractio excusat quem a pecca to; & ideo in foro q̄scientię tenet lucrū, s̄m eum, restituere. Ego de ista q. remitto te ad ea, quæ plene dixi in d. c. clerici, de vi. & ho ne. cle. & vide gl. in c. Epſ. 3 5. dist. & p Bal. super rub. de cond. ob tur p. cām, vbi inter cætera ponit tres casus, in quib. indubitanter pōt lucrum repeti. Primus, si ille ludus erat prohibitus per legē cōem, seu municipalem. Secundus, si fuit lucratus ab eo, q non hēbat p'enam administrōnē pecuniæ, vt filiosam. seruo, vel monacho. Tertius, si fuit lucratus cum talsis taxillis: nā hoc casu pōt ille punir i de furto, vel saltē extra ordinē coerceri. arg. l. falsus, ff. de fur. quod no. & vide plenissime de omni ludo, vbi te remisi, et 36 tene menti opi. Ant. q̄ satis est tuta in foro animæ. † Duodecima c qō est in hypocrita, q̄ multa bona acquisiit sub noīe boni Chri c stiani, an teneatur illa restituere; & q̄cludit q̄ sic; [b] quia p fraudē acquisiuit. 15. q. 5. c. fi. dicit tn sub dubio fortè, q̄ hoc dēt restituere Deo in eleemosynā; & nō illi, q dedit; q̄a ille q̄sceptor est a Deo mercedē suā, ex quo sibi alius dedit ꝓtēplatione Dei, arg. eorū, q̄ no. in c. ex trāsmissa, de dec. & no. hoc dictū, & de mā vide i sum. de pe. s. fi. Et puto, q̄ ēt in foro iudiciali possunt hæc bona ab eo extorqueri, quia non sunt sua, sed ecclesiæ vniuersalis, sicut extra bona ecclesiastica, ar. 12. q. 1. c. videntes, & c. requisiti, de test. Adduco optimum simile, sicut. n. datū filio fam. cōtemplatione patris, vr̄ datū ipsi patri, & acquiritur patri; ex quo pater fuit cā proxima & immediata ipsius donationis, vt leg. & no. maxime p Bar. in l. sed si plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pup. & idē in donis factis sponsæ, vt ibidem no. per Bar. Ita donatum ei, qui videbat quasi sanctus sub noīe boni Christiani, vr̄ donatum Deo, q̄ 37 fuit cā, pxima et immediata illius donōnis, qđ bene no. † Tertiadecima qō, & vltima Inn. est, qd si Imperator, vel alius Princeps faciat sine cā q̄stōnē ꝺ ius nāle, puta, q̄ dñia rerum transferātur de vno in aliū sine cā? & q̄d si q̄stō fuit a principio iusta ex cā, illa tn cā cessat nunc in casu, de quo agit, an talis q̄stō sit seruāda? Et dicit Inn. q̄ in primo casu, q̄ñ nulla fuberat iusta cā statuendi ꝺ ius nāle, siue diuinū, talis constō non est seruāda in foro aīæ, & etiam in foro iudiciali, p ea, q̄ no. in c. q̄ in ecclesiarum, de consti. & idem voluit Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu. & in l. fi. C. 38 si contra ius, vel vti. pub. † In alio vero casu cum a principio fuit iusta cā statuēdi, sed in casu occurrēti cessat illā cā, q̄ q̄stō est in vtroq; casu restringēda ad casum in quo emanauit. Exēplū, q̄stō, q̄ dat exceptionē Macedoniani, emanauit ex iusta cā & rōnabili, vt s. dixi; si tn certū esset, q̄ illa cā, ob quā emanauit, nō subesset, puta, ga ob necessitatē fuisset pecunia numerata, dēt cessare exceptio; & peccaret f'm eum, q̄ defenderet se illa exceptione. Et no. sing. hoc dictū. g. a, vt s. dixi, hodie cōiter mutuat filiosam. ob necessitatē, et iustā cām; non aūt pp necesse parētū, nec vidi, nec audiui, q̄ tpib. nostris secuta sit mors patris ex tali mutuo. Vnde vr̄, q̄ saltē i foro pnitētiali cessare dēt hodie illa exceptio; & sic posset denunciari filiusfa. rōne peccati in foro eccle. & sic puto limitandū Bar. qui aliud sentit in d. extrauag. ad repri. in ver. denū ciationem, qd tene mēti. Refert tn Inn. aliquos dicere, q̄ ex quo constō emanauit ex iusta cā ꝺ ius nāle; licet postea eueniat casus, in quo cā cessat (nisi sit casus q̄ a iure excipiat) nihilominus est constō obseruanda gnāliter, s. de consti. c. 1. & c. fi. Nec. n. est

expe-

ADDITIONES.

a ¶ Aduocatus. Vtrum aduocatus teneatur restituere, quod exigit vltra debitū, & quid de medico. Et de hoc vide p Arch. in d. c. nō sane, hic all. vbi dicit, q̄ aduocatus tenetur restituere, q̄ immoderate exigit pro iniusto præmio. Astro. Franc. Vtrum medicus vel aduocatus recipiens mercedem, uel salariū vltra iustum, teneatur illud restituere in foro cōscientiæ hæredi ipsius infirmi, si mortuus est, vel hæredi clinatis, licet Bal. in auth. ad hæc, in pen. col. C. de vsu. hic alle. teneat q̄ non, quia debet haberi ratio aborum præteritorum, & præteriti studij, & expeniarum factarum in studio, & aliorum necessariorum pro studio, tamen Arch. in c. non est, 1. q̄ō. 1. videtur tenere contrarium. Et istud magis placet ad saluandum conscientiam, per ea quę habentur in c. non sine, 14. q. 5. Nec obstat, quod debeat haberi ratio studij, & laborum præteritorum, &c. quia licet istud esset verum, unus tamen infirmus, aut unus clientulus non deberet soluere omnes impensas, neque omnes labores quos passus est medicus vel aduocatus, & ideo censeret tutius esse pro conscientia, q̄ nihil ab infirmo, uel a cliente repeteretur, licet sponte datum reciperetur, prout semper solitus sum facere. Et adde, q̄ medicus, & aduocatus non debet promittere salutem infirmo, quia non est semper medici infirmum sanare, & eodem modo aduocati non est semper causam vincere, sed sanitas dependet a Deo, uictoria causæ a iudice & a iustitia, ut per Spe. in ti. de aduo. in d. § 3. in uer. caueant, & in ti. de salario, in fi. in ver. languet. Bene tamen uerum est, q̄ nisi esse medicus, læpe quis moreretur, quod nisi esset bonus aduocatus, læpe causæ periclitarentur, vt per eundem Spe. in ti. de sala. §. 3. in uer. & nota.
Seb. Sap. Aducatus. Contrarium uidetur tenere Car. in cle. sæpe, in fi. principij, de verb. signi.

b In foro. An in foro conscientię teneatur quis restituere acquisita ex ludo, & uide Anch. in re. peccatum, in 5. q. prin. ubi tangit etiam de lusoribus. Et de hoc uide Tho. 2. 2. q. 3 2. art. 7. ubi concludit, q̄ quando quis est lucratus ab eo, qui traxit eum ad ludum, non tenetur, ei restitu ere, sed debet dare, p eleemosyna, alias secus, & uide quod in hac materia ludi scribit Ange. de Are. in opere suo malefi. uer. Metidore de mali dadi, & ibidem per do. Ang. de Bonfrancisćis in additio. ad ipsum Angelum.
Ant. Franc. An lusor teneatur restituere, quod est superlucratus in ludo, & quis ludus sit prohibitus, & quis permissus, uide in l. fi gratuitam, in §. fi. & ibi per glo. ff. de præscr. uer. & in l. 1. C. de specta. lib. 12. & in ca. cum decorem, de ui. & hon. cler. & dic quod regulariter omnis ludus est prohibitus, etiam si in eo uersentur ingenium & fortuna simul, sed si in ludo uersatur ingenium tatum, prout est ludus schacorum, uel uersatur exercitium pśonæ, puta ludus pallæ, uel pilę, aut similis generis, tales ludi sunt permissi, dummodo fiant sine fraude inter personas, quæ possunt res suas alienare, & si fiant causa euitandi otium, & solatij gratia, & hoc casu si quid in talibus ludis esset superlucratum, non teneretur quis ad illius restitutionem, dummodo etiam non fiat anaritiæ causa, & sine blasphemia, ut plene per Sal. in auth alearum usus, hic alle. & uide Old. in consi. suo 78. & uide Io. de Imo. in l. si quis cum sciret, de uer. obl. & per Car. in cle. fi. in §. pen. de uita, & ho. cle. Et hæc possunt in laicis procedere, clerici autem, ne retrahantur a diuinis, debēt ab omni ludo abstinere, ut per Bal. Raph. & alios in auth. interdicimus, C. de epi. & cle. Sed omni casu putarem abstinendum esse a ludo, quia uix id fieri potest absque scrupulo conscientiæ, & periculo restitutionis, ut plene tracta. in dicta auth. alearum usus.
Seb. Sap. In foro. Vide And. Sic. in consi. 15. inc. illud in medium referam, in 4. uol. ubi plene de hoc articulo.

c Quod sic. Et idem ad literam dicit Arch. in c. non sane, 14. q. 5.

expediens, nec possibile, oēs particulas cōphendere singillatim, vt in l. nō possunt, ff. de le. & ita simpliciter trāsit hic Inn. D. Anto. ꝓcor. primū dictū cū scdo. & dicit le putare, q̄ si lex statuit aliqua ex cā legitima, & indistincte loquatur, & in oībus psumat cām, p cedit hæc vlt. opi. Si aūt nō psumit cām in oībus casibus, vel saltē de defectu causæ pōt constare p modū, p bādi a lege nō re, p batū 39 tūc procedit primū dictū. † Ego latius & clarius concludo sic. q̄ aut lex, siue statutū psumit cām, & super ea inducit psumptionē iuris, & de iure; & nō admittet probatio super defectu causæ, per c. is, q̄ fidem, de spō. nisi ius induceret illam præsumptionē in fauorē alicuius. Tunc n. admittitur probatio in contrariū per confessionē illius, vt s. dixi, post Inn. & no. in d. auth. sed iam necesse. C. de do. ante nup. sed in foro aīæ nō esset illa q̄stitutio seruāda, si q̄staret de defectu causæ, vt no. i d. c. is q̄ fidē, & dixi in c. 1. de q̄st. & facit qđ j. dicā in eo, q̄ nō q̄fecit iuētariū. Aut lex, seu canō nō inducit psumptionē iuris & de iure, sed simpliciter statuit, & tūc si cā est expressa in lege, & pōt pbari cām istā nō extitisse in casu occurrēti; & nō dēt seruari q̄stitutio, nec in foro aīæ, nec iudicia liga rō legis, ē lex, & ñ cō. vñ vbi cessat rō cessat lex, vt l. fi. dubiū, C. de le. & in reg. fin. de re. iur. lib. 6. & in l. cū pr̄. §. dulcissimis, ff. de leg. 2. vbi p bat, q̄ dictū gnale restringit ad rōnē dispositionis, ēt ꝺ verba legis. Ad idē l. ex facto, in 1. respon ff. de vulg. & pup. vbi pro bat hoc idē, p cedere in priuilegiis. 16. q. 1. c. gnāliter, iun. gl. facit c. suggestū, de app. in fi. & qđ no. Bar. in l. itē q̄ro. §. q impleto, ff. loca. Aut rō legis nō est expressa; & tūc si pōt nāliter, & indubitanter vnica p̄sumi, & nulla alia; dēt lex seu dispositio restringi ad limites illius rōnis, vt no. Cyn. in l. nō dubiū, C. de leg. Bal. in l. maximū vitiū, C. de hb. p̄te. alle. in hoc bo. tex. in d. l. ex facto, in prin. qđ p̄edit ēt in dispositione penali, vt voluerūt p̄dicti Doc. in locis p̄al. & optime facit l. 2. §. qd si curatores, in versū quid ergo, ff. ad 40 Tertul. † D. Ant. posuit hic aliquas q. alibi tactas p Doc. Quærit. n. q̄d si lex, vel statutū, phibet aliq̄d alienari; & si fuerit alienatū, disponit, q̄ debeat q̄sicari, an res taliter q̄sicatæ, possint cū bona q̄ 41 sciētia emi a fisco. Hanc q. ponit Io. And in c. fi. de immu. eccle. li. 6. Dic, vt ibi, ga d. Ant. nihil addit. † Alia q. q̄d si hæres a nō q̄fecit a iuētariū, an teneatur creditoribus hæreditarijs vltra vires hæreb tarias in foro q̄sciētiæ. Nā in foro iudiciali tenet, vt in l. fi. C. de iure deli. Io. And. q̄cludit, b q̄ nō, & ea sequt d. Ant. hic, ga lex est fūn data sup p̄sumptione, q̄ hæres fraudauit bona, ex quo nō q̄fecit inuentariū, vnde ex quo constat in foro q̄scientiæ de ꝺrio, nō habet locū dispositio: Et hoc dixi tibi s. c. px. p cedere in omni lege fundata sup p̄sumptione; licet lex inducat p̄sumptionē iuris & de iure, vt nō sit seruāda in foro aīæ; ex quo q̄stat de defectu cau sæ p̄sumptiue. Alia rō, f'm D. Anto. est, quod illa lex est pēnalis, in c quantū tenet soluere c vltra vires hæreditarias. Sed in foro cōsciē tię quis non arctatur ad soluendū pœnam, adducit gl. in c. frater nitatis. 12. q. 2. Tu vide, an hoc sit indistincte verū. vt pēna legis nō arctet in q̄scientia, quod latius dixi c. 1. de constitutio. & per Inn. in c. sicut dignū, de hom. vbi Inn. no. tractat, an in foro animæ teneatur qs ad emēdā damni, quod intulit proximo; an vero suffi- 42 ciat pœnitere, quæ causa breuitatis omitto hic, sed vide ibi † Vlti d mo hic q̄ritur, an hæres teneatur in foro animæ soluere d legata in minus solenni testō relicta. Nā in foro iudiciali nō tenet. De quo dicendū. in l. si veritas, & in l. fi. C. de fideic. D. Ant. dicit se q̄ soluisse in facto, in quo tn̄ vnus testis fuerat adhibitus, q̄ in foro cōsciæ teneatur hæres soluere legata. Nec ob. si dicatur, q̄ vr̄ testator noluisse testm̄ valere, ex quo non adhibuit solennitatē debitam; quia f'm eum testamentum valet f'm metas fori naturalis. Item, cum ad minus sumus dubij de voluntate testatoris, debet seruari id, quod rutius est, s'vt legata soluant, ga in solutione nullū subest periculū; secus in non solutione & ita simpliciter 43 transit. † Hæc quæstio dependet ab illa difficili q. an ex testamento minus solenni, oriatur obligatio nālis. Nam si non oritur, vt Vltramon. & aliqui alij voluerūt, certe non tenetur quis in foro q̄scieatiæ, cum cessaret ius positiuū, & æquitas naturalis, vt s. dixi. Alij tn̄ voluerūt, q̄ nascitur obligatio nālis nō indistincte, sed certis casibus. Et de hac q. aliquid per Canonistas in c. fi. de sol. & pleniſſime per Legistas in l. cum quis, C. de iu. & fac. igno. & maxime p Bal. in 3. col. vbi videre poteris ad saturitatem. Mihi tamē ex toto dicta sua non placent, sed concluderem mām sic, q̄ aut e defunctus nō egit solenniter relinquere, sed totū e cōmisit fidei hæredis; & tūc tenetur hæres ciuiliter & nāliter, & sic in vtroq; foro, est casus no. f'm vnā lec. q̄ sequtur ibi Bart. in l. fi. C. de fideic. Aut nō religt fidei hæredis, sed simplr̄ relictū facit sine solennita te debita, & puto indistincte, q̄ si hæredi innotescit, tenet in foro animę. Rō, q̄ mouet me, est, q̄ solēnitates iuris ciuilis fuerunt inductæ ad falsitates euitādas, & de rigore; si ergo q̄stat in foro aīæ, q̄ nulla falsitas interuenit, dēt cessare dispositio iuris positiui, & seruari eę tas, & obligatio nālis, q̄ orit ex dispositiōe defuncti. l. cū amplius. §. is nā dēt, ff. de reg. iur. & optime facit dictum Inn. in simili i c. qđ sicut, de elec. ꝺ cēdo, vt s. dixi, & l. ex testō, C. de fideic. Vide oīno, q̄ dixi in c. 1. de succes. ab inteſt. vbi tracta tui, án legata ad pias causas in minus solenni testō valeat, & p Bar & Bal. in l. 1. C. de sacrof. ec. & hæc sufficiant. Abbas.

ADDITIONES.

a ¶ Quid si hæres. Vide D. Iaſ. in §. fed istæ, char. penult. Instit. de act. ubi multa in materia conscientiæ.
b ¶ Concludit. Quando hæres non conficit inuentarium, an teneatur in foro conscientiæ, vide per D. Ant. in c. 1. de solu.
c ¶ Soluere. Vide latissime disputatum per Anchar. in reg. possessor, li. 6. & qđ no. D. Ant. in c. cum esses, circa fi. de testa. & quod no. Bald. in d. l. fi. in 1. col. ver. nunquid ex ista minus solenni, C. de fideicommiss.
d Seb. Sap. ¶ Soluere. Vide late per Iaſ. in l. nemo potest, in l. lecta, col. 9. & in 2. lec. col. 15. ff. de legat. 1. & in l. fi. post diuisionem, C. de iur. & fac. igno.
e ¶ Sed totum. Interrogauit me clariſſi. I. V. D. Erasmus Beneuentanus, bene meritus locum tenens ciuitatis Tuderti de tali casu. Quædam mulier, quæ erat peste infirma, dixi cuidam, q̄ volebat, q̄ dos sua reuerteretur ad matrem tuam, si duæ eius filiæ sine filijs decederent, & huic dispositioni non ita terfuit alius, q̄ ille, cui dixit ista verba, ad quem per uiam indirectam peruenit hæreditas istius mulieris, quærebatur, an iste esset cogendus soluere dictam dotem in tali dispōne non solenni relictam. & an saltem per denunciationem Euangelicam posset compelli, maxime, quia ille confitebatur p dictum relictum, per dicta hic per Abb. Ego dicebam, q̄ sic. ad quæ faciebat multa, quæ alleg. Alex. in l. nemo potest, ff. de leg. j. & aliquid per Cor. in cō si. 137. an 2. vol. & per multa alia, quæ non expedit modo referre. Dicam latius in consilio super hoc per me reddendo. Aen. de Falc.
Ant. Fran. ¶ An ea, quæ sunt relicta in testō minus solenni tempore pestis, & a pestifero, debeant solui per hæredem. Credo q̄ sic, quia tempore pestis remittuntur solennitates in testō requisitæ, ut in l. fi. & ibi plene de materia, C. de testa. & pro hoc facit, quod voluit Ang. in Auth. de non ali. §. qđ autem, vbi dixit, q̄ si statutum requireret, q̄ duo notarii deberent esse rogati de testō, vel de contractu, & nisi duo notarii interuenirent, q̄ actus non ualeret, q̄ nihilominus tempore pestis sufficeret adhibere unum notarium tantum, immo sufficeret notarius non matriculatus, etiam si statutū requireret, quod esset matriculatus, dummodo sit notarius. quod etiam uoluit ipse Ang. in l. si uacantia, C. de bonis uacan. lib. 10. in §. hinc patronos, in uer. item patet ex prædictis, quod etiam uoluit Alex. iuxta dicta per eum in d. l. fi. de test. in ulti. col. ff. de lib. & posthum. & idem Ang. in l. conficiunt, in §. codicil. ff. de iure codic. Et pro hoc facit, quia hæres, qui scit uoluntatem defuncti, non adimplens illam, priuatur hæreditate, et iam si hæreditas sit sibi delata ab intestato. Ita Bal. in repeti. auth. hoc amplius, in 59. q. C. de fideicommiss.

SVMMARIVM

1 *Ecclesia etiam consecrata, in qua diuina officia celebrantur, gaudet immunitate ecclesiastica, 5. ubi ponitur quid si in dicta ecclesia non celebrentur diuina, an gaudeat immunitate.*
2 *Ecclesiæ appellatione venit illa, quæ nondum est consecrata. 4.*
3 *Diuina officia possunt celebrari etiam in ecclesia non consecrata cum authoritate Episcopi.*
4 *Priuilegium concessum ecclesiis extenditur ad ecclesias nōdum cōsecratas.*
6 *Priuilegia concessa ecclesiis extenduntur ad hospitalia.*
7 *Hospitalia, quo casu gaudeant immunitate ecclesiastica.*
8 *Ecclesia interdicta, gaudet immunitate ecclesiastica.*
Clericus excommunicatus gaudet priuilegio clericorum circa manuum iniectionem, & priuilegium fori.
9 *Palatium Episcopi gaudet immunitate ecclesiastica, etiam quod sit extra circuitum ecclesiæ.*
10 *Ecclesia vsque ad quantum circuitum circumcirca gaudeat immunitate ecclesiastica.*
Porticus dicitur esse de domo.
Insultas ad porticum domus, an censeatur insultasse in domo, adeo, quod ea dat sub statuto puniente insultantem in domo.
11 *Violans immunitatem ecclesiasticam, qua pena puniatur tam de iure ciuili, quam canonico.*

CAP. IX.

1 Ecclesiæ †Ecclesia non consecrata, in qua diuina officia celebrantur, gaudet immunitate. h. d. Primo ponit dictū. sed ao rō dicti ibi, [Quia.] Casus lit. Aliqua ecclesia nōdū est consecrata; tn̄ diuina officia celebrant in ea, q̄ritur, vtrū censeri debeat eodem priuilegio, ac si esset consecrata? Respondet, q̄ licet nondū sit cōsecrata, nullo iure adimitur priuile giū immunitatis; quia ex quo diuinis obsequijs est dedicata, non 2 est temerari js ausibus quorūlibet, p̄fanāda. B. † No. 1. q̄ app. ecclesiæ, venit ecclesia, q̄ nōdū est q̄secrata. Idē, p̄bat in c. fi. de q̄se. eccl. vel alt. Sed dic hoc, p̄cedere largo sumpto vocabulo; stricte aūt & p̄prie vocabat basilica ante q̄secrationē, post q̄secrationē vero aſſumit nomē eccl̄æ, & vide bo. tex. iūc. gl. in c. 2. de reli. do. & qđ no. sup rub. de q̄se. eccl. vel alta. dixi ibi, vbi vide significatio 3 istorū nominū. † No. 2. q̄ in ecclesia nōdū q̄secrata, celebrari p̄t diuina mysteria, qđ intelligo de lnīa, & p̄missione ep̄i; aliter. n. nō licet sacerdoti celebrare in locis nōdū q̄secratis, vt in c. nullus p̄s byter. & in c. vnicuiq;, & in c. clericos, de q̄se. dist. 1. No. 5. arg. bo. q̄ priuilegiū ecclesiæ simplr̄ collatū extendit ad basilicā, i. ecclesiā nōdū q̄secratā, facit p & 5. c. fi. & qđ ibi no. 5. de q̄se. eccle. vel alta. Ad idē facit l. pen. ff. de mili. test. vbi hr̄. q̄ de proximo militandus, gaudet priuilegio militū. iō cū hæc basilica sit irreuocabiliter obsequijs diuinis dedicata, & de ꝓximo q̄secranda, gaudere 4 dēt priuilegio ecclesiarū q̄secratarū. † Vlt. no. rōnē huius rex. ibi, [Quia obsequiis diuinis dedicata, & c.] quare ecclesia nōdū q̄secrata gaudet priuilegio immunitatis. I. fūdat. n. tex. ſe su p ea rone, ga obsequiis diuinis est dedicata; & sic vr̄, q̄ sufficit sola deputatio, alio nōdū accedēte. Hæc faciūt ad multas q. Primo, an basilica, vel ecclesia nōdū q̄secrata gaudeat priuilegio immunitatis; licet

Universidad de Deusto
Biblioteca

cet diuina mysteria, ibi nondū fuerint celebrata. gl. i. dicit, q̄ nō. mouet p istū tex.† prin. a ꝯrio sensu, & idē tenet Abb. Host. tenuit ꝯrium. Sufficit n. fm eū, q̄ locus sit dedicatus Deo authoritate Pōtificis primū lapide imponētis; cū postea nō possit ad humanos vsus redire, §. de reli. do. ad hoc, & ad tex. in eo, q̄d dicit celebrarī, exponit. i. celebrari pōt, nō. n. est multū in spicienda celebratio, fm eū, q̄d dicit patere in priuato oratorio, q̄d gaudet immunitate fm Gof. q̄d an sit verū, dicā in seq. q. Fatet ī Host. q̄ Clemētinus. q. fuit egregius Iurista, sentiebat cū opi. Ber. glosatoris, sed p̄ sua opi. dicebat Host. vltra p̄dicta, q̄d de palatio epi dr. 17. q. 4. c. id pōtuimus, et ī. dicā D. Car. expresse segt istā opi. q̄ cū mā ista sit fauorabilis, nō est restringēda, sed laxāda, ar. regu. odia, de re. iur. lib. 6. Alij vero Doct. transeunt simpr recitando, pro opi. Host. Facit iudicio meo multū rō. sequā. penderaui. Nō. n. fundat se sup celebratione, licet de ea fiat mētio in narrōne, sed sup deputatione. q. a est deputata diuinis obsequis. q̄ rō vēdicat sibi locū; licet nondū fuerit celebratū. Nā ex quo eps posuit solēniter primū lapidē, crigēdo ibi cruces, put le. & no. in c. nemo, de pse. di. 5. satis locus est deputatus diuinis obsequis. Et rō posita in dispositione, dēt restringere & ampliare dictū ad limites ipsius rōnis, vt in l. ī quā pater, §. dulcissimis, ff. de leg. 2. ēt ꝯ verba, vt in l. nō dubiū, C. de legi. & in reg. fi. de re. iur. li. 6. Sæpe. n. in narrōne ponunt plura, q̄ acciderūt sic in facto, sed rō legis est ipsa lex, vt iuri
6 bus, pxime all. Hanc partē teneo, adducens vltra p̄dicta l. oīa priuilegia, C. de epis. & cle. vbi probatur, q̄ oīa priuilegia pcessa ecclesiis, extēdunt ad hospitalia. fortius ergo idē dicendū. ecclesia, nōdū psecrata, de pximo psecrāda. Ad idē d. l. pen. ff. de mili. test. & hāc opi. tenuit Io. de Lig. post Lau. in cle. i. de pe & remiss. Sed in hoc stādū esset psuetudini, vt no. Inn. in hac mā, in c. inter. §. e.
7 et q̄ a est optima legū interpres, de psue. c. cū dilectus. † Sed o q̄rit
a de hospitalibus, an gaudeāt hac immunitate Gof. dicit, q̄ priua
b ta oratoria, b q̄ ī domib. priuatorū sunt, hoc priuilegiū nō hēnt, ar. de pse. di. 1. in prin. & in Auth. de eccl. ti §. ſi qs ī sua domo. Pro hoc facit, q̄ ista loca pōt reuocari, & reduci ad priores vsus, p̄fanos, authoritate dnorū, vt plene no. p Inn. in c. inter dilectos, de donа. Secus dicit Vinc. si authoritate Epi oratoriū fuit pstructū, q̄d tacite sentit Gof. & tacit q̄d ipse no. in c. fi. de eccl. edifi. & tenuit Laurē. in d. cle. i. q̄d satis placet, p. d. Ioā. in hoc tñ stādū est
8 pſuetudini. † Tertio q̄ro. q̄d si ecclesia sit interdicta, c an gaudeat
c immunitat. e Gof. & Vinc. q̄ sic, ar. huius ca. & supradictorū. Facit q̄d in simili dr de clerico, q̄ licet sit interdictus, suspensus, vel excōicat, retinet nihilominus priuilegiū immunitatis circa manuū iniectionē. & circa forū. 3 1. di. c. dictū, & in c. at si clerici, de iudi. in fi. Et idē Host. dicens, q̄ Deus in cuius honorē dat immunitas, non deliquit, & peccata dēnt tenere suos authores, de his, q̄ fi. a maio. par. ca. c. q̄situit, & satis ecclesia affligitur in eo, q̄d sibi subtrahitur debitū seruitutis obsequiū; vnde non dēt dari afflictis afflictio, de cle. ægro. c. 1. & 8. q. 1. cum pcessio, & remittit ad summā eo. ti. §. inquantū, ver. sed nunqd hoc priuilegium, quod
9 satis placet, & sequunt Doc. cōiter & Lau. in d. cleri. † Quarto q̄ritur, an palatiū epi gaudeat hac immunitate? Inn. in c. inter, §. e. refert quosdā tenere, q̄ sic, per ca. id pstituimus. 17. q. 4. vbi vī expōsum in prin. quod tenuit simpliciter p illū tex. Host. in d. c. inter. Alij vero intellexerunt illū tex. dum domus epi est intra 40. passus, q̄ deputant ecclesiæ p suo atrio, & circuitu. de q̄b. in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. Nā domus epi nō dēt distare ab ecclesia, vt in c. cēs. 41. dis. Hugo vero tenuit tertiā opi. vt procedat tex. ille, q̄n in domo epi est capella. Tu vero vide gl. in d. c. id pstituimus, q̄ tenet primā opi. simplr, vt domus epi, gaudeat priuilegio; licet sit extra dictos passus, seu circuitum ecclesiæ, q̄d placet, cum tex. ille loquat indistincte. Nā vides in simi. q̄ familia epi gaudet priuilegio fori; licet sit sæcularis, vt in c. fi. & q̄ ibi no. de offi. Archi. Itē cum mā ista sit fauorabilis, nō dēt restringi ille tex. in d. c. id pstituimus. sed potius ampliari, vt in reg. odia, l. b. 6. † Quinto q̄rit, an
10 ecclesia gaudeat immunitate, quatenus cingit muris, & non vltra. Solu. dic, q̄ hanc immunitatē hēt cum suo cœmeterio, vt in c. si qs contumax. 17. q. 4. & de iure ecclesia maior dēt hēre p circuitum 40. passus. Capellæ vero, vel minores 30. vt in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. Et vide ibi gl. quātum continet passus. Et quid in castellis, an ecclesiæ, vel capellæ dēant habere tñ circuitum. Idē dic. q̄ porticus ecclesiæ adhærentes, gaudēt hac immunitate, vt in d. c. si quis contumax, & no. in c. inter, §. eo. Et facit hoc ad qō
d nē de pœna insultātis d ad domū, an hēat locum in insultāte ad porticum Io. An. in d. c. inter. remittit ad Spe. in ti. de iniu. ver. pone in statuto. Tu vide per Bar. in l. meminisse, ff. de of. proc. & in l. item apud Labeonē, ff. de iniur. & quod dixi in c. j. de deci. Per hoc hēs, quæ loca ecclesiastica, gaudere dēant hac immunitate.
11 † Vltimo hic q̄rit de pœna violantis hanc immunitatem. Dic, q̄ de iure ciuili, tenet crimine lesę maiestatis, vt in l. pśenti, C. de his, q̄ ad eccl. pśu. De iure vero canonico dēt excōicari; & condemnari pecunialiter, & imponi sibi publica pœnitentia, nec debet restitui cōioni, nisi restituat eum, quem violenter de ecclesia extraxit, vt in c. miror, iuncto c. si qs contumax, & c. quisquis, & q̄d in eis no. 17. q. 4. & vide bo. gl. in d. c. si quis contumax. Abbas.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ De hospitalibus. De hoc articulo, vide Fel. in ca. de quarta, col. 3. ver. octauo fugiens, supra de præscr. & Ias. in l. plerique, col. 1. in 12. extensione, ff. de in ius voc.

b Oratoria. Vide D. Ant. in c. fi. cir. med. ver. 3 quæro, de censi. & Host. in sum. de immu. eccle. §. in quantum, in ver. quid de oratoris priuatorum, & vide hic per do. Ana.

c Interdicta. Adde Arch. in c. frater noster, circa fi. 17. q. 4 & Arch. in c. axor Felicis, circa prin. 17. q. 4 vbi dicit, q̄ ecclesia interdicta retinet priuilegium, de quo hic. Secus dicit, si essent oratoria priuata, quia talia non habent priuilegium immunitatis. Et q̄ ecclesia interdicta retineat priuilegium suum, scilicet tutelam ad eam confugientium, tenet Host. in sum. de immu. ecc. §. inquantum, in 2. col. ver. sed nunquid hoc priuilegium.
Anto. Fran. An ecclesia interdicta retineat priuilegia immunitatis ita, vt ad illam confugientes fiant turi, & possint defendi ex immunitate ecclesiæ. Dicas, q̄ licet ecclesia sit tutissimum refugium, vt in ti. C. de his, qui ad eccl. confu. & in ti. de immu. eccl. tamen in hoc priuilegium comparatur ecclesiæ interdictæ, vel destructæ, vide gl. in c. priuilegium, de reg. iu. lib. 6. & in c. statutum, de ele. eo li. & in c. 3. de ope. no. nun. & in c. & hæc dicimus, 16. q. 2. & per Bal. in ti. de pa. Constan. in §. nos Romanorum, in ver. seu in quibus locis concluditur illam non perdere priuilegium, de quo etiā per Ale. in l. inter supplantem, in §. sacram, de verb. obl. Et adde, q̄ ecclesia interdicta potest aggredi ad interesse contra eum qui fuit causa interdicti, si forte ecclesia fuit damnificata oblationibus hoc tempore interdicti, vt per gl. & Doctores ca. 2. de off. ord. li. 6.
Seb. Sap. Interdicta. Vide Fel. in c. 2 nobis supra de excę. referentem Imo. in clem. 1. col. 4. de immu. eccle.

d Seb. Sap. Insultantis. Vide Aug. Aret. in tract. maleficiorum in verbo in schalis Sācti Petronij & Rom. cons. 317. inc. spectabilis domine collateralis, cum alleg. per d. Ias. in l. plerique, col. 2. ver. 12. extende, ff. de in ius voc.

SVMMARIVM.

1 *Immunitate non gaudēt ecclesiastica, qui prætextu immunitatis delin quūt in ecclesia, ēt si nō deliquerint respectu immunitatis. 8. An autem h ēat locum in omni delicto commisso prætextu immunitatis, vide nu. 9.*
2 *Peccans prætextu veniæ, fortius delinquit, quam alij.*
3 *Delictum commissum in ecclesia est grauius, quam commissum in alio loco.*
4 *Cœmeterium gaudet immunitate ecclesiastica.*
5 *Delictum commissum in ecclesia per laicum punitur per iudicem secularē. Sacrilegium punitur per iudicem ecclesiasticum.*
Delictum vnum potest puniri variis pœnis, quando ex eo resultant diuersę
7 *Generalis dispositio limitatur per specialem.* (*Species delicti.*
10 *Immunitatem ecclesiasticam violat ille, qui extrahit quē ab ecclesia per partem mantelli, quę erat extra ecclesiam, nisi ille sponte fuerit.*
11 *Immunitate ecclesiastica gaudet ille, qui stans in ecclesia, percutit alium alibi existentem.*
12 *Immunitate ecclesiastica an gaudeat ille, qui mandat delictum fieri in ecclesia, ad quam postea ipse aufugiens, vel stans in ecclesia mādauit delictum alibi committi.*
Delictū vbi censetur cōmissum, an in loco mandati, an in loco executionis.

CAP. X.

a 1 **Immunitatem.** a † Qui sub spe immunitatis ī eccle
siis, vel cœmeteriis delinquūt, immunitate non gaudent. h. d. Primoponit dem. Sed o rō dicti ibi, [Cū in eo] Casus lit. Quidā in ecclesiis, vel ī cœmeteriis earū cōmittūt aliqñ homicidia, vel alia maleficia, sperātes obtinere ibidē impunitatē suorū excessuū, quos nullatenus cōmisissent, nisi p eccle
siā, ad quā pfugerūt, crederent se defendi. Quærit, an isti dēant ab eccla defendi. Rñdet Pa. q̄ cū in eo qs puniri dēat, in quo peccauit, & frustra legis implorat auxiliū, q̄ ꝑ ipsā legē delinqt, mādat Papa, q̄ tales public è nuncient non dēre gaudere priuilegio im
2 munitatis, quo faciunt se indignos B. † No. 3. tex. ꝯ peccantes sub spe veniæ. Fortius. n. delinquūt illi, q̄ alii. Vñ scriptura, Maledict homō, q̄ peccat in spe. vñ voluerunt q̄dā hoc esse peccatū in Spūm Sanctū. Dic tñ ppriè, q̄ peccatū in Spūm Sanctū, est peccatum obstinationis. Illud. n. nec in hoc sęculo remittit, nec in futuro, de quo vide q̄d le. & no. in c. qualis. 25. dist. & in c. sciendū, de pę.
3 dist. 2. † No. ij. q̄ delinquēs in eccla grauiꝰ peccat, q̄ q̄ delinqt ēs, ad hoc l. si qs in hoc genus. & l. pūcticula. C. de epis. & cle. & c. cū
4 p cā, de sen. exc. & 17. q. 2. c. fī. † No. 4. q̄ non solū eccłæ, sed earū cœmiteria hac immunitate gaudēt, & gñaliter in q̄b. locis hoc hēt
5 locū, dic ut dixi, §. c, px. † No. vl. ex fi. ar. opt. & quasi expressum, q̄ laicus delinquēs in eccła venit puniēdus p suū iudicē laicum, &
b non eccłasticū, & hoc tenuit Bar. b in l. sicut. ff. de accu. & ad hoc alle.

ADDITIONES.

a ¶ Immunitatem. Adde, q̄ dispositio huius dec. habet locum in eo, qui deliqt extra ecclesiam, sed prope ecclesiam animo confugiendi ad ecclesiā alias non commissurus. Ita eleganter determinat Host. in sum. de immu. eccl. in §. in quātum, in fi. 1. col. ver. si uero maleficium commiserit, ita intelligit §. sed nec in Auth. de man. prin. col. 4. Item uide quod no. Dom. in c. decet, in 3. col. ver. an committens furtum, de immu eccl. li. 6. & vide d. Ant. in c. inter alia, in pen. col. ver. quæro, an quis alium in ecclesia, sup. eod. ti & quod de hoc no. Sal. in Auth. si quis, in vlt. col. C. de adult. Item circa prin. huius ca. uide Bar. in l. verum, ff. de fur. Item uide omnino Host. in sum. de immu. eccle. §. in quantum, ver. quid si committit furtum in ecclesia, in 2. col. Item ad ipsum tex. facit quod no. Angel. in l. is qui bonis, ff. de cess. bo. vbi dicit, q̄ qui contrahit debita spe cessionis futuræ, non gaudet priuilegio cessionis bonorum, facit quod no. Bar. in l. 1. in prin. ff. si quis te lib. esse iuss. fue.

b ¶ Bar. Et hoc dictū Bar. sequitur etiam idem Abb. in c. cum fr generale, in fi. 14. col. de foro comp. & Aug. in Auth. vt li. matri, & auiæ, §. fi. in 8. col.

alle. ibi istum tex. & in l. si quis in hoc genus, præal. licet Cy. oppositum tenuerit in l. præsenti, C. de his, qui ad eccl. confu. sed primum verius. vide q̄d dixi §. eo. c. inter, & facit iste tex. in eo, q̄ mā dat iudicibus ecc. vt dēnūtient tales nō gaudere hac immunitate. Non. n. mandat illos per se puniri, quod fecisset, si forū sortiti fuissent. Credo tñ posse dici, q̄ pro delicto principaliter ibidem cōmisso, pederet quod s. dicū est, sed quia negari nō pōt, quin commiserint sacrilegiū delinquendo in ecclesia, cū per hoc violauerit eius immunitatem, maxime si eam sanguinis effusione polluerit, vt in c. cū pro causa, & q̄d ibi no. de sent. excō. & 17. q. 4. c. si quis domū. facit c. cū sit gñale, de so. compe. q̄ de hoc delicto sacrilegii possit puniri p iudicē ecclesiasticū, facit c. 9 qs. 17.
6 q. 4. & quod no. in d. c. cū pro causa. † Nam pro eodē delicto pōt quis puniri variis pœnis, qñ ex eo resultāt diuersæ species delicti, vt no. per Bar. in l. senatus. ff. de accu. & sic potest intelligi gl. no. in
7 c. virginibus. 27. q. 1. † Opp. ꝯ istum tex. de c. inter, §. eo. vbi excipiūtur duo casus tñ ab ista gñali immunitate ecclesiis pcessa, & eodē modo loquitur tex. in c. sicut antiquitus. 17. q. 4. Sol. dic. fm gl. fi. hic, quicquid dixerit Hug. q̄ illa iura loquūtur generaliter in delicto extra ecclesiam commisso, istud vero loquitur in commisso in ecclesia. Et hoc teneas, quia dispositio generalis limitatur per dispositionem specialem, vt in regu. generali, de regu. iur. lib. 6. & in c. 1. de reser. p. & l. functio, ff. de pœn. vbi dr, q̄ dispositio ge
8 neralis, non extenditur ad ea, quibus est specialiter prouisum, & vide quod plene dixi in c. inter, præal. † Sed circa prædicta quęro, pone q̄ delinquens in ecclesia, non deliquerit ibi eo animo, vt defenderetur ab ecclesia, nunquid excluditur ab hac immunita
tē? Vr primo, q̄ nō, quia tex. iste vī se fundare sup ista spe veniæ, vt patet ibi, quia preiūmptio iuris, & de iure est contra delinquētem in ecclesia, ar. hic. Præterea fm eum, licet hæc ratio cesset, nō propter hoc cessunt aliæ rationes, quæ subijciuntur in tex. quę videntur causæ finales huius dispōnis. Videtur tamen postea dicere, q̄ si poterit constare, q̄ non ex propōsito propter veras inimicitias, sed verbis nouiter ortis homicidium ibi cōmiserit, q̄ tūc habebit immunitatem, & in hoc casu salua opin. Hug. de qua in gl. & vī velle, q̄ ꝑsumat iste animus, ex quo nō habebat cū offenso inimicitiam, & cū hoc dicto transeunt cōiter Doc. hic, q̄ opi. est magis æqua. Sed mihi non multū placet, q̄ a tex. allegat. in decisione duas rōnes, q̄ satis militant in casu nostro. Prima, quia in eo debet qs puniri, in quo deliqt. Itē q̄ a frustra legis auxiliū inuocat. q. d q̄ ex quo deliqt ī ecclesia, & p ꝯs ꝯ ecclesiam, nō debet
2 reportare aliquod commodū, a occasione ecclesiæ. Hæc. n. rōnes vendicant sibi locū ēt in eo, qui non deliquit sub spe veniæ. Prima aūt rō, de qua in principio c. potius fuit impulsiua, q̄ finalis, & ꝑsupposito, q̄ ēt fuisset finalis, tñ ex quo subsunt aliæ finales, & illarū quælibet per se sufficit, cessante vna, nō cessat legis dispositio, vt in §. affinitatis. Insti. de nup. q̄ aūt istæ aliæ rōnes, q̄ subijciuntur in tex. p se sufficiāt, patet ex aliis iuribus, vt in c. q̄ a frustra. de vsu. & in c. cū olim, de offi. del. vbi gñaliter militant istæ rōnes. q̄a ꝑterea pōt esse, q̄ nō suberat vetus inimicitia, & nihilominus nō cōmisisset delictū, si sciuisset ab ecclesia nō defendi. Nā in deli
9 ctis ꝑsumit malus animus, vt in c. 1. & q̄d ibi no. de præsum. † Sed ego vtra alios q̄ro, q̄d si nō homicidiū vel mēbrorū mutilationē, sed alia delicta inferiora in ecclesia cōmisit, nūq̄d habet locū iste tex. probabiliter pōt dubitari. Nā rōnes vident militare in oī delicto. In ꝯriū facit, q̄a cū hoc capitulū deuiet a cōibus regulis iuris, & sit odiosum, dēt restringi, quātū pōt, vt sic nō extēdat extra casum expressum, arg. de pœ. dist. 1. c. pœnæ, & in reg. odia, de re. iu. li. 6. Itē pp immanitatē delicti sp recedit a cōibus regulis iuris, vt in l. aut facta, in fi. ff. de pœn. Host. vī hoc sentire. Extenderet ne vī istū tex. ad adulteria, & raptus virginū; & sic sentit, q̄ nō hēt locū in oībus delictis; & forte illa duo voluit supplere per ea, q̄ dixi in c. inter, §. eo. vbi vide. Et procedit dictū Host. fm vnū intellectum, qui dat ad Auth. de man. princ. & latis posset dici, q̄ in oībus grauibus delictis habet locū hoc c. tū pp identitatem rōnis, ad q̄d no. gl. in l. 1. C. de cond. inde. tū pp rōnes, q̄ hic ponūtur, quæ sunt generales ad oīa delicta, saltē enormia, & hoc no.
10 † Vltimo quærit, q̄d si stans extra cœmeteriū, trahit eum, q̄ stat in tus p partē mātelli, q̄ manet exterius, an talis dicat offendere ecclesiæ immunitatē? Vincē. tenet hic, q̄ sic. Nam & q̄ sic traheret clericū, incideret in canonē, vt ī c. nuper, de sen. exc. secus aūt, fm Gof. si volentē, de loco immunitatis, extrahit eū ad mortē, vel ad aliā pœnā corporalem damnatum. Rō, q̄a canon solā violentiā
11 vt in reg. scienti, de re. iu. li. 6. † Itē q̄ro, quid si in loco immunitatis percutiat enormiter existētē extra illū locū, an habeat locū dispositio huius c. Credo, q̄ sic, quia delictum principiatū fuit in ecclesia, licet alibi ꝑsūmtū, ad hoc c. 1. & q̄d ibi dixi, de ꝑsūp. &
12 b facit q̄ no. Io. And. in reg. inspicimus de reg. iu. in Merc. † Quid in eo, q̄ existēs in ecclesia b mādauit delictū alibi comitti, vel ēs, existens extra ecclesiā mādauit delictū in ecclesia committi, an gaudeat immunitate, ad ecclesiā secuto delicto, pfugiens? Hæc q̄ō dependet ab alia qōne, vbi q̄s dicatur delinquere mādato, an in loco, vbi mādauit, an vero in eo, vbi delictum fuit cōfectum. Tex. in cle. pastoralis, in ver. nec non, coniuncta gl. in ver. districtu de re iu. vī inuere, q̄ vī delictū cōmittere, vbi fuit delictū secutū. Tu vide de hac qōne plenius p Bar. in l. fi vt, pponit, ff. de fideiu. & de hac mā latius per eū in l. non solum. §. si mādato, ff. de iniur. Abb.

ADDITIONES.

2 ¶ Commodum propter q̄ videtur, q̄ si delinquens in vna ecclesia, confugiat ad aliam, non gaudeat immunitate, quod etiam videtur uoluisse gl. in c. frater noster. 17. q. 4. Ad quod vide omnino, quod scribit Bal. in l. 1. in 4. colu. uer. sed pone, quod duo sunt carceres. C. de ædi. act. vbi ponit, an fugientes de uno carcere ad alium, dicantur fugisse de carcere ib.
b Seb. Sap. ¶ Existens in ecclesia. Vide Abb. in c. fin. col. 11. uersi. circa hoc quæritur. supra de fo. comp. cum allegat. plene per Fel. in c. 1. colum. 5 uer. sallec etiam, supra de præsump. & Ang. Aret. in tract. maleficio. in uerbo Sempronium mandatorem.

Ne Clerici, vel monachi secularibus negotijs se immiſceant. Rubr.

Cōtinuat hæc rub. ad p̄cedēria hoc ordine, fm Doc. Supra visum est de his, q̄ clericis cōpetūt. Nūc aūt de prohibitis est videndū. Vel p̄tinuat ad tit. prox. p̄cedētē sic. Quia s. tractatū est de immunitate ecclesiarum, & clericorum, ne forte ob hanc immunitatem clerici, & monachi superbirēt, & arbitrarēt sibi oīa licere, merito subijcit hæc rub. p q̄ ostēdit, q̄ nō debēt se immiscere secularibus negotijs. Sed p declaratione rubricæ q̄ritur, q̄ dicat seculare negotium? Sol. Inn. in c. 1. cuius dicta sequit Io. And. hic super rub. vī velle, q̄ dicatur tripliciter, seu tribus modis sumi pt. Primo enim dr seculare negotiū, quilibet actus secularium rerū. Exemplū sumi potest ex numeratis §. c. i. a quibus actibus turpib. abstinēre. est. Secundo dr negotium seculare, iudicium de rebus secularibus, q̄ clericis non licet, nisi inter clericos tñ. 11. q. 1. c. si cut enim. §. ex his. Tertio dr seculare negotium, quod est inter seculares hoīes, q̄d ēt si licet clericis, nisi de his, q̄ ptinēt ad iudicū ecclesiæ, puta de decimis, de iure pa. & simi. de iud. c. quanto 88. dist. p totū. Sed ego allego ad hāc mām, gl. summæ, 21. q. 1. q̄ dicit negotia secularia dici tribus modis, sed aliter, p̄sequit, q̄ Inn. vide eā, q̄ iudicio meo mām plene euacuat. Ego aūt dicerē, q̄d negotiū seculare pōt quoad ꝓpositū nr̄um sumi stricte, & large. Pōt ēt primo dici seculare negotiū, q̄ eq̄d puenit ex carnali cōcupiscētia, nō subiecta freno rōnis, & hoc innuit tex. ī. c. pxi. in prin. & dr tūc negotium seculare, q̄a p illa oīno viuit seculariter, i. fm secu lū & mūdū, seu carnē, nō aūt fm Deū, & spiritū, & hæc ꝓhibent ēt laicis, vt patet ex multis enumeratis ī. c. pxi. Sed p̄cipue clericis. Sed o pōt hoc verbū, seculare, sumi magis stricte, vt cōprehēdat negotiū ptinēs ad rēpublicā mūdanā, & seculares hoīes, q̄d licet ꝓmissum sit laicis, tñ clericis ītердr negotiari. 88. dist. c. fornicari, & in l. placet, C. de epis. & cle. vbi dr, q̄d nihil cōe dēnt habere clerici cū publicis actibus, vel ad curiā ptinētibus, cuius corpori nō sunt annexi. Et p illū tex. ꝓbat, q̄d nullū offiū pōt clericus hēre in republica seculari, vt ꝓbat in c. pxi. & c. reprehēsibile. 23. q. 8. Nec sunt clerici de vniuersitate seculari, vt no. Inn. in c. dilecta, de excess. ꝓlato. ꝓpe finē. Debēt. n. clerici attēdere circa rēpublicā spiritualē, laici vero circa rēp. tpalē, arg. 12. q. 1. c. duo sunt gña, & 23. q. 3. c. quenior, & ī c. reprehēsibile, & c. solitæ, de maio. & obe. & 96. dist. c. duo sunt. Itē vita clericorū dēt versari circa vitā ꝓtēplatiuā, nō aūt de rebus mūdanis habere curā, nisi quatenus sunt necessaria ad corporalē vitā, 1. q. 3. c. si qs obiecerit. Laici vero pōt liberī istis bonis exteriorib. vti, nō aūt abuti; vt leg. & no. in d. c. duo sunt. Hinc Apostol, Nolite ꝓformari huic sęculo, & hoc voluit tex. ī. c. proximo alleg. dictum Apostoli dicētis, q̄ nemo militās Deo implicet se negotiis secularibus, i. tpalib. & mūdanis, quantūcūq; illa laicis liceāt. Hinc notāter dicit tex. in l. cōsulta diualia, C. de testa. Absurdū nāq; est, si ꝓmissuis actibus rerū turbēt offi cia, & alii creditū, alius subtrahat, & p̄cipue clericis, q̄bus opprobriū est si peritos velint disceptationū forēsium ostēdere. Quæ verba no. & ita intelligo hanc materiam, merito tex. in c. 1. nimē rans 14. negotia secularia causa exempli, dicit illa esse pauca. Sūt enim pauca respectu omnium, cum plura sint negotia, quam vocabula. l. natura enim. ff. de præscr. ver. Abbas.

SVMMARIVM

1 *Pauca cōsiderātur in parua, uel magna quātitate secūdū subiectā materiā. Notorium dicitur illud, quod fit coram Papa.*
2 *Emēs rē minus iusto precio, q̄ ualeat, ignoráte uenditore, turpiter acquirit.*
3 *Mutuans ad hoc, vt tali tempore recipiat frumentum, debet fieri æstimatio frumenti secundum tempus solutionis.*
4 *Controuersia in uerbis, rixa in factis, lis in iudicio, uel extra aliquo casu.*
5 *Clerici non debent aduocare, nisi pro miserabilibus personis, & gratis.*
6 *Clerici possunt exercere aliquas operas manuales, ex causa, emere autem, ne cariori pretio uendat, non licet.*
Emptio alicuius rei, vt carius illa uendatur, est prohibita, tam laicis, quam clericis. 9. 10.
7 *Clericorum appellatione ueniunt monachi in fauorabilibus, sexus in odiosis, conuersi uero nunquam ueniunt.*
8 *Monasteria an uenient appellatione ecclesiarum.*
Prohibitus aliquid habere, non censetur prohibitus succedere habenti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 Negotiatio ab initio iusta, ex post facto vero non, an sit licita.
In veneno vendendo est licita negotiatio. Idem in armis.
Mulieres quo casu peccant mortaliter in colorando earum facies.
Clerici constituti in sacris, siue non, an indistincte prohibeantur negotia secularia exercere.

CAP. PRIMVM.

MVlta sunt. Enumerat Concilium multa secularia negotia, a quib. iubet clericos, & monachos se abstinere. No. i. ibi, [Pauca.] 14. dñr pauca. Nã hic dicit papa se velle pauca negotia perstringere, & tñ enumerat 14. de quo remittit Io. An. ad c. latores, de cle. exc. mi. Ego dico, ꝙ dñr 14. pauca. f'm mãm subiectã, ꝙa negotia secularia sunt tãta, ꝙ illorũ respectu 14. sunt pauca. Sic eodẽ respũ, 24. milia dñr pauca, vt in c. disciplina, [a] 45. di. Et alibi dicit gl. ꝙ id, ꝙd fit corã papa, reddit notorium, vt in c. manifesta, 2. q. 1. dẽt ergo inspici mã subiecta. † No. 2. ꝙ appetere plus
a b iusto pretio, est turpe lucrũ. ex quo infertur, ꝙ emens [b] scienter minus q̃ valet, ignorante venditore, turpiter ac grit, ad hoc c. i. de emp. & vend. & no. gl. 10. q. 2. c. ea enim, §. hoc ius porrectũ, vide ꝑ Cal. in c. nauiganti, de vsu. Et per hunc tex. dicit Host. ꝙ clerici[c] dẽt cauere a negociatione, de qua ĩ c. fi. ĵ. de vsu. Puto tñ cleri cum non peccare, si non cã negotiationis vendit, vel emit rem, ꝓut ibi dr̃, dũmodo fraudulenter non faciat; quia talis ɔ̃ctus non reprobatur ibi, nec ẽt hic, cum illud non fit lucrum, si iuste fiat; sed ga illud hẽt apparentiam paruam, dẽt clericus ex honestate abstinere, arg. c. cum ab oĩ, de vita & ho. cle. vel tene dictũ Host.
3 † Ad hoc alle. bo. tex. in c. si qs clericus. 14. q. 4. vbi dr̃, ꝙ si clericus mutauit nunc pecuniam, vt recipiat aliã ſpeciem puta frumẽtum, dẽt fieri æstimatio f'm valorẽ currentem tpe ſolutionis, vel tpe, quo res nascitur, f'm Doct. ibi, & sic vr̃, ꝙ non dẽt vendi plus q̃ valet, vel minus, prout dr̃ in d. c. fi. No. 3. clericum debere abstinere ab iniustis munerib. actiue, & passiue, & dñr iniusta munera, quæ ob iniustam cãm fiunt, & de his Propheta dicit, Beatus qui excutit manus suas ab omni munere. Triplex tñ est munus vt in c. sunt nonnulli, 11. q. 1. & dic, vt ibi, vide quod leg. & no. in
4 c. & si qõnes, de simo. & c. tua, de æta. & quali. † No. 4. dr̃iam inter contentiones, lites, & rixas. Et dicit Io. post Pet. ꝙ contentiones ɔ̃sistunt in verbis, lites in iudiciis, rixæ in factis, & in ꝓcussionibus inuicẽ. Q̃d, no. pp statuta, de his mentionẽ facientia. Puto tñ, q̃d verbũ, lis, possit verificari in ɔ̃tentione extraiudiciali, vt in c. fœpe, in fi. de appel. & patet ex etymologia vocabuli, vt colligit in c. forus, de verb. sign. Hic aũt restringit ad ɔ̃tentionẽ iudicialẽ
5 pp verbum, Contentiones, quod præcedit. † No. 5. ꝙ clericus in sacris debet ſolum abstinere ab officio aduocationis, in curia ſeculari, ſed ẽt nõ dẽt ibi ob aliquã cãm publice disputare, nisi ꝓ viduis aut orphanis, ꝓ his. n. possunt clerici ẽt postulare, de quo in c. i. & c. fi. de postu. Dicit tñ Host. no. hic, ꝙ hoc debent gratis facere, cum permittat hoc eis ex pietate, vt in d. c. j. & li. No. cle-
c ricũ nõ dẽre habere ornamẽtũ [c] ſuo proposito non conueniẽs dic proposito. i. ordini, ſeu dignitati ſuę, facit 100. di. c. ɔ̃ morem, & c. clerici, de vi. & ho. cle. & vide ad mate. bo. gl. 21. qõ. 4. in ſum. Et dicit Hieron. Qui virtutib. pollet, ornatus est, & vide bo. tex.
6 in c. eps. 40. di. † No. clericum non debere exercere ẽt iustã negotiationẽ, ɔcor. c. fornicari. 38. di. nisi ex iusta cã, puta pp necessita-
d tẽ. Intellige tñ, qñ aliquid operatur ex ſuis manibus, [d] vel emit rẽ, vt inde habeat mãm reducendi ad aliquas formas. Nõ. n. debet emere rem. vt eam integram pro maiori pretio vendat, de quo vide 13. q. 3. in ſum. & q. 4. in c. j. & c. canonũ, & c. quicunq; tempore messis. hoc. n. laicis ẽt nõ licet, vt ibi, & c. ei[c]iens, & c. qñ, 88.
7 di. † No. vlt. ex fi. lr̃æ, maxime iuncto rubro, ꝙ appellatione clericorum non veniunt monachi. Item ꝙ monachi non dr̃ ministri altaris. Sed dic hoc vltimũ procedere habito respectu ad monachos, q̃ non sunt clerici, ſaltẽ in sacris. Et põt intelligi f'm antiqua tpa, qũ monachi non erant clerici. 16. q. 1. c. gñaliter. An aũt hodie appellatione clericorum veniant monachi. Dico, ꝙ illi, q̃ sunt conuerſi, & non clerici, nõ veniunt. 12. q. 1. c. duo sunt genera. monachi vero alias clerici, veniunt in mã fauorabili; sed in o-
8 diosa credo, ꝙ non, ga hẽnt qualitatem religionis, vltra clericatũ, ad hoc tex. opt. in ſimili iunctis ibi no, per Io. An. in c. ſtatutũ, de ele. lib. 6. facit qđ no. Inn. in c. ſedes, de resc. Similis qõ fit, an appellatione ecclesiarũ, veniant monasteria, de qua in ca. grãdi,
8 de ſup. neg. ꝑla. lib. 6. † Primo igitur quæro, an indistincte clerici [e]
e prohibeant conducere bona ſecularia? Tex. non aperit. Sed dic, ꝙ non. f. qñ hoc faciunt cã lucri; secus. si pp necessitatem, vel aliã honestã cãm, de quo vide bo. tex. cũ gl. in c. puenit. 86. di, & c. dile
f cti, de dec. Itẽ vide gl. no. [f] in verbo ɔductionis, q̃ dicit, ꝙ si clericus succedit ɔductori, põt licite stare in illa ɔductione, vſq; ad p̃finitũ tps locationis, ar. l. Decurio. ff. de Dec. Vbi tex. no. dicit, ꝙ Decurio, q̃ prohibẽt ɔducere q̃dã, si iure succeſſerit in ɔductione, remanet in ea, qđ & in oĩb. ſimilib. est obſeruãdũ, qđ est bene no. ad ſi[f]ia. Ad idẽ vr̃ bo. tex. ĩ l. 2. ver. ſed si iure, ff. de fal. ꝙ quẽ tex.
g dicit ibi Bar. g ꝙ si ſtatutũ disponit, ꝙ si nobilis non possit recipere ceſſionẽ ɔ̃ popularẽ, si nobilis succeſſit in aliqua actione iure hæreditario, nõ ꝙ hoc incidit in ſtatutũ. Ego vero limito oĩa p̃di
cta, qñ aliquid prohibet, attẽto mõ, ſed si prohibẽt attento effectu, tunc nõ poterit retinere ẽt iure hereditario. Exẽplum in mẽ dicantib. qui prohibent tenere bona immobilia. Nõ. n. poterũt illa tenere, licet ſuccedant iure hæreditario, vt in cle. exiũ de paradiſo, de verb. ſig. §. cupientes, & vide bo. gl. iun. tex. in ca. vnico, de reli. do. li. 6. in verbo domũ, & in l. apud Iul. in fi. iuncta l. ſe. de le. i. Cõductio. n. p̃diorum ꝓhibẽt clericis, attento mõ, ſ. ꝙ cupiditatẽ q̃ rõ ceſſat, ſi alij in ɔductione ſuccedũt. Secus. n. ſi prohibent, ga non possunt illa tenere. Et idẽ dic in ſiſi, facit qđ no. gl.
9 in reg. cũ qd, de re. iu. li. 6. & in c. tuæ de. pc. † Sed ɔ p̃cipaliter q̃-
h ro, an liceat emere victualia, [h] & postmodũ illa reuẽdere, p̃ſertim maiori p̃tio? Sol. Inn. hic dicit, ꝙ si qs emat, vt tpe famis abundet sicut fecit Ioſeph, Gen. 41. licitũ est. Idẽ dicẽdũ f'm eũ, ẽt si emat, non ſolũ ꝙ ſe, ſed vt tpe famis alijs vẽdere possit eodẽ p̃tio, quo tũc vẽdẽt ab alijs, qđ intellige dũmõ faciat bono aĩo, puta ne terra ſua deficeret ĩ victualibus; ga videbat hoĩes pp abũdãtiã illa vi ctualia ɔſumere, vel ad extraneos deferre, ſeu non hr̃e circa illa debitã diligẽtiã. Si aũt nulla publica vtilitate pẽſata emãt, vt cari[g] vẽdãt, dicit eos peccare, & grauius clericos, q̃ laicos. 14. q. 4. c. q-
cũq;, & c. j. de emp. & vẽ. & cũ his trãſeũt cõiter Doc. hic. Ex p̃di
10 ctis colligo hãc ɔclu. ꝙ nõ est licitũ emere rẽ, vt carius illa vẽdãt alio tpe, si hoc principaliter fit pp lucrũ. ſecus, si emptio fit principaliter ob publicã vtilitatẽ. † Sed ego latius hũc articulũ exordiendo dico, ꝙ reipũ clericorũ indubitãter nõ est licitũ emere rẽ cã negotiationis, vt integra reuẽdat, vt in c. fornicari. & in c. negotiatorũ, 88. di. & vide ad mate. bo. gl. 14. q. 3. ĩſũ. In laicis aũt dixerunt Hugo, & Lau. 14. q. 4. c. ſi qs clericus, ꝙ ſi laicus emit vilius, vt carius vẽdat, nõ ex cupiditate, ſed vt ſuis neceſſitatib. ꝓideat, licitũ est. Vñ ẽt si emit ſine ꝓpoſito vẽdẽdi, & postea articulus neceſſitatis vendendi occurrat, poterit uendi ꝓ maiori p̃tio, ſi tñ ualeat. ar. c. quicunq;, 14. q. 4. quaſi uoluerit dicere, ꝙ ille tex. ꝓhibet rẽ emi, ut carius uẽdat pp cupiditatẽ; ſecus, si fit pp aliã honeſtã cãm. Et p̃dictis ur̃ ɔcordare B. Tho. 2. 2. qõ. 67. art. 4. ubi dicit, ꝙ si negotiatio, q̃ fit pp lucrũ, ordinat ad aliquem effectũ neceſſarium, uel honeſtum, puta ad domus ſuæ ſubſtẽtationẽ,
uel

ADDITIONES.

a ¶ Disciplina. Adde gl. in c. comeſſationes. 44. dist. & gl. 1 in princ. in l. 1. ff. de leg. 1. & tex. in §. fi. & ibi Ang. de Aret. Inſti. de iure perſo.
b Quod emens. Facit glo. in fi. in l. semper in conuentionibus, ff. de reg. iur.
c Ornamentum. Et vide latiſſime per S. Tho. in 2. 2. q. 69. art. 1.
d Suis manib. Vide ad hoc gl. in c. quæ venatorib. 81. di. & oĩno quod no. Arc. in c. vnico, de ob. ad ratiocl. li. 6. & gl. in c. ad reatum, 86. di. Irẽ an religioſi teneantur propriis manib laborare, vide latiſſime, & elegantiſſime, & me
liùs, q̃ alibi diſputatum per Tho. 2. 2. q. 187. ar. 3. & uide gl. in c. clericus qlibet, in uer. artificio, 90. di. Et uide de hoc per Bal. in c. nauiganti, de vſu. Itẽ adde, ꝙ clericis permiſſum est exercere opus ruſticale, tex. est quem ibi no. Doc. in c. præterea, li. 6. ꝙ quo bene facit tex. in c. nunquam, de conſe. di. 5.
Ant. Franc. An clericus possit laborare, uel esſe artifex; dicas, ꝙ potest dũmõ exerceat artem honeſtã, de quo vide per Spe. in ti. de cle. coniu. in verſi. ſed quã dices honeſtã, & abſq; dubio põt exercere artem ruralem, vt in c. 1. de cel. miſ. vt viuat, ſi aliter viuere nõ põt. An aũt clericus possit esſe notarius, & ualeãt inſtra ab eo cõfecta, uide Bar. in l. vniuerſos, C. de decu. li. x & hĩ per Inn. & But. Imo. & d. Abb. in c. ſicut, ne cle. vel mo. non tñ põt ſcribere acta in cã criali, pp periculũ irregularitatis, ut in c. ſuiam ſanguinis, ne cle. vel mo. Et adde, ꝙ clericus nõ põt p ſe exercere artũ macelli, uel tabernæ: ſed ſi na põt aliter uiuere, illã p aliũ exerceri facere põt, ut no. p gl. & Doc. in c. ſignificãte, de appel. Dicas tñ, ꝙ clericus nõ põt negotiari, & mercari, ut 14. q. 4. in ſum. & in c. 5. 80. di. & in c. 2. 9. qõ. 3. & in c. Cyprianus, 46. dist. imo clericus negotiator, eſt tanq̃ peſtis vitandus, ut in c. negotiatorum. 88. dist. Et hoc, ꝙa negotiatio uix põt fieri ſine pacto ut plene trac. & no. in c. nauiganti, de uſur. & uide p Do. de S. Gem. in c. q̃q̃, de cenſ. lib. 6. Clericus tñ potest arma ſumere, & ire ad bellum, ſi bellum est iuſtum, & illud gerat ɔ̃ hoſtes & rebelles populi Ro. ſiue ɔ̃ infideles, ut per Inn. in c. olim, il 1. de reſt. ſpol. Et adde ꝙ clerici debent esſe patroni ad litigandum, ut per Spe. in tit. de iud. in uer. fi. & ſi eẽ aduocatus contra eccleſiam, perdit beneficia, ut per Spe. in titu. de aduo. in §. 1. uer. item ꝙ aduocati.
e An clericus possit conducere, uide in c. 1. de ui. & ho. cle. in 6. & adde hic qđ pul. no Inn. in c. 1. de obli. ad ratioci.
f Gl. no. Pro intellectu iſtius gl. uide quod uoluit gl. in l. 1. C. de edẽ. & quæ ego remiſi ad Bar. in d. §. qui iure, & quæ ibi dixi in l. ſi ex ſtipulatu, & in l. ſi ex legati cauſa, ff. de uerb. ſig. And. Bar.
g Tu adde ꝙ idẽ dicit Bal. in l. hr̃editatis, C. de hær. inſti. & facit tex. in l. ex hoc edicto, §. alienare, ff. de alie. iud. mu. cã. fac. Et iõ dicit Anc. in c. in Latera. de ꝓbẽ. ꝙ ꝓhibit o illius tex. ne religioſi recipiãt decimas, uel eccleſias de manu laicorũ, hẽt locũ ſi recipiãt iter uiuos, ſecus ſi uigore teſti, ar. l. ſi ita q̃, §. ea le. de uer. ob. & ar. d. §. alienare. Et ꝓ hoc facit qđ no. Fed. conſ. 218. ubi dicit, ꝙ licet inſꝑonatus non possit donari ſine cõſenſu epi, ut in c. 1. de iu. patr. lib. 6. tñ dicit, ꝙ poterit legari ſine ꝓſenſu epi. Sed Abb. in c. cõ ſm, circa fi. de iu. pa. dicit, ꝙ illud dictũ cõiter a do. reprobat, maxime per Cal. & ibi ẽt uide d. Ant. unde Bar. in l. filiumfa. §. ſi qđ alicui, de leg. 1. ubi dicit per illũ tex. ꝙ si ſtatutum ciuitatis dicat ꝙ alienatio rerum immobilis nõ possit fieri per ciuẽ in foreſem, ſi teſtõr in teſtõ legat rẽ immobilẽ forenſi, hęres forenſis nõ possit capere illã rẽ, tñ ei dẽbit æſtimatio. Itẽ uide qđ no. d. Ant. in c. illud, in 3. col. uer. per q̃ no. ꝙ si forenſis, &c. de pœn. ubi dr̃ lentare ꝑtũ eius, quod hic dicit. Sed tu pro decisione omnium prædictorum, uide omnino elegantiſſimam & pulcherrimã doctrinam, quam ſuper hoc tradit Bar. in l. ſi ita quis promiſerit, §. ea lege, post med. ff. de uerbo. sign.
h Seb. Sap. Victualia. Vide late per Deci in conſ. 111. quaſi per totum Are. pulchre in c. cum cauſa, col. pen. ſupra de teſti.

vel eriã ad ſubueniẽdũ indigentib. vel pp publicã vtilitatẽ, est li-
a ta, ga capit lucrũ pro ſui laboris ſtipẽdio. Itẽ dicit, ſi emat [a] rẽ, nõ vt vẽdat, ſed ad ſui vsũ, ſi postea pp aliq̃ neceſſitatẽ illã vẽdere vult, nõ ꝓhibẽt vẽdere ꝓ maiori p̃tio, ſi tm̃ nũc valet, ga iſta non est negotiatio. Nã p̃t ɔtingere illã rẽ pl' valere nũc, vel ga in aliquo meliorauit rẽ illã, vel ga pretiũ rei ẽ mutatũ f'm diuerſitatẽ loci, vel, tẽporis, vel pp ꝓiculũ, cui ſe expoſuit trãſferẽdo de loco ad locũ, vel eã trãſferri faciẽdo. Sed illicitũ est, vbi finẽ principaliter p̃stituit in lucro, qñ emit rẽ, vt cã ĩmutata, vẽdat carius. Io. Cal. attingit hũc articulũ in c. fi. de vſu. & ɔclude post eũ ſic, ꝙ aut qs emit rẽ, vt cari' illã vẽdat pp cupiditatẽ, & nõ est licitũ; qa g̃cqd plus iuſto appetit hõ, turpe lucrũ est, vt hic, & in d. c. q cunq;. Aut nõ facit pp cupiditatẽ, ſed ob honeſtã cãm, puta pp ſuſtẽtationẽ familiæ ſuæ, vel qđ ſimile; & tũc ſi vẽdit illã rẽ oĩno integram pro maiori p̃tio, nõ est licitũ, per c. eiiciens, 88. dist. Rõ, ga aut a principio minus iuſto pretio emit; aut nunc vẽdit plus debito; & ſic fuit iniuſtitia; aut tpe emptionis. vel venditionis, quod non est licitũ, vt in c. 1. de emp. & vẽdi. Nõ. n. licet ex ꝓpoſito emere, vel vẽdere rẽ minus, vel plus, q̃ valeat, vt ĩ d. c. 1. & no. g. x. q. 2. hoc ius porrectũ. Si aũt nõ est oĩno integra, ſed ĩmutata; tũc bñ licet vẽdere ꝓ p̃tio currẽti; licet ſit mai'. Põt aũt ɔtingere mutatio multis modis, vt puta qñ est trãſlata in aliã formã, vel pp mutationẽ loci, vel tp̃is, vel qđ ſiſe, vñ tex. in d. §. eiiciẽs, dũ pmittit rẽ ĩmutatã vẽdi ꝓ maiori p̃tio, põt ĩtelligi multis modis, vt ſ. dcm̃ ẽ; & ĩ hoc caſu ꝓcedit dcm̃ B. Tho. Lau. & Hugo. Hoc n. caſu ceſſat cupiditas, & oĩs ĩiuſtitia; & vr̃ lucrari pp ĩduſtriã ſuã, & ob honeſtam cãm. Et ſic limita dcm̃ Inn. hic, & maxime qñ rẽ trãsfert de loco
11 ad locũ, & hoc no. q. 1 multi mercatores ĩ p̃dictis errãt. † Itẽ ſcias,
a ꝙ vbi alias negotiano ĩ ſe est licita, tñ ex cã [a] efficit qñq; ĩhoneſti, & iniuſta f'm Inn. hic, cuius dicta retulit Io. And. ſ. in rub. vt puta pp cupiditatẽ. 14. q. 4. c. q̃cũq;, & no. hoc ad intell'm illi' c. & ſatis ſ. dixi. Itẽ ex tpe, qa die feriata, ſ. de fer. c. 1. in fi. Ex pſona, ga clerici, vt p totũ iſtũ ti. & ĩ iurib. p̃al. Itẽ ex re, ga nõ licet negotiari in his, q̃ nec p ſe, nec cũ admiſto pñt eſſe vſui, vt in l. qđ ſæpe. §. venem. ff. de ꝑhẽ. emp. vñ negotiari licet in veneno, ga admiſtũ põt eſſe vſui in medicinis, vel ẽt purũ ꝑ feris occidẽdis, ſicut de gladio dicimus pp defenſionẽ. Itẽ dicit Inn. de colorib. ad colorandos hoĩes, vel mulieres ꝓ bono. Sed hoc dictũ vltimũ de colorandis maxime hoĩbus, nõ placuit Host. cũ cuiq; ſufficere dẽat, & placere nãlis color datus a Deo; & vix ſine ipſius iniuria põt alius ſup poni, ar. de ꝑſe. di. 4. c. ondit. vñ Eccleſiaſt. 4. Nec accipias faciẽ aduerſitis faciẽ nãlẽ, &c. Vñ Cypriã. de diſciplina, & habitu virginũ dicit, ꝙ opus Dei est, qđ nũſcit; Diaboli est, qđ mutat. nõ tñ repro
b ne pictura, ſi iõ ſe ornẽt, vt magis viris ſuis placeãt, [b] ſed ſi vt alio rũ oculos ad ſe trahant, illicitũ & mortale pctũ est 32. q. 5. c. nec ſolo, & c. ſeq. Venenũ. n. obtulit, licet nullus biberit, & cũ hoc trã ſit Io. And. ſup rub. Et vide de pictura & ornatu mulierũ, qđ latius ipſe ponit ſup reg. ea q̃ fiũt, de re. iur. li. 6. in Merc. qđ placet. Sed circa primũ põt dubitari, nũqd exercẽs negotiationẽ licitã, ſed ex cauſis p̃dictis illicitã, teneat reſtituere luerũ? Credo, ꝙ ſic,
12 per ea. q̃ dixi post Inn. ſ. tit. proxi. qa pleriq;. † Vltimo hic q̃rit, an oẽs clerici includant ſub ꝓhibitione hnius c. Sol. Inn. & Io. And. vident velle, ꝙ nõ, ſed ſolũ ꝓſtituti in ſacris ordinibus. per tex. ibi, Miniſtris altaris, &c. qa voluit, ꝙ ꝓſtituti in ſacris duntaxat dicant miniſtri altaris, ad hoc alle. Doc. de ꝑſe. diſt. 2. c. tribus, & c. ſeq. Itẽ dicit Hoſ. ĩ oĩb' [b] bñficiatis, de quo remittit ad nõ. ĩ c. 1. de poſto. & c. 2. de cle. ue. Ego dicerẽ, ꝙ negotia ſecularia, puenientia ex carnis ɔcupiſcẽtia, ſunt ꝓhibita oĩb' clericis, & ẽt laicis, ſed maxime clericis, vt hic. Nã apperere plus iuſto pretio, hæc & ſimilia indubitanter oĩb. tunt prohibita. Negotia vero ſecularia ſtrictę ſumpta, ideſt q̃ licent laicis, cum ſint mundana, prohibentur miniſtris altaris, & etiam beneficiatis, vt voluit Host. & in his procedit dictũ ipſorum, facit quod dixi ſuper ru. Ex his no. ꝙ clericis in minoribus non beneficiatis minime prohibentur negotia ſecularia alias licita, quod tene menti diligenter.

ADDITIONES.

a ¶ Adde hic, qđ no. Bar. in l. cætera. §. fi. ff. de leg. 1. vbi dicit, ꝙ si ſtatutũ ꝓponi[t] crimen emẽti frumẽtũ, vt vẽdat, nõ hẽt locũ in illo, q̃ emit pro ſuo vſu, & postea vẽdidit, qa eo pro vſu nõ indiguit, & hoc refert, & ſeq̃tur Pau. de Caſt. in l. 2. in prin. ff. ſi cer. pet. Et de q. hic tacta vide d. Ant. & Doc. in c. in ciuitate, de vſu. & Io. de Lig. in c. fi. eo. ti. & per Ab. in c. nauiganti in vlt. colu. eo. ti. & per do. Lau. de Rodul. in ſuo tract. de vſu. q. 33.
¶ De hoc vide latiſſime per Anc. in repe. reg. pactum, in 5. q. ver. ſubiungit. & ver. quid de negotiatione. b. lib. 6. Sed vide omnino B. Tho. 2. 2. q. 169. ar. 2. in fi. vbi dicit, ꝙ si ſit aliqua ars, cuius operibus homines possint bene, vel male vti, ſicut gladij, & ſagittæ, & huiuſmodi, non prohibentur eam exercere. Et ideo dicit, ꝙ facientes ea, quæ ſpectant ad ornamentum mulierum, licite hæc faciunt. Si tamen his artib. vt plurimum homines male vtant, licet de ſe nõ ſint illicite, tamẽ per officiũ Principis ſunt a ciuitate repellendæ. Ant. Fran. ¶ An faciẽtes gladios, enſes, vel ſagittas aut balliſtas & ſimilia, q̃-
bus possumus vti & ad bonũ, & ad malũ, licite id facere pũt, & eodẽ mõ ornamẽta muliebria, & ea medicamẽta q̃b. ipſe fucãtur, vt appareãt pulchrę vb. ſunt turpes, vel ſi ſunt pulchrę vt appareãt pulchriores, & an ipſæ mulieres talib. medicamẽtis vti possint ad ſe ornandũ vel fucandũ ſine aliquo p̃cto. Primo dicas, ꝙ taciantes ſimilia ĩiuſtia, quib. possimus vti ad bonũ, &
malũ, nimirũ gladios atq; enſes, & ſimilia, nõ dr̃ peccare, ſi non est ei aius, vt illa vendat ad malũ, q. a aſſumere gladium, vel accipere enſem ad bonũ, vel, vt ſe q. s tuatur, vel vt vrat in bello licito & ꝓtra infideles & hoſtes, non dr̃ peccare; ſed solũ qui ſine legitima cã & ptãte, gladiũ accipit, vt in c. ille gladiũ. 23. q. 4. Imo ſi quis acciperet hmõi arma, & hmõi res ab eo, qui vellet illis vti ad malũ, nõ dẽt ei reſtituere, q. a furẽti, gladius & arma nõ sunt reſtituẽda, vt in c. ne q. s. 22. q. 2. & de ornatib. mulierũ, & an ipſæ possint ſe ornare, & cũ quib. ornamẽtis, & an liceat ſe fucare, & vti figmẽtis, hr̃ de ꝑ ſe. dist. 5 in c. fucare, & vide Inn. qui vr̃ dicere, ꝙ sit licitũ, in c. 2. ne cle. vel vo. Tñ tex. Eccl. 4. c. videtur cõtrariũ, dũ ibi dicitur, Ne accipias facię aduer ſus &c. & vide Io. And. in reg. ea q̃, de reg. iu. li. 6. in Mercuriali. & vide tex. in c. qđ Deo patri. 23. q. 5. & habet in epiſtola Pet. in 4. c. in epiſtola Pau. 1. ad Tim. 2. c. & vide B. Tho. 2. 2. q. 118. ar. 2. & quãtũ ad ornatũ mulierũ, & ibi in q. 169. dicit, ꝙ nõ licet fuco, ſeu alijs figmẽtis, mulierib. ſe ornare: quia talia nõ possunt fieri ſine pctõ, & est mortale, quãdo ad laſciuiã, vel cõceptum Dei faciũt, alias nõ est mortale, ſed est veniale, quãdo ſe ornarẽt, vel vt maritis placerẽt, vel vt illos forſan retraherẽt ab adulteriis, & alijs peccatis cõmittẽdis. Et adde, ꝙ aliud est occultare turpitudinem, & iſtud vr̃ licere, aliud est velle fingere pulchritudinẽ, vt ĩ epiſt. Pau. 1. ad Cor. 12. c. Imo dicit B. Tho. in d. q. 196. ar. 1. & art. 2. ꝙ ornatus moderatus poteſt eſſe virtus, immoderatus autem ſemper est pctũ mortale. verum quia hæc cum difficultate diſcerni, & fieri possunt, conſulerem tutius eſſe abſtinendum. Et vide etiam B. Tho. in 4. ſent. dist. 24. ar. 1 7. vbi ponit de ornatibus epiſcoporum, & ſacerdotum, quomodo, & quãdo liceant.
b ¶ Vide omnino late Tho. in 2. 2. quæſt. 169 ar. 2. vbi dicit eleganter idem, & concludit, ꝙ licitum est mulieribus maritatis ſe ornare, vt placeant maritis ſuis, ne ipſi habeant cauſam adulterandi propter eorũ contemptum, alias non licet, ſi hoc faciant cauſa laſciuiæ. Et idem videtur ſentire in cupientib. coniugari, vt non peccent ſe ornando, ſi hoc faciant, vt faciliter poſſint recipere maritum. In aliis autem, quæ viros non habent, nec volunt habere, vel ſunt in ſtatu non habendi, dicit, quod ſi ornent ſe, ut alios prouocent ad concupiſcentiã, mortaliter peccant. ſi uero ex leuitate, uel etiã ex uanitate, propter iactãtiã quandam, non ſemper est pctũ mortale, ſed quandoque ueniale. & an liceat mulieribus ſe colorare, & de ſtatuto epiſcopi, quod præcipit mulieribus ſub pœna excommunicationis, q̃ nõ audeãt ſe fucare; uel portare ueſtes longas, uide per Io. And. in reg. ea in fi. in Mer cu. li. 6 & per Anch. in repe. c. canonum ſtatuta, de conſt. in 3. prin. q. in 9. colum illius quæſiti. & per Alb. in 2. parte ſtatu. circa fi. q. 20 1. in 3 col. ubi incipit tractare hanc qõ. & eam latiſſime proſequitur. Item adde hic etiam B. Tho 2. 2. q. 159 art. 2. circa me. ubi dicit, quod excuſantur mulieres nuptæ de pctõ, quæ propter conſuetudinem patriæ in eccleſia ſtant nudo capite, licet illa conſuetudo non ſit laudabilis Idem tenet do. An. in c. fin. de ui. & ho. cle. in ult. col. & not. gl. in c. canonum. 14. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Clerici si sint negotiatores, vel procuratores laicorum, quando non est eis ob ecclesia subueniendum. 6.*
2 *Clericus nullo casu potest esse procurator laicorum, si hoc faciat ex cupiditate. secus ex charitate, uel quando redundare possit in vtilitatem ecclesię. uide nu. 4.*
3 *Monachus de licentia Abbatis põt procurare negotia laicorum amicorum monaſterij, ſi in cõſequẽtiã potest redundare in utilitatem monaſterij.*
Clericus ſi negotia laicorum exercet, ualet iudicium niſi excipiatur.
4 *Laicus potest esse procurator eccleſię, ſed non generalis œconomus.*
5 *Clericus delinquens non perdit priuilegium fori, niſi præcedente trina monitione, & ſpreta.*
6 *Citatio, uel monitio ubicunque requiritur trina in materia odioſa, nunquam ſufficit una peremptoria.*

CAP. XI.

1 Sacerdotibus. † Si clerici miniſtri, vel procuratores laicorum depræhendunt in fraude, ſi dẽt eis ab eccleſia ſubueniri. Vel ſumma ſic, Clerici nõ dẽnt esse miniſtri, vel ꝓcuratores laicorũ, quod ſi ɔ̃ fecerint, & non deprehendant in fraude, non ſubuenit eis ab eccle. Primo ponit prohibitionem. Sed o pœnã tranſgredientiũ ibi, [Quod ſi.] Caſus lite. Quidã clerici publice adminiſtrabant negotia laicorũ, & eorum procuratores fiebant. mandat p̃ Diœceſano Epo, vt eis publice denunciet, ne de cætero hoc faciãt, q̃ ſi postmodũ hoc facere preſumpſerint, & in adminiſtratione pp cãm pecuniariã in fraudem deprehenſi fuerint, ab eccleſia non ſubuenietur eiſdẽ, vbi ex hoc ſcandalũ contingat in eccleſia generari B. No. ĵ. q. clerici ẽt ñ ſacerdotes, non dẽnt esse miniſtri laicorũ. Per qđ infero, ꝙ non debent eſſe famuli laicorũ, vel ſeruitores, & intelligo tex. in clericis ꝓſtitutis in ſacris, vel beneficiatis, per id, quod dixi ſ. c. prox. & bene facit c. peruenit, in prin. §. 6. diſt. No. 2. ꝙ clerici non dẽnt eſſe procuratores laicorũ, ẽt extra iudicium, vt patet ibi, In rcb. eo
2 rum, &c. ad idẽ d. c. puenit. † Sed q̃ro, an hoc ꝑcedat indiſtincte?
a Sol. dicit Host. & Io. An. post eũ, ꝙ nõ. Nã poterit esse clericus [a] in eccleſiaſticis, & corã eccleſiaſtico iudice, procurator laici, ga hoc non prohibetur hic, nec alio iure, ideo est admittendus. Inuitus. ff. de ꝑ. c. Ad idẽ inducit Io. And. in c. cũ eſſent, de ſim. ubi ẽt de hoc, ſicut ecõuerſo põt laicus in iudicio esse ꝓcurator clerici, vel eccleſiæ, vt in c. j. de ꝑ. c. li. 6. Sed tu ad primũ vide bo. text. iuncta ſuprascriptione ĩ c. p venerabilẽ, q̃ fil. sint leg. vbi Archiepiſco-

ADDITIO.

a ¶ Clericus. Vide Fed. de Sen. declarantem in conſi. 260. inci. quod ſi clericus cum all. per d. Fed. in c. cum I. & A. col. pen. uer. est etiam clericus ſecularis ſupra de regu. iur. et ibi Pa. ſupra ponit caſus, in quib. religioſi possunt esse procuratores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

piscopus procurauit cãm ecclesiasticam laici apud Papam. ꝙ firmant Doc. in c. in nostra, de proc. vbi vide quod dixi. Et hũc tex. vñr intelligere. Doct. qñ clericus vult assumere procurõnẽ corã iudice seculari, vel extra iudicium. Et vr̃ sentire hic Inno. tex. istũ procedere in procuratore generali; & idem vr̃ velle ꝯ. eod. c. sed nec, & clarius, & latius hoc affirmat in c. vnico, de ob. ad ratioc. in fi. vbi dicit, ꝙ vbicunq; inuenitur, ꝙ clerici non possunt esse procuratores, vel huiusmodi officia exercere, intelligendũ est gñaliter. Nam vnum negotium clericorum, vel laicorũ, procurare, vel administrare non prohibent ꝛm eũ, quod est menti tenendum. Nã Doc. hic trãsiuerunt sicco pede, & vide Fed. 2si. 166. vbi hoc dictum Inn. sequit, & Arch. in d. ea. pertenit, sed Collec. in c. i. de postu. & c. dilecti, de arb. tenet ꝛrium, qa iura loquunt in hoc indistincte. Dicerem sic, ꝙ aut clericus ex cupiditate vult assumere vnũ negotiũ, vel plura; & non põt, arg. hic, & ꝛ. c. proxi. & in d. c. peruenit. in prin. Aut non ex cupiditate, sed ex charitate, & pcedit dictum Inn. ar. in d. c. peruenit, a ꝛrio sensu. Et facit dictum Inn. cõiter approbatũ in c. cum I. & A. de re iu. vbi dicit, ꝙ religiosus põt de licẽtia Abbatis assumere procurationẽ laicorum amico rũ monasterii, si hoc arbitret superior redũdare in ꝛnum
3 ad commodũ monasterii. † An aũt teneat iudiciũ, si clericus fuit procurator, vbi non poterat interuenire. Dic, ꝙ sic, ar. in c. pia, de exc. lib. 6. dẽt tñ ꝑ exceptionẽ repelli, vt in c. 2. de postu. & hoc firmat Colle in d. c. dilecti. Concludę, cũ q̃rit, an & qñ clericus possit esse procurator laici, aut vult esse in foro ecclesiastico, & põt saltem in ecclesiasticis. De quo dic, vt plenius no. in d. c. 2. de postu. & in c. in nostra, de proc. Aut in iudicio seculari, aut extra, et
2 aut cupiditate lucrãdi, & non põt, [a] aut ex charitate & amicitia; & tũc ad vnũ negotium põt. Indifferẽter aũt & generaliter nõ,
5 vt patet exꝑdictis. † Quid aũt ecõuerso, an laicus possit esse procurator clerici, vel ecclesiæ. Dic, ꝙ sic, de proc. c. j. li. 6. & ꝛ. c. vno, de syn. œconomus aũt generalis esse nõ põt, vt in c. iudicatũ, 89. di. qđ tñ intellige, vt dixi in c. nonnulli, de resc. vbi oĩno vide, & in
6 c. 2. de iu. † Vlt. expediendo gl. opp. vr̃ enim ꝙ licet clericus trãsgrediatur ꝓceptũ huius c. & capiatur in fraude in administratione, non tñ ꝑ hoc dẽt posse capi, aut puniri per iudicẽ secularẽ; qa clericus nõ perdit priuilegium suũ fori, nisi ꝓcedat trina monitio, vt in c. in audiẽtia, & in c. contingit, de sen. excõ. Cuius ꝛriũ innuit hęc litera in fi. dum dicit, ꝙ non dẽt isti ab ecclesia subueniri, si capiatur in fraude. Sol. gl. 2. timore ꝛrij ponit duos intellectus ad istum tex. Primus est, vt intelligat, & reducatur ad ꝛriũ. s. qñ ꝓcessit trina monitio. Sed certe hunc intellectũ ex toto non patit iste tex. cum nulla fiat mẽtio de trina monitione. Sed o intelligit, ꝙ non dẽt capi, seu distringi plaicum, sed ꝑ iudicẽ ecclesiasticum, & ad hunc tex. rñdet, ꝙ non dẽt intelligi de subuẽtione respectu fori, sed vt subleuet a fraude cõmissa, puta dãdo auxilium vel fauorẽ, & est bo. intellectus. & hunc intellectum sequũtur hic cõiter Doct. Dicunt. n. maxime Inn. & Host. ꝙ ecclesia nõ dẽt eis subuenire, vt det eis pecuniã ad ſatisfaciẽdũ de fraude, vel vt det sibi aliqđ auxilium, vel fauorem, quominus teneat rñdere in loco, in quo gessit administrõnẽ, vt in l. 1. & 2. C. vbi agi oport. de rõ. & in l. j. vbi de cr. iagi oport. & satisfaciat cõpetẽter ad cognitionem iudicis ecclesiastici. Si aũt secularis iudex illum ꝓpria authoritate distringeret, ecclesia ei subueniret, non tñ respectu ꝓsonæ, quantũ respectu libertatis ecclesiasticę, nisi oĩno esset incorrigibilis, & monitionẽ ei contẽneret, vt in ꝓtijs. Et dic, ꝙ iudex ecclesiasticus ex officio suo põt illũ repellere, quantũcunq; ilie nõ exciperet, vt in c. dilectus, de app. no. in l. j. §. per hanc, ff. de
7 rei vẽd. ꝑ Bar. in l. pe. §. ad crimen. ff. de iud. † Tertium intellꝛn sentit tacitè Host. dicens, ꝙ vbi monitio facta fuit per eꝑm, sub pœna priuationis omnis priuilegij clericalis; qa illa loco trinę monitionis hr̃, perdit ex ꝓuentione priuilegium fori, & ita ꝓtingit hic, prout ꝑbat litera ibi. [Publice nunciet &c.] et ibi. [Quod si post-
b modũ &c.] Pro primo, ꝙ admonitio eꝑi habeat vim trinę [b] monitionis, adducit Host. c. j. de loca. de sen. exc. c. a nobis, sed melius potuisset adducere l. 2. C. qũo, & qñ iu. & gl. in c. consuluit, de of. dele. Sed mihi hæc lec. non placet, quia iura, quoad priuilegium fori perdendum, requirunt cõiter trinam monitionem ab eꝑo fiendam; vnde nõ sufficit vnica ẽt peremptoria, ad hoc vide bo. tex. iun. gl. in cle. j. in ver. 3. de vi. & ho. cler. & hoc est regulare, ꝙ vbicunq; in mã odiosa ius requirit trinam monitionem, nõ sufficit vnica, ẽt peremptoria, vt no. in d. cle. j. dixi in c. ex tuæ, de cle. non resi. vbi vide. ad idem bo. gl. in c. j. de milite vasal. in ver. tertiã, col. 10. & ad iura alle. per Host. dic, ꝙ loquunt in alio casu. Abb.

ADDITIONES.

a Zach. Ad vnum negotium potest. Tu dic esse de hoc casum in c. per venerabilem, infra qui fil. sint legi. quem ad hoc alleg. Roma. sing. suo 273. inc. Tu scis, ꝙ heri, de quo vide quæ posui in apost. ad istum in c. clericus, nu. 4. in ver. vnum negotium, supra de fide.

b Et pro hoc facit quod no. Do. de Rot. decis. 427. vbi unica monitio facta in synodo, succedit loco trinæ monitionis, quæ requiritur ad ferẽdam suiam excõcationis; & eos ad hoc alle. D Abb. in suo repertorio, in ver. ficut nõ requiritur, & vide Io. And. in c. Apostolicæ, de cler. excom. mini.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi professi, nõ possunt audire leges nec physicam; & si audiuerint, debent intra duos menses reuerti sub excommunicationis pena; nec possunt promoueri sine papæ licentia; de aliys vero scientijs vide nu. 6.*
2 *Religiosi vel regulares ãcuntur proprie illi, qui profitentur ꝛria substantialia regulæ.*
3 *Scholares an veniant appellatione legentium.*
4 *Excommunicatio infertur per istã verba, ipso iure, videlicet, Talis nitetur ab omnibus tanquam excommunicatus.*
5 *Legatus Apostolicus, nec alius citra papam potest dispensare contra constitutionem concilij.*
Omnino, Nullo modo, ista verba, si ponantur in aliqua dispositione, operantur, quod in illo casu non admittatur dispensatio.
7 *Scientia, & studium conueniunt omnibus; maxime clericis, ex ore Dei.*
8 *Religiosi exeuntes claustrum, etiam non causa audiendi scitias prohibitus, incurrunt pœnam istius c.*
9 *Mandans aliquod delictũ, punitur absq; eo, ꝙ mandatũ consequatur effectũ.*
Voluntas attenditur licet non sequatur effectus.
10 *In penalibus non est recedendum a verbis dispositionis; maxime quando pœna imponitur ipso iure, vide infra c. 2. nu. 8.*
Penalis dispositio, non debet excedere proprium casum.
11 *Vouens intrare religionem, an teneatur pœna istius c. videlicet, quod nõ possit leges, nel physicam audire.*
12 *Vouens intrare religionem, an dicatur religiosus.*
Malum an sit committendum, prætextu boni futuri.

CAP. IIII.

1 **Non magno.** †Religiosi professi, euntes ad audiẽdas leges, vel physicã; nisi intra duos menses ad claustrum redeant, excõicati sunt; et in nulla eã patrocinari possunt, & in choro & in capitulo & cæteris erunt vltimi, & sine dispensatione papæ non promouentur. Diuiditur in tres partes. In prima ponit factum reprehensib. le. Secũdo id fieri, prohibet, ibi [Vnde.] In tertia quadruplicẽ pœnam imponit, ibi, [Si vero.] Casus lit. Quidã regulares audiunt physicales lectiones, inde sumentes occasionẽ, vt subueniant fratrib. infirmis, audiũt ẽt leges, vt negotia ecclesiæ sciant melius tractare; sed quia regulares mundanis actionib. inuolui non dẽnt, statuit ꝛcilium Turon. vt nullus post factam in aliquo loco professionem ad physicam, vel leges mũdanas pmittat exire. Quod si fecerint, & intra duos menses ad claustrum suum non redierint, vltimum locũ inter fratres, & in mensa, & in oĩb. alijs hẽant; & spem totius promotionis amittãt, nisi misericordiam sedis Apostolicæ fuerint consecuti. B. No. j. ꝙ Demon inuidet homini, & ꝙ nititur eum decipere, & seducere ad peccandum. Dolet. n. satis, & erubescit, charitatem, quã in cęlo nequiuit hr̃e, homines constantes ex lutea mã in terra tenere, & iõ conatur, quãtũ põt, a principio ruinæ suę vnitatem ecclesię rescindere, charitatem ecclesię vulnerare, sanctorũ operum dulcedine inuidiæ felle inficere. & oĩb. modis humanum genus euertere, & perturbare, vt dixit tex. no. in c. visis. 16. q. 4. vbi vide. Secundo no. ꝯ deceptores, qui ſp veniunt ad decipiendũ sub specie boni, sicut Dæmon, ꝙ transfert se in Angelũ lucis. Suader. n. mala sub specie alicuius boni. vnde vr̃ psuasio boni Angeli, & non maligni. Hinc canon dicit, ꝙ sæpe se uitia ingerunt, & mentiuntur se esse virtutes, de quo vide pulchrum
2 tex. in c. sępe 41. di. † No. 3. ꝙ oẽs religiosi comprehenduntur appellatione regularium: cum, n. iste tex. faciat gñalr mẽtionem de regularib. tex. in c. super specula. ꝯ. eo. istum in effectu referens, appellat eos religiosos. Vnde dico, ꝙ oẽs habentes regulam approbatam, per quã promittunt tria substantialia religionis, dñr regu
a lares proprie, & religiosi. [a] Illa vero tria non ꝓmittentes, nõ dñr proprie regulares, vel religiosi, de quo vide gl. no. in cle. j. de relig. dom. No. 4. ibi, [Ad legendas] & tene menti, ꝙ verbum, Legere, nedum conuenit scholaribus, sed etiam Doctoribus. Probat primum hic, iuncto d. ca. super spe. ꝯ. eo. Nam hic vtitur verbo, Legere, & in c. super spe. vbi recitatur tenor huius c. vtitur verbo, Audire, & studere, ꝛm. ſ. ꝙ conueniat Doct. probatur in cle. j. de
3 magist. & in l. 2. ff. de ori. iuris. † Ex quo decidi potest qõ. an dispositio loquens de legentibus, hẽat locum in scholaribus. Et profecto ex proprio significato vocabuli dicendum est, ꝙ sic, & facit qđ no. Io. And. in reg. cum qđ, phibetur, de reg. iur. lib. 6. in Mercur. sed ꝓp cõem vsum loquendi, q debet attendi in omni dispositione, vt l. Labeo, ff. de sup. leg. & l. librorũ. §. quod tñ Cassius, ff. de leg. 3. no. Bar. in l. omnes populi, ff. de iust. & iu. gl. in c. nonnulli, de resc. & Doct. in c. olim, de ver. sig. dicerem legẽtes magẽraliter duntaxat includi. No. 5. ibi, [Viri spirituales,] ꝙ oẽs regulares & religiosi, dñr viri spirituales, quia debent magis viuere ꝛm spiritum q̃ ꝛm carnem, nec dẽnt inuolui actionib. mundanis, & carnalibus; facit ad id, qđ dixi supra de rub. No. 6. ꝙ delictum vnicũ quan-

ADDITIO.

a Zacha. Regulares proprie & religiosi. Adde Cardi. in cle. 1. q. 4. & 5. de relig. do. per quæ infero, Eremitam non venire appel. religiosi, quia non ligatur voto castitatis, sed potest matrimonium contrahere, vt glo. in cap. ex parte, de cler. coniuga.
Seb. Sap. Religiosi. Vide Fel. in c. ecclesia Sanctæ Mariæ, col. 1. supra de const. & in c. licet, col. fi. supra de offi. ordi.

qñq; punitur dupliciter, vt patet hic in fi. & hoc quia quodlibet per se non sufficiebat. Ad hoc vide quod legi. & no. in c. at si cle
4 rici, de iud. † No. 7. ꝙ ꝑ ista verba, [a] Talis sicut excõicatus, ab oĩb.
a cuitetur, profertur ipso iure excõicatio, vt colligitur hic iunc. ca. super specula, ꝯ. eo. & hoc verum, vbi talia verba proferunt a iudice habente ptãtem excõicandi. Quid aũt si proferãtur ab ho-
5 mine? Distingue, prout in simili no. in c. j. de iud. † Quæro nunqd prælatus citra papam possit dispensare ꝯ istam constitutionem? Puto ꝙ non, tum quia hoc c. fuit editum in concilio gñali. ꝯ qđ nullus citra papam dispẽsat, ẽt si sit legatus Apostolicus, vt in c. dilectus, de præb. no. gl. in ca. dilecti, de ele. tum quia rñr inferior non dispensat ꝯ canonem, vbi non reperitur dispensatio ꝑmissa, vt in c. dilectus, de temp. ord. & quod no. in c. at si clerici, §. de adulterijs, vbi plene dixi, de iud. tum, quia tex. hic vtitur verbo, Omnino, quod vr̃ excludere dispensationem. Ad hoc quod no. gl. in clem. hi, qui. de æta. & qua. in gl. in ver. nullo modo, quę est
6 no. † Secundo q̃ro, nunquid studium, maxime extra claustrum, sit religiosis prohibitum? Tex. iste innuit, ꝙ non, sed eis solum prohibet duas, ſ. physicam, & legem ciuilem, ſ. mundanam: ergo alias vr̃ ꝑmittere, arg. c. nonne, de præsum. ad idem alleg. c. vt periculosa, ꝯ. eo. lib. 6. Vbi imponitur pœna religiosis, si exeunt claustrum, cã veniendi ad studium sine licẽtia prælatorum; vnde cũ licentia prælatorum, ille tex. permittit hoc. Et bene facit cle. ne in agro, de sta. re. ꝑpe fi. ver. rursus, vbi dr̃. ꝙ ad hoc, vt ipsius monachis via oportuna in scientia proficiendi nõ desit, debet tenere magister in monasterio, qui eos instruat in primitiis scientijs
7 diligenter. † Et ꝙ studium cõueniat religioni, vide plene per Io. And. in c. sane, de re. & ibi dixi Doc. ẽt hic, & in c. super spec. ꝓcludunt, ꝙ Decreta, & Theologiam possint religiosi studere, quæ sunt scientiæ pietatis. Dicit tñ Io. An. ꝙ magis consuleret, vt magis manerent in eorũ claustro, quia sæpe ex scientia intumescũt, & insurgunt ꝯ eorum Abbates illos accusando, & multa damna ex hoc prouenium monasterio. Ego fateor ꝙ hæc, & similia sæpe contingunt ex scientia non bene digesta, tamen ex scientia bene percepta, multa & infinita bona prouenium ecclesiæ, etiã vniuersali, quæ ad sui regimen indiget per maxime viris literatis, vt dicit tex. in c. cum ex eo, de ele. lib. 6. & Deus dixit per Prophetam, Quia tu scientiam repulisti, & ego te repellam, ne fungaris sacerdotio. & transumptiue hr̃ in c. nisi cum pridem, de renun. et Hieronymus ad Rusticum monachum inquit. Si clericatus tibi tillat desiderium, discas qđ possis docere, ne sis miles antequam tyro, ne prius magister, antequam discipulus. Mihi placet, vt sanctorum doctorum habeas contubernium, nec ipse te doceas, & absq; doctore ingrediaris viam, quã nunquam ingressus es. vt hr̃ 16. q. 1. c. si clericatus, & alibi ad eundem; Longo tpe disce, quæ postmodũ doceas, & c. ea. cau. & q. sic vine. per quæ patet, ꝙ non solum addiscere, sed etiam docere licitum est religiosis; dũmodo ad officium docendi assumantur per habẽtes ptãtem, vt no. Doc. in c. quia nonnulli, de magist. Nam hoc studium docendi, & addiscendi in studijs pietatis priuilegiatum est, vt in c. fi. de ma-
8 gi. † Tertio q̃ro, quid si religiosus exit claustrum, & tamen nõ visitat scholares, sed sibiipsi legit, vel studet in scientijs hic prohibitis? Sol. dicit hic Inn. ꝙ nihilominus incidit in pœnam huius ca. quod puto verissimum, quia tex. iste ad pœnam incurrendã nõ requirit scholarium visitationem, sed solum, ꝙ exuerit claustrũ cã audiendi leges, vel physicam, & non redierit intra duos menses. quare plus puto, ꝙ ẽt si sibiipsi non legat, neq; studeat in his
9 prohibitis, ex quo tñ exiuit hac de cã, & non redierit intra duos menses, incidit in hanc pœnam, quia verba huius c. aliud non exposcunt. † Ad hoc adduco, quod le. & no. in c. i. prope fi. de homi. lib. 6. maxime iuncta gl. quæ est super verbo, Mandauerit, vbi ex solo mandato quis punitur, licet mandatum non habuerit effectum; nec sufficit reuocare mandatum ex postfacto. Ad idẽ bo. tex. iuncta glo. in cle. ne in agro. §. quia vero. super ver. ꝙ si. vbi qs incurrit pœnam eo ipso, ꝙ qs exit claustrum, vt visitet curiam Principis cã damnificandi monasterium, licet effectus non fuerit subsecutus, facit l. si quis non dicam rapere, C. de epis. & cler. & l. is qui cum telo, C. de sica. & p hoc & istum tex. puto, ꝙ si qs exierit claustrũ non cã [b] audiendi has scientias interdictas; sed pp alias permissas, vel pp aliam honestam cãm, licet postea studeat in istis prohibitis, non incurrit hanc pœnam, saltem cũ non stat extra monasteriũ pp istas scientias prohibitas principaliter, sed pp aliam cãm honestam. Et hoc puto verissimũ, q eqd sentiant Doct. in dc. super specula, vbi dicam. Nam iste tex. & ille fundãt se ad pœnam incurrendam super istis duob. ſqñ exiuit claustrũ.
10 Item pp audiẽdas seu legendas has scientias prohibitas. † Et cũ firmus in pœnalibus, nõ debemus recedere a verbis; maxime vbi imponitur ipso iure, ad hoc c. cũ ex eo, de elec. iunc. c. perpetuæ, eo. ti. lib. 6. facit quod no. Io. An. in reg. in pœnis, de re. iu. in Merc. Nec debet pœna excedere casum proprium, vt dicit tex. de pœnit. dist. 1. c. pœnæ. Nec etiam subest eadem rõ, quia fortius peccat, q exiit claustrum principaliter pp rem prohibitam, q̃ qui exiit pp rem honestam, & principaliter derinet pp rem ipsam honestam, licet incidenter attẽtet rem prohibitam, facit quod no.
11 in d. c. ne in agro, in gl. præalle. & ad hoc nemo in hac mã aduertit. Dicam in d. c. super ꝑpe. vbi Doc. tãgit q. de religioso studente ius ciuile in camera. an incidat in pœnam. † Quarto quero an iste tex. habeat locum in vouente intrare relie. q tamen adhuc non intrauit. Sed Ioan. And. post Per. vr̃ velle, ꝙ sic, pro hoc facit iste tex. ibi, [Post votum religionis, post factum in aliquo loco religioso professionem, &c.] vñ vr̃ quodlibet per se sufficere ad pœnam incurrendam. Item facit ꝛm eos, qa ex voto, quantũ ad Deũ, religiosus est, & timendũ est, ne pp hoc retardetur a voto, ar. ſ. de voto. c. literaturam, & c. per tuas. Præterea religiosus põt dici, ex quo ad seculum redire non potest. Ego puto hoc procedere, quando occasione voti tam non intrauerat religionem, licet adhuc professionem non fecerit, & hoc innuit litera, dũ requirit exitum a claustro. Secus ergo, si adhuc nõ intrauerat monasterium, qa tũc verba tex. ad istũ explicari nõ possunt. Dicit tñ Io. An. hoc c. hr̃e locũ in ꝑfesso tacite, vel expresse, arg. c. vt periculosa, ꝯ. e. li. quod satis mihi placet, quia verba non resistunt, & in vtrisq; eadem est rõ. Quinto quer̃, an hodie expectetur lapsus istorum duorũ mensiũ? Inn. ꝙ non, in c. super specula, ꝯ. eod.
12 Io. And. ꝯ. de quo dicetur ibi, & hoc vltimum puto verius. † Venio nunc ad gl. q̃ in hoc ultimo reseruaui, quia ponit mãm omnino separatã, a mã intrinseca capituli. Instat enim principaliter, an prætextu [c] boni futuri, sit malũ cõmittendũ, seu res prohibita attentanda. Vr̃ enim ꝙ non, per istum tex. quia prætextu bene tractandi negotia ecclesiastica, vel curandi languentiũ corpora, non permittit religiosis rẽ illicitã, sleges & physicã audire. In ꝛriũ opp. de aliquib. iurib. & tandẽ soluit, ut patet in ea. & loquit aliquantulũ intricate Io. And. post Host. clarius distinguit sic, ꝙ aut malũ qđ cõpensatur, est malũ ex l. diuina, & tunc non admittit cõpensatio: aut ex lege canonica, & tunc cõpẽlari põt authoritate Papæ, cũ possit tollere malũ, quod constõ induxit, facit quod leg. & no. in c. proposuit, de ꝓcel. preb. & de uoto. c. j. & c. magne, & c. & si Christus, de iureiur. cũ si. & sic possunt ad concordantiã reduci iura superius all. Tu potes sic distinguere
13 latius, ꝙ aut quer̃, nunqd debeat admitti cõpensatio in diuersis personis, aut in eadẽ. Primo casu dic, ꝙ non dẽt quis cõmittere malum, vt alius euitet maius malum, vel vt consequat bonũ spũale, vel corporale, qa non dẽt quis impendere animam suam commodis alienis, ad hoc vide glo. no. 14. dist. in sum. & c. j. facit c. ne quis. 22. q. 2. & c. super eo, de vsu. & 14. q. 5. c. multi sine peccato, nisi superioris authoritas ad hoc habentis ptãtem aliud indulgeat, facit c. quod prædecessor. 11. q. 3. Secundo casu sub distingue, aut quær̃, nunquid possit committere malum, vt ipse idem euitet maius malum, aut consequatur aliquod bonum. Primo casu dic, ꝙ in iure non est dare perplexitatem, ſ. vt quis sit inter duo mala constitutus, ita ꝙ alterum euitare non possit. De quo per gl. no. 13. dist. in sum. Sed quoad factum opinio. & scrupulosam conscientiam qs dr̃ pplexus, quo casu consuliꝫ, vt cõmittat minus malum, vt euitet maius. Sic intellige c. duo mala, & qđ ibi no. 13. di. & c. si qdẽ verius. 33. q. 2. Sed o casu non licet ꝓtextu boni cõmittere malũ, vt hic, & ꝯ d. c. multa. siue sit malũ de iure diuino, siue de iure positiuo, nisi supioris authoritas ad hoc ptãtẽ hẽntis excuset, vt c. gaudem, & c. quãto, de diuor.

vt

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Ista verba. Quæ sint verba latæ sententiæ, vide late Fel. in ca. Rodulphus, col. 16. ver. verba latæ sententiæ, supra de resc.

b ¶ Ergo contra, si monachus exiuit monasterium, vt tẽderet ad leges vel physicam, posset a tendit ad logicam, non euitabit pœnam decr. De quo vide p Arch. in c. non dicatis, 12. q. 1. qui dicit, ꝙ non licet eis, nisi authoritate sui prælati, dummodo intendant Theologię. Et vide ẽt de hoc ipsum Pan. in c. fi. infra eo. in 4. col. in prin. Et quando sit licitum clericis & personis ecclesiasticis legere libros Gẽtilium, vt Ciceronis, Verg. & cæterorum, vide omnino & distingue, vt per Do. in ca. 1. & in c. legimus, in fi. 35. di. & an scientia philosophiæ sit permissa, uide Doc. in c. nonne, ver. ꝙ studẽs, 37. dist.

Ant. Fran. V trum liceat clericis studere legibus, an philosophiæ, uel similib. scientijs, dicas, ꝙ clerici vr̃ posse studere, & in legibus, & in Theologia, & in canonib. qa istæ scientiæ habent tantam cõformitatem inter se, vt vna non possit haberi perfecte sine alia, ut per Io. And. in rub. de consan. & affi. Si. n. clericus studeret sciæ philosophiæ, vt facilius posset peruenire ad cognitionem Theologiæ, hoc putarem esse sibi permissum. Sed caueant, ut hoc faciant ex curiositate inuestigandi cognitionem rerum nãtium, quia hoc forsan non possent facere sine peccato, & maxime quia ex talib. scientijs philosophię, & Astrologiæ facile possent retrahi a hẽtis. Et adde, qđ dẽt clerici, dato, qđ hẽant doctrinã, & scias iuris ciuilis, aduertere, ne consulãt in eã, vbi ingeritur pœna sanguinis, quia forsan non euaderent irregulari tatem per ea, quæ hñr in c. sententiam sanguinis, ne cle. vel mon. Et aduerte, quia clericus debet studere, vt acquirat scientiam & intelligentiam, nõ aũt pp honores & dignitates, quia solet sciẽtia facere hominem superbũ, secundum Bal. in trac. schif. in ult. col quem ipse ponit in l. ea quam, C. de fidei. quod ẽt dixit Bar. in l. vt respondsum, C. de transa. est tñ uerum, ꝙ per scientiam totus mundus illuminatur, secundum Bal. in authẽ. habita, C. ne fil. pro pa. in 3. col. & idem ipse in proœ. ff. 4. col. vbi dicit, ꝙ scientia est tãquam thesaurus, qui non inuenitur, nisi per scrutantes eam.

c Seb. Sap. An prætextu. Ad hoc uide Fel. in c. illud, de maio. & obe. & in cap. 1. col. fi. in uer. & istum tex. amplia. supra de præsump.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt est videre omni die, cum per dispensationem receditur a iure positiuo, & quandoque a diuino in casu permisso, iuxta no. in c. cum ad monasterium, de sta. reg. & in c. innotuit, de elec. sed tũc virtute dispensationis illud prohibitum, non est malum, & per hoc habes expeditam materiam &c. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, generalis procurator laicorum, est deponendus, vel excommunicandus, & nec potest esse officialis alicuius Principis. 2. 5.*
2 *Religiosus grauius punitur delinquendo, quam laicus, quando fecit ex contemptu; alias secus.*
4 *Clericus an possit saltem vnum negotium laici procurare.*
5 *Clericus potest esse delegatus Principis secularis ad vnam causam. Argumentum de mandato iurisdict. ad mandatum procuratorium validum est in iure.*
7 *Clerici, nec prælati possunt esse vicegerentes Principũ secularium, nec possunt sub eorum cura aliquam ciuitatem temporalem habere. Clerici possunt esse consiliarij Principis secularis.*

C A P. IIII.

1 **Sed nec.** †Clericus gñalis procurator vel iustitiarius Principis secularis, deponẽdus est: & si religiosus est, grauius punietur. Ita cõiter tummat; & ego intelligo. tex. in pena excõicationis, & nõ depositionis, vt j. dicã. Diuidit. Nã primo ponit prohibitionẽ. Scdo penã transgrediẽtiũ ibi, [Si qs aũt.] Casus li. Quidã clerici, circa negocia secularia, & sub secularib. viris, plus debito intẽdebant, & eorũ iustitiarij fiebant. Statuit pcilium Lateran. q̃ nullus clericorum talia de cętero exercere præsumat. Si quis vero ꝺ hoc venire pſumpserit, ab officio ecclesiastico fiat alienus, p eo, q̃d ministerio clericali neglecto, vt secularibus placeat, fluctib. seculi se immergit ꝺ doctrinã Apostoli dicentis, Nemo militans Deo se negotiis secularib. implicet. Et si quis religiosorũ aliqd prædictorũ ausus fuerit attentare, seuerius castiget. B.

2 †No. 1. & tene mẽti, q̃ sicut clericus, vel religiosus, nõ põt esse pcurator laici, ita nec officialis Principis in iustitia exercenda. Ex quo infero, q̃ si nõ põt esse officialis in iustitia exercẽda, fortius nõ poterit aliud officium seculare obtinere, arg. in auth. multo magis, C. de Epi. & cle. & c. cũ in cũctis, de ele. & 13. q. 8. c. reprehẽsibile. Nã summũ bonũ in reb. est iustitiã colere. 12. q. 2. c. cũ de-
3 uotissimã. †No 2. q̃ data paritate [a] delicti, grauius erit puniẽdus
a religiosus, q̃ cleric' secularis. Dẽt. n. religiosus, tã in statu pfectionis, nõ solũ a vetitis, sed ẽt a q busdã licitis abstinere, ſm Io. And. alb. 11. q. 1. c. aliud, de pen. di. 1. c. aliud. Aduerte. hoc, pcedit, vbi religiosus peccaret ex ꝓtẽptu, vel ꝺ votũ, seu publice cũ aliorũ scandalo, alias aũt nõ venit grauius puniẽdus, nec grauius peccat pp bona opera pcedentia, iuxta illud Psal. Si peccauerit iustus, non collidet; qa Dñs supponit manũ ſuã, vide de hoc latiꝰ p Io. And. post B. Th. in c. accusatus, de hære. li. 6. & qd dixi in c. cũ qdã, de iu-
4 reiur. †Quæro primo, nũqd iste tex. habeat locũ in oĩ, pcuratione? Inn. vr velle, q̃ nõ. vr. n. intelligere in procuratore gñali, quasi innuat ſm Io. And. q̃ bñ possit clericus tractare vnũ negotium laici, alle. de simo. c. cũ essent. No. bñ hoc dictũ, qd plenius examib naui, §. c. 2.[b] & dic, vt ibi. tex. tũ in d. c. cũ essent, nõ, pbat simpr id, ad qd̃ inducit. Logt. n. qñ clericus vult, pmouere negotiũ laici apud Papã: qd indubitãter põt, ẽt si sit platus, vt in c. p venerabilẽ, iuncta suprascriptione, q̃ fil. sint leg. sed nos loquimur, qñ aut ex tra iudiciũ, vel in iudicio seculari vult, pmouere tã q̃ pcurator ne
5 gotiũ laici, sed vide qd dixi in d. c. 2. †Sed q̃ro, an in iustitia exercẽda, debeamus facere hãc distinctionẽ, vt vnũ negotiũ possit clericus expedire? Crederẽ, q̃ sic. Ad qd̃ alle. p casu, c. in Archiep'atu, de rapt. vbi clericus, vel platus põt esse delegatus Principis secularis, ẽtiã cã criminali, & tenẽt Host. j. c. clericis. sed gñalis officialis esse nõ põt, & multũ bñ facit ille tex. iũcto isto, q̃ vnũ negotiũ laici nõ vr interdictũ clerico, vt sic valeat arg. de mãdato iurisdictionali ad mãdatũ pcuratoriũ, arg. eius, qd̃ hr in l. & q. a. ff. de iurisd. omn. iud. & in c. pen. iũcto c. suscitata, cũ gl. §. de in integ. rest. & no. hoc, qa Inn. nihil alle. p dicto suo. & vide de hac delegatio-
6 ne, qd̃ dixi in c. 2. de iud. †Sed q̃rit, cũ gñaliter clericus secularis venit deponẽdus ex delictis, de q bus hic, in quo grauius puniẽt religiosi. Sol. põt dici, q̃ vltra depositionẽ poterũt detrudi in arctioribus monasteriis ad pœnitẽtiã peragẽdã, arg. c. tuæ, de pœn. & vide de istis religiosis, qd̃ no. in d. c. dilectus, de sim. Mihi tñ vr valde graue sentire clericos fore deponẽdos pp tale exercitium istorũ officiorũ; maxime hodie, cũ nõ ita acerbe delicta debeant puniri, vt est tex. opt. in c. fraternitati. 30. dist. Vnde plus mihi placet, vt isti debeant excõicari, & nõ deponi, nisi essent forte incorrigibiles. Satis. n. p excõicationẽ fiũt alieni a ministerio ecclesiastico. cũ illa durãte administrare, sicut prius, nõ valẽ. alias essent, seu efficerẽtur irregulares, 11. q. 3. c. si qs Epũs, de re iu. c. j. li. 6. Facit 23. q. 3. c. certũ licet Ioã. And. in suo summario videat intellexisse de depositione, sed id, qd̃ dixi plus mihi placet, maxime hodie, & facit c. 2. §. eo. vbi solũ ꝺponit, q̃ si in fraudẽ capiunt, nõ dẽt eis ab ecclesia subueniri. Probo ẽt p c. clericis, j. eo. vbi ẽt depositio imponit in casu irregularitatis, sed p exercitio officij secularis in
7 fligit solũ excõicatio; & hoc puto verissimũ. †Vlt. q̃ro, nũqd iste tex. habeat locũ in quolibet officio iustitiæ exercẽdæ? Credo q̃ sic, qa verba tex. sunt multum gñalia, & rõ gñalissima, qa Nemo militãs Deo &c. Rõ. n. pcipue attẽdẽda est, l. cũ pr. §. dulcissimis, ff. de le. 2. in c. intelligentia, de verb. signifi. quare dicerẽ p istũ tex. q̃ clericus nõ posset esse Vicerex, vel Vicecomes, vel Locũtenẽs alicuius Principis secularis, nec habere sub cura aliq̃ ciuitatẽ, seu locũ tẽporalẽ. Pro quo allego tex. magis specificũ in c. clericis. §. 1. j. eo. ti. vr tñ, q̃ Principis ꝺsiliarij, esse possunt, vt ẽtsentit Io. And. in d. c. clericis, vbi dicã, & intelligo tex. ẽt in pl̃atis, qa tex. & ipsius rõ disponit gñaliter, vñ rub. ne cler. vel mona. cõprehẽdit ẽt pl̃atos, ad hoc c. sup specula, in fi. j. eo. sicut in simili, rubr. de vita & honesta. cleri. comprehendit etiam prælatos, vt patet in nigro, & dixi super rub. nec ratio est restringenda. Abbas.

A D D I T I O N E S

a Seb. Sap. ¶ Data paritate. Vide Fel. in c. cum quidam, col. 2. uer. ficut tres casus, supra de iureiur. ubi tãgit, quãdo religiosus grauius peccet quã laicus
b Zacha. ¶ Examinaui supra c. 2. Adde quod ibi posui in apostil. adeũ, in uer ad vnum neg. nu. 4.

SVMMARIVM.

1 *Clericus exercens iudicium sanguinis, ab officio & beneficio deponitur. 6.*
2 *Irregularis non est priuatus ipso iure beneficio, sed venit priuandus.*
3 *Irregularitatem non incurrit clericus, ex sola debilitatione membri. Membri appellatione quid veniat.*
4 *Excommunicatio non fertur per ista verba, Præcipio sub pœna excommunicationis, in contrafacientes, sed esl quædam monitio.*
5 *Clericus non potest tenere vices alicuius Principis secularis, licet non infligat pœnam mortis, vel membri: secus, si talis iurisdictio sit annexa suæ dignitati, quo casu in sanguinem, in membri mutilationem, non potest se intromittere.*
6 *Clericus in sacris constitutus, dicitur etiam ille, qui habet ordines minores.*
5 *Sacerdotis appellatione, an veniant clerici in sacris, vel minoribus cõstituti?*
8 *Excommunicatio est potius medicina, quam pœna.*
9 *Prælati, vel clerici consiliarij Principis secularis, an possint impune consulere Principi circa mortem alicui inferendam.*
10 *Clerici vel prælati possunt esse consiliarij Principis. Irregularitas incurritur ex solo consilio.*
11 *Clericus an possit de causa criminali cognoscere vice Episcopi.*
12 *Irregularitatem non incurrit prælatus si suus officialis puniuit quem pœna sanguinis, ex generali mandato ipsius prælati.*
13 *Irregularitatem incurrunt clerici bellantes, etiam in bello iusto de consensu Papæ.*
14 *Excommunicatio ipso iure infertur per ista verba, Talis subiaceat excommunicationi.*

C A P. V.

1 **Clericis.** †Clericus iudiciũ sanguinis exercẽs, ab officio & bñficio deponit. h. d. primo. Excõicatus est habẽs officiũ ꝓpositi secularis, si monit' nõ desistat. Sũt duo dicta. Secundum ibi, [Iubemus.] Casus li. Statuit Toletan. concilium, q̃ clerici iudicium sanguinis exercere non debeant. vnde & hic prohibet, ne clerici per se, vel per alios, membrorum truncationes faciant, nec iudicent inferendas, & qui contra fecerint, honorem & locum amittant. Item nullus sacerdos, officium Vicecomitis, vel secularis Præpositi hẽat; si quis contra hoc venire præsumpserit, & commonitus non destiterit, nouerit se excõicatũ.
2 B. †No. 1. ibi, [Honore priuetur, & loco,] q̃ incurrẽs irregularitatem nõ est priuatus ipso iure dignitate sua, sed debet priuari. Tex. loquitur per verbum futuri temporis, vt ibi patet. Priuetur, iuxta no. in rla, in pœnis, de reg. iu. li. 6. & in c. si diligenti, vbi plene dixi, de fo. comp. & exponit tex. Io. And. ibi, [Honore] i. ordine. Tex. autem ibi, [Loco,] exponitur, i. beneficio. Sensus ergo literæ est, q̃ debet priuari officio, & beneficio, & per cõsequens de poni.
a Quod autem non sit priuatus beneficio [a] seu dignitate ipso facto, videtur etiam probari in c. ex literis, de excel. præla. sentit Inn.
3 in c. cum nostris, de concess. præben. & hoc tene menti. †No. 2. ar gu. optimum, q̃ per solam mortem, seu membrorum truncationem quis incurrit irregularitatem: sẽcus ergo, si aliam vindictam sanguinis exerceat. Ad idem c. in Archiepiscopatu, in fi de rap. Qd autem dicit tex. in cle. si furiosus, de hom. de mutilatione, debet
b exponi pro detruncatione. vnde si debilitatur membrum,[b] non per hoc efficitur clericus irregularis, ar. j. q. 1. c. sicut vrgeri. & vide quod no. Gasp. de Cal. in c. qui cle. vel vo. vbi tetigi. Quid autem proprie dicatur mẽbrũ, vide per Bar. ĩ l. 2. ff. de pub. iud. vbi ꝺcludit
c q̃ mẽbrũ [c] ꝓprie est illud, qd̃ hẽt certũ officiũ distinctũ, vt pes, manus, & similia. Pro quo ego alle. tex. ĩ c. singula. 89. dist. & alibi hũc articulum recolo latius explicasse, ideo hic vltra non procedam.

Tertio

A D D I T I O N E S.

a Zach. ¶ Non sit priuatus beneficio. Adde quod diffuse, & remissiue no. apost. ad istum in c. nisi. nu. 4. in uer. ipso iure, supra de renun.
b Zach. Si debilitatur membrum. Adde Car. in c. 1. per istum alleg. supra qui cler. uel uo. ubi dicit, q̃ bonũ esset, q̃ talis clericus peteret dispẽsationem, de quo p Fel. in c. cũ illorũ, col. 3. uer. Et adde q̃ no. glo. fi. infra de sent. exc.
c Seb. Sap. Membrum. Vide Bar. Bal. & alios in l. nõ sunt liberi ff. de statu homi. Ang. de Aret. in tracta. maleficio. uer. membrum, & Fel. in c. ego. in prin. supra de iureiur.

4 †Tertio no. q̃ p hæc verba, Præcipio sub interminatione anathematis, seu sub pœna excõicationis, qd̃ idẽ esset, nõ ferẽt excõicatio ipso facto in ꝺfaciẽtibus, sed est cõminatio. Hinc colr, qa in fine postmodum fulminat excõicationẽ, monitione tñ pceden
5 te. de quo vide bo. glo. in c. vnico, de sagit. †No. 4. hic exꝓssum, q̃ clericus nõ põt tenere vices Principis in iurisdõne seculari exercenda; licet non infligat pœnam mortis, vel mẽbrorũ detrũcationẽ. Quod intellige, qñ hæc vult facere tanquam officialis principis secularis, vt in c. sed neque, §. eod. vbi dixi. Secus aũt, si iurisdõ secularis esset dignitati suæ annexa, qa tunc põt per se exercere; dũmõ nõ inferat pœnam mortis, vel mẽbrorũ detrũcationẽ. Et idem dic, si ipsam iurisdõnẽ hẽt noĩe ꝓprio, puta rõne patrimonij. Ad hoc vide bo. tex. in c. fi. j. eo. ti. lib. 6. qd̃ vr procedere in pla to religioso, vt in c. dilectus, de offord. & in c. auditis, de pscr. & in c. inter dilectos, in prin. de fi. instr. qd̃ limita, vt no. in c. recolẽ-
6 tes, de sta. reg. †Vltimo no. istũ tex. in fi. pro his, q̃ dixi §. c. prox. q̃ clericus non est deponẽdus ex eo solo, q̃ est officialis principis secularis, sed excõicat. Sequit tñ, q̃ peccat mortaliter, qa excõicatio non fert nisi ꝓ mortali, vt in c. nemo, & in c. nullus, 11. q. 3.
7 †Quæro, qa tex. loqtur de constitutis in sacris, qd̃ de ꝓstitutis in minoribus? Inn. dicit, q̃ idẽ. Dicit tñ Host. q̃ his, qui sunt in sacris, magis imminet periculum, qa nec ꝓhere possunt, et sunt irregulares. Mihi placet, q̃ hẽat locum in minorib. prima pars capituli, qa per impositionẽ illarũ pœnarũ incurrit irregularitatẽ; quarõne dẽt deponi ita ꝓstitutus in minoribus, sicut in maioribus, vt le.' & no. in c. cũ nõ ab hoĩe, de iud. Et ad istum tex. dic, q̃ verbũ, Sacris, sumit large. Nã oẽs ordines ecclesiastici sunt sacri. De quo
8 vide bo. gl. 1. 2. dist. in sum. † Sed circa secundam partẽ capituli, q̃ facit mentionẽ de sacerdote, dubitari põt magis, qualiter sumit illud verbũ, an stricte pro ꝓsbytero, an large. Host. exponit multũ large; exponit. n. tex. ibi, [Sacerdos factus, vel fiendus.] vel, i. clericus, de coha. cle. c. 2. & cũ hac expositione sua transeunt hic cõiter Doc. Et puto, q̃ respectu clericorũ in minorib. ꝓstitutorũ, q̃ sunt sine aliquo beneficio, non hẽt locũ, ar. eorũ, q̃ dixi in ca. j. §. e. vbi hoc sentire vñr Doc. & in c. 2. de postu. dũmõ nõ exerceãt ſcua. Pro hoc ẽt facit, qa verbũ, Sacerdos, nõ põt ad istos ꝓgrue adaptari, vt in c. 2. de coha. cle. sed arbitror tex. intelligendũ in cõstitutis in sacris, q̃ largo mõ possunt appellari sacerdotes, vt in d. ca. 2. & qd ibi no. Et licet hęc ꝓstõ videat pœnalis, & sit restringẽda; tñ habito respectu, qa excõicatio non infligit ipso facto, sed requirit pcedẽs monitio; itẽ qa excõicatio est magis medicina, q̃
9 pœna, vt in c. cũ medicinalis. de sent. excl. li. 6. & q̃ hæc ꝓstõ tẽdit ad decorẽ ecclesiæ, non dẽt illud verbũ stricte sumi. arg. eorũ, q̃ no. gl. in c. sciãt cũcti, de elec. lib. 6. †Quæro. qd si ꝓlati sunt in ꝓsiliis principũ, & q̃rit ab eis de pœna imponẽda in delicto grauissimo, pro quo forte venit imponẽda pœna mortis, vel mẽbrorũ detruncatio, q̃rit, an aliqs veniat illa pœna puniendus? Sol. dicunt Host. & Io. An. q̃ si reus est in cã absolutionis, possunt ꝓsulere illũ absoluendũ. Si aũt dãnationis, nullo modo ꝓsulant, ex quo casus imminet de psenti; nisi veniret imponenda pœna corporalis leuis, arg. in c. in Archiepi. de rap. Si aũt non imminet casus, tunc
10 bene possunt de iure rndere, arg. 23. q. 6. c. 1. & idẽ no. in c. ex lris, de excel. pla. vbi vide. †No. ex his, q̃ platus põt esse ꝓsiliarius principis secularis, licet nõ dẽat esse officialis iustitiæ exercendæ, qd̃ mihi satis placet, arg. eorũ, q̃ dixi de laicis in c. 2. & in c. nouit, de iud. vbi recurrebat ad iudiciũ ecclesiæ, & melius ĩ c. venerabilẽ, q̃ fil. sint le. vbi ꝓ arduis recurrit ad papã, ẽt p principes seculares. Sed quatenus dicũt isti ꝓdicti, q̃ in cã absolutionis possunt ꝓsulere, ego dicerẽ, cauendũ, ne in cã absolutionis immineat pœna talionis ꝺactorẽ; & sic sit cã mortis actoris. Nam irregularitas ꝺhit ẽt ex ꝓsilio, vt in c. si qs viduã, 50. di. de quo tñ vide plene gl.
11 51. di. in c. 1. vbi tractat, an aduocatus ꝓ reo incurrat irregularitatẽ, si illo absoluto puniẽ accusator pœna talionis. † Viterius q̃rit, nũqd clericus possit cognoscere de cã criminali vice Epi? Doc. q̃ sic, qa non imponit pœna sanguinis, sed detrusionis, seu qd simile, de pc. c. tuæ. Idẽ dicũt, si vult cognoscere vice alicuius secularis, dũmõ a pœna sanguinis abstineat, de quo remittit Host. ad no. in d. c. in Archiepatu. Ego intelligerẽ, q̃n esset deputatus delegatus ad certã cãm: sec' aũt, si vellet cognoscere tanq̃ officialis, vt hic, vel si prĩceps vellet sibi delegare vniuersitatẽ cãrũ. Nã credo, q̃ nõ sit sibi licitũ acceptare, qa nõ dẽt se istis actionib. implicare, vt §. c. prox. & ar. 11. q. 1. c. te qdẽ, & qd ibi dixi in c. 2. de iud.
12 †Gl. 2. est facilis, & vera, ꝓterq̃ in eo, q̃ q̃rit, qd dẽt facere ꝓlatus, cũ hẽt iurisdõnẽ tpalẽ. et rndet, q̃ dẽt alicui facere cõmissionẽ gñalẽ, vt faciat iustitiã. Tu dic, q̃ ẽt põt speciaſr casum occurrẽtem delegare, vt inq rat, et iustitiã faciat, nec incidit in irregularitatem, licet officialis suus vel alius, cui cõmisit, pœnam sanguinis iustitiã exequẽdo inflixerit, vt est hodie tex. in c. fi. j. eo. ti. lib. 6. & dic, vt ibi. Optabat tñ Host. q̃ a ut clericis ꝓcederet p se iustitiã facere secular', vbi talẽ iurisdõnẽ hẽnt, & sine metu irregularitatis; aut in totũ tolleret eis iurisdõ tpalis, cum cõmissio hmõi cãrũ, sit ꝺ iura, vt in l. j. ff. de of. eius cui mã. est iurisd. Nec dubiũ est,
13 ſm eum, q̃ papa possit in hoc ꝓuidere, vt hoc possit fieri sine pœna irregularitatis, iuxta no. in c. sicut dignum, de hom. †No. hoc vlt. & tene menti, & alle. tibi in fi. aliud notabile dictũ Io.
a Cal. in c. pe. de hom. vbi dicit papã posse dare licẽtiã [a] clericis interessendi ĩ bello, sine metu irregularitatis; qa hæc irregularitas, q̃ ꝓhit ex actu in se licito, est a iure positiuo, ad hoc facit c. is, q. de sent. excom. li. 6. & no. Inn. in c. ad audientiam. de homi. Mihi tñ de honestate non placet motiuũ Host. non enim est honestum, vt clericus q est minister vnitatis, & mansuetudinis, hẽat exercere vindictã sanguinis; ꝓsertim vbi venit imponenda pœna mortis, & vide ad hoc quod no. in c. nouit, de iud. † Quærit gl. fi. an ipso iure excõicatio ferat' hic post monitionem? Rndet, q̃ sic per hoc verbũ, Subiaceat. No. bene de significato huius verbi, Subiaceat, q̃ licet sit futuri tpis, nihilominus pœna imponitur ipso
b facto, [b] & hoc approbat Pet. & dicit probari per c. si qs suadente. 17. q. 4. vbi ponit verbum, Subiaceat, qd̃ tñ ab omnib. intelligitur, q̃ sit canon latę snĩæ, & vr probari, j. de sent. exc. per totum. hoc dicto transeunt cõiter Doc. c. hic ꝓter D. Ant. qui dicit, q̃ aut
c pœna [c] imponit per verba futuri tpis, relata ad iudicem; & tunc pœna imponit ipso iure, vt hic. Aut referuntur ad partem, & requiritur snĩa. Ad qd̃ no. in c. si diligenti, de fo. comp. & in reg. in pœnis, de reg. iu. li. 6. Sed mihi hæc theorica non placet. Primo, quia hoc verbum, Subiaceat, non refertur ad iudicem, immo est impersonale. Item, quid si dicat, Excõicationi supponat. vel Suppo nas? dicemus nc, q̃ sit latæ snĩæ? Certe hoc sentire absurdum est, iuxta no. in d. c. si diligenti. præall. vbi plene tetigi mãm, & in l. in criminali, ff. de iurisdom. iud. & in c. 2. de ali. iu. mu. & in c. 9. quis, de elect. cum fi. Vnde aduerte tu latius, & primo circa signifi. huius verbi, Subiaceat, hẽs glo. hic. cũ qua transeunt cõiter Doct. q̃ excõicationẽ seu pœnã ipso facto infligat. Idem voluit gl. in c. vnico, de iureiu. lib. 6. in fi. & facit quod no. Io. And. in c. licet. de crimi. fal. ꝺrium aperte sentit Inn. in c. cũ & plantare, de pri. in fi. & cũ eo transit ibi Io. And. & cõiter alii Doc. Et facit theorica illa cõiter tradita, q̃ vbi pœna imponit per verba futuri tpis, est per iudicem inferenda, vt no. in iurib. præall. Ego pro concordia dicerẽ sic, q̃ qñ pœna imponit per verba futuri tpis, denotantia executionem actus, q̃ pœna intelligit imposita ipso facto, & in hoc casu intelligo istũ tex. & dictũ c. si qs suadente, cũ simili. Nam verbum, Subiaceat, non vr ex sui significato exigere ministerium alicuius, cum denotet executionem. Simile in ver. Sit, vnde si dr. Sit excõicatus, intelligitur ipso iure, ut no. glo. in c. quicunq;, de hæret. li. 6. & sentit gl. in l. in criminali, C. de iurisd. omn. iud. de quo vide quod dixi in ca. j. de foro compe. ubi glo. ur in ꝺrium. Aut pœna imponitur p uerba futuri tpis, denotantia actus exercitium, seu facti; ministerium; & tunc pœna uenit imponenda per sniam iudicis, & hoc casu procedit theorica communis, circa quam uide, quod plene dixi in c. si diligenti, de fo. cõp. Abb.

A D D I T I O N E S.

a Seb. Sap. ¶ Licentiam. Vide Fel. in c. petitio, versi. limita istam conclusionem [a] infra de homi.
b Zach. Imponitur pœna ipso facto. Adde Lud. Roma. sing. 1. & 3. cuius memini Fel. in c. de regularibus, infra de simo. & in c. ex parte, in princ. supra de offi. dele. Matthe. sing. 11. inc. no. q̃ vbicunque, ubi plene Ant. Cors. in sing. suis in ver. omnino, & Phil. Fran. in c. 1. nu. 5. & ibi in apost. Cel. in ver. verbum ipso inre, de vita & hone. cler. lib. 6.
Anto. Fran. Dicas circa hoc, q̃ ipso facto, & ipso iure idem sunt, ut per Bar. & Alex. in l. 1. ff. de his, qui not. infa. Et adde, q̃ pœna dicitur inferri uel cõmitti ipso iure, quando lex ipsa pronunciat, adeo, q̃ non est medium inter sententiam & pronunciationem, puta, quia vtitur verbo, Subiaceat, uel uerbo, Incurrat, uel simili verbo, ut per Io. And. in c. perpetuæ, de elect. lib. 6 in nouel. & notat Bal. in auth. habita, in 6. colum. C. ne filius pro patre, & Alex. in l. 1. ff. de proba. Et adde, q̃ ista uerba, Ipso facto, important, i. tne ministerio iudicis, secundum Bal. in l. 1. C. de secun. nupt. ubi dr, quod requiritur aliqua sententia, licet Card. de hoc dubitauerit, in cle. 1. de pœ. & vide Io. And. in c. Fœlicis, de pœn. lib. 6.
c Seb. Sap. ¶ Pœna. Vide Fel. in c. Rodulphus, col. 22. ver. considera, q̃ aut uerbum, supra de rescr. Ias. in l. 2. in 5. no. C. de iure emphy. Fel. in c. ex tenore, col. 7 supra de rescr.

SVMMARIVM.

1 *Clerici an & quo casu possint licite negotiari.*
2 *Laici quo casu possint ecclesiam conducere, seu quo casu redditus suos.*

C A P. VI.

Secundum. Breue est. tria dicta continens. & potest sic summari, Non licet clericis, uel monachis, lucri cã negotiari. hoc primo. Monachi nequeunt nomine proprio ꝺductas possessiones hre. hoc secundo. Laicis nõ dẽt ecclesia titulo conductionis ꝓcedi. hoc tertio. & partes patent.
1 †Et q̃ro circa primam partẽ, quare dicit, non licet clericis negotiari, lucri cã? Sol. dic q̃ negotiatio, quæ non fit lucri cã, non est eis prohibita. Possunt enim uendere, & emere, ut eorũ necessitas exigit, non tñ principaſr pp lucrũ. Ad hoc cle. ꝓsenti, de cẽs. & c. q̃q̃. eo. tit. lib. 6. Proprie tamen & stricte quis dicatur negotiator, uide bo. tex. in c. eiiciens, & c. qñ non cognoui, 88. dist. & per Bar. in proe. Digesto. & in l. seruis legatis, ff. de lega. 3. Quinimmo dicit hic Inno. q̃ etiam lucrum non est clericis prohibitum, quãdo prouenit ex opera sua, seu rebus eorum, argum. §. ca. 1. Intelligo hoc dictum, quando clericus operatur pp lucrum, suadente

Universidad de Deusto
Biblioteca

necessitate, alias nō dēt clericus, vel monachus taliter negotiari. hoc videtur probare tex. si recte ponderetur, in d.c.1. & ibi tetigi, facit c. forniciari. 83. dist. & sic in casu necessitatis ītelligo glo. 14.
2 q.4 in fum. †Secūdo circa secūdā partē q̄ro, quare tex. ī prima parte facit mērionē de clericis, & monachis, & in secūda solū subiecit de monachis. cū p̄ductio alienarū rerū sit ꝓhibita ēt clericis, vt in c. puenit, 76. dist. Sol. dicit Host. & bñ. q; iō de clericis secularibus nō repetit. q̄ a illi pñt suo noīe, necessitate ist̄āte, res p̄ductas hēre, vt in d.c. puenit. Monachis aūt nullo mō hoc licet noīe ꝓprio, & hoc casu logt̄ iste tex. Diuersitatis rō est, q̄ clerici secula
res pñt hēre ꝓpriū; monachi aūt nihil sibi appropriare pñt, de re
sti.c. req̄sisti. §. fi. & 12.q.1.c. nolo, & c. non dicatis, & de elect. c. si religiosis, li. 6. cū si. Noīe aūt monasterij pñt ꝓ eorū necessitatib. hēre, sicut clerici, vt in gl. ꝓbat in c. dilecti, de deci. cū simil. Circa tertiā partē q̄ro, q̄ a hic ꝓhibet laicis hēre ecclesiā ad firmā, i. p̄ductū, & est vulgare loci, q̄d in clericis secularibus? Itē an in laicis ꝓcedat hæc ꝓhibitio indistincte? Sol. ꝓ hoc all. tibi tex. no. in c. que relam, ne prælat. vices. & ibi hēs de hoc bo. gl. ex qua colligē, q̄ omnes obuentiones ecclesiæ, possunt clerico locari: & largo modo dicitur locari ipsa ecclesia, vt ibi. laico. autem non potest huiusmodi locatio fieri, ratione spiritualium obuentionum, ne ecclesia subiiciatur regimini seu dispositioni laicorum, vt hic, q̄d tene menti. facit c. in noua, & q̄d ibi no. 16.q.7. & q̄d no. Inn. in c.2. de iud. & 89. dist. c. indicatū, vbi bon. tex. cū gl. Instāte tamē magna necessitate, posset fieri talis, vel ꝓsimilis ꝓcessio laico, nō tñ vt ipse regat ecclesiā, sed vt ꝓaliū eam faciat gubernari, & firmā. tt lo. And. in c. ex rōne. de æta. & qualita. vbi vide per eū. Vnde puto, q̄ clerico pōt locari eccl. s. vt ipse hēat curā regiminis ecclesiæ. cā officiādo, & de ꝓbus rñdeat in certa quātitate rectori, & sic intelligo illud cap. querelā. Ex cā. n. hoc fieri pōt, arg. c. cū ex eo. de electi. o. li. 6. & c. peruenit, de appel. cū simil. Laico autē non pōt taliter ecclesia ꝓcedi, nisi stante magna necessitate modo p̄dicto, arg. in d.c. ex rōne. & hic. Temporalia vero bñ possunt laico locari, & ēt fructus decimarū, vt in c. vestra, de loca. facit quod no. gl. in d.c. indicatū, & cle. 1. de reb. eccle. nō alienā. sed redditus spirituales prouenientes intra ecclesiā, vt oblationes. & similia, non credo posse laicis ꝓcedi, ne videātur habere administrationē ecclesiæ, & hoc casu intelligo istū tex. facit d.c. in noua. & vide omnino, quod post Host. no. Io. And. in d.c. ex ratione. vbi firmat, si ecclesia sit oneribus aggrauata, ita q̄ non potest releuari nisi per laicum, q̄ poterit ex dispensatione Episcopi laico ad tempus concedi, vt ipsius curam habeat modo prædicto: quod tene menti, alleg. in argumen. d.cap. vestra. de loca.

SVMMARIVM.

1 *Prælati magis peccant deliquendo, quam alij propter malum exemplum, quod alijs dant.*
2 *Monachi corriguntur per Episcopum loci, quando Abbas est vel negligens, vel dissolutus.*
3 *Monachi, & alij religiosi male viuentes in monasterio, & incorrigibiles sunt remouendi a monasterio, & alij in locum eorum ponendi. 8.*
4 *Monasterium non potest per Episcopum sine causa spoliari monachis, vt alii alterius ordinis ponantur in eo.*
5 *Monasterium, si habet monachos incorrigibiles, an & quo casu possint in eo clerici seculares poni.*
6 *Religiosi an, & quo casu, debeāt obseruare omnia in regula contenta sub præcepto peccati mortalis.*
Regula an & quando obliget ad peccatum ipsam non seruantem.
Verba præceptiua, exhortatiua, vel cōia, an & quādo inducant necessitatē.
7 *Peccatum veniale, si esset in consuetudine, conuertitur in mortale.*

CAP. VII.

Relatum. Monachi incorrigibiles de monasterio expellunt, & reformabit monasteriū de Fratribus alterius ordinis. si de monachis eiusdem ordinis reformari nō pōt. h.d. Primo excessus, sed o corrigi mādat, ibi, [Ideoq;.] Cassus li. Monachi cuiusdā monasterij de N. seculariter viuebāt, religione neglecta. vade mandat Papa Diœcesano Epō. quatenus app. re. eos cōpellat ad obseruātiā regularē, q̄ si dixerint ꝯ, ide re moueātur; & si nō pōt reformare de monachis eiusdē ordinis, Fres alterius ordinis in illud inducat, vt labores impiorum iusti edāt; & tādē illi ꝯsus rubore ad sui ordinis obseruātiā reuertant.

1 B. † No. 1. q̄ aggrauat peccatum alicuius, maxime religiosi, a vel
a clerici in eo, q̄ delinquēdo aliū corrūpit. Exēplū, de voto. c. magnæ, & vide bo. tex. in c. ꝑcipue. 11. q. 3. vbi dr, Scire ꝑlati dēnt, q̄ si puer si vnq̄ ꝓpterāt. tot moribus digni sunt, quot ad suos subditos p̄ditionis exēpla trāsmittūt. & vide q̄d no. in c. de hoīe, de celebra. mis. † No. 2 q̄ regulares possunt ad obseruantiā regulæ cōpelli. ēt per Epm, vt hic. Primo. n. debēt per eorū Abbatē cōpelli, vt in c. 3. de ap. & c. quāto, de offi. or. sed si ipse negligit, vel pariter viuit dissolutus, succedit in correctione Epi, vt in d.c. quanto, &
3 hic, & in c. Abbates, & c. monasteria. 18. q. 3. † No. 3. q̄ si religiosi oīno resistūt viuere e regulariter, possunt de monasterio expelli. Hodie tñ circa expulsionē, vt euitet vagationis piculū, arbitror
4 debere obseruari, q̄d hētur in c. fi. de reg. † No. vnū casum, in quo licite pōt alterari status ecclesiæ. Nā si nō pōt reformari de monachis eiusdē ordinis, pōt reformari de monachis alterius ordinis, vt hic. Ex quo colligo arg. q̄ cessante eā, nō pōt Epi alterare statū ecclesiæ religiosorū, dixi de religiosis, q̄a secus in regularibus. Nā fauore religionis posset Epi ecclesiā secularē trāsformare in regularē, vt in c. apostolicæ, de do. & in c. bonæ rei, 12. q. 2. vi
5 de p gl. in c. ad audiētiā, de eccl. ædi. † Quæro. quid si non reperiātur regulares ēt alterius ordinis, p quos possit monasteriū refor mari? Sol. dicit Io. And. q̄ tūc poterūt īstitui seculares, p c. relatū, de reli. dom. vbi ꝓbatur. Dic ergo, q̄ primo dēnt īduci monachi monasterij ad obseruātiā, vt hic, & si sint īcorrigibiles, dēt reformari de monachis eiusdē ordinis, si haberi possunt, vt hic; & in defectū debēt assumi de alio ordine. omnib. aūt deficiētib. recurrēdum est ad clericos seculares, vt in d.c. inter quatuor, & sic est casus, in quo pōt Epi ecclesiā rāre reducere ad statū secularē † Secūdo quæro, an regula b religiosorū, sit in ꝑcepto? Vī q̄
6 b sic, ar. huius c. cū religiosi ꝯpellant ad eius obseruantiam, vt in c. 3. de app. Io. And. post Host. dicit hoc indistincte, ꝓcedere, quoad tria substantialia, de quib. in c. cum ad monasteriū, de statu reg. Alia vero nō putat sub ꝑcepto; alias vix vnus de multis saluaret, & p hoc fm cū cōmēdat regula Prædicatorū, p q̄ trāgressores ꝓstitutionū ad penā obligant, nō aūt ad mortale, nisi in his, q̄ in se sunt mortalia. De fratribus aūt Minorib. remittit ad ea. q̄ habentur, de ver. sig. in cle. exitij, §. cū igit, & seq. & sic trāseūt Doct. seq. Sed tu vide latius hāc mām p B. Th. 2.2. q. 186. ar. 9. cui⁹ dicta retulit in parte Arc. 27. q. 1. c. i. & Io. Cal. in c. 1. de ꝓbi. dixi ī cā ꝓpi scētiā, e. ti. vbi vide. Et ꝓclude, q̄ si religiosus venit ꝯ siu balia religionis, s. castitatē, paupertatē, & obediētiā, peccat mortaliter; q̄a ꝓfessio, seu votū, verſat principaſr circa ista; trāgressio aūt maxime circa p̄dicta, inducit mortale, vt ꝓbat in d.c. 1. 16. q. 1. Idē, si religiosus peccat ꝯ alia ꝓtēta in regula ex ꝓtēptu. ad hoc facit quod no. gl. 10. di. c. q̄s aūt. & p Colle. in c. 1. de ꝓbi. & q̄d dixi in c. 1. de vi. & ho. cle. Nā p̄tm ꝓtēptus est grauissimū p̄sertim in religioso. Ad hoc vide, q̄d no. Io. And. in c. accusatus de hær. li. 6. Aut nō peccat ex contēptu; & tunc aut loquitur p verba præceptiua, vel æquipollentia, aut per verba exhortatiua, aut per verba cōia. Primo casu inducit mortale. q̄a venit ꝯ votum, cū veniat ꝯ obediētiā. q̄ est de trib. substātialib. regulæ. Sicut. n. peccaret mortaliter veniendo ꝯ ꝑceptū superioris, vt in c. 2. de maio. & obe. & 14. q. 1. c. q̄d ꝑcipitur, ita & si venit ꝯ ꝑceptū regulæ, & idē si regula lo
7 gtur p verba æqpollētia ꝑceptis, puta p verba exꝑsse ꝓhibitiua. Nā expressa ꝓhibitio æqparat ꝑceptо, vt no. Arc. 56. di. in summa. Quid aūt si disponit p verba imperatiui modi, an talia verba æqpolleāt ꝑcepto, vide tex. no. in cle. cxiui, ꝑal. in §. itē q̄a. vbi ꝯcluditur, q̄ fm subiectam mām pōt hoc deprehēdi, quasi in pondero sis videantur hēre vim ꝑcepti; alias secus; & hoc pōt colligi ex cir cunstantijs. Secundo casu, cum regula loquitur per verba exhortatiua, nō obligat ad pctm. 4. di. c. denique §. hęc & si legibus. facit quod no. in c. i. de vi. & ho. cle. Tertio casu, cum disponit p verba cōia, vt p verba, Cōstituimus, vel similia verba; & tūc ex quo est statutū nouū, nō obligat regulariter ad mortale, fm Th. & alios, q̄a votū seu ꝓmissio versāt prīcipaliter circa ista tria substātialia, sup q̄b. essentialiter est fundata vita regularis. Alia aūt in regula ꝓtēta, veniūt accessorie ad illa tria. Et idē dicit ī trāsgrediēte legē Papæ, vel alterius superioris, q̄n disponit mō p̄dicto. Nā, vt dicit B. Th. sicut. n. nō oīs trāsgressio legis inducit pēnā mortis tēporalis, ita nec pēnā mortis æternæ, q̄ induceret, si peccaret mortaliter, q̄a quod libet peccatū mortale, est dignū morte æterna. 15. di. c. vnū orariū. Durū. n. esse fm B. Th. q̄ trāgressio cuiuslibet articuli regulæ obligaret ad mortale, cū status religiosorū æqparetur portui trāquillo; vita vero secularū mari fluctuanti. Pro quo facit tex. Hierony. cū gl. 17. q. 2. nos nouimus. Nā si diceremus ꝓrium, vita religiorū esset periculosior, q̄ uita secularium; cum ꝓ multi
7 tudinē statutorum contentorum in regula, sæpe inciderent in mortale. peccant ergo hoc casu venialiter tm. † Aduertendū tñ, q̄ non deducatur in cōsuetudinem, q̄a nullū peccatū est adeo veniale, quod nō fiat mortale, dum placet. 25. dist. c. vnū orariū, §. criminis frequētia, tñ, nō operatur cōtēptum, sed dispositiue inducit ꝓtemptum, fm B. Th. Prædicta tñ limita fm no. per Arc. in c. vtinā. 76. dist. vbi dicit, q̄ qñ aliq̄d disponitur in finē alterius, si illud in cuius finē sit statutū, nō violet, nō peccat q̄s ꝯuenīēdo,
8 subsistente aliqua cā legitima. † Itē limita p̄dicta, vbi cōsuetudo monasterij p superiorem tolerata, longissimis tpib. excusat ꝯuenientem in his, quæ non sunt de substantialibus, super quo vide quod dixi in c. cum ad monasterium, præal. & c. Deus q̄. de vi. & hone.

ADDITIONES.

a Zach. ¶ Religiosi. Adde istum in c. cum quidam, in prin. supra de iureiur. & ibi Fel. col. 1. ver. prima declaratio.
Sep. Sap. ¶ Religiosi. Vide Bal. in l. 2. C. si ser. extero. & Abb. in c. uisi, supra de off. deleg.

b Seb. Sap. ¶ An regula. Vide Matt. in no. 78. incip. no. doctrinam mirabilem. vbi dicit, q̄ quotiescunque in aliqua regula continetur aliqua facienda a religiosis, & apponitur certa pena puta ieiunij, uorum dierum, contrauenientes non incurrunt peccatum mortale, & ad hęc vide pulchre per Fel in c. nam concupiscentiam, col. pe. uer. 6. declara, supra de constitutio.

hone. cle. Gl. sunt faciles. No. tñ vnum dictum ex gl. 2. q̄ religiosis non potest indici arctior regula, q̄ sit. Nam intelligo de Epo, & ita in veritate loquitur. si pōderetur principium. Secus dic de pa
a pa, vt in c. i. & ibi gl. de sta. regu. li. 6. & vide a bo. glo. in reg. q̄d oēs tangit. de reg. iur. li. 6. q̄ prosequit tam in regularibus, q̄ in seculares, & in c. gesta. 74. di. plene dixi de vtrisq; in ca. 3. de app. dic, vt ibi. In eo autem quod glo. hic posita colligit, q̄ vniuersitas non potest delinquere: Dic, vt plene no. in c. dilectus, de si. vbi dixi, & per Bar. in l. aut facta, ff. de pœn. vbi plene prosequitur.

ADDITIO.

a ¶ Et aliquid per glo. in ver. in posterum, ix clemen. vt hi qui. de æta & quali. & per glo. 31. dist. c. aute triennium. & per gl. in uer. prohibitum, in c. multorum. 17. q. 2. & glo. in c. proposu sti. 82. dist. & gl. in c. integrita. 32. q. 1. Et addē q̄ seculares canonici possunt sib ipsis non transferendo suam eccle siam indicere asperiorem vitam, tex. est cum gl. 1. & ibi D. Ant. in c. cū dilectus, quod me. cau. Et adde, q̄ Papa potest statuere, q̄ nullo modo possit exire clausturam, vt dicit D. Ant. in c. 1. o. circa fi. de reg. Et de hoc an Papa possit includere monachum contra suam voluntatem, vide Oldra. in consil. 96. Et de hoc, an monachi possint adstringi ad asperiorem vitam, vide gl. fi. in c. gesta. 74. dist. hic alleg. per istum, & Doct. & ibi etiam vide Archi. in c. qui iuitus. §. idem est quando contra æquitatem. 11. q. 3. ubi refert Hugo. tenere, q̄ si Abb. uult monach's iniungere strictiorem vitam, q̄ non tenetur ei obedire. An autem possit indicere asperiorem vitam suis clericis secularibus, vide Inno. in c. cum omnes, in sua prima glo. in fi. de consti. ubi ponit, an Epi scopus possit facere statutum, q̄ clerici nō comedant carnes vel non induantur, nisi de nigro. Item adde hic Archidia. in c. certè 11. q. 1. ubi dicit, q̄ Papa potest statuere, q̄ clerici in minoribus teneantur vouere continenti. m. Quid autem de Episcopo, an possit hoc statuere. Glo tenet q̄ sic, in c. placuit. 32. q. 7. Sed Archid. dicit hoc verum esse, si faciat hoc ꝓ tutum de consensu clericorum, & successorum. Et idem dicit Archidiac. in d.c. certe, assignans rationem, quia tunc ipsi clerici dicuntur ipsimet indixisse continentiam, non Episcopus.

SVMMARIVM.

1 *Clerici in sacris non possunt esse tabelliones sub pena priuationis beneficij.*
2 *Tabellio effectus clericus, vel religiosus, non perdit ipso facto officium tabellionatus.*
3 *Clericus non perdit priuilegium clericatus, vel beneficium, si efficiatur tabellio; secus si accipiat uxorem corruptam, vel efficiaeur miles, & secula exerceat.*
Clericus si efficiatur aduocatus, vel procurator, non perdit nec beneficium, nec priuilegium.
4 *Clericus per ſponsalia de futuro, non perdit priuilegium; secus per ſponsalia de præsenti.*
Infamis non potest esse tabellio, nisi rogetur a partibus, nume. 16. procurator sic.
5 *Clerici quare non possunt tabellionatus officium exercere.*
6 *Clericus an & quo casu possit officium tabellionatus exercere in spiritualibus negotijs, vel coram iudice ecclesiastico.*
7 *Clericus non constitutus in sacris, beneficiatus, vel non, an possit tabellionatus officium exercere?*
8 *Clericus constitutus in sacris, non habens beneficia, non prohibetur exercere officium tabellionatus.*
Clericus habens beneficia & in sacris, non potest beneficia dimittere, & officium tabellionatus accipere.
9 *Clericus, si post prohibitionem sibi factam, conficiat instrumenta, an ualeāt?*
10 *Pœnæ impositio in actu a iure prohibito, non confirmat actum contra inhibitionem attentatum.*
11 *Gesta per officialem ratione publici officij post interdictum superioris, sunt nulla, nisi quoad ignorantes.*
12 *Notarius creatus a laico saltem de consuetudine, potest conficere instrumēta in terris ecclesiæ; etiam in spiritualibus.*
Testis examinatus per laicum in causa ecclesiastica, non facit fidem coram iudice ecclesiastico; secus in causa seculari. 13.
14 *Notarius constitutus per statutum loci, potest inter subditos in alio territorio instrumenta conficere.*
Iurisdictio voluntaria potest exerceri in extraneos consentientes. 13.
15 *Consuetudo patriæ, potest dare potestatem conficiendi instrumenta alicui, quæ ualent, & tenent.*
17 *Instrumenta guarentigiata non habent locum contra clericos, nec eos ligāt.*
18 *Clericus non potest tabellionatus officium exercere; etiam stante consuetudine in contrarium.*
19 *Tabellio quæ debeat iurare in principio sui officij.*
Tabellio etiam periurus, nisi commiserit falsum, potest conficere instrumenta, si rogetur a partibus. 16.
20 *Tabellio conficiens instrumentum super contractu illicito, debet puniri & officio priuari.*
21 *Tabellio, qui ita reputatur, & non est, an possit conficere instrumenta, & si conficit, an ualeant?*
22 *Tabellio, & omnis, in suo territorio debet scire pertinentia ad suum officiū, & si committit per ignorantiam aliquem errorem, tenetur.*

CAP. VIII.

1 **Sicut te.** † Breue est, sed per alia verba potest sic summa-
a a ri. a Clerici in sacris, compellendi sunt p beneficiorum subtractionem, vt desistant a tabellionatus exercitio. b
b Casus lit. Quidam clerici in sacris ordinib. constituti, indifferenter exercebant officium tabellionatus. Mandat papa Diœcesano Epo, quatenus clericis in sacris ordinibus constitutis app. re.
2 natus. B. † No. ex isto tex. sing. q̄ tabellio c effectus clericus nō p-
c dit ipso facto tabellionatus officiū. Sed nō. eis interdici dēt officiū, ergo illud nō pdiderunt; alias frustra fieret eis interdictio, arg. l. decē. ff. de verb. obl. & c. ad dissoluēdū, de despon. impub. Et idē vī in tabellionib. effectis religiosis, q̄ religionē nō pdiderint officiū, sed exercere non dēnt de nouo, nisi ī eā hæresis, de quo est tex. not. in c. vt officium, §. ad scribendas. de hær. lib. 6. Simile in tabellionib. effectis Decurionib. vel aduocatis, qui per superuenientiam dignitatis non perdunt officium, sed illud exercere non debent, de quo vide tex. ius. glo. in l. vniuersos Decuriones,
3 C. de decu. lib. 10. † Et per hoc infertur ad seq. q. an clericus effectus tabellio, perdat eo ipso clericatus priuilegium, vel beneficium? Vin. hic dicit, q̄ si clericus in minoribus sulcipiat tabellionatum, cedit clericatui, & beneficiis, ac si ꝓhereț matrim. de cler. coniug. cap. i. & cap. diuersis. Ioan. And. dicit, q̄ istud non recipe retur hodie, nisi per aliquas circunstantias iustificaretur hoc dictum; puta, q̄a officium suscipit a Rege, vel a Principe, per quos facit

ADDITIONES.

a Vt clare habeas ea, quæ ponit hic iste Doctor, & aliquid ultra eum, quæritur an sacerdos possit esse notarius? Dic q̄ regula est, & communis conclusio, q̄ non, tex. est hic, & ita Spec. in tit. de instru. edi. §. restat, in ver. quid si tabellio. Bar. & Moder. in l. 1. §. huius studij, ff. de iusti. & iu. Bar. & Doct. in l. seruus, ff. de testa. & idem Bar. & Doct. in l. vniuersos, C. de decu. lib. 10. & D. Ant. de Burr. in c. fi. in vlt. col. supra de constitutio. Limita primo istam conclusionem, & sic istum tex. qui vult, q̄ sacerdotibus; & alijs clericis in sacris constitutis, debet hodie interdici officium tabellionatus, ut non possint conficere instrumenta, postquam fuerit eis interdictum. Sed antequam sibi interdicatur officium tabellionatus per suum superiorem, si faciat instrumentum, valet, quia ipso iure non intelligitur interdictum. Ita vult iste Doctor hic in primo not. Et uide eundem infra eod. in 3. col. versi. quæro, quid si clericus de facto, hoc statuto non obstante, &c. late disputantē post antiquos per eum relatos. Adde, q̄ idem expresse tenet Spec. q̄ ante interdictionem factam a superiore, possit sacerdos conficere instrumentum, in tit. de statu mona. in vers. 17 & ita in contingentia facti singulariter consulendo decidit Bar. in consi. suo 54. incip. filius fam. presbyter, circa prin. ubi alleg. Spe. ita tenere in tit. de instru. e. in §. restat, in ver. sed cum dixeris. Secūdo limita, si sacerdos non haberet beneficium ecclesiasticum, secundum glo. hic, & ita expresse Panor. in 2. colum. ver. quæro quid si clericus in sacris, &c. Aut non habet alunde, vnde uiuere posset, & tunc exerceret officium tabellionatus, sicut alias artes, per text. not. in c. clericus victum, 91. di. ff. facit c. supra eod. tit. à contrario sensu, & tenet D. An. hic & Bal. in l. cunctos populos. C. de summa Trinita. in 8. col. ubi alleg. cap. cum dilectus, de fide instru. Tertio limita, nisi esset notarius papæ per papam creatus in notarium, secundum eundem Panor. hic in 2. col. uer. vlt. op. & c. Secus esset in alijs inferioribus, quia sacerdos non posset esse notarius Episcoporum, & aliorum inferiorum, secundum Doctō. & bene facit c. vt officium, §. ad conscribendas, de hær. lib. 6. arg. a speciali. Quarto limita, quando notarius conficeret instrumentum in materia spirituali, puta in causa matrimoniali, ita tenebat D. Ias. de May. in d. §. huius studij, p tex. in §. quantum, in auth. quib. mod. natur. efficiun. legit. facit l. 1. C. de his, qui in ecclesia & aliter in specie tactum dixit se non inuenisse. Quinto fallit in causa inquisitionis hæresis, tex. est in c. vt officium, §. ad conscribendas, de hær. in 6. Sexto fallit quando sacerdos conficeret instrumentum in fauorem ecclesiæ suæ, puta de aliquo relicto ecclesiæ suæ. Nec per hoc incidit in falsum, cum ecclesia sit sua & commodum sit suum, prout incideret alius notarius, per ti. ff. & C. de his, qui si. ali. in te. adferi. ita expresse determinat Io. And. & D. Ant. in c. cum inter uos, de reg. iur. de quo dicto facit magn. festum D. Mar. in suis nota. & dicit in no. 88. & Lndou. & Roma. in suis sing. & Do. Alexan. in d. l. vniuersos, in addi. ad Bartol. Septimo limita, quando adesset consuetudo, vel statutum, puta in illis, uel similibus locis, quia per consuetudinem, vel statutum potest induci, quod sacerdos possit esse notarius, & conficere instrumenta, ita signanter limit. Bald. in l. i. in 14 colum. C. de summa Trinit. per tex. in c. cum dilectus, de consuetud. Octauo limita, si fuisset notarius antequam efficeretur sacerdos, quia instrumenta, de quibus fuisset rogatus antequam efficeretur sacerdos, tenetur conficere, & edere in publicam formam, glo. est nota. & ordin. in d. ad conscribendas, in uersicu. ad premissa, Barto. in l. 1. §. si penes, ff. de tabul. exhib. & in l. seruus, ff. de testamen. Bal. in l. 2. in ulti. colum. C. de senten. & in l. neque patronus. C. de bonis quæ liber. bona glo. in §. 2. in Auth. de tabellio. nota. in l. si quis ex argentarijs, §. 1. ff. de eden. cum similib. Nono & vltimo fallit mirabiliter, quia licet sacerdos, uel clericus in sacris non posset facere instrumenta, tamen si faceret, & traderet, ualerent, arg. l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui. Ita expresse Bar. in d. l. vniuersos, in fi. & Bar. in l. 2. C. de tab. li. 10. ubi dicit, quod decurio, & Doctor non potest esse notarius, tamen si faceret instrumentum, ualeret, & ita iste hic in 3 col. uer. si autem clericus fecit instrumentum.
Anto. Franc. An consuetudo possit dare facultatem conficiendi instrumenta, uide ea, quæ habentur in l. Barbarius Philip. ff. de offic. præsid. pro quo facit, quia tribuit etiam iurisdictionem ordinariam, ut est tex. & ibi per Do, Abb. in c. cum contingat, de foro competen. Et adde, quod consuetudo potest dare fidem libris mercatorum, etiam in eorum fauorem, ut per Innocen. in ca. fi. de fide instrumen. & per Bar. in l. admonendi, in 7. colum. ff. de iureiur. & per Ange. & Alexan. in l. quædam, in §. nummularios, ff. de eden. & uide Alexan. in cons. suo 45. incipien. in causa & lite verteret inter Abraham.

b Exercitio. Vide Bar. cons. suo 79. inc. filius fam. And. Barba.

c Seb. Sap. ¶ Tabellio. Vide Bar. in consi. inc. filius fam. presbyter. Archiepiscopum Floren. in 3. par. ſum. ti. 13. c. 2. Aug. de Ancho. in tract. de potest eccl. q. 60. art. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facit tar ios & ad publica, & criminalia officia deputat. Hoc dictū Io. And. plus mihi placet, q̄ dictū Vinc. ad hoc induco istū tex. Sicut. n. per superueniētiā clericatus nō perdit tabellionatus, saltē in habitu, vt hic, & d.c. vt officiū, ita per superueniētiā tabellonatus nō dēt perdi clericatus, vel beneficiū. Patet enim q̄ ista non sunt incompassibilia, saltem in habitu, vt hic; ergo non debēt perdi clericatus priuilegiū, cum non exerceat actum omnino p̄rium clericatui. Ad hoc induco no. theoricam Inn. in c. 1. de ap̄ost. vbi dicit, q̄ tūc perdit clericus ipso facto priuilegium cleri catus, cū sumpsit aliqd penitus p̄rium ordini, vt si accepit secun dā vxorem. vel corruptam, vel fecit se militem, & sæua exercuit, 84. di. c. quisquis. Si vero non fecit actum penitus p̄riū clericatui, vt qa factus est miles. sed squa nō exercuit, pōt viuere clericaliter, & clericatus priuilegijs gaudere. 32 dist. c. seriatim. Si aūt vult viuere seculariter negotiādo, tabernā tenēdo, vel tonsurā dimittēdo, tūc requirit monitio ad hoc, vt perdat priuilegiū, vt in cle. 1. de vi. & hon. cle. & in c. ꝙtingit, & c. ad audientiā, de sen. exc. cū si.

4 ita dicendū in proposito. † Ad idē adduco c. 1. j. de post & c. fi. e. tit. vbi clericus in minorib. nō pdit clericatū, suscipiendo aduocationis, vel procurationis officium; tñ officium procurationis nō est minus vile, q̄ officium tabellionatus; immo magis, cū infamis possit esse procurator, saltem de iure ciuili: Inst. de exc. ī fi. sed tabellio indistincte esse non pōt, iux. no. per Bart. in l. 3. ff. ad l. Iul. repet. Itē vtrunq; officiū pariter prohibetur decurionib. vt in l. vniuersos, & l. fi quis ꝓcurationē, C. de decu. lib. 10. Concludo ergo, q̄ clericatus, vel beneficiū nō pditur ipso facto p̄ superue nientiā tabellonatus, sicut nec eō. Et vide aliud simile ex no. per Doc. in c. 1. de cle. cōiu. vbi volunt, q̄ per superuenientiam, seu p̄ctionē sponsal orū, de futuro, nō pdit bñficiū; licet secus per con

5 tractū matrimonii. † Nunc venio ad gl. & primo quæro, quę fuit rō, q̄ clericis inhibetur hoc officiū tabell. cū in se sit laudabile; dūmodo abstineant a sæuis? Sol. gl. reddit duas rōnes. Primo, qa clerici hæc indistincte exercebant, tā in iudiciis ciuilib. q̄ in criminalib. & sic erat timor irregularitatis; j. eo. c. sinam. Alia sol. q̄ plus placet gl. est, q̄ hoc officiū est extraneū ab officio clericorū, cum sit quoddā genus negotiationis, quātuncunq; clericus abstineat a criminalib. No. hanc rōnem, quæ vī in se satis bona. Host. n. ad-

10 ducit plures rōnes nec essario non concludētes, & aliq̄ ꝓcludūt indifferēter quo ad oēs clericos & laicos; iō non curo recitare. Sed ego addo duas rōnes, quæ sumi possunt ex d. l. vniuersos. Pri ma, qa hoc officiū est vile cum tabeilo, dicatur seruus publicus, vt in c. 2. de vsu. lib. 6. & ff. de adop. l. nō enim. & ob hoc prohibet etiam Decurionib. vt ibi, fortius debet ob cām hanc prohiberi militib. Dei. Secunda rō, quia hoc est officium seculare. hinc dī seruus publicus a seruiendo omnib. sed ab istis officijs debet cle ricus abstinere, vt in c. 1. ī. eo. Debet enim intendere circa remp. ecclesiasticā, & spiritualem, & non mundanā. 23. q. 3. c. reprehē-

6 sibile. & c. quenior, dixi ī. eo. c. 1. † Secundo gl. quærit nunquid cle

a ricus [a] possit exercere hoc officiū in causis ecclesiast. & spiritua lib. corā iudice ecclesiastico? Primo dicit, q̄ nō, qa indistincte ꝓ hibetur hoc officium clericis. Vlt. opp. de c. qm̄ ō, de prob. & de ca. multorū. 16. q. 2. & nō soluit, & huic ꝓrio stāt Io. And. & Phi. & idē Gof. q dicit, q̄ clerici possunt esse notarij Papæ. 5. q. 1. c. q-dā. & Eporū & Archiporū, ꝓ iura pal. & j. de sim. c. 1. Sed inter laicos nō dēnt scribere. cū ab eis, querlatio ipsorum dēat esse se-

7 gregata. 2. q. 7. c. laicos. Imo nō dēnt rogari testes in instris secula riū negotiorū, si sunt presbyteri. 14. q. 2. c. quenq̄. & cū hoc dicto trāsit hic Io. And. & D. Ant. Sed D. Card. tenet ꝓrium p c. vt offi-

8 ciū. §. ad pscribēdas, pal. qui tex. op. facit, vbi in cā hæresis, q̄ exerce tur solum corā iudice ecclesiast. p̄mittitur ēt religiosis ī hac cau sa exercere hoc offim̄, & ibi dat prās clericis secularib. libere exercendi hoc offim̄, nō obstante quocūque statuto; ergo in aliis cau sis ecclesiasticis nō est eis licitū exercere hoc offim̄. Et hoc dictū vī placere Vin. & rūdet ad c. multorū, q̄ ibi ponitur notarius ꝓ scriptore, simile in l. fi. C. cō. de lega. vbi seruus appellat notarius. Ad idē c. monachus 77. di. vbi exponitur notarius, i. lector, a literis seu notis legēdis. Ego distinguerem sic, q̄ aut corā Papa, seu eius curia hoc officiū exercēt, & est admittēdū, maxime si a Papa habuerūt hoc officium. Nā Papa admittrendo, vel eis illud offim̄ tribuēdo, vī eos habilitare, arg. in l. dem Vlpianus. ff. de excu. tu. Aut q̄ritur, nunquid in alia curia possint exercere, vel extra iudi-

9 ciū in spiritualib. seu ecclesiasticis, & tunc aut hūt competentia bñficia, & dicerem, q̄ nō; cū indistincte prohibeat hoc. Itē quia, vt dicit gl. est qddam genus negotiationis, qđ ꝓhibet clericis, ī. c. 1. Aut indigent, & arbitror eos admittēdos, ar. in d. c. 1. ī. eo. & corum quæ no. gl. 14 q 4. c. canonū. & sic possunt iura diuersa ad

7 ꝓcordiā reduci. † Extra glo. q̄ro, qđ si clericus non est in sacris, an

b possit hoc offim̄ exercere? [b] Io. And. hic in prin. vī velle, q̄ sic per tex. qui facit mentionem de pstitutis in sacris. D. Ant. vī velle hoc verū. nisi hēat beneficium: non tñ vī ponderasse dictū Io. And. & profecto tex. iste vī mihi in p̄riū. Nā ꝓhibet clericis sub priuatio ne bñficiorū. ergo nō ꝓcedit in minorib. q̄ tūcūq; sint bñficiati. Tñ pōt dici, q̄ hic accipiunt sacri ordines large ꝓ omnib. q̄ in-

10 dubitāter sunt sacri, vt no. 32. di. in sum. Nā cū hoc offim̄ sit secu lare, & vile, vt ī. dixi, ergo debet esse interdictū oībus clericis, saltē bñficiatis. Ad idē c. 1. de postu. vbi bñficiatis in minorib. pro hibet offim̄ postulādi; ergo fortius hoc officiū tabellionatus, cū sit vilissimū, vt no. gl. in d. l. vniuersos. Itē hoc offim̄ est quoddam genus negociationis, vt in gl. ergo dēt esse ꝓhibitū bñficiatis, ī. c. 1. cū si. cū bñficiū dēt p̄ p officiū, de resc. c. fi. li. 6. ergo dēt vacare officijs ecclesiasticis; facit 16. q. 1. c. gñalr. & hoc placet. Sed vbi

8 bñficiū nō sufficeret, posset hoc exercere, arg. 91. di. c. clericus vi-

mū vī hic tenere Host. † Quæro, qd si clericus in sacris nō hēt bñficiū? Sol. dicit Hoc q̄ pōt hoc officio vti: imo plus dicit Io. And. q̄ hoc offim̄ nō ꝓhibet p̄cise clericis, sed causatiue, f. pp subtractionē bñficij. Sic de ęta. & qualit. c. q̄ris. Et p hoc patet, q̄ non pōt clerico in sacris indistincte ꝓhiberi hoc offim̄. sed causatiue, si vult tenere bñficiū. Mihi placet primum, vt possit vti hoc offō si nō hēt bñficiū, cū possit tūc exercere negotiationē honestam, vt ī. c. 1. vbi dixi, & arg. hic a ꝓrio sensu. Sed s̄m dictū mihi nō placet, s. vt dēt clerico optio dimittēdi bñficiū, vel tabellionatū. Ex quo. n. hēt vī viuat, dēt posse p̄cise cōpelli ad viuēdū clericaī, ex quo est in sacris, arg. d. c. 1. & c. clericis, ī. eo. Ad tex. istū rīndeo, q̄ hoc fuit dictū in pēnā illorū, qa nō videbat verisimile, q̄ plus ap peterēt tabellionatū. q̄ bñficiū saltē sufficiēs; vñ nō dēt eis dari optio, ar. eorū, q̄ no. in c. si diligēti, de fo. cōp. vbi bo. tex. in fin., cū

9 ibi notatis. † Quæro qd si clericus de facto, hoc statuto nō obstā

c te, ꝓficit instrm̄, nūqd teneat? Sol. Inn. dicit, q̄ si fecit c instrm̄, an teq̄ ei interdicat, put hic dr̄, tenet, secus si postea, & idē Abb. Et pōt esse rō, s̄m Io. And. qa interdicto offō interdr̄ eius executio, ar. de arb. c. pastoralis. §. 1. alś hæc interdictio esset elusoria, qđ esse nō dēt. ff. de iud. l. si ꝓtor, & de ele. c. cōmissa, lib. 6. Itē fit hoc ēt in pēnā ꝓhētiū, & delicto ꝓsentiētiū. Et dixerūt qdam, vt ipse refert, q̄ si hæc ꝓhibitio puenit ad illos de populo, nō valet instrm̄; alś secus. cū excusabilis debeat esse ignorantia, respectu ꝓiudicij eo rū, arg. c. fi. de coha. cle. & mu. de ord. ab epi. c. 1. & 2. Sed ipse Io. And. renet indistincte, siue p̄cedat interdictū, siue nō, valere instrm̄; sed tabello posset priuari bñficio. Mouetur qa hæc sola pœ na imponit, vñ alia inuenire non debemus, de sepul. vio. 1. 4. ar. in

10 reg. odia, & in reg. in pœnis, de reg. iu. lib. 6. † D. Pe. de Anc, impugnat hoc dictū Io. And. qa pœnę impositio in actu a iure ꝓhibito, nō ꝓfirmat actū ꝙ inhibitionē attētatū, vt no. Bar. in l. prætor ait, ff. de no. oper. nun. & notāt qđā in l. nō dubiū. C. de legi. Vn de melior rō vī, s̄m eum, q̄ dicto Io. And. qa annullatio instri pp carētiā fidei, nō ꝓcernit ipm clericū, sed partes, q̄ b. ꝓhibitio non est facta. Et p hoc forte ñ esset malū distīguere s̄m eū, q̄ si publi ce p edicta soleniter publicata, sit facta hæc iterdictio clericis. ita q̄ potuit verisīr trāsire in notitiā populi, nō valebūt instrą alś se cus, sic ut obseruat in prodigo, cui bonis est interdictū, vt l. is cui bonis, ff. de ver. ob. Aduerte, cōsidero hic duos casus principr. Primus ante interdictū specifice fiendū p superiorē. Secundus post interdictū, & ꝓhibitionē. Primo casu credo, q̄ clericus bñficiatus sit interdictus quoad se. Non. n. dēt tale offim̄ exercere in quacunq; cā. Hoc ꝓbo p d. c. vt offim̄. §. ad cōscribēdas, vbi Papa quoad illū casum dat clericis ēt secularib. ptātē illud offim̄ libere exequēdi, nō obstāte quocūq; statuto ꝓrio, & glalle. istū test. ergo r̄ nō habēt prātē exercendi. licet hēant offim̄ in habitu. Sed o hoc ꝓbo p c. 1. ī. e. vbi ꝓhibet clericis oē negotiū, & negotiatio secularis tabellionatus aūt est hmōi, vt supra dixi. Tertio facit d. l. vniuersos, C. de decu. lib. 10. Si n. ꝓhibent decuriones seculi, for tius clerici, q̄ sunt in maiori dignitate; maxime si sint sacerdotes; qa, vt dixit tex. in c. duo sunt. 96. di. nulla dignitas secularis similis est sacerdotio. Et p hoc tollit motiuū Io. An dū dicit, q̄ clericis solū ꝓhibet, p bñficiorū subtractionē. Vt. n. dixi, hoc fuit dictum in pēnā eorū nō. n. est ista noua ꝓhibitio, sed nouę pēnæ cōmina tio. Si aūt clericus fecit instrm̄, credo q̄ teneat, ex quo tolerabat in offō rōne publici officii, arg. ci, q̄ d notario excōicato no. gl. in c. decernimus. de sen. exc. in 6. Et vī, ꝓbari p istū tex. Si. n. instrm̄ esset nullum, nō fieret interdictū. de quo hic, & tenet Bar. in d. l. vniuersos, q̄ idē dicit in decurionib. & aduocatis exercētib. hoc

11 offim̄ ꝙ iuris ꝓhibitionē. † Si vero fuit clericis p superiorē interdi ctū offim̄. & tūc aut palā & publice, & nō valebit instrm̄, qa gesta rōne publici officii. post iterdictū superioris, nō tenēt, vt ī. c. veritatis, & ī. c. fi. de do. & ꝓ. not. Inn. ī. c. Raynald, de test. Nec p̄ allo gari tolerātia, ex quo publice emanuit ꝓhibitio, vt ī. c. apostolicæ, de cle. exco. & ī. c. 2. de pst. li. 6. & 16. di. c. qd dicitis. No. Inn. ī. c. quæst. & qñ. de acc. vbi dī. q̄ ī. de posito ñ dat tolerātia. Nec ob. si dicat, q̄ ꝓhibitio ē hodie fcā oīb. hic, qa dico, q̄ tex. hoc ñ ꝓhibet

principa-

ADDITIONES.

a Seb. Sab. Nunquid c'ericus. An si sacerdos recipiat legatū vt a notarius, ualeat, vide Roma. concludentē, q̄ sic, in fing 347. incip. tu scis, q̄ sacerdos

b Zacharias. An possit hoc officium exercere. Adde Feli. in c. cum l. & A. col. 6 uer. pro obligatione contracta, supra de re iudic & plenius in c. cum P. tabellio. col. penult. uer. o dtauo quæritur, supra de fide instrum. & melius in c. fi. supra de constitu.

c Sea. Sap. Quòd si fecit. Idem tenet d. Ant. in c. fi. in ulti. col. supra de consti. Ange. in l. 2. C. de tab. lib. 10. Bar. in consi. suo incip. filiusfa. presbyt.

principr, se mandat prohiberi per superiorem. Item plus afficit interdictum iudicis. Item ante prohibitionem iudicis, vī tolerari in officio. Aut interdictū nō fuit publice factum; & tunc tenet in p̄iudiciū prohibiti, vt possit beneficio priuari, vt hic; sed gesta rōne publici officii tenebunt, saltē quo ad ignorantes, vt in iuri-

12 bus pal. & hoc no. † Vlterius q̄ro nunqd tabellio pstitutus a laico possit super ecclesiasticis [a] ꝓficere instra? So. Io. An. refert primo quosdam tenere, q̄ sic; et ita dicit de facto seruari; sed postea referendo Host. vī velle p̄rium. Dicit. n. Host. q̄ de rigore, & veritate iuris procedit p̄rium, ar. in c. Messana, de elec. Item, qa duo requruntur, vt credat publico instrō, lpstatio iurī, de præscr. ca. ad audientiam, in fine iudicialis authoritas, a qua tabellio hāc ptātē accipit, in Auth. de tabellio, ſ. j. & C. de tabel. l. 3. lib. 10. quorum s̄m hic deficit. Adducit aliud simile. Sicut. n. dictum testis, autho ritate iudicis laici in cā ecclesiastica recepti, fidem non hēt in cā ecclesiæ, licet in se forsan sit verū, de iud. c. at si clerici. sic in instrō tabellionis authoritate superioris secularis pstituti. sicut enim in teste non pōt spēcialiter Imperator hoc demandare; ita nec ge neraliter, vt ꝙtingit in casu nostro. ar. de deci. c. tua. Secus dicit in instrō ofecto a tabellione clerico, ēt in tpalib. licet tale officium exercere non dēat, vt hic. Adduco no. in c. per venerabilem, qui fi. sint leg. §. rōnibus. Do. Ant. vī transire simpl citer cum hoc dicto. Et. aduerte, qa ex his rōnibus Host. sequitur, q̄ notarius Imperialis non possit in terris Ecclesiæ cōficere instra, etiam inter laicos, cū deficiat hæc authoritas iudicialis, cum in terris Eccle siæ Imperator censeatur priuata persona, arg. l. 3. ff. de offi. p̄id.

13 † Contrarium [b] aūt in vtroq; casu de facto seruatur, & forte be-

b ne s̄m Do. Pe. de Anch. Conficit enim instra notarius de cōsen su partium, quo casu iurisdictio voluntaria pōt de consensu par tium prorogari, etiam extra territorium, vt in l. 2. ff. de off. procō. & ita simpliciter transit idem Gasp. de Cald. hic. Et ad simile de teste rūdet, q̄ illud facit ꝙ Host. cum testis receptus a iudice secu lari in cā, faciat fidem corā ecclesiastico, vt in c. seculares, de fo. comp. li. 6. Hanc cand. opi. p̄riam tenet hic Do. Card. Mouetur: quia conficere instrumenta, non est ptātis, seu iurisdōnis, sed of ficij, seu facultatis & authoritatis, arg. de præscr. c. ad audientiā, de præsum. c. illud. Itē quatenus sit iurisdōnis, est iurisdōnis volū tariæ; quæ potest exerceri ēt in non subditum consentientem, vt in d. c. per venerabilem. Et hæc opi. p̄ria vī mihi verissima. Et pri mo vī hoc de mente Bar. in l. 2. ff. de off. procon. & in l. cūctos po pulos, C. de summa Tri. vbi firmat notariū constitutum a Princ.

14 posse ꝓficere instra de consensu partium, ēt in pleno territorio. Idem Bal. in d. l. cunctos populos, vbi plus sentit, q̄ ēt non consti tutus a principe, sed per statutū loci, hoc poterit inter subditos in alieno territorio; quia officium notarii non hēt iurisdictionē annexam, sed est quoddam officium; & tale officium sine iuris dictione potest exerceri sine distin. territorii, arg. l. q̄ro, ff. de solu. Idem in notario creato ab Imperatore, vt possit ꝓficere instrm̄ in terris ecclesiæ, tenuit D. Ant. in d. c. per venerabilem. Ego vltra alios specialiter in hac q. adduco c. q̄q̄. de vsur. lib. 6. vbi in cā ec-

15 clesiastica seruus publicus, & sic notarius laicus stipulatur. Secū do adduco c. cum dilectus, de fi. instr. † Vbi consuetudo [c] patriæ

c potest dare hanc ptātem conficiendi instra, alias non habenti ptātem, cuius instra faciūt fidem in vtroq; foro, vt ibi. Tertio ad duco rōnem. Istud est officium seculare, & nō clericale, vt in d. c. j. ergo recurrēdum est ad ipsos laicos, sicut ad seruos publicos, ar. optimū in l. repetita, et quod ibi no. C. de epi. & cle. Nec est ve rum, q̄ in laico deficiat authoritas in spiritualibus, qa officium suum non expeditur per viam authoritatis, seu iurisdictionis; sed potius per viam cuiusdam facultatis & officij, quod obtinet a Principe habente ptātem: nec officium exercetur ꝙ nolētes, sed solum volūtarios. Spe. tñ fuit secutus opi. Host. in ti. de instru. edi.

16 §. restat, ver. quid de constituto, sed primum vī verius. † Nam &

17 infamis pōt conficere instrm̄, si rogatur a partibus volētibus, vt no. Bar. in l. 3. ff. ad leg. Iul. repe. † Puto tñ, q̄ vbi notarius hēret ēt iurisdictionem a constituente, vt cōiter hodie contingit, q̄ con stituuntur iudices ordinarij, & faciunt præcepta partib. de adim plendo promissa contenta in instro, q̄ talia præcepta non obtinent vim suam, respectu clericorum, quia cis p̄cipere non pos sunt. de iud. c. at si clerici, quod sentit Bal. in d. l. cunctos populos. Et sic statutum, quo cauetur, vt instrm̄ guarentigiatum habeat executionem paratam, nō habet locum ꝙ clericum, vt voluit ibi Bal. Sed Bar. ꝙ. An autem laicus possit conficere instrumentum in causa electionis, vel alia spirituali. Dic, q̄ sic, vt no. ī. c. qa pp, de ele. & Spe. in d. §. restat, ver. quid ergo si tabellio, licet quidam ꝙ. sed primum verius, cum notarius exerceat nudū ministerium, quod laicis non prohibetur ēt in spiritualibus, vt no. in c. j. de p-

18 cu. lib. 6. Item notarius est quidam testis, l. Domitius Labeo, ff.

19 de test. † Sed quęro nunquid valeat consuetudo ꝙ dispositionem istius c. Credo, q̄ non, quia est ꝙ honestatem Ecclesiæ, ideo non potest induci consuetudo, vt in c. cum ab omni, & c. cum decorem, de vi. & ho. cle. Et hoc innuit Io. And. tacite, dum no. istum tex. ꝙ Venetos, vbi seruatur p̄rium. possent tñ excusari, si hæc fe-

19 cerent pp insufficientiam beneficiorum, prout dixi. † Vlt. scias, q̄ Host. hic ponit sex, q̄ dicit tabellionem in prin. sui officij iurare de consuetudine. Primo, q̄ de his, q̄ videbit, & audiet, & requisitus fuerit, sine diminutione veritatis, & cōmistione falsitatis ꝓficiet instrm̄. Io si requisitus nō ꝓficit instrm̄, est p̄iurus; & sic s̄m eū

d suis instris postea nō crederet, arg. de testi. c. testimoniū. No. hoc dictū. Sēcit. n. p hoc, q̄ notarius [d] p̄iurus nō possit ꝓficere istrm̄, qđ nō puto verū. qa ēt infamis pōt ꝓficere instrm̄, si rogeta partibus, vt no. Bar. in d. l. 3. ff. ad leg. Iul. repet. vbi vide, q̄ sp requisitus pōt, nisi deliquerit, cōmittēdo falsitatē in officio. Ita loquit tex. not. in l. fi. aliq̄ d, C. de fusce. & arcariis, lib. 10. & vide ad mām qđ no. Inn. ī. c. fraternitatis, de hær. Quòd aūt notarius reneat ad re-

e quisitionē ꝓficere instrm̄, facit, * qa dr̄ seruus publicus, vt in iuri bus ī. alle. ergo non dēt officium suū alicui denegare. Secundo

f iurat, q̄ secreta sibi iniuncta celabit. [f] Intelligo, qñ ex iusta cā in iungit silentiū; alias aūt, cū sit p̄sona publica, debet palā & nō latenter ꝓficere instrm̄, ar. in c. j. & qđ ibi no. vt eccle. bene. † Ter-

20 tio, q̄ sup vsurario ꝙctu, vel in fraudē vsurarūs inito, nullū ꝓficiet

g instrm̄. Dic tu, q̄ super nullo illicito ꝙctu, dēt ꝓficere instrm̄, alias dēt puniri, & ab officio deponi, vel remoueri, vt iubemus, C. de sacrosec. & ibi no. Bar. Quarto, q̄ de omnib. instris, quę redder, tenebit penes se protocollum. Pro hoc potest alleg. ca. qñ ꝙ. & ꝓba. Quinto, q̄ sit fidelis illi, a quo fuit, pstitutus: & si sciret dānū suum tractari, illi reuelabit per se, vel per nuncium. Sexto, q̄ of-

21 ficium sibi iniunctū exercebit cupiditate, amore, odio, & timo re remotis, s̄m bonam p̄scientiam. de quo vide in Spec. de instr. edi. §. restat, ver. sed q̄ro sub qua forma. vbi ponit formā creandi tabellionē. † Sed q̄ro qd si is, q̄ exercebat publice officium tabel lionatus, nō erat in veritate tabellio, nunqd valebunt instra? Vi de per Spe. eo. ti. §. restat, ver. quid si is, vbi concludit q̄ non, si a nemine habuit potestatem; secus dicit, si habuit potestatē a supe riore, sed pp defectum non poterat habere istud officiū, & hoc casu loquitur. l. Barbarius, ff. de off. præsi. & vide tu Inn. in c. nihil, de elect. & Bal. in repe. d. l. Barbarius. Qualiteraūt, pbabo aliquē fuisse notarium ad effectum, vt instris per eum confectis det fi-

22 des. Vide Inn. in c. veniens, de ver. sig. † Vlt. q̄ro, an notarius dēat scire iura. Spec. in d. §. restat, ver. sed nunquid tabellio, dicit, q̄ sic, ne committat aliquem errorem, & hæc tuit originaliter opi. gl. in l. generali, C. de tabul. lib. 10. Sed Bar. ibi dicit, q̄ non tenetur esse Doctor, sed satis est q̄ sciat summam notariæ, & alia q̄ requruntur ad peritiam illius artis. Et vide Inn. in c. cum in cūctis, de elect. vbi dicit, & bene, q̄ quilibet tenetur scire ea, quæ requirun tur ad officium suum exercendum; alias autem tenet. si cōmittit per ignorantiam aliquem errorem, vt in Lillicitas. §. sicuti, ff. de offi. præsi. & in regula, non est sine culpa, de reg. iur. li. 6.

ADDITIONES.

a ¶ Et uide ad materiā, quod no. Io. An. in c. Ro. 5 pe. de fo. com. li. 6. in uer. corā. uide etiam d. Ant. in proœ. Grego. in 9. col. uersi. sed nunquid notarius.

b Seb. Sap. Contrarium. Quid sit de iure, uide Feli. in c. cum P. tabellio, col. pen. uersi. 13. quæritur, supra de fid. instru. ubi late de hac materia.

c Consuetudo potest dare potestatem conficiendi instrumenta, aliàs non habenti, &c. quod ēt uī tenuisse Io. An. & Per. de Anch. in c. seculares, de fo. cōp. lib. 6 uide etiā D. Ant. in proœ. Greg. in 7. col. uer. sed nūquid notari?.

d Seb. Sap. ¶ Notarius. An, & quando notarius infamis non possit conficere instrumenta, vide late per Fel. in c. cum dilectus, col. pen. uer. tertia declaratio, supra de fide instrum.

e Excusatur tamen propter multitudinem instrumentorum contractuū, quos habet leuare; vt in Auth. de tabel. circa med. 4. col. Et ita determinat Bar. in l. 1. §. seruj, circa prin. ff. fur. aduer. nau.

f Propter hoc dicebam, q̄ si notarius pandit alteri parti attestationes antequam sint publicatę, dicitur periurus, vide Bal. in l. fi ulti. col. uerſic. extra quæritur de dictis. C. de eden. ubi dixit, q̄ notarius taliter pandens tenetur pœna falsi, per tex. in l. si quis. §. instrumenta. ff. de pen.

Ant. Fran. An notarius teneatur, si manifestat dicta testium antequam aperiantur, vide Bal. in l. fi. in 10. col. C. de eden. Et uide Iac. de Bel. in consi. quidam tabellio, siue iudex &c. vbi dicit, q̄ teneiur de fallo, per l. 1. §. qui instrumenta, ff. de fal. & per l. 1. in prin. & l. fi quis aliquid. §. instrumentum, & § 1. ff. de pœn. & per l. faccularij. §. 1. de extraor. crim.

g Vide hic d. Ant. qui dicit q̄ notarius conficiens instrumentum super contractu usurario, est periurus. & idem in terminis dicit Archidiac. in c. sicut non suo. 46. dist. in. & ibi Doct. in fi. qui etiam addit, q̄ talis de cætero non poterit testificari, cum sit infamis, cui actus legitimi sunt interdicti, & hoc totum dicit tenere Host. in sum. de usuris, §. pe. ver. quid de notariis. Et an tabellio conficiens instrumentum super usuris teneatur ad restitutionem usurarum, vide per Laur. in tracta. de usur. q. 58. Et adde hic Bal. in c. Imperialem. §. callidis, in fi. de prohib. feu, ali. per Feder. ubi dicitur, q̄ notarius conficiens instrumentum scienter super contractu celebrato in fraudem usurarum, debet remoueri ab officio tabellionatus. Item adde hic Angel. in l. si sciente. ff. de par. ubi post Ray. sub dubio, forte tenet, q̄ teneatur ad restitutionem usurarum. Qua autem pœna teneatur notarius conficiens instrumentum super illicita alienatione rei ecclesiasticæ, uide tex. in c. nō liceat Papæ. 12. q. 2. & c. si quis presbyterorum, de reb. eccl. non alien.

Anto. Franc. De notario conficiente instrumentum falsum, uel usurarium, dicas, q̄ est infamis, ut tenet Archidiac. in c. sicut 46. dist. & in c. non licet. 10. dist. & uide Bal. in cap. 1. in §. callidis, in fi. de prohib. feu. alie. per Fede. in usi. feu. ubi dixit, q̄ nedum est infamis, sed uenit priuandus officio, ēt si celebret instrumentum in fraudem usurarum. Et uide Bart. in Lommes, C. de pet. bo. li. 10. ubi dicit, q̄ pro illicito instro notarius non tenetur pœna falsi, sed tenetur alia pœna criminali extraordinaria. Ad quod etiā uide Bal. in l. 2. C. de sec. nupt. & per Bal. in Iubemus, in §. C. de sacrosc. eccle.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVMMARIVM.

1 Clerici non debent legere, nec dictare sententiam continentem penam sanguinis, 3. nec etiam interesse possunt. 4. alias incurrunt irregularitatem. 11. etiam quod sententia non sit mandata executioni. 5.
2 Irregularitatem incurrunt testes, iudices, & officiales prestantes aliquam opem, uel adminiculum sententiæ continenti sanguinem, adeo, quod nō possunt promoueri ad sacros ordines.
7 Clerici assistentes illum, qui habet mori, ad ipsum confortandum, non incurrunt irregularitatem.
8 Clerici assistentes sententiæ sanguinis, sunt irregulares, siue sint in sacris, siue non.
9 Officialis excommunicatur volens constringere clericum, etiam in minoribus legere, uel dictare sententiam sanguinis, uel vt sit minister iustitiæ.
10 Clericus, puta prælatus, habens iurisdictionem temporalem, non potest sententiam sanguinis dictare, sed debet alteri demandare.
12 Clericus an efficiatur irregularis ex eo, quod scribit simpliciter, quod aliqs capiatur, qui postea sententiam sanguinis passus est.
13 Clericus scribens vel recipiens dicta testium in causa criminali, an efficiatur irregularis.
14 Clericus incurrit irregularitatem legendo literas ex permissu Principis, ad quem literæ fuerunt missæ, ut capi faceret aliquem, & mandaret mori, quibus lectis captus & mortuus fuit.
15 Clericus aduocatus in causa criminali, incurrit irregularitatem.
16 Clericus non debet fieri capitaneus belli, siue bellum sit iustum siue non.
Clerici an possint interesse bello iusto, & hortari ad bellandum sine metu irregularitatis. 18.
17 Clericus non incurrit irregularitatem vulnerando quem ad suam defensionem. 6. vbi ponitur quid ad defensam rerum.
18 Clericus an efficiatur irregularis ex eo, quod minister arcubalistæ & præparauit arma, & ob id in consequentiam secutum est homicidium.
20 Mandans aliquem uerberari, uel uulnerari, si ille madatarius occiderit, tenetur ipse mandans pe homicidio.
Mandans famulo, vt non reuertatur, nisi ipse sentiat aliquid de tali re, tenetur mandans de omni eo, quod fecit dictus famulus.
21 Chirurgia est prohibita clericis propter periculum erroris, quod ei inest. 23. vbi ponitur, an incurrant irregularitatem.
Medici an efficiantur irregulares ex eo, q aliqui infirmi in manibus eorum moriantur, & nu. 25.
22 Clerici non possunt esse physici, nisi non sint in sacris, vel non beneficiati.

CAP. IX.

1 **Sententiam.** †Habet multa dicta, iō cōmode summa ri non pōt; sed gñaliter pōt sic summari. Clericis, phibentē oīa illa, ex quibus sequitur, vel sequi potest vitæ amissio, vel sanguinis effusio. Vel specialius sic. Clericus nec dicta re, nec proferre sniam sanguinis dēt; nec quicquid aliud exercere, per quod ad vindictam sanguinis tendatur, nec purgationi vulgari opē pstare dēt. Et hēt quatuor dicta principalia. Secūdū. ibi, [Nec q squā.] Tertiū ibi, [Nullus.] Quartū ibi, [Nec quisquā] Et qa tex. in se est satis clarus, ita vt notabilia extrahi, nisi iuxta literā, nō possint, prosequar dicta Doct. q̄ veniūt ad declarationē lræ per partes, & primo attingā iuxta ordinem primā partē tex.
2 Quæro igit, quare phibeāt clericis dictare sniam sanguinis? [a]Sol.
a dic; f'm do. q per hunc actum præstant consilium, & auxilium ad mortem, seu sanguinis effusionem, quod facere non debent. Sicut enim ista non debent per se exercere, vt in c. in archiepiscopatu, de rap. & de excef. præl. c. ex literis, & supra eo. c. clericis, ita nec aliis hæc exercentib. debent præstare auxilium, vel consi-
b lium, [b] l. si quis viduā, & in c. sicut dignum, de homi. & per hoc infert. Io. And. non referre, an dictet vt iudex, vel vt assessor, vel vt iurisperitus, vel qualitercunque. Semper enim per hunc actum præstat consilium, seu auxilium. Sed contra hoc facit c. illud. 23. q. 4. vbi dicitur, q dum legum authoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis, & sic nullam maculam debet ex dictamine sententiæ iustæ contrahere. Sol. dicit Gof. illud procedere in laico, qui immunis est a culpa, non tamen ab irregularitate. Et dic latius, q omnes interficientes aliquem, quantuncunque iuste, seu sententiam dictantes, vel auxilium, vel opem ferentes, contrahunt irregularitatem: vnde iudex, notarius, accusator, & testis non possunt promoueri ad ordines, ex quo facto eorū secuta est vindicta sanguinis, de quib. vide bo. tex cum gl. in c. 1. 51. dist. & ibidem etiam vide de aduocato, & dicam inf. latius. In istis enim contrahitur irregularitas, sine peccato, & fuit statutū hoc ab Ecclesia propter horrorem, ne illi, qui dederunt causam effusionis sanguinis, efficiantur ministri vnitatis & mansuetudinis. hæc. n. irregularitas est de iure positiuo vt no. Inn. in c. ad audiētiā, de hom. & dixi §. eo. c. clericis, & no. Io. Cal. in c. pe. de hom.
3 †Clerici aūt p dictis pstātes auxiliū, vel opē, peccāt; qa rē eis, phibitā attētāt, & icurrūt irregularitatē, qđ itellige, qñ sequtur ex tali facto mors, vel mēbri detrūcatio, vt in cle. si furiosus, de ho. & in c. clericis, §. eo. vbi dixi. Secus aūt si sequīt alia vindicta sanguinis, nā tūc fateor, q peccāt, si sequīt magna sanguinis vindicta. Sic intelige hūc tex. & in c. in archiep̄atu, de rap. sed irregularitatē nō incurrūt, nisi in prædictis duob. casib. & sic intellige dicta Docto. hic. Hæc aūt irregularitas p̄hitur non solum facto, cum §. quis p-

priis manibus aliquem occiderit, vel mēbrum detrūcauerit, sed
c ētiā præcepto, q filio, [c] vel fraude, vel auxilio, in c. si quis viduā 50. dist. & vide bo. tex. in c. periculose, de pœn. dist. 1. & c. sicut dignū,
4 de hom. & quod ibi no. †Secundo quæritur, hic prohibetur clericis exercere vindictam sanguinis, item interesse, vbi sanguinis
5 vindicta exercetur. †Quid si clericus interfuit latæ sententiæ sup vindicta sanguinis, & nō qñ de facto fuit facta executio? Sol. credo, q peccauerit, qa satis exercetur vindicta sanguinis per sniam super eo latam. arg. op. in d. c. periculose, de pœn. dist. 1. Iudei. n. dicuntur crucifixisse Christum verbis, seu lingua, hinc Psal. Et lingua eorum, gladius acutus. Quare dico, q tex. iste potest verifica
6 ri tam tpe sniæ, quam executionis ipsius. †An autem per hac interessentiam, seu præsentiam corporalem, efficiantur isti clerici irregulares? Sol. gl. 1. hic dicit, q non, nec debent etiam per hoc deponi, licet aīt puniri debeant, quia contra præceptū huius canonis venerunt. & bene loquitur, & idem dicit Inn. hic, dicit. n. q interesse non facit quem irregularem. nisi interesset authoritatem præstans, vel auxilium. Idem f'm Host. si præstaret auxiliū, consilium, vel fauorem, aut operam, vt patet ex no. in d. c. sicut dignum, de hom. & de cle. pug. in 4u. c. 2. Dicit. n. Host. q si ad clericum spectat iurisdō, nullo modo debet interesse vindictæ, ne videatur præstare authoritatem, vt in c. ex literis, & quod ibi no. de excef. præl. & idem Gul. in Spe. de leg. §. iuxta, ver. quid si episco-
7 pus. † Ego limitarem istum tex. cum gl. & restringerem in clericis interessentib. ex sola libidine, seu voluntate. Non enim debet præstare præsentiam istis eis prohibitis, sicut nec alijs spectaculis, vel conuiuiis, cōiugiorum, vt in c. presbyteri. 33. dist. & in c. non oportet, de cōse. dist. 5. Secus autem puto interessentib. ex iusta causa, puta quia associant iustitiandum, ne incidat in desperationem, & rememorantur sibi diuinam scripturam, & confor-
8 tant ad patientiam, sicut obseruatur in multis locis. †Tertio quæro an istud præceptum habeat locum in omnib. locis? Sol. tex. in nuit hic aperte, q sic, dū hic loquitur per verbum vſe ne gatiuū, vt patet ibi, [Nullus clericus.] Qui. n. vſiter loquitur, neminē excludit, vt in c. solitæ de ma. & obe. & c. si Romanorum. 19. dist. & hoc aperte tenet Host. Dicit. n. referre, an sit in sacris, vel ne, si ordinari desiderat. 41. dist. c. 1. & §. eo. c. clericis. Ego dico, q ēt si nō desiderat ordinari: ex quo. n. est clericus, non debet exercere illa, per quę sequitur sanguinis vindicta; aīt aūt dēt deponi tanquam irregularis. Nam clericus etiam in minorib. deponendus est oc-
9 casione delicti, vt in c. cum non ab homine, de iud. †Quarto q̄ro quid intendat litera in ver. si quis autem, vbi dicitur, [Quod si occasione hmōi statuti. &c. Sol. dicit Io. And. q forsan dicit Potestas clerico, Tu non vis seruire mihi, nec tibi seruiat a meis, & sic interdicit sibi comercium suorū subditorū, vel aliter eū grauat. & hoc satis pōt admitti. Sed ego p tex. istum dico, q si Pote-
10 stas, vel alius officialis, vellet clericū ēt in minorib. pstringere, vt sit minister iustitiæ, puta manigoldus, vel qđ debeat dictare snīā seu interesse sententiæ, dēt ad hoc cōpesci p cēsurā ecclesiasticā. †Quinto q̄ro, an principiū istud hēat locū, siue clericus hēat iurisdictionē tpalem, siue non? Dic, q sic. nūq. n. dēt ipse cognoscere, vel dictare snīā, p q̄ tendat ad sanguinis vindictā. Dēt. n. aljis tales cās cōmittere, vt l. c. fi. ff. e. dixi §. eo. c. clericis. Pōt tñ reū flagellis afficere, ita tñ, q nō videat tendere ad sanguinis vindictā, vt in
11 c. in archiep̄a. de rap. facit c. ad audiētiam, de fal. & vide quod ibi no. in glo. fi. & per hoc hēs declaratam primā partē, &c. †Venio nūc ad secundam partem. Lad §. nec quisquam clericus. Et 1. quę
ro

ADDITIONES.

a ¶ Adde omnino hic, quæ scribit Abbas gl. in c. ex literis, de excef. præl. & quod ibi late no. Adde omnino hic, quæ scripsit post Inn. latissime in c. fi. de excef. prælat. Item vide Tho. 4. senten. distin. 45. q. 2. ar. 5. post medium, vbi dicit, quod iudex, & omnes, qui participant in causa sanguinis, sunt irregulares, propter hoc quod effusio sanguinis non decet ministros Dei. Item ui de gl. 20. dist. c. 1. & gl. 51. dist. in sum. tex. cum gl. in c. si quis post accepium. 51. dist. Et omnino quod no. Bal. in proœ. Greg. in 5. col. ubi dicit, qui exercuit executiones corporales, uel capitales, non potest esse Rector scholarium, nec uicarius.
b Seb. Sap. ¶ Vet consilium. An aūt clericus, qui dat consiliū iudici laico super crimine, quo uenit iponenda pœna sanguinis, sit irregularis, uide Bald. in aurh. habita, in prin. C. ne filius pro patre. Do. in c ex literis, in fra de excel. præla. Fel. in d. c. sicut dignum, col. 3. uer. fallit tertio. infra de hom.
c Ant. Fran. Consilio. Quid sit irregularitas, uide per Bal. in addi. Spe. in tit. de dispen. §. 4. & habetur per Card. in cle. 1. 25. q. de homi. ubi dicit, q irregularitas, est repulsio, quæ ipso iure infertur a diuino officio, pro quo facit tex. in c. fi. de temp. ord. Et ex quibus causis contrahatur irregularitas, uide Spec. in d. §. 4. & ibi per Bar. in addi. & uide Inn. in c. nisi cum pridem, de re nun. Et adde, quod irregu. non contrahitur, si quis casualiter occidat aliū, ut no. Bar. in l. illicita, in §. sicut, ff. de offi præsi. ubi dicit, quod non nocet, quia ad alios ordines possit ascendere, per c. tua nos, de hom. & uide ple. per Car. in clem 1. de homic. in 12. q. ubi dicit, quod talis irregularitas non contrahitur, nisi ex proposito. Et adde, quod irregularis non absoluitur nisi per Papam, ut in c. 1. in fi. de re indi. li. 6. & in c. 1. de sent. excō eo. l. b. Quod sine dubio uerum est ab ipsa irregularitate, sed a peccato bene potest absolui etiam ab inferiori, ut per do. Card. in clem. dudum, in §. deinde. q. 7. de sepul & no. in c. 2. de clerico excom. mini. & uide do. Card. in cle. 1. in pen. q. de consa. & affi. ubi ponit, an possit absolui ab Epiſcopo.

ro, nunquid clericus efficiatur irregularis, si scribat literas, vel dictet pro uindicta sanguinis? dic, q sic, si ex hoc sequatur mors, vel membri detruncatio, quia dedit auxilium, vel consilium, vt dixi in præcedenti parte, vbi vide. Si autem non fuerint p̄dicta secuta, cessat irregularitas. Sola. n. scriptura, vt dicit Io. An. in nullo casu constituit irregularē scribentem, q̄uis aliter puniri possit, p eo, q exercuit artē illicitā sibi. Iste. n. tex. indistincte prohibet hāc scripturā per clericum fieri, imo disponit, vt hoc officium non
12 committatur clerico in curiis principum. † Secundo quæro, qd si clericus scribit literas simpliciter, vt aliqs capiatur, nihil autem fuit scriptum de sanguinis vindicta, tamen ex illa captura fuit secuta mors, uel membri detruncatio, clerico ignorante ipsum factum. & causam capturæ, an efficiatur irregularis ex hoc? Sol. dicit Hostien. q hoc est ei periculosum; quia non consueuerunt hoīes capi pro nihilo, & lex promorionis non in voluntate, sed in facto consistit, 15. q. 1. c. fi. Debuit. n. hoc cogitare euenire posse; & ideo hic dicit, q in curiis Principū hoc officium non dēt committi clerico. Et vī per hoc velle Host. q talis sit irregularis; licet aperte non loquat, sed dicat hoc illi periculosum. Doct. tñ sequentes cōiter intelligunt Host. in irregularitate. Sed d. Per. de Anch. dicit, se credere, q ex qualitate personæ eius, qui capi mandauit, clericus dī in hoc culpabilis, vel non. Si. n. iudex cārum ciuilium, vel alius, qui non consueuit homines capere pro delicto, sed pro debito, hoc scribi mandauit; licet ex illa captura postmodum moriatur, quia forte primo erat condemnatus, vel post illam capturam factam, fuit conuictus de crimine capitali, non erit irregularis ille clericus. Secus dicit, si scripsisset literas captionis ad instantiam iudicis cārum criminalium, vel illius, qui habet cognitionem de ciuilibus, vel criminalibus; tunc enim procederet dictū Host. Mihi vī, q sit inuestigandum, q clericus scribendo literas super captura, fuerit in culpa. Nam si dederit operam rei illicitæ, oīa debent sibi imputari, quæ sequuntur; licet sine culpa sua, & per casum fortuitum, vt leg. & no. in c. tua, & c. sicut dignum, de hom. cum sim. Vnde, si scripsit in causa criminali, indubitanter vī sibi imputādum, quia istud officium est sibi interdictū, vt hic, & vide tex. opt. in c. fi. de hom. lib. 6. vbi mādatori imputatur mors sequens præter voluntatem suam, quia mandando illum percuti, fuit in culpa. Si autem scripsit simpliciter capturam, credo, q idem, à quo cunq; fuerit sibi iniunctum, si fuit in culpa scribendo, puta, quia non spectabat ad officium suum; & fuit sibi mandatum ab eo, cui non tenebatur obedire. Debuit. n. cogitare hoc euenire posse. Nam saltem poterat cōdēnari in carcere pro aliquo delicto præcedenti ad petitionem iudicis competentis, iuxta no. per Bar. in l. si cui, ff. de acc. Secus aūt, vbi scribendo non deprahenderetur in aliqua culpa, quo casu
13 posset procedere opinio domini Petri. Tertio † quæro, quid si in
a causa sanguinis, clericus recipiat, vel scribat dicta testium, [a] nunquid efficiatur irregularis? Sol. conclude bī post Inn. & alios. q si ex scriptura ēt non authentice facta, vel alia, sequatur mors. vel membri incisio, efficitur clericus irregularis, qui dat auxiliū & consilium, &c. vt §. dixi, & vide quod le. & no. in c. i. 50. dist. Secus si mors, vel membri detruncatio non fuit secuta; tunc. n. scriptura sola non facit quem irregularem, licet clericus possit aliter pu
14 niri; quia rem sibi prohibitam attentauit, vt §. dixi. Quarto quæ-
b ro, quid si literę [b] mittantur alicui Principi, vt talem homicidā, seu facinorosum, qui in tali hospitio moratur, capi faciat, & suspendat, Princeps autem has literas tradit cler ico suo legendas, qui literas legit, quibus lectis princeps fecit capi homicidam, & suspendi, nunquid clericus ex sola lectione literarum efficiatur irregularis? Io. An. & Host. q sic. Et dicunt, q pro hac parte fuit
c responsum [c] per do. Clementem Papam quartum. quia ex lectura sua secutum fuit homicidium, & præstitit auxilium, seu opem ad mortem ipsius. Nec prodest, si dicat se ignorasse tenorem, qa debuit literas sibi primo legere, quod si non fecit. tñ q̄ cito peruenit ad captionem, debuit subticere, & literas dño reddere, & dicere, q tales literas legere non erat officii sui, facit quod leg. &
15 no. in c. sicut dignum, de hom. & §. eo. c. clericis. † Quinto quæro, quid si clericus non scripsit, nec dictauit, sed fuit aduocatus in cā sanguinis? Sol. dicit Io. And. q sola auocatio non facit ipsum irregularem, sed si ex officio auocationis sequitur vindicta sanguinis, irregularis efficitur, siue sit ex parte actoris, siue accusatoris, & contingat reum occidi, de quo nemini dubium est, siue sit ex parte rei, & ex hoc cōtingat occidi accusatorem, qui se ad penam talionis obliguerat. & iō caueat clericus ne in causa sanguinis sit aduocatus, de quo vide tex. iuncta gl. bona. 51. dist. c. j. & 50. dist. c. si quis viduam. Quidam tñ tenuerunt p̄rium, qñ fuit aduocatus ex parte rei, quia reum ēt ecclesia defendit. 22. q. 5. ca. reos sanguinis. Sed Io. And. tenendo primum, dicit, q hoc genus defensionis, non pertinet ad clericum, & p̄rium præalloquitur de alia defensione, vt no. in c. inter alia, de imm. eccle. & c. nouimus. ī. de verb. sign. Et cum hoc dicto Io. And. transeunt cōiter Doc. hic, & examinat plene gl. in d. c. j. 51. dist. & concludit hanc opin. tutiorem esse, & vide quod plenius no §. c. 1. de postu. In clerico, cui non licet postulare in iure ciuili, hanc opin. puto indistincte
veram: q a cum dederit operam rei illicitæ, imputātur ei oīa, quæ sequuntur, vt d. c. tua, de homi. & quod ibi no. Sed in laico, vel clerico in minorib. non prohibito postulare, est maius dubium, cū sit ex parte rei, quia principaliter tendit ad defensionem, non aūt vt actor puniatur de calumnia. Absit. n. q ea, quæ facimus pp bonum, si præter nostram intentionem quicq̄ mali alicui accidat, nobis imputetur, vt dicit tex. in d. c. de occidendis. 23. qō. 5. Facit in simili quod le. & no. in c. prælatis, de hom. li. 6. Fateor, q prima opi. tutior est, sed ista forte est verior de subtilitate iuris. Sexto & vlti. quæro, in quib. clericis habeat locum §. iste? Sol. credo, q in omnib. Nam tex. iste loquitur generaliter, vt patet, ibi, [Nec q̄squam clericus, &c.] de maio. & obed. c. solitæ, & facit quod §. dixi in præcedenti responso. Venio nunc ad tertiam partem cap. ad §. nullus quoque. In quo primo quæro, dī hic, q clericus non debet pręponi ruptariis, & balistariis, aut huiusmodi viris sanguinis, &c. qui dicantur ruptarii? Sol. dicit Gof. q hoc verbum fuit formatum ex vulgari loci, & dicit Abb. q dī a Rumpo, rumpis, vnde dicit Io. And. q hoc verbum sumitur pro his, qui præsunt machinis, quæ tēdunt ad rupturam, vnde clericus non debet deputari super illos ministros, cum tendant ad destructionem; &
16 mortem aliorū. † Et ex hoc, & ex tex. no. q clericus non dēt deputari Princeps, seu Capitaneus belli. facit c. clerici, §. e. cū iste tex. lo quat' idistincte. Puto hoc, p cedere, siue bellū fit iustū siue iniustū.
d Licet. n. clericus possit interesse bello iusto, [d] & hortari alios ad pugnam, iuxta no. in c. sciscitaris. 7. q. 1. vbi gl. facit 23. qō. 8. c. omnium. c. vt pridem. & c. pen. de ho. & quod ibi no. de sen. exc. e. dilecto. lib. 6. cum sim. non tamen debet constitui Capitaneus, seu Dux belli, acies ordinando, vel similia faciendo, quia hoc non cō uenit mansuetudini clericorum, arg. c. conuenior 23. q. 8. Sentit tamen Inn. q præponi debet bello, q non fit directe ad occidendum, sed ad sua defendenda, vel recuperanda, iuxta no. in c. olim, de rest. spol. non tamen debet præponi his personis, quæ tamen directe sunt quasi viri sanguinum. Sed Host. dicit tutius esse, vt nulli præponatur, acies ordinando, licet aliter pro iure suo possit esse in bello, vt in iuribus prælleg. & hoc vltimum mihi placet, quia, vt dixi, non videtur hoc officium conuenire clericis. An autem contraueniendo, sint clerici irregulares? Credo, q si bellum erat iniustum, erant irregulares, siue à se, siue ab alijs laicis aliqui occidantur, vel membra mutilentur, quia præstando præsentiā, præsertim authorizabilem, præstiterunt & auxilium, & operam ad mortem illorum. Ad hoc facit quod leg. & no. in c. sicut dignum, de hom. & c. ad audientiam, eod. tit. Si autem bellum erat iustum, efficiuntur irregulares ex facto proprio, non autem alieno, puta si proprijs manibus aliquem occiderunt, ad hoc tex. in
17 c. pen. de hom. & quod ibi no. † Hoc verum, nisi propriam mortem aliter euitare non possent, vt in clem. si furiosus, de hom. De officio tamē, quod clericus vsurpauit contra huius capituli prohibitionem, est aliter puniendus, vt sup. dixi in §. præcedenti. Secundo † quæro, quid si quis in bello iusto non ad impugnationē alterius, sed ad sui defensionem, balistario dedit, vel ministrare fecit sagittam, seu balistam; balistarius autem postea aliquem occidit, nunquid clericus sit irregularis? Vel pone, q ministrauerit alicui lanceam, seu ensem, vel aliud genus armorum, ex quo postea fit homicidium, vel membri detruncatio secuta. clericus tamen, vt prædixi, non ministrauit, vel ministrari fecit hoc ad mortem alicuius, sed ad sui defensionem? Sol. Inno. multum super hoc instat. Nam primo videbatur, q nunquam hoc casu clericus esset irregularis, cum ista non ministrauerit ad mortem, sed ad defensionem sui & suorum, q aūtem mors inde secuta fuerit, imputā dum est duritiæ inuadentium. clericus enim non dedit consiliū,
vel

ADDITIONES.

a ¶ Adde hic, q ubi vertitur pœna sanguinis, non cogitur clericus testificari, uide quod no. Hoſt. in c. dilectorum, de test. cogen. vbi etiam Io. An. voluit id esse verum, etiam in laico aspirante ad clericatum.
Ant. Fran. An clericus testificetur in causa sanguinis, & possit compelli ad testificandum in ea, dicas, q clericus non potest accusare laicum de crimine coram iudice seculari, ut criminaliter procedatur, vt in c. laicos, & ibi per gl. 2. q. 3. & vide Inn. in c. cum P. Manconella, de accus. Imo semper debet protestari, vt euitet irregularitatem, quod non intendit contra talem accusatum procedi ad pœnam sanguinis, sed tantummodo ciuiliter, vt in c. 1. de hom. li. 6. quia non debet se impedire aliquo pacto de sanguine, ut in hoc c. quod adeo uerum est ut etiam clericis non liceat uim ui repellere, ita, ut aliquem occidat, uel percutiat, ut per gl. 33. q. 1. in sum. & habetur in ca. olim causa, de rest. spol. & uide B. Tho. 2. a. q. 6. ar. 3.
b Seb. Sap. Quid si literæ. Quid autem si clericus reuelauit proditorem, qui iurauit interficere Principem, an fiat irregularis, si mors sequatur, uide Abb. in c. Petrus, in fi. Ang. de Aret. in tract. de malefi. in uerbo, Che hai tradito la tua patria. ubi late Augu. Arim.
c Zachar. Fuit responsum. Ego puto contrarium, motus per leg. illicitas, §. sicuti, & quod ibi no. Bar. ff. de offic. præsid. ubi dicit, q qui hominem casu occidit, non fit irregularis, per c. tua nos, infra de hom. idem no. Card. in cle. 1. q. 1. a. eo. ti. de hom. & Spe. ti. de dispen. §. iuxta, uer. facto autem.
d Bello iusto. Vtrū liceat clericis pugnare, uel interesse bello iusto, uide no. p Mod. post ipsum Abb. in c. petitio. de hom.
Zac. Adde Fel. ibi in uer. ult. tangunt, & uer. limita istam conclusionem, & ibi etiam Io. de Ana.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel auxilium ad mortem, sed ad sui defensionem. Sed in contrarium facit, quia nunq licet clerico in bello, quantuncunq; iusto, ministerium, vel consilium ita immeditatum ad mortem præbere, vt in c. quod in dubiis, de pœ. & argumen. ff. de pœn. & remiss. c. 2. quia non dat diligentiam, quam potest, ne sequatur homicidium, imo potius, sicut procurator ministrat, & causam propinquam præbet, argu. ff. de homi. c. ad audientiam. Sicut. n. prohibetur clericis præesse istis balistariis, vt hic, ita videtur prohibitum parare eis balistas, vel sagittas. Et hanc partem sequitur Inn. in istis balistariis, & alijs, qui quasi directe tendunt ad mortem. Ensem autem, vel lanceam aliquibus præparare ad sui defensionem, dicit non esse prohibitum, quia ista nō tendunt ita directe ad mortem, & totum sit defensionis causa; Et cum hoc dicto transeunt hic Io. And. & alii præter d. Ant. qui dicit se non facere differentiam inter lanceam, & sagittam; sed in hoc articulo distingiut sic, q aut extra actum belli præparātur arma offendibilia, vt iiunt balista, lancea, vel ensis, & præparans non est irregularis. Aut præparant in actu belli; & tūc dicit, q clericus ꝑparans efficitur irregularis, maxime si bellū esset illicitū. Dicit tn hoc procedere, qn quis sibi ꝑparauit ꝑdicta pp defensionē rerū. secus aūt si pp defensionē propriā, quia aliter persona sua defendere nō poterat, & verisimiliter imminebat periculū mortis. nihil ad ꝑdicta allegat. † Sed tu aduerte; nam, vbicunq; verosimiliter nō valet aliter euitare mortē propriā, nisi aliū occidat, tūc indubitanter euitat irregularitatē, & peccatū, non solum si alii arma ꝑparat, sed etiā si suis manib. occidat. tex. est apertus in d. cle. si furiosus, de hom. Sed dubiū est, qn poterat aliter euitare mortē, puta fugiendo, vel instabat p suarū rerū defensione seu patriæ, & tūc si suis manib. aliquē occidat, vel mēbrum mutilet, indubitanter efficitur irregularis, vt in cle. si furiosus, & in c. pe. de hom. Si aūt ꝑparauit arma, ex quib. mors est secuta, & tunc si ad hunc finē ministeriū ꝑbuit, indubitanter est irregularis, ga prestitit auxiliū in mortem alicuius, vt hic in 1. & 2. rnlō, & c. periculose, de pœn. dist. j. & 50. dist. c. si quis viduā. Nā clericatus reddit clericos inhabiles ad pugnandū, ēt ꝑ Saracenos, vt dicit tex. in c. ex multa, de voto. Aut ꝑparauit arma non in mortē principaliter, sed ad sui defensionē, & iste est proprius casus Inn. qui satis est dubitabilis. Nam, cū liceat pro suarum rerū defensione & recuperatione mouere arma, ēt clericis, vt in c. dilecto, de sen. exc. li. 6. & colim. de rest. spo. ergo fortius licet arma aliis ꝑparare ad sui defensionē. nec dēt iputari mors sequens, cū in mortē iste nō cōsenserit, facit opt. ca. 2. de hom. li. 6. Sed in oppositū facit. q clericus nō dēt pro defensione suarū rerū ad sæua, puta ad occisionē, vel sanguinis effusionem, procedere, in c. fusce epimus, de hom. & ibi bo. tex. Itē clericus nū q̄ euitat irregularitatē ex occisione, nisi qn aliter mortē ꝑpriam euitare non poterat. vt in d. cle. si furiosus. ergo ꝑparādo arma, p defensione rerū, incurrit irregularitatē, si mors inde sequatur, ga mandato & auxilio suo vī secuta. † Nec ob. si dicatur, q iste non intendebat ad hoc, qa debuit cogitare hoc euenire posse, cū arma in cōflictu de facili nō pñt mēsurari, & regulari. Ad hoc alle. tex. in c. si. de ho. li. 6. vbi dr, q si quis mādauit alicui, vt aliquē verberaret. & expresse, ꝓhibuit, ne occideret, vel mutilaret, q si mandatarius excedendo fines mandati, illum occiderit, efficitur mandator irregularis, quia fuit i culpa mādādo verberare. Item quia potuit cogitare hoc euenire posse. & hæc no. Et faciunt ad quæstionem, ª q̄ ponit Bar. in l. si quis mihi bona, §. iussum. ff. de acqui. hær. de quodā nobili, qui recepit iniuriā a quodā, & rediēs domū dixit famulo, Fac, q nō appareas in ꝑspectu meo nisi aliquid sentiā. Ille iuit, & interfecit iniuriantē, q̄rebatur, an domin⁹ debeat puniri tanq̄ mandator? Et fuit conclulum in qō. facti, q sic; quia satis tacite mandauit. & idē dicin clerico similia mādante, quod no. † Tertio circa artē chirurgiæ quero, quare prohibet clericis? Sol. dicunt Doct. pp periculū erroris, quod ei incst. Itē pp lubricū conscientiæ, ar. s. de æta. & qua. c. ad aures. & pp dubiū curationis euentū. Prēterea dic, q est offm seculare, nō aūt spūale, merito, ꝓhibet clericis, vt s. e. c. i. Clerici aūt debent eē me dici aiarū. nō aūt corporū, vt in c. cū sit ars artiū. de æta. & qual. militare Deo, nō aūt seculo, vt in d. c. reꝑhensibile. 23. q. 3. & indignū est, & iniustum, si promiscuis rerū artib. turbent officia, ut in l. consulta diualia, C. de test. Cōclude ergo, q clericus non debet artē chirurgiæ exercere, vt hic. Et aduerte, quia tex. loquitur de Sacerdote, Diacono, & Subdiacono. Io. An. intelligit de Subdiacono facto, vel fiendo. Sed ego miror, quare sic impropriet literā, vñ ego dicerē, q in sacris constitutus oīno pōt ab hoc officio cōpesci, & si attentauerit, poterit puniri, quātūcūq; mors inde secuta nō fuerit, ga officiū sibi prohibitum exercuit, vt s. dixi in præc. §. Et idem intelligerē in ꝑstituto in minorib. cōpetēter bñficiato, arg. in c. i. de postu. & s. retigi, & si mors inde sequat, vel mēbri detruncatio, arcebit a promotione sieda. ᵇ Et idē esset in laico, qn prouenit ex culpa sua, vel ꝓscientia eū de hoc remordeat, ar. in d. cad aures. Ex quo. n. illud officiū nō est sibi a iure ꝓhibitum, nō dēt sibi imputari euentus mortalitatis sine culpa sua ꝓtigēs, vt † d. c. ad aures. & qd no. † d. c. tua, de ho. † Sed circa artē physicę pōt dubitari an īdifferēte clericis ꝓhibeat. Dicerē sic, q religiosis, & in dignitate ꝓstitutis, ac sacerdotib. & alijs, q ꝓhibēt scientiā physicalē audire, hoc exercitiū vī prohibitum, de quibus in c. non magno, s. eo. & ī. eo. c. prox. prohibetur. n. eis studere in hac scientia pp exercitiū. Vñ, ex quo ꝓhibēt studiū, vī eis ꝓhibitū exercitiū, arg. c. tuæ, de pcu. & l. oīo, ff. de ꝓpon. & in reg. cū q̄d, & q̄ ibi no. Io. And. in Merc. de reg. iur. li. 6. In alijs vero, si sunt in sacris, vel bñficiati, dicerē idē, si habēt cōpetēter, vnde viuant, quia nemo militans Deo, &c. vt in c. 1. s. eo. dixi. Cōstituti vero in minoribus, vel in sacris nō bñficiati, nō crederē eis hoc officiū interdictū, arg. c. 2. de postu. Itē quia nō reperitur eis hoc exercitiū interdictū, & facit tex. in eo, q ꝓhibet eis ista artē chirurgiæ, q̄ adustionē, vel incisionē inducit, sed in physica istud cessat: vnde nō ita ꝓtingit periculū mortis directe in physica, sicut in chirurgia. † Sed q̄ro, an exercens hāc artē chirurgiæ efficiat irregularis, sive sit clericus, sive laicus. Sol. ꝓclude bī dicta Doctorū sic, q si mors, vel mēbri detruncatio inde nō sequtur, nemo illorū irregularitatē incurrit, arg. in clem. si furiosus, de homi. Sed clericus exercens ꝑ prohibitionem istius capituli, poterit puniri, vt s. dixi. Et dicunt Doct. q si monitus non emendauerit, poterit deponi. Si vero sequatur mors, vel mēbri detruncatio, clericus prohibitus omnino efficit irregularis, ēt si non fuit in culpa, quia dedit operā rei illicitæ; ideo imputatur casus inde cōtingēs, vt in d. c. tua, de homi. & q̄d ibi no. Laicus aūt nō, ex quo in culpa nō reperit, de quo dicendū, vt in c. ad aures, præal. Secus autem, si fuit in culpa, quia imperita imputat medico, vt l. illicitas. §. sicuti, ff. de of. præsi. Venio nunc ad vltimam partē. s. ad §. nec quisquam. & quæro, qualiter fiebat purgatio in aqua frigida. Solu. dicunt Doct. q implebat vas aquæ tātę profunditatis, q excedebat altitudinē hominis, & ponebat purgandus sup ea, & dimitt bāt eū cadere, & si nō attingebat fundū vasis, innocens iudicabat, aliter iudicabatur nocēs. In feruenti vero aqua, vel ferro candenti fiebat, q̄n qs per illa non lędebatur. Vltimo q̄rit, quid appellatur monomachia. Sol. dicunt Doc. q est singularis pugna, & dra monos, q est vnū. & machia, q est pugna, quasi vnius & alterius pugna, sicut duellū, qa duorū bellū. Ad esse. n. pugnæ duo necessario requrūt.

ADDITIONES

a ¶ Vide plenius de ista q. per ipsūmet Pan. in c. ex literis, per illum tex. inf. de excess. præl. cum his, quæ ibi no. addidi, et his adde d. Aug. de Bonfrancischis de Ari. in addi. ad Ang. de Are. in lib. maleficiis. super gl. Sempronium mādatorem, &c. in antep. col.

Zac. ¶ Adde plenissime, quod no. in apo. ad istum post alios in c. literis, nu. 3. in uer famulus cuiusdam nobilis, inf. de excess. præl.

Seb. Sap. ¶ Ad qōnem. Vide Bal. in l. multum. col. 2. C. si quis alte. uel sibi. Alex. ī consi. 1. inc. uiso processu, col. fi. in 3. uol. & latè per Aug. Ari. in tract. Angeli de maleficiis, in uer. Sempronium mandatorem, col. pe. et pulchre declarat Iaf. in l. 1. col. 5. C. de ser. fug. ubi idem Bart. in d. §. si quis bona, dicit procedere trib. concurrentib. ut ibi per eum.

b Zac. ¶ Arcebitur a promotione fieda. Addequod no. in apost. ad istum in c. ad aures, nu. 2. in uer. irregularitatem, supra de æta. & qua.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio an irrogetur ipso iure per ista verba, Vitetur ab omnibus, tanquam excommunicatus?*
2 *Clerici, & alii religiosi audientes scientias prohibitas, sunt excommunicati, nec promouentur sine licentia Papæ.*
3 *Forum quis sortitur ratione delicti.*
4 *Ignorantia crassa & supina, non liberat quem a pœna.*
5 *Priuilegia studii Bononiensis concessa studio Senensi, an extendantur ad priuilegia futura, & an sublatis priuilegiis studii Bononiensis, sint sublata priuilegia studii Senensis?*
6 *Priuilegia concessa primis si illa conceduntur secundis, & sint reuocata a primis, an censeantur reuocata a secundis?*
7 *Theologia & ius canonicū fraternizant, & sunt magis priuilegiata, quàm ius ciuile.*
8 *Clerici audientes scientias prohibitas, an sint excommunicati, non expectatis duobus mensibus, & idem de aliis religiosis. 12.*
9 *Religiosi studentes in scientiis prohibitis, si ante duos menses conuertunt se ad Theologiam, nō autem reuertuntur ad claustrum, euitant pœnas huius capituli.*
10 *Excommunicatus non potest esse procurator.*
11 *Clerici, vel religiosi studentes in scientiis prohibitis excommunicati, an debeat absolui ab Episcopo proprio, an ab Episcopo loci, ubi student.*
13 *Religiosi studentes scientias prohibitas in claustro, an incurrāt pœnas istius decretalis.*
14 *Religiosi audientes scientias prohibitas semel, uel bis, causa honorandi amicum, incidunt in pœnas, si frequenter audirent. 15.*
16 *Religiosi an prohibeantur legere leges ciuiles, uel physicam.*
12 *Leges ciuiles conferunt multum scientiæ Theologicæ & canonicæ, & in studio camerario possunt a religiosis uideri.*

CAP. X.

Super specula. Hoc intēdit in summa. Constitutio Turonēsis Cōcilij puniēs religiosos audiētes leges, vel physicā, est canō latæ sniæ; & incidentes in illā, dēnt per ordinarios puniri. hoc primo. Sed o extēdit dicta ꝓstitutionē ad habentes dignitates, & ad personatus, & ad ꝓsbyteros, &

& pars huius ī. de magi. & priui. super spec. Diuiditur in quinq; partes. Primo ponitur decisum exordium. Secundo, ibi, [Contra.] relatio Turonensis Concilij. Tertio, ibi, [Verum] op. variæ circa illud. Quarto, ibi, [Nos.] determinatio. Quinto, ibi, [Quia vero.] constitutionem extendit. Casus li. Alex. papa statuit in Cōcilio Turonen. s. eod. c. non magno, ꝑ regulares personas euntes ad audiendum leges vel physicam, vt, nisi intra duos menses ad claustrum redirēt, sicut excōicati, ab omnibus vitarentur; & in nulla causa. si patrocinium præstare voluerint, audiantur, reuersi ad claustrum, in choro, mensa, capitulo, & cæteris vltimi Fratrum existant & spem omnem promotionis admittant, nisi forte ex misericordia sedis Apost. Sed quia nonnulli pp diuersas opi. quorundam, excusationem assumebant, volens papa, vt de cætero ipso facto sniam excōicationis incurrant, mandauit quatenus tam Diœcesani Epi, q̄ Capitula ipsorum, & alii, in quorum diœcesi tales commorantur, publice denuncient eos excōicatos, & prędictis pœnis obnoxios. Verum quia dñs papa Theologiæ studium desiderat ampliari, vt Fides Catholica circuncincta sit muro inexpugnabili bellatorum, quibus resistere valeat venientibus ex aduersō, statutum Concilij Turon. extendit ad Archidiaconos, Decanos, Plebanos, Præpositos, & alios clericos pſonatum habentes, nec non presbyteros, nisi intra spatium prescriptum destiterint, & appellatione postposita præcipit obseruari. B. No. ibi, [Ad audiendum,] iuncto c. non magno, s. eo. ꝙ scholaris audiēs vnam scientiam, & in ea studens, dr eam legere. Nam cum c. non magno. loqueretur de religiosis exeūtibus ad audiendas leges, vel physicam, hoc c. illam constitutionem referens, dicit de audientibus. Ius. n. interpretans debet intelligi f̄m
2 ius interpretatum, & de hoc aliquid ī. No. secundo, q probabiliter [a] potest dubitari, an per ista verba, Sicut excōmunicatus
a ab omnib. euitet &c. proferat ipso iure excōicatio. Nā c. nō magno, loquebatur per ista verba, tamē insurgebant opi. variæ. Papa aut expresse hoc voluit declarare, & dixit q de cætero tales forent ipso iure excōicati; & sic Papa noluit probabiliter præteritos ligari ad hoc. Vide circa intellectum huius verbi, De cætero, q̄d no. gl. in c. vno, de postu. præla. in verbo, De cætero, q̄d no. in c. fi. ī. de ꝓpon. duo. Ex quo credo, q si hodie similia verba ꝓferantur a iure, uel ab homine, non deberet dici indistinctè, q inducant sniam ipso facto, cum Papa solum fuit in casu nostro illa verba interpretatus, & cum præsertim vtatur hoc uerbo, Volentes, q non est iuris antiqui declaratiuum, sed noui iuris inductiuum, vt no. glo. in cle. vna, de officio vic. & in cle. vna, de rerum perm. Ex coniecturis autem poterit hoc deprehendi, iuxta no. in c. i. de iud. & sic intelligo quæ dixi in d. c. non magno. Ex prędictis infero ēt D. Ant. hic non bene dixisse, q in quodam notabili dixit, q per talia verba a iure prolata, fertur ipso iure excōicatio. Non. n. perduxit ꝑdicta, q̄ ex coniecturis possunt accidere, vt interpretatio fiat, q sit causa non latæ sententię. Credo, q si mā subiecta est grauis vero similiter ponderata, erit canon latæ sentētiæ; aliter secus, arg. in cle. exiit de paradiso. § item quia. de verb. si. Si autem proferuntur ab homine, cōsideramus an proferens esset in actu ferendi sententiam excōicationis, vel
2 ne, vel quid simile. † No. 3. q incidentes in excōicationem in casu huius c. nō possunt ad aliquos honores sine papę dispensatione promoueri, & hoc aperte innuit litera, ibi, [totius spem promotionis, &c.] vnde pondera verbum, Totius, & sic nec ad ordines, nec ad beneficiū promoueri poterunt, argu. c. solitæ, de
3 mai. & obed. & 19. dist. c. si Romanorum. † No. 4. q delinquens
b in loco studij, sortitur forum [b] illius epi, in cuius diœcesi deliqt, & hoc est generale, non autem speciale in casu huius c. Ad hoc quod leg. & no. in c. q clericis, de fo. comp. & in c. postulasti, eo. tit. Quid dicendum respectu absolutionis fiendæ, dicam ī. No. 5. quatuor pœnas, quas incurrunt religiosi, & clerici prohibiti audire leges, & physicam; & hodie multi illaqueantur, præsertim cū credant studium in hoc à papa priuilegiatū, quod in veritate non est. Nā cum essem scholaris Bononiæ. fui deputatus cū quibusdā aliis ad videndū oīa priuilegia illius studij, & inuenimus, q de audiēdis libere legib. à personis hic, ꝓhibitis, fuerat priuilegiū
c pluries ꝓcessum ad tps 10. annorū [c] tm, quod tps tunc diu erat elapsum; & tn multi prohibiti studebant in legib. credentes pri-
4 uilegiū fuisse perpetuū. † Nec p hanc credulitatē euadebant pœnas hic expressas, cū essent in culpa nō videndo priuilegiū, ex quo attendebant actū à iure prohibitum. vī. n. crassa & supina ignorantia, q̄ non excusat ēt à pœna excōicationis, vt in c. 1. de ꝓst. li. 6. & c. 2. de tēp. ord. eo. lib. vñ vī affectata ignorantia, vt ibi dr. & hoc no. An aūt hodie illud studiū Bononiæ sit in hoc priuilegiatū, ignoro, sed instruant volētes audire in illis scientijs per ꝓdicta. Et per hoc dico, q caueant studentes in hoc studio Senensi. Nā hoc studiū tale priuilegiū specifice non hēt, sed papa ꝓcessit pri-
5 uilegiū, quod hēt studiū Bononiense. † An aūt p hanc ꝓcessionē veniant priuilegia postmodū ꝓcessa in studio Bononiensi, res nō
d est sine dubio, [d] sed dico, q debent diligenter ponderari verba veriusq; priuilegii, maxime priuilegii ꝓcessi ad instar alterius, & vide de hac qōne, Bal. in l. priuilegia, C. de sacros. ecc. vbi refert Gul.
c form iste qōnem in his terminis, papa [c] ꝓcessit studio Tholosano oīa priuilegia Parisiensis studij. q̄rebatur, an venirent priuilegia postmodū concessa studio Parisiensi? Et determinauit Gul. q non, qa priuilegium non extendit ad non cogitata verosimiliter, sicut sunt ea, q̄ postea accidunt. Sed Bal. ibi distinguit, q aut priuilegiū fuit ꝓcessum sub determinatione tpis, puta, quia concessit priuilegia concessa illi studio, & tunc restringit f̄m priuilegiū ad iam concessa. Aut fuit concessum cū extensione, qa concessit concessa, & ꝓcedenda, vel per similia verba: & tunc est clarum, q priuilegiū debet extendi ad postmodū concessa. Aut cōcessio fuit facta per verba indefinita; & tunc si pōt apparere de mente ex aliquib. verbis, illa seruanda est, vt in c. intelligentia, de ver. sig. Alias aūt stat in dubio cum Gul. vt non extendat ad postmodū concessa, cum priuilegiū ꝑ ius concessum, sit stricte intelligendum, & interpretandū f̄m verba c. porro, de priui. & no. ꝑdicta pro quib. remitto te ad no. in simili in c. qa circa, vbi text. op. de priui. vbi vide, & per Io. And. in reg. cum quid prohibetur, in sol. qōnis, de reg. iu. lib. 6. Sed quæritē circa prędicta, quid si reuocarentē priuilegia studij Bononiensis, nunquid tacite videant reuocata priuilegia studii Senensis, cū sint concessa ad instar illorū? Guil. in d. priuilegia, tenuit q non, quia iam fuit quæsitum in studio Senensi, ideo non cessat per reuocationem aliorum priuilegiorum, & idem ibi Bal. Dicit tn, q quandoq; rō se hēt p modū causæ faciendæ, qnq; per modum causæ essentiæ. Primo casu sufficit, q ratio fuerit tpe concessionis, quia tunc habuit suum effectum consummatum, vt in casu nostro. Secundo casu destructo vno, destruitur & reliquum, ar. in l. fi. ff. de accep. & obscure loquitur, vt ipsemet fatetur. Sed vult dicere qnq; ratio concessionis non dependet a futuro euentu, qnq; sic, vt sup. Aduerte, qn hæc faciunt ad qōnem no. quam posuit glo. in cle. dudum, de sepul. in ver. confessionem, vbi datur ptās fratribus absoluendi, ita tn, q non habeant ampliorem potestatem, q̄ curatis parochialibus sit a iure concessa. Quærit ibi nunc gl. an epo restringente potestatem parochialium in aliquibus quæsi bi reseruat, an videatur per cōsequentiam restricta ptās fratrū? Determinat ibi gl. q sic. Sed certe dubitari pōt de illa determinatione, & potius tenerem oppositū per ꝑdicta. Itē per verba il lius cle. vbi Papa dat ptātem fratribus tantum, quanta a iure est concessa curatis sacerdotibus; vnde pondera verba, A iure & tpe concessionis, veniunt ergo omnes casus ꝓter illos, quos ius spāliter reseruauit epis. Papa aūt non habuit ibi respectum ad constōnes episcoporū, quæ variantur f̄m loca & tpa, & in facto consistunt, arg. de consti. c. 1. li. 6. cum sim. & no. bene prædicta † No. vlterius ex tex. q studiū Theologiæ dēt esse magis pri-
7 uilegiatū q̄ ciuile. Facit ad no. in c. fraternitati. de clericis nō resi. & in cap. super specula, de magi. Et credo posse attentari, q studium iuris canonici, non excluditur ab hoc fauore, qa scia canonica est pars diuinæ. Est. n. in multis extracta ab authoritatib. noui, & vereris Testi, vt dicit tex. in c. qualiter & qn, de accus. vt patet ex ipsius inspectione, & maxime in decreto. Hinc appellat in multis locis diuinū, vt in c. nimis, de iureiur. & c. 1. de iur. calū.

&

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Probabiliter. Quid autem, si dicatur, Nullus ei communicet. ponit Car. in cle. fi. in prin. in 3. q. de sen. excom. vbi dicit, q sunt uerba latæ sententiæ. Refert, & sequitur Fel. in c. Rodul. col. a 1. in prin. supra de rescr. & ibi plura de simil. uerbis.

b Sortitur forum. Hoc est uerum in foro contentioso, ut no. in apost. ad istum post eum in c. 1. nu. 4. in apost. in uer. differentia inter forum cōtentiosum, & pœnitentiale, infra de rapt. & incen. & vio. eccle.

c Sed hic quæro de tali quæstione, pone, q papa concessit priuilegium monacho, q possit per triennium audire leges. Iste monachus audiuit postea leges per annum, deinde recessit de studio, & fecit per quinque annos, uel plures, & postea reuertitur ad studium, an poterit complere triennium, nō obstante interuallo? Arch determinat q sic, in c. frater noster. 16. qō. 1. Sed contrarium uidetur tenere Bal. in l. non solum, in princ. ff. de excu. tu. ubi ponit hanc quæstionem in terminis, & uide quod ipse notat in l. si quis ita, ff. de cōd. & demon. & facit qd no. Io. de Lig. in c. ad apostolicā, de reg. & cc. Ant. Franc. An & quando alicui conceditur priuilegium per triennium, nunquid possit illo uti per triennium interpollatum, an uero intelligatur quod illo utatur continuato tempore. Dicas, quod aut talis usus priuilegij solū habet præiudicare principi concedenti, & tunc debet intelligi, & interpretari largo modo contra principem, ut in reg. benefi. de const. prin. Si autē tenderet ad præiudicium priuati, tunc debet stricte interpretari, ut minus noceat quam fieri potest. Nam tunc princeps non intendit tertio præiudicare, nisi expresse dicat, ut in l. fi. C. si contra ius, uel uti. pub. & in c. super eo, de offic. dele. nisi forsan consuetudo esset in contrarium, quia priuilegium, tunc debet interpretari secundum consuetudinem, quæ etiam esset contra ius commune, ut no. Anto. de But. in c. testificari, de sepul & Bar. tho. Cœpo. Vero. olim præceptor meus, in rub. de uerb. sign. in 3. quæ. ult quæs. prin. Ant. Franc.

d Res non est sine dubio. Adde hanc q. positam esse per Gul. de Cun. & decisam, quod intelligatur concessa tantum, quæ tunc habebat, in auth. omnia. priuilegia, & ibi apost. Celā, in uer. sc. quæ tunc habebat, num. 1, C. de epi & cle. Facit quod no. in apost. ad istum in c. pro ilorum, nu. 2. in uer. potest competere dominium, sup. de præb.

e Seb. Sap. Papa. Hæc refert Iaf. post Alex. in l. 1. col. 3. uer. per istam dictionem, per omnia, ff. de leg. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

&quod ibi no. Vltimo no. multa noīa, quæ sonant periōnatum, vt patet in uerbo, ad Archidiaconos. Et quid sit persōnatus, & in quo differat a dignitate, vide quod dixi in c. de multa, de pb. † Ex
8 pediā primo gl. applicādo dicta Doctorū, quatenus cōgrue ad il las applicari poterūt. Primo igit q̄ro, q̄n incipiūt currere isti duo menses, de q̄b. in textu? Sol. gl. sēda, q̄a tpe huius constōnis, seu publicationis, & idem tenet gl. pe. dicens, q̄ hodie cessat istud tē pus duorum mensium, cum hæc constitutio iandudum fuerit publicata. Et sic aperte innuit, quod hodie studentes in his facultatibus interdictis, ipso facto, sine exceptione alicuius temporis, sunt excommunicati, & istis pœnis & aliis hic cōtentis abnoxii. Aduerte tamen latius colligendo, quæ scribunt Doct. hic, & sup tex. quia materia sparsim posita ingerit difficultates, vt dicit tex. s. in proœ. huius compilationis. In hoc enim passu tres reperiun tur opi. principales. Prima fuit gl. Secunda est huic proxima. Nā dixerunt quidam, q̄ olim s̄m Concilium Turonense assignaba
10 tur istud tempus duorum mensium, sed hodie per istum text. hoc fuit innouatum, & sancitum, vt ipso facto incurrant excom municationem, per tex. ibi, vt de cætero ipso facto &c. Sed Goff. non placuit hæc opi. per istum tex. in fi. literæ, vbi vī conseruare illud tps, vt patet ibi, intra spatium prescriptum, &c. Et hoc dictū Goff. tenuit ipse Iun. Sed in c. nō magno, tenuit ipse Inn. primū. s. vt hodie sit facta innouatio, & idem Host. hic respondens ad istū tex. in fi. q̄ non loquitur de religiosis, sed de secularib. clericis. Io. An. & d. Ant. simpliciter transeunt recitando. Tertia opi. princi palis fuit Vin. qui dixit, etiam hodie tps duorum mensium habe re locū, & illud currere ab exitu ipsius monasterii hac decā, vt audiant has scientias interdictas, & idem Inn. Pe. & Abb. & hoc quoad religiosos, quoad seculares vero currit ab inceptione au ditus, & cum hac opi. transit Io. An. hic super gl. & hanc partem sequitur d. Car. & d. Pet. de Anch. tum vt euitetur iurium correctio, tum quia istud capitulum venit ad declarandam pœnam, & ad eius augmentum, disponens vt excommunicatio intelliga tur inflicta ipso facto. In aliis ergo remanet concilium Turonē.
11 immutatum, arg. in l. p̄cipimus, C. de appel. in fi. non ergo incur runt excommunicationem, nisi post lapsum duorum mensiū, ēt si certum sit ante eos ad monasteriū redire non posse, ar. c. cō missa, de ele. li. 6. s̄m eos. Hanc eandem opinionem vī tacite formare Io. And. in tex. super verbo Redierint, vbi reiectis quibusdā opinionib. concludit, q̄ istud verbum, sicut, positū in c. non ma gno. inducebat difficultatem & opiniones, quæ recitantur hic, quasi illi essent sicut excommunicati. Vnde erāt opi. an illud ver bum esset similitudinarium, an veritatis expressiuū, & ideo di cit, q̄ ipso facto essent excōicati. & hæc opi. uerissima. Non ergo intendebat hic Papa tollere beneficium duorum mensium, sed solum, vt nō requiratur sēia ab homine ferenda. Cum. n. hoc ve niat ad declarationē illius, nō debemus intelligere q̄ voluerit in aliquo corrigere, præsertim, quia pœnæ sunt potius molliendæ, quā exasperādæ, vt in reg. odia, & in reg. in pœnis, de re. iu. li. 6. & c. statutum, de elec. li. 6. Præterea facit tex. in fi. vbi in secularib. re tulit se ad tempus præscriptum. non ergo erat sublatum, quia a lias oportuisset de nouo apponere tps. Itē Papa hic voluit in pœ nis religiosos, & istos seculares æquiparare, vt patet ibi, Hoc extē di volumus, ergo debet esse æqualitas ēt in tpe vinculandi. alias .n. esset disparitas in pœnis. Et no. has meas considerationes, q̄ iudicio meo multū restringunt, & per hoc sublata ē opi. Host. & aliorum. Ad opi. gl. dico. q̄ euidenter est falsa per ca. non ma gno, vbi Papa voluit exp̄sse hoc tps currere non a tpe constitu tionis, sed a tempore exitus, vt patet ī verbo, si vero exierint, vbi refert se ad illos qui exierint, & intra duos mēses non redierint,
12 vnde possibile fuit, q̄ ob hanc cām non exierunt post annum. Si .n. tex. assignasset illum terminum his, qui iā exiuissent, tunc pos
9 set gl. procedere. † Sed circa hoc quæro, quid si religiosus exuit causa audiendi leges, postea, mutato proposito, contulit se ad Theologiam? Sol. dicit Inn. q̄ sibi non prodest ad pœnas euitan das, sed oportet, q̄ redeat ad monasterium iuxta dispositionem huius capituli, & sufficit ita scriptum esse. Dicit tamen, q̄ si Ab bas significaret ei. q̄ iret ad Theologiam, q̄ tunc censeretur re uersus ad clausтrum, licet uerba in hoc sonent. ff. de in ius uoc. l. quamuis. sicut purgatur vitium furti, re apud furem remanente de authoritate domini, ff. de vſuc. l. si fur. Sed si postmodum Ab batis mandato deserto iterum redit ad leges, incidit in hanc pœ nam ipso facto. secundum eum. Mihi non placet primum dictū, puto. n. q̄ licet exierit cā audiendi leges, ex quo tamen mutato proposito contulit se ad sciam permissam, nō incidit in pœnā, li cet non redeat ad monasteriū. Moueor, qa cessat hoc casu rō p̄stōnis, de qua in c. nō magno, s̄. e. in ver. vnde, ne occasione, vbi dī hoc statutū emanasse. ne viri spūales mūdanis rursus actio nibus inuoluant, q̄ rō prius cessat, si ab his actionib. mūdanis desi stāt, p̄certū non inchoando, nam p̄sto præsertim pœnalis, cessat cessante rōne constitutionis, vt l. adigere. §. quis. ff. de iure pat. vbi casus. Si. n. cōstō pœnalis extenditur per identitatē rōnis, vt in l. 2. ff. ad Tertullianum. potius dēt cessare, cessante rōne, vt in c, cū cessante de appel. Itē cessat hoc casu fauore Theologicæ facultatis. Prætera ea Deus mutat mīam, peccatore mutāte vitā, vt in c. 1. incommutabilis. 22. q. 4. ergo idē in constōne Ecclesiæ, ar. cap. vt nīm, de at, ī prin. vt eccl. benefi. Et ad istū tex. in eo, q̄ requirit, q̄ redeat inter duos mēses, dico, q̄ habuit respectū ad effectū, qñ. l. dedit operā scīę interdictæ, vel stat in illo proposito. Nam verba dēnt intelligi cū effectu, p̄sertim ī pœnalib. vt in l. j. §. hæc autem verba, ff. q̄ quisque iur. & de pœ. di. j. c. hæc autem verba. Opp. & vī, q̄ ēt cessante hac cōstōne, monachi & canonici regulares de bent repelli a p̄ocinando, nisi pro monasterio, & c. vt in ca. 2. de postu. Sol. gl. 3. sentit, q̄ hic repelluntur tanq̄ excōicati, ibi repel luntur rōne religionis. Hæc sol. non multum satisfacit, nisi de verbis. vnde Goff. dicit, & melius, q̄ in casu huius capituli nō ad mittentur isti, etiam pro monasterio suo, & Abbate impetrāte pro eo, quia sunt excommunicati, aliter nulla esset pœna, secun dum eum. Hæc rō est bona, sed non quatenus se fundat sup ex
10 cōicatione, qa tunc nullū esset hic spāle, † cum quilibet excōica
a tus repellatur a p̄ocinādo, vt in d. c. decernimus, de sen. exc. li. 6. Vnde intelligo tex. istum, q̄ quātumcunq; isti sint absoluti, tñ in pœnā non debent in aliqua cā admitti ad p̄ocinandum, ēt in ca sib. in quib. alias religiosi admitterētur iuxta no. in c. 2. de postu. & in c. cū I. & A. de re iud. Puta pro monasterio, & pro pauperib. s̄m Io. & Phil. hic, & no. hoc vlt. Et uide qđ no. in d. c. 2. sicut. n. q̄ tuncunq; sint absoluti, nō p̄t promoueri absque dispēsatione le dis Apostolicæ, vt hic, & in d. c. non magno, ita nec ad p̄ocinan dū admitti, ne exerceāt sciam p̄, phibitionē iuris didicitā. Gl. ī ver bo [Presbyteros.] in effectu facit duo. Primo q̄rit, an p̄hibō ista hāat locū in habētib. personatū nō curatū. Sed o, an hēat locū in habēte ecclesiā parochialē, si alias nō esset p̄sbyter. Ad primū re spondet, q̄ sic, qđ mihi placet, qa ista lra loquitur indistincte, nec ad esse p̄sonatus requitur q̄ hēat animarum curā, imo q̄riū, p̄batur in c. dudū. 2. de ele. ad s̄m dubium respondet etiam affirmative. Hodie dic, vt est determinatū in c. j. eo. titu. li. 6. vbi declarat q̄rium, nisi ecclesia parochialis sit plebania sub se habens capel
11 las, vt ibi dī. † Gl. in ver. s̄patiū, fuit declarata sup glos. 2. quoad pri mā partē, sed in sēda parte q̄rit, nunq̄ d ēps possit illos absoluere. Et concludit, q̄ sic, ex quo ḡditor canonis absolutionē sibi nō reser uauit. Idē ēt tenet Goff. Inn. & Host. q̄ dicūt q̄ uterq; ēps pote rit soluere. [Ille ī cui] diœcesi studet. & ēps p̄priens excōicati. Ab bas tenuit q̄rium quoad ēpm p̄priū p̄ no. in c. pe. de off. del. Ego dico latius sic, q̄ aut q̄rit de proprio ēpo, & teneo, q̄ poterit ab soluere, per c. nuper, de sent. excō. & si hoc facere vult in propria diœcesi res est sine dubio, aut uult absoluere in diœcesi aliena, & hoc casu videtur tacite voluisse Abb. quod nō possit per illud capitu. pe. Sed ego alter Abbas dico tibi p̄riū, qa cum hoc casu nō requirat in absolutione cognitio cāæ, est iurisdōnis volun tariæ. quę potest exerceri extra territorium, vt in l. 2. ff. de offl. pro con. no. in c. nouit, de off. leg. et hoc aperte in absolutione volue runt ibi Inn. Host. & Io. de Lig. in cle. quamuis, de fo. comp. Gl. ta men in d. c. nouit, videntur vacillare, sed debent reduci ad con cordiam per supradicta, an. s. fiat cum causę cognitione, an sine. Ad c. penultimum dicas, q̄ loquitur in legatis volentib. absolue re in casib. reseruatis Papæ iure singulari, qui non possunt, nisi s̄m limitationem ibi traditam. Aut quæritur de episcopo, in cu ius diœcesi studet, & tunc in religiosis credo, q̄ non possint, qa nisi redeant ad monasterium, non vīr contriti, cum cōstō Turo nen. concilii arcter, vt redeant ad monasteriū, nisi aliud dicamus in excōicatione p̄p periculū, ne decedant in via, ar. c. quia frōte, de app. In clericis vero secularib. poterit, tum qa in sua diœcesi deliquit, tum qa rōne residentię dr ēps proprius, arg. eius, qđ de
12 sacerdote curato dicit gl. no. in cle. i. de priui. † Vl. glo. q̄rit, an oēs pœnę statutæ p̄ religiosos, hēant locū in secularib. clericis hic p̄hibitis? Et tandē concludit, q̄ sic, & hoc vī indubitabile, cū text. in extendendo illā cōstōnem, loquatur in plurali, vt patet ibi, Hoc extendi volumus, & c. Vnde deriſorium esset dicere, q̄ com prehendat partem pœnarū, & non oēs. vbi. n. verba sunt clara, cess sat interpretatio. l. ille, aut ille, de le. 3. & l. non aliter, eo. ti. & c. fi. de ver. sig. Et hāc opinio. sequuntur hic cōiter Doct. Nā ex p̄rio sequeretur, vt dicit Io. And. q̄ qua rōne non incurret illas, de q̄
13 bus in glo. ita nec reliquas. † Nunc gl. explicatis pro declaratione tex. & materię submittā aliqua hic p̄ Doct. tacta. Et primo q̄ro, q̄d si religiosi non exeant clausтrū, sed in clausтro existentes au diūt, vel legunt facultates hic, p̄hibitas. Sol. Inn. sentit, q̄ tales non ligantur pœnis hic contentis, p̄ tex. hic, & s̄. e. c. non magno, q̄ di sponit p̄ exuntes clausтrum. Hos. dicit procedere quoad verba, secus quoad mentem, de quo hic in ver. qa vero. Adducit in arg. opt. pro & p̄ c. inter cætera, de off. or. & dicit, q̄ hæc indigent de claratione, consuluit tñ, q̄ in hoc dubio debere tales se reputare ligatos, arg. c. illud. de cle. exc. mini. Exitus. n. monasterii vī s̄m eū,

q̄

ADDITIO.

a Zac. ¶ Excommunicatus repellatur. Adde Speculato. in tit. de rescrip. præsen ta. §. ratione formæ. uersicu. sed quid si contra procuratorem, & uersi. item excipitur quod impetrans. Et quid si non fuit exceptum, an retractabitur processus cum eo factus. uide eundem in ti. de aduo. §. 1. uer. 1.

q̄ fuerit cā impulsiua huius cōstōnis, sed cā finalis fuit, quia istę scientiæ non conueniunt religiosis, cum & exercitium sit eis interdictum, vt in c. 2. de, post. d. Anto. sequitur primum dictum inn. quia pœnæ sunt odiosæ, ergo restringendæ, de pœn. dist. 1. c. pœnæ. & quod leg. & no. in c. statutum, de ele. lib. 6. Aduerte, qa ro dicto Host. facit tex. hic in fi. vbi clericis secularibus prohibi s non ponderatur exitus ecclesiarum. vnde in eis dicunt Doct. sup er tex. q̄ spatium duorum mensium, computatur a tempo re auditus. Si ergo in secularib. procedunt pœnæ vbicunq; audi ant, vel studeant, ergo fortius idem dicendum in religiosis, qui bus principaliter istę scientiæ fuerunt interdictæ, vt s̄. eo. c. non magno, arg. in auth. multo magis, C. de epis. & cler. & c. cum in cunctis, de elect. Et est hęc fortis consideratio, sed nihilominus sequor dictum Inn. quia constitutio pœnalis non est amplianda, imo restringenda adeo, vt non veniant illa quæ ex lata verborū significatione possunt comprehendi, vt probatur in c. cum in cunctis, de cle. iuncto c. si compromissarius, eo. tit. lib. 6. & c. sta tutum, eo. titul. & lib. & quod ibi no. Io. And. qui idem notat in reg. odia, de reg. iur. lib. 6 in Mercu. Sed tex. in c. non magno, de religiosis loquens, & istę illā constitutionem referens, loquitur de religiosis exeuntibus monasterium causa audiendi leges, & non redeuntibus intra spatium duorum mensium; ergo non debet habere locum pœna in non exeuntibus, sed studentibus vel legentibus in claustro; licet aliter male faciant, cū verba hoc non patiantur. Pro hoc vide tex. in simili in cle. ne in agro. §. quia vero, de statu reg. iuncta gl. in ver. ipso facto. Nec obst. si dicatur eandem esse rationem in nō exeuntibus, quia primo negari po test hoc, cum magis delinquat religiosus exeundo claustrum ex causa illicita, & deserendo monasterium, arg. 19. q. 1. c. placuit, q̄ rem ipsam illicitam in monasterio attentando, cum hoc vltimo casu committat vnum peccatum, & in præcedēti duo, meri to magis fuit ibi in pœna exasperandum, arg. 24. q. 1. c. non affe ramus, ff. de pœnis. l. respiciendum. facit quod no. Io. And. in dicta reg. odia. Item facit quod no. Io. An. in c. dispendia, de resc. li.
a 6. vbi vult, q̄ data a aliqua identitate rationis, debet habere locū dispositio legis, sed non ipsius pœna. Non ob. quod dī in secula ribus clericis. Primo, quia ipsi non habent monasterium. Secun do dico, q̄ nō esset peccatum in eis attētare, q̄ si in domibus stu derent in istis, q̄ euaderent has pœnas, quia tex. iste in ver. si. quia vero, solum voluit extendere constitutionem Turonen. Concili ad istos habentes personatus, & c. vt ergo ista sit vera extensio, debemus facere illam cum omnibus suis qualitatibus, s. qñ exe unt proprios lares, causa audiendi has scientias, & effectualiter eis dant operam. Nam constitutio pœnalis non est multum la xanda; maxime cū ex se, scientia non sit mala, sed necessaria ad re gimen vniuersalis Ecclesiæ, saltem in temporalibus, vt ī. dicam.
14 & per hoc facilius decidunturquæstiones sequentes. † Quæro ergo, quid si religiosus Canonista, vel Theologus vadat ad prin cipium amici incipientis in legibus, vel physica, causa honoran di amicum? Sol. dicit Inn. q̄ non est suum hoc interpretari, cū quantum ad verba, damnetur hæc lectio, & auditio; putat tñ, q̄ papa responderet talem exmente non ligari, quia verba sunt cū effectu intelligenda, maxime in pœnalibus, l. 1. §. hæc autem verba. ff. quod quisq; iuris, & c. relatum, de cle. non resid. Sed ego dico tibi, q̄ etiam quoad verba, talis non includitur. nec ligatur. & miror de Host. qui ita ad corticem vī ponderasse literam, nā tex. iste, & c. non magno, disponit in religiosis exeuntibus causa audiendi leges, s. vt principaliter in eis studeant causa proficien di, vt clare probatur in c. non magno, in prin. vbi dicitur, q̄ isti volebāt audire leges sub prætextu ecclesiastica negotia fideliter pertractandi, & medicinam occasione languentium Fratrum. Et subijcitur ibi, q̄ ne occasione scientiæ viri spirituales iterum inuoluantur mundanis actionib. ideo statutum fuit, & c. Quæ omnia cessant in quæstione nostra, qñ religiosus existens præser tim in studio, vadit causa honorandi principium alicuius amici. Nam videmus, q̄ pro amico monasterii, potest religiosus assu mere procurationem, seu aduocationem etiam in foro secula ri; quia in consequentiam tractaturutilitas monasterii, iuxta no. per Inn. & alios Doct. in c. cum I. & A. de re iud. ergo fortius li berum, & licitum est ire ad honorandum principium amici.
15 † Sed quæritur tertio, quid si ille, qui incipit legere, habeat pau cos socios propter id, q̄ religiosus uult eum continue honora re? Sol. dicit Host. se non admittere talem honorem, etiam si le gentem extraordinarie uellet tantum semel in septimana hono rare, & hoc ut omnis fraus excludatur, alle. Insti. ui bo. rap. §. sed nedum talia. & ff. de transa. l. cum hi. & de diuor. c. quanto, cum fi. Placet mihi dictum Host. qñ iste faceret in fraudem, & cum hoc exigeret continuationem duorum mensium per prædicta, sed ubi faceret sine fraude, dico secus per supradicta, & satis vī de mente Host. Fraus autem poterit deprehendi ex coniecturis,
16 vt in c. 2. de renun. lib. 6. l. dolum, C. de dolo. † Quarto quæro, nū quid persona ecclesiastica hic prohibita, possit aliquibus priua tim in camera leges, vel medicinam legere? Solu. Host. conclu dit q̄ non, & q̄ talis non euadat pœnas hic positas, quia hoc stu

dium prohibetur, & lectio. vt hic, iuncto c. non magno, §. eo. Lex enim non debet esse imposita verbis, sed rebus, vt in c. commis sa, de ele. lib. 6. Ego dicerem, quod aut legit in monaste. proprio, & non incurrit pœnas de quibus hic, per ea. quæ s̄. dixi de studen te in monst. post Inno. & in aliis quæstionibus. Aut extra mona sterium; & tunc pendet ab alia quæstione, an c. non magno, ha beat locum in legente. seu docente. Host. videtur velle q̄ sic, & Io. And. hic super ver. studeant, vbi dicit, q̄ istis religiosis prohi betur auditus, vt hic in princ. & lectio, vt su. capit. non magno, & studium, vt hic in ver. non verum. & idem sentit Io. And. in reg. cum quid, de reg. iu. lib. 6. in Mercu. Sed in quæstionis solu tione videtur illud restringere magis ad religiosos respectu legē di, quām ad clericos seculares, quia iste tex. de secularibus lo quens non repetit de legente, de quo fecerat mentionem tex. in c. non magno, §. eo. Formauit. n. ibi Io. And. qđ quæstionem in priuilegio concesso studio, vt personæ alias prohibitæ possint ibi li bere in his scientijs interdictis studere, an per hoc videatur data
b potestas b capiendi doctoratum, & legendi magistraliter? Et post multa concludit, q̄ ante factum, tenendum est, q̄ non, cū oīa ista videantur in istis iuribus procedere a pari. Ideo priuile gium odiosum non debet extendi vltra casum concessum. Fa cit quod no. gl. in c. si canonici, de offi. ord. lib. 6. Sed post factum putat, q̄ secularis clericus non sit censendus ligatus, quia hęc iu ra expresse non prohibent ei, nisi auditum, seu studium. Ex quo ergo conceditur per priuilegium, q̄ possunt libere ibi studere, ergo videtur sibi concessum illud, quod venit accessorie ad stu dium. s. facultas assumendi doctoratum, & per consequens legē di. Sed in religiosis dubitauit, quia c. non magno, iuncto isto, vi detur eis prohibere lectionem, auditum, & studium. Vno ergo concesso, non veniunt specialiter prohibita, arg. in l. quod vero contra rationem. ff. de legibus. Et quamquam videantur hæc subtiliter dicta, si quis vellet hunc passum considerare, posset di cere contrarium. Et aduerte quæso diligenter; nam dico, q̄ ca. non magno, non loquitur de legentibus, idest docentibus, sed de addiscētibus, vnde ponitur ibi legere, largo modo, quia om nis qui studet, vt proficiat, legit. Pro quo facit etymologia voca buli. Nam dicitur lex a legendo, vt dicit Isidorus 5. etymologia rum. & ideo Io. And. super reg. nemo potest, lib. 6. in Merc. hoc aperte probat ratione literę in d. cap. non magno. Dicitur enim ibi, quòd religiosi exeunt ad audiendum leges & physicam sub prætextu consulendi languentium Fratrum corporibus & ecclesiastica negotia fideliter pertractandi, & sic vt possint proficere, & edocti agāt prædicta. Hoc etiam apertius probat li tera huius cap. quæ referens mentem, & quasi verba illius consti tutionis, vbi illa dixit de legentibus, ista vero declarando dixit de audientibus. Nec est verum, q̄ prohibeat hæc auditum, & illa le ctionem, vt voluit Host. de quo miror; quia hæc litera solum ve nit ad declarandum illam. nil autem adducit de nouo, nisi qua tenus, q̄ religiosi incurrant excommunicationem ipso facto. & q̄ hęc constitutio extendatur ad habentes personatum, & ad p̄s byteros, vt hic, & eo. modo dicitur de studio. Nam ponitur hic studium pro ipsis studentibus, s. addiscentib. Nam studium ma gis convenit addiscentibus quam docentibus. Studere enim est valde cupere, hinc literarum studia dicta sunt, a cupiditate lę ctionum, vt no. Arch. in c. noua, 16. qō. 7. vnde quod prius hic di xerat de audientibus, postea subiecit de studentibus, quasi au dientes sint studentes. Quare concludo, quod c. non magno, & istud, solum loquuntur in audientibus, seu studentibus addisce do, & isti sunt, qui incurrunt pœnas prædictas. Legentes autem, id est docentes, non puto incurrere has pœnas, nec etiam illos, qui non student, vt addiscant, quia verba illis non conueniunt, vt patet ex prædictis, & a verbis constitutionis pœnalis non est recedendum, vt s̄. dictum est, præsertim cum non putem in eis procedere, & militare rationem, quæ est in addiscentibus. Nam addiscens videtur moueri malo zelo, scilicet vt inuoluatur rur sus actionibus mūdanis in patrocinando, & similibus. vt innuit tex. in d. capi. non magno. Item fauore Theologiæ, vt ex quo in actu addiscendi, est melius vt det operam Theologiæ; sed ille, qui prius scientiam istam didicitam docet, non facit, vt inuolua tur actionibus mundanis; immo communicat aliis scientiam in se bonam, & necessariam ad regimen orbis. Facit quod no. glo. in clemen. 1. de magist. in verbo, honorem. Vel præsupposito, q̄ peccet, non tamen tantum, quantum ille, qui nunc incipit addi scere, merito non debet in eo habere locum pœnarum dispositio. Et per hoc dicerem, q̄ priuilegiatus, vt in his scientiis possit studere, videtur priuilegiatus ad id, quod sequitur ex studio, s. ad

do.

ADDITIONES.

a Seb. Sap. ¶ Quod data. Ad hanc doctrinam Io. And. vide quæ scribit Ias. in l. j. C. de in ius voc. & in l. pen. ff. eo. ti. & ibi declara & limita, vt per eum.

b Seb. Sap. ¶ Potestas. Vide Pet. de Anch. in consi. 41. incip. ortum dubium. vbi dicit q̄ licentia Papæ concessa, vt in certo studio clerici possint audire le ges, includit etiam facultatem accipiendi doctoratum, quod refert & se quitur, & alia alle. ad hoc propositum d. Fel. in c. cum dilecta, col. antepen. ver. amplia prædicta, sup. de reser.

Universidad de Deusto
Biblioteca

doctoratum sumendum, & per consequens ad legendum, cum in doctoratu detur potestas legendi, vt no. in d. cle. 2. & in l. magistros, C. de profes. & medi. li. 10. hoc tamen est magis dubitabile,
17 & ante factum consulerem abstinendum. † Vltimo opponitur ꝺ̄ literā, & ꝺ̄dicta. Vt. n. ꝙ minus legitime, phibeat religiosis, & maxime ꝑlatis, studium sciētiæ ciuilis. Nā s. in proœ. huius cōpilationis mandat, vt oēs in iudiciis & scholis vtantur hac compilatione, ergo mandatum censetur omne id, sine quo illud explicari non potest, vt in c. prudentiam, de offic. dele. & l. ad rem mobilē, & l. ad legatum, ff. de ꝑc. sed nō possumus vti, nisi illam sciamus. Scire aūt nō possumus, nisi studeamus in illa, sed studere & perfecte intelligi non potest sine notitia scientiæ legalis, cū multa sint in hac compilatione & sciētia canonica, quæ minime intelligi valeant, nisi data notitia legali, præsertim cum multæ leges sint incorporatæ in Decreto, ergo debet illarum studium permitti, maxime cum lex ciuilis sit pars diuinæ & Theologicæ sciētiæ. & locum suum necessario obtinet in ecclesia, saltem quoad regimen ꝺ̄palium, quæ non sunt contēnenda. 12. q. 1. c. videntes, 1. q. 3. si quis obiecerit. vnde leges dicuntur sacratissimæ. l. leges sacratissimæ, C. de leg. & alibi dicuntur sanctissimę, vt in l. 1. ff. de var. & extraor. cog. & per ora Principum Deus dicitur illas promulgasse, vt in c. fi. 16. quæstio. 3. & l. fi. C. de præscrip. triginta vel quadraginta annorum. Sol. Hostien. formauit hic contrarium. Et dicit, quod ad regimen Ecclesiæ scientia ciuilis est summe necessaria. Et profecto satis inhoneste locutus est de Principe, & recordari debuisset de c. super specula. ℨ. de priui. vbi dicit, ꝙ raro occurrunt causæ ecclesiasticæ, quæ non possit canonicis statutis expediri. Ideo Host. dixit hic, & melius ad contrarium, ꝙ materia legum in canonibus cōtenta, poterit sine principali studio, lectione, & auditu legum haberi, & declarari per libros iuris ciuilis, qui haberi licite poterunt, & sic per studium cameræ, ad hoc principaliter non ordinatum, sed ad finem melius intelligendi scientiam canonicam poterit quis contrario satisfacere. Et no. hoc vltimum, ꝙ licitum est religiosis, & aliis hic prohibitis habere libros ciuilis scientiæ, & eis in camera, studere ad finem intelligendi melius canones, non autem principaliter propter ipsam ciuilem scientiam acquirendam. Pro hoc allego bo. tex. in c. turbat. & c. si quis grammaticam, & c. de quibusdam. 37. dist. Nam cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est. 1. q. 1. cap. non est putanda. Est enim scientia addiscenda principaliter propter Deum, & bonum publicum. Per scientiam enim mundus illuminatur, & ad obediendum Deo, & ministris, vita subiectorum informatur, vt dicit tex. in auth. habita, C. ne fi. pro pa. Et in dubitanter, qui ad hunc finem eam addiscit, consequitur nedum famam in hoc seculo, sed mercedem maximā in futuro. In cuius finem Altissimus nos, & omnes alios tam præsentes ꝙ̄ posteros, scientiæ insistentes, dirigat per suam ineffabilem clementiam.

COMMENTARIORVM ABBATIS PANORMITANI
in Tertium Decretalium Librum, Finis,

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF.

Omnes sunt quaterniones.

VENETIIS, APVD IVNTAS,
M. D. LXXXVIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca